Digitized by Google

EGATORIA DI LIBRI
DA
AUGUSTO VOLPARI

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
29 G
1

IOANNIS BAPTISTÆ
MONTANI, PHILOSOPHI ET MEDICI EXCELLENTISSIMI

Conſultationum Medicarum

Opus abſolutiſsimum. In quo ad Conſilia omnia prius edita, ea'que ſingulari cura, diligentia & fide nunc emendata: acceſſerunt centum ferè nunquam anteà typis expreſſa, luce atque lectione omnium Studioſorum Artis Medicæ digniſsima: ſtudio atque opera IOANNIS CRATONIS Vratiſlauienſis, Medici Cæſarei.

Cum Gratia & Priuilegio S. Cæſareæ Maieſtatis peculiari, ad annos ſex.

AD AMPLISSIMOS INCLYTAE VRBIS VRATISLAVIAE SENATORES, VIROS NOBILITATE GENERIS, uirtutibus & Sapientia Præſtantiſsimos, Ioannis Cratonis Vratislauienſis, Procœmium.

OMNES *qui cum ratione & iudicio prudenti adhibito ſuos vel aliorum libros edunt, aut publicis commodis ſeruire, aut nomen ſuum, ac potius rectè faciendi, beneq; de multis promerendi ſtudium, poſteritati commendare conantur. Eſt enim animi liberaliter à natura & doctrina inſtituti, & virtutem ac decus amantis, aliquid communi hominum ſocietati adiumenti conferre, atq; vt id quod confertur, ſyncerè iudicantium approbatione dignum videatur, expetere. Artifices autem, vt de ſuis operibus bonorum atq; peritorum iudicium libentiſsimè ſubeunt, deq; eorum ſententijs meliora ea facere ſtudent, ita non facilè ineptas imperitorum cenſuras ferunt. Exemplo nobis eſſe poteſt celebratus pictor Apelles, qui cum tabulam Veneris à ſe factã in lumine ſpectandam collocaſſet, ſeq; ad eam ita abdidiſſet, vt prætereuntiũ iudicia exaudire poſſet, æquiſsimo animo tulit, ſi quis ea quæ intelligere videretur, non valde probaret: Sutoris verò temerariam audaciam, illud vulgatum, Ne ſutor vltra crepidam, proferens, retudit atq; cõpreſſit. Cum autem hoc præſertim ſæculo, ſutorijs iſtis iudicijs nihil ſit atq; reperiatur vſitatius, & mira vbiq; candoris paucitas, nec omnibus vel ea firmitudo, vt contemnere inepta poſſint, vel animi altitudo, vt temeraria retundere auſint: multi non ſolùm ſua, verumetiam aliena continere potius, quàm proferre in lucem malunt. Plurimi de propria magis quàm de publica vtilitate ſoliciti, illud, λάθε βιώσας, inertiæ vel innatæ inuidẽtiæ prætexũt. Prudentiores verò qui ſunt, ſorti huic ſe committere nolunt, quia de induſtria & fide ſua, non tam ex ipſorum voluntatis in publicam vtilitatem propenſione, quàm ex imperitæ cæcæq; multitudinis libidine, iudicetur. Ego verò etſi non probo κακόηθες illud ſcribendi, & hoc quod vulgò ſine ratione & modo in diuulgandis libris fit, neq; dum meo me pede metior, animo efferor: tamen inuidiæ vel obtrectationis metu ab eo, quod rectum eſt, & cum publica multorũ vtilitate coniunctũ, abduci & dimoueri me nõ patior. Bonorũ, qui plerũq; & pauci ſunt, vero iudicio, contentus ſum, & illud Galeni noſtri teneo: Probari velle ab omnibus perinde eſſe, ac poſſeſsionem omnium opum expetere. Quòd verò ad mea ſcripta attinet, ſi quis ea vel vt doctus, tanquam rudioribus propoſita, non magni faciat, vel vt imperitus, tãquam exilia, cõtemnat, non magnopere mihi laborandum exiſtimo. Mediocribus iſta ſcripſimus, quorum in numero ipſe quoq;, memor illius, πολλὰ μέσοισιν ἄριστα, reperiri cupio. Ac non propoſitum mihi fuit, doctrinæ excellentia elatos meis ſcriptis à ſuis opinionibus dimouere, aut rixas, quarum in vita eſt nimium, ſcribendo ſerere: multo minus granditate librorum imperitæ multitudini placere: ſatis magnum fructum meorum laborum exiſtimans, ſi ipſe ad doctos non magnam reprehenſionem ferrem, & quantũ in me eſſet, tenuiores animos confirmarem, vt veterum doctrinæ, quaſi viæ certæ, quæ eos ad veritatem ſcientiæ ſcopum duceret, inſiſterent, quam accuſatoribus & reprehenſoribus vetuſtatis, qui qua-*

ſi parentes inſectantur, applauderent. Sic enim ſtatuo atque concludo, cùm vnicum laboris atque induſtriæ noſtræ propoſitum ſit, verum, rectum atque perfectum, & eius in omni doctrina exemplum aliquod quærendum: neque vllum tam humile opificium eſſe, quod ſine magiſtro atque exemplo aliquid efficiat, & præſtare, vt optimis quibuſque aſſueſcamus, nobisq́ perſuadeamus, quò ab illis longius diſceſſerimus, eò ad peiora nos prolabi atque tendere. Vix autem inter ſummos artifices quiſquam tam eſt amans ſui, vt ſe doctiorem veteribus eſſe ſentiat: aut tam arrogans, vt profiteri hoc auſit. Ac ſi quis eſt, hunc ſibi ſapere atque deſipere concedatur. Ne verò adoleſcentes errore inuoluantur, noſtris breuibus libellis aditum ad veterum ſcripta legenda intelligendáque monſtrare ſum conatus. Magnis voluminibus nunquam diſcentes occupandos duxi, præſertim cùm vix ſatis ad cognitionē vetuſtatis, nobis, in hoc exiguo vitæ curriculo, temporis concedatur, pœnamq́ ſingularem neglectionis veterum eſſe videamus, quòd plurimi in recentiorum ſcriptis, tanquam ad Sirenum ſcopulos hæreant, atque eorum prauitatis errore imbuantur, qui non ſolùm antiquitatem vituperant, ſed etiam omnem ætatis ſuæ excellentiam deſpiciunt. Hoc verò more introducto, hacq́ opinione inuecta, vt liceat vnicuique antiquitatem deſerere, in dubium vocare & euertere quod libet, vel aſſerere quod ſuis rationibus conſentaneum eſſe videatur, aut non videatur, mirificas conuerſiones ſententiarum, & multarum bonarum rerum ruinas, magnasq́ confuſiones ſequi, neceſſarium eſt. Fons enim atque origo corruptelarum, iudicandi licentia, & veterum ſcripta damnandi temeritas rectiſſimè perhibetur, à quo pernicioſæ rectis ſtudijs opiniones inundant. Has verò procellas quaſi aggeribus oppoſitis deuitare poterimus, ſi autoritatem veterum infractam atque imminutam obtinebimus, & ea quæ in inſectationem antiquitatis conſumuntur, minimè recta eſſe, bonis ingenijs perſuadebimus. Neque ego is ſum, qui cum veritate pugnandum cenſeam, quíque tanquam ab effœta natura nihil amplius, quod præclarum ſit & excellens, expectandum putem, ac omnibus, qui poſt Hippocratem & Galenum vixerunt, laudem ingenij detraham, & exiſtimem, tanquam in ſumma abſolutione doctrinæ Medicæ nihil deinceps exquirendum, non corrigenda falſa, non errores emendandos. Hæc à me iſto animo non dicuntur, nec ſeculum noſtrum, in quo ingeniorum atque literarum, beneficio Dei, ſingularis ſplendor enituit, & multarum doctrinarum partes illuſtratæ ſunt, ſuo decore orbatum volo, aut eos vitupero, qui vetuſtati, ſi qua ex parte obſcura eſt, lumen afferunt: ſi horridior, lenire eam ſtudent: Illud improbo, ſi quis vituperando vetuſta, ea ex re famam quærere ſtudet, aut iuniores à lectione atq́ cognitione, præſertim Græcorum ſcriptorum in arte Medica deterrendos putat. Neque æquum eſſe duco, ſectatores Græcorum atque Arabum, de illorum ſcriptis ingentia volumina conficere, ea imperitioribus obtrudere, atque hac ratione à fontibus ſitientes verum atque ſincerum, abducere, magnificéque aliena pro ſuis oſtentare. Harum quidem collectionum ita nunc ſunt plena omnia, vt quod quiſque legit, vix rectè cognitum, imò ne vix quidem, edat, atque ſpecioſis titulis diuulget. Methodicas verò rationes, quæ & breues & explicatæ eſſe debent, perpauci proferunt, etiamſi inſcriptiones librorum magis ſplendidè quàm verè hoc polliceantur. Sed non libet exagitare ſeculi noſtri miſerias: neque quid de meis ſcriptis exiguis illis quidem, verùm viam rectam compendio monſtrantibus, ſentiendum ſit, præſcribere, præſertim cùm hoc non tam in mea perſuaſione, quàm in aliorum iudicio poſitum ſciam. De Montanicu autem affirmare atque confirmare poſſum,

ſum, vix vllius ſcripta (pace eruditorum omnium, quos veneror, dixerim) maiori euidentia doctrinam veterum in lucem & conſpectum reducere, ac verius, quæ ſit recta docendi, diſcendi, exercendique artem Medicam methodicè ratio, oſtendere. Nam cùm is vel artem docet, vel eius vſum propoſitis exemplis monſtrat, ita abſolutè & perſpicua breuitate omnia comprehendit, vt nihil his, quæ profert, vel adiungi, vel detrahi, abſque deprauatione poſſe videatur. Hoc verò non velim ita à me accipi, tanquam omnia quæ vel dixit, vel ſcripſit Montanus, ſummam perfectionem conſecuta eſſe putem, aut ea cuncta, quæ extant, atque illius nomine circumferuntur, Montanica eſſe mihi perſuadeam. Fateor, in rebus humanis vix quidquam reperiri poſſe omnibus numeris abſolutum, neque naturam ferre, vt idem vniuerſi ſentiamus per omnia, multasque mutationes, vt in reliquas partes vitæ, ſic etiam iudicij atque ſententiarum propoſitum incidere. Sed ſi cum aliorum ſcriptis, qui poſt Hippocratem & Galenum ſua emiſerunt, γνήσια Montani conferantur, apparebit certè multo felicius eum ſua à veteribus tranſtuliſſe, atque in ordinem & Methodum redegiſſe, quantúſque non ſolùm Medicus, verumetiam Philoſophus fuerit, σχεδιάζοντα, quàm alios plurimis ſcriptis accuratis & ſtudioſè perpolitis oſtendiſſe. Extant multorum libri egregij, qui puritate ſermonis atque elegantia, diligentia compoſitionis, collationisq́ ſententiarum Montanica longè ſuperant: atque in his non ſuperioris tantùm, ſed noſtræ quoque ætatis doctiſſimorum hominum ſcripta numero. Qui verò ea perſpicuitate veteribus lumen prætulerit, qui filum Methodi ita monſtrauerit atque tenuerit, vt neque Montano conferri poſſe neminem cenſeo, ita quem ei præferam non reperio. Atque hoc non tam de ſcriptis quibuſdam editis, quæ certò ſcio Montanum non probaturum fuiſſe, ſtatuo, quàm ex diuina docendi atq; interpretandi ἐνεργείᾳ, quæ ſi non omnibus, permultis tamen eius auditoribus nota eſt. Hos igitur appello, hos mei iudicij teſtes mihi cito. In ſcriptis diuulgatis, vt multa ac potius plurima ab æquis & iniquis lectoribus requirantur, in manu non eſt mea, neque mihi præſtandum. Veruntamen qui hæc ideo repudianda eſſe putet, quòd in illis ſumma perfectio interdum deſideretur, & nihil niſi tanquam τετράγωνον ἄνευ ψόγου probandum eſſe exiſtimet, ille in rebus humanis vix quicquam probandum reperiet, nec vllam ſecuritatem atque approbationem ſi ſua protulerit, ſibi de aliorum iudicio polliceri poterit. Cùm igitur (ſiue hoc rectè, ſiue non rectè) poſteaquam à veterum, in primis verò Hippocratis & Galeni ſcriptis (ad quæ lumine exiguo meo viam monſtrare ſum conatus, & etiamnum conor) diſceſſi, primum locum Montanicis tribuam: pro mea in publicam vtilitatem propenſione ſingulari, ante annos ſex ſecundam Centuriam Conſultationum illius foras dedi. Etſi verò in iis deſcribendis adiutus opera Ioachimi, Ioachimi Camerarij F. Medicæ artis Doctoris eximij, virtute, ingenio & eruditione præſtantiſſimi, ſummi mei, fides & diligentia nobis non defuit, tamen neſcio quo modo inciderunt hæc in manus corruptrices. Ego quidem totum opus, denuo adhibitis manuſcriptis optima fide à clariſſimis viris & eximijs Medicis, Ioanne Sprembergio, Georgio Laurea, Hieronymo Haunoldo, exemplaribus, & meis, quorum quatuor volumina, de quibus anteà gratè rationem reddidi, apud me extant, ſingulari ſtudio & diligentia emendaui, quæqúe deeſſe videbantur, adiunxi: quæ deprauatè acceſſerant, ſuſtuli, atque in eum ordinem redegi, qui lectioni & memoriæ lumen afferre poſſe videatur. Quia verò triplex quaſi genus eſt conſiliorum: partim enim ſunt præſcripta at-

que data, partim in Conſultationibus (quæ vulgò Collegia appellantur) dicta, partim in curationibus ab ijs, qui Montanum, vt præceptorem, ad ægros ſequerentur, obſeruata, ſingulis ferè annum & menſem, quo vel data ſunt, vel quibus Doctoribus præſentibus, quóue in loco dicta, aut obſeruata, adieci. Atque hunc laborem ideo ſumpſi, vt non ſolùm os illis obſtruerem, qui dicturi fortè ſunt, me non de ſcriptis iſta collegiſſe, ſed de editis deſcripſiſſe: verumetiam vt viam quaſi præcluderem impudenti audaciæ quiduis confingendi, & pro Montanicis imperitis obtrudendi. De datis autem conſilijs veriſſimè poſſum affirmare, me fide optima ea cum ſtudioſis communicare, ita vt ne verbulum quidem ſit à me immutatum, niſi illud Præſtantiſſimo viro, de rebus magis quàm verbis ſolicito, inconſideratè, vt ſunt humana, excidiſſe arbitrarer. Conuerſa de Italicis non tam mea quàm aliorum huius linguæ peritorum opera, ita vt accepimus, nullum interponentes noſtrum iudicium, damus. Ut verò ea, quæ in Conſultationibus ſeu Collegijs, vt appellant, dicta ſunt, emendatiſſima ederent, perſpexerunt conatum & ſtudium meum eximij artis Medicæ Doctores, Ioachimus, Ioachimi F. Camerarius, & Paulus Boreccius, quorum opera in conferendo & deſcribendo vſus ſum, qui fidei, diligentiæ, atque laboris mei ἀξιόπιστοι teſtes eſſe poſſunt. In illis vero, quæ quiſque obſeruauit, cùm vel in Noſocomijs, vel priuatis ædibus ægrotantes præceptorem ſequutus inuiſeret, vt ad verbum Montanica dicta recenſerem, præſtare non potui. Nam alius quidem aliud annotauit. Plurimi etiam, in quibus & meum nomen profiteor, obſeruata deinceps ſibi, nullo ſtudio proferendi ea in publicum, reminiſcentes perſcripſere, nec ſubitò in chartas vel pugillares coniecta exceperunt. Nam ego quidem publicè ita pauca ſcripſi, vt etiam ijs, qui ſingulas voculas captabant, eaque tanquam in Eleuſinijs dicta continebant, doctrinæ Præceptoris minus ſtudioſus viderer. Uerùm quid de nobis quiſque ſentiat, vt ſcire difficile eſt, ita vt bene ſentiat, illi magis, ſi bonus perhiberi velit, quàm nobis, præſtandum. De his quidem elaborationibus, & de lectionum editione perſpicient, hoc conſiderare volentes, me non prorſus negligentem atque oſcitantem auditorem Montani fuiſſe. Ut autem ad inſtitutum redeam, ſi quis meliora in vſu atque tractatione artis à Montano obſeruata proferet, huius ego gloriæ non ſolùm minimè ſum inuiſurus, verumetiam pro mea parte grata commemoratione laudes amplificaturus. Quæ nos damus, ea Hieronymi Schreiberi piè vita functi, Georgij Laureæ, atque noſtra etiam ἀπομνήματα nobis ſuppeditarunt. Hæc autem aliam orationis formam induere, & quaſi corollarijs additu exponi poſſe non ignoro: & nuper cuiuſdam ridiculum artificium conſpexi, qui de magnis conſultationibus excerptas particulas ediderat, & latebram obſcuritatis adhibuerat, diuerſis etiam morbis eadem conſilia accommodauerat, vt oſtentationis ſuæ copias augeret. Hoc quidem ſi conceſſum fuerit, & cuilibet aliquid deſecare, vel agglutinare Montanicis libuerit, vel prorſus ea amittemus, vel corruptiſſima legemus. Fateor in his, quæ nos emittimus, crebras non ſolùm verborum, ſed etiam ſententiarum iterationes eſſe, atque in ſimilibus & diuerſis conſultationibus nonnulla orationis eadem propemodum forma expoſita. Neque me fugit, in quorundam dicta hæc incurrere, quibus reſpondere nunc neque libet, neque neceſſe eſt, cùm præſertim à me illud multo antè ſit factum. Hoc nunc à cenſoribus iſtis peto, vt cum his ſano iudicio, ſi quod habent, conſilia Montagnanæ, Hugonis Senenſis, Antonij Cermiſo-

nis,

nis, Matthæi de Gradibus, Bauerij, atq; aliorum etiam conferant. Apparebit certè ad roſam anemonem collatam eſſe, eiusq́ vnum conſilium veras curandi ἐνδείξεις rectius monſtrare, quàm prolixas recitationes eorum, qui ne illud quidem, quod norunt, nouiſſe videntur. Qui enim (vt Pericles apud Thucydidem ait) nouit aliquid, neq; id oratione rectè exprimere poteſt, perinde eſt, ac ſi neſciret. Sed non libet ſeculi incommoda de re medica bene merendi cupidis viris adſcribere, ac potius gratiam illis habendam cenſeo, quòd & multa remedia vtilia nobis monſtrarunt, & eorũ vſum candidè oſtenderunt. Etſi verò hæ Montani Conſultationes vim magnam ingenij, & doctrinæ excellentiam cõmonſtrant, tamen inde non velim, quantus is fuerit, quenquam æſtimare: ſiquidem multum intereſſe puto, inter τὸ περιπτόμενον, quod in rebus cadẽtibus in cõmunem vitã fortè fit, & τὸ δογματιζόμενον, quod cum magna deliberatione cogitationum profertur. Id perſpicuum atq; manifeſtũ eſt conſideranti ea, quæ in praxi (vt vocant) obſeruata ſunt, & cum ijs, quæ accuratè dixit vel ſcripſit, conferenti. Erat autem occupationũ illius tanta multitudo & grauitas, vt ſæpe ne poſſet quidem ſuas cogitationes diſertè explicare. Interdum iſta morborum & rerum, quæ offerebantur, ſimilitudo, vt neceſſariò τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν dicenda eſſent. Hîc verò ſi quis me roget, cùm paulo antè magna volumina impedimenta ſtudiorum eſſe dixerim, neq; abhorreã ab illo Callimachi, qui affirmauit, τὸ μέγα βιβλίον ἴσον ἐστὶν μεγάλῳ κακῷ, cur non ſelectiora tantùm ediderim, atq; iſta in pauca contulerim: cur interdum chorda eadem oberrantem præceptorem deridendum propoſuerim? Huic ego reſpondeo, me libentius in mea, quàm in aliena inquirere, ac nequaquã hæc ſcripta inter vulgaria ponere. De quibus ſic ſentio, eum profeciſſe in re Medica, cui iſta vehementer placebunt. Quod verò ad iterationes verborum atq; ſententiarum attinet, illud Socraticum, quod apud Platonẽ in Philebo refertur, rectum eſſe puto, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον, ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. Si quis verò aliter ſentit, is ſibi ſuam habeat, mihi meam relinquat ſententiam, quã eò libentius tueor, quòd cum ſummorum virorum iudicijs, D. Iulij Alexandrini, Archiatri Cæſarei, Fracaſtorij, & aliorũ, qui, vt par eſt, de Montano præclarè ſentiunt, congruere video. Ac niſi hæc multis profutura exiſtimarem, meq́; hac editione non ſolùm rectis ſtudijs artis Medicæ, verùm plurimorum hominum ſaluti conſulturum putarẽ, profectò neq; tantum laboris nullius mei commodi reſpectu ſumpſiſſem, neq; rem omnium precioſiſſimã tempus in alienis ſcriptis perpoliendis conſumpſiſſem. Vt ad reliquas artes, ſic ad Medicam rectè peruenimus, cùm præceptis vſus accedit. Vſus duabus rebus continetur, vt vel ipſi experiamur, vel quid alij tentauerint, qua via proceſſerint, quid ſint experiendo conſequuti, cognoſcamus: & noſtras actiones ad recta exempla, adhibita ratione, conformemus, nec cæcam fortunam, quæ vix unquam periculo vacat, atq; imaginariam iſtam, vt molliſſimè dicam, in cognoſcendis medicamentis Antipathiam, Sympathiam, & Harmoniam, corporisq́;, cui hæc applicãtur, Anatomiã (qua ſe nunc rerũ omniũ imperitiſſimi, atq; in ſumma ignoratione, audacia & temeritate impudentiſſimi, ſupra omnes efferũt) ſine arte ab Hippocrate tradita, & Galeno exculta, ſequamur. Hac, inquam, in re vt pro virili mea iuuarem artis Medicæ ſtudioſos, ea quæ apud me ſumma ſunt, & eſſe debent, poſthabui, atq; vt iſta correctione noſtra perpolita prodirent, operam dedi. Celebrationem ex his vt non quæro, ac laborum potius veniam, quàm præmium expeto: ita deſpicientiam imperitorum, apud quos ἐν δ᾽ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλὸς (quòd Antiſthenes commuta-

tionem rerum atque exitium communitati portendere dicebat) & qui iſta non pluris quàm circumforaneas chartas exiſtimant, vel maleuolentia vituperatorum (quorum hæc eſt oratio, Alienos libros ſtudio maximo eos edere, domi quibus nihil naſcitur ſuæ) non magnopere extimeſco. Præmeditatum enim illud habeo, in editione alienorum librorum plerunque idem vſu venire nobis, quod aſſolet in alienis liberis educandis, ſcilicet vt fortuna atque gratia deſtituamur: atque hunc laboris mei fructum expeto, vt dum bonis ingenijs ad cognitionem & tractationem artis Medicæ adiumento ſunt, plurimorum ſaluti conſuluiſſe, & grati animi erga Montanum, quaſi αὐλεπιλαργῶν, memoriam omnibus publicè declaraſſe videar. Cùm autem à temporibus Ptolemæi Philadelphi in hunc uſque diem ratio illa edendi, & aliena ſcripta etiam dedicandi ijs, à quibus vel conſeruata ſunt, vel qui de re literaria alijs modis bene merentur, fuerit vſurpata, atque à prudentioribus & cordatioribus hoc ſpectatum, vt vel grata memoria conſeruationis atque communicationis publicè celebrentur, vel de optimis artibus benè meritis gratiæ agantur, & commemoratione virtutis non ſolùm viui & præſentes homines, verùm poſteri quoque ad ſimile iuuandi & prouehendi rem literariam ſtudium, decusq́ue in gente vel communitate conſeruandi incitentur, vtrunque & ego, quantum in me eſt, hoc in loco exequi ſum conatus. Ac quod ad illos, quorum opera adiutus ſum, attinet, beneuolentiſſimè, & honoris in primis gratia nominatos à me ſciunt, quicunque mea ſcripta legunt. Ceterùm cùm ad elaborationem, qua hîc liber conquiſitione, emendatione atque perpolitione noſtra à me compoſitus eſt, Diuina benignitas mihi in patria mea locum atque tempus conceſſerit: nunc quoque commutatis rebus eodem, quo ante triennium fui, dum in veſtro P. C. nomine eum apparere publicè cuperem, animo ſum, ac admonitus cantilenæ, quam pueros in publico ceciniſſe Plato refert, ὅτι τῶν ὀρθῶς δ᾽ὀρθῶν ἄφιστοις οὐκ ἔστι: hoc in loco honoris veſtri cauſa quædam de affectione beneuola non ſolùm in me, verùm artem medicam commemoranda puto. Ex eo enim tempore, quo depulſa barbarie humanitatis ſtudia exculta ſunt, & bonis diſciplinis ac purioribus literis magna veſtra P. C. cura atque diligentia ſuus in patria noſtra conſtitutus honos, ingenio, doctrina, atque vſu excellentes Medicos ciues habuiſtis, eosq́ liberalitate & benignitate veſtra, vt vel rem bene gererent patria procul, vel vtiliter & cum dignitate Reipublicæ domi inſeruirent, adiuuiſtis. Inter hos & mihi totis propemodum tredecim annis honeſtus atque laudabilis datus eſt locus: & dum ſuperiori proximo anno in Sacratiſſima Cæſareæ Maieſtatis aula, propter Imperatoris FERDINANDI AVGVSTI P. F. *vereq́ patriæ patris, valetudinem, remanendum eſſet, ea beneuolentia me eſtis proſequuti, eaque iudicij veſtri documenta ſtatuiſtis, de quibus facile æqui atq́ iniqui intelligere poſſent, nihil eorum (quæ ego tanquam Agamemnon Homericus ſuæ cum Achille contentionis mentionem faciens, in fata, quàm in homines conferre malo) veſtra voluntate conſtante accidiſſe. Non enim modo pro opera fidei & diligentia mea Reipublicæ præſtita mihi liberaliter atque honorificè eſt ſatisfactum, verumetiam teſtimonium (quod ego, cuius innocentia conſpectior, animique recti conſcientia erectior eſt, quàm vt eo indigeat, vt non magnoperè deſideraui, ita vltrò oblatum maximi feci) datum, & affectione paterna, de benignitate Cæſarea, qua in hunc locum (qui non modo doctrina excellentiæ, ſed per-*

ſpecta

ſpectæ exploratæq; virtuti & fidei debetur) aſcendiſſem, ita eſt gratulatũ, vt de iudicio Imperatoris, diuina perſpicaciſſimaq; mente præditi, ſapientiſſimo, patriæ nomine vos gaudere apparêret. Ego verò vt, me nunquam ambiuiſſe hoc culmen, ac potius mediocritatem & ocium literarium toto pectore amplexatum, conſcius mihi ſum: ita dum in hac clariſſima luce verſor, nihil aliud in me tam conſpici cupio, quàm vt primùm cultus veritatis diuinæ ſine fuco, & in ſacratiſſimum Imperatorem, dominum meum clementiſſimum fidei & voluntatis integritas ſumma, deinde in patriam pietas, omnibusq; gratificandi ſtudium ſingulare, omni loco & tempore fidiſſimè declaretur. Hæc duo ſi animi contentione (quam in hac mearum virium exiguitate adhibebo quantam potero maximam) conſequutus fuero, omnia optabilia & præſtabilia mihi contigiſſe, meq; lautam atq; copioſam hæreditatem meis reliquiſſe, exiſtimabo. Interea vt huius conatus mei adumbratio conſpiceretur, hunc librum in veſtro nomine diuulgandum putaui. Eſt enim mihi hoc de veſtra prudentia perſuaſiſſimum, vos literarum monumenta & Muſarum præconia pluris facere, quàm inciſa notis marmora publicis, per quæ ſpiritus & vita redit bonis, vt Venuſinus poeta cecinit: atq; cum ſapientiſſimo Pindaro diuinos hoſtes ſtatuere, qui Muſas, hoc eſt, humanitatem, doctrinam & facultatem ſcientiæ auerſantur atq; oderunt. Merentur eximiam prædicationem ſplendidæ ædificationes, munitiones operoſæ, rerum copia & ordo in ciuitate: Sed omnibus his ornamentis atq; emolumentis anteferenda eſt hæc vna felicitas, cùm ex ea viri doctrina & virtute celebres orti reperiuntur. Laudabilis enim atq; vera eſt Galeni noſtri ſententia, Si attentè atq; incorruptè res intueamur, perſpicuum eſſe, homines ciuitates, non ciuitates homines commendare, & per viros virtute atq; eruditione claros, obſcura etiam loca fuiſſe illuſtrata. Non petam hîc exempla ex veterum hiſtorijs, nec ciues meos recenſebo, qui in Eccleſiis atq; Academijs doctrina pietatis atq; honeſtarum artium ſunt celebres: non qui ſcientia iuris & politicæ adminiſtrationis in ſummorum Regum & Principum aulis honorantur, & laudabiliter Rempublicam gubernant, quorum virtus conſpectior eſt, quàm vt à me prædicari debeat, aut illuſtrari poſſit. Non referam omnes, quos ſcientia atq; vſus artis Medicæ claros hæc vrbs protulit, qui nunc in viuis ſunt, nec præconio meo indigent. Demortuos paucos, & quorum literæ patriam ornant, commemorabo. Ante annos ferè ducentos Ioannes Gallicus Vratislauienſis Alberti III. Auſtriæ duci Medicus Academiam Viennenſem gubernauit, & ſcripta quædam vtilia, quibus temporum illorum obſcuritas lucem denegauit, publicè in Schola propoſuit. Auguſtinus Craſt patruus meus ante octoginta annos Philoſophiam & Medicinam cum laude Erphordiæ eſt profeſſus. In ea quoq; Schola atq; præclara Academia Lipſica deinceps celebris fuit Antonius Niger, qui apud principes viros & in magnis Rebuſpub. honeſtiſſimũ locũ habuit, ac ingenij ſui & Græcarũ atq; Latinarum literarũ peritiæ, ea monumẽta reliquit, quæ doctiſſimorũ virorũ prædicatione ornantur. Quàm accuratè atq; laudabiliter Andreas Aurifaber in cognitione naturæ fuerit verſatus, vel vnicus Commẽtariolus de Succino (vt alia multa, quæ ab hoc viro ſtudio ſummo atq; indefeſſo collecta ſunt, quibus ſi extremam manũ addere potuiſſet, illius ſempiternum nomen atq; patriæ augerent, taceam) teſtatur. Quid de Ioanne Moibano, cuius immaturæ ex hac vita migrationis non poſſum non ſine ſummo dolore meminiſſe, dicam? An non is ardore optimarum literarum, & τῶν φυσικῶν ϛοργῶν deflagrauit, cum in manibus verſionem ὑπεισῶν Dioſcoridis haberet, & propter ſcientiam artis Medicæ in inclyta Republ. Auguſtana ab optimis quibuſq;, in primis ab Am-

pliſſimus Dn. Heincelijs, & Dn. Herwartus (quibus ego ſecundum Deum, vitæ meæ atq; ſtu
diorum ornamenta accepta gratiſſimo pectore refero: & ijs, quæ in Godefridum Scharuiũ
affinem meum, Medicinæ Doctorem, doctus, vt confido, annumerandum, cõtulerunt, quaſi
cumulari ſentio) in ſummo honore haberetur. Sed de hoc aliàs, non tam laudandi illius,
quàm conſolandi doloris mei cauſa, fortaſſe plura quàm debebam, ſcripſi. Ac exibit, vt ſpe-
ro, Dioſcorides illius perfectus ſtudio atq; opera ſummi viri & amici mei D. Conradi Geſne-
ri, qui ei memoriam immortalem reddere, & patriam decorare poterit. Ad inſtitutum igi
tur redeo, atq; cùm teſtimonium firmum ac perpetuum de meo in patriæ charitatem ani-
mo ſumma fide, atq; recta ſentiendi & ſalutaria faciendi ſtudio defixo, potius huic libro,
quem genium habiturum, & in ſtudioſorum manibus perpetuò futurum confido, quàm
meo aliquo inſcribere, & ad παῖδας παίδων extare voluerim, vt vos P.C. qui aliorum
etiam libellis exiguis fauere ſoletis, inter alios Reip. donatos eum collocetis, meq; vt ciuem di-
gnitatis, honoris, ſalutis atq; incolumitatis Reip. ſtudioſiſſimum, beneuolentia atq; cura com
plectamini, maiorem in modum peto. Patrocinio, quod vobis vllo modo poſſit eſſe moleſtũ,
recte facti conſcientia, & Montani (quem natura produxiſſe videtur, vt conſumatiſſimi
Operis artis Medicæ effigiem, quam quidem mortalitas capere poteſt, oſtenderet) excellen-
tia fretus, vos non onerabo. Ipſe ſi quid more hominum euenerit, ſuſcepturus in me, & Deo
iuuante, vt cætera, quæ grauia ſunt, perlaturus ſum. Vos autem P.C. veſtra conſilia, delibe-
rationes, actiones, & labores, quos ſingulari prudentia, cura, & contentione, pro pietatis cõ-
ſeruatione, cultura ſtudiorum, virtutis atq; honeſtatis, ſalute ac incolumitate ciuium, & ci
uilium etiam officiorum integritate, ſuſcipitis atq; ſuſtinetis, à Deo Opt. Max. beni-
gnè fortunari, & vniuerſos ſaluos atq; florentes viuere atq; valere ex ani-
mo opto. Viennæ, ex aula Cæſarea. Calend. Iulij. An-
no à Salutifero partu M. D.
LXIIII.

IOAN-

IOANNES BAPTISTA MONTANVS, IOANNI CRATONI MEDICO GERMANO, AMICO S. CHARISSIMO.

ACCEPI literas tuas, mihi pluribus nominibus iucundiſsimas, ſed præcipuè quòd oſtendis, te iam dignouiſſe, quid diſtent æra lupinis, vt in prouerbio eſt. Culices verò quamuis importuniſsimi ſint, & vſq; ad propriam perniciem pertinaces, in cute tamen elephantis fruſtra aculeos inijciunt, & ſi (me iudice) res agatur, malim vt quàmdiutiſsimè fuci illi viuant, cùm vita ſit eis non minus dedecori, quàm pœnæ. Improbo enim viro nulla pœna maior, quàm in ſuis flagitijs diu viuẽdo torqueri. Hos igitur omittamus, Crato ſuauiſsime, & potius ad dubitationes, quas doctè & cautè proponis, ſoluendas accedamus. Quantum ad ligni decoctum attinet, quod nonnulli Germanorum Medicorum duabus horis poſt cœnam exhibent, ipſi viderint. Sed ſi rationem ſequamur, ſcio vſum præcipuum huius decocti eſſe, vt per venas, & ſingulas quaſque corporis partes, quàm citiſsimè & facilimè tranſeat. Ideo non niſi exquiſitiſsimè euacuato corpore exhiberi ſolet, vt apertis præparatisq; vijs, ſine aliquo impedimento penetret. Vnde etiam videmus, poſt eius exhibitionem, ſudores nó multo pòſt prouocari, manifeſtiſsimo indicio, uſque ad profundiſsimas corporis partes penetrauiſſe. Si ergo poſt cibum exhibeatur, neceſſarium eſt, vt vel moretur in ventriculo, impediente cibo, præcipuè cùm calor naturalis, omnium actionum miniſter, in coctione alimenti interim occupetur: & ſi morabitur, præter alia nocumenta, ſua amaritudine, extraneis qualitatibus oblatum cibum contaminabit, & corrumpet. (Hac enim ratione, id eſt, propter amaritudinem, aloen poſt cœnam aſſumptam alimentum putrefacere voluit Oribaſius, & omnes Græci Medici.) Vel ſibi viam faciet, & violenter penetrabit poſt cibum ingeſtum. Quòd ſi penetrauerit, non minora inde ſequentur nocumenta. Nam ſecum attrahet cibos crudos, obſtructiones parabit tum in hypochondrijs, tum in vlterioribus venis, vnde febris & putredines generabuntur. Nam ſi Galenus vinum quoque ſuſpectum habet poſt cibum, ne ſua ſubtilitate, & penetrandi facilitate, ſecum ducat ſolidum cibum crudum, vnde poſtea ſequũtur incommoda paulo antè commemorata: quid de hoc decocto dicendum, in quo conueniunt acrimonia ſimul & amaritudo? quæ duæ qualitates quàm efficaces ſint ad aperiendum & penetrandum, in quinto de Simplicibus manifeſtiſsimè teſtatur Galenus. Neque obſtat adſtringendi vis, imò penetrationem potius adiuuat, ſi eidem Galeno credimus, vbi de his agit, quæ menſes prouocant, exemplo Sauinæ. Dare igitur poſt cœnam decoctum ligni, apud me omnino contra rationem eſt. Quantum verò ad grauidas mulieres attinet, à quibus ijdem Medici ſanguinem mittunt, non quidem ob plethoram, ſed ob hoc tantùm, vt facilius pariant, non video quomodo id fieri ratione poſsit. Quamuis enim fortaſſe dicerent, hîc ſanguinem mittendum eſſe à Saphenis, quando inſtat partus, ſcilicet, vt prouocetur exitus ipſius fœtus, & inde facilius pariant: longè videtur hoc petitum. Nam primò ſciri non poteſt, quæ ſit dies partui deſtinata, cùm frequentiſsimè completo nono menſe, ad quindecim vltra dies, & vlterius quandoque, extendatur pariendi tempus: & vbicunque ante determinatum diem & à natura præfixum, maturabitur partus, non pauco detrimento id fiet tam fœtui quàm puerperæ. Præterea in partu maximi validiſsimiq; motus ſunt, indigetq; præterea pariens viribus robuſtiſsimis. Ergo detractio ſanguinis, præcipuè vbi plenitudo non ſit, haud abſque magno detrimento virtutis fieri poteſt. Cur igitur ſanguis mittendus, quem nulla vtilitas, plurima ſequuntur incommoda? De Terebinthina & enematibus exhi-

bendis in vltimo pariendi tempore, non eſſet ita abhorrendum, ſi Terebinthina dare-tur in modica quantitate, & enemata eſſent ex aperientibus tantùm & lubricantibus. In qualibet enim purgatione facienda, vtilis eſt apertio & præparatio viarum (ſi Hippocrati credimus) modò commodè fieri poſsit, & ſine virtutis detrimento. Quod verò vltimo dubitas, an in principio variolarum & morbillorum ſanguis mittendus ſit, vt voluit Auicenna: principium diſtinguendum eſt. Si enim intelligimus principium variolarum ſeu morbillorum exortum, & antequam ingentis putredinis manifeſta ſigna apparuerint, conſtante virtute, ſanguinem mittere optimum eſſe iudico. Sanguis enim expurgatur, viæ aperiuntur, corpus refrigeratur & exiccatur: & hæc omnia ad prohibendam putredinem ſunt efficaciſsima. At vbi iam putredo inualuit, variolæ aut morbilli apparuerint, tum ſanguinem mittere non tantùm ſuperuacaneum eſt, ſed etiam perniciosum. Namque neque propterea incœpta putredo remouetur, ſi Galeno credimus 2. Therapentices, vbi loquitur de mittendo ſanguine in febribus putridis. Sed prætereà lethale quoque eſt. Nihil enim in peſtilenti febre (quam ego hic intelligo per variolas & morbillos) pernicioſius, quàm vires detrahere, & ſpiritus diminnere, alioqui magna putredine abſumptos, præcipuè cùm in huiuſmodi morbo ſemel amiſſa virtus vix vnquam reſtaurari poſsit. Quomodo enim reſtaurabitur, tanta putredine exiſtente, non ſolùm in venarum ambitu, ſed in ipſo quoque fonte vitæ & caloris, corde ſcilicet? perſeuerãte etiam fluore alui ſyntectico, vel colliquatitio, qui ab huiuſmodi febribus inſeparabilis eſt, vt aſſerit Galenus Epid.3. Hæc lectis tuis literis, qualiacunque ſint, ſubitò ob maximam temporis penuriam, impræmeditatus dictaui, vt teſtes eſſe poſſunt, qui hæc conſcripſerunt, eruditiſsimi iuuenes, tuique itidem Germani, Georgius Laurea, &c. Fortaſſe, ſi maturius rem cogitauero, alia quoque adſcribam maturiora. Tu interim vale, & me, vt ſoles, ama.

Ioannes Baptiſta Montanus, tuus.

INDEX CONSILIORVM IO-ANNIS MONTANI.

Numeri priores monſtrant ordinem Conſiliorum: poſteriori verò numero, indicantur Paginæ ſiue Columnæ.

Conſilia de affectionibus capitis & dolore.

1 De Ophiaſi & achoribus pagina & columna 1
2 De Achoribus ſeu tinea capitis 2
3 De caſu capillorum & rubedine cutis 6
4 De Cephalea 7
5 De leui dolore capitis 10
6 In dolore capitis 15
7 De dolore capitis 15
8 De dolore capitis cum tinnitu aurium 19
9 De dolore capitis Periodico 21
10 Pro eodem 23
11 De dolore capitis cum uarijs ſymptomatis 25
12 Pro matrona capitis dolore laborante 28
13 Pro muliere patiente dolorē capitis, cum alijs ſymptomatibus 28
14 De dolore capitis & uentriculi periodico 31
15 De dolore capitis cum anhelitus difficultate, & dolore dextri lateris 33
16 De dolore capitis Periodico 39
17 De dolore capitis poſt partum, cum ſymptomatibus melancholicis 40
18 Pro puella patiente dolorem capitis intenſum, pagina 42
19 Conſilium in dolore capitis & defluxu ad oculos pagina 43
20 Pro quadam muliere patiente dolorem capitis diuturnum 46
21 De dolore capitis per conſenſum à uentriculo, pagina 48

Conſilia de melancholica affectione.

22 De Iudæo delirante pagina 49
23 De melancholia & ſtupore 55
24 Pro quadam magnifica matrona in affectione melancholica 59
25 De ſene ſeptuagenario, in quo periculum, ne incidat in melancholiam 60
26 De melancholia & appetentia canina 61
27 De diſpoſitione melancholica 65
28 Melancholico ſacerdoti præſcriptum 67
29 Pro puero ſatuo & delirante 68
30 In affectione melancholica Taruiſium miſſum 71

Conſilia de diſpoſitione vertiginoſa,

31 De imbecillitate cerebri cum uertigine pag. 72
32 Cura uertiginis 75
33 De uertigine pro Bernhardo Nauagerio 76
34 De uertigine & melancholia 83
35 De uertigine & melancholia hypochondriaca, pagina 88
36 De uertigine & paralyſi diminuta 89
37 De uertigine & epilepſia 94
38 De dolore capitis, & uertigine ex uentriculi imbecillitate 94

Conſilia de epilepſia.

39 Pro puero Hebræo epileptico pagina 98
40 Pro puella epileptica 101
41 Pro Barone à Stolbaim epileptico 102
42 Pro eodem regimen 105
43 De epilepſia à conſenſu 110
44 De epilepſia cum morbo Gallico 112
45 De epilepſia 114
46 De præſeruatione ab epilepſia pro puero 118
47 De epileptica puella cum præfatione 118
48 De epilepſia per conſenſum 123
49 Conſilium de uictus ratione, eidem præſcriptum pagina 127
50 De epilepſia pro Vicentino 128
51 Idem conſilium cum præfatione 132

Conſilia de diſpoſitione apoplectica.

52 Ad ſpaſmum ex retentione urinæ & uigilijs pagina 137
53 De metu futuræ apoplexiæ pro duce Bauariæ 138
54 In diſpoſitione apoplectica 141
55 De paraplexia ibid.
56 De præſeruatione ab apoplexia & paralyſi 142
57 De leui apoplexia cum catarrho 145

Conſilia de paralyſi, ſtupore & tremore.

58 De leui paralyſi dextri brachij pagina 146
59 Pro eodem 150
60 Pro eodem datum 3. Maij 151
61 De impedimento motus ſiniſtræ partis 153
62 De paralyſi ſeu reſolutione medij digiti in manu pagina 156
63 De diminutione motus, datum cuidam Vincentiæ pagina 159
64 De paralyſi ex uulnere 160
65 Conſilium chirurgicum pro eodem 163
66 In ſtupore & principio paralyſis, ordinata à Montano 165

67 De ſtupore & diminutione motus comitis à Sala pagina 167
68 De paralyſi imperfecta 169
69 De paralyſi dextri brachij pro muliere 173
70 De tremore brachiorum 177
71 De tremore membrorum & mouendi imbecillitate ibid.
72 Pro ſene qui habebat ſuppurationem in aure, & paralyſi eſt mortuus 180
73 De tremore & ophthalmia 181

Conſilia ad aurium affectiones.

74 De tinnitu aurium antiquo pagina 184
75 In tinnitu aurium datum ibid.
76 De ſurditate ſcriptum 185
77 De ſurditate & tinnitu aurium 189

Gutturis.

78 Conſilium ex ſententia Montani datum, à Baßiano Lando cuidam ſurdo 190
79 De parotide ibid.
80 Pro ſtrumis gutturis 191

Conſilia ad oculorum affectiones.

81 De ophthalmia tractatio ad Corricium pag. 191
82 De ophthalmia, & quo pacto ne in eam incidat, preſeruari poßit 200
83 De ophthalmia cum principio ſuffuſionis & ulcere in cornea 205
84 In periculo ſuffuſionis ordinata 209
85 De diminutione uiſus pro comitiſſa de Sueſſa 210
86 De actione uiſus diminuta 215
87 In eodem caſu datum à D. Vrbino 217
88 De diminutione uiſus, & imbecillitate totius capitis 220
89 Pro eodem conſilium 223
90 Conſilium pro eodem datum ibid.
91 De uiſus obſcuritate pro domino œconomico 224
92 De uiſus obſcuritate & macula in altero oculo, pagina 227
93 Pro patiente tenebroſitatem 231
94 De uiſione diminuta pro monacho 234
95 Ad hoc referatur iudicium Vrbini 238
96 In periculo ſuffuſionis, pro Gaſparo Vngaro ibid.
97 De ophthalmia cum ulcere Ceratoidis 239
98 Conſilium datum mulieri 50. annorū ex oculi dextri caligine 244
99 Ad ophthalmiam in ſene 247
100 De leui ſuffuſione ibid.
101 De ſuffuſione an ſit deponenda 250
102 De ſuffuſione & imbecillitate uidendi 253
103 De fiſtula in oculo 254
104 De lachrymali fiſtula 257
105 De cataracta ibid.
106 In deprauata uiſione cum aliis ſymptomatis 259
107 Pro muliere quinquagenaria laborante uiſus debilitate 260
108 De oculis lachrymantibus 261
109 Pro muliere laborante morphea 262

Conſilia ad dentium affectiones.

110 De tumore duro maxillæ dextræ 269
111 De intemperie cerebri humida 270
112 Conſilium Italicum datū illuſtriß. Dn. Aloiſio Gonzagæ, cui duo priores dentes mobiles erāt 272
113 Ad ſoliditatem dentium 274
114 De dentium dolore & ſiniſtræ auris ibid.
115 De deſtillatione ad dentes 275

Conſilia ad narium affectiones.

116 Pro exulcerato labro à materia melancholica adusta, & diſpoſitione ad cancrum præſcriptum pagina 277
117 De apoſtematis cancroſis in naribus 278
118 De polypo in naribus 280
119 De narium ulceribus pro Polono 282

De angina.

120 Methodus de angina ſeu de ſuffocatione ibid.

Conſilia in ſpirandi difficultate.

121 In raucedine & anguſtia pectoris pagina 291
122 De aſthmate pro nobili Vicentina 294
123 In paroxyſmo aſthmatico 298
124 De difficultate aperiendi mādibulam ex catarrho pagina 299

Conſilia de catarrhis.

125 De catarrho ad fauces, diminutione uiſus & purulentis auribus 300
126 De catarrho qui in oculis offendit uiſionem, in auribus tinnitum facit, in brachio ſiniſtro ſtuporem 302
127 De deſtillatione à capite, pro Marchione Montis Ferrati 304
128 De catarrho, tußi, &c. pro duce Melphenſi 307
129 De catarrho frigido, pro iuuene 310
130 De catarrho deſcendēte ad uertebras colli, pro doctore Hieronymo Beck 314
131 De catarrho pro ducißa Vrbini 322
132 De catarrho cum duodecim grauißimis ſymptomatis 326
133 De catarrho cum ſuſpicione morbi Gallici 330

Conſilia de catarrhis & deſtillationibus.

134 De dolore dorſi ex catarrho, pro mercatore Veneto 332
135 De catarrho ad occipitium & dextrum brachium pagina 337
136 De catarrho pro quodam magiſtro 339
137 De catarrho 342
138 Ad catarrhum frigidum 343
139 Cuidam mulieri in catarrho ad pectus deſcendente ibid.
140 De anguſtia pectoris ex catarrho ibid.
141 Pro eodem 345

Purga-

142 *Purgatio pro catarrho falſo* 345
143 *In catarrho ordinata pro nobili Veronenſi* 346
144 *In catarrho regimen præſcriptum Doctori Caſſano* 347
145 *De catarrho ad oculum & aurem ſiniſtram* 348
146 *De catarrho pro muliere Vicentina* 350
147 *De uſu thermarum in catarrho* 354
148 *De catarrho fluente ad nares, os, cum febre* 355
149 *De catarrho putreſcente in pectore, pro muliere Veronenſi* 357
150 *De catarrho diuturno, pro domino à Dietrichſtein* 362
151 *De catarrho cum dolore capitis, tinnitu aurium, &c.* 364
Puluis pro exiccatione catarrhi 367
152 *Pro puero cui catarrhus fœtens per nares exibat pagina* 367
153 *De catarrho pro matre ducis Florentiæ* 368
154 *De iiſdem affectionibus pro eadem* 373
155 *De catarrho in quo periculum de tabe* 376
156 *In catarrho falſo & pulmonis eroſione* 377
157 *De deſtillatione catarrhi pro filio medici Vicentini* 379

Conſilia de catarrhis & ſputo ſanguinis.

158 *De præſeruatione à catarrho & ſputo ſanguinis pagina* 381
159 *De præſeruatione ſputi ſanguinis* 382
160 *De catarrho cum tußi & ſputo ſanguinis* 383
161 *De catarrho & ſputo ſanguinis* 388
162 *De catarrho cum excretione ſanguinis* 389
163 *De catarrho cum tußi & ſputo ſanguinis, & febre* 392
164 *De catarrho cum ſputo ſanguinis* 394
165 *De tußi cum catarrho & ſputo ſanguinis* 403
166 *De catarrho & ſputo ſanguinis* 412
167 *De ſputo ſanguinis* 415
168 *De ſputo ſanguinis, & eius fluore per nares & urinas* 416
169 *Pro iuuene 29. annorum, qui laborauerat febre, & ſputo ſanguinis* 419
170 *In tußi poſt ſanguinis ſputum & febriculas* 422
171 *De ſputo ſanguinis & puris ex catarrho* 426

Conſilia pro pleuriticis.

172 *De cura pleuritici* pagina 430
173 *De pleuritide cum catarrho & febre* 431
174 *De pleuritico* 435
175 *Conſilium ad empyema* 436

Conſilia in affectionibus pulmonis.

176 *Pro eodem* pagina 440
177 *De empyemate ex ſuppreßione menſtruorũ* 441
178 *De catarrho cum empyemate* 443
179 *Pro quodam laborante ſputo ſanici poſt ſputum ſanguinis cum tuſſe* 448
180 *De catarrho ad pulmonem deſcendente, cum febre hectica & ſuſpicione phthiſis* 449
181 *In ulcere pulmonis* 455
182 *De empyico & phthiſico, in hoſpitali uiſitationes decem* ibid.
183 *Secunda uiſitatio* 457
184 *Tertia uiſitatio* 458
185 *Quarta & quinta* 459
186 *Sexta* ibid.
187 *Septima pagina 460. Octaua, nona, decima* 460
188 *De muliere laborante cancro in mamillis* 462
189 *De tuberculo circa thoracis regionem lateris ſiniſtri* 469

Conſilia in affectione membrorum naturalium ventriculi.

190 *De intemperie membrorum naturalium ac obſtructione* pagina 470
191 *In imbecillitate omnium membrorum principaliũ pro abbate S. Iuſtinæ* 471
192 *De cardiaco affectu* 477
193 *Ad cordis tremorem cum deliquio animi* 480
194 *De tremore cordis & dolore capitis* 481
195 *Pro quodam illuſtri uiro, laborante ſtomachi imbecillitate, cuius ratione plurimum ſaliuæ expuit* ibid.
196 *Pro puero laborante uentriculi debilitate* 482
197 *De frigiditate uentriculi, pro M. Phiſther Auguſtano* 483
198 *De frigiditate uentriculi cum uomitu* 486
199 *De magna uentriculi imbecillitate* 487

Conſilia in affectionib. ventriculi.

200 *De uentriculi magna imbecillitate* 488
201 *De debilitate membrorum naturalium* 489
202 *De anxietate ſtomachi, & morbo Gallico pro ſexagenario* 491
203 *De uentriculi imbecillitate cum multis alijs ſymptomatis* 494
204 *De uomitu cholerico cum ſingultu* 499
205 *De magna alui adſtrictione* 501
206 *De monacho colica laborante* ibid.
207 *De uentriculi & colico dolore, ac diarrhœa* 502

Conſilia in ventris fluxionibus.

208 *Doctrina methodica de fluxionibus uentris* 503
209 *De fluxu uentris periodico* 505
210 *De cholera pro Hieronymo Schreiber* 507
211 *De cholera pro Phriſimelica* 508
212 *De cœliaca anu* 510
213 *De fluxu uentris partim hepatico, partim lienterico, partim cœliaco* 513
214 *De fluxu uentris & mala diſpoſitione relicta poſt dyſenteriam* 513

Conſilia in dyſenteria.

215 *Duæ curationes dyſentericorum* 514
216 *De dyſenteria pro generoſo barone à Dietrichſtein* 516

217 De dyſenteria 526
218 De dyſenteria 529
219 Vtrum fluente aluo uel exiſtente uomitu aliquo debeamus curare fluxum hunc fluxu ibid.
220 Poſt fluxum dyſentericum, pro illuſtriſsimo domino 531

Conſilia de lumbricis.

221 De acutiſsimo dolore uentriculi ex uermibus 531
222 De cura uermium 536
223 De puero qui ex uermibus cadebat in leipotymias ibid.
224 De puero qui inciderat in febrem & uermes 537

Conſilia in fluxu hæmorrhoidum.

225 De fluxu hæmorrhoidum 538
226 De hæmorrhoidibus, pro nobili muliere 540
227 Ad fluxum hæmorrhoidum 544
228 De potu thermarum an conueniat in diſpoſitione uentriculi frigida ibid.

Conſilia de affectione hypochondriaca.

229 De affectu hypochondriaco, pro comiti de Mont. Forti 547
230 De paſsione hypochondriaca 549
231 De melancholico hypochondriaco 551
232 De flatibus hypochondriacis, cum doloribus uentriculi 554
233 De flatibus hypochondriacis, cum catarrho 560
234 De melancholia hypochondriaca cum doloribus uentriculi ac lipothymia 567
235 De melãcholia hypochondriaca, in colloquio 571
236 De affectione hypochondriaca confirmata 575
237 Pro eodem, an ſit mittendus ad balnea 578
238 De melancholia hypochondriaca 581
239 De paſsione hypochondriaca cum annexis ſymptomatibus 583
240 De melancholia hypochondriaca 589
241 Purgatio in Verẽ, præſcripta mulieri hypochondriacæ 591
242 De flatibus unde tenſiones & dolores in hypochõdrijs ibid.
243 Cura Montani pro quodam Hungaro, patiente tẽſionem hypochondrij dextri 593
244 De tenſione hypochondrij dextri 598
245 De totius uẽtris tumore, pro iuuene Vicẽtino 600
246 Pro quodam patiente hypochondriacam paſsionem 604
247 De intemperie frigida ſplenis 607
Pillulæ pro melancholico ibid.
248 Cura hypochondriacæ melancholiæ 608

Conſilia in lienis affectionibus.

249 De tumore ſplenis duro 609
250 De lienis obſtructionibus, pro Ioanne Baptiſta Luiſino 612
251 Tria remedia pro ſplenecticis præſcripta 617
252 Pro laborante hepatis intemperie frigida, cũ ſcyrrhi principio 618
253 Pro nobili, cui hepar inflammatum, & uentriculus debilitatus erat ibid.

Conſilia de hydrope.

254 Proceſſus Montani in cura cachetici, uiſitationes ſeptem, in quas de pulſibus conſilia ſex 619
255 Secunda uiſitatio 621
256 Tertia ibid.
257 Quarta 622
258 Quinta 624
259 Sexta 625
260 De hydrope 626
261 Curatio hydropici 628
262 De hydrope, pro puero in hoſpitali ibid.
263 De hydropico, aſcite cũ tympanite laborãte 631
264 Pro eodem 638
265 Pro eodem, tertia uiſitatio 636

Conſilia de renum & veſicæ affectionibus.

266 An diuretica cõueniant in præſeruatione affectus renum & ueſicæ 637
267 De præſeruatione à calculo, pro Petro Bẽbo 642
268 Pro eodem, ex Italico Latinum factum 645
269 Ad debilitatem renum, & eos expurgandos & cõfortandos 651
270 De præſeruatione à calculo renum, ciui Veronenſi 652
271 De præſeruatione à calculo renum 652
272 De arenulis & metu futuri calculi 654
273 Pro domino Andrea VVelzer 659
274 Pro eodem 663
275 Pro eodem, in quo tractantur quæſtiones propoſitæ 669
276 Pro quodam laborante calculo renum 670
277 De ſuſpicione calculi in renibus cum multis alijs ſymptomatis 672
278 De calculo ueſicæ cum ſtranguria 675
279 De calculo ueſicæ, pro ciue Florentino 679
280 Pro laborante calculo ueſicæ 682
281 Pro quodam patiente renum dolorem 685
282 Ad renum & ueſicæ uitia 686
283 De mictu ſanguinis, pro quodam epiſcopo Hungaro 687
284 De mictu ſanguinis 689
285 De mictu ſanguinis 691
286 De ardore urinæ, pro muliere 694
287 De ardore urinæ ἰσχουρία, gonorrhœa 695
288 De ardore urinæ, ac ut facilius mingat 705
289 De ardore urinæ & articulorum dolore 706
290 De difficultate mingendi 708
291 De caliditate renum cum alijs affectionibus 714
292 In difficultate urinæ ſeu δυσουρία 715
293 De excretione materiæ craſſæ & fœtidæ per urinam ibid.
294 De fluxu materiæ pituitoſæ per uirgam 717
295 De fluxu materiæ albæ è uirga per decenniũ 718
296 De fluxu pituitoſo per urinam 720
297 De urinæ ſtillicidio ob pituitam craſſam, uiſcidã, meatum urinarium obſtruentem 714

De uri-

298 De urinæ difficultate cũ grauitate in inguine 725
299 De ſtranguria & dolore genitaliũ ex caſu 731

Conſilia de affectionibus membrorum generationis.

300 De pruritu teſtium 732
301 Regimen in gonorrhœa 733
302 De impotentia uirili, pro domino Germano Stirio 734
303 Pro exhauſto Venere 735
304 Ad erectionem membri 736
305 De ingenti teſticulorum pruritu 737
306 Ad ramicem inteſtinalem 740
307 De ſuppreſſione menſium & hyſtericis affectionibus 742

Conſilia de affectionibus uteri.

308 De ſuppreſſione menſtruorum 744
309 De menſtruis albis, pro eadem 746
310 De fluxu menſium alborum cum uentriculi imbecillitate 748
311 De ſuffocatione ab utero cum alijs ſymptom. 749
312 Ad ſcyrrhum matricis pro uirgine 751
313 De menſibus diminutis cum febre 752
314 De ſuppreſſione mẽſiũ pro magnifica domina 753
315 De ſterilitate 754
316 Ordinata ad ſuſtentationem partus & fœtus retẽtione, [illegible] 755

Conſilia de coxendicis dolore.

317 Pro iſchiadico 756
318 Pro iſchiadico 758
319 Pro iſchiade 760
320 Pro milite qui patiebatur dolores iſchiadicos 761
321 Pro monacho iſchiadico 762

Conſilia de articulorum & pedum dolore.

322 De præſeruatione à podagra & calculo 765
323 De morbo articulari 767
324 De arthritide ex humore melancholico 771
325 Pro muliere patiente dolorem articulorum ibid.
326 Pro laborante dolore oſſis ſacri 773
327 In principio podagræ pro muliere 775
328 Pro laborante doloribus articulorum ibid.
329 De tumore podagrico in utroq; genu 776

Conſilia de pedum affectionibus.

330 Pro eodem 777
331 De dolore genu obtuſo 782
332 De dolore in genibus à catarrho ad crura deſcendente 784
333 Ad œdema eriſipelatoſum in crure 786
334 De eriſipelate phlegmonode in genu ibid.
335 Ad contuſionem neruorum 787
336 De tumore œdematico utriuſq; pedis ibid.
337 De utriuſq; cruris in contractione 789
338 De dislocatione & ſiniſtri cruris contractione, ac dextri ulcere 794
341 De contractione omnium digitorum pedis 795
342 Pro puero patiente in pede tumorem 799
343 Pro uaria luxatione in pede, pro domino à Stubenberg 801
344 De luxatione pedis 806
345 Pro iuuene habente ſtuporem in crure 808
346 Ad crurium exulcerationem propter caliditatem pagina 811
347 Pro nobili quodam iuuene, patiente ulcera in pede 812
348 De Polono patiente œdema in pede, urinæ ſtillicidium, & morbum Gallicum 814
349 De pedum affectione in morbo Gallico cum pruritu 818

Conſilia in morbo Gallico.

350 De ulceribus cacoethis Gallicis, in utroque crure 821
351 Exactiſſima morbi Gallici curatio, pro principe Mirandulano, ex Italico Latinum factũ 823
352 De morbo Gallico, pro quodam nobili Germano 835
353 Pro eodem 841
354 De morbo Gallico cum dolore capitis 844
355 De morbo Gallico, pro Polono 846
356 De morbo Gallico cum ulceribus 850
357 De morbo Gallico cum aliquot proprijs ſymptomatis ac ophthalmia 853
358 De quodam laborante morbo Gallico, Polono pagina 858
359 Cuidam ex morbo Gallico malè curato 856
360 De morbo Gallico 859
361 Pro uxore euſdem laborante ex melancholia, cũ ſuſpicione morbi Gallici 861
362 In eodem caſu datum conſilium 863
363 Curatio poſt morbum Gallicum 867
364 De curatione morbi Gallici 865
365 Cuidam ſuſpicanti ſe pati morbum Gallicum 871
366 Cuidam poſt Gallicum morbum in ſcabie, tinnitu aurium, hæmorrhoidibus 873
367 Cuidam ex uſu Mercurij præcipitati, uentriculi eroſionem patienti 878
368 In curatione Gallica obſeruata à Montano 877
Compoſitio ſyrupi de helleboro ſecundũ Montanum 876

Conſilia in affectionibus cutaneis.

369 De pſora occupante uniuerſum corpus 881
370 De ſcabie pro puero patritio Veneto 883
371 Pro quodam adoleſcente ſcabie laborante 886
372 De ſcabie poſt purgationem 887
373 De ſcabie pro puero ibid.
374 De ſcabie humida cum pruritu 881 157
375 Ad ſcabiem poſt purgationem deſtillatum 889
Vnguentum ad lepram ibid.

Conſilia in tumoribus præter naturam & vulneribus.

376 Pro M. Flaminio, qui ſcabie laborabat 890
377 Ad abſceſſum exulceratum mollificandum & abſtergendum ibid.

378 Ad contuſionem brachij per caſum cum equo 891
379 Ad uulnus in brachio rigido ibid.
380 Pro Andrea Polono in capite uulnerato 892
381 Pro eodem 893
382 De brachio uulnerato 895
383 De uulnerato in dorſo, in quo impeditus motus pagina 895
384 Cuidam cuius membra poſt uulnera marceſcebant pagina 899

INDEX IN ALTERAM PARTEM CONſiliorum Montani de Febribus.

1 De febre continua, habente quotidie duas acceſſiones, quam Montanus ad ſpeciem hemitritæi referri poſſe putabat pagina 901
2 Viſitatio ſecunda 902
3 Tertia uiſitatio 905
4 Quarta 907
5 De febre putrida continua ibid.
6 Pro grauida laborante febre acuta 912
7 De febre continua in grauida muliere 913
8 De febre putrida cum præfocatione ab utero 916
9 Pro puero qui à ſcabie curatus, febre ex uiſcerum obſtruſtione laborabat 916
10 De febre orta ex obſtructiõe in puero Veneto 917
11 De febre continua ex putredine ac magnis uiſcerũ obſtructionibus 918
12 De febre continua cum catarrho & alui fluxione 920
13 De febre & catarrho pro abbate octuagenario 922
14 De febre in ſene cum ſuppurata aure & catarrho pagina 927
15 De catarrho cum febre continua in ſene, unà cum tuſſicula 929
16 De febre continua ex bile & pituita craſſa 935
17 De febre tertiana ſine accidentibus 936
18 De tertiana ſimplici ibid.
19 De tertiana duplici 937
20 D- duabus tertianis nothis 938
21 De yſdem duabus tertianis 941
22 Pro Cornelio Suhardo, recidenti in quartanã 943
23 De febre quartana 944
24 Pro Gallo laborante quartana triplici 945
25 Pro quodam iuuene qui quartanam patiebatur, & magnam ſplenis duritiem 949
26 Pro quodam laborante quartana multis menſibus cum tuſſi & duritie ſplenis ibid.
27 De Hebræo quartanario & hydropico 950
28 Pro quodam puero decumbente in hoſpitali, laborante febre, habente primum quotidianas accesſiones, mutata in quartanam, cui hectica & hydrops coniuncta uidebatur, uiſitationes ſex 956
29 Conſultatio in ſecunda acceſſione 960
30 Conſultatio in tertia acceſſione 962
31 Conſultatio in quarta acceſſione 964
32 Conſultatio in quinta acceſſione 965
33 Conſultatio in ſexta acceſſione 967
34 De febre putrida in hecticam mutata 969
35 De febre hectica cum putrida, catarrho & fluxu alui 970
36 De febre putrida continua, & leui quodam ſputo ſanguinis, ac ſuſpicione hecticæ 972
37 De hectica cũ putrida & catarrho coniuncta 981
38 Pro iuuene laborante catarrho, deſcendente ad pectus & febre putrida, cum periculo ne incidat in hecticam 984
39 Pro laborante febre hectica 985
40 De febre hectica primi gradus relicta poſt putridã inflammatione capitis, cũ dolore dorſi, & ſuppreſſione menſtruorum 986
41 Pro laborante hectica ex peſtilenti facta, cum putrida coniuncta 992
42 De febre peſtilenti in hecticam mutata 993
43 De febre peſtilenti 994
44 De febre peſtilenti 997
45 De febre peſtilenti 999
46 De febre peſtilenti cum puſtulis in dorſo 1000
47 De febre peſtilenti facta ex tertiana 1002
48 De febre peſtilenti cum inflammatione muſculorũ pectoris 1004
49 Pro adoleſcente qui poſteaquam febribus laborauerat, tabeſcebat. In colloquio Anni 1550. die 23. April. in quo de exhibitione lactis agitur 1008
50 Conſultum collegij Patauinorum Medicorum, factum de letalibus febribus, Patauinam urbem infeſtantibus 1012

INDICIS CONSILIORVM FINIS.

IOANNIS BAPTISTAE MONTANI VERONENSIS MEDICI EXCELLENTISSIMI,

atque olim publici & ordinarij artis medicinæ in Academia Patauina profeſſoris,

CONSILIA.

Partim ſcripta vel dictata, partim verò de conſultationibus & colloquijs medicis à diſcipulis collecta, atq; in certum ordinem, quem partes corporis humani monſtrant, congeſta,

A Ioanne Cratone Doctore Medico Cæſareo Uratiſlanienſi.

De Ophiaſi & Achoribus dicta in colloquio cum Chirurgo & D. Friſimelica, Anno M. D. XLVII. Martij XVI.

CONSILIVM PRIMVM.

CLARISSIMI atq; doctiſsimi viri, occurrit nobis nobiliſsimus adoleſcentulus, cũ quibuſdam diſpoſitionibus præter naturam, quę apparent ſenſui. Duo autem deprehẽduntur circa cutem: qui affectus cùm ſint contigui, tamen videntur diũerſi & contrarij. Primò eſt priuatio omnimoda capillorũ: quæ ſiue ſit alopecia, ſiue ophiaſis, ſiue caluitium, nunc non dicá ſed infrà. Secundò eſt tumor quidam pręter naturam, cum cruſtis & puſtulis apparentibus. Eſt ibi raritas, & ideo etiam priuatio capillorum. Primò videntur eſſe affectiones contrariæ. Defectus pilorũ ſolet eſſe ex nimia ſiccitate. Cruſta & ἄχωρες proueninnt ex deprauatione humorũ. Cauſę igitũ horũ cõſiderandę. Primò, quo ad priuationẽ pilorũ, dico hãc nullo modo eſſe poſſe ex ſiccitate, ſed ex redũdãtia aliqua mali humoris: & ab eadẽ cauſa pronenire has affectiones, ſcilicet à deprauatis humoribus. Nam pilorũ conueniens materia, teſte Galeno, & melius Ariſt. 2. lib. de Generatione animalium, prouenit ex humore aduſto cum quadam pinguedine & ſubſtantia aerea: vbi talis materia deficit, deficit etiá materia pro pilis. Hîc illa materia non eſt talis, qualis eſſe debebat, ſed corrupta & deprauata. Eodem loco dicit Ariſt. quòd pili ſunt paſsio cutis, & requiritur etiam ad generationem pilorũ temperamentum cutis, & ex ſuperfluitatibus cutis tantummodo generãtur pili, & nõ ex alia ſuperfluitate: vnde ſecundùm cutim affectam, afficiũtur pili. Ergo talis affectus eſt propter duo: Primò, quia iſta materia non eſt idonea ad pilos generandos, ſed corrupta. Secundò, propter locum non bonum, quia temperies cutis eſt valde humida, quæ non poteſt producere pilos. Nam & nimia humiditas, & nimia ſiccitas prohi-
A bent generationẽ pilorũ. Fortaſsis contraria etiã quędam affectio eſt in ipſis meatibus: nã & horũ ratione ſæpe nõ naſcuntur pili: ſed hoc nõ eſt manifeſtum: dicamus tantùm de ijs quæ apparent.

Ergo hactenus habemus intemperiem cutis & materiam malam, ratione quorum videntur duo contraria fieri. Primò, priuatio pilorum in parte commiſſuræ coronalis, vbi plurimæ fiunt tranſpirationes vaporum. Euaporato plurimo humido propter amplitudinem meatuum in illa parte capitis, nõ poteſt materia aggregari. Galen. probat vapores diuerſos effectus facere pro craſsitie & materiæ, & meatuum. Nam ſi poſſunt tranſpirare, nihil mali aut incõmodi inde euenit in cute. Sed ſi vel propter craſsitiem, vel denſitatem meatuũ cutis non poſſunt tranſpirare, fit vel pruritus vel ſcabies, vel ἄχωρες. Ergo in illa parte ſuturæ coronalis vbi meatus ſunt aperti, non poteſt illa materia detineri, ſed tranſpirat, & nihil aliud incommodi facit, quàm priuationem pilorum: non tamen
B alopeciá facit, quia nulla ibi abraſio eſt cutis. Ophiaſis eſt cum decorticatione cuticulæ, quia fit propter humores deprauatos: Alopecia etiam ex ſiccitate. Hîc videmus in hoc puero, vbi deficiunt pili, eſſe aſperitatẽ: ergo eſt ab eadem cauſa, à qua fiunt cruſtæ. Nam vbi cranium eſt craſsius & denſius, ibi materia non poteſt tranſpirare, ſed fiunt cruſtæ. Ideo circa poſteriorem partem capitis apparent illæ puſtulæ, & videtur eſſe diſpoſitio quædam proxima ad achoras & tineam. Ergo hæ duæ affectiones licet ſecundùm ſenſum videantur diuerſæ, tamen ab eadem eſſe cauſa videntur, ſcilicet humorib. deprauatis & intemperie cutis, quę in hoc puero eſt maxima. Sed vtrum illi humores deprauati ibi generentur, vel aliunde deueniant, inquirendum. Dico, vtrunq; poteſt contingere: poteſt enim aliquando fieri, quòd nihil patiente cute, tamen materia ad illam demandetur. Sed in hoc puero video ipſum optimè eſſe diſpoſitũ quo ad habitum corporis, colorem, & omnes operationes: vnde non video, vnde debeant multiplicari humores tam deprauati. Nam ſi humores aliuñ

& maximè conferret. Et poſtea fiant lotiones quę ſubtilius penetrát, & magis in profundum. Addarē & ſulphur, ſed cum lixiuio acri, in quo eſſet nitrum & ſulphur: in principio enim non eſt ſtatim vtendum aſtringentibus. Poſtea facerē etiam linimenta abſtergentia, vt eſt oleū amygd. amar. cum iride, centaurio minori & maiori, & gētiana, pane porcino, itē clematitide altera, & ariſtolochia rotunda. Factis abſterſionibus, leniter exiccádum & confortádum: & tunc deuenire poſſumus ad illa quæ recipiunt alumen, & etiam calchantū, ſi opus eſſet maiore exiccatione. Et ſic mundificata cute credo quòd pili per ſe generabūtur. Sed ſi nō oriātur, confortarē locum: & nihil magis expediēs ad hanc rem, q̄ linimentū factum ex oleo amyg. dul. ladano, & capillis veneris pulueri zatis, ſi ponatur ſuper locū: nam plurimum facit ad pilorū generationē, & ad tollendum quicquid eſt circa radices pilorum. Oleum amygd. dulcium humectat cutē, ſi fortè ex medicamentis ſuperioribus nimis exiccata eſſet. Et hæc ſunt mutanda prout videbitur, & affectio poſtulabit. Victus ſit exquiſitus, quia hic maximam partem curæ ſibi vendicat. Sic puto emendari poſſe, Deo volente, hoc vitium.

De Achoribus ſeu Tinea capitis antiqua poſt purgatum corpus & varia ab alijs Medicis adhibita remedia ordinata 1546. die 4. Octobris. Conſilium II.

PRimò abſtineat à lacticinijs, paſtilibus carnibus antiquis, auibus paluſtribus rebus frictis in ſartagine, leguminibꝰ, herbis crudis, vino dulci & craſſo, & à vino nigro & turbido, à ſatietate & multitudine ciborum, poſt cibum à ſtudio & exercitio, pleno exiſtente ſtomacho. Hęc vbi iſte fecerit, ſumat pillulas ſingulis ſeptimanis ſemel, aut etiam bis ſi oportuerit, num. 3. hora vna ante cœnam, quarum deſcriptio eſt talis.

R. Succi fumiterræ
Boraginis
Chamædryos añ ℥ ij.
Myrobalanorum chebulorum
Indorum
Citrinorum añ. ℈ iiij.
Ellebori nigri ʒ ij.
Agarici electi ʒ iiij.
Aloes ʒ vj.
Epithymi
Foliorum ſenæ
Polypodij añ. ℥. j.

Pulnerizentur omnia, & permiſceantur cum ſuccis, & permittantur exiccari, & poſtea cum ſyrupo de fumoterræ fiat magdaleon: de quo formantur pillulæ pro ſingulis drachmis, tres, ſumendæ vt ſuprà. Item tondeantur capilli vſq; ad cutem, poſtea vtatur lotione infraſcripta ſaltam ſemel in ſeptimana.

R. Lixiuij dulcis quantum ſufficit pro vna vice, in quo decoquantur.
Ariſtolochiæ rotundæ
Panis Porcini ℥ añ s.
A Gentianæ
Rheupontici añ. ʒ iij.
Centaurij maioris ʒ ij.

Decoquantur omnia ad conſumptionem tertiæ partis lixiuij, & cum eo lauetur caput, & exiccetur, ſemel aut bis in ſeptimana. Deinde inungatur caput oleo infraſcripto magiſtrali:

R. Ireos ℥ s.
Squillæ ℥ j.
Centaurij minoris ℥ s.
Myrtillorum ℥ j.
Garyophyllorum ℥ j. s.
Olei amygd. amararum lib. j.

Ponantur omnia ſimul in vaſe vitreo bene obturato, & bulliant in balneo Marię lento igne per horas ſex, poſtea ſeruetur oleum in ſole, remouēdo ipſum tempore nubilo, & in noctè: & hoc oleo illiniatur caput quotidie in introitu lecti, & poſt lotionem ordinatam à nobis.

Ad ſimplex œdema in frontis parte ſuperiore B verſus verticem. Euacuato corpore & ordinata victus ratione, fiat fomētum ex decocto chamomillæ in aqua ſalſa, quo foueatur locus affectus, ſpongia in eo madefacta. Deinde vngatur oleo chamęmelino & anethino.

De Caſu capillorum, rubedine cutis, gonorrhœa, &c. In colloquio. Conſilium III.

PRæterijt ſecundus annus, ex quo inordinatè vixit: habuit cruſtas, ex quibus emanauit ſanies circa caput. Remotis cruſtis remouebátur capilli, & rubor relinquebatur. Tandem fluxus deuenit ad oculū, ex quo ſuborta eſt fiſtula, vlcerib. ſæpius conſolidatis & iterum ſubortis. In altero oculo perpetuò eſt lachryma. Cum ageret decimū annum, incidit in gonorrhœā: ex qua adhuc laborat: nunc natus 20. annos, hinc inde mercimoniorū gratia mari & terra proficiſcitur. Temperaturę eſt calidæ, caput videtis eſſe humidum cū aliqua caliditate, caput C ipſius eſt excrementoſiſsimū: credo etiam quòd incidarit in malam fortunā, & non eſt nactus bonum medicū, atq; morbus gallicus conſequutus, licet bubones non fuerint circa pudenda, pili tamen decidunt. Et quia iecur malè affectum, tranſmittit iſtos acres & mordaces morbi gallici humores ad caput, quib. etiā accedit mala victus ratio ad corrumpēdum iecur, inde factū vt eiuſmodi materia deflueret ad oculos: hinc abſceſſus, ex quo vlcꝰ, & dein fiſtula. Medici exiccarūt totū corpus ligni decocto, & deinde cauterio voluerūt exiccare oculū, ſed quia maxima ibi facta eſt diſcraſia, ipſaq; peſsimo motu & exercitijs vſus eſt, redijt morb. iſte, & à natura excrementoſiſsimū habet corpꝰ. quod indicat gonorrhœa, qua ferè ſemper laborauit. Primò itaq. euacuarem vniuerſum corpus, & ſuperueniente Vere mitterē ſanguinē, deinde euacuarem pillulis Cocchijs Aureis ad educandam bilem & pituitam, deinde maſticatorijs & gargariſmatibus caput itam cum decocto ſtaphiſagriæ, non vterer caputpurgio, ne fluxum mouerem, decoctionem ligni ſingulis diebus illā

mentum ex hoc remedio ſucceſſorum. Studeat, A vt ſingulis diebus excrementa alui reddat. quòd ſi natura defecerit, arte id ſuppleodum erit, cum eo, quod fæces euacuat, ſicut eſt maximè aloe ante cœnam ſumpta, quod remedium ad auerteodos quoqoe vapores à capite, ad partes oppoſitas conferet. Poſſunt autem ſumi Aloes lotæ ℈ ij. & formari pillulæ ſeptem cum aqua Betonicæ. Abhorrebit omnino à ſomno meridiano, oihil enim æqoè caput aggrauat, excrementoſumqoe reddit. Potum eligat vioi pauciferi, mioimeque vaporoſi, ſubſtantiæ tenuiſsimæ & limpidiſsimæ, quod facilè, & citiſsimè diſtribui poſsit, & vrinam prouocare, vnde & album cæteris præferrem, vel etiam giluum, idque parcè potabit, abſtinebitq; ab omni potu inter prandium & cœnam, & præcipuè hora decobitus. Cibus ſit, quàm maximè ſimplex: omnino eoim varia menſa aot epularum copia, ac multitudo illi nocentiſsima eſt. Atque in hoc, etſi illuſtriſsimæ ſoæ dominationi B aduerſatur ipſa nobilitas, tameo oportet, vt meoſa vtatur ſimplici, & priuatæ domui familiari. Quòd autem ſiot vitanda omnia vaporoſa, & quæ ſint tardæ concoctionis, ac quæ facilè putreſcant in ventriculo, ſicut omnia lacticinia, paſtilia, legumina, piſces, res frixæ io ſartagioe, fructus horarij carnes antiquæ, & porcinæ, &c. me tacente etiam omnibus nota eſſe arbitror, ſcioque hæc iam pridem ab omnibus medicis fuiſſe, ſatis ſuperq; inculcata. Talis ſit ergo ratio victus, quæ quidem pars curationis in bac ægritudine ſicot in omoibus chronicis per quàmmaximi eſt facienda, & principatum obtioet.

Quantum verò attinet ad medicamenta, cooſulerem primò, vt bis in anno illuſtriſsima Domina purgaretur, Vere ioquam, & Autumno. Et poſtquam audio eã natura eſſe calidæ, & humidæ temperaturæ, plurimoque ſanguine redundare, cum hepatis ſatis inſigni caliditate, laodarem: vt ſaltem in purgatione Veris ſanguis quoq; mitteretur è baſilica, conſeotiente etiaio (ſicut conſeotit) ætate & viribus. Licet verò purgatio res C vulgaris ſit, & omnibus nota, exempli tameo gratia ita purgarem:

R. Floris caſsiæ ℥ x.
Specierum Hieræ ſimp. ʒ ij.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus triboa horis ante praodium:

Deinde ſequenti die.

R. Syru. de Cichorio Nicolai cum Rhab.
Byzantini completi añ. ℥ j.
Aquæ boraginis ℥ iij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs, vſque ad ſeptem.

Deinde:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Agarici præparati ʒ j. s. vel ʒ duas pro viribus.

Fiat bolus cum ſaccbaro. detur manè quinque horis ante prandium com cuſtodia. Peracta purgatione, laudarem, vt ſomeret per octo dies ſobſequentes medicinas coofortantes, ante prandiũ & cœnam, videlicet, vel rotulam Diarhodon abbatis, vel ſaccbari roſati ℥ s. Et, vt fieret cootioua A dioerſio, duplici modo procederem. Primò, vt haberet familiarem vſum hieræ ſimplicis Galeni ex ſex rebus, quam ſumeret ante cœnam, bis ſingulis ſeptimanis pondere ℈ ij. io forma pillulari, purgaret enim ventrem, hepar & vterum, vt eſt Galeni ſententia, & nos quotidie experimur, & præterea à capite auerteret materiam, quæ facit dolorem. Alius verò auerteodi modus magis enim efficax & continous eſt, vt in vtroque crure infrà geno, per quatuor digitos à peritiſsimo Chirurgo fierent cauteria, & per plurimum tempus aperta dimitterentur. Imò etiam ſi ſimul fiereot io vtroque brachio eodem modo, in tam longa ægritudioe non eſſet abs re, prius tamen ea experiantur quæ fiũt in cruribus, nec omnino (me iudice) dimittantur. Quaotom verò ad vſum balneorum vel thermarum attioet, poſſeot quidem excellentiſsimi medici hoc remedium experiri, ſed in illo non moltùm confido, tanquam remedio, quod, dum bibitur, minimum facit, dum dimittitur, ni- B hil. Hæc ſi ritè & diligenter facta fueriot, ſpero illuſtriſsimam Dominam tandem conoalituram, licet non breui tempore, ſicut quidem nos optaremus. Eſt enim, vt in primo dixi, hæc ægritudo omnino grauis, dioturna, chronica, inoeterata & confirmata. Quare abſurdum eſſet ſperare breoi tempore curari poſſe. Et hæc ſatis ad laudem Dei.

De Diſcraſia capitis, ventriculi & hepatis, oculiq; affectione: Datum Sereniſsimæ Reginæ Poloniæ Bonæ Sfortiæ, &c. Dictatum Venetijs anno M.D.XLIX. Non. Iuly. Conſilium V.

EX omnibos intrinſecis cauſis, qoæ ad affectus capitis præter naturam generandos condocunt, potiſsimè ſunt ventriculi imbecillitas, atque hepatis caliditas. Ac de ventriculi quidem imbecillitate, coius ratione ſocci crudi moltiplicati aſsiduos vapores ad caput mittunt, cuiq; etiam vulgari me- C dico vel mediocriter io arte verſato eſt exploratum, nihilq; frequentius auditur, quàm mutuus ille circolus læſionum inter cerebrum & ventriculum. De hepatis verò caliditate, qoantum ad capitis repletionẽ faciat, autoritas eſt Gal. li. 3. de Locis affect. quæ dictat, io huiuſmodi temperaturis maximam vaporum copiam à toto venarũ ambitu ad cerebrum aſcendere. Sunt igitur ſuaptè natura paratiſsimi ad omnes circa caput affectus perpetiendos, quicunq; in duobus illis membris, ventriculo ſcilicet & hepate, tales habent temperaturas: qoibus ſi poſtea acceſſerit apta capitis ad recipiendum diſpoſitio, iam intrinſecos omnes promptas habent occaſiones, tum ad efficiendas, tum ad recipieodas circa caput diſpoſitiones præter naturam. Cum ergo ſcribatur, in ſua Sereniſsima Maieſt. hæc omnia conoenire, non eſt mirum ſi facilè inciderit in dolores capitis, defluxiones, & quoſdam alios affectus præter naturam. Sed ſi poſtea his quoq; acceſſerint aliqua vitia ſex rerũ nõ naturalium, humana corpora neceſſariò commutantium, tum planè non facilitas tantùm, ſed

neceſsitas malarum impreſsionum conſequitur. D Cum igitur huiuſmodi quoq; conueniſſe audism iu eadem Sereniſsima Maieſtate, perficitur integer tanquam cauſarũ chorus ad morbi incremeutum idoneus. Audio enim ſuam Maieſtatem primò penitus ſe nou exercere: aliquando verò in aſſiduis cogitationibus, & animi moleſtijs detineri: ſomno diurno vti quotidie: in cibo & potu non admodum exqniſitum delectum habere: cuicunque aeri, iucumbentibus granißimis negocijs ſeſe exponere. De excrementis verò, an ſecundùm quod oportet expellantur, non audiui quidẽ, ſed fortè & in illis erit aliquod vitium: ferè enim iſta quoq; læſio præcedentes errores conſequi, comitariq; ſolet. Nam de menſibus retentis, quanuis ratione ætatis ſecundum naturalem ordinem retenta fuerint, nihilominua in tali temperatura, & tali ocio, & delitiis Regijs, nou ſine damno intercepta ſuut. Nam etiam audio poſt eorum retentionem in omnia prædicta ſymptomata cõfeſtim incidiſſe: ſcioq; plurimas quoque matronas alias E poſt detentos mẽſes etiam naturali temperie præditas, tamen in varias ægritudines poſtea delapſaa eſſe. Et ſi omnia recte collegerimus, facilè intelligemus uou tantùm capitis affectiones, ſed etiam lienis tumores, & hydropicos, qui quandoq; contigerunt, ab ijſdem cauſis proceſsiſſe. His rectè cognitis, & ſuppoſitis, haud difficilis erit intentio. Ac primum illud ex rei natura fundameutum elicitur, S.M. purgãtibus quidem, & his quæ atteuuãt, vel alio modo præparant, aut excoquũt humores, ſubleuari quidem poſſe, curari verò nequaquam: vel enim enumeratorũ membrorũ intemperies ad naturalem ſtatum ſunt redigendæ, vel canſæ intriuſecæ relinquentur, quibus periodicè ad illos eoſdem affectus ſit redeuudum. Quãuis ego non negauerim purgationes eſſe opportunis temporibus faciendas, vt humores qui qnotidie ob membrorum inæqualitatem aſsiduam generantur, non redundent, & ex redundantia nõ illos tantùm affectus foueant, ſed nouos quoque generent, vt freqnenter fieri ſolet. In illis tamen F purgationib. non eſt inſiſtendum, ſed ad alia quoque, quæ pauló iuferius dicam, eſt accedendum, quæ magis facient ad præſeruationem, quàm ad curationem. Vera euim curatio, ſi verum fateri volumus, fortè erit impoſsibilia, ſi modò totam morbi naturam rectè perpendimus: quomodo enim fieri poterit, vt eorum membrotum inæqualitas ad æqualitatem redigatur? in hac præcipuè ætate, & in corpore regio, cui quàm difficilè ſit diutius imperare, uotum eſt omnibus, qui aliqua ex parte experimento deprehenderunt. Primò itaque in tam longa ægritudine, in recta victuaratione, curationis præſeruationisque baſim, potiſſimamque fidem ſtatuerem, ita, vt neque alicui aeris exceſſui tam calido quàm frigido occurreret, ventoſq; omnes & pluuias euitaret. Nec hyemis tempore in vaporarijs ſuo more calefactis, vel propè magnos ignes, diutiua moraretur, præcipuè vbi ignis ex ſortioribus lignis ardeat, qnalis eſt quercus, ilex, vlmus, & reliqua plura huiuſmodi. Caueat etiam, ne acriter magnum lumen, ſiue

D Solis, ſine ignis intueatur: ſed neque ab alto proſpiciat, aut fluuiorum præcipitium, aut turbas, aut celeres rotarum gyros, & reliqua. Laudarem vt ſingulis ſeptimanis caput ablueret, præcipuè ſi ſit illi lauandi conſuetudo, eligatque lixiuium ex ſalicis aut vitis cinere confectum, in quo ſaluia, maiorana, chamæmelum, roſę decocta ſint cum drachmis tribus agarici electi. Hæc enim ablutio conferet ad roborandum, mundaudumque caput. Inter pręcipua hoc habeat, vt omnes auimi moleſtias, quammaximè fieri poſsit, euitet, faciatq; vt exhilaretur animus quacunque occaſione ſumpta. Erit etiam illud ocium, & quies corporis immoderata omuino auertenda. Quotidie matutinis horis ſeſe exercebit deambulando, douec totum corpus citra ſudorem iucaleſcat. Nec minus imperabit ſibi frictiones qnotidie, vt manè in lecto fiant, ſintq; frictiones iu toto corpore æqualiter, molles tamen, & prolixiores, ita vt cutis calefacta iucaleſcat: Quòd ſi etiam poſt frictionem to E tum corpus illiniatur oleo garyophyllorum odorato, lõgè magia expediet. Et quoniam audimua deditam eſſe longa conſuetudiue ſomno meridiano, conſulimus vt paulatim deſueſcat, præcipuè ſi nocte, quantum ſatis eſt, dormierit: ad capitis enim repletionem, diſtillationesq; augendas, efficaciſsimus eſt ſomnus meridianus. Obſeruabit præterea, ne cubitum accedat à cœna, niſi poſt horas ad minus duas, cœnaque illi ſit parcior, quàm prandium, ſi & ſuauiorem ſomnum, & leuius liberiusq; capnt habere voluerit: nou tamen propterea tam copioſè prandeat, vt poſtea crudo ſtomacho ad cœnam accedat: vtrunq; ita moderãdum, prandium inquam & cœna, vt nouus cibus priorem inconcoctum vel ebullieutem non iuueuiat: quod optimè fiet, ſi citra ſatietatem ſemper comederit. Sitq; iuter cœnam & prandium ſpatium nõ minus quàm nouem horarum: tuue enim cruditatem ſemper euitabit: quod inter cætera optimum erit remedium ad omnes ſuoa affectus abolendos. Sitq; quàm fieri poteſt, cibus quàmmaxi- F mè ſimplex, vniuſq; naturæ: qnod quidem ſicut eſt Principibus & Regibus difficillimum, propter iueteratam & malam conſuetudiuem, ita etiam perniciosiſsimum eſt. Nihil enim magis facit ad cruditates, ad corruptionem, putredinemq;, & ad deprauatos humores in corpore multiplicandos quàm ciborum varietas & multitudo: cõfunduntur enim plurima diuerſiſsimarum uaturarũ, quæ dum inæqualiter concoquuntur diſtribuuntur q; neceſſarium eſt, vt inde labor caloris iunati conſequatur, & varia vitiorum genera in ſucco illo tam diuerſo. Admonemus igitur, & deprecamur ſuam S. M. vt velit in hoc Regium morem exuere, & in opipara regali menſa vnum tantùm eligere, quod ſibi ꝓ fame ſufficiat, illudq; ſit leue, & quod facilè concoqustur, facileq; diſtribuatur, & optimum ſanguinem generet, quales ſunt omnes carnes pullorum, perdicnm, phaſianorum, hœdorum, vitulorum, caſtratorum iuuanum, oua recentia tremula, vel ſorbilia. Panis ex puriſsima farina ſit, bene fermẽtatus, & mediocriter ſalitus. Ab omuibus antiquis carnibus, & ſale maceratis

abſtine-

abſtinebit, ab oleribus præcipuè crudis, à fructibus horarijs, à piſcibus, præcipuè qui in ſtagnis degunt, aut paludibus, ab auibus etiam quæ paluſtria incolunt loca, vt ſunt anſeres, anatas, & huiuſmodi, à leguminibus, à paſtilibus, à lacticinijs, & præcipuè à caſeo, à frixis in ſartagine. Hæc omnia S.R.M. ſua auarſetur. Vinum eligat clarum medij coloris, vel etiam album, non acidum, neque aſtringans, ſed bene maturum, mediocriter vinoſum: & omni no auitabit muſtum & vina turbulenta. Quòd ſi etiam vindemiæ tampore vinum confica retur cum ſaluia & betonica, illud eſſet præſtantiſsimum, præterquàm quòd guſtui non eſſet iniucundum. Sed non eſt omittendum, tanquam parui momenti, quòd vt ſua M. quotidie habeat beneficium alui, diligentar opera danda eſt, imò intar præcipua hoc animaduerti debat: hoc enim ſtudio adhibito, diſtrahantur vapores, qui ad caput continuè feruntur. Si igitur natura faciat quantum oportet, nil vltra moliẽdum: ſin minus, laudo vt ſamel, aut bis, aut quoties opus fuerit in ſeptimana ſumat tarebinthinæ Cypriæ, quæ facilè habebitur Venetijs, vel interim, dum non habebitur, laricinæ, quæ habebitur facilè, pondus drach. duarum manè tribus horis anta prandium. Hoc enim remedium non tantùm molliet aluum, ſed atiam obſtructiones aperiet, mambra præterea naturalia, membraque neruoſa corroborabit, vrinam prouocabit, vtero conferet: ideo, me iudice, prætermitti non debat. Hæc ſummatim dicta ſint pro tota victus ratione, quæ ſi diligenter à Maieſtate ſua obſaruabuntur, tam erunt efficacia, vt fortè ſola horum ope præſeruetur, & immunis futura ſit ab omni affactu, de quo nunc conqueritur. Hoc tamen ſi non fecarit, val magis, vt futurum credo, non adaò exquiſitè obſeruat, alia proponam, quæ in alijs duobus curandi inſtrumentis, pharmacia ſ. & chirurgia, conſiſtunt. Quantum ad pharmaciam attinet, laudo vt bis ſingulis annis purgetur, Autumno, & Vere. Ex his anim annuis purgationibus præſaruari ſolant homines à grauiſsimis etiam morbis, quemadmodum arat ſantantia Galeni in libro de Sanguinis miſsione. Et quanuis immanſa penè euacuãdi materia ſit, nihilominus tamen proponam, quod mihi congruum vidatur, & quod erit tanquam intentionis axemplum.

R. Caſsiæ ℥ j.
Speciarum hieræ ʒ j.
Fiat bolus, tribus horis ante prãdium ſumendus. Deinda

R. Mallis roſati colati
Syrupi da cichorea Nicoli ſina rhabarbaro añ. ℥ j.
Decoctionis cetrach
Capillorum vanaris in aqua boraginis deſtillata ℥ iij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſaptem. Deinde

R. Rhabarbari ʒ j.
Spicæ gr. vj.

Infundantur in decoctiona florum cordialium per horas dacem, & facta diligẽti expreſsione, colaturæ adde confactionis hameeb ʒ iij. ſyrupi ro-

A ſati ſolutiui ℥ ij. Miſce, & fiat potio danda in aurora cum cuſtodia. Et iſta eſſet purgandi modus ſatis facilis & expoſitus. Placaret tamen, vt ſanguis quoq; in purgatione Veris mitteretur à baſilica ſiniſtri lateris, cuius quantitas ſit ad vncias viij. vel vncias x. In Autumno poſtea peracta euacuatione prædicta præter ſanguinis miſsionem, ſummoperè placarat, vt ſumerat per duos vel tres dias infraſcriptam decoctionem, quæ apud me longo experimanto probata eſt ad melancholicos ſuccos ſine aliqua moleſtia euacuandos, lieniſq; affectus egregiè ramouẽdos, cuius doſis quidam cõmunis eſt, vnciarum vj. Eſt tamen pro natura vniuſcuiuſq;, conſuetudine & ætate limitanda, cuius deſcriptio talis eſt.

R. Myrobalanorum omnium añ. ℥ s.

Contundantur groſſo modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium. Infundantur par 24. horas in libris vj. aquæ fumiterræ deſtillatæ. Poſtea

B R. Epithymi
Thymi
Polypodij
Foliorum ſenæ
Liquiritiæ añ. ʒ vj.
Seminum citri ʒ ij.
Corticum radicum allebori nigri ʒ iij.

Bulliant omnia ſimul ad conſumptionam madiataris, dainde quieſcat donec refrigaratur decoctum, poſtea coletur & fortitar exprimatur, & addito zucchæro ſufficienti dulceſcat, & cum oui albumina purificetur, & leui decoctiona facta ſyrupizatur & ſeruetur ad vſum. Poſtea R. huius decoctionis ℥ vj. aut v. aut quatuor, aut quantum expedire videbitur. Iulap roſati ℥ s. Miſce, fiat potio danda in aurora, poteritque dari vel alternis, val ſingulis diebus ſacundum euacuationis quantitatam, augando vel minuendo doſim, prout euentus oſtendat. Et hæc de purgationibus ordinariè per ſingulos annos faciendis. Sed quoniam in ratione victus ſemper farè aliquid delinquitur

C & præcipuè in regijs dalicijs, idao ne deprauati humores plus æquo excraſcant, illi conſultum eſſe opinor, ſi ſingulis mẽſibus bis aut ter madiam rhabarbati optimi drachmam deglutiat, ſiue mandendo, ſiue in pillulari forma, ſiua in puluerem redactam, admiſto ſaccharo roſato, vel paſſulis, quomodocunq; libuerit. Ad oculi verò affecti corroborationam, concoctionemq;, & diſcuſsionẽ matetiarum confluantium, optimum erit remedium huiuſmodi collyrium.

R. Fœnugræci electi
Radicum althęæ añ. ℥ j.

Mundentur exquiſitiſsimè ab omni ſorde, infunde & dacoque in aqua fontis puriſsima ſine fumo, aut puluera, aut fauillis, ad conſumptionam duarum partium, deinde fiat fortis expreſsio & colatura. Poſtea

R. Aloes optimæ lotæ in aqua roſarũ ʒ ij.
Sacchari candi roſati ℥ j.

Decoquãtur omnia ſimul, ad conſiſtentiã mellis, dainde ſeruentur in vaſe vitreo optimè obturato, & ſuo tampore ſuauiter ponatur in angu-

lo oculi affecti cum penna, & maximam inde vtili
tatem habebit, cum accipiet. Pro capitis verò
particulari purgatione, laudo quidem ea, quæ
nos vulgò appellamus maſticatoria, & præcipuè
quæ cum ſola maſticbe fiunt, ſed caputpurgia, &
expurgationes per nares violentas non ita lau-
dauerim, propter maximam affinitatem inter an-
gulos oculi & naſi emunctoria: eſſet enim potius
attractio ad eundem locum, quàm deriuatio. Sed
vbi omnibus his diligenter peractis Sereniſsima
Maieſt. adhuc vexaretur ab ijſdem ſymptomati-
bus, tum maximè probarem, ſi cauteria quoque
fierent in vtroque crure in parte exteriori, in lo-
co conſueto per quatuor digitos infrà iunctu-
ram, à peritiſsimo Chirurgo: eſſet enim auerſio &
euacnatio optima & efficaciſsima, & præcipuè ſi
in ſiniſtro crure fieret prupter rectitudinem. Et
hæc crederem ſuffectura, ſi modò ſua Serenitas
diligentiſsimè præſeruari voluerit ab omnibus
moleſtijs, quibus nunc affici ſolet, cum auxilio
Dei optimi maximi. cuius nomen ſit perpetuò be
nedictum.

Præſripta Duciſſæ Vrbini, in dolore capitis. Conſilum VI.

R. Tamarindorum opt. & recētium ℥ iiij.
Myrobalanorum Indorum
Citrinorum
Chebulorum añ. ℥ ij.
Paſſularum dulcium ℥ vj
Prunorum Hiſpanicorum dulcium, e-
xemptis oſsibus ℥ iiij.

Contundantur primò Myrobalani leniter, de-
inde infundantur tota die, ac nocte in aqua Endi
uiæ lib. viij. poſtea omnia ſimul exquiſitiſsimè de
coquantur, donec colatura deueniat ad ſpiſsitudi
nem ſapæ. poſtremò.

R. Sebeſten pinguiſsimorum ℥ v.
Folliculorum ſenæ
Polypodij añ. ℥ iij.

Decoquantur ſimul ad conſumptionem ter-
tiæ partis, tunc validiſsimè excolentur, & colatu
ræ addantur.

R. Mannæ electæ ℥ vj.
Rhabarbari electi ℥ j.
Macis ʒ j.

Puluerizentur pulueriza nda, & miſceantur o-
mnia, ac ſeruētur in vaſe vitreato bene obturato.
Doſis autē ſit pro viribus, & conſuetudine à ʒ iij.
vſque ℥ j. Detur verò manè, horis quinque ante
prandium, ſine cuſtodia.

De dolore capitis. In colloquio cum D. Friſi-melica. Conſilium VII.

QVeritur Magnificus vir, de dolore ca-
pitis, qui curari non poteſt, niſi cogni
ta huius doloris cauſſa, an ſit ratione
capitis malè affecti, an verò per cōſen
ſum alterius membri. Vt hoc ſciatur, videndum
quæ ſint diſpoſitiones naturales, & quæ ſingulis
D partibus adueniant, ſecundum quas totum cor-
pus alterari poſsit. In operationibus animalibus
intrinſecis cum ſit exercitatiſsimi ingenij, non
afficitur. Extrinſecæ quoque animales opera-
tiones valentes ſunt. Virtus motiua, quæ à cere
bro oritur eſt perfectiſsima. Hoc autem mem-
brum eſt ſanum, cuius operationes ſunt ſanæ.
Hinc cerebrum ſanū in ſe dico: ſed quoniam gra-
dus ſunt ſanitatis, ſi quis quærat, vtrum hoc cere-
brum habeat exceſſum per aliquam qualitatem?
Ego credo, quòd nullus ſit exceſſus in caliditate
vel frigiditate, & ſi eſſet, magis ad frigidum incli-
nare videtur. Cum enim hepar ſit calidum, niſi ca
pitis temperatura inclinaret ad frigiditatem, to-
tus eſſet furioſus. Sed videmus ipſum facilè eſſe
placabilem. Eſt autem ingenioſus, & hoc arguit
ſubtilitatem ſubſtantiæ cerebri, non caliditatem,
vt teſtatur Galen. ſecundo Artis paruæ. Si etiam
eſſet cerebrum calidum, omnino incōſtans eſſet,
ſed planè cōtrarium videmus. Quantum verò ad
E paſsiuas qualitates ſpectat, credo cerebrum eſſe
ſiccius, quàm humidius. Quod arguitur ex inge-
nio, & ſtabilitate omnium operationum: à ſiccita
te enim prudentia, obtuſio verò ab humiditate.
Ergo conſtituerem cerebrum ſiccum. Quantum
ad hepar, inſpecto colore, pilis nigris, venis am-
plis, manifeſta ſigna ſunt caliditatis hepatis. Ac
quidam ſcholaris tangens pulſum, eum febricita
re opinatus eſt. Calidum igitur eſt cor, & hepar,
cum moderata ſiccitate. Iraſcitur nanq; ſed facilè
placatur. Redundauit calido feruenti ſanguine,
quod indicāt hęmorrhoides, quas perpetuò paſ-
ſus eſt. Calidum enim hepar, atram bilem, & craſ-
ſos humores generat, & natura in eo fortis ſic ex-
pellit. Quæritur, cuius ſit temperiei ventriculus.
Sunt autem intrinſeca & extrinſeca, ex quib. indi
catur temperatura partium. Dixit ipſe ventricu-
lum eſſe planè inter coſtas, & tactu apparet nul-
lam adeſſe pinguedinem in abdomine, qui ſitus
ſolus efficeret ventriculum frigidum. Craſſum
nanq; abdomen per Antiperiſtaſin calefacit ven-
F triculum & inteſtina: hinc eo loco vulnerati ma-
lè poſtea concoquunt. Ariſtoteles pinguedinem
non per Antiperiſtaſin, ſed etiam ſuo calore au-
gere ventriculi calorem putat, quia pinguedi-
nem calidiorem ſanguine ſtatuit. Hinc à frigido
ventriculo plurima pituita generatur. Nec e-
nim ſolùm ob abſentiam pinguedinis frigidus eſt
ventriculus, ſed propria quoque intemperie. Eſt
enim calidi hepatis, bilioſus ac calidi cordis.
Hinc tales in venere plus appetunt, quàm poſ-
ſunt, accedentibus delicijs, quibus vſus eſt præ-
ter omnem morem. Et certè Venus plurimum
facit ad frigiditatem ventriculi: In coitu enim plu
rimum de calore, & ſpiritu euacuatur. Cumque
ventriculus neruoſus ſit, eius calor citius reſol-
uitur, quàm cæterorum membrorum. Ad frigi-
ditatem autem ventriculi accedit ſiccitas quam
venere auxit: ac præcipuè, cum ſit in ætate parac-
maſtica. Stantibus his temperaturis horum mem
brorum, multitudo vaporum aſcendit continuè
ad caput, vt Galen. tertio de Differen. morborum
& tertio de Locis affectis, in capite, de dolore ca-
pitis

pitis oſtendit. Non mirũ ſi dolet caput. Hi nanq;
qui calidi ſunt hepatis, plerũq; dolent capite, etiã
propter amplitudinẽ meatuum à calore dilatato-
rum. ſequitur hîc dolor capitis, & pręcipuè in hoc
cum capot nõ ſit calidum, vt hoc conſumat, neq;
frigidum, vt hos vapores cõſtriogat. Acceſsit qoo
que mala ratio victus: hinc perpetuò ventriculus
pituita repletur, ac calidũ hepar excitat vapores
à materia craſſa, ad caput aſcendeotes: hinc à pi-
tuita è ventriculo & vaporib. à toto ambitu vena
rũ aſcẽdentibus. Ex his ſequitur maximus dolor
capitis, & in poſteriori parte præcipuè. Nam œſo
phagus ſecũdum ſitum magis ad poſteriorẽ incli
nat. Videmus caput oihil pati per ſe io ſeipſo, ſed
tãtùm ratione vaporum: qui ſi tollentur, ceſſabit
& dolor capitis. Conſenſum autem inuenimus,
non à ventriculo tantùm, ſed ab hepate, venis &
arterijs: maiorẽ verò portionem aſcendentis ma-
teriæ credo eſſe pituitam: percipit enim dolorem
grauatiuũ capitis, ac ſibilum aurium, qui fit à craſ
ſis vaporibus, qui dum circumuertuntur, nec ita
euentari poſſunt, faciont ſonũ. Ac etiam euomuit
materiam albã, viſcidam, craſſam, inſipidam, quæ
eſt ipſa pituita: in fine ſeoſit amaritudinem, quod
ſignificat admiſtam bilem. Poſt hunc vomitũ me
lius ſe habuit. A ventriculo igitur pituita, à venis
vapores craſsi, & calidi aſcendunt. Vtrum modò
in cerebro vel in membranis ſit hęc materia, dolo
rem faciens, quęritur. Dicit ipſe, ſe ſentire dolorẽ
in radicibus oculorũ, id indicat in membranis eſ-
ſe materiam hãc. Eſt etiam aliud ſignũ, quia adeſt
acutiſsimus dolor, qui non fieret à pituita, niſi in
membro maximè ſeoſibili, cũ tamen cerebrũ non
ſentiat, aut parum. Quæritur modò, an ſit intem-
peries in membrana, vel ſolutum continuõ. Cre-
do hîc extendi materias, ac pungere membranas,
& facere ſolutionẽ continui. Si enim facta eſſet a-
liqua impreſsio per vapores, tum etiam expurga-
tis vaporib. malè ſe haberet. Quod hîc non fit, ma
net qoidem poſt dolorẽ attonitus aliquandiu, do
nec diſpergãtur omnino vapores. Sũt modò ſym
ptomata ſequentia hunc dolorem conſideranda.
Frequenter vomebat dum adeſſet dolor: & inter
vnum vomitum atque alterum erat ſpatium, in
quo occupabatur ſtupore, vt nec ſentiret, nec be-
ne moueretur. Poſtquã tamen percotiebat calca-
neum, ſtupor abijt. Non autẽ mirũ eſt ex vomitu
affligi ſpiritus, quia vomitus ob contractionẽ ſæ-
pe ſyncopẽ inducit. Hinc ſtupor, qui à frigiditate
in membro fit, ob defectom caloris aderat, percuſ
ſo tamẽ calcaneo, membro ſenſibili, reuocabatur
calor, & ſtupor deſijt. Aliud, quod dixit ſe habuiſ-
ſe hos dolores per interualla, nõ certis tamen pe-
riodis, ipſe refert cauſſam, & dicit: quòd euome-
bat in ſingulis periodis bis, aut ter, quando dole-
bat: remota materia melius ſe habuit, donec iterũ
congregaretur. Nunc non vult vomere, metuit e-
nim ſtuporẽ, hinc cõtinuè dolet. Pręterea non pa
titur dolorẽ capitis niſi poſt tres aut 4. horas à ci-
bo, & freqnentius à praodio, tum enim, quia inci-
pit melior concoctio, materia mouetur fortius, &
aſcendit, quod etiam ſignificat dolorẽ capitis eſſe
per cõſenſum. Ad hęc, dum exercetur, materia ad
A diuerſas partes tracta, nõ facit dolorem capitis.

Prognoſticum. Natura morbi rectè intellecta
bene prædicitur, quiq; bene prognoſticat, bene
curat, & cõtrà. Si verum eſt in curatione caput nõ
reſpiciẽdum, quod tamen cũ dolet, afficitur (ali-
ter enim dicere ridiculum eſt) per conſenſum, do
let, vt dicit Gal. lib. 3. de Locis affect. Ideo remotis
vaporibus, dolor capitis remouebitur. In hoc igi-
tur ſtatuatur prognoſticum, an vapores tolli poſ-
ſint? ſi natura nõ potuit remouere ſua diuerſione
ſemper enim plurimũ ſanguinis per hæmorrhoi-
des egerit, nobis difficile erit, ſtãte tali caliditate
hepatis, ac in ætate tali, & in homine negocioſo.
Nam ad alterandam temperaturã homo ocioſus
requiritur. Addere pinguedinem, & calorem ven
triculo, impoſsibile erit, aut refrænare calorẽ he-
patis. Quomodo igitur prohibebimus vapores
aſcendere? Cura erit omnino longa, & vtinã ſalu-
taris tandẽ. Sed ſi alterare nõ poſſumus omnia, vt
debebamus, tamẽ refrænare ſtudebimus, vt ſi do-
B leat, non tamen tantum doleat, vt antea.

Cura. Vapores remouebuntur, primùm victu,
qui ſit facilis cõcoctionis. Cum enim ventriculus
non habuerit obiectum malum, melius aget. Vta
tur vino conuenienti bono. Exerceat ſe tempori-
bus debitis. Exercitium enim colliquat cruda, &
præparat ad exitũ, corroborat calorẽ ventriculi.
Atq; io hoc ponerẽ magnã partẽ curationis ſuæ.
Secundò, ſemper eijcerẽ aliquid è ventriculo. Ab
horrerem quoq; ab omni vſu medicinarum, quæ
trahunt electiuè, vt Agaricus, & ea, qnæ oſtendit
Friſimelica. Potius enim à ventricolo auertere de
bemus pituitã, quàm ad eum trahere. Adhæc, om
nis medicina, electiuè trahẽs, deſtruit mineras vir
tutum, & frigiditatẽ maiorem vẽtriculo inducit.
Educerem itaq; cum Caſsia, cui parum hieræ ad-
miſtum eſſet. Vterer terebintbina, quæ euacuat,
& roborat. Exhiberem etiam rhabarbarũ, ad mun
dificandum ventriculum. Terebinthina lenit ven
trem & non exiccat, vt aloe, & alia. Frictionib. &
exercitijs vterer. Vtatur quoq; ſyrupo Byzantino
C cõpleto ac acetoſo diarrhodon, & ſyrup. de duab.
& de quinq; radicib. prodeſt. Adderem decoctio-
oes ex radice fœniculi, aſparagi. His enim trahen
tibus vrinã, diuerteretur ac euacuaretnr materia.
Vtatur quanduq; præ cæteris diatrionpipereon,
qnia ſic etiã vult Gal. nam & calefacit ventriculũ,
nec nocet hepati. Magnificus vir dicit dolorẽ ca-
pitis ſemel atq; iterum ſedatũ eſſe à comeſtionẽ
ceparum. Dico acrimoniam ceparum diſgregaſ-
ſe, ac incidiſſe vapores aſcendentes, quãto magis
faciet Diatrionpipereon, quod non eſt ita fumo-
ſum, vt cepæ? Thermas, ratione ventriculi, conſu
lerem, curarẽ tamen ne calefacerent hepar, quod
hic eſt calidiſsimũ. Semel nanq; paſſus eſt princi-
pium Hecticę, & curatus balneis frigidis, & humi
dis cõualuit: quare metuerem, adhibitis cõtrarijs
balneis, ne incideret in veterẽ morbũ. Videtur ta
men mihi rectum, vt parũ de aqua ſumat, ac ſi ten
tet an velit iuuare, ac roboretur hepar. Cauteria
quoq; maximè laudarem, ratione materiei in ve-
nis & arterijs, licet, quantum ad ventriculum, pa-
rum prodeſſe ſtatuamus.

De dolore capitis cum tinnitu aurium, pro illuſtriſſima matrona præſcriptum. Conſilium VIII.

SVppoſita ægritudine, vel potius diſpoſitionibus pręter naturam, quibus laborat illuſtriſsima Domina, videlicet dolore capitis & tinnitu aurium, quæ licet aliquando remittantur, tamen ſubinde redeunt, neque prorſus tolluntur. Suppoſita etiam temperatura, vt conijcere poſſumus ex his quæ referũtur, calida & humida, & habitu corporis pingui & obeſo, in magnis delicijs degẽdo, lautiſsimis & copioſiſsimis cibarijs adhibitis, dicimus facillimè deprehendi poſſe, earum diſpoſitiouum cauſam eſſe plenitudinẽ humorum & redundantiam. Et cum nou audiuerimus capitis aliquod vitiũ præceſsiſſe, cerebrique operationes tum extrinſecas, tum intrinſecas fuiſſe ſecuudum naturam, neque vnquam deſtillationẽ perpeſſam fuiſſe, credimus hanc ægritudinem primogenio affectu ad caput **E** non eſſe reducendam, ſed ad membra inſeriora, vt ventriculum, & hepar, ac totum venarũ ambitum. Exiſtente enim in illis membris redundantia, neceſſarium eſt omuino repleri caput ob plurimos vapores aſcendeutes, præcipuè in regione frigida, vbi paucisſima tranſpiratio. Quamprimũ igitur occurrendum eſt plenitudini, ne cerebrum affectum ſuffocato calore innato, reddatur ſeipſo imbecillius, ac deinde intemperies per eſſentiam firmetur in capite, reddaturq́; ægritudo vel inſanabilis, vel quę difficillimè tolli poſsit. eſtq́ue via curationis manifeſtiſsima. Plenitudinem, ſicut dicebat Hippo. euacuatio ſanat. Euacuabitur tum adhibita recta victus ratione, cibiq́; ac potus parſimonia, tum medicinis euacuantibus, ac ſanguinis miſsione. Quantum igitur attinet ad victus rationem, cauẽdum primò ne aeri frigido occurrat, vel flatibus ventorũ, etiã ſi æſtiuo tempore quandoque videatur eſſe iucundum: ſed ab Auſtro caueat præcipuè, ab aereq́; nocturno. Somuum meridianũ fugiat: maximè enim officeret capiti. Pro **F** curabit vt ſingulis diebus reddat alui excrementa, quæ ſi pauca aut retenta fuerint, adiuuet mollientibus, ſicut eſt potus anta cibum pullaeei iuris, in quo malua, mercurialis, & beta alba decocta fuerint, addito etiam ſaccharo. Vbi herbarum facta fuerit expreſsio, ebibat hauſtum copioſum tribus horis ante prandium: proderit enim ad aluum emolliendam. Ad idem etiam confert vſus paſſularum dulcium ante prandium, puluere ſacchari adiecto. Bis tantùm in die comedat, neq́; inter prandium & cœnã bibat, & præcipuè poſt cœnã. Vnico cibi genera contenta ſit: nihil enim ad augẽdam plenitudinẽ efficacius quàm ciborũ varietas. Carnib. veſcatur iuuenibus, facilis concoctionis, quales vitulinæ, bœdinæ, pullorũ, leporũ iuuenũ, auium campeſtrium, vt perdices, phaſiani, & aues paruæ. Abſtineat à carne antiqua, porcina tã ſalita quàm recenti, à paſtilib. & lacticinijs à piſcibus, & omnium ciborum genere vaporoſo viſcoſo, & humido. Oua recentia conueniunt, ſi tremula fuerint, elixata, vel calido cinere cocta.

D Quàntitas cibi ſit intra ſatietatem. Vinum bibat, vel pauciſerũ, vel bene dilutum, & iu pauca quantitate: & hoc maximè refert: nihil enim magis replet caput quàm vinum vel potens, vel vaporoſum, vel vtrunq́;. Et hæc quantum ad rationem victus attinet. Quantum verò ad purgationem, laudarẽ, niſi æſtus maximè impedirent, vt quamprimum, præmiſſa lenitione alui, cum ℥ j. floris caſſiæ, & ſpecierum hieræ ſimpl. ʒ ij. die proximè ſequenti ſanguis mitteretur à vena brachij, quam communem appellant, extrahereturq́; ſanguinis quantitas vſq; ad ℥ viij. vel x. Deiude ad vlteriorem curationem cum pharmacis accederem, præmiſsis infraſcriptis ſyrupis.

R. Syrupi de betonica
Mellis roſati añ. ℥ s.
Aquæ maioranæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro quinque. Poſtea purgetur modo inſraſcripto:

R. Agarici præparati & trociſc. iu puluerem redacti ʒ j. s. **E**
Floris caſsiæ ℥ j.

Miſce, fiat bolus cum zuccharo: detur in aurora cum cuſtodia, Vel ſi mallet pillulas:

R. Pillularum cocchiarum ℈ iiij. Cum melle roſato fiant pillulæ v. dandæ eodem modo, & hora eadem. Ego tamen præferreiu bolum. Facta hac purgatione, ſi vlterius res vrgeret, laudo maſticatoria, primò ex maſtiche ſimplici, matutinis horis ſemper expuendo: deinde ſi vellet vires maſticatorio adijcerere:

R. Maſtiches ʒ ij.
Pyrethri
Staphiſagriæ añ. ℥ s.
Ceræ ʒ ij.

Miſce, fiat maſticatorium in forma trochiſcorũ pondere ℈ j. & vtatur eodem modo, quemadmodum de maſtiche diximus. Deinde ſi adhue vrget res, laudo ea quæ caputpurgia vocant, leuia tamẽ ſicut cum decocto betæ, maioranæ, & mercurialis, attrahendo per nares ieiuno ſtomacho, quem**F** admodum fieri conſueuit. Ad tinnitũ aurium maximè confert oleum picis vel terebinthinæ, adiectis duabus partibus olei amygd. amararum: manè & veſperi guttam vnam & alteram diſtillet in aures, adiecto coto vel bombace carminato & muſcato. Præterea pro diuerſioue & euacuatione ſi morbus præſeueraret, laudo ter aut quater ſingulis menſibus vtatur ʒ j. pillularum infraſcriptarum, hora vna ante cœnam:

R. Aloes optimæ ʒ iiij.
Agarici electi
Rheubarbari electi añ. ʒ ij.
Spicæ
Zingiberis
Nucis muſcatæ
Maſtichæ añ. ℈ j.

Puluerizentur omnia par ſe, deinde miſceãtur poſtea cõſpergantur ſucco roſarũ puro, & permittãtur exiccari, & ita reiteretur ſeptem vicibus. Inde fiat magdaleon cum mella roſato, & reſeruetur ad vſũ. Iſta ſufficere arbitramur, vt pręſens ęgritudo tollatur: ſi tamen illa prorogabitur, ad ſortiora perue-

peruenniendom eſſet, quæ ſuo loco & tempore, ſi aliquid nobis ſignificaretur eſſent proponéda ad laudem Dei omnipotentis.

Huic conſilio eſt additus appẽdix pro illuſtriſſimo Domino, qui à fluxu dyſenteriaco conualuerat, & imbecallitate membrorum omnium laborabat.

De dolore capitis periodico, grauitate eius, & ſibilo aurium, pro Veneto. Conſilium IX.

SI quis rectè diſcutiat quæ cauſa & origo ſit doloris capitis periodicè infeſtantis Magnificum dominum videbit per verum cõſenſum illum eſſe ab inferioribus partibus, & nõ quia cerebrum vel primogenio affectu, vel per eſſentiá patiatur. Si enim membrum illud dicitur eſſe ſanũ, cuius oparationes ſunt ſanæ, vt cerebri propriæ operationes ſunt imaginatio, diſcurſus, & memoria: cùm hæ omoes in ſua Magnificentia rectiſsime ſe habeant, ſequitur cerebrum in ſe ſanum eſſe, niſi aliunde conſenſum acceperit. Sunt etiam aliæ operationes hoc idem teſtantes, quæ licet non fiant in cerebro, ſunt tamen à cerebro, ſicut ſenſus exteriores, & facultas quæ per electionem mouet: atque hæ omnes facultates integerrimę ſunt, vt inde quoque patere poſsit, hoc cerebrum in ſe eſſe ſanum. Cùm verò ſanitas vniuſcuiuſq; membri amplam habeat latitudinem, cerebriq́; optima temperatura ſit, vndę optimæ prodeunt operatiooes, ſitq́ue quando ad reliqua membra principalia cõparatur, frigidum & humidum: quæritur hic, nunquid & cerebrum ſit hoc modo & hoc ſenſu frigidum & humidum, an verò declinet ab hoc optimo ſtatu per aliquẽ exceſſum vel defectum. Reſpondeo, qoantum ad qualitates actiuas attioet, iudicio meo, vel non recedere à tẽperato cerebro propriè, vel ſi recedit, ad frigiditatis exceſſum potius declinare. Indicat id caliditas illa immenſa hepatis ſimul & cordis, ſicut in confeſſo eſt, etiam reliquorũ medicorum iudicio, & ſicut ex proprijs ſignis apparet. Amplitudo enim venarum, color ſubniger corporis, pilorum multitudo nigrorum, craſſorum & criſporum, maxima ad venerem promptitudo, inſigná quandam hepatis caliditatem præ ſe ferunt. Animi verò conſtantia, & in rebus agendis audacia & vehementia, cum maximo arteriarum motu, cor planè calidum oſtendunt. Sed nemo prudens medicus vel philoſophus ignorabit, hepatis & cordis inſigni exiſtente caliditate, ſi etiam cerabri caliditas acceſſerit, neceſſariò fore, vt vir talis ferorum & barbarorum morum, ſit truculentus, crudelis atque inexorabilis, cùm ſpiritus animales non habeant vbi ſedentur & miteſcant. Sed Magnificus dominus iracundus quidem eſt, ſed facilè placabilis, mitis, manſuetus, optimorũ morũ, ac pręterea prudeotiſsimus. Quę omnia arguont vel frigiditatem cerebri, vel temperiem in quo ſpiritus temperantur, ſicut eſt ſententia philoſophi & ſecundo de Generatione animaliũ, & 30. ſectione Problematum. Præter hanc qualitatem actiuá, quam in cerebro eſſe opinamur, credimus

A etiam in paſsiuis ad ſiccitatem potius declinare: ingenij enim perfectio & iudicij ſtabilitas, opinionumq́; grauitas, memoriæq́; tenacitas, ſiccitatem mihi, non humiditatem oſteodunt. Tale igitur erit cerebrũ magnifici Domioi, vt ſi à naturali ſuo temperamento recedat, receſſus ſit potius per frigiditatem & ſiccitatem. Quibus ita ſe habentibus ſequitur quòd primò circa caput raræ texturæ & habitus ſit: ſecundò, quòd alimentum proprium non concoquat ita exactè: tertiò quòd excremẽta tam propria quàm aliunde tranſmiſſa non facilè expellat & diſflet: quartò, quòd facilè admittat vapores & materias aliunde trãſmiſſas. Iſta enim omnia ſymptomata familiaria ſunt temperaturæ frigidæ & ſiccæ. Et hæc ſufficiant de cerebro, de quo multus erat habendus ſermo, quoniam in illo principaliter doloris cauſas inueſtigamus. De hepatis verò & cordis temperatura idem erit iudicium, quod obiter ſuperius retulimus: vtrunq; enim horum membrorum inſigniter calidum eſt. B Nam hepatis caliditas oſtenditur facilè ex corporis colore nigro, ex multitudine pilorum nigrorũ craſſorum, & criſporũ, ex multitudine venarum, & quòd plurima bile reduodat, atq; in ipſa cute citrinus color cum fuſcedine apparet. Cordis caliditatem oſtendit maximus & velox arteriarũ motus, animi vigor, & promptitudo ad iram. In ventriculo autem nõ eam eſſe caliditatem, quæ rectæ concoctioni requiritur, indicat generatio pituitę quæ nullam aliam probabilem cauſam habere poteſt ſuę generationis io hoc corpore, quàm ipſius ventriculi frigiditaté. Sed & habitus abdominis hoc idem indicat: eſt enim gracile & ſine pinguedine, quod quidem ad calorem retinendum & coctiones adiuuandas maximi iuuamenti eſt, ſicut eſt & Galeni & Ariſt. ſententia. His ita explicatis & cõſtitutis, apparet iam quemadmodum in hoc corpore ſint omnes diſpoſitiooes ad capitis repletionem & dolorem excitandum idoneæ. Primò frigiditas & ſiccitas cerebri, de qua proximè multa diximus. Secundò hepar calidum, cuius ra- C tione ſanguis feruẽs plurimus generatur, ex quo feruore neceſſariò plurimi vapores redduntur capiti ex toto ambitu venarum, vt optimè dicebat Galenus 3. de Locis affectis. Accedit ad hoc cordis caliditas, à qua etiam ſpiritus feruentes & mobiles generantur, qui cõfertim & cũ impetu ad cerebrũ delati, extendunt, percutiunt, aperiunt: agitãtur enim interclusi io anguſtis locis vnde neceſſariò dolores excitãtur. Propterea frequeoter deprehendit Magnificus dominus ipſa experientia dolores capitis repentè excitari, & facilè etiá diſcuti, nõ ob aliam rationem, quàm quòd ſpiritus ipſi mobiles ſunt, & ſicut citò mouẽtur, ita etiam citò diſſoluuntur. Eſt vltima cauſa, pituitæ in ventriculo generatio, quæ in vapores verſa propter caliditaté adiacentium membrorum ad caput aſcendit, dolores excitat: inde eſt quòd ſæpe percipit grauitatem capitis protenſam ad oculorũ radices, & quòd dolor extenditur vſque ad aures cũ quodam ſibilo, qui incipit circa primas colli uertebras. Graoitas autem eſt à vaporibus pituitoſis tanquam craſsioribus, extẽſio verò ad aurẽ

& radices oculorum, quoniam pertiogit craſſus
vapor & percutit interiorē carebri membranā. Si
bilus autem non aliunde prouenit, quàm quòd
vapor craſſus & viſcoſus agitatus à calido, & non
ita facilè reſolutus, ſtrepitum facit, quēadmodum
vapor venti propulſus io aere. Quòd varò io occi
pite dolor incipiat, inde eſt, quoniam vapores à
ventricnlo ad cerebrum eleuati, neceſſariò per
œſophagum tranſeunt, qui io parte poſteriore po
ſitus eſt. Ergo vt dolor iſte capitis eſt multiplex,
ita etiam multiplices habet caoſas: ſanguinem va
poroſum & feruentem hepatis ratiooe, quód ca-
lidius eſt: ſpirit9 vitales calidos igneos, qui facilè
ad ſuperiora feruntur. item, pituitoſos vapores à
ventriculo delatos. Atque ita io confeſſo eſt dolo
rem iſtum capitis fieri per conſenſum purum ab
inferioribus partibus propter vapores & ſpiritus
aſcendentes, & non alio vitio capitis vel cerebri,
quatenus eſt membrum organicum, licet ratiooe
temperaturæ voam tantùm auferat actionem, vt
non multum reſiſtat, vel repellat, aut diſſlet cau-
ſas alterantes, io reliquis penitus culpa vacat. Ac
inde eſt, quòd ooo aſcendentibus vaporibus præ
ter naturam, caput faoiſsimom perſiſtat io omoi-
bos ſuis operatiooib. ooxa carēs: illis verò elatis,
longè minori parte temporis patitur caput, pau-
cis enim horis dolora caput affligitur, reliquo to-
to tempore omnino excitatiſsimum eſt, & omoi
nocomento careos. Ergo & ratiooibus & ſignis
oſtendimus, illud eſſe quod à priocipio propo-
ſuimus de hoc capitis dolore. Et hęc ſatis de cau-
ſis & eſſeotia ſymptomatum & morborum io hoc
Magnifico Domino exiſtentium. Quantū ad cu-
ratiooé, nihil aliud addēdū occurrit, quàm quòd
iam præſcripſimus in ſequenti cooſilio: ad id re-
currat: & ita iotegrum erit cooſilium tam quo ad
ſpeculationem & cognitionem cauſarum, quàm
qoo ad curationem.

*Hoc conſilium an cum præcedenti ſit coniungen-
dum viderint qui coninnxerint in manuſcri-
to exemplari.* *Conſilium X.*

DOlor periodicus capitis tam in aote-
riori, quà poſteriori parte capiris, ma-
gis tamen in anteriori, in hoc nobili vi
ro iocipiens cum frigiditate pedom,
dainde iouadeos totum caput, & præcipuè mor-
dicans ambos oculos, qoi iuuatur ab adſtrictio-
ne & repreſsiona, qoam ipſe facit à natura edo-
ctus, maoibus validiſsimè comprimeodo, nec po
teſt pati frigus præſente dolore, imò neceſſarium
eſt, vt totum corpus caleſcat & caleſiat arte, quod
iugiter fit pannis calidis applicatis: præcipuum
tamen iooamentum eſt calefactis naribus, deſi-
neos poſtea cum ſodore copioſiſsimo totius cor-
poris, & relinquens in palpebris impotētiam mo
tus. Talis ioquam dolor cum huiuſmodi ſympto-
matibus, proculdubio per cooſenſum eſt à ven-
triculo & toto ambitu venarum, eleoatis vapori-
bus vndecunque: & ideo etiam totum caput do-
ler, magis tamen anterius quàm poſterios: quo-
niam pars anterior & calidior & apertior, magis
D recipiens excrementa, & ſenſibilior, ac præterea
vapores eleuati à ventriculo craſsiores & plures,
nec tamē facilè diſſolubiles. Cuius ſignum, quòd
finito dolore adhuc remanet impotentia motus
io palpebris, propter reliquias vaporū craſſorum
io membranoſis illis partibus impactas, nec diſſo
lutas. Incipit autem cum frigiditate pedum: quo-
niam dolore io ſuprema parte exiſtente, calor ma
ximè & ſpiritus ad illas partes vergunt ſimul cum
vaporibus calidis & acribos. Sed cùm caput va-
lidè manibus aſtriogit, ideò iuuatur, quia repri-
muntur vapores, & caput roboratur, oe tam faci-
lè ſuſcipiat vapores. Læditur à frigore, quoniam
dum friget corpus, pori adſtrioguntur, vaporesq́;
magis recluſi aſcēduot ad caput: at calefacto cor-
pore relaxantur diſſlanturq́ue vapores & auer-
tuntur. Et præcipoè iuuatur quando nates cale-
fiuot, quooiam maximè ad oppoſitum trahuntur
ac vertuntur vapores. Cuius ſignum manifeſtum
quooiam declinante dolore totum corpus in co-
E pioſiſsimum ſudorem reſoluitur: tunc enim va-
pores planè ad diuerſas partes reſoluūtur, & par
ſudores edocuntur. Tum etiam, quód longè dete
rius habet, quando aluus adſtricta eſt, vaporib. ſ.
magis eleuatis, & quòd irritatur periodis ab aoi-
mi moleſtijs, quoniam inde caleſcit caput & imbe
cillius redditur. Etiam ab aere tam calido quàm
frigido, qoooiá calidus aperit, rarefacit, attrahit:
frigidus deoſat, comprimit, prohibet diſſlari va-
pores eleuatos, & à proprio alimento capitis ge-
nitos. Iuuatur à pillulis aloeticis: euacuatur enim
veotriculus eis. Curatio huius nobiliſsimi viri in
hoc conſiſtit, vt maximè corroboret caput, & to-
tum corpus exquiſitiſsimè mundum cooſeruet.
fiet id præcipuè propoſita ſibi recta viueodi ratio
ne. Cauebit ergo ab aere alterante caput tam fri-
gido quàm calido, tam humido qoàm ſicco: ex-
ceſſus enim omnes euitandi, & temperies eligen-
da eſt: ideo nec noctu expooat ſe aeri, neque io ſo
le ambulabit. Abluet caput ſingulis ſeptimanis ſe
mel, ſuauiſsimeq́; ſine multa frictione exiccabit:
F roſæq́ue, ſaluia & fruſtulum agarici bullient in li-
xiuio. Cauebit à vino potenti: ſed & acidum au-
ſterumq́; euitabit, eligetq́; tenue, maturum, pau-
ciferum, quod etiam parcè bibet. Simplici cibo
contentus erit, parciusq́ue cœnabit, oec oiſi poſt
duas horas cubitum accedet. Fugiet diuroū ſom-
num, ac venerem: vteturq́; ſingulis diebus ante-
quàm è lecto ſurgat frictionibus vniuerſi corpo-
ris, & poſt frictiones linimēto ex oleo garyophyl
lorum, quod venditur ab vnguentarijs. Proui-
debit ſingulis diebus vt ſubducatur aluus, & ad
hoc vtetur pinguiſsima terebinthina pondere tri
um drachmarū, tribus horis ante prādium, quam
deuorabit hoſtia aut ſimili re iouolutam. Præſtan
tiſsimom eſt, ſi quotidie hora vna ante prandium
deglutiat zucchari roſati ſemunciam. Bis in anno
purgandum conſulo, quemadmodum viſum fue
rit præſentibus medicis. Singulis ſeptimanis ſe-
mel ſaltem ſumet ante cœnam drachmam pillula
rum de hiera ſimplici. Tempore paroxyſmi, dum
primò incipit illinet frontem, vtraque tempora,
collum, & circa ſcapulas, dimitteodo ſpioam, quę
nullo

nullo modo tangetur tali linimento:

R. Terræ ſigillatæ
Boli Armeni orientalis ana ʒ s.
Hypociſtdos
Acaciæ ana ʒ 2.
Albuminum ouorum cõquaſſatorum num. ʒ.
Aceti mediocris ℥ iij. Miſce.

De dolore capitis cum varijs ſymptomatibus, pro nobiliſſima quadam matrona.

Conſilium XI.

HAbita matura cõſideratione omnium ſymptomatum, quibus affligitur hæa nobiliſsima matrona, reductis omnibus ſeorſim in ſuas cauſas, quẽadmodum nos opinabamur, iudicauimus tria membra vniuerſales eſſe cauſas eorum omnium accidẽtium, à quibus tanquam à principijs & origine omnia oaſcantur incommoda, hepate inquã, cerebro & ventriculo. Atq; hepar quidẽ naturali ſua ac fortè etiam aduentitia caliditate, plurimum ſanguinis feruentis, bilioſi & aduſti generare. Ventriculum tum ratiooe imbecillitatis propriȩ, tum etiam ratione obiectorum, cibi inquam & potus, quorum vſum audimus ſine aliquo delectũ eſſe, plurimum generare pituitȩ, quȩ partim per venas diſtribuitur, partim in vapores verſa ad eerebrum aſcendit, partim in ipſo ventriculo & inteſtinis immoratur, motura menſium tempore dolores illos & flatus, qui deinde facilè ſuperius & inferius extrudantur. Cerebrum præterea ſiue ob innatam humiditatẽ, ſiue ob acquiſitam, quod magis credo, accedentibus plurimis ac moleſtis cogitationibus, neque ipſum deeſt inquam plurimis frigidis humoribus generandis, qui deinde ad ventriculum per vias latas & communes, tum per venas ac ſpinæ vertebras per totum corpus diſſeminati ac ſanguini admiſti, ſtatis temporibus generant extremitatum intolerabiles dolores ad illas partes expulſi. Cum verò totum corpus perpetuò redundet feruentiſsimo ſanguine, qui tanquam alimẽtum ad ſiogulas corporis partes neceſſariò defertur, quæcunque eius pars ſubtilior acriorq; eſt, ad cutim tanquam excrementum defertur, attenuata ſubinde & inſenſibiliter difflata. Hæc igitur pars ita attenuata & ad exitũ parata, ſi fortè frigori vel ex aqua vel aere occurrerit, ſtatim condenſatur, meatusque adſtringuntur. Vnde introcluſi ſpiritus illi tenues, acres & mordicãtes, neceſſariò primò excitant pruritum, deinde dolorem, multiplicata videlicet materia & ſibi inuicem ſuccedente: vnde etiam in ea parte dolente ex multiplicatis ſcilicet vaporibus, color flauus apparet. Hoc autem ita eſſe facilè indicat conſueta curatio. Audimus enim, quotieſcũque rurſus locos incaluerit, vel frictione vel re calida admota, euaneſcere ſtatim pruritũ, dolorem & colorem flauum. Hȩc igitur cum ita ſe habeant, ſintque illæ tres vniuerſales cauſæ in ventriculo, cerebro & in hepate, ad quæ ſingula referuntur, dicimus quidem perfectam curationẽ in hac no-

A biliſsima matrona non eſſe exigẽdam: neq; enim eorum membrorum vel naturales, vel tanquam naturales diſpoſitiones tolli poterunt, in pueritia ſecus certè, iam autẽ eſt plurimis negocijs implicata. Credimus tamen magna ex parte ſedari poſſe ſymptomata, ſi duo procurabuntur. Primò, vt corpus bene expurgatum ac difflabile tam internè quàm externè reddatur, viæque omnes ad naturalem diſtributionem & excrementorum expulſionem aperiantur. Secundò, ſi membra alterentur, hepar quidem ad moderatiorem caliditatem reducendo, cerebrum modicè exiccando, ventrieulum calefaciendo. Hæc eſt ſumma intentionũ, iudicio noſtro, quas in boc caſu debet medicus intueri. Inter inſtrumenta autem particularia primò quidem eſt diligẽs victus ratio, dein da opportunæ euacuationes tum per pharmaciam, tum per ſanguinis miſsionem. De ratione victus ſtatim apparet eum eſſe eligẽdum, qui & optimo alimento corpus reficiat, & nullo incommodo af- B ficiat. Erit igitur primùm circa aerem ita ſtudendum, vt in eo nullus exceſſus appareat: ſiue enim ealidus, ſiue frigidus fuerit, ob membrorum diuerſitatẽ ſemper habebit quod huic nobiliſsimæ motronæ negociũ faceſſat. Moleſtias animi quantum poteſt effugiat, ab hac enim cauſa multum detrimenti acceſsiſſe arbitramur. In cibo & potu, eauendum à vinis potentibus, præcipuè ſi nigra & craſſa fuerint. Limpidum ergo vinum eligere oportet, bene matutum, mediocris potentiæ, vel album vel nigrum. Omninoque cauebit à potu aquæ, qoam ſi propter aliquam occaſiooẽ bibere eogatur, eligat que in illa ciuitate laudabilior habetur, admiſceatq; vinũ: pura enim nequaquam bibẽda eſt. Carnes omnes antiquas, bubulas prȩſertim: effugiat & quæcunque ſunt auium paluſtrium. A ſalſis omnibus abſtineat, ab acribus, qualia ſunt cepæ, allium: & lacticinijs, & præſertim antiquo caſeo, & paſtilibus: à piſcibus paluſtribus. quòd ſi etiam piſces optimi fuerint, parcè quoque illis vtatur, quamuis eorum vſum non C omnino interdixerim. Olera, prȩſertim ſylueſtria ſunt omnino euitanda. Fructibus etiam horarijs parciſsimè vtatur, & nõniſi ante cibum: omnino enim à cibo ſunt fugiendi. Studeat vt quotidie beneficium alui habeat, quantumque matronæ conuenit, corpus matutinis horis exerceat, pomeridianis quieſeat potius, iucundeque cum familiaribus tempus tranſigat. Hæc quantum ad victus rationem pertinet. Pro euacuatiooe, bis ſingulis annis euacuabitur, Verè inquam & Autũoo, ac primò per ſanguinis miſsionem, deinde per pharmaciam: ſanguinis tamẽ miſsio ſemel tantùm ſingulis annis ſufficiat, atq; illud Vere magis quàm Autũno. Si igitur feruor temporis boc anuo nõ impedierit, purgari poterit in hoc Iunio menſe, primò cum vncia vna floris caſsiæ, adiectis drach. duabus ſpecierum hieræ ſimplicis. Quo pharmaco ſumpto, proximo ſequenti die ſyrupum accipiat, qualis eſt infrà ſcriptus.

R. Syrupi de eichorea Nicoli cũ Rhabarbaro
Mellis roſati ana ℥ 1.
Aquæ betooicæ ℥ 4.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſeptem. Sumptis duobua primis ſyrupis, mittatur ſanguis à vena communi dextri brachij vſque ad vncias octo vel decem. Poſt ſeptem ſyrupos bibat infraſcriptum Pharmachum.

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij

Cum aqua betonicæ fiat potio danda in aurora cum cuſtodia. Quód ſi feruore æſtatis impediente purgari non poterit, ad proximum menſem Septembris differatur. Hæc quantum ad euacuationem vniuerſalem ſingulis annis ſeruandā. Atque vt melius tū euacuari, tum etiā auerti poſsint humores, conſulo vt præter annuas illas euacuationes habeat quaſdā pillulaa familiares, qnibus frequēter vtatur: erunt autē ſine cuſtodia, & ſine aliqua moleſtia ſumeodæ, qualis eſſet huiuſmodi deſcriptio.

R Rheubarbari electi
Aloes optimæ
Myrrhæ ana ʒ iij.
Croci ℈ j.
Sandalorum citrinorum
Roſarum rubearum
Myrobalanorum chebulorum ana ʒ s.
Garyophyllorum ℈ ij.

Puluerizentur omnia ſubtiliſsimè: deinde aſpergantur ſucco roſarū puro, & permittātur exiccari, & ita reiteretur ſepties: poſtea cum melle roſato fiat magdaleon, de quo fiant pillulæ pro ſingula drachma tres, de quibus vnam, aut alteram, aut etiam tres, ſi parū eduxerint, ſumat hora vna ante cœnam, ter aut ad ſummum quater in mēſe. Hæc igitur ſatia dicta ſint quantū attioet ad vniuerſalem corporis purgationē, quemadmodum antea pollicebamur. Quantū verò pro membrorum alteratione & corroboratione, primò quidē caput quater ſaltē in menſe lauabit hoc modo: Fiat lixiuiū ex cioere ſalicū aut vitis, in quo deinde coquātur roſæ, folia myrti, maioranę, camomillę, ſingulorum drachma, & agarici electi. Deinde forti colstura & expreſsione facta ſingulorū, hoc decocto caput lauabitur. Item ſingulis ſaltē ſeptimanis in tinea vel dolio ad id commodè fabrefacto, quòd ſit oblongæ vel oualis figuræ, totū corpus fouebit, & lauabit cum aqua dulci moderatè calida, io qua decocta ſit camomilla, anethum, pulegium, maiorana & betonica. Ventriculo ceratum appouat confectū ex maſtiche, aloe, myrrha & ladano partibus æqualibus, quòd perpetuò adhærebit ventriculo, præter horas quibus moratur io balneo, & præter diē in quo ſumet pillulas, & proximè ſequentē. Vtatur quàm poterit frequentiſsimè zuccharo roſato optimo vnius anni, quod ſumat hora vna ante cibū mane, ſeu ante prādium, pondere vniua vnciæ, aut ſaltem dimidiæ. Quòd ſi etiam, hia nō ita perfectè conferentibus, cauteria fierēt in tibia vtraque in loco conſueto, crediderim fore illi remedium pręſtantiſsimum. His omnibus ritè peractia ſperamus nobiliſsimā matronam ſe melius habituram, & à deterioribus diſpoſitionibus præſeruatū iri, ad laudem Dei optiD mi maximi, cuius nomē ſit benedictum in ſecula.

Pro matrona capitis dolore laborante, obſeruata. Conſilium XII.

VEneta quędam mulier Nobilis, annos nata 40. pinguis & bonæ conſtitutionis, menſtrua etiam ſuis debitis temporibus habens, tribus iam menſibus laborabat acutiſsimo dolore capitia prope ſinciput in vertice, qui per vicea eam vexabat, bis, ter, quater, aut ſæpius in die, cū rubore faciei, dolora & alijs ſęuis accidentibus. Durabat aliquādo per integrā horā, & cùm ceſſabat, materiā pituitoſam, lentam & viſcidam expuebat. Poſt aliquod interuallū denuo redibat dolor. Venetijs fuit purgata aliquoties, ſed nihil profuerunt medicinæ. Montanus ſanguinē miſſurus erat, ſed quia à phlebotomia abhorrebat mulier, interim dum tempus magis cummodum aduentaret, bis aut ter in ſeptimana iuſsit ſumere pillulas ex aloe, & ſinguilis
E diebus mane maſtichē maſticare. Aloen dedit ad diuerſionem materię, quā à ventriculo frigidiore & hepate calidiore ad caput aſcendere iudicabat, vt aloe pituitam & bilem, & ipſas etiam feces euacuaret, & materiā paulatim ad oppoſitū fluere aſſuefaceret. Maſtichē verò ad particnlarem materiæ in capite exiſtētis euacuationē ordinabat. Ante omnia verò bono victus regimine vti voluit, & vinum quod antea uigrum & merum bibere ſolebat, album ac tenuè eſſe voluit. Hæc ſi non prodeſſent, ad fortiora, & ipſam ſanguinis miſsiooem progrediendum conſulebat.

De alia nobili Matrona diuturno capitis dolore uexata.

NObilis quædam mulier, vehementiſsimo ac diuturno capitis dolore laborabat per interualla oō regnlaria: cui varia à medicis eraot adhibita remedia, in melius tamen nihil profecerat, quòd ſcilicet meoſtrua alba, quibus laborabat ipſi nou reſpicerēt. Montanus autem obſeruauit
F menſtrua illa cauſam eſſe huius doloris, idque ex vrinis viridibus, leuiter ad olei colorem accedentibus, cum plurimo ſedimēto albo, per totam ſubſtantiam ſparſo. Hanc itaque purgatam, ad Thermas Aponenſes mitti voluit, vt eas biberet, & poſtea in ipſis etiam ad vberiorem exiceationem & calefactionem lauaret.

Pro muliere Brixiana patiente dolorē capitis, cum alijs ſymptomatib. quæ prolixè in hoc colloquio recitauit Friſimelica. Conſilium XIII.

EXperimur quotidie, diuerſa via in conſultationib. eſſe procedendum: quādoq; enim exponitur morbus, omiſsis ſymptomatibus, quaodoq; contrariū fit. Cùm proponitur morbus ſumus breuiores. Hìc verò cùm tantū ſymptomata ſint aggregata, morbo relicto, reducamus ea ad ſuas cauſaa, vt poſtea curationem inſtituamus. Habemus dolorē capitis, deotū, quoſdam

dam etiam dẽtes exeſos: item quòd dolore circa
crura,renes & c.vexetur,quodq; accidẽtia ſeruãt
periodos,cùm ſcilicet menſtrua profluunt. Capi-
tis verò & dentiũ dolor, eodem modo ſe ſemper
habent: poſtea alia ſymptomata ſeparata ſunt,do
lores in plantis pedum, & manibus, ac vbi aqua
frigida contingitur, vel lixiuio quoque frigido,
aer quoque frigidus quocunque tempore in ea
parte occurrit: excitatur pruritus quẽ ſequitur co
lor citrinus:hinc papulę,vel puſtulæ,quę ceſſant,
vbi incaleſcit locus:hocq; accidẽs ipſa moleſtiſſi
mum ſibi eſſe dicit: ac in tẽpore hyemis,licet op-
timè operiatur tamẽ inferior pars circa malleolos
quam nõ attingũt veſtes, pruritu & puſtulis occu
patur. Sed quoniã eſſet prolixũ circa ſingula co-
gitatione verſari,reducãtur ad principiũ cõmune
vel omnia,vel pleraq;. Oportet nos facere,quem
admodum Mathematici,qui dũ nõ habẽt certum
natiuitatis tempus,à poſteoriori videlicet,quę in
vita hominis acciderũt & morib. inueſtigant. Sic
B hìc faciamus, à primis annis habuit dolores capi-
tis,& dentiũ,delectata eſt cepis, & rebus acribus,
quare,licet nõ habeamꝰ indiciũ certũ tẽperaturę,
ex pilis craſsis,colore ſubnigro cutis, à poſterio-
ribus arguemus,cuius ſit tẽperaturæ. Habet ſuos
mẽſes, & ſentit hinc inflammationẽ & dolorem,
qui ſedatur percepto frigore. Hinc credo eſſe in
ea ſanguinẽ calidiſsimũ ſingulis menſibus exeun
tem. Si ſanguis calidus generatur,itaq; à mẽbro
calido,ideo hepar calidiſsimũ eſſe inde colligere
quilibet poteſt.Eſtq; dolor capitis certiſsimum ſi
gnum calidi hepatis, vt Galen. lib. 3. de Locis af-
fectis,de dolore capitis aſſerit. Quia calidũ hepar
plurimos ſemper facit vapores, facit etiam ab am
bitu venarum aſcẽdere: orta enim ſuis principijs
atteſtantur.Ex his itaque arguerem hepar eſſe ca-
lidum,& huius ratione dolet caput,non per eſſen
tiam, quia viget in operationibus, nec conti-
nuè dolet,ſed per interualla. Naturalis quoque
tẽperies capitis videtur calida, & ſicca, & ſi quid
humidũ in capite eſt, aduentitiũ eſt. Capilli ſunt
C duri,qđ nõ ꝓuenit ab humiditate: hęc enim calo
rem temperat, & pilos molles efficit. Humiditas
itaq; capiti huic non eſt naturalis,ſed aduentitia.
Multùm quidẽ dormit, excernit multũ ex capite,
quod humiditatẽ quoq; capitis arguit, nõ natura
lem ſed aduentitiã, ſicut videmus eſſe in alijs mul
tis. Stante igitur caliditate inſigni hepatis, & ma-
lo victu,& accidẽtibus animi,cerebrum debilita-
tur. Omnia calidiora(vt Gale. 2. de Tẽperamẽtis
ait)tempore paracmaſticæ ætatis redduntur fri-
gida. Remanent tamen pili nigri,licet immutetur
temperatura.Facto itaq; (reſpectu curarũ multa-
rum & ętatis)frigidiore cerebro,incipit redũdare
pituita,quoniã reſoluto calore, non fit tam bona
concoctio, & vbi eſt hepar calidum, facilè ex ma-
la victus ratione vẽtriculus fit frigidus.Hinc mẽ-
ſtrua alba, quæ prouenerunt ratione ventriculi,
non bene concoquentis, & generantis plurimam
pituitam. Cumq; hi humores aſcendentes etiam
caput replent,ac multiplicetur pituita in toto cor
pore,non mirũ,ſi dum pariuntur mẽſtrua,varios ſen
tit dolores. Dolores inquã circa profundũ crurũ,
A qui ſtatim ſedantur vbi emittit flatum, vel per ſu-
perius, vel inferius, quod ſignificat, frigidos fla-
tuoſos humores has partes occupare,eiſq; dolo-
rem inducere. Occupant profundas partes, quia
muſculi etiã profunda crurũ occupãt, & muſculi
non facilè hos flatus ſuſcipiunt, ſed cauitates in-
tra & infra muſculos verſus os. Flatus autem in
ventre, hos fouere in cruribus apparet, quia his
emiſsis ceſſant. Sunt verò hi dolores tẽpore mẽ-
ſtruorũ, quia tum tempore debito, non ſanguinẽ
ſolùm,ſed eum excrementoſum,alijs humoribus
miſtum expurgat, & ſic in hoc motu, ea quæ ex-
pelli nõ poſſunt, in flatus ibi commutãtur, & do-
lorem inferunt. Dum ſanguis erumpit feruidus,
& occupat locum anguſtũ, incaleſcunt renes ob
propinquitatem,& flatus magis concitantur.Pri-
mò itaq; in capite generatur dolor, ob ipſius fri-
giditatẽ,ac ventriculũ & hepar demãdantia.Den
tes vbi materia expellitur è capite, quia debiles,
accipiũt hanc,hinc ab acutiori materia dens ero-
B ditur.Habemus iam pleraſq; cauſas,reſtat tamen
aliud ſymptoma, quod, vbi occurrit frigori, ſe-
quitur pruritus. Mirum, quòd à cauſſa frigida
cauſetur calor. Dico quòd habet cutim rarã, inde
aere quod eſt in ſanguine, diflatur, ſanguinẽ nan
que calidiſsimũ habet. Vbi verò ob frigiditatem
conſtipantur pori,& vapores erumpentes neque
unt diflari, faciunt pruritum,qui ceſſat,vbi mem
brum aquæ dulci imponitur, nullaque alia cauſa
pruritus à Galeno aſsignatur. Hinc eleuatur hæc
materia, & in papulas conuertitur, vbi tamen ac-
cedit caliditas dilatans poros, materia euapo-
rat, & ſedatur iſte tumor, calefactus vel fricti-
one,vel appropinquatione rei calidæ. Vltimum
ſymptoma eſt, quòd ſentit feruorem in plan-
tis pedum, quod fit, quia hæ magis ſunt conſtri-
ctæ,& remotę à caloris fonte.Iſta vtitur cibis craſ
ſis, & aqua Brixiana, quæ eſt humidiſsima, & fri-
gidiſsima. Hinc habet botium atq; breue,& craſ-
ſum collũ vt omnes fererè mulieres Brixianæ:hæ
enim in otio viuũt. Viri autẽ nõ ita craſſum collũ
C habẽt,quia exercẽtur.Comedit quoq; vna Brixia
na mulier plus quàm aliæ quatuor.

Prognoſticõ. Credo quòd potius præſeruabi-
tur quàm curabitur. Hæc enim ſymptomata om-
nia naturales quaſi diſpoſitiones ſequi videntur
quæ non tolluntur 42. anno. Præſeruabitur
igitur,ne in deterius incidat,recta victus ratione.
Abſtineat autem à curis,& animi moleſtijs,ex his
enim fiunt aduſti humores,& peſsima concoctio,
ac in omnibus ſex rebus non naturalibus ita ſe ha
beat, vt generetur ſanguis bonus. Circa euacua-
tiones,in anno bis euacuabitur, Autũno & Verę.
Stante enim in ęqualitate membrorũ,ſemper au-
gentur materiæ vitioſæ,dicitq; Galenus ſe pluri-
mos à podagra curaſſe euacuationibus bis in an-
no.Miſsio quoq; ſanguinis erit neceſſaria prop
ter calorem hepatis. Purgetur poſtmodo,& vta-
tur Rhabarbaro, ſiue cum ſaccharo roſato, ſeu
quoquo modo. Sic enim aduſti humores euacua
rentur, & ventriculus confortaretur: nec enim
Rhabarbarum ita calefacit,vt Aloæ. Ad humores
aduſtos quoque contemperandos,rectè vteretur

decoſto radicum Cichorij, cuius hoc eſt propriũ, vt non calefaciat bepar, uec infrigidet ventriculum. Darem ſaccharum roſatum cum ſpeciebos Diarhodon abbatis. Proponitur nunquid conuenirent cauteria? dicerẽ quód ſic, & facerem ea circa crura, ſic enim vapores incluſi facilius exirent, circa brachia quoq; nõ nocerẽt, ſi vellet eo iu loco illis vti. Caputpurgia ſint leuia, vbi naſus nou facit officiom ſuũ: vtatur etiam maſticatione Pirethri, quod vacuat à loco exquiſitiſsimè. Expertus ſum, Cedria (quam vulgo Sandaracham vocant) coſta ſedari dulores dentiũ: eſt autem gummi Iuniperi, & credo Iuniperum noſtrum, veterum Cedrum eſſe. Coma etiam Iuniperi in aceto, vel vino, ſedat eoſdem dolores dẽtium. Tum Galenus dicit gummi cedri ſedari dolores dentiom, idem quoq; Dioſcorides, & Auicenna: poteſt autem Sandarcha coqui, vel dilui in aceto.

De dolore capitis & ventriculi, periodico in colloquio. Conſilium. XIIII.

CLariſs. D. doſtores, videtur neceſſarium, vt nos cõſideremus caſum magnifici huius domini, & ea, quæ iam plurimis annis ſymptomata perpeſſus eſt: tria enim ſunt. Primò exceſſum caliditatis in hepate habuit quaſi naturalem, & ſunt multi anni ex quib. perſeuerat: ventrieulus autẽ fuit, & eſt frigidior, caput imbecille, & receptabile plurimorũ excrementorũ. Facilè igitur eſt videre, quomodo inciderit in hanc diſpoſitionem. De doloribus verò, quos perpeſſus eſt non agã multis, quia aliàs dixi quòd generentur à materia pituitoſa, flatuoſa & viſcoſa, collecta in ventriculo, quę ſtante caliditate hepatis, neceſſariò qoaſi ebullit, & ſe effert, ſicut fit in virioſa coſtione. Et adeſſe huiuſmodi humores, qoi ſunt cauſa malorũ, res ipſa teſtatur. Statim enim ceſſant dolorea circa iecur, & vẽtriculũ, eiecta tali materia. Conſiderandũ modò eſt, quomodo ſit curaudus, & cùm ſit periodicus dolor, an videatur habere cauſas ſeparatas, an verò cauſam habeat fouentẽ. Quomodo ſit curandus: Optima ſedatio doloris eſt euacuatio huiuſmodi humoria peccantis, & poſtea corroboratio membri. Cauſæ autem & quomodo periodicus dolor efficiatur, videndum eſt. Còm illa tria membra ſic ſe habeant, ſicut diximus, perſeuerante frigiditate ſtomachi, caliditate hepatis, & ſtante imbecillitate capitis, plurima neceſſe eſt ganerari excrementa, quæ expelluutur ſemper ad locũ debiliorem. Omnia igitur videntur concurrere, quare debeant ſymptomata perſeuerare, quia membra mandantia ſont diſpoſita ad generandam talem materiá. Caput autẽ imbecillũ eſt, & oſto annos durauit quidẽ hæc diſpoſitio membrorũ, ſolebat nanq; antea laborare vertigine, ita quod dubium eſſet, an efficeretur Epilepſia, an vertigine, & noſtu multum ſeminis emittebat. Nunc ſentit materiam deſcẽdere ad ventriculum, quòd poteſt percipere optimè, antea autem ſenſerat per nuchá fluere. Ex vrinis oſtenditur aliquid bilis adeſſe, eſt enim color rufus. Cauſa igitur huius periodici doloris, eſt primò ventriculus, plurimum generans pituſtæ, imbecillitas capitis, cum hepatis caliditate generante multum bilis.

Prognoſticon. Hic dolor tandiu perſeuerabit, quaodiu aſcenſus vaporum durabit, donec vel naturæ, vel medici opera ſuccurratur ei, & ipſe etiá ſe melius gubernauerit, ac cõſtitutio anni melior fuerit: perſeuerantibus eoim cauſis, perſeuerabit effeſtus.

Cura. Hæc dixi, vt oſteodere poſſem meam ſeutentiam, quia circa vnum & euodem ſcopum verſari debemus, & cùm videamus ſymptomata maximè vrgere, videlicet paſsiooes ſtomachi, illis occurramus euacuatione materiæ: & præſeruatione capitis à vaporum aſcenſu tali. Quantum ad ſymptoma pręſens, Excell. veſtræ quærát concoſtionem materiæ. Atq; plurimum non ſulùm præſentibus, ſed futuris etiam accidentibos decoſtum ligni prodeſſe iudicant: exiccabit enim vẽtriculom, & quia habet vim aſtringendi, quia amarum eſt, & partes terreas habet, ideò etiam roborabit. Laudo igitur & laudaui etiá præteritis diebus id conſilium. Vt autem magis ſatisfiat ſuę magnificentiæ, & vt etiam magis peuetret hoc tempore, quando ex hyeme æſtatem faſtam videmus, longè magis mihi placeret, ſi decoſtio fieret in aquis deſtillatis, potius quàm communibus. Subtiliores enim & tenuiores ſunt, & propter tenuitatem ſubſtantiæ facilè penetrant. Abſinthij aquá accipiamus, quę cùm habeat amaritudinẽ, habet tamen ſubtilitatem partium: & velim, ſi poſſet fieri, adderetur decoſtum Abſinthij, ad ipſum decoſtum ligni. Habet enim tenſiones in Hypocondrio dextro, nõ quòd patiatur obſtruſtiones, ſed ſuot veloti principium earum. Verùm in exhibitione ligni no eſt difficultas, ſed intẽtio noſtra eſt, ne ſit perpetuò in hac calamitate, & ne mala redeant. Quid igitur agemus circa hoc? Habemus cauſas propoſitas, & non fruſtra toties dixi, hepar calidum eſſe, ventriculum frigidũ, caput imbecille. Si bene cõſideremus hoc, & alia accidentia, quid habemus ex illa conſideratione? Id, vt operam demus quo materiá hác diuertamus, ita haberemus intentionem noſtram, ſicut nos docet natura rei. Ad hoc tria ſunt nobis proponenda. Primò fient diuerſiones, & illæ propinquæ, pro quibus facerẽ cauteria propinqua, vt io brachijs, vel occipitio, id dico admodum neceſſarium, quia durante hoc ſymptomate mortis erit periculum. Nam dolores deſtruunt virtotem, & habet nunc etiam aliquam febriculam. Quare talis materia omnino eſt diuertẽda, vt aliud iter accipiat. Deinde exiccarem, & roborarẽ caput. Cauteria apud Arabes ſumme laudantur, apud Græcos tamẽ multi reperti ſunt, qui non capiti apponerent, ſed eorum loco ſinapiſmis, & veſicatorijs vſi ſunt, quibus primò ſiunt veſicæ, & poſtea cruſtæ, & ita purgatur ſummoperè caput, eſtque tutius, quia non peoetrant cranium, cuius peuetratio eſt periculoſa, ne cerebrũ ipſum concidat. Erit itaque hoc optimum exiccare, & facere diuerſionem. Tertiò id libeoter fa-

cerem, quia materia generatur quotidie in ventriculo: quæ ſurſum in caput aſcendit, velim, vt ea deorſum vertatur: quod fieret pillulis ex agarico & rhabarbaro. Vel darem aggregatiuas ſine colocinthide tamen, & ſcammooio: nimis enim periculoſum eſt, ſi illis aſsiduè vtatur. Vel aliæ fierent ſimiles pro eadem intentione. Credo, quòd ſi nos primùm euacuaremůs ventriculum & bilem quæ generatur in hepate, & faceremus, quæ prædicta ſuot, quòd ſanitati reſtitui poſsit, & niſi his iuuetur, puto omnino non poſſe curari Quantum ad præſens ſymptoma, laudo, vt perſeueret in his, quæ à veſtris Excell. rectè incepta ſunt, & non accedant ad aliam opinionem, niſi alia accidentia contigerint. Igitur modò decocto ligni vtatur.

De dolore capitis, cum anhelitus difficultate, & dolore dextri lateris, & febre leui, pro puella Maurocena in colloquio. Conſilium XV.

COnuenimus huc vt pro virili ſanemus haoc. Vt autem curemus rectè, opportet cognoſcere ægritudioē & cauſas, & corporis naturam: neque tantūmodo hæc cognoſcere debemus, ſed loca affecta particularia, & naturam ipſorum. Si enim iſta non cognouerimus, fieri non peterit, vt habeamus indicationes curandi. Primò ergo quæ ſit ægritudo, vel quę ſint ægritudines, & quæ ſymptomata, videbimos. Secundò quæ ſint cauſæ facientes eam. Tertiò quæ loca affecta, & quæ ſit temperatura totius corporis. Poſtea ad curationem accedemus, & procedemus per capita, & concluſiones, quoniam cum Doctoribus, & non cum ſcolarib. babemus ſermonē. Pro recta igitur cognitione, oportet rememorari quædam audita heri, quòd hæc puella ferè ab ortu ſuo, ichoras & fluxus quoſdam emanantes à capite habuit. Deinde audiui, quòd icteritiam patitur, vt à quacunque leui cauſa in citrinitatem totius corporis deuenerit. Iſta ſunt rememoranda, quia erunt ſigna rememoratiua, & coniecturæ ad cognoſcēdnm eſſentiá & cauſas ægritudinis. Quaotum ad diſpoſitiones attinet, quibus affligitur in præſentia, audiui primò, quòd dolorem capitis patitur, & diu perſeueraſſe, vt etiam nunc conqoeratur. Deinde quòd tanta difficultate aohelitus laboret, vt noo ſufficiat diaphragma & thoracis muſculi ad dilatanduin pectus: ſed etiam muſculi ventris inſeriores & ſuperiores, qui non faciunt ad dilatationem pectoris, niſi vrgente neceſsitate. Conqueritur etiam de dolore ferè continuo exiſtente circa latus dextrum ſopra coſtas mendoſas è regione hepatis. Præterea de doloribus infeſtantibus noctu iuncturas brahiorum & tibiarum aliquando, ſed maximè brachium dextrum. Habet etiam ſebrem continuam, vnde hic maximam neceſsitatē eſſe oportet: quoniam pulſus ſeruat motum vniſormem,

A & motus hodiernos vniſormis eſt cum motn heſterno. Pulſus verò vnū modum habet, inſignem ſcilicet duritiem, ac ſi chorda arcus extenſi tangeretur: vrinæ ſont craſſæ, multam & ſœculentam habentes ſobſiſtentiam, non multum tamen intenſæ rubedinis: ſitique minimè vexatur, dolor tamen vehemens eſt. Omnis iſta rectè conſideranda ſunt, & quæ poſsint eſſe cauſæ iſtarum diſpoſitionum: & fortè vnica erit cauſa omnium iſtorum ſymptomatum. Ego incipiam commemorare diſpoſitiones præter naturam. Habet caput quod continuè abundauit multis ichoribus, qui tamen ceſſauerunt. Citrinitatem etiam habet, qua ſemper ferè vexatur ex leui occaſione. Conſideremns & complexionem corporis ntauralem, & qoia hęc pnella mnltam copiam bilis generat, multam habet caliditatem in hepate, ex qua ſanguis calidior generator, cùm bilis ſit veluti ſpuma, & tanto feruentior ſanguine, quanto ſubtilior. Et cùm homor effundatur per B totum, ſignum eſt, caliditatem plurimam in hepate eſſe. Multitudo etiam ſanguinis indicat eius temperatnram calidam & bumidam. Sed qnia video plurima pituita abundare, vt ex diſpoſitionibus illis apparet, & ęgritudinibos quibns nunc torquetor, quæ dependent à pituita, ex hac coniectura iodico ventriculnm frigidum eſſe. Maxima igitur eſt inęqualitas duorū membrorum, vnde neceſſariò multiplicantur multi mali humores. Nam vtraque mala intemperies facit ſemper malas coctiones. Cùm in ventriculo ſit frigiditas præter naturam, malè concoquit, & humorea crudi aggregantur: & quia ſecunda cōcoctio non corrigit primam: vbi enim exceſſerit prima, non corrigitur, quin humor crudus non ſit crudos, cùm in ventriculo eſt genitus: & cùm hepar intemperatum eſt, in quo ſanguis generatur, ſi excedat ad intenſum, adurit: ſi deficit, crudos generat humores. Cùm ergo hepar ratione caliditatis cholericum generet ſanguinem, ventriculus ratione frigiditatis pituitam, non eſt mirum ſi omC nia hæc contingant, maximè cùm natura imbecillum caput habeat ſuſcipiens bilem plurimam, ac pituitam ſimul: quia Galenns & Auicenna inquiūt à natura ita inſtitutum eſſe, vt debilia membra ſuperflnitatem ſuſcipiant aliorum. Non eſt mirum igitur, ſi puellæ debile caput, vt ex principio natiuitatis apparet, excremeota in veotriculo, hepate, & in ambitu totius genita ſuſcipiat: aſcendunt enim bilis & pituita ad caput, & ibi incraſſata deſcendunt, & omnes diſpoſitiones, quibus affligitur generant. Et quia perpetuò vapores aſcendunt ad caput imbecillum & magnum, & hepar calidum, & ventriculum frigidum habet, ideo habet omnes cauſas, vt incurrere potuerit iohas diſpoſitiones, quia habet omnia quę poſſunt replere caput. Et ideo dolorem capitis incepit pati, qui perſencrauit, quia cauſæ perſeuerabant: & qnia repletio ad intentionem deueoit, de fluxum fecit, & ad inferiora decurrens ad loca magis præparata expellitur: ſunt autem imbecillio-

res iuncturas. Deſcendit ergo materia pituitoſa bili permiſta, tanqoam vehiculo quodam per partes poſteriores, & per ſpondylos colli, per neruos aditum habẽs, vt inquit Galenus in 10. κατὰ τόπους, vbi de podagra loquitur. Occupat autem iuncturas, cùm ibi chordæ & cartilagines ſint, & loca exanguia: Et cùm ibi detinetur, & imbibitur non facilè tollitur. Cùm autem materia iſta deſtillat ad pectus, catarrhum facit, cùm ad pedes, podagram. Eſtque eadem prorſus materia, bilis ſcilicet & pituita, quæ omnes iſtas diſpoſitiones facit. Secundum autem quòd diuerſa occupat loca, diuerſa ſortitur oomina: vt cùm materia hæc occupat annulos aſperæ arteriæ, bronchos appellatur. Vnde autem cauſæ difficultatis anhelitus, & doloris in coſtis? Credo difficultatem anhelitus fieri, quia non poteſt pectus dilatari libere, ſicuti oportet: noo quòd adſit aliqua imbecillitas virtutis cauſaos talem difficultatem, ſed ex copioſa materia. Et quòd oõ habet tuſsim, hoc prouenit, quia materia illa oõ eſt acris nec mordicat, & fortè excitabitur, cùm magis putridus humor fiet. Sed difficoltas apud me eſt, vbi ſit cauſa efficiẽs dolorẽ in coſtis, & vbi ſit ægritudo, an in diaphragmate, vel in pulmone, an in muſculis exteriorib. vel in hepate. In hepate eſſe nõ poteſt, quia eſt ſopra hepar, & non excedit mẽdoſas coſtas. In diaphragmate eſſe nõ poteſt, quia maior eſſet difficultas anhelitus, & ſeuiora accidentia, & non eſſet ſine tuſsi: quia cùm patitur diaphragma, excitatur tuſsis, etiam ſi in bepate fuerit materia, eam expellere natora quærit, ſi in pulmone non eſſet tantus dolor. Vbi igitur erit? Si volumus ſecundum rationem ſumere coniecturas, cùm per rationales coniecturas interiores ægritudines cognoſcãtur, tertio de Locis affectis, crediderim hanc affectiooem eſſe in muſcolis exterioribus, non in mẽbrana, quia dolor ille acutior & accidẽtia ſeuiora, vt patet in ijs, qui habẽt falſam pleuritidem. Afficitur autem dolore, quia muſculus valde ſenſibilis eſt, & cùm non rectè dilatari poteſt, ob hanc cauſam habet difficultatem anhelitus, non quidem per eſſentiam, ſed per conſenſum. Nec ad pulmonem deſcendit materia, quæ faciat talem difficultatem, quia adeſſet tuſsis, & percipperetur ſonus per reſpirationem tranſiens. Et fortè cauſa cur maior non ſit dolor, eſt, quia io muſculis exterioribus eſt cauſa faciens dolorem, & non in interioribus. Et quia in vna vice non poteſt dilatari pectus, omues muſculi conueniunt vt ſuppleant, ideo ſequitur difficultas ob dolorem in muſculis. Sed cùm affectus ſit in ea parte, credendum eſt membranam ratione conſenſus pati, & ideo fit pulſus durus, ac ſi eſſet in mẽbro mẽmbranoſo affectus. Apparet poſtea ſerrious, cum dolor eſt in membrana ſuccingente coſtas. Hactenus igitur diximus de dolore in coſtis exiſtente, & de difficultate anhelitus: & quantum attinet ad dolorem iuncturarum, & ad cauſas eios: & quòd factus eſt per defluxum materiæ bilioſæ & pituitoſæ per ſpondylos colli deſcendentis: loca verò non habere in ſe ęgritudioem, ſed quia de-

D fluit materia illa, ita quòd ceſſante defluxu, ceſſabit etiam dolor: & quòd caput naturaliter debile à ventriculo malè affecto, & ab hepate ſuſcipit excremẽta, ideo dolore capitis moleſtari: & cùm deſcendit materia hæc ad coſtas in moſculo exteriori, cauſat dolorem ibi, ad cuius conſenſum membrana patitur interior, & facit difficultatem anhelitus, & pulſum durum. Non dicam quomodo extrinſeca fuerint in cauſa, vt hæc contingerent, quia hæc dicta ſunt. De febre autem, quia vniformis eſt, vt apparet ex motu perpetuo, quẽ vniformem ſeruat, non credo quòd propter dolorem iuncturarum aut capitis cauſata ſit: quia contingit ſæpe, quòd aliquis habeat dolorem capitis & iuncturarum, & non habeat febrem, & ſi adeſt, vt in podagra, maximus eſt dolor: ſed nec diu perdurat, nec vniformis eſt. Credo ergo quòd ſit ratione doloris exiſtentis in coſtis, quia ſtante materia in loco calido cordi vicino, putreſcit, & febrem aſcendit: & ideo veriſimile eſt, quòd febris

E naſcatur ab ea cauſa. Sed à quacunque cauſa proueniat, credo quòd à materia dependeat, & qoòd ſit febris accidens, & à dolore illo dependens, & ab bumoribus putreſcẽtibos in locis dolentibus, quæ remouebitur ad remotionem ſuæ cauſæ, ſicut curatur febris curata pleuritide. Ideo Hippocrates in ſecuodo de ratione victus io acutis, curat dolorem uegleċta ſebre. Cognita igitur eſſentia & natura ægritudinis, & cognitis cauſis, facilè eſt videre quid præſagiendum ſit, & quid agendum. Quo ad præſagium ſi conſideremus dolorem capitis, nullus vnquam, vt dicit Galeous in ſecundo κατὰ τόπους, mortuus eſt ex dolore capitis: ideo talibus negat dari opiata. Quo ad dolorem iouncturarum, idem etiam dicendum eſt, vt patet experiantia. Quo ad dolorem qui eſt in muſculis exterioribus, tutiſsimus eſt. Quo ad febrem, non eſt tanta, vt poſsit interficere. Igitur ratione ægritudinum, non eſt timendum: ſed cauendum modò eſt ne cadat virtus, qoòd facilè poteſt fieri, niſi virtus eſſet valida, quia cùm quis debilis

F eſt, ſi portaret pondus decem librarum, caderet: qoòd non faceret baiulus cum poodere ducentarum librarum. Cùm igitur virtus ſit valida, iſti morbi non erunt lethales, bene erunt longi: & io longitudine cùm multa nooa poſsint contingere, timeodum eſt, ne febris fiat habitudinalis, & oe dolor inducat puellam ad virtutis debilitatem & maximam refrigeratiooem. Credo tamen quòd diligentia noſtra oullum horum accidet. Quòd ad curationem attinet, nemini dubium eſt cùm morbus iſte ſit ex repletione, iodicari euacuationem. Sed quia oõ eſt ſimplex res indicans ideo nec ſimplex oritur indicatio: vltra enim corporis repletionem, qoæ debet euacuari, eſt caput imbecille, ex cuius imbecillitate repletur, & cauſantur diſpoſitiones iſtæ: & præterea adeſt inæqualitas in hepate & ventriculo. Ideo primò euacuandũ eſt, ſecũdò corroborãda mẽbra. Quòd imbecillia adeuacuationẽ, cũ bilis & pituita abũdẽt ſiue cholera vitellina, quæ cholera maioris famæ ab Auicẽoa appellatur, ſitq́ crassus humor, poſſumus

mus habere indicationes, & modum operandi, vt abſtergamus & incidamus, quia habet craſsitiē & uiſciditatem. Cùm ergo non poſsit euacuari, niſi præparemus: debemus igitur pręparare prius, & poſſumus etiam minoratiuum præmittere. Id mihi ſummoperè placet, quia ſyrupi, qui debēt ſubtiliare humores & incidere, niſi vētriculus, & venæ meſaraicæ fuerint expurgatæ ab humoribus crudis, diducerent humores illos crudos per ſyrupos ad venas, augerent obſtructiones, & putreſcerent, & facerent febrem: ideo rectè minoratiuum præmittendum eſt. Euacuata igitur materia illa communi exiſtente in vijs ductuum, dato elect. lenitiui ℥ j. ad digerētia procederē & exhiberem oxymel. Sed hic diceret aliquis: Tu vis incidere, ſed ab oxymelite, & omni re quæ acetum habet, eſt cauendum, quia neruis nocet. Ego vidi Galenum 3. κατα γενο, vbi loquens de aceto, & de ægritudinibus neruorum, dicit ibi: Cùm ægritudo neruorum eſt in profundo, & virtus aceti non tranſeat cum medicina, acetum non timeas. Et in emplaſtris ad neruorum vulnera, vbi debet apponi aliquid ad penetrandum, ponit acetum. Nec timeas igitur (inquit Galenus) ibi acetum, quia antequam accedat ad neruos, amittet mordacitatem, & adiuuabit ad penetrationem. Si verò ſtatim tangeret emplaſtrum neruos, caueas ab aceto, quia faceret conuulſionem. Cùm igitur in vulnere profundo per quatuor digitos non timeamus acetum, neque timebimus in caſu noſtro, & tāto magis, quia melli, vel zucchero eſt admiſtum, & in ventriculo cum humoribus permiſcetur: ſicut dicit Galenus de cepis, & allijs, quòd licet exterius vlcerent, interius tamen non mordicant, quia amittunt mordacitatem in ventriculo ex concoctionibus & miſtione aliorum ciborum. Habet poſtea acetum vim incidendi, & mel abſtergēdi: ideo Meſues dixit de ſyrupo acetoſo, quòd acetum facit penetrare medicamentum ad locum, ad quem fortè non penetraret. Ideo oxymel ſimplex, aut acetoſum ſyrupum, & de batonica acciperem, cùm ob inciſionem, tum etiam vt faceret penetrare alium ſyrupum, & ſic facerem:

R. Oxymellis ſimplicis ℥ i.
Syrupi de betonica
Mellis roſati ana ℥ s.

His admiſcerē botonicæ ac endiuiæ: vel quoniam calidum eſt, oxymel, licet Galenus dicat ipſum potius frigidum eſſe, aquam endiuiæ miſcerem vſque ad ℥ iij. vt caliditas contemperaretur. Facta concoctione, nunquam ab agarico recederem, quia agaricus vltra hoc quòd de benedictis medicinis ſit, craſſos humores educere poteſt, ſi cum aloe, vel rbabarbaro miſceatur, & exhibeatur in forma boli. Nec ſum ego illius opinionis, vt credam, quod multi dicunt, cùm volumus à longinquo euacuare, in forma potabili exhibēda eſſe medicamenta: cùm autem à capite volumus euacuare, in forma pillularum. Credo ego quòd fundentur in falſo fundamento, & contra Gale. 2. de Facult. nat. in 5. de ſimp. & in 2. vbi vult, quòd humores trahantur ad ventriculum, & ventriculus

A imbuatur pharmaci qualitate, vt ſopita propria ipſius actione, attrahat humores ad ſe: nec vapores aut medicamenta aſcendunt, ſed manet in ventriculo medicina, & trahit. Cùm igitur volumus exhibere medicinā, vt facilius expellatur, nec potēter euacuet, damus eam in forma potabili: ſi verò vt potenter euacuet, nec ita de facili expellatur, facimus oppoſitū: ideo vel in forma potabili, vel boli, & cum Rrabarbaro exhiberem, nec tota materia, ſi ea noſtra eſſet intentio, & oportunum eſſet, ſimul euacuaretur, ſed vt paulatim euacuemus, & paulatim digeramus, reiteratis ſyrupis & eos augendo, pro vt videbitur materia concocta factis euacuationibus accederem ad corroborationem membrorum, & præſeruationem. Primò ergo reſpicerem ventriculum, & hepar, & ſi non eſſet caput exquiſitè euacuatum toto corpore euacuato, quia multoties figitur materia in loco, & & localibus indigemus, caputpurgijs etiam vtendum erit, & poſt ſuccum betæ, maioranæ: ad ſuccum cyclaminis accederem per nares trahendo

B materiam. Facerem etiam maſticatoria, cum maſticbe, dictamno & radicibus capparis decocta. Et quia radix hæc amara eſt, cum ſtaphiſagria, vel pipere fieri poſſent: & ita vellem caput localibus euacuare. Inſpergerem præterea caput ſandaracha, roſis, maiorana. Et pro corroboratione hepatis & ventriculi, ſi chebuli myrobalani haberi poſſent, eſſent optimi ad corroborandum etiam iuncturas: ſi non poſſent haberi, zuccharum roſaceum erit conueniens pro corroboratione hepatis & ventriculi, & iuncturarum. Si etiam videretur, vt humorres à iuncturis euacuarētur, fieri poſſet, & materia eligeretur conueniens. Sed in his Medicus ſit prouidentiſsimus. Et quia longa eſt ægritudo, & membra aſſueta ſunt mandare, & recipere, vt corroborentur tam membra mandantia, quàm recipiētia, ne diutius repleantur ſuperfluitatibus, & fiat recidiua, ter vel quater in menſe pillulam vnam ex aloe cum Rhabarbaro exhiberem. In æſtate verò zuccarum roſ. cum Rhabar-

C baro, & etiam ſana ipſa exiſtente id fieri poſſet. Et iſtud eſt iter, quo ego procederē. Quo ad victum cùm ægritudo ſit chronica, & debilitentur membra, vinum leue conueniret. Et quòd dicitur vinum nocere neruis, veritatem habet de potenti, & de aſſumpto in magna quantitate: conuenit autem ne ſtomachus debilitetur. Ideo tenue vinum darem non album: licet Galenus album exibeat, vt prouocet vrinam. Nos autem eligemus cireſolum, vulgari ſermone roſſeto nuncupatum. In reliquis rectè ſe habeat. Factis autem euacuationibus, nunquid modicum theriacæ vel mithridati cum modico zucchari roſati conueniret? Quæſiuit D. Marcus Alcberius ea de re, & concluſum fuit quòd ſic, in modica quantitate, puta ad quantitatem fabæ, & raro quia dicebat Montanus ex Galeni ſententia, medicamenta iſta non conuenire pueris: ex hac enim medicina cōcoquentur materia, corroborabuntur membra, & materia reſoluetur. Et pro corroboratione cerebri, & cordis propoſuit diamuſeū dulce cū corallis rubeis

& cum zuccharo, & aqua roſacea, vt fieret confectio. Pro confortatione autem iuncturarum propoſuit fomentationẽ ex lacte cum roſis, floribus camomillę & meliloti. Vnctionẽ etiam ex radice ebulorum ad quantitatẽ ℥ i. cum olei roſacei ℥ vi. ad conſumptionem tertię partis. Et vltra confortationem ad reſolutionem materiæ exiſtentis in iuncturis, propoſuit vnctionem ex olei roſati ℥ ij. & olei de Terebinthina ℥ i.

De dolore capitis periodico, ventriculi debilitate, & mẽſibus albis cum deteſtatione coitus, pro matrona Veneta. Conſilium XVI.

TRia in hac magnifica domina mẽbra affecta ſunt, cerebrum, ventriculus, & vterus. Cerebrum, quoniam patitur dolores vehementiſsimos, tam in anteriori, quàm in poſtoriori parte, & illos periodicos: quamdiu enim ventriculus ſuos vapores ad ipſum tranſmittit, tamdin infeſtatur, & hoc propter colligantiam quam ventriculus cum cerebro habet. Patitur ventriculus. Primò plus appetit quàm deberet. Secundò malè concoquit. Tertiò non retinet cibũ, quod ex ructibus & flatibus declaratur. Quartò non rectè expellit, imò quandoque acida per vomitum eijcit. Vterus verò & ipſe ſuo munere nõ fungitur, menſes etenim alboa reddit, offenditur iu coitu, ita vt poſt congreſſum peſsimè ſemper ſe habeat, & ſæpe virum ſuum deprecatur, vt ab eo abſtineat, neq; delectatur in Venere. Iſtis diſpoſitionibus & affectibus pręter naturam affligitur. Qnãtum ad dolorem capitis, nihil aliud dicã, quàm cùm per eſſentiã iu capite nõ ſit, ſed per conſenſum ventriculi, ratio tota ad ventriculũ referenda erit. Ventriculus, ſicut apparet ex operationib. læſis frigidus eſt: plus enim appetit quam cõcoquat, qđ ſuprà vẽtricnli frigiditatẽ atteſtatur. Malè etiã retinet, cuius ſignũ eſt, qnòd flatus & ructus acidos percipit, & cibũ in ſtomaco fluctuantem, euomit acida ſemper, quæ omnia frigida ventriculi intemperiẽ oſtẽdunt: & dũ vẽtriculus ita malè diſpoſitus eſt, caput ipſum nõ pauca læſione affligit. Vtrum verò cùm iſta mala intemperie frigida ſit coniuncta ſiccitas, vel humiditas? Si conſidero ſubſtantiam ventriculi, & abdomen gracile, ſiccus erit & exanguis: ſi verò totũ hoc aggregatũ, & humorem frigidũ contentum in ipſo, dicam humidũ eſſe. Itaq; mala iſta intemperies cum affluxu humoris frigida ſtatuẽda eſt. Vterus frigidior quoq; factus eſt, quod patet ex multis: Primò ab exeuntibus mutatis, ex illis albis menſtruis ante & poſt fluorẽ, quę frigidiorẽ vterum declarant. Secundò ab actionibus læſis, cum decennio nõ pepererit: ergo actio diminuta: diminnta autem actio à frigiditate prouenit, ſicut corrupta à caliditate. Signum poſtea à poſteriori, quoniam ſemel tantùm peperit, & fœmellam: fœminæ autem, ſi Hippocrati credimus, generantur propter vterum frigidiorẽ: ergo læditur iu coitu, non quòd collum matricis tortuoſum ſit, quòd actum venereum lædat, ſed quia vterus ex emiſſo ſpermatæ virili affligatur, quòd dum emiſſum eſt

D refrigeratur, iuflatur & Intumeſcit: vnde poſtea matricẽ lædit, ipſam extendendo, & dilatando: cuius ſignũ eſt, qnòd dũ calida applicat, ſtatim vaporib. per calorifica iſta diſcuſsis dolor ceſſat. Quartò vterus frigidior redditus eſt ex magno fluxu, quem paſſa eſt poſt partũ: quantũ enim ſuperfluę euacuationes membrum lædant, à quo excernuntur, teſtatur Hippoc. ipſe plurimis in locis. Qnid ergo mirum, ſi vterus cum ventriculo frigidior, quàm par ſit, capnt ipſnm in conſenſum traheret vnde dolet caput propter communicantiam iſtorum duorũ membrorum in parte poſteriori, quoniam ab vtero per venas & arterias plurimi vapores frigidi eleuantur, qui ipſum extendnnt, & replent. In anteriori, quoniam ventricnlus vapores & fumos ad ipſum delegat, ſicut etiam apparet in his qui vertiginem, aut ſuffuſionem per cõſenſum ventriculi patiuntur, magis in anteriori cerebri parte dolent, ſicut illi quibus per aortam, & venam cauam vapores aſcendunt magia in po-
E ſteriori. Prognoſticum erit, quòd curabitur, non tamen ita perfectè, vt omnino integram vàletudinem ſit receptura: concipiet proculdubio, ſi noſtris præceptis obſecundabit. Cura talis inſtituenda eſt, vt bona ratio victus præſcribatur, & bono regimine iu ſex rebns non naturalibus vtatur: nihil enim perniciosius in ægritudinibus chronicis, quàm multis ſolntiuis corpus macerare, quæ licet primo occurſu videantur proficere, tempore tamen ipſnm deſtruunt, vires deijciunt membrorum præſertim naturalium, ſicut & nix ſuper ſegetes dum cadit, iuuat nõnihil, ſed tamen quoque illas in totum deſtruit. Inſtituto bono regimine, leniendus erit venter caſsia, & hiera ſimpliei: poſtmodum coucoquenda materia hoc infraſcripto ſyrupo:

R. Syrupi de abſinthio
De ciehorea Nicoli ſine Rhabarbaro
ana ℥ i.

Decocti ſoliorũ cichorij, Abſinthij, in iure pulli tenui, qnantu ſufficit. Purgetur poſtea. Aſſumpto
F ſecundo ſyrupo fiat phlebotomia non euacuandi gratia, ſed vt euẽtetur Iecur, quòd calidius aliquãtulum eſt, ſicut ex vrinis apparet. Peractis purgationib. accedat ad thermas Apponenſes, quas bibat, & iu illis ſe immergat: hac enim ratione, & vterus, & ventriculus refrigeratus, calefiet & corroborabitur, quod præcipuè intendimus.

De dolore capitis poſt partum, cum ſymptomatibus melancholicis, pro matrona Germana, vxore N. Kleindinſt. Conſilium XVII.

MVlier quædam 14. diebus poſt ęditum, partum cœpit laborare ex dolore capitis, adeò vt exiſtimauerit caput ſibi inane & vacuum eſſe, ceu olla vacua: nec dormire potuit, vnde timuit, ne priuaretur ſenſibus & ratione, aut ipſa ſibi inſerret violentaa manus, aut aliquid mali ſaceret. Interdum etiam ſibi ab hominibus diſcedẽdũ eſſe putabat. Quod quidem perdurauit à puerperio tribus menſibus.

Hoc

Hoc quidem etiam illi contigerat ante in dupliei A partu,ſed nó ita diu perdurauerat, Cũ veró vterũ geſtabat, dolebat quidẽ ex capite, ſed magis quieta fuit. Curanda erit hæc nobiliſsima mulier ab affectionibus ſuis, quas melancholicas arbitror, habita ratione ætatis, temperaturæ, & generis morbi, temporis anni, & reliquis non repugnantibus: primó recta ratione victus, ſecundó miſsione ſanguinis, tertió alteratione & purgatione humorũ, quartó cõfortatione mẽbrorũ. Pro vict9 ratione, caueat ab omnib. animi moleſtijs, degatq; cũ amicis cum omni animi bilaritate, quantum fieri poteſt arte & ſtudio comparanda. Vtatur vino albó & tenui, & ſi fieri poteſt, ſub dulci. Carnibus iuuenum animalium, hœdorum, pullorum, & reliquorum huiuſmodi. Sumat mane ſingulis diebus oua ſorbilia, neque vtatur multitudine ciborum: euitet crapulas, potationes & cruditates cuiuſq; generis. Aluum mollem quàm fieri poteſt cõſeruet, pro quo ſi natura defecerit, ſtudeat cum flore caſſiæ, vel decocto prunorum dulcium & ſaccharo, B vel decocto maluæ ex iure pulli aluum leuire: nihil enim pernicioſius eius affectibus, quàm aluũ ſtrictam habere. Procuret concoctiones, neque cum cruditate accedat ad cibum: cruditaa enim melancholico omnino vitáda. Circa Martij menſis medietatem, lenita prius aluo vel clyſteri, vel drachmis decẽ floris caſsię cum zuccharo in bolo confectis, ſequẽti die ſanguinem mittat ex baſilica dextri lateris, trahaturque ſanguis pondere vnciarum decem, ac poſtea eodem modo, eodem in Autũno miſsio ſanguinis repetatur, ſed à ſiniſtro latere. Deinde vtatur diebus ſeptẽ iure hoc modo confecto, quod ſumat mane hora ſyrupi:

R. Foliorum Boraginis
Bugloſæ
Betonicæ ana ʒ iij.
Polypodij
Glycyrrhizæ
Radicis althææ ana ℥ j.

Decoquantur omnia in libris duabus iuris pullacei, ad conſumptionem dimidię partis: deinde C facta expreſsione & colatura, bibat totum reſiduum vna vnice: & ſic repetatur per dies ſeptẽ. Octauo die ſumat bolum infraſcriptum:

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Radicis ellebori nigri ʒ s.

Miſce cum modico iulcb violato, fiat bolus cũ zuccharo, deturque in aurora cum cuſtodia.

Item:

R. Conſeruæ florum boraginis ℥ vj.
Conſeruæ roſarum ℥ ij.
Zedoariæ ʒ i.

Miſce, fiat electuarium, de quo ſumat ſingulis dieb. cochlear vnũ tribus horis ante prandiũ. Deinde illinatur totus venter quotidie infraſcripto linimento:

R. Olei de abſithio ℥ iiij.
Maſtichis ʒ ij.
Ceræ parum. Fiat linimentum.

Item abluat caput ſingulis ſeptimanis bis eum infraſcripto decocto:

R. Furfurum tritici ℥ iij.
Florum camomillæ ℥ ij.
Glycyrrhizæ ʒ iiij.
Polypodij. ʒ ij.
Radicum ellebori nigri ʒ ij.
Agarici electi ʒ j.

Bulliant omnia ſimul in ſufficienti quantitate aquę ad cõſumptionẽ medietatis: deinde facta expreſsione, vtatur hoc decocto pro lixiuio, & adhibeat lotioni ſapone odorato muſcatum, & hæc omnia explebunt quę promiſimus. Quód ſi optimum quoque Mithridaticum ter in menſe ſumeret ād drachmæ vnius quantitatem, cum modico vini aromatici albi, quinque horis ante prandiũ, perficiet adhuc magis corroborãdi conſiliũ. Montanus iuſsit diligẽnter inquiri, an poſt maſculum partũ 30. diebus vt moris eſt, poſt fœmellam 40. ſit ſatis purgata: an habeat ſua debita mẽſtrua, an vtatur debita ratione victus, an viſa ſit aliquando habere purgationes, quæ nunc aliquandiu ceſſarint, alui, vomitus, hæmorrhoidarum.

Pro puella patiente dolorem capitis inteſum, cum defluxu ad coſtas mendoſas, & ad pedes: quorum cauſam retulit Montanus in bilem & pituitam ab hepate & ventriculo generatam.

Conſilium. XVIII.

HVmores nó poſſunt euacuari niſi præparẽtur. Sed mihi placet vt primó minoratiuo vtatur: Quia ſyrupi qui debent incidere, niſi fuerint venæ Meſaraicæ expurgatæ, deferũt vlterius materiã, & obſtructiones, ac putrediné augẽt. Verùm ab omni oxymelle, & his quæ acetũ habẽt, in hoc caſu fortaſſe abſtinendum. Dico fortaſſe, quia in hoc caſu nó prorſus meruerem acetum, quia melius deduceret & incideret: Facerem itaque ſic.

R. Oxymellis ſimpl. ℥ s.
Syrup. de Betonica
Mellis roſ. ana ℥ s.

Miſce cum aqua Endiuiæ & Betonieæ.

Deinde ad agaricum accederem, quia cùm ex medicinis benedictis ſit, craſſos tamen humores educit: commiſceremque cum Aloe & Rhabarbaro Euacuata materia ad caput deuenirem, & gargariſmos ac caputpurgia facerem, corroborarem & pulueribus. Item corroborãdum eſt hepar, ventriculus & iuncturæ. Si materia à iuncturis euacuari poſſet, eſſet optimum. Sed in his medicus ſit prouidẽtiſsimus. Et quia longa eſt ægritudo, & membra aſſueta ſunt mandare & recipere, alteranda mẽmbra mandantia, & contortanda recipientia. Facti a euacuationibus cõueniret modicum Mithridatij, vel Theriacę cum ſaccharo roſato. Pro corroboratione cerebri & cordis vterer diamuſco cum corallis albis, & ſaccharo cũ aqua roſarum. Pro confortatione iuncturarum vterer fomentationibus ex lacte, cum roſis, floribus. Camæmeli, & Meliloto. Acciperem etiam ex radicibus Ebuli, ad quantitatem ℥ i. cum oleo roſarum ℥ vi. ad conſumptionem tertiæ partis. Et ad reſolutionem in iuncturis, proponerem vnctionem

ex oleo roſato ℥ ij. Olei de Therebinthina ℥ i. Pro euacuatione reciperem elect. lenitui ℥ i. Syrupi roſati ſolut. ℥ i. cum decocto cichorij fiat potio.

De dolore capitis, & defluxu ad oculos in colloquio. Conſilium XIX.

CVm conqueratur is de dolore capitis interiore & exteriore & de Opbthalmia apparente, cuius gratia vocauit nos. Ego illa conſiderabo, & in conſideratione notabo omnia. Primò ergo patitur dolorem circa caput. Pro inuenienda doloris cauſa, rememoranda præcedentia. Fuit obnoxius podagræ, item vlceribus cruris, quæ duo ſymptomata ſunt ſeu ægritudines. Erat igitur podagra affectus & vlceribus crurum, & cùm affligeretur podagra & vlceribus epparentibus in cruribus non iuuabatur per vlcera: idem enim dolor permanebat, vlcera non mitigabant podagras, nec podagra vlcera. Vbi ceſſerunt vlcera aduenit dolor capitis. Eſt videndum ex qua materia & vnde fuerunt ylcera & podagra à qua nunc ſunt œdemata. Certum eſt quòd podagra fueris ex materia pituitoſa frigida: vlcera verò erant ex humore erodente, ſubtili, qui affluebat & faciebat vlcuſcula circũcirca: ſignũ eſt qđ materia fuerit bilioſa, calida, erodens. Iam hîc conuenerunt materiæ diuerſæ & contrariæ vt ex ſignis cognoſcimus. Podagræ materia ſuit frigida, vlcerum calida, ideo illa vlcera non ſubleuabant podagram, nec contrà, quia à materia diuerſa erant. De generatione materierum, vbi ſuerint generatæ & propter quid, dicendum. Fit interdum propter malam diſpoſitionem membrorum internorum, & ob diuerſitatem membrorum naturalium vt qui habent vẽtriculum frigidum & hepar calidum: vnde excrementa multa generantur. In iſto viro quid ſuit? Audio iſtum virum fuiſſe optimæ conſtitutionis, ſuiſſe pulchrum ſecũdum ſcilicet ſuam harmoniam, abundauit bona carne & ſanguine, non credo quod ſint cauſæ internę horum morborum, ſed credo ſuiſſe cauſas extrinſecas, quæ irritauerint internas. Exercuit mercaturam, perpeſſus frigora magna. Item propter peſsimas frigiditates, calores poſtea, & vſus eſt peſsimis cibis, & cùm aggregaret mala & diuerſa cibaria, calor naturalis fuit debilitatus, vnde omnes naturales operationes debiliores fiunt, non bona coctio, non attractio, non expulſio, inde aggregata excrementa, ex quibus vlcera & podagræ cùm & ipſa membra recipientia & mandantia non poterant rectè facere officium ſuum, vt Auic. dicit de podagra: Iam apparet vnde hæ diſpoſitiones, vnde hæ materiæ tã diuerſæ ſint generatæ; etiã cauſæ aer malus, cib. mal9: Cur duo diuerſi humores æqualiter fuerint generati, oportet vt ſit cauſa externa. Si conſideramus virum iſtum, eſt calidus, habet epar calidum & cor, vt colligimus ex operibus eius: eſt conſtans in actionibus, agilis eſt, vnde cor calidum. Quòd hepar calidum, apparet ex colore eius & venis. Quia hepar calidum generat

D multum ſanguinem & pro menſura ipſius caliditatis hepatis vel generat craſſum vel tenuẽ & ſubtilem ſanguinem. Cùm eſſet iuuenis, ferueſcebat ſanguis circa partes ſuperiores, & ideo habuit hepar plus æquo calidum, quàm temperaturæ conueniret, vnde generauit humorem bilioſum cum ſanguine: & quia in habentibus ſymbolum facilis tranſitus, vſus cibo calido, inde bilis generata. De pituita verò, quia multùm ocioſus viuit, & ætas iam aggraueſcẽs etiã erat, & cibus craſſus acceſsit, vnde concoctio debilior: hinc non mirum, ſi pituita ſit multiplicata, præſertim in debili ventriculo ratione temperaturæ, item ratione extrinſecorũ, à quibus excrementa pituitoſa, inde podagræ, vlcera, quia ſanguis calidus in paracmaſtica ætate fit craſſus, melancholicus, & quia craſſus, repit ad partes inferiores. Nam humor craſſus per inferiora debet euacuari: cũque in hoc viro eſſet aduſtus ratione ætatis & ratione cibariorum, & inde vna diſpoſitio per alteram non potuit euacuari.

E Poſtea contigit, quòd virtus expulſiua non potuit expellere ad partes inferiores, quia erant materiæ multæ: vlcera conſolidata, tum natura expulit ad partes ſuperiores per venas tum interiores, tum exteriores: nam habentes hepar calidum. 3. de Loc. affect. babent caput repletum, quia ex toto ambitu venarũ eleuãtur vappores ad caput tum per venas internas, tum externas: inde in omni loco capitis huius fit dolor & magis in parte dextra, quia cùm generantur in hepate ſeruat rectitudinẽ, quia omnis humor atq; vapor ſeruat rectitudinem ſitus, inde Hippo. in euacuatione rectitudinem ſeruari iubet. Vt videmus, quod iſtæ materiæ aduſtæ & partim ſubtiles cùm à natura expellũtur per hęmorrhoides, natura rectitudine vtens, ſanguinẽ craſſum per eas expurgat: & cũ naturales ſunt, expellitur ſanguis craſſus, quia aperiuntur orificia venarum, ita vt ſimul exire etiam poſsit craſſus ichor ſeu mucus ſanguinis. As quando fiunt ſanguiſugis, euacuatur tantùm ſanguis ſubtilis, quia parua fiunt foramina, & ita ſan-

F guis craſſus elabi non poteſt. Is dominus non iuuatur ab hæmorrhoidib. diuertentibus à capite, ſicut iuuabatur vlceribus, licet magis deberẽt iuuare bæmorrhoides, primo quia euacuatur ſanquis craſſus, tum quia rectitudo, tum quia vicinitas, inde in affectionibus capitis omnes euacuant per hæmorrboides. Dico quòd continuus fluxus vlcerum noctu & die plus euacuauit de materia peccante quàm hæmorroides, quia vlcera paulatim euacuabant & erat continua euacuatio, hęmorrhoides multùm, ſed raro valdè euacuant, cũ natura materias expellit ad loca longinqua, & ita plus auxilij ſenſit. Quando enim materia iam fluxit, eligimus locum propinquum: cùm volumus præſeruare longinqua: cùm fluxit & fluit, loca media deligimus: quando generabatur in hepate materia, natura præſeruabat per vlcera crurum diuertendo ad longinqua. An hæmorrhoides fiant à ramo venæ lienis, vel à vena caua dubiũ eſt, & ita magis ille præſeruabatur per vlcera, quia erat diuerſio maior. Ophthalmia eſt à bilioſa materia, percipit magis punctionem quàm grauitatem:

tem:item ex colore apparet. Repit autem materia ad caput ab hepate & venis: ideoque nonc dolet, & antè non, quia materiam natura nunc noo mittit ad crura, ſed ad caput. Quantum ad prognoſti. podagra non curabitur, verùm ab ea præſeruari poterit. Quantoin ad catharrũ, bronchi & catharri non maturantur, dixit Hippocra. de crudis humoribus & craſsis. In valde ſeoibus inquit, quia illi habent excrementa multa, natura ea noo concoquit. Si oatura non concoquit cibum, noo concoquit excrementa, tamen præſeruabimus, ſi materiam duxerimus per illam viam priorẽ. De remedijs: Nos ſumus io initio Veris, & quia patitur ob materiam, licet membrum mandans & recipiens affecta ſint, tamen tollenda primùm materia: & qoia hic eſt materia & repletio, ergo euacuandus exqoiſitè. Euacuatio duplex phlebotomia, quæ propriè eſt euacuatio: euacuat enim omoes humores. Altera purgatio, fortaſsis vtraq; iodiget. Quia Galen. 4. de San. tuen. dicit: Vbi humores ſunt coniuncti, tum ſanguine & ſimiles ſanguioi, phlebotoma: vbi diſsimiles, euacua. Io hoc viro vtẽdum eſſet phlebotomia, quia eſt materia repeos ad caput: Sed cùm nihil ſit moliendum in corpore, niſi omoia videas quæ prohibent, adiuuant, moderantur. Ille ætatis eſt ſexaginta annorum: tranſijt præſcriptum Galeni, qui, niſi virtus conſtet, mittendum ſanguioem in hac ætate negat. Et cum natura euacuet per hæmorrhoides tu auertes naturam ab operatione: ad ne fiat, ſine phlebotoioiam, euacua ordine flore caſsiæ & hieræ ſimpl. ſpeciebus, & educes materias communes. Facta euacuatione prima, concoquerẽ materiam. Cum autẽ materia ſit duplex, pituitoſa & alia acrior bilioſa, quę facit dolorem capitis, quid facies? vnam aut duas coques? Concoquerẽ primò ſubtiliorem, quia paratior, & ea facit dolores, & facerem coctionem ſyrupis de cichorio, de fumoterræ, de endiuia acetoſo ſimplici: communiter acetoſus ſe habet in materia vtraq;: bilioſam contemperat, pituitoſam incidit, bilem cõtemperat, & facit tranſire pituitam. Acetoſus Meſue habet proprietatem, vt ducat omnes medicinas ſecum, ideo ferè omnibus ſyrupis cõmiſcemos ſyrupum acetoſum & oxymel. Fiat igitur eoococtio hoc modo. ℞. ſyr. de cichor. Nicolai ℥ j. mell. roſ. & ſyr. acetoſi añ. ℥ ſ. His miſcerem decocta vt ſyrupi tranſirent, licet aqua deſtillata ſit tenoior & gratior quàm decocta, ſed non credo, quòd in aquis ſit aliqua virtus. In roſacea quidem eſt, verùm poteſtis facere & decocta ex herbis concoquentibus materias bilioſas. Euacuandum deinde & Rhabarbaro ʒ ij. cui adderem ſyru. roſa. ſol. Cuncta hæc euacuant materias bilioſas. Potes dare electuarium de prunis ſolutiuum vel de ſucco roſ. Meſuem, dimitte diaphenicon: quia vis euacuare humores bilioſos tantùm, & reitera ſi nihil prodeſt capiti. Poſtea pituitoſam materiam præparabis ſyrupis proprijs, & euacuabis cõfectione hamech. Cũ portione agarici, admiſce caſsiá: circa res non naturales bene ſe gerat. Deinde deuenirẽ ad localia, & facerẽ cauteria. Vtrũ in

A crurib. vel brachijs ſi materia eſſet fluxa, & maneret in capite dolor, eſſeot io brachijs, io ꝓpinquis locis ſimiliter faciẽda: at quia fluit & nos volum⁹ auertere, oportet facere in cruribos. Gal. 6. Epid. com. 6. vbi dicit de Diuerſionib. Quòd omnis diuerſio ſuper renes ſit attractio, &c. Et ideo ad diuerſionẽ magis eligerem partes inferiores, nam materia ibi repit, & facerem io cruribus cauteria, & hoc euacuato corpore, & amplius non afficeretur, nec refluxiones ad cerebrum fiereot. Collyrium pro oculo poteſt eſſe ad mitigandum, ſitque decoctum fœnugræci & althęæ optimæ lotæ in aqua footis ad duas partes, impoos ſuccharum candi, & imponatur oculo, ſedabitur dolor, & materia non affluet. Hæc de mea ſententia in hoc caſu volui proferre.

B *Pro quadam muliere patiente diuturnum capitis dolorem & quodam viro patiente ſtomachi imbecillitatem. Conſilium XX.*

Sic. ℞. Ligoi ſancti abraſi lib. I
Corticis eiuſdem ligni ℥ ſ.
Aquæ claræ fontis lib. xviij.

Miſceâtur omnia in vaſe terreo, ad vſum adhuc non accomodato, ſed prius humefacto, capace prædictæ aqoæ quantitatis, atq; ſteot io infuſione per horas 24. ſæpe illa miſcendo. Applicetur deinde vas hoc igni claro, noo violeoto, fiatque decoctio vſque ad conſumptionem tertiæ partis ipſius aquæ Quo facto ponantur io eius decocto huiuſmodi herbæ, bulliantque vſquequo molles, teneræque reddâtur. Pro viro hæ ſint herbæ, Betonica, Serpillũ, Mẽtha, Borago. Pro muliere autem Betonica, Fumuſterrę, Perforata, Borago, ac capiaturque ſingulorum ana pugil. i. Deiode recipe vioi albi maturi oó in exceſſu poteotis lib. iiij. prædicti ligni ℥ iiij. Miſceantur & ſtent per aliquod tempus io iofuſiooe ſioe alia decoctiooe. C Facta poſtea decoctione ligni ex aqua, atque ab igne remota, proijciatur ſuper eam vinum vnà cũ ligno prædicto, coopenaturque vas vſqueqoo refrigeretur decoctum, factaque diligeoti colatura, reponatur decoctum in vaſe vitreo bene obturato. Dum fit decoctio ſpoma conſeruetur, vtilis ad capitis dolorem. Modus autẽ huius decocti talis erit: Mane per horá ante diẽ aſſumat huius decocti ſeu ſyrupi calidi ℥ vi. quieſcatq; poſtea per horas 4. interea ſi ſudor prouenirẽt, dabitur opera vt exiccetur, & non refrigeretur: Poſt quietem aſſumet alimentum, ſerò pariter hora 23. potabit eandem vini quaotitatem, quieſcatque io lecto vſque ad ſecundam vel tertiam noctis horam, quo quidem tẽpore poterit cibum aſſumere. Prętereа. ℞. quod reliquũ eſt ligni ex prima decoctione, aquę fontis lib. 36. infundanturq; omoia per horas duodecim, fiatque decoctio vſque ad conſumptionem tertiæ partis, & additis lib. viij vini, quo quidem pro potu vtatur. Si quid ligni rama

nebit adhuc, poterit illud quidem in alia aqua D decoqui interdum, cuius vſus erit ad crurum & & pedum lotiones, & per conſequẽs ad diuertendom. Aduertendum, quòd ſi dum hoc vinum huiuſmodi ordine aſſumũt, ægrotis ſuperueniret calor aliquis ioſolitus, aut alius labor multi momeoti, ceſſandum eſſe puto per duos dies à vini aſſumptiooe, aot ſaltem per voum, vel ſumet vinum ſemel io die, vſquequo illud accidens qoieſcat. Et ſi corpos videbitur excalfactum, vtatur hordco, aut farre optimè mundo, & dccocto, atque condito iure carnium, de quibus poſtea erit ſermo. Numerus dierum quibus vti debet hoc remedio, non eſt determinatus, qoia neque morbi, neque cauſę, neque complexiones & ętates io omnibus ſuot æquales: quia tamen 40. dies communiter determinantur, volo, vt cum hi ægroti ad vigeſimum diem peruenerint, qnieſcant per vnum diẽ & aſſumant eas pillulas, quas poſtea deſcribam ordine conſueto. Cibi ſint booi ſucci, facilis digeſtionis, vt gallinæ, capi, pulli, perdices, auicolæ, E vitelli ouorum recentes, & tremuli. Vſus harum carnium erit, vt elixentur aliqoo coodito ſaporc excitante appetitum abſque nocumento capitis. Abſtineat à piſcibus, leguminibus, carnibos craſſis, cibis ſalsis & acutis. Io ferculis vtatur interdũ fœnicolis, boragioe, mẽtha, anethoque, & nonnullis folijs betæ. Vtatur ioterdum boragioe tantùm condita, tẽperato aceto atque paſſulato. Cappares etiam ioterdum laudo eodem modo cõditos. Cubiculum ſit clauſum, & calidiuſculum. Vitet diurnum ſomoum, infuſionẽ manuũ in aqua frigida. Habeat quotidie, aut ſaltem alternis diebus beneficium ventris. Vitet quamcuoque acutam cogitationem, omnia prætermittens, præter ſpem ſanitatis ſuæ, dependentis tameo in primis à Dei bonitate. Antequam incipiat aſſumere hoc vinum, ſi hoe anno illi non fuiſſet ſecta vena, ſuppreſsis menſtruis, laudo vt conſtante virtute ſibi ſecetur vena pedis ſaphæna prope tempus ſuarũ purgationum, hoc eſt per ſex dies antè. Ante venæ ſectionem per quatuor dies aſſumet decoctũ F betonicæ, ſaluiæ, boragioìs & matricariæ cum ſaccharo, ad quaotitatem ℥ iij. vel iiij. Et poſt etiam venæ ſectiooem per quatuor ſimiliter dies idem decoctum potabit. Quo facto aſſumet huiuſmodi pillulas.

R. Pillularum de fumo terræ,
Indarum,
Coccbiarum ana. ʒ s.

Cum ſyrupo de betonica fiant pillulæ v. Qoòd ſi ſibi meoſtrua effluerent, finito tempore eorum, prædictum decoctum per ſex dies aſſomet, quieſcatque deinde per voum diem, & poſtea vinom incipiat aſſumere. Sed ne etiam caput relinquatur ſine aliquo remedio exteriori, conſiliom do, vt ægrotæ caput vngatur ſpoma ligni primæ decoctionis. Quòd ſi maioribus decoctiooibus egeret, licet pleriſque vſa ſit, laudo tamen vnũ, quod & magni viri eſt, & ipſa etiam experientia comprobatum.

R. Serpilli
Verbeoæ
Roſarum licet ſiccarum ana ʒ ij.

Decoquantur in oleo cõmuni in duplici vaſe, & hoc oleo inũgat ſibi caput antè & retrò. Laudo lotiones pedum, & aſſumendo vinum & non aſſumeodo. Prætermitto capotpurgia maſticatoria, qoia quouſque vinum hoc aſſumet, erit à cæteris remedijs ſuperſedendom. Hoc taotùm dicam, qoòd aſſumpto vioo, ſi non ſuccedat, quemadmo ſpes eſt, laudo vt fiat ſibi caoterium poſt caput, aut ſaltem foramen eqoinis crinibus, quod ſedazum vulgo appellant. In cooperimento etiam capitis laudo, vt ſibi hæc imponantur, maiorana, ſaluia, mẽtha, betonica, ſena, garyophylli, nux muſcata, cinnamomum. Pillularum quibus vti debet ægrota, medio tẽpore aſſumptionis vini, deſcriptio talis eſt.

R. Pillularum de fumoterræ
Aggregatiuarum
De Rhabarbaro ana ʒ s.

Com ſyrupo de fumoterræ fiant pillulæ v. Pro E viro autem hæ pillulæ erunt commodæ, quibus vtetur ſiogulis menſibus, aut alternis ſaltem, vt ſi illi erit animus ſumendi vinom, per tres dies ante eas aſſumet, vitans cibos craſſos frigidosq́oe, vinumq́ue ooxium & ſuperfluom cibum.

R. Pillularum de hiera com agarico ʒj s.

Fiant cum melle roſato pillulæ v. Sumptis his pillulis, poterit etiam vti interdum, ſi opus erit, pillulis ex aloe lota ad corroborãdum ſtomachũ bis in hebdomada, eo ſcilicet tempore, cùm ſtomachus erit perturbatus.

R. Pillularum aloes lotæ ℈ i.

Pro quodam habente dolorem capitis per conſenſum à ventriculo, & à toto corpore ex vaporibus craſsis & frigidis. Conſilium XXI.

BIs in anno, Vere ſ. & Autũno medicamentis humores peccantes purgantibus eſt hic ægrotus expurgandus. Sin F gulis etiam ſeptimanis ante cœnam aſſumat 3. pillularum ex Hiera. s. Ad ſubduceodam etiam aluum vtilis eſt therebinthina pinguis pondere ʒ iij. tribus horis ante praodium hoſtiæ inuoluta. Ad corroborandum verò ſtomachum & caput vtile eſt ſaccharum roſatum ſumptum per horam ante prandium & ℥ s. pro vice. Pro corroborando verò capite præcipuè vtatur lauando illud lixiuio in quo roſæ decoctæ ſint, ſaluia & fruſtulũ Agarici, fiat lioimentum ex oleo garyophyllorũ, & frictiones io toto corpore: atque hæc agenda ſunt oe ſuccedat paroxyſmus. Quòd ſi ægrotua erit in paroxyſmo, vtendum erit tali linimento in collo, froote, temporibus, & circa ſcapulas.

R. Terræ ſigillatæ
Boli Armeni orieotalis ana ʒ i.
Hypociſtidos.
Acatiæ ana ʒ ij.
Albuminis ouorum conquaſſatorum oum. iij.
Aceti mediocris ℥ iij.

Miſce

Miſce, quo linimento vti poterit in principio paroxyſmi, vel pauló antè.

De Iudeo delirante clariſsimorum Doctorum, Petri Nauarræ, Friſimelicæ & Baptiſtæ Montani. Conſilium XXII.

Doctor Nauarra cœpit:

ETſi veſtra præſentia, clariſsimi Doctores, & caſus qui offertur difficillimus, multa requirere vidētur, tamē ne tēpore abuti videar, ſeriem rerū ordine & breuiter recitabo, vt facilius iudicare poſsitis, quæ medicamina in poſterum applicanda: neq; diſsimulabo quid vſq; adhuc egerim. Sextus agitur dies, cum venit extra rationē: loquitur nihil, & toruè omnes intuetur. Ante boc tempus, quòd ſeiam, virum illum non noui, nibilominus tamen ex breui hac conſuetudine & aſtantium relatu, primo loco quæ mea ſit de complexione bominis ſentētia expediam. Sentio enm calidnm eſſe & ſiccum à prędominio bilis, & ſubdominio ſanguinis: ſtatua etiam corporis indicat, eſt enim gracilis, color niger, & vigiliæ, & promptitudo ad omnes actiones, pronus fertur ad iram, optimi ingenij vir & diſcnrſus. Aeſtimatur ad hæc complexio totius ex principalibus, cerebro nimirum, hepate & corde. Præſuppono iſta omnia, ne ſi omnia perſeqnar, tędio vos afficiam, & aceedo ad diſpoſitiones non naturales, & accidentia, quæ magis curam Medici ad ſe trahunt. Dixerunt aſtantes, quòd ſemper fuerit extra rationem. Ante hoc tempus occupatus fuit maximis occupationibus, timebat multùm, & iraſcebatur leuibus de caoſis, exercuit maxima negocia, longa confecit itinera, ſub diu multū fuit, expoſuit ſe calori & frigori. Cum redijt in Italiam in hæc mala incidit: aderant hæc accidentia, vidi ſtupidum: oculi impotentis motus erāt, irato vultu, iracundus verberare voluit aſtantes, ſeipſum ex lecto volutauit: lnqni noluit, vt ego credo, quadam imaginatione. Tangebamus brachium contractum, at nolebat ſe exponere tangenti: poſt dimittebat ſe tangi, & membrum offendimus flexibile ſatis. In hoc autem obſeruandum venit variari ſymptomata pro diuerſitate horarum: manè loqui noluit, circa veſperas loquebatur incompoſitè, poſtea in prima hora noctis deterius ſe habebat: ſimiliter cum erat in tali diſpoſitione, comedere nolebat: ſuccedente deinde tempore, diuerſa & alia inuadebant ſymptomata, vt in media die compos erat mentis, poſt impos. Heri pulſus adhuc fuit cum bona menſura, tardior qnàm frequētior: vidimus talem mutationem, vt vix tangeremus pulſum cum ſubtractione. Beneficiū ventris aliquot dieb. habere nō potuit, nec vi enæmatis. In principio, vt referunt illi qui adfuerant, in quodam oppidulo miſſus eſt ſanguis, notabili vt audio quantitate. Alij referunt miſſum ad ℥ vj. Quid præterea egerit ille, referre non poſſum: quæ mea fuerit ſententia exponam. Senſi autem autoribus Hippoc. & Galen. 3. de Loc. affect. eſſe melancho-

A licum, quia timebat, aderat perturbatio mentis, leni de cauſa iraſcebatur. Febri autem liberatum mirabar, & Doctores ſine hac eſſe nolunt, ſæpe tamen ſequitur. Melancholiæ plures eſſe poſſunt cauſæ, quæ quidem omnes in hoc viro valde ſunt potentes. Primò extrinſecæ: quia ſolicitus, timidus, & habuit ſæua animi accidentia. Hæc verò quomodo cauſant melancholiam, clarū, quia impediunt cōcoctionem, & membra principalia debilitant. Huc acceſsit etiam victus ratio, qua melancholia multiplicatur, vt ſi quis veſcatur paſtilijs, carnibus ſalitis, lentibus, autore Gal. 3. de Interioribus. Similiter & alia cauſa mali, quia notabiles oppilationes deprehenduntur (& nunc magis quàm antè, quia vrinæ minus tinctæ, fæces cholericæ etiā ſine tinctura) & in ſplene maximè, quæ obſtructio potens eſt cauſa ad generationem melancboliæ, & quando fit retentio humoris ſeu euaeuationis debitæ. Splen enim affectus melancholiam non euacuat. Hepar igitur inimicum ſibi ſucco

B cum retinet, qui vnà cum ſanguine ſurſum deorſum fertur, ac vitiat ſimul totum corpus. Vnde habemus in hoc omnes canſas generationis melancholiæ. Stantibus autē his cauſis, ſæua ſunt ſymptomata ſecuta. Sed videndū prius, an humor melancholicus in capite per eſſentiam ſit, an per conſenſum ex toto. Mea quidē ſentētia eſt, illam multiplicationē eſſe principaliter in cerebro, atq; inſuper eo ex alijs per conſenſum deriuari. Nam cū obſtructus ſit lien, & afficiatur hepar, mittūtur inde humores in caput. Quomodo cauſentur conſimilia ſymptomata doeet Galen. in tertio de Locis affectis exemplo ſuffuſionis, quæ eſt ex craſſo humore obſtruēte opticos neruos: ſic melancbolia craſſa, terreſtris, cum ad cerebrum perfertur, infert rationis perturbationem, idq; per cōſenſum, & per eſſentiam: ea enim membrorum omniū eſt colligātia. De cauſis & qualitate accidentium nolo plura adijcere. Ex materia vnde multiplicata melancholia, ſymptomata proueniunt, & diuerſa qualitate humorum: in pręſens eſt febris, à qua in

C bidno nō eſt liberatus: & febris continua propter materiæ terreſtreitatē, & quia intra venas: & vrinæ magis tinctæ & rubeæ. Ad tactum modò ſentitur non tam caliditas quàm frigiditas. Prognoſticon. Humor iſte qui morbum facit, difficilis eſt ſolutionis, & curæ longioris. An ſalubris? Meo quidem iudicio timendum eſt: videmus enim materiam motam, adeſſe ſęua ſymptomata, & naturam proſtratam. Heri ſine pulſu erat, frigida externa. Hucvſque quid factum ſit narrabo, vt facilius ſit iudicium. Cum viderem inſtantiam vigiliarum, quæ potui feci omnia. Euacnare non potui, qnia impos mentis. Vt æger etiam cibum aſſumeret, vſus ſum alterantibus vſque, cum cordialibus & ſubſtantificè humectantibus. Nam neſcius non ſum, autore Galeno, in talibus diſpoſitionibus principalem curam eſſe in humectantibus. Dedi digeſtiuum, ſyrupum de pomis, de bugloſſo, de ſucco roſatu. Curam habui cordis, quare electuarium cū ſyrupo dedi, & pillulis cordialibus. Impoſui quoque epithemata & ſacculos cordiales. Neceſſe enim eſt in huiuſmodi ægritudinibus

permutare. Ad inducendum ſomnum iuſsi vt papauere in omnibus cibis vteretur: iounctiones circa tempora factæ, & oxyrhodinum adminiſtratum. Et quia propinare nihil potui, tentani ratione diuerſionis & euacuationis, vt hæmorrhoides fluerent per ſanguiſugas, qoæ copioſè non eduxerunt: ſurgere enim non potuit. Quo modo porrò faciendum, ambigo: quia virtute deficiente non valet curatio. In ſex rebus non naturalibus ante peccatum eſt, non ſolùm in quali, ſed in quanto etiam. Nnnc verò quia mentis compos ventrem ſubducerem vnà cum euacoatione melancholiæ. Etſi autem molta ſunt huic intentioni appropriata, non tamen inter cætera prætermitterem decoctionem cum epithymo, ſero, & cordialibus, & adderē cordialia, vt eſt parū hamech ſine diagridio, quēadmodum hîc præparare cōſueuerunt (valde conoeniens eſt) aut diacatholicon in pauca quantitate, & imponerem aut de manna aliquid, aut de rhabarbaro, propter obſtructiones. A principio morbi in hunc vſque diem non habuit euacuationē per medicinam. Poſtea probarem continuam adminiſtrationem alterantiū. Iulep longum facerem, & electuarium. Quid ſentiam de balneis, roget quis. Credo humectatiuū conoeoire, autore Galeno, quia bumectat, diuertit, & inducit ſomnum.

FRISIMELICA.

Caſus adeò difficilis nobis proponitur, vt parum ſpei ſit reliquum: & qoia expoſitus eſt ab excellenti Doctore, nō neceſſe habeo plnribus eum retexere. Iſte vir redijt ſuperioribus diebus ex Polonia, defunctus varijs laboribns: affectus eſt animi perturbatiooibus, tandem in Italia inſaninit, Citadellæ: id enim oppido eſt nomen. Miſſus illis eſt ſanguis, poſt quem magis inſaniuit. Deinde vbi huc venit commiſſus eſt excellenti doctori, cuius cura ſanguis per hæmorrhoidas eſt euacuatus Accerſitus & ego proximo ſabbato, quaſi contractum vidi: pulſus nullus erat: vigilauerat duos dies, vt dormiret iuſsi, quare ex populeone fieret inonctio. atqoe pro virtute cibaria ordinaui. heri pulſus bonus & magnus, clyſterc iniectum: nā ventris beneficia nulla. Cholericæ fæces erant. Superioribus diebus vrinam nnllam emiſit: pulſus paruus & cōtractus iterum. Vt autem vrinam prouocaremus, inunximus locum oleo amygdalino, & camæmelino, & emiſit vrinam quæ rubicunda erat, oſtendens icteritiam. Deinde fomenta ex althæa alijsq; facta, vt deijceret: & vt inteſtina confortarentur, roſæ ſiccæ impoſitæ, hac nocte male dormiuit. Quid igitur? Complexio calida & ſicca. Suppoſita hac, crado melancholiam cum mania. Præter hæc videtis, qnòd patiatur diſſolutionem virtutis ac caloris. Factum eſt ex diſſolotione caloris, & ipſis humoribus aduſtis, vt ſit complexio calida & ſicca: confecit enim longū iter, qood calefacit, præter incommoda hoſpitiorum. Calor diſſoluit, & frigora exiccant. Corpus itaque exiccatum, & humores ſunt aduſti. Huc accedunt & paſsiones animi, quæ præter cætera exiccant corpus. Vnde illud: Triſtis ſpiritus exic-

D cat oſſa. In Italia peruenit ad melancholiam cum mania, & per eſſentiam & per conſenſum caput exiccatum eſt, & cerebrum patitur principaliter, ſpiritus ſilueſtres ſunt & mali, vnde in hoc rixandi ſtudium. Humores nanque aduſti ſi ſunt cum ſanguine, rident melacholici: ſi verò cum cholera, rixantur. Adeo ingens eſt in hoc aduſtio & exiccatio, vt morbo babuerit vſque adhuc taciturnitatem coniunctam. Probatur id alijs quoque ſignis: oculi concaui, excarnatiſsima facies, adſunt vigiliæ, quæ ſiccitatem cerebri arguunt: pulſus ipſe frequentiſsimos & durus: vnde liquido conſtat, exiccatum adeò ipſum corpus. Heri pulſus bonus, propter naturæ pngnam vehementem. Credo autem propter miſsionem ſanguinis, corpus magis exiccatum, vnde propter reſolutionē virtutis, humores ipſi mali, ita vt nec virtus, nec ſpiritus reſtitui poſsiot. Hinc ſequuntur inconcoctiones. Vrina talis ex obſtructione aut multitudine choleræ, atque hoc ex ſæcibns ſuperiorum E dierum. Prognoſticon. Male ſpero: moriturum credo, quia tāta exiccatio, & corporis eſt attenuatio, vt reſtaurari neqneat. Accedunt huc ingentes obſtructiones, quæ niſi abſtergentibus curari nequeunt. Illa verò omnia calida & ſicca: & ſi hęc curabimns, malum augebimus. Quid igitur agendum? an exiccationi & obſtructiooi attendendū? Exiccationi certè magis, idq; humectantibus. Humectant autem autore Galeoo ſomnos, cibus, & balneum. Balneum in præſentia non auderē ſuadere, ne virt⁹ amplius diſſoluatur, qood fit in balneo aquæ tepidæ, in qua ipſe expiraret: quare ſomno & cibo inſiſterem. Cibus eſto ouum ſorbile. Vinum exiccat: darem quidem, ſed parum. Conciliatur ſomnus populeone, oleo violaceo, & fouerem caput infrigidantibus. Victus, aqua carnis cum ouo. Vinum cum aqua dilutum, potens, oon aquoſum. Virtute recuperata curabimus melancholiam: antè non auderem euacuationē moliri.

MONTANVS.

F Qnoniam conuenimns curaturi hnnc immorigerū virū, oportet primò cognoſcere genus morbi vel morborum ſi plures ſont. Hîc plures operationes læſæ à quibus ad morbos deueniemus. Primū igitur cōſideremus operationes læſas, & poſtmodum ſymptomata. Si rectè aūt obſerues vides nullum genus operationū in hoc viro, quòd non lædatur intenſiſsimè. Primò videamus animales intrinſecas: ratio læſa eſt, quæ eſt operatio nobiliſſima, diſcurſus etiā læſus. Patitur enim melancholiam & itā eius corruptionē, ac quādoq; omnimodam etiā oblationē diſcorſus. Nobiliſsima igitur virtus animalis hoc mndo lęſa eſt. Vitalis verò ita diminota eſt, vt vix percipiamus motum pnlſationis arteriarū, quæ eſt actio virrutis vitalis. Naturales deniq; omnes affectæ ſunt. Primò ipſa virtus appetitiua non appetit, concoctrix non agit ſecūdum naturā, & adſont fæces corruptæ, vt dicit D. Friſimelica. Vrina etiam nec ſubſtātia, nec calore, nec reſidentia ſen hypoſtaſi ſecundùm natnram eſt. Colorem enim habet rufum, tendentem ad nigredinem, ſubſtantia eſt craſſa, reſidentia diuulſa

ac ſepa-

ac ſeparata,tingit pannũ notabiliter.Heri nihil ex
creuit neq; per aluũ, neq; per vrinã, & ita omnes
virtutes naturales læſę ſuot,appetitiua,cõcoctrix
& expulſiua. Hæ operationes læſę faciũt ſympto
mata quorũ cauſa vocati ſumus.Inquirẽdę modò
ſunt cauſę operationũ lęſarũ. Licet enim ob ſym-
ptomata vocetur medicus,oon tamen ab illis tan
tũ indicationes ſumit,ſed à cauſis.Vt procedamꝰ
per ſummas rerum &capita.Videmus omnes cau
ſas hîc concurrere. Primũ omnes cauſæ extrinſe-
cæ cõueoiunt & intrinſecæ,temperatura,ętas, an
ni tempus,omnia contulerunt ad generanda hæc
ſymptomata. Fecit longiſsimum iter,in quo per-
peſſus magnum calorẽ in capite,deinde poſt calo
rem frigus: laborauit plurimùm equitando,vſus
aromatibus & cibis calidis,vt mos eſt in Polonia
& vltra montes,vt plus aromatum vno die conſu
mant,quàm nos integro anno. Bibit vina poten-
tia,& omnib.rebus exiccantibus &calefacientib.
vſus eſt,ex quib.ſecutę ſunt corruptiones alimen
ti &extraneę euaporationes ad caput. atq; hę res
diminuerunt calorẽ innatum. Hæ ſunt cauſæ ex-
trinſecæ.Intrinſecæ verò omnes fuerunt tales, vt
facilè reciperent impreſsionẽ cauſarum alteran-
tium.Subiectũ enim pręparatũ eſt, vt nihil magis
corpus ſiccũ admodum (vt patet ex colore & to-
to habitu corporis & operationib.) &calidũ,quia
multarum operatioonum eſt,quæ indicant magnã
caliditatem.Ideo ſtante naturali diſpoſitione cali
da & admodum ſicca,& accedentib.cauſis extrin
ſecis,primò circa caput facta eſt ſuper calefactio
quã ſequuta eſt attractio materiæ. Et tandem pro
pter nimiam materiam per reſolutionẽ eſt frigefa
ctum,ideò nunc in eo apparent potius ſigna frigi
ditatis quàm caliditatis,idq; quia exhalauit calor
vt fit in omnib.aduſtis & valde exiccatis.Ad alie-
nationem igitur mentis credo cõcurriſſe omnes
cauſas extrinſecas,pręcipuè calorem Solis,qui af
ficit caput.Acceſsit temperatura ſicca, adiuuanti
bus accidentibus alijs,affectib.animi,curis & mo
tibus.Ideo in cerebro impreſſa ſiccitas & remota
tandem caliditate facta frigida intemperies eſſen
tialiter in capite, ac ſpiritꝰ frigidiores ac tenebri-
coſiores,vnde ſecuta timiditas.Mala auxit multi-
plicatu materiæ per viam corruptionis in mẽbris
naturalibus, vnde plurimi vapores turbidi aſcen
dunt. Orta eſt autem corruptio in ventriculo ex
cauſis dictis,videlicet quod in hoſpitijs comedit
quicquid offerebatur, equitando item continuò
coctiones turbauit.Qui autem ſicci ſunt & graci-
les per ſe,vẽtriculum imbecillum habẽt, nec poſ-
ſunt concoquere: Tertio de Cauſ. ſymptom. de
paſsione Hypochondrica, cui tales naturaliter
ſubiectos dicit propter plurimos flatus,qui gene
rantur ex caliditate hepatis & frigiditate vẽtricu
li.In hoc igitur corpore propter propriam tempe
raturam,& cauſas extrinſecas generati ſuot vapo
res multi,& humores corrupti propter igneã cali
ditatem,quæ non coquit humores, nec ad deter-
minatã aliquam formã deducit. Et quia varij va-
pores eleuantur, varia accidentia ſunt melancho
lica: modò nihil loquitur,quandoq; vigilat, quan
doq; ſtupet,& alia facit pro varietate vaporũ aſcẽ

A dentiũ à partib.inferioribus.Et eſt vnũ ſignum e-
uidentiſsimũ,vrinæ diebus præcedentib. ſubtiles
& tenues erant,&tamen maximè furebat,quia va
pores aſcendebãt ad caput iuxta Hippo. 4. Aph.
72. Cùm autẽ nunc deſcendant, & vrina ſit craſſa
ac ſuboigra: ideo melius habet, quod ad melãcho
liã: quia materia deſceodit, quæ antea aſcẽdebat
&petebat caput,ac pro ſua varietate varias gene-
rabat melancholias. Quòd aũt plurimi humores
corrupti in hoc corpore, patet ab excuotib. & o-
perationib.læſis.Habet dura & denſa hypochon-
dria,ita vt nõ poſsit pati tactũ,quod indicat multi
tudinẽ humorũ in corpore,vrina ſubnigra multi-
tudinẽ bilis & humoris aduſti, quanquã id etiam
fieri poſſet ex obſtructione meatus bilis ad inte-
ſtina, quòd ſe per renes perfertur,cũ propter ob-
ſtructiones ad inteſtina deuenire non poſſet: ſed
id nõ poſſumus hic dicere,quia fæces etiã bilioſæ
ſuot:non igitur eſt ibi aliqua obſtructio, ſed bilis
libere penetrat ad inteſtina.Quare maximè adeſt
B copia humorũ bilioſorũ in hoc corpore & aduſto
rum ob caliditatẽ hepatis.In vẽtriculo etiam plu-
rimũ generatur de pituita,ſicuti in hepate plus de
bile quã cõueniat. Non nutritur autẽ corpꝰ, ideo
oculi concaui,tẽpora collapſa,adſunt vigiliæ. Ac-
ceſſerunt & euacuationes factę à medicis, quę ad
iuuant ſiccitatẽ. Primò miſſus ſanguis in Cittadel
la,poſtea hic etiam per hęmorrhoides,plus etiam
exiccatus ex motu illo &furore.ideo paulatim de
fecit virtus vitalis.Hæ ſunt cauſę ſymptomatũ ex
trinſecæ & intrinſecæ à quibus morbus depẽdet.
Hæ item rationes,cur exiſtimem totũ corpus plé
nũ,& cur venerit ad hanc maximã,&nobis timen
dam ſiccitatem. His ita ſtantib. quid prognoſtici
erit? Quãdoquidẽ fruſtra tẽtatur cura vbi deſperã
dum.Videmus naturalem imbecillitatẽ,ad quam
accedit etiam tanta debilitas virtutis vitalis. Quę
ſi eſt propter ſuffocationẽ &oppreſsionem,quod
non omnino videtur alienũ,aliqua ſpes eſſet. Ve-
rũ ſi propter reſolutionẽ,eſt periculum maximũ.
Si ex vtroq; iterum periculum magnũ. Heri virtꝰ
C ſatis conſtabat, pulſus fortis erat, hodie multum
eſt debilitatꝰ. Atq; hoc eſt ſignũ eſſe debilitatẽ eã
ex ſuffocatione à multa materia magis quàm ex il
lis euacuationibus. Sed determinatè nihil dico,
inclino ſaltem in eã partẽ, quòd ſit ex repletione
& abundantia materiæ ſuffocantis,quia video il-
lam ſubitam mutationem ſine aliqoa cauſa acce-
dente Er eſt aliud ſignum,quod notat Gale. 2. de
Præſcr. vbi diſtinguit imbecillitatẽ dicens: Cum
pulſus ad cõpreſsionẽ primù deficit,poſtea paula
tim inſurgit,ſcias hoc eſſe propter ſuffocationem
multæ materiæ.Si verò quò magis premis,eò ma
gis deficit oec cedit, eſt ratione reſolutionis. Id
obſeruãdum erit.Si enim eſt ratione reſolutionis
nõ curabitur. Si verò ratione ſuffocationis ob a-
bundantiã materiæ,ſicut dubitanter exiſtimo, &
medicus erit prudens,ſpero quòd poterit curari:
Quid igitur faciendum? Cura conſiſtit in paucis.
Primò tentarẽ leuem euacuationẽ,talem cũ qua
virtutẽ debilem nõ prorſus interficerem: vt edu-
ceretur materia cũ pharmacis benedictis & mirid
ribus. Quòd ſi ſuccederet & ducerentur humores

tune eſſet inuenta cauſa mali,& cura etiam, exhi-
berem adhuc hodie ℥ ij. mannæ Calabrinę in bro
dio,ex qua nihil mali poteſt euenire:poſtea ſi vir-
tus videretur iuuari,paulatim ad alia accederem,
humectarē, ſed in eo cauerem à frigidis,quia non
ita calefactum eſt cerebrum ſed potius frigidum.
Inferiora membra,precipuè hepar,vellem frigefa
cere ne augeatur bilis copia , ac poſtea conforta-
rem cor:vinum darem, quia humectat ſubſtantifi
cè.Mortuus eſt nocte ſequenti.

De melancholia per cōſenſum à toto,In colloquio.
Conſilium XXIII.

ACcidentia quibus affligitur hic nobi-
liſsmus vir, ſunt manifeſta ſenſui, de
quibus ambigere non poteſtis. Pri-
mò percipit ſtuporem manifeſtum fe-
rè in omnibus corporis partibus, præcipuè tamē
circa tibias:&obtuſionem ferè omnium ſenſuum
tactus,guſtus,&c. Dicit etiam aliquando ita ſibi
diffidere, vt non auſit egredi domum, metuēs ne
deficiat,& in diſcurſu etiam detrimentum quan-
doq; percipit:non audet interdum loqui,ita defe
ctus totius diſcurſus referatur ad diffidētiam. Eſt
& aliud inſigne, maculæ nigræ circa omnes par-
tes corporis in ipſa cuticula, non profundæ , ſed
ſuperficiales tantùm:& illæ ſunt cum pruritu ma
gno,vt conetur ſcalpere :eſtq; ipſum genus quod
& Dioſco. & Galen. ἐφηλίδας vocant, quaſi à ſole
contractas:ſunt enim nigrę,quales ſunt homines
multum in ſole ambulantes:hæc contingunt per
interualla, & ſolebant redire ſingulis menſibus:
ſed poſtquam eſt curatus Venetijs ab excellentiſ.
medico & fratre meo,non tam ſæpe redeunt inte
rim illa , vt nunc poſt duos mēſes aut vnum cum
dimidio redeunt. Addit, quòd licet rarius veniát
ea ſymptomata,tamen in interuallis non ita pror
ſus ab ijs liber ſit vt antè:nunc quaſi ſemper ſentit
aliquid quod ante illam curationem nō ſenſerat.
Hæc ſunt accidentia ab eo recitata, quæ omnia
ſunt facilia cognitu : ſed in cauſis indagandis eſt
ſumma difficultas , nec poſſum mihi ſatis facere.
Circa ſtuporē maxima difficultas eſt. Stupor eſt
actio diminuta:ergo à frigiditate 3.de Cauſ.ſymp.
Actio corrupta à caliditate venit,diminuta ab in-
temperie frigida:hic actio diminuta:ergo à frigi-
ditate,idque vel poſitiuè, vel priuatiuè.Diminui
tur actio,cùm fit frigiditas in membro,propterea
quòd virtus animalis ſeu calor ac ſpiritus veniēs
ad membrum illud nō accedit:ita membrum pri-
uatum calore debito,refrigeratur priuatiuè. Sic
refrigerantur membra in timore,quando ſpiritus
& calor ad cor refugiunt,ac ceſſant motus & ſen-
ſus.frigiditas poſitiua eſt cùm refrigeratur mem-
brum, vel quia in propria eſſentia & in tempera-
tura læſum eſt ac refrigeratum, vel quia materia
affluxerit , atque ita in ipſo membro ſit quod læ-
dit.Hæc ergo eſt difficultas , quòd non ſcio vnde
poſsit eſſe ſtupor. Si à cauſa priuatiua, ea eſt vel
ob obſtructionem, vel ob paucitatem ſpirituum,
ſeu ob aliud accidens ſubitū : in his omnibus de-
bebat ante lædi motus, ad quem longè maiori &
D vehementiori calore & ſpiritu opus eſt:quia mo-
tus eſt in actu,ſenſus autem in pati.Secundò, na-
tura magis ſolicita de neceſſarijs,ſemper reſeruat
id quod magis eſt neceſſarium : igitur cum alterū
eſt amittendum , potius motus quàm ſenſus au-
fertur,vt in paralyſi. Propter has duas cauſas,pau
citatem ſcilicet ſpirituum & obſtructionem , non
credo eſſe imbecillitatem in ſenſu alicuius mem-
bri, aut in motu. Sed dicat aliquis,diuerſi nerui
ſunt:nam nerui ſenſus ſunt humidiores, & facili
lædi poſſunt quàm nerui motus.Reſponſio : ner-
ui motus duriores quidem ſunt,& propterea etiā
nō ita facilè implentur à ſpiritu pauciori,vt nerui
ſenſus,qui humidiores ſunt&parui. Deinde ner-
ui circa quos ipſe ſentit maximam imbecillitatē
in ſenſu tactus propè tibiam,non ſunt tam humi-
di,quia non à cerebro,ſed nucha &ſpondylis dor
ſi oriūtur.Nec ob frigiditatem poſitiuam hoc fie-
ri poſſe video. Si enim dicas factam frigiditatem
quia fluxerit materia ad neruos ſenſuum, & non
E ad neruos motus,quia diuerſi ſunt,&quidem ſen
ſus nerui imbecilliores non ita reſiſtant lęſionib.
extrinſecis:reſponſio,verum eſt, facilè poſſe pati
eos neruos,vt Gal.1.de Sympt. cauſ. de his qui in
ſenſu tactus impedimenta hebent, & non in mo-
tu:ſed id non videtur eſſe in hoc viro. Si enim in-
temperies eſſet in illis neruis,perpetuò eſſet , nec
aliquando ceſſaret:hic verò ſentit quādoq;, quan
doq; non:ſi eſſet ibi fixa materia perpetuò nō ſen
tiret.Et ita reſtat difficultas apud me magna,quæ
ſit cauſa. Præterea ſi tantùm eſſet ibi humiditas
obtundens calorem , & non frigiditas quædam,
ſed caliditas quæ obtuderetur quidem ab humi-
ditate,non poſſet tamen extingui, nō ſequeretur
diminutio actionum,ſed corruptio. Intemperies
cerebri calida humida corrumpit actiones:&ſi eſ
ſet tanta humiditas cerebri quæ obtunderet calo
rē,nō bene diſcurreret,nec memoraretur: hic aūt
eſt optimi ſenſus & exactiſsimi,memoriter refert
omnia quæ contigerunt ei per totam vitam. Sci-
tis autem dictum Heracliti : Spiritus ſiccus, ani-
F ma prudentiſsima. Non igitur poſſum imaginari
quomodo humiditas ſit impediens &obtundens
calorem in hoc viro:atque ita plenus ſum difficul
tatum.Audiatis proceſſum , quo in rebus ignotis
deducam vus per coniecturas. Suppono tempe-
raturam : quod à natiuitate abūdauerit in hoc cor
pore caliditas cum humiditate:id coniijcio ab ha-
bitu corporis in hac ætate:eſt enim viginti anno-
rum, obeſus & craſſus ſeu pinguis. & video ſigna
manifeſta:eſt ſubniger,& non habet pilos indicā-
tes frigiditatem:deniq; abundat multo ſanguine,
ex quo hepar eſt calidum & humidum generans
multum ſanguinem.Habuit autem peſsimam ra-
tionem victus Venetijs primum:præterea 16. na-
tus annos iuit in Dalmatiam, vbi craſſus & meri-
dionalis aer,veſcebatur carnibus &piſcibus craſ-
ſis, laborabat animo & corpore ſub ſole, & in ne-
gocijs circa quæ non erat aſſuetus , inde contra-
xit cacochymiam ratione temperaturæ, & cauſa-
rum extrinſecarum, & congregauit multam ma-
teriam melancholicam:quia qui calidi & humidi
generant multum ſanguinem,&plurimum etiam
fæcum:

fæcum: quia vbi multnm eſt de ſanguine, præſer-
tim craſsiore, ibi etiam multum eſt de fæce ſan-
guinis: & tales fiunt facilè melancholici cùm ac-
cedit cauſa extrinſeca, ſicnt hîc omnia cõſpirant:
mnltos noui tales. Eſt etiam manifeſta coniectu-
ra ex Gale. 4. de San. tueo. tale eſſe dominium hu
moris, qualis eſt color cotis: hic ſunt maculæ co-
loris admodnm nigri, quę cooperiunt ferè totam
cutim, quæ ſignificát dominium humorum eius.
illæ maculę pruriũt plurimùm. Excitatur autem
ille pruritus à diſtilatione, quia diſtilatur humor
melancholicus: deinde etiam, quia humor eſt aci
dus: ſemper enim aliquid pituitæ admiſtum ha-
bet, quia melancholia frigida eſt, & extinguit calo
rem naturalem hepatis, & repletus eſt ſplen eo bu
more: intumeſcit, & ſua frigiditatę minuit calorẽ
hepatis, & impedit coctiones, ita fit vt geoeretur
multa pituita. Ideo multi qui abundant melan-
cholico humore, ſuot hydropici & ſplenetici, ob
extinctionem caloris naturalis, & multitudinem
phlegmatum. Hinc eſt quòd apud veteres, omnes
medicinæ euacuantea humorem melancholicũ,
ſemper habẽt admiſtum aliquid euacoans pitui-
tam: quia ounquam ſeparantur, vt in confectione
hamech, elect. Indo, & alijs antiquis. Nec credo eſ
ſe ſuccum melancholicum aduſtum, quia faceret
vlcera: ſed credo naturalem eſſe, non enim eſt ma
lignus. Pruritum autem facit propter aduſtam pi-
tuitam: abundat ſuccus melaneholicus naturalis
qui generatur in hepate, & tranſit per omnes ve-
nas: quod mihi manifeſtum eſt, quia maculæ ſunt
per vniuerſum corpus: ex venis autem ſuccus ille
traoſit in corpus, & ad cutim, & facit illas macu-
las. Quia igitur in toto ambitu venarum eſt, ideo
perpetuò euaporat ad caput, & ſuis certis perio-
dis corrumpit actiones cerebri, proot magis vel
minus augetur à mala ratione victus. Sunt eoim
certę periodi & variæ pro ratione humoris, vt ap
paret in qoartaois: & actiones variè diminuũtur,
prout vapores aſcendentes diuerſas cerebri par-
tes occupant, vt tertio de Cauſ. ſym. nunc diſcur-
ſum, nuoe imaginationem, nunc memoriam. Et
eſt varietas magna in eo præcipuè humore: oam
refert Galenus, quendam imaginatum ſe eſſe gal-
lum, alium ſe babere caput ex olla fichli. Nec harũ
rerum cauſæ certæ referri poſſunt, cur vel hęc vel
illa actio impediatur. Hic homo illud, aliud alius
imaginatur. Vidi quendam qui totam mundi ſu-
perficiem imaginabatur eſſe ex ſubtiliſsimo vitro
& ſubtus eſſe ſerpentes, ſe in lecto tanquam io in-
ſula, vnde ſi egrederetur, frangeret vitrum, & inci
deret in ſerpentes, ideo nolebat ex lecto egredi.
Credo autem totum hoc imaginatiooem eſſe, &
quòd omnia illa ſymptomata imaginetur, & quòd
non ſentit in tibijs: ſi pungeretur fortiter, fortaſſe
ſentiret. Ita imaginatur, vt non poſsit diſcurrere:
aliqnando ita diſſidit ſibi, vt non poſsit exire do-
mum. Timet, qnod eſt proprium melancholici.
Vidi plures tales Venetos. Quod de viſu conque
ritur: io oculis bene credo defectum aliquem. Vi
detis quàm latam habet pupillam. Reliquum to-
tum credo eſſe imaginationem. & fit interdum re
uera vt homo oon ſentiat, cùm eſt intentus in a-

A liud vt ait Ariſtotelea in Problematibus, & ſecun-
do de Anima, quæ alio occupata non percipit
obiecta. Hippocrates ait: Vbi aliquis dolo-
rem non ſentit, mens laborat: quod admodum
quadrat ad propoſitum noſtrum. Iſte dolores
non ſentit, ergo mens ægrotat. Nec (meo indi-
cio) poſſumus referre alias cauſas, ſed credo to-
tum affectum melancholieum, & ponerem illum
in capitulo de melaneholia, vt vulgò loquimnr.
Eſt autem humor melancholicus non per eſſen-
tiam in capite, ſed per conſenſum. Exbalat ex he-
pate, & ex ambitu venarum. Eſt enim duplex hu-
mor melancholicus. 3. Locorum affect. quandoq;
in capite, quandoque in ambitu venarum. Arbi-
tror quòd ſit hîc per conſeoſum io capite, per eſ-
ſentiam in venis, idq́ue eo, quòd certas periodos
habet. Si in capite, ſemper & perpetuò talis eſſet.
His ſtantibus, credo quòd difficulter curabitur,
omnes affectus melancholici diu durant, ex Gal.
ſententia, qui ex Diocle refert de hypochondria-
B ca affectione, quæ per conſenſum tamẽ eſt: quan-
to hîc cura difficilior? Nihilominus ſi quis toto
ſtudio quærat euacuationes, & curet ne genere-
tur alius nouus humor, melancholiam vel cura-
bit, vel ad meliorem ſtatum reducet: quia interim
ex qno euacnari cœpit & curari, leuius nunc inua
dit, & per longiores periodos, ſi pręſertim talis e-
uacuatio fiat cum elleboro, qui verè euacuat me-
lancholiam: videmus enim effluere cum exhibe-
tur, non aquea & humida, ſicut fit cum dantur fo-
lia ſenæ & epithymum: nam elleborus verè & ſine
difficultate melancholiam euacuat, ſi debito mo-
do & iuſta quantitate exhibeatur.

Cura. Quia igitur in toto corpore & ambitu
venarum eſt cauſa morbi, primò mìouerẽ ſangui-
nem, præmiſſa leui purgatione materię cõmunis,
quæ eſt in ventriculo & inteſtinis. Darẽ igitur caſ
ſiam, vel hieram: poſtea euacuarẽ ſanguinem co-
pioſè ex baſilica vtrioſq; lateris ad 16. vel 20. etiã
vncias, duabus vel tribus vicibus, quia corpus eſt
plenum ſanguine. Poſt miſsionem ſanguinis da-
C rem præparantia, ſyrup. borag. bugloſſæ, lupuli,
& decoquerem in 15. vel 16. vncijs aquę caſei cum
modico oxymellis, ad purgandum, leoiendom &
coqueodum ſuceum melancholicum: tandem e-
uacuarem cum leuioribus: primùm quæ ſuccum
melancholicum & pituitam ſimul educunt, vt cõ
fectio hamech, & alia: poſtea vbi ſemel aut bis hoc
factum eſſet, ad decoctum ellebori accederem
cum alijs: vt, omne genus myrobalanorum. Con
tuſum & infuſum in aqua fumiterræ decoquas:
coctioni præterea addantur folia ſenæ, epithymũ
polypodium, glycyrrhiza, & ſemen citri, & dimi-
dia vncia ellebori: & buius decocti vnciæ ſex ſu-
mantur: idq́ue ter vel quater facerem, prout & hu
morem educi, & ægrum melius habere viderem.
Videbit proculdubio ſe iuuari hac ratione, Præte
rea vtatur victo optimè nutriente: comedat car-
nes iuuanes generantes bonum & non fœculen-
tum ſanguinem: vinum bibat, maximè nigrũ aut
ſubruſum: ſit cum ſocijs lætus & hilaris: viuat in
aere puriore, æſtate præſertim, qualis eſt in Foro-
iulio, vel ad montes Vincentinos. Hæc omnia ſi

quo ordine debet, egerit, vel curabitur, vel ſaltem minus moleſtè afficietur.

Pro quadam Magnifica matrona. In affectione melancholica præſcriptum Italicè.

Conſilium XXIIII.

PErſpicio affectionem Magnificæ Matronæ natura eſſe longã & moleſtam. In primis igitur hoc ſtatuere oportet, requiri perſeuerãtiam & tolerantiam. Exiguo enim tempore nihil eximium atq; laudabile fieri poterit. Hoc propoſito, atq; apud animũ conſtituto, curatio tentanda, aliàs conſilium noſtrum vanum atq; ſuperuacuum futurum eſt. Iacto quaſi iſto fundamento, affirmo principalem partem curationis cõſiſtere in debita moderatione. Primùm quidem aeris, à quo ſiue nimis frigidus, ſiue calidus fuerit, ſibi caueat. In primis autem nocturnum: & ventos ex quacunq; etiam cœli regione ſpirent, vitet. Non commoretur in locis humidis & ſubteraneis, neque nimis igni appropinquet, præſertim capite. Quòd ſingulis ſeptimanis ſemel abluat cum lixiuio cui incocta ſint chamomælum, malua, betonica, maiorana. Extergatur panno lineo moderatè calido, non perfricando, ſed leniter extergendo. Fiat autem hoc potius veſpertino tempore, quàm matutino. A moleſtijs animi, omni diligentia ſibi temperet, præcipuè iram fugiat, & graues perturbationes. Hęc enim potiſsimum valetudinem Mag. Matronæ lædunt. Matutinis horis vtatur conuenienti exercitio, vel in negocijs familiaribus curandis, vel prodeambulatione. Operã det vt quotidie beneficium ventris habeat. Id ſi non fieret, quarta vnciæ pars bonæ terebinthinę aſſumenda erit. Huius vſus ad multa vtilis futurus eſt. Quantum ad victus rationem attinet, quanuis exquiſitè præcepta non poſsint præſcribi propter diuturnitatem mali, tamen de vino hoc tenẽdum diligenter, tanquam res magni momenti, eſſe id debere mediocriter tenue, clarum, non admodum coloratum, ex benè maturis vuis expreſſum, minimeq; aſtringens. Malim enim potens, quàm aſtringens concedere. Tale inquam vinum moderatè bibat. Hyeme tamen non prorſus frigidum ingerat, ſed vt ad ſucum aliquo modo incaleſcat, procuret. Vnico ferculo contenta ſit. Abſtineat à carnibus vetuſtis, vt bouina & caſtratorum duriore. Aues etiam aquaticas nequaquã ſibi poſſe concedi ſciat, vt anſeres, anates, &c. neq; carnẽ porcinam, neq; piſces cuiuſcunq; generis ſint: neq; caſeum, neq; paſtilea atq; placentas. Cibus verò illius ſint pulli, caro vitulina, oua recentia, pultes ex farre, ſpelta, hordeo, panico cũ iure carnium. In acetarijs vtatur capparibus, cichoreo, boragine, & lactuca cocta. Et hæc ſatis quantũ ad victus rationem. Quantum ad medicamenta ſingulis annis bis expurgetur hac ratione.

R. Floris caſsiæ ℥ ij.
Specierum Hieræ ſimpl. ʒ ij.
Miſce, fiat bolus cum zuccharo.

Detur tribus horis ante prandium. Deinde

D R. Syr. de cichoreo Nicoli Bizãtini compl. aſi. ℥ j.
Iuris pulli in quo decoquantur radices petroſelini, ℥ iiij. Miſce, pro vno ſit, ſic pro alijs tribus. Poſt vſum horum ſyruporum vtatur iſto medicamento purgante.

R. Confectionis hamech ʒ iij.
Syr. roſ. ſolutiui ℥ iiij. cũ aqua boraginis.
Fiat potio breuis, qua vtatur ſub auroram.

Placet etiam vt poſt vſum duorum ſyrup. ſecetur vena axillaris brachij dextri, & ſi apparerẽt hæmorrhoides, optimum eſſet admouere ſanguiſugas, & deinceps recipere vaporem bullientis aquæ cui incoquatur Chamomęlum, ſicut in præſenti colloquio monui. Vtatur ſæpiſsimè zucharo roſato, maximè matutino tempore, vncia media. Item ſingulis ſeptimanis bis ſumat mediam drachmam Rhabarbari, idq; vel maſticet atq; deglutiat, vel in puluerem redigat, atque cum vuis paſsis, aut zuccaro roſ. accipiat. Hæc pro tuenda valetudine vſque ad finem primi Veris ſatis ſint.

E Deinceps uos, quo in ſtatu ſit, certiores reddat.

De ſene ſeptuagenario laborante ventris ſtipticitate, & vigilijs, & triſtitia quadam cum periculo, ne incidat in melancholiam

Conſilium XXV.

VIr ſeptuagenarius temperaturę ſiccæ, in præſentia (qui aliâs paſſus eſt tumorem præter naturam in vtroq; crure) laborat alui aſtrictione, vigilijsq; ita, vt non dormiat nocte, ſed excitetur & melancholicis quibuſdam accidentibus ita vexatur, id eſt, ſubtriſtis eſt, & timet ſine ratione, vt immineat periculum, ne fiat melancholicus. Circa curam inſtituenda eſt recta victus ratio, qui ſit calidus & humidus, vergens ad temperiem, quando & temperatura naturalis, & ætas, & morbi cauſa exigunt. Carnes igitur ſint calidæ & humidæ, vt hœdinæ & gallinaceæ, & maximè gallinarũ iuuenum, & columbarũ, & vitulorum iuuenũ: ſed hęc

F raró veſcatur: viſcidæ enim ſunt carnes, & craſsi nutrimẽti. Oua ſorbilia tremula optima ſunt: laudabiles piſces non denegentur, ſed rarus ſit eorũ vſus, vt paſſerculorum, mulorum, ſolearum, & id genus piſcium. Vinum ſit pauciferum, non dulce neq; acre. Animi ſint mitiora accidentia, moderatum exercitium, ſuperueniente Vere ſi vtatur interdum lactuca cocta cum oleo, acero & ſale, & ſaccharo, & maximè in cœna, erit optimũ, ſomnũ conciliabit, & ventrem leniet. Quòd ſi in ferculis interdum daretur malua ſpinachia, blitum, borago, non erit malum. Prunis exiccatis dulcioribus & paſſulis maioribus ſi vtatur, erit bonum. Superueniente Vere purgetur corpus, & alteretur caput, & reliqua membra. In purgando corpore id obſeruandum eſt, vt relinquantur omnes exiccãtes medicinæ, vt aloe, hiera, & quæcunque pillulæ. Vtatur caſsia, aut ſyrupo violato, aut manna, aut id genus leniente pharmaco, cuius quantitas ſit pro ratione ætatis, virium, & conſuetudinis. Lenito ventre concoquatur materia cum ſimilibus ſyrupis lenientibus, quibus admiſceantur ij

etiam

etiam, qui vim habeāt attenuaodi. Inter hos ſyru-
pos erit violaceus, roſatus, de cichorio, veluti.

R. Syrupi violati ℥ j.s.
De cichorio ℥ s.

Cum deçoctione cichorij & lactucæ fiat ſyrup.
Euacuetur poſtea materia cum tali medicaméto.

R. Floris caſsiæ nuper extractę ℥ j.
Rhabarbari electi ℈ iiij.

Miſce. Euacuato corpore veſperi poſt rres ho-
ras à cœna, quæ ſit leuis, vtatur iſtius electuarij,
quantum eſt nux magna.

R. Sacchari roſati ℥ ij.
Philonij optimi ℥ j.s.
Specierum Diarrhodon

Aromatici roſati añ. ℈ ij. cũ ſyrupo de papauere
fiat electuarium: interim lauet caput cum deco-
cto anethi, nymphex, roſarum, cbamæmeli. Odo
ret frequenter deſtillatam aquam violarũ, in qua
diſſolutum ſit aliquid camphoræ, aut muſci: con-
ciliabunt enim hęc ſomnum. Item purgato corpo
re lauet per interualla pedes cnm aqua tepida, in
qua ſint decocta, quæ paulò ante diximus.

De Melancholia, & appetentia canina.
Conſilium XXVI.

CAſus recitatus à Friſimelica. Propo
nitur nobis iuuenis melácholicus,
qui in prima ętate molliter educat9
fuit, & cui permiſsũ fuit viuere ſuo
arbitrio. Eſt igitur vſus hucuſq; pro
ſua volũtate, inordioato quouis victu, diſcurſauit
huc illuc, nunc ad venandum, nunc ad piſcádum,
in æſtate, & æſtu, per frigora, per imbres, & tem-
peſtates. Aliquando valde ęſtuans, aquis frigidiſ-
ſimis ſe imioerſit, perſeqoens aues & alia. Vſus
etiam plurima Venere, & amoribus plurimarum
mulierum, à quibus ſuſpicantur ei amatoria data
eſſe. Cum etiam luſiſſet & amiſiſſet plurimũ pecu
niæ in luſu, fuit propterea ſolicit9 & anxius. Quic
qoid ſit, melancholia laborat, nam delirat. Medici
clariſs. qui Venetijs eum ſub cura habnerunt, ex-
quiſitè eum porgarunt cum elleboro, tum alijs
medicinis, ſed nihil profecerũt, imò etiá plus cre-
duntor obfuiſſe. Nam exinde ſecuta ſunt ſæuiora
ſymptomata. Nam magis delirauit, & timuit, &
ſtolidè noctes atq; dies vociferatus eſt. Præterea
fameſcit ſupra modum, & ita expetit cibum, vt fu
rioſè & cum clamore, ac ſtrepitu extorqueat ci-
bum, quo tamen oblato, quieſcit. Adhęc moribus
agitatur ioordinatis: nam ſe cootinere nõ poteſt
neq; quieſcere, ſed vult hinc inde diuagari, & ex-
patiari. Præterea non egerit etiam, niſi dato cly-
ſteri, quo heri vidimus plurimum pituitoſi excre
menti eductum eſſe. Dormit alioqoi, neminem
percutit, nec alicui nocet. Agit iam annum æta-
tis ſuæ 22.

MONTANVS.

Duo ſunt ingentia ſymptomata in hoc iuuene,
videlicet melanchnlia, & operationes læſæ cere-
bri. Secundò, ingens fames, impurtuna, quæ nul-
lo modo poteſt ſedari. De his duobus petit cura-
A tionem, quæ vt rectè fieri poſsit, iſta duo ſympto-
mata ſunt redigenda in ſuas cauſas. Quantum ad
primũ, eſt operatio lęſa ipſi9 cerebri, triſtatur ſine
cauſſa, & timet, quod eſt ſignum melancholię cõ-
mune. Sed quoniam plurimæ ſoot ſpecies melan
cholíæ, non diſtinguam iam melancholiam ratio
ne loci per conſenſum, vel per eſſentiam: ſed di-
ſtinguam per materiam facieotem ipſam, quæ fa-
cit differentias eſſentiales. Cum hic dicimus me-
lancholiam, intelligimus affectum cerebri: ergo
patitur cerebrum, à qua cauſſa, dubium eſt apud
me, & etiam dubium de loco. Audio enim rectè
memorare, & cognoſcere, & diſcurrere, & diſtin-
guere: quando videt hominem, etiam de login-
quo, tamen agnoſcit, etiamſi diu illum non vide-
rit. Quantum igitur ad ſenſus interiores, bene ſe
habet, ſenſus exteriores item bene exercet. Quæ
igitur facultas operationum cerebri eſt læſa? Me-
tuit quæ ſunt neutiquam metuenda, & rriſtatur,
de quibus non debet: ergo videtur quòd eius di-
B ſcurſus non eſt ſecundum rationem, & virtutem
diſcurſiuam læſam eſſe. Et quoniam læſio illa mul
tiplex eſſe poteſt, aut diminuta, aut corrupta, aut
ablata, diſtinguendum erit, quæ nam ſpecies læ-
ſionis adſit iu hoc iuuene. Non videtur habere
corruptioné diſcurſus, ſed potius deficere, quàm
excedere metam, quia non diſcurrit quantum de
bet. Eſt ergo diminutio potius, qoàm corruptio.
Cum igitur appareat, quòd oulla alia facultas læ-
datur io hoc iuuene, ꝗ ſolus diſcurſus, atq. hę læ-
ſio potius ſit diminuta, ꝗ corrupta: aut ſi eſt corru
pta, parũ erit: iam videndum an talis affectus, qui
eſt cũ mœrore, & triſtitia, quæ nunquá ſeparátur
à melancholia, ſit vel à melancholia naturali, vel
à meláchòlia facta per aduſtioné, vel alio humore
frigido, aſcendente ad cerebrũ, à qua cauſſa naſci
tur effectus, qui dicitur amètia, ſeu ſtoliditas. Vbi
enim refrigerantur ſpiritus, fiunt homines amen
tes, & ſtolidi, qui non poſſunt diſcurrere. Hæc
ſunt prius conſideranda, antequam aliquid dica-
tur de morbo, an ſit vel per cooſenſum, vel per eſ-
C ſentiam. Si conſidero modum læſionis, non eſt
propter meláchòliam, factam ex aduſtione bilis:
nam vbi illa aduſta eſt, fiunt maniaci, & furioſi,
quòd non fit in hoc iunene. Non eſt igitnr, cur ſua
aioentia referatur ad bilem aduſtam. Neque e-
tiam ad melancholiam aduſtá referri poteſt, quia
melancholia aduſta facit dæmoniacos, teſte Aui-
cenna, fugientes homines, quærẽtes ſolitudines,
verſantes circa ſepulchra. Eſt ergo referenda
cauſſa, vel ad melancholiam naturalem, vel ad a-
lium humorem frigidnm. Credo itaq; ego, quòd
vterque frigidus conueniat humor, melancholi-
cus & pituitoſus. Primò, melancholicos ſuccus,
qui ſpiritus obtenebrat, aſcendit ab inferioribus,
qui humor ſolus ater eſt in corpore. Accedit pluri
mus hnmor pituitoſus, refrigerans ſpiritus. Et
inde eſt, quòd licet aduſtio quædam humorum
adſit, illa tamen acrimonia retunditur ab humore
illo frigido. Sicut enim retunditur vinum ab in-
fuſa aqua, ita & melancholicus humor aduſtus re
tunditur à pituita frigida. Duo igitur humores
cõueniunt ſub forma vaporũ in qualitatibus acti

uis, frigidi ambo, in paſsiuis contrarij, alter ſiccus alter humidus, & ſe mutuò contemperant, vnde iſta melaocholia non facit eum maniacum vel furibundum, ſicut vbi humor melancholicus ſolus, præcipuè aduſtus. Nam tales plerunque ad ſepulchra currunt, auerſantur conſuetudinem hominum. Hic videtur obtinere contrarium: affectat præſentiam hominum, & quærit homines. Sunt alij vapores frigidi, & humidi commiſti, qui retundant illam tenebroſitatem. Reliquæ partes cerebri nō ſont affectę, niſi ea pars, vbi ſolus eſt diſcurſus, nam operatio diſcurſiua læſa. Neq; hîc opus eſt diſputare, an ſacultas illa diſcurſiua habeat ſedem ſuam iu medio ventriculo cerebri, vel alibi. Conſiderato & loco, & humore, videndum, vtrũ huiuſmodi humor generetur in capite eſſentialiter, an à toto ambitu venarum aſcendat, an à vijs, quæ ſub hypochondrijs. Credo quòd à toto ambitu corporis, & à ventriculo aſcendant vapores ad cerebrum. Audiuiſtis quæ præceſſerunt, duæ tertianæ doplices, quæ vix potuerunt curari, niſi maximo temporis ſpacio, neq; tamen ſatis bene, vt ipſi medici ſatentur, quod remanſerunt plurimæ obſtructiones circa membra naturalia. Ille iuuenis ſemicuratus à febre eſt relictus. Nam non fuit ſublata cauſſa, videlicet obſtructiò. Poſtea vſus mala ratione victus, ex qua rurſus auctæ obſtructioues, ex quibus mox ructus ſecuti, & calor circa hypochondria, quaſi arderent, & flatus plurimi. Ac iſta ſemper proceſſerunt augendo, quia noluit pati curationes. Subſecutũ eſt illud, quod ſolet conſequi, id eſt, melancholia hypoeondriaca, vbi efferueſcit humor exiſtens in venis iuter ventriculum, & hepar, vt docet ex Dioclis ſententia Galen. 3. de Loc. affect. Cauſſæ intrinſecæ. Primò eſt inſignis caliditas hepatis, quam habet naturalẽ, vt ex venis, colore, & toto habitu corporis patet. Prætermitto maximã ſalacitatem, & libidinem ad eoitum, qoæ hoc etiam arguit, teſte Galeno & Platone, qui affirmant, quanto hepar calidins, tanto libidinem maiorem. Habet igitur indicia calidioris hepatis. Hinc conſecutiuè ſequitur frigiditas ventriculi, vt iam ſæpe dixi. Non quòd neceſſariò hæ duæ diſcraſiæ ſimul ſint: ſed conſecutiuè hoc fit. Aucta etiam fuit caliditas hepatis & frigiditas ventriculi ex ſebre. Nam hepar & totus ambitus venarum incaleſcit, quia ſanguis ſerueſcit, præterea, neceſſariò ſequitur frigiditas vẽtriculi, & propter febres longas videmus homiues ad diſpoſitiooes cachecticas deuenire, qooniam redditur ventriculos imbecillior. Eſt alia ratio, cur refrigeratus ventriculus, & hepar calidius factum. Vbi fiunt obſtructiones, vt in longis ſebribus, propter illas prohibetur caloris euentatio. Vnde coarctatur calor, & ita fit feruor, & hepar quoque calidius. Poſtea ventriculus frigidua cum oon haber liberum tranſitum ſpirituum, qui ab hepate ab ſe venire deberent, magis frigidus efficitur. Ratione igitur obſtructionis duo membra, alterum ſrigidius, alterum calidius eſt eſſectum. His factis ſecuta ſunt hæc, vt in hepate, videlicet fieret ebullitio, vnde generaretur ſanguis calidior. In veutriculo autem pituita acceſsit,

D quia humor frigidus & homidus pntreſcens, id eſt, dum accipit principium putredinis acceſsit, vt ait Galen. quarto Simplici. Porrò generatus iam in ventriculo plorimus humor pituitoſus emittit vapores io cerebrum, qoi rerundunt vapores melancholicos. Cuius ſignum maximum eſt, quòd in principio morbi iſtius iuuenis, cum fuiſſet euacuatus, parumque comediſſet, tunc magis delirabat, quia euacuatus ſuerat ventriculus, & non humor melancholicus. Imò poſtea, cum ceſſatum fuit à purgationibus, mitior factus fuit iterum ſanguis, & corpus renutritum. Atque etiam hoe tempore, quando ſumpſit cibum, illico ſuauiter dormit. Fortaſſe ſi vteretur tenui victu, efficeretor vera iſta melancholia. Ergo ea ſymptomata ſunt à melancholia, ſed retuſa à piruitoſo humore. Dico etiam affectum eſſe eſſentialiter in capite, licet primogenio affectum non fuerit. Nam licet in principio nõn fuerit per ſe in cerebro, ſed per conſenſum, frequentata tamen & E continuata paſsione, tandem etiam eſſentialiter cœpit eſſe in capite. Cauſſam famis non puto eſſe ex inanitione, ſeo naturalem, quia fames naturalis habet quinque cauſſas, quas ſcitis ex Galeno ſecundo de Facultatib. naturalibus. Hæ non apparent in hoc corpore, quod eſt ſatis repletum. Vtrum ab acido humore fiat fames? Videtur quòd non, quia non obtunderetur à cibo. Dico, quòd poſſet retundi, quando non eſt in concauitatibos ipſius ventriculi, & quando cibus imperfectè concoquitur, ſemper noua pituita accedit acida. Poteſt etiam eſſe per venam ex ſplene ad ventriculum deductam, ſi modò ea poni debet cũ Galeno. Quicquid ſit, puto ibi eſſe humorem aliquẽ acidum, qui incitat famen caninam.

Prognoſticum. Diocles apud Galenum tertio de Locis affectis inquit: Difficillimè extirpatur humor melancholicus ſub præcordijs cõtentus: ergo multò magis, quando eſt per eſſentiam in cerebro. Quod verò per eſſentiam etiam ſit in cerebro, hinc manifeſtum euadit, quoniam ſi eſſet F ſolum in hypochondrio, non ſemper timeret, neque amiſiſſet rationem decori, vt nunc videtis, quòd abſque vlla ratione indifferenter ſe gerat in ſua amentia erga omnes.

Curatio. Qnamuis Galenus dicat ſe curaſſe tales vſu balnei, & pillulis Ruffi, credo hoc fieri cum aliqua iactantia: ego non qoam vidi curatos tales perfectè. Sed tamen ex parte aliqua curari quempiam poſſe concedo, ſed non ex toto. Verum faciendum, quantum poſſumus. Quoniam igitur fundamentum horum ſymptomatum conſiſtit in aſcenſu vaporum, & imbecillitate illorum doorum membrurum: ideo conſortetur ventriculus, & alteretur hepar, & tollantur obſtructiones, & diuertantur vapores. Sed quu genere euacuationis vtemur? Si conſideramus ea, quę ſuot in venis, credo expedire ſanguinis miſsionem, ratione humoris melancholici miſti cum ſanguine. Sed vbi ſunt obſtructiones, primò eas auferre oportet, vt quarto de Tuend. ſanita. dicitur. Vterer igitur ſæpe Caſsia, additis etiam ſpecieb. Hieræ, ad liberandam obſtructionem Meſaraicarum.

Exhibe-

A Exhibcrem etiam oxymel, cum ſyrupo de pomis dulcibos. Is enim eius acrimoniam retundit, & adderem aquam deſtillatam boraginis. Factis his non eſſet malum ſecare venam pro refrigerando hepate, & ſanguine, & illo eoentando. Poſtea vterer balneis aquæ dulcis & abluerem caput decocto maluæ, althææ, camomillæ, & reliquorũ, quæ habent remiſſam caliditatem. Quæritur num balnea conueniant. Credo qoód ratione ventriculi & aperiendi obſtructiones eſſent conuenientia, ſed tamen cautè & parcè exhibeantur. Et interim tuearur caput cum oleo amygd. dulcium, ad prohibendam ſiccitatem capitis, ne ſuperueniant vigilię: quod ſi fieret, valde ei metuerem. Non oportet igitur morari, & cras exhiberem hieram cum caſsia. Vtatur cibo homectante, & ſæpius in cibo exhibcaotur ei brodia pulli.

De diſpoſitione melancholica, & affectionibus oculorum, pro Gallo. Conſilium XXVII.

B HOc vnum præmoneo Domine, vt ſis diligens & prudens eirca victum, ſine quo cætera remedia fruſtra adhiberentur. Eſt quidem facilis & expedita huius rei commemoratio, ſed firma conſtantia, & obſtinato animo opus eſt in exequendo. Sis autem contentus vno ſolo, & ſimplici cibo, vtaris vino claro, & pellucido, non vinoſo, ſed albò & flauo. A prandio aut cœna prorſus non erit tibi potandom. Hac in re penitus oportet à more Gallico deſueſcere. Carnes ſint boni ſucci. Abſtinebis à piſcibus, à rebus frixis in ſartagine, à leguminibus coiuſcunq; generis, à paſtillis, ſiue lagania, ab uleribus, maximè crudia. Hęc eſt ſumma rationis victus. Eris hilaris, cauebis à vento, & aere nocturno, maximè propter oculus. Vbi verò quieueris, capies infraſcriptas medicinas.

R. Confectionis hamech ʒ iij.
Folliculorum ſenæ, Epithymi añ. ʒ j.

C Puluerizeotur, & miſceátur cum ſyrupo de pomis, fiat bolus: quem capies manè in aurora. Eo die, quo accipies, eris quietus in hoſpitio. Ferea tecum vas, io quo ſint conſeruæ florum boraginis, & roriſmarini ſimul miſtorum ęquis ponderibus, & capies ad ℥ s. ſingulis vicibus, hora dimidia ante prandium, & cœnam. Hoc erit ad præſeruationem, ne in deterius prolabare. Pro principali autem curatione, quando domi eris quietus, ante dimidium Maij: porgâbis te vt inſerius.

R. Electuar. lenitiui, vel floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.

Cum ſaccharo fiat boloa. capies manè trib. horis ante prandium. Deiode

R. Syrup. de pomis dulcibus,
De fumoterræ añ. ℥ s.
Seri caprini ℥ a.
Vel decoctionis Cetrach ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs. Sic bibaa ad ſex vel octo ſyrup. & poſtea capies medicinam ioſraſcriptam.

R. Confectio. hamech ʒ iij.

A Corticum radic. ellebori ʒ s.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus, quē capies manè in aurora cum coſtodia. Poſt vltimum ſyrup. quieſces per quatuor dies. Poſtea capies ſex ſyrup. infraſcriptos manè in aurora. Et iſti ſyrups purgabuot abſque moleſtia, taoquam medicina. Si autem purgabũt paulò copioſius, intermittes doos, vel tres dies, quia multum vtiles erunt veſtro humori melancholico, atq; etiam oculis.

R. Myrobalanorum ſingulorum añ. ℥ j.

Contundantur groſſo modo, & fricentur cum manibus cum oleo amygdalarum dulcium, deinde infundantor in aquæ fumiterræ, & Betooicæ lib. vij. per horas 24. Ad hæc.

R. Polypodij, Folliculorum Senæ, Epithymi añ. ℥ ij.
Seminis citri, Liquiritiæ raſæ añ. ʒ s.
Corticum rad. Ellebori oigri ʒ iij.

B Decoquantur omnia ſimul lento igne ad conſumptionem mcdietatis: deinde facta diligēti expreſsione, & colatura, ſeruetur decoctum, quod poſtea diuidatur in ſex partes, pro ſex ſyrup. Et dabuntur modo infraſcripto.

R. Syrup. de Corticibus citri ℥ j. s.
Decocti ſupraſcripti ℥ vj.

Detur calidum in aurora. Acceptis iſtis ſyrup. quieſcas quatuor alijs diebus, poſtea prooocabis ſanguinem hæmorrhoidum, maximè ſi te ſenſeris graoatum in aliqua parte iſto humore melancholico. Sin verò bene te habueris, omitte iſtud remedium prouocandi hæmorrhoidas, vſque in Autumnum, hoc eſt, vſque ad medium Octobris. Et hoc eſt, quantum ad curá humoris melancholici ſatis, quam etiam ſpero profuturam affectioni affectę oculorũ. Nihilominus pro cura ſeparata, facies etiá infraſcripta. Hoc primò procurabis, vt capias manè electuarium infraſcriprũ ad quantitatem duorum, aut trium cochlearium, tribua horia ante prandiũ, quàm ſæpiſsimè poteris, hoc eſt ter aut quater in ſeptimana.

C R. Succi verbenę, roſa. fœniculi, rutę, chelidoniæ, euphragiæ añ. ℥ vj.

Purificentur ſecundum artem, deinde com ſaccharo fiat electuariom ad cóſiſtentiam ſyrupi, vel mellis, & vltimò aromatizetur cum muſco, vel ambra. Item,

R. Rhabarbari electi, Aloes optimæ, Agarici añ. ʒ iij.
Myrobalanorum Chebulorum Indorum añ ʒ ij.
Garyophyll. Nucis muſcatæ añ. ℈ ij.
Roſarum rubrarum, Sandalorum citrinorum, Violarum, Florum Neoupharis añ ʒ j.

Poluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur cum ſyrupis de pomis, vel ex infuſione roſarum & fiat magdaleon. De qoo fiant pillulæ, pro ſingula drachma ſeptem, quibus pillulis vteria pro præſeruatione viſus, duabus aut tribus: pro illarum operatione, veſperi, hora ante cœnam, & eo die parciſsimè cœnabis, & te committes lecto. Sunt autem multũ efficaces tuo propoſito.

Verùm oportet te illis vti longo tempore. Quia hæc ægritudo oculorum non poteſt tolli, niſi longo tempore, vt qoę ſit etiam antiqua. Intra oculos conſulo ne quid immittas. Neq; ſinas tibi perſuaderi, ſiue propter oculos, ſiue quauis alia ratione, vt fiät cauteria in aliqua parte capitis, vel veſicatoria, aut ſtillicidia alicuius balnei, ſiue artificialis, ſeu naturalis, qnoniam fieret tuo maximo detrimento. Hoc moneo, & obteſtor, vt quod maximi referat ad tuam ſalutem. Illud verò erit gratum, & videbitor vtile tibi, ac quodammodo neceſſariũ, ſi prò dioerſione curabis, vt fiant in vtraque tibia, infra genu quatuor digitis, loco debito, & conſueto, duo cauteria, quæ poſtea tenebis aperta per aliquot annos, quandiu erit neceſſe, purgando ea quolibet veſperi ab omni ſorditie: nec propterea minos aptus eris gerendis tuis negocijs, ſed poteris equitare, ſaltare, & currere, ocreas geſtare, artem gladiatoriam exercere, & quodcunq; libuerit facere. Et hoc futurum eſt tibi maximè cómodom, non modò oculorum affectioni, ſed etiam humori melancholico.

Melancholico ſacerdoti præſcriptum. Conſilium XXVIII.

PRimò abſtineat ſe ab omni genere piſcium, & præſertim paluſtrium, ab omnibus leguminibus, tam recentibos quàm exiccatis, ab omnib. lacticinijs, & præſertim caſeo antiquo, ab omnibus paſtilijs: olera etiam ſunt illi peſsima, vti tamen quandoq; poterit lactuca leuiter decocta, & boragine, & calendula, quæ vulgò dicitur fior d'ogni meſe. Bibat vina clara, limpida, & omnino abſtineat à craſſis, nigris, dulcibus. Comedat tantùm in die bis, neq; bibat inter cœnam & prádium, pręcipuè veſperi. Euitabit omne genus ſalſamentorũ, vt carnes ſalitæ ſunt, piſces ſaliti, oliuę, & eiuſmodi. Nõ comedat carnes antiquas euiuſcunq; generis ſint ſicut bouinæ, caprinæ, caſtratorũ antiquorũ. Euitabit item carnes omnes paloſtres, ſicut anſerum anatum, & ſimiles. Et hæc qoantum ad viuendi rationem. Vtatur ſingulis menſibus in potu vncijs ſex infraſcripti decocti, ita vt ſint duo dies continui, & bibat manè in aurora. Decoctum erit tale:

R. Myrobalanorum eitrinorum
Chebolorum
Indorum
Emblicorum
Belliricorum añ. ʒ ij.

Contundantur groſſo modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium, deinde infundantur in lib. ij. aquæ ſumiterræ per diem & noctem. Poſtea

R. Epithymi
Polypodij
Folliculorum ſenæ añ. ℥ j.
Seminum citri
Glycyrhizæ raſæ añ. ʒ ij.
Corticum rad. ellebori nigri ʒ j.

Decoquantur omnia ſimul in prædicta infuſione ad conſumptioné medietatis. Facta diligéti ex

D preſsione & colatura ſumatur decoctum, quod totum ſumat, duabus vicibus duob. diebus, qoemadmodum dictum eſt. Item habeat caput ſemper ſine capillis, ita vt attódâtur vſq; ad cutim, poſtea veſperi quádo it dormitum, inungatur oleo amygdalarum dulcium. Item abluat caput bis in ſeptimana infraſcripta decoctione.

R. Maluæ
Radicum althęæ
Florum camomillæ añ. m. ij.
Boraginis
Calendulæ añ. m. j.
Furfurum tritici p. ij.

Bulliant omnia ſimul in aqua fontis ad cõſumptionem medietatis. Cum hac aqoa colata caput abluat, & poſt ablutionem & exiccationem illinatur prædicto oleo amygdalarum dulcium, & habeat ſemper capillos detóſos vſq; ad cutim, vt dictum eſt. Item frequentiſsimè etiam ſingulis diebus, ſi poſsibile eſt, bibat ante prádium per horas E tres magnam ſcutellam brodij pulli cum modico zuecharo: hoc enim erit illi maximè vtile. Itẽ ſemper teneat ſuum ventrem mollem, & vtatur clyſteribus frequenter cum oleo commoni & decocto maluarum, althææ, camomillæ, addito modico ſalis, & vocijs doabus mellis roſati eolati.

De puero fatuo & delirante, ac cordis affectionem quandam patiente. Conſilium XXIX. In colloquio.

CLariſs. D. ex quo nobis proponitur eaſus, qui longè diffiicillimus eſt, afferam in medium, quæ ego conijcere de cura, & cauſsis morbi poſſum. Primò proponam, quæ ab ijs dicta ſunt. Duo autem ſunt ſymptomata. Primum eſt priuatio, vel ſaltem diminutio omnium operationum animalium intrinſecarum, quæ fiunt in cerebro. Se- F eundò, quædam eordis anxieras, quæ non bene adhuc à puero explicatur. Quę ſymptomata eum ſint nobiliſsimarum partium totius corporis, eſt valde aduertẽdum, vt ordine procedamus. Cauſſæ igitur horum ſymptomatum maximè cognoſcũtur à propria temperatura. Temperaturam ex toto corporis habitu dicerem calidam & ſiccam, maximè ex motu, qui adhuc illęſus eſt. Eſt autem velocis motus, amplas habet venas, colorem nigrum, habuit patrem aduſtiſsimnm & matrẽ quoqoe talem. Redundat ergo naturaliter in corpore ealiditas, & ſiccitas. Ad hoc acceſſerunt duo, habuit maximam ſamiliaritatem cum parentibus, ſemper etiam apud illos vixit, eomedit quoties voluit, & ita aggregauit humores craſſos, cum eorpus alioqui ſine illo victu craſſos humores generaret. Et acceſſerunt denique animi accidentia extrinſecus, cum lactarent eum in nono menſe ætatis, fuit timor tantus, vt etiam conuelleretur. Timor & iracundia ſunt affectus cordis, ſed ita vt ſint annexa operationibus eerebri. Nemo enim iraſcitur, aut timet, niſi videat, aut au-

diat

diat aliquid quod malè habet, ideo fit, vt prius cerebrum, deinde cor afficiatur. Et cum nerui pueri ſint aptiſsimi ad iſtas paſsiones, incidit tunc temporis in conuulſioues epilepticas, & propter validiſsimum motum, & calida externa, calor naturalis factos eſt ſeipſo frigidior, & ſic in corde non fuerunt ſpiritus eo modo ſicut prius. Ita cor tandem & totum cerebrum reddita ſunt frigidiora, cum præſertim morbus per longum tempus duraret, quem epilepſiam eſſe redarguerunt exacerbationes in acceſsionibus. Hoc igitur modo corpus redditum eſt ſeipſo frigidius. Circa tertium ætatis annum accidit, vt decideret è feneſtra, & ibi ob concuſſum cerebrum, manſit ſine motu, & ſeuſu octo dies. Leuatus eſt ſucceſsiuè, poſtea ita fuit calor reſolutus, vt maneret per quatuor annos attonitus. Ideo puto eſſe nullam aliam cauſam, niſi quòd cor læſom ob timorem, ſpiritus frigidiores generat, ac deinceps ſpiritus aſcendeudeotes ad cerebrum nō faciuot operationes tam perfectas, quàm oportebat. Et eum frigiditas facit ſpiritus craſsiores, & magis groſſos, ſequuntur malæ affectiones cerebri. Senſus verò exteriores optimè exercet, ad eos enim non requiruntur lucidiſsimi ſpiritus. Currit optimè, & obambolat expeditè. In prima impreſsione adeò fuit læſum cerebrum, vt intra quatuor annos mutus factus ſit. Et quia deinceps fuit in vrbe, vbi plurimū delectatus, & ſpiritus recreati, aliquando cœpit loqui, & ſic poſt quatuor anuos melius ſe habuit. Hinc ſunt inquireudæ cauſæ immediatæ horum affectuum. Cùm vnuſquiſq; iſtorum ſenſuū (dico de ratione, imaginatione, memoria) poſsit dupliciter lędi vel corrumpi, & diminui, vel augeri, vt ĩ. de differ. Sympt. dicitur, vbi notat, qoòd diminutio procedat è frigiditate. Hìc uou omuino ablati, ſed diminuti ſunt, vt vix poſsit percipi imaginationem corruptam, quod ſignum eſt frigiditatis. Memoratur oiunium præteritorum, ſed pręſentium non, neque multum refert. Hæ ſunt diminutæ actiones, vel corruptæ, propter ægritudinē eſſentialē in cerebro, vnde proueninnt actiones lęſę propter malā temperaturā. Licet enim aliquādo poſsit eſſe vitium in organo, non eſt tamen lęſa operatio, niſi temperatura ſit læſa: quia eſſentia animæ ſequitur temperaturā corporis. Quoniam igitur temperatura eſt, quæ facit hæc accidentia, non poteſt eſſe alia, quàm frigida ex diminutione operationum, id eſt ſtultitia, quæ diminutio eſt. Quòd autem patiatur aliquod genus delirij, non eſt miruin, propter continuū aſcenſum vaporum ab humoribus melancholicis, qui corrumpunt actiones ipſius cerebri. Agit igitor corruptè ob aſcenſum vaporum in caput. Quomodo autem illi vapores diminutionem efficiunt iu hoc corpore? quia corpus redditum frigidius ſeipſo, ſicut & cor, & ſpiritus. Nam ad temperaturam cordis ſequitur temperatura totios corporis, propterea omnis caliditas corporis eſt in potentia, & reducitur ad actionem à calore cordis, vt 8. de Placitis Hipp. & Platonis legitur. Cùm igitur redditus ſit calor cordis imbecillior & frigidior, & ſpiritus craſsiores, fiuot concoctiones deteriores. Dici-

A mus autem frigiditatem reſpectu corporis iuuenilis non abſolutè, ſed quia frigidior eſt, quàm eonoenit ad exercendas operationes in hac ætate, quare non negamus caliditatem omnem. Quia verò concoctiones deteriores fiunt, plurima generantur excrementa, & vapores plurimi aſcendunt per neruos & arterias à maſſa ſaoguinea cruda ad cerebrum, & corrumpunt eius actiones. Quod patitur cor, vel eſt tremor, vel palpitatio: & patitur qoando fuliginoſus vapor accedit ad ipſum. Nam quia ibi eſt maximus ſenſus, ſobitò adueniente ſymptomate, fit maximus dolor, & credo potius eſſe vapores, quia ſubito recedit, & accedit, & nō eſt grauitas aliqua impreſſa, vt ſcribit Gal. de Epilep. Ægritudo autē in cerebro frigida eſt, an verò ſit cū inſigni humiditate vel ſiccitate, nō video aliquod ſignū. Si enim cū ſiccitate eſſet, eſſet catoche: ſio cū humiditate eſſet, torpor adeſſet. Itaq; nou multū excedit. Prognoſticū vno verbo dicā. Fatuitates vt plurimū incurabiles ſunt, &

B vulgò dicitur, ſtultorū curationē omnino eſſe caſſam. Ratione autem ætatis ſpes eſt, ob dominium pituitæ. Quantò diutius enim viuunt, tantò ad acutiorem tendunt caliditatem, & ita deinceps deueniunt ad temperamentū calidum, quia mutantur ratione ætatis. Si verò augmentum tranſierunt, nou mutautur. Sed ſi ſit iu corde aut cerebro facta impreſsio, erit difficillima. Et ego vidi nonquam tales curatos, etſi nouerim quàmplurimos. Si tamen deberet curari, dicerem meam opinioоem. Habet multitudiuem humorum, nihilominus principaliter temperaturam ſimplicē, quæ frigida eſt, & quæ multiplicat humores, ergo erit euacuandus. Initium autem fiet, ſicut perpetuò eſt faciendum, ab humoribos pituitoſis, deiude à melancholicis deueniendum. Confortentur poſtea ventriculus & hepar, & totū corp⁹ ſit bene trāſpirabile. Ventriculos cōcoquere debet: dabitur ergo alimentum eonueniens, & quod facilè concoqui poſsit, carnes vitulinæ, caſtrati, pulli, gallinæ, oua, ſi poſſet rectè conficere, nihil melius, lac

C meo iudicio non eſt tutum ob flatuoſitatem. Vinum bibat non omniuo potens, ſed clarum, lucidum, pauciferum. Corroborat enim ſpiritus vitales, & naturales. Vtatur poſtea rebus, qoæ faciunt ad facilem diſtributionem, ſemper ante prandium Aniſum ſumat præparatum, ſiue cum ſaccharo, ſiue uon, prout magis placet. Et nunc in caloribus diarrhodon abbatis, poſt calores aromaticum roſatum, Diatrion pipereon. Pro tertia concoctiooe laudarem balnea aquæ dulcis; cum decoctione chamomæli, roſarum, ad penetrationem reliquorum, & confortationem. ſic etiam aquæ calidæ ſimplicis. Euacoationes facerem cum pharmacis non violentis, vellem vti modico polueris hieræ, cum Epithymo, vel etiam caſsia, ſed modica. Syrupi quoque exhibeantur tempore commodo, ſyrupus ſcilicet de ſucco bugloſſæ, boraginis, de pomis dulcibus. Sic euacuarem materiam, qoæ ſubinde generatur, cum prouocantibus vrinam & aluum, & per poros cutis; & per halitus. Deiode roborarem ventriculum; qui in melancholicis ferè ſemper abundat pitui-

ta. Et longè difficilius eſt ſeparare pituitam ab hu D
more melaocholico, quàm è contrà. Laudo itaq;
mel roſatum, ſyrupũ acetoſum, oxymel ſimplex.
Poſtea adhiberem alterantia caput, & vellem ca-
uere in capite, ne facerem magnam refrigeratio-
nem & exiccationem. Timeo enim ne poſt fatui-
tatem ex ætate, vel ob multiplicatam victus ratio
nẽ exiccato cerebro fiat maniacus & furioſus. In
reliquis remedijs pauciſsimam ſpem habeo.

Tarniſium miſſum & in Italica lingua ſcriptum, Anno M. D. XLIX. In affectione melancholica. Conſilium XXX.

VT cooſeruemus ſanitatem nobilis ma
tronæ & accidentib. occurramus, ſin
gularis diligentia & induſtria in medi
catione requiritur. Omnes enim lon-
giores morbi in primis ſedulitatem & ſolertiã me
dici poſtulant. Qui aũt tumultuariè hos tractant,
vires absq; vllo commodo frangunt atq; læduot. E
Adhibeat igitur omnẽ diligentiam in victus ratio
ne, idq; præcipuè in curatione ſtatuat, operamq;
det, vt quoad fieri poteſt, ſit animo læto, & ab om-
nib. moleſtis perturbationibus vacuo. Mala enim
illius valetudo aucta atq; confirmata eſt triſtitia:
ac ꝓpterea exhilaratione animi remouẽda. Quo
tidie matutiois horis ſeſe exerceat, & ſi deambu-
lare nõ fuerit libitũ, domi dembulatiũculis, in qui
bus ad domeſtica reſpicere poterit, vtatur, perſua
ſumq; habeat corporis motũ admodum eſſe vale
tudini conuenieotẽ & neceſſarium. In locis humi-
diorib. nec cõmoretur, nec dormiat: feneſtras aũt
noctu non aperiat, neq; nuda iaceat Caput ſingu
lis ſeptimanis lixiuio dulci abluat cui incoquãtur
maiorana, roſæ, atq; camomęlini flores. Tẽpꝰ aũt
lotioois potiꝰ ſit veſpertinũ q̃ matutinũ, pręcipuè
in hyeme & frigidiori aeris cõſtitutione. Quantũ
ad victũ attinet, diligentẽ curã adhibere oportet,
vt appetitũ familiarẽ mulerculis refrænet, quo ex
petunt acetaria, itria, caſeũ, legumina, fructus, eua
porantia & craſſum ſuccũ generantia. Hæc enim F
vt quæ maximè, bonę valetudini obſunt. Conten
ta ſit carne vituli, pullorũ, bœdorum, caſtrati tene
ra. Abſtineat à ſuilla tã recenti, quàm ſale cõdita.
Item à carne vetula boũ. Aquaticas aues, vt ana-
tes & ſimiles vitet. Ac potius comedat oua recen
tia, bibatq; vinũ albũ aut ſubfuluũ, quod oeq; au-
ſterũ, neq; dulce ſit, atq; vuis maturis boniq; ſapo
ris expreſſum. In primis autẽ caueat ſibi à muſto
vinoq; turbido. Vt aluꝰ ſit io officio, qnod in hac
affectione imprimis cõducibile eſt, vtatur ſingu-
lis ſeptimanis bis lachryma terebinthi ad magni-
tudinẽ nucis muſcatæ, tribus horis ante cibum.
Hoc enim medicamentum nõ tantùm aluũ emol
liet, verumetiã obſtructiones aperiet, ſtomachũ
matricẽ & reliqua membra roborabit. Propterea
ſibi cõmendatum illud habeat. Vbi verò oeceſsi-
tas hoc exiget, etiã ter in ſeptimana accipere po-
terit, & huic addere ℈ j. rhabarbari. Ad horum
vſum, fieri nõ poterit quin malum ex toro cedat.
Sed vt ſecurius procedamꝰ, poterit etiã bis in an
oo, Autũno ſ. & Vere ad huoc modum purgari.

D ℞. Florum caſsiæ ℥ ij.
Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Miſce cum zuccharo, fiat bolus, detur hora v-
na ante prandium.
℞. Syr. de abſynthio
Oxymellis ſquillitici añ. ℥ j.
Aquæ Boraginis ℥ iij.
Miſce ſic pro vno & reliquis.
Vbi ſeptem ſyrupos biberit, accipiat ſubſcri-
ptum medicamentum purgans.
℞. Confectionis bamech ℥ ſ.
Syr. roſ. ſol. ℥ iiij. cum aqua boraginis.
Item potio breuis capiat ſub auroram. Interim
vnguento ſuo ordioato pro partib. ioferiorib. vta
tur, cuius commoda frequens vſus declarabit. Re
liquas vnctiones & confectiones omittat, cum ad
valetudinis tutelam parum facere videantur.

De imbecillitate cerebri cum vertigine & catarrho perpetuò, pro illuſtriſsima Matrona à
E *Drichtriſtain Germana ſcriptum.*
Conſilium XXXI.

ILluſtriſsimam Dominã primò eſſe im
becillis cerebri conſtat ex vertigine,
quã tot annia perpetitur: ex perpetuò
catarrhi defluxu: ex eo quod accidit,
vbi ſe bis inuerterit, videri ſibi omnia concidere.
Hanc imbecillitatẽ tantummodo in cerebro or-
tum habere, an aliunde fieri, poſſet aliquis dubita
re. Cum tamen tam diu perſeuerauerint acciden-
tia, quæ multis etiam remedijs hacteous non po-
tuerunt tolli, in ipſo cerebro lęſionem eſſe proba
bile eſt. Non tamen fieri poteſt, quin & à ventricu
lo, & à toto corporis ambitu augeantur cerebri af
fectus. Nam quanuis propter capitis deſtillatio-
nem, tum ad ventriculum delabentẽ, tum per ner
uos & vertebras ad ſingulas partes corporis deri
uatã, languor ille vniuerſalis, & vẽtriculi affectus
generari poſsint, tamen fit inde circulus: nam vbi
ſemel affectio in inferioribus partib. geoerata fue
F rit, cerebro quoq; communicabitur. Iam ergo ne
que cerebrum omoino ſine inferiorum cõſenſu,
oeq; inferiora ſine cerebro affici puto, ſed ſibi in-
uicem vtraq; ſimul mutuo labefieri. Hinc perſeue
rantia ægritudinis, & curationis difficultas, omni
bus ſcilicet membris affectis, & præcipuè princi-
palibus, quę ſibi æqualiter communicant affectũ.
Si verò à me quæratur, quænam imbecillitatis
cauſa ſit, credo ad frigidam intemperiem eſſe re-
ferendam, ex perpetua deſtillatione & perſeue-
rantia, & longitudine morbi, ex tarditate & ſegni
tie accidentium. Neq; dubium eſſe poteſt, hãc in-
temperiem frigidam copiæ materiæ congeneris,
frigidæ ſcilicet & humidæ copulari. Non tamen
hoc corpus priuari atræ bilis abundantia credide
rim: nam calida hepatis temperatura, & habitus
corporis, & amplitudo venarum hæc facilè poſ-
ſunt oſtendere: quæ vbicunque adfuerint, ſi po-
ſtea adiungantur curæ, & moleſtiæ, & animi acci-
dentia, & longæ ægritudines affligentes, & ætas
iam decliuis, fieri nõ poteſt, quin ibi melancholi-
cus humor redundet, atque inde deteriores diu-
turnio-

turnioreſq; fiant vertigines, iode etiam quandoque tremor cordis. A Ergo ſi curari voluerit illuſtriſs.D.à tam longa tamq; pertinaci ægritudine, quæ fuodamentum habet, & firmã ſedem in membris etiam principalibus eſſentialiter affectis, & ſibi inoicem ad maleficium conſentiẽtibos, cum acceſsione quoque peſsimorum humorum, pituitæ inquam deſtillantis, & atræ bilis euaporantis. Si ergo curari voluerit illuſtriſs.D.indigebit proculdubio plurimo tempore, diuturna perſeuerantia, & pertinaci patientia, obediendo fidelibus medicorum couſilijs, neque ab illis recedendo, douec integram ſanitatem fuerit cooſecuta: alioqui ſi parum confidat & deſperet, & tardum euentum nonqnã futurũ putet, medicamẽtaque opinetur uihil propterea cõſerre, quia ſerò curant, profectò immedicabilem prorſus reddet ægritudinem, & dum ſępe ad varia medieorum conſilia, & varias opiniones ſe conferet, in nullo proficiet. Quod ergo primùm præcipimus illud eſt, vt proponat morbum habere longum & diuturnum, B qui etiam longa indigeat curatione. Hoc ita ſuppoſito, primo deliberabit, & enixè ſtudebit illuſtriſsima D. vt in ratione victus moderatiſsima ſit: caueatque in primis ab omni aeris exceſſu, cerebrũ enim imbecille pręcipuè ad aeris omnes iniurias exponitur: & quãuis frigiditas in hoc caſu maximè adoerſa ſit, non tamen prorpterea calori toto occurret: nam ſicut frigiditas augat, deterioremque reddit intemperiem, ita calor colliquat humores, calorem reſoluit, & vires exaurit. Srudendum igirur eſt quã maximè, vt aerẽ eligat temperatum: ideo ab omoi flatuũ genere, & à pluuijs à niue cauebit, & æſtatis tẽpore in ſeruẽte ſole nõ ambolabit, neq; immorabitur. Germanica etiã vaporaria nõ adeò placẽt: q enim in vaporarijs degit ſẽper in extremis verſatur, vel oimio ſcilicet calore vel nimio ſrigore. Caput muniat operimẽtis, q bus ita ſe ab aeris iniuria deſendat, vt nõ tamẽ grauetur. Hoc etiã loco laudo, vt ſemel ſaltẽ ſiugulis ſeptimanis caput abloat, ſcilicet horis veſpertiois, C poſt ſolis occaſũ, vt poſsit poſt capitis lotiooẽ tota ſobinde nocte ſe intra cubiculũ propriũ cõmodè continere, neque ſe aeri exponere: eritque lotio huiuſmodi: Sumatur lixiuiũ ex ſarmentis vitium, quantum ſufficit ad vnicam capitis lotionem, atque in eo decoquãtur maiorana, lauri baccæ, pulegium, calamentum, ocimum cum ſeminibus, & agarici electi cõtuſi, & ligati in petia ʒ ij. addaturque vini pars tertia ad lixiuij menſuram, & runc omnia decoqoãtur ad cõſumptionẽ quartæ partis, poſtea fiat expreſsio, & colatura, & cum hoc lixiuio lauetur caput cum aliquo ſapone odorato. Ex hac enim lotione mirum in modum caput corroborabirur: quæ ſi conſerre videbitur, laudo vt bis in ſeptimana repetatur. Præterea mirum in modum placet, ſi pomum habeat odoratũ, quòd aſsiduè maoibus teneat, & odoret. Pomum erit talis deſcriptionis:

R. Ladani electi, & pinguis ℥j.
Styracis pingois
Belzoini ana ʒ j.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Nucis muſcatæ
Seminum nigellæ ana ʒ ij.
Olai de garyophyllis odorati ℥ i.s.
deſtillati verò ℈ s.
Gummi tragacanthi
Maſtichis ana ʒ ij.

Diſſoluaor gummi in aceto roſaceó, poſtea omnibus ſimul compoſitis ſecundum artem fiat pomum, additis in fine, moſcbi, ambræ, ana gr.10. Seruetur boc pomũ, & odoretur, vt dictũ eſt. Ad idem quoq; conſeret, ſi perpetuò in cubiculo, in quo dormit, & verſabitur, fiat ſuffumigium infraſcriptum.

R. Ligni aloas
Belzoini
Styracis ana ʒ j.
Sandalorum citrinorum ℈ iiij.
Thuris maſculi ʒ j.

Excipiantur omnia cum gummi tragacãthi diſſoluto in aqoa roſacea, & fiant trochiſci parui pro ſuffumigio. Præterea operimẽta capitis ſint, quã maximè fieri poſsit cãdidiſsima, & cauear, ne ſordeſcãt humore capitis, perpetuoq;, præcipuè in hyeme, antequã applicenrur capiti, calefiãt, & apud ignẽ exiccẽtur, deiude ſuffumigẽtur odoratis aromatib. & ſic capiti imponantur. Circa cibũ & potũ, primò, ſi vino fuerit aſſueta, à vino nõ diſcedat, ſed eligat limpidũ, non multũ potens, colore albo. Si verò ſit aſſueta ceruiſiæ, ad vinũ nõ accedat, ceruiſiam tamen eligat ſine multo lupulo: lupuli euim ſummore replent caput. Vnico etiam cibo contenta erit, & multitudinem epularum tanquã peſtem euitabit, & mihi credat, nihil magis illi pernicioſum ſore, quàm eduliorũ varietatem: boc præcipuè admoneo & obteſtor, & repeto, tum quia ad curationẽ maximè ſuam reſert, tum quia nouerim nobilium & prædiutium hoc eſſe vitiũ peculiare, vt copia & diuerſitate epularum maximè delecteotur, ſitq; illis honori & ambitiooi relarũ, quod in perniciẽ & mortẽ vertitur. Ergo cauendũ moneo, ac pręmoneo, à ciborũ diuerſitate. Voicus autẽ cibus ſit facilis coucoctionis, & optimi nutrimenti. Talis erit, primò panis puriſsimi tritici, optimè ſermentatus, carnes hœdinę, caſtratorum iuuenum, vitulorũ lactentium, pullorum, perdicum, phaſiauorum, auicularũ paruarum montanarũ: à reliquis carnibus abſtineudum conſulo. Ooa ſorbilia recẽtia congrua ſunt: quandoq; rarius tamẽ, piſces ſaxatiles, ita tamen vt ſi piſces comederit, nullum præterea cibõ admittat. Abſtinebit à fructibus, ab omni acetariorum genere, præcipuè ex crudis herbis, à lacticinijs, à paſtilibus, & ab bis quæ in ſartagine frigũtur. Cauebit etiam ſacietatem: bis tantùm in die comedat, neq; omniuo bibat inter cœnam & prãdium. Euitabit animi accidẽtia quàm maximè poterit. Exercebit corpus horis matutinis, vel ambulando, vel equitaudo, vel intra domum aliquo ſamiliari exercitio incumbendo. Non dormiat vltra horas octo, maneque circa exortum ſolis exurgat, oeque comedet oiſi poſt horas quinque

caoebitq́oa omnlno à meridiano ſomno. Studebit quotidie excrementa alui reddere, quæ ſi fortè defueriot, ea prouocabit vſu aloes, cuius ſcrupulom ſumat hora ante cœnam, quotieſcunque dictabit neceſsitas. Hęc ſufficiant ad victus rationem, in qua potiſsimòm ſtudium ab illuſtriſsima ſua D. ponendum eſt, & in hoc potiſsimè curatio huius morbi conſiſtit. Quàtum verò ad medicamenta attinet, laudo vt bis in anno totum corpus exporgetur, Vere ſcilicet & Autumno, poteritq́; purgatio eſſe huiuſmodi:

R. Specierum hieræ ſimplicis ʒ ij.
Floris caſsiæ ℥ j.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus hora vna ante prandium. Sequeoti die ſyrupum huiuſmodi ſumat:

R. Syrupi de ſtœchade
De betonica ana ℥ j.
Decoctionis corticum citri, addita portione garyophyllorũ in aqua endiuiæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, ſic pro alijs vſque ad ſeptimum, Deinde

R. Confectioois hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.

Miſce, & fiat potio cum aqua betooicæ ſumenda in aurora cum cuſtodia.

Item:

R. Sacchari roſati ℥ ij.

Sumat ſemunciam ante prandium & cœná per duos dies poſt aſſumptum pharmacũ, quod quidé tam Atũno, quàm Vere repeti poterit. Laudo tamen vt Vere mitttatur ſanguis à vena baſilica lateris dextri, vel à ſaphena pedis dextri, ſi forte menſtrua defuerint, tempusq́ue mittédi erit poſt duos ſyrupos aſſumptos. Iteio laudo vt frequenter, neceſſariò etiam, quotidie maſtichẽ mandat, expuatq́; ſaliuam: quòd ſi quoq; eandẽ maſtichen deglotiuerit, non erit importunum. Quandoq́ue etiam maſtiches loco mandere poterit fruſtulum nucis muſcatæ, vel tantundem radicis zedoariæ, vel folia dictamni Cretenſis non exoluti, ſi haberi poterit. Præterea hora decubitos, ſi in aurem vtranque iniecerit oleum odoratum ex garyophillis, vel oleum nucis muſcatæ, quod ex Luſitania defertur, ſi haberi poterit, non fuerit inutile. His omnibus peractis, ſi nõ ſuccedat euentus, quemadmodum cupimus, laudo vt cauteria fiat in vtroque crure, io vtraq; parte extrinſeca, per quatuor digitos infra iuncturam, & dimittantur aperta ſaltem per annum iotegrũ, & diutius quoq;, ſi oportuerit. Quòd ſi etiam tales aqoas habere poſſet, & ſtillicidiom ab eis ſumere, quales ſunt noſtræ Apponenſes, crederé mirificè eſſe profuturas, ſi modò & ſuo tempore, & poſt debitas purgationes citò exbibeantur.

Pro cura Vertiginis Conſilium XXXII.

Pro curãda vertigine eſt prohibẽda generatio vaporũ & humorũ, quod quidem fiet per victum in ſex rebus non naturalib. ſecundũ rationé inſtitutũ, prohibẽdi ſunt vapores geoiti, ne aſcendant, & diuertendi ſunt humores: quod ſanè fiet doplici inſtrumento, medicameotis. ſ. & chirur- D gia. Medicamẽta erunt ſyrupus roſatus ſolutiuus cum rhabarbaro, vel

R. Caſsiæ ℥ ij. Agarici ʒ j.ſ. Miſce.

Pillulæ quin etiam factæ ex rhabarbaro, Agarico & hiera ſummopere conueniunt. Antequam autem purgetur humor peccans, præparandus eſt cõuenientib. ſyrup. ſicuti eſt ſyrupus acetoſus de acetoſitate citri cum aqua Peotaphylli, & acetoſę. Per chirurgiã diuertẽtur humores, in primis quidé cauterijs factis in crurib. Deinde ſi aperiãtur hęmorrhoides oõ ſanguiſugis, cum ſanguinẽ attrahant ſubtilem, & craſſum relinquãt, ſed ab alijs inſtrumẽtis. Vltimò caput eſt corroborandũ, Ad hác autẽ intentioné conueniens eſt ſaccharũ roſatũ, cõfectio diatriaſandalõ, & myrobalani cõditi: puluis etiã ex ſandalis, myrtis, roſis, & ſaodaraca conueniret ad refrigerãdum, quemadmodũ etiã ſi ſuper caput hæc aſpergãtur. Odoramentũ præterea eſſet cõueniẽs factũ ex ſandalis, roſis, violisq́; & neoupharis, cãphora, atq; ex aceto roſa- E to & ſiodone odoraretur. Extrinſecus etiam conueniret inunctio olei roſati.

De Vertigine pro clariß. Senatore Veneto, Magnifico D. Bernardo Naugerio dictũ in colloquio cũ Pamphilo. & Vrbino. Conſiliũ XXXIII.

CLariſsimi Domini, ſicut mihi videtur, in quolibet colloquio qood fit inter medicos, duo debeio⁹ euitare. Primò ne io colloquio diſcedam⁹ à ſcopo, quẽ intẽdimus. Secundò vt habeatur ratio eorũ cum quibus loquimur. Ne ergo in tales errores incidamus, remioiſcemur ſcopum quem intẽdimus: vt ſcilicet ſanemus & rectè conſulamus ſymptomatis & affectibus, ſecundoq́. cum doctiſ. doctoribus ſumus locoturi, materiæ noo ſunt diſputandæ, ſicut in ſcholis. Quia igitur hodie ſumus locuturi de quibuſdam cerebri affectibus, qui fuerunt etiam hoc anno declarati in ſcholis: propterea nunc proce- F demus tantùm per quæſtiones quaſdã cũ illis ſufficiant, qui audierunt ea quæ diximos publicè legendo. His ita propoſitis: Cùm oõ poſsimus curare affectus exiſtentes in hoc Magnifico D. niſi exquiſitiſsimè cognoſcamus ipſos: & quia cognitio ooſtra iocipit ab ijs, quæ apparent, primò conſiderabimus ſymptomata recitata ab ipſo, quæ oportet explicari diligenter. Conqueritur iſte clariſsimus dominus de ploribus: & quia olim fuit Cõſul in Dalmatia, & dum verſaretur circa negocia, & circa lites, propter laborem cerebri, inquit ſe incidiſſe in imbecillitatem cerebri: & cùm poſtea Venetias acceſsiſſet, & mala etiam ratione victus vteretur, & ſtudio literarũ incumberet, iam menſes aliquot ſunt, ex quibus inuaſit eum hoc ſymptoma, vt videretur cadere io terram, & cecidiſſet, niſi fuiſſet adiutoſ, & hoc habuit ſæpe. Sed poſteaquam ſibi conſuluit, non ſunt viſa perſeueraſſe, niſi quòd iam quatuor menſes ſunt, in quibus cum quibuſdam circumuolutionibus laboraret, & videret circumuolutiones illas, cogebatur ſedere. Nunc verò cùm ſedet, patitur: cùm verò

ſurgit

ſurgit, ceſſat. Hæc autem circumoolutio non eſt cum vertigine multa, nec ita immēſa, vt videator cadere: ſed eam circũuolutionem patitur, vt vix poſsit ſcire, an circumuolutio ſit, adeò breui tempore perdurat. Dum autem inuadebat eum, iam ſunt nonoulli dies, circumuolutio ipſa, inflammabatur facies, & iam à duodecim diebus inflammatur. Et vidi ego ipſum inſigniter inflammatũ cum leui ſudore circa faciem, & cùm ambulabat, ceſſabat: nunc cum rubedine liuida circũuolurionem patitur leuē ſine cauſa, & cũ ambulat, ceſſat, nec audimus pati ſymptomata, alioqui perſeuerarent in capite aliqua pręter naturā. Senſus autem omnes, tā interiores quàm exteriores habet acutiſsimos, & dum percũctamur ab ipſo, an percipiat in ventriculo aliquid, dicit percipere ructationes. Sed alia ſymptomata ſunt aduertēda, quia inquit quòd poſtquā hæmorrhoides fuerũt apertæ, apparuerunt puſtulæ quædā, & ab ipſis mirũ in modum læſus eſt. Præterea inquit, dom iacet, vt pedes ſuſpendantur, nunqoā inuadere ipſum ſymptoma, & ſi multũ remanſerit: dũ autē pedes ſuper terram figit, ſymptoma inuadit. Quantũ autem attinet ad excrementa, qoo ad vrinā, nō eſt ſecundũ naturam, tũ quo ad colorē, tum quo ad reſidentiam: quia color magis fuluus eſt: nec habet colorem illũ palearē, qui indicet bilem eſſe concoctā, vt inquit Galen. 6. de Toeo. ſani. vbi dicit: Cùm bilis concocta eſt, in colorē pallidũ trāſit: cùm cruda, ruſa eſt. Et Auicenna ſecunda Fen inquit: Vrina aurea arguit in corpore reduudare plus bilis, quàm oporteat. Habet præterea vrina hæc ſubſidenriam indicantē aduſtionē, & arenulas ſubrubeas. Excrementa autem per aluũ, ſunt citrina ad nigredinē tendentia (ignoro tamen an omnia talia ſuerint) cum ampullis, & tumida ſunt: & dixit Vrbinus ſe tetigiſſe hypocondriũ dexrrum, & percepiſſe tenſionē cum flatibus. Hæc ſunt quæ præter naturā viſa ſunt conſiderarione digna, tā ſymptomata, quàm actiones læſę, & excrementa mutata, quia hæc indicant affectus interiores. Inueſtigaodi ergo ſunt iutrinſeci morbi, à quibus proueniunt talia ſymptomata. Sed quia ordinatē debemus procedere in diſcurſibus, vt ſciamus lapſum præter naturam, ad moderanda medicamenta, & ad præſagiendum ad quē, maximè ſacit, ſi ſciuerimus temperaturā totius corporis. Omiſſa igitur pro nunc ſingulorũ membrorũ temperatura, proculdobio plus redundat in iſto magnifieo viro & plus redundauit calidi, quâm frigidi: & ſecundùm qualitates actiuas per calidum videtur recedere à temperamēto, in paſsiuis per humidum, vt poſsit corpus calidum & humidum pronunciari & vt dicunt iſti, ſanguineum, quia ex tali temperatora generatur plurimus ſanguis. Et hoc oſtenditur ex ſignis: ſi habitum totius volumos conſiderare, redũdat plurima carne, & ſanguine, & habet colorem rubeũ, quia 4. de Tuen. valetu. color indicat humorum dominiũ, niſi in profundo latuerint. Igitur temperatura calida & humida ſanguinem indicat. Pręterea ex operationibus naturalibus hoc idem atteſtatur: bene cōcoquit, & reliqua naturalia opera bene exercet, quæ per calo-

A rem innatum, qui humidus eſt, fiũt. Operationes autem cerebri caliditatem indicant cum humiditate, quæ non ſuperat caliditatem, ſed bæc doininatur humiditati: ideo boni diſcurſua eſt. Pulſum præterea habet plenum, magnum, & excandeſcit, licet facilè ſedetur, quod indicat caliditatē & humiditatem. Idao ex operationibus omnibus facilè eliciemus, & ex habitu faciei, & ex pilis, qui nō ſunt nigri, nec ruſi blem atteſtantes, eſſe ſanguineam temperaturam. Ideo iudico ego, corpus hoc ſecundùm totum plus calidi quàm frigidi habere, & plus bumidi quā ſicci: & habere corpus talem à natiuitate temperaturam. His ita conſtitutis, cum talia ſymptomata apparuerint, & primò circa corruptas imaginationes cerebri, quia qoòd videatur circũuolui, aut nō poſſe ſuſtineri, ſine dubio eſt operationis cerebri lęſio, ſed quę opatio lædatur nolo diſputare vtrũ lędatur imaginatio, vel ſenſus cōmunis, an exteriores ſenſus. Dixerim ego vnam lędi facultatem, & eſſe phātaſticā B ſeu imaginatiuā virtutē, quia poteſt contingere quòd imaginatio corrupta ſit, & ſenſus reliqui incolumes ſint præter viſũ, quia ſpirit⁹ deferũtur ad oculos, quicũ vētricolus cerebri ſunt cōmunicātes, ideo patiũtur. Si autē eſſet paſsio ſeoſus communis, patereutur etiam exteriores: niſi magnum ſit ſymptoma, nam tum compatiuotur, & priuātur, vt in epilepſia & apoplexia videtur accidere, quia morbi iſti ſunt affines, & difficilè eſt vt ſeparetur vnus ab alio, ſicut heſitarũt medici Veneti, vt patet ex eis quæ ordinarũt. Iudicarũt enio diſpoſitionem hanc eſſe in coufinio cum epilepſia. Tale ergo ſymptoma eſt virtiitis imaginatiuæ, ad quam reliquorũ ſenſuũ & interiorũ & exteriorũ ſequitur læſio, cum inualeſcit cauſa. Materia verò faciens ſymptoma, & locus affectus, conſideranda ſunt. Locus affectus ſunt ventriculi anteriores cerebri: materia verò & cauſa proxima faciens ſymptoma, vt à Galeno & ab Hippocrate probatur, ſunt vapores agitantes & mouentes inordinatè ſpriritus exiſtētes in ijs ventriculis: & agitatio C illa eſt cauſa formalis & eſſentialis, quia vertigo nihil aliud eſt, niſi motus inordinatus ſpiritum exiſtentium in anterioribus ventriculis. Tale ergo eſt ſymptoma, talis locus affectus, cauſa proxima vapores. Quid modò moueat vapores, an generentur in cerebro, val aliunde mittantur, dubitari poteſt. In cerebro quidem generari poto, ob malam temperiem cerebri, vel ob materiam craſſam exiſtentem in cèrebro. Cùm à mala temperatura generātur, fit quia agit diuerſa actione & inęquali, & fit motus inæqualis humorum, & ex eo motu agitantur ſpiritus, & fit ſymptoma. Materia autem craſſa, cauſa eſt vaporum, vel propter cauſas extrinſecas, cũ à caliditate aeris materia agitatur & incaleſcit, & ex illa excitātur vapores: vel à nimio moto, vel ab agitatione exercitij, quia materia agitatur, & vapores agitāt ſpiritus: vel à re viſa quę circum geratur ab intrinſecis, vt ſunt cogitationes moleſtę, ex quib. agitātur ſpirit⁹ etiā animales intrinſeci ex diſcurſib. & ſiuot vapores: vel ob medicinā aut cibũ calidũ, ratione cuius fiunt vapores, & eleuātur, & ſpiritus exagitātur, & tuuc de-

ueniũt,aut à ſtomacho,aut ab alijs membris, vel
à toto. Materia autem faciens tales vapores per
coonſenſum, poteſt eſſe ſanguis & ſubtilis & craſ-
ſus:poteſt eſſe pituita, bilis,humor melãcholicus
& miſtus. Ex hoc igitur diſcurſu habemus cogni
tionem eſſentiæ morbi:& an declinet verſus epi-
lepſiam.In iſta declinatione licet lædatur magis,
& fiant maiora ſymptomata, ab eadem tamẽ cau-
ſa fiunt:ideo non diſcedimus à diſcurſu cõtinuo.
Cùm ergo hæc ita ſe habeant,quid iudicandom
eſt eſſe in cauſa, magnificum hunc virum tantis
ſymptomatib.laborare? Non habem⁹ ſigna,vt di-
camus vapores iſtos eſſe in cerebro& in cerebro
generari: quia ſigna quę indicãt primogeniũ affe
ctũ eſſe in cerebro, ſunt grauitas perſeuerans,ca-
pitis dolor obleſio ſenſum interiorũ & exteriorũ:
quæ cùm non fuerint in hoc nobili, non eſt dicen
dum cerebrum per prothopathian lædi: ergo erit
per conſenſum ab inferioribus. A quibus igitur?
Proculdubio licet credam aliquid à ventriculo e-
leuari, non tamẽ totum, qnia non habet morſum
cordis,nec mordicationem percipit: non negaue
rim tameo eſſe aliquid,quod eleuetur. Sed cùm
conſideramus temperiem calidam & humidam
hepatis, & timeat de proprio affectu, & quia eſt
multę carois,& abundat calore,& feruido ſangui
ne & calido, habet cerebrum calidum: & Gale-
nos dicit in tertio de Locis affectis, nullum cor-
pus magis paratum ad excrementa multiplican-
da in cerebro,quàm corpus ſanguineum,& calidi
capitis,& venarum, & hepatis:talia corpora non
poſſunt liberari à talibus ſymptomatibus. Et ce-
rebrum factum eſt debilius, quod inde apparet,
quia exiſtente valido membro non recipit alio-
rum excrementa,imo repellit:cùm verò imbecil-
lius redditur,vt non poſsit reſiſtere, recipit excre
meota.Sic cùm cerebrum ante ſeptem aonos va-
lidum eſſet,repellebat excremẽta:ſed cùm in ma-
iorem debilitatem incidit,recipit excrementa, &
patitur affectus:non tamen ita debilitatum eſt,vt
multum ſuſcipiat.Sed quæri poteſt quæ materia,
& qui vapores: an à pituita eleuentur, & vapores
craſsi ſint, an à ſanguine,& tenues ſint? Credide-
rim ego vapores fuiſſe tenues, & à ſubtiliore par-
te ſanguinis & bilis eleuatos. A calidis igitur &
ſubtilibus vaporibus affectus prooenit, quia le-
uem video eſſe vertiginem, & non apparent tene
bræ. Ex lenitate autem ſpiritus ſubitò euaporãt,
nec tenebras pariunt,quia non ſont vapores craſ-
ſi à pituita eleuati, cuius rei ſignum eſt,quòd ob-
uolutio ex leui deambulatione ceſſet. Nec vt in
hypocõdriaca paſsione cõtingit,in quã tenebreſ-
cunt ſpiritus, quod accidit nonniſi à vaporibus
craſsis.Cùm ergo non appareant tenebræ,ſed ſu-
bitò quædam reuolutio citò tranſiens,ſunt igitur
leues,& tenues vapores ſubitò euaporabiles. Cu
ius ſignum eſt,cùm ſedet, aſcendunt vapores,qoi
cùm non mouetur,non diſflantur: ſed cùm moue
tur,excitatur virtus per motum, & diſcutiuntur.
Eſt etiam aduertendum aliud ſymptoma:cùm ſuſ
penſos tenet pedes,nõ patitur eiuſmodi affectio-
nes:cùm vero figit in terram, patitur ſymptoma
hoc.Cauſa huius eſſe poteſt,quia ſanguis decum-
D bit ad illas partes, & præ multitudine ſanguinis
obſtruuntur viæ,& fiunt obſtructiones,& ſtupo-
res etiam illi,qui formicæ dicuntur.Cùm ergo ſuſ
penduntur pedes,declinat ad illas partes ſanguis
& humores,& vapores non aſcendunt. Præterea
quòd calor & vapores calidi aſcendant ad cere-
brum, habemus indiciũ, qoòd ex quo habuit il-
lam phlebotomiam violẽtam factam per hæmor-
rhoidas (dico violentam, quoniam cùm non ſint
ibi foramina, fit violenta: & ſi adſunt, adeò con-
ſtricta ſunt, vt ſanguis tantùm vaporoſus & ſpu-
moſus exeat ſubtilis admodum, violenter extra-
ctus, & craſsiores partes remaneaot) noo appa-
ret amplius io facie rubor,nec inflammatio,ſicuti
prius apparebat, quia non aſcendũt vapores ſub-
tiles. Et quòd ſanguis craſſus remãſerit, indicant
puſtulæ illæ, & in vrina color rufus: & hoc credo
poſt phlebotomiam apparuiſſe, quia in corpore
eſt maior caliditas, & propter accidentia animi.
Cur verò hypocondrium dextrum appareat ſub-
E tumidum,hoc eſt quia abundat pituita: quia cor-
pora humida facile incidunt in multiplicationem
pituitæ, maximè cùm cauſæ extrinſecæ concur-
runt: quia habuimus in Vere turbulentiam aeris,
& nubiloſum Ver,multiplicauit pituitam. quia
craſsiores ſpiritus redduntur, & corpus frigidius
fit pro ratione temperaturæ: ideo abondat pitui-
ta.Et quia habet membra tendentia ad humidum
multiplicata eſt etaim in cerebro:ideo patiebatur
grauitatem,quę ceſſauit,poſtquàm per nares exi-
uit: & quia ad ventriculum deſcendit, etiam po-
tuit obſtructiones feciſſe: ideo autem apparent
aduſtiones plurimæ, quia ſanguis calidior factus
eſt ſeipſo, & pars ſubtilior euacuata per hæmor-
rhoidas. Et hæ ſunt cauſæ ſymptomatum.id au-
tem quod trahit curationem ad ſe, eſt ſymptoma
apparẽs in capite. Quo ad febrem quæ parua eſt,
nõ percipitur,& de puſtulis de quib.conqueritur
nos non debemus eſſe ſoliciti in curatione.Stan-
tibos ijs cauſis, quid credis tu poſſe contingere?
Minimè dobium eſt,ſi conſideremus perſeueran-
F tiam ſymptomatis,credendum eſt impreſsionem
factam eſſe in cerebro, & fortè intemperies iam
fixa eſt, quia videtur labi ad frigiditatem non ſoli
tam:ſine ab aere extrinſeco, ſiue ab impreſsione
contingat, dies indicabunt. Siue igitur à cauſa
extrinſeca, ſiue ab intrinſeca intemperies maior
reddita eſt,& iam cerebrũ incipit pati per eſſenti-
am,difficilis erit curatio. Præterea redundat ſan-
gois in corpore calidior euaporabilis:& hæc tem
peries cùm ſit difficilis vt remoueatur, difficilis
etiam erit curatio. Credo tamen quòd diligentia
noſtra poterit curari,& maximè quia cùm ſit pru-
dens,faciet quicquid imperabitur pro ſalute ſua.
Pro curatione igitur hoius ſymptomatis ſiue ſit
mera vertigo, ſiue diſpoſitio ad ipſam,ſiue diſpo-
ſitio media inter vertiginem & epilepſiam, quic-
quid ſit, crediderim in doobus principaliter con
ſiſtere curationem:primò vt prohibeamus vapo-
res ne aſcendant: ſecundò, vt corroboremus ca-
put ne recipiat.Prohibebuntur vapores aſcende-
re,ſi prohibebimus generari:ſecundo vt materia
iam genita pro vaporibus educatur, & vertatur
quàm

quàm longiſsimè Credo ſi hæc tria fient, prohi-
bebuntur vapores aſcendere: deinde corrobo-
rabitur caput cùm moderatè refrigerantibus &
exiccantibus. Quò ad primum, pro prohibitio-
ne generationis vaporis, circa rationem victus
ſtuderem, & prouiderem vt cibaria eſſent pauci
alimenti, & non plurimi, quia calorem habet plu-
rimum, concoquentem etiam carnem porcinam
& optimè. Oportet igitur vt abſtineat à multùm
nutrientibus, & à paoe ooo beoe fermentato.
Caroes vitoli porcinasque euitet: & ab omoibus
quæ plurimùm nutriunt, à leguminibus, & ab ijs
quæ multùm & malum præſtant nutrimentum:
ſummopere abſtineat à lacticinijs, à paſtillis, &
ab omni genere piſcium, præterqoàm à ſaxatili-
bus. Pullorum iuuenom caro, & auium quæ de-
gunt in campia, & hœdina vel vitulorum paruo-
rum, alterata cum frigidis ſuccis, vt cum ſucco a-
greſtæ, probatur: & vtatur ſucco granatorum, ci-
triorum, vbi ſtomachus toleraret, & tandem quæ
parum nutriunt eſſent laodabilia. Etſi cibis Ara
bum ex lennibus cum aceto decoctis vti poſsit,
illi mihi non diſpliceret: ſed quia non ſomus coo-
ſueti in his, dimittemus illa. Ptiſana etiam hor-
deacea conoeniret. Præterea vina paocifera alba,
quæ prooocarent vrinas, eſſent conuenieon'a: &
vellem vt diureticis vteretur, quia diuerterent ad
alias partes, & nõ generaretur plurimos ſanguis:
& vinum ſit pon'ua acidum & auſterum, qoia nõ
moltùm nutrit, & vrinam prouocat. Deinde de-
clinet potius ad vigilias, & à ſomno diurno caue-
at. Præterea prouideat vt habeat beneficiom al-
ui. Vtatur frictionibus aſsiduis, & maximè in-
ferioris partis: ideo poſt cœnam fricentur pedes,
quando vadit dormitum. Dicetis vos, in poda-
gram incidet: vtinã vt caput defendatur. Pręterea
vtatur manè exercitio temperato, & multùm
ambolet poſt frictiones. Caueat ab omni exceſſu
circa operationes animales, & maximè circa ſtu-
dium literarum, à quo abſtineat. Quò ad coitum
vellem vteretur aliquando, non tamen multùm
agitante, tanquam re excernente ſuperflua, & ma
ximè ante cibum, aliàs eſſet nocentiſsimus. Et
hæc quantum ad ſex res noo naturales, vt non
multiplicetur multùm ſanguis. Quò ad medici-
nas hoc corpus qoia maximè tolerat phlebotomi
am & pharmacias, vellem vt ijs duobus vteretur
auxilijs. Quò ad miſsionem ſanguinis, quia iam
fuit euacuatus, dimittemus eam. Laudarẽ & eoa-
cuationem toto anno: & medicinæ eſſent illæ
quę purificant ſaoguinẽ, & euacuant: primò eſſet
caſsia, quæ humores craſſos, aduſtos, bilem & pi-
tuitam eoacuat. Vteretur etiam rhabarbaro, quia
aperit, abſtergit, & eoacuat. Vtatur & ſyrupo ro-
ſato ſolutiuo, agarico præparato, præcipuè prop-
ter dominium pituitæ nunc generatæ: & accipe-
retur caſsiæ vncia, agarici pręparati ſeſqoi drach-
ma: & ioterpolatis vicibus ſumat hanc medici-
oam, quandoque rhabarbarum, quandoque ſy-
rupum roſatum ſolutinum, & zuccharum roſa-
tum cum rhabarbaro in diebus calidioribus ęſta-
tis. Tranſactis diebus æſtiuis, pillulis vteretur ex

A hiera ſimplici, agarico, & rhabarbaro, quę poſſent
dici de tribus, niſi quòd loco aloes ponitur hiera
ſimplex. Hæc euacuant ventriculum, obſtructio-
nes remouent, & à capite euacuant. Placeret etiã
ſyrupos acetoſus multæ acetoſitan's, cum aqua
pentaphylli, aut acetoſæ: quia in pentaphyllo eſt
virtus exiccandi, & prouocandi vrinam: acetoſa
etiam corroborat cor, refrigerat, & exiccat iotem
periem hanc: ſyrupos etiam de acetoſitate citri:
& quandoque alterando perſeuerarem, & quan-
doque dictis vterer medicinis, quia optimè tole-
rabit. Et hæc quo ad euacuationem, quæ fuit ſe-
cundum inſtitutum, vt prohiberentur vapores.
Tertium inſtitutum propoſitum eſt, vt fierent a-
uerſiones vaporum: & quòd mihi præcipuum vi-
detur, eſt, quòd omnino fierent cauteria in cruri-
bus, & ſi quòd corpus accipiet iuuamentum, hoc
erit. Si enim à ſuſpẽſione pedom accipit iuuamen
tum, quid recipiet à cauterijs? Etiam io hæmor-
rhoidibus ſperarem, ſi fieret apertio: ſed fallax eſt
B apertio hæc. Quia in prouocatione per ſanguiſu-
gas ſi non aperiuntur venæ ex applicatione illa-
rum, tantùm ſubtilior pars euacuatur, & craſsior
remanet. hæc de aoerſiooibus. Dicetis vos, Tu
igitur velles in hoc iuuene tam magna remedia
facere? Vtique: quia dicit Galenus 5. Methodi:
Cùm magnæ ſont ægritudines non modò præ-
ſeotes, ſed futuræ, ſi à leuioribos volumus proce-
dere, longum paramus ægroto interitum. Cùm
ergo accidens non ſit ita leue, ſed ſuſpicio eſt de
epilepſia & apoplexia, ideo plurimo ſtudio opor-
tet prouidere. His omnibus factis, ſi perſeuera-
rent affectus, eſſet conſiderandum an conueniret
balnea Calderiana, quia rectificãt caput, refrige-
rant, & prouocant vrinam, & aduſtiones remoue
buntur, & obſtructiones, & puſtulæ: ſuntque ma-
ximum remedium pro aduſtionibus, & tunc non
eleuabũtur vapores, quia in hoc corpore eſt maxi
ma dubitatio de ſanguine aduſto. De Patauinis
non dicerem, niſi fieret maior lapſus. Et quia a-
quam ligni Indi propoſuerunt medici Veneti,
C non laudarem eam: quia cum vteretur victu te-
nui, aqua exiccaret, quare exiccarentur humidi-
tates, & per accidẽs iuuaret: ideo in ea nihil ſperã
rem. Quò ad corroborationẽ capitis, credo quòd
optimum erit corroborare prohibendo vapores
aſcendere: & factis euacuationibus optimũ eſſet
zuccharum roſatum, & confectio triaſandali, &
myrobalani conditi, chebuli, quia mirum in mo-
dom corroborareot caput & ventriculum. Simi-
liter & linimenta adhiberem vt Galenus facit, in-
ungerem capot cum oleo roſaceo, & illud quoq;
in aures ioſtillarem. Puluiſculos ex ſandalis: myr-
tis, roſis, & ſandaracha aſpergerem ſuper caput,
odoramentis etiam ex ſandalis, roſis, violis, nenu
fare, camphora, cum aceto roſaceo in ſindone vte-
retur, ad odorem. Et iſta via procederem.

Multa alia eſſent dicẽda, ſed hæc exem
pli loco ſufficiant.

De vertigine & melancholia, anno 1550 die Inuentionis ſanctæ Crucis in colloquio Conſilium. XXXIIII.

CAſus recitat⁹ á Bellocato. Proponitur nobis nobilis iuuenis 28. annorum, qui patitur malam diſpoſitionem ventriculi, ventoſitatem, & agitationem, & vomit materiam pituitoſam, & aquoſam: vertiginoſus etiam factus eſt ante annum, adeo vt quando equitat, metuat caſum ex equo. Sed ſi quieſcit aliquantulum ſuper manibus, redit ad priſtinum ſtatum, perpetuò ſentit grauitatē capitis. Triſtis etiam eſt ſenſatio, vt credat ſe priuatum eſſe manu, & eá ſibi prolapſam eſſe putat. Triſtatur alioqui de nulla re, ſed ſemper timet iſta mala, quæ tamen nulla ſunt, & angitur corde. Olim multa laborioſè & inordinatè fecit, noctu diſcurrendo, & alia. Antea paſſus fuit febrē quartanam per quinque annos. Poſt illam cùm fuiſſet curatus, acquiſiuit puſtulas, ſeu abceſſus in occipitio capitis, vnde liberatus fuit per quendam dolorem capitis. Sed de qua nunc queritur affectione, eſt vertigo, vomitus, triſtis illa ſenſatio. Fuit autem vir negocioſus, mercator, & agricola, & moratus eſt in locis paluſtribus.

MONTANVS.

Nobilis hic iuuenis queritur de duabus diſpoſitionibus præter naturam. Primò, timet plus æquo, ea, quæ timere non debet. Secundò, vertigines patitur. Iſta duo ſymptomata ſunt ambo affectus cerebri. Primùm attingit imaginationē, quia iſte timor eſt quædam corrupta imaginatio. Vertigo autem manifeſta eſt, quia verſatur circa ſenſum communem, quoniam videntur omnia circumagi. Hæc inquam ſymptomata conſideranda nobis veniunt, non tantùm ſecundùm ſpeciem, ſed etiam ſecundùm intētionem, & remiſsionem. De timore autem prius dicemus. Timor eſt imaginatio. Imaginatio autem læditur tripliciter. Primò ratione metus corruptè, ſiquidem eſt imaginatio corrupta. Sic etiam corruptè imaginatur, qui nimis ſperat. Sed corruptio quæ in metu, adiunctam ſibi etiam habet aliquā diminutionem. Diminuitur enim motus imaginationis in metu, quia deficit ſpiritus in proprio motu & manet intus, contrà in ſpe extēditur, quia augetur ibi plus æquo. Timet igitur iſte iuuenis, non præſens aliquod obiectum, ſed ne aliquid de futuro ei accidat. Nihilominus tamen, quando audit iucundum aliquid referri, ſupra modum lætatur, ſin iniucundum, triſtatur. Vtroque igitur corruptionis vitio laborat, & ſpei, ſiue gaudij, & timoris. Vertigo eſt etiam actio corrupta in ſenſu communi, ſed non eſt cum diminutione. Eſt igitur vertigo maior affectio quàm metus. Timor eſt affectus ipſorum ſpirituum, vel ipſius animæ, quæ timet ob frigiditatem ſpirituum, & caloris, ſicut audaces hābent ſpiritus calidiores, ſic qui timent, ſemper frigidiores ſpiritus habent. Spiritus enim

D calidi, humidi atque ſubtiles eſſe debent. Ergo quando decedunt a proprio temperamento, frigidi fiunt, ſequiturque timiditas, ſecundùm quòd ſpiritus iſti magis vel minus ſunt affecti. In hoc igitur iuuene cauſa timoris eſt frigiditas ſpirituum, ſed remiſſa. Spiritus verò generantur ab humoribus. Eſt enim ſpiritus pars vaporoſa ſanguinis: vnde Ariſtoteles ſecundo de Generatione animalium: Qui habent ſanguinem ſubtilem, ſpiritus habent agiles, & contrà. Ergo ſanguis in iſto iuuene eſt frigidus, & craſſus, non tamen intensè. Hinc dicimus in hepate iſtius iuuenis à caliditate generatum eſſe ſanguinem craſſum, in principio quidem propter aduſtionem, quæ tamen nunc fit remiſsior. Aduſtio enim fuit à calidiore plus æquo iſtius hepatis intēperie. Etenim naturalis hepatis iſtius temperies fuit calida, quæ quidem acta primùm fuit ab ætate florida, in qua nunc eſt. Deinde etiam cogitationibus, curis domeſticis, computando, ſcribendo,
E & c. ſiquidem eſt mercator. Acceſsit peſsima victus ratio, quæ etiam auxit cruditates, & obſtructiones venarū meſaraicarū, & hepatis. Aucta obſtructione prohibetur euentatio, vnde ſupercaleſit ſanguis, & inde quartana nata eſt, poſt quā dolor capitis ſucceſsit ex delatis ſurſum vaporibus, vt Gale. tertio de Locis affectis docet. Dolor capitis fit, quando inflammatur hepar, & nidoroſos vapores emittit. Ab hoc dolore ſubortū eſt vlcus cum eſchara, è quo plurimus euacuabatur humor, ſicut in morbo Gallico cruſtæ fiunt ex aduſtione. Ergo cauſa quartanæ & eſcharæ fuit calefactio hepatis. Ex nuncio allato, de morte amicæ incurrit in ſummam cōſtrictionem cordis ex frigiditate, & craſitie ſpiritus, quia ſanguis ex tali nuncio etiam magis refrigeratus, & exiccatus fuit, & ſequuntur naturam ſanguinis ſpiritus tales qui principaliter in corde generantur. Cor contrariā ſibi temperaturam, varijs motibus agitatum, & anguſtijs affectum, contraxit. Nam dolor ob nuncium mortis multos dies durauit.
F Non igitur mirum, ſi ſpiritus cerebri per conſequens ad talem diſpoſitionem deueniunt. Igitur ægritudo eſt in cerebro, quia calor non eſt in ſubiecto proportionato, nempe craſſo. Et rectè dicit Ariſtoteles ſecundo de Generatione animalium: Sanguis non eſt calidus per ſe, ſed à ſpiritu habet ſuam caliditatem. Cauſa igitur intemperiei eſt in hepate, ſanguine, & ſpiritibus. Vertigines fiunt à circumuolutatione vaporū in cerebrum aſcendentium à partibus inferioribus, ac humore pituitoſo. Quia ſi eſſent melancholici vapores ſæuiora facerēt accidētia, & diutius ibi perſeuerarent. Porrò vapores hi pituitoſi ſunt ex vētriculo frigido pituitoſo: quandoquidem nauſea infeſtatur, & ſpumoſam habet vrinam. Cæterùm pituita iſta generatur à frigiditate ventriculi, licet vētriculus in ſua ſubſtantia ſiccitatē habeat, quia partes illæ attinentes ad ventrē, ſunt graciles & excarnes. Ergo eſt frigiditas illa cum ſiccitate, quæ proinde generat pituitam, vnde requiritur, vt intemperies illa caleſaciendo corrigatur: ſed tamen non ſiccando. Hinc ſequitur, vt de

timore

ſimore dicamus, qui oritur, cùm crudi humores A ſunt in venis meſaraicis, & ibi intercluſi faciunt vapores, adiuuantes ad timorem, ſicut dicebat Diocles tertio de Locis affectis, apud Galenum. Et ab illa materia viſcida etiam fiunt flatus. Sunt ergo affectus iſti per conſenſum in cerebro, ab hepate in ventriculo. Macilentiam adeſſe, & illum emaciari non eſt mirum, quia hepar corruptè concoquit, vētriculus dimiootè, & meſaraicæ obſtructę impediunt tranſitom.

Prognoſticum. Quia non venerunt hi affectus, ſeu ſymptomata ad intenſum gradum, & potius ſunt à cauſis procatarcticis, credo eum bene curatum iri. Verſatur in locis paluſtribus, & ſemper in ijs aer eſt craſſus. Ex aere autem nutritur ſpiritus: ergo ex craſſo generatur craſſus ſpiritus, & obſcurus. Vitet igitur ea loca, eligat aerem ſubtiliorem, quàm ſit Eſtenſis, qui tamen non omnino ſit ſobtilis. Alioqui cora medicorum vana erit: & ſeruet bonum regimen in ſex rebos non naturalibus. Purgetur bis in anno. De B Thermarum potu an cooueniat, quærendum, quia timuit eius medicus, ne fieret maior ſiccitas ſpirituum, & proinde craſsities, rectè igitur cauit exhibitionem illarum aquarum. Vtatur potius ijs quæ humectant ſua ſubſtantia. Poteſtis quidem exhibere etiam iſtas aquas, ſed cum tali diligentia, ne exiccetis. Et propterea modicè exhiberē eas, tum quantitate, tum tempore. Credo vtiliſsimum eſſe mittere ſanguinem, propter refrigerationem & contemperationem ipſius hepatis, quia humor iſte melancholicus, non multùm receſsit à ſanguine, & tali in caſu libenter mittit ſanguinem Galenus quarto de Tuenda valetudine, & in capite de melācholia: ſimiliter, lib. tertio de Locis affectis.

De Vertigine ex melancholia hypocondriaca in colloquio. Conſilium XXXV.

RECitauit Stephanellus caſum. C Nolilis vir in ætate iuuentutis trigintatrium annorum, quatuor ferè mēſibus conqueritur de malis diſpoſitionib. in partib. corporis principalib. & minus principalib. Eſt enim ſcabies ſeu infectio cutis per vniuerſū corpus cū vertigine, quæ primò contigit illi cū eſſet in tēplo, & frequēter illi, noctu præſertim, cōtingebat. Facta purgatione, nunc nō ita frequēter vexatur, & magis in die. Queritur de ſtipticitate alui, & qoòd cibus illi in ſtomacho videatur fluctare, ſicut pila io aqua. Non dormit bene, vt prius, & percipit grauitatem quandam in ſomno. Olim etiam ſiti affligebatur, nunc non ita, nec dolor capitis adeo contmous. Ante qoatuor annos omnino ſanus erat: ſed ſolebat babere purgationes naturales bis in die, ſanguis fluebat per oares & ſordes quoque per aures. Ille decem & ſeptem annorum vxorem duxit, & plures habuit filios, perpetuò ſcibit, quia cancellarius.

MONTANVS.

Illud de quo præcipuè queritur nobilis vir, videtur eſſe vertigo, quæ meritò timetur. Eſt enim accidens cerebri non contemnendum, propterea quòd minetur grauiora. De vertigine igitur loquemor, & ita omoia accidentia quæ patitur, & paſſus eſt, conſiderabimus ſimul. Vertiginem quam patitur, principiò noctu magis ſentire ſolitus fuit quàm die, ita vt cùm aggrederetur eum, totus contremiſceret. Cum vero magna vertigo noo ſit, niſi in ea omnia obiecta viſus videantur circumuerti, ac noctu nullum ſit obiectum, erit in hoc viro maxima, & quaſi ſpecies epilepſiæ, quæ fit quando vapores & flatus circa ventriculos circumooluuntur, & facioot ſoa reoolutione, vt exteriora videaotur circumagi. Habet hoc ſymptoma morborum aliquem, à quo pendet. Et quia cerebrū patitur, in cerebro erit morbos aliquis. Sed quis ſit, & quales habeat cauſas, inquirēdum. Quòd ad ſolutiooem continui, nulla hîc facta eſt. quò ad compoſitionem, credo quòd toto tempore, qoo adeſt morbus, ſit in compoſitione. Eſt enim morbus in via, quæ occupatur à materia flatuoſa, non quòd penitus viæ repletæ ſint, ſed accedunt ad obructionem, ita tamen vt materia agitari poſsit, & facere ſenſum vertiginis. Eſt etiam morbus in numero, quia ibi eſt aliqoid quod eſſe non debet. Atque ita in duplici modo vitium eſt in compoſitiooe. Quòd autem non ſit morbus in temperatura, apparet, quia ſi qualitas aliqua impreſſa foret, non recederet, ſed perduraret: & quod ſit à flatu, apparet inde etiam, quòd tam facilè deſinit, flatu ſcilicet ſuperius, vel inferius emiſſo, quòd nō fieret, ſi facta eſſet aliqua impreſsio. Quia igitur morbus depēdet à re obſtruente, à flatib. videlicet, qui ſunt vel calidi & humidi, aut calidi & ſicci, videndū qoalès ſint, & à quo mēbro generentor. Credo autē quòd ſint permiſti. & geoerati ex omnibus quatuor humoribus. Nunc videamos primò caput, an illud det aliquam occaſionem morbi, an verò ſano capite vapores tantùm ab inferioribus membris aſcendentes morbum excitent. Senſus interiores, imaginationem, memoriam, diſcurſum (quæ ſunt actiones propriæ cerebri in ipſo, & diſpoſitiones eius immediatæ, nec vnquam fallunt) omnes habet integros: actiones etiam prodeuntes à cerebro. Senſus exteriores, & motus eſt illæſus, vnde non poſſum dicere aliquam occaſionem morbi à cerebro pendere: cùm illud membrum ſanum dicatur, cuius actiones integræ. Hîc capot modò patitur, quandiu durat paroxyſmus, & à flatibus occupatur. Vnde igitur eſt? Habemus cauſas manifeſtas: conqueritur de ventriculo, quòd tardè concoquat, percipiat rugitus perpetuos. Ex operatione autem læſa cognoſcimus ventriculi intemperiem frigidam (fortè etiam humidam, ſed hoc nō ita pſpicuè ootū) quæ diminuit actiones, vt nō fiat vera concoctio, ideo partes vicioſæ à calore debili agitātur (ſicut etiā in mūdo exteriori fieri ſolet) & fiūt flatus. Ita habemos quòd ſit lęſio à ventriculo, & qualis ſit. Habemus & hepar

malè affectum, & iotẽperie calida præditum. Ideo antem hoc eſt, quia laborauit pruritu, & ſcabie, quam non habuit per cootagium aliquod extrinſecum, ſed ſponte. Eſt autem propter aduſtionem in ſanguine craſsiore ſeipſo, & magis feruẽte, vnde & ſalſedo ſequitur in materia humida, vt dicitor 2. & 3. Meteororum. Salſi autem humores, à natura expulſi ad cutim tendunt: & quia craſsiorea ſuot, non poſſunt diſſlari, ſed prurirũ tantùm excitant. Pruritus igitur indicat hepar calidius, qoàm conoeniat naturæ, licet naturaliter etiam calidius habeat, vt primo ſtatim intuitu apparet. Ex ratione autem victus, & alijs extrinſecis factum ſeipſo calidius, qnod quidẽ facilè fieri potuit. Nam in habentibus ſimbolum facilis eſt tranſitus. Et quòd hepar calidios generet plurimum humoris aduſti, aliud ſignum eſt, quòd nocto, cùm mouẽtur humores melancholici, timet pręter modum, ita, vt etiam tremat: qood quidem arguit abundantiam hnmoris melancholici, ad quem, ſieuti videmus, tota curatio illorũ medicorũ tẽdebat, & fortè plus videbãt iſti, qoàm nos in paruo hoc tẽpore. Ex his omnibus patet generari plurimũ pituitæ ratione ventriculi frigidioris, plurimũ etiam ſanguinis: quia hepar ſua propria diſpoſitione calidum, ſine multo exceſſu in paſsiuis, plurimum etiam bilioſi bumoris aduſti, propter hepar nunc ſupercalefactũ. Atque ita omniũ humorum copiam maiorẽ eſſe, quàm requirat natura, idq́ue ꝑpter intrinſeeas diſpoſitiones vẽtriculi, & hepatis. Ad quas deinde acceſſerunt cauſę extrinſecæ: aer primò: ꝑ totã enim hyemẽ in cubiculo ſubterraneo egit, & humido. In pluuijs eqoitauit, paſſus accidẽtia animi plorima. Multa vſus Venere, quæ potuit maxima cauſa eſſe ad debilitationẽ ventriculi. Aſsiduè ſcribit, quod ex ercitiũ oiones coctiones impedit, ex quib. omnibus paulatim fit impreſsio, quæ vltimo tandẽ conſpicitur, ſicut gutta cauat lapideio panlatim, & non vides qnantum vna gutta faciat. Ita in ratione victus mala panlatim fit impreſsio, & cùm deinde manifeſtus ſit morbus, vltimo delicto imputatur. Hîc poſt multa & longa delicta, mẽſe Martio primùm pruritus apparuit, tandem reoelatus morbos, vapores ſcilicet ad capot aſcendentes, & facientes vertiginẽ, quæ vbi ſemel cœpit, durat poſtea & per interualla certa redit, vbi ſcilicet aggregantur vapores, ſicut fit in alijs morbis, qui paroxyſmos babent. Ex his patet, quis ſit morbus, num eſſentialiter in capite, & à quibos pendeat cauſis. Ac ſortaſſe ſit feruor ille, quem Galenus vocat melancholiam bypocondriacam ex ſeotentia Dioclis, qoę eſt ebullitio hnmorũ io venis meſaraicis, ex qua plurimi flatus fiunt in corpore, & plurimi vapores craſsi & aduſti eleuantur ad capot, & ſaciunt non tantũ vertigioes, ſed etiam melancholiam. Et videtur, quòd medici myrachialem putatunt, ex ipſorum curatione. Hæc de tota ratione morbi, nunc ad prognoſticũm. Vbicuoque huiuſmodi flatus, dicit Galenus prolongantur, hæc eſt natura morbi, vt longus ſit. Sed ſi ſibi caueat, non eſt pericoloſus, ſi non caoeat, pe riculoſus maximè, quia ver-

D tigo, niſi occurratur, vel epilepſiam, vel apoplexiam, vel melancholiam prænunciat, ex ſe quidem nõ periculoſam, ſed vidẽdũ ne io grauiora cadat.

Omnino, ex quo morbus eſt io membris naturalibus indiget euacoatione & diuerſione. Hìc autem oportet nos diligentes eſſe. Si enim euacuabimus iſto modo, vt hactenns factum eſt, ad peiorem ſtatum ægrum deducemus. Membra affecta ſunt. Hepar calidum & ventriculus non benè concoquens, & aggregãs cruditates. Quód ſi medicinis ſoluentibus euacuabimus, illa primô calefacient bepar: omnes enim medicinæ trahentes, calidæ ſunt, & tractio non fit niſi motu & calore. Oportet etiam calorem eſſe, qui penetret, & aperiat, & ita plus calefiet, & exiccabitur hepar. Trahentur enim humores vitioſi ab ambitu totius corporis ad membra principaliter læſa, tanquam ad centrum, quod prohibet Auicenna. Adhæc, longo eorum vſu deperditur virtus ventriculi, & præparabitur ad fluxiooes deteſtabiles.

E Exterminarent enim calorẽ eius naturalẽ, quem adhoc habet, & eliderent virtutes eius, & mineras. Cauerẽ igitur ab electuario de diapbenicone, & alijs, quæ hacten⁹ exhibita ſunt. Ideu lando Excel. Veſt. cùm præpoſuerint rhabarb. & diacatholicon, in qno nibil ingrediatur tale. Et quidẽ perpetuò euacuandũ eſt hoc corpus, io quo duo efficiemus, euacuabimus materiã, & diuertemus à capite vapores. Et fortaſſe ſi adhnc porgaretur, ſicut ſolitus erat, oon laboraret. Sciunt enim veſtrę Excell. quantũ timẽt medici, cùm ſnpprimũtur aliqnæ euacuationes ſolitæ. Et ſi Galen. ait, qnòd abſciſſa manu, aut alia corporis parte, nutrimentũ eò perferri amplius nequeat, hominesq́ue ſubiecti ſunt fluxionibus & dyſenterijs, propter partẽ nútrimenti ſuperfluam: quanto maioribus morbis obnoxij erunt, in quibus excrementa retinentur, & euacuationes naturales ſiſtuntur? Laodarem ego in hoc caſu freqoentem vſum caſsiæ, ſyrup. roſat. ſolotioi recentis, pręſertim autem rhabarb. quocunque modo exhibiti, vel in pillulis,

F vel in infuſione, vel maſticatum: ſyrupum de cichorio Nicoli, cum rhabarbaro, qui pro epilepticis cõpoſitus eſt: multò igitur magis minori morbo proderit, & aluum quoque leniet, ſi accipiatur ℥ is. Diacatholicon etiam laudatur, qnia ingredientia omnia ſunt benedicta, dummodo bene paretur, propter rhabarbatum, quod ingreditur, hac æſtate dari poterit. Hyeme aliquando Hieram, & aloen ſimplicem exhiberem, vt continuò euacuetur & diuertatur, & omnia ſimul conſortabunt ventriculũ, diacatholicõ propter rhabar. & hiera atque aloe aſtringendo & exiccãdo: nam hiera facta eſt pro ſtomaco. In his igitur perſeuerarem, qnibus ſi curabitur, bene eſt, ſi non, deuenirem ad fortiora. Cauteria in cruribus maximè laudo: diuertunt vapores aſcendentes à membris naturalibus. Si morbus eſſentialiter eſſet in capite, meliora forent in brachijs, quia plus à capite euacuarent. Et noui quendam ab epilepſia ſolis canterijs curatũ, neque vlla alia re. Miſsio ſanguiois nunc dimitti poteſt io hoc corpore bi-

lioſo

lioſo, & io his caloribus. Vidi enim ante paucos dies, bilem furere io quadam magnifica domina poſt miſſoin ſanguinem. Euacuetur itaque nunc paulatim, & fiant cauteria, vt dictum eſt: quæ melius eſt fieri in æſtate, dum humores magis fluidi & colliquati ſunt. Hyeme non ita fluunt. Quòd autem ad remedia vlteriora, decoctum ligni magis laudarem, quàm aliquod genus balneorum, qoia thermæ caleſaciunt hepar, qnod non minus curandum eſt, quàm ipſe ſtomachus. Lignum etſi quuque calidum, & ſiccum eſt, tamen ita alterari poteſt, vt remotis qualitatib. primis, tantùm operentur ſecnndæ. Hanc enim ob cauſam componuntur medicinæ, vt inquit Auerreos 3. Colliget. Tolletur caliditas, ſi decoqnantor in aqua endiuiæ, adeo vt etiam febricitantibus exhiberi poſſit, & tamen remanebit virtus ſecunda, roborabit ventriculom, & exiccabit totum corpus. Credo tamen, quòd aqua thermarum quoque non eſſet inconueniés, ſi tempos pateretur, & tueretur hepar, & daretur cum debitis conditionibus. Nunc vero tempns non eſt idoneum, poterit tamen bibere, ſi videtur neceſſarium, ſub Septembrem. Interea duo fierent, haberet familiaria, & in quotidiano vſu aliqua, quæ continuò euacuarent, & diuerterent. Fierent cauteria in cruribus, ac teneret optimam rationem victus, quæ nota eſt. Quibus ſi liberabitur, vt ſperamus, bene eſt, ſin minus, erit de maioribus cogitandum, ac vel ligni decoctum, vel thermæ exhibendæ.

De vertigine & paralyſi diminuta, pro Doctore Veneto cauſidico. Conſilium XXXVI.

CAſus recitáte Friſimelica: Conqueritur excellẽtiſs. vir, quòd paſſus ſit, & adhuc ex parte patiatur vertigines, quæ ſi perdurabunt, apoplexiã facient. Ante aliquot annos diſceſsit ex patria ſua Foro Iulio, vbi verſatus eſt in legibus, petijt Venetias, vt ibi cauſas ageret. Ante vndecim mẽſes, cũ cænatus eſſet laute, cum ſocijs ad aliquot horas naui circũuectus, domũ redijt, & dormiuit: manè poſtea apparuit tumor, & dolor circa genu ſiniſtrum, quẽ medici ſuppurarũt. & vlcere facto curarunt. Cùm per triginta dies ita ſtetiſſet, poſtea iterum ſubeũdo magnos labores in cauſis dicendis, & per plures horas noctis circa vrbem vectus, deuenit ad aliquot defluxus ſalſos & amaros, poſt quos vlcera in ore apparuerunt. Medici multa exhibuerunt, raró tamen dederũt caputpurgia, imò ſemel loto capite peius habere viſus eſt. Venit tandem ad ingentes vertigines, durantes per quinque aut ſex horas, ita vt caſurus eſſet: & huiuſmodi vertigines frequẽtes ſunt, & cerebro redeunt. Superuenit tandẽ ſtupór, ſeu paralyſis in brachio, & pede dextro, quæ ſatis moleſta fuit. Catarrhus quoq; deſcẽdit ei in os, qui apparebat tanqoam glacies. Adhibita multa cura, & cùm ab agẽdis cauſis deſiſteret, tandem viſus eſt opera medicorum melius habere. Quærit modò, an denuò poſsit ſubire labores, & qua ratione? An verò quieſcendum, & quæ ratio

A victus ſit ei vſurpanda.

MONTANVS

Suppoſitis ſymptomatibus quibus iſte excellentiſs. doctor moleſtatur, quoniam fuerunt iam explicata, venio ad id quod principaliter iſte quærit à nobis: quærit enim curationẽ. Iſte eſt ſcopus & cauſa cur dednctus fuit ad nos. Volumus ergo curare excellentiſs. virum. quid agendum? Primò debemus cognoſcere cauſas ſuæ ægritudinis, quibns cognitis facilè remedia adminiſtrabuntur à nobis. Vt autem eæ cauſæ cognoſcãtur, debemus primò ſcire, quod cauſę morbũ faciẽtes, aut ſunt intrinſecæ, aut extrinſecæ, aut ambæ. Intrinſecæ dicuntur illæ, quę proueniunt à cauſa intrinſeca, vt à mala temperatura membrorum, aut ab eorũdem debilitate vnde ſecũtur effectus ad quos naturaliter ſunt inclinati, videlicet ægritudines. Extrinſecæ autem ſunt illæ ſex res nõ naturales, aer, cibus, & potus, qoæ in hoc corpore plurimum faciunt. Quin iũdicamus membra malè affecta per

B operationes deteriores. Hîc autem vidẽtur bene facere officiũ ſuum, niſi intrinſecæ cauſæ lædant, & c. Videamus à quibus cauſis depẽdeat morbus excellentiſs. doctoris. Diſcurrendo primò per intrinſecas, videnda eſt temperatura membrorum principalium, & primò hepatis. Video hominem ſatis carnoſum eſſe, & habentem corpus ferè quadratum, ac booum colorem, & vt ipſe refert, paſſus fuit fluxum hæmorrhoidum. Ex ijs iudico hepar ipſius eſſe temperatum: noo dico temperatum temperatura illa æquali, ſed accedit maximè ad illam temperaturam: verùm ſi declioat, declinat per calidum aliquo pacto. Declaratur quia video hominem habere colorem nigrum, ſimiliter pilos nigros, & reliqua quæ atteſtantur ſoper caliditate hepatis adurente & exiccante, verùm iſta diſcraſia per calidum oon eſt magna. Abundat ſanguine & ita vt etiam per hæmorrhoides fluat. Eſt igitur ſanguis calidior & multus, ita vt non ſolum ad nutrimentũ ſed expulſiunẽ etiã illam ſufficiat. Accedamus ad ventriculum, qui ne hodie

C quidem habet impedimentum: conficit enim alimenta & bene concoquit, nec audio eum pati aliquos dolores in ipſo, breuiter exercet rectiſsimè ſuas operationes. Et qoia ab operationibus cognoſcuntur potiſimæ diſcraſiæ membri, ideo teneo ventriculum eſſe bene diſpoſitũ, & rectè ſe habere. De corde. cor eſt ſpiritib. refertum potẽs valde, & calidum, cuius ſignum eſt quòd ipſe eſt firmus, ſtabilis in ſuis operationib. magnanimus, & alia habet quæ indicant cor eſſe calidũ, ac ſpiritibus refertũ. De cerebro credo, & re vera ita eſt, cerebrum ipſius eſſe optimè diſpoſitum, ſimiliter rectè ſuas oprrationes obire: nam audio ipſum habere memoriam tenaciſsimam, ſimiliter eſſe oratorem, & quod optimè diſcurrit, & orat in ſuis canſis agendis, & breuiter, iſte cerebrum habet ſatis temperatũ, atq; nullã diſcraſiã patitur. Audio autẽ ipſum habere debilitatẽ viſus, ita quòd quæ propè ſunt perſpicaciſsimè intuetur, à lõgè verò nõ ita rectè. Hoc nõ debet referri ad malã cerebri diſpoſitionẽ: nam ſtat cerebrũ optimè ſe habere, tamen oculos quãdoque eſſe affectos, aut rationẽ

organi aut ratione cõſuetudinis: quia & hoc con- D
tingit vt plurimum in hominibus ipſis literatis,
vt ipſe eſt: iſti enim quia ſtudendo tenent libros
prope oculos, taliter quòd ex continuo illo vſu
virtus ipſa oculorum, & natura ipſa ex tali cũſue-
tudine aſſueſcit in tali viſione prope: quare fit ex
tali conſuetudine, homines hos prope acutius in
tueri, quàm à longè, quia cùm à longè videre non
ſit oculus aſſuetus, tunc debilitantur ſpiritus, &
non poteſt longè intueri: & hoc, vt dixi, ſtudioſis,
ac literis dediti ſolet euenire. Poteſt etiam ratio-
ne, organi prouenire: nam ſunt aliqui habentes
oculos emiuentes, ſimiliter oculos valde nigros:
ex tali eminentia, & ex tali immoderata nigredi-
ne longè non poſſunt videre, poteſt etiam con-
tingere propter ſpiritus claros admodum & pau-
cos. Ad rem ergo. Tametſi excellentiſsimus do-
ctor habet quòd à longè videre non poteſt, prope
verò poteſt, non propter hoc debemus arguere
cerebrum eſſe affectum, cum optimè ſuas opera-
tiones exerceat: ſed vt dixi, poteſt prouenire E
iſta debilitas viſus in hoc excellẽti doctote à dua
bus illis cauſis, ſiue hoc proueniat à prima, ſiue à
ſecunda uon refert: boc vnum eſt, quòd non pro-
uenit à cerebro. Habetis hucuſque mẽbra omnia
principalia eſſe bene affecta. Et quia diximus in
principio, quòd morbus poteſt à duabus cauſis
prouenire, aut à cauſa intrinſeca, aut extrinſeca:
à cauſa intrinſeca credo morbum hunc in iſto ex
cellentiſsimo Doctore non prouenire: quoniam
(vt dixi) membra omnia intrinſeca principalia re
ctè ſe habent. Quòd ſi depẽdet à cauſa intrinſeca,
tantùm ab iſta prouenire, videlicet ab hepate,
quod cùm ſit calidius quàm oporteat, & conue-
niat ſuo temperamẽto, poteſt inflammare humo-
res, & ex ipſis eleuari fumi petentes caput, qui fa-
ciunt talia ſymptomata, videlicet vertiginem, pa-
ralyſim illam diminutam in brachio ſiniſtro, & in
pede ſiniſtro: ſimiliter abſceſſũ in facie, videlicet
in parte dextra faciei, ſimiliter iacturam illam gin
giuarum, & alia ſymptomata enarrata. Sed illa
cauſa ex ſe non poſſet hoc facere, niſi cauſæ ex- F
ſtrin ecæ adfuiſſent. Et quòd proueniant à cauſis
pot ſsimè extrinſecis iſta ſymptomata, videlicet
ab ipſis omnibus non naturalibus, declaratur pri-
mò ex aere. Nam audio iſtum excellentiſsimum
Doctorem dereliquiſſe ſuam patriam, vbi aer fri
gidus eſt & ſiccus, & montanus, & acceſsiſſe Ve-
netias, vbi aer eſt calidus & humidus & paluſtris.
Quantum potuerit iſta aeris mutatio, nullus igno
rat. Nam fuit principaliſsima cauſa iſta iũcta cum
reliquis cauſis extrinſecis caput offendendi: aer
enim immutat mirum io modum corpora noſtra,
cùm continuè attrahatur: & notũ eſt quid dixerit
Galenus de aere io 2. Artis paruæ, vbi vſus fuit
hoc vocabulo exterminare, quaſi innuerit altera-
tionem & damnum impreſſum in corporibus no
ſtris, & ita aer fuit cauſa ſymptomatum præſer-
tim nocturnus in quo eſt moratus aperto capi
te, & in cymba, fortè etiam cecinit, clamauit & bi
bit, fuitque ea cauſa tum potens vt ſtatim bora ſe-
cunda noctis cùm domum eſt reuerſus inciderit
in illum iogentem abſceſſum: item vertiginem &
paralyſim diminutam. Secundò cibus & potus.
Audio hunc excelleotiſsimum doctorem, quan-
do fuit cum ſocijs, vltra modum crapulatum eſſe,
& bibiſſe, ſimiliter comediſſe cibos diuerſæ ſub-
ſtantiæ. Ex iſta crapula ergo (re vera ita eſt appel-
landa) fuit facta putrefactio illorum ciborum, ex
quibus fumi eleuati, ac cerebrum petentes, potue
runt facere hoc apoſtema, & abceſſum, & reliqua
ſymptomata. In motu exceſſus audiuiſtis, ſum-
nus etiam & vigilia fuerunt in cauſa: quia audio
iſtum, cùm vigilandum eſt, dormire, cùm dormi-
endum vigilare: nam ipſe feſſus ex cauſis agitatis
quandoque noctu non poterat durmire. Ita hæc
permutatio vigiliarum & ſomni potuit etiam eſſe
cauſa. Similiter accidentia animi ipſa: fuit ſolici-
tus in illis cauſis peragendis: & quantas ipſi Iuriſ-
conſulti patiãtur ſolicitudines, & animi affectus,
nullus ignorat, & maximè Venetijs, vbi fiunt tot
motus, & tot labores in cauſis peragẽdis. Inanitio
autẽ & repletio fuit etiã potiſsima cauſa, eo quia
(vt ipſe dicit) ſunt multi dies quòd ipſe non egeſ-
ſit, imò vt ſolitus erat, nihil egerebat. Iſta reten-
tio facta an poſsit generare vapures malos, non
nos latet. Præterea permutauit conſuetudinem:
ipſe enim ſolebat comedere horis conſuetis, ta-
men non obſeruauit hoc: imò aliquando hora
prima noctis cœnabat, aliquãdo tardius, aliquan-
do citius. Et ita videtis, quomodo omnes cauſæ
exſtrinſecæ concurrunt ad hanc ægritudinem.
De cauſis intrinſecis ſola illa caliditas hepatis (vt
dixi) eſt. Habemus hucuſque cauſas. Quid eſt
agendũ? curãdus eſt morbus, quomodo curatur
morbus remouendo cauſas. quænã fuerunt cau-
ſæ? fuerunt omnes enarratæ: illæ ergo remouen-
dæ. Quid ergo agendum? ego maximè conſulo,
vt velit aerem ipſum permutare: nam ex permu-
tatione aeris refrigerabitur corpus, quia conſue-
tum aerem ſentiet. Iſta eſt potiſsima cura ad re-
mouendum morbum hunc, ſcilicet permutare
aerem. Deinde in cibo & potu debet ſe mode-
rare, ſumendo optima cibaria, ſimiliter in debito
tempore. Animi affectus omnino repellere, dor-
mire quando dormiendum, vigilare quando vi-
gilandum. De euacuatione: ego non auderem
fortiter euacuare, quia nunc ſumus in æſtate, iam
menſis Iunius tranſactus eſt. Ideo darem tan-
tùm lenitiua, caſsiam cum rhabarbaro, aut caſsi-
am tantùm, florem dico: iſta enim præſtarent,
quod intendimus, quia tenebimus corpus lubri-
cum, & hoc maximè debemus quærere. Nam, vt
retulit mihi ſua excellentia, quando acceſsi ad cu
biculum, conquerebatur de iſta aſtrictione, & di-
cebat ſe ex ipſa maximum detrimentum ſentire
ideo bonum eſt vti caſsia, vt corpus muodũ & lu-
bricum teneatur: & ſi nollet ita ſepe vti caſsia, po
terit mane aſſumere brodium, in quo ſit deco-
cta mercurialis, & beta, & aliquid paſſũlarum:
iſtud enim lubricat corpꝰ, & facit egerere valde,
vt dicit Galenus libro quinto de Tuenda ſanita-
te. Sanguinis miſsionem omnino iudico fore
conuenientiſsimam. Nam eius uatura, indicat
& indcauit, quòd indiget crebra ſanguinis miſ-
ſione, quoniam ipſe habet fluxum illum hæ-
mor-

morrhoidarum, & nondum eſt repreſſus, quod mihi maximè placet, ideo ſinerem ipſum defluere,& adiuuarem, ſi non defluat: eſt enim ſententia illa Hippocratis: Quocunqoe natura repit, eò ducere oportet: ſi natura demonſtrat locum conueniẽtem, quo ipſa facilè exoneratur: quare cùm volumus ſequi illam viam, non debemus deſiſtere, & ita prouocare hæmorrhoidas. Poſtea vellem vt fierent duo cauteria, & ſi non doo, ſaltem vnum in crure ſiniſtro, vbi habet paralyſim illam diminutam: neque impediret hoc cauteriom naturam, vt non faceret diuerſionem. Et ita habebimus diuerſiooem maximam, tum per cauterium, tum etiam per hæmorrhoidas: qua diuerſione, vt dixi, maximè indigemus, eô quia materia eſt in capite, & fuit cauſata ex illis cauſis dictis extrinſecis. Similiter cauſata fuit (& hoc dereliqui) ex clamore. Quantum poſsit vociferatio ad replendum caput vaporibus, vnuſquiſque manifeſtè videt: iſti enim declamatores, fiunt rubicundi & oculi etiam inflammantur. Et ita quia in cauſis actitandis ipſe multùm clamabat. Eſt enim iuuenis, agit annum 35. aot 26. ea propter facta eſt inflammatio: & ita diuerſio oeceſſaria eſt: quare caoteria ſummopere laudo. Et ita agerem hac æſtate, lubricando corpus cum omoibus dictis, aut cum zuccharo roſato receoti: dico recenti, quia recens maximè lubricat, non commiſcendo aliquid. Et ſi iſto zuccbaro poſſet lubricari, mihi maximè placeret, quia ex iſto haberemus tria, videlicet corroborationem capitis, ventriculi, & euacuatinem ſæcum: ſed ſi boc oon præſtet, curetur prædictis. Venieote autem Atumno, tune poterimus concoquere materiam, & euacuare cum pharmacia, & præſertim cũ illa eoofectione hamech: illa enim mouet aduſtos humores, & ipſos euacuat, & alijs pharmacis poterit vti ſecũdũ humores peccantes, quod cognoſcendũ illis medicis tunc curaotibus derelinquo. Deinde ego corroborarem caput cum caputpurgijs, & ea pararem ex rebus exiccantibus, & reſoluentibus. De materia iſta, quænam ſit materia faciens hunc morbum, an calida, an frigida, dicam duo verba. Illi excellentiſsimi Medici in boc fuerant diſcordes. Aliqui dicunt qoòd erat materia frigida, aliqui calida. Iſta eſt diſputatio de lana caprina, eò quia clarum eſt quòd ſit calida: patet, quia ſalſa eſt erodit gingiuas. Et ita dico, vt etiam dicebat excellentiſsimus doctor, quod materia eſt calida & frigida miſta ſcilicet: & ita ſi duæ illæ opiniones io voum redigantur, fiet vna opinio. Et vtranque opiniooem ſaluabimos. Dicam duo verba de prognoſtico. Morbus iſte curabilis eſt, noo tameo eſt contennendus: quia ſi contemnatur, augebitur continoè: quare fiet appoplexia, aut epilepſia, aut paralypſis in toto corpore perfecta, ideo non ſunt dandæ induciç. Hæc pauca volui breuiter dicere, quæ per excellentiam veſtram erunt iudicanda.

A

De Vertigine & epilepſia Conſilium XXXVII.

PRimò, Luoa creſcente exhibuit caſsiam, poſtea detraxit ſanguioẽ ad ℥ 10. ex vena communi dextri brachij. Deinde dedit ſeq. ſyrupom.

℞. Syrupi de cichorio Nicoli cum rhabarbaro ℥ j. Syrupi de betooica
Mellis roſati ana ℥ s.
Decocti ſequeotis ℥ iiij.

℞. Pœoniæ G.l.
Radicum Pæoniæ N iiij.
Betonicæ M j. Garyophyllorum
Roſarum rubearum
Sand. citrinorum & rub. ana ℈ iiij.

Inuoluaotur iſta aromata contuſa groſſo modo in panno lineo, & decoquâtur ſimul cum Pæonia & betonica ſecundùm artem, in duabus lib. aquæ, ad conſumptiooem tertiæ partis: Deinde
B colentur & exprimantur. Finitis his ſyrupis, vtatur hac medicina.

℞. Confectionis hamech ʒ iiij.
Trochiſ. Alahandal G. x.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ ij.

Miſce, fiat potio detur in aurora cum coſtodia.

Pro purgatione pecoliari ter In menſe ſumat vna hora ante cœnam pillulas è ſequenti paſta.

℞. Rhabarbari electi ʒ ij. Garyophyll.
Cinnamoni ana ℈ ij. Aloes ʒ iiij.
Agarici electi ʒ iij. Seio. Pæoniç ʒ j.s.

Miſce, cum melle roſato fiat magdaleõ, de quo ſumat ʒ j. ſingulis vicibus. Accipiat etiá interdũ vna hora ante cibum myrobalanom chebulum vnum conditum. Item ioterdum manè, ter in ſeptimana, tribus horis ante cibum, vtatur infraſcripto electuario:

℞. Scyllæ aſlatæ, & præparatæ ſecondum artem ℥ ij.
Semiois pæoniç pulueri zati ℥ j.
Mellis optimi, colati, & deſpum. lib. j.

C Miſce & fiat electuarium ad vſuio. Item collo ſuſpendat radicem veræ peooniæ maſculæ.

De dolore capitis & Vertigine ex Vẽtriculi debilitate, colloquente D. Franchanziano cum D. Montano anno 49. May 26. Conſilium XXXVIII.

IVnenis hic cùm ageret ſeptimom ſuæ ætatis annũ incidit in exulceratiooẽ cruris ſiniſtri: puſtulá ſcalpebat, quã ſecuta eſt exulceratio totios cruris: Erat autẽ puſtula illa oigra, & exulceratio perdurauit duob. annis, & fuit remota appoſitione cinerũ calidorũ. Nono itaq; anno fuit ſanatus. Nunc eũ à doob. annis nõ moleſtetur ab his interea habuit debilẽ vẽtriculũ & patitur inappetentiã, ac cùm tardat prandiũ incidit in vertiginẽ & dolorẽ capitis: nec imaginari poteſt nec ,ptrahere ſermonẽ de aliquo, quia ſtatim omniũ oblioiſcitur. Dẽ

his cõſilium petit. Conqnæritur autẽ maximè de imbecillitate ventriculi, de inappetẽtia, & quòd cùm tardat prandium dolorem capitis patiatur, & memoria deſtituitur. Præſuppono temperaturam, quòd ſit tẽparaturæ frigidæ & ſiccę, & probatur ex habitu totius eſt. tenuis, emaciatus, caret pilis, muſculi exiles: Tũ à mẽbris principalib. cor eſt frigidum, pulſus tardi. rari: eſt timidus: Iecur ſiccũ, calidum, quæ caliditas non viocit frigiditatem cordis. Quòd ſicci iecoris, nam venæ anguſtę quòd calidi, laborauit enim febribus bilioſis, & illæ puſtulæ indicabant humorem aduſtum. Cerebrum videtur temperatum, ſed quia rubet, abundat forſan caliditate, ſed eſt temperatum in ſiccitate, eſt moderati ſomni: Ventriculus ſemper frigidus, inde non facit ſuum officium. Agit nunc 25. annum. Conſuetudo eius fuit medicamenta capere, & ioordinatè ſe geſsit, tum in victu, tum in ſtudio, & præſertim hyeme ſedendo nudis pedibus aliquot horis in frigore. Adiunxit otium, vt nuoquam ſe exerceret, ſed & venere inordinatè vſus eſt. Inquirenda ſymptomata & cauſæ à quibus indicationes curatiuæ ſumẽtur. Tria patitur circa veotriculum, primum eſt imbecillitas, caoſa huius eſt intemperies: Nam non benè & non citò concoquit, ergo eſt intemperies frigida, ſecundò inappetentiam, quoniam frigiditas cauſa inappetentię. hic noo poteſt eſſe intemperies frigida ſimplex, ſed cum materia: nam materia quæ antè fuit euacuata per crus, recurrit ad ventriculum, & præcipuè pituita, atque inde inappeteotia eſt. Tertiò cùm non citò capit prandium, deuenit ad vertiginem capitis, & hoc quoqoe eſt ſymptoma ventriculi: nam vertigo illa fit per conſenſum ſcilicet euaporationẽ ex ventriculo. Attrahit ventriculus ab hepate humores aduſtos & peruenientes ad os veotriculi euaporant ad caput. Inde Auiceona: Famem tolerare, eſt replere caput malis humoribus. Patitur dolorem in capite in anteriori parte, & eſt is dolor à vẽtriculo. Diminutas operationes animales eſſe conſtat, quia cũ nõ poteſt imaginari, loqui, cauſa eſt intemperies aliqoa frigida illarum partium. Quęritur à qua cauſa hęc imtemperies? an ex paucitate ſpirituum? Credo quòd in eo ſit paocitas ſanguinis: nam in ventriculo mala fit concoctio, inde in hepate aduritur, cor autem frigidum vode paucitas ſpiritus vitalis, hinc etiam ſpiritus animalis paucus. Item ratione intemperiei ſpirituũ, nam generat ſanguinem frigidum, ex quo ſpiritus frigidus. Eſt igitur intemperies ventriculi frigida cum materia: nam humores aduſti ibi ſunt & pituita, ſecundò intemperies frigida cerebri, tum à paucitate ſpirituum tum ab intemperie eorum. Iam indicationes curatiuæ ab his ſumuntur, videlicet, euacuatio & alteratio. Euacuanda igitur materia, & alterandus ventriculos per contrariom. Primò totum alterãdum, & poſtea ventriculus calfacieodus. Alteratione illa augebimus ſpiritus, quia augetis eos cũ conſulitis vẽtriculo vt concoquat, & hepati vt caliditatẽ remittat. Opus igitur eſt calfacere ventriculum, & hepar infrigidare. Capiti nihil faciẽdum eſt, euacuareio totum, & ſi iecur calidum, tamen

D non tentarem ſectionem venę, oe ſequeretur paucitas ſpiritus. Lenirem ventrem caſsia, hiera: nam lotium rufum, crudum & teoue, & excrementa multa heri vidimus: concoque, altera ſyrupo de fumaria, melle roſato, addendo decoctum cichorei & aliorum. Euacua rhabarbaro & confectione Hamech: repete euacuationes pro neceſsitate: poſtea altera ventriculum, iuncto oleo nardioo, maſtichino, de mentha & cum aromatib. Aliquando da zuecharũ roſatũ cum ſpecieb. aromatici roſati. Exterios tamẽ melius applicare neceſſaria pro alteratione. Ne capiat nunc aquas thermarum, niſi in Septembri. Cùm capiet autem aqoas thermarum, hepar inungatur, roboretur vnguẽto ſandalino cum fomẽtatione aquarum frigidarum. Pro infrigidatione Iecoris facta euacuatione inunge Iecur oleo ſandalino & aquis frigidis aleiobicatis. item cum aromatibus frigidis altera.

MONTANVS

Supponammus omnia ſymptomata de quibua
E conqueritur nunc: nam præterita quibus modò non eſt ſubiectus dimittamus, niſi quantum conferent ad caoſam pręſentium ſymptomatum. Tardè concoquit, non appetit, dolet ei caput circa frontem, & cùm diu abſtinet à cibo, patitur vertiginem. Item non exequitur operationes animæ intrinſecas, nõ diſcurrit, non imaginatur bene. De his petit auxiliom. Cauſæ horum ſymptomatum ſunt ægritudioes, quæ tollendæ ſunt, & deinde ſymptomata tollentur. Ego noto multam humiditatem in hoc iuuene, quòd eſt carnis mollis & tractabilis ac delicatiſsimæ. Video calorem deinde qoendam circa cutem, primò pilos molles & in capite & barba color albus, tũ habet ſanguinem & colorem viuidum. Arguunt hæc habitum totius corporis eſſe rarum: nam nos non tãtùm qualitates in corpore debemus quærere, ſed & ſubſtantiam, ſi ſiot laxę, raræ texturæ, dẽſę & c. Igitur, non minus debemus conſiderare ſubſtantiam ac qualitates. Eſt igitur is raræ texturæ, & generatus ex ſanguine & ſemine ſubtiliore: oam ex
F hoc ſunt corpora ſubtilia, & fiunt mollia, laxa. Quãtum attinet ad qualitates, non oportet quòd ſint calidiora vel frigidiora: nam teſte Galeno ſubtilis ſubſtantia non arguit caliditatem vel frigiditatem. Inde Ariſtoteles 2. de Part. animaliũ dicit, quòd ſubtilis ſanguis facit ingenioſos, & magis qoãdo cum ſobtilitate ſanguinis ſit caliditas. Sũt audaces & ingenij optimi ſi com ſubtilitate frigiditas & ecõuerſo. Eſt is optiious iuuenis & ſolers vtrum cum hac ſubtilitate ſanguinis ſit frigiditas vel caliditas? Non poſſum deprehendere dominium alicuius qualitatis actiuę, non video frigiditatem dominari: nam ſi dicerem frigidum cor, tũ ſpiritus eſſent frigidi, tum in cerebro ſi eſſet frigidum congelarentur. Non video caliditatem, igitur in actiuis ſe habet temperatè. Cor nec excedit in caliditate nec in frigiditate: ſi compares colerico frigidum erit, ſi melancholico calidum. Habet operationes optimas, nec valde timid9 eſt, ſic eſt in ſubſtantia totius valde reſolubilis, & hoc propter ſubtilitatem ſanguinis. Eſt enim babitus ſubtilis, per quẽ facilè ſanguis & ſpiritus reſoluitur.

ne con-

Ideo iſtud corpus eſt facilè reſolubile, tum ratione conſtitutionis corporis humorum & ſpirituum. Omnia mala eius oriuntur à ſubtilitate ſanguinis & ſpiritus: nam facilè hæc corpora rara alterâtur ab omnibus cauſis tam extrinſecis quàm intrinſecis. Is iuuenis à teoeris fuit deditus ſtudijs dum vacaret literis, & reſolueret ſpiritus, & comederet cibos quoſuis: cùm parùm exerceret corpus, animum autem valde, faclè ſpiritus acceſi, & facilè bumores aduſti. Nam vbi non eſt nec frigiditas nec caliditas, ſpiritus fatilè alterantur, & corpus in alteram diſpoſitionem, contrariam videlicet venit, & facta puſtula & c. Poſtea magis in graudiori ætate ſtuduit, ac præ ardore ſtudiorum non prandebat. Quantum autem corpora reſoloantur, quando laborant & ieiunant, eſt notum. Scitis quod dicat Hippocrates de ijs qui aſſueri praudium capere & negligunt, inde rugitus patiuntur. Hinc peior eſt repletio poſt inanitionem, quàm inanitio poſt repletiooem, ex quo auctæ truditates. Nam ventriculus non bene concoqoebat, nec ordinem ſeruabat in cœna, & ita ventriculus deperditus & croditates cumulatæ ſunt. Ex his omnibus cùm corpus tam laxum ſit, duò ſuerunt conſecuta: Primò quòd corpus hoc priuatè fuit infrigidatum, quia in membrorũ ſubſtâtia ſubſtautificè nou eſt talis frigiditas, ſed quòd propter paucitatem ſpirituum & tenuitatem ſanguinis à quauis cauſa leuiſsima poſsit induci. Secundò item acceſsit extraneum frigus ex aſsiduirate diſcendi: Vnde perpeſſus iſta omnia ventriculus, non ſine cauſa ad hæc mala deuenit. Primò quod tardè concoquit, & hoc ei uaturale eſt: nam eſt ſubtilis texturæ, & hi ſacilè malè concoquunt. Acceſsit materia pituitoſa, frigida, per quem affluxum eius infrigidatur ventriculus. Et viùs eſt auxilio medicorum io cruditatibus, qui euàcuauerunt eum, & dederunt ei calorifica, & quæ calefaciunt, exiccant. Talia autem corpora rara cum periculo calefiunt: nam & boni exiccantur humores, à qoibus ſuſtentabatur corpus. Redditus igitur ventriculus imbecillis ab intemperie frigida, tarditas concoctionis & inappetentia conſequitur propter duo: primò quia membra eius non attrahunt, vt oportet, à qua attractione fit ſames naturalis, licet eius ſiut quinque cauſæ, quas ordine Galen. 4. de Cauſis ſymptomat. ponit. Secùdò propter humores crudos, quia frigidus & humidus humor relaxat ventriculum, & non fit appetentia: nam hæc appeteutia fit à frigida materia ſicca, quæ corrugat ventriculum. Patitur dolorem capitis propter aſcenſum vaporum à ventriculo & à venis: nam vbi mala concoctio ventriculi, reliquæ etiam malæ ſunt coctiones. Patitur item vertiginem, qoando famem patitur: nam cùm habeat ſpiritus ſubtiles, & qui facilè reſoluuntur, in horum locom ſuccedũt vapores, & excitant vertiginem propter eſndè cauſam. Noo diſcurrit & imaginatio læditur: quia ſpiritos ſubtiles facilè reſoluuntur. Iam ego dicerem, quòd caueret à medicamentis omnibus: Nam medicamẽtum quod in alio leue videtur, in hoc erit graue. Eſt enim corpus minimè accomodatum me-

A dicamentis. Igitur vtatur leuiter alterantibus, & in ſex rebus non naturalibus bonum ſeruet ordinem. Leniter ſe exerceat: item recreet animum: cibus bonus ſit: vinum generans ſpiritum & ſauguinem bonum. Etſi corpus vult eſſe ſanum, abſtineat à venere, qoia eius corpus non eſt ad venerem aptum. Inanitio & alia ſint moderata. Vtatur dolcis aquæ baloeis, & moretur in eis: quia etiam excrementa ex muſculis & venis facilè euacuabuutur. Pro confirmatiooe ventriculi & euacuatione humoris crudi ſiue exiccatione, vtatur terebinthina cypria. Primò abſterget vẽtriculum obſtructiones aperiet, non ſaciet calefactionem alterantem. Quantum ad purgantia ſoloẽtia, non conſulo capere pillulas, vel hamech, in quibus eſt ſcamoneum, rhabarbarum, colocynthis: nam hęc nocuiſſe eſt expertos. Nec ab alijs fuit adiutus. A thermis abſtineat: non enim ſunt pro iſto corpore. Quia immoderatè calefaciunt & exiccant. Pro euacuatione iterum dico, non recedat à therebin-
B thina Cypria, & nõ tranſgrediatur rhabarbarum. His poterit curari.

Pro puero Hebræo epileptico cum ſomni profunditate & febre recitante Doctore caſum.

Conſilium XXXIX.

EST puer trium annorum, eoque caſus difficilior: non enim medicinas ita ſumere, vt ſenior poteſt. Hic puer eſt temperaturæ calidæ & humidę in iſta ętate, qui indulſit gulæ ingeſsitque cibos plurimos, ita vt deueoerit ad hos morbos. Bis ad nuptias eſt delatus, vbi cibaria dulcia & pinguia ei exhibuerunt. Hinc conſequtus eſt paroxyſinus epilepticus, è quo euaſit nihilominus tamen manſit repletio & obſtructio. Sunt tres dies ex quo me vocarunt. Febris adeſſe videbatur tertiaua. Leniui ventrem cum clyſteri ſine oleo: Cum enim beneficium alui non
C habuit, ſeqoenti die exhibui hieram, quæ eduxit aliquid, non tamen copioſè: Quare rurſus addidi clyſtere, quod reliquũ eduxit: poſtea dedi cichoreum ad interficiendos vermeis, qui ex pituita generantur: deinde deueni ad alia clyſteria, & habui rationem epilepſiæ, & aucti ſunt vermes, ſic deoenit ad maximum ſomnum. Exhibuimus agaricum cum oxymelite, ſuperuenit rigor durans per duas horas. Oleo abſinthio volui roborare ventriculum & interficere vermes. Videmus nunc ſtrepitum dentium, & plurimum dormit: ita vt vix excitari poſsit. Arbitror hæc ſymptomara inde venire, quia caput & ventriculus eſt læſus. Vapores in ventriculis cerebri congeſti meatus cerebri obſtruunt. Hinc ſomnus & paroxyſmi epileptici, idque per conſenſum ventriculi. Videmus enim illum propenſum eſſe ad vomitum, & abhorrere cibum. Plurima etiam vitioſa materia per totum corpus congeſta caput petit: Ex varijs cibis crudiras, atque hinc plurima pituita, quæ eſt materia generationis vermium. Ex bde enim non generantur vermes: quia nimium

amara & calida, nec ex ſanguine, is enim à natura
coſtoditur: nec enam à melancholia, quæ tetre-
ſtris & amara eſt: ſed ex dulci pituita, quæ putreſ-
cés poſtmodò tales vermes generat. Arbitror hos
vermes in inteſtiois genitos, etiam ventriculū pe
tere, & mouētes materiā eam aſcendere faciunt, &
hinc talis ſomous. Prognoſticatio fiet, vbi habue-
ro curationes indicatiuas, quas vbi aſſequi potue
ro, euadet: ſin minus morietur. Vermes interfecti
& non educti faciunt vehemētiſsima ſymptoma-
ta. Hi igitur educēdi, & caput roborandū, ne om-
nino fiat epilepſia. Non feret medicamina fortia
puer. Quare caſus eò eſt difficilior & periculoſi-
or. Exhibuimus heri agaricum vt educeret: inter-
ficiemus aliquam multitudinem abſinthio, ſcor-
dio & amaris. Compoſitio mitridatica eſſet opti-
ma, ſed Galenus in libro de Therica ad Piſonem
metuit iſta pharmaca vehemētiora in tenero cor-
pore. Vtemur tamen ea in pauca quantitate. Item
decoctionem lupinorum & cornu cerui vſti. Ad-
hibeamus clyſtere cū melle & iure pulli. Exhibea
mus ſyrupū oxymel: cū cichoreo. Cibabimns pue
rum (noo enim feret inediam) nutrientibus & at
tenuantibus cichorea, boraginem acetoſam in iu
re decoquemus.

MONTANVS.

Ex quo caſus diligētiſsimè diſcuſſus tum quo
ad eſſentiam, tum quo ad curationé, breuior eſſe
decreui. Tantùm proponam ſymptomata, prop-
ter quæ ſomus vocati, ipſurumq; cauſas quæram,
hinc curationem oſtendam. Sunt antem ſympto-
mata, ſomnus profundus extēſiuè: tota enim die
ac nocte dormit: ſed tamen facilè excitatur ſi vo-
cetur. Patitur præterea aliud ſymptoma deterius,
epilepſiā videlicet, qua priori nocte affectus fuiſſe
videtur. Tertiò adeſt febris, quæ magis eſt ægritu
do, quàm ſymptoma: heri enim eum corripuit
cum tremore. Hæc tria ſunt coofideranda, licet
tantùm propter ſomnum vocati ſimus: aſsiſten-
tes enim ea quæ magis apparēt, conſiderant. Tam
epilepſia quàm profundus ſomnus ſunt affectio-
nes cerebri, quod eſt principiū ſenſus & motus,
eoq; læſo, omnis ſenſus & motus læditur. Licet
ferè ab iiſdem cauſis proueniant epilepſia & ſom-
nus profundus, tamē ſunt diuerſa propter varias
cerebri partes. Epilepſia enim eſt magis propter
obſtructionem ventriculorum cerebri, à materia
craſſa, quàm à qualitate ſine materia. Somni cau-
ſæ ſunt materiæ humectantes & reddentes ſpiri-
tus craſsiores & frigidiores, vt ſint inepti ad mo-
tum & ſenſum: maiores tamen ſunt in epilepſia.
Hæc duo in cerebro fiūt. Videndum nunc an ſit
primogenius affectus in cerebro, an ſit propter
conſenſum, & ſecundum hoc diuerſa cura inſti-
tuetur. Galen. ſecundo de Fac. naturalibus, Mem
brum conſentit, qoia in eo eſt cauſa conſentiendi
vel quia tanta eſt via replētis, vt reſiſtens nihil poſ
ſit, vel qnia repellitur ad id materia tanquam ad
debilius. Hic vtrunque videtur. Pueri enim
humidiſsimum cerebrum habent, humiditas la-
xat membra, eaque oportuna facit ad recipienda
excrementa. Puer tum ratione ętatis, tum natura
humidiſsimum habet cerebrum. Quare hoc mem
brum in hoc puero habet occaſionem cur recipi-
D at excrementum, & pueri ſuapte natura, quia hu-
midum habent cerebrum, facilè in profundum
ſomnom & epilepſiam (quamuis nouerca potius
ſit quàm mater puerorum) incidunt. Sed tamen
hic etiam maximus conſenſus eſt à ventriculo,
quia humidior ratione ætatis & temperaturę eſt,
Galenos lib. 9. Ther. Plurimis igitur excremen-
tis redūdat: & in huiuſmodi tēperaturis ſemper
eſt ſudor fœtdius. Habet etiā hepar humidū & ca-
lidum. Præter has cauſas intrinſecas, plurimas e-
tiam extrinſecas adhibuit cauſas, edēdo. Nec etiā
Hebręi ita ſe exercent, vt noſtri, ſed in domib. con
tioētur. Non itaq; mirū omnib. cauſis cōcurrētib.
& tempore hyemis, vbi pori obſtruuntur, & con-
gregatur pituita, quæ generata in ventriculo, &
toto ambitu venarum, & poſtmodo inueniēs ca-
put imbecille, efficit hæc ſymptomata, quę hic vi-
demus: ſtridor dentiū, pruritus circa nares, anhe-
litus fœtidus, & exeuntes vermes indicāt genera
tionem vermiū, colorq; eius in facie mutatur. His
E ſymptomatibus caoſam præbent vermes, & ſæpe
vermes ſoli cauſam præbēt epilepſiæ. Sicut enim
in magno mundo in loco humidiori cum calore
diminuto generantur vermes, ita circa inteſtina
redundant vermes ob tales qualitates. Quare ma
ximè apta ſunt, vt in ijs generentur vermes. Et in
cerebro omnibusque locis vbi generari putredo
poteſt, vermes generari poſſnnt: & memini me ex
auribus cuidam vermes ſumpſiſſe. In hoc ſunt in
inteſtinis, quia exhibito agarico, nō euomuit ver-
mes, ſed egeſsit vermes. Putredo antem à vermi-
bus generat epilepſiā, & multos videbis pueros
mori, non quidem ob vermes, ſed ob vaporem pu
tredinis, ex qua generantur vermes, aſcendentes
ad cerebrū vel cor: & in peſte fit ſubita mors ob
patredinem nimiam. Adeſt etiam febris, quæ non
ſequitur naturam horum humorum, qui generati
ſunt in ambitu venarum in hoc puero: ſed ab illis
obſtructi ſunt meatus, & prohibita euentatio, vn-
de putredo in materia, quæ habet admiſtam bi-
lem ob caliditatem hepatis. Febris itaque pendet
F ab humoribus putrefactis iiſdem, à quib. ſomnus.

De prognoſtico: In pueris ob calorem innatū
finnt plurimę mutationes, quandoque ſubitò vin
cunt morbos, quandoque ſuffocatur calor ob ni-
miam humiditatē. Vnica intentio hic erit, exicca
re, & ſic prohibebimus putredinē. Exiccabimus
autem cum amaris, quia ea præterqoam quod ex
pellāt, aperiūt: & miſcebimus amaris ea quę habēt
vim expulſiuam. Dedimus itaque agaricum, tum
ob multitudinem cauſæ, reſtant reliqua. In hoc
itaque inſiſtemus, quæ recta ſint inſtituta, demus
amara & ſicca. Si accipit ius, decoquantur in iure
pulli: & ſemen acetoſæ, citri, aniſi maximè interfi
ciunt vermes, & aperiunt obſtructiones & inci-
dunt humores: poſtea iuberē accipere puluerem
ex ſcordio, cornu cerui combuſto ſem. caulis & a-
cetoſæ cum margaritis æquali pondere. Darem
alternis diebus veſperi portiunculā aloes, aut om
ni veſpere, ſi puer poſsit. Vtēdum etiam diuerſio
ne. Darem itaque clyſterem cum zuccharo in plu
rima copia & lacte recentiſsimo: & quāto magis
hoc retinetur, tantò plus deſcendunt vermes. Iu-
uarem etiam cor. Scordium reſiſtit venenis: hoc

acciperem & theriacam eum mitridatio, ſpecies cordiales, aquam roſaceam, acetum, & facerem linimentum ſuprà regioneio cordis. & non tantùm ſcordiũ valet contra venenum, ſed valde cor cou fòrtat puluis ſcordij. Circa os ventriculi ponerẽ myrrham & aloẽ cum modico croco, ſem. aniſi & theriaca, ac illinirem os ventriculi. Circa caput nõ tantùm oxirhodinon ſimplex appooerẽ, ſed acetum adderem, in quo maiorana, ſcordiũ ſem. aniſi, ammi cõtundantur: vbi egemus repercuſsiuis: vbi ſi ſit ſomnus profundus, accipias mediam partem olei roſati, & vuam partem aceti: ſi metus phreoeſis, tum coutrarium fiet.

Pro puella epileptica Conſilium XL.

R. Floris caſsiæ ℥j.
Specierum hieræ ſimp ʒ ij.
Cum ſaccharo fiat bolus, poſtea vtatur ſyrupo ſepties.

R. Oxymellis ſcyt-llici
Syrupus de betonica ana ℥j
Aqoæ pæoniæ ʒ iij.

Deinde ſumat medicinam ex cõfectionis hamech ʒ 4. Syrupi roſati ſolutiui ℥ 4 cum aqua pæoniæ. Poſtea, quãdo vult in ſeptimana, tribus horis ante prandium accipiat ℥ s. & de electuario ſequenti.

R. Mithridati optimi ℥ s.
Sacchari roſati ℥ iij.
Seminis peoniæ ℥ j.
Limaturæ cranij humani ʒ vj.
Syrup. de cortice citri q. s.

Miſce. Item in ſeptimana, loco ſyrup. mediam ſcutellam bibat brodij pulli, cum ʒ ij. infraſcripti pulueris.

R. Limaturæ cranij humani
Seminis pæoniæ ana ʒ i. s.

Fiat puluis, & miſce. Si non velit vti electuario ſupraſcripto, ſumat eius loeo mediam vnciam mellis ſcyllitici. Laudarem & fontanellas factas in lnco conſueto. ſi velit, caput lauet io ſeptimana ſemel, inijciat in lixiuium radicem pęonię, maioranam, ſtœchados, folia roſarum rubearum, folia lauri, cum vna drachma boni agarici, ſiccet pãnis mediocriter calidis, & cuſtodiat ſe ab aere.

Pro generoſo Barone à Stolheim Germano, epileptico datum x. Iunij 1546. Conſiliũ XLI.

EX ſtructura capitis Illuſtriſsimi domini, atque ex multis excrementis, nemo non poteſt iudicare cerebrũ illud humidiſsimũ eſſe, plurimaq; redundare pituita: quod facilè etiã indicant omnes operationcs animales, atq; alia ſigna omnia: vbi poſtea acceſſerit peſsima viuendi ratio, non abſqoe ratione conſecuta fuerunt plurima accidentia, & præcipuè epilepſia, quæ propriè cõſequitur talem temperaturã cerebri: Cùm ergo tum naturalis corporis habitus, tum mala viuendi ratio ad morbum tum generandum, tum alendum conſpicerent, meminerit, ſi modò illuſtris ſua dominatio ſuæ valetudinis curam habue

D rit, omni conatu vtrunque emendare, malam ſcilicet viuendi rationem, malamq́ue cerebri temperaturam. Quæ quidem præſtare non poterit pauco quodam tempore, abſtinens etiam ab his, quibus nocomẽto affici poſsit. Ideo perpetoò incẽda eſt illis talis viuendi ratio, quæ ſimul & poſſit morbom, & naturalem corporis conſtitutionẽ in contrarium vertere. Primùm igitur ſtudebit, vt deligat aerẽ in quo degat, quàm maximè ſiccum. Calidior etiam eligendus eſſet, ſi regio eius pateretur: ſed illum ſaltem eligat, qui quàm minimè frigidus iudicetur. Humiditas autem aeris quàm maximè cauenda eſt. Valles igitur concauas, paludoſaq; loca, & quę à ventis minimè difflari poſſint, euitet: non tamen propterea ventis caput eſt exponendum, Auſtro præcipuè, & Boreæ: alter namque excrementitio humore caput replet, alter intenſo frigore conſtipat, cõprimit, concoctionesq́oe omnes impedit, vnde obſtructiones oriuntur. Serenas igitur tẽperatasq; regiones quàm

E maximè expetat, vbi neque montium aſperitas, neque vallium depreſſa inæqualitas, neque paludes, aut ſtagna, aut vaſtitates, aut ſyluæ intercedant: ſed eligat amplas plaoities libero ſole, & ab omni euaporatione qnàm maximè immunes. Nõcturnum etiam aerẽ effugiat, neq; loca inhabitet terrena, neque feneſtris apertis dormiat, etiam ſi feruor æſtatis accedat. Vbi frigus vel venti regionem occupauerint, quod euitari noo poſsit, tunc caput congruis operimentis eſt tegendum, aureſq́ue & ceruix, & totus thorax ab omni frigoris iniuria præcipuè defendi debent. Nec minus ſtudebit, pedum ne frigiditatem patiatur: pedum enim frigiditas cerebro ob rectitudinẽ nõ mediocriter cõſentit. Vbi ergo corpus ita optimè munitũ fuerit vt poſsit & homiditati aeris, & frigiditati & omnib. importunis ventis reſiſtere, tũc curabit ne accidẽtib. animi moleſtis aliquo modo affligtaretur cerebrũ enim ex illis quàm maximo afficitur nocumento. Iram igitur triſtitiasq; omoes tanquam peſtes effugiat, & quietem animi quærat, iucũdè

F vioat, cum amicis lætetur, vnde etiam cauebit à ſoliſitudine. Recedat ab eo prorſus diuturnus ſomnus, præcipuè meridianus & matutinus: meridianus enim generat, matutinus retinet capitis omnia excremẽta. Surgat igitur in dilicolo, & intra cubiculum ſuum ſe continens, deambulando, & corpus congruis motibus exercendo, caput etiã pectendo, quærat omnia capitis excremneta tum per palatum expuendo, tum per nares, tum per aures etiam excernere. Quæ vbi peregit, tunc ad exercitium eorporis ſe conſerat, quod quidem ſuaue molleq́ue eſſe debet, & in quo præcipuè caput nõ agitetur, ſed cura potius & inſeriores partes moueantur acrius: in aere tamen hoc erit faciendo temperato. Qoòd ſi regio, vel aeris conſtitutio, aut anni tempus prohibeat, intra proprios lares, atque intra cubiculum etiam ſe exercerẽ poterit: neqoe enim exercitium ſingulis diebus eſt intermittendum: quod ſicut molle ſuaueq́ue eſſe præcipimus, ita etiam longum ſtatuimus, vt logitodo expleat, quod mollities præſtare nõ poteſt. Etſi exercitium aliqua oceaſioue prorſus ims

pediatur, exercitij loco frictiones lōgas toto cor D
pore fieri oportet, omiſſo tamen capite. Deinde
enitatur, vt ſecundùm ciborùm proportionem
quotidie etiam egerat excrementa connenientia,
tum per aluum, tum per vrinā: maximè enim ſtu-
dere debet, ne excrementa reteota caput ſuis ma-
lis vaporibus repleant. Vbi igitur natura in hoc ſa
tisfecerit, bene erit: vbi deficiet, tunc artificio ſup
pleatur, commodiſsimumque & præſentaneum
ad hunc vſum inſtrumentum, erit clyſter: ma-
ximè eoim auertit à capite, confertimque & ſu-
bitò expurgat ſine aliqua moleſtia. Clyſterea
autem ſint ex betæ, maluarum, furfuriſque deco-
cto, addito oleo & ſale, & ℥ 3. mellis roſati. Quòd
ſi clyſterem non ita facile aſſumpſerit, vtatur ℈ j.
optimè aloes ad formam pillulæ redactæ, hora
voa ante cœnam, bis aut ter in ſeptimana, ſi ita res
exegerit: nam hoc remedium auertet à capite va-
pores omnea, prouocabit vrinam & alia excremē
ta, aperiet obſtructiones venarum, corroborabit
ventriculum, & vegetabit calorem innatum: hæc E
enim omnia efficaciſsimè preſtat aloes vſus. A ve
nere quàmmaximè abſtinebit: oam ab antiquis
omnibus, præcipuè ab Hippocrate medicorum
principe, venerem nibil aliud eſſe quàm breuem
epilepſiam, proditum eſt. Supereſt viuendi ratio
circa cibum & potum, in qno maxima eius cura-
tionis portio conſiſtit. Ex cibo namq; & potu ge-
nerantur bumores, ex hnmoribus obſtructiones,
ex obſtructionibus epilepſia. Curādum igitur eſt,
vt humores boni generētur, & non boni tantùm,
verum etiam quaotitate moderati: redundantia
nanque humorum, etiam ſi optimi fuerint, peſsi-
mos generat morbos, inter quos epilepſia quoq;
& apoplexia numerantur. Cauere igitur oportet
à cibis tum qualitate, tum quantitate peccaotib.
Sed & multitudo ciborum vel varietas vitanda
eſt: neque enim in varietate cuntingere poteſt,
quin & plus ſumatur alimenti, quàm oporteat, &
deinde cùm aſſumptum eſt, ob naturarum diuer-
ſitatem & contrarietatem non corrumpator, &
putreſiat. Vnico cibo contentus erit, idque horis
conſuetia. Cauebit diligenter, ne cibum aſſumat
niſi priorem concoxerit: ideo ad menſam non ac- F
cedat, niſi vera fames coegerit. Et propterea non
malum erit, ſi quando omninò etiam abſtineat
à cibo: id enim natura ſæpe exigit, vt quod aſ-
ſumptum eſt, decoqnat atque diſtribuat. Prandiū
ſint & cœna inter ſe proportione correſpēdentia,
vt ex tribus partibus cibi viginti quatuor hora-
ruio, pars vna ſumatur in prādio, duę verò partes
in cœna, ita tamen vt poſt cœoam leuiter & ſoa-
uiter deambulet, neque prius cubitum eat, quàm
duæ ſaltem horæ à cœna peractæ fueriot. Caue-
bit ne inter praodium & cœnam, & horam decn-
bitus, aliquid prorſus bibat, ſiue vinum, ſiue aqua
fuerit: neque etiam aliquid comedat, ſiue ſint fru-
ctus, ſiue aliquod aliud genus edulij: omnia enim
hæc ſummopere nocebunt, & coctionem impe-
diēt. Abſtinebit præcipuè ab omni genere carniū
antiquarum, ſicut ſunt bubulæ, caprinæ, & ca-
ſtratorum veterum: à carne porcina cuiſcunque
generis, ſiue recens, ſiue ſalita fuerit: ab omnibus

D paluſtrib. auib. ſicut ſunt anſeres, anates: à cotur-
nicib. quas Itali Qnalias vocāt: habent enim inna
tū quēdam & naturalē conſenſum ad epilepticos
motus excitādos. Cauebit ab omni piſcium gene
re, pręcipuè tamen à paluſtribus & anguillis, & ab
his quas Tencas vulgò vocant: ab omnibus paſtil
libus, lacticinijs, cibarijs frictis in ſartagine, à fru-
ctibus, præter ficus & melones, quos tamē in pau
ca quantitate, nec quotidie concedimus: à caſeo,
ab ouis duris, ab omnibus acetarijs, præcipuè
herbarum crudarum, & maximè lactucæ, & tan-
dem ab omni eduliorum diuerſitate: à vinis quo-
que omnium generum: hoc eoim præcipuè pla-
ceret. Sed ſi aliquod vinum bibendum eſt, ſit
illnd pauciferum admodum, & bene dilutum,
album, & in pauciſsima quantitate. Quantum
verò ad medicamenta alia, laudo per aliquot ſub-
inde annos Autumno & Vere purgetur: purga-
tio autem ſit huiuſmodi:

R. Floris caſsiæ ʒ x.
E Specierum hieræ ſimp. ʒ ij.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus tribus ho-
ris ante prandium.

Item.

R. Oxymellis ſcillitici
Syrupi de betonica ana ℥ j
Aquæ peoniæ ℥ iij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſeptem. Poſt vl-
timum ſyrupum die immediatè ſequeoti accipiet
infraſcriptam medicinam mane in aurora cum
cuſtod a:

R. Confectionis hamech ʒ iij.
Corticum radicum ellebori nigri ℈ j.
Syrupi roſati ſolutiui eiuſdē anni ℥ iij.

Cnm aqua peoniæ fiat potio, ſumenda io auro
ra cum cuſtodia. Deiode:

R. Sacchari roſati ℥ iiij.

Sumat ℥ s. hora vna ante cibum, bis in die. Et
hoc pro euacuationibus tam Autumni quàm Ve
ris. Medijs verò temporibus vtatur ter vel quater
etiàm in mēſe pillulis infraſcriptis, ſumendis vna
hora ante cœnam ad pondus ʒ j. videlicet:

R. Seminnm peoniæ ʒ j.
F Garyophyllorum
Nucis muſcatæ aoa ʒ s.
Rheubarbari electi
Aloes ſucco citrini
Agarici præpariti ana ʒ ij.

Pulucrizentur omnia per ſe, & miſceantur: de-
inde aſpergantur ſucco roſarum puro, & permit-
tantur exiccari, & ita iteretur ſepties: deinde cum
oxymelle ſquillitico fiat magdaleon, de quo fiant
pillulæ tres ſingulis vicibus ex ſingula ʒ j. & re-
formentur cum oxymelite ſquillitico. Item vta-
tur frequentiſsimè electuario infraſcripto bis aut
ter etiam in ſeptimana, & deglutiat ſingulis vici-
bus choclearia duo, tribus horis ante prandium.

R. Oxymellis ſquillitici ℥ ij.
Mithridati optimi ℥ j.
Succi radicis peoniæ recentis ʒ iij.
Seminum peonię
Seminum citri ana ʒ ij.
Pulneris cranij humani ʒ ij. s.

Sac-

Sacchari roſati ʒ iiij.

Miſce cum ſaccharo ſiue iuleb roſato, fiat lambitiuū. Item quandoque vbi electuarium faſtidierit, ſumet ʒ j. infraſcripti pulueris in brodio pulli circa auroram:

R. Semioum peoniæ
Pulueris bumani cranei ana ℥ iij.
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ
Seminnm citri ana ʒ j.

Miſce, & fiat puluis, qui ſeruetur ad vſum. Duo aotem cauteria in cruribus cootiouè teneat aperta, & pro his dilatandis loco pulueris vtatur vngueoto hoc:

R. Vnguenti Ægyptiaci ℥ j.
Lithargyrij. ℥ s.

Miſce. Et cùm huiuſmodi ratione victus & remedijs cum diuino auxilio probabile eſt, ſuam illuſtriſsimā dominationē conualiturā. Efficaciora remedia vti minimè neceſſaria omittimns, faxit Deus, ne illis indigeat. Succeſſum verò morbi reſcire ſubinde deſideramus. Caput poterit abluere ter & quater etiam in menſe ante cœnam, atq; eo die ſe contineat in ædibus, cnſtodiendo ſe à vento & à frigore. Lixiuium quo ſe abluet, tale erit. Primò conficiat lixiuinm dulce ex cinere ſalicum vel vitium: deinde accipiat huins lixiuij quantitatem pro vna ablutione oeceſſariam, & in ea decoquat maioraná, betonicam, aſarum, & ℥ j. agarici optimi in panoo lioeo inuolutam quam, poſtea exprimet diligeoter, & cum lixiuio caput abloet, vt dictum eſt, adhibito ſapone odorato.

Pro eodem, regimen ante thermas, in thermis & poſt thermas. Primum accepit quarto die Maij. Conſilium XLII.

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hieræ Gal. ʒ ij.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus.

Deinde bibit quinque diebus hunc ſyrup.

R. Syrupi de cichoreis Nicoli cum rhabarbaro
Oxymellis ſcitillici ana ℥ j.
Aquæ betonicæ ℥ iiij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs.

Vſos pòſt eſt ſequente medicina purgante:

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.

Com aqua fumiterræ, fiat potio, danda in aurora cum cuſtodia.

R. Mithridati ℥ s.
Sacchari roſati ℥ iij.
Syrupi de corticibus citri q. s.

Fiat miſtura.

Hoc electuario vſus per interualla eſt, pro preſeruatione, ſæpius etiam aloes pillulas deglutiēs, veſpere ante cœnam, donec thermarum tempus adeſſet: Triceſimo Maij die ad thermas miſſus eſt cum hoc regimine. Vt caueret ab aere humidiori, è plouijs & veotis maximis, cùm vel aqnam biberet, vel ex balneo lotus rediret, quo tempore aer
D apertos facilius poros penetraret. Mane ſēper in ortu ſolis ſurgat, ſicut in thermis cōſuetū eſt fieri, & ibi redditis excremētis, poſt integrā borā, cum iam ſol lumine ſuo aquā attigit, & humiditatem nocturnam calore ſno depulit, validioremq́ue in operando aquam reddidit, curet ſua dominatio afferri aquam à fonte, & ibi paulatim obambulando bibat, vſque ad tres aut quatuor cyathos, quos nunqnam excedat, nec aquam in ſequētibus horis aliam bibat, niſi priorem antea reddiderit: & poſtquam bibit, ſe exerceat: ac, ſi ſerenum eſt cœlnm, & ſine vento, ipſe ad fontis ſcaturiginem accedat. Nam aer ipſe apertiones obſtructionum adiuuat. Ieiunabit autem poſt aquæ potum, per quatuor horas, & poſtquam operationem ſuam expleuit, ad prandinm accedat, quod ex cibo tenuiore, facilisq́ue concoctionis paratum ſit, cùm propter potum ventriculos debilitatus, multitudinem cibi ferre nequeat. Poterit etiam comedere alternis diebus oonm recens, in aqna coctum,
E ſorbēdo vitellum ſine albumine, poſtea brodinm pulli, cum modico carnis de capreolo, aut vitulo iuuene, non valde ſalito: ſemper cum appetitu deſinat, & caueat omnes cibos dnlces, calidos pingues, craſſos, difficilioris decoctionis, qnia obſtructiones augere poſſunt. Colnmbas, conturnices, omnia fricta & ſalita, quæcunque item ex aceto, lacte, piſcibus, aromatis facta ſont, & omnia genera fructuum vitet. Poſt prandinm, in maximis caloribus Solis, in camera oblectetur cum ſocijs ludendo, aut alind aliquid agendo, quod ſomnum impediat, qoi ei omnino fugiendus eſt per quatuor horas poſt cibum, donec cibus in ventriculo digeſtns, & per membra diſtribntus ſit. Neque ſe exerceat, ne crudus cibus à membris attrahatur, & nonæ obſtructiones fiant. Vacuo ventriculo, ad qoas ipſe accedat, & ibi in vaſe vel loco bene cooperto, ad collum vſque in aquis ſedeat: prima die per dimidiam horam, ſecunda die per dimidiam, cum quarta partæ boræ, & ſic aſcendendo, donec per integram & horam dimidiam ibi manere
F poſsit, quod tempus nunqoam excedat, ne oimiū vires fatigentur. Poſt balnenm in camera bene claoſa, & ab omni vento libera, bene abſtergatur pannis lineis calidis, vel etiam dimidiam horam in lecto qnieſcat, ſine ſomno tamen, & ſi tuio ſudaret, eſſet eo melins. At tum iterum calidis pannis abſterſus bene, indnatur veſtibos, etiam calidioribns, ne aer amplius iam rarefacto corpore penetrans febrem illi excitet. Obambulabit in loco aliquo amœno, vel ſi ventns, & cœli intemperies impedient in cubiculo ſuo, contra omnes flatus munito. Dum in ipſo balneo eſt, nihil bibat, neque comedat, mnltas ob cauſas. Eſſet in primis neceſſarium, ſemper etiam tertio aut quarto die aquam mntari. Videmus enim, licet ſemper affluat alia, tamen niſi loca balneorum eluanrur, aquam ipſam naturalem calorem amittere & vireſcere, ita vt quaſi mutata & corrupta videatur. Veſpere autem id ſemper fieri debet, quo ſub horā debitam iterum repleatur, & réfrigereretur. Poſt ambolationem veſpertinam, cum dimidia bora quieuerit, cœnabit, & comedet duo oua, iniecta & cocta

D in aqua, ſine putamine, cum modico, aut nullo ſale, vel ex iure pulli, cum modico pane, & bibat aquam ſuam coctam ordinatam, videlicet ex aniſo & parum cinamomi per dies quinque vel ſex, vt videamus, quę iam natura & virtus corporis pati poſsint. Pro eo enim reliqua augeri, aut moderari neceſſe erit. Elapſis diebus aliquot, vt ad guttam deueniat velim, quam accipiat ſuper futuram coronalem in dorſo iacens, ſeu inclinatus potius, vt ad poſteriores partes corporis aqua defluat. Velim autem, vt ſingulis diebus potum aquæ acciperet, vt ſuprà ordinatum erat, & poſtea elapſis horis duabus, acciperet guttã per vnam horam, aut minus, ſecundùm quod poſſet pati: poſt horam vnam vel duas pranderet, modo præſcripto. Inde ad duas vel tres horas, cùm alij ad guttã redire ſolẽt, redeat & ipſe, & per horã accipiat, deinde per aliã horã quieſcẽs, balneũ ingrediatur ac ſe lauet ꝑ horã, ac reliqua agat, eo ordine, quo ſuprà. Hoc regimine vſus, bibit aquam 12. diebus, lauit ſe tredecim horis, accepit guttam ſedecim horis, & inde Patauium reuerſus eſt. Vt redijt: D. Montanus cauteria duo in cruribus loco ſolito apponi curauit. Ea vt facilius aperta teneret, chirurgus laminas ex argento cum hemiſphærio perforato fecerat pilei figura, ſed ea nimium inſerebãt dolorem: quare ex ligno hederæ globulos fieri curauit, quos imponebat, ſupponendo folium hederæ, ſi non adeſſet inflammatio cum vnguento magiſtrali: aut ſi appareret, iubebat folium plantaginis imponi, aut ſolani, cùm eodem vnguento. Fit autẽ illud hoc modo:

R. Vnguenti de ceruſſa ℥ j s.

Miſce ad ignẽ, & poſtea in petia extende, & appone. Pro immũditie intus auferẽda velim inſpergi farinã hordei; prohibet enim ne generetur caro & ne globuli dolorẽ inſerãt. Si autẽ nimiũ creſceret caro, imponat ſpongiã, factã in modũ globuli, & imbutã alumine vſto, per duos aut tres dies, vel loco aluminis vſti, vtatur vnguẽto iſidis, ita vt fiat ex bombace, vel ſpongia, & in eo vnguento bene intincta, imponatur per noctem. Quòd ſi hæc leuiora naſcentem carnem non prohiberent, vtatur ſequenti, & applicetur prædicto modo.

R. Vnguenti Ægypt. ℥ j.
Lythargyri ℥ s.

Miſce. Hæc facta eo tempore ſunt, & ille perſeuerans in debito regimine victus, & abſtinens à vino, liber fuit per tres menſes à morbo. Sed ſub Autumnum, aut quia in victu peccarat, aut quia tempus frigidius aduenerat, vel ex vtroque, iterum redijt malum, eã ob cauſam Montanus eum ſubitò purgare cœpit, & primò dedit iterum.

R. Caſsiæ ℥ j.
Specierum hierę ſimp: ʒ ij.
Cum ſaccharo fiat bolus. Poſtea:

R. Syrup. de betonica.
De ſtœchade ana ℥ j.
Aquæ boraginis ℥ iij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Horum cepit 12. & illi medicinam exhibere voluit.

R. Trochiſci alahandal grana xij.
Confectionis hamech ʒ iiij.

Cum ſaccharo fiat bolus, inuoluaturq́; in nebula, & detur mane cum cuſtodia. Hunc bolum cùm accipere deberet, & abhorreret nauſeabundus, & differret vſque ad horam decimãquartam, relapſus in morbũ, duos paroxiſmos habuit, ſed leniores fortaſſe ex medicamento. Vocatus Montanus iam peracto paroxiſmo, iuſsit vt nucẽ muſcatam in ore teneret, & ſmaragdum alligaret ita pectori, vt gemma reſpiceret regionẽ cordis. Diæta quoque exquiſita vteretur. Alterò veſperi, bolum quẽ morbo præuentus non acceperat, in clyſteri immittere iuſsit, & exhiberi, hora ante cœnam. Mane verò eundem bolum renouari & accipi iuſsit. Hæc bene operata ſunt, & plurimùm materiæ viſcidæ, & pituitoſæ eduxerunt. Sequẽtibus diebus cùm ob paroxyſmum quem habuerat, timidior, metueret ſubinde, ne iterum morbo corriperetur & ſe ſemper correptum iri imaginaretur, iuſsit, vt alternis diebus ſumeret hoc electuarium.

R. Mithridati optimi ʒ s.
E Sacchari roſati ʒ iij.
Muſci.
Ambræ ana G j.

Miſce cum modico iuleb roſaceo: fiat bolus, inuoluatur in nebula, & detur tribus horis ante prandium. Interim lætus viuat, ſine timore: quòd ex ſolo timore hic morbus interdũ oriatur. Poſt hæc pillulas ex aloe, per totam hyemẽ ſæpius exhibuit, interdũ etiã cocchias deglutire eũ voluit. Ipſe nihilominus toto tempore ſingulis mẽſibus laborauit ſemel, ac diutius ferè, quàm antea laborare ſolitus fuerat, ita, vt ſemper duos, nõnunquã tres paroxiſmos, vnum poſt alterum pateretur. Sub medium hyemis, cùm valde timeret, & paroxyſmi etiam anticiparent, ita vt non ſemel, ſed interdum bis in vno menſe, aut ter in duobus menſibus inuaderet, iuſsit vt ſingulis dieb. ſumeret oxymellis ſcyllitici ℥ j. horis tribus ante prandiũ, & poſtea obambularet, idq́; multis diebus continuè faceret, cibis ordinarijs ſemper vtens, & aquã bibens ſine vino, toto tempore, nec vlla in re pec-
F cans, niſi quòd cibi quãtitate nonnũquam, & pręcipuè veſcendo pane præſcriptum, modum excedere poſſet. Vere primò iterum purgari cœpit.

R. Caſsiæ ℥ 1.
Specierum hieræ ſimp. Gal. ʒ ij.

Miſce fiat bolus.

R. Syrupi de abſinthio
Mellis roſati ana ℥ j.
Decocti boraginis
Liquiritiæ
Calendulæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Accepit ſyrupos vndecim, & poſt hos alium bolum ex Caſsia, cum hiera, ſtatim poſtea ſuum ſyrupũ de elleboro exhibuit, vt euacuata pituita tot iam purgationibus melancholicum etiam humorem aggrederetur, neque id infeliciter ſucceſsit, & ſine aliqua difficultate. Poſt ſyrupos ad decoctum ligni volebat accedere: ſed quia aliquot dies interceſſerant, quo corpus melius perpurgaretur, pillulas cocchias veſperi exhibuit, quæ ea nocte feliciſsimè operatæ ſunt. Mane ſubſecutus paroxyſmus vehemens

hemens, & grauior quàm vnquam antè ſenſiſſet. Quare poſt biduum ad lignum acceſsit, & voluit quidem, vt in ſyrupis decuctis in aqua betonicæ ſemper decuquantur ℥ ij. radicis pæoniæ, & præterea cùm biberet ſyrupos, impuneretur etiam pulueris ſeminum pæoniæ ℈ j. vel ʒ s. Syrupum primùm mane hora octaua ſumeret, ac inde in lecto maneret per horam, ac ſi ſndor emanaret, ſudaret, ſin minus nun ad ſudandum ſe cogeret. Hura duodecima deinde prãderet, ac primis quidem decem diebus quarta parte pulli, & vnu pane cuntentus, ſuam aquam biberet. Subſequentibus verò 20. præter paſſulas & bis coctum nihil comederet, & ſecundariò coctum lignum biberet, poſt 31. ad primorum dierum diætam rediret. Hura vigeſima ſecunda ſecundum ſyrupum acciperet, ac deinde hora vigeſima quarta cœnaret, vel antea. Toto hoc tempure, ab aere humidiori, & ventis ſibi caueat. Etſi talis eſſet cunſtitutio, in ſuo cubiculu concluſus vineret. Singulis etiam decem diebus bulum caſsiæ decem drachmas ſumat, quo die matutinum ſyrupum poſſet omittere: vt denique in huc regimine ad quinquageſimum diem vſque perſeueraret: ita vt vltimis diebus vnicum modù ſyrupum acciperet. Æger ſtatim ſecundo die, poſtquam ad potum ligni peruenit, cœpit paſſulis & biscucto viuere, & ſecundùm decuctum ligni, pro potu accepit, & in ea ratione victus perdurauit. Puſt quadrageſimum diem paulatim ad carnes, & priorem diætam redijt, vſus denique potu ligni per aliquot dies. Tutu autem eo tempore morbo nou laborauit, quin etiá corporis habitus, qui inflatus antea videbatur, melior fieri viſus eſt, & ad naturalem ſpeciem reduci. Puſt potum ligni, quis in patriam ſibi tedeundum erat, iuſsit Muntanus, vt non niſi matutino tempure equitaret, ad decimã tertiam vel decimamquartam horam vſque. Reliqnum verò diei ardente ſole in huſpitio viueret. Vino parcè vteretur paueifero, & quàm maximè dilutu. Et per multus menſes & dies optima vtatur diæta, veſcens carnibus iuuenum vitulorum, hœdurum, & alijs uptimis cibarijs, quæ in conſiliu pruhibita nun eſſent. Corpus bene exerceat horis uportunis, & umnes ánimi moleſtias fugiat, ſed quàm maximè venerem. Vtatur quutidie, aut alternis diebus, dato puluiſculo, ſumendu in brodio, aut aqua cocta, aut vino, multa aqua dilutu, quouſque durabit. Tertio quuque die aloeticas pillulas accipiat hura vna ante cœnam, in reliquis puſtmudum ſe regat, prout in conſilio noſtru diffuſè ſcriptum eſt.

Electuariũ pro epileptica grauida, ad educendam pituitam ſine moleſtia & nocumento fœtus

R. Caricarum pinguium per ſetaceum expreſſatum ℥ iiij.
Medullę carthami ℥ j.
Rhabarbari electi ʒ ij.
Garyuphyl ʒ s.

Miſce omnia ſimul, & cum ſyrupo de corticibus citri fiat electuarium, de quo ſumat ʒ s. horis

A tribus ante prandium, ſemel aut bis in ſeptimana ſecundùm neceſsitatem. Exquirẽte quodá rationem cõpuſitionis, dixit ſe eam ex Gal. habere Semẽ carthami ad educẽdá pituitá ſine moleſtia prodeſſe. Et vt id facilius, & cum minore muleſtia fiat addi carnẽ caricarum pinguiũ. Rhabarbarũ verò iuuat ad eductiunem, & ſimul confortat membra ſua aſtrictione. Garyophylli cor & cerebrum roborant, quæ duo membra in huc morbo maximè affliguntur. Sunt omnia hęc talia, vt in quantitate tam parua, grauidæ tuto quidẽ exhiberi poſsint.

De epilepſia quæ videbatur eſſe à conſenſu parpartium inferiorum & retentione menſtruorum. Conſilium XLIII.

PRacanzianus caſum ita expuſuit. Puella iam tredecim annorum, paritur ſemel in menſe, vel bis aut ter, cõtractionem vniuerſi eurporis, in qua nũ memuratur. B Et hoc maximè noctu illi accidere ſulet. Et cùm illam aggreditur huc ſymptuma, incipit quidam affectus in ventriculo, qui aſcẽdit per gulam in cerebrum: poſt quem aduenit ſymptoma, quod durat interdum per huram, interdum per ſemihuram, interdũ citius pertranſit. Emittit quandá ſpumulá ex ore, & cũ recedit ſymptoma, relinquitur reſolutũ alterũ brachiũ dextrum, ita vt nõ puſsit flectere. Si ei porrigatur aqua, euadit, cùm eam bibit. Dum carnib. piſcib. aut dulcibus cibarijs vtitur, incurrit in hos affectus, qui inordinarij ſunt, & minus laborat in Quadrageſima.

MONTANVS

Poſtquam mihi eſt vltimus loquendi locus attributus, ideo ſeruádo urdinem propoſitum, ſuppono, puellam quatuordecim annorum eſſe calidæ & ſiccæ temperaturæ, vt nubis relatũ eſt. Ee licet ratione ætatis, & ſexus etiam debeat eſſe humidius hoc corpus, ita tamen dominatur in eu ealiditas, & ſiceitas, vt tendat ad aduſtiunem. Neq; immorabor in recenſendis ſymptomatis cùm fa- C cillimum ſit reperire cauſas iſturum. Primù, cettũ eſt, quùd epilepſia ſit contractio ventriculorum anteriurum iu cerebru. Eſt enim talis contractio formalis ratio, ex qua ſequitur contractio totius. Fit autem ea cuntractiu propter aliquam læſionem, quæ puteſt eſſe vel à qualitate nuda, vel à materia, eaque vel corpuléta, vel vaporoſa. Qualitas adueniens poteſt inducere ſubitam alterationem, ideo ventriculi inſurgunt ad expellendũ nocumẽtũ ſicut fit in tuſsi à pulmone. Et talis qualitas poteſt eſſe vel frigida, quæ faciat talem contractiunẽ, vel etiá aliqua ex ſecũdis qualitatib. vt mordicatiu: vel eſt aliqua materia, quæ facit nocumẽtũ ratione quátitatis, vel etiá eſt ratione qualitatis innominatę. Sed quales ſunt illæ qualitates innuminatę? vt eſt epilepſia per cõſenſum, quę fit à vermib. Et talem cauſam refert Gal. quádo dicit de qualitate frigida, deueniẽte à pedib. ad caput. Ac tut mudis fieri poteſt epilepſia ſine materia. Materia autem adueniens, & inducens epilepſiam, vel eſt vaporoſa, vel humuruſa. Purrò tot geuera vaporũ eſſe poſſunt, quot ſunt humores,

Sed epilepſia ſulet fieri ex pituita, cùm propter
ſui viſcoſitatem adhæret ventriculis, & virtus
inſurgit sd expellendum, & fit cerebri cnuſtri-
ctio. Et quando fit à materia, plerunque fit à pi-
tuita, raró à bile, neque à melancholia, cùm nnn
ſit tanta, vt pnſsit facere talem obſtructinnem.
Si ergn fit à materia, fit à pituita. Tnt igitur eſſe
poſſunt cauſæ epilepſiæ. Modó huiuſmodi
msteria an vapor ſit, ſiue humnr, vel per eſſentiá,
vel per conſenſum eſt veſtigadum. Quæramus
igitur, quæ cauſæ ſiut, ratione quarum incidit in
epilepſiam. De boc dicam quod ſentio. Non
credo poſsibile, cauſam iſtius epilepſiæ eſſe pitui
tam, imó potius eſſe vapores malns, nperantes
ſua mala qualitate. Et non ſimpliciter mala qua-
litate faciunt hoc, ſed ratione multitudnis, cnntra
ctionem efficiunt in iſtis ventriculis. Nec vapo-
res arbitror generari in capite, ſed ab ambititu ve
narum totius corporis elenari, & per eas aſcen-
dere sd caput: atque vtrunque cnnuènire, mate-
riam vaporoſam, & malam qualitatem. Quæ au-
tem ſunt rationes, quæ me moueant? Præmitto
cnrpus eſſe calidum & ſiccum, & gracile, præte-
rea magis afficitur æſtate quàm hyeme, & longè
melius degit iu hyeme qnàm æſtate. Quando lac
& dulcia comedit, exacerbatur. Si eſſet pituita
cauſa huius morbi, in mainri copia pituitæ ma-
gis affligeretur: ſed in hyeme plus aggregatur
de pituita, verùm in æſtate plus affligitur. Fit er-
ergo ex vaporibus malis, generatis in inferiori-
bus membris, & aſcendentibus ad caput, quibus
in hyeme pituita illa copiosè generata potius eſt
medela, quæ reſtinguit eos, & dilnit, quare in qua
drsgeſima non patitur. A comeſtione lsctis af-
fligitur, quia cùm ingeritur iu ventriculum faci-
entem flatum nidnroſum, & hepar eſt calidum,
ratinne eius attrahitur lac snte coctionem, & a-
ceſcit, & corrumpitur, ac in enaporatinnem nido
roſam cnnuertitur, qui vapnres nidoroſi aſcen-
dunt ad caput, & faciunt hns affectus. Lac enim
çum aceſcit, habet vim ſtimulandi, & quis scrimo
nia fundatur in ſubſtantia tenui, citò ad caput per
fertur. Læditur à dulcibus, quia dulcia illa ver-
tuntur iu bilem, & euaporstiones acres, à quibus
excitantur illi affectus. Præterea eſt vnum ſymp-
toma, quod præcedit: nam snte parnxyſmum tre-
more maximo necupatur corpus. Iſte tremor
procedit à vapnribus acribus erndentibus, vt vi-
demus iu febri tertiana. Deinde audiuimꝰ, quǹd
plerunque pertranſit citò, & ad ſummum per ho-
ram durat, deinde percipit in brachio reſnlutio-
uem, quæ facilè pertranſit. Si eſſet msteris craſſa,
non tam facilè reſolueretur. Quód autem plus,
aliquando minus accidit, eſt ratinne diuerſitstis
vaporum, ſecundùm quǹd ſunt craſsiores vel mi-
nus scuti, vel magis. Pǹſt audio catarrhum appa-
rere in fine parnxyſmi, hoc eſt, quoniam vapnres
excutiunt aliquem humnrem generatum in cere-
brn. Et ita videris omnis correſpoudere rei, & ſi
volumus lnqoi cum ratinne, credo, quǹd nnn pnſ
ſit aliter eſſe, qunniam sdeſt caliditas hepatis. Et
Galeuus 3. de Locis affectis, de dnlore capitis ait,
A quòd habentes calidum hepar, facilè pstiátur do
lnres capitis. Quòd autem ita ſit, videtis, quia eſt
iracunda, prnpter multsm aduſtionem factam in
bile, & ratinne huius temperaturæ, accedente ma
la victus ratione, accidunt iſta ſymptomata. Re-
tentio etiam menſtrunrum nõ parum nncet: nam
in anno 12. ſolent euacuari iſta meuſtrua, & credo
quǹd horum retentio foueat morbũ, cùm habeat
14. annum. Non dico quòd nnn poſsit eſſe aliqua
mulier, quæ in 16. incipiat habere menſtrua: ſed
iſtæ ſunt frigidiſsimæ. De curatinne credo, quód
optimũ eſt expectare tẽpus eruptinnis mẽſtruo-
rum. Parum exercetur, & ſi exercetur, mouetur
tumultuariè. Audio cùm eſt in usui, quód exci-
tantur iſti vapores, & fit ille affectus. Quia tunc
videtur mouereri, & nõ mouetur caput, iu terra
autem nõ ita afficitur, quoniam etiam caput mo-
uetur. Et ideo credo, quǹd bouum eſſet, vt exerce
ret ſe moderatè, & haberet decoctum, qun prouo
careutur mẽſtrua & alia medicamẽta, vt eſt vel a-
B loe, vel hiera. Et ſi vellet purgari, eſſet nptimum,
vt bis iu anuo purgaretur vniuerſaliter, vt ramen
primò minoraretur materis, & dsretur ſyrupus
de fumoterræ, qui aperiret, & ſyrupꝰ de cichorio,
& decoctum eius, & capilli Veueris: & euacuare-
tnr cum ſyrupo roſstn ſnlutiuo vel infuſione rha
barbari. Quæritur modò, an conueniant balnea?
Et reſpõden quǹd conueniant, quia eſt in eis vis
purgandi & aperiendi, ex quo conueuirẽt, vt pro
uocarentur menſtrua: iden per 14. dies poſſumus
vti, nec timeo caliditatem, mndǹ redderentur per
vtinam. Quis ſi non redderentur, adhærerent hy-
pocoudrijs & inflammationis periculum eſſet.
Sed ſi pertranſeunt hypocnudria, nǹ faciunt tan-
tam impreſsinnem. Et inde habemus apertiones
venarum, & prouncatiouem menſtruorum. Sed
dentur moderatè balnea, ita vt egerantur priores
aquæ, antequam reliquæ accipiantur. Quǹd au-
tem dicit Ariſto. in 14. snno emitti meuſtrua illa,
dicit terminatiuè, quia videmus manifeſtè in 12.
hoc fieri. Et qund dicit de nigellis illis nõ eſſe illis
C copioſum ſanguinẽ menſtruũ, intelligit de melan
cholicis aduſtis. De pituitoſis autẽ excremẽtis in
ventrieuln, nõ euro hoc, an hsbeat ventricnlũ fri
gidũ, & refertũ plurimis excremẽtis pituitoſis. Et
ſic argumẽta doctoris nõ faciũt cõtra verá deter
minationem, quam credo omnino eſſe veriſsimá.

De epilepſia cum morbo Gallico. Conſilium XLIIII.

MVlta ſunt in hoc caſu, quę ſingulari ſpe
culatinue indigent, ſed ego ea quæ ne
ceſſaria ſunt, tantùm attingam. Petit
nobiliſsimus vir auxilium à nobis, vt
epilepſiam, qua hactenus moleſtatur, auertamus.
Hoc vt ritè faciamus, natura eius diligẽter cnnſi-
deranda eſt. Perſpecta enim uatura mnrbi, cu-
ratio quoque facilior erit. Natura sutem cnn-
ſideratur in ſuis cauſis, quæ duplices ſunt, vel
internæ, vel externæ, & deinde in ijs quæ ſunt
annexa, vt iutenſio morbi, intrinſecæ quædam
for-

formales ſunt, quædam materiales. Formalis, ſiue characteriſmus huius morbi, eſt actio læſa virtututis animalis, tam interioris quàm exterioris. Pereút enim hic ſenſus & motus. Cauſa huius impedimenti principalis eſt cerebrum, locus ſunt ventriculi cerebri, qui obſtruuntur, vt virtus animalis ad reliqua membra tranſmitti amplius non poſsit, vt teſtatur Galenus libro ſecundo de Placitis Hippocratis & Platonis. Obſtructio autem, teſte Galeno tertio de Cauſis ſymptomatum, poteſt fieri multis modis, & non ſolùm propter vaſa continẽtia obſtructa, ſed propter aliquam intemperiem, & qualitatem malam mordicantem membrum. Quam cum natura inſurgens expellere nequit, vehementem motum inſtituit. Sicut contingit in motu tuſsis, propter mordicantem aliquam qualitatem, vel in ventriculo patiente ſingultum, qui aſsimilatur ſpaſmo, vnde Galenus licet ſpaſmum fieri ab inanitione, & repletione dixerit: tamen tertiam ſpeciem ſpaſmi in 7. Secúdùm loca, non proportionatæ materiæ enumerat, ob aliquã qualitatem mordicantem, vt ſi piper quis comediſſet. Cauſa autem obſtructionis ratione vaſorum, eſt à materia pituitoſa, quæ ſua viſcoſitate, & lentore, facilè adhæret, & craſsitudine ventriculos cerebri replet. Humor enim craſsus, vt ſcitis, maximam habet vim replendi. Raró autem contigit, epilepſiam à melãcholia fieri, quód eius ſit parua quantitas, nec ita facilè ad cerebrum aſcendat. Etſi hoc fiat, meningas potius, quàm cerebri ſubſtantiam occupat. Pituita etiam hunc morbum facit, ratione malę qualitatis venenoſæ, teſte Galeno libro ſexto de Locis affectis. Contingit item ex ictu ſcorpionum, quandoque in pueris propter vermes, vt recitat exemplum Galenus in conſilio de puero epileptico. Hæc erat opinio Ariſtotelis, cùm dicat cauſam epilepſiæ eſſe vehementem motum. Quantum ad intentionem morbi, dico, quòd eſt excitatus à validiſsima cauſa. Audio enim omnes operationes cerebri maximè in eo validas fuiſſe, quæ nonniſi à ſiccitate cerebri proueniunt. concludẽdum igitur, quòd fuerit calidi & ſicci cerebri. Ideo lapſus eſt maximꝰ, quòd in tali temperie cerebri ad hunc morbum deuenerit.. Cauſæ externæ ſunt ſex res non naturales, in quibus ita deliquit, vt mirum, quod nõ diu obierit. Ad hoc, deterius eſt, quòd coitu vſus eſt ſine modo, & cùm incidiſſet in infectam, & contraxiſſet morbum Gallicum, velletque curari, argento viuo vſus eſt: quod ex ſua ſubſtantia frigidum, lędit neruos, & Galenus nonniſi pro veneno agnouit. Pro curatione illæ omnes cauſæ procatarcticæ amouendæ ſunt. Circa cibũ & potum neceſſarium eſt, vt his vtatur, quæ ſunt boni nutrimenti, & vt ſemper admiſceat cinamomũ & piper, quia piper, prǽterquam quòd diſcutiat flatus, etiam calefacit. Et ſi eſt ægritudo chronica, à vino paucifero non abhorrerẽ. Quantũ ad medicamenta intẽtio eſt calfacere & exiccare. Pro morbo Gallico vterer ligno decocto cũ vino, quia habebit ſiccitatem maximam. Ab vnctione verò argenti viui prorſus abſtineat. Cauteria in hoc caſu multùm conferrent, quoniam diuerterent, & euacuarent

A ſine moleſtia. Et hæc ſatis.

De epilepſia per eſſentiam in cerebro & per conſenſum colloquium habitum anno L. mẽſe Decemb. die ſexto. Conſilium XLV.

CLariſs. D. D. ſi ego rectè obſeruaui ea, quæ à patiente dicta ſunt, inuenio eum laborare quibuſdam affectionibus, quarum genus eſt conuulſio. Et illi, qui eũ à principio iſtis affectionibus viderunt laborare, retulerunt eas in conuulſionẽ, tanquã genus proprium. Eſt igitur cõuulſio. Ea verò cùm ſit in neruis, neceſſariũ eſt, vt principiũ neruorũ afficiatur: principium autẽ neruorũ eſt cerebrum. Cerebrũ itaq. afficitur. Sed conuulſio fit, tũ ex ſiccitate, tũ ex repleſione. Addunt moderni ex mala qualitate mordicante, quã vocant nõ proportionatã ad materiam. A qua ſententia Galen. quoq; nõ diſſentit
B in lib. de Comp. medica. Ex ſiccitate ſpaſmus fieri in cerebro non poteſt. Non enim ob ſiccitatẽ cerebrũ ita cõtrahitur, vt ſpaſmus generari queat: ſed fit à materia opplente ventriculòs cerebri, vt virtus laboret in expellendo eam, & contrahatur principium neruorum, quod eſt cerebrum. Fit etiam à mala qualitate mordicante, à qua contrahitur cerebrum, vt de puero illo epileptico teſtatur Galenus. In hoc Ariſtoteles non conuenit cum medicis, qui à ſola qualitate frigida vult fieri epilepſiam. Sed nos cum medicis ſentimus. In viro iſto eſt epilepſia ex duplici cauſa, tam ex materia opplente, quæ eſt partim per eſſentiam in capite generata, partim demandatur aliunde, quàm per conſenſum vt aura illa mala aſcendens de crure. Eſt igitur in hoc viro conuulſio cerebri, proueniens tum à materia opplente, tum à mala qualitate. Cauſa huius materiæ craſſę opplentis eſt prima ipſius temperatura. Ex ſignis enim video cerebrũ eius eſſe frigidũ, nam materia pilorum deficit: hinc ſiccitatis etiam in-
C dicium eſt. Tempora emaciata prolapſa, facies tornatilis, quod ſiccitatem oſtendit. Sed quia ſiccitas poteſt iungi cum calido & cum frigido, in iſto viro non eſt cum calidò iuncta, quia ſi cum calido fuiſſet iuncta, non tam cito caluus factus eſſet, quia caliditas adhuc prohibuiſſet caluitiem, ſuppeditaſſet nutrimentum pilis, item non tam citò ſenuiſſet, eſt XXIX. annorum, & appáret ſexagenarius. Nam qui habent cerebrum frigidum & ſiccum, facilè & citò circa partes capitis ſeneſcunt. Stante tali temperatura cerebri frigida & ſicca,, non eſt mirum, ſi tot materiæ ſunt auctæ in capite craſſæ, cùm ſit cerebrum priuatum calore, vt non poſsit propriũ alimentũ conficere. Inde excrementa plurima frigida & craſſa ſunt multiplicata. hepar etiã adiuuat, vt ea augeantur: nã eſt hepatis calidi & ſicci, vt venarũ amplitudo indicat. Huiuſmodi aũt hepar quantum faciat ad replendũ caput, nemini eſt dubium, cùm ſemper excitet vapores, qui tranſlati ad cerebrũ, augent illam materiã in cerebro. Quia in habẽtibus ſymbolum &c. Ventriculus quoque frigidus crudita

tes multas multiplicauit; quæ etiam ad capitis re A
pletionem cõtulerunt. Hæ igitur ſunt cauſſæ quę
in corpore ſunt, & effecerunt materiam illam im-
mediatam epilepſiæ. Quibus acceſſerunt res non
naturales, etiam adiuuantes illas internas. Victus
fuit inordinatiſsimus, comedit quæcunque obla-
ta fuerunt: copioſè quoq; legumina, & braſsicas
ingeſsit. Acceſsit etiam ad hæc, quod eſt venditor
caſeorũ, inde in apotheca deliteſcit, non exercita
tus, & inde plurimùm multiplicat materias frigi-
das & craſſas. Æſtatis autem tẽpore exercitatur
inordinatiſsimè, à cibò ſumpto multùm diſcurrit
quod, quãtum malum ſit, facilè patet, quia cibus
crudus, nondum coctus rapitur ad venas, diſtri-
buitur per corpus, inde multa excrementa in cor
pore generantur. Item frequentius in ſole verſa-
tur, qui exiccat cerebrum, & attrahit materias. In-
ter extrema duo verſatur, vno tẽpore nihil pror-
ſus ſe exercet, alio autem multùm, & intempeſti-
uè, quod vtrunque cruditates multiplicat. Cùm
B igitur habuerit temperaturam huiuſmodi multi-
plicantem excrementa frigida, craſſa, & victus ra
tionem inordinatiſsimam, non eſt mirum ſi inci-
dit in has affectiones, quas omnes patitur, cùm il-
læ materiæ craſſæ obſtruant ventriculos cerebri,
& iuxta quãtitatem oppletionis eueniat affectio.
Cùm etenim valdè obſtruit, accidit epilepſia, vt
præterito anno, & ab hinc duodecimo die ei cõti
git. Cùm verò minus, accidit incubus in ſomno,
vt nocte hodierna. Non differt enim incubus ab
epilepſia niſi quantitate, & eſt incubus quaſi leuis
epilepſia. Sed hic quæreret aliquis: Cùm ſit mate-
ria in capite, cur non efficit epilepſiã, niſi bis? Fie-
ri poteſt vt virtus expulſiua fortis, tanquam in iu
uene, expellat materias, & inde affectiones non
ſint ortæ, vel fuit pauca materia, quæ expulſa non
cauſabat epilepſiã. Sed cùm materiæ auctæ ſunt
tam per eſſentiam quàm per conſenſum & ab in-
ferioribus partibus & membris acceſsit qualitas
mala ex crure, inde facta eſt epilepſia. Item ſi quę-
rores, an eius cerebri temperatura ſit talis à nati-
C uitate? de hoc nihil eſt, quod dicam certi. Poteſt
eſſe à natiuitate, poteſt etiã eſſe acquiſita mala vi
uendi ratione. Vt igitur vera veris conſentiant, pa
titur epilepſiam ex materia, partim generata in ce
rebro, ob debilitatem cerebri, non conficientis a-
limentum propriũ, partim per conſenſum, à mem
bris ſubiectis demandantibus, vt ventriculo & he
pate. Hic etiam dicam pauca de illa aura, quæ aſ-
cendit ex pede. Poteſt ibi materia putreſcere, ſed
Deus ſcit, ſi eſt ibi. Si eſt, poteſt putreſcere, ex quo
peſsimi vapores eleuantur, qui ſua mala qualitate
afficiunt cerebrum, qui etiam illi materiæ additi
facilè cauſant epilepſiam, quia in habentibus ſym
bolum & c. Ad curam iam deueniamus. Eſt hîc
intemperies cum materia, materiæ debetur eua-
cuatio, intemperiei alteratio. Sed mala qualitas
nõ poteſt alterari, niſi euacuetur materia. Igitur e-
uacuãda, quia repletioni euacuatio debetur. Sed
cùm ſit nũc tempus hybernum, & ſimus circa ſol-
ſtitium hyemale, ante quæ ſolſtitia medici non iu
bent purgare, niſi quindecim diebus. Quæritur

A igitur, an debeat euacuari. Quòd euacuari de-
beat, morbi magnitudo poſcit, quia epilepſia om
nes ſẽſus hebetat, atq; deſtruit, & epileptici in om
nib. actionib. ſuis fiũt torpidi. Itẽ ſi epilepſia firma
ta fuerit, & pſeuerauerit, cõuertitur aliquãdo in a-
poplexiã, & tales apoplexia ferè moriũtur. Quòd
non debeat euacuari, plures concurrunt cauſæ.
Prima eſt, quia humores in centro ſunt congelati
non poterunt rectè educi, & extrahi. Si enim ex-
traheremus ſanguinem, rarefieret corpus, læde-
retur facilè à frigore, quia is non eſt vnus è princi
pibus, qui calido conclaui, aut calidis veſtibus
defendi poſsit à frigore, & ita eſſent vltima peio-
ra primis. Si autem vertimus nos ad morbi ma-
gnitudinem, eſt neceſſarium, vt euacuemus, licet
temporis conſtitutio contrarium nobis ſuadeat.
Ego inter vtrunque verſans, cùm morbus det in-
ducias, euacuarem eum attenuante victu, & præ-
ſcriberem victum tenuiſsimum. Ita enim mea ſen
tentia fert, non vt determinem, ſed vt meam ſen-
B tentiam retegam, & conſcientiæ ſatisfaciam. Et
purgarem cum leuiſsimè purgantibus, quæ ven-
triculum parum, & cerebrum euacuarent, vt ſunt
pillulæ maſtichinæ, pillolæ de rhabarbaro, de aga
rico, de tribus, de aloe. Hæ & ventriculum, & cere
brum purgarent leuiſsimè. illæ de tribus ſpi-
ritum cordis reficerent, ob crocum. Terebin-
thina etiam eſſet optima, ſed quia nonnulli medi
ci, & quidem doctiſsimi ſunt in ea ſentẽtia, quòd
odore ſuo augeat epilepſiam, & adducunt ſuas ra
tiones, ego de hac re modò non diſputo. Parum
quidem eſt, poteſt omitti therebinthina. *Et illis*,
prius à me dictis, poterit vti bis, vel ter in ſeptima
na. Et cùm continuabit in his purgationibus leui
bus per menſem vnum vel duos, educent tantam
quantitatem materiæ, quãtum vos quæritis vno
impetu educere. Item poterimus educere & di-
uertere per vrinam: darem ad hoc acetum ſcylli-
ticum, & oxymel ante cibum. Si haberet mel ſcyl-
liticum, optimum eſſet, quia incideret & attenua-
ret materias, quæ ita inciſæ illis pillulis de tribus,
C vel maſtichinis, facilè educi poſsint. Ad confor-
tandum cor bis in menſe mithridatieã confectio-
nem ſumat. Darem etiã bacchas iuniperi, dictam-
num Cretenſe, vel garyophyllos ad maſticãdum:
moderatè enim exiccarent materias cerebri, &
calefacerẽt: ſed quia cor quoq; compatitur in epi
leptica affectione per cõſenſum, vt nonnulli medi
ci epilepſiam magis cordi aſcribãt, ac illud imme-
diatè compati dicant. Sed hæc quæſtio nondum
eſt determinata apud medicos, vtrum cor prima-
riò, vel cerebrum afficiatur in epilepſia. Vtcunq;
ſit, certum eſt cor etiam laborare in epilepſia.
Inde ad reficiendos ſpiritus facerem linimen-
ta odorata, & per os darem, ante cibum, bis vel
ter in ſeptimana diambram, vel diamuſcum: ex
odore enim reficerentur ſpiritus. Et recta ratione
victus quoque eum gubernarem. Et hæc facerem
hac hyeme vt illum pręſeruarẽ, quæ parua quidẽ
videntur, ſed ſunt maxima, & in proceſſu tantùm
materiæ educent repenta quantum veſtra ſemel
impetuoſè. Trãſacta hyeme, circa paſcha, inſtitue

rem porgationem ordinariam, quam vocant, le-
nita aluo, minuerem ſanguinem, qui a hoc corpus
excrementis in venia redundat, & ſuot aliqui hu-
mores aduſti in venis. Minuerem itaq; materiam
caſsia com hiera, concoqoerem cum oxymelle,
cum ſyrupo de betonica, his etiam addi poſſet ſy-
rupus de cichorio Nicoli: ſi enim rectè perpendi-
mus, inuenimus eum factum propter epilepſiam.
Deinde materia euacuari poterit caſsia, cnm ha-
mech & alijs ſimilibos. Et tunc etiam thermas ſna
derem Apponenſes, ad exiccandam materiā cere
bri, & calfaciendom. Cauteria quoq; io cruribua
facerem vt materias diuerterem, pręſertim in illo
crure, ex quo tranſit aura: factum enim cauterium
prohiberet aſcenſum auræ ad eaput, & natura fo-
ramine innento per illud expelleret. Lotiones
qooque capitis vtiles eſſent, ex betonica, maiora
na, agarico & ſimilibus, quæ nunc erūt ei præſcri-
benda. Hæc volui dicare, vt huic ægro & conſci-
entiæ meæ ſatisfaceram. D. Frachantianus quia
iudicabat materias aduſtaa, conſuluit coctionem
cum ſyrupo de fumoterrę, & purgationem ex de-
cocto ſenæ atque ellebori cum ſyrup. de pomis.
Ad prohibēdam etiam aurá, voluit ligari pedem
funicnlo ſub genu, & ita eonſtringi, he tamen læ-
deretur actio pedis, etiā ſymptomata ex euphor-
bio, caſsia & ſinapi ad diſcutiendā materiā adhibe
ri in illa parte pedis ex qua ſubleuatur vapor. Fri-
ſimelica pro coctione propoſuit ſyrupum de epi-
thimo, pro euaeuatione cocchias cum elleboro,
& pręter duo cauteria in cruribus, voluit alia duo
fieri in brachijs.

De præſeueratione ab epilepſia pro puero
Conſilium XLVI.

ESt valde verēdum ne incidat io epi-
lepſiam: ná habet caput diſpoſitum
ad hanc, quia eſt humidū, & proſter-
nitur ſine cauſa, qui videtur eſſe qui-
dam motus epilepticns. Abſtioeat
omnino à vino, bibat aquam decoctam cum ein-
namomo. Item io decoquantur tormentilla, pæonia
& c. quæ confortant caput & ventriculum, oe va-
pores tranſinittantur ad caput ex ventriculo. Vta
tur frequentiſsimè agarico, & faciat hoc ſibi fami
liare, vt euacuetur caput, & accipiat ʒ s. agarici. Et
ſic procedatur aſq; ad annū 15, quia mutatione æ-
tatis fortaſſe curabitur hic morbus. Quòd ſi per-
ſeueret, fiant cauteria non ſolùm in crurib. ſed e-
tiam in brachio. Caput etiá abluatur cum pęonia,
agarico, betonica. Itē fiāt pulueresex maiorana,
ſādarcha, betonica & ſimilib. quib. ſolemus vti ad
exiccandū caput in his & ſimilibus morbis, & ad
datur etiam ladanū cōtuſum cum his pulueribus.

De epileptica puella cuius purgationes menſtruæ decē menſib. fuerunt ſuppreſſæ Friſimel. & Montani colloquium. 1554. *Conſilium. XLVII*

SCribitur ad nos de puella, quæ nata
eſt annoa ao. cuius temperaturam
humidam iudico declinātem ad ca-
liditatem. Caput frigidius fortè eſt
& humidius, quia dolor grauatiuua
infeſtat, & ipſa frigus in capite ſentit. Vitæ ipſa eſt
A intēperātiſsimæ, & menſes ſunt ſuppreſsi, atq; iā
à 01. mēſib. nō purgatur: quare in epilepſiā incidit.
At verò in dubio relīquitur, ante ne mēſtrua fluere
deſierint, quàm epilepſiā ſentiret: quanq̄ ratione
probabili id fiat veriſimile. Adhæc venrriculus
malè eſt affectus. Ipſa & ſi habuerit doctiſsimum
medicū aotè, à qno corpus & pharmaco & pble-
botomia eſt purgatū, & bona victus ratio ioſtitu-
ta, tamen & nos propter conſilium requiſiuit. His
ſuprà paulò repetitis, quid rei ſit perpendamus di
ligentius. Temperaturá iudico bumidam cum le-
ui caliditate: quia carnoſum eſt corpus puellæ &
pingue. Corpora verò pinguia ſemper ſunt frigi-
da. Eadem ratio eſt membrorum principaliū, quę
toti plerūq; ſunt voiformia. Caput igitur ſnmmè
hnmidū: vnde deinde varia ſymptomata, & ipſa
deniq; epilepſia. Labor capitis diuerſus eſt, dolet
& percipit frgiditatem, laborat epilepſia: an verò
fuerit ea cum ſpuma, an ſine hac, aut cum magna
vel parua conuulſione, iocertū eſt. Huc accedunt
B alia ſymptomata: menſtrua enim ſunt ſuppreſſa,
vnde prouenit mala iotemperatura frigida & hu-
mida capitis, qnæ morbus eſt mulieris: nam per-
eipit ſummá frigiditatē. Ipſe capitis dolor eſt gra-
uatiuus, qui demum ſunt fontes epilepſię: Nam e-
pilepſia nihil aliud eſt, quā obſtructio in ipſis ce-
rebri ventriculis, quæ fit à pituita, alijſq; viſcidia
hnmoribus & craſsis, qui cùm in capite abuodēt,
& accedat ipſa capitis intemperatura, ſequitur e-
pilepſia: menſtrua etiam ſuot ſuppreſſa, quæ vel
ſola parare varioa morbos ſolet: vnde etiam ma
teriæ congeſtæ frigidæ & humidæ, & ventriculi
vitio: intemperanter enim viuit. Intemperantiā
ſequuntur cruditates, quæ replent corpus malia
humoribus, & maximè cerebrum. Ita fouetur in-
temperatura capitis ab inferioribus: cùm eodem
communicat totum corpos, quod illi noxios va-
pores traſmittit. Quid gitur agendum eſt? credis
oe eam poſſe euadere? Vereor equidem vt id fiat,
cùm ob alias cauſas, tum quòd in loco ſit frigido
& humido. Quare nec mirandum eſt, nihil medi-
C cum effeciſſe clariſsimum adhibitis illis medi-
cinis. Verùmenimuero cum epilepſia ſit primariè
in cerebro, vel per cōſenſum: ſi eſt per cōſenſum,
membrum eſt alterandum, & antequam hoc fiat,
totum corpua euacuandum. Quid? euacnari nè
debet per phlebotomiam? Per tempus oon licet:
quare in Ver differendum cenſeo. Reſtant inſtru-
menta euacuandi corporis duo, diæta ſcilicet &
pharmacum. In dięta aſſumat quæ aperi[illegible]nt, ioci-
dunt, & apertè attenuāt. Inter cætera vtatur pane
ſatis fermentato, cum ſeminibus fœniculi & alija.
Vtatur carnibus attenuantibus, vt auicularum
paruarum, & hę condiantur aromatibus: item at-
tenuantibus. Vinū ne dandum ſit, dubitari poſſit,
quia caput eſt affectū: ſed quia humores ſunt fri-
gidi & craſsi, modico vtatur vino, atq; ſi hoc nolit
bibat aquā mellis, vel zucchari, aut oxymel, aut o
xyſaccharū: nec acetum quicquam hic nocere po
teſt ob miſtionem. Decoquātur item betonica &
ſaluia. Vtatur itē exercitijs. Quid? ſemelnè inter-
diu comedet? quia verò edere bis in die cōſueuit,
nolo vt qoicq̄ cōtrà cōſuetudinā faciat. Vti quoq;
pote-

poterit ſalſamentis, quorum incidere eſt. Venter frequenter leniendus eſt: nam eſt adſtrictior, ob craſſos & viſcidoa humores ſuſpendentes fæces. Quare ante cibum etiam oxymelite vtatur. Partes inferiores exerceantur, & frictiooes fiant, ſed non item in capite. Cæterùm exerceatur ambulando & eqoitando. Concocta materia, ad caput veniemus. Hiera & caſsia venter leniatur, & materia concoqnatur cum ſyrupo de betonica, oxymelle compoſito, & ſquillitico interdum, pilulis e occhijs purgetur, quibus aliquid colocynthidis addatur. Ego miſceo drachmæ vni ipſarum ſpeeierum hicræ ℈ 1. colocynthidis, vſus quandoque erit propter intemperaturam corporis, trochiſcorum alhandal, & confectio hamech valde eſt bona. Laudarē multùm pillulas illas cochias in hoe caſu, quas deſcribit Galenus libro 5 Meth. capite 14. Suadeo etiam vt ſępe interim purgetur, ac per interualla ſæpe pillulis vtatur, donec Ver attingeremus, in quo demum purgarem & alterarem caput, tūc mitterem ſanguioem, cum ſyrupis materiam concoquerem, & euacuarem: denique cōſulerem etiam vt in noſtras has thermas veniret, & aquā biberet, prouocarentur frictionibus meoſtrua, ac darem dioſpoliticon, diacalamenthon, diatrionpipereon. Vterer etiam decoctis calamēthi, pnlegij, dictamni, vt materia attenuaretur. Nunquid ſaphena ſecanda? Ita: & ſi hoc nolis, fiant ſacrificationes circa melleolos, quas antiqui multùm laudarunt: nam & ego hyemem vereor.

MONTANVS

In caſu propoſito vtar omni breuitate, qna potero, nootamen ea, vt videar aliquid quod neceſſarium ſit, prætermittere. Ne igitur tēpote abuti videar, deueniam ad caſum iſtiua nobiliſsimę puellæ. Supponatur iſtam pati epilepſiam, quod apparet tum ex ſymptomatibns, tum ex relatione nobia facta à medico ita affirmāte: & non morabor oūc, in receoſendis omnibus caoſis ipſius epilepſiæ, quoniā neceſſariū eſſe mioimè puto. Ideo ero breuis, & recitabo qnaſdam cauſas, quas pooere oportet, quooiam iſta laborat tali morbo ex di- F uerſis cauſis. Principales tameo duplices ſunt: efficientes aliæ, aliæ materiales. Quantum ergo ad efficientes cauſas, quædam ſunt intrinſecæ, quædam extrioſecæ. Intrinſecarum prima eſt ioondatio, ſiue agitatio ſpirituum in ventriculis cerebri, ita vt ſpiritus im[illegible]diantur à libero tranſitu, & agitati neruos ingredi neqocaot. Vnde ſequitur vt totum corpus aliquandiu ſenſn ac motu priuetur. Secunda cauſa eſt ebullitio humorum, ſiue ſpirituum contentorum in ventriculis cerebri, propter caliditatem aſcendentem. Tertia cauſa ſont humorea cōtēti in cerebro, qui ſua craſsitie, viſciditate & multitudine obſtruunt ventricnlos eerebri & meatous ſpirituū, vnde motus ſenſusq́; intercipiūtur. Quarta cauſa ſont vapores, vel mala qoalitas aſcendentes ad ipſum cerebrum ab iſtis partibus ioferioribos, ſicuti à ventriculo, hepate, vtero, & conſimilibus: qui quidem vaporea & mala qualitas cùm petuot cerebrum, contrahitur & excitatur motus epilepticns. Et ſic iſtæ ſunt quatuor cauſæ intrinſecæ. Extrioſecæ ve-

D rò potiſsimæ ſunt, aer, cibus, & potus, accidentia animi: temperatura etiam poteſt hoc idem efficere. Et has volui enumerare cauſas, qnas duxi eſſe neceſſarias in cognoſcenda hac ægritudine, qua iſta puella laborat. Materiales verò cauſæ iſtius ægritudinis ſunt vel humores, vel vapores: humores qoidem aut ſanguinei, aut melan cholici, aut pituitoſi: qui qnidem humores vel ſunt in cerebro, vel in partibus inferioribus. Si in cerebro, dicuntur cauſare epilepſiam in eapite per eſſentiam. Si in inferioribus per conſenſum, quando ſcilicet eleuaotur vapores, aut mala aliqna qualitas, ſicuti à vermibus, aut à morſu ſcorpionū, aut à conſimilibus, quæ qualitas tendit ad ventriculos cerebri, & motus hos excitat epilepticos. De loco autem nihil dicam, cùm ſatis per ſe conſtet. At cùm ſint tot cauſæ, indicas ne ab aliqua iſtarū, an ab omnibus talem affectum generari in hac puella? Credo ego quantum ad efficientes attinet, primò qnòd adſit illa inundatio ſpirituum, vt in-
E dicatur à ſtrepitu illo percepto, ac ſi aliqui dimicarent, quem ſcribunt puellam ſenſiſſe in capite, propter agitationem ſcilieet. Secuodam etiam adeſſe cauſam credo: nam dixit ſe percipere velnti fulgura qūædam præ ocnlis: & ſunt vaporea quidam ignei, qui faciūt ebullitionem ſpirituum io ventriculis cerebri, & faciunt apparere iſta fulgura. Quòd autem tertia cauſa adſit, ſcilicet obſtructio ex hnmorib. craſsis & viſcidis ac multia patet: nam hoc indicat grauitas capitis. Quòd etiam adſit mala qualitas, arguitur, quoniam reteota ſunt menſtrua, à quibus eleuantur vaporea venenoſi ad ipſum cerebrum. Quòd autē à menſtruis eleuentur iſti vapores, teſtatur Galenus in 6. de Locis affectis vltimo. Et ſic videtur quòd omoes cauſæ efficientes concurrant in iſta nobili muliere, & c. Accedit poſtea temperatura humida cōformis huic diſpoſitioni: nam audimus corpus eius eſſe carnoſum, pingue: corpus autem in quo eſt pinguedo cū carnoſitate, ſignificat quòd in eo dominatur caliditas, & humiditas. Si autem fuerit plus de pinguedine quàm de carne, oſteodet humiditatem præpollere caliditati: & contrà ſi plus de carne, quòd caliditas ſit maior, vt docet Galen. ſecundo de Temperamentis. His poſitis negari non poteſt temperaturam hepatis in iſta, ealidam & humidam eſſe, & nulla eſt temperatura magis apta ad replēdum caput, quàm iſta, quia vaporoſum generat ſanguinem. Et ſic inter cauſas efficieotes connumeranda eſt temperatura. Quòd autem ratione cerebri diſponatur ad epilepſiam, patet: nam audio quòd ſemper habuit debile caput, quòd recipit ad ſe multos vapores trāſmiſſos, & ſemper fuit affecta aliquo dolore ipſiua capitis. Caoſæ autem extrinſecæ, fuit mala ratio victus: neque enim habuit miſera vnde ſe oneraret ſed ſine diſcrimine cibum eſt ingerere ſolita. Accedit etiam, quòd incœpit alere illos vermiculos ſericum nentes, à quibos tum putrefactis, tum viuis & folijs quibus illi aluntur, eleuantur mali vapores, qui quantum poſsint diſponere ad hos motus epilepticos, vnicuique per ſe patet. Habuit inſuper retentionem menſtruorum

Ac-

A Accedit ad hæc omnia regio ipſa, qnæ primò eſt expoſita Auſtro: Auſter enim ſpirat per hoa lacus Venetos, &accedit ad hos valde humidus. Ab Occidente habet mare. Fx parte autem Septentrionia ſunt mótes, & ſpirat Boreas, & credendum etiam ibi eſſe valles, in quibua colligitur iſte vẽtns, & vnitur, &cauſat maxima frigora. Quo enim anguſtiore loco cóclnditur, hoc etiam eſt multò frigidior: vnita nanq; & cincta ſemper fortiora ſolutis. Itaq; ſic Auſter humectando, & Boreas refrigerando, potuerunt hanc malam qualitatem & affectum inducere. Et ſic omnes ferè cauſę concurrunt, & nulla fuit à nobis ſuperfluè enarrata, oeq; enumerata. Dę cauſis autem materialibus, credo quòd huioores ſint in eerebro frigidi & pituitoſi: nam habet grauitatem cum ſumma frigiditate in parte poſteriori circa oucham: ideo concedendũ eſt, quòd ibi ſit plurima pituita, & grauitatem temporum percipit. Quantùm verò ad conſenſum, eredo quòd adſit eonſenſus vteri, ventriculi, hepate & ambitu totius. Et iſta materia in capite eſt B difformis: nam in parte anteriori ſuot vapores illi ignei efficientea flammam ante oculos, in poſteriori autem piruita frigidã. Talis igitur eſt ægritudo iſtius poellæ, quę agit 22. aonos. Et boc notandum, quántum ad prognoſticum attinet. Aetas enim ideo eſt obſeruanda, quia eã ſola doceat, àñ hic morbus cnrari poſsit. Hæc ætas io fœminia æquipollet propè annis 40. in viris. Quia verò anno 14. per meoſtruorum fluxum, à dolore capitis ſanari non potuit, quomodo nunc ſanari poſſit non video. Nam hic morbus ſi à 25. anno ętatis virum innaſerit, commoritur. Vbi puella creuit vſq; ad 14. annom, & non ſunt remotæ eæ malæ affectiones, non eſt ſperandum quòd ita facilè debeant remoueri. Nam ratione ætatis verẽdum eſt ne ægritudo iſta ſit incurabilis, præſertim alijs concorrentibus. Sed qoicquid ſit, cora nõ eſt impoſaibilis, & ſi non poterit peoitus tolli, ſaltem efficietur leuior. Et hæc quantum ad prognoſticũ: De curatione antem, ex quo tot habet cauſas, o-C portet ſingulis occurrere: nam iotentiones tum curatiuæ, tum pręſeruatinæ ſumentur ab illis: Ab efficientib. præſcruationis indicationes. à materialib. curationia motuabim⁹. Oportet aũt primo oẽs cauſas amouere extrinſecas. Ae ſi poſſet mutare aerẽ, mihi ſummoperè placeret: & ſi nõ poteſt, caueat à vẽtis Auſtralib. & alija vẽtis, & remaneat in cubiculo bene diſpoſito, & alteret aerẽ ipſi⁹ cũ aliquo alterante: vt, ſi eſſet acetum cum aqua roſata, & fieret ſuffumigium cum garyophyllia. Deinde mihi ſummopere placerec, vt in cibo haberetur maxima cura, vt ſcilicet vtatur attenuanti diæta: nam ſi ventriculus abnndat pituita, & in toto redundant plurimi humores craſsi, nibil melios quàm quòd attenuentur, ex quo etiam prouocarentur menſtrua. Et panis ſit fermentatus, in quo ponerem oigellam, ſed quia amara eſt, miſceat aniſum, & cinamomum: cinamomum enim eſt tenuiſsiinæ ſubſtantiæ, ſi quid aliud. Quantùm verò ad carnes attinet, omnes quæ habent vim attenuandi dentur. Galenus autem in hoc affectu exhibebat apium, quod tamẽ Auicenna maximè

A deteſtatur, & dicit quòd nihil deterius: imò qoòd à proprietate nocet ipſis epilepticis: & tamen Galenus vtitur eo pro medicina conuenienti, in conſilio pro puero epileptico. Hæ ſententiæ in ſpeciem contrariæ facilè componi poſſunt. Credo ego quòd apium apnd antiquoa ſit, quod nos petroſelinum vocamua, non eſt ita vaporoſnm, ſicuti apium, atque habet vim incidendi. Et ſi conſideretis, in apio ſunt plurimæ humiditates indigeſtę craſſæ: nam in tota ferè hyeme eſt pertinaciſsimæ viriditatis, & eſt vaporoſum, ac replens caput: & de iſto intelligit Auicen. à quo eſt ſummoperè abſtinendom. Sed Galeous intelligit de petroſelino, qnod tuto exhiberi poteſt in ipſa epilepſia: & hoc modo iſti duo magni viri potuerunt conciliari, ſine contumelia. Apium Auicennæ quod hodie adhuc ita dititur, oullius in boc morbo eſt vſus. Quare Auicen. non minus qoàm Galenua rectè cenſuit. Et ſic attenuanti diæta eſt vtendum. Vinum autem, qooniam eſt inter attenuantia, vi-B deretur conueniens, licet in principio morbi prohibeatur: hoc enim ſit iore. Nã triplici cauſa prohibetur vinum, morbo exiſtente crudo, dolore capitia, & inflammatione intrinſeca, vt declarat Galeuus tertio de Ratione victus in morbis acutis. Cruda igitur adhuc exiſtente materia morbi, vino interdicendum eſt epilepticis. Nam ſi exhiberemus vinum materia exiſtente cruda, præcipitaretur ipſa materia: & in epilepſia inconcocta materia eſt, & mala. Vinum autem, vt inquit Auicen. dilatat animam, & adiuuat concoctionem, moderatè tamen ſumptũ: vinũ autem fortè & validum percutit neruos, & caput. Non penitus prohiberem, ſed exhiberem dilutum vinum & paociferũ. De carne autem & alijs nihil aliud dicam. Factia hia, cum morbos habeat duas materias, pro materia quæ eſt in inferioribus vellem habere ea quæ cootinuò diuerterent materiam à capite, & lubricarent aluom, ita homores & vapores raperẽtur ad inferiora. Hanc ad rem vtiles eſſent pillulæ ex myrrha, aloe, &rhabarbaro: ex ijs enim haberem⁹ C euacuationem materiæ, & apertionem menſtruorum: & ſi ijs adderetur ariſtolochia longa, eſſet optimum: & ſumantur per horam ante cibum: & prouocentnr menſtrua com peſſarijs, cum lotionibus non multum euaporantibns, vt ſi decoqueretur pulegium, calamenthum, baccæ lauri, & lauarentur pedes cum tali decoctioue: & ante cibum vel manè, vel ſerò cncurbitnlæ applicentur popliti. Et ſi iſta non euacuarent menſtrua, non mihi diſpliceret euacuatio hæmorrhoidarum: iſta enim iuuarẽt ratione diuerſionis par rectum: nam vereor ne tanta multiplicetur materia, vt tãdem fiat apoplexia, & mors. Præterea euacuetur bis in menſe, aut ſaltem ſemel hiera Logodij, vel Hermetis, vel pillulis cocchijs, vel confectione hamech, & ſimilibua, in qnibus eſt via agarici, & colocynthidis, raro ramen: nam ſi hæc fortiora ſæpius ſomerentur, debilitarentur ſpiritus animales, & ventrienlus, ex quo fieret apoplexia. Ideo nollem cerebro vti ijs medicamentis vehementioribos, ne debilitentur ipſiua virtutes, & membra. His non iuuantibus, & ineũte Vere, ad ipſum

caput accederem, cum valde exiccãtibus, & cum cauterijs, ſynapiſmis, rubificationibus, veſicatorijs, quæ & capiti & ſpatulis eſſent applicanda, ſicut de ijs tunc melius cõſulendum eſſet. Si etiam exhiberetur decoctum ligni, non eſſet malum: nã ex ipſo haberemus attenuationem ipſius materię facientis epilepſiam, & multa alia bona huic morbo neceſſaria. Et vellem quòd ter in menſe tãtùm Mithridati acciperet, quãtum eſſet vna drachma, cum aqua pæoniæ, & vteretur ipſa pæonia in omni ſuo ferculo. Quærebat Friſimelica, quid ſentiret de inciſione ſaphenę. Reſpõdit Montanus, ſatius eſſe, vt pauca fieret ſcarificatio circa poplitem.

De Epilepſia per conſenſum, à brachio pro generoſo Barone N. à Sauraco, præſcriptũ anno L.
Conſilium XLVIII.

CVm actio medici circa epilepſiã ſit genere triplex: vel enim excitamus hominem quando actu cadit in epilepſiã (E) & hæc propriè cura ſymptomatis, non morbi appellatur: vel præſeruatur, ne cadat, aut ſaltem rarius, vel leuius: tertia eſt cauſarum remotio, id eſt, ægritudinis, à qua immediatè epilepticus caſus contingit. Nos tertiam ſequemur, arbitrantes hanc eſſe potiſsimam, quæ ſi remoueatur, aliæ quoque duæ facilè propellentur. Et cum in hoc nobiliſsimo puero cauſa proxima ſymptomatis ſit materia frigida, à ſubiectis partibus, præcipuè à brachio, tanquam aura repentè ad caput aſcendens, ſpiritusq; & virtutem animalem maxima ex parte intercipiẽs: ideo curationem veram duco, prohibere ne talis materia generetur: auertere eam ad partes oppoſitas, quę iam fuerit generata: caput corroborare, ne tam facilè recipiat.

Quantum ad auerſionẽ attinet (ab hac enim primùm incipio) iampridem idoneè, vt arbitror, à me prouiſum fuit brachio, vnde potiſsimum aſcendebat materia, ſynapiſmos & cauteria applicando, à quib. nõ prius deſiſtendum puto, quàm integram (ſi Deo placuerit) adeptus fuerit ſanitatem. (F) Altera pars auerſionis erat, vt per oppoſitas partes euacuaremus quicquid continuè excrementoſum generaretur, quod neq; à me prætermiſſum fuit. Iuſsi enim vt iugiter vteretur alui ſubductione cum pillulis ex mea quadam deſcriptione, quam apud ſe ſeruat, in quam ingreditur agaricum. Conſului præter hoc, vt leuiorib. quandoque vteretur, vt aloe ſimplici, ante cœnam, vel hiera Gale. de ſex rebus, vel aceto ſcillitico manẽ trib. horis ante prandiũ, aut melle itidẽ ſcillitico. His omnib. adhuc vtẽdum conſulo, hoc vel illo, prout felicius ſuccedet. Et hæc quantum ad auerſionem attinet. Vt verò prohibeatur materia ne generetur, quæ ſicut verior & integrior, ita difficilior curatio eſt, præcipuè ex parte ægroti malè ferentis conſilium, dicam tantùm ea quæ neceſſariò quàm diligentiſsimè obſeruanda putauerim: præcipuum que eſt, vt in omnibus ſex rebus non naturalibus regatur exquiſitiſsimè. Primò igitur euitabit omnem aeris exceſſum, præcipuè dum fuerit in Germania, aere frigidiſsimo, (D) & humidiſsimo: in ea enim regione peculiari circa hoc admonitione indiget: ferè enim Germani hyeme præcipuè, in duobus extremis ſummoperè peccant: nam vel in ęſtuarijs ſuis torrentur, vel ſub dio frigido & gelu torpent, cum tamen ab vtroque enixè cauendum ſit. Dum enim nobiliſsimus iſte adoleſcens in vaporario verſatur, meatus cutis, præcipuè capitis aperiuntur, humores colliquantur, attenuantur, & in vapores tranſeũt, vnde neceſſariò caput repletur, alioqui ex morbo debile & imbecillum. Sed vbi poſtea repentè in ſubdialem aerem tranſit, algor vehemens occurrit, qui penetrans per apertos meatus, cerebrum refrigerans, humores in eo contentos comprimens & congelans, efficit vt omnino deterrima ſubſequantur. Cum igitur hæc nocumenta omnibus communia iudicem, huic tamen puero arbitror futura eſſe magis pernicioſa. Erit ergo ab illis quammaximè cauendum, eritque artificialis ratio, vt omnem aeris exceſſum quàm procul effu- (E) giat. Quòd ſi neceſſarium erit quandoque ex conſuetudine gentis in vtroque verſari, primò frigiditatem munimentis & veſtibus quammaximè propellet: vaporaria verò eliget moderatiſsimè calida, & vix tepentia, in quibus magis aperto capite commorabitur, vt poſtea eodem munito, cũ egreditur, minor fiat illa mutatio, & tranſitus de contrario in contrariũ. Si præterea perceperit ſtatus aliquos malos, vel niuem, vel pluuias aerem turbare, intra domum ſe continebit. Deniq; illud commune ſeruabit, quemadmodum diximus, vt aeris immoderatos exceſſus effugiat. Præterea omnis animi moleſtia, ira præſertim & mœſtitia ſummoperè arcenda erũt, ſtudebitque cum ſocijs & amicis honeſtè & iucundè conuerſari. Quotidiano exercitio præcipuè delectabitur matutinis horis, quòd inferiores potius partes exerceat ſine multa capitis agitatione. Ideo pilæ ludum, aut gladijs dimicare, aut ſaltus immoderatos facere non probauerim in nobiliſsimo hoc adoleſcẽte: cerebrum enim nimis concutiunt & exagitãt: ſed (F) potius eligerem deambulationes, equitationes, ſagittarũ, lapidum, pali ferrei iaculationes, & huius generis exercitia, in quibus ſine inſigni motu capitis reliquum corpus exerceatur. Exercandi tempus commodiſsimum eſt, quod duabus horis prandium præcedit. Sed & frictiones quotidianas non minus laudo, ſiue præcedant, ſiue ſequantur exercitium, ſintq; vniuerſi corporis, leues quidem & molles, ſed longæ, quouſque corpus incaleſcat, & rubeſcat, dimittaturq; in frictione caput, & partes omnes quæ ad collum attinẽt, fricantisq; manus ſemper deorſum trahatur. Optimumq; eſt, ſi poſt frictionem totum corpus illinatur oleo garyophyllorum odorato, quod vnguentarij conficiunt, & non aromatarij. Et ſi quis vnquã cauere debet à ſomno meridiano, vel matutino, aut nimis prolixo, adoleſcens iſte vnus ex illis eſt. Erit igitur illi ſomnus moderatus, nocturnus, non diurnus. Procurabit vt quotidie beneficium alui habeat: quòd ſi defecerit, adiuuetur vel pillulis prius nominatis ex hiera ſimplici. Quæ in hunc conficiantur modum. R. Aloes opt. ℥ vj.

Spicæ

A Spicę, cubebarum, cinamomi, aſari, maſtichis croci añ. ℈ j. Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur & formentur pillulæ, quas ſumet, vt iam à nobis eſt ordinatum. Vel vtatur aloe ſimplici. Qoandoq; etiam cum clyſteribns emollientibus: neq; omnino patiatur fæces in ventre plns æquo retineri: inde enim magna grauitas capitis ſubſequi ſolet. Bis in die tantùm comedat, ſitq; cœna longè parcior qoàm prandium. Neq; credant Critici iſti medici me propterea Galeno contradicere, cum longè alia ratio ſit cœoæ noſtratũ, quàm fuerit antiquorum. Sed hîc non eſt huius difficultatis determinandæ locus: ſat habeat, quòd ſi abundè cœnauerit, non erit immunis à maxima capitis repletione. Cœnet igitur parcè, neq; in hoc diſcedat ab Auicennę præcepto, quod eſt nihil aliud, niſi Galenicum ex oppoſito immutatum, videlicer, vt ex tribus partibus diurni cibi duas in prandio aſſumat, tertiam in cœna: ita enim neque interdiu percipiet repletionem aut grauitatẽ, neque noctu multa opprimetur cibi nimietate, ſed B ſuauiter & iucuude dormiet. Caueatq; ne poſt cœnam aut prandium aliqnid deguſtet, aut bibat Germanorum more: fruſtra enim imperaremus aliquid de cœna & prandio, ſi aliæ qooque cœnæ intercederent. Cibus ſit vnicus, ac quàmmaximè ſimplex: nihil enim illi æquè oocebit, qnàm epularum multitudo. A vino ſi toto tempore ſuæ curatioois abſtinere poterit, quemadmodnm hactenus me admonẽte abſtinuit, optimè illi ſuccedet: ſit tamen aqua cum cinamomo & aniſo confecta illi potus ſicut præcepimus. Abſtineat quámaximè à paſtilibus, leguminibus, à lacticioijs, caſeo præſertim, à fungis, ab oleribus, crudis pręcipuè, à piſcibns, rebus frictis in ſartagine, à carnibus auium paluſtriũ, à carne porcina tam recẽti, quàm ſalita: non etiam laudo carnes agnorum, propter redundantem humiditatem. Et cum iam appropinquet ætas Veneris, conſulo vt ab ea quámaximè abſtineat: nihil enim aliud Venus eſt, quã breuis quædã epilepſia, ſi Hippocrati credimus. Hæc C ſit tota victus ratio, in qua ferè totum eſt curationis fundamentũ. Si enim boc modo ſibi cauerit, materia illa frigida & cruda, qoę fouet epilepſiam nulla vel paucíſsima generabitur, quod erat à nobis intentum. Atq; ita ſatisfactum eſt & auerſioni materiæ, quæ generatur: & prohibitioni, ne generetur. Supererat capitis corroboratio, ne nocumentum ſuſcipiat. Eſt autem in corroborando capite ratio præcipuè babenda, ne agitetur cerebrũ aut aliqoo pacto concutiatur: propterea neq; caputpurgia probauerim, neque frictiones capitis, aut ſtillicidia à medicis vulgò in huiuſcemodi caſu propoſita: ſed maſticatoria, qoæ ἀποφλεγματισμοὶ à Gręcis vocantur, admitterem primò ex maſtiche ſola & ſimplici, deinde etiam adiecto pipere, ſtaphiſagria, & pyrethro, paſtillos conficiendo. Mandere etiam matutinis horis garyophylla, nucem muſcatam, cinamomum, zedoariam, & qnæ huiuſmodi ſunt, ſummoperè laudo: maximè enim cõferunt ad capitis corroborationem, in hoc caſu, exiccatione & euacuatione. Præterea capuè abluere ſingulis ſeptimanis circa horas veſpertinas ante cœnam, eſt remedinm à me valde probatum, ſi lixiuium dulce eligatur in quo decoquatur aſarum, ſena, betonica, maiorana, roſæ, & capillus Veneris, adiecto etiam agarico: erit enim lixiuium ad hunc vſum præſtantiſsimum. Poſt lotionem verò ſuauiſsimè exiccari debet, neq; fricando, neque agitando, cum pannis moderatè calidis. Caueat etiam ne ignem acriter intueatur, aut magnum ſplendorem, ant campos nine refertos, ant turbam hominuin circumcurſantem, aut curruũ rotas velociſsimè motas, vel molas, oec quicquid in gyrum verſatur: ab alto etiam ne proſpiciat, neque decurrentem fluuium iotueatur: hæc enim omnia cerebrum & ſpiritus exagitant, & robor adimunt. Laudo præterea pro capite & membris quoq; inferioribus corroborandis, vt bis in menſe ſumat optimi Mithridatici drachmam. Eſt etiam pręſtantiſsimum remedium inſtillatio olei de ladano, per ſapieotem deſtillatorem confecti, tum in aures, tum in oares, tum etiam quandoq; B illinendo verticem capitis. Sed etiam manè ſuauiter pectinari illito pectine ex eodem oleo, nõ mediocriter conferet ad caput corroborandum, ſed pecteo ſemper retrò trahendus eſt verſus occipitium. Et hæc ſufficiant, tum in auertendo materiam, tum in prohibendo, ne generetur, tũ io capite corroboraodo: quæ tria nobis à principio fuerunt propoſita. Quòd ſi etiam magis præſeruari voluerit nobiliſsimus adoleſcens, verè purgabitur ex Galeni præcepto, poteritque huiuſmodi eſſe purgatio:

R. Hieræ ſimplicis ℥ ij.
Floris caſsiæ ℥ j.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſnmendus horis duabns vel tribus ante prandium. Item

R. Oxymellis ſcillinici
Syrupi de betonica añ. ℥ j.
Decoctionis granorũ pæoniæ io aquà deſtillata pæooiæ ℥ iiij.

Miſcé pro vno ſyrupo, & ſic pro ſeptem.

Deinde

C R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.

Cum aqua pæoniæ fiat potio, danda io anrorã cnm cuſtodia. Talis igitur, vel huiuſmodi poterit eſſe aonua purgatio, quæ ad præſeruationem attinet. Et hæc pro tempore ſuffectura arbitror in curatione & pæſeruatione huius nobiliſsimi adoleſcentis ad laudem Dei optimi maximi.

IOHAN. CRATO D.

Hoc in loco poteram aliquid monere de Correctione, ſed iſta conſideranda relinquo diligenti lectori, ſic aut cerati deſcriptio & catapotiorum in exemplo manu Montani ſcripto habentur, atque uel de hoc exemplo perſpicuum erit, quid adiumenti noſtra emendatio huic operi attulerit.

Cerotum applicandum brachio.

R. Sinapis
Pyrethri
Sem. naſturtij añ. ʒ ij.

Euphorbij ʒ iiij.
Nitri
Aluminis ſciſsilis añ. ʒ j.
Adarces ʒ iij.
Sagapeni
Galbani añ. ℥ s.
Salis ammoniaci ʒ iij.
Picis oaualis ℥ j.
Olei de euphorbio
De caſtoreo
Balſamini añ ℥ j.

Diſſoluãtur gũmi in aceto ſquillitico &pulueri zãda puluerizẽtur, deinde cũ oleis &reſinis cõpo nantur omnia ſecundùm artẽ, & cera modica addita, fiatCerotum ſolito loco applicandum, quod ſingulis quatuordecim diebus remoueatur, & fricetur locus cum ſquilla, & rurſus apponatur eo modo vt res exigit.

Pillulæ.

R. Caſtorei
Radic. pæoniæ
Dictamni Cretici
Sileris mootaoi añ. ʒ j.
Cornu ceruí vſti
Raſuræ cranij humani añ. ʒ ij.
Sem. citri ʒ ij. s.

Puluerizeotur omoia per ſe, poſtea miſceantur & aſpergantur aceto ſquillitico & permittantur exiccari, & hoc reiteretur ter. Deinde

R. Agarici
Rhabarbari electi
Aloes añ. ʒ ij.
Garyophyl. ʒ j.
Moſchi.
Ambræ añ. gr. iij.

Com ſyrupo de corticib. citri fiat magdaleon, ex qoo formentur pillulæ pro ſingulis dracbmis tres, quarum ſiogula ſeptimana ſumatur drachma, vel mious poſt medium noctis & eo veſperi parum cœnet.

Datum eidem D. à Saura w, fuitq́; hoc primum. M. D. XLVII. Conſilium XLIX.

VIctus ratio vtilis, erit, quæ incidat & exteouet. capparis vſus mirificè proderit per totam hyemem, aeris conſtitutio vel natura, vel arte ſit calida & ſicca potiſsimùm hyberno tempore. Caueat igitur à frigore pedum, &maximè capitis. Item à vaporarijs calidis, &maximè à fructibus. Fugere oportet carnes omnes præter auium montanarum, pullorum, & interdum vitulinam toſtam magis quàm elixam concedimus, aot carnem leporis iunioris. Oua recẽtia cocta in aqua aut cinere, ſorbilia tamẽ, cum zuccharo laudantur. Caueat à legominibus, caſeo, butyro, piſcibus umnibus, & vino præſertim antiqoo, craſſo & copioſo, pro quo bibat hydromel tale.

R. Aquæ puræ ciſternæ, qualis habetur in Cœnobio D. Franciſci lib. quatuor, cinamomi electi &contuſi ʒ j. mellis optimi ℥ iiij. vel loco mel

D lis ℥ ij. zucchari, fiat aqoa decocta.

Deinde ter io ſeptimana ſumat duo cochlearia optimi aceti ſcilliticí tribus horis ante prandium, & ſe exerceat per mediam horam, quouſque corpus caleſiat. Sumat bis in ſeptimana diebus, quibus non aſſumpſit acetum, ſcrupulum vnum optimæ aloes.

Appendere iubemus collo ſuo corallum rubeum optimum, aut radicem pæoniæ recentem ſæpius abradere & odorare, manibus tractare. Plurimùm enim conuenit.

Poſtea in ferculis ſumat infraſcriptum puluerem, aut etiam in ouo ſorbill loco ſalis.

R. Pulueris tormentillæ, Zedoariæ, corallolorum rubeorum, ſem. pæoniæ, pulueris menthæ ſiccæ, myrobalanorum cbebulorum puluerum añ. ʒ j. garyophyllorum, nucis muſcatæ, macis, cinamomi añ. ʒ ij. Zuccari albi ad pondus omniũ vtatur modo dicto io ſuis cibarijs.

R. Mithridati opt. ʒ s.

E Deglutiat in forma pillulari, vel bibat in brodio, aut aqua pæoniæ, prout ſibi magis libuerit tribus horis ante prandium ſemel in ſeptimana.

Abloat caput ſemel in ſeptimana, veſperi hora ante cœnam, nec eo veſpere ſe exponat aeri frigido: lixiuio dulci in quo decocta ſit maiorana, ſaluia, roſinarious, & vna drachma agarici optimi ligati in petia linea & diligenter expreſsi.

Caueat inſuper à vehementi ſtudio, cogitatione, timore, ioedia & iracundia. Exercitia proſunt & frictiones, ſed capiti magis poſt reliquas corporis partes. Aluus ſoluta &fluida foueatur. ſomnus ſit nocturnus, mediocris, ſeptem horarum, caueat meridianum. Fugiat ſinapi, allia, cæpas, aromata etiam præter parum cinamomi & huiuſmodi.

De Epilepſia, pro nobili Viro Vicentino. Conſilium L.

F PRoponitur nobis curandus iſte Magnificus Dominus: quia quo morbo infeſtetur, hoc videre clariſsimũ eſt, ideo breuiter me expediam. Iſte laborat epilepſia: habnit enim tria ſigna atteſtantia ſuper ipſam epilepſiam. Primum quod habuit, fuit ſpuma in ore: ſecundò paſſus fuit conuulſionem, ſiue ſpaſioum: tertiò amiſit ſeoſum & motum. Ex iſta accideotium ſyndrome facilè poſſumus conijcere morbũ hunc eſſe epilepſiã. Habita notitia morbi, quia oportet vt & nos aliqui de cura dicamus, non poſſumus autem quicquam perfectè dicere, niſi cauſas morbi indageruus, ideo eſt neceſſarium diſtinguere præſentem morbum vt omnia hæc clarè habeamus: & primò videndum eſt quidnam ſit epilepſia. Epilepſia nihil aliud eſt, niſi ſpaſmus quidam factus ab obſtructione ventriculorum cerebri, à materia craſſa & viſcida, ſiue ab aliqua qualitate venenoſa, quam iſti auram vocant. Et quia in definitione cadit ſpaſmus, vidẽdum eſt quotopliciter fiat ſpaſmus, vt ex hoc habeamus cauſas ipſius epilepſiæ. Spaſ

mus

mus, vt dicebat Galenus in tertio de Locis affe-
ctis, vbi loquitur de hac re, fit tripliciter: aut à ma
teria, aot à qualitate (quam auram venenoſam ap
pellauit idem Galenus) aut à ſiccitate: iſtæ enim
ſunt trea cauſæ potentes facere ſpaſmum. Videa-
mus modò nunquid iſtæ tres cauſę faciant epile-
pſiam. Qoòd poſsit fieri à materia, boc patet,
qoia cum materia craſſa eſt in vētriculis cerebri,
ſiue ſit per cōſenſum, ſiue per eſſentiam, ita quòd
ibi generetur pituita, obſtruit ventriculos cere-
bri, qui poſtea inſurgunt ad expellendum, & con-
trahuntur, & in illa contractione deficiunt mitte-
re ſenſom & motum ad membra, & ita priuantur
membra ſenſu & motu. Quòd autem poſsit fieri
epilepſia abſque materia, videlicet à qualitate ma
la, & ab illa aura, Galenus pluribus ſigois hoc pro
bauit in illo loco præallegato. Dicebat enim i-
pſe, videmus in ictu phalangij, qui etſi tantillus
ſit, tamen diſpergitur per totum corpua, & omnia
membra inficit illa mala qualitas. Non eſt dicen-
dum, dicebat Galenus, quòd fiat à materia vene-
noſa, qoia illa fuit ita exigua, quòd nō potuit hoc
corpus totum inficere. Quare dicēdum eſt, quòd
ſit aliqua mala qualitas eleuata à tali materia ve-
nenoſa exigua, qoæ poſtea qualitas per totū cor-
pua diſperſa & diſſeminata, ſit ſufficiens tale no-
cumentum cauſare. Simile poteſt contingere de
epilepſia: à materia poteſt fieri mala qualitas, quę
poſtea petens cerebrum poteſt eſſe cauſa contra-
ctionis ventriculorum cerebri, & facere epilep-
ſiam: & ita Galenus ex ſententia Pelopis præce-
ptoris ſui conclusit, poſſe à mala qualitate fieri hu
iuſmodi morbos. Nunquid autē à ſiccitate pulsit
fieri? Dico quòd non, & in boc differt ſpaſmus ab
epilepſia, quia ſpaſmus poteſt fieri à trib. illis cau-
ſis: epilepſia verò tantùm à duabus cauſis prædi-
ctis, & non à ſiccitate: quod poteſt & à priori, & à
poſteriori manifeſtiſsimè probari. Et primò à pri
ori: nā ſi ſiccitas cauſa eſſe debet epilepſiæ, opor-
tet quòd cerebrū ita exiccetur, vt per ſiccitatem
contrahantur ventriculi cerebri, & fiat epilepſia.
Sed hoc non poteſt fieri, quia cerebrum cum ſit
membrum humidiſsimum, nunquam poterit ta-
liter exiccari, vt per ſiccitatem deueniat ad con-
tractionem: quia ſi ita fuerit exiccatum, ſtatim pe
riret homo, & ita antequam fieret epilepſia, mo-
reretur homo. Similiter à ſigno cōfirmari poteſt,
quia epilepſia ſubitò fit: ſtatim enim homo cadit
in paroxyſmum epilepticum: illa aotē exiccatio
non poteſt, ſi habet fieri, ſubitò cauſari, ſed ſucceſ
ſiue, ita quòd in tempore oportet vt exiccetur,
Quare relinquitur, quòd à ſiccitate non poteſt ta
lis ægritudo cauſari. Derelinquamus ergo ter-
tiam cauſam, & accipiamus reliquas duas, ſcilicet
quòd epilepſia poteſt fieri à materia, & à qualita-
te ſola. Si fit à materia, fit ab humore craſſo, vt pu
ta ab humore pituitoſo & melancholico obſtru-
ente ventriculos cerebri: ventriculos dico ante-
riores, de his intelligatis. Similiter intelligatis
de obſtructione non perfecta, ſed imperfecta & di
minuta: quia ſi intelligeremus de perfecta obſtru
ctiooe, fieret tonc apoplexia, & non epilepſia,

A quia tunc homo penitus ex perfecta & completa
obſtructione ventriculorum amitteret ſenſum &
motum, ita quòd iaceret ſicut cadauer. vt fit in
apoplexia: ideo intelligatis de obſtructione dimi
nutè facta. Cum ergo habeamus morbum hunc
fieri à materia & qualitate, videndom eſt modo,
à quanam harum duarum cauſarum in iſto Ma-
gnifico Domino talis morbus proueniat. Ideo
in hoc crediderim quòd à qualitate mala nō prin
cipaliter cauſetur, licet reuera ipſa concurrat, &
maximè quòd, vt retulit Excellentiſsimus Do-
ctor, iſte fuit à paſsionibus animi valde vexatua.
Quantum autem poſſunt iſti animi affectua ad
hos morbos epilepticos concitandos, vnicuique
poterit eſſe manifeſtum. Noui ego duos, qui tan-
tùm ex animi affectibus inciderunt in hunc mor-
bum: vnos enim fuit quidam Laurentius Brachà
denus, & Marcus Antonius Contarenos: iſti ta-
men in victu erant parciſsimi, non erant excre-
mentoſi, tantùm ex animi affectibus venere in ta
B lem ægritudinem: & ita dico quòd potuit iſta cau
ſa concurrere. Sed quod principaliter eſt cauſa,
eſt materia craſſa, ita quòd dicerem morbum eſſe
materialem. Et cum materia potens epilepſiam
cauſare duplex ſit, melancholica & pituitoſa, à
quanam, dicetis vos? Dico quòd poteſt proue-
nire ab vtraque: vtraque enim materia concur-
rit: & ita cauſatur eſſentialiter in cerebro, & per
conſenſum à reliquis membris ad ipſum deman-
datur. Quòd autem pituitoſus bumor in hoc Ma-
gnifico domino dominetur, hoc oſtendit eius tē-
peratura, & membra principalia. Audio quòd i-
ſte abundat pituita multa, quę excernitur per na-
res & per os. Iſtud eſt ſignum humiditatis cere-
bri, habet enim cerebrum calidum & humidum,
vt per ſigna manifeſta poteſt apparere, & facilè
compreheodi. Similiter habet ventriculum ſatis
abundantem pituita, in quo ab inordinato victu
& coitu, vt retulit, maxioa copia pituitæ genera-
tur, pituitæ dico non veræ: nam, vt ſcitis, non ve-
ra pituita in ventriculo generatur. Ideo ex pitui
C ta genita in ventriculo, & item illa quæ io cere-
bro generatur, concludo materiam eſſe tum per
eſſentiam, tum per affluxum. Quòd autem fue-
rit aliqua materia melancbolica, hoc facilè per-
ſuaderi poteſt. Audio hunc eſſe melancholicæ
naturæ, et ſi non fuerit ex naturali temperatu-
ra, tamen propter accidentia animi potoit effici
melancholicus. Cùm quis autem aliquando ca-
dit in melancholiam, impoſsibile eſt vt non reti-
neat illam materiam in cerebro, vt dicit Galenus.
Ideo cum adhuc reliquiæ melancholiæ remane-
ant in hoc Magnifico viro in ipſo cerebro, poteſt
& ipſa concurrere ad obſtructionem. Similiter
hepar habet calidum: viget enim caliditas in to-
toto illo corpore, & ita ob caliditatem hepatis po
tuit fieri aduſtio: nam cum hepar eſt calefactum,
oportet qoòd & venæ ſint calidæ: nam vt dicit
Galenus ſecundo Artis medicinalis, orta debent
atteſtari ſuis principijs. Cum ergo hepar ſit ca-
lidum, non eſt mirum ſi patitur cerebrum: nam,
vt dicit Galeous io tertio de Locis affectis, lo-

quēs de dolore capitis, Qui habet hepar calidum facilè incidit in dolores capitis, qnia aſcendunt materiæ & vapores, vt cauſent dolorem. Qualis fuerit in qualitatibus paſsiuis, nō facilè dixerim, quòd corpus continuè mutatur. Ex bumido fit ſiccum, & ſicci interdum pingueſcunt, prout vel exercentur, vel bene & in ocio viuunt: calor ille reſolutns eſt coitu, victu inordinato, & ita alteratum totū corpus. Habetis hucuſq;, vt omnia colligā, cauſas morbi, & morbū ipſum, à quibus facilè poterimus indicationes curatiuas ſumere. Veniamus modò ad curā. Iſte cupit curari, Credis ne hūc poſſe curari? Vt ingenuè fatear, morbus epilepticus, morbus eſt maximus, & nōniſi à vehemēti cauſa poteſt cauſari. Fortiſsima cauſa cōcurrit ad excitādos hos dolores, & talē ſenſus & motus ablationē: dolor enim cū in hoc morbo intrinſecus fiat, oportet quòd fiat à fortiſsima cauſa ſoluente continuum. Dimittamus modò nunquid dolor fiat à mala temperatura facta in quatuor qualitatibus, an à ſulutione continui. Teneo, vt aliàs dixi, fieri a ſolutione continui, & à mala temperatura: & quòd iſta ſolntio continui ſit æquinoca ad illam ſolutionem continui, de qua intelligunr alij: longè enim differt ab iſta. Sed de hoc diffuſios alibi dixi, ideo nunc non eſt opus ea reuocare.

Propterea dico, cùm iſta ægritudo fiat à forti cauſa, quæ cum difficultate poteſt remoueri, iſte Magnificus dominus de facili poterit mori. Audio eum bnuſq; habniſſe duos paroxyſmos epilepticos, incipiendo à decimoquinto Iulij vſque ad vigeſimum quartum Auguſti: propterea facilè poterit iterum cadere in hos paroxyſmos: imò nunc conqueritur de aliquali tremore. Neq; debemus nos confidere eius naturæ robuſtæ, & carnoſitati: nam licet videatur ſanus, non propterea vacat periculo. Nunquam vidi in ſenibus apoplecticis, epilepticis & melancholicis aliquem ita curatum quin redierit. Qni ſemel ſtultus ſemper ſtultus. Noui ego Iuſtinianum quendam, qui habuit tantùm vnum paroxyſmum, poſtea manſit per tres menſes ſanos abſq; moleſtia, deinde reuerſus eſt alius paroxyſmus, deinde alius, & tandem mortuus fuit. Ideo cura difficillima eſt, neque, vt dixi, vacat periculo: tamen non eſt deſperandum. Veniamus ad curam, & primò indicationes ſumamus à morbo, & à cauſis eius. A morbo, cum morbus ſit in nobili membro, indicatur, quòd ſit citò remouendus, & quàm citiſsimè poteſt: epilepſia enim, cùm occupet nobile membrum, morbus ſacer fuit ab Hippocrate appellata. Sumamus modò indicationes à materia. Materia iſta, vt dixi, duplex eſt, pituitoſa, & melancholica: iſta venit euacuanda. Et quia facta fuit ſanguinis miſsio ab illo perito medico, propterea deſiſterem à miſſione ſanguinis, deuenirem ad concoquentia pituitam, vt eſt ſyrupus de eupatorio, decoctnm pulegij, origani, ſyrupns de calamentho, & infinita alia ipſam pituitam digerentia. Concoquerem etiam melancholicum ſuccum, vt cum ſyrupo de fumoterræ, de epithymo, & talibus. Poſtea cum erit cocta materia, euacuarem, & inciperem à le-

D uioribus pharmacis: non tranſirem ad confectionem hamech, & pillulas cocchias. Medicinas enim cum colocynthide, & agarico, pro nunc non exhiberem, quia ſunt valde fortes. Quæ autem recipiunt iſta, vt ſunt trochiſci Alhandal, hiera Logodion, iſti aromatarij in hac ciuitate, cum ſit mater ſtudiorum, non conficiunt, & miror cum villa quæuis parua habeat hæc parata. Poſtquam hoc corpus eſt euacuatum, ego deuenirem ad caputpurgia, & ad maſticatoria, & vellem vt maſticaret, ſicut de pipere, & reliquis. Deinde per nares prouocarem naturam cum aliquo leui ſternutatorio. Facto hoc, ſi voluerit aſſumere illa balnea Aponitana, cum ſint calida, ego laudo. Theriaca item prodeſt. De canterijs: ego ſummoperè landarem cauteria in brachijs, imò hoc eſt familiare remedium. Et vidi anno præterito nobilem ſenem qui ſolo canterio ſanatus eſt, & erat ſenex in 52. anno ætatis ſuæ conſtitutus. De diæta, quia morbns longus eſt, inſtituatur conueniens

E diæta, & ea ſit tenuis & attenuans, vt Galen. conſulit puero epileptico. Pro potu poterit conficere aquam decoctam cum aniſo, cinamomo, & ſaccharo: eſt enim potio gratiſsima tum in colore tum in ſapore. Reſtat vnum derelictum, vtrum debeat bibere vinū? Videtur ex vna parte quòd non quia vinum fumoſum eſt, & facilè replet caput. Ex alio videtur quòd ſit dandum vinum pauciferum, quod ſapit naturam aquæ. Sed, vt dicit Galenus in 3. de Ratione victus, vinum ſi magnū eſt, obeſt cerebro ſua fumoſitate: ſi verò ſit pauciferū licet non noceat cerebro, obeſt tamen vētriculo: & ita videtur cōuenire & non conuenire. Ego tamen conficerē vinū, & maximè quia ſumus in tēpore connenienti, vellem vt ſumeret muſtū albū, in quo aliquid aquæ imponeretur: & apponerem radicem pæoniæ, betonicæ, folia ſaluiæ, roriſmarini, item folia ſenæ propter humores aduſtos, & alia quæ reſpiciunt hos humores, & omnia ſimul ebullirent, & conficiatur vinum, quo poterit vti. Iſta hic poſita non ſunt ingrata, non ſnnt amara,

F & ſnnt appropriata pro tali morbo ſanando: oxymel cauerem, ſed mel ſcilliticum non noceret, non enim ita penetrat vt acetum ſcilliticum. Laudant pæoniam ob ſingularem quādam occultam vim. Ego tameu ſæpe eam exhibni, ſed ſemper coactus ſum ad alia remedia deuenire, nec vnquam ita efficacem expertus ſum. Tamen detur cum non poſsit obeſſe. Et hæc ſufficiant.

IOHAN. CRATO LECT. S.

Inſtitueram emēdare Conſultationem quæ præceßit, verùm cùm hæc noſtris cōferrem, ita diſcrepare inter ſe animaduerti, vt operæprecium me facturum exiſtimarem, ſi ea potius, quæ & puriori ſermone, & meliori ordine ſcripta erant à Hieronymo Schreibero, viro logiori vita digno, ſubijcerem, quàm

in

in corrigendo laborem ſumerem. Boni igitur hoc conſulent rei Medicæ ſtudioſi, quod eadem bis edimus, & ſi fortè idem mihi alibi inopinanti accidit, exiſtiment in tanto conſiliorum numero, & exemplariorũ, quæ conferẽda fuerunt diuerſitate, vix potuiſſe fieri, quin aliquid, ſummum diligentiæ ſtudium effugeret. Certè in eodem colloquio, ita alij aliter quedam ſcripſerunt vt vix eodem tempore dicta in prudentiſſima & attentiſſima obſeruatione agnoſcas.

Pro Magnifico Vicentino epileptico, Annorum XLV. Referente Frachanziano. Conſilium LI.

DVxit vxorem pulchram annorum ſeptendecim: cum ea iuordinatiſſimè vixit: cibis vſus eſt groſsis, caulibus, carne porcina, caſeo, tortis ex caſeo factis, vigilans noctu & obambulans ſæpe, die poſtea dormiens, ſequuta inde imbecillitas ventriculi, cum eſſet ante robuſtiſsimus. Senſit cruditates etiam quatuor aut quinque horis poſt cibum. Poſtea profectus Mediolanum, incurrit in eriſipelen cum febre tertiana, quę eum à vigeſimo ſecũdo anno infeſtauit: ita vt interdum ſingulis annis ſemel aut bis vexaretur. Nunc triennio eam non habuit. Imbecillitas ventriculi durauit, ita vt manè expueret multum pituitæ. Laborauit etiam vertigine: vixit ſemper delicatè, ſine curis. Sed hoc anno curis oppreſſus eſt, vnde in Iulio quadam noctè cum eo veſpere & comediſſet & bibiſſet benè, ac dormiret, videbatur ſibi morituros, ac in ſomno etiam clamauit commendans ſe Deo: inde cum capite ex lecto decidit, ita vt pedes ſupra in lecto manerent. Filij accurrentes & ſubleuantes eum, viderunt ſpaſmos & ſpumam circa os. Medicos, adhibito clyſteri, ſecta vena, & extractis ferè quindecim vncias ſanguinis, præſcriptoquę victus regimine, reſtituit eum, exiſtimaos ſe apoplecticom reſtituiſſe. Vixit poſtea ſatis ordinatè: ſed vna die per ſolem & æſtum equitans, & poſtea cum operarijs rationibus ſumendis laborans, conſimilem rurſus paroxyſmum habuit, qui tamen tantùm quartam vnius horæ durauit partem, cum clyſteri ſine ſectione venæ eum liberaui, nunc à veſtra excellentia conſilium quærit, & integrè curari cupit.

MONTANVS.

Quod compertum eſt & conſtat in hoc collegio, eſt, quòd Magnificus Dominus patitur epilepſiam, quod ex ſyodromo, & omnium ſignorum concurſu colligitur. Intelligimus enim ex A duobus ſymptomatibus, videlicet quòd per peſſus ſit priuationem ſenſus & motus, contractionem & ſpaſmum totius corporis, & ſpumam circa os, quæ omnia nulli alij morbo conueniunt, quàm epilepſiæ. Quare de hac non dubitandum. Suppoſito hoc morbo vel ſymptomate (non enim de vocabulis hìc difficultas erit) ſi volumus curare, oportet priua diſtinguere cauſas epilepſiæ. Epilepſia eſt ſpaſmus & contractio ventriculorum anteriorum cerebri, ad quam ſequitur ſpaſmus omnium membrorum per conſenſum neruorum, ac diminutio ſenſus & motus. Quàndo dico obſtructionem, intelligo imperfectam, quia in hoc differt ab Apoplexia quæ eſt perfecta obſtructio. Eſt ſpaſmus: ergo eandem quam ſpaſmus diuiſionem habet. Eſt autem ſpaſmus triplex, cum materia, ſine materia videlicet à ſiccitate, & non proportionatus ad materiam. Ita Galenus tertio de Locis affectis, tres cauſas epilepſiæ nominat, vel à materia obſtruente B per conſenſum, vel eſſentiam, vel ab aura, vel ab aere.

In hoc igitur differt à ſpaſmo, quia nulla epilepſia fieri poteſt à ſiccitate: Non enim poteſt cerebrum eò vſque exiccari, vt conſequatur contractio ventriculorum, ſed oporteret antea mori hominem. Deinde epilepſia ſemper fit ſubitò: ſed exiccatio non fit ſubitò, ſed per partes ſucceſsiuè: Ergo epilepſia non fit à ſiccitate. Epilepſia igitur vel fit à materia, quod omnes concedunt, vel ab aura, vel aere, & vt Arabes docent ex Galeno, ex ſententia Pelopis ſui præceptoris, qui tertium genus poſuit, quando aſcẽdit à membris inferioribus, vel aura aliqua, vel qualitas ſimplex. Aura eſt ſpiritus vel flatus, qui ſua qualitate mordicat & contractionem facit: vel qualitas ſimplex. Et quod hoc ſit poſsibile, Galenus longo proceſſu docet & probat. Primò, qualis nam poſsit eſſe materia veneni, quæ ex ictu phalangij animalis minutiſsimi ſubitò perrepat totum corpus, & interdum interficiat, ac oſtendit id in vir- C tute & qualitate tale eſſe, non in quantitate aut materia. Secundò quòd ventriculi cerebri contrahi poſsint, non tantùm à materia, ſed & à qualitate mordicante, probat ratione. Videmus in neruis quando eſt ſpaſmus non proportionatus ad materiam: item pulmo etiam ita contrahitur, & excitat tuſsim ſine materia, quando vel à calido, vel à frigido paſſus eſt alterationem. Poteſt igitur fieri contractio tam vniuerſalis quàm particularis etiam à qualitate mordicante & ſoluente continuum. In hoc Magnifico Domino non eſt à qualitate aliqua, quia non præceſsit cauſa, cur quantitas aliqua venenoſa ſit in hoc corpore, vnde eiuſmodi aura aſcendat.

Eſt igitur à materia. Sed vbi fit à materia, rariſſimè aliter fit, quàm à pituita, vt ſæpe Galenus teſtatur, vbi fit epilepſia, fit ob materiam craſſam viſcoſam, & obſtruentem. Sed non credendum eam eſſe ſimplicẽ, quia rarò reperiuntur, niſi miſti humores in humano corpore. Credo igitur fieri obſtructionem ventriculorum à materia pituitoſa, craſſa & viſcoſa, vel aſcendente ab inferio-

ribus membris, vel eſſentialiter etiam exiſtente in ventriculis ipſis, ratione cuius virtus conſurgit ad expulſionem. Habemus igitur morbum, videlicet obſtructionem: ſymptoma, epilepſiam: & caoſam, materiam pituitoſam, non auſim dicere ſolam, ſed facillimè cooceſſerim Clariſsimis Doctoribus adeſſe aliquid materiæ aduſtæ in tali præſertim corpore. Sed vtrum talis materia in cerebro generetur (quia hoc ad curam & prognoſticum valde attinet, an ſit morbus primogenius, vel per conſenſum, vel vtrunque) an ab alijs membris mandetur? Credo vtrunque concurrere, quia totum corpus præparatum ad hoc ſymptoma, & omnes fluxiones. Primò enim mandantia membra ad hoc ſunt diſpoſita, ventriculus ob inconcoctiooem generat pituitam, quæ parata eſt euaporare ad cerebrum. Scitis enim quanta ſit connexio inter ventriculum & cerebrum: Hæpar calidum, ergo & totus ambitus venarum: Quia orta atteſtantur ſuis principijs: Ergo huius etiam ratione ad fluxiones paratum. Hepar generat ſanguinem calidum & bilioſum, ex quo vapores multi, qoia ſua natura aſcendunt & petunt caput. Deinde viæ etiam latæ admodum, communes, œſophagus & arteria: Eſt enim corpus quadratum & ampliſsimum, & in omnibus membris robuſtiſsimum. Ergo & viæ tales ſunt interius, calidi enim eſt dilatare. Præterea membrum recipiens debile eſt & aptum ad recipiendas ſuperfluitates & excrementa, quia calidum & humidum. Ergo ſemper abundat excrementis, & materia non tantùm in capite generata, ſed quæ ad alijs etiam membris inferioribus & præcipuè ventriculo eò deuenit: Sed in capite etiam generatur, qoia humidum, & materia aſcendens ex ventriculo ſuffocat calorem naturalem, vt nec alimentum proprium conficere, nec excrementa pellere poſsit. Ita vndequaque multiplicaotur incommoda: Et fit vt partim per eſſentiam, partim per cooſenſum ſit morbus. Et ſic habemus primò quòd epilepſia ſit facta à materia corpulenta, frigida, pituitoſa, & aliqua parte materiæ aduſtæ aſcendentis ab hepate & toto ambitu venarum. Patent & loca mandaotia & recipientia.

Accedunt etiam cauſæ extrinſecæ. In omnibus ſex rebus nõ naturalibus perpetuò deliquit: prætermitto febres, eriſipelas, vertigines quæ præceſſerunt. Primò deliquit in aere, noctu obambulauit ſæpe hoc æſtiuo tempore, & maximè calido: equitauit in puluere, æſtu ac feruore: colliquauit materiam plurimam violenter. Sic de repletione & inanitione: imò die præcedenti paroxyſmum, comedit varia genera cibariorum, & biberat quinque vel ſex genera vini. Acceſſit immoderata Venus, & reliqua omnia, vigiliæ: tandem patiebatur ſæuiſsima animi accidentia, quæ multum faciunt ad epilepſiam. Noui duos vel tres parciſsimè & ordinatiſsimè viuentes, qoi epilepſia mortui ſunt, propter ſolas animi curas, inter quos fuit, felicis memoriæ Marcus Antonius Cornelius Venetus. Ita tandem fa-

D cta magna impreſsio, quæ non fit à facili cauſa, ſed maxima, penitus proſterneote virtutem cerebri: nam venena principalia habent virtutem magnam valde reſiſtentem contrarijs: Ergo neceſſe eſt eſſe materiam multam, eum præſertim intra vnius menſis ſpatium duos perpeſſus ſit paroxyſmos, nec adhuc tuti ſumus, quia interim etiam vertigines ſenſit. Tales cauſæ corporeæ & ſimplices. Quid poſſum dicere? Corpus calidum fuit & eſt, vt ſatis apparet, ſed in qualitatibus paſſiois, quale fuerit, non facilè dixerim, quia continuò corpora mutantur: ex humidis ſicca fiant, & ſicca interdum pingueſcunt, prout vel exercentur multum, vel bene & in otio viuunt.

Calor ille reſolutus eſt multo coitu inordioatoque victu, atque ita alteratum totum corpus. Qoia igitur membrum nobile ſubitò oppreſſum eſt à morbo maximo, qui ob magnitudinem Sacer appellator, idq́; non fit niſi à validiſsima cauſa, ita vt penitus deſtruatur propria natura, nec
E reſtitui facilè poſsit ad priſtinum ſtatum. Ergo non poſſum niſi timere, etiam ſi duos tantùm paroxyſmos habuerit, & alterum leuiorem. Oportebit igitur vigilare & ſemper in cura eſſe.

Cura. Quia morbus materialis, ex intemperie cum materia. Primò materia abſcindenda, etſi impreſsio facta eſt eſſentialiter in membro, ea remooenda, materia euacuanda. Continetur autem ea partim in ventriculo, partim in cerebro, omnia euacuanda, ſed ab eo incipiendum quod propriè generat. Primò miſsio ſanguinis pro euacuatione materiæ, quæ eſt in ambitu venarum facta eſt copioſè ante menſem: & bene conſiderant clariſsimi Doctores, eam nõ amplius neceſſariam, quod color ſatis indicat.

Accedamos igitur ad euacuandam materiam, quæ pituita eſt: datum eſt digeſtiuum, materia etiam concocta cum ijs, quę concoquũt humorem craſſum, pituitoſum & melancholicum, nunc danda medicina euacuans. ſit ea, vel pillulæ cocchiæ, vel cooſectio hamech, vel medieamentum arte
F confectum, in quo agaricus, colocynthis, epithimum, folliculi ſenæ, polypodium, nunc omitterem elleborum, & leuioribus contentus eſſem. Primò, nec æqualis vis eſſet euacuantium pituitam & melancholiam, ſed fortiora pro pituita darem. Poſt euacuationem, quia vna non euacuabit: detur aqua balnei, quæ euacuabit per vrinam ſeceſſum, & halitum, & corroborabit etiam ex parte ventriculum, quæ eſt ſecunda noſtra intentio. Euacuato toto, caput euacuãdum venit ante ſtillicidium, non tantùm cum maſticatione ſimplicis maſtichis, ſed cũ ſtaphiſagria, pipere, vel dictamo Cretenſi, & emungendum aliquid leniter per nares, & ita præpararem caput particulari euacuatione ad ſtillicidium, quod ipſum auertet materiam & caput corroborabit.

Ratio victus attenuans erit, vt Gal. propnit in conſilio pueri epileptici. Vnum proponam, quod omiſſum eſt à veſtra Excellentia. Vtrum debeat dari vinum, quod infeſtum eſt epilepſiæ, propter euaporationem: & quia ſubtiliat & conducit

alios

alios vapores ad caput. Si igitur videretor, exhi- A
berem aquam coctam aniſo, cinamomo & zucca-
ro, quæ haberet vim concoquendi per tres men-
ſes: poſtea darem vinum album teoue, & medica-
tum cum radicibus pæoniæ, betonica, ſaluia, ro-
remarino: quæ omoia ſine amaritudine, aut ingra
to ſapore confortant caput. Item com follicnlis
ſenæ propter humores aduſtos. Oxymel cane-
rem, ſed ſcilliticum non noceret: Item theriaca
prodeſt. Cauteria plurimùm conducent. Noui
nobilem etiam ſenem ex ſolis cauterijs curatum.
De paroxyſmo quomodo reprimendus, nihil di-
co, quia & à V. Excell. præteritum eſt.

Ad ſpaſmum, ex retentione vrinæ, & Vigilijs. Conſilium LII.

NObilis quidam Vicentinus, ex ioordi
nato regimine in cibo & potu, ante
nouem annos in ophtalmiam incide- B
rat, cuoi exulceratione crurum: cura-
tus à Frachanzano, & nihilominus inordioatiſsi-
mè viuens, ex cibis craſsioribus & multo vſu ca-
ſei, quo mirificè delectabatur, in calculum incidit
ſans grauem, vt ſubinde excerneret lapides: iam
demũ ante menſem, incidit in omnimodam ſup-
preſsionem vrinæ, ita vt intra menſem totum, vix
ſex cyathos vrinæ emiſerit, quanquam multa fue
rint exhibita, vt ſyrupus de radicibus, & daucus
Creticus. Cum per ſedecim dies autem integros
nihil omnino vrinæ reddere poſſet, nunc per tres
dies rurſus habuit vrinam tam crudam & turbi-
dam, vt mirari aliquis meritò poſſet, porrò per no
uem dies connouos vigilauit, ita vt in conuulſio-
nem totius corporis, cum febri & amiſsione vo-
cis inciderit, & nunc patitùr continuam contra-
ctionem omnium membrorum. Habuerat autem
ante aliquot dies vomitum copioſum ex materia
pituitoſa & biloſa, ac item fluxum ventris. Cùm
igitur tantum eſſet periculum, petijt deliberatio-
nem reijci in diem inſequentem, ſed vt tũc etiam C
aliqud adhiberetur: eſt clyſtere ordinatum.

R. Centaurij minoris
Anethi
Camomillæ añ. m.j.
Parietariæ m.ij.
Fiat decoctum io iure pulli, deinde ad
dantur
Olei anethini ℥ iij.
Mell. roſ. ℥ ij.
Hieræ picræ ʒ vj.

Miſceantur pro clyſtere. Deinde actum eſt de
phleborumia. Montanus omittere malebat, pro-
pter tempus frigidum, & virtutem oppreſſam à
materia craſſa, & frigida. Sed quia Frachanzanus,
& alij vrgebant, qui ex prioribus viſitationib. vir-
tutem conſtare affirmabant, illis quantumuis in-
uitus conceſsit, quòd non ſit præſtantius reme-
dium in ſpaſmo, quàm miſsio ſanguinis, ſi virtus
& reliquæ circumſtantiæ concedant. Vngatur au
tem totum corpus cum hoc vnguento.

R. Olei anethini ʒ ij.
Chamæmelioi ℥ j.
Olei de ſpica ſimp. ℥ s.
Adipis anſerini, ſine ſale ℥ j.

Miſce, & fiat lioimentum. Et quia de ſingula-
ri cordis languore cooqueſtus eſt, ordinauit hoc
pro corde linimentum.

R. Specierum cordial. ʒ ij.
Vnguenti roſati Meſuæ recentis ℥ j.
Ambræ
Muſci añ. gr. j. Miſce.

Ad confortandum cerebrum iuſſeruot inſper-
gi hunc poluerem capiti.

R. Ladani electi ʒ iiij.
Spicæ
Stœchados
Maioranæ
Roriſmarioi
Aſari añ. ʒ j.

Pulueriʒentur minutiſsimè, & inſpergantur ca-
piti. Pro potu hæc accipiat.

R. Cinamomi electi ʒ ij.
Aniſi ʒ iij.
Sacchari ℥ iij.

Decoquantur in aquæ communis lib. vj. ad ho
ram integram, & bibat. A vino abſtineat, diæta v-
tatur tenuiſsima, & atteouante.

De diuerſis diſpoſitionibus præter naturam, cum metu futuræ apoplexiæ, pro illuſtriſsimo Duce Bauariæ. Datum anno M. D. XLVI. Conſilium LIII.

PRobabile admodum eſt Magnificom
hunc & nobiliſsimum virum à natiui-
tate laudabilis fuiſſe temperaturę, ne-
que in corporis cõpoſitione deliquiſ-
ſe: audio enim & booo habitu conſtare, ſemperq;
conſtitiſſe, & eſſe carnoſum, rubei ac floridi colo-
ris, hilarem, ingenioſum, prudentem, & rebus agẽ
dis idoneum. Quæ quidem indicant non tantùm
corporis temperaturá benę habere, ſed membra
quoq; omnia principalia in idem exquiſitiſsimè
conſpirare. Si quo igitur morbo vel laborat, vel
hactenus laborauerit, non eſt, iudicio meo, vitio
corporis, ſed victus rationi tribuendum. Cuio ta-
men calidioris hepatis ſit, pluriioumq; ſanguinis
generet, parumq; exerceatur, & lautiſsimè viuat,
noo eſt poſtea mirum, ſi ex redundantia in varias
ægritudines ſemper inciderit, & primò in adole-
ſcentia in tertianas febres, & icteritias, ob feruo-
rem ætatis, bilis copiam, & malam victus ratio-
nem: deferueſcente autẽ ætate, dum calor non ita
acris adeſſet, frigidiores poſtea morbi inuaſerunt
vt teſticuloruio, calculi renum, iliaci affectus, vl-
cera crurum erodentia propter humorũ aduſtio-
nem: & nunc cum tantùm ſit in primo ſenio cõſti
tutus, totq; morbis ſubijciatur, periculum eſt, niſi
exquiſitiſsimè ſibi caueat, & præcaoeat, atq; iterũ
caueat, ne in apoplexiam tandem etiam incidat,
aut ſubitò ſuffocatos intereat, præcipuè cũ videa
tur hoc illi eſſe hæreditarium ob ſimilem patris
interitum. Oportet igitur, vt tanquam prudens
& temperátiſsimus vir muniat ſe, atque ab immi-

nentibus periculis ſe cuſtodiat:qnòd non ita difficilè efficiet, ſi ratione & fideli medico velit obtemperare. Neque enim, vt prius dicebamus, vitium aliquod naturale in hac corporis ſtructura eſſe opinamur: ſed ſola deprauata victus ratione eontractum. Incipiet ergo à fundamento ſolido & neceſſariò, vbi tandem totam præſeruatiooem totam etiam euram inueniet, ſine quo nibil exequi poterit, & qoo ſolo omoia facilè exeqnetur.

Fundamentum illud eſt, vt in ſex rebus oon naturalibns, qnantum ſieri poteſt, nihil delinqnat. Exercitijs vtatur moderatis: euitet omnis aeris exeeſſus, omnesq́; animi moleſtias: quotidianam alui excretionem procuret: ſomnum meridianum effugiat, omninoq́ue ad vigilias potius declioet: ſed præ reliquis omnibus cibum & potum moderetur. Caueat ab aromatũ vſu, qui mos apud Germanos plus nimio viget. Vnico cibo contentus ſit, ferculorumq́ne ac omnium eſculentorum copiam euitet. Ideo à lautis menſis, & communi nobilınm conuictu, & compotationibus quàmmaxi- **E** mè poteſt abſtineat. Iuniores carnes comedat, ſicut hœdorum, vitulorum lactentium, pullorum, perdicũ: oua etiam recentia & ſorbilia concednntur. A piſcibus, leguminibus, paſtilıbos, lacticinijs rebusq́; omnibus frictis abſtioeat. A vino qnàmmaximè abſtineat: in vino enim omnia ſerè inueniet detrimenta, ſuarumq́; omnium ęgritudinum fomenta. Sit ergo vinum vel oullum, ſi fieri poteſt loco cuius vtatur vel ceruiſia, vel, ſi vinum admittit, neq; ceruiſiam toleret, ſit ſaltem vinum dilutũ pauciferum, clarum, ſubtile, & modica admodnm quantitate ebibitum. Quantum ad id quod quæritur, vtrum quemadmodum conſueuit, ſit in illo ſingulis annis ſecanda vena: dicimus, ex qno hactenus conſneuit, nõ protinus eſſe deſueſcendũ. Sed ita viuet, quemadmodum à nobis eſt inſtitutum, non aggregabit ea excrementa, quæ indigeant tanta miſsione ſanguinis: & tunc poterit paulatim ab annua venæ ſectione deſueſcere, præſertim maturiori ſuccedente ætate, in regione frigida & Boreali. Ad ſecundum quæſitum, vtrum vl- **F** eera crurum ſint præſeruanda nullis factis cauterijs, quæ vulgus fontanellas appellat. Reſpondemus, cum iam natura aſſoeuerit ad eas partes excrementa corporis, & ea qnidem acerrima & peſſima tranſmittere, ſi defluxus hniuſmodi interciperetur, ſore hoc cũ maximo ægri diſcrimine. Sæpe enim vidimus, & habemus parata exẽpla multorum, qui ex crurum emanantium ſanatione & exiccatione, in apoplexias, & pernicioſiſsimos morbos inciderint. Laudamus igitur cauteria in vtroq; crure loco conſueto In parte exteriori quatuor digitis infra genu, euitando chordas, & loca neruorum, ritè eſſe facienda. Et vbi cauteria hoc modo peracta deſtillare, ſaniemq́; emittere ſatis eopiosè incœperint, tuoc niſi vlcera ſponte ſanentur (id enim frequenter fiari ſolet) arte Medici nequaquam ſananda eſſe conſulimus. Ad tertium quæſitum, quodnam Thermarum genus illı conueniat. Reſpondemus, iudicio noſtro omnes calidas Thermas ab illo quàmmaximè eſſe euitandas, quales maximè ſunt ſulphureæ, nitroſę,

D bituminoſæ, aluminoſæ: æneæ verò, & reliquę huiuſmodi, in quibus tamen ſerri mioera prædominatur, ac conſequenter frigidæ ſunt & ſiccæ, barũ vſum ſummoperè laudamus: hepatis enim, renumq́; ac dorſi ſeruorem contemperabũt, per vrinam excrementa corporis expurgabũt, corposq́; totum ſua adſtrictione corroborabunt. Debet autem boc corpus ita præſeruari, vt bis in anno, Vere inquam & Autumno, exquiſitè purgetur pbarmacis, bilem præcipuè & pituitam purgantibus. Inter qoæ omnibus ego prætulerim confectiooẽ hamech, ſyrupo roſaceo ſolutiuo admiſto. Et qnoniam à me requiritur, vt particularis modus purgandi tradatur, licet hoc præſentibus medicis eſſet dimittendum, nihilominus, vt amicotum deſiderio ſatisfaciam, particularem purgãdi formam expooam. Ineunte igitur Vere circa primum Lunæ quadram, manè hora ante prandium, xij. ʒ floris caſsiæ in bolo confectas exhiberem, ac die ſequenti ſyrupum ioſraſcriptum propinarem, qui **E** habet:

℞. Syrupi acetoſi ſimp.
Syrupi de ſucco limonum añ. ℥j.
Decocti acetoſæ
Seminum citri
Carnis citrangulorum, vel arãciorum cortice dempto ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Sumptis ſeptem ſyrupis, pharmacum accipiet, quod ita habebit.

℞. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſacei ſolutini ℥ iiij.

Cum modico aquæ acetoſæ fiat potus. Sumat in aurora cũ cuſtodia: Poſtéa vtatur ſaccharo roſaceo per plurimos dies, quod etiam laudo, vt familiare habeat. Sanguis autem mittatur è vena baſilica dextri lateris, poſt exhibitionem ſecundi ſyrupi, tertio ſcilicet die ab aſſumpta caſsia. Quaotitas ſanguinis eſt pro virium ratione metienda. Autumno eandem prorſus euacuationẽ repetet, excepta ſanguinis miſsione. Quantũ ad aſthma attinet, illud, vt audio, merũ fuit ſymptoma, ob re- **F** tentionem materiei conſuetæ ad crura defluere: hoc enim tantùm proximo anno inuaſit, dum crurum emanatio detenta eſſet. Propterea emananti bos cruribns crediderim non ſuperuenturũ aſthma. Si tamen cõtingeret, in paroxyſmo quàmmaximè eſſet abſtinendum à cibo & potu. Sorbitio tamen paulatim, & per interualla exhıbẽda eſſet, modò aqoæ mulſæ cum hyſſopo decoctæ, modò cum oxymelite, eodem hyſſopo adinncto. Erectus maneat, neq; omnino iaceat ſupinus, vbi ſpirat aer liber, frigidus, minimè ſuffocans. Illinat pectus & thoracem totũ tam anterius quàm poſterios linimento ex adipe anſeris, butyro, oleo amygdalarum amararum confecto, adiuncta particula croci. Procuret etiam cum clyſteribus acutis alui lenitionem, ita eoim euacuabit & auertet materiam. Declinante paroxyſmo poſſet agarici pręparati drachmas duas deglutire ſiue in forma pillularum, ſiue ex melle roſaceo collectum, ſiue dilutum aqua betonicæ, vel hyſſopi & ſimilium.

De

De diſpoſitione Apoplectica. Cõſilium LIIII.

HEbręę laborãti febre quotidiana ſymptomata ſuperuenerunt, vt nec loqui poſſet, nec ſe cõmodè mouere. Erat autem mulier pinguis, neutiquam iuuenis. Metuebat D. Montanus ne eſſet ſpecies Apoplexiæ. Itaq; ſtatim ordinauit.

R. Mithridatij optimi ʒ j.
Sacchari roſacei ʒ ij.

Fiat bolus, & exhibeatur. Et ſuperbibat vini Maluatici optimi admiſti cum aqua roſacea, ęquali pondere, quantum capere poſſunt tria cochlearia. Quòd ſi accipere nollet, ſolo Mithridatio fauces, & os bene illinatur. Tempora item & nares excitentur caſtoreo poſt veſperam. Poſtea vtatur clyſteri.

R. Hieræ picræ
Benedictæ añ. ʒ iiij.
Mellis roſati ℥ iij.

Miſce cum decocto ſequentium.

R. Artemiſiæ
Maioranæ
Chamomillæ
Anethi añ. m. j.

Decoquantur omnia in iure, & cum prædictis E.l. miſceantur. Hoc repetatur bis aut ter, ſecundum exigentiam.

De Paraplexia. Conſilium LV.

NObilis quidam Veronenſis, annos natus circiter 50. ante mẽſes aliquot patiebatur memorię diminutionem, ita vt aliquando non recordaretur, quid ante horam egerat. Et accepimus ab amicis, eum paſſum ante annum tremorem manuum, & brachiorum, ſimul & crurum. Excellentiſs. D. Montanus coniecit eſſe paraplexiã, quòd ſenſum & motum interdum per horæ fortaſsis ſpacium amiſerat, cumque nihil feciſſet interea temporis, quod profuiſſet ad curationẽ, ita eum aggreſſus eſt. Primò purgetur hoc modo:

R. Specierum hieræ ʒ ij.
Electuarij lenitiui ʒ j.

Cum ſuccharo fiat bolus.

Pro ſyrupo.

R. Polypodij ℥ iij.
Liquiritiæ raſæ ʒ iiij.
Seminis citri ℥ j.

Decoquantur in tribus lib. aquæ fumiterrę, ad conſumpo ooem tertiæ partis: inde facta diligeoti expreſsione.

R. Huius decocti ℥ vj.
Syrupi infuſio. roſa.
Syrupi de Betonica añ. ℥ j.

Miſce ſic pro vno & pro alijs. Poſt ſecundum ſyrupum mittatur ſanguis ex baſilica dextri lateris. Idq; propterea, quia habere conſtat eum venas ſanguine turgentes.

Hæc obſeruata ſunt in Viſitatione quadam Veronæ, Anno M. D. XLIV. die 30. Mar. Nec curatio iſta eſt abſoluta ab excellentiſsimo Montano, ſed poſtea huic ægro præfuerunt alij medici. Quia verò quidam paraplegiæ
A *potius quàm paraplexiæ uoculam uſurpandam putauit. Commonſtrare ei locum Galeni, qui eſt in primo Prorrh. Com. tertio uolui. Cũ inquit* τὴν παραπληγίαν τοιοῦτον πάθος ὑπάρχειν ἑνὸς μορίου τοῦ σώματος, ὁποῖον ἐστὶν ἡ παραπληξία τοῦ παντός. *Hic uidet Galenũ totius corporis affectionem paraplexiam appellare, paraplegiam autem partis.*

De præſeruatione ab Apoplexia & Paralyſi, ac præcipuè de curatione dolentis brachij, repletionis capitis à qua grauitas auditus. Item catarrhus, &c. Conſilium LVI.

REucreodiſsimus Antiſtes ſibi conſulere cupiens, quærit non tantùm curationem ſymptomstum quæ iam patitur, & quæ tamen leuia ſunt, ſed etiam tanquam vir prudens, quomodo poſsit pręſeruari: videt enim hæc ſymptomata eſſe prænuncia ſæuarum ægritudinum, & in hoc rectè & ſapi-
B entiſsimè iudicat. Conſiderandus habitus corporis iſtius Domini, & ſymptomata, quæ ſunt prænuncia futurarum ægritudinum. Diſpoſitiones præter naturam, quas nunc patitur, ſunt leues. Afficitur enim brachium dextrum leui quodam dolore, imò nõ eſt dolor niſi poſt eius inſignem motum. In reliquis non laborat, & ideo noo multum curat quod nunc eſt, ſed quod futurum. Conqueritur etiã de grauitate aliqua auditus in parte dextra. In reliquis nihil habet præter naturam. bene dormit, bene comedit, egerit, & exercet operationes omnes inculpatas. Dicebat quidem ſe habuiſſe quædam ſymptomata circa ventriculum, ſed nunc de ijs nõ conqueritur. Sunt tamen hęc ſymptomata conſideranda, & redigenda in ſuas cauſas, quia ſont prenuncia grauiorum morborum. Primò dolor in brachio. Locus illius triſtis ſenſationis eſt varius: Primò eſt perioſtium, id eſt, mẽbrana continens os illud inter iuncturam & iuncturã, qui dolor eſt neceſſariò io mẽbrana: nã os non ſentit. Item percipit dolorẽ in vtraq; iunctu-
C ra. Cauſæ quæ? Hîc oon eſt abſceſſus, nõ eſt ſolutio continui: ergo in cõplexione eſt morbus. Sed morbus in complexione eſt duplex, cum materia & ſine materia. Audiuimus à Reuerendiſsimo, quemadmodum conſueuerit vti regione calida, in quarto ſcilicet climate, ſed etiam in ſitu propè mare. Acceſsit in ſextum clima, imò in finem ſexti climatis, ſcilicet Tridentum, vbi mutauit aerem per duo climata: ſed etiam ſitum planè contrariũ, quia Tridentum eſt maximè Borealibus vẽtis expoſitum, & regio ſua eſt expoſita Zephyris & meridionalibus ventis, & ita aer Luſitanus eſt totus contrarius aeri Tridentino. Hic aer multum potuit in corpore præparato, id eſt, ſenili. Et licet aliquam habuerit laſsitudinem ex alapis ſæpe replicatis in confirmatione, tamen quia per vndecim poſtea dies ſeqoentes ſemper fuit ſanus, ideo non credo ego eam debilitatem eſſe factam propter illum motum, ſed potius propter aerẽ. Nam ſemper vnam partem magis exponimus aeri frigido quàm aliam, vt fieri ſolet: & ſic illud perioſtium & membrana, quia frigida, facilè potuit af-

fici & lædi ab aere frigidiore & inſueto: & in habẽ D
tibus ſymbolum facilis eſt tranſmutatio, & ſic cre
do quòd ſit facta & impreſſa complexio frigida ſi
ne materia: & hæc ſubita alteratio ad contrarium
facit illum dolorem. Et hęc complexio frigida im
preſſa in membrana, non facilè recipit curationẽ:
quia membrana recipiẽs impreſsionem aliquam,
amittit calorem naturalem & proprium, per quẽ
natura operatur & curat morbos, & ita eſt debilis:
& tunc contingit quod ſemper ſolet contingere.
Vbi enim aliquod membrum ad aliquã intempe-
riem, & plerunque frigidam mutatum eſt, non po
teſt fieri concoctio, vt oportet, illius alimenti pro
prij, & ſic multiplicatur meteria cruda circa locũ,
& fit membrum illud rbeumatizans, non quòd a-
liunde deſluat materia, ſed quòd excrementa re-
dundent in eo ratione incococtionis propter in-
temperiem: nam qualis eſt complexio membri, ta
lis eſt concoctio. Et hæc excrementa etiam non
facilè diſſlãtur, quia membrũ eſt frigidũ, & ideo
aggregatur materia. Ergo ſi quęratur à me, qualis E
ſit cõplexio introducta in mẽbro pręter naturã: di
co, quòd cõplexio frigida: ſine materia à tẽperie
aeris frigida: qua cõplexione ſtante, abũdant etiã
materię p viã inconcoctionis. Et ſic ſunt duo: pri-
mũ, intẽperies in parte: Secũdò materia, & illa ma
teria etiã eſt compreſſa ad partes laxiores & frigi-
das, & ſpacioſas, vt ſunt iuncturæ, quod ſæpe eue
nire ſolet: & ſic patitur dolorem in varijs locis, at-
que ita etiam iuncturæ ſunt repletæ. Et quòd hęc
materia non deſluat aliunde, probatur: nam mo-
dicum eſt nutrimentum quod deuenit ad mem-
brũ, & ſic eſt etiam paucum excrementũ, & ideo
non eſt magnus dolor, & illa vaſa non extendun-
tur, & muſculi & chordæ & nerui magis infrigidã
tur: & hęc eſt cauſa illi⁹ difficultatis motus. Et hãc
credo eſſe potiſsimam cauſam illius doloris: pri-
mò frigidam impreſsionẽ & intemperiem: ſecun
dò materiam aggregatã per viam inconcoctionis
quæ tamen eſt pauca, quia nullum facit tumorẽ,
nullum abſceſſum. Quòd ad alia membra, an à ca
pite deſluat materia ad locum per viam catarrhi? F
Non credo ego quod catarrh⁹ deſluat ad illas par
tes, quia ſi ſemel inciperet ille fluxus, & cum plu-
rima pituita ſit in capite, credo quòd illud brachi
um longè ſæniora accidentia pateretur, & ſolent
fieri vt podagræ, paralyſes, morbi articulares, &c.
Sed cum ille viuat, comedat, & exerceat operatio
nes vt alij ſani, & aliud nihil perſentit, credo quòd
non ſit deſluxus catarrhi ad illas partes, ſed quòd
ſit tantùm materia aggregata per viam excremen
ti propter imperfectionem concoctionis, & debi
litatem illius membri. Præterea conqueritur re-
uerendiſsimus Dominus ſe habere catarrhũ co-
pioſiſsimum, quòd plurimũ expuit, & plurimum
excernit per nares, & ſentit difficultatẽ auditus.
Credo hoc factũ eſſe ex cauſis procatarcticis. Nã
in die ſynodi p 13. horas cõtinuas vacauit ſtudijs,
vt audio: & ex hoc ſtudio ſi nihil aliud eſſet, poſ-
ſent fieri cruditates in ventriculo, & etiam in toto
ambitu corporis: nam hepar non corrigit coctio-
nis primæ vitium, & hinc plurimi vapores aſcen-
dunt ad caput, & maximè cũ caput laboret in ſtu-
dijs. Ideoque ſtudioſi plerunque habent debilem
ventriculum, quia vbi actio, ibi calor: nam eſt tan
tùm vnus calor: itaque cum capite laborant, deſti
tuitur ventriculus calore & ſua operatione, & ſic
replentur capita, quia plurimùm laborant capite,
vnde plurimi vapores attrahuntur ad caput, qui
non poſſunt diſſlari, quia reſoluitur calor cerebri
ex multis laboribus, & inde tales ſtudioſi ſemper
habent caput repletum. Talis eſt etiam tempera-
tura naturalis huius reuerendi Domini: n haàbet
hepar calidũ, quod teſtantur venæ amplæ, multi-
tudo carnis: & cum ſit educatus in regione quar-
ti climatis, vbi calores intenſi: & ſunt ibi homines
nigri, ipſe tamen abundans eſt ſanguĩne bono &
naturali, & habet colorem floridum etiã in ſenio,
& ideo eſt quidem caliditas in hepate, ſed non a-
durens: propterea generat plurimum ſanguinis:
vnde ſtatuo, habere eum hepar calidum & humi-
dum. Qui autẽ hac temperatura hepatis ſunt pręe-
diti, in his plurimi vapores eleuantur, ſi in vllis a-
lijs temperamentis: & ſic & ratione temperaturæ
in hepate habet hoc quòd ſit ſubiectus repletioni
capitis: & hic catarrhus non ſolùm Tridenti, ſed
etiam in propria regione generatus fuit: & hinc
plurima materia illius catarrhi deuenit ad dẽtes.
Eſt in primo ſenio, quod incipit à ſeptimo ſepte-
nario, id eſt, anno quadrageſimo nono, quia agit
annum quinquageſimum quintum, & ideo non-
dum debebant cadere dentes: & dentes illi etiam
ſunt corroſi, & hoc indicat continuum catarrhũ,
erodentem & decumbentem ad dentes. Et hoc
notandum pro pręſeruatione. Hic eſt chorus ſym
ptomatum: primò brachium diſpoſitum ad om-
nes affectus, & habet intemperiem frigidam, & ita
timenda paralyſis, & priuatio motus: item morbi
articulares: magis tamen paralyſim timerẽ. Item
cum ſit catarrhus, & nunc plurimùm excernatur
per nares & os, ſi ille catarrhus ſiſteretur, poſſet fie
ri apoplexia, & aliæ ægritudines frigidæ capitis.
Et eſt vnum quod dicebat nobis: ſolebat euome-
re materiam pituitoſam, & hoc erat ei familiare,
qui vomitus iam reſtitit, quia iam in ſenio virtus
expulſiua eſt debilis: & multum referre cum con-
ſueta euacuatio deſinit, nouit Excell. V. & cũ iam
ſeneſcit, debebãnt euacuari illa excrementa, quæ
generantur ratione ſenij: & hæc materia augetur,
& frigiditas corporis, & ideo defertur violenter
aliò hæc materia, ſcilicet ad caput. Ideo timenda
ſunt alia ſymptomata & grauiora. Tempore iuuẽ
tutis potuit illa materia diſſlari. Ergo habemus
hìc brachium affectum, & caput non quidem per
ſe: nam omnes ſenſus habuit acutiſsimos: & ſigna
ſumpta à proprijs actionibus membri nunquam
fallunt: ſenſus autẽ interiores ſunt proprij ipſi ce-
rebro, & non habent aliud inſtrumentum quàm
ipſum cerebrũ, & illud membrum eſt ſanũ, cuius
operationes ſunt ſanę. Ergo ſi caput quid patitur,
patitur per conſenſum partium inferiorum, & nõ
propter propriam intemperiem. Quomodo ergo
præſeruabitur? Tollantur omnia illa quæ faciunt
incurrere in illas affectiones, in quas poſſunt in-
currere qui ita ſunt affecti. Primò caueat ab omni
aere exceſsiuo, qui primũ illum læſit: caueat ven-
tos Bo-

tos Boreales, & in tempore frigido optimè muniat caput: deinde habeat optimam rationem victus, ne ventriculos & hepar aggregent pituitam, & vapores aſcendentes ad caput: non laboret in ſtudijs, & in omnibus rebus non naturalibus habeat modum. Sed quia non poſſumus bene ita viuere, quin ſæpe delinquamus, nam anima præſtantior corpore, ideo ſæpe negocia ſunt obeunda quæ nocent corpori, & ideo correctione opus eſt, conſulerem ego, vt continuè vtatur medicamentis & euacuationibus familiarib. & leuibus, & diuertantur materię ad partes inferiores: vt eſt vſus rhabarbari, aut aloes, quæ magis probarem quàm hieram, quę magis exiccat quàm aloe, quia habet aromata exiccantia vſque ad tertium gradum. Cauerem ab vſu agarici, & omnibus quæ euacuant electiuè, quia illa deſtruunt omnes mineras virtutum. Item laudarem vt fierent cauteria in cruribus, & eſſet continuus vſus horum cauteriorum. Nam quia vult præſeruari, & hic catarrhus poſſet facere apoplexiam, quia iam etiã tendit ad ſurditatẽ, ideo ſuaderem cauteria, ſed poſtquam aliquoties vſus eſſet illis pillulis. Ad brachium quid faciendum? quia materia non influit aliunde, corrigenda intemperies illius loci. Et hoc tempore maximè laudarẽ ſtillicidiom circa illud os vt cadat aqua, quo profundius penetret. Etiam vellem ſuffumigium facere ex hac aqoa, vt reciperet illum fumum: hic enim fumus aperiet & rarefaciet poros & meatus: & poſtea vbi lauabitur brachium in ea aqua, maior fiet impreſsio illius aquæ, quia hæc eſt craſsior quàm vapores, & & ſic aqua qooque pertranſire poterit. Ac ſi prius fiat euaporatio, poſtea in illa aqua lauet brachium, deinde ſtillicidio vtatur, an facienda aliqua euacuatio capitis ante hæc localia? Capot eſt repletum, & hic eſt maxima difficultas, ne localia attrahant materiam ad brachium, & vbi ſemel incipit ille fluxus, nulla eſt materia quæ non affluat ad locum illum: & ſic & capot erit euacuandum etiam per caputpurgia. Sed tempus calidum venit, & qood non fieri poteſt ad perfectiorem euacuationem, faciamus per vires vt poſſumus, ſi vt volumus non licet.

De leui Apoplexia cũ catarrho. Conſiliũ LVII.

CAſus difficilior curatu, quàm cognitu. Naturalem complexionem ſanguineam eſſe, ex omnibus ſignis, ſtatura, & habitudine corporis, & moribus ſtatuimus. Cor declioat ad humiditatem, cerebrum etiam naturaliter calidum & humidum, tamen etiã magis abundat humiditate aduentitia: ex morbo & ętate diſpoſitionem præter naturam hanc habet, vehementiſsimum catarrhum ſcilicet. Is verò aliquando deſcendit ad nares, & palatum abundantiſsimè, aliquando ad alia membra. Ideo laborat podagra & chiragra. Vrinæ frequentes, per longum ſpacium temporis, hoc modu dorantes, & ex eadem materia. Hanc igitur eſſe credo caoſam omniũ ſymptomatum. Deinde partes, ventriculus videlicet, ve-

A næ, viæ vrinales, ex ſenio debilitatæ ſont. In præſentiarum moleſtatur paralyſi vniuerſali, quia nõ tantùm in manibus per longum tempus hoc malum patitur, ſed torturam oculorum, oris, & in pedibus triſtem ſenſationem percipit. Dicitur autem leuis apoplexia, credo, quia inuaſit ſubitò: cõſiderandum autẽ eſt, an ex nuchæ vel cerebri debilitate veniat. Hìc ex cerebro nocumentum prouenire ſigna oſtendunt. Accidentia enim remiſſa ſunt: non eſt difficultas ſpirandi, & per medicamẽta facillimè melius habuit, nec eſt aliqua extrinſeca cauſa ex victus regimine. Eſt igitur communis cauſa, & intrinſeca debilitas, videlicet cerebri, & ætas debilitans continuè. Quanquam ad hanc leues quoq; cauſæ extrinſecę conuenerint, bibit vina potentia, nec modicè. Aer etiam aliquãtulum luuit. Cauſis igitur extrinſecis, materia qualitate & quantitate cumulata eſt, & multiplicatur ſomnus, quod arguit multiplicationem ſuperfluitatũ in qualitate & quantitate. Tribus diebus nihil ex B creuit, cum alioqui bis aut ter ſoleret. Hoc igitur incommodum conſiderandum eſt. Vrina etiam non apparet hodie tam turbida, nec tam multa, quare timeodom, ne fiant obſtructiones.

Curatio. In victu abſtineat à vino, & vtatur mellicrato, item victu tenui ad ſiccum tendente, non tamen omnino abſtinerem propter conſuetudinem, ætatem, & virtutem quoque, loco digeſtiui mel roſatum darem, propter ardorem vrinę. Non deuenirem ad fortiora. Dedi hactenus tantùm Enemata ex decocto qoodam, cum melle roſato heri & nudiuſtertius. Quia enim materiæ eſt multiplicatio, neceſſe eſt ſubtrahere. Nunc procederem ad euacuandum phlegma, ſuntque propoſita quædam, ſed ſtante vrinæ difficoſtate, ad ea non auderem deuenire, ſed pillulas tantùm darem, quæ euacuarent, & paulatim diuerterent à loco, quales eſſent cocchiæ, item de hiera cũ agarico, de hiera ſimplic. ſyrupi de ſtœchade, de betonica, cum decocto ſaluiæ, betonicę & ſimilium. Poſtea coofortetur cum theriaca & mithridato, C cum cõſerua dianthos, ſaluiæ, ſaccharo roſato. Poſtea rurſus euacoatio repetatur, Cibaria alterentur cum ſaluia & roremarino: nutriatur pullis gallinarum & colombarum, perdicibus, auibus tenerĩs, & alijs ad ſiccitatem facientibus.

De leui paralyſi dextri brachij & cruris, cum diminutione motus earundem partium, quæ poſt Apoplexiam remanſit, pro nobili Illyrico, Conſilium LVIII.

CL. A. D. Ego primum acceſsi ad honẽ Magnificum dominũ, ac tota hac hyeme per interualla viſitaui, ac diligẽtiſſimè conſideraui ſymptomata. Ideò primo loco dicã, & quę vidi ac obſeruaui proferã. Iam veſtra Excellen. eſt optimè inſtructa, etiam principiò cum eſt in cõſilium vocata, licet ego ſolus poſt diſceſſum V. Excell. in cora remanſerim. Quòd hic nobilis vir venit in Italiam cum literis etiam Regijs ſubſcriptis manu Ferdinandi, quæ

iubent ſubditos, ac rogant exteros, vt pro viribus ſuis iuuent ſtrenuum & egregium hunc militem, hanc præcipuè ob cauſam, vt curetur à paralyſi, quam ipſe dicit ſe habere in dextro brachio & crure: & dicit eas partes plus cęteris diminutas, ita vt ſuſpicetur, ne tandem deſtruantur & deueniant ad ſphacelıſmum, vel ſyderationem, & ita pereāt. Licet autem hoc præcipuè petat, quęritur tamen etiam de quibuſdam conſequentibus: Anno elapſo die S. Georgij, incidiſſe ſe ait in quādam apoplexiam, ex qua remanſit hæc paralyſis. Sed ante hoc tēpus paſſus eſt varia ſymptomata, quæ omnia naſcuntur ab vno eodemq́ue principio, videlicet à deſtillatione catarrhi à capite in partes ſubiectas, quæ facit diuerſa ſymptomata, prout in diuerſas partes deſcendit, quandoque ad iuncturas & brachia deſcendit, vt non poſsit mouere: aliquando ad ventriculum, & habet appetitum vomendi, non vomit tamen, ſed loogo tempore continuè expuit pituitam. Et dicit vnum animaduertendũ, quòd cùm à medicis purgatus eſſet, & miſſus ſanguis, incidit in difficultatem omnium motuum: & cùm mitteretur ad balnea, & ingrederetur, ſequuta eſt dimioutio ſenſus & motus, & omoium virium proſtratio, quæ diu durabat, ita vt tantùm oſſa & pellem habere videretur. Id totum medicorum culpa factum ait, ſe autē interim non conualuiſſe. Vtrum hoc modo ſit ex vitio medicorum, nec ne? Ex pituitæ multitudine eſſe ortum conſtat: eſt enim ſubiectus maximè pituitæ generationi, quæ tota à capite oritur: quia ipſemet à capite deſcendere ſentit. Conqueritur & de alijs, ſed hæc ſunt præcipua, ad quæ reliqua cooſequuntur. Vnum aduertēdum eſt, quod poſſumus conijcere ex habitudine totius corporis, & ex ratione victus præcedentis, quòd habet caput valdè ſubiectum generationi pituitæ, hepar præcipuè calidum: nam ex colore, habitu corporis, amplitudine venarum, hoc hepar calidum oſtenditur. Qui autem habent hepar calidum, ſubiecti ſunt multis euaporationibus ad caput, & deſtillationibus. Et reddit rationem Galenus lib. 3. de Locis affectis, de dolore capitis, cur facilè omnē repletionē capitis patiantur: quód ſi caput etiam humidum fuerit, eius etiam ratione plura excrementa aggregantur. Et ideò non mirum eſt, ſi hic vir fuerit ſubiectus plurimis deſtillationibos & repletus pituita generata in capite, qoæ mucus propriè vocatur Galeno, cùm diſtinguitur à pituita generata in ventriculo. Habet igitur ortum hoc ex naturali diſpoſitione: & qnidē ſigna ſunt tale fuiſſe caput. Refert aotem ipſe, quód à principio ortus habuerit plurimas excreſcentias circa caput: primò nodum quēdam ſeu duritiem circa oculum dextrum, quem incidere oportuit, vt adhuc ex cicatrice apperet: in ea parte poſtea paralyſim paſſus: In parte ſioiſtra alias habuit excreſceotias, quæ quales fuerint, oeſcit commodè exprimere, cùm interdum non ſit idoneus. Conſuetus eſt plurimùm expuere, & varias paſſus eſt ægritudines ex deſtillatiooe catarrhi. Sic conſtituto corpore, exercuit artem militarem, & gladio multa acquiſiuit: habet (vt aiunt) trigin-

D ta caſtella, quorum maiorem partem gladio acquiſiuit, vir ſtrenuus & qui multa animi accidentia paſſus eſt, ſeditiones cum alijs & bella inteſtina, & in ijs amiſit multa, multa etiam ab alijs acquiſiuit. Ad hęc acceſsit ratio victus: plurimùm bibit, nec enim, etiam cum moderatiſsimè bibit, bibit minus ampla phiala, & tamen quærebat vtrum ſufficetet. Ego, quia in tempore ſanitatis decuplo plus ſe bibere dicebat, permiſi ratione conſuetudinis. Plurimùm igitur bibere ſolitos, & liberaliter viuere: nam bene ioſtructus eſt omnibus rebus. Interdum habet centum currus vini optimi. Acceſsit igitur ratio victus, quæ diſpoſitionem naturalem corporis auxit, & nunc eſt in tempore ętatis paracmaſticæ, & eſt quinquagiota annorum, in primo ſenio, vbi deficit calor. Et quia ſic vixit, & corpus commodum ad ægritudines habet, non mirum ſi inciderit in apoplexiam, ſi modò apoplexia fuit. Ea non amplius laborat, ſed tantùm cum aliquid molitur, adhuc patitur

E vertigines, quæ ſunt, vt & reliqua ſymptomata, ad imbecillitatem capitis refereoda. Ab ea apoplexia coratus, nunc habet paralyſim, quæ potius eſt ex relatione ſua, quàm ex ijs quæ apparent, quòd cognoſcatur. Dicit membra lateris dextri minora, ſed non apparet: nam etiam filo menſuram accepimus. Conqueritur ſe habere difficultatem in motu, illud nos credere oeceſſe eſt: ſed video tamen non minus regere gladium in omnes partes, quàm aliquis validiſsimus. Sed dicit ſe in eo motu magnum laborem pati in ijs partibus, & in omnibus articulis impedimentum: nihilominus validiſsimè mouet. Pollex aliquanto magis illi à manu diuulſus in vtraque maou, maximè tamē in dextra: fortè in ſitu eiús digiti morbus eſt, quanquam neſcio an id ſit ei naturale. Eſt præter hoc vnum aliud: multa imaginatur quæ non ſunt. Diebus elapſis cum optimè haberet, quidam amicus ad eum accedens, manos illi compreſsit, & poſt ipſam compreſsionem deterius ſe habere ait, cum tamen non poſsimus

F aduertere. Habet & oculos truces, quæ ſignificant animi intentionem acrem: & ratiooe ætatis quinquaginta annorum, & etiam temperaturę, abundat humoribus aduſtis, quæ omnia obſeruanda. Tota hac hyeme, & à principio cum nihil aliud cogitarem, ſemper proteſtatus ſum, me ſolùm nō aggreſſurum curam illius: & quanquam erant qui illi perſuadere vellent, vt tum inciperet, & illi integram ſanitatem pollicerentur: ego tamen nolui eam aggredi, niſi in Vere, & quidem non ſolus facere volui. Eſt obedientiſsimus, omoia facit quæ iubeot medici, & diligenter, vultq́ue curari. Tota hyeme vnctiones & linimenta habuit, pillulas item ex hiera, rhabarbaro & agarico diuerſas, ſed dimittere coactus, quia ſimplices melius operabantur & educebant pituitam, quod mirum eſt ita viſcidam, vt non poſsit auelli à pelui: abundat enim pituita maximè, vt ſi quod corpus aliud. Sed præter hoc habet aliud: circa regionem ſtomachi in latere dextro habet excreſcentiam aliquam, vt nodus vel ſcirrhus: eſt tumor lāguidus, qualis eſt in herniosis. Neſcio an ſit hernia ven-

tris

tris propè vẽtriculum,ita vt ſiphac,vt Arabes vo-
cant,vel peritonæum ruptum, & aliquid omenti
excidit,quod faciat herniã,ſicuti ſolet fieri in par-
tibus inferioribus.Quòd ſi non eſt, difficillimum
erit dicere, quod nam genus excreſcẽtiæ ſit. Non
eſt ſcirrhus, nec glandula : ſi qnid eſt, erit hernia,
& quidem eſt caſus valde rarus.An poſsit curari?
Quo ad morbum, dicerẽ facilem curatu:quia pa-
ralyſis leuiſsima , ſine deperditione ſenſus , nec
cum ablatione motos eſt. Magna enim dicitur
paralyſis , cum amiſaione vtriuſque : parua,cum
perditione motus.Hæc eſt tãtùm cum diminutio
ne motus,vt ipſe dicit.Sed habet alia difficilia:eſt
confirmata paralyſis, & ſequuta apoplexiam:nec
curatus eſt, cum tentaret curam tempore morbi
recentis.eſt in primo ſenio in ętate paracmaſtica:
caput habet perpetuò generans pituitam:nec ſa-
tis per omnia obediens,quia ſi vinum prohibeas,
vitam adimes:& ſi parum bibat reſpectu conſue-
tudinis,multũ tamen eſt ratione morbi,& parũ ſe
exercet. Hæc ita impediũt curationes,vt metuã:
ideo anceps sũ ꝓpter rationes ancipites. Si mihi
tamẽ curãdus ſit, vt hodie eſt,ſic aggrederer cura
tionẽ:primò exquiſitiſsimè purgarem,& ideo ma
turè incœpi,vt non vna vice,ſed vt pluribus eua-
cuare poſsim.Accepit minoratiuum ex flore caſ-
ſiæ,quæ eduxit pituitam pluritoam cum bile non
pauca.Iam ſyrupos accepit noo paucos de beto-
nica & cichorea, ad concoquendam bilem & pi-
tuitam:quia vtrunq; reſpexi in decoctione mate-
rię:& bene conferunt,queioadmodum ipſe dicit.
Purgarem cum euacuantibus pituitam, cum con
fectione hamech, vel pillulis cocchijs , vel aggre-
gatiuis,& cum his io quibus agaricus & colocyn-
this ingreditur, quæ educunt pituitam & humo-
res craſſos , & ſimul reſpiciunt ad humores craſ-
ſos,& ad humores aduſtos:habent enim ſcammo
nium & myrobalanos.Ideo idem eſt apud me da
re hoc vel illud, quia eadem itentio eſt euacuare
humores craſſos & aduſtos. Semel purgato cor-
pore,poſt aliquot dies iterarem euacuationem:&
poſtmodum vbi tempus baloeorũ aduenerit, ad
thermas eum mitterem:eſt enim corpus, quod a-
ptiſsimum eſt, vt accipiat eas ſecundum omnem
modum adminiſtrandi, ventriculum ſequipeda-
lem habet,aptus eſt vt bibat : & quanquam hepar
calidum eſt,non tamen ita poterit nocere, ſi præ-
ſertim muniamus & defendamus hepar refrige-
rantibns,vti conſuetum eſt.Habet caput humidiſ
ſimum,aptiſsimũ vt accipiat ſtillicidium. Et quia
de iuncturis etiam quæritur, nataret in ijs, & vte-
retur etiam tutò.Quid poſt balnea faciendum ſit,
poſtmodum ſcribemns,cum intellexerimus quid
balnea profecerint. Sed quia imaginatur multa,
oportet attendere humorẽ melancholicum, quẽ
abundare video,quod etiam ipſa facies indicat.
Sed quid de eo faciendum ſit, tempus indicabit,
vbi primò euacuauerimus.Vnum omiſi,quod ad
ſanguinis miſsionem attinet. Dicerem mitten-
dum quàm citiſsimè:ſed vnum eſt quod me impe
dit:dicit ſe antea ex inciſione venę incidiſſe in pri
uationem ſenſus & motus , atque ita defeciſſe, vt
taotùm oſſa & pellis remanerent. Id ſanè ſiue ſit

A Imaginatio quædam,ſiue verum ſit,vt ſit ſecta ve-
na à medico imprudentiore , humoribus crudis
abundantibus in corpore, qui attracti ad venas il
la ſymptomata excitarunt, tutios erit enim primò
euacuare à pituitoſo humore, & poſtea videre de
miſsione ſanguinis. De caſu virtutis nõ eſt quod
vereamur:eſt corpus robuſtum , & facilè ſe pote-
rit recreare , vbi ſemel atque iterum biberit : ha-
bet optima vina, oec eſt quod properemus in eo:
vult enim in conſilijs medicorum conſiſtere, do-
nec integrè ſanetur.

Pro eodem nobili Illyrico. Conſilium LIX.

*Præſcripſit D. Montanus ante colloquium quod præ-
ceſsit.Poſt colloquium autem Priſimelica ordinauit ratio
nem uictus, quam Montanus ita moderãdam eſſe monuit,
ne cogerentur audire illas querelas quæ referuntur de me
dicis Cracouienſibus , quorum tenui diæta ſe ferè conſum
ptum conquerebatur. Deinde dedit D. Montanus illud*
B *conſilium,quod hic proximè ſequitur.*

CVratio , quæ in tota hac hyeme eſt fa-
cienda à ſua Dominatione modo in-
frà ſcribetur. Primò omni diligeotia
conabitur ſua Dominatio habere re-
ctam rationem victus, ſine qua ſanitas acquiri oõ
poteſt. Cauebit igitur quàmmaximè ab aere fri-
gido & ventoſo : & exercebit corpus ſouni maoè
& ſerò ante cibum,ſaltem per horá,exercitio me-
diocri, vel deambulando, vel equitando, vel alio
motu ſe mouendo , donec totum corpus calefiat
notabiliter,& maiorem faciat anhelitum : poſtca
quieſcat circa horam ſaltem dimidiam:deinde ſu
mat cibum, qui quidem ſit in quantitate quátum
ſua dominatio bene ferat, ſeruata ſua conſuetudi
ne,& natura.Sed ſit ille cibus vnicus , & ſimplex:
multitudo enim epularum deſtruit vires ventri-
culi, malosque & putridos humores in toto cor-
pore generat.Vinum eligat album,vel rubeũ cla-
rum,quod ſit purgatiſsimum,limpidum,& tranſ-
C parens,non dulce,neq; acidum,ſed medij ſaporis
quod bibat temperatè. Et ante omnia caueat,ne
inter cœnaio & prandium bibat,hoc enim maxi-
mè illi nocet. Carnes quas comedet, erunt vitelli
næ,hœdinæ,cuniculorum,gallinarum, caponum
perdicum,& auium campeſtrium.A carnibus an-
tiquis, vt eſt bubula , omnino abſtinebit,& à car-
ne porcina,ſiue recens,ſiue ſalita fuerit. Item ab-
ſtinebit ab omni genere piſcium,à paſtilibos, à la
cticioijs,& præcipuè à caſeo.Sit contentus pran-
dio tantùm & cœna,nil vltra comedat,ſiue noctu
ſiue interdiu. Quotidie curet habere beneficium
alui:quòd ſi defecerit,& raró fæces emiſerit , vta-
tur aloe non lota vna hora ante cœoam pondere
ſcrup. duorum tertio quoq; die in forma pillula-
rum.Ab vſu Veneris abſtineat:eſt enim ægritudi-
ni ſnæ quàmaximè aduerſus. Hac ratione victus
adhibita exactè ſingulis ſeptimaois caput abluet
circa horas veſpertinas more infraſcripto. Fiat li-
xiuiũ ſatis acre ex cinere ſorti,& in eo lixiuio de-
coquantur ſolia maioranæ, ſtœchados, roſarum,
radices aſari, & facta decoctione & expreſsione

dictarum herbarum, poſtea accipiatur quantitas lixiuij, quæ eſt neceſſaria pro vna ablutione, & in ea imponantur drachmæ duæ agarici inciſi, & iouolon in panno lineo, & bulliat aliqoot ebullitionibus, poſtea fiat fortis expreſsio, & colatura. Et ex hoc lixiuio lauet caput, & barbam, cum ſapone odoriſero & muſcato. Item ſingulis diebus in introitu lecti vngat omnes vertebras colli io ea regione, quæ dicitur nucha, & declinet cum eadem vnctione ad totam ſpatulam dextram, & brachiũ. Vnctio erit infraſcripta, & adhibebitur hæc vnctio caleſacta.

R. Olei vulpini antiqui
Nardini
De coſto añ. ℥ j.
De euphorbio ℥ s.

Miſce, & vtere, prout dictum eſt ſuperius. Item ſingulis diebus comedat vna hora ante prãdium rotulas duas ex cooſectione infraſcripta.

R. Garyophyllorum optimorum
Nucia muſcatæ
Cinamomi añ. ℈ iiij.
Zedoariæ
Zingiberis añ. ʒ s.
Piperis longi
Albi añ. ℈ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur cum ſaccharo albo, & aqua betonicæ, fiat confectio in rotulis pondere drach. duarum, de quibus ſingulis vicibus duas accipiat, prout dictum eſt. Item:

R. Agarici electi ℥ s.
Aloes ʒ ij.
Nucis muſcatæ
Cioamomi
Garyophyllorum añ. ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceãtur, & cũ ſyrupo de ſtœchade fiat magdaleon, de quo ſingulis vicibus formentur pillulæ põdere drachmæ vnius, ſumendæ io aurura, in ſeptimana ſemel, & eo die cuſtodiat ſe ab aere, & ab omni motu corporis & animi. His ita peractis accedet, deo adiuuante, Ver, iu quo ſortaſſe cum diuino auxilio ſe ſanum percipiet. Sin minus, eadem diuina faoente gratia agrrediemur perfectam curationem, quam polliciti ſumus, ad laudem Dei omnipotentis, qui viuit ac regnat per infinita ſecula ſeculorum.

Pro eodem,

Præſcriptum eſt autẽ à D. Montano tertia Maij.

Conſilium LX.

Circa principium hyemis M.D.XLVI. acceſsit ad oos nobiliſsimus ille vir Illyricos oatione, cum paralyſi diminuta totius dextri lateris, præcipuè tamẽ manus & brachij, qui qoemadmodum ipſe referebat, plurima auxilia varijs in locis expertus fuerat, diuerſorum medicorum vſus ad ſuam ſalutem recuperandã opera: haboerat etiam Venetijs peritorum medicorum conſilium. Quibus omnibus ita inſtructus com ad me tandem perueniſſet intuitusq; eſſem aoui tempus, atque aeris conſti-

D tutiooem ſrigidam, iu qũa verſabamur, ætatem decidentiæ (agit euim quadrageſimum annum) morbi ſpeciem uoo tantùm natura frigidi, ſed etiam longo tempore confirmati, oolui tentare cu rationem, quam ego eo tempore deſperabam. Et ita planè & explicitè, qoemadmodum ſentiebam, ſuæ dominationi declaraui, talem curationem tunc omnino non eſſe tentandam: ideo ei perſuadebam, ſatius eſſe, vt in patriam abiret, rediturus deinde tempore magis opportuno. Cumq; dominatio ſua decerneret ſe hic acturam quod ego cõſulerem, quantum ad eurationem attineret, præſtare iudicauit tota hyeme morari potius in Italia, verno tempore poſtea curationem auſpicandam, quàm tantùm itineris euudo & redeundo fruſtra conficere, à me petens interim, vt quæ expedire videreotur mihi, ſaltem ad præſeruandum corpus in tota byeme diligenter præſcriberem. Cui rei cum eſſet planè ſatiſfactum, aduentante taodem Vere curationem aggreſsi ſumus, cõſilio
E etiam ſimul adhibito alterius excellentiſsimi medici. Nunc tandem à me petit ille idem Illuſtris dominus, vt ſicut præſcripſi quæ ad præſeruandum facerent in præterita hyeme, ita nunc deſcribam, quæcunque & ego & alter Medicus ille conſuluimus pro curatione à principio vſqoe ad fioem, nihil omittentes omninò, & aliud addentes quæcunq; ſcilicet facere deberet poſt curationẽ, quod iam à priucipio commemorabitur. Volentes igitur huic ſuæ petitioni ſatisfacere, dicimus conſilium noſtrum hoc verè eſſe, totum corpus primò exquiſitiſsimè porgare, & miſsione ſanguinis, & pharmacia. Deinde purgato corpore, & atteuuanda & corroboranda membra pituitoſo humore reſertiſsima: primò Aponenſes aquas vt biberet, deinde in ijſdem lauaretur, deniqoe vapores quoque & lutum earundem thermarum affectis membris applicaret: & ex hac curatione ſperabamus illud commodè ſucceſſurum, quod in tali caſu ſuccedere poteſt. Sanguis igitur miſſus fuit à communi vena non qoidem dextri lateris,
F oe ad affectum locum tota materia traheretur, & & locus etiam affectus per ſanguinis miſsionem magis etiam refrigeraretur, ſed ſiniſtrum potius elegimus. Euacuationes verò fuerunt infraſcriptæ. Pro minoratione accepit:

R. Floris caſsiæ ʒ xij.

Cum ſaccharo fiat bolus. Deinde ſyrupos:

R. Syrupi de cichorea ſimplici
de Betonica añ. ℥ j.
Aquæ loæ arteticæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſeptem: Poſt vij. ſyrupos, ſequentem habuit medicinam.

R. Caſsiæ ℥ j.
Confectionis hamech ℥ s.

Miſce, cum zoccharo fiat bolus, accipieodus in aurora cum cuſtodia. Poſt hanc pro vberiori prgſeruatione ſequentes ſont ordinati ſyrupi:

R. Syrupi de betooica
De cichorea
Oxymellis ſimpl. añ. ʒ vj.
Decocti betouicæ
Cichoreæ

Ioæ artheticæ ℥ iiij.
Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Poſt ſeptem ſyru
pos iterum exhibita eſt medicina.

R. Floris caſsiæ ℥ vj.
Confectionis hamech ℥ s.
Decocti betooicæ
Cicboreæ quantum ſufficit.

Miſce pro potu ſolutioo.

De impedimento motus ſiniſtræ partis à defluxu materiæ. In quo etiam de affectione quam vulgo Granphum vocant agitur.

Conſilium LXI.

RES & ægritudo eſt in propatulo, & ea
quæ patitur ſunt meoifeſta, & ideo e-
ro breuis. Patitur Magnificus vir im-
pedimẽtum circa ambulationem in
crure ſiniſtro, & circa brachiũ eiuſdem lateris, ita
vt etiam oculus ſiniſter ingraoeſcat, licet non ſit
affectus quantum ad viſionem: & ſic illa diſpoſi-
tio occupat totam partem ſiniſtram, & eſt tantùm
in motu, non in ſenſu læſio. Quæritur quę ſit æ-
gritudo, & quod accidens, & ſub quo genere po-
nendum: item à quo morbo dependeat. Quátom
ad ſymptoma, vtrum ſit paralyſis? Si propriè volu
mus loqui, dico quòd non ſit paralyſis: nam para-
lyſis propriè dicta, eſt particularis apoplexia, & a-
poplexia eſt paralyſis vniuerſalis: ſicut & ſpaſmus
& epilepſia differunt, quòd ſcilicet ſpaſmus eſt e-
pilepſia particularis, & epilepſia ſpaſmos vniuer-
ſalis. Ergo verſantur circa idem. Sed cum apople-
xia ſemper habeat deperditiouem ſenſus & mo-
tus, ita & paralyſis. Hic autem videmus tantùm
eſſe impedimentum in motu, & nullom in ſenſu,
& ideo dico quòd oon eſt paſſus apoplexiam, oec
magnam nec leuem. Iuxta Hippoc. ſoluere apo-
plexiam leuem difficile, & fortem impoſsibile.
Sed quomodo erit apoplexia ſi non ſeutiatur? &
ſic potius erit ſubita motio alicuius humoris ad
aliquod membrum, & ita non erit apoplexia, uec
vera paralyſis. Eſt impedimentum io illa parte in
motu, & ſic nerui & muſculi ſuot affecti, & quod
ſpiritus vel virtus prohibetur vel propter intem-
periem, vel propter obſtructionem. Vtrum ſit hic
affluxus materiæ, aut ſola intemperies? Audio eũ
pati granphum, quæ eſt conuulſio quędaio leuis,
propter ſubitum tranſitum materię ad muſculos.
Vnde eſt conuulſio leuis, quia eſt materia leuis &
vaporoſa, & ſic credo illa membra debilitata. Vbi
autem eſt intemperies ſine materia, non fit ea ſu-
bitò. Ergo credo quòd ſit facta aliqua præcipita-
tio alicuius materiæ frigidæ & pituitoſæ, quia nõ
habet dolorem, & eſt in vno loco, & non habet ca
lorem, ergo videtur quòd à materia frigida. Et i-
pſe etiam dicit ſe à medicis per caleſacientia eſſe
adiutum. Ergo habemus ægritudinem facientem
hoc ſymptoma, & eſt intemperies cum affluxu
materiæ frigidæ & pituitoſæ. Nunc de cauſa vi-
dendum illius ſubitæ præcipitationis, an à capite
an ab alijs partibus proueniat. Ego habeo con-
iecturam vnam à modo præcipitationis, quia

A occupauit totam illam partem ſiuiſtram, quòd ca
put fuerit repletum, & ſic virtus expulſiua ſurre-
xit & expulit: nec credo quòd tanta materia à vẽ-
triculo ſit tranſmiſſa, ſed quòd à capite illa mate-
ria deuenit ad eom locum. An ibi geuerata pro-
pter aliquã intemperiem, an ab alijs membris eo
deuenit? Ego uon audio quòd pręceſſerit aliquid
quòd cerebrum ſit obnoxium alicui nocumento
nec quo ad ſeuſus interiores, nec quo ad exterio-
res. Quòd paſſus eſt aſthma, & quòd materia à ca-
pite deſcẽderit, fateor: ſed inde nõ ſequitur quòd
illa materia primogenio affectu genita ſit in cere-
bro, & ita credo quòd in toto corpore generatur
illa materia, & ſub modo vaporis aſcendit ad ca-
put, & ſic præcipitatur ad diuerſas partes: & vt
hoc credam habeo indicia duo: Primum eſt diſpo
ſitio corporis: eſt enim totum corpus humidum,
& hepar eſt calidum & humidum, etiã in ſenectu-
te, multò magis in pueritia tale fuit: omues enim
pueri calidi ſuut & humidi: ſunt item ingluuioſi;
B & plurimum ingerunt, & hinc fiunt plurimæ eua
porationes, quia vbi calor & humiditas multa, ibi
etiam multa fit euaporatio, & ita repletum eſt ca-
put, teſte Galeno, tertio de Loc. affect. Qui habẽt
hepar calidum, ſemper ſubiecti ſunt repletioni ca
pitis. Secundo, huic uaturali diſpoſitioni acceſsit
poſtea ratio victus, quia delectatus ſemper eſt cõ-
uiuijs, & ſic multiplicata ſunt plurima excremen-
ta. Quando erat puer, materia illa ſuperabundans
& ſuperflua præcipitata eſt ad polmonem, & fecit
aſthma: poſtea in iuuentute, vbi calor fit igneus
& fortior, multiplicata eſt aduſtio: quia vbi pluri-
mum de ſanguine, ibi eſt plurimum de fæce ſan-
guinis, & etiam bile, & ſic oatura incitata, loco
aſthmatis generatus eſt floxus hęmorrhoidarum
per quem ſanguis melancholicus & aduſtus ex-
purgatur: quia in mutatione ætatis, vt anno vige-
ſimo primo, id eſt, in tertio ſeptenario, teſte Aph.
3. lib. mutantur ægritudines: & ſic eo tempore fa-
cta eſt alia ægritudo, ſiue potius excretio, ſcilicet
mariſcarum. Nam & Galenus qoærit, an hæmor-
C rhoidarum fluxus ſit ægritudo, vel ſola excretio
quædam. Et ſic ſemper fuit ſanus. Poſtea in ſenio,
vbi iam calor extinguitur, & refrigeratur ſanguis
& totus habitus corporis multiplicatur pituita.
Hinc in Auguſto menſe factis obſtructionibus,
ue materia exiret per mariſcas, aggregata ſunt ex
crementa: quia ſenes volunt viuere vt iuuenes,
& acceduut ad conuiuia, quod ſæpe ſoleo in ſeni-
bus reprehendere, & ideo congregant multas ſu-
perfluitates & frigidas & crudas, & ſic aſcendunt
vapores frigidi ad caput, & repletur capot, quo
repleto defluit materia ad partem affectam. Et
ſic habemus proceſſum huius morbi ex hiſtoria
rei. Materia eſt quidem in capite, ſed per con-
ſenſum partium inferiorum, & maximè ventricu
li. Quo ad prognoſticum, habemus quidem mor-
bum factum, quod eſt conſiderandum: ſed non
video morbum fientem, & nullum planè video
ſignom morbi fientis. Quaodo incandeſcit, re-
pletur caput: & facta eſt vertigo, qoæ eſt ex bile
& crudis humoribus in ventriculo, & non ceci-
dit in terram, ſed dixit ad ſeruum vt eleuaretur,

quod non eſt mirum, qnia babuit debile crus. Et ſic non video quomodo generetur hie morbus. Neq; erit ratione frigiditatis ventriculi, qnæ non eſt magna, non enim expuit multum, &c. Fames illa non eſt ſignum frigiditatis vẽtriculi, imò pituita relaxat os ventriculi, & non fit fames ex pituita in ventriculo, niſi ſit & acida & pauca. Ergo non ſequitur, habet famem multam, ergo ventriculum frigidum. Et ſic non credo qnòd ſit ventriculus frigidus, nec quòd ſit in cerebro aliqua noxa, ſed tantùm eſſe morbum factum. Deniqne dicit, quòd poſtquàm habuit bonam rationem victus, iam melius habeat. Et ſi haberet membra iſta debilitata, etſi comederet mannam, tamen generarentur ſuperfluitates. Ac propterea non credo ego quòd ſit morb. in fieri, ſed ſolùm in facto eſſe. Ergo cura tota ad morbnm factnm dirigatur & poſtea præſeruetur, ne iterum aggregetur materia. Nam ſtante aliqua debilitate capitis, erit timendum ne incidat in maiores ægritudines. Et ſic credo quòd tantùm morbus factus ſit curãdus & nullum membrum faciens curandum.

Petitur à nobis præcipuè, an debeat accipere aquam thermarum? Hæc autem aſſumi poteſt vario modo, vel per potum, vel ſtillicidium, vel foueam, vel lutum Dico ego quòd non ſit differendum remedium ad menſem Septembris, ſed nũc debemus occurrere, quia morbus factus eſt, & membra ſunt debilia ex frigiditate, & niſi in æſtate ſuccnrratur, mnltò minus fiet in Autumno: & ideo dico quòd in his caloribus aliquid ſit faciendum. Nam aer, ix. Therap. eſt pro ęgritudine, quia ægritudo eſt frigida & hnmida: aer autem eſt calidus & ſiccus, & ſic eſt conueniens tempus operandi. Non autem darem hãc aquam in potu hoc tempore, ſed potius in Septembri, quia calefacit non ſolùm ventricnlum, ſed etiam venas, neruos & muſculos, quod ex ſudore, qnem prouocat videmus. Quo ad ſtillicidium, dico quòd non conueniet, quia illnd membrum, ſcilicet cerebrũ, nõ eſt affectum, & morbo facto eſt occurrendum. Et ſic non ſentio cum medicis Venetis, qni cõſuluerunt eius Magnificentię ſtillicidium tale. Sed pro parte affecta ſuaderem ego quòd fieret ſtillicidium: verùm quia iam ſunt maximi calores, & aer balnearum nunc eſt peſſimus, & propter vapores & propter muſcas, non conſulerem quòd accederet ad balnea, ſed quòd curaret ſibi afferri eam aquam tam calidam actu vt fieri poſſet, & ſic fieret ſtillicidium pro parte affecta, & maximè circa vertebras colli, vbi fermè eſt canſa omnium dolorũ, & etiam circa alias partes. Et quia haberemus aerem vnà operantem, ſentio quidem cum medicis Venetis, quòd conneniat ſtillicidium, ſed non in capite, vt ipſi dicunt, ſed circa illas partes quas dixi, ſcilicet vertebras colli, vt videant medici Veneti qnòd & nos rem intelligamus. Quo ad foueas & lutum, dimitterem nunc, quia non eſt tempus opportunum. Interim tamen, vt eſt conſuetudo noſtra, & experientia edocti ſumus, ne reſoluatur illud qnod eſt tenue, & indurentur partes craſsiores, emolliatur quotidie illa materia, quando ſcilicet non eſt vſus balnei. An conueniat cau-

D terium? Ego credo quòd omnino fieri debeat; ſed maxima qnæſtio eſt, in quo loco fieri debeat. In cauterio habemus quatuor. Primum, corroborationem loci & exiccationem: ideo ſæpe applicamns ipſi loco affecto, vt Galenus applicat, ſynapiſmos capiti & parti læſæ, & Albucaſis capiti applicat cauteria. Secundum, vt fiat diuerſio. Tertiũ, vt deriuetur materia à loco propinquo ad locum alium: vt cum in epilepſia facimus cauteria in crure, eſt auerſio: derinatio eſt, vt cum patiente coxendice dextra, facimus cauteriũ in loco vicino. Ideo Galenus pro validiſsimo remedio phlebotomauit eundem locum in iſchiade. Quartum eſt euacuatio à loco, vt etiam enacuetur materia in loco exiſtens, cum ſit morbus factus. Hîc non indigemus diuerſione, quia materia illa eſt in loco, & imbibita in venis, non poteſt trahi per auerſionem: & ideo non facerem diuerſionem in pede altero, qnia illa diuerſio eſſet vana & inutilis. Si ratione derinationis, an conueniat circa par-
E tes affectas? Dico, quia tota pars à principio ad finẽ afficitur, neſcio in qua parte debeat fieri cauterium pro illa deriuatione. An verò pro corroboratione loci? Hoc cauterium non debet fieri, niſi poſt euacuationem materię illius loci, & ideo non pro corroboratione etiam loci cõueniet cauterium. An pro euacuatione à loco, qui eſt quartus vſus canteriorum? Dico quòd nec hoc, quia totus ille locus patitur: igitur non video qnomodo cauterinm conuenire poſsit. Ideo primo vellem euacuare materiam ad præſeruationẽ, & non ad curationem: & facerem cauterium in brachio dextro, & in crure dextro, non vt curarem morbum, qui eſt in loco affecto, ſed vt, cum ſpplico reſoluentia ad illum locũ affectum, ne trahatur materia ad locum affectum. Facerem igitur cauteria in brachio & crure ſano propter diuerſionẽ, quia tota pars ſiniſtra eſt affecta: & non facerẽ propter materiam in loco exiſtentem, ſed propter pręſeruationem, non vt tollatur ægritudo facta. Et ſic accipiat iſtud ſtillicidium circa illam partem vt di-
F ximus, & cauteria applicẽtur, prout indicauimus eſſe ex re Magnificentiæ ſuæ.

De Paralyſi, ſeu reſolutione medij digiti in manu, ex defluxu à capite. In colloquio.
Conſilium LXII.

CLariſsimi Viri, habemus Magnificum virum, qui conqueritur de diminuta operatione tertij digiti dextrę manus. Reſolutus enim incidit in paralyſin, quam ſequitur dolor lateris, & brachij: de his quidem ſolicitus eſt, ſed maximè de digito queritur, quem mouere noo poteſt. Vt igitur poſsit curari, quærendæ ſunt cauſſæ paralyſis, ſeu reſolutionis, quæ nihil eſt aliud, quàm omnimoda ablatio, vel diminutio ſenſus, & motus, vel alterius: & dicitur perfecta paralyſis, quando amittitur ſenſus & motus. Hic eſt imperfecta. Nam in digito non eſt ablatus ſenſus & motus, ſed tãtùm diminutus, & digitus redditus debilior, vt nõ ſit ſufficiẽs ad actiones,

nes. Eſt igitur raſolurio imperfecta, quia ſenſus adeſt, & motus oon eſt omnino ablatus. Quærendæ modò ſunt cauſæ, quas etſi vno verbo dicere queam, tamen vt iuniores etiam inſtituantur, aliquid copioſius eſt dicendum. Omois paralyſis duas habet potiſsimum caoſas, videlicet vel ex parte inſtrumenti, vel ſpirituum. Nam omnis actio lęditur, lęſis illis quæ faciunt eam actionem, & tot modis læditur, qoot modis concurrunt ad eam actionem. Quia igitur in paralyſi fit læſio vel ſenſus, vel motus, vel tam ſenſos, quàm motus, fiunt hæc propter doo, videlicet vel inſtrumentum debile, vel virtutem, ſeu ſpiritus læſos, qui demittũtur à cerebro: & dant ſenſum & motum. Quærendum igitur eſt, quid læditur in hoc Magnifico Viro, ſpiritus né, an inſtrumentũ, an vtrunque, & ita inueniemus veram indicarionem, & cura etiam facilis erit. Inſtrumentum lædi poteſt dupliciter, vel vt coniũctum, vidclicet nerui, muſculi, ſeu chordæ, vel quando læduntur viæ, quæ hîc B etiam dicuntur inſtrumenta, quia per cas tranſit virtus ad membrum qũod patitur, & continuatur cum ſuo principio, ſeu cerebro, vt cùm læditur ipſe digitus, ſeu ipſum membrum continuatum. Ita igitur poteſt eſſe læſio, vel in inſtrumeoto, vt in neruo, vel poteſt eſſe in virtute. Lęditur autem inſtrumentum materia aduenicnte, vel quoniam fit ibi mala complexio, id eſt ſi ſit caliditas, frigiditas, humiditas, vel ſiecitas nimia, ſiue aliqua materia Poteſt enim impedire motos ex qualibet harum intemperierum, ſine materia. Licet frequentius fiat à frigiditate, quàm à caliditate, quia nonniſi maxima excedat caliditas, & ſiccitas corrũpere poteſt, ſed diminuere non. Hoc membrũ habet actionem diminutam, ergò eſt intemperies frigida & humida, ſed hęc poteſt eſſe vel cum materia, vel ſine materia. Et ſi cum matetia, ea erit calida vel frigida. Si hîc eſt materia, oon poteſt ea eſſe calida, vel ſicca, quia non eſt corrupta actio. Ergò neceſſe eſt eſſe ex intemperle frigida & humida, ſiue ſit cum materia, ſiue non. Sed poteſt fieri ratione viarum, quæ ſunt in neruis cõtinuatis, atqui id ipſum erit etiam humidi vel frigidi ratione. Poteſt etiam eſſe vel ex parte ſpiritoum, & virtutis, vt prnpter paucitatem reſoluantur ſpiritus, vt nõ ſufficiant ad motus exercendos: vel qooniam in tranſitu impedimẽtum patiuntur, vt non poſsint peruenire ad membrum mouendum. Quam igitur cauſam dicemus eſſe in iſto? Ex reſolutione vel diminutione ſpirituum non poteſt eſſe, quoniam habet plurimam redundantiam ſpiritus & ſanguinis, totus calidus eſt, facit omnia ſicut puer, cùm ſit ſenex admodum. Quod autem ſit impedimentum in tranſitu, non credo, alioqui enim & alia membra impedirentur, & noo vnus digitus. Relinquitur ergò, quòd tãtùm fiat ratione ipſius membri, ſeu digiti, in quo erit mala complexio, vel cum materia, vel ſine materia. Sed quia digitus ſanè repentè fuit impeditus, ea læſio noo poteſt eſſe ab intẽperie, quæ ſit eſſentialiter in membro. Talis enim ooo ſit, niſi ſucceſsiuè, ſed benè ex improuiſo, & ſubitò materia aliqua poteſt fluere à loco aliquo, & lædere aliquod membrum.

A Et ita credendum eſt accidiſſe huic Magnif. viro Materiam autem frigidam & humidam eſſe puto, quia videmus motum diminui potius quàm corrumpi, quod fit à materia frigida, & quia perſeuerat admodum, nõ eſt materia calida, quia iamdudũ ea eſſet reſoluta. Eſt igitur cauſa intemperies frigida & humida, exiſtens in digito medio, cùm materia per defluxom, & non eſſentialiter. At durat effectus, quia membrum eſt debilitatum, vt alimentum non poſsit concoquere, propter præſentiam materię frigidę & humidæ. Sed quæritur vnde fiat defloxus ille. Licet hoc ſit planè coniecturale, crediderim tamen, quòd ille ſit à capite. Primò audiuimus, eum expoſitom fuiſſe maximè Auſtris, qui potiſsimum replent caput, ex qua repletione deſcendũt catarrhi ad partes inferiores, & imbecilliores (vt Gal. teſtatur 2. de Diff. febriũ) & Auſtro flante, ſemper deterius habet. Hinc eſt prima coniectura. Secundò, quia percipit etiam dolorem in brachijs & cruribos, & tranſitus materiæ illius fit per neruos, qoi cùm à cerebro ortum habeant, credendum eſt, à cerebro materiã illam deſcendere, & lieet in partem dextram magis defluat, tamen nuper admodum cœpit etiam labi in partem ſiniſtram, & ad varia loca defluere, tùm ratione ætatis, tùm propter malum victum, & reſpectu materiæ, ſeu defluxus inualeſcentis. Etiam in ventriculo poteſt multiplicari pituita, idque propter duas cauſas: nam ditiſsimus cùm ſit, viuit lautiſsimè, quocũq; cibi genere vtitur, nihil laborat, neq; in repub. neq; priuatim, ideò plurimum pituitæ generat. Ratiooe ætatis, etiam ſi ſit calidæ uaturæ, tamen redditur frigidior. Qaunquam apparet vẽtriculum bene concoquere: eſt eoim corpus illud repletum bono ſanguine, ita, vt ratioue ætatis ſuæ, potius calidiorem, quàm frigidiorem iodicem, ac bonas fieri coctiones in ventriculo noo dubitem. Non enim poteſt coctio beparis emendare vitioſas coctiones ventriculi, & qui patiuntur errata primæ coctionis, omnes ſunt coloris liuidi. Iſte autẽ eſt rubeus. Non igitur eſt dicẽ-C dum, quòd peccet vẽtriculos, & ideo totum referendum credo ad ipſum caput. Ex his patent caoſæ leuis illius paralyſis, & doloris in latere, ac cruribus, qoi fiunt ab eodem defluxu, & ita totum eſſe credo à defluxu materiæ frigidæ & humidæ, à capite ad partes dictas.

Prognoſticum. An poſsit curari. Vbi humor frigidus, craſſus, & iouiſcatus in aliquo membro, maximè in ſene eſt, difficulter curator, ſi modò credimus Hippocrati. Primum ſenium iam exceſsit: agit enim ſexageſimum annum, & quartam, in qua ætate catarrhi & fluxus cuiuſcunq; generis difficulter maturantur, præſertim cùm ſint in chordis & neruis ſeu mẽbris ſiccioribus, ita credo hîc quoque curã difficiliorem futoram. Quomodo igitur curabitur? Si materia ſit impacta partim, & inuiſcata, partim defluat. Primò impacta remuueri debet. Sed vt id fieri poſsit, oportet vt affluens auertatur prios, & ita præſeruabimus eum. Præſeruatiua cura refertur ad cauſam efficientẽ: ad cõiunctã verò cauſam curatio. Prios igitur remouẽda efficiẽs illa, id eſt, anteq̃ amoueatur morbus iam fa-

ctus. Primò euacuetur totum corpus, ac in coquenda ac præparanda materia ſyrupus de ſua optimos eſt, & ideo arthritica dicitur, quia maximè conferat artubus & neruis: ſed tamen cum volumus præparare & concoquere materiam præcedentem, & volumus ne talis veniat ad locum læſum, crediderim in hoc caſu meliores eſſe ſyrupos, qui concoquant materiam craſſam, vt ſunt minus calidi, & qui habeant vim incidendi. Conueniret oxymel, atque ſyrupus acetoſus ſimplex in maxima etiam quantitate, vt ita coqueremus materiam euacuandam, præmiſſo prius minoratiuo, quod educeret materias crudas, exiſtentes in ventriculo & inteſtinis, & flore caſsiæ, cum ſpeciebus hieræ, quæ non nimium laxabit. In euacuatione laudo agaricum, vel cum flore caſsiæ, vel alio ex agarico compoſito, & pillulas cocchias, aggregatas confectiones hamech. An modo hoc ſumatur, vel aliud, non curo, dummodo euacuetur pituita. Laudo miſsionem ſanguinis à latere oppoſito, ne trahatur materia ad locum affectum. His ita factis corroborarem caput, exhiberem ſaccharum roſatum, & fieri iuberem exiccationes ſine caleſactione, vt cum camomilla & roſis in lixiuio, & adderem roſas in maxima quantitate, nec vterer multum aſtringentibus, ne ſequeretur compreſsio, & augeretur fluxus. Ideo ea, quæ ſunt in primo gradu aſtringentia, eſſent mihi grata, quæ non penetrarent ad profundum. Poſt hæc, pro remotione materiæ iam impactæ adhiberentur loco affecto mollificantia. Non darem aquas thermarum per os, ſed ponerem digitum in luto, vel habeat lapidem molarem ignitũ, & extinguat, vt emittat halitum, quem excipiat. Vehementer enim exiccat, vt Galenus decimoquarto Methodi de Scirrhis docet. Poſteaquàm per duos aut tres dies fuerit mollificatus digitus, iam luto vterer aliquo reſoluente, ita tamen, vt ſemper tribus diebus molliatur, & vno tantùm reſoluatur. Videndum autem, ne reſoluamus materiam tenuem tantùm, & craſsior lapideſcat. Deinde vellem, vt vteretur continuè cerato betonicæ, quod haberet virtutem corroborandi & reſoluendi, aut emplaſtro facto cum Diachilon.

Poſt hæc eidem ſequentia præſcripta ſunt:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hieræ ℥ j.
Cum ſaccharo fiat bolus.

R. Oxymellis ſimpl. ℥ j.
Syrup. de betonica
Cychorij añ. ℥ s.
Cum decoctione Betonicæ & endiuię ℥ iiij.
Miſce, pro vna vice, & ſic pro alijs.

In diminutione motus cuidam datum Vincentiæ M. D. XLVI. Menſe Iunio. Conſilium LXIII.

EX accidentibus iudico defluxũ à capite ad partes propinquas, videlicet ſeptem neruorum paria, quia facit impedimentum in motu, eſtque lenis ea D diminutio, vt non poſsit rectè mouere quaſdam partes in capite. Secundò, deſcendit per medullam ſpinalem, & impedit quoq;, quia facit relaxationem in vertebris, & ideo, vbi ceſſat vinculum, ibi neceſſe eſt fieri impedimentum. Eſt autem in t.2. & 3. vertebra, & declinat parùm ad exteriorem partem. Tertiò, impedit deglutionem: quantum enim reflectitur, tantùm reſtringitur œſophagus. Facit etiam catarrhus impedimentum in muſculis os aperientibus. Hic autem quòd foueantur ab externis cauſis, credo. Quia diu in aere humido permanſit: mœſtitias paſſus eſt, ſtuduit à prandio & cœna, moratus in loco ſubterraneo, hæc omnia ſæpe etiam cauſant paralyſin. Quare conijcio quidem, caput debilius factum, vt in eo ſit læſio eſſentialiter, ſed fouetur tamen morbus à ſtomacho, & hepate calido. Et catarrhus ſalſus eſt, quia habet hepar calidum.

Cura. Remoueantur impedimenta, ne auferant ſenſum & motum. Loco autem nihil appli- E candum: ſed tollatur cauſa, quare omittantur reſoluentia, donec poſt euacuationem confortetur cerebrum, & ventriculus, vt generentur boni humores. Sed primò fiat euacuatio exquiſita à iuncturia, quæ an fieri poſsit hoc calido tempore, quærendum. Ego darem caſsiæ ℥ j. cum agarici ʒ j.s. Frigidiori verò tempore ſyrupos. Poſtea fierent ex ſucco ſaluiæ & roriſmarini ſyrupizatis, & aqua betonicæ poſt potiones, poſt quas iterum ſumat caſsiam cum agarico. Deinde omni die ſumeret ſaccharum roſatum vſque ad Autumnum.

De Paralyſi ex vulnere pro quodam magnifico D. Paulo 1549. Conſilium LXIIII.

AVdiuimus, nobiliſsimum virũ vulneratum mucrone enſis, circa quartam vertebram colli, poſt quod vulnus ſubſecutam eſſe paralyſin totiꝰ corporis, tam brachiorũ, quàm etiã F crurum, ita vt prorſus amiſerit ſenſum, & motum & præterea anhelitum fuiſſe aliqua ex parte interceptum. Sed poſt nonnullos dies adhibita curatione, anhelitus impedimentum primò fuit ſublatum: deinde tota ſiniſtra pars in priſtinam ſanitatem redijt, tam in ſenſu, quàm in motu. In dextra verò parte, permanſit in brachio & in crure motus priuatio, ſenſu tamen recuperato. His ita ſe habentibus quæritur à nobis, primò. Quæ cauſſa fuerit vniuerſalis paralyſis, & vnde poſtea tam facilè in priſtinum ſtatum maxima ex parte fuerit reſtitutus. Dicimus ergo, ex ictu penetrante in regionem tertiæ, aut quartæ vertebræ, non quidem medullam ſpinalem aliquo pacto fuiſſe inciſam, inciſione inſigni, offenſam tamen & percuſſam, vel compreſſam. Qua occaſione plurima materia ad eam partem confluxerit, ex cuius concurſu loco inflammato & obſtructo, non mirum fuit, ſi ea vniuerſalis paralyſis fuit conſecuta, non aliter, quàm ille, de quo meminit Gale. in libro de Loc. affectis, qui cùm de curru cecidiſſet, & percuſsiſſet vertebras dorſi, ex caſu amiſerat ſenſum,

ſenſum, & motum brachiorum & crurum. Et poſtea ceſſante inflammatione, vt ipſe ait, brachia quoq; & crura in priſtinã redijſſe ſanitatẽ. Similli mus igitur eſt caſus iſtius nobiliſs. viri, vnde poſtea curata inflammatione, & euacuatis humoribus, per illos clariſsimos medicos, tum etiam reſolutionis, vel paralyſis malum fuit remotũ, quantum factum fuit circa euacuationẽ, & remotionẽ inflammationis. Et cum in dextra parte eiuſdem loci affecti, non fuerit ita euacuatio facta, vel obſtructio curata, ſiue quód fuerit ea pars magis læſa, vel natura debilior (vt audio) ſiue quód materia in illa parte fuerit craſsior, & magis rebellis, perſiſtit nocumentum in parte dextra, tandiu per manſurum (meo iudicio) quandiu non tolletur materia, replens eam dextram partem, quę eſt circa iſtas vertebras. Hæc eſt ſententia mea de cauſſis paralyſis, tã præteritæ, quàm præſentis. Quantum veró ad curationem attinet, tota vis conſiſtit in reſiduo materiæ euacuando, & corroborando B partem affectam. Circa euacuationem, neſcio an exquiſitè totum corpus fuerit euacuatum, ſicut ego enaeuandum cenſeo. Quód ſi non fuerit factum, hoc pacto euacuare tentarem. Primó vt acciperet ʒ ij. ſpecierum hieræ ſimp. quæ in bolum redigerentur cum melle roſato colato. Et facta ventris lenitione, tunc 7. diebus cõtinuis haberet in aurora ſyropom infraſcriptum, videlicet.

R. Syrup. de ſtœchade
De betonica an̄. ℥ j.
Decoctionis ſaluiæ
Iuæ artheticæ
Betonicæ an̄ ℥ iiij.

Fiat decoctio io aqua boraginis, miſce, fiat ſyrupus. Poſt ſyrup. autem ſumat pillularum cocchiarum ℈ iiij. Et huiuſcemodi facta vniuerſi corporis euacuatione, laudarem maſticatoria euacuantia humores è capite, ſicut eſſeot: quæ hoc modo præparentur.

R. Staphiſagriæ
Medullæ carthami
Piperis an̄. ʒ ij.
Maſtiches ʒ iiij.
Croci ℈ j.

Pulverizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, ac cum cera fiant trochiſci ad maſticandum, qui teneantur manę in ore, ita vt expuat aſsiduè. Sed & caputpurgia laudo, placida tamen, ſicut eſt ſuccus maioranæ, vel betæ per nares attractus. Hæc ſufficiant pro capitis purgatione. Loco veró affecto adhiberem ea, quæ reſoluunt & mollificant, ſioe ſepararetur mollificatio à reſolotione, ſiue ſimol vniatur. Et ſi ſepararetur, optimum eſſet vt per 2. dies, aut 3. illinat locũ (vlcere tameo iotacto ſi adeſt) linimento infraſcripto.

R. Olei amygd. dulcium
Adipis porcini recentis ſine ſale
Olei liliorum alborum an̄. ℥ j.
Myrrhæ ʒ ij.
Croci ℈ j.

Miſce, fiat linimentum ſecundum artem. Et vbi hoc linimento locus fuerit inonctus per duos, aut per tres dies, tunc aeeipiatur deeoctũ althæę,

A & maluæ in vino optimo albo, & in eo ponatur marcheſita ignita, vel fruſta lapidis molendini, ſimiliter ignita, & vapor, qoi aſcendere ex huiuſmodi lapidum ignitorũ humectatione ſolet commodè recipiatur io partem affectam, ita, vt dom recipit fumum, collum moueat hinc iode, quantum poteſt. Erit autem faciendum hoc in vaſe ſtricti orificij, vt totus fumus magis eoarctetur, & ad eã partem magis aſcendat. Deinde, per voum diem hoc facto, redibit ad mollificantia, & ſic ſucceſsiuè faciet modo liniendo, modò reſoluẽdo, donec liberetur, cum auxilio Dei. Diode, ſi vult peruenire ad reſolutionem, hoc fiat vngueotum.

R. Olei de pice, ſi haberi poteſt, vel de
Terebinthina, vel de
Euphorbio ℥ j.
Olei de croco ℥ j.s.
Olei amygd. dul. ℥ iij.
Adipis anſeris ℥ j.
Butyri receotis ℥ ij.
B Ceræ q. ſ.

Miſce, fiat linimentum pro loco. Hoc igitur vel altero vtatur, prout magis expediet. Vltimó laudarem, quòd applicaretur ceratum, præcipuè ſanato vlcere, quale eſt, vel de betooica, vel de gummi elenij, vel (quod pręſtantiſsimum eſt omnium meo iudicio) Oxycroceum. Et ſuper omnia, in toto tempore curationis habebit optimam rationem victus, cauendo ab omni ſuperfluitate, & vtendo optimis cibarijs, & abſtineodo à vino, quantum fieri poteſt, præſertim à vino potenti, & ab aceto, à rebus frigidis, ac vento, à frigido aere, & eoitu præcipuè: is enim illi eſſet maximum venenum. Dabit quoque operam, vt habeat aluom apertam, & ſi non habebit, elyſteribus continuè vtatur, vſque ad perfectam curationem. Poſt hæc æger multis remedijs à Chirurgis adhibitis, vſus, nondum ſanitati reſtitutus, rurſum Patauium acceſsit, cui Montanus exhibuit caſsiam cum hiera. Inſtituit inſuper, vt per tres dies ſumat aquã balneorum Aponenſium. Poſtea per decem alios C dies ſumeret ſtillicidium eiuſdem aquæ in loco, in quo vuloeratus fuerat, quod ſtillicidium illi aliquantulum profuit. Poſtea iuſsit accedere ad lutum S. Bartholomæi, in agro Patauino, & tunc quando exibat à luto, ſtatim inuogebat loca, quæ fuerant luto operta, dooee interum lutum applicaret tali vnguento.

R. Olei maſtichini ʒ iiij.
Chamæmelini comp.
Liliorum alborum, cum ſpeciebua
Coſtini an̄. ʒ ij.
Irini,
de Euphorb.
de Piperibos,
de Croco an̄. ʒ j.
Stiracis electi
Myrrhæ
Sampſuchi
Roriſmarini
Sauinæ an̄. ʒ s.
Terebinthinæ, ſeu
Laricinæ ʒ ij.

Opopanacis ℥j.
Ceræ citrinæ ʒ iij.
Miſce, fiat vnguentum.

Hoe autem lutum cum iſto vnguento ſatis notabile iuuamentum præſtitit, poſtea com voluit diſcedere domum, tale balneũ illi Leooicua præſcripſit, quo quandoq; vteretur, tranſactis diebua canicularibus, in quo decoctũ ſit chamæmelum, melilotum, iua, hypericon, calamentum, pulegiũ, ſatureia, nitrum. Qoibus, tempore frigidiori, addi poterit ſaluia, & roſmarinus, & In hoc balneo ſudet aliquantulum, &vbi primum ex balneo exiuerit, ioungatur tali vnguento.

R. Olei antiqui lib.ij.
Rutæ m.ij.
Piperis
Pyrethri añ. ʒ ij.
Euphorbij
Caſtorij añ. ʒ s.
Rad. Cucumeris aſinini recent.
Bryoniæ añ. ʒ ij.
Maſtiches ℥j.
Coſti
Inulæ añ. ʒ s.
Vini albi odoratiſs. lib.j.

Deeoquantur ad conſumptionem vini, & colentur. Tali vnguento, ſeu oleo inungatur bis in hebdomade. In reliquis, circa victum, præſcripta ſunt ea, quæ ſolent in ſimilibua affectiboa ordinari. Montanos verò tum circa balneum non admittebat ſatureiam, nec nitrum: & vnguentum, quòd fuit ordinatum poſt balneum, applicari debere omnino damnabat, qoia nimiom exiccat: ſed eius loco laudabat ea, quæ poſſunt & emollire, & reſoluere, ſicut eſt linimentum tale.

R. Olei amyg. dulcium
Adipis porcini, recẽtis, ſine ſale añ. ℥ ij.
Bdellij
Myrrhæ añ. ʒ j.
Croci ʒ a.

Diſſoluantur gummi in aceto. Deinde ſimul omnia miſceantur, & fiat linimentum ſecundum artem. Aut, buius loeo, etiam ſine balneo poterit vti, quòd ſuprà ab Excellentiſa. Montano fuit ordinatum.

In eodem caſu chirurgus. Conſilium LXV.

AD vniuerſalẽ totiua corporis euacoationem laudarem ſectionem venæ in parte minus læſa, deinde porgarẽ cũ medieinia electiuẽ educentibus præcipoẽ cum agarico. Qua euacuatione diligenter facta deuenirem ad frictiones prius incipiẽdo leniter, deinde augendo de die in diem, & inugẽdo omnia membra læſa à collo infrà videlicet totũ latus dextrum cum oleia reſoluentibus. Sicuti eſt oleum Sicyonium, id eſt, oleum in quo coctæ ſint radices cucumeris ſylueſtris & oleum maſticinũ, &oleum de coſto, & procedeodo poſſumus aogere, & ad maiorem reſolutionem deuenire inũgendo cum oleo de caſtoreo, & de eupborbio imponeodo, de ſtyrace ac ſagapeno, vel laſerpitio, aut loco eius aſſam fœtidam, & benzoi, vt vulgariter

D dicitur. Et ſi membra mareeſeerent bonum eſſet picare ea, videlicet extẽdere picem leniter coctá ſuper pannos lineos tantæ magnitudinis, vt poſſint cooperire membra, &ſic dimittere per medietatem borę, & poſtea eleuare potius aeriter quàm leniter, & ſecũdo & tertio: in tertiũ facta remotione inũgatur. Poſſemus quoque facere fomenta cum rebus excalefacientibus ineipiendo à lenioribus aſcẽdendo ad fortiora, ſicuti eſt chamomilla, anethũ, artemiſia, bethooica, ſtœchas. Deinde poſſemus aſcẽdere ad calamenthũ, origanum dictamũ, & ad enulam, &ad ſimilia. Hęc fiant ſecũdùm iudicium medici præſentis. Vitet aũt relaxátia, quæ ſuot eootraria. Si verò cum bis non ſanaretur, vſq; ad menſem Iulij, poſſet adire thermas quales ſunt in agro Patauioo mõtis Orthonis, aut montis ægrotorum, nec vitupero in primis lutũ S. Bartholomei, in agro Bononienſi, vel etiá thermas de la Porreta. Poſthac patiẽs multis ex ſupra dictis peractis Patauium acceſsit. Montanus exhi-

E buit ei caſsiam cũ hiera inſtituit, vt per 3. dies ſumeret aquá balneorum Aponenſium, poſtea per 10. alios dies ſumeret ſtillicidium eiuſdem aquæ in loco io quo vulneratus fuerat, quòd ſtillicidiũ ei aliquãtulum profuit. Poſtea iuſsit accedere ad lutum S. Bartholomei in agro Patauino, & tune quando exibat à luto, ſtatim inuogebat loca quæ luto fuerát operta, donec iterũ lutum applicaret tali vngento. R. olei maſtichini ʒ iiij. chamomeli oi comp. liliorum alborũ cum ſpeciebus de coſto añ. ʒ ij. irini, de eupborbio, de piperibus, de croco añ. ʒ j. ſtyracis electæ, myrrhæ ſampſucbi, roriſmarini, ſauinæ, añ. ʒ a. terebinthinæ ſeu lariſinæ ʒ ij. oppopanacia ʒ j. ceræ citrinæ ʒ iij. miſce & fiat vngueotũ. Hoc auté lutum cum hoc etiam vngento ſatis notabile iuuamentũ pręſtitit. Poſtea cum voluit diſcedere domũ, tale baloeum illi Leonicua inſtituit, quo quádoq; vteretur tranſactis diebua canicularibus io quo decocta ſit chamomilla, melilotum, iua, hypericon, calamẽtum, pulegium, ſatureia, nitrum, &c. Quibus tẽpore frigidiori addi

F poterit ſaluia & roſmarinus, & in hoc balneo ſudet aliqoantulum, & vbi prĩnũ ex balneo exierit ioungatur tali vngento. R. Olei antiqui lib.ij. ruthæ m.ij. piperis piretri añ. ʒ ij. enphorbij, caſtorij añ. ʒ j. rad. cucomeris aſinini recentium, bryoniæ añ. ʒ ij. maſticis ℥j. coſti enulæ añ. ʒ s. vini albi odoranſs. lib.j. Decoquantur ad vini conſumptionẽ & colentur: & tali vngento ſeu oleo inungatur bis in hebdomada. In reliquis circa victum inſtituit ea, quæ ſolent in ſimilib. affectibus ordinari. Montanus tamen circa balneũ non agnoſcit ſatureiá nec nitrũ: & vnguentũ quòd fuit ordinatum poſt baloeũ applicari debere omnioo dãnat, quia nimium exiccat, ſed eiua loco laudat ea quæ poſſunt & emollire, & reſoluere. Sicut eſt linimentum tale: R. Olei amygda. dul. adipis porcini recentis ſine ſale añ. ℥ ij. bdellij, myrrhæ añ. ℥j. croci ʒ j. Diſſoluatur gummi in aceto, deinde ſimul omnia miſceantur, & fiat lioimentum ſecundum artem. Aut huius loco etiam ſine balneo porerit vti eo quod ſupra ab excellen. Montano fuit ordinatum, & reliquis quæ præſcripſit.

In

In ſtupore & principio Paralyſis.
Conſilium LXVI.

R. Floris caſsiæ ℥j. Specierum hieræ ʒ ij.
Miſce, & cum zuccaro fiat bolus.

Item Syr. de ſtœchade, betonica añ. ℥j. Decocti ſaluiæ & cicoreæ ℥ iiij.
Miſce, & ſic pro voo & pro alijs. Item

R. Coof. hamech ʒ iij. Trocif. alhandal gr. vj.
Miſce cum zuccaro fiat bolus. Detur io aurora poſt Syr. Item

R. Olei vulpini, de coſto, de terebinthina aó. ℥. j. Cum modico ceræ fiat linimentum

ADMONITIO IOAN. CRATONIS.

Hoc exiguum fragmentum neſcio quomodo in tabulam conſultationum irrepſerat. Id ſerò animaduerti. Cum autem ſubmoleſtum eſſet numeros mutare, ne minuta illa, & ſolas medicamentorum formulas pro conſultationibus ſtudioſis obtrudere uelle uidear, atq; iſto modo copias noſtras augere, hoc in loco Montani eruditiſſimũ iudicium, B *quod is diſcrepantiæ quæ inter Galenũ, Auerroem atq; Auic. de cauſis doloris eſt, interpoſuit. Studioſis communicare uolui. Sunt quidem non multò meliores formulæ medicamentorum, conſultationum nomen conſequutæ. Quod cum alijs autoribus factum ſit, meum non eſt tueri. Ab inſectatione autem iniuſta, & natura, & recta inſtitutione abhorreo.* ἄδικον τὸ λυπεῖν τοὺς φίλους ἑκουσίως. *Illud uerò reticere non poſſum, mihi iniuriosè editionem tertiæ Centuriæ conſultationum Montani tribui. Nam prior eius pars, uel de alienis, quibus* MONTANI *nomen aſcriptum eſt: uel de ueris quidem Montanicis in compendium quaſi redactis, conflata eſt, altera de editione Baſilienſi deſcripta. Itaq; quod minimmè probo meum non eſſe ſtudioſi exiſtimabunt, nec in hoc opere ea omnia quæ ſunt in tertia Centuria ſibi quærenda putabunt.*

Montanus de cauſis doloris.

Dolor eſt ſymptoma, id eſt, actio læſa ſenſus tactus, qui ſecuodùm diuerſos locos quos inuadit, varias denoioinatiooes accipit. Quia verò morbi C ſunt cauſæ ſymptomatum, diſcrepantia eſt inter Galenum, Auerroem & Auiceonam, de cauſis doloris. Galeuo videtur quòd ſola ſolutio continui ſit cauſa doloris. Auerroes penitus oppoſitum tenet, quod ſola iotemperies & exceſſus primarum qualitatum dolorem cauſet, & ſi ſolutio continuitatis, non tamen facere videatur ſine iotemperię. Contrà verò Galenus, licet ſi mala intẽperies dolorem faciat, non niſi mediante ſolutione cõtinui ipſum facere. Auiceona verò cauſam doloris ad vtrunq; reducit, tum ad ſolutionẽ continui, tũ ad malam intemperiem. Et ſic conflictantur iſti autores inter ſe. Auerroes quærens naturã rei, dicit illud ſolùm eſſe cauſam doloris quod deſtruit miſtum. Nam omnes ſenſus ſunt in tẽperatura ipſa, & maximè ſenſus tactus, qui nõ percipit obiecta per media: ſed inter extrema medio modo ſe habet, vnde obiectorũ exceſſum ſentit. Obiectũ autem tactus ſunt qualitates primæ ſecũdùm Ariſt. ex quib. qualitatibus cõſtituuntur tẽperatura hominis & miſtio. Fuit aũt fundamentũ eius, quòd

A omnis miſtio fit à contrarijs qualitatibus. Senſus tactus ex qualitatib. primis cõponitur. Ergo qualitates ſuot obiecta ſenſus. Deinde à ſimili in gradu noo fit alteratio, ſed à contrario in eodem genere proximo. Ergo vbi ſenſos tactus afficitur, oportet quòd partes ſeoſibiles ſint cõpoſitę ex qoalitatibus quæ ſentiunt exceſſum in qualitatibus, vel calidum, vel frigidum. Hoc modo oſtendit Auerroes, qnòd ſolæ iſtæ qualitates poſſunt mooere tactum, & quaodo aliquod membrũ ſenſitiuũ cõprimitur, dolet, non quia cõprimitur, ſed quia cõprimeodo ſanguis & calor cõcurrant, & ille calor faciat inæqualitatem in corpore & dolorem. Gal. non affert rationẽ, ſed experimento comprobat. Videtur quòd ſolutio continui ſit cauſa doloris, vt io omnib. ſenſibus apparet. Licet enim occurrat res calida, tamen nõ percipitur, niſi violentia calidi percipiatur dilatando, frigidi conſtringẽdo, & ſic de humiditate & ſiccitate. Ita & de guſtu dicit, quòd quę nimiõ frigida ſint conſtringãt, B calida relaxent, humida ſuauia ſint guſtui, quia leniunt, ſicca ingrata, quia exaſperant. Omnia tandem ad ſolutionẽ continui reducit. Auicen. ab vtroq; fieri dolorẽ cenſet. Ego modò conſiderans iſtos magnos viros altercantes cognoui ſicut plerũq; fit, quòd eſt altercatio potius de oominibus, quàm de rebus, & quòd iſti pertinaciter contendunt de recto conceptu ſignificationis. Quando Galeo. refert ad ſolutiooẽ continui, non intelligit de qualibet ſolutione continui, qoia 1. de Loc. aff. & alibi dicit, quòd duæ ſint cauſę doloris, ſolutio continui & mala intemperies, ſed intelligit de ea ſolutione cõtinui quæ ſeparat partem à parte. Eſt enim alia quæ deſtruit teioperaturã. Sic quando inteperies facit dolorẽ, hęc nun eſt ſenſibilis ſolutio, ita quòd pars actu ſepararetur à parte, ſed intelligendo largiori ſignificato pro quacunque in mutatione ipſius miſtionis. Indę dicebã pro maiori facilitate, vt omnia iſta diſtinguerẽtur, videlicet quòd ſit triplex ſolutio contioui. Quædã quæ deſtruit harmoniã, id eſt proportionẽ miſtionis, C quę ſit in aliqua contraria qualitate. Et ita intelligendu eſt verum, quòd calidum vel frigidũ cauſet dolorem. Eſt alia ſpecies ſolutæ continuitatis quę dicitur Tenſio vel cõtorſio partis, hic non ſoluitur propriè cootinuũ, vt ſeparetur pars à parte, ſed fit dolor, quãdo extenduotur partes, nõ quia in his tẽperatura deſtruatur, ſed ſitus partiũ. Tertia ſolutio eſt quando actu ſeparatur pars à parte & diuellitur. De iſtis duobus generib. ſolutioois vnitatis intelligũt Gal. & Auic. quando dicunt à duabus cauſis prouenire dolorẽ. Primò ab intemperie: & ita quãuis fiat ſolutio cootinui eo modo vt proximè accedat ad terminum ſoluendę vnitatis, & quòd ſolutio ſit inſenſibilis, non poſuerunt pro eo quòd diſtinguatur ab alijs ſolutionibus. Vnde dicunt quòd ſolutio continui fit ab intemperie propter calidum & frigidum, quòd alterent corpus: ſed illa ſolutio ab intellectu potius quàm à ſenſu percipitur. Non enim actu ſoluunt, ſed proximè accedunt, vt ſoluant. Imò etiam ſoluunt cum calor, vel frigus eſt immoderatum. Vt eſt ſecundo de Locis affectis, de cholico dolore.

Sed quia alia eſt ſolutio ſenſibilis vel contuſio, ab hac fit dolor. Ratio Auicennæ ex fundamento artis talis eſt. Duplex eſt conſtitutio corporis, vna ex ſimilaribos & conſtitutione primorum corporũ. Secõda eſt organica & ex diſsimilaribus. Sicut ergo duo priucipia couſtitueotia humanum corpus: ita duæ ſunt cauſæ doloris, quæ deſtruunt ſtructuram. Vna quæ temperaturam, id eſt, complexionem: Altera quæ compoſitionem deſtruit. Et propterea natura prouidit & dedit ſenſum animalibus, vt fugerent contraria. Suot duo genera cõpoſitiouis: Ergo duo ſeuſus lęſionis, ita qoòd ęqualiter læditur, quando deſtruitur complexio, & quãdo compoſiuo. Verùm Galenum benè ſenſiſſe videmus, nec contra Hippoc. Platonem, Ariſtotelem, & ſcholam Peripatetic. pugnaſſe, & malè illum Auerroem, atq; Auicenuam intellexiſſe.

De ſtupore ac diminutione motus pro Comite quodam à Sala Genuenſi. Anno M.D.XLV. Iunij V. Conſilium LXVII.

PRimò temperaturam conſideremus, quæ multũ ad rem ſaciet. Eſt itaq; hic illuſtris & nobilis vir temperaturæ calidæ, ſecuodùm hepar & cor: quod apparet ex operationibus primò hepatis, redundat enim ſanguine, venæ amplæ ſunt, color rubeus, habitus corporis, deniq; & pili, omnia caliditatem hepatis atteſtantur. Color quoq; ad fuſcedinẽ tẽdit: eſt igitur calor in ſanguiue declioans ad ſiccitatẽ. Deinde cor calidom habuit & ſiccũ, exercuit rem militarem, aodax eſt & ſortis. Ergo tota temperatura calida & ſicca eſt. Aceedit ad hoc quòd agit aunum 27. eſtq; propè vigorem ætaris. Hic igitur incidit in ægritudinem frigidam, eſtq; maximus lapſus, ergo à cauſis validiſsimis, quia de cõtrario in contrariom lapſus eſt, membra calida fuerunt, nunc eſſentialiter frigida. Sed hìc obſeruandum magnus lapſus dupliciter dicitur, primò reſpectu temperaturæ, vt in hoc caſu. Secundò reſpectu gradus. Non autem magnus eſt lapſus ratione intenſionis, & gradus ægritudinis, quia accideutia non ſunt ſæua. Hęc verò cõferunt ad curã. Symptomata: Patitur diminutionẽ circa actionem motus in brachio & crure, pręſertim parte ſiniſtra: mouet quidem, ſed cũ difficultate, nõ tamẽ eſt priuatio motus. In crure ſiniſtro ſeruet, & rubat, quæ animaduertenda ſunt, vt inueniamus curam. In colli etiã parte ſiniſtra tale ſymptoma percipit, & calorem, & quaſi ſeruorẽ. Quod ad operationes in cerebro, nulla eſt læſa, odorat, videt, diſcurrit, optimè memoratur, imò quæ ad ſeptẽ paribus neruorũ veniont, integra omnia habet, licet in lingua parum malè in principio morbi affecto fuerit. Iſta ſunt aecidentia, vtcunq; nominari debeant. Vt curemus, quęritur an ſit ſtupor, vel reſolotio. Stupor eſt potius imbecillitas ſenſos quàm motus, qui à frigida diſpoſitioue non ſolùm venarum, verũ neruorũ, membranarũ, &c. oritur 2. de Loc. aff. 2. Reſolutio autem magis penes motũ atteuditur. Videtur igitur com uullus ſenſos ſit ablatus, ſtupor potius eſſe, cum imbecillitate ſenſus quàm motus. Nec eſt reſolutio, quia mouetur,

D ſed cum dolore, & difficultate: ergo ſi eſt reſolutio, eſt debilis, quia quædam eſt validiſsima, quędam medioeris, quędã parua, 3. de Loc. aff. Modò reſert cauſas inquirere. Omnis actio ſentiendi, & mouendi eſt à ſpiritib. & virtute animali, quæ poſſuut impediri dupliciter, vel quia nõ poſſunt tranſire, ſed intercipiuntur: vel quia etiam, cum ad locum perueniuut, non poſſunt operari, quia membrum inueniunt noo beue diſpoſitum. Hìc nõ eſt vitium iu virtute, vel ſpiritibus, quia mouetur. An intereipiatur, vel impediatur tranſitus ſpirituũ? quòd fit, cum ſoluitur continuũ, vel eſt inflatio, vel durities, vel obſtructio. Ego credo, ab aliqua materia deſcendente obſtructiooem eſſe, & repletum eſſe principiõ: ſed illa obſtructio leuis eſt. Ideo imbecillitas facta eſt in crure & brachijs, quia membra facta frigidiora ſeipſis ſunt. Porrò frigiditas motui nocet: primò, quia non apta ſunt accipere virtutem animalem, & ad motum egeut caliditate moderata. Eſt autem hìc frigiditas im-

E preſſa in membris. Virtus non tranſit, ita non recipitur tantùm ſpirituum, quantum oportet. Seeuudò diminuto calore in membris, magis recipiunt fluxiones à quibus hæc incommoda ſecuta. Quód autem frigiditas ſit in membro eſſeotialiter, intelligimus ex cauſis procatarcticis, quia cum eſſet ruri, ſaltabat, ludebat: totus igitur ſudauit, & expoſuit ſe pluuijs, ac cum madore manſit, itaq; totum corpus rarefactum & reſolutum, pluuia reſrigerauit: ingeſsit multum vini frigidioris (ego quidem noui iuuenem, qoi ex pilæ luſu calidus, multum aquæ bibit, & factus eſt hydropicus. Porrò vinum frigidom bibitum plus reſrigerat) vſus prætera coito ea oocte, reſolutus eſt calor in cerebro, & ob vapores durantes adhuc, ſemper eſt noua fluxio: membra redundabant excrementis, quia proprium alimentum concoquere nõ poterant, neq; repellere aliorum ſuperfluitatem. Vbi autem principium habet ægritudo? Non à cerebro, quia ſi principium hoc pateretur, non pars ſed totum corpus eſſet malè affectum. In hoc i-

F gitur viro, vbi eſt impedimeotum? Ibi vbi imbecillitas incipit. verbi gratia: Si dorſi pars media lęditur, fortaſſe in quibuſdam ſpondylis, in ſiniſtra parte afficitur, & cerebrum qooq; eò expellit excrementa ſua, non tamen eſt noeumentum in cerebro, deinde materia fluens eſt miſta, habet partes frigidas & calidas. Hepar licet offenſum ſit, tamen fortè redijt ad temperaturã ſuam. Et hepar ealidum facilè conſert ad repletionem capitis, ac percipit calorem in parte ſiniſtra, & imbecillitas membrorum eſt circa motum ob defluxum materiæ, & tales ſunt cauſæ.

Cura. Credo qoòd curabitur, nulla erit difficultas (vt ſpero) ſed quia duo anni ſunt, quib. laborauit, opus erit duo vel tria ſacere. Caput recipit excremẽta, oportet igitur euacuare & diuertere materiaio, ſed ne traoſeat ad locum affectum, cauendum, verùm ad partes oppoſitas. Hoc principaliter ſaciendum, & membrũ corroborandom contrarijs. Victus ſit attenuans, abſtineat à vino, quia eius abſtinẽtia mulri podagrici curari, & qui neruorũ morbos habent. Fiat aqua cum einamomo,

garyo-

Garyophyllis, ſaccaro, paſſulisq́ue, prouocẽa vrinam. Euacuetur agarico, confectione hamech, rhabarb. pillulis aggreg. ſed prius accepto minoratiuo. Ab oppoſita parte dextri lateris phlebotometur. Deinde ſtillicidium aquæ io ſpondylis ſumat, oeque caput tangat. Galenus enim ei qoi ex curru decidit, remedia principijs neruorum applicauit, & ſanatus eſt. Capiti autem non applicanda medicamenta, quia capnt noo malè affectum eſt. Quæ verò diuertunt, ea oppoſitis partibus ſunt facienda cauteria, ſcilicet vt natura eò tranſmittat excrementa. Ad roboraodum quia frigiditas cauſa imbecillitatis, linimentis & ſomẽtis procederem. Sumerem autem garyophyllos, calamum aromaticum, & acorum cominunem: quæ tria roborant, atque vnà ponerem in duplici vaſe, & oleum facerem, idq́ue miro modo roborat oeruos, & qoòd attinet ad malam temperiem, eam corrigunt, vigorem membris addunt, quia aſtringunt. Vtator qooque myrobalanis chebulis conditis, qui habentur Genuæ, & erunt præſtantiſsimi. Interdum etiam zuccaro roſato.

De paraliſi imperfecta ſiniſtri lateris, cum lienis tumore, & crurum palpitatione quadam ac tumore & diarrhœa. Conſiliũ LXVIII.

CAſus ab alio recitatus. Nobiliſsimus vir, ſanus antè, & aptus ad omnes operationes, non parcens laboribus, & in victu temperatus, patiebator aliquando hæmorrhoides, & io pede ſiniſtro tumorem cum rubore: qui à ſeipſo diſſoluebatur, adhibita commoda victus ratione & linimento: paſſus ſingulis annis ſebres, ſed breues: quæ ſoluebantur: cõtinuas item deſtillationes. Iam ante tres annos ſupreſsis hæmorrboidibus & deſtillationib. cùm verſaretur in pluuijs, & inordinatè viucret, habuit in teſticulis puſtulas nigras, quas ipſe perforauit, & emanauit ſanguis niger, poſt euanueruot. Deinde habuit duos bubones in cruribus: qui etiam poſtea ſunt curati. Febres item varias, ioterdum quotidianas, aliquãdo verò tertianas per totam hyemem, quas ſecutus eſt tumor lienis & pedum. Sumpſit multa medicamẽta quæ nihil profuerunt. Menſe Maio profectus eſt ad balnea Mõtis ſalconis: diſtant à mari medio miliari, & habẽt augmentum & decrementum ſicut mare, & maximè creſcunt creſcente luna. Ex ijs crura reſoluta, & lien ad natnralem diſpoſitionem redijt. Relictis igitur balneis in patriam redijt, & tota æſtate & hyeme poſtea malè habuit: nũc ſebres hababat, nunc lien, aut crura iotumuernnt. In Martio ſequenti, duo ſunt iam anni, bibit aquam ligni, vnde deuenit ad hoc, vt malè moueat linguã, & brachium, & crus ſiniſtrum: & ad diarrhœã etiam in qua varij coloris excrementa exibant, per tres mẽſes: nunc malè monet linguam, & deterius veſperi quàm manè: malè mouet brachium ſiniſtrum, ſed melios quàm poſt potum ligni: tumet crus, veſperi tameo magis quàm manè. Habet tumorem lienis & diarrhœã adhoc, in qua materia corrup-
A ta non bilioſa nec flegmatica: pus expuit etiam, & habet leuem defluxum à capite: venit & iectigatio io vtroq; crure, & videbatur ſeotire flammas ſeu faces accenſas ſub digito craſſo pedum, ſed id nuoc noo ſentit. De reliquis quærit conſilium: excreuit anois elapſis etiam lapillos aliquot, & bis paſſus eſt dolores renales. Agit iam annnm quinquageſimum.

MONTANVS.

Si conſiderare volomus & apparentia, & quæ audiuimus, hepar ſine dnbio eſt calidum ex amplitudine venarum, colore, pilis. Talis babitudo hepatis eſt inſignis, eſt velocis motus, & promptarum actionum, dum eſt ſanus: poſtea ſiue id ratione victua ſequentis ſactum ſit, ſiue etiam à natura: quia vbicunque calidum eſt hepar, ſanguis qoidem multus eſt, ſed habet etiam multa excrementa, victu præcipuè iam ordioato exiſtente, multiplicata ſunt excrementa in corpore, & ſecutus fluxus hæmorrhoidum, deſtillationes
B à capite, quæ vbi ſuppreſſæ, longus catalogus ſymptomatum ſecutus eſt, propter eam ſupreſsionem, ſebres, puſtulæ, bubones, & alia quæ quia prætererunt, ideo oon curamns ea. Contigit poſtea vel ex ratione victus deteriore, vel ex ligni potu, vel vtroque, quia dum ruri viuebat variè affligebatur, pluuijs, ventis & alijs, inde ſecuta paralyſis imperfecta, io tota parte ſiniſtra, & lingua etiam: tumor circa regionem lienis, tumores crurum circa veſperum & c. & refert ipſe etiam ſe ſubitò percipere quandam morſiooem, ac ſi quis ſubitò aliquid eoellat, & in partibus affectis iectigationem & diarrhœam, vel fluxum ventris. Quęritur cauſa horum ſymptomatum: ſine cognitione enim cauſam non poterit curari. Videtur nulla difficultas. Temperatura calida hepatis generat plurimum ſanguinis ſeruentis. Inde hæmorrboides & fluxus catarrhi, qnia ex multo ſanguioe multi vapores aſcendunt, ita vt ſola temperatura ad hos morbos ſufficiat, ſi non accedat alia cauſa, vt ſoppreſſæ hæmorrhoides & fluxus catarrhi, & victus magis inordinatus, ſiue ob decoctum ligni, ſiue ob ſuppreſſos fluxus priores, qnod
C ego magis credo, quàm ex decocto ligoi: neqoe enim probabile eſt decoctum ligni tam repente generare paralyſim & eũ defluxum, qui durabat per tres menſes & amplius. Potius crediderim ex multitudine humorum deprauatorũ factum eſſe, propter ſupreſsiooem euacuatiooum, ſed decoctum mouet cauſas & materias quietas alioqui, & præcipitauit per varias partes. materia varia, craſſa & aduſta, ſanguis ſęculentus propter ſuppreſſionem hæmorrhoidum, & pituitoſa propter defluxum catarrbi ſuppreſſum, quæ materiæ propemodũ contrariæ. Atra bilis ex aduſtione generatur, & eſt calida & ſicca, phlegma frigidũ & humidũ. Et cauſa etiam eſt alia longè deterior. Erat intemperies quædam in membris, primò propter affluxum, ſed ea perſeoerante & multiplicata materia, ſuffocatus eſt calor membrorum. Materia melancholica deueniens ad lienem, obſtruit meatus, & facit tumorem notabilem, & propter conſenſum bepar etiam ſrigidius redditum ſeipſo:

quod ſæpe fit. Sæpe generatur hydrops ex tumore lienis frigefaciente hepar per conſenſum & cõmunicationem mutuam: & fortaſſe lien cauſa eſt omniũ horũ malorũ: De frigiditate lienis non eſt dubium, quia propter obſtructiones ſuffocatus eſt calor proprius. Quòd autem & hepar ſit frigidius apparet ex tumore crurum, quia oſtendit ſanguinem aquoſum generari, & crudiorem, propter hepatis imbecillitatem, non ſatis concoctum, inde defluere ad eas partes. Non enim tumor eſt ex materia pituitoſa ibi perdurante, ſed eſt ex vaporibus, qui nocte reſoluũtur partim calore propter tegumenta, partim etiam quòd à calore naturali concoctiones meliores fiant: nocte dum quieſcunt, in die verò cùm agitantur intumeſcunt, cùm coctiones nõ ita perfectæ ſint. Hæc oſtendunt actionem hepatis diminutã, quæ ſemper eſt à frigiditate. Secundò redundat multa pituita in venis, quod apparet ex craſsitie venarum quæ eſt ex frigiditate hepatis non ſatis cõcoquentis ſanguinem. Tertiò eſt iectigatio in illis partibus, quæ eſt ex flatuoſis humoribus in ſanguine exiſtentibus, qui non ſunt concocti, & illæ iectigationes in parte ſiniſtra maximè, quæ affecta eſt & imbecillior: in altera parte calor fortior diſsipat eam materiam. Hæc oſtendunt hepar non eſſe calidum, vt fuit à principio. Quòd autem frigidior ventriculus, oſtenditur per excrementa alui, quæ ſunt ſigna primæ coctionis: ſunt fęces, ſed molles, & quaſi corruptæ, quia imperfecta coctio chili, non attingens proprium finem, & adiuuat ad hoc obſtructio in venis meſaraicis, quod iuuat: quia chilus nõ debito modo diſtribuitur, ſed quia corruptæ etiam, oſtenditur vitium ventriculi propriè, & egerit non conſuetis horis, quod ipſum etiam vitium vẽtriculi eſt, vt & Galen. refert. Habetis ventriculum & hepar frigidioris temperaturæ, vt lædat inſigniter operationes: & frigiditatem maximam in liene, & in eo etiam morbum in compoſitione, obſtructionem & tumorem lædentem operationes. Galenus primo libro de differentia morborum: Tumor non eſt ægritudo, niſi lædat operationes. Ex his morbis & malis complexionibus dictorum membrorum, quæ faciunt primam & ſecundam coctionem, & lienis etiam qui purgat ſanguinem à fæce, ſequũtur deteriora ſymptomata. Primò imperfecta paralyſis in pate ſiniſtra, præcipuè diminuens motum relicto ſenſu, indicat magnam intemperiem frigidam & vapores aſcendentes ad caput: & credo quòd habuerit leuem aliquã apoplexiam vel epilepſiã. Principium enim læſionis fuit in capite, & communicata eſt à prima vertebra per omnes vertebras ſuccedentes. Fit autem hoc communiter, vt vna pars lædatur ex altera, & læſa prima vertebra omnes inferiores cõmunicant. Læſa igitur prima vertebra, eſt obſtructus meatus ne trãſire poſsint ſpiritus, ſiquidẽ illi ad motũ neceſſarij: quod in 8. de Placit. videtur dubitare Galen. ſiue impediens virtutem ne tranſmitti poſsit: & ita facta paralyſis per totum latus ſiniſtrum, incipiendo à lingua. Diarrhœa eſt propter frigiditatem ventriculi, nec

D concoquentis nec retinentis vt oportebat: ſecundò propter obſtructionem in meſaraicis. Tumor pedis propter hepatis frigiditatem, multiplicantis ſanguinem flatuoſum & aquoſum, generantem tumorem.

Prognoſticũ. Natura indicat difficultatem rei mẽbra principalia læſa, lienem obſtructũ & refrigeratum cum hepate & ventriculo: quæ membra concoquunt alijs membris: & in ſene agente 51. annum difficile erit remouere paralyſin, quia humores viſcoſi & impacti in neruis, in ſene vix vnquam, in iuuene difficulter remouentur. Non tamen deſiſtendum eſt, quin aliquid agamus: erit enim aliquid lucri ægro, cauebit ſibi ne in deterius labatur, & aliquanto etiam melius habebit. Curatio à natura rei. Euacuationes conſuetæ ſuppreſſæ ſunt, ex eoque morbi ſecuti: ergo iterum prouocandæ euacuationes. Non curarem euacuationes quæ fierent per pharmaca, cùm ſit in eo plenitudo propter ſuppreſsionem ſanguinis
E melanchol. & (nunc maximè) pituitoſi: ideo non ponerem ſpem in euacuatione alicuius humoris, ſed deuenirem ad ea quæ redderent membra fortiora, & ponerent in ſua temperatura naturali. Imbecillum enim redditur membrum, cùm ab eo remouetur calor. Facta igitur leui euacuatione humoris pituitoſi, prouocarem hæmorrhoides, illę ſupplerẽt mihi miſsionẽ ſanguinis: nec aliter euacuarem, quia hæmorrhoides euacuabunt ſanguinem per locum conuenientem, & familiarem naturæ: quod in euacuationibus faciendũ præcipit Hip. Aliqui per ſanguiſugas dicũt trahi ſanguinem tenuiorem, quia foramen paruum eſt, quod videri non poteſt, quomodo igitur talis apertio vtilis in propoſito? Ego etiam fui in hac ſentẽtia olim, & deridebã eos qui applicabãt, ſed iam me pęnitet, cùm vlterius vidi. Tunc putabam foramen paruum, per quod non poſſet exire ſanguis craſsior. Sed poſtea vidi effluere vſque ad 20. lib. vſq; ad ſyncopem ſanguinis craſsiſsimi. Et eſt ratio, quia ſanguiſugæ trahunt ſanguinem ad orifi-
F cia venarum. Propter attractionem enim & ſua quadam mala qualitate faciunt vt natura eo mittat excrementa, poſtmodum ſponte aperiuntur orificia venarum, ſi præſertim ponatur æger ſupra aquam calidam feruentem. Non per foramina quæ faciunt ſanguiſugæ effluit ſanguis ille, ſed per ſolita foramina, & per orificia venarum, quæ illa irritatione aperiuntur: ſicuti cùm ex naribus prouocamus ſanguinem: abſtergentibus aperimus orificia venarum. Sed dicas, ſæpe hoc non ſuccedit. Reſpondeo: Et alia ſæpe nõ ſuccedunt: nihilominus tentandum eſt, cùm ſit rationabilis operatio. Non pono ſpem in ſanguine quem exugunt ſanguiſugæ, ſed in eo, qui poſt ſanguiſugas applicatas ſæpe effluit, ex ipſis orificijs venarum. Ideo ſæpe tentandum erit, ſi non ſuccederet fluxus: & tantùm fieret hoc, vt venæ illæ inflammarentur & intumeſcerent. Deinde aperirem eas ferro: ſicut medici in epidemia illa magna quæ fuit poſt annos Chriſti 1528. extrahebant eas ventoſis duplicibus, & poſtea incidebant

cidebant

cidebant: medicinas ſumerem leuiores, caſsiam A cum hiera, non ſimpliecem: non tranſirem ad agaricum aut alia, ſed potius iterarem vices. pro roboratione credo conuenire balnea, maximè huic viro, ſi vlli alij in potu, lotiooe, & ſecundùm omnem modom adhibitionis. Primò enim ad corroboranda membra, aperiendas obſtructiones, corroborandum hepar & ventriculum, potus aquæ erit vtiliſsimus. Secũdò ad paralyſin lotiones cõmodiſsimæ, ad reſolutionem materiæ, qnæ hæret in mnſculis & neruis. Tertiò non ſit cootentus lotione, ſed circa primas vertebras vtatur ſtillicidio non ex alto cadẽte ſed leuis impreſsionis, quia in primis vertebris maximè defectũ eſſe indico, ſed ſi his noo inuabitur, darem mithrid. cum zoccaro roſato, aut aqua roſacea: & per interualla interdũ pillulas hierę, vel hieram cum flore caſsiæ, vel rhabarbari, & his leuioribns ſæpe euacuaretur, vt materia quæ generatur quotidie educatur, & membra reducantur ad meliorem habitum. Localia. Nux muſcata & dictamnus Cretẽſis bona ſunt ad B reſolutionem linguæ, ſed præſtantiſsimum eſt mel anacardinum: quod vidi in ſeptem diebus ſanare eos, qni planè loqui non poterant. habeatur recta ratio victus, quæ ſæpe dicta eſt.

De paralyſi leui dextri brachÿ, cum vertigine, ac multis alÿs ſymptomatis pro muliere
Conſilium LXIX.

MVlier annorũ quadragintiquinq; patitur dolorem & impotentiam moueodi brachij & maous dextrę: interdum etiam ſiniſtræ, laborat etiam in dextro pede puſtulis, vel inflammatione aliquando, ſed nunc ceſſarunt, ſed tamen aliquando mouere cogitur pedem cùm non vult, & niſi moueat, dolet. Percipit & pruritum in anribus freqoenter, vt ſæpius cogatur eas ſcalpere, aliquando etiam percipit vertiginem qusndam & lipotymiam, ſed magis hyeme qoàm æſtate: patitur & tuſsim, aliquando & difficultatem anhelitus. Ventriculus item imbecillus eſt admodum, ita vt ſi aſſumat cibum oon ſatis conuenientem, inclioetur ad vomitum, & tameo non poteſt vomere, menſtrua conuenientiſsimè effluunt. Paſſa plurima accidenria animi, & multa incommoda iu longo & diuturno morbo mariti.

MONTANVS.

Contigit iſti mulieri quod eſt freqnẽtiſsimum in omnibus, qui habent membra inæqualia, ventriculum frigidum, & hepar calidum, omnes tales ſubiecti ſunt multis ægritudinibus: & præcipuè capitis deſtillationibus, quia generatur multum bilis & pituitæ, quorum vapores aſcendnnt ad capnt, & hæc eſt ratio omnium ſymptomatũ. Qoòd hepar ſit calidum naturaliter, & fortaſſe etiam aduenritia caliditate, patet ex toto corpore, ex amplitudine venarum, colore, pilis, & de aduentitia etiam ex victu lsboribus & accidentibus animi. Ideo incœperant puſtulæ circa coxas mordicantes, conuellentes & lacerantes eam, vt variè multis modis ſe cogeretur mouere, nec ſtare nec firmare membrum propter dolorem poſſet: color rubeus, pruritus maximus, qnæ omnia ſigna caliditatis & ſanguinis ſubtilioris, qni generatur in hepàte ex caliditate maiore, ſicut ex caliditate tẽperata boons ſanguis: has crebrò paſſa eſt, ſed euanuerunt tandem. Oſtenditur ergo & eſſe & fuiſſe calidius naturaliter, & caliditate etiam aduentitia, vt impediretur ab actionibns conneni-entibus naturæ. Quòd ventriculus frigidior à natiuitate, non poſſum affirmare, ſed quod nunc ſit, apparet ex operarionibus: primò aciditatem in eo percipit, quæ diminutam indicat coctionem: ſequitur enim aciditas cruditatem pituitæ, quæ incipit putreſcere, ſed non perfectè pntreſcit: fundatur enim in materia ſubtiliori frigida aciditas, modò ſi materia frigida ibi, ſignum eſt, quòd non ſit coctio ſicut fieri debebat. Ructus igitur acidi ſignificant frigiditatem ventriculi, vt & Gale. ait talem autem aciditatem ſemper paſſa eſt. Ergo ventriculus frigidus eſt præter naturam. Secundò dicit ſe mane ſurgere cum cruditate, ita vt noo concoxerit cœnam heſternam, quod etiam indicat frigiditatem ventriculi. Eſt igitur frigiditas in venrriculo, & caliditas in hepate: quæ licet nunc extinguitur decreſcente ætate, & pituita ex ventriculo & capite illuc deſcendente, non tamen prorſns extincta eſt: ideo puſtulæ inuadunt eam quidem, ſed rarius & minori frequentia. Tertiò catarrhus ſalſus eſt, quia vapores à ſeroſa hnmiditate & bile aſcendunt. Capnt igitur recipit vapores, cùm ventriculus frigidior, & hepar calidius, fiunt multæ vaporationes, qnia calidum vaporoſum agit in humido multo, ideo plures vapores & varij aſcendunt ad caput. Quare etſi fortè aliter etiam patitur, tamẽ id eſt ab alia cauſa. Nam membrũ de duplici cauſa patitur repletionẽ, vel quia ipſum non concoquit ſuum alimentum, & excrementa nõ expellit propter debilitatem, vel propter vapores nimios aſcendentes, qui diſſlari & expelli nequeunt: ideo deſtillant per aures, palatum &c. Hìc etſi cerebrum validum, tamẽ multæ ſunt C ſuperfluitates, quia & ventriculus & hepar, & totus ambitus vensrum mittunt eò vapores in maiori qoantitate: qui qualitatem etiam non naturalem habent. Snnt enim acriores & ita repletur caput. An iam concurrat imbecillitas capitis quæ adiouet? Non dixerim facilè, quia optimam formam habet naturaliter & colorem ſecuodum naturam, & ſenſiteria ita quemadmodũ ſe habere debent, vt non poſsim dicere ſuiſſe diſpoſitionem naturalem. Patitur nunc quidem vitium in auribus & oculis, ſed tamen ea omnia integra fuere olim. Percipit & defluxum per nares & palatum, vt percipiat propter multitudinem & malam qualitatem catharri excoriatiooem, & abraſionẽ gutturis. Eſt ergo & in capite læſio iam, ita vt illud etiam patiatur per eſſenriam nunc, quia tam diu perſeuerant ſymptomata io ſenſorijs eodem modo: & ita contingit, vt ſymptomata quæ nunc patitur, neceſſariò adſint vel etiam deteriora. Vbi

enim vapores illi colliguntur iu capite, & iu eo
congelantur,,vel cauſant ibi morbos periculoſos
epilepſiam, letargos,vel neceſſe eſt vt deſcēdant,
ſecuudùm varias vias. Vapores autem partim pi-
tuitoſi, ſunt à ventriculo imbecillo, partim calidi
à ſauguine euaporantes, qui calidior eſt & bilio-
ſus magis propter caliditatem hepatis maiorem:
faciunt ergo materiam miſtam quandoque ſal-
ſam ſub forma pituitæ , ſed cum ſalſedine, quia
admiſcentur vapores à ſeroſa humiditate acce-
dentes. Quandoque percipit,ſed rarius,catarrhū
amarum, ex quo arguuntur vapores non ſeroſæ
humiditatis,ſed ex ſubſtantia bilis,quę amara eſt,
etiam qoando cum pituita miſcetur. Eſt ergo ma-
teria ex pituita inſipida & humiditate ſeroſa,quæ
facit ſalſedinem, & bile quæ facit amaritudinem.
Deſtillat autem ad varia membra per varias vias,
interdum per latiores & communes, & facit ex-
coriationem & arroſiqnē, de qua diximus. Quan
doque ad pulmonem,& cùm in bronchijs colligi
tur,facit difficultatem anbelitus,& tuſsim cùm in
ſurgit virtus ad expellendam materiā. Quandoq;
per ueruos & vertebras dorſi ad vtrunque brachi
um, magis tameo dextrum defluit. Quare autem
modò io huoc,modò in aliuio locum feratur ex
varijs cauſis fieri poteſt, quas oos neſcimus,& v-
na pars magis eſt affecta quàm alia: ſicut ventus
nunc ab hac, nunc ab alia parte flat: ioterdum ta-
men fit ex rectitudine, ſed ſiue ſit ex cauſa extrin-
ſeca, ſiue intrinſeca nihil refert, nō impedit curá,
ſufficit quòd locus ille ad ſuſpiciēdum magis ap-
tus ſit. Deuenit tandē & ad partē ſiniſtrá, ſed in
dextra manifeſtè motus læditur,& partim ſenſus
etiá. In ſiniſtra dolet quidē, ſed nō læditur mot⁹.
ſcitis autem,quòd quæ lædunt ſenſum debiliora,
quàm quæ lædunt motum. Et facilè fieri poteſt
læſio in ſenſu ſeruato motu , quia ſunt diuerſi ner
ui. Patitur vertiginem & imbecillitatem in omni-
bus ſenſibus exterioribus,ac tota vis imbecillita-
tis eſt in vtroqoe brachio,& maximè dextro,quia
illud dolorem habet,& amittit etiá ſenſum,quòd
maximè deterret eam. Moleſtatur etiam acidita
te ſtomachi ex naturali ſrigiditate ſtomachi, qui
ex pituita deſcendente redditur frigidior, & facit
deteriores coctiones,propter mutuum illum cir-
culum ioter duo correlatiua. Nihil hic dico de
cauſis procatarcticis, quòd exercuit ſe in agris &
accidentibus animi, illa non faciunt indicatio-
nes. Prognoſticum. Non facilè tolletur, imò nun-
quam omnino,ſed mitigabitur hæc mala affectio
cùm vētriculom uaturaliter imbecillum habeat,
& hepar calidum. Alterum humorem crudum,
alterum aduſtū generat, & dū ſuccurrimus alterì
loco, alter læditur: ſunt enim ęgri duo coqui ma-
terię. Igitur tota ſamilia malè babet. Et Auic. dicit
diſpoſitio ſtomachi pręter naturá mater eſt omni
um ægritudiuuio. Et ægritudo iam confirmata
per plurimos anoos, adhibita varia remedia,quæ
nihil promouerunt, poterit tamen leniri & præ-
ſeruari à ſymptomatis. Cuio quibus & quando?
Conſiderans nunc intenſos calores,nō auderem
aggredi curationem ſeriò, vt cùm volo tollere æ-

D gritudinem & eradicare, mitigare poſſumus. Et
ounc primò inſtituerem rectam rationem victus.
abſtineat à potu poſt cœnam & prandium: bibat
vinum nec pauciferū, nec potens admodum, ſed
mediocre,& bibat moderatè: ſurgat matutino tē-
pore tempeſtiuè (quo ſolo vidi curatos aliquos)
& tum non occurrat aeri frigidiori & ſubtiliori,
tum excreet, & ſe ab omnibus excrementis pur-
get. Prādeat & cœnet tempeſtiuè, & tribus horis
poſt cœnam eat cubitum , non cum cibus eſt ad-
buc iu ventriculo, id enim peſsimum eſt habenti-
bus ventriculum & caput imbecille : eibaria ſiut
boni nutrimenti & non multiplicia. Deinde per-
ſeuerarem, ac ſingulis octo diebus, vel etiam quiu
quies in menſe darem caſsiæ portionem cum rha
barbaro pulueriz ato, aut modico hieræ vel agari-
ci: caueat hieram ſimplicem ſolam. Rhabarb. lao-
darem & frigidius & homidius quàm aloe,& dici
tur pater & anima hepatis. Ad ſeptembrem po-
ſtea, ſi hæc ſuccederent, non alia adderem , ſed in
E his perſeuerarem. Si verò ſymptomata perſeue-
rarent, vellem primò exquiſitè euacuare totum
habitum corporis: educere primò quæ iu ventri-
culo & in primis venis cum caſsia: poſtmodū hu-
mores incidere & abſtergere oxymellite & alijs,
poſtea euacuare cum agarico colocynth. rhabar-
baro. Poſtea euacuationem, inter omnia, quia cō-
queritur de veutriculo, maximè laudarē thermas
Aquarij: quas experti ſunt Brixiēſes (qui cùm ſint
diuites & delicati, podagris & deſtillationibus &
ventriculo maximè laborāt: quia cibis indulgēt)
non ęſſe remedium magis cooueniens. Et incœ-
pit etiam Verooæ ootum eſſe , & vtiliſsimæ ſunt.
habent multùm de ſulphure & aſphalto, ideo non
procul inde eſt petroleum. conferuot valde cere-
bro & ad deſtillationes. Ideo in ijs conſiderem,&
cùm accipiet aquas Aquarij, nunquam percipiet
calores (quia ſemper poteſt exhiberi etiam æſta-
te, vt dicunt doctores) tum ſe iuunget linimento
infrigidante quod fieri velim, vt ipſe Galeuus fie
ri iubet, non vt vulgò ſaciunt: eſt enim efficaciſsi-
F mum ſi liniatur tota longitodo lomborum , non
renes tantùm. Eſt enim valde infrigidans,& ſuffi-
cit ad reſtinguendum calorem hepatis, ſicut bu-
die experior in his caloribus. Do aquam therma-
rum cuidam, & non percipit caliditatem hepatis
propter linimentum, & interim maximè iuuatur
in ventriculo. Si poſt hæc bene haberet, bonum
eſſet: ſi perſeuerarent accidentia & effectus in vē-
triculo, perſeuerarem in ſupradictis, & ſumeret
tandem confectioues magnas mithridatum cum
ſuccaro roſato quater. in mēſe. item caſsiá cū rha-
barbaro vel aloe & alia ſupradicta. Circa brachiū
locale adhiberē, linirē cum oleis diſſoluentibus
materiam io membris profundam , vt oleum de
euphorbio, vel etiam nardinū , quòd reſolueret
materiam & corroboraret membra. Quod ad di-
uerſiones attinet, credo ſuperiora non opus habe
re diuerſionibus, ſed ſi haberent, laudarem lotio-
nes ex decocto roſarum, myrtorum & agarici, qui
confert ad tolleudas fluxiooes capitis , & corro-
borant ita, vt podagricis etiam multùm ſeruiant,

vt refert Dioſc. Ad cauteria non deſcenderē, niſi augeretur morbus.

De brachiorum tremore datum cuidam Germano Conſilium. LXX

PRobabile eſt hominem ab ineunte ætate cudendis nummis occupatum, vehementiſsimo motu, & magno malleorũ pondere, brachia ita exercuiſſe & calefeciſſe, vt plurimo alimento indigerent, quod etiam commodiſsimè attraherent per vaſa abundanti calore dilatata, tum optimè conficerent, ob bonum habitum, & caloris redundantiam: ſed vbi poſtea à conſuetis laboribus deſijt, conſuetum quidem alimentum ad brachia deriuaſſe, ſed ocio ac deſidia effectum, vt ſublata priſtina difflatione & excrementorum expulſione, calor naturalis paulatim ſuffocaretur, temperatura brachiorum frigidior redderetur, excreméta colligerētur, meatus conſtiparentur: vnde imbecillitate in ijsdem brachijs parta, præterquàm quòd proprium alimentum non rectè conficeretur, etiam aliunde defluuium pateretur, ſicut perpetuò cõparatum eſt, à fortioribus ad imbecilliora defluuium fieri. Ergo & totum corpus languidius, ſegnius, obeſius effectum, & brachia præ frigiditate acquiſita, & humorum cruditate, in tremorem inſignem incidiſſe. Curatio eſſet, vt quammaximè corpus exerceret in aere temperato, frictionibus longis & aſsiduis, & balnais vteretur, parciſsimè viueret, à vino, quammaximè poſſet, abſtineret, ſed decoctum ſaluię, cinnámomi, & garyophyllorum addito zuccharo potaret. A cibis craſsis, frigidis, humidis, glutinoſis prorſus abſtineret, commeſſationes potationesq́ue tanquam peſtem euitaret. Singulis ſeptimanis pillulis vteretur in hunc modum confectis.

R. Agarici electi ʒ vj.
Colocynthidis ʒ ij.
Aloes hepaticæ ℥ j.
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ʒ j.
Salis gemmæ ʒ iij.

Cum oxymelite ſimp. fiat magdaleon, ex quo fiant pillulæ ʒ. ſingulis vicibus pondere ʒ j. ſumendæ in aurora. Poſt aliquot purgationes, brachia aſsiduè illinentur oleo quod ex bézoi ab vnguentarijs conficitur. Cinamomo optimè cõdito cum zuccharo, ante & poſt cibum aſsiduè veſcatur.

De tremore membrorum, & mouendi imbecillitate pro magnifico viro; Conſilium LXXI.

SVppoſitis his quę tum ab excellentiſsimo medico, tum ab aſsidētibus & familiaribus intellexi de hoc magnifico viro, qui tot annis membrorum tremore, & mouendi imbecillitate laborauit, conſiderataq; ſeptuagenaria ætate, temperaturá calida & ſicca, inſigniq́ue extremorum caliditate, & doloribus pungitiuis, immoderataq; alui adſtrictione, conſulerem primò circa rationem victus, vt effugeret pro viribus moleſta animi accidentia, ſicut iram & mœſtitiam, quæreretq́ue omni ſtudio, vt cum amicis quietá vitam iucundamq́ue degeret, calidum aerem euitaret, ptiſana, lactuca, boragine, portulaca, ēdiuia in ferculis vteretur: ac, ſi ventriculus ferret, laudarem vt omnino à vino abſtineret, & vini loco huiuſmodi potum ſibi confici curaret.

R. Aquæ fontis lib. xvj.
Ligni guaici lib. j.

Bulliant ad conſumptionem quartę partis: coletur & reſeruetur. Eſt & hoc poculum præſtantiſsimũ ad nutriendũ, vt quod nihil ſegnius vino nutriat. Pro alui verò lenitione velim, vt ſingulis dieb. ſumeret ante cibũ librá mediá iuris pulli, in quo decocta eſſet malua, violæ, hordeũ, & 6. vel 10. pruna dulcia. Pręterea acciperet quater in mēſe, duab. horis ante prandiũ, tale medicamentum:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Rhabarbari electi ʒ ſ.

B Cum ſaccharo fiat bolus. Quotidie ad hepar & renes huiuſmodi linimento vtatur:

R. Vnguēti roſac. Meſue eiusdē anni ℥ ij.
Vnguenti ſandalini recentis ℥ j.

Miſce, præterea foueret omnia membra dolentia huiuſmodi balneo:

R. Florum camomillæ M. iiij.
Hordei M. vj.
Roſarum ſiccarum M. ij.
Violarum. M. ij.

Bulliant in ſufficiēti quátitate aquæ, in qua moderatè calida ſedeat ieiunus, bene coopertus veſtib. & in aere calido: curetq; vt poſt huiuſmodi balneũ ſtatim mēbra huiuſmodi linimēto inũgat.

R. Olei camomelini
Roſati
Violati ana ℥ ij. Miſce

Et niſi facta fuerint cauteria infra genu exteriꝰ ſicut fiari conſueuit, laudo vt omnino fiant. Nec diſplicet hæmorrhoides prouocare, præſertim ſi natura per eas vias aliquid tētare videatur. Quantum verò ad aquas thermarum attinet, nullas ego laudarē, niſi fortè Calderianas, quæ in agro Vero-
C nenſi ſunt, tanquá ad refrigerandũ hepar & renes idoneas. Sed quod ego præſtantiſsimũ remediũ iudicarē, eſſet vt ligni guaici decoctum ſumeret, non quidē eo victu tenui, qui ſolet adhiberi plerúnque, ſed moderato, qualis ętatis tēperamento, & viribus fulciendis cõuenit. Velim tamen vt quod loco ſyrupi biberet, in aqua endiuiæ decoqueretur, qđ ſi ita fieret, ſi quid vnquá huic mag. viro prodeſſe debet, hoc maximè profuturum credo.

Prognoſticum, An poſsit curari. Vbi humor frigidus craſſus, & inuiſcatus in aliquo membro, maximè in ſene eſt, difficulter curatur, ſi modò credimus Hipp. Primũ ſeniũ iam exceſsit, agit enim 60. annum, & quartam, in qua etate catarrhi & fluxus cuiuſcũq; generis difficulter maturátur, præſertim cùm ſint in chordis, & neruis, ſeu membris ſiccioribus: ita credo hîc quoque curam difficiliorem futuram. Quomodo igitur curabitur? Si materia ſit impacta partim, & inuiſcata, partim defluat: primò impacta remoueri debet. Sed vt id fieri

poſsit, oportet vt affluens aoertatur prius, & ita præſeruabimus eum. Præſeruatiua cura refertur ad caoſam efficientem: ad cõiũctam veró cauſam coratio. Prius igitur remouenda efficiens illa, id eſt, fluxus, anteqoam amoueatur morbus iam factus. Primò euacuetur totum corpus, ac in coquenda ac pręparanda materia ſyrupus de Iua optimus eſt, & ideo arthritica dicitur, quia maximè conferat artubus & neruis, ſed tameo cùm volomus præparare & concoquere materiam præcedentem, & volumus ne talis veniat ad locum læſum, crediderim in hoc caſu meliores eſſe ſyrup. qui concoquant materiam craſſam, vt ſont minus calidi, & qui habent vim incidendi. Conueniret oxymel, atque ſyrupos acetoſus ſimp. in maxima etiam quantitate, vt ita coqueremos materiã cuacuandam: pręmiſſo prius minoratiuo, quod educeret materias crudas, exiſtentes in ventricolo & inteſtinis, ex flore caſsiæ, cum ſpecieb. hieræ, quæ noo nimium laxabit. In euacuatiooe laudo agaricum, vel cum flore caſsiæ, vel alio ex agarico compoſito, & pillulas cocchias, aggre. cõfect. hamech. An modò hoc ſumatur, vel aliud, non curo, dum modò euacoetur pituita. Laudo miſsionem ſanguinis à latere oppoſito, ne trahatur materia ad locum affectum. His ita factis corroborarem caput, exhiberem ſaccharum roſatum, & fieri iuberem exiccationes ſine calfactione, vt cum camomilla & roſis in lixioio, & adderem roſas io maxima quántitate, nec vterer multùm aſtringentibus, ne ſequeretur compreſsio, & augeretur fluxus. Ideo ea, quæ ſunt io primo gradu aſtringẽtia, eſſent mihi grata, quæ non penetrarẽt ad profundum. Poſt hæc, pro remotione materiæ iam impactæ, adhiberentur loco affecto mollificantia. Non darem aquas thermarum per os, ſed ponerem digitum in luto: vel babeat lapidem molarem ignitum, & extingoat, vt emittat halitum, quem excipiat. Vebemẽter enim exiccat, vt Gale. 14. Meth. de ſcirrhis docet. Poſteaqoá per doos aut tres dies fuerit mollificatus digitus, iam loto vterer aliquo reſoluente, ita tamẽ, vt ſemper tribus diebus molliatur, & vno tantùm reſoluatur. Videndom autem, ne reſoluamus materiam tenuem tantúm, & craſsior lapideſcat. Deinde vellem, vt vteretur continuè cerato betonicæ, quod haberet virtutẽ corroborandi & reſoluendi, aut emplaſtro facto cum diacbilon. Poſt hæc eidem ſequentia præſcripta ſont:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hieræ ʒ j.
Cum ſaccharo fiat bolus.
R. Oxymellis ſimp. ℥ j.
Syrup. de betonica
Cychorij ana ℥ s.
Cum decoct. betonicę & endiuię ℥ iiij.
Miſce, pro vna vice, & ſic pro alijs.

D *De ſuppurratione in aure, cum febre in ſene qui paralyſi eſt mortuus, prius à me contractè editũ, eſtque in 2. Centuria Conſil. XIIII.*

Conſilium. LXXII.

LAborauerat ſenex aliquot annis catarrho, acceſsit febris, & ſuporratio in aure. D. Montanos acceſitus, audiens eom noo poſſe proferre quæ vellet, & linguam hęrere, com antea expeditiſsimè eſſet locutus: vrinas in magna quantitate, non albas, ſed liuidas, ad colorem plumbi tendẽres, tenues, cum ſedimine albo, & pauco: ſitis quoq; adeſſet maxima, nigredo & ariditas linguę, dicebat initium paralyſis, ſeu opoplexię eſſe, quę nihil differunt, niſi quòd appoplexia eſt vniuerſalis, paralyſis particularis. Dcinde mens turbabatur, nõ exprimẽs Intentiones ſuas. Hæc monebat obſeruãda, quòd ad prædictiones facerent. Febrem autem dicebat E nunc curam requirere, & eam ſic conſiderabat. Licet in ſenibus febres non dicãtur acutæ admodũ, ſunt tamen vt plurimũ intrinſecæ, & ob hoc vulgò laticæ, vel ſepultæ febres dicuntur: habentque hoc propriom, videlicet cum multa frigiditate extrinſeca, multam caliditatem intrinſecam. Cuius hîc ſunt ſigna. Ptimò, ſitis magna, quia appetitus frigidi & humidi arguit caliditatem intrinſecam. Secundò ariditas linguæ, faucium, & ſimul nigredo. Tertiò ſputa cruda, & teoacia, quod fit, cũ vapores calidi miſcẽtur cum materia flatuoſa & viſcida, & maximè ante prandiũ eſt cõpactũ ſputum, ideo tum videntur expuere bombacem. Quartò ex vigilijs. Adſunt autẽ molta ſigna frigiditatis, vrinę tenues & liuidæ, quę ſignificãt calurẽ naturalẽ quaſi extinctũ eſſe. Et iſtę mihi nõ placẽt in febricitante, in quo vrinæ debẽt eſſe tinctæ, Quòd multa emittitur, non eſt criticus motus, ſed ſignificat naturam non bene regulare materiam. Adeſt ſedimentum albom, & paucum, quod eſt ſignũ abun- F daotiæ pituitæ, & materiæ viſcidæ in venis. Habemos ergo febrẽ cum iſtis ſymptomatis & inæqualitate. Iſta apud me ſunt difficilia, præſertim in ſene, & verè frigido. Nam hęc ſymptomata in iuoene non eſſent verenda. Eſt igitur mala iſta febris. A quo loco pẽdet. & vbi eſt potredo? Humor nõ facilè dijudicatur, præceſsit catarrhus viſcidus cũ flatibos, ita vt in via propter compreſsionem diaphragmatis aliquoties coactus ſit quieſcere. Illa pituita aliqoando eſt ſalſa propter aduſtionẽ, vel admiſtionẽ bilis. Non percipit frigus, quia materia non putreſcit extra vaſa, nec typum, licet ſemper poſt prãdium videatur ſentire acceſsionem. Habet ſupporationẽ in aure, & etiãſi multũ puris exiuit, tamen rurſus colligitur, & adeſt pulſatio, quæ arguit ſoppurationem. De dolore pedũ non curo: imò vellem vt augeretur. Nõ enim dubium eſt, quio ſit à flatuoſa materia, quæ dũ ad illas partes deſcẽdit, diuertitur à membris nobilioribus.

Cura. Febris coniuncta eſt cum cauſa, ideo ſino ea curari nõ poteſt. Primò abſtinerẽ à vino. Quod etſi videatur atteouare bumorẽ craſſũ, tamẽ capi-

ti

ti noxiũ eſt. Facerẽ autẽ decoctum ex aniſo, cinamomo, ſaccharo, quod extingueret ſitim, & iuuaret caput: Darem iuſcula ex betonica, ſaluia, & roremarino, & ponerẽ folia in panno lineo, & ſic de coquerẽ. Et quia nihil præſtantius in ſebrib. à pituitoſo humore, quàm habere rationẽ vẽtriculi: darem ante cœnam ℈ j. hieræ. Vterer fricationibus ex anethino oleo, cum vino decocto. Aerem etiam exiccarem, acciperem aquam roſaceam, & imponerem puluerem garyophyllorum, & coquerem in cubiculo. Exhalaret enim odorem ſuauem & exiccantem: indigemus autem exiccatione & non calefactione. Circa aurem concoctio materiæ eſt quærenda, quia pulſat. Quare acciperem album cepæ, & excauarem & imponerem butyrum, & coquerem in cinere calido, & illo ſucco illinirem aurem, & inſtillarem. Et ſi applicaret cotum, vellem eſſe odoratum: iaceat ſemper ſuper illa aure. Hæc in præſenti videntur ſufficere. Sequenti die æger incidit in paralyſin. Biduo pòſt habuit fluxum ſanguinis ex naribus, qui eum releuabat aliquantulum. Altero die, poſt fluxum.

Virtus laſſa cadit, ſoluuntur frigore membra,
Vitaq; tartareas fugit indignata ſub umbras.

De tremore ac ophtalmia ſiniſtri oculi, pro matrona Leonora Sacrata Fliſcha. ſcriptum anno 1550. Conſilium LXXIII.

AVditis & diligenter conſideratis affectibus omnibus, quibus infeſtatur nobiliſsima matrona Leonora Sacrata Fliſcha, iudicauerim primam originẽ eſſe in cerebro, propter paucitatem & malitiam ſpirituum animalium, non ſine tamen materia aliqua frigida deſcendente ad partes affectas. Materiam autem deſcendentem, malitiam, & paucitatem ſpirituum fieri ob cerebri frigidam intemperiem. Et quòd ita ſit, coniecturas habeo: primò imbecillitatem omnium intrinſecarum actionum, quæ cerebro propriæ ſunt, ſicut ingenij, memoriæ & cogitationis: non enim actiones remittuntur, niſi ob imtemperiem frigidam cerebri præcipuè ſi humiditati coniuncta fuerit. Cùm ergo animalis virtus in cerebro ſedem habens, ſiue ſine ſpiritus vehiculo ſubito, tanquam ſolis radius omnes corporis partes illuſtret, ſenſumque ac motum adferat, ſiue vehatur ſpiritu (hoc enim apud illuſtriores medicos non ſat compertum habetur) conſtat tamen ſine animali ſpiritu, ſiue præceſſerit, ſiue comitetur, nihil agere poſſe, vel ſentiendo, vel mouendo. Sed ſpiritus animales neque multi, neque boni eſſe poſſunt, vbi fuerit ea, quam prædiximus, cerebri intemperies. Quiconque enim habent talem temperiem, primò ſegnes in motu & ſenſu redduntur, deinde aucto incommodo torpidi: quòd ſi vltra proceſſerit, tremuli, ac tandem reſoluuntur, incidúntque in eam, quam paralyſin medici vocant. Nequè hic à me repetendum eſſe arbitror, tremorem membrorum fieri æquatis viribus, quæ ſunt ex

A parte membri grauitantis, & deorſum trahentis,
& ex parte animalis erigentis: dum enim æqualiter illa quidem erigit, hæc verò grauitant, fit tremor ex duobus motibus contrarijs. Quòd autem hîc tremor præcipuè fiat ob ſpirituum paucitatem, ita conijcio: primò quòd eò magis tremit ſiniſtrum brachium, quo magis laborat, vel nititur aliquid complecti. Conſtat enim ex hoc conatu ſpiritus reſolui, & pauciores fieri, vnde neceſſariò quoque tremor augetur, ſequiturque deinde etiam dolor ob intemperiem frigidam confertim ad membra accedentem, ſcilicet ex ſpirituum & caloris ſubita diſſolutione. Præterea dum aliquid acriter intuetur, ſtatim admirando quodam modo brachij tremor augetur, non ob aliam profecto cauſam, ſicut ego arbitror, quàm quòd ſpiritus animales ab illo intuitu diſſoluuntur, atque ita paucioribus redditis, neceſſariò tremor augetur. Audin etiam, quòd vbicunque ſtat, cùm mo-
B tus ille ſit omnium muſculorum, qui tonicus à Galeno appellatur, plurimam fieri ſpirituum exolutionem neceſſe eſt: propterea mira etiam imbecillitas totius corporis conſequitur, ingenſque dorſi dolor: muſculi enim qui in ea parte ſunt, præcipuè laborant, & ideo ſentiunt veluti confractionem & laſsitudinem. Vbi etiam ſederit, ſi difficilis eſt exurrectio, ad quam cauſam melius poteſt referri, quàm ad ſpirituũ paucitatẽ? Denique illud ita eſſe maniſeſtiſsimè arguitur, quòd poſt quemcunque ingentem motum præcipuè ſiniſtri brachij, dolor ad cor accedere videtur: quod quidem nihil aliud eſſe crediderim, quàm quoddam veluti procœmium lipothymiæ, ſcilicet ex ſpirituum multa diſſolutione. Quòd autem à labore ſequatur dolor vehementiſsimus, incipiens ab ore ventriculi, terminans in vterum, cauſam eſſe crediderim, quòd in eo labore calor in magna arteria, & vena deſcendentibus ferueat, & in eo feruore humores crudi attenuentur, & per ramos eorundem vaſorum deriuẽtur ad vterum;
C qui poſtea flatuati dolorem, tanquam picturę excitent: ſedatur poſtea flatu cum murmure emiſſo ob compreſsionem viarum. Cur autem frequentiſsimè infeſtetur oculi ſiniſtri pulſu, ophtalmiaq; laboret, illud eam pati crediderim cùm intumeſcat, ac ſanguine repleatur. Et cur eiuſdem ſiniſtræ partis facies vehementer incaleſcat, inquiſitionè dignum eſt. Id autem fieri crediderim, quoniam vbi dolor & imbecillitas eas partes occupauerit, calidus ſanguis & vaporoſus illuc recurrit, remouendi incommodi cauſa. Eſt enim (vt aiebat Hipp.) omnium partium corporis mutua quædã conneniẽtia, vt ſuapte natura altera alteri ſuccurrat, & ſecundum omnes affectus conſentiant. Si verò etiam pedes intumeſcant, de huius tumoris cauſa non poſſum ita exactè proferre ſermonem, cùm nec tumoris quidẽ naturã aut colorẽ audiuerim. Supereſt tamen mihi dubium nõ paruũ, nũquid ſit œdematicus, an eryſipelathodes: nam cùm intelligam circa naturalia optimè habere, fortè humor aliquis calidus & craſſus ad eas partes decumbit ob hepatis caliditatem: & cùm

ille tã frequẽs ſeruor appareat circa partẽ faciei, ſiniſtram, circa oculum eiusdẽ lateris, & ceruicẽ ſuſpicionem fecit nẽ hepar ſit calidius. Nouimus enim quàm facilè vaporibus calidis caput repleri ſoleat, in his qui tẽperaturã capitis calidã habent. Sed quicquid ſit, in re nõ mihi intellecta, neq; ab alio explicata, non poſſum certum ferre iudicium. Tales ergo, vel non multùm diſsimiles cauſas eſſe crediderim omnium ſymptomatum, quibus nobiliſsima matrona afficitur, non tamen adeo ſum pertinax, vt ita eſſe omnino contendam. Caſus enim meo indicio admodum difficilis eſt, qui non tam facilè à quolibet etiam peritiſsimo medico ſit iudicandus, præcipuè in corpore quod nunquam viderit, neque curauerit, neque ab aliquo medico præſente fuerit explicatus, aut manu ductus ad cauſas indagandas. His ergo ita ſe habentib. ſuppoſita recta victus ratione, quam credo diligentiſsimè eſſe præſtandam à peritiſsimis medicis, ego in hoc genere curationis oculum ad illud præcipuè haberem, vt nec cibus, nec potus, nec aliquid extrinſecùs occurrens, exceſſum in aliqua qualitate haberet, ſed omnia eſſent quàm maximè temperata. Idemque de quantitate oblatorum prorſus cenſeo. Subſtantiam tamen cibi & potus talem eligerem, quæ eſſet optimi alimenti, & facillimæ concoctionis & diſtributionis, vellemque vt in hac re præcipuè ſtudium collocaretur, quod quidem omnibus diuturnis morbis videtur eſſe commune. Quantum verò ad medicationem attinet, optarem vt aſsiduè vteretur aliquo leui medicamento, quod vim leniendi haberet, ventriculumque & inteſtina expurgandi, qualia duo eſſent præcipua, vel caſsia, vel rhabarbarum vel vtrunque ſimul confectum: nam abſque facultatum & ſpirituum detrimento, corpus totum hoc conſilio mundum conſeruaretur, ſanguisque purior redderetur, vnde & alimenti & ſpirituum copioſa generatio bene ſuccederet. Si ergo ter vel etiam quater in menſe ſumeret ℥ floris caſsiæ, cum ſemidrachma rhabarbari, credo bene conſultum fore. Quòd ſi fortè caſsia, vt multis mulieribus contingit, flatus & tormina excitaret, exhiberem drachmã rhabarbari, cum ℥ ſacchari roſacei, vel ℥ tres aut quatuor ſyrupi roſati ſolutiui: talia enim in purgando hoc corpore excedere non auderem. Pro capite verò, ventriculo ac corde roborandis darem etiam nonnunquam, præcipuè vbi aer eſſet magis temperatus ℈ ij. vel etiam ʒ j. optimi mithridati, adiecta ſemuncia ſacchari roſacei. Laudo etiam ſi matutinis horis mandet, aut, vt vulgò dicitur, pro maſticatorio vtatur maſtiche, aut garyophyllo, aut nuce muſcata confecta: caput enim corroborabit, pituitamque educet. Illinire etiam ſæpe trementia loca ex aliquo oleo odorato calefaciente ac reſoluente, non parum vtile exiſtimauerim: qualia ſunt quæ à pigmentarijs venduntur, de ſtyrace, garyophyllo, & huiuſmodi. Quòd ſi conſueuerit caput abluere, omittendum non puto, ſed lixiuio dulci, in quo maiorana, ſtœchas, chamæmelum & anethum decoquatur. A fortioribus autem quibuſcunque re-

D medijs in hoc morbi genere, & ab huiuſmodi cauſis generato, & in hac ætate maximè abſtinendum putauerim: credo enim ex his, vel ſimilibus, ſi curari poteſt, eſſe curandum: ſi nõ poteſt, quod magis ſuſpicor, ſaltem eſſe prȩſeruandum, ad laudem Dei omnipotentis.

De tinnitu aurium antiquo, pro viro integerrimo Domino Matthia Zeſz Bohemo Conſilium LXXIIII.

QVoniam & purgatio vniuerſalis, & potus aquarum thermarum præceſsit, & ratio victus eſt inſtituta, ideo ea quæ nunc ſint agenda proponã. Et primò

R. Olei de pice
Olei amigdalarum amararum ana ℥ ij.

Miſce, & frequenter auri guttatim inſtilletur: prodeſt enim ad ſurditatem, & aurium tinnitum

E antiquatum, & cerebrum confortat. Pro capitis autem & ſtomachi confortatione, ſemel in ſeptimana vtatur pillulis infraſcriptis, aut ter in menſe prout neceſsitas exegerit:

R. Nucis muſcatæ
Garyophyllorum ana ℥ s.
Zedoariæ ℈ ij. Gentianæ ℈ j.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum ana ʒ j.s.
Aloes opt. ſuccocitr. ʒ vj.
Rhabarbari electi ʒ iij.

Pulueriʒentur omnia per ſe, deinde miſceantur, poſtea aſpergantur aqua roſacea, & permittantur exiccari, & ita iteretur ſepties. Poſtea cum ſyrupo violato formetur magdaleon, de quo ſingulis vicibus fiant pillulæ ℈ j. num. ʒ. cum eodem ſyrupo violato, & ſumantur hora vna ante cœnam. Lotio pedum fiat ad prouocandũ ſomnum.

R. Folia ſalicis, Anethi m. j.
Cortices papaueris albi, n. iij.

Fiat ſacculus, coquantur aqua, & ex decocto

F ante cubitum lauentur pedes & brachium.

In aurium tinnitu à vaporum aſcenſu præſcriptum Italicè. Anno 1550 Maij 12. Conſilium LXXV.

ISta quæ monebimus ad hyemem vſque a D. S. obſeruanda videntur. Primum id quod fundamentũ reliquorũ eſt, vt diligentiſsimam victus rationẽ teneat. Abſtineat ab omnibus fructibus, acetarijs tam crudis quàm coctis. Ab aromatis, leguminibus, piſcibus, carne ſolida, caſeo & omnibus lacticinijs, à carnibus animalium annoſorum: veſcatur vitulina carne, pullorum, hœdorum, ouis recentibus: vinum bibat album, non auſterum, ſed bene maturum & clarum. Nigrum autem & craſſum planè vitet. Hæc ſit victus illius ratio. Cùm verò nunc inſignis ſit æſtus, purgationes ſunt breuiores hoc modo:

R. Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.
Aquæ endiuiæ parum

Miſ.

Miſce, fiat potio breuis danda in auroram. In
ſequenti die vtatur ſubſcripta medicina ſeu ſy-
rupo.

R. Syrup. de abſinthio
Mellis roſati ana ℥ j.
Aquæ cichorei ℥ iiij.

Miſce pro vno & ſic pro quinq; alijs. Hos quin
que ſyrupos vbi biberit, vtatur ſequēti medicina.

R. Rheubarbari electi ʒ ij.
Spicę g. vj.

Infundantur in aqua endiniæ per horas decem
deinde facta diligenti expreſsione & colatura, ad
de ſyrupum roſati ſolutiui ℥ iiij. Miſce, fiat potio.
danda ſub auroram cum cuſtodia. Poſt vſum
duorum primorum ſyruporum incidatur vena
iecoraria in brachio dextro, extrahatque vncias
octo ſanguinis, ita vt pręcedenti die ænemate vta
tur. Poſt iſtas purgationes, toto reliquo tempo-
re vſque in hyemem, tantùm aluum emollire ſtu-
deat, quod vel vſus ænematum, vel mannæ cum
ſcrupulo, vel media drachma rheubarbari pulue-
rizati, aut cum zuccharo roſato recenti vncias v-
na mihi præſtabit. Hoc remedium bis in ſepti-
mana etiam adhibere poterit, neque in æſtu ab
hac medicina abſtineri debet. Siquidem cum zuc
charo roſato ſumptum nihil ex eo eſt periculi.
Clyſterijs frequentius vel rarius vtetur, pro vt va
letudinis ratio exiget.

De ſurditate. Conſilium LXXVI.

CVm patiatur integrā ſurditatem, in
hoc firmabo ſermonem meum. Hu-
ius cauſa & ratio eſt inquirenda,
quod quidem eſt ſymptoma. Cauſæ
verò ſunt plures. Principales ſunt.
Vel enim vitium eſt in ipſa virtute, quę tranſmiſſa
à cerebro eſt principium omnium ſenſuum: vel
in inſtrumento: & hæc ſunt duo, neruus audito-
rius, & ipſum tympanum, id eſt, pellis illa vel mē-
brana extenſa. Obſtructio autem eſt in poro ex-
trinſeco, per quem tranſit aer, vt patet facilè: aut
in poro intrinſeco. Primò dico, quòd vitium non
eſt in virtute: nam ſi illa facultas pateretur, etiam
alij ſenſus paterentur: nam hæc communis eſt, &
eſt vna virtus quæ audit, videt, & c. & eſt in ſenſu
communi vna tantùm. Ergo vitium erit in inſtru-
mento. Sed an in neruo auditorio, an in tympa-
no? Dico ego, nec in neruo auditorio, nec in tym-
pano eſſe vitium. Nam ſi in illis principalibus &
immediatis inſtrumentis auditus eſſet illa læſio
actionis, eaque abolita integrè, non perciperet a-
liquid omnino nec extrinſecus nec intrinſecus:
vt ſi quis prorſus nihil videt, nihil nec extrinſecus
nec intrinſecus videt, multò magis ſic eſt in au-
ditu. Nam ſi neruus & tympanū illud ita eſſent in
frigidata vel læſa & obſtructa, vt nullo modo poſ
ſet tranſmitti virtus, nihil omnino audiret nec in-
tus nec extrà. Sed ille vir non omnino priuatur
omni actu audiendi, quia intrinſecus audit: Per-
cipere enim ſe dicit tinnitus, & facultas indicat
de illo tinnitu: quod non fieret, niſi illa repercuſ-

A ſio fieret in tympano, & neruus auditorius habe-
ret aliquam vim, quę poſſet deferre ſpeciem illius
flatus ad ſenſum communem. Ab extrinſeco nihil
percipit, nullum ſtrepitum, etiam magnum. Eſt-
nè læſio in extrinſeco meatu? Ergo dicendum
quòd ſit vitium in extrinſeco meatu, qui eſt peni-
tus obſtructus, per quem non poteſt pertranſire
ſpecies auditiua. Sed videtur ne? Dico, quòd illa
obſtructio non videtur niſi ſit valde extrinſeca, &
meatus ille tortuoſus eſt, imò quādoque vermes
incidunt in meatu, qui nullo modo poſſunt vide-
deri: ſic licet & hîc non videatur, tamen adeſt illa
materia in meatibus profundioribus extrinſecis.
Et ſic eſt neceſſarium per ſufficiētem diuiſionem,
quòd cauſa huius ablati auditus ſit in meatu ex-
trinſeco, quia nullum aliud eſt inſtrumentum. Si
non hoc, nec illud, ergo hoc. Hic affectus & actio
læſa in hoc meatu, vnde eſt? morbus, qui eſt affe-
ctus à quo proueniunt actiones læſę prouētu pri-
mo. Nunquid complexio mala, an mala compo-
B ſitio, an ſolutio continui? Poteſt eſſe complexio
mala introducta, tamen ego non video ſigna malę
complexionis, ſed eſt obſtructio integra, & ex
hac facta eſt integra ſurditas: & ſic eſt morbus in
compoſitione, in via ſcilicet. An ſit cum mala cō-
plexione vel non, hæc mala compoſitio, non au-
ſim ego in præſentia affirmare. Quæ materia? Per
ſeuerauit hæc obſtructio iam per tres menſes, &
non fuit mota materia: ergo non dicendum quòd
ſit calida & ſubtilis: & regula eſt, quòd omnis mor
bus etiam à principio, à calida materia depēdens,
tractu temporis ſit frigidus, vt in omnibus chro-
nicis morbis experimur. Quia igitur eſt ibi mate-
ria quieta & permanēs ac fixa in loco, ergo craſſa
& frigida. Sed duæ ſunt materiæ craſſæ & frigidę,
pituita & melancholia, loquendo ſecundùm do-
minium, quia rarò inueniuntur materiæ ſimpli-
ces. Dicam quod ſentio, vt de morbo etiam dixi:
Credo quòd materia ſit melancholica, & non pi-
tuitoſa, & habeo huius rei meas coniecturas: pri-
mò, temperaturam totius corporis: ſecundò cau-
C ſas quæ præceſſerunt: & tertiò ipſa ſymptomata.
Primò temperatura totius eſt calida & ſicca, & ta
lis eſt ipſe, ſi quis alius: & hæc aduſtio fit ab immo
derata caliditate hepatis & cordis, habet muſcu-
los amplos, pulſus validus eſt & velox propriè, co
lor ſubniger, pili nigerrimi, craſſi, aduſti: hęc om-
nia indicant inſignem caliditatem hepatis & cor-
dis, vnde generatur ſanguis melancholicus &
aduſtus, & maximè tempore paracmaſtices, vt di
cit Galenus, in quo nunc eſt. Præterea habet cè
rebrum præparatum ad hoc, nam eſt naturaliter
calidum & ſiccum, quod patet ex operationibus
& ſtudijs & moribus animi: quia in perpetuo
motu, ſemper varia cogitat, pili nigri & aduſti in
prima ætate, & habet caliditatem & amplitudi-
nem venarum circa illam partem, & patitur vi-
gilias, & non redundat ſuperfluitatibus: & ta-
lia corpora redundant maximè humore me-
lancholico. Et in hoc viro maximè circa caput
abundat hic humor, quia perpeſſus eſt etiam ali-
quas imaginationes melancholicas, vt audiui.

mus, quòd ſemel putauit cùm ſpaciaretur in villa,
aliqnem eſſe qui vellet eum comprimere retrò:
& hæc ſunt ſigna manifeſtiſsima melancholiæ.
Item vigiliæ, qoæ indicant humorem ſiccum &
frigidum: & humor melancholicus occopans ca-
put inducit vigilias, quaa nonc etiam patitur. Et
hæc ſunt ſigna humoris melácholici, & non pitui
toſi: & ita materia magis melancholica eſt, faciẽa
haòc obſtructionem ex prædominio. Dolorem
coxendicum dico eſſe à pituita, & non eſt mirym,
quia ventriculus eſt frigidus, ita ſecuo dùm ratio-
nem rectam, homores aduſti aſcendunt ad caput
cum vaporibus: & piruita, quia grauis & frigida,
per vias ampliores decubuit ad coxas. Et quia hu
mor melaocholicus maximè eſt flatuoſus, & ma-
gis quàm omnes alij, inde facti vapores, & ille do-
lor capitis, & hinc etiá vigiliæ. Quòd ſi humor pi-
tuitoſus aſcẽdiſſet, habniſſem⁹ ſigna pituitę, quæ
vertitur in catarrhũ, ſi poteſt extẽdi, quia hæc eſt
materia propinqua muco, & ſic deſcendiſſet per
nares, per palatum: & ſi non fuiſſet excreta, ſopo-
res effeciſſet, & aliorum ſenſuum diminutionem.
Sed ſigna hæc non videmus, ergo magis à melan-
cholico humore. Sic igitur ex ſymptomatibus
& temperatura & cauſis, crediderim ego quòd
humor obſtruens ſit melancholicus à prædomi-
nio. Adeſt quidem & piruita, quia rarò humor
ſimplex: & cùm ventriculus ſit frigidus, non poſ-
ſum negare, quin etiam aſcendat piruita, ſed bu-
mor melancholicus dominatur. Et hoc de morbo
& cauſis illins, & ſymptomatis. Cauſæ repletio-
nis capitis, & doloris, & grauitatis, & tinnitus ac
ſurditatis, qoæ? Dico omnia eſſe à cauſis intrinſe-
cis, quia hepar calidiſsimnm, & etiam ſecundùm
totum ambitum venarum calidus eſt: & qui ha-
bent bepar calidum, ſemper ſont ſubiecti do-
lori capitis, teſte Galeno, tertio de Locis affectis,
propter plurimos vapores aſcendentes à toto am
bitu: & caput etiam calidnm attrahit, & aliquo
modo facit ad attractionem, & aliquo modo eti-
am ad reſolutionẽ & difflationem materię. Et ita,
cùm adhuc fuit iuuenis, quia materia difflabatur,
non fuit ita affectus dolore capitis: tandem ob-
ſtructis poris, cùm geſsit galeá, quæ eſt frgida, nõ
potuit fieri difflatio illius materiæ, quæ euapora-
uit ad caput. Item in foro Iulij ſunt multæ boreа-
les conſtitutiones. Porrò & ratio ætatis ac tempe
raturæ hóc docet: iuoenes enim habent humores
ſubtiliores, quia inflammâtur, & ſunt in fieri: poſt
paracmaſticam verò ætatem materia iam eſt adu-
ſta & ioflammata, & facta craſsior, & ſic vapores
eleuati à materia craſſa & aduſta noo potuerunt
ita difflari, itaque materia eſt tranſlata ad mem-
brum debilius, & hæc materia ſemper fouetur:
nam hoc eſt perpetuum, quòd omnes ſnperflui-
tates quæ multiplicantur, recedunt ad locnm af-
fectum & debilem. Et iode dolor coxendicum,
quia pituita generata in ventriculo, per vias am-
plas decubuit in partem infirmam, & deueoit eti-
am materia ad neruos ſenſitioos, & inde factus il
le ſtupor quem habuit, quia illi nerui ſunt in frigi
dati. An mala complexio? Fortè non eſt introdu
D cta adhuc in cerebro aliqua mala intemperies
qoæ ſit frigida, licet ſint ibi humiditates frigidæ:
& ſic nõ credo eſſa factam eſſentialiter læſionem
in cerebro, ſed taotùm illa materia ex inferiori-
bus deuenit ad illum locum, quia habet adhuc
omnia ſigna illius calidæ & ſiccæ temperaturæ,
vt ſunt vigiliæ, & caliditas ad tactum: & ſic non
poſſum dicere eſſe ibi intemperiẽ vel naturalem
vel aduentitiam cerebri frigidam.

An poſsit curari? Licet ſcimus ſurditatem cùm
perſeuerat poſt ſex mẽſes curari nõ poſſe, tamen
ego ſæpe vidi curatos poſt tres aut quatuor an-
nos, & perfectè: ideo diſtinguendum. Si intempe
ries eſt in tympano, & neruo confirmata, dico
quòd non recipit curationem, quia neruus eſt fri-
gidus & ſiccus, & tympannm ſeu membrana illa
eſt etiam frigida & ſicca. Cùm autem natura ſua
ommia opera faciat mediante calore naturali, ſi
in his membris iotroducatur intemperies frigi-
da, extincto omni calore, rarò corantur. Et vide
E mua qoòd quaodo morbi occupant membra fri-
gida & neruoſa, difficilè curantur: & quando ma-
teriæ ſunt fixæ in illis membris neruoſis, oon
poſſunt curari omnino. Et ſi ille neruus eſt
intrinſecus, & timpanum illud malè affectum,
non poſſumus adhibere remedia, vt rectè dicebat
Bellocatus: & ſic tum ratione loci, tum ratione
naturæ illorum membrorum, non poſſumus cu-
rare talem affectum, vel talem ſurditatem. Sed
quãdo eſt obſtructio io partibns extrinſecis, ſem-
per tollitur ſurditas, licet durarit per decem ao-
nos: ſed non quælibet obſtructio, ſolùm ea quæ
obtinet extimam partem illius meatus extrinſe-
ci, & etiam cùm non eſt craſſa, & ſi eſt craſſa, mo-
dò ſit per coogelationem, & non per calefactio-
nem. Dico quòd hæc obſtructio eſt in profondo
quia non videtur, & ſic ratione loci erit cura diffi-
cilis: & ratione materiæ etiam erit cura difficilis,
quia non eſt per congelationem, ſed per calefa-
ctionem ex humore melancbolico. Vnde illa me-
F dicamenta efficaciſsima & calidiſsima data à do-
mino N. & adhibita, nihil effecerũt: & impoſnit in
aurem validiſsimè colliquaotia, & tamen oon po
tuit colliquari, quia materia illa faciens hanc ob-
ſtructiooem & ſurditatem, non eſt colliquabi-
lis, & non obedit illi calefactioni, ſed eſt melan-
cholica cõpacta, & ſic nõ obedit niſi cum maxima
induſtria applicetur, & ſic rũ ratione loci, tum ra-
tione materiæ, erit difficilis cura: & propter ea
quæ dicta ſunt credo quòd poterit curari, ſed cũ
difficultate nõ parua. Cum quibus? Dicam quod
ſentio. Omnino indiget duobus principalibus.
Primnm, vt materia ea quæ facit morbum, & te-
net ſe ſub forma cauſę antecedentis, remoueatur,
quæ eſt circa ventriculum & bepar, & ne aſcẽdat
ad caput. Secundum, vt illud quòd factum eſt ibi,
actu remoueatur. Quoad primũ, euacuatio nõ eſt
tẽtãda vno impetu, quia licet euacuetur materia,
tamẽ intẽperies illorum mẽbrorũ manet & auge-
tur: & ſic quia habet intemperies, ratione qoarũ
cõtinuè generãrur humores, ideo victus inſtitua-
tur bon⁹, ne aggreget excremẽta. Poſtea cõtinuè
mate-

materia remoueatur & diuerſione & euacuatione & prohibendo oe fiant obſtructiones, quæ fiunt maximè in ventriculo frigido & hepate calido. Ex aloe, agarico & rhabarbaro, & poteſt addi aliquid epithimi & myrobal. fiant pillulæ quibus poterit vti ter aut quater in menſe. Et hoc eſſet vnum. Item maximè laudarem eauteria ad homeros, quæ facerent deriuationem, & etiam circa tibias, ſi non ſufficit, vt ſic materia antecedeos prohibeatur. Poſtea nollem purgare caput, quia eſt ſiccum & calidum, & ſic non tentandum, ſi modò tollatur illud fomẽtom inferius. & licet ſit ibi materia in cerebro, tamen illa facilè tollitur: nam eſt paſsio in ſenſibus, & oon in cerebro aliquis affectus, aut aliqua intemperies præter naturam: & ideo nollem tentare caput modò materia antecedens oon aſcẽderet, facilè enim caput ſanabitur. Et ſic nihil facerem pro capite, nec ſternotatoria, nec gargariſmata, multò min⁹ ſtillicidia, nec quicquam aliud. Quo ad aurem & morbum factum, credo qoòd aliqoid ſit faciẽdũ, & credo ego quòd cauendum ſit ab omnibns exiccantibus & calefacientibus tãqoam à peſte, qoia cum his faciemos illam materiã gypſeam: & ita haud dubiè indigehimus lubricantibus & homectantibus & calefacientibus in gradu primo, vt fomentis & traiectorijs, ſed nõ cum aqua balnei, ſed cum mollientibus in gradu primo, vt ſunt camomilla, malua, althæa, glycirrhiza, & omnia calida & humida in primo: & ex his fieret decoctio, ex qua fiat euaporatio ad aures, & cum alijs eoaporationibus, vt oleo amygdalarum dulcium, chamemælino & althææ. Vt locus emolliatur, vellem ſemper addere aliquid croci, quod emollit, ſed intenſius, ſicut & myrrha, bdellium, & alia quæ ſoot in ſecundo gradu emollientis: ſed magis ad mollientia in primo grado declinarem. Et hæc puto ſufficere pro curatione huios viri: & non fiant hæc vno aut altero die, ſed ſemper & molto tempore. Item facerẽ linimentum ad partes extrinſecas circa aurem cũ emollientibos: nam longo ſucceſſu temporis etiam hæc deoenirent ad locum affectum. Abſtineat ab omnibus ſtillicidijs, & aquis calidis. Ratione ventrieuli de quo conqueritur, poſſet potare illas aquas in modica quantitate, defendendo hepar & renes, ne calefiat totum corpus.

De ſurditate & tinnitu aurium. Conſilium LXXVII.

MAgnificus ouidam ſurditate & tinnitu aurium lab orabat, quare præmiſſa totius euacuatione, caput deinde porgabat per nares. Nam attrahere cugebatur in caput brodium pulli iodito calamo in nares, cui admiſta eraot.

R. Succi blitis ℥ iij.
Aquæ maioranæ ℥ ij.
Olei amigdalarum dulcium ℥ j.

Nam cùm ſuccus blitis ſit calidus, reſoluit & attrahit: & oe vis reſtinguatur, addita eſt aqua maioraoæ: denique ad eroſiooem prohibendam, ad-

A iectum oleũ. Purgaoerat plus phlegmatis, quàm quiſquam facilè credat, & ſurditate atque tinnitu liberabatur. Poſtremò caput calidis & exiccantibus lauari triduo pòſt volebat.

Ex ſententia Montani datum à Baſsiano Lando cuidam ſurdo 1549. Coſilium LXXVIII.

PRimùm vſos eſt reſina terebiothina & qu[illegible]am puluere, qui eſt, R. foliorum vitis roriſmarini, ſaluiæ, camomillæ roſarum ſiccsrum ſn. m. iij. Antequam proficiſcatur ad thermas debet vti tali purgatione. R. Agarici pręparati ʒ ij. ſpecierum hieræ S. ℈. ij. floris caſsiæ ʒ v. miſce cum zuccharo fiat bolus. Poſt aſſumptum duabus horis capiat iuſculũ ex pullo, deinde prandeat tribus horis pòſt. Altero die ſumat ſacchari roſati ℥ j. horis quatuor ante prãdium. veſperi hora 21. iubeat ablui caput cum
B lixiuio dulci in qoo hæc decoquantur. R. agarici crudi ℥ j. roſerum rubearum, myrtorum, verbenæ m. j. quibus addatur furfurum ligatorum in petia quantum ſatis. Poſt hanc ablutionem veſperi antequam eat cubitum, abluat pedes ex aqua dulci in qua ſit decocta camomilla. Tertio dio accedat thermas & illic interquieſcat: ſequeoti die capite abraſo diligenter accipiat ſtillicidium, ſicut à Montano præceptum eſt. hoc facto, poſt quatriduum admoneat quid leuaminis ſentiat. Peracto toto ſtillicidio incipiat vti oleo ex pice nauali, cui ego addi iubeo galbanũ vt fiat maior recrementorum, quæ ſtupefaciunt caput, conſumptio, & vt ſint partes æquales vtriuſque. Vtatur victus ratione quâli ægrotantes ſoleot vti, id eſt cibis facilis coococtionis, qoalis eſt caro pulli & vituli: à fructibus omnibus prorſus abſtineat & à piſcibus, & omnibus humidis rebus & præcipoè ab aromatibus, & quæ capot infeſtant.

C *De parotide Conſilium. LXXIX.*

EX decocto chamomillę, anethi, liliorum alborum ana. q. s. fiat fomentum cum ſpongia actu calida: idq́ue bis aut ter. Poſtea locus inungatur hoc vnguento:

R. Olei amygdalarum smararum
Chamomęlini
Pinguedinis anſeris
Galli, q. s.

Miſcę, & inungatur locus diligeoter ſæpius in dię, vt ſemper ſit humidus. Fiat etiam peſſulum ex bombice, & imbutum eodem vnguẽto mittatur in aurem. Iuuabit ad maturationem. Poſt biduũ, cum intumeſceret locus, & mollis eſſet, ita vt ad ſuppuratiooem venturam ſperaret, iuſsit ſuppurantibus vti, & apponi à chirurgo quæ ad ſuppurationem deducerent. Vt eſt farina hordei vel mica panis. Chirurgos applicuit emplaſtrũ ex caricis, paſſulis, fermẽto, & axungia æqualiter

miſtis. Id reſoluit, ita vt ad ſalutem vergeret. Vſus eſt deinde fomento.

MONTANVS dixit,

Parotides poſt febres aut durante febri, inter malignos morbos referendas, & ægrè curari: ex decem vix ſex euadere: & illis etiam ſæpins redire, ac difficulter curari. Si autem ſine febri ſunt, minus malignas eſſe.

Pro ſtruma gutturis. Conſilium LXXX.

CIrca rationē victus, [illegible]etur aqua cruda, frigida, cibi craſsi, & viſcidi, vtatur aqua cocta, aut vino paucifero. Octauo quoque die, id eſt, quater in menſe accipiat agarici præparati ʒ j. ſ. vel ʒ ij. in forma pillulari ſub decubitum, modò veſperi incœnatus dormiat, primis octo diebus à principio, lambendo manè, ſumat mellis roſari ℥ j. vel ij. poſtea loco huius oximellis ſcitillici tantundem per quindecim dies. Exterius verò appli- E cet linimentum tale:

R. Ammoniaci
Bdellij
Hyſſopi humidæ ana ℥ ij.
Adipis porcinæ eiuſdem anni ℥ ij.
Croci ʒ ij.

Diſſoluantur gummi in aceto, deinde reliqna miſceantur ſecundùm artem, & cum modico ceræ fiat linimeotum. Ac cùm volnerit locum abluere, vtatur ad hoc vino albo.

In ſimili affectione hoc cooſuluit.

Fiat fomentum io loco, cum decocto camomillæ, anethi, & radicum althææ, ſpongia in eo madefacta. Deinde inungatur vnguento dialthæa, & applicetur lana ſuccida, & hoc bis in die. Deinde:

R. Agarici præparati
Rhabarbari electi ana ʒ ij.
Garyophyllorum
Nucis muſchatæ
Zingiberis ana ℈ ij.

Puluerizentur, deinde miſceantur & fiat magdaleon, de quo pro ſingula ʒ. fiant pillulæ tres, quas ſumat bis in ſeptimana, hora vna ante cœná.

R. Aloes optimæ puluerizatæ ʒ iiij.

Bulliant omnia ſimul ad ſpiſsitudinem mellis liquidi, & reſeruetur in vaſe vitreo bene obturato ad vſum.

Tractatio de ophthalmia ad Corricium iuuenem doctiſsimum. Conſilium LXXXI.

VIx perſoaderi poſſum, Corrici doctiſſime, me quicquam de re medica excogitare aut præſtare poſſe, quod nō abs te perceptum prius ac probè deprehenſum fuerit: noui enim ingeninm, noui diligentiam ac doctrinam, qua plurimum pollea. Tu tamen enixè rogas atque obteſtaris aliquid de ophthalmia conſcribam, habiturum te illud tanquam ſacrum, & ab Hippocrate miſſum: vtinam tantæ ſpei de me conceptæ ſatisfacerem. Sed quoniam

D amor te decipit, facilè fero: amari enim abs te mirum in modum gaudeo. Ergo onus adeo efflagitatum ſubire non recuſabo, haud quidem quod aliquid noui ſperē in medium me allaturum, ſed tantùm ne optimo amico defuiſſe videar. Habebis autem quicquid hoc eſt, rapiſsimè ſcriptum, quum nuncius feſtinans & ad iter paratus, incunctanter exigat, & de quacunqne morula conquerатur. Quum verò tres ſimiles morbi, ob naturæ propinquitatē, ab imperitioribus medicis plerūque confundi ſolęant, χήμωσις, τάραξις, & ὀφθαλμία, (Græcis enim nominibus agendum, ob Latinorum inopiam) primò ſingula diſtinguemua, poſtea ad veram ophtalmiam accedemus. Eſt igitur τάραξις leuia quædam inflammatio, quæ ſine vllo diſcrimine palpebras, tunicam cōiunctioam, & reliquas oculi partes inuadit, vt nullus tamen vel minutiſsimus certè dolor conſequatur. Sed nec rubedo aut tumor inſignis apparet, vt meritò inflammationis potius exordium, qoàm inflam- E matio appellari poſsit: raroque à cauſa intrinſeca generatur, & ſi id quáduque cootingit, leuiſsima admodum eſt, & quæ pauco curamine indigeat: ſed vera ſemper ab intrinſeco originem dneit, ſolo videlicet puluere, fumo ac rebus ſimilibos, χήμωσις autem eſt inflammatio vtriusque palpebræ (appello hoc loco palpebras nomine dudum vſitato quas diligēriores tentigines vocare maluot) quæ ad tantum tumorem attolluntur vt vix claudaotur oculi, & ſæpe affectua idem ad reliquas oculi partes cōmuoicetur. Apparet rubor inſignis in parte intrinſeca palpebrarū & præomnia mole inuerſæ vidētur. Ophtalmia autem eſt inflammatio tunicæ coninnctiuæ, quæ ſæpe pręmagnitudine totum oculum inuadit. Differt τάραξις à chymoſio & ophtalmia, tū quia ſemper mitis, tū quia nullins partis oculi proprius affectos eſt. χήμωσις item ab ophtalmia differt, qnuniam chymoſis propriè palpebrarum inflammatio eſt, licet nonnunquam alias partes in conſenſum aflectus F trahat: ophtalmia ad cooiunctiuam tantùm tunicam atrinet, facilè autem taraxis in primo intuitu dignoſcitnr, quæ tamen ſi negligatur, corpusque malis ſoccis refertū inuenerit, in grauiſsimos morbos incidit. Chlymoſis & optalmia cū ſimplicea fnerint, facillimè diſcernūtur: chymoſis enim tátùm palpebrss inflāmat, ophtalmia coniunctiuā: ſed vtraq; ſępe imò & aliquādo quàm plurib. oculorum motbis cóplicantur, quorū ſinguli ex proprijs accidētib. à prudēti medico diſtingūtur. Nos verò hîc de ſimplici ophtalmia diſſerere propoſuimus. Iuſtom ſiquidem volumen, nō epiſtolam conficeremus, ſi varias morborum, quæ oculis euenire ſolēt, cōplicationes, curationesq; ſingulis coraſpōdētes proſequi tētaremus. Eſt igitur ophtalmia (vt diximus) coniūctiuę inflāmatio & quatenꝰ inflāmatio eſt, tot habet cauſas, quot reliquę omnes inflāmationes, & ijſdē curationibus tollitur: ſed indicatione ſumpta à natura loci multā habet diuerſitatem, vt poſtea oſtendemns. Nunc videndum quomodo ſimplices nphtalmiæ diſtinguantur. Meminiſſe autem oportet, me ſimplices appellare, quæ neque vlceri, neq; alicui morbo

coniuoctæ ſunt; vel enim à materia à modo inhæreotiæ, vel à forma diſtinctiones habent. A materia, nam fieri poteſt à ſaoguine, à bile, à pituita, à ſueco melancholico, à flatu, ſicuti & reliqui tumores præter naturam. A modo inhærentiæ, nam quædam per eſſentiam ineſt, quædam per defluxum, quædam vtroque modo. Per eſſeotiam, vt ſi coniunctiuæ aliqua mala temperatura contigerit ſiue ab extrioſeco, ſiue ab intrioſeco aere, vel cibis, vel coitu, cùm coctiooes propriæ alimenti deteriores redduntur, & inde excrementa plura colliguntur io loco, vnde poſtea inflamatio. Per defluxum, quia à capite, vel alijs membris materia ad locum imbecilliorem pellatur eo modo, quem Galen. ſecundo de Differentijs febrium deſcripſit. Vtroque modo vt ſimul & mala temperies ſeu laxitas coniunctioę fuerit, & defluxus ab alio membro. A forma diſtinguitur, nam quædam earũ humidæ, quædam ſiccæ ſuot, quas Græci ξηρὸφθαλμίας vocant. Si ergo fiet à ſanguine, maximus tumor in loco apparebit, maximos B etiam rubor, tenſio præterea, pulſatio & dolor, calidæ lachrymæ exprimentur ad craſsitudinem declinantes, quæ vbi moram fecerint, facilè exicentur: ſordes ioſuper molles circa angulos oculi frequenter apparent. Etſi à cauſa intrinſeca eueoerint, pleruoque corpos ægri ſanguine refertum videbis, prominentibus venis, colore rubro, qui fortaſſe in ocio pridem victitauerit, lautoſque cibos atque potus iogeſſerit. Si à bile, tumor modicus magisq́; in ſuperficie eminens, color ad pallidum vergens, dolor acris & mordicans, lachrymæ vel nullæ, vel paruæ, ſalſæ, aut amaræ, ſtatim exareſcẽtes: ſordes in aogulis ſiccæ, & aſperæ, plerũq; etiã vigiliæ, præſertim ſi à capite materia defluxerit, Sitis, oris amaritudo. Si materia fuerit in ſtomacho, ſæpe & febris tertio die acceſsiones habeos. Et ſi materia fuerit in toto, vrinę, & fortaſſe etiam excrementa biliosa egereotur: ſed & corpus ægri gracile, quod cibo & potu calido, validis exercitijs pridem abuſum fuerit. Si à pituita, tumor qoidem magnus, ſed laxus, color quidam albus, nulla C pulſatio, dolor modicus, grauitas tamen & extenſio quædam percipietur, lachrymæ plurimæ, tenues, ioſipidæ, quæ non exareſcant, ſordes vel nullæ, vel molliſsimæ, & penè liqueſcentes: & totum corpus ægri pituitoſum, ſegne, quòd multo ocio indulſerit, & cibos potuſque frigidos & humidos ingeſſerit. Si à flatu, quod rariſsimè euenit ob loci raritatem, tẽſio tantum ſine grauitate percipietur, tumorque facillimè, & tota inflammatio diſcutietur. Quòd ſi per eſſentiam, non per affluxum ophthalmia contigerit, paulatim & nõ ſubitò inuadet, & ante inflammatiooem lachrymæ, & ſordes oculorum præceſſerunt, & mordicatio à quolibet aeris leui exceſſu percepta. læditur etiam maximè à quacunqoe re aſtringente, quæ fortè inflammationi applicatur, cibique & potus abſtineotia iuuatur. Si per defluxum, dolor plerunque & tumoris augmeotum certas habet periodos, membrique vnde excrementa illa expelluntur: affectus per ſua ſigna non ægrè depræhenduntur, eſtque plurimum caput in cauſa.

A Si vtroque modo, tuoc & vtriuſque notæ apparebuot. Diſtinctio itaque ophthalmię qoę ſumitur à forma, eſt (vt prædiximus) vt quędam ophthalmia humida ſit ſcilicet, quædam ſicca. Humida cõtingit ob materiæ maltitudinem, teooitatem, aut acrimoniam, & loci affecti tenuitatem, raritatemque, & aeris caliditatem relaxaotem, & virtutis expultricis robur, aut conteotricis imbecillitatẽ. Sicca ob cauſas euenit oppoſitas, & propterea Hipp. primo Epid. ſect. 2. cum io Thaſo Auſtri & imbres præceſsiſſent, ſucceſsiſſe ait ophthalmias manaotes & humidas. Et tertio Aphor. flaote Aquilone ſiccas ophthalmias generari: ſiccas autẽ ophthalmias vereri oportet: nã ſi cũ ſiccitate materia adfuerit acris & erodeos, oon euadet æger ab vlcere maligno. Peſsimæ verò omnium ophthalmię ſunt, quę & ſiccę fuerint, & à materia acri & com his imbecillitas magna oculi, & ingens à capite defluxus conuenerit. Atque hæc quidem de ſingulis ophthalmię diſtinctionibus dicta ſuffi- B ciant. Quæ poſtea multifariam commiſceri, cooueoireque poſſunt, vt ſanguis ſimul pituitæ, aut bili, aut vtrique iungatur. Oportet igitur prius exerceri in particularibus, ſingolorumque ſigna exquiſitiſsimè obſeruare, & memoriæ commendare, & iode non adeo difficulter compoſita quęque ex ſignis compoſitis diſcernemus. Vbi ergo ophthalmia curãda nobis occurrerit, aotequàm quippiaio facere moliamur, oportet primo, ſi veri medici eſſe ſtudemus, totam eius naturam exquiſitiſsimè cooſiderare: huius enim cognitionẽ curandi indicationes ſequuntur, perpetuoque ex diſtincta cognitione, diſtinctæ reduntur indicationes: & qua parte deficiet, eadem deficere indicationes neceſſe eſt. Natura autẽ exquiſitiſsimè cognoſcetur, ſi quæcunque ſuprà retulimus, diligenter rememorabimur, qoænã materia peccet, ſitnè per eſſeotiã an per defluxum, ſitnè humida, an ſicca: eruntque ſingula ex proprijs ootis, quas diximus, perpendenda. Supponatur primũ à ſanguine bilioſo ophthalmiã generatã propter deflu- C xũ à capite, cũ raritate texturę io tunica cõiũctiua quę redditur ad excremẽta ſoſcipiẽda paratior, ſitque ex genere manantinm & humidarum: talis enim plerũque contingit. Hæc vt manifeſtè apparet, plurimè commiſtionis eſt: nam ex diuerſa materia conſtat, bile inquam & ſanguine, & partim per defluxum, partim per eſſentiaio loci affectio exoritur. Quòd ſi epidemicam quoque poſueris à conſtitutiooe aeris calida & ſicca, cui præceſſerit auſtralis calida & humida, adhuc eam magis multiplicẽ efficies. Qua igitur via & ratiooe hoc loco procedendum? Diximus, vbi naturam rei rectè conceperis, primò iſtiuſmodi diſtinctione vteris. Habemus materiam talem, ſanguinem in quã com bile iugiter defluentẽ à capite: habemus mẽbrum recipiens tunicam ſcilicet cooiũctiuam relaxatam, nec reſiſtentem alienę expulſioni: ex quibus relinquitur, aliquid iã fluxiſſe, & aliquid iam eſſe fluxurum. Hinc oriuotur iodicatiooes quatuor: Prima, vt fluxum prohibeamos: Secuoda, vt quod fluxit euacuemus: Tertia, vt cauſam remoueamus, quæ talem defluxum fouet: Quarta, vt

i

membrum recipiens corroboremus, & laxitatem
emendemus. Fluxum prohibebimus auertendo
& euacuando: id quoque quo modo, à natura rei
colligitur. Cùm ergo quod defluit ſit ſanguis & bi
lis, conſtat vtrunque in hepate generari: à fonte
igitur cõmodiſsimè haurietur & auertetur. Vtrũ
ſanguinis miſsione an euacuatione? vtrunque a-
gendum. A ſanguinis miſsione incipiendum. Si
ſanguis exuperauerit, copioſè educendus: ſi bilis
parcius, vt poſtea purgatio à medicamẽto bilem
ducente paruam ſanguinis miſsionem emendet.
Baſilica ergo incidenda, poſtridie purgandum.
Sic humorum fluxum euacuabimus, tum repel-
lendo, quod inter initia conuenit, tum digerendo
ſeu per halitum ſoluendo, quod circa ſtatum effi-
ciemus: tum vtroque, quod à principio augmenti
vſque ad ſtatum fieri conuenit. Cauſam defluxus
remouebimus, ſi rectè venabimur, quidnam effi-
ciat, vt tanta vis ſanguinis & bilis multiplicetur
in capite. Etſi fuerit caliditas excedens, refrigera-
bitur: ſi fuerit viarum amplitudo, moderabitur: ſi
ſuccorum feruor & tenuitas, in contrarium habi-
tũ ducatur. Membri ſcilicet coniunctiuæ raritatẽ
aſtringentibus roborabimus. Quantum verò ad
aeris conſtitutionem attinet, ſtudebimus vel con
trarijs qualitatibus emendare, vel ægrum in re-
gionem ægritudini oppoſitam ducere. Et hę ſunt
cõmunes indicationes, quę à natura rei ſumũtur.
Sed quoniã hunc, ſicut reliquos morbos, in certis
corporibus, regionib. temporib. multiſq; inter-
currẽnb. occaſionib. neceſſariò curabimus, ideo
bonũ artificẽ ſingula quæq; iſtorũ ſpectare opor-
tet, & ſub recta via, rationeque colligere, qua po-
ſteà munitus tutò & facilè poſsit ad particulares
accedere. Vbi ergo communes omnes indicatio-
nes, quæ ſumuntur à morbo, diligenter diſtinxe-
ris, primò totam ægri naturam recenſebis, qua tẽ-
peratura ſit tam in vniuerſo, quàm in mẽbris par-
ticularibus, & præcipuè in membro affecto, & an
ægritudo tali temperaturæ correſpondeat, an ſit
diuerſa vel oppoſita, quam habeat compoſitionẽ,
an rari denſiue habitus, an gracilia aut obeſi, quæ
ſit figura atque ſtructura membrorum, præcipuè
capitis, ſed potiſsimùm oculorum, vtrum promi-
nentes, concaui, aridi vel humentes, nigri vel cęſij
aut alterius coloris, perſpicaces an hebetes, venis
apparẽtibus in oculis, affectibus obnoxij vel per
petuò ſani. Deinde de illius cõſuetudine in victu
diligenter percunctaueris, quo cibo potuué vta-
tur, quantum & quoties comedat. De exercitijs,
item vigilijs, & de ſomno, de animi accidẽtibus,
de coitu, de egeſtionibus, & reliquis huiuſmodi.
Interrogabis, quam artem exerceat, quo genere
exercitij vtatur & in hoc potiſsimè ophthalmię af
fectum intelliges, legerené an ſcribere conſueue-
rit, & quod literarũ genus, minutasné, an amplio-
res, & ſi non ita multum à cibo. Regiones præte-
rea, & anni tempora obſeruabis, calidiorané, an
frigidiora: ſicciorané, an humidiora: nunquid æ-
gritudini conueniant, vel opponantur. Inſuper
duo alia, quæ morbi annexa vocare poſſumus,
ſummoperè ſunt attendẽda. Primum, vnuſné ſit
morbus, an plures cõplicati. Secundum, quod-

D nam ſit iſtius morbi tẽpus, principium ne an aug-
mentũ, an ſtatus. In primo vix credi poteſt quàm
multi medici cum ſummo ſuo dedecore, & ægri
detrimẽto quotidie fallantur. Quoties enim ocu-
lum tumefactum aſpiciunt, ſine vlla diſtinctione
ophthalmiam appellãt: & quod lõgè deterius eſt,
ſtatim curant, quemadmodum ſimplices ophthal
miæ curari ſolent, non perſpicientes, num quis
humor corneam quoque inuaſerit, & palpebras,
& nunquid in ipſis palpebris aſperitas, quæ fre-
quentiſsimè acerrimos dolores, & nouos deflu-
xus excitat, & nunquid aliquod tuberculum, aut
vlcus, aut puſtulæ paruæ è directo pupillæ appa-
reant. Hæc & alia quamplurima cum ophthalmia
ſępiſsimè complicari ſolent, niſi diligẽtiſsimè ad-
uertatur, & ſingulis ſua propria curatione occur-
ratur, non eſt mirum ſi poſtea cæcitas, & multa a-
lia incõmoda ſequãtur. Ego enim miſerũ quendã
ophthalmicum noui, cui in ea parte corneæ, quæ
pupillæ opponitur, puſtula inerat admodum exi-
E gua, vt vix ſenſu perciperetur. Huic imprudens
occurrens tanquam ſolam ophthalmiam curatu-
rus, pomum feruenti cinere maceratum zuccha-
roque conditum, temere applicauit, eaque nocte
cùm dolor omnino ſedatus eſſet, probèq; obdor-
miuiſſet, manè lætus medicum accerſiuit de ſani-
tate gratulaturus, nec minori lętitia geſtiens deli
rus medicus, ſoluto oculo, propereque abluto ca
taplaſmate, ſubſequut⁹ eſt humor aqueus, qui cry
ſtallinum præcedit, vt miſerabili euentu æger al-
tero oculo cęcus ſubinde redderetur: illo enim ca
taplaſmate diſrupta puſtula profundiori quàm
ſenſu apparuerat, vlcus ſubortum eſt. Dies non
ſufficeret, ſi errores omnium recenſere volueri-
mus, qui quotidie oculis curandis committun-
tur. Nec mirum, cùm nullum aliud membrum
ſit, in quo tot partes inſint tam exiguæ, tam con-
iunctæ, tam molles, tam affectibus obnoxiæ, tam
ſimul conſentientes, tam parum medicamẽta to-
lerantes, vt omnino ſagaciſsimum medicum eſſe
oporteat, qui talium particularum morbos exqui
F ſitè diſtinguat, & vbi diſtinxerit, commodis reme
dijs occurrat: vt optimè de hoc, ſicut & de reli-
quis, veteres cõſuluerint, medicos nonnullos o-
portere cæteris morbis omiſsis ſolùm eſſe ocula-
res. Tantum enim negocij in hoc membro forè
comprehẽderunt, vt vix integro officio rectè ob-
eundo, totus homo ſufficeret. Ergo ſi quid aliud,
hoc maximè intueri oportet ophthalmiã curatu
rus, ſit alius aliquis in oculo morbus, vel alia pars
læſa præter coniunctiuam: & præcipuè aduerten
dum an in cornea, & circa pupillam ſit nocumen
tum. In hoc enim ferè totus diſcriminis cardo ver
ſatur: partis enim nobilitas, & erroris nocumen-
tum nunquam nos ſatis cautos reddit. Si ergo af-
fectus aliquis in ea parte conſiſtat, videndum an
vlcus vel puſtula, an nubecula appareat: & ſingu
lis commodè occurrendum, rei natura conſidera
ta: de his enim non eſt ſermo à nobis propoſitus,
ſed ad hoc tantùm, vt ophthalmiæ ita ſuas medi-
cinas appplicemus, vt ſeparẽtur à reliquis. Quòd
ſi quemadmodum etiam ſæpe contingit, in ipſo-
met loco ophthalmiæ præter inflammationem,
vlce

vlcera quoque adſuerint, curatio reddetur proculdubio difficilior: quod & nos proteſtari debemus, ne fortè quod eſt in morbo, nobis id vitio vertatur. Deinde ita remedia moderari, vt ſimul & inflammationis, & vlceris ratio habeatur, ad id ſemper cautè declioantes, quod magis infeſtare videbitur. Et hæc ſatis ſint quantum ad morborum cōplicationes. De temporibos verò ophthalmiæ dicendum ſupereſt, quæ ſunt, ſicot reliqua omnium ægritudinum, ad curationem admodum neceſſaria: loogè enim diuerſa in principio, quàm in augmento, aut ſtatu, & facienda, & iudicanda ſunt. Ergo tempora ophthalmię ante curationem diſtinguere oportet, quod nō admodum difficile fuerit. In principio, in humida quidem lachrymæ & ſordes nulla coctionis ſigoa præ ſe ferentes, ſeruabuntque vel nimiam caliditatem, tenuitatem, pallorem, acrimoniam, vel frigiditatem craſsitudinem, lentorem pro humoris peccaotis varietate. In ſicca verò nullæ prorſus aderunt lachrymæ, ſordes, neque adhuc erit humor inſignia dolor tamen infeſtabit ob continuum defluxum. In augmeoto & humor & dolor augebuntur, lachrymæ tamen & ſordes quædam tenoes meliorem conſiſtentiam acquirent. In ſtatu maximua dolor, rubor, & tumor: lachrymæ verò & ſordes in ſalubri ophthalmia æquales, albæ, concoctę: in pernicioſa verò aut liuentes, aut virides, aut nigræ & fœtidæ, ac in ſubſtantia ab omni mediocritate recedentes. Erit pręterea motus morbi attendendus, vtrum velox an tardus, vtrum paribus an diſparibus diebus affligat, quænam habeat accidentia. Ex quibus diligenter collectis & cōparatis, diligenter prognoſticemur quoque quid de morbo futurum ſit, & quo tempore fœliciter vel infœliciter terminabitur. Quæ omoia aſsiſtentibus prædicentes, ſimul & culpa obſoluemur & gloriam adipiſcemur, ac præterea exquiſitè noſcemus, quo modo & circa victum, & circa remedia regendus ſit æger. Accidentibus etiam, ſi quæ erunt ſæua, quæ rationem cauſæ babere videbuntur, opportunè occurremus, interquæ præcipuè dolor eſt, cui frequeoter cum ſtupefacientibus remedijs reſiſtemus, ne fortè tanta materiæ vis ad locum trahatur, vt ſuffocato innato calore loci, gangrena aut ſphacelos occupet. Cùm ergo hæc omnia, quæ diximus, prudēter & maturè collegerim⁹, à quanā materia ophthalmia generetur ſitnè per adfluxum, vel per eſſentiam, ſitnè humida an ſicca, demum quænam ægri temperatura, quæ compoſitio, quæ victus ratio, quæ ars, cui aſſueuerit, quod tempus anni, quæ conſtitutio, quę regio in qua degit ac reliqua huiuſmodi: Ac pręterea ſint ne plures an vnus morbus, quodnam eius tempus, qui motus, qui periodi: cùm hæc in quam omnia rectè collegerimus, tum cum optimis remedijs ſingula repellentes, & illud aureum præceptum ſemper intuentes: Cootraria cootrarijs mederi, aut plenitudinem euacuare, aſperitatem lenire, caliditatem refrigerare, humiditatem exiccare, & ſic de ſingulis. Vbi igitur materiam probè notā babuerimua, qnid obſtabit, quin hāc artem rectiſsimè exequamur, ac ſanitatem redu-

A camus? Occurrat igitur nobis Socrates 30. annos natus, temperaturæ calidæ & humidæ, qui pręter conſuetudinem ſoam in regione & aeris conſtitutione calida & humida ante aliquot dies biberit vina potentiſsima, aromataque & mellita cibaria ingeſſerit, plurimoque coitu exhauſtus fuerit & nocturno aeri plus æquo ſe expoſuerit: habeatque in coniunctiua oculi tunica maximum tumorem, rubrum, durum, pulſantē cum dolore extenſiſsimo, ac mordicāte, vt ferè ſenſum acuum pungentium percipiat: emanantes lachrymę ex angulis oculorum, acres, ſubſtantia mediocres, tum colore quadantenus ad citrinum tēdēte: ſintque in ijſdem angulis ſordes mediæ conſiſtentiæ erodētes, ſitque grauitas ac rubedo totius capitis, cum plenitudine venarum apparentium: vrinæ rufæ & craſſę, pulſus ingens, vebemens, frequens, & velox. Talem cùm aſpexerimus, faaile eſt iudicare ophthalmicum, quoniam in tunica cooiunctiua B habet inflammationem. Materiam autem inflammationis eſſe ſanguioem bili admiſtum, ex notis partim bilem, partim ſanguioem indicantibus: & eſſe per defluxum à capite, vt eius grauitas, rubedo & venarum amplitudo atteſtantur, concurrente etiam oculorum imbecillitate, quam præcipuè ex intemperato coitu vendicauit: atq; inter ophthalmias humidas cōnumerari deberet, vt lachrymæ & ſordes oſtendunt: deoique totius corporis plenitudinem ad defluxum conſpirare, adiuuante regionis & conſtitutionis intēperie, & nocturno aere, in quo moram traxerit, & reliqua victus ratione. Eſſe verò ſimplicem ophthalmiam, nūlli morbo præterea commiſtam: nam aliæ partes oculi ſunt immunes: tempus autem morbi augmentum. Ergo ſeruatis indicationibus, quas ſæpius diximus à morbi natura ſumendas, non repugnantibus alijs quę ab ęgri natura, & à reliquis annexis mutuantur, ſicut hic minimè repugnāt, primò reuulſio, euacuatioque materiæ fluentis quæ C renda eſt, quæ cum ſanguis ac bilis ſit, ad venæ ſectionem & purgationem properabimus. Et ſtante totius corporis plenitudine, quā ſupponimoa (quicquid alij iudicent vel faciant) ego ita partirer miſsioné ſanguinis, vt manè, exempli gratia baſilica ſecaretur, veſpere cephalica eiuſdem lateris com loeo affecto, in ſingulis ſectionibus, tali ætate, temperatura, regione & ſtatu cœli, ac plenitudine corporis exiſtente, qualia omnia ſuppoſuimus, nō mious quàm vncias decem extraherem. Deinde vbi altero die corpus congruè alimento recreaſſem, poſtri die manè exhiberē infuſionem drach. ij. rhabarbari, adiectis vncijs iiij. ſyrup. roſ ſolut. vel ſi corpus robuſtiſsimum, pro ſyrup. roſ. electuarij roſati Meſue ℥v, vel electuarij de pſyllio ℥iij. Et hæc quantū ad euacuationem & reuulſionem. Loco verò, nactus tali augmenti tempus, in quo ſimul & multa iam materia defluxerit, & multa adhuc defloxura eſt, applicarem quę partim repercutiunt, partim per halitum digerunt. Vbi modo maximæ indicationes à locō affecto ſumuntur: illius enim partis laxitas, ſenſibilitas, patiendi apitudo, conſenſus & vicinitas maximè pupillæ, & humorum oculi: hæc omnia non ſinunt nos ap

plicare aliqua quæ ſint vel repercotiendo, vel reſoluendo efficacia. Quæ enim nimis acerba aſtringentiaq; ſunt, licet validiſsimè repercutiant, has tamen oculi partes irritant, exaſperant, maioresque dolores excitant. Quæ verò nimis calida & acria, potenter quidem reſoluunt, ſed inflammationem augent, & à propria oculorum temperatura partes exterminant. In vtraque igitur facultate tum repercutiendi, tum reſoluendi, applicari debent moderata: repercutientia quidem, qualis roſa, albumeo oui confractum, myrtus, rubus, radices mori, hypociſtis, leotiſcus: reſoluentia verò chamæmelum, lilia, eorumque radices, fœnumgræcum, parthænium, malua, althæa, & eiuſdem radices, atque huius generis alia. Conſulo autem, vt nihil oculo opbthalmico adhibeatur, niſi molle, leneq;, nollius viſciditatis lentoriſuè particeps, aut nimis corpulentum: talia enim frequenter adhærent affectu loco, & ita impingũtur, dum exiccantur, vt remooeri non poſsint, niſi locus exacerbetur, dolor excitetur, & inflãmatio augeatur. Si verò ita impacta remittantur, vt multi imperiti & ſordidi medici faciunt, cõputreſcunt, & alia forte ratione etiam deteriorem morbum exaſperant & adaugent. Ab his igitur quàm maximè fieri poteſt, abſtinere oportet. Neque hìc ego reticebo, quod mihi familiariſsimum eſt, & quo freqoentiſsimè magna fœlicitate vti ſoleo, roſas, myrtos, rubos, aut reliqua huiuſmodi cum fœnugræco, chamæmelo, ſeminibus lini, & ſimilibus, in aqua ſimplici, vel aqua etiam deſtillata plantaginis concoquo, atque in eo decocto pannos lineos tenuiſsimos ac mollißimos, multiplices, ad oculi magnitudinem & formam complicatos, dudum maceratos, oculis admoueo, æſtate quidem frigidos, hyeme calidos: obſeruentque diligenter, vt priuſquàm areſcant, remoueantur, nouique iugiter applicentur: ita ſæpe repetendo, donec eorum vſus commodo eſſe videatur: ex his enim, ſine aliqua moleſtia aut grauitate corpulenti & viſcidi cataplaſmatis, repercutio ſimul, & per halitum digero meque à multis periculis tutum reddo: quale eſt, quod de pnino cocto, zucchario admiſto, retulimus ſupra. Laudo etiã albumẽ oui cum lacte mulieris ex optimis cibis nutritæ, confractum exquiſitiſsimè, vt nihil viſcidi aut craſsi remaneat, & in locum eodem prorſus modo applicetur, quo diximus de decocto. His ita ritè peractis, ſi adhuc fluxus perſeueraret, vel inflammatio intenderetur, quærerem deriuationem, tum ſcarificatione in venis poſt aures apparentibus, aut hirundinibus applicatis, tum etiam ſi res vrgeret, vena frontis diſſecta. Poſtea ad intercipientia medicameota accederem. Quæ validæ repercutiunt, fronti applicãtur, ſicut cataplaſmata ex albumine oui cum aceto, admiſto bolo armeno, terra ſigillata, & eo quẽ vulgò ſanguinem draconis vocãt. Quòd ſi dolor maximus adeſt, qui tolerari non poſsit, cum decocto paulò ſuprà memorato admiſcerem hyoſcyamum, & papaueris nigri ſemina, & nonnihil ex pomo mandragore, vel in eodem diluerem aliquid ex opiatis collyrijs, quæ ex Paulo & Galeno ab omnibus recentioribus deſcribuntur, qua-

D lia ſunt ab Arabibus Sief appellata. Vbi verò iam defluxus ceſſa oerit, & corpus caputq; ſatis euacuatum videbitur, tunc fométa ex ſolo fœnugræco, & ſemine lini, & huiuſmodi reliquis per halitum digerentibus commodè poterunt applicari. Quo etiam tẽpore balnea aquæ dulcis calida maximè competent: quin & eodem tempore vini potus vtiliſsimus erit, quia antea prorſus erat abnegandus. Quantum verò ad victus rationem attinet, contineri debet æger ſumma quiete in cubiculo, ſi fieri poterit, vel ad orientem vel ad ſeptentrionem verſo, iubendo ne oculos fricet, aut aliquo modo exaſperet, nec quidpiam intueri conetur. Capite elato dormiet ſuper puluinari molli quidem, ſed ex roſis ſiccis, aut minutiſsima palea, aut alga confecto. A carnibus, vino & calidis penitus abſtineat, & niſi ſecus vires eius ferant, ſola ptiſana & mulſo contentus ſit, aut eo ſaltem ferculo, qood panatellam vocant. Quotidie vel natura, vel clyſtere aluus ducatur, manè autem in au-
E aurora bibat vncias vj. decocti. borag. endiuiæ, eufragiæ, cum vncia iuleb roſati. Et hac arte ophthalmia ſimplex curabitur, quæ quidem per defluxum à materia ſanguinea & biliosa generatur. Hîc reliquas quoq; ophthalmię ſpecies curaturus erã, qoæ ab alijs humoribus oriuntur, & quæ per eſſentiam fiunt, & quæ ſiccæ appellantur, ac præterea quæ cum alijs diuerſis oculorum morbis complicantur, cum vlceribus, cum chymoſi, cum trachomate, cũ hypoſphagmate, cum ruptura corneę, cum procidentia vueæ, cum ſuffuſione, ac cęteris huiuſmodi: quæ ſingulę propriam diligentiam, & admirandam quandam curam requirunt, & pace audientium dixerim, ab omnib. ferè medicis noſtræ ætatis neglectã, ac penitus ignoratã: Sed nũcios interpellare me nõ deſinit, vt me podeat adoleſcentem optimum tam diu in concepto itinere impedire. Hæc igitur omnia io aliud tempus omittam, qoæ ſi exquiſitè & diligenter (vt ſpero) explicabuntur, in iuſtum voluminem excreſcent: quud fortaſsè aliquando perfectum tuo nomini
F dicabitur, cũ tu ſolus autor fueris, vt hoc magnũ pelagus ſim ingreſſus. Interim me ama, vt facis, & audenter iube quicquid à me fieri poſſe ſperaueris. Vale, Patauij 16. Calend. Auguſt. M.D.XLI.

De ophthalmia & quo pacto ne in eã incidat præſeruari poſsit, pro quodã nobili Veneto, ann. 1550. Feb. 29. in colloquio Conſilium LXXXII

STephanellus hæc expoſoit de ægroto. Nobiliſsimus hìc iuuenis in ætate iuuentutis couſtitutus, ſæpe habuit principia ophthalmiæ, & ſemper paſſus ioalam affectiunem oculorum, a principio natiuitas ſuæ vſque ad ſeptimum vel 8. annum: inde vſque ad decimum ſeptimum melius habuit. Ab hoc iterum ſæpe corruptus hac mala affectione præcipuè in ſiniſtro oculo, à quo tamen ſanatus, affligitur in dextro, idq; aliquando Autumno, aliquando Vere, aliquando Hyeme, ſed Æſtate rarius. Semper curatus eſt miſſione

ſione ſanguinis, aliquando etiam alterãtibus, ſed præcipuè poſt miſsionem ſanguinis melius habuit. In alijs mẽbris nihil deſideratur, bene appetit, digerit, egerit ſuis temporibus, bene exercet omnes actiones, & naturales & animales. Ætatis eſt 21. annorũ, complexionis naturalis calidę, & ſiccę.

MONTANVS.

Clariſsime doctor, primò proponam naturam totius ægritudinis, poſtea cauſas inquiram, & ad curandi rationem inde perueniam. Apparet manifeſtè, quòd hic magnificus Dominus per ſtata interualla affligitur in oculis inflammatione quadã & interdum eſt inflammatio coniunctiuæ, interdum palpebrarum, & ea diutius, & frequentius affligit. Aliquando inflammatio tendit ad partem corneæ, & occupat etiam quandoque partem pupillę. Ita multiplex eſt inflãmatio, & non ſimplex. Hoc autem habet perpetuum bonum, quòd quãtumuis magna ſit, nunquam impeditur viſio, ſed ſemper acerrimè videt, niſi cùm ipſam corneam inflammatio occuparit. Cùm hæc ita ſint, videndum, ex qua materia conſtet, vna enim & eadem eſt, eodemq́ue nomine denominatur, in quacunque parte corporis ſit inflammatio. Ideò Auicenna in tertia primi inter ægritudines vniuerſales eam numerat, ſed tamen, ſecundùm loca, quæ occupat interdum, denominationem ſumit, ſi in latere Pleuritis, ſi in coniũctiua, Ophthalmia. Quia verò quandoque etiam non tantùm coniunctiuã occupat, ſed interdum corneam, quomodo illic vocabitur? Recentiores, Oribaſus & Ætius, quando inflammatio occupat palpebras, & vicinas etiam partes in conſenſum trahit ac totum oculum exercet vocant χήμωσιν, & meminit eius etiam Auicẽna de ophthalmia ac Galenus in libello de remedijs paratu facilibus membranæ corneæ inflammationem eſſe definit. Cùm igitur nobiliſsimus ille dominus patiatur omnes illas inflammationes coniunctiuæ, palpebrarum, corneæ, & pupillæ, omnes conſiderandæ ſunt, & videndum quomodo curari poſsint. Quò ad cauſas, eadem conſideratio erit, ſed curandi ratio diuerſa eſt. Verùm quia curare morbum non poſſumus, niſi rationem eius ſciamus, & membri etiam, in quo hæ- C ret, de ipſa ophthalmia, & natura oculorum huius M.D. dicendum erit. Certum eſt ophthalmiã, ſiue in coniunctiua fiat, ſiue in palpebris, ſiue vbicunque, ſemper fieri per defluxum: eſt enim deſtillatio ad oculum. Ille defluxus neceſſariò habet quatuor conditiones. Non enim fieri poteſt, vt fiet defluxus, niſi quatuor concurrant, humor defluens, mebrum à quo incipit defluxus, & vt terminetur ad aliquem certum locum, atque vt ſint vię paratæ & diſpoſitæ, per quas tranſeat materia. Si aliquid horum deeſt, nõ poteſt fieri defluxus, nec vnquam poterimus curationem veram inuenire, niſi hæc omnia conſideremus. Videamus ergò, quomodo hæc defluxio fiat ſecundum iſta quatuor. Primò quis ſit humor: eſt humor calidus, quia inflammatio, vt primò de Differẽtijs morborum, & quarto de Ægritudinibus ſecũdùm loca, teſtatur Galenus ophthalmiam eſſe calidam inflammationẽ, vel à ſanguine, vel à ſanguine cũ bile. Licet

A Auicẽ. etiã ab humorib. frigidis fieri dicat, tamẽ id eſt cõtra rationẽ. Licet oculus quandoq; intumeſcat, & faciat abceſſum ob materiam frigidã, tamen ea non eſt inflãmatio. In hoc caſu eſſe inflammationem à ſanguine, apparet ex colore & humore redundante. Habetis enim colorẽ rubrum, & affluit materia multa calida & acris, cum dolore, quæ ſignificant prædominium ſanguinis. Indicat etiam curatio, quia ſicut expreſsè refert, nullum inuenit remedium magis pręſentaneũ huic morbo, quàm miſsionem ſanguinis, nec vnquam alio remedio fœlicius curari potuit, quàm miſsione ſanguinis: ergò ſanguis peccat. An modò ſit ſimplex quæritur, an verò permiſtus cum alijs humoribus. Rarò aliquis humor ſolus defluit, & ex tota temperatura crediderim aduſtum cum bile craſſa permiſtũ. Secundò, locus vnde principaliter fluit materia. Domini, hic eſt punctus, vt mihi videtur, dicã meam ſententiam. Conſtat humorem facientem morbum eſſe ſanguinem, qui non generatur niſi in he- B pate, & toto ambitu venarũ. Credo igitur humorem peccantem venientem ad oculos, habere ortum ab hepate, & toto ambitu venarum, & non à capite principaliter. Et quidẽ verũ eſt, non poſſe peruenire ad caput, niſi trãſeat per venas iugulates intrinſecas ad caput: nam exteriores diſperguntur per cutim, & tantùm nutriũt muſculos, & partes exteriores capitis, ſed interiores mittũt ramos ſuos præcipuè ad coniunctiuam. Reliquæ enim tunicę habent quidem venas, ſed valde exiguas. Si igitur cõſideremus anatomẽ, videbimus quòd ſi aſcendat ſanguis ab ambitu venarũ, & ab hepate ad coniunctiuam, neceſſarium ſit, vt tranſeat cerebrum, & inde feratur ad oculum. Et ita mandatur à cerebro quidem neceſſariò, licet per accidens id fiat: quia cùm ex ambitu venarũ materia illuc delata aggregetur, à virtute illicò tum expellitur ad partẽ magis debilem, & deinde rurſus ad aliam magis imbecillem, donec tandem tale membrum inueniat, quod propter debilitatem expellere nequeat, ſed recipiat neceſſariò: vt de Temperamẽtis, & de Tumoribus pręter naturam tradit Galenus. Cùm igitur materia ad oculos ex- C pellitur, ſi ea defertur per venas, facit ophthalmiã (nunc non diſputo de varijs appellationibus, de quibus aliàs dixi) ſi per neruos effuſionem. Fit igitur hæc inflammatio, quia per venas erumpit ſanguis ad partes inflammatas, ob ſanguinis multitudinem, quæ non eſt à cerebrò, ſed ab hepate, & à venis quæ multiplicãt ſanguinem, qui deinde ad partes magis imbecillas defluit. Ideo ego primũ fontem, vnde emanat, dixerim eſſe hepar, generans multùm ſanguinis. Et hoc verum eſſe, ipſe rei euentus oſtendit. Nam per miſsionem ſanguinis ſtatim ceſſat, etiamſi non mittatur ex venis frontis, vel venis capitis, ſed à venis inferioris brachij & aliorum membrorum, quia hoc modo deriuatur ſanguis, ne ab inferioribus ad partes ſuperiores, & ad caput aſcẽdat, & inde ad oculũ defluat. Locus igitur vnde defluit materia faciens morbũ eſt hepar, vbi generatur: ſecundariò caput, quod recipit excrementa aliorum membrorum, & deinde ad membra imbecilliora traſmittit. Membrum

recipiens manifeſtum eſt ipſa coniunctiua oculi,
& palpebræ, aliæ partes non item: quia in illis nõ
ſunt tot venæ, nec tam grandes, ideo non fit ali-
qua læſio in illis, cùm ſanguis per venas ad eas nõ
ita diffundi poſsit. Fit igitur defluxus ad oculos,
quia debiliores, & ad coniunctiuam præcipuè,
quia illa habet plures venas. Viæ ſunt venæ, quæ
amplæ, & ad fluxiones paratæ, propter tempera-
turam calidam. Et hæc ſunt illa quatuor, quæ con
currunt in omni fluxione. Ex hoc defluxu modò
cauſatur inflammatio. Sed quæ eſt cauſa deflu-
xus? Cur generatur tanta multitudo ſanguinis?
Hoc fit ex naturali temperatura corporis, quæ ca
lida eſt, cuius rei manifeſta apparent ſigna. Dicit
autem Galenus, temperaturas calidas, quæ non
excedunt in paſsiuis, plurimum generare ſangui-
nem: ideo maximè tolerare famẽ, quia abundát
theſauro ſanguinis in venis. Eſſe autem calidum
oſtendit latitudo venarum apparentium in ocu-
B lis. Ergo hepar calidum eſt, quicquid ſit de corde,
nam de hoc parum hic laboro. Generatur igitur
multitudo ſanguinis calidioris, quia hepar calidũ
& qualis eſt temperatura membri, talis generatur
humor. Et quia calidior eſt ſanguis, ideo non nu-
tritur. Sicut enim cùm frigidior eſt ſanguis, non
nutritur eo corpus, ſed vertitur in pinguedinem
ita vbi calidior, fit excrementum, quod natura va
lidior expellit (ſecundo libro de Facultatibus na
turalibus) ad partem imbecilliorem, per reliqua
membra, quadam ſucceſsione, donec tandem ad
partem omnium maximè debilem perueniat. Et
quia venæ amplæ ſunt, paratior & facilior eſt de-
fluxio. Hac ratione factum in hoc magnifico Do-
mino, vt ad oculos pelleretur, cùm præſertim ca-
put calidum habeat, vt patet ex nigredine pilo-
rum, ex nigris oculis, & eminentibus. Et quoni-
am calidum habet hepar, & meatus amplos, & ſan
guis calidior, & feruens magis natura ſurſum ver
git: ideo eryſipelata ex ſanguine tenuiori, vel bile
C admiſta cum ſanguine, ferè ſemper in facie appa
rent. Hic igitur ſanguis ſubtilior ad nutrimentum
non aptus, cùm ad caput & partes ſuperiores de-
fertur, ibi colligitur, donec à virtute fortiori ex-
pellatur à cerebro, & ex iis partibus ad imbecil-
liores, vt ad oculos, qui imbecilles ſunt, vt ex figu
ra & eminentia apparet. Sed quare magis ad ſini-
ſtrum? Quia ſemper ea pars magis debilis eſt: quá
uis & alias cauſas habere poteſt, quæ nobis igno-
tæ ſunt. Non enim poſſumus omnium rerum cau
ſas inuenire, ſufficit ſcire eſſe imbecillitatem ali-
quam, cuius ratione non reſiſtit. Ex hoc patet, cõ
poſitionem non bonam eſſe, ergo nec componen
tis debita, ac firma reſiſtentia. Quòd ad caput hu-
mores tendunt, nõ tantũ corporeæ & intrinſecæ
ac naturales, ſed etiá extrinſecæ poſſunt eſſe cau-
ſæ: vt mala victus ratio, quam ex relatione cogno
ſcimus, ex ſtudijs, vigilijs, coitu. & alijs quæ affici
ont oculos. Quæ quia nobis relata non ſunt, non
poſſum in medium proferre. Hæc volui breuiter
de natura morbi dicere, quia multa alia dici pote
rant, quæ hic neceſſariò omittuntur. Curatio
non videtur ſimplex in hoc magnifico Domino,
ſed miſta. cùm adeſt inflãmatio, curabimus: cùm

A non ea adeſt, præſeruationi ſtudebimus. De cu-
ratione igitur pauca dixerim, quia facilè curabi-
tur, & non eſt ophthalmia permanens, nec vide-
tur morbus factus, ſed fiens, & cùm factus eſt, ſta-
tim remota cauſa, ceſſat. Habet igitur expedi-
tam rationem, ſcilicet miſsionem ſanguinis, quá
ſibi prodeſſe ſatis expertus eſt. Quærit præſer-
uationem, ne aliquid deterius ei cõtingat ex hoc
defluxu, quia ætate deteriora omnia fiunt, & vir-
tute imbecilliore quotidie reddita poſſet deueni-
re ad ſuffuſionẽ. Quomodo præſeruabitur? Si fie
ri poterit, per remotionem cauſæ, ne generetur
tantum humoris fluentis, optimum eſſet, vt pul-
cherrimè docuit Auicenna 22. primi de podagra,
cùm retuliſſet quatuor cauſas ſupradictas cuiuſli
bet fluxionis. Pulchrum verbum Auicenna pro-
fert: Remota materia, reliqua omniá fruſtra erũt:
neque recipiens recipiet, neque mandans manda
bit. Si igitur prohiberi poteſt, ne generetur ho-
B mor, optimum erit. Habebit igitur bonam victus
rationem, abſtinebit à vino, & bibet aquam: cùm
ſoror eius quæ paruula eodem morbo & eryſipe-
late, quæ ex eadem cauſa prouenit, laborarit in-
terim verò ex quo à vino abſtinet, & aquam bibit,
non amplius laborat, quia feruorem generatio-
nis ſanguinis, & eius redundantiæ principalem
cauſam remouit. Si ergo fieri poteſt, vt abſtineat
ab omnibus generátibus calidiorem ſanguinem,
maximè calidis & vaporoſis, bonum. Caueat à vi
no craſſo, bibat tenue, aquoſum, dilutum, quòd
quia diureticũ eſt, diuertet etiam aliquid materiæ
per vrinas. In reliquis placeret aqua. Sed quia
timendum, ne continuus vſus illius noceat ven-
triculo, generentur cruditates, & pituita, quæ ſi
eleuarentur ad cerebrum, facerent ſuffuſiones lo-
co inflammationis, quæ longè deteriores: ideo
magis expediet, vt bibat vinum aquoſum, quod
tenue ſit, vt eò facilius penetret hypocondria, &
& abluat renes, nec ita adhæreat hypocondrijs,
C vt aqua ſimplex. Vtatur cibarijs non feruientibus
humoribus aduſtis, aut melancholicis, ſed quę ge
nerát ſanguinẽ frigidiorem, qualis eſt ptiſana hor
deacea, quæ frigida eſt. Si hoc ordine procedet, vt
ſemper minimum ſanguinis generetur, quantum
fieri poteſt, bonum erit. Sed quia hoc difficile, ne
homo ita viuat, vt non generetur multum ſangui
nis, & ne aliquando excedat, nec ita promptum
eſt temperaturas alterare, occupatis præſertim
circa alia negocia, ideo hæc non ſufficient. Indige
bit igitur continua aliqua, & familiari medicina
euacuante, quæ diuertat. Et quia vapores aſcen-
dunt, faceret vt retraherentur ad oppoſitum. Da-
rem igitur hierá vel caſsiam, quæ maximè purgat
ſanguinẽ, vel vtrunq; compoſitũ, quod etiam an
tea laudaui huic magnifico D. & laudant clariſsi-
mi Doctores. Vtatur & rhabarbaro, quod maxi-
mè iuuabit. Inter reliqua accipiat myrobalanos
chebulos: reprimũt enim vapores aſcendẽtes ad
cerebrum, & conſortant illud. Laudarem igitur
eos ſecũdùm omnem vſum & exhibitionem, ſed
præcipuè manè, & veſperi ſub introitum lecti.
Sed hoc quoque non ſufficit, quia continuè gene
ratur & eleuatur ſanguis. Ideo remedium non

æqua-

æquabitur cauſæ. Quare facienda aliqua diuerſio in morbo tam longo, & cauſa tam potente. Sed vbi? Galen. de Miſsione ſanguinis, & alibi dicit, renes eſſe medium, & veluti orizontem, terminātem partes ſuperiores ab inferioribus. Eſt autem quælibet diuerſio, vel ſimplex vel miſta. Si ſimplex, à parte oppoſita, & maximè diſtante fieri debet: Si compoſita, à loco medio. Si enim partim deriuare, partim auertere conamur, locum medium eligimus. Si verò deriuare, tantùm locum proximum, vbi modò hæc fieri debeant videndum. Certum eſt deriuationem fieri in morbo iam facto, vt ſi quis laboret ophthalmia iam facta, quæ diu perduraſſet, nec iam amplius fieret. In tali caſu intendimus euacuare materiam iam ad locum fluxam. Ideo deriuatione ſimplici vtimur in loco propinquo, & poſt aures, vel ad colium fient cauteria optima, & laudabilia. Faciūt enim optimam deriuationem materiæ iam fluxæ. Sed cùm pars materiæ iam in loco adeſt, pars verò affluat, fiunt cauteria in loco medio, & circa brachia, vt bene dixit dominus doctor, in quibus eſt miſta ſimul auerſio, & deriuatio, quia vtraque indigemus, cùm materia huiuſmodi partim ſit in loco, & continuò affluat: ideo locum medium, qui ſapit naturam vtriuſque, eligimus. Sed ſi ſimpliciter auertere materiam ad locum fluentem volumus, ſine aliqua alia intentione, id facimus per locum oppoſitum, & maximè diſtantem. Hęc eſt ſententia Galeni, & ipſa natura rei ſic facere iubet. Hic præſeruatiuonem quærimus, ergo non factam, aut fientem ægritudinem, ſed futuram curare quærimus. Ergo auerſio ſimplici opus eſt, quæ à loco longinquo maximè trahit, dummodò ſeruetur rectitudo, & fiat κατ' ἶξιν. His igitur omnib. ita ſtantibus, ego, qui præſeruationem quæro, & morbus nondum eſt factus, antequam adueniat, conſulerem vt fieret diuerſio, ſeu reuulſio à parte maximè longinqua, ſeruata rectitudine, quod fiet, ſi ponātur cauteria in crure, quia protēditur per lineam rectam præcipuè ſi de ſiniſtro oculo eſt metus, vt in eo crure fiat. Quia ſi per renes, tanquàm horizontem diſtinguitur pars ſuperior hominis ab inferiore: cauteria facta in crure, vel tibijs à ſuperiorib. trahent ad inferiora, & ita ad partem maximè lōginquam fit diuerſio. Omnino igitur velim fieri cauteria in tibijs, ſecūdò in brachijs ſeu loco medio, minimè verò circa caput, quia morbus non eſt factus, cui deriuatio ex propinquo debetur.

De ophthalmia cum principio ſuffuſionis, & vlcere in cornea, in colloquio, Conſil. LXXXIII.

HIc magnificus vir patitur quaſdam diſpoſitiones præter naturam circa oculos, quæ quidem diligenter conſiderādæ ſunt: quoniam partim curatu faciles ſunt, partim difficiles, & nunquam curabiles videntur. Primò eſt materia quædam exiſtens intra corneam & pupillam, ratione cuius videt quaſi per nebulam interpoſitam. Secundò, in cornea dextri oculi eſt album quoddam tendens verſus pupillam, non attingens tamen, quod etiam in ſi-

D niſtro oculo videtur exoriri. Tertiò, in coniunctiua manifeſtam habet inflammationem, vt ex rubedine apparet. Horum trium ratione, conſilium petit. Sed cùm ijs alia quædam habet coniuncta, quòd per interualla quædam patitur, non quidē dolorem capitis ſed ſtricturam cum grauitate circa frontem: præterea ſibilum perpetuum in aure ſiniſtra. De his ſecundariò conqueritur, ac præcipuè de oculis: de his principaliter videndū, quia partim morbi ſunt, partim ſymptomata, de quibus quæritur. Nebula intarpoſita, eſt morbus in compoſitione: inflammatio eſt etiam morbus. Album verò in cornea, an morbus vel ſymptoma ſit, videbimus inferius. Conſtrictio capitis, & tinnitus aurium, ſymptomata ſunt. Sed quia neutrum curari poteſt ſine ſuarū cauſarum cognitione, cùm natura cuiuſque rei per cauſas ſuas intrinſecas & extrinſecas cognoſcatur, prius ergo cauſæ inquirendæ ſunt. Ex proceſſu autem paſsionum apparet ordo cauſarum. Cùm enim primò
E caput calefactum ſit; deinde dolor frontis ſubſecutus ſit, & vltimò morbi oculorum, non dubitādū videtur, an oculi prius affecti fuerint, an verò caput occaſionem dederit. Quia manifeſtè apparet caput occaſionem dediſſe, ideo eius diſpoſitio inquirenda; & videndum quęnam cauſæ fuerint. Id verò ex diſpoſitione naturali, & extrinſecus occurrentibus cognoſcemus. De diſpoſitionibus intrinſecis audio quo ad caput, ſemper habuiſſe operationes capitis ſecundùm naturam, vnde nō ſcio quomodo poſsit eſſe diſpoſitio in capite, quę dederit occaſionem morbo. Conſueuit quandoque expuere & per nares emittere excrementa, vnde in capite humiditas cōijcitur à quibuſdam. Ego dico verum eſſe quod Galenus dixit, quòd caput humidum ſemper eſt excremētoſum, & redundat per nares ac os. Sed ex hoc non ſequitur oppoſitum, vt ſit caput humidum neceſſariò, vbi plurima excrementa: eſt fallacia conſequentis,
F quia hæc ab alijs cauſis fieri poſſunt, à vaporibus ſcilicet aſcendentibus & replentibus caput, vt fiat ſeipſo humidius & excremētoſum, cùm in ſuâ natura non ſit humidum. Idem de ſomno, quòd qui humidi cerebri ſunt, multum dormiunt: non tamen valet oppoſitum,, quòd etiam ſicci cerebri naturaliter, plurimùm dormiunt interdum, propter plurimos vapores humidus aſcendentes, ex quibus etiam interdum ſubeth contingit vbi febris eſt intentiſsima & maximus calor in cerebro Idem de colore circa faciem: frequenter rubicundus color, barba & capilli rubri, & tamen non eſt calidum caput: quia ſigna communia ſunt hepatis calidi, generantis ſanguinem calidum, qui diffunditur per omnes partes, & nutrit eas, & præſtat eundem vſum cuti, capiti & fronti, quem reliquis partibus. Vnde hæc ſigna communia ſunt, nec fidem faciunt, niſi reliqua adiuuēt, quæ à proprijs operationibus membri ſumuntur, videlicet intrinſecis quę nunquā fallūt. Qui ergo rectè imaginatur & memoratur, habet tenuitatem & ſiccitatē ſubſtātiæ cerebri: quoniā humiditas obtūdit, ſiccitas acuit. Qui caput humidū habent, nunquā ſunt ingenio perſpicaci atq; acuto, nec memoria

bona pollent, ſed omnes actiones capitis debiliores habent. Ideo dicebat Heraclitus, ſpiritus ſiccus, anima prudentiſsima. Is magnificus vir, quia eſt ingenij perſpicacis, ideo eſt operationum intrinſecarum cerebri optimarum: nam optimè de omni re diſcurrit, quamnis literas non habeat. In extrinſecis etiam quo ad motum, agilis eſt. Præterea quia oculi à membranis cerebri oriuntur, & ſunt ſignũ temperaturæ cerebri, video in hoc viro oculos paruos, & non magnos ſecundùm proportionem capitis prorſus introrſum recedẽtes, vnde crediderim cerebrum in propria natura ſiccius eſſe. Quo ad caliditatem, an calidum vel frigidum cum ſiccitate? Ex qno cor & hepar ponimus calidiſsima, ſanguis feruidus & ſpiritus calidi generantur, propter quos præcipuè cerebrum frigidum generatum eſſe ait Ariſtoteles, vt temperet & refrænet caliditatem ſpirituum, quo faciant officium ſuum. Neceſſe eſt igitur, vt ſi qnando cerebrum calidum cum hepate & corde concurrat, mores feri fiant, & vt ij homines habeant mores tyrannicos ob caliditatem membrorum & ſpirituum. Hic vir eſt mitiſsimi ingenij, nec mores tyrannicos habet, ideo magis iudico quòd cerebrũ eum colore faciei & barba rubra, qnæ ab hepate habet, ſit temperaturæ ſiccę & frigidæ, & ideo magis paſsibile à quacunque cauſa extrinſeca: quia frigidum diminuit omnes actiones. Video igitur tali capite exiſtente, quomodo facilè catarrhum ſit paſſus per os & nares: quia quicũque vapores aſcendentes non poſſunt diſtilari & concoqui, facilè vertuntur in catarrhum: & proinde facilè paſſus eſt catarrhum, quia facilè recipiunt tales temperaturæ, nec poſſunt concoquere: ſicut & ſanes frigidi & ſicci ratione ætatis redundant catarrho propter vapores. Quòd autem plurimi vapores aſcendant in hoc magoifico viro, clarum eſt, quoniam cur & hepar calidum habet, ſanguis & ſpiritus calidi generantur: vnde plurimi vapores aſcendunt, & caput facilè repletur, ex qna repletione varia oriuntur ſymptomata. Sed aliud eſt non præter rationem, quòd ſcilicet vbi hepar calidum ventriculns fit frigidior ſeipſo, & non ita concoquit, propter deperditionem pinguedinis: vnde ratione ventriculi vapores pituitoſi aſcendunt. Et quòd hoc ſit verum, inde patet, quòd aqua aliquando deſcendebat ad oculos, quę humida erat & frigida, qnæ proculdubio ex vaporibus pituitoſis ortum habuit. Ex hoc ergo aſcenſu vaporum, exiſtẽte ipſa diſpoſitione cerebri apta, factum eſt vt pateretur deſcenſum catarrhi ſine aliquo grauiori affectu. Succeſsit poſtea ætas, exercitium, ambulatio in Sole. Et ſicut gutta cauat lapidem non bis, ſed ſæpe cadendo: nec dici poteſt, quòd prima, vel ſecunda, vel vltima, vel penultima, ſed ipſa cõtinuatio id facit: ita ſymptomata paulatim ſuccedente tempore, & redduntur grauiora, & magis manifeſta. Præterea delectatus eſt equitatione, venatione, liberrimè vixit, ſine delectu ciborum, vnde aggregata materia in corpore, & attracti humores ad caput, & repleto capite, principio leuius infeſtari cœpit: quoniã principio calefieri tãtùm cœpit caput, quem calorem neglexit.

D Succeſsit grauitas circa frontem, & videbatur illi ac ſi quis ſtringeret, qnia humores decumbebant circa radices oculorum, & membranas ad baſim cerebri, qnæ corrugabantur, & faciebant conſtrictionem apertam ad radices oculorum. Cùm hæc qnoque non curaret, & in eadem ratione victus perſeueraret, ſucceſsit inflammatio, & reliqua tandem. Primò inflammatio, quæ ophthalmia dicitur: quia domininm eſt vapornm calidorum aſcendentium, & ideo incœpit cum lachryma, quæ ſalſa erat. Cùm deinde ingraueſceret morbus, conſuluit medicum, nam adiungebatur aliud malum in vtroque oculo: apparebat nebula vt omnino quaſi per telam intermediam videret: quia paulatim ingraueſcebat morbus, ortus ex cauſa ſanguinea. Sed cùm ſanguis qnotidie magis magiſque adureretur, vapores etiam magis bilioſi aſcendebant, cauſa etiam bilioſa reddita eſt ipſius morbi, ideò ſordes cœperũt apparere in oculis. Succeſsit ergo nebula, quæ ſuffuſio eſt, ſeu deſ-

E cenſus aqnæ, vt vocat Auicenna: qnia aqna deſcendit inter pupillam & corneam, & ita occupat, vt radij viſorij vel viſibiles non poſsint exire, vel ſaltem ſpiritus viſibiles ad eum penetrare. Hæc aqua aliquando craſsior, aliquando ſubtilior eſt, & diuerſorum colorum, prout purior eſt vel impurior. Mihi viſa eſt non eſſe alba nec cærulea, ſed ad cineritium ſubobſcurum colorem accedere, quę omniũ deterrima vix vnquã curã recipit, imò ne per manualẽ quidẽ operã remoueri poteſt, videtur omnium maximè deteſtabilis. Quod mirandum eſt, licet adbuc eſſet in principio: qnia dum ſex menſes præterierint, ſuffuſio incnrabilis eſt, vt dicit Galenus, & Auicenna confirmat. Hic nũc annum integrum patitur, & eo minus curabilis eſt. Imò Auicenna aliud dicit. Quòd cùm muſcæ tantùm per ſex menſes apparent, incurabilis eſt. Eſt prętereà hoc aliud, materia ſcilicet alba in oculo dextro, quæ vt plurimũ ſubſequitur ophthalmiam, & incuſsit multis difficultatem in perquirendo, quid eſſe poſsit: quia ipſæ tunicæ ita

F ambiunt oculum, vt ſint continuæ, & nihil poſsit penetrare ſine ſolutione continui. Hìc facta penetratio eſt, ergo ſolutio continui, & fortè vlcus: perſeuerante enim ophthalmia, fit arroſio. Et ita in oculo tres morbi ſunt in hoc magnifico viro, ſuffuſio, ophthalmia, & vlcus: & ſunt morbi in compoſitione, & ſolutione continui. Hæc ergo ſufficiant de his tribus morbis, & qui ſint curabiles, & qui non. Nam ophthalmia, & album in cornea, facilè curabitur, ſiue ex vulnere, ſiue ex reſudatione ſit: ſuffuſionem incurabilem credo. Si quis tamen etiam eam poſsibilem curatu contendat, tunc non litigare volo, dummodo conſtet non venire eum affectum eſſentialiter à cerebro. Quibus ita ſe habẽtib. ſatis conſtat iam quid de prognuſtico ſentiã. Nebulã credo difficilẽ curatu præſeruari tamẽ poterit ad plurimos annos ſicut multos noui, curatũ autẽ ſcio neminem. Quibus autem remedijs curandus? Dicit Hippoc. & affirmat Gale. ſæpe ex curatione facta indicari nobis curationẽ verã, & naturã morbi. Medicus quidã Belgradi euacuauit illum, & fœliciſsimè ſucceſsit

ita vt remota ophthalmia melius videat. Ideò præterquàm quòd ſecũdùm rationem euacuandum eſſe videmus: fiunt enim hi morbi propter vapores ab ambitu corporis ad caput aſcendẽtes, ſumpta occaſione ab ipſo cerebro: vnde per eſſẽtiam ibi eſſe dicere poſſumus, non quòd ibi ſit primogenio affectu, ſed quia ſucceſſu temporis facta, fit aliqua impreſsio in ipſa ſubſtantia membri. In curatione igitur credo euacuationem neceſſariam, & erit neceſſarium etiam, vt continua euacuatione præſeruetur, ne repleatur. Primò ergo euacuandum, quod repletum eſt: Euacuatio autem multiplex eſt, vt dicit Galenus de phlebotomia cõtra Eraſiſtratum, qui diſputabat non eſſe neceſſariam euacuationem, quia ſola inedia euacuare poſsimus ad quem velimus gradum. Reſpondet Galenus, verum eſſe, ſed quia ſæpe contigũt morbi, in quibus ſtatim euacuãdum, vt dum tu expectares euacuationẽ per inediam, moreretur æger: ideo concludit neceſſariam phlebotomiam & purgationem. Hìc morbus dat inducias maximas. Si igitur vtatur inedia, id eſt, parſimonia ciborum & delectu, iuuabitur, maximè autem in tempore purgationum: quia ſi ita vti continuò vellet, extenuaretur. Purgetur item, & mittatur ſanguis, id enim refrigerabit hepar & euacuabit: poterit autem fieri miſsio ſanguinis à media vel baſilica. Si hæmorrhoides pronocentur, fiet diuerſio cum euacuatione, quæ futura eſt vſui. Euacuetur autem cum educentibus bilem & pituitam: & ideo conueniunt pillulæ cocchiæ, aggregatiuę, & cõfectio hámech. Tandem vtatur electuario facto ex ſucco euphragiæ, roſarum, & fœniculi, & cum ſaccharo fiat electuarium, quo vtatur quotidie. Vtatur etiam aliquando myrobalanis chebulis: nam inhibent aſcenſum vaporum. Circa oculos vtatur collyrijs noſtris, quæ conſeruant oculos, abſtergunt ſine exiccatione. Credo cauteria in cruribus, quo ad cauſam antecedentem, conferre plurimum: ſed quo ad morbum factum, non curabitur ex ijs. Erit operępræcium localibus eum remouere, inde poterunt applicari ſanguiſugæ, & lauari caput cum decocto chamomillæ, maluæ, & roſarum. Temporibus intermedijs laudo vſum caſsiæ frequentem, adiuncta hiera. Auribus verò inſtillet oleum amygdalarum amararum, quod quidem non mediocriter profuturum credo.

In periculo ſuffuſionis ordinata ab excellẽtiſsimo Montano. Conſilium LXXXIIII.

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Cum ſaccharo fiat bolus. Poſtea
R. Succi roſarum puri & recentis
Verbenæ
Fœniculi
Chelidoniæ
Maioranæ ana ℥ v.
Purificentur ſucci, deinde ſyrupizentur cum ſaccharo. Deinde
R. Huius ſyrupi ℥ ij.

A Aquæ euphragiæ
Fœniculi ana ℥ ij.
Miſce pro vno, & ſic pro alijs, donec conſumpſerit totam deſcriptionem ſupraſcripti ſyrupi. Interim toto illo tempore dum accipit ſyrupos, conſulo vt habeat beneficium alui, & ſi deficiet, vtatur clyſteribus communibus. Sumptis ſyrupis, ſumat infraſcriptum pharmacum cum cuſtodia:
R. Floris caſsiæ ℥ j.
Trochiſcorum alhaudal gr. viij.
Agarici præparati ʒ ij.
Cum ſaccharo fiat bolus. Laudo etiam quòd dum accipit ſyrupos, habeat puerum vel puellam ſeptem vel octo annorum, quæ vel qui manè ieiuno ſtomacho maſticet roſam vnam recentem, & ſubito poſt maſticationem ſimiliter lambat oculos. Poſt hæc ad purgationem capitis ac ad localia deueniet. Habeat optimam rationẽ victus. Caueat lacticinia, paſtilia, piſces. Viuum clarum, paucifferum, album, dilutum cum aqua, in qua deco-
B ctum ſit fœniculum, bibat. Sumat præterea interdum de hoc electuario:

R. Nucis muſcatæ
Macis
Cinnamomi ana ʒ j.
Garyophyllorum ℈ ij.
Sem. aniſi ʒ iii.
Thymi ʒ j.
Sacchari roſati optimi ex roſis rubris ℥ vj.
Muſci
Ambræ ana gr. ij.
Cum modico iuleb fiat miſtura.

De diminutione viſus pro matrona nobiliſsima D. Catherina Veronenſi, Comitiſſa de Sueſa Conſilium LXXXV.

OFfertur nobis auditores clariſsimi caſus huius nobiliſsimę mulieris dignæ
C conſideratione, quoniam oculorum ægritudines multa habent problemata, quæ nunc tamen omittemus. Symptoma quidem affligens hanc nobiliſs. mulierem eſt diminutio viſus, & magis in oculo dextro quàm in ſiniſtro, qoam quidem paſſa eſt hinc ab annis quinque, & à 20. diebus incœpit eſſe in ſiniſtro. Genus autem diminutionis huius & læſionis, eſt à nobis conſiderandum. Narrat enim ipſa, in oculo dextro læſionem hanc incœpiſſe, & videbatur ei quòd ſcintillæ quędã obuerſarentur ante oculos, & radij quidá, & maximè cũ à lõge in aliquod magnũ lumen ſeu lucernã intueretur: qui radij videbãtur circa lumen circulũ quendá facere ſubuiridem, & hoc præcipuè cùm à remotis inſpiceret, atq; cùm in lumine magno attolleraret palpebras quòd videbat eoſdẽ radios, & hoc pręcipuè manè cùm ſurgeret è lecto per horá, & qđ in nocte opplentur ei ocúli multis excremẽtis, & videtur qđ ſit quaſi tela ſeu vmbra quędã ante ipſum oculum dextrum: ſed cùm abſtergit oculos & mundificat,

quòd remouetur maxima pars illius nocumenti. Præterea dicit quòd percipit grauitatem palpebrarum, vt vix videatut poſſe attollere, & maximè dextri: & ſi quis diligentius intueatur pupillam dextri oculi, videt obſcuritatem quandam, quæ oon apparet in ſiniſtro: & ſic reliqua omnia minus in ſiniſtro apparent, ita quòd videatur eſſe qoaſi priocipiom in ſiniſtro illius, quod iam confirmatũ eſt in dextro. Et dicit quòd oullum prorſos iooamentum percipit à rebus extremè frigidis, ſed tantùm à moderatè calidis, & maximum: à rebos verò ſummoperè calidis maximè lęditur, quia videtur quòd ioflammentur oculi, & quòd repleatur caput. Hæc ſunt ſymptomata, de quibus cooqueritur hæc nobiliſsima mulier, & quorum curationem à nobis expoſtulat. Sed vt ſimus boni medici, inueſtigemus primò cauſas horum ſymptomatum. Pro quorum inueſtigatione debetis ſcire, quòd hoc ſymptoma præceſsit dolor capitis, qui dio perſeuerauit, ad quem ſecuta ſunt poſtmodum hæc accidentia. Habuit præterea dolores quoſdam veluti arthriticos, & pręcipuè circa brachia ipſa. Paſſa etiam eſt dolores cholicos, & flatus quosdam in ventriculo: dolores præterea renum. Quæ omnia ſunt indicia deprauatorum humorum ex aſcenſione vaporum petentium caput, qui poſtmodum craſſefacti deſcendũt ad partes inferiores per venas, neruos, nucham, atque arterias, & repleot totum corpus, & percipit caliditatem à qoacunque leoi cauſa extrinſeca. Quantum ſit de membris principalibus huius magnificæ dominæ, dico quòd videntur omnia calida eſſe. Nam hepar, ex eo quòd poteſt per exterius iudicari, eſt calidum: habet eoim corpus carnoſum, venas latas, multum ſanguinem, & reliqua omnia atteſtantur ſuprà caliditatem hepatis. Habet etiam cor calidum, quia potius eſt virago, quàm fœmina, & aptiſsima eſt ad omnes bominis operationes, & habet generoſitatem, vt ita loquar, & audaciam maximam in omnibus rebus ita vt videatur quòd caliditas ſit inſignis io corde. Ex operationibus præterea animalibus indicatur cerebrum eſſe calidum. Igitur habet mulier hæc omnia ſua membra calida, & vt dicit Galenus in 3. de Locis affect. in cap. de dolore capitis, Corpora habẽtia membra inferiora calida, & maximè hæpar, facilè capitis repletione laborant: & ratio eſt, quia plurimi ab hepate eleuantur vapores qoi replent capot, & præcipuè ſi ratio victua non ſit exquiſita, imò perperaio facta, neque multum ſe exerceat. Præterea iſta habet ſtomachum frigidum, ideo debet multa pituita abondare: & ex ſexo etiã, quia mulieres ſunt natura frigidiores viris: & credo quòd etiam lautè admodom vixerit, & nullum penitus exercitium facit. Quòd autem ventriculus eius frigidus ſit & imbecillis, declarant illi flatos, illi dolores eolici, & renum, qui omnes indicant non fieri bonam concoctionem. An verò ratiooe obiecti, an ratiooe ſubiecti? Crederem ego ratione vtriuſque, & quia vtatur cibis dioerſis, & quòd ventriculus non concoquat. Ex quibus elicio, quòd corpus iſtud aptiſsimum ſit ad coogreganda multa excrementa, & præci-

D puè in capite. Præterea vexata fuit diu à maximis anini accidentibus, quæ quantum valent ad replendom caput ipſum, & ad facieodum omnes coococtiones deteriores, norunt omnes. Habemus igitur caoſas intrinſecas facientes repletionem capitis, ſcilicet caliditatem hepatis, & omnium membrorum inferiorum, & frigiditatem ventriculi, & etiam capitis imbecillitatem. Habemus etiam cauſas extrinſecas, ſcilicet accidentia animi, inordinatam victus rationem, vigilias, & reliqua omnia qoæ videmus. Cùm igitur ex iſtis, alter oculorum, ſcilicet dexter, magis imbecillus ſit, quærenda modo à nobis eſt imbecillitas iſta quæoam ſit: poteſt enim eſſe vel ratione imbecillitatis ipſius virtutis viſiuæ, vel ratione inſtrumentorum, per quæ demandantor virtus viſiua, vel ratione ſpirituum. Quòd non ſit ratione imbecillitatis virtutis viſmæ, apparet, quia reliquæ operationes aliorum ſenſuom perfectæ ſunt. Quòd non ratione ſpirituoin etiam, qoia ſi eſſet
E ratione ſpirituum, aut eſſet, quia ſpiritus eſſent craſſefacti vel refrigerati: ſed hoc non poteſt eſſe, quia ijdem ſpiritus, qui tranſeunt ad inſtrumentum viſus, illi ijdem tranſeunt ad reliqua organa ſenſuũ: ſed cum in nollo alio ſenſuom organo lædatur, præterquàm in organo viſus, non eſt credendum hoc ratione ſpirituum accidere poſſe. Præterea ſi ratione ſpirituum lęderetur, magis de longinquo, quàm de propè videret, quia illi ſpiritus egredientes magis illuſtrarentur per aerem, & tamen torum oppoſitum contingit. Quòd ſi ſit vitio ioſtrumẽtorum, aut in neruis eſſet obſtructio, vel impactio quædam humorum craſſorum viſcidorum. Non eſt quòd ſit obſtructio in neruis, quia penitus viſu priuaretur, neque inoiſcatio humorum, quia ſi ſic, non videretur impedimentum extèrius, id eſt nebula illa & obſcuritas in oculo. Si igitur erit læſio io oculo, hæc poteſt eſſe io diuerſis partibus, quia oculus ex diuerſis
F conſtat partibus, vel tunicis extrinſecis & intrinſecis, vel in humoribus. Quòd ſi in tunicis intrinſecis, nullum eſt indicium: quia ſi ſic, ſpiritus ſemper æqualiter impedirentur, & non magis manè, cùm ſurgit è lecto, quàm poſtea. Neque in extrinſecis, quia in cornea nullum apparet eſſe nocumentum, nec etiam in pupilla. Ideo crederẽ ego potius vitiom iſtud in humoribus eſſe, qooniam circa pupillam apparebit nebula quædam, quę magis videtur eſſe in humore albugineo, quá quòd ſit in pupilla ipſa. Et ſic credo quòd humor ille albugineus ob permiſtioncio ſubſtãtiæ craſſioris à capite defluentis, ſit denigratus, quia ſubſtantia craſsiori nutriatur, & ob id non ſiat viſio ita clara, quia inſtrumentum non eſt perfectè clarum. Et hoc etiam admonet nos ætas, quia excrementa craſsiora & frigidiora fiunt procedente ætate: hæc autem ſicut audio, pertranſiuit iam 50. annos. Et ita credo, cum ratione materiæ deſcendentis ad humorem albugineum, tum ratione alimenti craſsioris, quo alitur, affici viſionem ipſam: cuius ſignũ eſt, quòd dũ ſurgit, deterius videt, & hoc eſt, quia plurimi in nocte vapores collecti, & deuenientes ad bumorem albugioeum,

cùm

cùm nõ poſsint pertranſire, cauſant illud: ſed cùm A
abſtergit oculos & mundificat, & permanet per
horam à ſurrectione, melius videt, quia illi vapo-
res reſoluti ſunt. Et quòd hoc ſit, patet, quia perci
pit plures ſordes ſiccas, mordaces, dum ſurgit: &
hoc eſt, quia illi ſucci deprauati diuerſi ſunt, & à
diuerſis cauſis: aliqui enim è cerebro, aliqui à ven
tricolo, quia humidi ſunt interdum, & interdum
mordentes, & ſupercilia grauantur: hoc iudicat,
quòd ægritudo eſt materialis, & quòd plurima
materia tendit ad illas partes, & habet etiam om-
nia illa impedimenta inæqualiter ſe habẽtia, non
perpetuò illam turbant. Ex hoc autẽ colligimus
quòd ibi non adſit ſemper præſentia materiæ: &
quòd morbus non eſt in complexione, quia non
ſemper eodem modo affligitur, tum etiam quia
ſubitò aduenit huiuſmodi læſio. Sed perpetuò il-
la materia à capite emanat, quia ocul⁹ imbecillior
factus recipit excrementa à cerebro, ſicut dicit
Galenus ſecundo de Differẽtijs febrium, referẽs
cauſas ophthalmiæ. Credo igitur ego, quòd cùm B
ſymptoma illud diu perſeuerauerit, dexter ocu-
lus ſit debilitatus, & ita credo quòd cauſæ proxi-
mę huius affectus ſint humores deprauati partim
bilioſi, partim pituitoſi, & partim aduſti, deueni-
entes ad oculos, & occupantes palpebras, & faci-
entes ſordes illas, & perturbantes humiditates
oculi. An verò huiuſmodi humores miſceantur
cum ſpiritibus, & ratione horum fiat deterior vi-
ſio? hoc facilè poteſt contingere.

Prognoſticũ. Quib. ſic ſtantib. quid credis futurũ
de hac ægritudine? Si verum eſt quod habeat cau
ſas illas corporeas perpetuò affligentes, & quòd
iam per quinquenniũ paſſa ſit iſtã malam diſpo-
ſitionem, & ob id quòd imbecillis factus ſit ocu-
lus, & ſit illa membrorum inæqualitas, etiam ſit
quinquagenaria, in qua ætate craſſeſcunt tunicæ
omnes & criſpantur, atque humores omnes pau-
ciores & craſsiores reddũtur, crederem ego huic
morbo naturali miſto cum accidentali occurri
neutiquam poſſe, niſi prouidendo ne in deterius
labatur: quia oculus ſenis nõ eſt oculus iunioris:
ſed ſi poneremus oculum iuuenis in ſene, videret
vt iuuenis, dicit Ariſtoteles in primo de Anima. C
Prouidẽdum eſt ergo ne in deterius labatur, cum
omnimoda cura impoſsibilis ſit. Hoc autem face-
rem: primò iuberem vt omnia animi accidentia
dimitteret: vteretur optima victus ratione: exer-
ceret ſe quandoque, & in ſex rebus non naturali-
bus nihil peccaret. Quantum verò ad membro-
rum inæqualitatem, corroborarem ventriculum
& hepar, vt bene concoqueret, & ne vapores ma-
los generaret: & vellem quòd continuè vteretur
aliquo medicamento: vellem vt corroboraretur
etiam caput & oculi, præcipuè dexter, & purifica
retur & abſtergeretur pupilla. Quantum autem
ad euacuationes attinet, vellem vt hoc Vere face
ret vniuerſales purgationes: primò acciperet ali-
quod lenitiuum, vt eſſet caſsia, ſeu electuarium le
nitiuum, ex quibus purgaretur ſtomachus ab hu-
moribus crudioribus, & edeuceret etiam humo-
res malos in primis venis. Poſtea vteretur quibuſ
dam concoquentibus, ſicut eſſet mel roſatum, ſy-
rupus acetoſus, oxymel ſimpl: ſyrupus de endi-
uia: vt exempli gratia:

R. Oxymellis ſimpl.
Mellis roſati
Acetoſi ſimpl. ana ℥ ſ.

Decoctio verò fieret ex ſeminibus endiniæ, ex
folijs boraginis, ex ſeminibus aniſorum, ex eufra-
gia, ex cinnamomo. Et ſi timeremus nimiam he-
patis ſupercalefactionem, poterimus addere ſe-
mina melonum, cucurbitæ. Medicamentum ve
rò ſit ad diuerſos humores educendos commo-
dum, vt docet Galenus quinto Meth. medendi,
ex colocynthide, agarico, & ſcammonio: & huic
cocchiæ ſunt ſimiles, atque etiam confectio ha-
mech, ſimiliter & pillulæ aggregatiuę, quia in hac
omnes humores. De phlebotomia verò vtrum ſit
facienda? Ego certè video corpus admodum re-
pletum, & licet ſit iam quinquagenaria, tamen
quia eſt virago, & abundat plurimo ſanguine, &
fortè ei etiam defecerunt menſtrua, ideo placeret
B mihi quòd poſt minorationem, quam fecerit, ſeu
ex caſsia, ſeu ex lenitiuo, & poſt aſſumptionem
duorum vel trium ſyruporum, quòd mitteretur
ſanguis à cephalica, & ſi placeret à baſilica, & po-
ſtea procederet ad purgationem vniuerſalem:
Quibus peractis placeret mihi, quod haberet ali-
quod pharmacum ſibi familiare purgans caput,
quo vteretur ſingula quoque hebdomada, ſicut
eſſent pillulæ ex tribus illis confectæ, quæ caput
euacuant, ventriculum & hepar: & corroborãt
etiam omnia iſta membra, quia ingreditur rhabar
barum, agaricum & aloe: & vellem quòd iſta col-
ligerentur cum eufragia, cum capillis Veneris,
cum modico macis vel cinnamoni: quæ omnia
reſpiciunt caput, hepar & ventricolum, cum ſpi-
ca nardi & conſimilib. Vteretur maſticatorio fre-
quẽter, quale eſſet maſticha ſola, quia ipſa non põ
teſt tolerare aliquod calidum vehemens: eſt enim
efficaciſsima maſtiche ſimplex ad purgandum ca
put, & ſaliuam multam educit. His factis, vellem
vt accederet ad diuerſiones, & ad roborationem
capitis, quia iam ſumus certi, quòd ægritudo iſta
materialis eſt, ſicut apparet ex ſignis iamdictis, ex
C grauitate palpebrarum, ex lippitudinibus oculo-
rum: & quia etiam non ſemper permanet, adue-
nit etiam ſubitò: nulla autem immaterialis æ-
gritudo ſubitò aduenit. Ideo oportet deriuare,
& diuertere materiam iſtam à capite: & hoc poſ-
ſet fieri cum cauterijs in cruribus, cum applica-
tione ſanguiſugarum, hæmorrhoidibus, quia ſi-
cut audio, hoc ſibi fuit vtile, cùm ſemel fecerit, &
cum frictionibus in cruribus & brachijs. Qui-
bus ſic factis, accederem ad aliquod leue colly-
rium in oculis apponendum. Acciperem igi-
tur ſex vel octo radices althææ mundatiſsimas
cum tribus vncijs fœnugræci optimè præpara-
ti, & decoquerem in aqua clariſsima, & cùm eſ-
ſent decoctæ, exprimerem validiſsimè, & acci-
perem libram vnam decoctionis huius, & ʒ ij.
aloes ſubtilliſsimè puluerizatæ & lotæ in aqua
violarum, & iterum ponerem ad ignem lentum,
clarũ, ſine fumo, & ſine puluere, & rurſus decoqu
rem, donec hæc omnia ad ſubſtantiã mellis redi-

rentur: quod quidem fiet facillimè, propter aloen
&mocilagines illas, & ponerem in phiala, & ex
hoc collirio illinetentur oculi, & maximè dexter,
& manè: corroboraret eoim oculum, mundifica-
ret, abſtergeret & conſortaret etiam. Et ſic voloit
Galenus 2. de Locis affectis, & in 2. de Compoſi
tione medicamentoruio ſecundùm locos, vbi di
eit expreſsè de dolore capitis, quòd ſiue in ſub-
ſtantia cerebri, ſiue io meningis fuerit, nihil re-
fert, nec propter hoc variatur cura. Ita affect⁹ iſte
ſioe ſit io albugineo humore, ſiue in popilla, non
variator cura, ſiue io rhagoide. Hæc ſunt quæ mi-
hi in hac temporis anguſtia occurrerunt, tamen
rem hanc io dies magis atque magis perpende-
mus, & ſi quod in meotem aliud venerit, con-
ſulemus.

De actione viſus diminuta, pro iuuene Auguſta no. Conſilium LXXXVI.

IVdicamus actionem videndi dimiou
tam in boc iuuene, cùm procul non vi
deat quantum oportet, ſed prope ex-
quiſitè poſsit, oon eſſe ob aliam cao-
ſam, niſi quia ſpiritus ex longo ſtudio & labore
mentis rationaliſque diſcurſus, fuerunt reſoluti
paucioreſque redditi, quàm vt ſufficiant longin-
quæ viſioni. Ac præterea ita longo vſu ac conſue-
tudine comparatum eſt, vt non niſi in interuallo
diſtante acutè & exquiſitè videat, in qoo iugiter
intueri conſueuerit. Solet etiam id contingere
tum in alijs omoibus actionibus membrorum,
tum maximè in viſu. Ergo curatio huius ſympto-
matis per ſoa cootraria proculdubio adminiſtran
da erit, videlicet vt ſpiritus multi, clari & limpidi
geoerentur, atque vt procul intueri cóſueſcat eo
modo & arte, quam infrà docebimus. Spiritus
generabuntur ſi adhibuerit ſtudiom in optima vi
ctus ratione, quæ perfici ſolet io recta adminiſtra
tione rerum, qoas medici onn naturales vocant.
Primùm caoebit, quantum fieri poteſt, ab aere
moltùm frigido, nec minus etiam à calido, etiam
à ferueote. Ventorum omne geous euitabit, præ-
cipuè tamē Auſtros, & dum in Hiſpania moratur
orientales qooque: io Germania verò ab occidē-
talibus, & omnibus ſeptentrioonalibus, flatibus ca
uebit: deoique omnes exceſſos aeris ſunt fugien-
di. Neque dormiat in cubiculo aut loco humido
ſubterraneo, & vbi feneſtræ oocto ſuot apertæ.
Omnes animi moleſtias, iram, mœroreſque præ-
cipuè euitabit. In ſumno mediocritatem requi-
ret, laudoq; vt ad horas 8. extendatur: ſed poſtea
meridianis horis non dormiet. Nec poſt cœnam
ſubitò cubitum eat, ſed duas ſaltem horas inter-
ponat: hæc enim capiti & oculis maximè adoerſa
ſunt. Si fuerit fortè adſtrictæ aloi, quærat quàm
maximè ſingulis diebus naturalia excremēta red
dere: nuo eoim hòc parum confert ſpiritibus cla-
rioribus & minimè turbulentis efficiēdis. Si eius
natura in hac actione defecerit, aliqoa arte ſup-
plendum: ſed præcipuum remedium erit, ſi pruna
Hiſpanica dulcia arefacta oomero octo vel decē,

D cum pogillo paſſularum dulcium in iure polli, aot
carnis vitulinæ, vel optimi caſtrati exquiſitè de-
coxerit, & decoctum maoè ſuiopſerit ante pran-
diū: hoc enim ſine moleſtia leniret aluū, & omnes
humores corporis temperabit, vnde etiam clario
res ſpiritus reddi neceſſe eſt. A coitu inter cæ-
tera abſtinebit, & præcipuè ſi non ſit aſſuetus:
nam ſi prios in eo fuerit inordinatus, non lauda-
rem omnino omoimodam abſtinentiam, ſed ta-
men vt qoàm maximè fieri poteſt, moderetur: hoc
enim tantùm refert, vt cùm hîc in ratiooe victus
peccetur, illud vnum reliquorum omnium dili-
gentiam impediat: oam oculorum acumini & ſpi
ritibus animalibos oihil poteſt eſſe magis aduer-
ſom. Exercitio temperato quàm maximè vta-
tur, præſertim ſub dio vbi cœli temperies fuerit,
& ſereoitas aeris: magiſq; deambulationē laudo
in hoc nobiliſsimo iuueoe, quàm quodcunque
aliud exercitationis genus. Exercitandi hora ma-
ximè oportuna proculdubio matutina eſt, neqoe
E poſt exercititum frigido aeri ſe exponat, nec niſi
poſt horam cibum ſumat. A prandio verò & cœ-
na deambulare ſuaoiter poteſt, quod potius lau-
do, qoàm quòd ocioſus ſedeat ſegnis & dormita-
buodus. Cauebit tamē ab omni valido exercitio
tam mentis quàm corporis: & ſi fieri poteſt con-
ſulo, vt poſt quatuor horas à cibo nihil ſcribat, ni-
hil cogitet qđ animū torqueat aut ſolicitet. Bis
in die tantū comedere aſſueſcat, atq; ioter cœnā
& prandium ne minimū quidem bibere aut come
dere. Simplici cibo quàm maximè delectabitur:
menſas varias, variaque epularum genera effugi-
et. Caro ab eo eligetur vitulina, caſtrati iuoenis,
perdicom, atque omnium auium terreſtrium, pręter
qoàm in paludibus degentiū: omnes antiquas
carnes fugiet, & porcinas. A piſcib. magnis abſti-
nebit, & qui in ſtagnis ac fœtidis capiūtur aquis:
reliquis parciſsimè vtetur. Olera, præcipuè lactu
ca, paſtilia, lacticinia, leguminia, & quæ in ſarta-
gine friguntur, omnia hæc maximè aduerſa. Vino
vtetur tenui, albo & ſubruſo, non multùm poten-
F ti, vel certè plurimùm diluto. In ſecunda meoſa
comedet pineas, aoiſum, quandoque etiam co-
riandrum conditum, & cydonia. Hæc vbi obſer-
uauerit cum multa diligentia, fieri poteſt vt ex-
quiſitiſsima ſit ratio victus. At qoia corporum
temperaturæ rariſsimè ſunt æqoales & vndecon-
que congruæ, ideo neceſſariò plorima excremen
ta iugiter generantur in corpore, quæ niſi arte aut
natura excernantur, in tractu temporis lædunt
imbecilliores partes corporis, quales ſoot oculi.
Ergo enitendum vt arte quoque & purgationi-
bus corpus ſtatis temporibus emendetur. Vere
igitur & Autumno hoc modo purgabitur:

R. Floris caſsiæ ℥ x.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus hora ante
prandium. Proximo die accipiat talem potiooem

R. Verbenæ
Rotæ
Chelidoniæ
Roſarum
Euphragię ana M. ij.
Semioum aniſorum

Fœ-

Fœniculi ana ʒ iij.

Decoquantur omnia ſecundùm artem in aqua footis, ad conſumptionem duarum partiom, & facta expreſsione & colatura, ſyrupizetur decoctũ cum optimo ſaccharo. Deinde

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Aquarum euphragiæ
Chelidoniæ ana ℥ ij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs ſeptem. Quibus aſſumptis, ſumendum erit proximo die tale pharmacum:

R. Pilularum cocchiarum ℈ iiij.

Cum melle roſato ſormẽtur pillolæ numero 5. deaurentur, & ſumantur in aurora cum coſtodia. Et hæc purgatio bis ſingulis annis repetatur, Autumno inquam & Vere. lotermedijs tamen menſibus lando, vt hora ante cœnam ſumat vnam vel duas pillulas ex infraſcriptis, ſine aliqua cuſtodia quod poterit fieri bis aut ter, aut etiam quater in menſe:

R. Agarici electi
Rhabarbari
Hieræ ſimpl. Galeni ana ʒ iij.
Garyophyllorum ʒ j.

Conterátur omnia per ſe, deinde miſceantur, ponantur in ℥ iiij. ſucci euphraſiæ, donec exiccetur ſuccus in vmbra, poſtea cum melle roſato fiat magdaleon, de quo ad libitum fiãt pillulę ſumendæ, ſicut dictum eſt. Et caueat ne ocolos abluat cum aqua frigida, imò nec faciẽ, ſed cum vino optimo aromatico albo, quo etiã abluat os & dentes: nec illud in hyeme actu ſit ſrigidũ, præſertim vbi fuerit in Germania, vel aliqua regione frigida. Quantùm verò attinet ad ſecundum propoſitum, videlicet vt aſſueſcat procul intueri, nõ hoc vtiq; facere conabitur, nam magis noceret reſoluendo ſpiritus: ſed eligat loca anguſta, per quę introſpiciat aliquod obiectum viride, ſicut arbores, prata virentia, & ſit hoc aere nõ multùm claro, ſicut in meridie, ſed potins in veſpertino crepuſculo, vel aurora, vel ſaltem in loco vmbroſo vel opaco, etiam ſi meridies ſuerit. Neq; inutile eſt, quòd multi opinantur introſpicere eum per aliquam oblongam tubam intus concauam, vel etiam vitream, ex viridi vel cæruleo vitro, quod eſſet pręſtantius, & poterit terminari viſus non tantùm ad viridia & amœna loca, ſed etiá ad limpidiſsimos fontes, & ad nitidas aquas, quæ tamen non curraot, ſed vel ſtagnent, vel ſenſim repant. Pro lotiona verò capitis vtatur lixiuio ex cinere ſalicum vel vitium confecto, in quo maiorana, ſaluia, betonica & citri folia decoquantur, vel lauri, ſi citri defueriot: apponaturq; ſemper agarici ʒ j. Et hoc lixiuio caput abluatur ſine multa frictione, cũ pannis lineis moderatè calidis, & exquiſitè ſiccetur, ſapoq; eligatur præparatus cum aromatibus muſco & ambra.

In eodem caſu præſcriptum ab Vrbino, quod huc poſui, vt haberent Studioſi quod cum Montanicis conferrent. *Conſilium LXXXVII.*

A FVgiat aerem ſuperfluũ, luminoſum, nec non turbidum, vẽtos quoq; Auſtrinos & Boreales. Caput verò mediocriter ſit munitum, ita vt à frigore & calore non lædatur, per loca niuoſa & alba oon ambulet, nec moretur in camera albo colore colorata: ſed potius declinet ad colorem viridem, nec ſit camera ſerena admodũ & locida iuxta aquas. Cibos autem fugiat vaporoſos, caput replentes, veluti ſunt cæpę, allia, raphanus, eruca, legumina, falſa, & omnia concoctu difficilia, paſtilia, piſces, carnes antiquas ſoperfluæ humiditatis, ſicut ſunt agninæ & porcinæ, aoatũ, ac omnium auium degentium in aqois. Sit autem panis eius banè fermentatus, mediocriter ſalitus, optimè elaboratus ex frumẽto nitido maturę meſsis, modicum habens io ſe fœniculi, aut pulueris eius, coctus in furno mediocriter, nõ calidus, nec tertium pertranſiens diem, mediocris
B quantitatis. Sint carnes facilè digeſtibiles, paucarum ſuperfluitatum, velut pullorum, caponum, gallinarum iuuenum, phaſianorum, perdicum, auium paruarum in agris degentium, turdorum, merularum, turturum, columborum in turribus degẽtium. Quòd ſi quandoq; vteretur auibus ex rapina viuẽtibus, vtile foret. Sint etiam carnes aſſæ magis quàm elixæ, oua ſorbilia & recentia: dura autem aut frixa & albumina ipſarum dimittantur. Lac verò & lacticinia omnia, & caſeus omittẽda ſunt, butyro tamen quandoq; vti poteſt, & ſimiliter oleo oliuarum dulci. Fructus autem omnes ſunt dimittendi, niſi ficus & vuæ, quæ meritò vocantur à Græcis honores fructuum, pruoa, melones, & ſimilia in principlo menſæ pro lenitione ventris admittuntur: & pyra, cydonia cocta in ſecunda menſa, ad corrugationem oris ventriculi, & probibitionem aſcenſionis vaporum ad caput. Potus autem eius ſit vinum album pauciſerum, non groſſum, nullo modo caput ſerieos: quòd ſi tale haberi nõ poſsit, ſit vinum rubeum pauci coloris, non vinoſum: ſi erit nimis forte, limphetur
C cũ decoctione aquę fœniculi. Inter olera autem pręcipuè fugienda eſt lactuca, nãſturtium, caules mentha. Feniculo tamen, maiorana, roremarino, ſalnia, betonica, pulegio vti poterit. Et ſi quádoque ad ventris ſolutionem vtatur ſpinacia, beta in prima menſa, non erit inutile, commiſcendum aliquid ſœniculi iſtis. Caponibus aliquando vti poterit, rapis quoque, decoctis tamen & conditis cum aromatibus. Aceto magis vti poterit quàm agreſta. Mel autem & zuccharum in moderato vſu non damnanus. Aromata verò connenieotia eſſent, vt nux muſcata, cinnamomum, & ex puluere maioranæ & garyophyl. modô ſit eorũ vſus moderatus: obſeruet tamen ne comedat, niſi præſente vero appetitu, nec toleret etiam ſamem, ciboſq; ſuos benè maſticet, ſintq; cibi tantæ quantitatis, quòd ſtomachus non grauetur, nec ſit potos qui poſsit ſluctuari in vẽtriculo, à cibo aotem nullo vtatur motu, aut ſit perexiguus. Celebratà verô concoctione, exerceantur potius inferiores partes, quòd ſi fieri non poſsit, fiant in tibijs fricationes, quæ exercitij vicem ſupplent. Abſtineat

quoque & à ſomno, niſi pertranſierint ad minus duæ horæ poſt cibum, meridianus tamen nullus ſit, ſitquoque nocturnus capite eleuato, nullo modo cum facie inferius, ſed ſuper aliquod laterum, vel ſupinè iacendo. Fugiat quoq; omnes animi paſſiones vehementes, & lectiones aut computationes à cibo, fugiatq; lectiones diutinas, & præcipuè minutarum literarum. balneo vti poterit, mundato tamen prius corpore & ieiuno ſtomacho, nec multum poſt balneum in aere moretur. Lotio pedom confert ieiuno ſtomacho, cum decoctione herbarum betonicæ, roſarum, fœniculi, camomillæ. A coitu abſtineat quantum poterit. Si verò eſſet aſſuetus, tunc fiat cum maximis interuallis, vt ſuperfluitas illa non retineatur. Procuret autem expurgationes omnes omnium ſuperfluitatum tam primæ quàm ſecundæ, quàm aliarum etiam concoctionum, & præcipuè procuret expurgationes capitis multa expuitione, quæ ſi non fieret ſponte, maſticetur ieiuno ſtomacho granum vnum vel altero maſtichis electæ per horam, vel cubebas, vel ſtaphiſagriam, vel opopanacum, vel ſimile quid ex his. Si verò nares expurgentur ſponte, optimum erit: Eas verò multum excitare non laudo. Aliquando verò poterit lambendo vel ſorbillando, & ambulando tale glutire, & paulatim ad quantitatem medij cochlearis aceti ſquillitici ieiuno ſtomacho. Si verò caput & totum repletum & graue videretur, tempore præcipuè frigidiori, vti poſſet pillulis infraſcriptis. De hiera cum agarico, de agarico præparato, lucis, ſine quib. cocchijs Galeni, azaiereth cũ agarico, maſtichinis tres pro ℥ j. Sumãtur poſt cœnam leuem, poſt horam cũ dimidia ſemel aut bis in menſe. Ad confortationem deinde & capitis, & ventriculi, & oculorum vtatur chebulis conditis ſingulo manè maſticando vnum ex eis, aut ſumat zingib. cond. aut nucem muſcatam conditam, aut euphragiam cõditam, aut triferam minorem, aut vtatur diamuſco aut aromatico roſato, vel aliquo ſimili. Odoret autem frequenter pilam ex puluere maioranæ, comedatque fœniculum in ſecunda menſa. Et componi poſſet electuarium tale:

℞. Conſeruæ citoniorum, conſeruæ roſarum an̄. ℥ j. pulueris fœniculi, euphragiæ, ſileri montani an̄. ʒ s. pul. margaritarum ʒ s. fol. auri non iiij. ſyrupi de corticib. citri q. ſ. Et fiat ad formam electuarij. Vtatur ſingulo manè pectinatione continua cum pectine eburneo, ducendo pér poſteriorem partem, præcipuè expurgatis ſuperfluitatib. primæ & ſecundæ digeſtionis. Si lauari contigerit caput, ſe lauet oculis ſuperius exiſtentibus, cũ decoctione infraſcripta. ℞. Florum camomeli roſ. betonicę an̄. m. j. aſari m. s. agarici ʒ ij. bulliant in lixiuio ramentorum vitis, & lauet ſe cum ſapone infraſcripto. ℞. Saponis electæ lib. j. pul. garyophyl. roſ. an̄. ʒ j. Corticum citri, maioranę an̄. ℈ iiij. Miſce & componatur cum oleo odorifero ſpicato. Oculos autem ſuos illiniet manè cum propria ſaliua poſtquam maſticauerit fœniculum, Lauet ſe in aqua frigida infundendo oculos in ea, aliquando autẽ in oculũ immitatur infraſcriptũ collyrium. ℞. Tutiæ præparatæ, pul. margarit. an̄. ʒ s.

D pul. aloes ℈ j. Fiat ex his pila parua, quæ infundatur in aqua roſ. fœniculi & verbenæ, & inde mittetur in oculum, ſemper autem ante ſuos libros habeat ſpeculum terſum. Et ſi voluerit vti ſpecularib⁹, ſeu ocularib. cõſeruabitur viſus eius magis. Emiſsionem ſanguinis cum ventoſis euitet maximè. Si autem eſſet neceſsitas emiſsionis ſanguinis, tũc per hæmorrhoides fiat potius. Poteſt purgari bis in anno, in Autumno & in Vere, pręmiſſo prius hoc lenitiuo, ex florũ caſsiæ nouiter extractæ ʒ x. cum zuccaro fiat bolus. Deinde ſumat infraſcriptũ ſyrupum. ℞. Syr. de ſucco endiuię, de betonica, mellis roſati an̄. ℥ s. Aquarũ fœniculi, betonicæ, bugloſſæ an̄. ℥ j. Poſt aliquos ſyrupos vij. vel viij. accipiat purgationem. ℞. Agarici præparati ʒ j. s. rhabar. elect. ℈ iiij. Elect. diacatholiconis ℥ j. Syrup. roſ. ſolut ℥ ij. s. Infundatur rhab. cum agarico ſeparatim ſecundùm artem in aquis fœniculi, betonicæ, euphragiæ, addita ſpica, & vino aromatico: agaricus infundatur ſeu imbibatur in E melle roſato, & facta expreſsione cum reliquis bene diſſolutis, fiat potio. ſumat in aurora, tardet prandium per quinq; horas ad minus. Et contineat ſe domi. His factis ſperamus melius fore iuxta Domini informationem, & Dei voluntatem.

In oculorum affectione, & totius capitis imbecillitate præſcriptum ciui Cracouienſi Polono.
Conſilium LXXXVIII.

MEminiſſe debet Magnificus dominus atq; animo perpetuò tenere, & tanquam fundamentum neceſſariũ pręſupponere, atq; ad hoc, veluti ad ſcopum quendam omnes actiones ſuas dirigere, videlicet, ſe habere totum caput & oculos vtroſque imbecillos, & paratos ad recipiendas ſuperfluitates totius corporis, & ad omnia morborum genera ſubeunda, vt nulla iam arte, nullóue remedio huic vitio ſuccurri poſsit; ita enim iam confirmatum eſt, & per eſſentiam parti illi appropriatũ, F vt ne Æſculapius quidem ad ferendam opẽ ſit ſuffecturus. Et bene aduertet dominatio ſua me dicere hoc loco, imbecillitatem capitis & oculorũ, ac præparationem ad ſuſcipiendas ſuperfluitates tolli nõ poſſe: ſed nõ propterea dico, quin pręſeruari poſsit, & curari à malis præſentib. & futuris. Aliud enim eſt, membrum aliquod eſſe imbecille & paratum ad morbos à quacũq; leui cauſa: aliud ægrotare. In hac opinione & cognitione hui⁹ rei, quam diximus, tantam inueniet vtilitatem, vt niſi id præſuppoſuerit, & conſtanter crediderit, in duo maxima incõmoda & pericula perpetuò collapſurus ſit. Primum eſt, quòd quoties inciderit in medicum, vel cuiuſcũq; generis hominem, qui ſanitatem polliceatur, ſtatim illi adhærebit, & torquebitur, & in deteriorem diſpoſitionem, & fortè vltimam perniciem deducetur, quod ipſe facilè poteſt proprio experimento, & ſuo etiam diſcrimine cognouiſſe. Quòd ſi in bonam aliquam fortunam, vel peritum medicum inciderit, qui præſentes morbos curauerit, ſecundum incõmodum non effugiet. Si enim arbitratus fuerit ſe ita fuiſſe cu-

ſe curatum, vt imbecillitas quoque capitis, & oculorum, & præparatio ad eoſdem morbos ſimul ſublata ſit, huius meæ admonitionis oblitus, ſuo poſtea periculo facilè recognoſcet verum & fidele fuiſſe noſtrum conſilium. Nam negligendo curam perpetuam ſui capitis, & oculorum, quam inferius explicabo, etiam ſi millies curabitur, millies quoq; vel in eoſdem, vel etiá deteriores morbos præcipitabitur. Præſupponat igitur, & fundamentum firmiſsimum habeat, ſe habere caput & oculos ſummè imbecillos, perpetuaque cura & præſeruatione indigere, ſi vult inter homines bene eſſe. Atque æquo animo ferat calamitatem, quæ tamen non ita improba eſt & deteſtabilis, vt ſi ipſe velit non negligenter res proprias procurare, non poſsit ſatis commodè & honeſtè, ſine multa moleſtia curari, actionesq; ſingulorũ membrorum non inualidè exercere. Quibus igitur hæc omnia præſtari poſsint, nunc tempus eſt explicare. Sua verò Dominatio ea audiat, legat, & perlegat, neq; corrumpi patiatur, vel à ſocietatibus, vel à more patriæ, quæ, ſi verum fateri volumus, plus æquo voluptatibus indulget, iubeatq;, vt hoc noſtrum conſilium in propriam linguam vertatur, ſecumque familiariter habeat, & non tantùm ediſcat, ſed etiam exquiſitiſsimè obſeruet: alioquin præterquàm quòd oculos amittet, multò etiam deteriora patietur. Longè enim humanius eſt admonere hominem de futuro aliquo periculo, in quod facilè poſsit incidere, quàm ita molliter ſecum agere, ne dicam peruersè & dolosè, & ne triſtitia ipſum afficiamus, vt permittamus incurioſum, & nil tale cogitantem hominem in extremã perniciem præcipitari. Qua igitur arte S. D. præſeruari poſsit, iam explicare incipiam. Et primò ita aeris commoditate potietur, vt nec ſeruẽti ſoli, nec vehementi frigori ſe exponat, cauebitque præcipuè ſub cœlo ventoſo ac nebuloſo diutius immorari, neq; feneſtrę ſe exponat, quam ventus aliquis perflauerit, aut aeri nocturno occurrat, vel noctu apertis feneſtris dormiat: fugiat etiam humidas, terrenasq; habitationes. Hyemis tempore, dũ manebit in vaporarijs, ſicut eſt mos ſuæ patriæ, non operiet caput, niſi operimento quodam leui: & poſtea, dum exibit, accipiet cooperimentum pelliceatum, cum veſtibus optimè ſuffultis. Vaporaria etiam non erunt valde calfacta, ſed moderatè. Cauebit intueri ignem, manere vbi fumus vel puluis aderit. Prouidebitq;, quantum fieri poterit, ne iraſcatur, néue triſtetur, aut aliqua animi moleſtia multum torqueatur. Coitu raro admodum, & moderato vtatur. Manè exercebit totum corpus, vt caleſcat, & anhelitus fiat magnus, & frequens. Surgat ſingulis diebus ante ortum Solis, & procuret omnes ſuperfluitates collectas per oẽs vias excernere, tum per aluũ tum per vrinam, tum per ſcreatum, & per nares, tum etiam pectinando ſe, & collum faciemq; panno lineo molliter & ſuauiter perfricando, & aures donec rubeſcant: neque vnquam faciem lauet aqua frigida, ſed vel deſiſtat à lotione, vel vtatur vino albo: aures etiam quotidie perfricet, & abſtergat, ſimiliq; modo dentes etiam abluat, & os vino

A albo. Quę omnia vbi manè ſurgens effecerit, tum ad conſueta negotia progredietur. Prandebit itaq; quatuor, aut ad ſummum quinq; horis, poſtquàm à lecto ſurrexerit, & nouem vel octo interpoſitis horis à prandio cœnabit, diligentiſsimè obſeruando, ne interbibat ſpatio aliquo intra prãdium & cœnam: neque etiam comedat, ſed ſobriè interim degat, duobus illis tantùm temporib. cibis contentus, prandio inquam & cœna, alioqui non erit tutus à recidiua. Cibaria ſint ſimplicia, cum paucis, aut nullis aromatibus: neq; delectetur ciborũ varietate, ſed vnico tantùm cibo contentus ſit: illa enim varietas corruptionem, cruditatem, & malitiam humorum generat, vnde poſtea ægritudines oriuntur. Abſtineat à carnibus antiquis, & ab his ouis quæ in ſartagine vel patella aſſantur. Abſtineat à piſcibus, caſeo, leguminibus, & auibus paluſtribus: olerum etiam vſum euitet. Vinum, ſi fuerit cõſuetus bibere, eligat pauciferum, clarũ, ſubtile, & miſtum aqua, quod etiã B moderatiſsimè bibat. Sed ſi vini potationi non fuerit aſſuetus, vel aquam mellis, vel ceruiſiam bibere conſueuerit ſecundùm patriæ ſuæ morem, tunc laudarem magis vt prorſus à vino abſtineret, & ceruiſiam, vel mulſam eligeret. Hæc ſi ritè & diligenter peregerit, vix imaginari poterit, quãtum ſanitati ſuę ſint collatura. Si verò contraria ſequatur, etiam medicinis omnibus adhibitis, fruſtra ſanitatem expectabit. Sed vt exactè ſuæ ſaluti conſilium adhibeatur, paucula quoque adijcientur, quæ quicquid in corpore colligitur excrementorum, totum illud excernant. Vtetur igitur ter vel quater in menſe pillulis infraſcribẽdis hora vna ante cœnam ad pondus drachmæ. Deſcriptio talis eſt:

R. Aloes optimæ.
Rhabarbari electi añ. ʒ vj.
Agarici electi ℥ s.
Garyophyllorum
Gingiberis
Cinamomi añ. ʒ j.
C Roſarum rubearum ℥ ij.
Myrobalanorum chebulorum ʒ s.

Pulueriȥentur omnia per ſe, deinde miſceãtur cum melle roſaceo, fiat magdaleon, de quo ſingulis vicibus fient pillulæ tres pondere drachmæ, ſumendæ vt ſuprà. Præterea laudo, vt in Vere, ſi ſemel: in Autumno & Vere, ſi bis, mittatur ſanguis à baſilica dextri lateris. Præterea ſi his omnibus peractis reliquiæ etiam ſuorum morborum permanſerint, laudo vt in parte exteriori vtriuſq; tibiæ infrà genu per digitos quatuor, cauteria fieri iubeat, quæ vulgo appellantur fontanellæ: efficaciſsimè enim diuertunt à capite. Item laudo vt bis vel ter in mẽſe accipiat bolum optimi Mithridatici pondere drachmæ, additis drachmis quatuor ſacchari roſacei, tribus horis ante prandium.

Pro eodem. Conſilium LXXXIX.

CVm Magnificus dominus tãtùm à nobis particularia remedia petat (iam enim vniuerſalibus euacuationibus vſus eſt,& ratio victus illi eſt inſtituta) ideo ne illi deſimus,collyrium hoc erit.

R. Radicum altheæ

. Sem.fœnugræci añ.℥ iij.

Mundentur diligẽtiſsimè ab omni ſorde, deinde decoquantur in aqua fontis limpidiſsima,ſine puluere, ſine fumo:ſitque aquæ pondus lib.iij. Bulliat donec remaneat libra vna, poſtea fiat fortis expreſsio & colatura. Deinde R. Aloes optimæ, raræ, & tranſparentis ac pulnerizatæ drachmas duas. Bulliat decoctum cum aloe ad ignem clarum ad conſiſtentiam mellis, deinde ſeruetur ad vſum in vaſe vitreo optimè obturato. Quando oculi mordicantur,abluat vel lacte recenti, vel aqua roſacea,in qua diſſolutum ante ſit ſaccharum candi roſatum,& eligat hoc vel illud. Circa palpebrarum curationem poſtquam infeliciter expertus eſt incifionem chirurgicam, ideo nouerit ab ea abſtinendum eſſe, à qua & ego ſemper abhorrui:ſed curabit vt euellantur commodiſsimè à perito vulſore. Et remedium celebratiſsimum apud antiquos,ne pili ſuccreſcant, eſt, vt poſt euulſionem frequentiſsimè illinatur locus lacte canis. Optimom etiam eſt,vt pili qui ſe inuertũt introrſum, reuellantur extrorſum,& deglutinentur palpebræ exteriori colla vel alio glutinis genere. Vbi abluendum caput, eligatur lixiuium dulce, factum ex cineribus dulcibus, vt cinere ſalicum, & addatur ſingulis vicib. drachma vna agarici, qoæ inuoluta in panno lineo decoquatur in lixiuio,& fortiter exprimatur. Abluat autem ſe veſperi,& poſtea non exeat eo veſperi domo. Queritur etiam qoòd pedes ei aliquãdo ſudant, eos abluat: & hũc ſudorem vtiliſsimom arbitror, quooiã per eum fit aliqua auerſio à capite, eamq́; minimè impediendam exiſtimo.

Pro eodem Polono datum. Conſilium XC.

CVM non conferrent ea quæ rectè præſcripta fuerant. Voluit Dominus Montanus, vt decocto Guaiaci vteretur. Primùm aotem enacuatus eſt caſsia, deinde bibit ſyrupum de elleboro hoc modo:

R. Decoctionis noſtræ de elleboro ℥ vj.

Syrupi de betonica ℥ j.s.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs: dentur manè in aurora.

Poſtea accipiantur libræ duodecim aqnę endiuiæ, & libra vna ligni Goaiaci detriti vel limati, & ponantur in olla magna nona ſtricti orificij cum ſuo coopertorio, & ita dimittantur in ioſuſione per horas vigintiquatuor. Deinde decoquantur lento igne ad conſumptionem tertiæ partis, fiat expreſsio & colatura, & ſeruetur in vaſe vitreo bene obturato, & diuidatur boe decoctum in octo partes ſiue ſyrupos. Sumat duos in die,

D alterum hora octaua, & prandeat hora duodecima. Alterum hora vigeſima vel decimanona, & cœnet vigeſima ſecunda. Et dum bibit primom iſtud decoctum, ſemper anticipet & præparet ſecundnm, ne deficiat, & ita perſeueret vſq; ad quadraginta dies ad minus. In primis decem diebus ſuus cibus erit iſte: Comedat vncias tres panis in prãdio, & medium pullum paruum elixatum, qui noo excedat magnitudinem perdicis, & medietatem eiuſdem comedat in cœna, cum eadem quantitate panis: & panis ſit optime coctus, nõ tamen aſſatus: cauebit etiam à cruſtis aſſatis. Bibat duos cyathos vini ad ſummum, & potius paruos quàm magnos. Vinum ſit album, clarum, pauciferum. Poterit comedere poſt prandium & cœnam vnciam vnam, vel duas vuæ paſſæ paruæ & dulciſsimæ, bene lotæ cum vioo albo. Et ſi non poterit tolerare maiorem diætam, perſeuerabit vſq; ad 40. dies: ſed ſi poſſet tolerare, laudarẽ quòd poſt 10. primos dies per 20. dies poſtea ſubſequentes ab-
E ſtineret prorſus à carnibus & à vino, & eſſet contentus pane & paſſulis lotis ac præparatis, ſicut dixi, & loco vini biberet decoctum eiuſdem ligni, qood quidem decoqueretur in aqua putei, & acciperet illud idẽ quod decoxerat in aqua endiuiæ: tolerat enim duas aut tres decoctiones, ſi vltimò bene exprimatur. Idem laudo in toto tẽpore 40. dierum, in quib. bibet hoc decoctum, quòd ſemper octaua die ſumat tribus horis ante prandium bolum huoc.

R. Floris caſsiæ ℥ j.

Specierum hieræ ſimpl. ʒ j.s.

Com ſaccharo fiat bolus.

Reſtitutus eſt integræ valetudini.

De viſus obſcuritate ex craſsitie ſpirituum, & alijs quibuſdam ſymptomatis, Conſilium XCI.

F VIdentur accidentia quibus infeſtatur Reuerendiſsimus D. Oeconomicus, omnia ita ſibi reſpõdere, vt ab eadem cauſa dependeant. Et primò patitur obſcuritatem viſus, ſecuodò plurimum ſputum, vltimò manus & pedes incaleſcunt, & vltra modum ſudant. Dico hæc omnia referri in vnam & eandem cauſam: nam aſſumpſit primò aqnas thermarum, poſtea iocidit in hos affectus: & non audiuimus alias cauſas, quæ hæc potuerint efficere. Ergo videndum an ratione potus aquarum hæc potuerint contingere. Prius diſpoſitiones natura les conſiderabo. Eſt hepar calidum, & hoc patet ex omnibus ſignis, amplitudine venarum, colore: & habet imbecillitatem ventriculi, ratione cuius abundat pluribus flatibus. Hæc duo membra ſufficiunt ad hæc ſymptomata. Aquę illæ ſunt calidę & ſiccę, quia habent ſulphur, alumen, calcem, ſalem, & hæc omnia ſunt calida. Potauit has aquas, & hæc calefecerunt hepar, & conſequenter renes, & per conſequens totum corpus: nam orta principijs ſuis conſentiunt: & qualis eſt temperatura hepatis, talis temperatura venarũ, & ſic etiã totum

totum corpus ſequi ſolet: & ſic ſanguis redditus
eſt craſsior: & ſi ſanguis, ſequitur etiam quòd ſpi-
ritus, qui ſemper proportionati ſunt ſaoguini: oẽ
nibil aliud ſunt, quàm vapor ſanguinis bene con-
coctus. Ergo ſi ſanguis craſſus, & ſpiritus ſunt craſ
ſiores. Sanguis enim redditus eſt craſsior, pro-
pter hepar ſupercalefactum, & etiam ſpiritus, qui
faciunt omnes operationes in toto corpore. Ille
autem ſeoſus qui indiget ſpiritu lucidiſsimo & pu
riſsimo, meritò primò percipere debet hanc læ-
ſionem, & hic eſt viſus. Ergo hæc craſsitudo ſpiri-
tuum cœpit affligere viſum. Quòd autem ſit in
ſpiritibus cauſa huius diminutæ viſionis & læſæ,
apparet, quia in inſtrumẽto nulla eſt læſio, nec in
facultate: nõ enim lęſus diſcurſus: ergo lęſio in ſpi
ritibus. Sed hæc ratio ex remotione aliorum non
ſufficit, ſed ex proprijs ſignis & pathognomonicis
iudicãdum eſt: nã videt clarius vbi eſt multa lux,
deterius verò in obſcuro, ſed in obſcuro dilatatur
pupilla, io claro cõſtringitur. Et hęc ſunt ſigna im
becillitatis: nam lux plurima illuſtrat oculũ, & hu
midum aqueum, & cryſtallinũ: & ſi ſpiritus qui de
ferũtur per illum ſunt clari, noo indigent magna
luce illuſtrante exterius. Vode qui habent ſpiri-
tus claros, non poſſuot videre niſi ſemiclaudant
oculos, vt quaſi ſubumbrentur ſpiritus. Et ſi con-
trà, eſt ſignum quòd ſint craſsi ſpiritus, vt in hoc
caſu: & ob id in tenebris dilatantur, quod fit pro-
pter multitudinem ſpirituum. Nam cum claudi
mus vnum oculum, dilatatur altera pupilla, quia
impetus ſpirituum qui omnes deueoiunt tũc ad
vnum oculum, facit dilatari pupillam. Sic in his
fit: quia eoim habent ſpiritus craſſos, indigẽt plu-
rimo ſpiritu, vt quod deeſt in qualitate, ſuppleat
natura in quantitate: & ſic fit maior dilatatio pu-
pillæ, quia quod deeſt claritati, conatur ſopplere
copia ſpirituum. Et in claro conſtringitur pupilla
quia tunc ſpiritus non veniunt ad pupillam, niſi
quantum opus eſt ad illam lucem. Ergo hæc eſt
cauſa quare læſa ſit viſio: primò craſsitudo ſpiri-
tuũ, & hęc facta eſt propter craſsitudinem ſangui
nis. Illa verò propter calefactionem hepatis, & he
par ſupercalefactum ex potu aquarum. Et ſic ex
reſolutione cauſarũ patet, quòd potus aquarum
fecerit diminotionem viſus. Item eſt alia cauſa:
cum habeat naturalem imbecillitatem ventricu-
li, quæ non eſt curata per potum aquæ. hinc pluri
mum ſalinæ expuit, propter expulſionem flatus:
nam hęc non proueniunt ex ventriculo, niſi pro-
pter tria, vt aliquoties iam dictum in collegijs.
Et ſic ſaliua illa permiſcetur cum ſpuma, & hæc
indicat flatum, aliàs non poſſet expui. Et hi vapo-
res generati ex debilitate vẽtriculi aſcẽdũt ad ca-
put, vnde ſpiritus fiunt craſsiores, vt videmos in
ſuffuſionibus, quæ ortum habent ex ventriculo.
Cauſa inflammationis renum (nam vrina areno-
ſa & color indicant hoc) eſt eadem ſupercalefa-
ctio aquarum, vt & hepatis: & renes conſeotiunt
hepati, tum propter propinquitatẽ, tum propter
venas communes. Præterea eſt ſudor & ſuperca-
lefactio manuũ & pedum, & hoc eſt propriũ ſym-
ptoma: vbi ſupercalefit hepar, ſtatim inflamman-
tur manus & pedes. Ratiu eſt, quia illæ partes mi

A nus habent carnis, & venæ ſunt magis exteriores
in illis partibus, & ſunt ibi multi nerui & oſſa, &
hæc vbi incaluerunt, retinent calorem. Vnde in
ferro eſt intenſior caliditas, quàm in aqua feruen
te. Hac ſtante caliditate, cum in toto ambitu vena
rum aggregètur plurimi ſeroſi humores propter
hepar auatum, quod trahit ad ſe chylum inconco
ctum, & non poteſt eum conficere: & hi humores
crudi attracti ad ea loca calefacta diffiãtur poſtea
per cutim, & hinc apparet illa humiditas: & Gale
nus dicit quòd materiá ſudoris eſt ἰχὼρ, & ſeroſi-
tas in venis: ergo omnia ſymptomata dicta, ex ca-
liditate hepatis & potu aquæ proueniunt. Spu-
tum noo prouenit ab aqua, ſed hoc erat etiam an-
te aquæ vſum. Et illæ aquæ non fecerunt impreſ-
ſionem in ventriculum, quòd habebat retinentiã
& ſupercaleſecerunt hepar, quod habebat ſymbo
lum: & ex his fit circulus. Plurimi flatus & vapo-
res aſcẽdunt ad caput ex ventriculo, & hi iterum
ad ventriculum deſcendunt.
B Prognoſticon. Niſi prouideat ſibi benè, tãdem
incidet in flatum hypochondriacum.
Cura. Omnia ſint temperata. Caueat à vioo
potenti, & omnia ſua medicamenta ſint modera-
ta in caliditate & frigiditate: cum enim ſint illa
membra contraria, vtriuſq; cura habenda erit. Er
go hoc ſit ei pro regulà, quòd omnia actu & potẽ-
tia ſint temperata. Non laboret, quia inflammat
ſpiritus: & potius delinquat in nimietate ſomni,
quàm in vigilijs: & vtatur continuè quæ poſsint
refrigerare hepar, & non infrigident ventriculum
& hoc eſt zuccharum roſatum, quod aſſumat ſæ-
pe & ſemper, & in magna copia: nam refrigeratio
eius eſt ſatis mitis, ne infrigidetur ventriculus, &
quòd non poteſt facere agens debile in pauco
tempore hoc faciet in loogo ſpacio temporis, &
magis, etiam aget, quàm agẽs fortè in pauco tem-
pore. Et admiſceatur etiam aliquid quod facilem
faciat tranſitum, vt ſunt roſę, vt Galenus tertio de
Simpl. dicit, & iuuetur tranſitus cum diureticis:
& ſi aliqua ſuſpicio incidat oe refrigeretur ventri
C culus, addamus piper tenuiſsimè cõtritum, quia
piper eſt tenuiſsimæ ſubſtantiæ, & ſic ſecundùm
tempus caleſaciet ventriculum, & vis eius ſtatim
difflabitur, vt ſunt illa quæ ſunt tenuia & calida.
Galenus plurimùm laudat piper, vnde ego ſæpe
precor modernis meliorem mentem, qui cum vi-
dent Galenum vti ptiſana cum pipere in febribus
putant Galenum dormire, & dicunt quòd melius
ſit vti cinamomo, & ita illi ordinãt cioamomum.
Sed hi oon vident iſtud myſterium Galeni, quòd
ſcilicet piper caleſacit ventriculum, & non hepar.
Et dicit Galenus quarto de Tuend. valet. dioſpo-
liticum & diacalamẽthum & ſimilia, peſsima ſunt
ventriculo crudo, quia ducuot humores crudos
ad hepar, & faciunt obſtructiones. Nam licet non
ſit tanta caliditas in cinamomo, tamen eſt magis
diuturna. Ideo zuccharum roſaceum cum modi-
dico pipsre minutiſsimè contrito, vt facilè exha-
let, darem ego, & conſulerem in hoc Reuerendo
virò. Vtatur etiam rhabarbaro vnà cum zuccha
ro roſaceo, quod edocit materias calidas & etiam
frigidas, & aperit obſtructiones ſi quæ ſunt, &

confortat. Hæc eſſet præſeruatio huius viri,& ſic longo tempore curet ſe. Miſsionem ſanguinis maximè laudarem, quia hepar calidum, prius lenita aluo cum flore caſsiæ. Vtatur etiam ſyrupo de cichorea,&cum Geleniabin,& etiam ſine aqua. Item trochiſcis de roſis minoribus interdum vteretur in brodio pulli. Et non aggrederer morbum totis viribus,ne fiat deterior.

De viſus obſcuritate & macula in altero oculo. Conſilium XCII.

Conqueritur hic de quadam diſpoſitione præter naturá circa oculum,& maximè quód io ſiniſtru oculo ſit imbecillitas videudi: videt enim quaſi per quandam nebulam.in alio oculo eſt quędam púctura. In ſiniſtro oculo adeſt etiam quędam macula circa corneá,maximè vbi terminatur ad pupillam. Petit conſilium. Et cum omnis diſpoſitio præter naturá indigeat curatione ſibi propria, ideo inueſtigandæ cauſæ illius maculæ.Et quæ ſit cauſa illius nebulæ apparentis in viſione,inueſtigabo ego ex his qoæ vidi. Iſte nobilis vir vbicúq; verſatur,aut aſpicit aliquid circa aerem tenebroſum,pupilla ſit maior: vbi auté in luce aliquid videt,redditur pupilla cooſtrictior. Hoc eſt vnum quod eſt inueſtigandum,&hoc vidimus heri. Adeſt igitur nebula,id eſt,videt quaſi per nebulam; hoc eſt ab vna trium cauſarum, vel ab inſtrumento,vel à virtute illoſtrante, vel à ſpiritu: his enim tribus fit viſio. Ergo apparet nebola,vel propter inſtrumentum,vt in cataracta,quia in ea,iu ſpatio eſt quædam aqua obſcura, quæ impedit tranſeuntem ſpiritum, & reddit ſpiritus obſcuros: hoc nó eſt in hoc viro: nam hæc aqua appareret ad ſenſum,imò in vtroq; oculo pupilla eſt clara,ſine aliquo nocumento. Non etiam eſt materia obſtrués in neruo,quia ſpiritus liberè tranſit, & pupilla dilatatur,cum alter ocolus clauditur;quod ſignú & Auicenna pouit. Vnde arguitur quód ſit liber tranſitus ſpirituum. Ergo nullam video obſtructionem in vijs,per quas vel virtus vel ſpiritus nó poſsit pertranſire.Suot igitur hæ partes liberæ,& oculus,quantum ad hanc viſionem impeditam. Sed virtus etiam non eſt affecta:quia hęc eſt in cerebro, & poſtea determinatur ad ipſum oculum, in cerebro autem non apparet aliqua læſio: ideo nec ad virtutem hoc referendum. Ergo relinquitur,quia ex trib. his aliqoid eſſe neceſſe eſt, quód hęc obſcuratio ſit in ſpiritibus,&ad hoc refero omnem hanc obſcurationem: & hoc eſt præcipuum:nam dum eſt in obſcuro aere, dilatatur pupilla ad oculum, & videtur cornea conſtringi ex dilatatione pupillæ. Contrà in aere claro & lucido pupilla conſtringitur,& cornea dilatatur. Hoc indicat ſpiritum quidem eſſe moltum qui deueniat ad oculum, ſed tamen craſſom. Ergo dixerim ego, ſpiritum emanátem, eſſe propter aliquá materiam craſſam admiſtam factum craſsiorem. Vnde in loco obſcuro, cum non adiuuentur ſpiritus ab aliquo extrinſeco illuſtrante, hinc natura illud quod nou poteſt agere, facit ex multo ſpiri- D tu,&hinc ex multo couatu dilatatur pupilla,propter multitudinem ſpiritus aduenientem. Sed in luce clariore illoſtrantur ſpiritus à luce: ergo minor ſpiritus requiritur ad operationem videndi, & inde pupilla redit ad propriam ſuam naturam &magnitudinem: & hoc etiam videtur in illis qui habent craſſos ſpiritus. Ex illa igitur maniſeſtiſsima dilatatioue in obſcuro loco, & conſtrictione pupillæ in luce, dico quód ſit hæc læſio viſioois propter craſsitudiné ſpiritus,& non propter craſſitudinem corneæ.Et qoòd hic ſpiritus ſit craſſus ſunt multa ſigna. Patitur etiam iu oculo ſano dolores.Oculus qui patitur eſt imbecillior. Et quia quælibet impreſsio ſit fortior in ſobiecto diſpoſito,ideo ille oculus reſiſtit quidem plus,ſed non ita oculus affectus.In oculo ſano non potuit ſe defendere,quia deſcenderat materia ſtimulans & acris,tamen ſe deſendit quantum poteſt. Ergo vterque oculus affectus: ſar us,quia eſt deſtillans: Oculus autem affectus doobos modis: quia & E ſpiritus deuenientes ad oculum affectom, patiuntur.Hæc videtur eſſe cauſa.Et non poſſumus imaginari quidem quæ cauſa ſit in inſtrumento. Hoc quantum ad nebulam & obſcuritatem, quam percipit videndo. Hoc in ebrijs videmus manifeſtè, & qoibus vapores aſcendunt ad cerebrum: nam ſpiritus illi ſunt craſsi io eis. Et quod illis in pauco tempore contingit,ſit in his perpetuò propter cauſam intrinſecam.

Nunc de macula. Non conſtat apud me certi aliquid de illa.Si dixerit aliquis, quod ibi ſit cicatrix propter aliquod vlcus quod præceſsit: verùm eſt,quod contingunt quidem ſępe ex vlcere: ſed an hìc ita ſit,iu hoc eſt difficultas. Si fuiſſet vlcus,vidiſſent illi qui curarunt. Sed hoc nobis nó eſt indicatum:nam an ſucceſſerit vlcus ex illo tumore,oon eſt nobis dictum. Hoc ergo apud me eſt ignotum. Si non vlcus,ergo nec cicatrix:ſi nó cieatrix, ergo aliqua materia viſcida & craſſa in cauſa erit huius maculæ: ſicut & in reliquis corporis partibus hoc euenire videmus, vt in cute, in F qua ſæpe oboritur talis tophus aut macula: & in oculo hoc freqoentiſsimè accidit. Ergo ego potius crediderim hoc eſſe ex materia tali,viſcida & duriore,niſi audiam de vlcere. Sed hanc maculam non curo. An autem ſit in ſuperficie vel nó? Heri vidi,& ſum quidem iam ſeuex, & viſum debiliorem habeo,tamé vidi eſſe iu ſuperficie. Hoc tamen relinquam in dubio, & relinquo hoc couſcientijs veſtris:& pro nunc pono in dubio, quia variat cura proot eſt ille locus. Modò eſt videndum de illa obſcuritate viſus,quia de hac plus refert, quia in deterius veniet proculdubio. Suppoſito qoòd ſit propter obſcuritatem ſpirituum, propter materiam miſtam: & cum materia fluat per oculos, primò quæritur quæ ſit illa materia: ſecundò,vnde, an ſit in oculo. Quò ad primom, dico eſſe materiam miſtam, partim pituitoſam, quod apparet ex cóſiſtentia & craſsitudine,gummoſitate &viſciditate.Ergo eſt pituita. Sed percipit puncturas aliquas & corroſioues: ergo eſt & olioſa. Dominatur quidem pituitoſa quo ad quantitatem,ſed non quo ad vires. De ſecundo, vnde

vnde deriuatur? In oculo non generatur, cùm
ſit copioſa. Et ſi eſſet tanta intemperies in ocu-
lo quæ generaret hanc materiam, eſſent alia ſym-
ptomata in oculo,& oculus non eſſet tam clarus:
Sed an caput, an partes Inferiores tranſmittant?
Credo quòd non ſit referendum ad caput. Illud
membrum ſanum eſt, cuius operationes ſunt ſa-
næ. Sed hoc caput non eſt affectum, nam haberet
vitiatas operationes. Sed adeſt grauitas,&adeſt
materia. Dico, quod hoc eſt propter aſcenſum va
porum. Non nego ibi eſſe materiam, ſed an ibi
generetur, videte Galeno libro ſecundo de Diffe
ren. febr. de Cauſis periodorum,& de natura flu-
xuum,&c. Ergo non nego à capite materiam flue
re ad oculum, ſed non video virium in capite, vn-
de generetur in capite. Primò igitur dico, quòd
eſt imbecillitas ventriculi. Et hepar habet valde
calidum, cùm conqueratur quòd nihil calidi poſ-
ſit tolerare. Item quòd hepar calidum habeat, ma-
nifeſtiſsimum eſt ex habitu corporis,&habitudi-
ne venarum. Stantibus his duobus, quid mirum
repleri caput? ex ventriculi imbecillitate multi
plicatur pituita: ex hepatis caliditate aſcendunt
vapores ex toto ambitu venarum, vt Galenus de
dolore capitis tertio de Locis affectis. Ergo cùm
ſint hæ duæ cauſæ, non mirum ſi patitur deſtillà-
tiones multas & catarrhum:& cum oculi ſint im-
becilli, expellitur materia ad oculos. Et videmus
omnia conſona rationi. Ex ventriculo ſunt va-
pores crudi, ex calidate heparis vapores calidi:
ergo materia miſta, quum habeat diuerſas mine-
ras. Concludo ergo, caput non eſſe affectum per
eſſentiam. Sed eſt repletum, dolet, grauitatem
habet capitis. Dico hæc omnia eſſe per conſen-
ſum. Item plurimùm dormit. Dico, hoc fit pro-
pter multitudinem vaporum aſcendentium. Vn-
de ebrij, qui aliàs ſunt vigiles, & omnino parum
dormiunt, tamen tunc cum ebrij ſunt multũ dor-
miunt. Vnde credo, vt apparet ex toto habitu &
operibus optimis, quòd ſit in ſe calidi & ſicci ce-
rebri, & quòd non ſit deductum ad aliquam in-
temperiem: ſed eſt quidem affuſio materiæ re-
frigerantis, ſed non in eſſentia eſt mutatum cere-
brum. Ergo credo quòd ſit propter materiam pi-
tuitoſã & bilioſam,& quòd deueniat à capite, ſed
nõ generetur ibi, verùm à toto ambitu corporis.

His ſuppoſitis de cura dicendum. Poteſt ne cũ
rari? Duo ſunt hîc: primò macula, ſecundò ob-
ſcuritas viſus:& ſi tollatur materia, ille ſpiritus re
manebit in propria ſubſtantia. Tamen cum ſpi-
ritus ſit nobiliſsimæ naturæ & oculus, facilè acci-
piunt nocumentum: & hæ affectiones perſeue-
rantes non bene curantur: & Auic. dicit, poſt ſex
annos non eſſe curabiles. Ego credo quòd cura
erit ſatis difficilis, ſed præſeruandus tamen eſt.
Si illa macula eſt ex vlcere, non poteſt curari. Si à
re quadam dura, vt diximus,&nec tunc etiã. Nam
ſi res illæ duræ, & tophi in cute vix poſſunt cura-
ri, quid fiet in membro tam nobili? Ergo hæc cu-
ra impoſsibilis. Sed quia petit præſeruationem,
& curationem etiam, ſi fieri poteſt, natura rei in-
dicat nobis quomodo ſit curanda. Quia repletur
perpetuò caput ex cauſis inferioribus, ergo mate
A ria primò eſt auertenda. Si materia eſt aggrega-
ta, euacuanda erit: quæ continuè aſcendit, erit a-
uertenda:& quæ generatur, prohibenda ne gene
retur: quo ad partem generatam euacuetur. Ergo
euacuandum corpus. Non tolerat fortia. Ergo fa-
ciamus vt baiuli, vt Gal. 2. de Cauſ. pulſuum: por-
tant pluribus vicibus, quod alius fortis quidam
portaret vna vice. Ita & nos ſæpius & leniter pur-
gemus, vt cum hiera, cũ pillulis maſtichinis, quas
dicit ſe ferre poſſe, propter agaricum, quia in ca-
pite eſt materia: euacuát etiam ventriculum pro-
pter aloen. Item tolerare poterit pillulas de tri-
bus, vt rhabarbaro, agarico, & aloe, quia materia
eſt in hepate, ventriculo,& capite. Ergo hæ pillu-
læ optimè conuenirent hepati propter rhabarba
rum. capiti propter agaricum:& ventriculo pro-
pter aloen. Exhibeantur ſyrupi qui non tantùm
attenuẽt materiam craſſam, ſed etiam quibus cla-
rificentur ſpiritus: & ideo faciemus ex ſucco fœ-
niculi, verbenæ, euphragiæ,&c. Item betonicam
B poſſemus addere, & facerem ita ſyrupum magi-
ſtralem, qui attenuaret materiam, & clarificaret
ſpiritus. Et hi ſyrupi exhiberentur inter pharma-
cum primum & pharmacum alterum. Euacuato
toto corpore, & diuerſione etiam ſimul facta per
ipſum pharmacum, tamen neceſſariæ etiam ſunt
poſtea continuæ diuerſiones, & hæ fiant per pil-
lulas, licet Galenus damnet hunc continuum v-
ſum pillularum, tamen non eſt inconueniens. Fa-
cerem ego quidem cauteria, non in capite, quia at
traheretur materia: nec in brachijs, quia tunc etiã
attraherem ab inferioribus ad ſuperiora: ſed in ti
bijs facerem, ſcilicet in vtroq; crure. Et hæc puto
ſufficere pro auerſione, non pro deriuatione: hãc
enim non intendimus. Hæc cauteria teneantur
aperta non per menſes, ſed per annos. His factis
non puto caput multùm corroborandum eſſe: ſi
tamen videtur quòd ſint faciendæ lotiones, ne re
cipiat materiam, poſſent fieri cum decocto ex ro-
ſa, pro confortatione, & camomillæ, & parum
gummi ſandarachæ diluti,& aliquid etiam agari-
C ci addi poteſt, vt fiat mundificatio capitis. His
peractis ego nollem moleſtare virum hunc cum
aqua balnei, quia ſicci habitus,& calidi heparis.
A ſtillicidio abhorrerem vt à peſte, propter intẽ-
periem à capitis, & credo quòd peſsimè inde ha-
beret ſi vteretur eo. Quò ad oculum, non indi-
gemus vna intentione. Nam non eſt veriſimile,
quòd cum ſemper aliquid aſcendat, quod non a-
liquid inſideat. Ideo corroboretur calor innatus
oculi,&concoquatur materia. Ideo cum Galen.
nihil præponat fœnugræco, hoc enim concoquit
ſine attractione, & corroborat calorem, & diffla-
re facit ſi ibi eſt aliquid crudi, ergo vterer frequen
tiſsimè decocto fœnugræci. Quò ad abſterſio-
nem & mundificationem præcipuè illius puſtu-
læ, cauerem tanquam à peſte, à re mordicante. Tu
tiam ſi rectè præpararetur, & veram haberemus;
laudarem: ſed quia non rectè præparatur, & ſem-
per videmus quòd quotieſcunq; vtimur excitet
dolorem, cum tamen ipſi antiqui dicant eam mi-
nimè eſſe mordacem, ideo omittitur. Soleo egò
parare albumen oui cum zuccharo candi roſa. &

ponere in ſole in aliquo vaſe donec exiccetur, &
poſtea contundere & conterere in marmore, & de
hoc puluere inſpergere oculum. Vel ſi volumus
facere collyrium, diluere cum vſus poſtulat, cum
modico decocti fœnugræci: hoc abſtergit ſine
mordicatione. Et confortat etiam hoc collyrium
exiccando, ne recipiat nouam impreſsionem. Et
caueat à fortib. remedijs: prædico enim ei, ſi mul
ta remedia adhibuerit, quod efficietur totus cæ-
cus. Hoc eum admonitum volo, & credat mihi.

Syrupi magiſtrales in oculorum affectionibus maximè à ſpiritus debilitate & obſcuratione.

R. Succi fœniculi, Verbenæ
Roſarum añ. ℥ ij.
Euphraſię m. ij.
Endiuiæ
Chelidoniæ añ. m. s.

Bulliant herbæ ſimul in ij. lib. aquæ ad conſum
ptionem medietatis, deinde fiat fortis expreſsio,
ac poſtea admiſceantur ſucci cum decocto & cũ
ſucchаro albo ſyrupizetur. Deinde

R. Syrupi huius ℥ ij.
Aquæ euphraſiæ ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Ali b. ſic:

R. Sem. fœniculi
Aniſorum añ. ℥ iij.
Euphraſiæ
Verbenæ
Roſarum ſiccarum añ. m. iij.
Chelidoniæ m. j.
Rutæ m. j. s.

Bulliant omnia ſimul ad conſumptionem me-
dietatis: facta deinde diligenti expreſsione in co-
latura, ſyrupizetur decoctum cum ſaccharo albo.

De quodam patiente tenebroſitatem ante oculos & leuem capitis dolorẽ. Colloquium cum Friſimelica & Vrbino. Conſilium XCIII.

COnqueritur de affectione quadam
circa oculos, quæ ex improuiſo ei
accidit. Imaginabatur tanquam ne-
bula eſſe præ oculis, poſtea incidit
in ſomnum profundum, ex quo ex-
citatus linor apparuit ſub genis, & ſenſit caput
aggrauari, & manſit dolor capitis, poſt imagina-
tionem, ſeu tenebroſitatem, ſeu nebuloſitatẽ. Ne-
bula in oculo durat per vnam horam, ſuccedit do
lor capitis, & deinde ſomnus, poſt ſomnũ ſudat.
Primò gradus diſpoſitionum naturalium cõſide-
remus, & poterimus cognoſcere gradum morbi,
ac cauſſas. Temperaturá cognoſcere facilè eſt, ſed
gradum ſcire difficile, imò impoſsibile. Porrò hîc
tria membra conſiderãda ſunt, quæ ad rem faciũt
& ſunt neceſſaria, diſpoſitio capitis, in quo eſt affe
ctus: hepatis, in quo ſanguis, & reliqui humores
generantur: & ventriculi, qui deſeruit operationi
bus principalibus. Amplitudo venarũ, mollities
carnis, capilli, albedo corporis, teſtantur multam
eſſe abundantiam calidi, & ſicci: ſed tamen à tem-

D peratura receſsit: indulſit Veneri diutiſsimè, ex
qua reſolutũ corpus: nihilominus perſeuerat co-
lor, & pili priores: ventricolus flatuoſus eſt, quod
frigiditatem arguit, vbi eſt frigiditas in ventricu-
lo, abundat pituita. Cùm vero multa eſt, fiunt cru
ditates. In capite frigiditas dominatur, & vapores
multi aſcendentes cum concoqui non poſſunt, ſo
mnolentiam generant, & grauitatem ſine dolore,
oculorum temperatura bona: & ipſe dicit ſe habe
re viſum optimum, pupillam paruam & cæſij co-
loris, qui color optimus eſt. Habet motum, nec
tardum, nec velocem. Eſt igitur optimæ tempera
turæ, nec mala compoſitio, nec in inſtrumẽtarijs,
nec in ſimilaribus partibus vitium. In imaginatio
ne verò eſt vitium præcipuum, quod nunc ſępius
inuadit. Quæ eſt cauſſa huius? Nullum eſt in vir-
tute videndi vitium. Cerebrum etiam non pati-
tur primariò affectu. Membra enim afficiũtur vel
per eſſentiam, vel per affluxum, & cõſenſum. Ver-
bi gratia, cum in corpore ſano membrũ aliquod
E inflammatur, non eſt per eſſentiam, ſed per afflu-
xum. Imaginationes hæ non ſunt per eſſentiam:
quod nõ fiant ratione capitis: oculi enim bene vi
dent & caput nõ dolet, niſi per duas horas: igitur
primariò affectu morbus nõ eſt in oculis: nec fiũt
imaginationes illæ ratione oculorum, ſed per cõ-
ſenſum quem habent cum membris inferioribus
ſeu per affluxũ, non quidem pręter fluentẽ, ſed im
primentem, & ibi permanentem. Non itaq; in ce-
rebro morbus propriè, non in oculis, ſed oculi ta
men præcipuè patiuntur, non reliqui ſenſus, quia
habent humores tenues, ſunt perſpicaciſsimi, vt
Gal. & Ariſt. teſtantur. Ideo ſicut ſpecula limpidiſ
ſima facilè ſuſcipiunt maculas, ita oculi leui vapo
re facilè læduntur, ſunt enim acutiſsimi ſenſus.
Eſt igitur refrigeratum caput ex coitu, quo etiam
oculi exiccantur, vt refert Ariſt. in Problem. Eua-
cuantur enim ſpiritus, quibus operationes perfi-
ciũtur, & dolor capitis ſequitur. Nunc dum vapo
res tranſeunt partes oculi, ſequũtur nebulæ, dum
verò ſunt in capite, ſeu ipſo cerebro, ceſſat ea ima
F ginatio nebularũ, & dolor capitis ſequitur. & quia
ex humore calido & ſicco fiunt vapores acres, au
getur dolor, quouſque vapores acres reſoluti fue
rint, qui cum reſoluuntur, & craſsiores remanent
in cerebro, fit ſomnus, & dum concoquũtur tales
vapores, flatus excitantur, ij verò ſemper perma-
nent: quia vapores ſemper aſcendunt, & quia pro
propter multitudinẽ concoqui omnes nequeát,
degenerant in humores, & defluunt vapores ſub
forma humorũ, quo catarrho eum laborat, leua-
tur dolor capitis. Et ſic in capite nulla eſt princi-
palis lęſio, ſed merus conſenſus. Quia verò morb.
per conſenſum eſt in capite, videndum, quæ ſint
membra principaliter mandantia. Id ex proprijs
accidentibus cognoſcitur, primò à ventriculo va
pores aſcẽdunt ad cerebrum, qui frigidus eſt val-
de, quod inde patet, quia abundat excrementis,
& flatibus. Deinde ab hepate quoq; ex toto ambi
tu venarum vapores ad caput eleuantur, quia he-
par calidum, & tenuem facit ſanguinem. Ideo e-
tiam percipit caliditatem in hepate, quando dolo
rem & imaginationem patitur, & ſudat etiam.

Magis

Magis autem ad ſiniſtram partem ea materia de-
fluit, quia illa pars eſt imbecillior. Paſſus eſt go-
norrhœam, & ex longo defluxu ſeminis in eroſio
nem glandis incidit. Barbitonſor dedit aquam
ardentiſsimam, vnde foramen factum ex mala ap
plicatione, ſed curatum à medico perito, vt nec
in bubones, nec puſtulas inciderit. Cum ſedata
eſſet gonorrhœa, circa brachium leues dolorea
percepit, qui facilè receſſerunt. Nec habet ſi-
gnum aliquod, quòd ſit morbus Gallicus. Quan-
doquidem capitis dolores ſoli morbum Gallicũ
ſignificant, ſed ſunt dolores continui, & intenſi.

Quòd ad Prognoſticum, poterit curari ſi vult,
quia non video inſigne nocumentum, nec mor-
bus per eſſentiam in capite eſt: ſed vapores dum
perpetuò aſcendunt, perpetuò faciunt dolorem,
aliquando non confertim aſcendunt, & tum mi-
nus dolet, & materia non ita acris, vt potuerit ad-
huc facere magnam impreſsionem, eſtq́ diuerſa,
quia multa eſt ex ventriculo, vt vincat calidita-
tem materiæ ex hepate, & venis. Sed facta eſt a-
liqua impreſsio in tranſitu, non magna, quæ po-
terit curari. Quia vt Galenus primo de Locis af
fectis & Cauſis ſymptomatũ docet: Nunquam la
borat membrum per conſenſum, quin tranſeunti
bus vaporibus fiat aliqua impreſsio pro ratione
materiæ. Si leuis ſit impreſsio, leuior affectus, ſi
acris, fit etiam eroſio in tranſitu, vt in dyſenteria
tranſeunte bile per inteſtina.

Cura. In morbis longis recta ratio victus ob-
ſeruanda. Primò abſtineat à Venere, in qua pec-
eat. Bibat vinum tenue, & pauciferum, album, id-
q́ue parcè. Singulis diebus beneficium ventris
habeat. Galenus tertio Metho. irridet Methodi-
cos, quia volentes curare oculum, non purgabãt
totum, quòd tamen in omnibus particularibus fa
ciendum eſt. Quomodo euacuabitur? Phlebo-
tomia & Pharmacis, quæ bilem euacuant: & quia
vapores non ſimplices, ſed cum pituita, vtatur a-
garico cum rhabarbaro. Vnum optimum, vſus
hieræ ſimplicis, qui plurimos curauit, vt ait Gale-
nus. Digeſtiua & concoquentia omitto, quia nõ-
ta, poſt purgationem vniuerſalem factam, propte
rea quòd vapores per conſenſum aſcendunt à to-
to: pro auerſione applicarem cauteria tibijs, quæ
optima eſſent, quia perpetuò fieret auerſio. Et ita
totam curam in his duobus ponerem, in auerſio-
ne per cauteria: & ne humores generarentur in
ventriculo, vnde poſtea aſcenderent vapores, ſin
gulis hebdomadis bis ante cœnam, vel ſemel ſal-
tem darem ℈ ij. hieræ. Poſſet etiam corrobora
re caput, ſi vteretur ad hoc quoque lixiuio ex my
robalanis, & alijs facto. Decoctum ligni optimũ
foret, ſi eſſet morbus Gallicus, ſed quia non eſt, il-
lud omittamus. Vrbinus probabat cauteria, & di-
cebat ſe etiam in media æſtate dediſſe de-
coctum ligni cum maximo
fructu.

A *De Viſione perpetuò diminuta, corrupta quoque ſed intermittente, pro monacho ſanctæ Iuſtinæ. Conſilium XCIIII.*

CVm duobus Reuerendus hic pater
accidentib. moleſtetur, id procul-
dubio à nobis præponẽdum quod
magis notum eſt, & ad minus no-
tum deueniendum. Accidens ergo
confeſſum & notũ eſt debilitas vi-
ſus, adeò vt non poſsit à remotis conſpicere, ſed
tantùm de proximo videat: & hoc illi eſſentiale
perpetuum eſt, cum iam duodecimus agatur an-
nus, ex quo huiuſmodi accidente afficitur. Aliud
verò accidens non perpetuum eſt, nec eſſentiale,
quòd dum intenſius aliquid legit, & aliquid fixè
aſpicit, percipit falſas imagines in aere apparen-
tes, vt muſcas, vel fila, quæ aſcendant & deſcen-
dant per aerem. Primum eſt proprium, vt dixi, &
eſt viſus operatio diminuta: ſecundum verò non
B eſt proprium, ſed conſequens ad primum, & eſt i-
maginatio corrupta, & operatio corrupta. Et ſic
ſunt duo ſymptomata, ſeu accidentia, quæ non
dant nobis indicationem curandi de ſe, niſi prius
cognoſcãtur ægritudo, & cauſa ipſios. Ideo ægri-
tudo, & cauſa ægritudinis quærenda eſt. Ipſe e-
nim narrat, quòd dum eſſet puer ſex annorum, i-
chores quoſdam in capite & cruſtas habuit, quæ
cum medicamentis & inunctionibus repreſſę fue
runt: in decimotertio anno poſt clauſionem illa-
rum cœpiſſe debilius videre, & huc uſq; perſeuera
re: & hæc exiſtimat facere ad inueniendam cau-
ſam iſtius ægritudinis. Ideo à nobis videndum e-
rit, an iſta fuerit cauſa. Sed prius tamen notanda
ſunt quædam, & primò conſideranda eſt comple
xio eius, quia ex complexione elicietur aliquid,
quod ad cognitionem cauſæ iſtius ægritudinis fa
ciet. Iſte enim habet habitum corporis ſatis bo-
num, robuſtum, & optimi eſt coloris, & habet o-
perationes vitales & animales optimas, quia iſte
optimè conficit alimenta: quæ omnia indicant ſu
C pra caliditatem eius, quia omnia iſta procedunt à
calido. Ideo nulli dubium eſt, quin iſte ſit calidę
temperaturæ. Vtrum verò iſta caliditas ſit æqua-
lis per omnia membra principalia, an verò ſit cũ
ſiccitate vel humiditate? Ego quia nõ video mul-
tũ exceſſum in humiditate & ſiccitate, ideo in iſtis
nõ laboro, quia non multũ etiam faciunt ad rẽ no
ſtrá. Quòd autẽ iſte habeat humidum cerebrũ, ex
narib. & oculis licet videre, ex forma & figura to-
tius oculi, quia ſunt magni & prominentes: ideò
cerebrum eius & oculi labuntur à temperamento
per calidũ & humidũ, quod patet ex venis in eis
exiſtentibus, quæ magnæ apparent. Quòd verò
magis refert, eſt videre de loco, in quo ſunt ſym-
ptomata, ſcilicet in quo ſubiecto ſit iſte malus af-
fectus, & de cauſa materiali faciente iſtum ma-
lum affectum. De ſubiecto ergo videndum eſt, ſi-
cut pręcipit Galenus primo de Cauſis ſymptoma
tum: An iſta læſio vel ęgritudo ſit in ſubſtantia ce
rebri, vel in membranis eius, vel in ſpiritibus, vel
in neruis opticis, vel in inſtrumẽto: & ſi in inſtru-
mento, an in tunicis, an in humoribus. Ideo diffi-

cile eſt videre, vbinam poſsit eſſe ægritudo iſta, quia hæc eſt tota rei ſumma, ad hoc vt inueniatur modus curandi. Quòd autem non ſit in cerebro patet, quia nulla eſt de hoc coniectura. Nam (vt audio) omnes cerebri operationes rectè ſe habēt, & ſecundùm naturam: quia non conqueritur, nec de grauitate capitis, nec de odoratu, nec de guſtu nec de auditu, nec de alijs, ſed ſolùm de viſu, non autem de aliqoa læſione quæ in cerebro fiat: propterca illod membrum ſanum eſt, cuius operationes ſunt ſanæ. Igitur cū operationes cerebri ſanæ ſint, ſequitur ipſum ſanū eſſe. Neq; læſio iſta eſt in membranis, quia ſi ſic, ipſe in radicib. oculorum haberet dolorem vel grauitatem: ſed nullum iſtorum habet, ergo non eſt in membranis. Sed fortè dicet quis, quòd iſta eſt in neruis opticis: hòc autem eſſe oon poteſt, qnia ſi ſic eſſet, vel eſſet cōſtipatio aliqoa ibi exiſtens, vel aliqua mala complcxio, vt nimia humiditas, vel nimia ſiccitas: & vbi ſunt iſta, ibi vt plurimum eſt conſtipatio. Prętereaſi eſſet ſiccitas: facerct alia longè ſæuiora accidentia. Non eſt etiam humiditas, quia non eſt conſtipatio perfecta. Quòd autem non ſit conſtipatio, apparet ex eo, quia nihil videret, ergo nec diminutè. Nec poteſt eſſe ægritudo in compoſitione, quia ſi ſic, cōtorquerētur illi nerui: ſed non contorquentur, ergo. Quòd autem non contorqucantur patet, quia ipſe non habet viſum obliquum, ſed rectum: ſed ſi eſſet contorſio, obliquè videret. Et ſi eſſet conſtrictio aliqualis, ſpiritus eſſent æqoali modo, nec eſſet cauſa quare dcbilitaretur viſus, cum per longum tempus videret: Quia vbi eſt conſtrictio neruorum opticorū, vel aſtrictoria oppilatio in neruis illis, viſus ſuus ſemper in illa paruitate perſeoeraret, & non dcbilitaretur. Ideo non poſſumus dicere, quòd in neruo illo ſit aliquid quod impediat. Præterea ſi claudat oculum alium, videbitis ſpiritū confeſtim irruentem in alterum plurima copia. Ideo cum ſit liber tranſitus torius ſpiritus ad pupillam, non eſt diceodum, impedimentum eſſe in optico neruo: ergo erit vel in ſpiritibus, vel in homoribus, vel in tunicis oculi. An in ſpiriribus, oecnè? Cum ſciamus viſum principaliter fieri per ſpiritus, ſecundariò per humores, vt cryſtallinum, & alios duos, & præcipuè per aqueum, ideo ſum in bac re multùm cogitabundus. Quòd non ſit io tunicis, certum eſt: Nam ego video quòd non ſit in cornea, qnia non apparet nocumentum, nec etiá in vuea, nec in parte in qua eſt humor albogineus quia ſi ſic, eſſet ſuffuſio iamdiu, quia ſecūdùm Galenum ſoffuſio ad ſummum durat per ſex mēſes, deinde fit turbulentia: ſed iſte habet oculos claros, & ſpiritus prodeuntes, & ideo in tunicis non eſt læſio. Ideo crediderim & in ſpiritibus, & in humoribus participare ægritodinem iſtam. Quòd autem ſit in ſpiritibus, conijcio: qnia cū iſte Reuerendus pater incipit videre, non dimioutè videt, ſed bene videt: cum verò diu vidit, iam incipit diminutè videre: ideo credo ego quòd ſint pauci ſpiritus, & etiam craſsi, qoi non poſſunt ad longá diſtantiam diffundi & dilatari. Et maius ſignum eſt, quòd poſtquam vidit per multum ſpacium, &

D facta eſt multa ſpirituum reſolotio, quòd tunc ſequitur ſecuodum illud accidens, & apparent ei muſcæ, & fila aſcendentia & deſceodentia. Ideo credo quòd ſimile nocumentum ſit in ſpiritibus, & etiaio in humore aqueo, quia nocet ei lux multa & ſubita: & hoc eſt accidens ipſius aqueæ bumiditatis, quæ facta eſt propter defenſionem bumoris cryſtallini: quæ cum panca ſit & tenuis, ideo facilè læditur à multo lnmine. Et ſic vitiom eſt etiam in humore aqueo ex paucitate & ſubtilitate eius: & ſic ægritudo eſt præcipuè in ſpiritibus, & in humore aqueo. Vtrum verò iſta ſit materialis vel non, & à qua materia: & ſi peccent ſpiritus, qua qualitate, an propter malam complexiooem, vel quia magis craſsi, vel magis ſubtiles, vel magis hnmidi, vel magis ſicci? Certè eſt dubium non paruum, quia iſte dominus dicit ſe lædi & ab aere lucido, & ęſtiuo, & à turbnlento. Quá obrem ſpiritus, ſi quidem eſſent ſubtiles, iuuarentur à contrario: ſi autem nimis craſsi, non lædereń-

E tur ab aere perlucido. Et ideo dico, quia omnis exceſſus oocet eius viſioni, quòd eſt imbecillitas in ſpiritibus, quę non ſequitur malam temperaturam ſimplicem, ſed ſolùm paucitatē, adeò, vt ſint pauci ſpiritus, qui ſi etiam tranſirent, immutarentur à ſubiecto, & inſtrumento non bene affecto, quia figura iſtius oculi, vt videtis, non eſt naturalis, ideo non eſt commodum inſtrumentum: & ſi ſpirituum materia ſit eadem, quæ io bono inſtrumeoto bene videret, hîc tamen non potcſt commodè videre. Et ſic quia ſunt pauci ſpiritus, & etiam alterantur ab inſtrumento nō proportionato & idoneo, ideo à quacuoque caoſa extrinſeca de facili læduotur. Vndc autem prouenit iſta paucitas ſpirituum? A debilitate caloris innati dixerim ego: & ſic credo quòd iſta paucitas ſpirituum cū aliqua mala diſpoſitione & affectu in humore aqueo ſit cauſa. Vtrū verò ſit aliqua materia quæ cōcurrat ad hoc facieodū, ita vt ægritudo oon immaterialis ſed materialis dici poſsit? Certè iſte nō cooqueritur de aliqua mala ſtomachi tēperatura,

F & habet optimam temperaturam capitis, cum humiditas & caliditas non multum excedant in cerebro, & ſic per totum. Et ſic credo quòd imbecillitas oculi ſit cauſa cur colligatur materia, quia ſtante imbecillitate oculi, ſtat imbecillitas inſtrumenti: & alimentum, quod ad oculos defertur, non ita rectè conficitur, ſicut ſi eſſent ſecnndùm naturam. Et non video quòd ſit aliqois hnmor, quia non habeo aliquod indicium, quo deducar ad hoc coniectandum. Dices, quare apparēt imagincs poſt fixionem viſus? Dico quòd reſoluuntur partes ſubtiliores ſpirituum, & remanent craſsiores, ideo apparent imagines poſt fixionem viſus, cum ſpiritus non poſsint recipere obiectum ſicut eſt, quia quod eſt intus, apparet etiam exterius. Ideo quando diu laborauit, quia partes ſnbtiliores reſolntæ ſunt, & reſtant craſſæ, apparent iſtę imagines. Cum igitur nullam aliam cauſam iſtius affectus poſsimus afferre, niſi hanc, dicendū eſt, quòd ſunt paucæ materiæ facientes huiuſmodi accidens, vel quòd nullæ ſunt, quę de directo boc faciunt. Cum igitur iam ſint duodecim

cim anni, ex quo perſeuerat iſte affectus, & quia A ſpiritus calor, & oculus qui eſt magnus & valde diſpoſitus ad recipiẽdas iſtas diſpoſitiones, & ſic ægritudo talis, & cauſæ ſymptomatum tales, ideo quid circa curationem dicendum eſt? Certè credo quòd iſte non poſsit ſanari, neq; hoc ſperandũ neq. tentandum, ſicut vnuſquiſq; veſtrum dixit. Sed quid facieudum? Dico quòd prouideodũ eſt ne iſti ſpiritus pauciores, & debiliores fiant. Ideo alendũ eſt corpus optimis alimẽtis, & cauendum ab extrinſecis alterantibus, neq; ſe exponere debet aeri, neq; ſoli, neq; ventis, quæ excedant, & ſic ab omni aeris exceſſu ſemper cauere. Et ab animi accidentibus: quia quantum animi accidentia faciant ad reſolutionem ſpirituum, quiſque nouit. Et à nimio ſomno, quia replet caput, & cum oculi ſint debiles, omnes ſuperfluitates tenderent ad oculos. A nimia etiam vigilia, quia reſoluit ſpiritus: & à ſomno meridiano, quia ille maximè replet caput, & maximè ad rheumata facit. Ideo iu cibo & potu debet eſſe diligens: debet enim caue B re à craſsis & euaporantibus cibis, ſicut ſunt legumina, paſtilia, fricta omnia, piſces ferè omnes, & & præcipuè ab ijs quæ proprietatem habent contra oculos, ſicut ſunt Barbones, & alia huiuſmodi & à lactucis, quoniam craſſefaciunt ſpiritus. Et ſic eligat vinum album, pauciferum, & poſt prandium vtatur chebulis myrobalanis, ſicut deferuntur ex Damaſco, quia aſsiduus coriandrorũ vſus noceret: citonia cũ zuccharo cõueniũt: & acoris cõmunib. vtat. qui habent ſtipticitatẽ & reprimũt ſummoperè vapores. Deinde habeat aliquod familiare, quo vtatur ter in menſe ad expurgationẽ ſtomachi, & ad expurgãdum loca cõmunia, ita vt ſemper ſint vacua, ſicut eſſent pillulę ex tribos, ex hiera ſimp. agarico, & rhabarbaro, cũ ſucco euſragię: & ſucc⁹ euſragiæ eſſet optimus cũ fœniculis, aniſo & zuccharo. Præterea conſerrent ſyrupi ex decocto aniſorum, ſœniculi, euſragiæ & verbenę, ſi vteretur per 25. dies: & ſi vellet euacuari, mihi placeret, quia excrementa ſemper ad debiliores partes tendunt. Quantum ſit de balneis, non vi- C deo iuuamentum aliquod: ſortè poſſet ſequi aliqood nocumentum: poſſet tamen tentari. In potu verò cũ ſit calidi hepatis, quod ex colore, & ex venarum latitudine patet, cauere opnrtet ne incèndatur. De cauterijs in capite, & de veſicis, nou ápprobo, quia facerent ſpiritus pauciores, & nimis exiccarentur ſpiritus. In cruribus autem poſſent fieri, quia nullom iude ſequeretur nocumentum: & ſi aliquæ materiæ deberent aſcendere, iſta eſſet diuerſio. Et quia videt quod peius ſe habet, poſtquam ingreſſus eſt religionem, ideo cauendum á ſuo modo viuendi: ſed comedat ſpiritus corroborantia, & à reſoluentibus abſtineat: oua enim recentia dicuntur ſpiritus corroborare, auelſanæ, pini grana, & huiuſmodi. De exterios oculis apponẽdis nihil reperio, tantùm lauet cum rebus aſtringentibus & confortantibus, ſicut eſſet aqna roſacea cum modieo aloes puluerizato, & ebulliant, deinde elambicentur: & ex hoe poteſt lauare oculos, vel cum aqua ſœniculi, & ſimilibus.

Conſilium XCV.

QVia poſt Excellen. Montanũ pręceptorẽ noſtrũ vltimo loco dixit D. Hieronym⁹ Vrbinus, ideo breuiter oſtẽdam ea in quibus diſſentit à pręceptore noſtro. Et primum fuit, quod lęſio iſta fieret propter nocumẽtum exiſtẽs in humore cryſtallino, vel inter humorem cryſtallinum & rem quam videt, & ſic vult quòd ſint vapores multi in oculo per tempus contenti. Quia ſi aliter eſſet, illa imaginario corrupta maneret perpetuò. Quòd autem vapores iſti ſunt congregati in oculo hoc ideo eſt, dicit ipſe, quia operatio membri calfacit membrum & ideo quia membrum eſt debile ſortè propter calefactionem illi vapores trahuntur à membris vicinis ad oculum, nec ita facilè reſoluuntur, & propterea apparent tales imagines, qoia oeulus cum laborat inflammatur, & tunc percipit ardorem, & ideo fit attractio vaporum pro tempore, & idcirco dicit Dominus Vrbinus, poteſt eſſe caoſa corrupta illius actiunis. Cauſa verò diminutæ actionis diſſicilis eſt ad inueniendum. Quia non video, inquit, quomodo ſi alij cerebri ſenſus ſunt incolumes, cur non etiam viſio: ideo ait, quia pauci ſunt ſpiritus ſacti ex oculi exiccatione, omnino verò non amiſit, quia ſpiritus poterant diu cõſeruari in inſtrumento non ita exiccato, & ſpiritus non erant ita ſubtiles, ſicut pòſt ætatis decurſu & labore ſtudij, & ſic vult quòd humor albugineus, qui eſt velut medium illuminationis & viſionis, ſit imminutus, & tunica cornea ſit rareſacta, ideoque illi vapores in ſpiritus magis exhalant quàm prius. & ſentit quod mala temperatura calida ſit, quæ ſpiritus diminuat, & mala compoſitio, id eſt, raritas texturæ oculi, cuius ſignum eſt, quod læditur à quocunque extrinſeeo viſibili. Cura autem ita fiat: Infrigidetur, Quia membrum eſt debile & recipit ſomentum à capite, ſecundùm quod multiplicatur in eo, & præparetur vnà cum roſis, cum euphraſia, cum fœniculis, & vinum rubeum eſſet conueniens, quia mulriplicat ſpiritus. Præterea addidit, quod debeat per duas horas vel tres ſtare à cibo antequam eat dormitum. In reliquis omnibus conſentit cum Montano doctiſsimo, & nunquã ſatis laudato. Io. Sp. D.

De debilitate oculorum, & periculo ſuffuſionis ex conſenſu ventriculi, pro D. Caſparo Vngaro. Conſilium XCVI.

PRimò abſtineat à nimia lectione & ſtudio, præcipuè poſt prandiũ & cœnam, & alijs etiã horis nimis diuturna. Secundò, duo ocularia paret, vnũ primò ex cryſtallo, quo in legendo vtetur: & alterũ ex vitro viridi, quo nõ vtetur in legendo continuè, ſed per certa interualla, quò ſpirit⁹ recreẽtur. Tertiò, faciat pyramidẽ rotũdã in acumine nõ perforatã, ex vitro dẽſiori viridi, cui⁹ baſis tã lata ſit, vt vtrũque oculũ recipiat, int⁹ verò cõcauã, in quã intuens colligeret ſpiritus, & radios ad inuicẽ adiuuaret. Quartò, dięta vtatur debita, abſtineat à vino nigro craſsiore, & omnib. fumoſis cibarijs & craſſis, qualia lacticinia, piſcęs, fruct⁹ & fricta. Quintò.

vtatur ſingulis ſeptimanis ſemel drachma vna hieræ ſimplicis, quam in hoc caſu mirificè laudat Gal. ita vt ea ſola multos in Aſia per literas Roma miſſas ſe curaſſe iactitet: vel tantundem aloes accipiat, quam feliciſsimè in hoc caſu probauimus, & nûc magis in vſu habemus, quòd ex ijs quæ hieram ingrediuntur, tria nunc non poſſunt haberi, & malè plerunque conficiatur. Sextò, collyrio vſitato vtatur, quãdo extrinſecam aliquam in oculis humiditatem ſentiret, aut quando in ipſis oculis videri poſsit, abſtergit enim illud & exiccat: ſed dum nihil in oculo apparet, nec ab extrinſeca inconuenienti humiditate infeſtatur, ab eo deſiſtat. Eſſe autem malum illud non eſſentialiter in capite, ſed ex ventriculo affecto, colligitur primò quia ex vomitu cœperat: ſecundò, quia intermittebat quandoque, non erat continuum: tertiò, cũ amouebatur, pręcipuè ſentiebat: calefactus enim ventriculus, eleuabat vapores. Collyriumcommune, quo vtetur:

R. Fœnigræci ℥ j.s.
Radicis althææ ℥ ij.

Mundentur diligentiſsimè, & decoquantur in aqua cõmuni puriſsima ſine puluere & fumo ad conſumptionem duarum partium. Facta diligenti expreſsione & colatura.

R. Aloes optimæ puluerizatæ ℈ iiij.

Bulliant omnia ſimul ad ſpiſsitudinem mellis liquidi, & reſeruetur in vaſe vitreo benè obturato ad vſum.

De Ophthalmia cum Vlcere Ceratoidis. 4. Iunij. Anno 1547. Bellocatus recitat caſum. Conſilium XCVII.

NObilis iuuenis in vigore, ætatis 21. annorũ conqueritur de dolore oculorũ cũ nocumento viſus & dolore capitis. Initium autem earũ affectionum tale fuit. Iam agitur quintus annus, ex quo paſſus puſtulas in pene, quarum curatio ab Empirico facta incuſsit dolorem. Inde exanthemata & puſtulæ in capite ſubortę ſunt. Exhibitum decoctum ligni in vino cum coloquintide, & fortè etiã cum elleboro, ſicut ſolet ab Empiricis fieri, ex quo ſolebat plurimum egerere. Sublatis deinde exanthematis poſt aliquot tempus de dolore capitis querens alium medicum conſuluit, qui decoctum ligni in aqua exhibuit per decẽ dies, ex quo ſublato dolore capitis videbatur bene habere. Acceſſit emporia, incommodè equitans die & nocte, & negotia ſua ac mercaturam exercens, cœpit iterum malè habere. Fluxit aluus per aliquot dies & menſes etiã, ſed eo fluxu ſuppreſſo iam ante quinque mẽſes de dolore oculi in angulo interiori cõqueritur, qui quidẽ dolor magis exiccatur ſalpendo. Appoſitæ ſunt cucurbitulæ, & facta alia remedia, inde ſubleuatus, ſed ex malo victu & Vere calido incidit in eũdem affectum & ophthalmiam. Medicus venam ſecuit, dedit purgationes, ſed magis intenſus eſt dolor, & ſequutum aliud incommodum, vt in affectu oculi impediatur viſio, & in altero etiam oculo dolorem percipit aliquem, vt

D vereatur, ne idem illi quod ſiniſtro, cõtingat. Conqueritur item de dolore capitis in fronte ſuper oculum læſum, & de renum caliditate. Eſt & illud notandum, quod poſtquam cœpit dolor oculi etiam per duos menſes aluus fluebat adhuc.

Duo ſunt in oculo huius iuuenis morbi. Primus eſt ophthalmia, quæ facilè videtur, vtinam ſecũdus tam facilè cognoſci poſſet. Eſt autem ophthalmia inflammatio coniunctiuæ, quæ cum incipit, τάραξιν, conturbatio à noſtris dicitur. Cum ad coniunctiuam accedit, ophthalmia vocatur, & mutat nomen, quia complicatur ægritudo. Iam quintus eſt menſis, ex quo patitur, nõ tamen perpetuò affligitur, ſed per interualla accedit, & recedit, vt Gale. 2. de Diff. febr. de acceſsionibus febrium enarrat, quia materia aggregata per interualla, fluit ad oculum non continuò. Ad defluxum autem, vt ſemper fieri ſolet, ſequitur dolor, quia inflammatio eſt in membro ſenſibili, & tenſio & retinentia, vt Galenus refert. Pendet à mate-

E ria calida, alioqui nõ eſſet inflammatio, cũ in hoc differat inflãmatio à reliquis tumoribus. Duplex eſt aũt genus materiæ calidæ, ſanguis & bilis, vtrũ ab altero vel ab vtroq;? Probabile eſt ab vtroq; fieri, quòd enim ſit ſanguis, ex calore moderato, atq; etiã rubedo manifeſta: quò d bilis ex mordicatione cõtinua, & punctura in oculo. Igitur inflammatio cum dolore à ſanguine & bile permiſta. Neq; ſine ratione, quia maximum ſymbolum, cum totius temperatura & ratione viuendi præterita, vt intrinſecę cauſæ & peccata ſimul cõueniant. Nam ex habitu corporis calidæ eſt temperaturę, in qua dominatur bilis, & eſt coloris, quem in Menelao depingit Homerus, ξάνθου, fului, rubeſcentis, qui bilem indicat abundare. Quia cum pallidior color, ὤχρον, ſeu citrinus dicitur, non eſt naturalis bilis indicium: ſed propter admiſtionem aqueæ ſubſtantiæ. Inde plerunque tales habent pilos ruffos qui conſequuntur caliditatem, & propter aduſtionem ſæpe redduntur melancholici. Eſt igitur caliḋiſsimæ temperaturæ, vnde plurimum bilis gene-

F ratur, & ſanguis plurimus, ſed bilioſus: & talia corpora vbi in ocio degunt, & frigidis cibis vtuntur, pingueſcunt, & bene nutriuntur. Et cum proprium ſit calidorum humorum aſcendere in caput, videtur naturalem diſpoſitionem habere nõ tantùm ad inflammationem oculorum, ſed ad dolores capitis & ad omnes repletiones, vt Galen. tertio de Lo. aff. teſtatur, Qui calidum iecur habent, ſunt omni repletioni capitis obnoxij, ratione cuius ſubijcitur diſpoſitionibus, quas patitur. Sed præterea habuit rationes extrinſecas omnes. Incidit in Empiricum peſsimum, qui decoctum ligni in vino potentiſsimo exhibuit, cum admiſtis medicamentis, vt ſolent peſsimi homines, cum ſcammonio & colocyntbide, quæ venena ſunt. Eius ſignum eſt, quod ex illa decoctione plurimũ egerebat. Vnde ſuſpicandum, non tantùm hepar calefactum ob potionem ligni, & vini, ſed etiam exiccatum, propter medicamenta purgantia. Acceſſerũt negotia mercatoria importuniſsima. Equitauit enim, & ambulauit in regionib. calidis, vſus vinis potentiſsimis, paſſus ſolem & aerẽ ferṁ

uentem,

uētem,ſub quo caput maximè patitur, vt ferè impoſsibile fuerit hominem defendi ab his ęgritudinibus,vnde non mirum incurriſſe in ophthalmiā. Hæc igitur quantum ad ophthalmiam, quoniam manifeſtè in oculo ex viſu deprehēditur,& etiam de cauſſa doloris oculi ex inflammatione, quia coniunctiua membrum ſenſibile natura eſt,& materia acris & erodens, vt poſtea melius dicetur. Habemus etiam cauſſas inflammationis extrinſecas. Atq; ita quātum ad rationē,& eſſentiam morbi ſatis dictum eſt. Quò ad aliū morbū,qui cognitu & curatu difficillimus eſt: quòd putant ſuffuſionē adeſſe,videntur dubitare de re non verà. Quia eum ſuffuſio ſit aqua craſſa, quæ obſidet vueam, eſtq; inter albugineum humorē,& corneam: videmꝰ,quod nec mutatur ex ea color oculi,neq; ſubſtantia: niſi circa pupillam alba vel cærulea macula apparet: ideo ne ſuſpicari quidem debemus adeſſe ſuffuſionem. Dictum eſt à doctore, quòd ſit ſuſpicio de albugineo humore,deſcendente propter humorem aliquem defluentem à capite. In hoc multum difficultatis habeo, quòd hic humor non pituitoſus ſimplex, non albus eſt, ſed cæruleus. Verùm de hoc non curamus, ſiue ſimplex ſit ſiue nō: hoc mihi difficile videtur, quomodo per humorem cryſtallinum & albugineum perueniat ad corneam humor,& ibi figatur ſine vlcere. Deinde ſi læſus albugineus humor eſſet, non videret quicquā hic vir, quia ſi modica aqua in pupillam incidit, impedit ne videat, quid faciat hic tā craſſus humor in albugineo, qui plurimum cōfert ad viſionem? Refert autem, quòd dum aperit oculum, videatur exire aliquid, quod velit videre: ſed quaſi ab aliquo exteriori impediri, ne videatur: Et quia cornea tunica eſt craſsior, & habet quatuor cortices, non videmus proeminētiam: cum tamē videamus aliquid ſicut intra pupillam, idq; ſit quaſi in ſuperficie. Vnde dicam meam ſententiam, ſemper remittendo me meliori iudicio. Credo non eſſe lęſionem in interiori aliqua parte, ſed quòd cryſtallinus & albugineus illæſi ſint,& interiores tunicæ ſine nocumento: ſed quia ophthalmia quinq; menſes durauit cum humore acri, & erodente, credo factam eſſe eroſionē, & quòd materia deuenerit ad confinia corneę, quia quandoque tam magnam habuit, vt occuparet corneam, quæ alioqui apta ad id eſt. Materia itaq; fecit eroſionem, & ſecutum eſt vlcus in corticibus corneę id quod à ſignis habeo. Optimè refert Auicenna, qui diligentiſsimus eſt in recenſenſendis differētijs morborum oculi, quatuor genera vlcerū circa corneam exiſtentium, prout quatuor ſunt cortices, & cum in primo,& ſecundo cortice ſit, dicit apparere colorem album, tendentem ad fuſcedinem, & ideo fumum appellat, quia habet colorem fumi: eſt enim album in nigro. Si in vltimis corticibus vlcus eſt profundius, non eſt albedo in tota cornea, ſed vel ſunt granula, vel riuuli. Quia igitur in primis corticibus, tota cornea alba erat in hoc iuuene, inde dicatur potius vlcus in his partibus, quàm alius morbus. Hinc eſt, quòd cū aperit oculum, lux videtur penetrare, non tamen deprehenditur obiectum niſi obſcuriſsimè. Et quia vl-

A cus eſt, probabile erit adeſſe materiam, quod quidem & color indicat, à quo penetrat aliquid ad interiores partes. Hæc igitur cauſſa eſt nō in aliquo intrinſeco cortice, ſed extrinſeco. Vlcus factū eſt in cornea ab ophthalmia penetrante, & perforante corneam. Et ita duos morbos habet in eo oculo, ipſam inflammationē, ſeu ophthalmiam, & vlcus exiſtens in cornea, factum ab eadem materia erodente tunicam corneā. Quòd ad oculum dextrum, in quo ſuſpicio eſt, ne ſuperueniat aliquid, non video ophthalmiam notabilem, nō eſt color violatus coniunctiuæ, neq; in cornea, aut pupilla quicquam video coloris extranei: eſt tamen verendum propter tres rationes, ne aliquid aliud ſuperueniat. Primò, quia caput actu multum repletum eſt. Deinde habet omnes diſpoſitiones ad id vt repleatur: ex quo facilè poſtea materia poteſt deſcēdere ad oculum: Poſtremò etiā alia ratione cum materia deſcendat ad alterum oculum, & ſit quædam approximatio, ſaltem neruorum, quando materia peruenit ad punctum medium, facilè

B ad vtrunq; oculum defluere poteſt in quocunq; morbo oculorum: ideo rarò ſunt immunes ab alterius oculi læſione, qui in vnu laborant. Eſt pręterea alia ratio ex cauſis procatarcticis. Habet motum perpetuum, ſcribit, laborat, exercet mercaturā, vnde deteritur ſpiritus: & eſt periculum, ne alter etiam oculus continua agitatione lędatur. Hę ſunt omnes affectiones oculorū,& cauſſę doloris capitis: & ex his conſequēter apparet, quę ſit cauſſa doloris,& caloris renum, videlicet propter humores calidos,& vrinam calidiorem deuenientē ad renes, quod & vrinę oſtēdunt, quę rubeæ ſunt, ſicut & ſanguis, ad croceū colorem accedentes,& habent ſpumam propter cruditatem ventriculi. Quia alioqui qui habēt caliditatē hepatis, ferè ſēper ſucceſſu temporis efficiuntur ventriculi frigidioris, vt ſępe à me dictum eſt. Et ideo affecto vētriculo, generatur plurima pituita,& fiunt ſpumę in vrina. Et hæ ſunt cauſſæ omnium ſymptomatū & morborum, de quibus cōqueritur hic iuuenis.

C De prognoſtico facilè apparet, quid dicēdum ſit. Oculus ſiniſter, quo ad ophthalmiam, poſſet curari facilè,& vlcus, ſi vellet, ſed credo difficile hoc fore ex parte ipſius, quòd non admittit curā, quia multa requiruntur ad eam, & longo tempore opus eſt. Ipſe autem occupatus eſt in mercatura, non obedit medicis, & in hoc credo præcipuā difficultatem eſſe: ſi vellet obedire, poſſet curari. Nam vidi, qui fœdiora & maiora habebant mala, & tamen ſunt curati. Oportet autem vt ſit diligentiſsimus, quia periculum eſt de amiſsione oculi; dum longo tempore imbecillitas deueniret ad interiora,& ſubſtantia cryſtallini redderetur obſcurior,& ſiccior, propter continuum dolorem. Si ipſe velit, vt fiat cura. Credo quòd ſit poſsibilis.

Cura. Nemini dubium eſt ophthalmiam,& vlcus & diſpoſitiones in oculis pēdere à cauſsis extrinſecis,& intrinſecis. Quoad extrinſecas cauſſas, & rationem victus, oportet illum attendere vt bene ſe gerat in toto tempore curationis. Intrinſecę cauſſę ſunt calor hepatis,& cruditates generatæ ex diſpoſitionib. ventriculi & capitis, quæ

remouendæ ſunt. Non dubium, quin ab euacua-
tione incipiendum materiæ generatæ. Id duplici
via fieri poteſt, miſsione ſanguinis, & pharmacia.
Miſsioné ſanguinis repeterem, & ſi antè facta eſt.
Illa enim miſsio ſanguinis, quæ nocet oculis, eſt
quę fit ſuperfluè, & ſine neceſsitate, & vbi ſanguis
non eſt mordax, aut calidus. Et Galenus etiam in
ophthalmia vſq; ad deliquium animi mittit ſan-
guinem, & curauit hominem, & ſæpe phlebo-
tomia curat opthalmiam, & meri potione, vt in-
quit Hipp. Velim igitur fieri à vena, vel communi
vel baſilica ad ℥ viij. aut x. lenita prius aluo, vt fie-
ri ſolet. Poſtmodum euacuatio fiat datis antè ſy-
rupis concoquentibus materiam bilioſam, & pi-
tuitoſam, vt iidem humores euacuarentur, cũ me
dicamentis iam notis. Factis euacuationibus cor
poris ſufficientibus, ad caput aſcenderem, quod
particulariter euacuari poteſt per caputpurgia, a-
pophlegmatiſmos, gargariſmata & lotiones capi
tis, quæ difflabunt, & diſcutient, quæ omnia fieri
E poſſunt. Sed (vt ſæpe dixi) in morbis oculorũ nõ
tentarem errhina propter affinitatem nariũ cum
oculis, & vehementem motum capitis, qui ſequi-
tur exhibitionem eorum, & ita conſentit totum
corpus. Circa lotiones, ordinarem euacuãtes. Nã
duplices ſunt lotiones, confortatiuæ, & euacuan-
tes. Non excederem decoctum camomillæ, lilio-
rum alborum, & maluæ: diflant enim, & conco-
quunt materiam ſua commoda & temperata cali
ditate. Imò ſi fierent balnea aquæ dulcis pro
toto corpore, in quibus eædem herbæ decoctæ
eſſent, optimè conuenirent: mitigarent humores
& difflarent materias. Quòd ad alterationem mẽ-
brorum, balneum Veronenſe propoſitum, quo ni
hil eſt præſtantius in caliditate renum, ab hepatis
intemperie, vnde vapores aſcendunt ad caput, i-
deo præſtantiſsimum eſt ſuo tempore: & erit id
adhibendum, vbi fuerit exquiſitè euacuatus. De
capite, an cum re infrigidante alterandum? Dubi
tarem de eo: non propter infrigidationem, ſed cõ
ſtipationem & clauſionem meatuum, quæ impe-
F diret euentationem, vnde plures humores cumu
lantur. Rectum tamen eſſet, ſi adderentur violæ
lotioni, & inungatur caput oleo violaceo, quod
mitem habet refrigerationem cum humiditate, &
idem oleum intra aures poſitum: quod in altera-
tione capitis, tã calida, quàm frigida, aliqui in au-
res ponunt: & video obſeruari ab antiquis circa
ophthalmiam. Quo ad oculos, nihil præſtantius
eſt, quàm vt decoquatur fœnumgræcum, & radix
althææ cum roſis, quæ addent vires, & corrobora
bunt membra, quod maximè faciendum in mem
bro, ad quod fit defluxus: & præter id etiam, roſæ
ſua leni aſtrictione adiuuant ad penetrationem,
vt Galenus docet in libro de Simpl. medic. Imò ſi
decoquerentur hæc tria, vt fierent mucilagines,
inque eo diſſolueretur Tutia, collyrium eſſet pro
ophthalmia & dolore oculi præſtãtiſsimum, quia
ſedat dolorem, & concoquit materiam reſiduam,
& abſtergit ſine mordicatione. Haberem vtrun-
que decoctum pro ſomentatione, & mucilagines
pro collyrio, & vlcere ſuo tempore. Quò ad vl-
cus, nihil præſtantius quàm Tutia optimè lota,

D ita vt non habeat aliquam mordicationem, appli-
cata vel vt vnguentum, vel collyrium, vel pulue-
ris modo. Et credo, quòd Tutia non applicari de-
beat in alijs oculorum morbis, quàm in vlceri-
bus. Exiccat enim ſine mordicatione, abſtergit,
& inter omnia medicamenta metallica tutiſsimũ
eſt. Fit ex iiſdem aliud collyrium, ex fœnugræco
& aloe lota, ſed Tutia eſt melior. Vnum etiam a-
liud eſt, quod referam propter ſcholares, quia val
de antiquum eſt, & videtur expertiſsimum & ra-
rum. Accipitur ſubſtantia quę in ouis eſt recenti-
bus alba præter vitellum ex viginti vel viginti-
quinque, & ponitur in vaſe ſtanneo, vel plum-
beo ad ſolem, donec exiccetur, poſtea contundi-
tur cum ſaccharo candi roſato, quantum poteſt
contundi. Exiccat hoc quoque ſine eroſione, &
plurimum adiuuat. Ad alterum oculum conſer-
uandum, credo, quòd cum locali tantùm tutius
poſsimus procedere, quando euacuatum fuerit
corpus: & curabitur oculus extrinſecis iſtis, quæ
E rectius adhibentur, quàm aſtringentia aut repri-
mentia, quia omnia talia refrigerant vel calefaci
unt. Quantum ad cauteria diuertentia, laudo ea.
Sed ſi hepar, ſicut dixi, eſt cauſſa, quę ſouet reple-
tionem capitis, tutiſsima erunt cauteria in crure,
quæ etiam facilius fluerent: quia mercator eſt ne-
gocioſus: & plus euacuabunt, quia in hepate ini-
tium eſt, quàm ſi fierent in brachijs, cum ſit diuer
ſio directa. Si verò in capite læſio, & ab eo imme-
diatè vellemus euacuare, melius fortaſſe in bra
chio: ſed minor eſt in capite impreſsio. Et mea
ſententia, ſi defendas hepar, & caueas ne illud &
ventriculus mittant vapores ad caput, rectiſsimè
fiet: quia materiã, quæ ad oculum fluit, aliter nul-
lo modo diuertere poterimus.

*Datum mulieri 50. annorum, ex oculi dextri ca-
ligine laborante. Conſilium XCVIII.*

MONTA. Hic apparet quædam di-
minutio viſus in oculo dextro ma-
F gis quàm in ſiniſtro, licet etiam a-
liquod nocumentum percipiat in
ſiniſtro. Genus actionis læſæ pri-
mò conſiderandum, ipſa refert,
quod in dextro oculo appareant quædam ſcin-
tillæ, & radij obuerſantes ſibi, qui videntur aut lu
cernę, aut Solis circulum quaſi facere colorem vi-
ridem: Præterea maius nocumentum percipere
manè quando ſurgit, tunc enim plenos eſſe ocu-
los recrementis craſsis, quibus mundificatis, ceſ-
ſare aliquantulum iſta accidentia. Adhæc velut
telam aut nubeculam tenuiſsimam dextro ocu-
lo circumductam videri: Et re vera, ſi quis ani-
maduertit diligenter, videt obſcuritatem quan-
dam in dextro oculo. Grauitatem inſuper palpe-
brarum dicit ſe percipere. Etiam quinq; ſunt an-
ni, vbi incipit hoc malum, ſed per quinq; dies ho-
ſce maximè fuit his accidentibus moleſtata. Neq;
poteſt ignem ferre, aut calida: à frigidis autem &
moderatè calidis percipit iuuamentum. Sunt
igitur & iſta ſymptomata, Imagines ante oculos
verſantes dictæ: grauitas palpebrarum; obſcura-

tio

tio pupillæ dextri oculi. Quæ poſſunt eſſe cauſæ horũ ſymptomatũ? Primò videamus, qualiter totum corpus ſit affectum. Pręceſsit primò dolor capitis perſeuerans, qoẽ dolorẽ ſubſecuta ſunt iſta accidentia: pręterea dolores artheticos circa brachium, maximè colicos, & flatus ſæpe percepit, ita vt iudicaodum ſit plurimùm humores malos, crudos io iſto corpore eſſe cumulatos, vnde vapores aſcendunt, & condenſati rurſus deſcẽdunt per nieruos, oucbam, venas, arterias, replẽtes corpus totum. Habet hæc Magnifica Domina membra principalia calida, hepar calidũ: eſt enim carnoſa, latarum venarum. Cor calidum, quia eſt virago quædam ad actiones promptiſsima, ſatis audax, & animi fortis, cerebrum calidum: nam habet operationes omoes vegetas in motu & ſenſu, & diſcurſu. Iam verò contraxit imbecillitatem, & eam facilè poterat contrahere. Nam cum inferiora omnia ſint calida, præterqoam ſtomachus, qui eſt frigidus, qood noſcitur ex flatibus, & mala coctione, facilè fieri poteſt, vt fuligines multæ aſcendant, & replẽtes caput, ſymptomata dicta efficiãt. Adde etiã cnras, vigilias, & accidẽtia animi, quib. infeſtatur. Sed accedamus ad cauſas propiores.

Imbecillitas oculi poteſt habere originem vel ab ipſa virtute imbecilli, & ſpirituum paucitate, quod oon eſt, quia operationes ſunt vegetę ſatis: Secundò, neq; ob craſsitiem ſpirituũ eſt, quia reliqui ſeoſus ſunt exquiſitiſsimi, videt etiam longè meliꝰ à propinquo quàm à lõginquo: Tertiò, vel ob obſtructionem: neq; hoc eſſe poteſt, quia non priuatur viſu. Eſt ergo in ioſtrumento, vel in humoribus, vel in tunicis. Et cauſa huius impedimẽti viſionis eſt, propter deſcenſum materiæ io capite. Humor enim albugineus recipit miſtionẽ ſubſtantiæ craſsioris, quare ioſtrumentũ non eſt ita clarum. Accedant ad hoc excrementa craſſa in oculis. Ipſa eoim ſurgens manè à lecto deterius videt, quia humores & vapores per noctem collecti obſcurant organum: hinc percipit tunc plurimũ ſordium ſiccarũ & mordentium, quod argumento eſt etiam ſuccos eſſe diuerſos, ooo vniformis materiæ. Et quia noo eſt ęquale illud impedimentum, indicat materiam nõ eſſe ibi perpetuam, ſed à capite eò fluentem, & dextrum oculum, vt puta iam per quinq; annos debilitatum, fluxiones facilè recipere. Sunt ergo cauſæ horum ſymptomatũ humores deprauati difformes, partim pituitoſi, partim bilioſi, & aduſti ad oculos delati, facientes grauitatem, & impedientes viſum, vnde vapores eleuati permiſcentor ſpiritibus. Quibus ita ſtantibus, cum babeat imbecillũ caput, & perſeueret permanens & fixa obſcuritas, fouetur à perpetuis cauſis in dextro oculo. Quare talis debilitas vix accipiet curam: omoes eoim tunicæ oculorũ fiũt ætate duriores & ſicciores, bumores fiunt craſsiores & pauciores. Non poterimus ergo hæc mala tollere omnino, bene poſſumus prouidere oe decidat in deterius, ne amittat viſum prorſus, aut ſi vtiq; viſum amittere deberet, vt tardè fieret.

Cura. Bonum ergo eſt dimittere accidentia animę, quietè viuat, purgetur vniuerſali purgatione, ſtomachus & caput corroborẽtur, oculi & palpebrę purificẽtur. **A** Recipiat primò lenitioum purgans, vt caſsiam, vel aliud, quod ex primis venis educit cruditates. Deinde vtatur concoquentibus ratione diuerſitatis humorum, vt mel roſatũ, ſyrup. acetoſum, vel oxymel, ſyrup. de endiuia, cũ decocto & ſem. endiuiæ, folijs boraginis, ſem. aniſi & cinamomi, ſem. melooũ, cucurbitarũ, ſi timemus calefactionem. Poſtea euacuetur cum pillulis iſtis, quioto Methodi ex colocynthide, aloe, agarico, ſcammooea factis, quę pro diuerſis humoribus purgandis ſunt optimæ: vel ſumat cocchias vel confect. hamec, pillu. aggreg. pro humoribus aduſtis bilioſis & pituitoſis, quia omnes io ea peccant. Phlebotomia confert. Certè habet corpus valde repletum, præterea defecerunt menſtrua (& in quibus menſtrua non purgantur, ſemper redundat ſanguis vſq; ad 60. annum) eſt & robuſta admodum. Poſt ſyrupom ſecundum conſulerem, vt ex cephalica ſanguinem mitteret. Deinde poſt purgationem vniuerſalem habeat fami**B** liare purgans caput, ventriculum & hepar ac cor, ex rhab. aloe & agarico, cũ euphragia, capillis Veoeris, macis, & ſpica nardi, quo vtatur quandoq;. Maſticet maſtichen ſolam, calida enim illi nocẽt. Auerſiones illi commodæ. cauterium in cruribus poſt euacuationes eſſet longè optimũ: collyrium lene & familiare.

R. rad. althææ mundiſsimæ viij.
Fœnugræci ℥ iij.

In aqua coquatur ad remanentiam lib. j. Adde aloes optimę ʒ ij. Lotæ cum aqua violarum, & puluerizatæ. Et decoquatur ad ignem lentum purũ iterum, donec perueniat ad mellis craſsitiem. Ex iſto collyrio corroboratur oculus & mundificatur: abſterguntur humores circa popillam.

Odus. Omnia à Montano bene dicta ſunt. Iſta diminutio viſus fit propter humorum præſentiam in oculo. Non negauerim etiam eſſe malam nutritionem, & cryſtallini & albugioei humoris, tum etiam vitrei. Nam in iſta Magnifica Domina, cum humores ſint deprauati, r.oo eſt mirum, ſi **C** cryſtallinus humor qui nutritur ex vitreo, vt eo corrupto tempore etiam vitiatur. Vitreus autem vitiatur ex ſuccis malis totius corporis. Graoitas palpebræ arguit ibi exiſtentes humores, qui miſti cum humore aqueo, faciunt impedimentum viſus, laodo & omnia quæ dicta ſunt à Montano, quò ad cauſas. Quò ad prognoſtica: Iſta Domina nunc agit quinquageſimũ anoum, nõ poterit facile recipere priſtinam ſanitatem ratione ætatis. Videndum tamen oe decidat in deterius. Totũ qooque corpus purgetur, peccant enim plures in ea homores, pituitoſi, biiioſi, aduſti & melancholici. Primò facta lenitiooe ventris, accipiat ſyrupos dictos, poſtea purgetur. Placet mihi etiam phlebotomia, quia ętas non prohibet. Galenus phlebotomauit octogeoarium. Facta conuenieoti purgatione, deueniat ad particulares purgationes. Et ſumat maſticheo per os, pro maſticatorio. Poſſet etiam diuertere materiam ad nares & loca propria: nam Galenus etiam idem fecit. Deinde vtatur collyrio dicto. Debemus cauere à valde exiccantibus indicatiooe ſumpta à loco, quia tuni

cæ oculi ſunt tenniſsimæ, & poſſent facilè exicca ri, adeò vt viſio tota tolleretur. Diuerſiones. abluat manus & pedes, clyſteribus vtatur, ſanguiſugæ applicentur hæmorrhoidibus: nam & ante ſen ſit iuuamentum optimum.

Ad ophthalmiam in ſene. Cſiölium XCIX.

R. Verbenæ
Rutæ
Chelidoniæ
Roſarum
Euphragiæ
Fœniculi
Betonicæ
Saluiæ añ. m. viij.

Contundantur & ponantur in balneo Mariæ per horas 24. Poſtea diſtillentur per alembicũ vitreum & ſeruetur aqua, quę purificetur in ſole per totum menſem, ita tamen vt non permittatur in aere noctis. Poſtea ſcripſerat Italicè. Hac aqua lauet oculos ſuauiter abſq; fricatione ad minimum bis in die nec detergat, ſed ſiccari permittat. Eidẽ pro purgatione in Vere.

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Specierum hieræ ʒ ij.
Succi roſarum
Verbenæ
Fœniculi
Rutæ añ. ℥ vj.

Syrupizentur cum ſaccharo purificato antea. Poſtea:

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Decocti infraſcripti ℥ iiij.

Miſce pro vno ſic pro alijs.

R. Foliorum roſarum ℥ iij.
Seminis fœniculi
Chelidoniæ añ. ℥ ij.
Rutæ ℥ j.

Decoquantur in lib. iij. aquæ euphragię donec remaneat vna. Nihil exterius applicari voluit, niſi ſi ſaluiæ aqua abluere velit, nulla re alia.

De leui ſuffuſione oculi dextri, & præſeruatione. Conſilium C.

CAſum enarrabat Friſimelica. Aguntur aliquot menſes, quòd degit in aere frigido & ſubtili, vbi erant venti, & expoſuit ſe aeri nocturno, deliquit in cibo & potu, comedens oſtrea, & dulce vinum bibẽs: incidit inde in dolorẽ oculorũ, à quo euaſit primò, ſed iterum incidens, vocauit medicum, qui exhibuit caſsiam, pillulas lucis, & ventoſas, nunc patitur diminutionem viſus, vt obſcurè videat obiecta, etiam in debita diſtantia admota, & diminutè in longum. Et eſt oculus ſolus, qui patitur, reliquum corpus videtur ſannm. Oculus patitur viſionem diminntá, & obſcuram, & adeſt humor, vt etiam ſit mala temperies cum materia.

MONTANVS.

Ex quo conſtat magnif. Dominum habere cir-
D ca oculum dextrum, & in pupilla obſcuritatem, quæ à nobis videtur, & ab ipſo melius percipitur, cũ aliquid vult intueri: videt enim quaſi per nebu bulam interpoſitam, & poſtea ex quacunque leui occaſione, & delicto in cibo & potu, & rebus cæteris non naturalibus exacerbatur, fitque nebula denſior, & dolet oculus, & inflammatur: ideo duo conſideranda. Nebula, quæ eſt perpetua, & impedit viſum, ſecundò, imbecillitas magna in oculi ſubſtantia, vt ex quacunq; leui cauſſa doleat. Hæc ſuas cauſſas babent, quia nihil fit ſine cauſſa. Porrò cauſſarum quædam ſunt coniunctę, vt materia & forma, quædam præcedentes, quædam procatarcticæ, quæ extrinſecus occurrunt, omnes debemns conſiderare, & inquirere, ſi rectè volumus curare. Antecedentes, & coniunctæ indicant curationem. Procatarcticæ nos docent de eſſentia & conſeruatione. Cauſſa proxima & coniuncta eſt materia, quæ continetur in oculo, ſeu parte oculi, qualis pupilla eſt: eaq; materia iam fluxa eſt,
E quæ hæret ſemper in oculo. Hæc iá proxima cauſa efficiens materialiter, & formaliter huius ſymptomatis. Sed an calida vel frigida? Credo frigidam, quia primò ignaua in motu ſemper permanet: ſi enim eſſet calida, moueretur, & excitaret dolorem, quem hîc non ſentit. item quia corrumpit actionem, facit materiam videre volantem, & alia. Hic non ita corruptè videt, ſed per nebulam, & ſemper eodem modo. Ft quia duo humores frigidi, potius pituitã exiſtimo, quàm melancholiã etſi à melancholia etiam fieri ſoleat, & maximè nigra nebula. Hæc affectio à pituita eſt, quæ habuit ſuas cauſſas, etſi nunc non habeat, tamen in principio habuit, & fouetur etiám nũc, vt audiuimus ex relatu. Augetur enim ſecundum varium modum viuendi, quod eſt ſignum, quòd præter morbum iam factum adhuc augetur humor, qui obſtruit, ne poſsit ſpiritus tranſire. Siue enim extramittendo, ſiue interius recipiendo fiat viſio, non poterit vel diffundi ſpiritꝰ, vel recipi ſpecies, propter humorem in pupilla, vel tunica contentum.
F Vnde autem proueniat, an à tunica, an à ventriculo, quæritur. Crediderim primogenio affectu à ventriculo, quia nunquam augetur, aut dolet, aut inflammatur, niſi præcedenti die exceſſerit in ratione victus, & factæ ſint cruditates. Ita prius vẽtriculus tranſmittit vapores ad caput, & caput poſtea ad membrum affectum. Sed quia in altero oculorum tantùm, quod etiam Galenns notat in ſignis, an ſit à capite, vel ventriculo, dicens, cùm à capite in altero tantùm oculo eſt affectus, cùm à ventriculo in vtroq;. Ideo crediderim eſſe quidẽ à ventriculo, ſed affectum etiam caput detrudere ad partem imbecilliorem. Loca igitur mandantia ventriculus principaliter, & caput eſt. Materia frigida, & humida, eadem quæ fecit morbum, illa eſt etiam quæ fouet. Cauſæ procatarcticæ extrinſecæ ex aere nocturno, & borea frigidiſsimo. Audiuit cauſas in loco aperto, vbi feneſtræ præcipuè verſus boream, in quo ſemper flabant frigidiſsimi venti. Et boreas duo facit, exprimit materiam à cerebro, & à partibus ſuperioribus ad inferiores tanquam manus deducit propter frigiditatem.

Secun.

Secundò, conſtringit poros, nec permittit difflationem, & ita aggregatur materia. Inſuper etiam nocet, quia refrigeratione erudiores reddit omnes humores, & refrigerat cerebrum, ne poſsit cõcoquere alimentum. Deſcendit autem materia ad oculum dextrũ, quia præcipuè expoſitus fuit, & magis læſus quàm ſiniſter ab eodem vento. Hę ſunt cauſæ coniuncťæ, antecedentes, & procatarcticæ. An modò intrinſecæ cauſæ conueniant, vt cerebrum humidum, & frigidum, & ventriculus generet multam pituitam? ſit dictum conditionaliter. Non ſum conuerſatus cum Magni. domino, nec ex proprijs ſignis certò dicere poſsũ. His cauſis morbi præpoſitis, de gradu obſtructionis in oculo, modò. Is leuis eſt & initiũ ſuffuſiõis, ſeu principiũ cataractę debile, ſed non principiũ tale, qđ ad ſuffuſionem facilè deducere poſsit niſi per ſex menſes relinquatur, vt dicit Auiceo. & Gal. Ideo diligenter ſuccurrat, & caueat, quia non dexter tantùm oculus pateretur, ſed periculum foret, ne communicaret ſiniſtro. Quid igitur faciendum ad præcauendum? Sumus in hyeme, & non poſſumus diſcutientibus & aperientibus vti, & vix credo poſſe tolli morbum iam factum, ſed ad materiam iam eleuatam, & morbum futurũ debemus attendere, & facere, ne augeatur humor, & ne cunctetur, quia poſtea nihil poſſemus agere. Primò igitur teneat exquiſitum victum, caueat ab aere: didicit ſuo periculo, quantum noceat ſanis, quantò plus nocebit ægris? caueat ab aere nocturno, à borea, & à frigiditate capitis: ſit recta ratio victus, vitet etiam euaporantia ad caput, lacticinia, legumina, & piſces, & maximè barbones, & cancros, qui à proprietate nocent oculis. Omnes piſces Venetijs capti præcipuè nocent. A vino dulci, & reliquis euaporantibus caueat. Laudarem, vt haberet lenẽ aluũ, & ſemper haberet aliquid, quod diuerteret materias ad oppoſitum, quo nihil erit præſtantius. Ideo per totam hyemem euacuarem continuò humorem, & vapores genitos ad oppoſitum diuerterem. Pillolæ de hiera optimæ ſunt, quas Galenus prædicat, aut etiam ex ſex rebus, accipiet bis in ſeptimana, vel ad minus ſemel. Circa oculum, pro morbo iam facto, tantùm aliquid adhiberem, quod concoqueret ſine aſtrictione.

Laudarem collyrium, quo ſæpe vtor, ex fœnugræco, & radice althææ mundatis, quæ decoquerem in aqua, & in expreſsionem ponerẽ aloen ad conſiſtentiam mellis, & hoc vtor ad principium ſuffuſionis: concoquit materiam, alterat refrigerando, & difflat per halitum, & non attrahit, imò confortat propter aſtrictionem aloes, & exiccat præparatum opportunè: propter althæam & fœnugræcum: etiam mollificat, ſi diligenter conficiatur ſine puluere, & fumo. Si dolebit, ſignum erit non bene factum eſſe, quia cum bene fit, non dolet. In reliquis nihil agerem, quia hæc præſeruabunt, & ex parte etiam curabunt. Ad curam poſtea integram, expectarem Ver: quia enim video morbum non creſcere, niſi fiant exceſſus, fortè his curabitur. Si vero augeatur morbus, in Vere leniter aluo purgata ſanguinem mitterem, poſt corpus exquiſitè purgarem, & vltimò diuerſiones facerem

A rem per cauteria. His certè curabitur, ſiquidem velit.

De ſuffuſione perfecta, an ſit deponenda. pro Iuuene quodam. Conſilium CI.

CLariſs. Doctor. vt per compendia quoque procedam, proponuntur nobis duo, vtrum in Nobiliſs. Iuuene poſsit deponi ſuffuſio, deinde ſi debeat deponi, quo tempore id fieri poſsit, & vtrum ſecutura ſit aliqua ex eo noxa. Ad primum: nemini dubium eſt eum habere caput valde imbecille, oculos eſſe cõmodos ad recipiendos vapores, & repletionem à toto corpore. His ſuppoſitis, vtrum debeat deponi ſuffuſio, quia obijcitur primò, quòd non deponenda, quia oculus ſit diminutus, & debilis, propter continuum aſcenſum vaporum. Deinde ſi

B deponatur, dicuntur ſecutura alia incommoda, propter debilitatem loci. Cùm enim membrum eſt debile, & operatio fit, quę nunquam fit ſine dolore, metuendum eſt, ne ſequatur inflammatio, vt non ſolùm is oculus patiatur, ſed etiam lædatur alter, quod maximè eſſet periculoſum. Hæc ſunt, quæ priores Doctores dixerunt. Quòd ſi addatur etiam hoc, vbi depoſita erit ſuffuſio, quòd redibit propter debilitatem oculi, non velim illud omnino aſſerere. Poteſt enim diuerti affluxus illius materiæ ad alia loca. & quia dicimus poteſt redire, dicamus etiam quòd poteſt non redire. Quare amiſit iuſtam magnitudinem oculorum? quia non tranſit alimentum, aut quia non alitur. Quòd non tranſeat, non crediderim, ſed quòd nõ bene nutriatur: vnde id contingit? quia cùm membrum non facit operationem ſuam, perit calor, propterea quòd non excitatur: ita hic deſtituitur oculus calore innato, & fit priuatiuè frigidior. Deinde propter præſentiam illius aquæ: oppoſitũ enim expellit oppoſitũ. Eſt ibi deſcẽſus

C aquæ. Cùm ſit igitur aqua frigida, obtũditur calor innatus oculi. Interceſſerunt nouem aut decem anni à quibus non vidit eo oculo, & hæc frigiditas ſemper fuit. Non igitur eſt mirum, ſi iam induxerit intemperiem. & dico, quòd ſi eam depoſuerimus, quia deponibilis, vt dicam, videbit ſpiritus illuc prouenire, & incaleſcere membrum. Vnde ſaltem poterimus melius ſperare, quàm ipſum ita deſtitutum relinquere, quanquam de omnimoda perfectione dubito, cùm videam oculum valde diminutum, tamen cuperem, ſi aliquo modo poſsibile ſit, perueniret ad propriam actionem, neque vereri debebat, quod dicitur, quod non curabitur fortaſſe. Eodem modo reſpondetur, quòd curabitur fortaſſe. De magnitudine doloris, quod obijcitur, Reſpondeo, iſte dolor eſt mitiſsimus, ita vt maior dolor ſit in miſsione ſanguinis, quàm in hoc membro, quando remouetur ſuffuſio. Inflammatio enim vel dolor contingunt, aut quia vniuerſum corpus nõ prius purgatum, aut quia artifex ſit malus, aut æger non obediẽs, atq; ita poterit ſequi: nam poſsibilitas eſt

magna. Eſt autem probabile, quòd non ſequatur hoc, cùm artifex ſit bonus medicus, corpus purgauerit, & æger ſit obediens. Sed ſi ſequatur inflammatio, aut aliud incommodum, ſequetur ne vt alter oculus patiatur? Credo quòd non patietur alter oculus, etiã ſtante inflammatione. Fit enim fluxio propter duo, quia membrum recipiens ſit valde debile, vel quia ob ſuum dolorem & caliditatem attrahuntur humores. In hoc caſu, ex vtraq; cauſa, ad hunc oculum fluxio, eſſet ab altero oculo deriuatio, & non fieret nocumentum in bono oculo. Atq; ita dico, quòd etiam ſequẽte inflammatione alter oculus non patietur. Tertiò, ſtante huiuſmodi ſuffuſione, longè deterius eſt quotidie periculum. Vbi enim ſuffuſio, ſicut experimento probatur, in vno oculo, neceſſariò etiam alter oculus patitur. Et eſt ratio, quia ſpiritus decorrens à cerebro per neruos opticos, per communem terminum diuiditur. Poſtea & vnaquęlibet pars ſpiritus tranſit ad proprios neruos. Vbi autem ad partem obſtructam peruenit, redit, & E tranſit poſtea ad alium locũ, quod videmus apertè, cum alterum claudimus oculum, dilatatur pupilla alterius. Et ita per malum contagium tandè inficit ſpiritus alterius oculi. Dico igitur quòd ſit deponibilis, etſi non ſimus tuti, aut certi, ſit ne futurum perpetuum. Incommoda quoq; non neceſſariò ſequuntur: & dico, quòd omnino eſt deponenda. Tempus iam inſtat, ſol eſt ingreſſus Geminos, & ferè ſumus nunc in æſtate, & quia dixit Excel. veſtra, quòd tempus hoc ſit ſatis incõſtans quod verùm eſt: ſi enim tale tempus perſeueraret omnino nolim fieri. Sed ſi aer fieret temperatior, velim fieri hanc operationem. Quare eam differre non eſſet inconueniens. An ſit periculum in dilatione? Credo minimum eſſe periculum in hoc pauco tempore, cum tot ſint anni, ex quo patitur ſuffuſionem. De collyrijs applicãdis, velim ea omnino eſſe temperata ex fœnugræco & radicib. althææ. Rectificetur etiam ratio victus.

Sequentia eidem ordinata ſunt.

F

R. Saponis Damaſceni lib. j.
Garyophyll.
Macis
Cinamomi añ. ʒ j. s.
Iridis ʒ ij.
Stiracis calamitæ ʒ j.
Ambræ
Muſci añ. gr. iij.
Agarici electi ʒ ij.

Puluerizanda puluerizentur, & reformetur ſapo in forma pillularum ſecundum artem. Vtetur in lotione capitis. Item

R. Floris caſsiæ ʒ xij.

Cum ſaccharo fiat bolus. Item

R. Euphragiæ
Betonicæ
Saluiæ
Maioranæ
Endiuiæ
Roſarum rubearum añ. m. ij.

Bulliant in lib. ix. aquæ ad conſumptionẽ tertiæ partis, deinde facta expreſsione, & colatura,

R. Nucis muſcatæ
Garyophyllorum
Cinamomi añ. ʒ iij.
Fœniculi ℥ iiij.
Aniſi ℥ ij.

Bulliant rurſus ad cõſumptionem medietatis, deinde facta expreſsione & colatura, ſyrupizetur cum ſaccharo albo, & aromatizetur cum duobus granis muſci, & totidem ambræ. Poſtea

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Aquæ Betonicæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs, ſeptem vel nouẽ. Finitis ſyrupis ſumat ſequens medicamentum.

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrup. roſat. ſolutiui ℥ iij.

Cum aqua Betonicæ fiat potio: ſumat prætérea interdum de hoc electuario,

R. Nucis muſcatæ
Macis
Cinamomi añ. ʒ j.
Garyophyllorum ℈ ij.
Seminis Aniſi ʒ iiij.
Thymi ʒ j.
Sacchari roſati optimi ex roſis rubeis ℥ vj.
Muſci
Ambræ añ. gr. ij.

Cum modico Iuleb fiat miſtura. Poſtea vtatur maximè pro oculo bono infraſcripto collyrio temperatè,

R. Fœnogræci ℥ ij.
Radicum althææ minutim inciſarum num. vj.

Mundentur optimè ab omni ſorde, deinde coquantur ſimul in q. ſ. aquæ puriſsimæ, ad conſumptionem duarum partium, poſtea colentur, & exprimantur. Deinde

R. Aloes optimæ, puluerizatæ ℥ j.

Bulliant omnia ſimul ſine fumo, ad ſpiſsitudinem mellis, & ſeruentur in vaſe vitreo, bene obturato.

Alij cuidam ordinata, per hyemem in periculo ſuffuſionis.

R. Specierum hieræ ſimpl. de vj. reb. Galeni ʒ vj.
Agarici electi ʒ iij.
Rhabarbari electi ʒ ij.
Myrobalanorum chebulorum ʒ j.
Zingiberis ʒ s.
Salis gemmæ ℈ j.

Contundantur omnia per ſe, deinde aſpergantur aceto ſcillitico, & permittantur exiccari, & ita iteretur ter, poſtea cum ſyrupo roſato ſolutiuo fiat magdaleon, de quo fiant pillulæ, pro ſingulis ʒ tres.

R. Fœnugræci ℥ ij. à puluere, & ſordibus mundati
Radicum althææ opt. lotarum ℥ iij.

Decoquantur omnia in q. s. aquæ puriſsimæ, ad conſumptionem duarum partium, cuſtodiendo à fumo, & fauillis: deinde facta diligẽti expreſſione, & colatura,

R. Aloes

R: Aloes optimæ, pulueriʒatæ ℥ j.

Decoquantur omnia ſimul ad eooſiſteotiã mellis, & bene ſeruetur. Perfecta ſuffuſio nunquá eurata fuit: oiſi manuali operatione, & tamen poſtea deterior fit.

De ſuffuſione, & imbecillitate videndi. Conſilium CII.

IRISIMELICA. Qoeritur de debilitate viſus, & quod parom videat diſtinctè, & imagioes qoaſdam, & veluti flammas cernit, & in oculis videtur obſeſſa pupilla, maximè io altero, &c.

MONTANVS.

Circa ea ſymptomata, quæ enarrata ſont, noo immorabor: videnda eſt caoſa, & quam habeant occaſionem, vt inde cura rectius inſtituatur. Et primò, temperatura & naturalis diſpoſitio corporis videoda, & membrorum, & maximè oculorũ. B Hepar ex toto ambitu apparet calidum, cum ſiccitate, quia color eſt oigrior, oſtendit ſanguinẽ tendere ad aduſtionem, & venæ ampliores ſunt. Ex hepate calido, & ſicco ſanguis craſsior, facit ſpiritus turbidiores. Nam qualis eſt ſanguis, tales geoerantur ſpiritus: & hepate calido exiſtente tandem ventriculi coctiones fiunt deteriores. Et in hoc iuuene veriſimile eſt ventriculum non ſatis coocoquere, & confiecere cibum, ſicut fieri ſolet in ijs qui ſunt humidiores, & habent caliditatẽ magnam. Quod ad caput, audio, quòd ſemper laboraoerit catarrhis, vt purgaretur etiam per nares, non moltùm tamen, & nunc capitis grauitatẽ patitur, quæ indicat materiam adeſſe propter plurimos vapores eleuatos à ventriculo, vel etiã, quia ob debilitatem plurimum alimentum non rectè coocoquitur. Et credo in hoc iuuene vtruoque contingere. nam calidum hepar facit caliditatem per totom ambitum venarum, & ita plurimi vapores aſcendunt ad caput. Ideo etiam dicit Galeous C qui hepar calidum habent, ſemper habent caput repletum. Secundò, vẽtricolus frigidus, & ipſum etiam cerebrum debile fortaſsis, vt oon coocoquat proprium alimentum. Si enim calidum eſt caliditate ignea, non concoqoit, vt debet. Deinde ſiccius eſt, vt ex toto habitu capillorum, & temperatura conſtat. Sont enim tempora plana, & tota facies tornatilis. Conſiderata temperatura mẽbrorum principalium, etiam oculi temperatura videnda, quia ſemper actio ſequitur diſpoſitionẽ paſsi, vt vult Ariſtoteles. Hic nũquam habuit perſpicaces oculos, ſed ſemper fuit diſpoſitus ad tales paſsiones, & circa oculom ſiniſtrum videmus magnam copiam homidi, tendentem verſus pupillam, ita vt media pars pupillę obdocta ſit à ſuperiori parte, qoæ impedit viſum. Ita vt cum manum inſpiciat, non totam videat. Habet & aliud ſymptoma, quód non apparet, ſed ex eo audiuimos. Circa noctem videt flammas, & veluti ſcintillas, quæ ſymptomata caoſas habent valde conſimiles tẽperaturæ, iam antea eoarratæ: qoę multo in ocio inordinatè poſtea aucta eſt. Cauſam

A credo multitudinem materiæ viſcoſæ, pituitoſæ, & aduſtæ, deſcẽdentis ad eam partem, quæ eſt inter corneã & pupillam: & credo iam iocipere ſuffuſionẽ, ſicut ſatis apparet ex dictis. Imagines autem illæ apparent propter ſpiritus perturbatos à vaporib. eleuatis. Ignis apparet veſperi, propter retentos ſpiritus, vt Galen. refert de Frictione oculorum: quia ſpiritus, qui veſpertino & frigidiori aere reprimontur, condenſantur, & poſtea eliciuntur lucidi, ſicut fit in ictu.

Prognoſticum. Quòd ad deſceoſum aquæ, & materiæ pituitoſæ, nunquam hactenus vidi curatum aliquem, qui maculas illas haberet, quin ſemper perſeuerareot. Cum eſt integra ſuffuſio, chirurgica manu curatur, ſed nó perſeuerat, imò pleriq; poſt in deterius recidunt, vt & Germani prouerbiom habent. Nil prodeſt oculis: quare præſernatione opus eſt. Abſtergatur potius cornea, quã remooeantur illi humores: ſi tamen fiet curatio, imagines quæ apparent tolleotur, & fortaſsis cu- B rabitur integra ſuffuſio.

Curatio. Materiæ aſcendentes ad caput, dioertendæ ſont, & auertendæ, vt non aſcendant, & ſi quid aſcendit, id ſenſim eoacuandum, & corroborandum caput, ne recipiat, magis tamen aoertenda materia ad partem oppoſitam, & vt ſolemus, primò vniuerſalem curá præmittere. Faciẽda primò vniuerſalis eoacuatio corporis. Sanguis fortaſſe mittendus, ſi ob calores poſsimus. Melius igitur vt expectemus Autumnum, donec iſti calidi dies prætereát, poſtea in Autumno ordine prócedere poterimus. Poſt vniuerſalem purgationẽ in auerſione ſpem ponerem, primò cauterijs, quæ auerterent materiam ad partem oppoſitam, & maximè diſionctam. Si nó volumus diuertere etiam ſed auertere tantùm, & ſic tutior in tibijs. Sed ego io brachijs facerem, qoia ſimul etiam velim diuertere à loco, & auertere. Secundò diuerſionem facerem per pharmaca ſtatutis diebus, vel bis in ſeptimana vterer pillulis, quæ facereot materiam ſemper deſcendere, & maxime hiera prædicatur C à Galeno. Confortarem quoq; caput lotionibus. Sternutatoria cauerem, quia attrahunt materiam ad loca vicina loco affecto, ſed maſticatorijs vterer. Habet familiaria electuaria, quę in vſu ſunt, & à V.E. ordinabantur.

De fiſtula in oculo, cum gonorrhœa, & ſuſpicione morbi Gallici: pro iuuene Ferrarienſi, mercatore. Dictum in colloquio. Cõſilium CIII.

IVueois viginti annorum conqueritur de duabus diſpoſitionibus. Primò, ſingulis ferè duobus mẽſibus aut tribus laborat gooorrhœa, & vrinæ magoa difficultate. Secundo patitur duas fiſtulas, diuerſarum naturarũ, in vtroq; oculo, ſiue ſint fiſtulę ſiue ſint, hoc poſtea videbimus, vbi enarrauerim cauſas eorũ ratione quorum nos acceſsit. Ad eas aũt inueſtigaodas multũ refert, vt hoc conſideremus quód ante 2. anoos laborauit affectiooe capitis, quã vulgo rioeà vocant, & dicit, quód ex anno 20. ętatis inciderit in gooorrhœam. Vſus eſt Vene-

re ante tempus. Ex naribus eijcit materiam viſcidam, & fœtentem: ita vt, & ipſe & aſsidentes odorem percipiant. Per ſcreatum, excrementa purulenta, & potius viridia. Hæc ſunt ſymptomata, quæ comitantur, præcedunt, & ſequuntur malam diſpoſitionem huius Iuuenis. Deliquit in omnibus ſex rebus nõ naturalibus. Eſt enim mercator. De fiſtulis oculorum eſt magis ſolicitus, ideo de illis primò dicemus. In ſiniſtro oculo fiſtula habet cauitatem intrinſecam, vix foris videtur: cum comprimit, copioſè aqua exit. In altero oculo eſt etiam cum cauitate, ſed foramẽ ſeu orificium magis manifeſtum habet. Bis eſt curatus, & rurſus redijt malum. Per cauteria primò conſolidari nõ poterant, deinde orificium extrinſecus eſt conſolidatum, vt non amplius effluat materia in ſiniſtro. in dextro autem perpetuò perſeuerat lachryma. Scire autẽ debetis, ſicut clariſs. D.D. norunt, quo modo cauitas & ſinus conueniant eſſentialiter, licet figura differant. Sinus, vel fiſtula, eſt ſolutio continui, in qua eſt durities præternaturalis, quæ facit curationem difficilem, & interdum omnino non recipit, ſed in figura differunt. Nam ſinus in latum & profundum, fiſtula in longum, & anguſtũ protruditur, ſicut tubæ. Nam ob hanc ſimilitudinem fiſtula dicitur, & hac ratione difficilioris curæ ſunt ambo. Vtrum modo hîc ſint fiſtulæ, vel ſinus: non poſſum determinare: quia non vidi, nec poſſunt videri. In ſiniſtro credo eſſe fiſtulam, quia longior eſt, vt ex compreſsione etiam propè partes remotiores apparet. Sed eadem eſt curatio. Quare de nomine non ſum ſolicitus, ſed de cura, quæ ſemper longa eſt vbicunq; fuerit. Et hîc difficilior etiam, ratione loci nobiliſsimi, operationũ nobilium, & paſsibilitatis. Eſtq; in loco cõſpicuo vbi facit deformationẽ non rectè curata. Ideo meritò ſum ſolicitus. Si ergo volumus curare, oportet ſcire naturam, & cauſas annexas, quæ fouent, & impediunt rectam curationem: quia ad locum accedere non poſſumus, niſi remotis illis cauſis. Perpeſſus eſt gonorrhœam anno x. ætatis. Et peſſima ea, ratione ſigni mali, & ratione cauſæ. Ratione ſigni ſeu per viam ſigni, quia natura habebat membra relaxata, præcipuè vaſa ſpermatica: & virtutem tam retentiuã debilem, quàm expulſiuam corruptam. Ac propter debilitatem illorum locorum, reliqua membra ſolent eo mittere ſua excrementa. Per viam cauſæ, quia exiccat ille fluxus, & facit ariditatem. Subtrahitur enim alimentũ mẽbris ſpermaticis, quæ ſemine nutriũtur, vt & Gal. refert. Ideo areſcunt corpora, quæ diu eo fluxu laborant, & perueniunt ad tabẽ. Hic incepit ab anno x. & ſingulis tribus menſibus bis tandem patitur, quod ſignum eſt, non ſolùm calorem naturalem, ſed omnes virtutes eſſe debiles. Deinde mercatores ab externis cauſis multa cogũtur pati, in itinerib. & victus ratione, quia omnis generis cibos ingerunt, vnde generantur cruditates. peccauit item in aere, cibo, potu, ſomno, maximè autẽ in Venere, qua ad exhauriendum corpus, & debilitandum nihil magis facit. Ita caput quoq;, quod ex defluxu ſeminis maximè debilitatur, redditũ fuit imbecillius. Coitũ, vt teſtatur Ariſtoteles, ex

D crementoſum: ideo emungit materiam craſſam putridam & viridẽ, quod ſignum eſt capitis debilioris. Et perpeſſus eſt vlcera adeò magna, vt medici dixerint eſſe tineã, vel achores Galen. quæ Arabibus Saphati dicuntur. Sunt autem vlcera emanantia in capite, quæ diuerſas cauſas, pituitã ſalſam, & putrefactam habẽt, & interdum aliquid etiam ex alijs humoribus: & variæ ſunt horũ ſpecies. Nam Melicerides dicuntur, cùm effluit melleus humor: Steomata, cùm materia ſeuo eſt ſimilis: Atheromata, cùm pulticulæ. Semper autem habent dominium pituitæ, quoquo modo putrefactæ: quæcunque ſit non multùm refert ad præſentem curam: hoc apparet quod habet adhuc veſtigia in capite atteſtantia malitiam humorum. Nunc quæritur, cùm habeamus cauſam fouẽtem fiſtulas, videlicet virtutes affectas, quæ multiplicant excrementa, & præcipuè pituitam, quæ admiſta eſt cum bile, in iuuene habente hepar calidum, cum qua putreſcens fit deterior, mordax

E erodens partes in quibus figitur: Et magna imbecillitas capitis, multiplicantis excrementa: quorum facilis miſsio eſt ad oculos, vt teſtatur Galenus ſecundo de Differ. febr. Sed quæritur an aliquid aliud augeat malignitatem fiſtularũ & humorum defluentium, vt morbus Gallicus? Ego de hoc non auſim affirmare, cùm non habeam ſigna. Quòd concubuerit cum mulieribus infectis, coniectura eſt, ſed non eſt neceſſarium. Omnes eſſetis miſeri, quia credo neminem veſtrum eſſe qui non cum infecta concubuerit. Eſt tãtùm ſignum. Adiutus eſt decocto ligni. Verùm neque id ſignum eſt neceſſarium. Adiutus eſt, non quia laborauit morbo Gallico, ſed quia lignum ſua virtute exiccat, & roborat membra: & quia diætam victusque rationem meliorem habuit. Ceciderũt pili, hoc ſignum approximat quidem ad rem: ſed quia eo tempore ceciderunt pili, quo paſſus eſt tineam, non eſt mirum, cum ſit propria paſsio ſequens illum morbum, ob corruptionem alimẽti. Ideo quoque hoc ſignum non eſt neceſſarium.

F Sed poteſt contingere, vt perpeſſus ſit, & etiam nunc patiatur. Nam multi incidunt in eum morbum, etiam ſine bubonibus, & vlceribus in virga: & multis talib. occurri, qui propter hanc cauſam nolebant habere, & tamen habebant, ac potu ligni ſanaui eos. Ideo nec affirmare certò, nec negare auſim. In curatione tamen non abhorrerem à decocto ligni, ſiue habeat, ſiue non, nihil impediet. Omni enim modo exiccando iuuabit eum, & membra confortabit. Et ſic gonorrhœæ quoque habebitur ratio. Ad curam igitur. Fiſtulæ morbus factus, non fiens, & fluxus habet cauſas fouẽtes, quæ continuò ſubminiſtrant materiam. Ideo oportet intercipere fluxum, & tollere materiam, ac poſtea curare fiſtulas, quæ ſi non fuerint curatæ, etiam ſublata materia, diffluet optimum oculi alimentum. Sed corpus primò curandum, quia virtutes habet imbecilles, ideo præcipuè vtendum bona victus ratione. Ac præcipuè attendendum, vt curetur gonorrhœa, quæ corpus extenuat. Id aſtringentib. poſt euacuationem fiet. Cùm ſcilicet corroborabitur, & redibit calor naturalis, ac me-

ac meliores coctiones fient & reſtituentur virtutes. Poſtea caput curandum, ne redundet excrementis, lotionibus, cum maiorana, ſena, & agarico. Vtatur deinde maſticatorijs, non caputpurgijs, videlicet maſtiche & pipere. His factis, deueniendum à chirurgo ad fiſtulas. In quibus occurrit caro, videlicet calloſitas, toto genere prçter naturá, ea remouenda, ſed hoc fieri non poteſt, niſi prius aperiatur ſinus, vt medicamenta operari poſsint, poſtea inijcienda exiccantia, & erodentia calloſitatem: mediocriter tamen, quia locus nobilis. Habemus autem pro hoc diachalcididem celebratá à Galeno. Item vnguentum Indum, ſacrum. Sed hæc ſunt officia Chirurgi, in quæ non decet nos intromittere. Fiat igitur exquiſita euacuatio, & detur decoctum ligni. Cauteria etiam pro diuerſione fieri poſſunt.

De lachrymali fiſtula, eſt appẽdix cõſilij dati Virgini à Saurau. Conſilium CIIII.

VBi confirmata eſt, quẽadmodum hãc eſſe audio, per ſeſqui annum nunquã aliter remoueri vidi, niſi per cauteria commodiſsimè applicata ab aliquo prudentiſsimo Chirurgo. Et quanuis innumera propè obſeruauerim ab excellentiſs. medicis, omnia tamen ſemper fruſtra fuére tentata. Dixerim igitur hanc puellam prius eſſe purgandam, deinde adhibendum eſſe cauterium, cum auro vel ære omiſſo ferro. Ex ferro enim fit maior aduſtio, & profundior cicatrix. De fluxu ſaniei ab aure, ſtante fiſtula, nullo pacto tentarim curationem. Eſt enim tanquã auerſio quædam, qua ſuppreſſa fortè & totus oculus in deteriorem aliquem affectum incideret, proinde auris interea dimittatur.

De catarracta, ſeu ſuffuſione dicta, & ex obſeruatione ſcripta. Conſilium CV.

MOrbus eſt peculiaris vni membro. Eſt primò quærẽdum, quid ſit quò ad nomen. Secundò, in quo loco ſit. Tertiò, quæ ſit natura huiꝰ morbi, quia indicationes ſumũtur præcipuè à natura ipſius mẽbri, in quo morbus eſt, & à natura morbi. Quantum ad nomen igitur, appellatur Deſcenſus aquæ, ſiue aqua ſeu catarracta, quia factum ſit aliquid circa oculi partes, ſed eſt barbara vox. Græci ὑπόχυμα, vocãt, quaſi ſuffuſionẽ: infunditur enim quidam humor ad eum locum, vbi inuenitur iſta aqua, & impedit viſum: ergo oportet, vt ſit in proximo inſtrumẽto viſus, nõ in coniunctiua, quia cerneretur, nõ in cornea quia nõ impediretur viſus. Ergo vel in neruis opticis eſt obſtructio, vel in primo inſtrumẽto viſus cryſtallino, quãdo diminuitur vel offuſcaẽ, aut aliquid tale, vel eſt in humore vitreo, vel eſt in aqueo humore, vel in foramine vueæ. Inter corneã & pupillã eſt locus propriꝰ deſcẽſus aquæ. Quòd ſi eſſet in opticis, nihil aliquis videret, ſi in alijs eſſet, nihil etiam cerneretur, ſed apparet iſta aqua: & qui operantur, penetrant coniunctiuam, & cùm

A perueniant ad corneam, apparet acus per corneã & vertunt acum, & remouent iſtam aquá, obſtruitur illud foramen vueç, quod pupilla dicitur, & fit vel diminutio viſus, vel deſtructio. Et hæc tãtùm de loco affecto. Morbus non eſt in complexione, quia non ob caliditatem, &c. ſed eſt morbus in cõpoſitione, in eo genere, qui dicitur in via. Vitium enim eſt in cõpoſitione, circa formationẽ & hoc vel circa figuram, ſuperficiem, cauitatem, meatũ, magnitudinem, numerum, ſitum. Eſt ergo morbus in compoſitione, in via ſeu meatu. Locus eius eſt vltimum foramen inter corneam, & vueã. Materia morbi eſt viſcoſa frigida, aliquando autẽ ibi non eſt permanens, quia aſcendit à ſtomacho, & fit ibi quaſi nubes, ratione vaporum: ſed nõ durat tale malum, & tales curantur cum hiera, dicit Gale. Aliqoando verò eſt eſſentialis ibi humor, & habet firmam ſedem, & talis eſt caſus noſter, quia hic eſt per eſſentiam, non per cõſenſum. Materia enim eſt pituitoſa, viſcoſa, & craſsior, & eſt ibi per

B eſſentiam. Talis materia tripliciter diuerſificatur, vel ſecundùm quantitatẽ, vel ſecundùm ſubſtantiam, vel ſecundùm colorem. Sed in quantitate, quandoque ita multa, vt occupet totum oculum, quandoq; partem ſuperiorem, quandoq; inferiorem. Aliquando variatur ſecundùm modum ſubſtantiæ, vel quia iſta aqua craſſa, vel tenuis, vel aquoſa. Quandoq; ſecundùm colorem, quia interdum coloris albi eſt, & clari, vt margarita Orientalis, vel fuſci, vel lucidi, vel eſt tendens ad flauedinem, vel citrinus color eſt tendens ad luteum. Si ſecundùm quantitatẽ, ex forma apparet: Si in medio erit tantùm, videbit omnia, quaſi eſſet foramẽ in medio: Si eſt in vno angulo, tum ex iſta parte manum oppoſitam non videbit: Si eſt inferius, videbit dum ſuperius, & contrà: Si tenuis eſt, facilè mouetur ſurſum & deorſum clauſo altero oculo, ex quocunq; etiam aduenientẽ motu. Si eſt craſſa, non mouetur, & eſt peſsimum ſignum. Colores videntur facilè. Quæ è pauca materia, eſt melior, & quæ tenuis: nõ debet tamen eſſe nimis te-

C nuis, quòd ita nõ poteſt deponi cum acu, neq; nimis craſſa. Quæ eſt alba, eſt melior, reliquæ habẽt partes terreas, & aduſtas. Inter eas quç ad fuſcedinẽ declinãt, ea quæ eſt cærulea, eſt melior. Vbi eſt catarracta, ita, vt nihil videatur, nec manꝰ, nec lux caſus eſt deſperatus. Si ex mediocri motu mouetur, ſed non diuellitur à loco prorſus, ibi tunc eſt matura. In caſu noſtro macula videtur in loco dicto, occupat totũ foramen, habet vel nullum, vel paruum motum, colorem tendentem ad fuſcum. Miſeret me eius, quia eſt pauper, & vix curabitur. Quid faciendũ? hic eſt materia & obſtructio, ergo apertione indiget, indicatione ſumpta à morbo, ideo abſtergendum, vel aperiẽdum. Si aperire volueris, deſtruetur pupilla, & indurabitur: ſi adhibebitur abſterſiuum, corroſionẽ faciet, quare cũ abſtergentibus & aperiẽtibus nihil poteris operari. Si enim leuia erunt medicamenta, nihil facient: ſi fortiora, deſtruent oculum. Ergo ad acum confugiẽdum, ſi debet fieri operatio. Sed corpus prius purgari oportet bene. Et eſt hic vir, Alexander nomine, in hac parte peritus, & tempus optimum

eſt operandi, qoia luna in oppoſitione, & incipit declinare, & huius eſt ratio Phyſica, nõ mathematica: quia humores tunc maximè ad ſuperficiem deoenient, & tota materia tunc bene ad vltimum foraminis deuenit. Quare optimè remouebitur, & remota non creſcet etiam iſte humor, quòd facilè fieret alio tempore inconuenienti, vt ſi luna creſcente deponeretur, eſſet periculum ne aſcenderet rurſus. Quare melius tempus eſt, quando Luna eſt in oppoſitione, ſed incipit decreſcere, & tempus ſit medium inter calorem & frigus. Poſt depoſitionem experimentatores ouum cum croco apponunt, ſed crocus eſt maturatiuum, volunt maturare, vbi nihil eſt maturandum. Oportet repercutientibus vti, ouũ totum cum vitello ſolùm adhibeatis, quia reprimit, & ſedat dolorem, & prius detis pillularum cocchiarum ℈ iiij. fiantq́; pillulæ quinq;, cum aqua fœniculi. Videtis illum eſſe ruſticum, & vix efficient pillulæ iſtæ tantum, quantum in delicato caſsia. Poſtea dandus ſyrupus hic:

℞. Sncci roſarum
Rutæ
Fœniculi añ. ℥ vj.
Saccbari q.ſ. fiat ſyrupus, de quo detur ſingulis diebus ℥ ij.
Aquæ fœniculi ℥ iij.

Per octo dies aut longius.

Pro quodam patiente deprauatam viſionem, ſtuporem & dolores articulares, & tubercula in pectore. Conſilium CVI.

Breuis ero, viri præſtantiſsimi, multis de cauſis, quas minimè in præſentia recenſebo, eiuſdem breuitatis cauſa, ſeu gratia. Tria (vt potui ex veſtris verbis colligere) magnificus iſte vir patitur ſymptomata. Alterum eſt, quòd deprauatè videt, & imagines quaſdam ſibi videtur aſsiduè perſpicere. Alterum verò eſt ſtupor in brachio, ac in nonnullis alijs partibus, itemq́; dolores articulares. Tertiũ verò tubercula quædam ſunt in pectore, ac propè clauiculam. Vt igitur rectè in hoc noſtro diſcurſu procedamus, cognoſcenda à nobis eſt natura horum ſymptomatum. Natura autem accidentium ſunt ipſæ cauſæ. Cauſæ autem vel ſunt extrinſecæ, vel intrinſecæ. Cauſę igitur tum extrinſecæ, tum intrinſecæ à nobis cognoſcendæ ſunt, ſi curationem rectè adhibere velimus. Verùm, cùm cauſæ variè agant pro diuerſitate temperaturarũ, ideo io primis à nobis cognoſcẽda iſtius magnifici viri naturalis temperatura eſt, vt quãtus in ea lapſus ſit, rectè perſpicere poſsimus. Temperatura autem à nobis noſcetur per ea, quæ apparent, huiuſmodi autem ſunt ſigna. Signa verò ſumentur vel ab actionibus, vel à paſsionibus. Ab vtriſq; igitur iſtius temperaturæ à nobis ſigna ſumentur. In primis autem ab actionibus naturalibus. Actiones naturales ſunt duplices, generatiua ſ. & nutritiua. Actiones generatiuæ facultatis, quæ fuerũt à principio generationis, ſemper nobiſcum maneot: nutritiuæ verò actiones immutã D tur. Quoniã verò ex ſententia Galeni, & ſecũdùm etiã rationẽ, temperaturã cordis & hepatis ſequitur totiꝰ tẽperatura, ea de cauſa horũ membrorũ pſpicienda à nobis eſt tẽperatura, quę quidẽ meo iudicio à principio generationis fuerũt calida, & humida, licet nonnihil in præſentia ſint immutata. Id verò in ipſo hepate declarat latitudo venarum, pilorum flanities, pili circa hypochõdria, & totus habitus corporis, vergens ad rubedinem & caliditatem atq; humiditatem quandam. Talem præterea in corde temperaturam declarat iraſcẽtia, & facilis placabilitas, pulſus magnus & frequẽs, pili circa pectus, & id genus alia. Quòd cùm ita ſit, patet & totum corpus fuiſſe calidum & humidum. Verùm his declaratis, deueniamus ad cauſas horum ſymptomatum. Cùm itaq; talis fuerit huius viri tẽperatura, facilè potuit in hæc ſymptomata deuenire. Primùm autem, ob cauſas extrinſecas, ob aerem ſ. ob inordinatã in cibo & potu ſecundùm quantitatem, qualitatemq́; rationẽ,
E ob nimiũ ſomnũ, ob otium, ob abſtinentiã Veneris, itemque ob nimiam animi mollitiem. Ab his itaque cauſis extrinſecis congregata fuit cauſa intrinſeca horum ſymptomatum. Ob ea enim quæ ennmerauimus, diſtemperatus fuit ventriculus, ipſumq́; cerebrum, ex quo multa materia pituitoſa & cruda fuit io hoc corpore collecta, quę per venas ad varias corporis partes delata illa ſymptomata, quæ audiuiſtis, effecit. Primùm delata iſta materia ad cerebrũ, deinde ad oculos, conturbauit ſpiritus, qui per neruos ad oculos deferuntur: & conturbatio ſpirituum fuit in cauſa, quare illud ſymptoma in oculo fieret. Deinde rurſus delata ad ventriculùm, ſuſtulit appetitum: in varijs corporis partibus effecit ſtuporem, & dolorem in articulis, & deniq; illa tubercula in pectore, quę audiſtis. Hæ ſunt horum ſymptomatum cauſæ: reliquum eſt, vt ad curationem deneniamus, ſi primùm illud à nobis erit dictum, facilè ſublata cauſa, & tubercula, & ſtuporem ſublatum iri: illud verò ſymptoma in oculo, non ita facilè curabitur,
F quoniam dubito, ne per eſſentiam illud ſymptoma in eo oculo reperiatur, ob temporis diuturnitatem. Primùm itaq; ſecarẽ venam, quoniã & materia multa eſt, & virtus fortis. Deinde concocta materia, cum ſyrupis de endiuia, & boragine euacnarem. Poſtea darem ſtillicidium balneorum, & aquam in potu. Verùm ante hæc omnia inſtituere oportet rectam vinendi rationem, qui ſit attenuans, quoniam nunc hæc temperies eſt per frigidum & humidum excedens. Victus autem attenuans eſt calidns & ſiccus: potus tenuis & vinum panciſerum. Deinde regere illum oportet in alijs quinq; rebus non naturalibus, ita, vt corpus iſtud diſtemperatum ad temperiem reducatur.

Pro muliere quinquagenaria, laborante viſus debilitate. Conſilium CVII.

Purgandum eſt corpus. Ante verò purgationẽ ſunt humores fluidi reddẽdi. Id aũt fiet ſyr. vt eſt oxymel, ſyr. acetoſus, & putamina citooiorũ cum aquis vel decoctis conuenientibus. Medicamenta erũt colocyn-

colocynthis, agaricus, ſeammonea, pillulæ cocchiæ, cõfectio hamech, pillulæ aggregatiuæ, cùm in hoc corpore omnes peccent humores. Pro euacuando autem capite, ſingulis hebdomadibus vti poteſt pillulis ex tribus conſtantibus, agarico, ſcilicet, rhabarbaro, & aloe, quæ poterunt corrigi cũ euphragia, capillo veneris, modico macis, cinamomi & ſpicæ nardi. Ad diuertendam materiam ad oculos fluentem, cauteria à me laudantur, applicatio ſanguiſugarum hæmorrhoidibus. Pro expurgando autem capite optima erit maſtix.

De oculis lachrymantibus ex deſtillatione: quæ maxillam etiam, aures atq; dentes vexat. Conſilium CVIII.

Oportet noa conſiderare veram rationẽ horum ſymptomatum, ideo ſciẽdum, quæ ſit naturalis diſpoſitio corporis, vt poſsimus videre oaturam morbi, & veram curam. Quãtum ad habitum corporis, qui exterius apparet, vt nigredo, bonitas intellectus, &c. ſtatuo hunc eſſe calidum, & in qualitatib. paſſiuis ſiccũ per exceſſum. Quod enim habet venas latas, indicat hepatis caliditatem. Pulſus magnus neq; aodax, neq; timidus eſt, indicant temperiem cordis. Renes quoq; calidi, cæterùm omnia indicia ſunt ventriculi frigidi. Semper enim hoc contingit, vbi eſt magna caliditas hepatis, ſeqoitur frigiditas ventriculi. Conſumitur enim multitudo carnis, quæ eſt in fundo ventriculi. Nec omẽtum pingue eſt, nec muſculi habent debitam craſsitudinem. Habet ergo primùm caliditatem hepatis, quod dum attrahit nutrimentom à partibus vicinis, facit, vt ſit ventriculus frigidior. Deinde abũdat excremẽtis capitis plnrimis, & tamen oõ videtur tanta imbecillitas capitis. Nec cerebrum multùm calidum eſt: excrementa etiam oon ſunt exceſsiui caloris: lachrymæ non habent ſalſedinem; ſed potius ea procedere videtur à quadam admiſtione pituitæ ſalſæ, non multùm tamen vitioſæ: ergo neceſſarium eſt membrum eſſe frigidnm. Excrementum enim rationem membri, cuius eſt excrementum, oſtendit: frigiditas autem eſt potiſsima cauſa pituitæ: excedit igitur cerebrum in frigiditate, vt non ſatisfaciat proprijs actionibus: non multùm tamen excedit in frigiditate, & mala ratione victus poteſt eſſe factum frigidius. Siccitas autem in cerebro manifeſta eſt. Facta cõparatione ad cerebrũ hominis temperati, viget intellectu ratione ſiccitatis, vt eſt apud Ariſtotelem, qui aſſerit ſapientes omnes eſſe melacholicos. Cùm igitur membra eſſent parata ad diſpoſitiõnẽ præter naturam, primò caput redditum eſt ſeipſo debilius, quare ſuperfluitates aliorum membrorum recepit, & fit hoc præcipuè in ijs hominibus qui calidum habent hepar, & frigidiorem habent ventriculum, & ſunt maximè diſpoſiti ad capitis repletionem. Recipit igitur caput excrementa ratione membrorum mandantium, & ſuæ imbecillitatis 2. de Diffe. ſebr. Tum caput eſt repletum, & in eo materia collecta eſt, cùm præſertim in ratione victus etiam peccaret. Lachrymę erãt ſubſalſę,

A plurimum pituitæ aſcendebat, eaq; aliquid aduſtionis habebat, vnde factæ ſunt lachrymæ ſalſæ. Poſtea eùm acceſsiſſet mala victus ratio, & quia dormiuit ſub dio, & alia fecit ad pręparaodos varios humores, & vapores condoceotia, coogregatis plurimis excrementis, non tantùm ſunt expulſa ad oculum, ſed etiam ad maxillam eiuſdem lateris deſcẽdit humor, & carnes illæ laxæ receperũt, vnde deſtillaruot icbores quandoq; craſsi & purnlenti. Albedo autem erat non ratione puris, ſed quia pituita alba eſt. Quòd autem maxilla nõ mouetnr, oon eſt mirum, cum ex repletione muſculorum fiat hoc, vt non poſsit moueri, & reliqua accidentia in dentibus & auribus, in quibus grauitatem ſentit, omnia ab hac cauſa proceſſerunt. Hîc naſcitur difficultas, vtrum perſeuerãte lacbryma iam duob. annis, ſit facta fiſtula, ſeu foramen ſenſibile, à cerebro ad locom illum, aut potius vt porus, quòd non eſt adeò inconneniens, cum à natura hoc modo fiant in pueris.

B Prognoſticum. Si vult ſeruare exquiſitã victus rationem, ſpero quòd curabitur.

Curatioois autem huius affectus, qoo affligitur hîc vir, potiſsimum fundamentum eſt, vt prohibeamus materiam, ne deſtillet: hoc verò neutiqoam facere poſſumus, niſi membris mãdantibus proſpiciamus, ita quòd tota ratio curę conſiſtat in eo, vt membra corroborentur, hepar ſcilicet, ventriculus & cerebrum, ne generẽtur excrementa io corpore. Quod maximè fiet recta ratione victus, in qna quidem cùm multipliciter delinqui poſsit, in aere, cibo, potu, & reliquis, ideo curabit vt ſibi viuat, & noo alijs, quare non amplius peregrinabitur. Obſeruata recta victus ratione bis in anno purgabitur ad hunc modum.

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Caſsiæ ℥ j.

Fiat bolus, detur ante prandium hora vna. Poſtea vtatur ſeptem vicibus infraſcripto ſyrupo.

R. Syrupi de ſtœchade
De inſuſione roſarum an. ℥ j.
C Decoctionis fœniculi
Aniſorum
Roſarum ℥ iiij. Miſce.

Sumat deinde infraſcriptam medicinam.

R. Pillularum cocchiarum ℈ iiij.

Cnm melle roſato fiant pillulæ, quas ſumat manè cum cuſtodia. Temporibus intermedijs. Interdnm vna hora ante cœnã ſumat tres infraſcriptarum pillularum:

R. Aloes optimæ
Agarici electi an. ʒ iij.
Myrobalanorum chebulorum ʒ ij.
Nucis moſcatæ ʒ j.

Puluerizentur & commiſceantur, deinde aſpergantur cum ſucco roſarum, & permittantur exiccari: poſtea cum melle roſato fiat magdaleon, de quo fiant pillolę pro ʒ iij. vel ſumat pillulas de hiera ſimpl. ſolas, vel cum rhabarbaro aloe: io hyeme verò pillulas de tribus. Vtatur pro maſticatorio ſola maſtiche, tũc cum corpus exquiſitiſsimè fuerit porgatum. Niſi enim id fiat nunquam ego conſulerem maſticatoria, maximeq; in hoc eorpore

in qno gingiuæ ſunt paratæ ad ſuſcipiendas flu-xiones. Ideo diuerſiones potius fiāt ad partes poſteriores frictionibus & ventoſis. Pro conſortatione infraſcripto remedio vtatur:

R. Tutiæ optimè præparatæ
Corticum ouorum puluerizatorum
Aloes optimæ añ. ℥j.

Inuoluantur in panno lineo, & fiat pila. Infundatur in aqua fœniculi, ſuſpenſa cum filo: poſtea ſæpe in die exprimatur ea pila in oculos, val ſola aloe pulueræta in aqoa roſarum poſita, quæ roborat, abſtergit, & purgat oculos vt ventriculum. Si verò perſeueraret mala diſpoſitio oculorum, & ſentiret ſe non leuari cum remedijs ſuprascriptis, fiant cauteria & ſontanellæ in vtroq; brachio ſupra cubitum, per ſpacium quatuor digitorum parte exteriore, tenendo ſemper aperta cum pila cerea, ſicut ſolet fieri. Corroborentur autem membra, hepar, ventriculus & caput: & inter reliqua maximè laudo zuccharum roſatum, quod videtur eſſe proprium morbis vētriculi & hepatis: abſtergit enim, corroborat caput, & prohibet aſcenſum vaporum. Habet decoctum ex malo granato, balanſtijs, rhu obſoniorum, hypociſtide, & ſimilibus in vino, quo os abluatur. Caput etiam corroboretur calefacientibus, aſpergendo ei pulueres, tum etiam decoctis factis ex maiorana, camomilla, agarico, & cum ſapone confecto cum agarico, abluendo caput veſperi, & poſtea domum non egrediatur. Caputpurgia hîc quoq; conueniunt, quibus etiam Gale. in morbis oculorum vtitur. Quòd ſi aliquis dicat hoc eſſe malum factum, qoòd diuertamus materiam ex cerebro per locū affectum, is aduertere debet, quòd tunc hoc licet facere, quādo exquiſitiſsimè corpus eſt purgatum: quam exquiſitiſsimam purgationem niſi præſuppoſuiſſem antea ab eo fieri debere, nunquam ei maſticatoria propoſuiſſem: gingiuas enim etiam habet paratas ad fluxus, neque tuta eſſent caputpurgia: diuerſiones potius fierent ad partes poſteriores, cum frictionibus & cucurbitulis ſiccis io dorſo. Sed his non iuuantibus, poſtremó (vt iam monuimus) ad cauteria erit confugiendum.

Pro muliere, laborante Morphæa in facie.
Conſilium CIX.

D. Craſſus.

NObiliſsima mulier patitur defœdationem in fronte, quæ deſcendit inſra oculos, & occupat partem aliquā faciei, à Nouembri vſq; in hunc menſem Aprilis. Credo eum eſſe morbum, qoi Græcis ἀλφὸς dicitur, & prouenit à quoois humorum malorum, qui miſtus ſanguini corrumpit eum, & à natura inde ad cutim expulſus, eam vitiat. Euacuatū hactenus eſt corpus ſecta vena, datū poſtea rhabarbarum ex infuſione, nec tum mitigatus eſt morbus, ſed potius exacerbatus. Applicata quoq; localia ſunt extrinſeca, quæ exiccarent, & roborarent, nihil profuerunt, ita vt videatur melius ha- D here, cum nihil exhibeatur. Vnum eſt mirabile in hac muliere, ſemper enim augetur morbus, cum patitur ſuos menſes.

MONTANVS.

Si volumus aliqoa afferre remedia huic diſpoſitioni præter naturam, qua laborat nobiliſsima fœmina, oportebit prius diligenter videre ipſam diſpoſitionē à quibus cauſis pendeat. Et licet ego antehac nō viderim, tamen ex hac acceſsione, & ex dictis veſtris, potui intelligere naturam huius defœdationis eſſe talem: Color ſubalbidus eſt, cū nigredine quadam, ita vt color cineritius ex albo & nigro compoſitus ſit. Quòd ad ſubſtantiam, habet abſceſſum, & vlcus eſt ex materia aduſta, ac ſicca, quòd ſi ſcalpatur profundius, ſentitur humiditas emanans. Abſceſſus ſatis magnus eſt, ſed aliod adoertendum, ſerpit, & dilatatur per longum & latum deſcendendo. Habemus igitur abſceſſum ſubſtantiæ terreſtris cum humiditate, quæ E magis in profundo eſt eius materiæ, vt ſit quaſi ſerpigo quædam. Primò inquiramus nomen, & poſtea eius cauſas. Impetigo eſt nomen latè patens, & multa ſignificans, & verè (ſicut ille dicit) nomina ſunt, ſicut moneta & pecunia, taotùm valent quantū volumus. Si impetiginem intelligimus, nō eam, quā Plinius Mentagram vocat, quæ deterior eſt, quàm hodie ſit morbus Gallicus, ſed de eo morbo (quem volgo Volaticam vocant) eo ſenſu non eſt impetigo, vel lichen, quia is morbus tantùm in extrema cuticula eſt, hic verò totā cutim occupat, & eſt longè deterior. Quæritur, an ſit lepra antiquorum, & videtur quòd non: lepra enim, non quæ hodie ſic dicitur, ſed antiquorum proportionata eſt Elephantiaſi, niſi quòd nō carnem & oſſa occupat, ſicut elephantiaſis, ſed cutim tantùm, eſtq; morbus vniuerſalis. Huius verò Dominæ morbus eſt particularis, frōtem tantummodo occupans. Num igitur ἀλφὸς eſt, uel λευκή? omnino aliquid tale videtur. eſt enim Alphos albus, niger & miſtus, quam vulgo Morphæam albam, F & nigram vocare ſolent. Supponatur igitur morbus huius Dominæ eſſe ex genere Alphorum. Sed quandoque pituita, quandoq; bilis, quandoque humor melancholicus aduruntur. Quęritur, quî hic humor aduratur. Si cauſas extrinſecas, exiſtentes in corpore, & intrinſecas, & ſigna etiam pathognomonica, quę ſubſecuta ſunt, conſideramus, dicimus humores miſtos aduri, maximè tamen bilioſos. Primó de iotrinſecis, qnia in ſimilibus facilis tranſitus. Si quæ vnquam mulier à me viſa eſt, in qoa dominatur calor excedens, hęc certè eſt, vt colligi poteſt ex colore, motionibus, multitudine menſium, tot pueris genitis, quæ omnia caliditatem arguunt. Et cum caliditas totius ſit ratione hepatis, & cordis calidi (vt Galen. refert libro ſecundo Artis paruæ) ſequitur quòd vtruoq; membrum, hepar & cor calidum habeat, id quod etiā ex ſuis proprijs ſignis colligi poteſt. Eſt coloris ſubnigri, cum rubedine: eſt rubedo obſcura ad nigredinem tendens, quod arguit aduſtiorē ſanguinem in hepate generari, & magis excoqui. Ipſa etiam cōſtantia animi caliditatem cordis arguit,

& motus

& motus arteriarum magnus. Ergo caliditas maxima eſt, quia vt Galeous oſtendit, qui calidi ſunt tantùm ſine exceſſu qualitatis alicuius paſsiuæ, abundant carne ſine pinguedine, & ieiunium facilè ferunt, quia bono alimento abundant. Quibus humiditas accedit, plus habẽt pinguedinis quàm carnis. Hæc modeſtiſsima domina eſt carnoſa admodum ſine pioguedine: ergo calida ſine humiditate, neque adſunt tamen ſigna alicuius ſiccitatis. Vnde perpetuò tali calore exiſtente, qui non retundatur ab humiditate, redundat ſanguis, ſeipſo magis excoctus. Ideo multi aggregati bumores, ſangois plurimus, fæculentus, & aptus vt aduratur. Bilis etiam plurima, quæ propter nimium ſuum calorem facilè aduritur. Delinquit poſtea in ſex rebos non naturalibus, ſicut ſemper fit in talibus temperaturis: habent enim ſanitatem integram, non facilè læduntur, ideo non ſibi præſcribunt vllam regulam vitę. veſcuntur rebus ſibi fortuna oblatis, & mulieres nobiles non exercentur. nunquam ægrediuntur domo, niſi in diebus feſtis: hinc ſunt generatæ croditates, & multiplicata eſt pituita ratione multitudinis ciborum, & pauci exercitij, quæ fit poſtea acrior in corpore calido & ſicco, propter vlteriorem aduſtionem. Præterea conſueta eſt veſci plurima carne bubula, ex qua, quod concoquitur, generat humores craſſos & aduſtos, quòd non cõcoquitur, cruditates. Et ita multæ acceſſerunt cauſæ extrinſecæ præter iotrinſecas: accidentia animi quamplurima. Habet filios multos, & magnam familiam. eſt prompta & ingenioſa, omnia vellet ipſa procurare, ex quo plurimùm augentur homores aduſti. Audio quoqoe aliquot menſes eſſe, ex quibus nõ dormit. Vigiliæ autem faciunt abundare humores malos, & ita aggregati humores aduſti plurimi diuerſarum materiarum, quos natura quærẽs exonerare, huc expulit. Et quia, vt Galenus dicit: Cutis locus eſt, ad quẽ natura ſolet omoia excrementa expellere, hîcque eſt calor vigens, non obtuſus ab humidirate, nec debilitatus à ſiccitate, ideo veriſimile eſt, non tantùm ad hanc partem, ſed etiam ad alia loca materiam expellere: vnde menſtrua copioſiſsima habet, cùm ſit quadraginta annorum, & menſes ſoleant deficere quadrageſiino qüinto anno, vel quioquageſimo. Ipſa autẽ nunc plos menſtruis abundat, qaàm dum erat iuuenis, ideo etiam per alias partes expelli materiam, veriſimile eſt, per ſeceſſum videlicet, vrinam, tranſpirationem ioſenſibilem. Sed hæc materia craſsior eſt, quàm vt poſsit per tranſpirationem expelli, ideo cõtingit, quod dixit Galenus, quòd cùm materia ibi firmata oon poſsit expelli, producat diuerſos affectus, & pro diuerſa materia, generet diuerſas ſpecies morborum, lepram impetigines, morphæas. Ergo, cùm & hìc tanta ſit copia materiæ, vt per menſes, vrinam, ſeceſſum, tranſpirationẽ inſenſibilem non poſsit tota expelli. Fertur igitur ad cutim: & quia craſſa, ibi hæret, & in facie potiſsimum. Et quia meatus ibi ampliores, & materia per ſe à calore eleuatur, primò frõtem occupauit, vbi pori laxi: & minor eſt reſiſtẽtia ratione caloris: qui ibi non muſculi infracti carne,

A ideo ea pars frigidior, quã vbi pl⁹ carnis eſt, & venarũ: ideo & imbecillior, & ad eam expelluntur excrementa. Hinc patet natura & cauſa morbi, & ſua etiam ſequũtur ſymptomata, quia dominatur bilis, ideo ſerpit. Eſt enim proprium & pathognomicum ſignum bilis, facere berpetas: & quia non ſimplex bilis, ſed alij quocunque humores admiſti, ideo color in nigro ſubalbidus eſt, color albus pituitam admiſtam, color niger & ipſa ſubſtantia terreſtris, & cruſtacea, humorem melancholicum adeſſe teſtatur. His ita ſe babentibus videtur maniſeſta natura morbi, humores adſunt aduſti, & non tamen craſsi, ideo non profundum occupant vt bumores craſsi, nec extremam cuticulam tantùm, ſicut impetigines, cùm materiæ ſunt ſubtiliores. Materia craſſa eſt, quæ eleuatur quidem, ſed pars craſsior ſubſidet, ita vt totam cutim occupet, & ex pituita, quę paulatim fit acrior, & vltimo facit τὴν ἰσχάραν. Quare in cauſa ſũt hi humores tres, bilis, melãcholia, pituita, omnes aduſti: & ex

B hac miſtura, fiunt maculæ in facie, in alijs partib. non itidem, quia materia expellitur per alias vias alioquin fortaſsis in longè pericoloſiorem diſpoſitionem incideret. His ita ſe habentibus, cùm potiſsimum cauſa huius diſpoſitioois ſit intrinſeca, de prognoſtico vnum dicam. Cùm eſſentialis ſit ea temperies, & hepar calidius, difficulter tolletur. Oportet enim, vt inquit Gale. bominẽ vacare ab omnibus curis, tertio libro Artis paruæ, & de Tuenda ſanitate. Ad hæc, vt corrigatur temperatura naturalis, opus eſt multo tempore, & tamen difficillimè tolli poterit, & vix tandem emendatur: & inſuper eſt periculum, ne ſuccedente ętate, cùm deficient menſtrua, & talis caliditas hepatis manere ſoleat, omnia ſint futura deteriora. Credo aliquam partem curationis in euacuatione ſitam eſſe, cùm ſit repletum corpus, & generet plurimos humores aduſtos, qui ſunt educendi. Sed tamen in illa non conſiſtit cura integra, ſed potius in extrinſeco quodam impedimento, quod au ferendum eſt, ſicut dicam. Nunc in Vere ſumus,

C in qoo humores mobiles facilè euacuantur, facerem igitur purgationes exquiſitiſsimas, noo tantùm ventriculi, & eorum, quę in primis meatibus continentur, ſed totius ambitus venarum. Quo facto, facilius erit alterare membrum. Et quia corpus eſt obediens, darem lenitiuum ex caſsia: quo facto, darem quoque ſyrupos alterãtes. Et in hoc caſu, ſero nihil præpono, ac poterit ſero multùm & vtiliter vti. Exhiberẽ itaque 8. aut decem vncias, libram etiam, omni die, ſi ventricul⁹ toleraret: adderem etiam ſyrupum acetoſum ſimpl. oxymel etiam quod incidit humores groſſos, & facit penetrare, darem vnciam vnam ſyrupi acetoſi, cum ſucco fumiterræ, & exhiberem alios conuenientes ſyrupos. Facilè enim in tam fœlici temperatura motum aliquem faceret in purgando, cùm præſertim ſeruio etiã ſubducat aluum. Neq; hîc vererer confectionẽ hamech cuius darẽ ℥ iij. cũ decoctione thamarind. & ſyrupo roſato, & violato, qui refrenarẽt calorem, & (qood ferè oioiſeram) dum acciperet ſyrupos, mitterem ſanguinem è baſilica dextri lateris. Facta incisione, aceiperem idem

ſerum caprinum, & infunderem in id myrobala-
nos, epithymum, ſolliculos ſenæ, polypodium, &
adderem radices ellebori nigri, & euacuarem hu-
mores aduſtos ea facilitate, ſicut ſolemus euacua
re iu morbo Gallico cum ſyrupis noſtris, & ita fie
rent hæ infuſiones, vt in vnaquaque eſſet drach.
s. Corticum radicum ellebori, & poſſent corrigi
enm ſeminibus citri, & liquiritia. Hæc enim ſæpiſ
ſimè experior fœliciter in educendis humoribus.
Vtatur poſtea recta ratione victus, & crebrò ae
multum accipiat ſacchari roſati partem, & ſingu-
lis ſeptimanis caſsiam ſimplicem, ante prandium
hora vna. Hæc enim euacuat humores craſſos, &
refrigerat hepar. Si ventriculus nimium relaxare
tur, adderem vel pulnerem rhabarbar. vel ſanda-
lorum. His omnibus factis, ſi nondum perfectè
curata eſſet, iuberem bibere aquas Veronẽſes. Vi
di enim magnificum quendam virum Venetum
ex earum potu curatũ eſſe ab vlceribns peſsimis
phagadænicis. Ideo crederem, quòd etiam huic
plurimùm conferrent. Quantum verò ad localia
attinet, vt audio, læditur à quocunque adhibito,
quia materia eſt aduſta, ideo nihil omnino appo-
nerem ante perfectam euacuationem. Sed poſtea
vbi ſacta eſſet purgatio exquiſita, ſi vellem extin-
guere calorem, & amouere malam illam diſpoſi-
tionem, nõ video remedium melius, & quod ma-
gis ſit ad propoſitum, quàm eſt illud Galeni ex So
latro, cum oleo roſato contrito in mortario plum
beo. Sed illud tamen ipſum non applicarem, niſi
completa purgatione. Poſt emundationem deſtil
lentur aquæ, ex ſucco limonum, & thure maſculo
& eis ſæpius vtatur.

Ad maculas faciei, pro nobili muliere

R. Olei abietis ℥ j.s.
Thuris maſculi ℥ j.
Succi limonum lib. j.

Contundatur thus, & poſtea cum reliquis miſ-
ceatur, & pouatur in balneo Mariæ, ad lentũ ignẽ,
per horas 12. poſtea deſtilletur ab artifice, & ſerue
tur aqua ad abluendam ſaciem, oleum ad inun-
gendam.

*De tumore duro maxillæ dextræ, dicta in collo-
quio cum chirurgo Leonico & Friſimelica in æ-
dibus Montani. Anno 1550. Iuny 21.*

Conſilium CX.

IN hoc iuuene conſideranda eſt ægri-
tudo in loco particnlari, quæ ſtatis
temporibus, non ſemper contingit,
ſed habet periodos: Circa maxillam
dextram tumor dilatatur à mento ad aures, atque
inter hæc membra medium locum occupat. Au-
dimus primò, quòd antea cùm fuit aliqua duri-
ties iu dextra parte faciei, chirurgum tentaſſe ma
turare, ita attraxit materiam, & facta eſt inflamma
tio in loco, & cùm videbatur illi ſnppuratio, inci-
dit, & nulla effluxit ſanies. Fuit igitur hoc initinm
Et poſt hanc duritiem ita euratam ad vlcus deue
nit, ita vt certis temporibus in eo fiãt cruſtæ, quæ
decidunt adhibitis medicamentis. Nunquam ta-
D men liber eſt, & etiam nnne fit cruſta certis tem-
poribus ac periodis, itaqne cogitur conſulere me
dicos. Sunt autem tres anni, cùm fui Teruiſij, &
vidi in ea maxilla magnum tumorem, & couſide-
raui, & percunctatus de percuuctandia, dixi eſſe
propter caliditatẽ hepatis, vt deinceps oſtẽdam.
Et narrauit mihi cauterium ſibi factum eſſe iu bra
chio, quod ego non damno, & ſi iu crure maluiſ-
ſem. Exhibui medicamenta diuertentia, & refrige
rantia. Medici verò noluerunt ea, qnæ iuſsi face-
re; inde ſemper incidit in deteriores affectiones.
Nunc acceſsit ad E. V. & fuit aliquo modo cura-
tus, ſed nou plenè liberatus. Ideo rurſum quærit
curationem, ac petit ſibi prouideri, ne incidat iu
talia. Video autem quòd habet vlcus cum eſcha-
ra, vbi eſchara non prouenit à cauſa externa, ſed
interna, videlicet humore acri, & calido indncen-
te eſcharam, inflãmatur locus ille, & fit inflamma
tio purpurei coloris, quæ tendit ad rubediuem.
Et ita ex colore, & ex cruſta iudico materiam eſſe
E calidam. Talis materia igitur calida eſt, & aduſta,
& quia ea defluit, certè defluit ab aliquo termino.
Proponuntur duo membra, à quibus poteſt de-
fluere: vt caput, à quo poteſt defluere ad maxillã:
vel poſſunt aſcẽdere vaporea ab inferioribna per
venas, ergo poteſt eſſe à ſuperiori, videlicet à ca-
pite, vel ab inferioribus, vt ab hepate. Qnod bic
mandat, an vtrunque? Ego nou poſſum determi-
nare id quod nõ indicetur ab aliqua ratione. Per-
cunctatus ſum, nunquid antea habuerit defluxũ
à capite, aut apoſtemata circa Adenas? Nihil dixit
prorſus ſe habuiſſe, nounnnquam aiebat ſe catar-
rhum habuiſſe. Sed ex interrogatione diligenti
non potui rimari, & in coniecturam rationabi-
lem deuenire, quòd ſit caput læſum. Nam illnd
membrum, cuius actiones ſanę, læſum nou eſt, ue
que cognoſcimus læſum, niſi eius operationes lę
ſæ, ſiue iſtæ vitientur, vt ſit morbns vel diſpoſitio
morboſa. Nec inuenio iſta, quæ ſenſui appareant.
Cùm igitur non ſit in capite læſio, acceſsi ad alia,
& quia omnes humores generãtur in hepate, con
F ſideraui illud. Video in eo colorem ſubnigrum,
amplitudinem venarũ, habet pilos multos in ca-
pite, eſt in alijs partib. ſine pilis propter ætatẽ, eſt
ſatis muſculoſus, circa ſuperiora magis qu á infe-
riora. Quæ ſigna ſnnt hepatis calidi, nã tales habẽt
ſanguinẽ calidũ, qui magis nutrit partes ſuperio
res: Eſt igitur habitꝰ calidi & hepatis calidi. Cùm
igitur hepar calidum plus generat de bile, & hu-
more aduſto, & ſit fruſtratio coctionis dupliciter,
eũ vel nõ accedit ad perfectionẽ & remanet cru-
ditas, vnde ſangnis pituitoſus, vel cùm ſuperaſſa-
tur, vnde aduſtus. In boc igitur iuuene cùm be-
par ſit calidum, in quo generantur quatuor humo
res, iuxta gradum hepatis plus de calido & adu-
ſto generatur. Contrà, ſi frigidum eſſet, plus de pi
tuitoſo, & aquoſo humore generaretur. Ad tale
hepar acceſſerunt cauſæ extrinſecæ, quæ id po-
tuerunt præſtare, vt fierent ægritudines: Eſt vena
tor, exercitatur, incaleſcit in ſole, vtitur etiã vino
potenti, quod inflammat adoleſcentes. Vtitur
etiam cibarijs calidis. Habemus igitur membrũ
quod mandat excrementa ſua ad illam partem,
babe

habemus terminum, à quo fluit illa materia, & terminum ad quẽ, & quòd fluit ad dextrum, quia natura ſeruat κατ' ἴξιν rectitudinem in fluxu. Vnde medici cùm volunt auertere, ſeruát quoque eam rectitudinem. Defluit igitur materia ab hepate, vel ſub ſorma vaporis, vel humoris, vel vtroque modo. Cur igitur fluxit ad maxillam dextram, nõ ad bracbium? Meritò id factum, quia apparuit duritiеs circa locum illum, & fuit malè curata. Cur fuit ibi puſtula? Hoc eſt, ac ſi quæras, cur in hac parte vlneratus? quia erat illic commoditas vulnerandi, & ita ibi materia delata ſurſum. Audiuimus etiam, quòd malè fuerit curatus, habuit durltiem quandam, tentata fuit maturatio, & talibus medicamentis calefaciũt locum, & relaxant: ſunt enim calida & humida. Vude Galenns prohibet, dum materia defluit, ne applicentur maturantia. Et hoc eſt peſsimum, præparant enim locum relaxando ad fluxum. Cùmque ita fuerit curatus ab inflammatione, debilitatur locus, & ita paratus ſuit, vt fieret imbecillior, & excrementa ad imbe- B cilliorem partem mandantur. Facta autem eſt imbecilla pars ob malam curationem, ob longam ægritudinem, & ita aggragata materia, quam natura expellere tentat. Ac audiuius, quòd hoc anno peius valuit, & inflammatio augetur & minuitur iuxta collectionem materiæ. Eſt igitur hæc pars affecta propter loci imbecillitatem, & rationem ſitus videlicet rectitudinem. Accidentia iam ſunt nota. Video duritiem, quæ videtur eſſe per totam maxillam, vbi erat eſchara. Quæ cauſa duritiei eſt? Credo quòd ſit materia aduſta, quæ permanſit in loco, nam cùm applicamus reſoluentia, reſoluuntur tenues partes facilè, & craſſa permanent. Quia quòd facilè alterator, tollitur, terreſtre permanet, idque difficulter diſſoluitur. Eſt hìc inflammatio, video foramina, quæ arguunt materiam fluere ad illum locum, quæ eſt acris, corrodens, calida. Et ita credo, quòd eſt materia calida, cuius gradus multi ſunt. Si eſt aduſta, petit cutim, epidermin, & fit herpes: & quádo magis aduſta, fit herpes miliaris, & quantò plus acquirit C aduſtionis, tantò minus ſerpit: ſed magis erodit. Hæc materia non eſt in extremo, quæ poſſet facere herpetem phagædenicum, & ita tenuis uon eſt, vt ſerpat. Quomodo igitur appellanda, vel lichen, vel impetigo? Sed cùm habemus naturam eius, de nomine non ita ſum ſolicitus. Poteſt fieri quòd ſit lichen, quia Celſus dicit lichenem occupare locum circa mentum. De nomine itaque dicam nihil amplius, cùm de re, & natura nobia conſtet. Paucis procedam, quia erat curatus: habet chirurgos tantùm ſollicitos, ne incidat in talia, quæritur qua arte procedere debemus, ne in talia incurrat. Faciam prognoſticum. Quando deueniet ad maiorem ætatem, fiet aduſtio humorum quoque maior. & niſi ſibi cauebit, incidet in morbum aliquem malum, vt cancrum phagædenicum. Natura morbi indicat quid faciendum. Eſt membrum mandans calidum, generat humores aduſtos, qui euacuandi. Ne generentur contempera hepar, & membrum, ne recipiat, corrobora. Duæ igitur indicationes, vna proter mem-

A brum mandás, altera propter recipiens. Ego procederem ita: Exquiſitè purgato corpore, quod optimè factum eſt ab excellentiſsimo Friſimelica, curarem, ne generarentur amplius humores aduſti. Ad aliud verò, ad alterationẽ: quòd hepar plus æquo calidũ debet alterari. Proponitur aqua Veronenſis Calderiana, quia habet vim refrigerandi & vltra hoc etiam corroborat: eam vellem exhiberi extrà & intrà. Audio illum habere tumorem lienis, non mirum, quòd eum habeat, quia abundat humoribus aduſtis. Quare prodeſt ei ferrum, & electuariũ de ſcoria ferrri, quod tollit obſtructiones lienis. Et laudo, vt ſingulis annis vtatur his balneis. Temporibus intermedijs vti vellem cum ſaccharo roſaceo. Fugiat exercitia valida, & vinum forte ne bibat, & à cibis calidis abſtineat, ac alias res alterantes deuitet. Exterins vnguentum roſatum Meſues, & alia poſſunt adhiberi. Eſt vnum, quòd hepar non facilè poteſt alterari, ne generet humores aduſtos. Volo, vt fiat B cauterium in crure, quia in omni auerſione, vbi terminus à quo & ad quem, non debemus, retrahere per eundẽ impetũ humorẽ. fluit ab hepate, & volumus retrahere ad brachiũ: non retrahes, imò attrahes. Sed tu volens retrahere, retrahe ad crus, & impedies impetum humnris. Hoc antea quoq; laudaui, & nũc dico, verũ idem repetendo, quòd omnino faciendum eſt cauterium in crure, quia proderit, ſicut nocet illud in branchio. Quare id in brachio factum conſolidetur. Habet quoque rectam victus rationem. Circa locum læſum, quia percipit influxum, laudo ſuccũ Solatri, cum oleo roſato completo, vt in plumbeo mortario, piſtillo plumbeo dneatur: hoc etenim repercutiet, & & conſtringet locum ne recipiat, & inflammationẽ tollet, id quod erit ad præſeruandũ bonũ, Leonicus roſas, myrthũ & rhus decoquebat in vino aſtringente vt eo fomentaretur locus ne reciperet.

De intemperie humida cerebri, & præſeruatione dentiũ à nigredine & putredine, pro puero C *nobili Germano Fuggero datũ anno* 1548.

Conſilium CXI.

IRia à nobis requirũtur. Primò, cũ cerebum & caput ſuapte natura valde humidum ſit, ad temperiem magis æqualem quomodo reduci poſsit. Secundo, quomodo dentes ad putredinem nigredinemq; procliues, præſeruari & cuſtodiri poſsint. Tertiò, vtrum dentes qui iam ad nigredinem & putredinem deducti ſunt, poſsint vel arte vel natura reſtaurari. Ad primum quæſitum reſpondemus, cerebrum poſſe ad maiorem æqualitatem traduci, ablata ſuperflua humiditate, non ſolùm arte, ſed etiam natura. Conſtat enim pueros omnes humidioris eſſe cerebri, & poſtea in ætatis incremento exiccari magis, & ad æqualitatem quãdam peruenire. Habebit igitur & iſtud nobiliſsimus puer, quod beneficiu ætatis in melius verget: ſed non propterea ars ocioſa eſſe debet in adiuuanda natura, præſertim, cùm illa cerebri humi-

ditas eò deuenerit, vt multorum incommodorũ cauſa fuerit. Hactenus autem non defuimus conſulendo, credoq́ue curatores ſuos, quæ probauimus antè, videlicet, ea quæ moderatè exiccant, adhibuiſſe: vt tamen magis ac magis optatum finem conſequi poſsit, nunc quoque pauca dicemus. In ratione victus præcipnam perſeuerátemq́ue curam adhibere debemus, ſine qna nihil rectè fieri poteſt. Poſt reliqna aer eſt præcipuè obſeruandus. Ideo animaduertendum, ſi quandoq; in Germaniam acceſſerit, nam certò acceſſurus eſt, vt caueat ab intenſa frigiditate & humiditate aeris, eligatq́ue loca, quæ minimè de bia qualitatibus participent: & ſi cogatur in tali aere manere, caput ſuum aliquo cooperimento muniat, & vtatur odoramentis calidis & ſiccis, ſicut eſt ſuſfumigium ex ſtorace, belzuino, decocto garyophyllorum, corticum citri in aceto & aqua roſata, ac pluribus huiuſmodi. Circa potum caueat à potationibos & vino potenti: hæc enim maximè replent capnt, & calorem innatum extingunt. Fugiat ventriculi cruditates, vtaturq́ue vino ſimpliei & moderato. Et quiſnam cibus eſſe debeat, iam frequentiſsimè illi precepimus: neque enim à laudabilibus carnibus eſt abſcedendum, qualis eſt vitulina, hœdina, pullorum, & auium campeſtrium caponum ſenum, oua ſorbilia, & fercula ex hordeo, oryza, panico, conceduntur. Cauendnm eſt ab oleribus, piſcibus, à lacticinijs & leguminibus, à rebus frictis, & fructibus quantum fieri poteſt: hæc enim omnia cruditatem habent, caput replẽt humoremq́ue exerementitium efficinnt. Hæc in ratione victus ſeruari debent, vt caput ad æqualem temperaturam reduci poſsit. Quantum verò ad medicamenta attinet, optimum erit ſi bis ſingulis annis pnrgabitur, Vere inquam & Autumno. Purgatioq́ue ſit talis:

R. Aloes optimæ ℈ iiij.

Detor per vnam horam ante cœnam. Poſtridie incipiat ſumere infraſcriptum ſyrupũ per dies 7.

R. Syrupi de betonica
De ſthœcade ana ℥ j.
Decoctionis
Saluiæ
Maioranæ
Betonicæ
Factæ in aqua meliſſæ deſtillatæ ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs. Vltimo pillularum cocchiarũ ʒ j. vel Indarum, vel confectionis bamech cum ſuccharo in bolo, aut in hauſtu, in decocto betonicæ, pront illi placuerit: detur in aurora cum cuſtodia. Hæc ſatis ſint pro euacuationibus: Spacio verò quòd eſt inter ambas purgationes, vtetur ſemel tantùm in ſeptimana hora vna ante cœnam ℈ j. aloes optimæ in pillulę formam redactæ, ac præterea ſæpiſsimè accipiat manè myrobalanum chebulum conditum in oriente: erit enim efficaciſsimum remedium ad exiecandnm cerebrum, corroborandumq́ue. Præterea vtetur lotionibus capitis ſingulis ſeptimanis ſemel tantùm, quæ ſint ex lixiuio dulci, facto ex ſarmentis vitium, vel ligno ſalicis, quantum ſufficit, maioranæ, ſaluiæ, betonicæ, roſarũ rubearum,

D ana M.j. Agarici ʒ j. Decoquantur omnia in prædicto lixiuio, & cum boc capnt abluat, deinde moderatè ſiccando extergatur cum pannis moderatè calidis: abluatur veſpertinis horis ante cœnam ita vt non amplius in aerem exeat vſque ad ſequẽtem diem. Item geſtet cõtinuè in manibus poma odorata arte confecta, & poterũt eſſe buiuſmodi;

R. Seminum nigillæ ʒ iiij.
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ℥ iij.
Storacis calamitæ optimæ ℈ iiij.
Ladani electi mollis ℥ ij.
Muſci
Ambræ ana ℈ j.

Cum maſtiche & colophonia diſſolutis ſecundum artem, admiſcendo aquam roſaceam, & oleum aromaticum garyopbillorum, vel cinnamomi fiat pomum, & vtatur vt ſuprà. Hoc quantum ad cerebri temperiem indocendam, quod primum fuerat à nobis propoſitum. De ſecundo, de præ-
E ſeruatione dẽtium à putredine & nigredine, erit ſciendum primò, quæcunque diximus ad cerebri temperaturam corrigeǹdam, maximè etiam facere ad dẽtium preſeruationem, ſi modò credimus, ſicut credendum eſſe arbitror, dentes & nigreſieri & putreſieri ab excrementitia cerebri humiditate: erunt tamen nonnnlla localiter adhibenda, vt dentes præſeruentur. Quamais multa iam præcepimus facienda, nihilominus addentur qnoq; alia quædam, ita tamen, vt ea quæ hactenns inſtituimus, non propterea contemnantur, vnumq́ue erit quod præſtantiſsimum iodico, tum ab abſtergendos mundificandosq́ue dentes, tum etiam à putredine conſeruandos, quod eiuſmodi eſt:

R. Oſsium dactylorum ʒ ij.
Corallorum rubeorum ʒ j.
Farinæ lupinorum ʒ iij.
Scillæ aſſatæ ʒ vj.
Radicum iridis ʒ iij.

Contundantur contundenda, & omnia miſceantur cum optimo mella, deinde fiant trocbiſci
F parui & exiccentur in vmbra: poſtea vſus tempore diſſoluantur vel in aceto ſcillitico, vel in vino albo, vel in decocto ramorum lentiſci cum vino, & cum eo liquore abluat ſingulis diebus manè dentes, & foueantur, tenendo in ore iſtum liquorem, in ea maxime parte, in qua putreſinnt dentes: ſed prius diligenter fricentor panno albo ſubtili mundo. Etſi videbuntur gingiuæ quandoque nimis rubeæ, liuidæ, vel tumentes, ſcarificentur manè, ita vt inde ſanguis exeat, qui exprimatur diligenter & expuatur: poſtea in ore teneat vinum nigrum calefactum, in quo ſaluia, roſæ, & balauſtia decocta fuerint. Aliud dẽtifricium optimum:

R. Corticum oſtreorum combuſtorum & pulverizatorum ʒ iij.
Vernicis ſeu ſandarachæ ʒ iiij.
Radicum iridis ʒ ij.
Radicis ariſtolochiæ
Gentianæ
Centaurij maioris ana ʒ ij.

Terantur omnia per ſe, deinde miſceantur, & ex-

excipiátur cum oxymelle ſcillitico, fiant trochiſ-
ci parui, & poſtea tempore vſus fricentur dentes
cum illis, & lauentur dentes cum aceto ſcillitico
vel diſſoluantur iſti trochiſci cum vino, & fiat ſi-,
cuţ ſuprà dictum eſt. Aliud præſtans remedium,
quod dentes mirum in modũ abſtergit & à putre
dine præſeruat, prius frictis dentibus, ſola gutta li
niat dentes oleo vitrioli, & poſtea perfricẽtur cũ
panno aſperiori: ſtatim euim decidunt ſordes per
plurimum temporis collectæ iu eis. Si baberi etiã
poſſet cedria, optimũ eſſet ad eundẽ vſum. Quòd
ſi baberi non poterit, loco eins vtatur oleo per ar-
tẽ deſtillato ex vernic e ſen ſandaracha, hocq; idẽ
pręſtare poſterit quod cedria. Quantũ ad tertium
non videmus dentes euulſos aliquo pacto vel ar-
tificio refici poſſe, ſicut & aliàs affirmauimus.

Ex Italico, illuſtriß. D. Aloiſio Gonzagæ cui duo priores dentes inferiores mobiles erant Conſilium CXII.

SVperioribns hiſce diebns accepi li-
teras præſtantiæ veſtrę quib. reme-
diũ petebat ad firmãdos duos prio-
res dentes inferiores redditos mo-
biles. Quia veró cauſa mobilitatis
dentium non vna eſt, verùm diuerſę & interdum
contrariæ, requiruntur etiã diuerſa & ſæpe cõtra
ria remedia. Ad duas autẽ ferè deducũtur: vel cõ-
ſumptionẽ carnis gingiuarum ex qua alueoli ſeu
foſſulæ dilatantur. Vel nimiã humiditatẽ ratione
cuius dens firmari ſtabiliſq; permanere nequit.
Atq; bæc cauſæ & ſi cõtrariæ ſunt, tamẽ idem effe
ctus videlicet dentiũ mobilitas cõſeqnitur. Cùm
verò ex literis D.V. quæ res ſuas perſpicuè quidẽ
explicare poteſt, uon potuerim cognoſcere vtra
harũ cauſarũ adſit, ſanè animo ſuſpẽſo atq; dubio
quid agẽdũ eſſet cogitaui, ſumq; verit9 ne in igno
ratione verę cauſę, remedia incõueniẽtia pręſcri-
berem. Lectis aũt literis ad clariſs. noſtri Prętoris
cancellariũ miſsis, perſpexi ſingulare deſiderium
veſtræ præſtantiæ. Ideoq; hæc præſcribenda puta
bam trib. potiſsimũ de cauſis. Primũ, vt afferã ex-
cuſationem ceſſationis meæ, quòd remedia mit-
tere diſtulerim. Accidit enim hoc nulla mea negli
gentia, verũ quòd exiſtimarẽ anceps remediũ nõ
eſſe præſcribendũ. Deinde vt quo pacto ſe habe-
ant gingiuę à P.V. cognoſcerẽ, quò de peculiarib.
remedijs recti9 monere poſſem. Poſtremò viſum
eſt auxilium celebratũ & vſu probatũ ab excell.
medicis, quod cum virib. diuerſis cõſtet propter
miſtionẽ medicamentorũ, omnib. cauſis à quib.
mobilitas prouenire conſueuit occurrere poteſt,
nũc ſignificare. Eſt aũt id tale. R. Rad. Maluarum,
Fœnugræci, Glycirrhizę. añ ℥j. Hordei mundi p j.
Aquæ fontis lib. ij. bulliant omnia ſimul ad medie
tatis conſumptionẽ. Deinde exprimatur & perco
letur. R. Zucchari candi roſati añ ℥iij. Conf. Dia
tragãthi in forma ſolida ℥ij s. Aceti ſquillitici lib. j.
Mellis opt. lib. s. bulliant omnia ſimul anferendo
ſpumam vſque ad conſiſtẽtiam ſyrup. ſeruetur in
vaſe mundo. Hoc illiniri dentes mobiles oportet:
deinde decocto ſequenti abluere. R. Balanſtia-
rum, roſ. rub. añ ℥j. Rad. Iridis, rad. Althæę, Fœnu-
græci, Glycyrrbizę ana ℥j s. Hordei mundi p. ij. de

A coquantur in q.s. vini albi. Pulnis qno dentes per
fricentur. R. Sandarcæ, Maſticbis, Gum. Arabici
añ ʒj. Rad. iridis ʒij. Rroſ. rub. Coralli rub. Garyo
phyllor. ana ℈iiij. pulnerizentur omnia per ſe ſub
tiliſsimè, deinde miſceãtur & cribellẽtur: fiat pul
uis mollis & ſine aſperitate, quo ſuauiter fricen-
tur gingiuæ ꝑeipuè in parte affecta. His remedijs
Præſtãtia veſtra tutò vti poterit à quacũq; cauſa
iſta mobilitas procedat. Quòd ſi exploratè atq; di
ſtinctè de cauſa certior factus fuero, diſtinctius
quid ſit agendum præſcribam. Ad extremum me
veſtræ Præſtantiæ ſummiſsè comendo.

Ad ſoliditatem dentium Conſilium CXIII.

VTatur vitrioli oleo bene facto. Mouta
nus retulit ſe didiciſſe Romę ex quadã
muliere quã Mariã Gręc. appellabant,
ad quã cùm veniſſet admodũ iuuenis
atq; illa eſſet annorũ 20. poſtea quinquagen. in eo
B dẽ ferè ſtatu eã reꝑperit, quę formę atq; viriũ inte
gritatẽ oleo vitr. acceptũ tuliſſet, atq; ſignificaſſet
ſe ex eius vſu dentes, quos in iuuẽrute peſsimos,
habuerat, pulcherrimos haberet & firmiſsimos,
gingiuas etiã firmas: & addidiſſe quód videretur
ſibi ob eius vſum tardius ſeneſcere. Vſa erat autẽ
ſingulis diebus vna aut altera guttula, gingiuas &
dentes lẽniter fricando. Montanus his dictis prò
curatione cuiuſdam hæc addidit:

R. Sandaracæ, id eſt vernicis
Maſtiches ana ℥j.
Gummi elemi, Terræ ſigillatæ
Boli armeni ana ʒj.s.

Gummi diſſolnantur in aceto ſcillitico, & reli-
qua puluerizeutur. Poſtea cũ oleo terebinth. fiat
linimẽtum addita modica aecra, & vt prius dixi,
manè fricentur dentes cõ panno lineo intus & ex
trà, ſuauiter tamen. Deinde lauentur cũ vino aro-
mat. Poſtremò fricẽtur leniter cũ ꝑdicto linimẽ
to, & dimittatnr ad incarnationẽ & purific. dentiũ
R. folia lentiſ. quãtum ſatis, aceti ſcillitici partem
C vnam, aquæ partes duas. Coquantur ad con-
ſumptionẽ aquæ, & os eo calido abluatur, tenẽdo
illud aliquandiu, & leniter gingiuas fricando.

De dentiũ dolore & ſiniſt. auris Conſil. CXIIII.

R. Reſinę cedri, qua Dioſcorid. vtitur ℥s.
Auicenna habet gũmi iuniper. quo Italia caret:
Aceti quãtũ ſufficit, & abluantur dẽtes
Si dolor ad aures pertingit:
R. Olei roſati ℥s. Ceparũ inciſarum M. j:
Vini dulcis quantum ſnfficit.

Decoquantur inſtar pultis. Quòd ſi vebemen-
tior fuerit dolor, addatur ſemen lini, & fiat empla-
ſtrum: auri imponatur. Præter dietã matutinam
pillulis quoque duabus cocchijs ℈j. dimidia ho-
ra ante cœnam vtatur. Quia verò dolor intẽſior
erat, nec mitigari poterat vel repercnſsiuis, vel la
xantib. & extrahentib. nedum tolli, applicari iuſ-
ſit illi duo cauteria, alterum in loco dolenti ſecun
dum aurem ſiniſtrã, alterũ è regione. Primùm ve-
rò chirurgus locum ab iuunctionibus mundabat
& tõdebat, deniq; nouacula fricabat. Cauterium
hoc erat: nam cauteria ſunt duplicia: aut enim eſt
actuale, aut potentiale. Et quemadmodum illud
fit ferro ignito & inciſione, ita hoc reb9 terreſtrib;

multùm, ne vis citò exhalet, & multùm exiccantibus. Potentialia autem iterum bipartitò diuidũtur in ἐσχαρωτικὰ & veſicãtia: Horum vſus maximus in diuertẽdis fluxibus illis qui in ſiccioribus locis, vnde materia dolorifica euacuari debet. Quia verò caput habet ſiccisſimá cutem, nec carnis multum adeſt, applicari fecit potentiale cauterium ἐσχαρωτικὸν, ob materiã doloris exiccandã. Fuit aũt hoc ex cinere aut ficuũ, aut quercuũ, aut ſarmẽtorum fabarũ, aut ex cinere alkali, id eſt harbæ, quæ empetron eſt Dioſcoridi, vnde ſapones quoque & vitra fiunt: inde fit lixiuium, quod ad ſpiſsitudinem decoquitur, & exiccatur: addatur deinde calx viua. Multi decoquunt etiam lanarũ pulueres, addito ſale, quibus loco cauteriorum ſæpe vtuntur.

De deſtillatione ad dentes & gingiuas, & ardore Vrinæ pro quodam mercatore Germano Conſilium C XV.

AVditis omnibus diſpoſitionibus pręter naturam, quæ in hoc nobili viro inueniuntur, & maturè his conſideratis, iudicauimus fundamentum totius curationis ad duo potiſsimum eſſe referendum: ad rectam ſcilicet victus rationẽ & opportunam medicinarum applicationem, illud præcipuè admonentes, & teſtantes, medicamẽta prorſus nihil profutura eſſe, imò etiam nocitura, niſi recta viuendi ratio adiungatur, vt erat ſententia Galeni. Quantum igitur ad victus rationem attinet, oportebit primò, vt ab omni aeris exceſſu caueat, præcipuè tamen frigido, & humido. Vnde nec in terrenis habitationibus immorabitur, neque habitabit vbi feneſtræ ad Septentrionem ſunt expoſitæ, præcipuè hyemis tempore, nec noctu dormiat apertis feneſtris, aut denudato corpore, ſine ſtragulis. Euitabit etiam radios lunares, & omnino in nocturno aere non immorabitur. Venti præterea, cuiuſcunq; generis, ſunt illi contrarij, præcipuè tamen Auſter & Boreas. Cauebit ab omnibus animi motibus, præcipuè tamen ab ira, & mœſtitia. Poſt prandium, & cœnam nec ſcribat, nec aliquid intentius cogitet, ſed hilariter, & animo tranquillo cum amicis confabuletur. Vtatur tẽperato corporis exercitio matutinis horis, citra ſudorem deambulando. Studebit ſingulis diebus naturaliter alui beneficium vt habeat: quod ſi aliquando defecerit, manè ſumat horis tribus ante prandium drachmas duas vel tres vſque ad vnciam ſemis terebinthinæ cypriç, quæ non tantùm aluum leniet, ſed optima etiam erit ad renes expurgandos, & prouocandam vrinam, quo auxilio maximè indiget. Ideo conſulo, vt bis ſingulis ſeptimanis hoc vtatur auxilio, etiã ſi alioqui vẽtris beneficium habuerit. Somnũ meridianum quàm maximè euitabit. Eſt enim ſuis diſpoſitionibus omnino contrarius, & præcipuè deſtillationi. Cibo inter omnia vtatur quàm maximè ſimplici, nihil enim illi deterius, quã epularũ varietas, & multitudo. Sed & vino modicè vtatur quod ſit ſubſtantia tenue, limpidum, tranſparens, maturum nec dulce, nec aſtringens, virib. medio-

D cre, quod parciſsimè bibat. Cauebitq; omnino, tã quam à peſte, à compotationibus, neque bibat inter prãdium & cœnã. Euitabit omnium piſcium eſum, præſertim Venetijs, vbi piſces, quãtò guſtu iucundiores ſunt, tantò ſanitati deteriores. Fugiat omnem vſum lactis, & quæcunque ex lactè cõficiũtur, ſed à caſeo præcipuè ſibi temperabit. Abſtineat à paſtilibus, leguminibus, rebus frixis in ſartagine, ab oleribus crudis, ab omnib. cibis, qui craſſum & viſcidum humorẽ generãt. Vnde & carnes agnorum ſunt illi quàm maximè aduerſæ, fortè etiã magis quàm porcinæ, de agnis loquor minoribus. Nam ſi haberi poſſunt anniculi, illos reliquis omnibus carnibus pręferrẽ. Inter prandiũ & cœnã nouẽ ſaltem horę intercedant, fugiatq; ſemper ſatietatem, & repletionem: parcius tamen cœnet, quàm prandeat. Quantò enim erit cœna parcior, tantò coctiones alimenti erunt meliores, & minus redũdabit catarrho, & reliquis excremẽtis. Cum hac diligenti victus ratione, quæ perpe-

E tuò illi obſeruanda eſt, vel nullo modo eſt incipienda, niſi ſit animus quoque perſequendi: ſpero quòd maxima pars curationis ſit perficienda. Vt melius tamen, & tutius perfici poſsit, medicamẽtorum quoque auxilium non contemnat, illudq; in primis obſeruabit, vt ſingulis annis in Vero purgetur: quod etiam ſummoperè laudarem in Autumno. Sit autem purgatio hũc ferè in modũ.

R. Electuarij de ſebeſten ʒ x.
Specierum hieræ ſimpl. ℈ iiij.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus, dandus tribus horis ante brandium. Deinde

R. Oximellis ſcillitici
Syrupi Byzantini compl. ana ℥ j.
Decoctionis ceterach
Cichorij
Capillorum veneris ana ℥ iij.

Miſce pro vno, & ſic pro nouem. Sumptis ſyrupis accipiat medicinam infrà ſcriptam.

R. Confectionis hamech ʒ iij.
Oximellis ſcillitici ℥ j.

F Cum aqua betonicę fiat potio breuis danda in aurora cum cuſtodia. Quòd ſi medicinam abhorreat à potu, accipiat pillulas aggregatiuas pondere ʒ j.s. & fiant pillulæ num. 7. ſumendæ in aurora cum cuſtodia. Magis tamẽ laudo potum, ſi tolerabit. Peracta huiuſcemodi purgatione per 15. dies continuos ſecuturos, accipiat hora vna ante prãdium & cœnam ℥ s. optimi ſacchari roſati. In medijs verò temporibus, inter purgationes ordinarias, vt efficacius poſsit præſeruari, non dimittet vſum terebinthinæ Cypriæ, de qua antea locuti ſumus. Præterea in toto ęſtatis tempore, laudo, vt ter vel quater in menſe ſumat ʒ j. optimi rhabarbari pulucrizati cum ℥ j. ſacchari roſat. optim. tribus horis ante prãdium. In temporibus verò reliquis optimæ erunt pillulę de tribus, Ruffi, quę conficiuntur ex æqualibus partibus mirrhæ, croci, & aloes, vt ſumat ʒ j. per horam ante cœnam eodẽ modo, ter vel quater in menſe. Vbi verò ardor ille vrinæ perſeuerabit, bibat ſingulis diebus manè, antequàm domo exeat ad ſua conſueta negocia ℥ x. Vel libram vnam iuris pulli, in quo decoctæ fuerint liquiritia & duę radices althęę, manipulus fo-

lio-

liorũ maluæ,& ℥ s. ſemi ois citoniorũ,ex quib. fa- D
cta forti expreſsione, bibat hoe decoctũ calidũ:
perſeueret aũt per plurimos dies, erit enim reme,
diũ efficaciſa. & tutiſs imũ ad ardorẽ vrinę ſedan-
dum. Vnũ tamen eſt præcipuè animaduertendũ,
quod in victus ratiooe omiſeram,vt quãtum fieri
poteſt,abſtineat à coitu, nibil enim magis contra
rium ſuis diſpoſitiouibus, ita vt ſi omnia fiát,& in
hoc tantùm delinqoat, plos poterit hoc ſolum ad
deſtructionem, quàm reliqua omnia ad conſerua
tionem. Et ſi hæc omnia diligenter obſeruauerit,
ſpero illi omnia feliciter ſucceſſura, cum auxilio
ſummi & omnip.dei,cuius nomẽ ſit benedictum.

Ad exiccandas gingiuas, dentesq; firmandos, optimum præſidium & facilè parabile.

Primò,vt ſemper manè ſuauiter fricet dẽtes intus
& extrà, panno mundo lineo. Deinde abloat oa
cum vino albo aromatico,in quo nulla ſit ſenſibi-
lis frigiditaa , poſtea teneat in ore inter dentes -
commotos, & gingiuas affectas modicum ace-
ti ſcillitici, &quàtò diũtius tenebit,tantò melius.
Studebit enim habere frõdea lẽtiſci viridia, quas
facilè haberi poterit, & ſemper aliquid leniter ex
fronde coutuſa teneat in ore. Dictamnum etiam
Cretenſe, quod ounc paſsim habetur Venetijs,te
neat in ore aſsiduè leniter maſticando. Calamua
etiam aromaticus, & Zedoaria,ſi in ore teneãtur,
& maſticentur,hoc idem præſtant. Decoctum e-
tiam ligni Indici in vino albo aromatico,quo fre-
quenter deotea colluat,ſummoperè confert.

Pro exulcerato labro à materia melancholica aduſta & diſpoſitione ad cancrum præſcriptum Italicè. Conſilium CXVI.

PRimò quantum ad conſeruationem ſa
nitatis attinet, ab omnibos moleſtijs a
nimi ſibi temperabit,maximeq; fugiet
triſtas & ſolicitas cogitationes, quan-
tũq; fieri poteſt animo læto atq; hilari in ſuauita-
te eorũ quos diligit aquieſcat. Exercitijs vtatur
matutinè moderatis videlicet deábulatione vel e
quitatione per vnius horæ ſpaciũ. Et vbi propter
cœli iniurias equitatio nõ cõceditur,domi obábu
let. Operá det vt aluus ſit lubrica & ea re ſingulis F
dieb.hora,quę prãdiũ pręcedit,accipiat ius pulli,
in quo decoquatur ℥.vuarum paſſarum cum pug.
fol.maluæ atq; 8.vel 10. prunis dulciorib,adijcia-
turq; parũ zuccari. Hoc nõ modô aluũ emolliet ve
rùm etiã medicamenti conueniẽtiſsimi loco erit.
Vt ſomnus 8. ãd nimiũ ſit hor.ſeſe aſſoeſaciet. Vi-
num bibat tenuè, clarũ & trãſparens, quod nõ a-
ſtringat coloreq; ſuffuluo ſit, aut albo, prout ven
triculo ſuo cõuenire ſeotiet. Carnib. vtatur anima
lium iuuenũ ſicut pullorũ, vitulorũ lactantiũ, hœ
dorum,ſuo tamen quolibet tẽpore abſtineat à bo
uina & porcina ſiue ea ſit recens ſioe ſale condita.
Item ab auib. quæ loea paluſtria incoluot,vt ſunt
anſeres, anatea. Item ab omnibus piſcib. maximè
qui in paludib. capiuntur. Caueat à lacticinijs ac-
præcipuè caſeo. Item à paſtilib. & in ſartagine co
ctis. Deniq; ab omnib. ferculis zuccaro & vino co
cto conditis. Fugiat alliũ, cæpas, omnia aromata,
oẽs radices maximè paſtinacas, napũ, radiculá pe
troſelinũ, interdũ rapis bene coctis in bono iore
carniũ vti poterit. Abſtineat ab omoibos herbis
crudis & coctis excepta bona lactuca, endiuia&
boragine. Comedat oua recentia aqua cocta. Pul
menti vice, far, oryzam, ſpeltam bono iuſculo in
coquere poterit. Hæc erit illios victꝰ ratio,ex qua
maxima pars ſanitatis depẽdet. Qoátum ad vſum
medicamẽtorũ attinet ſingulis annis bis expurge
tur corpus, primo ſcilicet Vere & Autumno: vta-
tur autem medicamento prios à me præſcripto,
videlicet ſyropo magiſtrali. Et tempore verno an
te purgationem ex veoa axillari dextri brachij de
trahantur ſang. ℥8. Quòd ſi etiá hœmorrhoides
intumeſcẽt, conſiliũ meũ eſt vt aperiantur. Idq́ue
ſi fieret, dimidiũ optatę ſanitatis ſe cõſequutũ ſpe
ret. Aſſumat etiá ſingulis ſeptimanis bolũ ex flore
caſsiæ cum ʒ rheubarb. electi, pulueri zati, trib. ho
ris ante prandiũ. Hoc medicamentũ domi in prõ-
ptu ſit, quod ſibi Venetijs mittẽdom curabit. La-
bro exulcerato ſobſcriptum vnguentum, & ni-
hil præterea aliud apponat. R. ſucci ſolatri pu-
rificati, olei roſ. compl. ana ℥ iiij. ceræ albæ parũ.
Miſce, fiat linimentũ molle. Hoc vnguẽto ſæpius
vt pote decies etiam in die labium inungat atq;
E imponat folium plantaginis, & ſi ea deſit, maluæ,
vel blitis folium mollius.

De apoſtematibus cancroſis in naribus pro nobili Germano, datum anno 1546. Menſe Auguſt. Conſilium CXVII.

VT poſsit conſeruari atque etiam præ-
ſeruari ſoa dominatio, oportet vt ha-
beat rationem diligentiſsimam circa
omnes res non naturales, & primò cir
ca aerem, cùm ferè tota cauſa ſuæ ægritudinis ſit
vitio cerebri. Quantum fieri poteſt euitabit om-
nes exceſſus aeris, tam calidos quàm frigidos: vn
de ventos tam aoſtrales, qoàm boreales effugiet,
& moram ſub ſole. Quòd ſi cogatur eqoitare vel
flantibus ventis, vel ſub ſole, curabit omni artifi-
cio, vt muniat caput ab omni offenſa. Cauebit à
pluuijs, & ne aliquid habeat in capite humidom,
neque capillos madidos, ſed confeſtim ſi pluuija
ſe caſu obiecerit, exiccabit caput calidis linteis.
F Et eadem ratione vitabit loca homida & terrena,
& nocturnom aerem, vel noctu apertis feneſtris
dormire. Cauebit à meridiano ſomno. Surget di-
luculo, atque excretis ſuperfluitatibus conſuetis,
exercebit corpos, & negocia ſua peraget. Poſt prã
dium ſtudebit quiſcere, neque ſcribendo, aut ali-
quid vbi mentis labor acceſſerit agendo, ſe deſati
gabit. Conabitur iocondè vioere, atque omnes a-
nimi moleſtias euitabit. Bis tantùm in die come-
det, neque bibet intra prandium & cœnam. Dum
eqoitat, parcè prandebit, vberius cœnabit, & hoc
erit commune quotieſcunque poſt prandium ali-
quod magnum exercitiũ ſit facturus. In reliquis
temporibus par erit prandium & cœna, & neu-
trum ad ſacietatem. Ciborum electio talis erit:
Carnes iuuenes omnes edat, præter agnorũ par-
uorũ & porcellorũ: à porcis tamẽ ſiue iuuenes, ſi-
ue ſenes fuerit (meo cõſilio) omninno abſtinebit
Vitulinę caſtratorũ iuuenũ, leporũ, hœdorũ, auiũ
omniũ cápeſtriũ quæ non deguot in aquis, pullo-

rum omniũ, conneniũt. A piſcibus euiuſcunqne D generis quantum fieri poteſt abſtinebit:ab omni bus reb.frixis in ſartagine, à lacticinijs, præcipuè caſeo aotiquo, ab omnibus oleribus, præſertim ſylueſtribus, ab ouis dnris: recentia verò mollia, ſi in cinere calido vel in aqua decoquantur, vtiliter ſumi poſſunt. Hæc ferè ratio victus erit illi pręſcripta. Quantũ verò ad medicinas attinet, bis ſingnlis annis ipſum purgãdnm conſulo, Autumno inqquam & Vere, neque omnino prætermittendum, donec morbus prorſus extinctus fuerit. Purgatio erit huiuſmodi:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hierę ſimpl. ʒ ij.
Cum ſaccaro fiat bolus. Item:
R. Syrupi de fumo terræ ſimpl.
Acetoſi ſimpl. ana ℥ j. Aquę endin. ℥ iiij.
Miſce pro vno & ſic pro qninque. Deinde verò
R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.

Miſce & fiat potio danda in aurora cum cuſto- E dia. Poſt hanc medicinam laudo vt Autumno qnidem ſumat meos ſyrupos de elleboro, qnorũ deſcriptio talis (dedit vt in tractatu de morbo Gallico habetur). Vere antem poſt caſsiá aſſumptam & vnum aut alterum ſyrupum, mittet ſanguinem è vena communi dextri brachij, extrahendo circa vncias quatuor ſangoinis: ſed poſtea non ſumat ſyrupos de elleboro. Hęc erit purgatio. In temporibus verò intermedijs, vt continuò diuertatur materia, laudo vt ſemel in ſeptimana ſaltem ſumat vná pillnlam ex deſcriptione inſraſcripta:

R. Agarici electi ʒ ij. Aloes optimæ ʒ ij.
Rheubarbari electi ʒ iij. Cinnamomi,
Garyophyllorum, Spicæ ana ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, poſtea cum ſuceo roſarum puro aſpergantur, & dimittantur exiccari, atque ita iteretur ſepties. Poſtea cum melle roſato fiat magdaleon, de quo fiant pillulæ ſingulis vicibus nuineto tres pro ʒ. vna: ex quibus ſnmat vnam per horam ante cœnam, ſine cuſtodia, ſemel in ſeptimana. Deinde F permittet ſua cauteria in brachijs ſicut ſũt aperta: imò ſi adhuc his omnibus peractis materia deſcẽderet, laudo vt cauteria etiam multiplicentur, & duo fiant circa pulpam & partem carnoſam vtriuſque ſpatulæ. Circa verò locnm naſi, ego nollem tranſire vnguentum inſraſcriptum, ſi quando que vlcus aliquod emergeret, vel perſeuerarent reliquię antiquorũ. Deſcriptio vnguenti talis eſt:

R. Tutiæ optimè præparatæ ℥ j.
ſncci ſolatri, ſucci plantaginis depnratorum ana ℥ ij.
Olei roſati completi ℥ iij.

Atteratur tutia diligentiſsimè in motario plũbeo cum piſtillo plumbeo: poſtea paulatim addantur ſucci, & oleum roſatum ſemper magis ac magis confricando cum dicto piſtillo per totum diem: vltimò addatur modicũ ceræ liquæfactæ, & fiat linimentum pro loco. In ſingulis ſeptimanis fiat capitis ablutio talis:

R. Lixiuij dulcis qnantum ſufficit pro vna vice, atque in eo decoqoatur agarici ʒ j.
Roſarum, Maioranæ
Betonicæ ana man. j.

Et cum hoc lixiuio, & aliquo ſapone aromatico abluat capnt.

De apoſtemate maligno, polypo ſcilicet in naribus, ad cancrum accedente, obſeruatio. 1546. menſe Maio, Conſilium CXVIII.

CAſus. Nobilis hic annorum trig inta, toto reliquo vitæ ſuæ ſpacio ſanus, & quoad ſibi videtur optimæ conſtitutionis, ſub annũ ætatis duodecimnm, incidit in fluxum ſanguinis narinm, ſine aliqua cauſa extrinſeca notabili. Nihil enim in victus ratione mutauerat, niſi quòd vino vteretur paulò meraciore, non vltra modum tamen, ſanguis effluens, ſicut & quæ hodie effluunt, ei frigidiora videntur. Is fluxus cùm diu duraret, ac quotidie etiam augeri videretnr, ac poſtmodum cùm ſe in Italiam contuliſſet, in tantum creſceret, vt quotidie tribus vel etiam quatnor vicibus ſanguis è narib. E flueret, ſine aliqno tamen capitis dolore, eò moleſtiæ perduxit hominem, vt cum nouem annis cõtinuis per eam corporis partẽ natura ſe exoneraſſet, ipſe contrarium planè conaretur, & cùm fluxum vi ſiſtere intẽderet, conſuluit Vrbinnm, qui tunc Patauij primus erat, ſub annum ætatis 21. qui & ſi omnino diſſuaderet, & hæc incommoda qoæ interim ſecuta ſunt, omnia prædiceret, præcibus tamen eò perdnctus eſt, vt exhibitis medicinis per os, & aperta vena ſine localibns ſanguinẽ ſiſteret. Ipſe paulò poſt bene ſecum pntans agi, ſine aliqua victus ratione vixit. Sanguis autem qni per nares effluere ſolitus erat, cùm illic impediretur, alias quæſiuit vias. Ac primò aures infeſtans, meatuſque illos obſtruens, ſenſum auditus per ſex fermè menſes plurimùm impediuit: tentauit & oculos, nihil tamen neque hìc, neque illic effluxit. Vltimò vſitatam ſuam viam aggreſſus per fauces, & per os partim effluxit, partim in naribus reſedit & condenſatus eſt: ita vt cum vi digitis inde eruere conaretur, nares eo pacto quo appa- F ret, deſormaret. Hoc ad qninque annos poſt illam ſnppreſsionem ſanguinis factum eſt: in qno toto tempore nulla adhibuit remedia alia, niſi quòd venas interdum apperuit (ſub lingua etiam quandoque, id ter vel quater in anno) & corpus medicorum conſilio aliquoties leniter purgauit. Iam quartus annus agitur, ex quo ſanguis ille, qui narium meatus (ſicut dictũ eſt) obſtruxerat, neſcio quo pacto colliqnatus eſt, & ipſe ad hũc defluxũ humiditatis cuiuſdam cõtinuum deuenit, ex quo primùm alæ narium ruptę, & deinde apoſtemata, quæ ſub naribns apparent, orta ſunt. Continuè eoim fluit & eum moleſtat, niſi pannis lineis nares obſtruat. In boc tempore à chirurgis variè vexatus eſt: ſemel potus ligni illi exhibitus eſt: bis ſuffumigia duodenis ſeptimanis pertulit: aliquoties etiam pulueribns erodẽtibns ſuecnrrere apoſtematibus voluit: Nihil profecit tamen, ſed potius fluxum augeri & validiorem reddi, malumque latius ſerpere ſenſit. cihorũ delectũ nnllũ vnquá habnit, niſi quòd carne porcina abſtinuit. Vino ſatis grandi, nõ nimis tamẽ immoderatè vſus eſt, in ſomno & reliqno totius corporis habitu nihil pla

uè

nè ſentiens incommodi.

MONTANVS.

Dixit, fluxum illum à cauſa extrinſeca violēta ſcilicet ſanguinia obſtructione ortum: ac Vrbinum dupliciter peccaſſe, non ſolùm quòd fluxū repreſſerit, ſed quòd eo repreſſo fluxu, nullum regimen vitæ ordinarit, nec alias diuerſiones fecerit. Eſſe apoſtema illud polypum completum ex materia aduſta, melancholica, maligna, accedere ad cancrum vlcerosum. Victus ratione exquiſitiore vti voluit, abſtinere à carnibus antiquis & ſalitis, bubulis etiam & porcinis, àb omni genere piſcium: à caſeo & lacticinijs omnibus: à frictis in ſartagine, leguminibus, & omnibus herbis, comedere tamen carnes vitulinas, hœdinas, pulli iuuenis far quoque bene coctum, iura pulli & gallinarum oua recentia, ſorbilia nō dura nec fricta. Vinū bibere tenue, album, pauciferum. pro euacuatione corporis, lenitiuum dedit.

R. Electuarij linitiui ℥ xij.

Bene operarum eſt, & tinnitum aurium quem aliquot diebus ſenſerat, remouit ſyrupus.

R. Syrupi de fumoterræ.
Syrupi de pomis ſimpl. ana ℥ s.
Syrui ſabor regis ℥ j.
Aquæ boraginis ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs.

Poſt tertium ſyrupum, extractus ſanguis è baſilica dextri lateris, ad ℥ vij. ſanguis niger, melancholicus & pituitoſus valde, poſt quintum ſyrupum dedit hanc purgationem:

R. Caſsiæ nouiter extractę ℥ j.
Agarici præparati ʒ ij.

Miſce cum zuccharo. bene eduxit, ita vt ad ſenſum etiam materiam ex capite deſcendere ſentiret. Poſt ſanguinis miſsionem & purgationem voluit, vt nares & locum apoſtematis inungeret ter in die, tali linimento:

R. Succi ſolatri purificati ℥ iij.
Olei roſati puri completi ℥ iiij.

Malaxētur omnia ſimul in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, donec craſſefiāt. Idque per plurimum tempus, & per quatuor horas faciendum, donec linimenti ſpiſsitudinem aſſequatur, quo inungat alas narium intrà & extrà, & ipſum apoſtema cum penna ter in die, ſicut dictum. Hoc vnguentum ſanum viſum eſt ei, & lenire dolorem fluxionis, & ipſum apoſtema mollefacere. Poſt purgationem die ſequenti vſus eſt ante prádium & cœnam vnciam ſemis zacchari roſati. Sequenti die decoctionem ſuam ex elleboro exhibuit, cum ſacchari ſufficienti quantitate ſyrupizatam, & in ſero lactis caprini, quòd calores nimium me tueret, octo vicibus, non ſex, vt alioqui ſolet. totum accepit beneque ſucceſsit: eduxit enim 7, vel 8. vicibus per diem, ſine moleſtia & laſsitudine aliqua, materias nigras & melàcholicas. Poſt hos aſſumptos ſyrupos, alumen aduſtum experiri voluit in loco affecto, vt videret, ſi quæ remedia fortiora ferre poſſet, ſed id nō ita ſtatim ſuccedere videbatur. Itaq; poſt abſolutos ſyrupos ad operam manualem accedēdū ſtatuit, dum corpus purga-A tum eſſet. Vocatus chirurgus, omnia experienda duxit, ante quā ad ignita cauteria accederet, quod malignitas vlceris ſuprà dicto vnguento remota eſſet, ita vt causticis facilè ceſſurū videretur. Propter ſuſpicionē igitur morbi Gallici, quod eo illum laboraſſe, nec bene curatum eſſe, vuula ablata & ſigna vlcerum (licet ſanata) in faucib. oſtenderēt, voluit vt ligni potum aſſumeret. Id factum iuxta ordinationem Montani, chirurgus poſtea loco vnguenti applicauit emplaſtrum diachalcitis, & aliquot diebus pòſt, pulueres quos arbitramur ex mercurio ſublimato eſſe. Sed videbatur res vergere in deterius. Ideò Montani conſilio Venetias abijt ad veterem chirurgum Treuiſanum. Is ſtatim pro ſecūdario decocto aliam illi aquam bibendam exhibuit, ex decocto certarum radicum, quam etiam inſpergebat naribus primò, deinde aperuit eas aqua erodente, intincta in illa bombice, & impoſita quatuor vel quinque vicibus: apertas deinde ſanauit emplaſtro diaponpboligos, ad B ſiſtendum affluxum: cauteria fecit in vtroque brachio, prope poſteriorem partem humeri, vt diuerſio magis per oppoſita fieret. Quia verò tumor ſub naribus erat, puluerib. erodentibus, & vnguētis dictis erodere nolebat. Vltimò aduſsit ære ignito, & poſtea ſubitò ceruſſam coctā adhibuit ad prohibendam inflāmationem, deinde vnguento diapompholigos ſanauit. Rubedinem verò relictam vnguēto maſtichino ſuſtulit. Vltimò canaliculos plumbeos fieri curauit, quos naribus imponeret, ne meatus iterum obſtruerentur, & vel ſimilia vel deteriora cauſarēt ſymptomata. Ita ex parte reſtitutum dimiſit.

Pro quodam Polono narium Vlceribus laborante Conſilium CXIX.

R. Tutiæ præparatæ ℥ j.
Olei roſati
Succi ſolani ana ℥ ij.

Ponantur ſimul in mortario plumbeo, & malaxentur cum piſtillo plumbeo, tam diu, donec habeant conſiſtentiam conuenientem. Poſtea cum C modico ceræ liquefactæ fiat vnguentum molle, & ſeruetur ad vſum. Aliud

R. Sacchari lib. j.
Salis communis lib. s.
Aluminis rochæ ℥ j.

Miſce & diſtilleutur in alembico.

Guttula vna immiſſa in puſtulā, exiccat, ſanat & incarnat.

Ad ambuſtionem faciei.

R. Corticum interiorum ſamboci
Olei roſati completi ana ℥ s.
Ceruſſæ ℥ s.

Miſce & cum modica cera fiat linimentum.

De angina methodus, ſeu potius de ſuffocatione Conſilium CXX.

PRobatur ex Auicenna, ſi quis vult morbum rectè indagare, debet naturā locorum affectorū cognoſcere. Angina ipſa eſt in laringe, ibi ſūt tot nerui, quot

Signa quædam ſumuntur ab intrinſeco, quædam ab extrinſeco. Intrinſeco, id eſt à diſpoſitionibus quæ ſunt intra corpus: Extrinſeco, id eſt quæ extra veniunt, vt aer, ratio victus, exercitium & c. Hæc nõ habent tantùm artis, quia ea ſolũ ab ęgris quærimus. Quare in horum inueſtigatione nihil eſt artificioſum, ſufficit vt ſciamus quot ſint, & cognoſcamus exactè. Ab intrinſeco quędam pathognomonica dicuntur, & ſunt proxima ipſius morbi, & ab eo emanant tanquam vmbra à corpore & referunt morbum & locum affectum. Indicantia igitur proprium affectum dicuntur pathognomonica. Quædam communia quæ non propriè indicant morbum, ſed aliquid commune: vt ſunt grauitas, tarditas, velocitas morbi. verbi gratia, ſignum pathognomonicon in pleuritide ſputum eſt citrinum, ſanguinolentum: vrina cruda vel cõcocta non indicat ægritudinem, poteſt in pleuriticis eſſe bona vrina, & æger moritur. mala autem ſemper malum indicat, multiplicantur enim incommoda. ita ſigna communia non indicant certò morbum aut locum affectum. Pathognomonica dicunt habere duas conditiones, vel ſaltem vnam earum: oportet enim vt perpetuò conſequãtur morbum, & vni morbo particulari tantùm cõueniant, verbi gratia, difficultas anhelitus eſt ſignũ pathog. pleuritidis, quia illi perpetuò conuenit, ſed nõ ſoli, orthopneæ enim & anginæ etiam conuenit. Dicitur tamen pathog. ſignum pleuritidis, quia ſemper ſequitur eum morbum. Curuitas vnguium ſoli tabi conuenit, ſed non ſemper: non eſt perpetuum. Calefieri immediatè poſt cibum conuenit ſoli hecticæ, & ſemper illud eſt verum pathog. ſignum. de his primò dicemus. Signa reſpiciunt ſuas cauſas, & quot ſunt cauſæ tot erunt ſigna: ſicuti ſi conſiderentur cauſæ in communi, habemus ſigna communia: ſi in particulari, particularia erunt ſigna: difficultas igitur anhelitus in ſe conſideretur, & accidentia quæ ſequuntur, quæ ſigna ſunt. Vtilitas anhelitus eſt, vt calor naturalis euentetur, & ſpiritus alantur, & natura ſemper conatur ne impediatur. Vt autem anhelitus in muſculis, in vijs & in virtute conſiſtit, vbi fuerit difficultas anhelitus, neceſſe eſt eam eſſe ex horum trium defectu, vel aliquorũ, vel omnium. Videmus autem quòd illi qui patiuntur difficultatem anhelitus propter muſculos & vias impeditas, dilatant collum, & ſtant recti vt facilius ſpirẽt, ita enim non impediuntur neque viæ neque muſculi. Hæc igitur ſigna ſunt quæ propriè ſequũtur difficultatem anhelitus: & ſi augetur difficultas, augentur & ſigna. Conſentiunt autem omnia membra in difficultatem anhelitus, quod facilè oſtendit ipſe pulſus, qui emanat à principio vitæ. erit neceſſariò inæqualis, ſed hoc eſt ſignum vniuerſale, vbicunque virtus aggrauatur, vel à multitudine vel ab imbecillitate, vt bene 1. & 2. de Pulſibus dicitur. Hæc igitur ſunt ſigna pathognomonica vniuerſalia indicantia quantum. Difficultatis anhelitus ſigna diſtinguentia cauſas: primò à loco affecto, deinde ab ipſa affectione ſumuntur. Locus affectus ſunt aut muſculi aut viæ, ſi muſculi ſeu principia mouentia ſunt affecta, videndum

A ſitne in diaphragmate an muſculis intercoſtalib. vel vertebris colli ſuperiorib. vel in cerebro. Si in diaphragmate dolor loci aderit: neq; poſſum⁹ ſpirare quacunq; leui ſpiratione: ſi in muſculis intercoſtalib. poſſumus ſpirare, ſed leuiter, quod nõ fit vbi diaphragma fuerit impeditum: ſi vertebræ, cognoſcemus an ceciderit ex alto: an ea quæ exhibuerimus profuerint: ſi ex cerebro, ex nocumentis cerebri ſecundùm naturam cauſæ. Viæ duæ ſunt, aſpera arteria, & ſubſtãtia ſeu annuli pulmonis: ſi in aſpera arteria fuerit obſtructio, erit ſtrepitus in anhelatione: ſi fuerit ratione ſiccitatis, tantùm erit difficultas in motu, ac ſi ligatus eſſet pulmo: ſi in ſubſtãtia pulmonis nõ fit ille ſonitus. ſed cum ſubſtantia pulmonis habeat duos vſus, vt ſit ſtratum venæ arterialis, & vt excoquat & præparet cordi aerem (ſicuti hepatis caro ſanguinẽ præparat omnibus mẽbris: ita caro pulmonis aerem præparat cordi, vt inde ſpiritus generentur) non B impeditur anhelitus, cùm eſt vitium in ſubſtantia pulmonis, ſicut quando eſt obſtructio in aſpera arteria: ſed ſpiritus & aer, qui debebant præparari cordi, commiſcentur craſsis humoribus, qui fracti ob neceſsitatem penetrationis inſtant pulmonem, vt impediat cor, ne ita ventiletur, vnde difficulter ſpirant, & hoc modo de Aſthmate fit tranſitus ad hydropem, cùm cor non nutritur ſicut debet: & eſt eadem prorſus ratio quæ in hepate. Signa particularia. Quando eſt vera cynanche in muſculis exterioribus, cõnectentibus primam tertiæ chartilagini, eminent oculi, rubet facies, & ſtatim ſuffocatur æger, ſicut qui ſuſpenditur, ob diſlocationem ſpondilium. Signa ſunt, quòd maniſeſta apparet cauitas in vertebris colli, eoq; paracynãche. Difficultas anhelitus nõ eſt tanta, deglutit difficulter, & præcipuè ſi in œſophago ſit tumor. Si verò tertia ſpecies, quæ eſt in muſculis ſecundæ cartilaginis, difficulter quoque ſpirat, neque acutiſsimus eſt dolor, febris remiſsior, & accidentia remiſsiora. quando eſt in C muſculis ſcutiformis minus ſuffocantur: quia habent ſcutiformem chartilaginem, quæ reſiſtit inflammationi & tumori. An autem omnis angina ſit inflammatio? dubium eſt. Nam muſculi illi proprij conuelluntur ad principium ſuum, cùm exiccantur, non tantùm cùm inflammantur, & tamen ipſa actio eſt læſa: videlicet aperire ipſam lingulam aut rimam. Fecimus hactenus diſcurſum omnium ſignorum, quæ indicant difficultatem anhelitus per ſe, nunc de ijs quæ per conſenſum dicemus. Quando membra vicina inflammantur, & veniũt ad tumorem, dilatatio & anhelatio impeditur: ita lien, hepar, ventriculus, quæ membra vicina ſunt diaphragmati, inflammata, impediunt dilatationem eius. Quæ igitur ſunt ſigna diſtinguentia, an per ſe ſit, an per conſenſum? Primum quod occurrit eſt, quando nihil vitij eſſentialiter in membris proprijs eſt, ſed in proximis. Si liẽ eſt affectus, agnoſcitur ex dolore in loco, in parte ſiniſtra, ex colore melancholiæ ſubnigro, & ſubfuſco: quãdo non purgatur lien ab eo humore ſed tumeſcit & impedit diaphrag. & p cõſequens anhelitũ: ſi ventriculus, dolor eſt circa locum &

grauitas: ſi hepar, ſigna hepatica ſequuntur, ſed nunc non volo dicere, iſta enim non ſunt propria huius loci. Quando eſt propter viam, quæ ſunt annuli pulmonis, & aſpera arteria per conſenſum fit eùm comprimuntur: præcipuè ſi fiat ſuppurratio inter pulmonem & thoracem, Græci ἐμπύημα dicunt. Impletur flatu thorax, & tunc non ſequitur pulmo. Sequitur enim dilatationem thoracis ratione vacui. Vbi autem repletus fuerit locus, non ſequitur pulmo, atque ita fit difficilis anhelitus, & viæ impediuntur ne poſsint dilatari: ſignũ diſtinguẽs hoc, ſunt ſigna Empiematis. Diximus hactenus de omnibus ſignis indicantibus locum affectum: veniendum nunc ad ea, quæ affectionem indicant. Sumuntur autem ab alio principio videlicet à tribus generibus morborum: morbus vel eſt intemperies, vel mala compoſitio, vel ſolutio continui. Si intemperies aliqua eſt, vel frigida vel calida, vel ſicca, vel humida: ſi frigida, omnia ſigna ſunt frigiditatis: ſi calida, caliditatis ſigna manifeſtabuntur: & ſic de alijs. Si erit mala tẽperatura calida & humida, erunt omnia ſigna talia: & talis vel erit in loco tantùm affecto, vel diffuſa per totum: ſi tantùm in loco affecto erit caliditas ad tactum: ſi cum humiditate erit mollicies: ſi materia vt ſanguis, erit color rubeus & tumefactio venarum: ſi in reliquis partibus, apparet quoq; in alijs locis arteriarũ plenitudo: ſi fuerit ijs in partib. pulſus magnus & velox: & reliqua capita ſunt cõſideranda, tempus anni, regio & c. Et ſicut de ſanguine diximus, ita & de reliquis humoribus: ſi à bile caliditas mordax cum ſiccitate, dolor mordicatiuus & exaſperatiuus ſi in carne fuerit, ſic de humore melancholico, frigiditas tactu percipitur & ſic de reliquis. Ita iudicabis eodem modo de ſignis, quæ ex mala compoſitione aut ſolutione cõtinui ſunt. Diximus hacten9 de ſignis pathogno. quæ aut ſoli morbo, aut ſemper, vel ſoli & ſemper conueniunt. Morbus hîc motum habet, non igitur ſufficit eſſentiam morbi ſcire, ſed oportet ſcire tempora motus, & eorum tempora quærenda ſunt. Sunt autem tempora morborum, principiũ, augmentum, ſtatus, & declinatio. Penes quid ſumuntur hæc ſigna? Tempora morborum ſumuntur à motione morbi, quando mouetur, ab vno loco ad aliud tendit: vel ad ſalutem, vel ad mortẽ: vel aſcendit, vel deſcendit: in iſtá alteratione ſemper eſt aliquid quod indicat. Inuenerunt igitur medici quatuor tempora, & principium determinant moderni: totum illud ſpacium, quando nõ apparet aliquis motus: vbi autem incipit moueri augmentum, quod dicetur donec nõ amplius augetur, totum deinde ſpacium, quo nec augeri nec diminui videtur ſtatus, & quando diminuitur declinatio dicitur. Ex quibus ſignis indicantur hęc? Si accedam ægrum, & inueniã pulſum paruum, fraquentem, vrinam albam, tenuẽ primò: poſtea in tertio mutator pulſus & adhuc minor, & quód magnitudini deeſt, tantùm auxit frequentia. Vrina tamen eadem adhuc permanet. nũc eſt auctus morbus, ſi iam ratione ægritudinis hæc accidant (nam de extrinſecis quę pulſum mutare poſſunt, vt coitu & alijs, nihil hîc loquimur) ſemper pon-

D derabimus hoc, quod dicit Galenus in Prognoſticis: Signa quæ indicant tempora & prognoſtica, debemus conſiderare ſecundùm dignitatem, & vniuſcuiuſque morbi maximè propria præcipuè attendenda, vrinę non mutantur, quando natura non concoquit morbum. Accidentia non creſcũt quando virtus nõ eſt valida: ſi ſit febris continua, vel ægritudo renum, aut veſicæ quæ habeat manifeſtum ſignum in vrina, vt ęgritudo in venis: & ſit mutata vrina, ægritudo erit mutata. Sic proprium ſignum & pathognomicon, ſi ſit pleuritis, & ſputum mutatur, ægritudo mutatur. Eſt enim proprium excrementum illius morbi mutatum, ſed ſi vrina ſit mutata in pleuritide, & ſputum retineatur non propterea ęgritudo mutata eſt, quia illius coctio non fit in venis, quarum vrina eſt ſignum pathognomic. Quando morbus neque declinat neque augetur dicitur ſtatus, igitur ſecundùm operationes naturæ meliores vel peiores, ſunt propria & præcipua ſigna temporum. Intelligantur E autem iſta tempora penes mutationem. Augetur morbus quando natura pugnat cum ipſo morbo, & tunc in criſi medicus lõge aliter ſe habet quàm vulgares: vbi enim apparẽtia accidentiũ oſtẽdũt pugnam morbi cum natura, timet vulgaris, medicus maximam vitæ ſpem alit. Quantum ad tempora igitur ſufficit ſcire coctiones & cruditates morbo proprias. Signa prognoſtica ſumuntur ab ijſdem, à quibus ſumuntur coindicantia morbi eſſentiam, & ab interioribus: ſunt eadem ſubſtantia ſed ratione differunt: illa tãquam vmbram conſideramus, hæc tanquam cruda vel cocta, vehemẽtiora aut leuiora. Conſideramus autem prognoſtica penes tria: imbecillitatem & fortitudinem virtutis. Secundò coctionem & cruditatem excrementorum. Tertiò penes magnitudinem accidentium, aut paruitatem. Dies prognoiſtcorum ex arte dierum prognoſticorum accipiuntur. Indicationes. Videndum modo quomodo debeât curari. Principium curationis enaſcitur ab aliqua ratione indicationis: curatio autẽ F debetur morbo propriè à quo tenetur natura tanquam à carceribus. Indicationes autem ſumuntur non tantùm à morbo, ſed à virtute quoque & reliquis: quæ ſunt, anni tempora, regio, ætas, temperatura, locus affectus, conſuetudo, ars, propria natura, vt multi ſunt qui caſsiam nec agaricum ſumere poſſunt, & ſic de alijs. Ex his decem tria ſunt quæ quotidiè ob oculos habere debemus: Indicationes ſcilicet, quę ſumuntur à morbo, à natura, à loco affecto. Indicatio à morbo, In difficultate anhelitus, ſymptoma primùm occurrit, quod eſt remouendum: oportet igitur remouere cauſam quę facit eiuſmodi ſymptoma, cauſa ſi fuerit actio læſa, erit neceſſaria diſpoſitio pręter naturã. Supponamus quod ſigna dicta indicât quandam malam temperaturam. Contraria autem contrarijs curantur: eſt temperatura mala, oppoſitis ergo remoueatur. Si iam diſtinctæ erunt cauſæ morbi, diſtincta erit indicatio & cura: ſi confuſæ, confuſa erit curatio, ſi tantùm ſcio eſſe malam temperaturam, indicatio adhuc eſt confuſa, neſcimus enim quale ſit eiuſmodi temperamentum. Sed ſi dico ali-

calidũ excedere, ſtatim ſequitur refrigerãdũ eſſe, & ſic eſt diſtincta cauſa, quare curatio diſtincta. Sed talis tẽperies poteſt eſſe vel cũ materia, vel ſine materia. ſi eſt cũ materia duplices ſunt indicationes, oportet refrigerare locũ & euacuare materiam, materia aut fluxa eſt, aut fluit: aut partim fluxa eſt, aut partim fluit: tria tũc facere oportet, materiam fluentem prohibere, fluxam euacuare, & locum refrigerare. Sed nondũ poſſumus operari, quia dimiſimus vnam diuſionem, qualis ſit materia: ſi ſanguis eſt permiſtus bili, ſanguis per phlebotomiam extrahi, bilis euacuari debet, refrigeremus locum affectum, materiam fluxam euacuemus à loco: quæ fluit prohibeamus ne fluat. quæ fluxit ad locũ, localib. tantũ eget, quoniã locus calefactus debet refrigerari. Cũ igitur mala tẽperatura cũ materia ſanguinea & bilioſa partim fluxa eſt, partim fluxura: debemus accedere ad opus. & primò oportet videre an eiuſmodi materia ſit in toto corpore, an verò in aliqua parte. Si enim nõ eſſet in toto corpore, non eſſet purgandũ totum B corpus: ſi fluit à membro ad membrum, illud mẽbrum ſolum purgare debemus, & intercipere materiam quæ fluit exiccando & c. vt ſi materia fluit à capite ad tonſillas, exiccandum corpus ventoſis vel alijs & c. ſi à toto corpore, quid agere debemus? Eſt enim in loco mala temperatura calida, cum materia quæ eſt euacuanda ſanguinea & bilioſa, partim fluxa & partim fluxura, hęc intercipi debet, illa euacuari: omnes ferè redundant, debemus igitur euacuare totum corpus, vbi ſanguis peccat plurimùm, à phlebotomia incipimus. Moderni fuerunt ex dimidio empirici, & dogmatici ex dimidio, qui intentiones inuenerunt, & non indicationes. Hinc ſunt quinque indicationes, ergo quinque intentiones: & quod primum eſt in diſcurſu, vltimum eſt in operatione, & econtrà. Incipimus à phlebotomia & purgatione. Hæc ars reſolutiua dicitur à Galeno primo Artis paruæ. Reſolotio fit à notione finis, primò phlebotomamus, poſtea purgabimus, & veniamus ad locũ, adhibebimus diſcutientia & reſoluẽtia: deinde ad malam temperaturam: refrigerabimus locum & corroborabimus, quod fit remouendo acquiſitam il- C lam malam temperaturã. Tandem ſequetur ſanitas. Antequam ad alia deſcendamus, ſciendum diuiſiones omnes fieri ſecundùm aliquem ſcopum, & ſi ſcopi ſunt varij, varias eſſe diuiſiones. Noſtra methodus vnam ſibi eligit intentionem & finem, qui ad curationem morborum vtilior, & magis neceſſarius videtur, qui morbi eſſentiã & naturam indicat, ideo ea vſi ſumus diuiſione ſignorũ, quæ præſentem morbum indicant, ſi modò alios ſcopos haberemus, alias diuiſiones ſignorum faceremus, vt Galenus 3. Prognoſt. diuidit in ſigna quæ ſemper idem ſignificant: & ſunt pathognomonica, vel συμπτώματα, & illa quæ aliquando bona ſunt, aliquando mala. vt in vrina alba hypoſtaſis, ſudor ſtante cruditate ſignum malum: ſi appareat in die laudabili, eſt bonum tale ſignum. Primo tamen Aphor 12. alio modo diuidit ſigna, quæ poſſunt indicare morbum, vbi dicit: Signorum quædam ſunt pathognomonica, quædam aſsidentia, quæ-

A dam iudicatoria, quędam cruditatis: de his omnibus diximus in diuiſione. Objciat aliquis: de ſyndreuontis non eſt facta mentio? Reſp. Sub hoc nomine non fecimus mentionem, ſed diximus quędam ſigna eſſe communia, quoniam nõ indicant certi aliquid de eſſentia morbi, & talia ſunt omnia ſigna, quæ nõ ſunt pathognomonica: ſic apud philoſophos habent ſigna, quæ temperaturã perpetuò conſequuntur, quædam tamen alia habent aliam proprietatem, quæ non ſit communiter in omnibus. Vt inflammatio hepatis habet ſua ſigna propria & aſsidentia pathog. vt eſt ſitis immenſa, vrina rubra & craſſa, concoctio deterior, prauitas in ea parte. Aſsidentia autem ſunt difficultas anhelitus, quando inflammatio adeo magna eſt, vt comprimat diaphragma, & difficulter ſpiret homo: verùm nos hîc, quia introducendis legimus, non omnia ſumimus, ſed vtiliora, & ſub communibus συνεδρεύοντα compræhẽdimus. Ad rem: diximus neceſſarios eſſe locos, à quibus præcipuè B curationes indicatiuæ ſumuntur, & in ijs quæ referuntur ad eſſentiam morbi, tres eſſe præcipuos, in quibus maxima ars, & à quibus indicationes ſumuntur: morbus, locus affectus, & natura ſeu virtus. Sed quoniam in morbo duo cõſideramus: eſſentiam & motum, & omnia ſigna eſſent fruſtra, niſi ab ijs ſumerentur indicationes, à quibus colliguntur intentiones, à temporibus igitur & motu morbi ſumendæ indicationes: alia enim remedia neceſſaria in principio, alia in augmento, alia in ſtatu, & cetera. Diximus antea eſſe euacuandum, quando ſit materia fluens partim, & partim fluxa. Nunc de tempore eſt quærendum, quando ſit euacuandum, an in principio aut augmento? Semper eſt in principio euacuandum. Hæc indicatio à natura rei ſumitur, vnde omnes indicationes ſumi debent. Morbus pendet à materia, quæ eſt res præter naturam, non debemus igitur dare inducias, ſemper enim fit cum periculo. Sed duo ſunt impedimenta ex parte corporum, quia corpora quę purgare volueris, debes prius fluida facere: & ex parte humorum ſæpe materiæ ſunt craſſæ, viſcidæ & groſſæ, quæ etiam impediunt: C concocta moueri oportet, non cruda. Stante igitur prima indicatione, ſi non poſſumus propter has duas cauſas, illæ remouendæ quamprimum, & ſtatim accedendum ad curationem, vbi dominatur ſanguis, ſtatim primo die fiat phlebotomia faciẽda, quia nõ indiget cõcoctione, 4. de Tuend. ſanitate, & in lib. quos & quando purgare oportet. Quòd ſi verò viæ fuerint obſtructæ, non ſubitò phlebotomandum, ne materiæ crudæ & incoctæ trahantur ad venas, ideo pręparare oportet prius vias, & humor obſtruens meatus tollendus, qui ſi bilis fuerit, tribus indiget, quorum duo propria ſunt, & vnum commune: humoribus omnibus commune eſt vt cõcoquatur. Concoctio autẽ eſt ſeparatio boni à malo, neque eſt diuerſa hæc ſententia à philoſopis: humor autẽ bilioſus crudus dicitur, quando miſtus ex malis humoribus: talis enim eſt euacuandus. Si cogeremus naturam ante cõcoctionẽ tantum boni ageremus, quantum mali, quod eſt valde incõmodum: fiat igitur con-

coctio in bile. Et inde eſt error Raſis, quem Auie-
bene intellexit. Propria bilis ſunt, quòd ob tenni-
tatẽ imbibitur poroſitatibus membrorũ, ideo ab
ſtergẽtia frigida adhibem⁹, vt aquã endiuiæ deco
ctũ hordei, cucurbitę & eius ſem. vt educatur qđ
eſt in profundo, & obſtruit poros. Secundum pro
prium bilis eſt, quòd acris eſt & mordax, ita vt ſi
ante præparationem extrahatur, fiant inde diſſen
teriæ. Prius igitur præparetur bilis, & contempe
retur rebus emplaſticis & frigidis, quæ bilis acri-
moniam extinguat: factis eiuſmodi præparatio-
nibus (quas ex egeſtionibus, vt ex ſputo in pulmo
ne, ex ſanie in vulneratis & vrinis ei deberi agnoſ
catis) facilè educetur. Si pituita, tribus indiget,
communi primò coctione, & duobus proprijs.
craſſa eſt, igitur incidentibus præparari debet, &
his quæ habent tenuitatem ſubſtãtiæ: & quia len
ta & viſcoſa, & adhærens ac impacta, oportet ab-
ſtergere, & quidem cum calidis & ſiccis in tertio.
Melanch. humor tribus indiget: primò coctione,
ſecundò duobus proprijs: quia craſſus incidenti-
bus mediocriter calidis, vt aceto: & quia ſiccus le
uiter humectantibus, quæ ſoli humori melanch.
conueniũt: vnde & practici noſtri calida & humi-
da exhibent, ſed multam humiditatem cum pau-
co calore, ideo & commeſtio raparũ & earum de-
coctum probatur modernis, & re vera optimè cõ
uenirẽt, niſi flatuoſæ eſſent. Propter flatum enim
periculum eſt ne in ſplene fiat repletio. Ventricu-
lus enim propter flatum non poteſt rectè conco
quere, vnde viæ obſtruũtur & implentur, quæ re-
pletio tranſit ad ſplenem. Repetendo igitur dico,
ſtatim in principio euacuãdũ eſſe humore, niſi im
pediamur ab iſtis duobus, tunc enim abſtinẽdum
ab euacuationib. tam diu donec adſunt. Quæret
aliquis, nũquid ſi impedita fuerit euacuatio, & in
principio & in augmento, remota autem fuerint
impedimẽta in ſtatu, an tunc debemus euacuare?
Reſp. Nunquam in ſtatu neque prope ſtatũ eua-
cuare debemus, etiamſi apparet concoctio: quia
hoc tempore eſt maxima naturæ pugna cum mor
bo, & vnũ ex tribus his ſequetur: vel enim natura
vincet, & nihil eſt quod agimus, nec oportet in pe
riculum ponere quod certũ eſt: vel natura à mor-
bo vicitur. Duo ſequũtur incõmoda, magis enim
aggrauatur natura remedijs, cũ ante morbo plus
ſatis ſit occupata, & facilius opprimitur. Secundò
infamantur etiã remedia, & ars vel pugna anceps
eſt, nec conſtat an vincat natura vel morbus, &
tunc quoq; nequaquam euacuare decet, quia cõ-
mittimus rem fortunę & caſui. In declinatione be
ne poteritis euacuare & exhibere medicinas, ſi
debilis ſit natura, vt non poſsit expellere inimicũ
& tunc eſt adiuuanda & conſortanda primùm na
tura afflicta pugna, & poſtea adiuuare eam poteri
tis euacuando. Indicationes quæ ſumũtur à loco
affecto, ſumũtur etiam à natura rei: mirabili enim
arte hæ ſe inuicem conſequũtur, & ſemper ſecun-
da perſupponit primam, & tertia ſecundam. Ex
eſſentia morbi inuenitur materia, ex motu tẽpus,
à loco affecto modus operandi. Hinc autem à na-
tura rei diſcimus naturam loci affecti conſideran
tes, & primò eius ſubſtantiam: vtrum carnea, ner

D uoſa, oſſea, membranoſa: an raræ an laxæ ſubſtan-
tiæ vt pulmo, denſæ vt renes: vtrum ſenſibilis vt
muſculi, nerui: inſenſibilis, vt hepar. cõſideramus
& ſitũ: item operationem, an nobilis an ſit ignobi
lis, an ſit receptaculum excrementorum vt veſi-
ca, an propinquũ alicui membro nobili vel non:
an ſanguineum vel exãgue, an habeat foramina &
vias. Et ſi habet: vtrum habeat finem vel exitum,
& quomodo terminetur meatus, an intrinſecùs
an verò extrinſecùs. Hæc omnia quęrere oportet
quia loci diuerſitas intentionem parit diuerſam.
Nam ſi ſubſtantia loci carnoſa eſt, humidum mẽ-
brum eſt: iuuatur à frigidis, læditur à ſiccis: ſi ſit
neruus, os, cartilago: ſicca enim ſunt & ſecundùm
propriam ſuam naturam curationem expetũt, &
multùm refert an in ſecundo vel tertio gradu. A
modo ſubſtantiæ, an laxũ vel dẽſum: in laxo poſ-
ſumus ponere medicamenta craſſæ ſubſtantiæ: fa
cilè enim ob naturam membri penetrabunt: ſi ſo-
lidum, durum & denſum, indigemus ſubſtãtia te-
E nui & ſubtiliſsima: vt ſunt pulueres, qui cùm adhi
bentur, ſubtiliſsimè & tenuiſsimè puluerizatos eſ
ſe oportet. A ſenſibilitate. Si membrum valde ſen
ſibile, cauendum ne mordicantia apponantur, vt
neruis, alioqui in ſpaſmum induceremus ægrum:
ſi os eſt non timemus à mordacibus, dummodo
vſui ſint, ideo in κατ αγίνι à terebinthina cauet Ga
lenus in neruis ob mordacitatem, cùm alioqui ſit
medicamentum conuenientiſsimum. A ſitu. hinc
etiam modum ſumetis, conſiderando an profun-
dum ſit membrum, an ſuperficiale. Si eſt in ſuper-
ficie, vtimur ijs quæ in primo gradu calefaciunt,
refrigerant, humectant vel exiccãt: ſi profundius
recurrimus ad ſecundum vel tertium gradum, ne
antequam deueniãt ad locum læſum, amittant vi
res: vnde cùm volumus exiccare pulmonem, vti-
mur rebus valdè exiccantibus, etiamſi vno gradu
indigemus: ſi verò ventriculus ſit exiccandus prę
ciſam exhibemus mẽſuram, quia ſtatim illi occur
rit. Ideo Galenus κατ αγίνο in neruorum vulneri-
bus profundiorib. aceto vtitur, quia putat id vim
F ſuam amittere, antequã ad locum deueniat, ſi ve-
rò non ſunt profunda, & nerui viciniores, ab ace-
to cauet. Ab operationib. Nobiles operationes
non oportet impedire, ſi vitiũ in ſtomacho, nõ li-
cet impedire actionẽ eius rebus nimium frigidis
etiamſi talibus indigeamus, quia eius operatio,
quæ corpori vniuerſo alimentum præparat, impe
ditur. Fit enim coctio à calore, ideo non abſolutè
frigida exhibenda, ſed moderatè calida admiſcen
da. Neque relaxare oportet eum nimis, vt nõ poſ-
ſit cibum amplecti. Ita in alijs membris nobiliori-
bus attẽdendũ. Sed in bubonibus aut adenibus,
vel parui momenti membris, non timemus tan-
toperè ob membrorum ignobilitatem. Si autem
aliquam vitæ neceſſariam actionem faciat, mem
brum diligentius attendendum. Et primò reper-
cutiatur materia, vt in Angina, ſi fiat inflammatio
in muſculis intrinſecis, ratione eius nõ poſsit aer
tranſire per foramen, ſtatim mederi oportet, quia
ne tantillum ſtare homo ſine reſpiratione poſſet.
A vijs etiam inſurgit intenſio: vt in hepate, ſi eſt
inflammatio in cõnexo, quia hi meatus reſpiciũt
ad inteſt

ad inteſtina, medicinam proponimos, quæ per ſe A ceſſum ducat: ſi in cōcauo, quia vias verſus renes habet, vrinam prouocantia exhibemus. Ita igitur natura loci affecti conſideranda eſt.

De paupere pleuritico

Febre peſtifera, tuſsi ſicca, non potente quicquā eijcere laborantí, ordinata ſunt hæc à Mont.

R. Olei ſem. lini ℥ ij.

Detur pro lambitiuo qualibet hora, dilatabit mirum in modū. Item decoquatur carduus cum aqua calida, & bibat illam quātum poteſt: pro dolore decoquātur braſicæ plurimę in aq ua ad perfectam conſumptionem, deinde piſtentur, cui addε pul. ſem. cimini q.s. cum butyro, farinis ſem. lini, & fœnograci, incorporētur optimè, & fiat emplaſtrum pro loco affecto. Et quouis manè bibat ſuccum purum Vincæperuincæ loco ſyrupi. Eſt curatus.

In raucedine & anguſtia pectoris, hæc ordinauit: Anno 1547. Conſilium CXXI. B

R. Foliorum farfaræ
Capillorum
Scabioſæ
Ceterach
Violarum recentium
Marrubij ana M. ij.

Bulliant in q.s. aquæ ciſternæ ad conſumptionem mediam: deinde facta diligenti expreſsione & colatura, ſyrupizetur cum ſaccharo ad bonam formam. Deinde

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Decocti farfaræ, & capill. veneris ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs.

Electuarij len. ℥ j.
De ſebeſten ſolutiui ℥ iij.

Cum ſaccaro fiat bolus, ſumat 5. horis ante prādium. Poſtea iuit ad thermas, & cùm aquas nō excerneret, ideo omittere iuſsit, & quia raucedo erat ex catarrho ad ventriculū, præſcripſit ſequens C medicamentum:

R. Balauſtiorum
Berbenæ
Acatiæ
Roſarum ſiccarum
Myrtillorum
Sandaracæ
Tragaganthi
Gummi Arab.
Maſtichis ana ℈ ij.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, & ſeruetur puluis pro vſu infraſcripto. Primò:

R. Aquæ plantaginis ℥ iiij.
Diamoron
Mellis roſati ana ℥ j.

Miſce & cum hoc actu frigido, manè ieiuno ſtomacho, fiat gargariſmus expuendo, poſteà iterato ter aut quater dicto gargariſmo, accipiatur ſpatula lignea mollis, ſuper qua ponatur puluis prædictus, & illinatur & aſpergatur à miniſtro in vuulam & partes adiacētes, & ita iteretur ſingulis diebus, Deinde

R. Olei amygd. recētiū, peoidiarū ana ℥ iij.

Miſce fiat lambitum, de quo ſumat ſingulis diebus, paulatim lambendo ſæpe & parum, vacuo tamen ſtomacho, ne impediatur coctio. Item

R. Maioranæ
Myrtillorum
Sandalorum citri
Sandaracæ
Roſarum rubearum
Laudani electi ana

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſce, fiat puluis ſubtiliſsimus pro capitis commiſſuris.

De Aſthmate pro nobili muliere Vicentina Conſilium CXXII.

HIſtoria referente Stephanello: Nobiliſſima mulier, ætatis viginti ſeptem aut 28. annorū ab ineunte ætate vexatur difficultate anhelit9, & primū octauo ætatis anno ea laborauit, quo tempore id fieri putabant propter vermes, & adhibita ſunt remedia, quę tamen morbum eum non ex toto eradicarūt, ſed ſubſequentibus temporibus iterum eam inuaſit, quia tum menſtrua ſua nondum habuerat, medici cùm viderent ſe eam integrè non curare poſſe, exiſtimauerunt ſub aduentum menſtruorum malam illam diſpoſitionem motatum iri, ſed id non eſt factum: venerunt enim menſtrua, ſed nec tempore debito, nec iuſta quantitate: quare viro data eſt, ſi fortè ex conceptu liberorum, & partu malū mitigaretur, & melius haberet, peperit quinques: quatuor filios & vnam filiam, ſed filiorum vnus morbo quaſi hæreditario mortuus eſt difficultate anhelitus, nec vnquam reſpirare commodè potuit. Menſtrua etiam cùm nun concepiſſet latebant interdum, interdum verò alba & fœtida effluebant, quod videntes medici ante quinquennium eam iterum ex integro purgarunt. Exhibuerunt aquas thermarum & cauteria etiam in vtroque crure, in vltimo partu malum ingraueſcebat magis; ita vt pleuritica videretur, ſed tum etiam ope medicorum liberata eſt, non tamen integrè reſtituta, ſed adhuc vexatur aliquando, idq; hyeme & tempore frigido & humido, magis quàm calido & ſicco.

MONTANVS

Conſtat igitur inter nos clariſsimi viri & nobiliſsimi ſcholares, vexari hanc dominam difficultate anhelitus, & quidem ea ſpecie, quæ Aſthma dicitur. Eſt autem Aſthma vt deſcribit Galenus & Auicenna, cùm quis citra febrem crebrò reſpirare cogitur, nec niſi erecto thorace ſpirare poteſt. Quærendum igitur de natura huius ſymptomatis vel morbi, vt vocare volumus, & de cauſis etiā à quib. omnis indicatio & recta curādi ratio ſumitur. Cauſę Aſthmatis tres eſſe poſſunt extrinſecæ & intrinſecæ, hæque duplices. Quædā enim intrinſecæ, ſunt cauſæ materiales quæ præſtant materiam ac ſubiectum morbo, quædam verò efficientes. Eſt igitur ſunt triplices cauſę Aſthmatis: nunc oportet videre, quomodo ſe habeant in ge-

neratione huius ſymptomatis, incipiam ab intrinſeca materiali, quia citius agit efficiens aut tardius pro diſpoſitione ſubiecti & materię in quam agit. Videndum verò primùm, vtrum hoc corpus ſit naturaliter diſpoſitū ad hoc ſymptoma, an verò propter validiſsimas cauſas alterantes ſit facta mutatio & impreſsio. Circa ſubiectū, reuera de diſpoſitione huius corporis nō facilè dixerim, quia quandoque coniecturis remotis progrediendū eſt, & maximè circa qualitates paſsiuas, quæ continuò mutantur. Quandoque cōiecturis rationalibus procedendum, quib. facilè perſuadetur humanus intellectus. Quia tam citò cœpit laborare ſub annum ætatis 7. vel 8. ſuſpicionem mouet fuiſſe diſpoſitionem naturalem generandi materiam & cauſam huius rei, ſed quicquid fuerit eo tempore, de præſentibus videamus. Cùm conſidero venas amplas potius quàm ſtrictas etiam in oculis & vaſa latiora, video hepar principium eorum eſſe calidum à principio ortus ſui: hæc enim ſigna ſunt quæ non mutantur, & ſunt ea ex quibus colliguntur qualitates paſsiuæ, de quibus non facilè dixerim. De corde non poſſum notare, niſi ex amplitudine arteriarū, quæ permanet, reliqua enim mutantur. De cerebro ex capillis iudicari non poteſt, quia iſti etiam arte mutantur, poſſunt tamen fuiſſe à natiuitate nigri. Sed quātum ad principalem conſtitutionem corporis, quæ nunc eſt, non quæ fuit olim, credo iam in illa mag. Domina omnia membra conſpirare ad intemperiem frigidam & humidam. Primò enim redundat deſtillatione humoris pituitoſi, mucoſi, frigidi & humidi, quod ſignum eſt alimentū eius eſſe tale, quia excrementum eiuſmodi, & virtutem debilem eſſe, quæ non concoquat alimentum proprium, quia eſt multitudo excrementorum: ventriculus pituita abundat, quod apparet ex rugitibus & flatibus, de quibus præcipuè quæritur hæc mag. domina, quòd occupent totum ventrem, ita vt videantur interdum occaſionem prębere aſthmati, & ex illis oriri difficultas hæc anhelitus. Sont & aliæ coniecturæ ventriculum abundare pituita, ſed ſatis ęſt ſingulorum vnam dare rationem. Hepar ſine dubio nunc frig. & humid. (olim calidū fuiſſe dixi) quia ſanguinem pituitoſum & flatuoſum generat. His ita ſe habentibus cor conſecutiuè frigidū & humidum eſt (intelligēdo has conſtitutiones ſecundū naturam propriam membrorum, & referēdo eas comparatione ad eadē membra naturaliter ſe habentia: nam cor etiam frigidiſs. calidius tamen eſt hepate quouis) & dico conſecutiuè, quia ſtāte frigiditate & humiditate ſanguinis, ex eo nutrimento etiam ſpiritus generātur frigidiores. Nam vt & Gale. teſtatur: Qualis ſanguis eſt, tales ſunt etiam ſpiritus: & quia nutrimētum cordis frigidum, cor etiam conſecutiuè ſe ipſo frigidius redditur. Atq; ita totum corpus eſt lapſum ad frigidam & humidam temperaturā. De vtero quia hepar calidum à principio fuit, & renes & vterum tales fuiſſe puto. Quòd ſi is etiam nunc patitur, fit illud cōſecutiuè & fortaſsis minus patitur vterus quàm omnia reliqua membra, quia officium ſuum rectè facit, rectè concipit & etiam parit maſculos. Sic diſpoſi-

D to corpore non dubium eſt, quin ſit facilis lapſus ad aſthma, qui morbus frigidus eſt, & rariſsimè aliter fit, niſi vel à materia frigida, vel qualitate cum materia miſta: Ergo cauſæ diſpoſitiuæ ſimiles in hoc corpore: & facilis fuit impreſsio, cùm præſertim ſtatim in prima iuuentute eam inuaſerit, neceſſe eſt diſpoſitionē ſimilem & ad hūc morbum aptam fuiſſe: patitur ergo quia ad eum eſt diſpoſita. Acceſſerūt cauſæ extrinſecæ, quæ in bene præparato corpore multùm faciunt, & id alterāt varijs modis pro diſpoſitione corporis. Tūc iuuenis comedit fructus omnis generis, & peccauit in reliquis cauſis alterantibus, ſicut & hodie peccat circa eaſdem. Hinc factæ cauſæ corporeæ intrinſecæ in corpore præparato videlicet materia frigida multiplicata eſt & excrementoſa in ſingulis membris, donec tandem cœpit laborare pręcipuè ex capite, & in vētriculo ſentire rugitus. Poſtea cùm apparerent mēſtrua, talia erāt quales humores in venis, videlicet materia pituitoſa & mē-E ſtrua alba corrupta: item & fœtida, quia cùm ſanguis ille ſit craſſus & viſcoſus, vt vix trāſire per venas poſsit, corrumpitur propter moram in loco anguſto & calido, ita putreſcit ac fœtet: eſtque variorum colorū pro diuerſitate putredinis (vt obiter etiam aliquid dicamus de menſtruis illis). Hę ergo ſunt cauſæ efficientes, quæ poſtea materia proxima efficiuntur, pituita videlicet, ampliore eam ſignificato intelligendo, non pro ea quæ in ventriculo tantùm, ſed etiam alibi per totum corpus & maximè in cerebro generatur. Humor ergo pituitoſus & flatus ſunt cauſæ intrinſecæ & corporeæ. Sed quia difficultas anhelitus poteſt fieri ex tribus cauſis quas συνεκτικὰς vocat Gale. de Cauſis pulſuum: item de Difficultate ſpirādi & de cauſis anhelitꝰ: ex virtutis debilitate, ex aucta neceſsitate, ex corrupto inſtrumento, videndum quænā ſit cauſa difficultatis anhelitus in hac magnifica domina. Credo autem hîc omnia tria impediri, quòd videlicet ipſa virtus, propter aggrauationem humorum proſternatur, vt dicit Gale.
F de Plenitudine & de Miſsione ſanguinis, vbi non vult mitti ſanguinem, quando in corpore eſt multum pituitę: propter quòd virtus aggrauata ſit debilis. Augetur etiam neceſsitas non quia eſt materia frigida, ſed quia ipſa in bronchis continetur, eoſque obſtruit, vt impediat liberum tranſitum ſpirituum: atque ita coarctatur calor circa cor. & propterea fit maior neceſsitas euentandi. Tertia cauſa: Inſtrumentum etiam non poteſt liberè dilatari, quia oppletur pituita & obſtruitur. Eſt igitur impedimentum in omnibus tribus his, & non tantùm vnum inſtrumentum impeditur, ſed præter brōchos diaphragma etiam cōprimitur propter flatus in ventriculo. Porrò ex ſolius diaphragmatis compreſsione fieri interdum difficultatem anhelitus, etiam teſtatur Galenus. Ideo de hoc flatu hæc magnifica domina præcipuè queritur. Apparet hinc etiam in quo loco ſit materia faciēs difficultatem anhelitus, partim in bronchis, partim in ventriculo, vbi flatuatur & facit difficultatem anhelitus. An modò ibi fit per conſenſum an per eſſentiam? Apparet ex ipſa re pulmonē pati præ-

cipuè

cipuè per defluxum, quia quoties patitur hæc no A biliſs. domina aſthma, ſemper præcedit dolor capitis frigidus, & percipit deſtillationem quãdam à capite defluenteio, cuios ſignum eſt, quòd occupet brõchos, quia pereipit ſonitũ quendã, quãdo ſpiritus tranſit brõchos, vt quaſi rauca ſit, & cum ſtrepitu loquatur. In cauſa eſt vẽtricul⁹ ex magna parte, qoi mittit materiam ad caput, & facit vſitatum illum circulum, de quo toties audiuimus. Hinc igitur apparet natura morbi, quæ eios cauſæ, quòd habeat omnes diſpoſitiones procatarcticas etiam perſeueraotes & efficieotes magnas, ac materiam pituitoſam, ex capite & ventriculo, & locus etiam, videlicet in broochijs præcipuè & ventriculo aptus.

Prognoſticom, quia naturalis diſpoſitio talis eſt, & coniungitur etiam tót cauſis, vix poterit integrè ſanari. Quia autem membra mandãtia mandare conſueuerunt, & recipieotia recipere, fit quaſi habitus, qui vt ſcitis, difficulter à ſubiecto remoueri poteſt. Et viæ propter continuum defluxum etiam dilatantur & debilitantur, ſicut & Galanus inquit, ſuperfluas euacuationes facere vlcera, quia dilataòt vias & faciunt aptas ad omnes fluxiones, ideo difficillimum erit tollere habitum, B cùm præſertim nunc ſit in florida ætate & ipſa ἀκμῇ, ante quam ſi non ſoluũtur catarrhi, non facilè poſtea curantur in decreſcente ætate. Habebit igitur affectiones iſtas toto tempore vitæ ſuæ, ſed ſecundùm maius & minus, prout volet obedire medicis. Si conſiderabit ſuam ægritudinem, & erit temperans, patietur accidẽtia leuiora. Quia cùm tollitur materia qualiſcunque ſit, membra etiam ad fluxionem habituata roborãtur, tollitur fluxio vt dicit Auicenna de podagra.

Cora. Materia igitur tollenda, intercipiẽda & aoertẽda, deinde opera danda vt corroborentur membra principaliter mandantia & recipientia, quantum eſt poſsibile. Fiant euacuationes cõſuetæ & vniuerſales bis in anno, Vere & Autũno exquiſitè, idque cõtinuetur. Nam Galenus de Phlebotomia, dicit ſe moltos ex aſthmate & Epilepſia liberaſſe, ſolis purgationibus vernis temporibus. Pòſt etiam certis interuallis babeat euacuatiooes ſuas leuiores familiares, quas etiamſi infamare vi C detur Galenus 3. Aphoriſ. tamẽ in talibus morbis magnis neceſſarias & vtiles comperimus, & fortaſſe non id vult Galenus: dicta eoim talium virorum diligenter inſpicienda, & rectè interpretanda ſunt. Accepit heri leoitiuum ex caſsia, dentur modò ſyrupi ex betonica & oxymellitę ana ℥ j. ad datur aquæ deſtillatę. Sed quia materia frigida & flegmatica, malim decoctum ex cichoreo & endiuia ℥ iij. Euacuetor poſtea cũ cõfectione hamech vel pillulis cocchijs, vel etiam fortioribus ſi videatur neceſſe. Poſtea bibat aquam thermarum, quæ ſupplebunt enacuationẽ, & mebra etiá confortabunt: Stillicidium ſi adhibere vult, ſit leue, & fiat non niſi bene euacuato corpore, cum maſticatorijs, caputpurgijs, non tamen gargariſmis. Pro diuerſione poſtea, qoia habet fontanellas in vtroq; crure, fieri etiam poſſunt io brachijs, ſed ego magis laodarem, ſi fiereot cõtinuò veſicatoria ad ver-

A ticem capitis, quibus ego multus curaui ab eiuſmodi fluxionibus & catarrhis. Pro confortatione membrorum vtatur exquiſita dieta: abſtineat à crudis & fructibus: ſumat ſæpe ſaccharum roſat. & theriacam interdum, habeat & pillulas in vſu, quæ aſsidoè euacoent materiam, in quibus contentus eſſem hiera & aloe, à fortioribus cauerem & præcipuè ab agarico: lædit enim ventriculum, & auget fluxiooes, trahendo à ſuperficie, & circũferentia ad centrum. Vinum bibat album & pauciferum, in quo decocta ſint betunica, ſaluia. & roſmarinus.

Cuidam alteri Aſthmatico dedit caſsiam cum hiera, poſt ſyrupos de betonica & liquirir. cum decocto enulę & hyſopi. Tertiò purgauit cum caſsia & agar. Qoartò miſit vt biberet thermas Aponitanas, & vltimis ſex diebus in ijſdẽ nataret. præſcripſit autem victus rationem & pillulas de hiera cum agarico.

In paroxyſmo Aſthmatico datum Anno M.D. XLVII. in Ianuario. Conſilium CXXIII.

B SVmpſerat manè caſsiam, & tamen in paroxyſmo, qui veſperi ſemper affligebat, erat: loqui non poterat, æger anhelebat, & cum tuſsi multũ expoebat.

MONTANVS

Tres eſſe intenriones dicebat, quarum prima eſt diuerſio: eam fieri volebat per clyſteria, & quidem eo veſperi dari clyſter ex decoctiooe communi cõ vncijs quatuor oxymellis, & vncijs duabus mellis roſati. Secunda, dilatario pectoris, qoã voluit fieri cum oleo amygdalarum dolcium, id continuò paulatim lambendo, & recitabat hiſtoriam de quodam domeſtico ſui patris, qoi ſemper cùm ſentiret venturum paroxyſmũ aſthmaticum bibebar hauſtũ olei ſimplic. & ſanabatur. Tertia, ſi catarrhos deſcẽdat à capite, eum intercipere: id ſe ooo ſentire aiebat, ſequenti tamen die pro euacoatione materiæ pituitoſæ, voluit, ſiquidem conſtaret virtus, exhiberi ſequentem bolum.

C R. Agarici trociſcati ʒ j. s.
Caſsiæ ℥ j.
Miſce. fiat bolus. vel
R. Agarici troclſcati ʒ ij.
Syrupi violati ſolutiui ℥ iiij.

Miſce. fiat potus. cibus ſit ptiſana: quo minos nutritur eo melius. potus oxymel & cũ decocto betõ. m. capil. veneris, quę ſunt herbæ pectorales.

Monacho cuidam Aſthmatico.

Ordinato victu conoeniẽti, prout poſſet, prohibitis piſcibus, leguminib. bulboſis, frixis & c. præſcribebat electuariom ſic coofectum: Accipiat radices enulæ, eaſque cootundat exemptis filis contuſioni repugnantibus. Adijciat poſtea contoſæ tantundem ſaccari, & tantundem terebinth. laricinæ. vtatur manè trib. horis ante prandiom & noctu ante cœnam, præter id ſemel vel bis in menſe vtatur veſperi ʒ j. s. Agarici in pillolis eòque ſerò parcè cœoet.

De difficultate aperiendi mandibulam ex catarrho pro D. Andrea Ponticello dictatum Conſilium CXXIIII.

SYmptoma frequẽter afficiens hunc nobilem virum, quod eſt clauſio oris violenta, & mutua dentium inſertio, cum aperiendi impotentia, ſiue ſit per contractionem muſculorum temporalium, ſiue ob momentaneam reſolutionem inferiorum, qui ad os mandibulæ aſcendunt, certum eſt fieri à materia frigida, vel tenui admodum, vel ſub forma vaporũ, quæ ad eas partes tanquam debiliores à capite violenter exprimitur. Quòd materia frigida ſit, indicat perſeuerantia morbi, perceptio frigiditatis, color extrinſecos, & iuuari mirum in modum à calidis. Quòd tenuis vel vaporoſa, quoniam (vt audio) æger manifeſtè percipit deſcenſum: quòd etiam catarrho laborauerit: quòd muſculi recipiẽtes debiles ſint, oſtendit: quòd prius in iiſdem partibus conuulſionem eſt paſſus, & quòd tam diu perſeuerauerit in hunc ipſum locum expulſio. Sed & hæc eadem perſeuerantia demonſtrat nocumentum iam eſſe per eſſentiam in capite, licet fortè inter initia potuit aliunde habere conſenſum. Optimũ pro ſalute conſulo, vt vir nobiliſsimus primò nõ prætermittat annuas purgationes, ita vt bis eodẽ anno repetantur, Autumno inquam & Vere: ſintque vel pillulæ, vel potiones, vel ſolidiora antidota, dummodo admittat talia, qualis eſt agaricus, colochynthis, elleborus niger, pityuſa, & reliqua huiuſmodi. Propterea laudauerim hieram Galeni ex colocynthide, hierá Lugodij, Rufi, Archigenis: cõfectionem hamech, pillulas aggregatiuas, & quas cochias appellant: decoctum vel infuſum agarici & rhabarbari cum ſyrupo roſato: bolũ ex caſsia & agarico, & plurima huius ordinis: vt tamen materia prius attenuetur concoquaturque cum oxymelite, ſyrupo de betonica, de ſtœchade ſimplici, cum decoctis ex aniſo, fœniculo, ammi, cymino, betonica & huiuſmodi. Et poſt purgationẽs vtatur caputpurgijs ex ſucco betæ, & tãdem etiam cyclamini, & elaterij. Pro muſculorum corroboratione illiniatur, mundo exiſtente corpore, ex oleo hoc modo confecto:

R. Foliorum ſaluiæ
Menthæ
Betonicæ ana man.s.
Radicum conſolidæ maioris
Calami aromatici
Enulæ ana ℥ s.
Garyophyllorum
Piperis
Cardamomi maioris
Nigellæ ana ʒ ij.
Roſarum rubearum man.j.

Contundantur radices & ſemina mediocriter, deinde bulliant omnia ſecundùm artem in ſufficienti quantitate vini albi odoriferi, ad conſumptionem duarum partium. Inde facta diligenti expreſsione & colatura, adde olei anethini libram

D vnam. Bulliant omnia ſimol ad conſumptionem vini, & in fine decoctionis adde euphorbij optimi puluerizati ʒ ij. croci ℈ ij. & vtere. Item ſingulis quibuſque decem diebus laodo vt deuoret duabus horis ante cœnam pillulas ex tribus rebus cõfectas, videlicet rhabarb. aloe, & agarico, æquis portionibus cum melle roſato ſimul cõfectis. Sit autem pondus pillularum pro qualibet vice ℈ ij. Ratio victus præterquàm quòd boni & facilis ſucci ſit, declinet etiam ad genus attenuantium: vtaturque aſsiduè aniſo, fœniculo, cinnamomo, confectis cum ſaccharo. Quæ ita peracta ſi non ſuffecerint, laudarem non tamen ab ijs deſiſtendo, vt accederet ad fortiora auertentia & deriuantia, quale eſſet cauterium, aut perforatio occipitij, in parte tamen inferiori circa tertiam colli vertebrá, & in cute tantũ, vel in vtroque brachio ſupra cubitum ad 4. digitos, in parte exteriori carnoſa.

De catarrho ad fauces diminutione viſus, & purulentis auribus. Conſilium CXXV.

E

OMnia, quæcunque afficiunt hunc nobiliſsimum virum, ſunt circa caput. Audiuimus enim totum corpus optimè valere, non ſolùm audiuimus, ſed videmus, quòd optimè nutriatur. In actionibus naturalibus & vitalibus bene ſe habet. Sed in capite patitur tria. Primò catarrhus defluit, & occupat fauces, & ille timet, vt ad alias quoque partes defluat. Secundò, queritur de detrimento facto in oculo, & cùm ablatus ſit viſus, timet de altero. Tertiò, quòd habet aures purulentas. Nos igitur eius petitioni ſatisfacturi, conſideremus ſymptomata circa caput, quia de alijs non conqueritur. Eſt itaque catarrhus, qui à capite deorſum (quia catarrhus ſignificat defluxum) defluit ad partes ſubiectas. Materia verò ad fauces defluit, de qua quæritur, an ſit generata in cerebro, vel à cerebro quidem defluat, ab alijs verò mẽbris tranſ- F mittatur. Nam prout fit à diuerſis catarrhus, ita habet diuerſas quoque cauſas. Non dixerim, cerebrum nõ eſſe affectum, nec quòd ab inferioribus nihil aſcendat, quia audiuimus, quæ præceſſerũt ab infantia. Cerebrum ſemper fuit affectum. Habuit ſæpe ſcrofulas, quæ fiunt à materia viſcida. Et cùm vteretur nutrice, cerebrum affectum fuit. Ceſſantibus ſcrofulis paſſus eſt fluxum narium, qui indicabat repletionem capitis. Nunc verò hæc ſymptomata, quæ enumerata ſunt, patitur. Ergo habet cerebrum affectum. Planè igitur credo caput imbecille eſſe, & malam in cerebro intẽperiẽ, ratione cuius generetur catarrhus. Ac propterea in cerebro læſionem eſſentialiter ſecientem catarrhum. Sed eſt ne intemperies pura, ita vt nihil aſcendat à partibus ſubiectis? Non eſt poſsibile, quia habet caliditatem, & humiditatem in corpore. Color ad albedinem cum rubedine tendit, habet venas amplas. Caret pilis, quia caliditas cũ humiditate non generat pilos, vt in pueris. Eſt copia ſanguinis, & ad ea confert temperies hepatis,

nam

nam in eo fit ſanguificatio. Et ſanguis immutat corpus, vt ſit humidũ & calidũ, quia hepar calidũ, & humidũ multũ ſanguinis generat. Habet etiam cor calidũ & humidũ, de alijs enim iam nõ curo. Qui verò habent caliditatẽ, & humiditatem, in illis fit redundãtia vaporũ, & ideo talibus facilè repletur caput à vaporibus. Et ſi quis habet imbecille cerebrũ, plures aſcendunt. ratio eſt: quia vapores ſuapte natura aſcendunt, & quia cerebrum imbecillum, non concoquuntur, refrigerantur, & cõdenſantur. Vt in alembico fit, vel in generatione pluuiæ. Habemus igitur vaporoſas materias, & deinde imbecillum cerebrũ. Eaque imbecillitas eſt accidens conſequens ægritudinem, videlicet intemperiem, quã videmus ex humiditatis redundantia. Huius eſt ſignũ excrementorũ copia. Nullum enim vt 2. Artis paruæ lib. dicitur, eſt ſignum quod indicat magis humiditatẽ cerebri quàm excrementa. Præterea cum humiditate eſt calor, vt apparet ex magnitudine venarũ. Adeſt igitur caliditas, & humiditas: ſed lõge maior eſt humiditas, caliditas verò remiſsior. Cùm igitur plus ſit de humido, nihil mirum, ſi ſint tot catarrhi, quia caliditas non poteſt reſoluere tantã humiditatem, præſertim cùm ſit imbecillitas cerebri naturalis, facta ab humiditate, & accedente caliditate. Reſpondemus igitur quæſtioni, qđ catarrhꝰ in capite generetur, partim per eſſẽtiã, ꝓpter caliditatẽ & humiditatẽ cerebri, partim verò per conſenſum à mẽbris inferioribus demandantibus ratione caliditatis, & humiditatis. Propterea non mirum eſt, ſi à primo ortu fuerunt generati catarrhi: quia pueri inepto cibo vtuntur: multiplicati verò ſunt vapores & à frigiditate cõdenſati, & à natura expulſi ad emunctoria. Cũq; natura fecerit quantũ potuit, reliqua in medici diligentia poſita ſunt.

De catarrho qui in oculis facit viſionem corruptam in auribus tinnitum, in brachio ſiniſtro ſtuporem, Conſilium CXXVI.

Hiſtoria. Magnifie. vir natus annos 30. moleſtatur in dextro oculo, ita vt percipiat obtenebrationẽ, & ei appareãt nigra, quæ aſpicit, & quaſi per telam aranearum perſpiciat. In auribus ſentit tinnitũ. In collo, humeris, brachio, coxendice, in ſiniſtra parte affligitur, & nũc in motu ſiniſtri brachij quoq; impeditur, etſi illud moouet. Patitur dolorẽ in iunctura clauiculę, vbi annectitur oſsi pectoris. Dum aſſumpſit cibum, ſentit grauitatem, & eructationes graues. Hęc ſunt de quibus conqoeritur.

MONTANVS

Clariſs. D. D. propter multas cauſas ſumus hìc conſulturi de ſymptomatibus. Primò, hic eſt viſio corrupta, tinnitus aurium aliquando illi moleſtus eſt, percipit defectum in motu brachij ſiniſtri & ſtuporem in tactu, circa clauiculas tumorem cum duritie, de quibus quærit à nobis conſilium. His cõſideratis, ſi aliquid dicere volumus de ſym-

A ptomatis, aut ea remouere, non poſſumus id facere, niſi noſcamus naturã, & cauſas ſymptomatis. Et cùm cauſæ ſint duplices, quædam intrinſecæ, quædam extrinſecæ, de intrinſecis nobis dicendum, quæ non æqualiter alterant: ſed prout variè ſunt impreſsiones, & ꝓut variè reperiũtur. Quod vt rectè intelligere poſsimus, videndũ eſt, quæ ſit temperatura, per ea, quæ ſenſui apparent, ac per iſta ſigna deueniemus ad ocultorum cognitionẽ. Sunt autem duo membra, quæ conſtituũt temperaturam totius corporis, cor, tãquam principium formale, hepar tanquam materiale. Ideo oportet nos inquirere naturam iſtorum duorum membrorum, ex quibus temperaturam totius cognoſcere facilè poterimus. & quantum variantur hæc, ab ijs ſignis cognoſcere oportet, quæ perpetuò talia ſunt, & à principio generationis talia fuerunt, de quibus ſecundo libro de Temperamentis. Primò igitur ab his incipiamus, quæ à principio ge-

B nerantur, & hæc ſunt pili, qui oriuntur in pubertate, illi non ſunt albi, qui indicant dominium pituitæ, verum flaui. Sed cauſa flauitiæ eſt miſtio quædam nigricantis coloris, cum florido, qui à bile eſt: obſcuritas verò indicat quandam aduſtionem. Inde colligimus, quòd à principio generationis fuerit calidus. Muſculi quoque robuſtiores apparent, & carnis multitudo. Carnoſi homines ſunt, vbi caliditas eſt, & vbi ea cum humiditate fiunt pingues. Poſtea actiones per ſe vniuſcuiuſque membri naturam oſtendunt. Hìc magnificus vir ſemper abundauit ſanguine, etiam nunc cùm non rectè valet. Perpetuò itaque vidimus ſigna caliditatis, etiam in his, quæ ab initio generationis apparent. De corde autẽ: in thorace plurimi pili, amplitudo thoracis, pulſus magnitudo, velocitas, frequentia, omnia caliditatem cordis indicant: huic membro tamen crederem ſiccitatem adiunctam. Amplitudo venarum, etſi fieri poteſt, vt in ſectione venarum appareant minores, &

C anguſtiores, quia carnoſitas plurima eſt, & pinguedo, non poteſt tamẽn tanta eſſe anguſtia, quin reſpondeat copia ſanguinis, quæ humiditatem hepatis arguit. Corpus igitur totum ex his iudicari poteſt calidæ, & humidæ temperaturæ: eſt enim expreſſa Gale. ſententia, vbi hęc duo principalia conueniunt in tẽperatura, corpus totũ neceſſariò tale eſſe & cerebrũ tale eſſe, omnino arguunt ſenſuum operationes, & p̄cipuè interiorũ. Eſt quidẽ diſcurſus mediocris, nõ excellẽtis, cuius cauſa eſt humiditas. Spiritib. enim ſiccis eſt prudẽtiſsima anima. Ventriculus autem quòd ſit frigidus ob caliditatẽ hepatis, eſt veriſimile. Sic ex his ſignis temperaturam totius, & præcipuorum membrorum venari oportet, quæ à primo ortu talia ſunt, & ſemper permanent. Verùm ſi ſumamus ſigna ab humoribus, qui quotidie generantur in corpore, videbimus indies immutari talẽ habitũ, in mollitie, craſsitie, gracilitate, ſecundũ dominiũ variorũ humorũ. Sicut hoc corpꝰ lapſum etiã eſt à ſua naturali temperie, ob malũ regimen, victus enim ratio modò frigidior & humidior. Deinde quòd ad colorem, qui de humoribus indicat, quia rubedo in hoc corpore non eſt viuax, ſed obſcurior,

porius pituitæ dominiũ eſt, quæ album facit corpus, non floridum. Totum igitur corpns hoc inimmutatum eſt, & ſnbſecutę ſunt diminntæ actiones, & impedimenta, cùm membra ob temperaturam mutatam opera ſua non rectè perficeret. Sed cùm corpus calidum & humidum à natura, quænam fuerunt cauſæ extrinſecæ, quæ illud immutarunt? Vbi eſt caliditas & humiditas in corde, hepar quoque calidum generat plurimò ſanguinem deinde bilem, non tamen multam, & plus pituitę. Vbi enim caliditas iungitur humiditati, fit elixatio, non antem vllo modo aduſtio. Vnde abuodát tales pituita, qood Galenus teſtatur, ideo iam ſanguis eſt humidior. Hic acceſsit poſtea mala victus ratio, rarò ſe exercuit, ſemper in ocio degẽs, cùm egeret exercitio plurimo: ex hoc etiã cœpit multiplicari pituita. Ingeſsit plurima cibaria omnis generis: plurimo ſomno deditus fuit, verſatus in aere nocturno, & habitauit in loco, propter ſitum ſuum, ſemper frigido. Facilè igitur aggregata ſunt excremẽta ob ſymbolom, quod habuit cum loco, & cauſæ inrrioſecæ facilè mutantur ab extrinſecis. Continuò, & quotidie aucta pituita, ſuffocatus eſt tandem calor naturalis à multitudine materiæ, & ſecundum varios impetus, quos habuerunt humores, factæ variæ ægritudines. Acceſsit hoc vnum, quòd plurimi vapores aſcenderent ad eapot: nam qui calidi ſunt hepatis facilè patiuntur repletionẽ capitis, & in cerebro, qnòd frigidius eſt, reſpectu hepatis, naturaliter incraſſati deſcendunt, inde & defluunt ad varias partes, præcipuè verò ad iugulum, & clauiculam: hinc eſt initium omnium malorum. Ante oculos apparet nigredo, & obſcuritas, quia ſpiritus perturbãtur ab humore craſſo, & pituitoſo. Vapores omnes pituitoſi id efficiunt, ſicut apparet in aere extrinſeco, quando illum nebulæ obſcurant. Ita ſecũdùm magis & minus deſcendunt huiuſmodi humores ad alias partes, & faciunt dolores, vt ad Iſchiam in brachio efficiunt ſtuporem, quia virtus non poteſt tranſire, & penetrare ad locnm, ſicut fit in ſole obſcurato. Vbi neruus eſt obſtructus, fit ſtupor & tunc percipit impedimentum circa motũ. Ventrieulus etiam factus eſt frigidior, & deteriores fiunt coctiones, ob quotidianum deſcenſum catarrhi, vt ita omnia ſymptomata pendeát ab vna cauſa. Atque adeo iam habetis eorum cauſas, tam intrinſecas quàm extrinſecas. Sum enim breuior, quia ter iocidi io vertiginem, dnm hæc dixi.

De Prognoſtico. Nihil eſt quod impediat coratione, niſi id contigerit, vt ipſe nolit parere. Si infirmus cnm morbo facit, ſine dubio non curabitur, quia duo plus valent contra vnnm. Si autem ſtat ex parte virtutis, euadet. In quacunq; tandem parte ſit materia fluxa, poterit relinquere aliquid malignitatis, maximè, quando diu talis intemperies permanſerit, vt in oculo, qui patitur obtuſionem viſus: & dubium eſt omnino, an iam morbus ſit factus per eſſentiam.

Curatio quomodo facienda? Ex quo dominantur plurimi humores crudi propter malam victus rationẽ, patet, qnòd oporteat remouere cauſam, malam victus ratiooem. Cùm autem lapſum ſit D boc corpus ad frigiditatem & humiditatẽ, victus ratio debet offerri contraria, ſcilicet calida & ſicca. Primò, carnes ſiot ſine excremeotis, vt carnes auium montanarum, cnm modico cinnamomi. Ante prandium vtatur aniſo. betonica optima eſt etiam, & grata guſtui. Granum, q nod illi coueniat, poteſt eſſe hordeum, reliqua omnia relinqnat. Panicum exiccat, ſi optimè coquatur, ſed parum adfert nuttimenti. lac amygdal. dulcium non omnino improbatur. Non enim prorſus vinum auferrem, ſed offerrem, ita, vt moderatè ſumeret album, tenue & pauciferum, vel cũm aliqua aqua permiſtum. Eo acuatio fiat attennãtibus & concoquentibus, & prios euacuetur ſanguis, poſtea humores attenuentur. Oxymel, ſyrupus de betonica, cum decocto ex aoiſo, fœniculo, & betonica, pro attenuatione humorum conueniunt. Poſtea fiat euacuatio cum agarico, vel colocyntbide miſta cum alijs. Factis euacnationibus, quia eſt lapſus à temperatura calida, tutò calefacientibus vti E poſſumus. Ideo laudarẽ balnea, quibus primùm in potu, poſtea ſtillicidio vti poterit. Reducetur enim hac via corpus ad ſuam naturalem temperaturam. Vltimò velim vt faceret cauterium in crure

De deſtillatione à çapite & multis affectionibus quibus caput per coſenſum patitur ac alijs plurimis ſymptomatis pro Marchione Montiſferrati, datum anno 1548.

Conſilium C XXVII.

TAli ſuppoſita temperatura nobiliſs. viri, qualem audiuimus, quæ dupliciter eſt inæqualis: primò ſecuodùm totum, cùm recedat à temperamẽto per calidum & ſiccum: ſecundò per membrorum nobilium inæqnalitatem & cõtrarietatem: eſt enim vt refertur, frigidiotis ventrieuli, & calidioris he- F patis. Suppoſita inquam tali temperatura, dicamus hoc corp9 paratiſsimũ eſſe ex propria ſua natura ad multa magnarum ægritudinum genera, & perpetua pręſeruatione egere. Quandiu ergo fluebant hæmorrhoides & ſanguis etiam è naribus, vtrunque etiam magna copia, vt intelleximus, & quandio fiſtulam in ano apertam & fluentem ſuſtinuit, ob tales diuerſiones, purgationes, & deriuationes, corpus hoc aliquanto melius habuit: vbi verò omnia ſuppreſſa ſunt, non ſine ratione deſtilllationes, vlcera, animi deliquia, & forte etiam aceeſsiones epilepticæ, imagioatiooes melancholicæ, febres acutæ, puſtulæ, & exanthema io cute, ſtupores & grauitates capitis, alia q; id genus ſucceſsiuè infeſtarũt, infeſtantq; nobiliſsimum virum. His ergo omnibos multiſq; alijs quæ proculdubio progrediente ætate ſuccederẽt niſi vita intercipietur, prouiſnrus, proponam duo cõmunia neceſſaria tã in præſeruatione, quàm in enratione ſeruanda: primò diligentem victus rationem: ſecundò auxilia quæ haberi poſſunt, tum per pharmaciã, tũ per manuũ operatiooem. Quan-

Quãtùm ergo ad victus rationem, circa aeris qua
litatem cõſulo, vt omnes vitet exceſſus tã caloris
quàm frigoris: propterea ęſtate atq; hyeme rege-
tur diligentius quàm temporibus medijs: æſtatis
enim calor ſanguinem adurit, & humorem præ-
parat melancholicum: hyemis verò frigiditas au-
get vẽtriculi imbecillitatem, crudos humores &
flatus generat, & in his omnia ſunt ſemina ſuarũ
ægritudinum. In vtroque ergo exceſſu ea cura ad
hibenda eſt, vt æſtate à caloris iniuria, in hyeme à
frigore, quantum fieri poteſt, ſe muniat atque de-
defendat. Somnum & vigilias ita moderetur, vt
longè magis inclinet ad ſomnum: longè enim prę
ſtat in tali temperatura ſomnum excedere, quàm
vigilias. Nihil autem magis pernicioſum ſibi exi-
ſtimet, quàm animi inſignes moleſtias, ſiue fuerit
ira, ſiue mœſtitia, ſiue timor: hæc enim omnia tan
quam venena caueat humores corrũpentia, in mem
bris principalibus perniciem afferentia, conco-
ctionem omnem impedientia. Quærat igitur om
ni ingenio lætè & iucundè cum gratis amicis vi-
uere, occaſionesque omnes alterandi animi eui-
tet. Vſum Veneris neque omnino interceperim,
neque admodum conceſſerim: parcius tamen e-
ius vſum eligerem ad excitãdum potius corpus,
quàm reſoluẽdum. Caueat quammaximè ad Ve-
nerem accedere vel poſt plurimos animi aut cor-
poris mot⁹, vel poſt ciborũ plenitudinẽ. Studeat
ſingulis dieb. excremẽta corporis reddere. Quòd
ſi vel natura vel ęgritudine fuerit impeditus, erũt
remedia ſalutaria, vt trib. horis ante prãdium vel
tres drachmas terebinthinæ deglutiat, vel ius pul
li, in quo decoctæ ſint betæ, malua, mercurialis, &
pruna dulcia, vel vt ſumat cochlearia duo optimi
aceti ſcillitici, vel vt mãducet ac deglutiat drach.
mediam optimi rhabarbari: hæc enim omnia ex-
crementa alui optimè educẽt, ac membra natura
lia ſine læſione corroborabunt. Corporis autem
exercitio, quantum fieri poteſt, congruis horis in
cumbat, quæ erũt maximè matutinę, ſitque exer-
citij genus longum potius quàm velox, vſque ad
inſignem anhelitus mutationem & cutis hume-
ctationem: notumque illi arbitror poſt exerciti-
um muniendum corpus ab aeris frigidioris iniu-
ria, atque in loco tepido quieſcẽdum, neque ad
cibi ſumptionem accedendum, niſi vbi prorſus
quieuerit anhelitus, & totius corporis aduentiti-
us calor, ita vt omnia ad priſtinum ſtatum redie-
rint. Quãtùm ad cibi potusque rationem attinet,
obſeruetur præcipuè ne ingeratur nouus cibus,
niſi prius ſumptus, prorſus concoctus fuerit & di
ſtributus, quo errore ſicut plerique omnes delin-
quunt, ita ab eo maximè cauendum eſt, tanquam
ab omnium malorum fonte & origine. Accedat
ergo ad cibum cum naturali fame, quod vt fieri
poſsit, parcè comedat ac bibat, tam in prandio,
quàm in cœna: imò ſi bis in die comederet, corp⁹
illud non toleraret, vt multi non tolerant. Lauda-
rem vt potius ſemel tantùm ſingulis diebus veſ-
ceretur, quàm aſsiduè importunis cibis ſibi crudi
tates & humorum putredines cõpararet. Et hoc
caput eſt & fundamentum curationis totius, ſine
quo reliqua omnia corruent, & neceſſariò deſtru
A entur. Caueat etiam à ciborum varietate, ex ea e-
nim prauitas concoctionis, putredo, cruditas, ſa-
tietas nauſeatiua, humorum malorum redundan
tia, & omne ægritudinum genus producitur. Sit
ergo vnico cibo contentus, eligatque qui optimi
ſit alimenti. Vinum quærat maturum, colore me-
dium & ſubrufum, ſubſtãtia tenuiſsima, lucidum,
& tranſparens, neque acidum, neque aſtringens,
qualia multa ſunt circa Mediolanum. De particu-
lari autem ciborum electione nihil dicendum ar-
bitror, cùm nihil vulgatius, nihil omnibus magis
expoſitum ſit, quàm ea maximè expetenda quæ
ſint optimi nutrimenti, & facilis cõcoctionis: e re
doque hæc omnia ſuæ dominationi iam vſque ad
faſtidium inculcata. Hæc igitur ſatis erunt quan-
tum ad totã victus rationẽ attinet. Reliquũ eſt ad
ſecundam partem propoſitam accedere, quæ cir-
ca medicationem & chirurgicas operationes ver
ſatur. Pro medicatione igitur compertum habe-
mus, corpora inæqualium membrorum perpe-
B tua præſeruatione egere: quacunque enim diligẽ
ti cura circa victus rationem adhibita, neceſſaria
tamen pluribus excrementis redondant, quæ niſi
optimè euacuentur, morbos pariunt. Ergo bis ſin
gulis annis hoc corpus euacuandum iudicamus,
Vere inquam & Autumno: poſſeque euacuatio-
nem hoc modo perfici:

R. Floris caſsiæ ℥ x.
Rhabarbari puluerizati ℈ ij.

Miſce & fiat bolus cum zuccharo ſumẽdus ma
nè ante cibũ. Sequenti die bibat infraſcriptum ſy
rupum:

R. Syrupi de cichorea Nicoli completi
Mellis roſati colati ana ℥ j.
Aquæ boraginis ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs vſque ad ſeptem.
Deinde accipiat huiuſmodi pharmacum:

R. Confectionis hamech ℥ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ ij.

Cum aqua borag. fiat potus breuis, ſumẽdus in
aurora cũ cuſtodia. Quod ſi fortè à potione phar-
maci abhorreret, loco eius ſumi poſſent pillulæ
aggregatiuæ põdere ℥ j. s. vel bolus cõfectus ex ℥.
C iiij. confect. hamech cum diacatholiconis ℥ vj. Per
fecta hac euacuatione, per quatuor ſubinde dies
laudarem vt manè & veſperi ante cibum ℥ s. ſac-
cari roſati deglutiret. Quòd ſi etiam in purgatio-
ne Veris poſt ſecondũ ſyrupũ mitteretur ſanguis
è baſilica dextri lateris, crederẽ hoc præſtantiſsi-
mũ forè. Et hæc pro annua purgatione. Pro mem
brorum corroboratione præſtantiſsimũ eſſet, ſi
bis ſingulis menſib. imò etiã ter ſumeret trib. ho-
ris ante prandiũ bolũ confectũ ex ℥ j. optimi mi-
thridatici, & ℥ trib. zucchari roſ. A reliquo phar-
macorũ genere conſulerẽ vt poſtea abſtineret:
neque enim tot inculcare corpori, præſertim de-
bili proficuum eſt, cùm omnia illud habeant com
mune quòd humanæ naturæ aduerſentur, ſecun-
dum propriã ſubſtantiã. De ſtillicidijs & potu a-
quarũ thermarũ, dicã quod ſentio. Primò ſtillici-
dia in commiſſuris capitis prorſus reſpuo in hoc
clariſs. viro: eſt enim melãcholicus, & augeretur
exiccatio cerebri, quo nihil deteri⁹ melãcholicis

D Prętereà caput, iudicio meo, deſtillationem illam non patitur, quoniam ſoapte natura non humidũ ſit, imò potius ſiccum: ſed deſtillatio prouenit ob multum vaporum aſcenſum, quo caput iugiter repletur. Eſt autem hoc maximè commune: primò, vt quicunque calidi hepatis ſint, ad repletionem capitis ſint paratiſsimi, quemadmodum affirmat Gal. tertio de Locis affect. Secundò, quicunq; frigidioris ventriculi ſunt, perpetuam habent materiam crudorum vaporum per vias latas caput replentium. Non eſt igitur mirum, ſi clariſsimus vir patiatur deſtillationes, quamuis etiam ſuapte natura ſit ſicci capitis, fortè etiam calidi. Quantum autem huiuſmodi cerebri temperaturis ſtillicidia thermarum ſint aduerſa, teſtatur Gale. 6. de Sani. tuenda. De potu verò thermarum, fortè ſi quę eſſent temperatiores, non nocerent, cũ & membra naturalia euacuarent, & obſtructiones aperirent, & robur etiam adderent. Hæc tamen iuuamenta fluxa temporaneaque eſſent, quibus poſtea ſuccederet exiccatio ab omni thermarum genere inſeparabilis: E quam exiccationem quæ incommoda vitæ conſequantur, omnes medici norunt. Ex his facilè eſt videre, quid ego de aquis thermarũ ſentiam. Quantum ad chirurgicam attinet operationem, laudo primùm, vt quacunque arte fieri poteſt, cómodè fiſtula renouetur: plurima enim mala & orta & oritura arbitramur ex illius fiſtulę ſuppreſsione. Quòd ſi etiam hæmorrhoides prouocarentur, quibus & antea fuit ſubiectus, fortè & fiſtulæ vicem ſupplerent. Sed prætereà ſummoperè laudo vt cauteria fiant, non circa humeros, imò in vtraque tibia in loco conſueto. Membra enim naturalia ſunt illa, quę patiuntur, & caput in conſenſum trahitur: & ideo auerſiones circa inferiora ſunt faciendæ, credoq́ue ex crurum cauterijs non mediocre ſucceſſurum iuuamentum, pręcipuè ſi reliqua quoq; inſtituta conuenerint. Omninoq́ue illud concludimus, neceſſariò aperiendos eſſe plure veluti fontes, quibus redundantes huius corporis materiæ continuè deriuentur, auertantur, & expurgentur. F

De catarrho, tuſsi, anhelitus difficultate, dolore capitis cum vertigine, dolore podagrico, & œdæmatico tumore cruris pro duce Melſenſi, Anno 1550 die 10. Iuny Conſil. CXXVIII.

INtellectis his omnibus quæ à clariſs. Doctore diligẽtiſsimè explicata ſunt circa diſpoſitiones præter naturam illuſtriſsimi & excellentiſsimi Principis, & proregis in Italia Regiæ maieſtatis Galliarum: videtur hæc eſſe ſumma: Patitur primò deſtillationem catarrhi ad partes ſubiectas, quæ interdum difficultatem anhelitus inducit: aſsidua tuſsicula infeſtatur, nonnunquam etiam podagrico dolore afficitur, ac pręterea œdemate, & tumore crurum laborat, dolore etiam capitis, & vertigine non parum vexatur. Quæ cùm à nobis diligenter perpenſa conſiderataque fuerint, coniecimus probabilibus rationibus ducti, fontem primamq; originem horũ omniũ ſymptomatũ eſſe imbecillitatem membrorum naturalium ex frigiditate cõtractam: quæ quidem frigiditas exceſsit, tum longo ætatis prouectu, tum etiam mala victus ratione in omnibus ſex rebus nõ naturalibus. Hoc ita eſſe ſatis indicare poteſt tumor ille pedum œdematicus, & ſanguis aquoſus, qui ex fluxu hæmorrhoidis conſpici ſolet. Ea ita igitur exiſtente intẽperie frigida tum ventriculi, tum hepatis, par eſt omnia conſequi ſymptomata enumerata, præcipuè cum his accedat quoque, vt audio, capitis intẽperies frigida: plurimi enim vapores crudi tum à ventriculo, tum à toto corporis ambitu ad cerębrum aſcendunt: itaque non mirum eſt, ſi inde deſtillatio continua generetur, cum ea materia vaporum ſit perpetua ſequitur etiam, vt pro rapta materiæ, & catarrhi deſcendentis ſecundum locorum diuerſitatem varia ſequantur ſymptomata, tuſsis inquam, anhelitus difficultas, dolores articulares, capitis etiam grauitas, dolor & vertigines. Quæ cum ita ſe habeant, habita ætis ratione, E iudicamus Illuſtriſsimum Principem multa præſeruatione indigere, moresq́ue ideo illi permutandos eſſe, vt proculdubio longè facilius ſit præſeruare, quàm curare. Quæ quidem pręſeruatio nullo modo à medico fieri poteſt, niſi illuſtriſsimus Princeps eodem prorſus ſtudio teneatur. Primò tota victus ratio immutanda eſt, aerisq́ue exceſſus omnes ſummoperè vitandi, frigidi tamen pręcipuè & humidi. Ceuebit flatus omnes tam Auſtri quàm etiam Boreæ. Fugiet quantum fieri poteſt omnes animi moleſtias, atque à cœna & prandio ociabitur animo & corpore, nihil vel intensè ſcribẽdo, aut cogitando, aut dictando, vt Principes ſolẽt, ſed molliter deambulabit. Neque dormiet interdiu, niſi in tota ætate fuerit conſuetus, vel plus æquo noctu vigilauerit. Si ergo dormiendum fuerit, ſomnus erit perquàm breuis, & ſi fieri poteſt, non decumbat. Procurabit ſingulis diebus, vt venter obediat, & ſi natura defuerit arte ſupplendum eſt. Propterea quàm maximè pro F bauerim frequentem vſum terebinthinæ Cyprię: nam præterquàm quòd ventrem leniet, conferet etiam catarrho & pectori, neruos cerebrumq́ue corroborabit, vrinam prouocabit, quod ſenibus maximè eſt expetendum. Si etiam caricis, aut ficubus aridis pinguioribus vtetur, ferè ad eoſdem vſus conferet. Sumere etiam interdum oxymel ſcilliticum, vel acetum eiuſdem ſcillę, ſi ventriculus tolerabit, ſummoperè proderit, nõ tantùm ad molliendã aluũ, ſed etiã ad humores craſſos viſcidosq; incidendos, ad toſsim & podagrã. Conſulerem quoq;, vt aliquo illorũ, vel omnib. interpolatim, & alternatim vteretur, etiã abſq; leniendæ alui neceſsitate. Quantum verò ad cibũ & potum attinet, primò illi omnis menſa Principum lauta & delicioſa omnino interdicenda eſt: vnico enim cibo & ſimplici contentũ eſſe oportet, qui ſit facilis cõcoctionis & optimi nutrimẽti. Neque in eligẽda materia multũ immorabor, cũ vulgatiſsima ſit, habeatq; aſsiſtẽtẽ medicũ pruedẽtiſs. & doctiſſimum. Potus ſit vini minimè dulcis, ſed maturi, clari, limpidi, & vnius ſaltẽ anni, nõ multũ potẽtis

medi

A medij coloris, quòd etiã parcè bibat: abſtinebitq́; omnino à potu à prãdio & cœna. Hac vict. ratione ſibi propoſita vtatur, quę nullo modo variãda eſt, ſed habit⁹ in ea faciẽdus: habere enim in pręſeruatione ferè totã ſpẽ debet. Laudo poſtea, vt nõnullis etiam medicamentis vtatur, quæ poſſunt ventriculum & hepar corroborare, & ab illis intemperiem frigidam remouere. Laudo igitur vt vtatur ante cibum diatrionpipereon, quod in rotulis ex ſaccharo conficiatur, vel diacalamẽto eodem modo confecto. Nonnunquam etiam ſummoperè confert vſuſus mitridatici antiqui, quod ego theriacę prætulerim in illuſtriſs. Principe. Vbi præterea compertum erit medico prudentiſsimo corpus idoneè euacuatum eſſe, neque redundare excrementis, laudarem tunc tẽporis frictiones quoque omnium membrorum, & balnea aquæ dulcis in quibus tamen decoquerentur roſæ & chamæmelum, & aliquid etiam abſinthij, vt ſimul & calor innatus augeretur, concoctiones difflationeſq́ue fierent meliores, ac præterea tonus ſingulis membris adderetur. Quæ intentiones etiam augebuntur, ſi poſt frictiones & balnea totũ corpus inungatur ex oleo garyophyllorum odorato, vel ex reſina, aut gummi nucis muſcatæ, quod iam deferri incœpit à Luſitanis: eſt enim præſtãtiſsimũ

B remedium, quod multa experientia comprobauimus ad omnes artus corroborandos, cõtra podagram, & morbos articulares. Conſulerẽ præterea, vt ſingulis annis illuſtriſsimus Princeps bis purgaretur, Vere inquam & Autumno: eſſet aũt purgatio mitis, conueniens ætati & morbo. Neque ego trãſcenderẽ in purgatione vſum caſsiæ, & rhabarbari, augendo & minuendo doſim, prout purgatio bene ſuccederet, & virtus toleraret: nulla enim purgatio eſt tam exquiſita, quæ perfici non poſsit his benedictis medicamentis, ſi modò doſim pro virib. metiamur. Nullus præterea humor eſt in humano corpore redundans, qui his duobus medicamẽtis educi nõ poſsit, ſiue ille ſit craſſus & viſcidus, ſiue terreus aduſtus, ſiue ſubtilis & bilioſus, vt quotidiana experientia depræhendimus, & vt teſtatur quidem apud Gręcos Actuarius, apud Arabes verò Meſue. Non ergo hæc medicamenta excedẽda putauerim. Quantum verò

C profuturæ ſint annuæ huiuſmodi purgationes repetitæ in affectibus Iulluſtriſ. Principis, teſtatur Galenus tum in lib. Quos quomodo & quando, &c. tum in Meth. de Miſsione ſanguinis. Vt tamẽ melius præſeruari poſsit Princeps illuſtriſsimus, non diſpliceret, vbi prius aliquanto tempore omnia, quæ diximus, rectè peracta fuerint, accederet etiam ad vtriuſq; cruris cauteria: plurimùm enim poſſunt in auertendis vaporibus, & humoribus, qui raptum habent ad caput. Conſulo etiam, vt familiarem habeat vſum, vt manè maſtichen mandat, vt inde caput purgetur, vel garyophyllum, vel portiunculam nucis muſcatę, vel folia dictamni Cretenſis, quæ non ſint arida. Iſta enim plurimum poterunt ad expurgandum caput, neque aſcenderem ad validiores apophlegmatiſmos, ſed his tantùm eſſem cõtentus. Quantũ verò attinet ad errhina, quæ vulgò caputpurgia appellantur,

A dimitterẽ huiuſmodi auxilia in Principe illuſtriſſimo, tanquam quæ nimis excutiant, agitent, & commoueant. Hæc omnia ſi diligẽter, & ſuo quoque tempore rectè peracta fuerint, ſpero Illuſtriſſimum Principem præſeruandũ, tum ab his ſymptomatibus, quibus nunc afficitur, tum etiam à deterioribus, quæ neglecta curatione contingere poſſent, ad laudem dei omnipotentis.

De catarrho frigido cum ſumma debilitate membrorum naturalium, pro iuuene
Conſilium CXXIX.

CAſus per Friſimelicam. Aguntur plurimi anni, quòd vidi iſtum puerum, & ferè ſemper eum obſtructione membrorum naturalium hepatis & ſplenis: Ita vt ſæpius laborarit, aliquando febri, aliquãdo diſſenteria, aliquando alijs morbis. Anno ſuperiori percuſſus eſt baculis, & ob eas contuſiones valde læſus eſt circa collum & dorſum: euaſit tamen, ſine meo auxilio, pòſt ſecuta febris. Ego vocatus miſi ſanguinem, & curaui cum magna difficicultate, propter tumorem ſplenis & obſtructiones.

B Erat Autumnus, iuſsi vt rus iret præſcripta ratione victus, & alijs quibuſdam, quæ corroborarent membra naturalia: quæ omnia neglexit, ſuo modo viuens. Ego eum non vidí amplius: ſed recitãt ipſi incidiſſe eum in tumorem & inflationem omnium membrorum, & pręcipuè crurium, cum magna totius corporis imbecillitate: vrinæ etiam videbantur extraneæ, nihil omnino rectè, viuebat ſuo modo ita per hyemẽ vſq; ad Bacchanalia. Et ſi videbatur aliquanto melius habere, nunqnam tamen erat integrè ſanus: non bene egerebat, & aliquando cibum euomebat: quod magnam arguit imbecillitatem membrorũ naturalium. Poſtea de nouo iterum inordinatè vixit, & acceſsit etiá ad ſaltationes, ſuperuenit alia febris cum puſtulis quibuſdam per totũ corpus, quas anus quædam variolas dicebat, medici petechias cũ febri peſtilentiali, miſerunt ſanguinem, ad quod ſecuta paralyſis totius eius lateris: quæ cum receſsit, manſit

C impedimentum in voluendo collo, membrorum naturalium magna debilitas, tumor & inflatio pedum ſub noctem pręcipuè, poterat tamen ire quo vellet. Nũc afficitur etiam catarrho à capite ad varia loca defluente, maximè tamen ad collum & eius motum impedit, ante ad humeros etiam. Sed eo nunc non amplius vexatur. Et niſi huic catarrho ſuccurratur, periculum erit de hydrope, vel apoplexia aut ſubita aliqua paralyſi.

MONTANVS.

Symptomata quibus affligitur hic iuuenis notiſsima ſunt, & ſenſui apparent. Primũ, de quo maximè conqueratur, eſt tumor in collo, impediens ſenſum & motum: ſenſum, quia percipit dolorem obtuſum, præcipuè ſub veſperam. Motum quia nõ poteſt mouere & flectere in partes, antè, retrò; dextrũrſum, ſiniſtriorſum. Secundo queritur de dolore capitis grauatiuo, quaſi videatur trahi

deorſum. Item quod ſit aliquid in capite, quod videatur moueri. Tertiò malè cõcoquit & vomit cibum, multis menſibus intumeſcunt crura veſperi & in omnibus partibus corporis ſentit laſsitudinem. Pro his quærit conſilium. De præteritis nihil dico, quia eorum fiet mentio in inquirendis cauſis, quæ ſint neceſſariæ ad curationem: præcipuè autem videndom eſt, ao omnia ab vno pendeant primò, an à diuerſis, id euim plurimum refert. ſi ab vno primo, eo ſublato, remouebũtur omnia ſymptomata: ſi à diuerſis, erit quoque diuerſa curatio & compoſita. Dicam quod ſentio, primò de cauſis intrinſecis diſpoſitiuis, has video ex parte temperaturæ & compoſitionis perpetuò diſpoſitas ad has ægritudines: habet caput & collum non proportionarũ reliquis membris, pectus aoguſtum, mẽbra ioæqualia, nec dici poteſt calidus & frigidus ſimpliciter. Siquidẽ tẽperatura à totius diſpoſitioue deoominari debet. hepar calidũ habet quia morbos calidos perpeſſus eſt, & abundat bile: ventriculũ frigidũ, ideo ſępe in frigidos morbos incidit, ſemper ſenſit gurgitationes circa eas partes, & frequẽtes obſtructiooes paſſus eſt. Habuit igitur quod oẽs facit ægritudines à materia pendentes, vel mediatè vel immediatè, inæqualitatẽ horum membrorũ, ob quã pituita & bile abũdat, & ideo naturalis diſpoſitio fecit pro aggregatione, humorũ. Caput etiam deforme, quale therſites habere dicitur ab Homero, maius proportione & acutum, quod ſignum eſt, materiam quidem redundantem fuiſſe, ſed non bonam, & ita ratioue compoſituræ, caput aptum eſt ad recipienda excrementa. Cùm igitur membra generantia materiam oaturaliter ad hoc diſpoſita ſint, vt multam materiam generent, & caput membrum recipiens debile, & aptum ad recipiendum ratione ſitus, & euaporationum aſcendentium à ventriculo per vias latas, & propter rectitudinem: ab hepate verò propter calorem generantem plurimam bilem, & ſanguinem craſsiorẽ & fumoſum, & venas ac vias etiam latiores, ob quas cauſas, ſicut dicit Galenus, qui ſunt calidi hepatis ſunt ſubiecti repletionibus capitis: hioc factum eſt, vt corpus pręparatum ſit ad malas fluxiones, propter talem diſpoſitionem membrorum. His ita ſe habẽtibus, contigerunt plurima circa cauſas extrinſecas & intrinſecas, quæ habent vim cauſæ efficientis, & adduxerunt eum iu hunc ſtatum, in quo nunc eſt. Concluſiones circa collũ & dorſum, quibus partes debilitatæ & affectæ, vt ſe ipſis ſint imbecilliores: & fuit in timore: accidentia animi corrumpũt ſpiritus. Acceſsit febris cum obſtructionib. quæ durauit diu, & ſemper ſunt imbecillia mẽbra naturalia, poſt tranſactam decimam qoartam, vt dicit Auicenna io prima quarti. His factis imbecillioribus, egeſtiones etiam ſunt mutatæ, non continuit ventriculus cibum vt oportet. & ſi morbus eſt ablatus operæ veſtrę excellentiæ, tamen membra corroborare non poterat, quia dum ruſticaretur, vtebatur peſsima victus ratione. Cùm igitur eſſentialiter eſſeot malè diſpoſita, propter malum etiam regimen incidit in has diſpoſitiones (quia in habentibus ſymbolum eſt facilis tranſitus) vi-

D delicet iu obſtructiones, vnde deterior color quaſi luteus, vt miøus promptus eſſet ad actiones, & nunquam fuit in bono ſtatu poſt illas cõtuſiones. incidit igitur in febrim, quæ pendebat ex humore frigido, miſſus ſanguis ſtãte cruditate in venia & frigiditate. Humores igitur redditi craſsiorea ſeipſis, & rebelles magis. Auiceuna quarta primi, & de Tuẽda ſanitate quart. Item de Miſsione ſanguinis. Ideo etiam ſtatim incidit in paralyſin eius lateris, propter humores crudos, ſubitò illuc delatos. Dum iſta febris tranſiuit, permanſit imbecillitas in membris oaturalibus, & plenitudo, quoad virtutem, humorum crudorum & bilioſorum: ex frigiditate ventriculi, & caliditate hepatis, quos dum oatura pellit ad membra imbecilliora, caput repletũ, & inde materia deſtillauit: primò ad ſpatulas, propter cootuſiones prędictas, quæ reſolutæ ſunt: remanſit autem circa vertebras colli imbibita, & cauſat ſymptomata: impedit ſẽſum, quia dolet, & motum, uon enim poteſt mouere. Huiua

E igitur ſymptomatis cauſa eſt materia frigida & cruda per neruo's à capite deſcendeus ad ea loca, & fit dolor ex mala temperatura, & adeſt tẽſio, vnde etiam dolor dum flatuatur materia, etiamſi uõ moueat. Licet autem hæc materia deſceudeus à capite generetur, ex parte tamen inferiores partes fouent eam, & pręcipuè vẽtriculus. Interdum quaſi obſtupeſcit, & incidit in ſomnũ profundũ, interdum facilè exicatur, propter vapores oppoſitorum humorum producentes oppoſitos effectus: atque ita apparent cauſæ omuium ſymptomatum circa caput. Hebet teoſiouem magnam circa ventriculum, cum duritie vt ventriculus nõ poſsit claudi ſupra cibum, aut complecti ſicut oportet, quod cùm non fit, percipitur grauitas, maxima murmuratio, & tandem vomitus: quæ omnia accidunt, quia non bene complectitur veutriculus cibum, propter oppilationes & tcoſionem. Hîc eſt morbus in compoſitioue, factus ex mala intemperie cum materia & ſine materia etiã: quia veotriculus naturaliter frigidior, plus etiam in-

F frigidatur propter affluxum materiæ deſcendentis à capite: fit enim circol⁹ ille nothus & famoſus apud medicos, vt vapores à ventriculo exhalent ad caput, & inde ad ipſum ventriculum materiæ iterum delabãtur. Habet igitur ventriculus frigiditatẽ naturaliter & per præſeotiã materiæ, quæ eſt cauſa illarum obſtructionum, & quando nou bene ſe habent illa membra propter obſtructionẽ & intemperiem etiam contrariam, noo fiunt coctiones vti oportet. Ideo excrementa cruda: qoæ forma etiam humorum & vaporum teodunt deorſum. Ideo circa veſperum præcipuè deſcenduot ad crura: quia dũ ambulat aperiuntur & dilatantur viæ, vt materia facilius dilabatur, ipſa etiã materia attenuarur, & virtus fortior fit propter auctum calorem, vt materiam expellat ad membra debilitata. Ita videtis omoia quatuor, quæ in omni defluxu ſuut aduertenda, ad hoc eſſe diſpoſita: mandans, recipiens, vias, & ipſam etiam materiam. & hæ ſunt cauſæ omoium ſymptomatum quæ vidẽtur omnia oriri ab vno principio, à membris naturalibus generaotibus materiam: licet mem-

membra præcipuè affecta, de quibus ipſe conque- A ritur, ſint caput & collum, tamen materia quæ facit morbum, eſt à membrorũ naturalium intemperie ad quem ſequuntur ſymptomata, & eſt vnum principium. Ergo curatio ſimplex, remouere videlicet cauſam, quæ facit affectum. De Prognoſtico. An poſsit curari? Credo non facilè, quia membra naturalia affecta, quaſi hæreditario affectu à natiuitate, & acceſsit iam habitus, ita vt niſi conſiderem in adoleſcentia, non crederem curari poſſe, ſed in ætate ſpes eſt. Deinde tanta vis eſt mali, vt omnes morbi qui à frigida materia fieri poſſunt, ſint timẽdi. Secũdum enim diuerſum raptum materiæ fieri poſſunt apoplexiæ vel epilepſiæ, ſpaſmus, tetani, opiſtotoni, paralyſes, aſthmata, Phthiſes, Hydropes, ſecũdùm quod præcipitabitur materia. Sed quia circa caput præcipuè perpetua eſt grauedo: ideo de apoploxia vel epilepſia maximè eſt metuendum: quia iam quaſi videtur ſtupidus, & perpetuò dormire, neſcit explicare quæ vult. Item de Paralyſi timeo, quam iam B ſemel habuit. Sed de futuris contingentibus non eſt determinata veritas.

Cura. Si debet curari, fiet id per confortationem membrorum naturalium, & apertionem obſtructionum, id quod intendebam tum cùm primò viſitarem eum: ſed non poteram agere durius eum eo accedente hyeme, præcludebatur via eradicandi humores impactos. Ideo, ſat erat mihi tum, ne caderet in deteriꝰ: ſed quia pater ſollicitus eſt de filio vnico, cui poteſt reliquere diuitias, & ægritudo eſt pertinax, quærit curationem inſtantiſs, & mauult eam nunc fieri quàm poſtea, quia metuit, ne cadat in deterius, facilè accedo in eam ſententiam, vt curetur nunc. Inuenienda igitur alia curatio. Si volumus corroborare oportet humores impactos in ventriculo & primis venis, neruis & capite euacuare, nec ad id ſufficit vna coctio, & vna euacuatio. Sed neceſſe eſt paulatim & alternatim concoquere & euacuare ſecundùm cómune præceptum. Leniatur venter, concoquatur incidentibus oxymel, ſyrupo de betonica, C euacuetur eum his quæ ſunt accommodata, vt agaricum, confectio hamech, cocchiæ, &c. Poſtea reiteretur coctio eum fortius incidentibus, & euacuarem iterum. Sed quibus velles corroborare? Si tempus eſſet thermarum, illæ eſſent optimæ pro euacuando, corroborando, & penitus eradicando catarrho, ſed ſumus in inimico tempore. Interim vti poſſumꝰ amaris, ſyrupo de abſinthio, cichorio, quæ corroborant & aperiunt. Electuaria magna: ſed ego propter ſuſpitionẽ morbi Gallici (quanquam parentes hoc audire nolint) & & pro corroboratione iſtorum membrorum, & exiccatione catarrhi exhiberem decoctum ligni. Poſt purgationem tamen exquiſitiſsimam, quæ nunc fieri non poteſt, calefaceret, exiccaret & confortaret. Non exeat in aerem frigidiorem, ſed domi ſuæ, & in aere temporato obambulet propter medicinas, vt incommoditas temporis, arte ſubleuetur. Poſt collegium hæc ordinata:

R. Caſsiæ nuper extractæ ℥j.
Specierum hieræ ſimpl. Gal. ʒij.

Cum ſuccharo fiat bolus, ſumatur ſtatim, propterea quòd cras (vt ipſi arbitrabantur) futurum ſit nouilunium.

R. Syrupi de Betonca
Oxymellis ſimpl. añ. ℥j.
Decocti betonicæ ℥ iij.

Miſce, pro vno ſyrupo & ſic pro alijs. Hoc colloquium D. Montani in pauca contuleram, obſeruatis præcipuis intentionibus curatiuis. Ea ſunt expreſſa in ſecunda Centuria conſult. xlviij. Nam tum quidem cum ad meum vſum conſilia & curationes præceptoris mei colligerem, nihil minus quàm de editione cogitabam. Nec eſt quòd cogitent Lectores, ſe vbique in conſultationibus, quę de colloquijs cum doctoribus ſunt conflatæ *verica* legere. Hoc pro pietate in Montanum & beneuolentia mea erga rei medicę ſtudioſus monere volui.

De catarrho deſcendente ad vertebras colli, & impediente circumgyrationem capitis. Item, de immunda matrice coniugis, pro D. Hieronymo Beck, Anno M. D. XLVI. XI. Nouembris. Conſilium CXXX.

IN eo caſu primùm locutus Friſimelica, hæc dixit: Nobiliſsimè conſeſſus; proponitur nobis nobilis Germanus qui agit annum 55. ætatis, temperaturæ calidæ & humidæ, vt ego poſſum conijcere, non enim eſt diſtinctè id ſcriptum à medico quodam, ſed ex ſignis colligo: color enim corporis rubeus, eſt miſtus cum albedine quadam: qui teſtatur ſuper caliditate & humiditate, & optimo ſanguine: eſt etiam vir mediocriter carnoſus, lætus, hilaris, tractabilis, & bonorum morum, quæ omnia ſanguinem moderatum indicãt, cùm certum ſit mores etiam ad diuerſitatem humorũ permutari, vt etiam Galen. & Hippoc. teſtantur, in libro de Natura humana: pili etiam non omnino nigri, ex quibus omnibus colligo probabiliter, eſſe eũ temperaturæ calidæ & humidæ: incidit olim in quartanam ex eſu fungorum, ex qua euaſit, ita vt non remanſerint affectiones aliquæ: quæ ſolent ſequi quartanas, vt tumor lienis. Laborauit poſtmodum aliquando renibus: emiſit arenulas, vel ex caliditate renũ, vel immoderato victu, vel negocijs nimijs, vel equitationibus, quibus multum vtuntur Germani, & fortaſsis ex frequenti coitu: eſt enim coniugatus: ſed de hoc non conqueritur. Nunc autem alio laborat, de quo cõſulit nos. Scribitur, quòd laboret dolore in ſpatulis, propè collum & vertebras, quem dolorem ſequitur ſymptoma, vt non poſsit flectere collum in partes, & fortaſsis etiam non demittere, ita impeditur motus, & cum vult ridere, percipit dolorem, idq; aliquot iam annis patitur, & maximè cum exponitur aeri frigido, iuuaturque magis à calido, & læditur à frigido. Quòd ad conſuetudines, negocioſus eſt in Reipub. negocijs & magiſtratu: in victu ſatis moderatus nunc, etſi iunior indulſit ſodalitijs, vt ſolent nobiles eius regionis: viuit in regione temperata ſatis, non paluſtri, nec montana:

Hæc eſt hiſtoria Quærit primò integrum conſilium, quomodo poſsit iuuari, an medicinis, an veri balneis potius: & ſi balneis curari debet, quæ illa illi ſint exhibenda, & quomodo: ſi enim in Germania reperire poſſet, bene eſſet, ſi nõ, diſpoſitus eſſet huc venire Secundò, quærit etiam de honeſtiſsima ſua muliere, ſed dicemus de ipſo primũ. Sum iſtius ſententiæ, quod morbus huius nobiliſsimi viri, dicatur defluxus deſcendens, qui impediat neruos & motum, ne poſsit mouere collum ad eas partes: Ideo dolet, quia motus non eſt naturalis, ſed violentus, impeditis neruis. Cùm enim omnis motus fiat medio muſculorũ per virtutem voluntariè motiuam, per neruos ad illos muſculos delatam, iſta virtus neceſſariò recipi debet à muſculis, & nerui præparati eſſe ad transmiſsionem. Hic autem impediti ſunt & obſtructi à re extranea, non quidem vt nõn ſuſcipiant (ita enim nullus omnino motus fieret) ſed diminutè ſuſcipiãt, ita vt ſi velit mouere, motus ille ſit violentus, qui cauſat dolorem ſicut fit à motu violentu, ſequitur enim cum ſoluta cõtinuitas, & ad hãc oritur dolor. Qualis materia? credo craſſam eſſe & frigidam: ſi enim ſubtilis, diſſolueretur, & nõ eſſet continuus dolor. Deinde pręcipuè dolet, cum exponitur aeri frigido, quia tum augetur illa frigiditas, quæ eſt cauſa difficultatis in illa motione: vt ita fiat maior dolor. Eſt igitur morbus huius nobiliſsimi viri mala temperatura cum materia craſſa & frigida, quia non reſoluitur, ſed durat dolor & eſt continuus. item quia læditur à frigidis. An verò genita ſit materia in illis partibus, an verò illuc tranſmittatur? credo tranſmitti à cerebro à quo, omnes nerui oriuntur vel mediatè, vel immediatè, & illi qui ad ſpatulas tẽdunt propiores ſunt, ideo facilius recipiunt. Sed dicas, cur caput non laborat, ſiquidem in eo generetur illa materia? Reſp. Quia fortius eſt & genitam materiam ſtatim expellit, nec mirum eſt ibi fieri repletionem in tanta ætate, quam in illis partibus magnam eſſe audio, & regione frigida collata ſaltem ad temperatam, & ſi in victu continens ſit, tamen laboribus & verſatione in Repub. multum ingraueſcit caput, & cngeruntur ſuperfluitates multæ, & forte etiam per conſenſum eſt a vẽtriculo, qui valdè cõſentit cum capite, ita vt à Galeno libro tertio de Locis affectis dicuntur germana illa duo membra, propter mutuum conſenſum. Cur circa mutationes Lunę pręcipuè dolet? Galenus lib. 3. de Diebus criticis dicit: quòd circa nouilunium & plenilunium fiant maximæ mutationes in nobis, quia iſta duo ſydera præcipuè in nos agũt, & maximè luna propter vicinitatem. Et Auicenna de ventoſis inquit, creſcere in nobis humores cum motu Lunæ: creſcente igitur humiditate creſcit cauſa morbi, ideo murbus & ſymptomata ſequuntur.

De Prognoſtico. Poterit curari. ſed cum difficultate. etſi enim ſenes ſunt frigidi & ſicci, tamen ſemper ex inconcoctione abundant humiditatibus & excrementis ita ratione ætatis eſt, vna difficultas: deinde etiam regio frigidior & humidior eſt reſpectu temperatæ. Præterea ſi aliquæ ma-

D læ diſpoſitiones contractæ ſunt in ventriculo & & capite, illæ temperies erunt quę nobis quoque adferent difficultatẽ: ſed nihilominus curatio eſt aggredienda, quia temperatura bona, ipſe obediens, & regio non nimis intemperata.

Ad curam: Quæ curandi ratio? Primò, vt tollatur mala temperatura frigida, cũ materia exiſtente in loco, quod eùm fiet, locus exercebit operationes: tollemus temperaturam tollendo cauſam ſeu ipſum defluxum à capite: poſtea corroborandum caput, & ventriculus etiam, ſi is quoque ad eam fluxionem iuuat. Ratio curæ incipienda à cauſis remotioribus, & primò euacuandum totũ corpus. Vtrum ſit mittẽdus ſanguis? non poſſum aſſerere, ſed malim omitti eam, quia humor peccans frigidus & humidus eſt, regio frigida, & ætas vix admittit, ſi tamen omnino velit, fiat in Vere, ſed ego euacuarem corpus alijs pharmacis euacuantibus pituitam, & ita procederem: primò leniatur venter cum caſsia & hiera: deinde conco-
E quetem materiam calefacientibus, attenuantibus, & incidentibus, vt ſyrupo de betonica, de iua, de oxymelle, melle roſato, & ſimilibus. Poſtea euacuatem materiam concoctam cum biera diacolocynthidis, quæ eſt optima, pillulis cocchijs, aut electuario diaphenicon, aut confectione hamech. Et quia fortaſſe non ſufficiet vna euacuatio, poterit ea reiterari bis aut ter etiam pro exigẽtia. Poſt euacuationem vniuerſalem corporis, euacuarem etiam caput cũ caputpurgijs, ſternutatorijs & maſticatorijs, & denenirem tandem ad alteratonem capitis, calefaciendo, roborando & exiccando, facto decocto ex betonica, camomillis, ſtœchade, origano, pulegio. Tunc etiam roborarem caput & ventriculum confectionibus magnis, quæ valent ad permutandas temperaturas frigidas, qualis eſt mithridatum, quod optimum apud nos conficitur, & ad eum tranſmitti poteſt, & miſceri cum ſaccharo roſato. Eſſet & bona confectio aureæ Alexandrinæ ſi fieret. Præterea curatis omnibus membris tranſmittentibus, poterimus poſtmo-
F dum venire ad morbum iam factum, curãdo euacuare materiam exiſtentẽ in loco, & auferre temperaturã malam, factis innnctionibus ex oleo camomillino, nardino, maſtichino, &c. ſi timereris horum caliditatem, poſſet addi roſaceum, ſunt & emplaſtra plurima ad hoc condncẽtia. ſacrũ Galeni temperatum. Item alia quæ ſunt calida & ſicca. Ad quæſitum modũ de balneis. Tentanda res primũ medicinis, & poſtea balneis ſeu Thermis. debent eſſe calidæ & ſiccæ, tenuiũ partium, qualia ſunt balnea ſulphurea, quæ erunt præſtantiſsima: quòd ſi erunt commiſta vel calx, vel alumen non eſſet malum. Si hic eſſet, cõſulerem vt immergeretur in Aponitanis, & acciperet ſtillicidium, & ſi illæ non ſufficerent, vteretur thermis ſanctę Helenę, quę vehementiores ſunt. Idem in Germania facere potent, ſi habuerit talia naturæ ſulphureę; quòd ſi non haberet, eſſem illius ſententiæ, vt ſibi cõſtrueret aliquod balneum ex aquis temperatis in quibus decoqueretur ſulphur & alumen, & in illis mergeretur, & ſtillicidiũ acciperet. Nam Gal. 1. de Simp. etiam metalla cõcoqui iubet & illis vti.

Sed

Sed quæreret aliquis de tempore quo deberet vti Thermis. Hac hyeme quæ acrior núc eſt in Germania, & erit antequam hæc ſcripta ad eum deſerantur, vteretur ſolummodo optima ratione victus, abſtineat à cibarijs craſsis & humidis, à lacticinijs, piſcibus & carnib. etiam craſsioribus, à vinis potentibus: & quia vtitur vaporarijs, caueat ne ſe ex illis ſubitò tráſſerat ad aerem frigidioré. Per interualla vtetur pillulis, vt interdũ cocchijs, vna aut altera pro lubricitate ventris, & euacuatione materiæ, quæ eſt in ventriculo & inteſtinis. Adueniente poſtmodum Vere, conſulerem vt expurgaret totum corpus, eo ordine quo ſuprà, & tum vteretur balneis vt ſuprà diximus: & videtur quòd plurimũ proficere poſsit. Sed quia vt Gale. teſtatur, de Victu tenuante in ęgritudinibus longioribus præcipua cura cóſiſtit circa victum, præſertim quando materia eſt frigida & craſſa, velim eum potiſsimum vti victu attenuante & tenui: & id ipſa ratio dictat, quia calor naturalis, ſi nõ oneretur nimio cibo, vertit ſe ad materiam, eamque concoquit, partẽ vtilem in nutrimentum transferens, inutilẽ verò expellens, cum verò plurimo victu oneretur, calor naturalis ſupprimitur, vt nec materiam illam aggredi, nec oblatum etiá alimentum rectè concoquere poſsit, ita plurimum pituitæ generatur, & augetur cauſa morbi.

De coniuge, quæ ſcribitur habere matricẽ immundam, & multo phlegmate onuſtam, credo eá laborare menſtruis albis, habet congeſtam pituitam in vtero, & ideo ſemel tantùm peperit partũ imbecillẽ: qui ſtatim eſt mortuus. Quæritur quomodo curanda, & an balnea illi quoq; conueniát. Nouit excellentia veſtra, quòd menſtrua alba proueniant aut ex iecore, aut ex ventriculo, crediderim ego quòd iecur malè affectum mittat huc ſuperfluitates ſuas ad matricem, quę eſt receptaculum multorum malorum humorum. Corrigetur alteratione, & ſic tolletur mala temperatura illa. exhibebitur primò hiera cum caſsia, poſtea ſyrupi quales ſuprà dicti ſunt: deinde cocchię, vel alia quę purgant pituitam: ſed quia corpus tenue, vteretur hiera ſæpius, quæ temperat temperaturam frigidam & humidam. Poſtea, ſi biberet aquas balnearum, quæ calidæ & ſiccæ eſſent, temperabuntur membra naturalia, ventriculus, hepar & matrix (quod idem fortaſſe nobiliſsimo viro faciendum erit, quod ſuprà omiſeram) poſtea immergetur etiam in ijs, vt magis roborentur omnia iſta membra: vterer etiá confectionibus magnis & mithridato, inungerem ventriculum & hepar oleis calidis: imponerem in matricem corroborantia eam: ſed potiſsimum victu vterer attenuáte, quæ optima foret ratio curandi.

MONTANVS.

Duo quæruntur à nobis principalia. Primò, quomodo curádus ſit à nobis quidam Dominus in Germania, qui laboret hoc ſymptomate: Habet circa ſcapulas & vertebras colli doloré remiſſum ſed perſeuerantem, qui exacerbatur ſub coniunctione Lunę: cui eſt annexum impedimentum in motu ad circulum non in inflexione, ſed circum- A quaq; mouendo. De hoc doctiſsimè conqueritur ſuis literis, & petit conſilium diſtinctum, vtrum competat curatio cum balneis, aut Thermis ſeu fontibus calidis, an cum pharmacis: quòd fortaſſe ſit diſcrepantia aliqua inter medicos illius loci, vtra magis conueniat ratio, vel ipſe etiam nobiliſſimus vir ab alterutra abhorreat. Secundò interrogat circa honeſtiſsimam vxorem ſuam, quę cõqueritur de immunditie vteri, quomodo ea ſit curanda. Vt igitur eius dominationi ſatisfaciam, incipiam à primò. Ex quo patet illud ſymptoma, qualitate, quantitate, & in quo loco ſit etiam, videlicet circa vertebras colli, apparet iam natura ſymptomatis. Dolet dolore remiſſo, qui exacerbatur circa coniunctiones Lunæ, & impedit motum circularem. Hæc ſymptomata nota ſunt ex ipſa relatione, ſed cauſę facientes ea latent, & tantùm patent medico experto in diſcurſu & curationibus. Quæ igitur ſunt cauſæ? eſt hìc dolor & impedimentum motus. Duo igitur læſa circa facultates B ſentiendi & mouendi, quæ ambo ad animalem virtutem pertinẽt, quæ læſa eſt dupliciter, in ſenſu & motu. Quærendæ ergo cauſæ ſunt, & primò intrinſecæ. Quia actio animalis impeditur & omnis actio animalis immediatè procedit à cerebro, ergo nocumentum erit vel in cerebro, vel in inſtrumentis à cerebro immediatè procedentibus, qui ſunt nerui. Ergo hìc eſt impedimentum vel in cerebro, vel in neruis, vel in vtroq;. In quo igitur eſt cauſa efficiẽs hoc ſymptoma? Primò credendum quòd ſit in cerebro, apparent coniecturæ: audio circa coniunctionẽ lunæ maximè eum pati: & nos ſcimus ex Auicenna, cum loquitur de actionibus lunæ, quòd vim habeat in noſtris corporibus, & pręcipuè de cerebro loquitur, ita vt id dicat creſcere & decreſcere ad motum lunæ: & omnes ægritudines cerebri exacerbantur ſecundùm lunam, vt epilepſia, & omnes defluxus à capite maximè exacerbantur circa coniunctionem lunæ, quæ vt Galen. 3. de Diebus criticis dicit, maximam facit motionẽ intenſiuè & extenſiuè. Nam C per tres dies durat. Oppoſitio verò maximá quidem facit motionem, ſed intenſiuè tantùm, nõ extenſiuè, quia fit in puncto tantùm. Quoniam ergo in coniunctione exacerbantur morbi cerebri, nõ leue argumentum eſt inde dependere defluxum eiuſmodi. Deinde ille dominus eſt optimi habitus, viuidi coloris, bonæ carnis: ergo benè concoquit, & benè diſtribuit, & primam & ſecundam digeſtionem habet vt oportet. Nec conſueuit laborare multis morbis, ſemel tantùm quartanam habuit ex eſu fungorum, & fortaſſe alia accidentia, & in renibus deſtillationem arenularum: ita vt ſi colligamus totam hiſtoriam, corpus hoc non eſt ſubiectum morbis, quia membra naturalia bene diſpoſita habet. Quod cum ita ſit, & hic morbus perſeueret, non poſſumus habere aliam cauſam niſi cerebrum. Eſt ergo in cerebro primarius affectus tanquam in membro mandante, & ex eo eſt origo & fomes huius fluxus. Cerebri autem intemperies eſt frigida & humida, vel natura: quoniam ſæpe hoc contingit, vt hepar & cor ſint bene diſpoſita, & tamẽ cerebrũ ſit humidius: vel etiam

propter cauſas extrinſecas, vt quia degit in aere
humidiore, & in ſtudio legum difficili verſatur, ac
negocijs publicis, vnde plurimũ laborat etiã tem
pore continuis, propter quod impedimentũ coo-
ctionis vapores aſcendunt, & ita cerebrum la-
borat: & propter malam hanc victus rationẽ non
leuis eſt cauſa huius morbi. Ex his concluſerim,
temperaturã frigidiorem & humidiorem in cere-
bro quàm oporteat, ratione cuius abũdant excre
menta, quę collecta tandem, vt Galenus refert de
ophthalmia, à virtute expulſiua depellũtur ad lo-
cum magis debilem & imbecillum. Iam de mem-
bro ſuſcipiente dicendum. Sunt autẽ nerui: hi ſi-
quidem ſunt qui ſuſcipiunt nocumẽtum, ex quo
cauſantur prædicta ſymptomata. An vero illi etiã
conſentiant? hoc eſt neceſſarium: nam ad hoc vt
fiat defluxio, non tantùm requiritur vt peccet mẽ
brum mandans in generatione, ſed requiritur e-
tiam imbecillitas membri ſuſcipientis. Quod e-
nim membrum ſuſcipiat, fit vel quia alteratur ad
calidum, & attrahit violenter, idq; duplici ratione
ob dolorem aut inflammationem, vel ex debilita
te membri ob aliquã malam intemperiem. In hoc
caſu noſtro fit decurſus à cerebro ad neruos. An
modo ſit violenta attractio, an imbecillitas? Cre-
do vtrunq; concurrere, adeſt enim dolor qui at-
trahit, & eſt imbecillitas. Sed materia an calida, an
frigida? Nemini dubium eſt eſſe potius frigidam,
quoniam omnia atteſtantur ſuper frigiditate tali,
perſeuerantia per longum tempus. ſi enim mate-
ria calida foret, difflaretur, nec tandiu perſeuera-
ret. Et eſt dolor remiſſus, & omnes acuti morbi,
vt 1. Aphor. docetur, ſunt vel à materia calida, vel
propter nobilitatem loci. Cùm igitur hic morbus
chronicus ſit, neceſſariò eius cauſa eſt intempe-
ries frigida. Eſt igitur etiã debilitas loci, propter
intemperiem frigidam, propter quam nec expel-
lit excrementa, nec concoquit proprium alimen-
tum. Hæc facit vt facilè recipiat, & dolor poſtea e-
tiam facilè attrahit, & ita recipiens dupliciter re
cipit. Nec eſt mirum, quia ſubinde generatur ma-
teria in intemperie frigida & humida, ideo perſe-
uerat & exacuitur in coniunctione lonæ, propte-
rea quòd in cerebro præcipuè eſt talis paſsio. Do
let autem propter materiam præſentem, quę facit
intemperiem, compreſsionem & ſolutionem con
tinui. Præterea impeditur in motu, quia ad hoc vt
fiat motus, requiritur virtus illuſtrans neruos, &
obedientia inſtrumenti, vt ſit aptum ad recipien-
dam impreſsionem. Hic neutrum eſt, vt oportet:
nam virtus non poteſt illoſtrare, nam non poteſt
tranſire ad membrum quod malam habet tempe-
raturam, vel obſtructiones, ſicut radius ſolaris
non poteſt tranſire per aerem nimis nebuloſum.
Hìc eſt materia: ergo virtus non poteſt illuſtrare,
& inde ſpiritus impediuntur & refrigerantur.
Deinde inſtrumentum etiam non poteſt extendi
dilatari, & contrahi, quod fieri debet in motu. Hìc
muſculus & chorda repleti ſunt viſcidis & craſsis
humoribus, vt non poſsint contrahi & dilatari.
Apparet iam catalogus cauſarum iſtorũ ſympto-
matum, quorum curatio quæritur. Prima cauſa
ſymptomatis quo ad cõſiderationem, membrum
D mandans eſt cerebrum, quod habet intemperiem
frigidam & humidam, aggregans humores & ex-
crementa. Secunda, recipiens locus, propter in-
temperiẽ frigidam, & in cerebro, & in vicinia mẽ-
bris. Audimus primò de ſtudio, exercet artem
quę ſola poteſt reſoluere caliditatem cerebri, pro
pter cogitationes, & actiones cauſarum non ordi
natas, quæ augent eruditates. Regio frigida, & æ-
tas eſt in quinquageſimo quinto anno. Pri-
mum autem ſenium terminatur ſeptimo ſepten-
nio, hoc eſt, quadrageſimo nono anno, vt in ter-
tio Aphoriſmorũ ſub finem, & inde incipit ſecun
dùm ſenium vſque ad ſexageſimum tertium, qui
eſt climactericus maior. Sũt enim nouies ſeptem
quem terminum paucisſimi ſuperant, ita vt meri-
tò ſacrificaret Dijs maximo ſacrificio Auguſtus
Cæſar, cùm eum annũ euaſiſſet, vt ſcribitur apud
Aulum Gellium. Ita ratione ætatis frigidus eſt,
& abundat excremẽtis: ſenectus enim per ſe mor
bus eſt: & vbi ſenes, qui natura ſunt frigidiores,
E nanciſcuntur aerem frigidiſsimum, nihil eſt per-
nicioſius: indigent enim calore, & inde æſtate me
lius degunt, ſicut iuuenes hyeme, vt bene docet
Galenus in Aphoriſ. illo: Ventres hyeme calidio-
res ſunt natura, &c. eorum ſcilicet qui iuuenes &
robuſti ſunt, non ſenum, qui læduntur à frigidi-
tate.

Prognoſticum. Si ergo iam verum eſt intempe
riem eſſe in cerebro & in neruis, & eſſe in ſenectu
te conſtitutum, in regione frigida, morbum lon-
gum & antiquum, non eſt facilis curatio. Et ratio
eſt, quia non habemus virtutem & calorem, cuius
nos medici miniſtri ſumus, ita validum, vt nobis
de eo bene polliceri poſsimus. Nam ad curatio-
nem, vt dicũt Hippocrates & Galenus tria requi-
runtur: natura, ars, & fortuna. In hoc natura no-
bis deeſt, quæ ſine dubio debilior eſt in ſene. Er-
go dubio procul erit difficultas in curando, non
eſt tamen deſperandum. Curatio verò an cum
pharmaco, an cum balneis facienda? Hoc quæſi-
tum non erat proponendum: quia nemini dubiũ
F eſt, quin curari cum debeat, vtrunque futurum ſit
vſui. Eſt enim intemperies cum materia, ergo e-
uacuanda eſt materia & auertenda, & remouenda
intemperies in mandante & recipiente, quæ cum
ſit frigida, calidis remouebitur: & ita vtrunq; fa-
ciendum erit, neque erit disiunctiuè proponenda
quæſtio. Euacuationem hac hyeme non tenta-
rem: contentus ſit leui fomento, & recta victus ra
tione, fugiat frigus, & maneat in vaporarijs, ſed
non ita calidis, vt quidam apud Germanos con-
ſueuerunt, vt excoquant & elixent carnes ſuas:
ſed vellem vt mediocriter calefierent, & minus in
illis veſtitus eſſet quàm cũ exiret, ne ſubitò obij-
ceretur aeri frigido. Abſtineat à vino potenti: &
ſi ſtudet, moderatè id faciat, & ventre pleno mi-
nus laboret & cogitet. Vbi hæc in victu omnia
peracta erunt, tunc facerem linimẽtum in iis par-
tibus, quod nec attraheret, nec repercuteret, ſed
calefaceret, ita vt iuuaret coctionem materiæ, vt
poſſet facilius poſtea eradicari. Acciperem ita-
que myrrham, in qua vis eſt concoquendi mate-
riam frigidam & craſſam, & aſtringit leuiter, vt
corrobo-

corroboret membrum ne recipiat nouam materiam, & gummi ammoniacum, quod vtrunque diſſoluatur in aceto. Et ne timeat acetum, cùm Galenus exhibeat acetum in longè profundiorũ neruorum vulneribus: quibus poſtea addatur oleum camomillinum, quod reſoluit ſine attractione: & oleum roſaceum, quod penetrat, & croeum. Hæc miſta ſimul illinantur. His peractis habeat aliquas pillulas leuiorea, quæ non moueant materiam: qoam poſtea non educant. Ideo fugiat cocchias, ſed ſint ex aloe ac hiera ſimplici. Poſtea accedente tempore verno, ſi verum eſt, quód corpus redundat ſanguine, non eſſct alienom vt fieret ſanguinis miſsio, cum podagra etiá & alij morbi frigidi curati ſint à Galeno miſsione ſánguinis: Deinde erit euacuanda materia: proinde dabitur minoratiuum ex caſsia & hiera. Syrupus de cichurio laudatur à Nicolo inoeotore eius io ægritudinibus capitis, & epilepſia. Conoenit etiam ſyrupus de iua, de ſtœchade; ſimplex & compoſitus. Facta concoctione, euacuarem cum omnibus, in quibus agaricus & colocynthis ingreditur, ſiue pillulis, ſiue electuarijs. Ideo confectio hamech, electuarium Indum, pillulæ cocchiæ, aggregatiuæ, confectio hieræ compoſitę, conueniunt. Poſt euacoationem, ad corroborationem membrorũ laudo theriacam & mithridatum, quia mirum in modom conferuot. Ad quæſitum, an conueniant thermæ Italicæ, an verò Germanicæ? non poſſum reſpondere, quia Germanicarum naturam nondum perſpectam habeo. Hoc vnum dixerim, balnea cõuenirent, ſed calida, & maximè ſulphurea: & ſi quid haberent aluminis admiſtum, non reſufo, quia corroborarent membra. Si talia hábet in Germania, vtatur illis, ſed bene prouideat. Factitia proſunt quidem, meo tamen iudicio non poſſunt conferri cum natiuis. Nam artis confectionea & miſturæ, non ſunt ita perfectæ, vt illæ quæ à natora fiunt. Noſtræ thermæ bonæ eſſent: quare ſi non reperiret idoneas in Germania, poterit in Italiam accedere. Modus adminiſtrationis fieret, vt biberet, lauaret ſe, & vteretur ſtillicidio in capite & parte læſa. Ad ſecundum, cùm proponatur mulierem matricem habere immundam, quia quæſtio confuſa eſt, non poſſom etiam niſi confuſè reſpondere: & curatio neceſſariò confuſa erit, cũ indicatio ſit cõfuſa. Eſt immundities: ergo abſtergẽda, ſed cum quibus? Non patet, quia à varijs cauſis pendere poterit. Mundificetur ergo, ſed cũ quibus? ſit autem ſiue à calidis, ſiue à frigidis humoribus, vtatur hiera ſimplici, qood eſt præſtantiſsimum in iſtis defluxibus menſtruorum alborum, Galeno etiam teſtificante: quia diuertit, & euacuat, & corrigit membra mandantia. Vtatur ergo illa.

De catarrho pro illuſtriſſima Duciſſa Vrbini.
Conſilium CXXXI.

CVm illud nobis propoſitum ſit, vt curemus deſtillationẽ Illuſtriſsimę Duciſſæ, præcipuam curam ac diligentiam in recta victus ratione in primis

A illi adhibendam eſſe exiſtimamus. Igitur à vario ciborum genere ſibi temperet, comedat parcè, potiſsimum in cœna: inter vnam menſam & alteram nihil bibat. Vinum illi conueniens, tenue ſit oportet: aut ſi natura tale non fuerit, aqua erit diluendum, modò illi aqua à natura non ſit infeſta. Nec verò illi eſſet aduerſum, ſi vinum, lenem quándam dulcedinem haberet. A fructibus, piſcibus, lacticinijs & paſtilibus eſt abſtinendum. Interim dum vtitur hac victus ratione, eius Excellentiæ cooſulo, vt quotidie in oocte, hora ſomni, inferius deſcribendi electuarij cocchlearium vnum accipiat: illique admodum conſultum eſſet, ſi ſæpius etiam in die exiguam eius quantitatem in os acciperet, nec tamen ſtatim deglutiret, ſed tandiu ibi retineret, donec paulatim, & ſua ferè ſponte io ſpiritalem arteriam deſtillaret. Hoc illi proculdubio ſaluberrimum eſt futurum. Illud quoque mihi maximè probaretur, ſi faceret ſibi conſuetudinem ſumendi bis in ſemptimana medul-
B lam caſiæ fiſtularis, rècens è canna extractam: idqoe per horam mediam ante prandium. Quantitas autem eius medullæ ſit, quanta è canna pouderis vnciarum quatuor extrahi poteſt. Curabit autem eius Excellentia, vt ſe præſente è canna extrahatur, atque illam ſtatim deuorabit: plurimi enim eu modó libentius accipiunt quàm conſueto. Illi tamen liberum erit, hócne an illo modò velit accipere, perinde enim eſt. Electuarij deſcriptio ea eſt, quæ ſequitur.

R. Capitum papaueris albi n. xx.
Liquiritiæ raſæ ℥ ij.
Carnis ſiliquarum pinguium dempto cortice, & exemptis acinis ℥ iij.

Bulliant omnia ſimul in libris decem aquę fontis, donec remaneant duæ.

Deinde.

R. Zucchari albi lib. j.
Penidiarum ℥ iij.

Syrupizentur omnia ſimul secundùm artem, vſque ad conſiſtentiam mellis, deinde ſeruetur
C ad vſum.

De catarrho cum duodecim grauiſſimis ſymptomatis in colloquio cum Sonzino.
Conſilium CXXXII.

POſtquam clariſsimus Doctor Sonzinos omnia ita exquiſitè in hoc caſu conſiderauit, & tam diligenter tractauit, vt vix mihi dicendum aliquid relinquerit, ego vt loco meo ſatisfaciam, dicam pauca quædam, qoandoqoidem & in morbi eſſentia, & in curatione conueniam cum Excellentiá ſua. Obſeruaui igitur ex relatis, duodecim eſſe ſymptomata, quibus partim conſueuit affici vir iſte, partim nunc afficitur: & quatuor ſunt ea, quæ conſueuerunt hunc hominẽ moleſtare, quæ ſunt cauſæ iſtorum ſymptomatum, quibus nunc vexatur. Nam in tempore pueritiæ paſſus eſt fluxum ſanguinis narium copioſiſsimè quidem &

frequentiſsimè. Poſt quem ſubſecutus eſt fluxus hæmorrhoidum, è quibus emanabat plurima ſanguinis copia. Nunc autem eaſdem quoque patitur, ſed non cum fluxu ſanguinis, ſed cum dolore tamen & tenſione & grauitate. Tertiò paſſus eſt dolorem nephriticum maximũ, cui medici quàm plurimis remedijs occurrerunt. Quartò dolorem arthetricum, ita vt nullus articulorum ſit, qui nõ infeſtetur dolore. Et iſta ſunt quę conſueuit pati, quæ etiam ſunt cauſa eorum quæ nunc patitur, & ſunt octo. Primò percipit dolorem quendam propter materiam à nucha per medullam ſpinalem ad inferiores partes deſcendentem, quæ quidem materia actu calida eſt, à loco vnde incipit, vſque ad locum quò pertingit, id eſt, à capite vſq; ad pedes, & alias partes ad quas defluit huiuſmodi materia. Secundò iſta materia deuenit etiam ad fauces, & guſtu ſalſa eſt. Tertiò patitur inflammationem inſignem in ſummitate narium cum rubedine, ex qua emanat materia quædam virulẽta, quæ videtur eſſe pus quoddam: quæ materia calida ad modum eſt & feruens. Poſt exitum verò iſtius materiæ, exit ſanguis, cuius exitu ſubleuatur ab ea. Quartò habet tumorem ſplenis ſatis apparentem tactui. Quintò ardorem vrinæ, leuem quidem, ſed interdum impeditur vrina, vt non poſsit liberè exire, & tenuiſsimè exit, ita vt plurimum temporis abſumat in mingendo, nec exitus vrinæ ſatisfacit virtuti expulſiuæ. Sextò, in vrina ſunt arenulæ rubeæ, quæ ſubſidunt in fundo. Septimò dolores patitur podagricos, & quandoque etiam chiragricos, & quoddam ſtillicidium aquæ frigidiſsimæ. Octauo conſueuit pati, maximè tempore æſtatis, ingentem dolorem capitis. Vltimò imbecillitatem ventriculi maximam habet, addit ſe vix poſſe alimenta conficere. Scio Domini, vos admirari quomodo in iſto corpore poſsint tot eſſe præter naturam: ſiquidem videtur nullum mẽbrum principale illæſum habere, & vnum ex illis ſymptomatis videtur alteri aduerſari. Sed ſi cognoueritis temperaturam iſtius, mores & exercitia, facilè cognoſcetis omnia iſta tum ex temperatura ipſius naturali, tum ex viuendi ratione orta fuiſſe. Incipiamus à temperatura membrorum principalium, & primò à temperatura naturali cerebri, quod quidem calidiſsimũ eſt, vt licet videre ex multitudine operationum, non dico ex optimo diſcurſu (quia bonitas ingenij non à caliditate cerebri prouenit, ſed potius à temperata frigiditate): ſed bene multitudo operationum cerebri à caliditate prouenit. Iſte perpetuò cogitat & meditatur. Præterea indicat nobis calidum cerebrum aliud, ſcilicet quòd non poteſt in hyeme operimentum aliquod capitis ferre: & ſi apponatur aliquod, ſtatim inflammatur, & ſic ſemper à calido læditur, maximè in æſtate. Color etiam faciei hoc indicat, licet hoc ſignum ſit commune, vt Galenus ſecundo Artis paruæ declarat. Qui habent in facie rubedinem plurimam, & in oculis venas apparentes, illi habent temperaturam cerebri calidam: ideo ex iſtis iudico cerebrum illius eſſe calidum & ſiccum. Quod autem

D hepar & renes calidos habeat, patet ex colore faciei, ex venarum amplitudine, & nihil calidi poteſt pati, nec hepar, nec renes, ſed maximè frigidis iuuantur. Quòd etiam cor habeat calidum, argumẽto eſt, quia eſt plurimorum negociorum: fuit miles animoſus & audax: iſti mores ſequuntur temperaturam cordis. Quòd renes ſint calidi, indicatur ex arenulis illis rubeis, & ardore vrinæ, & ſic habet cerebrum, hepar, cor, renes calidos. Aliud modò eſt ſymptoma illis oppoſitum, ſcilicet ventriculus frigidus, quod indicatur, quia non bene concoquit cibos: minimum ſitit: cum habeat tot membra calida, & catarrhum maximè calidum, deberet multùm ſitire, parum appètit, & eſt profundiſsimi ſomni: & hoc non niſi à frigiditate ventriculi prouenire poteſt, in quo generatur plurima pituita, a qua eleuantur vapores plurimi frigidi ad caput, & ſic cauſant ſomnum, licet temperatura cerebri potius ſuper vigilijs indicet, quàm vt ſomnum admittat, quia eſt calida. Cùm E igitur habeat iſta membra taliter præparata, & tales mores, & huiuſmodi exercitium, in quo nihil facit ſecundùm rationem, ſed cùm ſit venator, exponit ſę aeri frigido, & patitur frigus pedum, & multa incommoda in itinerib. cùm terra, tum mari, & equitat cum non debeat, & edit horis incongruis, & dormit quando poteſt. Ex hoc igitur vitæ genere non eſt mirandum, cum talia mẽbra principalia habuerit, ſi in tot ſymptomata inciderit: nam ſcitis quòd dixerit Galenus tertio de Locis affectis, capite de dolore capitis, quòd vbi hepar & totus venarum ambitus calida ſunt, corpora illa repletioni parata eſſe: & ratio eſt, quia vbi hepar & venæ ſunt calida, habet ſanguinem feruentem, ex quo eleuantur vapores: & ſic cum cor ſit calidum, & arteriæ, in quibus ſpiritus eſt feruens, tranſmittuntur plurimi vapores ad caput, & faciunt ipſum redundare plurimis excrementis, & cum acceſſerit ad hoc frigiditas ventriculi, eleuantur vapores pituitoſi, & replent caput. accedit etiam mala victus ratio. Et ſic in hoc ſunt o- F mnes cauſę, quæ repletionem capitis faciunt. His ita ſtantibus, dum adoleſcens fuit, ſubiectus erat illis fluxionibus, tum propter temperaturam, tũ propter victus rationem, & cum expurgabant ipſum, ſanus degebat: ſed iam ſunt viginti anni, ex quo ſanguis ille deſtitit, & tunc immutatio ſubſecuta, nephritis ſcilicet, id eſt, dolor renum: quo curato, in dolorẽ articulorum omnium incidit, & in podagram, & tunc habebat fluxum hęmorrhoidum, ille tamen non ſufficiebat, ſed iam ſunt quatuor anni, ex quo ſuppreſſæ ſunt hæmorrhoides. Nunc autem tantam grauitatem, dolorem & inflammationem ſentit: & ita à duabus conſuetis euacuationibus deſtitutus fuit, ſcilicet à fluore ſanguinis narium & hæmorrhoidum, & perſeuerant eædem cauſæ aggregantes ſuperfluitates, & inde ſunt hæc omnia ſymptomata, quia annum iam agit quadrageſimũ quintum, & eſt in principio ſenectutis, & iam calor naturalis incipit diminui, cum ſit deſtitutus à proprijs euacuationibus. Videndum eſt an ſit vna cauſa omnium iſtorũ ſymptomatum.

promatum. Et dico quòd primum eſt caput,
quod primogenio eſt affectum. Et notate, quòd
differt dicere aliquod membrum eſſe primoge-
nio affectum, & eſſe affectum per eſſentiam.
Nam membrom dicitur primogenio affectum,
cum læſio primò apparet in eo, & prius ægrotat
ipſum, quàm alia. Per eſſentiam verò dicimus
membrum eſſe affectum, cum membrum in pro-
pria eſſentia læditur, & non per conſenſum. Et ſic
caput erat primogenio affectū propter vapores
aſceodentes ad ipſum, quia in ipſo læſio primò vi
detur, poſtea verò læſum eſt per eſſentiam. Gal. 3.
Aph. 12. Deſtillatio capitur dupliciter: propriè &
impropriè. Propriè deſtillatio quæ ad fauces vel
pectus deſcendit, dicitur catarrhus, & ſic ille nul-
lum catarrhum patitur, quia nullam læſionem ha
bet in pectore, nec tuſsim, nec anhelitus difficul-
tatem, de quo etiam mirandum eſt. Intelligo au-
tem catarrhum impropriè, pro fluxione à ſuperio
ribus partibus ad inferiora: & ab iſto proueniunt
omnia ſymptomata: & iſte à capite per varias vias
deſcendit, quia eſt maxima copia materiæ: primò
per vias communes ad fauces & ventriculum per
uenit. Non autem deſcendit per aſperam arte-
riam (quod cur fiat, alias dicam) ſed per venas ar-
terias, neruos, & ſic per omnia vaſa, & per ſpon-
dylos: & refert quòd percipit humorem calidum
à nucha per ſpondylos vſque ad pedes peruenire
& per viam communem ad fauces, & ſentit ſalſe-
dinem. Et quotidie bis excernit, & hoc eſt ratio-
ne catarrhi, quia alioqui deberet huic eſſe aluus
ſtrictiſsima: ſed catarrhus deſcendens lubricat &
debilitat contentiuam, & ad ventriculum etiam
deuenit, cuius ſignum eſt, quòd leui ſcreatu ex-
puit. Quòd etiam eadem materia per venas & ner
uos deſcendit, apparet ex tumore illo podagrico,
& ex tumore ſplenis. Et non ſufficiunt iſtæ etiam
viæ, ex quibus nunc à capite ad alias partes ſolet
defluere, quia materia eſt multa, ideo ſentit reple-
tionem capitis, & grauitatem, & æſtate maximè
affligitur à dolore capitis. Hęc cùm ita ſe habeant
primò videndum, quæ ſit materia defluens, quia
ſcimus iſtam defluere. Iſta eſt calida & ſubtilis.
Quòd ſit calida patet; quia ex guſtu ſalſedinem
percipit, & caliditatem etiam in defluxu, & inflam
mationem in naribus: & quod exit, eſt calidum,
tum etiam propter materiam deſcèdentem ad re-
nes, quia in vrina apparent arenulæ rubeæ, vt E-
pidemiorum part. tertia, comment. quinto & ſex
to: vbi docet ex colore arenularum cognoſcere,
quæ ſit materia peccans. Sunt autem arenulæ ru-
beæ in iſto, ergo materia calída. Sed cur eſt quòd
materia iſta deſcendat per neruos, & non faciat
contractionem, ſpaſmum & conuulſionem? Dico
quod hoc non fit, quia non firmatur in neruis, ſed
expulſiua virtus fortis eſt, ideo expellit ad iuncturas,
& capita muſculorum, vbi prouocat dolo-
rem mordicando, propter qualitatem ſuá malam,
& propter intemperiem quam cauſat, & facto do-
lore, attrahitur noua materia, quia vt bene dice-
bat Galen. 2. de Different. febri. & de Tumoribus
pręter naturam: membrum poteſt dupliciter de-

A bilitari, vel quia priuatur proprio & innato calo-
re, vel quia habet caliditatem præter naturam.
Sed in iuncturis eſt vtrunque: primò ſunt debiles
ob priuationem proprij caloris: hoc autem con-
tingit propter materiam quæ ad eas partes pręci-
pitata fuit, quę multis de cauſis ad illas partes ma
gis quàm ad alias confluxit: tum etiam quia adeſt
dolor: & vbi dolent, incipiunt intumeſcere, & tūc
ſequitur inflammatio, & apparet tumor quidam
nitens, & color eius eſt ruber tendens ad purpu-
reum, qood indicat multum ſanguinis craſsioris
ad illas partes per venas deſcendere & facere in-
flammationē, & ſic talis podagra eſt calida, quę eſt
ſemper cum inflammatione. Quantū ad aliū exi-
tū materiæ, ad fauces, & ad ventriculum, percipit
tum ex guſtu, quia apparet ſalſedo, tum quia peſsi
mè concoquit, & ſentit materiam ad ventriculum
præcipitari. Per venas quidem capitis parū mate
riæ ad nares tendit, & ea facit inflammationē: quę
quia tumet & rubet, ideo eſt materia ſanguinea:
B & cùm ſit feruens, ideo facit veſicas in naribus,
poſt quas exit aqua purulenta, & vltimò ſanguis
ater. A quo modò cauſatur tumor ſplenis? Di-
co quòd iſte habet hepar calidiſsimum, ideo re-
dundat plurimo ſanguine fæculento & craſſo: &
& qui tales ſunt, dicit Ariſtoteles, in paracmaſti-
ca ætate, melancholici fiunt, & humoribus me-
lancholicis redundant. Cùm igitur iſte ſic habeat
hepar calidum & ſiccum, ideo redundat plurimo
ſanguine craſſo & melancholico. Quòd ita ſit, pa-
tet ex fluxu hæmorrhoidum, quæ etiam nunc in-
tumeſcunt, licet natura propter imbecillitatē ex-
pulſiuę non poſsit ſeſe exonerare, & propter mate
riæ craſsitiem: ideo ille ſanguis ad ſplenē defluit,
& cùm plurimus ſit & fæculentus, non poteſt cō-
fici ab ipſo, & ideo ſuperfluitatibus plenus reddi-
tur, & intumeſcit, vt dicit Galenus. Quòd verò
cùm intumeſcit ſplen, corpus marceſcit, fit quia
tunc redundant humores craſsi malique. Et ſic
dico, quòd ſplen intumeſcit magis propter multi
tudinem alimenti mali & craſsi, quàm ex catar-
C rho à capite defluente. At dicit Hippocrates
ſexto Epid. comment. ſecundo Aphoriſmorum
quarto qui ſubiecti ſunt catarrho, non incidunt
in tumorem ſplenis. Et Auicenna capite de
catarrho, idem dicit de ſplene, qui videtur con-
trariari Galen. quia Galenus affert tres cauſas: &
primam accipit tanquam Galeni, & ipſum im-
pugnat, ſed ipſe Galen. eam refutat, & adfert alias
Auicen. quas etiam habet Gale. & dicit, quòd cau
ſa cur catarrhoſi nō fiant ſplenetici, eſt, quia patiē
tes catarrhum ſunt frigidi, & plurimis cruditati-
bus abundant, & non fæce ſanguinis, & cùm non
abundent fæce ſanguinis propter frigiditatem,
ideo ſplen ipſorum non poteſt intumeſcere. Sed
Galenus recitat tres cauſas, & primam quę Sabi-
ni fuit, refutat, quòd qui pariuntur in vno mem-
bro, non poſſunt in alio affici. Hoc non eſt bo-
num. Secunda ratio, quæ mihi videtur cum prio-
ri eadem eſſe, quòd natura ſcilicet non poſsit ex-
crementa ſua tranſmittere ad tot diuerſa loca: ſed
cum fuerit aliquod membrum debile, ad illud

qui subiecti sunt
catarrho non inci-
dunt in tumorem
splenis ——

eſſet tumefact⁹ ex vẽtoſitate vel frigiditate, quòd nocerer: ſed intumuit propter caliditatem, ideo proderit potus. Sed eur eſt quòd aqua chalybeata exhibetur ſplenetieo indurato? propter feruorem ſanguinis boc fit, quia refrigerat hepsr, quod vbi eſt refrigeratum, minus generat de fæce ſanguinis. Hinc falsò exiſtimant, qui putant ex inflammatione hypochoudriorũ intumeſcere ſplenem. Quòd ſi vinum voluerit, illud ſit dilutiſsimum, quantum poſsibile eſt. Quod ad cautéria in capite, neque actualia, ueque potentialia facerem, quia vitium uõ eſt cerebri, ſed membrorum inferiorum, quæ maudant ad ipſum. Si eſſet catarrhus ex imbecillitate tantùm cerebri, quòd nõ poſſet concoquere proprium alimentum, fortè conueuirent: ſed quia tota materia ab inferiorib. membris ad ipſum eleuatur, vt uon poſsit concoquere, nec diſtillare, nec reprimere tot vapores, & qnia calidum eſt cerebrum, uon facerem cauteria ſed cum pulueribns frigidis & humidis, quales eſſent ex flore uenupharis, violarum, roſarum (quia roſæ propter tenuitatem ſuæ ſubſtantiæ, faciunt vt talia penetrent, & ſunt frigidæ etiam) vapores reprimerem, & contemperarem temperaturam cerebri. Quòd autem cauteria non facerem ad talos, in cauſa eſt multitudo ibi neruorum, chordarum ac ligamentorum, ſed potius infrà genu: & plurimos noui taliter curatos, exhibitis prius opportunis remedijs. Nec mihi diſplicet, ſi aſſumeret aquas thermarum Veronenſium, quas Calderianas vocant, quia conferrent ſpleni, & refrigerarent membra iuferiora, hepar, renes, & ventriculum corroborarent ſua aſtrictione. Ideo ſi aliquæ aquæ conferunt, credo quòd iſtæ couferrẽt. Deiude in conſeruatione vellem, vt denuò iſto remedio vteretur, acciperet maximã aqnæ quantitatem, & in ipſa myrobalanos, folia ſenæ, epithymum decoqueret, in quo decocto infunderentur roſę multoties, & iu hac infuſione pro vna lib. quatuor vel quinq; draehmas rhabarbari apponeret, & facta infuſione exprimeret, & faceret ſyrupum, qui optimè enacuaret materias craſſas & calidas omnes, & refrigeraret hepar, & acciperet vel ſemel qualibet ſeptimana, vel ter in menſe ℥. iiij. pro vice. Nam ex myrobalanis habemus confortationem iuncturarum, & ex rhabarbaro confortationem hepatis. Et bæc ſunt quæ in hoe caſu volui dicere.

Pro uiro robuſto podagrico, purgatio.

R. Pillularum cocchiarum ʒ j.
Cum melle roſato formentur pillulæ, ab eo ſnmeudæ in aurora, cum cuſtodia.

Deinde.

R. Mellis roſati
Syrupi de betonica añ. ℥ j.
Aquæ ſaluiæ ℥ iiij.
Miſce pro vno & ſic pro alijs quinque.

Deinde:

R. Pillularum aggregatiuarum ℈ iiij.
Trochiſcorum alhaudal gr. viij.
Cum melle roſato fiaut pillulæ, & ea ſumat in aurora, cum cuſtodia.

De tumore pedum.

Si & manè & veſperi pedes ſemper tument: ſignum eſt materiam ibi firmatam quæ reſoluatur ex ſaluia, roſa, camomilla, decoctis in vini & aquę ęquali portione, cum modico ſalis: & in eo teueat pedes manè & veſperi, ante cœnam: benéque abluat. Si verò veſperi tantùm intumeſcant, manè non: cruditatis ſignũ id eſt, & ratione victus corrigendum: & trochiſcis de abſinthio vel rhabarbaro. Quia obſtructiones tollunt, & feroſos humores per vias vriuales educunt ac bepar roborant.

De catarrho defluente ad diuerſas partes, & efficiente dolorem in perioſtijs, vnde ſuſpicio de morbo Gallico, cum affectu quodam melancholico. Conſilium CXXXIII.

EX relatione noſtri Hebræi comprehẽdo duo. Primum quod noto ego, eſt, quod habet aliquam diſpoſitionẽ ex parte rei, & non ex imaginatione: B & eſt quod patitur defluxum catarrbi, qui veniens à cerebro ad partes diuerſas, facit diuerſos dolores. Huic diſpoſitioni poſſumus credere. Poſtea patitur paſsiones quaſdam imaginarias, quas nõ patitur ex parte rei. Dicam primò de catarrho. Cauſæ catarrbi fuerunt fortes, ſcilicet procatarcticæ, cum eſſet in balneo illo, tunc incœpit ille catarrhus. Hæc fuit quidem cauſa primitiua: ſed multa dederunt occaſionem buic cauſæ primitiuæ, vt commoueret antecedeutes: nam & hepar eſt calidum, & veutriculnm habet frigidum, & hæc diuerſitas eſt valde mala in conſeruatione ſanitatis. Et quando eſt hepar calidnm, & ventriculus frigidus, facillimè multiplicatur catarrhus. Nam in ventriculo frigido cibus non concoquitur: hepar autem auanrum propter caliditatem igneam trahit bumores hos crudos, etiam ante tempus, & ſic plurimi humores crudi diſtribuũtur per venas, quia ſecunda coucoctio nou corrigit primam & præcedentem, & ſic fit neceſſariò C euáporatio ad caput. Hinc omnes illi qui habent ventriculum frigidum & liepar calidum, ſemper habeut repletũ caput, & hi etiam facilè patiuntur affectionem hypochoudriacam. Hæc eſt naturalis eius diſpoſitio, quam facilè mouent cauſæ externæ: ſolet enim comedere plurima, quę poſſunt aggregare humores crudos. Et canſa illa procatarctica quę fecit vt deueniret ad actum catarrhi, ad quem naturaliter diſpoſitus erat, fuit iſtud balneũ: nam ex iſto balneo colliquati ſuut humores: & illa vini potatio Germanorũ maximè replet caput, qnia reſoluũt humores, & fluere faciunt cõgelatos à frigore. Hîc igitur catarrhus cùm incœpit, ſemper ita durauit. Nam videmus in illis fluxibus quod cùm ſemel incipiunt, ſemper poſtea illam partem afficiunt, vel quia illa pars facta eſt imbecillior, vel quia ita conſueuit natura, vel quamcunque aliam cauſam velimus reddere. Et ſic etiam videtur contigiſſe iu hac parte. Vtrum ſit infectio Gallics? nam dolor eſt circa crura & perioſtiũ, qui loc⁹ videtur eſſe proprius morbi Gallici: nam per hoc ſignum diſtinguuntur dolores Gal-

lici, à dolorib. articulorũ, quia hi ſunt in iuncturis D
dolores autẽ Gallici ſunt inter iuncturam & iun-
cturam. Item deciderunt pili ex ſupercilio. Hæ
ſunt quidem coniecturę, nõ tamen habent aliqua
ſigna certa. Hæc ſigna nod poſſunt nos inducere,
quòd fuerit morbus Gallicus, ſed ſolùm fuit ille
catarrhus, qui occupat partes iſtas diuerſas. Quo
ad affectum melancholicum, quia multa imagina
tur ſibi, quòd patiatur morbum Gallicum, quem
tamen non patitur: ergo credo in tali habitu eſſe
humorem melsncholicum, tum quia totum illud
genus Hebræorum eſt ferè melancholicum, tum
quia ſanguinem babet craſſum, & hepar calidum.
Et ſic nõ eſt omnino expers ab affectione illa hy-
pochondriaca, quia habet hepar cslidum, & ven-
triculum frigidum: & ſi non patitur melancho-
liam hypochondriacam, incipit fieri, & habet per
totum ambitum humorem melancholicum. Hos
duos affectus vt tollamus, quid agendum? Ego
vellem omnino dare aquam balnei, qnia habet ca
tarrhum, & habet dolòres circa vniuerſas partes E
corporis. Catarrhus eſt frigidus, & occupat o-
mnes partes corporis, & ſic non eſt omittends oc
caſio illa, & eſt etiam tempus. Manè darem mi-
noratiuum, item ſyrupum, vt oxymel, cum aqua
betonicæ, ſaluiæ. Euacuarem cum confectione
hamech, vel pillulis sggregatiuis, cocchijs, &c.
Purgato corpore. ſtatim mittatur ad balneũ. For-
tè etiá hepar cum aliqua miſsione ſanguinis poſ-
ſemus purgare ab humore melancholico. Aqua
illa corroborabit ventriculũm, & diſtribnetur per
venas, & corroborabit totum corpus, & ſic, & iun
cturæ, & muſculi corroborabuntur. Euacuabit e-
tiam hæc aqua per ſudorem humorẽ melancholi-
cum, vt ego experientia obſeruaui. Et vidi mul-
tòs qui ex vſu harum aquarũ incœperunt nutriri,
& accipere bonum ſsnguinẽ, cua antea eſſeot ex-
tenuati, non quidem per ſe propter has aquas, ſed
per accidẽs, quia ſcilicet euacuabatur bumor me-
lancholicus & ſiecus. Et ſic etiam propter humo-
rem melancholicũ conuenient bę aque. Poſt bal-
neum ſi adhuc eſſet catarrbus, ponerem cautèria F
pro diuerſione, ne ita vapores aſcendere poſſent
ad caput, & fiant circa vtrunq; crus. Poſtea acci-
piat ſemper per interualla aliquid, ne aggregẽtur
humores, vt ſunt pillulæ illæ de tribos, quas maxi
mè laudo ad hanc intentionem.

*De dolore dorſi, ex deſtillatione frigida, pro mer-
catore Veneto, M.D.XLIX. rectius ad Iſchia
dica referendum. Conſilium CXXXIIII.*

MAnifeſtè patet ex hiſtoria laſsitudinẽ
præceſsiſſe hunc dolorem, Ait enim
quòd cũ in quadrageſima præterita
plurimũ lsboraſſet dorſo, incidit in
laſsitudinẽ longam, vnde dolor cauſatus eſt, qui
dolor labor, à Græcis *πόνος* dicitur. Sed *πόνος* eſt
affectus potius laboris, quàm labor, & ſequitur
ex defatigatione: & ſicut contingit hoc ſponte fie
ri, ita quoq; à cauſa extrinſeca: fiunt enim ſæpe ij-
dem morbi a cauſa extrinſeca, qui à cauſa intrinſe
ca fieri ſolent. Cùm igitur ſoleant eſſe, & ſint (vt 3.
de San. tuen. dicit Galen.) tres laſsitudines diuer
ſæ, quæ indigent diuerſa curatione, quædam vlce
roſa, qoædam extenſiua, quædsm apoſtemoſa, vt
ipſe appellat, vnaqnęlibet iſtarum babet diuerſas
cauſas corporeas. Et quamuis à diuerſis acciden-
tibus extrinſecis fiant, ſunt tamen ſemper eædem
cauſæ coninnctæ proximæ. Vlceroſa fit propter
humores acres erodentes, qui decurrunt ad locũ
læſum ex labore. Extenſiua fit, dum flatus ten-
dit ad muſculos, & facit extenſionẽ. Apoſtemoſa
cõpoſita eſt ex vtraq;. Quęrẽdum eſt, quænam laſ
ſitudo ex his tribus ſit in hoc viro. Ex qoo per-
ſeuerauit illud idem, quod factũ eſt à cauſa extrin
ſeca, primò dixerim nõ eſſe vlceroſam, quia nõ au
dio perpeſſum eſſe corroſionẽ in loco, ſed tãtùm
grauitatem quandam circa dorſum, ita vt nõ poſ-
ſit erigi: videtur enim tanquã clauum infixum ha
bere in dorſo. Nec eſt apoſtemoſa, nam illa eſt cũ
maxima caliditate, & cum extenſione, quæ rariſsi
mè cõtingit, & illam ſemper ſequitur febris. Ergo
E cũ nec vlceroſa, nec apoſtemoſa, relinquit qnod
ſit tenſiua propter bumores craſſos, vt denotat
morbꝰ, & perſeuerãtia ipſius doloris. Refert enim
ipſe dolorẽ eſſe grauatiuum, fixũ, & permanẽtem
in loco: dicit etiã hactenus eum ita perſeueraſſe, li
cet variet ſecundùm tẽpus. Credo igitur quòd ab
ea cauſa primitiua, videlicet à labore & uimio e-
xercitio cõtigerit idem, quod in laſsitudine ſpon
tanea conringit, vbi multiplicantur humores ſiue
acres, ſiue calidiores, ſiue frigidiores, qui tenſio-
nem faciũt, vel spoſtemoſam laſsitudinẽ, quæ eſt
à materia miſta. Quonism ergo humores plurimi
ſunt in corpore, à quacunq; leui cauſa mouentur,
& faciunt laſsitudinem. Contigit id in hoc ex ni-
mio labore dorſi: licet enim non adſit multitndo
materiæ, nihilomious propter maximũ dolorem
relaxatæ ſunt partes dorſi, arteriæ, & venæ, & ner
ui, & propterea incaluit membrũ, & propter calo
rem apertæ ſunt magis viæ: calor etiã attraxit, vn
de materia deſluxit, & ex es cauſatus eſt dolor: nã
non dicerem, quòd tãta eſſet materia frigida, quæ
F ſpõte deſluxiſſet, ſed cõtigit boc violenter. Quòd
non fuerit materia mnlta, quæ potuerit hoc face-
re, habeo coniecturam ſatis rationabilem. Habet
corpus hoc membra ſua principalia minimè prę-
parata, vt generent humores pituitoſos. Habet
hepar calidũ, vt ex toto ambitu apparet, & quod
potius calidos, quàm frigidos humores generet.
Præterea nunquam conqueſtus eſt de ventricu-
lo: videtur ergo ventriculus calidus. Nec de ca-
tarrhis conqueritur, & conſequenter habet cere-
brum calidum, quod non potuit generare humo
res frigidos, quantum ad naturalem diſpoſitio-
nem. Nihilominus patitur ægritudinem frigi-
dam, quæ ægritudo non proportionatur ſuæ tem
peraturæ. Sed vnde contigit? Eſt mercator,
vendit merces, manet in ſua officina ſemper, &
mala ratione victus vtitur. Potuit ergo contin-
gere hoc tum ratione diſpoſitionis corporis, tum
ratione cibationis, præcipuè tempore quadrage-
ſimæ, in qua vſus eſt cibarijs maximè generan-
tibus humores crudos, qui dum habniſſent occa-
ſionẽ à cauſa procatarctica, & incaluiſſet dorſum,

fecerunt

fecerunt morbum iſtum, de quo nunc conqueritur. Credo igitur defluxiſſe materiam frigidam ad locum à cauſis extrinſecis violenter, non ratione propriæ temperaturæ: nam propter malum victum, & artẽ quam exercet generatus eſt humor, ex quo dolor. Nemini dubium eſt quód materia defluens congregatur in aliqua parte, & quód ex ea collectione fiunt duo: primò intemperies, quæ eſt frigida: ſecundò materia defluxa, quę ſi frigida fuerit, refrigerabit locum: ſi calida, calefaciet: & itidem de paſsiuis dicendum. Vnde generatur intemperies in membro ſecundùm affluxum materię. Materia frigida eſt, vt apparet ex dolore, & perſeuerantia longa doloris: iam enim eſt annus, & tamen reſolutus non eſt ex aliqua parte, imò augetur potius. Materia frigida & viſcida eſt, ergo probabile quód impreſſerit talem intemperiem in membro ad quod defluxit. Secundò, dum materia ibi colligitur in neruis, muſculis, & locis anguſtis, extenditur & flatuatur, & ex tali extenſione cauſatur dolor. Iſtę ſunt duę cauſæ doloris propriæ, vt altera poſsit inducere dolorem ſine altera, vt rectè eſt interpretatus Auicenna ſentẽtiam Galeni, licet importunus Auerrois malè intelligat Galenum: vtitur enim æquiuocatione. Ex intemperie ergo primò cauſatur dolor: deinde extenſione, & ſolutione continui: ergo ſi vtrunque conuenit, & dominatur hoc & illud, fit acutior dolor. Ego crediderim quód materia genuit intemperiẽ, & probabile eſt (loquor de materia fluxa) quód materia affecerit locum eadem intemperie qualis ipſa eſt. Ideo non percipitur amplius dolor, quia æqualiter facta eſt intemperies in loco: & illud euenit (quod diximus in lectionibus de phrenitide) propter humorem biliosum exiſtentem in capite, quando æqualiter occupat totũ cerebrum, cerebrum non percipit amplius nocumẽtum, quia factum eſt tanquam hecticum: ita contingit in mẽbro, vbi perſeuerauit diutius humor: facit enim membrum tãquam hecticum, vt ęqualiter per totum membrum inducatur qualitas ſecundùm naturam humoris. Et ideo nõ percipit dolorem, niſi quando flatuatur materia propter extenſionem, & ſolutionem continui, cum nõ poſſit percipere dolorẽ propter illam intemperiem habituatam. Hic adeſt intemperies permanens frigida, & materia ſuis temporibus flatuatur & extenditur: ergo ſecundùm varietatem temporũ dolor efficitur. Iſta eſt ægritudo, ex qua ſequitur, quód locus eſt factus imbecillior, & tandem illæ diſpoſitiones permanentes: factus autem eſt imbecillus propter intemperiem frigidam & humidam, qua intemperie inducta, neceſſarium eſt, vt exiſtente corpore tali, vbi ſemel eſt facta illa occaſio, defluant poſtea humores, qui aggregantur in corpore ad illam partem, qui humores ſunt neceſſariò pituitoſi. Ex imbecillitate præterea loci, & intemperie, datur occaſio noui defluxus, ita vt iam partim materia fluxerit, & fecerit morbum, partim fluat, & faciat morbum, & partim factura ſit. Oportet ergo iſta omnia diſtinguere rectè, pro recta curatione. De materia quæ fluit, dico quód non eſt vniformis, ſed talis, qualis natura ci-

A bariorum, ex quibus, pręcipuè in corpore calido, probabile eſt quód genereutur homores calidiores, & deſcendant ad partem debiliorem. Eadem ratio eſt de humoribus fluxuris. Hactenus habuimus, qui ſit ille morbus, à quibus cauſa depẽdeat & vtrum ſit factus, an fiat, vel partim factus ſit, & fiat, vel futurus ſit. Dicamus modò de accidentibus. Dicit quód in tempore hyemis & æſtatis melius ſe habet, quàm in Vere & Autũno. Vnde cauſatur iſta diuerſitas? Stante illo humore pituitoſo certum eſt quód non generatur dolor, niſi quando flatuatur & extenditur humor pituitoſus: & hoc fit in temporibus medijs, in Vere & in Autumno: in Hyeme quieſcit, quia tunc materia non flatuatur, quæ excitet dolorem: in Æſtate tantùm reſoluitur, quantum flatuatur: in tempore medio flatuatur, quia attenuatur & colliquatur humor, & non poteſt reſolui: aptus enim eſt vt colliquetur, ſed non reſoluitur. Vnde dolor maior cauſatur in temporibus medijs, quam in temporib. cali-

B dioribus vel frigidioribus, propter cauſas iam dictas. Quæritur an humores bilioſi præter pituitoſos adſint? Poſſunt adeſſe, nihilominus eſt pituita à prædominio. Non tamen negarim etiam adeſſe plurimum de bile, propter temperaturam ſuam naturalem, & de ſanguine, licet ſanguis ſit parcior. Eſt dicendum de Loco affecto. Cum dicat ſe dolere circa vltimas vertebras dorſi, dico ex ſententia Auicennæ, vbi dolor, ibi ægritudo. Eſt ergo credẽdum, quod ibi ſit circa illas partes materia impacta, & propterea credo breuiter humorem eſſe, vbi dolor eſt, & in profundo, quia non audimus quód extra appareat tumor ad tactum: ſed interius percipitur dolor circa oſſa & neruos, qui proximè deueniunt ad vertebras. Vtrum in perioſtio? Credo potius eſſe in vertebris, quia conſentit totum crus, & coxa: non poſſet hoc fieri, ſi in perioſtio eſſet, tantùm enim doleret in ea parte. Si in muſculis, læderentur illæ partes quæ mouentur à muſculis: ſed cùm ſentiat totum crus, & muſculi illi non moueant crus, qui ſunt af-

C fecti, credendum eſt quod nerui vigeſimæſecundæ vertebræ ſint læſi, & dolorem patiantur, & ita per conſenſum cauſent dolorem in mouendo crure.

De Prognoſtico. Quia verò materia viſcida & craſſa eſt infixa in parte frigida & priuata calore, nemini dubium eſt, quód tum ex parte materiæ, tum ex parte loci curatio erit difficilis. Materia enim quę craſſa eſt, non facilè concoquitur, & expellitur: vbi poſtea eſt in membro frigido & exangui imbibita, quod non habet rationem concoquendi, longè difficilius tollitur. Præterea ſi membrum nõ habeat meatus apertos & vias, ſed ſit denſum, & compactum, difficilior adhuc eſt curatio: vt ſi adhuc materia eſt in profundo, cui difficulter poſsint applicari remedia, ſequitur etiam ratione ſitus difficultas curationis. Ergo tum ratione ſitus & compoſitionis, tum ratione materię erit difficilis curatio, & longa, vt quotidiana experientia videmus. Quód ſi etiam ratio ſocietatis acceſſerit, & membri affecti cum alijs membris mandantib. ſit conſenſus aliquis, tantò difficilior

eſt adhuc curatio. Cum ergo laborent huiuſcemo D di nerui exiſtentes circa vertebras, & cerebrũ ſit aptum ad hoc vt multiplicet catarrhum & pituitam, ſiue vt Græci dicunt, φλέγμα, ſiue mucum, magis & minus ratione temperaturæ: cerebrũ enim ſuaptè natura eſt frigidum, quod aſcendentibus vaporibus plurimam materiam generat: vnde cũ in partibus ſuperioribus generetur pituita, cõſenſusq; magnus ſit, propter talem conſenſum membrorum ſuperiorum cum ſpondylis ſit, quòd continuè deſcendat materia, & foueatur augeaturq; morbus, & ideo fit difficilior curatio. Quod ſi acceſſerit ætas ſenilis, facilius quidem corripietur à catarrhis: ſed difficilius tamen curabitur propter imbecillitatem caloris concoquentis, vt Galenus teſtatur in Aphoriſmo: βράγχοι & coryzę in valde ſenibus coctionem non admittunt. Tot ſunt rationes, quare curatio nobis difficilis erit.

Cura. In curatione non debemus diſcedere à natura morbi. Morbus iſte partim eſt factus, partim futurus: vtrique debetur cnratio, ſed diuerſa. E Quantum ad factum, debemus remouere intemperiem frigidam & bumidam, & ita confortare locum. Materia impacta frigida eſt, quæ eſt cauſa propinqua, & continetur in morbo. Sunt cauſæ aliæ, eſt materia continuè affluens, & eſt materia fluxura. Quid debemus facere? Incipiendum eſt à cauſa coniuncta, quia adfert indicationes curandi. Materia fluxura habet rationem primæ cauſæ antecedentis, & non eſt in parte, ſed in toto: quandoq; enim materia excrementoſa eſt in toto corpore, quæ habet rationem illius cauſæ, quæ vbi commodos habet meatus, defluit ad locum imbecillem. Ergo primò euacuanda eſt materia facturam morbum: vnde breuiter euacuarem totum corpus, & redundantes humores, qui in corpore generantur. Hoc corpus eſt calidum & ſiccum, ergo multiplicat bumores calidos & ſiccos, & ſanguinem cholericũ: redundat ergo bilis & melancholia, ſed minus, poſtea ſecũdum proportionem de ſanguine magis generatur, quám de bile, & de melancholia. Igitur cum velimus euacuare, debe- F mus reſpicere ad redũdãtes humores. Sed quia etiam adeſt aliquid de pituita, dico quòd euacuari debent omnes humores. Lenita igitur prius aluo, extrahendus eſt ſanguis, non dixerim ratione magnitudinis morbi, quia extenſiuè morbus iſte non eſt magnus, niſi intenſiuè. Sed propter futurum morbũ vellem quòd caueret omnino ab omnibus excrementis: ita crediderim eſſe mundandum totum corpus. Mittatur ſanguis à baſilica, non tantùm ratione diuerſionis, ſed euacuationis, quia non eſt maior diuerſio à brachió, quàm à pede, vt oſtendit Galen. ſexto Epid. qui, primò commento, loquens de affectibus renum. Et ſic æqualiter poſſumus facere diuerſionem, vel à pede, vel à brachio: ſed eligerem brachium, quia magis euacuaretur ſanguis, propter baſilicam magis reſpicientem fontem, quàm ex ſaphena. Deinde curarem ſyrupos conficiendos, vt ſanguis redderetur bonus. Non dimitterem ſyrupum de cichorea Nicoli ſine rhabarbaro, qui habet aliquã vim incidendi bumores craſſos, & adæquandi. Adderem etiam aliquid oxymelitis, propter adæquationem, & inciſionem. Poſtea haberem decocta ex betonica, iua, ſalnia, boragine, & reliquis propter intemperięm calidam bepatis. Poſtea deuenirem ad euacuationem materiæ: deinde accederem ad materiam quæ defluit, quæ debet diuerti, ne defluat. Et licet quando erit euacuatum totum corpus, nõ fluet amplius, nihilominus laudo vt confortetur corpus faciendo ablutiones capitis. Deuenirem poſtea ad morbum factum, qui curatur deriuatione & euacuatione. Et in hoc caſu, ſicut conſueuimus, debemus facere deriuationem propè locum affectum: & deriuationes optimę ſunt in hoc caſu per clyſteres acutiſsimos, qui deriuant materiam à loco, propter vicinitatem loci. Fierent clyſteres cum decocto centaureæ, & aliarum herbarum, quæ poſſunt habere abſterſionem, vt anethum, camomilla, & alia huiuſmodi. Imponerem bieram picram Logodij, Hermetis, quoniam acrius purgabunt bumores. Hæc breuius E dico tantummodo pro forma medendi. Poſtea facta iſta deriuatione per clyſteres acutos, oportet, ſi aliquid reſiduum erit materiæ, deuenire ad ea quæ educant è loco: non dico de repercuſsiuis, quę non conueniunt in morbo facto, ſed in futuro. Ergo euacuarem à loco affecto, & videmus quod tunc vtitur Galenus Iberide & his, quæ ſolent inducere vlcus in locum. Facta ergo prius diligenti euacuatione, facerem ſcarificationem, vel adhiberem etiam cerata. Præterea ſi aliquid perſeueraret doloris, & accederet tempus Maij, non diſpliceret ſi acciperet aquas thermarum, & ablueret ſe in iſtis: & etiam acciperet per potũ, quia locus ex aluminoſis aquis confortaretur, & aliquid etiam reſolueretur: habent enim calcẽ & alumen iſta balnea. Poſtea his omnibus ritè peractis quãtum ad pręſeruationẽ, facerem cauteria ex oppoſito loco, ne materia flueret amplius. Placeret terẽbinthina, quia diuerteretur materia per aluũ. Vtatur acoro, & tandem ea accipiat quæ poſſunt corroborare partes neruoſas, & ſi quid eſt impa- F ctum reſoluere, ſi acceſſerint ad partes iſtas.

Sequentes pulueres non habentur in alijs exemplaribus quæ nos uidimus.

Pulueres pro catarrhoſis à cœna, poſt quorũ uſum non bibendum amplius.

R. Cinamomi electiſsimi ℥ s.
Fragmentorũ lapid. precioſorũ añ. ℈ s.
Oſsis de corde cerui ℈ j.
Sem. meliſſæ ʒ s.
zucchari ʒ s. Fiat puluis. Vel:

R. Cinamomi electi ʒ s.
Coriandri præparati ʒ j. s.
Sem. meliſſæ ʒ s.
Raſuræ cornu cerui vſti
Corallorum rubeorum añ. ℈ j.
Sacchari ʒ vj. Fiat puluis. Vel:

R. Cinamomi electiſsimi ℥ s.
Sem. meliſſæ ʒ j.
Coriandri præparati ʒ j. s.
Pellicularum ventriculorum galli ʒ j.
Sacchari ℥ j. Fiat puluis.

De

De catarrho ad occipitium & dextrum brachium deſtillante, cum ventriculi imbecillitate, & alijs ſymptomatis in ſene 58. annorum Conſilium CXXXV.

SI bene conſidero caſum huius magnifici viri, cognoſco ſemper fuiſſe, dum erat iuuenis, ſanom & ioculpate valetudinis, vt de oulla re cõquereretur: ſed ſuccedente ætate, curæ illi maiores erant, & aer, io locis vbi degebat, deterior fuit, ideo incidit in diſpoſitionem præter naturam. Atq; ideo nõ conſero rationẽ ıo orborum, qoibos affligitur in cauſam aliquam intrinſecam, ſeu temperaturá membrorum: quia vt dixi, cùm fuit iuoenis, bene valuit, & cùm iam conſenuit, peſsimè valet: eſt eoim in ſecundo ſenio. Nam primum ſenium in ſeptimo ſeptenario, id eſt, anno 49. finitur: ipſe habet 58. annos: ſeoectus verò ipſa morbus eſt: ſequũtur enim eam multa incõmoda, & præ cæteris in eã omnes coctiones fiunt deteriores: nam calor imbecillior cùm ſit, multiplicantur excrementa, prȩſertim in eo qui non habet rationem ſenij, vel propter neceſsitatem, vel propter electionem. Nam, vt audio, fuit in infortunijs patriæ & bellis continuis, magnas curas animi habuit, aer mutatus in deterius, & ratio victus in cibo & potu commutata eſt, & nõ ſemper fuit eadem per omnem ȩtatis decurſum. Ad has cauſas accedeote ſenio, incidit primùm in has ægritudines: Queritur autem de ventriculo, qui habet inſignem frigiditatem qoam percipit. Nec mirum ſi in hac ætate & tot cauſis accidentibus fiant cruditates, & pituita in ventriculo multiplicetor, qoæ facit frigiditatem: & quia flatuatur ſæpe, ideo inflationes io ventre ſuperiore & inferiore percipit, vt multos emittat flatus & ructus, & illis emiſsis percipit iuuameotum, & cùm flatus intercipiuntur interdũ, vt exire nequeát, faciũt vertigines, ſed ſubitò tranſeunt, qoia à flatu ſunt, qui ſtatim euaneſcit: ſed vbi materia craſsior & crudior ad partes alias præcipitatur, vt ad colon inteſtinum, & ibi flatuatur, nec exire poteſt, incidit iopaſsiones colicas, & ſummis anguſtijs afflictatur, donec educatur clyſteribus. Quando in hypocoodrio dextro vel ſiniſtro acrem dolorem percipit, tunc poſtea vrinas arenoſas emittit, quia materia quȩ facit calculos, eſt pituita, que aduritur in renibus vel veſica ibi collecta, vt docetur in libro de Affectibus renom, qui aſcribi Galeno, ſed reuera non eſt Galeni. Ideo miogit cum dolore, quia calculi minuti adhuc exiſtunt. Cùm verò illi ad caput aſcendunt, qnod iam omnino eſt imbecillius redditum propter frigiditatem, nec propter debilitatem alimentum proprium conficit, fit vt deſtillatiooibus laboret, quas omnes ſenes patiuntur. Hippocrates verò dicit, catarrhos in ſenibus difficulter concoqui: qnod quidem à Galeno in commento exponitur, difficulter, id eſt, nunquam. Quòd verò in hoc nobiliſſimo viro catarrhus deſtillet, & defluat ad partem

A poſteriorem capitis, ad occipitiũ, cauſa reddi poteſt, quòd illa pars ſit in eo imbecillior. Nam ſemper in corpore eſt vna pars debilior alia, etiamſi neſcimus cauſas, ideo dolores ibi ciet, vt oon poſſit mooere caput, & totum brachium dextrum: io ſiniſtro oon tam inſigniter cruciatur. Hæ ſunt cauſæ omnium ſymptomatum: inter qoas tamen præcipua eſt ſenectus, ratione cuius multiplicantur cruditates, qoæ occupant varia mẽbra. Quòd autem integrè curari poſsit, difficillimum eſt affirmare, id enim non fiet oiſi reſtituatur in iuuentutem. Iam accedit ad climactericum maiorẽ, quem cùm euaſiſſet Auguſtus Cȩſar, ſacrificauit dijs. Huius recordetur, & ſe regat, ſicuti debet in hac ætate. Nunquam curabitur quin habeat catarrhum: nec erit eius ventriculus tam robuſtus, ſicut fuit ante annos triginta aut vigioti, ſed tantùm lucrabitur ex optimo regimine, vt melius viuat. Primùm oportet vt habeat victus rationem conuenientem morbo & ætati, & vt curet coctiooes, ne B generentur cruditates. Vtatur cibis boni nutrimenti, & excrementi pauci, vt generent bonum ſanguinem. Sit cibus facilis concoctionis, & nõ redundet io qnantitate, & non ſit multiplex. Noo bibat poſt prandium aut cœnam, nec ſtatim à cibo dormiat, & cœnabit ſicut fert natura. Non niſi duabus horis poſt cibum eat cubitũ, interea ſenſim deambulabit, vt bene deſcendat cibus. Mane ſurgat & matutinis horis antequàm prandeat, ſe exerceat: ita enim euitabit moltitudinem excrementorum, & plusquàm putet, quod illi plurimũ ad rectam valetudinem conferet. Procuret quotidie beneficium alui vt habeat. Quantùm verò attinet ad medicameota, quandoque Autumno & Vere euacuatio geoeralis facieoda. Sed ſi habeat rationem victus congruam, & præterea aliquo familiari vtatur remedio per interualla, vt hiera, vel caſsia iuncta cum hiera, quæ melior qoàm hiera ſola, quoniam hiera nimium exiccat, ſicut & aloe, non erit opus illis maioribns euacuationibos & vniuerſalibns quȩ extingunt calorem naturalem. Accipiat quandoque terebinthioam, quæ ad colicam & ad renes vtilis erit, quæ etiam à Galeno C laodatur in ſenibus. Quòd ſi vera terebinthina reperiri non poſsit, habemus laricioam, quã etiam Galenus accipiendam in eius locum dicit. Pro corrobotatione ventriculi diacalamenthum bonum eſt in ſene: ſed io tot cruditatibus magis laudatur diatrionpipeteon, quod etiam poſſet miſceri com ſaccharo roſato. Poteſt etiam admittere lotionem capitis, & ſemper in lixiuio decoquat ℥j. agarici qui mihi plurimùm io hoc caſu probatur: lauetur autem veſperi caput, oec egrediatur poſtea ædes. Ex vſu balneorum oon poterit non habere vtilitatem, cùm maximis redundet cruditatibus. Si verò quis timeret ſiccitatem, quæ ex harum thermarum potu accederet, dico quòd ea nõ poteſt fieri, ſi temperatè ſumatur, & paucis diebus, quia tũc minus exiccabunt. Laudo & caputpurgia, ac maſticatoria, quòd ſi maſticheo maſticabit quotidie, maximè erit vtilis, quia diuerteret materiam à parte poſteriore ad anteriorem nec nocebit, etiamſi quandoque ad ventriculum

P

deſcenderet, qui a illi etiam connenit. His non ſufficientibus, ad cauteria, tanquam ad ſacram anchoram, deuenirem.

De catarrho in magnifico quodam Conſilium CXXXVI.

CAſus recitatus à doctore N. vir magnificus in ætate iuuentutis: agit enim viceſimum quintum annum, temperaturæ calidæ, qui paſsiuis parum excedit per ſiccum, & in quo vniuerſa membra ferè cóſpirant in calidum & ſiccum, magis tamen in calidũ, licet fortaſsè caput factum eſt hnmidius humiditate aduentitia cum permutaſſet aerem & viuendi rationẽ. Nam ex Bergomo in Cyprũ nauigauit in aere feruentiori: vſus eſt ſuperfluo exercitio venando ſub ſole ardentiſsimo, in meridie diebus etiam canicularibus, vſus eſt etiam vino potentiori: atque inter reliqua membra quæ in caluêre maximè fuit caput, vnde genitus eſt fluxus calidus & ſiccus, quod declarat ſapor ipſius catarrhi ſalſus, qui defluit ad varias partes corporis, & maximè ad guttur & ad laringa, & pro parte ad ipſum pectus, & tracheam arteriam, ita quòd interdum auſertur vox, vnde excitatur tuſsis, & interdum expuit ſanguinem commiſtnm, quia exulceratio eſt in ipſa trachea arteria, vndc aliquando e manat ſanguis, ſicut etiam è naribus. Hic dimittitur ſanguis à capite per colatorium ad inferiores partes, poſtmodũ eum expnit: macrefactum eſt vniuerſum corpus ex ipſo catarrho, quæ omnia vir magnificns cupit curari, & petit conſilium curandi à viro excellentiſsimo & à me.

MONTANI

Vel Vrbini potius: nam iſta (ne quid diſsimilem) nõ uidentur Montani, ueruntamen quia ei adſcripta ſunt, ac rectè cogitata ſubijcienda putaui.

In primis oportet vt curemus membrum mandans, & originem horum omnium malorum affectuũ, vidclicet caput. Deinde ſi aliquod aliud eſt membrum affectum per conſenſum à capite, illud etiam curetur. Curatio capitis erit, vt alteretur infrigidando & roborando, ſed prius euacuetur: ante euacuationem autem capitis præcedat euacuatio totius, & alia membra alterentur, quæ ſunt affecta. Primò totum æquabitur victu, & enacuabitur pharmaco, miſsionem ſanguinis non audemus tentare, quia attennatum eſt corpus, & timemus vlteriorem exiccationem, ac ne deueniat ad tabem, victus ſit minimè excrementoſus: vnde eligenda ſnnt cibaria quæ facilè concoqui poſſint, & humores potius vergentes ad frigidum & humidum generent, & in primis laudatur ptiſana integra, & alica, & cremor ptiſanę, zea (quam iſti appellant ſar) panis lotus, pullinæ carnes, gallinarum iuuenum & pingninm, quæ non ſunt detente in carceribus, ſed liberè ſunt euagatæ, hœdorũ carnes, caſtratorum iuuenũ. Raró vitulinam carnem comedat, & interdum piſces. Saxatiles illos piſces Bergomenſes non abhorrerem, & oua ſorbilia, ac lactucam cui interdum boraginem admiſcerem. Et vbi ventrlculus non repugnet, aut non

[D] adeſt febris, non denageretur lac vaccinum, recẽs mulctũ, calidũ, zaccaro conditũ. Vinumq́; quidẽ ſit panciferum, & in parua quantitate, ſubalbidum aut rubrum, ſubtile, tranſparens, vergens raró ad aliqualẽ dulcedinem. ſomnns ſit moderatus, non in meridie, nec ſtatim à cœna aut prandio. Commodis horis conueniũt exercitia, vitet aerem nubiloſnm, ventoſum, & nocturnum: vitet ſolarem æſtum, vt plurimùm ſe domi contineat, nec multo vtatur aere. Bergomenſis enim ille aer tenuiſsimus eſt & frigidus, ſit læto animo & bene ſperet: operam det vt habeat beneficinm quotidiannm ventris cum cliſteri & interdũ ſtatim ante cibnm vtatur ʒ v. caſsiæ. Cùm primùm erit Bergomi & quieuerit per biduũ ſaltem, incipiet euacuare corpus cum pharmaço lenitiuo, hoc modo:

R. Floris caſsiæ nouiter extractæ ℥ j.
Specierum bieræ ʒ j.

Cum zuecaro fiat bolus: accipiat hora vna ante cibum aut ſeſquihora. Deinde cócoquatur ma-
[E] teria cum hoc ſyrupo:

R. Syrnpi de betonica ℥ j s.
Syrup. de bugloſa ℥ s.
Decoctionis boraginis ℥ iij.

Miſce & cum biberit ad minus ſeptem de iſtis ſyrupis, ſingulo manè euacuetur vniuerſum corpus hoc pharmaco:

R. Pillularum cocchiarum ℈ iiij.

Fiant pillnlę v. quas accipiat ſummo mane per quinque horas ante cibum. Subſequenti die quieſcat, & manè vtatur iure pulli in quo decoctum ſit hordeum. Deinde paretur ſternutatio cũ ſternutatorijs & caputpurgijs, ſit caputpnrgium leuius primo hoc:

R. Succi blitis ℥ ij.
Aquæ hordei ℥ j.
Zucchari ʒ ij.

Fiat capntpurgium cùm primò ſurrexerit è lecto, ita qnòd attrahat. Huiuſmodi ſuccis inungantur nares, & vtatur ſingulo mane ſexies aut ſepties per octo aut decem dies. Deindc huic caput-
[F] purgio addatur ſuccus iridis depurati ℥ j. & fiat ſternutatorium, cùm vſus fuerit ſaltem per triduũ nec citò deueniat ad lotionẽ capitis, quæ fiat poſt caputpurgium per duas horas manè cum hoc lixiuio. Fiat in primis lixiuium dulce ex cincre ſalicis aut arbore nucum, cum quo decoquantur hæ herbæ:

R. Foliorum maluæ
Matris violarum
Lactucæ ana M. j.
Ladani ℥ s.

Decoquantur & colentur, & lauet caput, quod poſtmodo diligentiſsimè exiccet, nec eo die prodeat in aerem frigidiorem. Vt etiam alio auxilio vtamur & roboremus caput ipſum euacnato corpore ſicuti dictum eſt, aſpergantur ad commiſſuram coronalem hi puluercs:

R. Garyophyllorum
Macis
Cinnamomi ana ʒ ij.
Roſæ ʒ ij.

Fiat puluis ſubtiliſsimus, & vtatur ſicut dictũ eſt,

eſt,eo puluere. Fiant interdum ſtillicidia ante cibum,& hoc non erit malum.

R. Aquæ fontis lib.j.
Roſaceæ quartam j.tepidè cadat ſuper commiſſuram coronalem.

Membra autem recipientia hoc pacto erunt curanda aut roboranda,vt exiccentur & temperentur in ſuis actiuis qualitatibus. Ad hoc vtatur diarodio cum ſapa,deſcripto à Galeno in 6. κατὰ τόπους, & ſyrupo de papauere,& violaceo. Et vbi tuſſis infeſtat vteretur ſyrup. de glycirhiza, ſi conficeretur ſyrupus ex ſucco farfaræ cum zuccaro,eſſet optimus. Deinde inungatur pectus cum oleo amigdalino aut violato,& ſi eſſet anguſtia pectoris cum ſeſamino, & liliaceo,& recenti butyro. Si verò ſanguis eijceretur plurimus,vteretur frequẽter electuario iſto:

R. Zuccari roſati
Violati ana ℥j.s.
Boli armeni orientalis ℥j.s.

Cum ſyrupo farfarę aut violaceo fiat miſtura. Si punctura, vteretur ſingulis quindecim diebus, qđ omnino neceſſariũ eſt his pillulis, quòd crederem oportunum remedium:

R. Pillularum de hiera cum agarico ʒj.
Cocchiarum ℈j.

Fiant pillulę quinque, quibus vtatur manè per quatuor aut quinque horas ante cibum: vbi omnia eſſent facta, conſulo balneum aquæ tepidæ, ſed cuſtodiat ſe ſicut imperabunt excellentiſsimi Medici qui præſentes erunt. Hac ratione poterimus ſuccurrerę membro mandanti & ſuſcipienti hanc curationem ſi obſeruabit, credimus forè oportunam,poſſumusque ſperare virum hunc magnificum euaſurum, aut ſaltem præcauere imminentia mala & à præſentibus curari poſſe.1547. 28.Octobris.

De catarrho Conſilium CXXXVII.

PAtitur Nobiliſsimus ille iuuenis tuſſim ex deſtillatione catarrhi ſalſi, craſſi & pituitoſi longo tempore. Expuit aliquando etiam ſanguinem: habet interdum febrim, & tenſionem circa hypocondria, & vigilias: ſputum eſt purulentum. Quòd ad temperaturam eius, in paſsiuis ſiccitas dominatur per totum corpus: in actiuis eſt inæqualitas. Hepar & cor calida eſſe, ex venis latis & magno arteriarum pulſu conſtat: ventriculus frigidus, quia ſuperabundat in eo pituita, & vapores ad caput aſcendunt,cerebro exiſtente frigido & ſicco. Talia corpora ſunt deſtillationi obnoxia,vt patet ex libro de Locis affectis: quia propter caliditatem venarum, multi vapores petunt caput, & id propter frigiditatem ,vel ſaltem remiſſam caliditatem eos conficere non poteſt,ideo infrigidátur, & accipiunt formam catarrhi: Deſtillatio igitur eſt ob dictas qualitates,&eſt ſalſus catarrh⁹, ꝓpter aduſtionem ſicci terreſtris in aqueo humido, factam à vaporibus calidis adurentibus. Fuit au-

A tem intemperans in ſex rebus non naturalibus: præſertim in coitu, & cerebrum adeo ſiccum & frigidum, vt non tantùm aliena,ſed & propria alimenta non poſsit concoquere. Hinc plurima generatur pituita,quę poſtmodum deſcendit per trocheam arteriam ad pulmonem. Et quia ſalſa eſt ſubſtantia & mordax,excitat tuſsim non inſurgentem ad expulſionem. Sputum etiam ſanguinis ob ſalſum & rodentem humorem aliquem in pulmone, vel muſculis thoracis facientem ſuppurationem, idque teſtatur dolor in ſiniſtro latere præcipuè, ſed ea corroſio non magna eſt, quià non multum ſanguinis videtur, nec ſæua admodum accidentia. Febris putrida,pulſus magnus, vehemens & creber adeſt. Eſt enim putredo in pulmone ex materia ſalſa & pituitoſa,quæ per reſpirationem communicatur cordi. Ea verò cùm attigerit ſubſtantiam cordis, erit hectica. Tenſio hypocondrij dextri eſt è materia pituitoſa à ventriculo

B deueniente ad venas meſaraicas,& obſtruente eas, ventriculo præſertim ob debilitatem non bene concoquentem chylum. Vigiliæ propriam & immediatam cauſam habent ipſam cerebri ſiccitatem,quæ afficit vigilias,ſicut humiditas ſomnum. Pituita enim præternaturalis non facit ſomnum,ſicut ſenes etiam in quibus abundat pituita propter ſiccitatem cerebri, non poſſunt dormire,quia cruda eſt pituita,& non concoquitur à cerebro.

Prognoſticum. Stante tali intemperie, difficile eſt huiuſmodi corpus reducere ad tẽperamentũ proprium. Cùm autem non poſsit tolli cauſa, difficilè tolletur morbus. Deinde omnis corroſio in pulmone,etiam minima, eſt difficillima curatu. Tertiò pro aſsidentibus, arcendi ſunt proximi à cõuerſatione huius ægroti, propter vlcus pulmonis,nec prætermittendum,vt ſputum exiccetur in cubiculo. Medicum etiam certum eſt, poſſe incidere in phthiſim propter odorem ſputi.

C Cura. Hoſtis peſsimus eſt, continua deſtillatio à cerebro,ea ſi remouẽda, tollendę eius cauſę. Curetur igitur primùm, vt ſit corpus mundum. Darem caſsiam ſtatim vt ventriculus perpetuò eſſet mundus , darem rhabarbarum ſingulis diebus ad magnitudinem ciceris. Euacuato poſtea corpore, pro auerſione materiæ, fiant cauteria in crurib. & humeris,quæ minus periculoſa ſunt, quàm ea, quæ fiunt in commiſſuris. Cibis vtatur refrigerantibus,& emplaſticis, chondro,farre ptiſana. In ſingulis ferculis ponatur pes vitulinus vel diacbodion, vel gummi tragaganthi. Sumat ſingulis diebus mel roſatum ℥j.s. decocti betonicæ ℥ iij. confert pectori: & ſuper comedat ſaccharum roſatũ. Bis in ſeptimana ſumat caſsiam. Deſtillatio continua eſt, primò propter vapores aſcẽdentes ab ambitu totius,ac propter vapores aſcẽdentes ex ventriculo : deinde propter frigiditatem cerebri,non concoquentis alimentum proprium.

Ad frigidum catarrhum Conſilium CXXXVIII.

Eniatur in primis venter caſsia cum hiera, poſtea ſumat aliquē ex his ſyrupis, vt ſyrupus de ſtœcade ſimpl. ſyrupus acetoſus, de betonica, oxymel vtiles ſunt. Decoctum autem ſit betonicæ, endiuiæ & cichorij, vt habeator etiā ratio hepatis calidioris. Medicamenta in hoc affectu commoda erunt agaricus, rhabarbarum, & agaricus cum rhabarbaro vèl cum caſsia. Pro expurgando aute capite vtilis erit pro maſticatorio maſtyx, ſtaphiſagria, piper, & radix capparū maximè cōmoda ad extrahendā pituitā. Caputpurgiū aūt fiat ex ſucco maioranæ, betæ, cyclaminis. Ad corroborandum autem caput pulois ex garyophyllis, agarico, & ladano pari portiooe vtilis eſt. Lotio etiam capitis cū rebus calidis commoda eſt. Pomum etiam odoriferum continnò in manibus habeat, confectum ex nigella, ladano, nuce muſcata, & garyophyllis, ambra & muſco, vtile profectò ad caput calefaciendum & corruborandum.

Ex tertia ccoturia deſumptū, atq; ex alio ſactū.

Cuidam mulieri in catarrho ad pectus, deſcendente, hæc ordinata Conſilium CXXXIX.

Onfici iuſsit ſyrup. ex ſucco ſarfaræ, betonicæ, capillorum veneris, liquiritia & ſcabioſa & c. & hunc exhiberi ita vt poſt quartum vel quintū quēque ſyrup. acciperet ℈j. agarici, & ita per vices paulatim attenuet & euacuare conetur: capiti verò inſpergat puluerem ex ſandaracha, roſis ſiccis, ſandalis, ladano, tenuiſsimè pulueriʒatis omnibus & commiſtis: cerata capiti applicari oon probat ab exemplo puellę cuiuſdam, quę in catarrho copioſè fluenti ex cerato applicato, quod catarrhū ſiſtebat, per dies aliquot curata videbatur, ob catarrhū firmatū, ſed paulò poſt ita copioſè fluebat vt moreretur: ſubitò enim vna vice tantum catarrhi defluebat, vt ſuffocaret. Nec cauteria in ſotura coronali probat. Etſi eoim duo adiuti ſint, tres tamen ex ijs mori vidit, neque amplius velle ſe facere dixit.

De anguſtia pectoris ex catarrho & imbecillitate ventriculi, pro Gallo anno 1546. Nouēb. Conſilium. CXL.

Purgetur principio hunc in modum:

R. Caſsiæ ʒ xij. Poſtea

R. Succi farfaræ
Betonicæ
Saluiæ
Violarum
Calendulę ana ℥ vj.

Purificentur ſucci, deinde cum ſaccaro fiat ſyrupus. Poſtea

R. Huius ſyrupi ℥ ij.

D Decocti betonicæ
Violarum
Farfaræ ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs.

Poſt ſecundum ſyrupum mittatur ſanguis ex vena communi brachij dextri: id enim & tempus, & morbus, & cumplexio exigere videtur. Poſt exhauſtos ſeptem ſyrupos:

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Agarici præparati ʒ ij.

Miſce, cum ſaccharo fiat bolus. Poſt hanc purgationem vnioerſalem habeat pilulas, quibus ſæpe vtatur, quarum deſcriptio talis erit:

R. Agarici præparati ʒ iij.
Aloes ſucco citrini ʒ iiij.
Rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ʒ j.

Pulnerizentur, & miſceantur, & cum ſyrupo de
E ſtœchade fiat magdaleō: de quo ſingulis vicibus fiant pillolæ tres, pondere vnius dracbmæ, de quibus voam accipiat ſemel in ſeptimana, tribus boris ante cœnam. Item

R. Lachrymæ abietis pioguis ʒ ij.

Inuoluantur in nebula, & deglutiat cū vino ſemel io ſeptimana, trib. boris ante praodium. Item

R. Boli armeoi orientalis ℈ j.

Deglutiat bis vel ter in ſeptimana in introitu lecti. Item

R. Dictamni Cretenſis
Pyrethri
Piperis ana ʒ j.
Staphiſagriæ ℈ ij.
Maſtichis ʒ ij.

Puluerizentur omnia, & cum cera pauca fiant trochiſci maſticandi manè tribus horis ante prandium, maſticando eos continuè per horam, & expuendo, bis aut ter in ſeptimana. Præterea fiat inunctio narium tali linimento:

R. Adipis aoſerini
F Olei amyg. amararum ana ℥ j.

Vngat veſperi in introitu lecti partem naſi ſuperiorem, quæ eſt inter vtrunque oculū. Item

R. Decocti betæ
Maioranæ, Hordei
Betonicæ, quantum ſufficit.
Cum modico zucchari.

Et hoc actu calidum attrahatur per nares manè anteqoam egrediatur ædes. Præterea tali brodio vti poterit:

R. Enulæ campanæ ℥ j. dempto meditullio interiori decoquatur in ſcutella brodij ad cōſumptionem duarum partium. Deinde facta diligenti expreſsione, addatur ſucchari ſemuncia, & ſumatur actu calidum ter in ſeptimana tribos horis ante prandium. His etiam pillulis vtatur:

R. Succi abſinthij.
Liquiritiæ ana ʒ j.

Miſce, fiant pillolæ ſex, quarum ſumat vnam alternis diebus, t. hora ante prandium. Habeat diligentem rationem victus, & ſe muniat à frigidiore aere, & à ventis. Ad æſtatis poſtea initium, purgato cor-

to corpore modò ſuperius dicto, bibat aquas Apponitanas.

Pro eodem, anno 1547. Conſilium
CXLI.

QVum ordinatis non ritè vſus per hyemẽ, Vere redeũte io eadẽ incidit ſymptomata: catarrhum videlicet defluentem cum difficultate anhelitus aſthmatica. Montanus caſsiæ ʒ xij. dedit, poſtea ordidinauit ſyrup.

R. Succi farfaræ
Betonicæ
Saluiæ
Violarum calendolæ ana ℥ vj.

Purificentur ſucci, deiode cum ſaccaro fiat ſyrupus. Poſtea

R. Syrupi ſopraſcripti ℥ ij.
Decocti betonicæ
Violarum
Farfaræ ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Poſt ſecũ dum ſyrupum mittatur ſanguis ex vena cõmuni brachij dextri. Id enim & tẽpus, & morbũ, & complexionẽ exigere dicebat. Poſtea rurſus bolũ ſequẽtem.

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Agarici præparati ʒ ij.

Miſce cum ſaccaro, fiat bolus. Poſtea ad thermas abijt, eas bibit primò, deiode in ijſdem lauit, propter aſthma ſeu pectoris anguſtiam, poſt thermarũ potũ melius habens aliquãto, Venetias iuerat, ac ibi victus rationem variè excedens, cum amicis liberius viuens in febriculã incidit, ex qua poſtea Patauij expirauit.

Purgatio pro catarrho ſalſo cum frigiditate ventriculi & dolore capitis Conſilium
CXLII.

R. Florum caſsiæ ℥ xij.

Com ſaccaro fiat bolos.

R. Succi farfaræ, Scabioſæ, Betooicæ
Cetrach recentis ana ℥ v.

Purificentur ſucci, poſtea ſyrupizẽtur cum ſaccaro albo. Deinde

R. Huios ſyrupi ℥ iij.
Decoctionis infraſcriptæ ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs vſque ad ſeptem, vel etiam nouem.

R. Liquiritiæ raſæ ℥ iij.
Polipodij ℥ ij.
Capillorum veneris M. j.
Betonicæ M. s.

Decoquantur iſta in lib. ij. aquæ farfaræ, donec remaneaot ℥ xvj. Deinde fiat colatura, & ſeruetur decoctum per 4. ſyrupos. Poſtea decoctum repetatur quantum ſufficit.

R. Agarici præparati ʒ ij.
Floris caſsiæ ʒ x.

Miſce cum ſaccaro fiat bolus, ſumat poſt vltimum ſyrupum in aurora.

R. Saccari roſati
Violati ana ℥ iiij.

Miſce, & ſumat vna vice ℥ s. vna hora ante prandium, & voa hora ante cœnã, & ſub introitũ lecti.

In catarrho ordinata nobili Veronenſi
Conſilium CXLIII.

FIat lixioium forte in quo decoquatur agaricus, quo laoetur caput ſemel vel bis etiam in ſeptimana, diebus deinde medijs aſpergatur puluere ex ſandaraca, roſis & agarico facto, per nares attrahat decoctum iridis, maioranæ, arantiorum, & fiant fontanellę in brachijs per tranſuerſum, & in cruribus per directum diuertentes, vt quæ non proſunt ſingula, multa iouent, & ſaltẽ aliquid dioertatur. Pro muniendo pulmone omoi nocte ante ingreſſum lecti accipiat granom boli armeni quãtitate ciceris, ſemper ante cibum & poſt cibum, accipiat ℥ j. ſaccari roſati, cuius vſum Auic. & ego aliquando expertus ſum Venetijs io quodam, cui exhibui etiam vſque ad lib. vnam s. in die adeo vt non reperiretur ſacca. roſ. Venetijs, & curaui eum à catarrho deterrimo. Singulis dieb. vtatur ʒ j mitbridatij. Sequenti die cũ de veſicatorijs & cauterijs loqueretur, dixit ſe in catarrhis abhorrere à cauterijs capiti adhibẽdis, etiam ſi viderit magnos in ijs effectus, tamen raro cõmodè fieri, & vt bene fiant magnum ſemper adeſſe periculum, & ſe Venetijs puellam iuuenẽ, & Patauij etiam ſcholarem adoleſcentem, vtrumque io cattarrho nõ deſperato, poſt cauteria facta, miſerè mortuum vidiſſe, cùm tamen ab excellẽtiſsimo chirurgo & ſine dolore facta fuiſſent, eiuſque cauſam allegabat fibras illas duræ matris tranſeuntes meatus cranei, & alligantes cerebrum cum neruis cõmiſtis, qui ſunt ſenſibiles valde, & facta aduſtione in cauterio ad os vſque illæ partes facilè lædantur, ad quod ſequuntur ſpaſmi. Prætcrea ſunt quædã capita, quę ſuturas habent valde largas, per quarum commiſſuras maiores etiam duræ matris portiones tranſeunt, quæ eo facilius læduntur: ſi tamen bene fiant, & non lædantur aut adorantur oerui aliqui, valde proſunt, ſed eſt magnũ periculum, & propterea Galenus in tota cura catarrhi nunquam dignatur nominare cauteria, ſed tantùm veſicatorijs vtitur. Arabes tandem (qui ſua omnia habent ex Galeno) cùm viderent veſicatorijs non proficere, ad cauteria proceſſerunt. Feci periculũ cum ijs quę recitat Galenus de ſtercore columbino, & adhibui ſylueſtriũ, & domeſticorum ſed nihil profeci ad effectus eoſdem. Laudat Gal. & cantharides. Sed Arabes videbantur modeſtiores propter vrinationes. Et ego ſcio quòd poſt exhibitum veſicatorium ex cantharridibus, minxit toto die & nocte. Multi etiam ſanguinem mingunt propter vrinationes copioſas, ideo ad cauteria tranſierũt relinquentes veſicatoria: erant enim ignari anatomię, vt quę lege apud illos prohibita erat, & eam quam ſciunt, videris fragmenta eſſe ex Gale. collecta. ideo hæc non ita conſiderabant.

Complementum pro Veronenſi.

Factus eſt deinde empyematicus, acceſsit io ſi.

ne Ianuarij N,eum Montano, qui nihil cooſuluit, D cùm videret eum extremè laborare: loquebatur tamen de tinna aquę dulcis, & inūctione ex amygdalarum dulcium oleo, quod dicebat optimū remedium in omni catarrho, & maximè in hoc caſu deinde poſt balneū exhiberi lac dulce recens mulctum, idque optimum remediū affirmabat, ſi præſertim ſtuba fieret in qua lauaret, ne externum frigus ſubitò poſt baloeū occupans ei ooceret. Poſt ſunt coqui in aqua folia maluæ, violarum, ſalicū, ſed parum ſpei ſupererat, quòd magna laboraret difficultate aohelitus, cum inſigni debilitate virtutis. Mortuus eſt tandem in medio Februarij.

Lacaſioi in catarrhis datur, vel ob ſalſedinem, vel vt nutriat. Remouet enim ſalſedinem. Et cùm à ventriculo bene coocoquitur, bumectat & outrit corpus.

Ordinata cuidā ſcholari in catarr. non admodū maligno.

Siogulis diebus voluit vt biberet brodium pulli manè loco ſyrupi, vel brodiū carnis de vitello, in quo decoquerentur betonicę, borag. mrarubij E anaM. j. deinde ſingulo triduo voluit vt acciperet vnam cannam caſsiæ fiſtulæ, & ex ea ſuccum comederet tribos horis ante cibum, quia aperit, diuertit, & humectat. Erat enim temperaturæ ſiccioris. omni die præterea ſumet ſaccari roſati ℥ s. immediatè ante cibum, niſi ea die accepit caſſiam: vmom bibat album, tenue, comedat pollos, carnem vitulinam, far bene coctum, panē in brodio, ſalatam (vt appellant) conceſsit ex lactuca, endiuia, boragine, capparibus, neq; planè crudis vti voluit. vt abſtineret à nimio ſtudio præcepit.

In catarrho regimen præſcriptum doctori Caſſano à Montano. Conſilium CXLIIII.

ACcipiantur vnciæ vj. vini maloatici boni, olei amygdalarū dulciū recentis ʒ ij. agarici elect. poluerizati ʒ ij. bulliant ſimul lento igne ad vini cōſumptionem, & facta forti expreſsione, hoc purnm oleum imponatur auribus mòdò F dicto, ſed aromatizetur duobus granis moſchi & ambræ: ac non ſolùm inijciatur guttatim auribus ſed intus atque foris maximè ſecundū oculorum angulos eo inungātur nares. Fiat etiam lixiuiū ex cioere ſarmentorū vitium, & imponatur ſtœchas chamomælum, maiorana, & folia ſenę. Hoc omni ſeptimaoa caput abluat. Sapo aūt fiat hoc modo:

R. Saponis damaſceni ℥ viij.
Iridis, garyophyllorum ana ℈ iiij.
Nocis moſcatæ ʒ j.
Agarici electi ʒ ij.

Miſce, & ſecundùm artem cum oleo bēzoino fiant pilæ ſaponis, qoæ poterunt aromatizari cum ambra & moſcho. Præterea fiat puluis pro ſutura coronali

R. Garyophyllorum
Nucis moſcatæ
Macis ana ʒ j.
Sandaracæ, id eſt vernicis
Maſtichis
Gummi elemij ana ℈ iiij.

Pulueriz entur & miſceantur. Ad bæc fiat qooque cerotum tali modo:

R. Ladani pinguiſsimi quam vocant de Barletta ℥ j.
Maſtichis ʒ ij.
Benzoini puloerizati ʒ j. s.
Moſchi
Ambræ ana g. iiij.

Miſce fiat cerotum ſecundùm artem & in formam applicetur cōmiſſuræ coronali & ſagittali.

Accipiantur etiam infràſcripti pulueres & inijciantur prunę, & attrahat fumum tali dexteritate anhelitu, vt caueat ne exardeſcāt, & emittāt mordacem fuoum. Volo enim vt moderatiſsimè fumum atque ſuauiter ore excipiat.

R. Sandaracæ id eſt vernicis
Gummi Arabici
Thuris
Maſtichis Tragacanthi
Ladaoi ana ʒ ij.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur: omni etiam ſero ante ſomnum ad magnitudinem grani ciceris, boli armeni optimi deglutiat. Poſtremò ſingulis ſeptimanis ſemel hora vna ante cœnam accipiat drachmam voam pillularum, quarum hęc ſit deſcriptio:

R. Aloes electiſs.
Rheubarbari
Agarici optimi ana ʒ iij.
Nucis moſcatę
Garyophyllorum
Roſarum rub. ana ʒ j.

Miſce cum melle roſato, & fiat magdaleon.

Atque hæc remedia præter ſuom ſaccarum roſatum quo conſueuit vti, adhibenda cenſeo.

Hoc conſilium inter prima Montani numerandum eſt, idq; fuerat Italicæ præſcriptum, cuius copiam mihi fecit eximius artis medicæ doctor Ioannes Sprembergius collega meus. Fuit autem hic dominus Caſſanus inter præcipuos profeſſores in Academia Patauina habitus, eiusq; doctrina exteris nationib. ita probata, ut multos Germanos in Italiam alliceret. Sed cum demortuo ſuccederet Montanus, tum primum uerè dignitas artis medicæ enitere, atque ſchola Patauina celebritate florere cœpit. Quæ antē fuerit D. Caſſani de Montani excellentia opinio exiſtimare facilè eſt cum curationi corporis ſui in difficillimo atque læthali morbo eum adhibuerit.

De catarrho ad oculum & aurem ſiniſtram dicta Venetijs in colloquio anno 1544. Februarij die ſeptimo. Conſilium CXLV.

COnqueritur de fluxu à capite ad oculum ſiniſtrum, in quò apparet macula. Eſt etiam ad aurem ſiniſtram & fauces fluxio, ergo quatuor conſideranda. Primùm locus, vnde fluat, eſt cerebrum. Ao verò per eſſentiam ibi generetur non conficiente cerebro alimentum proprium, an verò per conſenſum aliunde deferatur, videndum. Hepar conſtat eſſe calidū, ex habitu toto, aduſtione & pilis nigris. Ventriculus

A triculus autem frigidus eſt, vt ferè omnibus accidit, qoi calidum habent bepar. Stante hac ioæqualitate, debilitantur membra, & geoerantur plurima excremēta, & mittuntur ad caput, quod debilius antè, quia ſæpe laborauit catarrbis, & acceſſerunt cauſę extrinſecæ. Fnit ſępe in mari perpeſſus magna incommoda, ita caput debilitatum, vt nec alimentum proprium conficiat, nec aliunde tranſmiſſa concoqoat. Secundò loco videndum membrum, ad qood terminatur defluxus, ſuntque plura. Tertio, viæ, ſunt autem venæ, nerui & foramina circa cerebri baſin. Quarto, materia. Spuma in vrina ſignum materiæ flatuoſæ, eaque eſt partim aquoſa, partim craſſa: quia excrementa membrorum, ad quæ fluit, diuerſa ſunt, & in ſapore ſalſedinem referre dicuntur. Fit autem per adoſtionem ſalſedo, ſicut putredo ex calore remiſſo, ideo apparet rubedo in ſiniſtra parte. Aduritur antem ea materia ratione calidioris hepatis.

B Prognoſticum. Licet morbns leuis, cauſas tamen magnas habet. Si igitur membra talia permāſerint, verendum oe talis perſeueret affectus, vt ijs contingit, qni omnia negliguot. Curatio pro euacuatione materiæ ſæpe exhibeantur pillulæ cocchiæ ex agarico, & colocynthide. Euacuant enim & dioertūt materiam per ſeceſſum. Primùm autem totum corpus euacuandum, poſtea tales pillulas habeat pro præſeruatione. Illæ autem nō debent eſſe ex validioribos quia deſtruunt virtutem, cùm crebro illis vtimur. Non etiam ſunt exhibendæ, niſi cùm vrget neceſsitas. Exhiberem itaq; ſemel in ſeptimaoa. aut in 15. dieb. hūc bolū.

R. Agarici
Specierum hieræ ſimpl. ana ʒ j.
Floris caſsiæ ʒ iiij.

Fiat bolns, vel fiant pillulæ quales ſunt de tribns, de quibus accipiat ℈ ij. Per vices hæc darem, ſed pillulas non tam libenter, propter exiccationem. Caueat ab omnibus, in quibus ſcammonium, & thnrbith eſt, quia lædnnt ventriculum. Pro concoctione meliori ante prandiū & cœnam ſumat ſaccarum roſatum: corroborat veotriculum, & hepar, ac auget ſpiritus, & calorē innatum,

C prodeſt cerebro ob odorem: frigidius nſt hepate, & calidius quoque ventriculo. In introitu lecti, ſemel aut bis in ſeptimana ſumat parum boli armeni oriētalis, pro exiccatione catarrhi. Pro cooſeruatione oculi, velim vtatur collyrio abſtergente, quod tale eſt:

R. Aquæ roſatæ lib. iiij.
Sem. fœnugræci ℥ j.
Radices altheæ num. vj.

Bulliant ad conſumptiooem tertiæ partis, deinde huic decocto addatur aloes opt. puluerizatę ſacchari candi roſati ana ʒ ij. Ad aurem. R. Olei facti ex pice nigra nauali, addantur vni parti duæ partes olei roſati. De cauterijs & veſicatorijs boc tempore nihil dicemus. Lotio capitis, cum decocto eorum, quæ exicant & roborant (qnæ aliàs diximos) eſt vtilis. In cibo ac potu abſtineat à vino potenti. Caueat à commeſſationibus. Cœna ſemper ſit parcior. Abſtioeat à venere, quia vires deſtruit ventriculi, & ſubſtantiam cerebri.

Pro muliere Vicentina, catarrho laborante, perq; certas periodos patiente dolores ventriculi, in colloquio dicta anno 1545. Aprilis 39. Conſilium C XLVI.

Pro Dom: Betta.

NE repetam ea, quæ à ſingulis explicata ſunt, vnum proponam, cuius ratione vocati ſumus. Patitur dolores periodicos circa os ventricoli acutiſsimoos, cum ſæuiſsimis accidentibus, vt dicemus. Iſte dolor eſt ſymptoma, ergo pendet ab aliquo morbo, qui inquirendus eſt vnà cum ſuis cauſis. Sunt autem tria inquirenda, morbus, ſymptoma, & cauſa. Iocipiamus à morbo, nam ſymptoma ſatis patet: eſt enim dolor ſæuiſsimus. De morbo igitur quærendum, an pendeat à materia, an ſine materia ſit, & an ſit aliquid in ventriculo vitij, qđ ſine materia poſsit facere dolorē, ao fiat propter materiam. Dico, quòd pendet à materia, quod quidem multa arguūt. Primò audiuiſtis cùm eam occupat dolor, eiectā eſſe materiā per vomitum, & ita liberatam. Item ſopprimitur aluus ante dolorem, & poſt illam ſuppreſsionem materię: ſequītur dolor. Iteio, quando habet ſua menſtrua debita, libera eſt: & (vt voo verbo dicam) quando habuit euacuatiooes aliquas, fuit libera iſta nobiliſſima domina per totum quinquennium quando laborauit ſcabie manuum, quia per eas euacuabatur materia, ſicut & per duritiem mamillæ, & in ſumma, quocunque modo euacuata fuit materia, ſemper fuit incolumis. Quandoq; eiecit multum per ſcreatū, & per deſtillationes, quib. etiā fuit leuata. Eſt ergo iſte morbus materialis. Quæ verò materia, quæ fecit morbum & dolorem? Credo eſſe pituitoſam. Dico autem pituitam, & eam, quę in ventriculo generatur, & eam quoq;, quæ in cerebro, & facit deſtillationes, & propter ſimilitudīnem pituita dicitur, quia humor eſt frigidus & humidus. Huius rei ſigna ſunt: Primò quis talis materia per deſtillationem fluit. Secundò, tempore vomitus etiam eijcit huiuſmodi materiam. An verò ſola ſit pituita, an verò admiſti alij humores ſint? Reſpondeo non parum ſucci melancholici admiſtum eſſe, idque ideo iodico. Primò, quia ante dolorem ſemper inſignem famen ſentit, ex qua intelligit venturum dolorem. Sed fames oon generatur priocipaliter ex pituita, vt Galenus 6. de Vſu partium, vbi de vſu ſucci melancholici loquitur, ait eum incitare famem, non ob frigiditatem, ſed ratione corrugatioois, quia aoſterus eſt, & facit corrugationem. Ita aciditas pituitæ oon tantùm ex ipſa pituita eſt, in hac nobiliſsima Domina, ſed ex adnſtione humoris melancholici. Eſt enim quædā ſpcies pitoitæ, quæ aceſsit commiſtione humoris melancholici, quam etiam Auicenna refert. Secūdò quoq;, quia circa regionem lienis apparet tumor, qui vel nunquā, vel raro delitеſcit. Tertiò tēperatura, & totius habitus corporis calidus, & ſiccus: generat igitur multū melan-

chuliæ in hac ſua ætate paracmaſtica, ſeu potius
iu deſcenſu,in quo præcipuè melanchulia domi.
natur. Quartù,animi accidentia ,quibus valde &
cuutinuè moleſtatur. Incidit etiam in maximus
terrures,cùm vidit virũ in armis,& periculis ver-
ſari. Nec mirum etiam,ſi hac vltima cauſa ſublata,
tamen permaneret dolor,& tumur, quia reliquæ
iam curpureæ cauſæ permanent & perſeuerant.
Hos igitur humores arbitror uotandos, pro ijs,
quæ affligunt nobiliſsimam hanc dominam. Nun
quid autem murbus in ventriculu incipiat per eſ
ſentiam ,an ibi ſit per conſenſum? Certum eſt,par
tim per eſſentiam in ventriculo,partim nõ ex pri-
mogeniu affectu vẽtriculi, ſed cerebro eſſe,& qui
dem id primum eſſe affectum exiſtimo. Cœpit la-
borare primò, ob noui velaminis facti ex iũcis ge
ſtationem, quo humectatum eſt, caput, & poſtea
cœperunt deſtillationes, nec ceſſauerunt, donec
facerent dolorem ventriculi. Sed quæ cauſæ de-
ſtillationis,cur ex geſtatione velaminis excitatus
catarrhus? Primò dicendum de temperatura cere
bri,quã ego exiſtimu quoad qualitates paſsiuas,
& nunc, & antè ſiccam fuiſſe. Senſus enim excita
tiſsimi & iuteriores & exteriores , id ex ſiccitate,
vt Galenus ex Heraclito refert in libro, Quòd ani
mi mores,& ſpiritus ſiccus anima prudentiſsima:
ergo ſiccitati debetur prudentia. Intelligo autem
non ſiccitatem carbonum, ſed talem, qualis con-
uenit humano cerebro. Humiditas enim ubtun-
dit,ideo pituituſa capita ſunt obtuſo ingeniu. Ex
furma,facies eſt optimè figurata, & bene formata
& expreſſa, id ſiccitati cunuenit, ſicut humida tẽ-
peratura omnia cunfundit,& facit baccbus. Præ-
terea neque cullum plenum & rubuſtum,ſed gra-
eile & omnia bene figurata. De caliditate & frigi-
ditate dubium eſt iudiciũ: quia ab vtroque pari-
ter læditur ,nec circa ea, quæ apparent, facilè ali-
quid colligi puteſt. Credo etiam non eſſe talem
aliquem exceſſum in actiuis , neque fuiſſe etiam.
Sed ſi quis nunc eſt, euenit ab alijs eauſis, & ex eo
geſtamine. Prius nihil excrementorum habuit, er
go valde ſicca. Et primò caliditas fuit moderata,
ſed nune puto totum curpus calidum, & ſiccum.
In hepate credo plus eſſe de calido, quàm de frigi
du. Sed longè plus de ſicco, quàm humido. In cor
de caliditas & humiditas furtè æqualis, quod col
ligu ex operationibus , quia irata placatur facilè.
Talis autem temperatura, in qua excedit ſicciras
in curde , etiamſi non ſit nimia caliditas illi non
facilè placantur. Deinde ſanguinem generat ſubti
lem, & vaporoſum, & ideu prudentiores ſunt ta-
les, facileq; alterantur à quacunq; cauſa extrinſe-
ca. Habent etiam mollem carnem, & texturam ra
ram,ita vt quiduis facilè euaporare & tranſpirare
poſsit. Dum ſana erat, exercebat ſe, & viæ erant
apertæ,& expirabant ſuperfluitates,poſtea prop-
ter raritatem exercitij,aucta excrementa, & reten
ta,prohibentque tranſpirationem. Vidi plurimos
& egu quuque ſic purtaui, quùd cooperiũt tutum
caput, & maximè futuram curunalem,propterea
incidere in catarrhos. Vbi igitur cœpit defluxus
fieri, & retineri vapores, membrum ſeipſu reddi-
tum debilius eſt, quia excremeuta ſuffocant calo
D rem ita tenuem, & euaporabilem,& aſſueſit mem
brum ad recipiendum,& debilitatur ab excremẽ-
tis, quæ excernere nequit. Impingitur materia in
foramiuib. cutis,& ita generatur catarrhus. Cau-
ſa igitur defluxiuuis nun eſt aduenieus nuua cali
ditas,vel frigidiras, ſed illa detentio vaporũ, quæ
poſtea ad fauces deſcenderunt,vbi diu hæſerunt,
ſicut bulus, quod ipſa etiam ſeuſiſſe ſe ait,à quu li
berari non poterat. Acceſſere puſtea auimi acci-
dentia,validiſsimè augentia reſolutiunẽ, quibus
calor innatus eſt diminutus, & ventriculus para-
tus,vt recipiat facilè excrementa, à quibus debili
tatus , poſtea ad eum defluxerunt ſuperfluitates
plures, quàm expellere poſſet. Ita paulatim deſcẽ
dente deſtillatione,& accedentibus cauſis proxi-
mis, & vltimò ab urtu & diminutione menſtruo-
rum,ſecutus eſt dolor ventriculi,cuius eauſa pri-
mugenia fuit in cerebro,& per conſenſum in ipſo
ſed credo tamen eſſentialiter quoque factam eſſe
læſionem in ventriculo. Primò imbecillitatem
E propter intemperiem frigidam: cuius ratione ge-
neratur mulra materia pituitoſa, quæ cum altera
pituita,quæ deſcendit ex cerebro,& humore me-
lancholico,qui ex ſpleue eſt, congregata,facit va-
lidiorem cauſam hurum affectuum, cuuſpiranti-
bus ſimul tribus mẽbris , & duobus humorib. Et
ſic humores craſsi,mucoſi,& tenaces expuuntur,
& euumuntur,ita vt vix diſtrahi poſsint,quia mu
cus à capite deſcendẽs naturaliter viſcuſus: & cũ
puſtea moratur in ventriculo,magis denſatur , &
iungitur cum pituita ibi generata. Iſta igitur cau-
ſa à capite,& vẽtriculu, partim per eſſentiam,par-
tim per conſenſum cſt, & ſic habemus, quòd mor
bus ſit materialis, quæ item materia, & vbi gene
retur. Sub quo verò genere morbi? An ſub ſolu-
tiune cõtinui propriè dicta,ad quam ſequitur do-
lor? An verù in cumplexiune ſeu temperatura?
Credu, quòd in vtroque ſit. Eſt in cumplexioue,
& ea quidem materialis, ſed vtrum materia remo
ta, ſit futura libera? vtiuam. Hîc nobis aqua hæret.
Si enim nihil eſſet aliud præter materiam , facilè
F curaretur. Sed credo malam complexionẽ fixam
in ventriculu, cuius ratione ſemper morbus poſt
curatiouem reuerſus eſt, & reuertetur, niſi illi in-
temperiei ſuccurratur. Puto autcm eam eſſe frigi
dam, & ſiccam. Quòd frigida, conſtat: quôd ſicca,
ex gracilitate muſculurum colligimus. Ac per af-
fluxum quidem materiæ,frigiditas, & humiditas
eſt multa, quæ etiam inter ipſas tuuicas imbibita,
ſine dubiu ſuuetur ventriculi multa humiditate
craſſa,& viſcida. Sed quod ad eſſentiam attinet,ſi
gna ſunt ſiccitatis ventriculi,cuius ratione etiam
multa pituita generatur, vt Galenus teſtatur,pri-
mo libro de Temeperameutis. Frigiditas ve-
rò eſt,quod patet ex babitu curporis, gracilitate
abduminis, quia ventriculus nou calefit debito
mudu, vbi non eſt pinguedo abdominis muni-
ens eum. Quòd ad ægritudiuem, in compoſi-
tiune eſt mauifeſta obſtrutio: percipimus ten-
ſionem, an ſit perpetua haud ſcio, nun enim te-
tigi: ſed ſi perſeueret, planè in compoſitione viti-
um dicẽdũ eſt. Habemus eſſentiã murbi, quod ſit
cum materia, & quæ materia: item quomodo per
con-

conſenſum, & per ſe, quæ item ægritudo, & ſub quo genere: nunc quęrendę cauſæ. Et prima cauſa corporea, eſt teperatura corporis, cum raritate texturæ, & ſanguinis ſubtilitate, quæ facit, vt ſit paratum ſubiectum ad omnia nocuméta extrinſeca, & hæc præcipuè cauſa eſt, cur hic ſecutus morbus. Deinde ſunt aliæ extrinſecæ acriores, omitto longinquas, & tantùm dico de his quæ faciunt nouum dolorem, quo ante per octo annos vexata eſt ſemel tantùm, nunc rediit ſingulis annis aliquoties, & interim ſemper exit catarrhus per ſcreatum, qui antea liberabat eam: nunc verò per triennium perſeuerat ſcreatus, nec tamen prodeſt amplius. Quæ eſt cauſa? Acceſſerunt cauſæ, quæ lógè acriores morbos exiccare poſſunt. Dormiebat ruri, in loco humidiſsimo, vt tapetes etiá marceſcerent. Erat ei ædificium in cella vinaria, & ibi permanebat aſsiduè in multa humiditate. Deinde verſabatur in ventis Septentrionalibus, non temperabat ſibi in cibo, & potu, comedebat varios fructus. Habet etiam ſuppreſſa méſtrua, & hæ cauſæ extrinſecæ acceſſerunt, vt non mirum etiam, perſeuerante ſcreatu & catarrho, non eſſe liberá a morbo ventriculi, cùm non ſufficiat ſcreatus ad excernendam pituitam, quia plus iam generatur in ventriculo: & ego credo vterum eſſe ſicut ventriculum affectum. Nam menſtrua ante valde aquoſa abſque ordine naturæ variè fluxerunt, & núc agit annú 44. vel 45. licet enim ſint tépora cóuenientia ſuppreſsionis menſiú, nó tamen ſubitò ſupprimuntur: ſed præcedit ordo irregularia. In hac repentè ceſſarunt propter aliquam cauſam, conſentiéte fortaſsis vtero cum ventriculo. Quæritur modò primò, num curari poſsit? Non enim cura tentanda eſt, ſi nulla ſpes, ne infamentur bona remedia. Reſpondeo de vera & perfecta cura, loquendo ita, vt ſanitati perfectiſsimè reſtituatur & ſtatui, in quo fuit ante annos 14. ego nihil promitto. Indigebit perpetua præuiſione, alioqui niſi aduertet, ſemper incidet in hunc, & alios morbos, adiuuáte illo catarrho, qui eſt quaſi morbus factus, & illi congenitus. Sed ſi ſui curam habebit non infeſtabitur amplius, vel ſaltem melius habebit, erit tamen ſemper ad talem lapſum diſpoſita. Non enim video, quomodo hîc ventriculus per 14. laborans annos, curari poſsit. Hoc tamé fieri poteſt, vt viuat cum minori moleſtia pluribus annis. Omiſi rationé omnium ſymptomatum, quæ ſequuntur morbum, syncopen, & alia, ſed nolo repetere dicta ab aliis, nec in hoc immorari: deueniamus ad curam. Debemus prouidere, ne generentur humores: quoties enim generantur, ſicut audiuiſtis, inuadit eá hic dolor. Et quia difficillimum in hac membrorum debilitate prouidere, vt nihil generetur: quia ſemper accidunt errata aliqua: ideo quando non poſſumus prohibere, videndum vt euacuemus. Primò igitur opera danda, ne generetur morbi cauſa, & ſi generata fuerit, vt euacuetur: & quia non continuè euacuari poteſt: vt diuertatur. Circa primum, ne generetur, duo facienda. Ratio aptiſsima victus ſit, in cibo & potu omnia ſint facillimæ concoctionis, optimi nutriméti, & aliquantiſper attenuátia, ne faciant ad generationem pituitæ. Vinum etiam tale ſit, aer, exercitium, animi accidentia, & reliqua moderata. Balnea etiam aquarum dulcium in hoc caſu cóueniút, & in iis multùm cóſiderem iuuarent etiam coctionem. Præterea haberet, quo corroboraret ventriculum, & cerebrú, quod mihi maximè placeret. Et optimum eſſe pro confortatione eius crederem ſaccharum roſaceú, cui ſi voletis addere modicum mithridati, mihi non diſplicet. Item ſaccharum violatum, vel boraginatum etiam bonum pro cóſortatione. Deinde pro euacuatione, vtatur per menſes duos, vel tres, vel quátuor euacuantibus, quæ neque calefaciant, neque exiccét, vt hiera ſimplici, cum flure caſsiæ. Corroborabunt enim, & non metuenda eſt exiccatio. Pro tertio, in tanta duratione morbi, pro diuerſione laudarem vſum cauteriorum in brachiis quæ optimè iuuabunt, id quod nos natura docuit. Cùm enim puſtulas habuit in manu, non laborauit. Et quia morbus vrget, ad grauiorem medicationem deueniendum, quia magni morbi maxima requirunt remedia. Thermas etiam probarem exiſtente tanta copia humiditatú in ventriculo, & in ipſis tunicis, quia exiccant. Et laudo, vt exhibeatur moderatè per 16. dies. Hip. in libro de Aere, & aquis, improbat vſum balneorú, quia faciút dyſenterias. Sed ipſe ibi loquitur, de vſu eorum continuo in cibo. Hîc per 16. dies exhibentur ſine cibo, & poſtea cibi addétur humectantes, & ſiccitatem aquarum metallicarum reſtinguentes. D. Frachanzianus dixit in hoc colloquio, Galenum nuſquam meminiſſe aquæ thermarum, quam in quarto de Tuenda ſanitate, vbi quoſdam eam exbibere refert, poſteriores autem & Paulum etiam multis in locis.

De Vſu thermarum in catarrho Conſilium CXLVII.

IVuenis laborans catarrho ſalſo, defluente ad pectus, & impediente interdú reſpirationé, & in ſiniſtro latere dolores magnos faciéte, exiſtéte magna caliditate hepatis & frigiditate vétriculi: adductus à Steph. ad Mont. rogabat an pro corroborádo ventriculo & euacuanda materia conueniret potus thermarum: an verò propter caliditatem hepatis eſſet omittendus. Arbitrabatur Stephanella eſſe exhibendas, quia vſum maximú pręſtarent in euacuanda materia, & conſortandis membris, ita tamen, vt 15. aut 16. cyathos non excederet, & hepati fométis ſubueniretur, quæ caliditatem thermarum refrænarent.

MONTANVS

Primò conſiderabat temperaturam iuuenis, & eam in paſsiuis qualitatibus in ſicco excedere videbat ex habitu corporis, ex iracundia, & aliis, eá que ſiccitatem Venere nimia quoque auxerat. In actiuis verò inæqualitatem eſſe obſeruabat, hepar calidú ex venarum amplitudine, ventriculú aút frigidú, tú ex cóſequéti, ob caliditaté hepatis; tum ex tot catarrhis, & malis coctionib. ceu ſignis

D

iudicabat. Ita hepar calidom & ſiccum, ventriculus frigidos & ſiccus, repugnant coctioni, quæ fit per calidum & humidum. Quòd ad thermas, omnino diſſuaſit eas, nòn qnòd metueret calefactionem bepatis, ſed propter ſiccitatem ventriculi, quæ potu aquarum augeretur magia. Et diligenter cauendum dixit, ne ad phthiſiu deduceretur. Quòd ad catarrhũ, exiſtimauit eum remiſſurum, vbi fonti, ſeu ventriculo ſuccurreretur, idq́ue contrarijs faciendum dicebat, videlicet calidis & humidis. A frigidis etiam, & humidiſsimis abſtinendum, ſicut etiam ab omni ſicco. Optimum eſſe abſinthium aiebat, & ſyrupus fiat pro coctione materiæ, poſtea euacuetur cum drachmis ſex caſsiæ miſtæ, cum drach.s. vel ℈ j. hieræ, quæ corroborabit ventriculum, & ſimul refrenabit lubricitatem caſsiæ. Ab hiera alioqui, & aloe ſimplici abſtineret, quia exiccant. Sed temperata cum caſsia exhiberi poſſunt. Quod enim adeſt humectationis in caſsia, in aloe ſiccitate compeſari poteſt. Vtatur victus ratione conuenienti, & humectante.

E

Extrinſecùs applicetur emplaſtrũ ex vitellis oui, carnibus citoniorũ, dactylorum, cum maſtiche, & vino. Vel inungerem linimento corroborante, ex oleo chamæmelino, vel amygdalarum dulciũ: cum maſtiche, & modico olei garyophyllorum, ſed emplaſtrum magis placet. Abſtineat à multitudine medicinarum, & ſi omnino thermas vult bibere, non dentur vltra ſex vel octo cyathos, nec aliam aquam accipiat, niſi primam reddiderit exquiſitè. Victus ſit tenuis, & humectans, vinum album, tenue & ſubdulce, quòd ipſum etiam humectet.

De catarrho fluente ad nares, & os, cum febri Conſilium CXLVIII.

CVm offertur nobis Dominus, qui cõqueritur de catarrho defluente ad nares, & os, atque inflammatione, cum qua adeſt febris: & ego ſim eiuſdem ſententiæ, cuius V.E. nempe febrem & inflammationem dependere à catarrho, ideo de catarrho tantùm loquar. Catarrhus iſte, quantùm ad ſubſtantiam, partim craſſus partim ſubtilis eſt: quoad qualitates calidus, ita vt efficiat inflammationes, atque omuiuo ſalſus. Non quæro nunc, vtrum ab intemperie capitis ſit, vel ab alijs partibus. Dico quòd ab vtroque habeat originem. Hepar calidũ eſt vnde vapores eleuantur. Veutriculum habet debilem; & vixit malè, & nõ exercuit corpus, vnde aggregauit multa excrementa, & ita à ventriculo, & hepate multi vapores eleuantur, & fit catarrhus, qui defluit ad ſubiectas partes. Is igituc catarrhus eſt in capite, atq́ue indiget curatione. Propouá id quod ſentio. Poteſt curari catarrhus vel curando membra mandantia, vt Gale. quinto Method. curabat catarrhum per cauſtica, exiccando, & prohibebat defluxum. Secũdò, poteſt curari, vt prohibeamus defluxum, corroborando partes, in quas decumbit. Tertiò vt diuertatur. Quartò, vt tollatur catarrhus euacuando, & ad hoc proponit pillulas cocchias Gale. Eſt & alius modus curandi, quatenus vel ſubtilis, vel craſſus vel corrodena. Quæritur quid modò agẽdũ cũ hoc catarrho? Videntur aliqua in hac curatione nõ attingẽda. Ego dimitterẽ catarrhi ſoppreſsionẽ, applicatione rerum ad caput, quia caput eſt calefactum, nec eſt purgatũ. Itẽ diuerſio nõ eſt tuta, quia ſi diuertemus ad partes affectas id fiet: ná oẽs ferè partes eo affectæ ſunt. Sed per nares poſſumꝰ diuertere, & iſta eſſet diuerſio cómodiſsima, quæ mihi quoq; placeret, neq; eſt ꝑtermittẽda. Cùm ſit euacuatus, ſinatur nunc & præparentur materiæ, ac dentur ſyrupi, ac poſtea euacuatio fiat, quia diuertetur materia per loca apta, videlicet per inteſtina. Præparatio humorum, cùm ſint viſcidi (non enim poteſt expuere, niſi habeat liquorẽ in ore) fieri poſſet cum ſyrupo roſaceo, qui contemperat acredinem catarrhi: huic cõmiſcerem acetoſum ſimplicem, factum ex ſaccharo, qui incidit & refrigerat, hoc modo. R. Syrupi roſati, & acetoſ. ſimpl. ana ℥ j. Da cum his ſyrupis ius pulli. Nam contemperabit humores: & huic iuri pulli non præfero aquas deſtillatas. Quantùm attinet ad catarrbum qui deſcẽdit ad fauces, & corrodit eas, indigemus contemperatioue. Sunt autem inflammationes partim factæ, partim fiunt, vt ipſe conqueritur, quia ſemper defluit, quare nos debemus habere duas intentiones. Factæ indigent repreſsione, & lenitione, atqoe euacuatione. Poteſt etiam fieri repreſsioue tantùm, ſed repelleutia non ſint acria, neque valdè repellẽtia, vt Galenus oſtendit libro ſexto de Compoſitione medicamentorum. Conueniunt roſæ, & albumẽ oui, quod lenit. Sed quia indigemus ablutione, decoquerem in aqua vel endiuię, vel ſimplici hordeum, roſas, ſebeſten, iuiubas, liquiritiam, & camomillam cum aliqua portione maluæ. Hæcq́ue lenient & mitigabunt, repellent & conſortabunt. Sed quia opus eſt, ne ſtatim vis medicamenti tranſeat ſolido, ideo concutiatur albumen oui, & inſpergatur ſaccharum cum aqua roſacea, & teneat in ore. Item in ore habeat ſolidum aliquod, vt diacodium, quia probi-

F

bet defluxum catarrhi, & ita continuè aliquid in ore geſtet. Quãtùm ad victum, ptiſana nihil melius ei exhiberi poteſt. Far quoque coctum in iure pulli dari poteſt, quod contemperabit humores. Item exhibeatur panatella, albumen oui, cum luteo. Vinum non eſſet concedendum, ſi rectè progrederetur. Hippocrates lib. tertio de Ratioue victus inquit: Tribus caſibus prohibetur vinum, quando materia petit caput, quando eſt cruda, & quando internæ ſont inflámationes. Sed conſuetudini eius aliquid permittendum, & cùm petat, exhibeatur parũ vini. Ablutio oris cum vino non conuenit, quia inflammat, & vapores ex eo ad caput aſcendunt. Si aluus non fluat, adhibe clyſtere leuitiuum. Poſt collegium bæc eidem ordinata.

R. Roſarum M.j.
Sebeſten
Iuiubarum ana N.x.
Liquiritiæ raſæ ʒ iij.
Miſce pro decoctioue.

R. Aquarum ſolatri
Portulacæ, Plantagiois

Sca-

Scabioſæ
Lactucæ ana lib.j.
Syrupi roſati recentis
Diamoron ana ℥ ij.

Miſce pro gargariſmo.

R. Syrupi roſati recentis
Acetoſi ſimpl. ana ℥ j.

Miſce pro ſyrupo, quem temperabis iure pulli, vt Montanus iuſsit.

De catarrho in pectore putreſcente, & febrem excitante pro muliere Veronenſi Conſilium CXLIX.

BEllocatus: Laborauit febri, quæ poſt curationem redijt ſemper, & diuerſis modis, iam ab Auguſto, nunc vexatur catarrho, facieote grauedioem capitis & anhelitus difficultatem, quæ proſternit apetitum, vt oihil comedat, niſi ſit in forma potus magis quàm cibi. laborat etiam oune febri, etſi ipſa non ſentit, niſi quòd noctu vaporationes ſe ſentire ait, idque tribuit cibo ſumpto. Catarrhus meo iudicio a capite ad pectus defluit, & facit difficultatem anhelitus propter impactionem in aſpera arteria, ne poſsit aer liberè tranſire, & refert quandam purredinē, vt videatur minari vlcus vel pthiſin. Qoalitatem ipſa refert dulcem potius quàm amaram vel ſalſam, vnde conijcimus frigidum, quòd etiam profunditas & inclinatio ad ſomnum teſtatur, cùm antè plus vigilarit. Ergo teſtatur frigiditatem & bumiditatem cerebri, & ſi per ſe in 55. ętatis anno ſicca ſit, tamen hoc eſt accidentale. atteſtatur etiā grauedo capitis, & obtuſio ſenſuū, qoòd videtur ſibi non ita memorari & diſcorrere: parum etiam catarrhi ad ventriculum deſcendit, & facit vt omois appetentia adimatur ac proſternatur. Flatus item oſtendunt caliditatem debilem, non intenſam. Eſt igitur catarrbus humidus & frigidus, & quia putris, cauendum ne fiat vlcus in pulmonibus. Cauſæ autem cur debilitatū ſit caput, vt generet tantùm catarrhi, eſt ambulatiu ad ægrotantes affines, dolores animi, & non recta victus ratio. Item morbi, febris tot diebus & menſibus, in hac præſertim ætate: apparet tumor circa hypocondria io dextro & ſiniſtro latere ex materia craſſa, quæ fecit obſtroctionem. De febri ſum anceps, an ratione potredinis, an verò habitualis iam ſit & fixa io membris. Quod quidem videtur ex pulſu duro, & eſt fortaſsè in ſecūda ſpecie hecticæ: Eſt enim pulſus paruus & durus, nec percipit caliditatem illam, cùm ſemper febricitet, quod etiam ſignum eſt, eſſe iam habituatam: & præceſſerunt tot febres, qoæ in hoc corpore calido & ſicco naturaliter etiam cùm ſana erat, facilè potuerint cauſare huiuſmodi febrim. Difficultas anhelitus eſt ex materia deſcendente ad pectus, quæ etiam appetitū proſternit, quia pars eius etiam ad ventriculum deuenit. Quid faciendum? conſiderans aphoriſmum: Raucedines io ſenibus non concoquuntur, & addit Galenos: quia à cauſa frigida, quæ contumax coctioni, &

A maximè dicit de difficultate anhelitus, ideo maximè vereor, ne ſit dubiū potius de pernicie quàm de ſalute, ſed quid ageodum? Primò febris, ſecundò catarrhos adeſt, quæ duo ſunt principalia, ſed prius catarrhus tolli debet, qui frigidus & humidos, febris hectica calida eſt & ſicca, ideo difficultas in curatione, quia morbi cōtrarij: oportet proeedere cum ijs quæ ita ſont auxilio vni, vt alteri noo ooceant. Primò euacuādum pectus & caput, noo admodum ſoloentibus, nec calidis, quia augerent febrem, ſed non prętermitterem, qoin euacuarem caſsia, vel ſi magis placeret manna, permitterem etiā aliquam portiunculam agarici, nō magnam tamen, ſed potius iterarem vices, quàm augerem quantitatem. Catarrhus craſſus eſt & frigidus, opus baberet calidis quę inciderent, ſed ea oberunt febri. Nec acetoſis vterer, quia ventriculus excarnis, & valdè debilitatus eſt. Non oegligerem tamen ſyrup. de iuiubis, qui extinguit caliditatem ſanguinis, de liquiritia, cum decocto capillorum veoeris & betonicæ contemperatum. Poſtea paulatim euacoarem caputpurgijs & ſternutatorijs leuioribus, vt decocto corticom mali arāceij, vel alijs, non elleboro, maſticatoria non adhiberem. De febri, Iam humectantia & infrigidaotia

B danda erunt, ſed ea augent catarrhum: adhibēda igitur quædam extrioſecùs, qoæ oon faciant obſtructiones, oleum amygdal. dulcium cum modico olei violati. Balneum fortè conueniret, ſed id remitto veſtris excellentijs. Materia in pectore educenda, opus lambitiuo, quod careat acetoſitate, ideo ſyrup. de liquiritia, de iuiubis, & ſi vrgeret res, ſyrup. de hyſopo aut braſica darem: ſed interim dum non vrget, alijs vterer leuioribus, vt zuccharo candi. Pro ventriculo facilè aliquid dari poteſt, extrà non valde aſtringentia poſſunt adhiberi, ſed cauendum, ne materia tendat ad tunicas, & faciat plus periculi. Pro tumoribus quoque extrà nihil adhiberē, ne fieret maior attractio materiæ, habeat ſedes cootinuè, & aluum lenem. Victus ratio difficilis ſtarem in panatella, pane in iure pulli, ouis ſorbilibus, cootuſo ex pullis & c. Vinum etſi oec febris, nec catarrhus exigit, quia tamē virtus proſtrata eſt, concederem vinum ſubdulce, non

C auſterum nec aſtringens.

Friſimelica, eadem omnino enumerare viſus eſt, niſi quòd catarrhum dicebat miſtum ex materia frigida, quia inſipidus & bile craſſa, quæ geoeretur propter febrem, & ob id imminere vlcus in pulmone, vel etiam in præſeoti eſſe: ſi incipiet expuere ſanguinem, iam de eo deſperatum. Quanquam ſic etiam difficillimè curabitur, propter obſtructionem ingentem, & febrem becticam, quæ catarrho planè contraria. Quare res protrahi poteſt, & pallio tegi, priori ſanitati nuoquam reſtitui poterit. Victus tenuis noo attenuaos, ſed mediocris, darem pro ſyrupo aliquid oxymellitis cū ſyrupo de endiuia, & admiſcerem aliquid betonicæ, euacuarem eum lenioribus, agaricum ooo exhiberem, oiſi in parua quantitate.

MONTANVS

Habemus catarrhū maximè vrgeotē nos, cuius

ratione vocati ſumus. Eſt enim ſæuiſsimus ratione qualitatis & quantitatis, & ratione ſymptomatis. In pulſu videntur hæ eſſe differentiæ, vt ſit paruus, frequens inæqualis, & etiam durus: circa hypocondria tenſio eſt, proſtratio appetitus, difficultas anhelitus, & corpus videtur tabeſcere: quę ſymptomata cum omnia ſint præter naturam, diligenter ſunt conſiderandæ cauſæ eorum, vt recta prognoſticatio & cura inueniatur. Videtur catarrhus cauſa omnium ſymptomatum, ideo ab eo incipio. Eſt ex genere fluxionum, ideo habet locum vnde manat, locum ad quem, vias item per quas, materiam etiam quæ fluit. Hæc quatuor ſunt conſideranda. Primò emanat à capite, quia nulla fluxio catarrhus dicitur, niſi à capite emanet: ſed quia non ſemper ibi generatur, videndum an ibi generetur, an ſit per affluxum. Ego ex temperatura & affectionib. animi iudico eſſentialiter generari in capite. Nam & hoc familiare eſt toti familiæ, & locus Veronę talis eſt, vt homines poſt quadrageſimum annum omnes laborent catarrho, & plerique eo moriantur: ibi cùm fuit nuper ita auctus eſt catarrhus in ipſo cerebro, vt non potuerit diſcutere vapores aſcendetes, nec proprium alimentum conficere. His accedunt aliæ cauſæ, febres longæ & diuturnæ exiccãtes corpus, & deprauantes omnes coctiones, ex quibus etiam vapores aſcendentes moleſtant caput. Ita catarrhus ille ex ventriculo quotidie augetur, vbi non fit coctio. Cùm igitur omnes hę cauſę concurrãt, & catarrhus membrum mandans habeat, propter cauſas extrinſecas, & propter vapores etiam aſcendentes, ideo non mirum, quòd tam diu perſeueret. Recipiens membrum eſt vnum pręcipuè pulmo, ideo per tuſsim excernitur. Eſt enim tuſsis motus pulmonis, ad excernenda excrementa in eo contenta, & ſputum etiam quod expuitur ſpumoſum eſt, ideo potius ex ſubſtantia pulmonis, quàm ex alio loco. Hîc igitur eſt locus recipiens, viæ ſunt communes per colatorium ad tracheam arteriam, & inde ad pulmones, ſed non tamen ad pectus fluit, & ſi id quod nos præcipuè ſolicitos facit, ad pectus fluit, tamen ad ventriculum quoque pars deſcendit quædam, & quia frigidus & humidus eſt, ideo relaxat & proſternit ſenſum appetendi, & ſic fit mala coctio. Et ex eodem catarrho, quia materia craſſa & viſcoſa deſtruens concoctionem, ideo venæ meſaraicę, & quæ ſunt inter lienem & ventriculum, obſtruuntur ex parte, & quia materia viſcida in locis calidioribus inflatur & turget, & generat flatus, de quibus queritur magnifica domina. Materia etiam plurima ad muſculos peruenit, propter quam tēſio magis eſt in muſculis, quàm in venis aut inteſtinis, quia rarò ſentiuntur: ideo ego non crediderim, nec in hepate, nec in ſplene vitium eſſe, quia nec color nec coctiones id oſtēdunt in excrementis. Et Hippocrates ait: qui catarrho laborant rarò duritie ſplenis laborant: omnia igitur ſymptomata enarrata eueniunt ex catarrho defluēte à capite ad pulmones & ventriculum. Nec ſunt ſigna hecticæ pulſus frequens, paruus & inæqualis, ſed cauſa omnium eſt catarrhus. Galenus quinto de Locis affe-

D ctis, & ſecundo de Cauſis pulſuum: quando materiæ craſſæ & viſcoſæ in pulmonibus, pulſus paruus eſt & inæqualis, quia non dilatatur ſufficienter pulmo, propter grauedinem, quia igitur paruus eſt pulſus, & non implet neceſsitatem euentationis, ideo ſuppletur frequētia, quod deeſt magnitudini: & excrementa præcipuè extingunt calorem naturalem, faciunt virtutem motiuam, & omnes alias debiles. Hæ igitur ſunt cauſæ pulſus parui & frequentis, ſed de duritie pulſus ambigitur Galen. 2. de Pulſ. & 3. de Prognoſt. pulſ. Cur pulſus paruus & frequens in febri peſtilenti? quia morbus in ſubſtantia cordis, quę cùm generet ſpiritus, generat paucos & malos ſpiritus, quia ſtatim debilitatur virtus, ideo pulſus paruus, & tamē frequens, quia magnus eſt calor præter naturam, qui euentationem requirit, durus verò pulſus eſt propter ſiccitatem. Hæc quidem ſunt ſigna communia febris hecticæ, ſed non propria, ita vt ſoli hæcticæ conueniant, ideo non ex iis concluden-

E dum eſt, quòd febris hectica ſit. Pulſus enim & durus, & frequens, & paruus eſſe poteſt, ex qualibet cauſa alia: Sic durus pulſus ex qualibet ſiccitate, poteſt tabeſcere & macreſieri, non tamen eſſe hectica. Scimus enim propter defluxum catarrhi, plurimas fieri atrophias, & defectum caloris naturalis, quia ob malum nutrimētum deſtruitur, nec deducit alimentum ad partes alendas vel nutriendas, nec concoquit. Sic in hac magnifica domina habemus cauſas, quę faciunt velocem, paruum & durum pulſum, ipſam ſenectutem: poteſt enim exiccari corpus non ab hectica tantùm, ſed à quacunque alia cauſa, quæ impedit coctionem, quia materia tranſit in excrementa, quæ debebat abire in nutrimentū, & calor diminuitur: ideo corpus non nutritur, ſed tabeſcit, idque cōtingit frequētiſsime laborãtibus catarrho, etiam ſine hectica. Vtrum ſit iam hectica? Reſp. ea à duob. arguitur, vt dicit Galenus, temperies naturalis & intemperies debent ſenſu iudicari, quia actu tales ſunt. Vtrum calor hecticus debet ſenſu deprehēdi? Be-

F ne Galenus dicit: Vbi hectica ibi calor mordax ad tactum, ita vt quo vehementius tangas, tanto magis ſentias, cuius oppoſitum in hac muliere, quia ſentitur frigiditas, ideo nō eſt hectica. Quod ad ſignum de inflammatione poſt cibum. Contingit id quidem febri hecticæ, ſed non in ea ſola, & hæc non ſtatim à cibo grauitatem ſentit, ſed noctu, nec eſt à cibo. Hę rationes me mouent, cur nō exiſtimem eſſe febrim hecticam, & deprehendi in hac magnifica domina cùm quieuit, ſæpe non adeſſe febrim, in horis matutinis, quando quieſcit, non ſentio illam inæqualitatem pulſus nec paruitatem, quanquam vt dixi, illa non ſunt ſigna propria, deprehendi eam aliquando ſine febri. Ergo non eſt hectica. Adeſt quidem febris, ſed non hectica, ſed talis quæ ſequitur putredinem, & eſt per accidens, pendet ex catarrho, vtinam ſolus catarrhus poſsit curari, materia eſt craſſa & pituitoſa, quæ putreſcit in pulmone propter moram, vlcus non eſt quia nō ſunt ſigna, poſſunt putreſcere materię ſine vlcere, in ea qualitate pectoris calidi, & humida bene debemus vereri, quia quod tãgitur

à pu-

[A] à putrido, putreſit facilè, & pulmo maximè aptus putredini, ſed quia hîc ſumus in ſenio, durior eſt & ſiccior, ideo non ita ſacilè putreſcit, ſicut & Auicenna & Galenus in Commento 46. tertij Apho. Eos qui tranſeunt trigeſimum quintum annũ nõ ita facilè incidere in phthiſin. Quid igitur diceres? prognoſticon manifeſtum eſt, cũ habeat tantùm catarrhum ſine febri hectica, à capite defluentem, vix poſſum credere quòd curetur, quin citò etiam deueniet ad mortem: tabeſcit enim magis, & plurima habet animi accidentia. Quid faceres? Vnum dicam, vt concordentur Prophetæ & ſcriptura: Auicenna in tertio de Fluxu catarrhi: vbi febris cum catarrho, nõ cures febrim, etiamſi ſit hectica. Hîc igitur catarrhum curabimus, quo facto duo fient, videbimus ſi ſit hectica, & ſacilius occurrere poterimus, non curato catarrho incidet in hæcticam & phthiſin ſeu vlcus pulmonis, ſicut fiet ſi non pręueniet mors: eſt enim in maximo periculo, vt hæc omnia fieri poſsint: volumus igitur curare catarrhum, quicquid ſit de hectica, debet [B] euacuari materia quæ fluxit, quæ fluit diuerti. Ego in ſpatulis ambabus veſicatoria adhiberem, & etiam cauteria, illis non ſatisfacientibus, vt materia diuerteretur à loco nobiliſsimo, nec me impediret quicquam ſi poſſet ferre virtus, inciperẽ tamen à veſicatorijs. materia fluxa excernenda, ſed quia natura prompta expuit cum magna difficultate, adiuuarem eam: darem diuretica, quæ diuertunt & euacuant per vrinam, & aluum lenirem, & euacuarem paulatim & frequẽter, ſed leuioribus. Caſsia præſtantiſsima eſt, ſed ab eius vſu frequenti abhorreo, quia nimis relaxat virtutem naturalem, ideo velim vt ventriculus corroboraretur rhabarbaro, quod prodeſſet ventriculo: quare in frequenti vſu caſsiæ ſemper adderem rhabarbarum: ſyrupos darem concoquentes, & adderem decocta polypodij, liquiritiæ, ſcabioſæ & betonicæ, vt fieret facilior excretio, & polypodium occurrit humori melancholico (cui ſubiecta eſt hęc mulier) ſua qualitate, & euacuando, & ſimul con- [C] uenit pectori, quia amicum pectori & ſimiliter liquiritia: nec malum erit poſtea iterare florem caſſiæ cum aliquantulo rhabarbari, vel hieræ ſimpli. roborantis ventriculum, ne ſequatur nimia relaxatio eius, & ita perſeuerarem euacuando & concoquendo materiam. Galenus quinto Metho. de Oxymillite, id inter omnia acida non exaſperare dicit, & ab omnibus alijs cauere iubet, in affectibus pulmonis, præterquam in hoc, ideo ab eo nõ abhorrerem, ſi adderetur aliquid ex melle roſato, quod leuiter aſtringit. Quæ enim valde aſtringũt, exaſperant, quæ in primò gradu aſtringunt corroborant. Cras igitur detur decoctum, ſequenti die caſsia vt dixi, correcta. De febri cũ tempore paulatim videbimus viſitãdo eam ſępius, optimè cognoſcemus ſi adſit febris hectica nec ne. Poſt collegium dum domum iret Friſimelica & Bellocatus contendebant eſſe hecticam, ſed curata eſt, nec fuit hectica.

[A] *De catarrho diuturno pro generoſo, Domino Adamo à Dietrichſtein, Anno M. D. XLVI. Menſe Iulio dictatum. Conſilium CL.*

IN adoleſcente vix annum vigeſimum agente, alioqui boni habitus, ſatis proceri corporis & optimæ indolis, non poteſt eſſe catarrhus tam diuturnus, tam moleſtus, tam confirmatus, niſi intemperies cerebri inſigniter frigida & humida fuerit: eſt enim catarrh⁹ mucoſus, pituitoſus & frigidus. Vnde autem cõtracta fuerit huiuſmodi intemperies, ſiue à natiuitate, ſiue à magno exceſſu circa omnes, vel aliquas ſex res naturales, haod ſatis compertum habeo: quantum verò ad præſeos negocium attinet, non ita multum refert, ſiue naturalis, ſiue acqoiſita hæc fuerit intemperies. Hoc vnum proponendum, neq; ſacilè, neq; citò remouendum fore, imo indigere exactiſsima diligen- [B] tia medici quidem, ſed longè magis ægrotantis: ex longa enim perſeuerãtia curationis poterit æger ad meliorem habitum deduci. Alioqui periculum imminet, ne in deteriorem aliquem morbum delabatur, præcipuè ætate maturiori ſuccedente. Enixè igitur tantò diſcrimini eſt reſiſtendum, atque in primis exquiſitiſsima ratio victus habenda eſt, ſicut verè in omñib. diuturnis morbis obſeruari debet. Primaria ergo diligentia circa aerẽ ſit, omnino enim tam frigiditas quàm humiditas aeris eſt vitanda, ſed nec flatus cuiuſq; generis admittendi: vel enim cerebrum replent, vel refrigerant, vel conſtipant, omnes certè concutiunt atq; agitant. Terrena etiam habitacula frigida & humida vitabit. Vbi ſtudia literarum, vel aliqua mẽtis intentio ſit adhibenda, obſeruabit ne fiat cibo adhuc exiſtente in ventriculo: probabile autem eſt ibi ſore per quatuor aut quinque etiam integras horas, interim ergo quieſcendum vel leniter deambulandum, remiſſo animo ſimul cum amicis lætis ac iucundis, & quacunque hora omnino [C] animi moleſtias euitabit: illæ enim catarrhum nõ tantùm fouent ac augent, ſed omnino etiam generant. Exercitia laudamus matutinis horis, quæ ſint placidiora quidem, ſed longiora, vſque ad manifeſtam mutationem anhelitus, totiusq; corporis calefactionem inſignem, ita tamen, vt poſt exercitiom euitet aeris exceſſum omnem, flatus, frigiditates, humiditates, immutetq́ue veſtimenta, ſi fortè ſudorem habuerit. Laudo ne comam nutriat, caputq́ue abluat ſemel ſaltem ſingulis ſeptimanis, ſitq́ue ablutio talis: Sumatur lixiuium dulce ex cinere vel ſalicis, vel populi, vel ſarmentorum vitium, vel nucis aut huiuſmodi, & ex eo quantitas eligatur vnicæ ablutioni conueniens, in qua chamæmelum, roſæ, maiorana, & betonica decoquãtur ſimul cum duabus drachmis agarici minutimineiſi, & in panno lineo inuoluti qui poſtea pannus poſt decoctionem diligenter in ſuo decocto exprimatur. hoc lixiuio caput abluat, adhibito ſapone aliquo odorato, quales diſtrahuntur à pigmentarijs: hora ablutionis tutior eſt veſpertina, ante cœnam ſcilicet, vt aeris

omnia incommoda facilius euitare poſsit. Poſt D ablutionem ſoauiter ac leniter exiccetur, cũ pannis moderatè calidis. Vni rei præcipuè ſtudeat, vt manè ante ſolis ortum exurgat, neque comedat niſi quinque horis poſtea, ita enim catarrbus noctu collectus optimè concoqoetur ac digeretur, ac cibus in prandio ventriculum purum inueniens, optimam concoctionem perficiet. Nihil enim peſtilentius his qui catarrho ſubiecti ſunt, quàm ſero è lecto ſnrgere, atque ad prandium accedere, noctnrno catarrho adhuc fluctuãte: à prãdio caueat ne aliquo modo dormiat, neqoe bibat, neque comedat: nihil enim inter prandium & cœnam omnino ſumendum eſt, ſi quis catarrho liberari ſtudet: imò & cœna longè parcior debebit eſſe quàm prãdium, tam in cibo, quàm in potu: laudaremq́; ſi veſperi à carnibus abſtineret. ſed nec cubitum eat, niſi ſaltem duabus horis tranſactis à cœna, interimq́ue leuiter deambulet, vel ſtet: ita enim noctu leuiſsimum caput erit, excrementis ac vaporibus omnibos liberum. E Ergo vt hęc commodè fieri poſsint, præueniet horas vt maturè ſurgat, maturè prandeat & cœnet. Cibus illi omnino ſimplex eſt eligendus: cibotum enim multitudo catarrhis aduerſiſsima eſt. Vinum ſit illi paucifetum, album, limpidiſsimum, bene maturum, qood etiam parciſsimè bibet. Carnes animalium iuuenum, caſtratorum, pullorum, hœdorum, vitulorum, leporum etiam iuniorum & cuniculotum & auium campeſtrium. Abſtineat à paluſtribus cuiuſque generis: piſces etiam euitet & caſeum, & lacticiniurum vniuerſa genera, & legumina, & paſtilia, panesq́ue azymos, & quæcunque in ſartagine aſſantur. His ita rectè diſpoſitis neceſſarium eſt quàm plurimo tempore ſeruare inſtitutum: neque enim tam facilè, ſicut etiam ſuprâ diximus, tolletur affectus, tam longo tempore confirmatus. Quantum verò attinet ad medicinas, noui hunc illuſtrem dominum ab quocunque genere medicamentotum abborrere, vt neſciam an vnquam talem inuenerim, ideo ne fruſtra offerãtur, F quæ nullo modo ſunt admittenda, placidiſsima quæque proponamus, quæ non niſi à pertinaciſſimo reijci poſſunt: & primò vtatur ſaccharo roſato, in ſingulis anni temporibus, ſingulis etiam diebus ſi libuerit, vel ſaltẽ ter aut quater in ſeptimana, ſumet autem vna hora ante prãdium, & ℥ s. ſingulis vicibus. Vtatur etiã hora vna ante prãdium odoratiſsima & iucunda cõfectione quæ habet.

R. Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum
Sem. citri añ. ʒ j.
Ligni aloes opt. & ſinceri ʒ ij.
Sacchari optimi quantum ſufficit.

Miſce, & fiat confectio in rotulis ʒ ij. & vtatur ante prandium & cœnam, ſingulisq́; vicibus rotulam j. aſſumat: quòd ſi pateretur rbabarbari optimi ℈ j. manè tribus horis ante prãdium mandere ſenſim primò, deinde deglutire, haberet remediũ pręſtantiſsimum. Quòd ſi id noluerit, enitatur ſaltem bis ſingulis menſibus, non cœnatus ire cubitum, & eo veſperi lectum ingreſſnrus, ſnmat ʒ j. infraſcriptarum pillularum.

R. Rhabarbari electi
Aloes ſuccocitrini
Agarici optimi añ ʒ j. s.
Nucis muſcatæ
Garyophyllorum
Gingiberis añ. ʒ s.

Pulnerizentur omnia per ſe, poſtea miſceantur, deinde aſpergantur ſucco roſatũ puro, & permittantur exiccari, & ſic iteretur ſepties. Deinde cum melle ſimplici fiat magdaleon, & ſeruetnr ad vſum. Item laudo vt in ingreſſu lecti vnam aut alteram guttam in vtranque aurem inijciat olei ex optima Terebintbina, & oppoſito bombice muſcato dimittat vſqoe ad ſequentem lucem. Si etiam mandet manè granum maſtiches, expuatq́; quicquid ſaliuæ redundauerit, ſaluti egregiè conſulet. Atque vbi hæc ritè & diu peracta fuerint, ſpero Illuſtriſs. D. ab omni deteriori diſpoſitione pręſeruandum, atq; ad meliorem habitũ profectutum, diuino tamen aſpirante auxilio.

De catarrho cum dolore capitis, tinnitu aurium, ac multis alijs ſymptomatis. Pro Polono collegium. 1546. Maij 27. Conſilium CLI.

BEllocatus: Habemus caſum difficilẽ nobilis Poloni, ætatis annorum viginti octo, vel circiter, qui ab ineunte ętate varia patitur ſymptomata: in pueritia puſtulas, in adoleſcentia dolores capitis pectoris, dentium, defluxũ catarrhi, gonorrhœã febrem quotidianam, dolores artuum, præcipuè circa pedes, & maximè dextrum. Poſtea vſus peſſimo regimine in ſex rebus non naturalibus: coitu, ſcriptionibus inordinatis poſt cibum, & omni hora, gnnorrhœam paſſus per ſex menſes, & ea ſuppreſſa dolores oculorum: ſucceſsit dolor in ventre inferiori com torminibus magnis: ſucceſſit febris ingens ob potum vini cum dyſenteria magna, quibus curatis iterum ſenſit dolores circa partes pedum poſteriores, ita vt ambolare nõ F poſſet, & hi doloras circa pectus & partes vicinas ſecuti. Nunc de talibus conqueritur ſymptomatis: de tinnitu in aure dextra maximo, de dolore capitis, de fluxu catharri, de dolore in humero, in digito etiam magno dextri pedis, qui non impediunt eum in negotijs, ſed noctu tamen plus affligunt. Habet & bubones in inguinibus: propter hoc acceſsit ad thermas in Germaniã, & per menſes ſeptem benè habuit, ſed quia reuerſus ad inordinatum regimen, ſymptomata redierunt.

MONTANVS.

Ex tam immenſa congerie ſymptomatum, elicimos primò tinnitum aurium, dolorem capitis, deflnxum catarrhi, dolorem in vtroque bracbio & in pede, & ſi hæc ſymptomata conſideremus, omnia referri debent ad defluxum: proueniunt enim omnia à defluxu materiæ. Cùm igitur materia ſit quæ facit ſymptomata, videndum vbi ea generetur, & qualis ſit. Habet dolorem capitis & tinnitum aurium, quæritur an ſit propter primogenium affectum in capite? an propter conſen-

ſum

ſum capitis cum alio membro? Idem quærendum de dolore in cubitu & digito pedis, ſi curationem rectè inſtituere volumus. Eſt etiam defluxus catarrhi, qui licet ſemper in capite generetur, ſed interdum etiam cerebro fortiori ac validiori exiſtente fit, cùm vapores ab alijs membris aſcendentes tot ſunt, vt à cerebri caliditate concoqui nequeant, ſed ad inferiora iterum depellantur. Primò igitur cauſæ intrinſecæ conſiderandæ, poſtea & extrinſecæ: vbi enim & naturales & acquiſitas diſpoſitiones habemus, affectum facilè agnoſcemus. Membra habet inæqualia, hepar calidiſsimum, & ſymptomata talia quæ hepatis caliditatem ſequũtur. Stomachus eſt frigidus, quòd indicant plurima excrements, ſemper redundauit deprauatis humoribus à prima ætate, quòd quanquam ad rationem victus referri poteſt, tamen ab hac præcipuè cauſa dependet, quod ſatis conſtat, cùm ſine dubio multi alij in eadem domo eadem & peiori ſortaſsis ratione vſi, non laborauerint, & quòd talia membra neceſſariò eiuſmodi faciant accidentia, etiam in bona ratione victus ſæpe auditis. A calore præternaturali hepatis fiũt humores aduſti & deprauati, etiam conſiſtente optima ratione victus. Ita vẽtriculus frigidus ſemper plus pituitæ præternaturalis facit, quæ finem debitæ concoctionis non aſſequitur, & cum peruenit ad hepar, non poteſt illud emẽdare vitium primæ concoctionis, niſi ſit admodũ leue, & quia calor præternaturalis plus faciet de excrementis de bile & ſucco melancholico adurendo chilum: non igitur mirum hunc iuuenem à pueritia ſubiectum tot morbis cholericis, propter copiam bilis vnde febres tertianæ, & phlegmatis, vnde febres quotidianæ. Et vapores aſcendentes à ventriculo frigido replent caput, generantque varios catarrhos & defluxus per diuerſas vias deſcendentes: à quo poſtea etiam diuerſi affectus, prout ad diuerſa membra defluunt. Duo igitur illa membra diſtemperata, & in ſua diſcraſia oppoſita: alterum frigidum, alterum calidum, cauſæ ſunt omnium horum affectuum. Ad hæc acceſsit peſsima ratio victus: ſcribebat tota die, laborabat mẽs, & omnes coctioues fiebant deteriores. Poſt ſcriptionem ſine exercitio præcedente, ad crapulam & conſortia commeſſationum acceſsit, quod generabat excrementa deterrima: præcipuè circa caput, quod debilitatum erat exercitio mentis continuo: & iuuit aer frigidus, & illius regionis, qui multum facit ad alteraoda corpora, vt refert Hippocrates de Aere & aquis, & locis. Ob has cauſas incidit in magnas diſpoſitiões, & acceſsit hoc, quòd incidit in malos medicos, qui curauerunt eum venenis, applicuerunt argentum viuũ, quod repercutit humores à partibus exterioribus ad intrinſecas, & ita ſubitò & validè, vt pellat ad centrum: & ſua etiam qualitate deſtruit naturã membrorum, vt videmus paralyſin ſequi, & vertigines & epilepſias, ita vt vnumquodque membrum cui applicatur deſtruatur à propria temperatura: nec ea tantùm quibus applicatur, ſed ea etiam quæ recipiunt vt caput, &c. Hæc igitur cauſa ad reliquas acceſsit, deſtruxit membra, & eorum temperaturam naturalem, ita vt ſi prius habuiſſet tẽperaturam laudabilem, ratione cuius reſiſtere potuiſſet fluxui, nunc non poſsit reſiſtere propter debilitatem. Ideo circa eas partes humores colliguntur, nec expelli poſſunt: caput debilitatum catarrhum nõ ita tenuem generare poteſt, vt prius, & membra alimentum ſuum non ita conficere, nec excrementa expellere, ita vitiũ eſt in mãdantib. & recipientibus. Mandantia ſunt membra hepar & ventriculus, quæ tanquam fons in quibus generatur materia, humores ſcilicet & vapores deprauati, qui mittuntur ad alias partes, per muſculos & neruos ad membra inferiora: per alias vias latiores, ad caput vnde defluxus illius, videlicet, materia miſta eſt, ſicut duo etiã vaporum genera miſta ſunt, quæ ſemper aſcendunt. Ideo apparent etiam ſigna miſta ex pituita & bile. Recipientia caput priocipaliter, deinde & alia, quæ ipſa etiam debiliora propter contiouitatem defluxus, qui obtundit & ſuffocat calorem naturalem, vt reddatur ſeipſo frigidior: Et inunctio etiã adiuuit ad faciendum caput imbecillum ad excernendas operationes debitas. Hinc cauſantur ſymptomata, dolor capitis, tinnitus aurium, quia materiæ viſcoſæ dum inflantur, turgent propter calorem debilem, qui oon poteſt diſflare, ſed inflat tantùm: fit tinnitus aurium, quia materia mouetur, & ſpiritus exire nequeunt, in materia viſcoſa moti à calore imbecilli. Poſtea pars deſcendit per vias latas. Quare non ad pectus? quia partes illæ fortiores ſunt, vt non recipiant, ſed repellant. Alia pars per vertebras, ſpondylos & venas etiam, ac arterias neruosque ad muſculos deuenit, & facit dolores articulorũ & iuncturarum, ſed neſcio an dolor in ipſis iuncturis, an verò inter iuncturã & iuncturam, quia his diſtinguitur dolor podagricus à morbo Gallico, quia morbus Gallicus occupat partes quæ ſunt intra iuncturas: articularis verò ipſas iuncturas infeſtat. Omnia igitur ſymptomata pendent à membrorum inæqualitate, accedente mala ratione victus, & debilitate aliquorum membrorum & illinitione Mercurij: ſed vtrum aliqua mala qualitas in hoc iuuene faciat difficiliorem curationem? Verſatus eſt cum meretricibus, quæ magnam copiam morbi Gallici habebant, & eſt verecundus valde, ita vt cum medicis liberè nou loquatur. Succeſsit ſcabies longa & bubones, non habeo argumeotũ demonſtrans, ſed coniecturas multas, quæ coniunctæ faciont opinionem firmiorem. Circa Prognoſticũ. Quia membra ita naturaliter ſe babent, vt neceſſariò multiplicentur excrementa: indigebit continua ratione victus exquiſitiſsima, maximè cùm membra mandantia ſint inæqualia, & recipientia debilia, & maior nuoc ætas in deterius labatur. Neq; curabitur niſi ſummam diligentiam prẹſtet in ratione victus, ita vt tota quaſi cura ab ea ſola pendeat. ſi obtemperabit in ratione victus, & purgabitur debito modò, per vices & interualla temporum, facilè curabitur.

Curatio. Eſt fluxio materiæ, ergo euacuanda. Quia materia fluens, concoquendum & euacuandum eſſe, tritum eſt ab omnibus: id factum eſt, li-

cet poſſet fortaſſe fieri vlterius. Sed quęritur de balneis, ventriculus frigidus abundat materia humida plurima, caput debile propter longum defluxum, & materiæ malitiam, credo optimum remedium fore potum thermarum, cum bibet nõ ſexaginta cyathos, ſed quatuordecim: cum enim 14. lib. aquæ in ventriculo babuerit, ſatis erit, oee accipiet ſecundam aquam niſi primam egeſſerit. Hepar non poterit admodum offendere in tranſitu, quia ſtatim ad renes defluit, & in tam parua quantitate abſterget, mnndificabit, prouocabit vrinam, & addet robor membris. Poſtea ex enecotures melius iudicabitur: ſi profuerint hæc, in iongenda ratio victus, & ſingulis mẽſibus bis vel ter pillulis, vel electuario aliquo euacuabitor ſub iode, in quibus oon tranſeatur aloe, caſsia, rhabarbarũ. Ad agaricum nunquam deuenirem in illis aſsiduis euacuationiboa. De ſtillicidio, quia caput imbecillius, commodum erit, ſi ſit moderatè calidum, & non ex nimis alto cadat. Caput habet diſcraſiam frigidam, ergo bene tolerabit, etiam ſi o atura fuiſſet alio qoi calidnm.

Puluis pro exiccatione catarrhi.

Poſt purgationem.
R. Sandaracæ
Maſtiches aſi. ℥ ij.
Maior. Stœch. Florum maior. Sem.
Baſilic. aſi. ʒ j. s.
Garyophyll.
Nucis muſcatæ
Macis aſi. ℈ iiij.
Sandalorum ſing. aſi ʒ j.

Pulueriзẽtur omnia, deinde miſceantur, & fiat poluis ſubtilis pro commiſſuris capitis: ponat in capite veſperi poſt pectinationem, ſub introitum lecti, & manè etiam ſi velit.

Pro diuerſione aliqua per nares.

Vngat nares pinguedine anſeris, attrahat item per nares ſuccum maioranæ.

Io catarrho cum tuſsi ſicca & anguſtia pectoris ſi neſcias an tenuis vel craſſus, oleum amygdalarum dulcium cum ſaccharo fiat bolus, vtiliſsimum & ſecuriſsimum: dilatat pectus, & facit expuere. Aut
R. Olei amygd. dul. recentium ℥ s.
Penidiarum ℥ j. Miſce.

Po puero, cui catarrhus fœtens per nares copioſus exibat. Conſilium CLII.

Vrabitur, ſi volet, facilè. Abluat caput agarici decocto, pnrgetur ſola hiera, quia humidus, vtatur ſucco maioranę, & maſticet maſtichem, ſed pręferrem decoctum betæ vel maioranæ cum zuccaro, vel mannæ doo, vel tria grana, & attrahat per nares: vtatur bono regimine victus. Retulit Montanus, ſe quendam pro deſperato à medicis Veronenſibus Venetias miſſum, phthiſicum iam, & qui quotidie duas ſcutellas puris expoeret, coraſſe ſolo vſu zuccari roſati, ſed id dediſſe in maiori co-

D pia, ita vt ferè nihil aliod comederet, & pharmacopolæ Veneti illi zuccarum roſatum vendere noluent, ſed cogeretur aliunde afferre. Vixit tribus annis pòſt ſanus. Sed quia mulierem pulchram habebat, in eandem recidebat ægritudinem: ex qua mortuus eſt poſt triennium.

De catarrho & fluore ſanguinis ex hæmorrhoidibus cum macie corporis, & dolore pectoris, pro illuſtriſsima matre illuſtriſsimi Ducis Florentiæ. Conſilium CLIII.

Clariſs. D. diffusè ſunt explicata omnia circa caſum illuſtriſsimæ huius Dominæ. Quare ſolummodo attingam, quę neceſſaria eſſe videbũtur. Primum audiuimus, qnòd iſta Illuſtriſsima mulier habet ſua membra nobiliora valde inęqualia, quod eſt maximè attendendum. Habet enim vẽtriculum frigidum & humidum, cum
E deberet eſſe calidus & humidus pro cõcoctione faciẽda. hepar eſt frigidũ & humidum, cũ deberet eſſe calidũ: eſt tamẽ exceſsꝰ frigiditatis: habet pręterea cerebrum calidum & homidum, cor verò calidum & ſiccum. Stantibus ergo iſtis membroruio inæqualitatibus, nobiliſsima hæc mulier vexstur multis diſpoſitionibus præter naturã, qoæ ſunt ſeptem. Prima enim eſt catarrhi deſtillatio à capite deſcendens ad inferiora, qui in ſubſtantia modò tenuis eſt, modò craſſus: in ſapore verò perpetuò eſt inſipidus Secundò patitur flatus & rugitus in ipſis inteſtinis. Tertiò dicunt hanc pati fluxum hæmorrhoidum admodum excedentem qui in principio conſertim cõſueuit fluere in maxima copia, ita quòd quaodoque effluxerint 25. lib. quandoque verò decem, quandoqne duodecim. Et aiunt hunc fluxum ferè ſemper præceſsiſſe menſtrua. Nunc verò non ita conſertim & affatim fluit iſte ſanguis, ſed paulatim & continnè: & & ſicut tunc menſtrua talem fluxum pręcedebãt, ita etiam nunc præcedunt & ſubſequuntur: non
F tamen tempore menſtruorum patitur huiuſmodi fluxum. Quartò patitur diminutionem menſtruorum, ita vt nunc duæ aut tres vnciæ ſanguinis effluant. Quintò, ipſa eſt arefacta & extenuata, & cachexiam habuit, & circa oculos, & fauces, & circa tibias tumores qũoſdam. Sextò habuit vrinas continuò albas, tenues, & crudas, & in magna etiam quantitate, licet nunc non ſiat tam copioſæ. Septimò aiunt babere dolorem pectoris, modò in dextro latere, modò in ſioiſtro, modò in medio, quod φέρειν appellaot, qoi talis eſt naturę: io principio incipit calor, & motus fluxionis ſanguinis futuræ, & paulatim panlatim deſcẽdit, qoouſq; ad pectinem deueniat, & cum ibi eſt, tunc eruiopunt menſtrua, & ceſſat talis dolor. Iſta ſunt accidentia præter naturam afficientia nobiliſsimam hanc mulierem, quæ ſcripta ſunt ab Excellentiſsimis illis medicis, quæ conſideranda ſunt à nobis: quoniam, vt inquit Galenus, neque affectus præter naturam, neq; ſymptomata, neq; ægritudines poſſunt curari non cognita cauſa, & eſſentia ipſius: quoniam ab eſſcotia, & à proprijs

cauſis

cauſis ſumuntur veræ indicationes curandi. Et ideo ſeriatim procedendo, primò dicam cauſam illius deſtillationis catarrhi, à quo multa incommoda dependent: nulla enim natura inuenitur magis prona ad catarrhos generandos, quàm ea, quam diximus iſtam nobiliſsimam mulierem habere, quia cum ventriculus ſit frigidus & humidus, ſequitur quòd fiat mala decoctio, & per conſequens multi adſunt humores crudi, à quib. multi vapores ad caput eleuantur. Cerebrum autem cum ſit calidum & humidum, ideo idoneum eſt, vt habetur lib. 2. Artis medicinalis, ad ſuſcipiendas tales ſuperfluitates & vapores, qui à plurimo ſanguine & tenui, in hepate antea calido & humido generato, eleuantur. Vnde non tantùm à ventriculo, ſed etiam à tota maſſa ſanguinea plurimi vapores aſcendunt ad caput, qui, cum eius cerebrum ſit calidum & humidum, facilè ab ipſo ſuſcipiuntur, & maximè ſi accedat aliqua ex extrinſecis cauſis, vt ſi fiat peccatum circa cibum & potũ, circa animi accidentia, circa aerem, in quibus omnibus puto hanc nobiliſsimam mulierem peccaſſe: habitat enim Florētię, vbi eſt aer ſubtiliſsimus, qui eſt cauſa fluxionum. Præterea non eſt mirum ſi quando talis catarrhus fuit craſſus, quandoque verò tenuis, quoniam talis fuit ſecundùm varios & varius cibos, & varias concoctiones. Quod autem ſit perpetuò inſipidus, hæc poteſt eſſe cauſa, quoniam hepar, ventriculus, & cerebrum, omnia iſta ad hoc conſpirant. Et ſic videtur mihi quod iſtæ ſint cauſæ iſtius catarrhi, & qualitatis, ſubſtantiæ, & ſaporis: De ſecundo modo dicendum eſt, ſcilicet de flatu, & rugitu, & dolore inteſtinorum. Si enim ventriculus ipſius natura eſt frigidus & humidus, & ſæpe fiunt deſtillationes à capite, & fiat ille circulus debili exiſtente calore, ratione obiecti fiunt flatus: quia cum materia eſt frigida, & calor innatus eſt debilis, ſtatim ex eo eleuantur vapores, & flatus, ex quibus ſequitur dolor.

De tertio accidente dicendum eſt, ſcilicet de fluxu hæmorrhoidum, vnde proueniat. Certè ad inueniendam cauſam huius fluxus, vtar diſtinctione Galeni tertio de Cauſ. ſymp. Vel enim talis fluxus fit ratione vaſorum & meatuum, qui magis dilatantur: vel quia dilatantur orificia vaſorum propter rareſactionem (prętermitto modò dilatationea vaſorum quæ ſint ex contuſione, atque etiam prætermitto fluxus qui ex eroſione ſint, quia non faciunt ad rem noſtram) vel fit talis fluxus vitio ſanguinis, vel quia plurimus ſit ſanguis, vel quia nimis tenuis, vel quia ſit acris, ita vt excitet virtutem expulſiuam: vel nimis ſeruens, ita vt faciat intumeſcere venas: vel fit ratione membrorũ mandantium, quorum virtus ſit potens in expellendo: vel ratione imbecillitatis virtutis recipientiũ; ex iſtis enim poteſt cauſari talis ſanguinis fluxus. Sed dices, à qua cauſa putas prouenire iſtum fluxum ſanguinis? Dico quòd fortè ab omnibus. Primò enim quòd concurrat dilatatio venarum & orificiorum, poteſt coniectura aſſequi ex duobus ſignis: nam dicit fluxũ ſanguinis incœpiſſe dum igni dorſum expoſuit, ex quo non tantùm vena caua propter caliditatem poteſt fuiſſe aperta, ſed

A etiam aliæ, quia calidi eſt aperire, ita quòd cauſa procatarctica fuerit caliditas. Alia coniectura poteſt conſequi à iuuantibus & nocētibus, quia bis cùm aquam balnei Villæ & Aquatij ſumpſerit, illicò ceſſauit fluxus: aqua enim Aquarij eſt aluminoſa & aſtringens. Præterea ex ſola lymphatione aquæ balneorum Villæ, quæ aucta eſt ex impoſitione ferri, vnde aucta eſt vis aſtringendi, fuit liberata. Adhæc exiſtimo illud accidens non ſolùm contigiſſe ex vaſorum apertione, ſed etiam propter ſanguinis multitudinem, quoniam emanarunt interdum vigintiquinque libras ſanguinis interdum decem, interdum duodecim. Et præterea talis effluxus hęmorrhoidum euenit, poſtquã dimiſit phlebotomiam frequentem. Quia igitur impeditæ fuerint conſuetæ excretiones, & vt ſcitis ex 2. de Ratione victus in morbis acutis, conſuetudo interdum vertitur in naturam: quia igitur dimiſſa fuit phlebotomia conſueta, natura tētauit aliam excretionem. Et ſic patet quomodo B multitudo ſanguinis fuerit cauſa huius defluxus. Etiam acredo, & tenuitas ſanguinis fuit in cauſa, quia ſanguis qui exit tenuis eſt, & prius à prædominio cholerę, nunc verò aquoſus. An vero nunc etiam ſit cholericus, nec ne? Dico quòd non poteſt eſſe cholericus: ſed fuit feruor in ſanguine tunc, dum bis aſſumpſit ſtillicidiũ Sancti Philippi, quod calidum eſt, vt illum catarrhum ſiſteret, & ſemper poſt aſſumptionem irrigationis, in fluxum ſanguinis deuenit, ita quòd calefacto corpore data fuit occaſio prodeundi ſanguinis. Et ſic ratione latitudinis venarum, & apertione orificiorum, & ratione virtutis expulſiuæ fortis, & ratione multitudinis ſanguinis & acredinis, & tenuitatis ipſius, factus eſt iſte fluxus. Porrò licet ille medicus, qui ſcribit ad nos caſum, dicat quòd corpus ſit areſactum, addit tamen, virtutem non reſolui: & ad hoc etiam concurrit imbecillitas contentiuæ. Et quia dubitatũ eſt, an iſte ſanguis fluat à partib. ſuperioribus, ſcilicet ab hepate, & ad inſeriora per inteſtina deſcendat: nam dicũt, eſt ma C xima copia, & videntur potius declinare in hanc ſententiam, quàm quòd ſit fluxus hæmorrhoidũ. Sed non incouenit quin etiam ex hæmorrhoidibus poſsit prouenire: imò credo quòd ex ipſis veniat, ſi poſſet videri, quia iam multitudo ſanguinis facta fuerat. Et nos vidimus non tantùm 25. libras fluxiſſe ex hæmorrhoidibus, ſed etiam 36. & 40. in pauciſsimis diebus, & ex narib. in vno die 10. & 20. & 25. lib. vidimus effluxiſſe, in quo tamen ſunt ſubtiliores venæ. Ideo dico quòd non concludit, hic eſt fluxus ſanguinis copioſus à ſede, ergo non ex hæmorrhoidibus: non tamen ego aſſero quòd ex hæmorrhoidibus contingat, quia nullam habeo coniecturam ſuper hoc: ſed tamen bonum eſſet ſi haberemus præſentem, & poſſemus videre, quia ſi ab hæmorrhoidibus flueret, facilè videretur. Sed ſi eſſet ab hepate talis fluxus per concauitatem inteſtinorum, eſſet commiſtus cũ fæcibus quandoque, quod tamen non eſt dictum ab Excellentiſs. illo Doctore. Siue ergo ab hepate, ſiue ab hæmorrhoidibus, ſatis eſt quòd ſit ex apertione venarum, & ex multitudine ſanguinis

& ab acrimonia,tenuitate,& eius feruore. Tertiũ ſymptoma eſt, quia habet menſtrua nunc diminuta,propterea quòd eorum quantitas non excedit duas vel tres vncias ſanguinis. Dico quòd hoc eſt duabus de cauſis : vel ratione ætatis, quia agit, vt audio. 42. annum,& fortaſſe amplius, & plerunq; in tali ætate deficiunt mẽſtrua ex toto, vel ſaltem diminuuntur. Præterea habet auerſionem, ſcilicet fluxum hæmorrhoidarum,ideo non angor in hoc. Quòd autem adeſt vrina alba, tenuis & cruda,de hoc non habenda eſt cura, quia frigeſit corpus ex rarefactione habitus , & ex frigiditate coctiones fiunt deteriores,&ideo vrina apparet crudior:& color, qui deberet eſſe in vrina, fortaſſe auertitur per defluxum ſanguinis. Præterea dicunt quòd adeſt arefactio corporis & imbecillitas, & tumor in facie,oculis, & tibijs : hoc habet cùm ſit frigidius corpus, & rarefactũ,quia factus deterioribus concoctionibus,facta eſt atrophia, & ſic nõ poteſt fieri aſsimilatio, & ſic conſequitur diſpoſitio ad cachexiam,& ad hydropem,vt 2. de Facult. natur.& ſic ad anaſarcam. Poſtremò ait dolere ei pect9 modò in parte dextra,modò in ſiniſtra,modò in medio,& poſtea cùm ſequitur fluxus, ceſſat dolor. Talis poteſt eſſe cauſa,quia pars ſubtilior &tenuior catarrhi peruenit ad aliquas venas,quę ſiue trahatur à venis,ſiue ab arterijs, ideo diſtenduntur,&ſic cauſatur dolor, quia natura illoc trãſmittit talia excrementa, & non ceſſat motus naturæ,donec tranſmiſerit ad loca conſueta,ſcilicet ad vterum. Cùm igitur talia ſint ſymptomata, taleſque habeant cauſas, ex tali notione cauſarum poſſunt præuideri quid circa ſingula ſit iudicandum,&qua arte ſit ſingulis occurrendum. Quoniam ergo plurimus ſanguis euacuatus eſt, ideo videndum quòd corpus ſit infrigidatum, & rare factum:ex quo ſequitur, quod etiam hepar ſit infrigidatum,& ideo poſſet ſequi hydrops,ſicut patet ex 6. Particula Aphori. Vel etiam ex retentione ſanguinis poſſet fieri ſcirrhus in ſplene , vel in hepate,& ſic ſequetur omnino hydrops, quod apparuit ex illis tumoribus. Sed dices quare nunc non apparent illi tumores ? dico quòd ratio eſt, quia nõ effluit ſanguis in ea copia qua prius. Verùm ſi talis ſanguis fluxus non ceſſauerit, refrigerabitur hepar,& ea frigiditas,quæ nunc eſt per abſentiam caloris ſcilicet ſanguinis, fiet poſitiua, licet nunc exiſtimem quòd non ſit poſitiua, & ſic omnino ſequetur hydrops,quia hydrops eſt propria paſsio ſequẽs ad ipſam hepatis frigiditatem. De deſtillatione autem dico, quòd ea non poteſt penitus ſiſti : bene poteſt mitigari,ſi voluerit vti recto victus regimine, & ſic alia ſex ſymptomata poterunt emendari, ſi ipſa voluerit vti recto regimine : quòd autẽ curetur non credo. Et ſi poſſit omninò ſiſti talis fluxus hæmorrhoidum, ego non laudarem,quoniam Hippocrates &Galenus ſexto Aphoriſ. 12. dicunt,quòd ſemper cùm fluũt debet vna aperta relinqui,quia aliter fieret collectio multarum rerum præter naturam, & ſic deueniret vel ad ſcirrhum hepatis,vel ſplenis, & tãdem in hydropem caderet. Pro cura verò omniũ iſtorum ſymptomatum tradam diſtinctas curas

D omnium. Et pro deſtillatione à capite ad inferiora : primò corroborabimus membra, ex quibus eleuantur vapores,vt hepar, & ſtomachum : dico ſtomachum roborandum,ne ita eſſet aptus ad recipiendum. Suppono tamen vniuerſales euacuationes fieri cum conſuetis, & cum facilibus. Si enim vellet hac ęſtate purgari,aliud eſſet,quàm ſi Autumno:quoniam hac æſtate ſumeret leues ſyrupos, qui plures haberent intentiones, & reſpicerent omnes affectus:& ideo eligerem ſyrupum de endiuia,quia habenda eſt ratio ne hepar nimis incaleſcat, & ventriculũ corroborare oportet, vt poſsit melius cõcoquere. Et hoc non facerẽ cum vehementer calidis,ſed cũ moderatè calidis & ad roboratiõnẽ corporis, & inferiorũ, darem ſyru. de betonica, quia nõ habet caliditatẽ de qua timendum,& habet proprietatem reſpiciẽdi caput, mel roſatum,ieleniabin zuccarinum,&acciperem ſingulorum ℥ vj. ita vt eſſet ℥ xviij. in ſingulo ſyrupo,&cum decoctis ſiue ex cichorea,ſiue ex coma

E abſinthij,ex betonica,ex violis. Poſt aliquot ſyrupos darem vel manam, vel caſsiam cum infuſione rhabarbari,vel cum ſyrupo roſato ſolutiuo. Sed nunc non confiſtamus in agarico ſtante illa caliditate. Si verò Autumno vellet purgari, pro digeſtione materiæ exhiberem oxymel compoſitum.pro euacuatione darem agaricum, & eius infuſionem, & darem confectionem hamech : quoniam euacuat materias craſſas, & euacuat à capite propter myrobalanos, & habet vim aſtringendi & corroborandi. Poſtea procederem ad corroborationẽ membrorum per exterius & interius,& vellem quòd recta victus ratione vteretur.Pro corroboratione ventriculi & capitis, vellem quòd continuè vteretur zuccharo roſato, & bolo armeno, antequam ingrederetur lectum, quia Galenus moltos aſthmaticos ſolo bolo armeno ſanauit : præterea corroborat inferiora, & exiccat catarrhum,& confortat, & corroborat omnia membra principalia : ideo dicunt iſti quòd reſiſtit venenis. Et ſic iſta bolo armeno vteretur

F ſingulis diebus,vel ſaltem alternis in veſperi,cum vadit dormitum. Conueniunt etiam lotiones capitis cum lixiuio dulci,cum roſis, balauſtijs exiccantibus & infrigidantibus : quia caput calidum eſt & humidum,ideo cum cõtrarijs debemus occurrere,cum myrtis,cum corticibus granatorum &etiam cum agarico decocto in lixiuio : & ſapone confecto ex agarico, iride,& ſapone communi.De reliquis verò accidentibus,& de flatu, credo quòd curata deſtillatione, & roboratis membris,omnia ceſſabunt:tamen pro flatu vteter zuccaro roſato, cum cinamomo, cum garyophyllis, macis,& reliquis huiuſmodi : & iſta corroborant etiam ventriculum. De fluxu quærerem moderationem tantùm, & maximè ſi non ab hæmorrhoidibus : & omnia quæ diximus conferunt etiam ad corroborandas virtutes. Vellem vt vteretur myrobalanis chebulis, indis, & citrinis, & præcipuè chebulis. Præterea in ſex rebus nõ naturalibus nollem ipſam delinquere : & ſi poſſet euitare illum aerem tam ſubtilem, laudarem vt iret aliquò extra vrbem : præterea fugeret

animi

animi perturbationes,&accidentia, quantum fuerit poſsibile,& vteretur moderato exercitio. Cibus autem neqne nimis tennis,neque nimis craſſus ſit,ſed medius: ſed ſi eſſet aquoſus ille ſanguis effluens & acris,darem cibos craſſos. Vellem præterea vt vteretur cõfectione facta ex piſtachijs, & ex ſeminibus melonum,cum granis pini,licet fortaſſe melins eſſet ſine hniuſmodi granis. Et ſic crederem quod poſſet præſeruari oon tamen curari.

Dixerat Montan. frigiditatẽ in hepate eſſe priuatiuè, Vrbinus cõtendebat poſitiuè. Montan. ſe ita declarauit, dicens, quòd ſingula mẽbra noſtri corporia à principiò geoerationis,&ab ipſo ſpermate,habeant proprium calorẽ,qui eſt in potẽtia & reducitur ad actũ à calore cordis. Sed cùm calor cordis diminutus eſt in hac Do. propter multitudinẽ excretionis ſanguiois, ob id calor proprius & innatus bepati nõ poteſt tam benè actuari, vt prius, & ita dicitur hepar babere frigiditatẽ priuatiuè,id eſt, per ablatiooẽ caloris aduenietis. B Non antem poſitiuè, ita quod calor hepatis proprius ſit diminutꝰ & redactus ad temperaturã frigidam. Et cùm hoc ita ſit, debet curari cum refrigerantibus ſanguinem. Si verò poſitiuè eſſet in hepate, oportet alterare ipſum, cum reb. calidis. Et ſi quis inſtare velit, dicens, quòd etiam poſitiuè ſit frigidum. Quia cum calor cordis actuans calorem hepatis fuerit diminutus,ita vt non poſſit actuare proprium calorem, neceſſe eſt, vt is etiam diminuatur. Quia non videmus quomodo poſsit calor actuans imminui, niſi etiã immiouatur proprius. Roſpondeo, Quòd ſi ita eſſet in hac Illuſtriſsima Domina, ſequerentur ſeuiora accidentia. Quòd antem diminutus ſit calor actuans conſtat ex fluxione ſanguinis.

De yſdem affectibus pro eadem, in omni fluxu ſanguinis vtile. Conſilium CLIIII.

C QVoniam inter malos corporis affectus huius Illuſtriſsimæ Dominæ quæ quadragenaria eſt, præcipuus eſſe videtur ille ſanguis eiectus à ſede: vnde credimus etiam corpus exaruiſſe,&ſeipſo imbecillius redditum iam pridem,quòd tum crura, tum facies intumuiſſe videantur, & à deſtillatione, vt patet, non parum foueri: & cùm non ſit nobis explicatum, vtrum à venis, quas hęmorrhoidas vocãt, an ab inteſtinis deferatur, determioare oolumus id quod coniecturis tantùm aſſequi poſſumus. Et quannis à veois hæmorrhoidalibus plerique noſtrum potius effundi arbitrabantur, tutiorem tamen partem eligimns: itaque remedia ita moderaturi ſumus, vt vndeconque fluxerit, communis vtilitas conſequatur. Primò ergo ex malo corporis habitu neceſſarium eſt excrementa multa in ventriculo, & venis, & extra venas quoq; aggregari: poſtea natura ſtimulata ad expulſionem nõ deſinit à cõtinua ſanguinis excretiooẽ, cum quo & laudabilis excernitur. Propterea conſulimus, vt is à medicis præſentibus proximè ſiſtatur, &

A corpns exquiſitè pnrgetur, ita tamen vt babeatur ratio temporis & virtutis, nec ad valida medicamenta accedatur. Igitur molliri prius ventrem volebamus, vel clyſteri, vel electuario de ſebeſten ſine ſcammonio, vel lenitiuo ſimplici, vel tali quopiam, prout in varijs regionibus varij vſus ſeruari ſolent. Deinde ſyrupum quoq; exhiberi, qualis eſt de cichorea Nicoli, vel roſaceus, vel de batonica, hoc modo:

R. Syrupi de cichorea Nicoli ℥ j.s.
De betooica ℥ j.
Decoctionis betonicæ
Cichoreæ ℥ iij.

Miſce, fiat ſyrupus ſumendus ix. aut x. diebus. Deinde ſumeretur medicamentum, quod habaret rhabarbari optimi drachmas duas, ſpicæ grana ſex: madefiant in aqua agrimoniæ: addatur dia catholiconis drachma, ſyrupi roſat. ſolutiui ℥ ij. Miſce, & fiat potio. Qua purgatione perfecta, ſi ſatis corpus purgatum fuerit, bene erit: ſio minus, B tunc iteretur. Purgato autem corpore, tunc volumos primò, vt ſingulis diebus ante prandium & cœnam vtatur ſaccharo roſaceo, ita præparato.

R. Sacchari roſacei vnius anni ʒ iiij.
Garyophyllorum ʒ s.
Cinamomi ʒ j.

Miſce. Poſt cibum verò per horam ſumat myrobalanos chebulos optimè præparatos, ex his ſcilicet, quæ ex Alexandria deferuntur, & Geouę potiſsimum inueoiuntur: & in hoc præſidio ſummè confidimus. Præterea conſulimus, vt ſingulis ſeptimanis dormitura aſſumat boli armeni quantum eſt granum ciceris. Deinde vt ter vel quater ſingulis menſibns ſnmat rhabarbari optimi ſcrupulum in puluerem redactum: quę admiſceantur vel cum drachma ſacchari roſacei, vel cum paſſulis & ſaccharo. Poſtea ſtomachus quidem illinatur aſsiduè iſtiuſmodi vngnento:

R. Olei de floribus aranciorum, quod habetur in officinis eorum qui eonficiunt aromata ℥ j. C
Mannæ belzoini, quæ ibidem reperitur ʒ j. s.
Garyophyllorum
Macis an. ʒ s.
Ladani optimi ʒ ij.

Miſce, & fiat linimentum pro ſtomacho: erit enim ſtomacho vtiliſsimum, & odoratum, & principe dignnm, ſi rectè conficiatur. Ad hepar verò aliud vnguentum non minus oobile parabitur ita confectum.

R. Olei de roſis paruis confecti, qnod apud vnguẽtarios vulgo appellatur oleum de roſettis ℥ j.s.
Olei de ſpica, quod apud aoſdem vnguentarios inuenitur ℥ j.
Maſtichis
Rhabarbari electi an. ʒ j.
Specierum triaſandalorum ʒ j.

Miſce, cum modico ceræ albæ fiat lioimentum pro hepate. Præterea volumus vt ſingulis ſeptimanis caput abluat hoc modo: Conficiatur lixi-

uium ex cinere ſalicis,aut vitis, in quo decoquan D
tur roſæ,myrti, & ladani durioris fruſtulum, & a-
garici ʒ ij. quo lixiuio lauabitur caput, & ſapone
infraſcribendo vtatur:

R. Saponis optimi ℥ ij.
Agarici ʒ ij.
Iridis
Garyophyllorum añ.℈ ij.
Camphoræ ℈ j.

Miſce,& fiat ſapo ſecundùm artem.Laudamus
præterea vt maſtichen aſsiduè teneat in ore, mau
dat,expuat, coneturq́; vt per nares pituita excer-
natur,fiantq́; à medicis pręſentibus caputpurgia,
prout illis magis opportunum videbitur.His igi-
tur ita dıligêter peractis, non minor pars reliqua
eſt, & maxima : ſine hac enim fruſtra reliqua ad-
hibebuntur. Eſt autem ratio viuendi, quàm ex-
quiſitiſsimè ſeruare debebit, ſi ſe ab extrinſecis
periculis præſeruari voluerit. Ergo primû eliget
aerem temperatum, cauendo à nebuloſo, & craſ-
ſo,& à tenui,& frigido,qualis eſt Florentinus,prę E
ſertim accedente hyeme:& vitabit etiam ventos,
Solis ardonem,& pluuias, & demum omnem ae-
ris exceſſum.Et curabit vt quotidie naturalia ex-
crementa excernâtur per aluum, per vrinam, per
palatum,per nares. Iubebitq́; ſibi fieri matutinas
frictiones in brachijs, & partibus ſuperioribus,
quæ ſunt ſupra diaphragma , ſintque frictiones le
ues & longæ.Deinde cum è lecto ſurrexerit, ſe e-
xerceat dembulando , donec anhelitus immute-
tur. Cibum eligat qui optimum ſanguinem gene
ret, & facilè concoquatur, qualis eſt caro perdi-
cum,pullorum,phaſianorum,hœdi, annaliſq́; ca-
ſtrati:& ſi ob nimiam innnitionem ſanguinis de-
bilem ſe ſenſerit, ſumat quatuor ouorum recen-
tium vitella,& cû vino albo aromatico aquæ per-
miſto lente decoquântur ad lactis conſiſtentiam,
& hoc ferculo aote cibum vtatur:eſſet enim opti-
mi nutrimenti,& velociſsimi : vtatur præterea o-
uis ſorbilibus. Farre oryza & ptiſana hordeacca
veſcatur. Caueat à fructibus,oleribus,legumini-
bus,& ijs cibarijs, quæ vulgo lacticinia & paſtilia F
dicuntur.A piſcibus etiam abſtinendum eſt. Poſt
cibum etiam vtatur cốfectione ex piſtachijs,ſemi
nibus melonum,& ſaccharo. Vitet ciborum di-
uerſitatem,neq; ad menſam accedat,niſi præteri-
tum cibum rectè concoctum ſenſerit.Vinû eligat
pauciferû,maturû,ſubſtantia & colore moderatû
quod etiá parcè bibendum eſt : ac potiſsimè ob-
ſeruabit,ne inter cœnam & prandium bibat, lon-
gè tamen deterius eſt, ſi poſt cœná dormitura po
tauerit. Inter medicamenta vnicum ſupereſt prę-
ſtantiſsimum, quod ſuperius ſuo loco omiſſum
fuerat,quod ita habet:

R. Succi foliorum myrti
Succi agrimoniæ
Succi abſinthij
Succi hypocistidos .añ.℥ ij.

Hoc ſucco poſt purgationem inungantur re-
nes,venter,ſtomachus,& vtraque hypochondria
& quod eſt in partibus inferioribus circa lum-
bos : eſt enim membris mandantibus efficaciſsi-
mum,& vaſis recipiêtibus corroboratiuum. Hæc
ſi fuerint peracta, ſperamus illuſtriſsimam Domi
nam à multis imminentibus periculis præſerua-
tam iri,Deo fauente.

De catarrho, in quo periculum de tabe,pro nobi-
li Veronenſi, Anno M.D.XLV. Vltimo
Martij. Conſilium CLV.

HIc Veronenſis ciuis meus, ex familia
nobili, quatuor menſibus vt audiui-
mus decubuit,factus eſt ferè tabidus
ob copiam catarrhi defluentis à capi
te ad pectus & ſtomachû,vnde extenuatio & ma-
cies totius corporis ſequuta eſt,liber tamê ab he-
ctica febre exiſtit. Cuius, vt veram curationê in-
ſtituamus,principio operæpreciû eſt caput exic-
care,pectus deinde corroborare, quod vtrunque
futurum credimus materiæ euacuatiooe. Pro ca-
pitis exiccatione puluis ſequeos toti capiti aſper
gatur:

R. Sandarachæ ʒ iij.
Maioranæ
Roſarum rubearum añ.ʒ vj.
Seminum ocimi ʒ ij.
Ladani ʒ iij.

Puluerizêtur omnia per ſe , deinde miſceâtur.
Quòd ſi non eſſet præſens puluis tantæ efficacię,
vt inde aliquod iuumentum ſequeretur, vtatur ſi
napiſmis Galeni deſcriptione quiuto Metho. ex
ſtercore columbino. Pro ſtomachi confortatio-
ne vtatur ſæpiſsimè zuccaro roſato. Pro catarrhi
lenitione,&confortatione pectoris,melle roſato.
Præterea vtatur diacodio confecto in hunc mo-
dum.

R. Capitum papauerum num.xx.
Siliquarum dulcium ℥ iij.
Liquiritiæ raſæ ℥ ij.

Eximantur è ſiliquis grana,& decoquantur po
ſtea omnia in libras duodecim , aquæ puriſsimæ
ad conſumptionem trium partium, vt ſcilicet re-
maneant libræ tres. Deinde colentur, & expri-
mautur.

Poſtea:

R. Penidiarum
Zuccari candi roſati añ.lib.s.

Decoquantur omnia ſimul ad conſiſtentiam
mellis, & ſumat de hoe electuario cochleare v-
num in introitu lecti. Præterea pro euacuatio-
ne catarrhi ſumat ſingulis menſibus bis aut ter
hunc bolum:

R. Specierum hieræ ſimpl.ʒ ij.
Floris caſsiæ ℥ j.

Cum zuccaro roſato fiat bolus.

Aquam bibat in qua cocta ſit farfara,& eam mi
ſceat cum oxyſaccharo. Fiat etiam lixiuium for-
tè, in quo decoquatur agaricus, quo lauetur ca-
put ſemel vel bis etiam in ſeptimana. Diebus in-
termedijs aſpergatur puluis iá ordinatus. Per na-
res attrahat decoctum iridis, arantiorû, aut maio
ranæ. Poſtremò fiant footanellæ in brachijs per
tranſuerſum, & in crurib. per directum diuerten-
tes, vt quæ non proſunt ſingula, multa iuuent, vt
ſaltem aliquid diuertatur. Veſicatoria ſi fierent
in capi-

in capite, mirum in modum mihi placerent. A cauterijs antem capiti adhibendis, etiamſi viderim in his magnos effectus, abhorreo: nam raró commodè fieri illa poſſe ſcio, & vt benè fiát magnum ſemper adeſt periculum. Et vidi ego Venetijs puellam inuenem, & Patauij ſcholarem etiam adoleſcentem, vtrunq; in catarrho noo deſperato, poſt cauteria facta miſerè interijſſe, cum tameo ab Excellentiſs. chirurgo & ſine dolore fiereot. Huius verò cauſam exiſtimo fibras illas duræ matris tranſeuntes meatus cranei, & alligantes cerebrū cum neruis commiſtis, qui ſunt valde ſenſibiles, vnde facta aduſtione in cauterio ad os vſque, illæ partes facilè læduntur, ad quod ſequuntur ſpaſmi. Præterea ſunt quædam capita, quæ ſuturas habent valde largas, per quarum cōmiſſuras maiores etiam durę matris portiones tranſeunt, quę proinde facilè læduntur. Si tamen hæc cauteria in capite benè finnt, & non læduntur, aut adurun tur nerui, valde proſunt, ſed eſt magnum periculum. Et propterea Galenus in tota cura catarrhi, nunqnam dignatur nominare cauteria, ſed tantùm veſicatorijs vtitur. Arabes tandem, quia ſua omnia habent ex Galeno, cum viderent veſicatorijs ſe parum proficere: nam ea quæ recitat Galenus de ſtercore colnmbino, & alijs, vt cantharidibus, quia canthandes moleſtiores ſunt propter mictum ſanguinis, ideo ad cauteria tranſiuerunt, relinquentes veſicatoria: Arabes enim erant ignari anatomiæ, vt quæ lege apud illos prohibita fuit: & eam quam ſciunt, videmus eſſe fragmeota ex Galeno collecta: & proinde hæc non ita diligenter conſiderabant. Sed de his hactenus ſufficiat.

In catarrho ſalſo & pulmonis eroſione præſcriptum, & ex Italico Latinum factum.

Conſilium CLVI.

QVanuis prudentia & conſideratio rerum omnium diligens viri huius Magnifici mihi ſit perſpecta, tamē vt rectius memoria teoeat rationē gubernandæ valetudinis ſuæ, & ne ſingularia quædam præſidia obliuioni tradantur, pręſcribemus diſtinctè prius victus rationem, deinde ea quæ ad medicationem facere videantur. Intellexit autem Magnific. ſua ex noſtro colloquio, præcipuum quòd ei omni ſtudio obſeruandum eſt, illud eſſe, vt fugiat moleſtas animi perturbationes, & vt ea quæ occaſionem his pręberepoſſunt, vitet. Itaque relinquat adminiſtrationem Reipubl. nec reifamiliaris anxiè curam gerat. Neque de vlla re magis cogitet quàm vt tranquillitati ſuæ conſulat, & quietam hilaremq́ue vitam degat. Nam abſque hoc, audiuit noſtrum conſilium ſibi parum profuturum. Imò omnia remedia fruſtra adhiberi nulliusq́ne momenti eſſe, ſi hoc curarum impedimētum obſtiterit. Deinde admonitus eſt, vt eligat aerē laudabilem, & ſuæ naturæ conuenientem, ſerenum & liberum, maximeq́. temperatum. Et fuit laudatum domicilium quod Murani babet, tanquā ſuæ

A ſaluti connenientiſsimum. Aſſuefaciat antem ſe vt quotidie beneficium vētris habeat, & hocq; ſibi tanquam præcipuum adminiculum valetudinis commendatū eſſe ſinat. Quód ſi natura in expellendo officio ſuo defuerit, adiuuet illam enemate communi, aut iuſculo ſompto ante cibum, in quo decoquatur malua, violæ & lactucæ, ac 4. vel 5. pruna ſicca dulciſsima. Bibat verò hoc iuſculum matotinè priuſquam domo exeat, & hoc quidem præcipuè in æſtate. Hyeme verò huius loco, decocto carnis vitulinæ, vel caponis in quo ebulliat blitum, vtatur. Hoc iuſculum non tantùm aluum leniet, verùm etiam ad materiam quæ ad pectus fluit educendam faciet. Moderatè ſe manè exerceat deambulatione concitatiore donec anhelitus frequeotior fiat, corpusq́ue incaleſcat, & ſudor emanare incipiat. Deinde in loco calido nec ventis expoſito quieſcat per borę ſpacium, quo tranſacto cibum ſumat. Victus illius ſit ſimpliciſsimus, videlicet vnū ferculum ex car-
B ne cum ſuo iure cocta. poſt cuius eſum non alia aſſumat, quàm ea quę vaporibus reprimendis ſunt idonea, ſicut eſt pyrum vel cotoneum coctum, vel eius ſuccum zuccaro conditum, vel coriandrum, aut lactucas conditas, vel ſimile quiddam. Ita tamē vt vno ſolo ſit cōtentus. Nec cœnet priusquàm manifeſtè ſentiat, priorē cibum cōcoctum ex ventriculo deſceodiſſe. Neq; ad menſam accedat, vel corpore defatigatus, vel mente iracūdia, & dolore perturbata, ſed operá det, vt ante corpus refocilletur, & animus conquieſcat. Cibum autē diligenter maſticet. Bene enim manſum rectius coquitur. Dum accumbit ſępius potius atq; parū quàm multum vno hauſtu bibat, & paſtum cibo non potu claudat, & eo tēpore quod interiectom eſt, donec rurſus ad victū redeat, potu prorſus abſtineat. Præcipuè verò horis quę ante decubitum ſunt. Si tamen caloribus vrgeatur, qno minus ſibi à potu temperare poſsit, bibat parum bonæ aquę cui zuccarum roſarum, vel iulepum admiſceator. Potus ſit vinum album aut medij coloris, ex vuis
C bene maturis, nullius aſtrictionis particeps, pauciferum. Si tamen pauló meracius ſit aqna admiſta contemperetur. Abſtineat à potione frigida præſertim verò aqua gelida refrigerato. Carnes quibus vtetur ſint vitulinæ, hœdinæ, pnllorum, collumbarum iuueoum, & auium campeſtrium præter coturnicnm. Ex piſcibus eligat rubellionem, triglam, vel auratas, bene pręparatos, elixos vel aſſos, caueatq́ue non ſolùm piſces, ſed omnia in ſartagine præparata. Conueniunt oua receotia in aqua vel cineribus cocta, ita tamē vt relicto albumine ſolùm vitellum aſſnmat.

Ex pulmētis, farre aut oriza bene coctis vti poterit, offulas etiam modò ſioe caſeo conficiantur, cōcedimos, potios ex pane cocto aut intrito fiāt quibus petroſelinum, agreſta, cucurbita, & interdum ſpinachia vnà cum boragine & betonica incoquatur. Æſtate iuſcula agreſta puriore, ant vua criſpa contemperetur. Inter acetaria conueniens eſt lactuca com boragine cocta. Aliquando etiam crudam concedimus, cum aceto paſſulato, aut roſato.

Hyeme conueniunt cichorei & paſtinacę radices bene coctę, fructibus nonniſi ante paſtum vtatur. Minus autem nocent pruna præſtantiſsima eaque quæ vulgo myrobalana & Verdatia vocantur atque melonis fruſtum, quantum à natura interſectum videtur. Ficus etiam bene maturas Autumnales concedimus, modò à præcocibus abſtineat. Vuas minimè probamus præſertim in ijs qui catarthis obnoxij ſunt. Ab alijs cibis & fructibus quantum poterit abſtinebit. Cubitum non eat niſi duabos horis à cœna. Deambulet autem leniter, aut in porticu, aut cubiculo. Somnum diurnum ſugiat, præſertim poſt prandium. Medicamenta in tali valetudinis conſtitutione & temperatura corporis debent eſſe innocua, & illorum vſus rarior. Quãtum verò attinet vt corpus excrementis vacet, & ſanguis purgetur, duo ſuot io colloqoio propoſita: quæ ad valetudinis conſeruationem plurimum conferunt. Primùm, vt ſingulis decem diebus aſſumat mediam vnciam, aut drachmas ſex, zucchari roſati cum rhabarbari optimi in puluerem redacti ſcrupulis duobus. Capiat tribus horis ante prandium. Præterea cum Magnific. ſua meliori valetudine vſa fuerit dum hęmorrhoides fluerent, omnioo nobis rectum videtur, vt diligenti ſtudio prouocentur. Et indicauimus vt interdum ante cænam capiat eius rei gratia pillulas ex aloe oon lota. Id ſi modò ſuccedat laudo quoqoe. At cum appareant tumentes, tunc quando ventrem deijcit, ſi vſus aloes non contulerit, ſuaderem, vt opera chirurgi duas quæ præcipuè tumefactæ eſſent aperiret, vulnosq; benè diduceret, tũ temporis cum natura per illas ſe exonerare conſueuit. Adhibeatur autem chirurgus diligẽs, exercitatus, & qui dextrè aperire poſſit. Quantum ad ea attinet quæ ad conſortandum atque alterandum exhiberi poſſunt, prætulimus reliquis omnibus remedijs in catartho ſalſo Diacodion liquidum, vel vt eſt præſcriptum: Capiat verò cochleare vnum hora decubitus, & ſi neceſſe ſit matutinè. Neque ſumat niſi ſalſedo vel tenuitas catarrhi poſtulet. Vbi ſiccitatem & aſperitatem laringis vel gulę ſenſerit, dragacantho zuccaro candido & violato, glycyrrhizæ ſucco malum moleſtum corrigat. In continuò autem vſu præcipuè matutinis horis eſſe debet zuccarum roſatum ad vnciam mediam, cui plurimum cõfidimus, idque magnoperè commẽdamus. Ad hæc bis vel ter in ſeptimana hora decubitus ad magnitudinem ceraſi rubei, boli armeni optimi accipiat. Plurimum enim contra deſcenſum catarrhi conducit. Et bæc remedia ad præſeotis affectus curationem videntur mihi ſufficere, quem adbibita recta victus ratione confidimus diminutum potius, quàm auctum iri. Quòd faxit Deus pro ſua benignitate infinita.

De deſtillatione catarrhi ad partes ſubiectas, fluore alui penè dyſenterico, aſsiduo vomitu, torminibus ventris, cum febre aſsidua & inſigni totius corporis tabe, pro adoleſcente filio Medici Vicentini. Conſilium CLVII.

D NON abre Excellentia tua onus iſtud grauiſsimum vix ſubeundum putat curandi huius nobiliſsimi adoleſcentis, tanquam illius diuini præcepti memor: Caue ne malarũ ęgritudinum curam ſuſcipiens, mali medici nomen adipiſcaris. Præterquam enim quòd difficillimis quàmplurimis, & inter ſe etiam diſcrepantibus morbis infeſtatur, adeò conſumptus eſt & labeſactatus, tamq. virium imbecilliũ, vt penè nulla omnino via relinquatur, qua etiam medicus audaciſsimus aggredi velit prouinciam tam difficilem: nihilominus, vt tibi viro amiciſsimo & doctiſsimo morem geram in re tam ardua, tanquam Iphicles Herculi ſine adminiculo, dicã quod faciendum iudicarem. Cùm ergo adoleſcens iſte oobiliſsimus ſimul deſtillatione catarrhi ad partes ſubiectas laboret, alui fluore penè dyſenterico, aſsiduo vomitu, rugitibus, & tormioibus ventris, ſebre ſortè aſsidua, inſigni totius

E corporis tabe: Ego tentandum cenſerem primò, vt floor alui ſiſteretur, vomitus ſedaretur, & veotriculo robur adderetur, vt corpus nutriri iocipiens redderetur validius, noſque ſimul aptiores redderet ad reliquos affectus tollendos: quòd ſicut fieri poſſe dubito, ita iam ſaciendum neceſſarium eſſe duco. Et quoniam ab excrementis bilioſis tam per vomitum, quàm per ſeceſſum maxima copia redditis, iudicamus eſſe hîc maximã hepatis caliditatem, cuius ratione ſurtè ex plurima bile aſsiduè generata, & ad ventriculum inteſtinaque erumpente, perſeoerat alui fluor, vomitus, inappetentia, & ſitis: ideo ad hepar accederem curaturus, tãquam ad omnem malorum ſontem: quod cum calidum ſit refrigeratione procul dubio indiget: comque eius tonus ſit valde remiſſus, leui etiam adſtrictione roborandum iudico: & vt hæc fiant, aliquo exquiſito, potenti, & parato remedio indiget. Nihil igitur ad hæc omnia peragenda prȩſtantius occurrit, quàm potus thermarum Calderianarum: in illis enim, propter pluri-

F mam ferri materiam, magna vis eſt refrigerãdi & aſtringendi: nec tantùm id præſtat, ſed & validiſſimè præſtat. Et quoniam, ſicut Hippocrates dicit, maximis morbis maxima & exquiſita remedia adhibenda ſuot, ſicut etiam Galenus teſtatur in qointo Metho. in magno morbo à leuioribus incipere nihil aliud eſt, niſi parare ægro longum interitum: ideo hanc præcipuè æſtatis occaſionem nactus, quàmcitiſsimè ad hoc auxiliũ accedat, priuſquam vires huius corporis, alioqui ita affectæ, ad extremum debilitentur. Et ſi ſuſpicio aliqua occurreret, oe inde ventriculus aquarum frigiditate læderetur, facile huic quoq; incommodo occurrere poſſemus, illinentes eam ventriculi partem quam refrigerandam timemus, cum oleo quod vim habeat calefaciendi ſimul & corroborandi, ſicot præcipuè oleum eſt odoratũ ex garyophyllis, quod à pigmentarijs confici ſolet, addita maſtiche, & modico ceræ. In ratione autem victus occurrit magna dubitatio, nunqoid huic iuueni vinum competat: viriũ enim imbecillitas, ac vẽtriculi frigiditas, vinũ potius expoſcere videntur: at

tur: at illa inſignis hepatis caliditas, febris, & deſtillatio, omnino contrarium poſtulant. Crederem ego in hoc caſu, tãtiſper dum hepar refrigeretur, cum maximè, vt ſuprà dixi, inſiſteodũ eſt, tutius eſſe ſi omnino à vino abſtineret, vtereturq́; vel iure leui pulli iuoioris, quod vulgo aquã pulli medici appellant, vel etiam hordei decocto in optima & tenuiſsima aqua, quę facilè diſtribuatur, & tranſeat hypochondria: cui ſi quid etiam adderetur quod veotriculo conſuleret, moderatæ caliditatis, non etiam diſpliceret, & hoc eſſet quale eſt cotoneum cum ſaccharo conditum, ſi eius fruſtum ſimul cum aqua hordei decoqueretur: fieret enim potus iucundus ventriculum roborsns: & cotoneuio ex condimento & ſaccharo patet aliquid remiſſæ caliditatis acqoiſiuiſſe. Ergo huiuſmodi potus, præter hoc quod bepar refrigerabit, non etiam ventriculo nocebit. Hoc vellem clariſs. Doctor, tentare, antequam ad aliquam aliam curationem accederem. Quòd ſi Excellentię quoque tuæ idem videbitur, nihil vltra morandum iudicauerim, quin ad opus accedatur. Si verò cõtra ſenſerit, idque ad me ſcribere dignetur, enitar ſedulo, vt aliud proponam, quòd magis Excellentię tuę ſatisfecerit, cui plurimum me commendo. Erit etiam mihi gratiſsimum audire ſucceſſum curationis filij tui ſuauiſsimi, & quidnam proficiant remedia, quæ ſimul conuenimus eſſe faciẽda: Oro igitur vt me quoque admuneas, nam de eo æquè ac de filio meo audire cupio, quod bene ſuccedat. Vale.

De præſeruatione à Catarrho ſalſo, ſputo ſanguinis, ſtillicidio vrinæ, & de potu thermarum Lucenſium, pro equite Corn. Clementino. Datum Anno L. Iunij IX. Conſilium CLVIII.

DVo ſunt quæ à nobis in caſu illuſtriſsimi equitis Cornelij Clementini requiruntur. Primò, qua arte ſit præſeruandus à deſtillatione pituitæ ſalſæ à capite ad partes ſubiectas, à ſtillicidio vrinæ, & excretione arenarum, viſcidæque materiæ, & à ſputo ſanguinis ob corroſam venam paruam pulmonis contingente, vt refertur. Secundò, vtrum illi competant aqoæ thermarũ Lucenſium. Incipiam ab hoc ſecundò, naio & huc videtur maximè ad præſeruationem conferre. Supponentes igitur hepatis ac renum caliditatem, vnde pareſt & vrinæ ſtillicidium, & areoas generari, Lucenſes aquas, illas inquam quæ ferreæ ſunt, crediderim præſtantiſsimum fore remedium hepati & renibus corroborandis, tum excedentem caliditatem contemperaodo, tum laxitatem vaſorum ad mediocritatem ducendo: retundet etiam ſalſedinem pituitę, quam probabile eſt ob hepatis ſanguiniſque feruorem fieri: ſimul etiaio venis pulmonis egregiè tonus addetur: & cum ſalſedo deſtillantis materiæ retundetur, msxima ex parte tolletur periculum corroſionis. Nec obſtat ventriculi frigida & humida intemperies: primò enim remouebitur humiditas, cum oiones thermarum aquæ, ſiue calidæ, ſiue frigidę fuerint, ſemper exiccent. Exiccata ergo redundaote humiditate, ventriculus pruculdubiu reddetur robuſtior, & aptius cibum amplexabitur, & conſequẽter felicius concoquet. Quantum verò ad aquarum frigiditatem attinet, puterit interim defendi ventriculus eum linimento calefaciẽte, quale eſt oleum de garyopbyllis odoratum, de ſtyrace, addita maſtiche & ladano. Nun ergo ab harum thermarum vſu abſtinendum cenſuerim. Reliquum quod ad præſeruationem attinet, cùm iam plurima ſint peracta à clariſsimis illis medicis, eius rei potiſsimum gratis, præcipua ſunt duo cauteria, tum brachij, tuio ſincipitis. Neque veriſimile eſt eos, qui ad tantam acceſſerunt præſeruandi diligentiam, dimiſiſſe exquiſitiſsimam victus rationem io omnibus ſex rebus non nsturalibus. Ideo ne ineptire videar, indignum duxi, vt hìc à me explicarentur circa victus rationem, quæ etiam ſemidoctis medicis ſunt comperta. Vouin tantùm proponam, quòd in omnibus his affectibus, & in tota ſyndrome, nullo penitus repognante, ad præſeruationem ſummoperè conuenire videtur, videlicet frequentiſsimus vſus duorum remediorum, ſecundum omnẽ adminiſtrationis modum, ſacchari inquam roſacei, & rhabarbari. Cuoſulerem ergo eius illuſtriſsimæ D. vt ſingulis diebus ante cibum vteretur ſaccharo roſaceo etiam ad vnciæ quantitatem, ac pręterea quater in menſe tribus horis ante prandium manderet ac deglutiret drachmam optimi rhabarbari. In reliquis omioinu abſtineret ab omnibus validioribus medicamentis: & in qualibet etiam magna purgaodi neceſsitate nõ excederet rhabsrbarũ, caſsiam, mannam & ſyrupum roſatum ſolutiuum. Quæ omnia ſi rectè obſeruentur, & addentur his quæ clariſs. illi Doctores iaoipridem conſuluerũt, ſpero non tantùm ad præſeruationem ex catsrrho cum ſputo ſanguinis, ſed etiam curstionem, vbi oportuerit, ſubuentura.

De præſeruatione ſputi ſanguinis, & curatione Catarrhi deſcendentis ad pectus. Conſilium CLIX.

LAborauit quidam Patauinus fluxu ſanguinis ex pulmone, qui curatus erat à Bellocato. Rurſuio tamen ex valido exercitio, & nimia Veoere, incidit in eundem affectum. Excellentiſsimus Montanus catarrhum maximam cauſam huius mali eſſe voluit, qui ex cruditatibus generatis in ventriculo, & ſub forma vaporum ad cerebrum delatus eſſet, deinde ad pectus & pulmonem, permiſtus multo flatu deſcendiſſet, ac venulam quandam in pulmune ſuo impetu & mala qualitate ſoluiſſet. Cura igitur & præſeruatio talis fuit. Nos habemus eundem caſum, quem Galenus in quinto Methodi hsbuit de ſpoto ſanguinis, à catarrho origenem trahente, ergo eijſdem etiam indicstionibus coratiuis vtemur. Sicut autem Galenus teſtatur, tria potiſsimum erũt facieoda. Primom: vt fiat venæ ſectio, & minoratio materiæ ſimul, cum his enim diuertetur ſan-

guis,nec amplius ad locum affectum defluet. Et D quoniam ab Excellentiſs.Bello cato fuit ſecta vena, & euacuatum caput pillulis coechijs, ideo de hac prima intentione nihil dicemus. Secundum: Galenus inſtituit veſicatoria in capite, vt catarrhus deſcendens ad pulmonem interciperetur,ſed quoniam non poſſumus habere ea, quæ Galenus vſurpauit, vtemur nos interea ſinapi, euphorbio,pyrethro,cantharidibus, quibus veſicas excitemus, quas teneat apertas, quandiu fuerit à catarrho moleſtatus. Tertium: Fiat confortatio pectoris,cum electuario papaueris albi, cum ſaccharo,& vigeſies etiam roſato, vt ait Auicen. nec tranſeat papauer album. Noſtri moderni ſepties, decies exhibent Philonium in ſputo ſanguinis, quo nihil deteſtabilius,teſte Gal. in lib. κατὰ τόπους Ratio victus ſit tenuis,mediocris,nec darem inuiſcantia multa, vt ſunt pedes vitulorum: timeo enim cruditatem in ventriculo ex his generari. Potus nec ſit vinum, nec propterea aqua, quia frigida nimis,& cauſa erit maioris catarrhi copiæ. De E coquatur hordeum in aqua, cui admiſcere & medullam, & ſemina pomorum Cotoneorum, quibus conſultum erit ſputo ſanguinis: prætereà aſtringunt etiã, nec calefaciunt ventriculum,abſq; eo,quòd non hepar calefaciant, quod admodum calidum in iſto nobiliſsimo viro. Abſtineat etiam ab omnibus exceſsibus, præſertim à coitu, ſi vitã ſuam propriam amet. Habuit ſecum mulierem, ex quo incidit in maximam imbecillitatem ventriculi, vnde plurimus catarrhus generatus fuit. Viſicatoria valentiora poſſent fieri ex adarce, lepidio,id eſt,piperella,ſeu iberide, & tãdem cauſtica capiti applicari.

Veſicatoria capit.

R. Pyretbri
Sinapi añ. ℥ ij.
Euphorbij ʒ iij.
Cantharidum ʒ ij.
Fermenti
Caricarum denudatarum añ. ℥ j.

Fiat miſtura cum lixiuio.

D.Bellocatus vſus eſt in catarrho defluente ad F pectus iſtis pillulis opt.

R. Dragacanthi
Succi liquiritiæ
Gummi Arabici añ. ʒ j.

Cum ſapa quantum ſufficit,fiat paſta.

De catarrho, cum tuſsi, & ſputo ſanguinis, pro Matrona Veneta Nobiliſsima.

Conſilium C L X.

VOlebam primò loco loqui, quia primus adfui, & vidi ſputum ſanguinis, audierã etiam prolixius de catarrho, vt reliquos clariſsi. Doctores rectius informare poſſem. Talis igitur eſt magnifica Domina, laborat ſputo ſanguinis per interualla, & quidem rarò,ita vt duobus annis & dimidio,quibus laborauit catarrho,bis tantùm laborauit ſputo ſanguinis,cum tamen continuè laboret catarrho. De vtroque igitur dicendum erit,& primò de ijs quæ ſenſui apparent, ex quibus poſtea reliqua, quæ minus nota ſunt elicientur. Primò de ſputo ſanguinis,quantum ad quantitatẽ non multus eſt & copioſus. Imò ſi volumus iſtam quantitatem æſtimare, dicendum erit potius eſſe paucum. Quia in ſpacio 24. horarum non audio eam expuiſſe,niſi hoc manè paululum: ſanguinis quantitas erat ʒ. vel ad ſummum quatuor guttæ, ampliores quantitate fortaſsis vnius vnguis,ita vt nõ ſit quãtitas omnium ʒ j. ſanguinis, ſubſtantia craſsiſsima eſt ſang. & compactus, color obſcurus & niger: quo ad miſtionem admiſtus eſt ſputo, ſed ita vt emineat ſupra omne ſputum, tanquam ſit flatuoſum aliquid, quod faciat eum ſupereminere. Heri videbam ſanguinem non admodum diſsimilem hodierno, niſi quòd copioſior aliquantulum erat,non multùm tamen: & hæc ſunt quæ bis vidi. Poſtea audiui ex chariſsimo marito, & aſtantibus, eam ante ſex dies cum eſſet Venetijs confertim & repentè expuiſſe ſanguinem copioſum, ad quantitatem dimidiæ ſcutellæ vna vice,idq; cum E tuſsi, quæ poſthac etiam ſemper durauit, ſed nunquam reiecerit ſanguinẽ deinceps niſi nunc. Medicus Venetus Maſſa, deterritus quantitate ſang. ſtatim nulla alia re præmiſſa voluit ſiſtere ſanguinem,& vſus eſt reprimentibus à primis qualitatibus, vt frigidis: & ſecundis etiam,vt reſtringentibus, videlicet bolo armeno,tragacantho: & inuiſcantibus vt portulaca: ita viſus eſt ſupprimi ſanguis, vt pauca quãtitate eijceretur: poſt hæc eiectus ſanguis per ſputa,non tanta quãtitate, & ſemper circa horas matutinas. Et notãdum eſt, quòd manè quãdo excitatur expuit ſang. Toto reliquo tempore noctu & die, eijcit quidẽ catarrhũ, ſed ſine ſanguine. De catarrho qui cũ ſang. eijcitur ſubſtãtia, craſſus eſt, colore nõ albus, ſed liuidus, ſpumoſus non omnino quidem, ſed habet ſpuma intermiſtam cum ſubſtantia catarrhi, ſapore ſalſus dicitur, ſed ſecundùm diuerſa tempora maior & minor ſalſedo percipitur, ſemper tamen aliquid ſalſedinis habet, & ſemper cum tuſsi eijcitur per annum & dimidium. Dicit ſe prętereà ſentire graF uitatem capitis, ac veluti torporem quendam, vt ipſa appellat. Hæc ſunt quæ audiuimus & vidimus de catarrho & ſputo, quæ ambo diligenter conſideranda,& vtrunque curandum eſt. Incipiemus primò à ſputo ſanguinis quod cùm tuſsi educitur. Ergo in pulmone eſt ſanguis ille, qui inſurgente virtute expellitur. Eſt enim tuſsis motus pulmonis, qui fit ad excernenda ea quæ ſunt in pulmone, præter naturam: vt & Galen. & Auicen. definiunt, & præcipuè Auicen. diligenter diſtinguit huiuſmodi ſputa ſanguinis cum dicit: Quando ſanguis expuitur, fit illud vel ſpuendo, tũc eſt in ore: vel ſcreando, & eſt in gutture: vel vomendo, & eſt in ventriculo: vel tuſsiendo, & eſt in pulmone. Hìc per tuſsim eijcitur, ergo eſt in pulmone. Sed hìc poteſt à multis locis exire: non enim neceſſe eſt, ſi eijciatur à pulmone, quòd ibi ſit primogenius affectus: videndum igitur an à pulmone exeat, an ex aliqua parte pectoris defluat, vel à capite deueniat, & poſteà per tuſsim expellatur. His enim modis poteſt ſanguis reijci à pulmone: vel enim à capite defluit, & ibi colligitur, ac inſurgen-

inſurgente natura per tuſsim expellitur: vel ex ipſo pulmone emanat, aut corrupta ſubſtantia pulmonis percuſsione aliqna, vel acri materia, aut etiam non ex ſubſtautia pulmonis, ſed ex venis, apertis earũ orificijs, vel diſruptis aut eorroſis, vel ab aliqua parte pectoris. Videndum igitur vnde proueuiat in hac M.D. Quòd ſi à pulmoue, vel venis in eo contentis reijceretur, tum eſſet ita admiſtus ſpomæ, vt minima pars ſanguinis eſſet cũ minima parte ſpnmæ: ſanguis etiã floridior eſſet, & ſubtiliſs. vt teſtatur Galenus de Vſu partium. Et ſi hinc deflueret, actum eſſet de M.D. Nec eſt à vena rupta, quia eſſet ſanguis rubeus & clarus in maiori quantitate, uec tam craſſus, quia putrefactus eſt. Etiam colligi poteſt, quód ex lõgioqua parte ad pulmonem deferatur: videlicet vel ex capite, vel ex aliqua parte pectoris, ita vt morá aliquam faciat, antequam eó deueniat. Vtrum iam à capite ſit, an ab aliqua pectoris parte, in hoc, vt ingenuè fateor, ſum dubius: licet quod à capite deueniat, ſignum ſit, quia per nares etiam defloit, tamẽ his poſterioribus diebus nihil per eas defluxit, neque in faucibus dulcedinem aliquam percipit, quod fieret ſangoine per eas deſcendente.. Heri aliquot guttæ apparuerunt per nares defluere. Sed cùm inde non cœperit huiuſmodi ſanguinis excretio, ideo áceps ſum vtrũ à capite an à pectore. Quód autem à pectoris aliqua parte proueuire poſsit, patet: quia ſi ex capite deflueret, eſſet parata, & facilis excretio per brãchos ſine tãta tuſsi. Hæe tuſsis tota die & nocte durat & tamen eius paruam quantitatem eijcit horis matutinis, cum magna difficoltate, quod ſignum eſſe ſanguinem in pectore & muſculis. Et aliud ſignum quód nocte magis patitur quàm interdiu, quòd ipſum etiam refert Auiceuna in hoc caſu: & apparet etiam dolor in pectoris certa parte, qui arguit ſuper ſolutione continui. Si eſſet ſine ſolotione continui, ita vt ſanguis reſudaret, quod fieri poteſt ex qualibet parte, id fieret ſine dolore. Sed quando prouenit ex ſolutione continui, vt in inflammatione & apoſtematibos apparet, fit cum magno dolore, vt io pleuritide: longè igitur plures coniuncturæ ſunt, quod ex pectore emanet, & in hac parte anceps ſum propter difficultatem: non eijcit niſi poſt longam tuſsim, magiſque uoctu qoá die laborat: ſanguis etiam propter moram lougiorem in pectore craſsior eſt & liuidus, & dolorem ſentit tendentem verſus axillam iuferioreu ſioiſtram in regione thoracis, idque maximè tũ cùm ſpoit ſanguinem, iſque dolor eſt in vna parte pectoris, licet per cõſenſum neruorum faciat etiam dolorem circa ſpatulam: ſed ſiue à capite ſiue à pectore ſit, ſatis eſt, vt vitemus illum ſcopulum, ne ſit à pulmone, à pectore quidem magis periculoſum, ſed tamẽ ſanari poteſt. Vtinam à capite, quia tum adhuc facilior curatio. Vtrum aotem reijciatur à pectore, vel quia aperiantur orificia venarũ, vel qoia reſudet, vel ſint venæ corroſæ? Magna ſuſpicio eſt de corroſione, quia catarrhus ſalſus eſt, calidus & acris, & tuſsis eſt validi motus, qui dubium facit ne ſit rupta vena. Sed qoia pauca quantitas, non credo ruptam venam aliquam,

A ſed eſſe arroſionem & abſterſionem aliqnam, vt fit in catarrho ſalſo. Ita credo ſputum ſanguinis in hac magnifica Domina prooenire à pectore propter apertionem orificij venæ alicuius, propter catarrhum ſalſum abſtergentem & erodentem, & motum tuſsis validiorẽ, & ipſam etiam naturam ſanguinis, quem credo io iſta domiua ſubtilẽ eſſe & flatuoſum propter ſpiritus admiſtos. Apparet enim ex naturali diſpoſitione corporis & excrementis, calidum eſſe hepar. Item ex colore corporis, gracilitate abdominis, venis amplis, & quòd eſt prõpta ad omnes actioues, quæ omnia ſont ſigna caliditatis. Eſt ergo calidioris & ſubtilioris ſanguinis. Redondat autem pituita plurima propter ventriculi frigiditatem maiorem, quàm oaturaliter debeat eſſe. Id qood ab actionibus iudicatur, qoia ſcilicet pitoitam generat, & alioqoi ſequi videtur neceſſariò ad caliditatem hepatis, quæ abſumit pinguedinem omenti, & muſcnlos inferioris ventris graciliores reddit, & corpus extrinſe-
B cis aeris offenſionibus magis obnoxium: ſicut fit omnibus qui ſunt calidi hepatis, vt veotriculum habeât frigidiorẽ. Hinc igitur ſanguis ſeipſo ſubtilior eſt, & propter pituitam admiſtam flatuoſus etiam. Propter quod cùm calor agit in materiam viſcidam, flatuatur: ita igitur ex naturali etiã temperatura ſanguis facilè flatuatur, & expellitur per orificia venarum. Habemus igitur naturam mormorbi, materiam, locum affectum, & cauſas cur exeat ſanguis inde: videlicet propter abraſionem ac propter ſubtilitatem ac flatuoſitatem ſanguinis. Catarrhus oritur à diſpoſitionibus intrinſecis paratis ad catarrhum, quia hepar calidum, ventriculus frigidus, & cerebrum ſi non à oatura (ſicut omnino arbitror) tamen violenter factus eſt calidius. Ideo & catarrhus ſalſus eſt propter vapores calidos, qoi eleuantur & miſcẽtur pituitæ. Et ita fit ſalſedo & catarrhus. Nam propter naturalẽ diſpoſitionem generatur plorimũ pituitæ io ventriculo, & caput propter ſuam caliditatem venas apertas habet & latas, attrahit facilè, ſicut omnes qui ealidi ſunt capitis, ſunt ſubiecti deſtillationibas, quia viæ paratæ ſunt, & propter caliditatem
C attrahitur materia. Stante autem huiuſmodi diſpoſitione naturali, cauſæ procatarcticæ facilè imprimont. Solita eſt ſe multum exponere ſoli, ad dealbandos crines, vt ſolent eiuſmodi nobiles & magnificę molieres: ocioſè vixit in delicijs: comedit fructus in magna quantitate, & omnia alia etiam quę offerũtur ſine delectu, nec ſe exercuit mouendo corpus, igitur aggregata eſt materia & inſuper morata in ſole. Ergo non potuit non neceſſariò laborare catarrho. Hæc igitur eſt diſpoſitio naturalis cauſæ corporeæ, extrinſecæ, & procatarcticæ. Hic catarrhus deſcendit per vias communes ad pulmones: com verò natura ſorgit ad expulſionem, reijcitur cum tuſsi: duraoit autem iam diu propter eauſas iam enumeratas.

Prognoſticon. Nemiui dubiũ eſt de ſputo ſanguinis, ſi à polmone deueuiret, qnod actum eſſet de M. D. ſed quia vt dictum eſt, vel eſt ex capite vel ex pectore (dico enim deſiunctiuè de ijs, de quibus non ſum certus) vtrunq; curabile eſt, ſed

maior erit difficultas, ſi à pectore. Hîc cõiecturis agitur, non demõſtrationibus. Ægritudo curabilis eſt, ſed ſi tamen obedire nolit, ſecùs poteſt contingere. Oportet igitur vt velit, quia illa altera ægritudo catarrhus ſcilicet, nõ tã facilè curabitur, vt ſputum ſanguinis: cauſas enim habet magis validas.

Cura. Oportet corroborare membra quæ generant catarrhum, habita ratione ventriculi, hepatis, pectoris, & viarum etiam. In alimentis oportet vtatur bonis cibis, generantib. bonũ chilũ, & minimè excrementoſis: quantùm ad ſputum ſanguinis præſens, quod primo reſpiciẽdum eſt, laudarem vt abſtineret à calefaciẽtibus ſanguinem, quę enim eũ refrigerant, & craſsiorẽ faciũt, magis conueniunt: quia qualitate peccat ſanguis & quãtitate. Vidẽdũ igitur ne ferueat & flatuetur. Ideo diminuemus victum, & talem exhibebimus, qui generet bonum ſanguinem, ſed paucum, vt carnes pullorum & auium: & ſint cibi inuiſcantes, ſed non probo craſsiora, vt iura ex pede vitulino E nunc in principio, quia metuo eſſe ſanguinẽ concretum, qui ſi putreſceret eſſet magnum periculum. Ideo abſtergere volui, & refrigerare magis quàm incraſſare: ideo ordinaui ptiſanã & aquam mulſam cum zuccharo, coriãdro, & cibarijs lenioribus: ptiſana abſtergit & refrigerat: aqua mulſa, ſi quis eſſet ſanguis leuiter concretus, ſine arroſione ſolueret. Coriandrum præter abſterſionem & reſolutionem refrigerat etiam: volui etiam vt continuò lamberet mel roſatũ, vt confortaret & abſtergeret, & ſi quid eſſet concreti ſanguinis illud expueret. Nolui adbibere fortiora propter ſuſpicionem venæ apertæ. Aetius & Paulus in hoc caſu inſtituunt vſum mellis ſimplicis, ſed mihi mel roſatum magis placet, quod præter abſterſionem conſortat etiam, & eſt ſuſpicio venæ apertæ, propter vſum continuum cæparum & alliorum, quod inter ſigna Auicẽna in hoc caſu recenſet. Ideo Maſſa non vſque adeo maleſecit, dando inuiſcantia & refrigerãtia, in his perſeuerarem, & F omnino abſtinerem à vino: quod tamen heri non potui ei perſuadere: noluit enim quicquã comedere, niſi vinum exhiberetur: ſi vos illi perſuadere poteſtis, vt omnino abſtineat, ſaciatis. Curabitis etiam vt aluum ſemper lenem habeat: ego dediſſem caſsiam ſum autem impeditus propter fluxum menſtruorum quẽ hac nocte habuit ſatis copiosè vt audio. De ſecanda vena. Galenus de miſſione ſanguinis, propter duas cauſas venam ſecare iubet: vel ratione multitudinis ſanguinis ſi ſit maior quãtitas, vel ſi propter impetum maiorem fluit ſubitò motu, confertim ad aliquam partem: hîc non eſt impetus magnus, nec tanta copia, aut quantitate effluit. Si tamẽ poſthac tanta copia appareret, vt diuerſione ſit opus, paulatim extrahẽdus erit: duæ vnciæ vna vice, idq́ue bis aut etiam ter iterandum. Id enim obſeruaui in huiuſmodi diuerſionibus plurimùm prodeſſe: ſed ſi non ſequeretur maior impetus, planè abſtinerem: quia habuit copioſum fluxum menſtrui: vt ipſa natura videatur ſua ſponte diuertere. Ab euacuatione autem abſtinerem niſi retentis menſtruis, à

D morbo poſtea magis vrgerer: nec dum etiam excederem caſsiam & rhabarbarũ, quod ſiſtit & purgat ſanguinem. Syrupos hactenus non dedi, ſed mel roſatum tantùm lambere iuſsi. Quòd ſi vultis alios, poteſtis ſyrupum roſa. iuleb ſaccarinũ vel roſaceum exhibere, cum aquia conſolidæ & plantaginia, ſi eſſet exulceratio: vel cum aquia boraginis aut betonicæ, ſi nulla exulceratio adeſſet. Denique ſecundùm impetum ſang. & qualitatem & quantitatem iudicabit medicus continuè. De futuris enim nõ poſſum dicere. De catarrho poſtea longior cura erit reperienda: diligentiſsimè ſe gubernabit in ſex rebus non naturalibus. Abſtineat à mora ſub ſole: nec cum vitæ periculo conetur ſuos crines dealbare: ac illud conſideret, ſe tum melius habere, cùm ab huiuſmodi pernicioſa conſuetudine abſtinet. Habeat rectã victus rationẽ: contenta ſit vnius generis cibo, eumq́ue parcè etiam comedat. Vinum bibat parcè, tenue, dilutũ, nec inter paſtus bibat vnquam: nec interdiu dor- E miat. Poſtea facerem diuerſiones per cauteria in cruribus: non enim aſpernanda ſunt: cum nihil illis ſit melius in defluxionibus continuis catarrhi. Laudarem denique omnem diuerſionem rectam, vt frictionem & c. Optarem vt in continuo vſu haberet ſaccharum roſ. neque ab eo vnquam diſcederem: nam in catarrhi ſalſi deſcenſu plurimùm confert. Poteſt miſceri cum ſaccaro viol. poſſunt etiam addi ſemina aliqua frig. vel etiam inuiſcantia, vt tragacanthum. Vtatur præterea maſticatorijs, & præcipuè maſtiche ſimpl. quæ tuta eſt: etiam ſi aliquid eius deſcenderet, conſortaret pulmonem. Si vultis etiam caput corroborare, in aures immittẽdum eſt oleum amygd. amar. vel caputpurgijs vtendum. Hæc ſatis. Galenus tertio de Sympt. cauſis dicit: Cùm ſanguis fluit, id fit vel ratione ſanguinis, vel virtutis, vel inſtrumenti. A virtute ſolet accidere in criſi, cùm natura ſuperat morbum. Ab inſtrumentis, propter ſolutionem continui, vel aperta orificia. A ſanguine ratione malæ qualitatis aut quantitatis.

F

De catarrho & ſputo ſanguinis cum phthiſi, pro puero Hebræo. Anno 1546. Martij 20. hæc conſuluit. Conſilium CLXI.

PRimò ſputa diligenter extinguantur pedibus in terra: nec expuat in muros aut lectum: quia periculum eſt à tabe alijs dolorẽ haurientib. præcipuè conſanguineis & iuuenib. Comedat carnes vitulinas, pullinas, hœdinas, oua recentia cocta in aqua aut cinere. Vinum pauciferũ ſit albumq́. Caput ſępa lauetur, idq́ veſperi, quando amplius non exibit ædes ex lixiuio dulci, in quo decoquantur camomilla, maiorana, & agarici drachmam vnam in petia ligata, & poſtea exprimantur. Aliquando terebinthinæ videlicet laricinæ, aut pinguedinis abietis accipiat ad quantitatem nucis, corroborabit caput, mundificabit pectos, & aluum molliet. Capilli incidantur, & in vertice ponantur huiuſmodi

A modi pulueres, capite prius mundato pectine.

R. Ladani electi ʒ ij.
Roſarum rubearum
Sandarachæ ana ʒ iij.
Garyophyllorum ʒ j.
Maioranæ ʒ j.s

Pulueriʒentur omnia per ſe, deinde miſceantur, & impoſita capiti permittantur per diem & noctem. Quouis manè loco ſyrupi bibat brodiũ, in quo decoquátur enulæ, marrubij, ſingulorum qnantum ſufficit, & hyſſopi parum. Enula piſtetur ante, & poſt decoctionem fiat fortis expreſſio: quòd ſi guſtui ingratum eſſet, addatur mellis ant zn cchari parum. Hoc per decem dies continuabit, poſtea quieſcet per quatuor aut ſex dies, & iterum incboabit: Interdum clyſteres fiant vſitati ex rebus ſolitis cum meile roſato, vel etiam ſimplici, cùm roſatum raró bene præparetur. Pruna non conueniunt illi, ſed paſſulæ ſunt conuenientiſsimæ B

Pro exiccatione catarrhi defluentis poſt omnimodas purgationes.

R.. Sandarachæ
Maſtichia ana ʒ ij.
Maioranæ
Stœchados
Florum maioranæ
Sem. baſiliconia ana ʒ j.s.
Garyophvllorum
Nucis muſcatæ
Macis ana ℈ iiij.
Sandalorum omnium ana ʒ j.

Pulueriʒentur omnia, deinde miſceantur, & fiat pulnis ſnbtilis pro commiſſuris capitis, & imponatur veſperi capiti poſt pectinationem in introitu lecti, & manè etiam ſi volet. Pro diuerſione aliqua per nares vngat narẽa pinguedine anſeris: attrahat item per nares ſuccum maioranæ. C

Etiam boc monuit ſcholares, vt in catarrho cum tuſsi ſicca & cùm nihil reijcitur, atque neſciant, vtrum materia ſit tenuis vel craſſa, accipiant oleum amvgd. dulcium & addito zuccaro faciant loch. Eſſe enim vtiliſsimum & ſecuriſsimũ abſtergere & promouere ſputa. Itẽ poſſe ſic fieri:

R. Syrupi violati
comp. Meſ. ʒ j.
Penidiarum ʒ s.
Olei amygd. dulcium ʒ j. Miſce

De catarrho cum tuſsi, excretione ſanguinis, vigilijs, & corporis extenuatione, in colloquio cum Domino Frachanziano & Friſimelica, anno 50. Aprilis die 23. Conſilium CLXII.

HAbemns in hoc nobiliſs. viro duo, ratione quorũ vocati ſumns, catarrhũ, quo triennio laborat, & cnm tuſsi excreuit ſaoguinem. Quærit igitur à nobis de his conſilium. Nam quæ conſecuntur hæc duo, de ijs poſtea dicemus, vt de vigilijs, & corporis extenuatione. Nunc de catarrho qui deſcendit à capite. Non enim eſſe, aut dici catarrhus poteſt, niſi deſcẽdat à capite ad diuerſas partes, & ita poſito catarrho, dicimus affectum eſſe caput. Membrum enim læſum eſt, cuius actiones ſunt læſæ. Nunqnid cùm catarrbus ſit ex capite, etiam ſanguis ex capite? Fluit certè ex capite in pulmonem ergo in capite eſt. Sed videamus, an ſit principaliter, vel per conſenſum. Caput dicimus eſſe affectum. Affectio in membris pluribus modis fit. Primò, cùm in eo principaliter eſt, & primogenia affectio dicitur. Secundò, qnando ab alijs aduenit, quod per conſenſum vocamus. Hic quæritur, an ſit per conſenſom, vel eſſentialiter, quia ad curationem hoc nos ſcire refert. Si dicamus, qnòd ſit principaliter ortũ à capite, qudq; ſit primogenio à capite, nullo modo ſimpliciter verũ eſt, ſed ſi B intelligam⁹ qđ primogenio afficiatur, quia ſit ſuſcipere aptũ excremẽta redũdantia in corpore, propter ſuam debilitatem, quia ſemper fortiora membra ad imbecilliora demãdant materias, poteſt concedi. Quia membrum non ęgrum per ſe ſed ſanum, tamen cùm ſit imbecillum, eſt aptum ad recipiendõ excremẽta. Crediderim aũt in hoc viro, ſi vllum membrum aptum ad recipiendum excremeuta, & debila ſit, hoc eſſe capot. Affectus igitur in capite per conſenſum eſt, & eſt intemperies cum affluxu materiæ. Quia intemperiem duplicem ponimus per eſſentiam, & per affluxum materiæ, quia propter imbecillitatem recipit caput omnem euaporationẽ. Vnde verò imbecillitas? Credo propter cerebri compoſitionem & intemperiem. Arbitror enim cerebrũ eſſe calidum à natiuitate, quia audio mobilẽ in omnibus operationibus cerebri, & validum eſſe, qood ſit ratione caliditatis, præterea venæ oculorum tument. Quòd ad paſsiuas qualitates, inclinat ad ſiccitatẽ C eſt prõptus ad operationes. Magis enim acuit homines ſiccitas, quàm caliditas. Vnde Galenus in libro, Quòd animi mores, dicit ſiccitatem plurimùm conferre ad motum. Si vis argumentari, quòd ſit humidũ, quia multùm dormiuit: dico quòd ſomnus non indicat hnmiditatem naturalem, ſed aduentitiam, quia vapores intus ad cerebrum euehuotur. Ideo ſtatuo, cerebrum eius fuiſſe naturaliter calidum, & ſiccum, & ita aptum erat ad attrahendos vapores, quia calida & ſicca ſunt apta ad trahendum. Item calidi eſt dilatere, & ita diſpoſitio ad recipiendum, quia venæ amplæ facilius concedunt aditum. Eſt igitur intemperies cum affluxn materiæ, quæ attracta ab imbecillitate cerebri tom in compoſitione, & intemperie naturali. De intẽperie aliorũ membrorũ quoq; videamua. Fuit ſemper gracilis & bilioſus, id indicat bepar eius calidum. Idem colores pilorum teſtantur. Habet igitur hepar calidum & ſiccum vel naturaliter, vel conſecutiuè: ita autem fit ventriculus frigidus, licet naturaliter non ſit frigidus quia omenti pinguedo exhauritur, quæ adiuuat concoctionem, & muſculi abdominis tenues ſunt

quia exiccátur ab hepate calido,& inde frigidus veotriculus euadit. Stante frigiditate ventriculi, & caliditate hepatis, non ſolùm ſequitur quantitas vaporum,ſed & qualitas. Tempore adoleſceotiæ,cùm non eſſet hepar tam calidum vel igneum erant vapores mitiores, & ita cùm adoleuit, non potuit bene dormire: quia calor acrior eoaporat, vt ex ferro: ſed cùm puer eſſet, optiiiè dormiebat. Cùm verò eſt factus iuuenis, primò ratione ætátis factum eſt bepar calidius,& acceſſerunt talia, quæ acuunt humores. Vſus plurimo coitu, inde exiccatur humor, & acuitur vapor. Exhauſta enim humiditate oatnrali,fit calor acrior. Deinde ratio victus idem potuit præſtare, ventriculo exiſtente imbecilli. Et ita ex ratione victus,& coitus, & hepatis calidi, eſt ventriculns frigidus, & multa in eo excrementa generantur. Non mirum igitur, ſi caput afficitur, quia Galeno tertio de Locis affectis autore,illi ſunt apti ad dolores capitis, in quibus bepar calidum, vode plurimi vapores eleuantur,quibus miſcentur vapores frigidi à ventriculo, & deueniunt ad caput, & fit catarrhus diuerſus, ex hac collectione diuerſa. Fit autem varia proportio catarrhi,iuxta proportionem vaporum,efficitnrque diuerſus in ſapore colore, & ſubſtantia. Subſtátia quidem aquoſus, vel craſſus, colore niger vel albus, ſapore ſalſus acidns & c. Quod fit,vt dixi, ex varia commiſtioue vaporum. Porrò deſcenſus catarrhi ad pulmonem cauſa eſt difficultatis anhelitus,quia fit repletio pulmonũ, vnde ſe non poſſunt beoe dilatare, quia iſta diuerſa materia replet pulmones. Vnde etiam vigiliæ ſunt, quia vapores calidi eleuantur ad caput. Fit verò acidus à frigiditate,& à putredine ſalſus: & in ſenibus plerunque acidus, quem vigiliæ ſequuntur, quia non eſt mitis vapor. Qoantùm autem ad ſanguinem, quòd à cerebro fluat, apparet ex eius ſubſtantia: eſt enim oiger & groſſus: ſi à pulmone, floridus & tenuis eſſet. Et à ſignis aſsidentibus,quia videmus quòd expuit ſanguinem, non per tuſsim, & ex ſanguine effluente è naribus. A ſignis ſubſequentibus etiam,ſi à pulmone eſſet, corroſi pulmones forét, & is iam tabidus: nam Galenus dicit, non poſſe tales curari, qui expuunt ſanguinem è pulmonibos, & vix triduum vinere. Eſt igitur ex venis capitis,& per conſenſom capitis. Nam ſanguis calidus generatus in hepate profluit per venas & arterias,& venæ tument,& aperiuntnr orificia venarum,& defluit ad pulmones, & ex illis excernitur per tuſsim: ſed procedit tamen generaliter à capite. Hactenus de morbis, cauſis, & ſymptomatis. Quantùm ad curationem, cùm ſint membra affecta ex principalibus, & affectio qnaſi naturalis ſit,vix poteſt curari,ſed debet præſeruari. Non igitur debet viuere, ita vt illi, qui habent membra natoraliter bene affecta,ſed eo modo,vt habeat rationem membrorum diſtemperatorum. Deinde videndum eſt, vt iotercipiamus congeriem materierum ad cerebrum, vt ſit cerebrum ab his immune. Primò igitur intercipe rem aſcenſum vaporum, & ab hoc inciperem, ac D deuenirem deiode ad cerebrum alterãdum & roborandum. Ita primò cauſæ facienti conſulerem, poſtea morbo iam facto. Sed ante omnia euacuarem corpus,etiam miſsione ſanguinis,& pharmaco. Quæritur an ſaoguinis miſsione debeamus euacuare. Clariſsimi domini volunt mittere ſanguinem, ſentio cum illis, quia moltitudo ſanguinis dat indicationem euacuationis ſanguinis. Sed quia ſecundùm Galenum non ſemper emittimus ſanguinem, vt euacuemus, verùm vt diuertamus & refrigeremus, vt dicit in Meth. de Miſsiotie ſanguinis. Duo igitur indicant in boe viro mittendum: primò vt refrigeremus hepar,& diuertamus vapores,& ita mitterem parcè,ſicut fecit Galenus vbi erant humores mali, qui etiam parcè mittebat, & epicraſiam vocabat, & alebat bene. Quòd ad euacnationem, corpns eſt exiccatum: ideo timemus exiccationem ratione euacnationis. Exiccatio eſt in pharmaco doplex: cauſa euacuatioois,& ratiooe ſiccitatis medicamentorum. E Euacuarem igitur lenibus, vt agarico, rhabarbaro, cum caſsia, vel manna, ſyrupo cichorij, oxymelle, melle roſato. Facta euacuatione, vtrum membra ſint corfortãnda? nunquid balnea etiam conueniunt, pro cõtemperatione? Videmus ventricnlum frigidum & ſiccum, licet cùm adſit pituita, ſit frigida intemperies & bumida. Sed naturalis intemperies eſt ſicca, & ita illæ materiæ contentæ, videlicet pituitæ, debetur euacuatio, frigiditati autem & ſiccitati alteratio. At thermæ conueniunt ventriculo ratione frigiditatis, ſed ratione ſiccitatis non conueniont. Vnde Galenus iubet ſemper conſiderare qualitatem vtranqne. Et ita ſi magis exiccauerint, augebis eius frigiditaté, quia caliditas fundatur in humido radicali. Sed an cooueoiant thermæ bæ? Cùm ſit materia pituitoſa, conueninnt modicè, & paruo tempore exhiberi poſſunt, vt exiccetur pituita, & calefiat ventriculus. De alijs membris non multa dico in præſentia medicorum. Facta ei ſunt cauteria in cruribus,& rectè, qoia experiétia & ratio dictat, quòd F materia auertatur ad membra illa ignobilia. Obſeruetur igitur ratio victus. Pro capite laudo lotiones, in quibus agaricus, roſę chamomillum, betonica, & c. roborant enim iſta. Et ijs factis, credo illum optimè valiturum.

De catarrho cum ſputo ſanguinis, & febre, & tuſsi pro Veneto, dicta anno 1543 Ianuarij 30. Conſilium CLXIII.

FRiſimelica: Corpus totum eſt calidũ & ſiccum: ex operatione patet, & colore, & duobus membris calidis, hepate & corde. Facilè iraſcitur, habet ægritudines cholericas multas, & eryſipelata. Caput calidum ex diſcurſu: An bumidum vel ſiccum, neſcio non ſunt mihi cogniti mores ipſius, ſed tamen videtur habere aliquam humiditatem, renes calidi. Expuit ſanguiné, cruſtas incurrit & febres ex intemperie. Nam morbi fiunt ex aere, malo regimino

ne & intemperie. Sanguis deuenit à capite, & quia deſcendit ad pectus, eum tuſsi etiam eſt excretus, eraſſos, niger à capite, rubeus à pectore. Cauſa catarrhi, intemperies capitis: & quia membra ioferiora tráſmittūt capiti, catarrhus eſt ex diuerſa materia, quia aliquæ partes citrioæ, aliquæ albicantes: præterea quaodoque inſipidus, quandoque ſalſus. Iſte catarrhus oſteodit maximam frigiditatem eapitis, ſed partes calidæ ſoot propter eparealidum, quod mittit vapores ſurſum. Materia deſcendens fecit oe vlcus? Sum anceps, quia ſputamina ſuot aliquantulum puruleota, vt mihi videtur, ſi ooo eſt vlcus ſumus prope vlcus: fortaſſe etiam aliqua materia io cauitate eſt collecta, & putreſcens facit febrem, aut fortaſsis etiam eſt ſixa & hectica.

Prognoſticon. Difficile prohibere defluxū catarrhi, & cura dura, quia caput eſt maximè affectū & totum corpus. Cura: Curetur mãdans & recipiens. mandans eſt capot & vniuerſum ferè corpus, ſicut iecur, ventriculus, renes, & altereotur iſta: & antequam id fiat, euacuetur corpus miſsione ſanguinis, quia ægritudo magna, ætas & vires conſentiunt: à baſilica euacuetur etiam. Deinde roboreotur omnia, & capot per enarrata, per eauteriū aut per ſinapiſmata, quæ ſunt ſingularia apud Galenum, fiant diuerſioes. Circa recipiens, pectus euacoandum & roborandum cum dictis ſyrupis de praſio, betonica, decocto farfaræ, & alijs, eum loch. 7. κατὰ τόπους. Zoccarū roſatuio corroborat pulmooem. Eſt hic magnificus miles qui viuit ſanus cū zuccaro roſ. Comedit eoim illud multū & in maxima quátitate, ſi poteſt vti ptiſana, eſſet commoda. Patitur nobiliſsimus ille iuuenis, toſsim ex deſtillatione catarrhi ſalſi, craſſi, & pituitoſi longo tempore. Expuit aliquando etiam ſaoguinem. habet iūterdum febrim, & tenſionem circa hypocondria, & vigilias. Sputum eſt poruleotum. Quod ad temperaturam eius, in paſſiuis ſiccitas dominatur per totum corpus: In actiuis eſt inæqualitas. Hepar & cor calida eſſe, ex venis latis, & magno arteriaruio pulſu conſtat. Ventriculus frigidus, quia ſuperabundat in eo pituita & vapores ad caput aſceodunt, cerebro exiſteote frigido & ſicco. Talia corpora ſunt deſtillatiooi obooxia, vt patet ex lib. de Loc. affect. quia propter ealiditatem venarum, multi vapores petūt caput, & id propter frigiditatē, vel ſaltem remiſſam caliditatem eos conficere non poteſt, ideo infrigidantor, & accipiunt formam catarrhi. Deſtillatio igitur eſt ob dictas qualitates, & eſt ſalſa, propter adustionem ſicci terreſtris in aqoeo humido, factam à vaporibus calidis adurentibus. Fuit autem intemperans io ſex rebos noo oaturalibus, præſertim in coitu, & cerebrum habet adeo ſiccū, & frigidum, vt non tantùm aliena excremēta, ſed & propria alimenta non poſsit concoquere: hinc pluriroa generatur pituita, quæ poſtmodum deſcendit per tracheam arteriam ad pulmonem. Et qoia ſalſa eſt ſubſtātia, & mordax, excitat tuſsim, natura inſurgēte ad expulſiooem. Sputum etiam ſangoinis eſt ob ſalſum catarrhom erodentem venam aliquam in pulmone, vel muſculis thoracis, & facientem ſuppurratiooem. Idque teſtatur dolor in ſioiſtro latere pręcipuè, ſed es corroſio oon magna eſt, quia non multum ſanguinis videtur, oec fæua admodum accidentia. Febris putrida, pulſus magnos, vehemens & creber adeſt. Eſt eoim potredo in pulmooe ex materia ſalſa & pituitoſa, quæ per reſpirationem cõmooicatur cordi. Ea verò cùm attigerit ſubſtantiam cordis, erit hectica. Tenſio hypocondrij dextri eſt è materia pituitoſa, à ventriculo deuenieote ad venas meſaraicas, & obſtruente eas, veotriculo præſertim ob debilitatem oon beoe eõcoquente chylom. Vigiliæ propriā & immediatā cauſam habent ipſam cerebri ſiccitatē, quæ efficit vigilias, ſicut humiditas ſomoum. Pituita enim præternaturalis noo facit ad ſomnum, ſicut ſenes etiam in quibos abundat pituita, propter ſiccitatem cerebri non poſſunt dormire, quia cruda eſt pituita, & nō coo coqoitur à cerebro.

Prognoſticum. Stante tali intemperie, difficilè eſt eiuſmodi corpus reducere ad temperamētum propriuio. Cùm autem oon poſsit tolli cauſa, difficilè tolletur morbus. Deinde omnis corroſio io pulmooe, etiam minima, eſt difficillima coratu. Tertiò, pro aſsidentibus, arcendi ſunt proximi à cõuerſatione huius ægroti, propter vlcos pulmonis, nec permittendum, vt ſputum exiccetur io cubiculo. Medicum etiam vidi iocidere io phthiſio ex ſolo odore ſputi.

Cura. Hoſtis peſsimus eſt continua deſtillatio à cerebro, ea ſi remoueoda, tollendæ eius cauſæ. Curetur igitur primò, vt ſit corpus muodum: darem caſsiam ſtatim. Vt vētriculos perpetuò eſſet mundus, darem rhabarbarum ſingulis diebus ad magnitudioem ciceris. Euacuato poſtea corpore pro auerſione materiæ fiant cauteria in cruribus & homeris, quæ mious periculoſa ſunt, quàm ea, qoæ fiunt in commiſſuris. Cibis vtatur refrigerantibus, & emplaſticis, chondro, farre, ptiſana. In ſingulis ferculis pooatur pes vitulinus, vel diachodion, vel gummi tragacaothi. Sumat ſingulis diebos mellis roſatvnciā vnam ſemis. Decocti betonicæ vocias tres. Confert pectori, & ſuper comedat ſaccharum roſatū. Bis in ſeptimaoa ſumat caſsiam. Deſtillatio cootinua eſt, primò propter vapores aſcendētes ab ambitu totius, ac propter vapores aſcendentes ex ventriculo: deinde propter frigiditatem cerebri, noo coocoqueotis alimētum proprium.

De catarrho, & ſputo ſanguinis periodico cum febricula pro nobili Veneto in collegio cum Sonzino Vrbino & Friſimelica. Conſilium CLXIIII.

Hvius nobiliſsimi viri ſupponatur hepar, & cor calidæ admodum temperaturæ à natiuitate fuiſſe, & vetriculum à natioitate frigidum, ſicut hoc perpetuò accidit ijs, qui babent hepar calidom. & rationabile eſt, quia tales ooo habent multam car-

nem in ſuis ventriculis, quæ vna cauſa in ventri-
culo faciens caliditatem, cùm videlicet plurima
caro eſt in fundo ipſins: tum etiam, quia caliditas
hepatis conſumit pinguedinem qoæ in omento
eſt, qoæ etiam ad caliditatem facit: tum quia muſ-
culi longitudinales abdominis graciles ſuot. Et
ideo qnia tales non babent muſculos amplos cir
ca fundum ſtomachi, nec pinguedinem circa ip-
ſum mirach, & circa cutem, ideo malè cõcoquũt.
Præterea habent & boc nocumentum, quòd non
retioent in vẽtricolo cibum, quandiu debebat re-
tineri pro optima concoctione, quia hepar prop-
ter ſui intenſam caliditatem attrahit ad ſe citius
quàm oporteat. Habet igitur nobiliſsimus illẹ vir
frigidum ventriculum à natura, cum hepate cali-
do, addita omni mala victus ratione, & maximè
coitu: quia vt audiui in duodecimo ſuę ætatis an-
no cœpit vti coitu immoderato admodũ. Et nos
ſcimus quòd in illa ætate, cùm fit incrementũ vix
ſufficit alimentum pro increm̃eto corporis, ideo
non opus eſt vt aliò demãdetur: & huiuſmodi ha-
bent texturas raras, vt non poſsint ſuſtinere ſan-
guinis miſsionem. Et ſcimus ex Galen. quòd ma-
ior fit euacuatio ex vnica ſeminis emiſsione, quã
ſi quadrageſies mitteretur ſanguis. Ideo credo
ego, quòd cauſa iſta fuerit efficaciſsima ad augen
dam ventriculi frigiditatem. Sunt & alia ſigna. ſo-
litus eſt redũdare pituita acida, quam euomit ali-
quando. Habet præterea cerebrum inæquale ad-
modum. Et quia video aliquos medicos hæſitare
circa capitis temperaturam, ex hoc arguo cere-
brum neqoe temperaturæ admodum calidæ, ne-
que admodum frigidæ eſſe: quia ſic faciebat Gale
nus 3. Metb. loquens de aceto: quia acetum non
excedit neque in caliditate, neque in frigiditate,
ideo, inquit, dubitauerunt multi an eſſet calidæ,
an frigidæ temperaturæ. Ita ergo de cerebro iſti-
us nobiliſsimi viri, dico nõ excedere multùm per
caliditatem, neque frigiditatem. Et primò quan-
tùm ad agnata: pili enim ſunt albidi, & ſic capilli:
an verò ſint molles & tenues, quia non tetigi, non
poſſum hoc dicere: habẽt enim colorem atteſtan-
tem ſuper debilitatem caloris, & ſuper aliqua fri-
giditate. Vtrum verò cùm remiſſa caliditate vel
frigiditate innćta ſit humiditas, vel ſiccitas? Si di-
cere debeo quid ſentiam, dico quòd magis ſicci-
tas dominatur: & ratio eſt, quia video promptitu-
dinem operationum: & cum non ſit immenſa ca-
liditas, ſed remiſſa, ſi ei iuncta fuiſſet humiditas,
non ſuiſſet ita acris ingenij: ſed vbi non eſt calidi-
tas admodum intenſa, & ei iuncta ſit ſiccitas, illi
promptiſsimi ſunt ad operationes, & acris admo
dum ingenij, & magis etiam, quàm qui calidi
ſunt admodum cerebri. Ideo qui moderatam ha-
bent frigiditatem cum ſiecitate, illi ſunt acerrimi
ingenij: propterea videmus melancholicos opti-
mi ingenij eſſe, quia habẽt cerebri temperaturam
frigidam & ſiccam, non tamen cum multa frigidi
tate. Arguitur prętereа ex ęgritudinibos calorem
cerebri eſſe diminutum: & quia non poterat con-
ficere alimentum ſibi demandatum, ideo puſtulis
redundabat, quæ puſtulæ à pituita ſalſa proueni-
unt. Habuit etiam à principio ſuæ ætatis rednn-
D dantiam catarrhi per nares, quæ omnia arguunt
ſuper debilem cerebri caliditatem. Item ex
mala victus ratione, & præcipoè ex coitu red-
ditum eſt frigidius, quia oos ſcimus quantum in-
frigidet coitus. Ideo quantũ ad cerebrum, crede-
rem ego quòd ſit frigidæ & ſiccæ temperaturæ: &
ſic etiam ventriculus, quia ſiccitas eſt ei naturalis
cum caliditate remiſſa, quę poſtea ad frigiditatem
declinauit, tum propter inordinatũ regimen, tum
propter coitũ, cuius ſignũ eſt redundantia pitui-
ræ: cùm etiã hepar ſit calidę & ſiccę temperaturę.
Ex qua membrorum inæqualitate ſi ſtuduiſſet de
dita opera in iſtas ægritudines incidere, nihil ali-
ud feciſſet, & maximè ſi in floorem ſanguinis de-
uenire voluiſſet. Primò enim habuit fluorem ſan-
guinis per nares, ſecundò per ſputum, tertiò per
vrinam. Et iam ſunt ſeptem anni, ex quo patitur
ſymptomata hæc. Præterea incidit in aliam diſpo
ſitionem io peiorẽ, ſcilicet in catarrhi deſtillationẽ à
capite, à qua procedũt ſymptomata multa: & præ
E ter fluorem ſanguinis habet tẽſionem circa hypo
coodrium dextrum, & etiam quandoque cum do
lore ad tactũ, quæ incipit in confinio thoracis, &
membrorum naturalium. Patitur quoq; difficul-
tatem anhelitus: & quęſiui ego diligentiſsimè, an
percipiat ſonitum aliquem in anhelitu, & negat ſe
ſentire. Habet præterea febriculam diuerſam qui
dem, quia prima vice qua tetigi ipſum, ioueni ca-
lorem adurentem tactum cum pulſus inæqualita
te. Heri verò cùm tetigi ſenſi caliditatem quidem
ſed admodum remiſſam, & in pulſu nõ tãtam in-
æqualitatem: & hodie reperi caliditatẽ adhuc mi-
norem: & vrinæ rubeæ perſeuerãt. Et iſta ſunt ac-
cidẽtia, quibus affligitur nobiliſsimus vir iſte. Et
licet nũc non patiatur ſanguinis fluorem, tamen
non minus eſt conſiderandus, quàm ſit catarrhus
qui adeſt, quoniam natura ſanguinis nobis anſam
& ad iudicandum, & ad corandum maximam da-
bit. Incipiam ergo primò à catarrho, deinde ad flu
xum ſanguinis deueniam. Quaotùm de catarrho,
oportet primò videre in quo loco generetur ca-
F tarrhus iſte: deinde, cuiuſnã ſit naturæ, & reliqua
quæ in catarrho conſiderari debeot ac ſolent. Ca
tarrhus enim eſt ſpecies fluxionis: generatur vbi
excrementa multiplicantur, vel in toto vel in par
te, & in partem corporis imbecilliorẽ demandan
tur. Quod contingit in iſto viro ex mẽbrorum in-
æqualitate, & mala victus ratione, cacochymiæ
multę, & deprauationes atq; multorũ humorũ di
uerſitates, & etiam ex animi accidentibus quam-
plurimis, quæ paſſus eſt nobiliſsimus vir iſte, ſecu
tæ ſuot. His aggregatis cùm cerebrum à natiuita-
te fuerit debile, & nunc maximè ſit debilius prop
ter cauſas iam dictas, non mirum eſt ſi iſte fluxio-
nem patitur tũ propter vapores à toto, tum à ven
triculo, & ab hepate aſcendentes. Et caput eſt ma
gis aptum ad ſuſcipiendas ſuperfluitates, vt dicit
Gale. 3. de Locis affect. quàm reliquum corpus, in
quo eſt caliditas in ambitu venarũ, & in hepate.
Cùm verò cerebrum naturaliter debile ſit, nõ po-
teſt diſſlare vapores illos nec concoquere, & hoc
non ſolùm propter cõſenſum, ſed etiam per eſſen
tiam, & ratione propriæ imbecillitatis: ideo verò

rheumatizans eſt. Habet præterea texturã admodum raram: ideo à qnolıbet extrinſeco tum calido tum frigido patitur mirũ in modũ, cùm etiam non habeat calorem innatnm validum. Quãtùm verò ad naturam catarrhi, tenuis eſt & frigidus, & inſipidus, quandoque tamen ſalſus. Qoòd autem ſit tenuis, cognoſcitur ex hoc, quia fluit, & io principio tenuior adhuc erat: ideo Venetijs mediei plurimùm laborarunt, vt craſſefacerent, ſicut refert magnificentia ſua. Quòd autem ſit frigidus, patet à ſubſtantia, quia pituita per ſe frigida eſt, niſi aliquid extrinſecùs adueniat. Præterea eſt pituita inſipida, qnæ arguit maiorem frigiditatem. Adhæc longam moram traxit, diu etiam perſeuerauit: ſed cùm catarrhi diu perſenerant, licet ſint homines cerebri calidi, tandem fiunt frigidi. Tum etiam propter priuationem ſignorum eatarrhi calidi, arguitur catarrhum iſtum frigidum eſſe quia ſi eſſet coryza, quod nomen tractũ eſt *ἀπὸ τοῦ κορύζειν*, quod eſt lacerare & mordicare, quod etiam annotauit Auicenna, nares mordicaret: ſed non babet mordacitatem aliquam in deſcenſu, neque in naribus, neque in palato, neq; in faucibus, & eſt ſine ſapore aliquo. Non habet præterea ſitim, ideo iudicandum eſt eſſe frigidũ. Quòd ſi aliquãdo aiiquam ſalſedinem habuerit, hoc fortè fuit, quia ſalſedo, vt voluit Galenus & Ariſtoteles, fuit propter putredinem humoris craſsi & aduſti: vel, vt voluit Auicenna, propter permiſtionem vaporum ealidorum & acrium, fit ſalſedo. In iſto ab vtraque cauſa tum à pituita putreſcente, vt videbimus, tum ex permiſtione vaporum calidorum, quia totum & maximè hepar calida ſunt, à quibus euaporant vapores calidi & acres in nõ parua copia. Ideo in natura ſua frigidus eſt, & tenuis, & inſipidos, quandbque tamen ſalſus, propter cauſas iam dictas, & loquor de fluente. Quantùm ad deſcenſum videbimus, quòd habet tres vias per qnas deſcendit: primò per gulam ad œſophagum: & nos vidimus, cùm acceſsimus ipſum, euomentem catarrhum, & pituita illa defluebat à capite. Item deſtillatio illa quæ eſt ad ventriculum, facit obſtructionem, & difficultatem aohelitus, quia tãgit ipſum diaphragma, ideo poteſt facere anhelitus diffıcoltatem. Alia via eſt per quam deſcendit catarrbus iſte, & eſt per venas capitis, & deuenit ad venas thoracis, & fortaſſè eſt oceaſio non leuis quòd expuat ſanguinem. Tertia via eſt aſpera arteria, & deſcendit ad pulmonem, & excitat tuſsim, quæ eſt motus à natura factus ad expellendum excrementa in pectore contenta. Videndum modò eſt, an iſtud quod expuitur ſit in eoneauitate pectoris, quia locus ille non eſt debilitatus, nec dolor præceſsit, nec abſceſſus aliquis, ſicut ſolet contingere in epyematibus poſt ægritudines pectoris, & poſt pleuritidem, & poſt peripneumoniam. Ideo credo ego quòd ſit in ſubſtantia pulmonis. Vtrum modò ſit purulentus? Dico quòd non eſt immunis, nec liber omnino ab aliquali putredine, quæ fieri ſolet in humore qui poteſt putreſcere, & non deſcendit ad fundum vrinæ, quia non totaliter putridus eſt, & quia permiſtus eſt cum pituita ſpu-

A moſa. Quòd ſi odoretis, ſentietis aliqualem putredinem, non qualis eſt illa quæ prouenit ab vlcere: & fit iſta putredo à caliditate hepatis & membrorum inferiorum, quæ reſoluit ipſius tenuiores partes. Poſſet etiam per admiſtionem bilis deferri per venas, quod nõ credo, qoia bilis ſigna perciperentur. Vtrum verò ab vlcere facto in pulmone proueniat ſanguis iſte? dico quòd non quia nullum eſt ſignum hoc indicaos; nam ſi eſſet vlcus in pulmone, adeſſet febris fixa perpetua: & licet ſit exemplum Gentilis, neſcio quomodo potuerit ipſe imaginari, quo pacto etiam ſi inducatur callus in vena, non perſenerat febris bectica. Præterea non audiui, quòd magnificentia ſua incaleſcat poſt cibum, quod indicat mihi non eſſe febrem fixam. Adhæc ſi tangetis arterias, non inuenietis in ipſis maiorem caliditatem quàm in reliquis partibus, quod quidem obſeruaui, neque etiam duritiem aliquam. Tum magnificus vir
B habet inæqualitatem in pulſu, quæ non conuenit pulſibus hecticorum, imò ſunt illi æquales. Præterea ſi eſſet hectica febris, colliquarentur ſolida membra: ſed non colliquaotur, imò nutriuntur. Et ſic dico quòd non videtur mihi, quòd adſit febris bectica. Neque etiam eſt ſuſpicio de phthiſi: quia ſi eſſet phthiſis, vt dicit Galenus libro primo de Locis affectis, volens indicare an vlcus ſit intrinſecum vel extrinſecum, dicit eſſe pus. Non igitur eſt phthſis, quia non adeſt ſanguis cum pure, neque pus vllnm, neq; viride, neque pus quod non poſsit cõmiſceri cum ſputo. Ac vbi eſt vera tabes, noo poteritis ingredi thalamum, quin percipiatis odorem malum. Præterea virtutes omnes conſtant: ſed ſi tabeſceret pulmo, non conſtaret virtus cordis, nec eſſet talis color, ſi eſſet conſumptio in ſubſtantia membrorum. Sed quæ eſt cauſa hui⁹ febris? dico quòd iſta eſt febris potius putrida, proueniẽs ab humoribus pituitoſis emanantibus per venas pectoris, qui diffundũtur per ſanguinem, & faciũt febrem occultam, quam Græ
C ci Typhodẽ appellauere, & Laticam Arabes, quæ ſimillima eſt hecticæ. Et adoertatis quòd textus antiqus Auicennæ habet, cum rigore: ſed nouus ſtat bene, qui dicit: ſine rigore. Talis ergo febris eſt, oec ita facilè eſt iudicare, licet ſit calor præter naturam, & pulſus inæqualis: quia, vt bene dicit Gale. 4. de Cau. pulmonũ & in de Loc. affect. loquẽs de Antipatro medico, vbi materiæ ſunt io pectore contentæ, fiuot pulſus inæquales. Cùm igitur ſint in iſto humores in pulmone qui putreſcunt, faciunt calorem quendam præter naturam, qui medius eſt inter calorem febrilem & oon febrilem, & faciũt etiam maximam inæqualitatẽ quæ fit propter vapores illos putridos eleuatos ad ipſum cor: & quia cor non poteſt ita bene euentari, ideo fit febris erratica. De fluore ipſius ſanguinis duo dicaio: & primò de cauſis fluoris ſanguinis per ſputum: deinde de eo qui per nares, & qui per vrinas, & quare cœnoſus aliquando fuerit. De ſanguine igitur qui per ſputum eijcitnr, certum eſt quòd vel à ſuperiorib. vel ab inferioribus membris excernitur & per tuſſim à pulmonis partibus eijcitur, & non per vomi

tum: quia tuſsis, vt iam dixi, eſt mot⁹ factus à pulmone, ad excernenda excrementa ipſius pulmonis. An verò ad pulmor es à capite demandetur, plurima ſunt indicia quę poſſunt hoc perſuadere. Primò, quia ante fluxum apparet calor & grauitas circa ipſum caput, & cum emanat ſanguis à pectore, illico ceſſat & calor & grauitas illa. Preterea eſt & alia cõiectura, quia eo tempore quo defluit ſanguis per tuſsim, eodem tempore defluit etiam per nares. Et ſanguis qui expuitur, niger eſt quandoque: poteſt etiam addi priuatio ſigni, quod eſt, quãdo à pulmone deuenit, ſpumoſus eſt vt dicit Galenus 5. Aph. 14. & 5. de Locis affect. iſte verò ſine ſpuma eſt. Sed quia alij medici qui ipſum curarunt, nõ affirmarũt quòd à capite flueret, imò inquit, quòd ei dixerunt à partibus ſuperioribus pectoris emanare: ego, ſi quod ſentio in medium afferre debeo, dicerē à pulmone emanare, & non à capite. Et ad hoc me mouet autoritas Galeni in quinto libro de Tuenda ſanitate qui dicit contra antiquos. Etiam ſangois à capite defluit, dum fauces occupat, & ſi mordacitatē nullam habeat, tuſsim excitat, & maximè antequam venit ad pulmonem: nam ſi perueniret, ibi congelaretur & concreſceret, & faceret ſæuiſsima accidentia, & rigores maximos, & contractiooes caloris, quorum neutrum huic accidit. Præterea ſanguis dum defluit, percipitur maximè in vigilia: ſed iſte nobiliſsimus vir nunquam percipit talem deſcenſum, ideo non poſſum perſuaderi quòd à capite defluat. Neque rationes, quæ iſtis difficultatem pariũt, vim aliqnam faciunt: nam dicunt, cùm accidit iſti ſanguinis ſputum, percipit caliditatē circa caput & grauedinem, quæ cùm expuerit, ceſſat, quia credo hoc eſſe ex vaporibus eleuatis à partibus inferioribus qui petunt caput: dum eoim ſanguis aggregatur, inflãmatur pulmo, & fit id quod fieri ſolet in peripneumooia: ſiquidem peripneumonia eſt inflãmatio pulmonis. Cùm igitur ſanguis iſte tenuis permiſtus pituitæ à toto defluat ad partes pulmonis, inflammat ipſum, à qua inflãmatione eleuantur plurimi vapores qui petunt caput, & inflammant & aggrauaot ipſum. Et quia fluit à naribus etiaın tunc tēporis, dico quòd illa poteſt eſſe cauſa, quòd cùm ſanguis eſt feruēs in toto, vel ab aliqua cauſa antecedēti, vel à cauſa aliqua extrinſeca, à pluribus partibus poteſt ſimul erumpere: poteſt enim pars illius ſanguinis denenire ad nares, & illinc fluere: & ſic eſſe cauſa quòd caput inflammetur & aggrauetur, cùm ſanguis à toto trãſmittatur ad nares. Et quia quandoque talis ſanguis qui expuitur, niger eſt, ideo crednnt iſti à capite prouenire. Sed poteſt etiam à pulmone fluere, & eſſe talis coloris: quia ſcimus, quòd nihil citius putreſcit quã ſanguis, cũ eſt extra venas. Ideo quandoque apparet rubeus, quia illicò cùm exit venas expuitur: quandoque verò ſubniger, quia facit moram, & in principio apparet aliqualiter ſpumoſus ex vehementi tuſsi: cùm verò facit moram, deficit eſſe ſpumoſos. Quia bene valet argumentum: expuitur ſanguis ſpumoſus, ergo prouenit à pulmone: non tamen valet eius oppoſitum, non eſt ſpumoſus, ergo noo proneoit à pulmone:

D & hoc dicit Galenus 5. Aph. 13. qui dicit: Quicunqne ſanguinem ſpumoſum expuunt, his è pulmone eductio eſt. Galenus in fine illius comẽti dicit, quòd cum is ſanguis qui expuitur, ſpumoſus eſt, indicat vlcera iu pulmone, ita quod verè dicatur ſolius pulmonis vlcera indicari, non verò vlcerato pulmone ſpumoſum expui. Dicit Galeuus: Sæpius enim vidimus quoſdam ex alto cadentes, vel calcitratos, atque in palęſtra percuſſos, ſanguinem plurimũ expuere cũ tuſsi bene coloratum, ſine vllo dolore, quem ratio dictat ex aliquo pulmonis vaſe diſrupto prodire. Et ſic dico quòd licet non ſit ſpumoſus, poteſt tamen à pulmone exire: neque credo quòd à ſubſtantia pulmonis exeat, ſed à venis in eo exiſtentibus. Sed contrà inſtabis, ſi à pulmone, ergo phthiſis. Dico quòd nõ valet, quia triplex poteſt eſſe cauſa exitus ipſius, vel apertio orificiorũ venarum, vel diſruptio, vel corroſio ipſarum. Dico quòd quãdo eſt corroſio in ipſis venis, quòd tunc caueat à phthiſi: cùm ve-
E rò diſruptio eſt in venis, quia vt plurimùm, ſicut dicit Galenus 5. Meth. propter ſolutionem continui fit inflammatio, & ſic fiunt tabidi: ſed ſi ante triduum eis occurratur, plurimi ſanantur: quia ſi probibeatur ioflammatio, tunc ſanantur: ſed ſi ita relinquãtur, poſt triduum, ſequitur inflammatio, & ſic tabidi fiũt. Sed iu apertione orificiorum venarum, qood in extrinſecis partib. videmus, quandoque quòd in naribus aperitur aliqua vena, quæ poſt fluxiouem ſanguinis clauditur: ſic etiam dicendum in interioribns, quia illa orificia clauduntur: & nos curauimus annis preteritis Cameranũ, & alium doctorem de Bataglijs, qui ſpuebat ſanguinem ex apertione orificiorum venarum. Eſt tamen hoc etiam periculoſum, quia poteſt coontingere qnòd ſanguis ille non bene excernatur, & cùm ibi retineatur putreſcit, & putrefacit quod ſibi proximum eſt: quia quod tãgitur à putrido, putreſit. Et ita credo eſſe io iſto nobiliſsimo viro, quòd orificia venarum pulmonis aperiãtur quandoque, & ſuerint cauſa expuitionis ſanguinis: &
F quia bene mundificatus eſt, & expuitur totus ille ſaoguis, non cauſat accidentia talia. Sed adeſt tuſſis maxima, qnæ ſi perſenerabit, credo quòd facilè ad rupturam venæ deueniet. His ſtãtibus, quid dicendum de hac ægritudine? quia eſt deſtillatio perpetuò perſeuerãs à capite ad pulmonem & ad pectus, & flnxus ſanguinis periodicus è pectore timendus eſt, & eſt tuſsis vehementiſsima, propter quam mains adhuc inſtat periculum de ſputo ſanguinis. Dico quòd ſtautibus eiſdem cauſis ſequuotur ijdem effectus: quia niſi remoueatur illa mala cerebri & ventriculi intemperies, in peius qnoque dilabetur. Sed qnomodo reducetis cerebrum & vẽtriculum ad propriũ temperamentũ? quia nõ facile erit, imò difficillimũ, maximè cùm ſit lapſum ad contrarias qualitates, à caliditate ſcilicet ad frigiditatē, eſt tamen poſsibile. Sed id, q͛d mihi facit difficultatem, eſt, quia dicit Galenus 1. Aphor. oportet ſeipſum præſtare obedientem, & non tantùm medicum oportuna facientem. Et quia morbus eſt longus, certè credo quòd non poterit pati optimam victus rationem, in ſex re-

bus

bus non naturalibus, & maximè in cibo & potu, A
in animi accidentibus, & in Venere, quia (vt cre-
do) habet pulcherrimam vxorem. Et ſic poſsi-
bilis eſt cura, ſed difficillima, ſi quæ alia ſit. Quia
verò adeſt iſtud ſputum ſanguinis: & vos ſcitis
quid dicat Hippocrates in quarto lib. Aphoriſm.
Sangois eiectus à qnacunque parte corporis, ma
lum. Præterea adeſt multitudo catarrhi, quæ ma-
ior eſt, quàm ſit cibus & potus quem aſſumit: &
eſt malus etiam, quia purulentus, varius, quia ſub
tilis & craſſus: & tam diu perſeuerat, ideo mali
mori s eſt, quia fuit cnrarus ab excellentiſsimis
medācis, & tamen non potuit ſanari. Ideo di-
co, quòd licet ſit viaticum, habet tamen iter lon-
gum admodum: propterea attendendum eſt ad
virtutea non tantùm præſentes, quia propter lon
gam ægritudinem tandem fient debiles, & ſic nõ
facile eſt prognoſticari. Credo tamen qnòd poſ-
ſit curari, & quòd ægritudo longa ſit, eradicabilis
tamen: & quia virtutes in boe itinere tam longo
poſſent deficere, ideo illis prouidendnm eſt maxi B
mopere. Qoantùm modò attinet ad cnram, vos
ſcitis eſſe ſententiam Galeni qointo Methodi, in
capite de Cura catarrhi, vbi eſt ſputum ſanguinis,
à leuioribus non eſt inchoandum, quia ſic facere,
eſt parare ægro longum interitum, ideo à fortiſsi
mis inchoarem curare. Et Galenus in eo loco à
trib. maximis & validiſsimis incboat: primò cum
validiſsimis euacuantibus, & ſæpiſsimis: & lega-
tis ipſum, quia docet facere quaſdã pillulas cum
agarico, quæ valde ſimiles ſunt pillulis cocbijs, &
ſæpiſsime euacuabat: ſecundò in ſynapiſmis ſor-
tibus: tertiò in corroboratione membrorum, ad
quam intentionem perficiẽdam vtebatur diaſper
maton, & theriaca noua, & antiqua. Ideo in pri-
mis curandum eſt, vt corpus iſtud exquiſitè eua-
cuetur: & circa euacuationẽ buius corporis pro-
poſita ſunt duo inſtrumenta: primum fuit emiſ-
ſio ſanguinis: ſecundum pbarmacia. Quantùm ad
euacuationem, poſſumus ipſam facere. Quan-
tùm ad indicationes ſumptas à cauſis anteceden-
tibus: ſunt enim vapores calidi, & multi aſcenden
tes à toto ad ipſum cerebrum, ideo inſurgit vna
indicatio, quòd remooenda eſt caliditaa hepatis, C
quòd fiet per euentationem ſanguinis, vt vide-
mus etiam ex vrinis, quia ſunt rubeæ, qnæ indi-
cant etiam de quantitate ſanguinis, & ideo poſſet
ex hæmorrhoidibus, ſi apparuerint, fieri. Et licet
adſit multa pituita, tamẽ poterit fieri parciſsima:
quia diclt Calenus quinto Methodi, & quarto de
Tuenda ſanitate, quòd vbi eſt putredo miſta in fe
bribus, etiamſi indigeamus phlebotomia, debe-
mus tũc vitę theſaurũ conſeruare, qui eſt ſanguis.
Et idem dicit Auicenna primo & quarto. Quan-
tùm poſsibile eſt, caue à miſsione ſanguinis, quia
eſt theſaurus vitæ. Et iſtud corpus indiget magia
euacuari per pharmacum, quàm per miſsionem
ſanguinis. Ideo ſi feceritis copioſã phlebotomiã
facietis multa incommoda, tum quia ſuſpicio eſt
de ruptura venæ: & ſcitis Galenum in de Miſsio-
ne ſanguinis dicere: Non ſolòm facienda eſt phle
botomia, quando magnus eſt morbus, ſed etiam

A quando futurus eſt magnus. & quinto Methodi
& Auic. capite de Catarrbo: Vbi corpos diſpoſi-
tum fuerit ad rupturam venę, & pectus anguſtum
fuerit, & ipſe fuerit longus, & ſi nunquam incide-
rit in rupturam venæ, mittas tamen ſangninem
propter pręcautionem: & ſi cùm ſit multitudo ſan
guinis, ratione cuius ſoleant rumpi venę, vel cùm
ſanguis ſolitus ſit erumpere ad partes pectoris,
tunc indicatio eſt de miſsione ſanguinis. Quia au
tem in Vere maximè ſolet abundare, ideo indica-
tione ſumpta ab hoc, nõ eſſet malum mittere ſan-
guinem in iſto ſubiecto, & hoc vt prohibeamus
vapores aſcendentes ab hepate ad caput, vel ra-
tione auerſionis. Ideo paulatim extraherem ver-
bi gratia vncias duas: deinde nutrirem, & iterum
alias vncias duas, & ſic iterum nutrirem, & ſic par
tiremur. Quantum verò ad euacuationem, dico
quòd totum debet eſſe exquiſitè euacuatum qnia
tunc caput magis potens erit ad excernendum
proprias ſuperfluitates, & debemus vti euacuatio
B nibus quę trahant à capite. Ideo in ſingula bebdo
mada euacuarẽ ipſum, cum reb. tamẽ leuibus, &
non dimitterem agaricom: quod ſi vomitum ex-
citaret, abſtineremus ab ipſo, ſed prius tentarem
an exicitaret. Exhiberem igitur florẽ caſsiæ cum
agarico, vel terebinthinam, vel cum confectioni-
bus conſuetis, vt eſſent pillulæ aggregatiuæ, quæ
optimæ ſont, quia haberent quicquid habent illæ
pillulæ Galeni: nam in illis eſt rhabarbarum, aga-
ricum, ſcammonium, & portiuncula colocynthi-
dis, cum myrobalanis: purgarem cum cochijs: pi-
lulæ etiam de hiera cũ agarico ſunt leuiores. Sed
quia non euacuamus, niſi concocta materia, eaq;
diuerſa ſit in pectore, alia enim eſt craſſa, alia flui-
da: ideo diuerſa præparatione indigent quæ flu-
unt, & quæ craſſæ ſunt. In craſsis vterer rebus ab-
ſtergentibus, & incidentibus: in fluidis autem in-
craſſantibus, & bæc de materia iam fluxa. Quæ
autem à capite defluunt, videntur præparatæ: ne-
que enim admodum craſſæ, neque admodum te-
nues, neque parietibus adhęrentes ſunt. Ideo pro
inciſione materierum craſſarum, quæ in pectore
continentur, vterer rebus valde incidentibus &
C abſtergentibus, vt eſſet ſyrupus de liquiritia, ſyru
pus de farfara, de hyſopo, de betonica, & conſimi
libus. De corroboratione verò membrorum man
dantium & recipientium, primò de recipientibus
cùm bene euacuata eſſent, vterer zuccaro roſato
in maxima quantitate, & bolo armeno: nam bo-
lus armenus ſimplex poſt purgationem prohibet
deſcẽſum catarrhi ad pulmonem: & vterer etiam
theriaca noua & veteri: ſed cùm ſunt vigiliæ, no-
na: quando non adſunt, veteri. Et vellem vt acci-
peret mirobalanos chebulos conditos, quia con-
fortant ventriculnm, cerebrum & hepar. Quæri-
tur modò, an ſtillicidium in hoc caſu capiti con-
ueniat. Et quia dixere aliqui, quòd tẽperatura hu-
ios capitis eſt calida & ſicca: quod ſi ita eſſet, mini
me cõueniret, quia dicit Galen. de Tuen. ſanit. ijs
qui ſunt calidi & ſicci capitis, nõ conueniunt ther
mæ, qua magis aogent affectum. Sed ſi quis dixe-
rit, qđ bene à natiuitate caput fuit calidũ & ſiccũ,

nunc autem permutatum ſit ad frigidum & ſiccum. Ideo non abſtinerem à balneo calido: imò credo quòd per ipſum reducerem cerebrum ad proprium temperamentum calidum & ſiccum: prius tamen quærerem caput ex omni parte expurgâre, & cum caputpurgijs, nõ tãtùm ex aqua maioranæ, betæ, & violarum, quia videntur illa fruſtrà adhiberi: ſed deuenirem ad ſuccum cyclaminis, id eſt, panis porcini, & ad alia huiuſmodi, quæ maximam vim in expurgãdo capite habent. Abſtinerẽ à gargariſmis, quia ſuſpecti ſunt propter deſcenſum materiæ: nam maiorem quantitatem ipſius traherent. Quantùm ad maſticatoria, vterèr maſtiche ſimplici primò, deinde ſtaphiſagria cum pipere, vt per os catarrhum expueret, ne ad pectus deſcenderet. Ad reliquas diuerſiones, quia factum eſt cauterium in genu ſiniſtro, facerem etiam in dextro, & in alijs quoque partibbu, ſicut in brachio & collo, quia ab iſta ægritudine imminet maximum periculum. Accederem etiam ad ſynapiſmos ex thapſis, ex flammula Iouis, ſeu rhannunculo. Cauerem tamen à cantharidibus, propter illum mictum ſanguinis. Et ſic procederem cum reliquis huiuſmodi veſicatorijs, quæ facerent cruſtas. Deinde ſuper caput, pro confortatione apponerem pulueres ex ladano, garyophyllis, & agarico, pari portione. Vellem & vt caput lauaret cum aqua, in quibus decoctæ eſſent herbæ calidæ, & odoratæ, quas propter temporis anguſtiam prætermitto. Haberet præterea pomum quod continuè odoraret, confectum ex rebus odoratis: vt ex nigella, ladano, nuce muſcata, garyophyllis, mace, ambra, muſco. Et hac via procederem.

De tuſsi ex catarrho cum ſputo ſanguinis, pro adoleſcente Bononienſi. Conſilium CLXV.

DIſpoſitiones præter naturam huius adoleſcentis nobiliſs. in membris eſſe ſpiritualibus nemo dubitare poteſt: F tuſsi enim affligitur, quæ earum partium proprium ſymptoma eſt: & quod per tuſsim excernit. Catarrh9 eſt craſſus, virulẽtus ſubniger ad citrinitatem quoq; declinans, quandoque ſalſus: & præter huiuſmodi catarrhum ſanguinem etiam nonnunquam expuit quantitate paucum, colore (vt audio) varium, quandoque enim atrũ, quandoque rubentem. Hactenus in promptu eſt ſymptomata contemplanti, quæ pars corporis affecta ſit. Iam verò duo ſuperſunt cognitu difficilia, ſine quorum cognitione vera curatio non poteſt inueniri. Primum, vtrum vitio ſpiritualium vtruoque ſymptoma cõtinget, catarrhus inquam & ſputum ſanguinis an alterum tantùm, vel neutrum: an verò nihil ijs patientibus, quantum in ſe eſt, aliunde deferatur materia atque oriatur. Cui alia quoque annectitur difficultas: nam vbi etiam conſtaret aliunde fluere iſtas materias, ad hæc ſupereſſet inquirendum, cuius membri vitio id fiat principaliter, an cerebri an ventriculi, an hepatis,

D an omnium, vel plurium ex iſtis. Altera principalis difficultas eſt cogitare, quæ pars ſpiritualium potiſsimum afficiatur, vtrum muſculi, an cauitas pectoris, an caro pulmonis, an branchi, & lenes arteriæ, & venæ, vel plura ex iſtis. Hæ ſunt difficultates, ſine quarum exquiſitiſsima cognitione & diſtinctione, neceſſarium eſt curationem etiam cæcam, & fortunæ deſtinatam eſſe, non electioni, aut arti. Ad primam igitur difficultatem audiuimus nobiliſsimum iuuenem à primis ſtatim annis ſemper ſubiectum fuiſſe deſtillationibus, ex quo arguitur vitium & affectum fuiſſe in cerebro eius, cuius ratione plurimis excrementis redundauit. Vel igitur humiditas cerebri naturalis (teſte enim Galeno ſecundo libro Artis medicæ cerebrum humidum, excrementoſum, & deſtillationibus ſubiectum eſt) vel hoc fuit nõ naturalis humiditatis ratione, ſed frigiditatis potius, quæ etiam ſiccitati coniũcta fuit: talis enim temperies cerebri frigida & ſicca, fortè etiam magis quàm humida, deſtillationi ſubijcitur, nõ quidem ipſius temperaturæ ratione (à ſicco enim quatenus ſiccum eſt, nullum prouenit excrementum humidum) ſed quoniam in frigido & ſicco cerebro neceſſariò plurima excrementa colliguntur, tum quia proprium alimentum nõ bene conficit caliditatis defectu, tum quia non bene diflat & diſcutit excrementa, tum etiam quia ſuperfluitates reliqui corporis ad tale cerebrum propter imbecillitatem facilè aſcendũt, neque diflantur. Neceſſe eſt igitur vt colligantur, condenſentur, & & multiplicentur, vnde oritur deſtillatio. Cerebrum igitur huius nobilis iuuenis eſt frigidum potius & ſiccum in ſuapte natura, quàm humidum. Argumento eſt tum ipſius capitis forma, tum animales operationes intrinſecæ, ex quibus frigiditas & ſiccitas cerebri arguitur: hę enim duę qualitates in cerebro maximè faciunt ad prudentiam, quẽadmodũ erat Ariſtot. & Galeni ſententia, & nõ, vt vulgus medicorum opinatur. Stante tali diſpoſitione cerebri, accedit poſtea naturalis F hepatis caliditas, quę arguitur ex amplitudine venarum, & colore cutis ſubnigro & pilis. Accedit præterea cordis caliditas, quod indicatur ex promptitudine ad iram, & ex motu arteriarum. Vbi autem huiuſmodi temperatura calida hepatis fuerit cum frigiditate & ſiccitate cerebri coniuncta, maxima occaſio exoritur ad deſtillinationes & catarrhos generandos: caliditas enim hepatis ſanguinem feruentem bilioſumque generat, à quo, continui vapores ad cerebrum eleuantur. Ideo de Locis affectis Galenus dicebat, eos maximè plenitudini capitis eſſe ſubiectos, qui calidi hepatis ſunt. His poſtea ventriculi imbecillitas accedit, & fit integer circulus, & perfectus omnino vt nihil etiam deſit iam ad omnem numerum cauſarum catarrhi explendum. Imbecillitatem aũt ſimul ventriculi eſſe inſignẽ in hoc nobili iuuene, multa declarãt, ſiue iſta imbecillitas ſit naturalis, ſiue acquiſita: hoc enim mihi non conſtat, niſi quòd potius crediderim fuiſſe acquiſitam: habuit enim cauſas extrinſecas ad vẽtriculi

robur

robur debilitandum validiſsimas, ſed præcipua fuit illud aſsiduum ſtudendi munus horis etiam importuniſsimis, quod cuilibet etiã mediocri patet, quantum poſsit in corrumpenda concoctione, & omnibus ventriculi viribus relaxandis. Acceſſerunt & aliæ cauſæ extrinſecæ validiſsimæ, videlicet moleſta animi accidentia, & mala victus ratio in omnib. ſex rebus nõ naturalibus, quæ potuerunt ſimul & cerebri & ventriculi vires debilitare. Sed tarditas etiam concoquendi cibum, manifeſtiſsimũ ſignũ eſt imbecillitatis vẽtriculi. His ergo omnibus ita ſe habentibus, non eſt difficile iudicare catarrhũ in pectus deſcendere, per conſenſum ſcilicet aliorũ membrorũ: primò propter imbecillitatem cerebri aggregantis plurima excrementa ratione ſui temperamenti frigidi & ſicci: ſecundò propter intemperiem calidam & ſiccam hepatis, ratione cuius plurimi & aſsidui vapores aſcendunt ad caput: tertiò, ratione ventriculi tardè & diminutè concoquẽtis, & plurimam pituitam generantis, cuius vapores perpetuò ad caput aſcendunt per vias latas. Tot igitur ſunt cauſæ deſtillationis. At cùm potius ad pectus deſcendat, quàm ad alias partes, neceſſe eſt aliquam quoque occaſionem eſſe in ipſo pectore, cuius ratione ad illud potius, quàm ad alias partes materia deſtillat, inter quas potiſsimam iudicauerim præparationem loci: ad nullas enim partes commodius deſcendit materia fluens à capite, quàm ad bronchum, ſeu caput laryngis, quod ſemper apertum & præparatum eſt, propter neceſsitatem reſpirationis. De cauſa autem ſalſedinis catarrhi, quam interdum percipit, non eſt difficile videre: facilè enim ſalſus effici poteſt, propter vapores calidos ab hepate aſcendentes. Quod verò non perpetuò ſalſus percipiatur ſed raròadmodũ ſignum eſt maximum, inſignem eſſe intemperiem in ventriculo, cuius ratione plurima pituita generatur, quæ poſsit omnem acrimoniam homorum retundere: ſignum etiam eſt cerebrum immodicè frigidum, & ipſum retundere ſalſedinis cauſas: & inde eſt quòd quoties ſalſedinem percipit, ſicut ipſe refert, prius illi incaluerat cerebrum ab aliqua cauſa extrinſeca. Quód etiam catarrhus per antiquam tuſsim à pectore eijciatur ſubtilis admodum & fluens, indicat cruditatem & frigiditatẽ catarrhi propter cauſas prius commemoratas. Quód verò quando à pectore excernitur, craſſus, quãdoque ſub uiridis, quandoq; etiã ſubniger eſt, indicat plurimá morá factã in pectore calido, vbi partes ſubtiles füerunt reſolutæ, addita etiam aliqua putredine propter nimium calorem. De ſputo autem ſanguinis, quæ ſit eius natura, & quæ cauſa, in ſecunda difficultate dicetur. Et hæc ſatis de prima difficultate à nobis propoſita. Nunc accedamus ad ſecundam, quę talis erat, Vtrũ ſanguis iſte per tuſsim reiectus, vel à cauitate pectoris, vel à carne pulmonis, vel à bronchijs, vel lenibus arterijs, vel à venis in pulmone exiſtentibus excernatur? Plurimùm enim refert, & ad prognoſticum de eo quod futurum eſt, & ad cognitionẽ præcipuè curationis, vtrum ſit hoc, vel illo modo. Circa hanc partem coniecturis procedere oportet: res enim

A cognitu difficillima eſt: primò tamen remouebimus ea, quæ mihi nullam difficultatem faciunt. Neque à carne pulmonis ſanguinem illum excerni veriſimile eſt: nam neque hoc eſſet ſine febri in habitu, neque ſine pure, neque ſine fœtore anhelitus: tum enim maximum vlcus adeſſet, cùm nulla corporis pars facilius putreſcat, quàm caro pulmonis. Præterea ſanguis à pulmone eiectus ſpumę ita eſt admiſtꝰ, vt minima pars ſpumę parti minimę ſanguinis admiſta ſit. Non etiam prodire ab arterijs, ſatis indicat ipſa primùm craſsior ſanguinis ſubſtãtia: deinde, quoniam perpetuò ſanguis exiret: non enim poſſet cõſolidari arteria pulmonis. Si etiam à bronchijs vel aſperis arterijs eijceretur, propter ipſorum ſolutam continuitatem aliquid ex ipſorũ ſubſtantia prodiret ſimul, quod nunquam viſum eſt. Quód etiam non prodierit ex rupta vel corroſione alicuius venæ in pulmone exiſtentis, facilè inde conijciatur, quòd & maior copia ſanguinis exiret à vena vel corroſa, vel diſrupta. Neque poſſumus dicere fuiſſe conſolidatam, quia corroſa nunquam conſolidari poteſt, diſrupta verò intra triduum poteſt conſolidari, poſtmodum autem nunquam, vt Galenus quinto libro Methodi docet: videmus enim in nobili
B iuuene ſputum ſanguinis etiam per aliquot menſes perſeueraſſe. Relinquitur igitur, vel quòd hîc ſanguis reſudet per poros, vel meatus ipſarum venarum, vel quòd certis quibuſdam temporibus aperiantur orificia, vel capita capillarium venarum in pulmone exiſtentium, vnde excernatur ſanguis plus vel minus, ſecundùm quód magis vel minus illa orificia aperiuntur, quemadmodum videmus fieri exterius apertis iiſdem venarum capitibus, vel in naribus, vel circa hæmorrhoidas: quandoque enim multus ſanguis indè exit, quandoque paucæ guttulæ, prout orificia illa magis vel minus aperiuntur. Inde eſt, quòd nobilis etiam iuuenis quadam die excreuit tantum ſanguinis, quantum eſt hemina vel ſcutella. Hactenus videtur hoc eſſe ſatis probabile, & in hac parte potius hæret malum. Poſſet tamen etiam fluere per colatorium ſimul cum catarrho, ſicut etiam frequenter contingit, vt inde poſtea ſimul
C cum eodem catarrho ex pulmone per tuſsim exiret: & huius rei augetur ſuſpicio ex eo, quod audimus, videlicet quod cùm eijceret illam quantitatem ſanguinis magnam, quam paulò ſuprà diximus, non excernebat per profundam tuſsim, ſed per leuem quẽdam ſcreatum: indicabat enim à capite hunc fluxum deuenire, quia cùm maiores aſperę arteriæ bronchos occuparet, & mordicaret, leuem illam tuſsim & ſcreatum excitauit. Sed aliud eſt etiam, quod non temerè præteriri oportet, ſed diligentiſsimè conſiderari & examinari. Refert nobilis iuuenis ſe ab hinc ſex annis, minus & magis quidem, perpetuò tamẽ fuiſſe detentum dolore quodam circa ſiniſtram mamillam, qui dolor ſepiſsimè tactu externè percipitur, dumque in eam ſiniſtram partem decumbit, magis dolet, & premitur: at ſi in dextris decumberet, ſedato dolore quieſcit: denique in quancunque partẽ decũbit, ſemper minus dolet, quàm

ſi in ſiniſtram ſeſe flexerit. Ait præterea dolorem
illom ſemper aſcendere vſque ad humerum ſini-
ſtrum. Ex his ergo omnibus ſecundùm rationem
colligimus, materiam aliquam quotidie colligi, &
deſcendere ad illas partes, tãquam ad debiliores:
& quòd locus huius collectionis ſit, vel in muſcu
lis extrinſecis illius partis ſiniſtræ, vel in concaui
tate quę eſt inter illos, partis ſiniſtræ: vel in conca
uitate quę eſt inter illos muſculos, & membranas
quæ coſtas ambiũt. Cur aũt locus ille fuerit debi-
litatus, multæ potuerunt eſſe cauſæ: duas tamen
non parui momenri vidimus: primam, percnſio-
nem in ea parte: ſecundam, armorũ geſtationem.
Quibus ita ſe habentibus, non eſt alienum quòd
ex illis partibus ita debilitatis materia quę ibi col
lecta reſidet ad partes interiores pectoris, à pul-
mone mediante tuſsi excernatur. Vbi etiam con-
ſiderandum eſt, nunquid ſubſequutum vlcus ali-
quod ex longa humoris corruptione fuerit, vnde
etiam ſanguis cum materia ſimul excernatur. Hęc
ergo habeo quæ de cauſis huius ſputi ſanguinis
poſſnm afferre, ſi ex principijs artis ſecundum ra-
tionem, & oon caſu vel ad placitum loqui volo.

Curatio.

Reliquũ modò eſt, vt prædicti omnes affectus re
moueantur. Circa quod duo principaliter erunt
agenda: alterum verſatur in præſentium ſympto-
matum curatione, alterum circa imminentiũ præ
ſeruationem. Quantum ad præſentium curatio-
nem, triplici curabimus inſtrumento: primùm e-
rit ratio victus, ſecundum medicatio vel pharma
cum: tertium auxilia per opus chirurgicum. Per
rationem victus: aer primo occurrit, in quo dili-
gentiſsimè erit enitendum, vt omnes exceſſus de
uitet: pariter enim & à frigiditate & caliditate ae-
ris, ſicut & à nimia bumiditate & à ſiccitate lęde-
tur. Quærat igitur maximè temperatã: nã altera-
tio facilè cõtingit, vel ꝓpter vẽtos, vel ꝓpter plu
uias, vel propter viſcitudines, æſtatis inquam &
hyemis. Itaq; neq; ſe ventis, neq; pluuijs, neq; fer
uori æſtatis, oeque algori byemis exponat, ſed ſe
in optima domo contineat, vel ſi neceſſarium fue
rit exire, muniat ſe ab aeria iniuria, caput præci-
pnè: vitet etiam nocturnum aerem, & loca ſubter
ranea, & humida. Rarò abluat caput: quando au-
tem lauandi tempus erit, eligantur horæ veſperti
næ, ita vt poſtea non exeat domo, neque aeri ſe ex
ponat. Lixiuiũ erit ex cinere ſalicum, vel vitium,
in quo decocta ſint chamęmelum, anethum, roſę,
& maiorana, ponatq́ue in ea parte lixinij, ita præ-
parata & excolata, quia vult lauari, tantam quan-
titatem agarici boni electi puri, quantum eſt pon
dus drachm. duarũ, dimittaturq́ue infundi in eo
lixiuio dictum agaricum per totam noctem in pe
tia linea: poſtea manè ebulliat ebullitione vna, &
cum boe lixiuio lauetur caput: erit enim vtile, &
tanquam medicina, nõ tantùm curans, ſed etiam
præſeruans. Exercebit corpus moderatè, nõ for-
titer: & in primis exercebit partes inferiores, ad
quod deambulatio optima eſt. Hora exercitij ſit
matutina, reiectis excrementis conſuetis, ſitq́ue
tribus horis ante prandium, ita vt perfectè quieſ
cat ab exercitio ante cibi aſſumptionem. Opti
mum etiam erit illi, ſi frictiones manè fiant in par
D tibus inferioribus, & in brachijs etiam, antequam
ſurgat è lecto, & quanto erunt longiores, & cre-
brius repetitæ, tanto melius: erit enim efficaciſsi-
mum ad roborandum corpus, & ad dinertendam
materiam. Exercitium antem crurum paucum ad
modum debet eſſe. Sed inter reliqua, duos maxi-
mè affectus vitet: iracundiam & mœſtitiam. Ca-
uebit ab aſsidna ſcriptione, vel lectione, pręcipuè
poſt cibom, maximè pronè incũbendo ſcripto li-
bro. Procuret vt quotidiè beneficiũ alni habeat:
quòd ſi qnandoq; deficiat, non negligat: eſt enim
illi admodum opus, vt vtatur aliquo modo clyſte
rum linientium, cum aliquo ex his tribus quæ
ſubſcribentur. Primùm eſt, accipere ius pulli tri-
bus horis ante prandinm, in qoo inre decoquan-
tur malua mercurialis: & facta expreſsiooe & co-
latura, addatur ſemuncia ſacchari cum modico o-
lei dulciſsimi, & bene maturi, vel olei amygd. dul-
cium. Secundum remedium eſt, vt accipiat tere-
binthinam pinguem & puram, quantitate drach-
E marum duarum, vel trium, & deglntiat, vna verò
hora poſt ius dictum ſumat tercbinthinam in for-
ma piliularũ, ant in bolo, vt melius placuerit. Ter
tium eſt, vt accipiat qninque aut ſeptem ficus ari-
das, pingues admodum & optimas, à qoibns to-
tam cutim detrahat, & accipiat tantùm carnem
mollem intrinſecam, & cum hac carne admiſceat
drachmas duas medullæ cartami, & fiat bolus,
qoem deglutiat eodẽ modo, & horis, ſicnt de duo
bus ſuperioribus dictũ eſt. Iſta tria ſunt optima &
familiariſsima remedia ad aluum emolliẽdam in
ſanis etiam ſine aliqua moleſtia. In nocte quærat,
vt ſeptẽ horis tantùm dormiat, octo quidẽ etiam
dormire poterit: nõ enim imperamus: ſed caueat
poſtea tanquam à peſte, à ſomno meridiano. Bis
tantùm in die comedat, atque hora comedẽdi ſit
hora quinta, poſtquàm lecto ſurrexerit. Spacium
inter prandium & cœnam ſint horæ nouẽ ſi pran-
dium iuſtum & integrum fuerit. Poſt cœnam non
ingrediatur lectum, niſi poſt duas horas, & inte-
rim non ſedeat, non dormiat, neqne apud ignem
F moretur, nec frigeat præſertim caput: caueat à ca
lore, calefiat autem ſenſim, non ſubitò ad ignem:
deambulet, vel ſtet: duo enim optima inde acqui-
ret: ſuauius noctu dormiet, ſecundò melius con-
coqnet, & minus lædetur à catarrho. Vbicunque
autem igni aproximabit ad frigoris iniurias pro-
pellẽdas, ſit ignis mediocris, ſcilicet ex lignis dnl
cibus, & caueat ne caput incaleſcat. Inter prandi-
um & cœnam neque aliquid comedat neqne bi-
bat, præcipuè poſt cœnam: nihil etiam catarrho
deterius quàm dormituris bibere. Potus ſit vinũ
nnm colore rufum, clarum, limpidum, bene matu
rum, potentia mediocre quod nullo modo ſit aci
dum, vel acerbum: tale enim vinũ aduerſiſsimum
eſt, tuſsimq́ue præcipnè excitat. Cibaria ſint vni-
us tantùm generis: nihil enim deterius, quàm ci-
borum inter ſe differentium varietas. Abſtinebit
ab omni lacticiniorum genere, ab omnibus paſti-
libus, ab acribus eſculentis, ſicut ſunt allia, cæpę,
& huius generis: ab aceto, pręcipuè acri, & poten
tenti: ab omnibus oleribus, præter betonicam, ſal
uiam, boraginem, & lactucam, quæ etiam non tan
tùm

tùm ratione cibi, ſed ratioue medicamenti cuiuſdam conceduutur. Cauebit ab omni piſcium genere qui capiuntur iu paludibus: rarò etiã & parcè alios comedat, qui in optimis aquis degunt: & non omnis generis, ſed quales ſunt lucij, marſones, themali, & huiuſmodi. Cauebit tameu à frixis in ſartagine non tantùm à piſcibus, ſed omnibus quæ hoc modo friguntur: ideo & oua deteſtabilia ſunt decocta in ſartagine. Abſtinebit à carnibus ſalitis cuiuſcunq; generis: à carne antiqua, ſicut bubula, & caſtratorum antiquorum: abſtinebit à carne porciua tauquam à peſte: ab omnium auium genere quæ degunt iu paluſtribus locis, ſicut anates, & auſeres. Fercula eligat, ſicut far, & oryzam, hordeum, ſpeltam, panicum: omuia iſta grana ſint optimè decocta in iure optimo: admiſceatur aliquid lactis amygdalarum dulcium, vel ſeminum melouum. In æſtate conuenient etiam cucurbitæ coctæ cum modico cinamomo. Ab acetarijs conſulo vt abſtineat. Fructus parciſsimè comedat, nun omnium tamen generum, ſed aliquid pepouis optimi, vel pruui genus, quòd vulgo Verdaceũ appellarur: ficus etiam optimè maturas, vt in tempore Autumni: pyra decocta cum ſaccharo: ſi quandoq; etiã comederit pineas poſt cibum, aut auellanas, dummodo parcè id fiat, & beue dentibus couterat, non erit omnino aſpernaudum. Carnes conueniunt vituliuæ, hœdinæ, pullorum, nonuuuquam etiam columborum iuuenum & pinguium, omuium auium campeſtriũ pinguium præter coturnices: nec vitupero carnem leporis iunioris, vel cuuiculi, oua ſorbilia, vel in aqua decocta, non indurata, ſi fuerint recentia, & ante cibum exhibita, ſuut optimi nutrimenti. Et hæc de tota diæta, ſiue victus ratioue ſufficiant. Quantùm attinet ad medicamenta, quauquam Galen. in 5. Therapeutices curet catarrhũ cum ſputo ſanguinis validiſsimis purgationibus, nihilominus ſpectata habitudine uobiliſsimi iuuenis, corporis gracilitate, hepatis caliditate, & virium omnium imbecillitate, vnũ propono, quod illi perpetuo obſeruandum erit, ſi me iudicem ſequatur, vt nunquam inclinet animum ad ſumenda aliqua medicamenta fortia aut ſolutiua, in quibus ingreditur aut ſcammoniũ, vel colocynthis, vel turbit, vixq; aſſentiat agarico, qui quidem erit ſumma, & veluti apex omnium ſuarum medicinarum, vltra quem excedere pernicioſum erit: imò nec agaricum temerè ſumendum puto: ueque ſolum, aut non pręparatum, vt infrà patebit. Laudo igitur, quòd corpus quidem ſuũ ſæpe expurget, eſt enim hoc neceſſarium, cùm ſit admodom excrementoſum. Purgationes verò ſiut in omnibus qualitatibus moderatæ. Simplicia quidem ſint, ſicut caſsia, rhabarb. mauna, medulla cnici, terebinthina, & vltimò agaricũ. Compoſita ſint, ſicut ſyrupus roſaceus, vel violaceus ſolutiuus, electuarium de ſebeſten ſimplex, electuariũ leuitiuum, quandoq; etiam hiera ſimplex de ſex rebus, rarò tamen propter nimiam exiccationem. Purgabitur autem purgatione magis exquiſita bis in anno, Vere inquam & Autumno. Forma autem purgandi talis erit:

A R. Floris caſsiæ ℥ ij.
Pulueris glycyrhizæ
Hyſſopi añ. ℈ ij.

Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus, ſumẽdus hora ante prandium. Sequenti die incipiat ſumere infraſcriptos ſyrupos:

R. Syrupi violacei compoſiti Meſue
Mellis roſacei colati añ. ℥ j.
Aquæ tuſsilaginis ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs. Poſt ſyrupos ſumat alterum duorum medicamentorum, prout ille felicius ſuccedet. Alterum tale erit:

R. Fluris caſsiæ ʒ x.
Agarici præparati ʒ ij.

Miſce, cum ſaccharo fiat bolus. Alterum:

R. Rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ gr. v.

Irrorentur vino albo Aromatico, & infundantur in aqua tuſsilaginis per horas decem: deinde facta diligenti expreſsione & colatura, adde agari
B ci optimi præparati ℈ iiij. Syrupi roſacei ſolutiui ℥ ij. Miſce, & fiat potio breuis, danda in aurora cum cuſtodia. Iſtę erũt annuę purgationes. In medijs autem temporibus, laudu etiam quòd frequẽter aliquid ſumat quod leuius purget, ue ſcilicet excrementa aggregentur. Purgationes autem erunt, vel quales dictæ fuerunt in capite de diæta, vel quòd aſſumat caſsiam ſimplicem hora vna aute praudium vnciæ pondere, erit euim medicina facilis, pectori & hepati valde conueniens, quę euacuabit ſine exiccatioue, à qua tanquã à peſtifero veneno abhorreat oportet. Laudarem ego pręcipuè, ſi ſuus ventriculus toleraret, & nihil aliud impediat, ſicut febris, vel iuflatio hypochondriorum, vel dolor capitis, à quibus Deus ipſum cuſtodiat: laudo iuquam, iſtis non impedientibus, vt poſt Autumnalem purgationẽ mane bibat lac aſininum, aſinæ quàm fieri poteſt ſaniſsimæ, & iuuenis, neq; multùm diſtantis à partu. Bibat autem manè, nou hora ſyrupi, vt malè conſueuerũt alij, ſed hora tertia diei, poſtquàm reddiderit ſua
C omnia excrementa conſueta, & bibat cyathũ, vel duos, etiam tres, quantum ſcilicet ſuus ventriculus bene tulerare poteſt. Poſtea abſtineat à cibo donec bene cognouerit lac eſſe pfectè cõcoctum & fame prouocetur ad cibum, tunc modicè prandebit: erit enim hora tarda, hurtorq; vt ſit contentus pro prandio iuſculo hordeaceo cum ſaccharo & poſtea cœnet vberius, ſeruando quæ dicta ſunt in capite de diæta. Perſeueret iu hac lactis potione vſq; ad 15 dies, magis tamen aut minus, prout melius vel deterius tolerabit. Illud erit remediũ efficaciſsimum ad humectandum corpus, & nutriendum, & reuocandam famen, quod etiam vere poterit iterari, imò & æſtate, & quotieſcunque libuerit, ſi modò proſperè illi ſucceſſerit, vt ſpero. Hæc de purgantibus quæ per os ſumi debent. De linimentis autem, vel cerotis exterius applicandis, nihil ſcribo, in illis enim parum cõfido. Quantum verò attinet ad opus chirurgicũ in primis mihi placeret, ſi catarrhus perſeueret, vt facta purgatione Autumnali applicarentur veſicatoria capiti, & excitarẽtur veſicæ & cruſtæ, quæ poſtea om-

ni diligentia conſeruarentur. Idemq; omnino fie- D ret circa partem ſiniſtrá pectoris, vbi percipit dolorem, vel ſi nollet veſicatoria, propter moleſtiã (eſſent enim moleſta in ea parte) ſaltem foueat, & illinat locum modo infraſcripto.

R. Hyſſopi
Betonicæ
Saluiæ
Scabioſæ
Centaurij minoris
Pulegij an̄. man. s.

Decoquantur in ſufficienti quantitate aquæ, & vini albi, æqualiter commiſtis, & cum ea decoctione calida foueatur locus cum ſpongijs. Facta fomẽtatione locus ſtatim exiccetur, poſtea inungatur hoc linimento:

R. Adipis anſeris
Gallinæ
Butyri recentis an̄. ʒ v.
Myrrbæ ʒ iij.
Croci ℈ ij.
Euphorbij ℈ j.

Miſce, & cum modico ceræ fiat linimentum. Laudo etiam, qnòd pro aoerſione materierum aſcendentium ad caput, poſt pnrgationem ordinariam fiant cauteria vel footanellæ in vtroq; crure in loco conſoeto, & dimittantur apertę vſque ad perfectam ſanitatem. Si etiam quandoq; hæmorrhoides ſponte accederent, optimum eſſet: ac nõ accedentibus, ſi contingeret (qnod Deus auertat) ſputum aliqnod ſanguinis, laudarem vt prouocarentur, & tenerentur apertæ: eſſet enim optima & recta diuerſio. Et hæc de chirurgia ſatis. Quantum verò attinet ad præſeruationem, ne ſcilicet incidat in ſputum ſangninis, & membra omnia corroborentur, nihil vnquam poterit pręſtantius habere, quàm frequentiſsimum vſum ſaccari roſacei, quo vtetur manè, veſperi, & quacunq; hora voluerit, dummodo nõ impediat horas coctionis. Magnum eſt etiam arcanum ad exiccandum catarrhum pectoris, & ipſum pectus corroborandum, tum ad prohibendum ſputum ſanguinis, ſi in introitu lecti deglntiat boli armeni orientalis optimi, quantum eſt granum ciceris rubei: eſt enim efficaciſsimum in peræſeruatione, ſicut periculoſum in curatione. Veſicatoria ex his confici ſolent, ex folio apij naſcẽtis in pratis, flore luteo, folijs aculeatis, cortice interiore bryoniæ, flammula Iouis, ſinapi, euphorbio, pyretro, thapſia, naſturtij ſemine, herba quam vulgò appellant ſalſariam, qnæ naſcitur in hortis, ſolio oblongo & pingui, guſtu erodente linguam, longo pipere, & ſimilibus. Inter reliqua tamen efficaciſsimum, & perpetuæ veritatis in omni temperatura, qood nunquam fallit, ſunt canthari des.

Eidem ante ſcriptum conſilium hæc fuerunt ordinata.

Primò detur clyſter communis veſperi cum melle roſato: ſequenti die caſsiam accipiat. Poſtea ſingulis diebus accipiat infraſcriptum ſyrupum duabus boris ante prandium:

R. Mellis roſati ℥ ij.
D Aquæ farfaræ ℥ iij.

Bis item vel ad minus ſemel in ſeptimana accipiat ℥ s. ex infraſcripto electuario:

R. Sacchari roſati ℥ vj.
Rhabarbari electi ʒ ij.

Miſce: & hoc modo habita bona victus ratione progredietur vſq; ad ſuum colorem.

De catarrho & ſputo ſanguinis. Conſilium CLXVI.

HAbemus caſum nobiliſs. iuuenes, qui eſt in capite de ſpoto ſanguinis. Poteſt autem deuenire ſanguis à capite, vẽtriculo, vel à partibus ſpiritualibus. Hìc à pectore prouenit, quia cum tuſsi reijcitur, quæ ſaoguinẽ certiſsimè à pectore reijci teſtatur vt Galenus oſtendit libro de Locis affect. cap. de ſputo ſanguinis. Aguntur autem iam plures anni,
E quibus etiam expuebat ſanguinem, ſed neſcit dicere qualis fuerit, multus an paucos: ſucceſsit dolor in latere dextro, & catarrhus continuè defluẽs à capite ad pectus & ventriculum, proſternens appetitum. Eam ob cauſam & maximè propter debilitatem ventriculi noſtro conſilio bibit hac æſtate aqoas thermarum, quib. videbatur leuatus à catarrho, & ſic tamen permanebat tuſsis & dolor in bypochondrio, licet minor eſſet qnàm antea: ſucceſsit febricnla, magis ex ſnpercaleſactione hepatis, quàm alia de cauſa, ab ea liberatus perſeuerabat cum tuſsi & ſiti maxima, ita vt ſępe etiam noctu biberet, aliqnando vinum, aliqnando oxiſaccharum. Ante octo dies cùm vehementer moueretur faciendo panem exercitij cauſa, cœpit cũ tuſsi eijcere ſanguiuem, non ſpumoſum admodum, ita vt putarem à pectore effluere, cum præſertim doleret latere dextro prius: & poſtquam expuiſſet ſanguinem non doleret amplius in eodem latere, ſed in ſiniſtro, & erat ſanguis admodum miſtus cum catarrho nec in magna quanti-
F tate: nam per totum non eiecta eſt ℥ j. Ego itaq; vt ſuccurrerem videns repletionem corporis, lenita aluo miſi ſanguinẽ ex dextro latere & extraxi ℥ vj. Poſtea non ita expuebat ſanguinem, nihilominus tamen fluebat catarrhus. Perſeueraui igitur in ijs quę ingroſſarent ſanguinem, iuſsi pro victu coqui pedes vitulinos io aqna com radice ſymphiti, fercula dari, ex farre, panem fieri cum aqua feruente, bibi aquam portulacæ: ſyrupos dedi ſæpe de roſis, de portulaca cum aqua ſymphiti plantaginis, & portulacæ. Habuit præter hæc medicamentum ex zuccaro roſato cum bolo armeno & modico mirrhæ, vt eſſet quod dedoceret ad locum affectum longius remotum, quod & Galenus præcipit. His vſus, viſus eſt melius habere, heri iterum expuit ſanguinem, credo quòd non ſibi temperauerit à venere. Et cœpit heri etiam conqueri de ſalſedine catarrhi, quam non ſenſiſſet antea. Ideo dedi pillulas cocchias, quas in hoc caſu exhibet Galenus.

Cùm fuerit, adſitq; ſputum ſanguinis cum catarrho, & adhuc immineat periculum de maiori,

nosque

hoſq́ue hîc ſimus, vt prohibeamus periculum futurum, vt rectè curemus, inueſtigandæ ſunt cauſæ huius fluxus ſanguinis. Ex potu aquæ thermarum viſus eſt leuari: quod valde notandum. Oſtendit enim morbi fuiſſe mineram, & fomentum ratione ventriculi, qui cum multas generat cruditates, vapores aſcendebant ad caput fouentes & augentes catarrhum. Viuit cum meretrice, ideo ſequuntur incommoda, quæ ſolent conſequi dum nolunt roborare ſe, & vires augere. plus comedunt quàm poſsint conficere, & virtus debilitatur aſsidua venere, ideo incidunt tales in peſsimas ægritudines, propter plurima excrementa aggregata. Propterea iſtum catarrhum credo habere fomentum à membris inferioribus. Eſt præterea naturaliter calidi hepatis, & ideo ventriculi frigidioris. Quare omnia habet, quæ ad catarrhum requiruntur. A ventriculo per vias latas aſcendunt vapores crudi ad caput. In venis multiplicatur ſanguis craſſus, aduſtus, & excremētoſus: cumq́ue viæ ſint latæ, facilè ex ijs aſcendunt, & exhalant fumi ad caput. Ideo Galenus tertio de Locis affectis dicit eos, qui calidi ſunt hepatis, naturaliter ſubiectos catarrhis. Hîc verò catarrhus habet variam naturam, quandoq; ſalſus eſt, quandoque non: aliquando ſubtilior, pro varietate humorum & vaporum aſcendentium, pro ratione etiam putredinis, accidentium animi, motus, ciborum. Credo autem quòd ex longo deſcenſu deuenit ad ſputum ſanguinis. Nec puto rupturam venarum, aut corroſionem: non enim tam citò conſolidata eſſent. Nec credo reſudationem, quia ſanguis eſt craſsior, ſed arbitror fuiſſe apertam venam aliquam, & eius rei habeo rationem, quia video præceſsiſſe flatus. In vrinis abundat ſpuma, & plus etiam abundaſſe dicitur dieb. precedentibus. Vbi autem materia flatuoſa & craſſa in venis, & hepar eſt calidius, calor aggrediens materiam illam craſſam flatuat, hinc facilè impellitur. Secundò etiam ratione vaſorum, quia cum homo laborat, calor & ſpiritus reddunt ſeipſos calidiores, fit maior motus, & ideo facilius aperitur vena, & hinc credo, eum deueniſſe ad ſputum, eamq́ue ob cauſam facilis erit reſtrictio, quia ceſſante motu, ac materia educta per medicamenta, & miſsione ſanguinis facta ceſſauit, & vena non eſt amplius aperta.

Cura. Galenus 5. Methodi tria ponit capita principalia in fluxu ſanguinis ex catarrho. Primùm, quòd vbi ſputum ſanguinis, debemus remouere cauſam, vel per miſsionem ſanguinis, vel per pharmacum, vt ipſe ſe feciſſe dicit in puero & muliere. Hæc optimè facta ſunt in hoc iuuene. Miſſus eſt ſanguis, & datæ ſunt pillulæ cocchiæ, quæ exhibentur ibi à Galeno, licet ſub alio nomine. Secundò Galenus omni diligentia quærit interceptionem catarrhi, applicat capiti veſicatoria, vt ad hunc modum prohibeatur deſcenſus. Tertiò, confortat pulmonem, contra fluorem ſanguinis, & ne recipiat defluentem catarrhum cum ijs, in quæ ingreditur ſuccus papaueris, & ſemina frigida, ne fiat ruptio venarum. Quòd igitur ad hæc duo poſteriora pertinet, poſt præmiſſas

A euacuationes adhiberem aliquid circa caput, quod roboraret & prohiberet deſcenſum. Primò tonderentur capilli, & applicarentur veſicatoria, quibus cum efficacioribus propter tempus nunc careamus, facerem vnum ex adarce, euphorbio, ſinapi, naſturtio, pyrethro, cum modico etiam cantharidum. Licet enim in ijs ſit periculum de prouocatione ſanguinis per vrinam, id tamen non omnibus contingit, & ſi contingit, minus periculum eſt, & remotis cantharidibus, iterum facilè vtetur ſine diſcrimine: ſine ipſis autem non facilè habebimus effectum. Ideo erit neceſſe eas addere, & poſtea cum fermento & caricis applicarem, vt fieri ſolet, tribus aut quatuor locis, & tenerem aperta, vt materiam diuerterem, deinde educerem, poſtea pectus roborarem. Et quia ſputum ſanguinis non eſt ratione corroſionis venæ, nec ſubtiliſsimus ſanguis, ſed potius ex feruore & ebullitione ſanguinis, propter cauſas dictas, ideo non ita anxiè intenderem incraſſantia, ne au-

B gerem pituitam. Et ideo non exhiberem aquam Portulacæ, quam tamen ipſe etiam heri ordinaui cū bolo armeno, & dragacantha. Audiebam enim tantam copiam ſanguinis effluere, vt periculum eſſet de ſyncope, ideo feci curam coactam. Nunc quia non video talem caſum, ab ijs abſtinerem, propter ſuſpicionem frigidi ventriculi, qui coitu etiam debilitatus eſt, ne vſu frigidiorum, & maximè Portulacæ, cum per ſe ſit craſſæ ſubſtantiæ, & frigidiſsimæ, & per deſtillationem aqua extracta multo frigidior ſit ſine dubio, cùm etiam à rebus calidis extractæ aquæ ſint frigidæ. Ideo ab ea abſtinerem, niſi hoc requireret maior copia ſanguinis, quæ nos cogeret ad curam ſymptomatis. Biberet ergo loco eius aquam in qua coctum ſit hordeum, cum carnibus cotoneorum, quæ mundificaret, aperiret ſine corroſione, roboraret ventriculum ſine calefactione. Poſſunt etiam addi ſemina cotoneorum, quia in ijs eſt mucilago quędam, valde propria pectori, quæ facit ad remouendum acumen, & eroſionem catarrhi. Vtatur alimento

C mediocri, cibis qui facilè concoquuntur. Quod ad electuaria confortantia pulmonem, non aſcenderem ad ea, quibus omnes vtuntur moderni, & communiter hodie practicantes, à quibus abhorreo vt à peſte, qui omnes ad Philonium accedunt & id ſæpius exhibent, cum Galenus ſecundo lib. 2. Loc. capite de dolore, & duodecmo cap. Therapeut. de dolore inteſtinorum oſtendat, quantū ipſe abſtineat ab opiatis, & ſi quando cogatur ſemel exhibere, quanta cura laboret in ventriculo corroborando. Credo etiam D. Caſsianum hanc ſolam ob cauſam mortuum eſſe, quod toties N. & N. exhibuerant Philonium, vt ita ventriculum eius poſternerent: & eius vxor lachrymans mihi conqueſta eſt, ſe pluſquam triginta libras ſoluiſſe pro Philonio. Ego itaque exhiberem ſemina frigida, quale eſt ſemen papaueris albi cum ſaccaro roſato, quod non iubet tranſire Auicenna in iſto caſu.

De ſputo ſanguinis. Conſilium CLXVII.

PRimò dicimus cauendum eſſe ab omni eſu leguminum, & ab ijs quæ paſtilia vocantur, à lacticinijs, à rebus frictis in ſartagine, ab vuis, & pomis, & omnibus quæ ſunt flatuoſa: præterea à rebus acribus, vt ſunt omnia aromata, allia, cæpe, & huiuſmodi: item à vino dulci & à torbido, muſto & craſſo, ab aceto & rebus ſalſis: à carnibus antiquis, & ab auibus paluſtribus, & piſcibus, præſertim qui capiuntur in paludibus & aquis cœnoſis. Nun comedat diuerſa cibaria: neque vbi habet in ſtomacho eruditatem, ſopercœnet aut prandeat, ſed abſtineat, donec ſe concoxiſſe percipiat. Habeat quotidie ventris beueficium: quòd ſi natura deſecerit, adiuuet eam modò clyſteri, modò vncia floris caſsiæ, modò decocto maluæ, betæ, & mercurialis, cum oleo & ſale. cuius amplum cyathum bibat duabus horis ante prandium, calidum, & ſi illi adijciat vnciam ſaccari, adhuc erit præſtantius. E His igitur procurabit, vt aluus molleſcat, modò hoc, modò illud eligendo, ne natura vni remedio aſſueſcat. Si etiam vtatur paſſulis dulcibus ante cibum, lenietur venter, & cooſereot pectori. Caueat ab exercitijs vebementibus, ab equitationibus violentis, præſertim ſub frigidiſsimo aut calidiſsimo aere, aut ventis expoſito. Caueat ab ira, rixa, clamore, & deniq; vitet omues motus corporis & animi etiam. Cuitu vtatur moderatiſsimè. Quantum verò ad medicamenta attinet, purgetur bis in anno, Vere iuquam & Autumuo, poteritque purgationis modus eſſe talis:

R. Floris caſsiæ ℥j.s.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumat hora vna ante prandium. Sequenti die bibat ſyrupum hunc:

R. Syrupi de betonica
De lupulis añ. ℥j.
Decocti betonicæ
Lupulorum ℥ iiij.

Miſce pro vno hauſto, & ita pro alijs vſq; ad nouem. F Bibitis ſyrupis, proximo die ſequenti tale pharmacum accipiat:

R. Rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ gr. vij.

Irrorētur cum vino aromatico, & infuodantur in aqua lactis per boras decem. Deiode facta diligenti expreſsione, colaturæ adde.

R. Confectionis hamech ʒ iij.

Miſce, fiat potio danda in aurora in cuſtodia. Hunc modum purgandi debes ſeruare tam in Vere quàm in Autumno, niſi quòd laudarē vt in Vere venam ſecaret baſilicam dextri lateris. Ante omnia verò pro conſeruatione ſanitatis, laudo vt omni menſe accipiat tribus boris ante prandium tale lenitiuum alui:

R. Rhabarbari electi ʒ j.
Floris caſsiæ ℥j.

Miſce, fiat bolus cum zuccharo. Singulis verò diebus ante prandium & cœnam dimidium vnciæ zucchari roſati ſumatur: & boc conſulo toto anno non eſſe omittendom. Sumat præterea ſemel in ſeptimana fruſtulum boli armcui ad quan- D titatem paruæ fabæ, dum ingreditur lectum. Et hoc ſeruando euitabit, nutu Dei, diſcrimina, quæ negligenti poſſunt accidere.

Montani de ſputo ſanguinis & eius fluore per nares & vrinas, cum catarrho: eiuſdem curatio cum tenſione & dolore hypochondrij dextri, anhelitus difficultate & febricula. Conſilium CLXVIII.

HIs ſtantibus quid dicendum de ægritodine? Quia eſt deſtillatio perpetuò perſeuerans à capite ad pulmones & ad pectus, & fluxus ſanguinis periodicus, qui admodum timeodus eſt, & tuſsis vehemens propter quam maius inſtat periculum. De ſputo ſaoguinis dico domioi, quod ſtantibus eiſdem cauſis, ijdem ſequentur effectus, quia niſi remo- E ueatur mala illa cerebri & vētriculi intemperies, in peius oportet dilabatur. Et quomodo reducetis cerebrum & ventricolum ad proprium temperamentum, quia non facilè, imo difficillimum maximè cum lapſum ſit ad contrarias qualitates à caliditate ſcilicet ad frigiditatem. Eſt tamen poſſibile. Sed illud mihi facit difficultatem, quia dicit Hippocrates primo Apbori. Oportet ſeipſum præbere opportuna facientem, & noo tantùm medicum. Et quia morbus eſt longus certò credo quòd non poterit pati optimam regiminis rationem in ſex rebus non naturalibus, & maximè in cibo & potu, in animi accidentibus, & in Veoere, quia vt audio habet pulcherrimam vxorem. Ita quidem poſsibilis eſt cura, ſed difficillima ſi quæ alia. Et quia adeſt ſputum ſanguinis, & vos ſcitis quid dicat Hippocrates quartu Aphoriſmorum. Sanguis à qualiſcuoque ſupra malum. Præterea adeſt multitudo catarrhi, quæ maior eſt, quàm ſit cibus & potus quem aſſumit, & eſt malus etiam, quia purulentus, varius, ſubtilis & craſſus, & iam F diu perſeuerat, ideo mali moris eſt, quia ab excellentiſsimis medicis non potuit curari. Et ideo dico, quòd cum habeat iter longum, propterea attēdendum eſt ad virtutes, nō tantùm ad præſentē ſtatum: quia propter longam ægritudinem tandem fient debiles. Sic non facilè eſt prognoſticari, credo tamen quòd poſsit curari, & quod ægritudo longa eſt eradicabilis tamen, ſed quia virtutes in hoc tam longo itinere poſſent deficere, ideo illis prouidendum eſt maximopere. Quaotum modò ad curam attinet, vos ſcitis eſſe ſententiam Galeni quinto Methodi, in capite de cura catarrhi, vbi eſt ſputum ſanguinis, à leuioribus non eſſe inchoandum, quia ſic faeere, eſt parare ægro longum interitum, ideo à fortiſsimis inchoarem curationem. Et Galenus in eo loco à tribus maximis & validiſsimis inchoat, primò cum validiſsimis euacuantibus & ſæpiſsime, quia docet facere quaſdam pillulas cuio agarico quæ valde ſimiles ſunt pillulis cocchijs, & ſæpiſsimè euacuat ſecundò ſinapiſinis fortibus vtitur: tertiò corroboratione membrorum, in quo vtebatur diaſpermaton

maton,& theriaca noua & antiqua. Ideo in primis curandum eſt, vt corpus iſtud exquiſitè euacuetur:&circa euacuationem huius corporis propoſita ſunt duo inſtrumenta, miſsio ſanguinis & pharmacia. Quantum ad euacuationem, poſſumus eam facere. Indicationea ſumuntur à cauſis, Sunt aotem vapores calidi & multi aſcendentea à toto ad ipſum cerebrum. Hinc inſurgit voa iodicatio, quod remouēda ſit caliditas hepatis, quod ſit per euacuationē ſanguiois. Et quia vrinæ ſunt rubrę, ac pituita craſſa in corpore indicat de quātitate ſanguinis, & ideo poſſet ex hæmorrhoidib. ſi apparuerint fieri. & licet adſit multa pituita, tamen poterit fieri parciſsima, quia dicit Gal. quinto Metho. & quarto de Sanit. tuend. quod vbi eſt putredo miſta cum febribus, etiamſi indigemua phlebotomia, quòd debemus tunc vitæ theſauruio conſeruare, qui eſt ſanguis. Et idem dicit Auicenna prima quarti. Quantum poſsibile eſt, caoe à miſsione ſanguioia, quia eſt theſaurus vitæ. B Iſtud verò corpus magis euacuatione per pharmaciam indiget, quàm per miſsionem ſanguinis. Ideo ſi feceritis copioſam pblebotomiam, multa incommoda inde ſequentur. Sed quia ſuſpitio eſt de ruptura venæ, & Galenus in libro de Miſsione ſang. dicit. Non ſolùm facienda eſt phlebotomia, quando morbus eſt magnus, ſed etiam quando futurus eſt magous. Et quinto Methodi capite de catarrhis: Vbi corpus diſpoſitum fuerit ad rupturam venæ, mittas tum ſanguinem propter præcauendum. Et ſic cum ſit multitudo ſanguinis, ratione cuius ſoleant rumpi venę, vel cum ſanguia ſolitua eſt erumpere ad partes pectoris, tunc indicatio eſt de miſsione ſanguinis. Et quia io Vero maximè ſolet abundare, ideo indicatione ſumpta ab hoc non eſſet malum mittere ſanguinem in hoc, & vt prohibeantur vapores aſcendentes ab hepate ad caput, vel ratiooe auerſionis, ideo paulatim extraheremus verbi gratia vncias tres. Deinde mitterem ad alias vncias ij. & iterum mitterem, & ſic dioiderem. Quantum verò C ad euacuationem, dico, quòd totum debet eſſe exquiſitè euacuatum, quia tunc caput magis potens erit ad excernendum proprias ſuperfluitates, & debemua vti maioribua medicamentis quę trahant à capite, ideo ſingulis hebdomadia euacuarem ipſum, cum rebus tamen lenientibua, & non dimitterem agaricum: quòd ſi vomitum excitaret, dimitterem ipſum, ſed prius tentarem an excitaręt. Ideo exhiberem florem caſsiæ cum agarico vel terebinthinā cum agarico vel coofectionib. cōſuetis, vt eſſent pillulę aggregatiuæ, quę optimæ ſunt, quia habent quicquid habent pillulæ Galeni, nam in illis eſt rhabarbarum, agaricus ſcammonea & portiuncula colocynthidis. & cum myrobalanis purgarem cum cocchijs pilluli, ſetiam de hiera cum agarico ſunt leuiorea. Sed quia non euacuamus, niſi concoquamus materiam, & quia ſunt diuerſæ materiæ in pectore: aliæ enim ſunt craſſæ, aliæ fluidæ, ideo alia præparatione iodigent quæ fluūt, & alia quę craſſa ſuot, ideo in illia vterer rebus abſtergentibus & inci-

A dentibus, in fluidis autem incraſſantibus. Et hæc de materia iam fluxa. Quæ autem à capite defluunt, videotur prępparata, neque enim admodum craſſæ, neque admodum tenues, neque parietibus adhærentes ſunt: ideo pro inciſione materierum craſſarum quæ in pectore continentur, vterer rebus valde incidentibus & abſtergentibus, vt eſſet ſyrupꝰ de liquiritia, de farfara, da hyſſopo, de betooica, & conſimilibus,

De corroboratione verò membrorū mandantium & recipieotium. Recipientia cùm benè euacuata eſſent, vterer zucchero roſato io maxima quantitate, & bolo armeoo: nam bolus armenus conuenientiſsimus eſt, & poſt purgationem, prohibet deſcenſum catarrhi ad pulmonem. Et vterer etiam theriaca noua & veteri, ſed quando adſunt vigiliæ noua, quando noo adſunt, vetera. Ac vellem vt vteretur myrobalanis chebulis conditis, quia confortant cerebrum, veotriculum & hepar. Queritur modò an ſtillicidium io hoc caſu ca- B piti conueniat: & quia dixêre alij, quod temperatura huius capitis eſt calida & ſicca, quòd ſi eſſet modò conueoiret, quia dicit Galenus ſexto de Sanitate tuenda: His qui ſunt calidi & ſicci capitis non conueniuot thermæ, quia magis augent affectum. Sed rectius dicemus, quòd bene à natiuitate caput fuit calidum & ſiccum, ounc autem permutatum eſt ad frigidum & ſiccum. Ideo non abſtinerem à balneo calido, imò credo quòd per ipſum reducerem cerebrum ad proprium temperamentum, videlicet calidum & ſiccum. Prius tamen purgarem caput cum caputpurgijs non ex aqua maioraoæ bliti & violarum, quia videotur illa fruſtra operari, ideo deuenirem ad ſuccum ciclaminis & alia huiuſmodi, quæ maximam vim in expurgando caput habent. Abſtinerem à gargariſmatibus, quia ſuſpecta ſunt propter deſcenſum materiæ quā in maiori quantitate traherent. Quantum ad maſticatoria, vterer maſtiche ſcilicet primò, deinde ſtaphiſagria cum pipere, vt per os catarrhum expueret, ne ad pectus deſcende- C ret. Quantum ad reliquas diuerſiones, quia factum eſt cauterium in genu ſiniſtro, facerem aliud in dextro, & in alijs etiam partibus, ſicut in brachio & collo, quia ab iſta ægritudine imminet maximum periculum, & accederem etiam ad ſinapiſmos ex thapſia. A flammula Iouis, apio canino ſeu rhanunculo abſtinerem. Cauerem quoq; à cantharidibua propter mictum ſanguinia. Et ſic procederem cum reliquis huiuſmodi veſicatorijs, quæ facerent cruſtas, deiode ſuper caput pro confortationa apponerem pulueres ex ladano, garyophyllis & agarico pari portione. Vellem & caput lauaret cum aquis in quibus decoctæ eſſent herbæ calidæ & odoratæ, quas temporis anguſtia non ſinit recitare. Præterea haberet pomum, quod continuò odoraret confectum ex rebus odoratis, vt ex nigella, ladano, nuce muſcata, garyophyllis, macere, muſco. Et hac via procederem.

Pro Iuuene nouendecim annorum, qui laborauerat febre, nunc ſputo ſanguinis & alijs accidentibus. M. D. XLVI. In colloquio cum tribus Doctoribus. Conſilium CLXIX.

IVuenis nouendecim annorum, qui laborauit prius tertiana ſeſquiannum, incidit rurſus menſe Maio in tertianam, à qua curatus eſt, ſimplici exhibitione caſsiæ, & ſyruporum. Superuenit icteritia cutim colore inficiens, poſtea fuit ſanus per menſem Iunium, nunc menſe Iulio redit tertiana ſine icterina, ſed ſenſit dolorem ſub mamilla dextra, cui cùm adhibita eſſent fomenta, ſuperuenit febris continua. Hinc omnia membra deſtituta ſuis operationibus, adhibitæ cucurbitulæ, quia venę ſectione noluit virtutem deijcere, Menſe Nouembri totum corpus ſcabie repletum fuit: Menſe Ianuario vena ſecta. Hinc grauiſsimus dolor capitis, cui occurrit medicus cucurbitularum appoſitione, poſtea febri incipiente parum ſanguinis expuit, & præſertim vbi ſe calefacit. Nunc & conqueritur de his ſymptomatibus, primò de defluxu catarrhi ad partes circa fauces, larynga & nares, hincque acredinem mordicantem percipit: ſecundò habet dolorem in thorace: tertiò de imbecillitate ventriculi: Quartò de capitis dolore & vehementi pulſatione arteriarum in capite conqueritur. Iſte iuuenis cum huc venit gratia ſtudendi, erat omnino gracilis & citrini coloris, habebatque hæc omnia grauiora quàm nunc. Primò dicam de naturalibus: ſecundò de præternaturalibus: tertiò de intentionibus curatiuis: ac vltimò de remedijs.

Primò. Temperatura quæ ſumitur à temperie principalium membrorũ, videtur vergere ad calidum & ſiccum. Conqueritur de fluxu catarrhi, & æſtate & hyeme: ęſtate enim à calido reſoluitur iſte humor & deſcẽdit, hyeme cõprimitur cerebrũ frigore, ac ſicuti manibus cõpreſſa ſpongia, ita cerebrum humiditatem hyeme dimittit. Ventriculus eſt imbecillis, aggregauit plurima excrementa, quæ eleuata à calido, quo abundat, tendit enim ſua ætas ad tempus ætatis bilioſum, ac caput ſupercalefactũ attrahit alimentum antequã rectè ſit percòctum. Hic morbus eſt intemperies cum affluxu, lenirem ventrem, ac poſtmodum ſecarem venam. Nunquam enim pars corporis curanda, niſi totum ſit curatum, inciderem itaque baſilicam. Deinde ſyrupo de cichorea, agrimonia, eupatorio, betonica, parum concoquerem materiam, eamque poſtea euacuarem cum ſimplici rhabarbaro, & agarico, qui à ventriculo & à capite euacuat, ſicut rhabarbaro ab hepate. Darem electuarium de pſilio, ſebeſten, item pillulas de Azaiereth. Vtatur cibarijs generantibus optimum ſuccum: vina potentia & fumoſa fugiat, nec vtatur multum auſteris, ſed bonis, non declinantibus ad aliquam extremitatem. Confortetur caput embrochijs, caputpurgijs, pulueribus cum ladano ſuper coronalem fiſſuram. Darem

D zuccharum roſatum propter cerebrum, hepar & ventriculum, oleum ex citoniis, anethi exhiberem extrà, ventriculo, vterer frictionibus.

FRISIMELICA.

Ventriculi eſt concoquere & appetere. Vtroq; hîc deſtituitur, & fluxu à capite laborat, caput videtur in cauſa omnium horum. Dolor enim capitis prouenire videtur à mala temperatura ipſius capitis, calida ſcilicet & ſicca, hinc omnes capitis partes incaleſcunt, & inde fortaſſe orta aliqua ſoluta continuitas ex bile miſta cum ſanguine. Omnia iſta fiunt in meninge, ac venis in temporibus exiſtentibus, bilis miſta in his venis ſanguini eas mordicat & corrodit, ac dolorem capitis infert etiam humores exiſtentes in maioribus venis faciunt has arteriarum pulſationes. Hinc & catarrhus erodens, qui defluens ad ventriculum appetentiam eius tollit, inflammatque ventriculum ita, vt corruptè concoquat. San E guis non eſt reiectus per tuſsim. Sequitur ergo à cerebro deſcendere, quod etiam ex hoc colligitur, quia parum ſanguinis attrahit ac emungit per nares, & catarrhus etiam ad muſculos intercoſtales defluens in thorace cauſat dolorem. Laborauit tertiana: ibi bilis educta manſit ſuper calefactum hepar: hinc recidiuam fecit, ac tanta copia bilis generata, potuit pars quædam bilis demandari ad pectus, & ibi facere dolorem. Iecur, quod maximè conſentit cum capite vnà temperandum eſt. hoc videtur difficile: quia vtrunque naturaliter calidum & ſiccum eſt, nihilominus aliquid erit tentandum. Primò euacuandum vniuerſum corpus, leniendum ſyrupo de cichorio & frigidioribus: vt cùm ſyrupo ex zucchoro, aceto & aqua: hęc enim leniter infrigidant & membra corroborant. Pro purgatione, caſſia, tamarindis, manna, ſyrupo roſaceo recenter facto vterer: antiquus enim à caliditate reſoluitur, ac commiſcerem rhabarbarum, vt educeretur bilis. Galenus vtitur calidioribus medicinis F in ſputo ſanguinis. Sed hîc non facerem, quia aliâs omnia ferè membra ſunt ſupercalefacta. Inciderem venam communem: quia & iecur, & caput refrigerandum. Non darem maſticatoria, ne attraheretur materia ad pectus affectum. Vterer caputpurgijs: adhiberem etiam oleum roſatum: ad contemperandum dolorem capitis applicarem pulueres roſarum. Temperetur etiam zuccaro roſato, & confectione diarrhodon, & triaſandalorum, vtatur ptiſana, & victus ſit vergens ad aliquam frigiditatem. Vtatur carnibus pullorum: vitulorum: lactuca condita cum modico cinamomi non eſſet mala, quieſcat animo & corpore. Aquas ſulphureas exiccantes, & inflammantes deteſtarer. Cauteria in brachijs aut cruribus adhiberem ad diuertendam materiam à capite. Sed maximè contemperandum eſt hepar, quod ob ſuam caliditatem omnia hæc mala facit.

MONTANVS.

Quanuis patiatur deſtillationem catarrhi ſalſi

ac ſputum

ac ſputum ſanguinis & calorem eapitis, tamen dico, quòd oon opus eſt hîc multis verbis, tanquam in re inutili, vt dicit Galenus libro primo Prognoſticor. Quòd autem oon debeamus his ioqoireodis diu mhærere, quia ſunt leuia, oſtendam. Quia hæc ſymptomata omnia, vel habent cauſas intrinſecas, & tum ratione membrorum intrioſecorum quæ patiuntur. Vnde ſequuntur ſymptomata mala. Si eſt ægritudo in temperatura exiſtens io aliquo membro, iſta iotemperies, vel erit ſine materia, vel cum materia. Dico nullom eſſe in hoc membrum quod laboret iotemperatura. Licet à primò ortu hepar habeat ealidum, tamen ibi eſt ſanitas integra, quia non fuit ægrotabilis, niſi intra duos annos ineidit in tertianam, quæ foit tempori etiam proportionata. Et quia in rebus non naturalibus peccauit: Iam ſuot duo anoi, quibus non fuit ſanus, ounc verò melius habet quàm antea. Licet oulla ratiooe adhibita deuenit ad optimum colorem, & in omnibus ſuis operationibus eſt lætos, ſolus catarrhus ipſum infeſtat: ventrieulus optimè coneoquit: quia craſsior fit quàm antea, & ſemper tendit ad ſanitatem, nec poſſum videre vllam intemperiem, quæ facit hoc corpus νοσερὸν, nec etiam acqoiſita adeſt intemperies, quia non teoderet ad meliorem ſtatum corporis ſui, ſed ſua membra vincunt quicqoid eſt vitij in hoc corpore, quia robuſta ſont, aliâs ipſa vincerentur. Vnde itaque catarrhus ille ſalſus, qui eſſe ooo poteſt, niſi vel propter intemperiem cerebri, vel propter intemperiem inferiorum. Aduſtio enim agens in inſipidum, faeit ſalſedinem, quod indicat aduſtionem. & acredinem, quod iodicat bilem.

Eſt itaque hîc intemperies com affluxu materiei, non propter intemperiem membrorum. Primò laborauit tertiana, quia moltiplieauit plurimos humores biliosos, ac mala ratione victus, hepar ſupercalefacit, noo fuit coratus ſicut oportuit, nec eſt euacuatos, nec alteratum hepar, vi tamen ſuæ naturæ expulit hanc bilem per icteritiam, quæ criſis fuit imperfecta propter redundantiam plurimam materiæ. Quia aote primam ſeptimanam expulſa, vt docet Hippocrates, icteritia, ante ſeptimam, mala. Poſtmodum tamen, vt hîc, nihil nocet. Hinc euratione imperfectâ, & hepate non alterato redijt febris, & natura rurſus per icteritiam expulit in parte, hinc rurſus ſuccesſit continua tempore Autumni, quia pori obſtructi, nec ita materia euacuari potuit, tandem tamen ad eandem cutim iterum expulit virtus: noo fecit icteritiam tum, quia humores longo tẽpore facti aduſtiores, & etiam propter tempus anni ideo ſucceſsit ſcabies & oruritus in cute. Et quia ventricolus etiam deſtructus ob ingentem ſupercalefactionem, hinc ſalſedo io iſto humore pituitoſo, qui pruritum efficit. His ſtantibos & manente plenitudine & intemperie hepatis calefacti, & ventriculi debilitati, quia medicus non euacuarat, nec hepar contemperarat, & veotriculum corroborarat trochiſcis de roſis & abſinthio, ad hepar infrigidaodum, & ventriculum corroborandum, vt in longis febribus fieri debet. Hinc calor hepatis manſit & debilitas ventriculi. Et quia fuit Taruiſij in aere putrido, ſemper malè habuit: ad huc veniens ſqualidus & macer fuit, quia humores adurebantur: ex quo humores aſcendebant ad caput. Galeous tertio de Locis affectis: Vbi hepar eſt ſupercalefactum, oeceſſario io veois calidus eſt ſaoguis, qui euaporans aſcendit ad caput, hocque ſupercalefacit, aſceodit etiam pituita à ventriculo per viam latam ad cerebrum. Hioc virtus expulſiua capitis ab his humoribus irritata, ea reijcit ad inferiora ad fauces vode delabitur in veotriculum, & erodit ſuperficiem illarum partium: & ſic omnes iſti dolores ex hepate ſupercalefacto, & ventriculo debilitato emanarũt. Quia tamen aerem meliorem nunc habet, & virtus omnia vincit: itaque tendit ad ſanitatem, & optimè ſe babet reſpectu prioris temporis. Ceſſantibus eoim accidentibus, declinant etiam cauſæ, quia accideotia cauſas comitantur, vt vmbra corpus. Concoctio deiecta ex catarrho deſcendente proueoit, tardè concoqoit, quia ventriculus non bene complectitur cibum ob catarrbum deſcendentem: ſed meliorem geoerat ſanguinem, vt apparet ex colore, qui ſubinde melior fit. Noo igitur taota in hoc ægritudo. Taotùm rationem victus mutarem, purgarem leoi euacuatione, exhiberem caſsiam, ſyrupum de infuſione roſ. receotem, & de ſucco endiuiæ, & melle roſato propter veotriculum, & aqua de cichorio vel endiuia.

In cichorio oon eſt caliditas, quæ ſupercalefacit hepar, & ſi comparetor veotriculo, calida eſt: ſi hepati frigida, ac corroborat vtrunque membrum. Darem itaque ſyrupum de cichorio, & exhiberem florem caſsię & ſyrupum recentem cum ioſuſione rhabarbari. Nec ſtuderet, pueri ſi æſtate benè valent, ſatis diſcunt. Non tranſgrederer medicinas benedictas. Quia natura per ſe morbum ſuperaret, abſtineretque ab omni intemperie in ſex rebus noo naturalibus. Et ſic tantùm leuiter euacuarem, & darem ſyrupum roſarum, vt dixi, atque iſta mibi ſufficere videotur.

In tuſsi poſt ſanguinis ſputum & febriculas.
Conſilium CLXX.

OCcurrit oobis adoleſcens nobilis curandus annum agẽs viginti duo. Temperatura totius corporis ad calidum & ſiccum vergit, vt plurima ſigna teſtaotur. Atque vt omnia eius mala recenſeam, menſibus ab hinc quatuordecim aut quindecim, cùm prauiſsima ratione victus vſus eſſet, & præcipuè pila multùm luſiſſet, aſsidua corruptus tuſsi, magnam portionem ſanguinis eum ſputo eiecit, idque per aliquot dies perſeuerauit, ſed adhibitis remedijs ſanguinis effuſio ſuppreſſa eſt, tuſsicula tamen remanſit, inde ad tres aut quatuor menſes cum

adoleſcens iſte iterum ad ſolitum pilæ ludum re- D uertiſſet, rurſum in ſanguineum ſputum incidit, quod item paucis diebus auxilio medicorum ſuppreſſum eſt.

Veruntamen tuſsis nunquam ſedari potuit, ſed vſque in hodiernum diem perſeuerauit. Præterea ſputa eijciontur liuidi ac viridis coloris, craſſa, tenacia, rotunda, purulenta, mali odoris. Corpus præterea emacruit. Item calore mordaci quodam ac febrili vexatur, vt pulſuum velocitas ac frequẽtia, nec non bilioſos vrinæ color demonſtrat, ſed præcipuè veſpertinis horis quodam horrore ac febricula manifeſta tentatur. Item eius facies quodammodo tornatilis ac pallidior effecta eſt. Hi ſunt affectus præter naturam, qui in præſenti ægro reperiuntur: primarius tamen & à quo cæteri tanquam à fonte prouениunt, eſt materiæ pituitoſæ frigidæ à capite deſtillatio, qoæ tamen à ventriculo, iecore, omnibusq́; inferioribus membris ſouetur: ſecundarius eſt vitioſa pulmonis affectio, per qoam pituita in eum deſcendens ita E putreſcit, vt omnino purulenta videatur, ac ſi nõ vlceratus eſt, periculum certò ingens eſt ipſum propediem vlceratum iri: fieri enim nequit, quin pos tandiu in pulmonibus commorans eos proximè ad putredinem deduxerit. Viſis itaque morbis ac eorum caoſis, iam ad curationem accedamus. In primis ratio victus probè inſtituenda eſt, quæ in longis ægritudinibus potiſsima curationis pars habetur. Aer itaque cum morbi caoſa humida ſit, ad ſiccum vergat neceſſe eſt. Viteturi taque paluſtris, nebuloſus ac ventoſus, fumidus & puluerulentus, in frigido & calido mediocris ſit: nam calidus nimis morbo videlicet febri noceret, frigidus cauſæ ſcilicet materiæ pituitoſæ frigidæ, & ſpiritum conſtringeret. De motu & quiete ita ſentio, ipſum orio & quiete potius egere quàm, corporis agitatione, ſed poſt cibum maximè, ne impediatur concoctio, qua ipſe magnoperè indiget.

Loco autem exercitationis leuibus frictioni- F bus vti oportet manè præcipuè ante cibum, crura, fœmora, brachila, dorſum fricãtes, deorſum trahant. Somnum vt vigiliam partiatur, vt noctu quantum concoctioni ſatis ſit dormiat, neque ſtatim à cœna dormitum eat, ſed horam ſaltem interponat, leniterque interim deambulet, niſi fortè febricula aut imbecillitate corporis impediatur, iaceat in latus aut in ventrem, ſupinus autem minimè, ceruicali vtatur io quo pluma non ſit, ſed aut panni linei, aut herba illa in qua vitrea vaſa cõtinentur. Meridianũ ſomnum euitet, niſi fortè & per longum tempus aſſuetus ſit, & nimiá ex vigilia reſolutiooem patiatur. De inanitione & repletioue corporis, quantum videlicet ad exerementa attinet, conſolendum eſt, vt quotidie ante cibum alui & veſicæ purgamenta deijeiat, aut ſponte, aut per clyſteres & glaodulas communes. Animi motus ita temperet, vt ne iraſcatur, nec triſtetor, oeque curis ſollicitetur, ſed hilaritate & lætitia perfundatur, bonaque ſpe recuperandę ſauitatis ſuſtentetor, vt honeſtis delectamentis relaxetur. In cibis & potionibus exquiſita diligeutia v- D tendum eſt, præſertim cum veutriculus haud ita bene ſuo munere fungatur. Panis itaque deligatur ex optima tritici fariua, beue fermeotatus, bene coctus, parum ſalitas, nouuihil furfuris habẽs, non vetus & durus, ſed recens & mollis. Carnibus veſcatur hœdi, vituli lacteotis, verueeis interdum, pullorum galliuaceorum, capoonum, galliuarumque iuuenum, perdicom, phaſianorum, francoliuorum, auiumq́; omnium fragi buin carnium in pratis & arboribus degentium. Veſcatur & vitellis ouorum recentium. A lacte & caſeo abſtineat, & à ſuilla carne, elixisq́; omnibus vtatur minimeque ſalitis. A piſcibus caueat omuibus, præterquam ſaxatilibus, caueat & à leguininibus. Sed interdum aſſumere poterit ius cicerũ rubrorum, in quo petroſelini radicula & parum roriſmarini incoctum ſit. Frequentiſsimè autem veſcatur hordei granis elixis bene coctis cum aliqua ex ſupradictis carnibus aut eius cremore. Olera ſatius eſt vt dimittantur quàm vt ſumantur, in- E terdum tameu ſed rarò veſcatur capparibus oleo & aceto mitiore & paucifsimo ſale conditis, boragine quoque & bugloſſa coctis eodem modo præparatis. Interduio betis elixis ad leniendum aloum veſci poterit, aut oleo conditis, aut cum carne coctis. Fructus omnes horarij abijciendi ſunt. Veſci autem debet nucleis pineis cum ſaccaro ante cibum aut amygdalis, aut ſemioibus melonum, nonnunquam & piſtaceis à cibo: frequenter autem vtatur vua paſſa cum ſaccaro ante cibum & poſt. Potio ei ſit aqua cocta cum zuccaro, aut cum melle per aliquot dies ad minuendam pituitam caloremq́; febrilem temperandum. Quod ſi id fieri debilitas virium non patiatur, vinum ei concedatur tenuis ſubſtantiæ, albi coloris, dilutum valde. Et hæc pro victus ratione abundè ſufficiant. Reliqua curatio duabus inſtrumentis admini[illegible]da eſt, chirurgia & pharmacis, prius habitis indicationibos, quæ tales ſunt. Cùm multa materia io hoc corpore ſit à capite præcipuè ad pulmones deſcendens, & aſsiduè noua generetur F præſeus materia edocenda eſt, ooua ne generetur prohibendum eſt, membrum mittens corroborando ne generet, & membrum ſuſcipieus ne admittat. Pro euacuanda chirurgia, id eſt, ſectio venæ videtur periculoſa, cùm iſte ſit ſatis exhauſtus, ſed potios *ἐπικράσεις* facienda eſt, id eſt, paulatim mali humores ſunt euacuandi per medicamenta, & boni per conuenientes cibos geuerandi. A fortibus autem & acutis purgatorijs medicinis cauere oportet ne febris augeatur, & ne magis quàm conueniat corpus diſſoluatur, visq́; vitalis & naturalis infirmetur. Itaq; à principio flore Caſsiæ vtatur, exempli gratia ℥ x. cum ℈ s. ſeminum fœniculi aut aniſi, aut eliquetur cum decocto pectorali, aut aqoa boragiois. Deinde per ſeptem aut octo dies in auroia accipiat huiuſmodi ſyrupum calefactom, vel etiam frigidum æſtatis tempore.

R. Mellis roſacei ℥ s.
Oxymel ℥ s.
Aquarum boraginis
Violarum farfaræ añ ℥ s.

Miſce,

Miſce, & fiat ſyrupus. Acceptis ſeptem aut octo huiuſmodi ſyrupis, deinde talem bolum accipiat.

R. Florum caſsiæ proximè extractæ ℥ s.
Agarici præparati ʒ j s. vel ij.

Miſce, & cum ſaccaro fiat bolus. Sed quoniam & materia noxia multa eſt, & intemperies vētriculi ac capitis frigida iam inueterata eſt, quæ veluti perennis fons iugiter nouam materiam creat, ideo non ſatis erit vna euacuatio, ſed opus eam ſæpe repetere. Igitur euacuato corpore ſemel eo quo dixi modo, iterum talem ſyrupum inſtituere oportet, qualem modò inſtituemus: neque enim in longis morbis ijſdem ſemper remedijs vtendum eſt, ſed variandum, ne vni remedio adſuefacta natura nihil ab eo patiatur. Quia paſsio & actio fit à cōtrario. Syrupum ergo talem accipito:

R. Syrup. de cichoreo Nicol. ſine rhabarbaro
De glycyrrhiza
De betonica añ. ℥ mediam.
B Aquarum betonicæ
Endiuiæ
Capillorum Veneris añ. ℥ j.

Miſce, & fiat ſyrupus quem accipiat per octo dies. Deinde exhibeatur ſuperius ſcriptus bolus: nullum enim præſtantius eo pharmacum in tali caſu reperiri poteſt. Sic bis aut ter purgato corpore in vniuerſum ad capitis ipſius purgationes veniendum erit, per ea quæ *ἔῤῥινα & ἀποφλεγματισμοὶ* vocantur. Errhina ſunt ſucci & aquæ quæ per nares attrahuntur, vt aqua violarum, aut maioranæ, aut ſuccus betæ, aut ſi ad fortiora accedere oporteat, accipiatur fruſtulum radicis iridis, & inunctum oleo amygdalarum dulcium, aut amararum in nares injiciatur, ibique aliquantulum teneatur: item in nares oleum ſeſaminum immittito, ad vltimum ſuccum ciclaminis aut anagallidis, quando ſuperiora non profuerint. Apophlegmatiſmus fit mandendo grana maſtichis, aut radicem pyrethri quæ fortior eſt, vel fiant trochiſci.

C Deinde caput per extrinſeca euacuetur, & roboretur per irrigationes, quæ fiant ex decocto betonicæ, camomilli, ſaluiæ, aſari, & roſarum aridarum. Poſſunt ſacculi rerum calidarum aut temperatarum & exiccantium pleni capiti applicari, vt pote ex milio, furfure & ſale, aut ex camumilla, betonica, maiorana, ſampſuco, ſerpillo, calamēto, & huiuſmodi. Aut pulueres ſuper ſuturam coronalem infricandi ſunt. Vnus ſcilicet qui ab antiquis valde laudatur ex cinamomo, garyophyllis, & macere minutiſsimè tritis componitur. Poſset item fieri puluis ex ſandaraca, maſtiche, coriandro, corallijs, ſchœnanto, ſpica, & pipere ſimul tritis conflatus. Poſſent etiam alij id genus pulueres multifariam variari ex rebus exiccantibus magis aut minus calidis, prout vſus ipſe requirit, qui vt firmius capiti adhereſcant poterunt cum cera aut reſina miſceri, & ad cærati formam reduci. Si per hæc materia deſtillans adhuc ſuppreſſa & exiccata non fuerit, per fortiora eam diſſari aut diuerti neceſſe erit. Quamobrem vtile erit adhibere capiti poſt aures, aut non longè à ſutura, quæ coro-

A na dicitur veſicatoria, quorum modus & materia ſatis à bonis chirurgis dignoſcuntur: vel cauteria, quæ poſtremò cæteris non iuuantibus adhibeantur cum ferro candenti, aut cum medicinis vſtorijs. Hæc autem capiti affigere propter nimiam violentiam periculoſum eſt, ideo aut brachijs aut cruribus à peritis chirurgis admoueantur.

Ad retrahendam autem diſſandamq́ materiam in toto corpore redundantem, balnea aquæ dulcis tepidæ ante cibum congruenter adhibita mirum in modum proficient, cum prius tamen per pharmaca corpus optimè mundatū fuerit. Quantum ad tuſsim & pulmones attinet, multæ inunctiones externis & tuſsicularia remedia per os aſſumenda adduci poſſunt, quæ tamen cum omnibus nota ſint, conſultò omittimus, illud tantùm adijcientes, vt ſomno ſedandæque tuſsi vtantur etiam diacodio cum ſapa facto. Præterea ad totius corporis maciem & ſiccitatem leuandam, poſtquam à balneo ſuprà dicto egreſſus fuerit, totum eius corpus oleo amygdalarum dulcium tepido, pauco, roſaceo admiſto inungatur. Per hæc ſalutem huic adoleſcenti reſtitutam iri ſperamus. Patauij anno 1550. Septemb. 15. datum ex ſententia Montani.

De ſputo ſanguinis & puris, ex catarrho cum febre hectica pro quodam ſtudioſo. Conſilium CLXXI.

CLariſsimè Doctor, [illegible] longior, cum ille morbus ſit admodum expoſitus per ſuum genus: videmus enim eum laborare ſputo per tuſſim: expuit enim catarrhum putre factum, cum aliqua parte ſanguinis, vt apparet, & febrem continuam patitur. Hæc ſatis ſunt nota. Sed diſtinctè inuenire cauſas & locum affectum in hoc caſu, eſt admodum difficile. De febre quæ adeſt non dicam multa, quæ

C pendet ex catarrho tanquam accidens. Circa inquiſitionem cauſarū videmus difficultates quaſdam. Excellentia veſtra propoſuit conjecturâ probabili, quòd poſsit eſſe vlcus in pulmone, quia præceſſerunt cauſæ quæ potuerunt hoc facere: & videtur ſibi quòd vena ſit eroſa, quia putreſcit catarrhus ſalſus, ex quo fit corroſio: & quia vaſa illa pulmonis ſunt valde parata ad corroſionem propter mollitiē, ideo admodum probabile eſt, quòd ſit ratione corroſionis. Præterea cum perſeueret cum ſanguine eiectio puris, eſt probabile quod pendet ab vlcere: quia vbi pus, ibi eſt vlcus: & ſanguis qui expuitur, eſt ille qui non potuit conuerti in pus. Et ſic videtur eſſe ex vena in ſubſtantia pulmonis & pus, & ſanguis. Dicam ego primò, clariſsi. Doct. me habere difficultatem circa hoc. Nam ſi eſſet vena corroſa, cum illę venę in pulmone habeant plurimum ſanguinis, videremus hic plus ſanguinis. Conſpicimus autem paucum ſanguinem, & plurimam quantitatem catarrhi & puris. Ergo ſi ex eodem loco deuenirent ſanguis & pus, deberet eſſe vlcus magnum, & ſic, ſi eſſet

io corpore venæ,plus etiam ſanguinis eſſet. Præterea quanuis ille locus ſit putrefactus,tamen ſanguis defluens ad corpus venæ & locum illum nō eſt pntrefactus,& ſic ſanguis appareret & in maiori quantitate, & clarus,& purior. Vnde videmus in alijs vlceribus Veoarum ſanguinē effluere clarum, quia qui affluit,nondum eſt corruptus & putrefactus. Et ſic facit mihi difficultatem,num ſit ratione exulcerationis pulmonis.Eſt tamen pus. Dicam ego quod ſeotio.Primò,credo quòd illud pus ſit ex catarrho deſcendente à capite, qui putreſcit io concauitate pectoris, vel in pulmone: poſtea enim dicam qui locus ſit affectus ex his.

Ratio eſt, quia habuit ſemper catarrhum. Solet autem contingere quòd pituita à capite deſcendeos,craſſeſcit & putreſcit:eſt enim ſanguis ſemi coctus:& ita cum ſapiat aliquid de natura ſanguinis,& ſit humida, facilè putreſcit, & magis quam humor melancholicus aut cholericus,quia eſt humida, & ſanguis ſemicoctus: ſanguis autem omnium facillimè putreſcit, licet putredo pituitę nō ſit ita deteſtabilis vt putredo ſanguinis. Vnde Galen. quærit, quare putredo ſanguinis ſit ita deteſtabilis. Facilius putreſcit ſanguis quàm pituita, quia eſt calidus & humidus,& ita babet cauſas putrefactionis ſuę tam ab extrinſeco quàm ab intrinſeco: ſed phlegma tantùm ab extrinſeco, quia eſt frigidum & humidum. Vnde etiam dicit Galen. quòd corpora calida & humida facilius patiantur putredines,quia hæc corpora ſubiecta ſunt putredini omnis generis. Corpora frigida & humida etiam patiuntur putredines,ſed non tantùm. Ergo pituita etiam facilè pntreſcit,ſed non in eo gradu,& tam intensè vt ſanguis. Habuit ergo catarrhum,qui eſt pituita,teſte Gal.2.de Facult. natur. Hæc cū ſit in loco calido & bumido,id eſt,in pulmone,& illis partibus,credo quòd cōtinuè putreſcat illa pituita,& catarrhꝰ ille deſcēdens,& quòd non ſit pus ex vlcere quodam, ſed ex catarrbo ex capite deſcendente, & putrefacto propter motum io illis partibus. Hinc contingit,quòd dum putreſcit in illis partibus, habet aliquam ſalſedinem, ratione cuius abſtergit, & addit etiam aliquam patefactionem ipſe locus, propter plurimum motum, quòd ſcilicet quædam venæ apertæ ſiot potius vel relaxatæ,quàm quòd ſint corroſæ. & ideo etiam effluit ſanguis & expuitur, ioterdum plus,interdum minus, prout illæ venæ plus aut minus aperiuntur ex illa materia ſalſa tranſeunte. Et ſic non credo hîc eſſe corroſionem,ſed potius apertionem quandam venarum, noo magnarum, ſed paruarum : vode etiam ille ſanguis apparet non verè rubicundus, ſed ſanioſus, propter motum : & ſic reiectio ſanguinis eſt ex apertione, & non ex vlcere. Et hoc de catarrho & pure ſatis. Vtrum autem locus affectus ſit io pulmone, an in coocauitate pectoris, quæritur. Dico ego, ex quo video difficultatem anhelitus, & in loqueodo, quòd potius illa materia ſeu catarrhus putreſcat in pulmone, quàm in alijs partibus, & ciat ibi illa ſymptomata: & quòd locus affectus ſit pulmo: & quia eſt ſalſus ille catarrhus & abſterſiuus, ideo facit apertionem veoularum minima-

D rum in pulmone. Atque ita ſanguis prouenit ab eadem cauſa, à qua pus: nam pus prouenit à catarrho putrefacto, ſanguis autem à catarrho ſalſo & abſtergeote: & ſic catarrbus eſt cauſa illius ſanguinis qui vnà eijcitur cum catarrbo. Sed quæritur, vtrum catarrhus deſcēdens, ſit in ipſo capite principaliter & per eſſeotiam, an ſit ex partibus inferioribus quæ generant continuè materiam catarrhi, & ſic aliunde prooeniat, & non generetur in cerebro. Audinimus qoòd dixit, ſe antea perpeſſum eſſe affectum bypochondriacum, & qnòd fuerit ſemper triſtis à oatura & melācbolicus, & multum comedit, &c. Et video omnes adeſſe caoſas catarrhi. Nam ſi eſt melancholicus propter paſsionem hypochondriacam, & omoes illi qui laborant melancholia hypochondriaca habent propriè ventriculnm frigidum & hepar calidum, vt audietis cras in futuro collegio, quòd hoc ſemper ſit neceſſarium in illa affectione, ſi aderitis.

Quibus ſic ſtantibus, habemos omnes cauſas ca-
E tarrbi, ventriculum frigidum, & hepar calidum, auarum, quod ſemper attrahit chylum inconcoctum & crudum. Et cum poſterior concoctio nō corrigat priorem, hinc fit quòd in omnibus venis multiplicentur ſuperfluitates, & in toto ambitu venarum. Vnde quia hepar eſt calidum, & venę etiam neceſſariò calidæ, quia orta atteſtantur fonti: cum hnmores illi crudi ſint in loco calido, fiūt plurimæ euaporationes, Ergo ſuaptè natura hoc corpus fuit paratum ad hoc vt pateretur catarrhum, teſte Galeno. Præterea dicit ſe fuiſſe ocioſum, & in ſtudijs verſatum eſſe: & quantum ſtudia conferant ad catarrhum, oouerunt illi qui ſtudēt. Vnde Marſilius Ficinus rectè dicit, ſcholares non babere hoſtem maiorem quàm catarrhum. Et ſic non mirum ſi iocidit in catarrhum. Incurrit autem in catarrhum tempore conuenientiſsimo ad hoc, id eſt, hoc anno ineunte Vere, in quo anno non babuimus Ver, ſed hyemem immediatè conſecuta eſt æſtas, & non credo quòd in quinquaginta annis tale habuerimus Ver, propter maxi-
F mas bumiditates : & ideo videmus etiam quòd plurimi hoc anno io catarrhum inciderunt. Et ſic omnia conueniunt ad cauſas catarrhi, & diſpoſitio corporis, & genus vitæ, & conſtitutio anni: fortaſſe etiam habet caput debile, quamuis ego hoc non ſcio: ſemper enim fuit timidus, propter ſpiritus frigidiores, & inde caput fortaſſe frigidū fuit. Hinc apparet etiam cur catarrhus ſalſus ſit: quia cum frigidus ſit ventriculus, & hepar calidum, à quo fiunt aduſtiones illius pituitę in ventriculo generatæ, & inde ſalſedo, quæ fit ex partibus aduſtis in ſubſtantia aquea, vt dicit Ariſto. in ſecundo Meteo. Et ſic habemus catarrhum cum ſuis cauſis, locum, & materiam catarrhi. Adeſt febris continua, quæritur an ſit accidens, vel morbus diſtinctus à catarrho? Dico quòd hæc febris eſt potius accidens catarrhi: quia dum putreſcit illa pituita in pulmone, & exeat putrida in tam magna quantitate, & locus ſit vicinus cordi, vnde non mirum vapores putridos ductos eſſe ad cor, cum aer trahatur ad cor per pulmonem, & ſic etiā trahūtur vapores putridi, & inde propter pu-

tredi-

tredinem in pulmone factam febris eſt continua. Vtrum hectica, vel putrida tantùm? Dependet à vaporibus putridis. Cùm perſeuerauerit hæc febris tamdiu in corpore habente hepar calidum & ſanguinem aduſtum, & propter vapores propinquos cordi, videtur quòd ſit etiam in ſubſtantia ipſa cordis: & ſic facta impreſsio caloris, & ſic in ipſo corpore cordis ſit facta febris hectica: & ſic credo eſſe febrem hecticam.

Et habemus ſigna, quia incaleſcit poſt cœnam & prandium, & hoc eſt inſeparabile à febre hectica. Pulſus eſt valde inæqualis: primò, quia aliqua putredo: ſecundò, quia materia eſt in pulmone, ex quo ſemper fit inæqualitas pulſus, vt Galen. prędixit mortem habenti maximam inæqualitatem pulſus, cum eſſet adhuc ſanus, & de Cauſ. pulſ. libro ſecundo vide plura. His ita ſe habentibus, præſente catarrho & illo pure, ſi quæratur à me, vtrum ſit phthiſis, dico quòd eſt phthiſis, ſed non propriè vlcus pulmonis, ſed eſt illa phthiſis de qua loquitur Auicenna in vltima parte capitis illius de phthiſi: & dicit Auicen. eſſe quandam ſpeciem phthiſis, quando catarrhus deſcendit à capite, & putreſcit in pulmone, ex quo areſcunt corpora, & conſequuntur eadem ſymptomata quę cóſequútur exulcerationem pulmonis. Et ſic eſt quædam phthiſis hæc affectio, ſed non propriè: & tales homines ſæpe obueniunt nobis in cura, & credo etiá excellentias veſtras ſæpiſsimè tales habuiſſe: & caſus ille propter quem vocatus fui Taruiſium erat ille ipſe caſus, & ſimilis huic præcisè. Et notate hoc: Rariſsimè curantur, & vt plurimum moriuntur, quia contabeſcit cor & pulmo: & credo quòd ille iuuenis habeat malam intemperiem in pulmone, ex tanta putredine contractam. Ego tamen aliquos curaui: & ne hoc per arrogantiam dictum à me eſſe putetis, addam etiá hoc, quòd vbi vnum curaui, ibi centum fuerunt mortui.

Aggredienda itaque in hoc cura, ſed cum prognoſticatione. Cum quibus? Exquiſitis morbis exquiſita remedia adhibenda ſunt: non curabitur remedijs leuibus, ſed validiſsimis. Deſcendit catarrhus, catarrhum primò ſiſterem, factis tamen prius purgationibus, ſi non factæ ſunt: & raderem totum caput, & veſicatoria applicarem capiti, prius ex leuioribus, tandem etiam ad fortiora, vt ad cantharides deuenirem. Puto Excellen. V. meminiſſe, quomodo matronæ cuidam nobili laboranti tali catarrho & phthiſi, applicauimus etiam veſicatoria ad caput, & natura ſuppleuit id quod nos non potuimus facere, & caput totum obductum fuit veſicis & cruſtis, & ſanata eſt ab hoc catarrho, & adhuc viuit. Ideo in hoc adoleſcente etiam veſicarem caput, donec fierent cruſtæ. Poſtea deuenirem ad exiccationem pectoris & pulmonis, & veſicarem totum pectus: & tandem facerem cauteria circa vtrunque brachium, & ſic vbique exhalaret materia, & ita deſinet putredo, & fiet diuerſio materiæ illius. Vnde Galen. in phthiſi vera, circa pectus præcipit cauteria, vt ſatis expurgetur. Sed hæc non poſſunt fieri ante præparationem corporis. Primò igitur euacuarem corpus cum caſsia & agarico: nó darem ſcammoniú

A & pillulas cocchias. Poſtea ad expurgandum pectus ab illa materia, ſingulis diebus darem oxymel cum melle roſ. & ſumat vna vice ad ℥ ij. Paulus dabat ad expurgationem pectoris mellis ℥ ij. vna vice his qui expuebát pus. Et ego potius mel roſ. darem quàm mel ſimplex. Adderem oxymel, propter penetrationem: dicit enim Meſue, & rectè, quòd facit penetrare medicinas ad partes, ad quas fortaſſe non penetrarent. Et Galenus ſæpe admiſcet ſuis medicinis acetum. Ergo manè accipiat vnciam vnam & ſemis mellis roſ. & ℥ s. oxymelitis, & ſumat vna vice tantùm. Item loco ſyrupi acciperet magnam ſcutellam iuris pulli manè, in quo iure eſſent decocta hordeum, liquiritia, & farfara, ad remittendam ſalſedinem & acredinem catarrhi. In reliquis parum cófido, & credo quòd ſi poterit curari (quod tamen non polliceor) ſic curabitur, ſcilicet vt veſicetur caput, exiccetur pectus cum cauterijs, & fiant veſicę & cruſtæ etiam.

B *De cura pleuritici. Conſilium CLXXII.*

IVuenis quidam Nouocomenſis febri laborabat, cum magna anhelitus difficultate, tuſsi vehementi, cum dolore inſigni lateris pungitiuo, ægrè expuens. Montanus pleuriſin metuens, qua ante biennium etiam laborarat, ſtatim ſequentibus vti voluit.

℞. Florum camomillæ
Meliloti
Roſarum añ. m. j.

Contundantur groſſo modo, & in aqua decoquantur, pro fomentatione loci affecti cum ſpongia. Item

℞. Olei camomill.
Sem. lini añ. ℥ j.
Roſati completi
Anethini añ. ʒ ij.

Miſce, cum modico ceræ: fiat linimentum poſt fomentationē. Pro victu, panatella vtatur ſine bu-
C tyro, & ſale. Vino penitus abſtineat, ita vt non odoret. Bibat aquá hordei cum ſaccaro, qua os etiam ſæpius abluat, & quæ exhibentur, dentur tepida. Veſperi deinde accipiat bolum:

℞. Caſsiæ nouiter extractæ ʒ x.
Pul. liquiritiæ
Hyſſopi añ. ʒ j.

Cum ſaccaro fiat bolus. Sequenti die venam aperire iuſsit, & extrahi ſanguinem ad ℥ v. vel. vj. donec mutaretur color, è baſilica ſiniſtri lateris, vbi erat dolor, & ordinauit:

℞. Syrup. violati ℥ ij.
Penidiarum ℥ j.
Syrup. de Liquiritia ℥ s.

Miſce pro lambitiuo. Item

℞. Syrup. violati Meſ.
De farfara añ. ℥ j.
Aquæ ſcabioſæ
Helenij añ. ℥ ij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Hunc bis ſumat in die, manè & veſperi, tribus horis aut quatuor ante cœnam. Inungat partes pectoris antè & re-

trò oleo amygdalarum dulcium, ita ne tangat regionem ventriculi. D Sequenti die cum Montanus Venetias abiret, & Bellocat⁹ vrinas ictericas, tingentes, & ad nigrediné obſcuram accedere videret, & de doloribos æger plurimũ quereretur, vocatus eſt Friſimelica, quia iam deſperatum propemodum dicebat. Iterum ſanguiuem miſit, & emplaſtrum applicuit ſuum, & cum ſeptima meliuſculè haberet, illo ſolo leuatũ eſſe prædicabat. Septima Montanus iterum acceſsit, dolor & tuſsis ſe ſe remiſerunt, nec ſanguinem, vt præcedentibus diebus, ſed materiam concoctam expuebat. Vrinæ licet ictericæ adhuc tingebant, non tamen ita nigræ erant. Petebat æger carnes & vinum. Sed Montanus cõcedere nolebat. Et vt ad minimum ad 11. vel 14. diem, in præſcripta diæta perſeueraret, iuſsit maioris ſecuritatis cauſa, dare panatellas tantùm, & aqoam coctam. Emplaſtrom cuius hìc à Friſunelica fit meutio, deſcriptum eſt in ſequenti conſilio.

De pleuritide cum catarrho & febre peſtilenti, pro magnifica muliere. Conſil. CLXXIII.

Dominus Franciſcus Friſimelica hæc præſatus.

CVm primùm veniſſem (agitur iam 5. dies) ad magnificam hanc dominam, dolebat ex capite, inueniebá eá febrire: tuſsiebat & nihil expuebat. Suſpicabar illicò de pleuritide: ſed quia cõquerebator ſe toto triduo beneficium ventris non habuiſſe, caſſiam extractam ob lenitionem alui exhibui, & vt biberet aquam hordei cum zuccharo decoctá, veſcereturque loto pane & ptiſana, iuſsi. Pectus meo iuſſu cũ oleo amygdalino & liliaceo iuũctum eſt. Caſsia bene operata eſt, & altero die multum egeſſit materiæ variæ & corruptæ. Tertio die minui ſanguinem ex baſilica dextri brachij ad ℥ x. & locus interim inuuctus eſt, neq; in diæta quicquam mutatum. Quarto die, vt dolori capitis, qui quodam modo familiæ toti hæreditarius eſt, quo etiá annis retrò actis ſæpe laborauit, facerem medicinam, & lenirem quadaotenus pectus ipſum, dedi electuariũ de penidijs, cũ ſyrupis de glycyrhiza, & de farfara. Ipſa etiam bibit ſyrupum acetoſum ſimp. cum farfaræ decocto. Heri veni, & egeſsit copiosè, & cùm ita egereret, iterum rigor eá inuaſit, qui ſeruat tertianæ febris periodum. Superiorib. diebus claræ vrinæ erant, iam verò crudiſsimæ, & prorſus iumentitiæ, vt inquit Hippoc. Acceſsit ad alia mala tinnitus aurium, quod ante biduum ſenſerat: peſsimè dormiuit: lingua erat aſpera & ſicca: non delirauerat, ſed an eſſent vſpiam maculæ in poſterioribus corporis partibus, iuſsi inquirere alias dominas: nam febrem peſtileutem iudicabam. Primitiuæ cauſæ fuerunt, cùm longius iter feciſſet & incaluiſſet, domum reuerſa eſt, veſtes exuit, vt totũ corpus obrigeret: vnde obſtructio ſecuta, quæ putredinis cauſa. Et quia catarrho frequenter laborat, iam deſcẽdit in pectus: vnde inflammatio pleuretica. Hodie manè eclegma ordinaui quod vſurparet:

R. Oxymellis ſimpl.
Succi liquiritiæ ana ℥ ij. Miſce

Et emplaſtrum, quo etiamuum vtitur:

R. Maluarum
Florum camomillæ ana M. ij.
Meliloti
Anethi
Violarum ana M. j.
Sem. lini
Fœnugræci ana ℥ ij.

Decoquantur in aqua, & coutundantur.

R. Olei amyg. dulcium
Liliorum alborum
Seſamini ana ℥ ij.
Pinguedinis gallinæ ℥ j.
Farinæ hordei
Fabarum quantum ſuficit fiat emplaſt.

Cibos pauis lotus fuit, & qoia petebat pomum coctum cum zuccharo, conceſsi vt pectus leniretur, & confortaretur cor. Neque enim veritus E ſum, vt iu bilem conuerteretur, quod fieri aſſolet, quia admiſtũ erat zuccharum, vt maior eius eſſet vtilitas. His prædictis, ad alia examinanda, quæ quidem cognitu videátur neceſſaria, accedamus. Temperatura eius eſt ealida & ſicca, atque ita ſemper iudicaui: noui enim eam iam iude à pueris. Frequentiſsimè caput dolet, quód hoc familiare eſt familiæ: pariter etiam ex ventriculo eſt ægra. Agere uunc eam credo anuum 40. Patitur inflammatiouem pleuriticam, & quæ ad eam ſequitur febrim. Materia miſta eſt à prædominio coleræ & pituitæ, qood cognoui ex emiſſo ſanguioe: oſtendit etiam præterita viuendi ratio. Cùm enim pro arbitratu ſuo viueret, multum congeſsit cruditatum, cùm ob alias cauſas, tum quód obitũ mariti ſui clariſsimi Doctoris impatiétiſsimè ferret. Laborauit ob easdem cruditates catarrho ferè perpetuo, & qui hoc laborant, facilè in pleuritidem incurrunt, & ita non tantùm febris putrida ſubſecuta eſt, ſed etiam peſtilens ob materiá putridam nimis. Peſsimi humores collecti fuerunt antea, & F ex ratione victus non bona, & naturali quadam diſpoſitione. Acceſſerũt cauſæ primitiuæ: corpus enim alioquin varijs affectionibus obuoxiũ, moto vehemẽtiore calefactum, & poſt aeri frigidiori expoſitum, obriguit, ac cutis omnis tranſpiratio prohibita, ad obſtructionem vapores plurimi cumulati, qui quia exhalare non potuerunt, & calor extraneus acceſſerat, computruerunt, atque ſic facta eſt putredo, tutiusq; adeo maſſæ ſangnioeæ ebullitio. Indicio ſunt vrinæ perturbatæ, quæ mihi oſtendũt perturbationẽ ſanguinis maximam: item tinnitus aurium ſignificat ebullitionem homorum. Et etſi adeſſe peſtilentẽ febrem ſatis couſtet, tamen maculæ nullæ apparent, eò quòd materia ad cutim non eſt trauſmiſſa.

Prognoſticon. Vereor ne decedat, propter peſtileutem diſpoſitionem. Nam cum alia ſymptomata ſint vehemẽtia, naturam etiam peſtilentem eſſe magis & magis docent: inflammatio enim eſt ingens, & materia plurima. Sed noudum eſt deſperandum. nos noſtræ operæ non parcemus.

Cura: Febris & inflammatio pleuritica ſimul erunt

erunt curanda: ſed qnomodo? Cauſam vtriuſqne tollendo. Qua ratione? phlebotomia. Quocirca leniui etiam prius ventrem caſsia, totum nanque corpus fuit repletum: deinde ſecui venam. Quid? conuenitué phlebotomia in peſtilentia? Ego antè non vidi: ſed quamuis vidiſſem, tamen vt materia euacuaretur, ſtante præſertim virtute, & vt natura poſſet dominari, ſecuiſſem venam. Materiam concoxi cum ſyrupo farfaræ & aceto, qui in hoe caſu plurimùm valet: dein vt expueret facilius, pectus inunxi. Sed quæſtio hîe eſſe poſſet, an bolus armenus eclegmati immiſceri poſsit, qui mea ſententia multùm iuuaret. Et ſi quis negat, propterea quód aſtringat, reſpoodeo cum Galen. fac eſſe quod aſtringat, tamen putredinem tollit, & ego hîc putredinem valde timeo. Cibus vſque adhuc panis lotus fuit: hodie parumpulli dedi. Quód ſi quid mutandum fuerit, me volente etiam poterit mutari: quanquã malim nos ſtare cum omnibus iſtis vſque ad ſeptimum. Poſtremò contra peſtilentiam ſcordij pulnerẽ & decoctum laudarem maximè. Syrupum etiam de liquiritia, & de farfara: vel cũ ſaccharo viol. permiſcebimus bolnm armenum, atq; hæc mihi facienda videntur.

MONTANVS

Tendimus ad eũdẽ ſcopum, clariſs. D. doctor, nam vtrique cura ea incumbit, vt mulier hæc magnifica ſanetur. Conſiderabo igitur naturam morbi pauló diligentius, vt de inſtituenda curatione facilius cõcludi poſsit. Natura aũt morbi ex ſymptomatis cognoſcitur, quæ in hoc caſu ſunt: difficultas reſpirationis, tuſsis, febris, dolor pungitiuus, quorum *συνδρομή* cõſtituit nobis pleuritidẽ. Deinde catarrho laborare eandẽ dominã, non eſt cur alijs rationibus inquiramus: ſenſu enim percipitur qoòd etiamnũ defluat: audimus enim in faucibus & aſpera arteria ſonitum. Nobiſcum faciũt etiam alia ſigna, vt grauitas capitis, de qua cõqoeritor, & auriũ tinnitus. Laborauit inſuper etiã catarrho, antequam in febrẽ incideret. Sunt igitur morbi huius dominæ, plenritis & catarrhus. At multum mecũ dobitaui, febris ne ioflãmationis pleureticę ſit ſymptoma, vel morbus per ſe, atque ab illa ſeionctus: atq; certis quibusdã rationib. adducor, vt ſtatuã febrẽ eſſe morbũ, & non ſymptoma, qnia humores putreſcant in venis. Ergo pleuritidem habet, & febrẽ, & catarrhũ, morbos diſiũctos: cũ his morbis vrina ſubiugalis ebullitionem hnmorum in veois indicat, quia magna putredo. Ergo hæc domina ſic ſe habet nunc. Quód ad habitudinem corporis, eſt ſiccum & gracile corpus. Siccitas manifeſtè apparet cum caliditate, ſed ille calor eſt debilitatus. Etiam habet ſtomachũ imbecillem, & caput debilitatũ à natiuitate. Eſt corpus inęquale, & illa in primo ſenio: & in auſtrali & boreali tempore ſomus, quæ conferunt catarrho, autore Hipp. Vnum notandũ, diligenterq; exquirendum, qualis nam ſit pleuritis, veranè & ſincera, vt quę in pleura fit, an nõ ſincera & nothã. Voa coniectura hæc eſt, quæ argoit non verã eſſe, nec à ſubtili humore, quia nec dolor pungitiuus eſt, neqne magna difficultas anhelitus: ipſa nanq; dicit iparſum eſſe dolorẽ. (lege Gal. 2. de Loc. affc.)

A Eſt igitur potius io locis ſparſis, quàm in mẽbranis, nempe mnſculis in pectore, quia membranæ non ita facilè recipiunt. Sputum pręterea ſemper pituitoſæ ſubſtantiæ, quia muſculi pectoris inflãmantur potius intrinſeci quàm extrinſeci. Pnlſns dnrus eſt quando mẽbrana inflãmatur: verùm hîc neq; pulſus ita durus eſt, ergo pleuritis hæc à materia craſsiore eſt. Adeſt catarrhus perpetuus, fouens morbum perpetuò: tuſsis quoqne. Satis de eatarrbo & canſis, qoia ventriculus ſemper laborat, poſtea caput. iſta eſt cauſa materialis, & efficiens catarrhi. Vtrum febris accidens inflammationis & catarrhi, an veram cauſam habeat ſeparatam? dico quód vrina talis ſequitur magnam in venis ebullitionẽ, & putredinem, & vbi febres (7. Apb.) accidunt, ſequentes putredinem, corpetentes vapores, interimnnt. Sed hîc putredo & ebullitio & febris peſtilens, quod ad cauſam proximam, magna putredo, vt non tantùm vapores putridi aſcendant, ſed maſſa ſanguinis potreſcat, ſed nondum in cnrde, qoia vbi cor corripuerit putre- B do, omnia deſtruũtur: ſed dum in humorib. eſt putredo, poteſt curari ſed rarò, & à peritis medicis. De natura febris, catarrhi, & peſtis, ſatis dictum.

Prognoſticon. Iam primò omnium, quód ad catarrhum attinet, venit in mentem mihi Aph. 40. Hipp. 2. Sectionis *βράγχοι* & coryzę in valde ſenibus difficulter curantur. Et videtur in bane regulam cadere domina, vt ratione etatis morbum difficilis curationis forè ſatis appareat. Quo ad pleuritidem, raró inflammatiooes in ſenibus contingunt: ſin autem, ægrè curãtur, & præſertim in hyeme. Pulſus tamẽ etiam eſt paruus & tenuis, quod ſignificat multos ſpiritus non adeſſe: quare oó faeilè curabitur. Coctionis ſigna nódum apparent: etiam febris moleſta & periculoſa: & iſta complieatio eſt peſsima, & habet cõtrarias indicationes. Pleuritis cõcoquentib. lenientibusq; eget, peſtilens exiccantibus: quia cura eius 3. Epid. exiccatio: quare cura difficilis. Catarrhus etiam vtrique diſpoſitioni nocet, & auget difficultatẽ ſpirãdi, & febrem: augentur obſtructiones in vaſis, & vbique: ideo ex iſtis rationibus morbus difficilis.

Cura. Hîc eſt catarrhus, pleuritis & febris, qoæ C ſunt ſeparata ſecundùm materiam: dico nullum eſſe iſtorum cootenendum, quia omnia babeot rationem cauſæ: Ergo catarrhus principio dioertendus, & dolor leniendus. Qoidnam agendum? Reſpondeo ad id quod dubitabatur de phlebotomia in febre peſtilentiali. An ſit vena ſecanda? Et aſſero non ſecandam venam, idq; autore Gale. 11. Meth. Non enim curamus putredinẽ niſi ſanguinem ſeruemus, ſed in peſte maxima eſt putredo. Vnde dicemus, in principio febris peſtilẽtis phlebotomare optimum, quia refrigeratur corpns: & phlebotomare dico optimum ſuo tempore. Cùm potredo aucta eſt, mioimè, quia eo modo virtus debilitatur & putredo augetur. Igitur phlebotomare oportet in principio: deinde de victu dicam Sumus in quinta die, & indicatur virtus, quæ vincet materiam, qnia copioſè expuit, & faciliter. Verumenimuero Hipp. de Rat. vict. 2. inquit: Vbi incipit coctio apparere, primis diebus debemus

augere cibom, vt virtus poſsit augeri, ac roboreo tur ſpiritus, & maior fiat ſputi facilitas & reiectio, quod victus cõmodus facit: ſed vbi non ſigna coctionis adſint, vict⁹ tenuis datur. Pulli ios primũ darem: ſi tolerabit, & virtus fortior ſit: ſin minus, darem cõtuſum, vt virtus ſuſtineatur, cui vel ſoli debemus attẽdere, ſine qua nihil facimus. Pro cõcoctione, vt adiouetur catarrhus, & materia in flamioationis, vt conſerrem cordi, ne putredo augeatur, nihil ſcio melius ad inciſionem homorum ſcilicet ſine caliditate, quàm ſyrupum de ſocco acetoſæ: in oxalide enim virtus incidendi, refrigerandi & corroborãdi ineſt. Et licet Hipp. 1. de Rat. vict. ab aſtringentibus & acidis cauendum putat, præterquàm oxymelle: ſed ibi eſt aciditas ſine aſtrictione, quod & Galenus docuit, idq́ue multò magis ſi ſaccharum admiſceatur, illud itaque exhiberem, quod vim etiam habet, vt ſedet calorem febrilem. Poſtea aqua farfaræ, id eſt, tuſsilaginia confert ad tuſsim. Atq; his pro digeſtiuis vterer. Pro peſte, an bolus armenus conueniat, quęritur. Si haberemus Gal. bolum, quem tantoperè prędieat ob exiccationẽ ſine aſtrictione, nihil haberem prius, præſertim cùm ille fœliciter dederit eundẽ aſthmaticis. Sed noſter ille (quem rubricam ſinopicam eſſe inter doctos iam conuenit) exiccat cũ aſtrictione: quare ne periculoſus error committatur, abſtineo dum cenſeo. Ego dicam vnum obſeruatu dignum in hoc caſu. Quia exiccare volumus peſtem & catarrhum, & præparare, vtemur cornu cerui vſti loco boli armeni, idq; exhibebimus cũ zuccharo vel in iure pulli: nã corroborat cor, & catarrhum exiccat, vt ſi quid aliod. Malim vti vnicornu, ſi eſſet eius nobis copia: non enim inueniri nego, ſed in minori copia, & maiori præcio, pro quo iorerea cornu cerui vtemur, quod iſtius ęquiualens eſt. Non obfuerit etiá ſubinde vti ſeminib. acetoſæ, autore Gal. (quæ aſtringere aicbat Friſioelica, ſed negabat Mont.) Proderit etiam ſcordium commiſtum cum zuccahro roſato. Plaeet & cornu cerui, vel in Iulep, vel io ſucco acetoſæ: fiat eclegma, & teneat ſob lingua zoccharũ candi qnoque. Quòd attinet ad potum, à vino abſtineat, bibat aquam hordei cum ſaccaro, ſed prorſus nõ frigidã. Emplaſtro porrò vtatur, eius enim felix eſt vſus, quia facilè tolerat. Reliqua etiá omnia à clariſs. doctore ordinata, ſeruetis. In acutis morbis eſt occaſio præceps, quare oportet medicum prudentem eſſe, quia in horas, quæ non ſperabantur, contingere ſolent, quæ varietatem poſtulant, & quotidie leoiatur veoter. Doioina io ſexto die eſt mortua.

Conſilium CLXXIIII.

ADerat febris continua, difficoltas anhelitus, tuſsis vehemens cum ſputo, dolor in latere dextro pungitiuos, ita vt in eo laterẽ quieſcere non poſſet. Pulſus dur⁹ & ſerrę inſtar. Mont. pleureſim ſtatim eſſe iudicabat. Exhibuerat oleũ ſeminis lini, id improbabar, tãquã nimis reſolutiuom cùm materia adhuc ſine dubio eſſet in fluxu.

D Impoſoerunt aliqoo loco dolẽti ſacculum neſcio ex quibus rebos aridis, id etiam reiciebat. Hi ſtatim veſperi ſanguinis ℥ viij. extrahi iuſsit. Et cùm ſeoiorem 60. vel 50. annis obijcerent, non minus tamen 6. ℥. mitti voluit, quod Hippoe. vſque ad motationem ſanguinis fieri velit. Victum ordinauit ex ptiſana hordeacea, ter cocta. coquatur hordeum integrum in aqua, donec crepet, poſtea abiecta aqua piſtatur, & cum aliqua aqua expreſſum temperetur, donec fiat ſuccus aliquaotulum ſpiſſus, poteſt ita fieri cum hordei modico & ſaccharo. Penidias confectas habeat pro ſcreatiooe, & quia aperiuot, & facilitant tuſsim, corpus lubricum voluit. Item

R. Olei chamæmel.
Liliorum alborum, roſati ana ℥ j.
Adipis anſeris recentis, huios anni ℥ s.

Miſce eum modico ceræ, fiat linimentum pro loco patiente. Adeps anſeris additur propter penetrationem, quia hic ioter omnes adipes maximè penetrat.

E

R. Olei amygd. amar.
Adipis anſeris ana ℥ j. s.

Miſce pro vntione totios pectoris, ad facilitandam tuſsim, & reſoluendam materiam: ſed hîc attendendum dicit, ne plus reſoluatur, quàm poſsit reicere, quia ex hoc viderit plurimos mortuos, qui materia agitata cùio à virtute eijci non poſſet, ſubitò ſuffocarentur. Pro ſyrupis.

R. Syrop viol. Meſuæ compoſiti ℥ j. s.
Aquæ violarum ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſyrupis, & quotidie duos accipiat.

A Montano dictum in colloquio. Conſilium CLXXV.

F EGo ſupponam qoæ ante dicta ſont omnia. Incipiamus à membris naturalibus, in quibus ſerè omnibus diſpoſitiones præter naturales iooeniuntur, & maximæ tenſiones tam circa lienem, quàm circa heparto tumq́ue ventrẽ, idq́ue magis ex flatu qnàm ex aliqoa materia. Præterea tuſsim inteoſam in eo videmus & excreationem purulẽtam, tum quoqoe febrim, in qua eſt pulſus valde inordioatus, & ideo multũ à oaturali diſceſsit diſpoſitio virtutis vitalis, adeſt & calor mordicatiuus. Videmus etiam in hoc nobili iuuene magnam gracilitatẽ totios corporis. Quare de his omnibos ordine omnium primò pauca quædam dicemos. Quantùm ergo attinet ad primum, nempe membrorum naturalium tenſionem flatuleotam, ſciendom qoòd vbi illa eſt, ibi neceſſariò ſeqoi oportere imperfectam concoctionem, pręſentemq́ue eſſe caloris imbecillitatem, cui maximè obnoxius eſt ventriculus ex prædictis cauſis, quas enumeraoit excell. doctor. ſimiliter etiá de caliditate hepatis, quas ego ſuppono tanquam verè dictas. Quare exiſtente ſuper calefacto hepate & non ſufficienti ventriculi frigiditatem corrigere, neceſſariò ſtatuendum erit magnam vẽtriculi frigiditatem eſſe, atque in-

de

de ſequi plurimas cruditates, quę originē docunt ex eius debilitate, quas cruditates hepar propter ſui nimiā ſupercalefactionē attrahit auidius & citius, quę partim in vijs, partim in ipſo hepate ꝓpter viſcoſitatē diutius retinētur, & ideo adurūtur: ex quorū aduſtione generantur obſtructiones, & tenuiorū partium flatus propter cruditates. Nam materia ſeu humor prodiens ex deprauata concoctione vna non emēdatur in altera, hoc eſt veniēs crud us ex ventriculo nō cōcoquitur in venis meſaraicis, nec in hepate, & ideo neceſſariò flatuatur atq; inde tēſiooes illæ naturaliū membrorū & totius vētris, cuius rei principalis cauſa vētriculus dignoſcitur eſſe, & nō taotùm hāc iotemperiē ex accidente conſequutus, ſed mox à natura ad eam diſpoſitiooē fuit ꝓpenſus: cuius rei argumētū eſt gracilitas totius corporis & ſiccitas ac teouitas muſcolorū abdominis. talē etiam temperiē naturaliter nactus eſt, vt ex cordis & hepatis conſenſu facilè liquet. Præſentis ergo affectionis mēbra na- B turalia cauſæ pincipales ſunt, ad qoas ioordioatꝰ victꝰ acceſſerat, eaſq; auxerat. Hinc itaq; colligēdum, multitudinē humorū prauorū eū collegiſſe & coaceruaſſe, quę cùm in aliquo corpore exiſtit tanquā præparata materia ad corruptionē, ab extrinſecis adoeniētib. cauſis facilè ſuſcipit impreſſionem, qoem admodū hìc in eo factū eſt, cùm videlicet in calido cubiculo pernoctaſſet, aliquantulum corpus reſolutum ſuerat, caputq; ſupercalefactū, deinde foras improuidè excūdo facillimè præter omniū opinionē ex aeris alteratione impreſsionem cōtraxerat, cùm videlicet antehac nocte tu mali illi humores ex toto corpore in caput euaporaſſent, repletionēq; feciſſent, reſoluti per calorem deorſum deſtillare cœperūt: ſuperueniente tandē àere frigido pori ſunt occluſi, calorq; ad interiorà fortiꝰ repolſus, fluxionē auxit. Quòd autem iſta fluxio durat hucuſq;, in cauſa eſt repletio huiuſmodi materierū per totū corpus, eoque ſemper confluūt vbi factū eſt initiū motus ad fluxionem, io ſimilitudine alicuius magni acerui la- C pidum ex ordine cōſtructi in qoo cùm vnus lapis quacunq; in parte mouetur, eò & cæteri ruuot de ſuo loco: & ſi imbecillia facta ſunt membra, tunc etiam plures materias regenerāt. Vnde nō mirū, ſi ad longiſsimū tempus etiā talis fluxio perſeueret. Quòd aūt tuſsit & purulentas excretiones facit in cauſa eſt, quòd illa materia ex capite pectori communieatur. Nec mirū cùm iſta pars eſt inferior & talibus fluxionib. obnoxia ferè in quolibet tum verò maximè in hoc iuueoe, qui oaturaliter thoracē diſpoſitū ad recipieodas huiuſmodi fluxiooes habet. Eſt eoim ei anguſtiſsimus, muſculiſq; imbecillib. præditus, & maximè in ſuperiori parte exiccatus, tum qooq; ita naturaliter comparatus, vt mulrò facilꝰ in pectꝰ & pulmonē fiat deſtillatio, quàm in ventriculū, propter ampliorem meatum. Quare verò ſputa illa colorata eſſe conſpiciantur, in cō iudicio cauſa eius rei illa eſſe dignoſcitur: Cùm iſte fluxus ſit per conſenſum, & tranſmittatur ad caput ex toto corpore & mēbris naturalibus: hepar itaq; tales humores adurit, qui ſurſum eleuati viciſsim defluunt, & in pectore vel

A in pulmone morā trahentes adoruntur & colorātur. hinc ex aduſtione & ſalſedo & coloratio. ferè enim ſemper id fit, vt cū deſtillat catarrhus, ſit tenuis, & non immeritò, quia per anguſtos & ſubtiles meatus ꝓtenditur: craſſa eoim eò nō poſſunt deuenire. Tandē verò deſcēdēs in thoracē, id qđ tenue eſt, incraſſatur, & qood bilioſū eſt nigreſcit, vlteriorē experiūdo calorē. Inde color in ſputo q cōſpicitur: ſed q̄a ſanguinē expuit, hìc ſolutio vnitatis eſt manifeſta, illa aūt qoomodo cōtigerit, in præſenti eſt videndū, & quænā proxima eius cauſa ſit. Cauſæ autem iam ſunt manifeſtæ, ex qoibos ſāguinis expuitio fieri poſsit ex narratione excel. doctoris, quæ repetere ſuperuacaneū. Sed quantum ad cauſam illā, qoę ex corroſione fit, attinet, non videtur in præſenti affectu locū habere, propterea, quia ſi corroſio facta fuiſſet venarū, neceſſariò vlcus ſubſecutū fuiſſet, eo exiſtente, impoſsibile eſt vltra triduum ſine febris hecticæ initijs io B pulmone generatis exiſtere. Hìc aūt cùm non tantùm dies & ſeptimanæ præterierint, ſed qooque menſes 4. aut 5. quemadmodū in hiſtoria narrata præmiſſum eſt: ideo non eſt poſsibile id ab eroſione illi accidiſſe: ſed quemadmodū vt plurimū fit, cùm fluxus ex capite deorſum in pectꝰ vel in pulmonem delabitur, calore incraſſatur, redditurq; viſcoſus, atq; ſic adhęrens parietib. redditur firmior & magis fixè imprimitur, ad cuius expolſionē opus eſt violentiore & fortiore motu thoracis, & pulmonis per tuſsim eijciētis materiā, aut ſaltem contrudentis ad eiectionem, qui motus materias auellendo, facit quandam partiū excoriationem, ad quā ſequitur ſanguinis proruptio, modeſta tamen. Atq; hoc in caſu ego dixerim eſſe cauſam & non alterā. Nam catarrhus ille viſcidus qoēadmodum fortiter adhærens parietib. excoriat eos per expulſionē, ita ſi alius fuerit acris vel ſimul vtrunque, tum quoque abradit, prout in hoc nobili iuuene videre licet. Quòd verò attinet ad apertionem venarū, non videtur ſufficiens ſignū eſſe pau- C ca effluxio vel eiectio ſanguinis, quia vt in narib. cùm fit apertio orificiorū venarū, ſic & ego crediderim ſubſecuturā in præſenti affectione magnā copiā ſanguinis, ſi apertio veoarū facta ſuiſſet. At cùm hæc non eomſpecta ſit nec cōſpiciatur, iudico ex abraſione & excoriatione illā paucitatē ſanguinis eiectari. Quòd aūt ſebriat, quænā ſit cauſa videamus, quo deniq; genere febris: cōſtat enim acceſsionem qoandā ſingulis diebus frigiditatis ſeu horroris habere, indeq; cognoſcere licet typū febris adeſſe præſentē, & notū eſt vbicunq; typus aliqois eſt, eū eſſe febris indiciū putridę, extra venas materiā putreſcentē habētis: vbi verò typus & acceſsio nolla eſt, eius febris materia putreſcit in venis. Quare inde licet animaduertere & materiam febris ex qootidiana acceſsìone, nēpe pituitam, & ſpeciem febris ſcilicet quotidianā. Illa materia pituitoſa nō ad vnū locum tranſmittitur, ſed per totum corpus in venas diſpergitur, vnde obſtructiooes, inflāmationes, putrefactiones, & tandem febris. Quarè verò in hac tota affectione, nūquam aliqua ſiti premebatur, ſed valde modeſtè biberat, eius cauſa eſt ſupfluitas pituitę mēbra hu

mectantis, & vĕtriculi orificiũ vberius irrigantis. D

Prognoſticũ. Etſi mihi bene cognitum eſt periculum huius morbi, tum propter tempus eius durationis, tum propter mẽbri debilitatẽ, quod iam læſum ſatis eſſe dignoſcetur, tum quoq; propter naturalem inclinationẽ ad ea quæ vt plurimũ ex talib. cauſis & initijs ſequuntur, quæ in hoc nobili iuuene manifeſtè conſpiciũtur, tamen cùm reſpicio virtutis præſentiá & valorẽ, eiusq; ad obediendum prõptitudinẽ, medicamẽtorũq; efficaciá, non dubito, quin à præſenti malo liberari & à futuro deteriori lapſu poſsit præcaueri, non tamen ſine ſingulari diligẽtia & labore, quia nondum vlcus pulmonis adeſt, nec febris hectica, tamem timendũ eſt, ne facili occaſiooe in horum alterum vel in vtrunque incidat, ideo nõ eſt tardandum, nec aliquid protraheodum, ſed quo citius cura tentabitur, eò melius & tutius procedet.

Curatio. Inuentum aũt eſt membra naturalia principaliter huius affectionis præternaturalis cauſam ſupeditaſſe. Quare meo iudicio omnium E primò cura ab illis eſt incipienda, ita vt euacuentur corroborẽturq; & obſtructiones omnes amoueantur, quo libera & naturalis poſsit fieri nutritio, ac per omnia membra diſtributio: deiode materierum quæ trãſmittũtur ad caput fiat interceptio, taodẽ deueniatur ad capitis & pulmonis euacuationes atq; corroboratiooes ne materias ſuſcipiant, pulmoq; vlcus aliquod contrahat. Et quidem neceſſariò prius prędicta mẽbra ſunt euacnanda & demũ confortanda, quia aliás ex vicinis partibus attraherent fortius ſuperfluitates, ſeſeq; eisdem ooerarẽt, hincq; ſequeretur, vt maiori cũ difficultate euacuarẽtur, quia id quod paucũ eſt, facilius à qualibet mediocri virtute expellitur, id autem quod multum eſt, propter molem plerũq; à virtute ſatis robuſta ne attentatur quidẽ, propterea quia in eo expellendo vires frãguntur. Hoc tamen intelligendum eſt, ſi videlicet euacuationẽ moliri velimus per tuſsim, quia quo meatu fit expulſio, ad illum materia à natura ſemper tranſmittitur, ſed non admittenda per eas partes euacua- F tio tanquam quæ affecta ſunt: quia eſt generale præceptum: Euacuationem nõ debere fieri per membrũ affectũ: atq; in hoc caſu præcipuè, quia maior fieret parietũ abraſio in pectore & pulmone, ſicque periculũ eſſet ne vulnuſcula parua venarum excoriatiooe facta dilatarentur, aut venæ tenuiores rumperentur. Sed hæc ratio euacuandi pulmonem eſt præeligenda, ſcilicet prouocatiooe vrinæ diureticis medicamentis. Neque mirandum quomodo id fieri poſsit, quia magnam cognationẽ & affinitatem pulmo cum renibus habet, quod videre eſt ex anatome. Circa hoc tamen diligenter prouidendũ eſt membris naturalibus, ne ſcilicet materiæ iſtæ per ea ductæ oppilationea faciant. Quare primò euacnarẽ ventriculum & venas meſaraicas, deinde certis ſyrupis præpararẽ materiá ad eductionẽ. Tamẽ in ea præparatione cauerẽ ab oximelite & ſyrupo de hiſſopu, propterea qnia vehementer materias incidũt, & circa principia nõ eſt ſortib. vtendũ. Sufficeret igitur primò mel roſ. ſyrup. de cichorio, de lupulis cum decocto ceterach, capill. veneris & ſimilibus temperatia: nam illa panlatim calefacinnt, reſoluunt & vrinas ducũt. Poſtea vteturhoc ſolutiuo, recipiẽdo ʒ ij. agar. præparati cum cõmiſtione caſsię quantũ videretur. His peractis, ſi opus eſſet deuenirem ad fortiora diuretica, nẽpe ſyrupos de cichoreo aliosq;. Deinde purgarem pectus melle roſato, ſuccaro roſ. quoniá illa molliũt & purgant pectus & cõfortant. Similiter deuenirẽ ad exhibitionem boli armeni: nam preterquam qnòd vehementer exiccat humidũ putredinale etiá mirificè pulmonẽ corroborat, prohiberq; ſingulariter putrefactionem in ipſo pulmone, quæ intentio in hoc iuuene diligenter eſt promouenda propter cautionẽ deterioris mali futuri. Sed ad capitis curam demũ deſcenderẽ, cùm alia mẽbra eſſent corroborata, præſtineq; valetudini reſtituta, & ſpero quòd deinde non eſſet opus multũ capiti auertere. Quia omnis eius defectus ex inferioribna mẽbris depender, ea cùm reſtituta ſuerint, non erit timendum, vt noceant amplius capiti: tamen ſi ali- E qnę reliquię ſuperfuerint ſcilicet in capite pro diſcuſsione & tota ſublatione, ſi nihil impedierit, venam cephalicá ſecarẽ, aut hepatichá, obſeruando qualis ſanguis effluxerit: nempe ſi rubicundua & mundus, in parua quãtitate minuerẽ, ſi verò craſſus vel ſœculẽtus eo magis prout vires ægrotãtis ferre poſsint, ratioque præſens indicet.

Pro eodem poſt colloquium à doctore præſcripta
Conſilium CLXXVI.

EXercitium ſit moderatũ ante eibum manè & ſerò paulatim, caueat ne incaleſcat aut frigeſcat: fugienda loca calida vel frigida nimis, caueat à ſole, à venere, caput tueatur pileo leui potius quá graui, abluatur etiá omni hebdomada ſaltẽ ſemel cũ lixiuio dulci & temperato, in quo bullierit verbena, quæ vulgò dicitur herba S. Ioánnis, hoc fiat in æſtate, ſi aũt ſit in hyeme, imponatur mẽtha ac ſaluia. Lotio aũt fiat ante cœná per mediam horam, deinde nõ egrediatur domo niſi F manè ſequenti. Interuallũ à cibo ad cibũ ſit 8. horarum, nec interim bibat: vinũ ſit albũ pauciferũ, fugiat oigrũ & vehemẽs, item acidũ, turbidũ. Bibat ſæpius aquá pectoralem, quæ fit cum paſſulis iuiubis & liquiritia: panis ſit leuis, albus, bene coctus: caro leuis ſit digeſtionis vt hædi, pullorum, perdicum, vituli caſtrati licet raro. Caueat à bubulis, porcinis, anſerum, & omnium aquatiliũ, agni, & piſcibus omnibus in aqua mortua degentibus, poteſt aliquando piſces fluuij comedere, à frixis abſtineat, potius elixa quàm aſſa comedat: caſei omne genus euitet, butyrum tamen aliquádo comedat: fugiat legumina omnia excepto farre cum lacte amygd. & cũ butyro vel brodio carnia. Oua cocta ſint in aqua, nõ ſub cinerib. nõ frixa, non dura, eorumq; vitelli tantùm aſſumendi. Caueat ab herbis crudis, comedat lactucá coctá, endiuiá, cichoreũ, aſparagos, cappares, blitũ. Itẽ cappares cũ oleo cõditos ac pauco aceto & ſacc. oliuas etiá ante cibũ. Caueat ab omnib. acidis ac acerb. fructib. omnib. licet aliquando poteſt ficua bene maturae comedere. Vtatur hoc ferculo ſeilicet ptiſana quę ſic fit, hordeum non recens, nec vetus nimiũ mun

detur bene, deinde ponatur in aquã, & ſtet tãdiu in aqua quouſq; infletur deinde bulliat cũ eodi- uiæ aqua: coquatur deinde, poſtea piſtetur & cõ- tũdatur, atq; coletur per ſetaceũ, accipiat urſucc. tranſiẽs, ponaturq; cum brodio carois ad ignem, lenteq; bulliat, donec ſtringarur in modũ brodij deinde parũ ſalis triti ponarur, alij parum addũt zuccari. De eo manè ac ſerò capiat: quia valet mi rabiliter: ſi ſequatur durities hepatis emplaſtre- tur cum emplaſtro. R. Farinæ ſeminum lini, florũ camomillæ puluerizatorum, farinæ hordei ana ℥ iij. vt cũ oleo abſinthij roſati, ſpicæ ana q. s. Fiat emplaſtrnm & ponatur ſupra iecur. Dcinde con- tinuè teneat in ore hanc paſtam. R. Pulueris hiſ- ſopi ℈ s. dragacanthi ʒ ij. Pulueri zentur cum ſapa & fiat mocilago, ei adde ſucci liquiritiæ ʒ ij. vel q. s. & fiat paſta tenenda ſub lingua. Deinde bis vel ter omni die capiat cochlear in ore, delambendo paulatim deglutiat. R. radicum ireos ſiccæ ʒ vj. de coquantur in duabus lib. aquæ ad conſumprio- C nem medietatis: & facta colatura cum melle de- ſpumato q. s. fiat ſyrupus in conſiſtentia mellis. qoo vtatur lãbẽdo. Capiar etiã qualibet die huios elect: R. Pulmonis vulpis ſicci ſucci, liquiritiæ, ca pill. veneris, fæniculi ſem. ana ʒ ij. Subtiliter pul uerizentur, & cũ iuleb viol. q. s. fiat in forma loch.

De empyemate ex ſuppreſsione menſtruorum, pro puella. Conſilium CLXXVII.

PRobabile eſt io adoleſcentula in flore ætatis conſtituta, temperatura calida, ex omnimoda ſuppreſsione mẽſtruo- rum, ſanguinem regurgitaſſe ad partes thoracis, vt frequenter contingit etiaio vſque ad venarum fracturas, & ibi collectum, ſiue fecerit in flammatiooem, & pleuritim, ſiue aliquam aliam abſceſſus ſpeciem, tandem ſuppuraſſe, & erupiſſe ad pectoris cauitatem, vt inde ſucceſſerit ægritu- do, quam Græci ἐμπύημα vocant. Quæ cùm ſole- at terminari vel erumpendo extrinſecùs ad cutis ſuperficiem, vel ſoffocãdo, vel exeundo per ſpu- tum, vel deriuando ad ventrem vel vrinam (quẽ- B admodum optimè declarauit Auicenna) duas ex quatuor vias inueniſſe ſibi hoc morbi genus au- dio io hac hõneſtiſsima adoleſcentula: nam & ſpu tum purulenrum excernit, & præterea in dextro latere ad vacuitates veotris decũbit materia, quæ etiam videtur ibi colligi, neque ad naturales exi- tus, ſiue per aluum, ſiue per vrinã exeerni, ſed col- ligi tantùm extra illos meatus, & per flarum diſcu ti, quemadmodum ex inſtructione colligere po- tui. Et cùm ægritudo ſit iam per quatuor annos confirmata, & partes quæ fluxioneio recipiũt, im becilliores redditæ ſint, & ita totum corpus ma- gna ex parte contabuerit, fœtereque iam incipiàt quæ ſputo excernuntur, vereor ne ægritudo ten- dat ad perniciem, niſi & inter deploratas ſit reſe- reoda: imò non leuis quoque ſuſpicio eſt, ne deue niat ad contagium, ita vt aſsiſtẽtes quoque non debeant conuerſari circa ægrotã, præſertim pne- ri & affines. Hæc de tota natura morbi ſatis. Nunc de curatione quę fieri poteſt, dicendum eſt. Ratio victus præcipuè inſtituenda eſt, vt caueat à quo-

A cunqne aeris exceſſu, magis tamẽ à frigido, & ab humido. Venti omnes ſunt illi aduerſi, tam borea les, quàm etiam auſtrales. Caueat ne in lòco terrẽ no & humido dormiat, aut habitet: nocturnũ aer non accipiat. Ab omnibus animi moleſtijs qnàm procul recedat. Corpus moderatè exerceat, citra laſsitudinem tamen: alui beneficium ſingulis die- bus qnærat, ad quam rem cõmodiſsimæ ſont paſ- ſulæ dulces ſingulis dicbos ante cibum aſſumptæ vnciarum duarum quantitate. Vino vtatur tenni, claro, bene maturo, minimè anſtero, aut acerbo, aut acido, neqoe à cibo bibat, præcipnè poſt cœ- nam, parcior ſit cœna quàm prandium, virunque tamen moderatum. Caueat à leguminibus, paſti- libus, lacticinijs, piſcibus, fructib. herbis pręcipuè crudis, à rebus frigidis. A carne veteri caueat, itẽ ſuilla recenti & ſalita: etiam ab auib. quæ in aquis degunt, ſicut anſeres, & reliqua huiuſmodi. Vta- tur bono pane, bene fermentato, bene cocto, ouis C recentibus, carne vituli, vel pulli, vel anium par- uarum, oryza, farre, ſpelta, & hordeo, nõnũquam etiam panico, & milio: miliaceum tamen panem euitet. Capiti quoque maximè conſulet: nam de- ſtillatio à capite verus eſt ſons incœpti empie- matis, quod aliter quatuor annis non perſcueraſ- ſet. Laudauerim igitur vt ſiogulis ſeptimanis laua retur caput, & optimè exiccaretur cum lixiuio, in quo decocta fuerit maiorana, abrotanum, cala- menthum, folia lauri, & pulegij: ſed die quo laua- tur, maximè effugiat aerem, quãtum fieri poterit. Item inſpergatur toto vertici capitis puluis infrà ſcriptus.

R. Sandarachæ
Maſtichis
Gummi heleml
Picis colophoniæ ana ʒ ij.
Storacis calamitæ
Belzoin
Myrrhæ ana ℈ ij.
Ladani electi ʒ iiij.
Roſarum tubearum ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſcean- B tur, & ex hoc puluere inſpergat caput ſiugulis die bua, manè & veſpere. Item etiam illi alternis die- bus, vel ſaltem bis in ſeptimana accipiendum tan tùm lachrymæ pinguis abietis, vel terebinthinę quantum eſt nux parua, & deglotiat cum hoſtia, vel aliquo tali, vt libitum fuerit. Præterea ter in menſe circa mediam noctem optimè ſumet infrà ſcriptum bolum, & veſpere parciſsimè cœnabit:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Agarici trochiſcati ℈ iij vel iiij.

Miſce & cum zuccharo fiat bolus. Item liniatur torũ pectus & antè & retrò linimẽto infraſcripto:

R. Adipis anſeris
Olei amygdalarum amararum aoa ℥ j.
Myrrhæ ʒ iij.

Et cum modico ceræ fiat linimentum molle. Nihil tamen præſtantius in hac curatione exiſti- mauerim, quàm vt menſtrua prouocarẽtur: ſi qua enim res profutura eſſet, hanc maximè forè exiſti mo. Pro ratione ergo virtutis, quam ego metiri ne queo, laudarem vt ſingulis menſibus circa lunã

coniunctionem tribus diebus antè & pòſt, bis in die ante cibum abluerentur ſua crura, & fouerentur, aſpergendo aquam vſque ad pecten & ſemper trahendo inferius cum infraſcripta lotione.

R. Pulegij, Calamenthi
Maioranæ
Artemiſiæ ana man.iij.
Cyclamini
Ariſtolochiæ rotundæ ana ℥j.
Centaureæ minoris man.ij.

Decoquantur omnia in ſitulis duabus aquę ad comſumptionem tertiæ partis. Poſt lotionem verò applicandæ eſſent cucurbitulæ ab aliqua muliere, duæ quidem ſub poplitibus, duæ verò aliæ infra coxas. Tandem ijs nihil proficientibus, mitterem ſanguinem ſi virtus toleraret, ab vtraque ſaphæna, & ſæpius iterarem, ſemel tamen in menſe.

De catarrho, cum empyemate, hectica, & multis alijs ſymptomatib. coniũcto. Conſil. CLXXVIII.

POſtquam diligentiſsimè audiui hiſtoriam caſus nobiliſsimæ dominæ, quæ iam decem menſes laborat, conſiderabo pręcipua. Patitur tres diſpoſitiones præter naturam, à quibus multa ſymptomata conſequuntur. Principalia ſunt, primò catarrhus: ſecundò mala compoſitio in membris naturalibus omnibus, videlicet extenuatio inſignis. Nam ferè eſt ſine muſculis, & inteſtina conteguntur cute. Præter hanc gracilitatem habet & inſignem tenſionem, vt non tactum patiatur, ita dolor accedit ad ægritudines. Catarrhus propriè in ſe nõ eſt ægritudo, ſed in genere fluxus, eſtq; ſymptoma ſeu actio lęſa: tamen quia curatur, principaliter ingreditur cenſuram morbi. 12. Therap. Quandoque ſymptomata trahunt ad ſe curationem, dum habent rationem cauſæ, & curantur vt morbi & faciunt indicationes ſeparatas vt morbi. Eſt ergo primò catarrhus, ſecundò mala compoſitio. Tertia ægritudo eſt febris, quæ eſt de genere cõtinuarum, licet habeat paroxyſmos. Cõſequũtur fluor alui, præfocatio vteri, macies quæ eſt comes cuilibet iſtorũ morborũ, & quia accidens non trahit curam ad ſe, incipiatur à catarrho: ſecundò à mala compoſitione: & tertiò de complexione mala, id eſt febre. Vtrũ hi morbi ſe habeant ita, vt vnuſquiſque proprias habeat cauſas, & an vno remoto remoueantur omnia? 7. Aphor. Aliquando febres non ſunt morbi per ſe, ſed accidẽtia aliorum morborum, quandoque negliguntur febres, & curantur ægritudines principales, à quibus dependent, vt facimus in pleuritide, vbi tota cura eſt ad inflammationem. Vtrum hoc modo ſit hîc faciendum? Dicam prius de catarrho, neglecta febre, qui generatur in capite. Quæritur, vtrũ læſio ſit in capite primogenio affectu, an ſit læſio per conſenſum? vel vtrum ſit in cerebro nocumentum, ratione cuius ſit inductus catarrhus? Naturaliter habuit cerebrum calidum & ſiccum, vt patet ex nigredine capillorum, craſsitiæ, nobilitate omnium operationum: prompta fuit in actionib. Iſta promptitudo indicat caliditatem eius partis, in qua eſt principium motus. Vnde videtur calidum eſſe ce-

D rebrum, non expuit, nihil ex narib. profluit. Nam ex calido & ſicco concoquitur bene alimẽtum. Secundò, tale cerebrum eſt potens in diſſlando: tertiò, aperit vias & meatus, vt fiat facilis efflatio, & euaporatio excrementorum. Incidit tamen in catarrhũ, etiãſi habeat cerebrũ, quod in ſua natura non erat diſpoſitũ. Vnde eſt colligendũ, quòd ad contrariũ maxima facta eſt permutatio. Non poſſum perſuaderi quòd deuenerit in intẽperiẽ frigidam & humidã, cùm prius calidũ & ſiccũ cerebrũ fuerit, cùm mãſerit in ſole & ſulphure: vtebatur calefacientibus, quæ non pòſſunt inducere intẽperiem frigidã & humidã. Calidum quidẽ poteſt reſoluere humidũ, in quo eſt caliditas, vt ſic fiat frigiditas. vt in cinere & carbone, frigidus eſt cinis, & carbo ex priuatione humidi. Sed hîc non fuit cauſa aliqua vt humiditas induceretur: bene potuit fieri intẽperies frigida & ſicca per reſolutionẽ humidi. Cerebrũ fuit à natura calidũ & ſiccũ. Dico igitur quòd ſucceſsit intemperies frigida &
E ſicca. Vidimus catarrhũ frigidũ, qui nõ fuit niſi à cauſa fridida. Vnde ergo tãta humiditas in illo cerebro, cùm ſit frigidũ & ſiccũ? Omnia corpora frigida & ſicca redundant humiditatibus & pituita: vt in ſenibus, quanto magis fiunt frigidiores & ſicciores, tantò humidiores per viam inconcoctionis. Credo intemperiem frigidam & ſiccam in cerebru eſſe, & talis intemperies maximè ſubiecta eſt iniurię, ſi qua alia intemperies. Acquiſita ergo illa intẽperies cerebri frigida & ſicca, eſt principalis cauſa & origo huius catarrhi. Succeſſerant alia quæ fouerent catarrhũ ex partibus inferioribus: viuebat ex quibuſcũq; cibarijs. Vbi debile cerebrũ, ſufficit intẽperies cerebri. Fortè & vẽtriculus nõ fuit in bona diſpoſitione: & calidũ hepar habuit: vnde ventriculus frigidus redũdat excrementis, & ſic multiplicatur catarrhus ratione inferiorum membrorũ. Videnda ad hæc duo, quæ ſunt de eſſentia huius catarrhi: primũ, de ſubſtantia catarrhi: ſecundũ, de loco ad quem deſcẽdit materia, de quo eſt maximũ dubiũ apud me.
F Primò de loco videamus. Loca ad quæ poteſt defluere catarrhus, primò ſunt muſculi extrinſeci: ſecũdò cauitas pectoris, tertiò ſubſtãtia pulmonis: quartò aſpera arteria. Catarrhus hîc ad quas partes deſcendit? Non occupat tanquã principaliter aſperã arteriã, ita vt ibi morã faciat: nam fieret aſthma, quod non videmus: quoniã catarrhus occupans arterias, cùm obducũtur aſperæ arteriæ percipitur cantus & clangor, & quãdo anhelaret, fieret motus: dum enim tranſit ſpiritus, & percutit catarrhũ craſſum, facit ſonitũ talẽ. Vtrum in ſubſtantia pulmonis? Abſit: nam eſſet difficultas anhelitus propter dilatationem & conſtritionẽ: non haberet anhelitũ liberũ, eſſet difficultas magna, patereretur anxietates cordis maximas: cũ enim in corde conficiantur ſpiritus vitales, inficerẽtur à catarrho. Cùm pulmo ſit putreſcibilis valde propter humidam ſubſtantiã & excrementoſam, & mollitiem ſubſtantiæ ſuę, ſi catarrhus putridus moraretur in pulmonis ſubſtãtia, generaret vlcus, & deueniſſet ad phthiſim, quod abſit. Non incumbit in muſculos exteriores: nam perciperetur do-

lor

lor ad tactûm. In quo igitur loco? Credo quód deſcẽdat ad cauitatẽ pectoris. ſed p quas vias? Ex anatome videmus vias cómunes a cerebro ad pulmonẽ nõ eſſe, niſi aſperá arteriá maiorẽ. Si catarrhus ad polmonem tendit per aſperam arteriam, in pulmone manebit. Interſunt coſtę, muſculi, diaphragma. quomodo ergo tranſit? Sæpiſsimè contingit quód tranſit à polmooe, & expullitur à natura fortiore vſque ad cauitatem pectoris, & contrà à cauitate pectoris ad ſubſtãtiam pulmonis: vt ex peripneumonia fit empyema, quia catarrhus putridus expellitur à ſubſtãtia pulmonis ad cauitatem pectoris, qui tãdem à natura expellitur ex eadem cauitate pectoris ad pulmonem, & expeitur per tuſsim. Similis eſt trãſit⁹ cũ materia eſt in pulmone: eſt enim leuiſsima membrana pulmonis. Natura enim ſolicita de membris nobilibus, quando ad ea peruenit aliqua materia, expellit eam ad partem ignobiliorem, vt ad cauitatem pectoris, quæ longè eſt ignobilior quàm ſubſtantia pulmonis. In cauitate pectoris facit moram, putreſcit materia, & excitat tuſsim, ac tẽdit ad pulmonem, non vt ibi maneat, ſed vt expellatur. Credo autem catarrhum non ſolùm deuenire ad pectus per pulmonem & putreſcere, ſed etiam à toto ambitu venarum venire materiam ad locum imbecillum: teſte enim Galeno 2. de Facul. natur. omnes ſuperfluitates defluũt ad partem debilem, & ſemper aggregatur materia, vt apparet in fiſtulis & malignis vlceribus, quia debile membrum ſuſcipit omnia ſuperflua & excremẽta. A toto igitur ambitu corporis deuenit materia, & facit empyema. Quare dioretica conueniunt materiebus pectoris, quia materia à venis deſcendit: & eſt magnus conſenſus inter venas & pectus, ideo diuretica conferũt pulmoui & ægritudinibus pectoris. Locus ergo catarrhi proprius in quo putreſcit, eſt cauitas pectoris: deſcendit partim à capite ad pulmonem, & cõcauitatem pectoris: partim facto loco imbecillo, & ſuppurrato à toto pectore, & multiplicatur ita catarrhus, qui expulſus per tuſsim ad pulmonem excernitur. Eſt igitur hæc mulier empyematica, & habet materiam ſuppuratam in concauitate pectoris. Quòd ſit materia putrida, patet ex colore & craſsitudine. Eſt pus, quod duplex eſt: primò, ex putredine ſanguinis nõ fit, niſi ſanguis putreſcat: hãc putredinẽ ſemper ſequitur vlcus: ſecũdò quando mãria pituitoſa putreſcit extra venas, & facit pus. Pus pituitę nõ ita ſœtet, quia ipſe ſanguis putrefactus deterrimus eſt, & magis fœtidus quàm pituita putreſcens. Ergo eſt pus non ab vlcere aut potredine ſanguinis, ſed à putredine pituitæ, & recedit à malignitate puris ſanguinis. Sic & pos melancholicum, & bilis longè deterius eſt. Pus iſtud ſi eſſet ſanguinis vel aliorũ humorum, vlceraſſet iam pulmonem propter tranſitum. Catarrhus in propria ſubſtantia quando daſcendit à cerebro, credo quòd ſit ſubtilis, quia eſt inſipidus & propter ſubtilitatem tranſmittitur à polmone ad pect⁹, in quo craſſeſcit, putreſcit, & reſoluũtur partes tenuiores putridæ, & per virtutem expulſiuam excitatur tuſsis, quæ eſt motus pulmonis, quo reijcit moleſtia vel ob intemperiem, vel ma-

A teriam aliquam exiſtentem in parte membranarum ſpiritualium, vt in pleuritide, quæ eſt extra totam cauitatẽ pulmonis, tamẽ fit ex ea maxima tuſsis, cùm materia nõ ſit in pulmone. Ita hîc quoque. Quomndo tranſeat materia craſſa ex pectore ad pulmonem, non mirandum, cùm & in oſſe pus tranſeat per poros ad carnem. Non debemus mirari opera naturæ. tranſit per meatus membranæ, & excernitur, quod vix credi poſſet, niſi eſſet notiſsimum omnibus medicis. Ex quo eſt etiam illa febris, quia cum putreſcat materia tanta in cauitate pectoris propinqua cordi, non poteſt fieri quin putridi vapores aſcẽdant ad cor. Et hæc febris pro multitudioe vaporum etiam augetur & minuitur. Patet quòd febris è vaporibus putridis, eſt potrida. Singulis diebus veſperi circa horam 22. percipit frigus, poſtea calor ſuccedit frigus, quia tum excitantur vapores putridi in re putreſcente, & ceteræ periodi effumationis,

B in omni ſtercore apparet, in alijs horis fumat, in alijs non. In eo tempore effumationis propter fumum tranſeuntẽ ad cor excitatur febris, imò magis vna hora quàm alia. Non eſt inuentum à medicis: naturæ ſecretum eſt hoc: quare vna hora eleuentur vapores præciſe, & non alia hora. Oportet admirari ſecreta naturæ. Num hæc febris ſit putrida, vel an ſit etiam febris quæ fecerit maiorem impreſsionem? Credo quòd inducta ſit hectica: quando loogo tempore tãgo, percipio ioſignẽ caliditatem igneam ex tactu, vude tanta extenuatio. Febris præcedens non fuit diuturna, non ſunt niſi octo dies quòd ſentio tantam febrem. Vereor febrem fixam, occultam, difficilè cognoſcibilem, quando in prima ſpecie becticæ difficilè agnoſcitur à medicis per cõiecturas cognoſcenda, vt Galenus cognouit mulierem illam, quæ erat calida & ſicca, & habuit ephemeram & c. Pulſus ſecondùm uaturam, caliditas nõ mordax nec ipſa percipit ſe habere: Ideo & ab alijs difficilè cognoſcitur.

C Tres ſunt autem hecticæ ſpecies: prima, quando ſubſtantia rorida incipit abſumi & perit pinguedo tantùm: ſecunda caro: tertia cor, & illud quod continet membra. Prima & ſeconda ſecundũ Auicennã difficillimę ſont cognitionis: tertia ab omnibus percipitur. Dubito, ſitnè prima ſpecies hecticæ, & ſit conſumpta nimis propter ſebrem continuam, tamen audio nunquam quoque liberari à febre. Habem⁹ ergo primò catarrhũ ſuppuratũ & putredinem. Putredo eſt, quia rubedo circa maxillas. Quando putreſcit humor circa pulmooem vt in peripneumonia & empyemate, aſcẽduot vapores & calefaciunt maxillas, & fit in iſtis tribus, ſcilicet in peripneumonia, vlcere pulmonis, & empyemate. Primò igitur hîc eſt catarrh⁹, putredo & empyema. Secũdò, febris putrida & fixa quędã: tertiò tenſio hypocondriorum: qoæ eſt ab obſtructionibus augẽtibus febrẽ: tamen non credo obſtructionem ſummã hanc, ſed catarrhus & febris faciunt debilitatem ſummam in membris naturalibus: quia iſta febris vbi 24. diẽ trãſit, facit debilitatẽ. Deſcẽdit etiã pars catarr. ad vẽtriculũ, vnde malè concoquit, pcipit rugit⁹: mala itẽ cõpoſitio & complexio frigida eſt in membris naturalibus,

cuius ſignum vētoſitas, gracilitas extrema,& conſumpta pinguedo tota: vnde ſuſpicor eſſe hecticam. Fluxus item ſequitur, vbi febris permanena & ſuppuratio in pectore debilitauit calorem innatum, vt iam ſuccumbat, & quando ſequantur fluores alui longas ægritudines, & pleuritides quoq; lethale eſt. Ex his quę propoſui videmus in quāto verſentur periculo.

Cura. Multa eſſent quib. indigeremus,& quę faceremus. Primò oportet vt prohibeamus catarrhum deſcendentem. Secundò, vt quod in pectore, educeretur,& confortaretur pectus ne reciperet. Refrigeraretur febris, confortarētur membra naturalia. Catarrhus ſiſtitur cum rebus valde ſiccantibus, quinto Meth. Ad tria reduco totam curam: primò vt ſiſtamus catarrhum: ſecūdò vt confortetur pectus: tertiò vt occurratur omni excrementorum prouentui. Sunt iſta tria vehemētiſſima. Primò circa caput, veſicetur totum caput, vt diſſoluatur catarrhus, vt exeat extra cutem, & nō fluat ad pulmonem, quód non niſi calidiſſima efficiunt. Quæ autem hoc efficiunt, calefaciunt totum corpus & periculoſum eſt in febribus talib. adhibere calida capiti. Secundò, vt euacuemus cū pillulis cochijs propoſitū eſt, ſed ingrediuntur fortia, vt ſcammonium & c.& in magna quantitate. Ego non auderem dare eas hic in fluore alui, imbecillitate omnium membrorum, & febre. Tertium eſt, vt refrigeretur pectus, & vtitur ibi Galen. theriaca noua, & confectione diaſpermaton. De duobus primis non auderem aliquid facere, quia nec corpus, nec imbecillitas patitur. Non auderem vti veſicatorio, velim tamen vt vnum fieret quod nolui omnino præterire, vt tōderentur capilli vſque ad cutim, & velim imponere pulueres, ex quo non poſsim cauſtica ponere, ex ſandaracha, maſtiche, roſis, quæ non calefaciunt vehementer, ſed exiccant, & confortant caput ne deſcendat materia. Eſſet præſentaneum remedium veſicare, ſed nō audeo: nec cerata velim adhibere retinerent enim aliquandiu: poſtea tota materia repente decideret, & ſuffocaretur, per duos aut tres dies non fluit, quia ſuſpendit catarrhum, interim multiplicatur, & in termino duarū horarum ex repentina deſcenſione ſuffocantur. Fiant leues frictiones, ne agitetur caput: exiccetur tātùm cū panno ſuffumigato, aqua roſacea, aceto & garyophyllis. Tale ſuffumigium habeat in cubiculo, & ſuffumigentur panni, & caput foueatur ſine frictione, vt inde fiat exiccatio. Quando iſta non fiunt, interea in tempore quieto adhibeat ſtupam canabinam, quā tegat papyro exiccato, & ſuper ponat reticulum ſeu vittam, vt ſemper fiat exiccatio, & fieret crebra permutatio iſtorum. Si febris ceſſaret, ſtatim velim adhibere veſicatoria, quod eſſet optimum & præſtantiſsimum ex cantharidibus. Diaſpermaton eſſet præſtantiſsimum, prodeſt ad febrem, & cooforta pectus: ſed hoc facere non poſſumus. Laudo bolum armenū optimum, & aquam farfaræ & conſolidæ, vt accipiendo boli armeni puluerizati ℥ij. cum lib.j. aquæ conſolidæ & farfaræ, donec tota fieret rubra, & tota virtus tranſeat in aquam, phialam agitando: ſingulis

D diebus manè & veſperi quando vult dormire bibat cyathum vnū aut ſemis iſtius aquæ: vſus mellis roſati vnciam vnam faceret ad fluxum ventris, & corroborat ventriculum, cōfortat ſubſtantiam pulmonis & pectoris, & corroborat cor, ne recipiat illam deteſtabilem putredinem. Galenus dat in aſthmate, & longè magis vbi nō eſt aſthma, neque facit difficultatem anhelitus: credo quòd nō eſſet deterius remedium quàm diaſpermaton & theriaca noua. Cauerem à philonio & ſtupefactiuis tanquam à peſte, vt multi faciunt ad ſiſtēdum catarrhum. Neque pillulas de opio darem. Veſperi pillulam vnam de cynogloſſa ſine opio retineat ſub lingua, ad ſiſtendum catarrhum, & roborandam membra. De febre Auicenna, ſi cum catarrhu eſt febris, non curandū de febre, ſed attendat medicus ad catarrhum: febris enim pendet ab eo tanquam accidens: ceſſante catarrho, ceſſabit febris. Si eſſet prima ſpecies hecticæ, curaretur tam facilè vt ſcabies: non enim valde curarem eam, ſi non

E eſſet catarrhus: neque tamen contēnerem. Propter fluorem alui corroborandus ventriculus, & attendendum refrigerationi corporis. Ptiſanam hordei accipiat, ſed in ea cum iure pulli facta ponat aliquid quod habeat vim aſtringēdi & corroborandi. Galenus impoſuit fruſtum cotonei: corroborat enim hoc, & conuenit catarrho, & refrenat lubricitatē ptiſanę. Manè antè accipiat ouū ſorbile, carnem pulli contuſam: bibat item manè vinum, veſperi non. Circa aa. horam habuit paroxyſmum & eſt mitior circa 8. horam: poſſet cibari ſub nonam horam: ad 17. horam, aut ad 18. cœnare, minus cibi ſerò ſumat. Pro fluxu ſyrupum ſumat myrthinum cum puluere maſtiches. Inter ſyrupum & cibum ſit vna hora. Quo ad confortationem & præfocationem matricis, vngatur cum linimento Meſue. Nollem confortare eam cum oleo liliorum alborum. Circa pectus febris non permittit emplaſtrum, ne nimium relaxando præcipitaretur materia. Inungerem pectus cum vnguento roſ. Meſue. Cor confortarem cum his quę

F habent vim exiccandi: eo modo tamē ne areſcat, cum bolo armeno in aqua farfaræ cum melle roſaceo. Curata febri, ſubitò accederem ad veſicatoria, quia oportet attendere catarrho. Pro ventriculo fiat linimentum ex maſtiche, cotoneis, dactylis. Coquantur in vino dulci nō poteti, facta torti expreſsione per cribrum: adde olei camæmelinī & abſinthij quantum ſufficit. Fiat linimentum. Hoc etiam vſus eſt Montanus in quodam, cui tota abdominis pars ita erat exiccata, vt inteſtinorum videretur contractio, vt aliàs quoque Montanus retulit.

Pro quodam laborante tuſsi & ſputo ſaniei Conſilium CLXXIX.

VIr nobilis, ſicut ego audio, plerunque incidit in ſputū ſanguinis, ex quo arbitrantur fuiſſe vlcus in ipſo pectore aut pulmone, quod ſputum ſanguinis videtur verſum in ſputum ſaniei. Sputum aūt ſanguinis videtur ſequutū eſſe caſum ex equo, & facile

tile eſt, vt vtrunque ſobſequutum ſit. Primò quòd ex caſu ex equo facta ſit contuſio, & ſoluta continoitas ipſius pectoris aut pulmonis: deinde ex malè curato vulnere, aot vlcere pectoris aut pulmonis, ſit ſobſecutũ ſputũ ſaniei: niſi enim ſanentur in primis diebus, ſolent cadere in ſputum ſaniei. Quo pacto aũt ſit curãdus, dicamus: ſi illud quod dicemos, verè ſir cura, aut potius ſit præſeruatio ab vlteriori lapſu. Curabitur enim hoc pacto, ſioe pręſeruabitur ab vlrenori & vehemẽtiori malo. Purimò inſtituator rectá viuẽdi ratio, ita vt non aggreget excrementa plura. Præterea opus eſt quòd inrerdum expurgetur totũ corpus. tertiò expurgetor pectus, & ãffecta loca exiccẽtur & conſolidentur. In primis viuendi ratio ſit, vt vtatur optimis cibarijs, & exiccãtib. vt pullina carne, auiũ paruarũ, carne virulina, & frequẽter hœdina, vbi detur occaſio, & derelioquat craſſas carnes, vt bouinas & porcinas, atque agnioas: interdum vtatur carne caſtratorũ iuoenũ: raro piſcib. Dimittat legumina, vtatur ptiſana, farre ſeu alica. Vinum ſit pauciferũ, rubrũ, minimè acerbũ, interdom dulciuſculũ: dimitat labores & fortia exercitia, & alia iſtius generis. Purgetur corpus per totam hane hyemem, ſingulisque ſeptem aut octo diebus accipiat ʒ vj. caſſiæ cum ʒ j. hieræ. Superueniente Vere ſemel accipiet eandem caſſiam, poſt bibat 5. aut 6. de ſyrupis infrà annotatis.

R. Syrupi violati, de ſucco farfarę aoa ℥ j. decoctionis fart. ℥ iij. Miſce. poſt accipiat iſtas pillul.

R. Pillolarũ cocchiarũ, de agar. Meſuę añ ʒ v. fiant pillulæ v. vtarur frequenter diadragantho cũ bolo armeno: interdum vtatur diacodio liquido. Ad mundificationem pectoris, vtatur frequeoter hoc electuario, paulatim accipiendu de ipſo.

R. Saccari violati roſati añ. ℥ ij. de pioo ℥ j. cum ſyrupo viol. fiat miſtum, interdũ vtatur hac decoctione calida pro ſyrupo. R. Foliorũ farfaræ, boraginis, betooicæ ana M. j. s. ficoom ſiccarum pinguium num. vj. Decoquaotur, & eola, cui adde mellis violati ℥ iij. boli armeni drachmas duas, fiat ſyrupus, & hoc pacto curetur.

De catarrho ad pulmonem deſcendente, cum febri hectica, & ſuſpicione pthtiſis. Conſilium CLXXX.

CLariſs. D. Doctor, vt per compendia agamus, dicam qoæ vidi & audiui ex hiſtoria. Deinde quid ſentiam de caoſis morborum & curationę: illa quæ ſunt nuta veſtræ excellentiæ æque quàm mihi, recitabo breuirer. Nouit, quòd tã longo tẽpore fuit io carcere ſæuiſſimo, in quo & circa corpos, & circa animũ variè affectus eſt, & præter hæc contigerunt maiora diſpendia, habuit (ſicut ſolent in hac ætate iuuenes) rem cũ moliere infecta, & contagiũ accepit, poſt quod in infortuniũ longè maius incidit in medicũ imperitũ, qui ſuos illi ſyrupos ex calchanto ſeu vitriolo exhiboit, quos vbi accepit, in grauiſſimũ ſpotum ſanguinis incidit, quod maximè eſt animaduertẽdũ, & in catarrhũ, & licet aliquanto opera illius medici inceperit à ſputo ſanguinis melius habere, à deſceoſu tamen vel potios excretione catarrhi illius putrefacti, nunquam eſt liberatus. Eo tempore quo primùm eum cœpi videre, vocatus ad eum in carcerem, reperi eum cum catarrho, & febri putrida: medicus curabat eum (reſpiciẽs ad ſputum ſanguinis) adſtringentibus & exiccantibus, vt iam tamen meo iudicio inciperet tabeſcere, & incideret in febrim intenſiorem: quamobrẽ iuſſi illa dimittere, & adhibere meliorem rationem victus, & poſtea videbatur melius habere, aderat tamen febris putrida propter obſtructiones, quas nõ poterã ira ſubitò remouere, vt integrè liberareio eum: nam bis vel ter tanrùm eum iouiſere poteram, idq́ caſu, cùm ſubitò huc redire cogerer. Admonebam tamẽ, vt vel huc accederet, vel alium medicum ſibi quæreret: verùm ipſe dum quotidie ſe liberatum iri credit, neurrum fecit, ſed ſubinde deterius habuit ex mala ratione victus, & mala applicatione medicameotorum, quæ etiamſi ſint optima, non tamen ſunt medicamenta, niſi adhibeantur non ſolùm quanritate debita, ſed tempore etiam & locò conueniente, vbi & quãdo oportet. Nihil horum factum: quia nemo neq; tempus, neque modum, neque qoãtitatem ordinauir, omnia confuſe administrata ſunt, ita vt balnea etiam, quę ad humectandum corpus poſt febrim, & exiccationem factam, ordinaueram, nõ rectè exhibita ſint, ſubitò poſtea expoſuit ſe aeri, & frigora perpeſſus eſt, poſt quæ in catarrhum incidit loogè grauiorem, ſicut fit etiam in ſenibus, vt ſi ex locis calidioribus vel balneis ſubitò egrediantur in aerem frigidiorem, aut ſe exponant vento, ſemel atque iterum, vt corripiantur à catarrho. Dum igitur ſua quadam calamitate (breuiter enim ea cùm ante iam ſint nota veſtræ excellentiæ, ſufficit tangere) in carcere variè eſt afflictus corpore & animo, incidit in morbos grauiſſimos, à quib. peſſimè curatus, randem venit ad præſeotem diſpoſitiooem deterrimam, ſecondùm omnẽ conſideratiooem. Tria enim membra præcipua ſeu loca principalia affecta ſunt valde, vt non poſſint amplius vel vlterius lædi, aoimalis facultas planè proſtrata, ita vt non poſſit ſe amplius mouere aot erigere, cogitur propter virtutem voluntariè motiuam extremè debilitatã, virtus etiam intrinſeca cerebri naturalis læſa eſt, nõ amplius conficit alimentum proprium, nec excernit excrementa, quæ multiplicata locum magis debilitant, & faciunt vt plura excremeota ab alijs mẽbris eò deferantur, quæ cùm nec diſſlentur à virtute, nec concoquantur, perpetuò deſcẽdit catarrhus, & ad peſſimom locum, ad pectus ſcilicet & pulmooes: qui enim per nares deſcẽdit, facilius curatur, qui ad fauces, medio loco ſe habet, qui ad pulmones, peſſimus eſt, quia inuenit vias cõmunes & latas, & cùm ad pectos peruenit, tuſſim excitat perpetuã: & quia eſt in loco calidiore, facillimè putreſcit: ideo etiam hic expuitur materia putrida & ſanioſa. In corde, non dico in humoribus aut ſpiritibus, ſed in ipſa cordis ſubſtantia intẽperies eſt calida & ſicca: habemus enim hecticã febrẽ in habitu, qoę eſt quando cordis ſubſtantia patitur intemperiẽ calidam & ſiccã, ideo peſſimè diſpoſitũ eſt, quia calor naturalis & ſpiritus non poſſunt eſſe boni, cùm cor

quod eſt fundamētum & principium caloris innati eſt ſupercalefactum, & tabeſcit ob intemperiem intēsè calidam & ſiccā. Hepar etiam & membra naturalia malè affecta nō concoquunt alimentū, nec expellūt excremēta, ideo abūdāt materia putrida, quia plurima excremēta generātor tam in prima quàm ſecūda coctione. Hepar loco ſanguinis bilē generat, ventriculus loco chyli pituitam: hanc ob cauſam excremēta fœtida ſunt, & putrent, nec alitur corpus, ſed tabeſcit, & fit ſiccitas illa in mēbris ſolidis, & eſt ἀτροφία ob defectū alimenti idonei, & imbecillitatē virtutis naturalis, ita vt à capite vſq; ad pedes, nō eſt inuēta in eo ſanitas, & cū architect⁹ ſit deficiēs, ſecūdū omnē partē corporis, qd nos agem⁹? Sed acceſsit aliud: ſi catarrh⁹ ſolus deſcēderet ad pect⁹ & vētriculū, & eſſet imbecillitas ista omniū virtutū, adhuc ſupeſſet ſpes aliqua, ſed accedunt 2. alia ſæuiſsima: iſta febris hectica videtur excedere gradū, qui curari poſsit, videtur exiccata omnis humiditas nutriens, & hecticā iam inuaſiſſe ipſum glutē, vt vocat Auic. & mēbra ſolida, quod apparet ex caliditate & ariditate cutis: itē quòd videtur ſicuti pullus apparens ſuprà carnē, & cùm fuerit muſculoſus & pinguis, beneq; cōpactæ carnis, nūc omnia ſunt abſumpta, & vix oſsib. hæret. Accedit aliud horrendū prorſus: habemus plura indicia, nō tantū putreſcere catarrhū io pectore, ſed adeſſe vlc⁹ pulmonis, idq; ex plurib. ſuſpicionib. metuo. primò certi ſumus, quòd accepit illos ſyrup. cum vitriolo, cuius propriū eſt erodendo interficere, & vidimus alios qui ab eodem ſyrupos iſtos acceperunt, & ſubitò inciderūt in tabē. Secundò aliud ſignū eſt longè firmius, ſubitò poſt exhibitionē ſyruporū, incidit in ſputū ſang. quia facta eſt arroſio in venis & vlcus. Tertiò quędā ſputa ita fœtida & purulenta ſunt, vt moueāt maximā ſuſpicionē vlceris, ſed non habeo id pro cōperto: nō enim ſunt demōſtrationes, ſed cōiecturæ rationales, quæ faciunt ſuſpicionē: nō tamē affirmo id, de quo non ſum cert⁹, vtinā nō ſit, ſed dubito ne adſit. Hic eſt caſ⁹ qui breuiter recitari pōt, ſed nō tā cito curari

De prog. quomodo poſſum prognoſticare bonum, vbi nullū eſt bonū, & virtutes regitiuæ omnia corruptè faciūt? Medicus miniſter naturę eſt, quæ nō hic cōcoqnit cibū: quomodo igitur dirigeret inſtrumēta medici, & medicinas? Hoc ſignū maximum nō poſſe curari, quia naura nō diriget propter virtutem mortuam. Fruſtrauea igitur erit omnis operatio: ſed qoia ægros amicos oostros, & vita dignos viros nō debemus relinquere, dicā quid facerē, ſi fortè inueniretur via curaudi, qoia deus etiā in difficillimis inuenitur, & nos nō poſſumus exquiſitè ſcire gradū morbi, cùm nō certò agnoſcamus temperaturā, vt Gal. 3. Meth. ait ſe, ſi temperaturam exactè noſſet, fore Aeſculapium quendam. Fortaſsis morbus erit in eo termino, quem nos non ſuſpicamur, cùm & Hippocrates dicat, non eſſe certas prædictiones in acutis de ſalute & morte, quod varia in ijs præter ſpem contingere poſsint, nō igitur eſt derelinquēdus.

Cura. Sed quæ velis remedia adhiberi? Natura morbi indicat, quid agendū: mēbra debilia, oporD tet vt confortentur, & quoquo modo id fieri poſſit: & quia repleta peſsimis humoribus, illi prius euacuandi. cerebrū deſtillat perpetuò, eſt igitur euacuandū & cōfortandū. Euacuandū cū his quę diuertūt ab oppoſito, & trahunt extra cutē, hoc faciendum cum his quæ poſſunt inducere veſicas, in quibus ita confidit Gal. in 5. Meth. vt his ſolis catarrhos grauiſsimos poſſe curari affirmet, quia duo faciūt, quib. maximè indigemus ad noſtrum propoſitū: euacuāt extrahendo, & calefaciūt cerebrum, vt melius poſsit cōcoquere alimentū proprium, & excernere excremēta. Sed quia hîc iuuenis malè fortunatus, aduerſo fato regitur, vſus eſt peſsimo inſtrumēto, idq; multò peius applicauit: excitauit enim veſicas, & permiſit iterū exiccari. Et ita repetebat veſicas aliquoties, nec tamen vt oportebat, quia nō habuit medicū qui dirigebat actiones, ſed erat potius in manib. carnificis quā medici. An modò iterū ſit tentandū? Mihi clariſs. doctor gratiſsimū foret eſſe veſicas per totum caE put, ſed timeo omnia inſtrumenta in corpore hoc tam ſicco, velim adeſſe veſicas, ſed in hac caliditate & ariditate totius corporis, metuo, ne ſi veſicatoria adhibeantur, plus iuſto calefaciāt & exiccēt caput, & inde ſequerētur vigiliæ nimiæ, maximè ſi cantharidum puluere vteremur, poſſet mingere copioſios, id quod antea ei euenit, vt poſt adhibitū puluerē cantharidū minxerit tota die ac nocte: quantū aūt exiccet copioſus mictus, notū eſt, ideo relinquerē cauſtica & veſicatoria, & facerem aliud: lauarē caput lixiuio diuertente hoc modo: ponerē agarici notabilē portionē, cum roſis & camomilla, in lixiuio nō forti, ſed dulci ex ligno ſalicū, ita vt in ſingulis lotionib. eſſent ad minus ʒ ij. agarici fortiſsimè & diligentiſsimè expreſsi, expurgaret, exiccaret & corroboraret cerebrū & ipſum vētriculū, vt teſtatur Dioſcorid. in capite de agarico. Hoc igitur vteretur, quia nō licet vti veſicatorijs. Poſtea ex puluere ſandaracæ cum roſis & lignis iuniperi contritis cum ſtœcade, & maiuF rana fiat puluis minutus, qui aſpergatur ſuper totum caput. Hæc pro corroboratione & euacuatione capitis. Ad hæc decoquerē chamomælum, maioranā, & agaricū in aqua, nō lixiuio, & attraheret per nares. Pòſt de mēbris naturalib. maximam rationem haberē pro rectificatione hepatis & vētriculi ſine exiccatione, vt docet Gale. 7. Meth. de Cura tabidorū, vbi dicit: nō eſſe vtendū exiccantibus, quia augēt affectū. Conarer redigere ea ad ſuam temperiē remouēdo caliditatē igneam: igitur quotidie bis in die ante prandiū & cœnā vtatur ℥ j. zucchari roſati cum boraginato & violato: ſic enim moderatiſsimū in qualitatib. paſsiuis, & potius ad humiditatem declinaret, in actiuis caliditatem remiſſam haberet: imò eſſet frigidū totū, roſæ frigidæ & ſiccæ in primo gradu, violæ frigidæ & humidæ in 2. gradu, borago tēperatè refrigeraret & aſtringeret leniter, ideo ſummoperè cōueniret in hoc caſu, ſed darem in notabili quantitate ℥ iiij. ſingulis diebus ante prandium & poſt prandium ante cœnam: nutriret enim & corroboraret, & id quod ante cibum ſumeretur ad hepar, quod poſt cibum ad ventriculum conduceret,

ceret. Exterius emplaſtrum adhiberem, quale pręcipit Galen. κατὰ γένη & κατὰ τόπους ex reb. familiaribus & nutrientibos, quæ valde corroborarét, quia facilè recipiuntur à virtute, vterer hoc, cuius vim mirabilem ſæpe ſum expertus in multis caſibus. Acciperem carnes dactilorum & citoniorum cum pane aſſato, vel farina hordei decoqueré in vino aromatico, & contuoderé, poſtea miſcerem oleum amygd. dulcium, & conficerem ita emplaſtrum, quod deinde ſemper cùm applicarem, miſcerem cum duobus vitellis ouorum, & apponerem diligenter in forma emplaſtri omnibus membris naturalibus, idque cùm exaruiſſet, ſemper renouarem pro toto corpore humectando. Et quia balneis aquæ dulcis, in quibos plurimùm cõfiderem, non amplius poſſumus vti propter debilitatem, acciperem medullam cruris vituli, cum oleo amygd. dulcium, & vino paucifero permiſtam, & cum hoc leniter fricarem totum corpus, vt excitarem calorem in membris, & non reſolueré, poſſet addi etiam ijs oleum viol. pro refrigeratione ſitimeres nimiam calefactionem. Cor maximè affectum eſt, quare vellem, vt ipſom haberet fomentum, acciperem vnguentum roſatum Meſuæ recens, & ponerem circa cor, vt continuò refrigeraretur, & hæc ad confortationem & alterationem membrorum. Pro euacuatione: Video ventrem fluere, & dicit Galenus, quòd nolit dare medicamentum, quum ſponte aluus fluit, etiamſi is fluxus non ſatisfaciat intento medici, propterea, quia timendns ſit caſus virtutis. Id præceptum ſi vſqoam alibi, in hoc certè noſtro caſu maximè verificatur, ideo non vterer aliqua euacuatione, pręſertim in tabeſcẽte & extremè debilitato. In victu vterer optimè notrieotibus, ptiſaná hordeaceam nunquam omitterem, ſi non aceſceret in ventriculo, darem manè & ſerò, & coqoerem in brodio pulli, ouis ſorbilibos cibarem, & alijs humectantibus. Vinum autem ſit nõ nimis dulce, propter fluxum alui, clarum & limpidõ, medium inter album & nigrum: nigrum enim omnino uon placet, album verò prouocat vrinam, & nõ bene nutrit: habeat medium, nõ auſterum nec acidum, nec ſubdulce, in quo remiſſe ſuperet dulcedo, talia vina reperiũtur Vicentiæ. Hæc in ratione victus & medicamẽtis faceré circa hunc ægrum: & ita dictum eſt, quid ſentiam de cauſis morborum huius iuuenis, & etiam de ratione eurandi.

FRISIMELICA hæc quæ ſequuntur dixit.

Ego breuiter ſuppono, quòd tot annis fuit in carcere difficili & peſsimo, vnde in catarrhum incidit & febrim putridam, quæ nunc tandem declinat ad tabem: ſuppooo temperaturam calidam & ſiccam. nam in pręſenti duo ſunt conſideranda, febris fixa & fortè hectica, catarrhus à capite defluens ad pulmones, qui facit ſuſpicioné de vlcere: Eſſe febrim hecticam, oſtendit totus habitus corporis, cutis & puloeres per carnes ſparſi & alia. Prouenit aotem ex febri putrida, quę diu durauit & quidem in carcere etiam ſputũ ſanguinis, & catarrhus etiam tam diuturnus plurimùm exiccát: catarrhus ortus eſt ex carcere deterrimo, & loco

A in quo fuit calido & humido, mala adminiſtratione & vſu balneorũ, mala viuẽdi ratione, quem & aſtritio à medico facta auxit. Eſt aotem catarrhus nec ſalſus nec acris, ſed inſipidus, & deterius cæteris eſt, quòd eum iudico pati vlcus in pulmonib. quod apparet ex his quæ eijciuntur, quæ ſanioſa ſuot, fœtida & putrida, & vidim⁹ guttulas aliquot ſanguinis his diebus (quanqoã hę à naribus defluere poſsint, quia præceſsit fluxus ſanguinis narium his diebus.) Accedit potus vitrioli, quem ipſe Galenus improbat, patitur circa omnes partes. ad regioné hepatis ſunt obſtructiones, fæces quotidie deteriores, & vrinæ ſunt nigrę magis, vt ſatis appareat oĩa mẽbra natural. peſsimè affecta.

Prognoſticum. Statim primo die ſuſpicatus ſum adeſſe hecticam & phthiſim, ac planè pro deſperato habeo, non tamen relinquendus.

Cura. Indigemus duobus, humectare membra exiccata, & exiccare catarrhum ſeu remouere: balnea in remouenda ſiccitate excellentiſsimum remedium, veſicatoria educerẽt materiam catarrhi, & exiccarẽt. Lac aſini bonum pro humectatione, ſed nũc nihil horũ exhiberi poteſt. Pro catarrho: Caput alterarem & leniter calefacerem, laudo lotionem inſtitutam, & pulueres ex ſandaraca: exiccant enim & prohibebunt defloxum catarrhi, B ſed vellim prius adhiberi caputpurgia, quæ uec calefaciunt nec exiccant, ſed educunt materiam contentam in capite, qua non euacnata non poterit alterari caput: pòſt poterunt adhiberi lotiones, & admiſceri reliquis hordeum, quod frigidum eſt & exiccat. Pro mẽbris naturalibus laudo ſaccarum roſatum, & exhibui etiam ante aduentum excellentiæ veſtrę manè cum ſyrupis. Emplaſtrum laudo, & ſæpe eo vtor. Pro humectatione totum corpus inungatur oleo amyg. dolcium, poteſt adiungi medulla carnis vituli: ſi vultis addere vinum, ſit modicũ & pauciferũ, ne exiccet. Victus ſit frigid⁹ & humidus ptiſana in iure pulli cocta: feci ferculũ ex carne pullorũ cum pineis, propter lubricitatẽ ventris: poteſt admiſceri ſaccaro roſato aliquid boli armeni, aut tertæ lemniæ: pro tutela pulmonis, vt perpetuò haberet quod deſcẽderet ad pulmooes: manè pro ſyrupo darem decoctum farfaræ, C in quo confido, roboraret & abſtergeret, quia timeo vlcus.

MONTANVS

Voluit bolum armenum quaotitate eiceris ſolòm eſſe exhibẽdũ. Nec voluit, vt ſemper aliqnid teneret in ore quod deſcenderet, quia impedit cõcoctionem. Decocto etiam farfarę iuſsit addi capillum veneris.

Poſt habitum collegium. hæc illi ſunt præſcripta.

R. Florum camomillæ M. j.
Hordei P. j Maioranæ M. s.

Decoquantur omnia in q. s. aquæ violarum ad conſumptionem medietatis, deinde facta diligenti expreſsione, addatur ſaccari optimi ℥ s. & ſeruetur pro caputpurgio. Item

R. Medullæ cruris vituli ℥ s.
Olei amygdalarum dulciũ recentium:
Violarum ana ℥ j.

Cum modico vino paucifero, miſce pro confortatione totius corporis. Item

R. Carnis citoniorum decoctorum in vino auſtero ℥ iiij.
Carnis dactilorum ℥ iij.
Paſſularum ℥ iiij.
Farinæ bordei ℥ iij.
Olei amygdalarum dulcium ℥ iij.

Miſce omnia, & cum vino decoctioois citoniorum fiat emplaſtrum: Item

R. Boli armeni orientalis ʒ j.

Diuidantur in partes ſex, detur vna ſub introitum lecti.

R. Farfaræ M. ij.

Detur eius decoctū, vel manè pro ſyrupo, vel ante praodium cnm ſaccaro roſato.

R. Saccari roſati
Violati
Boraginei ana ℥ iiij.

Detur vt ſuprà dictum &c. Sequenti die, quia phthiſicum certò credebat, ac eius anhelitum & ſputa inficere & aſtantes, & qui eum viſitarent, præſertim ieiuno ventriculo, ordinauit primò ne ad parietes, vel camera vſquam expueret, ſed in ſua vaſa, quæ ſubitò extra cubiculum delata purgarentur. Secundò vt quotidie manè euētaretur & purgaretur cubiculum. Tertio, vt fierent ſuffumigia odorata.

R. Aquæ roſatæ partes duas
Aceti optimi partem vnam
Pulueris ſandaracæ
Caryophyllorum ana.

Bulliant continuò ad lentum ignem in cubicolo faciunt odorem gratiſsimum, amabilem, & io contagioſis morbis ac peſte oprimum. Vſus erat cauterijs, quæ nihil profeccrant, ideo veſicatoria voluit admittere & tandem mortuus eſt.

De phthiſi ſeu vlcere pulmonis. Conſilium CLXXXI.

VLcus in hoc morbo qnidem abſtergendum eſt, deinde conſolidandum & exiccandom. Abſtergit autem lac aſininum & hnmanum, ſed magis nutrit humaoum, aſinioū magis abſtergit: & ideo Galenus vbi curat vlcus, laudat magis lac aſininū, vbi tabem, humanum. Abſtergit & ſaccharum, hydromel, ptiſana, ipſiusque cremoſus ſyrupus de farfara, de liqnlriria, de hyſſopo, & id gen⁹ alia. Abſterſo vlcere, debitis remedijs poſtea eſt conglutinandum.

De empyico & phthiſico in hoſpitali, viſitationes decem. Conſilium LXXXII.

INfirmns iſte in ſiniſtra parte, perpetuò diu noctuqne à mēſe Septembri vſque ad Bacchanalia, ſed nō niſi ad tactum, doloit, ſicut mihi, interrogatus reſpondit. Nunc oihil dolet niſi circa venrrem: in affecto latere antea etiam cubans doluit. Hoc præ

D cipuum eſt ſymptoma, ex quo reliqua depēdent. Inqniramus igitur eius cauſas. Iſte dolor vel à mala temperatura, ſine materia, vel cum materia: nō à ſimplici, qoia ad tactum doluit, poſtea multum etiam ſanguis excreuit, & ceſſauit dolor. Etiam ſi ſimplex mala intemperatura fuiſſet à principio, tamen diu ſine fluxu permanere nō potuiſſet. Eſt igitur affluxus materiæ frigidioris, quia per 6. mēſes durauit. Sed vbi eſt materia? In parte exteriore pectoris: quia cubans io latere affecto, dolnit, propter compreſsionem: ſi enim in interiori parte fuiſſet, non doluiſſet in eodem latere cubans, qoia materia coſtis incumbens non extendit locum. Quare etiam totum oppoſitum accidit, ſi in latere non affecto cubat. Dolet enim tunc locus affectus, quia materia ſoſpenditur, ſi eſt interiore cauitate pectoris: ſi verò io exteriore, quieſcit ſine dolore. Eſt ergo materia in interioribus, iotra venas ibi exiſtentes, quæ erant tumefactæ. Nam ſi extra venas putruiſſet, aut apoſtema aut ſcir-

E rhus apparuiſſet. Ergo obſtructæ fuerunt venæ à ſanguine craſſo ibi collecto, quo oatura irritata, poſtquam ſe patiens præter ſolitū mouiſſet, compreſſus hominum multitndine, Venetijs die Iouis in Bachanalibus agitata eſt materia, & poſtea ſobitò erupit, & tranſijt per membranam ſuccingentem coſtas ad pulmonem, & taodem expuit. Fuit iſte ſanguis purpurei coloris. Ergo pectore eductus, & craſſæ ſubſtantiæ, cùm ſanguis à pulmone prooeniens ſit rubeus, ſpumoſus & tenuis, igitur in exteriori parte pectoris fuit prima affectio: non tamē immediatè ſub cute, ſed in interiori parte muſculorum, quia non doluit ad tactum. Et quia locus iſte debilis permanſit, adhuc nonnihil dolet. Poſt ſputū ſanguinis natura euacuationem à loco eſt aggreſſa, ſicut etiā faceret medic⁹, volēs ſe iuuare: eduxit multū ſanguinis ex venis nariū, quod oiſi feciſſet imper⁹ fuiſſet factus ad ſuffocationē. Non potuit aūt ita exquiſitè purgare, quin remāſerit in pulmone aliquid: ſed de hoc nihil dicemus, quia prius videbimus ſputum. Tuſ-

F ſis ſi non eſt ex ſanguioe in pulmone detento, erit fortè propter leuem deſtillationem ex capite, vel ob conſeoſum, vel eſt ſicca propter malam qnalitatem, quæ infecit pulmonem, ad cuins expulſionem vires intendit natura. Dolor vētris eſt propter conſenſum, fortaſsis circa diaphragma. Sanguis eſt vnà euacuatus, & ita calor debilitatus, nō potuit alimentum ritè conficere, nec virtus retentina cōtinere quantum cōuenit: quare flatus exorti dolorem inferentes: frigus in extremis & velut horripilatio in toto eſt, ex vapore potius quàm ex materia. Aliàs horripilatio fit, quoties mala qualitas, aut humor mordax, vel calidus, vel frigidus, ſubitò per membra ſenſibilia ſpargitur. Hîc non eſt humor, quia fieret febris, ſed eſt potius vapor, qui non poteſt exhalare. Nam ſi ægrum corpus, nihil difflatur, niſi ſymptomaticè: ſi ſanū, optimè difflatur: ſi medium, medio modo ſe habet: & quia iſti vapores non ſunt tenoes, ſed craſſiuſculi, non difflaotur: hioc fit vt diutins hæreant & horrorem ita perpetuò inferant. Hæc materia ad muſculos pulſa facit rigorem, ſicut ad cutim

pruri

pruritum. Extrema frigent ob caloris inopiam, A quia ſuot exanguia. Iam habet febrem, quam ego credo eſſe hecticam, complicatam tamen cum putrida: quia pulſus eſt durus, velox, freqnens, & inæqualis, magnus non eſt, ſed magnitudinem compenſat frequentia & velocitate. Hinc Galenus in Arte parua recẽſens ſigna calidi & ſicci cordis, inquit, Durus, magnus, &c. Id expooit optimè Auicenna dicens, Magnus cum mẽſura, id eſt, mediocriter. Nam magnus verè is pulſus non dicitur, qui magnitudinem velocitate & frequentia compẽſat. Inæqualitas pulſus ſemper duo ſignificat, aut febrem putridam, aut polmonis affectus. Eſt aũt iſta putrida ex materia pituitoſa, craſſa, quam Greci τυφώδη, Auicenna Laticam appellat, in qua obſtruitur calor, nec poteſt liberè tranſire. τῦφος enim Grecis ſignificat idem quod ſepultus calor.

Secunda viſitatio. Conſilium CLXXXIII.

Hodie deterius multò ſe habet qoã B heri: oportet igitur atteodere euẽtatiooi & exiccationi ad prohibendam putrediné, & aperiendas obſtructiones. Præterea corroborandus eſt calor naturalis, quo corroborantur omnes virtutes, expectandum præterea, num dolores ſint proportionati futuri altero die. Ptiſana hordeacea erit illi valde conueniens, quia abſtergit, refrigerat, lenit etiam ratione aquæ. Sed ne aceſcat in ventriculo, parum cinamomi addere oportet, qood etiam prohibet putrefactionem & conſortat, cõcoquit pituitam exiſtentem in ventriculo, & corrigit eius frigiditatem: ac licet verum cinamomum nõ habeamus vti tamen poſſumus eo quod habemus, aut etiam caſsia lignea. Loco alimenti ſumat vitellum oui, aut carnes etiam: eſt eoim valde debilis. Vioum ſit album & leue: nam hoc ad humectandum confert. Etſi enim humectatio nunc non eſt vtilis, ob putredinem, tamen facit ad aperiendum & eueotandum. Nam & humida corpora dummodo C euentantur, nõn putreſcunt. Nec parum alimenti adfert humiditas illa ex vino tali. Nunc cum adeò ſit debilis, & res procedat in deterius, ordinabimus linimentũ pro parte ſiniſtra dolente, quod partim iſtam humectabit, & facilitabit etiam ſputum, nec tamen putredinem augebit. Sumimus oleum camomelinum, & adipem anſerinum. Adeps anſerinus valde penetrat, eſt enim ſubtiliſsimarum partium, relaxat, reſoluit, & habilitat pectus ad motum. Probari poteſt etiam ſubtilitas & penetratio, ſi infundantur in manum, tunc enim celerrimè pertranſit, & in ſubſtantia poſitus citò diffuoditur ad magnum ſpatium. Aoethinum eſt reſolutiuum materiæ calidæ, vt ſanguineæ, & eſt concoctiuum frigidæ. Nota: Quæ cõcoquere aut maturare debeot ioflammationem à ſanguioe & calida materia, non debent trsnſire primum gradum caliditatis, ſicut camomælinum, amygdalarum dulcium, & liliorum alborum, quæ in primò gradu ſunt calida. Quæ concoquere debeot materiam frigidam, non debeut tranſire ſecundum

A gradum caliditatis, vt anethioum calidum in ſecundò gradu. Quando miſcẽtur medicinæ calidę io primo gradu cũ calidis in tertiò, tunc totũ miſtum eſt & remiſſum in ſecundo, iuxta Galenum, ſicut oſteodimus in noſtra Methodo de compoſitiooe pharmacorum. Ex oleis in hoc caſu præferrem camomælinum, qnia etiam vim habet corroborandi: habet etiam leuem aſtrictionem. Et iam iſta tria agere intendimus: Victum inſtituemus, linimentum ordinabimus, & corroborabimos omnia naturalia. Ad corroborationem ergo liniatur totus venter inferior, cum oleo de abſinthio, Quòd ſi paulò melius habere cœperit, medicinas ordinabimus. Vix euadet hic, ſed eligemus ægrũ alium, de quo maior ſit ſpes, ne ſi omnes prius deſperati moriantur, noſtra culpa periјſſe dicantur: ſicq; vos facietis in praxi: noo ſunt deſperati caſus recipiendi. Eſt à me quæſitum, vtrum poſsimus veram cognitionem ſumere ex vrina, quæ ſemel corrupta, calida aqua poſt reparatur. Reſpon B deo, nihil ſumi poſſe: nam in vrina conſiderari debet liquor, color, ſubſtantia, ſubſidentia. Sed hæc omnia deſtruuntur, nec vllum iſtorum cernitur, poſita ad ignem vrina: ſemper enim magis tincta ad ignem redditur, quia partes quædam tenues aduruntur, quę miſtæ cæteris, tingunt: quandoq; etiam minus tingitur, cum partes noo ſuot aptæ ad vſtionem. Subſtantiam facit calor naturalis. quia magis vel minus attenuat. Idem non poteſt calor ignis: non enim eodem modo poteſt regere, qoo calor naturalis. Ideo aliàs ex eis ſubtiliorem, aliàs craſsiorem ſubſtantiam acquirit. Idem de liquore dicendum, ſunt enim liquor & ſubſtantia valde annexa. Limpidiores pleruoq; redduntur. Subſidentia autem ſemper oulla eſt poſt calefactioné. Eſt ergo nihil certi ex tali vrina: ſed eſt iouentum hoc auarorum medicorum, qui multũ ea ratione lucrantur. Auicen. inquit, molti putant vrinam collectam poſt ſex horas non eſſe ioſpiciendam: ego verò nec poſt vnam boram. Quidam poſt tres dies vident, & prędicant, modo des C vnum muceniguin. Quando vrina ſtatim putreſcit, non eſt facta concoctio: pus & ſeuimen io vrina, media ſunt inter putrefactionem & concoctionem. Noſter æger ſumat ouum ſorbile, ſcutellam brodij carnis vituli aut pulli, loco ſyrupi: licet etiam carnes manducare.

Vnguentum de quo dixi ſic fiat:

R. Adipis anſerini ℥ j.
Olei anethini
Camomelini añ. ℥ s.

Miſce pro vnctione pectoris in parte dolentē:

R. Olei abſinthij ℥ ij.

Miſce pro vnctione totius ventris inferioris.

Tertia viſitatio. Conſilium CLXXXIIII.

Pro edoctione materierũ putridarum & catarrhalium, ordinabimos nunc remedia ex facilè acquiſibilibus, ne nobis accidat quod Venetijs cuidam inſigni Medico ſuper hydropico conſulenti accidiſſe nouimus, qui non ſine riſu aliorũ conſuluit;

exhibendam eſſe vrinam camelorum, qnam ex India afferri oporteret. Medicamenta ſunt exhibenda quę poſſunt haberi; quæq; non ſunt ita magno comparabilia, ſi medearis pauperi.

R. Terebinthinæ pinguis ℥ ij.
Succi roſarum puri ℥ iiij.
Agarici præparati ℥ s.

Miſce, detur in aurora qnatuor vicibus, aut prout patiens ferre poterit. Lacbryma ipſa terebinthina ſeu laricina dilatat, abſtergit, & tabidis iuxta Dioſcoridem eſt accommodata. Succus roſarum refrigerat, confortat & expnrgat. Agaricus euacuat materiam. Temperatura ipſa vel febris non poteſt tolli, niſi cauſa ſublata. Cibus ſit humidus & refrigerans.

Quarta Viſitatio. Conſilium CLXXXV.

EGo ſemper ſumo naturam rei, & inde omnia primum deduco, quæ à me dicuntur, ſepoſita interim omni autoritate: poſtea verò Hipp. Gal. & aliorũ ſententijs comprobo. Hectico electuarium non dabimus, quia euacuauit heri quater, & dicit ſe mitigationem manifeſtam ſentire ex pharmaco aſſumpto. Sed tamen in ſiniſtra parte cõqueritur adhuc de dolore vehementi, ita vt quieſcere non poſsit: quare vnum tantùm fiet, in cæteris relinquamus eum his quæ iam ſunt ordinata. Ordinabimus ei linimentum, quod vim habeat corroborandi locum, ne recipiat fluxionem. Non tamen eiuſmodi erit corroboratio, qualis ſolet adhiberi in inflammationibus, quæ eſt correctio ſeu reductio temperaturæ. Erit hæc tamen aſtrictio, ad quam maximè faciet abſinthium, betonica, chamædrys: habet enim vim maximam corroborãdi omnia membra naturalia, cum endinia, cichorea, & roſis, ſi timetur caliditas. Facta ex his fomentatione, liniendus erit locus cum oleo camomelino & abſinthino.

R. Abſinthij
Chamædryos
Cichoreæ
Betonicæ aã. man. j.

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem medietatis, & fiat cum ſpongia fomentatio.

R. Olei de abſinthio
Chamæmelini aã. ℥ j.

Ad inungendum locnm poſt fomentationem.

Quinta Viſitatio.

Phthiſicus hodie quieſcet, ſed tamen interim vtetur ſuis fomentis.

ADMONITIO.

Hic in Norica editione Doctrina de differẽtijs pulſuũ inſerta eſt, uerùm cùm ea ſint dicta in uiſitatione Cachectici, eam ſuo loco ponemus. Sequitur ergo

Sexta Viſitatio. Conſilium CLXXXVI.

DE ſalute huius tabidi deſpero, ſed tamen nunc bene ſe habet: virtus ſatis conſtat. Vrinę ſunt laudabiles in ſubſtantia, & colore: ſputum eſt heterogenenm, ſpumoſum, tenue, & in quibuſdam partib. coctum: para craſsior, viridis, ſuppurulenta venit ab vna parte, & ſputũ ſpumoſnm ab alia. Factum eſt autem ſpumoſum ideo, quia ſpiritus cum humore eſt admiſtus, & confractus ad minima. Craſſior autem para eſt cruda, putrida, & derelicta à natura, vnde non potuit ſpirituari, ſeu ſpumoſa fieri: non enim admittit ſpiritum iſta craſsities. Viriditas cruditatem & malignitatem ſignificat: ſpumoſa pars proculdubio deſcẽdit ex capite in pulmonem, nec multam morã fecit in ipſo, alioquin enim putruiſſet. Eſt iſte noſter æger in capite de empyemate. Non eſt mirdáum quòd pus per mẽbranam ſucciengentem coſtas in pulmone recipiatur: nam vt Gale. etiam inquit, natura multa alia facit miranda magis, vt quòd pus per os trãſit, quæ quomodo fiant, non poſſumus imaginari, fiunt tamen, & omnes medici tanquam manifeſtũ id recipiunt. Hac nocte vehementer doluit in latere affecto, forſan quòd heri plus iuſto comederit, ſicut ipſe fatetur. Et quoniam repletio adeſt in corpore, ac pulſus non eſt factus debilior, iterabimns eins medicinam de terebinthina, vt natura aliàs excrementis ſuffocata excitetur.

VII. Viſitatio. Conſilium CLXXXVII.

HOdie nihil mutabimus, quia virtus ſatis eſt imbecillis, & pharmacum multum eduxit. Verendum ne incidat in ſymptoma grauiſsimũ, quod ferè accidere ſolet cũ catarrho, in tabidis maximè, vt cũ diarrhico fluxu pereat, propter virtutis imbecillitatem, quæ conſiſtit in tribus, in calore & ſpiritu, in ſanguine, & in ſolidis. Quando hæc omnia bene ſe habent, valida etiam eſt virtus: quando deficit vnum, imbecillior fit ipſa. In tabidis autem omnia iſta deficiunt: deficit enim calor, ſanguis, muſculi conſumpti, & deniq; nihil aliud ſunt quã oſſa & cutis, vt ait Galenns: non mirum itaq; ſi ex retentricis imbecillitate in diarrhœam incidant. hinc enim & fæces iam indigeſtæ apparent. Poteſt etiã eſſe propter catarrhum. Ita videbitis ſemper fieri, quando prouenit fluxus, quod vt plurimum contingit tabidis, tunc mors eſt proxima. Fiat huic tamen fomentum ex abſinthio & aceto, ad corroborationem, quia propter frequentẽ egeſtionem multũ eſt debilitatus, & corroboratio iſta non eſt propriè dicta, quę deberet fieri frigidũ & humidum, vt reduceretur intẽperies calida & ſicca ad ſuam tẽperiem, ſed largius ſumpta: eſt enim potins conſtrictio quædam, quæ facit membrum melius continere. Quia verò confortatio cùm nihil aliud ſit quàm reductio ad temperiem, eſſet iſto procedendum cum frigidis & humidis. Pulſus eſt admodum paruus, ſed velocitas nõ admodum mutatá. Si hæc nondum deprehendiſtis, exercete manum & mẽtem, vt poſsitis deprehendere. Velox, paruus, magnus, ſunt relatiua in comparatione ad aliud, ad temperatum ſcilicet in calido aliquo aut bilioſo. Pulſus in ſe non rectè dicitur magnus aut velox, ſed bene in comparatione ad Socratẽ calidum & humidum: & exceſſus notamus tantùm in pulſibus. In velocitate nõ

recceſsit

receſsit pulſus,ſed mutauit inſigniter frequentiã: eſt enim multò frequentior quàm heri. Nam cum tria ſint quę pulſum faciunt,neceſsitas, virtus, inſtrumentum : neceſsitatem habet eandem quam ſanus,& fortè etiam maiorem,& duritiem inſtrumenti. Ergo non poteſt dilatari ad iuſtam & opportunam dimenſionem. Natura ergo prouidet cum velocitate. Sed quia etiam virtus imbecillior, non eſt velocior:ad velocitatem enim requiritur virtus,ſiquidem ſenex non poteſt bene currere. Supplet ergo frequentia,quod magnitudine & velocitate non poteſt:& eſt frequens pulſus perinde ac formica operoſa. Et eſt hoc vltimum refugium miſerorum pulſuũ,videlicet quòd quãtò imbecillior virtus, tantò frequẽtior ſit pulſus. Nec deſinit frequẽtia vſq; ad mortem. Nunquam deſperet medicus, quando cõſtat in pulſu magnitudo,velocitas,vehementia:ſi aduenit pro his frequentia,malum.

Octaua viſitatio.

Quantum ad tabidum, pauca ſunt dicenda, & & pauca etiam facienda.Ergo quieſcat.

Nona viſitatio.

Deuenit iam vt videtis tabidus ad extremam extenuationem, & ad fluxum ventris, quod peſsimum eſt,iuxta Hippoc.illud.à tabe habito fluxus ventris ſuperueniens,malum, ac ferè omnes moriuntur. Sic Caſsianus noſter,& M.Antonius Bagolinus.Eſt autem malum & per viam ſigni, quia ſignificat defectum omnium virtutum. Virtus enim naturalis non concoquit,non ſanguificat,nõ diſtribuit: & pręterea catarrhum augeri oſtendit, qui deſcendit ad ſtomachum,& lenit aluum. Et per viam cauſæ malum eſt, quia ipſe nutrimento indiget, quod ſubtrahitur per defluxum ventris. Non loquemur igitur amplius de iſto, niſi quod conabimur facere dum viuit,quæ poſſumus. Appetit lac,quod dabimus ei, ſed in quo ferrum candens fuerit extinctum, vt partes ſeroſæ, tenues, abſtergentes auferantur, & maneat pars caſealis, ad alui aſtrictionem non parum conferens. Linimentum etiam ordinabimus ad corroborandum ventriculum,& ſiſtendum aluum.

R. Ladani electi ℥ s.
Maſtiches ʒ ij.
Olei de abſinthio ℥ j.

Miſce pro vnctione ſtomachi. Ladanum pręterquam quòd concoquit, etiam facit ad penetrationem.Maſtiche appropriata eſt ſtomacho,& abſinthium mirificè roborat ventriculum.

Decima viſitatio atq; vltima.

Affligitur in ſiniſtra parte,& nõ poteſt quieſcere in oppoſita:quia tumor iſte iam deuenit ad partes interiores.Ex chamæmelo & chamędrijs faceremus fomentationem. Præterea emplaſtrũ meliloti eſt optimum : quia reſoluit,maturat & confortat.Si materia indiget reſolutione, tunc reſoluit:ſi maturatione,maturat:ſi vtroque, vtrunque facit.Ergo loco dolenti applicabitur illud emplaſtrum meliloti. Miſer iſte eſt mortuus cum fluxu ventris.

A *De muliere cancro laborante in mamillis.In colloquio Anno M.D. XLV. Aprilis XXIIII. Conſilium CLXXXVIII.*

CAſus ex chirurgo.Agitur ſecundus annus,quòd laborauit apoſtematibus in mamillis duris & melãcholicis, quod oſtendunt venæ magnæ,humore melanch. refertæ, & color & dolor etiam canceroſitatem oſtendit,& locus etiam, quia in mamilla ſolent eſſe melancholica & cancroſa vlcera. Cauſæ videntur duæ:Primitiua, vſa eſt veſtimẽtis duris, circa eas partes, thoracib⁹ ſcilicet illis ſolitis, qui cauſarunt dolorem, ratione cuius attractus eſt ſanguis ille melancholicus. Non habebat poſtea menſtrua,& erat ſterilis,vnde facilè potuit abundare ſanguine melancholico. Cura mirabilis videtur.Prima via eſſet:cum inuſtione mamillę totius ſed ea non eſt rationabilis chirurgi,ſed carnificis. Alia eſt cura,qua poſſumus progredi ordinato re- B gimine rerum non naturalium & euacuato corpore,quia apoſtema nec profundum, neq; malignũ, nec ſordidum, ego conſolidatione procederem, & poſtea vterer vnguento de palma, & conſolidante Galeni, vel etiam linimento ſimplici. Ad reliqua apoſtemata defenſiuis vterer, ex oleo roſaceo,bolo armeno,& pauco aceto. Contra dolorem acciperem linimentum cum ſucco ſolatri, aut ſemperuiuæ.

FRISIMELICA.

Sermo clariſsimi Doctoris,breuis quidem,ſed refertus ſententijs,vt ferè dixerit omnia.Vnde ego potius confirmando & dilatando quædam dicam,quàm innouando. Hiſtoria hæc eſt.Narratur,quòd cum coniuncta erat viro,nunquam prægnans fuit,& tamen habebat menſtrua debita, poſtea vidua per ſex annos deſierunt menſtrua.Agit iam annum ſexageſimum, nec mirum ſi in quinquageſimo tertio, quinquageſimo quarto deſierunt menſtrua:ante annum vſa eſt veſtimẽtis du- C rioribus, preſſa mamilla, accerſit humores in tribus diuerſis locis, qui nunc in tumores magnos excreuerunt. Heri effluebat ſanguis, & ſentit defluxum à capite ad illos tumores, nec percipit dolores,etiamſi comprimuntur digitis tumores illi. Temperatura totius corporis calida & humida. Venæ latæ, optimi ſenſus, & ingenij, & membra principalia conueniunt. Diſpoſitiones præter naturam tres patitur,quæ in quo genere ponendæ, & quæ earum cauſæ, quærendum.Tumores ſunt duri.Valde igitur crediderim,prius ſcirrhum fuiſſe, nunc cancrum.Sunt enim quidam ſcirrhi, qui facilè in cancrum conuertuntur,vt ſcirrhi ex melancholia:qui verò ex pituita, nunquam in cancrum deueniunt, ſed potius indurantur in lapidem.Quòd autem fuerit ſcirrhus ex duritie & priuatione ſenſus colligo. Quòd autem cancer ex tumore duro & venis, latis & apparentibus trigeſimo octauo Aphoriſmorum,quinto, & in libro de Tumoribus præter naturam.Color etiam liuidus atteſtatur humorem melancholicum. In quo genere cancri,an vlcerati? dico quòd vnus eſt vlce-

ratus, alij duo non. Vnus in mamilla, alins ſub ala, tertius propè caput. Mamillam facilè incurrere in cancrum manifeſtom eſt, quia rarior eſt & imbecilla, non habet virtutem aliquam expulſiuam, & multas recipit ſuperfluiates. Cauſa efficiens fit maximè ab humore melancholico craſſo cum leni aduſtione. Non enim poteſt eſſe magna aduſtio, cùm non percipiat magnos dolores. Quòd aotē ſit hnmur melancholicus teſtantur venæ craſsiores, liuidæ, repletæ ſanguine craſſo, tendente ad nigredinem, non rubeo, & facilè effluit ſanguis ex vlcere & alijs partibus. Vnde proflnit ſanguis ad eas partes? Poteſt ab omnibus membris eò manare, ſed maxime à capite eum defluxum ſentit. Caput calidum & humidum, & ſupercalefactum vnguentis, quibus vtuntur ad capillos. Crediderim tamen etiam aliorum membrorum vitio manare illuc. Hepar calidum & ſiccum facit ſanguinem craſsiorem, nigriorem & inutilem magis, eo ſe exonerans, mittit ad loca imbecilliora: abundant & reliqua membra ſuperfluitatibus, nunqoam concepit, & aliquot iam aonis non eſt purgata. Licet enim ſit ſexaginta annorum, tamen vt Ariſtoteles inquit, de hiſtoria animalium, etiam cum deſinunt cōueniente tempore, tamen abundant ſuperfluitatibus. Habuit etiam ſuperiori anoo febrim, in qua non purgata, nec miſſus ſanguis. Hęc omnia auxerunt ſuperfluitates in corpore & excrementa: ſed quia nun erat locus aliquis debilior, ad quem tranſmitterentur; non apparebat tumor. Poſtea acceſsit contuſio in loco rarò & imbecilli, ideo ortus dolör, & ſuperfluitates eò miſſæ. Hæ ſunt res præter naturam quæ remouendæ, ſuperfluitates euacuādæ. Sed hic videtur, quòd nō poſsit cōmodè: materia enim craſſa eſt, quę repercuti non poteſt, digeri verò aot reſolui multò minns, nec ad alias partes facilè diuerti. Nec videtur aperiendus, nō poterimus nec abſtergere, nec exiccare, nec curare vlcus, quia iecur eſt malè affectum: ſemper mittit eò bumorem aduſtum melancholicum, & inimicum naturæ. Paolus in quarto, capite primo ex ſententia Aretei. Si igitur erit modos aliquis curādi, erit is, quem dixit chirurgus doctiſsimus, integra curatio inſtitui non poteſt, ne acceleremns mortem. Quid igitur faciendum? Quia morbus eſt qui curari non poteſt, videndom ne ingraueſcat, & vt ſit mitis, quantum fieri poteſt, & com operationibos tam bonis quàm poteſt, ne fiant ſymptomata grauiora, & dolores maiores. Primò agendum, ne aogeatur dolor: remouenda cauſa defluxus materiæ ad locum, euacuando materiam in loco iam exiſtentem: Idque perpetuò, ſi defluxus prohiberi oon poteſt. Primò totum euacuarem, præmitterem caſsiam vel mannam, aut aliud pharmacum lenius, decoctum epithymi. Poſt ſecarem ſapbenam eioſdem lateris: non pro euocandis menſtruis, quia tempus non eſt, ſed pro diuerſione materiæ, & mitterem copioſè, quia aſſueta eſt, & abundat multò ſanguine. Poſt deuenirem ad coctionē materię, cum polypodio, & reſpicerem ad capitis roborationem. Syrnpo roſato deniq; euacuarem cum decocto epithymi,

D & ſi alia ferret, decocto ellebori cum rhabarbaro vel confecto hamech, vel pillulis cocchijs cum elleboro. Secundò prohiberem, ne generaretur plus materiæ: euacuato corpore iam in Vere, tempore idoneo, inſtituerem viuendi rationem: victum attenuantem, vinum non nigrum, nec forte carnes laudabiles, vt caueret omnia quæ geoerarent melancholiam. Quòd ſi victus ratio ooo ſufficeret, ſuperueniente Autumno iterum purgarem: ſingulis etiam menſibus vterer lenioribus. Tertiò roborarem membra trochiſcis de viperis, & locum affectum oe reciperet, vlcus vero oon negligerem, vterer reprimentibus & remittentibus calorem, & malam qoalitatem vlceris & doloris, vt vnguento ex calce lota, & oleo roſato dū dolores vehemeotiores, vterer roborantibus locum noo relaxantibus. Metallica optima exiccantia, voguentum ex thucia, cadmia lota. A calidioribus cauerem, ne traherem materiam ad locum, ex quo tandem ſequeretur mors: caput curarem, E ne tranſmitteret. Materiam deriuarem caputpurgijs per nares, maſticatorijs per palatum: ſanguiſugæ ſanguinem tenuiorem euacuant, & non craſſiorem, quo nos hic moleſtamur.

MONTANVS.

Conſtare primùm de natura morbi oportet, ſi eum volumus curare. Modus aotem inueſtigandi is eſt, vt incipiamus ab his quæ appareot ſenſui. Eſt enim medicus artifex ſenſitiuus, ex ſenſu iudicans ea quæ latent. Quòd ad ſenſom attinet, apparent tres abſceſſus, nō vnius materiæ ſolùm. Sed vnus & idem etiam morbus diuerſam habet materiam, vt patet ex his quæ apparent. Abſceſſus qui eſt propè collom, ad latus ſiniſtrum, eſt albus, ſine vena accedente, eſt minimus ſenſus, & eſt durior duritie renitente. Nihil dolet ibi, nec nigredioem habet, ſed eſt albus colore naturali. Ergo ſcirrhus eſt dependens à pituita. Nam quinto libro de ſimplicibus & decimotertio & decimoquarto Methodi & alibi, per albedinem diſtin F guit Galenus ſcirrhum à phlegmate ortum, à ſcirrho melancholico, per ſenſum ab apoſtemate, & per duritiem ab abſceſsibos alijs. Et ratione loci eſt circa teodinem & finem muſculi, qui locus eſt determinatus ſcirrhis ex pituita. Ille igitur eſt ſimplex ſcirrhus, dependens à ſola pituita craſſa. Cùm igitur hunc omnino ſeparatum ab humore melancholico iudicem, & ſint variæ eius ſpecies, prius naturam & rationem huius conſiderabo. Credo medium eſſe inter curabiles & non curabiles, vt bene Galenus ait: Cùm ſcirrhus ad ſummam peruenit duritiem, non poteſt curari. Et dat ſignum, quoties prorſus caret ſenſu non dolore ſolùm. Tum enim tanta durities non poteſt curari. Sicut apparebit infrà in indicationibus curandi. Videtur igitur medicis, qoòd non penitus caret ſenſu cum tangitur, ſed obtuſum nō ita acutum, ſicut in partibus propinquis habet. Sicut igitur mediam naturam habet, ita medium etiam iudiciom, Et quantum habet de duritie, tantùm de cura non eſt ſperandum. Hoc de gradu ſcirrhi & de eſſentia. Eſt autem materia

teria pituita craſſa & acida, Galenus libro ſecundo de Facultatibus naturalibus, & de Atra bile. vitrea pituita cum craſſeſcit, & ob moram longam reſolutis partibus ſubtilibus peruenit ad eam formam, quæ gypſea dicitur ab Auicenna: hi ſcirrhi non curantur. Sed ad eum nondum venit iu bac muliere, nondum eſt euim tanta durities. & vt dicit Galen. lib. 5. Simpl. Omnis ſcirrhus pendet à materia frigidiſsima & craſsiſsima. Ergo ſemper à pituita vel melancholia. Materia autem deſcendit à capite, ſicut etiam ſentit defluxum. In capita generatur catarrbus à frigore. Hic igitur ſcirrhns ſicut in colore & eſſentia ab alijs eſt diuerſus, ita & in membris & cauſis mandauribus alius eſt, & fuit etiam vltimns qui cœpit poſt alios. Cur autẽ multiplicatur humor phlegmaticus in capite? Primò, ætas 60. annorum, & ſexus frigidior: ætas in qua redundant excrementa pitutoſa, & pars vltimi ſenij, in qua manifeſtè calor extinguitur, 5. Aphoriſ. accedit ad climactericũ maiorem, ex quo pauciſſimi euadunt propter ſenectutem. Tertiò, regio io quã babitat, ſunt plurimæ paludes & aer craſſus & putridus, qui generat excremẽta & multiplicat catarrhum: habuit etiam cerebrum calidum, vt bene diſcnrrit D.D. Tãtò igitur maior eſt affectus, cum ſit mutatio io contrarium, etiam ratioue caliditatis hepatis, 3. de Loc. affect. Qui hepar calidum habeut, ſubiecti ſuut maximè catarrho: quia mnlti vapores generantur, qui cum aſcẽdunt, non poſſunt concoqni à capite, cùm calor ille uaturalis extinctus ſit, qui cõcoquebat prius. Tranſmittit igitur ad locum imbecillem, ſicut ad pedes: quandoq; à toto corpore defluit, cum pedes dolent, vt Galeu. pulchrè docet. Quia autem locus circa glandes etiam eſt debilis, ideo firmata ibi materia craſſa fecit alium ſcirrhum, qui vltimus eſt: antea deſcẽdebat ad locnm affectum. Habetis cauſam materialem & efficieutem, membrum mandans & recipiens: quæ item ſit cauſa corporalis & primitiua huins ſcirrhi. Sunt modò alij duo, vnus verſus iuncturã brachij ſiniſtri, inter vertebram brachij ſeu adiutorij, qui habet ſigna à priori diuerſa, color liuidus, vt in lib. de Atra bile, verè iudicat atrã bilem. habet item venas circumquaq; repletas, vt aſsimiletur bracbijs cancri, inde euim ſimilitudo accipitur. Tumor corpus dicitur: Venę verò cancri brachia. Ita color diſtinguit cancrũ à ſcirrho, qui à pituita pẽdet, & dolore non tantũ diſtinguitur à ſcirrbo qui à pituita pẽdet, ſed etiã à ſcirrho melãcholico: ille enim nõ habet venas iſtas uec dolores. Duo igitur habet ꝓpria cancer, dolorem & venas illas, quæ uõ ſnnt in ſcirrho melancbolico, qui ipſe etiam eſt ab humore nigro, ſed ſine dolore & venis, & benignior, quia eſt ex ſimplici fęce ſanguinis ſine aduſtione. In cancro eſt humor melancholicus, aduſtus aliquantulum, & ſupercalefactus, cuius ratioue redditur craſsior ſe ipſo. Ideo apparent venæ, vt oſteudit Galenus ſexto Aphoriſ. quia ſanguis currẽs ad abſceſſum propter multam craſsitudinem non poteſt exire venas, ſed hæret via & obſtruitur, ſicut aqua lutoſa per anguſtum defluens im-

A pingitur. Ideo turgent & apparent venæ, quia humor craſsior eſt quàm in ſcirrho: ibi enim tenuis tranſit veuas, & venit ad tumorem vſq;. Hic craſſior, quia propter ſupercalefactionem exhalant partes ſubtiliores. Ideo non poteſt penetrare, & inde crediderim illum abſceſsũ eſſe de geuere cãcri, ſed nou abſolutè, vt materia ex ſolo ſucco melancholico collecta ſit, ſed ex aliqua etiam pituita. Habet enim permiſta ſigna. primò quia nec is dolor hic eſt, qui in cancro ſolet eſſe. Is enim vbi tangitur, eſt dolor iuſignis, hîc verò eſt ſenſus obtuſus circa aliquas partes. Secundò, color etiam nou eſt prorſus niger, ſed circa radices albus. Tertiò, in ſummo colcr liuidus eſt, ibi miuor dolor & calor etiam ſeu feruor qnidam, qui circa radicem non apparet: & hodie addebat aliud, quòd illum dolorem ſentit in ſuperficie tantùm, non in profundo, & cum ſanguis aliquis effluit, ceſſat. Eſt ergo miſtus ex humore melãcholico & pituita, nec eſt vna atq; eadem res ſimplex. Imò credo, quòd B etiam aliquid ſit de inflammatioue, quia calor ibi eſt, & ſanguine exeunte ceſſat dolor. Eſt ergo ſangnis ibi, qui facit inflammationem ſeu phlegmonem. Idq; etiam de tertio abſceſſu, qui in mamilla, dixerim: is quo ad humorem melancholicũ longè mitior. Venæ uon ita ſunt repletæ atro ſanguine, ſunt minores & obſcuræ. Accedit is etiam ad uaturam cancri, ſed uon tam valde, vt ille ad ſpatulam. Ergo multum habet de bile ruſa, inde fecit vlcus in ſuperficie, non cum magno dolore, & curabitur facilè ab excellentijs veſtris. Hi ſunt illi duo compoſiti abſceſſus: atque hæc eſt materia illorum. Vnde autem in muliere iſta tautùm humoris melancholici ſit collectum, uunc videndum. Totum corpus calidum & ſiccum eſt, non peperit, & cauſa ſterilitatis fuit caliditas, adureus ſemen, cum haberet menſtrua commoda, & vir eſſet idoueus. Apparet & ex colore pilorum, & alijs calor magnus. Talia corpora frigida & ſicca fiunt in vltima ætate, propter aduſtionem ſanguiois ſunt reteota meuſtrua, vnde aliqua materia & C excrementa aggregata. Præceſsit febris, quæ ipſa quoque aduſsit ſanguinem, non miſſus eſt ſanguis cum eſſet aſſueta, nõ purgata eſt. Multæ ſunt cauſæ primitiuæ & corporeæ, quæ omnes facilè materiam aduſtam generare potuerunt, ex qua cancri vel ſcirrhi cancroſi oriuntur, degit in aere craſſo, qui etiam pituitam & humorem melancholicum multiplicat in corpore idoneo, quia prohibet euaporatiooem & difflationem vaporum aduſtorum, qui retinentur poſtea in venis. Ideo qui in aere craſſo habitant, vt Ferrarienſes & Mantuani, quia vapores ſicci oou difflantur, nec expurgatur ſanguis à melancholia, aduſti ſuut, & redundant melancholia, ob craſsitiem aeris. His ita habentibus uatura morbi ſatis percepta eſt.

Prognoſticum. Abſceſſus pituitoſus non difficulter curari poterit, ſi adhibeatur diligeotia, reliquis duobus uon adhibenda cura, niſi qnatenus probibeamus, ne fiant deteriores. Vt & Hippocrates inquit in Aphor. Cancer curatus citius iuterimit, id eſt, minus curari debent, non vt planè

dimittantur, ſed debemus prohibere, ne fiant deteriores, & producere ætatem ægri quantum poſſibile eſt.

Cura. Incipio ab eo quẽ exiſtimo poſſe curari, autore Galeno, cnm abſceſſus pendent à pituita, ſi venit ad vltimam duritiem, vt ſit ſactus ſicut lapis, non poteſt curari: quia ſi deber curari, cum materia collecta propter reſolutionem ſit indurata, & poſtea congelata, indiget colliquatione à calido, & mollitione ab humido. Hæ duæ ſunt indicationes in ſcirrho. Sed hoc præcipuè obſeruandum eſt, ne ex colliqoatione fiat aduſtio, & quia in alio ſcirrho materia ita indurata eſt, vt colliquationem non tolleret, nec euacuationem, ergo non poteſt curari. Sicut lateres cocti non poſſont diſſolui, nec in aqoa, nec in igne: ita ſcirrhus induratus non poteſt diſſolui, nec à calido colliquari, nec ab humido molliri. Curari igitur non poteſt, qui extremè induratus eſt, ſed quia hic ſcirrhus ſenſum adhuc habet, non ergo eſt extremè induratus, poteſt colliquari adhuc vel camomilla, vel ſemine lini & mucilagine, vel fœnogræco, vel ammoniaco, aut croco, quę colliquant ſine calefactione nimia. Sic primos ſcirrhus curabitur. Sed alij duo ſcirrhi, duo habent maxima, ſunt duri, vt ſit ſomma difficoltas in colliqoatione, & adeſt materia melancholica, cui non adhibenda calefactio. Non eoim colliquatur bumor melancholicus, cum ſit materia terreſtris, non congelatur, ſed exiccator, ſicot terra. Fruſtra igitur colliquamus melancholiam aduſtam. Deinde aliud eſt incommodum, cum ſit aptus ad aduſtionem, quando applicamus calida, deteriorem ſacimus, & fiũt vlcera. In hoc enim differt cancer occultus ab vlcerato, quod hic humorem melancholicum aduſtum habet, ille mious. Ideo Hippocrates ioquit: Caneri occulti non curantur. Inciſionem neceſſariò ſeqoitur inflammatio, quæ adurit humores, & accedit collectio materiæ. Vnde fit deterior diſpoſitio: Nec poteſt aliquid applicari, quia omnia deteriora faciuot calida applicata, qualia ſunt omnia colliquantia, digerentia, reſoluentia, omnia magis aduſtum reddent humorem melancholicum, ita ex canero ſimplici vlceroſus fiet, & interficiet mulierem. Non igitur attingeodus, cùm nec reſoluentia, nec maturantia, nec digerentia, nec incidentia, nec colliquantia cõueniant. Quid igitur faciendum? Primò cauendum eſt, ne humor augeatur, & vt ille euacuetur, qui iã actu eſt in corpore ad canerum augendum. Nam & Galenus dicit ſe ſæpe curaſſe cancros occultos ſola euacuatione. Optimum igitur eſſet eam euacuari purgantibus, ſed quia in eo loco facilè incaleſcũt materiæ, & pericolum eſt, ne fiat vlcus, quia materia non poteſt diſſlari: ideo prouidendom eſt loco infrigidantibus ſioe conſtipatione: qualia eſſent frigida, non aſtringentia admodum. Aſtringentia enim caoenda ſunt. Ideo nec bolum armenum, nec ſuccum arnogloſſæ, id eſt, plantaginis laudo, licet frigida ſint, quia aſtringunt & obſtruunt meatus cutis. Acciperem ſuccum ſolatri cum oleo roſato, quod præfert Gale. Refrigerat enim

D & non aſtriogit, quia ſubſtantia eſt aquea, arnogloſſa valde aſtringit, oleum roſaceom nõ aſtriogit, vt & Galenus tertio Simplicium docet, eſt ita lenis adſtrictio, vt propter eam ſacilius penetret, noo obſtruit meatus, refrigerat locum, & non permittit inflammari, & penetrat ad profundum. Vt igitur cooludam: euacuemus eam ſæpiſsimè, & & bis io aono ſemper exquiſitè, vſq; ad perfectiſſimam eoacuationem, temporibus intermedijs ſępe leniter, babeat rationem victus: optima ſoot, vinom album clarum, non acidum, carnes & cibaria boni alimeoti, generantia bonum ſanguinem, oryſa cum lacte amygdalioo, ptiſana, oua recẽtia, far, coodrus; euacuetur primò miſsione ſanguinis ab eodem latere, quia rectitudo obſeruanda eſt, vt Auicenna & Galen. oſtendoot. Sed vtrum à baſilica an Saphena? ſi tantùm diuertere ſine euacuatione volumus, melius à Saphena: ſed ſi etiam euacuare, à baſilica melius. Venæ illæ habent ramos diſtioctos à ramis, qui veniunt ad ca-
E pot. Ita igitur facietis deriuationem optimam, & ſimul etiam euacuabitis: ſed quia abũdat ſanguis, optimum ſoret à Saphena incipere, & poſtea peruenire ad baſilicam, & hoc facerem, cum præſertim ipſa petat. Inciperem à lenitiuo, à caſsia cum ſpeciebus hieræ ſimpl. eoacuat materiam aduſtã, & corroborat ventricolum, nec calefacit, ſed refrigerat potius. Poſtmodom ſyrupi dentur refrigerantes, propter ſeruorem ſanguinis, & incidentes propter phlegma. Syrupus roſarum, acetoſæ ſimp. de ſucco endiuię, cum aquis endiuiæ, aut alijs deſtillatis, quæ refrigerant. Noo darem decocta, facta digeſtione enacuarem cum cooſectione hamech, pillulis aggregatiuis, ſed ſemper adderem ℈ j. aut ʒ a. vel etiam integram ʒ ellebori nigri. Vel optimum fortaſſe erit euacoare eam cum ſyrupo magiſtrali cũ elleboro, euacuat enim melancholicum humorem maxima copia, & ſioe moleſtia. Eſtque ſioe dubio optimus ſingulis menſibus. Quantum ad localia Galenus ounquam vtitur ſucco arnogloſſæ, niſi vbi cãcer eſt vlceratus:
F vbi eſt vleus cum materia multa, adhibedom diapompholigos, qoi exiccat: conueniret etiam bolos armenos, & ſuccus arnogloſſæ, & reliqua exiccantia & conſtipantia: cùm verò non eſt cancer vlceratus, non ſunt adhibenda, quia exulcerareot & facerent, nè diſſlaretur materia. In ſcirrho pituitoſo vterer primò fouentibus locũ, mollientibus & reſoluentibus, decocto tepido ex floribus camomillæ & lilijs albis, poſtea linirem cum pinguedioe porci & oleo amygdalarum dulcium: poſtea linimentum facerem ex bdellio ammoniaco, & facerem fomenta ex pyritide lapide, vel alijs. Poſtea ſingulis annis menſe Iulio iuberem accedere ad aqoas Calderianas Veronenſes, vt eas biberet aliquot diebus, quia refrigerant corpus, & præcipuè hepar.

De

De Tuberculo circa thoracis regionem lateris ſiniſtri, pro generoſo Domino a Stubenberg Germano datum. Conſilium CLXXXIX.

TVberculum vel eminētiam Illuſtriſs. Domini circa thoracis regionē, tam in poſteriore quàm in anteriori parte exiſtentē in latere ſiniſtro, ſicut eſſe non puto, propter luxationē alicuius vertebræ vel oſsis in thorace, ita credo fieri non poſſe ſine aliquo leui motu eorundem oſsiū à proprio ſitu, quē parathraſin Greci appellare conſueuerunt. Inditio eſt maxima durities in parte eminente apparens, quæ à nulla ſcirrhi ſpecie produci poſſet. Cùm ex ea verò nulla adhuc actio impediatur ſenſibili nocumento, ideo præſeruatione potius indiget quàm curatione. Præſeruabitur igitur primò cum recta victus ratione: deinde cum medicamentis cōmodè applicatis. Quātum ad victus rationem attinet, nō erit inprimis cōtemnenda aeris diſpoſitio: nam & maximū frigus, & ingens calor, equaliter contrarijs rationib. nocere poſſunt. Vitabit etiā vſum balneorum aquarū calidarum, & diutinam morā in vaporarijs nimiū calefactis. Vtetur moderato exercitio, pręcipuè inferiorum partium, deambulando cōmodè: etiam brachium dextrū exercebit cum enſe, aut aliquo tali inſtrumento. Luctam fugiet, & omnia exercitia, in quibus violenter brachia vtraq; & thorax cōcutitur: ſaltus etiā ab alto, & equitationes equorū robuſtorum, qui totum corpus valde concutiant: abſoni etiam clamores & cantus non modicè nocebūt: lectio, tum etiam locutio temperata proderit. Nocte dormiet ſublimi capite, in dextrū potius latus quàm ſiniſtrum. Cauebit à valida tuſsi & ſternutationibus, quæ ſi illi occurrerint, omni ſtudio ſedabit. Circà cibum & potū, primùm cauebit ab omni vino dulci & craſſo, vel turbido: propterea & muſtum maximè euitabit. Abſtinebit à fructibus precipuè vuis, & pomis, & caſtaneis, ab auibus paluſtribus, a radicibus, ſicut daucis, rapis, cœpis, allijs, & deniq; ab omnibus quæ flatum plurimū pituitāq; craſſam generant. Ideo & fungos effugiet, & omnia leguminū genera. Vnico obſonio cōtentus erit. Bis tantùm in die comedat, neq; inter cœnam & prādium potabit, cōpotationes tanquam peſtem effugiet. Quantùm verò ad medicinas attinet, laudo vt bis in anno corpus purget, poteritq; huiuſmodi eſſe purgatio:

R. Specierum hieræ ſimpl. ℥ ij.
Floris caſsiæ ʒ x.

Cum zuccaro fiat bolus, ſumendus in aurora, vel tribus horis ante prandium.

R. Oxymellis ſquillitici
Syrupi de cichorea Nicoli añ ℥ j.
Aquæ Marubij ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro ſeptem. Quibus ebibitis ſumat pharmacum, quod habet:

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.

Cum aqua betonicæ fiat potus breuis, ſumendus in aurora cum cuſtodia.

Hæc purgatio & in menſe Martio, & Autumno A poſt medium Septembrem ſingulis annis repetenda erit. Temporibus verò intermedijs vtetur zuccaro roſaceo quàm frequenter poterit, ante prandium ad ſemunciam. Quòd ſi interim aluus aſtricta fuerit, lenietur commodiſsimè cum terebinthina Cypria, de qua ſumat tribus horis ante prandium pondus duarum drachmarum. Loco verò eminenti tam anteriùs quàm poſterius applicabit cerotum de betonica, vel de gumma Helemi, vel vtrunque ſimul æquis portionibus confectum, ſine quo neq; interdiu manebit. Optimū præterea erit, ſi ſupra applicatum cerotum faſcia ligetur, quæ ita locum dolentem aſtringat, vt non inde tamen impediatur motus thoracis, vel augmentum, aut alimenti tranſitus prohibeatur. Hæc ſi diligenter obſeruauerit, ſpero ſuam Dominationem pręſeruandam fore à maiori incommodo, & illud quoque, quo nunc vexatur, eſſe remouendum, cum laude optimi Dei, cuius nomen ſit benedictum in ſæcula.

B *De intemperie membrorū naturalium ac obſtructione, à materia frigida & craſſa, orta, pro Franciſco Caſali, medico Brixiano excellenti, Anno M. D. XLIX. Calend. Aprilis. Conſilium CXC.*

CVm in proprijs negotijs affecti ſumus iudicium quoque proprium afficitur, vt deliteſcat. Sed ego propter officiū fidelis amici huius excellentis medici non deficio, & quod in eo caſu facturus eſſem, affero. Et primùm hoc pro fundamento apud me conſtituo, hunc morbum non eſſe vno impetu aggrediēdum, ac depellendum, ſed paulatim remouendum. Cùm enim in naturalium membrorum eſſentia intemperiem eſſe iudicem, obſtructioneſq;, ac materiæ frigidæ & craſſæ collectionem: patet neque quo ad intemperiem, neque quo ad materiam, neq; quo ad membrorum affectorum naturam, aliquid eſſe violenter impetuoſeq; agen C dum. Conſtituta igitur optima victus ratione, quę in hac cura primaria eſſe debet, ad medicationem accedendum. In victus ratione obſeruarem, vt omnia cibaria eſſent optimi alimēti, facilis coctionis, ſed quantum fieri poſſet, attenuātia: ideo vinum ſubtiliſsimū, mediocris ſubſtantiæ ſit. Præponerē cibis omnibus vſum aniſorum, aut fœniculi, aut cinamomi, ante prandium & cœnā. Panē optimè fermentatum, cum modico ſalis & puluere aniſorum cōficerem: reliqua cibaria nouit ſua Excell. Et bibat parcè, nam deſiderarē vt plus humoris per vrinam excerneretur, quàm biberet. Somnus ſit ſatis prolixus, meridianus tamen euitetur. Manè ſatis tempeſtiuè ſurgat, & moderatè exerceat corpus: ſitq; quàm maximè fieri poſsit, læto & iucundo animo. Aluū habeat ſemper mollem, & pro hac re laudarem maximè frequentem vſum reſinæ terebinthinæ, de qua ſumat Excellentia ſua manè tribus horis ante prandium drachmam vnā aut duas: præter quàm enim quòd moderatè leniet aluum, etiam ad ventrem roborandum, & obſtructiones viſcerum aperiendas ſine

moleſtia conferet. Et hoc facto deinde purgatio- D nem exequerer.

R. Specierum hieræ ſimp. ʒ ij.
Electuarij lenitiui ℥ j.

Cum zuccaro fiat bolus, dandus tribus horis ante prandium. Concoctio:

R. Syrupi de abſinthio
Oxymellis ſcillitici añ. ℥ j.
Decoctionis cetrach, id eſt, aſplenij
Cichoriæ
Agrimoniæ añ. ℥ iiij.
Chamædrios

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs ſeptem. Euacuatio per pharmacum.

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Oxymellis ſcyllitici ℥ ij.

Cum decoctione cetrach & florum cordialiũ fiat potio danda in aurora cũ cuſtodia. Hîc meus eſſet curandi modus, quem ſi neceſsitas exigeret, in Autumno repeterem. In medijs verò temporibus non prætereat rectum vſum ſex rerum non E naturalium. Laudarem vt ſingulis ſeptimanis bis ſumeret rhabarbari in puluerem redacti ſeſquidrachmam, poſſetque illud aſſumere vel cum reſina terebinthina, vel cũ ſaccaro roſaceo, vel cum paſſulis Corinthijs vt ei placeret magis. Quòd ſi etiam bis in menſe ſumeret Mirhridatici optimi drachmam vel in pillulas redactam, vel in formã boli, admiſcendo ſaccari roſati ʒ ij. credo illud fore ad calorem naturalem corroborandum, & ad membra principalia ſummoperè collaturum. Iis eſſem nunc contentus: credoq; ſi omnia diligenter exequetur, vt mandantur, quòd Excellentia ſua ſanitatem adipiſcetur.

Pro Abbate S. Iuſtinæ, in imbecillitate omnium membrorum principalium. Conſilium CXCI.

SI rectè racolo quæ dicta ſuêre diligentiſsimè à clariſsimis D. in caſu Reuerendiſsimi Abbaris, video omnes actiones, quæ ſunt in principibus partibus, atq; in alijs membris F quæ deſeruiunt principibus penè omnes eſſe ſummopere affectas. Quantum ad partem primam ad cerebum, audio quòd virtus ſenſitiua, quæ eſt imaginatio & ſenſus communis ſummoperè afficitur: nam ſæpe incidit in vertiginem & quandoq; ita inſignem, vt ſuſpitio fuerit de epilepſia. Circa motiuã perpetuò laborat, & percipit laſsitudinem inſignem, ſic poſtea deueniamus ad alias actiones. Quantum ad naturales, quæ ſunt tum in hepate, tum in ventriculo, video eſſe penitus affectas. Circa appetitum, appetitos eſt proſtratus, appetit parum, concoquit non benè, nec etiam benè continer, quod apparet ex rugitu illo & flatu: 3. de Cauſ. ſympt. dicit Gale. Vbi percipitur circa concoctionem grauitas & rugitus, ſignũ eſt, quòd ventriculus non cõtinet cibũ vt debet. Quartò babet virtutem expultricẽ ferè ablatã, ita vt niſi irritetur clyſteribus, nunquã excernat. Audio etiam, quòd virtus ſanguificatiua in bepate ſit debiliſsima, ita vt neq; ſanguinẽ ſecundùm quòd oportet, generet. Cuius rei inditiũ eſt manifeſtiſ- D ſimũ, diſpoſitio quæ apparet in facie ad καχεξίαν accedens, quę arguit diminutam ſanguificationẽ. Audio item quòd intumeſcant hæmorrhoides vt emittant ſanguinem: quandoque etiam guttulas per nares emittit. Iſta proculdubio non ſunt pars naturalis ſanguinis in boc corpore, quæ peccet qualitate. Sed propterea quòd non ſanguis generatur in hepate vt debet. Ita videmus omnes virtutes affectas naturales, & animales. Virtus autẽ vitalis, quæ eſt in ſonte vitæ, videlicet in corde & ipſa laborat: audiuimus enim quòd patitur frequẽtiſsimè (de quibus ferè principaliter cõqueritur) magnos tremores cordis. Fit aũt propriè tremor ſeu palpitatio, ſiue motus aliquis præter naturam nam de nominibus non eſt lis faciẽda, affecto corde atq; virtute eius. Cùm hæc ita ſe habeát, eſt neceſſarium, vt ſint aliquæ ægritudines, quæ impediant actiones. Si enim verum eſt, quod dicit Gal. 1. de Diffe. morb. quòd morbus eſt diſpoſitio, &c. hîc cũ actiones læſæ & impeditæ ſint, ergo ab ali- E quibus ægritudinibus: & cùm ſint actiones læſæ in omnibus membris, ęgritudines etiam totidem erunt, ita vt nullum membrum ſit ſanũ neq; cerebrum, neq; cor, neq; hepar, neq; ventriculus, imò præter hæc & viſcera affecta ſunt: non enim eſt ſanus pulmo: quia habet deſcẽſum catarrhi, qui facit inſignem difficultatem anhelitus: & ita omnia membra erunt affecta & læſa. Scimus enim quòd vbicunq; impediuntur actiones, quòd in illis mẽbris ſit ægritudo. Sed ægritudo vel morbus dupliciter intelligitur, vel per eſſentiam in aliqua parte corporis, vel per conſenſum. Nonnullas affectiones per eſſentiam, alias per conſenſum crediderim hîc eſſe. Primò non in cerebro, quia non perpetuò habet vertiginem, ſed per interualla. Vnde cerebrum compatitur & ægrotat quidem, ſed per cõſenſum. Ab alia parte audiuimus quòd tremor cordis non eſt perpetuus, & abſit, quia non perduraret vita. Sed ſunt nonnullæ diſpoſitiones quæ ſunt perpetuæ, quę nunquã derelinquunt ipſum, ergo in illis ægritudo per eſſentiam. Et cùm mor- F bus & vitiũ faciens huiuſmodi impedimenta poſſit eſſe triplex, vel mala intemperies, vel mala cõpoſitio, vel ſolutio continui, de ſolutione continui nihil dicam, ſed de mala compoſitione ac cõplexione mala. Eſt primò mala complexio ſine dubio, & cum ſit multiplex, nemini dubium eſt, quòd eſt frigida: quia actio diminuta & ablata à frigiditate prouenit. Hic ſunt actiones ablatæ, ergo complexio frigida in membris naturalibus. Præterea eſt compoſitio mala, quia adſunt obſtructiones circa bypochondria vt tetigit D. Frãchâzianus. Hactenus igitur habemus ęgritudines in complexione. Sequitur morbus in compoſitione. aggregãtur humores crudi, qui faciunt obſtructiones. Hîc quænã potuit eſſe cauſa in membris naturalibus harũ diſpoſitionũ præter naturam? Gale. 4. de San. tuen. dicit, quòd tria faciunt hominem cadere in ægritudinem, vel vitium membrorum contractum à natura, vel vitium rerum extrinſecarum: tertia cauſa eſt ipſum ſeniũ. Raròenim homines poſſunt eſſe ſani, qui contraxerint vitium in membris à natura, neq; illi qui vtuntur

victu

victu deprauato, & delioqount in ſex rebus nõ na
turalibus, rariſsimè etiam qoi in ſenectute conſti
tuti ſunt, qoæ vel morbus eſt, vel deterior diſpoſi
tio quàm morbus, vel neutralitas, vel ſanitas κα-
τὰ χίσιν habitudinem. Propterea cum tria iſta fa-
ciant cadere homines io ægritodines, in iſto Ab-
bate etiã tria coocurrunt validiſsima. Primò inæ-
qualitas membrorum contracta à natura: habuit
primò caliditatem ioſignẽ circa hepar, poſtea ex-
ceſsit à temperamento per frigidom & humidom
ventricolus, & qui iſta duo membra ita diſtempe
rata babeot, rariſsimè fit quin incidant io ægritu-
dines, ex quo eoim ventriculus non appetit, nõ
concoquit. nec eſt ſicut oportet, conſtitutum he-
par: nimis adurit, & facit bilioſos humores. Quo-
modo igitur viuit ſanus iſte? Primò igitur babuit
inęqualitatem membrorũ, ratiooe cuius maximè
fuit diſpoſitus, videlicet propter caliditatẽ hepa-
tis generantis magnam copiam dioerſorũ humo-
rum & bilis, & propter frigiditatem veotriculi ma
gnam qoantitatem pituitæ, & cum iſti tres humo
res, pituita, bilis, melancholia faciant ſeni omnes
ægritudines, haboit intrinſecas cauſas omnium
ſuarum diſpoſitionum. Suceeſsit ſecunda cauſa,
vitium ſex rerum non naturaliom. Primò in aere
peccauit ſummoperè, vixit in aere inſaloberrimo
deinde nõ bene vſus eſt ratione victus in cibo &
potu, omnia mala ingeſsit & ingerit omnia mona
ſtica cibaria (parcant patres) ſunt potius monſtra
quàm verè cibi. Quantũ ad accidentia animi, per-
petuò fuit detẽtus varijs negotijs. Primò fuit Cel
larius, quod officium eſt plenum curarũ, poſtea
functus eſt officio Abbatis, qood non minos ag-
grauat quàm Cellarij. Quantum aotẽ animi acci-
dentia faciant ad omoem diſcraſiam corporũ au-
gendam, oſtendit Gal. 3. Artis paruæ: Accidentia
animi, inqoit, exterminant ab ea quæ ſecundùm
naturam cõſiſtentia eſt. Tertiò acceſsit, quod lon
gè deterius omnium eſt, ſeoium vltimum ſcilicet
in qua ætate omnes morbi manifeſtantur. Quid
eoim ſenectus aliud quã morbus & via manifeſtiſ
ſima ad mortẽ? Cùm enim vita calida & humida
ſit, frigida & ſicca ſenectus, proculdubio erit via
ad mortem, quæ frigida & ſicca eſt: & quantò ſene
ctus magis ad eam accedit, tantò frigidiores & ſic
ciores fiunt homines, vt in vltimo ſenio, & om-
nes actiones ceſſare tunc incipiunt. Habemus i-
gitur tria iſta valde animadoerteoda, quę ſunt in-
ſignia. Primò habet inæqualitatem membro-
rum, ſecundò vitium in ſex rebus non naturali-
bus, tertiò habet ſenectutem extremam. Habe-
mus etiam cauſas vnde cõtraxerit complexionẽ
frigidam & ſiccam per ſe in ipſo ventriculo & he-
pate, licet huioſmodi poſtea per accidẽs propter
plurimas cruditates, & defectus ipſius nutrimen
ti conuertendi in ſanguinẽ bonum aucta, vnde ef
ficiuntur membra iſta humidiora. Hinc poſtea ap
paret cauſa reliquorũ omnium ſymptomatũ per
cooſenſum. Nam quòd in motu voluntario perci
piat laſsitudinẽ quandam, hoc contingit propter
plurimos vapores frigidos aſcendentes ad caput
& deinde deſcẽdentes ad partes inferiores, vnde
ineptior fit ad motũ. Cauſa vertiginis fuit, quoniã

A multi vapores aſcẽdentes ab inferioribus agitant
& cõmooeot ſpiritus. De generatione catarrhi ea
dem caoſa eſt. Cũ enim vapores ad cerebrũ aſcẽ-
dant & ibi cõdeoſeotur, generatur catarrhus de-
fluens ad varias partes, occupat ſæpe pulmones,
vnde cauſatur difficultas anhelitus. Quantũ verò
ad tremorẽ cordis, tremor cordis habet ꝓportio
nẽ cũ motib. arteriarũ: motus arteriarũ eſt mediꝰ
inter voluntariũ & naturalẽ: non eſt voluntarius,
quia bic fit ꝑ muſculos & à voluotate, nõ eſt natu
ralis, quia non eſt de loco ad locum, ſed eſt altera
tio iſte motus localis, ergo medius inter oaturalẽ
& voluntarium. Etiam eſt motus contractionis
vel conſtrictioois & dilatationis ita io pulſu ſicut
In corde, cum eadem ratio polſus & cordis, idem
quod io corde cootingit, idem etiam in polſu vi-
demus. Vbi enim incaleſcunt ſpiritus, fit motus
maior velocior, tandem frequẽtior: idem dico de
corde ſecundum iotẽſionem caliditatis. Sed ſi ali
qua materia aggrauat ſpiritus, fit ſumma ioæqua-
B litas prout eſt ſumma grauitas materiæ aggrauan
tis: nam immediata caoſa quæ facit inæqualita-
tem eſt materia aggrauans, quia ſecundom pro-
portionem materiæ aggrauantis, inæqualitas fit
in pulſo & motu cordis. Vnde cũ nos videamus
io corde huius Reuerendi Abbatis eſſe motũ in-
ęqualitatis, videlicet tremorem & palpitationem,
ita quod inter ſyſtolen & diaſtolen oulla ſit æqoa
litas, quæ appellatur quandoq; tremor, quandoq;
palpitatio 4. Aph. 6. Hic eſt inæqoalitas in corde,
ergo a ioateria. Quia nõ eſt tantum ratiooe calidi
tatis, ſed vitio materiæ, ſed cùm materia ſit du-
plex, quædam corpulenta, quædam ſpiritualis.
Qoęnam hic erit? Eſt manifeſtum ſenſui, quòd ſit
vaporoſa, quæ còm aſcendit ad cor, & permiſce-
tor ſpiritui claro, ſpiritus qui eſt de oatura ignis,
& babet duus motus contrarios, & quandu eſt
neceſsitas ſpiritus, non eſt ioirum ſi faciat varios
motus ſecundùm varietatem cauſæ. Galenus di-
cit, quòd idem facit ſpiritus & virtus grauata ab
aliqua materia, qood baiulos qui aggrauatur ma-
C gno pondere, quandoqoe velociter ambulat, vt
deponat onus, quaodoque ſiſtit, vellet citò ambu
lare vt deponeret, ſed quia aggrauatur non po-
teſt, idem facit ſpiritus aggrauatos multitudine
materiæ. Et ita appareot caoſæ, vnde proueniat
impedimentum in cerebro, vnde tremor cordis,
& actiooes diminuantur io veotriculo & hepate
propter frigiditatem ſcilicet, me etiam tacente,
quia concoctio eſt elixatio quædam. & cum ſit
frigiditas & ſiccitas in membris ſenum licet hu-
miditas infuſa, cõ nihil ſit de eo quod facere poſ-
ſit concoctionem, quomodo coocoquetur? inde
etiam noo eſt mirum, ſi retinentur fæces. Cuius
cauſæ ſuot plures, primò pituita viſcida, ſecundò
prioatio bilis, tertiò flatus fæces ſuſpendeotes,
deinde virtus expulſiua in ſe debilis quæ corro-
boratur à calore: calori enim debentur omnes a-
ctiones, præcipuè vbi eſſentialiter membrum ex-
pellens ſeipſo redditur imbecillius. Hic eſt du-
biom, vnde fit cum parum admodum comedat,
qood ad proportionem cibi longè plus egerat
quàm comedat.

Hîc dicitis quòd aer exteriùs attractos côdenſatur vt fiat aqua:ex hac pituita? oō poſsú hoc dicere,nā ſont fæces quæ egeruntur,oon bumores, & qnæ excernũtur videmus craſſa io maiori quátitate,qoā ſit totum quod ipſum alit.Hoc videtur impoſsibile, quia pars noo poteſt maior eſſe toto ſno,cùm excrementû ſit pars excrementati, ergo qnomodo maius? Quid igitur diceodum? Clariſſimi D. credo quòd impooat ſenſoi noſtro apparētia illa eiectionis:aliquãdo intumeſcit illa materia,plurimi flatus nccupāt maius ſpatiũ:ſi remoti flatus eſſent,minoris quátitatis apparerét. Quòd ibi ſint flatna plorimi ſignũ eſt, quia omnia ſunt ſuſpēſa,ea ſtercora omnia ratione flatus ſupernatant. Vnde credo qoód nō ſit excrementum plus ſuo toto,ſed propter flatus maius videtur. Hæc ſunt omnia ſymptomata quibns afficitur. His ſuppoſitis, quid dicendum circa curatiooē? poſſumus eá tentare? eſtne curabilis? Natura rei indicat an ſit corabilis ægritudo nec ne. Nos diximus ægritudinė banc eſſe contractá ex tribus caoſis dictis.Primò qoód ad rationē victus pertinet,facilè poſſumus occurrere. Secundò quantũ ad inæqualitatē membrorum, non poſſumus occnrrere, ſcd moderari illam. Tertiò ſcilicet quantũ ad ſenectutem omnioo non poſſumos medicinam adſerre. Nō enim poteſt amplius reſtaurari humiditas radicalis,quia ſi id poſſemus,iouenirenius modum vt ſenes reddereotur iuuenes, quod ſecretũ nunquà inuentum eſt,quia hoc ſitum eſt in manu dei. Quomodo ergo integrè curabimos, cum nō poſſimns integrè reſtaurare calidum & humidũ radicale? Credo itaq; quòd omnino ſit incurabilis,& nō poſsit aliam curà recipere, qoam curationem ſenũ gerontocnmicen à Gal.in 5. de San.tuen.dictam. Quomodo curátur ſenes? dicá liberè quod ſentio,credo quód non alia cura ſit adhibenda, niſi iſta,Primò vt babeatur optima ratio victus perpetuò in ſene iſto,nunquam debet redire ad paſtilia,piſces,caſeom. Victus aũt ſenũ recitatur á Gal. de ſene illo Grámatico Telepbo qui ſopra 100. annum vixit,& Aotiocho medico 80. Vtatur potius vino validn quá debili. Oh,eſt catarrhus? eſt propter cruditatem,non eſt ſicut in iuuene. Vinũ cóuenit ſenibus,qoo nihil magis nncinũ pueris. Vtatur carnibus hœdinis, qoas laudat Gal. Agninã fugiat,quia nimis viſcida & pituitoſa. Fiant inter reliqua frictioncs. Et ſunt frictiones maoè faciendę,illitis manibus oleo amygd.dul.vel chamemel lino, quę debeot eſſe longæ,ſed molles per longũ tempus. Præſtantiſsimũ enim hoc remedinm ad confortandnm & roborandum calorē in ſenibus enm non poſsint ſe exercere. Gale.de Antiochio medieo dicit,qnod per tria ſtadia ſolitus ſit ambulare: vehebatur curru, & vixit ſanus 80. annos.

Sed oportet vt animadoertant omnes nptimè, quoties prioatur medicamento purgante,incidit in varias moleſtias propter ſuperfinitates. Sunt igitur excremcota euacuanda,ſed non cũ ijs,quæ habent vim exiccandi, qoia modica bumiditas radicalis planè abſomeretur.Nollem hieram quannis benignam & educat fæces, tamen in ſeoibus cauendum ab his propter exiceationē. Cùm quibus igitur proeedēdum? vellcm quod aſsiduè vteretur terebinthina Cypria ad qnantitatem quam poteſt accipere,quia nō exiccat tamen educit.Lóga matrona de gente Cornclij antiqua,erat nooagenaria,pulcberrima anus,qoæ vtebatur aſsiduè per 20.annos penè quotidie terebinthina cũ ſaccharo,&niſi fuiſſent accidentia animi propter diſcordias filiorum,oondum mortua eſſet. Eſt necesſarium quód ſemper euaeuetur iſte ſenex, ſcd nunquam aliquo medicamèto ſolutiuo, nunquá ad agaricum aſcēderem, modicum rhabarbari dari poſſet. Item ſyrupus roſatus ſolutiuus, interdum caſsia, ſed inter reliqua terebinthina potiſſima eſt,poſſomns vti his indifferenter. Galen. laudat ad confortandum caloram in ſenibus theriacam,quam non habemus:vix babemus Mithridaticum, ſi vera ratione cōpoſitiones expeodimus. ſcd noo difficile eſt aliud remedium inuenire. Diatrionpipereoo laudatur à Galcoo ſummoperè:nam quia non exiccat admodum, nihil poteſt inucniri præſtantius,qui eius calor ſtatim euaneſcit antequam poſsit tranſire ad ipſum bepar. Placet Mithridatum qualequale eſt,ſed præcipnè nó negligat frictiones, & vtatur rhabarbaro quod oon tranſcenderem,ab agarigo abſtinerem nunc. Sed ratio victus modò recta inſtituatur. Enumeraotur modò hîc duo. Vtrum conueniat aqua thermarum.ego non exhiberem vllo modn,ratio eſt ipſa natura rei. Quis nam illarum vſus? excalefactio, quooiam caliditatem volo fouere, video qnòd iſtæ aquæ tbermarum maximè exiccant, & eum calor in ſenibus ſit ſuſpectus prnpter exiccationem, quantò magis thermæ, quæ exhauriunt caliditatem & bumiditatem radicalem in qua fundatur calor innatus? Videmus igitur longè maius damnum ex thermis qoam iuuamētum. Nam vbi excalefacimus valde, ſequitur neceſſariò ſiccitas. Ego caoerem ſummoperè ab omni exiccatine,præcipuè ab aquis thermarum. Studeat igitur rebus humectantibus : nihil enim verius quàm Homeri ſententia,quando dixit de Neſtore,vt lauit,ſumpſitq; cibum, dat membra quieti. Sumere cibum & dormire , maximè conuenit ſenibus, quia omoia humectant. Quaotum ad pronocationem hæmorrboidarum. Hæmorrholdes innatæ,inquit Hippocrates bonum, ſi hæmorrhoides quæ videntur iotumeſcere ſponte aperirentur, non diſpliceret, ſed non irritentur, quia credo quód nō multitudo ſaoguinis peccet hîc,ſed mala qnalitas,ſi aperiatis illas venas, poſſcris debilitare virtutem. quę nunquam poterit reſtaurari,& ſæpe in tanta copia exit ſanguis,vt nunquam ſiſti poſsit. Eſt difficile ſiſtere hæmorrhoides io ſenibus. Si ſponte à natura aperirentur,placeret,ſic non eſſem multum ſollicitus. Vtrum hoc Vere euacuandus? Bene, ſed eo modo vt oon detrahatur aliquid de virtute. Si iſta omnia fiercnt,prolongari cius vita poſſet, auxilio Dei fauente.

De

De cardiaco affectu & tenſione ac inflatione ventris inferioris, pro nobili matrona Vicentina boni habitus, & ætatis quadraginta ſeptem annorum. Conſilium C XCII.

Caſus huius molieria ſic expoſitus
eſt: Agit annum ætatis quadrageſi
mum ſeptimum. Bonæ eſt comple-
nis, carnoſa, & ſatis hilari animo.
Antè maritum habuit, ex quo & li-
beros ſuſcepit: cum hoe poſteriori viro nõ habet
liberos, cum tamen ſit homo robuſtus & optimæ
complexionis. Et in ſolieitudine fuit, quod vi-
rum alijs mulieriboa conuerſari, & rem cum illis
habere ſciret. Ante tres annos menſtrua deſie-
runt fluere, nihilominus tamen contiouò ſana,
quod ſub tempus menſtruorum ex quo ceſſaue-
rant ſemper maximum vrinæ fluxum haberet, ita
vt per diem triginta vel quadraginta vicibus e-
mitteret. Poſt autem totum corpus malè affe-
ctum eſt, ita vt exiret ædes cum difficultate & tri-
ſtitia, aliquali etiam tremore cordis. Medicus ſy-
rupos dedit & enemata, habendo reſpectum ad
febrem peſtilentialem dedit ſyrup. de ſtœchade
acetoſ. ſimpli. datum etiam lac humanom, hęmor
rhoides etiam apertæ per ſanguiſugas aliquantu
lum, ſed parum promouit, niſi quòd vrinæ aliqoã
tulum rectificatæ. & fæces non ita diuerſæ appa-
rerent vt prius, ſed venter intumuit circa lombos
maximè, vt qoaſi videretur hydrops ventoſa. He-
ri medicina data eſt ex infuſione rhabarbari, & ſy
rupo roſato ſolutioo. Poſtquam euomuit mate-
riam biliosſam quidem, ſed magis cholericam: per
ſiſtit interim in ea difficultate & tremore cordis,
vt videatur cardiaca paſsio cum affectibus matri
cis, & nos ſuſpicabamur ex parte maiorẽ eius rei
cauſam eſſe retentionem ſeminis, quod certè qua
dam religiooe imbuti non vtuntur coitu, vt alio-
qui fieri ſolet.

Quanuis caſus iſte tractatus ſit ab Excellentiſ-
ſimis Doctoribus, qui & doctrina & experieotia
ſunt illuſtres, temerariumq́ue videatur abſeotem
me velle aliquid addere his, quę ab illis præſeoti-
bus optimè adminiſtrata fuerunt: nihilominus vt
ego quoque officio meo ſatisfaciam, præſertim
rogatus, & illis etiam ijſdem excellentiſsimis Do
ctoribus hoc idem petentibus, dicam quid ſen-
tio. Primò igitur vt ex his quæ relata ſunt, conijce
re poſſum, hunc affectum inter cardiacos nume-
randum cenſerem, ob calidos vapores, vel alicu-
ius extremæ qualitatia participes, ad cor aſcen-
dentes, ac deinde ob talem affectom corde imbe-
cilliore reddito (à qoo calor oaturalis generatus
per totum corpus diffuoditur, daos actum vitæ)
ſubſequutam eſſe imbecillitatem quoqoe cooco-
ctionis, & præcipuè eius concoctionis quæ ma-
iore indiget alteratione, ea ſcilicet quæ in ventri-
culo celebratur: vnde poſtea multiplicatis humo
ribus crudis, flatus plurimi generãtur inſidentes
cum circa hypochondria, tum in inteſtinis, tum
etiam in ipſo ventriculo. Eeſic duo tantùm com-
plicantur affectus, cardiacus ſcilicet, & tenſio in-
A flatioq; ventris inferioris. ex diuerſis quidem cau
ſis procedentes, ſed ab vno ſoote emanantes. Car
diaci igitur affectus cauſas eſſe crediderim intrin
ſecos quidem vapores, ſicut dixi, tũ calidos, tum
extremæ qoalitatis participes, occaſione ſumpta
intrinſecùs ipſorum generatioois à naturali cali-
ditate hepatis, fortè etiam renum & matricis Ac-
cedente poſtea primò retentione menſtruorum
ante debitum tempus, in tali præcipuè tempera-
tura: ſecundò ſuppreſsione quoque copioſiſsima
vrinæ, quæ ſingulis meoſibus vicem menſtruorũ
ſupplebat: ſed non minus ſortaſſe quoq; adiuuan
te ſeminis retentione, quod quidem ſemen à pro
pria electione propter religionem retentum fuit.
Quantum enim ad affectus cardiacos generãdos
poſsit reteotio cùm meoſtruorum, tum pręcipuè
ſeminis, indicat looga ſerie Gal. 6. de Loc. affect.
His ita ſe habentibus, quoniam ſermo mibi eſt cũ
viris doctiſsimis, qui meam ſententiam ex pauciſ
ſimis etiam verbis comprehẽdent, curationis ca-
B put eſſe crederem in hac Magnifica matrona, di-
uertere materias & extraneos vaporea ad cor a-
ſceodentes, ad partes oppoſitas, & (quod vix ſpo
ro noa conſequi poſſe) vt hae iam prouectiori ęta
te menſtrua rurſus prouocarentur. In quatuor di
uertentibus maximam ſpem ponerem. Primũ di-
uertens eſſet diligcotiſsima & exquiſitiſsima vri-
nę prouocatio: oaio ſi toto eo tempore, in quo ea
copia vrinæ, vice menſtruorũ excernebatur, ſana
degebat hæc nobiliſsima matrona, & poſt illius
vrinæ ſuppreſsionẽ ſtatim cardiacus affectus io-
cœpit: conſentanèum rationi eſt, vt vrinæ copia
reuocata ſedetur affectus. Secũdum diuerſiuum
præſtantiſsimum eſſet, ſi hæmorrhoides ita pro-
uocarentur, vt ſingulis menſibus vicem mẽſtruo
rum ſupplereot. Neq; timenda eſt illa crebra ſan-
guiſugarũ applicatio, paucis enim menſib. appli-
catis ſanguiſugis, hęmorrhoidea ſpoote fluerent.
Tertium diuerſiuum eſſet, vt crebrò per certa in-
terualla ſumeret benedictum aliquod medicamẽ
tum, ter aut quater in menſe, aut etiã ſępius, quod
C aluum ſubduceret: per hoc enim diuerteretur ma
teria, & vacuaretur per inferiora, neq; propterea
facultates lęderentur. Atq; apud me tale eſſet prę
cipuè medicamentum, quod ita haberet.

R. Specierum hieræ ſimplicis de ſex re-
bus ʒ iij.
Rhabarbari optimi & bene maturi ʒ ij.
Garyophyllorum
Cinamomi
Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum an̄. ℈ ij.
Zedoariæ optimæ ʒ j.s.
Seminis citri ʒ j.

Pulueriseotur omnia per ſe, deinde miſcean-
tur, poſtea aſpergantur ſucco roſarũ puro, & per-
mittantur exiccari, & hoc iteretur ſepties, po-
ſtea cum ſyrupo de corticibus citri fiat magda-
leon, de quo ſingulis vicibus fiant pillulę tres põ-
dere vnius drachmæ ſumendæ ſine cuſtodia ho-
ris tribus ante prandium. Vel ſi tardioris fuerit
operationis, bora ante cœnam. Erit enim remedi
um præſtantiſsimum, conferens flatibus ventris;

remooens cordis affectus, diuertens & euacuans D humores crudos corruptos, obſtructiones aperiens, &membra naturalia corroborãs, quod quidẽ maoifeſtè patere poteſt ex his, quæ in eius deſcriptione reperiontur. Qoartum & vltimum diuerſiuum eſſet, vt his omnibos coram non perficientibus, tandem quoq; cruribus cauteria in loeo debito & conſueto applicarentur.

Quantum ad ipſius cordis corroborationem attinet, extrinſecùs quidem tali linimento vterer quod habet.

R. Vnguenti roſati Meſue recent.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrioorum añ. ℈j.
Zedoariæ
Specierum cordialium temper. ℈ij.

Miſce, & ſi opus fuerit, addito modico oleo roſato completo, fiat linimentum pro corde. Intrinſecùs verò confectione vterer, quam tum ipſi cordi, tum ipſi ventriculo corroborando mirum in modum conferre ſemper expertus ſum, E quæ habet:

R. Sem. citri ʒj.
Ligni aloes optimi ʒj.s.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum
Zedoariæ añ ℈ij.
Corallorum rub. elect. ℥s.
Muſci
Ambræ aõ. gr. ij.

Pulverizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, & cum aqua roſata & zucchαro albo fiat confectio io rotulis pondere ʒiij. ſumatque ſingulis diebus hora ante prandium. Hæc ergo, ſermonem habeos cum doctiſsimis viris, breuiter admonenda cenſui, non quidem vt Mineruam inſtituerem, ſed vt officio meo non deeſſem. Nam ſi vellem explicare pro intentione mea prima, quæ ſint vrinam prouocãtia, item rationem victus inſtituere, cum ad tales medicos ſermo habeatur, omnino ineptire viderer.

Vocatus deinde Mootanus Vincentiam, repe F rit eam cum inſtantia vigiliarum, retentione omnium ſuperfluitatum, ſiti intenſiſsima, vomitu cõtinuo, tremore cordis ac ventris, etiam tumore ſatis inſigni, facultatum deniq; omnium deiectione ſeu proſternatione, interiùs ardentẽ, exteriùa verò frigentem, cum inquietudine maxima. Cùm aotem ventris tumorem non eſſe hydropem videret, eò quod muſculi abdominis ad tactum ſentirentur liberi, ſed eſſe ex retentiooe fæcum & vrinæ tumorem ortum. Febrem autem ex diſcraſia ſtomachi & hepatis: ſtomachi quidem non appetentis, nec coocoqueotis, nec digereotis, ſeu expellentis ob dolores maximos. Hepatis verò generaotis bilem & ſanguinem ſeipſo calidiorem & igneum, qui cùm noo purgetur per vterum, ideo vapores putreſcentes ad cor aſcendunt & febrem accendunt, in alijs cerebrũ petere ſolent, & illud inficere, ſed fieri poteſt, vt cor ſit aliqua de cauſa debilitatum, hanc ob cauſam febris adeſt, fortaſſis etiam maligna & peſtilens, quia corpus cacochymicum, ac ſubiectum putreſcibile, & maxima eſt humiditas atqne inde putredo. Dedit igitur eo veſperi ſpecierum hieræ ſimpl. ʒij. cum mello roſato tribus horis ante cœnam. Ac ſequenti manè ſyrup. roſa. ſol. recentis ℥iiij. ednxit materias diuerſas, bilem flauam partim, partim praſioam, partim æruginoſam in magna quantitate. Vigeſimo ſecundo Maij voluit pro retentione vrinę inungi locum, qui eſt inter pudendum & annum, & totam inguem oleo ſcorpionum, & apponi pectini parietariam frixam cum butyro. Pro defenſione cordis vnguentum cordiale ordinauit ex ambra, muſco, oleo roſato, & ligno aloes. Et pro ventriculo confectiones ex ligno aloes cum ſandalis & roſis: & emplaſtrum item de paſſulis & dactilorum carne cum mica panis, maſtiche, oleo abſinthij & communi pro toto abdomine. Ad ſitim ardentiſsimam voluit, vt ex ſucco limonum, fœniculi & acetoſæ fieret ſyrupns cum zuecaro, & diſtemperaretur cũ aqua acetoſæ, vel ex ſyrupo acetoſæ, & acetoſitatis citri añ. ℥ij.

E Fieret potus pro abſtergẽdis inteſtinis. Poſtea clyſtere ordinauit ex hordei decocto cũ ℥iiij. mellis roſati ſine ſale. Pro ſyrupis poſtea vſitatis ſyru. de ſucco acetoſæ, & de abſinthio añ. ℥ij. dedit. Vigeſimo tertio die ſyrupi de abſinthio, ſyru. magiſtrales cum ℥j. aqnæ acetoſæ, & parum aquæ roſarum. Fiat ſyrupus, vngatur pars inferior ventris cum oleo ſcorpionum, & ponatur petia calida ſuper ſtomacbum, & quieſcat. Veſperi poſteaqoam natura materiam incœpit ad exteriora protrudere & apparuerunt maculæ, Montanus vt naturam iuuaret, ordinauit frictiones cum ſolita vnctione ex oleo amygdalarum amararum ℥iiij. aquæ communis ℥j. ſalis nitri ʒij. bulliant ad conſumptionem aquæ. Generalem curam dixit, vere, vt apertio fiat cum trochiſcis de rbabar. abſinthio, aniſo, cum ſyrupo de quinq; radicibus, & aquis ſuis deſtillatis, quæ propter raritatem ſuę ſubſtantiæ magis penetrant, & plus aperiunt. A mediciois purgantibus omnino iuſsit cauere. Sit contenta ſyrupo roſato ſolut. ſpeciebus hieræ, cum, vel etiam ſi F ne caſsia. Item clyſteribus ex melle violato, ſaccaro & decocto hordei ſine ſale. Cùm diſceſsiſſet Mnntanns, elaterium medici exhibere voluerũt id diſuaſit. Exhibuerunt tamen nihilominus radiees cucumeris aſinioi, qoæ vrinam mouerunt, ita vt plus quàm duas angiſteras minxerit: id Montano diſplicuit, quòd à vehementioribns omnino abſtinendum putaret & benè. Licet enim poſt euacuationem materiæ melius habere videretur (quod fortaſſe natura tam penitus proſtrata noo amplius ſentiret dolores) altero tamen die ita lętaliter habebat, vt eam noctem non ſuperoictura videretur.

Ad cordis tremorem cum deliquio animi. Conſilium CXCIII.

OPtimum in hniuſmodi affectu eſt hoc vnguentum, maximè aptum ad corroborandum.

R. Specierum cordialinm temperatarum ʒiij.

Sandalo-

Sandalorum rubeorum
Roſarum rubearum ana ʒ s.
Corallorum rubeorum ℈ j.
Olei roſati ℥ ij.

Miſce, & cum modico cerę fiat linimětum pro corde. Electuarium quoque vtile eſt ad eaodem intentionem: cuius deſcriptio talis eſt.

R. Sacchari roſati ℥ ij.
Boraginati ℥j.
Corallorum rubeorum ʒ ij.
Sandalorum rubeorum ʒ j.
Semen citri ℈ ij. Muſci
Ambræ ana g. iij.
Iuleb roſati ℥ j.

Miſceâtur omnia & fiat elect. ſecundũ artem.

De tremore cordis, & dolore capitis ex matricis & ventriculi affectione, Conſilium CLXXXXIIII.

MOntanus. Quod fieri poteſt in hoc caſu mulieris 52. annorũ tale eſt, vt frigefactũ caleſiat. Sed antequá aliquid adhibeatur, impedimenta remouenda ſunt, & euacuandum corpus: ſed ipſa non patitur, faciendum tamen eſt aliquid. Vtrum poſsint adhiberi balnea? Si habet calidũ hepar, neſcio, ſed euentos docebit, & tantùm refrigeretor linimentis, non illis quæ per os aſſumuntur, vt confectione ſandalon, quæ adſtrictioně habent & cunſtringunt venas meſaraiças & impediont tranſitum aquarum: linimenta verò iuuant & nõ impediunt. De ſectione venæ: omnino mitterem ſanguinem & quidem ex baſilica dextri lateris. Nec obſtant humores frigidi, quia nõ tanti ſunt, vt ſectionem venę impediant. Et Galenus ſe multos à podagra & epilepſia, qui ſunt morbi frigidiſsimi, ſanguinis miſsione liberaſſe gloriatur.

Pro quodam illuſtri viro laborante ſtomachi imbecillitate, cuius ratione plurimum ſaliuæ excuit dum ieiunus eſt, aquoſæ, poſt cibũ verò craſſæ & viſcidæ. Anno 1550. Octob. 29. Conſilium CXCV.

VT tolli poſsit hæc diſpoſitio, primò ratio victus diligentiſsimè eſt moderanda: vt in omnibus longiorib. affectibus. Et cùm S.D. plurimo ſtudio dedita ſit, parumq; ſe exerceat, & ſi quandoque exercet, hoc maximè facit importuno tẽpore, poſt cibum ſcilicet, exercitiũq; eſt nimis validũ, neq; viribus & corporis temperaturę proportione reſpondens. Ideo hæc doo potiſsimùm ſunt corrigenda. Primom, vt ſtudium temperet, caueatque vel à prandio vel cœna, vel legere vel ſpeculari aliquid, dumque à prandio & cœna dico, quatuor aut quinque horas intelligo, vbi ſcilicet ventriculus perfectè alimenta concoxerit. Alioquin ſtudium erit pernitioſum. Exercitiũ verò ſit moderatum, deambulando aut equitãdo horis matutinis, aut veſpertinis ante cœnã. Pleno ſtomacho non minꝰ ab exercitio quàm á ſtudio cauẽdũ: vtrũq;

A enim æqualiter nocet, licet diuerſis rationibus. Circa potum eligat vinum vel album vel rubrum clarum, lucidum, ſubtilis ſubſtantiæ, bene maturum, non acre, neque adſtringens, nec dulce: quo moderatè vtatur, bibatque tantùm in prandio & cœna: cæteris horis omnino abſtinebit, neque cũ ſodalibus aut amicis, ſi id fierit cõſueuit, aliquid omnino vel manducet, vel potet. In prãdio & cœna cibi ſint ſimplices, vnius tantùm naturæ. Nihil enim æquè nocet imbecillo ſtomacho, quàm ciborum varietas: vnico ergo obſonio contentus erit. Eligat carnes vitulinas, hœdinas, pullorum, perdicum, phaſianorum, auium campeſtrium. Abſtinebit à carne antiqua, bubula, porcina, tam recente quàm ſalita, ab omnibus auibus paluſtrib. vt ſunt anſeres & anates, à piſcium omnium genere præſertim Patauij, à rebus frixis in ſartagine, à lacticinijs, præcipuè caſeo, à paſtilibus, ab omni genere fructuum autũnalium, vt pira, poma, caſtaneæ, & huiuſmodi alia. Citonium poſt cibum

B conditum ſaccaro nõ omnino improbauerim ad ſtomachi robur. omnino parcior ſit in cœna quá in prandio, quamuis prandium quoque moderari debet. Sit hilaris, verſetur cum amicis iucũdis. Muſica exercitia canendo non omnino vitupero quamuis conqueratur ab eo motu augeri ſcreatũ plurimę pituitæ; non enim propterea abſtinendũ puto: calefacit thoracem & ventriculum, augetq; earum partium virtutem & innatum calorem. A cantu igitur me iudice non abſtinebit, pręcipuè ſi id fecerit ieiuno ſtomacho, vox tamẽ violenta nõ ſit, ſed moderata. Procuret vt ſingulis diebus habeat alui beneficiũ, & propterea laudo, vt bis quãdoque etiam ter ſingulis ſeptimanis vtatur terebinthina pondere ʒ ij. vel iij. tribus horis ante prãdium. Sumat etiam tota hac hyeme ſingulo manè cùm lecto ſurrexerit cochlearia duo vel tria, ſyrupi acetoſi vnciam vnam, quem etiam pro ſua dominatione ordinaui: vtatur ter vel quater in menſe ſcrupulo optimi aloes in pillulam redacti hora ante cœnam. Hæc ſi rectè fecerit per totam hanc hyemem ſpero D. ſuam longè melius habituram: tranſacta hyeme ſi quid erit reſiduum, tunc opor-

C tuno tempore conſuletur.

De puero laborante debilitate ventriculi & vomitu. Conſilium CXCVI.

PVer annorum quatuordecim ex ventriculi imbecilitate, quàm à partu vt arbitor, ego & ab ipſa nutrice (nam ea quoque ventriculum debilem habuerat) contraxit, certis temporibus vomere ſolebat materiam viſcoſam, cholericam tamen, idque interdum ſingulis, interdum binis, interdum etiã ternis menſibus ſemel. Et ſemper cùm vomebat cibum aliquot diebus faſtidire, ac quaſi deſerens habere ſolebat. Hac verò vice, in lectum ſe conijcere coactus eſt, ac vbi aliquot diebus decubuit, vocatus Dominus Montanus viſa vrina cruda, nec ſatis etiam colorata, ventrem tetigit, ac ibi tã rectos quàm alios muſculos turgidos ac inflatos

reperit ita vt puer etiã, durius aliquantò atingente eo, dolorem ſentiret. Voluit igitur vt ſingulis ſeptimanis bis ſumeret pillulas alues non lotę ℈ j. vel vt curaret fieri tales pillulas. D

R. Aloes
Rheubarbari ana ʒ j.

Pulueri zentur per ſe, & poſtea miſceantur & aſpergantur ſucco roſarum, & permittãtur exiccari: idque iteretur ſepties: poſtea cum melle roſato fiat magdaleon de quo ſingulis vicibus ſumat pillulam vnam ℈ j. pondere: idque bis in ſeptimana. Vinum biberet albũ & pauciferũ, vel cum aqua cocta miſtum. In cibo, lacticinia, caſeum, piſces, & omnes fructus caueret, etiam vuas: extrinſecùs nihil planè admoneri voluit.

De debilitate ventriculi, pro M. Pfiſter Auguſtano 1550. Conſilium CLXXXXVII.

SI rectè obſeruaui, quæ dicta fuerũt ab E. V. intellexi nobilem hũc adoleſcentem vſum fuiſſe plurimis fructibus horarijs, peponibus præcipuè, qui ſunt illi, quos vulgò Venetijs Peponas appellant, & humidiores, quàm Melopepones: vſus eſt inquam frigidiſſimis fructibus in maxima quantitate, & ſine aliquo delectu. Sunt enim nonnulla corpora, quę facilius patiuntur, alia difficilius. Habet ventriculũ frigidũ, qui malè concoquat, & caput patiens maximas deſtillationes, & imbecillitatem. præterea habet hepar calidum, quæ ſi coniunguntur cum mala ratione victus, non mirum eſt, ſi hæ diſpoſitiones acceſſerunt, quas audiui: & potuiſſent deteriores contingere, niſi flos ætatis præueniſſet. Primò, ſi conſidero, quæ ſequuntur, pepones habent hoc proprium, vt per multam & redundantem putredinem inducant affectum cholericum, qui paſsio cholerica vulgò dicitur, quando confertim tam ſuprà, quàm infrà egerũtur excrementa cum maximo dolore, ſicut audiui etiam in hoc accidiſſe, & eſt ſignum pathognomonicum indicans huiuſmodi affectum, vbi per ſuperius & inferius egeruntur excrementa, quod contingit propter redundantem humorem putridum in ventriculo, præcipuè ex vſu fructuum humidorũ, & facilè putreſcentium generatum. Quæ diſpoſitio vbi ceſſauit, per remedia adhibita rectè, alia ſymptomata ſucceſſerunt non ſine ratione. Nam Galenus in capite de Cucumeribus dicit: Multi quęſiuerunt comedere cucumeres, neque inde perceperunt nocumentum, vnde credunt nihil nocere eos, decipiuntur tamen, quia ſuccedente tempore multiplicantur humores crudi, qui deinde putreſcunt, vnde conſequuntur febres putridæ, & peſtilentes ſæpè. Quod etiam in hoc nobiliſsimo iuuene videtur contigiſſe: nam primò ſubitò egeſsit, & per ſuperius, & inferius, & ſubſecutum eſt accidẽs colicum. Sed illi poſtea humores, qui erant in toto ambitu, nõ potuerunt ita euacuari, vt in ſtomacho & vijs ductuum, ſed permanſerũt: quib. ſucceſsit Autũnus, & Hyems, quo tempore E F

D tunc quieti erant humores, poſtea aduẽtante Vere, in quo omnes humores mouentur, & tamen propter debilem calorem non reſoluuntur, cùm colliquantur, obſtruunt meatus, & putredo conſequitur: vnde nõ mirũ eſt, ſi conſecuta fuerit febris, quæ deinde curata fuit adhibitis conuenientib. medicamẽtis. Nihilominꝰ, vt fieri ſolet, poſt vſum iſtorum fructuum, non tãtùm aggregati ſunt humores crudi, ſed etiam membra fuerunt relaxata. Quomodo enim aliter fieri potuit, quin iſti fructus in magna quantitate aſſumpti cùm morarentur in membris, non fecerint imbecilliorẽ tonum membrorum naturalium, propter relaxationem, & humiditatem illorum aduentitiam? Inde acceſſit maior imbecillitas membris, quàm par erat, & excrementitia quoque humiditas, quàm conueniret ſuo naturali temperamẽto. Probabile eſt etiã quòd obſtructiones in venis meſaraicis ſemper permanſerint. Quibus ita ſe habentibus non eſt mirum etiãſi ſine aliqua manifeſta cauſa, ſtante huiuſmodi intrinſeca diſpoſitione, à cauſis etiam leuioribus, non apparentibus, inciderit in tot

E accidẽtia, & nũc perpetiatur eoſdẽ dolores. Videtur quòd incliner ad affectum colicum, licet propriè non ſit, ſed impotentia potius quædam ventriculi, nõ potentis regulare, quod offertur: tranſeunt enim cibi in flatus, quia relaxatus eſt, & debilis. Et Galenus tertio de Symptomatum cauſis dicit: vbi actio virtutis contentiuæ læſa eſt, cùm ventriculus nõ continet, quantum, & quomodo oportet, quòd percipitur maxima grauitas, quando oblatus eſt illi cibus, quia quando non continetur commodè cibus à ventriculo, neceſſarium eſt, vt percipiatur grauitas. Hinc poeta, Leue eſt, quod bene fertur onus, & malè latum onus facit grauitatem. Ex grauitate poſtea ventriculi conſecuta ſunt faſtidium & nauſea: nam quod grauat corpus, quærit natura expellere, & propterea nõ eſt mirum, ſi propter relaxationem ventriculi acquiſitam ex nimia humiditate non bene contineat cibum ſed euomat. Eſt enim propriũ ſicci con-

F tinere, & humidi relaxare, & expellere. Vnde propter talem intemperiẽ aucta eſt virtus expellendi, quę corroboratur ab humido, & reddita eſt imbecillior contentiua, vnde expellit, & eſt cum rugitu & flatu, quia permanet aliqua portio de eo quod nutrit, & illud quod continetur, in flatum conuertitur, qui deinde facit ea tormina, quæ percipit, & propter talem cauſam non poteſt continere cibum. His ita ſe habentibus quomodo procedemus in cura? cum cõtrarijs. Sed ex quo præceſſerunt tot euacuationes, nõ eſt probabile, eſſe multitudinem humorum, qui ſint in cauſa, vt tot ſymptomata conſequantur, ſed cauſa horum attribuenda eſt imbecillitati vẽtriculi, quæ conſequitur multã humiditatẽ & relaxationẽ. Ergo occurrendũ erit calefaciẽtib. & exiccãtib. Et quãdo vẽtriculus admodũ imbecillus eſt, nõ oportet multo cibo ipſũ aggrauare. Iuberẽ ergo, vt in modica quãtitate cibos aſſumeret, & illos repetitis vicib. ac parum biberet. Nihil enim illi deterius, quàm potus, pręcipuè vini, quia ſtatim aceſcit, vbi inuenit imbecillum vẽtriculum, vnde aciditas poſtea

ven-

ventriculi mordicat, inflatur,& fluctuat in ventri A culo.Non tamen exhiberem aquam, quæ refrigeraret ventriculum, & facerent cootrarium illius, quod quærimus. Darem igitur in potu Ius pulli, cum modico ſacchari ad abſtergendom, vnde haberet calefactiooem ventriculi,abſterſionem humiditatis aduentitiæ,addito ſaccharo, quod biberet loco vini,& modicè ſemper. Si à vino omnino abſtinere nollet,detur aliquid vioi aromatici, aut maluatici,ſed paucisſiml,oe ſitim augeat. Comedat quæ attenoandi vim habent, vt ſcilicet in brodio eoquantur aniſa coutuſa craſsiuſculè, inuolu ta iu panno lineo, & iu brodio pulli ebulliant, facta poſtea expreſsione.In his enim eſt,quod attenuaret & occurreret flatibus. Cibus eſſet illi idē qui attenuaret & bene nutriret, vt ſunt auiculæ montanæ:habent euim vim exiccandi, & attenuandl in ſubſtantia. Sed ex quo oune non poſſont commodè haberi, placerêt columbacei pulli, & gallinacei, quos tameo non primo die occiſos co B mederet,ſed tertio ab hinc die, vellemq; quando occidûtur, non ſtrangularentur, ſed iugularētur, nollem enim vt ſanguis diſtribueretur per totum corpus,ſed haberet mūdam carnem: vnde magis exiccaret iſta caro pulli: ergo hi coquerentur vel aſſarentur,ſed ſemper aliquid imponeretur,qood attenuaret vt aromata, cinamomum, garyophyllorum aliqua portio, nucis muſcatæ, in modica quantitate, ne inflammaretur. Poſſet autem comedere aſſa,in pauca quantitate ſemper,ſed eo modo præparata,& parum biberet hoc tempore, quo laborat huiuſmodi affectu.Quantum ad medicinalia, exhiberem ſingulis diebus diatrionpipereon, quod calefaceret & exiccaret ventriculum,& ſi quis humor in veutriculi tunicis eſſet im pactus propter ſubtilitatem piperis, aniſi,thymi, quæ ingrediuntur, virtus illius medicamenti illū excuteret, exiccaret, & non calefaceret hepar, ſi Galeoo credimus,aſsignanti etiam ratione propter tenuitatem ſubſtantiæ ſuæ:euaporat eoim calliditas piperis antequam ad hepar accedat. Vteretur ergo diatrionpipereon maoè, & veſperi ante cibum. Quantum ad medicamenta, quæ euacuant illud quod aſsiduò generatur in vētriculo, laudo vſum hieræ ſimplicis ſcrupulum ſemis in pillula, alterois diebus. Exterius applicaret vnguenta, quæ hoc idem præſtare poſſunt, qualia ſunt odorata, confecta à peritis deſtillatoribus, non ab aromatarijs,qui omnia corrumpunt. Vellem oleum garyophyllorum, in eo enim eſt gratus odor, confortās ſpiritus, admiſcerem aliquid Maſtiches cum oleo eo, credo quòd conferret. Quòd ſi quis oleum de ſtyrace, ſeu belzoinum ad miſceret, optimum eſſet,præcipuè de ſtyrace fieret linimentum præſtaotius. Inſtantibus doloribus vteretur in clyſteribus hiera picra, melle roſaceo,cum decocto chamæmeli, cum ſeminibus fœnugræci,& alijs quæ ſolent diſcutere,& carminare flatus. Hoc modo faciendo, credo quòd reſtitueretur priſtinæ ſanitati. Quòd ſi ſuccederet febricula, quæ modica eſſet, oon eſſet timenda. Quod ſi inſtaret, & febri etiam eſſet ſuccurrendum: inter cætera remedia optimum eſt: vt aſſumat octo cyathos aquæ Aponitanæ, per ſeptem aut decem dies, quoniam iam purgatus eſt ſufficieoter, coufortabunt eum, exiccabunt, & calefacieut ventriculum,& ſi quid impactum eſt violenter, excutient. Fuit curatus.

De frigiditate ventriculi cum vomitu pituitoſo ac bilioſo. Conſilium CXCVIII.

Vidam anno vigiuti quatuor ætatis patiebatur vomitū nulla periodo ſeruata, ſed pro materiæ quantitate moleſtabatur. Euomebat materiam bilioſam, cum viſcoſa pituita comitam. Eo verò die, qoo vocatus erat Montanus, plurimam ſubſtantiam aqoeam, ſubnigram, cùm plurimo humore pituitoſo, viſcoſo & tenaci, guſtu acido, & amaro euomebat. Hoc malo cum aliquot menſibus laboraſſet, varios couſuluit medicos. Hi vndique huios mali cauſas inquirētes plerunq; dixcrāt nimiā hepatis caliditatē iu cauſa eſſe: qđ eſſe falſū, maniſeſtè arguit aciditas, quæ à frigido prouenit: ideo etiā cū medicamentis frigidis diu multumq; vſus eſſet, nil ex ijs melius habuit. Vſus etiam erat moderato cibo non vario, ſed ſelectiſsimo. A calidis verò & aromaticis iuuabatur, & cum macis aut ſaluiam vino immitteret, ei proderat. Cauſam verò procatarcticam narrabat ipſe, vnde huius mali putabat eſſe originem. Mulierem ſcilicet quandam ſua ſibi menſtrua propinaſſe, vt ita ceu philtro quodam ad amorem alliceret, ab eo enim tempore, hoc malo ſe fuiſſe vexatū. Montan. volens ſuccurrere frigidæ huic deprauatæ ventriculi temperaturæ, quòd ſæpius iam purgatus erat, & ſanguinis miſsione, & humorum euacuatione, etiam tutiſsimum iodicauit, vt hiera pi cra Galeni, quam ab Andromacha habuit, familiariter vteretur, quam tamen ita mutanit.

C ℞. Aloes optimæ ℥ x. ℈ ij.
Cinamomi
Aſari
Croci
Cubebarum
Macis
Spicæ ana ℈ ij.

Miſce cum melle roſato, fiat magdaleon, de quo ſingulis vicibus fiat pillula vna, pōdere ſcrupuli j. ſumēda hora ante cœnā. Haoc ſumat ſingulis diebus, aut ſi alternis velit, ſumat pro qualibet vice drachmam vnam. Iuſsit & vti victu laudabili,& optimo, abſtinere à frigidis, humidis & crudis, vti autem aromaticis, & ijs, quæ cient bonam coococtionem, vinum eligere bene maturum, aromaticum, ſed minimè poteus, clarum, & teouis ſubſtantiæ.

De magna ventriculi & omnium natulium membrorum imbecillitate. Conſilium CXCIX.

IVuenis quidam, qui tenſiones habēbat in vtroqne latere, & maximè dextro, qnęrebatur de dolore ventriculi, & apperitu proſtrato, & totius corporis debilitare, capiriſq; doloribus, maximè cū ſe mouebat, quod per conſenſum Montanus fieri arguebat. Vrinæ erant paleares, tenues, multæ, in quibus ſubſidebat plurimum materiæ ſubalbidę, quæ plurimum pituitæ in corpore generari oſtēdebant, præterquàm quòd ex toto corporis habitu, & colore faciei ſaris appareret. Pedes & præcipuè dexter, in qua parte maior erat tenſio, interdum tumeſcebant, deſceudente eò materia. Montanus, quia tempus non pariebatur: ad thermas eum mittere, quæ fuiſſet cura facilior, & magis velox, voluit vt ſingulis dieb. acciperet pro ſyrupo. E

R. Syrupi de marrubio
De abſinthio ana ℥ j.

Sine aquis deſtillatis, vel ſimpliciter, vel in brodio pulli. Et propter imbecillitatem membrorū naturalium dicebat ei, vt à medicinis alijs abſtineret, ne illi nocerent. Deinde tale emplaſtrum pro regionè ventriculi, & omnium membrorum naturalium dedit.

R. Carnis dactilorum
Citoniorum ana ℥ vj.
Olei de abſinthio
Maſtichini ana ℥ iij.
Panis aſſati, & infuſi in vino aromatico ℥ iiij.

Miſce omnia ſimul, & cum modico vini maluatici fiat emplaſtrum in bona forma: quòd ſi obambulare volet, poteſt imponi ſacculo, de tela tenuiſſima, & ligari, ne cadat ſupra alia membra (aliàs ſimpliciter panem toſtum infuſum in maluatico, & aſperſum puluere garyophyllorū, & maſtiches adhibuit) Pro capiris vnctione. F

R. Olei lil. alborum
Camom. Amygd. amararum ana ℥ j.

Vngatur veſperi à temporibus verſus ſpatulas quando vult ingredi lectum. Cùm ſurget manè maſticet maſtichen, & pituitam, quam educit, diligenter expuat: & vbi ſatis diu mnltumq́ne expuerit, videat an per nares quoq; pronocare poſſit: & ad hoc accipiat betas, & maioranam, & decoquat in aqua & expreſſum ſuccum, cum modico ſaccari, leniter per nares attrahat, non nimis ſe fatigans. Semel in ſeptimana lauet caput, ante cœnam, cùm iam ædes non amplius egredietur: lixiuium dulce ſit ex lignis virium, in quo decoquantur, & poſt decoctionem fortiter exprimantur betonicæ, ſtœchados, maioranæ ana M j. roſarum rubearum M. s. in petia ligata, agarici electi drach. 3. panno ſeorſum ligato. Item ſapo.

R. Ireos
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ
Macis ana ʒ j.
Agarici electi ʒ ij.
Saponis Damaſceni q. s. fiat ſapo ſecūdum artem.

Hoc faciat per 8. aut 10. dies, donec videatur, qnid profecerimus, interea vtens bono victus regimine, bonis cibarijs, & vino quidem mediocri, non tamen nimis tenui. Non comedat ſine fame, nec inter cœnam & prandium, & quantùm poteſt fugiat cruditates.

Linimentum pro uentriculo, cuidā, qui exiccari toto corpore, & ad becticam declinare uidebatur, ordinatum.

R. Olei amygdalarum dulcium
Medullæ cruris vituli ana ℥ j.
Maſtiches ʒ iij.
Garyopbyllorum ℥ s.

Miſce, & fiat linimentum pro ſtomacbo, addēdo modicum cœræ.

Alterum.

Carnes dactylorum contuſæ, exprimantur, & ſuccus vnà cum puluere maſtiches, garyopbyllorum, galangæ, incorporentur cum oleo cbamæmelino, & maluatico, vel alio vino bono: fiat in formà linimenti, quo inungatur regio ventriculi, ita vt non taogatur hepar.

De ventriculi magna imbecillitate. Conſilium CC.

MOnachus quidam iuuenis ex ſtudijs, & ſua illa victus ratione, nocturnis vigilijs quoque, inciderat in magnam membrorum naturaliū, & præcipuè ventriculi imbecillitatem: ita vt flatus generaret plurimos, excitantes illi acerbiſsimos, & quandoq; etiam colicis ſimiles dolores, quibus ſæpiſsimè affligebatur toto trieunio, colorem nihilominus bonum habebat, qui hepar calidius eſſe ſatis oſtēdebat. Montanus hæc eſordinauit.

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Mellis roſati q. s.

Ad bolum conficiēdum, ſumat manè horis tribus ante prandium. Die autem immediatè ſequēti incipiat ſumere ſyrupos infraſcriptos.

R. mellis roſati, ſyrup. abſinth. aā ℥ j.
Aquæ cichorij ℥ iij.

Miſce pro vno, & pro alijs ſimiliter. Poſt vltimum ſyrupum die ſequenti ſomat infraſcriptam medicinam.

R. Confectionis hamech ʒ iiij.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumatur in aurora cū cuſtodia. Deinde

R. Sacchari roſati ℥ ij.
Specierum arom. roſ. ʒ j.

Miſce, & ſumat ℥ s. Ex hac confectione ſingulis vicibus bora vna ante prandium, ſnmat, incipiendo à die immediatè ſequenti, medicinam. Poſt accedat ad potum àquārum aponenſium, & bibat de aqua 12. vſque ad 14. calices, nec ſubſequentem niſi priorem antea per vrinam aut ſeceſſum die præcedenti, aut nocte reddiderit, bibat: ſumat autem

tem manè in aurora leuiter deambulando. Vinō
vtatur albo, & paucifero, à ſtudijs intempeſtinis
caueat: victus ratione conneniēti vtatur, abſtine
at à cæpis, allijs, tortis ſeu placentis, piſcibus, legu
minibus, & alijs quæ flatus generant, & ventricu
lo aduerſantur. Medici calida exhibuerant, & cin-
namomo plurimùm vti iuſſerant: Id Montanus
prohibuit, & omnino à calidis abſtinere iuſsit, ne
inflammato hepate incidat in melancholiam hy-
pocondriacam, quæ bac ratione fieri ſolet. Pro ro
boratione ventriculi Myrobalanos chebulos ſu-
mat ſæpius, & lignum aloes pnluer. in rotulas fa-
ctum, & parū rhabarbari, maſticetur manè & po-
ſtea abluatur os vino malnatico.

De debilitate membrorum naturalium & præſertim vētriculi intemperie frigida & ſicca Conſilium CCI.

CLariſs. Doctores, cùm ſimns conſul-
turi pro hoc iuuene nobiliſsimo, mul-
ta dicemus in hoc caſu profutura etiā
ſcholaribus, & ita vtriſq; proderimns.
Virtutes corporis in boc omnes ſunt læſæ, ita, vt
vix diſtinguere poſsim⁹ operationes læſas à mor
bis. Nam naturalis non concoquit, neque expul-
trix expellit, ſicut debebat, ſentit rugitus, virtus
præterea diſtributiua eſt læſa, quod ſentit ſtatim
poſt cibum ſumptum, atque ita omnes operatio-
nes ſunt læſæ, appetit enim parùm aut nihil. Ani-
malis multifariam læditur. Imaginatur ea, quæ nō
debet: & timet, quæ non oportet timere. Mutiuæ
quoque ſunt debiles. Vitales etiam læſæ ſunt: ti-
mor enim oritur in corde, ſicut & ira. Videtis igi-
tur omnes operationes læſas in hoc corpore, ita
vt partim corruptæ ſint, partim diminutæ. Ardo-
rem percipit circa partem dextram, euomit præ-
ter naturam biliosa & amara: ſequuntur multa ac
cidentia, amaritudo atque ſitis poſt cibum, diffi-
cultas anhelitus. Hæc ſunt ſymptomata, ratione
quorum nos conuocauit, vt conſuleremus. Nos
igitur in primis exquiremns cauſas ſymptomatū,
ex quibus innoteſcit morbus. Et quia morbus nō
curatur, niſi lapſ⁹ morbi cognoſcatur, neceſſe eſt
primo inquirere tēperaturā membrorū principa
linm, videlicet cordis, hepatis & cerebri. Et fortaſ
ſis beparerit nobis inſtar omniū, ac maximè facit
ad cognitionē reliquorū, cùm oīa ex hepate nutri
mentū ſumāt. Nō aūt noui eū tēpore ſanitatis, ſed
color niger indicat bepatis caliditatem, perpetuò
habet flatus in ventriculo: ſcitis autem prouenire
eos à colore diminuto. Eſt igitur primò ventricu
lus frigidus: cerebri autem temperatura, an cali-
da ſit, vel frigida non poſſumus iudicare, non e-
nim nouimus certò aliquam operationem. Re-
dundauit catarrho, & à cauſis alterantibus extrin
ſecis facilè potuit affici, pedes ambulauit ex Fran
cia in Italiam, cùm non eſſet aſſuetus. Cibo & po
tu malè vſus, ſolet aquam bibere, bibit vina Gal-
lica, quæ maxime ſunt nocentia: hinc in ventricu
lo dominatur frigiditas & ſiccitas. Studijs etiam

A præter naturam ſeſe applicat. Et conſecutus eſt
ex bis cauſis & accedentibus alijs, quod non ex-
cernit, ſed babet aluum adſtrictam. Potuit id pri-
mùm contingere ex parte ſæcum, & virtutis etiā:
nam illæ exiccatæ ſunt, & pituita craſsior circa il-
las, retinet eas. Non appetit, licet frigiditas non
augeat appetentiam, humor tamen frigidus exci
tat nauſeam potius. Temperatura igitur frigida &
ſicca eſt, quæ notabiliter lædit operationes: eſt
enim penitus oppoſita calido & humido. Non re
tinet, lib. 3. de cauſis ſymptomatis, vbi loquitur de
ſignis, quæ ſequuntur vitium retentricis, quæ 2.
ſunt, nempe, quando non retinet tantum, quan-
tum oportet, & quando non amplectitur, ſicut de
bet. Quando hæc fiunt, ſequuntur rugitus, flatus
quoque, & pondus etiam, quæ indicant virtutem
retentricem diminutam. Poſtea ad virtutem di-
ſtributiuam, non fit diſtributio, quia manifeſtiſsi
mæ ſunt tenſiones in regionibus bepatis. Illud
B enim conſiderandum, quòd tenſio neceſſariò in-
dicat obſtructionem: ex obſtructionibus ſequuu
tur malæ diſtributiones, inflaturq; venter, vt per-
cipiunt bi, qui habēt obſtructiones. Non percipit
nutrimentum ex ipſo cibo, etiamſi plurimùm ſtu
deat comedere. quod ideo fit, quia non diſtribui-
tur, & dum ſumpſit cibnm, percipit difficultatem
anhelitus. Id fit, cùm cibus cum phlegmate miſce
tur, flatuatur, & ita comprimitur diaphragma. A-
maritudinem quoque oris percipit, quia vapores
calidi & bilioſi aſcendunt ad os. Hactenus vidi-
mus, quòd catalogus omnium horum proueniat
ex mala tēperatura frigida, & ſicca vētriculi. Ac-
cedit caliditas pcepta in dextra parte, ſup hepar
quæ hinc incœpit, quòd biberit vinū abſiothites;
cū cinam. in maxima copia, quia facta calefactio
ne excedente in hepate aſcendunt vapores, qui
faciunt timores, eò quòd obſtruantur venæ meſa
raicæ. Illa actio læſa in virtute motiua, quòd piget
eſt ad motum, & motus tardus, prouenit, vel quia
C impedimentum eſt in muſculis, vel in principio,
vt cùm impediuntur ſpiritus. Spiritus autem im-
pediuntur, quando pituita in medio eſt, ſicut lu-
men ſolis impeditur à nubibus. Sed cur magis in
ſiniſtra parte? quia in ea parte fuit ſemper imbe-
cillitas maior. Non autem percipit ægritudinem,
ſed impedimenta actionum. Et ita tādem conclu-
dimns eſſe in membris naturalibus, præcipnè fri-
giditatē & ſiccitatem, eſſentialiter exiſtentem in
vētriculo, ad quā multiplicatnr bumor pituitoſ⁹.

Prognoſt. Si fuerit vna intemperies ſola in ali-
quo, eſt curabilis quidem: ſi autem duæ ſunt com
plicatæ, incurabiles efficientur. Longè autem fa-
cilius eſt exiccare humidū, quàm humectare ſic-
cum, & præſertim in vētriculo, qui eſt mēbrano-
ſ⁹. Poterit igitur pſeruari, nō aūt curari abſolutè.

Cura. Quantùm ad præſeruationem, quia cu-
rari non poteſt, lapſus tamen hepatis calidus; po
terit facilius emendari. Pro huius igitur alteratio
ne curam habere debemus, circa rationē victus:
Si enim ea vtatur debito modo, facile reducetur
ad temperamentum, ſi dimittet videlicet illa cale
facientia, & adurentia. Vtatur cibis ijs, qui ſunt fri

cilis concoctionis, vt ſunt pulli, auiculæ, iuſcu-
la, quæ tamen non ſint nimis pinguia. In hac re
dubium magnum. Ex quo præter omnem ſuam
conſuetudinem incœpit, vt bibat vinum, vtrum
debeat redire ad aquam. Vtrinque ſunt rationes:
Quia dum biberet aquã, bene ſe habuit, dum bibe
ret vinum, ſemper malè. Habet præterea hepar ca
lidum, vnde plurimi aſcẽdunt vapores ad caput,
& fit debilis ille motus, & alteratur ab aqua tẽpe-
ratura hepatis. Ex altera parte eſt debilitas ven-
triculi, qui adhuc magis refrigeratur. Et quia eam
quatuor annis bibit, & eſt aſſuetus, ego nollem vt
biberet vinum tale, quale hactenus bibit, ſed tale
quale Galenus exhibuit ſuis ægris, quod eſt
maxime lymphatum, clarum, & tamen minimè
aſtringens. Fiat præterea bolus ex hieræ ℈ j. caſsiæ
℥ vj. & exhibeatur alternis diebus, vel ſemel in ſep
timana. Ab alijs Medicinis omnibus, ſyrupis, &
potionibus abſtinere vellem.

De ſtomachi anxietate, & morbo Gallico pro ſe
agitario, Anno 1550. 18. Martij in colloquio.
Conſilium CCII.

CLariſs. Doctores, vt conueniamus in
ratione exhibendi remedia, quibus ſa
nitatem huius viri reſtituere cõamur
cùm audio E. veſt. animũ ſuum ad hoc
inclinare, vt ſumat decoctum ligni, in quo & ipſe
totam ſpem curationis ponit: ego quoque confi-
do, quòd hoc ſolo decocto curabitur, debito mo-
do aſſumpto. Vt igitur quod conclusum eſt, à me
ratione oſtendatur, oportet primò de ægritudine
loqui. Laborat aũt iſte magnificus vir duab. diſpo
ſitionib. præter naturam: vna eſt morbus Galli-
cus, qui licet videatur deliteſcere, ſemper tamen
eius aliqua veſtigia ſe oſtendunt. Sed illud præci-
puum, de quo cõqueritur, eſt affectio ventriculi,
poſt enim aſſumptum cibum patitur ſtomachicã
paſsionem, & anxietatem. De qua re, vt par eſt, cũ F
maximè ſit ſolicitus, petit à nobis auxilium. De
vtriſque verò affectibus agẽdum. De morbo Gal
lico nihil aliud dicam, cùm cõſtat quas cauſas ha-
beat. Loquendũm igitur tantùm de diſpoſitione
ventriculi, vnde poſsit fieri. Duo igitur hic ſunt
quærenda, primò in quo loco ventriculi videatur
eſſe affectus, an circa os ventriculi, an circa fundũ
eius. Secũdò quis affectus ſit, qui morbum ipſum
faciat, vtrum mala cõplexio, an mala compoſitio,
vel ſoluta vnitas. Iſta ſunt conſideranda a me, ſi ſe
cundùm rationem debeo concludere quid illi cõ
ueniat. Dicam vnum, cùm conſidero omnia quæ
cunq; audiui recitata, tum ab ipſo, tum ab excell.
veſt. & omnia ſimul confero, videtur mihi, quod
primò locus proprius, vbi ſit affectus principalis,
nequaquam ſit os vẽtriculi, imò quantũ in ſeipſõ
eſt, bene valeat, & ſi patitur aliquid, patitur potius
per conſenſum. Credo ergo affectũ eſſe circa fun-
dum ventriculi, & dicam coniecturas, quare ita
ſentiam. Deinde credo circa fundum non eſſe ma
lam compoſitionem, neque obſtructionem, neq;
D aliud quod poſsit referri ad malàm compoſitio-
nem principaliter, ſed quòd mala complexio ibi
exiſtat. Quænam illa? Nam primò videtur, ſi nos
referimus cauſam iſtius intemperiei ad frigidita-
tem principaliter, hoc non poſſe ita ſuſtineri. Vi-
deo enim quòd laborat in concoctione, & maxi-
mam habet anxietatem, nihilominus bene nutri-
tur, generat bonum ſanguinem, quia habet bonũ
colorem, non multiplicãtur humores crudi, non
conqueritur de aliqua re, propter quam aggregẽ-
tur cruditates. Hoc autem eſt perpetuum Galen.
teſte, vbi prima concoctio in ventriculo propter
frigiditatem non poteſt perfici omnino, quòd nõ
emendetur in ſecunda, quæ fit in hepate etiam be
ne diſpoſito. Cùm igitur videam in hoc corpore
generari ſanguinem laudabilem, ſanitatem com-
modam, & plus quàm huic ætati conueniat, non
dixerim frigiditatem eſſe principaliter in ventri-
culo, ratione cuius hæc incommoda ſequantur:
quia videtur rationi conſentaneum, quòd pluri-
E mi crudi humores deberent generari propter fri-
giditatem, præcipuè cùm videamus hoc propriũ
non adeſſe, videlicet quod infœliciter cõcoquat,
nam ſtatim facies decolorata oſtenderet affectio
nem ventriculi. Ergò per ea inueſtigari oportet,
vtrum ſit aliqua alia intemperies cauſa huius affe
ctus, præter frigiditatem. Inclinan animum ad hoc
intemperiem eſſe principalem cauſam huius affe
ctus, eamq; eſſe humidam circa fundum ventricu
li. Affero huius rationem, quòd humiditas peccet
non ita tamen, vt non cõſequatur frigiditas illam
humiditatem: humiditas enim obtundit caliditа-
tem. Quod ſignum eſt, quòd humiditas cauſa ſit?
quonia humiditas ipſa hoc facit, vt vẽtriculus nõ
poſsit bene amplecti, nec continere cibũ, ſicut o-
portet, nam ad bonum amplexum requiritur ſic-
citas moderata: huius enim eſt conſtringere, ſicut
humiditatis ſuperfluæ relaxare. Vnde habes hoc?
ab anxietate, quam ipſe dicit ſe ſentire: percipit e-
nim grauitatem poſt cibum, & ait ſe non poſſe to-
lerare cibum, poſtquam eum aſſumpſit, non eſt
quod tardè concoquat, ſed grauat quod malè fer
tur onus. Eſt ergo illud Galeni 3. de cauſis ſymp-
tomatum, vbi loquitur de iſta moleſtia in conco-
ctione, quando cibus malè fertur in ventriculo,
& dicit ibi cauſam eſſe immediatam, quia ventri-
culus non amplectitur cibum, vnde ſequitur mo-
leſtia in concoctione. & vbi non rectè continetur
cibus, non rectè poteſt concoqui, ex quo ſequun
tur rugitus, flatus, qui dum aſcendunt ad os ven-
triculi, faciunt vt percipiat primò caliditatem cir
ca os ventriculi, qui poſtea flatus à fortitudine o-
ris retrudũtur ad fundũ ſtomachi, vnde circũuol
uuntur iſti flatus. Ergo propter iſtam humiditatẽ
exiſtentem in fundo vẽtriculi cibus non bene cõ
tinetur, propterea fiunt flatus, & rugitus, quia ca-
lor innatus, quàuis in ſeipſo bene concoquit, non
poteſt tamen concoquere, ſicut oportet, quoniã
ventriculus non poteſt cibum amplecti, ſicut de-
bet. Ac quod res hoc modo ſe habeat, ſequuntur
poſtea nonulla ſigna. Primò eſt illud, quòd ipſe di
cit, ſe edere multos flatus, nullum tamen per ſupe
rius, tantummodo per inferius. Et hoc eſt vnum,
quòd

quòd potius in fundo ventriculi eſt affectio: deſcendit enim flatus ad partes inferiores, non ad ſuperiores. Eſt aliud ſignum: dicit, quòd quando quieſcit, nũ videtur affligi, niſi parum admodum, ſed affligitur quando mouetur, & quò intenſius mouetur, eò magis affligitur: cuius ſignum quoq; eſt, quia cibus non poteſt concoqui à ventriculo, quia non amplectitur, & dum quieſcit, melius amplectitur, & melius concoquitur cibus. Quòd ſi eſſet ratione frigiditatis affectio iſta, potius à motu adiuuaretur concoctio, quia ex motu augetur calor: ſed hic contrarium accidit, quoniam ex motu ſæuiora ſequuntur ſymptomata. Aodio etiam quòd iſte nobilis vir multas egerat humiditates. Et ita omnia ſigna videntur potius atteſtari humiditatem quàm frigiditatem. Et quòd illa ſit potiſſima cauſa huius diſpoſitionis, deinde ipſa temperatura, hoc idem videtur teſtari. Eſt enim humidum corpus, & etiamſi caliditatem habeat, habet etiam non minorem frigiditatem, quia pingue olim fuit, nunc verò areſactum magis, quàm prius, cùm deficiat circa cibum, quòd parùm comedat, cùm antea bis in die comedere conſueuerit. Sed hic difficultas eſt, cùm humiditas, & nõ frigiditas principaliter hic peccet, nõ immeritò aliquis quęrere poſſet. Vnde eſt illa fames, de qua loquitur? Nihil enim magis extinguit famem, quàm humiditas. Facile hoc ſoluitur, nam cùm in ore ventriculi, circa quod ſit fames, non ſit affectus ille, ſed in fundo, non propterea neceſſe eſt, vt afficiatur locos, in quo propria paſsio famis. Et ideo bene adhuc conſiſtit, quòd humiditas ſit in fundo, & tamen nihilominus ſentiat famẽ, & naturalem: cùm enim hepar admodum calidum habeat, quod plurimùm abſumit, ideo indiget multo cibo, præſertim cùm etiam aſſuetus ſit tali cibo vti, cumque non habeat cibum iduneum, neceſſarium eſt, vt fameſcat. Vnde dicit quando parum cibi manè ſumpſerit valdè fameſcit, & quaſi rabie quadam afficitur, quia eſt inanitio, quæ facit famem. Appetit ergo cibum, quia indiget eo. Sum igitur adhuc eius ſententiæ, quòd humiditas potios ſit cauſa huius affectus, quàm frigiditas, licet conſecutiuè cum tanta humiditate calor quoque ſit diminutus, nõ in ſe, ſed quia humiditas ipſum obtundit. Hæc ſatis quantùm ad debilitatem ventriculi, tã ad cauſam eius, quàm ad ægritudinem. Quantùm ad morbum Gallicum, nihil de eo dicam, quoniã non curatur ille niſi ſuo antidoto, & ideo cùm appareant eius veſtigia, valde eſt aduertendum, ne alijs ægritudinibus aſſocietur: aſſociatur autẽ ferè omnibus, ac illas longas, ac pertinaces ad curandum reddit. Contra fieret cæteris paribus, vbi non adeſſet morb. Gallicus. Et propterea de hoc morbo admodum debemus eſſe ſoliciti, etiamſi præcipua quæſtio ſit de affectione ventriculi.

De Prognoſtico nihil aliud dixero. Si volet curari, quotuplex erit curatio? Vna debetur morbo præſenti, altera futuro, quæ potius præſeruatio eſt: nam, vt audiui, aliàs curatus fuit ante ſeptẽ & octo menſes, nõ tamen præſeruatus. In curatione duo facienda ſunt: primum, vt curetur à præſenti ægritudine, qua laborat: ſecundum, vt præſeruetur, ne amplius in eam incidat. Prius tamẽ, quàm ad hæc veniam, vnum dicam: quòd inter reliqua ſigna, quæ faciunt me credere humidam intemperiem in ventricolo eſſe, fuit aſſumptio decocti ligni, quia illa aſſumptio maximam vim habet exiccandi: eſt enim valdè ſiccum, & non ita calidum vt ſiccum, propter partes terreſtres plurimas. Ex illo igitur exiccatus fuit ventriculus, & ſanus tandio vixit, quàm diu fuit inanita humiditas propter decoctum ligni: ſi autem intemperies fuiſſet frigida, propter decoctum ligni ventriculus frigidior eſſet factus, & ex hac aſſumptione potius deterior eſſet effectus. His ita ſe habentibus, quomodo curanda præſens ægritudo? Dico, quod non erit efficacius remedium, quàm decoctum ligni. Primò enim de ſuſpicitione morbi Gallici nõ eſt dubium, quòd nullo alio quàm hoc ſolo decocto curari poterit. Secundò, cùm ſit humiditas ſuperflua in ventriculo, nemini eſt dubium, quòd exiccabitur hoc decocto. Ergo decoctum hoc duas reſpiciet ægritudines. Purgarem quidem corpus ante eius exhibitiunem, ſed benignè, non purgantibus illis medicinis, quæ ſolent præmitti morbo Gallico. Eſſem cuntentus lenitione & ſyrupis, vt de abſinthio, oxymelle ſimplici, & quieſcerem inter duos ſyrupos, ad præparationem ipſius ventriculi. Decoctum cum quo dari debent ſyrupi poſſet eſſe ex cichorio & abſinthio, ſi vellet tolerare propter amaritudinem: ſed non curo multùm de aquis, quia ſufficeret ſyrup. ſolus, ꝑpter maiorẽ morã, quam in vẽtriculo faceret, quàm aqua, quæ citò penetrat. Poſtea purgabitur cum rebus bene dictis, in quibus nulla eſſent ſcammoniata, vel ſolutiua, ſed cum rhabarbaro. Facta purgatione, accederem ad decoctum ligni. Iniungerem leuem diętam, vt comederet carnes hœdi, vel caponum, & in modica quãtitate. Biberet vinum pauciferũ, non cum aqua ligni commiſtum, quia ipſum deſtrueret. Vbi erit poſtea curatus à murbo Gallico, ſi vellet ſuſtinere ſanitatem ſuam, & eam conſeruare, vteretur alio regimine, & penitus abſtineret à coitu, quo nihil magis ventriculum debilitat, & in alijs rebus non naturalibus haberet optimam rationem. De curatione nihil dubito, verùm multò magis de præſeruatione.

De ventriculi imbecillitate, dolore ac flatu, cum multis alijs ſymptomatis præcipuè renum & podagricis affectionibus, pro illuſtri Hiſp. Conſilium CCIII.

OMnia ſymptomata vel accidentia, de quibus conqueritur Illuſtriſsimus Dominus, iudicio meo ad cauſas intrinſecas duas ſunt redigenda. Quæ tamen cauſæ fomentũ incrementumque à cauſis extrinſecis nactæ ſunt, & continuè nanciſcuntur. Interiores ergo cauſæ ſunt: frigiditas ventriculi maior quàm expedit, & exceſſus caliditatis in hep. & renib. & toto venarũ ãbitu. Ex his duab. cauſis

efficitur, vt prima coctio ſit diminuta & pituita,
quantitate & qualitate excedens dominetur, col-
ligaturque in ventriculo & ſubinde diſtribuatur,
primò ad venas meſaraicas, & deinde hepar, ibiq́;
plures variaſque efficiat obſtructiones: exceſſus
autem caliditatis in hepate & amplitudine vaſo-
rum, quæ neceſſariò talem temperaturam conſe-
quitur, multiplicat ſanguinem, bilemq́; aduſtam,
ac præterea pituitæ partem diſtributam, craſsio
rem calidioremq́; reddit. Cùm igitur maſſa ſangui-
nis expurgatur, attrahiturq́; ſeroſa humiditas ad
renes, promptè ſimul excernuntur, ex occaſione
amplitudinis venarum, reliquę quoque ſuperflui
tates pituitoſæ & aduſtæ: dumque in renum an-
guſtijs immorantur, vlterius aduruntur, vndè &
calculi arenæque plurimæ generantur, quæ po-
ſtea per vrinarios meatus ad veſicam delatę, & cō
fertim ad ceruicem ipſius infarctæ ita concludūt
meatum alioqui anguſtum, & interim vrina pror-
ſus retineatur tā diu, quàm diu plurima vrinæ co
pia impetu facto erumpat: ſed antequàm erūpat,
dolor, circa illas partes excitatur ex arenularum
aſperitate & acrimonia, dolorque ille maior & mi
nor efficitur, prout etiam excrementa illa reten-
ta quantitate plura aut pauciora ſunt & mitiora. Pi-
tuita autē in ventriculo collecta, & occluſa in ve-
nis meſaraicis dum intumeſcit, & in ſpiritus fla-
tuoſos vertitur à calore agitata, varios affectus
producit. Nam vbi ſpiritus inter tunicas cùm ven
triculi tum inteſtinorum recluditur, dolores exie
car vel cholicos vel cœliacos, prout ventriculum
vel inteſtina occupauerit: pars verò eiuſdem ſpi-
ritus, quæ repentè & confertim traducta per he-
par ad renes detruditur, dolores excitat nephriti-
cos, modò in dextro, modò in ſiniſtro rene, fre-
quentius tamen in ſiniſtro, quoniā pars illa imbe
cillior eſt: qui vbi amplior maiorq́; efficitur, com-
municat etiam & protruditur vſque ad ſpatulam
humeroſque eiuſdem lateris, obſeruata rectitudi
ne tranſitus, ſiue neruos ibi exiſtentes, ſiue venas
aut arterias, aut etiam iſta omnia ſimul occupaue
rit. Vbi verò ſpiritus ille, & vapor ad ſuperiores
partes confertim detruditur, ſuffocationes efficit
maiores vel minores, prout maior vel minor co-
pia vaporum fuerit. Quòd autem huius ſuffoca-
tionis cauſa ad dictos vapores ſit referenda, præ-
ter alias rationes hoc maximo iudicio comproba
tur: quoniam ſicut velociſsimè inuadit, ita etiam
velociſsimè reſoluitur, quod quidem eſt flatuoſæ
materiæ proprium non corpulentæ & craſſæ.
Cui etiam rei adſtipulatur prima illa origo ſuffo
cationis, quæ inuaſit à commeſtione lacticiniorū,
& vini diluti, cum oliuis, quę omnia proculdubio
ſpirituoſa admodum flatulentaque ſunt cibaria:
neque ratio aliunde petenda eſt podagrici dolo-
ris, dextri pedis pollicem occupantis, quàm ab il-
lis prioribus duabus cauſis, frigiditate ſcilicet vē-
triculi pituitam generantis, & caliditate hepatis
in quo bilis generatur, ex quo viæ & meatus am-
pli progrediuntur, per quos commodè poſsit trāſ
ire materia. Conſentaneum autem rationi eſt, vt
craſsior quidem humor ad pedes deorſum deſcē
dat: leuior autem & flatuoſior ſuperiores magis

D partes appetat: quòd aūt magis occupet pedem
dextrum quàm ſiniſtrum, cauſa eſt, quoniā ab he-
pate per venas talis materia deſcendit, vnde ſer-
uata rectitudine, quæ naturæ familiariſsima eſt,
dextram potius partem quàm ſiniſtrā inuadit. Hę
ſunt cauſæ intrinſecæ omniū horum ſymptoma-
tum, quæ morbi ab illuſt. D. appellātur numero 8.
vrinæ quædam ſuppreſsio & ardor. Secundò, ſuf-
focatio nocturno tempore à primo ſomno repen
tè occupans. Tertiò, dolor renis pręcipuè ſiniſtri.
Quartò, dolor ſpatulæ ſiniſtræ. Quintò dolor ven
triculi. Sextò, ventoſitas & oppilatio, vt ipſe vo-
cat, quæ videtur permanere in fundo ventriculi,
& colo inteſtino. Septimò, continua ſtomachi im
becillitas. Octauò, dolor podagricus remiſſus in
pollice pedis dextri. Iſtæ autem duæ cauſæ quas
intrinſecas diximus, plurimùm adiuuantur & fo-
uētur à cauſis extrinſecis malè applicatis, vt aere,
cibo & potu, exercitio incongruo, venere, & reli-
quis alijs cognatis. Vtrum autem frigiditas ven-
E triculi, quam prædiximus, & hepatis caliditas fue
rint D. ſuę cognati, & naturales affectus, an adueu
ticij? De hepate quidem facilè dixerim caliditatē
eſſe cognatam, de ventriculo aūt non ita conſtat:
potuit enim facilè cùm propter vehementia ſtu-
dia literarum, tum propter venerem, aut propter
alias immodicas mutationes, quę frequentiſsimè
in humana vita contingunt, præcipuè quæ libera
non eſt, ſed negocijs rebuſque agēdis addicta, ad
talem intemperiem deduci. Hæc igitur dicta ſint
de cauſis illorum omnium ſymptomatū, tam in-
trinſecis quàm extrinſecis. Supereſt nunc, vt de
præſeruatione futurorum agatur, & de curatione
præſentium: & quoniam vt ſententia Galeni eſt
iiſdem remedijs præſentem morbū curamus, qui-
bus à futuris præſeruamus, ideo maxima ex parte
quæ de præſeruatione dicentur, ad curationem
transferri poterunt: fiet autem potiſsimè præſer-
uatio cum his quæ calorem innatum conſeruant,
quo totum animal gubernatur: neque enim exce-
F dere poteſt in eo corpore, vbi calor naturalis do-
minatur, alicuius membri vel caliditas vel frigidi
ditas: calor innatus conſeruabitur, ſi recta ratio in
ſex rebus extrinſecis occurrētibus obſeruabitur.
Primò igitur cauebit illuſtriſs. Dom. ab omni ae-
ris exceſſu ſiue calido ſiue frigido: frigidus intem
periem ventriculi & cerebri augebit, calidus he-
patis, renum, & venarum: & eadem omninò ratio
eſt de cibis ſeu calidis ſeu frigidis. Labores verò
atque animi accidentia ſi moderata fuerint, calo-
rem naturalem excitabunt, cōcoctiones diſtribu-
tioneſque adiuuabunt: ſi deficient, torpidum fri-
gidumque totum corpus efficient: ſi exuperabūt,
primò quidem calor igneus excitabitur, & natu-
ralis diminuetur: poſtea verò vbi maior fuerit e-
xuperantia, calor etiam igneus reſoluetur, & tor-
pida ſuccedet frigiditas. Ergo in omnibus exceſ-
ſus eſt vitandus. A ſomno merid. quàm maximè o-
portet abſtinere, inde enim caput repletur, deſtil-
lationes excitantur, vnde poſtea illuſt. D. affectus
foueri adaugeriq́; poſsint. Egeſtiōes alui maximè
ſunt procurādę: inde auerſio ad contrarias partes
ac præterea euacuatio excrementorum paratur,
ad hanc

ad hanc lenitionem ſummè probaoerim frequentem vſum bierę ſimplicis Gale. de 6. reb. Nam ex hac ventriculus roborabitur, obſtructiones apeꝛientur, hepar euentabitur, excrementa ſimul auertentur, & per ioferiora ducentur: quæ omnia in hoc corpore à nobis quàm maximè ſunt expetenda. Erit vſus hieræ, vt accipiat ʒ j. in catapotij formam redactam, hora ante cœnam, bis in ſeptimana: ſad & aſſumptio terebinthinæ vel laracioę lotæ, totidem quidem vicibus, ſed horis ſumendi immutatis: manè enim aſſumi ſolet ʒ. horis ante prandiom, aſſnmēdi quantitas circiter ʒ ij. Hęc in alijs quidem non inferior hiera, in ventriculo tamen corroborando longè imbecillior. Quantū verò ad nutrimentorum ſubſtantiam, etiam me tacente intelligendum arbitror, vt cibos potusq́; eligat optimi ſucci, oō facilè cortuptibiles, & qui citiſsimè concoquantur, diſtribuantorque: tales ſunt carnes hœdorum, caſtratorum iuuenum, vitulorum lactantinm, pullorum atque auium campeſtrium iuniorū, quales perdices ſunt, phaſiani & paſerculorum omniū montaoa genera: turdi etiam, ficedulæ & columbarum pulli non ſunt aſpernandi. A piſcibus abſtinendum conſulo, à lacticinijs, à paſtilibus, à leguminibus, à carnibus antiquis & ſalitis, ab ouis vel duris, vel antiquis, vel ſartagine decoctis, ab acetarijs crudis abhorreat, ſed præcipoè à ciborum varietate, imò vnico cibo contentus ſit, cruditatem etiam effugiat, nihil enim ea peſtilentius. A Germanicis compotatiooibus cōmeſſationibusq́; quàm maximè abſtineat: vinum verò eligat purum, ſubtile, loeidū, colore mediocre inter nigrum & album, minimè acerbum, ſed neque dulce, medij enim ſaporis, coloris, & potentiæ eſſe oportet, quod etiam parcè bibat, & ioter prandium & cœnam à qnocnnqoe potu omnino abſtioebit. Vbi hæc ritè peregerit, ſciat maximam partem ſuæ non tantùm præſeruationis, ſed etiam curationis tranſegiſſe. Quantùm verò attinet ad pharmaciam, ſuademus illuſt. ſuæ dominationi bis ſingulis annis purgari, Vere inquam & Autumno. Purgationem Veris ita faciēdam ſtatnerem circà quintum diem Martij nō impediente lunæ coniūctione, triduoq́; ante præparato ventriculo cum tenuiori victus ratione: manè ſumat tribus horis ante prandium leue pharmachum ita habens.

R. Florum caſsiæ ℥ j.
Specierum hierę ſimpl. ʒ ij.

Cum ſaccaro fiat bolus, ſequenti die ſyrupum aſſumet ita habentem.

R. Syrupi de abſinthio
De cichorea Nicoli cum rhabarb. ana vnciam vnam
Decoctionis liquiritiæ
Saluiæ
Betonicæ ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo & ſic pro alijs. Deiode,

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.

Cum aqna betonicæ fiat porus, ſumat in aurora cum cuſtodia, die immediatè ſequente ſeptimū ſyrupum: poſtridie verò accipiat zacchari roſati

A ℥. ſimpl. hora ante cibum manè & ſerò, atque ita perſeueret per dies quindecim. In hac tamen purgatione Veris landarem, vt ſanguinem mitteret à vena hepatis ad ℥ ß. vel 10. Autuno aūt eādē prorſus repetet euacuatiouē, ſang. tameo miſsionē omitteret: in reliqnis annis tēporib. inter ambas euacuationes vtatur illuſt. S. D. bis in menſe, aut ter ad ſummū, ad pſeruationē pillu. quę ita habēt.

R. Sandalorum citrinorum
Roſarum rub. Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ℈ iiij.
Aloes electæ
Rhabarbari ana ʒ vj.

Pulucrizentur omnia per ſe, deinde miſceātur, poſtea aſpergantur ſucco roſarū puro: poſtea permittantur exiccari, & ita iteretur ſepties. Deinde cum melle roſaceo fiat magdaleon, da quo ſingulis vicibus fiaot pillulę tres, pondo vnius drahmę ſumendę hora ante cænam. Laudo præterea vt itidem bis in menſe ſumat quatuor horis ante prandium, B optimi mithridatici in bolum redacti, vel in pillularum forma ℈ ij. & ſoperbibat tantùm vini aromatici, qnantùm caperent cochlearia duo. Ventriculum muniri quidem ſuaderem pannis lineis duplicibus, qnantum ſufficeret ad calorem optimè retineodum & conſeruandum: qui qnidē panni linei quàm maximè puri, & ab omni ſorditie liberi ſeruarentur. Appooere verò cerata ex maſtiche, ſiue ex quacnnque alia materia ad vſum continuū, ego prorſus non laudauerim, quicquid alij velint dicere: exugunt enim talia omnia longo vſu humorem naturalem, ita vt tandem refrigeretur ventriculus: nam de gutture vulturis, pellibus leporum, & alijs huiuſmodi nihil aliud dixerim, niſi eſſe apertiſsima impoſtorū cōmenta, quibus ignorantiam propriam velare nituntur. Quā tum attinet ad emplaſtrum diacbilō, laudauerim quidem, ſi diſcutiendus eſſet tumor, vel abſceſſus maturandus: ſed in caſu noſtro de renibus propoſito, putarim hoc eſſe ſuperuacuum, neque aliud incommodum nobis faceſſeret. Zuccarum modicè ſumprum, ego quidem non improbauerim: vinum vbi dilui oportebit, aqua erit diluēdom fontana, C quæ maximè teouis ſit, & nullius qualitatis particeps: vbi iſta non habentur, copiamq́ue habuerit aquæ recenter deſtillatæ, limpidæ & purę, minimè putridæ, laudarim quæ ex betonica, vel abſinthio, vel ſaluia ſublimabitur. Aqua ligni indici vbi corpus exquiſitiſsimè purgatum eſſet (hoc enim admodum eſt neceſſarium) verno tempore aſſumendum conſulerem, quoniam mirum in modum ventriculum corroborat, inteſtina & renes. Quòd ſi præceſsiſſet etiam ſuſpicio aliqna morbi alicuius ad oos non relati, tunc omnibus numeris hanc decoctionem profuturam iudicauerim. Admoueri igni, & ex ligois præcipuè mitioribus, quales ſalices ſunt & vites, hyberno tempore maximè laudo: oihil enim frigore in hac præcipuè ætate, & ad hos morbos deteſtabilius puto. Exercitiū tūc obeundū puto, quādo decoctio exquiſitiſsimè facta eſt in bepate aut venis: quod quidem præcipuè babemus matutinis boris, ſit aūt exercitij terminus anhelitus mutatio manifeſt.

placet autem vt ſuperiores partes magis exerceantur quàm inferiores. Equo inſidere tunc optimum eſt, cùm renes & totum corpus fuerit expurgatum: alijs temporibus nõ ita tuta equitatio eſt. à cœna & prandio negocijs tutò non vacabitur, niſi vbi ventriculi concoctio exactè fuerit perfecta: id verò fieri non poteſt etiam in validioribus, niſi poſt horas quatuor, à cibo ſumpto. Poſt cœnam ſomnũ capiendũ conſulo, nõ niſi horis duab. peractis: ita vt interim ſua illuſtriſsima dominat. ſuauiter deambulet aut ſtet, non ſedeat, caput manè fricet pectine & ſpongia. id verò fiat in aere tepido ac minimè frigido.

De vomitu cohlerico, cum ſingultu in colloquio. Conſilium CCIIII.

Historia morbi à Friſimelica recitata. Habemus ægrum in ætate conſiſtenre, temperaturæ calidę & ſiccæ, qui laborat vomitu, & nauſea: vomit materiam cholericam aduſtam, tendentem ad nigredinem interdum. Iracundia vehemens eſt. Incidit in hunc morbum ex potu maluatici, vnde crediderim inflammatum iecur generare plurimum bilis & adurere ſanguinem, ob id etiam ventriculus debilior, adeo vti ex conſenſu nonnunquam incidit in ſyncopas. Non habuit beneficium vẽtris, cùm tamen ſint exhibitæ pillulæ & clyſteria. Primò velim ſoluere aluum cum clyſtere leniori ex oleo, melle roſato, vel ſaccharo, atq; electuario aliquo, diaphænic. vel caſsiæ, idque pro euacuatione, & diuerſione. Secundò, pro refrigeratione hepatis darem ſyrupum de endiuia, cum decocto endiuię. Cibum inſtituerem leuem, panẽ lotum cum contuſo, vt conſulatur virtuti.

MONTANVS.

Conſtat hîc eſſe maximum vomitum materiæ bilioſæ, pituitoſæ, atque etiam aduſti humoris, vt ex colore apparet, quem aliquando nigrum eſſe aiunt: primò viſcoſa acria, & amara vomuit. Eſtq; hic morbus ſpecies quędam cholericæ paſsionis, in qua tãtùm raptus materiæ eſt ad orificium ventriculi. Ortus autem eſt à ſuis cauſis, ab hepatis caliditate, quod primùm in ſeipſo tale fuit. Eſt enim bilioſus valde, deinde etiam propter inordinatam victus rationem, & accidentia animi grauiſsima. Bilis acuta eſt, quia facillimè, & præter omnem rationem iraſcitur. Egeſsit primò humores acres, admiſtos plurimæ pituitæ, ſi ſinceri fuiſſent, & atri, fortaſſe lætale eſſet, vt & Hippocrates oſtendit, præſertim in vomitu. Sed ſalus eius fuit, quòd eſſet admiſta cũ plurima pituita, & quidem ita admiſta, vt tota illi eſſet vnita, atque hoc modo obtunderet penitus acrimoniam humorũ illorum malignorum. Et cùm egeſſerit plurimam materiam, nihilominus tamen patitur etiam ſingultum, qui, ſicut ſcitis, non tantùm fit ex repletione, ſed etiam ex acrimonia, ſicut & Galenus recitat ſe ſæpe habuiſſe ſingultum ex commeſtione piperis. Quare ex ſingultu etiam colligimus acrimoniam humorum in ventriculo contentorum.

D Cura. Iuberem vt pararetur, & nunquam deficeret ius gallinæ pinguioris, vel pullaſtri, quod tã tũ nõ eſſet gallus, ſed gallina, vel capo, & tale ius biberet continuò pro ſiti quantum vellet, & ſi vomeret, rebiberet: alterabit enim & rectificabit humores, & bibat quantum poteſt. Cibus ſit chondrus, id eſt far bene coctum, vel oryza, quæ decoquantur, vt Galenus iubet, cum fruſto citonei, vel mali granati, vt obtundatur acrimonia humorum, vel ptiſana, vel oryza cum iure pulli pingui. Hodie quia nimis tardum eſt, fiat panatella, & habeat brodium pulli, quo nihil præſtãtius in paſſione cholerica, alterat, obtundit acrimoniam humorum, abluit & rectificat. Si modo cras voletis dare ſyrupos de endiuia, roſis, cichorio, aut talia quædam quæ aperiant obſtructiones, & diuertant per vrinam, non improbo, ſed nunc bibat ius pulli. Veſperi poſtea hęc ordinauit:

R. Florum chamæmel. M ij.
Roſarum M s.
E Seminis fœnugræci
Seminis lini ana ℥ s.
Anethi M j.

Bulliant in vino & aqua ana partes æquales ad tertias, & cum ſpongia fiat fomentatio.

R. Olei chamæmelini ℥ ij.
Maſtiches
Roſati completi ana ℥ s.

Cum modico ceræ fiat linimẽtum pro ſtomacho. Altera die cùm vomitus perdoraſſet, & ſingultus etiam & per clyſtere educta eſſet materia viſcoſa, & viridis ſeu bilis vitellina: Montanus, qui materiam nõ tantùm in ventriculo contineri, aut cauitatibus eius adhærere ſuſpicabatur, ſed intrà tunicas imbibitam maximè circa os ventriculi, & heterogeneam: ideo hiera eam educere voluit, quæ ad hoc valet mirabiliter, & addidit caſsiam pro euacuandis humoribus craſsioribus, & temperanda mordacitate, ſi qua eſt in aloe, & acrimonia ſpecierum.

R. Specierum hieræ ʒ ij.
F Florum caſsiæ ℥ s.

Miſceantur cum ſaccharo, fiat bolus, ſumẽdus media hora ante prandium. Et veſperi perdurante vomitu ordinatus ſyrupus.

R. Syrupi de endiuia ℥ v.
De abſinthio ℥ iij.

Miſce, ſumat lambendo, cum cochleari ſępius. Et fuit reiteratus clyſter, qualis heri datus.

R. Aquam decoctionis coriandri, & pro qualibet libra aquæ ℥ ij.
Granatorum vini
Oxymellis ſimpl. ℥ s.

Pro potu. Voluit vti victu tenui. Laudauit præcipuè chondrum. In tota Italia dixit vinum non eſſe peius marzamino, propter vari-s eius facultates: aſtringit, eſt dulce, acerbum & craſſum. Vinum granatorum optimum aiebat in deliquijs ex morſu ſtomachi.

De magna alui adſtrictione, quæ per ſeptem dies durauit. Conſilium CCV.

PRobauit Montanus clyſteria leniẽtia ex oleo ſimplici & butyro, vel oleo liliorum alborum, camomillæ, anethino ana partes ęquales, quod in hoc caſu non tranſcendendum exiſtimauit. A clyſterib. acutis in principio cauendum, quia plus exiccat. Medicinæ etiam trahentes non exhibendæ: dum enim à ſuperficie ad centrum trahont, & viæ non ſunt apertę, augetur materia & malum creſcit. Singulis diebus bibat ſcutellam brodij, in quo decoctæ maluæ M.j. vel maluę, mercurialis & betę ana M.j. Per os poſtea exhibuit olei amygdalarũ dulcium, amygdalarum amararum ana ℥ iiij. & deinde aſſumat drachmam pillularum de aloe ſimpl. Cùm doloribus ventriculi ex flatibus, poſt clyſteria lenientia præmiſſa iam antè & non operantia, cruciaretur, per os exhibuit ſpecierum hierę ſimplicis Galeni ʒ j. fiant pillulæ ʒ. poſtea ſuperbibat olei amygd. dulcium, amygd. amarar. ana ℥ v. & quieſcat. Non ceſſante dolore, inijciatur clyſtere ex oleo cõmuni butyro, vino maluatico an. ℥ v. quod cõtineat quantum poteſt. Si neque hoc iuuet, addes clyſteri iam dicto vnciam vnam hieræ.

De monacho colica laborante. Conſilium CCVI.

INciderat monachus in febrẽ: medicus qui tum accerſitus erat, ante coctionẽ mouerat materiam: & hæc quia non erat ſatis euacuata, in inteſtinis coaceruata, dolores colicos excitauit, antè verò quã quicquam fieret, cenſuit Friſimelica clyſteribus ſubducẽdam aluum, & communibus ad eam rem vtebatur, cupiens poſt euacuationem incidere venam, vt hoc pacto febri quoque mederetur facilius. Acceſsit & Montanus. Pulſus erat magnus & tardus, ob virtutem oppreſſam à multitudine materiæ: quare illi hoc iubebat parari clyſtere.

R. Olei chamæmelini
Amygdalarum dulcium ana ℥ ij s.
Caſsiæ nouiter extractæ ℥ j. s.
Hieræ picræ ʒ iij.
Mellis roſati ℥ ij.

Miſce, fiat clyſter addito decocto communi. Clyſtere ſuprà modum dura ſquibala eduxerat, & copioſè: ſed quoniã pulſus valde inordinatus erat, & rubra vrina & craſſa, vt quæ materiæ multitudinem in venis quoque cõtineri ſignificaret, iuſsit denuò idem clyſtere adminiſtrari, in cibis ſeu iuſculis decoqui radicem cichoreæ, propter attenuationem & inciſionem materiæ groſſę. Eademque intentione exhibendum cenſuit ſyrupum cichoreæ & betonicæ ana ℥ j. vnà cum decocto.

A

De ventriculi & cholico dolore ac diarrhœa Conſilium CCVII.

CAluis nobilis Patauinus, Doctorem ad ſe accerſitum miſerat, qui de eius conſtitutione ita nobiſcum commentabatur: Complexio eius eſt calida & humida, vt ad oculum apparet: nec dum annũ quadrageſimum, vt opinor, egroſſus eſt. Is iam inde vſque ab ineunte ætate variè ſe exercuit, nec quicquam minus potuit, quàm in ocio tranſigere ętatem, quare in militiam profectus ſtipẽdia diu fecit. Ab hinc annis duobus exercitia primùm omiſit, & ocio ſummo ſe dedidit corrumpẽdum: quare etiam homo iſte varijs eſt mutationibus obnoxius. Nuper dolore vẽtriculi laborauit, & colico, ex quibus iuuante diuina clementia conualuit. Nunc verò de lapide renum & dolore haud me-
C diocri conqueritur. Atq; altera iã dies eſt, ex quo fluxu ventris laborare cœpit: & quemadmodum videtur, deijcit craſſam pituitam cum bile ex clyſteri, quo materiam peccantem moui. Præſcripſi deinde diætam optimam, ac inunxi ventriculum oleo maſtichino. Sed quia omnis materia nec dũ excreta erat, ſequebatur ventris rugitus, & dolores alij: quare clyſtere ordinaui ex hordei decocto, cum melle roſato ſulo. Ad hæc mala etiam acceſſere dolor, vigiliæ, ſitis. Sed quem diſcurſum quis habere poſſet in hoc caſu? Tria autem in primis ſunt conſideranda, quod paſsim Galenus inculcat: Res naturales, præternaturales, & aer ambiens. Alijs omiſsis conſideremus ſymptomata, quæ primum conſideranda veniunt, & nos in cognitionem tum morbi, tum cauſarum inducunt. Symptomata vero ſunt, dolor ventriculi, & colicus, ex intemperatura nimirum, cum materia ſcilicet eò delegata, quia egerebat copioſè, propterea quòd non exerceretur vt antea, & ideo copioſa & craſſa egerebat. Deinde fluxus ventris eſt ſymptoma, quia exiens eſt mutatum: atque is eſt diarrhicus. De lienterico Galenus multa quinto
B Aphoriſm lib. primo. Et lientericum non eſſe, vel ex eo conſtat, quòd non incõcocta, neque diminutè concocta egerat. Inconcoctiones & cruditatem hîc dicimus, vel quòd non digeſtæ ſunt materiæ, vel concoctioni contrarię. At iſte fluxus promanat ex multitudine materię, quę corrupta eſt & quia multa, & quia calor naturalis imbecillis. Imbecillus verò eſt calor naturalis factus ob omiſſa exercitia, quæ eum vel ſola accendunt: deinde quia in hac declinanti eſt ætate. Poſtremò, quòd ea ſuperfluitatum excretio non fiat, quæ olim ſtãtibus exercitijs fuit ob calorem vegetum. Sed dicat aliquis, quomodo corrupta ſunt excrementa, cùm non fœteant? Non fœtent, quia non admodum ſunt aduſtæ fæces: corrupta verò à frigiditare poſitiua, quæ corruptionis nõ minus eſt cauſa, quàm calor extraneus. Hinc illud quoque eſt, quòd albeſcant, & ſint ſpumoſa aliquantulum. Atque eadem nunc eſt cauſa lapidis: nam calculi aut condenſantur à calore, aut quia materia craſſa congeritur. Quid nunc igitur faciendum?

Tria potiſsimùm: euacuandũ eſt corpus primùm deinde membra ſunt alteranda: tertiò præcipienda ſunt illi vſitata exercitia. Membra autem alterari non poſſunt, niſi corpus prius purgatum ſit: itaque ventriculũ cõrroborabo inunctione oleorum, maſtichino, nardino, quibus addam etiam roſatum, propter corporis temperaturam. Ceſſante ventriculi dolore, obſtructionea vt tollam, ſumma ope uitar: id autem fiet ſyrupo de cichorea & betonica, quia materiæ frigidæ: atque hac de cauſa acetoſis ſuperſedebo. Deinde curabo purgari vberius corpus, aut biera, aut elephanginis, quibus addam aut aureas, aut cocchias, pro vt materia fuerit pituitoſa. Poſt hæc alterationi ipſius ventriculi intendam, & dabo:

R. Diacalamenthi ℥ ij.
Aromatici roſati ℥ j.

Quod reliquum eſt, repetat ſua exercitia, aut vtatur diæta attenuante, id eſt, calida & ſicca, & veſcatur auibus paruis, & ſæpe hauriat oxymel.

Doctrina methodica de fluxionibus ventris Conſilium CCVIII.

SVpponimus fluxionem ventris, vt alias oſtendimus, eſſe actionem læſam facultatis expu ſiuæ ipſorum inteſtinorum. Vel igitur huiuſmodi læſio primogenio affectu inerit inteſtinis, vel aliunde communicabitur: ſi aliunde communicabitur, vel ad ipſa nõ tranſmittitur quod tranſmitti debet, vel defertur quod deferri non debet. Primò: dicamus non trãſmitti quod eſt tranſmittendum: quoniam facultas motiua à cerebro deſcendens, aliqua occaſione intercipitur: ita vt omnes muſculi in recto inteſtino exiſtẽtes reſoluantur, & iam præter voluntatem continuè excrementa egerantur. Sicut contingit in epilepſijs, appoplexijs, & in aliqua interdum paralyſi. Hoc fluxionis genus ſub ſymptomatis ſenſu cõtentũ, nomine caret, tanquã quod ſemper à ſua cauſa dependeat, & eius curatione tollatur. Secundò, aut defertur quod deferri non debet: vel à cauſa extrinſeca, vt à cibis, vel quãtitatẽ, vel qualitate, vel, ordine vel tempore ſumendi excedentibus, vel ratione medicinæ nimium effrenis, violenter attrahentis humores, & mordicantis. Tertiò, vel ratione veneni aſſumpti colliquãtis & putrefaciẽtis. Quolibet horum ex proprijs acciden tibus & ex hiſtoria relata per ægros, vel aſsidentes cognoſcitur: vel fuit à cauſa intrinſeca, & tunc motus huius cauſæ vel erit naturalis, vel præter naturam. Si naturalis, critica hæc fluxio appellabitur, conſequiturque ægritudinem, nullo plerunque remedio indigẽs. Si præter naturam, id quod defertur, vel erit ſanguis, & hic vel ab hepate trãſmittetur ad inteſtina, ob alterantis potentiæ imbecillitatem: & ſi hæc imbecillitas fuerit ob caliditatem, ſanguis effluens niger & craſſus videbitur: ſin fuerit frigida, erit ſanguis tenuis, ablutioni carnis recenter mactatæ ſimilis: appellabiturq; hic fluxus Hepaticus. vel defertur ab omnibus venis ob mutilationẽ alicuius membri, vel retentionẽ hęmorrhiod. vel menſtruorũ, aut fluxus ſanguinis narium, eritq; defluens ruber & naturalis. Eſt autem vtraq; harum fluxionũ ſine dolore, atque vbiuis à Geleno cruenta Dyſenteria appellatur. At ſi quod defluit, bilis fuerit, cum alijs quam plurimis humoribus, in extraneas qualitates à putredine mutatis, appellari ſolet hic fluxus nomine generia Diarrhæa: cuius notæ ſunt egeſtio bilioſa, cum prædicta humorum diuerſitate, dolor nunquam in eodem loco perſiſtens, ſed omnia inteſtina, modo hic modò illic veluti lacerans & diuellens, multitudo excrementorum confertior, totiusque corporis repentina extenuatio. Vel erit, quod defertur pituita, quæ vel à ſtomacho aut cerebro deſcendit: & hæc vel ſalſa, vel acida, vel inſipida. Quæ à cerebro deſcendit, dignoſcitur per ſigna deſtillationis aut catarrhi, appellaturq; hic fluxus à recentioribus, Cerebralis. Qui verò à ſtomacho fit, diſcernetur per inappetentiam, per nauſeam, per paucitatẽ ſitis diceturque hic fluxus Stomachalis. Si pituita erit acida, dolor erit moderatus, iuuabiturque venter à calidis. Si inſipida, nullus omnino dolor infeſtabit. Si ſalſa, dolor erit vehementiſsimus, & ſitis, & ſępe febris & abraſio inteſtinorum, quæ ferè ſemper dyſenteria fit. Si quod defertur nigrum fuerit, vel ſuccus melancholicus purus nõ aſſatus, qui ob imbecillitatem ſplenis deijcitur: appellaturque hic fluxus Splenicus, vel vt ipſi loquuntur ſpleneticus: vel erit atrabilia generata, propter ſucci melancholici, vel flauę bilis aduſtionem. Atque inde eodem die plerunque fit lætalis dyſenteria, cancrique inteſtinorum. At ſi fluxus vẽtris ſit primogenio affectu, vel erit ob malam inteſtinorum complexionem: & fluxus iſte à recẽtioribus Stercorarius, vel ſtercoroſus dicitur. Neque enim inteſtina ob imbecillitatem continent excrementa, ſed creberrimè egeruntur. Notę huius fluxus ſunt liquida, & non adeo fœtida egeſtio, ſub forma tamen ſtercoris, pituitæ commiſta: modicus ventris dolor, excretio ad ægeſtionem interdiu frequentior quàm nocte, ac præcipuè ſumpto cibo. Quòd ſi talis mala complexio non inteſtina tantùm, ſed etiam ventriculũ occupat, fluxio illa Lienteria, & aliquãdo Cœliaca appellatur, quæ maximè indicatur, quãdo cibus ſumptus ſtatim egeritur, nihil aut parũ mutatus. Vel vitium erit in compoſitione, & tum generatur fluxus quem Chyloſum appellãt, quando ſunt obſtructæ venæ meſenterij, quod indicat chylus, cũ ferè liquida egeſtus nullius aut pauci admodum fœtoris particeps. Vel erit ob cicatricem à dyſenteria in ſtomacho, aut inteſtinis relicta, euenitque inde altera ſpecies liẽteriæ, de qua loquitur Paulus. Vel erit ſolutio continui, id eſt, vlcera in inteſtinis, & hoc vel in ſuperioribus, appellaturque hic fluxus communi nomine Dyſenteria: quem acerrimus dolor inteſtinorum continuuſque ſubſequitur, egeſtiones cruentæ & ſquãmoſæ: vel in inteſtino vltimo, quod rectum dicitur, & eſt Teneſinus, qui cognoſcitur ab inani & ingenti excernendi deſiderio, dolore acri, ſedem loca torquẽti. Notãdum apud antiquos Cœliacum affectum

affectum, ſumi pro lienteria, ac cum illa confuudi quandoq; pro eo fluxu quem nos diarrhœam diximus appellari. Et hoc eſt neceſſarium, vt animaduertamus, & remedia diſtinguamus, quæ ab antiquis ad cœliacos ſunt deſcripta, quę quandoque videntur oppoſita, ac reuera ita ſunt. Quoniam & cœliaci affectus nomen æquiuocũ eſt ad diſpoſitiones contrarias.

De fluxu ventris periodico, in colloquio. Conſilium CCIX.

MAgnifica Domina patitur ſymptoma ſimplex, eſtq; fluor alui qui tamen non eſt continuus: ſed modò per 3. dies, modò per 15. modò per menſem, quandoq;, vt nunc, tribus dieb. nõ egerit, hodie tamen fæces liquidas egeſsit, & ſic ęgritudo durauit ſex annos. Non autem curabitur, niſi cognoſcatur, vnde proueniat hic morbus. Inueſtigandæ igitur cauſæ huius morbi. Non faciam catalogum, quot ſint genera fluxuum. Primò verò ſupponam, quòd hic fluxus non procedat propter defluxum deſcendendentem à capite, & irritatam aluum, quia nullo catarrho infeſtatur. Nec à toto corpore hic fluxus demanat, is enim diarrhœa dicitur, & eſt cum dolore inteſtinorum, quod hìc non fit. Relinquitur ergo, quòd ſit ratione viſcerum inferiorum, ventriculi, hepatis, lienis, inteſtinorum, & horum vel omnium, vel aliquorum. Ponam vnam concluſionem, vt ordinatè procedam, eamq; ſignis Pathognomonicis probabo. Credo, quòd dependeat à ventriculo hic fluxus principaliter, & deinde etiam adiuuet aliqua diſpoſitio in hepate, & poſtmodum in liene: inteſtina nihil faciunt, niſi quòd continuò hoc fluxu reddita ſint imbecilliora, qđ fit in omni ferè fluxu, quoniam debilitata nõ poſſunt amplecti, ſicut conuenit, nec bona fit retentio, ſequitur fluxio alui. Et hìc ſiue ſit exiccatio, ſiue aliud, neceſſariò eſt intemperies. Apparet enim aciditas in eructatione, quod ſignificat ventriculi frigiditatem. Item flatus & rugitus debilitatum calorem innatum indicant. Appetitus etiam deſtructus eſt, & nihil obſtat quin ſit frigiditas ventriculi, quia abundat pituita, quod apparet ab egeſtionibus. Sed qualitates paſsiuæ non facilè deprehenduntur, ſimus intenti ad actiuas. Intemperies ventriculi eſt, vel quia ipſius ventriculi ſubſtantia frigidior ſine affluxu materiæ: talem hic eſſe nego, quia vbi eſt fluor alui, ob talem intemperiem frigidam, apparet chylus non bene concoctus, quod hìc non fit, tantùm pituita plurima apparuit. Ac cum ſit calidæ & humidæ temperaturæ, & maximè ęqualis membrorum omnium conſtitutio, non veriſimile eſt vẽtriculum eſſe frigidiorẽ natura. Præterea, ſi eſſet ob frigiditatẽ, ex quo ſubſtantialiter inhæret, perpetuò hæc eſſet, & cõſequenter perpetuò hic fluxus duraret. Alia eſt intemperies ob affluxũ materiæ, atq; eam hîc eſſe dico. Ex affluxu enim materiæ frigidæ, & humidæ, quæ imbibitur intrà tunicas, & propter pręſentiam huius affluxus, tunicæ ventriculi nõ poſ-

A ſunt ſuum calorem ventriculo cõmunicare, vt bona fiat cócoctio. Et ſi debet ventriculus rectè amplecti cibum, oportet, vt mediocriter ſe habeat inter humidum & ſiccum. Si enim humidior, non retinebit propter nimiam lubricitatem: ſi ſiccior, non aptè amplectitur, & Gal. 3. de cauſis ſympto. dicit, vbi ventriculus non bene continet, percipitur flatus, rugitus, grauitas & dolor ventriculi. Quòd hîc percipitur grauitas per ſe, ſignificat cibum nõ bene contineri in ventriculo, rugitus ſignificat idem, & præterea calorem eſſe diminutũ. Sequitur deinde, vbi materia eſt imbibita intrà tunicas, vt & appetitus deſtruatur: hęc enim facit ratione ſuorum vaporum ab ea aſcendentium, vnde os amarum eſt, vt cibum nauſeet. Vbicunq; ergo non bene appetitur, conſequenter non bene continetur: deinde non trahitur ad alimentum, quia calor circonſtantium partium eſt quoq; diminotus. Hic itaq; fluxus eſt, & cuiuſcunq; generis coloris, plurimùm tamen cineritij, ob frigidita-

B tẽ, vbi verò plus accedit putredinis, fit cœruleus: Gal. 3. de Facult. natur. Si conſideramus humores ſecundùm naturam, ſunt quatuor: ſi ſecũdùm putredinẽ, quæ eſt præter naturã, nec à natura regulatur, ſunt infiniti. Hinc quoq; percipitur tẽſio vẽtriculi, quãdoq. hæc materia intra tunicas tumeſcit, quandoq; nõ, tunc ſcilicet, cũ hęc materia eſt in profundo. Credo itaq; princpalem cauſam huius defluxus eſſe intemperiem frigidam ventriculi, ob materiam affluẽtem, quæ hanc materiam fouet. Hęc pituita cótinuò fouetur ſex annos, quod vix fieri poſſe videtur ſine ipſius ventriculi intemperie. Non nego hîc eſſe aliquam intemperiẽ ventriculi, ſed non tantam, quæ immediatè cauſa ſit huius fluxus. Primò audiuimus, quòd habuerit plurima accidentia animi, quib. moleſtatur, quod maximè deſtruit calorem naturalem, & multiplicat tales humores omnes, quib. intumeſcit ſplen, & fiunt hydropici, quia ob vicinitatem hepar refrigeratur. Et quia hic ſunt ſigna abundare humorem melancholicum, hinc etiam ob membra adia-

C centia ventriculo, hic humor cógregatus eſt. Quidam contendunt huoc fluxum eſſe hepaticum, & hepar habere dominium in hoc defluxu: vel propter obſtructiones, vel ob intemperiem, vel ob ſolutionem continui, ſiunt fluxus hepatici. Dicunt hunc fluxum non eſſe ob intenſum hepatis calorem, quia Gal. κατὰ τόπους dicit, in tali caſu apparere fęces, vt in fluxu colliquatiuo, quaſi cibi & carnes colliquatę, quod hîc nõ apparet. Dicit pręterea Gal. vbi infrigidato hepate fit fluxus hepaticus, apparet diminuta ſanguinis coctio, & aquoſitas, nec bene à venis attrahitur, ſed regurgitat ad ventriculum, & fit vomitus ſanguinis: quod quidem hîc non eſt factum. Ergo non eſt fluxus hepaticus, neque ob intemperiem, aut propter obſtructiones hepatis. Itaque planè credo hanc pituitam in ventriculo collectam, obſtruere venas inter ventrem & hepar: hinc ob putreſcentes ibi humores varij coloris fæces apparent. Eſt quidem hic hepatis calor magnus, quod apparet ex vrina coloris aurei, & granulis referta: non tamen tantus eſt calor, vt faciat fluxum colliquatiuum.

quatiuum. Vtrum modo ſplen concurrat? Patitur mœrores animi: hinc collecti humores melancholici, qui etiam in egeſtionibus apparuerunt, nec eſſe poteſt, quin afficiatur ſplen affecto hepate, & ventriculo. Non eſt hic fluxus ſtomachicus: hic enim eſt ob intemperiem malam ventriculi. Eſt ergo hic fluxus ob humorem imbibitum in tunicis ventriculi: quãdo hic humor reſoluitur, ceſſat fluxus. Habet omnes operationes alias ſanas, quare etiam alia membra non peccant. Ventriculus eſt redditus quidem frigidior, talis tamen frigiditas non eſt cauſa immediata huius fluxus: Quare fluxus non erit ſtomachicus.

Prognoſticum. Dico, quòd poſsit ſanari, non tamen facilè, quia cũ hæc pituita habeat ſuas vias paratas per tãtum tempus, habitus aliquis in hoc tempore eſt factus, nun tamen eſt adeò ſenex, quòd deſtituatur calore.

Cura. In hac cura duo aduertenda. Primum, cùm ſit periculum, ne incidat ventriculus in habitualem frigiditatem, quærenda remedia, quæ nõ infrigident ventriculum: hepatis tamen ratio habenda, ne calefiat, ſed potius alteretur ad oppoſitum, & ita temperabimus medio modo, vt principaliter ventriculus expurgetur ab iſtis imbibitis humoribus, ac poſtmodũ corroboretur (quod difficilius erit euacuatione) ne rurſus incidat in peius. Accipiat aquam balneorum Patauinorum, quia hic facta eſt aliqua impreſsio frigida in ventriculo: potus itaq; exiccabit vi ſulfuris, & mineralium ſubtilis ſubſtantia eſt in his balneis, quæ penetrabit ad eos humores exiccandos, ac ratione ſalis abſterget, & corroborabit ventriculum, ſumat tamen modicum aquæ, ne lædatur. Si curabitur hoc pacto, benè: ſi non, curandum, vt ventriculus ſẽper ſit euacuatus ab hac materia: quod poſtea videbimus.

De cholera, ſcriptum à Hieronymo Schreibero Norico. M. D. XLVI. Conſilium CCX.

F INcideram in eam paſsionẽ ex potu vini, vt ego ſuſpicor, & quòd ſyrupos ex ſero lactis caprini ſumerem cũ ſucco fumiterræ, nõ prius apertis vijs cõmunibus, quod ſerum in vẽtriculo remanens, flatus excitabat, & extẽdebat totum ventrem inferiorẽ, ita vt id in anhelitu etiam impedimẽtum ſentirẽ. Prima nocte quæ erat 2. Maij dolores augebãtur, ita vt ſomnum impedirent, non planè tamẽ. Cùm ter ſeſe materia per ventrem euacuaret, die ſecundo quaſi pondus me in ventre geſtare ſentiebam, non curabã tamen, nec à cibo, neq; à potu abſtinebam, noctu poſtea vapores caput petẽtes, ſomnũ inſuauem faciunt & inquietum. Stercora me ex ipſis inteſtinis aſcendentia euomere ſomniabam & alia neſcio quæ ſomnia, ſuccedit nauſea, & ea nocte octies vomitus per interualla conſequutus eſt. Primò ea quæ veſperi comederã reijciebam, vinum etiam redolebant, poſtea fumi terræ ſaporem & aloes etiam (eo enim veſperi pillulas acceperam) miſta erat materia plurima & pituitoſa &

D cholerica, ita noctem peſsimam habebam & grauia ſomnia: die ſubſequenti aluus etiam mota ter eſt fuſa. Venit Montanus & audita hiſtoria, vidẽs virtutem ſatis conſtantem, voluit vt eo die brodij pulli biberem quantùm vellem ad obtundendam humorum acrimoniam: nec præterea aliquid comederem, niſi veſperi panatinam ſorbere cuperẽ, ac omnino quieſcerem, ne materiæ motus aliquo modo impediretur, aut contra, Aph. 20. prim. particulæ fieret quæ iudicantur, aut iudicata ſunt integrè, &c. Ego me in lectum conijciẽs quieui quãtùm potui, & eo die præter brodia nihil ſumpſi, ſub veſperum ſemel adhuc, ſed parum vomui: poſtea ceſſauit vomitus & aluus etiam ſiſtebatur, noctem habui quietam, non ita tamen vt præcedentem. Sequenti manè Montanus reuerſus voluit vt inciperẽ melius comedere, carnes pulli vel vituli, & bibere aliquid vini, ſed bene aquati, & ſi natura nihil amplius operaretur, vt eo veſperi acciperẽ ℥ ij. hieræ ſimpli. cum melle roſato in bolum E congeſtæ, pro euacuatione reliquiarum à natura relictarũ, ne quæ relinquerentur in morbis recidiuas facerent, 2. Aphor. 12. Noctu melius habere & quietius dormire cœpi: ac ſequenti manè 4. ſedes habui copioſas, materia educta bilioſa & maligna admodum, erodens etiam anum, ita vt aliquot diebus ea loca dolerent admodum. Poſtea conualeſcens conſului num de integro corpus purgandum: diſſuaſit illud, cũ ſola diæta rectiori, id quod intenderem, efficere poſſem, ita conualui. Interrogatus ſequenti die quid agendum, ſi in tali vomitu & fluxu ventris virtus etiam deficeret? Reſpondit diſtinctè: ſi ſit ex acrimonia humorum infeſtantiũ os ventriculi & ſyncopen exiccantium, ſubitò exhibendum panẽ toſtum intinctũ in vino granatorũ, Maluaſio, vel vino aromatico: ſi ex inanitione nimia, ob purgationem maximè, brodijs pulli aliqua ſubſtantiæ habentibus vtendum.

De cholera pro clariſsimo Friſimelica. 1546. Mẽſe Auguſto. Conſilium CCXI.

FRiſimelica in choleram morbum incidit, reuerſus ex itinere Tridentino, quòd fructus plurimos comediſſet, & aquam ſuper bibiſſet: erat enim abſtemius. Vocatus Montanus, videns eum in maximis doloribus, & extremis anguſtijs, & de ſeipſo deſperantem, voluit vt ſtatim exhiberentur hieræ ſimplicis drach. ij. cum drach. quatuor, electuarij leniciui & ℈ ij. Mithridati, quod propter ſuſpicionẽ veneni addidit: ſed accepto vnico bolo, illum illico iterũ euòmit, & cùm ſentiret ſubleuationem reliquos accipere noluit. Acceperat iam clyſterẽ ex cõmunibus herbis, cũ melle roſato, & diaphenic. ſed parum eduxit, quia nõ diu continebat: pro ſedandis doloribus ordinauit.

℞ Camomill.
Anethi
Abſinthij
Roſarum añ. m. j.

Decoquan-

Decoqnantur io aqua pro fomentatione loci eum ſpongia. Item:

R. Olei camomillini
Anethini
Roſarum complet. añ. ℥ iij.

Ponantur in veſica, & applicentur calida pro fomentatione.

R. Furfurum medianorum m. ij.
Olei camomill. ℥ iiij.
Vini optimi aromatici vel malnat. ℥ vj.

Miſce, fiat emplaſtrũ pro loco. ſi eſt ſiccius addatur plos olei camomill. pro applicatione commodiori. Cibus panatina lenis, & potus brodium pulli qoantùm vellet, & hoc & ſequenti die. Cordi fiat epithema ex ſpeciebus & aquis cordialibos contemperatis. Voluit his vteretur: etſi dolor non ſedaretur omnino, acciperet hieræ partẽ reſiduam, etſi neq; tum ſedaretur, ſuperbiberet olei amygd. dulc. & amararum añ ℥ iiij. quod in extremis doloribus exhibere ſolet, ipſi verò fomeotis quidem vſi ſunt, ſed pro medicamentis clyſteria tum exhibuerunt, manè dolores erant mitiores. Voluit Montanus exhibere hieram cum caſſia ſine mithrid. quia viſo vomitu videbant non amplius adeſſe ſuſpicionem veneni, nec flatuoſitatem, caſsiam non metuebant, cum ab hiera refrænaretur, & aliquid iaiu mateтiæ eductum, exhibitum fuit hoc.

R. Hieræ. ſimpl. ʒ ij.
Florum caſsiæ ʒ iiij.

Sed noo retinuit, ſtatim euomuit cum bile etiam multa, datus paulò poſt alius clyſter acutus, in quo hiera picra erat. Veſperi aliquid ne dandũ eſſet deliberabant. Stephanella eſſe aliquid daodum per os quod euacnaret, & quidẽ citò, quòd ſimilem paroxyſmum, vel paulò mioorem ſaltem ſequenti die metueret, & ſe hniuſmodi accèſsiones in alijs vidiſſe dicebat. Fracanzianus nihil per os exhibẽdum putabat, quia corpus iam euacuatum per vomitum & clyſteribus, ideo enm clyſteribns rem agendam, cùm præſertim dolorem nõ amplius in ventriculo, ſed inteſtinis potius ſentiret. Montanus ſe harũ quidem acceſsionum cauſas nõ videre, etſi enim pulſus in primo retractus viſus eſſet, noo tamen ſebrim propterea neceſſariò eſſe, cum & æqoalis ſatis, & calor mitis & ſuauis, non igneus, ſed humidus in corpore appareret. Poſsibile tamen eſſe, vt tale aliquid fiat, còm in dyſenteria etiá acceſsiooes de ʒ. in ʒ. viderit in nepote capitanei. Voluit tameo dari aliquid per os, quòd clyſteria ioferiora tantùm & craſsiora inteſtina abluerẽt, non ventriculum & ioteſtina gracilia, niſi per attractionẽ fieret, quæ in tam pauco momento, qoo æger clyſteria retinuerat, nõ erat poſsibilis. Vomitum præterea paucum fuiſſe, nec euacuatam materiam omnem, ipſam grauitatem ventriculi, & in inteſtinis gracilibus dolorem, ipſum denique vitæ regimeñ, & plurimorum fructuum commeſtionem indicare: ideo dandum aliquid Mannæ, quæ educeret fœliciter humores ſubtiliores, & etiam aliquam partem craſſorum, in inteſtinis & vijs cõmunibus contentá, ſine attractione, adeò benigniter, vt parum à cibo differ-

A ret, datũ mannę ℥ ij. ſed neq; hoc accepit, vſus clyſterib⁹, neq; brodia bibit, ſed aquá coctam cũ maſtice & cinnamomo: ſequenti die cùm ſebris illa ephimera reſtaret, Stephanella, ex pulſu retracto, ſiti & calore capitis, tertianá iudicabat putridam, volebat dare ſyrupos ex acetoſa, cicho boragine, endiuia in decocto brodij. Mootanus hãc febrim ephimeram eſſe dixit, quod calor humidus adhuc eſſet non ſiccus & igneus, pulſum retractum ex affectione ventriculi, ac ſic ſymptoma ſequens cholericá paſsionem, frontẽ verò & totum caput calidnm magis quam reliquum corpus, propter plurimos vapores igneos aſcendentes, & iam eſſe ephimerá illam in via vt proximè ad putridam accedat 8. Meth. ſeq; metuere ne fiat ſebris putridá cootinua, idq; citò, qnòd & calor paulatim ſiccior fieret, & vrinæ notabiliter magis turbidæ. Ideoq; ſtatim ſanguinem mittendum, ſed quia nolebat, ſaltem eo veſperi mannam acciperet, id ſactum & conualuit. Montanus dicebat in febribus primis
B qoatuor diebus, quæ fieri debent mouenda, poſtea cum alterantibus proccdendum.

De cœliaca anu. Conſilium CCXII.

HAnc anum non lienteria, ſed cœliaca laborare, vel illud erat argumento quòd inſtar pultis excerneret: & quid vtriuſq; eadem eſt cura, primò Montanus ordinabat fomentum, quo abdomen foueret, ſpongia illo imbuta.

R. Corticum granatorum
Balauſtiarum
Gallarum añ. mao. j.
Roſarum
Abſinthij
Foliorum myrti añ. man. s.

Miſce, decoquantur in vino auſtero. Deindè pro cõfortatione ventriculi & inteſtinorum vtatur hoc puluere in panno * murice primũ tincto, deinde maluatico conſperſo, poſtremò inſpergatur pulnis, & abdomini calidus imponatur.

C R. Polneris maſtiches,
Garyophillorum
Roſarum
Foliorum labruſcæ, id eſt, œoanthis
ana ℈ j.

Puluerizentur & commiſceantur. In cibo verò decoquantur.

Seminis ſumach
Fœniculi añ. ℥ j.

Contundantur groſſo modo. Miſce. His ita ordinatis, altero die magis concocta excernebat, & pauca. Pulſus itidem tráquillior erat, quáquàm vrina liuiditatem eandem præ ſe ſerret, quá * Doctor in Gonorrhœam, qua anus antea laborarat, referebat. Cæterùm in liẽteria ex vlcere nihil præſeotius medicamento ſequenti.

R. Succi granat. vel diacydonitis ℥ iij.
Boli armeni ʒ ij.

Miſce, ac interius ſumatur, exiccat enim vlcus. Et ſi ſuccus non ſit, agreſta vti poſſomus & ſucco, quanquam guſtui non ſit grata. Victus erit ſiccarum carnium, ſed faciliotis concoctionis vt ſunt

perdices,phaſiani, aues montanæ & non aquaticæ, neq; proximæ partui. Vinũ non ſit acetoſum, in oibis decoquantur * genera ſumach, cum tantillo cinamomi, quod illud corroboret & aſtringat, * hoc maximè confortet totum corpus, anto re Galeno lib.8. κατὰ τόπους.

De fluxu uentris periodico.

Magnifica Domina patitur ſymptoma ſimplex eſtque fluor alui, qui tamen non eſt continuus: ſed modò per tres dies, modò per quindecim, modò per menſem, quandoque, vt nunc, tribus diebus non egerit, hodie tamen fæces liquidas egeſſit, & ſic ægritudo durauit ſex annos. Non autem curabitur, niſi cognoſcatur, vnde proueniat hic morbus. Inneſtigandæ igitur cauſæ huius morbi. Non faciam catalogum, qnot ſint genera fluxunm.

Primò verò ſupponam, quòd hic fluxus non procedat propter defluxum deſcendentem à capite, & irritatam aluum, quia nullo catarrho infeſtatur. Nec à toto corpore hic fluxus demanat, is enim diarrhœa dicitur, & fit cum dolore inteſtinorum, quod hìc non fit. Relinquitur ergo, quòd ſit ratione viſcerum inferiorum, ventriculi, hepatis, lienis, inteſtinorum, & horum vel omnium, uel aliqnorum. Ponam vnam concluſionẽ vt ordinatè procedam, eamque ſignis Pathognomonicis probabo. Credo, quod dependeat à ventriculo hic fluxus principaliter, & deinde etiam adiuuet aliqua diſpoſitio in hepate, & poſtmodum in liene: inteſtina nihil faciunt, niſi quòd cõtinuò hoc fluxu reddita ſint imbecilliora, quod fit in umni ferè fluxu: quoniam debilitata non poſſunt amplecti, ſicut conuenit, nec bona fit retentio ſequitur fluxio alui. Hic ſiue ſit exiccatio, ſiue aliud, neceſſariò eſt intemperies: apparet enim aciditas in eructatione, quod ſignificat ventriculi frigiditatem, quia abundat pituita, quod apparet ab egeſtionibus. Sed qualitates paſsiuæ non facilè deprehenduntur, ſimus contenti de actiuis. Intemperies ventriculi eſt, vel quia ipſius ventriculi ſubſtantia frigidior ſine affluxu materiæ: talem hìc eſſe nego, quia vbi eſt fluor alui ob talem intemperiẽ frigidam, apparet chylus non bene coctus, quod hic non fit, tantùm pituita plurima apparuit. Præterea ſi eſſet ob frigiditatem, ex quo ſubſtantialiter inhæret, perpetuo hæc eſſet, & cõſequenter perpetuò hic fluxus duraret. Alia eſt intemperies ob affluxum materiæ, atque eam hìc eſſe dico. Ex affluxu enim materiæ frigidæ, & humidæ, quę imbibitur intra tunicas, & propter præſentiam huius affluxus, tunicæ ventriculi nõ poſſunt ſuam calorem ventriculo communicare, vt bona fiat concoctio. Et ſi debet ventricnlus rectè amplecti cibũ, oportet, vt mediocriter ſe habeat inter humidum & ſiccum. Si enim humidior, non retinebit propter nimiam lubricitatem: ſi ſiccior, non aptè amplectitur: & Galenus tertio de cauſis ſymptomatis, dicit: vbi ventriculus non bene cuntinet percipitur flatus, rugitus, grauitas, & dolor ventriculi. Quòd hìc percipitur grauitas per ſe, ſignificat cibum non bene coutineri in ven D triculo, rugitus ſignificat idem, & præterea calorem eſſe diminutum. Sequitur deinde, vbi materia eſt imbibita intra tunicas, vt & appetitus deſtruatur, hæc enim facit ratione ſuorum vaporum ab ea aſcendentium, vnde os amarum eſt, vt cibum nauſeet. Vbicunque ergo non bene appetitur, conſequenter non bene contmetur: deinde non trahitur ad alimentum, quia calor circunſtantium partium eſt quoque diminutus. Hic itaque fluxus eſt, & cuiuſcunque generis ſit, coloris habet plnrimùm, tamen cineritij, ob frigiditatem, vbi verò plus accedit putredinis, fit cœruleus: Galenus tertio De facultatibus naturalibus. Si conſideramus humores ſecundùm naturam, ſunt quatuor: ſi ſecundum putredinem, quæ eſt præter naturam, nec à natura regulatur, ſunt infiniti. Hinc quoque percipitur tenſio ventriculi, quandoque hæc materia intra tunicas tumeſcit, quandoque non, tunc ſcilicet, cùm hæc materia eſt in profundo. Credo itaque principalem canſſam E huius defluxus eſſe intemperiem frigidam ventriculi, ob materiam affluentem, quæ hanc materiam fouet. Hæc pituita continuò fouetur per ſex annos, quod vix fieri poſſe videtur ſine ipſius vẽtriculi intemperie. Non nego hìc eſſe aliquam intemperiem ventriculi, ſed non tantam, quæ immediatè cauſa ſit huius fluxus. Primò audiuimus quòd habuerit plurima accidentia animi, quibus moleſtatur, quòd maximè deſtruit calorem naturalem, & multiplicat tales humores omnes, quib. intumeſcit ſplen, & fiunt hydropici, quia ob vicinitatem hepar refrigeratur: & quia hic ſunt ſigna abundare humorem melancholicum, hinc etiam ob membra adiacentia ventriculo hic humor cõgregatus eſt. Quidam contendunt hunc fluxum eſſe hepaticum, & hepar habere dominium in hoc defluxu: vel propter obſtructiones, vel ob intemperiem, vel ob ſolutionem continui, fiunt fluxus hepatici. Dicunt hunc fluxum non eſſe ob intenſum hepatis calorem, quia Galen. κατὰ τόπους dicit, in tali caſu apparere fœces, vt in fluxu colli- F quatiuo, quaſi cibi & carnes colliquatæ, quod hìc non apparet. Dicit præterea Galenus, vbi infrigidato hepate fit fluxus hepaticus, apparet diminuta ſanguinis coctio, & aquoſitas, nec bene à venis attrahitur, ſed regurgitat ad vẽtriculum, & fit vomitus ſanguinis, quod quidem hìc nõ eſt factum: ergo non eſt fluxus hepaticus, neque ob intemperiem, aut propter obſtructiones hepatis. Itaq; planè credo hanc pituitam in ventriculo collectam, obſtruere venas inter vẽtrem & hepar, hinc ob putreſcentes ibi humores varij coloris fæces apparent. Et quidem hic hepatis calor magnus, quod apparet ex vrina coloris aurei, & granulis referta, non tamen tantus eſt calor, vt faciat fluxum colliquatiunm. Vtrum modò ſplen concurrat? Patitur mœrores animi: hinc collecti humores melancholici, qui etiam in egeſtionibus apparuerunt, nec eſſe poteſt, qnin afficiatur ſplen affecto hepate, & ventriculo. Non eſt hic fluxus ſtomachicus: hic enim eſt ob intemperiem malam ventriculi. Eſt ergo hic fluxus ob humorem imbibitum in tunicis ventriculi: quando hic hu-

mor

mor reſoluitur, ceſſat fluxus. Habet omnes operationes alias ſanas, quare etiam alia membra non peccant. Ventriculus eſt redditus quidem frigidior, talis tamen frigiditas non eſt cauſa immediata buius fluxus. Quare fluxus non etit ſtomachicus.

Prognoſticum. Dico, qnòd poſsit ſanari, non tamen facilè, quia cũ hæc pituita bsbest ſuas vias paratas per tãtùm tempus, babitus aliquis in boç tẽpore eſt factus, non tamen eſt adeò ſenex, quod deſtituatur calore.

Cura. In hac cura duo aduertenda. Primum, cùm ſit periculum, ne incidst ventriculus in hsbitualem frigiditatem, quærends remedia, quę non infrigident ventriculum: hepstis tamen rstio babenda, ne calefiat, ſed potius alteretur ad oppoſitum, & ita temperabimns medio modo, vt principaliter ventriculus expurgetur ab iſtis imbibitis humoribus, sc poſtmodum corroboretur. Quod difficilius erit euscuatione, ne rurſus incldat in peius. Accipiat aqnam balneorum Patauinorum, quia hic facta eſt aliqua impreſsio frigida in ventriculo: potus itaque exiccabit vi ſulfuris, & mineralium ſubtilis ſubſtantia eſt in his bslneis, quę penetrabit ad eos humores exiccandos, ac ratione ſalis abſterget, & corroborabit ventriculnm, ſumat tamen modicum aquæ, ne lædatur. Si curabitur hoc pacto, bene: ſi non, curandũ, vt ventriculus ſemper ſit euacuatus ab hsc materia: quod poſtea videbimus.

De fluxu ventris partim hepatico, partim lienterico, partim cœliaco. Conſilium CCXIII.

CAſus recitatus à Friſmelica: Superioribus diebus cũ huc veniſſet hic Magnificus vir, quærebatur de fluxu præter naturam, & putabat csnſam, quòd primo Auguſti menſe in caloribus illis vehementibus noctu frequenter permutaſſet lectum, & interdum ſe expoſuiſſet aeri nocturno, & dormiuiſſet feneſtris spertis. Ex eo tempore totis his tribus menſibus boc fluxu laborauit. Laborauerat ante dolore capitis, & defluxu cstarrhi, ad partes inferiores, & præcipuè brachia ſuperuenit febricula, quæ cum non intenſa fuit, non multùm durauit. Vltimò sccesſit hic fluxus, in quo quandoque ſanguinem, quandoque fæces egerit: laborsuit etiam hæmorrhoidibus, sd quas reſtringẽdas multa ſunt adhibita, fumi, inunctiones, ſyrupi, medicinæ, & tandem ſunt reſtrictæ per medicsmenta per os sſumpta, & foris applicata, vt ſatis imbecillus & macilentus euaſerit. Iam die ac nocte ſeptem aut octo egerit ſanguinem interdum cum fæcibus, interdum feces ſine ſanguine, easque diuerſi coloris, cineritij ſubnigri, interdum ſanguinem squoſum, ſicut eſt lotura carnis. Hypochondria in psrte dextra ad ventriculum & hepar tenſa ſunt, imò totus venter: ſed magis circs psrtes prædictas. Exhibui ſyrupum ex decocto cichorij, & agrimoniæ, quæ attenuat, aperit, & roborat iecur, cum ſyrupo eiuſdem, & curauersm fieri electuarium ex melle roſato, & alijs. Sed quis melius habebat, & non

A toties egcrebat, vt iam Venetias ire vellet: non feci. Nunc iterum cœpit ſimiliter egerere. Ideo voluit conſulere Excell. V.

MONTANVS.

Ex quo habemus clariſs. D. Magnificum Dominum laborantem fluxione, vel profluuio alui, & vt id curemus, vocati ſumus, oportet conſiderare nsturam fluxus: quia etſi vno verbo dicimus fluxionem, tot tamen es hsbet differentias, vt fortaſſe vix vllus morbus alius. Oportet igitur quærere csuſas, & naturam eiuſdem, à quibus omnes indicstiones ſumuntur. A natura rei igitur incipiamus, quæ eò difficilior, quò maior diſcrepsntia inter clariſs. Doctores. Alius enim fluxus poteſt eſſe ratione corruptorum humorum, à caliditate hepstis, slius ratione frigiditatis huius. Ad veritatẽ quæſiti venire oportet ex natura rei quæ effluit. Materia, quæ exit, eſt multiformis ſubſtantia, qualitate, quantitate & horis egeſtionis præ-
B ter naturam. Singula ordine conſideremus. Subſtantia varis eſt, qnædam crsſſa, quædam tenuis. Quantùm ad qualitatem, quædsm ſsnguinolenta, quædam pituitoſa, ita vt miſcella omnium bumorum adeſſe videstur. Colores diuerſi, ſubniger, viridis, ſubalbicsns, rubeus appsret, & ſine fœtore, quod eſt obſeruandum. Qusntitas eſt ſatis notabilis, tota die ac nocte plus egerit, quàm par ſit, & mirum quòd plus egerst, quàm sſſumat cibi, & hoc durat per tres menſes, & ſic quantitas maxima extenſiuè, & intenſiuè. Horas certas non ſeruat, plus tamen interdiu, quàm noctu egerit, ſed non ſunt ſtatæ horæ. Cum hæc itaque omnia ad hunc modum ſe habeant, oportet venire ex his sccidentibus in cognitionem cauſarum. Tris ſunt hic præter naturam. Subſtantia eorum quæ excernuntur: non enim naturale eſt, vt aliquis egerat ſanguinem, bilem, pituitam, & humorem nigrum, ſed debent egeri fæces, & excrementa primę concoctionis, vt 2. Prog. legitur. Eſt etiam quslitas & qnantitas præter naturam 2. de
C Diff. feb. Duæ vero ſunt principales cauſę in qualibet fluxlone: membrum mandans, & recipiens. duæ deinde acceſſoriæ: materia generata, quę defluit, & vaſa, per quæ defertur. Diſcurram in hac re, ſicut me docuit Galen. & ibi, & alijs in locis plutimis. Quæ igitur csuſæ ſubſtantiæ mutatæ, mẽmbrum mandans, an recipiens?

Appello recipiens, inteſtina quæ recipiunt: mandans, à quo talis msteria defertur. Hic non eſt csuſa membrum recipiens, ſed generans illam msterism. Si enim non generaret, non deferretur per eas vias. Dicimus ergo vitium eſſe in sliquo membro generante, & illud inquirendum, an vnũ vel plura. Vbi igitur generatur, & quod eſt membrum generans? Incipiam inquiſitionem à ſubſtantia, poſtea ad quantitatem, & qualitatem deueniam. Videmus varias materiss variarum naturarum, quæ in vno & eodem membro non poſſunt generari, quia vnumquodque ſecundum ſuã determinatam complexionem generat propriũ, & determinatum humorem. Hic humores contrarij, ergo in eodem membro generari nequeũt,

quia contrarias cauſſas habent. Adeſt pituita, quæ frigida & humida, eſtque vel pituita vera, quæ in ventriculo generatur, vel per ſimilitudinem ſic dicta (ſecundo de Potentijs naturalibus) qualis eſt mucus deſcendens à capite. Hæc præſens an ad cerebrum, vel ventriculum referenda, inquirendum eſt. Dico de cerebro, nos non habemus ſignum manifeſtum, quia nũquam perpeſſus eſt catarrhum, neque per nares, neque per ſputum, aut os, vt diceremus illum ſubiectum eſſe deſtillationibus, ergo cauſa ad ventriculum referenda eſt, nõ ad cerebrum. Licet autem ſemper generetur pituita naturaliter in ventriculo, nocumenta non affert, ſi ea ſe ſecundùm naturam habet: tamen vbi plus gignitur quantitate, & qualitate peccans, prouenit vel à frigiditate, vel ab aliqua cauſa procatarctica, vt à cibis frigidioribus. Sunt tres menſes, in quibus nihil deliquit, præterquam in principio Auguſti, comedendo Melones & Angurias, ſed non potuit ab illo principio fieri tanta intemperies. Et quia perſeuerat tandiu cum bono regimine victus, veriſimile eſt fieri ex temperatura ventriculi, non perficientis primam coctionem. Crediderim igitur membrum mandans & generans pituitam, eſſe ventriculum, quę fluit præter naturam, quia in maxima copia generatur. Adeſt materia etiam aduſta, quã ad lienem referendam eſſe conſtat, quia in ipſo aggregatur, licet non generetur, illa materia, ſed in hepate: tamen ad lienem perfertur, tanquam excremẽtum, & pro ipſius lienis alimento. Ita ad lienem referri debet, ſi non primariè, ſecundariè ſaltem, quia nõ attrahit debito modo, vel quia plus attrahit, vt non poſsit conficere, & ita plurima quantitas illius humoris in eo congregatur, quod inde colligo, quia cum tango dextrũ hypochondrium, non video reſiſtentiam, ſed poſſum comprimere.

Cùm verò tango partem ſiniſtram, & regionẽ ſuperiorem verſus ventriculum, & lienem, video tenſionem inſignem, quę indicat materiam aggregatam in vẽtriculo, & liene, plus quàm in alia parte, quæ regurgitans ad inteſtina, admiſcetur cum alijs fæcibus. Eſt igitur inter membra mandantia etiam lien. Habemus & alias materias, non tantùm citrinas, ſed virides, & praſinas, quæ ſignificant aduſtionem bilis vlteriorem, factam in hepate, ita vt non tantùm generetur in hoc corpore bilis naturalis, quam appellant flauam, ſeu citrinam, ſed & viridis propter maiorem aduſtionẽ. Eſt ergo membrũ generãs huiuſmodi humorem aliquod, quod ratione ſuæ intẽperiei non naturalis generat humorem peccantem quantitate, & qualitate. Sunt autem duo membra generantia bilem, vnum ventriculus, qui praſinam generat, alterum hepar, quod flauam. Vnde modo eſt tanta excretio bilis? Non eſt ratione ventriculi, quia comprobauimus illum factum eſſe frigidiorẽ. Praſina autem bilis generatur ratione calidioris intẽperiei, aut ciborum calidorũ, vt bene notat Gale. Hic nullũ iſtorũ apparet. Ergo oportet hoc referri ad membrum aliud calidius. Licet enim prima generatione generetur bilis praſina in vẽtriculo, citrina autẽ in hepate, tamen ipſa etiam bilis citri-

D na, ſi aduratur vlterius, in praſinam vertitur, ſeu viridem. Cùm igitur in ventriculo ob frigiditatẽ generari nequeat, neceſſarium eſt, vt generetur in hepate, & in venis: ergo in ijs erit aliqua caliditas intẽſa, alioqui enim generari nõ poſſet. Nunquid igitur eſt caliditas maior in hepate, & ambitu venarũ, quæ generet? Hoc niſi per ſigna exterius apparentia iudicari poteſt. Video autem hic manifeſta ſigna caliditatis, & aduſtionem in fæcibus, quæ non poteſt referri ad alias cauſas. Eſt ergo aliqua caliditas præter naturam, vel in hepate vel in venis. Et ita credo, diuerſos humores habere diuerſas cauſas: ventriculi frigiditas pituitam generat: lien eſt imbecillior, quòd plus humoris melancholici ad eũ defertur, quàm conueniat: hepar calidiꝰ generat multũ bilis & aduſti humoris. Multiplicatur atra bilis, quam lien non poteſt attrahere totam, quia plus eſt, quàm oportet, & non ita concocta, vt naturaliter fieri debet: ideo virtus expulſiua inſurgens mittit huiuſmodi materiam ad

E membrum recipiens, ſcilicet inteſtina. Habemus igitur cauſas generantes diuerſam ſubſtantiam, modò præter ſubſtantiam adſunt diuerſæ qualitates. De colore nihil dicam, quia prius expoſuimus. Sed quædam materia eſt malorum morum, in quibus eſt vis ſæui accidentis. Hæc materia exiens non facit dolorem, ſed alia habet accidẽtia. Primò ſanguis exit multiformis, de quo aliquid dicendum eſt. Quidam admiſtus fęcibus, quidam admiſtus cum pituita non vera, ſed ea, quæ eſt indumentum inteſtinorum, & adhæret illis ad vſus notos, & plurimum huius materiæ admiſtum eſt: & ſanguis eſt ſatis floridus. Alius ſanguis niger eſt, qui admiſtos fęcibus, vt videatur vnitus. Videndę horũ cauſę. Floridus ſanguis miſtus cũ pituita ſolidiore, adhęrente inteſtinis, fit ꝓpter humores aduſtos, & calidos, & praſinam bilem, quę ſemper exeũt, & attrahunt aliquid de illo indumẽto, & aperiunt venarũ orificia, & ſic extrahitur ille ſanguis, alcuraty dictus ab Auicenna, qui præcedit dyſenteriam, hæc enim ſequitur, ſi fiat excoriatio

F maior. Hic autem fit ſine multo dolore, quia nondum eſt excoriatio, ſed tantùm abraſio, licet quandoque dolorem ſentiat. Quantùm ad ſanguinem fæculentum, credo illum manare vel à toto ambitu venarum, & hepate, & tunc eſt permiſtus fæcibus, quia de longinquo venit: ſanguis verò qui ſupernatat fęces, non commiſtus ijs, credo quòd ab hæmorrhoidibus, quas perpeſſus eſt. Ita habemus tria, differentias ſanguinis, fæcum, & ſuas cauſas.

Opinor autem, quòd hic ſanguis fluat à toto ambitu venarum, quia dum in hepate generantur humores pręter naturam ob caliditatem nimiam ſanguis acrior ſeipſo redditur, & dum tranſit per ſingulas partes corporis ad nutriendas eas, natura non attrahit niſi meliorem partem. Excrementa poſtea expelluntur à virtute expulſiua valida per inteſtina: & hoc puto fuiſſe principium huius fluxionis. Perdurat autem, quia tot habet cauſas mandantes: & ita à toto ambitu venarum mitti crediderim, eamque ob cauſam corpus aridius ſeipſo factum, quia non nutritur debito modo.

Hic

Hic igitur defluxus partim poteſt dici diarrhœa, poteſt etiam dici defluxus à toto ambitu venarũ, & ſecundùm alium ſenſum hepaticus, quia fit vitio hepatis, generantis malum ſanguinem, vel ob temperaturam ipſius frigidam, quando defluxus eſt ſicut lotura carnis, vel ob temperaturam calidam, quando ſanguis generatur quidem, ſed tenuior: poteſt etiam dici ſtomachicus, id eſt cœliacus, quia ventriculus debilitatur. Itaq; fluxus eſt omnino miſtus, & habet multas cauſas. Quod ad hos mores malos attinet, quos fecit, & deteriores facere poteſt, credo, quòd referendum ſit vitium ad intemperiem membrorum mandantium & generantium, vt & Galen. refert: nam in membro generante, quò intemperies eſt ſæuior, eò peiores mores ſequuntur. Quantitas quoque partim referenda eſt ad intemperiem membrorum generantium, & mandantium multos malos & crudos humores qui expelluntur, partim ad imbecillitatem membri recipientis, quia non reſiſtit. Quia igitur plurima materia, dicendum eſt adeſſe maximam diſcraſiam in iſtis membris, tam mandantibus, quàm recipientibus, ſcilicet inteſtinis, quæ debiliora & laxiora ſeipſis facta facilius recipiunt propter nimiam humiditatem relaxantem, vt dicit Galen. in Aphor. Quibus iuuenibus alui laxiores, &c. & totam cauſam fluxus lienterici refert ad humiditatem, relaxantem inteſtina. Hic quoque comedit fructus, pepones, angurias, quæ humidiora excrementa generant, & relaxant inteſtina, & conſtitutio anni adiuuat, vt eſt ſecundo comm. Epid. de conſtitutione humida, & Auſtrali, ſequẽte calida & ſicca, ſequi dyſenterias in corporibus cholericis, & recitat optimas cauſas. Temperatura huius corporis admodum cholerica, vt etiá ad aduſtionem inclinet. In Vere conſtitutio Auſtralis fuit, ſucceſsit æſtas admodum calida, & ſicca, ideo accedente mala ratione victus, & debilitatis inteſtinis ob humiditatem fructuum, in corpore ſunt aggregatæ plurimæ materiæ, ſucceſsit diarrhœa, quæ durauit tandiu. Sunt autem hic quędam difficultates quæ diſcutiendę ſunt. Quæritur, ſi intemperies calida & ſicca in hepate, & in toto ambitu venarum, cur non adſit febris? cur non doleat? cur non bilioſus vomitus? cur non ſitis? Omnia iſta explicatu facilia ſunt. Primò, non habet ſitim, quia plurima redundat pituita in ventriculo, quæ extinguit & obtundit ſitim, etiam in febribus ardentibus, vbi eſt cum illis fluxus, quia obtunditur appetitus calidi & ſicci. Cur non vomitus bilioſus? quia materia bilioſa deſcendit ad inteſtina per meatum fellis. Cur non febris? quia non adeſt putredo, ſed materia ſtatim eijcitur per inteſtina, non autem ſequitur febris, vbi humores non putreſcunt, vel intrà, vel extrà vaſa, & cũ humores tales hic exeunt, nequaquam cauſant febrem. Quòd autem videatur apparere ſimile aliquid loturæ carnis, id eſt, talis ſanguis, qui eſt aquoſior, puto hoc eſſe propter apertionem venarum, & ſæpe fit in caliditate hepatis, quando fruſtratur coctio in ventriculo frigidiore, tranſmittitur chylus ad hepar non concoctus, & hepar pręter naturam calidum, crudum humorem partim

A adurit, partim inæqualiter concoquit, ideo ex ipſo humore crudiori, & rebelli concoctione, facit tenuiorem ſanguinẽ, & magis aquoſum. non quia non adſit caliditas, ſed quia pars tranſmiſſa ſit rebellis magis caliditate hepatis adurente, & inæqualiter concoquente. Ita poteſt exire ſanguis aquoſus ratione caliditatis hepatis.

Prognoſticum. Magnificus Dominus manſurus eſt per aliquod tempus in tali diſpoſitione, quia plurima membra in eo affecta, & diu durauit. Poteſt etiam fieri, vt membra fiant frigidiora hyeme, & præſertim hepar. Exhalante enim calore ob cruditates, relinquitur frigiditas in omnibus ægritudinibus chronicis, quæ à calore incipiunt, & deſinunt in frigidam diſpotionem: ita verò ſucceſſu temporis fieret fluxus hepaticus, qui à frigiditate hepatis procedit. Credo, quòd curabitur, ſed non ita facilè. Vtinam æſtatis tempus eſſet, & credo, quòd nihil præſtantius eſſet, quàm aqua Thermarum Veronenſium: ſed nunc B non licet. Quòd autem illis curari poſſet, omnino arbitror.

Cura. Habemus membra admodum affecta, & natura inclinata, vt ex toto ambitu venarum materiæ tranſmittantur, & ſunt obſtructiones plurimæ in venis Meſaraicis, obtunditur virtus Meſaraicarum propter tantum concurſum humorum, & materiam plurimam, vbi regurgitant, velut in Eupirum quendam, qui fluit & refluit. Et primò quantùm ad ventriculum, curandum eſt, vt concoquat. Calefiat etiam, ſed ita ne noceamus hepati cum ijs, quæ extrinſecùs applicantur, & propterea maximè conſiderem in linimentis diuerſorũ generum, quę coctionem ventriculi iuuant, abſq; eo, quòd calefaciũt hepar. Nollem exhibere diatrionpipereon, licet id Galenus laudet 4. De ſanitate tuenda, quòd calefaciat ventriculum, abſque eo, quòd calefiat hepar: tamen cùm aſſumetur in quantitate maiori, quàm par ſit, & crebrius tranſit ad hepar, illinirem cum oleo abſinthij, ſpicæ, & aromatibus calidis, Maſtiche, Ladano, Garyo- C phyllis, Cinamomo. Ex his & alijs facerem linimentum pro ventriculo. Poſteà vellem, vt ſingulis diebus acciperet confectionem aliquam confortantem ventriculum, vt Diarrhodon Abbatis: corroborat enim, & non nocet hepati. Hepar non mutandum, neque frigefaciendum, neque calefaciendum, quia certo certior ſum, ſi materia quæ offendit, & à toto ambitu venarum ad id tranſmittitur, confertim diuertetur per vrinas, ſudorem, & alias euacuationes, redibit ad ſuam diſpoſitionem naturalem calidam & ſiccam. Confido in diureticis, quæ eſſent temperata, ne facerent reſolutionem calefaciendo, vel refrigerando, vt ſem. Melonum, ſem. Citrullorum, Endiuiæ, Lactucæ, cumque his apponerentur quędam calida, vt apij, petroſelini, carui, aniſi, contunderentur omnia groſſo modo, & fieret decoctio, poſteà miſcebũtur cum ſyru. de abſinthio, vel cichorio; & ſingulis dieb. accipiet. Conſiderem & in diuerſionibus, & corroborarem inteſtina aſtringentibus, bolo armeno, cum ſaccharo roſato, quod in hoc caſu vtile, quia non tantùm debemus pro-

uocare vrinam ratione diuerſionis,ſed etiam cauere,ne vmbra recipientia,cùm laxa ſint,amplius recipiant, idq; cum aſtringentibus & exiccantib. cùm relaxatio ſit cauſa debilitatis,& fluxus. Laudo & terræ Lemniæ vſum. Facerem frictiones ſingulis diebus prouocantes ſudorem, etiam cum his quæ diſſlarēt materiam per cutim. Vterer balneis dulcibus,quia diuertunt, & in hoc præſtant, quia diuertunt materiam,& iuuant concoctionē, & præcipuè debilitatē veotriculi, & corpus tranſpirabile redduot. Sperarem in cicborio,quia nutrit hepar arefactum,& aperit obſtructionem. Ad hæc etiam, confortarem membra: vtatur vltimò certa rarione victua, quæ præſcribetur.

Electuarium poſt fluxum hepaticum ordinatum.

R. Paſſularum mundatarum, & bene lotarum primùm in aqua, poſtea in vino libras ij.
Rhabarbari electi ʒ iiij.
Sacchari opt. ℥ iiij.

Puluerizetur rbabarbarum,& omnia ſimul incorporentur,& vltimò addendo gariophyllorum ʒ iij. ſeruetur in capſula bene cooperta: ſumantur ex hac miſtione ℥ ij. ſingulis vicibus ante prandiū ſemel, bis,vel ter quacunque in ſeptimana,vrgente uecesſitate. Confert ad hepar confortandum, quod debilitatom eſt ex fluxu hepatico qui præceſsit,ad impinguendum,& nutriendum,& ad aperiendas venas Meſaraicas.

De fluxu ventris, & mala diſpoſitione, relicta poſt Dyſenteriā, Venetijs 1545. Nouemb. 27. Conſilium CCXIIII.

Caſus. Habuit fluxum dyſentericū cum excoriatione inteſtinorū ex vino potenti, rebus dulcibus & ſalſis, venere nimia, ioterdum etiam ſtatim à cibo, & uegotijs plurimis. Cū dyſenteria aderat febris continua,& dolores vehementiſsimi,tum præcipuè,cū excerneret Exhibita ſunt enemata, & decoctum ex myrobalanis,cū rhab. pulnerizato, nā alia accipere noluit. Data quoq; cidonia in cibo, & ſic tandem cohibitus fluxus,remanſit tamē mala diſpoſitio ventriculi. Appetitus proſtratus eſt totus,& adhuc plus iuſto,ac ſæpius egerit.

Trincauelius: Omiſsis pręteritis de pręſentib. loquemur,cauſas eorum credo eſſe ex reſolutione,non ex materia calida & frigida, quæ poſt fluxum dyſentericum & euacuationem non poteſt adeſſe in tanta copia, vt cauſet hæc ſymptomata: ſed fiunt ea,quia eſt reſolutus. Poſt fluxionem nō dormiuit, vexatus grandiſsimis doloribus, & euacuata materia plurima, cum quibus etiam diſflaotur ſpiritus: fuit enim dyſeoteria vehemens cum magna arroſione inteſtinorum, non pituitæ ſolùm veſtientis,ſed ramentorum etiam. Adhæc ſecuta reſolutio, quæ eſt cauſa præſentis diſpoſitionis,quæ non eſt à materia aliqua calida vel frigida, poſt tot eoacuationes ſpontaneas & cum medicamentis: ſed quia ventriculus debilior, & adſunt obſtructiones in ſiniſtro præſertim late-

D re,quę impediunt tranſitū,ideo poſt dyſenteriam vidi ſæpius fæces, quaſi cibū uon ſatis concoctū, & chylum queodam cum materia permiſtum: ideo crediderim eſſe debilitatem ventriculi. Et licet dicatur parum comedere, tamen ex multis & varijs veſcitur,& inter reliqua, etiam oua in aqua cocta, quorum albumen induratum magis difficilius concoquitur: ita,vt hac ſtante debilitate ventriculi,& quanritate & qualitate ſua onerent virtutem. Hac de cauſa adhuc hodie plurimū adeſt materiæ ob frigiditatem ventriculi generantis pitoitam plurimam,propter cibum ampliorē quàm poſsit concoquere. Antea febris aderat cum fluxu, ea reliquit eum, nou tameu integrè vt videtur.

Prognoſticum. An poſsit curari, nihil mihi facit difficultatem,niſi mores ipſius: nihil ferè vult accipere, quod habeat vel odorem vel ſaporem aliquem, omnia ei dnat faſtidium.

Cura. Quomodo velles eum tractare ſi poſ-E ſes? Primò vellem vt parcè biberet & comederet, ter in die, ſed parcè ėi exhiberetur cibus facilis concoctu, contuſa ex elixis & aſſatis etiam (licet hæc amplius quidem nutriant, ſed difficilius concoquantur) oua ſorbilia &c. De vino credo neceſſarium propter ventriculum, nec tamen potentiſſimum, & quia nunquam ſolitus eſt diluere vina nec potentia neque pauciſera, ideo ſi baberet vinum mediocre, concederem ſine aqua, uec laxaretur ventriculus magis, ſi haberet aliquid leuiter aſtrictionis eſſet gratiſsimum. Acciperet aliquoties panem in maluatico maceratum, id comederet,ſed parum vtatur. Quieſcat corpore & animo,uec moleſtetur curis, babet enim opus recreatione: pro exercitio frictiones adhiberi poſſunt. Hæc erit victus ratio, cuius quantitas ſit talis, quam poſsit ventriculus concoquere. Medicinas poſtea ſi vellet,darē ſyru. de mentha, ſed cùm videam obſtructionem, exhiberem ſyrup. de abſinthio, cum de cichorio & aliqua portiooe rhabar. quod reſpicit ventriculum, & iecur,& ſimul F diſcutit obſtructiones. Darem igitur ſyrupos de abſinthio,& cichorio oicoli aā. vel ſine aquis quò diutius manerent in ventricolo, vel diluerem in iure aut cochleari vini, ne tanta eſſet amaritudo & odor & qualitas vini,iuuaret ventriculum, uec tranſiret ad hepar. Si velit omoioo adderem, aquam betonicę,abſinthij,&c. ſi non velit ſyrupos detur decoctum abſinthij, & cichorij. Superiobus diebus comedit folia viridia abſinthij noſtro perſuaſu,ſed ſyrupi magis penetrarent, & hi ſyrupi eſſent mihi pro medicina alterante & ſoluente, etiamſi aluus ſponte fluat & lenis ſit, & ſemper in vna ℥ ſyrup. de cichorio nicoli ſit ℈ j. rhabarbari, quod purgat bilem pituiam, vt videmus experiētia,& attenuat. Alijs itaque medicamentis non vterer,propter debilitatem ventriculi, & propter imbecillitatem inteſtinorum. Vterer rhabarbaro potius quam alijs. ſi nolit hæc, exhiberem trochiſcos de roſis, & de rhabarb. fiant pillul. 3. poſſunt miſceri & Trochiſci de abſinthio, quanquam illi ſunt calidiores.

Moutanus

MONTANVS.

Clariſs. D. prætermittam præterita, de quibus nulla eſt conſideratio, & dicam de præſentibus, quæ video, & audio, & ex fundamentis ad cauſas veniam, vt de curatione loqui poſsim. Incipiã autem ab excrementis, quæ indicant, vtrum affectus præcedens remotus, auctus vel diminutos ſit, & in qoo ſtatu ægritudiois ſimus. Heſterna nõ vidi, ſed hodierna erant compacta, & videbantur habere formam, quam laudat Hipp. 2. Prog. & accedere ad ſubſtantiam mellis concreti: color tamen non naturalis erat, ſed nigrior: ſubſtantia ioæqualis, & materia liquidiot cum ſpuma etiam. Audio præterea ex ægro, dom egerit, affici doloribus circa veotriculum, & ioteſtina gracilia, & interdum etiam circa inteſtinum rectum, qui dolor non ita acutus eſt, vt prior, non tamen ablatus. Vrinæ habent ſpumam bærentem in corona, colot ad rubedinem tendens, non proportionatus temperaturę, oee clara eſt, vt in ſano, habet diſperſum ſedimentũ per totam ſubſtantiam vrinæ, & craſſum. Habet præterea magnã appetitus poſtrationem, & virtutis, abhorret ab omoibos, non dormit, & licet aſsidentes eum hac nocte putent dormiuiſſe, ipſe tamen omnia audiuiſſe affirmat. Præceſsit dyſenteria longa, & inſignis cum febri, quæ exiccat, & facit areſcere membranoſas & tenues illas partes, vt quaſi breuiorea factæ videantur. Hìc conuenerunt omnes caoſæ, quæ faciunt graciles muſculos, & remouent pinguedinem corporis. Corpus naturaliter ſiccum accesserunt febris exiccans, & fluxus, & tamen habet muſculos adhoc boni babitus, nec exaruit, & in parte ſiniſtra apparuit tenſio, & tumor præter naturã. Hæc omnia conſideranda ſunt ad veram inuentionem curæ. Incipiam ab excrementis, quorũ ſuperiora nõ vidi, ideo nihil de ijs dicere poſſum. Sed diebus præteritis cineritia quandoq;, quandoq; alba excreuit, & luto caodidiori ſimilia, & nunc nigra excernit, quod deterius eſt, & auget intentionem meam, melius enim eſſet perſeuerare excretionẽ vnius generis. nam cum ſint varij generis, indicãt eſſe varias cauſas, & interdum oppoſitas, & morbũ eſſe difficiliorẽ. Sed quicquid ſit, præceſsit dyſenteria acrium bumorũ, ita vt etiam ramenta inteſtinorũ egereret, quæ fiunt ab acerrimis humoribus erodentibus & aduſtis. Acceſsit tẽperatura aduſta, quæ plus generat bilis aduſtæ, quàm naturalis, & color niger totius corporis indicat dominium talis humoris. Acceſſerunt & alia, quę augent aduſtionẽ, videlicet ratio victus, & in pręſenti ſunt obſtructiones in liene, eſt tuoor io omnib. inteſtiois, & habet ventrem inflatum. Ideo credo, etiãſi ceſſauit fluxus propter optima remedia veſtra, tamen ex his ſignis adhuc perſeuerare intemperiem ventricoli, & membrorũ naturalium, circa quæ magnus labor eſt. Nam niſi remoueantur, incidet in fluxum hepaticum, vel alium morbum, quo tota deinde hac hyeme laborabit. Sed quas tamen credis eſſe diſpoſitiones? Credo primum ventriculum frigidiorem ſeipſo, & ideo multiplicari humorem pituitoſum, qui relaxat veotricu-

A lum, & deſtruit appetitum, quia pituita adhæret impacta orificio vẽtriculi, & facit proſtrationem appetitus, quia contraria eſt corrugationi, quæ eſt cauſa famis. Ideo arrident ei acida, & incidentia propter eãdem cauſam: quia pituita abũdat in ventricolo, & eum reddit frigidiorem: vnde inappetentia ſequitut, & cruditates etiam ob quas exeunt excremẽta, nõ colorata, vt vidit Excell. V. diebus præteritis. Nam vbi cruditates ſunt, fæces albæ egeruntur, quia non fit bona concoctio in ventriculo, & humores crudi exeunt. Video etiã, quòd abundet flatibus, quia vẽter heri multò magis tumidus, quàm hodie, & ſæpe incitatur ad egerendum, & nihil egerit. Eſt ergo in ventriculo frigiditas, ratione cuius ſequuntur dicta ſymptomata. Deinde in hepate fuit, & nunc etiam eſt, licet noo tanta caliditas, quanta fuit antè, cum generabatur maxima copia bilis adoſtæ, quæ fuit cauſa dyſenteriæ. Nunc non tantus calor, quia humores calidi educti ſunt, & eorũ euacuatio refri-

B gerat corpus. Secũdò, quia in longis ęgritudinib. ſeioper caliditas reſoluitur, & exit, frigiditas verò remanet, Tertiò, propter remedia exhibita purgãtia, non eſt raotus calor modò. Talis tamen adhuc eſt, qui nobis faceſſat negotium. Ideo & vrinæ tinctæ, & excrementa nigra & inæqualia, quia membra inæqualia à quib. excernuntur, ventriculus frigidus, hepar calidum, & permiſcetur etiã aliquid de fæce ſanguinis, propterea quód lien propter obſtructiones oon ita attrahit, ſicut oportet: ideo regurgitat in inteſtina, & exit cum fæcibus, & hanc ob cauſam ſunt nigræ etiam, non tamen propter caliditatem hepatis adurẽtis humores. Varias igitur colligo ægritudines in hoc corpore, frigiditatem ventriculi, caliditatem hepatis obſtructiones circa regiones lienis, quarum manifeſta eſt cauſa illa inæqoalitas membrorum, pituita obſtruit meatus, & ideo lien non attrahit, ſicut oportet: ergo abundat humor melancholicus in maiori copia, quàm debet, & ita educitur per inteſtina. Hinc etiam ſunt vigiliæ quæ præceſſe-

C runt, & exiccarunt cerebrum. Cerebrum oatura ſiccum habuit, acceſsit fluxus calidus, & vapores calidi & ſicci aſcendetunt ad caput à melancholia & bile, vnde timet magis quàm debebat, deſperat & deſpondet animum præter tationem, quod proprium eſt melancholicorum. Cùm dormit, imagioatur ſe non dormire, & ſentire omnia. Quibus prouidendum præcipuè? Obſtructiones aperiendę ſunt, confortandus ventriculus, & cauendum ne hepar caleſiat magis: nõ tamen vellem refrigerare, quia ſi humores euacuentur, & aperiantur obſtructiones, euentabitur caliditas eius, & ſponte redibit ad temperamentum, & ſequetur ſanitas. Ventriculus igitur corroborãdus & aperiendæ obſtructiones. Quibus? Sola ratione victus curari poterir, ſi obtẽperet. Ea igitur primò ioſtituenda. Comedat cibos facilis coctionis & multi nutrimenti. Detur opera, vt calor naturalis augeatur, quo reſtaurato, ventriculus corroborabitur, & optimè faciet operationes ſuas: hoc fiet, ſi vtatur illis, quę faciunt bonum ſanguinem, quæ ſunt nota. Vinum ſine dubio dandum eſt,

tanquam medicina nutriens, ſed illud ſit ſubtile, clarum, limpidum, album, non aquoſum & flatuoſum, nec acidnm, nec acre, non qnidem malnatitum, nec fortiſsimum, ſed tantùm ſapiat naturam vini. Eſt enim ſolitus bibere vinum potens ſine aqua, & corpora magis nutriuntur cibis conſuetis. Tale vinum præterquam qnòd nutriet, aperiet etiã obſtructiones, & cõcoquet materiã, quæ in vijs eſt, & erit medicamẽtum & alimentum. Si album non inneniatur, accipiatur medij coloris, & qnòd non ſit nigrum, ſed tranſparens. Deinde frictiones fiant cum vino aromatico, & oleo de ſpica, quod non habeat ſortem odorem, & ſi habeat, refrangatur cum oleo amygd. dulc. & vino Maluatico, cum boc calefacto illinat leniter corpus totũ confortabit euim membra, & reuocabit calorem naturalem, & ſupplebit exercitium. Si perſeuerarent vigiliæ, aceiperem anethi, chamæmeli flores & nympheæ, & folia ſalicum, ſi haberi poſſunt, & veſperi pedes & manus in eo decocto tenerẽ: corroborabit calorem natiuum, & prouocabit ſomnum, & erit etiam bonum ad humorẽ melancholicum. Accidentia animi quoq; moderabitur, ſit lætus, & non ſeipſum affligat. Hæc vbi facta erunt circa medicinas non derelinqoerem ea, quæ exterius applicantur: & video à vobis occurſom eſſe oleo abſinthij & maſtiches, item ſacculo abſinthij appoſito. Ego vnum adderem, in quo cõfido plurimùm, & cuius vires ſæpe expertus ſum mirabiles, quando corpus erat imbecille & longa ægritudine. Accipio carnes dactylorum & paſſularũ, & citoniorum coctorum, & ea decoqui facio in vino maluatico, poſtmodo addo olenm de abſinthio, & amygdalis dulcibns, cum mica panis aſſati, & ex omnibus bene contuſis facio emplaſtrum in optima ſorma, idq; in ſacculo panni linei ſubtiliſsimi, membris naturalibus applico caleſactum, iuuat mirabiliter, & corroborat. Hæc ſi ſacta fuerint, & deinde vultis aliquid pro liene ſacere, poterimus vti oleo amygd. amararum, & oleo de capparibus, cum bdellio, ammoniaco, & pulnere corticum radicum cappar. pro linimento. Per os ſyrupus de abſinthio optimus, item de cichorio nicoli, quia in ventriculo eſt frigiditas & copia humoris frigidi non imbibiti. Oportet igitur abſtergentia, corroborantia, & aperientia exhibere, & conſortantia hepar, qualia ſunt abſinthium & cichorium: ſi vultis addere decoctum ex capillis Veneris & Ceterach, nibil melius pro liene, & alijs obſtructionibns, & ita ſatisſaceret omnibus intẽtionibus: hos ſyrupos ſi accipiet, bene faciet. Trochiſeos laudo, imò ſemper trochiſcos, & ſyrupos eum ſumere velim ℈ j. vel trochiſc. ex rhabarba. vel ex abſinthio: ſi verò non vult vtrunque accipere, accipiet alterum: ſi neutrum, ſaltem confectionem accipiat ex trochiſcis contuſis, & rhabarbaro. Si vult, bene eſt: ſi non vult, quid agendum ſit non video.

Poſtea altero die iterum conuenerunt, & cùm viderent egeſtiones multas aduſtas cum debilitate virium, atq; quid agendum eſſet, iterum conſulnerunt, & ſic cœpit Montanus loqui: Videmus dominari bilem, & eſt periculnm, ne fiat fluxus

D hepaticus, qui fit ex frigiditate hepatis, & facit excrementa ſimilia loturæ carnis, ob alterantis virtutis imbecillitatem, ex nimia ſrigiditate, quia per continnum fluxum exhalat calor, hepar exiccatur, & vltimò infrigidatur, & fit fluxus hepaticus, vt bene dicit Auicenna, qnem poſtea curamus vuis paſsis, &c. Oportet igitur attendere hepati, alterando illud & corroborando, ita vt non infrigidetur, per ea quæ intrinſecus dantur, & exterius applicantur. Darem ſyrupum de abſinthio, & cichorio, vt heri dictum, cum trochiſcis de roſis, quæ humidæ ſunt, & moderatè frigidæ. Miſcerem ſyrupo aquam endiuiæ, quæ frigida & humida. Extrinſecus illinirem oleo roſato, & violato cum modico maſtiches, quia prorſus frigida non ſunt adhibenda membris concoquentibus, etiamſi peccẽt caliditate, vel ſpecies de tribns ſandalis cum vnguento Meſues. Si non vnlt ſyrupum, accipiat brodium pulli alteratum (quod, vt bene dicit Auicenna, contemperat humores) cũ

E herbis illis, abſinthio, cichorio, capillo Veneris, & Ceterach. Interrogabat Trincauella, an iterum poſſet accipere myrobalanum chebulum cõditum? Montanus & illos, & alia omnia aſtringentia improbauit, nec voluit ſiſti aut impediri illnm fluxum materiæ cholericæ. Si vellet radices cichorei conditas, accipiat. Vinum ei quæratur tenue, pauciſerum, & humectans ſubſtantifice, tale enim penetrat & iuuat ad apertionem obſtructionum, & prouocat vrinam, quod maximè ad propoſitum. Nam optima cura in fluxu uẽtris eſt, prouocatio vrinæ. Si vellet fieri principiũ dyſenteriæ, poſſent inuiſcari inteſtina per os, & clyſteria. Per os acciperet tragacantham in omnibos ferculis, pro muniendo ventriculo, & inteſtinis gracilioribus, & magis placet, qoàm ſeuum hirci, quia amabilius eſt. Cauerem ab aſtringentibus & exaſperantibus, quia faciunt inæqualitatem humorum, & augent dolorem. Iuuiſcantia antem obtũdunt humorum acrimoniam, quæ eſt cauſa doloris. Exhiberem etiam clyſteria

F cum ſeuo hirci, pro muniendis inteſtinis grandioribus: deinde deriuarem materiam ad oppoſitum per prouocationem vrinæ cum omni ingenio, in ſyrupis & ſerculis. Et omnino debetis attendere ad hoc, ne incidat in peius malum, quod accidere poteſt, cum ſit debilis, & materia maligna. Si adeſſet dyſenteria, tunc penitus abſtinerem à vino, nec reſpicerem ventriculum, ſed cauerem magis principale, etiamſi orietur quædam cruditas, biberet aquam decoctam, vel brodium pulli, quod eſſet melius.

Duæ curationes Dyſenteriorum. Menſe Auguſto M. D. XLV. Conſilium CCXV.

PRior laborabat fluxu ventris 30. diebus ferè, non tamen eijciebat ſanguinem, nec ad vlcus inteſtinorum, quod proprium eſt dyſenteriæ, ventum erat, nec febri laborabat, quæ veram dyſenteriam ſemper

ſemper comitatur, apparebat tantùm in fæcib. pituita illa, veſtiens & ambiens inteſtina, & abraſio incipiebat: ita, vt metuenda eſſet grauior, ni proſpiceretur.

Montanus hunc ſyrupum ei ordinauit, ſumendum omni die.

R. Syrup. endiuiæ
Betonieæ ℥ j.
Aquæ endiuiæ ℥ iiij.
In cuius tantùm vna libra ſit decocta.
Sem. citoniorum ℥ ß.
Maluæ
Althææ añ. ℥ ij.

Cibus, pullus, vel contuſum, vel panatella, & ſemper in iuſculis ſumat puluerem tragacanthæ gummi liquefacti in aqua roſarum vj. gr. & eius ſumat cochleare vnum in vice: & quia carnes mandere, & deglutire non poterat, conceſsit vt ad eas vteretur ſucco citoniorum, item ſuccis, aut lactucis conditis. Potum conceſsit vinum, non libenter tamen, quia ab aqua abhorrere omnino ſenſit, modicum quidem & pauciferum, ne hepar ſupercalefieret. Clyſteria etiam adhiberi voluit, non ex rebus fortioribus, vt alij putabant, ſed ex ſola ptiſana hordeacea, ſcilicet hordeo, in iure pulli cocto, contuſo poſtea, & bene comminuto cum vitello oui.

Alteri qui iam erat dyſentericus, & cuius in fæcibus apparebat manifeſta abraſio, & ſanguinolenta etiam, & febrem inſuper patiebatur quotidie, ſyrupum dedit eundem, vt ſuperiori. Clyſteria verò duo, alterum manè, ex ptiſana hordacea, & vitello oui abſtergens, alterum veſperi ex decocto ſeui hircini, oleo myrtino, & ſicut Friſimelica ordinauerat, exiccans leniter: ab hypociſtide tamen & omnibus aſtringentibus omnino in dyſenteria cauendum dixit. Cibum eundem, quem ſuprà cum tragacantha in aqua roſarum liquefacta, exhibuit: aliorum, quia non tam delicatus erat, nulla eſt facta mentio. Potum ius pulli ſimplex, vel in quo etiam ſit decoctum modicum Portulacæ, idq; non per triduum adimendum aiebat, ſed ſubinde recèter fieri voluit, ne putreſceret: & de eo, vt biberet quātum vellet, conceſsit. Vinū omnino prohibuit, quod id calefaciēdo hepar, generet ſanguinem magis bilioſum, qui poſtea eroſiones quoque generat: ac dixit, ſe tum adhibere, vel aquā hordei cum ſaccaro, vel ſi maior neceſsitas ius pulli, vel ſumma neceſsitas, deuenire ad aquā Portulacæ. Tertio die poſt fluxus innaluerat quidem, ſed febris erat mitior: Quare ad roborandam virtutem hanc ordinauit confectionem.

R. Gummi tragacanthæ
Gummi Arabici
Sandaracæ
Maſtiches añ. ℈ j.
Succi liquiritiæ
Seminis Portulacæ
Endiuiæ
Lactucæ añ. gr. x.

Conterantur omnia per ſe, deinde miſceantur, & cum ſaccaro albo fiat confectio in rotulis pon- A dere ℥ ij. de qua ſumatur vna rotula manè, & ſerò, hora ante cibum.

R. Emplaſtri diaphæniconis ℥ ij.
Pro toto ventre.

De dyſenteria pro Generoſo Barone à Dietrichſtein. M. D. XLVI. Auguſto. Conſilium CCXVI.

INciderat in fluxum vetris ex eſu fructuum, à quibus nihilominus abſtinebat, admodum ſe exercebat, & ita calefacto hepate, fluxus adeò creuit, vt tertia die metuentes malum vocarent medicū, nondum erat aliqua abraſio. Montanus ordinauit clyſtere abſterſiuū, ex pulli brodio, aqua hordei, cum vitello oui & ſaccaro: cibum voluit eſſe aues mōtanas, carnes pullorum, & ptiſanam hoc modo factam. Hordeum decoquatur in aqua tam diu donec crepet: poſtea abiecta aqua hordeum B piſtetur & exprimatur ſuccus. Deinde decoquatur in optimo brodio pulli, cum aliqua parte lactis, ſem. melonum ad ſpiſsitudinem aliquam: & deinde incorporetur cum vitello oui. Pro potu vinum pauciferum bene miſtum cum aqua, in qua decocti ſint grana coriandri ſine ſaccharo. Manè poſtea ſyrupum accipiat de roſis ſiccis, endiuia añ. ℥ j. aquæ cichorei ℥ iiij. ab omnibus aſtringentibus abſtineat. Sequenti die nondum apparebat abraſio aliqua, de qua curandum: humores autem plurimi & diuerſi, ita vt iudicaret corpus euacuatione aliqua opus habere. Ordinauit mannæ opt ℥ ij. diluantur in iure pulli feruentiſsimo, vol uendo ſemper cum cochleari donec diſſoluatur. Deinde exprimatur diligenter, & cum à fæcibus erit purgata, addatur rhabarbari pulueratì ʒ ß. & bibat vna hora ante prandium. Non inuenientes mannam bonam, dederunt ſyrupi roſati ſolutiui vncias ʒ. Rhabarbari electi ʒ ß. Pulueriżetur rhabarbarum, & ponatur in ſyrupo cum modico aquæ endiuiæ, fiat potio, & detur tepida. Veſpe- C ri iuſsit vngi ſtomachum oleo de abſinthio, cum maſtichino æqualiter miſto: & quia fæces plurimæ eductæ, cum aliqua abraſione & febri, clyſterem ordinauit abſterſiuū, vt ſuprà. Vino abſtinere iuſsit per biduum, & bibere aquā hordeaceam cum coriandro & ſaccaro coctam. Quinta die excoriatio in fæcibus maior, tum iniuſcantibus pro cedendum dixit, quę veſtirent inteſtina, & à roſione munirent: ordinauit igitur.

R. Adipis hircini ℥ ij.
Olei roſati omphacini ℥ j.

Miſce, & diluantur in aqua calybeata ferrariorum lib. iij. bulliendo per aliquot ebullitiones, dōnec remaneant lib. ij. & injiciatur veſperi, hora ante cœnam. Antequam autem id fiat, manè ante prandium hora vna accipiat lenitiuum.

R. Hordei cum corticibus ſuis m. ij.
Furfuris latioris p. iij.

Bulliant in brodio pulli. Huius decocti accipiatur ſcutella vnā cum dimidia, & ſacchari albi ℥ ij. & exhibeatur pro clyſteri. Deinde ſemper decoquantur in ſuis carnibus pedes vitulorum,

comedat etiam ex pedibus decoctis, comedat cri- D ſtas gallorum, hepata, pedes, & eerebrom, & alarum extremitates: non tamen dimittat pro meliori alimento etiam pulpas albas, hæ enim erũt pro alimento, reliqua ad medicinam. In omnibus ſuis ferculis & brodijs ſemper ponat manè & ſerò tantùm tragacanthi diſſoluti, in aqua ſimplici vel roſata (prout magis placet) quantum eſt nux auellana. Item ter aut quater in die deglutiat tabellam vnam poodere ʒ ij. vel circa ex confecto tragacanthi albi. His perſiſtebat tota die, & ſequenti, quia adbuc abraſiones & materia cholcrica apparebát. Veſperi ſyrupum ordinaoit pro ventriculi eorroboratione, quia à cibo nauſeabat.

R. Syruyi de abſiothio
Decendiuia
Geleniabin zuccarini añ. ℥ ij,

Sumat cochlearia duo, manè & ſerò tribus horis ante cibum: ſequenti die, quæ erat ſeptima, noctu quieuerat, & fluxus etiam frequentia ceſſarat. febris nulla apparebat, nec excoriationes aut materiæ cholericæ, ſed pituitoſæ exibát. Iuſsit prætermitti inoiſcantia, comedat oua mollia, aniculas, pullos, vinũ cõ aqua miſtum: quia autem ſyrup. illum ſumere non poterat, qoin vomeret, & ideo ab eo abborrebat, ordinauit confectum.

R. Specierum diarrhodoo Abbatis ʒ j.
Aromatici roſati ℈ j.
Saccari albi q. ſ.

Fiat confectio in rotulis poodere drach. ij. ſumatur ante cibum, per horam manè & veſperi. Ad concoquendam autem materiam & diuertẽdam, ordioauit hæc pro prouocaoda vrina:

R. Radic. petroſelini
Graminis añ. m. j.
Arundinis ℥ s.
Foliorum endiniæ
Boraginis añ. m. j. s.
Hordei p. j.

Bulliant omoia ſimul in iure pulli tenui, & bibat amplam ſcutellam ex eo in aurora actu cali- F dum, & quiеſcat poſtea. Octaua die melius habebat, oatura enim ipſa dioerſioni intenta plurimam materiam per vrinam expulerat, fæces pituitoſæ erant, cum quibuſdam etiam partibus compactis: ſed conquerebatur de dolore & torminibus, ideo ablutiuũ clyſtere fieri iuſsit aote prandium, & vt in reliquis perſiſteret. Poſt aliquot dies cum de debilitate veotriculi & flatibus conquerebatur, generatis ex pituita in ventriculo retenta: voluit vt ſingulis diebus tribus horis ante prandium acciperet vnciam vnam ſyrupi de Abſinthio ſic facti.

R. Socci de abſinthio
Sucei de menta añ. ℥ iij.

Purificentur ſueci & cum ſaccaro albo ſyrupizentur.

De dyſenteria. Conſilium CCXVII.

NEpos Patauini Capitanei, puer duodecim annorum, ſine aliqua euidenti eauſa ootabili, nec præcedente fluxu aliquo ventris, ſubitò in dyſenteriam incidit: ita, vt paucis horis qoater vel quinquies deſideret, cumque abraſiooe notabili inteſtinorum, materiam cholericam, & valde maligoam excernebat, ſioe dolore veotris & torminibus.

MONTANVS.

Clyſterem ordinanit abluentem, ex deeocto hordei io brodio bulli, cum ſaccaro rubeo, & vitello oui: ceſſauit ea nocte fluxus, nec ſequẽti die quicquam percepit. Tertia die fluxus redijt eodem plane ioodo, ſicut ante, cum aliqua alteratione febrili. Iterum aliquoties excreuit materias biliоſas cum abraſione. Montanos iterum clyſterem ordinauit eundem, ſi dolores haberet: victũ E ex auibus montanis. perdiees, phaſianos, turtures, propter ealiditatem, minus probabat. pro vino aqoam coctam cum coriandris dedit, & iuſsit vt ptiſaoam ſuprà deſcriptam cum ſaccaro, quotidie etiam bis comederet. Syrupum manè ex endiuia, hordeo, & coriandris, in brodio teoui decoctis ordinauit. Et regionem hepatis inungi oleo roſato completo, pro refrigeratione voluit. Iterum ſiſtebatur fluxus ea nocte, & ſequenti die etiam. Montanos caſsiam exhiberi volebat, quòd metueret humores in eo corpore contineri, quos cùm natura noo potuiſſet expellere, tentaſſet tamen, vt ita eo medicamento iuuaretur, & quo iecori ſuccurreret putauit addẽdum rhab. ſed nolebant adſtantes metuentes fluxum ventris grauiorem. ſequenti quæ iterum tertia erat, fluxus iterum redijt & grauior. Montanus adhibito propter mulieres Friſimelica etiam, caſsiæ ℥ s. exhibuit, cum ℈ j. rhabarb. id cum quatuor aut quinq; vicibus bene euacuaſſet, febris illa delituit, & fluxus etiam noo apparuit amplius. Iuſsit taoten F perſiſtere aliquot diebus in diæta & ſyrupis ordĩnatis, & cauere ab omni geoere fructuum: atque ita euaſit.

Pro quodam dyſenterico.

Pro ſyrupo:

R. Syrup. de eichorio ſine rbabar.
Geleniabio zuccarini añ. ℥ j.
Decocti pentaphyllorum
Agrimoniæ
Rad. petroſelini ℥ iiij.

Fiat decoctio in aqua eichorij. Mulieri cuidam in fluxu has eaſdem herbas com cichorio & endiuia deeoctas in brodio, exhibuit pro ſyrupo.

Pro confortatiuo.

R. Saccari roſati
Violati añ. ℥ iij.
Diatrion ſandalon
Diarrhodoo abbatis añ. ʒ j. s.

Miſce, fiat electuariũ, vna hora ante prandium & cœnam ſumendum.

De

De dyſenteria. Conſilium CCXVIII.

IN Septembri filios Ioachimi Gennenenſis in fluxum dyſentericum incidit, cum febri: apparebant excoriationes cum materia æruginoſa viridiq́; vti erant ſtatim aqua calybeata, & alijs aſtringentibus, quæ omnia remouenda dixit Montanus, & ꝑ refrigeratione, quia febrim præcipuè timebat, hunc ordinauit ſyrupum:

R. Syrupi de endiuia
De roſis ſiccis ana ℥ s.
Aqoarum cichorij & borag. ana ℥ j. s.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Pro corroboratiõne membrorum naturalium, præcipuè ventriculi, vnguentum hoc:

R. Olei de abſinthio
Roſarom com.
De camomill. ana ℥ j.

Inungatur tota ventris regio: comedat carnes pollorum, & auium montanarum, perdicum & c.

R. Tragacanthi ℥ ij.

Diſſoloãtur in aqua roſacea, de quo poſtea qoãtum eſt vna nox auellana, ponatur io brodijs quæ comedit vel bibit, & in ijs ſemper etiam decoquatur pes vituli, & vna radix petroſelini. Vino abſtineat, bibat aquam coctam cum coriãdro & radicibus graminis, & ſaccharo: tamen ſi omnino vinũ velit, leniter vino intingi poteſt panis quem comedit. Pro clyſteri lenitiuo accipiatur brodium in quo coctus ſit pes vituli, & immittatur tragacãshum, vt ſuprà, ſed addatur aliquid zacchari rubei, vel loco zacchari addantur mellis roſati ℥ ij. & ſeui hircini ℥ j. poſtquàm egeſsit, accipiatur pãnus lineus ſubtilis, & intingator in aqua plantaginis, & cum eo abluatur inteſtinum rectum, & tabula è nuce arbore calida habeatur, ſup quã ſedeat: calor enim ille aſtringit & penetrat valde, vt Galenus etiam in Synanche hoc remedio vtatur.

Vtrum fluente aluo, vel exiſtnte vomitu aliquo debeamus curare fluxum hunc, fluxu. Conſilium. CCXIX.

PRoponitur fluxus ſanguinis narinm, aut fluxus ventris: Moderni pro parte affirmatiua proponunt argumenta, & dicunt, quòd fluxus debeat curari fluxu. Et primò citant autoritatem Auicennæ 16. tertij de Curatione fluxus, vbi Auicenna bene dicit, & quandoq; fluxus fluxu curatur, & vomitus vomitu. Ergo per locum ab autoritate, etiam fluente aluo licet purgare. Pręterea habẽt autoritatem Galeni, libro ſecundo Aphoriſ. illo io Aphoriſmo vbi dicitur, quæ relinquuntur in morbis, & dicit Galenus, quòd etiamſi fluxiſſet aluus, debemus etiam fluxu curare fluxum, quia ea qnæ relinquũtur in morbis recidiuas facere ſolent. Argunnt iu ſuper experientia. Videmus inqniunt quotidie medicos, vbi fluunt hemorrboides, vel ſanguinis

A narium, vel ſputum ſanguinis copioſum, curare tũ fluxꝰ, iſtos ꝑ alios fluxꝰ, per ſanguinẽ ex venis miſſum. Quod qdẽ omnino contrariũ eſt ſententiæ Auic. hoc loco, quæ quidẽ autoritas ab Auic. prolata confirmatur à Gale. primo ad Glauc. vbi dicit. Si in febribus fluat aluus, non debemus moliri aliam euacuationem, neque per ſanguinis miſſiouem, neque per pharmacum. Affert rationem, quia contingeret debilitas virtutis & alia multa. Pro vtilitate quęſtionis, diſtinguere debetis. Vbi fluxus ſuperuenit in corpore humano, vidẽdom eſt, vtrum depeodeat ab aliqua materia aggregata in corpore ſano alioqui exiſtẽte, in quo neque febris adſit, neque abceſſus, neque adſit alia ægritudo, ac tum accedat fluor alui, & egerat homo iſte materias bilioſas, vel pituitoſas, quæ inſigniser peccẽt in qualitate: vel an iſte habeat fluxum cum febre, vel alia ægritudine, quæ poſtulat purgationem particularem. Magna differentia vtrũ hoc modo, vel illo adſit fluxꝰ. Nam ſi fuerit in cor
B pore, vbi nulla ſit ęgritudo ſimul, tunc vidէndum nonquid ille fluxus ſit idoneus pro illa materia, & dum fluit materia, an corpus ſeipſo leuios percipiatur, aut melius ſeſe habeat. In hoc caſu totũ opus naturæ permittere debemus, iuxta præceptum Hippocratis, Si talia purgeotur qualia & c. Quòd ſi aluus fluat, & homo tunc percipiat ſe debiliorem reddi, nec fluxus ille ſofficit pro plenitudine, videtur quòd natura ſit impotens ad expellendum. Io hoc caſu fluxus fluxu curatur, cùm nulla ſit ægritndo, & nullam hominis, vel virtutis imbecillitatem afferat: hîc valde cauendũ, ne materia reteota ægritudinem faciat, qnare adiuuanda eſt natura. Et hoc eſt, quod Auicenna loco citato dicit, fluxum fluxu curari, nõ abſolutè, ita vt regula eſſet vniuerſalis, ſed dicit quãdoq;: In hoc caſu ſcilicet, quãdo fluit aluus, vel vomit aliquis, ſed non tantum, quantum oportet, tunc neceſſarium eſt, vt arte ſuppleatur, in quo natura deficit. Et hoc eſt, quod Galen. in Aphoriſmo dixit, quæ relinquũtur & c. quando natura non poteſt expellere, quantum erat expellendum, medicus ipſe adiuuat eam. Quòd ſi fluxus eſt cum ægritudine, &
C non eſt ſufficiẽs, debemus nẽ adiuuare natutam? Gale. non vult: nam cõſiderat oõ tantùm pręſentia, ſed futura etiam. Scitis, quando adeſt febris, & oportet materiam euacuare, illa euacuatio, quę à natura fit paulatim expellit materiam: ſed vos euacuatis primò per medicinam ſoluentẽ, omnis autem medicina ſoluens calida eſt: ergo auget febrim, exiccat, colliquefacit corpos, deijcit virtutem, cùm nos humectantibus noo exiccantibus, refrigerãtib: non calefacientibus, conſeruatione virtutis nõ depditione virtutis indigeamꝰ. Pręterea debilitãtur inteſtina, ne retineãt etiã alimenta propria, & quod deterius eſt deducit ad mortem. Hnic bene Gal. 8. Ther. vbi curat hominẽ patiẽtẽ ſynocham ſine putredine, mittit ſanguinem vſq; ad ſyncopen, & ſtatim illã curat, cùm nõ adſit putredo. Sed vndecimo Methodi vbi curat homiõẽ putridam febrem patientem, mittendũ quidem ſanguinem dicit, ſed minus quàm requirat ægritudo. Quare? Quia euacuato ſanguine, virtus fit

debilior: vnde non ſufficit ad maturationem, & concoctionem humorum. Et ideo, quaodo nos conſideramus non tantùm præſentia, ſed etiam futura, vbi fluat aluus cum febre, & non tantum quantum oportet, non debemus ſupplere oos, oe faciamus omnia iocommoda dicta. Videtis quando Auicenna dicit fluxus fluxu curatur, & quando ooo, & quomodo autoritates coocordentur.

Poſt fluxum dyſentericum pro illuſtriſſ. Domino Conſilium. CCXX.

CVm audierimus dominationem ſuam fluxu dyſenterico laboraſſe, & tam exquiſitè fuiſſe curatum: Reſtare tamen imbecillitatē & omnium membrorum veluti laſsitudinem, ita vt nerui quoque nō videantor contracti: neceſſariò perſuaderetur ex abūdanti euacuatione corporis boc plus fuiſſe exiccatum. Vnde & laſsitudo & venarum illa occulta contractio ſubiecta fuerit. Pro curatione igitur oihil aliod crederem eſſe moliēdum, quàm vt optimis alimētis reficeretur, leni & placido exercitio exerceretur, oon reſoluentis, ſed excitantis calorem innatum. Lætè & iucundè viueret cum amicis, animique moleſtias vitaret, ſomni & quieti indulgeret. Inde enim ſpero vires eſſe reficiendas, cōſuetumque humorem longo fluore exhauſtū reſtituendū. Vnde oīa ceſſabut ſymptomata.

De acutiſſimo dolore ventriculi ex vermib. 1550 *Menſe Febr. Conſilium* CCXXI.

POſtquam & ego quoque pro iſta nobili puella ſum aliqua dicturus, vt ſatisfaciam meo loco, afferam ooonulla, de quibus inter nos cōſtare debet. Cùm vero iam eam non videamus, ad relata me confero, ac ſuppono in temperatura caliditatem & humiditatem excedentem: id enim arguebat clariſs. D. ex colore cutis. Dicit eam eſſe albā, cum colore rubeo, habere capillos albicātes cum quadam citrinitate, & eſſe carnoſam: Statuamus ergo fuiſſe calidam, & bumidam ſecundùm naturalē temperiem. Deinde eſſe in pueritia: Ergo ratione ætatis, & temperaturę, & habitus corporis arguimus, quòd in iſta puella plurima redundet humiditas: habemus etiam hoc ex ratione ſexus, quoniā puella, ergo humida. Tria ergo ſunt, quæ indicant redundātiam humiditatis, & calorem mediocrem, quoniam bumiditas iſta obtūdit acrimooiam caliditatis. Stantibus his omnib. ſemper redūdauit, & nunc redundat humiditas in hoc corpore, abſque eo, quòd ægrotauit, & conſequenter habuit calorem innatū remiſſum. Suppono alind, quòd in ætate duorum anoorum ſuperuenerint menſtrua ex loco conſueto prodeuntia in pauca quātitate. Suppoo o tertiò, quòd tandem ceſſauit fluxus iſtius materiæ rubeæ, & ſuperuenit aliud poſtea ſymptoma, quod iſti medici ex ratione tantū crediderunt eſſe epilepſiam, & hoc ex eo conijciunt, quia apparebat ſpuma circa os. Audio etiam quòd cōuellebatur, nō tamen certò cooſtat ex relatione Doctoris de conuulſione, qoia nihil de ea locutus eſt. Suppono qnartò, quòd tandem ceſſauerit poſt aliquas purgationes fluxus iſte per vterum, qui ſicut exibat per matricem prius, ounc per os, nec amplius per matricem: cui poſtmodū ſucceſsit epilepſia, à qua fuit liberata anno præterito per pharmacum. Hoc verò anno vndecimo ætatis ſuæ inuaſit eam febris, & ab ea non tantū nō remota eſt febris, ſed ex vna effecta eſt duplex quaio iudicarunt doctores eſſe pituitoſam, propter vrinas palleſcentes, pulſus raros, vndoſos, & paroxyſmos ſingulis diebus inuadentes æqualiter. Et oon tantùm duplicata eſt febris, ſed acceſſit etiam aliud ſymptoma, quod crediderim eſſe melancholiā, cum magno clamore abſono, & ſumma exclamatione, & cùm interrogaretur, quæ eſſet cauſa huius clamoris, reſpondit, quòd pateretur maximum dolorem circa ventriculum. In reliquis non imaginatur perperam, nec delirat, niſi in paroxyſmo aliquid de ſcorpionibus imaginatur. Iſta omnia ſunt, quæ circa hanc puellam cuntigiſſe audio. Stantibus tot ſymptomatib. primò incipiam à defluxu ſanguinis per vterum. Si quis à me quærat, quod nam nouum genus ſymptomatis, oūquam ſcriptum, aut auditum ab aliquo, hoc ſit, (nunquam enim vidi menſtrua rubea in tantilla ætate, bene vidi alba in puella 3. & 4. annorum) cauſſa huius noui, & tam rari ſymptomatis fuit diſpoſitio corporis. Nam quia calida & humida à natiuitate fuit, vnde redūdauit ſanguine, & apta fuit vt citius prodiret ſanguis, quoniam ea caliditas non fuit tanta quæ excoquat, & conſumat homiditatē, ſed caliditas iſta obtuſa eſt ab humiditate. redūdāte. Vnde oportet, vt plurima excremēta redundēt in ea, & ita natura parat aditū, vt excernat ſuperfluitates per conuenientes regiones. Verū eſt, quòd vterus conueniens locus eſt meoſtruis, & cùm bumida eſſet, & priuaretur exercitio, ratione etiam ætatis & temperaturæ habuit cauſas omnes intrinſecas, qnæ potuerunt hoc facere: Sed non propterea probabile, cùm puellæ plurimę habeant eaſdem conditiones, & maiores quandoq;, & tamen menſtrua ex illis non erumpunt. Credo difficile eſſe ponere os in cœlum, tamen ſi conſideramus omnia poſsibilia, multa poſſumos dicere circa hęc. Stāte enio naturali hac diſpoſitione, facile eſt, quòd accedant caoſæ procatarcticæ, vt talia fiant. Potuerunt enim boc modo aliqna contingere, quę dederunt buic puellę occaſſooem, vt ſanguis io hac ætate prodierit. Sed de hac naturali diſpoſitione non loquar plura. Exiuerunt ergo menſtrua, vel potius imago menſtruorum, videlicet guttulæ quædam ſanguinis, & poſt ceſſarūt, ſiue quòd humores craſsiores obſtruxerint vias illas, præcipuè cùm illud eſſet violentum, facilè potuit fieri, vt vijs illis obſtructis menſtrua ceſſarent, vel quia à mulieribus ipſis fuit ſuppreſſum, quia vſæ ſunt aſtringentibus, ſuppreſſus eſt ergo ille fluxus ſanguinis poſt conſtrictionem. Vbi natura aſſoeta erat excernere ſanguinem per illas vias, quæſiuit alias, ſicut ſæpe contingit, vbi flatus per vias inferiores conſtringitur, tunc per os exit. Arbitror aliquid tale cōtigiſſe, nam poſtquam mē-

ſtrua

ſtrus erant repreſſa, netura aliem ſibi præpsreuit viamper ſupetius,& per os eiecit ea, quæ per in-feriora excerneret, vnde tádem vẽtriculus habuit plurima ſigna, cur debilior eſſet factus, & conſecutum eſt ſymptoma, qood vocarunt Vicentini doctores epilepſiam, quæ ipſam per ioterualla affligit, & eſt probabile à ventriculo procedere, propeer vapores eleustos ad cerebrum. Sed dignnm eſt conſideratiooe, en fuerit epileptica, quia ſubſeruiet oobis sd ſequeotie. Clar. doctores, Si volo loqui ſecundùm rationem, nó suſim dicere ipſam fuiſſe epilepticam, qnamuis apparuerit ſpuma circe os: nihil enim audio de cóuulſione. Cócedstur quòd fuerit cõuulſio, quæratur an fuerit epilepſia vera, vel motus aliquis, ad quem motũ conſentiat cerebrum, propter aliquid aliud. Credo quòd circa ventriculum fuerit læſio, quodq; ratione ventriculi conſentiat cerebrum, vnde ſenſum & motnm emiſerit. Quid potuit eſſe hoc? Porrò quòd ſit per cõmunicetionem, quod fuerit retione vermium, vnde hanc coniecturem habeem, eppare-bit ex dictis. Purgata fuit pharmeco, & ſtatim ceſſauit epilepſia, quoniá cauſa, quæ faciebat (de que dicam) ſine materia, quæ lædebet os ventriculi, per cnius conſenſum cauſabatur motus epilepticus, fuit deducta, qua remota ſymptoma ceſſauit, non verò cauſa ſymptometis, id eſt intemperies ventricnli, quę generebat materiá, ex qua fiebant conuulſiones: & ideo conſeruata ceuſa morbi & intemperie, licet remotum ſit ſymptoma, cótigit vt rurſum generetur meterie pituitoſa, qnæ tunc non erat ita corrupta, quia ouper genita intrà venaa diſtributa eſt, & generauit febrem, non epilepſiam, quia noo ad cepot amplius aſcendebat, ſed generauit ſebrem pituitoſam. Habuit antem iſta febris accidentia pituitæ, vrinsm albam, & cętera qnæ ad phlegmeticam ſebrem attinent, vnde apparet fuiſſe veram ſebrem phlegmsticá, propter imbecillitatem ventriculi. Contigit poſtea dum illi curarent ſebrim, & eſſet iotemperies ventriculi, iſti modò attenderunt ad materiam peccentem, non ad ægritudinem, ſed sd cauſam, & rationabiliter quæſiuerũt præparare meteriam pituitoſam com ſyrupis ettenuantibos & incidentibus: materia præpsrata eſt inciſe & attenuata ijs, quæ incidunt, & quia tenois ſubſtentiæ ſunt, & vrinã prouocant, maximam copiam vrinæ eduxerunt, qnæ non euranerunt puellá, ſed perſeuerauit cauſa, imbecillitatis ſcilicet ventriculi, vnde quotidie generata eſt pitnite. Vrina pronocate eſt, ſed fruſtrà perſeuerante interim intemperie ventricnli. Deinde medicl iſti volentes extirpare febrem, quæſiuerunt eam euacuare cum pharmeco, in qno eſt via electioẽ attrahendi, & agaricus fuit exhibitus. Omnia autem pharmace ſunt calida, & ſicca mordicãtia, & qualitetem hebẽt venenoſem, & trehũt materiam à ſuperficie ad centrum: ideo maximè eeuendum ab illis, ne imbecillo ventricnlo exhibeentur. Et licet plurimùm de meterie pituitoſa eduxerint, temen propter plurimam venenoſitatem aliquid derelictum iſtius phamaci, quod præcipuè accidit in puellis, & in corporibus ſymbolũ habẽtibus: vnde facta eſt maior imbecillitas, multipliceta edhuc eſt pituita, & ex vna quotidiana ſebri facta eſt duplex: oibilominus proceſſerunt iſti sdhuc cum ſuis ſyrupis, qui communiter fiũt, & oos ſcimus quomodo cóponantur, tamen omoes qui deguſtant, dicunt eſſe dulces, quia dominatur mel in ipſis, & niſi dominetur, ſunt inſigniter emari. Iſta puelle babens pituitam plurimam, & debilitatem meximem ventriculi, ed tantam deuenit multitudinem pituitæ, quòd acceſſerit aliud ſymptoma. Percipit nunc msximos doloree circe os ventriculi, ideo prius ſoit imaginata de ſcorpionibus, credo id fuiſſe, propter plurimoe vapores delatos ed cerebrum. Nunc conquęritur de dolore ventriculi, certum eſt, quòd eſt acutiſsimus dolor circe ventriculum, cum qoo etiam cõſentie eerebrum. Et meritò eſt ecutiſsimus, qnia ventriculus eſt admodum ſenſibilis. Exclamat & meritò. Quænam potuit eſſe cauſa iſtius doloris? Certum eſt, qnòd ſuerint aliqui vapores aſcendẽtes ad ventriculum, nec enim perpetuò clsmat, ſed interdum, quia vapores iſti mordicant ventriculum, corrupti ſunt, & ſæua sccidentia ſaciunt. Vtrum tentum ſit dominium pituitæ, à qua vapores eleoentur ad ventriculum & sd cerebrum, à quibua tot ſęua accidentia ſequantur? Videamus quæſo effectus, quos fecit pituits. Inducit ſomnos, grauitates, obtuſiones ſenſuũ corporis. Nam materia hnmide non ſecit dolorem niſi maxime extenſione. Modò hic ſunt acntiſsimi dolores, & tales, quia non poſſunt eb ee exprimi, eſt potius anxietas quædam, qnæ prouenit à qualitate acuta magis, quã eb humore pituitoſo. Credo quòd ſint vermes moltiplicati in ventre: oſtendimus enim exceſſom humiditaris tum ratione ætatis, tom ſexus, & tẽperaturæ. Quæ cùm adfuerint, meterie pituitoſa generate in ventriculo, eccesſit primò epilepſie iſte, quam credo fuiſſe ratione vermium, ſicut & dolor iſte. Scimus enim quòd vapores eleuati à vermibus ſeciunt epilepſism, vt ait Galenus & Ariſtoteles. Cnrata fuit pharmaco. Hìc nota obiter, vermes ſæpe interficiuntur, ſed non ſtetim exeunt, ſed corrumpuntur, & poſtea exennt, & in forma pituitæ obductæ educuntur. Quicquid ſit, probabile eſt, quòd fuerint vermes, quia pitoite non potuit facere epilepſiam, niſi materia fuiſſet megis venenoſa. Nunc verò habet dolores, & potius ãxietates ſtomacbicas, quę non habent nomen. Et vermes nõ epperent? Triplex eſt genus verminm. Quidam parui ſnnt, exiſtentes circe inteſtinum rectum, & muſculũ. Sunt alij teretes dicti. Alij lati, qui ſunt deteriores omnibus, non enim facilè exeunt, ſed faciont deterrima accidentia, & quandoqoe videntur tales vermes, & non exeuot niſi magne difficultete interficientur. Ergo illa pituita, quæ ſolet inueſtire inteſtinorum tunicas, ille generat vermem, quando qne ſecnndùm longitudinem inteſtinorum. Et quòd vermes ſint: video nõ tsntùm haboiſſe cauſam ſuæ generationia, propter meteriam pituitoſam, ſed propter exhibitionem frequentem ſyruporum dulcium. Vnde crediderim, quòd in iſta puelle ſit vermia latus in cauſa, quòd ita effligatur. Quòd ſi ſęces viderimus, magis de hoc certue

eſſem, ſed conſideratis ſæuiſsimis accidentibus A credo aliquod eſſe deteſtabile genus vermiũ. De eſſentia morbi hoc dictum ſit. De futuro quid ſen tiam etiã indicabo. Proculdubio quoniam videmus puellam hanc nobilem in hac ætate conſtitu tam ita affici dolore ventriculi, credo quòd non facilè curabitur, niſi menſtrua naturalia acceſſerint, quæ adſunt in propinquo, quia tendit ad decimumquartum annum, qui ſecundus ſeptenarius eſt.

Pro curatione non eſſem multùm occupatus in ſolutiuis, ſed maximè cauerem ab illis. Vterer his, quæ abſtergunt pituitam, & euacuant materi am in primis venis exiſtentem, & in ventriculo, poſtea attenuantibus & his quæ materiã coctam expellunt: deinde confortarem omnia membra, & præcipuè ventriculum. Quantùm ad euacuationem, non credo aliud eſſe præſtantius remedi dium, quàm agaricum, & rhabarbarum, quæ duo vel permiſcerem ſimul, vel ſola exhiberem. Sed quoniam materiæ pituitoſæ ſunt imbibitæ intrà B tunicas ventriculi: hieram præferrem alijs, quia ſubtilioris eſt ſubſtantiæ, propter aromata ingredientia, incidit, penetrat abſtergit, & amara eſt, & ita magis interficit vermes: quòd ſi admiſceatur rhabarb. credo, quòd fuerit optima miſtio. Oximel ſcylliticum nonihil præſtaret ad abſtergendũ, & exiccandum os ventriculi, & occidendum vermes. Sed acetum ſcylliticum cum hoc, quod facit purgationem, maximè ad inciſionem & abſterſionẽ prodeſt. Secundò pro euacuatione & cõco ctione io venis, non vterer ſyrupis, ſed decoctia, in quibus non eſſet ſaccharum. Si vellet ferre, optimum eſſet decoctum abſinthij, chamædryos, ſal uiæ cichorij, aniſorum etiam, quæ non habent amaritudinem. Scordium non diſplicet. Iſta eſt via qua ingrederer. Placeret vt vteretur vel mythri dato, vel theriaca, ſed magis placeret ℈j. vel drach ma ſemis mithridati: facit enim ad vermes, adq; corroborationem ventriculi, placerent trochiſci de abſinthio, de rhabarbaro. Et ita aſsiduè his confortantibus vterer. Comedat aniſa manè ante prandium, & veſpere ante cœnam. Et vellem vt in omnibus haberet optimam rationem victus. Primùm exhiberem vinum, ſed quia redundat pituita, poſt euacuationes præmiſſas: vinum eſſet pau ciferom, & ſi tolleraret ventriculus, quod haberet aciditatem, & aſtrictionem: vnde tale vinum non diſpliceret. Quantùm ad cibaria attinet, ſint attenuantia non excrementoſa, veſcatur auibus ſilue ſtribus. Et ita procederem in iſta puella, donec ali ud viderem. De cataplaſmate exterius applicando, vellem contioue euacuare ventriculum, donec perfectè enacuatus eſt. De alijs exterius applicandis non eſſem occupatus: clyſteres alioa non facerem niſi ex lacte & ſaccharo, quia non euacuationem per clyſteres niſi ex inteſtinis craſ ſis quærimus, ſed materia eſt in ventriculo: deinde clyſteres attenuant & ſubtilitant inteſtina. Ergo euacuarem per pharmaca in os aſſumpta, quia materia non eſt in inteſtinis, & vellem ipſam euacuare cum hiera (vt dixi) & Aloe.

De cura vermium puerorum. Conſilium CCXXII.

℞. Rhabarbari
Agarici trochiſcati ana ʒ ß.
Oxymellis ſ.
Aquæ graminis ana ʒ vj.
Miſce & & fiat potio parua: Item.
℞. Agarici præparati
Rhabarbari electi ana ʒ ß.
Oxymellis ſ.
Syrupi de endiuia
Aquæ graminis ana ℥ ſ.
Miſce & fiat potio parua. Pillulæ quinetiam ad eandem intentionem.
℞. Seminis citri mundatorum ʒ ij.
Diſſoloantur in vino maluatico, exprimaturq; & expreſsioni miſce
Aloes lotę, cum ſucco roſarum ʒ iij.
Agarici ʒ j. ſ.
Rhabarbari ʒ j. ſ.
Camphoræ ℈ j.
Croci gr. iiij.
Myrrhæ ℈ ß.
Miſce, & fiat magdaleõ, ex quo pillula vna quã titate vnius ℈ vel ℈ ſ. fiat, antequam cibũ ſumat.
Compoſitio ad uermes adijcienda.
℞. Gentianæ
Centaorei minoris
Aloes, Agarici ana
Garyophyllorum
Nigellæ
Coſti.
Sem. ſatonici
Aniſi
Scordij ana ʒ j. ſ.
Cornu cerui vſti
Roſarum rubearum
Sem. acetoſæ
Margaritarum ana ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe ſubtiliter, deinde C miſceantur, poſtea inſpergantur ſucco limonum admiſto cum acerrimo aceto & aqua roſacea æquis portionibus, & permittantur exiccari, & hoc iteretur ſepties. Vltimò adde croci ℥ ſ. muſci, ambræ ana gr. x. & cum ſyrupo de corticibus citri fiat magdaleõ, & tutò dari poteſt à ʒ i. vſque ad duas, & poteſt fieri pauca doſis, & multa, prout libuerit: ſi voletis, in officina conſeruari poteſt, & cõſi ci pillulæ, vel in bolo exhiberi, cum modico mellis roſati, vel pulueri zetur, & cum aqua cardui benedicti poteſt ſumi prout magis ægro ſatisfiet.

De quodam puero qui ex vermibus cadebat in lipothimias. Conſilium. CCXXIII.

Puer quidam duodecim natus annos, optimi coloris & habitus corporia, ferè quotidie ſub horam 22. incidebat in anguſtias & dolores circa regionem ventriculi, alioqui ſanus. Montanus primò ex ma teria

teria contenta inter tunicas ventriculi arbitrabatur fieri, ideo pill. vná de aloe exhibebat in ſeptimana, quæ minuebat aliquid, ſed non totum auferebat. Solitus erat alioqui vermibus laborare, & cùm colorem bonum videret faciei, & bene nutriri, flatus venenoſos à vermibus excitatos in cauſa eſſe putabat, ideo ordinauit puluerem, & vnctionem:

R. Scordij
Sem. citri
Boli armeni orientalis
Terræ ſigillatæ
Coral. rub.
Roſarum ſiccarum
Sandali citrini
Electri ana ℈ j.

Puluerizētur omnia per ſe, & addito muſci grano j. & auri puri folijs iij. accipiat ℈ j. per vicem, tribus horis ante prandium in brodio, bis vel ter in ſeptimana. Item

R. Aloes opt.
Myrrhæ ana ʒ ij.
Ladani electi
Maſtiches ana ʒ j.
Olei de abſinth. ℥ j.

Miſce, fiat linimentum pro ſtomacho, cùm modico ceræ, ſi opus ſit.

De puero qui vnguentis repercuſsiuis curatus à ſcabie, in febrem incidit & vermes. Anno 1546. Mar. 26. Conſil. CCXXIIII.

EXhibuit paululum caſsiæ cum ſaccharo, & ſyrupum ex ſero lactis caprini cum ſucco boraginis & ſaccharo, quò eſſet delicatior potus, pro expurgāda materia, & mundificando ſanguine, vnctiones omnes in delicatis reprobauit, & maximè repercuſsiuas, ſubſequentibus diebus puer à febre liber videbatur, eam ob cauſam, qui eius curā habebant, purgari noluerunt: omiſſa purgatione, vermes (quibus abundare non ſenſerunt) adeo in magna copia ſunt generati, ex materia illa putreſcente in corpore, vt aſcenderent in ventriculum & gulam, vt facerent feb. acutiſsimam & paroxyſmos quoque epilepticos, propter venenoſos illos vapores à vermibus ad cerebrum aſcendentes. Subitò vocatus Montanus, clyſterem exhibuit, cum nō totum ſumpſerat, ſed nihilominus excreuerat copiosè, & vomerat quoque, ſiti ardebat vehementi. Ideo potum ordinauit ex oxymellite ſimplici, aqua acetoſæ, ſucco arantiorum non dulcium, & modico aquę roſaceę, eius biberet quoties vellet, & quātū vellet, quod & nutrimentū aliquod daret (nihil enim comedere volebat) & reſiſteret putredini, ac vermes etiam pelleret, nec ſe curare dicebat, quod nihil comederet (dummodo biberet illam potionē) quia magis de oppreſsione virtutis, quàm reſolutione timeret. Voluit etiam vt inūgeretur regio cordia vnguento roſato Meſue recēti, cum modico aquę

A roſ. ad reficiendos ſpiritus cordis laborātes propter febrim & vermes. Poſtea in paroxyſmo vehementiori cùm pulſus quaſi perditus videretur, & cor admodum laboraret, frictiones ordinauit in partibus inferioribus à natibus verſus pedes, & vētoſas ſiccas apponi voluit, & deinde etiam ſcarificari, pro auerſione humorum: ſed puer pati noluit, propterea cordis regionem ſæpius inungi vnguento ſupradicto voluit, veſperi ſuppoſitorium exhiberi iuſsit ex melle ſimpl. & ſi illud non operaretur, clyſterem ex lacte, & zuccaro vt ſuprà: vnctiones ſæpius repeti circa præcordia, & theriacæ bonæ aut mithridati exhiberi ad quantitatē vnius fabæ. Deinde potu ſuo vti quantū vellet: & in eo inſpgi puluerē vnicornu, ꝓ cibo coqui folia acetoſæ in iure pulli, & id dari cum vitello oui. Et quia ventoſas recuſauit, hoc ordinauit:

R. Olei amygdalarum dulcium ℥ ij.
Aquæ chamomillæ ℥ iiij.
B Salis nitri ʒ ij.

Contundatur nitrum, & decoquatur vſque ad conſumptionem aquæ. Si fortè paroxyſmus aliquis ſuperueniret, ſuppoſitorium iuſsit ex melle imponi. Mortuus eſt ea nocte.

Pro alio puero trium annorum vermibus laborante.

R. Rhabarbari ℈ ij.
Syrupi acetoſi multæ acetoſitatis ℥ j.
Aquæ acetoſæ ℥ iij.

Miſce, per ſex dies bibat hanc potionem.

Puellæ biennulæ in obſtructionibus & tenſionibus.

Ordinato victu vtatur ex auibus campeſtrib. ouis recētibus, brodijs in quibus coquitur petroſelinum, & vini loco bibat aquam coctam cum radicibus, granis, & modico cinamomi, quam ſi aliter bibere nollet, modico vino leuiter tingere poteſt, vt ita decipiatur. Syrupus ſit ex media ſcutella brodij in quo decoquantur tres radices petroſelini & tres cichorij lini, poſtea miſceantur ſyrup. acetoſ. de duab. radicibus ana ʒ ij. vel iij. Item

C R. Rhabarb. ʒ j.
Garyophyll. gr. x.

Puluerizentur, deinde cum aqua roſata & zuccaro multo fiat confect. in rotulis ʒ ij. pondere.

De fluxu hæmorrhoidum Conſilium CCXXV.

FLuxus ſanguinis è ſede eſſe. Natura fluxus ſanguinis primò conſideranda eſt: poteſt enim vel ex vlcere, vel ex eroſione venæ, vel apertione hæmorrhoidum. In hoc caſu non eſt ex vlcere, quia adeſſent magnæ cauitates in inteſtino recto. Non ab eroſione, quia in maxima quantitate ſanguis excerneretur, non immiſtus fæcibus, ſed cum aquoſitate & mucoſitate quadam: quod non eſt mirū quia aquoſitas hæc exit cum ſanguine ex hæmorrhoidibus, diciturque Venetijs vulgò ab Empiricis cecirouenga, colorem referens cinerum decoctorum. Pendet ab apertione venarum hæmorrho. igitur non ob vlcus aut eroſionem: adeſt autem leuis quędam abraſio, cum dolorem percis

cipiat. Nam ex continuo fluxu ad hunc locum & ſorditie contraxit leuem excoriationem. Conqueritur de veſicæ obſtructione, ardore vrinæ, & dolore perinei, quod eſt ſpacium ioter anũ & teſticulos, qoĩ nõ poteſt eſſe, niſi aliqua materia deuenerit ad ipſam veſicam, quæ bilioſa fuerit com admiſta pituita. Et adeſt ſalſedo propter putredinẽ, nõ ob admiſtionem bilis cum pituita vt voluit Auicenna. Nuoquam enim ex amaro & inſipido fit ſalſum. Hoc doceri poteſt experiẽtia, ſi quis accipiat bilem & aquam ac commiſceat, nũquam ex his duob. reſultabit ſalſedo. Eſt igitur aliquid putrefactum, quia adeſt febris. Cauſa ardoris ac doloris eſt acrimonis bilis, putredo ſebris, obſtructiõis pituita. Cura eſt, vt abſtergatur materia, nõ vterer abſtringentibus, ſed his, qoæ ſine eroſione mundificãt, vt eſt decoctum hordei, vel fabarum, item furfuris. Abſtriogentibos ideo non puto vtẽdum: Nam ſi materia aliqua deſcẽderet ad partes inferiores à ſuperioribos, & ita interciperetur vſu aſtringentium, atque ita quæ à natura expellenda ſunt retinerẽtur, eſſet tenaſmus metuẽdus. Nam is fit à materiebus expulſis ad inteſtinum rectum, & moſculum Sphinctерẽ, in quo eſt obſtructio facts: quss cùm muſculus non obediens expellere oequeat, facit tenaſmum, qui longè peior eſt dyſenteria: vnde in frequenti inſeſsione in locis frigidis, vel vſu aſtringentiom muſculis ioobediens ad expellẽdum redditus tenaſmum cauſat, idq́ue (vt teſtatur Auicenna) ab aſtringentibus plurimùm contingit. Cauẽdum igitur ab abſtringentibus, ne tenaſmum inducsmus: & vtatur abſtergentibus ſiue eroſione quæ parùm exiccanr, quibus & vlcera ſæpe curantur. Nec vllus fluxus teſte Auicenna eſt aſtringendus, oiſi ægrũ ad manifeſtũ caſum virtutis dedùxerit. Dico nõ quemlibet caſum virtutis, aut leuem ſuſpicionem: ſed msnifeſtum & qoi nos cogat aſtringere. Et Galenus io Therapeuticis dicit, accidentia non debẽt curari in morbis, oiſi habeant rationem cauſæ. Et vbi ſyncopen in morbò curat, ad curam eius principaliter attendere nos iobet neglecto morbo, eſt q́ue cura ills coacta, oõ regularis: ſic quãdo aſtringimus fluxum. Loquimur autem de fluxu ſpontaneo, non de violento, vt ex caſu, vel inciſione veoarum: hic enim ſtatim comprimeodus & abſtringendus eſt. Hìc igitur noo aſtringeodum, ſed potius dioertendum eſt, vt Galenus ſputum ſanguinis per miſsionem ſanguinis curat, & exiccationem capitis, ne detur occaſio maioris eroſionis. Non tamen aſtringentibus ſed his quæ moderatè refrigerãt, vt extinguatur caliditas, & exiccat, non vt aſtringatur pars, ſed cauſa fluxus prohibeatur iotercipieodo fluxũ cum deriuatione. Noſtri ſtatim currunt ad bolum armeoum aſtringentẽ, oon reſpicientes miſsiooem ſanguinis. Galeo. quioto Methodi, docet curare duos, qui patiebãtur rupturam venarum, corat fœminam & virum, vtrunque ſynapiſmis & diaſpermaton & theriaca noua. A muliere ooo mittit ſanguioem, ſed à viro. Et addit rationem, quia ieiunauerat. Nos tamen huc tempore importunè omnibus mittimus ſanguinem, nec curamus inanitiooem, aut virtu-

D tis defectum. Igitur ſi multitudo ſanguinis, aut flatus affuerit, confert miſsio ſanguinis in ſputo. Si verò ſputum ſanguinis à ſanguine calido erodente: vtimur diaſpermaton & relinquimus miſsionẽ ſanguiois. Hæc facienda meo iudicio eſſe cenſeo.

De hæmorrhoidibus, pro nobili muliere
Conſilium. CCXXVI.

Ex his quę percipere potui, tum ex Illuſtriſs. Domioo recitante, tum ex inſtructione excellẽtiſsimi medici, iudicauerim illuſtriſsimã Domioam pati fluxũ hemorrhoidum ſimplicem: neque enim ſufficieos ſignum eſt, ex meſar. ſanguinem fluere, quooiã circa eas partes dolor ſentiatur, cùm idem poſsint flatus efficere, vel alia materia ibi concluſs, vt cootingit in ob-
E ſtructioui bus, à quibus noo arbitror illuſtriſsimã dominam immunem eſſe. Quòd verò fæces vel præcedunt, vel ſequuotur, vtrunque continuè vĩdemus in hæmorrhoidum defluxu còntingere, & ratio ita manifeſts eſt, vt explicatione noo indigeat. Eſt autem perpetuum ſignum, ſanguinem à ſuperioribus partibus per egeſtiooem emitti, ſi fæcibus ſuerit valde permiſtus: qood non audio hìc euenire: imò quòd vel pręcędat, vel ſubſequatur. Omitto accidentia ſeuiora, qoæ contiogerent, ſi fluxus à meſaraicis prodiret, præcipoè vbi gummi retinentur. Nam ſyncopæ, quas audio oonnũquam ſuccedere, ex molta fiunt iunanitiooe, quæ maxima ſyncoparum cauſa eſt, vt 12. Therap. teſtatur Gale. Ex fluxu autem redundanti hæmorrhoidum, ita ſolet hepar refrigerari per priuationem ſanguinis, & ſpirituum, vt homines frequeoter inde primò in malum habitum, quem καχεξίαν vocant, deiode tãdem io hydropen incidere conſueuerint: quod quidem iam euenire in illo. D. ex
F inſtructione percepi. Habet eoim totius corporis colorem pallidũ & exanguem: quòd eſt cachexię peculiare. Hsbet tumorem pedis, quod etiam initium hydropis. Crediderim igitur hepar illius inſigniter refrigeratum: noo tamen quia aduenerit illi in ſobſtantia aliqua eſſentialis frigiditas, ſed qoia priuatur ſãguine & ſpiritu, qui ex vapore ſanguinis generstur. Hìc pauci & mali geoerantur: & cùm color mediantibos ſpiritibus impertiatur toti corpori per actualem calorem, neceſſsriũ eſt, vt corpos refrigeretur, ſpiritibus vel quantitate, vel qualitate corruptis. Refrigerationem intelligo hìc priuatiooem caloris inoati, cũ qua refrigeratione ſtat ſæpe caliditas ignea ex varia putredine humorum: & contingit in diuerſis corporis partibus. Et hioc eſt, quòd quidam hydropici quandoq; etiam plurims bile redundãt, quamuis frigidiſsimi ſint hepatis, & perpetuò citrina repleãtur aqua, oon ob aliud quàm propter obſtructiones, vnde potredines & calor igneus augentur. Ideo & frequeotiſsimè hydropici & cachectici febricula laborant. quæ tum à medico tũ ab ægro percipi poteſt: hoc genus febris à Græcis

cis Typhodes, ab Arabib. Latica appellatur. Hoc dixi, ne mirum ſit, cur ſtante frigiditate hepatis in Illuſt. Domina, redundant quandoque humores acres & rodentes: qoi quidem igneæ caliditatis indicia ſunt. Ex bis patet, quid ego ſentiam de diſpoſitione illuſt. Dominæ. Quas verò cauſas habuerit huiuſmodi fluxus tam copioſus, non ſatis mihi conſtat: fortaſſe tamen cōtingere potuit, vt ſtāte hep. naturali caliditate, vt refert medicus excellētiſsimus, quòd ſanguis paracmaſticæ ætatis redditus ſit ſeipſo. magis aduſtus & melancbolicus, vt in talibus temperamentis contingit. Accedentibus forſitan etiam accidentibus animi & alijs moleſtijs, & mala victus ratione. Multiplicato igitur melancholico humore, natura per hęmorrhoides, vt par erat, excretionem tentauit. Perpetuò autem ita in reliquis omnibos euacuationibus cōtingit, vt qnoties ſuperfluunt, viæ relaxantur, mēbra recipientia fiunt imbecillia, vnde poſtea cōtinuatur defluxio, & habitum contrahit, qui poſtea nulla arte emendari poteſt. Hæc de cauſa & morbò quantum potui cōijcere. De prognoſtico boc vnicum dixerim, valde mibi ſuſpectam eſſe ægritudinem. Nunc & morbus cōfirmatus eſt, & quē admodū nuper dixi, fluxio ioduxit malum babitum: præterea vbi membra, in qoibus naturalis caloris ſedes eſt, vel materialiter, vel formaliter, ſi eut hepar & cor, fuerint refrigerata, haud facilè caleſiūt. Cūo enim in his ſint facultatum domicilia, ſitq́oe naturæ Medicus miniſter, quid erit illud quod caleſeciet, ſi natura deficit? Tentandum tamen eſt, ſi perfectè corare nō poſſumus, vt pręſeruemus hanc illuſt. Domin. à deteriori diſpoſitione, in quā facilè poſsit incidere, ſicot eſt hydrops, vel mors repentina, ex interuentu validioris ſyncopæ. Neque propterea dico non poſſe eam curari, quamuis difficillimum ſit. Quibus aotem remedijs id fieri poſsit? Credo pręſtantiſsima remedia eſſe, vel intentiooes operandi: Primò, vt auertatur fluxus ad oppoſitas partes. Secundò, vt Ita regatur corpus, vt optimum ſauguinem geoeret. Tertiò vt membra inaodātia corroborentur, ne expellant quod expellere non debent: viæ etiam per quas fit expulſio, & loca quæ recipiont, ſuot confortandę, hoc tamen vltimo loco, iudicio meo, cum maxima cautela & timore fieri debet: ſtante eoim ſanguine malo & corrupto, & perſeoerāte expulſione nobilioris membri, ſi fiet importuna aſtrictio, cohibebitur ſāguis, & tūc à ſyncope & à ſuffocatione ſæuiſsima contingent accidentia. Optimè igitur dicebat Hippocrat. Vbi hæmorrhoides aſtringendæ ſunt, vnam ſemper apertam relinqoendam eſſe. Incipiamus igitur primò à bona ſanguinis generatione, quæ fit per victus rationem: Ac primò conſulo, vt eligat amœnum aerem, in hilari domicilio ad Orientem liberè, ſi fieri poteſt, expoſito, euitetq́oe prorſus omnes animi moleſtias. Et ſi muſicis delectatur, cum illis conuerſetur, & tandem exquirat omnia animi delectamenta: ex aere enim poro & animi iucunditate, multiplicātur ſpiritus, tum qoantitate tū qualitate perfecti. Exercitiū moderatū admittat ſuperiorū magis partium, quam inferiorū. Et

A quamuis molier ſit cui non competant exercitia virorum: pro ſalute tamen laudauerim, vt admittat, atque ita ſi arcu delectaretur, eſſet in hoc caſu præſtantiſsimum. Eſt etiam aliud exercitij geous à medicis repertum, ocioſum quidem ſed vtile, & eſt vt duæ plombeę pilæ, ponderis pro ratione virium exercentis, vtraque manu teneantur, & inde ita crebro & vario manuū & brachiorum iactatu ſuperiores partes exerceantur: hoc enim maximè facit ad coctiones corroborandas, & calorem naturalem augēdum: facit etiam diuerſionem de qua ſumus locuturi. Vioum eligat iudicio meo album magis quàm nigrum: inde enim locidior & melior ſanguis generabitur, ſed ita præparetur vt vindemiæ tempore accipiantur 8. vuæ expreſſæ partes, & 2. limpidiſsimæ aquæ, in qoa prius decoctæ ſint polipodij lib. 4. betonicæ lib. 10. roſarum ſiccarum lib. 6. baccarum mirti lib. 5. bulliant omnia ſimul in prædicta aqua. Deindę facta diligenti C expreſsione, & colatura, ſuperijciatur vuæ expreſſæ ſuccus, atque ita dimittatur ſecundùm conſuetudinē ſeruere, poſtea extrahatur & ſeruetur. Hoc vinum optimè nutriet, ſanguinem lucidum generabit, atque etiam membra quantum ſatis fuerit corroborabit. De reliquo victus genere, credo ex longo morbo iam aſſueuiſſe, vt nihil delinquat, ſi tamen delinqueret, admooeo nihil illi fore perniciofius. Tota eoim vis eſt io recta victus ratione: nam medicamenta in corpore priuato ſanguine & ſpiritu, vel parùm proficiunt, vel etiā magis lædunt. Abſtineat igitur à quocuoque genere fructuum, à leguminibus, à lacticinijs, ab acotarijs crudis, ab omni carne antiqua & ſalita, ab aromatibus, ab acribus cibarijs, qualia ſunt allia cępe: & ne in hac parre moroſa ſit. Vtatur cibis optimi alimenti & facillimæ coctionis, quæ præſenti medico ita nota ſunt, vt omoino ſit ſuperuacaneum enumerare. Hæc ſatis pro ea parre quam propoſuimus, vt procuremus ſanguinem perquā optimum generare. Pro auerſione & retractione ad partes oppoſitas ſanguinis fluentis, facient primò exercitia prædicta. Deinde aſsiduè fiāt frictio B nes matutioæ in brachijs, ſpatulis & pectore, ita vt ſuaues quidem ſint & leues, longiores tamen, vt cutis floreat & rubeſcat: tamen pro illius corporis ſtatu, vbi etiam importunus fluxus quandoq; moleſtauerit, optimum eſt, vt ſiniſtro lateri ventoſa in lienis regione applicentur. Noo etiam malum eſſet, ſi hoc idem fieret in dextro hypocondrio, in hepatis ſitu. Ligare etiam brachia ligaturis doloroſis, non leue pręſidiū eſt: omnino enim longè tutius eſt diuertere quàm conſtringere. Quod ſi quandoq; euenerit, ſicot audio euenire, vt ſanguis qui exeat, ſit corrodens, bilioſus & feroens: præſtantiſsimū remediū eſt in hoc caſu, manè ſingulis diebus ius pulli pinguis bibere tribus horis ante prandium, & copioſè etiam bibere. Nam ſi quid aliud facit ad acrimoniam ſanguinis temperandam, ius pulli maximè facit: teſtarique poſſum, me plnrimos fluxum hæmor. patientes, hoc ſolo remedio curauiſſe. Continuandus eſt tamen vſus hniuſmodi iuris, per plurimos dies:

Neque enim paruo tempore perficere poteſt. E. Erit etiam cogitandũ, nunquid huiuſcemodi auerſionibus prædictis non iuuantibus conueniant fortiores: qualia ſunt cauteria, vel in brachijs, vel in ſpatulis applicata. Nam noſtrum ad me attinet, illis ego quàm maximè aſſentirer. Hæc de auerſionibus pro membrorum mandantium corroboratione, laudarem, vt exterius quidem hepati applicaretur linimentum ita confectum:

R. Olei de ſpica ſumpti à pigmentarijs, quos vulgò perfumarios vocant ℥j.
Olei de roſatis ab iiſdẽ deſumpti ℥j.s.
Maſticis ʒ iiij.
Sandal. citrin. ʒ ij.
Ambræ
Muſci ana g. iij.

Miſce, & cum modico ceræ fiat linimẽtum pro hepate: etiam haberet ſacculum ex ſyndone de Chermes, in quo conſueretur huiuſcemodi puluis, laudarem.

R. Garyophyl.
Nucis muſcatæ ana ʒ ij.
Macis ʒ s.
Ladani electi ʒ iij.
Sandal. citrin.
Roſarum rubearum ana ʒ j.
Ambræ
Muſci ana g. iiij.
Maſticis ʒ vj.

Miſce, & fiat ſacculus pro ſtomacho. Interius verò ſummoperè laudarem vſum mirobal. cheb. conditorum, vt manè vnum aſſumeret tribus horis ante prandium, vel acciperet optimi mithridatici ℈ ij. zaccari roſati ℥ s. Miſce, & ſumat eadem hora, vt dictum eſt, de mirobalanis: iſta enim maximè faciunt ad membra naturalia corroboranda. Pro confortatione viarum & venarum relaxatarom, nõ vituperauerim futuro Vere, ſi ſumeret aquam aquarij, quæ eſt in agro Regij Lombardię. Ita tamen, vt non pertranſiret decem vel duodecim cyathos, & non ſumeret ſecũdam, niſi prius reddidiſſet primam, laudaremque vt ipſa concederet ad dicta balnea, & non tantum biberet, ſed cum illis quoque ſe ablueret. Pro confortatione loci recipientis, & ipſorum hæmorrhoidũ, laudo ne conſtringantur, ſed tantummodo prohibeantur à cõtrarijs, caueat ne ſedeat ſuper re frigida & humida, aut dura, aut aſpera, caueat ab equitatu, eoque adeo placeant currus, præcipuè currẽtes, vel tracti in locis lapidoſis, & inæqualibus: ſuffumigium tamen factũ ex his quæ infrà ſcripta ſunt maximè conſortat ea loca, ſine manifeſta adſtrictione, & habet:

R. Ladani electi ʒ iij.
Thuris optimi ʒ ij.
Sandaracæ ℥ j.
Bdelli ʒ iij.

Com mucilagine tragacanthi, & fiant throchiſci parui, pro ſuffumigio locorũ hæmorrhoidum. Ablueremetiam loca ex decocto abſinthij, roſarũ & betonicæ, compertum eſt nõ parùm prodeſſe. Quod ſi præterea bis vel ſemel ſaltem in ſeptimana ʒ s. optimi rhabarbari maſticauerit, maximè faciet ad corpus mundificandum, & ad membra mandantia, & ad vaſa etiam corroboranda.

Ad fluxum hæmorrhoidarum. Conſilium CCXXVII.

R. Vnguenti comitiſſæ q s.
R. Pulueris Balauſtiarum
Myrtillorum
Gallarum roſarum ana ʒ j.
Miſce. Ad fluxum diarrhœum
R. Sumach
Radicum cichorij
Radicum plantaginis
Caudæ equinæ ana M. j.

Fiat decoctio in iure pulli pro vicibus duabus: Clyſter aptus ad mitigandum dolorẽ hæmorrhoidarum.

R. Aquæ hordei lib. s.
Olei de ſem. lini.
Roſati ana ℥ ij. Miſce.

Ad ſedandum dolorem hæmorrhoidum cuidã exhibebat Montanus Bdellij ℈ j. in pillulam redactum. Exterius applicabat linimentum ex ſcarabeis primò vino ablutis & parùm coctis, deinde cum axungia porcina commiſtis. Quia verò erat aſtricta aluo oleum roſ. cum vitello oui inieeit, & vt ius pulli biberet præcepit.

De potu thermarum, an conueniat in diſpoſitione ventriculi frigida, & obſtructionibus, exiſtente inſigni caliditate hepatis & lienis. Conſilium CCXXVIII.

Quæritur à nobis, an debeat bibere aquas thermarum. Non igitur occupatus ero alijs quæſtionibus, niſi quatenus ſine illis ad propoſitam quæſtionem reſpondere non poſſum. Primò aũt nihil poſ ſum dicere niſi optimè ſciatur morbi natura: nam ab ea indicatio propriè ſumitur, quid agendum, ſicut ab alijs poſtea reliquæ, quomodo & quando. Natura igitur morbi primò inquirenda. Conqueritur ipſe, quòd habeat rugitus & flatus in vẽtre, aſcendentes ex ſiniſtra parte circa regionem lienis, & hypochondriorum ad furculam vſque, vbi hærent, in parte ſiniſtra maximè, vt interdum videatur ardere is locus, interdũ verò vacuus eſſe, vt hodie: nec de hac re dubitatum eſt, quia flatus tanguntur, & rugitus audiuntur. Quando enim vult, comprimit ventriculum, & percipit rugitus maximos. Præterea affectum cordis habet, quia aſcẽdit aliquid quod velit ſuffocare cor, ceù aqua. Circa actiones tamen cerebri & ſenſus tam exteriores quàm interiores, bene habet, bene imaginatur, & quę debet, rectè ratiocinatur ac memoratur, delectatur conuerſatione hominum, & ſodalitijs. Exteriores quoq; ſenſus oẽs integri, nec motus impeditus eſt. Heri prȩter conſuetudinẽ dicit ſe incidiſſe in vertiginem aliquam, & obtenebrationem oculorum, dum ambularet, & tantea non quam ſenſit, nec timet, niſi cùm materia illa petit cor

cor, tanquam ſoffocatura. Præcipoos igitur mor-
bus ſunt flatus illi, ac rugitus circa abdomen to-
tum, ſeu mirach, & totam regionē hypocondrio-
rum aſcendentes, excitanteſq; calorem circa fur-
culas: & iſti flatus habent cauſſas materiales, & ef
ficientea. Cauſſa efficiens eſt, vt & Galenus
refert, calor diminutus, qui non poteſt perfectè
concoquere materiam, tamen aggreditur eam, &
ita excitat flatus. Calor autem diminutus eſſe
poteſt, vel in ſeipſo, vt cùm tēperatura frigidior,
vel propter abundaotiam materiæ. Videndum
igitur, vtrū ſit. Hepar calidom inſigniter ex toto
habitu corporis, ex nigredine, & pilis & egeſtioni
bus etiam cholericis (vt ipſe recitat) Ratione igi-
tur caloris non eſt diminutus, ſed ſatis ſoffieien-
tem haberet, ſi non eſſet materia in ventriculo ag-
gregata, & eá vel non concoquit ventriculus de-
bilitate & frigiditate impeditus, vel propter ob-
ſtructiones non rectè diſtribuit: hinc fit, vt hy-
pochondria tenſa habeat (vt ſæpe diximos aliàs)
quia abdomen gracile eſt, & ſioe pinguedine omē
ti, propter hepatis iosignem caliditatem colliquā
tem, & conſumentem pinguedinem: Item prop-
ter aſsiduum ſtudiom, quod ipſius ventriculi im-
becillitatē generat. Et ideo materia aggregatur,
quia alimentum non diſtribuitor, vt oportet, nec
perfecte concoquitur, ideo ebollit, ac feruet, & ru
gitus facit. Ao modò aggregetur materia in veo-
triculo, vel liene, vel inteſtinis vel alibi vidēdum:
quia ſemper de ſiniſtra parte magis queritur, &
cùm eam ſuperius comprimit, deſcendit flatus, cū
inferius, aſcendit. Conijcio iotrà peritonęom, &
muſculos colligi materiam, & muſculi recti ad fur
culas terminantur, vbi terminantur & flatus. Sub
ijs igitur, & inter eos aſcendont & deſcendunt ru
gitus. De materia difficultaa eſt, à qua ſumitur in-
dicatio operandi, an ſit materia vaporoſa, quæ à
ſanguine in venis feruente, aduſto atque ebulliē-
te excitetur, & inde ad hæc loca deueniat: & ſic
omnioo videtur, quia maximos percipit ardores
io parte ſioiſtra & circa hypochōdria, & circa fur-
culas, ſeu terminum ad quem termioatur, vbi qua
ſi ignem percipit. Si materia frigida pituitoſa eſ-
ſet, non faceret tantum calorem, quia à re calida
fit quoqne calida impreſsio, non à pituita vel hu-
moribus lentis. Si hoc verum non eſſet, ſed ex vi-
tio ventriculi, non eſſet verus flatus hypochon-
driacus, quem definit Galenus ex Diocle, vel eſſe
feruorem ſaoguinis vaporoſi in venis inter vētri-
culum & hepar, vel propter obſtructionem aut in
flammationem pylori. Vbi addunt recentiorea
etiam fieri eam obſtructionē ex materia frigida,
quod conſideraodom eſſet an poſsibile. Poſſunt
autem flatus hypochoodriaci eſſe ſine melancho
lia hypochoodriaca, ſed melancholia hypochon-
driaca nuoquam eſt ſine flatibus. Et ibi diſputat
Galenus contra Dioclem, vbi dicit propter feruo
rem ſanguinis aduſti fieri melancholiam hypocō
driacam, non ob frigiditatem: & id ſatis conſtat, ſi
quidem io primis principijs conſtare videmus.
Frigiditas diminuit actionem, facit torporem &
fatuitatem, non corrumpit actionem. Corruptio
verò fit ex caliditate, pituita verò torpidos & ſe-

D gnes facit homines. In hoc credo permiſtionem
vtriuſque, & iudico illū habere vapores aduſtos
aſcēdētes q̃a circa liene pcipit feruorē, ideoq; exi
ſtimo, venas & meatus, qui à ſplene ſunt, ad vētri-
culum & alias partes, plenos eſſe humore melan-
cholico crudo. Habet præterea multum pituitæ,
propter incoctiooes in vētriculo, ideo ſentit eru-
ctationes acidas, quas etiam Galenos eos habere
dicit, & poſtea liberari. Prouenit autē ea aciditas
ex leui corruptione, quæ non aſſequitur finem.
Materia autem putreſcit, quód non poſsit diſtri-
bui ſuo tempóre. Ita igitur ego materiam non ſim
plicem puto, ſed miſtam, ſicut cauſę ſont diuerſæ:
frigiditas ventricoli & imbecillitas, non conco-
quentis debito modo, nec diſtribuentis, ad quod
ſequuntur obſtructiones, & caliditas in hepate, ac
feruor in ipſis veois, ac noxia etiam caliditas ipſi-
us lienis. Morbus igitur cōmpoſitus eſt ex diuer-
ſis & oppoſitis temperaturis, quare remedia op-
poſita quærēda ſunt, ſed de ijs nihil à nobis nunc
E quæritur: Sed de balneo, vtrum potus thermarū
Apponitarum cōnueniat. Fauentius iuſsit vt tri-
duo biberet, poſtea verò ſtillicidio vteretur vigin
ti tres, aut viginti quinque diebus. Ego potius cō
trarium facerem, biberem aquam quatuordecim
aut viginti diebus, ſtillicidiū verò omnino omit-
terem. Sed de potu aqoarum videtur occurrere
hæc dubitatio, quia ægritudo duplex. Quod ad
frigiditatem ventriculi attinet, & obſtructiones,
conueniret optimè, quia morbus eſt in compoſi-
tione, ſed illa caliditas ignea in lienis regione, qui
eſt initium, vnde egreditur flatus, & terminatur
poſtea in iugulo, & feruet ſanguis in ipſis venis,
hepatiſque caliditas contrarium ſuadēt, quibus
non dubium eſt, non conuenire thermas. Num
igitur debem⁹ deſiſtere? Ego quidem exhiberem:
Sed interim vellem habere rationem quoque ali-
orum membrorum. Natura aquarum inſigniter
calida eſt: ita igitur proſpiciendum eſt ventriculo
ne noceamus alijs mēbris, & præſertim hepati ac
lieni. Primò igitur nō excederē 12. aut 14. calices
F in q̃titate, hoc eſt, ne biberet vltra 10. aut 12. libras
ad ſummū. Deinde munirem iecur, & lienē etiā
infrigidante Galeni. Non enim aliud ſcio reme-
dium magis ſecurum, & bonum, dummodo ſit re
cens, & diligenter cōtectum. Vngerem autem to-
tam regionem lumborum ſecundùm totum lon-
gitudinis ſpacium, & hepatis etiam locum. Hoc
modo non nocebit aqua, qoia magis figitur in vē
triculo, & locis frigidioribus: ad hepar verò & lo-
ca calidiora non peruenit, aut ea ſolūmodo tran-
ſit, nec moram facit. Quod ad os furculæ attinet,
ingrederer aqoam, & lauarē totum corpus. Quan
qoam ad tollendū hunc morbum, etiam alijs re-
medijs opus forè credam: ſed poſſunt primò
aqoæ experiri. Stillicidiū omnino im-
probo, quia magis calefaceret
caput, & fieret maniacus
tandem.

ab omnibus carnibus sntiquis, ab auibus palluſtribus, à carne porcina, à piſcibus, à leguminib. ab oleribus, à fructibus, à caſeo, & ab omnibus lacticinijs, ab vſu aromatum, à rebus frictis in ſartagine. Vinum eligat album, clatum, pellucidũ, bene maturum, mediocriter potens (vina enim potentia ſunt illi maximè infeſta) quod etiam vinũ moderatè bibet, in prandio tãtùm & cœna: & omnino compotationes effugiet. Hęc eſt victus ratio à S.D. diligentiſsimè ſeruãda, in qua ferè tota curationis ſpes ſtatuenda eſt. Quantùm verò ad medicamenta, in illis ero admodum parcus: landarẽ tamẽ vt bis ſingulis annis moderatè ſe purgaret; Vere inquam & Autumno. Eſſet purgatio huiuſmodi:

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Floris caſsiæ ʒ x.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus hora ante prandium. Deinde

R. Syrupi de cichoria Nicoli ſine rhabar.
Mellis roſati ana ℥ j. Aquę abſint. ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro ſeptem. Deinde

R. Rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ gr. x.

Irrorentur vino albo aromatico, deinde infundantur in aqua endiuię per horas decem.

Poſtea:

R. Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.

Miſce, & fiat potio, danda in aurora com cuſtodia. Hic eſt modus purgationis, quem tam Vere quàm Autumno poterit ubſeruare. In ſpacijs verò intermedijs, ſi quandoque vſus terebinthinæ non ſufficiet ad vẽtriculum idoneè expurgandũ, poterit quandoque mandere ſcrupulos duos rhabarbari electi, & deglurire tribus horis ante prandium. Vtetur etiam frequentiſsimè ante prandiũ & cœnam ſaccharo roſaceo ad vnciæ quantitatẽ: eſt enim & ventriculo, & hepati, & renibus quàm maximè vtile. In extrinſecis autem linimentis parum admodum confido, ideo illa omnia conſultò prætermitto. Neque hìc electuariorum & confectionum multitudinem congero: noui enim quãtum turba ac multitudo remediorum confertim congeſta dinturnis morbis nocere ſolet. Et hæc ſi rectè obſeruauerit ſpero illuſt. S.D. bene habituram, cum Dei optimi auxilio, cuius nomẽ ſemper ſit benedictum.

De paſsione hypocõdriaca, cuidã Abbati Italiæ præſcriptum. Conſilium CCXXX.

PAſsio hypocondriaca in quocunque reperiatur, & à quacunque cauſa fiat, vt dixit Galenus tertio de locis affect. ex ſentẽtia Dioclis, ſemper eſt longa, diuturna, moroſa, nec facilè curari poteſt: Ideo non mirum, ſi Reuerendus pater ſex annis ea fuerit vexatus. Licet enim Diocles & Galen. ſine vlla temporis determinatione dicant, tamen quotidiana experientia conſtat, qoòd huiuſmodi paſſiones plerunque ad interitum homines comitantur. Et quamuis tum medicorum diligentia,

A tum ægrorum obedientia aliquod præbeãt interuallum, penitus tamen non tollunt vnquam. Imò adeo ſunt importunæ, vt minima quaque occaſione, aut errore redeant acerbiores quàm antes. Et quantò hominis ætas magis matureſcit, tantò acrius infeſtatur. Et qui cauſam, originem, & locũ, vbi radicantur, conſiderat: facilè cognoſcit, quàm ſint deteſtabiles. Oriuntur enim à mala complexione calida, in meſenterio atq; in venis, quæ ibi ſunt. Quare cùm ſitu mediæ ſint inter ſtomachũ, & hepar, ſunt importunæ ob malam, quam habẽt, temperaturam calidam, in attrahendo, perfidæ in corrumpendo, & illud mittendo corruptum ad hepar: Ex quibus neceſſariò ſequitur cortuptio, & cruditas. Ebullitio quidem, & cortuptio ob dictam caliditatem: cruditas, quia coctiones ſuis tẽporib. fieri nequeunt, cùm nec cibos tam diu cõtineatur, quàm oportebat, prupter violentam & intempeſtiuam attractionem, quæ fit ab immodico

B calore exiſtente in loco ſuprà dicto. Et calor præterea igneus non naturalis, non æquam facit concoctionem: Partim enim adurit, partim inconcoctum relinquit & ſine vlla coctionis forma. Iſta materia poſt modò, cùm ſit ſubſtantiæ viſcidæ, calefacta intumeſcit, & replet ſtomachum, ac hypochondria rugitibus, ac vaporibus, & flatibus, qui dũ mouentur, & agitantur variè, præterquã quòd cerebri operatoines offendunt, non ſinunt etiam cibum contineri in ſtomacho, quem tumefaciũt, & infrigidãt. Nam cibus à calore naturali cùm ſit deſtitutus, augentur cruditates, & pituita multiplicatur. Ex quo, cùm ſtomachus ſit refrigeratus, tum quia gracilis redditus ob defectum omenti pinguis, tum quia innanitus, & rarefactus à feruore loci proximi inflammati, & ob multitudinem quoque pituitæ in locis proximis: duæ admodũ contrariæ diſpoſitiones perſeuerant, caliditas & frigiditas: caliditas quidem, & feruor in dictis venis, frigiditas verò & pituita in ſtomacho, flatus

C & rugitus in hypocondrijs. Nam id quoque ſignũ quòd miſeri ægri percipiunt nocumentum à medicinis, tam calidis quàm frigidis. Et ſæpe medicus angitur, neſcius quo itinere progredi ad curationem debeat. Ideo quoque curã ſępe relinquũt: & præterea, id quod in longis morbis, qualis iſte excellenter eſt, ęgri amittunt patientiam & ſpem, ſæpiusque regimen mutant, ac modum volentes aliquando inuenire, nunquam inueniunt. Non eſt igitur mirũ, ſi ęgritudo iſta tot rationibus diuturniſsima ſit, ita vt reuerendum Abbatem dolor potius ſuæ ſortis capere debeat, quàm admiratio, quòd non curatur. Nec enim nouum aliquid patitur, quod alijs, qui tali morbo affligũtor, ſit inſuetum. In cura igitur iſtius nõ licet p̃finire tẽpus mẽſis vnius, aut anni, ſicut in alijs cõtingit. Sed oportet in toto vitæ ſuæ tempore curationi operã dare: interdũ præſeruationi, interdũ curationi attẽdẽdũ. Et vtriuſq; horũ p̃ſtantius fundamẽtum, & conueniens eſt recta victus ratio, in ſex reb. nõ naturalibus. Et quoniam in hoc conſilio alloquor virom peritiſsimũ, ſat erit rerum tantùm capità attigiſſe: nã in his reliqua intelligẽtur. Primò igitur notandum, quòd aer craſſus, & nebuloſus,

& venti auſtrales, & loca humida reddũt ſpiritus craſsiores, aſtringunt cutis meatus, prohibent euacuationem, & difflationẽ vaporum. Vnde imagines humorum melancholicorum multiplicantur, & feruor meſenterij maior efficitur, cæteraq́; accidentia omnia, quæ ſequuntur. Non dicam de anxietate animi, ſuperfluis laboribus corporis, de nimio ocio, vigiliarũ, aut ſomni exceſſu, à quibus cauere debet tanquam lætiſeris inimicis. Sed præ cęteris, id perniciosũm eſt ipſi, aluum parum lubricam habere, ſicut è contra ſalubre admodũ lubricam eſſe, atque ſępe eam exonerare: ita nanque vapores omnes deſcendunt & diuertũt. Ideo laudò vſum caſsiæ, & therebinthinæ, rhabarb. aut coniunctum, aut ſeorſum ſumptorum. Cibi eſſe eſſe debent boni nutrimẽti, facilis concoctionis, nec oportet materias nominatim exponere, quia ſunt notiſsimæ. Vinum eſſe debet tenuiſsimę ſubſtantiæ; pauci caloris, bene maturum, quod non ſit auſterum, & mediocriter inter potens & imbecillum. Comedat minus quàm mediocriter, bis in die, & fugiat cruditates, ſicut venenum. Non incũbat ſtudijs, nec ſinat ſe corripi ab aliqua anxia cogitatione, maximè poſt cibi aſſumptionẽ, verſetur cum iucundis hominibus, conueniens manè faciat exercitium, purgetur bis in anno, & in Vere ex baſilica ſanguinem minuat. Summè laudarem balnea chalderiana, quòd ad penetrationẽ & vrinæ motionem: alioqui eſſent cõtraria, & noxia. In medicamentis nihil præpono caſsiæ: hæc enim qualitatibus manifeſtis, ſubſtantia & virtute aromat. magis conuenit huic ęgritudini, quàm alia aliqua. In reliquis conſulo reuerẽdo Abbati, vt medicos fugiat, & medicinas: facilè enim erũt cauſſa ſui exitij. Quia in hoc caſu communis conſuetudo aliquorum medicorum eſt exhibere calida, & (vt ipſi inquiunt) carminatiua ventoſitatũ. Dum autem illi ſymptomati attendunt, non aduertunt, quòd ægro noceant, & interitum accelerant, augendo cauſam atque originem ipſius ægritudinis.

De melancholico hypocondriaco, caſum prolixè recitante D. Bellocato, qui curationi præfuerat. Conſilium CCXXXI.

NOn poſſum diſſentire admodum à veſtris Excell. quia omnia ſapientiſsimè cogitata & ordinata ſunt à vobis. Sed cùm dignus ſit iuuenis, in cuius curatione laboremus: vt loco meo etiam ſatisfaciam, dicam primò quæ videre & deprehẽdere poſſum ſenſu. Primùm temperatura ac habitus corporis, etſi tendit ad caliditatem & ſiccitatem, tamen nõ arbitror generatum ſanguinem craſsiorem, quia morum optimorum & boni ingenij eſt, ſed ſemper pronꝰ ad irã, in qua tamẽ facilè placatur. Inde ſpiritus tenuior, & ſangnis etiam ſubtilior ac calidior indicatur. Ex his etiam ingenium promptũ ad omnes actiones, vt oſtendit Ariſtoteles ſecundo de anim. Qui autem tales ſunt, habent ventriculum frigidum, vel ſaltem frigidã intemperiem

D facilè acquirunt, quia reſoluuntur, & non poſſunt contrarijs reſiſtere, propter ſubtilitatem ſpirituũ. Hic deliquit in cibo, potu, & animi accidentibus, quæ reſoluunt valde, ita vt reſidentia poſtea ſint craſsiora ſeipſis. Inde ventriculus debilitatus nõ concoquit, & hepar calidum facit ſanguinem craſſiorem, vnde ſequuntur flatus hypocondriaci. 3. de Locis affectis. Eſt enim hæc paſsio feruor quidam circa venas meſaraicas, qui oritur cùm ventriculus non rectè concoquit, & cibus nõ coctus perfectè, ſed crudior ad hepar defertur: & fit ebullitio quædam, & motus præter naturam, ex quo eleuantur vapores, reddentes ſpiritus obſcuriores primò: & poſtea cùm augentur ſecundùm proportionẽ, & acres fiunt ob aduſtionem, faciunt varios affectus, qualas ſolent habere, qui corruptam habent imaginationem, ſecundùm rationem vaporum aſcendentium. Ideo rident, & lætantur, nunc irati alios percutiunt, ſicut omnia contigerunt in hoc iuuene. Primò quidem ex ratione
E victus & leui timore, qui auctus poſtea venit ad melancholiam, nec puto à capite hãc ortam. Non enim in eo principaliter eſt affectus, ſed primam cauſam credo eſſe ratione vaporũ aſcẽdẽtiũ à partibus hypocondriorum. Cæterùm quia abundat ſanguine cholerico, eſt valde afflictus animi accidentibus moleſtiſsimis. Inde aucta humorum aduſtio, & tota quaſi maſſa ſanguinis aduſta, tandẽ in ambitu venarum propter exercitia, accidentia animi, rixas, malam rationem victus, vigilias, ambulationes nocturnas, multiplicatus humor melancholicus per aliquam aduſtionem. Nec puto eſſe propriè fæcem ſanguinis, quia non eſt ea moeſtitia, quæ fit ex toto corpore refrigerato propter abundantiam fęcis ſanguinis: ſed ſemper quaſi hilaris, niſi quòd interdum propter aduſtionem humorum ſequuntur alia accidentia ſæuiora. Iudico igitur, omnes rationes ad duo referẽdas: ad vapores aſcendentes ex hypocondrijs, faciẽtes melancholiam, vel myrachialẽ, & ad vapores aſcendentes ex ſanguine aduſto à toto ambitu venarum fa
F cientes varia ſymptomata pro ratione variæ aduſtionis. An caput afficiatur quærendum. Non mirum pati illud, cùm maximè recipiat vapores, cũque ſit perpeſſus tot ſæua accidẽtia tamdiu. Non enim adfuimus à principio, ſed malum multò ante præceſsit: vt requiratur iam in curatione magna diligentia. Duo autẽ maximè neceſſaria ſunt: medici diligentia & cura, hocq́ue inſtrumentum non deerit. Secundò vt æger ſe præſtet obedientẽ oportet, & vt omni modo obſequatur, alioqui fruſtrà erunt omnes conatus. Requiruntur tamẽ & aſsidentes commodi, qui adminiſtrent res, ita vt ſunt ordinatæ: quæ vbi omnia rectè perficientur, ſperamus illum rediturum ad ſanitatem. Habet cerebrum tales operationes, ex quibus lumẽ ingenij apparet. Adeſt memoria omnium præteritorum, in quo maximè ſpero: quia memoria eſt ex ijs, quæ conſideramus in intellectu. Ergo non ita valde corrupta eſt quoq; imaginatio, cùm ſeruetur omnium memoria. Non enim eſt tanta perturbatio, quin ibi etiã ſit aliqua lux, ſicut aqua etiam dum accipit aliquã imaginem, non eſt vltimè

pertur-

perturbata. Eſt ergo ſignum quod poſsit curari. A

Cura. Nemini dubium eſt, ſi volumus curare nobiliſs. iuuenem, debere hæc fieri: Primò, humores aduſti multiplicati circa ventriculum, & in toto àmbitu venarum exquiſitiſsimè euacuandi. Secundò, prouidendum ne noui generētur. Tertiò, humectandum corpus, quod pręcipuum eſt in omnibus patientibus affectus melancholicos: & hoc maximè conſiderandum ijs, qui eos curant.

Primò humor euacuabitur ijs, quæ rectè humorem ducunt: In hoc præcipuè animaduertendum, vt non exhibeamus tantùm confectionem hamech, aut pillulas cocchias, cum elleboro, quia euacuant pituitam potius, quàm melanchol. ſed vtamur etiam quæ melancholiam educunt: vt decocto Myrobal. Senę, Epithymo, Elleboro. Cocchias verò cum Elleboro ſolas ſi dederitis, ad ʒ j. vel etiã ʒ j. ſ. tantũ erit in illis Ellebori, vt vix pulicem euacuare poſsit, præterquam quòd maximum ſit impedimentum, ſimul pituitam & melancholiam euacuare. Nam in tranſitu B vnus humor impedit aliũ, & pituita obſtruit meatus, vt poſtea hæreat humor melãch. & creet deteriora accidentia. Quare ego hac ratione motus, Cocchias cum Elleboro non approbo. Primò autem pituita euacuanda exquiſitiſsimè, & poſteà melancholia poterit commodè educi. Pituitã igitur concoquerem ſyrupis, & euacuarẽ exquiſitè. Amara æger reſpuit, ſed ſi componatur agaricus cum trochiſcis Alahandal in forma pillularum, & deaurentur, acciperet. Syrupus fiat ex præparantibus, vt oxymelle, cichorio & alijs. Poſtea factis euacuationib. accederem ad balnea aquæ dulcis, propter humectationem. Deinde concoquerem humorem melanch. qui non poteſt melius concoqui, quàm cum rebus mediocriter calefacientib. & humectantibus, quod facere ſolent aquæ dulces, quæ etiam aperiunt vias, vt fiãt latiores, & implebunt etiam ſecundum & tertium, vt humectetur totũ corpus, & ne generentur humores acres, & aduſti. Videtis igitur quas vtilitates habeant, C vt non malè dixerit Gal. ſolis balneis aquarũ dulcium ſe multos melancholicos curaſſe abſq; medicamento alio. Poſtea per interualla certa exhiberẽ elleborum in ſufficienti quantitate, ita vt in ſingulis exhibitionibus eſſent ℈ ij. corticum ellebori præparati, & fieret decoctum myrobal. quib. adderẽ quædam corroborãtia membra principalia, vt garyophill. & alia ſimilia. Huius decocti ℥ ij. cum rebus dulcib. exhiberẽ. vel ſi non vellet bibere, cõtunderem ℈ j. vel ʒ. ſ. ſubſtantię ellebori, & darem in rotulis cum rebus dulcibus, vel ſemel in ſeptimana, vel bis: poſt ad vſum balneorũ deuenirem quotidianũ, vel bis etiam in die, cum cautione, quia magna apertio pororum & reſolutio, quę tãdem exiccat, ſequi poſſet. Ideo fortaſſe eſſet obſeruandum, quod Gal. præcipit de vſu baln. vt ponatur ſtatim in aqua frigida, quod non velim conſulere: ſed hoc, vt corpus leuiter exiccatum cum pannis, illiniretur poſtea oleo violato & roſato: Humectat enim & refrigerat, & ꝓhibet reſolutionẽ ſua viſcoſitate. Et corroborarẽ membra, præcipuè recipiens. Caput lauarem cum humectanti-

A bus, & pro eo non diſpliceret medicamentũ hoc: R. Maluam & camomelum, decoquãtur cum modico hordei, vt abſtergat. Quidam addunt caput hœdi, vel adipem: ſed illud eſt vnctuoſum, vt hæreat, quare fortè abhorreret, ideo in decocto herbarum ſolo perſiſterem. Auferrẽ quoq; pilos vſq; ad cutim, poſtea illinirem oleo amygd. dulc. (cui tantum tribuit vir ſummus Auinzoar, vt dicat humectare caput, ita vt etiam redeãt capilli) & oleo viola. idq; perpetuò facerem die ac nocte, 4. aut 5. vicibus. Eſt enim dulce, & quandoq; ſolo oleo amyg. quãdoq; miſto cũ violaceo, ne nimis calefieret: nam calefactionem metuo. Secundò curarem ne generarentur humores mali: quod fieret primùm hac corroboratione membrorum: deinde etiam ratione victus humectante moderatè vterer. Laudarem vinum album, tenue, humectans, qualia sũt vina pauciſera, dulcia, limpida, tenuia. Victus ſit attenuans, oua ſorbilia corroborant cerebrum, & faciunt bonum ſanguinem. Bibat iura B pulli quãtum poteſt, humectant enim & corroborant ſtomachum, vt ſentire Galenum rectè dicit Auic. qui vidit meliores codices.

De flatibus Hypochondriacis, cum doloribus ventriculi & inteſtinorum, quos Friſimelica in ſua oratione colicos nominabat. Conſilium CCXXXII.

FRiſimelicæ ſermo: Clariſs. D. proponitur Magnifica mulier, quæ conqueritur ſe frequẽter incurriſſe dolores vẽtris, fortaſſe cholicos inteſtinales, à quibus tamen ope remediorum quorundam leuari ſolet. Cęperant ante tres vel quatuor annos, ſed magis infeſtarunt ante annum, & augẽtur adhuc dolores illi, ita vt quotidie grauius affici videatur. Hiſtoria autem hæc eſt: Anno 40. peperit maxima cum difficultate, ſed diligentiſsimè curata remanſit ſana: poſt dies multos poſtea incidit in febrim ardentiſsimam & dolores maximos, C nec poteſt reddere cauſam aliquam primitiuam præcedentem. A medicis pro deſperata habebatur, ſed tamen eorum auxilijs Dei beneficio liberata eſt à febri, dolores permanent. Aſſueta erat verſari ruri cum maxima delectatione & tranquillitate continuò, ſed ante annum cum huc profecta nauem conſcendiſſet, & per multos dies flumine Venetias veheretur, & inde huc tempeſtatẽ frigida, & quidem cum die pręcedenti, antequam nauem conſcendiſſet, dolores perpeſſa eſſet, interim crebrius dolores perpetitur, & continuò ſubtriſtis eſt, dum perpetuò recordatur loci & vitæ præcedentis. Petit itaq; à nobis præſeruationem à doloribus, ne ita crebrò eam infeſtẽt. Suppono temperaturam calidam & ſiccã, quod habitus totius corporis gracilis, color etiam oſtendit: & cor etiam atque iecur in caliditate & ſiccitate conſpirant. De capite credo, quòd fortaſſe ſit calidum & ſiccum, capilli nigri ſunt & duri. Cætera quidem membra conſentiunt: & quidem matricem calidam fuiſſe, id arguit, quòd frequenter peperit filios: ſed ventriculus imbecillis malè concoquit,

& ex eo fortaſsis matrix imbecillior facta & humidior. Vnde nunc manifeſtam eius partis frigiditatem & humiditatem percipit. His ſuppoſitis, quærenda eſt cauſa, propter quam eueniant dolores, quia auertendo cauſam, præſeruamus corpora: ſed eam ſi auferre volumus, prius cognoſci neceſſe eſt. Frequenter euenire ſolent hi dolores inteſtinales ex membris recipientibus, cùm ita diſpoſita ſunt: aliquando eueniunt per conſenſum alicuius membri mandantis materiam, ex qua ſequitur dolor propter ſolutionem continui, quæ in multis prouenit ex mala temperatura, vt cùm inteſtina frigida & humida ſunt. Nam ex quacunque intemperie ſequitur ſolutio continui, vt inquit Galenus: aliquando ex ſola intemperie ſine materia: aliquãdo ex intemperie cum materia cõiuncta: aliquando etiam ex flatibus. Idq́; ex varijs membris mandantibus, vt ventriculo malè cõcoquente, mandante humores craſſos & pituitoſos ad inteſtina, aliquando ex iecore mittente bilem, quæ ſua acrimonia erodit inteſtina, & facit dolores cholicos, aliquando ex capite per gulam & vẽtriculum deſcẽdit materia, aliquãdo ex toto mandatur. An verò etiã ex matrice poſsit mãdari talis materia? dico qđ poſsit. Sed quę hic eſt cauſa immediata? Vnde eſt dolor? Ex ſoluta continuitate. Et ea vnde eſt? ex materia miſta, pituitoſa & cholerica, ita vt ſint diuerſæ materiæ miſtę, ex quibus fit ſoluta cõtinuitas: ſed prædominatur pituitoſa, vt ſatis monſtrant excremẽta ſiue exeuntia, quia fæces pituitoſæ & flatus plurimi, qui cauſas eſſe doloris eò cognoſcuntur, quòd ijs per clyſterem eductis iuuatur. An verò illud ſit ratione inteſtinorum vel membri mandantis? Credo inteſtina quidem eſſe in cauſa, quia graciliora ſunt & plurimi ſenſus, ideo imbecillia ſunt ratione ſui, & membrorum etiam circumſtantium, quia muſculi ventris tenuiſsimi, ergò inteſtina quoque gracilia ſunt. Sed credo præter hæc aliam quoq; eſſe cauſam, & inprimis dico membra, potiſsimùm vẽtriculum & matricem, & ex parte etiam iecur. Ventriculus imbecillis generat plurimas cruditates à quib. excitantur per interualla dolores, prout vẽtriculus aggregat pituitã, & ad inteſtina transmittit. Iecur etiam cõcurrit, quia calidum & ſiccũ, plurimã generat bilem. Communicat & matrix, quia maximè cõſentit inteſtinis, iacet ſuper rectum inteſtinũ, & coniungitur omnibus membris per venas & arterias. Sed cur duo membra, ventriculus & matrix imbecillia ſunt? Duo ſunt genera cauſarum, corporeæ & intrinſecę: credo naturaliter imbecillem eſſe ventriculum & frigidum à natura, & fit plerunq; habentibus hepar calidum, muſculos abdominis rariores habeat, idq; frigiditatem ventriculi auget: Aſsimilatur enim lebeti vẽtriculus, qui in medio membrorũ naturalium, hepatis, lienis, renum & cordis etiam, ac abdominis, eorum calore fouetur. Quare cùm muſculi rariores, neceſſe eſt calorem imbecilliorem eſſe. Ad hoc acceſſerunt cauſæ primitiuæ.

Doctiſsimi iuuenes, natura ſymptomatum & morborum tam in hac nobili matrona, quàm alijs omnibus, oſtendunt quę ſint agenda: Ideo primũ

D proponenda ſunt ſymptomata & morbi, quibus hæc nobilis matrona affligitur, poſtea cauſæ & curatio eſt inueſtiganda. Primò triſtatur hæc domina plus quàm oportet, ſine cauſa, timet ſemper, extra tempus, & modum. Secundò abundat flatibus tum infrà, tum ſuprà, eſt repleta flatibus in omnibus membris naturalibus, matrice, ventriculo & inteſtinis. Patitur præterea magnos dolores vt cogatur iacere interdum, cum magno timore aſtantium. Quæ igitor affligunt hanc nobilem dominam, eſt timor aſsiduus, qui tamen maximè augetur, cùm dolores inuadunt: ſunt autem pruritus & flatus aſsidui, & dolores acerrimi in ventre. Hæc tria conſideranda, & quærendæ cauſę, quæ indicabunt curationem. Sed quia cauſæ inquiri non poſſunt ſine diſpoſitionis naturalis cognitione, quæ primò indicat gradum morbi, quãtum diſtet à ſtatu naturali, & præterea hoc pręſtat vt facilè videamus, quænam fuerint cauſæ intrinſecæ morbi. Plerunque enim diſpoſitiones naturales dant occaſionem præternaturalibus, propterea quòd in habentibus ſymbolum, eſt facilis permutatio. Video in hoc corpore duo maxima: Habitum naturalem non bonum, & temperaturam oon bonam. Quantum ad habitum corporis eius, eſt rariſsimæ texturæ, vt apparet ex cõtactu carnis, molliſsima enim eſt, cedit, ita, vt maximam partem poſsimus in anguſtum locum intrudere. Eſt igitur rariſsimæ texturæ, ideo facili de cauſa reſoluitur, quia ſpiritus ex ea raritate facilè diſſlantur & exhalant. Habet deinde intemperiem & inæqualitatem membrorum naturalium, & ideo eſt mala temperatura: quia vbi eſt inæqualitas, & temperatura contraria in membris, malum cenſetur per viam ſigni, & per viam cauſæ: quia ſemper neceſſariò generantur excrementa, ſiue incaleſcat, ſiue refrigeretur corpus, ſemper aliquod membrum nocumentum patitur. Primò ventriculum frigidum habet, vt patet ex operationibus, ſi excrementa conſideramus cum flatibus plurimis, qui ſignificant calorem membrorum naturalium imminutum, & præcipuè ventriculi, in quo fit prima coctio, cuius coctionis excrementum ſunt fæces alui: item arguit multitudo pituitæ excretæ: item compoſitio corporis. Habet magnifica D. totum abdomen gracile, ſine pinguedine & carne muſculorum, ita vt hypochondria vtrinq; ſubſideant, & abdomen etiam circa ventriculum depreſſum, quod oſtendit nullam eſſe omenti pinguedinem, & ideo ſemper ſignificatur frigiditas ventriculi. Hepar autem calidum eſt, vt apparet ex venis, & colore totius corporis, cutis, & pilorum nigro, quia ſanguis nigrior eſt & aduſtus. Rectè enim ait Gale. 4. de Tuen. ſan. Color corporis ſemper arguit dominium humorum, niſi ad profundum humores reſederint. Humores igitur aduſti ſunt ex caliditate hepatis, quod eſt inſtrumentum generandi ſanguinis, & humorum in corpore. De corde, vtrum calidum fuerit, nec ne, quicquid ante fuit, nunc credo non eſſe talem caliditatem, de qua ſit curandum, quia timor frigiditatem arguit. An modò naturalis ſit ea frigiditas, non facilè dixerim, quia naturales temperaturæ immu-

ræ immutantur. Ideo Galenus iubet temperatu-
ras naturales, nó quales fuerint, ſed quales in præ
ſenti ſint conſiderare. Hic timor, ergo frigiditas:
audacia enim calorem arguit 2. de Tempera. & 2.
de Artis paruæ. De cerebro non habeo ſignũ ma-
nifeſtum, vel caliditatis, vel frigiditatis: uam ne-
qoe capilli, neque color faciei eſt certum ſignum
temperaturæ cerebri, ſed poteſt eſſe ex calidita-
te hepatis. Ex operationibos cerebri melius ar-
guitur. Habet operationes viuaces, ergo cerebrũ
calidum. Sed quæ à colore cutis & pilorum ſigna
ſumuntur, communia ſunt, cùm ex hepatis calidi
tate, vt dixi, contingere poſsint, generâtis humo-
res aduſtos, qui poſteà per totum corpus ſpargũ-
tur. De operationibos modò intrinſecis: opti-
mum ingenium habet, quòd arguit ſubtilitatem
ſobſtantiæ, non caliditatem. De mobilitate earũ
opinionũ non ſum certus, nó enim nota mihi fuit
antehac, ſed credo ſpiritus ſubtiliſsimos in toto
corpore, propter raritatem texturæ totius. Quod
aotem maximè nos ſollcitos habet, eſt hepar ca-
lidum, ventriculus frigidus & excarnis, & omnia
inteſtina gracilia, & frigida neceſſariò, quia priua
ta ſunt omento pinguiori, ac propter ſuam pro-
priam gracilitatem facilè ſentiunt externas offen
ſiones, quia non habent pinguedinem, & vnctuo
ſitatem illam interius tuentem inteſtina & veſti
entem, ideo facilè percipiunt omnia nocumenta
leuiora. Conſequenter vterus, qui per ſe neruo-
ſus, & maximam habet confinitatem cum ventri-
culo & inteſtinis, facilè in conſenſum tractus eſt
& frigidior ſeipſo redditus, cuius argumentum
eſt redundantia flatuum. His ſuppoſitis, ſequun-
tur ſymptomata, mœſtitia, & rugitos, quo ferè ſẽ-
per affligitur. Eum affectum credo reducendom
ad flatus, quos 3. de Loc. affe. Gal. hypochondria-
cos, vel myrachiales vocat. Iſti enim flatibus & tri
ſtitiæ perpetuò obnoxij ſunt, & eam paſsionẽ ma
ximè patiuntur, qui calidum hepar & ventricu-
lum naturaliter frigidum habent: ita vt omnibus,
qui laborant eo affectu, hæc duo membra inęqua
lia ſint. Atq; hæc ratio eſt, quia, vt dicit Gale. eo lo
co, in hoc morbo fit inflammatio, & ebullitio hu-
morum craſſorũ in venis Meſaraicis circa hepar,
præbente materiam ventriculo; hepate autem ca
lorem, ita vt in tali diſpoſitione membrorum, con
corrant cauſa materialis & efficiens. Materialis
eſt pituita craſſa, generata in ventriculo frigido.
Efficiens eſt calor hepatis, materiá illam craſsá in
in Meſaraicis inflammans, vnde feruntur vapores
in caput, à quibos habet mœſtitiam hanc præter
rationem. Rugitus fiunt propterea quòd debilita
to calore naturali generâtur flatus. Per interualla
poſtmodum capitur & doloribus inteſtinorũ, &
ventris, cuius rei cauſa intrinſeca manifeſta eſt:
quia paulatim per ſingolos dies generatur mate-
ria craſſa, quæ colligitur in concauitatibus, & etiá
inter tunicas ventriculi & inteſtiuorum, præci-
poè tamen in inteſtino craſſo, quod colũ vocant:
ex qua geniti flatus retinentur, propter multitudi
nem fæcum craſsiorum, & cauſatur dolor, quia fę
ces obſtruunt, & includunt inteſtinum, tuncq; fla
tus cum impetu quærunt exitum, & cum erumpe

A re non poſſunt, inflatur, atq; ita cauſant dolorem:
& eius rei ſignum eſt manifeſtum, quia ſæpe pati-
tur retentionem fęcom, vt audio. Ideo flatus cùm
exire nequeant, talia fiunt, non tantùm in inteſti-
no colo, ſed etiam interdum in alijs, vt ſæpe in vẽ-
triculo, vbicunque materia craſſa & pituitoſa im-
pedit, & prohibet flatus, ne exeant: & ideo in di-
uerſis locis queritur ſe ſentire dolorem, quando-
que ſuprà in ventre, quandoque infrà, prout reti-
netur materia pituitoſa flatulenta in diuerſis par-
tibus, generata ex ventriculo frigido, & matricẽ
etiam conſentiente. Et ſic habetis cauſas effici-
entes & materiales. His ita ſe habẽtibus, patet na-
tura omnium ſymptomatum, & quæ ſint ægritu-
dines, quæ faciunt accidentia talia: & ſicut in apo
plexia, epilepſia, & melancholia ſolent continge-
re, videlicet vt ſit intemperies in capite, quæ non
eſt propriè ægritudo, ſed diſpoſitio, ratione cuios
mouentur illi paroxyſmi per interualla: ita hîc eſt
perpetua intemperies in hepate & ventriculo cõ-
B trariè affectis, & generantibus multum pituitæ &
bilis, ex quibus per interualla excitâtur dolores.
Mœſtitia verò perpetuò manet, ſicut & apoplecti
ci & melancholici ſemper attoniti ſunt, & nun-
quam in bono ſtatu. Hæc igitur materia morbo-
rum & ſymptomatum.

De Prognoſtico dicam, quod ſentio, cum Ga-
leno, vbicunque flatus hypochondriaci, in omni-
bus prolongantur, ideo hæc magnifica Domina
etiam hoc morbo diutius laborat, nec aliquo mo
do adiuuatur ab applicatione frigidorum, neque
calidorum, vel parum admodum. In pręſenti ta-
men tempore dum applicantur calida, quæ ven-
triculo primùm occurrunt, in quo plurimi flatus
& pituita, quæ digeruntur, ideo ſentit iuuamen-
tum. Sed poſtea cum calor ad hepar tranſit, auget
eios intempsriem, magisque inflammat. Quod
cum vident medici, res frigidas applicant, & ita
longè magis nocent, ſicut plerunque fit à medi-
cis illis in curando, qui tandem ad contraria refu-
giunt, cùm tamen vtrinque noceant. Cùm igitur
C intemperies fixa, & ægritudo prolongetur in o-
mnibus, erit & hic ægritudo longa, nec poteſt cu
rari cito, ſed poſſet quidem citò mori, ſi non rectè
curetur.

Curatio. A rebos naturalibus quantitas, quan-
doq; etiá modus operandi ſumitur. Videmus rari
tatem texturæ, & corpus à quacunq; cauſa reſolu
bile, ſpiritus exhalabiles, & mẽbra gracilia, & ad-
modum ſenſibilia: ideo enim ſæpe dolores recur-
rũt, quia membra habet ſenſibilia. Cùm igitur re-
ſolubilis, & facilè lędatur à quocunq; exceſſu, de-
bet magna cautela eſſe in pharmacis: ſicut ſtatim
à principio admonui eius maritũ, vt ab omni ge-
nere pharmacorum ſæuiorum caueret, vteretur
optimo regimine, moderareturq; affectus quan-
tum eſſet poſsibile. Quomodo igitur curares? Ex
quo nunc ſumus in Vere, & aggregauit plurimos
humores multorum generum, ſicut fieri neceſſe
eſt, ſtante intemperie in membris naturalibus, &
accedente continua mœſtitia, & quòd viuit in ae
re non conſueto, aucti ſunt plurimi humores me
lancholici, cholerici, & pituitoſi, qui edocendi

ſunt,ſed medicamentis facilibus,& potius iterando,quàm eam obruendo.Iam ſunt tres vel 4.dies ex quo perſuaſi, vt euacuaretur,data eſt communi conſenſu noſtro caſsiæ ℥ j.cum hieræ ʒ j.vt educeret materiam contentam in ventriculo, & primis venis.Sed cùm ſint modò alij humores in ambitu venarum, illi educi poſſunt vel pharmaco electiuè ducente,vel miſsione ſanguinis. Vtrum verò horum conuenit? vtrunque ne, an alterum tantùm?Clariſsim.Doctores ſi extraheretis ℥ iiij. ſanguinis,non video incommodum. Et ſi eſſet niger & aduſtus, per interuallum iterum extraherē ſine nocumento. Ita enim ſanguis ille craſsior, & non nutriens educeretur paulatim,& interim generaretur bonus ſanguis : ſicut fieri conſueuit in alijs melancholicis, & in hoc etiam caſu admittit Galenus tertio de Loc.affe. Mitterem igitur ſanguinem,ſumptis tamen ante duobus vel tribus ſyrupis:poſtea iterum euacuarem, ſed nō tranſirem ad fortiora,quæ trahunt electiuè,ſed augerem potius doſim. Nam ego omnes medicinas benedictas,etiam caſsiam & aloen,trahere credo,ſi dentur in ſufficienti quantitate : ſicut etiam illa, quæ maximè per electionem (vt vocant) trahunt. In tam parua quantitate exhiberi poſſunt,vt tantùm per contactum euacuent : ſicut modicus magnes trahit ferrum per contactum,magnus verò etiam à longinquo.Et hoc Galen.innuit de Aloe. Ideo credo quaſlibet medicinas benedictas exhibitas in maiori quantitate,plus trahere, quàm electiuè educentes in pauca, licet in pauca quantitate id tantùm euacuent,quod contingunt. Darem igitur non ea, quæ pauca quantitate violenter trahunt, vt ſcammonium,cuius tria aut 5. gr. aut ad ſummum 12.tantùm gr.exhiberi poſſunt,ſed darē caſsiam cum hiera,&potius vices iterarem,quàm intenderem vires medicinæ. Syrupi propoſiti à Clariſs.D.Doctore mihi non diſplicent. Mel roſatum abſtergit humorem frigidum & viſcoſum, & confortat ventriculum:ſyrupus de cichorio omnia habet conuenientia,&amaritudine ſua contemperat hepar ſupercalefactum,& aperit obſtructiones,ideo non omitterem. Accipat igitur eos, & euacuetur medicinis benedictis,nō ijs,quę vehementer trahunt,quia tales ferre nō poterit. Facta euacuatione dirigatur ad rectam rationem victus,in qua præcipuè ſpem ponat : & quia à vino præcipuas ſentit alterationes, eligat vinum pauciferum,nō nimis aquoſum,aut crudum, vel acerbum,ſed bene maturum. Propter ventriculi debilitatem,carnes comedat meliores:reliqua iam illi ſæpe enarrata ſunt.De electuarijs:ſaccarum roſatum,&modicum Diatrionpipereon non tranſirē: quia reliqua omnia nimis caleſaciunt, & exiccāt. Piper verò,vt Gal.dicit,& ratio ipſa ſubijcit, calidum quidem eſt admodum, & calefacit, & exiccat vſq; ad tertium, ſed nō facit impreſsionē:quia ſtatim exhalat eius calor propter ſubſtantię tenuitatem,antequam ad hepar tranſeat. Ideoq; hoc vtitur etiam in ſenibus,cum tamen alioqui ab alijs minus calidis abhorreat,quæ ſunt ſubſtantię craſſioris,& calorem diutius propterea retinent.Exhiberem igitur, ſed raró,Diatrionpipereō,ſaccha

D rum verò roſatum ſępe darem: quòd ſi quam perciperet inde frigiditatem , admiſcerē aliquid ſpecierum aromatici roſati . De balneis Patauinis, ſi medicus ea moderatè applicet,& muniat hepar ne calefiat, non improbanda exiſtimamus,dummodo diligenter exhibeantur : & quidem in paſſione hypochondriaca mirabiliter ſum expertus balnea iuuare.

De flatibus hypochondriacis cum catarrho. Conſilium CCXXXIII.

IRiſimelica narrauit hiſtoriā hoc modo:Doctus & nobilis iuuenis, ex Britannia Galliæ oriūdus, eſt affectus diſpoſitionibus præter naturā,ex quib. licet videatur ſanus,& obambulet, ita tamen afficitur, vt nō poſsit exercere operationes debitas: non poteſt incumbere literis, vt vult, nec alias operationes homini neceſſarias debito modo exer-
E cere. Hiſtoria autem rei ferè talis eſt : Cùm eſſet in patria vſus peſsima ratione viuendi , veſcebatur lacte & lacticinijs , fructibus horarijs , & aquam etiam bibebat plurimam , exercebat ſe horis non conuenientibus. Poſteà cum eſſet Toloſę in ſtudio literarum , incubuit legibus per multos annos,non habita ratione nec loci,nec temporis: ſemper inhærebat ſtudijs poſt cibum,& ante, die noctuq;,ac ſimul animi quoque accidentia varia patiebatur.Ibi quinq; annos moratus,poſtea Bononiam venit , ac hyeme, in aere per ſe frigido & humido , ac ſubtili etiam degens , incidit in affectus moleſtos. Prius Toloſæ affligebatur circa vētrem inferiorem,præcipuè in parte ſiniſtra ſentiebat rugitus plurimos,ac flatus , & dolores interdum:ita vt hora vna,vel duabus horis poſt cibum affligeretur , vt non poſſet incumbere literis, nec reliquas operationes exercere.Adhibita ſūt multa medicamina, ſed non iuuerunt . Nunc Bononiæ etiam in catarrhum incidit,quo vexatur plurimum.Temperatura à naturali declinat per cali-
F dum,omnia enim membra per calidum declināt. Cor calidum,quia mobilis ac pulſus magnus: hepar calidum,quia abundat ſanguine , & carnoſus eſt,non nimis tamen:vētriculus imbecillis ac frigidus,ſortaſſe potius ex ægritudine,maloq; regimine,quàm naturaliter. In paſsiuis ad humiditatem decliuare videtur, quia carnoſus aliquātum, & cum rubore albus.Res pręter naturam quas patitur,ſunt rugitus maximi in parte ſiniſtra,præcipuè poſt cibum dolor in parte illa, & circa caput. Multa imaginatur , quæ non ſunt imaginanda,& inſomnia habet grauia , vnde credo melancholiā hypochōdriacam eſſe, qua laborat.Hæc enim deſcribuntur eius ſigna apud Gal.3.de Loc. aff. cap. 6.Eſtq; affectio circa venas Meſaraicas, vel ex obſtructione,vel ex inflammatione,vel ex vtroq; orta.Hic obſtructio eſt,inde fit rugitus ille,cum chylus concoctus trāſmittitur ad hepar: ſequitur dolor propter obſtructionem & inflationem. Imaginatur etiam,& cogitat triſtia, & ſomnia terribilia habet propter humores aduſtos,exhalātes ad caput. Habet dolorem capitis,quia vapores inducunt

cunt malam temperaturám in cerebro, quæ cauſat dolorem. Cauſa horum omuium ventriculus frigidus, ratione cuius plurimum appetit, malè tamen concoquit, ideo cruditates multæ generantur. Hepar calidum, adurens bumores, efficiensq; eos craſsiores: vnde ſequitur obſtructio, & inflammatio in partibus iecori vicinis: Idq́ue auxit ratio victus, vſus lacticinicorum & fructuum. Caput poſtremò calidum attrahit vapores à partib. inferioribus ad ſe, vnde dolor capitis, & alia ſymptomata. Catarrhns etiá plnrimas habet cauſas: primò, qũia caput calidum & humidum, & tales obnoxij catarrhis, cum præſertim inordinatè viuunt, ſicut ſolitus eſt facere hic æger. Deinde ſtatim à cibo ſtudebat, ideo aſcendebant vapores ad caput: præter ſtudia quoque, patiebatur frequentes agitationes animi, & triſtitiam, quæ etiam replent caput. Acceſsit poſtea aer Bouonieuſis, qui frigidus ac tenuis, & hnmidus per ſe replet caput. Materia catarrhi eſt iuſipida, uó craſſa, ſed tenuis, quæ per eſſentiam quidem generatur in capite, fouetur tamen etiam à membris inferioribus mandantibus eam. Ad catarrhum ſequuntur varia ſymptomata, tuſsis quandoq;, aliquádo ſputum, interdum affectio ventriculi, prout ad varia loca defluit: aſtrictio quoq; alui, quia fæces inuoluuntur pituita. Hi ſunt affectus præter naturam, & eorum cauſæ, quas etiam ſequuntur vigiliæ, & quòd ineptior ad ſtudia.

Prognoſticum. Morbus antiquus, & multa adhibita, quę non profuerunt, ideo res difficilis, propter intentiones curandi difficiles, quę non ita facilè aſſequi poſſunt. Curandi autem intentiones ſunt: Primò aperire obſtructiones in Meſaracicis: ſecundò, tollere cauſam ex qua fiuut. Incipiendum ab euacuatione, quæ educat humores craſſos & aduſtos, obſtruentes meatús, vt poſtea mébra naturalia, hepar, & ventriculus corroborari, & capitis temperatura, quá ex aere frigidiore contraxit, alterari poſsit. Fiat autem euacuatio per ſubductionem ventris, & ſanguinis. Primò, leniatur venter cum caſsia & hiera. Secundò cócoquatur materia cum ſyrupo de endiuia, cichorio, & fumoterræ etiam, propter aduſtos humores, & ſimiles attenuantes, & aperieutes ſine calefactioue.

Tertiò poſt duos aut tres ſyrupos ſecarem venam, & mitterem ſanguinem è baſilica dextri vel ſiniſtri brachij. Quòd ſi catarrhus reſpiciatur, à communi poterit hoc fieri, ſed baſilica magis placet in hoc caſu. Quartò euacuetur cum ijs, quę ducunt humores craſſos, & aduſtos, vt confect. hamech, cum caſsia commiſta, vel pillulis cocchijs, cum elleboro. Semel euacuato corpore iterum repetatur euacuatio, quia vníca vice non poterit perfectè euacuari. Inſtituatur recta rario victus, attenuantium in primò ordine. Cibaria non ſint craſſa, ſed calida & ſicca in primo & ſecundo, & ſine ſnperfluitatibus: poſtea alteretur ventriculus, qui valde imbecillis eſt, cum leuiter calefacientibus & aſtringentibus. Confectiones qnidem plurimæ ſunt, ſed propter hepar calidum, cuius aduſtio non augenda, ſit diarrhodon, aromaticum roſatum, Diatrioupipereon, Diacalamentum cum

A ſaccharo roſato. Ad aperiẽdas hepatis obſtructiones & lienia, mitterem ad Thermas, quæ roborabunt ventriculum & membra naturalia omnia: aperient etiam omnes obſtructiones, nec ſupercalefacient bepar, ſi illi occurramus. Nam & experieutia comprobat, conferre eas aquas huiuſmódi melancholiæ, ſi purgato antea corpore, & cum certo moderamine exhibeantur. Ad tollendam diſpoſitionem capitis poſt euacuatiouem, cum caputpurgijs, & maſticatorijs id euacuarem. Lauarem cum lixiuio modico calefaciente & corroborante, vt è camomilla & betonica. Et tandem ſi uullam viderem inflammationem ex potu aquarum, couſentirem fortaſſe in moderatű vſum ſtillicidij, ſub quo non diu moraretur. Si hæc in Vere non iuuarent, in Autumno repetereutur, quia hæ ægritudines difficiles non poſſunt vna vice tolli.

MONTANVS.

B Symptoma, quod patitur nobilis hic iuuenis, ita notum fuit omnibus medicis, qui curarunt ipſum, vt non oporteat de eo dubitare. Patitur melancholiam hypochondriacá, vt meritò determinatum eſt ab ipſius medicis. Quo ſnppoſito, de eo affectu quærendúm, videnda eius natura, & ex quibus cauſis procedat: quo inuento, habebitur modus curandi. Et ſæpe nos de eo locuti ſumus, & cauſas diximus, è quibus generetur, ita vt notę ſint, tamen propter pręſentiam horum iuuenum, vt illis ſatisfiat, nonnulla dicam. Hic affectus & cognitu & curatu difficilis eſt: cognitu primum, qnia video medicos plurimos circa inquiſitioné cauſarum eius diſcrepantes. Nam Galenus cùm de hoc affectu loquitur ex ſententia Dioclis, etſi ſatis exprimit cauſas eius, tamen ſatis diminntas exponit. Dicit enim naſci ex inflammatione quæ eſt in Meſaraicis, inter ventriculum & iecur, & nihil addit niſi inde ſequi imaginationes melancholicas. Licet enim aſcendant ad caput humores aduſti & nigri, qui faciunt obſcuritatem & timo-

C rem, nó aliter, quàm cum pueri timent, cùm ſnnt in tenebris: id tamen non videtur ſufficiens, quia multa alia contingunt in hoc morbo, quæ ad id uon videntur conſequi. Inter quæ illud præcipuum eſt, quòd non couquerantur de latere dextro, vbi ſunt venæ illæ, in quibus dicit Diocles eſſe inflammationem: ſed circa ſiniſtrum latus apparet rugitus, dolor, & tenſio, quæ ſeuſu & tactu percipitur. Igitur ea determinatio Dioclis & Galeni nou videtur ſufficiena. Præterea cur rugitus & flatus, perpetuum ſignum eſt eius affectus, qui generatur ex inflammatione hepatis, & venarum, quæ potius rugitus deſtruere deberet. Fiunt enim rugitus ex calore diminnto, vt vult Gale. & ante enm etiam Ariſt. Hic calor iutenſus eſt, qui debebat diſcutere, & remouere flatus? Hæc cauſa eſt, cur omnes Arabes & Latini, qni poſtea de hac paſsione locuti ſunt, in magnam confuſionem incurrerunt, vti ſemper faciunt, vbi deeſt lux & perſpicuitas, vt incidant in magnas tenebras. Quid igitur dicendum? Dicam quid ego obſeruauerim in illis, & plnrimis à priori, vude etiam à po-

ſteriori animadnerti omnes eos hanc babere can ſam difficultatis, nempe contrariam diſpoſitioné duorum membrorum naturalium, ventriculum frigidũ valde, & hepar valde calidũ, & quidem variè fieri paſsionem ipſam, & ſymptomata variari, prout varia eſt diſpoſitio iſtorum membrorum. Perpetuò tamen hæc duo membra ſibi inuicẽ reſpondent, videlicet vt ſit ventriculus frigidus, hepar calidum. In boc iuuene, qui magis patitur rugitus, dolores & tenſiones in ſiniſtro latere, quàm in dextro, quæ ſunt cauſæ particulares? Si conſidero habitum naturalem totius, eſt proceræ ſatis ſtaturę, gracilis, agilis ad omnem motum, coloris (quo ad ſuam nationem, eſt enim Britannus, & ad Septẽtrionem remotus, ſub altitudine poli 50. gra. vbi ſunt naturaliter homines albi) nigrioris. Dico ſi albus eſſet, non eſſet ſignum neceſſarium frigiditatis in ea regione, quia ex colore non poſſumus colligere caliditatem, vel frigiditatem, niſi in regionibus temperatis, vt docet Galen. ſecundo de Temp. ſicut Aethiops non neceſſariò calidus eſt, quia niger eſt, ſi verò albus eſſet, frigidus haberetur abſq; dubio. Ita hic iuuenis, natus in frigida regione, vbi naturaliter omnes albi, tẽdit ad rubedinem purpuream, venæ amplæ, citò loquitur, & ad omnem motum promptus, plenus ſanguine & ſpiritu: ergo calidus & ſiccus. Hepar quoque calidum ratione ſui temperamenti, & quia augetur caliditas eius à calore cordis, poteſt enim calor cordis augere caliditatem hepatis, licet calor hepatis non poſsit augere caliditatem cordis, vt bene docet Gal. 2. Art. paruæ, & nos aliás declarauimus. Duo igitur membra principalia calida determinant totius corporis habitum. De cerebro coniecturæ ſunt magis remotæ. Nam ab operationibus intrinſecis proprium de illo iudicium ſumi debet. Extrinſeca nihil neceſſariò indicant, vt & agnata, ſicut oculi qui coniecturá faciunt, nõ certá tamẽ. Oculus enim acutè videre poteſt, vel malè, tá ratione proprię diſpoſitionis organi, quá ratione originis ſeu cerebri. Sed operationes intrinſecæ intellectus, diſcurſus, memoria verè indicant de temperatura cerebri. Mihi non notus eſt, ſed video ingenium promptum, quod arguit ſubtilitatem ſubſtantiæ cerebri, quæ non poteſt eſſe bumida nimis, quia cum humiditate viſcida eſſet craſsities. Et ideo Galenus in libro, Quod animi mores & cętera. Cerebrum ſiccum demonſtrat animam prudentiſsimam. Video magnum ingenium, & paratum ad diſcurſus & literas, nihil etiam plus conqueritur, quàm quòd non poſſit ſtudere. Promptitudo autem & multitudo in operib. arguũt caliditatẽ, vnde & in cerebro temperatura ſicca & calida, vt ſecundùm totũ videatur tẽperaturę ſiccæ & calidę. Et quia talis temperies eſt ſecũdùm totũ, & corpus eſt gracile, cor calidum augens caliditatem hepatis, & ideo hepar calidiſsimum habet, erunt partes circa ventriculum excarnatæ & graciles, ſine pinguedine abdominis & craſsitie muſculorum, quæ conſeruant ac fouent calorẽ naturalem ventriculi, qui calidꝰ eſt & humidus, vt & Galenus oſtendit cùm ait: Cui ex vulnere pars omenti ablata eſt, deteriores

D ſequuntur coctiones. Sequitur igitur frigiditas ventriculi omenti priuationẽ. Et binc cauſæ proximæ huius diſpoſitionis, ad quam acceſſerunt fomenta alia, quæ facerent, vt ratione hepatis generaretur plurima aduſtio, & ventriculos frigidior generaret excrementa. Vacabat ſtudijs horis importunis, in regione frigida magis aucta excremẽta, & ſpiritus inflammatus, & cogitationes etiam magis inflammarunt bepar. Nam & illæ ſemper calefaciunt, donec ad vltimũ gradum deueniant, in quo refrigerant. Acceſsit comeſtio lactis, quod quia hepar calidũ, efferueſcit, & pars vnctuoſa & pinguis in bilem vertitur: quod ſeroſum & caſeale eſt, generat humores craſſos & pituitoſos, atq; ita tota ſubſtantia corrũpitur, & generãtur humores craſsi & aduſti. Acceſsit vſus fructuũ horariorum, qui generant pituitã & humores crudos. Ita naturali diſpoſitione aucta á ratione victus, tandem deuenit ad affectum melancbo. quia humores pituitoſi craſsi cum chylo admiſti, ab hepate

E calido inde attrahũtur, & crudus cbylus in venis Meſaraicis efferueſcit, & ab hepatis calore inflammatur, vnde fiunt plurimæ euaporationes nigræ, & obſcuræ, ſicut fit, vbi calor vehemens ſubito occupat materiam humidam, craſſam, viſcoſam. Vt in olla apparent vapores & fumi nigri bulliente materia craſſa: ita & in corpore vapores craſsi aſcendunt, qui ſunt cauſa imaginationum, & inde metus, ac facit ad melancholicum affectum ipſorum vaporum nigredo. Et ideo neceſſariò concurrunt hæc duo membra ad excitãdam banc paſſionem: quia ſi bepar ſolummodo calidum, non fierent rugitus, nam diſcuterentur & diſſoluerentur à calore flatus. Itaq; requiritur vẽtriculus frigidus, ratione cuius generentur excrementa multa craſſa, viſcida & flatuoſa. Sed concurrunt alia in hoc iuuene. Primò ex frigiditate ventriculi omnes actiones & operationes naturales diminutas habet: plus appetunt tales quàm poſsint concoquere. Deinde non bene continent, & amplectuntur cibum, quia plus ingeſtum eſt, quàm oportet,

F & quia ventriculus eſt frigidior: & illa eſt propria cauſa rugitus & grauitatis, vt à Galeno docetur, vtque poeta innuit, leue fit, quod bene fertur onus. Deinde aliæ cauſæ extrinſecæ adiuuerunt. Cùm igitur propter caliditatem hepatis generentur plurimi humores aduſti & fæculenti, ac melancbolici, qui redundant inter lienem & hepar, attrahuntur à liene pro alimento, & ſimul cum ijs defertur excrementum, ac reliqui humores craſsi & viſcoſi, vnde intumuit lien, & factæ obſtructiones maiores in parte lienis, quàm in parte iecoris quia humores craſsiores ſunt, & maior eſt ibi frigiditas. Hinc eſt, quod plerique eorum circa partem ſiniſtram conquerantur pręcipuè, vbi diu durauit morbus, non quia non verum dicat Galen. ſed quia ſuccedente tempore trahitur in conſenſum lien. Quod duo ſequũtur. Primò auctum eſſe morbum, eo quòd lien eſt etiam tractus in cõſenſum. Secundo, quòd ſit magnus exceſſus caliditatis in hepate & longè maior, quàm frigiditatis in ventriculo. Eam ob causam valde affligitur adoleſcens hic nobilis, licet alios quoque viderim, qui

plus

plus affligerentur. Sic igitur patet, quæ ſint cauſæ
ægritudinis, videlicet frigiditas ventriculi, & cali
ditas hepatis, & auctum eſſe morbũ adeò, vt per-
uenerit ad latus oppoſitũ. Ex quib. ſequũtur ſym
ptomata, dolor capitis ex vaporib9, qui ab obſtru
ctione atq; ebullitione & toto ambitu venarum,
præcipuè autem liene & hepate, tanta quantitate
aſcendunt, vt mirum ſit etiam, quòd nõ magis do
leat. Vigilię ſunt propter vapores aduſtos exic-
cantes. Catarrhus vt plurimum inſipidus, de hoc
mirum, quia longè magis veriſimile eſſet, ſi ſalſus
diceretur: ſi tamẽ inſipidus eſt, potuit cauſari pro
pter aerẽ Bononienſem. Nam ea ciuitas tota oc-
cluſa, verſus Auſtrũ habet montes, vnde aer frigi
dior, & eſt bumiditas plurima: quia ſolũ, ex quo
maximè alterãtur qualitates aeris, eſt humidum,
pingue. Et eſt ibi longè pinguius, quàm Patauij,
quod ab Aoſtro defenditur montibus, à Septẽtrio
ne nullum babet impedimentum, ad alpes liberè
perflatur à Borea. Ex eo itaq; aere frigido & humi
do putuit fieri tãta cerebri ipſius intemperies, vt
catarrbus ſecutus ſit frigidus, ratione loci vbi ge-
neratus eſt: quòd ſi eſt quandoq; ſalſus, fit ratione
variorum vaporum aſcendentium. Aſtrictio alui
ſymptoma eſt perpetuũ ijs, quia hepar calidũ plu
rimum cbyli attrahit: & licet multum etiã bilis eã
ob cauſam generetur, quæ poſtea ad inteſtina de-
ſcendens debebat irritare egeſtionẽ, tamen acri-
monia bilis obtunditur à multitudine, & homorũ
craſſorum generatorũ in vẽtriculo, quæ ipſum e-
tiam meatũ à cyſti fellis facilè poteſt obſtruere: &
licet nõ obſtruat, inteſtina inueſtit, & munit, vt a-
credinem bilis minus patiantur: inuoluitur etiã
ſæcibus, quæ cum diutius retinentur, exiccantur
ab hepate exugente & attrahẽte humidum, vnde
fiunt ſcybala, vt à Gal. appellantur. Hæ ſunt cauſę
omniũ ſymptomatũ, & natura totius morbi. Cir-
ca prognoſticũ vnum dicã cum Gal. qui ex Dio-
cle ait, in quocunq;, qui correptus fuerit hoc mor
bo, eum prolongari. Ex toto igitur genere, cùm
longus ſit morb9, indiget plurimo tempore, quia
naturales habet diſpoſitiones membrorum con-
trarias, quæ contrarias curas requirunt: & quia
dependet ab intemperie eſſentialiter in membris
exiſtente, difficulter eradicari poteſt. De cura-
tione vnum ſuppono, quod eſt Galeni & antiquo
rum. Hic morbus non debet curari ab aliquo ex
cedente, ſed à temperatis omnibus: & maximè ca
ueri debent euacuantia electiuè, quia ſi hepar ca-
lidum, & ventriculus imbecillis, medicinæ, quæ à
toto ambitu tanquam à circumferẽtia ad cẽtrum
(vt Galen. probat) trahunt, materiam alibi etiam
contentam trahent ad membra affecta, qood non
poteſt tutò fieri, cùm potius ad alia diuertere de-
beamus, quàm ad offenſa trahere. Sed eſt aliud
maius malum. Tales medicinæ debilitant ventri-
culum, & deſtruunt mineras virtutum, & faciunt
homines cito ſeneſcere: eſt etiam hepar, & ventri
culus præcipuè, admodum iam ante imbecillis.
Tertio venæ illæ, & viæ dum aſsidua attractione
vexantur, debilitantur & relaxantur, & præparan
tur ad deſtructionem, ita vt deinde peſsimi fluo-
res ſequantur. Et ideo cauerem ab omni medi-

A cina, quæ electiuè trahit, & darem quæ non à lon
ginquo euacuent, ſed tantùm per contactum edu
cunt, quales ſunt caſsia, hiera, electuar. lenitiuum
rhabarbarum, diacatholicon bene factum, in quo
nil ſolutiuũ, quę tutò darẽ ante prãdium, aut ante
cœnam. Ab his nõ diſcederem, ſed diacatholicon
raró bene fit. Ideo ſi eo vti vellemus, oportet præ
parari ſeparatim in parua qoantitate, & ex pręſcri
pto, pro hoc nobili. Purgarem igitur frequen-
ter, & non vno impetu: quia non toleraret, cùm
præſertim habitu ſit ratiori. Syrupos exhiberem
cõcoquentes & aperiẽtes, vt ſyrupos de cichorio
cum rhabarbaro vel ſine illo. Habet enim omnia
quæ temperat hepar. De abſintbio, qui ventri-
culo confert. De pomis dulcibus pru humore
aduſto. De boragine, capillis veneris, cum deco-
cto Ceterach, & fumiterræ, ac alijs. Hi omnes ſuo
loco ac tempore exhiberi poſſunt: vnum nunc,
alterum alio tempore, & modù in forma ſyrupi,
modò in forma decocti. His per vices concoque-
B rem, & per interualla euacuarem, præque omni-
bus viderem, vt aluum tenere t lubricam. Sed to-
tum ſitum erit in ratione victus, vt ſit potus vini
albi, clari, limpidi, non auſteri, ſed bene maturi,
mediocre in robore & debilitate. Cibi ſint boni
notrimenti, & quàm minimè excrementoſi. Aer
temperatus, non frigidus, nec nimium calidus,
eumque crebrò mutet. Hoc enim mirum in mo-
dum iuuat in morbis melancholicis, & præſertim
in iuuene. Quærat ſomnum, & multùm dormiat
quantum poteſt: plurimùm enim iuuat ſomnus
in hoc affectu. Humectat caput, ita vt cura melan
choliæ ſit ſomnus. Crebrò vtatur balneo aquæ
dulcis. Et poſtquam egreditur balneũ, illinat cor
pus amygd. dulc. vel oleo violarum, cum amygd.
commiſto. Humectabit corpus, & humore adu-
ſtos contemperabit. Crebrò bibat brodia pulli,
quæ vt Galeous affirmat, & fideliſsimus eius in-
terpres Auicen. declarat, contemperãt humores.
Caueat à Venere ſuperflua, vtatur tamen quando
que non multùm, ſed vt excitetur corpus, non re-
C ſoluatur & exiccetur. Lætetur, & quęrat eſſe cum
ſocijs quantumcuoq; poteſt, caueat à nimio ſtu-
dio literarum, vtatur etiam exercitio temperatò.
De miſsione ſanguinis eam laudo, & facta vna e-
uacuatione mittatur à vena baſilica, refrigerabit
enim hepar. De aquis thermarum quæritur: & vi
dentur intentiones contrariæ. Nam quòd ad ven
triculum calefaciendum, & roborandum, non po
teſt ferè inueniri remedium præſtantius: ſed timẽ
dum eſt propter hepar calidum, ne illud magis
inflammetur. Sed re vera, ſi exhibeantur illæ a-
quæ cum cautella debita, & dentur in quantita-
te modica, noo quadraginta calices (vt quibuſ-
dam moris eſt) nec die ſequenti bibatur alia, niſi
præcedentem aquam prius reddiderit, muniatur
etiam hepar linimento infrigidante Galeni con-
tra calefactionem aquæ, & vinum eo tempore nõ
bibat forte: ita plurimùm iuuabitur eo balneo vẽ
triculus, & curabitur. Quòd ſi hepar nimium in-
flammaretur, poſſet poſtea accedere ad aquam
balneorum Veronenſium, qoæ ſupercalefactio-
nem illam reſtinguerent, & hoc video à multis fie

ri in hoc caſu. Imò noui queudam medicum noſtrum, ſenem, qni vtranque aquam, & Pataninam & Calderiacam eommiſcet, & ægris exhibet in Maio, ea de cauſa, ne hepar ſnpra modũ calefiat: quod tamen an bene factum ſit, uecne, nunc non diſputo. De ſtillicidio ex rei euentu iudicabitur, cum viderimus, quantum alijs remedijs profecerimus.

De melancholia hypochondriaca, cum doloribus vẽtriculi, ac Lipothymia. Anno M.D.XLV. 13. Iulij. Conſilium CCXXXIIII.

CAſus à medico propoſitus: Nobilis iuuenis patitur dolorem periodicum intenſum in regione ventriculi multis iam annis, ſed tribus tamen proximis maximè, & æſtate magis affligitur, quàm hyeme, & noctu plus quàm interdiu: qui dolor aliquando eirca orificiũ illum moleſtat, vt Cardiacus videatur, aliquando in fuudo ſtomachi, vt videatur ſtomachicus, aliquando in inteſtinis, vt colicus appareat, quãdoq; rugitus ſentitur iu latere & hypochondrijs, cum tenſione, quaſi myrachialis foret. Liberatur autem à dolore impoſito enemate. Vrinæ ſpumoſæ ſunt, & craſsiuſculæ, & cùm dolores ſentit, brachia dolent, & contrabitur quaſi à brachio infrà.

MONTANVS.

Proponuntur duo ſymptomata, de quibus cõqueritur nobilis iuuenis, maximè tameu de vno: Primùm eſt dolor ſtomachi iotẽſus, qni dilatatur per totam regionem ventriculi, præcipuè tamen circa os, qui periodicus eſt, & maximè noctu inuadit. Secundò, eſt mœſtitia quædam, qua cogitur amaré ſolitudinem, & aliquando plorat. Hęc ad ſuas cauſas reducẽda ſunt, vt inueniatur curatio. Et hîc nonnullæ quæſtiones propoſitæ, quæ in ſermonę ſoluendæ ſunt: cur ſcilicet æſtate magis affligatur quàm hyeme, cùm dolores à pituita generentur, qua magis abundat hyeme quàm æſtate. Item quòd periodice affligitur, & maximè noctu. Sunt & annexa, vt de perditione motus, & ſenſus brachiorum, tempore doloris. Adeſt dolor & mœſtitia, quæritur an ex eadem cauſa? Crediderim proueoire vtrunqoe, propter malam temperaturam ventriculi & hepatis: ita vt duæ ſiot intemperies, vna in ventriculo, altera in hepate, inter ſe contrariæ. Atq; bæ ſunt cauſæ omnium ſymptomatum. Ex frigiditate ventriculi plurima pituita multiplicatur, ex caliditate hepatis bilis multa, quæ etiam aduritur. Ex his conſequuntur: primùm, quòd generata pituita fiant obſtructiones circa venas Meſaraicas, quia hepar calidũ attrahit alimentum ante perfectam coctionem, atque ita humores craſsi & viſcidi eò delati, obſtruũt meatus anguſtiores. Deinde hepar generat bilem, quæ cùm non habeat liberum tranſitum, propter pituitam in venis Meſaraicis infarctam, & etiam io venis ipſius hepatis, quæ anguſtiores quoque ſunt, magis incaleſcit, & aduritur, ac poſtea ad ob-

D ſtructiones facit. Cumque ferueat, & non habeat, liberum tranſitum, magis ebullit & incaleſcit prętet naturam, & generat plurimos vapores craſſos, quia cum pituita plurima commiſcetur. Et hinc eſt, vt refert etiam Galenus de ſenteotia Dioclis, cùr ex illis vaporibus mœſtitia oriatur, quia bilioſi ſunt quidem, ſed nigri propter aduſtionem, vnde perturbant & obſcurant ſpiritum, ac ſequitur timor, ſicuti pueri nocturnas timẽt tenebras. Quia, vt etiam Galenns dicit, nihil refert, vtrum intrinſecæ vel extrinſecæ ſint tenebræ. Ac inde etiam plorare cogitur, quia habet tenebras illas intrinſecas, quę cauſant mœſtitiam. Dolor ventriculi non eſt præter rationem, cùm plurima pituita iu ventricolo generetur, plurima bilis in hepate calido, & hepar amplectitur ventriculum, multi vapores aſcendunt à pituita ebulliente in ventriculo, propter calorem ambientem, & quia materia viſcida tam citò tranſire vapores, & eoaporare non poſſunt. Fit enim extenſio, cùm in loco

E anguſto fluat materia, & propter viſciditatem nõ reſoluitnr facilè, flatus incluſus extenditur, & fit maxima ſolutio continui: præterea intemperies pituitæ ſubitò occurrens membris ſenſibilibus, etiam dolorem inducit. Quia, vt dicit Galenus ex ſententia Platonis, repentina mutatio eſt, quæ dolorem inducit. Et maiores dolores circa os vẽtriculi percipit: quia flatus aſcendunt: & locus ibi eſt anguſtior. Et quia ventriculus, ceu ſubtiliſsimus omninm membrorum, ſenſibilis eſt: in eo excitatur dolor acutus, qui ratione acuminis facilè cauſat alterum ſymptoma, deliquium animi, vt videatur interdum periculum de morte. Nec ſine ratione, qnia maximum eſt commercium inter os vẽtriculi, & cor, ita vt antiqni vocarint morſum cordis, dolores oris ventriculi. Aliquando ad inferiores partes dolor percipitur, prout flatꝰ occupant varia loca. Et quia iuuenis eſt, tandem attenuatur ac diſſoluitur, & virtus expulſina inſurgit, & depellit, adiuuantibus ad bæc elyſterijs, adhibitis ab excellenti medico. Sed cur non potius

F per vomitum expelluntur? Id primò fieri poteſt, eò quòd quidam naturaliter ita affecti ſunt, vt vix aliqua ratione poſſint euomere ſicut audio hunc etiã eſſe: vel inde inſuper, quia humores pituitoſi potius per ſeceſſum eijciuntur, quàm per vomitũ. Et ideo Hippoc. ait vomitum hyeme periculoſum, quia tum pituita abundat in corpore, æſtate magis prodeſt, cũ multiplicatur bilis. Cùm autem generetur pituita in vẽtriculo, & plurimæ ſunt obſtructiones in venis Meſaraicis, ſequitur, vt impedito tranſitu humorum infletur hypochondria, & percipiantur rugitus: quia materia illuc decumbit, nec liberum habet exitum, propter obſtructiones, & ſequitur murmur, tanquam currentis aquæ, quia vapor ibi contentus valde craſſus eſt, & ſimilimus aquæ. Sed vnde ſcis ventriculum frigidum, & hepar calidum? Quòd hepar calidum, oſtenditur primò ex colore ſubnigro, qui dominium ſanguinis aduſtioris ſignificat, habet amplas venas: de multitudine pilorum nihil dicam, quia tantùm 20. annorum eſt, nondum ſnut emiſsi, vt debent. De frigido ventriculo vnũ

habeo

habeo iudicium, quia ſemper multiplicata eſt in A
eo pituita: cuius rurſus duo ſuut indicia, inclina-
tus ſuit ad epilepſię morbum, qui prouenit vel ab
humore pituitoſo, vel ab aura frigida: p̃terea aſth
ma habnit, quod ab ijſdem cauſis proueuit. Sed
pituita vel in ventriculo generatur, & ea propriè
pituita dicitur, vel in cerebro, quæ impropriè pi-
tuita nominatur, cùm ſit poti9 mucus. In cerebro
autem non eſt generata, alioqui euim cerebrum
frigidum, & humidum haberet, quorum neutrum
eſt, vt apparet ex operatiouibus. Nam in virtute
animali ꝓmptiſsim9 eſt, cùm frigiditas & humidi
tas tardum faciãt. Habet operationes intrinſecas
omnes vegetas, acres & acutas, quod neque à fri-
giditate intenſa, ueq; ab humido fieri poteſt. Nam
vt Gal. ait ex Heraclito, ſpiritus ſiccus, anima pru
dentiſsima. Ab humiditate nihil prouenit, præter
quam vapor. Vnde huius cerebrũ potius ſiccum
cum moderata caliditate. Sed multùm dormit, &
eſt epilepticus. Id nou eſt propter pituitam gene-
ratam in capite, ſed in ventriculo, cùm caput nec B
humidum ſit, nec frigidum exceſsiuè, ſicut opera
tiones oſteudunt, quæ ſunt indicium temperatu-
ræ. Si igitur in ventriculo generata pituita, neceſ
ſariò à prima conſtitutioue in eo frigiditas & hu-
miditas fuit: ideo ſemper abundabat pituita, quæ
in puero epilepſiam (quæ mater puerorum ab A-
uicenna dicitur) generabat propter abundãtem
humiditatem. Poſtea exiccato capite virtus expu
lit eos vapores ad pectus, vnde aſthma ſecutum
eſt, nunc ad ventriculum, & inteſtina, & ita dolo-
res excitat. Atque cauſas hoc modo intrinſecas
habuit diſpouentes ad hos affectus, videlicet ven
triculi frigiditatem, & hepatis caliditatem. Calidi
tas autem aperit, & facit humores aptos ad aſcen
ſum, vt 3. de Lo. aff. dicitur. Vude ſecuta melãcho-
lia hypocond. quę eſt feruor humoris aduſti, ebul
lientis circa venas meſaraicas, quæ ebullitio fit à
frigiditate ventriculi, & hepatis caliditate. Hę cau
ſæ intrinſecæ plurimùm adiutæ ſunt ab extrinſe-
cis. Degit in aere craſſo, qui, vt 3. Epi. ſcribitur, im
plet corpus cruditatibus, quæ obſtruunt meatus,
& impediunt trãſpirationem. Vſus quoque peſsi
mo genere victus: accidentia animi grauiſsima C
acceſſerunt: litigauit de vita, quod vel ſolùm ſuffi
cieus ad melancholiam faciẽdam: geſtauit quoq;
grauia arma, quæ plùrimùm calefaciunt hepar,
quia habent reſiſtentiam per antiperiſtaſin, & fri-
gefaciunt ventriculum, quia non habet reſiſten-
tiam. Sed cur brachia videtur relaxari? Non mirũ
cùm fiat lypothymia, ſi deficiant extrema, quia ca
lor ab illis ad interiora trahitur. Cur periodicè in
uadit? Hoc quoque non mirum, inuadit enim ſe-
cundùm quod multiplicatur pituita ſufficiens, ad
hoc, vt ſaciat affectũ, præcipuè in iuuene, & quia
medicinis vtitur: & ſi nõ ſeruat morbus rationes
ſu periodis, ſignum eſt, quod non ſeruat rationes
in victu, vt Gal. refert. Cur æſtate magis quàm hy
eme? In hyeme quidem pituita generatur, ſed op-
timè cõficitur, præſertim in iuuene, in quo etiam,
cùm eſt melioris habitus, nõ generatur ea copia.
Iu æſtate maxima imbecillitas eſt ventriculi, quia

A calor totus eſt in circũfereutia, & exhauritur ven-
triculus calore: & accedunt alia in hoc iuuene.
Bibit plurimùm: mãſit diſcooperto pectore: dor-
miuit uudus: comedit fructus: atque ita debilita-
tur ventriculus, & augentur cruditates. Sed cur
noctu magis patitur? Quia tum magis contrahũ-
tur humores, & non ita diſſlantur, & noctu ſimul
in corpore congregantur prandium & cœna, quę
non bene concoquuntur, ideo plus pituitę geue-
ratur. Hæc ſatis de cauſa morbi & ſymptomatum.
Quod ad prognoſticum, dicam cum Gal. iu quib.
cuuque contingit hic morbus, in omuibus ijs pro
longatur: non pernicioſus eſt, ſed nõ facilè etiam
curatur. In longum producitur, & ferè ſemper ad
mortem vſque comitatur aliquem, cùm habeat
duas cauſas validiſsimas ab ortu tales eſſentiali-
ter, intemperiẽ ſcilicet frigidam vẽtriculi, & cali-
dam hepatis. Quarũ ſi vnã tãtùm haberet, vix poſ
ſemus ſuccurrere, vt quotidiè fieri videmus in in
temperie aliqua ſimplici, quid fiet in contrarijs?
B cùm ſit periculum, ne calefaciendo ventriculum,
inflammemus hepar, & refrigerando hepate, obſi
mus vẽtriculo: ſiue exterius, ſiue interius id face-
re conemur. Præterea plurimùm valet confiden-
tia infirmi in curãdis morbis, ſed in his melancho
licis nihil minus eſt, quàm confidẽtia: ſed ſemper
deſperant: ita vt & morbus & infirmus nobis con
trarij ſint. De curatione igitur vnum dicam, om-
nia temperata exhibenda, & fugiendi exceſſus in
in calido & frigido. Caueuda etiam medicamẽta
ſoluentia, quia calida ſuut, & attrahuut à venis ad
ventriculum: ad quod duo ſequuntur incommo-
da, trahunt per hepar, quod magis debilitatur, &
relaxaut venas, vt præparentur ad fluxus. Secun-
dò ventriculus ipſe etiam plus patitur, qui iam
ſatis affectus. Et Meſue dicit, uihil magis deſtrue-
re mineras membrorum, quàm medicamenta ſo-
lutiua: & ſoli aloe vnam tribuit prærogatiuam,
quòd illa confortet ſtomachũ, in quo cardo verſa
tur rei. Cùm igitur ſit euacuandum propter mul-
tiplicationem humorum, nõ vno tempore, ſimul
& ſemel id faciendum, ſed per interualla tentan-
dum: ſicut in quartana, quæ vt Gal. ait, exacerba-
C tur à medicamentis. Non tranſirem florem caſsię
rhabarb, ſyrup. roſatum ſolutiuum. Vterer etiam
frequẽtiſsimè ſyrupo de cichorio Nicol. cum rha
barb. quia omnia in eu conneniuut, & rhabarb. e-
tiam ſoluit. Habeat optimam rationem victus, in
accidentibus animi, cibo & potu, item in Venere,
quæ ſcribi melius poterunt. Quod ad thermarum
potum, corroborant ventriculum, quod requiri-
mus: ſed dandæ ſuo tempore modeſtè, ne implea
tur corpus, ac diſtribuatur materia per venas: cũ
intentio noſtra hoc tantùm velit, vt calefiat ven-
triculus ſine calefactione hepatis. Non tranſirem
in exhibitione quatuor cyathos, & nihilominus
munirẽ hepar, ne ſupercalefieret, ſicut ſolemus fa
cere. Miſsio ſanguinis placet, propter refrigeratio
nem, ex qua tolletur melancholia, & triſtitia, quę
eſt ex aduſtione. Mitterem autem ab hepatis ve-
na tempore Verno, vel Autumnali, quia & ætas,
& morbus & temperatura hoc poſtulant.

De melancholia hypochondriaca, In colloquio cũ Excell. D. Stephanella & Sene P. Nauali quam concionem ſenilem nõ libuit adſcribere pro nobili Veneto, Conſilium CCXXXV.

ERat ſententia Galeni, Magnifici & Excellen. viri, doctiſsimiq; ſcholares, in libris Prognoſticon, quòd ea quæ poſſunt breuib. explicari, valde ſit ineptum longius dicere. Ego igitur ero breuior in hac mea oratione, & proponam ea quæ ſunt ſcitu neceſſaria in caſu huius nobiliſsimi adoleſcentis. Patitur flatus hypochondriacos, quod non poſſumus negare, quia & motu percipiuntur, & nos audiuimus. Adeſt melancholia, & flatus percipiuntur manifeſtè: ergo meritò appellatur hæc affectio flatus hypochondriacus. Sed hoc eſt accidens ſeu ſymptoma, ergo cõſideranda eius cauſa, & morbus, à quo pendet hoc ſymptoma. Huius igitur ſymptomatis quærẽda ratio, & ex hac pẽdent omnia reliqua accidentia. Hic flatus hychõdriacus quo ad rationẽ formalem, eſt quidam flatus ſeu vẽtoſitas, quæ pẽdet à quodam humore craſſo, ita vt non poſsit diſflari: quia ſi poſſet diſflati, non faceret rugitum. Ergo pendet ab humore craſſo, qui facit ne poſsit diſflari illa ventoſitas. Nunc quærenda cauſa efficiens proxima, & remota. Primò, proxima cauſa efficiens nulla alia datur, niſi illa quam dat Galenus tertio Locis affect. cap. de melancholia, ſcilicet quòd eſt inflammatio & ebullitio circa hepar in regione dextra inter ventriculum & hepar in ipſo meſenterio, vt dicit Galenus ex Diocle: ergo eſt quoddam calefaciens hunc humorem, & faciens hanc inflammationem. Sed nullum eſt aliud membrum in corpore humano quod faciat humores prẹterquam hepar: vnde ſequitur quòd hic calor proficiſcitur ab hepate. Et ex hoc diſcurſu habemus, quòd ſit caliditas hepatis ignea, faciens hanc ebullitionem. Sed hæc inflammatio eſt in aliqua materia, quia non ſolùm eſt inflammatio ibi, ſed etiam inflammatum requiritur. Ex caliditate hepatis ſequuntur multa. Primò, cùm calidi ſit attrahere, & continuè trahatur chylus ab hepate per venas Meſaraicas ex ventriculo, ſi hepar ſit valde calidum, cùm plurimum cõſumat, indiget continua reſtauratione: & ſic hoc hepar plurimum attrahet de ipſo chylo ex ventriculo, & habebit continuè illam attractionem propter ſuam caliditatem extenſiuam, & ſic habebit quaſi guloſitatem quãdam, vt vocat Gale. Et hinc accidit quòd attrahat chylum ad ſe non bene concoctum in ventriculo, ſed crudum, & trahit eum violẽter per venas meſaraicas. Ex hoc ſequitur, quòd materia multa, & humores crudi perueniunt ad hepar, & erunt rebelles concoctioni, quia coctio prima non corrigitur in ſecunda coctione: & hi humores crudi cùm ebulliunt, generant illam inflammationem. Sed hoc non eſt ſolum, ſed accedit aliud: quia hepar calidum multum generat de bile, & ita etiam plurimum de humore melancholico generabitur. Humor melancholicus naturaliter eſt frigidus & ſiccus, ſicut & reliquæ omnes melancholiæ ſpecies, ſed maximè naturalis. Et quamuis lien attrahat ad ſe humorem melancholicum ſeparatum, & generatum in hepate: tamen non poteſt lien tantum attrahere quantum generatur. Et ita humor melancholicus retinetur in hepate: vnde hic humor melancholicus naturalis frigidus & ſiccus, miſcebitur cũ illo humore crudo. Et ita ſunt hìc duo humores facientes hos flatus, & qui aptiſsimi ſunt ad generationem flatuũ vtrique: & hinc omnes melancholici apparent venerei, quia habent plurimum flatuũ, ratione quorum multa fit erectio & inflatio, & ideò plurimum appetunt, licet parum poſsint. Et cùm ſint hìc duo humores qui maximè ſunt apti ad flatus, ſcilicet humor crudus & humor melancholicus naturalis, non mirum ſi flatuátur. Cùm verò fit illa ebullitio circa hepar & ventriculum in ipſis venis meſaraicis, ideo regurgitat materia illa ad ventriculum, vbi inuenit plurimum humorem crudum, & inde vẽtriculus infrigidatur, vt poſtea etiam cauſam infrigidationis ventriculi reddemus: & ita hic humor melancholicus ingreditur humorem illum pituitoſum, & non poteſt ſe inde explicare, & ſic fit flatus ille & rugitus. Et ſic ſunt duæ cauſę humor naturalis melancholicus, cum humore pituitoſo. Hæc autem omnia intenſiua ſequitur frigiditas ventriculi: quia ſemper vbi eſt ignea caliditas hepatis, conſumit illam pinguedinem, quæ eſt in abdomine, quę cõſeruat & colligit ventriculi: & ideo diminuta hac pinguedine infrigidatur ventriculus. Sed prẹter hoc eſt adhuc aliud: Quia ſplen cùm redundat humore melancholico & intumeſcit, reſrigerat etiam vicina membra. Hepar autẽ non poteſt ita facilè refrigerari ab illa frigiditate collecta in ſplene, quia calidior: ſed in habentibus ſymbolum facilior fit tranſitus, ergo ex humore melancholico aggregato in ſplene, ventriculus etiam infrigidatur. Et ita ex vtroque latere violatur & diminuitur calor ventriculi & robur qui refrigeratus auget humores crudos. Hic verò crudus conſequenter auget ebullitionẽ & flatuoſitatem: ac ſic fit circulus quidam, & inde prolongabitur etiam morbus, quia quaſi in circulo quorecurrunt omnes cauſæ, vt diximus. Frigiditas enim ventriculi adiuuatur à multis, vt magis generet cruditates, & materiam huius ebullitionis: & caliditas hepatis, & humor melancholicus in ſplene redundant. Et hinc Galenus tertio locorum affectorũ dicit, quòd in quibuſcunque contigerit eſſe flatus hypochondriacos, in omnibus prolongatur. Signa huius affectionis adſunt: eſt triſtitia & timor, qui ſolent eſſe in melancholicis. Primus effectus melanch. eſt timor, qui eſt potius præludium quoddam, & ſic timor eſt perpetuũ ſignum melanch. nõ tamen ibi neceſſariũ vt ſit melanch. ſed tantùm principiũ melanch. indicat: nam ſunt multi melanch. qui nõ timẽt, adeo vt ſeipſos etiã interficiãt. Et ideo Gal. quærit, quare Diocl. nihil de his loquitur: & dicit Gal. quòd illa triſtitia ſequitur, cũ augetur melan. illa: & nõ eſt neceſſariũ, quòd vbi eſt flatus hypoc. ibi ſtatim ſit mel. Nõ de

venit ergo ad ſummum hæc affectio, ſed eſt in aliquo gradu: nondum communicatum eſt nocumentum ipſi cerebro, quod abſit. Accidentia de quibus conqueritur neceſſariò ſequuntur, hunc morbum ita declaratum. Primò ſputum copioſum, quia ventriculus eſt frigidus, & abundat pituita & cruditatibus, & flatus facit, quòd pituita aſcendit. Nam ex ventriculo nihil excerni poteſt, vel per vomitum, vel per flatum, vel eructationẽ: & inde fit multum ſputum. Sequitur aliod accidens, ſcilicet imbecillitas crurium: quia calor naturalis eſt debilitatus, & non generatur multum de bono ſanguine & ſpiritu, in quibus conſiſtit virium robur: & quia multi humores crudi & frigidi in ventriculo exiſtunt, quia tranſeunt per hepar ad venas, & poſtea ſparguntur per muſculos, & faciunt iſtam debilitatem membrorum & laſsitudinem. Et ooo eſt hoc mirum, cùm ſępe iſta materia tranſiens ad venas, faciat paralyſio & ſtuporem. Sequitor aliud accidens, quòd corpus non nutritur, & noo augmentatur, vt extendatur in omnes dimenſiones: quia non generatur caro, propterea quod ſangois eſt corruptꝰ, & humores indigeſti. Et oatura eſt magis ſolicita de membris radicalibus & ſolidis, quia hæc faciunt vt animal ſit animal, & in his eſt vita: caro autem nõ eſt ſubſtantia principalis iſtorum membrorum. Ac quia iſta materia nutrimentalis non fuit ſufficiens pro nutritione & augmentatione vtriuſque, ideo natura magis fuit ſolicita de membris ſulidis, & dat alimentum illis partibus quæ magis indigẽt, quia non ſufficit materia pro vtroque. Et ideo videtis quòd tantùm augeatur in longitudine. Atque inde etiam illa macies quæ eſt in carne nata: caro enim multum eſt diminuta. Hinc etiam aliud accidens eſt, ſcilicet quòd color totiꝰ corporis eſt ſubfuſcus, quia humor talis dominatur, ſcilicet melancholicus, vt patet ex libro quarto de Toenda valetudine. Sequitur adhuc vnum, ſcilicet adſtrictio alui vt plurimum, quæ eſt ex caliditate hepatis, exugente totum bumidum ipſarum fæcum. Et hinc patet verum, quia ſi hæc affectio eſſet ratione ventriculi principaliter, exilterent fęces humidiores. Sed hepar maximè excedit in caliditate, & facit hanc malam diſpoſitionem. Iſta igitur ægritudo eſt proportionatiſsima huic adoleſcenti: nã eſt calidiſsimi hepatis à natiuitate, licet primò habuit carnem multam: & illa caliditas hepatis eſt ei naturalis, & à patre, & ex ſemine materno. Noui patrem, qui erat calidiſsimus. Præterea & fratres eandem intemperiem habent. Item ipſe exercet cogitationibus mentem, & hęc omnia inflammant ſpiritus & hepar. Et ſic ſanguis eſt craſſior, & aduſtum alimentum à caliditate hepatis, & omnia rectè ſe conſequuntur. Primò etiam antequam laboraret quartana, habuit flatus, poſtea ſucceſsit quartana. Multiplicatus eſt humor melancholicus, & crudi humores attracti ad hepar, vnde facta ebullitio, & etiam obſtructio viſcerum ab illo craſſo humore. Et quia virtus fuit fortis in expellendo, facta ſunt illa exanthemata per vniuerſum corpꝰ, aut ſi volumus appellare eſcharas: ſunt autem quædam eſflorêſcentiæ cutis, & ſunt

A potius ex qoodam flatu pituitę ſalſæ, qoàm ex materia, quia citò accedunt, & ſtatim recedunt: ſiunt ex humore craſſo, ſanguineo & melancholico, & faciunt proritum, quia etiam bilis vel pituita ſalſa admiſta. Curatus eſt ex quartana & exanthematibus illis, & remanſerunt illi flatus. De Prognoſtico ſatis dictum ſuprà. Circa curam vnom dicam, & ponam pro fundamento huios curæ, quòd ſcilicet debemus cauere ab omni pharmaco ſolutiuo fortiori, & nõ poſſumus in hoc caſu aliquid deterius & pernicioſius facere quàm illud. Ratio eſt quia ſi detur fortius pharmacum, iſta umnia conſequẽtur: primò nõ euacnabitur vt oportet, quia ſunt multæ obſtructiones quę impediunt, vt non poſsit duci materia, & hepar ſupercalefactum magis calefiet: & quia ventriculus eſt debilis, & neceſſe eſt illas materias duci ad ventriculum, ideo magis infrigidabitur & debilitabitur vẽtriculus: & ſic omnino nõ conoeniunt pharmaca ſolutiua. Et hoc ſit primum fundamentũ huius curę, quod B hene aduertendum: vnde neceſſariò morbus & cura eius erit longa: primò, ex ſua natura: ſecũdò, quia non poſſumus vti remedijs. Et Gal. ad Glau. dicit, quod quartana acriꝰ curata, duplex fit quartana. Ideo humor melancholicus benignè & clementer tractetur. Primò concoquatur. In curatione igitur hac mittẽdus eſt ſanguis, & non vna vice ſolùm, ſed ſæpius: quia vbi melãcholicus humor eſt in veois cum ſanguine, eſt mittendus ſanguis. Deinde ſiat epicraſis, id eſt, contẽperatio. Nutriatur corpus, & paulatim generetur bonus ſanguis: & nihil magis conuenit pro melancholia, quàm pblebotomia, & quidem iterata, vt Galen. ſuaſit. Poſtea epicraſis, id eſt, optima nutritio & reſtauratio. Deinde deueniré ad ſyrupos qui alterent humorem melancholicũ & coocoquant. Confortare & euacuare nõ poſſumus ſimul, quia cõfortantia ſtsingunt, & euacuãtia ſoluunt. Concoquẽtia ſint omnia humectantia, & modicè calefacientia. Ego nõ vterer alio, quàm quo ſoleo vti in his qui abundant homore melancholico. Acciperem ius C pulli iuuenis, & decoquerẽ in rad. polypodij, quia ſuot dulces, & non multũ calefaciunt, & grata guſtui, & non fortiter euacuãt: duas radices liquiritiæ, tres horaginis vel bugloſſæ, & exhiberẽ hanc decoctionẽ loco ſyrupi. Neq; ſoleo aliter facere in his. Ius pulli omnes humores acres tẽperat & æquat. Et hæc decoctio paulatim etiam euacuat bumorẽ melancholicum: & ſingulis 4. diebus de ea accipiat. Darem flores caſsiæ, vel ſimpliciter, vel cum rhabarbaro, quia hæc maximè conueniunt, & non trahunt à longinquo. Vel ſaccarum roſarum cum rhabarbaro. Et tali medicamento ſupra poſito vterer per totam æſtatem, etiam in diebus Canicularibus: & ſic hac æſtate procederem cum illis alterantibus: neque aliam rationem reperire poſſum, quia non debemus refrigerare propter ventriculum, nec calefacere propter hepar: & ideo optimè conueniunt illa quæ diximus. Vtatur optima ratione victus. Vina ſint alba, matura, & tenoia. Vina rubra ſunt acerba & immatura. Alba cõueniunt, quia facilius diſtribuuntur per venas, & non hæreot in hypo-

chondrijs,&digeruntur per vrinam,& humectãt. D Caueaotur acerba vina. Sed cùm dico vina alba, non ſunt capienda flaua, nam illa ſunt calidiſsima & infeſtiſsima hepati calido. Verè igitur ſit albũ. Quo ad baloeum, dico quòd non conueniat, quia hærcret in hypochondrijs, & inflammaret. Galenus dicit, quòd aqua pluuialis adhæret hypochõdrijs, & inflammat, multò magis illa aqua aluminoſa. Medici Veoeti voluerunt illi dare lignũ, ſed ego ſum in ea opinio oe, quòd lignum nihil poſsit niſi ſit morbus Gallicus Non enim operatur qoia calidom, humidum vel ſiccum, ſed quia tale. Ideo hoc ego noo coofulerem.

De affectione hypochondriaca confirmata ex liene, pro nobili adoleſcente, colloquium cum Stephanello & Friſimelica. Conſil. CCXXXVI.

OMnia qoæ ſuot enarrata in hoc conſeſſu per Excelle. D. Hieronymum, E ſunt integra ſyndrome, & concurſus eorũ quæ poſſunt indicare affectionem hypochondriacam, & non ſimplicem quidem ex illis, habet enim multos gradus: ſed hæc enarrata indicant cõfirmatum hunc affectum in malitia. Et ita nõ ſimplex eſt affectos, ſcilicet affectio hypochondriaca, ſed etiam confirmata. Verùm quia non curamus ſymptomata, ſed ea ſolùm conſideramus in hunc finem, vt veniamus in cognitionem morbi, qoo cognito & inuento omittimos omnia illa ſigna & accidentia: nam nullum ſymptoma trahit curã ad ſe, niſi ſub ratione morbi. Venio igitur ad affectum & morbum, hoc eſt, melancholiam hypochondriacam. Ero breuis, & procedam tantùm per cõcluſiones. Hic affectus fit, cum illæ venæ inter ventriculom & hepar inflammantur, noo quidem inflammatione ea quæ phlegmone dicitur & apoſtema, ſed quædam φλεγμασις, id eſt, ardor quidam eſt, & quędam efferueſcentia. Et humores crudi & melancholici ſunt in illis partibus, & non trahuntur ab F hepate, ſed ibi flatuantur, & inde rugitus iocipit, qui poſtea communicatur vẽtriculo, atq; is fit frigidior. Nam habet hoc proprium hæc affectio, quòd caliditas incipit in hepate, & poſtea frigiditas in ventriculo: & qoarę hoc ſit, alibi demonſtratur. Hęc igitur eſt propriè affectio hypochondriaca, quę fit propter obſtructionem & inflammationem obortam in illis venis, propter frigidum ventriculom & hepar calidum. Sed qnęritur hîc, nom talis affectus ſit verè & propriè in hoc viro, an ſit quidem affectus ſimilis huic, qui tamen eadem faciat ſymptomata? Nam ſępe contingit, qoòd ſunt aliqui affectus non quidem proprij, ſed tamen ſimiles: & hoc ſæpiſsimè contiogit in curando, vt in pleoritide, quæ non ſemper eſt propria, ſed interdum in muſculis, & tamen affectio ferè ſimilis. Item Hipp. dicit, febrem cauſonẽ etiam ex pituita ſalſa fieri, & eſſe cauſon impropriè ſumptum :Ita ſæpiſsimè contingere ſolet, & etiam hîc ita fit. Nam duæ ſpecies hypochondriacæ melancholiæ à modernis medicis, & rectè, ponũtur: vna eſt propria ex efferueſcẽtia in venis hepãtis, alia eſt affectus non ita proprios, ſed qui tamen facit ſæoiora accidentia, qui nõ eſt ex efferueſcentia circa dextram partem, ſed in parte ſiniſtra, vbi ſuot venæ illæ ioter ventriculum & ſplenem, & tamen habet eadẽ ſymptomata quę ſoleot accidere in parte dextra. Et ſæpe nos vidimus hunc affectum, & ſic experieotia quoque teſtatur, præterqoã quòd deſcribitur à Modernis & Arabibus, qui propriè hunc affectum deſcribunt, quòd omnes iſti rugitus incipiunt in parte ſiniſtra, & nón à dextra, vt eſt etiam hîc. Quæritur igitur, cuius generis ſit hic affectus, an ſit ratione inflammationis hepatis, & illarum venarum quæ ſunt inter hepar & ventriculum, an verò ſit ratione inflammationis ſplenis, & illarum veoarum quæ ſunt inter ſplenẽ & ventriculum? plurimum enim refert hoc ad curationem. Reſpondeo, non poſſum iudicare niſi ex ſignis. Non audio quod afficiator aliquid in parte dextra, nec habet hos rugitus & flatus oiſi E in parte ſiniſtra, ſub iſtis coſtis mendoſis, vbi eſt ſitus ſplenis, & inde dicit fontem eſſe iſtorum dolorum. Et cùm omnia patiatur io ſiniſtra parte, & de hac ſola conqueratur, crediderim ego quod hæc melancholia hypochoodriaca nõ ſit vitio hepatis, ſed ratiooe lienis malè affecti: quia dum repleotur illæ venæ inter lienem & ventriculum, tunc fiont illi flatus. Et nullos humor eſt tam flatuoſus quàm melancholia, & magis etiam quàm pituita. Hinc melancholici ſunt ſalaciſsimi, propter plurimas ventoſitates, & iouantur etiam ex coitu, qoia illæ ventoſitates expelluntur. Et quanuis hic humor ſit frigidus & ſiccus, & terreſtris, tamen noo ideo dicendom, quod nõ ſit flatuoſus, ſed dicitur talis reſpectu aliorum humorum, qoia plus habet de partibos terreſtribus, & ideo cum calor agit in illum, eſt rebellis vt diſſoluatur, & inde conuertitur in flatus, & facit flatus moleſtiſsimos. Lien repletus hoc humore, refrigerat totum corpus, & vniuerſum ſanguinem. Hinc & ſpiritus fiont ſylueſtres, quia ſanguis etiam eſt talis, F vnde & ſpiritus erunt melancholici. Et qoia ſpiritus ſunt proximè domicilium animæ, ſequuntur & operationes malæ. Cum ergo & vapores multiplicentur, aſcendentes ad caput & ad os ventricoli, & ſpiritus in toto corpore fiaot frigidi propter ſanguinem frigidum, hinc fit ille chorus omnium illorum ſymptomatum qoæ patitur Habet vnum inſigne qood eſt conſiderandom, & eſt hoc, qoòd non poteſt concoquere niſi ligetur, & ſtrictè quidem: nam teſte Galeno libro tertio da Caoſis ſymptom. com ventricolus nnn continet cibum, tunc ſeqoontur ventoſitates. Non autem continet cùm non ſtringitur: nec conſtriogitur per ſe, quia plorimi flatus. Vnde & ipſe doctus ab experientia, quæſiuit remedium oſtenſum à natura: & ſic com ligatus eſt ventriculus, melius cõplectitur cibum. Credo quòd hoc ſymptoma oriatur, quia ventriculus nõ bene continet cibum, & non amplectitur, propter flatus. Plurimum ſputum ex ore mittit, & variorum odorum & diuerſorum, pro diuerſitate concoctionis: quandoque etiam putreſcunt cibi in ventriculo.

Et

Et cùm ille flatus in vẽtriculo ſemper ſuſtollat humidum aliquod, ſemper adeſt ſputum tale: nam ille flatus eleuat illos humores. Et ideo dicebat Galenus, quòd non poteſt aliquid exire ex ventriculo niſi per illa tria, vomitum, eructationem, & flatum: plurima autem materia congregatur in ventriculo, propter obſtructionem in liene & frigiditatem: nam lien interdum refrigerat non ſolùm vẽtriculum, ſed etiam hepar, adeò vt ſequatur hydrops, vt ſcribunt Doctores, tantùm propter conſenſum ſplenis. Si igitur tanta eſt refrigeratio lienis, vt trabat in conſenſum hepar, multò magis infrigidabit ventriculum, qui magis eſt paratus ad lapſum frigidum. Et hinc generatur in ventriculo propter frigiditatem plurima pituita, quæ ſuſpenditur à flatu: Vnde eſt illud ſputum. Vapores autem melancholici aſcendunt ad caput, & cauſant illam triſtitiam, vt patet ex Galeno. Pręterea cùm in hoc corpore ſint ſpiritus tenebroſi, generati ex ſanguine frigido, qui ſparguntur per totum corpus, infrigidatur etiam, ſine dubio, totum corpus, & fiunt malæ concoctiones, & hinc eſt illa macies, & diſpoſitiones illæ impetiginum, ſiue albi, ſiue morphea, quocunq; nomine appellare voluerimus, nihil refert, quia non generatur ſanguis bonus, ſed corruptus. Et ſic patet, quòd ſeries omnium illorum ſymptomatum ſequitur ex illa ęgritudine quæ eſt in liene: & ſi quæ à nobis omiſſa ſunt ſymptomata, hæc omnia eò reduci debent, tanquam ad cauſam. Hæc autem ægritudo in liene eſt duplex: prima eſt in complexione, quia liẽ eſt frigidus: ſecunda in compoſitione, quia ſunt obſtructiones, in tactu percipi poteſt. Et ſic locus principaliter affectus, eſt ipſe lien, qui in cõſenſũ trahit & reliqua membra: & credo etiam quòd propter lienem hepar nõ generet bonum ſanguinem, & ſic afficitur ex liene & hepate: vnde omnino ſtatuo, quòd hęc hypochondriaca melancholia nõ eſt principaliter in hepate & ſuis venis. ſed in liene & ſuis venis. Et hoc ſatis de natura huius morbi, & ſymptom. q̃ omnino inde dependent.

Cura. Hac ægritudine curata, curabuntur etiam omnia ſymptomata, vt rugitus, macies, morphęa, ſudor &c. An poſſit curari? Clariſs. Doctor. quamuis ille morbus & affectus ratione ſplenis, faciat maiora accidentia, quàm qui eſt ratione hepatis: tamen dico, quòd facilius curatur quàm ille, quia non eſt in hoc morbo affectum aliquod membrum principale. Licet enim hepar patiatur per conſenſum, non tamen principaliter: & credo ſi poſſemus curare lienem, & aperire ſuas obſtructiones, quòd non eſſet duratura dyſcraſia hepatis, nam non eſt magna læſio hepatis, quãtum ad frigiditatem, quia non eſt tumor pedum, vt ſolet eſſe in illis. Et nunc habeo quendam nobilem, qui laborat hac affectione hypochõdriaca cum tumore pedum, & eſt propter frigiditatem hepatis factam ex frigiditate lienis. Nec ſunt in hoc caſu ſigna alicuius caliditatis inſignis, ſed ſunt ſigna humoris melancholici illius qui eſt fęx ſanguinis: & ſemper tales humores ſic generantur prout eſt intemperies membri affecti: nam quodlibet ita operatur & concoquit, prout eſt ſua temperies. Præterea lien eſt durus, ergo erit ægritudo longa. Tamen ſi potuerit pati & curam, & omnia alia quæ erunt agenda, poterit curari, & ſi non planè integrè, tamen ita vt non pigeat viuere. Sed cum quibus? Si vellet recipere aquam balnei, dicerẽ quæ eſſent facienda ante balneum: Si verò non vult, longè aliter de cura eius mihi dicendum eſt. Ego omnino exhiberem. Sed eſt gracilis & exiccatus? Dico quòd hoc non debemus timere: nam etiam ſine illis aquis exiccabitur, & longè magis. Imò & decoctum ligni exhibemus ſemitabidis, quia remouemus cauſam illius gracilitatis, deinde incipit melius nutriri corpus, & ſic poſſumus dicere quòd lignum faciat pinguedinem per accidẽs, ſcilicet remouendo illud quod faciebat gracilitatem. Ita hic eſt quidem gracilis, ſed tollendæ ſunt cauſæ gracilitatis, & corroborandus ventriculus. Et longè maius eſt iuuamẽtum in remotione obſtructionum in hoc balneo, quàm nocumentum in exiccando. Atqui ſi aqua hęc non educeret, ſed hæreret in hypochondrijs, non darem ego: ſin egeretur, ſi mouebit ſudorem, ſi vrinam, vellem vti. Et hæc aqua educit multum de atra bile. Si vellet aſſumere, ante aquam aliquid facerem, & poſt aſſumptionem aquæ poſſemus iterum colloqui de valetudine eius, quia neſcio quomodo ſe habebit poſt balneum. Ante balneum vellem euacuare corpus, & ſtatim cras manè darem caſsiam cũ hiera, vt conſueuimus: deinde darem ſyrupos incidentes cum oxymelite, de cichorea, & in tribus diebus darem caſsiam cum drach. ij. agarici, pro euacuatione corporis. Facta hac, accederet ad balneum: & inſtat nunc tempus. An ſecanda vena? Non video tam magnam imbecillitatem, quò minus liceat incidere venam: licet enim non habeat multam carnem, tamen habet multum ſanguinẽ, & malum, quod apparet ex tumore venarum: & ſic emiſſo ſanguine malo, fortificaretur natura à ſectione venæ, & euacuaretur malus ſanguis, vt reliquum poſſet melius concoquere & vincere.

De eodem adoleſcente nobili, an ſit mittendus ad balnea, 29. Maij in colloquio cum Friſimelica. Conſilium CCXXXVII.

QVamuis hæc materia diligentiſsimè fuerit à me pertractata, taẽm vt ſatisfiat magnifico patri volenti audire diſpoſitiones filij ſui, ego breuibus explicabo ſentẽtiam meam magnificentiæ ſuæ. Cum ſit triplex ſpecies melancholiæ, teſte Galeno in Locis affe. qua affligitur homo: vna, quando caput tantùm per ſe patitur, & redundat in eo humor melancholicus, vnde afficitur triſtitia, & alijs affectionibus melancholicis, totum autem reliquum corp⁹ eſt immunè. Secunda ſpecies eſt, quando non ſolùm caput, ſed & corpus vniuerſum redundat humore melanchol. ita vt totus ſanguis ſit eo humore infectus. Tertia ſpecies eſt, quæ dicitur affectio hypochondriaca, non quòd ſit in venis aut capite, ſed fit quando vapores aſcendunt ab vtroq; latere ad caput, & ita inducunt triſtitiã, & difficultatem anhelitus, & cætera ſymptomata melancho-

lica, ſecundùm quod hic morbus eſt maior vel minor. Hîc quæritur nunc, vtrum hic adoleſcens patiatur voam ſpeciem tàtùm, aut duas, aut omnes? Primò ſuppono, qoòd nō eſt tantùm affectio hęc in capite: & hoc eſt manifeſtiſsimum. De alijs duabus dico, qnòd patiatur vtranque: nec fruſtrà dico hoc. Primò, quòd hoc corpus redundat homore melancholico in omnibus venis, teſtantur primùm illæ maculæ (ſeu eſcharas ſeu puſtulas appellare velimus, nihil refert) hæ indicant humorem melancholicum. Et quòd fuerit melancholicus conſtat, quia acceſsit quartana incipiendo, quod non poteſt eſſe ex alia cauſa, niſi ex abundátia humoris melancholici: vt omittam alia ſigna, nam fuit intentus curis ſtudiorum, & diligentiſsimus in ſtudijs, & perpetuò cogitauit. Sed hoc eſt extrinſecum, & ferè ſemper ita eſt, quòd ea quæ extrinſecus accidunt, ſi inueniant diſpoſitum corpus, facilè idipſum afficere & mutare poſſunt. Intrinſecū eſt hoc, quòd habuit à principio ſuæ generationis hepar valde calidnm, & etiam fortè ipſum cor: & ex his factum eſt totū corpus calidum abundanter. Et boc indicat etiam augmentum illud repétinum & magnūm: quia calor fortis cùm inuenit & habet materiam aptam extenſiuni, facilè illam ſuperat & concoquit. Nam licet complexio eius naturalis ab origine ſit calida & ſicca, tamen in prima ætate fuit humidior: & quia illa ætas eſt humida, & illa humiditas potuit obtundere calorem, ergo cùm in ea ætate foerit bumidus, & calor fortis, ideo optimè nutritum fuit hoc corpus, quia affuit & agens, & etiam materia conueniens fuit agenti. Et videmos experientia, quòd pueri melancbolici in principio celeriter augentur & creſcunt, propter fortitudinem caloris agétis in illud humidū, quod eſt propriū illi ętati: ſed non diu permaoet illud augmétū, & fiunt graciliores ꝓpter tenuitatem caloris. Ita in hoc adoleſcente illud repētinū augmentū indicat mihi calorē magnū. Itē habit⁹ corporis: habet enim venas amplas colorē ſubnigricátē, qui indicat caliditatē ſanguiois. Nam ſanguis cùm exit ad cutem, facit colorem cutis. Et ita ex hac coniecturs patet hūc iuuenem habuiſſe à principio ętatis hepar calidū & hoc adurit ſanguinem, & hi homines ſunt apti, vt fiant melanchulici. Vnde Galenus dicit, qui ſunt calidi & ſicci, tempore paracmaſticæ ætatis fiunt melancholici. Sed iſte iuuenis pręuenit hoc tempus: habuit ergo naturalem diſpoſitionē ad humorem melancholicum. Acceſsit autem ſtudium, curæ, & multæ cogitationes, vnde magis eſt exiccatus ſanguis, & corpus affectum: nam curæ (quę ita dicuntur quòd cor vrant) primò inflammant ſanguinem, licet poſtea infrigident, reſoluto toto humido, & cùm hoc etiam omni calore: & inde aucta eſt illa diſpoſitio. Et fortè etiam bibit vinum vetus, vt ſolét Veneti nobiles bibere maluaticum, & comedit aromata, multùm ſe exercuit. Sed hæc quæ diximus ſufficiunt, & fuerint ſatis in cauſa ad producendum affectū illum quem nunc patitur. Hæc quo ad coniecturas, quibus ego colligo hunc iuuenem repletum eſſe humore melancholico in toto corpore & venis, & ſic labo-

D rare ſecunda ſpecie melancholiæ. Tertia ſpecies melancholiæ eſt, cùm fiunt obſtruct. circa illa viſcera, ſiue ſita ſit in latere dextro: & hęc dicitur propriè affectio hypochōdriaca à Galeno: vel ex latere oppoſito, & hæc ſpecies eſt etiam valde frequens: & quãdoque etiam in vtroque latere contiogit, & hoc eſt deteri⁹. Hæc tria quę eſt? an propter inflammationem exiſtentem in venis hepatis, an propter ebullitionem factam in venis ſplenis? Dico, vbi dolor, ibi ægritudo: & in vtroque latere percipit flatus, vt nonc audio, ſignum eſt quòd in vtroque latere ſunt obſtructiones: & ſic magis in latere dexrro, ſignum quòd maior obſtructio eſt in hepate & eius venis. Ergo prius ratio illius melancholiæ hypocondriacæ & tertię huius ſpeciei eſt, vt ſint ibi materiæ illæ in venis quæ efferueſcunt propter obſtructionem, & hinc fiunt flatus. Ex his ſequitur neceſſariò frigiditas ventriculi, quia hepar calidum indeſinenter attrahit, & quidem chylum inconcoctum: quem cùm nō poteſt E conficere, inde per totum corpus multiplicátur humores crudi, quia concoctio ſecunda non poteſt corrigere primã, & ſic ille humor crudus auget flatuoſitatem melancholiæ. Et cùm hepar adurat ſanguinem, & multiplicetur humor melancholicus, cumque is ſupereſt, & non poteſt recipi & concoqui à liene, obſtruit lienem: quia lien nimia copia illius humoris ſuffocatur, & nō poteſt conficere totum nutrimentum, & ita obſtruitur. Humor verò qoi non poteſt confici, redundat & regurgitat in totum corpus: & ſic hæ duæ ſpecies melancholiæ ſe inuicē conſequuotur, & ſecunda ſpecies nutrit & fouet tertiam, & tertia ſecundam, & ſic fit circnlus: & cùm eſt circulus in cauſis, efficitur difficillima cura. Et quia ſplen repletum humore melancholico eſt frigidnm, ideo ſolet infrigidare hepar: nam ſæpe ex ſplene refrigerato ita infrigidatur hepar, vt ſequatur hidrops, vt vidimus hodie in D. Benedicto, qui laborat affectione hypochondriaca, in quo ita infrigidatū eſt hepar, vt ſecutus ſit tumor pedum. Hic autem F iuuenis noodum deuenit ad illom gradum, quia humor nondum ita collectus, neque affectio ſplenis ita inualuit, vt poſsit communicare nocumentum hepati: cōmunicat tamen ventriculo, & hinc illud ſputum, vt iam ſæpe dictum, & alia, & c. Sequitur etiam illa aſtrictio alui, quia dum humor melancbolicus multiplicatur, tranſit ad ventriculum, & ad inteſtina deſcēdit, & ibi flatuatur, & ſic ſua flatuoſitate ſuſpēdit fæces, vnde aluus aſtringitur. Præterea bilis quæ ſolet naturaliter ab hepate per porum felleum ad inteſtina peruenire, & ea abſtergere, & excitare virtutem expulſiuam, non peruenit eò, propter obſtructionem illius pori, ab humore craſsiori: inde inteſtina illa non poſſunt abſtergi: & ſic non fit hoc officium bilis, ad quud à natura ordinata erat: & propterea adurũtur illæ fæces, & fiunt ſcuibala tanquam pillulæ caprarū. Et hæ ſunt ægritudines & accidentia huius adoleſcentis. Patitur ergo duas melancholias, & in toto, & in hypochōdrijs: & hoc valde aduertendum, quia non patitur ſimplicem affectum, ſed duplicatum.

De pro-

De Prognoſtico. Dico ex ſententia Galeni, vt & antea dixi, in quibuſcunque generatur melancholia hypochond. in omnibus prolongatur, & ſic ſuapte natura eſt lõgus hic morbus. Et quia eſt circulus, vt dictũ eſt, vnde difficilis erit curatio. Quo ad curam. Proximè ſatis dixi, & replicabo vnum quod tunc temporis dixi. Nulla maior pernicies horũ, & quod inducit in incurabiles ægritudines, quàm multiplicare pharmaca. & vos videbitis, quãto magis exhibebit excell. veſtra illa fortia medicamenta, tantò deterius habebit. Sint ita que placidiſsima remedia, & ſine violentia ducentia. Proponitur vnum, vtrum debeat accipere aquas Apponitanas, quia curam aliorum dixi proximè, & poſt aſſumpum balneum dicam etiam aliqua de ea. Et dico ego quòd omnino debet accipere hãc aquam: nam habet ſulphur, alumen, cinerem, & calcem, & hæc poſſunt aperire, quam apertionem quærimus, & hanc maximè præſtabit nobis aqua. Sulphur aperit, & educit etiam humorem melancholicum. Et vidi in quadam nobili Dom. ex qua educta eſt maxima copia humoris melancholici per potum huius aquæ Apponitanæ. Item corroborat & ventriculum, in quo generatur pituita: & ſic etiam ventriculo conueniet. Vnde credo huiuſcemodi aquam profuturã magnoperè, dummodo exeat. Si videatur inflammare, quia hepar eſt calidum, poteſt inungi hepar, & circa dorſum, & exhiberi zuccharum roſ. & alia ad prohibẽdam nimiam calefactionem hepatis: ſed non accipiat magnam quantitatem vna vice. Patres noſtri accipiebant maximam quantitatem, vt 30. aut 40 cyathos, & ita magis debilitarunt & obruerunt vires. Calor innatus eſt, qui dirigit medicamenta, qui non eſt ſupprimendus. Ego darem per 15. dies in modica quantitate, quia primi dies præparant, & vltimi proficiẽt: & confido procul dubio quòd melius ſe habebit.

De melancholia hypochondriaca. Conſilium CCXXXVIII.

AEgritudo, qua affligitur hic nobilis vir, iudicio meo eſt melancholia hypochondriaca, non ſicut illa Dioclis quam deſcribit Galenus lib. 3. de Locis affect. quę naſcitur per inflammationem humorum, aut ebullitionem in venis inter ſtomachum & hepar. Sed hæc ab illa diuerſa eſt, quoniam ex inflãmatione ſeu ebullitione humorum craſſorum malorum eſt, qui ſunt incluſi in venis ſiniſtri lateris inter ſplenẽ & ſtomachum, à quibus eleuatur quãplurima ventoſitas: & quia ſplen redditus eſt debilis, ſæpenumero intumeſcit, & craſsior apparet, nec etiam ad ſe trahit fæcẽ ſanguinis, ſicut oportet: & ita fęx iſta per ſanguinem diſpergitur, & reddit eum nigrum, pallidum, & melancholicum. Omni igitur diligentia curare debemus, vt illæ venæ meſaraicæ ſiniſtri lateris aperiantur, & liberę fiant, & ſplen confortetur, vt ſuo officio fungi poſsit, & ita ſanguis purus efficiatur: ex quo etiam ſequetur, quòd ſtomachus nullam ventoſitatem patietur. In primis igitur curare debemus, vt ſit aer optimus, quoniam in humoribus ipſis melancholicis plurimùm refert optimi aeris electio: euitareq; debet prę omnib. nimis paludoſum & craſſum, ſicut communiter eſt in locis Veronenſibus planitiem verſus, & debet cauere ne in locis hum. degat & ſubterraneis, ac expoſitis Tyrolum verſus. Omniaque animi accidentia euitabit, ſicut iram, triſtitiam, mœrorem, omnique ingenio conabitur lætè viuere inter muſicos & bonos ſocios. Exercebit ſe conuenienter manè equitando, eundo, & parua pila ludendo, aut ſimile aliquid faciendo. Curabit quoq; vt quotidie beneficiũ vẽtris habeat. Circa victũ euitabit omnes carnes antiquas, vt bubulas, caſtrati antiqui, atque quæ craſſum dant nutrimentum, vt pernas ſalitas & recentes, omneſque aquatiles aues, anſeres, & huiuſcemodi cibos euitet, omneſque piſces, exceptis quibuſdam, vt lupis qui in aquis currentibus viuunt, auratis, carpionibuſque recentib. Comedat lemnulas, marzarones: ab omnibus alijs omnino cauebit, præcipuè ab anguillis, & huiuſmodi, quę craſſum & viſcoſum dant nutrimentum. Præterea omnia lacticinia cauebit, & præcipuè caſeum tam recentem, quàm ſalitum: omnia paſtilia, placentas, tortas, roſiolos, panem calidum, malè fermentatum, & ſine ſale, ac peſsimè coctum: omniaque legumina fugiat cuiuſque generis, aut recentia, aut exiccata, aut cruda, aut cocta. Cauebit etiam ab omnibus fructibus, & ſi eis quandoque vti voluerit, accipiat ante reliqua cibaria, ſed parcè admodum. Omnes ſalatas crudas ſeu acetaria fugiet, ſed cappares earum vice comedat aſparagos, lupulos, lapathum, endiuiam coctam, cichorium coctum, aceto & zuccaro conditum, vel oleo & ſale. Vinum bibet album, ſed pauci coloris, quod roſetum vocant, ſubtile, tranſparens, & bene maturum. Vnico cibo ſit contentus, neque inter prandium & cœnam bibat, neq; ſine fame comedat. Vellem vt hoc anno menſe Iulij, primùm tamen aliqualiter purgato corpore cum caſsia & rhabarbaro, & ſyrupo roſato ſolutiuo, acciperet aquam balneorum de Caldera, eo pacto, quo ei dicent excellentiſsimi medici qui aderunt. Bis in anno ſe purgabit, in Vere & Autumno: & velim quòd mitteret è baſilica cubiti ſiniſtri ſanguinem. Intermedijs verò temporibus, inter Ver & Autumnum acciperet ter & quater in menſe per horam ante cœnã infraſcriptas pilulas

℞. Pithymi Cretenſis ʒ vj.
Agarici electi ʒ iij. Corticum radic. ellebori nigri ʒ iiij. Specierũ hierę ſ. ʒ iiij.

Cum melle roſato fiat magdaleon, de quo ſingulis vicibus drachmam vnam accipiat, & formentur pilulę tres cum melle roſato. Et eo die quo aſſumet has pilulas, ſumat etiam vnã ſcutellam panis loti ſeu panatellæ, & aut nihil aut parũ admodum bibat, accipiatque ſæpiſsime per horam ante prandium, conſeruæ florum boraginis, atque buglosſæ parùm. Ante ſyrupos ſumere poterit.

℞. Electuarij lenitiui ʒ x.

Cum zuccharo fiat bolus.

Pro ſyrupis.

R. Syrupi de fumoterræ
De bugloſſa
De pomis ana ʒ v.
Aquæ boraginis ℥ iiij. Miſce.

Pro purgatione vero:

R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.

Aquæ betonicæ quantum ſufficit, fiat potus.
Poſt hanc medicinã vtatur ſequẽti electuario.

R. Sacchari roſati ℥ ij.
Conſeruæ florum boraginis ℥ ij.
Bugloſſæ ℥ j.s.

Miſce, fiat electuarium. Et hæc pro nunc ſuffi-
ciant in tali diſpoſitione.

*De paſsione hypochondriaca, cum annexis ſymp-
tomatibus, nimirum tremore cordis, & ventricu-
li mordicatione, & totius corporis macie, pro Ve-
neto. Conſilium. CCXXXIX.*

TRiſtatur iſte nobiliſsim. vir ſine cau-
ſa, timet non timenda, & non lętatur:
hoc eſt primum ſymptoma, quo ma-
ximè affici cõſueuit. Eſt aliud, quòd
in dies magis exareſcit, & maximè hoc anno vi-
det ſe aridiorem factum, quàm duobus pręteritis
annis. Conqueritur præterea, ſe hoc anno in pri-
ma quadrageſimæ hebdomada correptum eſſe à
quodam cordis tremore, & poſtea ſępe malum re
dijſſe. Dixit etiam, ſingulis diebus affligi circa fi-
nem concoctionis, & ante prandium & cœnam
eroſione ventriculi, vt debilitetur, & quærat ſubi
tò cibum, & famem incurrit, à qua irritatur, & ap-
paret in facie pallor: aſſumpto autẽ cibo nihil ſen
tire tale. Hæc ergo ſunt ſymptomata, vt ea per ca-
pita colligã, quibus affligitur. Videlicet primum
triſtitia, metus ſine cauſa perſeuerãs: ſecundũ tre
mor cordis non perſeuerans: tertium eſt gracili-
tas: quartum mordicatio ventriculi ante cibum.
Hæc ſymptomata cùm ſint præter naturam, tolli
debent, ſed ſunt inueniendæ cauſæ, quia ſine in-
uentione cauſarum nõ poſſumus modum curan
di & præſeruandi inuenire. Incipiamus igitur à
primo illo affectu, à timore ſubito & triſtitia præ-
ter rationem, quam melancholiam appellant: hu-
ius ſymptomatis, inquam, debemus cauſas inda
gare. Certè timor iſte prouenit, quia corruptæ
ſunt imaginatiua & cogitatiua: cogitat enim quæ
non ſunt cogitanda. Imaginatiua autem & cogita
tiua ſunt operationes animales in cerebro appa-
rentes ſecundùm medicos. Eſt igitur affectus iſte
cerebri, & actio corrupta operationum intrinſe-
carum animalium cerebri. Cauſa poteſt eſſe diſ-
poſitio exiſtẽs in cerebro præter naturã, vel in to
to ambitu, vel in parte aliqua. In cerebro autem
quòd principaliter non ſit, habemus ſigna maniſe
ſta: primò ex internallis, deinde quia perſeuerat
pluribus temporibus ſine ipſo affectu: ſi verò ha-
beret affectum in cerebro, eſſentialiter perpetu-
um haberet timorem. Non eſt igitur in cerebro
D eſſentialiter, ſed per cõſenſum. Conſenſus autem
iſte pręcipuè & per ſe talis metus à vaporibus me
lancholicis prouenit, vt dicit Galenus tertio de
Locis affectis, qui poſſunt aſcendere vel ab hepa-
te, vel ab ambitu totius corporis: & duæ ſunt ſpe-
cies melancholiæ, & non ſunt plures, quia vel va-
por vel humor eſt per eſſentiam in cerebro, vel in
ambitu venarum. Non poſſumus autem dicere,
quòd ſint in venarum ambitu per ſe, vt probabi-
mus: quia non conſequuntur accidentia, quæ ſo-
lent conſequi, vbi humor melancholicus fuerit in
venis, ratione cuius humoris vapor aſcendit, & fi
unt ſymptomata melancholica. Cùm igitur non
ſit in cerebro cauſa ipſius, nec in ambitu venarũ,
quærendus eſt ergo alius locus. Et quia metus ſi-
ne cauſa per ſe non fit niſi ab humore melancho-
lico, & cùm non ſint duæ illæ ſpecies, videndum
eſt quæ ſit cauſa huius metus. Galenus poſuit ali-
am ſpeciẽ melancholię loco citato, quã hypocon-
driacam appellauit, ratione membrorum natura-
E lium: & poſuit illam ex Diocle, ex feruore ſangui
nis exiſtentis in venis meſaraicis inter hepar &
ventriculum cauſatam. Cùm ergo non ſit in cere-
bro, videamus an ſit in ãbitu totius, vel in venis il
lis meſaraicis. Quod potius ſit imaginatio iſta &
triſtitia præter ratione, ratione affectus hypocon
driaci, per ſigna probatur propria & pathogno-
monica. Primò videmus affectum habere perio-
dos. Sed poſſet quis dicere, illa etiam quæ ratio-
ne venarum fit cùm ab ambitu corporis aſcendũt
vapores vel humores melancholici, poteſt habe-
re periodos: ideo ſignum iſtud fit commune. Prę-
terea patitur tremorẽ cordis: ſcimus autem quam
communicantiam habeat cor cum vẽtriculo, imò
dolor in ore ventriculi appellatur morſus cordis,
& cardiacus affectus: & neſciebant antiqui diſtin
guere an cordis, vel ventriculi eſſet paſsio. Ego
potius credo, quòd ratione ventriculi fiat, quoni-
am nobiliſsim. iſte vir habet cor caliditatis & ſic-
citatis reſiſtens nocumentis. Ideo tremorem non
patitur ratione imbecillitatis cordis, ſed ratione
F ventriculi: ergo propter vapores aſcendentes à
meſaraicis venis fit. Mordicatio etiam apparet cir
ca finem concoctionis, eamque percipit talem, vt
deficere videatur, niſi cibum aſſumat: & hæc eſt ra
tione humoris acidi mordicantis, quæ mordica-
tio facit vt incidat in talem defectum, qui cibo
ſumpto quieſcit. Præterea propter priuationem
reliquorum ſignorum apparet quòd affectus iſte
non ſit ratione ſanguinis aduſti in venis exiſten-
tis per ſe, quia non video nigredinem in corpore,
vt poſsim dicere à ſanguine aduſto in venis exi-
ſtẽte cauſari, quia carnes lucidę ſunt, & optimi co
loris: & dicit Galenus quarto de Tuenda valetu-
dine humoris dominium à corporis calore indi-
cari, niſi in profundum decubuerint humores. Si
ergo in venis humorem illum haberet, nutriretur
ab humore illo, & color carnis ſimilis eſſet humo
ri illi. Cùm igitur non habeamus ſigna quòd ſit à
cerebro, & non videam veſtigiũ melancholici hu
moris, quia illi qui talem habent in venis humo-
rem, & nutriũtur ab illo, efficiuntur admodum ni
gri: & ex alia parte cùm videam ſigna propria at-
teſtantia

teſtantia affectum hypocondriacum: ideo nō dubitaui, quòd paſsio hæc melancholica ſit ratione affectus hypochondriaci. Dico ergo omnia ſymptomata dependere ab hoc affectu: & ſi remouebimus hunc, tolletur tremor, qui fit ratione vaporum, qui eleuantur ab illo loco. Ad hæc areſactio totius corporis pendet ab eadem cauſa, & natura huius ægritudinis hoc indicat: quia dicit Galenus, quando humores crudi in ventriculo generantur, hepar attrahit humores illos crudos à venis meſaraicis: & quia fortior fit attractio propter validam hepatis caliditatem, & humor tenuis facilè ebulliat, ideo fit inflammatio, & eo maximè accidit, vbi hepar calidiſsimum ſit, & ventriculus frigidus. Et quòd iſte vir ſit temperaturæ calidiſsimæ in hepate & frigidi ventriculi, quæ licet naturalis non ſit, eſt tamen acquiſita frigiditas multa in ventriculo, apparet ex eo, tùm quia delectatur calefactione vētriculi, tum etiam quia dicit ſe habere deterius hyeme quàm in æſtate. Et licet dixerit Hippocrates, Ventres hyeme natura calidiſſimi ſunt, illud intelligendum per antiperiſtaſin, quia frigidi aeris occurſus vnit calorem internus, ideo validus eſt. In ſenibus autem frigiditas occurrens penetrat ad ventriculum, quia non ſit in illis antiperiſtaſis, cùm ſint pauci caloris: ideo peius ſe habent in hyeme, ſicut animalia frigida. In æſtate verò calor aeris corrigit frigiditatem, ideo melius ſe habent. Præterea abundat rugitibus, & flatibus, & pituita craſſa, hæc ſunt ſigna frigiditatis: cumque eleuantur à ventriculo vapores ad caput, facit circulum, & multùm refrigeratur. Stante ergo hepatis caliditate, & vētriculi frigiditate, tardatur concoctio, abundat cruditas, hepar calidum attrahit multum chylum crudum continuè. Et cùm in venis illis meſaraicis fit redundantia talis humoris crudi, exhalatio fit deterior, quia obſtruuntur: & quia maior fit caliditas hepatis propter obſtructionem illam, cùm nō poſsit tranſpirare, contingit quòd ex maxima caliditate hepatis naturali & aduetitia & ex obſtructionibus, ſanguis multiplicatur craſſus & aduſtus, & ille redundat ad venas, & ad ambitum corporis, redundat (dico) per accidens: nec principalis ægritudo fit in venis, ſed per conſenſum à primo affectu, quia aduſtio tantùm fit in hepate ratione maximi caloris hepatis. Et hinc pendent omnia. Eſt ergo ſanguis aliquis aduſtus in ambitu totius, qui cùm non ſit ſimplex & vetus, ſed mistus pluribus crudis humoribus, & cùm coctio fiat à calore moderato, ideo corpus non bene nutritur. Et licet plurimus ſit ſanguis in venis, non nutrit tamen, quia non eſt gratus naturę, ideo exareſcit corpus, licet ſumat cibum. Et hęc eſt cauſa tertij ſymptomatis. Propter cruditatem autem & putrefactionem humorum tenuium, qui tranſeunt in aciditatem, iſti euomunt acida. Non nutritur igitur quia nec in hepate propter obſtructionem & caliditatem generatur ſanguis laudabilis, nec ventriculus concoquit, propter frigiditatem: hepar ergo propter caliditatem maximam ſanguinem adurit, ventriculus autem crudum dimitit humorem. Cauſæ verò cur debilitatem ante cibū ſentiat duæ ſunt,

A quia cùm ſiunt digeſtiones, membra redduntur auara: ideo venæ trahunt ab hepate, hepar à venis meſaraicis, meſaraicæ à ventriculo. Facta vltima concoctione, cùm percipit ventriculus mordicationem, & propter humores acres debilitatur: ſumpto autem cibo obtunditur acrimonia humoris, & hepar inuenit quod attrahit, & venæ, & tunc ceſſat ſymptoma. Hæc igitur ſunt ſymptomata, & cauſæ ſymptomatum, quæ pendent ab effectu hypochondriaco, quem melancholicam hypochondriacam appellant. Cur autem habeat interualla per duos annos? Hoc eſt, quia cùm non ſit per eſſentiam in capite, ſed ratione obſtructionis, & humoris feruentis in venis meſaraicis, ideo redit per interualla: & ſi leuabitur obſtructio ab euacuantibus, & à victu debito, releuabitur. Si verò multiplicabitur, hoc accidit vel ab aere, vel à cibo, aut ab aliqua alia extrinſeca cauſa, vel ab humore corporeo. Non fuit autem mirum ſi hoc anno multiplicatus ſit, quia (vt

B dicit Hippocrates & Galenus libro tertio Epidemiorū) cùm aer nebuloſus eſt & humidus, ſpiritus exiſtens in ambitu totius, & ſanguis ab aere nubiloſo craſſeſcit, & non ſiunt debitæ tranſpirationes, multiplicantur humores, ſunt malæ coctiones, calor naturalis obtunditur, ſiunt obſtructiones, & ſymptomata dicta cauſantur. Vnde ego crediderim, ſymptoma hoc etiam non niſi per accidens contigiſſe, quia humor melancholicus non per ſe, ſed per accidens multiplicatus eſt, propter feruorem hepatis adurentis, ob obſtructionem quæ facit inflammationem in venis, & ſanguis ſeipſo calidior factus eſt: affectus autem non eſt per ſe à melancholico humore, ſed à phlegmatico frigido ebulliente circa illas partes. Vnde à medicis cura variatur non parùm: alij frigidam credunt eſſe affectionem, & ad calida recurrunt, & non parùm nocent, quia hepar inflammant: alij ad frigida deſcendunt, & nocent, quia frigidus eſt ventriculus, hepar calidum: vnde ſit, vt cùm vnum ſanetur, alteri noceant. Cum igi-

C tur humor phlegmaticus frigidus ſit cauſa huius affectus, & non humor calidus, frigiditate non indiget, ſed indiget appertione obſtructionis, quia humor craſſus. Ideo Galenus libro tertio de Locis affectis, contra Dioclem diſputans, cùm de inflammatione venarum meſaraicarum loqueretur, dixit Dioclem aſſignaſſe rationem, cur ex aſcenſu vaporum fiant triſtes imaginationes, cùm tamen humor melancholicus non ſit redundans: ac ſi videretur alienum, quòd fieret affectus melancholicus, & non ab humore melancholico. Ideo Galenus poſuit tertiam eſſe melancholiæ ſpeciem, cùm vapores eleuantur ab humore craſſo frigido, quibus ſpiritus obtenebreſcunt: & illæ tenebræ ſunt cauſa quòd timeant, cumque ſpiritus deſtituuntur claritate, timent ac ſi eſſent in tenebris exterioribus, quia nati ſumus vt viuamus in luce, & ſpiritu animali, ſi licet qui lucidus eſt, perfruamur. Qui ergo ſunt tenebroſi ex melā cholia vera, patiuntur melancholiam: qui autem ex vaporibus ab humore pituitoſo eleuatis, hypochondriacam paſsionem, propter obſtructionem

venarum meſaraicarũ ab humore pituitoſo. Cognita natura morbi, apparet quid præſagiendum. Ego nullum aliud præſagium proponã, niſi quod à Galeno propoſitum eſt, qui loquens ex Diocle dixit, quod à quacunque cauſa proueniat hypochondriaca paſsio, prorogatur in pluribus, & non curatur, niſi diligentes ſimus, & in multis annis. Quantùm ad curationem attinet, cùm hi duo ſint humores multiplicati ꝑter naturã in ambitu totius, tã ratione vẽtriculi, quã ratione hepatis, vt ex vrina apparet, quæ coluratior eſt, quia feruor eſt in toto, & exceſſus maius quorũ ſit opus, & obſtructio adeſt: ideo ad veram curationem, primò cacocbymia, quæ eſt in toto, remonenda eſt: quia non curabitur obſtructio hepatis, & eius temperatura vnà cum temperatura ventriculi non redigetur in melius, ſi permittamus hos humores etiam quo ad præſeruationem. Imo ſi ſtabit cacochymia, ſuccedet ægritudo, & vel in humorem melancholicum incidet, vel in ægritudinem deteriorem. Ideo primò eſt euacuandum corpus, & hæc prima eſt indicatio rectè operandi. Circa euacuationem modo bene conſtituti ſunt multi modi: & primò miſsio ſanguinis propoſita eſt, deinde pharmacia. Vtrunque conuenit, quia ſanguis malus multiplicatus non debet permitti, ſed euacuari, vt natura rectificato hepate faciat meliorem ſanguinem. Sed vbi hæc duo conueniunt, debemus incipere à miſsione ſanguinis, antequam medicamentum purgans exbibeamus: niſi fortè lenitiuum exhibere vellemus, ad euacuandum id quod in ventriculo & in inteſtinis, & in vijs (vt iſti dicunt) ductuum reperitur. Et accederem ad venam illam quæ à funte euacuat, ad baſilicam ſcilicet, vt fieret euentatio & refrigeratio hepatis. Si etiam à vena media, vt propoſitum eſt, fieret, non eſſet error: qnia Hippocrates in ſecundo Reg. acutorum, & Galenus dicunt: Si non inuenitur baſilica, mediam tangas. Ideo non eſt diſputãdum, an media vel baſilica ſit ſecanda. Si à media euacuabitis, quia habet ramum magnum à baſilica, ab hepate etiam trahet: ſola autem media ſolet ſecari, cùm læſio eſt etiam in cerebro, vt ab vtroque euacuetur. Facta ſanguinis miſsione, nõ omitterem euacuationem per pharmaciam. Sed qnia corpora, cùm quis purgare voluerit, oportet fluida facere, maximè ſi obſtructio ſit in meſaraicis, debent aperiri, vt melior fiat attractio: ideo ſyrupi abſtergẽtes & aperientes conueniunt. Tales autem ſyrupi conſultis indicationib. rectè operandi exhibẽdi ſunt: Et qnia ſuppoſuimus in toto, ſanguinẽ calidiorem humori crudo permiſtum, ſtante ventriculi frigiditate, cùm prima concoctio non corrigatur à ſecunda, ſi in ventriculo eſt cruditas, attrahitur talis, ideo humor craſſus eſt incidẽdus. Et quia hepar calidum eſt, non vtemur calidis incidentibus: ideo vſus ſyrupi acetoſi conueniret. At dicit Hippocrates tertio Reg. acut. cum Galeno, acetum conuenire magis bilioſis, quàm melancholicis: & dicit ibi vnũ verbum, quod acetum facit degenerare bilem in pituitam: an verum ſit, & fieri id poſsit, remitto alijs conſiderandum, quia Galenus locum illum

D tranſit ſicco pede. Quamuis igitur acetum non conueniret, qnia abundat humor melancholicus, aſſociabitur cum ſyrupo de pomis, in quo eſt frigiditas & humiditas ad contemperandum feruorem ſanguinis, & humor ille adnſtus reducetur ad temperiem: ex acetoſo autem habebimus inciſionem, & cũ melle roſato probabimus ad abſtergendum. Decocta accipiemus ex bugloſſa, boragine, capillis Veneris. Pro euacuatione autem eligerem eradicatiua, vt confectionem hamech, in qua eſt agaricum & colocynthis, quæ craſſos humorea euacuant: eſt præterea ſena, polypodiũ epythimũ, quæ euacuãt efficaciſsimè humorẽ melancholicum, & maximam habent vim corroborandi, quia ingrediuntur in ea myrobalani omnes: & forte magis atque elegantius dicenda eſt medicina ſecuritatis à Meſue, quam diaphenicon. Et ſi vellemus aliud, ſyrupus roſatus ſolutinus addi poterit ad confortãdum cor, hepar, quia E facit ſolntionẽ aliarum medicinarum meliorem. Circa euacuationem victus perſiſterem. Propoſitum eſt, an hæmorrhoides eſſent prouocandæ. Certè feruor ſanguinis circa venas meſaraicas exiſtẽs ita calefacit hepar, vt neceſſarium ſit quòd multiplicetur humor melancholicus in venis. Eſſet optimum tempore Veris pronocare ipſas: ſed poſtquàm hominem dimittemus ſibi ipſi redibit diſpoſitio, Si ergo haberet hæmorrhoidas quæ Veris temporibus fluerent, contemperarent hepar, & euacuarẽt melancholicum humorem. Sed in appoſitione ſanguiſugarũ nullã ſpẽ habeo, qa craſſum ſang. dimittũt, & attrahũt ſubtilẽ, cùm nõ ſit ibi foramen. Vtilitas autem maior erit ex apertione quàm ex tali attractione ſanguinis, ſed quoque aperiuntur per ſe interdum ex tali applicatione. Et vidi ego mercatorem Florentinum, cui affecto liene à tumore maximo, iuſsi vt pronocarentur, & duabns ſanguiſugis applicatis ita apertæ fuerunt, vt exirent viginti libræ ſanguinis, ita vt crederem bouem iugulatum. Quia ergo videmus quòd ſponte in multis ſanguis enacuatur, apertis illis, nõ tam ex ſanguiſugis ſperarẽ vtilitatem, quàm ex apertione quæ ſequitur. Propoſita fuêre balnea ex dulcibus aquis: Ego illa laudo, quia corpus humectant, coctionem adiuuant, calorem hepatia contemperant, & corpus maximè corroborabũt. Ideo parare poterimus in tina domi, & eo ſedebit vſque ad guttur, & poſt balneum corpus inungetur cum oleo de roſetis. Balnea tamen non fient niſi factis prius euacuationibus, & apertis obſtructionib. Ad præſeruãdũ, quia in præſenti modica eſt obſtructio, licet ſanguiſugæ non prouocarent, paucum damnum facient, quia vnciæ 2. vel 3. ad plns euacuarentur, vel aperirentur, quod eſſet valde utile. Propoſita aũt fuêre balnea Patauina & Chalderiana. Patauina nullo modo conneniunt ratione ſuæ caliditatis: & ſi non timerẽ ratione vẽtriculi, laudarẽ Calderiana, & credo qđ cõuenirent, qnia aperiũt obſtructiones, & ꝓuocãt vrinã: & D Fab. Cõtareno affecto olim melancholia, mirũ in modũ ꝓfuerunt. Nunc aũt conqueritur de vẽtriculo frigidiori: ſed ſciu curatum fuiſſe melancholica affectione, & neſcio quomodo con-

do cóquetatur, eùm ſit pinguis, & optimá habeat habitudinem. Et hæc dicta ſint circa baloea. Pro confortatione,& cóſeruatione ſanitatis,& ad cótempetandum hepar & ventriculum, & ad apertionem venarum meſaraicarum, laudarem pro remedio familiati, vt tempore totius anni vteretur zuccharo toſato cum puluere thabarbati, quia ita ſempet educeretur aliquid aggregatum in meſaraicis. In æſtate verò, prætermiſſo zuccharo roſato, caſsiæ drachmas quinque vel ſex, cum ſemidrachma rhabathari eligerem: præter illos dies æſtiuos, cum zuccharo roſato miſcerem couſectionem dianthos, & ſpecies diamuſci dulcis, & diacinnamomum. Prętetea citca cibum &potum & teliqua rectè ſe habeat. Et circa potum præcipuè, quia tota vis præſeruationia & curationis conſiſtit in electione boui vini,& ideo vinum bene matutum,& album,& cereſiolum eſſet eligendum. Conuenientius autem pro ſtomacho eſſet quod minus album eſt, quia vina alba iu hac ciuitate Venetiarum habent quandam craſsitiem. Et ita ego iſto itinere procedetem.

De hypochondriaca melancholia poſt febrem Conſilium. CCXL.

CLariſs. Domini; Ingenuè fateot, hic caſus excidit mihi ob magnas meas turas. Quare cupiui vt rurſus recitaretur. Symptomata hæc ſunt: ſenſit febrem cótinuam, quę poſt nouum diem cœpit babere typum, ſed neſcit exprimete: percipiebat nocte, ita vt videtetur ſibi deficere, nec poſſet loqui. Origo huius anxietatis erat in ventriculo: percipit flatum iu ventre, grauitatẽ capitis, læſiouem omuium actionum externarum & internarum, in motu ſegnis eſt, habet imaginationes triſtes, & triſtatut ſine cauſa, habet ſomnia terribilis, appetitus nullus niſi potus. Audiuiſtis modò quomodo nonnulli medici exhibuerint ligni decoctũ cum pane bis cocto & potentiſsimo vino, carnibus elixis & aſsis. Hæc ſunt ſymptomata, quæ in quantùm ſymptomata, indicãt tautùm, quòd debeant remoneri, ſed non indicant curationem. Videndæ primò cauſæ ſymptomatum, & qualis ſit lapſus. Et vtendum eſt couiecturis: victus tamen ratio indicium nobis integrum fecit. Reliqua ſigna ſunt accidentia communia, & poſſunt contingere à pluribus cauſis. Conſiderandæ ſunt etiam operationes cetebri, cordis & hepatis. Nam vt bene monet Atiſtoteles, obſeruandũ eſt in his quando ſe habeant ſecuodùm naturam, & non quandò ſunt læſæ. Habitus totius corpotis & temperatura huius hominis mihi videtut valde ſicca: quantum attinet ad calotem, habet pilos nigros, modeſtus moribus eſt, ſauo ingeuio, color indicat humorem eſſe craſſum, aduſtum, & calidiotem. nili colotem nigrum habent, quia ex excrementis aduſtis geniti. Puto itaque in hepate excedere caliditatem & ſiccitatem: Quare propter gracilitatem muſculorum, & priuationem pinguedinis exiſtentis in abdomine neceſſariò ventriculus e-

A rit frigidior. Cerebrum ſiccum credo cum modica caliditate vel frigiditate, ſicut bona ingenia facilè iraſcũtur, ſed ſtatim perit ſicut ignis ira eius. Credo igitur, quòd cor ſit calidius. Et ratò coutingit, quòd qui hepar habent calidum, non habeant etiam cot calidum: Quia ſi ſanguis calidus eſt, ſpìritus quoque cslidi generantur. Incidit modò in hanc febtem, & cùm habeat tales tumores, percipit iu ſtomacho moleſtias, quas puto fuiſſe ſyucopen ob humores aduſtos, Galenus libro tettio de Locis affectis. Sicut pueri timent iu nocte, ita viri ex vaporibus. Poſtea ſucceſsit, quòd ipſe oihil rectè potuerit agete, requiruntut & ſpiritus ad hoc vt motus fiant & clari & integri. Neceſſarium igitur eſt, cùm omoino debilis ſit iu omnibus operationibus, eſſe paucitatem ſpirituum, & eo tempore ſactam io cetebro quę impediat omnes eius operationes: mali euim ſunt ſpiritus & habet actioues deprauatas, quia circa hepar eſt feruot, tranſmittitut chilus imperfect9, & venæ illæ ſunt B valde auidæ, quia ibi impingitur humor, qui putrefactus poſtea facit melancholiam hypochondriacam, ex quo loco tum ab eo, tum à toto ambitu venatum aſcendunt vapotes ad caput. Non eſt mirum igitur, ſi percipit grauitatem io ventriculo, virtus cõntentiua non contiuet, coucoctrix non poteſt concoqnere, & pituita præſens eſt. Neceſſariò igitur ſequitur grauitas & anxietas. Clariſsimi domini, vt omnia deducam ad vnum principiũ, caliditas hepatis & cruditas, quæ fit ex mala præpatatione ciborum in ventriculo, & flatus ſunt cauſa omnium horuiu ſymptomatum quæ perſeuerant: quia ibi eſt intemperies per eſſentiã, quæ difficillimè cutatur, uon vt, cùm eſt per affluxum. Acceſsit & lignum quod peſsimum eſt, ſtante caliditate hepatis & febri, maximè cùm decoctum ſit iu vino potentiſsimo & ſiccitate ventriculi. Ita exiccauerunt totum hoc corpus atque adduxerunt talem febtem, quæ vix poteſt ab aliquo refrigerati.

Prog. Cura difficilis eſt ob duas cauſas, ob con C trariam temperiem ftigidam vẽtriculi, & hepatis caliditatẽ: ideo quia fuit nimis exiccatum hepar & vẽtriculus. Cooſiſtit auteiu curatio in duobus, in euacuatioue vaporum ad caput aſcendeotium & corroboratione duorum iſtorũ membroruiu: ſecundò à menſe Auguſto ad huuc diem perdurat hic motbus, partim euacuato corpore diligenter fiant auerſiones & euacuatiooes. Si fieri poteſt ptouocentur hæmorrhoides: qui enim has habent, tuti ſunt ab humote melancholico, euacuationes etiam ſumptæ ſuot. Dedi electuatij lenitiui ℥j s. cum ſyrupo ad humotem melancholicum:

R. Glycirrizæ raſæ
Polipodij
Radicis altheæ ana ℥ iij.

Decoquantur in tribus libris aquæ communis ad conſumptionem duarum partium: deinde facta forti exptesſione, ſyrupizentut cum zucchato:

R. Huius ſyrupi. oximel. ana ℥ j.
Decoctioois ſuptsſcriptæ ℥ iij.

Sic pro vno & pro alijs ſyrupis. Deiode purgetur cum confectione hamech, diaſenæ, lapide lazuli aut helleboro nigro. Factis eoacuationib. totum ſtudium ſit in corroborando ventriculo & hepate. Exhiberem itaque ea, quæ neque violenter calefaciūt, ueq; refrigerāt. Vti poterit zuc. roſato: ſunt enim qualitates in eo cōiūctæ, habet virtutē abſtergēdi, & ratione hac apperit obſtructiones, confortat, roborat, & refrigerat. Vellem poſt euacuatiouē acciperet aquas Calderianas, pro corroborando & euacuando vētriculo, cum optima victus ratione. Caueat à coitu & rebus triſtitiam adferentibus.

Purgatio præſcripta in Vere mulieri hypochondriacæ nobili. 1547. *Conſilium* CCXLI.

R. Florum caſsiæ ʒ x.
Specierum hieræ ſimpl. ʒ j.

Miſce cū zuccharo fiat bòlus: ſumat tribus horis ante prandium. Deinde

R. Syrupi acetoſi ſimpl.
Mellis roſati ana ℥ j.
Aquæ endiuie ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs vſque ad ſeptimum. Item:

R. Rhabarbari electi ʒ ij.
Spicæ gr. vj.

Irrorentur vino albo aromatico, poſtea infundātur in aqua lactis caprini per horas 10. Deinde

R. Syrupi roſati ſolutiui recentis ℥ iiij. s.

Miſce & fiat potio danda iu aurora cum cuſtodia.

De flatibus vnde tenſiones & dolores in hypochōdrijs, anxietas, & ália accidentia, in quadam nobili Domina, Conſilium CCXLII.

EGo qooad hiſtoriam rei dicam quę dam prætermiſſa. Recitauit Domina, ſe ante aliquot annos laboraſſe præfocatione vteri, quòd aſsidentes ſibi viſi ſunt nigri, ſeque ab his perterrefactam eſſe, ſicq́ue per multos annos tale accidens perpeſſam dicit. Habuit etiam vapores aſcendentes ad caput, quod ſubſequutum eſt illam præfocationem matricis. Hoc accidens adhuc permanet, & percipit crebrò ſibilum aurium, ſubſequntus eſt flatus cum dolore ocupans dextrum latus qui terminatur ad dorſum. Eſtq; hunc dolorem ſequuta anxietas, & licet dolor deſierit, tamen moleſtior eſt quàm dolor, & percipit defectum animi, quá appellāt anxietatē: atq; ita dolor quandoq; ceſſat, & nō terminatur ad anxietatem cordis, & ſic in triplici differentia. Iſta ſunt ſymptomata huius matronæ. Oporter nos indagare cauſam, vt deueuiamus ad curam. Friſimelica credit hæc eſſe propter frigiditatem vētriculi. Alius

D Doctor voluit eſſe obſtructionē circa regionem hepatis, ex quo melancholiæ & flatus. Ego dico quòd magna cauſa iſtorum omuium ſit multiplicatio humorum crudorū circa ventriculum. Non tamen hanc vniuerſalem cauſam eſſe dico. A cauſa calida ſit flatus hypochondriacus aſcēdens ad cerebrum, quòd ignorantes quidam medici volunt hos flatus cauſari à præfocatione vteri. Non timet, cùm tamen proprium melancholiæ ſit ſine cauſa timere: ergo non videtur hanc cauſam eſſe referendam inter flatus myrichiales, vt vult Doctor. Vnum ſymptoma tranſmutatur in aliud in humano corpore, vt ex dolore cholico quidam incidunt in podagras, & poſtmodo ceſſat dolor cholicus. Perpeſſa eſt præfocationem vteri, quòd pleræq́ue viduæ iuuenes patiuntur propter copioſiorem ſeminis materiam, à qua excitati vapores aſcendunt. Suffocatio deſijt dolente capite propter conſenſum cū cerebro, malè habuit ventriculus ratione ſitus, & ratione ſimilitudinis
E membranarum, cum vtero & cerebro: hinc non eſt mirum, ſi vterus qui ſolet communicare dolorem cerebro, ceſſante dolore vteri ob ætatem flatus iſti communicarunt ventriculo ſicut & cerebro, cùm vtrunque membrum frigidius ſit redditum. Hinc vapores etiam aſcendunt ad cor, & hoc moleſtat materia frigida veniens in partem dextram, & hîc magis flatuatur ob reſiſtentiam caloris qui eſt in hepate, quibus flatibus vena concaua repletur, & facit dolores circa dorſum, ſed cùm vena communicet aortæ, hinc flatus etiam ad cor aſcendunt, & quandoque eò non pertingunt, quia hi flatus circa latus dextrū, aliquándo non ſunt tam valentes, vt ad concauam & poſtea ad aortam, & iode ad cor petuenire queant. Poteſt etiam fieri, vt iſti flatus à ventriculo aſcendaot ad cor, à quo pulſi terminantur interdum ad hypochōdrium dextrum. Poteſt etiam terminari ad ventriculum iſta flatuoſitas, & ſic triplici ratione, vt ſuprà dictum eſt, terminatur. Dicit ſe ſentire vapores aſcendentes ad cerebrum, & eos in
F ſyncipite facere amiſsionem memoriæ, & poſtmodo tinnitum aurium: ſæpius enim reſoluuntur in capite iſti vapores antequam rurſus deſcendant in vapores craſſos & frigidos à prædominio. Quia tamen habent ventriculum calorem, refero omnium horum ſymptomatum cauſas ad hepar calidum, quod facit, vt miſceantur vapores calidi cum frigidis, videlicet ob frigiditatem vteri & ventriculi. Non videmus ſignum aduſtionis, quia nō apparuerant imaginationes melancholiæ. Mors puellæ & mariti efficit mœrorem maximum: mœſtitia ſi perſeueret, maximè frigefacit, & babet eandem cum vigilija naturam. Peſsimè tolerat medicamenta, quæ vim ſuam exerere non poſſuot, vbi eſt debilis calor innatus, qui purgare cum medicamento debet. In hoc enim medicameutum ab alimento differt, quod al[illegible] ex parte naturę reſiſtit: ſi enim omni ex parte naturę reſiſteret, eſſet venenū. Credo quòd nō curabitur iſta tēperatura omnimodo, quia eſſentialiter à iuuentute frigidus eſt eius vētriculus, vt tales faciat flatus, & habet tanqoam mineram,

raro

raro ad integram ſanitatem in ſenio reducitur na A tura, in iuuentute poteſt aliquo modo corrigi. Quandiu enim adfuerit calefactio ventriculi facta per artem, tandiu melius habebit, ſed tamen ſemper natura erumpit, quacunque arte curetur. Omnes iſti vapores principaliter ſunt propter frigiditatem & pituitoſitatem. Membra itaque iſta ſunt calefacienda, humores impacti in ventriculo ſunt euacuandi. Aſſumpſit mannam, eùm nihil aliud poſſet tolerare. Vſa eſt ſyrupo de cichorio, de betonica, in quo perſeuerare poteſt. Facta coctione, euacuetur poſtea cum agarico, vel rhabar. cum ſyrup. roſaceo no oo, & poſtmodo vtatur balneis. Non aſſumat ſex cyathos, ſed quatuor, nec bibat nouam aquam, niſi prior abierit. Refrigerare rem etiam hepar vngētis tantum, quantum aqua calefacere poteſt. Electuarium diatrionſandalorum reſtringit meſaraicas: quare melius foris linietur ad infrigidandum hepar, quàm vt aliquid per os accipiat.

Pro quodam Hungaro patiente tenſionem hypochondrij dextri, cum dolore & diſpoſitione ad hydropem. Conſilium CCXLIII.

Poſt multa de ſignis & cauſis, primò dico eſſe procedēdū cum rebus attenuantibus & obſtructiones aperiētibus: ſed non cum valde calidis, quia cauſa faciēs morbum non eſt valida. Et ſic darem ptiſanam cum pipere & cinnamomo modico. Quan tùm attinet ad cauſas intrinſecas: cùm hic ſit cacochymia, corpus eſt vacuandum, primò per ſeceſſum, deinde prouocatione vrinæ, tertiò ſudoris. Pro primo: non exhibeamus medicinas trahentes à longinquo, quia colliquat nimia illa caliditas ſubſtantiam hepatis.3. de Facul. natural. & relaxat ita venas, & præparabad ſuſcipiēdas ſuperfluitates, & attrahemus cacochymiam ad lucum affectum: ideo beuedictis vtamur, & cum his ab hepate & ſpleue trabemus. Darem itaq; diacatholicō rhabarba. mannam, & ſi modicum agarici vellemus exhibere, poſſumus: ſed in modica quantitate, quia à longinquo attrahit, etiā à iuncturis. Præparandi tamen prius ſunt humores, cum his quæ corroborent hepar, vt eſt ſyrupus acetoſus ſimpl. Secundò per vrinam euacuandæ materiæ quæ ſunt iu conuexo hepatis, cum ſyrupo de cichorea cum rhabaro de radicibus, bizantino, & reliqua quæ prouocant vrinam.

Tertiò per ſudorem & halitū euacuarem, cum calidis aperientibus, & cum balneis præparatis herbis quæ habent vim reſoluendi.

His ita factis me conferrem ad locum affectum & linimentis vterer habentibus vim corroborandi, ſicut eſt oleum de ſpica, de abſinthio. Et inter reliqua in qualibet ſeptimana darem pilulas de hiera & rhabarbaro, vt hepatis obſtructiones tollerentur: per interualla etiam aſſumeret ſlorum caſſiæ, maximè tempore Æſtatis. Et iſta eſt forma qua ego procederem.

De tenſione hypochondrij dextri, ex hepatis ſcirrho, cum cachexia & dolore dorſi, qui ad renes extenditur, in quo diſputationem de venenis inſtituit. Conſilium. CCXLIIII.

Vt ſatisfaciā officio meo, quatuor proponam. Primum erit explicatio omnium ſymptomatum, quibus affligitur Nobiliſsimus iſte vir. Secundò eſt quærendum, quis ſit locus principaliter affectus, vel dans occaſionem ſymptomatibus: & ſimul ægritudinē quæremus, an vna vel plures ſint. Tertiò B vidēdum quis mores, quod tempus, quis motus, qui terminus, & quæ cauſæ tam extrinſecæ quàm intrinſecæ. Hæc ſunt à nobis dicenda. Circa ſymptomata, vt à notioribus incipiā, primum quod occurrit, & manifeſtè apparet, eſt tenſio hypochondrij dextri, circa coſtas mendoſas in regione ventriculi cum dolore, vt vix percipiatur, cùm leniter comprimitur, ſi verò fortius comprimatur, manifeſtè percipitur. Secundum quod apparet, eſt tenſio in toto vētre inferiori, ita quod dextra vētriculi, inteſtinorumque regio inferior tument præter naturam. Præterea conqueritur de dolore, qui incipit, vt ipſe aſſerit, à ſpina, & extendit ſe vſque ad vtrūque renē, percipitq; intenſi cùm mouetur, aſcendit ſcalas, & ſe exercet. Habet præterea egeſtiones liquidas, & quod notandum eſt, quandoque veluti loturam carnis egerit vrinas tenues, & varias habet, aliquando fuluas, aliquando albeſcentes. Conqueritur aliquando, ſed raro, quòd nauſeā patitur cum deiectione appetitus. Principalia verò ſymptomata ſunt, tēſio C dextri hypochondrij cum dolore dorſi, qui ad vtrunque renem extenditur. Habet præterea in toto corpore non quidem atrophiam, ſed diſpoſitionem ad cachexiam, quia non videtur mihi admodum emaciatus, habet tamen carnem ſubtumidam. His ita exiſtētibus ſymptomatibus, oportet primò conſiderare locum affectum, an ſit vnus vel plures: ſecundò dolorem & tumorem hypochondrij dextri, quoniam ex eis cauſas omnium ſymptomatum inueniemus. Nulli dubium eſt, quòd vbi eſt dolor & tumor ibi morbus: & ex quo autem eſt in dextra parte prope coſtas mendoſas in regione ventriculi, colligimus ægritudinem facientem hæc duo ſymptomata eſſe vel in hepate, vel in ventriculo, aut in muſculis exterioribus. Sed quòd non ſit in vētriculo, ex actionib. vētriculi apparet, qa actio læſa indicat affectionē: & quia non videmus actionem aliquam ventriculi læſam, non poſſumus dicere eſſe in ventriculo. Quo ad virtutem appetendi, licet non appetat, vt ſolitus eſt appetere, comedit tamen: & licet eueniat, vt videatur affectus cōtētiuè, quia tam: ē rarò

id accidit, ratione obiecti videtur cõtingere, cùm multùm & copioſiſs. bibat & cõmedat. Præterea non habet fluctuationem in ventriculo, quod eſt ſignum, iuxta Galeni ſententiam in tertio de cauſis ſymptomatum, pathognomonicum, cùm virtus contentiua eſt affecta: quia cùm non continet ventriculus quantum & quomodo oportet, fluctuationes apparent. Ideo quantum ad contentiuam, bene ſe habet. Quo etiam ad concoctionem, ex egeſtionibus non apparet læſio: & licet ſint liquidiores, non valet propter hoc, quòd non ſint concoctæ, quia quoad ſubſtantiam & colorem ſunt concoctæ. Quare autem ſint liquidiores, dicimus. Cùm igitur omnes operationes ſunt ſanę, igitur videtur ſanus ventriculus, non dico perfectè ſanum, quin dicam eſſe diminutum, quia ventriculus patitur per conſenſum membri affecti, propter propinquitatem, imò reliqua membra naturalia compatiuntur. Si igitur nocumentum eſt in vẽtriculo, illud eſt ratione compaſsionis. Cùm igitur non ſit in ventriculo ægritudo faciens illa ſymptomata, erit vel in muſculis, vel in hepate. Sed nõ eſt in muſculis, quia dolor eſt obtuſus per cõpaſsionem, & vix percipitur, niſi fortiter cõprimatur: præterea reliqua ſigna etiá apparent, quæ indicant affectionem hepatis. Erit igitur in hepate, tum quia dolor & tumor ſunt in regione hepatis, & vbi dolor eſt cõtinuus, ibi eſt ęgritudo. Cùm ergo in dextra parte ſit, & non ſit nec in muſculis exterioribus, nec in vẽtriculo, ergo in hepate eſt. Iſte diſcurſus mihi videtur rationabilis, & ſic locus affectus inuentus eſt iudicio meo. Sed hic difficultas eſt, quæ ſit ægritudo in loco iſto. Dicam ſententiam meam (ſaluo ſemper meliori iudicio) non quidem animo cõtradicendi, ſed vt id quod ſentio, pro rei veritate in medium adducam. Mihi inquam videtur, quòd ægritudo hæc, quæ in hepate eſt, nullo pacto ſit calida, ſed prorſus frigida: & oſtendam coniecturas, quæ me mouent, ne videar ad placitum loqui. Primùm eſt totius cutis decoloratio, quia color plumbeus videtur eſſe in toto, qui atteſtatur ſuper dominium frigiditatis. Et maximũ quod vrget me, & perſuaſit vt id crederem, fuit, quia ipſe dixit, quòd omnes in patria ſua admirabantur, & percũctabantur ab ipſo, cur ita decoloratus eſſet. Cùm igitur indicet color priuationem ſanguinis laudabilis, ad liuiditatem tẽdit. Sufficit ergo quòd plumbeus color ſuper dominium frigiditatis atteſtatur, quia Galen. 4. de Tuenda valetudine dicit, colorem dominium humorum atteſtari, niſi ad profundum decumbant: raró tamen (inquit ipſe) ad profundum decumbunt. Sed præter illum colorem, eſt illa diſpoſitio præcedens: quia ſcitis quòd proprium munus hepatis eſt ſanguinem facere: quando temperatura ipſius excedit per caliditatem, aſſat ſanguinem, & calidiorem facit, & corrũpit: cùm autem ſanguis calidior multiplicatur in toto, & ſuper aſſatur, nõ poteſt vniri nec aſsimulari, & tunc non contingit decoloratio, nec tumor, ſed vlcera in toto vel in parte apparẽt, in quam pręcipitatur humor. Ideo alia ſymptomata, & aliæ ægritudines ſequuntur ad caliditatem intemperatam hepatis: hîc aũt eſt

D potius diminutio, & infœlicitas ſanguinis, propterea quòd ſanguis non concoquitur, & inde abũdat ſanguine crudo. Et iſta videtur vna coniectura, vt credam frigidam ægritudinem eſſe in hepate. Sed aliæ ſunt fortiores. Prima eſt, quia Galen. dixit in 8. κατὰ τόπους, quòd vbi in hepate eſt mala tẽperatura frigida, virtus alteratrix afficitur, vt liquidè appareant egeſtiões, ſimileſq; loturę carnis: & hęc indicãt ęgritudinẽ frigidã. Sed vltra autoritatem Galeni, ratio hoc indicat & dictat: quia hepar non poteſt deducere chylum ad rectam formam ſanguinis, ideo regurgitat ad inteſtina, & apparet lotura carnis. Quòd etiam ibi adſit frigiditas patet, quia nõ fit attractio chyli, vt oportet: quia vbi eſt affectus calidus, non ſolùm non deficit attractio, ſed fortior fit. Nec debet dici, omnẽ diſcraſiam corrumpere actionem, & deficere: verum quidem eſt quòd corrumpit actionem naturalem, ſed vbi fiat exceſſus per calidum, deficit ex ſuperabundantia caloris coctio, & corrumpitur,
E nec fit actio bona: deficit autem, quia ſuperaſſat, & ſuperat. Ita vbi eſt caliditas in exceſſu, quantò maior caliditas erit, tantó maior fiet attractio, nõ quidem ſecundùm naturam, ſed præter naturam, quia plus attrahit, quàm oportet. Præterea dicit Galenus, ſi in hepate talis affectus fuerit, & diutius perſeuerauerit, fiet temperatura frigida. Si ergo in iſto perſeueraſſet affectus calidus per quatuor annos, deueniſſet ad tabem: ſed potius in cachexiam deuenit. Præterea ſi tangimus, non apparet quòd ibi ſit inſignis caliditas: imò obtuſa eſt, ergo nõ poteſt eſſe affectus calidus in hepate, nec in extremis. Et iſta ſunt ſigna, quæ mihi ſatis perſuadent, intemperiem frigidam eſſe. Diceret aliquis, quid dicis de egeſtionibus illis liquidis, & de vrina fulua? Dico quòd cauſa poteſt eſſe tam intrinſeca quàm extrinſeca. Extrinſeca quidem, aſſumptio vini potentiſsimi inflammantis hepar alioquin naturaliter calidum inſigni inflammatione. Intrinſeca verò poteſt eſſe, quia ibi adſunt obſtructiones, nec liber eſt tranſitus humorum, qui
F generãtur in hepate, cõgregantur in loco, caleſiunt, & corrumpuntur, & hepar caleſit, ex qua calefactione generatur poſtea bilis, quæ apparet per vrinam, & per excrementa. Et ita poſſunt eſſe cauſæ tam intrinſecæ, quàm extrinſecæ. Præterea caliditas renum poteſt eſſe cauſa, quia ſtat quòd ſit caliditas in renibus, & frigiditas in hepate ſuperacquiſita. Iſtæ ſunt coniecturæ, quæ mihi perſuadent, vt credam intemperiem frigidam potius quàm calidam eſſe in hepate. Vtrum modo ſit intemperies ſola, an verò præter eam ſit aliquid aliud? Cùm ibi ſit dolor ex compreſsione, & tumor in eodem loco præter naturam, ergo adeſt aliquod genus humoris præter naturam. Sed quod genus? Scitis ex Galeno, quomodo hepar ad ſcirrhos ſit paratum. Ego vereor, & vtinam non ſit, quòd ibi ſit ſchirrhus, licet non inſignis, ſed tumor præter naturam frigidus, non quidem à melancholia, ſed à pituita craſſa cauſatus: quia ſcitis ex Galeno, ſcirrhum dupliciter fieri poſſe, vt inquit in ſecũdo ad Glauconẽ, à melancholia, & à pituita craſſa. Quòd autem

tem crediderim eſſe ægritudinem compoſitam in hepate ex intēperie frigida & humida cum ſcirrho incipiente, & in conuexo hepatis: id me vouit, quia tactu percipitur talis tumor. Igitur mihi videtur, quòd locus affectus ſit hepar, & pars illa quæ amplectitur ſtomachum, & in parte ſins gibba non ſolùm intemperiem adeſſe, ſed malam cōpoſitionem, principium ſcilicet ſcirrhi. Et hæc de eſſentia ægritudinis. Quantùm verò attinet ad mores, ad tēpus ægritudinis, & ad alia: credo mores eſſe peſsimos. Primò, quia in hepate eſt, & in membro nobiliſsimo, cùm ſit inſtrumentum generationis ſanguinis neceſſarij ad vitam, ex quo generantur ſpiritus: ergo ægritudo mala eſt ratione membri. Præterea principiū ſcirrhi eſt, & paucisſimi poſſunt curari: & Galenus dixit, nūquam curatos eſſe ſcirrhos. Adhæc eſt peſsimorum morum, quia eſt maximus lapſus à naturali temperamento, quod apparet & ex habitu totius corporis, & quia mores habet bellatoris viri, calidi eſt cordis & hepatis: & cùm ad frigiditatem lapſum ſit, maximus eſt lapſus, & ex conſequenti ægritudinem credo malam eſſe. Præterea ratione ſubiecti, quia hic homo nō ntemperabit præceptis noſtris. Quoad motū, quia ita tardꝰ eſt, credo quòd ſit chroniciſsimꝰ, & iam quatuor anni ſunt, nec ſatis apparet principium. Ideo crediderim tum ex intemperie, tū ex ratione, ſcirrhi eſſe principium, quia omnia adhuc ſunt imbecillia: nec frigiditas valida eſt, vt faciat hydropem, bene credo ſecuturam. Quo ad terminum morbi, credo quòd in hydropē terminabitur, ſi verum eſt quòd talis ſit intēperies, & ſcirrhus, & quia iam incipit turgere vēter. Reſtat modò, vt de cauſis tā intrinſecis quàm extrinſecis dicamus. Sed anteqnam eo deneniamus, reliqua quæ ſequuntur ad iſtam ægritudinē, explicabimus. Primò conſequitur tumor tam in dextra, quàm in ſiniſtra parte. Cauſa huius videtur manifeſta, cùm ſanguis non ſit ſicuti oportet, ſed pituitoſior, flatuatur in locis ſubcalidis, & cū flatuatur in loco vbi ſunt inteſtina, tunicæ inteſtinorum, omentum, abdomen, quæ partes dilatantur, implentur flatu, & intumeſcunt, & ad aſciten vel tympanitē terminabitur. Et quia ſplen cōſentit, non attrahens fæcem ſuam, plumbeitas apparet, quia miſcetur ſanguini: præterea dolor in dorſo cunſequitur, qui extenditur ad renes. Credo quòd cauſa ſit ſanguis ille pituitoſus delatus ad venam cauam in gibbo hepatis: cùm ad venam illam defertur in loco calidiſsimo exiſtens, ebullit pars illa, & ita apparet dolor in vena caua: & quoniam ramificatur in duas propagines ad vtrunq; latus, & ad renes diſtribuūtur, extēditur dolor vſque ad renes, propter venas illas quæ ad renes deferuntur. Augetur autem cùm aſcendit ſcalas, & cùm exercet ſe, quia tunc turget ſanguis magis per motum, & inflammatur magis frigida materia exiſtens in venis copioſa. Etiam vrina multa conſequitur ex plurimo potu, quia ſunt apertæ viæ: & quoniam ſumus adhuc in principio, nō ſunt ſæua ſymptomata: quia ergo multùm bibit, ergo multū vrinæ egerit. Quoad cauſas illius intēperaturę hepatis, à qua dependent talia ſymptomata, dico

A quòd aliquæ ſunt extrinſecæ, aliquæ intrinſecæ, & corporeæ, ſeu antecedentes. Extrinſecæ quidā & manifeſtæ, quia audio virum intemperatiſsimum eſſe, ideo circa omnes res non naturales fecit multa peccata: & quia miles fuit, circa aerem; circa cibum inordinatè ſe habuit, & breuiter fecit omnia delicta, quæ fieri poſſunt circa 6. res nō naturales. Et eæ fuerunt cauſæ extrinſecæ & primitiuæ, ex quibus poſtea ortę ſunt obſtructiones propter crapulas, & maximè quia adeſt ſuſpicio veneni aſſumpti. Sed nunquid poſsit venenum aſſumptum à quatuor annis citra, eſſe cauſſa? Credo quòd non, nec poſſumus imaginari, quòd genus veneni hęc fecerit ſymptomata. Bene poſſunt eſſe viri qui faciant venena, quorum notitia non deuenerit ad nos. Sed quoniam ad tria capita venena omnia deducuntur, quorū quędam per qualitatem manifeſtam frigidam interficiunt, aliqua per calidam, aliqua per occultam qualitatē: ſi fue-
B rit venenum quod per frigiditatem operatur, dicebat Gal lib. quinto de Simplici medicina, ſi prima die nō operatur, ſtatim ceſſat eius virtus: quia faciens moram non poteſt pertrāſire ad cor, & alteratur à calore innato, & non amplius ſit venenum: cui ſi calidum quippiam permiſceatur, facilius & citius penetrabit, & magis interficiet. Habent quoque ſua ſigna: ceruſſa inficit dētes: mandragora, cicuta, & reliqua frigida oſtendunt ſua ſigna. Quia ergo pertranſiuerunt quatuor anni, ideo nō poteſt eſſe ſuſpicio de veneno frigido. Calida verò venena ſunt illa, quę per corroſionem operantur, vt auripigmentum, ſigillum ſublimatum: vbi hæc fuerint aſſumpta, corroſionem faciunt, & vomitus æruginoſus ſequitur, nec deficit actio niſi fortè purgato toto corpore, cor fuerit corroboratum ex mithridato: ſed hæc confectio occurrit venenis quæ à proprietate, & à forma occulta nperantur. Si verò fuerit venenum quod à forma ſpecifica operatur, ſtatim interficit. Si fortè dice-
C retis, ex pugna inter corpus & venenum talia ſequi accidentia: non video quomodo id fieri poſſit. Poſſet aliquis dicere, inficitur hepar, ſicut ex vulnere accidit, cùm curatum eſt vulnus, remanet adhuc imbecillius membrum, ita poterit venenum cauſare qualitatem malam ex illa infectione. Dico hoc poſſe quidem dici: ſed ſi conſideramus ſymptomata, illum leuem vomitum, non video quomodo tam diu potuerint perſeuerare ſymptomata. Quantùm ad ſigna illa iam dicta de fuga coqui, ſi ego eſſem iudex, eſſent ſigna efficaciſsima ad torturam. Sed ſi conſiderata fuerit res à propria eſſētia, fuga coqui potuit eſſe, quòd cùm hic ſit vir magnificus & terribilis, timens eum aufugerit: ſicut pincernæ Cardinalis de Medicis euenit, qui auditis querelis, quòd Reuerēd. fuit veno interemptus, aufugit timens: poſtea tamen compertum fuit ipſum fuiſſe in re illa innocentiſsimum. Hæc volui dicere, vt oſtendam ſignum nullum ſumi à natura rei de veneno aſſumpto. Sed quicquid ſit de illa ſuſpicione, quòd potuerit facere huiuſmodi imbecillitatem, nō variabitur cura, modo cōueniamus in cauſa, & quæ ſit temperatura in hepate. Quoad cauſas in-

triuſecas, credo tum ex malo regimine, tum ex veneno aſſumpto (ſi vultis venenum aſſumptum fuiſſe) multos humores crudos fuiſſe aggregatos obſtruentes, & intemperiem illam cauſaſſe, & adhuc multam cacochymiam perſeuerare vnà cum ſymptomatibus. Et ex his quæ diximus iudico ſequuta hęc ſymptomata, & ita quis locus affectus, & quæ ægritudo, & quæ cauſæ tā intrinſecæ quā extrinſecæ oſtendimus. Remanet vltimò, quomodo ſit curanda hæc ægritudo. Circa quam curationem, ſicut diſtinximus de cauſis, & natura morbi, ita enim in ipſa diſtinctè debemus ꝓcedere, quia tunc diſtinctas habemus indicationes, cùm natura rei fuerit diſtincta. Indicationes autem curatiuæ potiſsimum à cauſa, & à loco affecto ſumuntur: & quia cauſæ aliæ ſunt intrinſecæ, aliæ extrinſecæ, de extrinſecis primò dicemus. Dico igitur cum rebus omnibus extrinſecis attenuantibus eſſe procedendum ad calidum declinantibus, vt obſtructiones aperiantur, & craſsi humores attenuentur, & intemperies mala tollatur, quę tamen nō ſint eleuatæ in caliditate, quia cauſa faciens ægritudinem cùm valida non ſit, validis etiam non indiget. Ideo moderatè calidis vtemur, quæ in primo calida ſint: & ſic ptiſanam concederem, confectam tamen cum modico piperis vel cinnamomi: & reliqua mihi placerent, quæ concurrūt eodem curſu. Vinum moderetur in potentia, & tenue ſit in ſubſtantia. Carnibus vtatur modicæ ſuperfluitatis, facilis decoctionis: & circa reliqua ſeruetur ratio hæc, vt crudi humores non multiplicentur, nec obſtructiones vel ꝓpter multitudinē ſomni, aut paucitatem exercitij. Quantum attinet ad cauſas intrinſecas, eſt primò cauſa, quæ habet formam cauſæ antecedentis, præter eam quæ loco affecto coniuncta eſt. Et cùm in toto ſit cacochymia, vt ex temperatura & ex colore apparet, ideò corpus primò mundificandum eſt ijs inſtrumentis diſtinctis: primò curatione per ſeceſſum: ſecūdò prouocatione vrinæ: tertiò prouocatione ſudoris vel difflatus per halitum. Et hæc tria credo eſſe neceſſaria. Per ſeceſſum autem euacuabimus cauendo ne exhibeamus medicinas trahentes à longinquo, vt dicit Galenus in ſecundo vel tertio de Facul. nat. qui ait, quòd nimia euacuatio medicinarum validarum colliquat ſubſtantiam hepatis, & relaxat ita venas, vt præparetur ad recipiendas ſuperfluitates: & præterea attraheremus cacochymiam ad locum affectum. Ideo benedictis medicinis vti debemus, quia cum his attrahimus ab hepate, ſplene, & ab inteſtinis: & nollem vt tranſiremus hepar, ideo rhabarb. manna, diacatholicon, lenitiuum, eſſent conuenientes medicinæ: & ſi modicum agarici vellemus exhibere, poſſemus ſed in modica quantitate, quia à longinquis attrahit, vt etiam à iuncturis attrahat. Et hęc ſiant quò ad euacuationem per ſeceſſum, præparatis tamen prius humoribus, non cum his quæ habent proprietatem ad hepar, quia tūc volumus corroborare: ſed cum ſyrupo acetoſo, oxymelite, cum melle roſato. Secundò per vrinam vellem materias quæ ſunt in conuexo hepatis: tunc ſyrupus de cichorea, qui habet rhabarbarum, byſanti

D nus, de radicibus, & omnes alij qui prouocant vrinam, mihi placerent, aliaque tam ſimplicia, quā compoſita. Et in iſto ſecūdo proceſſu ita facerem. Tertiò per ſudorem & per halitum euacuarem, vt malus habitus ſolueretur: & cum oleis calidis aperientibus, & cum balneis præparatis cum herbis habentibus vim reſoluendi & aperiendi procederem: & eo tempore vterer euacuatione, quæ euacuat per hæc omnia. Tunc laudarē balnea Patauina, quia illa hunc affectum tollent: & credo quòd balnea S. Helenæ, vbi adeſt bitumen, magis conuenirent, in quo eſt vis molliendi, vt ſi qua durities eſſet in partibus, ſolueretur. Imò, ne aliquid intactum relinquam ad intemperiem tollendam hepatis, cogitarem de potione ligni, vt prouocarentur vrinæ, & tolleretur intēpies. Vellem etiā ijs peractis me conuertere ad locum affectum, & linimentis vterer habentibus vim corroborandi, ſicut eſt oleum de ſpica, de abſinthio: & deuenirē ad confectionem habentem vim corroborandi.

E Et inter reliqua poſt euacuationes factas, donec viderem ſanitatem exactam, vellē vt in qualibet ſeptimana pillulis ex hiera & rhabarba. vteretur, vt ſi quid reſiduū eſſet in hepate, tolleretur, & obſtructiones etiam: & per interualla aſſumeret florem caſsiæ cum rhabarbaro, maximè in tempore æſtatis, & perſeueraret, & contineret ſe in recta ratione victus. Et iſta eſt forma, qua ego procederem. Idem conſilium refertur paucis in tertia centuria editione Veneta Conſult. xj.

De totius Ventris tumore pro iuuene Vicentino Conſilium CCXLV.

FRANCHANZ. hæc eſt præfatua

CLariſs. D. & nobiliſs. conſeſſus, proponitur nobis iuuenis 18. anoorum, qui conqueritur de tumore totius vētris, quandoque etiam cruris dextri, ac dif-
F ficultate anhelitus ex quocunque leui exercitio, de ventriculo autem & alijs membris nihil queritur. Hiſtoria verò talis eſt. Nunc 30. agitur menſis, ex quo cùm eſſet ruri profilijt in flumen frigidiſsimum inter montes, vbi aura frigidiſsima, in menſe Septembri, & ibi per longum ſpatium permāſit, vbi & ante tota æſtate ſæpe natauerat. Subſecutus eſt rigor, qui deſijt in tertianā duplicem, quam ipſe non curans, bibit plurimum aquę frigidæ: tandem ceſſauit febris & intumuit venter ſub hypochondrio ſiniſtro, vixit nihilominus ſuo arbitrio, & Vere adueniente conſuluit medicum, à quo ſecta vena & purgatus melius hàbuit. Subſequēte hyeme poſtea in hæc incidit ſymptomata, de quibus nunc conqueritur: ſed tum etiam catarrho vexabatur, ob quæ coactus fuit conſulere medicum: vocatus tum purgaui eum & liberaui eum à catarrho. Sed quia hyems erat, ſymptomata tollere non potui: Vere ſubſequēti (nunc eſt annus) ſecui venam & purgaui, vnde melius habuit: ſed non omnino liberatus eſt. De catarrho tamen nihil ſentit nunc, quia ab iiſdem ſymptomatis liber eſt

eſt, quærit curationem ab Excellen. V.

MONTANVS.

Doctiſsimi iuuenes, Excellentiſsi. D. Doctor propoſuit caſum, & coonſiderauit cauſas morbi & curatiooem docta breuitate ita exactè, vt me etiam breuiſsimis poſsim explicare. Vt tamen ſatiſfaciam meæ parti, dicam & ego breuiter quod ſentio. Patitur tumorem in ventre ioſignem, maximè in parte dextra, ſatis durum & reſiſtentem, qui tamen ciuſdem caloris & coloris etiam eſt cũ reliqua carne, niſi quòd io parte corporis dextra in pectore puſtulæ ſuot ſubnigræ: quæ non ſunt propter emplaſtra, nam intra annum nulla applicuit. In reliquis partibus neque calor, neque frigus ioſigne aut intenſum magis quàm in reliquo corpore ſentitur: ſed eſt tumor tantùm, quem ſequontur duo ſymptomata, difficultas anhelitus non perpetua, ſed dum mouetur tantùm & exercetur, deinde quádoq; intumeſcit crus dextrum. Horum quærit curationem. Sed quia ea inueniri non poteſt, niſi naturam morbi ſciamus, & natura morbi ex inueſtigatione cauſarum ſcienda eſt: primò videndum, quæ ſint cauſæ. Primùm itaque iudicauerim tumorem pendere à materia: nunquam enim eſt tumor abſque materia vel veotoſa, vel alia. Illa materia frigida eſt, neq; enim aliqua pars corporis alia frigidior eſt: ſed eſt calor æqualis ad tactum calori potius. Deinde adeò longo tempore iam durauit, vt etiamſi à materia calida fuiſſet, is tamen adeò longo tempore eſſet reſolutus ob continuas diffiationes: quanquam & à materia frigida eſſe ortum poſtea indicabimus.

Quomodo ſit illa materia, an pituitoſa, id eſt, frigida & humida, an melancholica, id eſt, frigida & ſicca, vel ventoſa? Mihi videntur omnes tres miſceri, & ab omnibos cauſari tumorem: nam licet videatur vnus tumor continuus, non tamen ſimplex eſt, ſed diuerſi generis, & in priocipio circa lienem apparuit. Subſtantia enim lienis attrahit humorem melaocholicum, quem cum concoquere non poteſt, fiunt ibi obſtructiones, ad quas ſequuntur tumores. Credo igitur principiò attractam ibi plurimam materiam melancholicam, & quia ſplen vel ob propriam debilitatem, vel propter materiæ multitudinem noo rectè concoquebat, ea ibi collecta eſt. Quòd autem adſit etiam materia ventoſa & flatulenta, apparet ex ſonitu qui ad tactum percipitur: & quia non poteſt fieri, quin materiæ frigidæ flatuentur. Quod adſit etiam materia pituitoſa, apparet ex cauſis procatarcticis quæ reddiderunt hepar frigidius ſeipſo: natauit in aquis, bibit aquas frigidas in febri, & tamdiu iam durauerunt tumores, vt vel ex ea ſola cauſa hepar facilè potuerit refrigerari & debilitari, vnde aggregantur plurimæ cruditates circa id membrum, quod debilitatum non ſatis coocoquit eas. Atque ita probabile eſt aggregari varios humores qui cauſant hunc tumorem circa membra dicta, pituitam in dextro magis, melancholiam in ſiniſtro, flatus verò in vtroque latere.

Hæc de materia ſatis ſint. Sed maior difficultas eſt, in qua parte ſit tumor: ſunt enim viſcera, primò ſunt membranę tegentes, eſt peritoneum, muſculi & abdomen qood apparet exterius. Hic magna videtur difficultas, io qua parte ſit. Dicam ingenuè quod ſentio. Quòd in hepate ſit cruditas nemini dubium eſt, quia nocte intumeſcunt crura: quod ſit, quando io ſecunda coctione debiliori generatur plurima aquoſitas, quæ derelicta à calore deſcendit ad crura & euaneſcit manè, quia ventoſa eſt & diſſlatur. Conſtat igitur eſſe imbecillitatem in hepate, & non fieri coctionas vt oportet, ac ſequi obſtructiones. Nec enim poteſt fieri aliter, vt bene dixit clariſsi. D. Doctor, cùm ſit imbecillitas in hepate, non poteſt eſſe immunis ab obſtructionibus. Sed quòd ſit tantus tumor in ſubſtantia hepatis, noo poſſum mihi aliquo pacto perſuadere: quia iecor neceſſariò eſt affectum maxima intemperie, & ex mala compoſitiooe, & tanto tumore cauſaretur peſsimus habitus, cachexia & inclinatio ad hidropem. Videmusècontra iuuenem nobiliſsimum bene diſpoſitum, generare ſanguinem copioſum, laudabilemque ſatis: licet non ita quemadmodum ſi ſanus eſſet omnino, quia hepar aliquo modo affectum eſt, tamen generat booum ſanguinem, vt ex colore ſatis apparet. Si eſſet tantus tumor in hepate, ſequerentur ſæuiſsima accidentia, & mala diſpoſitio totius corporis. Hanc ob cauſam crediderim in hepate non eſſe tumorem priocipaliter, ſed in ipſis muſculis: ſed ſi eſſet in muſculis, eſſet tumor ſecundùm longitudinem fibrarum, & muſculorum formam imitaretur. Sed qoia alij lati ſunt, crediderim in ijs inferioribus collectam materiam, ita tamen vt longi etiam aliqui concurrant: etiamſi enim tumor non protrudatur omnino deorſom, habet tamen longitudinem ſatis inſignem, & aſcendit vſque ad furculam. Inclinat igitur animus, vt credam tumorem eſſe in muſculis, & eſt inſignis, & multùm reſiſtens.

Dixi de natura, loco, & cauſa etiam, videlicet quòd imbecillitas hepatis ſit cauſa cuius ratione generatur pituita & humores crudi plus quàm oportet, virtus poſtea valida expellit ad partes exteriores, ſicut fit in hidropicis, vbi pellitur ad vacuitates inter inteſtina & abdomen. De tumore in lienis regione, credo eſſe ob humorem melancholicum ibi collectum: & fortè in ſubſtantia lienis eſt humor, noo enim ita percipitur in ea parte, quia magis in profundo latet, & viſcus illud eſt ignobilius, non ita calidum vt hepar, non ita facilè expellit, & humor etiam craſsior eſt, & magis rebellis, quàm vt facilè expelli poſsit à membro præſertim debiliori.

Hic igitur tumor morbus eſt io compoſitione, pendens à materia defluente ad loca dicta ob intemperiem hepatis, quæ orta eſt ex cauſis extrinſecis procatarcticis: interius enim in corpore videtur bene diſpoſitus naturaliter circa membra priocipalia. Tumor in crure ad alios iam dictos tumores ſequitur, non ſemper tamen quia iuuenis eſt, & hepatis intemperies non ita magna eſt. Paulatim ibi aggregantur materiæ, donec à vir-

tute expellantur, & poſtea reſoluuntur facilè exercitio vel diæta.

Difficultas anhelitus circa exercitia validiora: Scitis tres concurrere cauſas ad anhelitum, virtutem, neceſsitatem & inſtrumentum. Neceſsitas eò maior eſt quò plus exercemur, ſi modò virtus valida, & inſtrumenta etiam non impedita, fit maior anhelitus, qui tamen eſt ſibi æqualis. Hic eſt tumor ingens in muſculis, qui aſcendit ſupra diaphragma, ideo cùm quietus eſt, & non tantam habet neceſsitatem euentandi, ſufficit illa dilatatio, & nullam ſentit difficultatem. Quando verò ſe exercet, & exercitio augetur neceſsitas anhelitus & oportet inſtrumenta magis dilatari, & in illa dilatatione impediuntur bronchiæ propter tumorem comprimentem, & quodammodo obſtruuntur vacuitates. Ita igitur in maiori neceſsitate dilatatis inſtrumentis cùm impediuntur tumore ſentit difficultatem anhelitus, eo tempore tum ceſſat ab exercitio, non ſentit eam amplius, quia non eſt tanta neceſsitas. Hæc ſatis de eſſentia morbi & ſymptomatis. Quærit curationem, quæ ex diſcurſu iam facto, facile inuenienda. Principalis cauſa tumoris, à quo ſymptomata pendent eſt imbecillitas hepatis à frigiditate impreſſa à cauſis procatarcticis frigidis, à quibus debilitatum, vt iam non ſatisfaciat ſuo officio, oportet remouere tumorem: ſed id non poteſt fieri, niſi remoueatur materia, materia euacuari nequit niſi euacuetur, ſit igitur euacuanda. Poteſt autem id fieri per ſubducentia alnum, prouocantia vrinam, & ſudores, vel diuertentia ad alias partes, præcipuè poſteaquā impedimenta remouerimus, tandem corroborabimus membra.

Debemus incipere ab euacuatione: Sed quia apparet materiam eſſe in toto corpore, in ſingulis partibus, & lienis, principio euacuarem totum. Ad id duo habemus inſtrumenta, euacuationem per pharmaca, & miſsionem ſanguinis. Si ætatem, temperaturam, tempus anni conſideramus, videntur omnia hortari mittendum eſſe ſanguinem: ſed hic humores crudi reclamant. Sed Galenus etiam, cùm humores crudi, permittit ſanguinis miſsionem, ſi cætera ſuadeant: ita tamen vt prius concoquatur materia.

Vellem igitur primò concoquere materiam, & deinde mittere ſanguinem à vena hepatica dextri lateris, vt bene dixit clariſsimus Dominus Doctor: aperietur enim corpus & non reddetur frigidius corpus iuuenile accedente iam æſtate. Quibus medicamentis? Cautè agerem: Quia enim humores crudi, quærerem etiam coctionem quàm minimè mouendo. In principio procederem moderatè calidis & humidis. Inciperem ab aliquo leniente, vt materia obſtruens, quæ obſidet ventriculum & inteſtina, primò educeretur. Darem florem caſsiæ cum ſpeciebus hieræ ſimplicis, quo ſæpe vtor, & feliciſsimè ſemper ſuccedit, ducit humores craſſos & pituitoſos, ac bilioſos quandoque nigros etiam ſine moleſtia.

Poſtea circa hypochondria applicarem calida & humida moderate ad concoquendas materias crudas ibi factas: acciperem camomillam, borraginem, lilia alba, ſemen lini, liquiritiam, roſas, myrtos & abſinthium, vt eſſent etiam quædam adſtringentia admiſta, propter membra naturalia ibi contenta: & decocto horum mediocriter calido fouerem locum, & poſtea illinirem linimento facto ex oleo camomillino, roſato & abſinthio, ad concoquendam & diſſlandam materiam.

Interius interim exhiberem mel roſaceum, ſyrupum de ſucco boraginis & liquiritiæ, ſiue re aliqua mouente ſeu agitante. Cum decocta materia per quinque vel ſeptem dies, prout videbitur, darem euacuans aliquod non vehemens, ſed lenitiuum cum rhabarbaro: quod ipſum etiam inter medicinas benedictas eſt, & non trahit electiuè. Item ſyrupum roſatum. Et ſic euacuarem ſine attractione violenta. Poſtea accederem ad incidentia & vehementiora, ad oxymel & ſyrupum de duabus radicibus à Clariſsimo Doctore propoſitum. Et ſi eſt materia in gibbo hepatis, quæ nunc tantùm coniectura erit, quia nihil refert, ſiue in muſculis, ſiue in gibbo hepatis, eadem eſt curatio, prouocarem vrinas. Et, ſi bene ſuccederet, iterum euacuarem cum iiſdem, quæ ſuprà diximus potius quàm cum violenter trahentibus, quæ venenoſa ſunt & infeſta iuuentuti. His factis ſi perſeueraret tumor, perſeuerarem in linimentis & fomentis: quæ ſi non iuuarent, vltimò deuenirem ad potum thermarum, ad reſoluendam materiam, aperiendas obſtructiones, & reducenda membra ad temperaturam ſuam. Hæc cura feliciſsima foret, quæ ſi tamen iuuaret, vltimò cogitarem de hoc circa quod omnes torquentur, de ligni videlicet decocto: & ita non relinquerem hunc iuuenem, niſi integrè curatum. Ita concordes ſumus, nec eſt inter nos aliqua diſcordia, quod ad rem ipſam attinet. eadem enim eſt cura, ſiue in gibbo hepatis ſit materia, ſiue in muſculis, vt diximus.

Pro quodam patiente hypochondriacam melancholiam. Conſilium CCXLVI.

IN caſu nobis propoſito, quem opinamur eſſe flatuoſam melancholiam, ſeu hypochōdriacam, quam ſequuntur ſymptomata nobis enarrata, gurgulatio ſcilicet quædam cum dolore hypochondrijs, & maximè in dextro, vbi ſenſio percepta eſt manifeſta, cum quadam inflammatio a euaporatione, aſcendente à dextro hypochōdrio verſus ſpatulam. Sudores etiam quidam ſunt poſt cibum ſecundùm ceruicem, ſunt etiam in nocte: eijcit etiam aliquando vermes, nec non per mariſcas profluit interdum ſanguis, cuius cauſa videtur multùm leuari ab huiuſmodi accidentibus, conqueritur etiam de alui aſtrictione. Qua in re conſulentes, omnibus omiſsis quæ ad morbi eſſentiā, cauſas, & ſigna pertinent, curationem aggrediemur, quam in principio

quem

cipali affectu ſubmouendo conſiſtere dicimus,
quem arbitramur eſſe obſtructiouem, quę à mul-
tis, craſsiſque humoribus facta fuit, impactis in
venis Meſaraicis, & viſceribos omnibus, & ma-
ximè hepate. Pro qua tollenda & victus ratione
& medicamentis agendum eſt. Quod ad victum
attinet, is quidem in hunc modum eſt inſtituen-
dus, vt comedst optimum panem, bene coctum,
mediocriter ſslitum, ac bene fermentatum, pu-
rum, ſine aliqua commiſtione, carnes comedat
laudabiles, vt ſunt pulli gallinacei bene nutriti,
ſed liberè degentes, non impinguati in carceri-
bus, aut caueis, hœdina etiam caro, vitulina, & ca-
ſtrati optimi, ad rem eſt: aoes quin etiam nemora
les, & montanæ, quæ ſunt in communi vſu, vt tur
di, merulæ, paſſerculi, perdices, phaſiani, & ſimi-
les aues, dimittendo omnes, quæ in aquis, & palu
dibus degunt. Oua etiam recentia ſorbilia, aut tre
mula optima ſunt, abiecto albumine, non frixa,
nec aliquo modo indorata. Piſces mali ſunt, niſi
fuerint ex petroſis: alij enim ſunt fugiendi. Lacti-
cinia omnia praua ſunt, res ex paſta confectę ſuot
euitandæ, ex oleribus comedere quandoque po-
terit, potiùs ſubducendæ alui gratia, quæ quód
pro cibo commoda ſunt, ex his potiſsimum con-
ueniunt Borago, Bugloſſa, Atriplex, Spinachium
modò in acetarijs, modò in ferculis coodiendo.
Fructus vituperantur, ſed aliqoandotamen come
dat in pauca quantitate. Ex acrioribus, & ſi ſint ca
cochyma, quia tamen attenuari poſſunt, vſum ip-
ſorum non interdicimos, ſed paucum. Aroma-
tum vſus moderatus in temporibus præſertim fri
gidis ſit. Acetum non damnamus, quiuimò in
hoc caſu conueniens eſt, ſicuti agreſtę & omnium
acerborum vſum omnino non interdicimus. Vi-
num non ſit nouum, non craſſum, non nigrum,
ſed ſit optimè depuratum, clarum, ſubſtantia te-
nue, colore aut album, aut rubeum, facultate non
aquoſum, neque admodum poteus. Caueat à
multa repletione tam cibi quàm potus, pariter e-
tiam non ingerat altera cibaria, niſi priora iam de
ſtributa & concocta fuerint. Sumpta cœna ſta-
tim non dormiat, ſed ſaltem per horam & dimi-
diam ſomnum differat, à prandio ſomnum euitet
niſi fuerit conſuetus, aut ex aliqua cauſa noctes
duxerit inſomnes. Exercitio vtatur manè ante ci
bum per horam, vt ſcilicet uon ſtatim poſt exerci
tium comedat. Similiter ante cœuam. Aeris om-
nes euitet exceſſus, vt caloris, frigoris, verùm po-
tius frigoris quàm caloris. Procuret alui lenitio-
nem, vt cum iuſculo pulli, cum ſaccharo rubeo,
aut Inexpurgato, cũ prunis decoctis in vino dul-
ci, aut cum paſſulis, & ſaccharo ſub dio in nocte
expoſitis, aut cum oleribus oleo conditis, omni-
bus ante cibum per quartam partem horæ aſſum-
ptis, aut aliquando cum clyſtere communi, & ali-
quando cùm vna pillula ex aloe lota, aut cũ drach
mis tribus aut quatuor Terebinthinæ Cypriæ,
aut eius loco cum laricina aut abietina reſina ad
eandem quantitatem. Caueat ab animi affecti-
bus prauis, lætetur continuò, rideat verſeturque
continuò cum amicis dilectis, lætiſque, coitu mo
deratè vtatur, crebum eius vſum fugiat. Deue-
A niẽdo ad medicinalia, niſi fluxerit ſanguinis mul-
titudo per mariſcas in copia moderata, ſuaderem
vt hoc Vere lenita prius aluo, aut cum pharmaco
leniente, aut cum clyſtere, niſi ſponte fluxerit, ſe-
caretur vena hepatis dextri brachij ad quantita-
tem ſanguinis moderatam, prout præſenti medi-
co videbitur. Hoc facto veniendum erit ad ape-
rientia ipſas obſtructiones, quare per dies ali-
quot ſumat hos ſyrupos manè io aurora calidos,
ac ſuperdormiat, ſi poterit, vel ſaltem decumbens
quieſcat.

R. Syrupi de cichorio. s.
Acetoſi ſimpl.
De lupulis añ. ℥ s. Decocti cichorij
Fumiterræ
Lupolorum
Boraginis
Agrimoniæ
Ceterach ℥ iij.

Miſce pro ſyrupis viij. aut x. quibus aſſumptis
B accipiat in aurora in calidum hoc pharmacum, ſu
per quod immediatè ſomnum vnius, aut duarum
horarum ad ſummum cõcedimus. Sit tamen hoc
factũ in die non impedita à lunæ cõiunctione aut
oppoſitione, & prandium ad 6. horas differat.

R. Rhabarbari electi ʒ j. s.

Infundatur in infraſcripto decocto ad horas
x. cum modico Spicæ ac irroratione vini malnati
ci, & fiat expreſsio.

R. Agarici trochiſcati cũ Gingibere ʒ j.
Syrupi roſati ſoluti ℥ iij.

Cum ſupradicta expreſsione fiat potio.

R. Myrobalanorum omnium añ. ʒ s.
Epithymi
Ellebori nigri
Polypodij añ ʒ j.
Florum cordial. pugil. ij. s.
Aniſorum ʒ j.

Fructunm q. ſ. fiat decoctio in aqua agrimoniæ
ſecundùm artem, & fiat leuis expreſsio. Facta hac
purgatione, laudo, bibat ex aquis thermarum A-
C ponenſiom per dies octo aut decem. Antequam
autem superueniant calores, mihi placeret, vt ſin-
gulo manè per dies quindecim aut viginti (niſi a-
quss prędictas biberet) aſſumeret pillulam vnam
ex infraſcriptis per horas tres ſaltem ante prandi
um, vel plures etiam, ac ſuperbiberet ℥ ij. vini ab-
ſinthitis, quod in hunc modum parabitur. Pona-
tur in phialam aut vas ſimile m. j. ex coma abſin-
thij, & repleatur vas vino aromatico, & ſic ſtet in-
fuſum ſemper, quoad aſſumpſerit totam quantita
tem, quam aſſumere voluerit, ita vt nunquam in-
de extrahatur, ſtet tamẽ infuſum abſinthium pri-
us quàm prima vice aſſumat per horas duodecim
ad minus.

R. Trochiſcorum de rhabarbaro
De eupatorio
De duabos amygdal. Galeni ʒ j.

Fiant pillulæ ix. cum vino prædicto. Poſſet e-
tiam maximè in temporibus frigidioribus aſſu-
mere manè per horas v. ante cibum ʒ. Mythridati
electi, verùm cùm hoc aſſumit, trochiſcos non aſ-
ſumat, nec aliud quidquam. Nec mihi diſpliceret,

ſi aliquando mane tribus horis ante prandium ſu-meret maſticando ℈ j. rhabarbari. In hoc etiam tempore Veris, æſtatis & Autumni laudo vſum balnei aquæ dulcis, moderatè calefactæ, ſtādo in ipſo balneo per horam, aut minus iuxta tolerantiam. Deinde exiccando corpus. & lectum ingrediendo per aliam horam aut minus, ſicut videbitur medico præſenti. Tempore autem quo vtetur balneo, abſtineat ab exercitio, ne nimis corpus reſoluatur.

Pillulæ pro melancholico.

R. Epithymi Creteoſis ℥ j.
Aloes optimæ ℥ ſs.
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ℈ ij.
Corticum Ellebori nigri ʒ vj.

Cum ſyrup. de corticibus citri fiat magdaleon, de quo fiant pillolæ, pro ſingula ʒ iij. ſumantur ante cœnam per horam, bis in ſeptimana.

De intemperie frigida ſplenis, cũ tumore inſigni, cruditatibus ventriculi, & corporis atrophia, ac decolorationibus, cum metu futuræ aquæ inter cutẽ, pro nobili Polono quadragenario. Conſ. CCXLVII.

Oportet vt nobilis iſte vir, ſi curari debet à lõga & difficili ęgritudine, quę eſt præcipuè intẽperies frigida ſplenis cum tumore ſatis inſigni, ex qua poſtea multifariæ diſpoſitiones præter naturam conſequuntur, vt cruditates ventriculi, & in iecore, & in toto ambitu venarum atrophiæ & decolorationes, ex quibus non immeritò timetur tandem aqua inter cutem: oportet (inquãm) ſi ab his ſæuis diſpoſitionibus liberari cupit, vt præcipuè habeat exquiſitiſsimam victus rationem, quæ competat primario morbo, ſine qua diutiſsime & diligentiſsimè ſeruata, fruſtrà medicorum implorabit auxilium. Inprimis igitur eligat aerem in quo habitet ſubtilem, minimè paluſtrem, minus frigidum quàm fieri poſsit. In quo aere cauebit etiam ab omni exceſſu ventorũ, vbi poſtea ſereno cœlo & tranquillo ſe exercebit in venationib. & eiuſmodi motibus nobilibus. Laudo huiuſmodi exercitium, ſi modo ſuo tempore fiat, videlicet manè, vel paulò ante cœnam. Euitet omnes animi moleſtias, ſed iram præſertim & mœſtitiam. Manè ſurgat noxius, ſeptẽ horis dormiat, caueat à meridiano ſomno, eſſet enim illi admodum læthalis. Deambulet & exerceatur in cubiculo proprio, mollibus frictionibus, pectinationibus, cantu, lectione alia, excernẽdo excrementa per ſputum & tuſsim, curetq; reddere alui & vrinæ egeſtiones. Vbi verò hæc omnia peregerit diligenter mundasq; & odoratas veſtes induerit, tunc ad exercitium ſe conferat extra domum, ſi ſerenitas cœli apparuerit: ſin minus, intra domũ ſeſe contineat, ludendo pila, vel gladio, vel alio ali-

D quo exercitio. Bis in die, non amplius comedat, idque ſatis parcè, vnoque cibarij genere contentus ſit, & illud ſine aromatibus ſit, ſed cum modico croci & cinnamomi tantùm. A vino etiam caueat craſſo, dulci, nigro, & potenti: ſed eligat tenue, album, clarum pauciſetum, quòd etiam parcè bibat: vel ſi aſſuetus ſit ceruiſiæ, illam bibat moderatè, bene tamen confectam: hic enim morbus maximè requirit temperantiam. Ergo cauebit à compotationibus. Inter prandium & cœnam nihil nec comedat, nec bibat. Cibaria ſint, carnes iuuenum pullorum, hœdorum, vitulorum, auium campeſtrium, vt ſunt perdices, phaſiani, aues paruæ, oua ſorbilia. Nec vitupero in ferculis hordeũ, far probè concoctũ, ſi parcè vtatur, præcipuè vero addito croco. A reliquis ferculis abſtineat. Pane vtatur madefacto in iure carnium cum petroſelino & modico cinnamomo. A piſcibus omnino abſtineat, & à cibarijs arte confectis, ſicut à tortis, paſtillis, & omnibus lacticinijs, à leguminibus,
E bus, oleribus, à carnibus antiquis, & omnibus cibis craſsis & ſeruilibus. Panem azymum, vel malè coctum ne comedat, nec aliquod placentarum genus. Quantum ad medicinas, hoc primùm obſeruet, vt & Vere & Autumno, quouſque perſeuaret hæc mala diſpoſitio, euacuetur modo infraſcripto.

Pro curatione Hypochondriacæ Melancholiæ, Montano aſcriptum. Conſ. CCXLVIII.

PRo præparatione humorum peccantium in hoc affectu conueniunt ſyrupus acetoſus de pomis, & mel roſatũ cum decocto Bugloſſæ, Boraginis, & capillorum Veneris. Medicamenta verò purgantia commodiſsima ſunt confectio Hamech, quæ euacuat humores craſſos & aduſtos, & corroborat ratione Myrobalanorum: cui confectioni Hamech, miſceri poterit ſyrupus roſatus ſolutiuus.
F Sanguiſugarum vſus in prouocãdis hæmorrhoidibus, quarum apertio in hoc affectu vtiliſsima alijs videtur licet, non admodum mihi probatur, quia ſanguinem tenuem attrahunt, & relinquunt craſſum. Et, ſi aliqua vtilitas ex earũ applicatione percipitur, ea quidem non eſt propter humorum & ſanguinis attractionem, quæ fit per eas, ſed ex apertione venarum. Ad corroborandum iecur & ventriculum & euacuandum poſt euacuationem cõuenit ſaccharum roſatum cum puluere rhabarbari, vel caſsia. Cõfectio etiam Dianthos, ſpecies Diamuſci dulcis, & Cinnamomum cum ſaccharo roſato conueniunt ad corroborationem capitis & ventriculi.

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Sumat hora ante prandium. Deinde
R. Oxymellis ſimplicis
Syrupi de abſinthio ana ℥ j.
Decocti polypodij
Cetrach
Endiuiæ ℥ iiij.
Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſeptem. Deinde
R. Coa-

R. Cooſectionis hamech ʒ iiij.
Trochiſcorum alhandal g.x.

Miſce, & cum zuccharo fiat bolus, ſumendus in aurora cum cuſtodia. Poſtea interquieſcat per duos dies, & iterum accipiat zuccharum roſarum ſemper ante praodium & cœnam per duas horas. Deinde ſumat iſtos ſyrupos.

R. Myrobalanorum Indorum
Citrinorum
Emblicorum
Chebulorum
Belliricorum ana ʒ iiij.

Contũdantur groſſo modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium. Poſtea infundantur per diem & ooctem in libras decem aquæ fumiterræ, poſtea decoqoantur ad cooſumptiooem tertię partis. Poſtea adde

Corticum radicũ ellebori oigri ʒ iiij.
Liquiritiæ
Polypodij ana ʒ vij.
Seminum citri ℥ s.

B Bulliant donec remaneant lib. v. Poſtea adde folliculorum ſenæ.

Epithymi Cretenſis ana ℥ j.s.

Bulliant, donec remaneant libræ tres. Vltimo colentur, & exprimantur, & ſeruetur decoctum. Poſtea

R. Eiuſdem decocti ℥ vj.
Syrupi de iofuſione roſ. ℥ j.s.

Miſce, & detur manè hora ſyrupi. Sumat aotẽ per ſex dies continuos: ſed ſi oimium euacuarẽt, ſumat alternis diebus: deiode quieſcat, & vtatur victus ratione præſcripta. Erit autem tempus Veris & Autumni, io quo eoacuabitur. Ioter hæc verò tempora placet vt familiares habeat pillulas, quibus vtetur ter io meoſe hora aote cœnam.

R. Succi cetrach
Succi Chamædryos
Socci Polypodij receotis ana ℥ j.

Exiccentur in vmbra ſecuodùm artẽ. Deinde

R. Agarici electiſsimi
C Rhabarbari electi
Aloes hepatici ana ʒ iij.
Gingiberis
Garyophyllorum ana ʒ j.
Salis gemmæ ℈ j.

Miſce, cum melle roſaceo fiat magdaleon, de quo fiant pillu. pro ſingula ʒ iij. ſumẽdæ vt ſuprà. Si virtus conſtiterit, laudo vt Vere tantùm mittat ſaoguinem è baſilica ſiniſtri lateris, die ſequenti poſt caſiam ſumptam.

De tumore ſplenis duro, poſt diuturnam febrem, pro Reuerendo Boſchetto Mediolanenſi.

Conſilium CCXLIX.

Reoerendus Domin9 Ludouicus Boſchettus, poſt loogam febrem paſſus eſt & patitur tumorem durum in ſplene multæ duritiei & magnitudinis. Pro cuius curatione, ſi ex toto fieri poterit, ordinandum eſt io primis regimen in cibo & potu, ſubinde deueniendum eſt ad medicinalia. Quantũ ad cibos attioet, euitandi ſunt omoes humores

A craſſos generãtes, nec non & humores melancholicos facientes, qui habeotur io cooſilijs de melãcholia, & in alijs omoibus ferè. Elixa plus conueniunt, quàm aſſata: non tamen ex toto prohibetur vſus aſſatæ carnis, præſertim paruarum auiũ. Piſces ſiot maritimi, vel de flumioe currenti petroſo, ſquamoſi. Oua recentiora, ac tremula. Ex oleribus cooceduntur beta, borago, ſpioachia, lupuli, aſparagi, artichiochi, eodiuia, cichoria, & lactuca tempore calido. Cappares cum aceto & oleo conditi & aliqualiter cocti, cõueniunt ante alios cibos: ſimiliter ſardellæ, vel anguillæ ſalitę cũ aceto & oleo cõditę ante alios cibos cõceduntur: oliuę etiã mediocriter ſalitę interdũ cõceduntur. Aromatum, item porri, allij vſus, & capparũ, prohibetur, æſtate maximè, hyeme verò nonniſi paucus conceditur. Aceto & acetoſis vti licet. Fercula ſiot ex rebus ſuprà conceſsis: brodium vel ciceris, vel caulium, vel raparum. Ex fructibus conceduntur vuæ & ficus bene maturæ, tam virides,

B quàm ſiccæ, piſtacia, amygdalæ: tempore autem calido interdum concedo paſſulas, pruna bene matura, ac melopepones. Io potu vitet aquam: vinum autem ſit aotiquũ, album, quod modicè flauum dicunt, vel medij coloris, mediocris potentiæ, ſubtile, boni odoris & ſaporis, non dulce velut nouum, craſſum & turbidum, oigrum. Euitanda ſunt ciborum & potus repletio, & varietas: ſaccharo & melle cum alijs cibis rarò vteodum eſt. His obſeruatis, ineunte Vere extrahantur quinq; vel ſex vnciæ ſanguinis ex baſilica ſiniſtri lateris, niſi fortè hęmorrhoidalis multùm fluxerit. Subinde capiat iofraſcriptum ſyrupum, & medicioam.

R. Radicum tamariſci
Scolopendriæ, quæ cetrach dicitur
Chamædryos ana m. ij.
Corticum radicum capparum ℥ ij.

Contundantur, & decoquantur in libris octo aquæ ad cooſumptionem medietatis, & huius decoctionis accipe libras quatuor: mellis, aceti aoa libram vnam, & fiat oxymel.

C R. Supraſcripti oxymellis ℥ j.s.
Aquæ cetrach ℥ iij.

Miſce & fiat ſyrupus. Deficiente aqua cetrach ponatur aqua decoctionis tamariſci, in qua ſæpe ferrum ignitum ſit extinctum, & capiat ſingulo die vnum vſque ad ſeptimum: Deinde capiat medicinam infraſcriptam:

R. Polypodij
Follicolorum ſenæ
Stœchados
Paſſularum
Liquiritiæ ana ℥ s.
Myrobalanorum Iodorum ʒ iij.

Decoquantur io libris tribus aquæ lactis, donec remaneant vociæ nouem: deinde addaotur epithymi drachmæ ſex, bulliant vnica ebollitione, & facta colatura addaotur floris caſsiæ drachmæ ſex, ſpecierum hieræ ſimplicis ſcrupuli duo, & fiat potio, quam capiat ſummo ioaoè, & tardet prandium horis ſex. Facta purgatione, quæ reiteretur, ſi opus eſſe videbitur medico adſtãti, ſit frẽqueos vſus electuarij infraſcripti io quaotitatẽ

drachmę manè, bibendo poſt ℥ iij. flaui vini, deco D
ctioois tamariſci, cetrach, corticum radicum capparum, chamædryos, partibus æqualibus.

R. Cetracb, chamædryos
Radicum Tamariſci
Corticum radicum capparum añ. ʒ vj.
Ammoniaci
Rubeæ tinctorum añ. ʒ iiij.
Polij
Artemiſiæ añ. ℥ iij.
Galbani
Seminum hyperici
Nigellæ
Amygdalarum amararum añ ʒ ij.
Cardamomi fructus
Periclymeni añ. ʒ j.s.

Ammoniacum diſſoluatur cũ aceto, & omnia excipiantur oxymelle ſcyllitieo, & fiat electuariũ. Applicáda ſpleni exterius ſunt mollientia, ſubinde reſolueotia, vel miſcenda mollientia cum reſolueotibus. Sit igitur frequens vſus innnctionis E
lieois cnm oleo infraſcripto:

R. Corticum radicum capparum
Foliorum tamariſci añ. ℥. j.
Olei communis lib. ij.
Vini albi boni ℥ vj.

Decoquantur ſimul ad conſumptionẽ vini. Itẽ

R. Ceræ
Olei antiqui
Ammoniaci añ. ℥ vj.
Croci ʒ ij.

Aceti quantum ſufficit ad diſſoluendnm ammoniacum, & fiat in forma ceroti. Item ſit vſus frequens vnguenti de arthaoita parui, deſcriptionis Meſue, & loco applicetur vel ſoceus cetrach, vel ſuccus ebuli. Item accipe ſalis vſti quantum ſufficit, diſſoluatur in ſucco tamariſci, vel cetrach, vel in decoctiooe corticum radicum capparum, & cum veſica actuali caliditate ſæpe lieni applicetur. Item.

R. Viſci quercini ℥ vj.
Calicis viuæ ℥ s.
Corticum radicum capparum ʒ ij.
Picis liquidæ ℥ s.

Diſſoluatur viſcus ad ignem cum pice liquida, cætera puluerizata miſceantur, & lieni applicentur. Item.

R. Ceræ
Terebinthinæ
Picis añ. ʒ iiij.
Auripigmenti
Calcis viuæ
Aluminis
Myrrhæ añ. ʒ iij.
Aceti quantum ſufficit.

Auripigmentum, calx, alumen & myrrha cum aceto diſſoluantur, & cum cæteris excipiantur in forma cerati, quod vltimò poſt reliqua applicetur. Item.

R. Ceræ
Picis Reſinæ
Adipis tauri añ. ℥ iiij.
Baccarum lauri ℥ iij.

D Salis vſti
Ammoniaci añ ℥ j.s.

Aceti quantum ſufficit ad diſſoluendum baccas lauri pulueriʒatas, ſal, & ammooiacum, & fiat ceratum. Item.

R. Corticum radicum capparum ℥ j.
Foliorum tamariſci
Cetrach
Chamædryos añ. man. j.
Rubeæ tinctorum ℥ j.
Cardamomi ℥ s.
Rutæ ſiccæ man. j.
Piperis ℥ iij.
Aniſorum
Fœniculi añ. ℥ s.

Decoquantur omnia io aceto acerrimo pro ſomento faciendo cum ſpongia ſupra lienem, poſt vſum tamen mollientium. Item.

R. Bdellij
Sepi vitulini
E Ammoniaci
Radicum ireos añ ℥ ij.
Opopooacis
Galbani
Baccarum lauri
Styracis
Thuris añ. ℥. j.
Piperis grana num. cl.
Ceræ
Terebinthinæ añ. ℥ vj.
Vinum quátum ſufficit. Fiat ceratum.

Et qnooiam pleraq; cerata ſunt fortia, ante purgationes quatuor primis vti poterit, poſt purgationes autem quibuſlibet.

De lienis obſtructionibus & duritie, cum periculo hydropis & reliquijs quartanæ febris, pro doctiſsimo iuuene Vtinenſi, domino Ioanne Baptiſta Luuiſino. Conſilium CCL.

F HOneſtus ille iuuenis, qui nobis ſanandus in præſentia proponitur, cùm varijs præter naturam affectibus vexetur, & inter ſe contrarijs, nimirum diuerſis etiam auxilijs inter ſe pugnantibns curandus eſt. Vitia itaque tollenda, prius recenſeamus: deinde propria auxilia, & ſeruata metbodo. Laborat itaque in primis lienis obſtructionibus, atqne duritie adeò, vt ferè ſcirrhus vocari poſsit: atque bic eſt præcipuus morbus, de quo conqueritur inuenis. Etiam nonnihil obſtructionum in Meſaraicis patitur. Flatu præterea in ventriculo, & toto ferè abdomine abundat, cũ inſigni tenſione atque ſonitu, ſi qnis digitis pulſet: propterea ipſi diſcrimen magnnm hydropis imminet, niſi iam inehoata ſit tympanites cum leui aſcite. Nihilominus ipſum hydropicum appellari poſſe negamus, ſed ſpleneticum potius, quoniam eo ſanato, à quo tanquam à fonte cætera vitia emanát totum corpus ad priſtinam ſanitatem reuertetur. Præterea de febre quadam laborat, quę reſiduum eſſe videtur quartaoæ, quę ipſum Decembri menſe pro-

ſe proximo inuaſit,& pluribus menſibus infeſtauit. Nunc verò quodammodo erratica eſſe facta videtur, neque certum diem, neq; horam in ſuis circuitibus ſeruet. Huiuſmodi tamen febricula non eſt ægrotanti admodum moleſta: neque enim ipſe propterea decumbit, ſed domi exit, & quolibet expeditè admodum & promptè deambulat: nullum præterea in initio acceſsionis rigorem, aut excrementorum frigiditatē percipit. Hi ſunt præter naturam affectus, quibus iſte infeſtatur, opemq; à medicis implorat, ne in peius labatur, verùm priſtinam valetudinem recuperet. His cognitis à cauſarum narratione ſuperſedebimus: hanc enim à nobis ægrotus non poſtulat, ſed illico ad remediorum explicationē accedemus. Omnibus itaque per clariſsimos medicos conſideratis, ita illis ſatisfaciendum eſt. Primum quidem quoniam omnia hæc vitia à materia pendent, vt à cauſa, ea prius remouenda eſt: id verò duplici inſtrumento fieri poteſt, venæ ſectione, & purgante pharmaco. Antequam ad alterum iſtorum veniamus, aluus lenienda eſt, deinde materia aliquibus conuenientibus ſyrupis præparanda. Accipiat ergo per quartam horæ partem ante prandium electuarij lenitiui, vt vocant, ſeſcunciam, idq; aut ſub forma boli cum ſaccharo, aut cum ſero caprino liquetur, aut cum aqua cichorij, & fumiterræ, & fiat potio. Sequenti die in aurora huiuſmodi ſyrupum accipiat.

R. Syru. de fumoterræ ſimpl.
Acetoſi ſimplicis
De cichorio ſimplicis an. ℥ ſ.
Decoctionis infraſcribendæ ℥ iij.

Miſce, & fiat ſyrupus.

R. Agrimonij, id eſt, eupatorij
Cetracb, id eſt, aſplenij
Endiuiæ
Cichorij an. man. ſ.
Aquæ quantum ſufficit.

Miſce, & fiat decoctum ſecundùm artem. Quater aut quinquies huiuſmodi ſyrupo accepto, ma nè prius aluo lenita ſponte, aut clyſtere communi, per horam ſaltem ante cibum ſecetur vena interior cubiti ſiniſtri, extrahaturq; ſanguis moderatè vſq; ad vncias vj. aut ſeptem, aut pro iudicio præſentis medici: melius tamen fuerit ſi hæc ſanguinis quātitas duabus vicibus, non ſemel extrahatur, neque propterea à ſyruporum aſſumptione deſiſtat, quoad in vrina concoctionis bonæ ſigna videantur. Quibus viſis pharmacum ſummo manè aſſumat:

R. Agarici præparati ℈ iiij.
Confect. hamecb ſine ſcammonio ʒ v.
Aquæ lactis ℥ iij.

Miſce, & fiat potio. Vel ita:

R. Diaſenæ ℥ j.
Sacchari quantum ſatis eſt.

Miſce, & fiat bolus. Accepto hoc medicamento iterum ſyrupi accipiendi ſunt, ſed prioribus efficaciores, hoc pacto:

R. Syrupi de endiuia
De fumoterræ compoſiti
De pomis compoſiti añ. ℥ ſ.
Decocti infraſcribendi ℥ iiij.

R. Fumiterræ
Stœchados
Aſplenij
Cichorij
Tamariſci añ. man. ſ.
Aquæ communis quod ſatis eſt.

Incidantur omnia craſsius, & mixta, in aqua decoquantur. Tales ſyrupos accipiat numero ſeptem, vel etiam plures. Poſtea hanc medicinam ſumere debet:

R. Confect. hamech compoſitę ʒ iiij.
Electuarij lenitiui ʒ vj.

Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus. Hoc medicamento aſſumpto per duos dies aut 3. quieſcat, iterumq; ad nouos ſyrupos accipiēdos accingat ſe: cùm enim morbus à materia pendeat contumaci ac rebelli, non vnica præparatione & purgatione educi poteſt, ſed pluribus eget. Itaq; huiuſmodi ſyrupis, ſequentibus diebus etiam vtetur.

R. Syrupi acetoſi de quinq; radicib. ℥ j.
De epithymo ℥ ſ.
Decoctionis infraſcribendæ ℥ iij.

R. Corticum radicum capparum
Polypodij
Dulcis radicis
Paſſularum enucleatarum añ. ℥ ſ.
Aſari
Fumiterræ
Filicis
Tamariſci
Aſplenij
Betonicæ
Agrimoniæ
Cichorij ana manip. ſ.
Corticum radicum ellebori nigri
Florum cordialium ana ℥ j. ſ.
Seri caprini quantum ſufficit.

Miſce, fiat decoctio ſecundùm artem. Cum huiuſmodi ſyrupos acceperit ſeptē aut octo, poſtea illico talem medicinam accipiat:

R. Rhabarbari optimi ʒ j. ſ.
Spicæ ℈ j.
Vini aromatici parum
Decocti proximè ſcripti q. ſ.

Fiat infuſio per diem naturalem: deinde facta expreſsione.

R. Confectionis hamech
Electuarij Indi ana ʒ ij.
Syrupi roſacei ſolutiui ℥ j. ſ.

Miſce, & fiat potio. Vel loco huius potionis accipiat pillularum cocchiarū cum elleboro ℈ iiij. aut pillularum Indarum, de fumoterræ, ana ſcrupulos duos, & reformentur cum aqua fumiterræ, & fiant pillulæ quinque. Deinde cùm ita exquiſitè corpus euacuatum fuerit, accedendum eſt ad alia remedia, quæ cùm iecoris, tum lienis obſtructiones valenter expediant. Itaque ſemper in iuſculis ſuis decocta ſit radix petroſelini, & fœniculi cum folijs, & parum aſplenij. Et quoniam morbus longus eſt, neq; vnico remedio diutius vtēdum, quia ei natura aſſuefacta minus patitur, ideo modo vtatur hoc decocto.

R. Rſdicum arnogloſsi, id eſt, plantaginis ſiccæ
Corticis lauri
Chamædrios
Lapati ſylueſtris
Foliorum hœdere ana m.j.
Aquæ lactis quantum ſufficit.

Miſce, fiat decoctio vſque ad conſumptionem tertiæ partis, & in fine parum aceti, quantum ſit potabile, admiſceatur: & ex boc decocto ſummo manè ſumantur ℥ v. Aut boc:

R Scordij
Foliorum ſalicis
Radicum eryngij
Anagallidis cærulenm habentis florē, ana manipulum ſemis.
Filicis
Chamæmeli
Agrimonij ana m.j.
Aquæ lactis quantum ſufficit.

Fiat decoctio vt ſuprà. Poſtea vbi hoc vſus fuerit per aliquot dies, inde vtatur quibuſdam remedijs ſnb ſorma pillularum, aut pulueris, & paſtillorum, ad reſerandas occluſiones hepatis, & lienis. Ad iecoris autem obſtructiones hoc ſit remedium.

R. Radicum chamæpityos
Radicum cichorij ana ʒ iiij.

Conterito, & melle cocto excipito, & ad auellanæ magnitudinē præbeto, & aquæ calidæ ℥ iiij. ab eius aſſumptione ſorbendas dato. Item lupini iecoris ſicci drachmam in puluerem redacti, cum vncia ſyrupi de cichorea propinato:

Pro lienis obſtructionibus.

R. Scillæ aſſatæ
Corticum radicum capparum ana drachmam vnam.

Contūde, & præbe ex poſca drachmam. Aliud valdè laudatum: Accipe ſeminum viticis contuſi & cribrati per ſubtiliſsimum cribrellum drachmas tres, atqne ex poſca præbeto bibendum: atque ita alternatim in aurora exhibebis modò ſpleneticum, modò iecorarium medicamen: ſed multò frequentius ſpleneticum, longè enim magis in hoc iuuene ſplen, quàm iecur ægrotat. Item vltimò poſſunt aliqui paſtilli ad patefaciendas viſcerum occluſiones exbiberi, vt exemplum ſit: Accipe paſtillorum de rhabarbaro, aut de roſis, aut de eupatorio drachmam, redigatur in puluerem, & cum vncia decocti cichorij & aſplenij in aurora exhibeantur iſta eodem modo. Poſt paſtillos autem exhiberi poteſt, aut drachma cōfectionis dialachæ, aut diacurcumæ, aut Mithridatici, aut theriacæ, ſi bona haberetur. Atque ita ſemper variando, modò vnum modò aliud ex antedictis remedijs dandum eſt, neque diutius in vno inſiſtendū. Quòd ſi caliditas febrilis interdum cogat, aliquātulum de ſpeciebus diarrhodon admiſcendum eſt. Prætera exterius ſumenta ſpleni adhibenda ſunt, vt ex decocto geniſtæ, filicis, aſplenij, chamęmeli, ſeminū lini, aniſorum, dauci, cumini, & ſpongia ex boc decocto madens applicanda, vel veſi-

D cula bubula buins decocti plena ſuperponenda: deinde cum oleo de capparibus, & amygdalino, & nardino inungendum eſt. Sed hæc olea debilia ſunt: ideo ad cerota & vnguenta magis mollientia & digerentia veniendum eſt, quale eſt cerotū de meliloto, aut œſypi cerotum: oportet n. ſimul mollire & digerere: ideo cerotum diachilon mollitum cum oleo irino optimū eſt, aut cataplaſma ex radice cyclamini, hoc modo:

R. Radicum ciclamini lib.j.s.
Caricarum pinguium lib.s.
Aceti quantum ſufficit.

Coqnantur, & fiat cataplaſma optimum. Item ſtercus gallinarum, ſiccum, cōtuſum, cribratum, in oxymellite concoquito, & confidenter imponito. Item, optimè facit farina hordei, lupinorum fabarumque ex oxycrato impoſita: præterea pyrites, aut molaris, aut gagates lōgitudine octo digitorum, latitudine ſex digitorum, non multæ craſsitudinis, igneſcat, acetoque aſpergatur, pan-
E niculoque in aceto calido madeſacto inuoluatur & loco imponatur affecto, ibique qnamdiu calidus eſt permittatur. Emplaſtrum quoque ex hoc lapide à Galen. fit diapyrites vocatum, quod mirum eſt in ſcirrho diſcutiendo. Veruntamen totum ferè in ratione victus ſitum eſſe exiſtimandum eſt, ſiquidem omnis diuturnus morbus maximam ex conueniente victus ratione opem ſentit. Quapropter aer in primis eligatur, qui neque in calore excellat, neque in ſrigore, & ad ſiccum declinet. Caueat itaque à pluuijs, nebulis, & ventis auſtralibus, neque incolat, ſi fieri poſſet, loca paluſtria, lacuſtria, ant aquis vllis tum currentibus, tum ſtagnantibus irrigua, ſed ſtagnantes longè ſunt peſsimæ: præterea loca olidis putridiſque vaporibus reſerta euitentur: ſed aer ſit purus, aperta, & leui aura boreali perflatus. Exercitium corporis, cùm ſebre caret, ſit ante cibnm, exonerata prius aluo, & id quidem moderatum, ingrediendo, aut equitando, & alijs geſtationibus vtendo. Quod ſi non poſsit, fricetur eius dor-
F ſum, crura & brachia deorſum verſus cum panno lineo tepido, non valdè molli, neq; aſpero, vſque ad cutis ruborem. A cibo quieſcat omnino per tres aut quatuor boras. Loquatur ante cibum alta voce, & vociſeretur. Noctu dormiat, quantum ad concoctionem ſatis eſt: meridianum ſomnum niſi aſſuetus ſit, caueat. Qnotidie ante cibū alunm exoneret, ant ſpontè, aut glandula ſimplici ex melle cocto, aut addita ʒ. ſpecierū hieræ, ant per clyſtere ex decocti chamæ. betę, furfurū, mercurial. malnę, lib. olei anethini ℥ iij. ſac. rubei ℥ ij. Animo ſit ſemp lęto, nihil triſte cogitet, ſemp ſe connaliturū eſſe cōfidat, ſolitudinem ſugiat, muſicis delectetur, ſemp amicorū & bominū iucūdiſſimorū cōſuetudine vtatur. Cibi verò & potiones, in quib. maximè victus ratio cōſiſtit, ſint attennatorij, inciſorij, abſterſorij, & acriū rerū. Commiſtiones per interualla interdum proderūt, vt ſinapis, piperis, ſac. & huiuſmodi, præcipuè cùm febris ſedata fuerit, modus aūt cibi eſt, ne ſatietur. Potus vini ſit pauciſs. quantū ſatis erit ad ſedādā ſitim. Panis itaq;, vt ab eo incipiamus ex polline

triticæ farinæ cõficlatur cum medioeri ſale,& be- A
ne fermentetur:præterea,vt flatus, quibus hic æ-
grotus abuudat, diſcutiantur, cooficiendo pani
commiſceatur ſemẽ aniſorum, fœniculi, ſeſeleos
cumioi, & optimè coquatur. ,Carnes ſint hœdi
aut veruecia iuuenis, aut vituli lactentis, pullorũ
gallinaceorum, aut columborum in turribus de-
gentium, auicularum quæ ex arborib.montibus,
aut campis victom quæritant. Viteotur aues in a-
quis degeotes, & carniuoræ : oua etiam ſorbilia
proſunt. Etiam omnino hę carnes elixentur, & in
iuſcolis coquantur radices fœniculi aut petroſe-
lini cum folijs,aut vtraq;, & condiantur cum cin-
namomo omnia cibaria,& aceto. Piſces non ſunt
boni,niſi ſaxatiles,. Oleribus interdum elixis oe-
ſci poterit,vt beta,malua, aut quod cerefoliũ vo-
cant, mentha, petroſelinum, & reliqua huiuſmo-
di. Abſtineat ab omnibus leguminibus,à braſsica
rapis,cucurbitis,cocumeribos,lacte, & omnibus
lacte confectia,& lacticinijs. In acetarijs frequen-
ter vtatur capparibus ex oxymellite,aut folijs bo B
gloſſæ & boraginis coctis, & endioiæ, iotibi aut
cichorij. Fructibus vti poteſt, vuis paſsis ante ci-
bum &poſt,interdnm amygdalis,uuclei pinei ſto
machum lædunt. A pomis,nucibus, caſtaneis, v-
uis,perſicis,melooibus,& breuiter ab alijs omni-
bus fruct.bus,præter ficus & eius conſimiles, ab-
ſtinere melius fuerit, douec hoiuſmodi febris &
obſtructiones penitus ſublatæ fuerint. Potu vta-
tur vioo albo tenui ,non acerbo,com quo permi-
ſceatur aqua,in qua ferrum candens igne ſæpe ſit
extinctũ. Optimum erit ſi omnia ipſius cibaria in
tali aqua decoquentur. Præterea fiant vaſcula ex
ligno tamariſci, in quibus vinum, quo vti debet,
contineatur His omnibus ita congruenter inſti-
tutis,& corpore diligentiſsimè, vt ſuperius com-
prebenſum eſt, purgato, ſi febris abolita fuerit,
tunc credimus ultimum & præſentiſsimum re-
medium fore, ſi aquas Apponenſes potauerit,
quarum experimenta multa viſa ſunt in aperien-
dis viſcerum obſtructionibus, & omnibus natu- C
ralibns membris roborandis. Atq; ita,Deo annu-
ente,huic nobiliſsimo iuueni priſtinum corporis
robur & valetudinem reſtitutum iri ſperamus, at
que indubitanter confidimus.

Pro ſplenetico. Conſilium CC LI.

DEcocto ſeri lactis caprioi vel vaccini,
miſceat ſucci abſinthij, marrubij aua
℥ ij. bibat per duodecim dies. Nuno
mittat ſanguinem ex baſilica dextri la
teris, pro refrigerio hepatis & renum, ac bibat
decoctuio de agrimonia cum ſyrupo.

Pro puero ſplenetico.

Cortices fraxini exteriores mundatæ bulliant
in aceto, & calidi loco appliceotur. Id fiat quoti-
die,pars eius aceti cum melle iuſpiſſetur & bibat
pro ſyrupo.

Pro iuuene ſplenetico.

R. Agarici electi ʒ ij.
Corticum
Radicum caparum ʒ iij.
Ammoniaci
Bdellij ana ʒ ij.
Maſticis ʒ j.
Diſſoloãtur gũmi io aceto ſqoillitico: Deinde
R. Amigdalarum amararum
Adipis anſeris
Axungiæ por. ana ℥ j. cũ modieo ceræ.
Fiat linimentum pro ſplene. Item.
R. Rhabarbari electi ʒ ij.
Gariophillorum ʒ s.
Roſarum rubearum
Sandalorum
Citri ana ℈ j. cum aqua ceterach & zuc
charo albu.
Fiat confectum in rotulis, pondere ʒ duarũ ex
hibeatur.

Ictericæ mulieri.

Syrup. roſati ſolutiui pro minoratiuo, phlebo-
tometur ex dextri lateris baſilica, poſtea ſumat
ſyrupum de abſinthio.

Pro viro icterico nigro.

B Cõ obſtructionib. in regione hepatis & lienis.
R. Electuarium lenitiui ℥ j.
Specierum hieræ ʒ j.
Fiat bolus cum zuccbaro.
R. Oximel.
Scillitici
Syrupi de abſinthio ana ℥ j.
Decocti ceteracb & cicorei
Agrimoniæ
Chamedreoa ℥ iij.
Poſt ſecundum ſyrupum mittat ſanguinem ex
latere ſiniſtro: Poſtea ex dextro, & purgetur cum
confectiooe hamech.

Pro ægroto, laborante hepatis intemperie frigida cum ſcirrhi principio. Conſil. C C L I I.

IN hoc affectu conueniunt me
dicamenta benedicta,ne diſſol
uatur vis hepatis, vt eſt manna
diacatholicon, lenitiuum, rba-
barbarum, modicum agarici:
C ſed ante hæc medicamenta ex-
hibeantur ſyrupi diſponentes
corpus, & humores, vt eſt ſyrupus acetoſus, oxi-
mel, & mel roſatum. Conueniunt etiam in curan-
do hoc affectu expurgantia corpus per vrinam.
Talia autẽ ſunt ſyrupus de cichorio cum rhabar-
baro, bizantious, & de radicibus. Euacuatio quin
etiam per halitum couuenit, quæ quidem fieri de
bet cum rebus aperientib. & reſoluentib. vt olea
ſunt, & balnea præſertim Patauina. Pro corro-
borando hepate, extrinſecus maximè conue-
nit io hoc affectu frigido huius partis oleum de
ſpica & de abſinthio, & cõfectiones habentes vim
corroborandi. Vtile etiam erit ęgroto in curando
affectu, ſi ſingulis ſeptimanis vtetur pill. de hiera
& rhabar. idq; vt tollãtur obſtructiones, & ioter-
dum caſsia cum rhabarbaro.

Pro nobili, cui hepar inflammatũ, & vẽtriculus debilitatus erat. Conſilium C C L I I I.

QVidam nobilis à quibuſdam rei medicæ im-
peritis perſoaſus, maluaticum nimiuio hauſit;
ac in vindemia vinum oigrum, vtpote fretus hoo
conſi-

conſilio, vt imbecilitas ventricoli, quæ ex frigiditate ortum habebat, corrigeretur, cumque ad potum vini fortioris æſtas calidior acceſsiſſet, inflammatum eſt illi hepar, cuius demum intemperatura moltò maiorem ventricolo imbecillitatem conciliauit. Nam cùm actiones hæ ſint veotriculi, appetere cibum, ingeſtum retinere & concoquere: duæ eius partes ſunt: ſuperior, quæ nimirum appetit, ſiceior ac frigidior: inferior verò calidior & humidior. At verò caliditas nimia hepatis exiccat humidum, cum quo calor diſſoluitur: nulla eſt concoctio, nec appeteotia cibi vlla, ob veotriculum calefactum nimis. Quid ex his prognoſticandum? Corporis imbecillitas: quia ventriculus noo concoquit, ſed corrumpuntur verius omnia, quare vomitus frequẽs: & qoia obſtructum hepar, atque etiam ſupercalefactum, nulla eſt in corpore ſanguificatio. Calefactio hepatis & obſtructio tollenda eſſet miſsione ſanguinis, à qua abſtinendum eſt propter virium imbecillitatem, ne magis pruſternántur. Quare diæta ventriculus corroborandus, & miniſtrandi cibi pauci, & facilis coctionis. Interdico illi vino omni, niſi auſtero. Decoctum codiuiæ bibat, nam omnia cichoracea conſortando veotriculo apprimè ſunt vtilia. Dico autem cichoracea, endiuiam, ſonchon, & ſi quæ ſunt alia id genus: nam quia amara, ideo ſunt calida: calefaciunt igitur & conſortant, & leniter etiam refrigerant. Quare ſyrupum de cichorea cum roſato ordinaui. Conſortato ventriculo, totoque adeò corpore, accedam ad infrigidationem hepatis, quæ fiet per phlebotomiam baſilicę dextri lateris.

Proceſſus Montani in cura cachetici ſeu ad hydropiſim diſpoſiti. Conſilium CCLIIII.

ATtendamus primò ſymptomata in hoc adoleſcente, & percurramus per iſtos ſéx ſcopos à Galeno nobis traditos. Actio læſa apparet in coctione, diſtributione & nutritione. Secundò, tumorem videmus. Tertiò accidentia, color plus iuſto albus noo viuidus percipitur. Quartò, dolor in hypochondrijs ſentitur. Quiotò, qualitas mutata deprehenditur. Exeontia, nõdom vidimus egeſtiones, ſputum, vrinam. Habet hic adoleſcens intemperiem frigidam hepatis, videlicet eam contractam ex pororum cutis obſtructione, cùm humi cubaret: quare facilè potuerũt fieri obſtructiones, cruditates, malę coctiones, malæ diſtributiones & ſanguificationes non ſatis commodæ. Spiritibus iotrinſecis contingit idem quod extrinſecis, quòd craſſentur io frigiditati, Habet etiam catarrhum, qui occupauit tracheam, quare per tuſsim ſputum reijcit. Et pars circa cor eſt magis tumida, quod mirum eſt, fortaſsis propter materiam frigidam ibi collectam: Et ſentit aliquam tenſionem circa hypochoodria. Tumefactio dependet à frigiditate.

D Obſeruanda igitur hæc ſunt.

Tumefactio faciei, pedum, thoracis pendet ex frigiditate hepatis.

Hæ ex frigiditate totius babitus.

Ille ex obſtructjooe pororum cutis.

Iſta ex bumi cubatiooe, & fortè etiam inordinato regimine: Adde etiam catarrhum frigidum oõ parum ad morbom facere.

Cura erit per calefacientia, aperientia & corroborantia hepar. Corroboramus hepar, quum ad temperaturam ſuam reducimus. Eſt autem frigidum & humidũ: ergo eum calidis & ſiccis occurremus. Dabimus itaque intrinſecus qui aperiunt & euacuant, & corroborant etiam. Exterius præparemus linimenta, & frictiones ad eundem vſum. Extrahemus malum, & adducemus alimentum commodom.

Prognoſtic. Scribit Cornel. Celſ. in capite de hydrope contentionem ſuburtam inter duos medicos de Cura cuiuſdam hydropici: alter enim ne-
E gabat eum poſſe curari, alter affirmabat: tandem cum is qui affirmàrat, ſatis euidẽtes ratiooes curę attuliſſet, reſpondet alter: Mibi ſatis placent rationes tuę, ſed dic mihi, curabis ne hominem, qui vult edere & bibere quantum vult, & minus obtemperare medico? Ego (ioquit) ad animum reſpicio, ille ad morbum. Ita ego facio Prognoſticum. Si obtemperauerit hic patiens, poterit ſanitati priſtinæ reſtitui.

Sed quomodo incipiemus curam? Daodum erit quod commuoes materias euacuet, & mihi ſummè placeret hiera in forma electuarij: audio autem datas pillulas aggregatiuas. Vos perpetuò hoc habeatis in memoria, vt quotieſcunque aut febres curaoeritis, aut obſtructiones in corpore inueneritis, caueatur ab ijs qoæ adſtriogunt ſicut ſunt pillulæ aggregatiuæ: Nam intrant myrobalani, rhabarbari cuio aloe. Sed dices in hiera, quam offers, etiam iotrat aloe. Reſpondeo. Verum eſſe, ſed tamen currigitur ab alijs ingredientibus, cinamomo, azaro, carpobalſamo, pro
F qoo ego vtor cubebis, quia carpobalſamum oune oon habetur.

Dicam vobis hiſtoriam. Quidam medicus dedit nobili cuidam pillulas aggregatiuas, & nihil eduxerunt: Ego ſuperueniens, conſului vt acciperet vnam pillulam vnius ſcrupuli hieræ, tum commodè eduxit. Medicus alter leuiorem putabat fore iſtam medicinam, quàm vt quicquam educeret, cùm aggregatiuæ nihil fecerint: ſed nõ animaduertit obſtructionem grandem io corpore nobili. Poſtea ad ſyrupos apertiuos procedamus.

℞. Spe. hieræ S. ʒ iij.

Diſſoluatur cum aqua abſinthij, & detur calidè in aurora. Eduxit quater. Nota. Hieræ integra doſis eſt ʒ iij. Si ventriculum ſolum euacuare velis exhibere potes ʒ j. s.

Secunda Viſitatio. Conſilium CCLV. A

INteotio noſtra eſt aperire & eorroborare ea corroboratione quę eſt per reductionem ad naturalem habitũ: quare calida & ſicca erunt adhibeoda, ita tamen vt vim aſtringendi etiaio habeant: nam oportet etiam Tonum, hoe eſt vigorem in continẽdo, non tantùm virtutem augere: aliud enim eſt Tonus & aliud virtus. Poteſt babere quis virtutem non tamen Tonum, quia Tonus addit virtuti excellentiam: nihil enim aliud eſt Tonus quàm vigor & fortitudo membri. Sic in brachio Tonus dicitur, quum onus impoſitum fortiter & bene tenemos. Sed quomodo faciemus Tonum? Per exiccantia & aſtringentia: quę omnia ſunt in abſynthio. Non exiccar, moderatè calefacit, & aſtringit: propterea maximè ſtomacho & hepati conuenit. Habet maiorem acerbitatem quàm amaritudinẽ; dicit Galenus. Quare ratione acerbitatis moram faciens, fòrtius aperit, digerit, cùm abſtergit interiùs tamen, non exteriùs: quia exteriùs cùm pori cutis ſint parui obſtruit magis ſua adſtructione, interiùs verò aperit vias amplas in venas. Ergo B dabimus ſuccum abſinthij ad aperiendas obſtructiones ℥ iij. & ſyrup. de endiu. ℥ j. ad eontẽperandam caliditatem: & quia endiuia habet ſingularem proprietatem cum hepate, poſſunt iſta dilui cum ſyrup. aut aqua betonicæ. Poſtea fiant fructiones ad calefaciendum & aperiendom: primò ſimplices cum panoo ealido ſubaſpero, & ſtatim illinatur totum corpus, facta fricatione, cum oleo de coſto, aut de anetho, additis eaſtoreo & euphorbio, quod eſſet pro dioite. Recipiantur olei ℥ iiij. Caſtorei ʒ i. s. Euphorbij ʒ s. quia corpus eſt robuſtum.

Commodum etiam eſſet tenere pedes in lixiuio, in quo ſal & ebuli ſunt decocti, vel in aqua, vſque ad genu, bis in die ad exiccãdam illam aquoſitatẽ: quæ omnibus modis tollenda eſt, quia corrumpit calorem naturalem tibiarũ. Regimeo in ſex rebus non naturalibus ſit, ſicut inſtituimus. C

℞. Succi abſinthij clarificati ℥ iij.
Syrup. de endi. ℥ j:
Miſce, detur loeo ſyrupi.

℞. Olei anethini ℥ iiij.
Euphorbij ℈ ij.
Caſtorei ℥ j. s.
Miſce, perungere.

Tertia Viſitatio. Conſilium CCLVI.

IN diſpoſitione hydropica obſeruanda eſt quantitas potus & vrinoæ, & conferenda inter ſe: ſolet enim aquoſitas, quæ deberet exire, retiueri. Quare cùm eopioſiſsimè exit, de eura noo eſt deſperãdum. Accipiat ſyru. conſuetum, & adhibeautur frictiones. Præterea pro pedum lotione vtatur hoe ſequenti deeoctione.

℞. Ebulorum m. iij.
Salis ℥ iij.
Lixiuij ſitulas duas.

A Bulliant omnia ſimul ad conſumptionem tertiæ partis. Teneat pedes in hac décoctione ad genou vſque. Illud interim vos cogitabitis, vnde eſſe poſsit, quòd tumor aliquando recedit, aliquando accedit: ſed rectè ſcire non poteritis niſi ex quantitate vrioæ. Colligat ergo eras vrinam, ſtercora & ſputum.

De pulſibus.

Pulſuum differentias, quæ verè poſſunt cogooſci & percipi à medico, oo ſcio plures, quàm iſtas ſex: ſi Galeous potuit alias obſeroare & cognoſcere, bene eſt: boc ſcio quòd omnes nos nũ alias cognoſcamus, quàm illas communes. Quod de alijs dicunt alij, forſitan eſt impoſtura.

Prima differentia polſus eſt magnitudo, quę iu dicatur ſecundùm omnes dimenſiooes, ſecundũ altum longum & latum. Quandoque enim habet tantùm vnam dimenſionem, videlicet ſecundùm longũ, & tũc pręcipitur arteria velut filum quoddam tenue extẽſum. Et talis nõ eſt magnus, quia B non habet omnes differentias dimenſionum: oppoſita eius domina eſt paruitas. Seconda eſt velocitas quæ ſumitur ex celeritate mot⁹ vſq; ad quietem: eius oppoſita eſt tarditas. Tertia eſt frequentia & raritas, quæ attenduntur penes quietem. Quarta eſt inæqualitas, & eſt duplex. 1. Vnius tãtum pulſus inæqualitas, & hìc fortaſſe eſt incomprehenſibilis. 2. Eſt plurium, & dicitur Syſtematica, id eſt, collectiua inęqualitas ex multis pulſibus collecta, σύστημα enim eſt collectio: Eios oppoſ. æqualitas, qua attenduntur penes collationẽ dictarũ diff. His poteſt addi vehementia & debilitas. Nam vehemens eſt, qui tangentis manus validè pulſat. Debilis cõtrà. Sexta, quę ſumitur penes plenitudiuem ac vacuitatem.

Pulſus { *Magnus & paruus* / *Velox & tardus* / *Frequens & rarus* / *Aequalis & inæqualis* / *Vehemens & debilis* / *Plenus & vacuus* } *ſumitur penes* { *dimenſionẽ omnẽ* / *lon. lati. pfunditi.* / *motum* / *quietem* / *collationem aliarum differentiarum.* } C

Quarta Viſitatio. Conſilium CCLVII.

SI quærat quis à vobis quas nam differentias habeat iſtius ægri pulſus, credo inter vos alios aliud reſpõſuros: ſed vt habeatis in ea re artẽ aliquam, nunc de pulſib. dicam. Sex differentias ergo pulſuum ſemper præ oculis habeatis, ſient elementa quædam, tot enim eognoſco, & cognoſci poſſe credo. Vltimas quatuor, ſi qui cognoſcant, poſitas à Galeno, bene eſt. ego ingenuè fateor me non cognoſcere, nihil enim vnquam minus volui quàm decipere. Itaq; haud æqoo animo patior me interpellari inter tangendum & explorandum pulſum, quod nihil tantam requirat diligentiam & attentionem quàm pulſus, vt mirum ſit alios confabulari interim, & tamen omnes pulſuum differẽtias aſſequi. Ego neſcio an poſsint eſſe tam ingenioſi & tanta

celeritate diſcurrere. Vos debetis maximè eſſe diligentes in his, quas dixi differentijs cognoſcē- dis. Primò conſiderabitur an ſit magnus vel paruus: nam natura ſemper quærit magnitudinem, quam ſcilicet poteſt perficere, ea ſola eſt contenta. Non abundat enim in ſuperfluis, & in omnibus moderata eſt natura: itaq; fruſtra adhiberentur aliæ differentiæ, vbi eſt magnitudo. Conſideratur autem magnitudo in tribus dimenſionibus. Vtrum ſit altus, id eſt, an multum eleuetur, an longus per quatuor digitos ęqualiter, & an ſtrictus ſit vel longus: poteſt enim iſtorum aliquod eſſe ſine alijs, & nihil in his ſine cauſa accidit, de quo poſtea. Secundò an ſit velox, hoc eſt, vtrum celeriter moueatur in pauco tempore, an tardius qui longo tempore tardè mouetur. Attenditur enim hæc differentia penes motum: percipit enim in quolibet pulſu ſemper iſta duo, motum & quietem. Tertiò an ſit frequens vel rarus. Frequens eſt quando breuis quies intercedit. Rarus, quando longa eſt quies inter duos pulſus. Sicut vites raras dicimus, inter quas magnum eſt interuallum, & rarum auditorium, cum miſer doctor vix habet quatuor diſcipulos, frequens autē cùm confertim ſedent. Eſt igitur frequens pulſus, quādo quietes ſunt paruæ. Rarus, quando quietes ſūt longæ. Galenus gloriatur ſe amorem deprehendiſſe ex pulſu præcisè, ſed ego non credo. Voluit videri, eo fuit ingenio, & habuit neſcio quid Græci. Quartò an ſit vehemens vel debilis. Vehemēs dicitur quando eſt validus, vrgens, & certat cum digitis veſtris, nec vult cedere: debilis autem cōtra, quando non facit reſiſtentiam. Sed hic habeatis cautelam, ne durities vos decipiat, & iudicetis vehementem, qui eſt durus. Differunt enim vehemens & durus pulſus: quia durus poſt digiti preſſionem quaſi victus & proſtratus cedit, & ceſſat, ſed vehemēs reſilit fortiter. Quintò an ſit plenus vel vacuus: apparet enim aliquando arteria ac ſi eſſet vacua. Sextò. An ſit æqualis vel inæqualis, maximè an inęqualitas ſyſtematica. Non turbet autem vos vocabulum, quia nihil eſt in voce, poteſtis dicere collectiuam pro ſyſtematica. Eſt autem inęqualitas ſyſtematica quando x. aut duodecim ſunt pulſationes, & nulla eſt correſpondens alteri. Simplex inęqualitas eſt, quando in vna pulſatione percipitur magna diuerſitas, vt ſi ex vna parte mordicat, in altera minimè, aut in vno tactu eſt velox, in altero tardus, &c. Iſtam diuerſitatem vnius pulſationis non puto poſſe deprehēdi, cùm vix quies percipiatur: quare nugas puto eſſe reliquas quatuor differētias à Galeno traditas, quas certè impoſsibile eſt cognoſcere. Et cùm Gal. diuidit poſtea guram pulſuum vſq; ad minima, credo ipſum riſiſſe cùm ſcriberet. Quidam dicunt ſe poſſe pulſum ſerrinū percipere, quòd ſplēdidum eſt mēdacium. Sicut medicus quidam dixit ægrū habere ſerrinum pulſum, & alter doctior eum ſe deprehendere poſſe negaret, tandem & ipſe profeſſus eſt, nec ſe deprehendiſſe: hoc tamen ideo dixiſſe, vt ſi fortè alter cognouiſſet, ne ipſe min9 ſcire videretur, ſed quando tu non cognoſcis (inquit) neq; ego cognoſco. Hæc ſint dicta de differentijs, cras de cauſis pulſuum agemus. Quod ad patientē ſpectat, melius iam habet. Facies non eſt ita liuida, nec pectus, bon9 pulſus eſt, ſed tamē in partibus interioribus adhuc ſunt obſtructiones, quia extenſa habet hypochondria, & fæces ſunt ſubalbidæ, quæ indicant quandam obſtructionē in poro felleo, tendente ad inteſtina: non tamen omnino eſt obſtructus, ſed ſolùm impedimētum eſt factum, ne liberè pertranſire poſsit bilis. Quidam ex ſubalbis fæcibus colligūt obſtructionem Meſaraicarū, ſed non eſt ita ſi anatomiam tenes. Poteſt enim eſſe obſtructio in Meſaraicis, vt fęces nō ſint albæ, & contra, poſſunt fæces eſſe albæ, etiāſi nulla ſit obſtructio in Meſaraicis. Non video igitur conſequentiam iſtam. Fęces ſunt albę, ergo eſt obſtructio in Meſaraicis. Sed frequenter tamē in colloquijs ſic audimus. Verùm quādo talia audio, nihil contradico: & vos etiam ſic facietis, ad vitandum odium, & gratiam apud omnes retinēdam. Quoniam & Gal. ſic fecit Romæ, quēadmodum ipſe de ſe dicit. Si veritatem dicerem ſemper vitam leporis agerem. Si nanq; non fungerer officio viri boni, quare coact9 fuit cedere Roma. Vos quidem huiuſmodi ineptias audiētes maximam habebitis voluptatem, quando intelligitis ea, quę ipſi nō intelligunt. Sed ſi poteſtis, ſemper tacete. Nolite eſſe προπετεῖς, qui temerè enuntiant, ſed rectè omnia & diligenter expendite, nam ad pauca reſpicientes facilè enuntiant. Deprehendetis aūt obſtructionem Meſaraicarum ex pauca nutritione, quia non fit diſtributio, extēſione hypochon. ex fęcibus liquidioribus, & aliquando ex dolore. Hic autem vt diximus habet obſtructionē quandam in poro felleo, qui porrigitur ad inteſtina. Dicunt enim quidam duos eſſe meatus fellis. Vnum minorem ad ventriculum, & alterum maiorem ad inteſtina, quanquam qui diligentius eam rem inquirunt, negant aliquem eſſe meatū ad ventriculum. Verum tamen eſt nonnulla corpora vtrunq; habere, ſicut monſtroſa etiam alia ſæpe reperiuntur pręter ſolitum in quibuſdam, ſed hi infeliciter nati dicuntur. In remedijs perſeuerabimus. Accipiat ſuum ſyrupum qui aperit, & tollit intemperiem frigidam ac humi. hepatis. Sed quoniā habet etiā catarrhū, ſicut apparet ex ſputo, cui putridū quid eſt admiſtum, ſumat vel quotidie, vel alternis dieb. electuarij loco terebinthinæ ℥ s. Leniet enim aluum & mundificabit pectus aperiendo & abſtergendo.

Quinta viſitatio. Conſilium CCLVIII.

PVlſus ſecundùm Periodos inflationis tumorum maximè variat: quare eſt hodie inæqualis valde. Non habet magnitudinem, & velocitatem, ſed frequentiam: & additus eſt tumor, qui augetur cum differentijs pulſus. Sed cur alternis diebus Periodice mouetur pituita humor iſte frig. & ſegnis, ad fauendas inflatas partes thoracis & faciei, cum motus pituitæ ſit diebus ſingulis.

Reſpondet

A Reſpondet Galenus in 2. de Differ. febrium, de Cauſis periodorũ in fluxionibus. Non debemus (inquit) mirari fluxũ habere certas periodos dũ modo ſeruatur proportio mandãtis membri & recipientis ſecũdùm omnes circunſtantias, hoc eſt vt ſint eodem modo affecta, vt maneat idem modus viuendi. Iſta portio bumoris in mandante, ſi tanta eſt, quæ alternis diebus ſolet tranſmitti: fit fluxio per diem tertiũ, &c. Et hoc eſt, quod Alex. humorum certas periodos, generationi eorudẽ & non aſtris aſcribit. Nam cùm plurimum pituitę poſt ſanguinẽ abundet in corpore, fit vt ipſa mẽbrum mandans aggrauatum, citius tranſmittat, & periodum quotidianã faciat. Poſt eam bilis, quæ in minori quantitate eſt in corpore, poteſt tanta generare in membro mandante, vt alternis dieb. fiat motus. Melancholia autem, quam reſpectu aliorum humorum paucisſimam habemus, longiore egens tempore tardius mouetur, per quartum diem ſcilicet. Hęcque ratio vera eſt, ob quam humores certam periodum ſeruare ſoleant: caue ad ſydera curras. Si quid in ea re poſſunt ſydera, non eſt medici conſiderare res in corpore. In hoc morbo manet eadem cauſa, idem membrum, aggregatur eadem materia, ideo fit certa humorum periodus. Id tamen obſeruandum, quòd tumente pectore minus pedes tumeãt, & è contra. Tumor in pectore fortè eſt ex capite, in pedib. ab hepate, pulſus eſt inęqualis, qa decũbit ad arteriã humor.

Sexta Viſitatio. Quieſcat niſi quòd ſumat conſuetum ſyrupũ. Conſil. CCLIX.

HAbet hic Anaſar. quæ & ὑποσάρκα vel λευκὴ φλεγματία dicitur, & prouenit à frigiditate hepatis & venarum, ſicut nõc certò ſcimus. In ſiniſtra parte circa renes inflatur, & in dextra circa collũ, & in pedibus: id autẽ fit propterea, quòd iſtas partes habet imbecilliores reliquis, cuius imbecillitatis plurimæ poſſũt eſſe cauſæ primitiuę, vel quòd

C habuit aliquam ægritudinẽ in iſtis partib. vel ob alias cauſas quas nos ignoramus. Et quia idem habet membrum mandans, idem excrementum, & ĩdem percipiens, inflationes perſeuerant, & ſeruant ſuas periodos, donec aliquid mutatum fuerit. Hactenus propter frigidã hepatis & venarum ĩnteroperiem exbibuimus ſyrup. ex abſinthio pro apertione & abſterſione. Nam plurimas habet obſtructiones, licet tactu non appareãt, & propterea fecimus etiam frictiones. Nunc ad dropaces eſſet veniendum, ſi exquiſitè purgatus eſſet vẽter. Pro purgatione ergo accipiat elaterium, quod efficacisſimum eſt ad humores crudos educendos, & ſuccum iridis: ſed elaterij doſis ſit pauca, vt puta, grana iij. dioſc. non tranſit duas aut tres ſiliquas Eſt autem elateriũ, ſuccus cucumeris aſinini ſeu anguini, ſeu ſylueſtris, qui copioſè prouenit in agro Mãtia. in ruderib. Doſis ſucci iridis ʒ iij. recẽtis, addatur etiã ʒ j. agarici pręparati, & fiat bolus, aut miſceatur cũ lacte, quod rectificat elaterium.

R. Succi iridis recentis ʒ iij.

Elaterij gr. iij.

Non tranſeas gr. v. ad ſummum

Agarici præparati ʒ j.

Lactis caprini q. s.

Miſce, fit potio. Præſtat ſæpius iterare hoc medicamentum, quàm ſemel validè euacuare.

R. Diacimini ℥ ij.

Sumat ſingulis diebus vnam rotulam ante cibum vel arom. roſ. Præterea

Therebinthinæ ℥ iij.

Poſt octiduum quieuit. Poſtea rediens Montanus cùm videret catarrhũ in ipſo malignum, iuſſit adhiberi ſingulis diebus therebinthinæ ʒ iij.

Conualuit iſte, quòd ad hydropem pertinet; ſed catarrhum adhuc habet, dabimus ergo terebinthinam, aut ipſum omnino derelinquemus.

De hydrope. Conſilium CCLX.

B HYdrops eſt nomen accidentis. Videndum igitur eſt, quæ ſit ægritudo vnde hæc proueniat. Eſt autem ægritudo faciens hydropem intemperies frigida hepatis: eaq́ue eſt immediatè cauſa, Hippocrate & Galeno teſtantibus. Sicut igitur non poteſt eſſe febris, niſi ſit caliditas ignea in corde, ita non poteſt eſſe hydrops, niſi ſit frigiditas hepatis, ſiue poſtea aquoſitas, ſiue ventoſitas proueniat ex diminuto calore. Cùm autem generetur ſanguis ab hepate, neceſſariò eſt magis aquoſus, & flatuoſus. Talis autẽ frigiditas vel acceſsit hepati immediatè eſſentialiter, vel ob reſolutionem & defectum ſanguinis, ac ſpirituum, vt fit in hęmorrhoidum fluxu nimio, aut ſanguine narium, vnde ſæpisſimè videmus hydropem generari. Hæc priuatiua eſt frigiditas hepatis, alia poſitiua. Et hi ſunt duo modi; quibus contingit hepatis frigiditas. Poteſt autem etiam alio modo contingere, ob multitudinem humorum in corpore dominantium, vt ſi pituita plurima abũdet corpus, ob multam cibi molem,

C ita vt ratione ſubiecti, id eſt ęgri, ſumẽtis multum & malum alimentum, confundatur & ſuffocetur calor hepatis, vt non poſſit conficere bonum ſanguinem. Vel fit ob ſchirrum, vel apoſtema, cõtingens vel in hepate vel vẽtriculo: vel ob plurimos flatus: ſemper igitur frigiditas debet eſſe in corpore. Cùm igitur hìc conſtet eſſe hydropem, & propterea frigiditatem, qualis ſit ea vidẽdum. Temperatura huius fuit calida & humida. Si loco naturalis caloris ſucceſsiſſet non naturale frigus, primũ deueniſſet ad quandam καχεξίαν, poſtea ad Anaſarcam: ſic enim incipit hydrops. Secundò non præceſsit euacuatio ſanguinis: ergo non poteſt eſſe frigiditas priuatiua. Tertiò, non poteſt eſſe ex deprauatione multorum humorum, quia non vixit intemperanter: relinquitur igitur quòd ſit ex obſtructione, quę facta eſt in venis meſaraicis. Habuit enim febrem tertianam intenſam, in qua maximè patitur ventriculus, ita vt niſi intrà quatuordecim dies curentur, in pesſimas incidant ægritudines. Cùm igitur præceſſerint febres, poſteà intumuerint pedes, veriſimile eſt factas eſſe ob-

D

D ſtructiones in illis partibus, & ita refrigeratum hepar per conſenſum. Cunque eſt frigiditas in hepate, neceſſariò ſequitur frigiditas (per conſenſum) aliorum membrorum. Talem igitur fuiſſe cauſam credo. Intumuerunt pedes, & cùm natura habuit alimentum incommodum, non amplexata eſt, quare crudum, & inconcoctum fluxit per omnes partes, & illa pars, in quam magis agere potuit calor, flatuata eſt: nam calor agens in materiam & non reſoluens flatuat, ſicut circa Autumnum & Ver ſunt plurimi flatus: Æſtas autẽ reſoluit eos, Hyems verò conuertit in aquas. Ita diebus præcedentibus cùm calor validior eſſet, vidimus tympanitem, nunc ſuffocata caliditas, ob multam materiæ redundantiam apparet Aſcities. Hanc mutationem non miremur, vtrunque accidit à pituita ſed antea eſt flatuata, nunc reſoluta in aquam manifeſtiſsimè apparentem in ventre, cum materia flatuoſa. Habemus igitur ita actiones læſas, quarũ cauſa eſt frigiditas in hepate, facta primò per conſenſum, nũc verò, vt vereor, eſſentialiter propter E longam moram.

Prognoſticum. Vbi multa copia humorum frigidorũ, maxima debilitas caloris, & ſpiritus ſequitur, longus & difficilis morbus, membra affecta, vt ſuo officio fungi non poſsint.

Cura. Neceſſe eſt vt hepar redeat ad temperaturam ſuam naturalem: & quia habemus tam validum hoſtem, circa materię eductionem animaduertendum. Facerem igitur hoc, ac ſingulis dieb. euacuarem aliquid, cum illis, quæ aperiũt obſtructiones, & calefaciunt corpus, talem calorem ſcilicet addendo, vt poſsit conficere alimentum. Darem igitur, quod mihi eſt familiare, ligni illius Indi vnciam vnam cum rhabarbari drachma vna ſubtiliter puluerizati. Ex hoc ſumat duo cochlearia quotidie, vel alternatim hieræ ſimplicis ℈ duo ante cœnam. Singulis etiam ſeptimanis accipiat elaterij grana quatuor vel tria cum lacte hoc modo:

R. Elaterij gr.iij.
Lactis ℥ ij.

F

Educit illud aquam, & ſi hoc non ſatis eſſet darem ad gr v. vel vj. elaterij. Omnino cuperem ne multùm, imò parũ biberet, quia exiccatio eſt huius morbi cura. Exiccat autem lignum, & roborat. Id tribus horis ante prandium ſumat. Vellem vinum tenue eſſet quod biberet, ſtaret per medium diẽ à vaſe exhauſtũ prius quàm biberet, quia tenuius fit, & acerbitas aufertur: & vellem quoq; quàm primum ex vaſe ſumptum eſſet, imponeret cinamo. gariophyll. aliquid, nec excederet vnum cyathum. Cibi actu, & potentia ſint ſicci, panis cũ aniſo, & fœniculo, carnes condiantur cum cinamomo & garyophyllis, quæ exiccant, & prouocant vrinam, vt petroſelinum, & ſint carnes bonę. Ante & poſt cibũ vtatur duobus cochlearijs aniſi præparati, & optimè maſticet. Febris ei non noceet, quia exiccat. Exterius nihil applicarem. Si vellet, darem balnea, ita tamen, vt quantum biberet, tantum etiam per vrinam excerneret.

De curatione hydropici, Conſilium CCLXI.

Monacho ſexagenario aſcite & tympanite laboranti, dedit pillulas de aloe, nec voluit vti fortioribus, & edunxit aliquid quotidie, ac roborauit membra, ac aperuit obſtructiones. Idem abſinthite vinum dedit album, ſubacidum, propter excitandum appetitum. Diuretica exhibuiſſet, ſed plꝰ vrinæ reddebat, quàm biberet. Limacum carnes cum ſuis cochleis contuſæ, & ſuperpoſitæ, valde proſunt, educunt & exiccant mirabiliter.

Alia hydropici cura.

Habuerat quidam morbum Gallicum, ex quo factus fuit hydropicus, dedit elaterij grana decem cum aquæ lactis vncijs tribus, poſtea ſyrup. de abſinthio, & aquas thermarum. Victum præ- E ſcripſit tenuem, & dedit aſparagos. Pro lotione pedum iuſsit accipere anethum, & chamęmelum. Aliud. Quidam habebat duriſsimas obſtructiones hepatis, & ſplenis, eratque hydropicus, ei cõſuluit, vt decoquerentur cortices fraxini cum aqua, & modico aceti, & cum ſyrupo de ceterach biberet. Deinde accederet ad thermas, & dum biberet aquas, exciperet ſingulis diebus fumum de lapide molari ignito, & aceto aſperſo. Et reliquo tempore ſe vngueret oleo amyg. dulcium.

Puellæ hydropicæ.

R. Elaterij gr.vij.
Seri lactis ℥ viij. Item
R. Agarici præparati
Aloes optimæ
Rhabarbari electi ana ʒ ij.

Cum oxymelle fiat magdaleõ, de quo fiant pillulæ tres pro ſingulis vicib. drach.j. Item

R. Aniſi F
Garyophyllorum ana ʒ j.
Diachylon cum gum. ℥ iij.

Extendantur ſupra corium, & applicentur toti ventri ab ore ſtomachi vſque ad vmbilicum.

De hydrope pro puero in hiſpitali S. Franciſci. Conſilium. CCLXII.

Hydrops hic oritur à fluxione. Eſtque fluxio in ſuo genere generaliſsimus morbus, ſed hydrops pendet à mala tẽperatura, quę in corpore eſt propter exceſſum frigiditatis, quæ facit, vt non poſsit concoqui materia, ſed maneat in corpore ſicut aqua, eſtq; ille ꝓprius characteriſmꝰ hydropis, qđ vbi debebat eſſe calor, ibi eſt frigiditas. Regula eſt vbicunque videbitis in ægro totum corpus affici mala temperatura, hîc dicatis vitium eſſe in principio alicuius virtutis. Verbi gratia, ſi nulla pars corporis mouetur, dicatis vitium eſſe in principio motus, id eſt in cerebro. Si verò vnum membrum

brum eſſet immobile, alterum mobile, iam nō eſt vitium in principio. Sic vbi videtis vnum membrum laborare vitio coctionis, vt cùm crus intumeſcit, reliqoum verò corpus eſt in bono habitu, non eſt vitium in principio virtutis naturalis. In hoc puero non eſt vitium in motu, quia mooetur, nec læſæ operationes cerebri, quia imaginatur, & memoratur, nec exteriores ſenſus læſi, quia videt, audit, oibil ergo vitij io operationibus animalibus, quæ ſunt à cerebro. Quantum ad vitales operationes, pulſus boni ſatis, ergo calor influit à corde. In naturali vitium eſt, quod indieant læſæ operationes, nō enim nutritur, vt debet: crura & pedes arefacti, & linimento priuati, vēter turget, ſunt igitur extrema ſine nutrimento, nec venter nutritur, ſed habet materiam aggregatam potius, quàm nutrientem. Eſt ergo vitiom in principio, quia æqualem videtis læſionem io toto: eſt arefactum alimentum per totum, ergo vitium io hepate, & quia eſt diminuta actio, neceſſe eſt eá ex frigiditate prouenire: qoia vbi eſt corrupta actio, ibi eſt calor præter naturam, vbi eſt diminuta frigiditas. Eſt ergo hepar temperaturę frigidæ, qnod colligetis ex actione diminuta. Sicut proprium in febribus cor nimiū excalefieri, ita in bydrope ſemper hepar nimia frigiditate afficitur, vt teſtantur Galenus & Auicenna. Eſt ergo hîc intemperies frigida, & eſt facta diſpoſitio, & impreſsio. Videndum tamen, an com materia, an ſine materia, & ſi ex materia, an per eſſentiam, an verò per affluxū. Poteſt autem vtroque modo contingere talis frigiditas in hepate, vel eſſentialiter, ex naturali diſpoſitione hepatis, quia hoc etiam frigidius. tales hepatici dicuntur: & ſæpe etiam incidunt in hydropem, etiamſi non ſit affluxus alioqui, nec apoſtemata frigida, nec ſcirrhi: vel etiam per affluxū, quando multitudo materiei affluentis obſtruit vias, & calor eliditur, & impeditur tranſitus, propter generatum apoſtema, aut ſcirrhum. Poteſt etiam talis frigiditas fieri ex reſolutione caloris, ob defectum alimenti, & cùm exhauritur ſanguis. Ita ob fluxum hæmorrhoidalem niminm, ſæpe videtis hominem in hydropē labi. Sicut medicus Florentiæ, qui ex nimio fluxu hæmorrhoidum incidit in hydropem, vbi volebant calefacere hepar. Ego dixi cauete à calidis, qnia frigiditas non eſt in hepate per eſſentiam, ſed propter priuatiooem alimenti. Si adhibebitis calida, deducetis eum ad tabem. Si vultis curare, debetis nutrire, & regenerare ſanguinem amiſſum. Si eſſet ex intemperie frigida ſine materia, illa corrigi deberet calidis. Sed ibi eſt frigiditas per priuationem, ob remotionem alimenti ſeu ſanguinis, qui fouet calorem. Cùm igitur poſsint eſſe tres cauſæ frigiditatis, quę ex illis eſt in hoc puero? Hæc à forma & magnitudine ſumenda, vēter tumet magna mole, externa membra ſunt arida, id fit, quia venter abundat alimento, & illud non conficitur, cætera membra carēt. Si frigiditas eſſet per eſſentiam, totum corpus eſſet inflatum & tumefactum, brachia etiam & pedes, quæ ſpecies hypoſarca dicitur. Sed hic æger aſciten habet, quia membra arida ſuot, nec ita ſonitus percipitur, nec eſt ſim-

A plex intemperies ſine materia. Sed eſt aliquid quod impedit. Non eſt etiam poſitiua frigiditas eſſentialiter facta io hepate, alioqui enim omnia membra pariter tumerēt. Ergo priuatiua: ſed noo ex defectu alimenti, non enim ſanguis ex eo effluxit, ergo ex affluxu materiæ, quia totū corpus turget, obſtruuntur meatus, & prohibetur tranſitus, ne alimentum poſsit per venas commodè diſtribui. Ideo cibos aggregatur, & in aquoſitatem redigitur, traoſitque inter peritooium & ioteſtina. Difflatur enim eò per venas, vbi etiá inuenit partes frigidas, & ſi in ventū tranſit, plenum aere fit abdomeo. Si verò in aquam, fit aſcites, & raró fit vnum ſolum: ſed ferè ſemper vtrunque: niſi quòd quandoque plos de aere, quaodoque plus de aqua, prout plus, vel minus eſt frigiditatis.

Prognoſticum. Puer ille morietur, quia quatoor iam annos laborat, & prẹter obſtructionem, duritiem quoq; hepatis patitur: hepar in ſcirrhū incidit, & ego credo, eum ſcirrhum habere, vt la- B pidem, ſed propter tumoris extenſionem non poteſt attingi: eſt ergo refrigeratio eſſentialirer in hepate, & eſt morbus, primò in temperatura per affluxum, deinde in compoſitiooe, quia meatus obſtructi: & in figura, quia tumor præter debitam figuram, in quantitate: nā venter magnus, & in numero, quia ibi plurima aquoſitas prẹternaturalis: operationes vitalis & naturalis læſæ. Vtrum aotem in corde ſit febris? Noo credo: calor tamen aliquis eſſe poteſt. Eſt enim pulſus paruus, frequens, & inæqualis. Sunt autem tres cauſæ coontentiuæ pulſus. Virtus mooens arteriam, inſtrumentum & neceſsitas, ſeu vſus euentationis. Vbi aliquā horū mutatur mutātur & pulſ⁹. In hoc paruus, quia virt⁹ debilis nō poteſt mooere frequēs, q̃a multis ſupplet vicib. oatur. qđ ſemē nō poteſt: inęqualis, quia natura aggrauatur multa materia, cupit citò euētare, & defatigatur citò, & rurſus inſurgit, nō aliter ac baiulus portās magnū on⁹, nūc currit, nunc paulatim it, & tremūt crura, nūc ſtat. C Semper priuſquam ad opus accedetis, conſideretis, vtrum poſsitis agere, & ſic poteritis prognoſticare, vel ſaltem ambiguitatis rationem dicere. An igitur poſsit curari, videndum eſt à cauſa efficiente, & materia, quia omne agens per hane agit. Cauſa efficiens eſt calor innatus. Deinde materia, quæ debet expelli, eam neceſſe eſt proportionatá virtuti eſſe. Sed hîc ſuperat, nec eſt aliquá ꝓportio, q̃a materia quotidie augetur, & virt⁹ minuitur, ergo vereor ne moriatur. Nō eñ. poteſt ſeq; actio, vbi non eſt ꝓportio efficientis, & materiæ.

Curatio. Indicationes à natura rei ſumuntur. Hic refrigeratum eſt hepar. Sed contraria curantur, ergo calefiat. Itē à materia corporea, id eſt, humorū euacuatione. Incorporea intēperies alterationē indicat, hic adeſt frigid. cū materia: non igitur poſſumus alterare ſine expolſione. Eſt enim frigiditas per affluxum materiæ, & pendet ab humore. Ergo non incipiatis à frigiditate hepatis, ſed aperiatis obſtructiones, & expellatis materiam. Sed quia materia craſſa concoquenda eſt, vt ſeparetur bonum à malo, & quia concocta, non cruda mouenda. Si non eſſet tanta frigiditas

poſſent applicari calida in primo gradu, ſed hìc materia frigida atque rebellis admodum, ergo poteſtis dare calidum vſque ad ſecundom, vt bdellium, myrrham, & alia, quæ coneoquant materias craſſas, & frigidas. Emplaſtra ex fœnugræco, anetho, ſtœcbade, betonicæ, amaraco viridi, & decocta facere. Idem & in potu facieodum. Sed in principio non curetis nimium aperire, niſi factis euacuationibns aliquot, quia alias per veoas distribuetis crudas materias, & facietis hypoſarcã. Euacuantia aquam duo ſunt præſtantiſsima, quib. medici vtuntur: ſuccus iridis, quocunque modo detur, eius doſis drach. iij. vel iiij. Elateriũ, cuins dantur ſex vel octo ad ſummum G. ſed quia excoriat, ego ſoleo admiſcere lac aſini, vel caprinum, vel vaccinum, vſque ad vncias quatuor. Sæpe etiam clyſteres dantur, qui per aluum educant materiam. Cibis vtatur exiccantibus, facilis concoctionis, auibus aſſatis cum cinnamomo, garyopbyllis & macere, quæ calefaciunt. An à potu debeat abſtinere? Vbi eſt tympanites cum ariditate membrorum, oportet vt bibat: niſi enim nutriatur alimento humido, non habet diſtributionẽ alimenti, ergo cum humido oportet iuuare diſtributionem in membris aridis. Bibat igitur vinũ album, tenue, mediocre, nõ acidum, ſed bene maturum.

De hydropico laborante aſcite cum tympanite. Conſil. CCLXIII.

HAbemus hominem qui fuit curſor, & prius incidit in anginam, quæ vexauit eum per quadraginta dies. Eſt valde prudens, vt mihi videtur, inter eius ordinis homines: quia audiuit vinũ non conuenire, abſtinuit à vino per duos menſes. Quia verò ſitijt admodum, multum aquæ bibit, in quo nõ ſatis fuit prudens: & iam vndecimus eſt dies, ex quo incidit in tumefactionem pedum, & ventris inflationem. Credit ſe melius habere, cùm nõ appareat tumor adeò magnus in pedibus: ſed deterius habet multò, quia materia aſcendit ad ventrem, & percipit ex motu velut flatuationem quádam, & videtur initium eſſe veræ tympaniꝗ, & aſcitæ: plerunque enim iungũtur iſta. Tympaniam non poſſum deprehendere ita manifeſtè hodie, vt heri ex ventris inflatione. Sed quibus ex cauſis oritur? Anaſarca fit, quoties intemperies eſt in venis & hepate, ſine aliquo alio ioſigni nocumento: aſcites verò & tumpanites fiunt, quando ſunt obſtructiooes in hepate, meſaraicis, & ſpleoe, vt cibus nõ poſsit reddi per omnes partes. Et ſemper fiunt iſtæ duæ ſpecies cum obſtructionibus inſignib. Vidi Venetijs religioſom quendam ordinis Prædicatorij in hoſpitali Sancti Ioan. & Pauli, hydropicum ex aſcite & tympanite, qui fuit curatus. Adfuerunt mecum excellentiſsimi medici plurimi, ſcilicet, Papienſis, Eugubinus, Trincauella & alij. Habebat is, vt dixi, aſcitem cum tympanite, & tabem cum ſebre hectica: oportebat tũ exiccare & humectare: quare eramus in maxima diſ-

D cordia. Ego volebam vt multùm biberet, ſed quæ aperirent, quia habebat plurimas obſtructiones. Præterea vt humectaretur, quia ad tabem peruenerat. Ordinabam ego ſyrupum acetoſum, cum omnibus qoæ prouocant vrinam. Eugubinus nolebat quicquam eſſe bibẽdum, & narrabat de quodam hiſtoriam, qui per ſicca fuit curatus. Papienſis, vt litem dirimeret, concluſit, neque liberaliter neque omnino nihil eſſe bibendum. Res extrahebatur vſque ad noctem, de docebant nobiles vnumquẽque medicum ad ſuam cimbam. Ibi tum Papienſis, quod antea diſsimulauerat, conuerſus ad magnificum quẽdam, dixit, ſi vultis curare hũc Domioum, profectò noo aliud erit faciendum, quàm quod conſoluit Baptiſta Montanus. Vidi repletum quendam aqua inter cutem, qui non poterat ventrem ſuſtinere, ſed faſcia ligatum cootinebat. Vidi alium qui in ponte Riui alti eleemoſinam petebat, mẽdicum hydropicum tantùm in brachio tumidum: is adeo diſteotam habebat ma-
B num, vt facilè æquaret manicas ad terram vſque demiſſas. Vidi etiam puellam hydropicam in gutture tantum, vt tumor longiſsimè dependeret, quam curaui per inciſionem. Eſt ergo hydrops abſceſſus quidam, qui in qualibet parte corporis accidere poteſt, præcipuè tamen in abdomine. Quantò deterius habent, tantò plus habent de aqua: & ſi melius, plus de vento. Eſt igitur tympania minus malum quàm aſcites, aſcites deterior tympania, tunc autem peſsima cùm putreſcit conteota aqooſitas. In hoc autem noſtro eſt adhuc plus de vento quàm de aqua, nec adhuc facta eſt putredo. Accipit iam ſyrupum acetoſum, diarrhodon ordinatum à Domino Hieronymo de Saxonia, quem noo mutabimus, quia aperit & confortat: ſed loco aquarum iubebimus fieri huiuſmodi decoctionem.

R. Chamædryos
Agrimoniæ
Cichoreæ ana M.j.

Coquantur in libris duabus aquæ ad cõſumptionem tertiæ partis: facta expreſsione diligenti,
C ſeruetur decoctum pro quatuor ſyrupis, cum ſyrupo ordinato à Domino Hieronymo. Item accipiat ante ſyrupum pilulam infraſcriptam:

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ s.
Fiat vna pillola.

Per agrimoniam intellige eupatoriũ antiqoorum, nõ argemonem: debemus enim nominibus vti vſitatis, & habere intentionem rectam. Habebit inde hæc iuuamenta: egeret ſingulis diebus, aperiet, corroborabit ventriculum, concoqoet melios, & exiccabit aquam. Agrimonia, chamædrys & cichorium habent etiam proprietatem ad hepar: & quia materia multa continetur in ventriculo, ſingulis diebus accipiat vnam pillulam de hiera. Quando ſepties, aot prout videritis, iſta exhibueritis poteritis alia maiora exhibere. Nuoc nihil exteriꝰ applicetur, ne materia attrahatur. Accipiat ſyrup. tantùm cũ pillula, quia iſta pillula plurimum eduxit: vnde colligere poſſumus, eſſe in concauo hepatis magnas obſtructiones, quę ventoſitatis cauſæ ſunt, & imbecilis coctionis. Quare

niſi

niſi iſtæ ablatæ fuerint cum ventoſitatibus, nunquam curabitur. Neceſſe igitur eſt, vt accipiat hieram. Præterea volo fomentum ex abſinthio, cum vino potẽte & aceto, ſine aqua, ordinare, quia volumus reſoluere: vt fomentetur venter cum ſpongia bis vel ter, deinde linimentum adhibeatur.

℞. Abſinthij M.ij.
Acetoſi fortiſsimi
Vini optimi ana quantum ſufficit pro fomẽtatione.
℞. Pulueris cimini
Aniſi
Carui
Ameos ana ʒ j.
Olei de coſto
Nardini ana ℥ j.

Cum cera fiat linimentum molle pro loco.

Tertio die abijt Montanus, & poſt octiduum redijt, ac proœmij loco ſequentia nobis retulit.

De eodem hydropico, in quo multa de ſero lactis, & de viribus fumiterræ explicantur.
Conſilium CCLXIIII.

IN ſene iſto hydropico, videtur mihi malum auctum, quia intumuit vehemẽter, etiam facies magis eſt tumida, ſi rectè animaduertetis. Cauſam audietis. Cura noſtra, ſi rectè meminiſtis, erat directa in id vt calefaceremus, & exiccaremus hepar, quia ex longo aquæ vſu, quam copioſiſsimè biberat per ſex ferè menſes, nimium ſeſe refrigerauit: obſtructæ ergo viæ inter hepar & ventriculum meſaraicæ, & facta eſt tympania flatum habens inter peritonium & partes altas, quæ rarò, imò nunquam eſt ſine aqua. Eſt præterea vir circa quinquaginta ſex vel ſexaginta annos. Eſt ergo morbus frigidus. Exhibebamus ergo ſyrupos calefacientes & aperientes, & ſingulis diebus vnam pillulam de hiera, vt calefaceremus, & paulatim educeremus. Præterea fecimus magiſtrale linimentum ventri & pedibus, & ita in hoc puncto reliquimus patientem, & abiuimus aliô vocati, credentes ita perſeueraturum eum in medicamẽtis ordinatis. Sed aliter factum inuenimus. Nam interim accepit ſuccum fumiterræ, cum ſero lactis, & extra vſus eſt emplaſtro meliloti. Videamus quid iſta poſſint, an intẽtionibus noſtris ſatisfaciant. Serum lactis refrigerat & humectat, teſte Galeno libro de Alimentorum, & Simpliciũ facultatibus. Quamuis Meſue dixerit habere vim calefaciendi & exiccandi, ſed eam admodum lenem, nec inſignem. Quare & ipſe vbi vult refrigerare in humorib. aduſtis, exhibet ſerum lactis tanquam aquam, (non putemus Meſuen, virum certè magnum, contradixiſſe Galeno) quæ habet frigiditatem, actu potius humiditatem quàm potentia. Quare Galenus volens infrigidare, accipit aquam frigidam in ſynochis & cauſonibus, & iſta frigiditas poteſt remoueri facilè cum aliquo ſimplici: nam ſi addatur ſulphur, calamenthum & cętera, tunc calefa-

A cit magis: vtimur enim aqua tanquam fundamento, materia, baſi & ſubiecto aliorum calefacientium & refrigerantium. Tale quid præciſè imaginatus eſt Meſue de ſero lactis. Et ſine dubio per ſe & abſolutè loquendo, voluit ſerum eſſe frigidum: ſed quia à lacte vulgò ſeparatur cum coagulo, quod eſt calidum & ſiccũ, facilè in ſe recipit iſtas qualitates, aut ſecundùm Dioſcoridem cum oxymelite. Credidit ergo propter adiũcta, ſerum eſſe calidum & ſiccum, non per ſe. Et ita eſt concordandus Meſue cum Galeno, neque propterea eſt mendacij arguendus, ſed proprie confuſus eſt dicendus, quod proprium eſt Arabũ: nã oẽs Arabes potius ſunt confuſi quàm mendaces, quia procedunt confuſè, aut quòd ea quę bene intelligebãt, non poterant exprimere, aut quòd malè verſi & & tranſlati ſunt. Certè Meſue non debebat abſolutè dicere ſerum eſſe calidũ & ſiccum, ſed diſtinguere, ſcilicet, ſerum præparatum ſecundùm mo-
B dum Dioſcoridis, aut etiam vt nos facimus, eſſe aliqua ex parte calidum & ſiccum, licet in ſe ſit frigidum & humidum. Sed ſi non vis conciliare ipſum hoc pacto, crede magis Galeno principi medicorum, qui diſtinctè loquendo, apertè ſerum frigidum eſſe ponit. Non ergo dandum fuiſſet, vbi calefacere & exiccare oportebat. De fumoterræ nullus certus eſt gradus à Galeno, neque ab alijs expreſſus: vbi enim Galenus ſubticet, ibi miris modis alij cęcutiũt & cõtendunt: velut etiam de rhabarbaro, argẽto viuo, ferro: methodum eorum non habent, quia deſtituuntur luce Galeni. Sed nos certum gradum dabimus, vera methodo inquirentes. Guſtanti apparet in fumoterræ amaritudo ſatis inſignis, hoc eſt, ſupra mediocritatem, non tamen aloe & abſinthio comparanda, & præter ipſam nulla percipitur vis aut aſtringendi, aut acrimonię. Ergo amarus eſt cũ aqueis partibus pluribus. Signum huius eſt quia aquoſitas eius videtur linguam humectare. Præterea tantilla herbola plurimum reddit ſuccum, & ſi tantum ſaluiæ, calamenthi aut abſinthij ſumpſeris, duplò ferè plus ex fumoterrę extrahes. Ad hæc facilè exic-
C catur, & fit prorſus effœta, ſicca ſicut fœnum: nec retinet ea ſuccum, ſicut aliæ plantæ, quia ſuccus eius eſt tenuis, ſubtilis: percipitur igitur amaritudo cum inſipiditate. Senſus autem magis percipit ſenſibilia intenſa quàm remiſſa: ſed aquea cùm ſint inſipida, non mouent ſenſus. Amaritudo autem eſt obiectum guſtus, ferè vt dicit Ariſtoteles vellicans, quod ſumpſit à Platone. Amaritudo eſt ex partibus terreſtribus aduſtis, inſipiditas ex frigiditate & humiditate. Et licet plus adſit humiditatis & frigiditatis, tamen nõ ita percipitur: non enim mouẽt ſenſum, niſi frigiditas valde intenſa fuerit. Scimus nunc eſſe partes diuerſas in fumoterræ, ſicut in coriãdro, quod & calidum eſt & humidum. Ratione amaritudinis fumusterræ eſt calidus & ſiccus, abſtergens & aperiens, & hæc non poteſt ſecundum gradum pertrãſire: nam omnis amaritudo in caliditate non pertranſit ſecundum gradum, quia per vehementiſsimam aduſtionem fit acris ſapor. In amaris ſimplicibus partes igneæ potius exhalarunt, & remanſerunt terreę. Sic ab-

ſinthium eſt calidum in primo gradu: ſuccus autem eius, quia terreſtreitas eſt magis remota, eſt calidior Ita aloe non pertranſit ſecundum gradũ. Si ergo abſinthium calidom eſt in ſecũdo gradu, quid dicemus de fumoterræ, qui adiunctam habet plurimam humiditatem? Certè vix attingit primum gradum caliditatis. In paſsiuis autem eſt ferè temperatus, quia habet amaritudinem cum multa humiditate tenui: quare valde abſtergit, & obſtructionem liberat, & non calefacit: poteſt etiam refrigerare & humectare multa aquoſitate. Ideo rectè dicitur abluere melancholicos humores, & conferre ſuccis aduſtis, quod experientia in omnibus terris probauit: & certè experientiæ eſt plurimùm fidendum. Quòd ſi opiniones omnes vulgi huius vrbis coniungerentur, de fumo terræ, aut re alia, optimus exurgeret medic9. Quare ego conſulo, vt quoties refrigerare, humectare & abſtergere volueris, ſumas fumũterræ: non autem quando intentio occurrit calefaciẽdi & exiccandi. Malè ergo hactenus factum eſt cum ægroto noſtro. Neque emplaſtrum meliloti admodum facit ad propoſitum noſtrũ, quod in duritie confert, ſicut etiam cerotum œſipi deſcriptione Philagrij, vt habent luminaria. Sed in iſtu volumus reſoluere, & etiam vnà corroborare, vt tonus membrorum maximè principalium cõſeruetur. Nam quando laxa ſunt reddita, non poſſunt bene conficere alimentum: ergo & illa remouebimus. Hæc procemij loco dicta ſint hac veſpera, quæ vobis valde vtilia eſſe iudico. Neque verò me quiſquam iniquum eſſe dixerit in alios medicos, qui ea vobis propono & declaro, quæ recta ſunt & artificioſa: nam hæc eſſet magna malignitas, indigna bonis diciplinis. Primùm omnia ſymptomata obſeruate circa ægrum, poſtea eadem diligenter audite, ſi vultis proficere. Hydropicus quia habet tympaniam cum aſcite, magis tamen tympanitem, eſt iam in manifeſta declinatione: perſeuerabimus tamen adhuc in noſtris intentionibus, quæ ſumebantur à veris indicationibus. Calefaciemus & exiccabimus hepar, & obſtructiones auferemus, tumorem etiam ex flatu & aqua reſoluemus & euacuabimus. Quatuor ergo iſta faciemus. Ordinabimus autem linimentũ, non emplaſtrum (Sumo autem emplaſtrũ modo moderno: quod nos cerotum vocamus, appellarũt emplaſtrum) quia emplaſtra dum exiccãtur, decidunt, & per lectum ſparguntur, & ſunt ægris moleſta.

R. Olei de coſto ℥ j.
Nardini ℥ j s.
De abſinthio ℥ ij.
Maſtiches ʒ ij.
Specierum diacimini ʒ ij.

Cum modico ceræ fiat linimentum pro toto ventre.

R. Syrupi acetoſi
De radicibus ana ℥ j.
De abſinthio ℥ s.

Detur manè ſine aquis: quia humida vt aqua, non conueniunt, vbi habemus aquam & vẽtum: atque vbi aperire volumus obſtructiones, in regione ſtomachi & meſaraicis, oportet medicinã

D ibi moram facere. In radice credo quòd fuerit calidæ & ſiccæ temperaturæ: ſicut etiam ex habitu corporis apparet & colore, qui ex malo regimine prouenit. Fuit enim curſor, & poſt magnam defatigationem, vt fit in tabernis, vini plurimum hauſit potentis, aut etiam craſsi. Collegit etiam multum aduſtionis, melancholici humoris, qui deſcedit in crure: ſolet enim illa loca petere propter grauitatem, vnde varices, & cacoythi vlcera fiũt. Ex colore igitur, aſperitate ad tactum, & calore etiam ibi apparet humor aduſtus, qui longè aliter eſt tractandus, quàm ſuperiores illi affectus, qui calida & exiccantia requirunt. Nam cruribus in hac diſpoſitione conueniunt res abluentes & refrigerantes. Optimum igitur fuerit lauare pedes ſero lactis, in quo ſint res abſtergentes, vt fumus terræ: ſi verò ſumptibus parcãt, aqua hordei cum fumoterræ, folijs boraginis, & aliquanto furfuris.

R. Hordei p. iiij.
Fumi terræ
E Boraginis
Endiuiæ ana m. ij.
Furfuris p. iiij.
Ebulorum m. v.

Bulliant in ſitulis duabus aquæ, ad conſumptionem medietatis.

De eodem hydropico tertia Viſitatio. Conſilium CCLXV.

CVrſor peius nũc habet quàm antea vnquam, quia nihil eorum quę præſcripſimus, fecit. Vrina eſt alba, liuida, non pallida: nam hęc eſſet ſatis bona, ſi pallida aut citrina: ſed plumbea aut cineritia, ſignificat frigiditatem, & extinctionem caloris naturalis. Luciditas & ſplendor vrinæ, aliorumque quæ ſunt in corpore, fiunt à calore & ſpiritu. Ergo priuatio luciditatis indicat ſpirituum priuationem. Hydrops eſt accidens, non ægritudo. Intemperi-
F es autem hepatis, & meſaraicarum obſtructio eſt ægritudo. Prouidimus ergo cum calefacientibus aperientibus & abſtergentibus, ſed nihil eſt adhibitum. Morietur bonus ſenex, niſi adhibeatur ſumma diligentia. Poteſt commodè adhiberi in hoc caſo emplaſtrũ diaphœnicon, meliloti, agrippæ. Sed quia aggrauant, & etiam exiccant, ſunt ægris moleſta. Linimentum igitur ordinauimus, quod idem faciat. Semper eſt opera dãda, vt non tantũ ſalutaria ordinemus remedia, quod ad morbum attinet, ſed etiam grata ægrotis. & quæ minimè ipſis ſint moleſta. Semper cùm vultis aperire, addantur amara, quia iſta cùm fundentur in materia craſſa & terreſtri, moram faciunt, & obſtructiones aperiunt: acria incidunt potius, & penetrant. Galenus fuit non dico ſimplex, ne putetis me Galenum reprehendere, ſed bonus vir: nimio quodam ſtudio voluit ſe cõformare Dioſcoridi. Nam cùm ille in fumoterræ dixerit vim eſſe monendi lachrymas, hic etiam præter methodi rationem dicit eam habere acrimoniam.

An diuretica conueniant in præſeruatione affectus renum & veſicæ, pro magnif. & clariſſimo Marco Antonio Contareno Prætore Patauino, & equite aurato digniſſimo. Conſilium CCLXVI.

QVæritur in præſeruatione ſanitatis magnifici & clariſſimi domini Marci Antonij Contareni conueniant diuretica. Et vt ſub vniuerſali particularis rei veritatis magis eluceſcat, non erit abſurdum vniuerſalem quæſtionem proponere: An in tempore ſanitatis, ad præſeruationem conueniant diuretica, ijs qui renum veſicæque affectibus ſunt parati. Nam quòd conueniant, videtur nobis perſuadere aliquot rationes & autoritates. Primò enim, quæ vias aperiunt vrinarũ, & abluunt materias impactas, & craſſas incidunt, ea maximè conferre videntur ad talem præſeruationem: ſed diuretica cuiuſcunque generis, hęc omnia maximè efficere poſsũt: ergo. Confirmatur, quia multitudo vrinę proculdubio vtiliſsima eſt abſtergendo, abluẽdo & incidendo, vt tam renes quàm veſica puriſsima remaneãt: ad vrinę multitudinem generandam nihil efficacius diureticis: ergo. Præterea Paulus in 3. lib. cap. 45. præſeruandis à calculo, diuretica exhibenda iubet cum oxymelite: idemq; omnino aſſerit Auic. lib. 3. Fen. 18. tractatu ſecundo, cap. 18. Præterea autor ille qui de renũ affectib. ſcripſit, in præſeruando renes à paſsionibus, vtitur vino albo tenui, & cibis attenuãtibus, quæ omnia ſunt diuretica. Ergo diuretica videntur conuenire in præſeruatione ſanitatis. In oppoſitum, quòd minimè conueniant, arguitur ſic: In conſeruãda ſanitate renum & veſicæ, ſummoperè cauendum eſt ne materia trahatur ad loca infirma, ſed potius auertatur: à diureticis autem trahuntur materiæ, ergo diuretica non conueniunt. Neque obſtat quod aliqui dicant, trahi quidem materias, ſed eaſdem quoq; educi. Nam præterquam quòd non conueniat euacuare, & materias attrahere per loca infirma, eſt & aliud incongruum, quòd in longo trãſitu & mora, multæ materiæ fęculentæ aliquid, ſemper reſidet, impingiturque parietibus tum renũ, tum veſicæ, quæ ſucceſsiuè ad maximam molem perueniũt, vt in matulis videre licet. Præterea in quolibet membro euacuando, intentio perpetua medici eſt, vt illud corroboret, augeatque vim, quam Galenus tonum appellat: quæ vis ſeu tonus ſecũdùm magis & minus omnibus membris eſt neceſſaria, vt reſiſtat extrinſecis, & proprias vires conſeruet. Id autem fit rebus mediocriter aſtringentibus. Ergo à diureticis cauere debemus, quæ omnia, quatenus diuretica ſunt, vim habent aperiendi & attenuandi, non aſtringendi. Pręterea manifeſtum eſt, renes & veſicam, vbi ſemel aut bis affliciuntur, vt plurimum imbecilliores reddi, & pręparari ad nocumenta facilè ſuſcipienda. Quod inde apparet, quòd qui ſemel aut bis calculum, vel

A retentionem aut difficultatẽ vrinæ perpeſsi ſunt, vix poſſunt omni conatu præcauere, quin toto vitæ curriculo non ſubijciantur iiſdem. Certum aũt eſt, quòd ad loca imbecilliora in humano corpore ſemper propelluntur, decumbuntq; excrementa totius, vt Galenus 3. de Natural. facultatib. dicit. Igitur non ſunt aperiẽdi renes aut veſica, alioqui debiles in tempore ſuæ ſanitatis: aut præparãdi ad excrementa ſuſcipiẽda: ſed potius corroborandi, & aſtringendi, ne facilè recipiant niſi ſeroſitatem tantum, quantum naturaliter attrahũt. Pręterea autor de renum affect. in pręſeruatione ſanitatis, auertẽdos eſſe humores corporis aſſerit, per aluum præcipuè: vt ſcilicet (vt ipſe ait) vrinæ clariores purioresque reddantur. Præterea Nicolus vir doctiſsimus, ſermone 5. tractatu 9. deteſtatur in tali præſeruatione diureticorum vſum: cùm aſſerit ea renes debilitate, & ad ſuperfluitates totius corporis ſuſcipiendas diſponere, & renes tanquam lacunam efficere. Vnde concipe (inquit) er-

B rorem communiter practicantium, & aſsiduo vtentium eis. Arculanus etiã in 9. ad Almanſorem cap. de ardore vrinæ, cùm cognouiſſet diureticorum vſum ſummoperè nocere, experientia & ratione ductus, neſciretque quomodo Raſis & Auicennę autoritatem ſaluaret aliter, nõ malè diſtinxit diuretica, aſſerens leuioribus quidem nos interdũ vti poſſe, à fortiorib. tamẽ cauendum. Ex ijs igitur apparentibus rationibus in vtranque partem, oritur ambiguitas, quid magis credẽdum ſit. Sed profectò viros doctos, & in medica arte eruditos, qui ſcire potius quàm altercari ſtudent, ne ſint tales, quales Petrarcha deſcripſit: Non di ſaper, ma di contender vaghi, id eſt, non quęritur ſapientia ſed contentio, nulla impedit dubitatio: facilè enim diſcernunt, quo tẽpore & quibus cõpetant, & quando prohiberi debeant. Ad ſophiſticas igitur moleſtias euitandas, diſtinguemus quę ad rem pertinent, vt clara ſingularum rerum habeatur cognitio, quę ad rectũ vſum accomodetur. Primò ergo ſciendum, diuretica communiori ſi-

C gnificatu ſumi poſſe pro quibuſcunque, quæ quocunque modo vrinę copiam efficere poſſunt: & ſic omnia aquea, aut liquida, quæ tenuis ſubſtantiæ ſunt, diuretica appellant, interque vinum præcipuè album, tenue, & pauciferũ eſt. Habent enim à tenui ſubſtantia, quod facilè penetrent ad vaſa vrinaria: habẽt ab aquoſitate multa, & pauco ſucco ad alimentum idoneo, quò copiam vrinæ faciant: nam & facilè ijſdem de cauſis ſeparantur à natura, & ad renes attrahuntur. Sub hoc etiam ſignificatu communi includuntur, quæcũque cum tenuitate ſubſtantiæ abſtergunt, & penetrant: hæc enim ijs qualitatibus vias aperiũt, craſsioresque humores modicè attenuãt, & viſcidos abſtergũt, quæ omnia vrinæ copiam poterant intercipere. Et ſic ſemina melonũ, gramẽ, adianton, hordeum diuretica appellãtur. Alio modo propriè ſumũtur diuretica pro ijs, quæ vim habent ſeparandi ſeroſitatem admiſtam ſanguini, colliquãdo, incidendo, diſtinguẽdo, quæ oia munera ſunt caloris. Et hęc ſunt neceſſariò tenuis admodũ ſubſtantiæ, calida & ſicca in tertio, ſicut ſeſeli, daucus, aniſum, fœni-

culnm, petroſelini ſemen: & de ijs expreſſè intellexit Galenns, non de alijs diureticis agens, quinto de Simplicibus medicamentis, capite duodecimo. Sciendum ſecundò, renes & veſicam diſponi ad facilè ſuſcipiendos affectus: vel vitio eſſenrialiter in ipſis exiſtēte, vt mala cōplexione frigida, ex cōtraria vt calida, aut aliqua ex alijs octo, cum mãria vel ſine mãria vel mala cōpoſitiōe, vt nimia viarū latitudine, aut anguſtia, aut obſtructiooe impactorū hnmorū, aut abſceſſu, aut ſcirrho, ant huiuſmodi: vel vbi aliunde vitiū emanarit, vt ſi in toto ſanguine plorimus fuerit ſuccus deprauatns bilis, vel pituitæ, vel alterius cuiuſpiam humoris, vel à capite diſtillatio emanauerit, vel aliquid tale. Tertiò ſciendnm eſſe aliud conſeruationem ſanitatis, aliud præſeruationem. Conſeruatio enim eſt, vbi remotis omnibus impedimētis corporis, tam complexionis, quam compoſitionis, & continuitatis, totum ſtodium noſtrum eſt conſeruare quod acquiſiuimus, qnod quidem fit cum ijs quæ cuſtodiunt proprium calorem membri, propriam temperaturam, compoſitionem, continuitatem, & tonum. Præſernatio verò à timore vel cautela non ſeparatur: videt enim ſemper aliquid imminens, proximumq́ue periculum, quæ adhuc duplex eſt: vel enim illud periculum iam actu in corpnre eſt, vel iam proximnm eſt vt adſit. Primo modo; vel ibi eſt aliqua ex malis tēperaturis, vel compoſitionibns, quæ actu quidem non faciunt ægritudinem, ſed facturæ ſunt. Secundo modo, quando nō adſunt quidē adhuc iſta, ſed iam præceps corpns eſt, vt in aliquid eorum labatur. His igitur ita prænotatis dicimus, in cooſeruatione ſanitatis illius qui in morbos renum, vel veſicæ incidere conſuetus eſt, nullo modo conuenire diuretica, ſiue propriè dicta, ſiue impropriè, niſi fortè quatenus alterant, & alterando corroborant: vt, exempli gratia, ſi quis eſſet frigidiorū renum, vel veſicæ, conuenirent illi diuretica propriè dicta, non quatenus vrinam prouocant, ſed quatenus calefaciunt: ſi verò haberet renes calidos, conoenirent illi diuretica frigida, vt ſemina melonum, cucurbitæ, quoniā alterarent ſua frigiditate contrariam temperaturam, nec malè talia alterantia eligemns diuretica, quoniam promptius & facilius ad eas partes deferuntur. Vnde & Galenus decimo *κατὰ τόπους* capite primo, admiſceri iubet diuretica leniriuis & emplaſticis, non quia vt diuretica conueniant, ſed vt conducant reliqua &c. Si verò ratione temperaturæ aggregentur humores craſsi & viſcidi, aut vias anguſtas haberent, cōnenirent inter reliqua attenuantia diuretica communiter dicta liquida, & tenuis ſubſtantiæ, modicè calida, quale eſt vinum album: & nō etiam hoc quatenus diureticum, ſed quatenus alimentum tenue præbet, & facilè per vias anguſtas penetrat. In præſeruatiōe verò ſanitatis vel eſt præſeruatio primo modo dicta, videlicet quādo aliquid in corpore eſt præter naturam, non quidem faciens ægritudinem, ſed iam facturum: & tunc vel illud eſt in renibus & veſica eſſeotialiter, vt in ſecundo notato patuit, vel in alia parte corporis. Si in renib. & veſica, vel erit mala cōplexio cum materia, vel

D ſine materia. Si ſine materia, erit alteranda per oppoſitas qualitates, vt frigida cum calidis, calida cū frigidis, & ſic de ſingulis: & tūc per accidēs poterūt cōuenire diuretica, vt in præcedēti capite dictū eſt. Si verò fuerit cū materia, & illa materia erit calida, & ita cōueniēt diuretica frigida cōmuniter dicta, vt ſemina frigida nota. Si verò fuerit materia frigida, præſertim craſſa aut viſcoſa, tunc maximè conueniunt diuretica propriè dicta, non tameo ſemper, & quocunque modo, ſed vbi prius totum corpus purgatum fuerit, ſi in corpore fuerit ſuſpicio multitudinis eiuſdem humoris. Diuretica enim in hoc caſu non tantùm præparāt humores ſed etiam euacuant, vt teſtatur Galenus in primo ſexti Epid. Si verò fuerit vitium in compoſitione, vel viæ erunt nimis latæ, tūc ſic nullo modo competerent diuretica, ſed potius adſtringentia. Si verò viæ fuerint aſtrictæ, in hoc etiam caſu nullo modo cōpetunt diuretica abſolutè, ſed per accidens, vt quæ geoerant tenues bumores, vel
E craſſos incidunt: tale enim corpus humoribus indiget tenuibus, & bene concoctis, aliter renes facilè obſtruūtur. Si verò fucrint obſtructiones viarū, certum eſt eas indigere aperientib. & incidentib. & quoniā talia ſunt pleraque diuretica ideo hoc nomine cōueniunt diuretica. At ſi renes & veſica nullo vitio laborent, ſed ꝓpter humorū multitudinē, & nimiā potentiā mēbrorū expellentiū materias ad eas partes præcipitantium, nullo modo in eis conneniunt diuretica, neque per ſe, neq; per accidens: imò potius vtendum erit auertentibus, & purgantibus, vel per ventrem, vel per vomitum, vel per ſudorem, aut vias alias magis paratas. Si verò præſeruatio ſumatur ſecundo modo, quando ſcilicet nullum vitium in corpore fuerit actu, corpus tamen ita ſe habeat, vel paratum ſit ad lapſum, vel vt priuatim ipſa veſica, & renes ex qualibet leui occaſione iocidere poſsint in huiuſmodi affect⁹, tūc neq; in hoc caſu vllo pacto diuretica debēt admitti, quaten⁹ diuretica ſunt, niſi ratione alicuius qualitatis, quæ membrum corro-
F borare poſsit, vt in præcedenti capite diximus. His igitur ita vniuerſaliter diſtinctis pro caſu magnifici & clariſs. Prætoris, ſuppono illum eſſe ſubiectnm retentioni vrinæ, quæ fit propter craſſos & viſcoſos bumores collum veſicæ obſtruentes, & impedientes tranſitum vrinæ, vt nos ita nunc experimēto probauimus. Supponimus ſecundò iſtum clariſsimum & magnificum virum habere ſui morbi puriſsima & longiſsima ioterualla: puriſsima, quoniam in tempore ſuæ ſanitatis liberè admodum & copiosè mingit, vt ego notaui dum mingentem obſeruarem: potius vt dubitandum ſit, ne vias nimis latas habeat, ratione quarum facilè iocidat aggregata in corpore materia viſcoſa in huiuſmodi affectū, dū ſcilicet ea materia facilè ad vias veſicæ ꝓlabitor, neq; habet aliqd aliud accidēs interī affligēs ſiue ardoris, ſiue difficultatis vrinæ. Suppono tertiò ſuā Mag. non ita exquiſitè viuere: ſed licet nō ingurgitet ſe ſicnt heluo, viuit tamē nullū gen⁹ cibi aſpnās, & nullū habēs vinorum delectū. Quib. ita ſuppoſitis dico ex ſuperius

pro-

probatis, quòd ſi iſte clariſsimus vir actu iá ægrotauerit propter præſentiam materiei, vel ſi nõ ægrotabit, percipiatur anté ex ſignis manifeſtis habere illũ in vijs vrinæ aut veſicæ humores craſſos & viſc. qui proximé iá facturi ſunt accidens, expediet illi in huc caſu, euacuato prius toto corpore & præſertim ventriculo & inteſtinis, vt per diuretica præparet, & euacuet illas materias in renib. & veſica contentas. Vtrunque enim ex diureticis fieri poteſt, vt diximus ex primo 6. Epid. & conuenientiſsimé euacuabimus per vrinam, quæ in veſica & renibus ſunt, vt tertio Artis paruæ, cap. de cauſis præſeruantibus. Si verò nihil quidem humoris in illis partibus habuerit, ſed in toto corpore ſint, & continuò aggregentur, maximé cauebimus à quocunque diureticorum genere. Si verò corpus omnino mundum fuerit huius clariſsimi viri, neque alia re indigeremus niſi pura conſeruatione, dico nullum prorſus conuenire illi diureticum, quatenus diureticum: dico quatenus diureticum, nam ego ſæpe admonui ſuam magnificentiam, vt quàm maxime euitaret quæcunque craſſos humores generant: ac propterea inter cætera laudani vinum tenue, pauciferum, non quia vinum eſſet vrinam prouocaturum: ſed quia facilé cõcoqueretur, diſtribueretur, tenueque alimẽtum generaret, imò & craſſos hnmores attennaret, qđ in hoc clariſsimo viro maximé quærimus. In vſu verò ſanitatis ſuſpectũ habeo ſummoperé vinnm album: nam plus æquo penetrat ad vrinæ meatus, & ſecum excrementa deducit. Tutius eſt ergo vinũ tenue quidem, ſed ſubrubrum: habet enim quod attenuet, & humores minimé craſſos generet: ſed non quòd ita vrinas prouocet, & aperiat. Tota ergo vis in præſeruando clariſsimnm virum eſt, vt humores craſsi minimé generentur, & ſi generati fuerint, per omnes potius vias edncamus quàm per vrinas, per ventrem ſcilicet, & per vomitum, & per ſudorem: facilé enim per ſudorem eſt euacuare, ſi congruè exerceatur, vt bene notauit, & optimé declarauit autor de renum affectibus, in capite de præſeruatione. Si verò artificio concoquẽdæ ſint materiæ craſſæ, vtatur oxymelite, & omnibus incidentib. & abſtergentibus, quæ minimé excedant in vrinæ prouocatione. Quantò enim minus erũt diuretica, proculdubio tantò magis conferẽt, niſi forté, vt diximus, iam materię ad illas vias decubuerint: tunc enim poſtea diureticis educentur. Atqui ijs declaratis iá apparet, quid ad argumẽta in oppoſitum reſpondendum. Ad primum, in quo aſſumitur, diuretica aperire vias vrinæ, & incidere, & abluere, concedo, & propterea etiam conuenire, vbi ſcilicet materiæ fuerint in illis partibus cuiuſcunque generis, vt arenulę, calculi, pituita, ſanguinis grumos, aut tale aliqnid. Ad autoritatem Pauli & Auicennæ, & aliorum quorumcunque, fatemur bene exhiberi, & in præſeruatione conuenire, vbi ſcilicet aliquid reſidui materiæ fuerit in renibus & veſica, ſicut ibi facit Paulus & Auicenna: educto enim calculo iubent diuretica per aliquot dies pro præſeruatione exhiberi, vt arenulæ, & pituita, quæ vt plurimùm relinquũtur, excerni poſ-

A ſint. Et propterea Paulus quidem iubet dari oxymel cum leui dinretico, quale eſt gramen, aut adianton. Lene dicit, quoniam timet cum fortib. ne nouæ materiæ præcipitentur: dat tamen leue, vt oxymel facilius deducatur ad abſtergendum & incidendnm, ita vt videatur vti diureticis potius per accidens, quam per ſe. Auicenna verò præcipit per vices vtendum diureticis, ita vt paucis aliquot diebus vtamur diureticis leuibus, vt ſcilicet præparemus leuiter hnmores ibi exiſtentes ad exitum, nec nouos attrahamus: poſtea ſemel tantùm vno impetu cum diuretico forti iam præparatos excutiamus. Vbi expreſsè declarat Auicenna, quantum timeat longum vſum diureticorum, niſi quando materiæ actu in renibus ſunt. Ad autorem de renum affectibus, dicimus vinum albũ pauciferum exhiberi, ne humores craſsi, & ne bilis etiam generetur, quæ ſunt materia calculi. A vino autem craſſo & nigro, vtcunque fieri poteſt, abſtinendum.

B *De præſeruatione à calculo & podagra, pro illuſtriſsimo ac reuerendiſsimo Cardinali Petro Bembo. Conſilium CCLXVII.*

QVoniam arenæ quæ in vrinis ſubſiſtunt, calculum fieri vel in renibus, vel in veſica indicant, vt quarto Aphor. Galenus teſtatur, dolor autẽ affectum diſtinguit, vt ſecundo de Locis affectis oſtenditur, certum eſt perſeuerante dolore in renib. ac ſimul arenulis in vrina ſubſiſtẽtibus, renes ipſos à calculi ſuſpicione minimé liberandos. Ergo reuerendiſsimus Dominus meus, cui omnia debeo, cũ in hoc ipſo diſcrimine ſit, ſumma ope adiuuãdus eſt, ne incidat in deterius: quod ſpero facillimum fore, tum quia ſua dominatio prudentiſsima, & tuendæ ſanitatis ſtudioſiſsima ſemper fuit, ac præceptis exquiſitiſsimé parẽs, quæ ſaluti profutura cognouerit, tum quia me plurimum amat, mihique conſulenti maximé confidit: quod quantum momenti afferat, vt medici remedia proficiant, indicat Auicenna ſexto Naturalium, qui fiduciam ægri, quam de medico concipit, & arti & conſilio; & omnibus medicinæ inſtrumentis præferendam opinatur. Circa pręſeruationem igitur totum cõſilium vertemus, nõ enim iam factum, ſed futurum incommodum curamus, atque ita rem moderabimur, vt rationem quoque podagræ habeamus: nam audimus ſuam Dominationem in eam proximé incidiſſe. Alioqui duo iſti affectus, renum (inquam) calculus, & podagra, talem inter ſe conſenſum perpetuo ſeruant, vt peritus medicus, dum alterum curat, non minori ſtudio debeat alterũ curare, ita eueniet vt cum duobus ſimul ſit dimicandum. Proponemus ergo duo inſtrumenta præſenti negocio maximé neceſſaria, alterum in ratione victus, alterũ in medicamẽtorũ quorũdã auxilio cõſiſtẽs. Quantũ ad rationẽ vict⁹ attinet, primò D.S. quã maxime fieri poterit, omnẽ aeris exceſſum euitabit, frigus, inquã, ſolis ardorẽ, vẽtos pręcipuè meridionales, & ex oppoſito ſeptẽ. pluuias, nebulas, & reliqua huiuſmodi, q̃ cœli tẽperiẽ ad modicos flat⁹ trahũt:

Propterea & cubicula,porticus,ſtationesq́ne eli- D
gat temperatas, atque ab huiuſmodi prorſns in-
commodis muniet caput, & capitis operimcnta
ita moderabitur,vt neque aggrauari caput,neque
refrigerari ſentiat. Catharros enim & deſtillatio-
nes ſummoperè eauere debet, tanquàm quæ ad
calenlos generandos non paruam afferant occa-
ſionem.Reliquas etiam corporis partes indumen
tis,ſiue nocto ſiue interdiu, talibus muniet, quæ
nec nimis calefaciāt, nec parùm à frigoris iniuria
tueantur:renesq́ue prçcipuè tueri debebit,vt nul
lo qualitatis exceſſu laborent.Omnino enim hu-
ius affectus proprium eſt,vt pariter tam ab immo
derato frigore,quàm calore excitetur:ergo vtrun
que vitare oportet. Exercitijs vtetur temperatis,
videlicet vſque ad anhelitus mutationem, caue-
bitq́ue prçcipuè à pomeridianis.Horum commo
diſsimum tempus erit matutinis horis, vbi prius
corpus rectè fuerit procuratum,alui vrinæ,ſcrea-
tusq́ue eductionibus, capitis cógruis pectinatio-
nibus,faciei manusq́ne lotionibus. Ab exercitio E
quieſcat:nec citins ad prandiū accedat,quàm ani
ma ſpirituq́; exquiſitè ſedato, & calore ad priſti-
num gradum remiſſo. Animi verò moleſtias,ſed
præcipuè iracundiam & mœſtitiam tanquam pe-
ſtes euitet: inde enim & coctiones deteriores fi-
unt, & feruor ſanguinis præter naturam augetur:
nam in mœſtitia quoq́; interius augetur, niſi cùm
immodica fuerit & diutiſsimè perſeuerans. Ab
his autem cauſis calculi potiſsimè generantur,ſi
corpora fuerint præparata,vt perito medico faci-
lè patet. Studebit etiam diligenter, ne poſt cœnā
prius cubitum accedat, quàm duæ horæ exceſſe-
rint:nec ſupinus omnino cubabit. Somni tēpus
ſeptem horas non excedere optauerit, niſi fortè
longa conſuetudo ſecus faciendum perſuadeat.
Manè circa ſolis ortum ſurgere enitetur: ſi tamen
ea hora dormire cóſueuerit, ſaltem moderabitur
eniteturq́ue vt quàm breuiſsimus ſomnus ſit:tūc
q́ue magis laudarem, vt ſedens potius dormiret,
quàm decūbens. Poſtea D.S.exquiſitiſsimè pro-
eurabit, & huic etiam præſidiu tanquam ſaluber-
rimo maximè fidet,vt ſingulis dieb.ſemel tantùm
aluus commodè dncatur.Et ſi fortè vomere con
ſueuiſſet,ant certè facile ad vomēdum accederet,
laudarem ſummoperè vt ſingulis menſibus euo-
meret:inde enim & euacuaretur corp9,& humor
auerteretur. Præterea ad cibum nó accedat D.S.
cruditate exiſtente in ventriculo, ſed expectabit
ſenſnm apetitus manifeſtum: & in ipſo comeden
di initio ſemper aliquod iuſeulum, vel liquidum
aſſumet edulinm,deinde ad ſolidiora vertetur,ita
tamen vt nec varia,nec multa offerantur.A varie-
tate cauebit,verbi gratia,carnes cum piſcibus ad-
miſcere, aut cum vtroque fructns, aut lacticinia:
nec minus oua piſcibus malè adhçrent.In ſtoma-
cho diuerſarum naturarum cibi admiſcendi non
ſunt, & præcipuè ſi qui facilè putreſcunt ſolidio-
ribus ſuceedant, vt lac aut fructus horarij carnib.
Vitabit etiam cibaria ex diuerſis generibus con-
fecta,ſicut eſt omne placētarum genus,quod vul-
go torias & offiolus appellant, frixis præcipuè
abſtinebit:ſunt enim inquinata potius, qnàm co-

D cta.Hæc autem omnia licet ad reliqunm vſum ſa-
nitatis maximè euitare cōueniat, præcipuè tamē
ad præſeruationem à calculo, in quo cruditates
omnes prorſus ſunt fugiēdæ. Cibo aſſnmpto,ſen-
ſim quidem deambulet, vt facilius ad ventriculi
fundum deſcendant, à valido tamen exercitio &
equitatu cauebit. E ferculis comedet ptiſanā hor
deaceā,far,oryzā cū lacte amyg.& zuc.ac modico
cinnamomo.Iuſculū paretur cum petroſelino, &
omphacino liquore, quē vulgò agreſtam vocant:
raro boraginem, betam & fœniculum comedat:
nonnūquam tamē cucurbitam, ac caules hyemis
tempore non omnino vituperamus.Pro acetarijs
vtetur cappara,cichorio,lactuca, boragine, endi-
nia,aſparago etiam & dauci ſpecie,quam carotam
appellant,prçcipnè corpore puro exiſtēte. Quòd
ſi ſaltem ſibi viuendi rationem præſcribet, mul-
tum illi auxilij allatura eſt.E fructibus horarijs an
te cibum interdum aſſumet, ſed parcè, pruna be-
ne matura,præcocia, armeniaca,perſica:magis ta
E men melopepones & optimas ficus eligimus, om
nia tamen parcè ſumēda, ſunt enim potius humc-
ctando & refrigerando corpori,& aluo leniendç,
quàm pro nutritione expetenda.Ex autumnalib.
verò poſt cibum comedet pyrum decoctū vel co-
toneum cum zuccharo,tamen neque admiſcebit
aniſum, vel fœniculum, vt nonnulli perperam fa-
ciunt. Carnes comedat, ex agreſtibus lepores,ſi
iuniores fuerint,ſin ſecus,omittendi:idemq́ue de
ceruis aſſerimus. Nec omnino malum pronuncia
mus,ſi quandoq́; apri modicū ingeſſerit,eſt enim
optimi alimenti, & ſi modo parcè ſumatur,nó ita
difficulter concoquitur.Aues item comeder,qua
les perdices,francolini,phaſiani,turtures turdi,&
reliqoa id genus montana omnia:nam notiſsimū
eſt ab omnibus paluſtribus abſtinendum. Ex do-
meſticis verò animalibus, hœdi annales, caſtrati,
vituli lactentes, pulli gallinacei & columborum:
à reliquis abſtinebit,præſertim à carne bubula.In
vino autem eligendo,non modicum ſtudium ad-
biberi oportet:habet enim vinum præ cæteris ali
F mentis quòd corpus humanum maximè afficiat
& mutet, tum quod citiſsimè & plurimùm nutri-
at, tum quòd copiosè ingeratur, tū quòd ſit eius
vſus aſsiduus, quæ pane excepto, nulli præterea
alimento cōtingunt. Vinum igitur eligetur quod
quàm maxime fieri poteſt,nullum qualitatū exceſ
ſum habeat: neque enim nouum eſſe debet,ne-
que peruetuſtum, ſed medium: nec album, nec
atrum, ſed ſubrubrum: nec potens, neque adeo
pauciferum vt ventriculo noceat, ſed moderatū.
Duo tamen ſuprema in vino deſideramus, vnum
vt quàm tenuiſsimum limpidiſsimumq́ue ſit, atq́;
permaturū, nullius aciditatis vel dulcedinis par-
ticeps, ſed eum maxime ſaporem præ ſe ferat,
quem vinoſum vocant: talia ego ſæpe bibi Ro-
mæ Salernitana. Hæc ſunt quæ circa omnem
victus rationem optauerim Dominum meum
ſemper obſeruandiſsimnm obſeruare, qua obſer-
uatione ſpero aſſecuturū, vt nō tantùm à calculo,
& moleſta podagra præſeruetor, ſed à reliquis
quoque innumeris morbis diutiſsimè immunis
per-

perſiſtat. Quantum verò attinet ad medicamenta, ea quidem pauca admodum & leuiſsima proponemus. Si enim talem viuendi rationem ſibi conſtituerit, qualẽ præſcripſimus, non erunt medicamentorum auxilia multùm neceſſaria. Quia, tamen non ſemper lineam ita exquiſitè attingere poſſumus (homines enim ſumus) propterea laudo, præcipuè ſi fuerit aſſuetus, vt bis in anno, principio (inquam) Veris & medio Autumno, ſcilicet menſe Octobri, ſuauiter purgetur, vt nobilia & delicata corpora ſolent. Deinde toto anno rhabarbari vſum familiarem ſibi proponat, ita vt ſaltem ter in menſe aſſumat ex eo, quantum ſunt duo ſcrupuli vel integra drachma, ſiue mandendo & deglutiendo abſque alterius rei commiſtione, ſiue permiſcendo vel cum zuccharo roſato, vel cum paſſulis, prout Dominationi ſuæ commodius eſſe videbitur. Srudebit autem vt habeat myrobalanos chebulos optimè conditos, qui ex Alexandria deferuntur, quorum vnum manè tribus horis ante prandium aſſumet: eſt enim optimum & ſingulare remedium nõ tantùm ſtomacho, & membris omnibus naturalibus corroborandis, inter quos renes connumerantur, ſed cerebro quoque, vt etiam ſenſus omnes tam interiores exacuat, ac præterea guſtui ſatis iucundũ ſit, & humanæ naturæ familiariſsimum.

De præſeruatione à calculo & po.agra, pro Illuſtr.ſsimo & reuerendiſsimo Cardinali, Petro Bembo. Conſilium CCLXVIII.

Ex Italico latinum factum, per Hieronymũ Donzellinũ.

QVamprimum R.D.V. literas, mihi profectò quã gratiſsimas, accepi ac legi, magnam mihi oblatã eſſe occaſionem ſenſi, qua eius ſumma tum humanitate, tum benignitate reuera frui poſſem: non eam tamen quam ego tum primùm cognoſcerem ac admirarer, illam enim iam diu antea & cognoueram, & multis etiam modis eram expertus, atque ideo in animo mihi ſolidè inhærebat. Nec verò cuiquam mirum videri debet, ſi in viro nobiliſsimis natalibus prædito, & quem natura atque ars certatim omni virtute ac probatiſsimis moribus locupletârunt, omnia humanitatis lumina ſplendeant, & ſi quo magis illum fortuna in cœlum vehit, eò ipſe ſe tũ magis benignum, tum erga omnes affabilem præbeat: cùm eorum longè diuerſa ſit ratio, qui tam præclaris naturæ atque animi dotibus deſtituuntur: illi enim & inſolentiores, & omnium contemptores eſſe ſolent. Quam itaque mihi ſuæ erga me & beneuolentiæ & beneficentiæ ſignificationem candidè admodum declarauit, eam ſumma animi alacritate amplector, & ingentis theſauri loco mihi conſeruabo. Deum profectò opt. max. precor, eam mihi det occaſionem, vt ego vnà cum reliquis omnib. qui erga ampliſs. R.D.V. nomen præclare admodum ſunt affecti, & benignitate & liberalitate candidiſsimi eius animi, frui aliquando poſsim. Vxor mea non ſine manuum oſculo, reuerenter illam ſalutat. Mei verò liberi eam in gratiam adoleſcunt, vt illi aliquãdo obſequantur & ſeruiant. Quod verò ad meam qualemcunque conſultationẽ attinet, ea fuit à me deſcripta pro ratione earum rerũ, quæ tum mihi fuerunt exploratæ. Cùm aũt V.R.D. omnia quæ ad affectus ſuos pertinent, diſtinctè ac explicatè iam ſcripſerit, neque hactenus aut calculum, aut eius principium adeſſe ſuſpicemur, ſed ſolam renum imbecillitatem, & fortè etiam eorum meatuum nimiã amplitudinẽ: cùm etiã podagra nũc primùm cœperit infeſtare, quæ tamen admodũ ſera eſt ac imbecillis: propterea pro exacta notitiã & curatione horum ſymptomatũ intelligere oportet, ſenilis ætatis hæc eſſe incommoda, quæ neceſſariò illã conſequantur. Membra enim omnia non ex morbis, ſed ipſo naturæ curriculo imbecillia reddũtur, hęc quidem magis, hæc verò minus, prout in ipſis naturę primordijs magis aut minus validam ſortita ſunt conſtitutionem, aut prout vnuſquiſque in ſuis actionibus alterum altero grauius afflixit, fatigauit, aut nimio labore exhauſit. Omnia igitur ſenum membra ipſo naturæ curſu ſunt imbecillia. Quibus aũt accidit ob dictã iã rationem, reliquis corpus habere imbecillius, hi deſtillationibus, vertigini, lippitudini, ſurditati ſunt obnoxij: ſæpe etiam ſenſibus deſtituuntur, aut alijs huiuſmodi morbis infeſtantur. Aliqui ex pectore magis laborant, quibus etiã tuſſes accidunt incurabiles: alijs verò aſthmata aut raucedines. Aliqui autem in ventriculo, renibus, veſica, aut articulis conflictantur, quibus ſingulis morbi accidunt peculiares, vt nauſeæ, vomitus, calculi, venarum ad renes pertingentium apertiones, dyſuriæ podagræ, arthritides, & alij ijs ſimiles morbi. Paucisſimi aut fortè nulli reperiuntur, qui in ſenectute alicui ex his affectibus non ſint obnoxij. In eo tantùm eſt diſcrimẽ, quòd alij alijs grauius aut leuius, citius aut tardius affliguntur. Id verò aliunde non prodit, quàm quòd variæ ſunt in hominibus temperaturæ, varię partium corporis compoſitiones, ſumma in vita ac viuẽdi ratione varietas magnum in aſtrorum aſpectibus, ciborum generibus, animi affectibus, ſtudijs ac viuendi inſtitutis diſcrimen. Omnium tamen ex æquo vna eſt conditio, vt quicũque fit ſenex, ſenectutis incommoda declinare non poſsit, ſed aliquando, aliquo ſaltem modo, dictis calamitatibus afficiatur. Accidunt autem hæc omnia, non vlla vi morbi, ſed vt dictum eſt, ipſius naturæ motu, qua ineuitabilis ea eſt neceſsitas: natiuus ſiquidẽ calor quotidiẽ ſeipſo fit imbecillior, & mẽbra ſicciora: cùm enim calor cibum pro ratione concoquere ac diſtribuere, & vt antea cõſueuerat, nõ poſsit, humorib. partim crudiorib. partim putreſcentib. corpus repleri eſt neceſſe: qui certè eò magis redundant, quò membra iam areſacta & imbecillia vtcunq; multo egeãt alimẽto, eius tamẽ exiguã quantitatem, tum quia imbecillia ſunt & ſicca, tum etiã quia ipſum nutrimentum à natiuo calore non vt decet eſt pręparatum, attrahere, ac illo frui nõ poſſunt. Vbi igitur humores dicto iam modo creuerint,

eò quòd

eò quòd cùm paoci eſſent, ad legitimam alimenti D formã à natura minimè potuerit permutari, duorum alterum neceſſe eſt ſequi, ſcilicet vt à natura quadantenus maturati expellantur, aut ab vno membro in aliud protrudantur: quorum certè ea iam eſt conditio, vt nec tueri ſeipſa, nec deperditæ ſobſtantiæ iacturam reſarcire poſsiot, quio potius illam minui, & quotidie plurimùm labeſactari experientia ipſa docet. Atque hioc D. Hip. permotus, nec ſemel, nec ijſdem verbis, ſuis in monumentis veriſsima illa oracula pronunciauit: Senibus ſpirandi difficultates, deſtillationes cum tuſſi, vrinæ ſtillicidia, vrinæ difficulrates, articulorum dolores, renum paſsiones, apoplexiæ, mali habitus, pruritus totius corporis, vigilia, alui, oculorum homiditates & narium, viſus obtuſus, glaucedines, auditus graoes. Alibi verò: ſeniores iuuenibus plurimùm ægrotant minus: qui verò morbi ipſis accidunt loogi, magna ex parte comitantur ad mortem. Hæc omnia ideo à me fuſios ſunt explicata, vt R.V.D. inde intelligat, ob renũ quã E percipit imbecillitatem, non admodum ſibi dolendum eſſe, cùm ea & naturalis ſit, & ætati ſuæ conſentanea. Sed neque ea qua ante vigintiquatuor anoos fruebator valetudo, aut ſperanda eſt, aut expetenda. Illud potius curet, ne malum augeatur, aut renum imbecillitas progrediatur, vt aut calculum aut alios grauiores morbos gignat: hoc eoim aliquando accidere illis ſoler, qui cùm ſint intemperantes, ſuam valetudinem parum curant. Illud verò Dom. V.R. minimè eſt metuendom, còm oon recens, ſed multorum annorum conſuetudine temperanter viuendi habitum ſibi comparãrit. Primùm igitur dicam, quę tuendis renibus conueniat tum viuendi, tum curandi ratio. Deinde ad particularia quædam poſtulata, de quibus illa me interrogauit, diſtinctè reſpondebo. Cùm recta viuendi ratio duplex habeatur, vniuerſalis ſcilicet & particularis: in hoc affectu, quemadmodum In alijs quoque, non huios taotùm, ſed illius etiam eſt vſus. Vniuerſalem eam voco, quæ etſi valetudini conſeruandæ in vniuerſum eſt accomodata, vni tamen affectui magis quàm alteri videtur conuenire. Particularis F autem eſt illa, quæ præter communem obſeruationem certis limitibus ita eſt circunſcripta, vt vnicom morbi genus reſpicere, illique ſoli aduerſari videatur. In communi illa ratione explicãda, diutius mihi non eſt immorandum: certum enim eſt mihi R.D.V. illã ita ioſtituere, vt in ea parũ deſiderari poſsit. Iam enim omnibus notiſsimum eſt & vulgatiſsimum, optima cibaria eſſe ingerẽda, & à craſsioribus abſtinendum. Particularem igitur viuendi rationem tractabo, cùm vniuerſalem illam à R.D.V. exactè obſeruari nõ dubitem. In particulari igitur hac renum curatiooe illud in primis eſt aniioaduertendum, immoderatum & calorem & frigus illis eſſe infeſtiſsimum: cùm enim caloris proprium ſit meatus amplificare, eadem opera plures quàm oportebat humores etiam trahit, & eos qui in loco retioẽdi erant, expellit. Frigiditatis autem contraria penitus eſt ratio: ea enim oec ſanguiois ſerũ trahit, quod quidem

proprium eſt renũ officiom, neqoe illud vt decet ad veſicam pellit: quo fit vt contrarij hi affectus ſępe in ſenibus conſpiciantur: nam prout aut ex frigore, aut ex calore fuerunt affecti, fit vt aut exiguum quid, & non oiſi ægrè & guttatim mingãt, aut ſanguinolentom quendam humorẽ copiosè profundant. Igitur vtrunque excrementum à renib. diligentiſsimè eſt arcendom. Solent autem renes nimioin incaleſcere, cùm quis laborat nimis, aut calidiori cœlo ſe exponit, ſiue illud à ſole æſtiuo, ſiue à copioſo igne in calidioribus cubiculis iocaluerit: præterea cùm quis calidioribus cibis, aut aromatis, ac vinis potentioribus vtitur. Idem facit etiam Venus, quæ in ſenibus nullum vnquam locum habet. Cùm autem laborem oimium, aut nimiam aeris caliditatem dico, ad corporis affecti, ac renum imbecillitatem, comparationem fieri debere ſemper iotelligo, quæ à leui quocunq; exceſſu, ob exiguam reſiſtendi vim, haud mediocriter alterantur. Refrigeratio autem immoderata fit aut à loco in quo quis degit, aut ab aere, aut à frigidioribus cibis, quales ſunt fructus, cucumares, cocurbitæ, lactucæ, endiuiæ, omphacium, & reliqoa his ſimilia: præ cæteris autẽ frigida aqua, & vina refrigerata. Nimia igitur caliditas & frigiditas renibus præcipuè aduerſaotur. Verùm non hæc ſola ioſeſta ſunt, ſed reliquarum rerum omnium exceſſus: quanquam non æquè ac rerum illarum quæ nimium aperiuot, vſus, à medicis eò quòd vrinam permoueant, diuretica ſunt appellata: huiuſmodi ſunt, aſparagi, paſtioacæ, apiom, petroſelinum, fœniculum, ficus, pepones, melopepones, vinom album ſubtile, & reliqua his ſimilia. Hæc verò multò magis noxia ſont à cibo: nã præterquàm quòd plus iuſto vrinarios meatus aperiunt, crudioris etiam cibi partem aliquam, & minimè concocta excrementa eò deducunt, quæ multorum malorum autores eſſe poſſuot. Quæ igitur plus æquo aperiunt, in renum valetudine cooſeruanda ſemper noxia ſunt: eadem aũt à cibo ſumpta, valde ſunt pernicioſa. Hoc autem à me in quadam tractatione, in gratiã clariſs. viri Marci Aotonij Contareni pbiloſophi, aduerſus aliquot medicos, qui contrarium ſentiebant, fuſius ac diligentius eſt explicatum. Cùm verò aperientiom vſum reprehendimus, nõ ita eſt accipiendũ, quaſi verò ea quæ nimium adſtringunt, renibus ſint vtilia: ea enim al:poando, potiſsimum verò cùm tum ipſi, tum meatus ad ipſos pertioentes excrementis ſunt referti, multò magis ſuot noxia. Adſtringunt autem vina aoſtera, pyra, cydonia, palmulæ, & hoiuſmodi reliqua. Ex cibis etiam euitandi ſunt illi, qui craſſum ac viſcidom nutrimentum præbent, & quæ pinguia ſunt & adipoſa. Craſſum alimeo gignunt legumina omnia, piſces maiores, vt thumi, ſturiones, ombri, anguillę quoq;, tẽchę, oſtrea, limaces, ſungi, terræ tubera: quadrupedum maiorum carnes, vt bouis, cerui, apri: aues quæ in paludibos degunt: vina dulcia aut nigra: quòd ſi vtraque præditi ſint qualitate, tum planè ſont pernicioſa. Viſcidi alimenti cibaria ſuot, caro ſuilla, paſtilia, caſeus recens, & omnia ex lacte quocunq; modo parata, placeotæ qoæ vulgò torræ vocantur,

tur,pulmenta quæ paſta ſunt obducta, fricta omnia: ea etiam quę in melle aut ſaccharo vulgò multifariam condiuntur,aut aliqua ſimili ratione miſcentur,quemadmodum etiam cruſtula, & omne itriorum genus. Hæc omnia renibus ideo aduerſantur,quòd craſſos ac viſcidos humores gignũt, quos deinde ampliores facti renes, facilè ad ſe trahunt,&aut vrinarios meatus obſtruunt,aut calculum ipſum creant. Quòd ſi compreſsi ac refrigerati ſint renes,ſanguinis ſerum craſsius ac viſcidius factum minimè ad ſe trahunt: vndę fit vt multiplici periculo corpus repleatur.. Siccioris alimenti cibaria ſunt lepores torrefacti, cerui, capreæ, & diuturnior aceti vſus. Vt autem ſummatim dicam,nullius rei exceſſus renibus eſt ſalutaris: atque hoc illis præ cæteris membris eſt peculiare, vt apud Grȩcos tritum ſit in ſermone prouerbiũ, *νεφριτικοῖς ἰυγεῖα*. Rationem eius rei non aliam eſſe puto, quàm quòd renes à natura ideo facti ſunt,vt ſanguinis ſerum ad ſe trahant, & vt ab eo excremento vniuerſum corpus expurgent. Vt autem commodius poſſent officium hoc præſtare, & eorum ſubſtantiam denſiorem eſſe oportuit,& meatꝰ habere anguſtiores, vt ſolùm ſerũ & aquea ſanguinis pars attracta tranſmitteretur. Hinc etiam videmus, cũ iuſto latiores ſunt facti, ipſum etiam ſanguinem trahere, vt in ſanguinolentis vrinis apparet. Cum igitur talem & ſubſtantiam & ſtructuram renes habere oporteat, ſi à quouis exceſſu læduntur, mirum videri non debet: ſiue enim paulò magis aſtringantur, ſiue latiores fiant, à ſua actione impediuntur: & ſiue craſsior, ſiue tenuior paululum fiat ſanguis, eadem oriuntur incõmoda. Hoc autem imbecillioribus corporibus frequentius contingit, aut cùm renes maiorem quàm reliquæ partes ſortitȩ ſunt imbecillitatem. Hęc autem ita ſe habere, quiuis exactius rem conſiderans, facilè iudicabit. Vt itaq; ad particularẽ R. D. V. curationem veniam, illud in primis ſtatuo, rerum omnium exceſſus eſſe ſugiendos, tam frigoris quàm caloris, idq; non ſolùm in aere ambiente, verùm etiam in cibo ac potu, & in his quæ vrinam mouent aut adſtringunt: ac vt ſummatim dicam, in omnibus quæ à mediocritate ad extremum aliquod diſcedunt. Hæc hactenus de victus ratione ſeruanda à nobis ſint dicta. Quod autem ad medicamẽta attinet, aſsiduꝰ ſacc. roſat. vſus, in præſeruandi ratione, præ cæteris omnibus mihi ſummoperè probatur: vix enim quicquam magis ſalutare à nobis excogitari poteſt, & quod ſine vllo nocumento aut perturbatione omnes corporis partes iuuet, præcipuè autem renes, qui, vt diximus, ab omni exceſſu lædi ſolent. Hoc ſalutare auxilium ita eſt temperatũ, vt ſi latiores facti ſint renes, ad conuenientem naturæ ſuæ ſtatum illos deducat: quòd ſi obſtructi ſint & pleni, abſtergat: ſi incaluerint, refrigeret: nec tamen affectibus frigidis nocet, cùm ſit (vt antea dictum eſt) in omnibus qualitatibus ſuis temperatiſsimum. Ventriculum autem ab omnibus excrementis præ cæteris mundum reddit ac roborat, ipſam quoque abigit deſtillationem: quę certè adiumẽta quàm ſenibus ſint neceſſaria, quiuis facilè poteſt iudicare. Maximè igitur mihi probaretur, ſi quotidie manè per horam vnam ante prandium R. D. V. mediam eius vnciam ſumeret ac deinde leniter deambularet. Conſultum etiam mihi videretur, ſi aliquando, vt bis aut ter in menſe, ℈ j. aut media drachma optimi ac exactè maturi rhabar. illi adiungeretur: quo ſanè tempore per tres ad minus horas ante prandium erit ſumendum: hoc enim vniuerſum corpus mundum maximè conſeruaret, & à multis alijs morbis & à podagra poſſet præſeruare. Quæ autem commoda renibus afferre poſsit, quiuis vulgaris etiam medicus intelligere facilè poteſt. Nam præterquam quòd per vrinam exactè illos mundificat, poſtea etiam roborat, & ſine vi adſtringit. Atque hoc, in ea qua R. D. V. prædita eſt temperatura, pro præſeruatione, ſatis mihi videretur. Si quando verò contingeret vt renes adeò aperti eſſent, vt iam ſanguis excerneretur, tum reliquo corpore mundo exiſtente, quale proculdubio eſſet, ſi præſcriptam B viuendi rationem obſeruaret, ſuaderem vt ad idoneam renum adſtrictionem in aurora inferius daſcriptum puluerem in aqua capillæ Veneris aut aſparagorum, aut cardui, aut fœniculi, ſumeret calidum.

℞ Bori armeni orientalis ℥ j.
Gummi arabici
Tragacanthi ana ℈ ij.
Roſarum rubearum
Myrtillorum
Hypociſtidos ana ℥ j.
Coralliorum rubeorum ʒ ß.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus, cuius ſingulis vicib. ſumatur ſemidrac. cũ ℥ iiij. alicuiꝰ ex prȩdictis aquis. Interim etiam dum renes ita erunt aperti, & deſcripta ſuperius potio bibetur, hoc vnguento renes etiam illinentur.

℞ Succi foliorum lentiſci
Foliorum myrti
Radicum conſolidæ maioris ana ℥ j.
Vnguenti infrigidantis Gal. ſimpl. ʒ ij.

C Miſce, & fiat linimentum ſecundùm artem.

Hæc omnia facilia ſatis ac familiaria, efficaſsima tamen, cùm nimia dilatatione renes iam laborabunt, adminiſtrari debent. Quod verò ad purgationẽ bis in anno moliẽdam attinet, ſi R. D. V. inſtitutam iam viuendi rationem obſeruabit, & ſi rhabarbarum, ita, vt ſuperius dictum eſt, ſumet, minimè fore neceſſariam puto, præſertim cùm ea vti non conſueuerit, neque vllam vnquam huiuſmodi purgationem admiſerit. An verò quarundam thermarum aquę conueniant, vt Lucenſium de Villa, aut Veronenſium de Calderio? Cùm ſua natura frigidæ ſint, & ventriculo infeſtæ, non ita facilè aſſentior, & illarum vſu minimè opus fore confido. De fructibus ita ſentio. R. D. V. ab illis quoad fieri poteſt, debere ſibi temperare: quò enim exactius hoc hactenus ſeruauit, eò in poſterum nocentiores illi erunt fructus, cùm eis minimè ſit aſſueta. De vino autem quod quæritur, album ne an nigrum magis conueniat. Ego medio colore præditum magis probarem, rubrum ſcilicet & clarum, ac probe maturum, nec tamen ni-

mis potens. Huiuſmodi ferè ſunt Salernitana, & quædam etiam Romanenſia. Aceti autem vſum penitus non reprehendo: certum enim eſt mihi R.D.V. condimenti tantùm loco illo vti: id verò cùm exiguum admodum ſit, obeſſe nihil poteſt. Quòd verò ita adhibitum neruis nocere, & articulari morbo aduerſari quidam dicunt, valde eſt ridiculum: cuius ſanè rei multæ mihi ſunt rationes, quas, ne moleſtus ſim, nolo ouoc recenſere. Lac autẽ ac lacticinia omnia probari à me nõ poſſunt: cum tamen R.D.V. illis ſit aſſueta, & eorum vſu plurimùm delectetur, aliquando ante alios cibos recentiſsimum lac, ioncatam etiam quam vocant, aut pinguiorẽ illam partem, quã ideo quòd in ſuprema lactis parte in viſcidam quandam cruſtam concreſcit, caput lactis ſolent appellare, & recentem etiam caſeum, ſed parcè, comedet: à veteri autem penitos abſtinebit. E piſcium genere, arbores vocatos, barbos, auratas recentes, & in profundo mari victitantes, aut in craticulis, aut in iuſculo coctas non reprehendo, quin potius illorũ eſum innoxium fore puto. Autumnales fructus vt pyra, cydonia cum ſaccharo cocta, R.D.V. aliquando deguſtabit, ſed parcè admodum, quemadmodum in rebus omnibus illa ſemper eſt modeſtiſsima. Cæpe atq; allia ſua quidem natura vt alimenta, praui ſunt nutrimenti, ac penitus reijciendi: quòd ſi aliquando proſunt, id certè non vt alimenta, ſed vt medicamẽta præſtare ſolent: craſſiora enim phlegmata incidũt, aut flatus pellunt. Hæc mihi nunc in animo occurrerunt, de quibus R.D.V. admonerẽm, atq; illi reſponderem: quæ certè ſi non eiuſmodi fuerint vt ipſa res poſtularet, atq; ego etiam exoptarem, non meæ voluntati, quæ erga R.D.V. propẽſiſsima eſt atq; obſeruãtiſsima, ſed meæ potius imperitiæ eſt adſcribendum. Meam etiam in ſcribendo tarditatem vt boni conſulat ſupplex rogo: maxima enim & frequẽtiſsima à magnificis ac nobiliſsimis viris exhibita mihi negotia (nam & extra ciuitatẽ proficiſci, & cum alijs medicis longas quotidie habere conſultationes cogor) ne horulã quidẽ ocij aut quietis mihi concedunt, ita ſanè vt ſucciſiuis horis R.D.V. pauca hæc ſcribere vix potuerim. Cui humiliter me commendo, & ſupplex ſacras eius manus ſumma animi ac corporis adhibita ſubmiſsione, reuerenter exoſculor. Patauij.

Ad debilitatem Renum, & eos expurgandos & confortandos. Conſilium CCLXIX.

Irca victũ vtetur cibo ſimpliciſsimo, vnius tantùm generis: multitudo enim ciborum quàm maximè eſt euitanda. Vinum bibat albũ, limpidum, & bene maturum: & ſi erit potens diluatur aqua ciſternæ, vel fluuij clarificata. Non bibet inter prãdium & cœnam, & præcipuè cauebit à potu poſt cœnam. A carnibus antiquis, carne porcina, piſcibus, lacticinijs, paſtilibus, leguminibus, à reb. frictis in ſartagine abſtinebit. Temperabit ſibi à coitu, à ſtudio poſt cœnã & prandium, à frigore, præcipuè pedum. Conabitur quotidie habere beneficium alui: vtatur ante cibum cochleari vno aniD ſorum, vel ſimplicium, vel conditorum cum zuccharo. Bis in ſeptimana per totam hyemem 3. hor. ante cibum accipiet infraſcriptum bolum:

R. Pul. beton.
Saluiæ añ. ℈ j.
Lachrymæ vel olei abietis ʒ ij.

Fiat bolus, & deglutiatur cum hoſtia vel nebula infuſa in vino.

De præſeruatione à calculo renum, pro ciue Veronenſi Berhardino. Conſilium CCLXX.

Aſus huius nobiliſsimi viri indiget præſeruatione & curatione: debet enim præſeruari ab his quæ faciliimè poſſunt euenire. Cùm enim ſit frigidi ventriculi, hepatis calidiſsimi & renũ, cũ venis amplis & latis vt par eſt in tali temperatura, primùm non eſt mirum, ſi redundat plurimis arenulis rubeis excretis per vrinam: excoquitur enim materia tum pi-
E tuitoſa, tum biliosa, & aduritur à ſuperflua renum caliditate, vnde excernuntur arenulę. Sed poſtea ſucceſſu tẽporis facta imbecilliori virtute excretiua, & multiplicatis ventriculi cruditatibus, verendum ne arenulæ concreſcant in lapidem cum maximis doloribus, vt fieri ſolet, & ſubijciatur calculis renum, fortaſſe etiam veſicæ: imò & ab iiſdẽ cauſis ſenile corpus incidere poſſet in dolores articulares, & podagras, & alias huiuſmodi malas ægritudines. Ergo ſumma diligentia præſeruandus eſt: præſeruatio autem cùm indigeat longo tempore & aſsidua diligentia, tota eſt in manu patientis. Igitur erit noſtrum conſulere, ſuum autẽ erit parere & præſeruare. Circa igitur victum cuſtodire ſe debet ab omni aeris exceſſu, & ne alteret corpus tam ad calidum, quàm ad frigidum, vtrunq; enim nocebit. Ideo venari hyemis tempore, & in nauicula piſcari plurimùm nocet, quia aer extrinſecus refrigerat & humectat: labor verò intrinſecus calefacit & exiccat, & ita in vtroq; extremo ſimul exiſtẽs etiam corpus maximè afficitur.
F Debet igitur primò omnes exceſſus aeris euitare tam caloris quàm frigoris, omnes item exceſſus laboris & exercitij, præcipuè poſt cibum, ſed moderatè ſe exercere: neq; enim ab exercitio abſtinere debet, & id horis matutinis, & poſt cibum quieſcere. A coitu quantũ poſsibile eſt abſtinere. ſed præcipuè nocet ventre repleto. Habeat quotidie alui beneficium, & ſi non habuerit, vtatur manè iure pulli, in quo decoquatur malua, pruna ſicca dulcia x. aut xij. & paſſularum vncia, & facta diligenti expreſsione, bibat ſcutellam huius brodij calidam tribus horis ante cibum. Erit enim hoc remedium, & ad temperandum hepar & ventriculum, & ad leniendam aluum accommodatum ad reneſq; expurgandos. Vinum eligat pauciferum, id eſt, leue, coloris rubei clari non multum, ſaporis medij, non dulcis neq; acidi. Caueat ab muſtis & ab omni vino turbido, & craſſo, & potẽti, & dulci: caueat etiam à vino refrigerato, & a potu aquę frigidæ, & non bibat poſt prandium aũt cœnam. Vtatur tantùm carnibus iuuenum animalium, ſicut vitulorum, hœdorum, caſtratorum iuuenum,

anium

auium omnium campeſtrium, prǫter eoturnices. Vtatur ouis ſorbilibus & recentibus. Abſtineat ꝗ maximè ab omnibus aromatibus, omnibus ſalſis à rebus frictis in ſartagine, à caſeo & lacticinijs, à paſtilibus, ab herbis, & maximè crudis, & ideo euitabit acetaria, poterit quandoque temperatè vti aſparagis dulcibus decoctis, capparibos & lactuca, & cichorea cum modico cinamomi: ab alijs omnibos abſtineat. Euitabit multitudinem ciborum, ſed ſemper vnico cibo ſit contentus. Laudo vt pro cōſeruatione ſtomachi vtatur vel aloe ante cœnā pond. ℈ vnius, vel rhabarbaro, vt cōſueuit, ante prandiū trib. horis pond. ſemidrachmæ, vel etiam flore caſsię cum rhabarbaro. Hęc omnia cōueniunt & contemperāt, euacuantq́; membra læſa præter omne nocumentum. Sed inter omnia maximè mihi placet vſus ipſius aloes, neq; timebit caliditatem eius, etiam tempore ęſtatis, & permittet dicere vulgares medicos quicquid volunt. Laudo præterea, vt quàm frequentiſsimè ſumat ſemunciam ante cibum circa horam vnam, optimi ſacchari roſati per totum annum, etiamſi quotidie ſumeret: eſt enim præſtantiſsimum remedium. Conſulo igitur vt iubeat pręparare ſibi hoc anno vas magnum illius ſacchari pro toto anno: facilè enim conficitur etiā in domo propria. Hæc pauca ſunt, quę credo nunc ſuffectura: & ſi omnia diligenter obſeruauerit, proculdobio ab omnibus incommodis præſeruabitur. Quantum attinet ad linimenta circa renes, laudo potios vnguentum infrigidans Galeni ſimplex, quàm aliquid aliud.

De præſeruatione à calculo renum, pro quodam Germano. Conſilium CCLXXI.

QVærebatur de dolore, qui iuxta regionem lumborum in ſpina dorſi incipiens, vergeret verſus lombos ipſos, & regionem renum, & tum pręcipuè cū frigiditatem aliquam perciperet. Calculos nullos ſenſerat, ſed arenulas interdum mingebat. Montanus hæc ordinauit:

R. Specierum hieræ ſimp. ℈ ij.

Cum melle roſato fiant pillulæ tres ſumendæ per horam vnam ante cœnam, ſemel in ſeptimana. Item.

R. Piperis albi
Longi
Nigri ana ʒ ij.
Thimi, gingiberis
Aniſorum ana gr. vj.
Zucchari optimi q. ſ.

Cum aqua meliſſæ fiat cōfectio in paruis rotulis. Sumat rotulam vnā pro vice, bis in ſeptimana aut rarios, aut ſępius, ſecundùm maiorē vel minorem neceſsitatem. Vtetur autem pręcipuè hac cōfectione quando inuadet ipſum ſuum frigus.

Oleū bierę archigenis tres guttæ exhibitæ per os ad difficultatem vrinæ dolores renom & calculi. Anno 1545. Nouemb. 28.
Venetijs.

A *De arenulis & metu futuri calculi, pro iuuene Siculo. Conſilium CCLXXII.*

A Fficitur vir ille Illuſtriſsim. multis affectionibus: habet vnam difficultatem magnam cum ardore, cum grauitate & dolore pectinis. In coitu non emittit ſemen, & putat hoc fuiſſe initium mali. Non agit vltra quinquageſimum quartum annum: poteſt erigere & coit, ſed caret emiſsione ſeminis, & tantùm incurrit in vnam difficultatem. Patitur in cruribus: ſæpe habuit eryſipelata, & circa plantam pedis patitur ſtuporem. Circa genua in crure nihil ſcio quod patiatur, circa anum etiam affectus, nam Hebræus peſsimus perforauit anum clyſteri, ita vt ſit vlcus factum, & curatum eſt per chirurgum, ſed tamen remanet aliqua caruncola, licet vlcus ſit ſanatum. Patitur & paſſus eſt ſurditatem, ex punctura quadam, quia portauit ſpinam per multos
B dies, quæ non poterat eximi, & poſtea incurrit in ſurditatem. Patitur debilitatem & cruditatem ventriculi, ſed tenſionem circa hypochondria nō inuenimus, niſi circa ventriculum, habet eructationem & flatos, color non iucundus eſt. Hæc ſunt ſymptomata, in dorſo etiam calorem percipit, & ſub mammilla dextra, & ſtuporem in dextra manu, & in digitis pedum. Et multum ſudat. Fuit temperaturæ calidæ & ſortè cum humiditate, & nunc etiam eſt magis humidæ quàm calidæ, iecur calidum, humidum: Cor ſimiliter calidum & humidum: ſimiliter cerebrū calidum, humidum: Eſt iam in primo ſenio.

Symptomata ſunt, vel qualitas mutata, vel actio læſa, vel excrementa mutata, vrinam emittit ægrè & cum dolore, eſt exiens mutatum diminutè & corruptè. Ita ægrè emittit fæces. Itē ſuppreſſio ſpermatis, operationes læſæ voluntariæ pedum ambulationis & emiſsionis vrinę, & emiſsionis ſpermatis: Et naturales læſæ operationes, coctionis, & quod percipit dolorem: Cauſa quare e-
C mittit malè & diminutè, & cum dolore ac ardore ipſam vrinam: quia vrina eſt craſsiuſcula, & ſortè etiam ratione inſtrumenti, propter humiditatem viſcoſam exiccatam, & quia vrina eſt acris: nam ſatis rubra apparet. Cur vrina ita craſſa & calida? Quia renes ſunt calidiores & hepar, quare percipit dolorem & caliditatem renum. Et ibi temperatura calida. Renes à natura fuerunt calidi, quia pronus fuit in Venerem, & procreauit multos liberos, præterea comedit multa aromata, vſus exercitio multo, & coitu, & hepar eſt valde calidū. Apparet ex vrina, adfuerunt ſymptomata id ſignificantia, vnde etiam accidit dolor in mamilla dextra poſt comeſtionem, quia cibus calidus delatus ad hepar inflammat ipſum. Cur non emittit ſemē? Poteſt eſſe aut ratione virtutis, aut ſeminis, aut inſtrumentorū. Non ratione inſtrumētorum, quia nihil mali apparet in iſtis, nullus dolor, nulla inflammatio, nec in virga, nec teſtibus, nec vaſis ſeminarijs, virga erigitur etiam in ſeniculo. Credo eſſe & virtutem lęſam, & ſemen eſſe factū frigidius, ſortè & craſsius, ita quod nō ſtimulet, & quia

virtus eſt facta imbecillior, non poteſt expellere D ſemen,& fortè quia inordinatè vixit, ſubſequuta eſt difficultas vrinádi cũ ardore. Quare concurrit veotriculus factus frig.& humidior, hioc facti hnmores craſsiores,& iſti bumores delati in vaſa ſeminaria fecerũt ſemen ineptũ ad expellendũ. Poteſt etiá vnà cũ hepate & ventriculo cócurrere caput ad iſtas affectiones, vnde plnrimũ confluit ad vẽtriculum, nó ad pectus, quare bene ſpirat. Et qa ventriculus malè vel dimioutè cócoquit, non mirũ ſi defluente materia ad varias partes, ſtuporem & doloré percipiat, ac color vrinæ iſtius indicat, affectum eſſe hepar, & eſſe obſtructiones ibi licet non tangantur, qoia qoando in concauo non tanguntur, & licet vrina ſit rubea, fortè eſt ob aliod. Aluos adſtricta ob hepar calidũ & crudos humores,& viſcoſos generatos in ventriculo.

Cura. Iecur & ventriculus corrigéda, roboretur vẽtriculus ꝑ calida & ſicca: nó timendum hepar calidum, quia alijs etiam ei occurratur, credo quod curabitur, ſi voluerit obedire, in victu ſit di- E ligétiſsimus, oó roborádus ventriculus, niſi prius euacuato corpore. Mittendus ſanguis, quia adeſt repletio multa, ex ſudure patet, ex victu præcedẽti, ex obſtructionib. baſilica dextra ſecetur ℥ vj. ſyru. de beto. cũ cichorea, euacuatio quæ purgat bilem & pituitá, euacuetur bis aut ter. Deinde alterabimus membra. Vtrũ aquæ conueniant Aponitanę? Maneat hic, & bibat aquá, & videamus quid conferant, poterimus ſuccurrere, ſi nocebunt. Victus ſit atteouans. Cùm hepatis ac renũ caliditas efficiés cauſa ſit, vt arenę & calculi geoerẽtur: materia aũt ſint humores, partim bilioſi, partim pituitoſi, qui ex praua victus ratione ſuá originem dueũt: ideo in legitima eius affectus curatiooe, vtraque cauſa neceſſariò eſt ſubmouẽda, ita ſanè vt nimia eorum viſcerũ caliditas mitigetur, dictorum aũt humorũ copia minuatur. Ad ea verò pręſtanda, duo potiſsimũ ſunt inſtrumẽta neceſſaria, quorum alterũ eſt optima victus ratio, quæ etiá maioris momẽti mihi videtur: alterũ verò eſt illud, qđ ex medicamẽtis peti ſolet auxiliũ. De priori itaq; F in primis, de poſteriori aũt deinceps dicem9. Cõmunis viuendi ratio non tantùm ex cibo & potu, verùm etiá ab aere, animi affectibus, ſomno & vigilia, inanitione & repletione, motu & quiete, ſolet immutari. quin imò hęc poſteriora, non minoré ꝗ cibus & potus, vim habent corporis immutandi. Propterea in ea præſeruatiooe, quá in nobili boe viro moliri teotamus, omnia ex æquo ſunt cóſideranda. Igitur ab omni aeris tam calidi ꝗ frigidi exceſſu, à deambulatione ac labore omni qui fit in aere aut ob ſolé æſtuante, aut à vẽtis agitato, potiſſimũ verò ab Euroauſtro & Auſtro, quoad per ipſum fieri poteſt, abſtinebit. Minimè aũt in cubiculis, quæ aut humi ſiot, aut humidis in locis, ſed ne ſob dio quidem, aot ſine ſtragulis, aut nudus, vt in magnis æſtib. fieri ſolet, dormiet aut cubabit. Ab ira, triſtitia, omniq; animi grauiori moleſtia ac ꝑturbatione, ꝓ virib. ſibi tẽperabit. Corpus manè exercebit, aut veſperi ꝑ horá vná ante cœná. Nec tamen ſtatim ab exercitio cibũ ſumet, ſed per ſpaciũ mediæ horæ ad minus quieſcat. Neq; ab exercitio adhuc calidus veſtes deponet, nec vẽto, nec aeri frigidiori ſe exponet. A cibo, longiori quoad fieri poteſt tẽporis ſpacio, ab omni corporis atque animi labore abſtinebit. Igitur neq; ſcribendum neq; legendũ illi eſt aliqd, niſi id cũ voluptate aliqua coniunctũ ſit, & minimè fatiget. Hoc verò ſpacium in horas aliqoot extẽdi vellem: quòd ſi tandiu quieſcere illi nó licebit, ſaltẽ vt quá diutiſsimè poterit ſibi à labore moderetur, pro viribus curabit. A cibo debet à ſomno abſtinere, potiſsimũ à prádio: à cœna verò nóniſi ioterpoſitis duab. horis erit illi dormiendũ. Manè aũt ſurget è lecto tempeſtiuè: hoc eoim frenib. oculis ac membris omnib. ſummoperè prodeſt. Igitur à longiori ac nimio ſomno ſibi tẽperabit. Dabit etiam operá vt ſingulis dieb. alui excrementa educantur, id ſi ſponte non fiat, iure inferius dèſcribendo ꝑ horam vná ante prandium aſſumpto, id perficere conabitur. Huius aũt iuris ea vis erit, vt non tantùm aluum emolliat, ſed humores etiam cootemperaret, & renum caliditatem mitigaret. E

R. Hordei mundati p. j.
Radicum althææ num. iij.
Mercurialis m. j.

Bulliant hæc omnia in lib. duab. iuris pulli, donec dimidium abſumatur: & addito ſaccharo, dicto iam modo, cálidum bibatur. A coitu etiá potiſſimũ abſtinebit, & in primis à cibo. Ille aũt io coeundo pernicioſus erit modus, ſi præter ordioẽ ac ratiooẽ fiat: vt ſi in coitu diutius immoretur, nec ꝓparatũ iam ſemen ſtatim emittatur: ſi pręter naturæ ordiné mulieri vir ſubijciatur, ſi ſtans coear, aut alio modo qui nimiũ fatiget, & dorſom labore nimio afficiatur. Hæc vero omnia ab hoc inuenene io coitu ſunt obſeruanda, vt quæ maximi in hoc affectu ſint momẽti. Igitur in coitu temperatiſsimuũ illum eſſe oportet, & ſi me audit, io duabus ſeptimanis, aut ad ſummũ in vna ſemel tãtùm coibit. Quod ad victus rationé attinet, in primis abſtinebit à pane nó vt decet fermentato, aut minus probè cocto, à cruſtulis & ijs paoib. qui bucilati dicũtur, & quacunq; alia ratione pręterquá in F furno, vt ſub cinerib. cocto: & ſi oleum aut butyrũ aut liquor alius admiſtus illi fuerit. Peſsima etiá ſunt omne genus paſtilia, vt offulę & lagana, & fercula omnia quæ ex attenoata paſta parari ſolent, ſiue ea ſimplex, ſiue alijs rebus ſit admiſta: & quanquá qoocũq; modo cocta ooxia ſint, in ſartagioe tamen frixa, vt in vniuerſum frixa omnia, admodũ ſunt ꝑnicioſa: potiſsimũ verò cùm alioqui tota ſua ſubſtantia aduerſentur. Euitádæ illi ſunt aotiquæ carnes oés, vt boũ, caſtratorũ, ſuum, & reliquorũ huiuſmodi animalium: auiũ pręteteа paluſtrium, vt anatũ & anſerũ: piſces quoq; maiores, vt thunni: reliquos piſces comedet moderatè. Lacticinia omnia illi ſunt fugiéda, quemadmodum etiá caſeus tam recẽs ꝗ ſalitus. A cibo fructus nullos: ante cibũ verò generoſi peponis parté aliquá & pruna ꝓbè matura comedere licebit, omnia tamen parcè. Oua recentia ſunt illi ſalubria, aut in cinerib. cũ cortice, aut in aqua ſine cortice, prout illi magis arridebit, ita cocta, vt mollia ſint ac tenera, nó dura. A ciborũ varietate in vna menſa ſibi tem-

bi tẽperabit,& vnico cibi genere cõtentus erit:&
tota vnius diei alimonia in tres partes diuiſa,vná
in prãdio,duas verò in cœna ſumet. Olerũ genus
nullum probo,præcipuè crudum,vt acetaria:quá
quá cappares,aſparagos & lupolos ſuo tempore,
vt parcè comedat illi concedo.Potus erit vinũ al-
bum potius ꝙ nigrũ,ſubtile,& qooad fieri poteſt,
minimè poteos:quod dilui etiã debet aqua nõ ad
modũ frigida,quæ oõ recens ſit ex puteo aut foo
te hauſta,nõnunquã etiã cũ glycyrrhiza aut hor-
deo,aut althæa, prout vrioa magis aut minus eſt
mitigaoda,decoqui debet. Hic aũt illi perpetuus
mos erit,ne ingerat cibaria aut nimis calida, aut
nimis frigida,ſed tẽperata.Hæc, quod ad viuendi
ratiooẽ attinet,vt à calculo pręſeruetur,dicta ſint
ſatis. In medicamentis aũt hæc ſeruáda ratio. Cũ
morbi paroxyſinus cõſtituta quadam periodo ad
mediũ Maij menſem reuertatur,& vſq; ad mediũ
Iunij pſeueret, certá & ſtatam euacuationẽ, infe-
rius illi præſcribendá,ſub mediũ Martij moliri o-
mnioo eſt neceſſariũ.Illud aũt in primis mihi pro
baretur,vt ex baſilica eius lateris in quo vehemẽ-
tior percipitur dolor,ſiue illud dextrũ ſit,ſiue ſioi
ſtrũ,ſanguis mitteretur.Quòd ſi latus vtrunq; do
lor infeſtaret,in dextro venã ſecádam eſſe iudica-
rẽ.Mittendi ſang.põdus infra õctaoã ne ſubſiſtat,
ſed ne x.quidem vnc.excedat.Particularis autem
euacuádi ratio, & progreſſus erit huiuſmodi.An-
tequã euacuationẽ aoſpicetur, per 2. dies rectam
viuendi rationem inſtituet, & in cibo ac potu par
cior erit,quàm antea cooſoeuerit. Tertia autem
die,per horam mediam ante prandium,floris caſ-
ſiæ ʒ x.accipiet:ſequenti verò die cùm iam caſsia
ſuam abſoluerit euacuationem (alioqui per cly-
ſtere in quo ſit mel roſatum, alous erit excitáda)
hora diei tertia, eo quo diximus modo, mittẽdus
eſt ſanguis. Quinta demom die ioferius deſcri-
bendis ſyrupis vti iocipiet.

R. Syrupi acetoſi ſimp.
Mellis roſati ana ℥ j.
Decocti infraſcripti ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo.

R. Radices althææ num.iiij.
Seminum maluæ
Melonum Aoguriæ
Cucurbitæ ana ʒ ij.
Capillorum Veoeris
Comarum virentium fœnic.añ.m.j.

Bulliát omnia ſimul in lib.doab.aquę end.vſq;
ad conſumptionem medietatis,deinde coletur &
exprimatur ꝓ trib.vicibos: & ſic perſeueret vſq;
ad ix.ſyrupos. Sequenti verò die, poſt ſyru. acci-
piet purgans hoc medicamentum.

R. Floris caſsiæ ʒ vj.
Electuarij de ſucco roſarum ʒ ij.
Syrupi roſati ſolutiui recentis ℥ iij.

Miſce,& cum aqua capillorum Veneris fiat po
tio, danda in aurora cũ cuſtodia. Octo deinde in-
ſequentib.diebus,aut etiam xv.id quod longè vti
lius fuetit, manè ac veſperi, per horam 1. ante ci-
bũ accipiet ſacchari roſati ℥ med. Atq; illi ſuadeo,
vt per totum annũ ſacchari roſati vſum faciat ſibi
familiarem,ac horis iam dictis frequeoter illud ſu

A mat:pauca enim aut ſortè oolla aoxilia inueniet
ſuæ affectioni magis ſalutaria. Dictis iam euacua
tionibus adminiſtratis, per lotegrũ mcoſem hoc
vngueoto reoes inunget:

R. Succi roſarum
Violarum
Plaotaginis ana ℥ j.
Olei roſati comp. ℥ ij.
Ceræ albæ ℥ x.

Miſce,& fiat lioimentũ pro rcoibos. Illod verò
præ cæteris curabit, vt poſt purgationes & ſobrie
tate & recta victus ratione vtatur, omoiaq; ſupe-
rios præſcripta obſeruet. Quòd ſi in Sicilia, quem
admodum in Italia io agro Lucenſi & Veronenſi
propè Calderium, ſerreæ thermæ eſſent, author
illi eſſem, vt per doos aut tres annos deioceps, in
æſtate, in canicularibus diebus biberet eá aquam
& more etiam conſueto in ea lauaret. Mihi etiam
maximè probaretur, ſi bis ſaltem in menſe hiſcè
pillulis vteretur:

B R. Rbabarbari electi
Aloes
Agarici añ. ʒ ij.
Roſarum
Myrobal.citrinorum añ. ʒ j.
Spicæ
Sem.fœniculi añ. ʒ s.

Pulerizẽtur omnia per ſe, deinde miſceantur,
& cũ mucilagine radicũ althææ condita cum zuc
charo fiat magdaleon, de quo ſingulis vicib. fiant
pillu.3.pond. ʒ vnius, quæ per horam vná ante cœ
nam ſumantur. Et hæc, quod ad præſeruationẽ at
tinet, dicta ſint ſatis. Cum aũt paroxyſmus infeſta
bit, ſi fortè (qđ Deus auertat) reuerteretur, illud
primũ curabit, vt ſi ille facilis eſt ac paratus ad vo
mitũ, omnẽ cibũ qui tum in ventriculo cõtinetur
ſtatim vomat: quod ſi quid præter cibũ euomere
etiam poſſet, vtiliſsimum fuerit, & adhibita dexte
ritate debet adiuuare. Poſt vomitũ vnus aut alter
aliquádo etiam tertius & quartus clyſter erit inij-
ciendus. ſpacium autẽ inter vnũ & alterũ interpo
C netur, quantum doloris acerbitas coocedet. Cly-
ſterium deſcriptiones ſunt huiuſmodi:

R. Florum camomillæ
Foliorum maluarum añ.m.j.
Furfuris

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, ad cõ
ſumptionem medietatis. Deinde.

R. Caſsiæ pro clyſteribus ℥ j.s.
Mellis violati ℥ ij.
Olei communi ℥ iiij.

Miſce, & cum prædicto decocto fiat clyſter. In
ſecuodo clyſteri ſeruato ſuperiori decocto, ſequẽ
tia electuaria adijcientur:

R. Hieræpicræ ʒ vj.
Mellis violati ℥ ij.

In tertio & qoarto clyſteri eadem, ſi opos fue-
rit, adijcientur.

Illud autẽ in primis annotádum, niſi prius aut
per vomitũ, aut per clyſteres, aut per vtrunq;, qđ
multò melius foret, fuerit euacuatus, loco affecto
& dolenti, nec linteamina calida, nec vnguenta,
oeq; alicuius generis fomẽta, vt ferè fieri ſolet, ali

qno modo applicanda eſſe: hoc enim dolorem augeret, malum cumularet, & miſerum hominē magnis crucianbus conflictaret. Quamprimum autem hæ factæ fuerint euacuationes, leuioribus tū fomentis vtendum erit, vt parietaria in oleo ſeminis lini cocta. Sequens etiam eſt vtiliſsimum.

R. Farinæ ex qua conficitur panis, duos plus minus pugillos.
Sapæ
Olei dulciſsimi
vini dulcis opt. añ. cyathū vnū magnū.

Omnia ſimul miſceantur, & lentè bulliát, ac interim permiſceantur, donec acquirant formá emplaſtri, non quidem ſolidioris, ſed potius mollis: illud deinde inuoluátur in lineo páno, & loco dolenti applicetur, ad dolorem enim ſedandum eſt efficaciſsimum.

Iniectis clyſterib. & vomitu etiá excitato, ſi dolor adhuc perſeueraret hoc illi medicamentū purgás exhibebiť aut manè, aut veſperi, prout magis videbitur expedire: ſed in media etiá die aut nocte exhiberi poteſt, in huiuſmodi enim affectibus nulla interponenda eſt mora.

R. Floris caſsiæ ʒ vj.
Specierum hieræ ſimp. ʒ ij.
Miſce, & fiat bolus cum zuccharo.

Diuidatur in parua fruſta, & ſumatur: deinde iuris in quo oleū, mal. & hordeū ſint decocta, lib. j. ſtatim bibat. Quòd ſi poſt medicamentū perſeueraret adhuc dolor, accipiat olei amygd. dulc. olei amyg. amar. añ. ℥ iiij. ant v. quo accepto, per ſeptē horas ab omni cibo ac potu abſtinebit. Hiſce omnibus adminiſtratis, ſi pertinax adhuc eſſet dolor manè ac veſpere tribus horis ante cibum, hoc decoctum ſumet.

R. Iuris in qno decoctus eſt pullus lib. ij.
Radices althææ num ij.
Foliorum maluæ p. j.
Grana alchechengi num. x.
Cicerum rubrorum gr. xx.
Cinamomi craſsi contuſi ʒ s.

Miſce & bulliant ad dimidiū, & colentur: deinde in eo decocto imponatur butyri recentis, aut ſi ille abborret à butyro, olei amygd. dnl. recentiſ. ℥ j. & ſacchari optimi tantundē. Hoc totū bibatur calid. temperatè. Quādiu dolor perſeuerat ſobrietas mihi maxime probatur. Igitur elixus panis, & ſuccus hordei ex iure pulli, illi erit cibus: aqua autem in quo hordeum & ſaccharū ſint decocta, erit potus. Interim etiá frigiduin nihil bibet. Singulis etiá dieb. clyſteribus vtatur, nō quidem quales ſuperius ſunt deſcripti, ſed è ſolo eo decocto, cui olei chamæme. ℥ iij. olei roſa. cōpleti ℥ ij. vitelli ouorum num. ij. adijciantur. Atq; hæc quidem præſente paroxyſmo adminiſtrari debent.

Pro Germano nobiliſsimo Domino Andrea VVelſero. Anno M.D.XLIII. April. 14.
Conſilium CCLXXIII.

NObiliſsimus Germanus annos natus 60. vt intelligimus: optimè ſe habens, & qui veſcitur optimis cibis, in hac ętate conſtitutus, cùm permanſiſſet ſa-
D nus vſq; ad 54. ætatis ſuæ annū, primùm conqnestus eſt de hac ægritudine de impronilo. Cum enim fortè vellet emittere vriná, ſuppreſſa eſt ſubitò vrina, & animaduertit aliquid eſſe, quod impediat. Multitudo autē vrinæ eiecit calculum, deinde viſus eſt ſanns, & ita māſit ab anno 1542. vſq; ad annum 43. ſine dolore. In menſe Martio huius anni proximi circa lumbos magnus dolor eū corripuit, isq; primù maximus, in ſecundò verò acceſſu balneis lenior factus paulatim eſt, & ſequentibus dieb. exierunt plurimi calculi exiles, vt piſa parua, eosq; facilè eijciebat. Quodam die poſt ſuppreſſa vrina, vt ne minimū quidem vrinæ reddere poſſet, vt etiá de ſalute ipſius deſperaretur. Aquam igitur diureticá ſumpſit, ex cuius potu cū maximo dolore eiecit tres calculos: primum vt fabam, reliquos minores. Hoc notandum in hoc caſu, quòd ante nihil præceſsit, & dolor tantū fuit in fiſtula, cùm primū calculum mingeret: nūc dolor incipit ante calculos, & quidem circa lumbos.
E In hoc caſu tria quæruntur. Sunt enim duo problemata naſcentia ab euctu rei: Primùm, quid ſit, quòd huic viro naſcantur tam citò, tá multi calculi, & tam magni, non apparentibus, neq; in vrina arenulis, neq; in renū regione doloribus, neq; aliquo horū veſtigio. Secūdùm, quæ ſit pręſeruatio, ne generentur amplius calculi: & quia metuit, ne adhuc adſint, hinc tertium oritur, ſi ſint plures calculi, quomodo curandus? His trib. ordine reſpondendum: Primò natura morbi cōſideranda eſt, ſi volumus eum rectè curare. Vellem me poſſe aliquid ſcire de tēperatura corporis. Id enim permagni refert, ſed vt audio, eá ignoramus omnino, ideo de morbo dicá. Calculus eſt ex genere fluxioxionū, quia fluit ex vna parte in aliá, vt reliqui humores, licet ſit ſolidus, fluit tamen & mouetur, ac ſeruat veram naturá fluxionis. Quia igitur fluxus natura eius in quatuor conſiſtit. Eſt enim primū membrum mandans, generás & expellens. Secundò, vaſa per quæ materia tranſmitti poteſt. Tertiò, materia & cauſa generationis calculi, efficiēs
F & materialis. Quarto, natura loci recipientis. His cognitis naturam morbi perfectè ſciemus. Quòd ad primam partem, nemini dubium eſt, quod & Hipp. & Gal. 1. 6. Epid. circa initium pulchri commenti ponit, vbi de tota natura calculi loquitur, & autor libri de renū affect. (quiſquis ille fuerit, mentē Hipp. & Gal. optimè eſt aſſecutus) docet: quòd ſint loca calculi renes, & veſica, ſed in renibus generati habēt diuerſa loca. Vel enim in carne ipſorū generantur, ſicut enim tophi generátur in muſculis, ita in carne renum ſolent generari lapides: vel generantur in cōcauitate, quę eſt in medio renum. De materia autē quænam ſit, ſciēdum ex iiſdem autoribus, quòd ſint omnes 4. humores: poteſt eſſe pituita, bilis, humor meláncholicus quandoque ſanguis concretus, & tandem in lapidem verſus, ſed crebrius eſt ex bile miſta cum pituita, quæ tanquam gluten ſe habet ad calculos ideo ſubrubeos ac ſubcitrinos ſemper videmus, cum miſta quadam albedine extrinſecus, & præcednnt plerunq; in ijs qui patiuntur calculum, arenulæ fuluæ & aſperæ, quæ non poſſunt conglutinari,

tinari, niſi per aliquod viſcidum, ſicut eſt pituita: & donec effluũt illæ arenę, ſatis ſunt tuti, quia expultrix virtus valida eſt ad expulſionẽ, ſed quãdo retinentur, fiunt calculoſi. Ex coloribus igitur habebimus materiam peccantẽ, quæ facit ipſum calculum, eſtq́; plerunq; bilis vel pituita, & quidem vbi pituita, ſunt lapides duriores, nec ita aſperi: vbi bilis, inæqoales, frangibiles & aſperi. Canſa efficiens eſt calor, qui vel naturaliter, vel accidentaliter reperitur in ipſis renibus, vel quia natura calidi renes, vel ob laborem, vel coitũ, vel cibos ealidos calefacti excoquunt materiam, nõ aliter ac lapis in fornace coquitur. Talis modò materia habet etiã cauſas procatarcticas, nec tantùm fit à qualitate, ſed quantitate, & licet aliquis bene veſcatur, & cibis exquiſitiſsimis, tamen in maiori quãtitate, vt nõ poſsit cõcoqui, repletur cruditatibus. Addit Auicen. debilitatẽ virtutis expulſiuæ, quia vbi virtus ſegnis in expellendo, & materia adeſt, & calor vehemẽs, ſtatim fit calculus, & in talibus, vbi ſemel inuaſit, ſępe redit. Vię ſunt vaſa vrinalia, quæ renib. coniunguntur, & dncunt vrinã ad veſicã, quę ſi ſunt latæ, exit ſine dolore magno: ſi verò anguſtæ, vt plernnq; videbitis, defluxus lapidis erit cum ſummo dolore, vt in ſyncupen & mortem æger incidat: idq́; interdum etiam ratione calcnli fit, cùm ſint aſperinres, quales ex bile & materia ſicciori generantur: molliores verô ex pituita, & facilius exeuot. Membrum quod recipit eſt veſica, per quam effluit vrina. Pleruoque enim contingit, quòd lapis genitus in renibus mittatur ad veſicam, in qua ſi moram traxerit, paulatim noua materia viſcuſa ſingulis dieb. accedit, quæ adhæret lapidi, & coagulatur, vnde creſcit in maiorem quantitatem, ſi præſertim virtus expultrix debilis non expellat. Si verò virtus expultrix fortis eſt, expellitur paulatim, & ſi eſt amplus meatus virgæ, id facilè fit: ſi anguſtus, facit magnum dolorem & periculum, accedente præſertim aſperitate calculi. Hic eſt totus proceſſus cauſarum calculi. Iam igitur cognita natura calculi, facilè erit reſpundere quæſitis. Ac primò cur tam citó, tam multi, & tam magni lapides generentur, ſine dolore expellantur, & non præcedant arenulæ. Neſcio an hic vir ſit humidæ temperaturæ, ſed ex calculis conijcio, qnia ſunt coloris flaui & albicãtis, quæ indicant dominium bilis & pituitæ. Et videtur adeſſe caliditas hepatis, vir eſt ocioſus, vtitur optimis vinis in aere frigido & Germanico, vbi pori obſtruuntur, quare oon mirum, ſi natura moltum deferat ad renes: ex plurimis cibis & materia multa generãtur plurimi lapides: & qnia ibi eſt caliditas renum, adeſt ſic fortitudo cauſæ agentis & efficientis. Non igitur mirum ſi generantur citó. Sed cur ſine dolore in tranſitu ad veſicam perueniant, & tamen dolet in virga? Galenus in Comment. dicto, quando calculus generatur in canitate renum, non ſoluit continuitatem, quia maior eſt meatus: ſi ſit in loco amplo, non facit dolorem: & quia vir calidus habet amplos meatus, & calculus ipſe ſolidus ex pituita generatus, ideo in tranſitu non ſentit dolorem. Sunt enim duæ cauſæ doloris: ob intemperiem nun-

A quam facit dolorem calculus: ſed ratione ſolutionis continui: ob magnitudinem, duritiem, aſperitatem, contundendo & incidendo. Sed hic calculus generatus eſt in concauitate renum in loco amplo, vbi nec premit, nec extendit, & caret omni aſperitate, conſtat ex pituita, ſunt ſolidi, leues, & bene cocti, & ſunt meatus ampli, ideo non percipit dolorem in tranſitu, remota enim cauſa remouentur effectus. In ſecunda excretione illorum ſenſit dolorem magnum circa lumbos, circa regionem renũ, & ille calculus grauabat, quia geoeratus in ipſa ſubſtantia & carne renum, ideo premebat & faciebat carnem intumeſcere, & cõprimere adhærentem panniculum, ſeu membraoam, quæ validiſsimi eſt ſenſus, vnde ſenſit maximum dolorem. Tamdiu ergo manſit ſine dolure, donee parui erant. Cùm autem maiores, doluit dum expellerentur. Erant enim inſtar fabæ, & ductus ioæquales ſunt, & anfractuoſi, & ſemper impingitur in anfractibus, & fit dolor, ideo

B ob magnitudinem dolorem fecerunt, & obſtruxerunt meatus vrinæ, & ita oon potuit excernere vrinam, dunec ei data fuit aqua diuretica. Sed quare calculum nunquam præceſſerunt arenulæ, ſi habet latas vias & virtutem expulſiuam fortem? Fortaſſe hoc contingit, quia tam calidos renes habet, vt præueniat expulſionem coctio, & maturatio propter fortiſsimum calorem. Et hæc quoque cauſa cur citò generentur, & cauſa quare non expellantur, quia ſubitò regenitæ ſunt arenulæ, quæ corripiuntur à pituita, & concoquuntur poſtea à calure, ac magnitudinem acquirunt, antequam expellantur. Hæc ad quæſtiones. Ad præſeruationem, quæ eſt nobilior, nunc deueniamus. Non autem multùm differunt indicationes præſeruandi & curandi, vt de Tuenda ſanitate libro quarto dicitur, quia quæ ad præſeruationem requiruntur, faciunt etiam ad curam, præeedunt tamen indicationes præſeruationis. Neceſſe autem eſt, vt in ſex rebus non naturalibus optimè ſe habeat, nibil comedat, quod humores

C generet calidiores, vel pituitoſos, omnia ſint *εὐκρατα* ac temperata, media inter craſſum & tenue. Bilis enim à calidis & ſiccis cibarijs, pituita à frigidis & humidis generatur. Quare debet temperatè bibere & edere. Et qnia nemo tam prudens quin cadat aliquando, prouidendum eſt, vt præueniat purgando eos humores, qui buiuſmodi malum cauſant, & corroboret membrum, ne facilè recipiat. Cum quo inſtrumento? Optimum eſt ex rhabarb. & agarico, & miſce aliquid Myrobala. & aliquid temperatum, quod facilè tranſeat ad vias vrinæ, vt cinamomum cnm ſeminibus melonum, vt in tali forma:

R. Rhabarbari ʒ iij.
Agarici electi ʒ ij.
Cinamomi
Myrobalanorum
Sem. melonum añ. ʒ ſ.

Semel in ſeptimana accipiat. Vtatur etiã refrigerante Gal. vngendo loca renũ. & ſumat ſiogulis dieb. ſaccharum. Si roſatũ calculus effectus eſt, & dolorẽ facit, oportet illico mittere ſanguinẽ à po-

plitibus. Sed nunc nõ ſecamus eas venas, ſed Saphænã. Facta dinerſione materiæ, cũ his quę leniter euacuant, vt ſimpl. caſsia, procedere poſtea oportet, & darẽ caſsiam cum agarico. Si eſſet in renibus, vtatur oxymelle, & aqua molſa: nunquam frigidis, nunquã calidis vtendum, ſed ſemper tẽperatis, vel incidentibus: quia terreũ, quod à calido coagulatũ eſt, vt lateres, nec à calido nec à frigido diſſoluitur, vt patet ex Ariſt. 4. Metho. quare nõ poſſnmus ꝓgredi niſi cum incidentib. & leniẽtibus. Admiſceatur igitur oxymel cũ aqua mulſa. Bellocatus ex Dioſcor. protulit: Aſellos, quos dicunt, in puluerẽ redactos, cũ decocto petroſelini, & apij prodeſſe laborantib. calculo. Item ſanguis leporũ extra corpus etiã impoſitus lapidem frangit. Exiccatur etiã, vt ſeruetur ad vſum, quẽadmodnm ſangnis hircinus. Spoogia quæ in roſetis naſcitnr, pulu erizetur, & cum æquali pondere cinamomi data frangit, & præſeruat. Si adeſt dolor in lumbis, balneũ in oleo prodeſt: & vngator cum oleo ſcorpionis. Rhabarbarum ſolam bilem trahit, quare in corpore pituitoſo oõ valet. Venetijs qoidam aſſumpto decocto cicerũ cum radi. petroſelini eijciebat multos, quidam decocto radicum althææ, & petroſelini iuuãtur. Sed deinceps Montanus dedit conſilium ſequeos ſcriptum.

Conſilium in calculoſa affectione præſcriptũ poſt habitas conſultationes à D. Montano, D. Andreæ VVelſero patricio Auguſtano. Anno lxiii. Patauij. Conſ. CCLXXIIII.

NObiliſs. ille vir Germanus qui calculi affectu laborare conſueuit, tria nobis propoſuit diſcutienda, qoæ à rei euẽtu orta ſunt. Primũ cur in eo tam citò, tam multi, tamq; magni calculi generẽtur, oon apparẽtib. neq; in vrina arenulis, neq; in renũ regione dolore, neq; aliquo horũ veſtigio. Secũdò quę nã ſit præſeruatio ne amplius generetur, & quòd tamet quòd adhuc ſint generati. Quærit tertiò ſi geniti eſſent, & ſigna apparerent, quanã arte eiſet curãdus. Quorũ omnium facilis apparebit reſpõſio ſi morbi naturãm atq; ea quę ipſum cõſequuntor cõſiderauerimns. Voluiſſem verò naturã ipſius corporis cognoſcere, ſiquidem magna ab ea iudicationis pars ſumenda erat: verùm quia de oaturali temperie nihil ad nos ſcriptũ eſt, morbi naturã hac relicta cõtẽplabimur. Calculus itaq; cùm eaodẽ quam reliquę flnxiones omnes habẽt naturam ohtineat, etſi ſit res ſolida, quia tamen de vna parte ad aliã fluit (nihil enim refert ſiue id quod fluit ſit tenue, ſine craſsũ & terreũ, neq; prohibet quò minus fluxio ſit appellanda) ſub fluxionũ genere collocabitur, eoſdẽq; ſcopos habebit quoa & ipſa fluxio. Natura autem fluxioois in quatuor cõſiſtit. In conſideratione membri mãdantis, recipientis, viarum per quas fit fluxio, & materię quę mandatur. Inquiremus itaq; primò quis ſit locus & mandãs huiuſmodi calculos: ſecundò materiã iſtorũ, & à quib. cauſis efficientibus proueniant: tertio, vaſa per quæ defluunt: vltimò, loci recipiẽtis naturã contẽplabimur, quib. viſis naturã perfectè aſſequimur. Locũ itaq; in quo calculi generãtur, vel renes, vel veſicã eſſe oſtendit primò Hip. deinde Gal. 6. Epid. com. 1. text. 6. in quo de calculi natura pulcherrimè diſſerit Gale. Præterea autor ille de renũ affectib. quiſquis fuerit, & Hippo. cũ Gal. mentẽ optimè aſſecutus teſtator idem. Verũ de calculo veſicę nihil dicturi ſumus: nam huic nobiliſsimo viro nõ in veſica, ſed in renib. generatur, ſi ex his quæ nobis relara ſunt iudicare voluerimus. Quare de renũ calculis agemus. Sed quoniã renes diuerſa habent loca io quib. poſſunt geoerari, ſubſtantiã ſ. & concauitatẽ, diſtinguemus in quo hos generatos credimus. In ſubſtannia aũt ſeu carne ipſorũ tenui ita poſſunt generari dicit Gal. ſicut in carne & muſculis membrorũ contingit generari tophos vel poros lapideos. Quæ verò ſit calculi ꝓpria natura & cauſa efficiens ex ipſa natura ſcire debemus, itẽ ab Hipp. & Gal. ex 4. ſ. humorib. poſſe generari calculos, vel enim dominabitur pituita, vel bilis, vel melancholia, vel ſanguis qui cõcreſcit, & in lapidem vertitur. Crebro tamen & frequẽtius ex bile miſta cũ pituita. Ideo aliquando apparent rubei, & ſubcitrini cũ aliqua albedine, qui colores bilem cum pituita dominari atteſtantur. Vbi hi erunt & maximè vbi bilis abnndauerit ꝓcedũt arenulæ fuluę aliquę, quę ex ſe vniri nõ poſſunt, niſi aliquod viſcidũ, qđ ipſas cõglutinet, accedat. Bilis enim cũ de ſe calida & ſicca eſt, fiatq; calidior ob renum caliditatẽ, quicquid in ea humidi eſt abſumitur, partes terreæ velut arenulæ remanẽt, atq; ita fit vt qui calculos patiuntur plurimas habeant arenulas. Qui verò arenulas habẽt, tãdiu ſubiecti ſũt calculis, qnãdiu arenulę fluũt, quę ſi in multa copia floãt, tuti omnino ſũt: virtutis enim expulſiuę fortitudinẽ oſtẽduot.

Si verò retinentur, periculum eſt ne ſtatim generentur calculi. Vbi verò pituita bili dominatur, quæ in ipſo calculo veluti gluteo eſt, leuiores ſunt neqne ita duri, neque aſperi, neque inæquales, ſuntque ex ea calculi minus periculoſi. Inter hæc duo extrema plurima contingunt media, ſecundùm variam humorum inter ſe miſtorum proportionem, quæ ex colore facilè cognoſcuntur, ſuntque hi calculi magis minusq; periculoſi prout ad alterum propius accedunt. Cauſa efficiens eſt calor vel per accidens, vel natnraliter exiſtens in renibus: oam ſiue ſint natnraliter calidi ſiue accidentaliter, ſicut contingit propter affectum extrinſecum, vt propter laborem plurimũ, plurimumque coitum, cibaria calida & hepatis & veoarum caliditatem coquitur humorum materia non aliter quàm lapides in fornace. Hæc verò materia cauſas habere poteſt προκαταρκτικὰς, quę ſunt mala victus rãtio, non tantùm qualitate, ſed etiam quantitate peccans, ex qua multæ cruditates generantnr. Addebat Auicen. aliam cauſam, debilitatem videlicet virtutis expulſiuę, quæ ſi fortis eſſet, priuſquam ea materia excoqueretur, expelleret, atque ita ipſorum generationem prohiberet. Si verò ſegnis eſt, & calor fortis, & materia præparata, facillimè calculi generabuntur. At vbi calor ille factus idoneus ad calculi procreationem, difficillimum erit ipſum ab hoc vitio retrahere: Nihil enim eſt ſi diligentius animad-

uerteri-

uerterimus quòd magis ſit recidiuum, quàm ipſe
calculus, quippe qui bis, ter, & etiam quater in an
no generetur. Viæ per quas hi calculi tranſeunt,
ſunt vaſa ipſa vrinaria quę renib. cõiungũtur, per
quæ & vrina & materia hæc expellitur. Poſſunt
autem hæ eſſe anguſtæ & amplæ: ſi anguſtæ fue-
rint, defluxus erit difficilis cum dolore, ita vt non
nunquam in tranſitu calculi, ægri in ſyncopin in-
cidant, & quandoque moriuntur. Si ſunt amplæ,
ita vt ſine dolore calculi decidant ob pituitæ do-
minium, ſunt hi leues, & multò quàm illi, qui à fla
ua bile proueniunt, benigniores, hic defluxus eſt
facilior, & ſine ægri moleſtia.

Membrum recipiens calculum veſica eſt: Non
nunquam autem contingit, vt lapis in renibus ge
nitus mandetur ad veſicam, in qua ſi moram tra-
xerit ob materiam continuò defluentem auge-
tur: adhæret enim illa materia lapidi ob viſcidita
tem & tandem propter longam moram in veſica
inſignis lapis procreatur. Accidit autem id ob
B veſicæ virtutis expulſiuæ imbecillitatẽ, quę ſi for
tis fuerit, illico vbi tranſmiſſus eſt ad ipsã calcul⁹
expellit ad virgã, quę ſi amplum habet meatũ, faci
lè & ſine dolore expellit, ſi verò anguſtũ cũ ſum-
mo dolore. His omnib. cõſideratis totã calculi na
turã quoad ſuas cauſas inuenimus, ex quib. facilè
quæſitis poſſum⁹ reſpõdere. Primò cur eſt, quòd
tã citò tã multi & tã magni calculi generãtur? & ſi
ne dolore expellũtur, & nõ ꝓcedunt arenulæ? Si
modò huius nobiliſsimi viri ꝓpria natura & tem
peratura nobis cognita eſſet, melius iudicarem⁹,
& ex calculis tamen cõiectari poſſumus, quos fla
uos & albicãtes intelleximus, pituitã bile cõmiſtã
dominari: habere enim debet hepar & renes cali-
dos, nutrit⁹ multis cibarijs calidis, & optimis vi-
nis, ex quib. multę aggregãtur ſuperfluitates. Et li
cet cibis, vt ſcribitur, exquiſitiſsimis vſus fuerit, ni
hilominus tamẽ eos ſumere potuit quãtitate pec
cãtes, vt cõficere eos minimè potuerit, indeq; plu
rimę generatę fuerũt cruditat. In aere ꝑterea frigi
do, vbi pori aſtringũtur, excremẽtaq; plurima re-
C dundãt. Habeat præterea viarũ amplitudinẽ, quę
hepatis caliditatẽ indicant. Cùm igitur plurima
abundet materia in hoc corpore, & renes ſunt na
turaliter calidi, ideo plurimi calculi generãtur, &
quia caliditas renũ eſt cauſa efficiens, quæ ſi ſit va
lida, citò generãtur. Fortitudo enim cauſæ efficiẽ
tis & multitudo materiæ cauſa eſt quare plurimũ
crebrò, & citò generẽtur. Quod aũt nõ ſentiat do
lorẽ niſi cũ per virgam egreditur, & nõ in tranſitu
à renib. ad veſicã, cauſa eſt quòd calcul⁹ ille geni
tus fuit in cõcauitate renũ, & quòd vrinaria vaſa
habet ampla, ideo in trãſitu nõ ſentit dolorẽ. Do-
lor enim a duplici cauſa ꝓuenit, vel ab intẽperie,
vel à ſolutione cõtinui. Hic verò nõ poteſt eſſe do
lor ob intẽperiem, quia in lapide inſignis aliqua
qualitas nõ reperitur, fuerit itaq; ſolutione conti
nui ratione: ſed cũ viæ ſint amplę non ſoluitur cõ
tinuũ, ideo neq; fit dolor. Atq; ita cũ calculus ſit
albicãs ꝓpter pituitę dominiũ & nõ friabilis, ſitq;
genit⁹ in cõcauitate renũ, qui ex ſe nullius ſenſus
ſunt, nũ premendo neq; incidendo, neq; extẽden
do potuit ſoluere continuũ, accidit vt ſine dolore

A trãſmittaretur. Quòd verò dum ſecũdò nobiliſs.
vir hũc pateretur affectũ circa lumbos ſenſerit do
lorẽ, cõtingit quòd hi calculi nõ in cauitate, ſed in
renũ ſubſtantia erãt geniti. Et licet caro ob fibras
ſit alicui⁹ ſenſus, tamẽ quoniã ipſa intumeſcebat
& extẽdebatur mẽbrana, quæ validiſsima eſt ſen-
ſus, ideo ꝑcepit dolorẽ, quẽ ſenſit quouſq; in car-
ne permanſit calculus. Cùm verò ad cauitatem
pertranſiuiſſet, neq; amplius cõpreſsionem extẽ-
ſionẽq; faceret, dolorẽ amplius non ꝑcepit, cũ ad
virgę meatũ perueniſſent, qui parui erant calculi
minimè dolorẽ excitabant. Tres autẽ illi maiores
qui ad fabæ magnitudinẽ excreuerãt, dum ad vir
gã ꝓtenſi eſſent, ob eorũ magnitudinẽ, neq; eſsẽt
leues, dolorẽ grauiſsimũ excitauerunt. Hęrebant
enim ibi impacti ob meatum virgę non capacẽ &
anfractuoſum, ita vt meatũ obſtruerent & vrinam
patiens dimittere nõ potuit, tamẽ aquę illius diu
reticę auxilio vrinã prouocãtis expulſi ſunt. Qua
re aũt ipſos calculos nõ præceſſerint arenulæ, vt
B in plurib. cõtingit, hoc ideo credo eueniſſe. Licet
enim ſit latarũ viarũ, & virtus expultrix ſit validiſ
ſima, tamen renes adeò ſunt calidi, vt concoctio à
validiori calore & maturatio expulſioni arenula-
rũ præueniant: nam vbi materia illa eſt in renib.
ſtatim à pituita corripitur impingiturq;, atque ita
ſubitò calculus fit, qui concretus ſine alicuius are
næ præmiſsione expellitur. Ad ſecundũ itaq; no-
bis ꝓpoſitũ accedamus, in quo præſeruationem
nobiliſs. hic vir à calculi generatione quærit: ſed
quoniã iudicationes præſeruãdi, à curãdi iudica-
tionib. nõ multũ variant (quæ enim pręſeruãt ea-
dem valent ad curationẽ) ideo ſimul & de præſer
uandi ratione, & curandi dicemus. Aeris itaq; ex-
ceſſus oẽs pro viribus ſunt euitandi, frigus tamẽ
præcipuè fugiendum. Circa regionẽ renum nihil
applicet à quo vel caloris, vel frigoris redundan-
tiam percipiat, prorſusq; ſtudeat vt omnia in ca-
lore & frigore temperata tã per os quàm exterius
corpori admittat: hic enim morbus id habet præ
cipuũ vt vtroq; tã frigoris quàm caloris exceſſu
C lædatur. Omnes ingentes motus, quantũ huma-
na fragilitate fieri poteſt, euitet, præcipuè tamen
irã & mœrorẽ. Somnos longiores effugiat, præſer
tim meridianos, &, niſi noctu à ſomno aliqua oc-
caſione impeditus fuerit, tempeſtiuè ſurgat. Eoq;
tẽpore exercitio tã animi q̃ corporis cõmodiſsi-
mè vtatur, vtrunq; enim alternatim admitti po-
teſt, ꝑcipuè tamen corporeũ, vſq; ad ſudorẽ, & an
helitus frequentiã magnitudinemq; exercendus.
Ita tamen vt peracto exercitio, caueat ab aere fri-
gido, & ſi ſudauerit, ſudor exquiſitè abſtergatur
quieſcatq;, vt inter prandiũ & exercitiũ ſaltẽ hora
intercedat. Procuret aũt omni conatu quotidia-
nas alui excretiones, & ſi aliquãdo defecerit, hoc
familiari vtatur ꝑſidio. Manè hora vna aut altera
ante prandiũ gallinacei iuris heminũ amplum bi
bat, in quo decoctus ſit manip. maluæ & mercu-
rialis addita in fine modica portiũcula zucchari,
Eundem vſum optimè præſtabũt caricę pingues,
ſ. ficus aridæ ſi 10 aut 15. iugiter in prandio ſuman
tur, præterquam enim quod aluum mollem effi-
ciunt, renes etiam non mediocriter purgabunt.

D Bis tantùm ſingulis diebus prandio (inquam) & cœna cibum moderatè & citrà ſatietatem aſſumat, neq; in medijs interuallis aliquid potet: quin & inter comedendum parcè admodum potandũ conſulo. Sit autem vnico cibi genere contentus, ac præcipuè euitet carnes & piſces, aut lac & butyrum lacticiniorumq́; genus omne piſcibus cõmiſcere. Ad ſecundum cibum non accedat niſi priorem ſe exactè concoxiſſe cognouerit, & quoniam ſcribit ſe exquiſitiſsimo cibo & potu vti, velim in eo perſeuerare, modò quantitatem & varietatem eodem tempore euitet. Velim tamen à piſcibus omnibus abſtineret. Carnes eligat vitulinas, hœdinas, pullaceas, aues omnes quæ in montibus & locis campeſtribus, & minimè paluſtribus degunt, lepores quoque & cuniculos iuniores. Vtatur ferculis bene elixatis, qualia ſunt far oriza, ſpelta, ſumat iura omnia in quibus laudatę carnes excoquuntur, oua ſorbilia ex ſimplici aqua elixata ſummoperè laudo. Pro acetarijs & condimentis, cappares, intyba, oliuas conceſſerim. E Nonnunquam æſtatis tempore etiam lactucas. In ſecunda menſa pyra aut poma cocta cum ſaccharo vel fœniculo & aniſo conſperſa, ſummè euitet aromata & iuſculorum genera illa feruentiſsima quæ non minus comedunt viſcera, quàm ipſa comeduntur, quoniam in Germania frequentiſsimus eſt vſus.

Vinum verò eliget tenuè lucidum, maturum quod nec dulce nec acerbũ ſit, in quo nullus emineat ſapor, nec tamen inſipidum, ſed potius ſapidiſsimum, optarimq́; colore potius album.

Ceruiſiam autem cùm flatuoſa ſit, niſi neceſsitas cogat, omnino dimittendam eſſe cenſuerim: ſi tamen ille bibendo fuerit aſſuetus, neque inde nocumentum percipiat, poterit interdum ea vti, vbi vini probabilis copia defuerit. Hæc omnia ſi diligenter obſeruarentur ſatis ſufficere poſſent, tum ad tuendam ſanitatem, tum ad remouendos fomites futuræ ægritudinis. Sed quoniá ea eſt humana imbecillitas vt nec in propria vita ſeruanda ſemper ad amuſsim ſeruet, imò frequentiſsimè F delinquat deliretq́;, ideo adminicula quoque adſcribemus, quibus errores corrigi poſſent & ſanitas conſeruari.

Primùm igitur commodiſsimum iudico, vt ſemel aut bis ſingulis annis totum corpus exquiſitè purgetur circa Idus Aprilis & Septembris: eſſetque purgatio huiuſmodi. Primò ſumat hora ante prandium florum optim. caſsiæ recentium drach. decem cum zuccharo ad bolum redactæ, ſyrupum die ſequẽti calidum bibat in aurora, qui vſque ad nonum iteretur.

R. Syru. Acetoſi
Mellis roſati ℥ j.
Decoctionis infraſcriptæ ℥ iiij.

R. Radicum althææ n. iiij.
Sem. Melon.
Maluæ
Anguriæ
Cucurbitæ añ. ʒ ij.
Capillorum veneris
Comarum viridum fœnicu. añ. m. j.

Bulliant omnia ſimul in lib. duab. aquæ endi. vſq; ad conſumptionem medietatis. Deinde coletur & exprimatur pro tribus vicibus. Sumpto ſyrupo denuò purgabitur.

R. Florum caſsiæ ʒ vj.
Electuarij de ſ. roſat. ʒ ij.
Syru. roſ. ſolutiui ℥ iij.

Cum aqua capillorum Veneris ſumenda potio facta in aurora.

Laudo etiam quòd frequentiſsimè ante cibum ℥ j. optimi zucchari roſati deglutiat, ſummè enim confert, ad ſtomachi, hepatis, & renum corroborationem. His ita anno integro peractis, ſpero ſalutem non renum tantùm, ſed totius quoq; corporis affuturam. Quòd ſi reliquiæ quædam remanſerint, longa experientia compertum habeo potum aquæ thermarum ferrearum cõferre, quales ſunt in Italia in agro Veronenſi Calderianæ, & in Lucenſi Villanę, deſperatos etiam renum dolores & aptitudinem ad calculos generãdos hoc ſolo præſidio ſæpe ſanaui. Sunt autem potandæ in diebus canicularibus cælo ſereno & feruentiſſimo ad quindecim dies pręmiſsis exquiſitiſsimè totius corporis purgationibus. Vbi verò dolores iam in actu infeſtauerint, primùm vomitum prouocabit. Deinde clyſteribus per inferius educet materiam inteſtinis impactam hoc modo.

R. Florum camomil.
Anethi añ. m. j.
Fœnugræci
Seminis lini añ. ℥ j.
Cimini ℥ s.

Decoquãtur in aqua ſuff. fontis ad dimidium. Sumatur huius decoctionis libra vna, & miſceatur cum vncijs ſex olei camomil. & imponatur tanquam remedium ad excutiendos flatus & ſedandos dolores præſentiſsimum. Quòd ſi adhuc dolor perſtiterit addantur eidem decocto hieræ picræ drachmas ſex, Diaphœnic. drachmas quatuor, olei anethini ℥ j. Exterius verò cum lana ſuccida applicetur oleum de ſcorpionibus cum oleo amygdalarum amararum confectum, vel oleum liliorum alborum, aut anethinum, aut camomil. aut quæ ex his componuntur, vtaturq́; eo tempore tenuiſsimo victu, ſitq́; illi potus ius pulli calidum cum cinamomo aut aniſo, & ſi neque ex his dolor ceſſauerit, hoc vtatur ſtatim medicamento.

R. Florum caſsiæ ʒ vj.
Spec. hieræ ſimpl. añ. ʒ s

Miſce, & fiat bolus cum zuccharo, & ſtatim vbi hunc bolum ſumpſerit, ſumat hæminam vnam iuris in quo decocta ſint folia maluæ & hordeum, Velim item ſingulis menſibus vtatur bis pro præſeruatione his pillulis tribus.

R. Rhabarbari electi
Aloes optimi
Agarici ana ℥ ij.
Roſarum
Myrobal. citrinorum añ ℥ j.
Spicæ
Sem. fœniculi añ. ʒ s.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceãtur, & cum

& cum muſcilagine radicum althææ cōdita cum zuccharo fiat magdaleon, de quo ſingulis vicibus fiant pillulæ tres pondere ʒ j. quas ſumat hora vna ante cœnam. Hæc ſunt quæ pro huius viri nobiliſsimi ſalute in medium attulimus: vellemus tamen priuſquam his vtatur prudentiſsimum medicum conſulat, qui pro ægri natura nobis incognita poterit moderari, conſulatque de ſanguinis miſsione eo tempore quo bis in anno naturales facit purgationes, quæ ſummoperè nobis placerent poſt duos primos ſyrupos exhibitos. His omnibus diligenter obſeruatis, ſperamus Dei optimi Maximi virtute à malo omni futurū liberū.

De calculo, pro eodem. Vbi de phlebotomia in ſene agitur: & aliæ quædam quæſtiones à D. VVelſero propoſitæ diſſoluuntur.
Conſil. CCLXXV.

QVæritur, ſanguis ne mitti poſsit nato B quinquaginta ſeptem annos, & laborāti calculo. Quoniam bonę valetudinis eſt, venas habet amplas, & multum ſanguinis: bene poteſt etiā in hac ætate, reſpectu huius morbi, ſanguinem mittere. Porrò hæc miſsio in Vere fieri debet, & in baſilica dextri lateris. Quantitas ſang. mittenda eſt ſecundùm conſiderationem temperaturæ, & ſubſtantiæ ſanguinis, obſeruando diligenter qualitatem regionis, naturamq; eius & proprietatem, ac etiam rationem latitudinis ac eleuationis poli. Vſus erat ante vino ſublimato cum hedera ſylueſtri, & calculos excreuerat. Ea medicina cùm illi interdicam: nunc quęrit cur ipſe iuuamentum ſenſerit. Poſsit etiam quæri, vtrum vinum ſublimatum illud cum hedera ſylueſtri prodeſſet ad calculum renum. Sed quia illud non quæſitum eſt, ad id quod quæritur reſpondebimus. Quod à calore & ſiccitate concretum eſt, non poteſt niſi per contrarias qualitates diſſolui ac liquefieri: ita & de calculorum diſſolutione ſentiendum. Calculus renum ab igneo C calore concoctus, non poteſt vino ſublimato aut alijs rebus calidis & ſiccis diſſolui: imò ab his magis induratur. Quod autem ad diſsipationem & & diſiectionē calculurum attinet, ſciendum quòd illi qui ex calore cocti & concreti ſunt, non diſijciuntur niſi per ſubſtantiā ſubtilem, & penetrantem ad ſundum vſque: ſiue ea ſubſtantia ſit frigida, vt eſt ſuccus limonum & acetum: ſiue calida, vt vinum ſublimatum & aquæ deſtillatæ: aliæ calidiores etiam in iij. gr. de quibus aquis diſijcientibus calculos omnium medicorum libri ſunt repleti. Quare vinum ſublimatum ratione ſubſtantiæ ſubtilis & penetrantis, diſijcit lapides, ſicut in hiſtorijs de acetu Hannibalis legimus: quo ipſe rupes & montes lapideos fregit & diſiecit. Quod ad præſeruationem ne congregentur arenulæ, & fiat calculus, ſuperfluum exiſtimo aliquid addere, cū illud in conſilio noſtro, quod ante aliquot menſes ſuæ D. miſimus, ſatis clarè oſtenderimus. Caueat ab eo, quod ab aliquo ei (quātum intelligo) perſuaſum eſt, quod mihi diſplicet: nempe quòd A vtitur quotidie illis cibis quę vrinam prouocant, vt petroſelino, quod omnibus cibis immiſcet, & cum ijs vtitur: quo petroſelino, tanquam medicamento inconuenienti, ipſe omnem materiam trahit ad loca imbecilliora, vt ad renes & veſicā: quo meatus ampliantur & fiunt maiores, & ita ipſe multos fluxus è petroſelino prouocat. Qui ſolet eſſe error non minimus & communis medicis illis vulgaribus & imperitis: in quo plerunque impingunt. An calculi tam grandes in renibus generari potuerint, cùm tanta anguſtia vreterum? Quòd calculi in renibus non excreuerint in tantam quantitatem facilè concedo: non enim video quomodo tam grandes lapides per tantam anguſtiam emitti queant, ſine maximis doloribus & vitæ periculis. Sed veritati videtur admodum conſentaneum, quòd in renibus cœperint fieri, & poſtea cùm ad veſicam venerunt, paulatim creuerint & aucti ſint, donec vi tandem ſint expulſi. Quæritur præterea quomodo euitari poſ B ſit fluxus catarrhalis, quo ſub finem hyemis laborat quotannis? Ad euitandum catarrhum neceſſe eſt, vt regimen victus in conſilio noſtro deſcriptum diligēter obſeruet, ſiquidem ſanitatē ſuam conſeruare velit. Præter ibi memorata ter vel quater in mēſe vti poterit pillulis infra deſcriptis, veſperi vna hora ante cœnam:

R. Agarici electi ʒ vj.
Aloes optimi
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ ana ℈ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur. Poſtea inſundantur in ſucco roſarum puro, & permittantur exciccari ſub ſole, & ita iteretur ſepties. Poſtea cum ſyrupo de ſtœchade fiat magdaleon: de quo formentur pillulæ tres, pro ſingulis vicibus. Eſt enim maxima & optima medicina pro euitando catarrho, confortare ventriculum, hepar, renes & veſicam. Quod fiet, ſi ſingulis diebus ante prandium & cœnam ſumat zucchari roſati ℥ j. vel s. C

Pro quodam laborāte calculo renum, anno 1545. Auguſto Menſe. Conſil. CCLXXVI.

QVærebatur æger de grauiſsimis doloribus circa partem lumborum vtrinque tendentibus verſos regionem veſicę, ac inde ad teſticulos etiam, quę res impedierat eum, quò minus biduu vrinam mittere poſſet. Accedebant ad hæc copioſiſsimi alij fluxus etiam, & quaſi ad diarrhœam tendentes, cum magnis doloribus inteſtini, pruritu etiam, & tenaſmu ſorti. Exhibuerant ſuccum raphani: quem dicebat Montanus ſua caliditate totam ſaucium regionem, ſtomachum ac ventriculum inflammaſſe, foris applicari quidem poſſe, ſed intrâ corpus non ſumendas tales mulierum medicinas. Mōtanus videns omnia hæc ſymptomata à calculo generari, voluit vt ſtatim (nondum enim comederat aliquid eo tempore præter ius) eo manè acciperet:

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ j.s. cum melroſato fiant pillulæ. Et quia corpus eo fluxu venrris ſatis euacuatum videbatur, iterum quoq; vt foueret permiſit.

R. Furfurum puriorum q.s. Eos miſceas cum vino cocto & oleo optimo, æquali quidem, ſed pro furfuribus ſufficienti quantitate, idq; poſtea coctum, & panno inuolutum calidum loco lumborũ, & regioni veſicæ apponere iuſsit. Pro dolorib. inteſtinorum & fluxu ventris nõ ordinauit alind, quàm clyſtere ex vitello oni, & ptiſana hordeacea, id eſt, hordeum decoqui iuſsit in iure pulli, donec aperiatur: deinde illud conteri, & miſceri donec cõſiſtentiam aliquam liquidioris pulmenti contraheret, idq́ue cum vitello oui miſtũ imponi. Inteſtina enim id abſterget & confortabit, doloremq́ue propter vitellum oui mitigabit (appoſuit etiam inrerdnm teſticulis farinam fabaceam calefactam.) Huic, vt eſſet efficacins, addiderunt interdum aliquid furfurum, & mellis roſati. Cibũ ex pullo piſto, panatella & alijs: itẽ ius pulli, & alia eſſe voluit leuiora, vt auiculas. In potu vinũ non cõceſsit propter fluxum, vt arbitror & etiam ratione ſupercalefactionis hepatis. Iuſsit igitur ſumi ius pulli, & in eo decoqui 25. aut 30. g. ciceris rub. liquiritiæ ℥ j. & althææ radices iiij. uel v. idq́ue eum bibere pro exigentia & ratione ſitis. Voluit aurem vt ſiquidem pillulis hieræ non iuuaretur ea veſpera, ſumeret ℥ iiij. olei amygdalarum dulcium, & vncias quatuor amararum, ac miſceatur, ac duabus vicibus ebibat. Et ante eum hauſtum penidiarum ℥ s. & tãdundem poſt eum hauſtum deglutiet: ita tamẽ, ſi ex priori iuuamentum (vt ſperabat) perciperet, alterum non ſumeret, ne ventriculum alioqui debilem, nimis relaxaret. Eo die ſumptis pillulis vrinam eiecit ſummo impetn, & quaſi cum quodam flatu in lectum erumpentem, ita vt vrinale diſruptum videretur. Quare Montanus ſequenti die noluit vt oleum ſumeret, ſed eius loco hunc ſyrupum ordinauit.

R. Cicerum rubeorum num.xxx.
Radicum althææ ℥ j.
Florum chamæmeli. ℥ s.
Seminum Alkekengi num.x.
Foliorum Maluæ m.j.
Cinnamomi ʒ s.

Bulliant omnia ſimul in duabus ſcutellis iuris pulli ad cõſumptionem medietatis, deinde facta diligenti expreſsione

R. Butyri recentis
Sacchari albi ana ℥ j.

Miſce omnia ſimul, & bibat calidum loco ſyrupi. Regio ſtomachi inungatur vnguento ex oleo abſinthij, & maſtiches pulueriz. ʒ ij. facto cũ modico ceræ. Profuturum etiam affirmabat, ſi immitteret totum ventrem inferiorem in balneum aquæ dulcis, in qua decocta eſſent Chamæmelum fœnugræcum, anethnm & malua. Sed hoc vti nõ potuit propter conſuetudinem nimis delicatam. Aliquot diebus poſt, cùm & fluxus paulatim ſiſteretur, nec tãtos dolores vel in inteſtenis vel alijs partibus ſentiret, & arenulas aliquando copioſè excerneret, nec tamen omnino leuaretur, ſed ſu-

D bitò poſt ſumprum cibum, & maximè à cœna cũ dolores inuaderent, & in inteſtinis cum ventoſitatibus moleſti eſſent, non ram vehementes quidem, ſed tales tamen qui ſumnum impedirẽt, donec fomenta ſupraſcripta adhiberet & clyſteria: roganti cauſam, Monranus dixit, illud eſſe proprium ſymptoma laborántium calculo reoali, à Galeno etiam enarratum in libr. de paſsionibus renum, & addidit rationẽ: vel quia aſſumpto cibo in ventriculnm, & calore naturali in eum agente, neceſſarium etiam eſſet generari flatus & vẽtos, qui expulſi inflarent inteſtina, & facerent teneſmum, & dolores illos: vel etiam quòd ventriculus cibo inflatus ſuccedenter comprimeret partes vicinas, vt ea compreſsione concitaretur dolor. Conceſsit etiam, vt inter aſſumendum cibũ vino vteretur albo, & non acerbo, ac paucifero. Syrup. etiam ſuũ alternis tantùm biberet diebus.

E *De ſuſpicione calculi in renibus, cum multis alijs ſymptomatis, pro Polono datum 1544. die 8. Maij.* *Conſil.* CCLXXVII.

CLariſsimi D. dixit Galenus in primo de locis affectis, in multis artẽ noſtrum habere coniecturas. Et quarto Aphor. ſępe nos illas coniecturas fallere: quod ſi vnq̃ cõtinget, fiet id maximè in caſu huius Magn. D. Eſt enim valdè difficilis, & habet difficultates quidem contradictorias, vt deſiderem interpretem. Circa pedes ei contingũt duo oppoſita: Primò cùm eſt in lecto opertus pannis, non poteſt id aliquo pacto ferre, ob nimium calorẽ: poſtea ſtuporem ſentit in planta pedis & in digito pedis dolorem remiſſum, quæ duo ſunr conrraria: ſtupor enim eſt actio diminuta quæ fit à frigido, & tamẽ nullo modo fert calorem. Sunt & aliæ difficultates: vnde proueniat ſeminis retentio circa vltimum actum Veneris. Propterea non poteſt mittere v-
F rinam niſi contrectet virilia & reſticulos. Niſi cognoſceremus cauſas horum ſymptomatum, difficulter inueniremns eorum curationẽ. Præterea cùm manè ſomno exciratus ſurgit, nõ poteſt clauſam manum aperire, niſi admoueat alteram: nec apertam claudere voluntariè: & etiam cum erigitur ſemper ſentit dolorem in dorſo continuum, & quaſi pondus quoddam: cùm decumbit aut ſedet nihil eiuſmodi patitur. Hæc ſymptomata difficilia ſunt, & habent quaſdam contradictiones inter ſe. Antequàm autem dicamus de cauſis, oportet videre, quæ nam fuerit naturalis temperatura huius Magnifici Domini, & quæ nam nunc ſit. In hoc tempore video maximè corpus muſculoſum, licet habuerit ægritudinem aliquot iam annis. Habet muſculos robuſtos, non ex pinguedine, ſed carne ſolida & tactu aſpera. Oſſa ſolida habet & neruos maniſeſtiſsimos, & venas latiſsimas, fuit magnus & fortis in bello, Veneri plurimùm indulſit: pili erant flaui, vt audio, vnde crediderim eum in duob. membris, corde & hepate fuiſſe ſatis inſignis caliditatis. Quòd autem non

babet

habet pilos nigros, nec carnem nigram (2. de tem
peramentis Galenos, & ſecondo artis paruę) quę
extra cutim apparent, intelligũtur in regionibus
tẽperatis, non in ijs in quibus eſt aliquis exceſſus.
Fruſtrà quæreres albos homines in Æthiopia:
contra non reperies nigrus apud Scythas & c. In
telligit autẽ Galenns per Scythas omnes qui ſunt
ſub arcto, ſicut Germani, Bohemi, Poloni. Qua-
re non mirum ſi exteriora minns ſint aduſta. Te-
ſtatur etiam hoc quòd ſuerit calidę temperaturę:
nam aliud andio, quòd ſuerit ſanus admodum, il-
li autem qni habent frigida illa membra, facilè in
putridos morbos incidunt, hic nunquam fuit in-
feſtatus morbis: tantùm ſemel paſſus eſt febricu-
lam ephemeram quæ ceſſauit poſteaquàm appa-
ruerunt eriſipelata in cruribus. Et ita dico quòd
fuerit calidæ temperaturæ à natiuitate. Ad hæc
alia acceſſerunt incommoda: à cauſis alterantib.
aere extrinſeco, exercitijs varijs, accidentibus a-
nimi, cibo & potu, in quib. omnibus exceſsit hic
magñificos Dominus: habitat in quadam ciuita-
te Poluniæ, aere frigidiſsimo, & eſt fluuius frigi-
dus, qui rapidiſsimè tranſit eam: iamque ſenex,
non poteſt ita reſiſtere cauſis alterantibus, natus
annos quinquaginta ſeptem. Scitis aotem aerem
frigidum admodum obtũdere calorem innatum.
Deinde totis diebus eſt in vanationibus, & tunc
non prádet: veſperi autem in reditu poſt motum
com amicis eſt, & multum cibi ingerit. Eſt autem
longè peior repletio poſt inanitionem, quàm ina
nitio poſt repletionem. Varijs cibis vtitur & inor
dinatiſsimè. Accidẽtia animi perpeſſus quàm plu
rima. In conſilijs manſit duobus menſibus conti-
nuè, interim de regno plurimũ conſiderantes. In-
dulſit Veneri plus quàm oportuit, & voluit idem
facere ſenex quod fecit iuuenis, cùm Ariſtoteles
dixerit eos qui 44. annum exceſſerunt ineptos
eſſe ad Venerem. Ex his cauſis alterantibus, quo
niam non debitè corpori applicantur, omnes hi
morbi orti ſunt. Hinc omnia illa mẽbra perpeſſa
ſunt malum: & primò ventriculus aggregauit hu-
mores crudos, vnde fit quòd ſecunda coctio non
poteſt corrigere primæ coctionis vitia: & ita ſa-
ctum eſt tandem, vt totum alimentum crudum re
lictum ſit, ex quo multa incommoda ſecuta. Dela
tæ ſunt cruditates ad hepar & ſuffocauerũt eios
caloré & ſic deuenit ad frigiditatẽ acquiſitã ieco-
ris. Nam per ſe eſt calidum, vnde plurimũ pituitę
ob ventriculũ nõ bene concoquentẽ, & multum
bilis etiam propter caliditatẽ hepatis generatur.
His ita ſe habentibus multiplicata ſunt excremẽ-
ta q̃ cauſę ſunt tot ſymptomatum. Incipiam ab eo
de quo eſt maximè ſolicitus: pondus in durſo, im
potentia mingendi & grauitas ibi percepta ſunt,
mihi valde ſuſpecta, quia vereor de calculo in re-
nibus, quem maximum credo, perpetuum enim
pondus percipit cùm ſe erigit: cùm autem ſedet,
aut curuus eſt, non ita, & dicit ſe pręciſè in medio
dolere. Quare nõ in latere dolet? renes ſacti tu-
midiores, detrahunt venas emulgentes quæ con-
nexæ ſuot cum vena caua, illa aũt eſt in medio ad
ſpinã dorſi. Dum manet erect⁹ magis renes deor-
ſum tendunt & grauãtur, quibus impãctus eſt cal

A culus, ideo non poteſt manere erectus, quia tum
magis pendent renes, cùm verò eqoitat non mul
tom ſentit doloris, quia non ita pendent: in curru
autem, quia currus voluitur & irrequietus manet
plurimùm dolet. Eſt & aliud quod me facit ſuſpi-
cari adeſſe calculum: quód vbi materia pręparata
efficiẽs idoneũ, ſacilè inducitur forma. Patiẽs op
timè paratus fuit: q̃a in hoc domino caloris vis in
gens, & generata eſt etiam materia pituitoſa pluri
ma. Cur igitur non ſequeretur effectus cùm om-
nia conſonent? Ego timeo ne hoc malum ſit incu
rabile. Vnde autem eſt quód in pedibus habet il-
la duo oppoſita ſtuporem, & tamen nõ poteſt fer-
re calorem? Habuit in iſto loco *Eryſipelata*, & fuit
paratus ad ſuſcipiendos calores: & quia multum
fuit materiæ calidæ, ſolita eſt ea illuc effluere, ipſi
autem calidiſsimè ſe operiunt cùm decumbunt
in lecto. Ideo calefacto loco calidi vapores eo cur
runt, quia ſulebat ſæpe joflammari, poſſunt etiam
frigidi humores decũbere ad plantã pedis, vnde
B ſtupor in planta pedis eſſe poteſt, quód mãria per
neruos & venas trãſierit ad plantã, & hæſerit ibi:
digitus vero cùm mouetur dolet, quia materia cõ
primitur, q̃a eſt in neruo & tẽdine, ac ex ſubita al-
teratione doloré percipit: in planta aũt eſt mate
ria diſperſa & quieta, ideo non dolet, verũ ſtupet,
Sed cur vrinæ ſuppreſsio, & quód cùm tractan-
tur teſticuli, inſurgit appetitus mingendi? Credo
qđ ſi ꝓpter humores, plurimos qoi occupauerũt
eas partes & vaſa ſeminaria, quæ cùm à teſticulis
adpenè determinantur, ad communem locum, v-
bi ſimul & vrina & ſemen eijcitur, & puto quòd
collum veſicæ ſit obſtructum ab aliqua cruda ma
teria, & præter id etiam aliquæ ſunt obſtructio-
nes in vaſis ſeminarijs, ita vt iuuent ſe mutuo ad
obſtructiones faciendas: ſed cùm tangit & tractat
teſticulos, concurrũt eò ſpiritus ob delectationis
ſuauitatem, qui ſpiritus faciunt apertionem, non
quòd ipſi extrahant humores, ſed quòd ſua calidi
tate efficiant virtutem expulſiuam validioré & ob
tenuitatem aperiunt loca, & caleſaciunt meatus
C vt laxentur, & ſequitur ille effectus. Audio eti-
am quòd cùm egerit nobilis ille Dominus, nullo
pacto poteſt emittere vrinam: quod fit, quia cùm
fæces tranſeunt inteſtinum rectum, comprimũt
veſicam & obſtruunt meatum eius, vt non poſsit
mingere donec fæces excreuerit. Dum coit & ſe-
men peruenit ad ea loca non poteſt exire. Sed ibi
permanet cum magno dolore, quia ibi collectum
excitat maximos dolores, vt Galen. teſtatur ſex-
to de Loc. affect. facit decolorari homines in toto
corpore. Hinc eſt quòd iam pallidus eſt hic nobi-
liſs. D. per totum corpus, & quidem illa cauſa ſola
eſſe poteſt tantæ frigiditatis totius corporis vt ve
nenum frigidiſsimum. Quòd verò poſt ſomnum
manum ſi noctu clauſam habuerit, ſponte aperire
nequeat, nec claudere ſi apertam, niſi alteram ma
num admoueat, fit propter humures crudos, qui
generantur in corpore eius dum dormit, à quib⁹
vapores attolluntur, & tranſeunt ad loca imbecil
liora, ob eos muſculi repleti nun poſſunt exerce-
re proprium officium, dunec poſt exercitium &
agitationem calor ad eas partes redeat, coctioné

in ventricnlo expleat. Ructatio fit poſt cibũ dnabus de cauſis, quia grauitas multa eſt qnæ facit vt non poſsit continere. Secundo quia cùm fit cócoctio & virtus contentiua non continet, quantum & quomodo oportet, ideo ſequuntur illa impedimenta ex diminuto calore. Has horum ſymptomatũ cauſas eſſe crediderim, quòd ſi iſta ſymptomata tãtùm eſſent, nec eſſet aliqua ſuſpicio de calculo, ſicut in principio dixi, ſperarem omnia facilè poſſe curari arte medici: ſed ſi ea ex calculo partim pendent, res erit difficillior, quia calculus ſolus poteſt facere vt diminuatur & exhauriatur doloribus calor naturalis & contabeſcat homo.

Cura. Eſt hîc diſcraſia frigida & humida acquiſita in ventriculo & hepate, ea eſt corrigenda, & ad naturalem temperaturam, quantum poſsibile eſt, reducenda: remouendæ ſunt omnes cauſæ extrinſecæ, quę oppoſitę ſunt buic temperaturæ. Sit victus attenuans & tenuis, aer temperatus, & exercitia & animi accidentia quantum ſit poſsibile, fugiat, totum deinde corpus euacnetur, quod eſt repletiſsimum, vt patet ex ſudore. Somnus etiam plurimus eſt, indicans maximam repletioné, ac plurimum cibi comedit bis, ter aut quater in die, & vtitur multum aromatis, quibus vt quidam dicebat torrefacimus viſcerà noſtra. Extrahatur ſanguis, quia venæ repletiſsimæ ſunt, & teſtatur morbus & virtus: decem aut duodecim vncias extraherem: aquam balnei ſumere eſt neceſſarium.

De calculo veſicæ, cum ſtranguria, pro nobili puero, in calloquio cum chyrurgo & Stephanella 11. *Iunij Anno* 1550. *Conſilium* CCLXXVIII.

NE conteratur tempus in ſuperfluis, prætermiſſa longa præfatione, rem ipſam aggrediar. Nobilis puer conqueritur de quibuſdam diſpoſitionibus pręter naturá, circa actiones quæ ſunt in emittendo vrinam: & quia non ſunt vnius generis, diſtinguendæ ſunt. Eſt autem partim naturalis partim voluntaria. Quod ad veſicam attinet naturalis eſt, quæ affatim excipit vrinam, & tandem moleſtata inſurgit quidem ad expulſionem, ſed tamen poteſt retinere officio ſphincteris muſculi qui ad arbitriũ hominis ſe relaxat & emittit quando vult. Hæc inquam actio corrupta eſt in hoc puero varijs modis. Quandoque enim patitur omnimodam conſtrictionem vrinæ: quandoque guttatim emittit: quandoque accedit pars aliqua vrinæ, & tendit ad penem, & dum eſt in medio, regurgitat & facit anguſtiam, & quando mingit horribili dolore angitur & anguſtatur per vniuerſum corpus. Patitur præterea grauitatem circa partes perineum, & cum maxima difficultate ſedet, & cogitur ſedere erectus, diuaricatis pedibus: & dũ vrina retinetur in pene, & exit, percipit dolorem & ardorem. Quærẽdum ergo, an ſymptomata hæc habeant vnam cauſam, an diuerſas. Primò tamen conſtat in veſica calculum eſſe, quem tetigerunt clariſsimi chirurgi.

D Suppoſito hoc, quærendum videtur, an iſta ſymptomata habeant pro cauſa coniuncta, calculum in veſica, an verò non ſit cauſa omnium calculus. Si conſidero ea quæ clariſsimus chirurgus cum inſtrumento percepit, intelligo non eſſe in collo veſicę, ſed in fundo: ergo non poteſt eſſe calculus cauſa, vt fiat ſtranguria. Erat enim ſententia Galani, primo de Loc. affect. de puero illo, in quo retinebatur penitus vrina, cũ dubitaret de cauſa ſuppreſsionis, erexit puerum cruribus, & quęſiuit, & deprehendit quód erat in collo veſicæ calculus obſtruens, vbi cùm eſſet concuſsione corporis remotus, incepit liberè emitttere vrinam & mingere. Similiter fit etiá immiſſo cathetere quo repellitur lapis, ſed in hoc puero cùm eſſet immiſſa fiſtula, qnod diligenter notaui, in veſicam & hinc inde deducta vt dilataret orificiũ veſicæ, nihil profuxit. Vnde colligo lapidem nun eſſe in cauſa ſuppreſſionis vrinæ: quia vbi calculus non obſtruit collum veſicæ, non eſt is impedimẽtum emiſsionis vrinæ. Cùm autem puer non habeat hanc E ſtranguriam tantùm, ſed vrinæ retentionem omnimodam, & quod magis animaduertendum eſt, cùm habeat ardorem, & illam anguſtiam, meo iudicio vtile erit, vt prætermiſſa cauſa calculi, & ipſo calculo, videamus cauſas quæ poſſunt facere iſta ſymptomata. Nemini dubium eſt, quòd cum ipſa ſtranguria non tantùm proueniat, qnoniam obſtruatur meatus veſicę, ſed quando ſunt humores erodentes, qui dum occupant veſicam, irritatur ad expulſionem, vnde guttatim exilit vrina: & cùm retinetur, colligitur, & confertim exit: & vbi acris eſt, vt ferè in ſenibus contingit, qui ſtranguriam patinntur, quia egerunt nitroſa, & baurachia, propter plurimam materiam admiſtam, ſcilicet ſalſam pituitam. Cùm igitur nos videamus, ſicut dixi cùm D. imponeret fiſtulam intra collum veſicæ, & dilataret hinc inde orificium, propterea tamen non edidit aliquam copiam vrinæ, ſicut ſolet fieri quando retinetur vrina, vbi aliquid circa collum eſt: & ideo manifeſtiſsimum eſt, qnòd circa F collum veſicæ nõ eſt obſtructio, ratione cuius fiat ſtranguria, ſed erodentes vrinæ ſunt cauſa, vt non poſsit retineri vrina, quia ſtimulat virtutem expultricem, vnde perpetuò diſtillat. Credo igitur quòd cauſa ipſius ſtrangurię, & illius anguſtię ſint mordentes vrinæ, quæ expelluntur, nec expellunt liberè, ſed pars quæ circa collum inhæret dolorem excitat in parte ſenſibili, vnde per conſenſum ſpiritus omnes concutiuntur, & fit ſyncopa, quæ appellatur à nobis anguſtia, & videtur totus dolere, & dolor ille lipothymia, & procemium ſyncopes. Quòd autem huc contingat cùm aliqua mordicant penem in vrina, notat Ariſtoteles, licet non ſit medicus, in Probl. vbi quæritur, quare meientes velnti horrore concutiantur, quia cùm vrina mordax tranſit per locum ſenſibilem trahit ſecum veruoſum genus in conſenſum & ſpiritus cõcutiuntur. Ideo horreſcunt propter acrimoniam vrinæ. Vbi verò vrina efficitur mordacíſsima, non eſt mirum ſi loco horripilationis, quæ fit in ſanis, in ægris fiant anguſtiæ: ſicut enim magis ad magis, ita ſimpliciter ad ſimpliciter, vt

oſt

eſt regula topica. Credò ergo has cauſas eſſe horum duorum ſymptomatum, ſtranguriæ inquam & lypothimiæ: erat enim iſta materia acris in capite, & omnibus membris, nec puto lapidem non eſſe in cauſa, cur ita ſit vrina acris. Cauſę non ſunt diſpoſitiones in veſica, ſed eſt temperatura calida & ſicca, hepatis præcipuè & cordis. Audiuiſtis etiam hunc puerum habuiſſe peſsimam rationem victus, & dum eſſet ſub pręceptore, ingeſsiſſe craſſa cibaria præter omnem conſuetudinem ſuam, fabas, piſa, legumina, & reliqua quæ aggregant humores pituitoſos, non exercebat ſe, & animo vexabatur ſeueritate ſui præceptoris. Et cùm copia humoris crudi multiplicaretur, quæ non ſuit in totius ambitu, ſed in hepate & venis meſaraicis, & inueniret hepar calidum, non eſt mirum ſi ille humor pituitoſ⁹ in locis calidis aggregatus, fiat ſalſus modo aduſtionis. Vnde exiſtente tali tēperatura, aggregati humores crudi facti ſunt ſalſi, qui dum fuerint per calorem hepatis vlterius aduſti, ſunt duo conſecuta: primò mordacitas & viſcoſitas illa, quę impedit retentionem, & dolorem facit. Deinde lapis generatus eſt in veſica. Quare generatur? quia habet materiam pituitoſam, & calorem, materia erat idonea exterius acquiſita. Erat ſecundò agens pręſens calida temperatura, vnde neceſſariò conſecutus eſt effectus conueniēs, calculus, materia pituitoſa ſicut lateres indureſcit: quoniam per calorem excoquitur, deinde per frigus condenſatur, vnde neque per calidum neque per frigidum poſſunt calculi diſſolui. Ita redditur calculus ſicut lateres penitùs indiſſolubilis à calido vel frigido, ſed bene poteſt incidi, vt declarat Ariſtoteles 8. Meth. Cur magis in veſica generatur, quàm in renibus? Galenus affert cauſam & dicit, quòd hoc eſt in pueris propter validam virtutē expulſiuam: nam quæ in imbecillioribus & ſenibus retinentur, & cùm prius excocta fuerit à calore, refrigeratur & denſatur à frigore, in veſica magis excoquitur. Iſte calculus in veſica primò percipitur tactu: deinde in ſyncopis percipit grauitatem inſignem circa partes pectinis. Non poteſt ſedere, nā collū veſicæ vergit ad perineū, quod dum conſtringitur, ſedendo conſtringitur quoque veſica: igitur & nō poteſt ſedere, & fit impedimentum in varijs ſitibus. Adeſt pruritus circa partes illas: ſed longè certius eſt dictum iam ſignum. Adeſt etiam illa eadem cauſa ſtranguriæ, multitudo materiæ pituitoſæ, quę continuè tranſmittitur à partibus ſuperioribus, quæ ſua mordacitate facit ſymptomata illa. Credo vniuerſalem cauſam eſſe referendam ad materiam antecedentem horum ſymptomatum pituitoſam, quæ fouet & auget calculū, & facit ardorem vrinæ & ſtillicidium. Quærendū modò videtur, an calculus ſit morbus in compoſitione, vel in cōplexione. Certū eſt quòd ſit morb⁹ in numero & proinde in cōpoſitione, & quòd ille morb⁹ generatus fuit propter affluxū materiæ. Eſt etiā credendum, imò ferè neceſſarium, quòd ſit intemperies frigida in veſica, non abſolutè tamen, cùm adſit pituita ſalſa, à cuius ſalſedine caliditatem acquiſiuit: ergo po-

A teſt eſſe intemperies in veſica frigida cum affluxu materiæ. Hæc eſt tota ratio huius ægritudinis, & conſequēter apparet prognoſticum. Si volumus iudicare de futuro, dico quòd ſtranguria, & ardor vrinæ, poterunt tunc curari. Vbi exquiſitè ipſum euacuabimus, & alterabimus illam intemperiem ſuperacquiſitam propter acrimoniam, curabitur excoriatio, & vlceratio in epidermide, quæ leuis eſt: ſi enim eſſet profunda prodiret ſanguis. Credo quòd iſta facilè poterunt curari: in ſenibus nō curarētur. Nephritici & c. dicit Hippocrates. Sed quantum ad calculum, dico quòd non curabitur ſine inciſione: nam nullus, licet plurimi tentarint diſſolutionem, nemo tamen eam eſſe aſſequtus: tamen exhibuerunt primò ea quæ abſtergunt & incidunt viſciditatem, dum eſſet appenſus lapis corpori veſicæ, vnde facilius poſtea extraheretur: præterea illa quæ comminuerēt ſuperficiem lapidis, & eam partem lapidis quæ mollior eſt: continuè enim lapidis pars poſt partem augetur,
B licet non ſit vera auctio, ſed iuſta poſitio.

Cura igitur ita exordiēda: primò exquiſitiſsimè euacuādum corpus, vt omnino tollamus materiam iſtam ſalſam, & diuertatur per euacuationem, ne per renes conſueſcat ſe. Facta euacuatione adhaberem non diuretica tantùm, ſed potius incidētia & abſtergētia: bene diuretica admiſcerem his quæ eorum penetrationem adiuuarēt. Primò igitur purgaretur leniendo ventrem, exhiberem caſſiam, quia lenit humorem ſalſum, diuertit per inteſtina, euacuat humores craſſos, vt teſtatur primò Actuarius, & poſtea Meſue. Hiera eſt diuretica, ideo abſtinerem, darem electuarium de ſebeſten ſimp. deinde exhiberem quæ incidunt humores craſſos. Haberem primò intentionem inciſionis, & attenuationis, poſtea conſortarem. Vterer ſyrupis, vt melle roſaceo, ſyrupo de betonica, de ſtœchade: illi enim ſine mordicatione incidunt. Nolo oxymel ſimplex, vel ſquilliticum vel ex acetoſis aliquem ſyrupum, ne adderetur acrimonia ꝓpter acetū: & ideo iſti ſyrupi eſſent cō-
C uenientes, atque etiam byſantinus ſine aceto. Haberem poſtea aquas diſtillatas, quæ facerent penetrare ſyrupos ad partes, ad quas alioqui non penetrarent. Facta concoctione purgarem ipſum cū agarico: non abhorrerē à confectione bamech, nā licet ſit ſolutiua, tamen euacuat diuertēdo, dū trahit à circunferētia ad centrū. Ideo ad ventriculū diuerteret illam materiam, quæ cauſam antecedētem habet ab ipſis renibus. Reſpiciendo ætatem pueri, ſi excederet decimumquàrtum annum, mitterem ſanguinem, quæ miſsio ſanguinis eſſet opportuna ad euacuationem & euentationem, & remouendam malam qualitatem humorum. Fortaſſè ſi aliqua adeſt redundantia ſanguinis, quia habet venas latas, poſſunt etiam ventoſæ applicari non ſine ratione. Vbi iſta pituita eſſet euacuata, & factæ euacuationes, quærendum, an aquæ calidæ thermarum conueniant. Obſunt calidæ, augent ſalſedinem, non habemus intenſionem: denique iam præterijt occaſio. Poſtea exhiberem quæ cōminuerent & inciderent lapidem: vellem diſtilla-

re limones non in alembico plumbeo, quoniã cũ
vapor limonis ſit acutiſsim⁹, generaret ceruſſam
& faceret venenum: & hæc aqua eſt magis pene-
trabilis, quàm acetum. Ergo facerem alembicum
vitreum, & deſtillarem limooes & chelidoniam,
in quibus duabus aquis cõfiderem: poſſet etiam
in deſtillatione ponere raphaouio, & ita facere de
ſtillatam aquam efficacem ad comminuendum la
pidem, & gratam guſtui. Quòd ſi poſtea cum illa
aqoa aliquis ſyrupus admiſceretur, ſi ceſſaret ar-
dor vrinæ, optima eſſet: ſi non ceſſaſſet, ſerum ca-
prinum adderem. Et ita poerum iſtum regerem,
ad hoc vt conuenienti tempore (credo enim in ę-
ſtate hoc eſſe importunom) incidatur, & extraha-
tur lapis: & fiet faciliter inciſo. Vtatur atteno an-
te victus ratione omnino. Et vt ſemper lenem ha-
beat aluum, frequeotiſsimè vtatur caſsia pro di-
uerſione & euacuatione humorum craſſorum. Vt
corrigatur ſanguis iu venis, aſſumat bis caſsiam
in ſeptimana cum portiuncula rhabarbari. Cum
iſto progreſſu tenerem iſtum pnerũ toto hoc tem
pore. Pro ſtranguria & anguſtijs apponerem de-
cocta althææ, maluarum, camomillæ, fœnugræci,
ſeminis lini: facerem ſomentum, & olea linirẽ cõ-
uenientia circa pectinem. Quòd ſi magis vrgeret,
tunc peritus chirurgus, & bene exercitatus, lac o-
uillum inſtillaret, quia habet vim abſtergẽdi & ſe
daodi dolorem. Hęc mihi videntur agenda.

De calculo veſicæ, dolore renali, & iuncturarum, cum ardore vrinæ, pro ciue Florentino dictatũ, poſt colloquiũ, Anno 1547. April. 29. Conſil. CCLXXIX.

IVdicamus calculos per vrinã ex-
cretos, dolores circa renes, ac iũ-
cturarum affectus, à plurima pi-
tuitoſa materia generari. In-
dicio eſt vrina turbida, ſubalbida
ſero lactis ſimilis, cum ſedimento
craſſo & albo. Calculorũ color calci antiquorum
parietum ſimilis, eorumq; ſubſtantia craſſa & du-
ra. Præterea victus ratio comeſſationibus & po-
tui dedita, cum paucitate exercitij. Ex tempera-
tura etiam calida, & habitu corporis, & animi mo
ribus, appetitui & voluptati mãcipatis: credimus
hũc in Venereis plus ęquo exceſsiſſe, vnde calor
naturalis, & concoctiones omnes diminutæ fue-
runt, accedente præcipuè ætate, quæ accedit ad
ſeptimum ſeptenarium, & conſequẽter ad finem
primi ſenij, ſi Galeno & Hippocrati credimus. Ar-
dorem autem vrinæ fieri arbitramur partim ex
priuatione humoris in glandulis vreteris nimia
Venere conſumptis: partim verò ex mordacitate
vrinę, quę in immenſum aucta fuit ex admiſtione
plurimæ pituitæ ſalſæ. Habuit autem pituita ſalſe
dinis cauſas, tum ex naturali hepatis caliditate a-
dirente, tum ab obſtructione & putredine. Et
hæc quidem de cauſis & natura affectuum: nam

D de veſicæ calculo nos quoque iudicamus adeſſe,
ſi vera ſunt quæ intelleximus, ex equitatione im-
pediri ac lædi, in pectine graoitatem percipi, pru-
rire præputiom: quæ omnia coniecturam faciunt
veſicam calculo laborare: ac nos quoque chirur-
gis parùm confidimus. Quantum ad curam, arbi-
tramur eam difficilem fore: ętas enim maximo im
pedimeoto eſt, ſi Hippocrati fidem adhibemus:
nephriticos enim, & circa veſicam dolores, aſſe-
rit non facile curam admittere in ſenibus. Sed
præter Hippocratis autoritatem, ratio quoque &
rei natura nos ita cogit fateri, quam tamen conſul
tò omitto, neque enim hîc docemus, ſed conſuli-
mus quid agendum. Credimus ergo hunc nun-
quam ita conualiturum, vt tutò ſibi poſsit confi-
dere, qui in eodem affectus incidat quacunque e-
tiam leui occaſione incidente: poſſe tamen effice
re cura & aſsidua diligẽtia adhibita, vt vel nũquã
vel rariſsimè moleſtetur actu, quamuis inclina-
tio perſeueret. Vt autem hoc commodiſsime fiat,
E primò maximè eniti debet, vt in ſex rebus nõ na-
turalibus nihil, vel minimum delinquat. Ac circa
aerem, cauebit omnes exceſſus, tã calidos quàm
frigidos: ventorum omne genus, pręcipuè tamen
Auſtrales & Boreales, nocturnũ cælum, habita-
tiones humidas & terreas, apertis feneſtris noctu
quieſcere, & reliqua huiuſmodi. Somnum meri-
dianum præcipuè fugiat, nocte ſeptem vel octo
horas dormire ſtudebit, reliquo tempore, quan-
tum fieri poterit, vigilabit. Exercitia matutina
conueniũt, ac ſuperiorum potius partium, quàm
inferiorum: proinde equitationes magis lauda-
rem, ſi affectus veſicæ tollerarent: ſed arcu exerce
ri, aut iactu lapidum, ac ſimilibus, tutiſsimum iu-
dicarem. Poſt cibum quieſcat tam animo quàm
corpore: quies tamen non ea ſit, vt iaceat, vel ali-
qoo modo decumbat, quin potius ſtet, vel molli-
ter deambulet, ſine aliquo labore. Ab omnibus a-
nimi moleſtijs quàm longiſsimè recedat, lætus
cum iucundis amicis vitam degat. De reliquis,
nitatur aluum habere lenem: quòd ſi natura defe
cerit, leniet vel clyſteribus vel rẹſina laricis quàm
F pinguiſsima, quam mane ſumat ad magnitudinẽ
oucis: vel ſumat carnẽ pinguium caricarũ ad vn-
ciam, medullæ cnici, id eſt, cartami drachmas du-
as, & facto bolo deuoret ante prandiũ, & ius pulli
eadem hora bibat, in quo decocta fuerint malua,
beta alba, mercurialis. Cibum ita temperet, vt bis
tantùm in die comedat, neque bibat vnquam in-
ter cœnam & prandium, abſcedatque à menſa ci-
tra ſaturiratem. Sit cibus ſimplex, atque vnius
generis: multitudinem epularum & vinorum, tan
quam peſteio euitet. Sunt autem cibi qui maxi-
mè laudantur à medicis, boni nutrimenti, & faci-
lis coctionis, qui cùm omnibus medicis ſint no-
tiſsimi, conſultò omittantur. Vinum eligerem
pauciferum, ſubſtãtia tenue, liquore puriſſimum,
colore vel album, vel rubeum, clarum ſapore ne-
que acidum, neque auſterum, ſed maturum. Hæc
vbi ritè peracta fuerint, maximam partem ſuę prę
ſeruatioois peractam arbitror. Cùm verò vel ne-
ceſsitate itineris, vel ſocietate, vel incontinentia
ſæpe

ſæpe deliuquât homiues, vnde humores maligni generautur, qui poſtea ad loca imbecilla fluentea morbos generant: ideo neceſſarium putamus ad conſeruationem aliquod habere pharmacum familiare, quo ter aut quater in menſe ſine aliqua moleſtia vtatur. Tale autem eſſe poterit:

R. Agarici optimi
Aloes optimę
Rhabatbati bene maturi ana ℨ iij.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum ana ℨ j.
Gingiberis
Cinnamomi ana ℨ ß.

Poluerizentur omnia per ſe, deinde miſceautur, & fiât pillulæ cum melle roſaceo proqualibet drachma tres, & ſumatur drachma ſingulis vicib. mane tribus horis ante prandium. Laudamus prę terea, vt bis ſingulia annis purgetur, Autumno inquam & Vere. Purgatio talis ſit:

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Specierum hieræ ℨ ij.

Miſce, cum ſaccharo fiat b[illegible] ſumeudus trib. horis ante prandium. Item

R. Syrupi magiſtralis facti ex ſucco betonicæ, & ſucco ſaluiæ ſecúdùm artê ℥ j.
Decocti infraſcribendi ℥ iiij.
Agrimoniæ ana m. j.
Polypodij Ceterach
Glycyrrhizæ
Roſarum ana ℥ j.
Seminum melonum ℥ j. ß.

Decoqoantur in libria tribus aquæ malnæ deſtillatæ, donec remaneant libræ duæ: deinde ſeruetur decoctum pro ſex ſyrupis. Dentur autê ſyrupi vſque ad nonum vel duodecimum. Poſtea

R. Confectionis bamech ℨ iiij.
Syrupi roſacei ſolutiui ℥ iij.

Cum aqua betonicæ fiat potio dauda in aurora. Talis ſit porgatio tam Veris, quàm Autumni. Vere tamen tentarem miſsionê ſanguinis à dextro latere poſt duos primos ſyrupos faciendam. Peractis purgationibus poſtea per quindecim ſaltem dies cõtinuos probarem, vt aceiperet ſacchari roſacei ſemonciam hora vna ante cibum bis in die. Ad membra verò corroboranda primò laudarem, vt crebrò caput ablueretur ante cœnam, ita vt à cubiculo poſtea non diſcederet. Lixiuiû eſſet è ciuere ſalicum, aut vitis, in quo decoquerentur maiorana, chamæmelum, roſæ, betonica, & ſtæchas, addita etiam agarici electi ſemidrachma. Vtendum etiam conſulo maſticatione maſtiches ſimplicis, manè, tandiu vt deglutiat granum eiuſdem maſtichea. Vtatur etiam aſsiduè immediatè ante prandiom ſeminibus melonom confectis vſque ad ſemunciam: poſt prandium verò comedat piſtacia confecta ad numerum decem vel quindecim ad ſommum. Partes pectinis quotidie illinat oleo amygdalarum dulcium reeenti, vel liſiorum alborum, vel chamęmelino, vel miſto ex his. Vbi verò ardor vrinæ multùm vrget, factis purgationibua quibuſdam, vel lenitione ventris, & iuncta tenui dięta, vtatur frequeuter in die linctu cô-

A fecto ex oleo amygdalarum dulcium, & penidijs: ac mane loco ſyrupi, ſumat ſequens decoctum.

R. Semiuum alchechengi, vel ſolatri veſicarij ℨ x.
Cicerum rubeorum gr. xxx.
Radicum althææ ℥ j.
Seminum maluæ confractorum ℥ ß.
Cinnamomi ℈ j.

Bulliant in iure pulli, & facta diligenti expreſſione & colatura, accipiatur ſcutella ſatis ampla huius decocti, & in ea ponatur ſacchari vncia, & tantundem butyri recentis. Bibat hoc totû noctu calidum quantum ſuſtinere poteſt: hæc enim potio maximè faciet ad vrinæ ardorem ſedandum. Sedeat etiam in decocto maluarû, anethi, althæę, chamæmeli, ſeminum lini, fœnugræci: plurimùm enim confert ad hunc vſum, magisque ſi decoctû fuerit ex aqua & vino albo ſimul commiſtis. De aquis thermarum, neque ferreæ ſolæ placcrent neque ſulphureæ: placeret tamen, vt ſi in regione

B ad id commoda eſſet æger, potarct calidarû thermarum aquas, quales ſunt Apponêſes, & Porrbetanæ: poſtea ſuo tempore biberet aquas ferreas, quales ſunt Caldcrianæ vel Senenſes, ita tamen vt calidæ ſumerentur Vere, media autem æſtate ferreæ: neque enim aliter tutam putarem potioncm. Non eſſe autem deferendas aquas thermarum ad loca remota, multis rationibus perſnademur, ſed bibendas credimus ſeruato adbuc ſuo uaturali & actuali calore.

Pro laborante calculo veſicæ, Anno 1547. Iunij 2. Conſilium CCLXXX.

QVantum ad ſymptomata, quæ paritur hic clariſsimus vir, ea ſunt circa inſtrumenta vrinalia, circa veſicam & reliqua vaſa. Neceſſe eſt igitur

C quærere cauſas affectus in his partibus. Primo autem conſideremus temperaturam. Ita enim ſciemus, quantus ſit lapſus, & perueniemus ad cognitionem cauſarum. Temperaturam igitur cognoſcetia ex ſuis indicijs. Membra ſunt inęqualia, quod inde patet, quia perpetuò abundat vomitu, permiſto ex bile & pituita. Pituita generatur ob defectum caloris, bilis ob nimium calorem hepatis generator, & eſt excrementum ſanguinis, ergo teſtatur caliditatem hepatis. Pituita verò in vêtriculo generatur, vnde colligimus ventriculum eſſe frigidum. Color verò ſubniger calorem indicat intenſum, & quia còlor indicat dominium humorum, ſeqnitur craſsiorem, & nigriorem dominari in corpore. An autem frigiditas vêtriculi ſit naturalia, aut adnentitia, difficilè eſt nôbis iudicare, quàm id fortaſſe coniectura aſſequi poſſumus: ſed non admodum nobis eſt neceſſarium id ſcire. De cerebri & cordis temperatura nô habeo vnde coniecturam ſumam. Cùm aotem talis ſit temperatura hepatis & ventriculi, à quibus

membris omnes generantur humores in corpore, quocunque cibo veſcatur: nō eſt neceſſarium, quod à victus ratione euenerit hoc malū, ſed eſt à temperatura inæquali vtriuſque membri. Symptomata quibus afficitur, eſt primo dolor renum, cum quo ſæpe eiecit calculos, interdum excreuit plurimas arenulas: iam verò his diebus eiecit calculum. Habet præterea nephriticos dolores, poſtea eſt perpetua grauitas in Raphi, inter anum & teſtes, pruritus quoque eſt in glande, vt cogatur nonnunquam ſcalpere, & dum ambulat intenſè, non poteſt tuſsire. & id per interualla augetur, vt non poſsit tuſsire. Pręterea ſolebat eſſe laxæ alui, nunc eſt aſtrictæ, & ſentit flatus circa inteſtinum rectum, quibus excretis ceſſat dolor, & hæc ſe ſentire præcipuè dixit circa nouilunia & plenilunia. Sed hæc interdum fallacia ſunt, quia non faciunt alterationes ſuas, niſi in puncto coniūctionis, aut in tribus diebus ante & poſt. Quare ad aſpectus Iunæ non ſunt referenda. Hæc ſunt ſymptomata.

Cauſę. Galenus ſexto Epid. dicit, quòd ſit eadem prorſus cauſa materialis lapidis veſicæ & renum, eademque efficiens cauſa. Dicemus nunc cauſas communes. Materialem cauſam Paulus & Auicenna, ſicut & omnes Arabes, dicunt eſſe materiā craſſam viſcidam, quæ poſtea excoquitur à calido. Sed hęc neque natura rei, neque autoritas Galeni admittit ſexto Epide. vbi lapides generari à quocunque humore, & diſcerni à colore dicit. Si enim rubet, ſanguis: ſi flauꝰ bilis adeſt, &c. & id natura rei teſtatur. Fiunt igitur ab omni humore, ſed hoc quidem verum eſt, ſi ſiccum debet conglutinari, neceſſariò concurrit materia humida, quæ eſt pituita, alioqui exiccatum ſemper habet friabilitatem, & hoc fortè voluit Paulus, ſed quòd lapides ſulum ex ea materia generētur, falſum eſt. Materia huius calculi eadem inuenitur, quę ſolita eſt per vomitum eijci, quod teſtatnr etiam color lapidis, eſt enim flauus. Quare biliosa eſt materia quæ conglutinatur cum materia viſcida. Efficiens cauſa poſtea calor eſt reſoluēs partes tenuiores (Meteor. quarto) concoquens poſtea, & aſſans ac cōpingens reliquam materiam, ita vt nō reſoluatur à ſuis contrarijs. Vbi modò generentor, an in corpore renom, aut in concauitate, nō vulo nunc dicere, cùm ſint ſufficienter dicta à Galē. Dolor iſto do ille excitatur ad motum vrinæ, quandoque extenditur, maximè dum calculos, aut arenulas excernit, patitur ardorem, & reteotionem vrioæ. Fit autem ardor vrioæ vel ob acrimoniam vrinæ, vel ob ariditatem in vrinę meatu, quando humiditas illa naturalis, & emplaſtica, quæ in meatu eſt, abſumitor, cùm vrina mordicet penem, lædit, ſicut inteſtina quòque tecta ſunt pituita, ne acrimonia humorum abradantur. Vtraque harum cauſarum eſſe poteſt, vſus eſt multo coitu, qui meatum exiccat. Et vrinæ etiam acrimoniam habent: ſunt enim nitroſæ & ſalſæ, liuidæ & decoloratæ, non à dominio bilis, ſed ab humure ſalſo, & nitroſo. Cauſam veram huius ardoris crediderim eſſe calculum in veſica ſatis inſignem, quo calculo i[illegible]i exorto redditur veſica ſeipſa imbecillior: commune

D enim id eſt, quòd recipiens membrum eſt imbecillius ſemper, idque teſtatur illa grauitas in pectine, & loco medio inter anum & teſticulos. Ab eo calculo quotidie aliquid abraditur, quod penetrās meatus anguſtos ſua aſperitate facit ardores. Stante igitur eadē ratione victus, itē fortitudine membrorum mandantium, & racipientium imbecillitate, nō eſt mirum, ſi ſemper eoſdem cruciatus habeat. Ipſe dicit augeri eos quandoque poſt plenilunium, & nouilunium, quia tunc mutat rationem victus. Retentio vrinæ eſt ex eadem cauſa, quando enim materia viſcida fluit, & aggregatur in veſica, neceſſe eſſe, vt deueniat ad locum anguſtum. Quia autem viſcida, obſtruit interdum meatus: huius ſignum eſt quòd cùm emittit vrinam claram, malè habet, dum turbulentam melius, quia illa materia impreſſa moleſta eſt, cū autem excernitur, non lædit eum. Teſticuli dolent ex conſenſu, vt in Anatome diſcimus: duæ

E enim venæ ſatis inſignes veniunt ad didymum paraſtatis. Crura autē patiuntur, quia biſurcatio venarū magna [illegible] ea vena, quę ad poplitem tēdit. Adſunt aut[illegible]mnia ſigna calculi, quæ à veteribus deſcribuntur. Pruritus in capite virgæ, erectio præter voluptatem, grauitas in pectine, & collo veſicæ, mingit crebro, ſed parum vrinæ liuidæ, in quibus arenulæ: in equitatione magnam moleſtiam percipit, habet ventoſitates in inteſtino recto, quæ mouent dolores, inteſtinum extenditur, & generatur maximus dolor. Eſt conſtrictio alui, comprimitur inteſtinum rectum, primo de Cauſis ſymptomatum. Videmus igitur eſſe calculum in veſica generatum ex materia cholerica, & viſcida. Malum prius habuit in renibus, & poſtea in veſica. Hoc eſt conſuetum in ætatis vigore, & adultis, quòd quando calculi generantur primò fiant in renibus: ſed in imbecillionb. in veſica oriuntur. Eſt autem hic 45. annorum & in primo ſenio.

F Prognoſticum. Cum calculus ſit morbus, qui redit per periudos, etiamſi optimè & diligentiſsimè ſeruetur victus ratio, cura eſt difficilis: de hoc viro autem, credo quòd noo curabitur niſi ope chirurgica.

Cura. Cauſæ ſunt efficientes, quæ habent cauſas materiales: & aliæ generant has materias. Eſt igitur prohibeodum ne generetur hæc materia, recta victus ratione, quæ inſtituenda eſt ſuo contrario, quæ prohibeat generari pituitam, & bilem in cibo, in potu, & alijs. Quantùm ad materiam iam genitam, ea eſt euacuanda, ad quod duo proponuntur, miſsio ſanguinis & euacuatio. Miſsio ſanguinis fiat è baſilica. Incidatur materia ſyrupis incidentibus, cum aceto, quia oon nocet, niſi cū neruis occurrit, vel non ſint niſi moderatè calida mel roſatum, ſyrupus de betonica, de ſtœchade, oxymel, & ſimilia hic vſurpentur. Poſtea euacuetur. Quod ad particularia, corroboretur ventriculus cum ſaccharo roſato, diarrhodon & alijs, quæ habeat familiaria: optima enim ſunt, & prohibent ne generetur materia. Quantum ad curam lapidis exiſtentis in veſica, an poſsit comminui

nerně

necnè,!quæritur. Noo video rationem, quia ſiue A
calidis,ſiue frigidis procedamus, ſemper augebimos calculum. Si incidentibus quomodo ea dabimus veſicæ oe ooceant, quæ eſt membranoſa, ſed quid ſi à proprietate aliqua hæc faciuot? Ego non curo hæc, quia ſunt arcaua, quæ non inquiro. Adhibere aliquas deſtillationes optimum eſt, ſi modò eſſent artifices. Sed credo omoino, quod debeat incidi, ſi velit curari.

Pro quodam patiente renum dolorem, adſcriptum Mont. Conſilium CCLXXXI.

R. Paſſularum
Sem. Com. ana ℥ j.
Violarum ʒ ij.
Prunorum num. x.
Bugloſſæ
Eudiuiæ aoa m. j.
Polypodij
Senæ ana ℥ ij
Sem. carthami cootuſi ℥ j. s.
Sem. aniſorum
Fœniculi
Endiuiæ ana ʒ ij.
Macis ʒ ij.
Corall. rubeorum
Myrobalanorum citrinorum
Chebolorum ana ℥ s.

Infundantur omnia in aqua per diem naturalem. Deinde bulliant ad conſumptionem doarũ partium, & facta prius bona confricatiõne manibus, & colentur bene exprimendo, & in colatura diſſoluantor medullæ caſsiæ fiſtulæ ℥ viij. pulueris ſacchari lib. s. & bulliant ſimul lẽto igne ad ſpiſſitudinem mellis, & fiat electuarium. Ex hoc electuariu prima vice aſſumi poteſt cochleare vnum bis in meoſe per boras quinque ante cibum, & augeatur vel minuatur doſis ſecundùm electuarij operationem.

R. Granorum fiſticorum ℥ j. s.
Quatuor com. m. frigid. ana ʒ j. s.
Specierum diacinnamomi
Aroioatici roſati ana ʒ j. s.
Sacchari albi q. s.

Fiat confectio in morſellis com aqua alkekengi, & ſumatur vna confectio pro vice, maoè & ſerò per horam ante cibum.

R. Olei violati ℥ j.
Adipis gallinæ
Anſeris ana ℥ s. Ceræ q. ſ.

Fiat vnguentum, quo vngantur lumbi. Vitet renum calefactionem, dimittendo equitationem & coitum. Abſtineat à fructibus, leguminibus, paſtilibus, lacticinijs, piſcibus, herbis multùm frigidis & humidis, & à vino turbido, nigro & groſſo. Tempore verò doloris fiat primò enema ex uleo communi, & iure pulli. Deinde aliud tale.

R. Florum chamæmeli
Capillorum Veneris
Meliloti
Parietariæ ana m. j. s.
Lini
Fœnugræci
Anethi ana ℥ j. s.

Bulliant ſimul in ſufficienti quantitate aqoæ; Deinde

R. Huius decoctionis lib. j.
Olei anethini
Amygdalarum dulcium ana ℥ j. s.
Caſsiæ nouiter extractæ ʒ vj.
Diaphœnici ʒ iiij. Sacchari rubei ℥ j.
Vitellos ouorum num. ij.
Salis communis ʒ ij. s.

Fiat clyſter, qui calidus imponatur, deinde infunde ſpongias magnas in decoctione ſupraſcripta, & facta expreſsione, ſuperponatur vna oboolutaa in panno lineo calido, & cùm incipit frigeſcere, exprimatur alia, & calida ſimiliter ponatur, & ſi non quieſcit adhuc dolor, fiat emplaſtrum ex medulla panis infuſa & mollita in decoctione altheæ, & cum oleo chamæmelino diſtemperetur,
B & calidum ſupponatur.

Pro quodam patiente læſionem actionum naturalium, ſicut eſt vrinæ ſtillicidium, ardorque, tumefactio pedis: & animalium, ſicut eſt dolor in aliqua parte, ſtupor & motus priuatio. Conſilium CCLXXXII.

ACtiones læſæ hæ ſunt, quæ docnnt nos in cognitionẽ morbi, quandoquidẽ morbi nihil aliud ſint, niſi affectio primò lædens operationes. Habemus igitur io hoc præſtanti viro actiones læſas, & naturales & animales. Naturalium altera actio læſa eſt in pede, quæ pars nõ poteſt attrahere, conquerique alimentum ob affluxum illius materiæ: altera actio læſa eſt in ipſa vrina, in qua pituita, & craſſa quædam ſedimenta apparent. Altera eſt ardor in emittenda vrina, & ipſius ſtillicidium: operationum autem animalium
C eſt, & dolor in aliqua parte, & priuatio motus, ſtuporque. Cùm itaque hæ ſint operationes læſæ, neceſſe eſt vt ſit morbus, à quo primo in hoc corpore læduntur operationes. Morbus autem probè à nobis noſcetur, ſi cauſæ ipſius tum intrinſecæ, tum extrinſecæ cognoſcentur. Cauſæ extrinſecæ in vnum omnes conuenerunt in generando morbo: aer enim primò frigidus & humidus, mala in cibo & potu viuẽdi ratio, ocium, prętcr rationem exercitiũ, nimia Venus, mollities, ſomnus nimius fuerunt in cauſa, quare hepar & cor fuerint diſtẽperata per frigidum & humidum: alioqui illa mẽbra erant naturaliter calida & humida, & ex conſequenti totum corpus: quod ex latitudine venarũ, ex colore rubeo, ex pilis nõ criſpis, nec nigris, ex morũ ſuauitate, & id genus alijs intelligi poteſt. Hę igitur fuerũt cauſę extrinſę (atq; hęc, argẽtum viuum, frigidũ & humidũ in quarto gradu, à Galeno venenũ exiſtimatũ) ꝓpter qoas iſtius mag. viri tẽperatura naturaliter calida, & humida deflexerit ad frigiditatem & humiditatem, & talem in-

temperiem, quæ eſt cauſa intrinſeca. Vnde reddita duo in primis membra frigida & humida, hepar ſcilicet & ventriculus, fuerunt in cauſa, quare generata ſit pituita, quæ delata ad varias partes, fecit illa ſymptomata quæ recenſuimus. Primùm in pede fecit illam tumefactionem talis humor, qui quidem humor pituitoſus in ea parte eſt, non per eſſentiam, ſed per conſenſum à ventriculo & hepate. Deinde vrinæ miſtus, reddidit eá albam craſſamque, vt apparet. Hic idem humor miſtus vrinæ in veſica, delatus ad penem, craſsior quàm par eſt, exiſtens, fuit cauſa, quare vrina per ſtillicidium demiteretur. Ardoris verò vrinę poteſt eſſe duplex cauſa, vel exiccatio illarum glandularum facta per Venerem, vel admiſtio bilis ipſi pituitę, quæ ſua acrimonia illum effecit ardorem. Motus etiam in aliqua parte priuatio, & dolor, & ſtupor fit propter eandem materiam ad eas partes delatam, quæ quidem efficit, vt nõ rectè eæ partes moueantur, & ſentiant, & vt exulceratę nonnihil, vel compreſſę per eam materiam dolorem inducant. Hæc de cauſis horum ſymptomatum ſint à nobis dicta. An verò poſsit ſanari, ego exiſtimo, facilè poſſe cauſas intrinſecas remoueri, dummodo abſtineat ſeſe à cauſis illis extrinſecis. Curãdum igitur hunc eſſe puto per hanc rationem. Primùm eſt alterandus, & ventriculus, ac hepar per calidũ & ſiccum. Sed antequàm id fiat, oportet corpus euacuare. Euacuabitur autem per venæ ſectionẽ baſilicæ, aut mediæ. Deinde dandi ſunt tres ſyrupi, qui concoquant materiam: quibus aſſumptis euacuanda eſt materia vel per confectionem hamech, vel per aliquid huiuſmodi. Et reiterata euacuatione, ego poſtea curarem, vt ventriculus, hepárque ad priſtinám temperiem reducerentur. Id autem optimè fieri poterit per aquam ipſorum balneorum.

De mictu ſanguinis pro quodam Epiſcopo Vngaro Anno 1547. Menſe Decembri. Conſilium CCLXXXIII.

F. ARbitramur ſanguinolentam vrinam & turbidam reddi ab hoc reuerendiſsimo Epiſcopo, propter dilatationẽ factam tum in canitatibus renum, tum in vaſis vrinarijs: propter intenſam caliditatem à motu violento primò generatam, dum curru ſalebroſo itinere concuteretur: præcipuè circa dorſi regiones, deinde ſuccedente intenſo calore, dum cum veſte pellicea ſub ſole ardente montem aſcẽderet. Ex his igitur omnibus tãtus calor circa partes renum fuit excitatus, vt ob nimiam dilatationem vrina ſanguinolenta excreta fuerit. Et inde eſt, quòd nunc quoque, quotieſcunque defatigatur & corpus exercet, in idem ſymptoma incidat, turbidæ ſcilicet & ſanguinolentæ vrinæ. Excitatur enim dilatatio ob motum, quæ in quiete deliteſcit. Ardor autem in excretione vrinæ, ſimulq; dolor circa anum, ab eadem cauſa prouenit: videlicet ab illa vrina fæculenta, habente in ſe partes acres, & rodentes, vel bilis, vel humoris aduſti,

D vel pituitæ ſalſæ, vel omnium ſimul. Dolor verò quia circa ani regionẽ percipitur, eſt in ipſis muſculis colli veſicæ, quod quidem collum illis partibus adiacet, & in ea potiſsimùm parte non ſine ratione dolor percipitur, quoniam veſicæ collum admodum anguſtum eſt, & ſtrictum, & valde ſenſibile ob muſculos, & neruoſas partes circũiacentes. Cùm ergo vrina acris, & craſſa in parte tam anguſti orificij immoratur, & intercipitur, cauſat dolorem. Qui verò ardor apparet in virgæ capite, in vrinæ emiſsione, eſt propter illam eandem cauſam. Locus enim glandis ſenſibilis eſt, vltra omnes alias partes illius membri. Hæc de cauſis morbi & ſymptomatum. Cùm ergo morbus ſit dilatatio, cura eſt aſtrictio, & corroboratio partium dilatatarum, qua curatione peracta illicò & ſymptomata quoque ſimul remouebuntur. Audimus enim neque ardorem, neque dolorem percipi, niſi eo tantùm tempore, quo turbida ſanguinolen-

E taque vrina amittitur. Sublata ergo huiuſmodi vrina, aufertur dolor, & ardor: ea vrina remouebitur, remota dilatatione. Ad dilatationem igitur prohibendam totis viribus accedendum. Et quoniam ad rectam curationem particularis ægritudinis totum corpus debet eſſe mundum, & malis humoribus vacuum: igitur ante loci corroborationem, corpus ritè purgari oportet. Sed præter indicationem, quæ à morbo ſumitur, non minor eſt illa, quæ ab aere, quemadmodum optimè teſtatur Galenus 9. Therap. Cùm ergo nunc aerem habeamus hyemalem, qui quidem omnibus medicationibus eſt inimicus, ſitque reuerendiſsimus ille vir, qui ægrotat, in regione frigidiſsima, perſuaderem, vt interim habita recta victus ratione, Ver proximũ expectaret. Et tum primò purgaret corpus modo infraſcripto.

R. Florum caſsiæ ℥j.
Specierum hieræ ſimpl. ʒij.

Cum ſaccharo fiat bolus. Sumat eum manè hora ante prandium. Die ſequenti mittatur ſanguis à vena baſilica dextri lateris, vſq; ad vncias octo.

Deinde

F. R. Syrupi de abſinthio
Mellis roſati
Acetoſi ſimp. ana ʒvj.
Decoctionis Agrimoniæ in aqua endiuiæ ℥iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro ſeptem. Deinde

R. Confectionis hamech ʒiij.
Syrup. roſati ſolutiui ℥iij.

Miſce, & cum aqua agrimoniæ fiat potio, ſumẽda in aurora cum cuſtodia. Facta purgatione vtetur quotidie electuario infraſcripto tribus horis ante prandium pondere ℥j.

R. Sacc. roſati cõfecti ex roſis rubeis ℥vj.
Specierum tria ſandalorum ʒij.
Spodij
Acacie ana ʒ.s.
Coralliorum rubeorum ʒj.

Miſce cum modico ſyrup. de mẽtha, fiat electuarium, ſumat de hoc (vt ſupra dixi) poteritq; illicò vno hauſtu deglutire tantũ vini optimi, quãtũ cape-

caperent cochlearia doo,& nqn vltra Item
R. Vnguenti Comitiſſę de corticibus ca-
ſtanearum.
Sandalioi ana ℥j.

Conficiâtur ſimul cnm olęo roſato completo,
fiat linimentum, quo vngatur vtrinque tota lon-
girudo lumborum bis in die, à principio vſque ad
finem. Item
R. Aquę, in qua ferrum fuerit extinctum,
ſitulas iiij. in qua decoquantur roſæ
Balauſtiæ
Camomillæ
Nucis cupreſsi ana m.j.

Et cum aqua hac tepida foueat lumbos, cum
ſpoogijs manè & ſerò ante linimenrum. Vera ta-
men & citiſsima huius morbi curatio eſſet, ſi poſt
purgationem io hac æſtate menſe Iulio, biberet
per dies qoindecim aquas thermarum, in quibns
dominatur minera ferrea, & in ijſdem bis in die
nataret, vt fert conſuetudo. Tales aotem ſont in
Italia prope ciuitatem Lucæ, & in villa Veronen-
ſi, quæ Caldariom appellarur. Vtrum ſint tales in
Pannonia ignoramus. Hæc iudicio meo vera cſt
curatio Reuerendiſsimi huius viri. Interim abſti-
neat à commeſſationibus, vinom bibat dilutum
cum aqua, in qua ferrum lucidum & terſum fue-
rit extinctũ. Caueat ab aromatibus, & rebus dul-
cibus & mellitis, à coitu, ab exercitijs, præſertim
quæ fiunt equitando, vel ambulando. Se agitare
tameo non vitupero, & omnia excercitia, in qui-
bus mouẽtur partes ſnperiores inferioribus qni-
eſcentibns.

De mictu ſanguinis, cũ vrinæ ardore. Conſilium CCLXXXIIII.

IN caſu egregij viri Maſimini Farni æ-
tatis annorum 64. & paulo plus, tem-
peramenti calidi ad humidum vergen
tis, cordis paulum ſicci, & cerebri, re
num calidorum, ſcribirur: cùm iam pluribus an-
nis ingentibus doloribus, ex arenulis, & calculis
afficeretur, ad eam reoum imbecillitatem deue-
niſſe, vt ex leui labore, ſiue pedibus incedat, ſiue
equo vehatur, vrina prodeat cruenta. Et nõ mo-
do ſic apparet, vt ſæpe fieri ſolet: verùm ita, vt ſan
guis in profundo vrinę concreſcat: com leni dolo
re renis dextri (perinde ac ſi quis impoſitam cu-
curbitulam incideret) non diu perſeuerante, ſed
horis ferè duabus, & decedente cum vrina miſſa
nun primo, ſed ſecuodo vel tertio. Medicus qui
caſum ſcripſit, arbitratur mictum ſanguinis ex re-
nũ imbecillitate, & apertis in renibus oſtiulis pro
uenire, dolorem verò & ardorem ex mala intem-
perie, fortè ſine continui ſolutiooe, quoniam nũ-
quam pus viſum fuerit. Et certè cùm apud Gale-
num 7. κατα τοπους ſanguis è venis non erumpat,
niſi oſtiolis adapertis, aut ipſios venis ruptis, vel
exeſis, noo tamen in præſenti caſu ſit vena rupta,
neque exeſa, neque enim ſanguis multus vna vi-
ce effluxit, nec pus viſum fuit. Coocludere igitur
neceſſarium eſt, hunc mictum ſanguiois in vena-

A narũ meatus apertos, & renũ ſacultatia retẽtricis
imbecillitatẽ relerẽdam eſſe. Dolor verò & ardor
vrinæ, quomodo ſine continui ſolutione fieri poſ
ſit, non video, cùm, vt Galenns ſentit, dolor non
accidat ſine ſolutione continui, quam certam eſſe
cauſam voluit cuinſcũque doloris immediatam.
Verùm cenſeo medicum intelligere eam ſolutio-
nem continui, ad quam pus ſequi conſueuit. Qua
re dicendum puto, morbũ vel potius caoſam eſſe
intemperiem calidam renum, cum facultate retẽ-
trice debili, cumque amplitudine oſtiolorũ: quã
ſequitur, vt per vrinam ſanguis & alia craſſa ex-
cernantur, quæ dolorem & ardorem excitant, ſo-
lent enim membra fortia ſuperfluitates redundã-
tes ad infirma propellere. Cauſa verò, quòd in la-
bore potius, quàm in qoiete hæc euẽniant, ea eſt,
qoòd quemadmodũ hepar & venter in motu non
probè nutrimentũ cõcoquant, aut retinent, & trã
ſit incoctum, & propterea exercitationes fieri nõ
debent, niſi prima coctione in vẽntriculo, ac ſecũ
B da in hepate, & venis perfecta: Ita ex motu & labo
re facultas renum retẽtiua fatigatnr, vnde eſt, qđ
ſanguis & alia excernũtur, ex quibus ardor & do-
lor exercitatur. Quod ad prædictionem attinet,
dicit Hip. 6. Renum & veſicæ vitia in ſenibus dif-
ficulter ſanantur: & in ſexto epid. Renũ vitia poſt
annos 58. ſanata non vidi. Et licet non perpetuò
ſit in medico, vt releuetur æger: id tamen agendũ
in chronicis eſt, vt morbus non augeatur, ſed ipſe
vel ſymptomata, vel ambo minuantur. In curatio
ne præſuppoſita vniuerſali euacuatione totius,
quoniam indicatio ſumpta à morbo, eiuſque cau
ſa, eſt de reonm infrigidatione, & oſtiolorum vri-
nam excolantium conſtrictione, & de victu à ſuo
narurali temperamento, calido & humido adhi-
bendo, nec non ſubtiliante: ideo, quod iam dixi,
cenſeo huic nobili victus rationem eam adhiben
dam eſſe, qoæ ſenibus cõuenit, quoad omnia mẽ-
bra, exceptis renibus, quos infrigidare & corro-
borare conuenit. Non tamen calidis ſic vteodum
ac ſi renes calidi nõ eſſent. Victus autem ſenibus
C congruus eſt, apud Gal. & alios calidus, & humi-
dus, humores tenues faciens, quare fugiendi cibi
& potus omnes craſsi, & viſcoſos humores gene-
rantes, vnde calculi & arennlæ, & excremẽta craſ
ſa ſolẽt fieri. Quoniam verò hic renes frigidis in-
digent, reliqua autem membra calidis, oportebit
frigida calidis admiſcere. Quare ferè quotidie la-
ctucis, endiuia ac huiuſmodi ſimul vtẽdum cum
alijs cibis erit, pręcipuè in æſtate & temporib. cali
dis in ea quantitate, & tã ſæpe, prout præſenti me
dico videbirur. Pro renũ quoq; infrigidatione, &
facultatis retentricis robore exterius vnguẽta va
ria applicari poſſunt, in primis infrigidãs Galeni,
in modo, quo ipſe docet, nẽpe ſub actoali frigidi-
tate ſæpius ipſum variãdo, cui & cãphora, & ſan-
dali & ſemperuiui ſucc9, & id gen9 alia adijci poſ-
ſunt. Quod ſi maiori opus foerit adſtrictione, lice
bit vti vnguento, quod habet granorũ myrti, cor-
ticum medianarũ qoercus, nucis cupreſsi, folio-
rũ cupreſsi, ſumach, hypociſtidos corticum gra-
natorũ, roſarũ rub. ana ℥s. Conterantur mudicè,

D & decoquantur in lib. quatuor vini auſteri, donec medietas abſumatur. Deinde:

R. Olei omphacini
Supradictæ decoctionis ana lib. j.

Decoquantur in doplici vaſe, ad vioi cooſumptionem, & in fine addantur ſandalorum citrinorum ʒ ij. gariophillorum drachma ſemis: poſtea cum vncijs qoatuor ceræ albæ fiat linimentum molle, quod ſæpius cum reliquo decoctionis lauetor. In eũdem vſum proderit decoctum ex omnibus ſupradictis, renibus imponendo: vt verò ſi quid in renibus eſt, expurgetur, ab ipſis etiam materiæ diuertantur, magno præſidio erunt pillulæ, quæ fiunt ex rhabarb. ſubtiliter pulverizati drachma vna vel ſcrupulis quatuor, manè ieiuno ſtomacho, per boras ſex aote prandium, proſunt etiam ſſta aſſumpta.

R. Nucleorum pini o. xxx.
Excoriatarum amygdalarum n. xx.
Tragacanthæ ʒ iiij.
Succi liquiritiæ ʒ ij.
Croci ℈ s.

Com vino cocto vt ſapa, fiat electuariũ, cuius dracbmæ duæ ſumantur manè ieiuoo ſtomacho, cum ℥ iiij. buius decoctionis,

R. Sacchari albi ℥ j.
Liquiritiæ mundæ
Semiois portulacæ ana ʒ iij.

Coquantur in 3. lib. aquæ ad conſumptiooem tertiæ partis. Item.

R. Seminis lini
Sem. papaueris albi
Cucumeris
Tragacanthæ ana ʒ ij.
Aniſi ʒ iiij.

Et cum aqua decoctionis liquiritiæ fiant trochiſci, ſummo manè ſumat ieiuno ſtomacho ℥ j. s. cum ℥ iij. ſupradictæ decoctionis.

De mictu ſanguinis Conſilium CCLXXXV.

CLariſsime D. tua excellentia ita copioſè diſſeruit, vt poſsim meritò excuſari, ſi ſum breuis, ſed tamen aſſeram quæ neceſſaria videbuotur, & ea per compendia. Hic vir primũ incidit io retentionem vrinæ, & poſtea io ſtranguriam cum inſigni admodum ardore penis, & difficulter mingebat, & babebat dolorem maximum. Nunc facta eſt magna dilatatio, ita vt effluat etiá ſanguis: quoniam verò ſymptomata, quæ prætererunt maximè faciunt ad perfectam cognitionẽ huius affectionis, indagabo cauſam, quare hæc accidentia eoeniant. Id autem maximè percipitur ex natura corporis, quòd cholericum eſſe facilè quis cognoſcere poterit. Indicatur enim temperatura calida & ſicca, & corpora cùm ad ſenium perueniunt declioát ad frigidum & ſiccum, vt docet Galeoos. Videmos autem iuuenum corpora calida & ſicca gracilia, & ſemper habere ventriculum frigidom & ſiccum, cuius rationes plurimæ ſunt, ſed hę potiſsimum: ventriculos cùm ſit neruoſus, & ooo habeat omentum quo operiatur, facilè læditur à frigiditate: porrò ob calorem io talibus omeotum eſt gracile. Eſt & alia ratio, quia cùm hepar eſt calidum & ſiccum, ſemper attrahit ante tẽpus cibum à ſtomacho, priuſquàm ſit ritè concoctus. Tertiò qui calidi & ſicci ſunt bepatis tertio de Locis affect. habent maximam cauſam, qnare vapores multi crudi aſcendant ad capot, & multipliciter pituita principaliter in tempore ſenectutis: ſemper enim generant humorem melancholicum & bilioſum ob naturalem temperiem. His ſi addatur victus ratio inconueniens, qualem hic habuit inordinatam valde & exercitium quoque præter naturam, vt hic ſtuduit præter rationem

E & modum temporis, non mirum eſt ſi excrementa multa & craſſa multiplicata ſint io hoc corpore: & quia propter caliditaté hepatis multum etiá materiæ bilioſæ generatur, quę eſt mobilis admodum, valde coegit membra ad expulſionem, vbi poſtea perueoit ad locum anguſtũ, materia craſſior impacta, meatus impediebat. Et quia adhibebantur adiuuantia tranſitum, ſtatim ex aliqua parte aperti ſunt meatus, & materia guttatim emiſſa propter duas cauſas, quia & materia non omnino præparata erat expulſioni, & viæ etiam non omnino eraot apertæ, ſed ex parte tantùm: perſeuerabit igitur in rebus aperientibus ad ſenium vſque propter difficultatem, donec iam tandem materiæ ſint atteouatæ & viæ apertæ: ideo ſtatim plurimus eſt fluxos factus, quia membra debilitátur deficientia paulatim à calore naturali, & viæ paratę ſunt, oam calidus à natura eſt, & tales vias latas habet. Eſt eoim calidi proprium dilatare, propter plurimam attractionem: confert etiam ad fluxum tam copioſum membrum mandans, quód

F plurimùm mittit: generátur enim plurima excrementa ratione temperaturæ naturalis, ratione victus, & item caloris deficieotis iá, & maximè quia viuit in ocio. Propter continuum igitur & copioſum fluxum facta dilatatio in colatorio renum, vbi fit ſeparatio ſeroſæ aquoſitatis. Ideo propter nimiam dilatationem colatorij & imbecillitatem reoum miogitur ſanguis, & vrina ſimilis quaſi loturæ carnis: renes enim ſamelici ſunt, qui alimentum nullum habent, & ſubinde attrahũt, ideoque fluit ſanguis, ſicut in mammillis fit mulierum, quádo nimia fit ſuctio, tandem ſanguis extrahitur: nó autem poteſt verti in vrinam talis materia attracta propter dilatationem calatorij. Quod exit fœtidum eſt valdè, propterea quòd humores qui nó bene regulantur à calore natiuo putrefiant facillimè: poſſunt etiam eſſe obſtructiooes in vijs, quæ prohibent exitum legitimum & debitam tranſpirationem, qua impedita facilè putreſcunt humores, ad quaio putredinem certè poſtea ſequitur febris per vapores aſcendentes ad ipſum cor.

His ſtantibus, quia medici prudẽtes non temerè aliquid agunt, niſi ſperent, quod aſſequi id quod velint & poſſint. Quare prius videndum an poſſis agere, priuſquàm agere incipias: quoquoque enim contingit, vt deſit virtus vel efficacia. Aliàs ratione agẽtis ſeu medici, quod non eſt in hoc caſo, vel ratione materiæ, quæ ipſa etiam non deeſt nobis, habet & aſsidentes & optima omnia. Si itaque ſit defectus, erit vel io natura, vel io virtute ęgri, & fortaſſe in vtroque: nam valde debilis eſt ratione ætatis. Tum adaſt affectus talis vt ſanguis quoque per vrinam quotidie plurimus exeat, & eſt in vltimo ſenio, quo tempore alioqui corpora loco ſanguinis generant pituitã: vnde cùm cadit virtus eorum, nõ facilè reſtauratur. Vereor igitur ne cadat virtus hic: ſi enim ceciderit, quomodo reſtaurabitur? cùm enim ſanguinem generare nõ poſsit tempore ſanitatis, in hac ętate conſtitutus, quomodo generabit tempore morbi? Prooidendum igitur, num deſit virtus: ſi enim deeſt, deerit & materia, hoc eſt ſanguis, & efficiens, id eſt, natura: fruſtrà igitur operabimur: nam vna quælibet ars, cui deeſt materia, otioſa eſt: ſed quia amici ſumus & Chriſtiani, noo debemus eum relinquere.

B

Cura. Debemus occurrere ſymptomati, habemus febrim & fluxum ſanguinis, vnde incipiemus? Quantùm ad febrim, ex quo materialis eſt, & ex fluxu dependet, indicat euacuationem: fluxus autem indicat reſtrictionẽ, quæ duo ſunt oppoſita. Vbicunque materia ſponte educitur à natura, etiamſi ſit mala, cauendum tamẽ à reſtrictione: efficiuntur enim hinc incommoda multa, nullus fluxus etiãſi ſanguis eſt refrigerandus, niſi manifeſtè ſit caſ9 virtutis. Eſtnè igitur permittẽdũ vt fluat? Non. Quid igitur faciendum? Non incipiamus à febri, ſed à fluxu: videmus enim quòd nõ poteſt curari febris niſi curetur flux9. Oportet igitur videre, ne hæc materia putreſcat. Quid fiet? Si diſponamos melius ſanguinem, faciamusque laudabiliorem, & pro diuerſione apponendo ventoſas ſæpiſsimè in ſpatulis (phlebotomia enim nollo modo facienda in hac ætate ob caſum virtutis, qui valde metuendus) ventoſæ quoque aponantur in hypochondrio dextro ſuper hepar, & in ſiniſtro etiam ac brachijs cum corniculis, ſicut vtũtur ij qui ſunt in vaporarijs. Fiant frictiones leues & ſuaues ad faciendam diuerſionem ſanguinis. Contemperandus etiam ſine adſtrictione, remouenda acrimonia cum potionib. & cibis, quę ſunt emplaſtica. Ideo vtatur talibus ferculis, quale exquiſitiſsimè coctum & colatum. Et tragacanthũ album paratum in aqua violarum bibatur in brodio pulli. Pedes vitulini & pullorum etiam retundunt acrimoniã: bibat vinum modicè adſtringẽs & nigrum dilutũ cum aqua, io qua decoctum coriandri. Vel:

C

R. Siliquas quæ incidãtor cũ iuiubis & myrtillis, ac decoquãtur in aqua & apponatur zuccharum. Habent enim hæc omnia vim obtundeodi. Exterius applicarem renibus quæ corroborarẽt eas partes, & nollem fortiter aut violenter reſtringere & noniſi moderatè refrigerantibus, vt cum

A cerato Gale. infrigidante, aut ſucco plantaginis, portolacæ aut ſolatri, adderem aliquid tale cerato Galeni. Curarem vt omni die haberet beneficium ventris, idque non cum rebus calidis, ſed de cocto violarum. Deinde hac præſcripta:

R. Gummi tragacanthi ℥ iij.

Diluatur in aqua violarum, de qua ſumatur ad quantitatem auellanæ ſingulis vicibus in brodio pulli.

R. Myrtillorum
Siliquarum fruſtratim inciſarum ana ℥ iij.
Iuiubarum num. x.

Decoquantur in q. ſ. aqua. Deinde:

R. Syrup de agrimonia ℥ j.
Syrup de myrto ℥ s.
Decoctionis ſuprà dictæ ℥ iiij.

Pro ſyrupis nouem.

R. Voguenti infrigidantis Gale. ℥ ij.
Succi plantaginis
Portulacæ ana ℥ iij.

Cum modico ceræ, fiat linimentum pro renib.

Cuidam alteri poſt longam gomorrhæam mingenti ſanguinem dixit, vt inungeret locum inter anum & ſcrotũ, & circa collum veſicæ, oleo ſcorpionum & ex amygdalis amaris, quieſceret & vteretur tenuiuri victu: loco ſyrupi ſumeret brodiũ pulli in quo decoctæ radices maluauiſci, maluæ, betonicæ, ſaluiæ. Curatus eſt.

De ardore Vrinæ pro muliere. Conſilium CCLXXXVI.

EXcernebat per vrinam ſquamolas cum plurima ſpurca materia, & interdum etiam aliquid ſanguiois, ita vt nihil eſſet aliqua ſuſpicio de apoſtemate, imò niſi alternis oo- ctibus magis affligeretur, & dolor non eſſet continuus, apoſtema certò adeſſe iudicaſſent, quanq̃ poſsit etiam eſſe aliquod principium. Montanus vt per caniculares hunc ſyrupum biberet, ordinauit.

R. Radicum
Et foliorum pantaphylli
Ceterach
Capillorum Veneris ana

Coquantur in q. s. aquę maluæ deſtillatæ, & poſtea pincentur, & iterum coquantur forti coctione, deinde rurſus pinſentur: idq; ter aut quater iteretur, donec exquiſitiſsimè percoquantur, & bona expreſsio fieri poſsit: expreſſum deinde coletur, & ſyrupizetur cum ſaccharo.

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Aquæ lactis caprinl ℥ vj.

Bibat per multos dies continuos, ita tamen, vt ſemper per interualla quinq; aut ſex ſyruporum, euacuetur cum caſsiæ drachmis ſex, vel rhabarbari ſcrupulis duobus, quod magis placet. Poſt calores ad validiora accedendum, ſi poſſet accedere ad balnea Calderiana, quia nunc tempus eſt, maximè opportunum foret. Purgaretur autem pri-

mò ℥ x. caſsiæ, acciperet deinde vnum ſyrupum,
℥ ij. de endiuia, & ℥ vj. ſeri caprini, donec ſyrupus
ſupra dictus fieri poſsit, poſtea 5. vel ſex ex his
accipiet, & iterum purgetur cum caſsia & rhabar
baro, & ita accedat ad aquas. Localia nulla adhi-
beri velim ante mundificatum corpus, quòd frigi
da aſtringant, calida autem adbuc magis lædant.

De ardore vrinæ, iſchuria, gonorrhœa, non vera lue Gallica & febre erratica, pro nobili Veneto. die vigeſimo ſeptimo April. 48.
Conſilium. CCLXXXVII.

CLariſs. D. quia in heſterno collo-
quio à veſtra excellentia omnia di-
ligenter & bene conſiderata & di-
cta: ideo nonulla tantùm ad confir
mationem dictorum, & dilucidatio
nem dicam. Quatuor ſunt in hoc nobiliſsimo at-
que magnifico viro præter naturã, de quib. con-
queritur, & quorum ratione nos acceſsit, quæ
cõſiderare debemus. Primum eſt ardor vrinæ:
ſecundũ, impedimentũ ipſius, idq. tale eſt, quòd
nõ liberè mingit, ſicut prius, & vrina tenuius exit
quàm ſolebat: tertium eſt fluxus quidam præter
naturam, & inuoluntariè exiens ab ipſo veretro,
quem gonorrhœam (ſi libet) nunc appellamus:
quartum eſt febris erratica. Iſtæ ſunt diſpoſitio-
nes præter naturam, quæ moleſtãt hunc nobilem
virum, & de quibus conqueritur, quæ ſunt conſi-
derandæ à me. Et vt ordinatè procedam, primò
recenſendæ ſunt diſpoſitiones eius naturales, na-
turaliſque temperies ipſius: quia vos ſcitis quan-
tum referat cognoſcere cuiuſlibet naturalẽ tem-
periem, & ad morbos cognoſcẽdos, & curandos,
& ad modum rectè operandi, & ad tempus curan
di, & ad loca quibus debent applicari. Sed re vera
difficillimum admodum eſt temperaturam cuius
libet cognoſcere. Et tantùm tria ſunt principalia,
ex quibus ſingulorum temperaturam dignoſcere
poſſumus. Primum ſunt actiones omnium virtu-
tum, quas oportet videre quomodo ſe habeant:
ſecundum, excrementa omnia: tertium quæ exte
rius apparent, quæ communiter accidentia dici
ſolent. Ex actionibus autem cognoſcimus mem-
brorum temperaturas, quia qualis temperatura
membri, talis eſt actio ipſius: ſed vbi corpus eſt af
fectũ, nõ vna tantùm actio eſt vel ablata, vel dimi-
nuta, vel corrupta, ſed plures: ideo diſpoſitiones
naturales in ſingulis cognoſcere difficillimũ eſt.
Et dicebat Galenus in procœmio libri primi ad
Glaucum & in tertio Methodi: Opus eſt, ſi vo-
lumus aliquem rectè curare, cognouiſſe ipſum
in ſanitate, & ſingulorum membrorum tempera-
turam, colorẽ, habitudinẽ, natiuum calorem, arte
riarum pulſum, quiſnam fuerit à natura. Quæ ſi
ſciremus, magnitudinem morbi ſatis aliquando
iudicare poſſemus: & ſic exeuntia, & accidentia.
In caſu noſtro habemus oẽs difficultates iſtas: ſi-
quidẽ prius nõ nouimus. Tamen ſi diſcurramus
per ſingulas actiones tam animales quàm vitales
D & naturales, percipimus naturales ſi non corrup
tas, ſaltem diminutas, propter multa accidentia,
quæ in hoc corpore contigerunt: ſiquidem actio-
nes quæ cerebrum & cor ipſum conſequuntur,
non bene niſi ex conuerſatione aſsidua cognoſci
poſſunt. Ideo conſiderabo tantùm vnum in hoc
nobiliſsimo viro, ſcilicet actiones naturales, qđ
noſtro propoſito inſeruit, quia neque circa cere-
brum, neq; circa cor videtur aliquis exceſſus ma-
nifeſtus: ſed bene circa naturalium membrorum
tẽperiẽ, quia ipſa ſunt verè læſa. Si ergo exactè cõ
ſiderauerimus ipſorum lapſum, habebimus quod
à nobis intenditur. Reliquis igitur omiſsis, ad in-
quirendum naturalium membrorum diſpoſitio-
nem, & hepatis præcipuè, accedemus. Primò er-
go conſideremus, quænàm fuerit naturalis iſtius
viri temperies hepatis, antequàm ad accidẽtia de
ueniamus. Sed nõ habemus actiones aliquas, nec
à ſanguine, nec ab excrementis, nec ab extrinſe-
cis accidẽtib. videlicet à colore, calore, & c. ex qui
E bus in cognitionem naturalis iſtius temperiei de
uenire valeamus. Sunt tamen quædam, in quibus
circa hoc iudicium noſtrum firmare poſſumus.
Adeſt amplitudo venarum, atque muſculorum,
ſunt & pili, & ſtructura corporis, quæ omnia etiã
indicant præteritam temperiem. Sed hæc in hoc
viro non ſunt talia, vt intenſam caliditatem vel fri
giditatem indicent: atteſtantur tamen magis ſu-
pra caliditatẽ, quia venæ ſunt ſatis amplæ, & ſtru-
ctura corporis ſatis magna, & pili non ſunt aduſti,
nec criſpi, nec ſubalbidi, ſed potius ſubrufi, tendẽ
tes ad nigredinem. In paſsiuis verò qualitatibus
nullum video ſignum, ex quo poſsim iudicare vel
multam ſiccitatẽ, vel multam humiditatẽ. Quod
autem calida temperatura ſit, indicatur etiam ex
eo, quòd maximè fuit & eſt pronus in Venerem,
& caliditas hepatis immediata cauſa eſt ſalacita-
tis. Ideo bene Plato concupiſcentiam in hepate,
iraſcentiam in corde, animalem virtutem in cere
bro poſuit. Quòd autẽ caliditas renum faciat ad
ſalacitatem, dico quòd non per ſe, ſed per conſen-
ſum ſolùm, quia facit vt vaſa illa ſeminaria fiant am
F pla, & lata, & ſic per conſenſum. Sed hepar præbet
caliditatem & materiam ſalacitatis, & immediata
cauſa ipſius eſt, vt inferius patebit. Arguitur igi-
tur ex ijs quæ apparent, vt ex moribus præteritis,
quòd ſit calidæ temperaturæ hepar huius nobiliſ
ſimi viri, in quo eſt vis ſanguificandi. De ventricu
lo, nec ex præteritis, nec ex præſentibus, cognoſ-
co aliquem exceſſum, neque in caliditate, neque
in frigiditate, nec de ipſius diſpoſitione nũc mul-
tum curandum, maximè cùm non conqueratur
de eo. His igitur ita ſe habentibus, credisnè tu,
quòd talem nunc ſeruet temperaturã hepar illud
qualem habuit antea? Minime: imò dico quòd ip
ſa temperatura hepatis lõgè diuerſa eſt ab ea quæ
prius erat, & alia temperies eſſentialiter firmata
iam in hepate per plurimos annos. Sed quænàm
eſt intemperies iſta? Dico quòd prius calida eſſet
reſpectu proprij temperamenti, non reſpectu tem
perati, ſed reſpectu ſui ipſius erat à prædominio
calida, nunc lapſa eſt ad frigiditatem reſpectu ſui
ipſius, non abſolutè, & habet diminutas hepatis
ope-

operationes,& non ſolitas, propter acceſſum frigiditatis. Hoc autem indicat color apparens in toto hoc corpore: quia ſcitis ex quarto de Tuenda valetudine, non longè à principio, quòd humorũ in corpore exiſtẽtium dominium cognoſcitur ex colore cutis, niſi humores illi in altum ſeſe receperint. Et ibi dat ſigna & cauſas, quando in altum & profundum recedunt, ſcilicet, vel propter frigora rigorem, animi affectus, vt timorem, triſtitiam ingentem, & incipientem verecundiam, &c. In iſto autem eſt color plumbeus, liuidus, exanguis cum fuſcedine quadam, & nõ habet colorem ſuum naturalem, floridum & viuidum, ſicuti apparet, vbi eſt hepatis caliditas iuncta ſiccitati: & talis color iam per plures annos perſeuerauit. Præterea abũdat plurima pituita, quod indicatur ex vrina, quę immediatè profluit à ſanguine: ideo indicat temperamentum ſanguinis, ſanguis verò temperamẽtum hepatis, ſiquidem in eo generatur. Vrina autem quo ad colorẽ cùm ſit ſubalbida, quo ad ſubſtantiam craſſa, redundans plurima pituita, ideo ſignum eſt, quòd ſanguis eſt pituitoſus: ſi ſanguis eſt pituitoſus, ergo hepar labitur ad frigidum: ſi ſic etiam præceſsit caliditas hepatis, ideo redundat aduſtionibus, ſicut dixit Galenus libro ſecundo Artis medicæ. Qui ſunt calidi & ſicci hepatis, procedente tempore fiunt frigidi & ſicci. Hepar igitur iſtius nobiliſsi. viri tum propter plurimos labores, tum propter plurimas reſolutiones, quæ acceſſerunt propter delicta, ad frigidum declinauit: & quoniam diu perſeuerauit iſta intemperies credendum eſt quòd iam ſit confirmata. Accedit aliud inſuper conſiderandum, quod non modicã de hac re fidẽ faciet, an ſcilicet perpeſſus ſit morbum Gallicum: & ſicut ſcitis, morbus Gallicus ſedem habet ſuam in hepate, & vt aliàs dixi, eſt intemperies ipſius hepatis. Quòd ſi adeſſet in hoc nobili eiuſmodi morbus, magis eſſet læſum, & generaret humores magis aduſtos, quàm prius, ſicut apparet. Et ſic hepar licet ad frigidum labatur, & per conſequens pituitam generet, illam tamen adurit: & ſic ſi bilem generat, ita etiam dicendum eſt de melancholia. Ideo multùm refert ad diſpoſitiones eius cognoſcendas, ſcire an ſit perpeſſus morbum Gallicum. Ideo dicam liberè id quod ſentio, videlicet quòd credo, quòd perpeſſus ſit morbum Gallicum, & nunc etiam patiatur. Et adſunt præter communia illa ſigna, quæ maximam faciunt coniecturam, quòd ſcilicet concubuerit cum infectis huiuſmodi morbo mulierib. tamen iſta coniectura potius legiſlatorum, quàm medicorum eſt. Habuit etiam puſtulas, & bubones: & licet diſtiunctiuè non valeat, hìc eſt bubo hìc ſunt puſtulæ, ergo adeſt morbus Gallicus; coniunctim tamen valet, hic eſt bubo & puſtulæ in veretro, ergo adeſt morbus Gallicus: & cùm habuerit rem cum inquinatis, hæ non ſunt leues coniecturæ ad ſuſpicandum hìc adeſſe morbum Gallicum: licet quælibet harum per ſe ſumpta leuem faceret coniecturam, omnes tamen ſimul ſumptæ non ſolùm perſuaſionem, ſed etiam fidem certam & firmam faciunt. Sed dicetis vos præter puſtulas & bubones in pudendis in mor-

A bo Gallico laborantibus, ſolent etiam conſequi puſtulæ in capite, & dolores inter iuncturam & iuncturam in perioſtijs illis: ſed hæc in hoc non fuère, ergo non laborat morbo Gallico. Reſpondeo quòd non valet: quia licet non habuerit dolores, & in capite puſtulas, hoc ideo fuit, quia perpetuam ex renibus euacuationem habuit, & materia quæ debebat facere dolores illos, & illas puſtulas, euacuata eſt per penem, & diuerſa eſt aliò, ideo non fecit illa accidentia. Cuius ſignum eſt, quòd quando erat in naui, & quidam medicus repreſsit huiuſmodi fluorẽ, ſtatim ſenſit dolores in omnibus membris ex retentione illius materiæ: & ſi nunc eam retineret, eadem accidentia cauſaret. Sed dicet quis veſtrum: Tu ex colore ipſius arguis ſupra morbum iſtum, ſed huiuſmodi color pallidus ſequitur huiuſmodi fluorem. Dico, quòd ſi tantùm iſte color eſſet propter refrigerationem hepatis, & propter exitum illarum materiarum, eſſet ſubalbidus, & cachecticus, & non

B plumbeus, & fuſcus: fuſcedo autem cum palliditate indicat aduſtionem humorum, quam ſolet huiuſmodi morbus generare. Ideo ſuſpicor hunc virum affectum eſſe morbo Gallico. Præter intemperiem hepatis, quæ frigida eſt, credo etiam adeſſe frigiditatem reſpectu morbi gallici. Et hæc quo ad temperiem membrorum naturalium. Accedamus modò ad eàs diſpoſitiones præter naturam, quibus affligitur nobilis iſte. Eſt primò ardor vrinę: hoc autem contingit, vel ratione ipſius vrinæ, vel ratione inſtrumenti. Ratione verò vrinæ dupliciter, vel quia vrina mordax, ſalſa, acris, & calidior in ſe, vel quia addita ſit ei aliqua ſubſtantia ſalſa, vel acris. Quid credis tu, quæ ſit cauſa iſtius ardoris? Dico, quòd eſt non ratione propriæ ſubſtantiæ ipſius vrinæ, quæ ſit ſalſa, acris, & mordax, præter eam quæ ſibi propria eſt: quia calor ille ſubalbidus, & ſubſtantia ipſius craſſa, non indicat mordacitatem eſſe: ſed iſte ardor aduenit propter materiam ſalſam ipſi vrinæ adiunctam & purulentam. Aut eſt ratione inſtrumenti, & ſic

C eſſet, vel quia in ipſo veretro eſſet excoriatio aliqua, vel vlcus, vel exiccatio illarum humiditatũ, quæ ſolent eſſe in glandibus penis, quæ factæ ſunt à natura, vt vi ſua emplaſtica humectent longitudinem penis, ne vrina in tranſitu propter ſui mordacitatem excoriet: & ſic etiam inteſtina veſtita ſunt pituita illa craſſa, ne mordacitas fæcum & bilis in tranſitu corroderet ipſa: & quando inteſtina ipſa propter aliquam qualitatẽ priuantur illa humiditate, tunc contingunt abraſiones. Sic etiam contingit in pene, vbi propter exceſſum aliquẽ ſuperfluæ Veneris, vel aliam ob cauſam conſumitur huiuſmodi humiditas, areſcit meatus virgæ, & mordacitas vrinæ occurrit membro immediatè, & ſic cauſat ardorem. Hìc credo quòd ſit materia mordax propter ſalſedinem, non propter acrimoniam. Sed ſiue ſit nitrum, ſiue ſal, ſiue ex vtraq; materia tum purulenta, tum nitroſa, per aduſtionem, nihil refert: nam vbi ſubſtantia humida iuncta eſt cum terreſtri, & pars terreſtris aduritur tunc fit ſalſedo: & ſi vlterius aduratur, fit amaritudo: licet Auicenna voluerit ex admiſtione bilis &

pituitæ fieri ſalſedinem. Sed aliàs oſtendi, quomodo hoc fieri nequeat, & quod hoc repugnat rationi, veritati & experientiæ: quia ex amaro miſto cum inſipido ounquã fit ſalſedo, ſed bene quidem amaritudo: ſalſedo autẽ fit ex aduſtione partium terreſtrium in ipſo humido. Cùm ergo iſte plurima abundauerit pituita, & intemperie ad frigidum, & propter morbum Gallicum aduſtione, facta eſt ſalſedo propter moram ipſius pituitæ in hoc corpore: & licet reſpectu proprij temperamẽti lapſum ſit hepar ad frigidum, reſpectu tamen temperati habet caliditatem maximam: & ſic augetur ſalſedo, & ſic hepar generat humores aduſtos, quos per vrioam excernit. Et quia nõ eſt perfectè concocta illa materia, licet aliquæ partes adurantur, idco in exitu cauſat borrorem, ſicut cõtingit dum pus mouetur de loco ad locum. Et iſta eſt cauſa, quare vrina in exitu mordicet, & horrorem faciat, propter ſubitum motum materiæ mordicantis partes ſenſibiles. Præterea credo ego quòd adſit etiam ariditas illius humiditatis, ex qua ſequitur ardor, & maximus. Quòd autem ſit ariditas, patet ex præcedentibus & enarratis: quia, vt aduſtiuis, maximè Veneri deditus fuit, & ante tẽpus, & nũquam pepercit, ita vt dom adhuc adoleſcens eſſet, annos circiter quindecim natus in decem diebus quinquageſies concubuerit. Ita exanita fuit huiuſmodi humiditas, quæ etiam ſola coitione exit: quandoq; etiam ex longo iſto de fluxu, qui decem & octo annos perſeuerauit, & ex intemperie incaluit locus etiam propter aſsiduas functiones, & propter plurimum coitum ſubſtantifica illa humiditas reſoluta eſt, tũ etiã quia pars illa non nutritur, ſicut oportet, quia facta eſt debilis, propter ea quæ dicta ſunt, etiam quia occupatus fuit perpetuò in multis laboribus, in exercendo mercaturam, & in regionibos quidem calidiſſimis, in Oriente, & in Aegypto, ex quibus maximè exiccatus eſt. Et hæc quo ad hunc ardorem vrinæ. Habet præterea retentionem vrinæ, ita vt vrina liberè non exeat, ſicut ſolebat, ſed ſubtilius. Pro quo notare debetis, quòd tria ſunt apud Græcos, dyſuria, ſtranguria, & iſchuria.

Dyſuria eſt, cùm vrina difficulter exit: Stranguria, cùm vrina guttatim exit: Iſchuria verò, cum totalis retentio vrinæ eſt. Dyſuria igitur ſeu difficultas vrinæ eſt, cum quis licet liberè mingat, cum dolore tamẽ, & cum difficultate mingit: ſicut accidit in dyſenteria, illis qui ſic affecti ſunt, plurimum quidem egerunt, & plus quàm oportet, ſed cum difficultate. In ſtranguria guttatim exit, & non poteſt retineri. Iſchuria vel ablata totalis emiſsio vrioæ eſt, vel diminuta. In hoc igitur eſt iſchuria, non ablata actio, ſed diminuta tãtùm: iſte nõ miogit amplè, liberè, ſieut ſolebat, ſed ſtrictè. Cauſæ autem retentionis vrinæ ſunt, vel qùia eſt defectus in expulſiua virtute, qoæ non expellit id quod debet, vt quarto & ſexto de Cauſ. morborum & ſymptomatum Galenus docet, vel vitio vrinæ, vel vitio inſtrumenti. Expulſiua virtus debilitatur vel propter frigiditatem, vel propter aliquid aliud, vt non poſsit fungi proprio munere. Vitio vrinæ, vel quia non babet ſolitam & debi-

D tam mordacitatem, quæ inſurgere facist expulſiuam virtutem ad expellendum, vel propter ſui craſsitiem, & in iſtis non eſt defectus. Vel in inſtrumento, quod eſt vel collum veſicæ, vel meatus virgæ. Et cùm eſt iſchuria, impedimentum non poteſt eſſe in renibus, nec in veſica, nec in vaſis illis quæ deferunt vrinam ad ipſam veſicam: in meatu autem virgæ, vel collo veſicæ poteſt eſſe impedimentum, vel quia obſtructus ſit ob calculum, vel inflamioationem, vel propter callum, vel aliquem humorem ibi impactum, vt grumum ſanguinis. Hîc non eſt calculus, quia oullum calculi ſignũ adeſt, nec arenulæ in vrina, nec alind quidpiam. Non callus, quia hoc ſemper ita eſſet, & eodem modo mingeret: ſed nunc quandoq; liberè magis miogit, quandoq; minus. Nec etiam adeſt inflammatio, quia oon adſunt aliqua inflammationis ſigna. Non vlceratio, quia exiret ſanguis: quòd ſi verò interdum exit, illud fit propter immiſsionem candelæ. Ideo credo quòd cauſa, qua-

E re nõ liberè & amplè miugat ſicut prius, ſit materia aliqua viſcoſa, quæ in illis partibus cõtinetur. Id ex eo apparet, quia antequã mingat, exit quiddam viſcoſum album, quod apparet in fundo vrinę. Et ſic credo materiam aliquam eſſe impactam & in meatu veretri, & in collo veſicæ, quæ adhæreat io illis partibus, eaq; craſſa eſt in propria ſubſtantia, vt indicat craſsities, & turbulentia vrinæ. Et hæc ſuot ſigna quæ vidimus, & cauſę in hac difficultate vel tenuitate vrinæ, quæ noo erant prætermittenda. Quo ad gonorrhœam, vtrum huiuſmodi fluor quem nũc patitur, ſit appellandus gonorrhœa néc ne? Dico quòd credo à prinnpio virum hunc paſſum fuiſſe gonorrhœam, propter omnes rationes: quia (vt ſcitis ex ſexto de Loc. affectis, & 6. de Tueo. ſaoit. & in 6. de Accidenti & morbo) gonorrhœa eſt inuoluntarius exitus ſeminis, qui accidit vel vitio ſeminis, vel vioo vaſorum ſeminalium: quoniam iſta duo ſunt, quæ per ſe faciont gonorrbœam, alia verò per accidens, & per conſenſum: vt cum quis ex aſsidua imagina-

F tione ſemen emittit, & iſte verberibus, & non medicamentis curandus eſt. Quandoque ex caliditate renum, quia poteſt eſſe tanta caliditas in renibus, vt dilatet & aperiat vaſa ſeminaria, & hoc fit noo quia aliquod commercium iſta vaſa habeant cum renibus, ſed ſolùm propter vicioitatem: nullum enim vas ſeminariũ vadit ad teſtes, quod affinitatem habeat cùm renibus. Non in dextra parte, quia vas ſeminarium dextrum oritur à veną caua, quæ deſcendit ad dextram partem. Nec etiam in ſiniſtra, quia ſiniſtrum deducitur à magno ramo venæ concauæ, qui ramus concauæ antequã ad renes pertingat, emittit per longum ſpacium à ſe ramum, qui poſtea facit alium ramum, qui ad ſiniſtrum teſtem pertingit, & ex eodem ramo, qui facit emulgeotem, vaſa ſeminaria oriuntur. Nec per arteriam habet commercium cum renibus, ſed multùm diſtat ab his quæ ad renes pertingunt. Ideo noo video quomodo gonorrhœa poſsit fieri vitio renum, niſi per conſenſum, & ratione vicioitatis, & nun per ſe, quicquid dixerit Auicen. Poteſt igitur propter vicinitatem renum cum

cũ vaſis ſeminarijs fieri gonorrhœa, eò quia adeò
calefacti ſint ipſi renes, vt ratione vicinitatis inca
leſcant vaſa illa, & ſic dilatẽtur, & ita exeat ſemen
inuoluntariè: & ſic poteſt excuſari Auicenna. Et
poteſt prouenire fluxio ſeminis ratione muſculo
rum, dicebat ipſe: ſed huiuſmodi fluxio non eſt à
muſculis, ſed per virtutem expulſiuam: & nõ con
currunt muſculi, niſi quando quis velit vehemen
ter conari. Sed dicet quis, quomodo exit ſperma
per conuulſionem, cùm quis in epilepſiam inci-
derit? Dico quòd hoc cõtingit propter villos, qui
contrahuntur, & extenduntur, & mouentur mo-
tu ſpaſmoſo: & ſic omnes muſculi mouentur & ex
citantur. Galenus tamen in 6. de Tuen. ſan. redu-
cit huiuſmodi fluxus ad iſtas duas cauſas, vel ra-
tione ſeminis, vel ratione ipſorum vaſorum ſemi
nariorum, quæ ſint affecta & vitiata, & imbecillia
reddita. Et contingit de ſemine, ſicut de lacte in
mamillis: ſicut enim ſanguis efficitur ſub forma
lactis in ipſis mamillis, ita ſanguis in vaſis ſemina
rijs, & in illis inuolutionibus efficitur ſub forma
ſeminis. Contingit autẽ vt exeat ſemen propter
imbecillitatem iſtorum vaſorum, vel quia relaxa-
ta & aperta ſunt & calefacta, ita quòd trahãt, quod
non deberent trahere, & cùm ſint debilitata, mul
ta excremẽta ad illa demandantur, & ſic inuolun-
tariè exit: quod etiam contingit de lacte in mam-
millis exiſtente. Quando verò fit ratione vitij exi
ſtentis in ſemine, hoc contingit vel ratione multi
tudinis, vel ratione malæ qualitatis acris, vel hu-
iuſmodi. In iſto erat vera gonorrhœa ratione
vaſorum, & viarum diſpoſitione, per quæ fit hu-
iuſmodi tranſitus, & præſentia humoris mali, &
ratione imbecillitatis vaſorum, quæ effecta ſunt
imbecilliora propter malam victus rationem, &
propter exceſsiuum & immoderatum coitum. Et
ſic quia dilatatæ fuère illæ viæ, & aucta eſt mate-
ria ratione malæ victus rationis, ideo huiuſmodi
diſpoſitio perſeuerauit. An modò etiam nunc pa-
tiatur gonorrhœam, & fluxum ſeminis inuolun-
tarium? quia materia ſeminis, quę eſt ſanguis, pro
uenit ab hepate: ſpiritus verò fermentans huiuſ-
modi ſemen, à cerebro & à corde emanat: ſanguis
antè iſte cùm ad vaſa ſeminaria venerit, in illis va-
ſis conficitur. Ideo liberè dico, quòd credo illum
non pati nunc veram gonorrhœam, ſed ad albo-
rum fluxionẽ iſtum veniſſe opinor, qui fluxus fit
à materia quadam pituitoſa & corrupta, quę cùm
vias paratas & apertas inuenerit, illuc defluit ad
veſicam. Et ſic credo quòd in tota maſſa ſangui-
nea ſit vitium ratione hepatis, quod lapſum ſit à
proprio temperamento per frigidum, & maximè
cùm acceſſerit illa infectio morbi Gallici: & quòd
recipientia ſunt debilitata, vt Auic. 22. tertij: ſunt
mandantia fortia, ſcilicet hepar, & totus ambitus
venarũ, plurima ſuperfluitas pituitoſa, & aduſta,
& ſalſa, & vaſa dilatata fuère, cũ etiã à natura ſint
lata, quia calidæ fuit temperaturæ à prędominio,
ideo habuit amplitudinẽ venarũ & vaſorum, quę
etiam vaſa dilatata ſunt propter plurimũ coitum,
& longum defluxum: & ſic mandantia ſunt fortio
ra, recipientia debilia, viæ latæ, & multitudo mate
riæ malæ. Et ſic credo quod iſta ſi debet dici go-

A norrhœa, ſeu iſte fluxus, ſit permiſtio quædam ſe-
minis, & aliorũ humorum. Et ſicut in mulieribus
cõtingit, quòd poſt fluxum gonorrhœæ ſequitur
fluxio alborũ, vel ratione hepatis, vel ratione to-
tius, quòd acquiſiuerit malam temperiẽ, & aggre
gata ſit cacochymia, & materia mala: & cùm vias
reperiat paratas, hinc fluunt huiuſmodi alba, ſi eſt
mulier, per vuluam, ſi eſt vir, per penem: ita credo
in iſto fuiſſe, quòd plurimæ materiæ pituitoſę ra-
tione hepatis & totius ambitus venarum, per ve-
nas emulgentes ad veſicam deuenerunt, & min-
guntur ita putridæ. Sed dicetis, ſi ſunt putridæ, er
go ibi deberet adeſſe vlcus. Dico quòd non valet
quia materia pituitoſa poteſt circa venas putre-
ſcere, ita vt pus appareat, & tamen non ſit vlcus,
vt vidi ſuperiorib. diebus in quodam viro Fulgi-
nate. Quòd autem ſit materia pituitoſa, videtur
ex colore: alba enim eſt illa materia quæ fluit, &
putrefacta, nullum præ ſe ferens calorem. Quar-
tum & vltimum accidens erant febres quędam er
B raticæ. Et multi mirantur quæ nam ſit cauſa iſta-
rum, contingentium maximè poſt quartanã. Sed
ſi cognoueritis cauſas iſtas, nõ mirabimini: & quã
doq; antecedunt quartanam, quandoq; verò ſub-
ſequuntur, quia aliquæ quartanæ habent aſſiuita
tem cum illis. Sed quæ nam ſunt cauſæ iſtarum er
raticarum, quæ nullum ſeruant ordinem? Nullæ
alię certè niſi 3. illæ, quas Gal. in fine 2. de Diff. feb.
aſſignauit, vbi dicit, quòd febris erratica fit, vel q̃a
permutatur humor putreſcens, vel quia variatur
ratio viuendi, vel quia alius humor putreſcit in a-
liqua parte corporis, & alius in alia. Et ſic prout
variæ generantur putredines propter varios hu-
mores defluentes ad varias partes, ſic variæ fiunt
febres & periodi, cùm humores varij ſunt, qui pu
treſcunt. Nam interdum putreſcit pars ſubtilior
ſanguinis, quæ ſapit naturam bilis, ideo facit pa-
roxyſmũ tertianæ: aliquando fæx ſanguinis, & ſic
facit paroxyſmũ quartanæ: quandoq; pituita pu-
treſcit, & ſic facit paroxyſmum quotidianæ. Alio
verò die fieri poteſt quòd putreſcat pars craſsior,
C & ſic facere poteſt quartanã, q̃a illa aduſta fuerit.
Fiunt etiã ex variatione ciborũ, quando viuũt mo
dò vno modo, modò alio, modò plurima ingerũt,
modò pauca, modò craſſa, modo tenuia: & ſic pro
ut varij humores generantur, ſic ex putredine il-
lorum fiunt poſtmodum variæ periodi. Tertia
cauſa iſtarum eſt, quando eſt aliquis locus, ad quẽ
præcipitetur aliquis humor, & ibi putreſcit: alius
autem ad aliam partem, & ibi putreſcit: & ſic va-
riæ febres poſſunt fieri pro varietate humorum
putreſcentium. Sed quæ cauſa eſt in hoc nobiliſ-
ſimo viro iſtarum febrium? Dico quòd omnes
concurrunt, quia abundat omnibus humoribus,
habuit varios paroxyſmos, & ſic 2. vel 3. paroxyſ-
mos quartanæ habuit, poſtea ſecuta eſt tranſmu-
tatio, & habuit ſextanã, prout modò vnus, modò
alius humor cõputruit, & exijt ad exteriores par-
tes venarũ: quia non æqualiter generati ſunt iſti
humores, quia nõ ſeruat eandem rationem victus
& in vaſis ſeminarijs, vt venis in teſtibus, & veſica
poteſt putreſcere iſte humor pituitoſus, à quo ele
uantur vapores putridi, & petunt cor: & ſic potuit

ipſos humores cordis in calefacto eſſe. Et ſic credo quòd omnes iſtæ tres cauſæ concurrant ad generationem febris erraticæ in hoc nobiliſsimo viro. Accedamus modò ad curationem iſtorum accidentium, prætermiſſa febre, quam non habet, nec de ipſa conqueritur. Et primò quoad gonorrhœam, quia, vt dixi, credo quòd certa illa materia quæ à veretro emanat, non ſit ſemen, ſed cum ſemine permiſtam eſſe plurimam materiam pituitoſam, ſalſam, pútridam, quæ à toto ambitu venarum, & ab ipſo hepate emanat, ex qua ſequitur ardor vrinæ, & retentio ſeu emiſsio illa vrinæ diminuta: ideo credo, quòd ſi remoueatur hæc fluxio, remouebuntur etiam omnia alis. Sed cùm in qualibet fluxione quatuor ſint, mandantia, recipientia, viæ, & materia: ideo debetis primò prouidere, ne mandantia mandent: ſecundò recipiẽtia corroborare: tertiò, vias aſtringere, principalis tamen intentio eſt, vt dicit Galenus ſexto de Tuenda ſanitate intercipere materiam, quia ſtante materia & imbecillitate membri, ſemper de neceſsitate ſequitur fluxio: materia autem intercipitur, prohibendo ne generetur. Hoc autem fit recta ratione victus adhibita circa qualitatem & qoantitatẽ, ne tãtum comedat, quantũ appetit: quia ſi ſanguis bonus efficietur, natura auara pro ſe retinebit. Et hoc quoad qualitatem & quantitatẽ ciborum. Ita etiam de vino: non ſit nimis calidum, aperiens, nec nimis frigidum, ſed tẽperatum in calore & ſubſtãtia. Quo ad exercitiũ, moderatè ſe exerceat, non dormiat in meridie, & reliqua huiuſmodi. Quo ad euacuationẽ verò humorũ qui generati ſunt, plurima ſunt inſtrumẽta. Primùm eſt euacuatio propriè dicta p ꝓpria loca per vomitũ, per ſeceſſum, per vrinam, per ſudorẽ, & diuertendo per cauteria: quia natura rei indicat nobis: cùm diu perſeuerauerit iſte morbus, quod difficilimè expelletur. Cùm igitur iam ſint decem aut octo anni, ex quo perſeuerauit morbꝰ iſte: ideo ſi ſola euacuatione ꝓpriè dicta velimus procedere, non bene ſuccedet. Sed poſtea oportet corroborare membrum mandans & generãs, ne noua generetur materia, & debemus auertere ipſum antequam membrum recipiens corroboremus: quia ſi prius corroboraremus quàm diuerteremus, poſſet ad alium membrũ nobiliꝰ præcipitari hæc materia. Ideo à lenioribus euacuationibus incipiendum eſt, & primò lenienda eſt aluus. De miſsione ſanguinis, tũ propter diuerſionem, tum proptèr ſuſpicionẽ illam quam habeo de morbo Gallico, & propter aduſtionem quæ in hepate generatur, ſuaderem vt fieret à baſilica lateris dextri phlebotomia. Quo verò ad præparationem materiæ cum ſyrupis, varia ſunt inſtrumẽta. Notũ eſt quis ſit humor ſuperfluus, & quæ intemperies, ideo cum incidentibus & abſtergentibus præpararẽ, quæ tamen nõ eſſent diuretica: & talia eſſent ſicut oxymel, mel roſatum, ſyrupus de betonica. Cum ijs vel decoctis ſimilibus præpararem materiã, & cum ſolutiuis appropriatis poſtea educerẽ. Iſtis peractis antequã ad corroborationem mandantiũ, & ad viarum conſtrictionẽ deuenirẽ, facerem prius cauteria, vt diuerterẽ materiã.

D Sed cùm morbus ſit infra renes, qui tamen habet originem in partib. ſuperioribus, an magis conueniret quòd huiuſmodi cauteria fierẽt in brachijs, an verò in tibijs? Dico breuiter quòd facerem in tibijs. Rationẽ nunc nõ aſsigno, quia eſſem nimis prolixus. Deinde ad corroborationẽ membrorũ mandantium & recipientiũ, & ad conſtrictionem viarũ deuenirẽ. Et quia duo propoſita fuẽre: primum, an decoctũ ligni Guaiaci in hoc nobiliſsimo viro: ſecundum, an balnea Apponẽſia vel Veronenſia conuenirent: ideo modò ex his quæ ſuppoſita fuẽre à nobis conueniret decoctum ligni, in ipſo enim eſt forma illa ſpecifica, quæ ex toto formę morbi Gallici aduerſatur. Non enim curat quia calidum vel frigidum, humidum vel ſiccum, ſed quia tale: quo ad qualitates tamen manifeſtas habet caliditatem vltra ſecundum gradum, ſiccitatem vſq; ad tertiũ. Ideo exhiberem iſtud decoctum ratione illius morbi Gallici: & ratione formæ ſuæ ſpecificæ, etiam aſtringit & corroborat E membra. Quod autem habeat vim calefaciendi, quia erat dubium, nam calefactio in primo gradu non ſentitur, ſed à ratione ſenſui cõiuncta dignoſcitur, vt Gal. in lib. de Simp. medicina teſtatur, ideo dicebatur de aliquibus, primò occurſu non pungit linguã, ideo calidum in primo. Dico quòd mordicat linguam, & quòd eſt calidum in ſecundo intensè etiam: & dico quòd quando caliditas fundata eſt in ſubſtantia tenui, illicò mordicat linguam, & citò euaneſcit. Ideo dicit Galen. in 4. lib. de Tuen. ſanit. commendans Diatrionpipereon, licet ſit medicina ignea, ita vt ventriculum inflammet, tamen quia in ſubſtantia tenui & ſubtili fundata eſt, citò euaneſcit, & ad hepar non peruenit. Sed cum eſt in ſubſtantia craſſa terrea, huiuſmodi ſubſtantia nõ permittit actionem caliditatis adeò facilè percipi: nam auripigmentum, quia eius caliditas fundata eſt in ſubſtantia tenui & ſubtili, ideo ſi apponatis ſuper linguã, vlcerabit. Sed in ligno, quia eius caliditas fundata eſt in ſubſtantia craſſa & terreſtri, ideo primo occurſu non percipitur F eius caliditas, ſed per decoctionem extrahitur, in ipſo percipitur amaritudo. Ideo calidum eſt, quia Galen. & Auicen. volunt, quòd vbi eſt amaritudo, ibi adſit caliditas: ſic etiam Ariſtoteles & Theophraſtus voluẽre, licet Auer. negauerit, quia in opio eſt amaritudo, & tamen eſt frigidum. In decocto hoc eſt amaritudo, & acrimonia, & maxima, ita quòd quandoq; qui vſi ſunt iſto decocto toti eriſipelati ſunt: quibus verò exhibitum fuerit cum aqua endiuiæ, nihil calefacti fuẽre. Ideo decoctum huiuſmodi habet caliditatem in ſecundo, quia acrimonia non ſtat in primo tantùm caliditatis gradu, ſed cum intenſiori. Et quia quærebatur, an miſcendum eſſet, & decoquendum cum aqua endiuiæ: & videbatur quòd non, quia dicebatur, quæ operantur per ſpecificam formam, & à proprietate occulta, ſi commiſceatur cum ipſis aliquid, deſtruetur eorum forma ſpecifica. In ſecundis qualitatibus hoc contingit: ſed endiuia & huiuſmodi, non deſtruunt formam huius ſpecificam. Et quia dabatur exemplum de Magnete illito allio, quòd non poteſt trahere ferrũ, & non poteſt

teſt agere ſua forma ſpecifica, dico quòd ideo eſt, quia allium babet formã ſpecificam contrariã Magnetis actioni, & ſi alia illinatur re, non propter hoc amittit formã ſuam ſpecificã Magnes. Et vos ſcitis, quòd ex vno particulari nõ ſequitur vnum vniuerſale: etſi in Magnete contingeret hoc, non tamen contingit in hoc decocto cum endiuia: imò non calefacit, ſed refrigerat. Cur eſt quòd cum aqua communis ſit primum frigidorum, non magis reprimat caliditatẽ ligni, quàm aqua endiuiæ? De hoc diximus dum de morbo Gallico ageremus. Ideo exhiberẽ iſtud decoctum, tum quia qualitatibus manifeſtis proderit, quia calefaciendo & exiccãdo corroborabit, & exiccabit materiam illam: & quo ad formã ſpecificam, quia in hoc timeo de infectione Gallica. Quo verò ad aquã thermarũ, licet de directo morbo Gallico infeſta eſſe videatur, & licet multos viderim laborãtes iſto morbo, ex aqua balneorũ læſos fuiſſe, tamen darem huic nobili viro, ſi iſtud decoctum nõ ex toto ſanabit ipſum. Sed à quo eſt incipiẽdum? B Ego inciperem à decocto ligni alterato cũ aqua endiuiæ, quia hoc indicat & naturalis eius temperies, & anni tempus, quia nunc ſumus in æſtate. Ideo factis exquiſitiſsimis euacuationibus, quæ debent fieri, & factis etiam diuerſionibus, exhiberem iſtud decoctũ, ex quo deſperatos etiam ſanaui, in maximis etiam caloribus hoc modo præparato, quia ſic nõ timerem calefactionẽ. Et ſi ex toto non leuaretur & liberaretur, exhibere aquam thermarum Veronenſium adhibita ſolita diligentia poterimus. Et ſic credo quòd ſanabitur, ſi omnia, quę dicta ſunt, exactè, & ſomma cum diligentia, ſicut fieri debẽt, obſeruabuntur. Et hæc ſatis.

De ardore Vrinæ, ac frequenti mictione, Vt facilius mingat. Conſi. CCLXXXVIII.

PRæmiſſa ratione victus, vtatur quolibet manè, quãdo eſt in itinere, fruſto cinnamomi optimi, & triturãdo in ore deglutiat ſuccum. Bis tamen in ſeptimana loco cinnamomi ſumat rhab. ʒ mediam C diebus interpolatis, & illud mandendo ſuccũ deglutiat. Ante cibum ſumat ſemunciam anethi pręparati, & omni die inungatur locus, qui perinæũ appellatur, oleo ſcorpionis facti ex oleo amygdalarum amararum. In Autumno & Vere purgetur infraſcriptis medicamentis.

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Floris caſsiæ ℥ j.

Miſce, cum zuccharo fiat bolus, & ſumatur tribus horis ante prandium. Deinde ſumat ſequentes ſyrupos per ſeptem dies continuos.

R. Syrupi de cichorea Nicoli
De abſinthio añ. ℥ j.
Decoctionis infraſcriptæ ℥ iiij.

R. Aquarum maluæ
Althææ añ. lib. j.
Aceti albi ℥ iiij.
Foliorum pentaphylli
Betonicæ Agrimoniæ añ. m. j.

Bulliant ad conſumptionem tertiæ partis, & ſeruetur pro ſyrupo. Octaua die ſumat ſequen- A tem medicinam.

R. Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.
Confectionis hamech ʒ iiij.

Cum aqua althææ fiat potio, danda in aurora cum cuſtodia. Poſt hæc, per tres vel quatuor dies continuos ſumat vnciam zucchari roſati ante cibum manè & ſerò. Verùm laudo quòd in Vere incidatur vena baſilica dextri lateris, & in Autumno poſt purgationem vtatur aqua balnei ſulphurei, vel aluminoſi, & pro quolibet manè accipiat duodecim cyathos per dies duodecim: & ſi ſint balnea, ſubmergatur in eis. Localia nulla adhiberi velim ante mundificatum corpus, eò quòd frigida aſtringant: calida verò magis adhuc lædant. Patauij 1547.

De ardore Vrinæ, & dolore articulorum. Conſilium CCLXXXIX.

In Friſimelicæ ſermone hæc uidebantur annotanda.

B SIt victus qui aduerſetur ſuperfluitatibus generandis, quiq; magis declinet ad frigiditatem Alterarẽ vẽtriculum & hepar, ac diuerterẽ materiam à veſica. Secarem venam communem, quia reſpicerem vniuerſum corpus. Concoquerẽ cichoraceis ſyrupis item ex endiuia, darem etiam caſsiam ratione vẽtriculi. Concocta materia deuenirem ad euacuationem acris materiæ. Darem rhabarbarum cum caſsiæ maiori portione. Balnea quæ redderẽt hepar frigidius, & refrenarẽt acredinem materię, cõuenirent, vt Calderiana, licet parũ aſtringant. Sed hic non eſt ſuppreſsio vrinæ. Exhiberẽ zuccharũ roſatum, refrigeraret enim hepar ac roboraret vẽtriculũ, materię quoq; acrimoniã corrigeret. Acciperẽ rad. althææ, liquiritiæ & iuiubas, coquerem, & decocto adderem mel, hoc biberet. In maximis dolorib. conſulerem vt acciperet diaſpermaton, per virgã in veſicam deponerem decoctum ex althæa, malua, cum lacte muliebri, quia plurimũ facit ad mitigandos dolores. Quod quæritur an in C domum ſuã poſsit deportare aquas thermarum? Reſpondeo, aquę metallicæ ſi longius vehuntur eorum virtus euaneſcit, nec plus valent quàm aqua vulgaris: aqua enim virtutem habet à metallis per quarum mineras fluit.

MONTANVS.

Petit conſilium nobiliſs. vir, qui vrgetur caſib. difficillimis. Primò cõqueritur de dolore iuncturarum, ſecundò de ardore vrinæ, & poſtquã minxit, dolor maior relinquitur, quã dum mingit, & ſępe exiguos lapillos reddit per vrinã qui ſunt magnitudine nucis pineæ, & colorẽ habent calcis veteris, qui decidit ex muris veteribus, habetq; vrinã turbidam ſimilem ſero lactis, quæ habet ſubſiſtentiã craſſam pituitoſam. Dicitur præterea ipſum agere ætatem 48. annorũ, eſtq; temperaturæ calidæ & humidæ, abũdat tamen calor, eoq; plus carnis habet quã pinguedinis: ſi. n. humiditas abũdat, plus pinguedinis adeſt, vt docet Gal. lib. 2. de Tempe. Deliquit in ſex reb. non naturalib. iſte homo quàm maximè. Hæc ſupponã. Non poteſt di-

cere an calculi hi veniant à renibus, an à veſica,
quàuis dicat ſe 2. annos dolore renum laboraſſe.
Eſt itaque maxima difficultas in hac quęſtione.
Cauſa ardoris vrinæ eſt, vel quia vrina acrior eſt
ſeipſa, vel collum veſicæ & meatus vrinæ ſiccior
redditur, circa has enim partes ſũt adenes qui eas
humectant ne ſentiant vrinæ acrediné, quia quæ-
libet vrina eſt acris, vbi itaq; glandulæ areſcũt, &
viſcoſo humido priuãtur, hoc malũ ſequitur. Quę-
rendum hîc, vtra harum ſit cauſarum, an vtraq; ea-
rum. Quia curationes ferè ſunt cõtrarię, dixerim
ego vtranq; cauſam conuenire. Primò vrina eſt a-
crior ſeipſa, eoq; mordicat, nõ quia vrinę bilis vel
humor calidus commiſcetur, ſed pituita ſalſa eſt
commiſta huic vrinæ, quod apparet ex colore vri-
næ, eſt enim quaſi ſerũ lactis ſubalbida & viridis,
& quòd turbida eſt, atteſtatur ſuper plurimam pi-
tuitã, pituita p ſe nõ eſt mordax: quare erit pituita
ſalſa. Item ex calculis, qui ſunt albi non rubri neq;
citrini, ſed ſimiles calci e pariete delapſi, quod te-
ſtatur ſuper pituitam ſalſam. Quòd etiã ſit iſte ar-
dor propter ſiccitatem glandularum, teſtatur ſua
temperatura plus calida q̃ humida: hi enim ſala-
ciſsimi ſunt, ac ob frequenté coitum hæ partes e-
xiccantur, eſtq; hoc vitium ſenum quòd diu incũ-
bunt mulieribus, quare etiam magis exiccãtur. Iu-
uenes imitaotur Gallos. Quôdo verò aggregatur
tantum pituitæ ſalſæ? Si Hipp. credimus 3. Aph. di-
cit, 49. annus eſt finis primi ſenij, & incipit ſecun-
dum ſenium, quare hic nunc eſt ſenex. Adhæc ma-
ximè peccat in ratione vict⁹, & quia Lugduni ma-
net, & eſt Florẽtinus, credo quòd ſit mercator. Hi
autẽ plurimo occupantur otiu ſcribendi, parũ ſe
exercent: hinc plurimùm aggregatur pituita. Et
quia calidæ tẽperaturæ, hinc calidi hepatis, quod
efficit hãc pituitã ſalſam per aduſtionem, vt dicit
Ariſt. 4. Meteor. De calculis, vtrum veniãt à reni-
bus, vel in veſica generentur? Si cõſideramus par-
uitatem calculorũ, & quia continuè exeunt, ac ha-
bet dolores renum, veriſimile eſt hos in renib. gi-
gni. De cauſa generationis lapidum Gal. in Com.
6. Epid. tractat de hoc. Si calculi renum fuerint ru-
bri, dominatur ſãguis: ſi albi, pituita. Hi ſunt albi,
ergo hîc pituita craſſa à calore renũ aduſta, vt in
furno coquitur lapis, calculos generat, vbi ſalſi &
craſsi humores abundant, ac vapores aſcendunt
ad caput, cõdenſati recidunt rurſus ad vertebras
ac diſtẽdunt. Hinc dolor articulorum, & maximè
dolor articulorũ à capite demittitur, plerunq; ex
dolore articulorum fit dolor renũ pro membro-
rum debilitate. Hinc renes maximè plurimo coi-
tu, vt iuncturę factæ ſunt magis debiles. Opifices
dicũt ſe nõ tangere ſyringis lapidé: ſed his nebulo-
nibus non credendum, ſunt enim caſtratores ſuũ
& beſtiarũ. Non poteſt equitare, & maximè dolet
circa pectus ac caput, penis ipſi prurit, quod vide-
tur indicare eſſe lapidẽ in veſica. Calculi cũ ſunt
annexi veſicæ extracti, vi ab his carnificib. exulce-
rant veſicam ac mortẽ inferunt. Habemus tãtùm
cõiecturas, ſi haberemus nos artifices, qui tange-
rent, & dicerẽt, hic eſt lapis, his credendũ eſſet.

Prognoſt. Nephritici ſenes dificulter aut nũ-
quam ſanãtur. Adhæc debilitauit membra conco-
D quentia ſuo inordinato victu, hinc ſerò ſapiunt
Phryges. Cõtẽtus erit, ſi mitigabitur dolor, quod
fiet alio victu, hæc enim ætas alios mores poſtu-
lat, vt in 6. reb. non naturalib. non peccet, vtatur
cibo tẽperato & mediocri ac facilis cõcoctionis,
abſtineat à Venere, euacuetur Autumno & Vere.
In podagricis .n. bis in anno fieri debet, & in Ne-
phriticis cum Agarico, & his quę pituitã euacuãt,
Auicen. 22. fen. licet ſit debilis locus recipiens, &
fortis mãdans, ſi non erit materia, nihil podagræ
fiet. Euacuetur itaq; cũ rhabarbaro, agarico, pillu-
lis de Aloe quę cõueniunt dolorib. renum ad eua-
cuãdam pituitã. Generatur plurima pituita, quia
ventriculus nõ concoquit. Egeremus itaq; aquis
calefacientib. ſed hæ inflãmarent hepar antea ca-
lefactũ: ſi tamen eſſet apud nos, darẽ illi aquas Pa-
tauinas, aut apud illum his ſimiles, quæ & refrige-
rarent hepar, ac roborarent ventriculum. Calidi-
tas actualis in aquis eſt ratione influxus cœle-
ſtis, quæ non amittitur, ea quę à minera eſt, faciẽs
E potentialem caliditatẽ, vehendo amitti poteſt.

*De difficultate mingendi Collegiũ in ædibus Mõ-
tani prima die Bachanaliorũ celebratũ 1543.*
Conſilium CCXC.

SOnzinus. Semper animũ perple-
xum habui in affectib. intrinſecis,
iuxta Gal. 1. loc affect. quòd iſti in-
digent magna inquiſitione. Interro-
gaui iſtum iuuenẽ, an paſſ⁹ eſſet do-
lores renũ. Paſſus eſt, ſed heri negauit. Pręterea paſ-
ſus eſt alijs dolores veſicæ maximè ratione cal-
culi. Dicit ſe emittere vrinã quandoq; cũ calculo
& arena, quandoq; non, aliquando cũ ardore, ali-
quando perturbatam exire. Inuentus aliquis gru-
mus ſanguinis in vrina, præterea in fundo vrinæ
apparebat heri certiſsima ſanies.

Infans triũ annorũ paſſus eſt morbillos, & non
F bene curatus eſt, poſt quẽ morbũ emiſit vrinã ni-
gram, quæ quãdoq; inquit Ruff. & Auicen. eſt bo-
num ſignũ, aliquãdo malũ. Bonum, quãdo fit cri-
ticè, ſicut credo in hoc puero fuiſſe. Poſtea paſſ⁹
eſt ſcabiẽ maximã, & etiam nõ bene curatus: dein-
de exulcerationẽ circa pudibunda, & ſemper quã-
do equitabat, vrinã habebat turbidã, vel etiã quã-
do vehebatur curru. Et cùm venit Patauium, inci-
dit in huiuſmodi malum, & perpetuò deterius ha-
bet, ſeruato etiã bono regimine. Quare quærit au-
xilium. Volẽtes curare, oportet ſcire ægritudinẽ.
Sed hanc cognoſcimus per cauſas & ſigna: quare
primò iſta videamus. Nocumentũ in hoc viro eſt
in veſica, vt ex læſione actionis patet. In nocumẽ-
to renũ inuoluntaria emiſsio vrinæ. In veſica retẽ-
tio inuoluntaria, hoc ſigno diſtinguitur ab Auic.
quando ſit in renibus vel veſica. Sed iſte retinet
vrinã inuitus & inuoluntariè, pręterea non adeſt
dolor in renib. & in veſica eſt diſpoſitio mala. Sed
qualis? Credo vlcus eſſe in ipſa veſica, quia pati-
tur ibi dolorem. Et licet non ſit continuus dolor,
poteſt tamẽ dici, quia non malè tractatur, ſed do-
let

let quãdo mingit. Præterea exeũtia oſtẽdunt, aliquãdo ſang. aliquando ſanies apparẽs: ſed credo vlcus eſſe paruum & in principio, & qnia ſanguis modic9, ꝓpterea qđ venę in veſica ſunt pancę & exiles. Saniesquomodo facta? Oportet videre cõplexionẽ ei9. Declinat ad caliditatẽ in actiuis, patet ex colore. & facies eſt ſatis rubicũda. Membrorũ magnitudo & ſpermatica mẽbra ſatis magna. In paſsiuis declinat poti9 ad bumiditatẽ, nõ tamẽ multam, ſed magis eſt calidus. Caput etiam eſt ſatis calidum, quia eſt bonitas intellectus & diſcurſus in hoc iuuene, præterea apparent venę in oculis manifeſtæ. Habet bonum colorẽ & generat bonum ſanguinem: & ſic habet hepar bonum, qnod etiam recipit chylum bonũ bene confectũ in ſtomacho, & habet ſtomachum bonũ calidum. Iſta diſpoſitio fortè contracta eſt tempore eo quo paſſus eſt morbillos, quia ibi collecti ſunt humores barauchiales & acres, qui attulerunt malũ veſicę, maximè cùm exierunt malæ materiæ, licet creticè & paulatim ſemper. Et hepar etiam tunc fortè fuit malè qualificatum, quare multiplicati ſunt mali humores, & forte acceſsit malum regimen. Ac ratione calidi hepatis fortè multiplicati humores cholerici & aduſti, & tranſmiſsi in veſicam quæ fuit debilitata prius, & dictum eſt, per creticam expulſionem factam in morbillis. Iſti & ſalſi barauchiales cauſant vlcus: ita à principio per cõmunitatem, nunc in veſica per eſſentiam eſt morbus. Hæc eſt diſpoſitio infeſtans hunc iuuenem, vlcus in veſica ſcilicet.

Prognoſt. Quia natura eſt fortis, eſt in adoleſcentia, & tamen vincitur à mala diſpoſitione, videtur eſſe malum. Præterea difficulter curãtur tales diſpoſitiones, teſte Auicenna: vlcera in veſica, vt parte neruoſa difficulter curantur: & oportet eſſe medicamina fortia, ne amittant vires in tranſitu. Præterea dedidit ſe ſtudio legum, quod eſt admodum laborioſum. Et oportet ipſum ſtare pedibus, qnod valde eſt nociuum vitijs veſicæ & renum, quia omnes ſuperfluitates deſcendunt & feruntur ad iſtum locum. Quare prognoſticum eſt verendum & dubium: neq. tamen deſpero, habet medicos, aſtantes &c. ex Haliabbate. Duo præualent vni, ſed non vnum duobus.

Curationis ſunt tres intẽtiones.
- Euacuare totum corpus.
- Abſtergere locum.
- Conſolidare.

Sectio venæ cõpetit, quia vlcus indicat, & fiat ſectio baſilicæ, quia à membro mãdante fit diuerſio, & infrigidatur etiam hepar, ne generet tãtam copiam choleræ. Tum etiam iſta ſectio diuertit, præmiſſo leni pharmaco cum caſsia, aut cliſtere. Poſtea facta euacuatione, quia humores ſunt cholerici ratione mordacitatis, & pituitoſi ratione tenacitatis, oportet præparare ſyrupo de Endiuia, quia confortat hepar & refrigerat, violarum, & de glycyrrhiza, de nenuphare, de portulaca, ſed aliquando, & in minori quantitate, Oxymellitis parum etiam ratione inciſionis. Euacuationes ſint benedictæ. Non auderem tranſcendere Caſſiam, Mannam & Rhabarbarum, & forſitan parum de Benedicta, vel Electuario Indi. Decoctio ex ſeminibus papauerum, malua, althæa, cum ſyrup. de liquiritia. Et ex granis Sebeſten, Tamarindis cum ſero lactis erit lenitiuum conueniens. Præterea per vomitum poteſt educi etiam materia, quod valde laudatur ab Auicenna, in ſeptimana ſemel vel bis. Ventoſis poteſt vti etiam, ratione doloris. Iſtis factis, faciendę decoctiones ex ſeminib. portulacæ, ſcariolæ, endiuiæ, capillorum Veneris, cum mucilagine, althææ, quæ põſſunt ſumi loco ſyrupi manè. In neceſsitate ſumma ex ſemine papaueris iuſquiami cum croco, qui multum valet: præterea cum lacte caprino, cum mucilagine, ſebeſten & althææ. Balneum ex lacte eſt valde mirabile, & ex rebus anodinis, vt ex malua, anetho &c.

Emplaſtra poſſumus etiam facere ex rebus talibus & fomentationes. Sedato dolore ad vlceris curationem deueniendum. Mundificans mel roſatum, aqua hordei cum mucilagine, & diuretico non forti dando ad intrà cum aqua zucchari, ſerum lactis per ſyringam etiam intromitti debet. Poſtea conſulidetur ex ſemine portulacæ, plantaginis, amylo, ceruſſa, tutia, ſarcocolla, plumbo vſto: fiant ſieſſ quæ applicentur. Lac ouium cum bolo Armeno, facit conſolidationem etiam maximam: ſi eſt dolor maximus, ſieſſ cum opio applicetur.

In cibarijs ſemper vtatur radice althææ, vel radice maluæ. In iuſculo ſemina quatuor maiora ponantur.

Poteſt etiam fieri Electuarium, quod à Nicolo deſcribitur, quod mundificat, abſtergit & conſolidat. Poteſt fieri tragea ex ſeminibus acetoſæ, papaueris, maluæ, amygdalis amaris, pineis, nucleis ceraſorum & perſicorum cum zuccharo, de quo ſumat per horam vnam antè cibum.

MONTANVS.

Ero breuis, quia diffuſiſsimè & doctiſsimè ſingula dicta ſunt, quæ circa hiſtoriam & curam debent conſiderari, & hura eſt tarda, & Doctor iſte feſtinat ad alia ſua negotia. Ego etiam ſequar modum in hac re, ita vt non neceſſaria omittamus.

Iuuenis iſte patitur difficultatem circa actionem mingendi, quia non poteſt expellere vrinam, vt velit, ſed videtur ſibi aliquid ſemper remanere ob impedimentum. Præterea ſæpiſsime percipit ardorem in exitu vrinæ, & maximè circa glandem. Ad hæc circa pectinem dum mouetur, dolorem ſentit licet obtuſum, maximè dum equitat. Cùm verò laborat quocunque genere exercitij, ſolet exire vrina frequentiſsimè nigra, quandoque grumi quidam ſanguinis, & ſi frangitur, in medio apparet pituita viſcida, alba glutinoſa. Arenulas etiam excernit, & eas ſemper fuluas, nunquam albas. Hæc igitur ſunt ſymptomata, ardor vrinæ, difficultas vrinandi, dolor, vrina nigra in equitando, præterea ſæpe expellit materias pituitoſas, craſſas, quibus excretis liberatur, & immiſſa fiſtula ſenſit

leuamen, & poſtea bene exiuit pituita & vrina. Et plurimis annis infeſtauit eum hoc malum, ab anno 5. ad annum 16. Profert cauſas procatarcticas, variolas & ſcabiem malè curatas. De difficultate cõſiderabimus. Nos adhuc ſumus in ſymptomatibus. Eſt autem difficultas maxima in difficultate vrinæ, quia omnes Moderni & Auic. obſcurè admodum loquuntur, & contrariari ſibi videntur: quare diligentius conſideremus iſtam. Sunt tria principalia. Primum σύμπτωμα, retẽtio vrinę ἰσχυρία: ſecundùm Δυσυρία, difficultas vrinæ: tertium στραγγουρία, ſtillicidium vrinæ. In iſtis tribus confunduntur omnes Moderni. Gal. 7. Part. Aph. 48. declarat quid ſit ſtillicidium vrinæ, quãdo nõ eſt impedita via vrinæ, ſed ſemper gottatim deſtillat vrina, & non poteſt aggregari quantitas vrinæ notatu digna, & id vel ob imbecillitatem veſicæ, vel acrimoniam vrinæ. Dyſoria difficultas mingẽdi, eſt quaſi genus, quia ſtat cũ iſchuria & ſtranguria, quare ab omoibus ſimilibus cauſis poteſt etiã fieri. Dyſuria non eſt nomen ſpeciale, ſed geoeris & hoc eſt notandum. Iſchuria, quãdo penitus ſupprimitur vrina, 6. de cauſ. ſympt. circa finem: aut ſi nõ omnino, eſt certè retentio pro modo obſtructionis: nam habet gradus, quandoque retioetur magis, quandoq; mious. Et fit vel propter vitium in inſtrumentis, vel iu ipſa virtute (credo quod iſte iuuenis noo patitur ſtrãguriam, ſed iſcburiam & reteutionem vrinæ oõ omoimodam, quia mingit ſecundùm aliquã partem.) Eſt iſchuria in hoc iuuene. Sed quæ ſunt cauſæ? Dicebam vel fit vitio virtutis, vel inſtrumenti, vitio virtutis expultricis, quæ eſt ita debilis, vt non poſsit expellere propter ægritudines præcedentes, vel ob retentionem vrinæ, quæ eſt ita valida, vt validè retioere poſsit. Si in veſica fit, vel quòd ea vrget ex nimia copia vrioæ, vt non poſsit ſe contrahere, vel quia fit torpidus ſenſus in veſica, vt oõ poſsit ſentire acrimoniam, vel quia debilitatum eſt cerebrum, ſicot dicit Auicenna. Sed vtrum ſit verum neſcio, mihi non ſatisfacit coniectura. Poteſt eſſe vitium in adiacentibus, quando renes non tranſmittunt aquoſitatem, vel quando non attrahunt. Vel igitur eſt in corpore veſicæ vitium, vel in collo. In corpore veſicę non apparet inſeuſibilitas talis, nec repletio, ſic nec in collo, aut io iouſculis. Non enim eſt in muſculis impedimentom, quia ſi reſoluti eſſent muſculi, exitus inoolitarius eſſet, ſed liberè quandoq; mingit. Nec in meatu vt clauſio ſit ratione apoſtematis, vel ex nimia ſiccitate. Hæc omnia hîc non apparent, nec ex obſtructione vt lapide, grumo ſanguinis, vel pituita craſſa, vel carne. In iſto uõ eſt vitium io corpore veſicæ, nõ in muſculis, nec in meatu, nec ratione clauſionis propter apoſtema vel ſiccitatem. Relioquitur igitur vt ſit obſtructio quæ eſt vel à grumo, vel pituita, vel carne addita & callo. Si ex carne addita eſſet, perpetua iſta eſſet obſtructio: ſed non eſt, eſt igitur vel grum⁹, vel pus, vel pituita lenta, vel lapis. Vtrum ſit lapis? Eſt difficoltas hîc, licet explorauit chirurgus de Leonico, certè lapis paru⁹ non poteſt facilè cum fiſtula explorari & tangi. Quòd ſit lapis, argumentũ eſt, percipit eoim dolo-

D rẽ in iſtis partibus com mouetur, quia agitatur lapis, exaſperat & ſubitò occurrit, & facit vrinas ſanguiool eotas, arenulæ apparent paruæ, poteſt ex mora ſanguinis ita decolorari & fieri nigra vrina, quia quãdoq; eſt rubra, quare ſuſpicio magna eſt de lapide. De grumo non eſt dubium, quia exijt, & perpetuò cum pituita. Cauſa difficultatis vrinę iſtius eſt priucipalis humor craſſus pituitoſus, ſalſus, obſtrueus. Eſt mauifeſtum ex vrina, quę eſt alba perpetuò, & ſedimẽtum ſatis inſigne humoris crudi, præterea ſemper ſequitur pituita excreta, & poſtea ceſſat difficultas vrinæ ipſa expulſa. Eſt & hoc manifeſtiſsimũ. Quandoq; etiã eſt grumus ſanguinis, quia eũ exire videmus: poſſuut enim ſimul eſſe iſta duo. Sed difficultas quę eſt in ſola cõiectura apud me, vtrũ ſit etiam lapis qui obſtruat, uon poſſum affirmare, nec negare prorſus.

Hactenus oſtendimus, hîc adeſſe retentionem vrinæ, non abſolutè, eamque propter obſtructionem. Cauſam huius, humorẽ craſſum, & grumos, E & fortaſſe etiam lapillum, & iſta pituita quæ vltimò exit, quia lenta eſt, & eget multa abſterſione per vrinam.

Quantum ad reliqua ſymptomata, pus qoandoq; exit, & vbi eſt p⁹, ibi ſolutio cõtinui ferè ſemper eſt, & non mirum hic, cum ſit grumus ſanguinis, eſt facta ſolutio contiuui in venis per abraſionem, ſaoguis apparens extra venas in ſaniem vertitur & putreſcit, dicit Hippoc. 2. Progno. Quare pus non oſtendit vlcus eſſe ibi, ſed quia abraſionem factam eſſe credo in venis, & exijſſe ſanguinem & commutatum in ſaniem. Poteſt enim eſſe ſanies, & non vlcus.

De ardore vrinę, non mirum, quia pituita talis eſt ſalſa, quare facit ardorem. Eſt enim vel ob vrinam acrem, vel ob defectum humiditatis viſcoſæ contentæ in glandulis circa pudibunda. Non eſt veriſimile in iſto iuuene propter ſiccitatem, quu eſt temperatus ſanguis. Eſt igitur propter acrimoniã bilis out pituitæ. Nou bilis quia vrina non eſt citrina: ergo ob pituitæ acrimoniam.

F De renib. conqueritur etiam, vrina apparet nigra, quãdoq; ex motionib. validis. Credo quòd pituita iſta reddatur mordax, ſalſa & acris ex motu & laborib. & erodit, abradit, & aperit venas, quare exit ſanguis, qui propter moram ita niger fit. Vnde generatur iſta pituita, quia circa iſtam verſatur cardo curę, & quæ eſt cauſa eius? Duo ſunt cõſideranda, 1. quòd mẽbra diuerſimodè ſunt generata, alia fortia, alia debilia, ſed debilia ſemper recipiũt ſuperfluitates. Non eſt dubium, quin in iſto iuueue veſica ſit debiliſsima, quia à quinto auno vſq; ad decimum ſextum annum ſemper excrementa ſunt trãſmiſſa ad veſicam, quare ibi fuit imbecillitas naturalis, & ſic intemperies, nimirum frigiditas, quia ferè ſemper ob frigiditatem imbecille fit membrum. Et fortaſſe aocta fuit iſta imbecillitas ex ægritudiuibus, quæ debilitate ſtante, non mirum factam eſſe ſentinam malorũ humorum. Sed cur ſalſus humor delatus, & collectus eſt ad veſicam? Ex temperatura habetur. Credo eſſe ſanguineæ naturæ, vt patet ex colore & alijs, non eſt tamen æqualis temperatura.

Eſt

Eſt ſubiectus catarrho, & eſt illi familiare eo laborare, præterea habet fortè ex otio (eſt ex vrina, vbi aquæ & vina ſunt erudiſsima, quæ habent naturam ſaxi) & ex aqua eruda, quæ certè, teſte Ariſtotele, valde vleerat corpora. Aer etiã ibi eſt valde ſobtilis, noo mirom igitur ſi multa pituita colligatur in eo, & ſtomachus etiam pituitoſus fiat. Præterea ſtuduit vehementer, ſurrexit hora duodecima in iſta hyeme, præterea ſanguinei abundant pituita, & putredine citò corripiuntur. A putredine fit ſalſedo ſioe dubio, & cum putredines abũdant io ſanguineo, ſalſi poterũt fieri pituitoſi humores, binc fœtẽt talia corpora circa axillas & inguina. Cora. Iſtis ita ſtantibus.

Progn. Si Temperatura talis eſt, vt diximus, veſica imbecillis & ſentina ſuperfluitatum, difficile eſt ægritudinẽ tam longam arte remouere & corare omnino. Sed tamen credo, ſi vult obtemperare mandatis, ſi nõ curabitur omnino, ſaltem melius habebit, & leuius cruciabitur. In podagra etiam, non poteſt medicos totã curare & auſerre: poteſt autem mitigare paroxyſmos illorũ podagricorum. Qoid agendum? Morbus eſt materialis, & mundandum totum corpus, cùm ſint hic tria, membrum debile mandans furtaſſe cerebrũ, quia de catarrho cõqueritur, & putredinem habemus, quæ fit ratione calidi hepatis. Euacuemos mandantia membra, corroboremus membrũ recipiẽs & diuertamus ac aſſuefaciamus naturam ad alias vias. Iſta tria ſunt facienda. Pro primò, ſanguis eſt mittendus, ætas, tempos, temperatora, ægritudo atteſtantur. Eſt in venis quæ potreſcit materia, & erit quædam etiam diuerſio. A qua vena? A vena hepatis. Diceret quis, eſt contrarium Galeno, in 7. Apho. 49. io caſu proprio, vbi ſe remittit ad 36. Aphoriſ. libri ſuperioris, & dicit non eſſe ſecandas venas in brachio, ſed in pede interiores. Licet poſtea totum Aporiſmum tanquam ſuppoſiticum reijcit. Sed ad rem. Ego hìc conſulo mittendum ſanguinẽ ex baſilica: quia volo euacuare cauſam antecedentem, non quæ eſt in veſica, ita totum corpus rarius fit. Expurgatur etiam hepar & fit frigidius, mundificato prius ventriculo cum minoratiuo, vt flore caſsiæ. Syrupi pro cõcoquendã materia pituitoſa, quæ eſt craſſa & ſalſa. Oxymel s. laudo, 3. de reg. ac. habet efficatiam in ægritudinibus veſicæ, mel roſatum optimè placet, & quæ dicta ſunt. Ad retuſionem caliditatis, qoæ facit ſalſedinem, laudo omnia dicta à Doctore, ſyr. de endiuia, viol. & de neouphare, portulaca ſi neceſsitas poſtulat, cum decocto vel aqua endiuiæ, capill. Veneris, vt ducatur ad vias vrinę. aquę violarum, plantaginis. Euacuantia ſunt leuia, quia ex ſcammoniatis vlcera fierent, & raſiones maiores faciont, & præcipitarent materias ad locum affectum, quare nun exquiſitè vna vice purgandum. Agaricum non abhorrerem, quia competit maximè veſicæ, non eſt moltum metuenda medicina, & non excederem agaricum. Pro abſterſione à proprio loco placeret terebinth. pinguis io quantitate nucis paruæ, & cũ zuccharo roſ. deuoraret, & ℥ iiij. ſtatim aqua capill. Veneris, althæę, agrim. aut liquiritiæ ſuperbibat. Poſtea ad corroborandam

A veſicã, vtatur ꝑpetuò ter aot quater in ſeptimana, rhab. cum zuccharo roſ. eſſet enim optimũ pro confortatione. Et quia eſt cõtinuus fluxus ad veſicã, debet eſſe continua auerſio. Fiat & cautenrium circa crura factis illis euacuationibꝰ prius. Experimento vidi nihil conuenire in his affectibus plus balneis noſtris Veronenſibus, ſed priua ſumptis balneis Patauinis. In ratione victus beoe ſe gerat. A coitu abſtineat.

In caliditate renum cum alijs affectionib. pro Illuſtriſſ. Domino N. Conſilium CCXCI.

EX his quæ auditu accepimus probabile eſt Illuſtriſsimũ D. tenuioris texturæ & ſanguinis ſubtilioris à primo ortu eſſe: vnde & corpus habuit facilè à quacunq; leui caoſa reſolubile, & ingenium ad omnes actiones promptiſsimum. Eſt aotem proprium huiuſmodi temperaturæ, vt laborum omnium impatientiſsima ſit, & ſi cootra naturam
B eniti velit, maximis inde incommodis affici ſolet, contingitq; plerunq; in illa vt hepar quidẽ calidum & ſiccũ habeat, ventriculũ verò frigidum, q̃ ſimul omoia cõoenire in ſua Illuſt. Dominatione ſymptomata oſtẽdunt. Neq; enim ꝓpter aliud patitur animi moleſtias & ſolicitudines q̃ ꝓpter continuoa flatos turbidoſq; vapores à membris inferiorib. ad cerebrũ aſcendentes. Inde prõptitudo ad vigilias, renes etiã calidiores, hinc naturalis prõptitudo ad Venerẽ, nocturna pollutio, quià vaſa vicina caleſiunt: ſemen enim & appetitus in Venerẽ præcipuè excitãtur à caliditate & à flatu, quorum vtrunq; in hoc corpore excellit. Has oẽs diſpoſitiões vita aulica, aſsidua negotia, curſationes, equitationes, auxerunt. Item ratio victus nimis lauta, crebrę aeris mutationes. Non mirũ igitur ſi iſtis incõmodis nunc vexetur, & ſubinde maiorib. ętatis progreſſu, pręſertim ſi in moleſtijs aulicis & victus ratione pſeuerabit, & ipſe in manua medicorũ incidet, qui nõ intelligunt naturã morbi. Facilè. n. exhaurient & exiccabũt quicquid ad
C hoc viget boni ſpiritus, radicalis humoris & caloris innati. Non minos ergo à multis medicis, q̃ ab ipſis morbis caoeri debet, veràq; pręſeruationem conſtituere, in remotione moleſtiarũ & congrua victus ratione. Eligat liberã vitã, nec teoeatur ambitione: Nam, vt liberè dicã, nullum ſeueriorẽ tyrannũ ambitione agnouimus. Si ergo liberã vitã elegerit, quieſcẽt illi animi cogitationes & motiones. Et ſimpliciori cibo ac potu vti poterit, à quibꝰ omnib. ſpiritos & qualitate, & quãtitate recreati, totũ corpus robuſtius reddent, oẽſq; actiones validiores efficiẽtur, vnde inculpabilis ſanitas ſeqoetur. Hoc. n. corpus non eſt ęgrũ, ſed vltra ſuas vires defatigatũ. Conſulo igitur, quia conſiliũ petit, hoc quod neceſſe eſt, vt diſcedat ab aulis, & ſi hoc tam repentè facere non poſsit, moderetur curas. Illinãtur aſsiduè lumbi ſecundùm totam longitudinẽ vnguento roſato meſue recẽti bene odorato & optimè confecto, quod fieri poterit quotidie manè & ſerò. Pro adſtricta aluo vtatur Cypria terebinthina, quam deglutiet tribus horis ante prandium ad quantitatem nucis muſcatæ:

nam pręterquã quòd aloom mollem efficiet, conferet etiam ventriculo, reoibos & veſicę. Rhabar. quoq; ℈ j. manè eadem hora deglutitum eundem præſtabit vſum. Fugiat cibariorũ multitudioem, vioum pauciſerũ bibat. Inter prandiom & cœnã abſtineat à potu, manè ſe exerceat, ſed citra deſatigatiooem. Fugiat ſtudiom ſcribendi, &c. Hęc pauca ſi peragentur, ſpero longè plus vtilitatis iode percepturum, quàm fortè aliquis ex tam paucis inordinatisq; verbis expectaoerit.

Conſilium CCXCII.

IN difficultate vrioæ ſeu dyſuria cuidã ordinauit vt biberet hoc decoctum. Accipiator ius carniumvel gallinaceum, & in eo decoquantur radices althęæ num. ij. ſol. maluæ m. j. Glycyrrhizæ ℥ s. ſem. eitoneorum confractorum ʒ j. Hoc decoctum dicebat plurimum cooſerre in debilitâte renum ad eos expurgandos & conſortandos. Cuidam alteri laboranti difficultare vrinæ cùm pruritu in extremitate virgę poſt therioarum potum cõſuluit, vt lac biberet cum zuccbaro.

De excretione materiæ craſſæ & fœtidæ per Vrinam, cum dolore renum, ac ſiti ingenti, & an Calderianæ aquæ in hoc caſu conueniant. Anno 1547. Iulij 27. Conſ. CCXCIII.

DIfficilimum eſt iodieare in huius magnifici Domini caſu, vtrum expediat illi Calderianam aquam potare: hoc enim pręcipuè videtur exquiri. Difficultatis cauſæ oriuntur, tum ex parte corporis patientis, tum ex ipſis diſpoſitionibus præter naturam. Audio primùm, corpus hoc redditum eſſe admodum imbecillum, cũ maxima appetendi deiectione, & areſieri ac tabeſcere. At potus aqoarũ mineralium conſtantes vires requirit, eſt enim efficaciſsimũ potentiſsimumq; remedium: ideo debiliori corpori oblatom, ſæpe hominem potius quàm morbum tollit. Diſpoſitiones etiam corporis ad medelam admodum ſunt ambiguæ: nam & maxima illa ſitis tandiu perſeuerans indicat vel magnas obſtructiones, vel multam putredinem, vel febrim occultam. Quicquid horum fuerit, Calderianæ aquæ ſuſpectæ ſunt. Eò autem magis vereor, quia intenſiſsimè ſitit: & cùm audiam frigus inexpugnabile ſuperadditum in exteriorib. partibus iodò, vt exteriora maximè frigeant, & interiora ferueant, vel febrem malignam, vel intrinſecum abſceſſum, aut inflammationẽ portendit: ideo & hîc quoq; thermarum aquæ ſuſpectiſſimæ ſunt. Sed & illud, quòd audio materiã plurimam per vrinam educi, quæ admodum craſſa ſit, fæculenta & ſordida, impedit omnino rectam Calderiaoarũ aquarum exhibitionem. Si quis modò illarum aquarum naturam cum hac diſpoſitione rectè & ſecundùm artem comparauerit, facilè intelliget quàm importunè impediatur. Aſtringetur materia profluens ob vim aquarum aſtringentem, quod facillimam dabit oceaſionẽ ad ſupprimeodam vrioam, cum maximo patiẽtis diſcrimi-

D ne, cui ſuppreſsiooi alioqui valdè obooxius eſt, & io illam perquã freqoenter ſolet incidere. Quid quòd dolores nepbriticos, vel cholicos, vel fortaſſe etiam vtroſque iam proximis diebus non ſine diſcrimine perpeſſus eſt? Ad hos enim affectus aſtrictio & frigiditas aquæ maximè ioſeſta eſt. Hæc ſunt, qoæ me valdè ancipitem redduot vtrũ Magnificus iſte vir aquam thermarum Calderianarũ rectè ſit potaturus. Nam ex alia parte poſteà ad dilatationem tam amplam, ſicut audio, meatuum vrinariorum, & ad corroborationem imbeeillitatis partium omnium naturalium, præcipuè quæ ob redundantem humorem contigerit, præſtantiſsimus eſt earum vſus: ad ardorem vrinæ etiam non parum conſerret: ſitim præterea quę ob puram intemperiem & caliditatem intrinſecorũ membrorũ contigit, validiſsimè extioguet. Cùm ergo vtrinque rationes adſint, quæ perſuadeant, an accipi debeant, ao non debeant, in ancipiti perſiſto, cùm planè ſcire nequeam exquiſitũ ſui cor-
E poris ſtatum vel gradum, aut etiam naturã diſpoſitionum. Ideo hãc deliberationem præſentibus medicis determinandam relio quo, pooderatis vtrinque ratiooibus, tum iſtis quas ego attuli, tum his etiã melioribꝰ, quas ipſi excogitabũt. Interim ꝓ præſenti diſpoſitione, qua præcipuè videtur affligi, fluxu videlicet materiei craſſæ, viſcoſæ & fœtidæ, per vrinam, cum dolore eirca partes renum, conſulerem vt potu vteretur loco & hora ſyrupi, quo ego in huiuſmodi affectibus efficaciſsimè vti cooſueui, cuius deſcriptio talis eſt.

R. Pẽtapbylli cum radicib. & ſolijs m. iiij.
Granorum alchechengi ℥ j. s.
Agrimooiæ m. iij.
Verbenæ
Roſarum ſicearum ana m. ij.
Limones minutim eoneiſos oum. iij.
Simul cum cortieibus ſois.

Contũdantur omnia groſſo modo, & aſpergatur cum vncijs 8. infuſionis roſarum. Poſtea deſtil-
F lentur per alembicũ vitreum, vel per balneũ Mariæ, deinde ſeruetur aqua ad vſum.

R. Huius aqoæ
Sypu. de cichorio Nieoli ſioe rhabar.
Myrtini añ. ℥ j.

Sumat ſingulis diebus in aurora loco ſyrupi. Laudo præterea, quòd ſingulis diebos, vel tribus horis ante prandium, vel immediatè ante ſyrupum accipiat ℈ j. in forma pillulæ, de ioſraſcriptis trocbiſcis.

R. Trochiſc. de abſiothio, De roſis añ. ʒ ij.
De aniſo ℈ ij.
Sueci liquiritiæ ʒ j. s.

Miſce, & cum ſyrupo roſato fiãt pillolæ pro ſingula ʒ iij. ſumendæ vt ſuprà. Pro vnctione dorſi, hoc eſt, totius regionis lumborum ſecũdum longitodinem vtrinq;

R. Pinguedinis anſeris ℥ ij.
Olei roſati completi ℥ iij.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrinorum
Maſticis añ. ʒ ij.
Ladani pinguis ʒ j.

Miſce

A Miſce cum modico ceræ albæ, fiat linimentum ſecundùm artem, ad vſum, vt dictum eſt. Vinum eliget limpidum, mediocre, coloris ſubrubri. Vtatur in cibo carnibus ſiccioribus, boni tamen & optimi nutrimenti, quales maximè ſunt pulli, perdicũ, phaſianorũ, gallinacei, leporis iuuenis, aues omnes cãpeſtres, preter coturnices, turtures etiã conueniunt & oua ſorbilia: à reliquis omnibus edulijs, quàm maximè poterit, abſtinebit. Hæc ſunt quæ abſenti in re difficili conſulenda videbãtur, remittens me in omnibus ſaniori iudicio.

De fluxu materiæ pituitoſæ per virgam, pro ciue Taruiſino. M. D. L. menſe Maio.
Conſilium CCXCIIII.

Fluxum hunc, qui creditur eſſe ſeminis, magis putarem eſſe materierum crudarum, quæ in toto corpore multiplicãtur, ſiue propter ventriculi fri- B giditatem, in quo frigidi humores multiplicãtur, & inde attracti ꝓpter hepatis & renum caliditatẽ ad vaſa ſeminaria præcipitãtur, quæ vel ꝓpter flatus, vel propter nimium Veneris vſum, vel propter magnos labores, aut equitationes, plus æquo fuerunt dilatata & relaxata. Aliqua enim harum cauſarum, vel omnes potuerunt cõcurrere: quæ cum explicatæ non fuerint, per idoneas coniecturas a nobis quærendæ ſunt. Quicquid igitur fuerit, hoc vnum conſtat, curationem moliẽdam eſſe, tum per optimam victus rationem, ne humores plus æquo aggregentur, tum per auerſionem ad alias partes, tum per membrorum corroborationem. Quantùm igitur ad primum attinet, euitabit omnes aeris exceſſus, quantùm fieri poterit tum caloris, tum frigoris. Eliget regionem quàm maximè temperatam, quantùm ab eo poterit fieri. Fugiat etiam omnes animi moleſtias: cauebitque poſt prandium vel cœnã, ne laboret tam corpore quàm animo, ſed quieſcat, leuiter tamen deambulando, vt cibus melius reſideat in ventricu- C lo. Simplici cibo ſemper vtatur, fugiendo epularum diuerſitatem, qua nihil magis aduerſum. Eligat carnes laudabiles, pullorum, hœdorum, vitulorum, & caſtratorum iuuenum: neq; oua recentia vitupero. Cauebit à piſcibus, à lacticinijs, à paſtilibus, à fructibus, ab acetarijs crudis, ab oleribus, & à rebus frixis in ſartagine. Vinum eliget pauciferum, rubeum, vel ſi hoc defecerit, album, limpidum, nõ multũ potens, quod parciſsimè bibet: omneſq; euitabit cõmeſſationes & compotationes, ſi ſanitatem acquirere cupit, alioquin omnia fruſtrà tentabit. Quantũ verò attinet ad auerſionem materiæ, & euacuationẽ, primo toto tempore ſuæ aduerſæ valetudinis bis ſingulis annis purgabitur, Vere inquam & Autumno, poteritq; purgatio hoc modo perfici.

R. Diacatholiconis ℥j.
Specierum hieræ ſimp. ʒj.
Miſce, & fiat bolus cum ſaccharo.
Deinde.
R. Syrupi de mentha
De abſintbio
A De endinia aã. ℥ s.
Decoctionis pentaphylli & betonicæ, in brodio macro pulli ℥ iiij.
Miſce pro vno, ſic pro alijs.
Deinde.
R. Confect. hamech ʒ iiij.
Trochiſcorum alhandal gr. vj.
Miſce, & fiat bolus cum ſaccharo, dandus in aurora cum cuſtodia. Vel.
R. Pillularum aggregatiuarum ʒj. s.

Fiant pillulæ quinq; eodem modo ſumendæ. Et hæc erit annua purgatio, tam Vere, quàm Autumno celebranda. Deinde efficacius etiam auertendo vtetur ter vel quater in menſe rhabarbaro cum ſaccharo roſato, ſumens ex eo drachmã cum ſemuncia ſacchari roſati tribus horis ante prandiũ. Hæ auerſiones vbi non ſuffecerint, laudo tandem vt fiant in cruribus vtriſque à perito chirurgo cauteria. Quantùm verò ad corroborationem membrorum attinet, factis omnibus purgationi- B bus & auerſionibus, & præpoſita victus ratione, quam prædiximus, conſulo vt congruis temporibus, circa finem Veris, aut principium Autumni, bibat aquas thermarum; in quibus alumen & ſulphur dominetur. Partes & renum, & lumborum ijſdem temporibus poſt harum aquarum potum illinet vnguento de corticibus caſtanearum, vel eo quod cum ſandalis conficitur. Ventriculum etiam illinet vnguento confecto ex oleo de abſinthio, & maſtichino. Quandoque etiam, vt ter vel quater in menſe, mane, quinque horis ante prandium, ſumat drachmam Mithridatici: ſummoperè enim ad membrorum corroborationem confert. In omnibus autem temporibus à multa equitatione cauebit, & præcipuè in ſellis duris, & in equis qui tolluntur ac curſim incedunt, & denique ab omni labore earum partium, quæ ſunt circa renes, & dorſum quieſcat. Et hæc ſi obſeruabit ſpero illi omnia feliciter ſucceſſura, ad laudẽ Dei omnipotentis, cuius nomen ſit benedictum.

C *De fluxu materiæ albæ è virga per decennium, pro Magnifico patritio Veneto. Conſi.* CCXCV.

Quamuis Magnificus iſte vir multis affectibus præter naturam vexetur, ſicut refertur, vnum tamen pręcipuum eſt, cuius ratione à nobis conſilium requiritur: & eſt deſtillatio quædam albæ materiæ non mordicantis, neq; fœtidæ, colore ſubpallidę quæ paulatim quidem, ſed continuè, & iam per decennium perpetuò è virga emanat. Quęritur igitur quod genus ſit hoc ſymptomatis, nunquid id ad gonorrhœam, vel ad aliud quippiam tale ſit referendum? an verò ſit alterius generis, & quæ ſit ægritudo, quæ ratio, vnde actio læſa conſequatur: deinde vbi conſtiterit de ſpecie tum ſymptomatis, tum morbi, qua arte curari poſsit ſi modò curationem admittat. Ac de ſymptomate quidem, non crediderim eſſe gonorrhœam, neq; enim ego ſemen excerni audio, ac propterea nec dicerẽ eſſe excretionem ſeminis. Sed nec pus eſſe dicẽdum eſt, cùm vlceris nullum ſignũ, quod ego intellexerim, appareat. Non etiam humidita-

D tem è glandulis in collo veſicæ exiſtentibus eſſe
crediderim, cùm oon inde ſequatur ardor vrinæ,
quod proculdubio conſeqneretur, ſi per decen-
oium eo affectu aliquis laboraſſet: habet eoim il-
la bumiditas hunc vſum præcipuè, vt acrimoniá
vrinæ obtũdat, oblinatq́;, & tanquam veſtiat ſuo
lentore partes colli veſicæ ſenſibiles ad acrimo-
niam vrinæ ſedandam. Ergo in eam potius par-
tem inclino, vt materiæ pituitoſæ, tenues, & cru-
dę, cum portiuncula aliqua bilis admiſta, propter
hepatis & renom caliditatem, deſtillent per vrinę
meatus, atq; ita excernantur, præcipuè cùm hic
Magnificos vir amplos habeat meatus, & calidos
rencs, ob hepatis ſcilicet caliditatem, ac præterea
in tota ſua florenti ætate plus quàm oportuit Ve-
neri indulſerit, neq; rectam rationem in viuendo
ſeruauerit. Confirmat hanc coniecturam ventri-
culi audita imbecillitas, cuins ratione pituita pro
euldubio multiplicatur. Indicat etiam hoc ita eſ-
ſe nodulorum ſcirrhoſorum multitudo, qui in vir
E ga ſrequentes & multi ſunt. Indicat etiam diffi-
cultas illa in emittendo lotio, quòd ſioe certo co-
natu expelli noo poteſt: hoc enim contingit,
quoniam pituitoſa viſcidaq́; materia ſacilè circa
veſicæ collum impingitur, lociq; illius anguſtias
magis coarctat: virtutem etiam expultricem im-
becilliorem reddit tum refrigerando, tum etiam
vrinæ acrimoniam plus quàm ſatis eſt obtunden
do. Cùm ergo tale opiner eſſe ſymptoma ob ma-
teriam pituitoſam ad eam partem defluentē, cau-
ſasq́; habere corporeas, ventriculi imbecillitatē
frigiditatis cauſa, ſimul cum hepatis & renom ca-
liditate, & meatuum amplitudine, curationē mo-
liendam arbitror cum his, quæ huiuſmodi affecti
bus opponuntur. Ac primo corroborandum eſſe
ventriculum, ne ſcilicet pituita multiplicetur: &
euacuanda quęconque hactenus fuerit generata:
deinde bepatis & renum caliditatem temperan-
dam, meatusq́ue roborandos. Ergo ab euacuatio
ne totius corporis incipiendum: primò cum his,
quæ pręparatas materias, quas vulgò communes
F vocant, euacuent: deinde cum his, quæ reſiduum
concoquant, poſtea educant. Cunſulerem igitur,
vt Magnificus iſte vir curandus, primò ſumeret
florem caſsiæ pũdere ℥ cum ʒ ij. ſpecierum hierę,
ex quibus bolus conficeretur, maneq; tribus ho-
ris ante prandium exhiberetur. Deinde ſumeret
infraſcriptum ſyrupum.

R. Syrupi de abſinthio
Oxymellis ſcyllitici ana ℥ j.
Decoctionis cichoriæ, & agrimoniæ
in iure tenui pulli ℥ iiij.
Miſce pro vno, & ſic pro ſeptem. Poſtea
R. Confectionis hamech ʒ iiij.
Diacatboliconis ℥ j.

Miſce, & cum zuccharo fiat bolus, dandus in
aurora cum cuſtodia. Facta hac purgatione vta-
tur pro familiari remedio tum ad lenieodam al-
uum, tum ad corroborãdum ventriculum, ſingu-
lis ſeptimanis ſemel ſaltem bolo vel pillulis, quo-
modo illi liboerit, cunſectis hoc modo.

R. Terebinthinæ optimæ ℥ j.
Rhabarbari electi ʒ j.

D Miſce, & ſufficiat hæc quantitas pro duabus vi
cibus, ſi in bolum, vel io pillnlás redigatur. Placet
etiam vſus ſrequens zucchari roſati, ſi ſumpſerit
ſemunciam pauló ante cibum cum ſcrupulo ſpe-
cierum aromati roſati. Laudo etiam, vt præmiſſa
euacuatione vtatur bis in anno, Atumno inquam
& Vere: oeque enim ſacilè aut citó tolletur hæc
diſpoſitio, quæ per totum decennium perſeoera-
uit. Sed ſi curari cupit bic nobiliſsimns vir, nõ tã-
tùm vtetur præſcriptis medicinis, ſed etiam habe
bit optimá victus rationem, ſine qua omnia pro-
culdubio ſruſtra fient. Cauebit igitur præcipuè à
commeſſationibus, & cõpotationibus, parcusq;
erit tam in cibo quàm in potu, vtaturq́ue ſimplici
obſunio, & epularum varietatem euitabit, nihil
enim ei pernitioſius. Cauebit à piſcibꝰ, paſtilibus
lacticinijs, ſructibus, carne purcina, auibus palu-
ſtribus, carne agnorum & bubula, & prorſus quæ
cunque antiqua fuerint. Vinum bibat limpidum,
maturum, neqne adeo potens, ſed moderatũ. Ca
E nebit qoàm maximè fieri poteſt à Venere. Aeris
etiam exceſſum euitabit. Atque hac victus ratio-
ne, & medicamentis, ſpero felicem ſncceſſum in
in hoc Magnifico viro, ita vt prorſus ab omni in-
commodo, tam præſeoti, quàm futuro, ſit liberan
dus, quantùm attinet ad banc, de qua conſulimus
ægritudinem, cum lande omnipotẽtis Dei, cnius
nomen ſit benedictum in ſecula.

De fluxu pituitoſo per vrinam, Vlcere in tauro, tabe, manus contractione, & hypochondriaca affectione. 16. Iulÿ 1559. Conſ. CCXCVI.

SYmptomata qnæ patitur hic Ma-
gnificns vir, ſunt hęc. Primò eſt de
fluxus per vrinam, qnem pntat eſſe
gonorrhœam: ſecuodò patitur vl-
cus circa taurũ, qnæ eſt pars inter
teſtes & anum: tertiò areſactionē
& tabem totius corporis: quartò contractionem
manus dextræ: qointò imbecillitas ventrieuli a-
F deſt, & caliditas hepatis, vnde patitur affectiooē
hypochondriacam. De primo. Conqueritur de
gonorrhœa, videndum quale ſit ſymptoma, an flu
xus ſeminis, vel aliud quiddam: nam multùm re-
ſert hoc ſcire. Non credo illum affectum aut eſſe,
aut fuiſſe gonorrhœam: primò, qoia paſſus eſt il-
lum fluxum longè ante tempos ſeminis, vt cir-
ca annum ætatis ſuæ quintum aut ſextum, & eo
tempore nondum mouetur ſemen: qnia nollum
eſt inſtrumentum paratom ad illum fluxum ſemi-
nis, & nondũ habuit tunc ſemen: quia omnia illa
materia ex qua debeat generari ſemen, tranſit in
augmentum corporis, & nulla eſt ſuperfluitas pro
ſemine generãdo, & ſic non fuit illa ſuperfluitas ſe
minis. Secundò videmus, & locum & ſymptoma
non eſſe cõſentanea quòd ſit gonorrhœa: primò,
non apparet aliquid qnod habeat rationem ſemi
nis, ſed arenolæ apparent, & aliæ materiæ aduſtę.
Item ſæpe minxit ſanguinem, qni indicat talem
materiam deuenire à renibus, quod ſæpe contin-
git, cùm nimirum relaxantur renes, & renes affe-
cti ſunt per ſe: & ſic affectus eſt in renibus, & non
in vaſis

in vaſis ſeminarijs. Item fluxus ſemiois fit aut ob abuudãtiam ſeminis, vel propter caliditatem, vel propter amplitudinem vaſorũ ſeminalium: quod in hoc viru non eſt, eſt enim ſiccisſimæ temperaturæ, & ſanguinis paucisſimi: & qui nõ habet ſanguinem, non habet ſemen multum, qoia ſemen generatur ex optima parte ſanguinis. Item nou habet iuclinationẽ ad Venerem, & ego uoui ipſum adoleſceotem, & poſſem mira narrare de eios cõtiuentia. Item ex longo defluxu ſemiuis vlcus fit non circa partes tauri, ſed circa pubem: & ſic perforato peritonio fieret ibi abſceſſus, & non tranſiret per penem. Et hinc videmus, quòd ſæpe inflantur teſtes & vaſa ſeminaria, & ſæpe inflatur pubes, & medici putant eſſe ramicem, cùm ſit propter inflationem illarum partium & arteriarum & venarum. Hîc autem contigit inflammatio circa os veſicæ iuter teſtes & anum, vbi chirutgi ſolent incidere & extrahere lapides. Nam continuus defluxus huius materiæ à renibus, non per vaſa ſeminaria, ſed per vaſa vriuaria, quia hæc materia eſt aduſta & ſeruens, tandem circa collum veſicę, vbi locus eſt anguſtus & carnoſus, fecit vlcus, & ſic fortè inducta eſt ſiſtula: & inde emittit vrinam inuoluntariè, quia muſculi ibi exiſtentes læſi ſunt & quia os veſicæ eſt affectum. Et licet collum veſicæ eſſet affectum, & os veſicæ eſſet ſanum, non exiret vrina inuoluutariè. Sed ad os veſicę nõ peruenit ſemen, verùm habet aliam viam: & hoc non debebat exulcerare partes veſicę, ſed alias partes virgæ. Et ſic nou credo ego eſſe gonorrhœam iu hoc corpuſculo, qđ adeo eſt extenuatũ. Sed hoc vleus eſt in tauro, propter materias acutiſsimas deuenientes ad os veſicæ, quæ fecerũt ibi iuflammationem, & ſic illa pars eſt perforata, & etiam ioducta fiſtula, quod facilè fit io partibus illis neruoſis, & muſculis veſicæ & ani, vbi facilè fiunt fiſtulæ. Patitut prętereá hæc duo, areſactionem totius corporis, & magnam caliditatem hepatis, cũ frigiditate ventriculi & rugitu, & affectionem hypochondriacam. Cauſa horum ſymptomatum etiam quærenda eſt: diſpoſitio ſua naturalis cooſideranda quantum ad hoc. Semper fuit calidus, & anno 18. ætatis ſuæ incidit in tabem, & habitus deſperatos à medicis, ſed liberatus diuinitus, vt retulit uobis. Eſt longæ ſtaturæ, & productus in lõgum, tameu omnia membra habet gracilia, quod teſtatur caliditatem ſeminis ſeu materiæ, & eiuſdem paucitatem io prima eius generatione: non euim poterunt hæc mẽbra in latum extendi propter paucitatem materiæ, & ideo prolongata ſunt: & calor primùm in longum extendit, deinde in latum, & habet etiam maximam raritatem texturę. Et hæc doo ſont ſigna paucitatis materiæ & caliditatis, & ideo à quacuuque cauſa extrinſeca facillimè patitur propter raritatem texturæ. Prætereà & membra etiam principalia omnia ſunt calida. Hepar valde calidum generat plurimum ſanguinem bilioſum & melancholieum, habet pilos multos, & ſic plurimùm abuudauit excrementis quæ fiont à calore immoderato. Item cor eſt calidum, quia iracundus & magnanimus, & conſtans in actionibus & audax, vt ſciunt illi qui eum nouerunt. Cerebrum etiam calidum & ſiccum, quia adeſt prõptitudo ingenij, quæ eſt ex ſiccitate cum tenuitate ſubſtantiæ. Ex caliditate cerebri habet mobilitatem & promptitudinem in actionibus, & foit verſatilis ingenij vndiquaque & celerrimi, vt ego noui ipſum. Et inde meritò cerebrum iudicatur calidum, ex proprijs & immediatis cerebri operationibus. His ſtãtibos plurimus ſanguis melancholicus generatur, & per conſequens ſpiritus melancholici, qoi & obſcurantur. Vnde ſemper fuit religioſus, & conſiderando naturam melancholicã videbimus qoòd omnes ſunt religioſi, vt teſtatur quotidiana experientia. Ex hac temperatura non mirum ſi habet naturalem imbecillitatem ventriculi, cùm ſit ventriculus ſine carne & nullam habeat ferè pinguedinẽ omenti, & oullos muſculos ferè, quibus per antiperiſtaſin fit calefactio vẽtricoli: & ſi Ariſtoteli credimus, ipſa etiam pinguedo calefacit poſitiuè. Ergo ventriculus eſt frigidus, ſiccus, quod patet ex habitu totius corporis: quia ſi caro eſt ſicca, & muſculi, multo magis ventriculus qui eſt neruoſus: hepar verò eſt calidum. Et hæ ſunt cauſæ hypochondriacę affectionis, vt ſæpe dictum eſt hoc anno in colloquijs, quomodo hæ fiant, & obſtructiones, & eleuationes vaporum & c. ideo de his ſatis. Macies ferè tabida eſt, propter duo effieaciſsima ad tabẽ: primò propter inopiam ſanguinis, vnde ferè ſemper patitur atrophiam, ex qua ſępe homines ad tabem deueniunt, cùm ſcilicet membra non nutriuntur: ſecundò propter plurimam caliditatem & ſiccitatem in toto corpore, vnde ariditas. Accedit tertium, maxima raritas texturæ, quia plus difflatur quàm recipiatur ad membra & nutriatur. Itẽ quodlibet membrum concoquit alimentum proprium, & nutritur ſecundùm propriam ſuam naturam, teſte Galeno. Et cùm omnia illa membra ſint gracilia à natiuitate, parùm attrahitur nutrimenti & conficitur. Hinc etiam plurimùm abundat humoribus acribus, erodentibus, & acutis, ſtante caliditate hepatis & totius corporis. Et quia orta atteſtantur ſuis principijs, & renes plurimùm communicant hepati, & propter ſitum, & propter vias amplas, ideo etiam renes ſunt calidiſſimi. His ſtantibus non mirum ſi plurima materia excreta eſt per vias vrinales per totã vitam ſuam, & ſic factæ ſunt illæ exulcerationes in vijs vrinæ quas patitur: & etiam ex diſpoſitione illa, calculi & arenulæ generantur, quæ apparent in vrina: nã cauſa materialis horum eſt pituita, quæ fit multa in frigido ventriculo, & ita excernitur per vrinã hęc pituita vt patet in hoc viro quòd vna cũ vrina materiæ pituitoſæ excernũtur. Cauſa efficiẽs eſt calor ingens hepatis & reoum. Et ideo etiam facilè generantur illæ arenulæ, quia pituita quæ eſt viſcida, eſt tanquam gluten, & arenulæ ſunt ex bile, vnde ſunt flauæ. Paſſus etiam eſt chiragram: habuit enim primò dolorem chiragricum, qui peſsimè coratus eſt, & ipſe neſciuit eſſe chiragram, & admiratus eſt cùm ei dicerem. Eſt autem chiragra defluxus materiæ catarrhalis ad ionctura manuum. Et fuit peſsimè curata, quia non debet curari euro remedijs extra adhibitis: ipſi autem vſi ſunt

relaxantibus & mitigantibus, quo nihil poterant D facere deterius: hinc enim factum, quòd magis affluxit materia, & facta ibi materia gypſea obſtruxit neruos & chordas, hincque abbreuiâtur & dilatantur & contrahuntur. Et facta hac obſtructione, etiam facta eſt areſactiu. Et hoc corpus in quo eſt caliditas hepatis & ventriculus frigidus, eſt aptiſsimum ad articulares morbos, quia adeſt pituita, & bilis eam ducit. Et Auicenna dicit quòd ad hoc requirũtur quatnor. Et paſſ⁹ etiã eſt in pede, vt mihi dixit. Hæc ſunt ſymptomata & cauſæ, ad quas redigenda ſunt omnia: quæ cauſæ fuerunt adiutæ ab extrinſecis, & in rebus non oaturalibus, in quibus plurimum deliquit.

De Prognoſtico. Quæ ſunt naturalia non poſſunt bene remoueri, & videmus omnia iſta dependere à diſpoſitione naturali. Quo ad vlcus, credo quòd non ſit curandum, vt etiam ſentiunt Excellentiæ veſtræ. Quò ad contractionem, vellem experiri aquam Apponitanam, & etiam lutum illud E aquæ Apponitanæ. Circa ventriculnm & hepar, vt alterum refrigeretur, alterum calefiat, credo ego quòd nulla arte id fieri poſsit. Dabo tamen ei conſilium, & remedium vnum qoo vtatur ſingulis diebus, & toto tempore vitæ ſuæ hoc faciat. Accipiat ſingulo manè, aut quãdocũq; voluerit, oxymel optimè & diligenter coofectum, & mel roſaceũ eodẽ modo confectũ, & aſſumat vna vice duo aut tria cochlearia, & hoc ſępe & ſemper fiat: ſic enim ex longo vſu huius medicamenti ventriculus pedeteotim abſtergetur, & corroborabitur ſine caleſactione hepatis. Non poſſem ego imaginari alind remediũ & melius & tutius, & ipſe ſentiet ſe optimè iuuari, ſi modò in vſu perſeuerabit. Poſtea ter vel quater in menſe ſcrupula duo aut tria rhabarbari, admiſta portione caſsiæ ſumat. Hieram vereor, quia ſuſpectam habeo iam in corpore extenuato: & Galen. dicit quòd in ſicco ventriculo non ſit exhibenda hiera, de Tuenda valetndine. In rhabarbaro non eſt tanta exiccatio, & etiam abſterſio. Et ſingulis menſibus ter aut quater aſſumat hoc. Confert etiam ad calculos oxymel, de quo ſuprà dictum, quod ſæpe ſum expertus: imò etiam actu frangit calculos. Corrigitur etiam fluxus materierum per vias vrinæ cum melle roſato hoc modo ſæpe aſſumpto. Porrò leniunt qooqne ventrem oxymel & mel roſatum. Et ita meo conſilio non vellem vti alio remedio pro his omnibus quæ dixi. An aqua Veronenſis conueniat, quæ ſemper cõtulit ipſi? Ego dicam quod ſentio. Credo omnino quod ſemper fuerit adiutus quantum ad paſsiones renum, nam ſunt ferreæ & frigidæ, & ſic refrigerarunt hepar & renes, & viæ ſnnt corroboratæ, ne ficret illa dilatatio viarum: & ſic in quolibet defluxu materierum conuenit illa aqua, vt in fluxu ſeminis, hepatis, & alui. Et ita credo qnod contulerit his affectibus. An verò etiam ratione ventriculi conueniat, eſt apud me dubium: nam iofrigidaot hę aqnæ, quod teſtatur experientia: licet habeant caliditatem actu, & habeãt ſulphur, tamen potentia habent frigiditatem. Nam & coriandrum habet in ſe partes calidas, & tamen infrigidat, & multa alia eiuſmodi. Ita philnnium propter calidas res quas habet noo caleſacit, ſed infrigidat propter res frigidas. Item vltra hoc exiccat etiã hæc aqua. Si dicat qnis, ſtomachus eſt laxatus, ergo indiget exiccatione: & hanc præſtat hæc aqua. Dico quod indiget exiccatione quæ euacuat, & non illa exiccatione quæ conſtipet, & ſic magis affigit materiam ad veotriculnm. Et indigemns hic euacuatione materiæ, & tunc ventriculus euacnata materia per ſe conſortabitur, quod fiet per pharmacum ſuprà dictum. Et ſic renibus quidem cooſeret hęc aqua, non autem ventriculo, qui fiet imbecillior. Si vult, ratiooe renum aſſumat, non aotem ventriculi.

De Vrinæ ſtillicidio ob pituitã craſſam viſcidãq; meatum Vrinarium obſtruentem. Conſilium CCXCVII.

VIr quidam triginta annorum, habitu totius corporis imbecilli, colore ſubrubro, amplis venis & cętera, ſenſit maximos flatus circa pectinem & anum. Vnde difficillimè potuit vrinam reddere, & aluum exonerare. Vrina quoqoe ſæpius retinebatur, ita vt cõfertim nil potuerit miogere: ſed vaſe vitreo appenſo virgæ gnttatim emittebat vrinam ſnmmo cum dolore, vnde & febrem nonunquam patiebatur. Sed nullam certi ordinis: cùm eoim vrina detineretur, & ipſe grauiſsimis doloribus conficeretur, ſequebatur febricula mitis caloris per totũ corpus. Vocatus Montanus integras actiones vidit: ſed ex pulſus inęqualitate & mediocri frequentia, frebriculam deprehendit. Vrina guttatim emiſſa alba erat turbata, craſſa pauca, in fundo craſſum, nil ſubſidens: fæces paucæ & circumuolutæ, multa ſubſtantia craſſa, viſcoſa. Iuſsit Montanus, vt ſumeret electuarij lenitiui drachmas decem. Caſsiam enim abhorrebat: F & noo confideos ſyrupis aromatariorum, iuſsit dòmi in brodio pulli macilẽti, decoquere althæę, maluæ, hordei, partes æquales: & huius decocti haurire manè ſcutellam vnam amplam, cum zaccharo. Sumptis aliquot diebus hiſce brodijs multam pitnitam viſcoſam inſtar puris, eiecit confertim: nonunquam verò guttatim, prout materiæ multitudo tenacitasque permiſerat. Cauſa tantæ pituitę ventriculi frigiditas erat naturalis, faciens malas concoctiones: & hepatis nimia caliditas, attrahẽtis & poſtea mittẽtis eos hnmores ad alia membra: quorum fortiora expellebant, imbecilliora vero ſe receptacula præbebant: renes ſcilicet & veſica: quæ cùm nec in ſuum alimentũ conuerterent, oec ob imbecillitatem ad alia tranſmitterent, indies eo coufluente materia, & aucta ea, ob nimiam molem conſtringebatur meatus, ne vrina liberè tranſire poſſet. Virtus tamen expultrix veſicæ pro fortitudine virium guttatim expulerat. Materia verò propter moram in ijs meatibus & quantitatem etiam deſtituta à naturali calore, occupabatur præter naturali, ac ita cauſabat febrim: quæ euanuit cũ materia medicamẽto

atteou-

attenuata excerneretur: tunc etiam ceſſarunt flatus & dolores. Victû vtebatur attenuante, pullis iuuioribus, eorum iure, vino maturo, limpido, minimè potenti. Poſt aliquot dies hac victus ratione vſus, tantum puris cum vriua excreuit, vt omnes admirarentur: ueque cogitare poterât (quod plurimi faciunt Moderni) vlcus aut apoſtema hîc fuiſſe. Etſi enim pus inditium apoſtematis tâtùm: ſi tamen corpus totum apoſtema fuiſſet, tantum puris minimè generare potuiſſet, nec dolorem percipiebat, qui eſt ſignum ſolutionis continui, niſi quòd dum excerueret hanc materiam ob ipſius viſcoſitatem & tenacitatem, & ſuam molem læderet meatus, per quos ferebatur.

De Vrinæ difficultate cum pruritu, dolore dorſi ac renum, grauitate in inguine, & lue Gall. Conſilium CÇXCVIII.

SVppoſita hiſtoria fideliter recitata, conſideranda ſuut præcipuè ſymptomata, eò, quia vt hæc tollamus, à nobis conſilium petitur. Symptomata autem ſunt hæc. Primo quidem conqueritur de difficultate vriuæ cum quodam pruritu: hic enim magnificus vir cùm vult vrinam emittere, id liberè efficere non poteſt, imò dolore afficitur circa partes illas, & quodã (vt diximꝰ) pruritu, ita quòd nõ poteſt liberè mingere, niſi prius exierit materia quædã craſſa, qua egreſſa facilis poſtea eſt exitus vrinæ. Deinde conqueritur de dolore circa renes & dorſum. Præterea eſt aliud ſymptoma: nam videmus eius vrinã colore glaucam admodum, & eſt talis color tendẽs & propiuquãs albedini, appellatur vulgò à medicis glaucus, & talis vrina, quoad luciditatem, ſubobſcura apparet. Præterea quoad ſubſtantiam ipſam eſt ſubtilis: quo aũt ad contenta, hęc habet hypoſtaſim, ſiue potius ſedimẽtũ craſſum, viſcoſum. In ſuperficie etiã vrinæ plurima adeſt ſpuma. Hęc in vrina ſunt conſidcrãda, eò, quia is vir circa partes illas dicit ſe dolorem ſentire cũ pruritu, & de illis conqueritur membris, ex quibus exit vrina. Conqueſtus eſt etiam de alio, quòd in principio vrina eſſet fœtida, ita quòd ſecũdùm quod nobis retulit excellentiſsimus medicus, qui curam huius Venetijs habuit, medici illi arguebant putredinem vlceroſam in veſica eſſe: hoc nos non vidimus, ſed ipſe ſic retulit. Sunt poſtea alia ſubſequẽtia ſymptomata ad hęc, ex quibus illud vnum eſt, quòd percipit pondus in inguine: ac etiam narrat quòd ſi incommodè pedem in terra figat, aut pedi iuſiſtat, ſentit dolorem circa veſicam, & quò fortius figit, grauius. Habuit etiam morbum Gallicum: vnde fuit perunctus vnctione illa maledicta argenti viui, propter quam dentes ad vnum ex ore decidère, licet viſum ſit, ipſum ab eo ſanatum tunc tempotibus morbo. His viſis ſymptomatibus, ac fideliter euarratis, ſingulorum cauſas in-

A uenire operæprecium duximus, quò recte curare, & tollere hæc ſymptomata valeamꝰ: quoniam ab biſce cauſis, ex quibus ſunt ſymptomata, curatiuæ ſumuutur indicatioues. Conſideremus ergo ſingulorum ſymptomatum cauſas. Primò quo ad difficultatem vrinæ, quam patitur, dicimus uon eſſe in his immoraudũ, ſcilicet in iuueſtiganda huius ſymptomatis cauſa, euumerando cauſas omnes quæ tale ſymptoma cauſare potueruut, cùm aut imbecillitas membri ſit, aut materia, aut ambo, quæ materia collum veſicæ obſtruxerit, aut aliquod tuberculum: huius cauſa per ſe patet. Prætermiſsis itaque omuibus, dicemus cauſam ſuppreſsiouis vrinæ eſſe materiam craſſam adhærentem collo veſicæ, & obſtruentem meatum illum: obſtruendo enim ſupprimitur vrina, cuius ſignum euideutiſsimum eſt hoc, eò quia cùm prius laboret vt mingat, hac emiſſa materia ceſſat labor & dolor, & poſtea liberè miugit. Subſequitur poſtea ad vrinam emiſ-

B ſam, & materiam craſſam, illud ſymptoma, pruritus in collo veſicæ, propterea, quia (vt beue dictum eſt à ſuo Doctore) hic magnificus vir calidę fuit temperaturæ, nunc autem cum ſit in ætate ſenili, in qua dominatur frigiditas, pituita fuit reddita ſalſa & nitroſa, tum propter aduſtionẽ, cùm fuerit calor naturalis dimiuutus, & auctus extraneus: tum propter putrediuem humorum iu ſenibus, ex quibus fit ſalſa pituita. Vnde hæc materia ſalſa cùm per collum veſicæ, quæ pars eſt maximè ſenſibilis, permeet cum vrina, cauſatur ille pruritus ea in parte, id eſt iu collo veſicæ, in qua facilè figitur materia, cùm ibi ſint multæ cauitates, quemadmodum ex anatome poteſt cognoſci facilè. Et ſic habetis iam cauſas horum prædictorum ſymptomatum duorum, quare ſcilicet difficulter iu principio miugat, ac etiam propter quid ſiu ea parte patiatur pruritum, propter materiam ſalſam in colli ueſicæ cauitatibus adhærentem. Cùm autem ſymptomata hæc tales habere cauſas, ſcilicet pitui-

C tam ſalſam declarauerimus, reliquum eſt vt videamus, à quibuſnam membris mandantibus veſica talem recipiat materiam pituitoſam, & cur ſic magis ipſa, quàm alia membra fluxionem recipiat, ac etiam per quas vias demandetur: quia iam declaratum eſt, quæ ſit materia fluens, videlicet ſalſa, craſſa, deducta ad putredinem propter aliquam cauſam, item fœtidam diximus, quia prius perceptus eſt fœtor, licet nunc non adſit, cùm tamen fuerit quandoque magnus, vt retulit nobiliſſimus vir. Et ita craſſa viſcidaque fuit hæc materia, vt in longum ſpacium cõtinuè traheretur, abſque hoc ſcilicet quòd diuideretur. Talis ergo fuit materia. Cur autem veſica potius recipiat ſuperfluitates quàm cætera membra, nunc videamus, quia ſulet etiã talis materia ad pectus, aut ad pulmones, ad pedes, ad articulos, iuncturas labi. Sed quid fuit in cauſa, quòd in hoc nobiliſsimo viro materia hæc ad veſicam defluxerit, uon ad alium locum? In curporibus humauis aliquando aliqua pars alijs redditur imbecillior, & illud non modò

contingit, vt ſcilicet para aliqua reliquia ſit imbe-
cillior propter aliqnod accidens, ſed à natiuitate
etiam. Vnde à natiuitate aliqui habẽt pectus adeò
imbecillum, vt illuc ſemper defluat materia. Ali-
qui verò habent muſculos debiles, alij iuncturas,
in quibua articularis morbus non abeſt: alij veſi-
cam, ſicut habuit hic magnificua vir: & ſic nõ mo-
dò ſecundùm accidens, aliqua pars alia eſt imbe-
cillior, ſed, vt diximus, etiam ab ortn. Quòd fuerit
per accidena aliquod veſica facta imbecillior, om
nibus manifeſtum eſt: ſiquidem hic nobiliſsimus
vir plurimùm equitanit, atq; in itinere perpeſſua
eſt multa, ex quibus agitata fuit veſica propter il-
los motus, vnde eſt eius virtus reſoluta. Acceſsit
ad hæc multus coitus, cui toto vitæ tempore ferè
fuit deditus: ex quo fuit euacuata humiditas radi
calia, exiccata ſunt membra, & præcipuè qoæ ſic-
ca ſunt, vt eſt veſica. Hac autem reddita imbecilli,
tranſmittunt fortiora membra excrementa ad il-
E lam. Et ſic qoicquid fuerit in cauſa imbecillitatis
veſicæ, aut victus ratio, aut id fuerit à natiuitate,
ſatis ſit ſcire hoc, quòd propter eius imbecillitatẽ
materias defluentes recipit, quoniam, membrum
fortius, vt lib. ſecũdo de Potentijs naturalibus, &
prima primi, doctrina ſexta, cap. 3. dixit Auic. ex-
pellit ſuperfluitatea ad debiliua, & mious nobile.
Quòd autem ſit reddita imbecillis veſica, patet,
quia eſt eius diminuta actio, quod indicatur ex
frigiditate eins. Hactenus ergo habemus quæ-
nâm ſit materia, & qualis, & quæ fluit: & quod ſit
membrum recipiẽa ſiue cauſa imbecillitatis eius
ſit à natinitate, aut propter rationem victus ma-
lam, aut propter aliud quod iociderit, nihil refert,
quia noo impedit curationem. His viſis, modò
per quas vias defluat materia talis ad veſicam, ex-
ploremos. Viæ propioquæ, per quas defluat talis
materia ad locum, ſunt vaſa vrinaria: per ſola hæc
deuenit ad veſicam, & non per alia, niſi per reſuda
tionem dicere velimus. Huius ſignũ eſt, qoia ibi
percipitur dolor in membris, quibus adhærẽt va-
ſa hæc vrinaria, ſcilicet in veſica & renibus, vt ſu-
prà diximus. Si enim materia defluxa eſt ad veſi-
F cam, & defluit, certè iter erit per vaſa deferentia
talem materiam, & contingeotia ad veſicam: ſed
talia ſunt vrinaria, ſcilicet meatus qui à renib. ad
veſicam ſunt & vriteres appellantur, qui quidem
renes recipiunt per venas emulgentes materiam
vrinalem ab hepate. Ergo per renes neceſſarium
eſt quòd materia tranſeat & deinde per vaſa vri-
naria ad veſicam: per renes inqoam, quia eſt mem
brum ſuperius. Nunquid autem renes ſint & ipſi
membra mandantia, inqoireodum eſt. Dico nul-
lum cõſpici vitium in rebus, propter quod talem
mandent materiam: bene tamen crediderim ex
receptione materiæ factos eſſe imbecilliores, ita
quod malim ego dicere, recipere præcipuè à toto
corpore, vt poſtea deueniat materia ad veſicam:
& ſic ſint duo membra recipientia, tamen ad veſi-
cam vltimò terminatur materia. Modò videndũ
eſt, quæ ſint mandantia. Pro qoo obſeruandnm
pituitam, quam dicimus eſſe materiam defluen-
tem, partim in ventriculu, partim in hepate gene-

D ram, licet differat pituita qoæ in hepate generatur
ab illa quæ eſt in vẽtriculo: quia illa in hepate eſt
miſta ſanguini & naturalis, hæc aũt non, vt ī-cun
do de facultatib. naturalibus. Dicitur aũt ęquiuo
cè pituita quę eſt in vẽtriculo, ſicut illa eſt qoæ flu
it è naribus, impropriè ſic appellatur, ſed vera pi-
tuita eſt, quæ generatur in hepate cum ſanguine,
& diſtinguitur ab alijs humoribus. Nunquid er-
go ſit membrum principale mandans hepar? No-
tandum quòd corpus huius nobiliſsimi viri fuit
calidiſsimum, quod patet ex multis ſignis, & tali-
bus, vt mutata etiam temperatura denunciet ſta-
tum præteritum: vt venæ latæ, quę ſunt indicium
vt dicit Hippocrat. hepatis calidi: ſemper enim
manent, etſi mntata ſit temperatura. Præterea,
habitus corporia, habet enim multoa pilos, habet
corpus ſubnigrũ, virtus vitalis adhuc fortis: quæ
omnia ſnnt calidioris tẽperaturę ſigna, & dicit pe
des ita calere vt eius calciamenta adurerentur: il-
E lud autem erat propter motum, ex quo vapores
multiplicabantur, ac penetrabant per cutim ad
calciamenta. Fnit igitur calidioris temperaturæ.
Sed aliud eſt fniſſe, aliud eſt eſſe: modò enim cùm
deuenerit ad ſexageſimum annum, noo adeſt am
plius caliditas illa, ſed deuenit ad frigiditatem:
cuius indicia ſunt ipſius excrementa, vt vrina: vi
demus eoim vrioam admodum glauci coloris tẽ-
dentis ad albedinẽ, qui quidem color atteſtatur
frigiditatem. Si cõſideretis etiam vrioam quo ad
luciditatem, hæc eſt ſubobſcura: obſcuritas autẽ
indicat frigiditatem & ſpirituum diminutionem,
& tales plerunque ſunt ſenum vrinæ. Deinde ſi
attendamus ſpumæ quæ eſt adhærens, hoc ſignũ
eſt calorem eſſe diminutum, quòd non potuit ma
teriam illam diſſoluere. Præterea ſedimentum
eſt craſſum, quod deootat pituitam craſsiſsimam,
& ſic frigiditatem membrorum: ſi enim pituita,
quæ eſt naturalia, frigida & humida exiſtit, & ſen
titur, q̃tò magis hæc erit craſsiſsima, erit frigida?
Et nõ tantùm ex ijs indicatur frigiditas membro-
rum mandantium, ſed etiam ex vno alio, ſcilicet
ex multitudioe vrinę, quę atteſtatur frigiditatem:
F cùm enim ſit multa materia, ſignum eſt quòd non
poteſt digeri à calore, & ideo enacoatur per vias
conuenientes. Et ideo iam patet dominari frigidi
tatem, maximè cùm ſit ſenex, in qua ætate ſemper
calor diminuitur. Præterea vſus eſt labore ſuper-
fluo, qui maximè facit ad exiccationẽ humidi ra-
dicalis. Acceſſerũt coitus, & peſtis illa, ſcilicet appli
catio argeoti viui, quando laborabat morbo Gal-
lico, quod quidem eſt frigidiſsimum, prout con-
ſiderauêre optimè Arabes: dico Arabes, Gale-
nus tantùm pro veneno agnoſcit, nec eius men-
tionem facit. Et notandum quòd Raſis dixit ar-
gentum viuum non tantùm eſſe frigidiſsimum,
ſed calidiſsimum in quarto. Sed crediderim
quòd hoc vel ſit erratum interpretis (nam tãtovi
rotam craſſum errorẽ non aſcribo) vel quòd quidẽ
Raſia dixerit, ſed intellexerit de ſublimato: id e-
nim calidiſsimum eſſe in quarto verum eſt. At ar-
gentum viuum, de quo diximus, eſt frigidiſsi-
mum ita quòd & Auicenna dicat hoc inducere
paraly-

paralyſes, ſtupores &c. & peuetrat ad medullas oſsiuin, ita vt extinguat calorẽ naturalem, & eſt vt venenũ. Videtis ergo cauſas extinctionis caloris: primò eſt ætas ſenilis, mala victus ratio in ſex rebus nou naturalibus, in quibus omnibus iſtę pec cauit: præterea vnctio illa. Quantum etiam ad id adiuuet infectio Gallica nou dixerim, quia vos ſcitis quantum durat, exiccet, quæ omnia faciunt ad exiccationẽ caloris, & humidi radicalis, & cõſequenter ad vitæ breuitatem. Cùm tot ergo cauſæ concurrãt, nõ tantùm dicemus pituitam generari in bepate; & multiplicari, ſed & in vẽtriculo, in capite, ex quo fiunt catharrhi, qui ſunt propriæ paſsiones ſenum: & hic etiam laborat catarrho. Et cùm (vt dixit ſuus excellentiſsimus Doctor) poſsit catarrbus fluere ad alias partes etiam ſubiectas, tamen quia in boc viro veſica eſt pars imbecilliſsima omnium, ad eãm fluit: nam iuuenit vias, per quas deferatur ad veſicam. Et ſic iudiciũ meum eſt, quòd recipientia mẽbra ſint duo, & renes; & veſica quæ vltimò recipit materiam. Man- **B** dantia aũt primò ſunt hepar, quod generat nunc pituitam, cùm ſit lapſum à ſua temperatura calida ad frigidum, & ratione ætatis, & aliarum ſupra dictarum cauſarum. Accedit & ventriculus multam generans pituitam: & in de eſt paſſus dolurẽ colicum, patitur & catarrhum. Et ſic caput etiam mandat, & omnia conſpirãt ad fluxum: itaque nõ eſt mirum, ſi cõfluat materia multa ad locum. Et hic adeo fuit catarrhoſus, vt cùm ſpueret ſiue in templo, ſiue alibi, multi qui eum nouerant, facilè ex viſo ſputo iudicarent hunc nobiliſsimum virũ ibi fuiſſe: & adeò quandoque expuebat, vt multũ admirarentur medici, & nunc etiam, licet à frigidis & humidis cibis & pituitam generantibus ſe continuò abſtineat, tamen continuè multiplicatùr talis materia. Collectis igitur omnibus habemus quæ ſint membra recipientia, quæ ſint viæ, & vaſa, per quæ materia defluat ad veſicam: quæ quidem viæ ſunt latæ, & paratæ ad deductionem materię, propter duas ratiunes. Primò propter ca- liditatem hepatis, quod dilatat, & ſic ſiunt apertæ **C** viæ: ſecundò propter ea quæ ad talem viam dilatandam iuuerunt, vt fuit coitus inordinatus multus, equitatio & huiuſmodi, quæ trahunt materias ad renes & ad veſicam. Habemus & quæ ſit materia, quæ ſint membra generantia. De cauſa ſalſedinis materiæ dictũ eſt, illud eſſe propter putreſactionem pituitæ, cùm ſit iam ſenex: ex putredine enim, quæ ſequuta eſt diminutum calorem naturalem, facta eſt pituita ſalſa, nitroſa, quæ ſalſedine ſua proritat partes illas. Ex ijs ſubſequitur illud quod percipit nocumentum in partibus inguinis, & cum terrę figit pedẽ, & cùm mouetur in ordiuasè. Et circa hoc notandum quid dicãt Moderni: inquiunt enim, huiuſmodi ſignis apparentibus indicari lapidem eſſe in veſica, qui lapis ibi conquaſſatur. Cùm poſtea audiunt, quòd virga erigitur, huius cauſam aſsignant, eſſe ſcilicet vapores in poros illos erumpentes. Excitatur & pruritus quidam ex materia ſalſa, qui eſt cum quadam delectatione, eò, quia licet ſit ſalſus, tamen eſt cũ aliquali dulcedine. Hæc ſunt ſigna calculi poſita

A à Modernis, ita quòd ijs poſitis ponatur & calculum ineſſe. Verùm huiuſmodi ſigna poſſunt etiam exiſtere ex materia craſſa flatuoſa: quare non concludunt de neceſſario, quòd ſit calculus in veſica. Et ſemper aduerti vnũ in tot colloquijs, vbi fuerunt excellentiſsimi viri cbirurgi, quòd ſcilicet nullum ſignum calculi ex his habeant: at ſemper volebãt ad hoc videndum an ſit calculus, vt immitteretur ſyringa: ſic & nos debemus etiam facere. Sed hic crediderim in cauſa eſſe materiam quam diximus craſſam, viſcidã cum aliquali ſalſedine. Et ſic habemus ſymptomata, & cauſas eorum. De prognoſtico autem quid dicam? Id videlicet quod Hippocrates in Aphoriſ. & declarat Galenus, Nephritici ſenes non curantur. Habemus prognoſticum hoc, quòd non curabitur curatioue perfecta, quæ totum auferat morbum, ſed bene poterimus prohibere, ne tanta materia generetur: cauſam enim generationis pituitæ licebit diminuere, ſed non omnino tollere, ex æta- **B** tis diſpoſitione, in qua nunc eſt: prohibebitur autem recta victus ratione. Et ſic oportet hunc nobiliſs. virum alijs negocijs poſtpoſitis, ſoli rationi victus attendere, vt ſunt res optimi nutrimẽti, vinum habens bonum odorem, quod declinet ad aliquam vim incidendi. Vtatur cinnamomo, aniſo, ante cibum, quæ poſsint calefacere: at nõ exiccetur, ſed humectetur, cùm ſit iam ſenex, ex optimis alimẽtis. Sed etiam exerceat moderatè, vt dicit Galenus in fine quinti de Sau. tuenda.

Balneum autem aquæ dulcis quantum conferat? Dico nihil conuenientius poſſe inueniri, & hortor vt bis in ſeptimana temporibus debitis vtatur balneo huiuſmodi, quia optimum eſt auxilium, quoniam ſubtiliabit materiam, adiuuabit calorem innatum, & conſequenter concoctionem, confortabit membra, & in illo immoretur donec voluerit: poſt vngatur oleo illo de roſis, quod mõderatè caleſacit, ne tranſpiret calor. Caueat ab accidentibus animi, & ſe gerat bene in omnibus ſex rebus non naturalibus, recta victus ra- **C** tione iuſtituta. Purgarem etiam, materiam tamen prius præparatam & concoctam. Tandem deuenirem ad corroborationem membrorum affectorum: quia alteratio fit facta euacuatione eradicatiua. Sed quoniam in principio adeſt aliqua materia apta ad euacuandum, vterer leuientibus ventrem, vt caſsia, manna, ſyrupo roſato ſolutiuo. Hoc facto, eſſet ne commodum mittere ſanguinem? Sed cùm ſit ſenex, & ſit materia craſſa viſcoſa, non mitterem. Poſteaquàm leniſſem ventrem, præpararem materiam, deinde euacuarem, & procederem cum incidentibus hanc matariam craſſam viſcoſam, vt cum ſyrupo de betonica, de liquiritia, melle roſaceo, oxymellite ſimplici & compoſito. Cõcocta materia euacuarem cum pillulis aggregatiuis, aut cõfectione hamech aut cochijs, aut cum pillulis agarici: & vellẽ quòd vteretur ante prandium horis tribus diaſpolitico diacalamento. His factis deuenirem ad alterationem membrorum, vt renum, ne amplius materia perhas partes ad veſicam expelleretur. Et id agerem medicamentis roborantibus reues

& ventriculum,& alia membra: eſſent autem medicamenta, quæ non ſint valde calida, vt aromaticum roſatum, ſyrupus de cichorea, diacalamentum. Nunc pro corroboratione purgato corpore vterer balneis Patauinis Aponenſibus, quæ ſi ea leſacerent, corrigerem hoc Calderianis. Deniq; cauteria circa crura probarem.

De ſtranguria & dolore genitalium ex caſu. Conſilium CCXCIX.

QVidam ex alto cadens in aſſerem, pedibus expanſis, eo modo, quo equorum ſellas conſcendimos, partes inguini vicinas læſerat, & præcipuè veſicæ collum, ita vt vrinæ quandam difficultatem ſentiret, & ſępios, imò ſingulis horis ferè tam noctu quàm interdiu mingere cogeretur, nec tamen liberè, ſed guttatim propemodum, interdum etiam pus emitteret, ac dolores ingentes circa veſicæ collum, & vicinas partes ſentiret. Montanus rogatus hæc ordinauit, & quidem ea ſubitò inſtitui voluit, quia omnino metuebat apoſtema. Primò cibus ſuus erit talis: ſemper pro ferculo ſuo vtatur ptiſana hordeacea cum ſaccharo, deinde comedat oua recentia, tremula ſimul cum ſuo albumine. Poterit etiam carnes comedere vel pulli, vel auium paruarum, abſtinebit omnino à cibis ſalſis, piſcibus, caſeo, leguminibus, carnibus antiquis. Bibat vinum album ſubtile, dilutum cũ aqua mulſa, ſiue decocta cum ſaccharo. Semper ante cibũ manè & ſerò per horam comedat vnciam vnam ſacchari roſati. Item bis in die ante prandium ac cœnam ſedebit in decoctione infraſcripta actu calida, ſuauiter & ſine labore.

R. Roſarum rubearum m.iiij.
Radicum conſolidæ maioris ℥ iiij.
Radicum altheæ
Rad maluę ana ℥ vj.
Florum chamæmeli
Anethi ana m iij.
Saluiæ
Betonicæ
Roriſmarini ana m.vj.

Decoquantur omnia ſimul in aqua & vino æqualibus partibus commiſtis, ad cõſumptionem tertię partis, & in decocto actu calido bis ſedebit in die, ante prandium & cœnam, ſicut dictum eſt. Deinde ſe vngat circa collum veſicæ, id eſt inter anum & teſtes & inguẽ vtrinq;, ac totam pubem oleo infraſcripto.

R. Olei chamæmelini
Roſati
Liliorum alborum ana ℥ ij.
Vini albi optimi lib.j.
Lumbricorum terreſtrium lib.s.

Abluantur lumbrici in vino bono duabus aut tribus ablutionibus, deinde decoquantur in iſtis oleis, cum prædicto vino aromatico, vſque ad cũſumptionem vini, & cum oleo inungantur loca

D ſupradicta. Item

R. Rhabarbari optimi ʒ s.
Garyophyll gr.x.

Puluerizentur, deinde

R. mellis roſati ℥ j.
Aquæ conſolidæ ℥ iij.

Miſceantur omnia ſimul cum prædicto rhabarbaro pulueriza to, & detur in potu ſingulis vicib. calidum, hora ſyrupi circa auroram. Item ſi non habeat beneficium alui, vtatur clyſterib. cum decocto furfurum, malua, & conſolida, addito oleo communi, & roſati mellis ℥ iij. Quieſcat etiam, molliter ſedeat, & nunquam ſupra rem duram perſederet, maneat in lecto molli, quieſcendo, donec dolor vrgeat. Vbi hæc fecerit, & adhuc dolor adſit, laùdo vt manè bibat vnum cyathũ lactis recentis ouini, ſimul cum vncia ſacchari, vel ℥ vns penidiarum, quod fortaſſè erit melius.

Cuidam in difficultate vrinæ, cum pruritu virgæ qui quandoque mingebat aliquid ſanguinis,
E poſt purgationem & potum thermarum Apponenſium ordinauit vt biberet lac ouis cum ſaccharo, vel ſi hoc habere nõ poſsit, lac capræ, ſed cum maiori ſacchari portione.

De teſtium pruritu. Conſilium CCC.

COmes quidam complexione calida & ſicca, patiebatur pruritum in ſeroto & femore, ita vt ſæpe cogeretur ſcalpere locum. Exibat autẽ aliquando virus tenue quoddam poſt fricationem. Et per aliquot menſes malum illud habuit.

Cauſæ. Intemperies calida loci, facta ob perpetuum fluxum humoris calidi cholerici aut pituitoſi ſalſi ab hepate, quod dicebatur nimis eſſe calidum.

Cura. Mondetur corpus. Deinde dentur ſyrupi de fumoterræ, de endiuia, de cichorio cum
F rhabarbaro &c. Et purgetur aliquoties cum hamech & electuario roſato. Item caſsia cum rhabarbaro eſſet conuenientiſsima: caſsia enim refrigeret temperiem calidam hepatis, & quia rhabarbarum additum eſt non relaxaret ſtomachũ, educeretque bilem. Inter omnia tandem phlebotomia eſſet conuenientiſsima, & ſatis copioſa, quia educeretur iſte humor aduſtus & craſſus, & infrigidaretur hepar. Voluit Friſimelica in vtroque brachio eſſe ſecandam venam. Factis diligentibus purgationib. alterari debet hepar cũ linimẽtis frigidis, cum electuarijs & alijs. Si iſte fluxus ad teſtes non ceſſaret, oportet cauteria fieri in cruribus ad auertendum (ego tamen in brachijs magis ſuaderem.) Ad locum teſtium adhibitum eſt à chirurgo linimentum ex cerusſa, ſulphure & aceto, confectum. Et ſatis ad propoſitum. Nam ceruſſa infrigidat, ſulphur prohibet obſtructionem & opilationes, & facit aliquantulum ad reſolutionem pruritus, acetum facit ad penetrationem. Voluit tamen Montanus, vt fieret ſemper fomentatio ex

malua

malua, althea, furfure, quæ abſtergeret probè em- A plaſtricitatem ceruſſæ ante inúctioonem, & poſtea apponeretur illud linimentum.

Erant medici Stephanella, Friſimelica, Mont.

Regimen in Gonorrhœa. Conſilium CCCI.

Qvantum attinet ad victus rationem, cauebit à laboribus ſuperfluis animi & corporis, præſertim poſt cibum, ne que ſcribet, neque ambulabit, neque ſe exercebit eo tempore: & quantum fieri poteſt abſtinebit à vino potenti & parcè vtatur tenui, medij coloris, & mediocriter limphato. Non comedat diuerſos cibos, ſed erit vnico contentus, abſtioebit à rebus ſalſis, à lacticinijs, & legumuni bus, & rebus voctuoſis & pioguibus, præſertim butyro, & rebus frixis in ſartagine: noo bibat intra cœnam & prandiom, & præcipuè poſt cœnam B vtatur Veoere parcè, & fugiat ea vti poſt cibom, vel ad commodum vxoris. His ita cōſtitutis, quã tom attinet ad medicamenta, ita ſe porgabit.

R. Florum caſsię ℥ s.

Fiat bolus eum zuccharo, ſemihora ante prãdi um ſumatur.

R. Syrupi acetoſi ſimpl. roſati ex infuſione ipſarum ana ℥ j.
Decoctionis infraſcriptæ ℥ iiij.

R. Florum vel ſiliquarum receotium fabæ ℥ iiij.
Florum endiuiæ m. ij.
Florum piſorum ℥ ij.

Bulliat in tribus libris aquæ ad conſumptionem tertię partis. Deinde facta expreſsione ferue tur decoctum pro ſex ſyrupis.

R. Rhabarb. electi ʒ ij.
Spicæ gr. vj.

Infundãtur in aq lactis per totã noctẽ, vnde facta diligeoti expreſsione colaturæ. Adde collat.

R. Confect. hamech ʒ iiij.
Syrup. roſ. ſolutiui ℥ j.

Miſce & fiat potus dandus io aurora cum cuſtodia.

R. Zucchari roſati lib. iij.

Sumatur ℥ s. ante cibum bis in die ſpacio vnius horæ.

R. Boli armeni orientalis ℈ j.
Decoctionis infraſcriptæ ℥ vj.

R. Radicis conſolidæ maioris ℥ vj.
Baccarum myrti ℥ iiij.
Meothę ſiccæ ℥ ij.
Siliquarum pinguiom

Bulliant omnia ſimul in aquæ cuſcotæ libris 6. ad conſumptionem tertiæ partis, reſeruetur in vaſe vitreo, vtatur ſuper io aurora calidè, loco & hora ſyrup.

R. Gummi tragacanthi diſſoluti in aqua roſ. ℥ iij.
Albuminis ouorum ℥ iiij.
Thoris maſculi ℥ iij.
Zacchari albi ad pondus omnium.

Miſce, fiat confectio de qoa ſomatur ℥ s. ſingulis vicibos, mediatè ante prædictum ſyrupum.

R. Succi myrtillorum vel ſucci foliorum myrti
Plantaginis ana ℥ ij.
Succi ſemperuioæ ℥ j.
Voguenti ſandalini ℥ ij.

Cum modico ceræ albæ, reformetur linimentum pro renibus. Item comedat loco acetarij germina menthæ vel ſiſimbrij cum lactucis. Itẽ poſt duos aot tres ſyrupos primos ante porgatiooem mittatur ſanguis à vena baſilica dextri lateris & extrahatur qoantum videbitur expedire.

De impotentia virili pro domino Germano Styrio dictatum Veronæ, Anno 49. Conſilium. CCCII.

Pro curatione affectos præter natoram, primò animus curãdus eſt: nam quod maximè pertinet ad hoc corpus, homi néq; ad Venerẽ incitat, eſt imagioatio delectabilis voluptatis, & omnium rerum iucondarum. Proinde ſi quis vel metus vel timor, vel aliquid præterea quod ad Veoerea pertioet, aoimum occupauerit, vel debiliter vel nihil omnino poterit. Eſt ergo primùm ſedandus animus prudẽtia, & amicorum conuerſatione iuconda, confert que ad hoc habere in cobiculo imagines & picturas rerum ſeſtiuarum, vt hominum cum pulchris mulieribus blandè conuerſantium, & ſe inuicem attrectantium. Parato igitur animo & præparato corpore ita curabit. Primò vtetur cibarijs generan tibos optiioum ſanguinem, vt ſunt oua ſorbilia, carnes iuuenes pullorum, hœdorum, perdicum, phaſianorum & ſimilium. Vtatur vino optimo dulci, ſed parcè. Nam vinum moderatè ſumptum calefacit, ſi verò ſumatur immoderatè, oppoſitũ facit: refrigerat enim & totũ corpus ſtupidoin & paralyticũ reddit. Exerceat ſe manè exercitio a'ſ C quo delectabili, ſicut venando & equitãdo huiuſmodi. Exercitiũ tamen ſit nõ laborioſum. Vtator frequenter ante & pòſt cibum oucleis pinearum piſtaciorum ſiue cum zaccharo cõditis ſiue ſine zaccharo. Ex aromatibus vtatur præcipuè nuce muſchata, mace, calamo aromaticq. Rapæ ſi fuerint aromatibus & zuccharo cõditæ & ad hoc opus etiam conferent, & radices dauci, & illæ quas vulgò carotas vocant. Vtatur linimento ex oleo benzoino, vtrinque circa pectinem, teſteis & ſpacium quod inter ipſos & anum eſt. Promptitudo coniugis & prolectameota mulrùm quoque ad hanc rem facient. Quia putabat etiam redundare homorem melancholicum, ſequentia inſtituit:

R. Specierum hieræ ʒ ij.
Florum caſsiæ ℥ j.

Cum zuccharo fiat bol⁹, ſumat hora vna antè prandium.

R. Oxymellis ſquillitici
Syrup. de cichorio Nicoli ana ℥ j.
Decoctionis boraginis in iure pulli iu uenis ℥ iiij.

Miſce pro vno & ſic ꝑ alijs: poſt bibitos duos ſyrupos, mittatur ſanguis ex baſilica dextri lateris, ad octo vel decem vncias. Poſt ſyrupum accipiat hanc medicinam in aurora cum cuſtodia. D

R. Cooſectionis hamech ℥ s.
Throciſ. alhandal gr. vj.

Miſce com zoccharo, fiat bolus.

R. Myrobalanorum
Ind.
Citr.
Cheb.
Belliricorum aoa ℥ j.

Contundantur groſſo modo & friceotur manibus cum oleo amygdalarum dulcium, poſt infundantur io ſex libris aquæ ſumiterræ, dimittantur per diem & noctem. Deiode

R. Polipodij
Epithumij
Fol. ſenæ ana ℥ iij.
Liqviritiæ
Sem. citri ana ℥ j.
Garyophyllorum ℥ s.
Corticum rad.
Ellebori nigri ℈ iij.

Decoquantur omnia ſimul ad cóſumptionem medietatis: deinde ſacta diligenti expreſsiooe & colatura,

R. Huius decocti ℥ vj.
Iuleb violati ℥ ij.

Sumat manè in aurora totum & ita perſeueret per dies ſex. Poſt totam hanc purgatiooem, vtatur per 25. dies cootinuos zuccharo roſarum maoè & ſerò hora vna ante cibum pondere ℥ s.

Pro exhauſto Venere. Conſilium CCCIII.

ABducta puella quidam exhaoſtos eſt, ita vt oullum membrum mooere poſſet. Seqoutus vomitos choleræ praſinæ & ſebris iotenſa. Montanus vocatus dixit, exhauſt⁹ eſt, & nutrire non poſſum propter febrem, quid agam? Augerentur enim cruditates maioresque fierent putrefactiones, & iotenderetur ſebris. Febris arguit ſuper repletioné, & noo poſſum eum eoacuare propter exhauſtos ſpiritus. Sentiebat pooctutas in latere ſatis magnas præſertim cùm mooeretur. Expoebat materiam viſcoſam, ſubnigram, & ſanguinolentam interdum com tuſsi; ideoque alij medici pleureſin eſſe potabant. Montanos ex anhelitus leuitate colligebat noo eſſe pleureſim, ex tuſsi minus freqoenti, dolore noo continuo, & pulſu licet debili non tamen ſerrino: tamẽ nihil temerè pronunciauit, donec cum altero medico loqoeretur. Inſtitoit victũ panatellam cum brodio pulli iouenis, vel lacte ex ſeminibus melonum, & tribus vel quatuor amygdalis: euacuauit clyſterijs, & vſus hoc ſyrupo.

R. Syrupi ex ioſuſione roſarum
De ſucco endiuiæ ana ℥ j.

Aquam boraginis q. s.

Recitauit Montanus hiſtoriam (quia medicus alter putabat pleuriſin, & ſanguioem mittere volebat) dixit. Quidam vna oocte multis vicibus ſe exhauſit: ſuperuenit ſebris vehemeos, medicus mittere voluit ſanguinem, ſed alius iuſsit aſſari colombos, & expreſſum torculari ſoccũ quem miſcuit cum iure pulli & modico vini ac zuccari addendo paululum moſci: item ouis recentibus & ſic eum refecit. Sequenti die ordinauit:

R. Florum camomillæ m. j.
Farinæ
Fœnugræci
Sem. lini aoa ℥ j.
Roſarum rub. m. j. s.

Decoqoantur com aqua cómuni, & fiat fomentatio cum ſpongia.

R. Olei chamomill.
Amygdal. amar.
Roſ. completi ana ℥ j.

E Lioiatur locus doleos.

R. Succi liqoiritiæ
Zucchari peoidij ana ʒ ij.

Cum ſyrupo violato miſce, fiat lambitiuom de qoo ſumat ſæpe parum, & detineat in ore vt deferatur ad pulmooem. Septimo die cùm toſsis remitteret & ſputum facilè ſuccéderet, ſine ſebri eſſet, nec ſentiret dolores: vinũ dedit pauciſerum, carnes item pullorom: ſed omnia ſubitò ingurgitanda.

Ad erectionem membri. Conſilium CCCIIII.

PRimò caoeat à refrigeraotibos, inter quæ eſt vinum oimis dilutum aut acidum, quod hæret in venis & facit tormina ſuſpẽſum io vijs. Item ab eſo herbarum frigidaruio nimio. Partes ioſeriores oõ exponat aeri frigido. Vtatur vino dulci, carnibus optimis. Omoia grana coouenioni, legumina, & piſces omittendi. Caueat animi moleſtias, ſingulis diebus manè ſumat hoc electuarium tribus horis ante prandium. F

R. Nucis muſcatæ
Doronici
Linguæ auis ana ʒ iij.
Renum ſcioorum ʒ ij.
Radicum ſatyrloois ℥ ij.
Croci ℈ j.
Farinæ ciceris ʒ ij.

Cum optimo zuccharo albo. Deinde illinat totum pudẽdum & ſpacium ioter anum & teſtes hoc vogueoto.

R. Storacis liquidæ ℥ j.
Benzoini ſtoracis
Calamithæ aoa ʒ iij.
Olei de ſpica ℥ s.
Calam. arom. ʒ vj.
Croci ʒ j.

Pulueri zentur pulueri zanda, miſce pro linimento.

Ad pollu-

Ad pollutiones nocturnas

R. Roſarum rub.
Santal.
Citrinorum ana ℥ j.
Siſimbrij ſucci
Agni caſti ℈ j.
Sandaracæ j.
Vercicis ℈ ij.

Miſceantur, & cum zucchero & aqua agrimoniæ fiant rotulæ, de quibus ℥ ij. accipiat. Item

R. Sem. agni caſti ℈ ij. Santalorum
Citrinorum ℈ iij. Roſ. rub. ℈ iiij.
Vnguenti infrigidantis Gale. recé. ℥ ij.

Miſce pro linimento.

De ingenti teſticulorum pruritu. Anno 1544. Ianu. 21. Conſilium CCCV.

CAſus recitante Stephanello. Laborauit, materia colliſa in digito pedis ſiniſtri: & quia non abſtinebat ab ocreis & fatigationibus, apoſtema ibi ortũ eſt. Chirurgus ſanauit neglecta corporis purgatione. Poſtea anno præterito in æſtu, & maximis clamoribus, vt miles equitauit per totam Italiam. Incidit in pruritum in ſcroto, inde materia paulatim exiuit, ſecta eſt vena, bis euacuatus eſt etiam pillulis & ſyrupis, venas hæmorrhoides aperuit, & localia etiam adhibita. Nihil tamen proficiens huc ſe contulit.

MONTANVS

Clariſsimi Doct. ex quo audiui caſum optimè expoſitum prorſus deberem abſtinere à locutione, ſed tamen vt ſatisfaciam magnificis viris, qui huc me vocârunt, & ſcholaribus & meo etiam officio: dicam pauca, ſupponendo hiſtoriam quam clariſs. Doctor, qui primò locutus eſt, diligenter expoſuit. Vnũ eſt cuius cauſa ſumus vocati, quod eſt principaliter conſiderandum. Habet enim circa ſcrotum teſticulorum, & circa partem infimam femoris, circa coxas pruritum quendam, vt non poſsit abſtinere quin ſcalpat omnibus horis, id eſt ſymptoma quod vrget S.D. ſed quia cognitis cauſis varius poteſt eſſe lapſus, neceſſariò oportet quãtitatẽ lapſ⁹ ſcire, ſi volumus rectè applicare remedia. Nihil enim eſt quod facit magis ad exquiſitam curationẽ, quã noſſe lapſum & quãtitatem ipſius: quam licet exquiſitè cognoſcere non poſſumus, propterea quòd temperatura quãdoque exquiſitè cognoſci nequeat, tamen propè accedemus: etſi gradum ſcire difficillimum eſt. Sed iſti clariſsimi Domini optimè conſiderarunt temperaturam, ex quo viderunt habitum & colorem corporis, ea enim ſunt quæ indicant temperaturam corporis, & maximè hepatis & cordis. Primùm ab hepate incipiemus, quod præcipuè facit temperaturam: licet à corde fluat calor perpetuò, tamen ex eo generatur ſanguis & caro, deinde ex ſanguine ſpiritus & calor: qui poſtea alterantur in corde, & fiũt vitales ſpiritus, in cerebro animales: color eſt niger, pilos habet nigros, vnde A dominium caliditatis indicatur, totus habitus eſt muſculoſus, venæ amplæ, multitudo pilorũ. Hæc ſunt inditia caliditatis hepatis. De humiditate autem & ſiccitate: quia calor tantus in hoc corpore, plurimum ſanguinis generatur: qui non habet ſiccitatem neque humiditatem excedentem, ſed temperat⁹ eſt in his. Docet idẽ, quia plurimũ carnis habet & plurimum pinguedinis, vt Galenus 2. de Temp. Hic habet ſolidas carnes. Eſt ergo calidus & in humiditate & ſiccitate temperatus, 2. Artis paruæ, vbi loquitur de magnitudine corporis, quòd proueniat ex multitudine materiæ & calore, ſi igitur magnus eſt hic vir, fit ob multitudinem materiæ & calorem: ſiccitas autem inobediens eſt ad extenſionem. Quantùm ad cor, ex operationibus quæ ſunt in ipſo & ex ipſo cognoſcitur temperatura eius. Non verſatus ſum cum hoc nobiliſsimo D. quare non poſſum exquiſitè hac de re iudicare. Videtur tamen conſtantiſsimi animi, ſed quia tota hæc temperatura noſcitur à di- B ſtemperatura hepatis, ſufficit nobis eius temperaturam noſſe. Dicimus igitur quòd hepar calidum eſt & temperatũ in ſiccitate & humiditate. Videndum iam an iſtud ſymptoma ſit per eſſentiam aut per conſenſum. Eſt hic pruritus cum dolore, cuius cauſa vel erit mala temperatura, vel ſolutio continui. Certum eſt quòd in his teſtibus eſt vel mala temperatura, vel ſolutio continui, & credo vtrũque reperiri in hoc loco, quædam enim ſymptomata ſibi cohærent. Gale. in lib. de Trem. & Spaſ. dicit, quòd materiæ ſubtiles, quæ mouentur ad locum, facillimè penetrant cutim, ſi materia craſſa ſit & frigida, in muſculis hærens, facit tremorem: ſi tamen ſit ſubtilior, facit ſcabiẽ: ſi autẽ ſubtiliſsima in ſuperficie cutis, facit pruritũ, de cauſis ſymptomatis. Materia quæ excitat dolorem pungitiuum, prouenit à ſubtili vel pituitoſo humore, qui putrefactus ſalſus efficitur. In hoc eſt vtrumque, partim ex putredine: quod iudicatur ex mole corporis, bene comedit, melius bibit, parùm ſe exercet, calidi eſt hepatis, pituitoſa autem hæc mate- C ria proxima eſt corruptioni: partim ex ſubtili etiam materia, quia ibi generat multum bilis, & plurimum etiam de fæce ſanguinis. Nam ex mala victus ratione ſequuntur infinita incommoda, ſed quia huiuſmodi pruritus non ibi generatur, ſed fit per defluxum aliunde, ſequuntur quatuor. Primò locus vnde fluit: ſecundò viæ per quas: tertiò, locus ad quẽ: quartò, materia: Quę omnia cõſideranda. Viæ ſunt venæ per quas defluit. Membrum vnde fluit eſt hepar, quod naturaliter calidum eſt: nec mirum ſi accedentibus cauſis extrinſecis, fluxionib. ſit ſubiectus, armatus per totam Italiam equitauit, exercuit ſe in maximis calorib. ſtatim poſt cibum, quod quãtum faciat ad malas coctiones, cùm hepar eſt in motu, omnes cognoſcitis: & poſtea vina potentiſsima. Locus ad quem fluxit multiplicata materia, debilitatus eſt: neque fuiſſet factus defluxus ad eum locum, niſi debilitas membri id paſſa fuiſſet: humores enim non fluũt niſi a membro validiori ad debilius. Poſtea equitatio multũ facit ad hoc, qđ teſtes patiantur, & humor ad hæc loca declinauerit, vnde & mãria

reſolnta eſt, & facta via cõmunis ad defluxum. Curato autem pede, quòd inepte chirurgus fecit, vt ſine euacuatione curaret, facta reſtrictione ioeo loco, materia quæſiuit alium, defluere autem partem materiæ etiam à liene probabile eſt: multiplieantur enim humores in corpore, & cùm lien plenus ſit humore ſuo, ratione obiecti regurgitat materia per venas, & ita cauſat ſymptoma. Hæc ſufficienter dicta ſunt in teſtimonium rerum, quę enarrata ſunt ab Excellentijs veſtris.

Prognoſticum. Quando membrum regale, vt hepar hoc loco, aſſueuerit mittere excrementa ſua ad locum imbecilliorem, curatio eſt difficilis.

Qnando ſit curandus. Hoc tempore hyemis non poteſt aggredi curam perfectam, nihil moliatur in hyeme: homores ſuut congelati, non obediunt medicinis, & aliquid valide eſt agendum, quod fortaſsis noceret. Interim donec determinetur curatio, quãtùm ad caſsiam, nunquam eam præterirem. Facit enim tria quibos iodigemus: primò euacuat humores: ſecũdò alterat hepar, reſpectu enim hepatis calidioris, frigida eſt & humida: tertiò diuertit materiam à ſcroto per ſeceſſum & quia caſsia fluida admodum eſt, & non habet vim aliquam aſtringendi, longus vſus eis laxat huiuſmodi membra. Rhabarbarum aotem corroboraret & ventriculum & hepar, & aperit obſtructiones, ſi igitur ſimul miſcerentur, optimum eſſet. Poteritis idem facere cum ſyrupo roſato ſolutiuo. Victus ſit parcior quàm ſolet, ita tamen parcus, ne ſanguis aduratur, pulli facillimè aduruntur, & inde fierent acuti humores: ideo oportet craſsiora exhibere. Orjza optima eſt ad hoc, vt viſcoſitas humoribus addatur. Lac amygdalinum, ptiſana, fercula herbarum dentur aliqua: borago, lactuca, quæ inter omnia olera accedit ad hoc, vt bonum generet alimentum, & ſanguinem craſsiorem, quo nos indigemus. Vinum, quia conſilium noſtrum eſt alterare, & nihilominus conſideranda eſt conſuetudo, Hippocrate teſte: vt virtus inſtauramentum. Ideo velim, ne pora aqua detur, ſed vinum ceſiolum, in quo non ſit aliquis calor prorſus, & ſit tenue, quia optimè penetrat ad partes, accipiat aliquam vini portiunculam cum aqua. Localia nunc laudo emplaſtrum illud chirurgi ex ceruſſa aceto & ſulphure bona ratione cõfectum, vellem vt per interualla vtatur etiam hoc, ad diſcotiendam materiam, vt diſſietur & fiant euaporationes, & aperiantur pori, & ohtundatur acrimonia materiæ, decocto ſcilicet maluarum cum furfure, endiuia & radieibus altææ. An phlebotomia facienda? Optimè conſulis, euacuat enim & alterat: & tempora, & ætas, & omoia probabunt, in maxima copia euacuabit, ſi phlehotomatus fuerit bis, vnde optimè ſemper ſe habebit. Detur poſtea ſyrupus cichorææ Nicoli, cum decoctis appropriatis, eo tempore euacnatio fiat cnm confectione hamech, & ſyrupo roſato ſolutioo, ſed hæc erunt coosulenda tempore Veris. Sufficit modo declarare intentiones, ſi poſtea omnib. dictis iam effectis, adhuc perſeuerarent iſtæ flnxiones, neceſſariò facienda erit à loco diuerſio, & fiet cum cauterijs in crure: vel in ambobus ſi opus erit.

Ad ramicem inteſtinalem, datum 1547. Iunio menſe. Conſilium CCCVI.

ET locus & modus tumoris, & materia exiens, quę proculdubio inteſtinum eſt, manifeſtiſsimè indicant verum eſſe ramicem inteſtinalẽ, non ex apertione, ſed ex ruptura peritonæi. Propterea cura perfecta non eſt tentanda qoam omnino fieri non poſſe arbitramur, præcipue cùm tam diu perſeuerauerit. Sed quæ cura adhiberi poteſt, ne in deterins decidat, & vt conſueta negocia tranſigat, talem eſſe iudicauerim. Primò vt perpetuò ſe ahdicet ab aere frigidiore, circa partes illas affectas, & à frigore pedum, quanquam etiam totius corporis quantum fieri poteſt: euitetque & niues & pluuias, quæ vel caput vel alias corporis partes humectent & refrigerent. Caueat à qnocunque valido motu, ab equitatione equorum tollatim, vel incommodè ambulantium, & à ſella duriore & aſpera, & aſtaphis longios productis, & ne equitet poſt cibum & potum, illud enim peſsimum eſt. Caueat à coitu præcipuè intento, à retentione anhelitus, & nimia compreſsiooe veotris, à clamore & vociferatione, à fiſtularum ſono, & præcipuè earum, quæ vulgò corneta dicũtur, ab occaſione tuſsis & ſternutationis magnæ. Effugiat compotationes & cõmeſſationes, ſitque pauci victus, biſque tantùm in die comedat & bibat, in prandio ſcilicet & cœna. Cibaria ſint ſimplicia vnius generis, minimè flatuoſa, ſed boni nutrimenti. Peſsima ſunt omnia lacticinia, piſces, legumina, olera, allia, cępæ, acetaria, & hoiuſmodi, paſtilia, & res frictę in ſartagine, caſtaneæ, & tandem omnia quæ flatuoſa ſunt, ac vina dulcia ac craſſa, & noua turbida, quale muſtum eſt. Caueat à fructibus, præcipuè vuis & pomis cniuſcunque generis, caueat à potu aquæ, & præcipuè ſi admiſceatur cum vino, habeat qootidie beneficinm alui, neqoe hoc dimittat, quàtum fieri poteſt: quod ſi quandoque deficiat, ſuppleat vel cũ clyſteri cõmuni, vel cum pillula vna aloes ſimpl. ad ℈ j. ſumpta per horã vnam ante cœnam. Vel cum terebinthina ad pondus ʒ j. ſumpta trib. horis ante prandium. Vtatur ſæpe pillulis de hiera ſimplici, ſcilicet ter vel quater in menſe, ſitque põdus drachmę vnius hora vna ante cœnam. Deſcriprio autem pill. talis eſt.

℞. Cinnamomi
Croci
Cubeharum. Maſticis
Aſari. Spicę ana ℈ ij. Aloes optimi ℥ j. s.

Puloerizẽtur omnia per ſe. Aut verò ter io menſe ſumat pinguis, ac puriſsimę reſinę laricinæ ℥. s. cum ʒ j. ſpecierum hieræ. faciendo bolum cum zuccharo, ſumat autem tribus horis ante prandium. Quantum verò ad extrinſeca & localia attinet: primò tumorem rupturæ leniat blandè ſingulis diebus, fonendo cum oleo anethino. Poſtea vbi ex recta ratione victus, purgationibus & linimento retrocesſerit inteſtinum ad interiores partes, quemadmodum conſueuit, tunc apponat cera-

ceratum firmiſsimè adhærẽs loco, & cõficitur vulgò apud aromatarios, & appellatur ceratum de pelle arietina, vel ceratũ quod vulgò dicitur pro crepatis. Deinde ſupponat ligaturam ab optimo artifice ita compoſitam, vt & firmiſsimè adſtringat & ſuſtineat, & minimum aut nullum excitet dolorem, ſitque molliſsima & leniſsima tactu, quantum fieri poteſt. Ea figuram hemiſpherij habeat, vt planum eius ſit extriuſecus, conuexum intrinſecus ſupra rupturam. Sitque illa conuexitas ſenſim rotunda, nec multùm protuberans, ne nimia compreſsione fiat dolor. Fit autem iſtud hemiſphærium maſticãdo chartam communem, & figurando modo prædicto, eam ante die ac nocte loco affixam tenebit: ſingulis autem quibuſque quindecim diebus, aut ſaltem tribus ſeptimanis, ceratum innouabit. Hæc ſunt quæ ad poſsibilem curam mihi præcipuè præſtare videntur. Cersti deſcriptio hæc eſt.

R. Lithargirij auri
Lapidis hæmathitis
B Sanguinis draconis
Boli armeni
Maſticis
Armoniaci
Mumiæ
Galbani
Thuris
Coſti ana ℥ s.
Lubricorum terreſtrium
Picis naualis
Colophoniæ
Cæræ albæ, rubeæ ana ʒ j.
Radicum conſolidæ maioris
Mediæ minoris ana ʒ iij.
Roſarum
Mirræ
Aloes g. xv.
Pilæ marinæ combnſtæ
Gallæ contuſæ
Balauſtiorum
C Ariſtolochiæ rotundæ ana ʒ vj.
Viſci quercini ana ʒ ij.
Sang. hominis rufi lib. j. minus quarta.

Conficiátur hoc modo. Accipe vná pellẽ hædiná vel arietiná cum omnib. pilis ſuis, & decoquátur quaſi bullieudo per totum diem, donec tota liquefacta ſit, & fiat vt colla, vt parùm vel nihil de aqua ibi remaneat. Deinde accipe ex illa aqua lib. j. optimè cum panno colatam, & adde cum ea viſcum quercinnm, & in nouâ olla lento igne fac liquefieri & bullire, & cum baculo ſemper & continnè ducas. Deinde lubricos terreſtres poſt ceram & picem addas. Deinde adde terebinthinæ drachmas duas: poſtea adde reliqua, & liquefacta omnia ad lentum ignem, cum baculo ducãtur douec gutta eius ſuper marmoreum lapidem, vel cultellum oleo perunctũ coaguletur; poſt quã refrigeratũ eſt, bene malaxetur.

A *De ſuppreſsione menſium, & hyſtericis affectionibus, pro nobiliſsima puella Germana, Helena à Saurau. Conſilium CCCVII.*

SVppoſita temperatura nobiliſsimæ adoleſcentulæ, pituitoſa ſcilicet, venis pãruis, & occultis, colore albicanti: ſuppoſita etiam menſium ſnorum ſuppreſsione, ex qua vteri præfocationes acceſſêre, ſimnl etiam cum cordis tremore: his inquá ſuppoſitis, quæritur nũ qnid cùm ad menſes prouocandos, tum ad ſymptomata remouẽda, cõueniat ſauguinis miſsio ex ſaphęna, & aluminoſatum thermarum potio, ſiue balueùm. Reſpoudemus quantum ad miſsionem ſanguinis attinet, non ita temerè procedendum. Cùm enim pituitoſus ſit ſanguis ille, & conſequẽter crudi humores redundent in venis, & ſi in venis, longè magis in ventricnlo, & inteſtinis, miſsionem
B ſanguinis hoc tempore potius nocituram puto: nihil enim deterius, qnàm ſanguinem mittere humoribus crudis exiſtentibus tum in ventriculo, ac primis venis, tum etiam in toto venarũ ambitu, ſi modo & rationi & Galeno credimus. Præterea dùm ſaphænam conſulimus incidendá, vt ſanguis prouocetur & deriuetur ad vterum impedientibus obſtructiouibus venarum, quæ perpetuò conſequuntur crudos humores, & pituitoſum ſanguinem, fruſtrà tale præſidium molimur: ſed uon fruſtrà tantùm, imo etiam cum magno diſcrimine: nam ex ſanguinis importuna euocatione, corpus non refrigerandum refrigeramus, humores crudos augemus, & omnino diſpoſitionẽ reddimus deteriorem. Quaotum verò ad aluminoſas aquas attinet, in propatulo eſt, illas omnino in hoc caſu deteſtandas, cùm enim adſtringãt, & conſtipent, tam interins quàm exterius applicatæ: nos verò apertionem & inciſionem quæramus, etunt omnibns ſuffragijs aluminoſæ aquæ repelleudæ. Cùm ergo parentes illi optimi nimio
C forſan amore obcæcati, vtrunque remedium propoſuerint: parcẽt, ſi nos alio lumine rem ſpectantes contrarium ſentiamus. Proinde doctiſsimi medici iudicium laudamus, qoi & ipſe ab vtroq; importuno remedio videtur abhorrere. Quid verò agendum eſt pro menſibus retentis huius nobiliſsimæ adoleſcẽtulę? quam poſtea retentionem plurima ſequuntur ſymptomata? Neceſſarium dnco, vt habita prius rectiſsima ratione victus tam in cibo ac potu, quàm in alijs ſex rebus nõ naturalibus: purgetur primò exquiſitiſsimè, deinde ad ea perueniat, quæ aperiunt. Non enim probabile eſt in pnella delicata, & bonæ temperaturæ, decimum quintum annum ętatis agente, menſes retineri, vel quia ſanguis craſſus, vel qnia paucus, vel quia imbecillitas virtutis ſit expellentis: ergo (me iudice) ad viarum obſtructionem cauſa referenda eſt. Purgatio hoc modo fieri debet.

R. Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.
Fierum caſsiæ ℥ j.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus tribus horis ante prandium.

R. Syrupi de abſinthio
Oxymel. ſcyllitici ana ℥j.
Aquæ cichorij ℥iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro nouem. Poſtea

R. Agarici præparati ʒ ij.
Floris caſsiæ ʒ vj.

Miſce & fiat bolus, dandos io aurora cum cuſtodia. Facta euacuatione, tunc accipietur coma abſinthij quantum manu capi poteſt, & decoquatur in aqua cichorij: coius decocti circa quinque aut ſex vncias, manè quatuor horis ante prandiũ per plures dies accipiet. Atque interim bis in ſeptimana, accipiet pillulam aloeticam, ex aloe pura & non lota, poodere vnius ſcrupuli, hora ante cœnam. Et eiſdem temporibus manè, & veſperi ante cœoam, abluentur illi crura ex decocto pulegij, maioranæ, foliorum lauri, & chamæmeli, ſitq; aqua calida: qua etiam inſpergantur coxæ deorſum perfricãdo. E Eodem tempore dum in balneo commoratur, applicentur ventoſæ ſine ſacrificatione ſub vtroq; poplite: & ita perſeueretur per multos dies. Vltimo his non iuuantibus ſanguis quoque mittatur à ſaphænis: qui quidem in hoc caſu vltimo loco mittendus eſt, & uon in principio, ſicut plurimi faciunt, cominunem mittendi ſanguinem regulam obſeruantes. Efficaciſsimæ quoque erunt pillolæ infraſcriptæ, vbi aloe non ſatis perfecerit: quæ habeot.

R. Myrrhæ
Croci
Aloes
Agarici præparati ana ʒ ij.

Puluerizentur omuia per ſe, deinde miſceantur, poſtea aſpergantur cum ſucco maioranæ, permittantur exiccari, & ita iteretor ſepties: poſtea fiat magdaleoo cum ſyrupo de abſinthio: formentur pilſulæ pro ſingula drachma tres, ſumendæ tribus horis ante prandium, bis in ſeptimana. Quantùm verò ad cordis tremorem, & hyſtericas ſuffocationes attinet: ſi fortè plus æquo moleſtatur, his quoque ſuccurrendum eſt. F Pro cordis igitur tremore laudauerim, vt linimeoto vteretur in hunc modum facto.

R. Vnguenti roſati Meſuæ ℥ j.
Speciẽ. cordialium temperatarum ʒ ij.
Roſarum robearum
Sandalorum citrinorum ana ʒ j.

Miſce cum modico olei roſati completi, fiat linimentum pro corde. Item

R. Sacchari roſati
Conſeruæ borag.
Florum nympheæ ana ℥ ij.
Speclerum diamuſ. dulcis
Aromatici roſati ana ʒ ij.

Miſce omnia cum ſyrupo de corticibus citri: fiat electuarium, de quo ſumat cocblearia duo ſingulis vicibus, paulò ante prandium, & ante cœnam. Pro hyſtericis ſuffocationibus ſi fortè contigerint: præſentanea certè remedia, ſunt, vt frictioues, ac ligaturæ fiant in cruribus, & circa genua, & cocurbitulæ opponantur ſub v- D troque poplite, & quandoq; etiã, vbi vapores plurimi ad caput, & cor irrepſerit: pooẽda eſt magna & ampla cucurbitula circa vmbilicum, in parte inferiori ad vteri regionem, atq; interim fœtida naribus apponere debent, vt ſunt calceamentorum veterum ſoleæ viſtæ, pennæ perdicum, & reliquarum auium, qoæ & ipſæ adurantur. Locis vero, & ori vteri, odoramenta apponantur, fiant peſſaria madefacta oleo maioranæ cum muſco & ambra. Hæc enim præſtare poterunt, quę intendimus: atque his remedijs ſpero nobiliſs. adoleſcentulam euaſuram, cum ſummi Dei auxilio cuius nomen benedictum.

De ſuppreſsione menſtruorum, pro coniuge nobiliſs. Seruatij à Theuffenbach ex Stiria. Anno Chriſti 1549. Menſe Nouembri dictatum 10. Cratoni Veronæ. Conſil. CCCVIII.

E SVppoſita diſpoſitione vteri præter naturam nobiliſsimæ mulieris, cuius ratione menſes ſunt diminuti, vel infœcunditas timetur, ſuppoſita etiam intemperie frigida præter naturali, cum gracilitate corporis, & venarum exilitate, dicimus hoc corpus indigere & præſeruatione, & curatioue. Præſeruatione, quantum pertinet ad ipſam intemperiem naturalem: curatione, reſpectu actionis læſæ in vtero exiſtẽte. Erunt tamen pleraque eorum, quæ affereutur, vtrique communia. Pro præſeruatione igitur, quod diligentiſsiſo è obſeruari oportet, eſt optima ratio in ſex rebus oon naturalibus, ac primùm omnes aeris exceſſus euitabit, præcipuè tameo vbi frigiditas vel humiditas, vel vtraque ſimul exceſſennt. Ergo flatus omnes Boreales & Auſtrales cauebit non exponet ſe, vel aliquo pacto habitabit in locis Septentrioni oppoſitis, neque in terrenis habitationibus, aut humidis quoque modo. Non abluet capot horis matutinis, ita quemadmodum moris eſt. Poſt lotionem aeri ſe exponet, præſertim ſi in aere frigiditas, vel flatus aliquis domine- F tur. Pluuioſas etiam conſtitutiones cauebit, & quantum fieri poteſt, tunc temporis iotra domũ ſe continebit, ſuffumigijs vteretur ex aromatibus odoratis intra cubiculum ſuum, qualia ſunt, quę ex aromaribus confici ſolent à pigmentarijs. Laudauerimus maximè, ſi ijſdem ſuffumigijs vteretur localiter ad vteri corroborationem, excipiendo vapores intra vterum, quantum fieri poteſt veſtibos vndecũque circumiectis ne aliunde vapor expiret. Hoc fieri poterit crebrò, & quocunque tempore anni: erit enim remedium efficaciſſimum ad vterum aperiendum & roborandum. Et ne aliquid erret in materia, poterit ſuffumigij talis eſſe deſcriptio.

R. Garyophyllorum
Nucis muſcatæ. Calami aromatici
Sem. ocymi
Florum maioranæ ana ʒ j.
Ladani electi & optimi
Myrrhæ

Sty-

Styracis
Benzoini ana ℥ j.ſ.

Pulverizentur pulverizanda,& liquāda liquefiant,deinde in oleo ſpicæ odorato pigmentariorum,& modico ceræ,vel picis Colophoniæ,fiant Trochiſci parui,pondere vnius drachmæ,& ſeruentur pro ſuffumigijs.Laudo, vt caput abluatur ſemel in ſeptimana,præcipuè ſi fuerit aſſueta,hora conuenientе potius ante cœnam, vt tutior ſit ab aere, facilius etiam illis horis intra domum ſe continebit.Lixiuium ſit dulce,ex cinere ſalicum, ſeu ſarmentorum vitis,in quo poſtea lixiuio confecto decoquantur Maiorana, Chamæmilla, Betonica & roſæ cum ʒ j. Agarici ſimplicis. Et iſtud erit auxiliū p capite abluendo.Exercebit corpus horis matutinis, quantum poterit, vel intra domū circa familiaria negotia, vel extra illam quomodocunq; libuerit,ſi aeris qualitas patietur. Euitabit omnes animi moleſtias,præcipuè mœrorē animi,quo nihil in hoc morbo poteſt eſſe perniciofius. Curabit,vt quotidie aluus ſubducatur. Quòd ſi natura defecerit, vtetur etiam alternis diebus ſi oportuerit ℥ s.optimæ Laricinæ aut terebinthinæ,tribus horis ante prandium. Hoc remedium nō tātùm mollem aluū ſeruabit,ſed etiā maximè faciet ad omnes obſtructiones tollēdas, & aperiendas,ad purgandos renes,& veſicam, ac vterum aperiendum, ac mundificandum:ideo cōſulo,etiamſi id non faceret ratione emolliendi aluum,ſumatur ratione medicamenti. Circa cibum & potum, abſtinebit ab omnibus cibis craſsioris nutrimenti, à lacticinijs, caſeo præcipuè, à piſcibus, ab oleribus crudis, à fructibus cuiuſcunq; generis,ab auibus paluſtribus,à carne ſuilla,tam domeſtica quàm ferina,à vino dulci,turbido,parceque comedet & bibet,& bis tantùm in die. Fricetur antequam à lecto ſurgat, frictione leui, & ſuaui,longaq; in toto corpore, optimum q; erit,ſi mulier,quę perfricabit,manua illinat oleo amyg.dul. Et hæc ſunt ad præſeruationem maximè neceſſaria. Quantùm verò ad curationem attinet, laudo vt bis ſingulis annis, Vere & Autumno purgetur. Purgatio autem poterit eſſe talis.

℞. Specierum hieræ ſimp.ʒ ij.

Commiſceatur cum melle roſato q.ſ.& fiat bolus paruus,vel pillulæ,quæ exhibeantur trib. horis ante prandium. Deinde.

℞. Oxyſacchari,id eſt,ſyrupi de ſaccharo, & aceto confecti ℥ ij.
Decocti Betonicæ,& radices petroſelini ℥ iiij.

Miſce pro vno,& ſie pro ſex alijs. Acceptis ſyrupis,ſumat amplius.

℞. Agarici præparati ʒ ij.
Rhabarbari ʒ j.

Infundantur in aqua betonicæ per horas 24.& fiat expreſsio fortis.

℞. Diacatholiconis ʒ ij.s.

Miſce, fiat potio breuis. Poſt hanc purgationem laudo, vt ante prandium tota hyeme vtatur confectione diacimini,vel diatrionpipereon, vel aromat. roſa. quomodocunq; libuerit, vel ſaccharo roſato, vtatur ſemel in menſe,ſummo manè ʒ j. A Mithridati opt.ſumpto modico vini albi aromatici. Inungat infimam partem circa vterum ad pudendum vſque, odorifero oleo ex ſtyrace,vel garyophyllis,vel Benzoinio, vel oleo de ſpica, prout ei erit magis gratum.Imò erit optimum,ſi cum iiſdem oleis illinatur peſſarium & imponatur. Conuenientibus verò temporibus, videlicet vel poſt medium Veris, vel circa finem æſtatis, optimum erit etiam bibere aquas thermarum in Italia,vel Apponēſiū,vel Poretanarum,vel earū,quę de Aquario appellantur. Et hæc ſunt,quæ dignio ra occurrunt,vt pro ſalute Magnificæ D.notarentur, ad laudem Dei optimi maximi.

De menſtruis albis pro eadem Matrona. Datum cum reuerſus eſſet Patauium. Conſilium

CCCIX.

QVoniam poſt conſultationem meam, ſtudini nobiliſsimâ matronam, præter alias diſpoſitiones præter naturam, B vexari etiam fluxu mēſtruorum alborum:ita vt quandoq; calida actu effluant, & ad luteum colorem tendentia:ſiue cum ardore & pruritu: & cùm etiam conſpexerim eandem nobiliſsimam Matronam, quam antea non videram, facilè deprehendi ex colore, habitu corporis, & venis, habere aliquam caliditatem in hepate: cuius ratione bilis quoque multiplicetur: vnde etiam calidi renes ſunt, propterea etiam redundat arenis, vexaturq; dolore ferè aſsiduo circa lumbos: quæ omnia à nobis diligenter ſunt perpendenda. Pro curatione igitur, præter ea, quæ in prima conſultatione facienda decreueram, dico hepatis quoq; temperaturam, & renum reſpiciendam eſſe. Laudo igitur vt ante cibum manè, & veſperi quotidie, aut quando crebrius fieri poterit, vtatur faccharo roſato eiuſdem anni, ad pondus ℥ s. Hoc enim mirum in modum faciet in emendando hepate. Erit tamen,& hoc remedio, & alijs deſcriptis, vtendum tempore prolixo, ſi perceptura ſit iuuamentum: eſt enim ægritudo chronica. C Vſus etiam Rhabarbari ante cibum commanducati & degluriti efficacisſimè proderit ad menſtrua illa alba abolenda: ſimiliter etiam hepar & renes non minus confortabit. Detur autem manè tribus horis ante cibum pondere ℈ ij. bis in ſeptimana. Oportet autem vt diligentiſsimè caueat, ne aliquis ſiue medicus ille fuerit, ſiue alius, quoquo modo Empiricus, aut fœmina (vt moris) perſuadeat, vt aliquibus aſtringentibus, & impedientibus fluxū alborum mēſium, ſiue per ſuffumigia, ſiue cerata applicata, ſiue per ea, quæ per os, ſiue per ea quæ degluriuntur: quocunq; enim modo talem curā tentauerit, maximo ſuo periculo faciet. Retinebit enim excrementa violenter in corpore, & vtero, vnde neceſſariò generabuntur incurabiles ægritudines: quod facilè indicatur ex eo tumore, qui tam frequenter apparet circa vterum. Neque enim alia ratione fit, quàm cùm materiæ retinentur, & flatuantur. Quid ergo contingeret, ſi omnino conſertim, & violenter retineretur? Hoc volui admonere, cùm nouerim, quàm facilè eredatur

aliorum conſilijs: ferè enim omnes cùm huiuſmo D
di fluxus curant, aſtringentibus vtuntur. Caueat igitur, me conſule: vbi enim membra redundantia rectè curata fuerint, materiæque partim euacuatæ, partim in alium locum deriuatæ, non laborabit vterus, vel ſi laborabit, tunc tutius poterit medicus corroborantibus vti. Et ne aliquid deficiat: laudo, vt reliqua quæ ſcripſimus, ſi non iuuerint, neque propterea fluxus ille remoueatur: vt fiant auerſiones per cauteria in vtroque brachio, in parte ſuperiori, verſus ſpatulam, à chirurgo tamen perito: qui ſciat anatomen, & ſitum neruorum & muſculorum: erit enim hoc præſtantiſsimum in auertendis materijs ad oppoſitas partes. Balnea etiam calidarum aquarum, quæ in præcedenti conſultatione laudaui, iterum commendo: neq; enim minus facient ad hęc menſtrua abolenda, ſi opportunè, & ſuo tempore admouebuntur. Poſt aliquot dies cùm intenderetur dolor, pro illo leniendo ſequentia ordinauit.

R. Maioranæ E
Artemiſiæ
Chamædryos
Chamæmeli
Liliorum alb. añ. m. j.
Sem. lini
Fœnugræci contuſi añ. ℥ j.

Decoquantur omnia in duabus libris vini albi, non dulcis, cum pari quantitate aquæ, vſq; ad conſumptionem tertiæ partis. Et cum hoc decocto fiat fomentum ſpongia expreſſa, iterando bis vel ter, poſtea abſtergatur, & apponatur emplaſtrum ſequẽs inuolutum in panno lineo hoc modo confectum.

R. Olei communis
Vini dulcis
Butyri recentis añ. ℥ ij.
Furfurum medianorum, quæ ſunt inter farinam, & furfures latos ℥ iij.

Ponantur omnia in olla ad ignem, & bulliant ebullitione leui donec fiat emplaſtrum, quod applicetur leniter calidum, & frequenter iteretur. F

Hęc Montanus. Ego cùm eſſem curationi adhibitus, & Nobiliſsimam mulierem grauidam iudicarem, dixi præceptori me nolle abortioni operam dare: id quidem tulit grauiter, ſed non multò poſt magno cum periculo abortum fecit Venetijs. Hæc cur hoc quoque in loco commemorem in ſecunda Centuria expoſui. Nam Montanum ſummum fuiſſe medicum ſtatuo, verùm hominẽ tamen: imò hunc in arte medica profeciſſe puto, cui Mõtanus placet. Quare minimè magnificio nec faciendos duco eos, qui Germanos pluris facere Mõtanca quàm ſint facienda, vt ſuam exiſtimationem augeant, ſuperbè dicunt.

De fluxu menſium alborum cum ventriculi imbecillitate, pro matrona Veronenſi. Anno M. D. L. Iunij XXII. Conſilium. CCCX.

PRo præſeruatione coniugis D. Dominici, primò attendendum eſt rectè victus rationi. Atque in primis cauere oportet à paſtilibus, à lacticinijs & piſcibus, placentis, à carnibus ſuillis, ab auibus quæ in aquis degunt, vt anſeribus & anatibus, ab oleribus crudis, & fructibus, præter ficus bene maturas: ab omnibus rebus frictis in ſartagine, à leguminibus, à carnibus antiquis, ſicuti bouinis. Vinum nec nimis potẽs, nec nimis pauciferum, ſed mediocre, limpidum, & clarum, & præcipuè non ſit acerbum: non bibat inter cœnam & prandium, præcipuè poſt cœnam. Quantum attinet ad medicinalia, conſueſcet ſumere ſingula ſeptimana ſemel tres ſcrupulos hieræ ſimpl. in formam pillularum redactos, vna hora ante cœnam. Deſcriptio hieræ erit iſta.

R. Aloes optimæ ℥ vj.
Cinnamomi
Maſtiches
Spicæ E
Croci
Aſari
Cubebarum ana ℈ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, poſtea fiant pillulæ, ſingulæ ſint vnius ſcrupuli. Præterea illinet renes vniuerſos infraſcribendo linimento.

R. Conſolidæ maioris
Roſarum rubearum
Radicum rubi
Nucum cupreſsi
Raſuræ tabularum añ ℥ ij.

Bulliant omnia ſimul in aqua communi, ad cõſumptionem duarum partium. Deinde facta diligenti expreſsione.

R. Olei roſacei completi
De cotoneis
De myrtis añ. ℥ j.

Bulliant omnia ſimul ad cõſumptionem aquę. Deinde.

R. Sandarachæ F
Maſtiches
Thuris ana ℥ ij.

Conterantur minutiſsimè & ponantur in prædictis oleis, & miſceantur. Ex his fiat linimentum addita modica cæra. Hoc linimento illinet vniuerſos renes, vſque ad ſedem prætermiſſa ſpina dorſi, & temporibus calidis illinet eo frigido, hyeme verò modicè calefiet, quoad tepefiat. Pręterea laudo, vt alterno manè vna hora ante prandium, ſumat pillulam factam ex maſtiche, in puluerem redacta, quæ optima ſit & electa. Hæ autem pillulæ formentur cum melle roſaceo: pondus ſingularum pillularum erit ſcrupulus. Hoc modo ſi perſeuerauerit in hac victus ratione, & his remedijs vſa fuerit, non dubito, quin ſua Dominatio non ſit optatam ſanitatem conſecutura, ad laudem Dei omnipotentis.

De-

De ſuffocatione ab vtero, cum alijs ſymptomatibus. Conſilium CCCXI.

CLariſs. Doctor dixit omnia, & habeo ei gratiam. Ego tamen dicam, quæ videntur mihi ex propria conſcientia, & ſuppono matronam in ætate 33. annorum, temperaturę ſatis laudabilis, & viro ſano iunctam &c. pati grauia ſymptomata. Primò ſuffocationem: quod demonſtrant ſigna, difficultas anhelitus, & impedimenta circa motum, vt nec loqui, nec moueri poſsit: & ſentit flatus à partibus inferioribus ad ſuperiores, & ſunt ſuppreſſa mẽſtrua. Sed cũ vnius ſymptomatis variæ poſsint eſſe cauſæ, ideo diuerſæ ſunt curæ: ergo inquiratur cauſa proxima, vt vera curatio inſtitui poſsit. Solet autem præfocatio accidere propter vterũ malè collocatum, vel propter vitium compoſitionis, vel collum intortum, vt materia exire non poſsit, ſed congregetur, & cõprimat membra vicina per ſucceſsionem, vſq; ad diaphragma, non quòd vterus eò aſcendat, ſed per quandam communicationẽ: vt comprimat membra proxima ſucceſsiuè vſq; ad diaphragma. Poteſt etiam hoc cõtingere propter intemperiem contractam, vel per eſſentiam, vel per affluxum materię cuiuſdam vel corruptę, vel non corruptæ: quæ ibi putreſcat, & recipiat externas qualitates, & faciat aſcendere vapores. Poteſt etiam contingere ex retentione ſeminis, & hoc eſt peſsimum. Prouenit quoque animi affectu: Idq; ego ſæpe vidi, cùm aliqua mulier ex zelotypia viri iraſceretur, & animus valde afficeretur, tunc ſequuta illa ſuffocatio. Et ego noui quaſdam mulieres, quæ ita iraſcebantur & afficiebantur à zelotypia, vt ſtatim caderent in hunc morbum, & perpeſſæ ſint ſæuiſsima accidentia. Sed à qua nam ex his cauſis prouenit ægritudo huius Nobiliſsimę mulieris? cùm enim tot eſſe poſsint, videndum eſt quęnã hic proxima ſit cauſa. Quod apud me valde eſt difficile. Nam primùm audio hanc mulierem eſſe diuitem: & charum virum habere à quo diligitur. Et ideo non credo quod proueniat ex ira aut zelotypia. Nec tamen hoc certum ſtatuo: quia nullus mihi ea de re quidquam retulit. Sed tantùm ex communi ratione & coniectura. Quòd non ſit ex retentione ſeminis patet, quia virũ habet iuuenẽ: niſi aliquid ſit, quod neſciamus. Quòd non ſit ex humore crudo, vel aduſto, patet ex temperatura, colore, & habitu corporis & motu, quia eſt in perpetuo motu. Et licet comedat lactucas, nõ poteſt inde tanta copia humorũ generari, cùm ventriculus & hepar ſint mẽbra bene cõſtituta: neceſſe eſt coctionem primã, ſecundam, & tertiam bene ſe habere, & tot ſigna apparent eius rei. Eſt boni coloris, abundat ſanguine, quod oſtendit color in corpore, teſte Galeno. Vnde igitur tanta pituita, à qua obſtructio? Si velim dicere eſſe malæ compoſitionis vitium, neſcio quàm rectè faciam: cum nihil de hoc ad nos ſit ſcriptum, & poteſt eſſe aliud. Habet autem cor calidum, quia ad iram prompta eſt: & ab hac cauſa ſæpe vidi pręfocatas, cum ſpiritus efferbue-

A runt, & obtenebrantur, inde ſtatim conciderunt in ſuffocationem. Ideo non poſſum bene fundare rationem, quia non bene eam expreſsit, qui ſcripſit. Sed tamẽ vt dicã meam ſententiam, credo, ſi qua eſt cauſa, eã eſſe multitudinẽ humorũ aggregatorũ in venis, non pituitæ ſeu bilis, ſed plethoram omniũ æqualiter, & ideo dico, quòd vel hoc ſit ab affectibus, vel à plethora: & poſſunt iuuare cauſæ extrinſecæ, vt animi affectiones, &c. Et quia illa anhelitus difficultas non durat, ſed eſt in paroxyſmo tantùm, quando ſenſus & motus impeditus: ideo certum eſt vapores aſcendere, cùm videlicet ex toto corpore & ambitu venarum aggregetur materia multa ſanguinea, & deueniat ad vterum, & impleat venas vteri. Non exit inde, ac ſi exit, non tota exit, ſed relinquitur pars: quæ dum moram facit, ibi corrumpitur, ex qua vapores inde ad cor & ſuperiora membra aſcendunt. Et ita non video aliam rationem, quàm plethoram illam per totum ambitum corporis. Et

B quãdo illa plethora deuenit ad locum proprium: licet pars euacuetur, tamen tuta euacuari non poteſt, ideo putreſcit. Et ad hoc ordinanda cura. Nam alia cura eſt, quando plethora, alia quando materia cruda.

Progno. Facilè curabitur ſi tollatur plethora, & caueatur multiplicatio ſanguinis.

Cura eſt, vt reddatur corpus æquale. Primò victui aliquid detrahendum, & vtendum bonis alimentis. Non ponerem curam in euacuatione, aut miſsione ſanguinis, quia reſoluerent potius corpus, quàm tollerent cauſam. Curatio itaque duplex eſt, vna in paroxyſmo: tum frictiones, ligaturæ, & tandem ventoſarum applicationes ſub poplitibus & coxendicibus conueniunt. Item miſſio ſanguinis, enemata, & omnia quæ diuertunt vapores à ſuperioribus ad inferiora. Extra paroxyſmum, pro præſeruatione teneatur corpus mũdum, ſæpe euacuetur cum hiera & caſsia, aut rhabarbaro, & in hebdomate ita ſemel aut bis. Hoc enim modo & euacuatio, & diuerſio fiet. Et cre-

C derem, quòd ex ſolo hoc poſsit conſeruari à paroxyſmo: quia in quolibet fluxu quatuor ſunt cõſideranda. Eſt habenda ratio membri mandantis, & recipientis, ſed præcipuum eſt, vt tollatur materia: ea ſublata tollentur ſymptomata, vt ut ſint diſpoſita membra: quia materia principaliter mãdatur: & hæc eſt ſententia Auicennæ. Miſsio quidem ſanguinis eſt bona: ſed tamen frequẽs in eodem corpore, nõ eſt laudabilis. Si autem non ſufficit hæc mundificatio, vti poterimus alijs diuertẽtibus: prouocare hæmorrhoides, applicare cauteria in vtroq; crure, quod eſt efficaciſsimum remediũ, quando materia tendit ad ſuperiora: quia facit diuerſionem continuam. His factis, optimum eſſet confortare membra mandantia & recipientia, vt hepar, quod cauſat ſanguinis multitudinem, refrigerantibus, vt non tanta efficacia excoqueret, & etiã adureret ſanguinem. Vterer ſaccharo roſato, licet ego credam, quòd nõ ſit admodum opus alterare hepar, potiꝰ alterarẽ membrũ recipiens, & prohiberem ſuperfluitatem in venis. Laudarem igitur maximè pro diuerſione, &

D diſſlatione tertiæ concoctionis, vt ſudaret mediocriter cum balneis aquarum dulcium, quod eſt optimum pro excrementis in ambitu venarum & corporis: quia diſſlaotur materiæ, aperiõtur meatus cntis, ne aggregentur vapores. Vtatur igitur frequenter, & poſtea cùm exierit ſricetur, vt diſſlentur melins vapores, & vltimò exiccetur. Corroboratiòne neſcio an ſit vtẽdum: ſi adeſſet ei imbecillitas, conſulerem. Sed poteſt fieri ratione excrementorum, quæ expelluntur, & non ſufficienter. Si ergo materia educetur, ceſſabit affectus, & erit vterus conſortatua. Dicat aliquis, menſtrua ſunt ſuppreſſa? Non puto vias anguſtas eſſe, cùm ſit calidi hepatis, poteſt fieri vt ſint obſtructi meatus, qui ſanguinis miſsione iterũ aperiri poſſunt: ideo ego conſiderẽ in præſeruatione, bona victus ratione, & cõtinua euacuatione, ac diuerſione per cauteria. Friſimelica planè diuerſum ſentiebat. Putabat vtendum victu attenuaote, carnibus calidis & ſiccis, vt ſunt columbarum cum decocto apij & cionamomo. Secundò concoquendum E attenuantibus, vt decocto Pulegij, Calameoti, & ſyrupo de Betonica, cum aliqua parte cichorij: poſt incidendam ſaphẹnam in vtroque pede tempore menſtruorum. Matricem roboraodam balneis euocantibus menſtrua, vt matricaria, pulegio, & roſis. Et quia iam peperit, imponantur ei, quæ diuertunt ad inferiora, vt Mercurialis. Exbiberem ioquit calamentum Montanum, qood attenuat & roborat, item diacalamenthum. Vltimò Mithridatum cum modico Philonij. Sed Montanus exiſtimabat planè abſtinendum à calidis, quia ſanguinem ſicciorem, & magis melancholicum redderent, ſtante tanta hepatia caliditate, ſi attenuarent.

Ad ſcirrhum matricis, pro puella virgine, obſeruatio. 1547. Conſilium CCCXII.

PRimò balneum ordinauit ex decocto anethi, camomillæ, radicum althẹæ & F artemiſiæ, in quo ſederet vſque ad vmbilicum. Deinde totum locum ab vmbilico infra inungeret ſequenti vnguento.

R. Hyſopi humidæ
Adipis anſeris ana ℥ j.
Olei amygd. dul. ℥ s.

Cum modico cẹræ fiat linimentum, pro tota parte ſub vmbilico, applicet deinde cerotũ hoc.

R. Diachylon ſine gummi
Dialthææ ana ℥ j.

Cum modico cẹræ, fiat cerotum. Item ſemel in ſeptimaoa ſumat tres pillulas ex ioſraſcriptis.

R. Bdellij
Myrrhæ
Aloes optimæ ana ℥ ij.
Croci ℈ j.
Roſarum rubearum ʒ j.

Cum melle roſato fiant pillulæ, pro ſingula drachma tres. Præ omnibus vtatur bona ratione victus.

De menſibus diminutis cum febre. Conſilium CCCXIII.

DOlor capitis, aſperitas cutis, ardor oculorum, dolor in ſpina dorſi, & ventris, hæc ſunt ſymptomata, cùm ſunt menſtrua quantitate diminuta, & qualitate corrupta, vt hic: quia aquoſa & pallida. Affligitur à quocunque medicamine, & incurrit in febriculam. Nam cùm agitatur materia, facilè fit ebullitio & potredo. Optimi eſt ingenij, habet igitur ſpiritus tenuiſsimos & ſubtiliſsimos, & calorem naturalem ac ſanguinẽ talem. Habet calorẽ moderatũ, parum exuperantẽ in qualitatibus paſſiuis. Habitus eſt valde rari, bepar recedit à tẽperatura reliquorum membrorum: quare facilè inflammatur, & ventriculus frigidus multiplicat pituitam. Catarrhus eſt ratione membrorum inferiorum mandantium. Muſculi abdominis ſunt graciliores, & hac ratione ventriculus fit frigidior: E ac propter iſtam extenuationem, arteriæ magnæ motum in ventre puellæ ſentimus. Hẹc frigiditat ventriculi cauſa eſt, quòd incidit io menſtrua alba, quia bepar calidum ante coctionem nutrimẽtum attrahit. Fuit ſana antẹquàm haberet mantum. nunc cùm reſoluatur, fit debilior. Non fit dolor in capite, quia leues habet bumores, & textura rara eſt, ideo reſoluitur, fit autem grauitas ab humoribus craſsioribus. Dolor dorſi eſt, cùm ſanguis deſcẽdit ad matricẽ, & quia eſt pituitoſus flatuatur, & ventos facit, ita fit dolor. Habet febriculam qnaſi ſemper, non poteſt eſſe putrida, quia bene appetit, bene dormit, & tamẽ febricitat, pulſus frequentior, & velocior. Adeſt autẽ perpetuũ ſignum febris hecticæ, ſtatim poſt cibum incaleſcere: poteſt igitur eſſe in primo gradu febris hecticæ, eſtq́; illa facta ex febre putredinali, qua antea laborauit: ſed illa febris eſt fixa leuiter.

Progn. Credo quòd poſsit facilè curari, quia corpus eſt facilè alterabile, etiamſi membra debilia generant multam materiam.

F Cura. Primò remouendæ obſtructiones, & eienda menſtrua: his factis, ſi corpus fuerit ſupercalefactum, alterandum. Aperimns attenuando, ſubtiliando, & abſtergendo. Miſsio ſanguinis nõ eſt neceſſaria, & iam facta. Nunc igitur debet coocoqui, & euacuari materia. A validioribus medicinis omnino abſtinerem, neq; vnqoã tranſirem rhabarbarum, agaricum non omitterem, eorroborat ventriculum, cor conſortat, & omnia membra naturalia, vt ait Dios. Additur ei ſal gemmæ, leuitatis ratione. Nos medicinam ex aloe, rhabarbaro, & agarico faciemus: & aloe erit loco ſalis. Nec verenda eſt ſtipticitas rhabarbari: manifeſtum enim eſt, quòd vehementer aperit & abſtergit. Aliudque eſt, eum iotrà corpus aſſumuntur talia, & aliud cùm extra applicantur, quia exterius aſtringunt partes cutis, interius penetrant, vt abſinthium. Syrupi dentur, vt acetoſæ compoſitiones de cichorio Nicoli, & mel roſatũ. Erit enim facilis inciſio. Ita paulatim euacuabimus. Alteratio fiet corroborãtibus ventriculum, ſaccharo roſato, & corpus inũgetur molliter oleo

roſato

roſato poſt frictiones. Item fiant ſomenta poſt euacoationem ex decocto chamæmeli. Applicentur ventoſę coxis. Balnea his omnibus factis non erunt neceſſaria.

De ſuppreſsione menſium; cum grauitate capitis, pro Magnifica muliere. Conſilium CCCXIIII.

QVoniam caſus hùius magnificę mulieris futurus eſt omnino longus (qood illam præmonitũ velim) & moleſtus, ideo erit diligenter ineunda ratio curandi illam. Et boe ſibi penitus perſuadeat, hane rationem non aſſecuturã ſuum effectum, niſi longiſsimo tempore: qooniam difficiles morbi non eurantur pauxillo momento temporis: nam hoe omnib⁹ perſpectum eſt, quòd breui tempore, nil bene efficitur. Hoc ergo pro conſtituto & ſuppoſito habeat, ſe non liberam euaſuram ab his diſpoſitionibus quibus affligatur, niſi diuturnitate tẽporis, aliter meum conſilium non penderet nucem caſſam. Hoc exiſtente fundamento, dico principalem partem curationis ſoæ conſiſtere in recta ratione victus. Et ideo circa aerem hæc diligeoter aduertat, vt effugiat aeris frigiditatem, ventos cuiuſconque qualitatis, & maximè nocturnum aerem, nec habiret in ſocis homidis & ſubterraneis, & ne propè accedat ad ignem, maximè verò capite. Præterea conſulo, vt lauet capot ſemel tãtum in ſeptimana, cum lixiuio dulci, in quo decocta ſit camomilla, maloa, betonica, & maiorana: & exiccabit caput pannis lineis mediocriter calidis, non multum fricando, ſed ſuauiter exiccando. Hora verò huius lotionis erit commodior veſpertina quàm matutina. Inter omnia maximè euitabit moleſtias animi, & iram, quoniam hæc citiſsimè vitam eripiunt hominibos. Præterea exercebit ſe moderatè manè, vel domi res domeſticas tractando, vel foris deambulando: hoe agat prout illi commodius. Item ſtudebit vt omni mane aluus ſaltem ſemel reſpoodeat: & ſi aluus non fungetur munere ſuo, accipiat quartam partem vnciæ vnius tẽrebiothinæ per horam ante cibum quòd eam iuuabit in his ſuis affectibos non mediocriter. Circa cibom, qoamuis iam habeat modom viuendi ſibi pręſcriptum in tam diuturno affectu, tamen ego dicam ea quæ ſunt magis principalia, & maximè de vino, quod vt cõmodum ſit, multum refert. Habeat ergo vinum paucifetum, clatum, & tranſparens, ſubtile, non intenſi coloris, optimè maturum, & ante omnia ne ſit auſterum. Et de tali vino in prandio & cœna bibat mediocriter, qood non ſit actu frigidum, & ideo igni pauxillom adhibebitur, vt illa frigiditas actu exiſtens, repellatur. Varietatẽ ciborum euitabit: vnico cibo contenta ſit. Fugiat carnes antiquas, vt ſunt bouinæ, caſtratorum antiquorum, aues aquaticas, vt aoſeres, anates, carnes porcinas, tam recentes quàm ſalitas, nec piſces cuiuſcũq; generis comedat, nec caſeum, nec paſtilia. Sed cibus ſuus erit, pulli, caro vitulina, oua recentia, far, ſpelta, bordeom, & miliom præparatum in optimo

A brodio. Pro inſalatitio comedat aliquando cappares, cichorium, boragioem, & lactucas coctas. Et hic erit ſuos modus viuendi. Circa verò medicamẽta hoc obſeruet, vt bis purgetur in anno, hunc in modum.

R. Floris caſsiæ ℥j.
Specierum bieræ ʒ ij.

Cum zoccharo fiat bolus, detur trib. horis ante prandium. Deinde.

R. Syropi de cichorea Nicoli cum rhabarbaro
Byzantini completi añ. ℥j.

Brodij pulli, in quo decoquantur rad. petroſelini ℥ iiij. Miſce pro vno ſyropo & ſic pro alijs. Finitis iſtis ſyrupis, accipiat infraſcriptã medicinam:

R. Confect. hamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.

Cum aqoa boraginis fiat potio breuis. Detur in aurora cũ cuſtodia. Præterea laudo vt acceptis doobus ſyrupis primis, ſecetur vena baſilica B brachij dextri: & ſi hæmorrhoides apparerent, maximè laudarem, vt aperirentur appoſitis ſanguiſugis, & poſtea ſtatim reciperet fumum ex aqua, in qua bullierit camomilla. Itẽ, conſulo vt ſępiſsimè vtatur zuccharo roſato: vt ſi ſingulis dieb. acciperet ℥ s. zucchari roſ. ante cibum, vehemẽter laudarem. Item ſemel vel bis in ſeptimana accipiat ʒ. med. rhabarbari, vel maſticando illud, vel puluerizatum miſcendo cum ℥ j. vuæ paſſæ, vel cũ zuccharo roſ. Et bic modus eſt præſeruandi hanc Magnificam dominã ad Vernũ tempus: quo tempore, ſi placuerit ſoæ Magnificentiæ, me certiorem reddat de valetudine ſua.

De ſterilitate. Conſilium CCCXV.

IStnobiliſsima mulier, quæ conqoeritur de ſterilitate: cùm tamẽ ſit iuncta viro in flore ætatis cooſtituto. Et nõ videtur ex apparentibus, quòd talis ſterilitas procedat ex aliquo horum. Maritus C patitur gonorrhœam. Vxor percipit dolorem circa ventriculum, & interdum in capite. Mẽſes etiam plus albedinis babẽt quàm conueniat: nec tamen verè albi, nec ſuot in quãtitate debita. Ipſa nõ eſt incontinens: ſed in ipſo actu tardiſsima. Certum eſt, quòd cauſa ſterilitatis vel eſt in inſtrumentis, vel in materia. Nõ numerabo omnes cauſas, quomodo vitientur inſtrumẽta, neq; quomodo vitietur materia. Dicã per concluſiones. Dubitatur an ſit ex defectu mulieris: pono haoc concluſionem, vitium eſſe in muliere per ſe, licet in maſculo ſint plorimæ rationes qoæ adiuuant: & dico, quòd eſt vna cauſa, ratione cuius ſequitur talis effectus. Ego omnia audio eſſe in ea frigidæ temperaturæ quantũ ad genitalia. Primò eſt tardiſsimi coitus, & ſine appetitu. Præterea ex his, qoæ emittit ſcilicet menſtruis, audio, quemadmodum ſint mucoſa, & habent humiditatem, talis humiditas & reliqua ſigna arguunt magnam frigiditatem in talib. membris. Et dico magnam, quia cùm ſit iouenis 22. annorũ, & ditiſsima, eſt tamẽ frigida: & talis frigiditas, quando eſt inteoſa facit ſterilitatẽ. Primò

eondenſat vterum, vt cotylidones ſint ſtrictiotes D vt non tráſeat materia menſtrui ad vterũ : & fiunt leuia, quia ſemper mucus aliquis ibi adeſt. Et mucoſitas cotylidonum facit, vt conceptus non retineatur. Non dico, quòd non retineat, & non concipiat, quia non poſsit ſeruari ſemen: ſed quia acetabula ſunt impura, & ſunt repleta illa muoo, vt non poſſit peruenire ad vterum ipſum menſtruũ. Et ſemeo emiſſum à muliere, facit potius ad voluptatem, quàm ad conceptionem. Nam reuera materia conceptus, eſt ſaoguis meoſtruus, qui cùm non poſsit exire in hac muliere, non poteſt fieri cóceptus, vt primò de ſemine dicitur. Et iſtæ ſunt cauſæ neceſſariæ : nam quando eſt frigiditas intenſa valde, non fit generatio : ſi verò modicus ſit exceſſus, & reperiat ſemen appoſitum, fit conceptus, ſed cùm fuerit magnus exceſſus, nó fit cóceptus. Quòd autem vir citò emittat ſemen: nou eſt credeodum, quòd aliquo tẽpore non ſit in aliqua diſpoſitione emiſſum ſemel & ſimul, ideo hoc nõ eſt neceſſarium. E Præterea gonorrhœa poteſt impedire, quando ſemen non eſt ita concoctum beoe : tamen hoc non eſt neceſſarium, quin aliquo tempore ſit concoctum. Et credo, quòd tantùm vitium ſit io muliere, ex aliquo perpetuò, & neceſſariò io ipſa mouente, videlicet ex frigiditate vteri, quæ facit cotylidones ita cõſtrictos, & facit mucoſitates vt nõ poſsit generare. Ita potiſsima cauſa eſt frigiditas ipſius. Et non oegauerim de mala ratione victus, & de mala ventriculi temperatura. Iſta breuiſsimè dicta ſint. Credo quòd mulier in cauſa ſit: & ſiquidem verũ eſt, quòd ſit cauſa frigiditas, oportet vt calefiat & ſiccetur & corroboretur. Et ſi caput deſtillat, occurratur capiti & veotriculo. Ideo arbitror optimum eſſe, vt concoquatur materia pituitoſa cum incidentibus, attenuãtibus, abſtergentibus, vt ſyrupo de betonica & oximelle. Factis verò concoctionibus, euacuetur pituita cum pillulis, quæ habent colocynthidem & agaricum, quia verè iſta euacuant pituitam. Et poſt purgationem deueniamus ad balnea : quæ F maximè conueniunt: bibenda prius, poſtmodum maneat in illis : ex quo fouebitur locus proprius, & facilè iode concipiet, auxilio Dei, cum partes illæ fuerint roboratæ ex tali balneo, & ex medica meotis iam eoarratis.

Ad ſuſtentationem partus. Conſil. CCCXVI.

LEctuarium hoc ter in die ſumẽdum, duo cochlearia, tribus horis ante cibum, & in introitu lecti.

R. Succi pentaphylli
Betonicæ
Rad. conſolidæ añ. ℥ iij.

Purificentur ſucci, & cum zuccharo cádido fiat slectuarium.

Mortuo embrione.

R. Ariſtolochiæ rotundæ
Panis porcioi añ. ʒ j.
Sauinæ
Florum tamariſci añ. m. j.

Bulliant in aqua communi, huius decocti ℥ iiij. Dentur cum iulcb viol. ℥ ij. Primò ſumat vnam pillu. trochiſc. de myrrha, & ſuperbibat hunc ſyrupum calidum.

Viuente partu.

R. Caſsiæ ligneæ ʒ j.
Cinnamomi electi
Caſsiæ fiſtulæ añ. ʒ ij.
Aquæ ſauiox vel iuniperi q. ſ.

Fiat potus.

Ad retentionem fœtus pro abortientibus.

R. Olei mirtini roſati omphacini ʒ iij.
Coaguli hœdi
Boli armeni orientalis
Balauſtiorum
Maſtichis
Saogu. draconis
Hypociſtidos
Sem. roſ. rub. acatiæ
Raſuræ eboris
Cornu capri vſti añ. ℈ s.
Cæræ q. s. fiat vnguentũ.

Pro iſchiadico. Conſilium CCCXVII.

CVm accedetis ad ægrotum, quod primum debetis agere, eſt iſtud. Primùm contemplemini vultum, deinde colloquamini cum ipſo, poſtea tãgatis pulſum, & obſeruabitis omnia quæ vobis ad morbi cognitiooẽ erunt oeceſſaria. Decumbit hic iſchiadicus, qui ad tabem ferè peruenit. Adſunt febris continua, tabes totius corporis, dolor in ſiniſtra parte circa glandulas, inguinis dolor, oon erigit crus, ſed flectit. Iſta omnia conſiderãda in hoc veniunt. Quomodo curandus hic erit & liberandus ab his affectibus? Indicationes erunt neceſſariæ. Vnde? à natura morbi & ſymptomatibus. Sed præſupponemus, primò eius temperaturã, quæ eſt calida, ſicca, cholerica : eſt enim gracilis, & talis fuit ſanus: pili plurimi in corpore, & nigri, craſsi, venæ amplæ. Laborauit antea ex hepate: & vt dixit, habuit morbum Gallicum. Eſt Ceretanus, vagabundus, vixit inordinatè, vt ſolẽt iſti. Incipiam⁹ à pri- F mo ſymptomate. Primò ſenſit dolorem cum tumore in partibus glanduloſis circa pubẽ, qui cauſatus eſt à materia pituitoſa, vel etiam ex fæce ſanguinis, in eam partem natura debilem delata, propter ambulationem, & victum inordioatum: communicata deinde eſt propter loci vicinitatẽ, neruis & muſculis mouentibus crus, qui aut reſoluti ſunt, aut debiliores facti : fortè etiã per vertebras dorſi delata aliqua materia eò decubuit. Morbus ergo eſt mala intẽperies, vel obſtructio in iſtis partibus. Febris eſt ſymptoma : quia materia multa in locum aliquẽ depulſa, non bene euentata, neceſſariò putreſcit: & puto febrẽ eſſe hecticã, quæ vt plurimum iungitur putridæ, etſi ex ephemera poteſt fieri tranſitus io hecticã, ſicut dicit Gal. multo magis ex putrida, præcipuè io cholerico corpore diu laboraote. Si velis febrem morbũ appellare, nihil refert. Febris putrida ferè ſemper iungitur hecticæ. Et hoc eſt quod Auic. inquit, primã & ſecundã ſpeciem hecticæ cognoſci difficilimè. Cõtrariũ dicere videtur Gal. ſed Auic. intellexit de hectica cõiuncta putridæ : & ſic doctiſsimi iſti viri noo ſunt puguantes.

A pugnantes. Atrophia ſeu tabes, fit propter dolorẽ febremq;: ſed primum vitium eſt in neruis & muſculis pedum. In cura reſpiciẽdum eſt ad id, quod eſt principale, quo ablato auferuntur & cętera, II. Metho. quod habet rationem cauſæ ſine qua non cætera curari poſſunt: quod perpetuò in complicatis vitijs eſt obſeruandum. In hoc caſu dum dolor adeſt, tolli nequaquam cætera poterunt. Dolor ergo primò ſedetur. Solet autẽ ſedari aut per mitigatorium, aut per ſtupefactiuum, aut per euacuatiuum. Non per duo priora, ergo per euacuationem. Sed iſte humor faciẽs dolorem, vel totus decubuit in partẽ, vel habet adhuc cauſam fouentẽ. Euacuare ipſum non auſim, quia fuit ſatis purgatus, & heri ſumpſit pillulas ſatis fortes: præterea eſt arefactus omnino. Sed ex loco oportet tollere materiam. Inſtituatur regimen primò, deinde à loco materia euacuetur. Sed quibus modis? Aut fomẽtis, aut emplaſtris, aut vtriſq;. Et nota, ſi per emplaſtra applicata rubeſcit locus, erit iter curæ cognitum, quia materia diſsipabitur & reſoluetur: ſin minus, cura erit difficilis & impoſsibilis.

B Poſtquã igitur facta eſt generalis euacuatio, fomẽta applicabimꝰ, & emplaſtra quater aut quinq; es: ſi tumor nõ obedit, ad fortiora ibimus: ſi neq; tũ, ad chirurgiam ægrũ mittemus. Inter reliqua ſemper habeat patiens ventris beneficium. Aqua mellis loco vini bibatur: nam bene nutrit, & melius quàm vinum. Inijciatur aliquid ſaluiæ & betonicæ, propter corroborationem neruorum, & reſolutionem materiæ. A clyſteribus primò incipiemus leuioribus, deinde fortioribus. Reſoluere & mollire oportet in hoc caſu. A leuibus incipiamus, & tandem ad dropaciſmos perueniamus, ſi iſta non contulerint.

R. Anethi ſicci
Florum camomillæ
Maioranæ
Pulegij
Calamenthi añ. man. j.
Sem. lini
Fœnugræci añ. ℥ j.
Ebulorum viridium man. iiij.

Bulliant omnia ſimul in ſufficienti quantitate aquæ, ad conſumptionem medietatis, pro fomentatione, cum ſpongia iteretur quater:

R. Hyſſopi ceroti
Dialthææ añ. ℥ j.
Butyri recentis ℥ ij.

Miſce, fiat linimentum pro loco, quod adhibeatur poſt fomentationem.

R. Aquæ communis lib. iij.
Mellis ℥ v. s. Sumitur octaua pars mellis.
Saluiæ
Betonicæ añ. man. s.

Bulliant in aqua ad tertiam partem, bibat loco vini. Conualuit, & diſceſsit. Pro iuuene quodam ſciatico: bibat aquam mellis, & clyſterem ſumat ex maluæ brodio, cum hieræ picræ ʒ iij.
Mellis roſati ℥ j. Olei ℥ iij.

Pro Iſchiadico, Conſil. CCCXVIII.

A CVm iſchiadicus dolor ſit ratione fluxionis, & fluxio præſupponat materiam fluentem: locum, ad quẽ fit defluxio, debilem & imbecillum: membra in quibus materia generatur, ad hoc conuenientia: vtq; materia ſubinde expellatur per vaſa, meatusq; amplos, per quos aptè eadem defluit materia: cùm itaq; hæc ita ſe habeãt neceſſariò, ideo in curatione huius nobiliſsimi viri prouidẽdum, vt materia, quę fluit, fluxuraq; eſt, cõgruè educatur: & membra materiã generantia corroborentur, & ad meliorẽ habitum perducantur. Et locus defluxioni ſubiectus qui pręcipuè in coxis eſt, & ipſe reddatur robuſtior, deturq; opera, vt vię & meatus nõ ita ampli, neq; laxi exiſtant. Primùm igitur pro materia educẽda procurabit, vt in Vere & Autumno (vt fieri ſolet ferè in omnibus qui alicuiũs fluxionis occaſionem patiũtur) purgetur, ſitq; purgatio eiuſmodi.

R. Caſsiæ nouiter extractæ ℥ j.
B Agarici præparati ʒ j.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus. Facta huiuſmodi purgatione leniori, die ſequenti mittatur ſanguis è baſilica eiuſdem lateris, ita vt iteretur bis in eadem die: ſit autẽ copia ſanguinis in quacunque vice ad ℥ iij. Deinde infraſcriptos ſyrupos ſequentibus diebus accipiat.

R. Syrup. de betonica
De praſsio, id eſt, marubio
Mellis roſati añ ℥ s.
Decoctionis inæ
Chamædryos
Endiuiæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs quinque, vel ſeptem. Poſt exhibitos ſyrupos ſumet medicamentum, quale eſſet.

R. Agarici præparati ʒ ij.
Trochiſcorum alahandal gr. x.
Floris caſsiæ ℥ j.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus. Spatio autem intermedio inter duas purgationes, Veris inquã C & Autumni, vtetur pillulis communi nomine de tribus appellatis, quæ confici ſolent ex agarico, rhabarbaro, & aloe. Sumat autem ʒ vnam ſingulis vicibus hora vna ante cœnam, & eo veſperi parum admodum cœnabit. Et hæc, quantum ad materiam fluentem euacuandam attinet. Sed quoniam eadem materia deriuari poteſt, vel auerti: pro auerſione laudarem vomitum bis in menſe, ſi facilis illi eſſet vomitus: & poſſet prouocari ſumpto oxymelle cum aqua tepida. Pro deriuatione autem materiæ fluxæ, & facientis iſchiadicum dolorem actu, probarem cauteria, quæ vulgò fontanellas appellant, in tibia eiuſdem lateris infrà genu, per quatuor digitos in loco conſueto. Et hæc de materiæ euacuatione, auerſione, & deriuatione tã fluxæ, quàm fluxuræ. Ne verò eadem materia generetur, noua, & perpetua indigeret euacuatione, prouidendum. Primò, vt membra, quæ illam generare poſsint, corroborentur. Non video autem in hoc nobiliſsimo viro ſigna aliqua quibus indicetur imbecillitas quędam eſſe in ventriculo, vel in hepate, vel in alio quopiam mem-

bro naturali,imò apparet ſecũdùm totum corpo- D
ris ſtatũ boni habitus,& ſubſtàtia,& colore,ac re-
liquis qoalitatibus:ideo ſuſpicor potius,quòd ea
materia generetur propter errata aliqua in ratio-
ne victus,quàm ob aliquà membrorum imbecilli
tatẽ. Ergo curabit ad ꝓhibendom oouá materiæ
generationem, vt in ſex rebus non naturalibus
bene degat. Sunt aotem exercitij horæ eligendæ
matutinæ,ac ſereno aere,alioqui intrà domum ſe
exercebit potius,eoitabit animi moleſtias, quàm
maximè fieri poterit.Sed inter præcipua adiumẽ
ta in hoc corpore eſt, vt procuret aluom habere
mollem,ita vt quotidie copioſè etiá egerat:quòd
ſi natura deficiat, ſopplendum erit cum decoctis
mane ante prandium ſumptis. Decocta autem e-
runt talia,ex Betæ,Maluarum,Mercorialis,Paſſu
larum Corinthiarum decocto,ex iure pulli,addi-
to oleo.Clyſteres quoque commodiſsimi ſunt in
hoc caſu,imò pręcipui iuuamenti,etiamſi fuerint
acutiores, adiecta Hiera (quam picram vocant)
vel etiam Hiera Hermetis, aut aliqua alia. Nun- E
quam tamen in clyſteribus mel roſatum præter-
mittatur. Caueat à ſomno meridiano,mane exci-
tetur,ſurgatque à lecto diluculo, & poſt reddita
excremẽta,ad exercitia ſe conferat,& ad res ſuas
gerendas, illud enim tempus erit maximè oppor
tunum. Cibum eligat vnius generis,&omnino e-
uitet cibariorum multitudinem, abſtinebit à pa-
ſtilibus cuiuſcunque generis,à lacticinijs, à legu-
minibos, à caruibus aoriquis, carnibus porcinis,
& alijs,quæ ſoot ſemicrudæ,auibus paluſtribos,à
piſcibus quoque cuiuſcunq; generis. Sed veſca-
tur vitulis,hœdis,pullis,aoibus campeſtribus,le-
pore iuuene,cuniculis,& reliquis huiuſmodi car
nibus,à vino conſulo abſtineodum. Sed optima
ei erit aqua ioulſa,eoque magis,quia audio in pa-
tria aſſuetum eam bibere. Cauebit à compotatio-
nibus, quàm maximè poterit, neque inter cœnã
& prandium aliquid bibat,aut comedat. Hæc ſi re
ctè obſeruauerit, materia noua non generabitur,
quę ad membrum affectum defluat. Pro membris
corroborandis, in quibus eſt materia generata, F
laudo vt optimè muniat veſtimentis ventriculũ,
vtraque hypochondria,caput & membra extrin-
ſeca,ſicut manos & pedes. Pedes enim quàm ma-
ximè tegi debent tum à frigido, tum ab humido.
Hæc ſatis puto pro roborandis membris intrinſe
cis,in quibus nullum eſt vitium intrinſecum, vt
ego cooijcere poſſum. Quantum verò attioet ad
vias lariores redditas, per quas facilè floit mate-
ria, laudo, vt habeat radices acori,conditas cum
melle,vel ſaccharo,vel myroba.chebulos,vel etiá
ſaccharum roſ. vel ſaluſæ folia tenoiora, ſaccharo
coofecta, & aliquo iſtorum vtatur aſsiduè manè,
& veſperi ante prandium,& cœnam,quantum eſt
pondus ℥ ij. vel ʒ iij. Atq; hæc pro roborandis etiá
omoibus reliquis membris. Ad corroboratiooẽ
vêrò loci,ad quem fit defluxos, qui eſt tota pars à
vertebra vſque ad imum pèdis, præcipuum reme
dium eſt, vt illa pars teneatur calida præ reliquis
omnibus quàm maximè, & muniatur contra fri-
gus,ideo caligę eius partis fulciaotur pellibus, ac
præcipuè laudo vulpinas.

De Iſchiade. Anno M.D.L. Iunij XIX
Conſilium CCCXIX.

VIdentur eſſe doo actionom generalæ-
ſa. Vnũ eſt in actione voluntaria, nõ
enim poteſt mouere crus. Eſt etiam
io ſenſo læſio, nam eſt dolor, qui eſt
ſenſus triſtis. Inquiram igitur cauſas. Eſt dolor,
ergo eſt ſoluta vnitas. Valet enim conſequentia,
ſolota eſt vnitas,ergo eſl dolor:& ſi dolor eſt,ſolu
ta eſt vnitas. Solotio autem continui fit tripli-
ter. Primò,quãdo ſoluitur quod eſt in membro ra
tione miſtioois,vt frigiditas, & acredo ſoloit con
tinuum, quia frigiditas mordicat, & non apparet
ſolutio voitatis quo ad inſtrumentũ. Eſt alia ſolu-
tio cõtinui,quę non ſeparat inſtrumentũ:ſed quá
do cõprimit partem,eaq; exteoditur,vel cõprimi
tur,ſed non ſeparatur. Tertia eſt, cùm pars à par-
te ſeparatur. Ab his tribus ſolutionibus fit dolor.
Hæc ratio dictat, & Galenus teſtatur. Quæ igi-
E tur cauſa erit in hoc viro? nam refert ad curatio-
nem. Quantum ad tertiam,nõ video,quòd muſcu
li,& fibræ ſint ſolutæ. Non colligitur id ratione,
nec ſenſu apparet,nam vbi facta eſt ruptio,ibi per
ſpicoa eſt lęſio,&quantũ deperditur de illis fibris
tantum de actione. Nam cùm oeruus offenditur,
oon tranſibit virtos ad partem,vt videmus in oer
uis,vbi fit ſeparatio,item in fibris,vbi etiam fibræ
carnis ſeparaotur,fit inflammatio. Hîc nihil huiuſ
modi eſt,& quando fit talis ſolutio, fit per contu-
ſionem, vel inciſionem, & ſequitur inflammatio.
Et ita hîc non eſt ſolutio fibrarum in muſculis,&
carne, ſed ſoot tenſiones, oam ad vigeſimam ter-
tiam vel vigeſimam ſecundam vertebram eſt com
preſsio, quia ex violenta,vel ſiniſtra verſione, ner
ui ſeruientes huic motui comprimuntur, & fiunt
dolores ingentes,vt omnes vos ſcitis, & torque-
tur dolore,donec neruus redeat ad locum ſoum,
& ſi magna contorſio, diu durat, ſi parua, parum.
Et ſi neruus redeat ad locum ſuum, tum locus fa-
ctus imbecillior eſt, vt ſi veniat leuis impreſsio,
F facilè imprimit eam, ac redeat illa contorſio. Et
ego id experior in vno crure, quod cum ſemel e-
rat contortum, & nunc facilè contorqoetur. Ita
etiam in boc viro contingit primò grauis contor
ſio,ſuſtinuit pondus graue,vt hauriret vinũ,dũq;
corpus totum ſuſtineret,ibi facta eſt contorſio:re
dijt iterum,cùm laboraſſet illis diebus, exercitio
maximo partes incaluerunt, & fecit tẽſionem, ex
qua dolor, & facta eſt ſolutio continui, quæ eſt in
ſecundo genere ſolutionis. Acceſsit cauſa dolo-
ris affluxus materiæ,& etiam intemperies, quæ i-
bi inducta: & ita intemperies cum affluxu mate-
riæ repentè facta fecit dolorem: ergo oon eſt ſolu
tio, vt ſit ſeparatio partium. Cauſa, quòd noo mo-
uetur,eſt, quia nerui proueoiunt mooentes crura
à 22. vertebra, lęſis illis neruis, non eſt mirũ, qoòd
non mooeant bene crura, quia ſunt impediti, &
ſpiritus non bene demàdatur,& accedit dolor ad
genu etiam,propter quẽ defluit humor & intem-
peries fit in partibus ſubiectis. Credo has cauſas
doloris eſſe & impediti motus. His ſtantibus vi-
dendum, ao morbus ſit factus, vel fiat, nõ loqoor,
de

de contorſione, nam iam declinat, non augetur, A ſed num ſit in augmēto defluxus bumoris, ao poſſit facere inflammationem. Nam video corpus repletum & molle, venas latas, oon ſe exercet, nō accipit medicamenta, & habet repletionem nō quo ad vaſa, id eſt, repletionem ſanguinis, ſed ad virtutem, quia membra infirmiora: & cōtingit vtranq; repletionem ſimul eſſe 4. de Tuen. ſan. videndum eſt hìc ne ſit affluxus. Ac ita inciperē ab euacuatione diuerſiua, proq; intentione hūmoris fluentis, & fluxuri diuerterem caſsię flore, & mitterem ſanguinē è baſilica brachij eiuſdem lateris, ratione diuerſionis. Deinde ſi oibil hoc impediret, eoacuarem à loco, vt fecit Galen. in iſchiadica inciſa ſaphæna. Vbi dolores infra renes, debemus euacuare per venas poplitis, ſi dolor ſtabit, cōcoque humores, & euacua, prius (vt dixi) præparatis humoribus, & ſeparatis bonis à malis. Euacnarem autem confectione hamecb, quæ eſt optima, ingreditur colocynthis, ſcammonium, agaricus, ſena. Darem pillulas aggregatiuas, maximè enim conoeniuot, & ſunt meliores illis fortiorib. Facta euacuatione ad affectum locum venirem, & facilè etiam fieret reditus ad ſanitatē, ratione victus, & quietē ſine localibus. Nec erit opus ijs vti, antequam euacuetur, inungat locum olco chamæmelino: fouebit neruos, & materias emolliet, & leniet dolores, quia illud oleum eſt lene, non attrahit. Poſtea optimum eſſet, vt vteretur fomentis, & baloeis ſoo tempore.

Pro milite quodam, qui ex equitatione equi malè euntis, & nimia Venere patiebatur dolores Iſchiadicos. Conſilium CCCXX.

PRimò ad locum nihil voluit applicari omnino, & qoia iam cerata appoſuerant, ea adimi iuſsit. Deiode in cibo & potu maximè temperantem eſſe voluit, & vti Panatellis, ouis recentibus, farre bene cocto, pullis. Poſtea potum talem ordinauit.

R. Aqnam de fonte puro, & pro libr. ij. in ea ponatur cochleariom mellis, & aliquot Saluiæ folia, diligeoter deſpumetur ad ignem lentum, & decoquatur vſque ad octaoam partem conſumptam, poſtea in vitrum effundatur, & permittatur ſubſidere ſedimentum, & vtatur pro neceſsitate. Vt aluꝰ leniretur & materia euacoaretur, tale clyſtere ordinauit.

R. Specierum hieræ ʒ vj.
Mellis roſati ℥ iij.
Centaurij minoris m. j.
Florum chamæmelinorum
Anethi an̄. m. s.
Olei chamæmelini ℥ iiij.
Salis purum.

Miſce & fiat clyſtere: quod hodie & cras inijciatur. Poſt hæc fortioribus progrediendum dicebat.

Po Monacho iſchiadico, cum tumore teſticuli. Anno M. D. XLIII. Iulij XIII. Conſilium CCCXXI.

CLariſs. Doctores, duo ſunt præter naturam conſideranda in hoc viro. Primò, dolor circa iſchion, & coxam dextram, impedieos etiam motum. Secundo laborat etiam tumore in teſticulo ſiniſtro cum dolore, de quibns conqueritur. Primū quod intendimus, eſt, inducere ſanitatem, quam non poſſumꝰ inducere oiſi cognitis cauſis, quæ extrinſecæ ſunt: quę etſi non ſatis ſunt ad indicatiooem curandi, tamen conferunt, & iuuāt. Cauſæ intrinſecæ ſunt formales & materiales, ad quæ conſequuntur accidentia. Et ſi rectè volumus ægritudineio cognoſcere, neceſſarium eſt harum cauſarū eſſentiam cognoſcere, & iotenſionem ac remiſsionem earum: pendent autem hæc à magnitudioe lapſus. Oportet igitur, vt primò conſideremos B temperaturam huius corporis naturalem, & ita obiter habebimus anſam reperiendi cauſaa horum morborum. Diſpoſitio naturalis ſingulorum membrorum, vt cerebri & cordis, eſſet cognitu facilis, ſi quis diu eſſet cum eo verſatus, ſed hodie primum eum vidi. Verùm tantùm habitudinem conſideremos, ex qua medici aliqoid cognoſcunt. De temperaturæ gradu nihil dico, difficilimum enim eſt, eum vnquam exquiſitè cognoſcere. Temperatura taotùm generalis facilè cognoſcetur, vt & Galeous teſtatur quarto de Tuen. valetud. Ex colore enim cognoſcimus dominium humorū, niſi in profundo decumbant. Color autem niger eſt, vnde iubemur colligere aduſtionē homoris melancholici, calida igitur temperarura eſt, & fuit. Ab hepate nanqoe ſanguis geoeratur calidus, ergo colligitur hepar calidum fuiſſe, & eſſe. Sed quoniam ſine muſculis magnis, totumque abdomē gracile eſt, & omnis pinguedinis expers, ita etiam erit in omento, vt non ſit multitudo pinguedinis in eo, atqoe adeò neceſſariò ventriculus C non bene conficiet alimentum. Nam vbi pingue eſt omentum, melius conſeruatur, & augetor calor exiſtens in ventricolo. Arbitror igitur in hoc corpore ventriculum conſecutiuè eſſe frigidum. Sunt & aliæ cauſæ, qnæ poſſnnt nobis hoc perſuadere: bepate enim calido exiſtente neceſſariò veotriculum frigidum effici ſæpe dico. Quibus ſtantibus, verum eſt moltos vapores ad caput aſcendere, ſicut vidimus, & totum corpus abundare excrementis. Plurima igitur excrementa recipit cerebrum, quod neceſſariò ſubiectū eſt repletioni. Cor autem calidom omnino eſſe videtur, ſed io eo nō ſimus ſolicit. Acceſsit peſsima ratio viuendi, quæ facit ad augenda excremēta. Eſt religioſus, veſcitur piſcibus, condimentis varijs, caſeo, rebus frixis, quæ omnia quàm ſint apta ad repletionem, & excrementa generanda, notum eſt. Poſtea ſomnos pomeridianus acceſsit, ac perſeuerauit in hac ratione viuendi plurimos annos, Debilitato corpore & extrioſecis cauſis auctis, tādem virtus ſuccubuit, & cœpit laborare tumore teſticnlorum in ſcroto ſiniſtri teſticuli. Et

refert, quòd ferè à principio iuuentutis in ingui- D
ne quendam tumorem ſenſerit, qui diu durauit,
neq; recordatur quando incœpit. Dum perſeue-
raret tumor, & caneret, repentè percepit deſcen-
dere tumorem ad pellem, didymum dictam, & ad
teſticulum, quo tomore ibi facto, nunquã amplius
percepit dolorẽ in inguine. His ita ſtantibus, quã
tum ad hiſtoriã, quęritur: Vtrũ huiuſmodi tumor
præter naturam ſit, quoniam ibi eſt materia, vel
an ſit pars aliqua corporis, vel monſtrum, vel ex-
crementum, omnino aliqua materia eſt. Poſtea
quærendum eſt, nunquid facta fuerit aliqua ru-
ptura in loco, vel apertio, aut reſudatio materiæ
ſubtilioris. Non credo rupturam eſſe, & quòd E-
piploon, aut inteſtinum exciderit: cùm enim diu
eum habuerit, non conqueritur tamen de dete-
riori concoctione ventriculi. Dubitatur modò,
ipſe dicit ſe tumorem percepiſſe diu: non poſſu-
mus igitur aliter colligere, niſi materiã fuiſſe cau-
ſam, & eſt materia ſegnis, ac craſſa, qualis eſt pitui-
ta. Ex cantù autem arteriæ & venæ intumeſcunt, E
ita vt aliquando rumpantur venæ. Dum igitur
cantabat, ſitu ad hoc adiuuante, pars materiæ ſub
tilior facta, deuenit per membranam ad teſticu-
lum. Nec mirum eſt, quòd per membranam ve-
niat materia craſsior, videmus enim quãdo in pe-
ctore putredo eſt, excerni à pulmone per tuſsim
craſſa, & tamen pars illa tranſit membranas: qua-
re etiam ſine ruptura potuit fieri iſte tumor. Mate-
ria igitur deuenit ad teſticulum ſine ruptura: quia
facta ruptura difficile eſſet inteſtina etiam non
procidere: & potuit tandem ita contingere, quòd
materia ad tantam peruenerit craſsitudinem, vt
ſcirrhum efficeret, & puto ſcirrhum iam verum eſ-
ſe inductum. Si eſſet caro, non tam reſiſteret atta-
ctui, niſi ad callum iam perueniſſet. Poſſum autẽ
abſceſſum hunc tumorem etiam optimè appella-
re, apoſtema Græcis dicitur. Hoc ſit ſatis quan-
tum ad tumorẽ præter naturam. Locus eſt mem-
brana, quæ immediatè contegit teſticulum. A-
deſt præterea dolor vertebrę coxæ dextræ, iſchia
dicus dictus. Eſt enim primò dolor iſchij ab eo F
loco vſque ad genu, & inde ad talos, & habet ea
omnia, quæ ponuntur in definitione iſchiadis:
quia eſt morbus articularis, & habet eandem ra-
tionem quam habent fluxus omnes ad aliquam
partem. Quando fit defluxio, non oportet quæ-
rere, vtrum ſit per conſenſum, an primario affe-
ctu. Poteſt eſſe defluxio dupliciter, ab vno mem-
bro ad reliquas partes corporis, vt à cerebro: aut
ab vna parte ad aliam: in illa autem dicimus vitiũ
eſſe. Nam in fluxione quatuor neceſſariò requi-
runtur. Membrum mandans: quod validum eſt,
mandat ſua excrementa ad loca affecta. Recipiẽs,
quod debile eſt, & aptum ad recipiendas fluxio-
nes. Tertiò, requiritur materia quæ fluit. Quar-
tò, viæ apertæ, quæ diligentiſsimè conſiderandæ
ſunt. Quantum ad imbecillitatem recipientis lo-
ci, fit ea vel ratione temperaturę, vel cõpoſitionis
malæ, vel ſolutione continui. Hic nulla eſt ſolu-
tio continui propriè dicta, quod diſtinguo con-
tra malam intemperiem. Neque in compoſitione
vitium. Non enim eſt diſlocatio oſsium, diſloca-
tio inſenſibilis eſſe poteſt: oſſa autem ſimul ſunt
compacta, relinquitur igitur, vt ſit intemperies, ſi
conſideremus cauſas procatarcticas, ſicut audi-
mus hunc Reuerendum patrem incidiſſe in hunc
affectum tempore hyemis, cùm noctu ſurgeret.
Longè autem facilius muſculi lumborum expel-
lunt, ex ſententia Auic. 22. 3. quàm ligamẽta, & ea,
quæ ſunt circa oſſa: quæ poſtea dura ſunt, in qui-
bus materia hæret, quare difficilimè auellitur. Fuit
tempus frigidum, non igitur mirum, ſi illæ partes
facilius fuerint affectæ, ratione temperaturæ fri-
gidę: nam in habẽtibus ſymbolum facilis fit tran-
ſitus, vbi ſemel debilitatæ ſunt, & aliorum excre-
menta receperunt. Id poſtea ſubinde magis factũ
eſt, donec tandem per eſſentiam facta eſt læſio, &
imbecillitas, vt reliquorũ membrorum excremẽ-
ta facilius reciperet, quia proprius locus in quo
fiat excrementorum collectio nõ eſt. Et ideo con
cludimus, quòd habet aliquid præter naturã, idq;
adeſt per conſenſum, quia membrũ mãdans man
dat, & inde eſt vitium in loco. Non eſt autẽ hic pri
mogenius affectus, vt ſcilicet ita laboret mem-
brum, vt in eo incœperit prima occaſio. Mandan-
tia membra ſunt ventriculus, & repletum caput,
ex quo per ſpondylos & neruos deſcendit mate-
ria iſta craſſa, per venas etiam aliqua alterius ma-
teriæ portio illuc peruenit, & iſtę ſunt viæ, per quas
materia deducitur. Materia quæ fluit, eſt craſſa pi
tuita, ideo non facit inſignem dolorem. Iuuatur
etiam à calidis, melius enim habet æſtate, quàm
hyeme. Ita iam omnia apparent, circa cõſideratio
nem morbi facientis dolorem obſeruanda. Mem-
brum igitur principale mandans caput, viæ, ner-
ui & venæ. Locus autem recipiẽs eſt, vbi os femo
ris cõnectitur cum oſſe iſchij. Materia eſt pituita.
Cùm igitur viderimus naturam horũ ſymptoma-
tum, ad curam accedendum. Incipiam autem eo-
dem ordine, quo in indagãdis cauſis vtor. Curan
tur abſceſſus, & tumores præter naturam, vel per
operã chirurgi, vel per medicamenta. Vtrum aũt
opera manuali egeamus. Auic. de tertia ſpecie her-
niæ dicit, quòd quandoque materia decumbit ad
partem illam ſcroti, & ſępe facit, vt tumorẽ abſcin
dere, & eradicare debeamus. Donec tamen ſuccę-
deret tempus magis opportunũ, tentarẽ medici-
nas omnimodo. Non fuit bene intellecta neq; be
ne curata cauſa morbi: quia ligamenta appoſuit,
& pro hernia curauit, quare exterius applicata re
mouẽda. Ego vellem emollientibus & reſoluenti
bus vti: pinguedinem porci, oleum amygd. dulci.
myrrham, crocum, ammoniacũ probo. Hæc om-
nia ponentur ſimul, & vnguentum de althæa, cõ-
poſitio diapalma nunquam ſatis laudata à Ga-
leno cum oleo è Ruta. Tentarem omnem emolli-
tionem, ſed quia quandoq; obſtruuntur meatus
cutis, optimum eſt, vt nunquam ponamus colli-
quantia, niſi etiam ponamus lenientia, vt ex de-
cocto chamæmeli, althææ. Hęc enim penetrant
ad profundum, & locus quoq; mũdus remaneret.
Hoc modo niſi ſuccedat, ad inciſionem tranſeun-
dum. Remedia communia contra iſchiadem ſunt
quæ reſpiciunt cauſas: quæ quatuor ſunt in quo-
libet defluxu. Audio eum eſſe euacuatum: po-
ſtea

ſtea acutis clyſterib. vſus eſt, vt eroderent etiã inteſtina: ob eã cauſam emplaſtica quædam addi oportuit. Aquam Poretaoã quoq; bibit, quæ plurimũ euacuat, quare nõ puto iam temerè aliquid ſuperflui in corpore eſſe. Aquę autem Poretanę calidæ ſunt, nec eſt differentia aliqua inter eas, & Patauinas in caliditate. Quare etiã nunc vrinę tinctę ſunt, & plurimũ mingit, quare meatus aperti ſunt ab illa aqoa Poretana. Si tamen aliqnid ad hæc exhibere vellemus, eſſet id flos caſsiæ. Sed quia huc accerſiti ſumus, potiſsimũ vt conſulamus, vtrum lutum balnei coooeniat, & quib. balneis vtẽdum. Sunt in his balnea quæ emolliunt, ſnnt quæ reſoluunt, vt S. Helenæ, ſunt qnæ aſtringunt, vt aluminoſa. In fluxionibus duo facienda, euacuanda materia, & corrigenda diſpoſitio facta in membro. Si materia fluens ſit, intercipere ẽ eam. Sed quãdo eſt aliqua materia in loco fluxa, quæ facit ſymptomata, hæc indiget remotione. Antequã membra alterentur, prius emolliri hæc debeot, & reſolni. Concoquatur igitur ea materia, & deinde reſolnatur: ſed hìc omnino cauendum eſt, ne nimis reſoluatur, & qnod bene flnidum eſt reſoluatur, craſſum autem remaneat. Emollitione tãtùm peccare potius poſſumos, quàm reſolutione. Reſoluta materia, ſi calefaciẽtibus indigemus, laudarem balnea ſulphurea. Si tamen ea quęrimus ad retinendum, quod ſibi conuenit: aſtringentibus id fiat, & tunc aluminoſis vterer. Bituminoſa autem vbi emollientia inquirimus. De cauterijs factis, procederẽ cum ijs, ſi tamen perſeueraret fluxus, poſſunt rurſus fieri in eodem locò.

De præſeruatione à podagra & calculo, pro nobili viro Domino Matthia Zeſz Conſule L. Bohemo. Conſilium CCCXXII.

Vir nobiliſsimus atq; prudentiſsimns, agens annum ętatis quadrageſimum ſecundum, habitus corporis optimi, petit à nobis conſilium, qnomodo toto tempore vitæ ſuę effugere poſsit podagrã, non quòd eam iam patiatur, ſed quod timeat, oe declinante ætate & calore decreſcente, in eam incidat, propterea quòd aliquando (vt nobis refertur) leui deſtillationi ſubijciatur. Cùm igitur quęrat modum præſeruationis à podagra futura, conſilinm meum eſt, ne quid magni moliatur ſub hyemem, quæ iamiam aderit, ſed babito bono regimine victus in ſex rebns non naturalibns, leuibus aliquibus pillulis vtatur, quæ paulatim educant materiam. A vino ſi abſtinere poſſet, optimum fore iudicarem: ad ſanitatem enim eſſet certa via. Sed quia id durius videbitur, cùm ſit aſſuetus vti optimis vinis, ſaltẽ accipiat quatuor amphoras aquæ, in quibus coquat quatuor ciſtas ſaluiæ, & totidem betonicæ, donec remaneant tres amphoræ aqoæ, quibus deinde facta diligenti expreſsione, addat octo amphoras vioi albi bene maturi, & ſimul bullire permittat, idque poſtea bibat. Abſtineat à piſcibus, fructibus, leguminibus, caſeo, & omnibus, præter carnem vitulinam, pullorũ, auiA cularum montanarum, oua recentia, panem in brodio, panatellam. His contentus viuat ad minus per annum. Cum ſua coninge honeſtiſsima nonniſi à natura ſtimulatus, & ieiuno ſtomacho verſetur. Ab aere maximè nocturno fugiat, & diurno etiam craſsiore. Muniat caput contra ventorum & aeris iniurias. Ad præſeruationem verò vtetur his pillulis.

R. Aloes optimæ
Rhabarbari electi
Agarici electi & leuis añ. ℥ ſ.
Garyophyllorum
Nucis muſcatæ
Sandalurum citrinorum
Roſarum rubearum añ. ℈ j.
Myrobal. chebulorum ʒ j.

Pulocrizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, poſtea aſpergantur ſucco iuæ arteticæ, & permittantur exiccari, & ita iterum vſq; ſepties fiat: poſtea cum ſyrupo de betooica fiat magdaleó, de B qno ſingulis vicibus fiant pillulę tres pro ſingula drachma. Quidam laudant radicem cinarum. Eſt enim radix cuiuſdãm cannæ ex India, quæ facit vt plnrimum vrioæ emittatur, aliquando ad mortem etiam. Vidi ego in qnodam quotidie 40. calices vrioæ eijci. Et hæc erit tota ratio præſeruationis à futuro morbo, quem timet, & ab alijs plurimis ab eadem materia oriundis.

Rurſus, quia dominatio ſua petit conſiliũ præſeruatiuum à calculo pro quodam amico ſuo, idcirco Dominatio ſua, vt à calculis ſe immunem omnino reddat, operęprecium eſt, vt in ſex rebus non naturalibus rectè ſe gerat. Nihil ergo comedat quod humores generet calidiores, vel pituitoſos: omnia ſint εὔκρατα & tẽperata, media inter craſſum & tenue: bilis enim à ſiccis & calidis cibarijs, pituita à frigidis & humidis originẽ ſumit. Oportet igitur cauere à calidis, frigidis, craſsis & tenuibus, ne Scyllam fugiendo incidat in Cbarybdim. Temperatè itaque edat & bibat. Et qnia nemo tam prudens eſt, quin cadat aliquando, pro C uidendum eſt, vt præueniat purgando eos humores, qui apti ſunt cauſare huiuſmodi malũ, & corroborando membrum, oe facilè generet, & recipiat facilè. Cum quo inſtrumento? Optimum eſt ex rhabarbaro & agarico medicamentum, admiſcendo aliquid myrobalanorum, & aliquid temperatum, quod facile pertranſeat ad vias vrinæ, vt cinnamomum cum ſemine melonum. Exempli gratia:

R. Rbabarbari ʒ iij.
Agarici electi ʒ ij.
Cinnamomi
Myrobalanorum
Sem. Melonum añ. ʒ ſ.

Semel in ſeptimana vtatur. Si calculus effectus ſit, neceſſarium erit illicò mittere ſanguinem à poplitibus, quibus nunc non vtimur, ſed ſaphenis, facta diuerſione cum ijs quæ leoiter euacuãt, vt caſsia: poſtea adiungatur caſsiæ agaricum. Si eſſet in renibus, vtatur oxymellite, & aqua mulſa. Nunquam frigidis, nunqnam calidis procedendum conſulo, ſed ſemper temperatis & incidenti

bus: quoniam terreum, quod à calido coagulatũ fuerit, vt lateres, non à calido nec à frigido diluitur facilè, vt Ariſtot. 4. Meteor. teſtatur. Quare nõ poſſumus progredi, niſi enm incidentibus, quib. minuũtur. Admiſceatur igitur oxymel cum aqua mulſa. His omnibus diligenter & exquiſitè obſeruatis, credo quòd Dom. ſua non ſolùm à calculis, quos timet, præſeruabitur, verumetiam à grauiſſimis morbis vindicabitur, cum auxilio Dei Optimi Maximi, cui ſoli honor, gloria, & imperium in ſecula.

APPENDIX.

Huic verò Bohemo nõ conſerẽtibus remedijs in conſilio poſitis, inſtituit puluerem ſequentem capiti inſpergendum.

R. Laudani electi ʒ iiij.
Spicæ
Stœchados
Maioranæ
Roris marini
Aſari an. ʒ j.

Poluerizentur minutiſsimè, & inſpergantur capiti. Laudauit etiam vſum Alexandrinæ aureæ. Prò potu verò.

R. Cinnamomi electi ʒ ij.
Aniſi ʒ iij.
Zucchari ℥ iiij.

Decoquantur in aquæ communis lib. 6. ad tertias. Victu tenui vteodum conſuluit.

De morbo articulari, pro Generoſo D. à Stubenberg, Anno M. D. XLVI. Martij 28. Conſilium CCCXXIII.

ILluſtrem Dominum ex auditis accidentibus, conſtat articulari morbo laborare: ita vt iam ſit confirmatus: omniaq; eius membra ad ſummam imbecillitatem ac defluxum continuum deueniſſe: vt ne dum poſsint alienis excrementis reſiſtere, ſed ne proprium quidem alimentum cõcoquere, vel proprias ſuperfluitates expellere. Quòd alienis excrementis non reſiſtant, ingentes tumores accedentes in ſingulas partes corporis, axillas, vmbilicum, ilia, genua, ac pedes declarant. Quòd proprium alimentum non conficiant, iudicio eſt inſignis ariditas, & vniuerſi corporis tabes: ex quibus etiam facilè conijci poteſt, membra principalia malè habere, caloremq; cordis, & ſpiritus multifariam violatos eſſe: neq; adeſſe illis vel propriã qualitatem, vel quantitatem: quibus accedit mala concoctio rum ventriculi, tum hepatis & venarum, & plurima à capite deſtillatio, ob inſignem frigiditatẽ. Si enim cordi frigiditas acceſsit; quid arbitramur cerebro contigiſſe? Ex his ſequitur ęgritudinem cõfirmatam eſſe, nec aliquo artificio tolli poſſe. Leniri tamen ſymptomata ac dolores poſſe, ſi modò ipſe ſibi non deerit, rectiſsimaq; vtatur victus ratione, arbitramur: ad quam tota fermè præſeruatio dirigenda. Primò igitur aerem eligat quàm maximè fieri poteſt temperatum: videlicet in quo nullus exceſſus appareat, pręcipuè tamen frigiditatis, deinde etiam humiditatis. Vn-

D de ventos euitabit tum Boreales, tum etiam Auſtrales, & habitationes humidas & etiàm terreas: nocturnum aerem quem etiam cauebit per feneſtras admittere. Induatur veſtibus, quæ optimè muniant ipſum à frigore: quæ ſint admodum mundæ, & à ſordibus omnibus expurgatæ. Nec parum conferet, ſi interiores tunicæ, cùm mundiſsimæ ſint, odoratiſsimis etiam ſuffumigijs reddantur odoratæ. In ſumma delectetur gratis odoribus. Hæc enim maximè conſerent ad ſpiritus caloremque naturalem reuocandum & corroborandum, & ad cerebri vitia corrigenda. Lauet caput præterea ſemel ſaltem ſingulis ſeptimanis, ex lixiuio facto cum cinere lignorum dulcium, in quo decoquantur ſaluia, maiorana, betonica, & aliqua etiam portio roſarum, & loco ſaponis vtatur agarico, quem etiam poterit in eodem lixiuio decoquere, erit enim admodum vtile. Præterea vbi lotus fuerit, aeri ſe eodem die non exponat: atq; optimè exiccetur pannis non admodum calidis.
E Euitet omnes animi moleſtias, præcipuè tamen mœſtitiam & iram: Altera enim calorem naturalem elidit, altera humores præcipites reddit, caueat igitur ab vtraq;: viuatq; cum amicis quàm maximè lætè & iucundè poterit. Laudarem ex quo deambulare non poteſt, vt ſaltem obequitaret, vbi tranquillitas eſſet aeris: vel curru veheretur: atq; omnino quæreret aliquod exercitij genus quod quidem faciendum eſſet manè, vbi omnia excrementa noctu collecta reddidiſſet. Frictiones etiam admodum placerent, mediæ videlicet: neque admodum validæ, neq; admodum leues, quæ omnibus partib. corporis adhibentur. Quãuis enim nonnullis videantur humores attrahere, ſi tamen fiant non repleto corpore, horis opportunis, quemadmodum fieri oportet, innatum membrorum calorem corroborabũt, coctionesque adiuuabunt, meatusque dilatabunt: vnde excrementa facilius difflentur. Denique membra omnia facilius nutrientur, & melius alienis excrementis reſiſtent. Ideo frictiones debitè & oppor-
F tunè factas admodum laudarem: imò ſi poſt frictionem eadem membra illinentur oleo odorato veluti quod ex ſpica conficitur, vel ex garyophyllis, eſſet additamentum optimum. Quę verò ex balſamo ſiue ex ſtyrace confici ſolent, propter acriorem caliditatem non placent, nam plus ęquo reſoluunt. Cauebit ne dormiat poſt cibum, niſi duæ horæ ad minimum interceſſerint: & omnino à meridiano ſomno cauebit. Ita igitur veſperi cœnabit, vt amplum admodum ſpacium habeat temporis ad decubitum. Quantò enim maius ſpacium interceſſerit, tantò felicius noctu deget. Ob quam rationem & parcior cœna conferre ſolet. Caueat ne comedat ſiue in cœna, ſiue in prandio, vbi percepit priorem cibum non optimè fuiſſe concoctum. Nihil enim deterius quàm ingerere nouum cibum ſuper alium inconcoctum aut corruptum: ideo tam cœnam quàm prãdium ita moderabitur in qualitate & quantitate cibi, vt poſsit in toto eo ſpacio, quod eſt inter prandium & cœnam, totum alimentum optimè conficere. Propterea interim neque bibet, neque aliquid prorſus gu-

ſus guſtabit, quamuis enim modicum eſſe videatur, illud tamen modicũ ad maleficium ſummam habet efficaciam. Ad hæc etiam maximè conferet ſi varietatem ciborum euitabit, & vnico cibo contentus ſit. Quotidie verò ſtodebit, vt pro ratione alimenti & potus excremeota per aluum & vrioam reddantur: quæ ſi defuerint, arte adiouanda ſunt, & vel clyſteribus lenieutibus ſuccurrẽdum: quales ſunt qui ex decocto maloarum, betę, & furfurum conficiũtur, oleo addito commooi, ſale & vitello oui, & quandoque vncias duas mellis roſati. Vel ſi clyſteres nõ placuerint, optimum erit remedium, quod etiã ad bunc vſum celebrauit Galenus, vt malua, beta, mercurialis in iore pulli decoqoantor, & facta expreſsione manè huius decocti lib. propinetur ȝ. hor. ante prandium: leoiet enim aluum ſine moleſtia. Circa ciborum potuſque electionẽ, cùm hic ſit maxima ſylua, ea tantũ dicemus q̃ ſũnt eligẽda, omiſsis ijs quę ſunt euitãda q̃ ꝓpemodũ ſunt infiuita. Carnes eligat quib. optimè veſci poteſt, ſicut vitulinæ, bœdinæ, caſtratorum iuoenũ, leporu ioniorum & cuniculorum, gallinæ, colombacei etiam pulli, turtures, atque aues campeſtres, præſertim ſi iuniores fuerint. Nam in carnibus antiqois hoc vitium eſt, vt peſsimum ſuccum generẽt: ideo ab omnibus cauenduo. Hæ ſunt carnes comedendæ, à reliquis omnibus abſtiuendum: quæ ſiue elixentur, ſiue etiam aſſentur, non vitupero: dum modo aſſatæ larido non operiantur, vt coqoorum mos eſt: vel elixa, iuſculis compoſitis admodum & refertis aromatibus non condianrur, vt mos eſt plurimis Germanorum. Vitiãtur enim hoc modo carnes, & peſsimi alimenti redduntur: & omnia viſcera torreſaciunt. Simplici igitur iore decoquantur, vel, quod maximè laudauit Galenos, decoquantur cum oleo, aqua, porro & anethi ſeu fœniculi coma. Oua recentia admodum placent, dum modo ſine aliquo pingui vel decoquantur vel comedãtur: nihil enim ouis magis aduerſum quàm pingui atque vnctuoſo aliqoo miſceri, dum in ventriculo coquũtur. Ab omnibus piſcibus cauendum conſulo, ab omnibus acetarijs & oleribus crudis, quamois nec cocta libenter admiſerim. Fercula comedi poſſunt, qualia ſunt oriza, hordeom, far, ſpelta, panicom etiam & milium, ſi in pingui iure decocta fuerint: quamuis enim paucum adferunt nutrimeotum, non tamen omnino malum. Quantùm ad potum attinet, ſi vino fuerit aſſuetus, non omnino improbarem, hac præſertim ætate. Vinũ tamen eligerem colore album, nam illi audiendi non ſunt, qui vino albo podagricis interdicunt, quod antiquis pręcipuum fuerit remedium cõtra articulares morbos, ad materias per vrinæ meatus auertendas. Vinum igitur album eligatur, ſubſtantia tenui, lucidiſsimum, ſapore neq; acidum, neque aſtringẽs, neque dulce: ſed quod ſaporem illum pręſe ferat, qui propriè vinoſus ab antiquis vocatur: & nos vulgò maturum appellamus. Sit autem medium inter potẽs & debile. Hoc vinum mediocri quantitate bibat, in cœna tantùm & prãdio: tẽporibus intermedijs, vt etiã ſuprà diximus caueat omnino, non à vino tantùm, ſed ab omni

A potus genere. Hæc vbi rectè inſtituta fuerint circa victus ratiooẽm, maximam partem ſuæ præſeruationis erit aſſecutus. Vt tamẽ tutios & melius muniatur, quędam etiam medicamenta afferentur, quæ vitia occurrentia caſu ſubinde emendare poterunt, atque etiã interim membra corroborare. Inſtituenda igitur illi eſt primò purgatio anuualis, quam ineunte Vere in hunc modum faciendam conſulo:

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Specierum hieræ ſimpl. ʒ ij.

Cum zuccharo fiat bolus, ſumendus ȝ. horis ante prandium. Poſtridie ſyrup. accipiet qui habeat

Mellis roſati ℥ j.
Syrupi de abſintbio tantuudem
Decocti betonicæ
Liquiritiæ ℥ iiij.

Et ita perſeueret uouem vel vndecim diebus, totoque hoc dierum ſpacio foueantur hypochondria, ventriculus, totum abdomen, pectus, ceruix B & ſingulæ corporis partes, oleo chamæmeliuo moderatè calido, quod melius bis aut ter etiam in die iterabitur. Quibus peractis, apparentibos in vrina coctiouis ſignis, ſumat pharmacum iuſrà ſcriptum.

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Agarici præparati ʒ ij.
Liquiritiæ puluerizatæ ℈ ij.

Miſce, fiat bolus dandus in aorora com cuſtodia. Poſtea tribus ſubſequentibus diebus ſumat zuccharũ roſatum pondere vncię ſemis hora vna aote cibum manè & veſperi. Vtatur præterea ter in menſe bolo infraſcripto, quem tribus horis ante prandium ſomat.

R. Carnis pinguiſsimæ ficuũ, qoæ per ſetaceum cibrum ſuerit excolata ℥ s.
Medollæ cartami ʒ ij.

Miſce, fiat bolus.

Quod ſi parum eduxerit addatur ſimul rhabarbari pulueriſati dracbma vna, eritq; medicamentum præſtantius, & ſi bolus durioſculus fuerit, e-C molliatur cũ ſyrupo de liquiritia. Laudo tanquã remedium præſtãtiſsimum, vt familiariter etiam vtatur, ſingulis diebus manè trib. aut quatuor horis ante prandium, radicibus accori cum zaccharo cõditis, vel myrobalanis chebolis: idem enim ꝑſtare poſſunt: facilius tamẽ radices ſortaſſè etiã fideliꝰ cõparabũtur. Præterea ſingulis ſeptim. abloat caput circa veſperas, ita vt exquiſitiſsimè poſtea exiccetur, blandè tamen ſine multa frictione, com pannis moderatè calidis. Ablutio autem erit qualem ſuprà deſcripſimus. Vbi verò contingat vt acceſsio dolorum infeſtet, laudo vt quietus perſiſtat, foueatq; loca dolentia, vel cum lana ſuccida moderatè calida, vel cum pelle vulpis noua, & locum nulla prorſus re alia illinat, niſi oleo chamomillino, vel ipſa chamomilla viridi contuſa, ſi haberi poteſt, vel flore caſsiæ cum floribus camomillæ puluerizatis: quod quidẽ ſæpe experimor præſtantiſsimum remedium ad ſedãdos dolores podagricorum. Hęc auxilia totiſsima ſunt: concoquunt enim materiam doloris ſine agitatione, vel moto aliquo vel attractione, & adiuuant mirum

In modom calorem naturalem affectum. Cætera omnia quæcunque poſſunt vel materiam diſcutere vel attenuare, vel repercutere, vel calidè calefacere, vel tale aliquid operari, qualia multa propè innumera applicari ſolent podagricorum doloribos, omnia prorſus tanquam perniciem abijcienda coofulo: & vtinam talia quædam illuſtriſs. hunc Dominum io præſentem calamitatem ooo duxerint. Scio enim pleroſque omnes in ſimilem calamitatem perueniſſe ab huiuſmodi medicamētis perductos. Toto autem acceſsionis ſpacio habeat aluum qoàm maximè mollem, quæ adiuuetur clyſteribos mollientibus, ſitq́oe tenuis admodum victus, quantum eius oatura potuerit tollerare. Vinoq́ue prorſus per omnia acceſsionis tempora abſtineat: cuius loco vtatur aqua mulſa cum ſaluia & cinnamomo. Ita aotem commodè parabitur, ſi ſumantur aquæ partes 12. mellis optimi deſpumati pars vna, deinde modicum quid cinnamomi ſaluiæq́ue admiſceatur, prout ægri guſtui magis familiare videbitur.

De Arthritide ex melancholico humore. Conſilium CCCXXIIII.

QVidam dolores percipit in articulis, & neruoſis partibus totius corporis mirabiles. Cùm enim eum corripiunt, faciunt, vt cōtinuè cogatur moueri, & interdū cùm mouetur, edit ſonitum, non aliter atque ciconiæ roſtris ſois ſtrepitum excitant, agitatur eoim, vt nullo modo contineri poſsit. Interea ſemper iracundus eſt, ſuſpicax, ac timet continuè. Mootanus materiam viſcoſam craſſam in neruorum partib. contineri putabat, qua agitatione coocuſſa, ſtrepitum illum ſeu ſonitum edit: ſicuti cùm nubes concotiuntur fit tonitru. Iuuatur autem illo ſtrepitu, quia materia agitata incaleſcit, & coocuſſa paulatim diſſoluitur. Dedit caſsiæ vnciam vnam cum drachmis duabus ſpecierum hieræ, ſyrupo de oxymelle, melle roſato, & de betooica, cum decocto ioæ, betooicæ, ſaluiæ, vtebatur. Purgatio erat ex confectione hamech, cum ſyrupo roſato ſolut. poſtea ligni decoctiooem illi exhibuit ſine ſuis ſyrupis magiſtralibus, quòd iam ante à medicis admodum eſſet porgando extenuatus. Balneum de aqua dulci fecit, partim pro humectatione, partim etiam pro concoctiooe & reſolutione materiæ.

Pro muliere patiente dolorem articulorum. Conſilium CCCXXV.

HIſtoria talis eſt. Laborat dolore articulorum, dolor acutus durat 24. horas, poſtea aggreditur aliam partem. Non fit mutatio coloris, iuoatur à frigido, læditur à calidis. Cauſa procatarctica, cùm apud ignem ſudaſſet ingreſſa eſt aquam frigidam. Iam petit an conueniant aquæ Patauinæ. Conſi-

D deranda igitur natura morbi, & balnei. Morbus fluxio eſt, inuadēs per certas periodos modò has modò illas partes. Si igitur fluxio, membrū mandaos, recipiens, & materiam conſiderare debemus. Bene autem dixit Galeoos Eunuchi non incidunt in podagram, ſed nune omnes, & Eunuchi & mulieres ob immoderatum victum. Membra recipientia ſuot articuli: occaſio fuit extrinſeca, oempe balneum frigidum. Sed eſt alia cauſa fortior, nempe dolor ex quo attracta eſt materia: & cùm dolor attrahit materiam, viæ paratæ ſunt ad fluxiones, & humor per alias, atque alias venas tranſit nunc ad vnum membrum, poſt occupat alias partes. Primùm in pedib. dolor fuit, qui attraxit iſtam materiam. Habuit etiam talem morbum pater, & affines: vnde quaſi à natiuitate ſimili morbo laborauit, quæ eſt cauſa primitiua. Secundò hoc etiam ab ortu contractum, ob imbecillitatem neruorum. Mandantia membra. Arbitror mandari à toto corpore, & toto venarum ambitu.

E Materiam puto habere occaſionē ex malo victu: & videtur in ea dominari ſiccitas: eſt ſubliuidi coloris, & habet venas anguſtas, & cùm eam inuaſit podagra ceſſarunt menſtrua: fortè data occaſione, materia quæ debebat venire ad vterum, declinauit ad alia loca. Quæ ſit materia, difficultas eſt. In libro κατὰ τόπους tria habemus ſignā, quibus materias dignoſcimus in iuncturis. Primo color in loco, an liuidus, vel rubens & c. Hic rubor non apparet, ergo non eſt calida. Symptoma: dolor velociter tranſiens: calidi eſt, aeres & citos dolores facere. Videtur quidem eſſe calida ab ijs, quæ extrinſecùs admouentur, nam iuuatur à frigido, læditur à calido, ergo debet eſſe calidus fluxus. Ego credo frigidam materiam & pituitoſam eſſe, quia manifeſtè tophos video in loco. Præterea non apparet color, neque in principio, nec in ſtatu. Igitor frigidam eſſe puto. Propter perſeuerantiam etiam doloris: quaoquam enim acutus eſt, tamen non ceſſat. Eſt aūt acutos, quia iuuamentū habuit à calido. Quòd aotē nocumētum percipit à calidis rebus, hoc eſt per accidens, vbi enim pi-

F tuitoſa quieſcit materia, applicatis calidis, incipit diſflari, & digeri, & facit dolorem. Acutus quoq; fit dolor, cùm materia frigida tenuis pertingit neruos, ſicut etiam in inteſtino à vitrea pituita fit dolor acutiſsimus, Galenus tertio de Simplici. Dolores à frigido ita acuti, vt mordicarent, ſicut à calido, ita & à frigido, ſed iſta materia pituitoſa mobilis. An etiam admiſtum eſt aliquid calidi? Perpetuum eſt ferè in omni fluxione, ferri materiā per veoas (& neruos etiam, ſed rarius) vbi ſemper erumpit aliquid materiæ calidioris, & admiſcetur, quæ poſtea reſoluitur, manente frigido, vt ſecundo de Differentijs febrium ait Galenus. An poterit curari? Si id ab ortu habet, quia iam tēdit ad ſenium, difficile erit. Si à cauſa procatarctica, poterit curari. Cùm igitur hoc ſit, cum quibus? In qualibet fluxione oportet primò euacuare materiam, Galen. de Miſsione ſanguinis dicit ſe purgationibus vernis, & phlebotomia multos curaſſe. Quandoq; ſola purgatio corat. Sed dicat aliquis ſi materia frigida, cor non afflixit hyeme eam, ſed

Vare

Vere?Quia Vere dilatantur venæ, materia flatua-
tur, & attenuatur. Fuit exquiſitè purgata cum vo-
mitu, vſque ad ſanguinem. Et in dnloribus articu
lorum ceſſat dnlor, ſolo vomitu. Si quid tamen
materiæ in ventriculo remanſit, poterimus exhi-
bere florem caſsiæ, aut ſyrupum ſolutiuum. Facta
euacuatione ſi fluxum volueris prohibere, corro-
bnranda ſuut membra, & aſtriugenda. Corrobo
rare membrum eſt inducere proprium membro
habitum, vt ſi mala temperatura, remouere eam.
Rheumatiſmus fit dupliciter (ſecũdo de Natural.
facult.) nnu enim ſnlùm membra recipiunt alin-
rum excremeuta, ſed nec ſua etiam concoquuut.
Hîc tophi appareut: optimnm igitur erit remoue
re malam temperaturam. Rectę enim nperatio-
nes à recta temperatura proficiſcuntur: anima e-
uim ex temperatura bene habet aut malè. Bal-
nea ei conueniunt, quia corroborát veutriculum.
Bibat aquam, & exterius vtatur balnei luto. Sed
ſtillicidium, quia materia nou eſt à capite, non cõ
ducit. Vtatur recta victus ratione, ſi volet curari,
quod erit difficile.

*Pro labbrante dolore oſsis ſacri, & debilitate mo-
uendi crura. Conſilium CCCXXVI.*

CONqueritur de dnnbus ſymptoma-
tibus. Primum eſt dolor circa os ſa-
crum. Secundum, quòd non pnteſt
bene eleuare crus. Videndum qnis
locus, & quæ pars corporis ſit affe-
cta. Clarum ſiquidem eſt hunc dnlorem eſſe circa
os ſacrum. Nnn eſt quidem affectum os, quia nſſa
nou ſentiunt, & ita nnn dnlent. Nec muſculi vidẽ
tur affecti eſſe illi, qui ſunt pro ingreſſu, & crurum
ſubleuatione: quia dnlor nõ eſſet profundus, ſed
in ſuperficie, & rectè impediretur ingreſſus. Sed
iſte ambulat, & crura ſubleuantur. Reſtat igitur
qnòd iſta ægritudo ineſt nerais orientibus ab il-
lis vertebris inferioribus, & deuenientibus ad ip
ſns crurum muſculns, quibus affectis cauſanrur
dicta ſymptomata. Credo, quòd iſta ægritudo nõ
eſt facta ex intemperie calida vel frigida, quia par
tes circunſtantes eſſent admodum calidæ aut fri-
gidæ, & maiori infeſtarentur dolnre: ſed quòd ad
ſit præſentia materiei frigidæ & craſſæ, cum ali-
quali materia pauca, calida & ſubtili. Signum eſt
tale, quia augetur dolor in calidiore, & frigidiore
tempnre, his enim temporibus materia frigida &
craſſa mouetur à calido, quæ quidem euaporat,
ſicqne occupãdo maiorem locum, & diſtentẽdo
partes illas, dolnrem auget. A frigidn verò cnn
ſtringitur, & cõprimitur in illis partibus. & auge-
tur etiam dnlor, quod proprium eſt talis materię:
Cnlligitur autẽ ibi materia per defluxum à capi-
te per ſpinam, & hoc ratione videlicet debilitaris
illius lnci, quæ cauſata eſt à diuerſis canſis. Habet
caput repletum, & hoc ideo, quia hepar calidum,
à qnn vapores ad cerebrum aſcendunt, vnde ma-
teria ſtillat ad locum inferiorem imbecillum. Vi-
ſis ſymptomatib. viſa ægritudine ea ꝓducẽte, & ſi
militer cauſis ipſius ægritudinis, veniendũ eſt ad
A curationem. Primùm igitur ſumenda eſt indica-
tin à mnrbo, qui vt tripliciter ſe babeat, ita tres e-
runt indicatioues. Is enim mnrbua habet partem
factam, cuius cauſa eſt materia illa collecta, & im-
pacta neruis illis. Præterea partim eſt in fieri mor
bus. Contiuuò enim præter materiam ibi imbibi
tam, quæ ſe habet vt cauſa coniuncta, materia de-
fluit à capite, & fouet ac auget ipſum morbũ. De-
inde babet partem, quæ nec facta, nec in fieri, ſed
eſt futura, cuius cauſa eſt materia, quæ tranſmitti-
tur ab hepate, & à reliquo corpore ad ipſnm ca-
put, idque replet. Et ſic attendendum eſt morbo
iam facto, mnrbn qui eſt in fieri, & futuro. Quo-
modo verò eſt attendendum? Auferendo cauſas.
Et primùm incipiendum eſt à cauſa futuri morbi,
quæ eſt multitudo ſanguinis craſsi, & humoris ab
hepatis caliditate orti. Vnde iſta materia debet e-
uacuari tam ſectinne venæ, quàm pharmaco. Et
ita facta ventris lenitione cum caſsia & hiera, aut
cum aliqua buiuſmodi, vt ſnlemus facere pro præ
B paratinne materiæ, ordinarem talem ſyrupum.

R. Syrupi cnmpleti cichnrij Nicoli
Oxymellis ſimpl. vel ſcyllitici ana ℥ j.
Decoctinnis ceterach
Betouicæ in aqna bnraginis deſtillata,
vt habeamus peuetratiuum ℥ iiij.

Sumptis dnnbus ſyrupis, ſecanda vena in cubi
to eiuſdem lateris, poſtea aſſumat reliquos ſyru-
pos. Pręparata materia euacuanda eſt pillulis cnc
chijs, de agaricn, de hermodactylis, quia habẽt ra-
tinnem & cnnuenientiam cum iuncturis: electua
rin Indo, & cnnfectinue bamech & c. Et non ſi-
mul euacuanda eſt, ſed repetenda bis vel ter eua-
cuatio, qnnuiam morbus eſt chronicus. His tol-
letur cauſa futuri morbi, & ſic morbus futurus au
fertur, qun ſublato ſimul tollitur cauſa morbi
fientis, tnllitur enim fluxus. Si velimus aliquid
agere pro diuerſione huius fluxus, debemus vti
maſticatorijs, & cnnſuln vt vtatur his omni tem-
pore. Caputpnrgia ita facienda purgato corpore,
abluendum caput lixiuio, in qnn decnquãtur be-
C tnnica, chamæmelum, & roſæ & c. Tandem venia
mus ad morbum iam factum, qui remnnebitur &
ipſe ex remotioue cauſæ. Cauſa eſt materia frigi-
da, & craſſa impacta in illis partib. & neruis, quã
opnrtet euacuari, tam deriuando clyſteribus acri
bus, vt ex centauro minore, & c. quàm etiam per
locum affectum inſenſibiliter, & quæ poſſunt at-
trahere & digerere, & talia ſunt cauſtica, vt eſſet
radix brinniæ, flammnla Inuis, thapſia, & alia cau
ſtica & veſicatnria: imò ex his poſſunt fieri empla
ſtra & alia medicamenta. Et hæc ſufficiant, quæ ſi
ab ipſn ſeruabuntur, credo euin ſanum futurum.
Eſt enim morbus ſanabilis, ſed lnngus rum ratio-
ne materiæ frigidæ, & cauſæ facientis morbũ, tũ
ratinne neruorũ, qui ſunt frigidi. Non eleuat crua
quia nerui ſunt aliqnaliter affecti, id vt pręſtare nõ
pnſsint. Vtatur autem victu optimn, quia, vt Gal.
inquit, qui bnnam victus ratinuẽ tenere ue-
queunt, ijs nptimam medicinam præ-
ſcripſiſſe ſuperuacaneum eſt.

D *Pro muliere in principio podagræ. Conſilium CCCXXVII.*

PRæmiſſa purgatione, & exhibito potu aquarum Apponéſium: tum pro euacuatiooe vlteriori, tum etiam pro caleſactione vẽtriculi generantis plurimam pituitam: ita vt per interualla plurimùm vomeret, & per aliquot dies poſtea tota virtus puſtrata eſſet. Pro ventriculi vlteriori cõfortatione iuſsir fieri confectionem ex ſpeciebus aromat. roſati & diarrhodõ Abbatis, cũ ſaccharo, non multò plus quàm ſpecies eſſent: & ſumpta rotula vna vel duabus, hora vna ante cibum, inũgi regiooem ventriculi oleo abſinthino cum maſtiche. Pro curatione pedis podagrici ad thermas redire iuſſit Apponitanas: vt ibi primũ reciperet ſumũ, qui rarefaciet pedem ad modum ſpongiæ: penetrat enim, aperit & exiccat: maximè tamen aperit. Poſtea lauabit pedem aqua, quæ facilius penetrabit E poſt rarefactionem ſumo factam, & magis exiccabit. Vltimò ad lutum Sancti Bartholomei accederet, quod durius & groſſum eſt, & hoc modo facilius penetrabit, & exiccabit amplios, & ſimul etiam mollificabit propter bitumẽ, quod admiſtum habet. Apponenſe lutum tãtùm exiccat, & magis placet, vt lauetur in aqua, quàm vt guttæ inſtillentur parti affectæ, quia gutta applicatur illis membris, quæ in aqua permanere nequeunt. Accipiat igitur fumum, & lauetur per ſeptem dies, poſtea ad lutum totidem diebus accedat.

Pro ægroto laborante doloribus & morbo articulari cum frigiditate corporis, & omnium membrorum principaliũ imbecillitate & catarrho. Conſil. CCCXXVIII.

COrpus hoc in primis in Vere eſt hoc pacto expurgandum.

R. Floris caſsiæ nouiter extractæ ʒ x.
Specierum hieræ s. ʒ ij.

F Cum ſaccharo fiat bolus, ſumendus tribus horis ante prandium. Poſtridie accipiat hunc ſyrupum.

R. Mellis roſati
Syrupi de abſinthio ana ℥ j.
Decoctionis liquiritiæ ℥ iiij.

Fiat ſyrupus, quem aſſumat per decem dies: in hoc ſpacio dierum x. foueat hypochondria, ventriculum & reliquum corpus oleo chamæmelino moderatè calido bis & terio die. Apparentibus ſignis concoctionis accipiat hoc medicamentum.

R. Floris caſsiæ ℥ j.
Agarici præparati ʒ ij.
Liquiritiæ puluerizatæ ʒ ij.

Miſce, & fiat bolus, dandus in aurora cum cuſtodia. Poſtea per tres dies aſſumat manè aote prãdium ℥ s. ſacchari roſati pro vice. Vtatur prçterea ter iu menſe infraſcripto bolo.

R. Carnis pinguiſsimarum ficuum, quæ per ſedaceum ſeu cribrum fuerint excolatæ ℥ s.

D Medullæ carthami ʒ ij.

Miſce, & fiat bolus, & ſi parum educat, addatur rhabarbari pulnerizati ʒ j. Et, ſi bolus fuerit durꝰ, emolliatur cum ſyrupo de liquiritia. Vtatur etiã ſingulis diebus tribus horis ante prandium acori radicibus, ſaccharo conditis, vel myrobalanis chebulis. Pro corroboratione capitis vtilis erit hæc lotio, ſingulis ſeptimaois adhibita.

R. Lixinium confectum ex dulci cinere ligni, in quo decoquãtur ſaluia, maiorana, betonica, & modicum roſarũ, & loco ſaponis vtatur agarico, decocto in eodem lixiuio. Ad diuertendũ humores à capite vtiles eront frictiones, & poſt frictiones vſus commodus erit alicuius olei odorati, vt de ſpica, de garyophyllis. Si aluus non profluat, vtatur clyſteri communi, confecto ex betæ, maluarum, furfurumque decocto, addito oleo communi, ſale, & oui vitello, & quandoque ℥ ij. mellis roſati. Vel, ſi clyſteri vti recuſarit, accipiat maluã betam, & mercurialem, decoquãtor in iure pulli, E & facta colatura, manè accipiat per tres horas ante cibum lib j. huius decocti. Pro potu vtatur vino albo, quod remedium eſt ad materiss auertendas, per vrinæ meatus, contra multos, qui vinum in articularibus morbis interdicunt. Dolores articulares leniantur, vel cum lana ſuccida moderatè calida, vel cum pelle vulpis oouа, & cum oleo chamæmillæ, vel chamæmilla contuſa, vel flore caſsiæ, cum florib. chamæmillæ puluerizatis. Cætera medicamenta repercutiẽtia, tanquam noxia reijcienda. Tempore autem exacerbationis dolorum mollem habeat aluum: tenui victu vtatur, vinoque hoc tempore abſtineat, ipſiusq; loco mulſa vtatur hoc modo confecta.

R. Aquæ partes 12. mellis optimi, & deſpumati j. & admiſceantur modicum quid ſaluiæ, aut cinnamomi, prout guſtui magis videbitur familiare, & bulliant ſimul vſque ad generationem ſpumæ, continuò ipſam ſpumam abijciendo.

De tumore podagrico in vtroq; genu, pro D. Georgio Freidel Germano. Anno 1548. Conſilium. CCÇXXIX.

F TVmore exiſtente in vtroq; genu nobilis viri maturè cõſiderato, tum ex his quæ prçceſſerunt, tum ex his quę ſubſequuntur, credo materiam eius non eſſe vnam, ſed difformem. Quantum enim attinet ad partem extrinſecam, durities quædam ſolidior tactui apparet, quæ tactui non cedit, ita vt foueam aliquandu relinquat. Pars verò interior ita iotumeſcit, vt tangẽti ſen ſus manifeſtiſsimus flatus cuiuſdã craſsi appareat, atq; hic quoq; nulla fouea cõprimenti relinquitur: quod proprium inſeparabileque ſignum eſt tumoris à pituita dependentis, qui œdema appellatur. Ergo tumor extrinſecꝰ, ex quo œdema nullo pacto appellari poteſt, abſceſſus frigidus ad aliquam duritiem vergens eſt dicendus. Sed cùm du[illegible] vel [illegible] ſit vel a materia mẽlancholica, vel p[illegible]uitoſa, probabile eſt pendere potius à ſucco [illegible]elanchol[illegible] & coniectura eſt venarum [illegible] varicoſus in totus

totius cruris longitudine, circa eandem partem extrinſecus apparens: non enim dubitandum eſt materiam eſſe illius tumoris, quæ in venis adiacẽtibus apparet. Nec obſtat quòd in ſuperficie non appareat nigredo, quod ſignum, autore Galeno, diſtinguit inter duritiem melancholicam & pituitoſam. Cùm enim humor ſit infra cutim, colorem abſceſſus videre nõ poſſumus: neque enim cutis transparens eſt. Ergo cutis color naturalis percipitur, & nõ ipſius abſceſſus. De tumore verò alio in parte intrinſeca incipiente, paulò ſuprà genu longè magis protuberante quàm in extrinſeca, ſicut non eſt dubitandum pendere à materia vel vapore craſſo vel flatulento, ita non ſatis conſtat vtrum in profundo ſit materia melancholica vel pituitoſa, vnde huiuſmodi flatus exoriatur. Sed quod magis probabile eſt, videtur in neutro loco materia eſſe abſolutè ſimplex, ſed melancholiam pituitæ quoque commiſceri, præcipuè quoniam raró contingit alterum humorem inueniri poſſe ſine altero: huiuſmodi autẽ humores in vno corpore dominari, multis coniecturis haberi poteſt. Et ſic cùm temperatura huius nobiliſsimi viri calida fuerit & bilioſa, iamq́ue ad declinantem ætatem accedat, non mirum ſi humores melancholici multiplicentur diminuto calore, vt cum alijs quoque talibus fieri contingit. Quòd ſi calor naturalis diminuitur, quantum per adulterium multiplicatur melancholia, tantum per cruditatem pituita. Sed hoc quoq; acceſsit cogitatio ſuperflua, aſsiduè enim cogitat, perpetuum ſcribendi ſtudium, & ocium corporis magnum, quæ omnia vbi ſimul conueniunt, duo ſimul faciũt: corpus enim exiccant, & calidos humores adurunt, prætcrea cruditatem ventriculi, cerebriq́ue deſtillationes plurimas gignunt. At ſi his quoque addatur in cibo & potu peſsima ratio, ita vt varijs cibarijs & compotationibus potentiſsimi vini vacatum fuerit, nulla poſtea cauſa deeſt ad hoc, vt duo illi humores dicti multiplicentur. Omnia autem contigiſſe in hoc nobili viro, ipſo etiam referente & atteſtãte, compertum habemus. Non dubitamus igitur huiuſmodi cauſas eſſe tumorum præter naturam in vtroque genu exiſtentium. Sunt autem huiuſmodi tumores ſine dolore, cùm neque faciant tenſionem, neq; alia inſigni qualitate actiua præditi ſint. Et cùm ab his duabus cauſis dolores proueniant, non eſt mirum, ſi dolor non adſit. Motus crurum impeditur, cùm muſculi & principia chordarum finesq́ue ita impediantur, vt ad debitum terminum neq; contrahi, neque diſtendi poſſint: & cùm motus crurum fiat ex contractione & dilatatione oppoſitorum muſculorum, ideo non abre huiuſmodi tumoribus impeditur. Verùm ſi unt varicoſi, propter melancholici humoris redũdantiam, ad partem imbecilliorem per venas expulſi. Vtrum autem huiuſmodi morbus ſit ad articularem referendus, non eſt admodum diſputare neceſſarium: ſat enim eſt ſcire locum affectum, & eius naturam ſimul cum ſua intemperie, & mala compoſitione, & proprijs cauſis: non enim curamus nomina, ſed affectus. His igitur ita ſtantibus, dicimus hunc nobilem virum pro ſua curatione indigere ſumma, aſsidua & longa diligentia: neq; enim facilè curabitur, ſicut ego arbitror. Humores enim craſsi & frigidi, loco etiã frigido & profundo inculcati pertinaciter adhærentes, non ita facilè concoquentur & expellentur. Ac præterea notandum fomentum quotidianum & incrementum. Cuius ſignum eſt ſatis euidens, quòd veſpertinis horis ſemper augentur tumores: neq; enim hoc eſſet, niſi noua materia deflueret. Oportet igitur vt nobilis iſte vir cognoſcens ſtatum ſuum & naturam ſuæ ægritudinis, adhibeat perſeuerantiam, patientiam, & obedientiam: deberetq́ue conſtantiſsimè medicorum pręceptis parere, alioqui non curabitur omnino, imò in peiores decidet ęgritudines. Proponantur ergo quæ agenda ſunt, poſtea ſua prudentia & fortitudine animi exequãtur, & tandem optatam ſanitatẽ aſſequetur. Principio in victus ratione potiſsima cura adhibenda eſt: in omnib. enim lõgis & pertinacibus morbis, nihil efficacius, nihil præſtãtius, quàm optima victus ratio. Non tantùm igitur dominatio ſua in cibo & potu ſtudebit modum ſibi præſcribi, ſed in reliquis quoque cauſis omnibus corpus humanũ alterantibus. Et quoniam aer eſt primus qui occurrit, omni ingenio cauebit, ne occurrat aeri nubiloſo & turbido: neque habitet in cubiculo aut obſcuro, aut Boreali flatui expoſito, aut humido & terreno: neque dormiat feneſtris apertis, aut ablatis operimentis, ſicut in æſtate fieri conſueuit: Euitabit etiam nocturnum aerem, neque vẽto ſe exponat tam Auſtrali quàm Boreali. Inter omnia euitabit omnes animi moleſtias, aſsiduas cogitationes, ſcribendi conſuetudinem præcipuè poſt cœnam & prandium: neque legat, aut aliquo modo intẽdat animum in aliquã rem. Sed nunquam repleto ventre exercebit corpus: quieſcet ergo ſumpto cibo tam animo quàm corpore, & cum amicis iocundis verſabitur, aut leniter ambulabit per cubiculum, vel ſtabit erectus, vt cibus melius ad fundum ventriculi deſcendat. Horis verò matutinis, & hora vna ante cœnã exercebit corpus exercitio moderato, vt ſuperiores partes quàmmaximè exerceantur, inferioribus verò & crurib: non adeò laborantibus. Multiq́ue conſuluerunt, vt homo in huiuſmodi caſibus iaculãdo vel arcu ſe exerceret: alij conſueuerunt vti plumbeis pilis, quarum ſingulæ pendant circa libras duas, quæ manibus contineantur, & cum his pondera agitẽtur, manibus ſuprà, infrà, & ſecundùm omnem ſitum vſque ad manifeſtam mutationem anhelitus & ad erumpentem ſudorem. Ex hoc enim ſic habetur conueniens exercitatio corporis, & caloris naturalis excitatio, excrementorumq́ue difflatio ac præterea diuerſio, eorumq́ue excrementorum ab inferioribus ad ſuperiora traductio, quod etiã hoc loco maximè quærendum eſt. Ad hunc eundem vſum maximè pertinent frictiones, quæ quotidie fiant in ſuperioribus partibus circa dorſum, brachia & pectus, manibus illitis oleo anethino & chamomelino. Sunt autem hęc omnia non vna aut altera ſeptimana peragenda, ſed pluribus ſubinde diebus, fortè etiam menſibus, ſi vtilitas ſit inde percipienda. Morbus enim natura chronicus

eſt & pertinaciſsimus, neque pauco tempore, curari poteſt, quod quidem nobili huic viro ſemper in animo fixum eſſe oportet, videlicet ne credat ſe breui tempore euaſurum, ſed perquàm longa perſeuerantia eſſe vteodum ſibi perſuadeat, alioquin ſeipſũ decipiet, vel medicorũ remedia vana erunt. Nocturno quidẽ ſomno prolixiori vtetur, mallemq; ipſum dormire ſaltem per octo horas: ſed interdiu ſomnum tanquam peſtem euitabit. Procurabit vt quotidianas alui excretioues habeat, laudauerimq; vt tum pro alui mollitione, tum pro euacuatiooe & auerſione humorum per aluũ excretorum, tum etiam ad obſtructiones aperiendas, ad membra naturalia ac caput corroboraudũ ſaltem bis ſingulis ſeptimauis vteretur pillulis tribus pondere drachmæ, vel ſcrupulorum trium, horis tribus ante prandinm, quæ haberent:

R. Reſinæ terebinthinę cypræ ℥ iiij.
Rhabarbari optimi ℥ j.
Garyophyllorum ℈ ij

Pulverizentur pulverizanda, & omnia miſceãtur, & ſeruentur ad vſum. Inter omnia ſtudebit vt ſemper vnico & ſimplici cibò contentus ſit: nihil enim deteſtabilius, quàm ciborum multitudo & varietas. Parcè enim comedat, & citra ſatietatem: ſed longè parcius bibet, cauebitque tanquam à re pernicioſa, à quolibet vino potenti, ſed præcipuè nigro & dulci. Cauebit etiam à compotationibus, neque bibet intrà prandium & cœnam. Cibos eligat facilis concoctionis & boni nutrimenti, qui apud omoes notiſsimi ſunt, ſicut caro hœdina, pullorum iuuenum, vituli lactentis: ſed meo iudicio cauebit à piſcibus, præſertim Venetis. Oua ſorbilia recentia maximè coogruunt. Fercula ex farre, hordeo, ſpelta, beta etiam cnm boragine, bugloſa & petroſelino, non negaotur: conceditur etiam lactuca, ſi parcè comedatur: nec omnino ſunt deteſtandi aſparagi, præcipuè dulces, & hortenſes. Cauebit à caſeo tam recenti qnàm antiquo, & ab omnibus lacticinijs, à carnibus antiquis & ſalitis, à leguminibns, à rebns frictis in ſartagioe. Parcius cœnabit quàm prandebit: ſed & prandium erit moderatum. Non ibit cubitum niſi per duas horas poſt cibum, & ſi poterit vel leniter deambulet vel erectus maneat, citra tamen defatigationem. Hæc diligẽtiſsimè ſunt obſeruanda, non vno aut altero menſe tãtùm, ſed per plurimum temporis, alioqui uon tantùm oõ ſanaretur, ſed etiam in deteriores diſpoſitiones prolaberetur. Sed præter hanc viuendi rationem, erit etiam ad reliqua medicinalia remedia accedendum, interque illa præcipuè cooſulo, vt bis in anoo purgetur, Vere inquam & Autumoo. Purgatioque hoc modo eſſe poterit.

R. Florum caſsiæ ℥ x.
Specierum hieræ ſimpl. ℥ ij.

Cum zucchara fiat bolus, ſumat tribus horis ante praodium. Item

R. Syrupi de cichorea Nicolai ſioe rhab.
Oxymellis ſimpl. ana ℥ j.
Decoctionis ceterach
Liquiritiæ
Capillorum Veoeris, in aqua bugloſſę

D deſtillata ſactæ vncias quatuor.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs vſque ad ſeptem vel nouẽ. Sed vbi acceperit duos primos ſyrupos in purgatione Veris tãtùm, mittetur ſanguis ex baſilica dextri lateris vſque ad vncias octo. Poſtea acceptis nouem ſyrupis, accipiat pharmacum, quod erit tale:

R. Confectionis hamech ℥ iiij.
Oxymellis ſcillitici ℥ ij.

Cum decocto ceterach & polypodij fiat potus breuis: ſumatur in aurora cum cuſtodia. Facta euacuatione Veris, abſtineat ab omni pharmaco vſque ad Autumnum, præter illam tantùm terebinthinã, vel pillulas ex terebinthina, de quibus ſuprà locuti ſumus. Vtetur tantùm nonullis gratis & iucundis confectionibus, ad membra contemperanda, ſicut eſt huiuſmodi:

R. Zucchari roſacei
Boraginati
E Violati ana ℥ ij.

Miſce, & ponantur in vaſe mundo vitreo, & deaurentur. Et ex hoc electuario ſumat ſemuociam tribus horis ante prandium. Quandoque etiam loco iſtius electuarij ſumat myrobalanum conditam chebulam, vel belliricam, vel emblicam. Sed quæ attinent ad ipſa loca, hoc eſt, ad genua localiter medicanda, non hîc deſcribimus nunc, quoniam longè melius vt S.D. purgetur primò, deinde per multos dies perſeueret in dięta inſtituta, & in omnibus his quæ admonuimus. Nam facile poteſt contingere, vt inde curetur abſque aliqua moleſtia circa genu, à quibus quantum poſſumus, abſtinere debemus. Nam nihil eſt quod magis debilitet iuncturas, & præparet ipſas ad omnem defluxum recipiendum, quàm fomentare, inungere & linire. Sed ſi oportebit, & nos poſt aliquot meſes admonebit, procurabimus vt id quoque quàm maximè tutò fiat. Vnum hîc non omittam: quod ſi perfecta purgatione huius Veris, quemadmodnm ordinauimus, vellet huc accedere, & accipere aquas thermarum noſtrarum, & iu illis etiã ſouere crura, fore illi vtiliſsimũ. Vnde cõſulo, vt eo F tempore huius rei gratia omniuo Patauiũ ſe conferre haud grauetur.

Pro Domino Georgio Freydel Germano, alterius cruris tumefactione laborante. Conſilium CCCXXX.

CVm laudauerimus in hoc præſtantiſsimo viro poſt purgationem Veris, vſum thermarũ, ita vt fumo & luto tumores fouendo, quæreret diſcuſsionem materiæ, & locorum corroborationem, ipſe autem ob vrgentia negocia cogatur in Germaniam proficiſci, petit vt thermarum loco aliquid proponam, quod idem præſtare poſsit quod ipſæ thermæ. Dico igitur, poſtquam in patriam redierit, atque ibi animo & corpore aliquandiu quieuerit, optimum fore vt rurſus expurgetur. Neque enim probabile eſt tantũ itineris confecturum, quin in ratione victus non

decli-

delinquat plurimùm, atque inde rurſus nõ aggreget crudos & deprauatos humores. Eſt autẽ omniuo contra rationem, loco adhibere reſoluentia & exiccantia remedia, uiſi primò totum corpus fuerit expurgatum, alioqui longè plus humoris attrahetur, quàm reſoluatur. Facta ergo purgatione, poſtquàm animo & corpore quieuerit, uullo temporis ſpatio interpoſito, parabit infraſcriptũ remedium. Primò duobus aut tribus diebus loca tumentia illinet cum adipe porcino recenti, hoc eſt, eiuſdem anui, non ſalito, admiſto oleo amygdalarum dulcium, ac botyro etiam receoti: illinet autem ſingulis diebos bis, manè inquam & veſperi. Tertio die accipiet qoatuor aut quinque fruſta ad magnitudinẽ oui, lapidis pyritæ, qoem vulgò marcheſitam vocant. Quòd ſi haberi uon poterit, eius loco ſumet fruſtum lapidis molaris nooi, & aquam non experti, & ſit eiuſdem magnitudinis, quæ ioijciet in ignem ex carbonibus accenſum, habebitq́ꝫ vas ad id præparatum ſtricti orificij æneum, qualia ſunt ea quibus vtuntur tonſores ad lixiuiuin, in quod vas acetum ſemiplenum infuudat repentè tantam copiam eorum lapidum ignitorum, vt fumus ſufficienter exhalet: quẽ fumum totum diligenter excipiat circa tumores, adiectis vndecunque pannis operientibus, ne fumus per alias partes exhalet: & dum incaleſceot partes tumefactę, per illum vaporem, ſemper agitabit crus hinc inde mooendo, tamdiuq́ue illum fumum admittet, quàm diu partes exudent humorem ab extrinſeco. Deinde locnm abluet aqua calida, in qua decocta ſit camomilla, & roſæ ſiccæ, & abſterget leuiter panno lineo calido. Vltimò iuunget eodem linimento paulò ante deſcripto, & per duos adhuc dies eodem modo bis ſingulis diebos manè & veſperi idem repetat. Deinde tertio die ad illud idem ſuffumigium redibit, alternatim repetendo per quindecim dies aut etiam viginti: poſtea quieſcet, & ſi curatus fuerit, bene erit: ſi minus, interim quieſcet donec Autuinnalis purgatio acceſſerit, qua purgatione facta ſtatim tentabit illud idem fomentum vel ſuffumigium, deinde quieſcet vſque ad Vernam purgationem. Denique nunquam ceſſabit ab ijſdẽ remedijs itidem repetitis, dooec ſuauitatẽ acquirat. Neque enim eſt diſcedendum ab ijs quæ inter initia rectè fuerint inſtituta, etſi nõ ſucceſſerit, quemadmodum optimè conſulit Hippocrates. Eſtque illi omniuo præſuppouendum, qoemadmodum etiam in conſultatione admonuimus, ęgritudinem longam fore, & perſeuerantia eſſe peruincendam, in qua ſola eſt cum diuino auxilio ſpes ponẽda, cum firma opinione. Nihil enim deterius huic, & omnibus alijs chronicis ac diuturnis morbis, quam crebra mutatio ſententiarum & remediorum. Hoc igitor admonere volui tanquaio rein fortaſſè præ reliquis omnibus maximè opportunam.

De dolore genu obtuſo ex deſtillatione pituitæ à capite, pro magnifico Veneto. Conſilium.
CCCXXXI.

VNum conſidero rectè conſiderandum, quòd iſte magnificus vir natura eſt calidæ temperaturę hepatis & cerebri, ventriculi etiam non omnino frigidi, ſed frigidiuſculi. Cum ergo ab ortu ſuo habuerit calidum hepar & cerebrum, & nouc appareat dominium frigiditatis, & patiatur frigidam diſpoſitiouem à pituita, vt ab exeuntibus apparet, & à multitudine humoris pituitoſi, iodicandum eſt oon eſſe frigiditatem illam naturalem in capite. Cùm ergo fuerit lapſus talis à propria natura, ideo ſortè non ita facilè tolletur: quia cùm ægritudines cootingunt præter propriam temperaturam, maior erit lapſus, quàm
B ſi contingant ſimiles propriæ temperaturæ. Vt ſi frigida temperatura à frigida ægritudine occupatur, minor erit lapſus, quàm ſi calida ægritudine affligeretur. Si ergo cerebrum fuerit naturaliter calidum, & nunc frigidam patiatur ægritudinem, maior eſt lapſus: ideo diligenti cura eſt curandus. Circaque ſymptomata primò conqueritur de dolnre obtuſo occupante vtrunqoe genu, maximè ſiniſtrom: & dicit ita leuem eſſe, ac ſi pongeretur digitus, & leuiter ſoppuraretur, & ex eo aliquis dolor perciperetur, cùm tamen ſæpe in tali caſu clamoſi ſoleant eſſe: Et licet multa materia deſcendat ad locum, & impediat motum, nihil ominus oon doler, niſi moueatur. Iſte eſt modus doloris. In deſcenſu autem materiæ percipit in motu illo frigiditatem: cùm verò figitur, uon. Conqueritur præterea quòd non poteſt liberè mouere caput, & cùm aſcendit cymbam, videtur quòd nanſeam habeat, ac ſi fluctuaret in mari: & omnino conqueritur de debilitate capitis. Probabile eſt illam deſtillationem, quia omnia refe-
C runtur ad deſtillationem, à capite prouenire: & cùm aliqua calida, aliqua frigida, aliqua craſſa, aliqua tenois ſit, pro modo doloris & pro modo deſcenſus, credo quòd iſta ſit tenuis cum inſigni humiditate: in actiuis verò credo quòd nõ ſit multũ frigida, nec calida. Et quòd uon ſit calida, patet, quia percipit frigiditatem quaudam. Non eſt etiã frigida admodũ, quia frigiditas facit dolorẽ: quia Galenus dicebat qoarto de Simpl. medic. declarans illud Hippocratis dictum, Frigidum vlcerib. mordax, qoòd frigidum ſoluit continuum. Et in ſexto de Locis affectis, & in ſecũdo etiam inquit, ex humore frigido pituitoſo fieri atrociſsimos dolores, vt videretur perſorari locus, vt in colico & podagra: iſte autem magnificus vir eſt ſine dolorè, licet multam habeat materiam. Si igitur excedit, excedit per frigidum, & ita materia deſtillans homida ſit & frigidiuſcula, non tamen admodum frigida videtur. Ex colore barbæ pilorum, conijcitur quòd ſit calidi cerebri à natura: ideo non poteſt deduci atque detrahi ad tantum lapſum, ni fuerit admodum frigidum. Quòd verò non

ſitinditio eſt, quia non patitur nocumentum in
hyeme, & melius ſe habeat in æſtate aliquâtulum.
Ideo nou eſt hîc tanta frigiditas, quia tempore hy
[illegible]is, qui habent frigidum caput, læduntur. Eſt
ergo deſtillationis cauſa frigiditas capitis, non ta
men multa. Fuit autem acquiſita, vel quia decubu
ìt in loco illo frigido & humido, vel quia in aere
frigido verſatus ſit, vt incideret in lapſum, & in va
pores aſcendentes ad caput, ſicut fumus ad cami
num, qui innenientes cerebrum ſeipſo debilius
redditum, nõ reſoluuntur: nec cerebrum ita con-
ficit alimentum ſibi delatum, vti conuenit. Ideo
humores illi in capite aggregati deſcendunt à vir
tute expultrice propulſi per ſpondylos colli, per
gurtur, fauces, per viam ad ventriculum, ſed ma-
ximè per neruos à vertebris deductos ad iunctu-
ras decurrunt ad partes debiles. Et quia à uatura
inſtitutum eſt, vt vnum membrum recipiat excre
mẽta alterius, requiritur vt quod recipit debilius
ſit, quia ita à natura factum eſt, vt fortiores partes
tranſmittant ſuperfluitates ſuas ad imbecilles: ex
tremæ autem partes imbecilliores ſunt, quoniam
diſtant à fonte caloris & ab hepate, & ſunt paratæ
deſtillationibus frigidis: quia ſicuti humores fri-
gidi ſunt parati ad partes inferiores deſcendere,
ita calidi ad ſuperiores. Habet præterea vias latas
quia ab ortu habet dominium caliditatis cum ſic
citate, hæc autem vbi eſt ſiccitati coniuncta, ape-
rit vias, & propterea cùm habeat latitudinem via
rum, & imbecillitatem crurum, non eſt mirum ſi
deſtillatio deuenerit ad crura. Ideo lapſus ex ma-
la ratione victus generatus eſt in cerebro, & gene
rauit humores illos frigidos, quia ita generati per
periodos, ſicut fieri ſolet in omnibus ſuperfluita-
tibus, decurrunt ad loca illa extrema. Et banc cre
do eſſe cauſam omniũ ſymptomatũ, & qnòd tota
origo ſit in capite. Quòd etiam humiditas ſit in ca
pite, patet ex hoc, quia balbus eſt: & Gal. ſuper il-
lo Aph. Hipp. Balbi diarrhœa corripiũtur, reddit
huius rationem, quia humidi capitis ſunt. Cùm
igitur talis ſit cauſa, & talis lapſus, & caput aliter
præparatum ſit, patet quid de præſagio ſit dicen-
dum. Curabitur quidem: ſed cauere debet, ne in-
currat in malum regimen victus, quia habet præ-
parationẽ naturalem, & lapſum habet in capite:
ideo debet diligenter curari, & cùm curatus fue-
rit, conſeruare ſanitatem, quia incideret in eandẽ,
& fortè deteriorem ægritudinem, puta iu poda-
gram, in paralyſin, deſcendẽte multa materia per
neruos & muſculos ad iuncturas: ideo cauere de-
bet, cùm erit ſanus. Cum quibus autem inſtrumẽ
tis? Bene hoc corpus debet euacuari, quia vbi
ſunt humores deſtillãtes, à capite maximè, à leui-
qualibet cauſa vacillant, hoc non eſt niſi ratione
vaporum & materiæ in capite aggregatæ: ideo
corrigendi ſunt humores & ſanguis, & tota maſſa
humoralis à ſuperfluitatibus purgari debet. Eua-
cuantia autem erunt agaricum maximè, quia tra-
hit humores craſſos & pituitoſos. Ideo agaricum
vel ſub forma pillularum, vel temperatũ, ſicut ele
ctuarium aliquod, aut caſſia cum agarico, & pro
minoratiuo caſſia cum hiera ſimplici accipienda.
Sed cùm voluerimus exquiſitius purgare, loco

D hieræ ſimplicis poterimus ponere agaricũ. Ideo
vel cum caſſia, vel cum rhabarbaro poterit eua-
cuatio fieri. Talia ergo erũt genera medicinarum:
uec pertranſirem agaricum. Digerentia erunt ſy-
rupus de betonica, vel de ſtœchade ſimplici, cum
portione oxymell. ſimpl. vel ſyrupi acetoſi, vt trã
ſitum maiorem haberet, cum decocto betonicæ,
endiuię cichor. vt habeatur ratio hepatis. Et ita fa
ctis mundificationib. ſi verũ eſt quòd caput habe
at lapſum, ſi volumus remouere lapſum, oportet
euacuare ipſum per loca propria. Et ideo maſtica
toria adbiberem, cum maſtiche, ſtaphiſagria, pipe
re vel cum alio tali: caputpurgium per nares cum
ſucco maioranæ, betæ, vel ſucco cyclamini. Maſti
care etiam radices capparum, ad extraheodam pi
tuitam à capite, optimum eſt. Factis deriuationi-
bus corroborabitur caput cum puluiſculis ſiogu
lis diebus, & quãdo vadit dormitum, ex mace, ga-
E ryophyllis, maiorana, ocimo, & cũ alijs odoratis
quæ habent vim exiccandi pituitam. Pro remo-
tione autem caloris, qui eſt in iſtis puluiſculis, ro-
ſas, ſandaracham, quæ exiccant & refrigerant, cõ-
miſcerem, & ſuper caput ponerẽ poſtea pileum,
& ita corroborarem caput cum illo tenui puluiſ-
culo, & in hora veſpertina curarem caput, ne am-
plius diſcederet à domo. Et facerem lixiuium cor
roboratiuum dulce, primò nou ex cinere ex qoer
cu, nec ex fortitudine illarum rerum in qnibus eſt
aſtriugendi vis & adurendi, ex qua aduſtiooe a-
ſtringãtur pori. Et ideo aſarum acciperem, & bac
charam, ſenam, polypodium, camomillam, ſtœ-
chadem, cum maiorana & iride, & ex ijs facerem
lixiuium. Et fieret ſapo ex garyopbyllis, mace, cin
namomo: & muſci aliquid, & ambræ adderẽ, pro
barba & capillis, & conſortabit. Et iſtud ſit pro ſa
pone. Aliqui etiam ponunt fruſtum agarici in lixi
uio, & quando abluitur caput, loco ſapoois vtun-
tur illo, quia habet vim qnãdam extrahendi: imò
F ſi ponatur ſupra locum podagræ, tunc fit euacua-
tio pituitæ. Cur non fiet etiam ſi in capite pona-
tur? Præterea electuaria pro corroboratiooe re-
quirerẽtur, & maximè myrobalani chebuli condi
ti, nou tamen Venetijs cõditi cum illis aquis ma-
lis. Ideo ſi baberi poſſent in India confecti, lauda-
rem illos ſummoperè: ſunt enim confecti cum ſy
rupo de carabolis vulgò dictis, id eſt, ceratijs ſeu ſi
liquis, & non calefaciunt. Theriaca aliquando &
mithridatum conueniret: zaccharum autem roſa
tum inter omnia erit præſtantiſſimum. Curabit
bit victum, à coitu, ab exercitio poſt cibum caoe-
at: nõ ambulet in ſole: Auſtrum & Boream vitet,
à loco humido caueat: non dormiat in meridie,
& babitet in cubiculo verſus Orientem: & circa
cibos, ſit contentus cibis vnius generis. Quò ad
carnes, vitulina, hœdina, pullorum, auium moo-
tanarum, & oua ſorbilia conuenientiſſima ſunt:
oua tamen cocta ſint in aqua, vel igne: à butyro
autem cum ouis cauendum eſt. Piſces neſcio
qui conuenireut, quia omnes ferè capinntur pro
pe magnificam hanc ciuitatem. Mihi placeret
lucius, laudarem etiã auratas Iſtrianas, mullobar-
batas, id eſt barboni. Faciatq; exercitia cõuenien
tia. His omnib, peractis corroborationibus, & re-
liquis

liquis iam dictis, quia propoſitum fuit balneum, laudo illud: & cùm habeat cerebrum calidum, lapſum ad frigidum, non valet ratio Galeni libro ſexto de Tuenda ſanitate, qui vituperat balnea vbi ſit deſtillatio. Loquitur Galen. de intemperie calida & ſicca: ſed cùm in caſu noſtro lapſus ſit ad frigidum, ideo conuenirent, quia deducerent ad veram temperaturam cerebrum: & non alterabitur, quia à ſimili non fit alteratio. Duciam præterea accipere poterit. Et ante omnia, factis iſtis omnibus, ſi remaneret debilitas aliqua in cruribus, ponere poterit Magnificentia veſtra crura in luto: & poſtremo facerem fontanellam in crure. Et hæc erant nobis receoſenda pro ſalute Magnificentię veſtræ.

De dolore in genibus à catarrho ad crura deſcendente. Conſilium CCCXXXII.

Facilè eſt iudicare veritatem manifeſtam. Excellentia veſtra bene exiſtimat de origine, & curatione morbi. Sed primò conſidero vnum quod apud me eſt aduertendum, quod fuerit calidę tēperaturę per totū corpus, hepatis & cerebri calidi. Cùm igitur habuerit à principio calida iſta membra, & nunc frigiditas dominetur in cerebro, vt apparet ex multitudine humoris pituitoſi, & excrementis, & ſit talis lapſus à propria natura, videndum eſt, vnde habeat originem. Scit Excellentia veſtra, quando ægritudines ſunt diuerſæ à temperatura, eſt maximus lapſus, indigebit igitur cura diligētiſsima. Circa hæc ſymptomata facilè eſt videre cauſas. Primò, obtuſus dolor, occupans vtrunque genu, ſed magis ſiniſtrum, ac ſi aliquis digito pungeret. Verùm non eſt nimium pertinax, & ſi multa materia deſcendit ad eum locum, impedit potius motum, quàm vt dolorem intenſum excitet, ſentit frigiditatem inſignem, dum tranſit materia. In dolore verò nō ſentit. Caput ita affectum habet, vt ſit nauſeabundus, etiam dum eſt in nauicula, ac ſi in magna naui eſſet. Iden omnino probabile eſt, hanc deſtillationem à capite eſſe. Ita ortus illorum ſymptomatum, non eſt niſi ex hac cauſa. Qualis modo materia eſt catarrhi? Ex ratione doloris, nos credimus materiam hanc tenuem eſſe cum inſigni humiditate. In actiuis quoque non eſſe intenſam, non ſentit in deſcenſu, niſi parum frigiditatis. Calida non eſt, non enim calorem percipit. Exiſtimo ergo ex humore frigido pituitoſo non oriri dolores acutiſsimos, vt Galenus in libris de Simp. dicit, vbi frigidum vlceribus mordax. Iſta igitur materia humida eſt, non multum frigida, & ex pilis ac barba cognoſcitur non eſſe magnum cerebi lapſum ad frigidum à ſtatu naturali. Vnde autem eſt ea frigiditas capitis? Decubuit in locis humidis, & diuerſis regionibus cùm eſſet mercator. Cùm autem multi vapores aſcendunt ad caput humidū, non poteſt conficere omnem eam humiditatem, ſed neceſſe eſt, vt expellat per fauces, & per vertebras colli, & alias vias ad loca imbecilliora. Et cō-

A tinuo deſcenſu membrum ſuſcipiens fit imbecillus, & mandans fortius mandare aſſueſcit, & vias latas habet, ratione caliditatis naturalis. Deſcendit igitur ad crura, quæ ſemper habuit imbecilliora, & quia etiam maximè diſtāt à corde, ſeu fonte caloris, tantò quoq; ſunt debiliora. Non igitur mirum, ſi ad eas partes humores crudi tenuiores & frigidiores deſcenderunt. Hæc ergo cauſa erit omnium ſymptomatum.

Prognoſticum. Cùm talis ſit caſus, curabitur, ſi vixerit ſecundū ea quæ præſcribentur. Hoc enim neceſſarium eſt ob cauſas dictas. Habet lapſum capitis à propria temperatura, quia non ita facilè curatur, niſi adſit diligentia, & perſeuerantia. Solēt enim huiuſmodi, niſi curentur, incidere in podagras, paralyſes & alias huiuſmodi reſolutiones. Bonum igitur erit, ſi velit curari, vt perſeueret.

Cura. Corpus debet euacuari, vbi ſunt humores deſtillantes à capite. Neceſſe eſt igitur, vt ratione vaporum, & materiæ aggregatę in capite, om-
B nis maſſa humorum in toto corpore corrigatur. Euacuantia ſint agaricus, quomodocunque exhibitus, nihil enim melius ad humores pituitoſos extrahendos. Minoratiuū. caſsia cum hiera ſimp. vel loco hieræ agaricus, vel rhabarbarum. Pręparantia, ſyrupus de ſtœchade, ſyrupus acetoſus, cū decoctis, vel aquis deſtillatis endiuiæ, betonicæ. Factis mundificationibus corroborarem caput, ſi modò eſſet bene euacuatum maſticatorijs ex ſtaphyſagria. & cætera caputpurgia, ſuccum maioranæ vſurparem, vſq; ad cyclaminis. Maſticarem radices capparis, quæ, vt Dios teſtatur, corroborant. Extrinſecus quando ſe pectit, adhiberem pulueres ex garyophyllis, maiorana, ocimo, odoratiſſ. roſis, ſandar. & reliquis, quę, habēt vim exiccādi & corroborādi. Lauaret caput ſingulis ſeptimanis veſperi, & poſtea maneret domi. Lixiu. dulce ſit, ex ſe, in quo coquatur polypodiū, camomilla, ſtœchas. Fiet ſapo ex garyophyllis, nuce muſcata, cinnamomo: imponatur ambra, erit delicatum admodum pro barba & capillis. In lixiuiū etiam
C ponerem agaricū, & vterer agarico loco ſaponis: corroborat, vt teſtatur Dios. Poſtea in frequenti vſu haberet electuaria, vel myrobalanos chebulos, ſi boni haberi poſſent, hi enim corroborāt caput & ventriculū. Saccharū roſatum præſtantiſsimum eſt. Ratio victus ſit bona, abſtineat à coitu, nō ambulet in ſole, nec ad Auſtrum & Boream expoſitus ſit. Non dormiat in loco ſubterraneo. Cubiculum ſpectet ad Orientem. Cibus ſit caro vitulina, hœdina, pulli, aues montanę, oua ſorbilia. Piſces fugiat, ſi verò lupū reperiat, eum ſumat recentem. Lactucam fugiat, & olera. Cappares ſumat; Factis corroborationibus balnea laudo. Cùm cerebrum fuerit calidum & ſiccum, & nunc à temperamento declinet ad frigidum & humidum, erit optimum balneum. Si debilitas remanſerit, fiāt fontanellæ, poſtea ea omnia, quę iam dicta ſunt.

D

Ad œdema Eryſipelatoſum in crure, datum. Conſilium CCCXXXIII.

PRimò circa rationem victus, caueat à vino potenti. Sed vtatur paucifero albo & claro, ex quo etiam parcè bibat. Caueat ab omnibus aromatibus, à leguminibus cuiuſcunque generis, à carnibus ſalſis, à cæpis, allijs & huiuſmodi. Caueat præterea à caſeo, præſertim antiquo, à piſcibus, & ab his quę friguntur in ſartagine. Vtatur vitulina carne, pullacea & omnib. carnibus iunioribus, ferculis qualis eſt oriza, condrus, hordeum. Non ſcribat, non recumbat, uon cogitet moleſta aliqua poſt prandium, neque poſt cœnam, nõ ingrediatur lectum, niſi duabus ad minus horis poſt cibum. Quæret quotidie habere beneficium alui, euitet nocturnum aerem, & caueat à ſomno meridiano. Vbi hæc facta fuerint, per totam hanc hyemem vſque ad Ver, ſit contentus infraſcriptis remedijs. Primò accipiat manè horis tribus ante prãdium bis aut ſaltem ſemel in ſeptimana, infraſcriptum bolum. E

R. Diacatholicon ℥ j.
Rhabarbari electi ℈ ij.

Cum ſaccharo fiat bolus.

Item vtatur quotidie hora vna ante prandium ℥ s. zacchari roſati optimi. Crus affectum lauetur lotione infraſcripta, ante cœnam:

R. Roſarum ſiccarum m. iij.
Hordei m. vj.
Raſuræ vel limaturæ cupreſsi, quæ cadit cùm ſerra ſecatur ℥ vj.
Saluiæ m. iiij.

Decoquaotur omnia in ſitulis duabus aquæ, donec maneat ſitula vna, & cum hoc decocto lauet crus affectum.

De Eryſipelate phlegmonode in genu, obſeruatio. Conſilium CCCXXXIIII.

ANcillæ cuidam crus circa genu vltrò citroque intumeſcebat, cum dolore intenſiſsimo, & non tam cum rubore perſpicuo, quàm flauitie cõſpiciebat, tactui renitebatur. Quia verò Eryſipelas èx bile eſt, principio non venæ ſectionem, ſed purgationem admittit, vt autor eſt Galenus 13. Method. Potuiſſet tamen & ſanguis detrahi, quia phlegmone, huic adiuncta erat: tamen in hoc vti maluit purgatione Montanus, & ordiuauit.

R. Diacatholiconis ʒ vj,
Electuarij de ſucco roſarum ʒ ij.

Cum zuccharo fiat bolus. His copioſè admodum purgarat totũ corpus, poſt præcepit inflammationi ſuccum ſemperuioi apponi, cuius proprium eſt repellere & digerere.

Ad contuſionem neruorum, vel diſtorſionem in in genu obſeruatio. Conſil. CCCXXXV.

QVidam ex caſu ex ſcalis neruos læſerat circa iũcturam radij, cum femore, ita vt cordas muſculorum & ligamenta, quæ eo loco plurima ſunt, læſa viderentur. Montanns iuſsit, vt oleo anethino inungereot, & chamæmelino, quod magis penetraret, nec verebatur inflammationem, quod nulla circa locum rubedo appareret. Poſt aliquot dies cùm propter frigus (vt arbitor) nec dolores prorſus ſedarentur, oec pede commodè vteretur, iuſsit vt ioungeret oleo de hyperico, quod habẽt communiter in pharmacopolijs.

E

De tumore œdematico vtriuſque pedis, pro ciue Ferrarienſi. Conſilium CCCXXXVI.

QVando aliquis pituita & ſucco melancholico ſuapte natura redũdat, non video propter aliquam aliam cauſam eſſe poſſe, niſi quia ventriculum habeat frigidiorem, hepar vero calidius: ita enim pituita in ventriculo plus æquo multiplicarur, ſicut in hepate ſanguis redditur craſsior, & ſuprà quã oportet excoctus. Quòd ſi etiam caput excrementoſum, frigidnm, mucoſumque fuerit, nnn facilè euitabit hic homo morbos, qui vel à melancholico ſucco, vel loogè magis à pituita generari ſolent: pręcipuè ſi incõgrua victus ratio acceſſerit, & aeris intemperies. Cùm ergo hæc omnia de hoc nobiliſsimo viro enarrentur, haud ab re eſſe videtur, ſi tumor ille laxus & œdematicus vtrunque pedem vexet, æſtate præcipuè, ita tamen vt non ſit abſque aliqua caliditate, modicoque rubore: multitudo enim piruitæ per venas diſtributa, & plus æquo multiplicata,
F tandem expellitur vigore facultatis expultricis, & ſicut eſt grauis & ponderoſa, potius ad infimas partes declinat, æſtateque id præcipuè contingit: nam præter quàm quòd in æſtate plus delinquit, tum copia potus frigidioris, tum fructuũ, crudorumque olerum, & rerum frigidarum aſsiduo vſu, tum quia nudo vẽtriculo frigidus aer & humidus quàm maximè occurrit. Sunt etiam meatus & vaſa magis laxa & ampla, humoresque defluentes ſubtiliores: hyeme omnia contraria eueniunt. Non mirum ergo eſt, ſi æſtate pedes intumeſcant, hyeme exiccentur. Sed quòd nonnihil caliditatis & ruboris ad œdematicum tumorem accedat, non abſonum eſt: nam & hepar calidum nonnihil tranſmittit ſubtilioris ſanguinis pituitæ permiſti, quam rem etiam adiuuat calor æſtatis. Eandẽ videtur habere rationẽ, cur cùm decũbit aut quieſcit, tumor nõ accedit, & qui acceſſerit remittatur: ex motu enim cõſtat humores agitari, attenuari, & moueri, in quiete vero ſiſti, neq. in pronum deſcendere. Hæc de cauſis affectus à me auditi.

auditi. Curatio igitur dirigenda videtur contra proximas cauſas ſymptomatum: ergo qui generati ſunt humores, euacuandi & auertendi: deinde prohibendum ne generentur, quod duplicē ſcopum habet. Primus eſt, vt rectiſsima victus ratio adhibeatur: ſecundus eſt, vt membra corroborentur, ad contrarios habitus deducendo. Quantum igitur ad rectam victus rationem attinet, conſtat à calore aeris quàmaximè cuſtodiri oportere: experientia enim comprobat, ſub calidiore tantùm aere pedes tumefieri. Et non diſsimili ratione ab ira quoque & vehementibus tum animi, tum corporis motibus abſtinere oportet, cùm experiatur agitatione & motu eoſdē tumores excitari. Conſulo igitur, vt ſuperiores potius partes exerceat, vt ſagittando, lapidem aut palum ferreum iaculando, prout illi magis gratum, aut viribus magis commodum, vel magis conſuetum fuerit. Earum quoque partium ſuperiorum quotidianas frictiones, præcipuè æſtatis tempore, faciendas conſulerem: ita enim auerteretur materia, quæ ad pedes B decumbit. Quòd ſi æſtatis tempore aerem Ferrarienſem mutare poſsit, & ad ſubtiliorem ſicciorēque accedere, qualis eſſet Bononienſis, non parū crederem profuturum. Quòd autem debeat eſſe parcior potus vini ſubrubri, & bene maturi, ne nimius humor redundet, etiam me tacēte facilè cogitatu eſſe arbitror: ſicut etiam quòd cibi ſint offerendi optimi alimēti, & paucarū ſuperfluitatum. Particularem verò materiam ſingulorum nimis ineptè hoc loco aggregandum cenſeo, cùm ſemper magnificus iſte vir propè clariſsimos medicos ſit moraturus. Hac igitur victus ratione prohibetur generatio excrementorum. Quantum verò ad euacuationem eorum qui iam fuerunt generati, laudo primò vt Vere purgetur: & ſi in tumore illo pedum ſanguinis aliquod dominium appareat, ſicut ſuſpicari poſſumus ex intellecta rubedine & caliditate, etiam aliquid ſanguinis eſt detrahendum: facilè enim ex hac annua purgatione abſcindetur materia, quæ æſtatis tempore ad pedes ſolet decumbere. In alijs verò temporibus ad pur C gationem habeat aliquod familiare, quod facilè educat, & leniat aluum, vt corpus minimè excrementoſum ſeruetur: eritque hoc præcipuè neceſſarium, ſi fortè aluum aſtrictā habuerit. Darem igitur vel hieræ ſimplicis Gale. de ſex rebus ſcrupulum, vel ſcrupulos duos, prout aluus magis vel minus obediet. Hieram intelligo ipſas ſpecies in pillularum formam redactas, vel rhabarbarū cum ſaccharo roſaceo, quod mihi magis placeret tempore æſtatis. Nec diſplicet vſus frequens terebinthinæ, cypræ ad hanc commoditatem eo præſtandam. Quantum verò ad membrorum tum mandantium, tum recipientium corroborationem attinet, pro ventriculo quidem & hepate, illius eiuſdem hieræ & rhabarbari vſus non tantùm leniet aluum, ſed etiam roborabit ea membra naturalia. Pedes verò qui recipiunt excrementa, ad medium Veris per totam æſtatem alternis ſaltem diebus abluendos putauerim decoctione roſarum, ſaluiæ, nucum cupreſsi, raſuræ tabularum cupreſſi, camæmeli, aliqua etiam ſalis portiuncula adie A cta, ita vt lotio fieret horis matutinis, videlicet ante prandium. Neque malum putauerim, ſi poſt lotionem partes ablotas inunxerit aliquo oleo de citoneis, vel de baccis myrti. Et hæc, ſi modò rectè ſeruata fuerint, fortè ſufficient ad curationem & præſeruationem huius nobiliſsimi viri.

De Vtriuſque cruris contractione, in colloquio cum Craſſo & Friſmelica, 14. Maij 1548

Conſilium CCCXXXVII.

LOnga eſt hiſtoria rei, ſed ſumma ſequar faſtigia rerum. Vnum eſt præcipuum quod habet hæc nobiliſsima Dom. & hoc cōſiderabimus diligenter, & reliqua omnia ſibi inuicē ſuccedent ex hoc rectè conſiderato. Primum eſt B quòd habet contractionē in vtroque crure, quòd non poſſunt ſe extēdere. Item habet imbecillitatē quòd nō poteſt ſe ſuſtinere, & manere in illo ſitu. Et ita ſunt hæc duo, imbecillitas & illa contractio. Accedit tertium, & eſt diminutio ſenſus circa crura: & dicit quòd ſi quis tangit illam in crure, videtur ſibi quod tangat rem alienam, & non ſuam carnem. Hæc tria ſunt conſideranda, ſecundùm ſuas formas & cauſas. Quò ad contractionem, quæritur, in quo genere morbi ſit collocanda. Habet quidem hæc contractio complexionem corruptam, ſed principaliter affectio eſt in compoſitione, & vitiata eſt præcipuè figura ſcilicet ipſius nerui. cùm enim debeat eſſe lōgus, eſt decurtatus, & ita amiſit propriam formam. Et cùm in longitudine corrupta ſint vitia, quæ ad quantitatem pertinent & etiam ad figuram, cùm nō ſit corrupta, ſed abbreuiata chorda, ita quòd nihil eſt amiſſum de ſubſtantia, non poſſumus dicere, quòd ſit vitium in quantitate, ſed in figura, quia neruus eſt decurtatus. Secundò imbecillitas ſenſus eſt a- C ctio læſa. Huius autem ſymptomatis cauſam, id eſt, morbum oportet inquirere. Huius actionis læſæ ratio formalis eſt ipſa frigiditas, quia ſenſus eſt diminutus: diminutio autē ſit à frigido, ſicut corruptio à calido. Tertiò imbecillitas virtutis ſuſtētiuæ, quemadmodum eſt naturale officium in ambulando, eſt etiam actio læſa, & habet ſuam ægritudinem. Reducenda igitur ad idem, ſcilicet ad frigiditatem, ſecūdùm principium ſuprà dictum, quòd omnes actiones diminuuntur à frigido. Ergo illa frigiditas facit, quòd virtus illa motiua & ſenſitiua non poteſt deuenire ad locum, ſiue ſpiritus, ſiue virtus tranſmittitur, de quo nunc non diſputabimus. Ergo hæ ſunt eſſentiæ & cauſæ formales huius morbi. Nunc videndæ cauſæ & coniunctæ ſeu propinquæ, & remotæ horum morborum, & tunc ſtatim apparebunt indicationes curatiuæ: hæ enim ſumuntur à natura rei rectè agnita & percepta per ſuas cauſas. Cauſā propinquā cōtractionis crediderim ergo, quòd ſit aliqua materia frigida, quæ per longum tempus in loco frigido craſſefacta eſt & indurata, vt & hoc manè dixi.

mus,quia materia illa ſecundùm diuerſitatem lo-
eorum & efficientium variè afficitur. Nam quan-
do hęc materia deuenit ad medium muſculi,facit
abſceſſus: ſi ad caput muſculi,facit conuulſionem
ſeu ſpaſmum: quando autem deuenit ad chordas
vltra muſculum, non facit acutum dolorem, nec
conuulſiouem,& motus illos ſpaſmoſos,qnia ſen
ſus in chorda non eſt ita acutus: ſunt enim chor-
dæ ordinatæ à natura ad motus fortiſsimos obe-
undos, ideo habent ligamenta plurima, & habẽt
etiam chordæ neruos obtuſioris ſenſus. Et hinc
nerui ad motum conditi,ſunt magis frigidi & du-
riores quàm nerui ſenſitini, qui minus à medio
declinant. Et ideo materiæ deuenientes ad chor-
das,faciunt quidem deprauatam figuram, ſed nõ
motus conuulſiuos, & ſic fit quaſi quidam abceſ-
ſus in chordis. Nam primò imbibitur materia pi-
tuitoſa,quę in principio eſt ſubtilis,tandem prop
ter frigiditatẽ loci cõgelatur. Si enim materia in
inteſtinis exiſtẽs ita cõgelatur vt fiat quaſi toph⁹,
& cryſtallus, quantò magis in chordis tam frigi-
dis poterit talis materia indurari & cõgelari? Nã
illa induratio,& congelatio tam à frigido quàm à
calido fieri poteſt, vt ſæpe iam dictum eſt, & hoc
obſeruaſſe multùm refert ad curationẽ. Materia
ergo illa ad chordas veniens fuit indurata & con-
gelata,& inde chordæ illæ ſunt factæ breuiores,ſi
cut & in citharis chordæ,cũ imbibũtur aliquo hu
mido,corripiuntnr & etiam franguntur. Ita fit &
chordis in bumano corpore. Cùm ergo chordæ
corripiuntur, contrahunt membrum, quia chor-
dæ terminantur ad ipſa oſſa,vt illa moueant, & ſic
etiam fit contractio oſsis ad ſuum principiũ,quia
chordæ intrinſecæ ab illo humore imbibito ſunt
factæ breuiores. Hæc eſt cauſa proxima,& cõiun-
cta illius cõtractionis ſuſtentatiuę. Proxima autẽ
cauſa imbecillitatis illius ſenſus, & virtutis ſenſi-
tiuæ, eſt eadem illa materia frigida. Nam Galeno
quinto Locorum affect. teſte,cùm materia illa de-
uenit ad neruos cutaneos,impeditur ſenſus,& nõ
motus: & contra euenit cùm oppoſito modo con
tingit. Hæc autem materia propter ſuam multitu-
dinem non ſolùm in chordis eſt,ſed etiam deue-
nit ad neruos deferentes cuti ſenſum, & inde vir-
tus ſenſitina debilitatur ab eadem cauſa frigida &
humida,ſecnndùm dinerſas partes. Et hoc quan-
tum ad cauſas formales & materiales proximas.
Sed quæ ſunt cauſæ remotæ, quę ſouent has can-
ſas propinquas? Et hic eſt ingẽs chorus, & viden-
tur omnia membra conſpiraſſe in perniciem hu-
ius mulieris. Audiui,quòd hæc mulier,antequam
traderetur marito,ſuit ſaniſsima & boni habitus,
& nullam planè habuit ægritudinẽ aut læſionem,
niſi quòd in brachio aliquando habuit abſceſſus,
qui per ſe euanuerunt: vnde ego potius iudicaue
rim eius ſanitatem, & bonam corporis conſtitu-
tionem, quàm aliquam infirmitatem, quia abun-
dauit plurimo ſauguine, nã expulit ſuperfluum:
& hoc patet ex eo, quia facilè materia illa reſolue-
batur, ideo non fuiſſe materiam illam malignam,
ſed laudabilẽ, aliàs nõ tam ſtatim receſsiſſet talis
abſceſſus. Nullum itaque membrum in ea fuit læ-
ſum, quia operatio fnit læſa, ſed optimè exercere

D potuit omnes. Et ideo non poſſum dicere, neè
cerebrum,uec vẽtriculnm,nec vllum aliud mem-
brum in ea affectum fuiſſe. Poſtea autẽ tradita vi-
ro ſecundùm omnem dimenſionem magno & ro
buſto, & fuit puella tredecim annorum, quæ ad-
buc creſſebat,(Ariſtot. voluit puellas non debere
nubere ante decimum octauum annnm,& adoleſ
centes ante vigeſimum octauum) Cùm ergo in il
la ætate creſcente emiſerit ſemen, cùm ipſa abhuc
indigeret illo ſemine ad proprium nutrimentum,
& fuit coacta illud, quod ſibi erat neceſſariũ, ex-
cernere,& etiam concepit, vnde eſt infrigidatum
corpus, quia fœtus attraxit ſanguinem pro ſui nu
tritione,& etiam poſt abortum non eſt bene pur-
gata: non ergo mirum, ſi vterus affectus eſt, & to-
tum corpus exinanitum. Et video illam habere
membra parua, quaſi non peruenire potuerit ad
perfectam magnitudinem. Hinc igiter maximè v-
terus eſt affectus, & hinc habet fluxum menſtruo
E rum alborum, & varias etiam poſt abortum habu
it ægritudives. Vtero autem conſentire & ventri-
culum & cerebrum, notum eſt Excellẽtijs veſtris.
Nam & œſophagus, & os ventriculi, & cor, cõucl
luntur & afficiuntur propter vterum: quia vterus
conſentit cordi, & propter multas arterias, & eti-
am mediaote ore vẽtriculi. Et ſic credo ego, quòd
principalis affectio eſt vteri vitium, quia vterus
primò læſus eſt, antequàm alia membra afficeren
tur, vt ſuprà dictum eſt, & maximè cùm in febre ſe
caretur ei vena, & punctus eſt neruus, vnde ſecu-
tus eſt ſpaſmus, & conuulſio in brachio: & cõuul-
ſio quidem curata eſt, ſed neruus non eſt curatus,
pmãſit enim imbecillitas illi⁹ nerui, ita qđ adhuc
in omni plenilunio & nouilunio (quia tum luna
dominatur humorib. & in his temporib. maximę
fiunt mutationes) fit illa cõtractio, ex motione ſci
licet humorum, quæ fit iu his temporibus ad il-
lum locum debilem. Et hìc diligentiſsimè erit v-
num attendendum: num etiam ſenſus interior
labeſactetur. Et audio tum ex fratre eius, tum ex a
F lijs, quòd circa finem conuulſionis accidicei aba-
lienatio, & deperditio ſenſus: id quod ego diligen
ter noto, & eſt etiam notandum: & dico hìc nullo
pacto poſſe eſſe epilepſiam, qnia epilepſia eſt ſpaſ
mus vniuerſalis corporis, & ita differt à ſpaſmo,
quia eſt motus vniuerſalis, & facit vniuerſalẽ con
tractionem, & non in aliqua parte: ſicut & appo-
plexia eſt in toto, paralyſis in parte: proportionã-
tur enim ſibi hæc. Ergo cùm hìc ſit contractio tan
tùm vnius membri, ſcilicet brachij, & non totius
corporis, & in epilepſia in principio amittitur ſen
ſus, in fine autem redit ſenſus, propter obſtructio
nem quæ pedetentim reſoluitur: in hoc autem
caſu in fiue fit deperditio ſenſus, ergo dico, quòd
non poteſt eſſe epilepſia. Et ego ſæpe vidi, & pu-
to etiam vos hoc obſeruaſſe, quòd omnes qui pa-
tiebantur ſpaſmos ex vulneribus, quòd delirabãt
in fine, & amittũt ſenſum cerebri, propter magnũ
conſenſum illius membri cum cerebro. Fit autẽ
hæc deperditio ſenſus in fine, quia deterrẽtur, &
fit aliqua reſolutio ſpirituum, & ſic amittitur ſen-
ſus in fine. Si eſſet epilepſia, magis deberet fieri in
principio, quia tũc obſtructio maior: ergo credo

quòd ſit mera contractio & conuulſio. Sunt ne a-
liæ cauſæ & remotæ illius contractionis in cruri-
bus etiam? Dico quòd eſt & cerebrum, & ventri-
culus, & ſic totum corpus refrigeratum, vnde pi-
tuita in ventriculo multiplicatur propter frigidi-
tatem. Item cerebrum generat pituitam & catar-
rhum propter frigiditatem. Et quia antea fuit cali
dum & ſiccum cerebrum, nunc autem frigidum
& ſiccum eſt, & ideo parum dormit: & diximus ſę
pe, quòd cerebrum frigidum & ſiccum facit maxi
mè catarrhus, ſi quid aliud. Et ſic videtis quemad
modum omnia membra naturalia conſpirant in
hoc, & facta eſt non ſolùm mala complexio hic,
ſed etiam compoſitio vitiata: nam eſt ibi tumor &
tenſio circa hypochondria, & ſic non mirum fieri
hæc ſymptomata. Et ſic videtis quomodo ratio-
ne eorum quæ ſuprà propoſuimus, omnia dicen-
da erant, & cauſæ propinquæ & remotæ. Nihil di-
cam de medicationibus malis, quibus hęc mulier
afflicta eſt. De prognoſti. Dico quòd difficilis erit
cura. Hippoc. de morbis mulierum ait, quòd men
ſtrua alba vltra ſex menſes non curantur, quia to-
tum corpus in his infrigidatur, & tabidæ fiunt, &
nunquam habent bonum ſanguinem, & facies ea-
rum apparet ſemper plena quodam muco, & ocu
li ſunt his concaui, & videntur habere quendam
circulum nigrum, propter paucitatem ſpirituum
& boni ſanguinis. Item cerebrum & ventriculus
ſunt affecti. Et ſic videtis in qua difficultate ſi-
mus. Quo ad curam, intẽtio principalis eſt, vt poſ-
ſit ſeipſam erigere & ambulare: ideo illa contra-
ctio erit remouenda: ſed hoc fieri non poteſt, niſi
remoueantur materiæ & cauſæ propinquæ. Hæ
autem non remouebuntur, niſi prius remotæ re-
moueantur, id eſt, mala complexio membrorum.
Ergo ſunt alterãda membra, & etiam totum. Hoc
autem fieri non poteſt, niſi prius euacuetur to-
tum. Et ſecundùm reſolutionem ſequitur, quòd
ab illo incipiendum, quod vltimũ inuentum eſt.
Primò ergo euacuanda materia pituitoſa, ſed pri-
us incidatur & abſtergatur, & præparetur, vt cum
ſyropo & aceto ſurti, & alijs incidẽtibus, & calefa
cientibus, vt Byzantinus, quo miror cur medici
noſtri non vtantur. Euacuatio poteſt fieri cum a-
garico, & alijs in quibus ingreditur agaricum, vt
pillulæ cochiæ, aggregatiuæ, confectio hamech,
hiera Logadij, hiera Archigenis, prout eſt parata.
Euacuato capite, ſi videbitis quòd materia deue-
nit à capite, quamuis ego non quærerem multam
euacuationem capitis, ne magis exiccarem caput
& ſic maiores inducerem vigilias, igitur non mul
tum laborarem circa caput, vt ingenue fatear, &
puto etiã caput non eſſe valde affectum. Et licet
aliquæ deſtillationes defluant per nares, tamen
credo quòd hoc potius fiat per conſenſum infe
riorum partium, quàm quòd ſit ibi multa mate-
ria, & quòd generetur ibi multa materia ratione
cerebri. Tandem tingantur membra inferiora
cum aquis Apponitanis, quia calefaciunt & exic-
cant. Item abluantur hoc balneo: & ſi timemus ſu
perfluam reſolutionem, interdum apponatur ali-
quod molliens, vt adipes, nõ cùm diaquilon, quia
ſunt in eo quædam gummata, quæ nimis ſunt for

A tia. Accipite oleum amygdalarum dulcium, vel
butyrum recens: hęc enim non ſiut inueterata, vt
de his poſsimus eſſe certi. Item laudo lutum ma-
gis quàm foueas: quia quò materia eſt denſior, eò
magis influit & hæret magis: ſicut etiã amara ma-
gis aperiunt quàm aeria, tamen propter motum,
aliàs magis aeria aperirent, quia calidiora.

De diſlocatione & contractione ſiniſtri cruris, ac dextri Vlcere, In colloquio cum Balneato & Craſſo. Conſilium CCCXXXVIII.

Licet patiatur in vtroq; crure, nihilomi
nus quia ſiniſtrum longè magis eſt af
fectum, & trahere videtur ad ſe totam
curationem, ideo de eo prius agem9.
Circa ſiniſtrum crus videmus duo: primò contra
ctionem neruorum & chordarum, ſecundò quan
dam diſlocationem leuem fibulæ circa partem ex
B teriorẽ cruris. Difficultas circa fontẽ huius mor-
bi eſt, qui indicat totã curationẽ, ideo natura mor
bi inquirenda, quia ab hoc pendet omnis indica-
tio agendi. Natura autem morbi cognoſcitur per
ſuas cauſas proximas, vt omnia alia: nam natura
cõſiſtit in materia & forma vniuſcuiuſq; rei. Vide
mus diſlocationem & contractionem: quæritur,
vtrũ contractio proueniat à diſlocatione, an con-
tra diſlocatio à contractione, vel an vtrunq; ſeor-
ſum ſe habeat, ita vt nec diſlocatio ſit cauſa cõtra-
ctionis, nec contra? Dicam quod ſentio. Credo
non eſſe neceſſariam conſequentiam, vt ſit facta
cõtractio ob hoc, quia os ſit diſlocatum: quia vi-
demus ſæpe oſſa eſſe diſlocata & non eſſe contra-
cta, ſed habere ſitũ membri in linea recta: & hoc ſę
piſsimè videmus. Deinde videmus etiam ſępe fie
ri contractionem ſine aliqua diſlocatione oſsis.
ergo nõ videtur ſequi neceſſariò alterum ad alte-
rum, ſed ſunt ſeparata, & habent proprias cauſas:
ſunt tamen ita, quòd facilè alterum conſequatur
ad alterum. Quòd autem non fuerit facta diſloca-
C tio à cõtractione in hoc caſu, videtur ex hoc, quia
habuit brachium contractum, non tamen diſloca
tum fuit. Ideo cùm contractio fuerit in brachio ſi-
ne diſlocatione, credendum quòd in crure etiam
fuerit contractio ſine diſlocatione. Et ſi eſt
dicẽdum, alterum eſſe cauſam alterius, potius di-
cerem contractionem cauſam eſſe diſlocationis,
quæ eſt in parte extrinſeca. Et huius rei habeo
coniecturam hanc: nam cõtractio incœpit in bra-
chio eiuſdem lateris, & diſlocatio eſt in partibus
exterioribus. Materiæ autem ſemper exteriorem
partem occupant, cum deſcẽdunt à ſuperioribus
ad inferiores muſculos & chordas, vt etiã in ſciati
ca videmus: nam in hac ſemper eſt dolor in exte-
riore parte, inde etiã dicitur vena ſciatica illa quæ
eſt in parte exteriore. Sed ſi fit deſcenſus in inte-
rioribus partibus, & interiora membra afficiun-
tur, ſemper decumbit nocumentum ad partẽ in-
trinſecam, vt in affectibus interni ventris ſemper
partes interiores offenduntur. Et ita ſi alterum
eſſet dicẽdum eſſe cauſam alterius, tũc dico quòd
potius contractio illa quę facta eſt in chordis mu

ſculorum extrinſecis, remouerit os illud fibulæ à proprio ſuo ſitu. Cùm enim chordæ alligentur oſſibus mediantibus ligamentis, quando retrahitur chorda, ſimul retrahitur etiá quod adhæret: ſi adhęret os, & trahitur chorda, ergo & os trabitur ad eũdem ſitum. Et cùm cõtractio fuerit in parte exteriore magis, & os quoque luxatum eſt in parte exteriore, dicerem ego contractionem cauſam fuiſſe, vt etiam facta fuerit diſlocatio. Non tamen nego quòd ex diſlocatione oſsis diſtorquentur omnia vaſa, & fiat obliquatio neruorum, & ſic per conſequens aliqna contractio, ſed tamen ea eſt exigua. Iſta autem contractio quæ hîc eſt, plurima ſanè eſt & maxima, & non poteſt eſſe ex ſola diſlocatione oſsis, quæ admodum exiguam facit contractionem. Et ex bis concludo & credo, contractionem hanc non pendere ex diſlocatione. Et ſic habemus morbum.

Cauſæ. Contrahũtur muſculi, quia aliquid eſt in capite muſculorum, vbi maximus eſt ſenſus, & ideo fit acutiſsimus dolor à quacunq; vel inflammatione, vel alteratione temperaturæ, ſiue exiccentur, ſiue humectentur nimium illi muſculi, ſiue mordicentur: vnde fiunt tres illæ ſpecies ſpaſmi, quamuis Galenus oon videatur ponere niſi duas, tamen 8. κατὰ τοπους tertium ſpaſmum ponit ex mordicatione rei acris ſine materia, quem vocant non proportionatum ad materiam. Fiunt igitur ſpaſmi ex tribus iſtis cauſis: eſt enim vel materia contrahens caput muſculi, & implens, & extendens, aut quia exiccetur, aut quia mordicetur à re mordente, vt à veneno, &c. Non credo membrum contrahi ab aliquo iſtorum, & ideo potius dicerem, quòd hæc conuulſio quæ fit ab his tribus cauſis, facit quendam motũ, eſtq; cum motu quodam pręter voluntatem. Hic autem in hoc noſtro caſu nullus eſt motus, ergo nõ poteſt dici ſpaſmus vel conuulſio, quę eſt quidam motus deprauatus & à re præter naturam factus. Ergo quia nõ habet formam ſpaſmi, non eſt dicẽdus ſpaſmus hic affectus. Hic eſt contractio quædam, & ſæpe contrahuntur membra ſine ſpaſmo, quando ſcilicet non in capite muſculi, ſed in chordis eſt materia pituitoſa, quæ abbreuiat chordam, & induratur ibi materia, vnde non poſsit extendi chorda, ſed fit breuior, & tendit ad ſuum principiom. Non autẽ eſt tantus dolor, quia chorda non eſt tam magnæ ſenſibilitatis vt neruus: plura enim habet ligamenta quàm neruus, & ideo non ita ſeotit vt caput muſculi, & etiam, quia iam facta eſt iotemperies, & eſt in habitu, ideo nõ fit amplius dolor, quia materia iam eſt quieta, & infixa, ac imbibita, ideo fit illa cõtractio ſine motu & dolore: & cùm chorda ita cõtrahitur, contrahitur etiam os, & non poteſt fieri linea recta. Et tales contractiones ſępe contingũt etiam in alijs partibus corporis, vt in collo: & plures vidi qui baberent tales contractiones per totum tempus vitæ ſuæ, ſine omni dolore. Credo igitur quòd hæc contractio eſt facta in crure propter humorẽ frigidum pituitoſum deſcẽdentem ad illam partem: & non eſt mirum, quia fuit & catarrhus primò ad partes gutturis, ſecundò deſcẽdit ad brachiũ, tertio ad crura, quia grauis eſt pro-

D prium deſcendere, & factus ibi tumor & contractio, qua nunc laborat. Succeſsit diſlocatio, ſiue à contractione chordarum extrinſecarum, ſiue habeat cauſam propriam: nam dum deſcendit materia, relaxat, & in iuncturis facit luxationes & lubricationes, & ligamenta etiam imbibuntur illo humore, & ipſa etiam relaxantur, & hinc fit illa lubricatio. Cum enim antea ibi ſit pituita tanta, quanta requiritur pro motu faciliter obeundo, ſi hæc pituita ſit nimis multa, relaxantur illæ iuncturæ, & maximè ſi humor crudus aduenerit. Vnde illi in quibus redundat pituita circa partes, ex ſola lubricatione pedis, incidont in diſlocationes maximas. Ego noui nobilem matronam Venetijs, quæ ex ſolo caſu in terram diſlocauit oſſa genu & totum crus: eſt pituitoſa & pinguis mulier, & redundans humiditatibus. Et hæc eſt cauſa, materia eſt indurata, & congelata pituita in illis partibus. Induratur autem pituita vel propter frigus comprimens & congelans, vel propter caliditatem reſol-
E uentem & excoquentem. Egu magis credo materiam hîc induratam eſſe propter frigus cõgelans, quia materia eſt in frigido loco, ſcilicet iuncturis & chordis, ideo materia eſt exiccata & indurata à frigido, & noo à calido: & hoc præſcire plurimùm confert ad curationem. Et credo quòd hic vir babeat hunc morbum planè diſproportionatum ſuæ naturæ & naturali temperamẽto: eſt carnoſus, habet amplas venas, muſculos robuſtos & magnos, & ita credo quòd habeat inſignem caliditatem hepatis, & ſic nec ratione temperaturæ, nec ratione vitæ, quia babuit plurima exercitia, potuit aggregare pituitam multam: vſus enim victu exiccante in naui, vt pane bis cocto, vino fortiſsimo, quibus ſolent vti in nauibus qnia diutius durant, & ſic potius generati humores aduſti quàm frigidi. In altero crure habet vlcera, & hoc eſt proportionatum ſuæ naturæ & complexioni, quia eſt color niger, & vlcus eſt ſubnigricans, babens cruſtam exiccatam, quia ex aduſtis humoribus. Et hæc vlcera & intemperies occupauit par-
F tem dextram ſeu crus dextrum, cùm tamen, ſi ab extrinſecis cauſis habuiſſet ortum hæc exulceratio, potius in parte ſiniſtra eſſe debebat: quia ibi erant compedes, & dolor attrahens, & membrum debilius. Sed quia membrum mandans eſt in parte dextra, ſcilicet hepar generans hos humores aduſtos & acres, ideo eſt illa exulceratio facta in crure dextro, propter ſitum membri mãdantis, & ſymbolum cum hepate. An poſsit curari? Vbi materia eſt indurata, & facta tãquam lapis, & in loco frigido, ſcilicet iuncturis, difficile reſoluitur & nõ bene patitur emollitionem aut reſolutionem. Locus eſt frigidus, profundus, materia inobientiſsima, caſus non facilis: credo tamen quòd aliquid poterit inchoari. Sed cum quibus? Intentio principalis eſt, vt reſoluatur illa materia in illis partibus contenta, & alterare membra: & hęc eſſet vera curatio. Sed hoc non poteſt fieri, niſi alia primò fiant. Nam reſoluentia magis indurabunt materiam extrahendo omne illud quod eſt tenue & humidum: ideo primò erit materia illa humectanda cum caleſacientibus, quia cõgelatio facta à frigido.

gido. Reſoluētia enim adhibita ante mollificationem, magis petrificabunt materiam, & fient deinde tanquam lateres, qui nec à calido, nec à frigido reſoluuntur. Ergo ſecunda ſurgit intentio, ſcilicet mollificatio. Sed hæc duo nō poſſunt fieri, niſi habeamus corpus mundum: niſi enim hoc fiat, plus demandabitur ad partē læſam, quàm reſoluamus & mollificemus: reſoluentia enim plus attrahent, & mollificantia plus præparabunt, & ita plus affluet qoàm reſoluatur. Suot itaq. quatuor intētiones in hoc caſu, & quod vltimo inuētū eſt in reſolutione, primū erit in executione. Primò ergo exquiſitè euacuetur abvniuerſo corpore humor maximè peccās, pituitoſus ſcilicet, quem humorem magis timemos. Hoc autē non poſſumus, niſi præmiſsis concoquentibus. Qnæritur, an conueniat ſyru. acetoſus, & alij confecti ex aceto? Videtur enim quòd non, quia acetū nocet neruis ex duplici cauſa, & quia mordicat, & propter complexionem ſuā, quia eſt frigidum. Dico quòd acetoſa illa non perueniunt ad locum affectum. Meſue dicit: quòd ſyru. acetoſus facit penetrare medicinas ad ea loca, ed quæ aliàs non penetrarent. Et Gale. 3. κατὰ γένη dicit: quòd ſi nerui ſunt vulnerati, & in profondo, quòd tum cùm alijs medicamentis admiſcēdum ſit acetum, quia iuuabit penetrationē aliorum medicamentorum: & dicit ibi Gal. quod acetum amittit in trāſitu vires ſuas acres, antequā accedat ad neruos. Dico igitur, ſi acetum amittit vires ſuas in tam paruo trāſitu, multò magis amittet vires ſi per os ſumatur: longa enim eſt via per ventriculum, hepar, &c. antequā ad neruos perueniat, & ſæpe mutatur & alteratur: & ideo poſſum⁹ vti aceto in affectionibus neruorum, & ſyr. acetoſus optimè conuenit. Et vtinā ſyrupi noſtri eſsēt magis acetoſi q̃ ſunt, ſunt enim ferè dulces plos q̃ ecetuſi. Commiſcerem mel roſa. cum ſyr. acetoſo, qui conuenit & ventriculo, & impedit mel ne corroſionem faciat acetū, ℥j. mellis roſ. & ℥j. acetoſi ſyr. cum decocto betonicę & Iuę, propter neruos. Pro euacuatione darē agaricnm, & medicinas in qoas ingreditur agaricū, vt pillulæ cochiæ, aggregatiuæ, trahunt enim à iuncturis. Diaphœnicon non exhiberem, quia nō eſt in eo niſi turbit & ſcāmonea, & in eo eſt nulla vis ad humorem pituitoſum: nihil eoī operatur turbit, niſi ei addatur ſcāmonea, & tandem turbat. Ego aliquando volui ſacere periculum, & exhibui ipſius turbit etiā correcti cum zinzibere & ſine zinzibere ʒ iij. & etiam ʒ iiij. in varijs corporibus, & nihil eduxit, ſed tantùm fecit conturbationes. Meſue dicit, turbit albi gummoſi: vbi habebimus hoc? noſtrum eſt ſiccū, & merum lignum, & abhorro ab hoc. Pillulę magis eſſent conuenientes. Darem agarici præparati ʒ ij. cum caſsia: item couſect. hamech. Et purgetur bis, ter, & ſæpius, ſi opus fuerit.

Quo ad localia, primò eſt molliēdum, quia materia eſt congelata à frigore, vt ſuprà dictum eſt, non à calore, ideo poteſt recipere curam. Si à calido eſſet materia indurata & petrificata, nō poſſet curari. Ergo primò molliatur materia, cū moderato calore colliquante, & noo reſoluēte: quod colliquatum eſt, oportet moderatè reſoluere: & hæc

A per vices applicentur, excedatq; potius mollificetio ipſam reſolutionē quàm contra: & hæc permiſceantur: magis tamen placet mihi quòd ſeorſum hæc applicentur, & viocent ſemper mollificantia: nam vitiū in reſolutione eſt incurabile. Et placet mihi qđ ſemper vs⁹ eſt pioguedine humana, quę moderata eſt, non reſoluit, ſed mollificat tantùm, & bene factum eſt. Primò procederem cum mollificantibus ſecundi gradus, poſtea cum mollificantibus primi gradus. Myrrha, ammoniacum, hyſopus humida, crocus, &c. ſunt molliētia in ſecundo gradu: & in his ſæpa erramus, quia nō poſſumus metiri quantitatem: & hæc aotiquata, efficiuntur reſoluentia, & acquirunt calorē: ideo tutius eſt vt permaoeamus in mollificātibus primi gradus, vt eſt adeps porcinus, oleum chamæmel. decoctum althææ, maluæ, liquiritiæ, ſem. lini, fœnugræci. Hæc ferè accedunt ad ſecondum gradū. Primò fiat decoctū ex camomilla, malua, althæa, liquiritia, & fomentetur locus cum ſpongia, po-
B ſtea illiniatur cum oleis iſtis. Ad penetrationem poſſet apponi modicū cruci, & lana humida molliri locus per ſex dies: poſtea per vnum diem facerem reſolutionem, vt cùm pyrite lapide, quod Galen. dicit eſſe magicum quiddam: & ſic longè maior erit mollificatio quàm reſolutio. Loco pyritia accipiatur lapis molaris. Si vellet teotare balnee S Bartholo. optimè conuenireot. Montagnana ſcribit de quodam Cardinale, qui erat totus contractus, & quādiu fuit in hoc balneo, extendebat omnia membra, & tandem curatus eſt. Et nos habuimus bîc puellam Dalmatam 18. annorum, quę tota cōtracta fuit, & ſanata eſt perfectè, & iam nupſit viro. In altero crure vtatur primò alterātibus locum. Primò fiant abſtergentia vlcus ex lapatho hordeo, plantagine & balauſtijs: decoquerē hæc in aqua fabrorum ferrariorum, vel alia aqua, & facerem lotionem cruris & vlceris: poſt lotionem exiccarem locum, & acciperem puſtea ſuccum ſolatri contritum in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, donec fieret ſolidior, & facerem lini-
C mentum, & linirem crus. Remota mala temperatura accederem ad ſanādum vlcus, & adhiberem vnguentum de tutia, quo nihil eſt præſtantius in materijs aduſtis.

In contractione omnium digitorum pedis.
Conſilium CCCXLI.

COntractus quidam inter exeūdum conſulebat Montanum. Ille verò de eo ſic ad ſcholares: Iſte, quē vidiſtis curabitur meo iudicio, quia habet contractionē omninm digitorū pedis, quæ nihil aliud eſt quàm priuatio motus dilatationis ſeu extenſionis digitorum in pede. Illa extenſio, eſt actus muſculorum tendentiū, & hoc vitium eſt in muſculis tendentibus, non trahentibus, ſicut prius dicebam per imprudentiam ioterpondum. Vbicunq; enim fit paralyſis in membro ſemper in oppoſitu fit contractio, vt patet in tortura oris, ſemper enim cōtractio eſt à parte ſana: Neceſſe eſt, vt ſit vitium in principio nerui tēdentis digitos omnes. Quantū ad curam, vanum eſt

laborare, quia non poteſt curari. Hæc tamen dicere volui, ne vos in errore maneretis, nêue errare me putaretis, cùm aliter dixerim prius.

In tumore manus.

Habebat quidam tumorem maximum manus, ita quòd occuparet & exterioré, & interiorem partem pollicis. Iudicabat Montanus eſſe apoſtema, quare dicebat ſtatim, ſanguinem oportere extrahi, diuerſionis gratia ex brachio altero. Sed cũ audiret quatuor dies eſſe elapſos, colligit materiam eſſe fluxam, cùm ferè ſenſit nonnihil puris collecti. Quare iuſsit applicari pro defenſiuo ſupra cubitum, ex bolo, aceto, & albumine oui, locum verò affectum ſomentari, & leniri cum eo quod ſequitur, ſi fortaſsis reſolui poſsit.

R. Roſ. recentium
Chamomeli recentis añ. partes æquales, decoquantur.

Teneatur manus in iſto decocto tepido, donec refrigerentur. Deinde ex oleo roſ. camemill. ana partes æquales, liniatur locus cùm applicetur, & debile ligetur.

De puero patiente in pede tumorẽ, & Vlcus, Anno 1545. Kal. Iunij. Conſilium CCCXLII.

CAſus ex relatione Friſimelicæ. Nũc tertius agitur annus, ex quo hic puer incidit in febrem, quæ durauit duos menſes, & erat phlegmatica ex inordinato victu contracta. Curatus ita, vt videretur ſe meliuſculè habere per hyemem. In Vere iterum malè ſe habuit, & in Aprili ſuperuenit tumor pedis. Factæ frictiones, & adhibita emplaſtra, abſq; eo, quòd purgaretur totum corpus, plurima materia eò confluxit. Poſtmodum purgatum corpus, & apoſtema ad ſuppurationem ductum, varijs auxilijs & ligaturis tandem apparente ſuppuratione cum aperiretur ferro, exiuit neſcio quid puris, patiebatur grauiſsimos dolores, vt decumberet & videretur moriturus: poſtea tamen meliuſculè habuit. Ideo huc venit quærens auxilium.

MONTANVS.

Eſt vlcus manifeſtum, & videtur quiddam cõpoſitum. Nam præter ſolutionem continui adeſt mala complexio propter colorẽ indicantem humores aduſtos aggregatos, ibi faciẽtes malam intemperiem. Eſt præterea caro ſuperflua, & nõ naturalis, tollenda potius, quàm curanda. Eſt & alia compoſitio mala, ſcilicet tumor. Et eſt dubiũ, an vlcus ſit cacoethes & malignum, hoc non conſtat & tamen augetur dubitatio. Quædam enim atteſtantur eſſe profundam ſolutionem, quia impeditur motus directionis pedis, cùm tamen pes ipſe non intumuerit. Dubitatur igitur, ſi inciſa, corroſa, aut apoſtemata ſit ea chorda, propter quam nõ poteſt extendere tibiam, & an fiat ratione vlceris an propter aliã cauſam, videlicet affluxionis materiæ, vel propter participationẽ vlceris, quia eſt materia ſemper defluens, vel ex intẽperie iam facta in loco, ratione cuius nõ concoquit alimentũ delatum, propter loci debilitatẽ, vel propter affluxũ materiæ à partib. ſuperioribus: vt catarrhi deuenientes à capite, quia paſſus eſt in oculis, & puſtulas circa caput præcedentibus diebus. Credo, quód primò & principaliter ſit ex intẽperie, quæ eſt in loco, ita, vt non cõcoquat: deinde etiã ex ſuperioribus, nam hepar etiam non ita cõcoquit vt debebat. Nec ipſe ſe exercet, ita vt ſolitus eſt. Fuit autem in plurimo motu, & ideo male habet, quia nũc ſedet ſemper in lecto, & quieſcit, & in illa quiete excrementa non ita excernuntur cõmodè: ſed defluunt ad locum imbecilliorẽ. Eſt igitur difficilis curatio, propter varietatem morbi: ſecundò etiam, quia corpus cacochymicum abundat excrementis, quæ remouẽda, ſi volumus curare ſolutionem cõtinui. Quid igitur agendum? Si volumus curare vlcus, opus eſt euacuare, vt fieri poteſt, & iterare etiam, & intercipere defluxum corroboratione membrorũ ſuperiorum, & defenſorijs, quæ non permittant materiam defluere, vt bolo armeno, & auerſionibus, cauterijs in parte ſuperiori, videlicet in brachijs, quæ nocumentũ non habent, quia facilè conſolidantur, & multũ iuuant. Ideo laudo, vt fiant: ſi enim intercipiatur materia, & exiccetur, poterit melius curari. Abluatur caput aquis thermarum, vel etiam totum corpus, ita vt habeat vas, in quo poneret pedem, tamen non humectaret, ſed muniretur emplaſtris, vt non aqua tranſiret: vel ſi tranſiret, etiam fortè non noceret, quia exiccaret & abſtergeret. Nutriatur poſtea cibis humectantib. humido ſubſtantifico, nõ excrementitio. Vlceri ſubuenirem, primò erodentibus carnem ſuperfluam, quæ adhuc reſtat in vna parte, in altera remota eſt. Si poſſet reduci ad naturalẽ diſpoſitionẽ, non remouerẽ: ſed vereor ne poſſit, ideo remouerem medicamento, ex cera, oleo, & ærugine æris, quod corrodit & conſolidat, vt & Gal. docet: vnguentum diapalmę laudatur etiam ab ipſo Gal. ita vt eo ſolo ad vlcera, inflammationes, fiſtulas & fluxiones vti poſsimus, & video hactenus bene ſucceſsiſſe. Si poſtmodum permanſerit aliqua durities, poterimus vti loto S. Bartholomei poſt conſolidationem. De Prognoſt. nõ ſcio, ſi eſt corroſa chorda, non poterit extendere pedem: ſi nõ, mouebit commodè. Poteſt enim nunc eſſe ex affluxu materiæ.

Poſt annum redijt parens cum puero, qui vlcus iam conſolidatum habebat vtcunq;, reſtabant tamen foramina, ſeu cicatrices grandes, & puer pedem incommodè mouebat, ita vt non ſatis extenderet, ſed claudicaret, & pes etiam videbatur minorari. Mõtanus puerũ purgari voluit, dedit ℥ ij. ſyrupi roſati ſolutiui miſti cum aqua Betonicæ. Deinde pedem totum ſuprà incipiẽdo inungi voluit pinguedine taxi, quæ refrigerat, & mollificat neruos. Ad thermas cùm ire veller, conſulere noluit, quod vereretur illam contractionem eſſe neruorum ex ſiccitate potius, quàm ex affluxu alicuius materiæ, in quo caſu ſolo thermæ proſunt: cõſuluit vt potius incommodè, quàm omnino pede non vteretur, quòd à thermis maior exiccatio, & ideo vehementior contractio metuenda eſſet. Conſuluit verò, vt ſequentibus potius auxilijs vteretur. Purgatio.

R. Spe-

R. Specierum hieræ ſimp. ℈ iiij.

Cum melle roſato, fiat bolus paruus, & detur 3. horis ante prandium, die immediatè ſequenti. Accipiat infraſcriptos ſyrupus.

R. Oxymellis ſimpl.
Mellis roſati an. ℥ vj.
Decoctionis endiuiæ
Betonicæ ℥ iij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs vſque ad quinque. Poſtea.

R. Agarici præparati ℈ iiij.

Fiant pillulæ n. v. Sumat veſperi, vel die immediatè ſequenti. Item.

R. Pinguedinis Marmotæ
Taxi
Vrſi
Humanæ an. ℥ ſ.
Adipis anſeris
Gallinæ
Olei liliorum alborum
Amygd. dulcium an. ℥ j. ſ.
Olei terebinthinæ ℥ ſ.

Miſce, & cũ modico ceræ fiat linimentũ, pro vnctione totius cruris læſi, incipiendo ab ancha vſque ad calcaneum, & ita frequentetur vnctio per integrum annum, ſemel in die manè.

Pro Varia luxatione in pede, pro Domino Balthaſaro à Stubenberg, Anno 1547. In colloquio dicta. Conſilium CCCXLIII.

Bellocatus. Agendum nobis eſt de caſu nobiliſsimi pueri, qui patitur luxationem circa pedem, à qua cupit liberari. Eſt autem puer 13. annorum ferè, & ipſa luxatio à multis annis durauit, ita vt ipſi ferè parentes ignorẽt principium, nec vtrum ita natus ſit, affirmare poſsint. Nemo enim recordatur habuiſſe eum motum liberum pedis, aut vllam cauſam primitiuam referunt, niſi quòd pater iratus ante multos annos puerum cùm verberare vellet, mater puero ſuccurrens, pede eum ex manibus patris retraxerit. Sed tamen non ſatis norunt, vtrũ illud læſionis fuerit principium: puer enim arte ita tegebat, vt inceſſu ægrè animaduerteretur, ideo parum tunc curabant parentes. Nunc duobus annis cum vehementius moueri inciperet, & duceret choreas, maiorẽ dolorem patitur, crus intumuit, & pes etiam à genu infrà marceſcit. Quærit de his conſilium & curationem. Credo eſſe luxationem pedis extremi in ionctura fibulæ, ſiue ipſius tibiæ, inter ea & calcaneũ introrſum, quia cùm incedit, videtur non ſuper calcaneo, ſed ſuper tibia ingredi, & pes iſte ſurſum eleuatus eſt, & deorſum concauus, idq; multis annis durauit, nec vnquam repoſitus eſt, licet cum aliquibus (vt audio) ſe vnxerit. Modò etiam intumuit, quia cùm non ſit in proprio loco, & puer voluerit pedes exercere, factus dolor, cuius ratione materia attracta, & intrà chordas imbibita & iuncturas, propter diſlocationẽ, vnde pes intumuit. Quid nam fieri poſsit? Galen. 3. Metho. repoſitionem ad artem ſpectare, atque ab artifice fieri voA luit. Sed Hippoc. de Articulis, & Galen. in Com. diſtinguunt penes maius & minus. Non facilè ſanantur, ſi magnæ & antiquæ, maximè ſi acceſſerit demacratio pedis, vt in hoc puero. Accedit materia etiam in illis cauitatibus cõtenta, propter quã non facilè reſtitui poteſt, niſi materia remoueatur: ideo difficilem credo curationem futuram, & fortè impoſsibilem. Sed quid fieri poteſt? Materia quę intrà oſſa attenuari debet, & pes deinde in meliorem ſitum collocari, vt conſequenti ætate concreſcat aliquo modo, vt ſaltem melius incedat, ſi nõ exquiſitè. Quomodo luxatio reponi deberet, ſed id non poteſt fieri propter materiam ibi contentam: ea igitur digerenda cùm ijs, quę emolliunt valde, & parum reſoluunt, ne magis induretur materia, & reddatur gypſea. Sed priuſquam ad particularem aliquam curam accedam, prius totũ corpus puto eſſe euacuandum. Ac quia puer eſt, non quærendum de miſsione ſanguinis. Arbitror igitur procedendum cùm euacuantibus maB teriam craſſam, pituitoſam cum aliqua etiam parte choleræ. Sed cùm calores iam maximi, & tempus non ſit idoneum, ideo lenioribus vterer tantùm, vt potius bis vel ter repeterentur. Darem itaq; caſsiam cum electuario de Dactylis in parua tamen quantitate. Concoquerem materiam cum ſyrupo de betonica & roſato. Et hoc modo facta & iterata euacuatione, vterer emolliẽtibus lotionibus & fomentis factis ex decocto radicũ althęę, ſem. lini, fœnugræci. Et poſtea mitterem puerum ad lutum S. Bartho. aut montis Othonis, quod emolliret partes induratas. Quibus peractis, ſi poſſibile foret, tentarẽ repoſitionem talem, qualis fieri poſſet, ſi puer pateretur: & poſtea roborarem ligamenta, & chordas cum emplaſtro ex croco, & aliquando ex diadictamo, ſed remiſsiori in caliditate, ita vt miſceatur cum vnguento diapalmæ, aut diachalcitidis, & per aliquod tempus haberet calceus arte paratos, aut aliquid, quod teneret pedẽ rectum, vt ſoleam, quæ non cederet, & vt pes non contraheretur, ſed extenderetur.

C

FRISIMELICA.

Duo ſunt ſymptomata, de quibus hic puer conqueritur. Impeditur operatio pedis, & apparet mutata forma, & ſitus pedis. Morbus qui facit operationem læſam, eſt diſlocatio ſeu luxatio, vel dimotio articuli ab articulo, ſeu à loco proprio, cum congerie humorum craſſorum, qui ipſi etiam motum impediunt: & quidem apparent luxata eſſe oſſa omnia, quæ componunt pedem, & in malleolis eſſe maiorem repletionem. Quod ad cauſas attinet, credo primò factam eſſe aliquam attractione matris læſionem, nõ quòd ſit luxatio, ſed elongatio, vt refert Gale. lib. de Arti. & Auic. de Luxatione. Ea diſlocatione, facta eſt imbecillitas membrorum, non tamen omnino impediebatur in motu, ſed materia poſtmodum paulatim deflués perfectam fecit luxationem, & ideo à biennio magis impeditus eſt in motu, & adhuc quotidie creſcit impedimentũ, & dolor ſequitur, & pes marceſcit, quia humores mali defluunt, membrumq; imbecillum redditur, vt non ita nutriatur. Sed hîc vnũ

eſt videndum, quia ſob geno affecti pedis apparet quædam durities, an in muſculis, vel alijs quoqne partibus ſit affectus præter naturam, an materia per conſenſum aliquarum partium ſuperiorũ defluat, ſicut fit interdum, vt caput tráſmittat excrementa ſua ad loca inferiora. Sed cùm diligenter inguiſiuiſſem, audiui nihil eum vnquam paſſum eſſe in capite, neq. pati, nec aliud mébrũ in corpore eſſe affectum videtur, quod mandet, ſed tota ratio ad cauſam primitiuá referenda videtur, quá deinde plurimũ adiuuit mala victus ratio. Quid igitur erit futurum? Si conſidero ea, quæ ſunt neceſſaria ad ſanitaté huius nobiliſsimi pueri, videtur valde difficile, quia nõ credo poſſe perfici hęc duo, vt remoueantur ea, quæ congeſta in pedem tumorem faciunt, & diſlucationem perfecerunt. Secundò, vt membrom reponi poſsit, fermè impoſsibile erit, quia materia plurima aggregata eſt quæ craſſa & locus eſt imbecillis valde. Si materia euacuari poſſet, fortè cora poſsibilis foret. Quęritur modò, quod eſt poſsibile, vt ſcilicet præſeruetur, ne cadat in deterius, quód licet difficile ſit, hoc tamen fieri poteſt. Materia euacoáda craſſa eſt, viſcida, & adhærens: ideo primũ mollienda eum relaxantibus, & leniter. non valde tamen reſoluentibus. Cogitabam ego quoque de luto, quod emollit, & reſoluit. Sed id medicamentum validum, & vehemens in puero tenello & reſolubili, vix poterit perperi, ſed ideo non prætermitterem purgationem lenem, & delegarę in ad thermas, ijsq́ue vterenir commodè pro ratione temporis, & ætatis, poſtea haberet medicamenta reſoluentia, & emollientia. Si non ſanaretur in luto, adhiberem etiam localia, emplaſtrum diapalmæ, ſeu catholicon Nicolai, cui alia frigidiora admiſceri poſſunt. Hæc & alia præſcribi poterunt. Purgationes maiores nune non faciendæ ratione temporis, & ętatis etiam: ſed exquiſita victus ratio inſtituenda erit. Demacratio facilè amouebitur, remota enim materia nutriri incipiet, & pars illa durior circa genu facilè reſoluetur.

MONTANVS.

Offertur nobis caſus admodum difficilis & implicatus: oam ſi actiunes læſas conſideremus, omnes tres læſas videbimus. Primò enim virtuté animalem motiuam læſam, & corruptam cernimus. Vitalem quoq. diminutam, ſcilicet calorem à corde influentem ad membra diminutè accedere ad eam parté. Naturalem etiam diminui, nõ enim nutritur pars, vt oportebat. Atq; ita omnes 3. virtutes læſæ ſunt. Et cùm actione læſa indicetur malitia morbi, omnino morbi plurimi ſunt, & difficiles. Quòd autẽ morbus etiam multiplex ſit, apparet, nam omnia tria generá morborum commiſta ſunt. Primò enim intemperies tanta in toto membro à genu infra, vt longè gracili⁹ ſit quàm aliod, & plurima materia ad partes infimas reſedit, quæ fecit malam complexionem, quam vocat Galen. lib. de Diff. murborum, per affluxom materiæ. In compoſitione mutatus ſitus, lęſa figura, & in quátitate etiam vitium, alibi deficit, alibi abondat. Solutio autem cootinui manifeſta eſt, cùm ſit luxatio multiplex. Itaq; huc modo triplex eſt genus ſymptomatũ, triplex etiam genus morbi, & ideo multiplices indicatiooes medendi & occurrendi: ſed quia hęc in vniuerſali tantũ dicta ſunt, ideo diſtinctius loquendum, & quia plures morbi, vel alter erit cauſa alterius, vel quilibet ſeorſim ſeparabitur. Oportet igitur videre quumodo ſe habeat. Ex relatiooe hoc ſcim⁹, licet ipſi diſtinctè hoc dicere nequeant, ab eo potiſsimum actu, quàdo mater traxit puerum pede, dum manu patris eſſet cõprehenſos, factam eſſe læſionem violentá, ex qua quicquid incommodi ſucceſsit, ſubortũ eſt. Quia attractio illa fecit aliqoid circa ſolutionem continui, ſeparauit oſſa vel integrè, vel ex parte ſaltem, quia in puero oſſa debilia & mollia ſunt, & ligamenta humida, ita, vt faciliimè poſsit facta eſſe luxatio integra, ad quam reliqua incommoda ſecuta ſunt: ſed qualis ſit diſlocatio, & in quibus uſsibus, videndum. Eſt in pede primò aſtragulus, in quo tanquam baſi firmatur os tibiæ & fibulæ, eſt deinde os nauiculare, ſunt uſſa pectinis plantę, & vltimò digitorum. In quibus ſit diſlocatio ex figura, & impedimento mutos, inquirendum eſt. Primò, pes cuntractus eſt breuiur ſeipſo, noo quia chorda aliqua cõtracta ſit, vt in ſpaſmo cynico, in quò non oſſa, ſed muſculi contrahuntur, & ita mẽbrum contrahitur. Hîc pes cootractus eſt ſecundùm longitudinem, circa plantam pedis, vnde oſſa aliqua plátæ cõtracta eſſe oeceſſe eſt, & pſertim nauiculare, circa qđ tumor apparet inſignis. Eſt & impedimentũ circa iuncturá, vt neq; ſuperius, neq; inferius pedem mouere poſsit, quod nun fit ex aliquo impedimento muſculorum, ſeu chordarum, ſed quia ibi eſt etiam peruerſa locatio oſſium, nec os caltanei erigit pedem, ſuper quo fundatur ſtabilitas pedis: ſed inflexum eſt, ex qua inflexione & fibula relaxata eſt, & os ſuperius ooo ritè adhæret ſuæ baſi: & ita multiplicem crediderim luxationem, ſeu diſlocationem, vt apparet ex motu deprauato, & ipſa etiam figura pedis. An verò chordæ, quæ trahunt & mouent articulos pedis ſint lęſæ, an vero ſi oſſa redirent ad debitam locationem, rectè pedem mouere poſſet, difficultas videtur: quia, vt refert clariſsimus Doctor, circa genu eſt aliqua durities, quæ impedimentum ex parte muſculorum & chordarum oſtendit, & ita multiplex impedimentum eſt circa virtutem motiuam, cuius actiones variè læduntur, propter ſolutionem continui, & luxationes prædictas. Quod ad alias actiones læſas attinet, virtus vitalis non ita influit in boc membrum, ſicut ad alia, vnde calor noo ita fortis. Et naturalis etiam debilior, noo ita nutritur membrum: quod apud me curationem ferè facit impoſsibilem. Id vnde veniat exquirendum, & inquirendæ cauſæ. Videtur etiam difficile, cùm ex mootu vehementiori maior calor proueniat, & partes, quę magis exercentur, maiores ſint, ideo pes lęſus magis calidus eſſe debet, in puero præſertim, qui fortis eſt caloris: vnde igitur ſecuta ariditas in puero naturaliter humidiore, in qoo difficilior eſt exiccatio? Vbicũq; ſunt diſlocationes, paralyſes, vel aliquis in

neruis

neruis affectus, continuè augētur obſtructiones, à quibus locus læditur, quia calor naturalis impeditur, ne tranſire poſsit: quòd ſi ex hac peruenerit exiccatio, facilè remouebitur, remotis enim obſtructionibus ad ſuum ſtatū redibit: ſed alia cauſa difficilior eſt, labor continuus exiccat humidum radicale. Hic exercitium continuum & immoderatum habuit, & laborioſum, vt ſemper fit in ijs, qui habent pedes oblæſos, ambulauit cum maxima difficultate. Cùm hoc modo crus ſubſtantificè exiccetur, & calor, q humido nutritur, exiccatur, incurabile eſt, ſicut & in paralyticis cōtingit: licet ibi fiat à cauſa contraria, videlicet, a ſuffocatione, hic vero à reſolutione, idem tamē effectus, & quidem in hoc caſu minus mirabilis. Ideo hanc arefactionem magnifacio in hoc puero, cum credam eſſe ex humidi radicalis defectu, quia bilioſus quidem eſt, ſed tenuiſsimi ſanguinis, & reſolubilis, carnem mollem habet, & muſculos graciles, vnde cum ſanguine plurima eſt humiditas aquoſa, atq; ideo facilius reſolui poteſt. Quòd autem virtus vitalis nō accedit ad locum, credo factum propter obſtructiones, & humores pituitoſos cōtinuè deſcendentes: vnde tumor præter naturam & affluxus materiæ continuus, quæ proculdubio frigida, & pituitoſa eſt, & propter indigeſtionem aggregatur, non quòd mittatur ab alijs membris, quia nullū malè affectū eſt, ſed quia in ipſo membro obſtructiones multiplices. Vaſa autē quę obſtruuntur, coarctantur, & tandem refrigerantur: vnde nutrimentum deſcendens aggregatur in ijs partibus in quibus putreſcit, & cum non bene conficitur, multiplicantur excrementa, & ratione cruditatis, & ob virtutem expulſiuam debiliorem: ideo quotidie deterius habet, quia quo plus aggregatur materia, eò magis multiplicātur obſtructiones, ac ipſa etiam diſlocatio augetur, & ſequuntur omnia incommoda. Materia enim contenta ibi, reſolutis partibus ſubtilioribus exiccatur, induratur, & fit gypſea, vt intrà diſlocationem & oſſa tacta percipi poteſt: ea enim materia vacuitates omnes repleuit. Et ita multiplex eſt læſio, quæ plurimis indiget ad huc vt curetur. Nam quoad ſpeculationem facilis, quoad curationem verò, hoc opus, hic labor eſt. Quoad prognoſticū, apparet fermè impoſsibilis, ſi ea quæ requiruntur conſideremus. Primò enim humor viſcidus implantatus eſt intrà iuncturas & chordas in profundo, vbi alioqui difficulter reſoluitur: & oportet remouere illam intemperiem, ſeu demacrationem, quę ſi eſt ex defectu humidi radicalis, quomodo recuperari poterit? ſed ſupponatur id fieri poſſe, & non eſſe factam reſolutionem humidi radicalis, tamen cura difficilis erit, quia humor impactus craſſus eſt, non facilè reſoluetur, partes enim ſubtiles exhalant, terreſtres verò manent. Quod vtinam non ſit factum hactenus, non quidem a medico, ſed à calore præternaturali. Quòd ſi materia reſolui non poteſt, multò minus remoueri poterit. Sed quia pueritia plena ſpei, in qua multa curabilia ſunt, quæ alioqui curam nullam recipiunt, ſicut Galenus refert de membris ſpermaticis inciſis, poſſumus de humido quoque idem ſperare, & de reſolutione, ſed credo difficile fore, tētandum tamē eſt, & melius eſt facere aliquid cū ſpe quàm omnino dimittere.

Ad curam. Propoſitum eſt lutum balneorum pro remouenda materia, quod quidem vnum ex difficilimis eſſe dictum eſt. Sed videndum, an ea poſsint reſoluere ita materiam vt oportet: plus enim reſoluunt, quàm molliunt. Nam habent ſulphur, ſalem & parum de bitumine, ſicut tribuunt illi per deſtillationem, qui experti ſunt harū thermarum vires. Et ſi etiam plus eſſet bituminis, tamen illud etiam valde reſoluit, cùm ſit calidum in tertio. Si veſtræ excellentiæ inclinat animus, vt recipiat, conſulerem, vt toto eo tempore, quo accipit, quando non imponitur lutum, vtatur lenientibus ex ijs, quæ molliunt, vt ſunt oleum amygdalarum dulcium, butyrum recens, pinguedo porci non ſalita, alioqui ſuſpectum haberem lutum. Sed ſi hoc modo reciperet vna hora reſoluet, & toto alio tēpore molliet, atque ita tentari poterit. Sed quid cōmodi ſequetur? duo inde acquiremus, modum curationis, & augebitur etiam ſpes. Tentarem igitur hoc modo. Sed an prius euacuandus? Credo quòd ſic, licet calor inſignis, tamen caſsia, & ſyrupus roſatus ſolutiuus dari poſſunt, eaque iterari bis vel ter etiā in balneo, vt diuertantur humores, ne fluant ad locum. Poſtea ſi perſeuerabit, vnum propono, quod laudat Galenus ſi lenitione & mollitione loci præmiſſa fomentum facimus lapidis pyritis, ſed longiſsima mollitio præmittenda, ne magis induretur materia, & reddatur cura planè impoſsibilis: cùm quicquid ſpei eſt, ſit tantùm ratione ætatis. De areſactione cruris, vt reſtauretur modo, quo poteſt in puero, factis purgationib. vterer dropaciſmis, qui tamen prudenter fieri debent, & relinqui in loco per modicum tempus, vt calor trahatur ad locum, & poſtea mollientia, & nutrientia adhibeantur, & vtatur optimis cibis. Circa luxationem, ſi tumor, remouebitur à ligamētis, arte paulatim repoſitio tentanda eſt, nec vno impetu ſtatim reponantur.

De luxatione pedis, pro eodem præſcriptum. Conſilium CCCXLIIII.

NEmo poteſt dubitare ſitum & figuram pedis illuſtriſs. pueri luxatione corrūpi, & ab eadem cauſa motū quoq; impediri. Sed quæ nam oſſa ſunt luxata? Credim⁹ primò illa eſſe, quæ ſūt in pectine pedis, deinde os clauiculare, tertiò talū, 4. os calcanei. Et hęc omnia expreſsè patiū, vt patet ex ipſo modo impedimenti motuum, & ex figura viriata, ex ipſo ſitu & locis vbi apparet luxatio. Cauſas extrinſecas quidē ꝑ cōperto nō habem⁹. Intrinſecas verò quæ aduenerunt, fouerunt & auxerunt luxationes, humorem crudum & viſcidum opinamur eſſe, vnde ligamenta laxentur, oſſa lubricentur, & lubricata coarctentur. Cruris verò gracilitatē nō modicā credimus maximè fieri ab humido nutrimētali nimis exiccato, ita vt etiam periculum immineat, ne pars quoque radicalis humidi exarueſrit, ſcilicet ob laborioſum importunūq; motū in

ea parte excitatum. Indicio eſt quòd tum maxi- D mè areſieri incœpit, & deterius habere, cùm vacabat choreis. Cnrationem arbitror quidem difficilem & arduam admodum, nihilominus tentandã cõſulo. Si enim puer ille generoſus pati voluerit, fortè curatio non erit omninò difficilis, vel impoſsibilis: eſt enim adoleſcentia plena ſpe. Primò igitur eſſet illi diligentiſsima victus ratio proponenda, & vt ille cum toto crure, maximè cuſtodiretur à frigore, optimeq́ muniretur, ea tamen ratione habita, ne nimis incaleſcant: ſi tamen ad alterum declinare oporteat, ad calidum potius declinet. Parcat compotationibus, vitet epularum multitudinem, vnico cibo ſit contentus, fugiat paſtilia, lacticinia, fructus, piſces, præſertim paluſtres, carnes porcinas, bubulas, & omnes antiquas. Perſuadeatur, vt q̃ creberrimè, ſicut eſſet bis in ſeptimana, aut ſemel ſaltem, tantum rhabarbari mandat ac deglutiat, quantum eſt ſcrupuli pondus: ſi enim hoc fecerit, nullo alio medicamento indigebit ſoluente. Circa lutum Sancti E Bartholomei pro materia illa viſcida reſoluenda, quæ circa luxationes adhæret, laudo quidem, ſed ea lege, vt toto eo tempore, quo extra lutum morabitur, liniatur locus oleo amygdalarum dulcium, vel adipe ſuillo ſine ſale, vel butyro recenti, vel oleo camomelino. Poſt experientiam factam huiuſmodi lutum applicando, pro his materijs quæ adhuc relinquentur, laudo fomentum lapidis pyritis, ita vt pri⁹ mollificetur locus cũ linimentis paulò ante recitatis. Deinde altero quoq; die excipiat fumum lapidis pyritis crebrò agitando & mouendo, quemadmodum Galenus præcipit. Valet etiam ad reſolutionem ſimul & emollitionem œſypi ceratum ex deſcriptione Philagri: frequentiſsimè tamen vtatur lotione facta ex ramentis cupreſsi, roſis ſiccis, camomilla, ſaluia & betonica: valet enim ad reſolutionem materiei, exiccationem & corroborationem loci. Pro crure alendo ſuaderem, vt minimè laboraret, & manè modicè fricaretur, deinde delinirctur oleo amygdalarum dulcium, vel medulla recenti cruris F vituli, & vteretur optimis alimẽtis ꝓ cibo. Quòd ſi contingat, vt materia in loco luxationis contenta maxima ex parte diſſoluatur, tum poterit tentare reſtaurationem luxatorum oſsium, non quidem violenter, aut confertim, ſed ſuauiter & paulatim cum haſtulis mollibus ac planis, & cum ligaturis commodè ab optimo chirurgo ſitum oſſium naturalem intelligente perfectis: quia nos puerum ſine conſenſu totorum, propter calores, & imbecillitatem etiam ac teneritatem corporis, ad thermas mittere nolumus. Conſulam vt accipiat duas vel tres etiam vncias ſyrupi roſati ſolutiui cũ modico aquę betonicæ. Pes luxatus liniatur bene cũ decocto camomillæ, & deinde ſupponatur ceratum œſypi ex deſcriptione Philagri, ac ſingulis diebus ſemel innouetur. Crus manè leuiter frictum inungatur oleo amygdalarũ dulcium, & quietus viuat. Singulo octiduo ſemel maſticet rhabarbarũ vt ſuprà.

Pro iuuene habente ſtuporem in crure.
Conſil. CCCXLV.

AGIT iuuenis annum 24. qui venit petitum conſilium de quibuſdam diſpoſitionibus præter naturam, quæ ſunt proculdubio verendæ, & maximè conſiderandæ à medico. Sunt autem duæ potiſsimum. Primò diſlocatio vel luxatio vertebrarum circa mediam regionem dorſi incipiendo à decima vertebra, vſque ad decimam octauam vel vigeſimam: deinde ſtupor in ſiniſtro crure, & prætereuiu retractio neruorum, vt non poſſit extendere pedem, ſicut vellet. De his nũc conqueritur. Sed antecesſerunt alia, quæ ipſe recitat, ea nunc non enumero, quia in cauſis præſentium diſpoſitionum inueſtigandis enumeranda ſunt, ne idem bis dicamus. Duo igitur ſunt accidentia, luxatio vertebrarum & ſtupor in crure, de quibus petit conſilium & curationem. Sed non poſſum quidquam ferre auxilij, niſi natura affectuum conſiderata, vnde procedant & quas habeant cauſas. Quia verò cauſæ vel extrinſecę ſunt, vel intrinſecæ, an verò quædam etiam intrinſecæ diſpoſitiones in ipſo corpore, an vtrunque. Audiui ſemper fuiſſe ſanum, toto vitæ tempore nunquá conqueſtus eſt de ventriculo, nec de capite, ſicut ſolent interdum conqueri iuuenes, habentes illam membrorum inæqualitatem vel vnius, vel plurium ſtatim à primo ortu, imò ante iſtud triennium ſemper fuit ſanus, donec fodinas acceſsit, vbi diu fuit, tum primùm cœpit catalogus morborũ modò relatus. Cùm igitur non præceſſerit manifeſta cauſa intrinſeca, & validiſsimę fuerint cauſæ extrinſecæ, omnino credimus eas fuiſſe cauſas totius mali, nihil conferente reliqua corporis diſpoſitione. Quæ num ita ſe habere poſsint, videndum eſt. Fuit in fodinis, vbi ſeparatur æs ab argento & mercurio, in locis anguſtis, in quibus vapores incluſi petebant cor & cerebrum, mediante ſpiritu attracto. Et cùm eſſet abſtemius & in illis locis vbi aquæ minerales redolentes vim metallorum, quæ iſtic reperiuntur, eas bibit, & ita duo maximè concurrunt, vapor mineræ & argenti viui attractus in corpus per anhelitum, & aquæ metallicæ in cibo & potu vſus. Vtrunque ad ægritudines neruorum, & ſtuporem maximè facit, ac plurimùm nocet ſenſibus, vt docet Auicenna ſecundo Can. de argento viuo, quòd deducat ad ſtuporem, paralyſin & omnes ægritudines neruorum. Non igitur mirũ, ſi incidit in hos morbos, cùm nos ſæpè viderimus, & credo vos quoque vidiſſe in praxi à morbo Gallico vapore mercurij ac fumis curatos incidiſſe in paralyſim & epilepſiam etiam propter mercuriũ miro modo neruos lædentem. Poſtea vſus eſt aquis illis in cibo & potu, de quibus Hippocrates in libris de aere & aqua ait, eas nocere inteſtinis, & facere abraſiones, facere ophthalmias, nocere neruis, ſi quis eis vtatur in cibarijs.

Cùm igitur vtrunq; cõcurrerit, aqua talis in potu & cibo, vapores illi argenti viui, non mirum, ſi ſequuta

ſequnta ſunt ſymptomata ab ipſo enarrata, oculo
rum dolores,quos recitat etiã ipſe Hippocr. quia
eſt talis proprietas aquarũ ænearum, vt inter reli
quos morbos quos faciũt,ſua quadam ꝓprietate
noceãt oculis. Ac incidit in gonorrhœam,quia ab
ſtergũt & erodunt meatus, per quos tranſeunt a-
quæ illę. Tandem in dolorem inteſtinorũ incidit,
nam & Hipp.dicit,faciunt paſsiones iliacas & dy-
ſenterias in quotidiano cibo & potu vſurpatæ.Et
ita tota ſeries iam enumeratorũ accidentium ex
potu aquæ euenit. Nec mirum eſt quòd pręceſſe-
rint morbi calidiores à metallo calidiore genera-
ti,& poſtea ſequuti ſunt frigidi,videlicet ęgritudi
nes neruorum factę à Mercurio frigido,quia lon-
gè maior vis caliditatis facilius imprimitur. Ideo
morbi calidiores præceſſerũt, deinde ſucceſſerũt
frigidi, generati propter vapores Mercurij iotrà
corpus attractos, videlicet luxatio vertebrarum,
quæ pertinet ad morbos neruorum:luxatio enim
ſiue in vertebris ſit, ſiue in alijs iuncturis, fit quo-
ties ligamẽta illa quę os cum oſſe connectunt de-
bitã colligantiam & connexionẽ amittunt ob in-
ciſionẽ aliquam vel caſum violentũ, vel etiam ab
intrinſeca aliqua canſa ſeparatur , vt ſi aliquando
ob humiditatẽ imbibitam relaxãtur, & molliores
fiunt.In hoc iuuene eſt ea diſlocatio ab intrinſeco
quodam diſſoluente ligamenta, ita vt dum antea
bene & firmiter ligarẽt,nunc diſſolutè ligẽt. Ideo
inncturæ reſolutæ ſunt. Et hæc eſt cauſa luxatio-
nis vertebrarum. Sed vnde facta eſt illa relaxatio?
Nos habemus proceſſum & inſtrumentũ à canſis
procatarcticis. Vapor argenti viui induxit frigidi
tatem, primò in ſpiritibus animalib. & vitalibus,
dum retraherctur inſpiratione aer ille frigidus,
pernitioſus,& à tota ſubſtantia nocens ſpiritibus.
Eſt enim venenum , & vt bene dicit Galen. quòd
non cognuuerit mercurium aliter, niſi ſub ratio-
ne veneni,nec aliud de eo dicit.Nocet igitur ſpiri
tibus ſua frigiditate & facultate occulta, ſtrangu-
lat ſpiritus animales & vitales. Hoc modo læſum
cor & cerebrum,& ita totum corpus frigidius red
ditũ ſeipſo,cũ ſpiritus, qui calorẽ totius corporis
actuãt, & dant actum vitę omnib.partibus,io qua
litate & quãtitate defecerint, & primùm membra
ad tales affectus magis diſpoſita paſſa ſunt, nerui
videlicet & ligamenta, quæ frigidiora ſunt,& à fri
gore facilius afficiuntur:in habentibus enim ſym
bolum,fit facilis tranſitus. Refrigerato igitur cor
pore primùm paſſæ ſunt partes frigidiores, liga-
menta videlicet quæ frigidiora neruis, & primò
luxatio apparuit: facta enim refrigeratione in li-
gamentis,locus excrementis abundare cœpit, q̃a
proprium alimentum, quod nutritionis cauſa ad
eas partes mandatum erat,concoquere non pote
rat ratione frigiditatis: & quia locus debilitaba-
tur paulatim, miſſa ſunt illuc excrementa à reli-
quis partibus corporis generata,iu ventriculo &
toto corpore refrigerato,cùm ſemper excremen-
ta ad partes debiliores tranſmittere cõſueuerint.
Multa igitur humiditas ibi collecta, qnia eò miſſa
ab alijs membris, & ibi etiam generata per viam
incõcoctionis.Et hæ ſunt cauſę intrinſecæ,extrin
ſecę,& etiã procatarcticæ.Et ita luxationis gene-

A rationem habemus. Modus lnxationis eſt,quòd
plures ſunt vertebræ ſecundùm loogitudinẽ pec
cantes in ſitu & figura, quæ etiam propter ſitũ eſt
immutata:flectitur enim in parte inferiori ad par
tem ſiniſtram, & faciunt lineã curuam, nõ multũ,
tamen quodãmodo præterquã quod ſuperius in-
curuatur,& eſt exterius illa luxatio,quia gibboſi-
tas ad exteriora eſt,& nõ interius ad anteriora ſeu
ad partes pectoris ſecundũ accidens. Non minus
verendum patitur ſtuporẽ in ſiniſtro crure & cou
tractionẽ quandam neruorũ,ita vt oon poſsit pe-
dem extẽdere. Sed hic videtur dubium,quę ſit ra-
tio,cur ſiniſtrũ pedem non poſsit exteodere,cùm
ad ſiniſtram partẽ incuruetur ſpiua, & neceſſariò
ad eam partẽ trahuntur nerui, debebãt potius cõ
trahi in parte dextra,vt eũ pedem non rectè extẽ-
deret? Cur modò cum vertebræ vertantur ad par
tem ſiniſtrã, & nerui ad eam partem magis retra-
cti in dextro neceſſariò fiant breuiores,in ſiniſtro
tamen pede contractionẽ patitur? Dicã quod ſen
B tio. Fortaſsis eò dextrũ pedem facilius extendit,
quia retractio ad alteram partem non eſt tanta vt
extenſioni huius pedis nocere poſsit: in ſiniſtro
autem contrahuotur nerui,quia eò affluente ma-
teria,imbibitur ea in neruis & obſtruunt meatus,
& ita abbreuiat.Fit enim abbreuiatio, vel à nimia
ſiccitate,vel à nimia humiditate , ſicut apparet in
chordis, quæ in loco calidiore poſitæ, præ ſiccita
te contrahuntur,in loco autem humidiori poſitę,
etiam diſrumpũtur facilè. Ita hîc fit cùm materia
magis ad partem ſiniſtram deſcẽdat, nerui obſtru
cti ſunt & facti breuiores: ideo non poteſt exten-
dere,& inde etiam eſt ſtupor,quo & amittitur ſen
ſus,non perdito motu , qnia nerui qui faciunt ad
ſenſum imbiberunt eam humiditatẽ magis quam
qui ad motum faciunt. Quærat aliquis,cur id fa-
ctum? Scitis quod Galenus libro de Vſu part.&
de Anato. adminiſtrationibus neruos motui in-
ſeruientes duriores eſſe ſcribit , & ideo humores
non tam facilè recipiunt , ſicut nerui qui ad ſen-
ſum faciunt,qui molliores ſunt, & facilè humidi-
C tatem admittunt. Sed præter hanc eſt alia ratio.
Quòd nerui qui ad motum faciunt, ſunt in perpe
tuo motu,& excutiunt nocumenta: qui verò ſen-
ſui inſeruiunt, quieſcunt: nam in quiete fit ſen-
ſus, ideo nocumenta facilius percipiunt, & ita e-
tiam cauſa eſt ſtuporis manifeſta , & cur maneat
ſtupor in illis partibꝰ,ad quas propter obſtructio
nes vel ſpiritus, vel virtus à cerebro trãſmiſſa nõ
poteſt penetrare:ſcitis enim Gale.7.& 8. de Plac.
Hipp. & Plat. dubitare an ſpiritus mittatur, an ve
rò virtus tantum:licet alibi magis ioclinet , qnòd
virtus mittatur, quàm qnòd nõ ſpiritꝰ deferatur.
Hæ modò ſuut cauſæ,quę ad extrinſecas accedẽ-
tes intrioſecas diſpoſitiones mutauère. Quibus
ita ſtantibus, cùm tribus tantùm annis durauerit
& habeat temperaturam calidam , licet modò ſit
refrigerata ab extrioſeco,ac ſit in iuuentute & flo
re ætatis,non expleuit augmentum, quod ſaltem
perdurat ad vigeſimum octauum anoum , vſque
ratione ætatis & temperaturæ,licet peſsima ſit ę-
gritudo,curari fortaſſe poteſt, quamuis rarò luxa
ti vertebris euadant.

Miror Chriſtom ounquã ſanaſſe gibboſum, cũ D
cęcos & ſurdos ſanauerit, ideo ne nos nonc poſsi
mꝰ vereor. De gibbo igitur dubito, in cõtractione
& ſtupore oẽs ſanãtur, habebat ante lõgè deteriꝰ,
vſus liniméto pinguedinis buioanæ, inde melius
habere ſibi eſt viſus. Si hoc verũ eſt, factam eſſe ali
quam reſolotionẽ ex eo quòd viſę ſunt redire ver
tebræ, poſſumus ſperare, cùm oõ ſit magna curui
tas. Sed hoc eſt de raró cõtingentibus. Ad curam
modò. Quib. inſtrumẽtis ꝓcederes? Omniũ iſto-
rum cauſa eſt frigida & huioida, & abundat mate
ria pituitoſa ex ioconcoctione generata, quæ eoa
cuanda eſt. Primò vt cauſa antecedẽs amoueatur
qoæ impedit localia, exhiberẽ primò caſsiã cum
hiera pro lenitiuo: deinde deuenirẽ ad ſyr. conco
quentes, de betonica, mel. roſ. de ſtœchade & ſimi
libus, quæ inciderent & attenuarẽt. Adderẽ deco
ctum iuæ arthriticæ, quæ videtur ſingulariter pe-
netrare ad loca articulorũ. Poſtea in his calorib.
euacoarẽ cũ caſsiæ noper extractæ ℥ j. agarici præ
parati vel trocbiſcati ℈ ij. feliciſsimè enim educit E
& oõ calefacit, vt reliquæ ioedicioæ, in quib. ſunt
aromata, vt conf. haioech, & reliquę. Vtrũ ſanguis
mittendus? Credo in hac ætate & temperatura
non nocere: oam & Gal. de Sang. miſsione mul-
tos podagricos & epilepticos ſanguinis miſsione
præſeruabat, quia materia cogitur diuerti ad par-
tes oppoſitas, deinde etiam quę infectio in corpo
pore facta à vaporibus, quæ per plures anoos per
ſeuerare ſolet, ſicut his dieb. in quadam vidimus,
quæ aote tres annos venenum aſſumpſit, & tamẽ
ſiogulis annis eadem patitur ſymptomata, quę in
principio patiebatur. Cuius rei etſi non videmus
certas caoſas, rem ipſsm tamem, quia apparet, ne
gare noo poſſumus: nam ſicut Themiſtius ait, ma
xima pars eorum quę ignoramus, minima quę ſci
mus. Miſsio igitur ſsnguinis faciet eoaporare ſan
guinem, & fortaſſe corriget infectiooem, quæ eſt
in ſanguine & ſpiritibus, ac fortè iterata, ac duab.
vicibus facta plus de illo vapore euentaret. Poſt-
quam igitur exqoiſitiſsimè purgatũ erit corpus,
vel vna, vel ſi res exigit duabus vicibus bibst a- F
qoas thermarũ, ac illis etiam innatabit. His credo
quòd morbus iſte curabitur. Si quid autem poſt
hoc faciendum fuerit, deinceps vbi hæc omnia fe
cerit, dicetur.

Ad crurũ exulceratiõnẽ propter calidıtatẽ hepa-
tis Obſeruatio. 1546. *Conſil. CCCXLVI.*

PHarmacopola Anconitaous, ſingulo
menſe Martio patiebatur vlcuſcula in
cruribos ex nimia caliditate hepatis.
Vſus erat vinis potentibus, aromatis
& fructibus à cunis. Montanus. Vtatur paulatim
refrigerãtibus, vt brodij pulli ſcutellam vnã qoo-
tidie ſumat, humectabit & remittet calorem hepa
tis: loco aquæ thermarum.

R. Aquæ lactis caprini ℥ l.
Syrupi acetoſi ſimplic. moltæ acetoſi-
tatis ℥ iij.

Miſce, & eboſliant ſimul. Deinde bibat manè
poſt quam exiuerit è lecto, & poſtquam fuerit ex-
purgatus ab omni ſuperfluitate: & ſumst paula-
tim deambulando per horam iotegram, deiode
tardius prandeat ad minos per horas quatuor, &
ita perſeueret per dies quindecim. Sed ante aſsũ-
ptionem prædicti ſeri, ſumat floris caſsiæ ℥ x. &
poſt vltimam potionem repetst eandem caſsiam
hora ante prandium. Item poſtquam accepit prę-
dictum ſerum, fiat phlebotomia baſilicæ dextri la
teris, euacuaodo vſque ad ℥ viij. vel decem ſangui
nis. Item perſeueret poſt purgatiooem illam, in-
ongere totam regionem hepatis & lumbos ſecun
dùio longitudinem vnguento roſaceo Meſue re-
centi eiuſdem anni. Item per totum aonom vta-
tur confectione ex æqualibus partibos zucchari
roſati & violati, & ſit doſis ℥ s. hora vna ante pran
dium. Et quantò frequentios aſſumet, tantò me
lius. Item vtatur ſemel in ſeptimsna rhabarba. ele
cto, ita vt maſticet ipſum & deglutiat ad pondus
℈ ij. Item iſtam eandem purgationem præſcri-
ptam, cum ſero lactis ſumat etiam in Autumno,
hoc eſt bis ſemper io anno. Præterquam qood
phlebotomabitor tantùm in Vere. His peractis
laodo etiam ad maiorem præſeruationẽ ſuam, vt
circa menſem Iulij vel principiom Auguſti, ſumat
aquas balneorum frigidiorum. Sicut ſunt balnea
de Lucs, baloea de Calderio in agro Verooẽſi, vel
cooſimilia quæ ſunt frigida & ferrea.

De quodam nobili iuuene patiente vlcera in pe-
de, & brachio, cum leui delirio. Conſi-
lium CCCLXVII.

IN hoc caſu difficili non tantùm ad cu-
rationẽ, ſed etiam ad cognitionẽ, vtar
compẽdio, ita tamẽ, vt nihil omittam
neceſſarium: Imminet eoim extremũ
periculum. Diſpoſitiones oaturales, quoad tem-
peraturam, mores, conſuetudinem, proprietates
indiuiduales vix poſſuio ſcire, quia nõ noui hunc
niſi in hac ægritudine. An igitur ſint æqoalia vel
inæqualia membra, nihil poſſom afferre, ſed po-
terimos ſine illis curatiooem ioſtituere. Cer-
tum eſt, quòd quãdo incœpit fluxio, apparuit cir-
ca pedem ſiniſtrum abſceſſus ſine colore, neqꝫ du
rus, neqꝫ cum inflammatione, ſed tumor inſignis
noo protuberans, ſed veluti demiſſus & diſper-
ſus. Hic abſceſſus vbi erupit, exiuit ſanguis, & de-
geoerauit in plurima vlcera parua, quæ deuene-
runt ad voom commone, & tunc in eodem tẽpo-
re aduenit in brachio ſimiliter, & omoia erant ge-
oeris eiuſdem. Octauos iam mẽſis agitur poſt pri
mum abſceſſum, qui erat in talo. Acceſsit taodem
dolor capitis, & poſtea ſopor, ſiue id fuerit ratio-
ne materiæ intrioſecę, ſioe etiam ab applicatione
ſoporiferi. Aliquando dormit, aliquaodo etiam
plurimùm vigilat. Deuenit prętcrea ad qooddam
delirium. Noo rectè memoratur, nec imaginatur
nec cognoſcit, illæ enim actiones corruptæ ſunt.
Hæc ſunt ſymptomata, quæ apparent in hoc æ-
gro. Vrinæ crocee, tinctæ, indicantes maximum
dolorem in aliqua parte corporis. Bilis autem ta-
les vrinas facit, cuios hic inſigne dominium appa
ret io alui excrementis. Apparet etiam pituita.

Videmus

Videmus autem, quòd ſi quis aggrediatur curam A
horum vlcerum, & exiccet io vno locu, in altero
iterum erumpere, & eroſiones fieri, vbi abſceſſus
fuerint inciſi. Sont & in corpore alia impedimen-
ta, quæ indicant difficultatem curationis. Vir-
tus debilis eſt, & habitudo corporis, quæ nihil eſt
aliud, quàm pellis, & oſſa. Iſtis igitur omnibus ita
præſoppoſitis, inoenienda eſt curandi ratio. Ha-
bemus vnum fundamentum Galeni & Hippocra
tis, vbi in ſingulis partibus apparet læſio, vel in
hac, vel in illa ſit nocumentum aliquod neceſſa-
rium eſt, ea originem habere ab aliquo principio
vniuerſali. Tria autem principia ſunt: cerebrum,
id vbi læditur, læduntur virtotes principales, &
reliquæ actiones, quæ ad motum & ſenſum faci-
unt. Corde læſo inficiuntur ſpiritus, & vita perit.
Hepate læſo fit mala ſanguificatio, & omnia excre
menta coctionem corrumpunt. Hic excrementa
omnia habet corruptiſsima. Supponamus igi-
tur, quòd omnes eiuſmodi abſceſſus habeát com-
munem origmem, malam diſpoſitionem in hepa- B
te, quæ eſt origo, & radix totius huius morbi.
Qualem igitur dicemus eſſe hanc ægritudinem?
Eſt intemperies mala, etiam cum ſolutione conti
nui. Videmus vrinas atteſtantes de bile, & ni-
mia caliditate, excrementa alui de pituita pluri-
ma: ergo ex temperatura mala hepatis generan-
tur humores deprauati, qui faciũt huiuſmodi ab-
ſceſſus in diuerſis partibus. Dubitaui, nũquid hic
eſſet ſuſpicio morbi Gallici? habet enim originẽ
ſuam in hepate, generatur humor melancholicus
& humores aduſti habent ſimilia vlcera, & in eo-
dem interdum vlcere omne genus eſt humorum,
qui generãtur io hepate ob malam iſtam infectio
nem. Vidi etiam quendam, quem ex ſolo dolore
capitis deprehendi morbo Gallico laborare, cùm
nullum aliud eſſet ſignum. Et in hoc iuuene ſuſpi
cor aliquid tale. Sed ſupponamus etiam non eſſe
morbum Gallicũ, quia nũ ſatis conſtat, dum enim
fiont variæ alterationes, contingit vt venena ge-
nerentur talia, quę nullo pacto poſsint nominari:
quando putruerunt ob varias alterationes, quæ C
fiũt etiam ex varijs temperaturis noſtris, ſatis eſt
huc cõſtare, quòd talia procedunt, tanquã propa-
gines, à mala hepatis temperatura. Quare certum
eſt quòd euacuatio huius corporis poterit quidẽ
aliquid facere, ſed non curare integrè. Quantùm
igitur ad morbom, eſt intemperies hepatis cũ im-
becillitate ſubiecti, & ariditate toti⁹ corporis, po-
ſtea adeſt febris, quæ facit calorem prętɇrnatura-
lem, & inflammat ſanguinem alioqui inflammabi
lem. Sed eſt dubium, quòd in ſingulis abſceſsib.
humor eſt ſub forma ſanguinis. Nam vbi ſanguis
deuenit ad aliquem locum, & facit abſceſſum, eſt
tumor inſignis cum calore vehemẽti, dolore ſum
mo, & ſenſu pulſationis in profundo, & magna e-
tiam tenſione membri. Hic nullum tale ſignũ ap-
paret, & tamen exit ſanguis. Et mirũ eſt, quòd ſan
guis tam diu extra venas exiſtens, non putreſcat,
cum dicat Auic. ſanguinem extra venas effluxum
neceſſariò putreſcere. Ego verò id de ſectione cre
do, quãdo fertur ſanguis extra venas, & mouetur
in loco cõueniente putredini, quòd putreſiat ne-
A ceſſariò, non autẽ tam citò in concauo corporis.

Cura. Sunt fluxiones, in quibus reperitur pri-
mò membrum recipiẽs: & in hoc corpore omnia
membra ſunt debilia, materia quæ abundat: via
præterea ob longã fluxionem pręparata: mãdans
eſt hepar, id præcipuè reſpiciendum, membro re
cipienti, ſi aliquod nobile, ſuccurrendum, reliqua
prout nonc relinqoemus. Habemus ægritudi-
nem inſignem, & virtutem debilem, qood appa-
ret ex ſignis allatis: eſt enim ſine carne, & mem-
bris ſolidis, ex quo in ancipiti ſumus, ſi non ſuc-
currerimus, morietur: ſi o verò ſuccurremus, pa-
rum proficere poſſumus. Symp. quod nunc vrget
eſt delirium, cum tamen ſatis dormiat. Ad id vte-
rer auerſionibus, facerẽ frictiones deorſum. Cir-
ca vlcera, omnia eodem modo curabuntur, ſi pri⁹
ſublata ſit cauſa, ad quam nihil melius poterimus
facere, quàm exhibere decoctum ligni, quod exic
cat, & ſingulariter reſpicit hepar. Bene purgatus
eſt, quare ſtatim accederem ad ſyrupos, pro quib.
B lignum decoquerẽ in aqua endiuię, vt facilè pene
tret, nec nimis calefaciat. Vlcera poſt modũ cura-
bũtur, qua ratione curata ſunt hacten⁹. Erat qui-
dam in eodem caſu, & vlcera curabantur hoc mo
do, vt vno ſanato, in tribus alijs locis reſultarẽt a-
lia, & ille tandem curatus eſt ſolo decocto ligni.

*De Polono patiente œdemata in pede, Vrinæ ſtilli-
cidium, & morbum Gallicum. Anno 1544.
Maij 8. In ædibus Montani dicta in collo-
quio. Conſilium CCCXLVIII.*

CLariſsi. Doctores, Illuſtriſs. Dominus
conuocauit nos propter quoſdã ſuos
morbos, qui diſtinguuntur ab actioni
bus lęſis. Tunc enim eſt morb⁹, cũ eſt
actio læſa, & ſi plures operationes læſæ ſunt, plu-
res ſunt morbi. Videndum igitur, quænam ſint
actiones lęſæ, & quotuplices, & tunc inoeniemus
morbos, quibus repertis inquiremus cauſas: po-
ſtea accedemus ad curationem. Operationes læ-
C ſæ in hoc Domino duæ ſunt in genere quidem: a-
nimales & naturales. Naturales verò lædontur
multipliciter: primùm virtus nutritiua particula
ris in certis membris, vt in pede dextro & ſiniſtro
apparẽt œdemata, quæ indicãt incoctiones, quia
nutriuntur illæ partes ex ſanguine corrupto, imò
non ex ſanguine, quia hepar non ſanguificat re-
ctè, vt apparet in ambitu totius corporis. Ac ita
apparet virtus nutritiua in pede læſa. Excremen-
ta etiam indicant operationes læſas, à quibus vir
tutem naturalem nutritiuam dijudicamus. Vri-
næ plurimùm recedont à naturali conditione: cũ
enim membra ſint naturaliter calida, tamen ita
ſunt decoloratæ, atq; albæ, ſicut lac. Atq; hoc in-
dicat magnam incoctionem in membris natura-
libus. Præterea ex magna alui conſtipatione hoc
cognoſcemus. Nam ſecundo Prognoſt. vbi excre
menta citius vel tardius egerũtur, expreſsè ſigni-
ficatur diminutio caloris in membris naturalib⁹,
& coctionis priuatio. Eſt verò vrinæ emiſsio par-
tim naturalis, partim volũtaria, quæ fit per muſcu
los veſicæ, cum modò emittatur vrina cum ardo

re,& ſit ſtillicidium circa illam excretionem? Videmus actionem naturalem impeditam, excretinam ſcilicet: quæ dupliciter læſa eſt. Primò diminuta, quia non excernit, quando & quantũ oportet. Secundò corrupta, quia egerit cum dolore, & habet ardorem in emiſsione, & non quantum oportet exit, ſed ſtillatim. Actiones verò animales dupliciter ſunt lęſæ, ſenſitiua & motiua. Senſitiua lęſa eſt, quia in ſenſu tactus, in digito pedis dextri percipit dolorem, in humeris, item & brachijs, læditur etiam circa motum, nam vrina emittitur nõ niſi cum maxima difficultate, quia muſculi nõ ita mouentur, ſicut oportet, poſtea non poteſt ambulare liberè, non poteſt erigi. Omitto iam dolorem renum, quia huiuſmodi actiones læſæ ſunt ab ijſdem cauſis. Et hæ ſunt operationes læſæ, quę proueniunt ab aliquo morbo, qui inquirendus. Incipiamus ab œdemate quod eſt in pede. Morbꝰ eſt in triplici differẽtia, vel eſt à mala intemperie, vel in cõpoſitione, vel in ſolutione cõtinui. Hoc œdema prouenit à mala intemperie, quæ eſt per affluxum materiæ frigidę & humidæ, pituitoſę ſcilicet facientis affectum, qui eſt tumor pręter naturam, qui quandoq; eſt morbus in cõpoſitione, ſcilicet cùm impedit membrũ organicè, quandoq; eſt in temperatura morbus, quando non impedit membrũ ſimpliciter. Hìc eſt in tẽperatura tantùm, quia nõ impedit membrũ à proprio motu, ſed eſt temperatura frigida & humida. An modò talis intemperies ſit ibi per conſenſum, aut per eſſentiam, ſcilicet, ſi in ipſis tibijs ſit quædam intemperies, vt ibi etiam non poſſet confici bonus ſanguis: an verò ſanguis malus aut talis materia profluat ab alio membro, an verò ſit ab vtroq.? Audiuimus, quòd illuſtris D. non habuit ſemper illud œdema, quia vbi non laborat, tunc non habet, vbi autem laborat aut equitat, ſtatim creſcit: vnde certũ eſt, quòd aliunde mandetur, & omnino dictũ eſt, quòd mãdetur ab hepate, quòd habet diminutã operationem in ſanguificatione, & mãdat talem materiam ac facit pedem intumeſcere. Bene crediderim, quòd, cùm perſeuerauerit hic fluxus, & aſſuefactũ ſit membrum nutriri tali ſanguine, & à materia frigida membrum ſeipſo frigidius redditum, facilè tandem in eam temperaturam incidiſſe. Ad alias actiones læſas accedo. Vrinæ albæ & decoloratę, cũ plurima materia pituitoſa, & ſimili puri, tamen non percepi odorem aliquem, vnde pituitam magis puto: quia vbi virtus ſanguificans fruſtratur à ſuo fine, multiplicat pituitã, & deuenit ad venas, ac vias vrinales, quæ latæ ſunt, facilè tingitur vrina, per admiſtionẽ pituitę. Albedo enim vrinę duplex eſt, quædam priuatiua, quæ ob frigiditatem contingit, quædam poſitiua, quãdo miſta eſt cum humore, aut re alba. Conſtipata aluus fit ob eandem cauſam, quia enim pituitæ plurimũ generatur, & in inteſtinis viſcida & craſſa nunc abundat, retinet fęces, quia miſcetur & facit, ſicut ſi aliquis componeret parietem ex luto viſcoſo, & duro. Alia etiam cauſa eſt, quia pituita plurima in inteſtinis exiſtens obtundit bilem, quæ neceſſariò debebat excitare inteſtina ad excretionẽ, ea fit ꝓpter frigiditatẽ & humiditatem iu hepate uou naturalem (qua nũc laborat) ſed acquiſitam per morbũ. Ad ſtillicidium accedit dolor circa pectinẽ, quia illuc eſt affluxus materiæ pituitoſę & craſſę. Cum enim eſt in veſica vrina, quæ acris eſt, & ſtimulat naturaliter membranas, & muſculum, vt egrediatur, ſimul premit pituita illa craſſa, & excitat dolorem: cùm autem mingit, liberatur à dolore, quia remora eſt cauſa. Stillicidium autem fit à multis cauſis, vel quia inſtrumentũ debile, vel quòd vrina craſſa. Et hanc cauſam eſſe hìc credo ex parte vrinæ & inſtrumenti: ob admiſtionem pituitę, vrina craſsior non poteſt ita egredi. Inſtrumẽtum autem, quia dum materia craſsior tendit ad exitũ obſtruitur collum veſicæ, & non poteſt extrudi, ita non libenter exit, & fit ſtillicidium. Obſtrui verò hoc poteſt vel à grumis, vel à calculo, vel à pituita. Hìc eſt pituita: pondus autem percipitur, quia non excernitur materia quantum oportet. Iſtæ ſunt actiones naturales læſę, & morbi earũ, videlicet intemperies frigida & humida, quæ nõ eſt eſſentialiter in aliquo illorum membrorũ, niſi in hepate, vnde ad membra illa mandatur. Actio item animalis læſa, & primò, quod ad ſenſum tactus. Dolor & tumores in pede & brachijs fiunt ob defluxum materiæ deuenientis ad eas partes: & voluntaria ac ſenſitiua læduntur ab eadem cauſa, à fluxu videlicet ſeu materia, quæ eſt tanquam efficiens lædens membrum, & afferẽs triſtem ſenſationem, & dolorem, quia eſt alteratio ſubita, & præcipuè, quando mouetur & laborat, quia materia retenta in neruo comprimit eum, & excitat dolorem. Eadem materia eſt impedimẽto in motu, nam imbibitur in neruis & muſculis, ideo non liberè mouetur, ſenſitiua etiam actio læſa, in pene & collo veſicæ ardor eſt vrinæ. Cauſæ huius duæ ſunt, vt dixi ex parte vrinæ & inſtrumẽti. Ex vrina, cauſam declarat Galenus tertio de Cauſis ſymptomatum. De excretione. Ardor vrinæ fit à duabus cauſis, vel ratione vię, vel humiditatis exiſtentis in pene & collo veſicæ, quæ hæret in adenibus, & eſt materia viſcida, quæ ſemper præuenit emiſsionem ſeminis. Ea humiditas, cùm eſt exiccata, vrina acris facilè lędit penem, & partes illas ſenſitiuas, quando non ſunt munitæ, amiſſa propria humiditate. Hic illuſtris Dominus incubuit plurimum Veneri, ergo potuit exiccari in iſtis partibus, ſicut in ſenibus cõtingit, qui ab omni ferè humiditate tali exiccati ſunt. Quia igitur exiccata talis humiditas, ardorem percipit ab vrina, quæ ob admiſtionem bilis acris eſt. Apparet autem huiuſmodi ardor non ſemper, ſed ſecundũ quod vrina eſt acris, vel ratione cibi, vel propter admiſtionem humoris aduſti, vel biliosi, vel ſalſi, & ſecundùm priuationem humiditatis illic exiſtentis. Sic habetis cauſas omnium ſymptomatũ, vel eſt intemperies per affluxum, vel morbus ex priuatione humiditatis in illis adenibus. Morbus ille à quibus cauſis prouenit? Morbus nullam facit indicationẽ, quia ex eo tantùm ſcitia, quòd debeat remoueri. A natura igitur morbi ſumẽda indicatio. Diximus morbum eſſe per affluxum, vnde & quas habeat cauſas. Porrò cauſæ alterantes, & præparantes quædam ſunt extrinſecæ,

quædam

quædam intrinſecæ. Extrinſecæ cauſæ omnes cō uenerunt in hoc nobili viro. Aer ita frigidus, tempore hyemis, vt claui erumpant tanta vehementia, ſicut Poloni narrant, vt interficiant homines, eſt enim Polonus. Acceſsit inunctio maledicti argenti viui, & fuit cauſa potiſsima. Auicenna etiam diſtinctius loquitur de eo, & dicit illud frigiditate & humiditate inducere paralyſin, & facere ſtuporem, apoplexiam, & epilepſiam. Cibus & potus eius fuit inordinatiſsimus, Veneris plurimus vſus, exercitium inordinatiſsimum, ſtatim à prandio, quandoque manet in longiſsimo ocio, modò ſubirò laborat, eſſent mihi tres dies neceſſarij ad enumeranda omnia: præterea in animi affectibus plurimùm deliquit, adminiſtrat enim ferè omnia negocia regia. Intrinſecæ cauſæ ſunt habitus corporis, ante habuit talem temperaturam, vt facilè poſsit incurrere talem diſpoſitionem. Temperaturam naturalem bepstis calidam & humidam indicat amplitudo venarum, pili ſubflaui, mollities carnis, plurimum generat ſanguinis. Cordis temperatura calida, & mediocriter ſicca, quia eſt bonorum morum, non iracundus, benignus, mitis animi & humaniſsimi. Temperatura autem totius corporis facillimè talis effici debebat. Cerabrum in principio generationis, & teſticuli fuerunt huius temperaturæ. Quòd ventriculus bene concoxerit, indicatur ex bona corporis proportione, ac diſpoſitione. Dum autem aliquis nutritur lautiſsimè, & plurimo cibo, & non exercetur, mēbra non appetunt, ſed reſpuunt tale nutrimētum, & ita repletur corpus humoribus, à quibus ſuffocatur tandem calor naturalis, & innatus. Hic itaque vir abundat pituita, per totum corpus, & humoribus frigidis & humidis, quæ multiplicatio materiæ frigidæ & humidæ & crudæ duabus de cauſis accidit. Primò ratione debilitati caloris. Secundò ratione obiecti, quòd quantitas tanta, & tales qualitates nutrimenti offerantur, vt non poſſit concoqui. His ita ſe babentibus apparet primò quæ ſint actiones læſæ, & qui morbi, & quæ cauſæ iſtorum morborum. Ex quibus eluceſcūt duo, quid ſcilicet dicendum ſit de Prognoſtico, & ſecundò quomodo curandus.

Prognoſticum. Dico ſi nos attēdimus ad cauſas intrinſecas alterantes, reuera non eſt dubium quin poſsit curari. Generat enim adhuc multùm de bono ſanguine, quia rubicundus eſt, etiamſi intemperies hepatis ad frigiditatem acceſsit: facilè itaque poterit curari. Quātùm ad extrinſecas, ab aere, cibo, & potu, Venere neceſſe eſt vt tēperet, & propterea fortaſſe nō poterit curari, cùm tales cauſæ, cùm ſanus eſſet, ac iuuenis, tantum potuerunt, vt illum ægrotum reddiderint. Quomodo igitur illis perſeuerantibus poterit reſtitui? Curatio. Duo ſunt aduertenda: Primò intemperies frigida, & humida in ventriculo & hepate. Secundò, qualitas innominata, quæ aduerſatur naturali intemperiei hepatis, quæ non nota eſt, & videtur eſſe affectus Gallicus. Ad temperiem remouendam inſtrumenta erunt calida & ſicca: ſed antequam hoc faciamus excrementa prius expellantur, deinde roboretur corpus. Repletum autem

A eſt corpus peſsimis humoribus. Euacuandum igitur fortioribus: exhiberem ſyrupum de liquiritia, confectionem hamech, coccias. Exhibuimus minoratiuum, ſumpſit vnum ſyrupum, cras mittetur ſanguis è vena baſilica ad ℥ 12. pro ſanguinis natura. Et velim etiam iterari euacuationes, ſed fortiores. De cauterijs & localibus tunc loquemur, vbi alia erunt facta. Victus ratio non erit, vt ipſi ſoliti ſunt, ſed eſt immutanda, ſiquidem volet aliquid fructus ex medicinis percipere.

De pedum affectione in morbo Gallico, cum pruritu maximo, corpore contabeſcente, in colloquio cum Frachanziano & Friſimelica, Anno 1548 Martij XXI. Conſilium CCCXLIX.

B MVlta ſunt ſymptomata in hoc nobiliſſimo viro, tria tamen ſunt præcipua, quæ veniunt conſideranda, & de his etiam maximè conqueritur: ideo de his dicam, reliquis prętermiſsis, & ea etiam in ſua ſigna & cauſas referam. Prima diſpoſitio præter naturam ſunt dolores podagrici, & tumores circa partes extremas pedum & manuum. Secunda, conſumptio totius corporis. Tertia, pruritus vehemētiſsimus, & maximè circa extremas partes, & pudenda. Et quia nullus morbus nec cognoſci nec curari rectè poteſt, niſi ex cognitione ſuarum cauſarum, ideo ſingularum naturam & cauſas videbimus. Primò dolor & tumores neceſſariò proueniunt ab aliquo defluxu materiæ, & ſic habent omnino cauſam aliquam materialem: & in hoc ſemper quatuor concurrunt. Primum, locus qui patitur. Vbi conſiderandum, an patiatur per ſe, an per conſenſum. Secundum, materia quæ defluit. Tertium vnde deueniat. Quartum, per quas vias. In dolore podagrico ſi hęc quatuor rectè conſiderentur, medicus poterit & rectè prognoſticari, & rectè etiam curare. Primò quò ad locum, an hic

C defluxus & dolor ſit ratione loci affecti? Dico quòd locus ipſe principaliter afficitur: ſunt enim ibi omnia præter naturam: nam corrupta eſt figura membrorum & forma, & deſtructa eſt quantitas. Adeſt enim tumor in ſignis: item eſt ſolutio continui in illis partibus, & iſta omnia procedūt à mala temperatura, cùm ſint tot malæ compoſitiones. Ergo hæc loca cùm ſint extra naturalem ſuam diſpoſitionem, ſunt affecta, & ſic nec attractio, nec cōcoctio, nec vlla virtutum naturalium fortis eſt. Item eſt impedimentum in virtute motiua, & ſic ſecundùm omnem modum, compoſitionem & temperaturam, patiuntur illa membra. Et video quòd quamuis ad illa loca nihil affluat aut demandetur, tamen non eſſe ſana, ſed corrumpi etiam nutrimentum influens optimum. Secūdò, perpetuò influit materia, vnde dolor ſemper renouatur per quindecim dies, ex acceſſu ſcilicet nouæ materiæ: & hæc materia inquirenda eſt. Et plerunque quęlibet materia podagræ eſt duplex, pituitoſa & biliosa, cum aliqua parte ſanguinis. Vnde videmus podagricos primò rubeſcere, de-

indc autem tophos illos & materiam fieri albam.
Ergo ſupponatur nonc talis materia,& ioſrà eti-
am probabo. Et intelligo bilem tum eain quæ eſt
ex permiſtione pituitæ, & etiam vitellinam qoæ
ex aduſtione. Tertiò, vnde deueniat iſta materia
quæ influit. Ex habitu corporis & propria eius tẽ
peratura,& etiam ratione viuendi. Hoc inde col-
ligi poteſt. Primò eſt calidi & ſicci hepatis,& ta-
lis oatura duo ſolet maximè pati: primò, quòd io
ventriculo generantur plurima excrementa pitui
toſa: cùm enim habeat graciles muſculos abdomi
nis, iode priuatur inſtrumento calefacieute veo-
triculum,& ſic plurimæ pituitoſæ ſuperfluitates
generantur propter imbecillitatem veutriculi,&
coctio ventriculi fit elixatioue, id eſt, humido ca
lore, noo ſicco & præternaturali. Et conqueritur
ipſe quòd babcat tarditatem cõcoctiouis, & cùm
ſit concoctio dimiouta, erit ex frigiditate. Quò ad
hepar, eſt calidom, & hoc clarum ex pruritu & ha
bitu corporis, & vſus eſt multis exercitijs, & vinis
porentibos, & poſtea vixit in ocio, vnde aggrega-
ti multi homores, qui non potuerunt diſſolui ſuo
conſueto exercitio: præterea medici malè eum
curaruot, mittendo illum in tempore calidiſsimo
ad thermas. Et licet bibit aquas de Villa, quę ſunt
frigidæ, tamen Galenus dicit quòd omnes ther-
mæ exiccant, licet ſint frigidæ. Item totum cere-
brum eſt deductum ad dyſcraſian ex illo ſtillici-
dio, vt Galenus libro ſexto de Tuenda valetudi-
ne deſcribit incommoda illa quæ ſequuntur ex in
tempeſtiuo vſu illorum, quæ videmus etiam hic,
vt Galen. in eo loco deſcripſit, ſcilicet maximam
deſtillationem & fluxum diarrhicum. Hæc de-
ſtillatio per neruos defluens, facit dolores. He-
par generat bilioſos bumores, ventriculus frigi-
dior pituitam, & cerebrum etiam catarrhum facit
cuius calor conſumptus eſt ex illis embrochis: &
licet habuerit naturalem temperiem cerebri cali-
dam, vt appatet ex facie mercuriali & cæteris, ta-
mem ex cõſumptione huius caloris naturalis eſt
factum frigidum, & facta quædam diſpoſitio ſeni
lis, vt rectè dixit Excellentiſs. Dominus. Quar-
tò, per quas vias deuenit iſte floxus? Dico quòd
habet omnes vias, & venas & arterias latas, qoia
cor eſt calidom, eſt enim animoſus. Et eſt adhuc
ſignom manifeſtiſsimum, quia ſcilicet exceruit
plurimum de vrina, etiamſi modicè bibat, adeò
vt mirum ſit, & vix viderim in aliquo tantũ vrinę.
Et hoc fit propter duo. Primò, propter latitudioẽ
viarum, & aliam cauſam quam mox dicam. Ergo
cùm concurrunt hęc quatuor, neceſſarium eſt ta-
lem materiam defluere ad locum. Quò ad ta-
bem & conſumptionem corporis, vnde ſit. Ego
dicam opinionem meam. Quia cùm ſit conſump-
tio maxima, & non tantùm homidom nutrimen-
tale, ſed etiam ſubſtantificum conſumatur, neceſ-
ſe eſt quòd vel aliquid ſit in mẽbro, vt eſt vel cali-
ditas inſignis, vel frigiditas & ſiccitas, & cætera,
& ſic poteſt accidere corruptio: licet nutrimentũ
adueniens ſit bonum, quia membra ſunt imbecil-
la, vt non attrahant nutrimentum, & ſic fit atro-
phia. Vel iſta conſumptio potius eſt propter ma-

D lum outrimentum & corruptum, demiſſom ad
membra. Dico quòd io hoc corpore & ægritu-
dine, cauſa illius conſumptionis ſunt deprauati
humores, quia in hepate ſunt calidiores, in ventri
culo ſalſi: & caoſæ fuerunt plurimæ. Primò ca-
liditas hepatis: ſecuudò morbus Gallicus, in quo
quæcũque ſit iotemperies, ſemper humores ſunt
aduſti. Et ſignum eſt, quia præter maciem &
dolorem, habet etiam deprauatiſsimum colotem,
& talis eſt color, qualis bumor, quarto de Tuenda
valetudine. Ergo cùm vir ille patiatur morbum
Gallicum, & adſit caliditas hepatis, vode depra-
uati humores generantur, & generati etiam ſunt
iamdiu, hęc etiam cauſa eſt pruritus. Sed etiam
credo quòd illa membra calida & ſicca, ſint reddi
ta calidiora & ſicciora ſeipſis, & quòd poſtea ſint
facta frigida & ſicca, vt Galenus, tum ex progreſ-
ſu ætatis, tum ex illis exercitijs, Venere, thermis
E & cętera. Et ſic quia extrema membra etiam
ſunt affecta, ideo doo concorrunt: primum, depra
natum alimentum: ſecundum, membra quæ non
recipiunt ſuum alimentum. Et quòd maximè ali-
mentum corruptum ſit in cauſa huius exiccatio-
nis, habeo ſignũ hoc: quia illa membta quæ ſunt
prope ventriculum & ventrem inferiorem, nou
ſunt ita exiccata, quia illa exaturaotur ex meliore
parte alimenti, & ideo illa membra naturalia non
ſunt ita affe cta, vt membra remotiora. Et hinc ſe-
quitur, qoòd oou ſit illa tabes ex corde. Hoc pro-
bo ex tribos: primò, quia pulſus nõ eſt ita durus:
ſecuodò, membra circa ventrem inferiorem non
ſunt ita affecta: tertiò in arterijs non eſt magua im
becillitas. Et cùm Galenus dicat ſecundo de cau
ſis pulſuum, quòd in tabe cordis neceſſariò cadit
virtus: ideo non credo quòd ſit hæc tabes ex cor
de exiccato, ſed propter duas caoſas iam dictas.
Quò ad tertiom, pruritus habet facilem cauſam,
& agnitionem cauſæ. Nam ſtantibus maxima de-
F prauatiooe bumorum, & hepate calido, & cere-
bro & ventriculo tali, vt generet plurimum pitui-
tæ, quid mirum? Nam pitoita ſi aduratur, fit ſal-
ſa, & poteſt etiam ex putredine fieri iſta pituita ſal
ſa. Duæ hę enim ſunt cauſę ſalſedinis pituitæ. Er-
go cùm hìc ſit caliditas ignea, & pituita facile pu-
treſcat, fit ſcabies: & ſecundùm maiorẽ & minorẽ
aduſtiooẽ, fiunt iſtæ affectiones cutis. Et hinc etiã
ſenes facilius patiuntur pruritum, & immedicabi
lem, quia in ſeoibus ſuot plurimi humores ſalſi &
aduſti. Habemus igitur cauſas horũ trium ſymp-
tomatum. His ita ſe habentibus vourn dicam cir-
ca Prognoſticom. Quò ad podagram confirma-
tam non video corationem. Quantùm ad humo-
rem affluentem, ſi poſſemus corrigere membra
maodantia, poſſemus etiam probibere affluxum
horum humorum. Quò ad euacuationem idem
dicendum, qoia pendet ab eadem cauſa: & ſi poſ-
ſemus emendare illa tria membra, fortaſſe iuuare
poſſemus. Quò ad euacuationem, vtrum debea-
mus procedere cum balneis? Et non immeritò
facta eſt difficultas & dubitatio iuter excellentiſ
ſimos Doctores. Quia ſi poſſemus nutrire cor-
pus, & augere homidum iu hoc corpore, ego cre-
derem.

derem quòd reliqua faciliora etiam eſſent. Quæ via ergo melior? Propoſitus eſt & vſus lactis, & apertio meatuum &c. Sed quoniam iſta humectatio fieri non poteſt, niſi fiat attractio nutrimenti ad membra, & oportet vt penetret, & vt calor mẽbri, qui eſt elixans, augeatur, ideo debet augeri calor membrorum, & corroborari, ne tamen fiant membra ita laxa, vt non poſsint humiditatem cõcoquere & dilatare. Et ideo Galenus optimè voluit fieri balneum, licet balneũ diffiare faciat. Ideo etiam voluit quòd ſubitò poſt balneum debemus vel irrorare corpus aqua frigida, vel inũgere oleo quodam conſtipante, vt alimẽtum retineatur. Et ſic ego non video quomodo iſta balnea poſsint impedire operationes noſtras: primò quia corroborant membra, & attrahunt alimentum, & colliquant excrementa, & ſic fortaſſe etiam iuuabunt podagricos dolores, quia illa membra non nutriuntur, ſed habent excrementa plurima cruda. Et non ſemper iſta balnea faciũt defluere humores, E ſi non ſint humores multi: & quamuis aliquid defluat, potius erit ad bonum. Et ſicut Galenus de oxymellite dicit, idem etiam de hoc auxilio dicere poſſumus, nullum præſidium tam bonum eſſe. quin habeat aliquod nocumentum. Nolite ergo ita abhorrere ab his balneis. Et ſic poſt balneum applicarem oleum roſaceum ſimplex, quod confortat, & prohibet ne corpus reſoluatur laxatum per balneum. Sunt etiam aperiendi meatus intrinſeci, non extrinſeci. De lacte mihi ſummoperè placeret poſt euacuationem, ſed non mulieris, licet hoc ſit conuenientiſsimum ad alendum, propter ſalacitatem, quia eſt ſalaciſsimum. Syrupum darẽ ex ſero caprino, & imponerem oxymel, & mel roſatum pro corroborando ventriculo. Raſis dat 5. heminas oxymellis. Caſsiam laudarem cum ſyrupo roſato. Dari poſſet lignum, & aqua ligni: ſed lignũ non ſit exiccatũ. Primò euacuetur, poſtea detur lac, & corroboretur calor innatus.

De Vlceribus cacoethis Gallicis in vtroque crure cum tumore ſplenis, pro iuuene Vicentino Conſilium CCCL. F

CRedo tumorẽ non in ipſis muſculis eſſe, ſed in liene, qui grauis factus deſcendit, & demittit materiam ad crura: inde peſsima vlcera corroſiua, liuida, habentia labia dura. Hæ enim ſunt conditiones vlceris maligni.

Prognoſticum. Credo quòd curabitur, ſi rectè procedatur, & ipſe obtemperet.

Curatio autem inditia à natura morbi & cauſarum eius habet. Morbi hìc ſunt in complexione & compoſitione, quia tumores & vlcera: ſed à cõplexione incipiendum, illa non ſimplex, ſed cum materia, ideoque materia euacuanda. Verùm quia vniuerſalia particularib. præcedere debent: Ideo primùm fiant vniuerſales, poſtea particulares euacuationes. Cùm verò melancholicus hu- D mor multiplicatus ſit in venis debet euacuari per miſsionem ſanguinis. Quare ab ea incipiendum, facta prius minoratione materierum contentarum in vijs ductuum, ſicut dicunt illi. Darem igitur bolum ex caſsia & hiera, poſtea mitterem ſanguinem ex baſilica ſiniſtri lateris, vt fieret diuerſio per rectum, & ſingulis vicibus extraherẽ ℥ iiij. & iterarem vſque ad tres vices, ita vt extraherem libram vnam. Deinde acciperet ſyrup. mundificantem ſanguinem.

R. Aquæ lactis lib. j.
Folliculorum ſenæ
Polypodij ana ʒ iij.
Liquiritiæ raſæ ℥ j.

Infundantur in prædicta aqua per totam noctem. Deinde facta diligenti expreſsione & colatura.

R. Syrupi de fumo terræ
De cichorea Nicoli ſine rhabarb. ana ʒ j.

Bibat totum vno mane ſi poteſt actu calidum: ſi non poteſt, diuidat in duas partes, & hoc pro vna, ſic pro alijs. Humor melancholicus primò eſt humectandus, poſtea incidendus. Non ante, vt bene dubitat Auicenna. Poſtea euacuarem cum euacuatione ex hamech, cum ſyrupo roſato ſolutiuo. Quibus factis

R. Confect. hamech ʒ iij.
Syrupi roſ. ſol. ℥ iiij.
Cum aqua fumiterræ fiat potus.

Quibus factis accederem ad ſyrupũ noſtrum magiſtralem de helleboro, quo exquiſitè euacuatur humor melancholicus, vt ſit mirum aſpiciẽti, quàm nigram materiam educat, ſine omni moleſtia. Dum illi ſyrupi exhibentur, interim velim facere emplaſtrũ circa regionem ſplenis, ex bdellio & ammoniaco ana ℥ j. diſſolutis in aceto ſquilliti co quantum ſatis, & adhiberẽ poſtea hoc linimentum.

R. Hyſſopi humidæ
Ladani pinguis ana ℥ s.
Agarici electi
Corticum
Rad. capparorum ana ʒ ij.
Olei amyg. amar.
Butyri recentis
Axungiæ porcinæ ſine ſale ana ℥ j.

Cum modico ceræ, fiat linimentum pro ſplene, cui præmittatur ſemper talis fomentatio.

R. Foliorum camomillæ
Liliorum alborum
Anethi
Fœnugræci
Sem. lini ana m. j.
Roſarum rub. m. iij.

Decoquantur in ſufficienti quãtitate aquæ ad cõſumptionẽ medietatis. Poſtea applicarẽ linimẽtũ, vt facilius penetraret. Deinde accederẽ ad decoctũ ligni in quo decoquatur ceterach vel cichorinum. Et exhibeatur poſtea ꝑ ſyrup. ſecundũ ritum conſuetum. Vlcerum curam relinquo chirurgo: nam vbi cauſa fuerit remota, facilè curabuntur.

Conſilium in quo morbi Gallici atque omnium propemodum propriorum eius ſymptomatum ac præcipuè Rhagadum curatio oſtenditur, datum illuſtriſsimo Galeotto Pico Mirandulano Principi, Anno L. menſe Iunio. Conſilium CCCLI.

Ex Italico Latinum factum, per Hieronymum Donzell

Illuſtriſsimæ dominationis veſtrę corpus neque in membris ſuis, neque in omnibus ætatibus, eiſdem affectibus, ſed lógè diuerſis obnoxium fuit. Membrorum quidem præſens ſtatus huiuſmodi eſt, vt cũ reliquæ actiones omnes integræ ſint, ac rectè valeant, in infima tamen recti inteſtini parte ac exitu, multiplici (vt poſtea dicetur) morbo infeſtarur. In diuerſis etiam ætatibus, alijs atque alijs affectibus fuit exagitatum, & ita fuit comparatum, vt facilè mutari atque alterari poſſet. Cum igitur veſtræ valetudinis nobis propoſita ſit cura, omnes illi affectos varij atque multiplices, quibus aut iam laborat, aut ne in poſterum redeant eſt verendum, diſtinguendi mihi neceſſariò videntur: id quod ex multis quibus antea Illuſtriſsima veſtra dominatio vſa eſt conſilijs, facilè intelligetur. Ab eo igitur, qui nunc infeſtat, morbo initiũ ſumam, quem etiam cæteris omnibus, quibus iam diu eſt cóflictata, leuiorem eſſe, ipſamet confitetur. Quoniam autem (vt dictum eſt antea) omnes actiones, vnica excepta, ſunt integræ, illa in præſens omiſſa, quomodo reliquæ in ſua integritate conſeruari debeant, explicabo. Recta vero earum valetudo minimè conſeruari poteſt, niſi à lapſu membra præſeruentur, quæ in hoc corpore inæqualiter admodum ſunt temperata, & vt turbam aliquam faciant, ac ſibi inuicem aduerſentur, præparata. Vt autem in ſingulorum particulatim natura explicanda inſiſtam, & cor & hepar inſignem habere à natura caliditatem affirmo: id verò tum ex eorum actionibus, tum ex his quæ ab illis efficiuntur, ſatis appareret: ea autem quòd aperta admodum ſint, breuitatis cauſa nunc prætermitto. Hepati tamen alia quoque aduẽtitia qualitas eſt adiuncta. ea ex Gallico morbo originem duxit, & peculiarem quandam vim hepati adiungit, qua humores ac ſanguinem exurit, ac eos ſemper magis ac magis exaſſat. Ea autem vis non idem in omnibus efficere ſulet: ſiquidem in hepate natura prædito calidiore, multò eſt deterior, & magis metuenda. Qoare cùm V. duminatiunis bepar huiuſmodi ſit, natura. ſ. calid. deinde lue etiam Gallica infectum, prauum & exuſtum ſanguinem perpetuò generari eſt neceſſe: vnde etiam fit, vt inde geniti ſpiritus, eius ſanguinis naturam ſeruent, potiſsimùm autem cùm in corde gignantur, in quo calorem immoderatum eſſe iam diximus. Huius autem rei plurima ſunt argumenta. Primùm enim, ſpiritus eſſe calidiores ac feruere, indicio eſt frequens illa excandeſcentia & inflammatio, ſine vlla occaſione: ac ephemera corripi ſebre: capitis caleſactio, & inſignis ſępe rubedo, vt ipſa quoque alba oculi tunica rubore ſuffundator: hæc enim omnia non aliam, quàm ſpirit⁹ calidiores ac igneos, cauſam habẽt. Hinc etiam fit vt hæc omnia citiſsimè diſſoluantur: id quod omnibus qui à ſpirituum motu proficiſcuntur affectibus, ſolet accidere. Sanguinem autem exuſtum ac feruidũ generari, icteri, febres, & pręteriti corporis ſqualores, ſatis manifeſtè declarant: ea enim omnia è calidioris ac feruidi ſanguinis prauitate oriontur. Qui verò ſingulis noctibus nunc etiam prodit ſudor, cùm multæ iam adminiſtratæ ſint purgationes, & quæ refrigerandi vim habeant exhibita medicamenta, non aliunde fit, quàm ex ſanguine nutritioni inepto, quem aliquanto quàm ante robuſtior facta natura attenuat, ſeparat, & tanquam minus idoneum alimentum expellit: idque in nocte, cùm ob natiui caloris ad interiores partes reditũ, actiones ſuas perE ſectius abſoluit. Et hæc quidem hactenus de his ſymptomatis, quæ hepatis & cordis intemperiem ſequuntur. Accedit hiſce etiam ventriculus, qui cùm peculiari ſibi natiuo calore deſtituatur, pituitæ generationi valde eſt accómodatus: quã certè non olim tantùm copioſam genuit, ſed nũc etiam, etſi in victus ratione ſumma adhibeatur diligentia, gignit. Adeſt præterea capitis temperatura, quæ mea quidem ſententia calida eſt & ſicca: atque ideo nó tantùm nimiam aliorum membrorum caliditatem non temperat, ſed calida atque exuſta excrementa nó pauca contrahit: cuius rei ſiniſter oculus manifeſtum indicium præbet, qui & diminuta viſione, & abſceſsibus in palpebris laborat, ac ſemper ferè eſt ophtalmicus. In hoc autem potius quàm in ſiniſtro, ſymptomata hæc cóſpiciuntur, quòd ob acceptum olim vulnus debilior eſt factus. Cui igitur huius corporis integras actiones conſeruare propoſitum fuerit, is (vt ſuperius dictum eſt) immoderatas horũ membrorum intemperies frangere, & ad mutuam quandam concordiam, vt melius inter ſe conſentiant, F reuocare debet: atq; hæc propriè dicenda eſt præſeruatio. Cùm autem in huc inſtituto quædam communia ſint, quædam etiam particularia, à cómunibus exorſi, ad particularia deinceps accedemus. Aer nobis occurrit in primis, qui quàm fieri poteſt temperatiſsimus eſt eligendus: neq; enim nimiũ aut tenuis aut craſſus, frigidus aut calidus, aut alicuius paludis exhalatione infectus eſſe debet: eadem etiam ratione nec à ventis agitatum, nec à pluuia madidum eſſe oportet. Scio equidẽ Illuſtriſsimæ dominationis veſtræ inſtitutum, & tum bellicas tum ciuiles actiunes eiuſmodi eſſe, vt ſumma qua opus eſt diligentia, obſeruare hæc minimè poſsit: vtiliſsimum tamen illi fuerit, ea ſibi habere perſpecta, quorũ exceſſum declinare ſummoperè debet. Cùm igitur iam à me ſit admonita, ad eius prudentiam pertinebit, opportunè ingruentia incommoda moderari, & cùm corpus vniuerſum, tum caput pręcipuè, idoneis tegumentis, pro imminente aeris intemperie, tueri ac muni-

ſe munire. Quod verò de aere à me nunc dictum eſt, id rebus omnibus accomodari debet, quas cũ maximè moderatas & corpori commodas eſſe oporteat, ſi uou ad vuguem obſeruari, quò ad fieri poteſt tameu moderari debeut. Proximæ ſunt ab aere animi perturbationes, vt ira, moleſtę cogitationes, & reliqua his ſimilia: quæ certè illuſtriſsima V D. ſumma animi prudentia frænare ac coercere debet: ſiquando enim illorum iutemperantiæ ſeſe permittet, ſopraquã credi poteſt corpus plurimùm immutabunt, atque ita ſanè, vt affectibus plus æquo animum diuexantibus, alia auxilia vix quicquam ſint profutura. Summo igitur ſtudio, diligentia, atque animi moderatione, ſunt coercendi. Sequitur vt de corporis exercitatione dicam: quæ certè ſi opportunè fiat admodum eſt neceſſaria: cùm tamen Illuſt. D. V. militarem vitá agat, & ob grauiſsima oegocia cogatur varias regiones peragrare, minuere potius ac moderari quàm augere illam debet. Huic enim corpori vehementer calido ac reſolutioni parato, plus fortaſſe periculi ex nimia quàm ex pauca exercitatione eſt metuendum. Quemadmodum igitur perpetuum ocium non probo, ita illi autor ſum ne iu exercendo modum excedat: potiſsimùm autem in loco aprico, iu aere calidiore, poſt prandium aut cibum qualemcunque: tum enim prodeſſe nihil, obeſſe autem plurimùm poteſt. Si qoando igitur Illuſtr. D. V. iter ſuſcipere cogetur, ſuadeo vt manè ieiuno veutriculo totius diei iter perficiat: à prandio verò, aut nullum, aut breue, & non niſi loogo poſt cibum interuallo, iter conficiat. Quòd ſi totam diem équitandum illi eſſet, maoè prandebit parcè, aut potius parciſsimè: verbi cauſa, ooa duo, & exigoum panem in iure iuſuſum edet, & ſemel tantùm bibet. Nec verò opus eſt me illam ęti am admonere, eiuſmodi equum eſſe debere, vt aptè incedat: ſellam verò & optimam, & ſeſsioui cõmodam: hoc. n. ipſa uon tantũ ex nobili ſua ac pręclara conditione, verumetiam neceſsitate magiſtra ſatis eſt edocta. Ad ſomnum verò quod attiuet, ſeptem minimum horarũ ſpacium dormiendum puto, idque in uocte: quod ſi nocturnus ſomnus aut interruptus, aut impeditus ſit, vt de ſpatio iam dicto pars non mediocris detraberetur, ſuaderem vt in meridie tantundem dormiret: moderatum enim ſomnum in hoc corpore maximè probo. Quòd ſi legitimum temporis ſpacium dormierit in nocte, longè cõſultius eſt vt interdiu penitus abſtineat à ſomno. Singulis etiam diebus aloum mollem eſſe oportet: quòd ſi ſponte non deijciat, artis auxilio vtẽdom erit. Vt enim corpꝰ hoc cõmodè præſeruari poſsit, naturalium excrementorum quotidiana expurgatio eſt neceſſaria. Si igitur huic moneri natura deſit, commoda aliqua ratione erit adiuuanda: nec tamẽ clyſterium vim adhibendã eſſe puto, grauiori. n. neceſsitati illa eſt adoıoueoda, ſcilicet cùm leuiora ac tutiora auxilia non profuerint. Vbi igitur aluum mollire erit neceſſe, manè ante cibum, aut etiam com cibo in prandio, decem aut duodecim pruna ſiccata, plura aut pauciora, pro illorum magnitudinis ratione, ſunt deuoranda: ea tamen in iure pulli cũ ſacchari molli igne ita decocta eſſe oportet, vt melior iuris pars ſit abſumpta, bruna verò molliora ſint facta, totumq̃ue illud ad ſapæ cuioſdam conſiſtentiam deductum: ac tum pruna cum ſuo illo iure comẽdet, id quod ad leuiendam aluum, & efficax & familiare, omui etiam uoxa carens auxilium eſt futurum. Idem etiam præſtabunt paſſularum orientalium vnciæ duæ, manè ante cibũ ſingulis diebus ſumptæ: illas autem nigerrimas, pinguiſsimas, dulciſsimas, ac recẽtiſsimas eſſe oportet. Idem etiam pulli ius efficiet, in quo malua, beta ac mercurialıs ſint decocta: & hoc quidem medicamenti magis naturam refert, ſed valde commodũ ac ſalutare, & à veteribus etiam ſummoperè commendatum. Cùm igitur huiuſmodi auxilio opus erit, Illoſt. V. D. illud eliget quod magis probabit, aut quod ſelicius officium faciet. De poto ac cibo ita ſtatuo: in primis pro ventriculo eiuſmodi vinum eſſe eligendum, quod vbi fuerit ingeſtum, miſerum ventriculom ſua ant aciditate, aut auſteritate, aut acerbitate non lancinet, violet aut diſcerpat: ne tamen hepar aot exurat, aut iucendat, potens admodũ eſſe minimè oportet. Viuum itaque maturum, boni ſaporis, nec potens, uec imbecillum, ſed mediocre eligetur. Colore autem ſit aut album, aut rubrum, aut inter hos mediũ, in primis verò tenuis ſubſtantię ac pellocidũ. A muſto penitus abſtinebit, nec niſi vbi per quatuor ſaltem menſes quieoerit, illud bibet. Communem Dominorum ac Principum conſuetudiuem ſibi maximè pernicioſam exiſtimabit, qoi vinum aut glacie, aut alıa ratione refrigeratum bibont: peſsimus enim hic Principum mos, luxus, deliciarum & nimio ſtudio exquiſitæ voluptatis pœnas dare illos cogit, dũ & grauiſsimis morbis conflictantur, & iuſto citios vitæ ſuæ curriculum abſoluunt. Eorum tamen ſors eſt miſcranda: cùm enim magna ac perpetua putredine io illis ventriculi laborent, ardore quodam à ciborum varietate ac multitudine genito exæſtuent, & moleſta anxietate ac ſiti vehementi cõtinuè anhelent, dum ea incommoda ſedare atque extinguére ſe poſſe exiſtimant, quàm graui ſuo damno hallucinentur ignari, errorem errore cumulátes, illa augent; ac veluti flabello incendunt. Cùm tamen D. V. Illuſtriſsima in alijs rebus omnibus ſumma & prudentia & moderatione vtatur, & ſupra communem ac vulgarem Principum rationè, præclari ac oobiliſsimi intellectos ſui præſtantia ſeſe erigat atque attollat, cõmuni etiam illo errore minimè implicatur. Ea igitur hæc eſſe veriſsima, ipſo vſu intelliget: quæ etiam ſi exactè obſeruabit, maxima ſua animi voloptate, infelices alienorũ errorũ exitus ſpectabit. Eioſmodi itaq;, quo ipſa vtetur, vinum eſſe oportet: quod etiam moderatè bibi, & tantùm in menſa, debet. De cibis autem in primis regularis illa regula ſanciatur, in valetudine tuẽda cibum ſeu obſonium ſimplex atque vnum eſſe oportere: ac, vt mea quidem fert ſententia, deterius eſt vti ciborum laudabilium etiam ac ſalubriuio varietate, quàm vnico, vtcunque etiam ſit prauus. Hoc autem veriſsimum eſſe, multorum populorum vſus docet, qui cùm ſolis piſcibus,

crudis quidem illis & in ſole exiccatis, aut alijs huiuſmodi cibis veſcantur, quoniam alia cibaria non attingunt, ſed in eorum tantùm vſu perſeoerant (ſi fides hiſtorijs eſt adhibenda) integra valetudine, & virium robore, duo aut tria ſecula perfruuntur. Eius rei pręter ipſius vſus teſtimonium multæ etiã ſunt efficaccs ac demonſtrationis vim habentes rationes, quas nunc, quoniam huiuſmodi res tractare mei non eſt propoſiti, libens omitto: qua enim viuendi ratione Illuſt. V.D. vti debeat, explicare meum tantùm nunc eſt inſtitutũ. Vno igitur ac ſimplici obſonio ſit contenta: quod tamen ſi boni etiam ſucci, & ſalubris ac laudabilis fuerit alimenti, probabitur à me longè etiam magis. Illud autem repetendũ duco: ſi hoc in genere peccandum ſit, in vnico cibi genere, etiam prauo minus delinqui, quàm in multiplici ciborum etiã ſalubrium varietate. Alimentorum porrò catalogus res eſt adeò iam vulgaris, vt communem admodum cantilenam canere me iam pudeat. Ne tamen vlla in me diligentia deſideretur, ea omnia quæ nunc à me deſcribentur, veſtræ valetudini multas ob cauſas plurimùm aduerſari dico. Aromata, carnes ſalitæ, carnes antiquæ, vt bouis & caſtrati, auium paluſtrium, vt anatum & anſerũ carnes, piſces præcipuè paluſtres, tã recentes quàm ſaliti: lacticinia omnia, potiſsimum verò caſeus: paſtilia omnia, & pulmenta quæ paſta inuoluntur, vt placentæ, ac huiuſmodi reliqua, legumina, acria omnia, vt allia, cæpe, aſcalonia, porri, acetũ, & ex crudis oleribus acetaria, fructus etiam ſi liberalius ingerantur, ſunt pernitioſi. Quoniam autem Illuſt. V. D. ſæpè in Gallia peregrinatur, vbi (aiunt) ſua vt plurimùm in ſartagine obſonia torrere ſolent, ac frigere, & ſuilla tergora ſeu larida, ſoli Galli plura comedunt, quàm quatuor aliæ ſimul nationes, ideo ea mihi eſt admonenda, vt ab huiuſmodi rebus abſtineat, & pro viribus ab ea viuendi ratione abhorreat. Suis igitur coquis mãdabit vt propriam menſam, ſine huiuſmodi apparatu inſtruant: ille enim oblinendæ potius gulæ ac voluptati, quam valetudini tuendæ eſt accommodatus. Illuſt. profectò D.V. perſpectiſsimum illud eſſe debet, res nullas ſibi inuicem magis aduerſari, quàm egregium coquum, & præſtantiſsimum medicum: illorum enim contraria penitus ſunt inſtituta: hic enim prodeſſe, ille autem vult oblectare: huic finis propoſitus eſt ſanitas, illi verò adulatio ac impoſtura. Non igitur ſimplici tantùm vniusq; tantum ſubſtantiæ, verũ ſimplici etiam ratione præparato cibo vtetur: & optimam potius valetudinem, quàm quæ ex cibo capitur voluptatem, ſcopum ſibi conſtituet. Vt autẽ partium quas contrario temperamento præditas eſſe ſuperius dixi, particularis à nobis ratio habeatur, pro ventriculi valetudine conſeruãda, Illuſt. V.D. hortor vt inter vnam atq; alteram menſam, nouem minimũ horarum ſpaciũ ponat: niſi eiuſmodi fortè imbecillitas contingat, quæ totum vnius diei cibum in tres partes diuidere cogat: in quotidiana tamen ratione, inter prandium & cœnam dictũ iam interuallum probo, ne poſterior

D cibus, priori nondum plenè concocto, ſed crudiore etiamnum exiſtente, ingeratur: quo profectò valetudini nihil poteſt eſſe magis pernitioſum. A cœna etiam nõ niſi poſt duas horas ſomnus eſt admittendus: ac tũ aut ſtando, aut domi leuiter deambulando, cum ſuis familiaribus de iucundis rebus ac ſibi gratis colloquetur. Aleam autem, aut in aliqua alia re difficili, grauiorem animi intẽtionem, minimè tum probo. Hac ſeruata ratione, ſine vlla moleſtia nox tranſigetur: ſomnus erit tranquillus, neq; pituita repleri caput aut ventriculũ continget. Pro hepatis verò ac renum conſeruatione, conſulo ne in prima ſtatim menſa, vt multi ſolent, bibatur: ſed pro virib. ad mediã ſaltem mẽſam primꝰ hauſtus differatur. Hoc autem vt facilius impetrari, & hepatis etiam ac ſanguinis feruor temperari poſsit, ante alios cibos iuris pulli cum ſaccharo idoneã menſurã ſemper bibendam eſſe ſuaderem, id quod ad molliendam etiam aluum plurimùm conferret. Dicta hac victus ratione &
E membra hæc temperari, & ad mutuam concordiam ita reuocari poſſe exiſtimo, vt eorum munere recta valetudo conſeruari poſsit, id quod noſtrũ à principio propoſitum fuit. Cæterùm quoniam præter affectus iam dictos particularis quidam non leuis morbus adeſt, qui annos quatuor perpetuos infeſtat, in muſculo ſcilicet ſphinctere vlcera quædam & rhagades: eius igitur præcipua etiam ratio haberi debet. Cùm autem eo in loco antea fuerit abſceſſus, ex eo vlcera prodijſſe ſatis eſt manifeſtũ. In eo quoq; abſceſſu exuſtam ac bilioſam materiam latuiſſe, admodum eſt veriſimile, id quod ex dicta ſuperius ſanguinis prauitate, & ex gallicæ luis contagio coniectare in primis licet: deinde etiam ex morbi diuturnitate, ex corroſione, ex curationis difficultate, ex craſſa, obſcura, atque exuſta, quæ ex vlceribus nunc fluit materia, & ex ſanguine & fæculento & nigriore, apparet. Alioqui melancholicis atque aduſtis humoribus recipiendis paratiſsimum eſſe locum illum, hæmorrhoides illi peculiares locupletiſsimũ teſtimonium præbent. Audacter itaque mihi
F videor poſſe pronunciare, tam præteritum illum abſceſſum, quàm ſecuta deinde vlcera, ex melancholico atque aduſto ſanguine ortum habuiſſe: illum autẽ ea natura ideò tranſmittit, quòd tum ob naturalem ſibi conſtitutionem, tũ propter ſitum & perpetuam illam quæ in egerendis fæcibus fit compreſsionis vim, ad huiuſmodi humorem excipiendum locus ille videtur aptiſsimus. Quoniã igitur, ſi loci naturam conſideremus, hæc vlcera ſunt profundiora, cacoethe etiam & exedentia & valde ſordida, ac præterea veluti cloacæ aut ſentinæ deteriorem ſanguinis partem recipiunt, horũ omnium exactiſsima eſt habenda ratio, in primiſque ea quæſtio, conſultum ne ſit an expediat ea curare, an verò non, à nobis eſt diſcutienda: quæ profectò, mea ſententia, haud facilè diſſolui poteſt. Neque enim tantùm videtur turpe, ſed inutile etiam atque incommodum, perpetua eius morbi moleſtia detineri: & cùm humor malignus ſit, & exacto ſenſu præditus locus, & qui facilè efficiatur,

ficiatur, deterioris etiam morbi metu perpetuò torqueri. Ex aduerſo tamen eorũ curatio ſuſpecta nobis eſſe debet: cùm enim praua omnia excrementa diu iam natura per eum locum perpurgare conſueuerit, fieri facilè poſſet, vt curatis vlceribus, humores intrà corpus retinerentur, qui poſtea in nobiliorem aliquem locũ delati, deteriores illic affectus crearent, quemadmodũ frequenter contingere videmus. Hæc igitur mea eſt ſententia, hæc vlcera diligenter eſſe tractauda, & cũ eorum ſint tria, duo eſſe penitus curanda, ac ſolidanda, tertium verò apertum eſt relinquendum, quod ſanè ſi in fiſtulam degeneraret, noſtris fortè rationibus minimè incõmodum putarem. Hoc verò & rationi & Hippocratis ſententiæ valde cõſentaneum videtur, qui in hœmorrhoidum curatione, vbi quis, eius cõſilium ſecutus, claudere illas velit, vnã ſemper apertam relinquendam eſſe dixit: eundem proculdubiò diuinus ille vir ſcopũ ſibi proponens, in quem nunc etiam nos intuemur, ſcilicet ne ob plures hæmorrhoidas locus ille violaretur, aut ob nimiam ſanguinis copiam corpus labefactaretur. Atque ideo omnes occluſas noluit, vt aliquis naturæ exitus pateret, per quẽ ſolitas iam expurgationes moliretur. Quod itaque de hæmorrhoidibus Hippocrates dixit, id nos nunc de illis vlceribus pronunciamus. In ipſorũ igitur curatione, iactis iam fundamentis inuiteutes, dicimus locum illum continuè & mundificandũ & exiccaudum eſſe, idque minimè mordacibus, ſed clementibus ac lenibus medicamentis. In ablutionibus certè adminiſtrandis nulla alia re vterer, quàm hordei, furfuris, fabæ minimè decorticatæ, parietariæ, anagallidis decocto: hæc enim omnia, & alia his ſimilia, & mundificare & ſordes abſtergere, ſine vlla mordacitate aut calefactione poſſunt. Quòd ſi aut dolor, aut non admodum rubicondus, aut inflammatione ſimilis tumor eo in loco appareret, chamæmelum, maluã, althæam, melilotum, ac his ſimilia adderem. Vbi verò inflammatio aut pupureus rubor illic conſpiceretur, quemadmodum ego aliquandu vidi, tum nil aliud quàm ſulatri ſuccum cum oleo roſaceo completo miſtũ, & mortario ac piſtillo plumbeo in linimenti formam redactum, admouendũ exiſtimarem. At verò ſi fortè fortuna horũ vlcerũ curatio tam felix eſſet vt ad cicatricẽ etiã peruenirent, & eo in loco nulla eſſer amplius affectio præter naturã, in cruribus luco infra genu cõmodo, duo vlcera omnino excitanda ſuaderẽ, vt qui per curata iam vlcera fluere humor ſolebat nouũ minus moleſtũ, tutiorẽ & cõmudiorem etiã exitũ ſibi patefactũ inueniret. Hoc itaq; nulla ratione aut negligi aut prætermitti vellẽ, ne grauiori aliquo ſymptomate V. aliquando D. cùm illud minimè ſuſpicaretur, corripi ſe animaduertat. Et hæc hactenus de illis affectibus, à quibus D. V. nunc affligitur, à nobis ſint dicta. Quòd ſi maiorem etiã diligentiam & efficatiorem præſeruationẽ cupit, aduerſusq; omnia quæ euenire puſſunt incõmoda tueri ſe magis velit, cõſulo vt bis in anno, Vere ſcilicet atq; Autũno, ſuu quodã inſtituto, vniuerſi corporis expurgationem moliatur. Et Vere quidem huiuſmodi purgandi ratio commoda videretur.

R. Mannæ electæ ℥ ij.

Cũm iure pulli fiat potus: ſumatur tribus horis ante prandium. Deinde

R. Syrupi acetoſi ſimplicis multæ acatoſitatis
De betonica ana ℥ j.
Aquæ cichoreæ deſtillat. ſine plumbo

Miſce pro vno ſyr. & ſic pro alijs ſeptẽ. Deinde

R. Rhabarbari electi ℥ ij. Spicæ gr. x.

Incidantur & aſpergãtur vino aromatico, deinde infundantur in aqua lactis per horas 10. poſtea facta diligenter expreſsione & colatura.

R. Confectionis hamecb ʒ ij.
Mannæ electæ ℥ j.

Miſce, & fiat potio danda in aurora cum cuſtodia. Atq; hæc eſt quæ In Vere conuenit purgatio. Quo etiã tempore ſi ſanguis copioſus eſſe videretur, id quod facilè futurũ credo, ſanguinis miſsionem ex baſilica dextri lateris, poſt duos ſyrupos ſummoperè probarẽ. Sanguinis autẽ mittendi põdus ſit vnciæ octo circiter. In Autumno, in medio ſcilicet Septẽbri, aut initio Octobris, hæc purgandi ratio inſtituetur.

R. Floris caſsiæ ʒ xij. Cinnamomi ʒ ij.

Miſce, & fiat bolus cum ſaccharo, dandus, hora vna ante prandium. Deinde

R. Syrupi de cichoreo Nicoli ſine Rhabararo
De ſumoterræ ſimplicis ana ℥ j.
Aquæ boraginis deſtilat. ſine plumbo ℥ iiij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs vſq; ad ſeptimũ. Deinde

R. Rhabarbari electi drachmam j.
Spicæ gr. v.

Incidantur, & infundantur in aqua lactis per horas decem. Deinde facta dilìgẽti expreſsione, colaturæ adde.

R. Syrupi ſolutiui ℥ iij.
Electuarij roſati Meſuæ ʒ ij.

Miſce, & fiat potio, dãda in aurora cũ cuſtodia. Hiſce pharmacis in dictis anni partib. corpus expurgabitur: neq; vnquã hoc & ſac. roſ. vſus intermittetur. Illud aũt potiſsimũ V. Il. D. ſuadeo & cõſulo, vt in nulla vnq̃ anni parte ſac. roſ. omittat: cõmoda verù illud accipiẽdi hora erit ante cibũ. Medio aũt inter vnã atq; alterã purgationẽ tẽpore, vt certior adhuc ſit præſeruatio, ſi fortè grauiorẽ ſe factã aut nimis incaluiſſe ſe ſẽtiat, cõſulo vt 10 aut 12. ʒ floris caſ. in bolo aut ʒ j. Rhab. cũ ſac. roſ. aut in iure pulli mãnę electę ℥ ij. accipiat, ex his .n. eliget qđ magis aridebit, & natura cõmodius ac facilius feret. Quòd ſi optio mihi daretur, & natura etiã facilè ferret, reliquis omnib. caſs., vt quæ oĩa humores euacuat, ſanguinẽ puriorẽ reddit, & vniuerſũ corp9 integrũ efficit, pręferẽdã exiſtimarẽ. Quoniã aũt fieri poteſt vt Gallica lues ob aliqđ erratũ, ſuæ infectionis germen aliqđ edat: nã progreſſu tẽpuris fieri vix poteſt, quin reuertatur, potiſsimum autẽ cũm quis grauibus negotijs implicatur, per varias regiões peregrinatur, & frequẽ

D etiam eſt in itineribus: propterea danda eſt opera, vt ſi quod huiuſmodi ſymptoma exoriatur, opportuna illi auxilia adhibeantur: eò enim magis hoc à nobis eſt metuendnm, qnò ego certius ſtatuo Gallicam hanc luem ex eo corpore, in quo ſemel egit radices, penitus tolli non poſſe, quanqnã ita mitigari atque extingui poſſe non nego, vt per longum temporis interuallnm, nullã moleſtiam faceſcat. Si quando igitur eiuſmodi lnes ioſeſtaret, ad vnicum illud ac ſalutare auxilium, ſumma Dci beneuolentia ad eius morbi curationem hominibus conceſſum, confugiendum eſſe ſuaderem. Illud autem ligni guaiaci eſt decoctum. Quod ſanè, quoniam non vna ratione parari video (alij eoim ſolum concoquunt lignum, alij corticem eriam addunt: aliqui etiam ex vino, & eo nunc potentiore, nunc autem mediocri parant: multi qnoque diuerſa alia ſimplicia medicamenta, ipſo ferè auditu nonnunquam horribilia adiũ-

E gunt) ego qua ratione in eo parando vti ſim ſolitus, & quam non minus tutam quàm vrilem longo vſu ſum expertus, cùm ex methodo atque artis ipſius principijs illam didiciſſem, inferius deſcribam. Illud autem ijs qui cum fructu guaiaci decoctum ſunt habituri, neceſſarium in primis præceptum puto, ſcilicet vt exactiſsimè ſint purgati, & diligenter etiã illis miſſus ſit ſanguis. Ipſe enim vſus ſatis docet, eos omnes qui oon abſolutiſsimè antea fuerunt purgati, non magnam vſqne adeò ex eo potu vtilitatem adipiſci, vtcooqoe etiã omni adhibita diligentia, & optima victus ratione ſeruata, decoctum illud bibant. Ego itaque totam purgandi ratiooem, quam antequàm ad decocti exhibitionem accedam, adminiſtrare ſum ſolitus, ioitio deſcribam: deinde qni modus & ratio temporis ſit obſeruãda, tã dilucidè tradam, vt quiſquis meum hoc præſcriptum ſit ſecutus, illam curatiooẽ nullo errore inſtituere poſsit. Huiuſmodi igitur eſt purgandi ratio.

R. Mannæ electæ ℥ ij.s.

Diſſoluantur in iure pulli, & per horam vnam ante prandium propinetur. Deiode

R. Oxymellis ſimpl.
Syrupi de cichorea Nicoli ana ℥ j.
Aquæ betonicæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs ſeptem.

Poſt vnum atque alterum ſyrupum, mos mihi ferè perpetuus eſt in alijs, vt vncias octo aut decẽ ſanguiois mittam. Eum mibi morem eſſe in alijs dixi: nam ſi fortè Illuſt. D. V. paulò ante miſſus eſſet ſanguis, qnid ſibi ſit faciendum intelligat. Poſt ſyrupos, inferios deſcriptum purgatorium medicamentum eſt aſſumendum.

R. Syrupi roſati ſolutiui ℥ iiij.
Confectionis hamech ʒ iiij.

Miſce, & cum aqua betonicæ fiat potus. Detur in aurora cum cuſtodia.

Poſt purgationem, per duos dies ſacchari roſacei vncia media, bis in die, per horam ante cibum ſumitur, & inferius deſcribendi ſyrupi interim præparantur.

R. Myrobalanorum citrinorum
Chebulorum
Indorum
Emblicorum
Belliricorum ana ℥ s.

Contundantur craſſo modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dnlcium: deinde infundantur in aqua fumiterræ & endiuiæ lib. ſeptem per horas vigintiquatuor, & hæ aquæ deſtillentur in alembico vitreo, in balneo Mariæ: & deſtillatio per plumbum aot per aliud metallicum, omnino euitetur. Deinde

R. Epithymi
Thymi
Polypodij
Foliorum ſenæ
Liquiritiæ raſæ ana ʒ vj.
Seminum citri ʒ ij.
Corticum radicum ellebori nigri ʒ iij.

E Decoquantur omnia ſimul lento igne, ad dimidium. Deinde facta diligenter expreſsione & colatura, decoctum cum oui albumine purificetur, & ſacchari additione dnlceſcat, & ſeruetur pro 6. ſyrupis, qui modo iofrà deſcripto exhiberi debẽt.

R. Syrupi de corticibus citri ℥ ij.
Decocti ſupraſcripti ℥ vj.

Propinetur manè calidum. Eiuſmodi ferè eſt plurimis cooueniens dicti ſyrupi pondus: in non oullis tamen maior eſt ea doſis quàm expediat: nec eius decocti plures quàm qnatuor vnciæ, alternisque tantùm diebus, oonunqnam etiam tertio qnoq; die, ſunt exhibẽdæ. A Veſtra igitur Dominatione ſumma cautio eſt adhibenda, nec niſi quantum commodè ferre, & à quo moderatè etiam euacuari poſsit, eſt aſſumendum. Sex tamen omnino ſyrupi, antequàm ad guaiaci decoctum accedatur, ſunt bibendi: omni enim periculo vacant, moderatè euacuant, & ſine cuſtodia ſumuntur: multi etiam ad conſucta ſe cooferunt munia,

F & oegotiantur. Poſt dictos iam ſyrupos, guaiaci decoctum, modo inferius deſcribendo, eſt bibendum.

R. Ligni guaiaci optimi, ex trũco craſsiore, nigro & graui, lib. j. Lima redigatur in puluerem, & infundatur in lib. quatuordecim aquę deſtillatæ iam dictæ, per horas vigintiquatuor in teſta ampla, munda, & probè cooperta: poſtea decoqoe donec dimidium abſumatur, atque interim quæ ſupernatat ſpumã detrahe, deinde colo tranſfundatur, ac leuiter exprimatur, & in vitreo vaſe diligenter obtecto ſeruetur. Hoc verò totum in octo ſyrupos eſt partiendũ, qui in 4. dieb. bibantur, ſingulis diebus duo, manè ſcilicet ac veſperi: ea tamen adhibita cautione, vt ſyrupus nunquam niſi horas minimũ octo poſt præcedentẽ, tres aũt ante ſubſequentem cibum bibatur. Atq; hæc optima eſt tẽpus diuidendi ratio. Abſumptis aũt hiſce ſyrupis ſuperius dicta ratione, alij parari debent, eaque diligentia adhiberi, vt antequam priores aſſumantur, alij ita præparẽtur, vt in eo decocto bibendo nulla fiat interpolatio, ſed continuè, omni alio potu neglecto, illud tantùm bibatur. Hæc verò ratio per dies ſaltem quadraginta eſt obſeruanda.

da. Menſa autem eiuſmodi eſſe debet, qualis à me A nunc deſcribitur. In primis decem diebus, tam in prandio quàm in cœna, panis vnciæ tres plus minus, & gallinacei pulli iuuenis, mediç inter perdicem & coturnicem magnitudinis, dimidium, ſumetur. Potus erit vinum maximè imbecillum, aut probè dilutum, album magis probo quàm rubrum: nigrum autem aut craſſum minimè eſſe oportet: vnuſque vni menſę cyathus erit ſatis. Prçteritis hiſce decem diebus, per viginti dies ſubſequentes, vinum & caro ſunt prætermittenda: cibus erit panis ſupra deſcriptus, & vnciæ duæ paſſularum, quæ optimę ſint, dulces, & per lotionem probè mundatæ. Potus erit eiuſdem Guaiaci decoctũ, ex quo ſyrupi ſunt præparati: illud enim in optimæ aquę cõmunis lib. xx. donec quarta pars abſumatur, iterum eſt decoquendum, ac tum per colum diligenter eſt transfundendum, valideq́; etiam exprimendum. Hic erit in menſa potus: cui ſi ſacchari paululum addendum videbitur, non repugno. Poſt hoſce viginti dies, priorem viuendi B illam rationem denuò inſtituet, ac per decem reliquos dies vinum ac pullum adhibebit, atque ita totum illud curriculum abſoluet. Illud tamẽ interim etiam eſt obſeruãdum, vt ſingulis decem diebus, tribus ante prandium horis, manná hoc modo paratam ſumat.

Lib. Magnæ electæ ℥ ij. s.

Diſſoluatur in iure pulli. Illud autem in primis eſt neceſſarium, vt poſt guaiaci decoctum, ſaltem per ſex menſes, Veſtra dominatio illuſtriſsima optimis alimentis, ac vino maximè imbecillo vtatur, probeque etiam ſeipſam exerceat, ſi modò eius potionis commoda, ac legitimum fructũ cõſequi cupit. At verò cùm Veſtræ dominationi illuſtriſsimæ, ob Gallicæ luis infectionẽ, duo ſymptomata & viſu indecora, & politicæ viuendi rationi valde incõmoda ſoleant accidere, ideo ſi quando alterutrius indicia apparerent, illis occurrendum, ac præuertendum eſſe exiſtimarem. Porrò ſymptomata ſunt maculæ, & in vniuerſo corpore puſtulæ quædam erumpentes, ac pilorum interi- C tus. Poſterius a longo vſu probatiſsimis mihi auxilijs tolletur, quorum hoc eſt primum:

R. Myrrhæ electæ
Aloes
Ladani ana ℥ ij.
Foliorum & baccarum myrti
Capillorum Veneris
Florum alchannæ ſeu liguſtri ana m. ij.

Contundantur omnia per ſe, deinde miſceantur, Poſtea

R. Olei amygd. amararum
Seſamini
De alchanna ana ℥ vj.

Miſceantur omnia ſimul, & permittãtur fermẽtari in vaſe fictili ſtricti orificij, optime lutato cũ luto ſapiẽtię, vel ſub ſole feruentiſsimo, vel ſub fimo per dies quindecim: poſtea deſtilletur hoc totum ab optimo deſtillatore, & ſeparetur aqua ab oleo, & ſeorſum vtrunq. ſeruetur: erit enim vtrumque ad vſum vtiliſsimũ, illinendo loca quæ indigent inſtauratione pilorum.

A *Aliud.*

R. Lacertorum viridium n. v.
Apum ℥ vj.
Propoleos, vel ceræ virginis ℥ iiij.
Capillorum Veneris
Myrtillorum ana m. ij.
Abrotoni ſylueſtris

Exiccentur animalia in vaſe fictili in furno, deinde puluerizentur, poſtea contũdenda contũdantur, & liquefacienda liquefiant. Deinde

R. Adipis vrſi lib. j.

Pone omnia ſimul, & fermententur in vaſe vitreo bene obturato, vel in fimo vel in ſole feruentiſsimo per dies tredecim: deinde deſtillentur, & ſeparetur aqua ab oleo, ſicut dictum eſt, & ſeruetur ad vſum.

Aliud.

B R. Croci ʒ ij.
Aloes
Myrrhæ ana ʒ iij.
Laudani ʒ iiij.
Olei amygd. amararum
Adipis vrſi ana ℥ vj.
Capitum muſcarum puluerizatorum ℥ j.

Miſceantur omnia ſimul, fermententur & deſtillentur vt ſuprà. Singula iam commemorata auxilia, inſtaurandis pilis valde ſunt oportuna, eoſq́ue & ſolidiores & venuſto colore præditos reddunt. Alia quidem plura ad eandem rem ſunt auxilia: at ego ea quæ ex Gallica lue tantùm decidua pilis accomodata ſunt, delegi. Quòd ſi quis & ſimplicium medicamentorum, quibus ea conſtãt facultates diligenter conſideret, & cur in Gallico morbo decidant atq; intereant pili, perſpectas habeat cauſas, vera eſſe quę ſuperius dixi facilè intelliget. Quòd verò ad alterum illud ſymptoma, maculas ſcilicet cutiſq́; aſperitates attinet, ſtillati- C tias aliquot aquas valde egregias, & illis tollẽdis opportunas, adſcribam. Hæc autem quę nunc à me deſcribetur, omnium eſt efficaciſsima.

R. Ellebori albi
Nigri ana m. ij.
Lapathij maioris viridis lib. ij.
Cucumerum ſylueſtrium, quos aſininos vocant, ℥ iij.
Carnis melonum recentium cum ſuis ſem. lib. iij.
Carnis & ſucci limonum lib. iiij.

Miſce omnia ſimul, & per tres dies permittantur fermentari: poſtea deſtillẽtur per alembicum vitreum, & aqua ſeruetur, eſt enim ad quaſlibet maculas cutis, & aſperitates tollendas efficaciſsima.

Aliud mitius.

R. Lupinorum recentium non ablutorum lib. j.
Radicum liliorum alborum ℥ vj.
Amygd. amararum lib. ij.

Succi parietariæ lib.iij.

Ponantur oĩa ſimul,& oon permittãtur putrefieri,ſed ſtatim deſtillẽtur,& ſeruet̃ aqua & oleũ.

Aliud.

R. Salis nitri ℥ iij.
Olei amygd.amararum lib.ij.
Scillæ lib.s.
Carnis limonum lib.j.

Miſce,& extrahatur oleum,ad hũc vſum efficacißimum: abſterget enim egregiè, & mundificabit cutim, vbi etiam fuerit principium lepræ.

De morbo Gallico,pro quodam nobili Germano, N.Prumero habitum Patauij XI. die Iunij,Anno XLII.in colloquio cum Montagnana chirurgo, Sonzino & Vrbino. Conſilium CCCLII.

IN tam smpla materia& congerie ſymptomatum,niſi vellem inuenire rationem qoa ſim breuis & qnæ dicenda ſont non omittam, eſſem valde moleſtus. Hæc verò erit cõmoda, vt explicem naturalem temperiem eius,& præternaturalem acquiſitam, quia ijs rectè explicatis reliqua clara erunt. Quod ad naturalem temperaturã pertinet, illnd ponendum eſt, quòd niſi conſtaret ex ægritudinibus, quibus antea affectus ſuit, cholericis quidẽ, & niſi corporis habitudo oſtenderet,onllam prorſus ſuæ temperaturæ naturalis haberemus cognitionem:quoniam ex ſignis à Galeno traditis in ipſius cognitionem non poſſumus adduci:maximè cùm prius oobis non ſit viſus &animi mores non ſint noti.Sed qđ ſit calidæ & ſiccæ temperaturæ, omnes illæ ægritudines, quib.ſolitus eſt affligi & infeſtari antequam incideret in morbum Gallicum,poſſunt atteſtari.Et primò,vt ex ſcripto eins apparet, circa vndecimnm ſuæ ætatis anoom capitis dolorem habuit: primò acutiſsimum,deinde criſi facta per fluxum ab auribus vtriſque cum ſanguine, io tertia vel in quarta die liberatus eſt. Iodicium manifeſtum tum ex acrimonia doloris, tum ex velocitate motus, calidam fuiſſe diſpoſitionem.Laborauit etiam ſcabie, quæ prouenit ab humoribns aduſtis, & à pituita ſalſa, quæ atteſtatur caliditatem hepatis.Præterea tertianas habuit,& cùm vexaretur catarrho à 15. vſque ad decimumoctauum annum,tenuis fuit admodum,acutus, mordax: ita qnòd omnes ægritudines qnss paſſus eſt ante, atteſtantur ſuper dominio hnmorum calidorum. Ideo hæc ſigna vidẽtur efficacia, vt credamus eſſe calidæ & ſiccæ tẽperaturæ,quia illæ ægritudines noo ſolùm ſigna ſunt naturalis temperaturæ, imò indicant habuiſſe omnes cauſas,qoòd naturalis eius tẽperies fuerit labefacta, qnia ex longo catarrho naturalis temperatura deſtructa fuit. Nam perſeuerante catarrho continoè,fieri non potuit qnin labefactaretur temperies. Catarrho igitur perſeuerante,in 23.ętatis ſuę anno cõneubuit cnm muliere infecta morbo Gallico,& contraxit puſtulas in pudendo, à quo tem-A pore cœpit conqueri de magnis & multis ſymptomatibus,quę ſecuta ſoot, de quibus loquemur. Primò autem obſeruãdum quod ille magnificus vir incidit ex tali concubitu io morbũ Gallicum, ita qnòd contagium fuit complicatũ cum tali oaturali temperatura, quam iouenit calidam & ſiccam, ex qua complicatione fecerunt vnum tertium, ex quo poſtea tot ſymptomata ſecuta ſunt. Sed non poſſnmus ſcire illud tertium niſi extrema habeamus. Sunt autem extrema, primò temperatura,quæ excedit per calidum & ſiccum. Secundum extremum eſt contagium morbi Gallici. Hìc dubitant multi, quiſnàm morbus ſit morbus Gallicus, ao epidemicus dici poſsit, nec ne. Ego credo quòd non poſsit dici morbus epidemicus,quia epidemici habent cauſas vniuerſales (vt inquit Galenus io primo Epid.) vel aerem,vel cibum & potum,ſicut in libro de cibis boni & mali ſucci aſſerit Gãlenns,de eo qui propter caritatem annonæ tempore ſuo accidit:ita quòd talis à cau-B ſa vniuerſali incipit,& deſinit deſinentibus cauſis vnioerſalibus,ſiue in aere ſiue in aquis & cibis ſit conſtituenda cauſa eius.Iam molti anni præterierunt,ex quo incœpit hæc infectio,credo quòd deberet iam deſinere.Neque valet quod per contagium perſeuerat, quia ceſſantibus canſis, ceſſant putredines: vt in febribus peſtilentialibus, quæ per contagium oriuntur, ceſſante influxu & voiuerſali cauſa,ceſſat contagium,& abolẽtur febres illæ.Præterea maiores noſtri ex hiſtoria obſeruarunt, nullum eo tempore fuiſſe correptũ, niſi per contaginm: & cauſam habuit particularem. Scimus enim quòd eo tempore, quo bellum à rege Gallorum apud Neapolim gerebatur, plurimi erant Hiſpani,qui à Calicut deuenerunt,in quibus regiooihus plurima erat infectio, quia concubuerunt cum meretricibus illis, & ex concubitu illo infectæ ſunt meretrices, & tãdem infectio ad nos deuenit, quia ibi aderant mulieres milites cuiuſcunque nationis. Et ita conſtat in hiſtorijs,quòd habuit originem, & tale principinm,per contactũ C psrticularem, quia morbns peculiaris eſt in illis regionibus,& non curatur niſi ligno illo,quod ad nos delatũ fuit.Verùm nũ ſit morb. iſte collocãdus in genere morbi qui ſit in mala compoſitione,vel ſolutione continoi, vel mala temperatura, eſt maxima difficultas. Et fortaſſe ſi vellem immorari, oſtenderem opioionem meam non longè à veritate eſſe:nec credo appellari poſſe morbum, niſi occopauerit hepar,&fecerit malam temperaturam. Cuius ſignum eſt, quia anteqnàm contagium deueniat ad hepar, vlcuſcula curantur omnia,& non redeunt: ſi verò ad hepar peruenerit, non modò bubones apparent,ſed caput occnpat, & omnia membra inuadit:triſtaotur homines,decolorantur,& apparet tunc quòd cauſa eſt in mẽbro principali,quia afficitur totũ corpus.Ideo nõ eſt ſolutio cõtinui,ſicut qdã exiſtimarũt ſed hepatis intẽpies. Certũ eſt qđ debemus cõſiderare & videre,ſi in hepate eſt quis affect9,pter naturã exiſtens.Et licet nõ videamus quòd in omni tẽperaperatura efficiat cruſtas, puſtulas, vlcera, tamen ſymptomata ſemper eadem vidẽtur, ſiue ſanguis ſiue

ſiue bilis, ſiue pituita ſit, quod aduſtionem ha-
bet,&nunquam ſeparari hoc ſymptoma ab abſceſ
ſibus, à paſtulis, à cruſtis, & ab vlcerib. Hoc quia
vniuerſale videtur,credendum eſt quòd ſit intem
peries propria cauſans hæc ſymptomata. Et con-
tingit in hoc, quod in alijs contagioſis: vt ſi quis
habens lepram vel ſcabiem, alium inficiat ſcabie
vel lepra,licet habeat hoc perpetuum qnòd ſit pi-
tuita,tamen ſecundùm diuerſas temperaturas di-
uerſæ fiunt ſcabies:in vno ſit pinguis & humida,
in alio ſicca,& ita vnum commune habebit. Qnò
autem ad naturam vlcerum, erunt diuerſa pro
ratio ne temperaturarum. Hoc vnum obſeruan-
dum eſt, quòd contagium à temperatura pendet,
quæ nec calida,nec frigida,nec humida, nec ſicca
eſt:ſed eſt qualitas quædam innomioata, qnæ dũ
contingit hepar,facit ſanguinem talis naturæ, vt
ſemper declinet ad aduſtionem, fortè quia princi
pium ſuum prouenit à nigris bominibus illis &a-
duſtis, quia proprius eſt morbus illorum homi-
num circa torridam zonam babitantium: fortè
propter naturam illius aduſtionis depeodet ab il
lo principio. Siue quia talis vel talis temperies ſit
& innominata,habet hoc, quód cõtagium primò
inficit hepar, ideo facies decolor eſt, ſequitur &
triſtitia animi propter humorem aduſtum gene-
ratum,& ſi abſceſſus contingunt, duri ſunt in pri
mis diebus: & ita ſemper aduſtio eſt in tali morbo
præcedens ab illa qualitate quæcunque ſit mate-
ria in corpore. Hoc fundamento poſito,& qnòd à
principio natiuitatis habuerit temperaturam ca-
lidam & ſiccam, abundauit humorum aduſtione,
vt ex ſcabie apparuit, quæ fuit propria ægritudo:
ex catarrho mordicante & erodente ſuperuenit
coutagium illi temperaturæ,cum qua conuenien
tiam habebat: ideo facillimè impreſsionem fecit,
& maximam, qnia agens & patiẽs erant diſpoſita:
Hæc fuit cauſa quam ſecuta fuerunt tot ſympto.
apparuerunt puſtulæ, poſt puſtulas apparuit
humor deſtillans per virgam, dolor in lumbo dex
tro, vt dixit ipſe, ſed fuit in rene dextro, quia ſubſe
cutæ fuerunt vrinæ arenoſæ, atteſtantes in reni-
bus affectionem & calorem eſſe. Habuit maculas
primò ſiccas, ſecundò humidas in vola manuum,
& circa cubitum. Habuit dolorem capitis inten-
ſiſsimum in poſteriori parte, & ex medela medici
ex diuerſis curationibus, in omni parte capitis tã
anteriori quàm poſteriori habuit: & ſemper abſ-
ceſſus illi duri permaneut curatu difficiles. Appa-
ruit etiam in naribus non ſolùm caro exerta, ſed
vlcera, quæ omnia fuerũt cum eroſione, ita quód
poſt coutagium omnia ſecuta ſunt: & aduſtiones
habuit tum à temperatura, tum à contagio: & in
hac re immorandum non eſt, quia clara eſt. Hoc
fundamẽto poſito, tria quærit à nobis iſte magni-
ficus vir: primò, vtrum poſsit curari ſine exhibi-
tione ligni, & vnctionibus, & ſuffumigijs: ſecũdò,
an poſsit curari ſine deturpatione faciei: tertiò, vt
ſcribamus quid conſuluimus. Circa primum, o-
portet primò videre, vtrum poſsit curari, ſecũdò
cum quibus. Credo multa eſſe conſideranda quò
ad morbum: poſſet quidem curari, ſi non habere-
mus alias indicationes, niſi eas, quæ à morbo ſu-

A mnntur Gallico, etiamſi inneteratus eſſet: imò vi-
di ego quód quantò vetuſtior fuit cnm abſceſ-
ſibus & puſtulis & vlceribus, curatus eſt cum ijs
quæ dicemus. Sed nos habemus plura conſide
randa, quæ faciunt difficultatem. Habemus pri-
mò, & ego obſeruaui experientia, poſtea ratione,
qnòd nihil deterius eſt iſtis ſic affectis, quàm ad-
hibere, ſiue interius ſiue exterius, ſub forma vn-
guenti vel ſuffumigij, id qnod argentum viuum
habet, quia ex tali applicatione homines ſecun-
dùm membra principalia ſemper fuerunt affecti.
Et teſtor Deum, aderatque Excellentiſsimus Fra
caſtorius, ex iunctione Mercurij ſtatim quẽdam
incidiſſe in epilepſiam, & vix potuit curari ab ea,
& nullam cauſam habuit, niſi eam occaſionem.
Poſt aſſumptionem argenti viui qnidam ita deco
lorantur, vt nũqnam poſsint redire ad priſtinum
colorem. Et ego primò, quando vidi hominem
in facie, interrogaui an fuerit illitus aliquo vnguẽ
to, in quo eſſet argentum viuum, qnia tot vidi, vt
B experientia doctus ſim. Sed præter experientiam
habemus rationem, nec prætermittamus conſide
rationem Auicennæ, qnia fuit primus qui voluit
rem diſtinctè intueri, reprobauit ipſum: Græci
omnes id ipſum non cognouerunt, niſi quod ve
nenum eſt, & nihil aliud de eo dixit Galenus, ſed
refugit ipſum tanquam venenum. Et quia Aui-
cenna voluit experiri argentum viuum, & ſimili-
ter Arabes alij, quia fuerunt maximi Alchimiſtæ,
dixit omnia apertè eius incommoda, & quomo-
do in paralyſim, in ſtuporem, & in frigidas incide
re facit ægritudines. Et primò videmus pati
bepar, & incidere in frigidam diſpoſitionem, ex
qua ſequitur decoloratio totius corporis: præte-
rea ægritudines ex conſenſu neruorum ſequun-
tur, paralyſis, tremor corporis, ſtupores, & totius
corporis refrigerationem facit, qnia calorem na-
turalem, & ſpiritus refrigerat. Ideo abſtinendnm
ab eo eſt, tanquam apertè lædente. Et præter
frigiditatem & humiditatem maximam, quam ha
bet (licet aliqui dixẽrunt eſſe calidum in quarto,
C qnia de calcinato locuti ſunt) & præter malas cõ-
ditioues omnes, quas habet, vnum habet deteſtã-
dum, quia facit operationem ſuam contra metho
dum, & contra rationem: eſt enim apud medicos
vnum axioma, vt cùm euacuamus, ne trahamus
humores ad locum nobilem. At argentum viuum
quicquid in iuncturis eſt, ad pulmonem trahit &
expuitur: & ſequitur fœtor, corruptiones denti-
um, gingiuarum, vlcera maligna in ore. Et ideo
iſte non eſt mirum, ſi habnit vlcus in palato poſt
ſuffumigium, & poſt argentum viuum exteri-
us ſumptum. Credo ego quód ex hoc, & non
ex alio, ſecuta fuerit decoloratio, hæc mœſti-
tia, & vlcera in palato. Et mirum eſt, cur non
omnes ex plurima materia, quæ defluit ad pul-
mones, incidant in vlcera pulmonis. Etſi eua-
dunt multi, hoc eſt ratione fortis naturæ, & quia
duri pulmonis ſunt: nullus tamen euaſit, quin
habuerit vel gingiuas corroſas, vel dentes, vel
aliquod deterrimum. Et credo certè, quòd ſe-
quatur ſanitas ex tali illitione, ſicut in peſtilentia-
lib. accidit qui in naui curátur à vino epoto, qui

poſtquam cooperti ſunt pannis, ſudanteopioſè, & ex tali violentia naturæ ſacta, quæ fortis & valida eſt, ab errore ducti ſanitati reſtitouotur. Concludo ergo, quod, ſaluo ſemper ioeliori judicio, argentum viuum, ſiue per linimentnm, ſiue per ſuffumigium, oon probo, ſiue minerale, ſiue artificiale fuerit, quia omnes, qui de eo ſcripſerunt, cognouerunt tam minerale quàm artificiale, veneouin eſſe: ideo crederem ab eius vſu abſtinendum eſſe. Si diceretis, fuit curatus ab eo, à decocto autem ligni deterius ſe habuit, imò ex decocto tali dolor auctus fuit, ex ſuffumigio autem melius habuit. Iſtud nõ eſt mirũ: quia ſi verũ eſt ſuppoſitũ, à me factũ qoòd vir iſte tẽperaturá habuit à principio natiuitatis calidá & ſiccam aduſtam, & cõtagium habere aduſtionem ſibi perpetoò aonexá, & ideo habere ſymbolum com teio peratura: quę reſrigerant, humectaot, & repercutiunt, per aliquod tempus poſſunt conferre, quia alterãt naturam, & ſtupeſaciunt, vt non ſentiat dolorem: & euacuãt traheodo ad partes interibres, & per ſputum excer- E nunt: ideo videntur bene ſe habere in principio: ſed poſtea in deterius labuntur, non ſolùm quia remanſit temperatura mala, ſed quia vltra eam habeot venenoſitatẽ in membris. Et ſi à decocto nõ bene habuit. potuit eſſe, vel qa non fuit vſus recta ratiooevict⁹, nec bono ligno, nec beoe purgatus: qa qui nõ fuerũt exquiſitiſsimè euacuati per phlebotomiaio & pharmaciam, non ſuerunt ſanati. Ideo debuit priınò optimè expurgari. Præterea multa ſuot obſeruanda, quæ ſciũt peritiſsimi medici, quæ ſi non fuerunt obſeruata, à caliditate tẽperaturæ ligni & ſiccitate potuit lædi, quæ valida eſt. Et licet io ore poſitum ooo percipiatur acrimonia ſicut percipitur ea quæ in pipere eſt, hoc eſt, quia fundatur in ſubſtantia terreſtri, vt vix deueniat ad actum, ideo in tertio crediderũt eſſe calidum & ſiccuın. Idq́ue poſſumus experiri, ſi decoctum ſaciamus ex maiorana, calamentho, ciooamomo, & ex ligno, maiorem percipietis caliditatem ex decocto ligni, quàm ex bis quæ ſunt calida & ſicca in tertio, interius dico ſumptum, quia F exelixatiooe permiſcetur cuio multa aqua, ideo noo ſeotitur exterius: ſed interius ſumptum miruin in modum calefacit. Ideo ſiue hoc, ſiue illud, ſiue omoia, ſiue plura fuerint, non eſt mirum ſi non fuit adiutus. Cui tamen incommõdo poſſumus occurrere. Cùm ergo duo ſint, quæ poſſunt morbum Gallicum confirmatum curare, decoctum ligni, & illitio ex Mercorio: huic autem affectiuni, quam facit argeotũ viuum, oon poſſumos occurrere: neceſſarium eſt igitur, vt accedat nobiliſsimus iſte vir ad aſſumptioncm porus aquæ ligni. Sed duo in primis ſacere debet: primò remouere malam impreſsionem ſactam ex argento viuo, ſiue fuerit argentum viuum, ſiue ſuffumigium ex cinaprio, in ambitu toti⁹ corporis impreſſum. ſecundò vellem, vt malus habitus tolleretur, & rediret ad propriam temperaturam. Cum quib. modò? Egu ſine dubio in tãta materia aggregata, tũ à contagio, tum à mala temperatura, tum à medicinis reſoluentihus totam ſtruem corporis, vellẽ vt currigeretur, & tot ac tanti humores euacuarẽ

D tur cum medicinis. Et cùm habeat habitũ pallidũ declinantem ad frigiditatem, & tumorem corporis, cachexiam iodicantem, hoc fuit ab aliqoa re valde imprimente: qoia mirũ fuit quòd io tali corpore impreſſa ſit intemperies frigida. Ideo bilioſi, pituitoſi & aduſti bumores ſunt cuacoandi. Et quia pituita miſta eſt cum aduſtis bumoribus, habeat primò ſyrupos, in quibus ingrediatur epithymum, fumus terræ, polypodium, arte cooſectos, babeatq́ue ſenam, quæ euacuant humores melancbolicos, & digerit, & incidit humores pituitoſos aduſtos. Syrupus acetoſus etiam optimus eſt, & multi alij, quos non reſeram, quia qui ſcribẽtur, magis erunt vniuerſales. Ego ſic procederem cum digerẽtibus pituitoſos & aduſtos humores. Poſtea euacuarem com medicinis euacuantibus eoſdem, & inter omoia ioedicamenta confectionein hamech cligerem, vt patet ex ingredieotib. Pilulæ aggregatiuæ ſummoperè conuenireot, in quibus ingrediuntur ea quæ poſſunt id ſacere: e- E lectuarium etiam Iodum, diaſene, diacatholicon, & haberet aliquod io ſe, quod ſtimularet ipſum, quia leue eſt. Conoenienter ergo poſſent addi trochiſci, alhandal. agaricum, rhabarbarum: & ſi non ſufficeret vna euacuatio, plures fierent. Corroborarem caput, aperirem venas, & diſponerem io alium habitum. Et ſi eſſet in regiooe calida, dimitterem beneficio aeris, quia ſortè ex aeris beneficio corrigeretur: & ſi oon eſſet in aere tali, darem ei decoctum corroborans naturalem calorem: & decoctum eſſet tale ex garyophyllis & cinnamomo, & propter caliditatem hepatis vellem vt decoquerentur in aquis eodiuiæ, cichoreæ, ad refrigerandam hepatis caliditatem, quæ ioduceretur ex aromatibus. Et ſi ſortè eſſent obſtructiones in venis aggregatæ per accidens, diſcuterẽtur, inciderentur, & diſſlareotur. His ſactis, deueoirem ad priocipalem intentiooem, & eſſet tuoc tempus Autumni, & purgarem rurſus exquiſitè, & ſi vidarem quòd in alium habitum tenderet, ſecarem venam, & cùm ijſdem purgantibus & euacuantibus pituitoſos & aduſtos humores procederem. Po- F ſtea ſex vel octo ſyrupos exhiberem, ſic compoſitos. Vellem accipere, exempli gratia, myrobalanorum citrinorum, chebolorum, Indorum, ſing. ſemunciam, contundanturq́ue, & facta leui contuſione fundantur per diem & noctem in aqua ſumiterræ. Facta infuſione, imponerentur folliculorũ ſenæ epitymi, polypodij, glycyrrbizæ, ſing. vncia, ſeminum citri drachmæ quatuor, corticum ellebori nigri dracbmæ duæ. Infundantur ſimul, & decoquantur ſufficienter, & totum hoc in ſex vel octo vicibus aſſumatur: & pro refrigeratione bepatis, in boc decocto ponatur ſyrupus de corticibus citri, vel ſi timeamus caliditatem nimiam hepatis, ſyrupus roſatus, quoniam malom habitum abigit hoc decoctum, moderatè euacuat & nigerrimos humores. Et teſtor Deum, quòd multi ſanati ſunt ex decocto, maximè vbi morbus non ſit inueteratus. Et ratio quæ me mouet vt hęc aſſuioat eſt, qa exqſitiſsimè purgati in hoc decocto feliciter euadũt. His factis, ad decoctũ ligni accedem⁹, ſuppoſito quòd malus babitus ſuiſſet remotus,

& re-

& rediret ſuum temperamentum. Vellem duas intentiones habere: prima ad cõtagium illud, quod quidem non remouebitur, niſi ſuo oppoſito. Et quia nomen nõ habet (non enim calidũ, nec frigidum, nec humidum, nec ſiccum) ideo nec calida, nec frigida, nec humida, nec ſicca opponemus. Vnde illud lignum ſemper curabit, ſi ſeruẽtur ſeruanda: nam nõ inueni manifeſtas qualitates quæ plus noceant, quàm iuuet iſta qualitas innominata. In ligno enim primò eſt illa occulta qualitas, quæ dicitur bezoartica, quæ habet vim antidoti, & directè opponitur contagio. Habet ſecundò caliditatem & ſiccitatem: ſi enim inuenerit hepar calidũ, plus calefaciet qualitas manifeſta, quàm occulta iuuet: & tunc debemus contemperare qualitatem illam, ſicut feci ego in domino Ioachimo, cui cùm exhiberem decoctum ligni in aqua putei in tantam calefactionem hepatis deuenit, vt totus eſſet eryſipelatus, & febres acceſſerunt peſſimæ. Acceſsi ad aquam endiuiæ, & tunc tanta felicitate omnia ſucceſſerunt, vt ex ea nunquam amplius ægrotarit, cùm tamen natura eſſet niger, macer, pallidus. Et hoc proueniebat à mala temperatura ligni, quæ remota fuit. Ideo plus illi nocebat caliditas & ſiccitas ligni, quàm occulta bezoartica iuuabat. Illis igitur duabus rebus conſulerẽ: & reſpiciẽs temperaturã hepatis, refrigerarẽ hepar, & refrigerarem caliditatem, & ſiccitatẽ ligni, qua non indigemus, & occultam bezoarticam haberemus, qua indigemus. Et hæc faciet cum debito regimine victus: & ſi fuerit frig⁹, permanebit in ſuis vaporarijs cõmodè calefactis, vt ſudare poſsit liberè. Quomodo autem propinetur, nũc nil dicã: ſed ſi ſcribam, dicã. Circa vlcera illa, credo quòd ab exhibitione ligni omnia ceſſabunt, & niſi infectio morbi Gallici tollatur, non curabitur. Et ſi tolleretur vnum vlcus, decem prorumpent, & iſte morbus erit veluti hydra.

Vidi tamen ego empiricos quoſdam vnũ habere medicamen in abſceſsibus ſimile admodum cerino antidoto, quod habet optimam terebinthinam, oleum roſaceum, & ceram, quę omnia componunt & applicant. Abſceſſus curant, ſed redeũt in alia parte, & niſi occurratis, citò marceſcent omnia oſſa corporis. Habet etiã vlcus in ore, quod mihi non placet, & ideo iam acceſsit hoc contagium ad caput. Et eſt ille ſecũdus gradus, de quo volebam dicere à principio, ſed è memoria excidit. Si modò accederet ad cor, tunc efficeretur incurabilis, & tranſiret ad tabem. Ex tribus membris duo occupauit: ſi ad tertium deſcendet, non curabitur. Et hæc ſufficiant.

De eodem morbo, pro eodem. Conſilium CCCLIII.

SVppoſitis his vniuerſalibus euentibus, qui ab intemperie, tũ naturali, tum aduentitia huius magnifici viri originẽ ducunt, necnon cauſis ſingulorum hoc tempore prætermiſsis, quæ omnia alioquin in colloquio noſtro exactiſsimè fuerunt conſiderata, hoc vnũ propo-

A nam, morbo Gallico vexari hominẽ: & quęcunq; ſymptomata, abſceſſus, vlcera, dolores ipſum infeſtant, vel omnino, vel maxima ex parte ab hoc eodem morbo pendère, quo ſublato, ſicuti arbitramur, reliqua quoque omnia facilè aboleſcent. Ergo incedendum maximè, vt morbum propulſemus: propulſabitur autem, malum habitum ab alijs medicis inductum remouendo, deinde bonum & naturalem introducendo: nunc enim & liuens & tumidus ſecundùm totã corporis molem apparet, quod ab alia ratione euenire non putamus, niſi à delibutoria qualitate, tum argenti viui tũ adulterati, & falſi cinnabaris, quo vtroq; varijs modis abuſus eſt. Primùm igitur, niſi regio calida aut conſtitutio, aut tẽpus hac proxima æſtate obſtiterit, purgandum hoc corpus putamus, vt quicquid excrementi tum ob intemperiem deprauatam, tum ob malam rationẽ victus collectum eſt, totum exquiſitè educatur. Poſtea membra corroboranda, & ad meliorem habitum ducenda: ſubinde ad morbi Gallici curã rectà accedendum. Purgatio proxima hoc modo perficietur. Floris caſſiæ quàm pinguiſsimæ ʒ.x. ad boli formam redactas, & ſaccharo inſperſas, non ita multò ante prãdium deuorabit. Poſtridie potum huiuſmodi accipiet. Syrupi de ſucco betonicæ, de cichorea Nicoli completi cum rhabar. ſingulorũ vnciam. Decocti betonicæ, endiuiæ, & maioranæ, ex iure tenui pulli exigui ℥ iiij. Sumet in aurora tepidum, idemq; repetet ſeptem aut nouem continuis diebus. Tunc proxima die pharmacum tale cùm cuſtodia deglutiet in aurora.

R. Confect hamech ʒ iiij.
Trochiſcorum alhandal gr. x.
Syrupi roſ. ſolu. ℥ ij.

Cum aqua betonicæ fiat potus breuis. Deinde proximis 7. diebus ſumet perpetuò ante prandiũ & cœnam, zucchari roſati vnciam. Tunc per plures dies non abſcedet ab vſu eiuſdem zucchari roſati, vel ſaltem ante prandium, & bis in ſeptimana ſumat theriacæ optimæ, vel Mithridati drachmã

C in aurora. Vnũ erat dicẽdum, quod eſt omiſſum. Eo tẽpore quo ſyrupos aſſumit, tertio ſcilicet aut quarto die venam ſecet baſilicã dextri lateris, nec vltra vj. ℥ ſang. hauriet. Atq; vt melius ſibi caueat, neq; interim incidat in deterius, cõſulimus, vt ſemel ſaltem in ſeptimana ſumat rhab. opt. ℈ iiij. macis grana ſex, zucchari roſati ſemunciam: quæ omnia ſimul confecta, & ad boli formam redacta, tribus horis ante prandium deuorabit. Poterit etiam talem potum crebrò in aurora tepidum aſſumere.

R. Epithymi optimi
Folliculorum ſenæ añ. ʒ ij.
Seminum citri
Liquiritiæ añ. ʒ j.

Contundantur ſemina, & omnia ſimul decoquantur in duabus heminis ſeri lactis, vt dimidium abſumatur. In victus ratione cauebit maximè ab aeris exceſſu tam calido quàm frigido & flatuoſo, nec minus Auſtrum q̃ Boream euitabit. Animi moleſta accidentia tanquam peſtem effugiet. Singulis diebus curabit aluum ſubducere. A Veoe-

ris vſu penitus abſtinebit, ſaltem toto curationis tempore. Carnes hœdinas, caſtratorũ iuuenum, vitulinas, pullorum, perdicum comedet: montanas aues tam elixas, quàm aſſas. Reliquis omnibus carnibus parcet, nec non cuiuſcunq; generis piſcibus. Olera vituperamus tam cruda, quàm cocta. Vtetur ouis recentioribus, & ſorbilibus. Vſum lactis, & quodcunque ex lacte confectum euitabit. Vinum parciſsimè bibet, non acidum, nõ auſterum, non dulce, ſed maturum, tenue, limpidiſsimum: ac potationes præ reliquis omnibus fugiet. His ita procuratis, appetente Autumno circa Septembris initium ita rurſus inchoabit: Primò ſumet quæcunq; in priſtina purgatione enumerauimus, caſsiam inquam, & ſyrupus, & pharmacum, nec minus venam eandem ſecabit. Laudamusq; vt, niſi vnica purgatione exquiſitè purgatus fuerit, bis eodem Autumni tempore repetat. Deinde peractis purgationibus, ſex perpetuis diebus, talem potũ in aurora tepidum ſumat qualem ex ſero lactis poſtremò deſcripſimus, ſeq; interim intrà domum contineat. Poſtremò vbi hæc omnia rectè peracta fuerint, ad ligni Indici decoctum hac ratione progredietur, ſumendo ligni Indici optimi, nigri & pinguis deraſi libram vnam: aquæ endiuiæ per deſtillationem factæ optimæ & recentis libras 14. ponenturq; ſimul in olla fictili vitreata bene operta, vt integro die ſimul cum ſua nocte madeſcat: tunc decoquatur donec tertia pars abſumatur, deinde excolabitur, & ſeruabitur decoctum in vaſe vitreo mundiſsimo ſtricti orificij, & exquiſitiſsimè operto. Huius decocti vnc. vj. bibet horis quinq; ante prandium, atq; interim ſe continebit in cubiculo tepido, & ſi frigus fuerit, in vapurario, à quo, frigido aere exiſtẽte, nũquam etiam eſt recedendum, donec totum potionis tempus tranſierit. Septima verò hora poſt prãdium totidem rurſos vncias eiuſdem decocti eodem modo potabit, & poſt quatuor horas cœnabit: & idem ſingulis diebus repetetur vſque ad quadraginta, vel ad ſummum quinquaginta. Cibus erit primò, pulli paruæ vnciæ tres, vel quatuor ad ſummũ, ac totidem panis optimè fermentati & ſaliti, poſt prandium & cœnam vncias tres paſſularum Corinthiacarum electarum edet: eadem enim prorſus ratio eſſe debebit & cibi, & potus tam in prãdio quàm in cœna. Potio autẽ ſecũda talis erit. Sumetur illud idem lignũ, quod prius decoctum fuerat in aqua endiuię, ac rurſus decoquetur in libris viginti aquæ fontis optimæ ad conſumptionem quartæ partis, & facta exquiſita expreſsione pro potione ſeruabit. Singulis tamẽ quibuſq; octo dieb. ſemper ſumet vna hora ante prandium floris caſsiæ ℥ x. At ſi interim non egereret, clyſteribus vtetur ex decocto eiuſdẽ ligni, cum vncijs tribus mellis roſacei. At ſuper omnia toto hoc tempore cauebit ab aere frigido, & vento, ac rurſus ſemel in ſeptimana, qua die magis illi collibitum fuerit, ſumet ante potionem ſuam ordinariam immediatè, drachmam optimę theriacę vel mithridati, à quorum vſu conſulo nũquam illum penitus abſtinere debere. Hæc ſunt quæ ſcribendo occurrũt, ita vt nec prætermiſerimus quęcunque in colloquio noſtro memoratu digna viſa fuerunt: nec diſsimulauerimus, aut ſilentio trãſiuerimus, quæcunq; inter ſcribendum vtilia fore iudicauerimus.

De morbo Gallico, cum dolore capitis, febre & continuis vigilijs, pro nobili iuuene. Conſilium CCCLIIII.

Cum audirem proceſſum & modum doloris huius nobiliſsimi iuuenis, mihi videbatur ita morbũ Gallicũ depingi & effigiari, ac ſi viſu perciperetur. Dolor primò acutiſsimus capitis corripit hunc iuuenẽ, nec non tubercula apparuerunt in capite, quę cùm eſſent ſine dolore, tactu tamen cùm premerentur, dolebant: ſignum euidens quòd ibi eſſet materia pituitoſa aduſta, modo quo poteſt aduri pituita.

Præterea verſatus fuit cũ muliere infectis, vt hoc poſsit eſſe nõ leuis cõiectura. Pręterea nemini dubium eſt, quòd impreſsio extrinſeci agẽtis in corpore præparato magis imprimitur: & cùm corpus hoc calidum ſit & ſiccum, & pluribus abundet aduſtionibus, magis præparatũ eſt, quia corpora calida & ſicca aduſta magis contabeſcunt. Præterea pluribus humoribus malis abundat, & bila & pituita: ideo non fuit mirum ſi dolor validiſsimus adfuit, & tubercula emanauerint. Curatus fuit omni ingenio, vt ſi dolor capitis à prauorum humorum multitudine prouenisſet, remota cauſa, affectus & dolor remoti eſſent. Remota enim fuit multitudo malorum humorum cauſans dolorem (ſi illa fuiſſet cauſa) non ſolùm per euacuationes vniuerſales, quę à toto euacuant, & per reuulſionem, vt omnino deberet excuti, ſed etiam ad deriuationẽ per veſicatoria propè ſcapulas, & tamen nihil profuit: ita quòd his exquiſitè factis licet ceſſauerit tantillum dolor, quatenus à capite eſſent educti humores, redijt tamẽ. Cauſa autem eſt, ſi conſideramus naturam morbi Gallici, quia occupat duo principalia membra, hepar ſcilicet & cerebrum, ſua mala qualitate, quam certè nomino innominatã, quę forma imbuitur in hepate, & malos aduſtos humores generat. Nec poſſumus dicere quòd calida ſit, quia generat pituitam, & alios diuerſos humores: & licet ad aduſtionẽ tendant, varij tamen generãtur: & propterea iuuatur aliquando à calidis, ita quòd non eſt qualitas ex primis qualitatibus, ſed forma quædam mala imprimitur in hepate, vt generet malum ſanguinem: & ſicut varia eſt natura recipiẽtis, ita varia forma recipitur, quæ in aliquibus depilat, in alijs vlcera, in nõnullis dolores facit, in aliquibus brachia, in alijs caput, in alijs crura occupat, prout vnũ membrum imbecillius eſt altero. Cùm ergo in hepate ſit illa mala forma, licet educatur materia mala, redijt tamen, quia adeſt infectio adhuc, & mala forma in hepate, quæ ſemper malos humores generat: & licet optimis cibis veſcatur, generat malos humores ex illa mala forma impreſſa: ideo palleſcunt ſemper ita infecti, nec vnquã læti ſunt, & affliguntur

fliguntur varijs ſymptomatibus ex malis humoribus. Præterea caput etiam læditur, & ita inuadit ipſum dolor, vt totum venenum appareat in capite, & nonniſi dolor. Credo igitur eſſe Gallicũ, tum ex ſignis illis, tum ex modo inuaſionis doloris capitis: & quoniam ea quæ ſolent curare hemicraniam, nihil profecerunt, tum etiam quia ſe cõmiſcuit cũ muliere infecta, relinquitur quòd in hoc nobiliſsimo iuuene ſit morbus Gallicus. Quia verò multiplicantur humores mali, & ſpiritus accenduntur, & dolor maximus affligit, facta fuit febris accidens, quæ remouebitur remoto dolore. Tamen cùm iſte nobiliſsimus vir febri continua laboret ſine typo, & carnes ardentes habeat, & duritiem aliquam in pulſu, dubitãdum eſt ne febris ſit in habitu. De putrida non audio, ſaltem quòd habeat typum inſignẽ, nec percipit rigorem, nec magis affligitur in vno die, quàm in alio, vel in vno tempore magis, quàm in alio. Eſt etiam mirũ, quo modo poſt euacuationes factas non ceſſauerit, ſi eſſet febris putrida. Et hæc quo ad ea quæ patitur præter naturã. Habet præterea vigilias illas, quæ mihi videntur quòd ſint accidens: & habent rationem cauſæ, ad quã debet intentio dirigi: quia ſymptomata cum habent rationem cauſæ, vt vigiliæ, quę proſternunt virtutẽ, & augent dolorem, propter magnam ſiccitatem, quã cauſant, ideo remouendæ ſunt vigiliæ. Prætermittam dicere de Prognoſtico, habet enim multa diſcrimina, & ſi perſeuerabunt dolor & vigilia, & febris quæ hectica eſt vel in humoribus, nõ haberemus virtutẽ ita validam. Quid agendum eſt? Purgatus eſt, & nunc exhibetur decoctum ligni, à quo ſanatur morbus Gallicus, nec aliud genus remedij dandum eſt. Cùm ergo iuuenis iſte patiatur morbum Gallicũ, quod ad ipſum attinet, tali decocto curandus eſt. Diceret aliquis, hic eſt areſactio, febris, & vigiliæ, ijs tribus inſiſtẽdum eſt: ſi ad febrem reſpiciamus quia calidum & ſiccum eſt decoctum, febris calida & ſicca augebitur. Præterea ſi ſit hæc febris habitudinalis, frigidis alimentis indigemus. Præterea vigiliæ adſunt, ſiccitas autem eſt cauſa immediata vigiliarum, quę ſi caliditati iungatur, non vigilias, ſed priuationẽ ſomni inducit, quod eſt ſymptoma ſequens maiorem ægritudinem. Eſt ergo decoctum omnino aduerſum febri, & ſuperfluis vigilijs. Verum eſt, quòd ſi exhiberetis decoctum ſimplex, & non prouidiſſetis decoqui ipſum in alia aqua, quàm noſtra ſit communis, quæ recipit impreſsiones omnes, nec habet propriam temperaturam: ideo ſi ſulphur ponatur in ipſa, fit calida & ſicca: ſi ferrum, fit frigida & ſicca: non rectè egiſſet. Sed quiá prouiſum eſt, vt decoctum ipſum fiat in aquis quæ agunt proprijs temperamentis, & habent rationem refrigerandi, ſecus eſt: refrigerant enim & humectãt omnes, quia aquea pars illa eſt, quæ deſtillatur, terrea reſidet, ſubtilis calida exhalat. Ideo optimè factum eſt accipiendo aquas alteratas. Igitur ſi ponatur in aqua endiuiæ, quæ refrigerat, optimum erit: ſe habet enim aqua ad endiuiam, ſicut ſe habet ad hordeũ ptiſana: hæc enim frigida eſt & ſicca, aqua frigida & humida. Idem etiam facere poteſt aqua fumiterræ. Si igitur exhibeatur hoc decoctum coniunctis aquis loco ſyrupi, conueniens erit: imò poterit fieri frigidius ponendo parum ligni. Ideo talis ſyrupus conueniẽs erit, quia in ligno præter primas qualitates amaritudo abſtergit & mundificat. Credo ergo quòd ſyrupus conueniens erit ad tollendum cauſam ęgritudinis, ſcilicet infectionem illam. Et ſi fortaſſe videretur, quòd febris augeretur in eo caſu, tutius eſſet intercipere decoctũ, & alterare corpus. Quo ad ſymptomata, præcipuè ad vigilias, non deſiſterem, licet ſyrupũ exhiberem, quin in ſingulis diebus mane & veſperi poneremus emulſionem papaueris in ferculis, & drach. ij. vel iij. ſeminum acciperentur & contunderentur, & acciperetur lac, fieret enim impreſsio, & facerem id pluribus vicibus poti⁹ quàm accederẽ ad opiata ſemel, & ſomnum inducet. Et ſi dolor capitis perſeueraret, præter rubificationem, tale quid tentaremus, vt ſanguiſugas venis applicaremus poſt aures, maximè poſt tot euacuationes factas: tũ maximè quia vidimus cum deriuatione aliqua ceſſare: ideo eſſet optimum tantiſper dolorem ſedari, quouſque tollamus veram cauſam. Præterea circa rationem victus, credo quòd optimè prouideremus, ſi decoctum non exhibebimus cum illa diæta tenui: ſi fierent lotiones crurium cũ decocto camomillæ, anethi, & papaueris, quę poſſunt prouocare ſomnum, & deriuare, eſſet optimum. Iſta ſunt, quæ mihi occurrunt dicenda. Etiam ſi fieret linimentum hepati, quod refrigeraret ratione febris, admodũ conueniret, & ipſa non ita inualeſceret: & hoc eſſet optimum, & hac via ego procederem.

De morbo Gallico, doloribus in extremis partibus digitorum, vlceribus narium ac gutturis, ex deſtillatione acri, pro generoſo Polono.
Conſilium CCCLV.

Generoſus Dominus ex inordinata viuẽdi ratione, & in primis nimio & inordinato vſu Veneris ac compotationis, aliarumq; rerum ſex nõ naturaliũ abuſu, perpeſſus eſt morbum Gallicũ, quo in hodiernum diem vſq; affligitur. Olim vnctus mercurio incidit in ſæuiora accidentia: nam capitis dolore ſæuo cruciabatur, & inflammatione faucium & narium, cùm leui vnius naris confractione. Bibit autem lignum Indum, & poſtea liberatus quodammodo ab his affectionibus, ſtatim in eadem accidentia incidit. Nunc eſt factus debilior ex doloribus aſsiduis, ac iam non amplius ſuſtinet pati tot tantosq; malos affectus, ex mercurij inunctione conſecutos, proinde à nobis petit conſilium. Nos itaq; præſcribemus illi curam, qua ſi diligenter vſus fuerit, dum ętas & vires iuueniles integrę conſentiunt, facilè priſtinam ſanitatem acquiret. Primò igitur ſumat lenitiuum ventris.

R. Floris caſsiæ ℥ x.

Cum ſaccharo fiat bolus, quem ſumat hora ante prandium, pręmiſſo clyſtere communi cum decocto betæ, maluæ, mercurialis, & modico ſalis communis, addito etiam vitello oui recentis, &

quod maximè neceſſarium eſt, additis vncijs tribus mellis roſati colati. Secúdò digeſtiuú ſit tale.

R. Syrupi de fumoterræ
De ſucco bogloſſæ ana ℥j.
Aquarum fumiterræ
Bugloſſæ ana ℥ ij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Et melius eſt ſi loca aquarum deſtillatarum accipiatur decoctum earum cum liquiritia. Solutiuú deiode accipiat.

R. Confectionis hamecb ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolntioi ℥ iiij.

Miſce, & cum eodem decocto fiat potio, danda in aurora. Die ſequenti ſumst zuccharnm roſatú, eius autem accipiat vncias quatuor, & ſumat manè & veſperi vnciam, primis doobus diebus per horam ante cibum. Deinde ſumat infraſcriptos ſyrupos per ſeptem dies cótinuos: ſed ſi vltrà modum euacuarent, ſumat alternis diebus.

R. Myrobalanorum
Indorum
Citrinorum
Chebulorum
Emblicorum
Belliricorum ana ʒ iiij.

Cootuodantur groſſo modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulciú. Poſtea infundantur per diem & noctem in lib. x. aquæ fumiterræ, & decoquantur ad conſumptiooem tertiæ partis. Deinde adde

Corticum ellebori oigri ʒ. iiij.
Liquiritiæ
Polypodij ana ʒ vj.
Seminum citri ℥ s.

Et bolliant donec remaneát lib. v. Poſtea adde

Folliculorum ſeoæ
Epithymi cretenſis ana ℥ j. s.

Et bulliant donec remaneant lib. iij. ac coletur & exprimatur decoctum, atque ſeruetur.

R. Huius decocti ℥ vj.
Syrupi ex infuſione roſarum ℥ j. s.

Et detur manè alternis diebus. Exhibitis his ſyrupis requieſcat poſt duos dies, ſumendo znccharum roſatum, hora & quantitste vt dictú eſt. Laudo tamen poſt aſſumptionem caſsiæ, & primum ſyrupum, ſtatim miſsionem ſanguiois ex vena bepatis media dextri lateris ad vncias ſex. Deinde ad purgantes potiones ſuprà dictas deueniendú. His peractis, incipiat aquá ligni bibere iuxta modum infraſcriptum. Primò accipiatur libra vna ligoi Indi, ex trunco non valde antiqno, ſed viridi quantum haberi poteſt, de robuſto & graui ligno quod ex magna parte ſit nigrú, & in circunferétia parú albú. Diſſecetur in minutas partes, ac ſuperinfundantur lib. xiiij. aquæ de eodiuia, & ponantur in olla noua ſatis capaci cum tegumento, ac infundantur per horas 24. Poſtea admoueantur igni, & bulliant tam diu, quouſque ex quatuordecim libris remaneaot octo circiter. Spuma autem diligeoter auferenda eſt, & ſeorſum ſeruanda. Poſtea fiat diligens expreſsio, & coletur ac reſeruetur decoctio illa in vaſe vitreo optimè tecto, ac diuidatur in octo ſyrupos, quorum vnum manè hora nona ſumat, poſtea prandeat inter duodecimá

D & decimamtertiam. Deinde hora vigeſima hauriat alterum, ac cœnet poſtea inter vigeſimamtertiá & vigeſimamquartam. Sumpta hac decoctione ligni, ſi aliqua apparuerint ſudorum ſigna, tegatur calidus in lecto, adiuuando ſudorem. Si auté uon adfuerit ſudor, noo prouocaodus eſt, ſed omnia permittantur naturæ. Sed quoniam illi ſyrupi ſupradicti ex decoctione ligni per octo duntaxat dies durabuot, oportebit antequam priores biberit, alios parare, vt infuſio etiam fieri poſsit per viginti quatuor horas, ne detur dies vacuus potioni ſumendæ. Snmat autem per quadraginta dies hos ſyrupos. Laudo quoq; vt quiquageſimú dié attingat, ita tamé vt exactis quadraginta dieb. vnum tantùm ſumat manè ſyrupum per reliquos decem dies ſequentes. In boc autem tempore fugiat veotos, & omnes alterationes animi. Corpus qoidé poterit exerceri ad arbitrium ſuum, prout vires ei melius ſuppeditauerint. Ordo aotem in E ſumédis his, & regimen eius tale erit: Primis decé diebus carnibns pullinis veſcatur ad vocias duas pro vna vice: pane autem albo & optimo ad vncias iij. vino quidem vtatur albo, & têperatè, ſubſtaotiæ tenuioris, claro, lucido, maturo, optimiq; ſaporis. Et boc ſit quidem illi in prandio & cœna. Ceruiſiam etiá optimá loco vini poterit bibere. Tranſactis illis decem diebus, viuendi rationem permutabit in hunc modum. A vino abſtinebit, & à carnibos pullinis, ſed ſnus cibus erit vnciæ quatuor aut tres panis albi, puri, optimè cocti & fermétati. Sumat etiam vuas paſſas nigras ad vncias duas: ſint autem voæ bæ dulciſsimæ & bene mondatæ. Et hic ſit prandij & cœnæ modus pro alimé to. Potos autem ſit ſecundæ aquæ decoctio eiuſdem ligni in hunc modom facta. Sumat idem lignum quod in prima decoctione ſnmpſit, & in lib. viginti aquæ puriſsmæ putealis in fundatur. Deinde eoquatur vſque ad remanétiam quindecim librarum. Hac aqua vtatur in potu, in prandio & cœna, quæ ſi defecerit, poterit renouari cnm dimidia libra eiuſdem ligni. Et hæc ſit tibi ratio per triginta intermedios dies. Vltimi verò deeem dies F ſint ſimiles in victu & potu illis diebus decem primis. In toto autem tempore, quo deeoctum ligni bibit, iotrà qooſlibet octo dies aſſumat drachmas decem floris caſsiæ, vna hora ante prandium. Poterit autem eo die quo ſumit caſsiam, ſyrupum ex ligno intermittere. Cùm verò potum ſyruporum ex ligno præſcripta ratione ſumpſerit, tuue per multos dies & menſes, optima viuendi ratione vtatur. Veſcatur carnibus iuuenum animalium, & optimis cibarijs, ouis recentibus, auiculis, pullis, piſcibus ſaxatilibns, vino albo medioeri & boni ſaporis. Corpus autem valde exerceat. Ab alijs piſcibus & carnibns ſalſis, anſeribus, oleribus abſtineat, ſed à coitu maximè: omnes animi moleſtias fugiat. Si verò aliquam grauitatem ſui eorporis ſenſerit, his pillulis vtatur ter in menſe, vna hora ante cœnam.

R. Aloes optimæ
Agarici electi
Rhabarbari optimi ans ʒ ij.
Salis gemmæ gr. iij.

Spicæ ℥ s.
Maſticis ʒ ſ.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde commiſceantur, poſtea aſpergantur ſucco roſarum puro, & tandem permittantur exiccari, & poſtea cũ melle roſato fiat magdaleon, ſiue maſſa, de qua ſuo tempore accipiat ℈ 2. & formentur pilulæ tres dandæ, vt ſuprà. Spumam autem, quam ſuperius dixi, debere reſeruari in eo toto tempore quo aquam bibit, admouebit locis, in quibus fiunt tumores & dolores. Vbi verò biberit hoc decoctũ ea lège quam deſcripſimus, neque interim à doloribus perfectè liberetur, perſeuerabit in eadẽ victus ratione quam ſuprà ſcripſimus. Pilularum ſupraſcriptarum ℈ 2. vel 3. ter vel quater etiam in menſe ſumat hora ante cœnam: & expectet opportunum tempus rurſus ſumendi decoctum ijs modis, vt ſuprà declaraui. Erit autem opportuoitas talis, vt ſi biberit Vere decoctùm, alia opportunitas erit in medio Autumni: ſi in Autumno biberit, erit opportunitas expectanda ad finem Veris. Et ſi hæc omnia diligenter peregerit, & prima & altera vice non ſucceſſerit, non deſpondeat animum, vt plerique faciunt, ſed conſtanter in ea re perſiſtat, iuxta Hippocratis ſententiam: Omnia ſecuodum rationem facienti, ſi non ſucceſſerit ſecundum rationem, non eſt tranſeundum ad alia. Perſiſtat ergo in hac cura, neq; voces impoſtorum audiat, qui vel ſuffumigijs vel linimentis primò ſanitatem pollicentur, ſed tandem in vltimam perniciem adducunt. Cum hoc conſiliũ dediſſet ad ſymptomata quædã, præſcripſit quæ ſequuntur. Ad dolorem qui eſt quaſi initium contractionis in extremis partibus digitorũ manus, hoc infraſcripto decocto ſæpe lauet manus:

R. Maioranæ
Pulegij
Calamenthi
Foliorum ſenæ ana M j.

Decoquantur in aqua ſimp. Hoc decocto calido manus ſæpe abluat. Ad ſecundum ſymptoma videlicet ad vlcera nariũ & gutturis facta ex defluxu ſalſo & acuto.

R. Tutiæ præparatæ ʒ ij.
Olei roſati
Succi ſolatri ana ℥ ij.

Ponantur ſimul in mortario plumbeo, & ducantur donec habeant bonam conſiſtentiam, poſtea cum modico ceræ liquefactæ fiat vnguentũ molle, & reſeruetur vſui. Ad eadẽ vlcera lauãda:

R. Aquæ plantaginis
Solatri
Endiuiæ ana ℥ vj.
Syrupi roſati ex infuſione roſ. ℥ ij.
Violati ℥ j. Miſce.

Pro reſolutione & vlcere naris.

R. Bdellij
Ammoniaci ana ʒ iij.
Croci ʒ j.
Betonicæ, Saluiæ
Hyperici ana M ij.
Pinearum

A Amygdalarum dulcium anã lib. s.

Contundantur omnia per ſe, deinde miſceantur, ſed prius addatur aceti ſquillitici lib. j. s. Et omnia ponantur ſimul in olla noua vitreata, obtureturq; ne tranſpiret. Deinde ponantur in fimo equino, & bene ſepeliantur ad putrefaciendum per 40. dies: deinde ponantur in botia vitrea lutata luto ſapientiæ, & deſtillentur ſecundum artem Phyſici practici, & ſeruetur liquor ad vſum. Datum eſt Anno 1546. N. Herbroto, & ſanatũ eſſe perfectè referebatur.

De morbo Gallico cum Vlceribus.
Conſilium CCCLVI.

CAſus nobis oblatus diligenter eſt cõſiderandus. Ex colore iudicamus ipſum valde abundare melancholia, & aduſto humore, & corpus eſſe cacochymicum. Color enim maximum indicium præbet humorum exiſtentium in corpore, vt dicit B Galenus. Præterea germina illa in diuerſis partibus idem oſtendunt. Sed melancholici ſunt frigidi & ſicci. Iam, vt dicit Gale. a. artis, temperatura calida & ſicca, decedente ætate, tranſit in frigidũ & ſiccum, quia calor adurit humores, ergo omnes tales ſunt flatuoſi. Et abundant etiam pituita. Quare in euacuandis melancholicis, ſemper etiam aliquid admiſceas, quod pituitam educat. Confectio Hamech eſt diuina apud me, pro melancholicis & aduſtis humoribus, in qua melancholiam purgantia optimè admixta ſunt cũ his quæ ducunt pituitam. Verum eſt etiam illud, quòd coitu iouentur melancholici, quia excernũtur flatus. Sed quæritur an iſta cacochymia ſit ratione propriæ intemperantiæ, an ratione regiminis. Credo eſſe propter vtrunque. Pili nigri, craſſi, oſtendunt habitum naturalem melancholicũ. Galenus 2. de Temper. Non ab excrementis iudicabis temperaturam, ſed ab adnatis, quæ conſequuntur temperaturam, ſicut maxime ſunt pili, ſiquidem cholerici facti melanch. retinent pilos C ſuos rubeos, nec mutant cum temperatura, niſi poſtea per longum proceſſum. In hoc ſunt nigri & craſſi: ergo fuit melancholicus à natura. Acceſſit regimẽ inordinatum, eſt enim pauper, ſolitus humi cubare, & fortaſſe dormire in ſolo per compita. An habuerit morbum Gallicum, neſcio, ipſe non fatetur, ſed vlcera mali aliquid repræſentãt. Quando accidit morbus Gallicus, accidit contagium quoddam in hepate innominatum, quod nec calidum, nec humidum, nec frigidũ, nec ſiccum dicere poſſum, quia omnes humores redundant in talibus, niſi quòd ſemper craſſiores redđãtur & aduſti. Non eſt credendum eſſe infectionem calidam, quia non iuuarẽtur à ligno ſancto, quod eſt calidum: ſed eſt potius quædam occulta qualitas, quæ nobis eſt incognita. Et talem eſſe cauſam credo, quod ſit cacochymicus. Quæ cũ ita ſint, iſta omnia videtis ſequi: habet vlcus malignum circa oculum, cuius facies exiens videbatur mihi quaſi caro nigra aſſata: eſtq; hæc ſerpigo in ſuperficie, quod oſtendit tenuẽ & rodentẽ bu-

morem: veriſimile eſt enim partes ſuperiores infeſtari tenuioribus, craſsiores verò inferiores partes occupant: quare circa genu eſt inſignis abſceſſus cũ dolore, deueniens nunc ad exiturá. Quanquã ſemper conſulo vt caueatis à ſuppuratione circa iuncturas, quia ſunt difficilimæ curæ. Arabes bene hæc diſtinguũt. Apoſtema ſeo inflãmatio dicitur, quando materia colligitur: veniẽs ad exiturá, quando exit in ſpatiũ quod eſt intra cutẽ & muſculos: quando ſuppuratur, aldubalaton vocant. Credo quòd non tantũ peruenerit materia ad exiturá, ſed quòd etiam aliqoid ſit de pure. In omni abſceſſu ſemper reſolutioni eſt intendendũ, ſi poteſt fieri, aut ei quod eſt melius. Quattuor enim ſunt quibus terminantur abſceſſus: aut reſoluitur, aut ſuppuratur, qui duo ſunt boni termini: aut in ſcirrhum tranſit, aut corrumpit membrum: quæ duo mala. Quod de crure, idem dico de brachio: eſt enim eadem ratio, licet in brachio non ſit tanta materia. Materia in crure eſt melancholica, aduſta, permiſta cum pituita, ad exiturá E veniens. Materia in iſto eſt ſubtilis, acris, erodẽs in ſuperficie. Si procedes cum calefacientibus & humectantibus, reddes vlcus peius: ſi cum calidis & ſiccis, exacerbabis, ita vt in gangrænã transeat. Nec frigida & humida cõueniunt: ergo frigida & ſicca erunt applicanda, velut vnguentũ de pompholyge, quod in iſtis vlceribus plurimum confert. Oportet autem pompholyga optimè & ſubtiliſsimè eſſe contritam atq; lotam, ne mordicet. Addatur oleum roſaceum, omphacinũ, & cõmiſceantur in mortario plumbeo, & fiat linimentum pro loco. Si modò ſufficiens eſſet exiccatio, ſuccum ſolatri potes ſumere cum exiccantibus, velut eſt vnguentum de ceruſſa, plumbo, cadmia, & ex omnibus metallis optimè elota cõueniunt. Vnguentũ de calce etiã cõuenit, ſed oportet eſſe bene lotã. Ne fidas hac in re aromatarijs, quia omnia negligentius lauãt. Hæc in vlcere. Sed in oculo ipſo tutia ſimplex confert, quòd ſi à leuiorib. incipere voluerimus, ſaccharũ candi bene puluerizatũ optimũ erit, deinde aqua plantaginis F manè lauetur. Ad alias partes, quia corpus nondum eſt euacuatum, applicabimus interim quod ſequitur.

R. Roſatum man. ij.
Camomillæ man. iiij.

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, ad cõſumptionem medietatis, pro fomentatione.

R. Olei Camomelini ℥ iiij.
Roſacei ℥ ij.

Fiat linimentum, quo inungatur poſt fomentationes. Sed oportet omnibus modis corpus purgare, ad tollendam cacochymiam: ſeruato etiam optimo regimine in ſex rebus non naturalibus. Edat, ſi habere poteſt, carnes polli, oua, ptiſanam factam cum ſeminibus refrigerantibus. Bibat vinum album, lymphatum. Pro minoratiuo ſumat

R. Electuarij lenitiui ℥ j.
Diaſenæ ℥ s.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus. Hic miſer omnia habet genera ægritudinum: ſed quia hora co-
D næ inſtat, reſeruabimus eum caſum integrum.

De morbo Gallico, cum aliquot proprijs ſymptomatis ac ophthalmia, in iuuene 24. annorum. Conſil. CCCLVII.

TRia ſunt conſideranda in hoc iuuene diuerſorum generum. Primò conqueritur de dolore articulorum: ſecundò de maculis, & puſtulis cũ pruritu in vniuerſo corpore, & præcipuè circa iuncturas, & habet circa præputium vlcera: tertiò patitur ophthalmiam cum dolore. Incipiemus à dolore articulorum, præcipuè circa pedes: iuuatur maximè calidis, dolor ſatis vehemens eſt, quia cũ ipſum affligit, vix ferre poteſt. Natura tumorum circa articulos videtur eſſe, vt nullam habeant reſiſtentiam, eſtq; laxus tumor, cum colore naturali cutis. Iſta ſunt, quæ exterius apparent, & nos in E cognitionem latentium deducunt. Cauſſas doloris quæremus, ab intemperie ne, an ab affluxu oriantur. Proximam cauſſam doloris articulorum puto eſſe intemperiem ipſam, conſiderans naturam membrorũ, quæ debuiſſent mandare humores, nec enim in his mẽbris eſt talis affectus, qui lædat actionem. Caput magis ad ſiccitatẽ, quàm ad excrementoſam humiditatem videtur inclinare. Hepar licet ſit intemperiei calidæ, & ſiccæ, tamen non tanta eſt, vt inde poſsit ſequi nocumẽtum ac incõmodum. Venter etiam ſemper optimè concoxit. Ergo cum in mandantibus mẽbris non fuerit vitium, ipſos articulos intemperie laborare arbitramur. Conſueuit enim tempore calorum conijcere ſe in natationes frigidas, & verſatus eſt in aere frigido. Sæpe autem fuit ſupercalefactus, & vẽdidit ſal maximo labore, in loco frigido emporij, quam impreſsionẽ facilè recipiunt iuncturæ præ cæteris membris. Statim igitur ſedatus eſt dolor à fomentis calidis, qui non ceſſaſſet, ſi fuiſſet ibi materia. Nam ſi materia frigida eſt F in loco, & nos adhibemus fomenta calida, materia excitata à calido auget dolorẽ, inflatur enim & extenditur vlterius. Contingit poſtea, quod ſequitur neceſſariò membrũ intemperatũ: primò non concoquit, minuitur enim ibi calor, & augetur cruditas: ſecundò augentur excrementa: mẽbrum enim cum non poſsit concoquere, non etiam expellit, & tunc rheumatizare membrũ dicitur, cum in ſe generat rheuma, id eſt, catarrhũ, ſeu fluxũ frigidum ob ſuam intemperiem. Cum inſuper ſint vigiliæ auctę ab iſtis doloribus, factũ eſt, vt in toto corpore, in ventriculo, & ambitu venarum cruditates ſint multiplicatę. Principaliter igitur intemperies in membro eſt, deinde cõgregata cruditas in corpore ob imminutum calorẽ: poſtea humores crudi ob dolorem, qui generat bilem, & exacuit ſanguinẽ in toto corpore, ſunt generati. Secundum genus ſymptomatũ eſt pruritus circa totum corpus, cui ſuccedunt quædam puſtulæ, quæ vbi abeunt, ſequuntur profundę nigræ maculæ, quæ per ſe in profundo duritiẽ habent.

bent, Poſtea in præputio puſtula apparet. Iudicamus itaq; humorem eſſe aduſtum ob pruritum, & maculas nigras. Eſt item vlcus cum tumore in præputio. Quod quia non ſanatur, indicat eſſe vlcus malignum, quod fit ab humore maligno. Sed humores maligni fiunt vel ob putredinē, vel aduſtionem, quorum vtrunq; hic eſt, putredo, & aduſtio. Cauſam harum puſtularum & huius vlceris in pene dico eſſe cōtagium morbi Gallici, habuit enim rem cum cōtagioſa muliere. Eſtq; etiam in oculo inflammatio, & apoſtema calidum, vel à bile vel à ſanguine. Hic plurima eius pars rubet, ergo colligo eſſe à ſanguine, ſubtili tamen, ob dolorem qui adeſt. Cum itaque hæc inflammatio ſit à ſanguine mixto cum portione bilis, hic affectus à ſuperioribus diuerſus cenſetur. Ophthalmia enim eſt inflammatio cōiunctiuæ præcipuè, quæ tamen aliquando tranſit ad corneam, & impedit actum videndi, vt apparet in hoc iuuene. Sentic dolorē ob calorē vehementem, & ſolutionem cōtinui, confluxus à venulis capitis, ad oculos habet certas periodos, vt hic apparet. Cur in dextro oculo? Dici nō poteſt, forſan, quia ibi fuit imbecillitas, de qua nihil moror.

Cura. Morbus non facilè curabitur, niſi æger ſe præſtet obtemperantē, & opportuna faciet, nihil aliud dicam de prognoſtico. Quæritur autem ab vtro prius incipiendum? Primò inciperem ab ophthalmia, quia dolor eſt vehemens, & cōtinuè attrahit ac magis vrget, quemadmodum ipſe conqueritur, & non eſt ophthalmia ſimplex: qua relicta & non curata incideret in peſſima ſymptomata, vt in ſuffuſionē, & alia. Ophthalmiam vini potio, miſsio ſanguinis & balneum ſanant, vt dicit Hippocrates. Cū itaq; hic ſit à ſanguine, euacuarem caput miſsione ſanguinis, lenirem aluū Hiera, vel Caſsia, deinde ſyrup. de ſucco Fœniculi, Verbenæ, roſis, æqualibus partibus cum decocto Euphragiæ: deinde portione Fœnugræci, & triplo roſarum, facerem decoctum cum quo fomentaretur. Poſtea fiat collyrium cum decocto Fœnugræci, Althææ & Aloes. Et tunc accederem ad ſecundum: primò reſoluerem materiam, & calefacerem locum. Vellem dare aquam ob metum morbi Gallici. Quæ verò ad hepatis calefactionē faciunt, cauerem. Tunc quoque iuberem natare in aquis calidis, & imponerem lutum his partib. ad calefactionem horum locorum. Factis purgationibus inferioribus, darem decoctum ligni in aqua Endiuiæ, aut in ijs quæ non habent temperaturas calidas.

De quodam laborante morbo Gallico, cum aliquot ſymptomatibus: in iuuene Polono, annorum 25. quibus 8. annis affligebatur. Conſilium CCCLVIII.

PRoponitur nobis iuuenis, qui maximam ſeditionem fecit in propria patria: cum enim ſit Polonus, maluit ſequi partes Gallicas, ideo mulctatus

A pœnis multis, quæ partim ex natura morbi Gallici ſunt, partim ex deteſtabili vſu argenti viui. Præterita autem non curamus, ſed præſentia. Suppoſito igitur quòd ſit morbus Gallicus, & quòd duret adhuc, ſymptomata ſunt hæc. Primò laborat ſcabie cum pruritu & mordicatione: ſecundò palpitationes, & ſuſpiria crebra patitur contra voluntatem. His poſitis ſymptomatis, quæ ſunt ſigna cauſarum, nec curantur à Medico: quæritur quæ ſint cauſæ, quæ à Medico non negliguntur: quia ſublatis cauſis, ſymptomata remouentur: cauſæ igitur indagandæ. Credidet im nō multum differre principia iſtorum ſymptomatum. Eſt caliditas hepatis, id quod iudicamus ex pilorum colore, calore, amplitudine venarū. Eſt multipliciter affectus, & à Medicis, & à morbo, tamē adhuc eſt carnoſus. Cum igitur acceſſit morbus Gallicus, & illinitio, & aſſumptio Mercurij etiam præparati, quid credamus aliud, quàm quòd propter affectum morbi Gallici temperatura ſit

B magis calefacta caliditate ignea? vnde generātur humores aduſti, poſtea vnctus argento viuo, membra reddidit imbecilliora, ſecutæ palpitationes membrorum, propter vapores deprauatos, deuenientes ad muſculos, & inuenientes temperaturam debiliorem, vt alterare alimentum, concoquere, & reliquas operationes naturales exercere non poſſet, propter refrigerationem ex argento viuo. Flatuantur igitur & exagitantur alimenta in membris, dum difflari nequeant, & ita palpitationes excitantur, & halitus, & difflari nequeūt propter craſsitudinem vel diminutionem caloris naturalis, vel propter vtrunque. Laborat ſuſpirijs, quia cor fumoſis, & malignis fumis vexatum, ſubitò exiccatur, atque magnam refrigerationem & euentationem poſtulat. Ideo dilatatur thorax ad eūtationem, & ita fit ſuſpirium, quod non eſt aliud, niſi magna dilatatio pectoris ad euentandum cor. Poſtea comprimitur vehementer ad expellendos fumos. Et quidem aliquando dilatatio maior, vbi magna eſt neceſsitas euen-

C tationis, aliquando maior conſtrictio, vbi expulſionis maior neceſsitas. Sed perfectum ſuſpitium, vbi vtrunque magnum eſt, & quidem interdum cum querimonia & clamore fit, cum eſt maior neceſsitas. Scabies eandem cauſſam habet, humores aduſtos, qui cum perueniunt ad cutim, faciunt pruritum mordicantem, & peſſimam illam ſcabiem. Et quòd ſit ex materia aduſta, apparet: quia nigræ puſtulæ ſunt indicantes aduſtionem, ſicut & pruritus dolorificus aduſtum humorem potius, quàm ſeroſam vel ſalſam pituitam ſignificat. Ita facilè eſt inuenire cauſſam ſymptomatum efficientem, & intrinſecam. Hepar ita affectum eſt, vt generet humores aduſtos, & extrinſeca auxerunt morbum Gallicum, uidelicet peſsima medicamenta, & mala victus ratio. Quia igitur optima eſt prædictio, quando ex vna parte natura morbi, ex altera corporis affecti natura conferuntur, facilè eſt prognoſticum. Morbus malus, malignus & diuturnus, ſed corpus robuſtum, omnes uirtutes validæ, animalis, vt apparet in motu: & licet

imaginatio aliquando corrupta,fortis tamen eſt, D itemq; vitalis fortis,& quia bene nutritur,naturalem quoq; fortem eſſe neceſſe eſt. Statuendum igitur quod tolletur morbus,ſi rectè curabitur.

Cura. Si volumus curare,oportet tollere bumores congregatos propter intemperiem membrorum,& præcipuè hepatis, in quo ſanguis generatur deprauatus,qui eſt alimentum corporis: generatur etiam plurimum pituitæ, quia vbi aduſti humores, & ſanguis corruptus, adeſt calor præternaturalis:inde excrementorum copia, & fit plenitudo quo ad virtutem, id eſt, eiuſmodi, quam non poteſt pati uirtus. Ergo debilitatur calor naturalis, & ſunt omnes actiones debiliores, ſanguis (vt dixi) malus, ſpiritus excrementoſi, & calor naturalis debilior, qui eſt inſtrumentum omnium virtutum. Hinc ſequitur, vt in ventriculo multa pituita præternaturalis propter calorẽ naturalẽ debilem generetur. In hepate verò plurimum vtriuſq; bilis, propter calorem eius præternaturalem auctum,qui adurit. Et inde ſemper E videmus, quòd vbi humores aduſti generantur in corpore,ibi eſt in ventricolo multum pituitæ. Ergo nunquam humor melancholicus euacuandus,niſi prius pituita euacuetur, quia ea ſemper abundat,vbi eſt copia humoris melancholici. Vterq; igitur bumor expurgandus prius, quia non poterunt applicari ea,quæ ſpecifica virtute ſoccurrunt,niſi inueniant vaſa præparata, atq; apertos tranſitus,& meatus ad membra, & ipſa etiam membra,quibus ſuccurrere debent perfectè mũda, quia cum vias obſtructas, aut impedita ipſa membra & repleta inueniunt, implentur magis humoribus,nec effectum ſuũ exercere poterunt: ſæpe etiam alia incommoda afferũt. Ergo exquiſitè omni ratione purgandum erit, & tum proderit curatio. Purgationem autem ordirer prius euacuatis primis venis,à miſsione ſanguinis. Secundò pituitam euacuarem nõn curans melancholiam. Ego etiam nunquam euacuo pituitam cum ſucco melancholico,quia ſcio admodũ terreſtrem,frigidum,ſiccum,craſſum & rebellem eſ F ſe humorem. Et corpora quæ purgare voles,prius fluida reddere oportet, id eſt, aperire meatus. Nec poteſt educi humor melancholicus per ſe rebellis,niſi prius pituita, quæ impacta eſt meatibus,euacuetur. Secunda ratio,quia cum ſint duo diuerſi humores ambo rebelles, & vnuſquiſque forti attrahente indigeat: oportet validiſsimum adhibere auxilium,& id quidem, quod ex cõtrarijs conſtat. Id autem non tolerabit natura, ac ſi erit leuius,neutrum humorem perfectè educet, & agitabimus vtrunq; humorem, & neutrum educemus. Porrò igitur pituita euacuetur, in qua nos natura iuuat,quia illi humores tales ſunt, vt poſsimus eos paulatim euacuare. Pituitam igitur bis vel ter euacuarem (ſi opus eſſet) medicamentis conuenientibus: deinde accederẽ ad ſuccum melancholicum,eum concoquerem cũ balneis vel domi paratis, vel publicis, aliquot diebus,in quibus cocta Althæa, Chamæmelum, lilia alba,per 4. aut 5. dies,idq; propterea,quia concoqueret humores terreſtres,& præpararet. Bal- D nea enim quia calida & humida,concoquunt, propterea quod coctio fit in calido & humido. Et Galenus ſolo vſu balneorum dulciũ curauit melancholicos multos. Dum autem ingrederetur, & moraretur in balneo,biberet decoctum Boraginis, Glicyrhizæ, Fumiterræ, in aqua dulci, vel brodio tenui macro,& biberet magnum cyathũ, vt tranſiret per omnes venas & concoqueret. Poſtea darem ſyrupum magiſtralem, vel alia decocta ex Elleboro. Vltimo, euacuato humore exquiſitiſsimè exhiberem decoctum ligni non in aqua fontis,ſed Boraginis vel violarũ potius, propter ſiccitatem & caliditatem hepatis. Hoc enim modo reſiſterem qualitatibus ligni, & non tollerem uim ſubſtantificam, quod ego experientia compertum habeo in omnibus quos curaui, & nunquam falſus fui. Alij, qui in aqua ſimplici coquũt, vix vnquam rectè curant, & nõ intelligunt aliud eſſe calidum,frigidum,&c. & aliud eſſe vim ſpecificam,cum & Meſue dicat quędam medicamẽ- E ta curare, non quia calida vel frigida, ſed quia talia. Hæc ſi faceret,ſpero ſymptomata non duratura. Quòd ſi puſtulę non deſinerent, poſſet addi aliquod vnguentum exterius exiccans.

Cuidam,ex morbo Gallico malè curato.

Conſilium CCCLIX.

QVerebatur de quadã angustia pectoris impediente anhelitum,cum ambularet,non cum quieſceret,aut equitaret,& quòd interdum vertigo moleſta erat. Materia etiam ei ſiniſtrum latus occuparat,ita vt illud brachium aliquando ſatis commodè mouere non poſſet. Expuerat etiam ante aliquot menſes ſanguinem cum pure,ita ut de Empyemate ſuſpicio eſſet: ſed iam neque expuebat, neque tuſsiebat,uerùm de illa anguſtia,pręcipuè dum ambularet,querebatur. Antonius Muſa Ferrariæ multiplicia remedia adhibuerat, & poſt reliqua,duo cauteria actualia, quæ adhuc habebat F in brachio ſiniſtro,& in dorſo alterum. Montanus quia audierat eum ante decẽ & octo annos laboraſſe morbo Gallico,ex eoq; curatum medicamento quodam ter per os ſumpto, nec ſciebat quid eſſet,omne malum in iſtam curationem reiecit, quòd is morbus varijs ſymptomatis eſſet obnoxius : ſi non rectè curaretur, & mille metamorphoſes multos etiam poſt annos efficeret, vt de ſuo parente referebat,qui cum credere nollet eum morbum eſſe,nec debita remedia adhibere, quòd multis annis nullam mulierem attigiſſet, ex eo mortuus eſſet. Cogitabat de exhibendis aquis Thermarum, & ſi illæ non ſufficerent,ad decoctum ligni veniẽdum eſſe iudicabat. Sed quia æſtiui calores ardentes obſtabant,iuſsit eum expectare ad medium Auguſti, vel principium Septembris. Interim uti bono regimine in cibo & potu, bibere vinum dilutum cum aqua ſaccharata,& non auſterum: abſtinere ab omni genere fructuum, poſtea ſingulis diebus ſumere ʒ j. de infraſcripto Electuario, ita tamen, vt ſi ſe grauari ſentiret, interdũ omitteret, vel alternis aſſumeret.

R. Gen.

R. Gentianæ
Ariſtolochiæ rotuodæ
Centaurei minoris
Myrrhæ ana ʒ ſ.
Croci gr. xv.
Sacchari roſati recentis
Conſeruæ florum boraginis ana ℥ iiij.

Miſce fiat Electuarium. Et vt materia etiam euacnaretur paulatim, ſingulis menſibus ter vel qu ater iuſsit ſumere hunc bolum.

R. Floris caſsiæ ʒ vj.
Specierum hieræ ſimpl. Gal. ʒ j.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolos. Hoc ei euacuabit materiam ſine moleſtia, quòd nec calida nec frigida eſſent, & omni tempore tuti ſumi poſſent. Coitum, quia vxorem habebat, permiſit, vt vteretur ad neceſsitatem, non ad voluptatem, & non nimio motu.

In morbo Gallico euacuatiuum.

R. Aloes optimæ ʒ vj.
Agarici electi
Rhabarbari electi ana ʒ j. ſ.
Corticum rad.
Ellebori nigri ʒ j.
Trochiſcorum alhandal ℈ ij.
Myrobalanorum Indorum ʒ j. ſ.
Epithymi cretenſis ʒ vj.
Succi liquiritiæ ʒ ij.
Seminis citri ℈ ij.
Muſci gr. iij.
Garyophyllorum ℈ ij.

Pulnerizentur omnia per ſe, deinde permiſceantur cum ſyrupo de corticibus citri, & fiat magdaleon. Doſis ʒ j. pillulæ iij.

In morbo Gallico pro Nobili Germano Kleindienſt. Conſilium CCCLX.

BReuis ero, quia omnia quæ neceſſaria erant, copioſè dicta ſunt. Conuenimus ob quædam ſymptom. quæ infeſtant hunc nobiliſsimom virum. Primò conqueritur de puſtulis rubeis in corpore, de dolore circa coxam, poſt circa hepar, de præuocatione cùm iraſcitur in faucibus, & fuit perpeſſus morbum Gallicum. Horum omnium ſymptoma ſi curare voluerimus, cauſas indagare opus eſt. Sed quoniam harum aliquæ ſunt extrinſecæ, aliquæ intrinſecæ, optimum erit præmittere temperaturam huius nobiliſsimi viri, quæ non tam cauſas morborum, quàm corationem rectius nobis manifeſtabit. Fuit ergò temperatura calida & humida, vt cognoſcimus ex his quæ ſolent perſiſtere etiam in lapſis, ſicut eſt latitudo venarum & arteriarum, muſculoſitas & habitus carnoſus cor-

A poris, pili ſubflaui, hi Iam incipiunt caneſcere. Sumus & concordes in hoc qoantùm ad pręſentem temperaturam attioet: ſed nunc eam mutauit ob cauſas extrioſecas & intrinſecas, & quòd cœpit alterare naturalem tēperaturam, erat infectio morbi Gallici, quę affectio eſt hepatis. Primò igitur alteratum eſt bepar ob iofectionem, & ſic tota intēperies alterata: vbi eoim hepar fit calidum, frigid. & ratione eius talem facit ſanguinē, & fit tale corp⁹, 2. artis paruæ. Poſtea alia cauſa extrinſeca, quę alterauit tēperaturam præcedentē, quia illioitum corpos argeoto viuo, quod frigidiſs. eſt: ergo effectus, vt bene ioquit Auicen. frigidos facit, paralyſin, ſtuporē &c. Poſt alia acceſſerūt cauſæ extrinſ. adeò vt ſi voluiſſet ſtudioſè immutare temperaturam, non potuiſſet aliter. Ingreſſus eſt balnea, miſit ſangoinem frequenter propter ſocios, poſtea indulſit commeſſationibus & ebrietatibus, & afflictus eſt acriter. Cum iſtis omnib. immutata eſt temperatura & declinauit in frigiditatem & hu-
B miditatem, licet ratione infectionis ex morbo Gallico, neſcio quid aduſtionis ſemper voà cum humoribus iſtis crudis generetur. Iam non qoæro an morbus Gallicus fiat per contagium an per influxum cœli, an ſponte veniat. Ille aono decimoſeptimo contraxit hunc morbum. Si quis à ſemine matricis putat, ego dicerem potius à lacte per contagium oriri. Nam morbus Gallicus eſt intemperies ſola, an eſt intemperies cum materia? Reſpondeo. Neutrum eſſe. Non intemperiem ſolam, quia nec calidū, nec frigidum, nec humidum, nec ſiccum: ita enim facilè contrarijs qualitatibus ipſi poſſet occurri. Non eſt morbus materialis, quia ſic euacuationib. curaretur, quod tamen non fit. Et ſi quis ob multas euacuationes fuerit curatus, per accidens factum eſt, quia iſtæ materiæ antecedentes, dolorem facientes, fuerūt purgatæ. Iſta forma tamen ſpecifica & occulta hepati impreſſa, neqoaquam eſt remota: eſt enim morbus Gallicus nihil aliud, quàm forma quædam ſuperueniēs hepati, innominata. Noo enim
C immutat temperaturam hepatis, licet ſemper aliquid aduſtionis in humoribus relinquatur: ita ſi hepar ſolitum fuerit generare ſanguinem pituitoſum, gallica lue infectum, & hunc eundem generat, ſed tamen aliquid aduſtum, ita in reliquis. Iſta impreſsio non aliter eſt ac cùm venena ea, quæ ab occulta qualitate procedunt, aliquid imprimunt, vt ex morſu canis rabidi fit talis impreſſio, quæ adeò exiccat & adurit humores, vt homines prorſus reddat melancholicos & fogientes aquam: nemo tamen dixerit iſtam impreſsionem ad caliditatem vel frigiditatem referendam. Ita in lepra qnæ etiam nunquam curatur melancholiam educentibus, ſed bezoarticis experientia compertis, ſicut carne viperarū, ſicut canis rabidi morſus cancrorum cinere curatur. Solet enim forma formæ occurrere. Lepus marious alterat pulmonem, dum alijs etiam mollioribus, per quæ tranſit non noceat, & catharides veſicam, non poſſumus formam ſpecificam negare.

Sic in hepate violatur ςnctio ratione malę quali tatis impreſſę à morbo Gallico, omne membrū cō coquit cibū ſecundùm temperaturam propriam. Ita hepar ſanguificat ſecundùm temperaturā pro priā, ſed tamen ob formā illam malam non poteſt non generare aduſtinnem in humoribus, generatur ſanguis vt prius, ſed tamen aduſtus, ita pituita & omnes bumores vt prius fiunt, ſed aduſti. Et qui à natura habet humores aduſtos, ſicut ſunt cholerici, in iſtis morbus Gallicus eſt peſsimus, & ferè incurabilis. Vnde ex ſanguine iſto aduſto apparent maculæ iſtæ rubeæ, ſunt coloris ferè purpurei, aduſtionem demonſtrantes. Nam vtcunque facta ſit impreſsio iſta, tamen adhuc apparet dominlum ſanguinis, quia non fuit deſtructa temperatura prior, ſed factus ſolùm aduſtior eſt ſanguis.

Acceſsit deinde alia cauſa quæ deſtruxit babitum corporis, fuit inunctus argento viuo, quod frigiditatem multam introduxit & læſit neruos. Vidi enim, dicebat Montanus, quater argentum viuum induxiſſe epileſiam & apoplexiam, ergo non tantùm formam aduſtionis in hepate contraxit, ſed frigiditatē neruorū & corporis totius. Variata ergo temperatura, primò ob morbum Gallicum, poſt ob argeutum viuum, ob quod imbecillitas membrorū ſpiritus & cordis, & totius corporis, & frigiditas: vnde mala fuit ſubſecuta concoctio. Nō mirum ergo ſi puſtulę à ſanguine aduſto appareāt, & dolor circa hepar ob cruditatem, quia calor diminutua non poteſt viſcidum vincere, ſed in flatus vertit, qui ſunt etiam in muſculis abdominis ibi ſtante cruditate. Dolor capitia eſt, quia aſcendunt vapores. Sic Tophi circa genua ob eandem cauſam, & dolor circa iſchiam. Auicenna dicit. Quatuor faciunt podagram & iſchiadicum dulorem, materia quę defluit, via mādans, recipiens, hic omnia adſunt. Adhæc coitus & illitio argenti viui debilitarunt cerebrum. Sunt & hîc viæ latæ, vnde facilè eſt videre concurſum & generationem ſymptomatum, & cauſarum extrinſecarum cum intrinſecis conuenientiam.

Cura. Cura eſt difficilis, quia morbus inueteratus, & diu impreſſus: ſed tum hoc locum habet, vbi iam totius membri ęqualis intemperies facta fuerit, & in babitu. Vbi enim membrum penitus alteratū eſt, difficile eſt reductu. Ita hectica febris quia alterauit totū corpus, & eſt æqualis impreſſio ſecundùm totum corpus, nunquam curari poteſt. Idem de membro particulari dicendum eſt. Sed quando morbus partim fit, partim factus eſt, etiamſi quatuor annis durarit, poteſt curari, ita febris quartana quanquam per quatuordecim annos durans curata fuit, & ſi quadraginta annis duraret, dicamus ita, curaretur. Vbi autem factus eſt morbus ſolùm, difficile eradicabitur. Ego vidi, dicebat Montanus, Gallicos curatos per triginta annos iſto malo afflictos, quia non ęqualiter impreſſa fuit mala illa qualitas in toto hepate, vt hepar ſit eſſentialiter tale.

Diceret quis, quomodo non totum occupet aliqua forma? Reſpond. ſecūd. de Temperamentis. Imbuitur aliquando à forma contraria ventri D culus, ſicut à pharmaco, ita vt etiam familiare ſibi nutrimentum expellat, & attrahat contrarium: ſed expulſo iſto contrario redit ad naturalem habitum, & tamen prius fuit illic forma ſpecifica aliqua. Sic in morbo Gallico, qui cùm occuparit omnia membra non curatur, tunc cadunt dētes, oſſa putreſcunt, ſpiritus langueſcunt. In hoc tale nō videmus, imò eſt boni habitus, bene nutritur, curabitur facilè, ſi voluerit obedire.

Duo autem erunt facienda, illa infectio hepatis habet diuerſos effectus, & etiam iſchiadicus dolor diuerſam cauſam: quare cura quoque erit ſeparata. Sed quia pro cura morbi Gallic. ſi forma ſpecifica eſt imbuta hepati, non debemus vti alterantibus nec euacuantibus, præparandum tamen prius eſt corpus, & exquiſitiſsimè purgandum, antequam detur id quòd occultæ iſti formę occurrit contraria ſua vi etiam occulta & ſpecifica. Daturi ergo lignum quod occurrit à forma occulta, nihil efficiemus, niſi exquiſitiſsimè bis E aut ter purgatū fuerit corpus, ne aliquid ſit in venis, quod impedire poſſet tranſitum, & efficaciam huius bezoartici medicamenti. Et ſi ſemel exhibitum, non curabit, detur iterum atque iterum, bis, ter, quater, ſexies etiam dicebat Friſimelica, tandem certè iuuabit præſuppoſitis exquiſitiſsimis euacuationibus.

Affectio iſchiadica purgato corpore ſubleuabitur: purgandum corpus cum confectione hamech, velim tamen, vt accipiat ante lignum. Decoctum quoddam ex hellebore myrobalanis, epithymo, polypodio, liquiritia, ſeminis citri cum aqua fumiterræ, ſumantur bellebori dracbmas vj. pro ſex vicibus, &c. poteſt accipere ſine cuſtodia, & circumire ciuitatem, egeret ſepties ſine moleſtia: multi ita ferè curati ſunt. Poſtea darem lignū cum aqua aliqua ſublimata, propter maiorem penetrationem: quantò enim citius lignum penetrat, & melius, tantò perfectius & felicius operatur. Aqua communis non ita penetrat, ſed adhæret hypochondrijs & inflammat. Malè F faciunt qui exhibent cum vino, cùm lignum hoc ſit calidum & ſiccum ad tertium gradum, etiamſi non ſequitur ſudor, vel prouocatio vrinæ, nihil refert, non enim quærimus hîc euacuationem, ſed alterationem, quia euacuationem ſupponimus, non debemus expectare à decocto euacuationem. Olim ex hæmorrhoidibus adiutus fuit Venetijs & fuit ſanus per annum, iam etiam conſulerem. Quod ex ira videtur ſuffocari, id contingit nobis dum ſumus in maxima ira, adeo intenti ſumus vltioni, vt nec verbum proferre poſsimus, vel etiam quòd omnes vires & animales, & vitales ſe contrahunt ad vnam partem ob cupiditatem vindictæ, hinc tremunt membra, aliqui ſyncopant, ſpiritus retorquentur, & actiones omnes impediuntur. Sic etiam muſculi circa larynga cōtrahuntur, & non faciunt ſuum motum, hinc ſequitur ſuffocatio. Ariſtoteles ait, ira eſt quiddam dulce, & melle deſtillante dulcius: dulce enim eſt nobis vlciſci, quod ſumpſit ex Homero. Suffocari ergo videtur, cùm muſculos dilatantes laryngam non poteſt dilatare.

Friſime-

Friſimelica etiam luſsit dare lignū, & alia, quæ aduerſantur venenoſis affectibus, ſicut eſt theriaca, ſicut Galenus vult libro de Antidotis, & dicebat, ego ſum vſos ligno iuniperi decocto, & profuit, aliqui vtuntur fraxino: poſt decoctum autem lignum darem iſta antidota, vt theriacum & alia, Mithridatum cùm zuccharo roſato ſcordeom, & interdum euacuetur.

De Vxore eiuſdem laborante ex melancholia, & ſuſpicione morbi Gallici. Conſilium CCCLXI.

CVm plura genera ſint ſignorum à qoibus venari poſſumus occultos morbos, præcipuè tamen ab actione læſa iodicia ſumimus, quæ iodicat præcisè, & præcipuè vbi actiones fueriot propriæ ipſi membro. Quare non temerè in morbis omnibus iodagandis conſiderare debemus actiones & paſsiooes, inde enim verè cognoſcitur diſpuſitio læſa. In hac muliere igitor oportet videre qoæ actiones læſæ. Quantùm ergo ad animales actiones attinet, quæ ſunt imaginari, diſcurrere & memorari, ſcilicet ſi iſtæ vel aliqoæ iſtarum læſæ fuerint, ſine dobio erit vitiom in cerebro, qoia ſunt propriæ cerebro. Iſta ergo imaginatur partem anteriorem capitis vacuam, imaginatur quod nō eſt, timet etiam quod non eſt timendum. Eſt igitur corrupta imaginatio, diſcurrit etiam vt oon debet, ergo actiones principales cerebri corruptæ. Ideoque ſcimus ab actionibus animalibus qoòd diſpoſitio aliqua præter naturam eſt in cerebro. A paſsionibus quoque. Cùm ſomnus & vigilia ſint paſsiones cerebri, quia conſequuntur actiooes animales, intet illas paſsiones habet vigilias, ergo paſsiones quoque cerebri corruptæ ſuot. Et ſic læſio eſt io cerebro. Percipit dolorem in oculo, eſt paſsio circa ſenſum tactus.

Naturales etiam læſas habet, quia non appetit. Appetentia conſequitur naturales & eſt paſsio. Vbi enim ſecundùm naturam membra conſtituta fueriot, ſequitur prupria paſsio appetitus, & cōtra. A paſsionibus ergo & actionibus omnia ſigna ſumuntur, & certa quæ raró fallunt, alia bene fallunt. Vnde ſequontur alia ſymptomata, vt color, qui aſceodit ad faciei mediam partē rubicundus. Hæc ſunt ſymptomata, quorum quædā actiones læſæ ſunt cerebri, & vna ventriculi.

Singulorum cauſæ quærendæ ſunt à nobis. Quod ad animales ſpectat. Quom imaginetur qood non debet, & timet quod non debet, eſt ſignum illorum, qui in melancholiam incidont. Et Galeni tertio de Locis affectis eſt ſententia. Quādo qoi triſtantur & timent, ſine cauſa fiunt melancholici: tertio de Cauſis ſymptomatum variè imaginantor melancholici, ita quidam credebat caput ſuum eſſe ollam, & timebat ne frangeretur. Cauſas autem melancholiæ recēſet: qoia ſpiritus cerebri fiunt craſsiores aut obſcuriores. Primùm aotem ſpiritus tales reddi, vel ob iotemperiē, vel

A adoſtionem humorum: quod eſt hîc. Sed qoia illi humores poſſunt eſſe varij, paſsio hypoebondriaca licet non ſit ab atra bile, tamen facit melancholiam. Nec Galenus eſt ibi cootra Dioclem, ſed ſupplet ſeotētiam Dioclis. Quilibet vapor enim craſſus etiam pituitæ poteſt facere melaocholiā, qoia elaritas luminis obtenebratur à humoris craſsi præſentia. Quæret hîc aliquis an materia ſit io cerebro & ibi generetur, aut alionde veniat? poſſumus coniecturari, quia habet ſigna caliditatē hepatis & cordis, eſt nigra. Et quando Germani nigri, præcipuè mulieres, eſt magnom caliditatis ſignum, & à valida caoſa. Eſt carnoſa & oō pinguis. Mulier ipſa eſt cordata, & ingenioſa, habet animi eonſtantiam. Et cùm illa duo membra ſint calida, totum corpus neceſſariò tale redditur. Caliditas facit moltitudinem operatiooum, & reipſa eſt operoſa. Acceſsit paracmaſtica ętas, quia agit trigaſimū octauū annū, poterit eſſe aduſtio humorum alioqui paratorum ratione temperaturę. Cùm eſt B ſymbolum inter agens & patiens, facilis ſit tranſitus, ergo multiplicati ſunt humores aduſti, qui aſcenderunt in capot. Et quia diſpoſitio corporis adfuit, & cauſæ extrinſecæ alterantes caput, omnes cauſæ cōcurrerunt & recipientes, & mandantes, & alterantes. Demandatur igitur materia melancholica à toto corpore, hepar & omnes venæ ſunt membra mandantia, demum caput caliditatem recipit, materia eſt aduſta, nō intelligo ipſam caliditatem in forma aduſtionis, ſed poſtquam aduſta eſt & reddita cinerea & frigida, iode rimor.

Credis ne quòd etiam ab hypochondrijs aliquid peodeat? Maximè. Quia adeſt inappeteotia & frigidus eſt ventriculus. Iſts inappetentia non poteſt eſſe à bile, quia talis eſt cum caliditate & amaritudine oris, & nauſea, hîc eſt ratione frigiditatis, credo flatus ibi eſſe, quod etiam atteſtatur difficultas anhelitus. Et hoc ſatis ſit de morbo, ex melancholia per adoſtionem facto, eleuantur vapores frigidi & ſicci, & cauſant iſtam melancho- C liam. Quòd autem ſit à vaporibus iſta, ſcimus ab ab accidentibus, quia dum vapor aſcendit, primò circa faciē mediam apparet color rubeus, vapores enim qui aſcendunt per Carutides & exteriores, & interiores immorantur, & quia frigiditate cerebri fortius reoerberantur, ſit vt reſideant circa mediam partem faciei ioferiorem, & illa apparet ſolùm rubea, reliqua pars ſuperior pallida. Poſtea vbi confertim aucti aſcendunt, & non poſſunt ita reprimi frigiditate cerebri, inficiūt rubeo colore totam faciem, & audimos vbi tota facies rubea eſt per horam, tunc abit. Non aliter ac ſi id quod arceat ſit fortius qoàm affluxus primos aquæ: poſtea ſi vincit affluxus plurimus aquæ, minimè arceri poteſt. Hæc qoantum ad actiones cerebri.

Quantum ad paſsiones. Cauſa vigiliarum eſt ſecund. part. Aphoriſmor. ſiccitas. Sicot enim ſopor ſit à frigiditate, ita ſomnos ab homiditate, ſic & vigilia naturalis à ſiccitate. Priuatio ſomni à caliditate, ſi iungantur qualitates à calid. homid. ſit cataphora, à frigi. humidi. ſit ſubeth. A calidi-

tate,ſiccitate ſit phrenitis. Ego dicerē vigilias in hac muliere eſſe ob ſiccitatem, teſtatur eius complexio, adde etiá quód in Vere magis vigiliæ moleſtæ, quia aries ſignum ſiceum, & reſpicit caput loquendo Mathematicè, nunc apparent læſiones in capite. Sed medicè loquendo, vbi Sol in ariete incipit caleſieri aer & humores agitātur in corpore, qui ante erant quaſi congelati, circa Aug. finē licet multi humores generati aduſti, ſed euaporarunt & nō impreſſerūt in cerebro, vbi noctes longiores, & aer frigidior, conſtipantur pori, redit diſpoſitio, omnia refrigerantur. Hæc indicant naturam ſymptomatum & cauſas. An etiam ratione vteri ſit hîc? Poteſt etiam eſſe, quia vapores aſcendunt (ſolet hoc frequenter accidere, dicebat Sonzinus, in mulieribus, quód ex vtero aſcendunt vapores qui quaſi pręſuffocant mulierem) & poſtea per vnam aut duas, aut tres horas ita permanēt ac ſudant, & terminantur morbi.

Cura. An in hac ſit morbus Gallicus neſcio, Galenus tertio de Loc. affect. vbi humores vbiq; in corpore aduſti ſemper à miſsione ſanguinis incipiēdum: ergo facta lenitione prius mittatur ſanguis & rectè viuat, & in Autumno purgetis ex decocto ſene polypodij, liquiritię, epithymi in aqua lactis, aut cum iure pulli, quod contemperat omnes humores, ſicut Auicenna rectè intellexit Galenum, licet Curtius malè ipſum intellexerit, dixit enim quód ſtringat humores, cùm dicat, contemperat, & Dioſc. quoq; dicit contēperat, & corrigit illum textum Marcellus bene. Laudo ſyrupum de Cichorea, Oxymel ſ. ſyrupum de Pomis. Iſtis vterer, poſtea euacuarē. Ratio victus ſit quæ humectet præcipuè. Decoctum ligni nihil valet, quia eſt tantùm antidotum, ſed neſcimus adeſſe Gallicam luem.

In ſuſpitione morbi Gallici. Conſilium CCCLXII.

PRo conſultatione ſanitatis huius nobilis & ſtrenui viri, & nobiliſsimę ſuæ vxoris, nunc duo ſunt proponenda, ratio victus, inquam, & medicamētorum vſus. Quantum ad rationem victus attinet, erit illa vtrique communis, ideo de hac ratione victus quæcunque admonebuntur, intelligi velim vtrunq; eſſe pariter admonitum. Medicamenta verò ſingulorum cùm diuerſa ſint, explicabuntur ſeorſim. Primó igitur quærēt ambo omni conatu quaſcunq; animi moleſtias quàm maximè vitare, & tanquam peſtem abominari, iracundiam præcipuè, mœſtitiamq; ac timorem, ſed læti ac in optima ſpe conſtituti viuant. Præterea ocium & quietem corporis procul effugiant, moderato exercitio vtantur, manè præcipuè ac veſperi ante cœnā. Caueant tamēn ne exerceātur, & poſt exercitiū quieſcant in aere admodum frigido aut ventoſo, & vbi talis aer contigerit, tunc ſe intrà domū contineant & exerceant, ſuas res familiares procurando, hoc enim optimum exercitij genus eſt. Fugiāt meridianum omnino & diurnū ſomnum: proinde hortor, vt manè ante vel circa ſolis exor-

D tum ſurgant, & procuratis excretionib. corporis cōſuetis per aluum & vrinā, per ſputa & per ſcreatus, narium emunctiones, frictiones capitis, auriumq; ſorditie expurgata, nunc vegeti atq; hoc modo excitati ad exercitia corporis ſe conferant. Et ſi aliquando contigerit, vel in altero, vel in vtroque, vt excrementa alui præter conſuetudinē ſupprimi velint, non permittant hoc vitium inualeſcere, ſed protinus, ſi clyſteres non admiſerint, præbibant ante prandium ius pulli, in quo decocta ſit mercurialis, malua, & beta, vel folia braſsicæ, deinde adiecta portione zucchari rubei: lenietur enim aluus ſine moleſtia. Præterea nō diu verſentur, aut commorentur, aut aliquo modo ſe exponant, vbi ſit aer frigidus & ventoſus: & tempore hyemis caueant, ne more Germanorum repentè exeant à ſuis vaporarijs & hypocauſtis calidis, exponentes ſe aeri frigido: illud enim longè deteſtabilius eſt, quàm ſi perpetuò in eodem aere frigido verſarētur: ſed vbi neceſsitas aduenerit exi-

E re hypocauſta, habeant operimenta tam capitis quàm vniuerſi corporis, quib. ſe à repentina aeris frigiditate tueantur: neq; ita caleſiant hypocauſta, vt multi conſueuerunt, quib. non ſatis eſt, vt corpore mediocriter incaleſcant tantū, vt à frigoris exceſſu muniantur, imò non ceſſant niſi prius torrefiant & aſſentur. Caueant igitur ab eo importuno hypocauſtorū feruore, ſed tantùm tepeſcat locus, nimis enim offenderētur in egreſſu. Pręterea aeri nocturno ne occurrāt, ſed in locis altis, verſus Orientem & Meridiem ſitis habitent. Caueāt quàm maximè, tanquam à peſte, à commeſſationibus & compotationibus, ſed ſobrij intrà proprios parietes ſibi viuant: niſi enim hoc fecerint, fruſtra reliqua agētur. Bis in die moderatè comedant, & moderatè bibant, omittendo has cōpotationes, quæ nedum ſanitatem amiſſam reficere, ſed eam quoque quam poſsident perdere, quàm maximè poſſunt. Potus ante omnia deligendus: ille ſit vinum minimè potens, ſed lene & pauciferum, nullius aciditatis particeps, ſed bene maturum, colore al-

F bum vel rufum: à nigro, obſcuro, craſſo, prorſus abſtinendum: & ſi album vel rufum haberi nō poteſt, eligatur giluum, limpidum, & eo modeſtè vtantur, neq; à prandio aut à cœna potēt. Panis ſit bene fermentatus, bene coctus, neq; antiquior vnica die. Carnes pullorum, caſtratorum iuuenum hœdorum, auium campeſtrium pinguium. Sed caueāt maximè à paluſtribus, vt anatum, anſerū. A piſcibus abſtineant quàm maximè fieri poteſt. Oua recentia vel cum aqua, vel cum igne mediocriter cocta, conueniunt, cum modico zuccharo & cinnamomo condita, prorſus ſine butyro. Fercula etiam ex oryza, hordeo, ſpelta, farro, non vitupero, ſi in iure pingui optimè cocta fuerint. Euitent herbarum omne genus præter lactucas, quādoq; & boragines. Fructus etiá præcipuè fugiant, & maximè horarios. Autumnalia pyra & poma decocta cum ſaccharo & aniſo, non malè poſt cibum admittuntur. Caueant ab omnibus lacticinijs, paſtilibus, rebus cuiuſcunq; generis in ſartagine frictis, à carnibus antiquis, ſicut bubulis, hircinis, à ſalitis item omnibus, à multitudine cibariorum,

riorum, imò in ſingulis menſis ſingulo tantùm genere ſint contenti. Hæc quantùm attinet ad victus rationem, quam diximus vtrique eſſe communem. Nunc ad medicamenta accedemus, quæ ſint ſingulis ſeorſim propria. Nobilis igitur vir quàm primum ſe in propriam domum contulerit, incipiet purgari hoc modo, qui proximè ſequitur. Primò.

R. Floris caſsiæ ℥j.s.

Cum zucchararo fiat bolus, ſumatur manè horâ vna ante prandium. Deinde

R. Syrupi de fumoterræ ſimp.
Oxymellis ſimp. ana ℥j.
Seri caprini ℥ vj.

Miſce pro vno, & ſic pro ſeptem alijs. Poſtea verò

R. Confectionis bamech ʒ iiij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ ij.

Cum aqua fumiterræ fiat potio, ſumenda cum cuſtodia in aurora poſt ſyrupum vltimum die ſequenti. Sed poſt aſſumptionem duorum ſyruporum primorum, mittatur ſanguis à vena baſilica dextri lateris, extrahantur vncię decem, vel vltra. Finita hac purgatione, quieſcat per duos dies & interim manè & veſperi hora ante cibũ ſumat ſacchari roſati vnciam vnam. Peractis his duob. diebus, incipiat bibere ſyrupum infraſcriptũ, ex quo ſoluetur alu⁹ ſine moleſtia quater aut ſexies ſingulis diebus. Erunt autem omnino ſex ſyrupi, exhibendi.

R. Aquæ fumiterræ lib. vj.
Myrobalanorum citrinorum
Chebulorum
Emblicorum
Indorum
Belliricorum ana ℥ s.
Epitbymi
Thymi polypodij
Senæ
Glycyrrhizæ ana ʒ vj.
Seminis citri ʒ ij.
Corticum ellebori ʒ iij.

Fricentur myrobalani cum oleo amygdalarũ dulcium, vbi prius contuſi fuerint groſſo modo, deinde infundantur in prędicta aqua per diem naturalem, poſtea decoquantur omnia ſimul ſecundùm artem, ad conſumptionem medietatis: poſtea facta diligenti expreſsione & colatura cum ſaccharo dulcoretur & reſeruetur, & tota illa coctio dioidatur in ſex partes, & ſumatur vna pars ſingulis diebus tepida in aurora cum vncia ſyrupi de infuſione roſarum. Vbi verò hæc tota purgatio peracta fuerit (hęc purgatio Vere & Autumno fiat, eademq́; erunt prorſus & ſimilia omnia, præterquàm quòd miſsio ſanguinis Vere tantùm admittenda eſt) trium dierum quiete interiecta, ac ſaccharo roſato ante cibum ſemper ſumpto, vt paulò ante inſtituimus, interim parabit ſibi decoctum ligni Indi, qood tranſacto illo triduo potare incipiet. Accipiat igitur illius ligni nigri & deraſi libram vnam. Aqoæ deſtillationis endiniæ libras quatuordecim, & fiat infuſio in olla noua bene obturata per horas viginti quatuor, poſtea in ea-

D dem olla ſenſim decoquatur, donec decreſcat tertia pars: deinde facta colatura, bibat huius decocti calidi libram vnam manè, & alteram veſperi, hoc modo, vt hora octaua primam bibat, duodecima comedat ſiue prandeat: decimanona verò bibat ſecundam, & vigeſima tertia cœnet: atqua ita perſeneret vſque ad diem quadrageſimnm. Caueat interim hoc toto ſpacio à ventis, & ſi ſudor prouocetur, accubet lecto, pannisq́ue diligenter operiatur. Qootidie procuret beneficium alui. Cibus ſit ſingulis vicibus panis bis cocti vnciæ tres, pulli iunioris vnciæ totidem. Loco vini bibat aqoam cõmunem optimi fontis vel putei, in quo id lignum ſecundò decoctum fuerit. His ritè peractis, babeat poſteà familiares pillulas, quas pro cõſeruatione ſanitatis toto anno vſurpabit ſemel in ſeptimana, hora ante cœnam pondere ℈ ij. vel drachmæ vnius. Et ſi integrè ſe percipiet reſtitutum, bene erit: ſin minus, futuro Vere rurſus eadẽ

E porgatione pręmiſſa, ad decoctom ligni Indi redibit. Neq; enim dubitamus hoc ſolo remedio tandem eſſe curandum.

R. Aloes optimæ ℥j.

Pulueriz etur optimè: inde aſpergatur ſucco roſarum puro, & permittatur exiccari. Deinde

R. Agarici electiſsimi ʒ vj.

Et ſimiliter pulnerizetur: poſtea aſpergatur oxymellite, & exiccetur eodem modo, vt de aloa diximus. Poſtea:

R. Rhabarbari ʒ iij.
Roſarum ſiccarum
Succi glycyrrhizæ
Nucis muſcatæ ana ℥j.
Salis gemmæ ʒ ij.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceantur, & cũ melle roſato fiat magdaleon, de quo conficiantur pillulæ vt ſuprà, quæ ſumantur ter vel quater ſingulis menſibus hora vna ante cœnã pondere ℈ ij. vel ʒ j. & fiant pillulæ tres. Et hæc ſatis pro nobili viro. Pro honeſtiſsima vxore, & ipſa bis ſingulis annis purganda eſt, Vere inquam & Autumno, ita vt Vere etiam ſanguinem mittat,

F Autumno nequaqoam. Purgatio autẽ talis erit.

R. Electuarij de ſebeſten ſolutiui ʒ x.

Com ſaccbaro fiat bolns: ſumatur manè 3. horis ante prandium, ac parcè prandeat.

R. Syrupi Sabor regis
De ſumoterræ ana ℥j.
Aquæ boraginis ℥ iij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Item:

R. Confectionis hamech ʒ iij.
Syropi roſati ſolutiui ℥ ij.

Cnm aqua boraginis fiat potio, ſumenda die proxima ſequenti ſyrup. vltimum. Sed poſt duos primos mittatur ſanguis è vena baſilica dextri lateris, & trahantur vnciæ decem, vel libra ſanguinis: & hoc Vere tantùm, non Autumno. Vbi ita bis in anno purgata fuerit, vtatur poſtea bis vel ter aut quater in menſe infraſcripta potione benigna, & ſine cuſtodia, quam ſumat tribus horis ante prandium.

R. Folliculorum ſenæ
Epithymi ana ʒ iiij.

Polypodij ʒj.s.
Glycyrrhicæ ʒj.

Ponantur veſperi in infuſione in iure pulli pin
guis, vel in ſero lactis caprini: manè facta diligen-
ti expreſsione, & colatura, bibatur decoctum tepi
dum addito ſaccharo, ſi libuerit. Hoc præcipuè e-
rit vtile ad omnes affectus arceodos in hac nobili
muliere. Item ante praodium vtatur quàm ſępiſsi
mè electuario infraſcripto, quod ſumat hora ante
quàm prandeat, pondere ℥ s.

R. Sacchari bugloſſati
Boraginati
Violati
Nennpharini ana ℥ iiij.

Commiſceantur omnia ſimul, & addantur fo-
lia auri puri numero 6. & ſeruetur in vaſe vitreo,
& hoc maxime vtatur cùm fuerit grauida.

Cura poſt morbum Gallicum. Conſil. *CCCLXIII.*

PVlcherrimus caſus. Primò tremoris
cauſas videamus & palpitationis: in
hoc enim ſacerdote non deprehendi-
tur compoſitio mala, oec duritiē, nec
obſtructionem patitur, nec ſolotionem continui:
ergo intemperatura morbus. Vidēdum ergo eſt,
an ſit cum materia, & ſi cum materia, quæ tempe-
ratura iſta. Audiniſtis illum progreſſum antea, pri
mò vt per tria morborum genera diſcurramus, &
videamus io quo peccat. Deinde ſi in temperatu-
ra eſt peccatū, diſtinguere, an in principio, parte
vel cognatis ſit. Iſte motos habet principium in
cerebro: quærendum igitur, vtrum impedimentū
motus & mala complexio ſit in principio motus,
vel membris mouentibus: ad hoc oportet ſigna
habere. Scitis autem ex methodo vniuerſali quaſ
dam operationes eſſe in cerebro & propter cere-
brum, quia non eget illis, ſed ſunt ob vtilitatem
corporis, & ſunt à cerebro, & quaodoq; tales ope
rationes in principio, quandoq; in alijs membris
læduntur. Hìc eſt vna læſio ex illis quæ & in prin-
cipio eſſe poteſt, & in alijs membris. Qnomodo
hoc ſciemus? Ex fundamento: quando enim prio
cipium læſum, omnia membra, qnæ ab eo ortum
habent, tremunt & patiuntur, qoia principiū eſt lę
ſum, nec ſolùm in motiua operatiooe nocumentū
eſt, ſed etiam in ſenſib. tamen magis poteſt eſſe im
pedita vna operatio quàm alia, ſed omnes tamen
erunt læſæ. Eſtne hoc in iſto viro? noo poſſum
cognoſcere, quia dum ſanus eſſet illum nō noni:
videtur attonitus ferè, verba habet incompoſi-
ta, an ſit hoc illi naturale, neſcio, tuoc eoim non
eſſet ſignum: non habet tamen in omnibus mem-
bris læſionem, ſed affectionem circa motinam vir
tutem, ſiue à materia, ſiue virtute, ſiue magis vel
minus imprimit, licet nō ſemper ſit agitatio, & in
omnib. membris, eſt tamen in omnibus indifferē
ter, quia quandoq. in vno, quandoq; in alio cōſpi
citur. Ergo principium patitur, id eſt cerebrū, ſem
per ad cor terminatur tremor, quia affinitatem ce
rebrum habet ad cor, licet in cerebro principium
D ſit, tamen affinitatem habet maximam, vnde in e-
pilepſia, in vertigine ſtatim tremit cor, & oportet
tunc tam cerebro quàm cordi ocurrere, eſt enim
talis conſenſus, vt vnum membrum non patiatur
ſine altero. Si autem vitium in muſculis eſſet, non
propterea tremor eſſet in corde, ſed eſt in cerebro
vitium, & quandoq; imprimitur in vna parte, quā
doq; in alia, ſpiritus refrigerātur, & cor ob frigidi
tatem cerebri palpitat, vbi eoim refrigeratur cere
brum, cor cōſentit & tremit, vnde Ariſtoteles pu-
tabat, cerebrum eſſe propter contemperatoram
cordis: iſtæ coniecturæ ſunt pulcherrimæ. Hoc
ſit fundamentum ab iotrinſecis operationibus.
Ab extrinſeco, quæ cauſa morbi fuit? Perpeſſos
morbum Gallicum, in quo ei Medicos inſtituit
vnctionem ex argento viuo maledicto, nec in de-
bita proportione. Hoc eſt maximum ſacrilegium:
ego vidi ex argento viuo per noctē vnam in coch
leari poſito frangi æneum cochlear, tanta & tam
horrenda vis eſt argenti viui. Et huic viro Chirur
E gus ilieuit totam faciem, manus infra cubitum, &
partes tibiarum, quod eſt peſsimè factum. Nam
qui extrema illinunt, melius faciunt, ne lædant
principalia membra Sacerdos autem iſte credēs,
citius poſſe ſanari aures, corpos & faciem hoc ar-
gento viuo illeuit, vt ex illa illinitione affectom ſit
cerebrum. Prius in tali cura Gallica quaſi ferè om
nes illinebātur. Hioc eſt quòd videmus in Anato
mia in illitis illis ſubſtātiā cerebri, pertranſiſſe hoc
argeotum viuum. Legatis Pliniom qui dicit ar-
gentum viuum in nulla re contineri poſſe, pe-
netrat omnia etiam oſſa, Galenus vno ſe verbo
expediuit, inquiens. De hydrargyro autem nihil
habeo quod dicam, nam nunquam illud cognoui
niſi pro veneno, non vult amicitiam ſecum habe-
re, peoetrat omnia. Cùm igitur eo illitum fuit ca-
put, neceſſariò penetrauit ſubſtantiam cerebri, &
ſua frigiditate induxit illa accidentia. Ideo Anicē
na (ex quo multum profeci) verè dixit in argen-
to vino vim eſſe ſtupefaciēdi, paralyſin & tremo-
rem ioducendi: non ergo mirum ſi cerebrum in-
frigidatum, & poſtea aucta frigiditas, vbicunque
F igitur membrum refrigeratum, noo conficit pro-
prium alimentum, multæ cruditates fiunt, in ex-
pulſione peius ſe habet. Cùm.n. vna ſe malè habet
virtus attractiua, etiam aliæ noo bene ſe habent.
Vbi igitur cerebrom factum frigidios, & membrū
redditum debile, omnia alia membra eò mittunt
excrementa & proijciunt, ac tanquam canem mi-
ſerum omnes mordent: cerebrum autem cùm ſit
frigidum, ſpiritus, calor, noo poterat reſiſtere, de-
uenit ergo in accidentia hæc. Et ſecundùm ratio-
nem eſt qnòd varia excrementa diffundūtur per
muſculos modò ſub forma vaporum, modò ſub
forma materiæ. Vnde Galenus de caoſis ſym-
ptomatum Tremoris cauſa immediata eſt frigi-
ditas, vel cum materia, vel ſine materia: vbi enim
virtus eſt valida, ſuſtinet, ſi verò virtus debilis, &
non poteſt tenere pondus & membrum deorſum
vergit, quia grauitas membri ſuperat, deſcendit: ſi
paria, fit tremor. Principium ergo in cerebro læ-
ſum eſt, quo cerebro refrigerato, & ad pectus com-

munica ve

municant ſpiritus cordis cum cerebri ſpiritibus, A ſic ad cor frigiditas deſcendit in palpitatione cordis. Inſurgit virtus percepto nocumẽto, vt expellantur excrementa, incipit tremere, poſtea vltimo conatu inſurgit & reſoluit materiam, & ſic fit iterum corpus ſanum. Stante diſpoſitione tali prognoſticatio eſt mala, qnia ægritudo eſt in principali membro. Medici enim difficulter aliquid poſſunt, ſi membrum principale eſt affectum. Eſt præterea ſenex, morbus longus, difficulter ſanabitur, ſi debet tamẽ curari, calidis & exiccantibus curabitur. Quare Medici Empirici debebant explodi ex ciuitatibus cum ſuis ſecretis, cùm tam multos interficiant. Exhibẽt ex argento vino præcipitato pillulam vnam intra os, & bene vocant præcipitatũ, qnia multos ad mortem præcipitant: optimum ei nomen dederunt: ergo occurrendum eſt contra venenum, & huiuſmodi ratione faciendum vt infra ſeqnetur. R. lixiuij ſarmentorum ex cinere vitium lib. vj. mirobalanorũ chebulorum, citrinorũ, Indorum ana ℥ iij. Conterantur groſſo modo, & infundãtur in eo lixiuio B per diem ac noctem: deinde R. Epithimij, ſolliculorum ſenæ, polipodij ana ℥ vj. Liquiritiæ, ſemin. citri, cort. ellebori nigri ana ℥ ij. Decoquantur omnia ſimul ad conſumptionem medietatis, & imponantur ſimul ad bulliendum ſurcula duo vel tria minutatim conciſa arboris ficus cum ſuo lacte, & ſint ſurcula craſsitudinis digiti parui. Deinde

R. Huius decoctionis ℥ vj.
Syrupi de betonica ℥ ij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs, quouſq; biberit totam decoctionem.

Hec cura facta fuit pro quodã ſacerdote illito argento uiuo, tremore laborante. Facta in decima ſeptima uiſitatione hoſpitalis, quæ dedit occaſionem octo lectionibus de morbo Gallico, quas, Deo uolente, cum ſtudioſis rei Medicæ communicabimus. 1543.

De curatione morbi Gallici. Conſilium CCCLXIIII.

CVraturo ſecundùm rationẽ morbũ Gallicum, neceſſe eſt, vt in primis corpus ægrotantis expurget. Prima igitur die hora matutina tres horas ante prandium aſſumet bolum infraſcriptum.

R. Floris Caſsiæ nuper extractæ ℥ xij.

Cum ſaccharo fiat bolus. Quòd ſi ab ipſa Caſſia ægrotus abhorreret, ipſius loco aſſumat tale medicamentum.

R. Electuarij de Sebeſten ſ. ℥ j.
Specierum Hieræ ſ. ℥ ij.

Miſce, & fiat bolus, tribus quoq; horis ante prãdium degluticndus. Poſtridie aſſumat ſequẽtem ſyrupum, quem etiam per ſeptem continuos dies in aurora potabit.

R. Syrupi de ſumoterræ
De ſucco Bugloſſæ ana ℥ j.
Aquæ Cichorij. ℥ iiij.

Miſce pro vno ſyrupo, & ſic pro alijs ſeptem. Potabit deinde poſt vltimum ſyrupum in aurora cum cuſtodia huiuſmodi medicamentum.

R. Confectionis hamech ℥ ſ.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij.

Cum modico aqnæ fumiterræ fiat potio. Aſſumptis omnibus his medicamentis per duos ſequentes dies manè & ſerò, per horam ante cibum accipiet vnciam ſemis ſacchari roſati pro quaque vice. Verùm illud etiam eſt obſeruandum, quòd accepto bolo, & duobus ſyrupis ſecanda omnino vena eſt dextri brachij, fietque ſanguinis extractio in quantitate octo vnciarum, & ad decem vſque interdum. His omnibus peractis aſſumet deinde ęgrotus hos ſequentes ſyrupos, à quibus optimè purgabitur.

R. Myrobalanorum citrinorum
Chebulorum
Indorum
Emblicorum
Belliricorum ana ℥ vj.

Contundantur groſſo modo, deinde fricentur manibus cum oleo Amygdalarum dulcium, deinde infundantur in lib. ſex aquę Fumiterræ, per boras xxiiij. Poſteà:

R. Epithymi
Polypodij
Folliculorum Senæ ana ℥ iij.
Liquiritiæ ℥ j. ſ.
Citri ℥ j.
Corticum Ellebori nigri ℥ iij.

Decoquantur omnia ſimul ſecundum artem, vſque ad conſumptionem medietatis: deinde facta diligenti expreſsione & colatura, ſeruetur decoctum pro ſyrupis. Poſteà:

R. Huius decocti ſextam partem
Iuleb roſati ℥ j. ſ.

Miſce pro nno, & ſic pro alijs, vſque ad ſex. qui C quidem ſyrupi ultimo loco deſcripti, ſi nimis forſaſſe ægrotantem expurgarent, alternis diebus eſſent aſſumendi. His peractis decoctum ligni Indi accipiet hoc modo confectum. Primùm quidem inueniet lignum perfectum, magni ponderis, & quod plurimum nigri intus habeat, atq; ex hoc aſſumet xv. ſeu xvj. libras, & pro qualibet uice abradet libram tantummodo, quam infundet in vij. libris aquæ Endiuiæ, & totidem aquæ Abſinthij per boras xxiiij. fietque decoctio vſque ad conſumptionem librarum ſex. Poſtea facta colatura, reſeruabitur decoctum in uaſe vitreo, ex eoque ſingulo quoqne mane aſſumet libram unam pro uice, per tres horas ante prandium, loco ſyrupi. à prandio, & per horas ſeptem tantundem decocti potabit, & per tres horas poſt talem potionem cœnabit. Atque hæc præcepta erunt ſeruanda per totum tempus, in quo decoctum accipiet, quod quidem tempus erit quadraginta dierum. Cibus erit dimidium pulli pro vice, & vtetur pane quod buffetum appellant. Vinum erit album, oligophorum, clarum, non adſtringens: atq; hac viuendi ratione vtatur per decem primos dies,

xx.ſequentibus diebus,ſingulis diebus ℥ v. vuæ paſſæ aſſumet pro cibo, & tantundem panis biſcocti.Potus autem erit talis.

R. Libram vnam ligni,ex quo ſupradicti ſyrupi fuerunt confecti,ipſamque infunde in vigintiquatuor libris aquæ putealis per horas vigintiquatuor.fietque decoctio vſque ad conſumptionem librarum decem,atq; potabit hoc decoctum in hoc viginti dierum ſpatio ad libitum ſuæ voluntatis.Decem autem vltimis diebus eadem vtatur viuendi ratione, qua vſus eſt primis decem diebus,ac præterea per totum tempus,in quo potabit decoctum prædictum,aſſumet, per interuallum tamen dierum octo, bolum Caſsiæ in quantitate ℥ xij.

Pro quodam ſuſpicante ſe pati morbum Gallicum CCCLXV.

PRimùm quidem circa finem menſis Februarij,poſt Lunæ coniunctionem infraſcripta vtatur purgatione.In primis manè per horã ante prandium, talem bolum aſſumat.

R. Floris caſsiæ ℥j.
Specierum Hieræ ʒ ij. cum ſaccharo fiat bolus.

Quòd ſi ratione amaritudinis abhorreret ab huiuſmodi medicamento, ipſius loco aſſumere poterit eadem hora,atq; eodem modo ℥j.s. floris caſsiæ: ſed prius medicamentum erit vtilius.Poſtridie verò potare incipiet infra ſcriptos ſyrupos

R. Syrupi de Cicborio Niccoli ſiue rhabarbaro
De fumoterræ ſimpl.ana ℥j.
Decoctionis infraſcriptæ.

R. Ceterach
Capillorum veneris
Betonicæ
Endiuiæ ana m s.
Radicum liquiritiæ ℥ ij.

Decoquantur omnia in lib.tribus aquæ fumiterræ ad conſumptionem duarum partium, & facta diligenti expreſsione & colatura, ſeruetur idecoctũ pro tribus ſyrupis, atq; ita perſeuerabit n aſſumendis ſingulo manè ſyrupis calidis bora debita vſque ad ſeptenarium numerum,renouando decoctionẽ cum deficiet. Præterea aſſumptis duobus primis ſyrupis,laudo,vt ſibi ſecetur vena dextri brachij,baſilica.s.extrahendo ℥ vj. ſanguinis circiter. Aſſumptis autem 7.ſyrupis prędictis, poſtridie potabit ſequens medicamentum, dummodo aliquod impedimentum illi non acciderit, veluti ſudor, alui profluuiũ, aut magnus motus, ut ira,& mœſtitia animi inſignis: in talibus enim caſibus,atq; huius generis, ſatius erit differre medicamentum,& perſeuerare in aſſumendis ſyrupis. Vſq; quo animus & corpus à perturbatione quieſcant.medicamentum ſit tale.

R. Confectionis Hamech ʒ iiij.

Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij. cum aqua Fumiterræ fiat potio breuis,danda in aurora cum cuſto-

D dia,& per totam eam diem vnà cum ſequenti moretur domi,remouendo ſe à cunctis negotijs. In his autẽ ſequentibus duobus diebus poſt aſſumptum medicamentum,aſſumet manè & ſerò per horam ante cibum ℥ s. ſacchari optimi roſati. Perfecta hac purgatione in illis duobus diebus in quibus ſaccarum roſaceum aſſumet,dabit operã, & quidem diligentem,ut à pharmacopola fideli, & perito infraſcripti ſyrupi præparentur: nam in his conſiſtit purgationis perfectio:& pharmacopolæ ſępè incident in errorem in his ſyrupis,cùm non ſint aſſueſacti ad eorum præparationem. Omnia autem,quæ ipſos ingrediuntur, electa ſint. Hi ſyrupi bis ter,ac etiam quater laborantem purgabũt ab humore nigro & cineritio,ex cuius purgatione multum ſubleuabitur,& non leuem percipiet vtilitatem. Cæterum cùm omnia corpora non ſint æqualia, ſi fortè fortuna hi ſyrupi expurgarent ipſum pluribus vicibus quàm tribus aut quatuor,aut ſi in illis tribus vicibus tanta humo-
E rum copia expurgaretur,ut debilitate æger afficeretur, tunc conſulo ne aſſumat quotidie ſyrupos, ſed interponet diem vnum, & quemadmodum ſibi videbitur,quòd ipſius corpus peius aut melius ſit toleraturum.Syrupi autem ſiunt ſex, ſex etiam vicibus aſſumendi. Hi ſyrupi nunquam aliquod corpus moleſtia affecerunt, cui propinati ſunt,imò operantur ſine moleſtia:neq; ob id domi ægrotos continebo, ſed permitto vt deambulent,per quę loca ſibi libuerit,dummodo commoditatem habeant exonerandi ventris, & à vento nõ offendantur,neq; à ſuperfluo labore exoluantur.Deſcriptio horum ſyruporum talis eſt.

R. Myrobalanorum Citrinorum
Chebulorum
Indorum
Belliricorum
Emblicorum ana ℥j.

Contundantur groſſo modo,deinde fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium,deinde ponantur in infuſione per horas 24. in libr. 7.
F aquæ Fumiterræ,poſtea

R. Folliculorum Senæ
Epithymi
Polypodij ana ℥ iij.
Liquiritiæ raſæ ℥ ij.

Decoquantur omnia ſimul ſecundum artem ad conſumptionem medietatis,poſteà facta diligenti expreſsione & colatura, ſeruetur decoctum,quod poſteà diuiditur in partes ſex,pro ſex ſyrupis prędictis, & quilibet ſyrupus dulcoretur cum ℥ ij.Iulep.roſati, & dabitur calidus in aurora. Finitis Syrupis: cùm illi placuerit (quod ut faciat omnino cõſulo) potabit decoctũ ligni Indi. tempus erit opportunum, quia corpus erit optimè diſpoſitum, & præparatum.Modus autem aſſumendæ decoctionis ligni,erit talis,qualis ab omnibus in vſu eſt: præterq̃, quòd non laudo, ut fiat decoctio ligni, qua vtimur pro ſyrupis in aqua communi ex eo, quod vinum nimis magnam obtinet,& nimis inflammat. Vnde conſulo,ut loco aquæ communis, utatur aqua endiuiæ. Secunda verò ligni decoctio pro potu fieri poterit in aqua

qua

qua communi ex optimo fonte, aut ex aqua quæ ſit clara & in continuo fluxu.

Cuidam poſt Gallicum morbum in ſcabie, tinnitu aurium, hæmorrhoidibus, in colloquio cum Sonzino, anno 1543. Conſilium CCCLXVI.

Accidentia conſideranda ſunt iſta. Primò ſcabies, quæ habet puſtulas magnas & inſignes, ita vt impediat motum, & emanat ichor cum dolore & mordacitate, maximè in tibia. Habet & maculas nigras circa pectus, quæ depilant & perſiſtũt ſemper: adeſt etiam tinnitus aurium, qui perſeuerat, noctu præcipuè, & dolores maxillarum propter affluxum. Adhæc conqueritur etiam de hæmorrhoidibus quæ ſunt copioſæ. Exit enim ſanguis copioſus, & poſt ſanguinem aqua, quæ mordicat & calida eſt, cauſat eundem dolorem in crure: febrem quoq;, ut nũc habet. Materia & cauſæ ſymptomatum inueniendę, vt curemus. Sed oportet prius ſcire temperaturam naturalem, vt ſciamus qualitatem lapſus, & medicamentorum modum inueniamus. Procedam per concluſiones. Temperatura calida, & hepar calidum ex amplitudine venarum & colore. Nam color magnum argumẽtum temperaturæ, niſi ſit aliquod accidens, ut ſi ſit in ſole verſatus. Sed vera temperatura colligi debet ex actionibus & excrementis. Cætera accidentia poſtea teſtimonium & fidem perhibent illis, ſed non ſunt tam certa. Actiones ſecundũ naturam quales erant, neſcio: nam æger ad nos venit, venæ tamen amplæ. Pili & muſculi calidam temperaturam ab initio fuiſſe ſignificant. Nec curo aliorum temperaturam, vt cerebri: quia nec illud, nec alia membra curabo, non enim ibi eſt affectus: ex cacochymia omnia dependẽt, quæ quidem eſt ab humoribus in ventriculo & iecore genitis. Eſt iam 33. annorũ, & incipit declinare. Sed hepar eſt calidum & ſiccum intenſe redditũ propter malum regimen, vt patet ex operationibus: eos enim qui hepar calidum & ſiccum habẽt, perpetuò deſtitui bonis actionibus in ventriculo neceſſe eſt, quia caliditas adurit, & hepar amplectitur ventriculum, & cum calidum eſt, cõſumit ſua caliditate omenti pinguedinẽ, quę adhæret membris à frigiditate, nec permittit generare adipem omenti, cuius vſus eſt, vt calorem in ventre conſeruet, ideo ibi vulnerati male concoquunt. Etiã voracitas facit, vt hepar ante tempus cibũ attrahat. Inde fiunt circa venas meſeraicas craſſorum humorũ obſtructiones: deinde in ventriculo generatur pituita, & ita vna cauſa alterã iuuat. His ſtantibus, cognita hepatis & ventriculi temperatura, ratione hepatis calidi multum bilis & fecis ſanguinis generator, quod eſt naturale. Ad hęc acceſſerunt exercitia importuna, & labores: eſt venator, pedes ambulauit ad Mariam Lauretanam, nunquam quieuit, ſemper magnis laboribus deditus, coiuit, ingeſsit cibos quoſcunq;, & vina potentia bibit. Incidit in aliam calamitatem. Sunt 2. anni cum coiret cũ ſcorto, incidit in puſtulas, & paſſus eſt morbũ Gallicũ. Medicus dedit linimẽtũ ex argento viuo: per os exſpuit, & mẽbra neruoſa parata ad fluxiones reddidit. Quæ inde incõmoda ſequontur? Auic. dicit argentũ viuũ inducere ſtuporẽ, paralyſin, &c. & tota ſua forma naturæ humanæ cõtrariari. Hæc igitur omnia acceſſerunt: primò temperatura hepatis à natura fuit calida: ſecundò victus, exercitatio & conſuetudo noxia: tertiò, argentũ viuum omnia membra debilitauit. Scabies eſt ex fluxione, non ex cõtagio in illo viro, omniaq; accidentia præter febrẽ, tinnitus, grauitas capitis, hæmorrhois, &c. reducuntur ad fluxionem. Cum eſt fluxio, videndũ quod ſit membrum mandans, quod recipiens, viæ per quas, & quæ materia fluens. Hæc eſt regula. Cutis igitur membrũ recipiens eſt, & duplex recipiendi eſt occaſio, quia debilis, & accidens ei aduenit nouum ratione contagij, quod reddit aptam cutem vt trahat, &c. Contagium igitur cuti intẽperiem & putredinem affert, cuius ratione trahit ad ſe humores, qui pſrant fluxionẽ. Vbi igitur abſtergitur putredo illa, non fit attractio vlterius, ſecundo de Differ. febriũ. In hoc viro non eſt cauſa membrũ recipiens, quod ipſum recipit aliunde, ſed interior cauſa eſt membrũ mandans. Ideo & hæmorrhoides habet, quia venæ illæ recipiũt humorem aliũ defluentẽ. Oportet igitur eſſe membrum mandans. Sic tinnitus quia ad aures fluor eſt. Neceſſe igitur eſt aliquã eſſe materiam, cũ omnia ſymptomata ad fluxionẽ ſint reducta. Scabies propria cutis, quę recipit: membrũ mandans muſculi, & reliquæ partes interiores quæ debẽt nutriri, mittũt nutrimentũ ſuũ, quo nutriri debent, ad cutim. Et quia alimentũ non eſt bonum, ideo quod fundamẽta, hepar & chylus non ſunt ſecundũ naturã, vnde malum generari ſanguinẽ neceſſe ſit. Muſculi igitur trahunt dulciorẽ partem, & & quod reliquũ eſt, mittunt ad cutim. Porrò is humor in ſubſtantia vel tenuis eſt, vel craſſus, vel ſalſus, vel acris, aut mordax, & ſemper diuerſa facit. Humor ſalſus diuerſus in ſubſtantia, facit ſcabiẽ cũ pruritu. Si eſt pruritus tenuis, natura facilè euaporat: ſi eſt materia craſſa, ex ſcalptura nõ euaporat, ſed facit puſtulas, & ibi putreſcit. hæc vera cauſa ſcabiei. Materia ſobtilior pruritũ generat, craſſa, ſcabiem: & differentia inter pruritũ & ſcabiem non eſt in re, ſed in nomine, ſicut voluit Auicenna. Materia igitur huius ſcabiei eſt humor ſalſus, qui tranſmittitur ad manus & crura: ibi quia maior copia materiæ, exit cum dolore aqua, quia humor calidus ſoluit continuũ & alterat. Cõcurrunt igitur duæ cauſæ, quæ ſunt cauſa doloris ſecundũ Galenũ, licet alij malè dicunt unã eſſe, tinnitus & grauitas capitis: ex materia flatulenta naſcitur tumor in maxillis. Qui enim habent calidũ hepar, & totũ ambitum uenarũ calidum, ſubiecti ſunt repletioni capitis: vt Gal. teſtatur. Et ſi acceſſit cruditas per viã communẽ, repletur caput, & ita fit non tantũ ob hepar, ſed etiam ob ventriculũ, ſicut hîc cõcurrunt hæc duo, non tamen ob naturam hepatis, ſed ob victũ etiam malũ facientẽ crudũ ventriculũ. An caput calidũ ſit, non habeo inſtructionẽ: poteſt tamen eſſe calidũ, & cauſſam habere, quòd facilè aſcendãt vapores, qui poſtea mouentur in aure, & faciunt tinnitum. Nam tin-

nitus fit motis vaporibus, afficientium aerẽ inna D tum. Vapor autem quia cerebrum pertingit, non membranas: hinc dolor grauatiuus, tumor in maxilla, quia natura aggrauata pellit eò materiam. Materia autẽ incrementũ habet à vaporibus, qui à partibus inferioribus aſcendũt. Vide à mandãtibus membris, ventriculo & ambitu venarum, in quibus ſanguis craſſus & ſeroſitates mordicãtes. Hæc autẽ ab intemperie calida hepatis, generantis ſanguinem melancholicum in mala victus ratione. Hic aũt ſymptomaticè pelliciunt per hæmorrhõides. Opinio eſt quod hæmorrhoides veniant à cõcaua vena, ſed anatomia oſtendit, à porta propagari: ideo & manifeſtè expurgatur humor melanchòlicus, quod non fieret ſi a caua deſcenderent iſtæ venæ. Eſt quidem in concaua etiam ſanguis melancholicus, ſed tamẽ maior copia eſt in porta vena, & natura prouidit vt ad hæmorrhoides expurgetur iſte humor. Mandans ergo proximum eſt lien, ſed principaliter generás talem humorem, eſt hepar ſupercalfactum. Præ- E ter iſtum ſanguinem exit etiam materia ſubtilis, quia generatur etiã multũ bilis: quare partes omnes reſpuunt iſtam partem ſeroſam, ideo exit ſimul cum eo ſanguine. Habetis ita membra mandantia, & remòta & proxima, item recipiẽtia De febre iſta neſcio quid dicam. Pulſus eſt plenus, altus & frequens: ſed proprium quartanarum eſt, quòd pulſus ſit tardus, & ratus & durus. Pulſus non videtur eſſe quartanæ, neque auſim negare, quód non tetigi eum antè. Et ipſe dicit, ſe nõ credere febricitare: dicit tamen ſe habere laſsitudinem maximam. Et quia habet ſanguinem malũ acutũ, inde poteſt fieri vlceroſa. Poteſt eſſe phlegmoſa, ex qua ſtatim dicit Galenus eos incidere in febrem. Maximè propria eſt putredini pituita dulcis, inæqualis, ſine frigiditate: ſi eſt inſipida pituita, ſit frigiditas etiam notabilis. Cura.

Prognoſticon. Propoſuimus temperaturã, vt cõparemus, itẽ quantitatẽ lapſus & vitiũ. In iſto eſt inſignis lapſus hepatis ad calorẽ, & omnia pẽdent à calore heparis, & ſunt cõſuetnes iſtæ ægri- F tudioes naturæ: & ſic nõ eſt magnus lapſus. Habet ergo tale malum quod facilè curabitur, ſed illud incõmodum quod facilè recurrit malũ: ſic etiam ſi tollamus nunc iſta accidentia, tamẽ à leniſſima cauſa poterit incurrere in eadem. Primũ erit materia fluens remouenda: quia dicit Gal. & Auicẽna, ipſa remota, ceſſat fluxio omnis. Et quia eſt ſuccus melancholicus, pituita ſalſa, à quibus vapores aſcendentes, opus eſt his occurrere: atque euacuare corpus, & cõcoquere his quæ incidunt & abſtergũt, & non calfaciũt valde: ut Oxymille ſyrup. acet. ſ. ſyrup. viol. Hi quia frigidi oẽs, placent cum inciſione tamẽ. Euacuarẽ, & ſæpè & nõ confertim. Conuenit etiã miſsio ſanguinis: fluor hæmorrhoidũ nunc nõ adeſt. Et verũ eſt ſemper dum natura euacuat, maximè ob expulſiuę fortitudinẽ, nunq̃ debemus auertere à ſuo inſtituto naturã. Si deficit, debem⁹ iuuare naturã. Sic Auiceñ. vomitus vomitu curat: hoc eſt, vbi eſt parum vomitus, debemus iuuare. Ego phlebotomarem, qa hic eſt multitudo ſanguinis & mali, 3. loc. Affe. Si melãcholia eſt permiſta ſanguini, nihil meliùs phlebotomia. Si adeſſent hæmorrhoides, nũc nõ phlebotomarẽ, imò cõſulerẽ aperire hæmorrhoidas. Iſta euacuatio tollet fluxiões: ſed opus vt rectificantur omnia mẽbra mandantia, & origo ac princeps omniũ humorũ malorũ, ſcilicet hepar. Quare caliditas hepatis auferatur, refrigidetur nõ cũ aqua & lactuca, ſed cum maioribus. Velutì ipſum nõ bibere vinũ, vel vt 3. de Regimine acutorũ dicit Gale. vt deguſtet ſaltẽ: ptiſana lactuca in cibarijs tota æſtate & frigidi & humidi fructus cõuenirent, & melones: nõ dico de cucumerib⁹, qui ſemper faciunt malos humores, vt dicit Gal. Linimentis vtatur refrigerãtibus hepar & renes, quia adiuuãt etiã ad caliditatẽ hepatis, ex ol. roſ. cum cera ſæpiſs. lota cum aqua ſimplici. Velim etiam vtatur balneis Veronenſibus, quia ad refrigerationem hepatis multum proſunt: ita quidam puſtulas paſſus, ex ſola iſta aqua eſt curatus.

E *De quodam, ex vſu Mercurij præcipitati, in curatione morbi Gallici, ventriculi eroſionem patiente. Con. CCCLXVII.*

EXhibuerant medici lignum decoctũ in vino, ex quo nimia ſupcaleſactio totius corporis ſecuta: dederant & Mercurium præcipitatũ: ex quo eroſum ventriculũ metuebat, propter deſcendentẽ catarrhũ ad eum ex capite. Montanus pro ea roſione ex veneno facta, bibere eũ voluit lac aſinæ ſanæ, & nõ nimiũ vetulæ, ſed iuuenis, & vt corp⁹ ſemper teneretur purgatũ & euacuatũ. Voluit vt quarto vel quinto quoq; die acciperet bolũ caſſiæ, cum ℈ 2. rheubarb. quia verò lac aſinæ in propinquo non erat, interim ordinauit ſyrupũ quem biberet, donec aſinam reperiret.

R. Sem. maluarum, althææ, citoniorum, coti, ideſt, goſſippij ana ʒ ij.
Rad. althææ ℥ ij.
Liquiritiæ ℥ iij.
Seminis pſillij ʒ iij.

F Ponantur omnia ſimul in 4. lib. aquæ violarũ, & permittãtur in infuſione per 42. horas: poſtea decoquãtur lento igne ad conſumptionẽ medietatis: deinde facta diligenti expreſsione & colatura, ſyrupizetur cum q. ſ. zaccari albi, ſecundum artem. Deinde

R. Huius ſyrupi ℥ ij.
Decoctionis glycyrhizæ
Et radicis althææ ℥ iiij.

Miſce pro vno & ſic pro alijs. Vnguẽtum quo omni triduo ſemel inungat totam regionem ventriculi, fiat ex oleo roſ. & vino albo tenui: cibus chondrus, potus lac aſini quantum volet.

Corrolarium contra ſumptum uenenum erodens.

Adiecit hìc, ſumptis venenis erodentibus, nõ eſſe præſentius remedium lacte bouino, ſi bibatur in magna quãtitate, ad exigentiam ſitis, quia ſæpe ſequitur ſitis ingens tali ſumpto veneno. Hoc verò modo ſe liberaſſe aiebat 8. liberos ruſtici, ad lacum Benacum: qui ruri abſentibus parentibus ranas captas in oleo frixerant, inuolutas prius farina, quæ arſenico ad capiendos mures

infecta

infecta erat, & has poſtea ederant. Deinde etiam pſaltriam illam & meretricem Veronenſem, quæ comederat piſces frictos in oleo cum ſale & agreſta, quæ omnia à marito ſuo infecta erãt veneno: ad hoc, vt omnes occideret in domo, & vnà etiã amaſium nobilem, qui caſu retentus erat apud amicos, vt non intereſſet huic prandio. Vbi notãdum, quòd ipſa meretrix, & pater & canicula, qui ſtatim biberant hic, liberi omnes euaſerunt. Mater quæ primò bibere noluit, donec videret rem in deterius vergere, & poſt ipſa etiam bibit, euaſit & ipſa, ita tamen vt paralytica eſſet in vtroque genu. Ancilla (quam non voluerat interficere maritus, tanquam inſontem, ſed iuſſerat ex ædibus ire, aliamq; dominam magis honeſtam quærere) cum non vellet bibere, ſola eſt mortua.

In curatione Gallica obſeruata à Montano, & alijs. Anno 1594. Februarij 7.
Conſil. CCCLXVIII.

CAuſſæ, quæ potuerũt inducere hũc affectum, fuere cibus & potus. Percunctabatur nunq d laboraſſet morbo Gallico, vtrum vlcera in pene & inguinibus habuiſſet. Certum eſt, quòd vlcus eſt malignum ab humore erodente. Hæc ſolent etiam contingere in laborantib. morbo Gallico. Vnde coniectura eſt non leuis, præcipuè cùm dicat ſe paſſum eſſe nodos in brachio, & curatus remedio curãte Gallicum. Si ego ipſe is eſſem, qui paterer, curarem, vt vlcus hoc ipſum quàm maximè mundum eſſet. Nunc non irritarẽ vel cum abſtergentibus, longè minus cum ſarcoticis, ſed velim exiccare concerptis è lineo panno filis, & impoſitis ipſi vlceri, & circumquaque applicare ſpongiam ex vino non multum potenti, ſtyptico, in quo decoctę ſint roſæ, ſaluia, & hordeum. Ex eo decocto fierent fomẽta, deinde ſpõgia eidem infuſa alligetur. Verùm ante fomentũ illinatur circumquaq; oleum roſatum completum, agitatum in mortario plumbeo, non æneo, in vlceribus ipſis cauitates expleantur filamentis ſubtilibus è tela, pro exiccatione, vt dictũ eſt. Mundarem vlcus, remouerem cauſſas fouentes, purgarem corpus diligenter. Factis purgationibus decoctum ligni exhiberem, ſi quid aliud iuuare poterit, hoc ſpero iuuaturum, & teſtor quòd non nocebit, & curatio erit tuta: nam efficaciſſima eſt hæc potio in quocunque humore aduſto. Thermæ nocẽrent potius quàm prodeſſent, calefaciunt enim & exiccant. Curandũ in primis eſt, vt intemperies remoueatur, quod vt fieret oleũ, inunxi roſat. & fomentum. Subſedit tumor, maxima tamen exiuit purulentia. Ad aliquot ſubſequentes dies ſubſidentia tumoris erãt maxima, tandẽ mala intẽperies magna ex parte remota, vlcus non ita ſordidũ neq; profundũ: nulla alia indicatio ſupererat, niſi ut ſummoueratur, quod reliquũ erat de mala cõplexione, & labia vlcerum dura corrigantur, aliàs non fieri poſſe curationẽ ſcimus. Sinuoſum erat totũ vlcus, quod nunquã curabitur, niſi remoueantur calloſitates, & duríties intrinſecæ, ad quod neceſſa erit vt ſecetur à peritiſsimo chirurgo, optimè prius euacuato corpore, & bibito ligno. Euacuatio autem talis ſit

R. Specierum Hieræ ſimpl. ʒ ij.
Florum Caſsiæ ʒ x.

Miſce cum ſaccharo, fiat bolus, ſumendus tribus horis ante prandium.

R. Syrupi de Betonica
De Cichorio Nicoli ſimpl. ana ℥ j.
Decocti Polypodij
Ceterach
Glycirhizæ, in aqua Saluiæ decoctorum ℥ iiij.

Miſce, & ſic pro alijs ſeptem. Parciùs cœnet etiam veſperi citra carnem, vt ſyrupus ſumatur optimè concocto cibo, aliàs noceret potiùs quàm prodeſſet. Victus ſit ſimplex, pulli iuuenes, elixi tantùm, non aſsi, caro vitulina. Alica, Oryza, hordeum, panis infuſus iuſculo. His ſit contentus, & fugiat ciborum varietatem, qua nihil magis eſt noxiũ. Metuebat de corruptione oſsis, quod nũquid ita ſit, diligenter videndum erit, vt perfectè curetur, ſed tamen omninò bibendum decoctum ligni Guaiaci. Secetur baſilica dextra ad ℥ vij. vel viij. emiſſo ſanguine bibat ſyrupos reliquos uſq; ad 18. Februarij, quo die accipiat bona purgationem.

R. Rhabarb. mundi & electi ʒ ij.
Spicæ gra. vj.

Irrorentur cum vino aromatico, & infundantur per horas decem in ſero lactis, exprimantur fortiter: colaturæ addatur confectio Hamech ʒ iij. Miſce, & fiat potio ſumenda in aurora cum cuſtodia. Sumpta purgatione præſcripta quieſcat, poſteà per biduum accipiendo ſemper hora ante prandium & cœnam ℥ s. ſacchari roſati, deinde bibat ſyrupos de Elleboro (ſicut eſt à Montano deſcriptum) cõpoſitos, quibus per ſex dies ſumptis accingat ſe ad ligni aſſumptionem. Si vnquã habuerit ſuſpicionẽ de morbo Gallico, non habebit medicamentũ magis conueniens, quàm hanc potionẽ, quæ vlcera etiam maxima curauit. Scio à me curatum quendam, cui pertingebant vlcera Gallica vſque ad pulmonem. Alius quidam ſcatebat totus vlceribus, & curatus eſt. Quod fieri poſſet etiam in hoc vlcere, niſi meruerem de corruptione oſsis, & remotione calloſitatum, quibus ſublatis perfecta tandem fieret curatio. Interea tamen vlcus mundiſsimum conſeruetur, nam oportet omninò ſiccum eſſe & mundum.

Compoſitio ſyrupi de Elleboro ſecundum deſcriptionem Montani.

R. Myrobalanorum Chebulorum
Indorum
Emblicorum
Citrinorum ana ℥ ij.

Contundantur groſſo modo, & fricentur manibus cum oleo Amygdal. dulcium, deinde infundantur in aquam Fumiterræ libr. viij. per horas 24. Deinde

R. Polypodij
Epithymi
Fol. Senæ ana ℥ iij.
Glycirhizæ raſæ
Saminis Citri ana ℥ ij.
Caryophyll. ℥ s.
Corticum radic. Ellebori nigri ℥ ij.

Decoquantur omnia ſimul ad conſumptioné medietatis: deinde facta diligenti expreſsione & colatura, ſeruetur decoctum in vaſe vitreo bene obturato. Deinde

R. Syrup. de Corticibus Citri
De pomis ana ℥ j.s.
Huius decocti prædicti ℥ vj.

Miſca, detur manè in aurora cũ cuſtodia. Sumpſit poſteà ligni decoctum ſecundum præſcriptũ D. Montani. Qui cùm iterum inuiſaret eum, videbat carnem putridam, quę tota remouenda erat, cùm non eſſet naturalis, quod iam cõmodiſsimè fieri potarat, cũ humoribus vacaret, vnde remotio carnis facillima erit & tutiſsima: iuſsit igitur vt imponeretur unguentũ Aegyptiacũ, val Iſidis, cum conceptis filamentis: ipſi vlceri imponatur exteriùs vnguentum de Ceruſſa.

R. Vnguenti de ceruſſa ℥ ij.
Iſidia ℥ j.

Remonit poſteà carnem aliam putridam, partim medicamẽtis illis, partim ſectione. Superueniens poſteà chirurgus incidit carnẽ putrefactã, & maximam copiam ſanguinis emiſit, impoſuit quoq; duo canteria, vnde vlcus irritatũ eſt. Huic adiunctus alius chirurgus Scardonius, qui cautè tractauit hoc vlcus, & quia os erat corruptũ, vſtione corruptioné remouendam putauit, ſed oſsicula ſponte deſquamata exempta ſunt: poſteà p reliquis oſsibus extrahendis vſus eſt.

R. Emplaſtri ſacri ℥ ij.

Pro duritie emolliendæ.

R. Diachylonis ſimp. ℥ j.
Pinguedinem gallinæ ʒ j. Miſce.

Pro mundificatione ulceris.

R. Mucilaginis Altheæ
Olei Chamæmelini
Liliorum alborum ana ℥ s.
Maſticini, Caræ.

Miſce, fiat linimentum.

Ne incalaſcat locus, & afflũat materia, adhibuit

R. Vnguent. de Ceruſſa, liniment. ſimpl.

Miſceantur.

Pro dolore inferioris cruris.

R. Vnguenti roſat. Populeonis, linimenti ſimpl. ana ℥ s.

Miſce, fiat linimentum pro purgatione.

R. Folliculorum Senæ ℥ s.
Epithymi ʒ ij.
Myrobalanorum Citrinorum
Chebulorum ana ℥ s.

Infundantur in ſyrupo primæ decoctionis ligni per horas 10. manè ebulliant vnica ebullitione, fiat ſyrupus & detur in aurora. Et hac purgatione vtebatur, dum ſumebat decoctum Guaiaci. Modus autem decoctionis, tum vſus, & diæta ligni Guaiaci ex præſcripto D. Montani talis eſt. Accipiat libram vnam ligni Indici ex trunco non D valde antiquo, ſed viridi quantùm haberi poteſt, & de robuſto ac graui ligno, quod ſit ex magna parte nigrum, & in circumferentia parum albũ, diſſecatur in minutas partes, & ſoperfundantur lib. xiiij. aquæ ciſternæ puriſsimæ, ponatur in olla noua ſatis capaci cum tegumento, & infundantur per horas 24. poſteà igni admoueatur, & bulliant tamdiu, quouſque remaneat medietas, ſcilicet lib. vij. vel circiter. Spuma autem diligẽter auferenda, & aſſeruanda, poſteà fiat diligens expreſſio, & colatura, & reſeruetur decoctio illa in vaſe vitreo optimè tecto, & diuidatur in octo ſyrupos, de qua vnum manè bora x. ſumat. Prandebit autem hora xiij. & ita ſemper inter potum ſyrupi & prandium ſit ſpatium horarum trium. A cibo verò ad alium ſyrupum veſpertinum intercedant octo horæ, & ita ſumat ſyrupum alium bora xxj. & poſt tres horas, videlicet xxiiij. hora cœnabit. Sumpta hac decoctione ligni, ſi aliqua ſigna ſudoris apparuerint, tegatũr calidus in lectulo, E ad iuuandum ſudorem. Si autem non affuerit ſudor, non prouocandus etiam eſt, ſed omnia naturæ parmittenda. Sed quoniam ſyrupi illi ſupradicti ax ligni decoctione per quatuor dũtaxat dies durabunt, oportabit die antequam priores ebiberit, alios parare, ut infuſio etiã fieri poſsit per 24. horas, ne daretur dies vacuus potioni ſumendæ: ſumat autam per dies 40. hos ſyrupos. Laudo etiam vt 50. diem attingat, ita tamẽ vt exactis 40. diebus, vnum tantùm ſumat manè ſyrupum par reliquos dies decem inſequentes. In hoc autem toto tempore fugiat vantos & omnes altarationes animi. Corpus quidem poterit exerceri pro arbitrio ſuo, prout ai vires melius ſuppaditauerint. Ordo & victus talis erit. Primis dacam diabus carnibus pulli ueſcatur ad ℥ ij. pro vna vica: pane autem albo & optimo ad ℥ iij. Vino vtatur albo ſi poteſt temperato, ſubſtãtiæ tenuioris, claro, lucido, maturo, optimi ſaporis, vel ſaltem medij coloris. Et hoc quidem illi ſit in prandio & cœna. Tranſactis illis decem diebus primis, viuandi F rationem inchoabit in hunc modum. A vino ſeſe abſtinebit, & à carnibus pullinis, ſad ſuus erit cibus ℥ iij. panis albi, puri, optimè cocti, & fermentati, ſumat etiam vuas paſſas nigras ℥ ij. ſint autẽ vuæ hæ dulciſsimæ & bena mundatę. Et hic prãdij & cœnæ modus pro alimento. Potus autem ſit ſecundæ aquæ decoctio eiuſdem ligni in hũc modum facta. Sumat idem lignum, quod in prima decoctione ſumpſit, & in 20. libris aquę ciſternæ puriſsimæ infundatur, deinde coquatur uſq; ad remanentiam 15. lib. Hac aqua in potũ vtatur in prandio & cœna. Quę ſi defecerit, poterit renouari cum lib. 5. eiuſdem ligni crudi ſimiliter decocti. Et hæc ſit victus ratio per triginta dies intermedios. Vltimi verò decem dies ſint ſimiles in victu & potu illis decem diebus primis. In toto autem eo temporis ſpatio, quo de ligno bibit, intra quoslibet octo dies ℥ j. floris Caſsiæ, aut ʒ ij. Specierum Hieræ, una hora ante prandiũ ſumat. Poterit autem eo quo ſumit Caſsiam, potũ ſyrupi illius ex ligno omittere. Cum verò potũ ſyruporum ex ligno Indico præſcripta ratione aſſumpſerit omnem, tunc per multos dies, & menſes optima

ptima viuendi ratione utatur. Veſcatur carnibus iuuenum animalium, & optimis quibuſcunq; cibarijs, ouis recẽtibus, pullis, auiculis, piſcibus ſaxatililibus, vino autem albo, aut claro medij coloris, ac boni ſaporis. Corpus valde exerceat quantum poteſt. Ab alijs piſcibus & ſalſis carnibus, anſeribus, oleribus & cæteris abſtineat, ſed à coitu maximè, omnes autem moleſtias fugiat.

De pſora occupãte vniuerſum corpus, cum vertigine & grauitate capitis, xij. Maij 1549. in colloquio cũ Balneato & P. Craſſo. Conſilium CCCLXIX.

CVm ſint duo præter naturam: primũ, quod ſenſu nõ ita deprehenditur, difficultas anhelitus, vertigo, grauitas capitis, tinnitus aurium cum deſtillatione: ſecundum occurrit ſenſui viſus, & eſt defœdatio cutis puſtularis, & aſperitates: hæc principaliter ſunt conſideranda: nam de illis maximè conqueritur. Primum apparet ſenſui viſus, & ex colore ſingulorum membrorum affectiones diſcernũtur: quæ quidem proueniunt à materia collecta. Natura materiæ deprehenditur ex colore: videmus enim puſtulas tã in facie, quàm in cruribus & toto corpore, quæ tendunt ad fuſcedinem, partim rubent, partim nigricant: rubedo circa faciẽ magis, in alijs partibus nigredo magis. Nonnunquam illæ puſtulæ in diuerſis partibus erumpentes faciunt ſuppurationem, & inde exit pus. Conſideranda natura ex colore. Sanguis dominatur cum bile, vel ſanguine melancholico, erumpens ad cutim. Videndum quo nomine debeat appellari. Medici occupati ſunt valde circa hoc nomẽ. Ex vna parte accidens eſt hic affectus, ex alia parte ægritudo. Sunt morbi dependentes ab eadem cauſa ſecundum ordinem, ab eadem materia, ſanguine aduſto melancholico. Quidam eſt vniuerſalis, quidam particularis. Particulares ſunt, qui occupant tantùm partem corporis, non totũ corpus, vt cancri, lichenum omnes ſpecies, pendent ab eadem materia, ſanguine melãcholico craſſo. Quædam ab eadem materia dependentes occupant totum corpus, vt elephantiaſis, lepra, pſora. In iſto corpore non eſt morbus particularis: nam æqualiter occupatur ab iſta defœdatione: fitq; à melancholia cum ſanguine, & ſic eſt morbus vniuerſalis. Non eſt elephas: nam elephas habet proprium vt occupet carnem & oſſa: ſed iſta defœdatio non niſi extimam cutim inuaſit. Nec eſt lepra: nam lepra habet pathognomonicum accidens, vt decidant ſquamæ, vnde habuit nomen, quia ſquamæ quotidie decidunt. Galenus diſtinguit pſoram à lepra, quia lepra non habet aſperitatem & inæqualitatem, vt pſora. Videmus hic inæqualitatem & aſperitatem cum pruritu, quod pſoræ longè magis proprium quàm lepræ: vnde ponenda hæc affectio ſub capite pſoræ. Differũt omnes morbi vniuerſales inter ſe, quod vt ſciamus, plurimũ facit ad curationem. Differẽtia verò eſt in craſſitudine materiæ peccãtis vel humoris. Humor melancholicus naturalis cum ſit hu-

A mor craſſus, fœculẽtus, non facit nec pſoram nec lepram, quia non poteſt excerni ad partes cutis. Vbi autem humor eſt ſubtilis, tenuis, vaporoſus, tranſit ad cutem, ſed difflatur propter tenuitatem ſuam: vbi craſsior eſt, non poteſt difflari. Et illa materia eſt vel quieta, vel mota. Si eſt quieta, adhæret muſculis, & facit laſsitudinem vlceroſam. Si mota, & tranſit ad cutem, difflatur, facit ſudores: ſi non difflatur, facit pruritum, & alia genera puſtularum diuerſa circa corpus. Si admodũ craſſa, non exit ad cutem, ſed adhæret muſculis, occupat partes ſolidas. Ac ſi corrumpit oſſa, fit elephas. Vbi verò ſubtilior eſt, magis declinans ad ſanguinem, participans humore pituitoſo ſalſo, tranſit ad cutim, facilè expellitur, non tamen poteſt exhalare, ſed adhæret, & facit vel lepram vel pſoram: pſora autem magis habet de humore melancholico: lepra magis de ſalſo, & valde æqualiter inhæret. non facit eam aſperitatem, quia liquidior & humidior humor facit ſuperficiem B æqualem: vbi autem exaruerit, facit ſquamulas ex humore pituitoſo exiccatas, quemadmodum fiũt in ſuperficie capitis ſurfures, vbi difflatur pituita ex capite, & circa cutim exiccatur. Vnde qui abundant ſquamulis illis, habent caput valde humidum, quia pituita cum exareſcit, facit ſquamulas. Pſora autem quia fit ab humore magis aduſto, facit inæqualitates cutis: proprium enim ſicci eſt 4. Meteor. ut ſit cauſa aſperitatis, vt humidum eſt cauſa leuitatis. In lepra eſt leuior cutis quàm in pſora, quæ dependet ab humore melancholico, qualis hæc eſt, non tamen ita craſſo vt faciat elephantem, ſed tamen craſsiori quàm vt faciat lepram. Humor diffuſus in toto corpore non eſt æqualis, commixta eſt pituitoſa materia & ſanguinea. Non igitur mirum, ſi ea materia humida putreſcat & faciat pus, & apparent puſtulę, quæ à Græcis pſydraciæ, ab Arabibus Saphah vocantur. Hæc eſt natura morbi quantum ad cauſam formalem. Quantum ad cauſas efficientes, ſunt intrinſecæ & extrinſecæ. Membrum quod C generat omnes humores, eſt hepar: ad hepar ergo referenda cauſa efficiens, tanquam ad membrum principale, quod ſecundum propriam temperaturam generat humores. Si moderatè calidum eſt, ſanguinẽ generat: de bile antẽ & humore melancholico, facit quantũ opus eſt: ſi maior caliditas, & hepar calidius fit quàm par eſt, plus debile generatur, & appellantur tales, cholerici, in quibus propter caliditatem hepatis generatur plus de bile quàm de reliquis. Vbi intenditur caliditas & minuitur humiditas, generatur humor melãcholicus. In paracmaſtica ætate calidi & ſicci, fiũt melãcholici, quia acquiritur caliditas ex diminutiõe humiditatis, nõ generatur bilis, ſed humor melãcholicus. Hoc hepar eſt ſupcalefactũ, & videtur à primo ortu tale eſſe qđ exceſſerit notabiliter ad calidũ, ꝑ ſiccũ & humidũ nõ multũ. Qui habẽt caliditatẽ ſolã, abſq; paſsiuarũ exceſſu, plurimũ carnis generant. Qui calidũ & humidũ, abũdãt plurima pinguedine. Probabile eſt quòd fuerit calidum naturaliter, abſq; exceſſu humiditatis

& ſiccitatis, temperatum in paſſiuis, redundans
in calido. In habentibus autem ſymbolum, facilior
eſt tranſitus: generauit ſanguinem bilioſum,
deuenit ad paracmaſticam ætatem, potuit generare
plurimum humorem melancholicum. Accedunt
aliæ cauſæ non corporeæ, ſed extrinſecæ.
Fuit conditionis talis, in qua habuit omnia quæ
potuerunt ſupercalefacere hepar: bibit vinum
potentiſsimum. Credo quòd cùm nauta eſſet vſus
fuerit cibarijs ſalſis & acribus, quæ ſupercalefaciunt
hepar ſine qualitatibus primis. Alimenta
præter calorem auctum potuerunt generare humorem
melancholicum: nam à calore igneo &
immoderatè ſe habente, per ſe generatur plurimus
humor melancholicus: ſi accedat ſecundũ,
ſcilicet alimentum generans melancholiam, potentiſsima
erit cauſa aggregandi humores melancholicos.
Habuit inſignem caliditatem hepatis, &
in παρακμῇ multo magis auctus calor iſte eſt, ex
modo ſubſtantiæ cibi melancholici. Niſi fuiſſet
adiumentũ naturæ per fluxum hæmorrhoidum,
incidiſſet non in pſoram, ſed in elephantiam. Materia
continuò expurgata fuit per fluxum. Qui
ſubiecti ſunt huic fluxui, liberantur ab omnibus
humoribus melancholicis. Potentiſsima cauſa in
hoc fuit, cum haberet eum fluxũ, & tamen habuit
hunc morbum. Quo ad catarrhum, corpus ita paratum
eſt ad catarrhum ſtante ratione victus, ut
nullum corpus videatur magis opportunum. Talis
enim temperatura corporis mittit vapores ad
caput continuò, tertio de Locis affectis. Ab ambitu
totius corporis aſcendunt vapores ſtante peſſima
ratione victus: & hinc etiam tinnitus auriũ,
propter motionẽ ſpirituũ. Catarrhus ex ea parte
materiæ eſt in cerebro naturaliter frigido (Nam
in naturali ſua ſubſtantia propria, omne cerebrũ
frigidum & humidũ eſt, ſed dicitur reſpectiuè calidum,
humidum & ſiccũ, cum tamen omnia ſint
frigida & humida) Ideo cum ſit cerebri propria
natura frigida & humida, condenſat vapores, &
ſic fit catarrhus, & hic facit anhelitus difficultatem,
& tuſsim. Non tamen eſt inſignis læſio adhuc
ex hoc catarrho. Pruritus facile curabitur, ſi modò
non patiatur elephantiam. Pſora eſt initium elephantię:
oportet ut ipſe ſibi ſit medicus. Circa
curam duo ſunt facienda: primò tollendus morbus
factus, ſecundò cauſæ quæ faciũt. Morbus factus
ſunt puſtulæ, defœdatio circa cutem, quę abſtergendo
mundificanda eſt: quod nõ fiet niſi materia
remoueatur, quæ in toto ambitu uenarũ fouet
continuè illam partẽ. Oportet omnino remouere
materiam. Duæ ergo ſunt indicationes: primò,
vt abſtergatur cutis: ſecundũ, ut remoueatur
materia. Eſt & tertia indicatio: nam ſi remoueatur
materia & abſtergatur cutis, & non remoueamus
caliditatem hepatis, & cauſas efficientes &
extrinſecus occurrentes, nihil proderit. Primum
ergo eſt abſtergere cutem: ſecundum, remouere
humorẽ: tertium, alterare hepar: quartum, regulare
rationem uictus. Incipiamus ab euacuatione,
ſine qua nec alterare, nec abſtergere cutem,
neq; nutrire corpus cibis conuenientibus poſſumus.
Mundificandum corpus cum his quæ mun-

D dificant humores peccantes, ſcilicet humorẽ melancholicũ,
ſanguinem & pituitã, quæ redundat
ex deſcenſu catarrhi. Accedit portio bilis, redundant
oẽs quatuor humores. Alij humores coquũtur
& præparantur. Sanguis nõ expectat aliam coctionem,
debet euacuari ſine præparatione. Facta
purgatione humorũ in primis venis cum caſsia,
deueniatur ad miſsionẽ ſanguinis, vt euacuetur
principalis humor ſanguis, & fiat ſæpè. In humore
enim melancholico vbi permixtus eſt ſanguini,
iteranda eſt phlebotomia, & euacuetur per interualla:
deinde bene nutriatur, poſt iterũ euacuetur,
idq; à baſilica. Intentio eſt nõ tantùm euacuare
humores, ſed ſimul alterare membra. quod poſſumus
facere vno remedio, non debemus facere
plurib. In vtroq; latere ſecanda vena, & ab vtraq;
baſilica. Secundò fiat euacuatio præcipue duorũ
humorũ, melancholię & pituitę. Bilioſus humor
facile coquitur & expellitur. Rhaſis uult bilem nõ
indigere coctione: ſed indiget leni coctione, facili
E momento coquimus. Maiore coctione indiget
pituita & melancholia. Sunt concoctiua in cõmuni
vſu, quæ reſpiciunt pituitam, non conſiderando
humorem melancholicũ, quem aggrediar poſtea.
Ex multitudine pituitæ obſtruuntur uenæ
ſua viſciditate, & ille humor retinet alios humores
ne ſint præparati: obſtruit quoq;. Quando igitur
pituita in venis eſt cum humore melancholico,
nõ debemus utrunq; ſimul præparare. Pituita
indiget inciſiuis abſtergentibus: humor melancholicus
aliquali humectatione, ut fiat facilis ad
excretionẽ: non eſt uiſcidus, ſed craſſus, qui indiget
humectatione. Quę faciunt ad coctionẽ pituitæ,
non faciunt ad concoctionẽ humoris melancholici.
In hoc caſu inciperẽ à pituita. Oxymel, &
ſyrupus acetoſus incidunt ſine calefactione. Non
multum calefacerẽ, ne humori melancholico nocerem.
Danda ſunt quæ incidunt lapides & calculos.
Vtrum acetũ conueniet digeſtioni humoris
melancholici? Si hoc non, quanto magis dubitabitur
de calefacientib. & exiccantibus? Acetoſa
F conueniunt partibus terreſtrib. confringunt calculum
& lapides. Darem ſyrupũ acetoſum, oxymel,
cum melle roſato. Euacuarẽ poſtea cum confection,
hamech, in qua epithymus & myrobalani.
Item ijs quæ euacuant humorem pituitoſum ut
pilulæ de Agarico. Darem agarici ʒ 2. cum ℥ 1. caſſiæ:
his enim & humorem pituitoſum, & melancholicum
purgabimus. Ad præparationem verò
melancholici darem ſyrupũ de pomis dulcibus,
Sabor regis. Item decoctum liquiritiæ quod maxime
confert ad humorẽ ſiccum & frigidum. Item
maluæ decoctio cum iuribus pinguibus pulli: poſtea
euacuarẽ cum illis decoctis traditis à Meſue.
Deinde apponerẽ elleborũ nigrũ, ut in ſuperiori
ſyrupo oſtenſum eſt. Et ſi addes, nõ pluſquã ʒ. ſemis
corticum ellebori nigri, feliciſsimè operatur
ter aut quater ſine moleſtia. Quòd ſi detur ante euacuationẽ
pituitæ, lædet, & nihil proderit iſta euacuatio.
Pituita ſemper ante purgationem Melãcholici
ſucci optime euacuetur. Soleo dare ſex
uicib. ſyrupum noſtrũ & euacuat quadragies, ac
ſi debilitas accidat, tunc intermitto unã potionẽ.

Facta

A Facta euacuatione abſtergẽda cutis. Fieri poſſunt linimenta ex ſucco lapathij, limonũ, ellebori cortice ex radice iſta. Decoquantur cum malua & althæa in aqua, donec conſumatur tota ſubſtantia, factis expreſsionibus, addatur oleum roſarum recens, terebinthina, ſtyrax liquida, magna copia ſucci limonũ cum nitro, ita abſtergit omnem deſœdationem. Peracto illo, quæritur nunquid conueniat lotio balnearum? Habent magnam vim abſtergendi maculas corporis, ſed dubito ne calefaciant hepar. Ad deſendẽdũ hepar ſumat duas aut tres heminas ſeri lactis, & illinatur hepar infrigidante Gal. id maximè conuenit propter hepar calidum. Bibat ſerum, & ingrediatur balneum. Hac ratione nihil periculi eſſet de ſupercalefactione hepatis. Aqua marina idem facit, ſed nimis calida eſt. Aquarũ quoque dulcium balnea, fieri poſſunt ex elleboro, lapatho, cum ſale, cutis gratia. Neceſſe eſt deinde conſortare: id fit membris deductis ad contrarium, & præcipuè ſi infrigidetur hepar.

B Vltimum eſt ac pręcipuum vt ipſe ſe gubernet, ac remoueat cauſas extrinſecas: abſtineat ab omnibus calidis, vino calido, vtatur carnibus bonis, frigidis & humidis alimentis, piſcibus ſaxatilibus: Marini ſunt laudatiſsimi, quia habent minus ſuperfluitatum quàm fluuiales, qui augent pituitã & factis obſtructionib. calurem poſtea. Expedit valde vt pituita nõ multiplicetur. In partibus Dalmatiæ, gobij marini optimi ſunt, in alto mari. Inter piſces ſaxatiles, mugiles apud nos rari. Admoneamus & proteſtemur, ſi vult permanere ſanus, quòd debet eo victu vti & refrigerantibus. Saccharum roſaceum cum rhabar. ʒ j. ter aut quater in menſe ſumat. Hæmorroides ſemper teneantur apertæ: ſi quo modo ceſſabunt, diutius, aperiantur.

Pro puero in hoſpitali, in XVI. acceſsione obſeruata, dicente Montano. Conſil. CCCLXX.

C NAtura in humano corpore excrementis dedicauit certa loca, inter quæ cutis præcipua eſt: quia igitur hic puer eſt repletus pituita & bile: natura fortis expellit materiam in multis venis per ambitũ corporis contentam, & cutis recipit excrementa, & ita fit ſcabies: quia pituita aduſta ſalſa fit, & ei bilis admiſcetur. Si ſimplex eſſet, non fieret ſcabies. (Galenus 3. de cauſis ſympt.) Quando autem materia ſalſa eſt & ſubtilis, non facit puſtulas, ſed exhalat cum pruritu aliquo. Si nimis craſſa eſt, non poteſt ad cutim peruenire: ſi media inter craſsitiẽ & tenuitatem, peruenit ad cutim, & ratione aeris ambientis frigidi, non exhalat, ſed vnitur & facit puſtulas: ideo ſcalpunt ſe, & ſecundùm quod plus eſt pituitæ, vel bilis, eò ſcabies eſt vel humidior vel ſiccior.

Cuidam puero patricio Veneto ſcabioſo à prima natiuitate.

R. Epithymi
Senæ ana ʒ iij.

In ſero per noctem infunde, & manè decoque & exhibe loco ſyrupi, & omni die lauetur corpus ex ſero cum ſumoterræ. Caueat præcipuè à piſci. & ſalſamentis. Ad ſcabiem ex materia aduſta poſt purgationem.

R. Succi limonum
Butyri recentis ana ℥ iij.
Terebinthinæ puræ
Salis communis ℥ ij.

Miſce omnia ſimul, & colliquentur ad ignem, & incorporẽtur agitando cum ſpatula lignea, poſtea remoueantur ab igne, & recipiantur vitelli ouorũ recentiũ & incorporentur ſimul, ſed prius refrigeretur vnguentum, ne oua induręſcant.

Pro quodam ſtudioſo iuuene ſcabie laborante, & parum febricitante obſeruatio. Conſilium CCCLXXI.

ACceperat Caſsiam. Ordinauit clyſtere commune ex Hieræ picræ vncia ſemi, Mellis roſati vncijs duabus. Poſtea ſyrupum.

R. Mellis roſati
Syrupi de fumo terræ ana ℥ j.
Decocti cichorij
Boraginis
Liquiritiæ ℥ iiij.

Miſce pro vno, & pro alijs eodem modo, donẽc coctio appareat. Purgauit poſtea cum confectionis bamecb ʒ iiij. Syrupi roſati ſolutiui ℥ iij. cum modico aquæ fumiterræ, fiat potio. Vnguentum poſtea ordinauit, quia deſiccare ſtudebat, & febris iam deſierat, ex tali aqua.

R. Limones x.
Salis nitri ʒ ij.

Incidantur Limones & aſpergantur ſale Nitri, deinde imponantur in botiam, & deſtillentur ad ignem conuenientem ſine aduſtione, fiet aqua odoriſera, ſi libet, muſco aromatizetur.

Pro ſcabie aliud.

R. Styracis liquidæ
Olei roſarum
Salis
Succi limonum
Aquæ roſarum ana.

Sulphure tamen nihil præſtantius. Pro capite fiat lixinium ex cinere vitiũ, fici & rad. cannarũ & accipiatur q. s. pro vna lotione, adde Agarici ʒ ij. fiat ebullitio optima, & exprimatur ſortiter, cui adde ſalis Nitri ʒ ij. & erit optimum. Poſt lotionẽ exiccentur capilli, & vngatur locus oleo Garyophyllorum, & tantum Ladani addatur, & Terebinthinæ, quantum ſatis ad incorporationem: vngatur etiam quouis veſperi cum dicto oleo.

Aliud.

R. Squammæ ferri
Hordei vſti
Capilli Veneris vſti.

Iridis ana, cum Ladano diſſoluto in oleo Laurino fiat linimentum.

Pro ſcabie poſt purgationem. Conſil. CCCLXXII.

R. Lapatij radic. ſimul cum folijs ab omni luto mundatoa n. iij.
Hordei cum cortice ſuo p. iij.
Radicum Althææ ℥ ij.
Foliorum maluæ m. ij.
Radicum Ellebori nigri ℥ j.

Bulliant omnia ſimul in s. q. aquæ ad conſumptioné dimidiæ partia, deinde fiat fortis expreſsio, & colaturæ adde poſtea.

R. Olei roſ. ℥ iij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Salis nitri ℥ s.

Bulliant omoia ſimul ad cōſumptionem aqnę, deinde addantur ſucci limonum ℥ vj. remoueatur ab igne, dumq; iocipit refrigerari, adde vitellos ouorum recentium num. 4. conſeruetur poſtea in vaſe mondo, & bene couperto, & illinet loca ſcabioſa, omnia ſcalpendo priua apud ignem, & ſic fiat alternia diebua veſperi ante introitum lecti ſeptem vicibus, vltimò ingrediatur balneum & mundificetur totum corpua, poſteà mutet veſtes & chirothecas. Pro maculis delendis prodeſt aqua deſtillata ex limonibua cum farina fabarũ, viridium: ſuccus etiam limonum cnm nitro optimum eſt pro ſcabie vnguentuio.

De ſcabie pro puero, dicta in Hoſpitali. Obſeruatio. Conſilium CCC LXXIII.

ERat puer laborãs febre putrida & hydrope, cuius cutis aſpera erat, & habebat diſpoſitionem ad ſcabiem, de qua Montanus hoc dedit cooſilium. Scabies eſt de genere fluxionũ, & ſemper deducenda eſt ad floxiones: ſed in qualibet fluxione quatuor ſuot conſideranda, ſcilicet membrum mandans, membrum recipiens, materia quæ tranſmittitur, & viæ per quas. Ad quam partem hîc tranſmititur? ad totam cutim, quæ recipit, propterea quia imbecillior eſt à propria natura. Semper enim videbis ad cutim fieri criſin in fine ægritudinis, cũ ſcabie, puſtulis, ſudore, in adoleſcentibus, & non raro etiam in alijs. Eſt præter hæc debilitatus admodum, quia perpeſſus magnum frigus, & aquas inter cutem, vt penè exhauſtua ſit calor, nec poſſit concoquere alimentum propemodum, nec expellere excremẽta. Propter paupertatem & ingluuiem cibos multos ingeſsit & varios, nec boni ſucci, nec nntrimenti commodi: vnde in venis & hepate materia multa. Viæ qnoq; latę ſunt, quia cholericua: habet latas venaa, & poroa amplos. Scabiea, rigor, ſudor, lepra, pruritus ſimplex, ſicc⁹ ſub cute ab eadem materia naſcnntur. Ita omnea fluxiones ſunt, ſed tantùm ſecundùm diuerſum modum ſubſtantię & virtutis expellentis variant. Si materia tenuia, & pori aperti, nullũ fit ſimptoma, quia materia exhalat: ſi verò materia craſsior, virtus non fortis, & cutis reſiſtit, fit rigor. Eſt etiã rigor ſioe febre interdum, vt Gal. libro 2. de differ

D febrium, & lib. de rigore, oſtendit. Si materia craſſior, virtus fortia, & viæ latiores, peruenit ad cutim, ac ibi contrahitur, & puſtulas generat: eſtque materia pituitoſa, aliquando ſalſa. Eſt ęgritudo in compoſitione, quia cutis aſperior eſt quàm eſſe deberet. Gal. 2. de Cauſis mor. Morbus eſt quando impedit operationes: quandò verò non impedit, eſt ſymptoma. In hoc puero ſunt puſtulæ, nec eſt ſimplex pruritus, quia dilatatis poris euaporat: hinc cutis aſpera eſt, & facit deſquamationes, quia materia multa quidẽ, ſed tenuis eſt, & apud antiquos propriè lepra dicitnr. Nam apud medicos hodie lepra longè eſt alia, quàm quæ apud antiquos elepbantiaſia dicitur, & deſquamat ferè vſque ad oſſa. In hoc puero eſt ex humore ſalſo, pituitoſo, aduſto. Si ex melancholia, faceret elephátiaſin, & veram lepram. Auicenna dicit ſalſedinẽ ex duabus cauſis prouenire, vel cùm bilia cum pituita miſcetur, vel quando aduritur materia pituitoſa. Prima cauſa habet difficultatem, quia nunquam ex tali miſtione facietis ſalſedinem, rem ſcilicet amaram cum inſipidam miſcendo. Nam ſalſedo etiam differt ab amaritudine, vnde non ſcio qua experientia ductus hoc dixerit. In ſecunda cauſa verum dixit: quia vbi calor adurens occupat materiam terreſtrẽ & craſſam, & eam exurit, ſalſam facit. Sic etiam fit ſalſedo maris, ob aduſtas partes terreaa, miſtas cũ humore aqueo, vt Theo. ait de ſaporibus. Salſedo in terreſtri ſubſtãtia fundatur, ſicut & amaritudo: habent enim eandẽ cauſam materialem, materiam ſcilicet craſſam & aduſtam, & efficientem, vtrunque calorem adureotẽ, niſi quia amara ſunt magis aduſta, ita ętiam, vt ſi quæ ſalſa vlterius aduruntor, fiunt àmara, ſicut oitrum eſt ſalis genos excoctum. Cura à natura rei. Primò ponamus corpus eſſe purgatum. Eſt ſalſedo, & eſt fluxio, quæ quandoque ſola curatione curatur, vt materia cùm non ſit iam amplius, mundetur: vnde etiam dicit Galenus, ſæpius ſe fluxiones ſola euacuatione coraſſe. Abſtineat à rebus ſalſis, acetoſis, carne bonina, vino craſſu, potenti, & omni re calida & adurenre: vtatur vino ſubtili, & tenui. Si adhuc medicamentia indigeat, vtendum abſtergentibus & exiccantibus: quia ſi illa quæ adhærent, abſtergantur, corpus reddetur æquale. Aſpera com abſtergẽtibus curanrur: ſic cõueniunt omnia acida, vt ſuccus limonum, acetoſa, oxylapathum, ſal, nitrum, decoctum lupinorũ, Terebinthina, ſi timetis nimiam exiccationem, poteſtis addere butyrum, oleum roſatnm, ſed ſatia eſt fontes indicaſſe.

De ſcabie humida cum pruritu. Conſ. CCCLXXIIII.

R. Floris caſsiæ ʒ x.

Cum ſaccharo fiat bolus, ſumat per horam vnã aote prandium. Item

R. Succi boraginis
Fumi terræ
Cichoreæ ana ℥ iij.

Purificentur & ſermentur pro tribua viciboa, ſumatur ergo tertia para huius ſyrupi, & ſeri caprini

prini ℥ 6. Miſce, & accipiat in aorora loco ſyrupi per 14. aut 15. dies, pro ut magis conferet.

Item:

R. Reubarbari electi ʒ.ij.
Macis ℈ t.

Incidantur & aſpergantur vino aromatico, poſtea infundantur in aqua lactis caprini, per horas 24. facta diligenti expreſsione & colatura.

R. Confect. Hamecb ʒ iij.
Syrupi roſati ſolutiui ℥ ij.

Miſce, fiat potio danda in aurora cum cuſtodia. Item R. ſacchari roſati ℥ 6. Vtatur ante cibum manè & ſerò, & ſumat ℥ s. ſingulis uicibus, poſt aſſumptionem medicamenti. poſt duos præcedentes ſyrupos, mittatur ſanguis à vena hepatis dextri lateris, & extrahantur circa ℥ 8. Item peractis bis omnibus ingrediatur balneū aquæ dulcis, & primò ſudet & fricetur, deinde lauetur. Poſtea in ſecundo loco balnei mittetur ſanguis per cucorbitulas, applicando eas tibijs, brachijs, ſpatulis & natibus, poſtea illinantur manus, & totū corpus linimento infra ſcripto.

R. Terebinthinæ lotæ ℥ iij.
Olei roſati
Butyri recentis ana ℥ ij.
Storacis calamitæ ℥ t.
Succi limonum qnantum eſt pondus omninm, ſalis nitri ℥ s.
Salis communis ʒ ij.

Miſce omnia ſimul, & bulliāt in olla nona, deinde remoueantur ab igne, & vbi tepuerint, adde vitellos ouorum recentium N. 4. commiſce omnia ſimnl ad formam voguenti, & utere. ante purgationem, nullas lotiooea aut vnctiones (neque de butyro) manibus applicari voluit, quòd ille plus materiæ ad locum pertraherent, ſi tamen omnino lauare vellet, faceret id cum decocto altheæ maluæ, & inungeret manus ſucco aranciorum medij ſaporis. Pedes tumeſcebant, lauit ex roſis, althea, camomilla, ſaluia, maiorana pulegio, in vino & aqua coctis. Et quia ex malo regimine videbatur quaſi priocipium cacbexię, dedit Trochiſcos de abſynthio.

Ad ſcabiem poſt purgationem diſtillatum.
Conſilium CCC LXXV.

R. Radicum ellebori nigri ℥ vj.
Lapatij acnti man. to.
Radicis ellebori albi ℥ ij.
Limonnm cū corticibns ſuis in fruſta inciſcorum numero 15.
Therebinthæ ℥ iiij.
Salis nitri ℥ ij.

Contundantur omnia ſimnl, & fermententur per dies qnatuor in vaſe mondo & bene cooperto, ne tranſpiret, ſepelianturq; in fimo eqoino: poſt fermentarionem quatuor dierum extrahatur primò aqua, deinde oleom: utrunque optime ſcabiem remouet, & cutem ab omni labe mnndabit.

Vnguentum ad lepram datum, ſeu ſcabiem ortam ex xitio nirtutis aſsimilatiuæ, purgato ante uniuerſo corpore.

A R. rad. lapatij ℥ 4. rad. ellebori nigri ℥ 2 elleb. albi ℥ t. hordei tracti p. 3. Bulliant omnia in ſuff. quant. aqoæ roſ. ad conſnmptionem duarum partium, deinde facta diligenti expreſsione & colatura R. ſalis nitri ℥ 4. olei roſarum, butyri recentis an. ℥ 2. Bulliant omnia ſimul ad conſumptionem aquæ. Deinde R. ſueci limonum ℥ 3. terebintinæ ℥ 2. Miſce omnia ſimul, & cum refrixerint addito vitellos ouorum receotes N. 3. & ſerua. Inungatur ſcabies, ſcalpta prios. Succus limonom cū nitro aptum vnguentum pro ſcabie Mont. in tracta. ſimpl. facult.

Pro M. Flaminio qui ſcabie laborabat.
Conſilium. CCC LXXVI.

R. Flores Caſsiæ rec. ex. ℥ t. Confectionis Hamech ʒ 2. aquæ bugloſſæ q. ſ. ad diſſoluendū. Miſce fiat potio.

R. ſyr. de Fumoterræ ℥ t. de Bugloſſa, de Endi- B uia an. ℥ s. Decoctionis bugloſſæ, lupulorum, cichorij ℥ 4. Miſce fiat ſyrupus.

R. pill. Indarum de fumoterræ an. ℈ 2. miſce cū aqna fumiterræ, reformentur pillnlæ 5.

R. reſinæ terebintinæ lotæ ℥ 2. bntyri recenris ℥ t. ſalis ʒ 2. olei roſacei, coſtini, ſulfuris viui an. ℥ 5. ouorum lutea duo, miſce fiat linimentum. Hoc linimeotum multum profuit. poſtea ſequens pro abſterſione inſtitutum.

R. ſulphuris viui ℥ 2. bacearum lauri ℥ t. baccarum iuoiperi ℥ 5. ſalis ʒ iij. omnia contuodaotur & ligentur in petia imponātur in oleo: in olla recoodito, & ſic hæc aliquantulnm bulliant, & poſtea accipiatur illa petia, & cum ea fricetur corpus quando vadit æger dormitum ſeu ſingulis noctibus, ſeu alternis.

Loco pillolarum ſopradictarum poſſent ſeqnentes confici.

R. pill. Indarum de fumoterræ an. ℈ t. cochiarum cum elleboro ℈ 2. miſce & fiunt pillolę r.

Hæc Montannm præſcripſiſſe perſuaſit mihi C amici liber, etiamſi vix fidem faciat. Nam cochias enm elleboro, & vſum iſtum ſolpburis ſcio Montaonm minimè probaſſe.

Ad abſceſſum exulceratum mollificandum & abſtergandum. Conſil. CCC LXXVII.

R. Oeſypi eerati deſcriptione Pbilagri ℥ 1.
Exteodatur &c. aot ſic:

R. Diachyloo ſiue gummi:
Dialtheæ.
Myrrhæ.
Bdellij. ana ʒ ij.

Cnm modico ceræ, renouetur ceratum, & extendatur in corio perforato in medio, & applicetur loco, ne attingat os abſceſſus. Item

R. Mellis roſati.
Terebinthinæ. ana ℥ s.
Farinæ hordei mundæ ʒ ij.

Miſce, & ſingulis uicibus addatur modicum uitelli oui, & pooatur in filameotis, & imponatur in Apoſtemate pro digeſtiooe.

Ad contuſionem brachij per caſum cum equo. 1543 Feb. xxiij. Conſil. CCCLXXVIII.

COmmendator Cypri, curſu equorũ cum Duce Vrbini, Priore de Roma & alijs, certãs ad S. Antonium, fortè fortuna cum ſuo equo tanto impetu, in alium quendam irruit, vt vterque cum equo proſterneretur, & ipſe Commendator cum ſuo in brachium cecidit, ita tamen, vt nec fractum eſſet quicquam, nec loco ſuo remotum, ob conſeruationem tamen & ſubitum timorem, nec mouere poterat commodè ſurſum, neq; deorſum, nec animo præſenti admodum erat. Montanus vocatus, intellecto modo quo cecidiſſet cũ equo in latus, & viſo brachio, non inuenit alicuius periculi ſignum, ſed brachium ei ad omnes partes torquere nitebatur, quod ſatis proſperè ſucceſsit. & quia animo conturbato erat, nec ſatis præſenti, iuſsit, vt aquam roſarum arte mixtam, illi olfaciendam propinarent, ſtatim etiã exhibuit clyſtere commune, ex oleo & melle roſato. in brachio exterius ſupra radium & cubitum apparebat paruus tumor, quem cum tangeremus, maximo afficiebatur dolore, eum locũ Montanus hac fouit decoctione:

R. Abſinthij M. j.
Furfurum ſubtiliſs. M. s.
Adipis anſeris ℥ j.
Olei roſarum ℥ iij.

Miſce & decoquantur in s. q. aquæ. Humerum & totum collũ, in quo etiam dolores patiebatur ex caſu vnxit hoc oleo:

R. Olei roſati cõpleti, olei de abſinthio an. ℥ j.

Iuſsit & incidi uenam baſilicam ex latere oppoſito ſiniſtri brachij, & extrahi ſanguinis ℥ 3. cibum conceſsit eo veſperi panatellam ex brodio caponum, & contuſum pulli eiuſdem. Voluit enim in principio liberalius nutrire ægrum, vt ſi opus eſſet in ſtatu facilius de cibo ſubtrahere poſſet, potum dedit aquam coctam cum ſaccaro, & in ea oximel.

Contra modernos, qui principio nimium detrahunt, & ita debilitant ęgrum, vt in ſtatu poſtea cum defecerint ex inedia vires cũ ſummo interdum periculo nutrire liberalius cogantur, eo tempore quo cum morbo maximè natura occupata, cibo non onerari debebat. Sequenti die hora vna ante prandium ſumere iuſsit hunc bolum:

R. Floris caſsiæ ʒ x.
Rubeæ tinctorum puluerizatæ ʒ s.

Miſce, & fiat bolus. Hoc ſeruato regimine euaſit.

Ad vulnus in brachio, rigido. Conſil. CCCLXXIX.

BRachium quidam habuit rigidum, quod muſculus exterior læſus fuerat ex ictu. Aderat nonnihil materiæ, & præterea duo vlcera ranioſa. Montanus pro reſolutione illius materiæ hoc adhibuit.

R. Radices conſolidæ maioris. N. iij.

Bulliant in vino claro minimè auſtero, cũ me-
D dicò melle roſato. Deinde facta diligenti expreſſione & colatura.

R. Fariną fabæ & hordei. ana M. j.

Miſce cum colatura, & tumori apponatur.

Erat is tumor in articulatione vlnæ cum humero, ita quod illius articulationis motus omnes amiſerat: extenſionem, reflexionem & in circulum ductionem.

Obſeruata.

Cuidam in tumore ordinauit Montanus emplaſtrum ex farina hordei, vitello oui, croco & lacte muliebri, iuſsitq; vt quarta quaq; horæ parte mutaret, & tertio quoquo die recentem miſturã faceret, quia facilè corumperetur. valde hoc profuit. Et dicebat ſe podagricis quoque adhibere, Alteri in tumore emplaſtrũ ex oleo amygdalarũ mirrha croco appoſuit, Item in materia frigida aquam vitæ cum Saluiæ & Roriſmarini aqua.

E *Pro D. Andrea Polono in pectore, eius verò fratre in capite vulneratis, Obſeruationes, & ſententiarum recitationes in colloquio Anno 1545 prima Iunij. Conſilium CCCLXXX.*

VUlnus Domini Andreæ erat inter ſecundam & tertiam coſtam verſus concauum pectoris. Idq; non amplum valde. Propter dolorem tamen, quem circa os pectoris ſentire ſe dicebat, profundius videbatur, nec multum ſangoinis effluxerat: ita vt adhuc locus ſanguine repletus videretur, quĩ arte eliciendus & extrahẽdus eſſet. Montagnana & alter Chiurgus, ac item Phriſimelica, vulneratum eſſe arbitrabantur, idq; colligebant ex ſanguine ſpumoſo, ac quia manus ad vulnus applicata, ſentiebat aerem egredi. Fratris verò vulnera in capite per ſe periculoſa non erant, niſi quòd ſanguinis maxima copia effluxerat, ita ut reſtinguĩ quaſi nõ poſſet, faciei color permutaretur, & pulſus etiam appareret admodum debilis, ſuppreſſo
F tamen ſanguinis fluxu, redibat virtus, ita ut ſtatim omnes ſperarent melius. D. Montanus: Clariſsimi Doctores, profectò vulnus iſtud eſt conſideratu dignum: penetrat ad cauitatem pectoris. ſed nõ eſt clarum vtrum penetret ad pulmonem: apparet ſanguis ſpumoſus, hoc fit in omni vulnere pectoris. Ex continua enim exſpiratione & inſpiratione fit ſanguis ſpumoſus: videmus exire aerem, quod ipſum etiam vſitatum eſt in omni vulnere ad cauitatem pectoris tranſeunte. Nec difficultas anhelitus arguit neceſſariò vulneratũ eſſe pulmonem. Impeditur enim ſpiratio ſtatim cum vel muſculus aliquis, vel aliud membrum faciens ad motum Diaphragmatis & pectoris læditur. Cum autem pulmo vulnus vel vlcus ſimplex habet, non fit difficultas anhelitus, & hic præcipue dolor circa vulnus facit, vt ob eam cauſam non ita dilatetur pectus, & quia per vulnus expiratur aer, ideo anhelitus eſt diminutus. Vtrũ igitur ſit vulnus in pulmone an nõ, nõ nego neq; affirmo,

affirmo. Sed potius videtur quòd nõ, quia vulnus eſt circa ſecundam coſtã, quouſque non extenditur pulmo. Sed iſtæ ſunt coniecturæ, proceſſu tẽporis videbimus veritatem, ſanguis eſt circa diaphragma, quod ne congeletur videndum eſt, & cum hodie acceſsi nullum animaduertere potui pulſum, adeo vt ipſe etiam vulnus letale crederẽ. Videndum igitur ſi quid ſanguinis ibi remanſit, vt incidatur & expellatur. Quod ad medicinas attinet, Hippocrates & Galenus in vulneribus pectoris ab omnibus reſtringentibus cauendũ ſcribunt, præterquàm ab oximelite. Nam illud ſolum non exaſperat pulmonem, ideo eo hodie contentus eſſem, & quoad cibum, iudico ſufficere hodie panatellam. De altero qui in capite vulneratus eſt, quoniam ſanguinis fluxus eſt reſtinctus, melius ſperabimus: cum præſertim vulnera ex ſeſe non letalia eſſe intelligamus. Venam nõ incidendam iudico, quia plurimum ſanguinis effluxit, cibabitur quoq; panatella, impoſitum eſt clyſtere pro diuerſione utrique, & quia Andreas ſitiebat admodum, ordinatus potus ex hordeo & ſaccharo, & oximelite, & rubea tinctorum, quæ ſanguinem concretum excerneret: iuſſus etiam in eodẽ latere recumbere, vt ſanguis ex vulnere effluere poſſet, quod & factum.

Pro eodem, Conſil. CCCLXXXI.

QVinta Iunij, quæ quinta etiam erat dies accepti vulneris, corripuerat eũ ingens tuſsis, expuerat ſanguinem vſque ad 6. ℥ & amplius, & aperto vulnere inde etiam aliquid effluxerat. D. Phrigimeli ca exhibuerat caſsiam, vt leniret aluum duriorẽ, addiderat aliquid boli Armeni ad exicãdum pulmonem, quem vulneratũ arbitrabatur, eò quòd ſanguis qui effluxerat ex pulmone ex parte viuidus & ſpumoſus eſſet: adiecerat etiam aliquid rubeæ tinctorum, ſi quis adhuc reſtaret ſanguis grumoſus aut congelatus. Poſtera die vocati ad Collegium Montanus & Phrigimelica à Chiurgis, & conſulti, an eſſet incidendum vulnus, & paulo amplius aperiendum, & vterq; Chirurgus arguebat quòd ſic, propterea quòd metuerent, ne ſi materia retenta non poſſet libere exire, generaret inflammationem, & quidem id faciendum cito antequam dilabatur virtus. Phrigimel. etſi pulmonem arbitraretur læſum, noluit tamen admittere vlteriorem inciſionem, quod orificium ſatis amplum ad immittẽdas tentas videretur, & eſſet periculum de dolore in illis partibus ſenſibilibus admodum, ne is attraheret materiam, & cauſaret inflammationem nouam. D. Montanus ita ratiocinabatur: Duo nobis proponuntur quærenda: quæ diſpoſitio ſit vulneris intrinſecus, ſeu quo terminetur, & quale ac quantum ſit extrinſecus, id eſt, de principio & fine quærimus, & vtrunque nos dubios facit, & in cura & in prognoſtico. Nõdum determinare poſſum, an veniat ad ſubſtantiam pulmonis an non, cum videam & ſatis etiam explorarint Chirurgi, vulnus per trãſuerſas partes inflictum à dextra verſus ſiniſtram, non rectà A à parte anteriori pectoris ad poſteriorem, quod ſatis apparet ex impoſitione tentæ, & idẽ vulnus ad ſecundam coſtam eſt valde ædito & alto loco: ideo ſuſpicor pulmonem nõ eſſe læſum. Deinde ſi læſus eſſet pulmo, læſus eſſet ſuperior locus, ac eſſet vulnus profundum in eo, & ſæuiſsima ſequerentur accidentia, ac inflammatio etiam ex qualibet leui cauſa, quia pulmo, propter multam ſuã humiditatẽ (ſiue ſubſtantifica ea ſit ſiue excremẽtalis & aduentitia, vt dubitat Auicenna) in eo exiſtentem, aptiſsimus eſt ad putredinem, vt in multis locis teſtatur Gal. Item 5. Met. dicit Gal. quòd ex parua vena rupta in pulmone, tantùm ſit periculi ab inflammatione, vt poſt triduum neminem viderit curatum. Quomodo igitur hic vulnerato pulmone tanto vulnere potuiſſet perdurare tamdiu? eſt hodie quintus dies completus, & nõ apparet inflammatio facta poſt vulnus. Quòd autem exeat ſanguis ex vulnere, non eſt mirum, eſt vulneratus muſculus, in quo venæ ſunt ſem- B per, quæ vnà læduntur, & nihil frequẽtius, quàm ex vulnere ſanguinem fluere. Quòd autẽ ſanguis ille ſpumoſus videatur, neque id mirum eſt: videtis aerem ingredi per vulnus tanta copia, vt egrediens iterum extinguat candelas, huic cum permiſcetur ſanguis, fit ſpumoſus, cum tali agitatione excernatur. Quòd autem per tuſsim exeat, fit, quia tranſit ad pulmoẽ, & illud ſolũ eſt quod metuo, ne ſanguis ille erodat illã exteriorẽ pelliculã pulmonis, & ad ſubſtãtiã pulmonis perueniat, & in ea remaneat, ac tandem putreſcat, ac ita ſequatur phthiſis, maximè in iuuene humido & pingui, in quo abũdat materia, & meatus ſunt anguſti. Credo igitur pulmonẽ non vulneratũ, ſed ſanguinẽ, ex læſis partibus ad eum defluere, & poſtea per tuſsim expelli, nec habeo ſignum adhuc, ſubſtantialiter læſum eſſe pulmonem oſtendens. Cum igitur terminetur vulnus ad pulmonem, vt credo, indigemus maximè exiccantibus & abſtergentibus ſine aſtrictione, quia totum periculum ei eſt à ſanguine, qui non poteſt exire, & congelari fa- C cile retentus poterit, quem cum rebus aſtringentibus faciemus craſsiorem, & minus obediẽtem: conſolidabimus etiam locum citius quàm oportet: cauerem itaque ab aſtringentibus, & adhiberem potius abſtergentia, quæ eſſent ſubtilis ſubſtantiæ, & exiccarent vnà, quo prohiberent putrefactionem in membro alioqui humido, ea tamen tenuis ſubſtantiæ eſſe velim, & minimè erodentia, ne excitarent tuſsim. Vterer igitur aqua fontis, mixta cum vino albo tenuiſsimo, quia tale eſt leuis ſubſtantiæ, & habet vim penetrandi, nec ita potens eſt, vt calefaciat, cum tenue ſit & dilutum etiam. In eo coquerem hordeum, quod abſtergit & exiccat, ſed ſine eroſione & adſtrictione. Adderem roſas in aliqua quantitate, quia Galenus lib. tertio de Simpliciũ facultatibus, capite de roſis, dicit eas habere aſtrictionem lenem, ſcilicet in primo gradu, quæ nõ erodit, nec aſtringit nimium, ſed adiuuat penetrationem & exiccat. Vellem etiam ponere aliquid de Betonica, quæ exiccat & corroborat membra, & pectori cõuenit. Adderem & rubeam tinctorum, ſed in mo-

dica quantitate, ſi quis reſtaret ſangois grumoſus, vt eliceretur, huic decocto adderem zuccarum candi roſatum, quod quia abſtergit ſine omni eroſione, etiam oculorum collyrijs vtile eſt, & hoc decoctum inijcerem in locum vulneratum.

Nunc de altero, videlicet de principio vuulneris, & an videatur dilatandom eſſe, vt vterqoe Chiurgus arbitratur, & quidem primus ratione ipſius vulneris, non recta procedentis ad cauitatem pectoris, ſed per ſinum ſeu angulum quendam id faciendum exiſtimat. Alter verò, qui ſecundo loco dixit eum ſinum non eſſe ex natura vulneris, ſed putat penetrationem factam inter muſculum & muſculum, vel ex putredine media, quæ ad ea loca fluxerit, vel etiam ob magnũ eum & violentum motum tuſsis, quod valde fit veriſimile, eò maximè, quòd primò rectitudinem percepit cum ſtilo, nunc varò non, ſed quic quid ſit ea cauitas, in profundo eſt ſub muſculo, quæritur an ſit incidendom orificium? ego credo quòd non. Primò, quia ſi fiet apertio vulneris erit magnum periculum cum pauca vtilitate, quia vtilitas tantòm ea eſt, vt natura babeat commodiorem exitum, babetis orificiom ſatis amplum, pro tentis imponendis, & exitum ſanguinis etiam ſatis pro re & opportunitate copioſum: & materia, ſi quæ inter muſculos defluxit, medicamentis concoqui & educi poteſt, & ſi fieri inciſio debet, erit ea aot ſoperficialis, & in cute tantùm, quæ nihil proderit, qoia angulos ille in profundo eſt, aut profunda erit inciſio, hæc non erit ſine periculo, & abſcindetis muſculos, quod abſque dubio motui nocebit. Deinde ſum cum excellentiſsimo Doctore, qui dixit rem fieri non poſſe ſine grauiſsimo dolore, quia membra ſunt valde ſenſibilia. Dolor uocabit materiam ex corpore abundante bumoribus ad partem affectam, ſeqoetur inflammatio, tuſsis, ac tandem putredo etiam ex ſanguine illo retento & incraſſato. Tertiò, in quarta die, quæ eſt indicatrix ſeptimæ, peios habuit: orta tuſsis, & effluxit ſanguis, ideo dimitterem eum vſque ad ſeptimam, & non poteſt etiam fieri ante ſeptimam, ideo donec ea tranſiret, ſtarem interim in iſtis. Curatus eſt ſine vlteriori inciſiooe, & quidem integrè.

De brachio vulnerato, & ſenſu, motu, atque nutritione pro Brixienſi Præpoſito. Caſum recitãte Bellocato, dicta in colloquio xv. Iunij
Conſil. CCCLXXXII.

Hiſtoria clara eſt, & ſatis cõſtat quòd moltiplex ſit læſio in illo brachio, & quidem tot modis quot ſunt principia. Primò eſt principiũ ſenſus & motus. Secundò, principium virtutis vitalis. Tertiò, principium virtutis nutritiuæ. Et quodlibet horum principiorum habet ſuos riuulos. Primò ſont nerui, per

D quos deriuatur virtus ſenſitiua & motiua: per arterias defertur calor & ſpiritus: per venas vis nutritioa ab hepate. Hi tres riuuli ſnnt aliqua ex parte læſi, & ſecundum hnius læſionis proportionem eſt affectus. Arteria fuit inciſa & neruus. Et nos ex quadam neceſsitate conſeqoentiæ concludimus, licet medici id nobis non indicent, quòd etiam venæ ſint læſæ. Hinc ſeqoitur quòd non nutritur, quia venæ non deferunt ſanguinẽ, & percepit etiam perpetuam frigiditatem iu iſto brachio. Motus læditur propter neruos: ſenſus etiam. Hæc eſt res quæ ſenſui patet. Sed illud eſt dubiom, vtrum hi riouli, ſcilicet nerui, arteriæ & venæ, ita ſint inciſi, vt nulla planè ſit cõtinoitas? an ſint ex parte inciſi illi riuuli, an planè nõ ſint inciſi, ſed potius propter materiam influxam ſint obturati? Ego incipiã ab arteria & vena. Oportet credere hiſtoriæ. Omitto puncturam illam fa-
E ctam ex vuulnere: ſed quia fecerunt inciſionem magnam, & cauterium etiam adhibuerunt Medici illi pro ſanguine ſiſtendo, quod cauterium adurit venam, & obducit callum, & ſic conſtringitur: ergo probabile valde, qoòd illa vena ſeparata ſit in totum: & quia ignis exiccat, & binc vena facta breuior, & ſic non poteſt bene continuari, quia ad hoc vt continuentur, requiruntur duo, vt ſint molles, & vt ſe inuicem contingant. Sed bic ſunt duo: Primò, ignis qui aduſsit, & fecit partem duriorem. Et ſecundò etiam breuiorem: & ſic propter breoitatem non potuerunt hæc continuari, ac propterea non eſt liber tranſitus ſanguinis & ſpiritus ad partes inferiores. Et ita credo, quòd illæ venæ habeant cicatricem non facile conſolidabilem. Vtrum ſint omnino interceptę & ſeparatæ ſecundum totum, & quòd partes planè diſtent, & factos ſit callos tã in parte ſuperiori quàm inferiori? Ego nõ poſſum certo dicere. Quo ad neruos eſt facta læſio. Motus reuolutionis in manu & erectionis eſt impeditus,
F & nonnullorum digitorum: & credo, quòd omnes illæ lęſiones non ſint æquales, & nõ omnes ex vulnere. Nam illi nerui qui ſunt inciſi ex vulnere, non recipiunt curationem, & non poſſunt conſolidari: & cum ſit vulnos in vna parte, non credo, quòd omnes nerui ſint æqualiter læſi, ſed facto vulnere, debilitatur locus, & affluit materia & recipitur etiã in vicinis neruis, & propter frigiditatem & craſsitudinem illa materia non facile reſoloitur, & ſic facta eſt obſtructio atq; ita non ſolum hæc læſio eſt ex vuulnere. eſt etiam læſio tam in ſenſitiuis neruis, quàm motiuis, & ſic credo illam læſionem neruorum eſſe valde diuerſam, & non ſolum ex vuulnere. In ſoperiori parte non habuit motum, nunc autem incipit mouere humerum, cum antea non potuerit, qnia materia affluxit ad illam partem. Vnde ſæpe euenit, quòd vulnerato pede fit bubo, propter interceptionem materiæ. Sic & hic mouet humerum, propter medicamenta quæ adhibita ſunt, & materiam quæ affluxerat reſoluunt. Ergo qoicquid eſt inciſũ eſt incurabile, & quo ad neruos, & quò ad venas & arterias,

Qui

Qui verò ſuut obſtructi & refrigerati propter affluxum materiæ, hi poterunt curari, & maximè cum antea fuerit affluxus propter quem non potuit mouere humerum, quem iam mouet. Quantum ad torturam oris, ſum anceps, an aliquid ſit inciſum: audio tameu, quòd contiuuè melius habuit, & ſic credo quòd etiam materia defluxit ad illum locum. Sed quod eſt inciſum nou curatur, quod tamen certò uou ſcio.

De cura. Omnino tenet reſolutiouem, & non poteſt ſequi nocumentum, ſi rectè fiat ea reſolutio. Vtatur perpetuò reſoluentibus, ſed miſceat eum mollietibus, oe quod ſubtile eſt reſoluatur, & pars gypſea relinquatur. Vtatur ergo his inuicem. Mollientia ſiut calida & ſicca in ſecundo gradu, quia materia eſt craſſa, vt crocus, bdelliũ, myrrha. Emolliatur cum piuguedinibus & oleis, vt oleo amygdal. dulcium & chamæmeliuo: item lapide pyrite, cuius vſum Gal. 2. ad Glau. ita commeudat, vt propter ſingulares affectiones dicat quaſi magicum opus viſum. Vtrum lutum Sancti Bartholmæi conoeniat & fooeæ illæ? Placerent, ſed oportet conſiderare quòd ad illa valida reſoluentia egemus multa præparatione corporis, & eſt corpus cacochymum, & boc tempus ineptiſſimum eſt pro purgatiouibus, & maximè in corpore cholerico, vt iſtud eſt. Ergo balneum differatur uſque ad Septembrem: & quia corpus nou eſt præparatum, opportunũ tempus expectetur. Interim tameu aliqua cerata vel emplaſtra applieentur, vt eſt oxycroceum illud, quod pouatur ſupra totum brachium, & ſingulis quindecim diebus remoueatur. Hoc conſului in quodam iuuene uuper, qui amiſerat motum in brachio, & nũe optimè iucipit ſe habere, & mouère brachium.

De Vulnerato in dorſo in quo impeditus motus pedis. Conſi. CCCLXXXIII.

PRoponitur Iuueuis habens ſymptomata manifeſta. Accepit vulous in dorſo, ex quo ſoluta coutinuitas, & ſpirituũ via impedita ue poſsiut tráſire ex nucha ad pedes. Hinc pedis motum amiſit, ſucceſſo tẽporis reſtitotus eſt aliquo modo: fuit etiam facta conuulſio horum membrorum ex dolore, credo quòd ægrè poterit reſtitui, tamen vt iſtæ materiæ reſoluantur, & melius habeat, curabimus: aduenientibus enim caloribus cum in byeme ſit vulneratus, melius habuit, ſed proxima hyeme nihil mutatum eſt, maximè in eo timeo, eum ex cicatrice contraxerit malum, ue ſpiritus ad inferiora deuenire queant. Primò ergo reſoluerem, ſecundò roborarem membra, tertiò attenuarem cicatricem, præſuppoſita euacuatione totius corporis & diæta. De luto S. Bartholomęi, qood quæritur, Reſpoudeo, talia medicameota licet degerant, tamen relaxant, ſed lutum S. Autonij habet aliquid alumiuis, eo vterer. Si euim facta eſſet conuulſio, à qua reſoluitur, eo roboraretur membrum, & cauſæ frigidę amiſsionis motus horum membrorum alterareotur. Fomeutis igi-

A tur iſtis vterer: Inungerem oleo amygdaliuo & piuguedinibus ne incidat iu tabem.

Montanus. Videmus quòd motus iu eo impeditus ſit in omnibus muſculis pedis motus erectionis ad omnes partes, & etiam reuolutionis. Videmus etiam vulnus circa 13. vertebram à ſommo iucipiendo, et eſt circa ſextam thoracis vertebram ad partem ſiniſtram. Hæc ſunt duo ſymptomata, quæ curari petit. Primò ſciendum eſt, quis ſit locus primogeniò affectus, ſecuudò quiſnam ſit iſte affectus. His duobus inquiſitis ouuia abſoluta erunt. Primogenium affectum dicere poſſumus vulnus in ſpina, quia immediatè poſt vulnus incidit in priuationẽ ſenſus & motus pedis, Anatome docet nos quòd nullus neruus à vigeſima, ſed primum à 21. vertebra oriatur, qui deſcẽdat ad pedes, quia nihil habent commune nerui deueoientes à 12. 13. 15. vſque ad 20, cum cruribus, ſed veuiunt ad brachia ad muſculos thoracis, vteri, oullus eorum deuenit ad crura. Miror itaque B quomodo ex eo vuluere ad crus ſiniſtrũ deuenerit hoc uocumentum, cum nullũ ſenſerit in brachio, nec in muſculis thoracis, ad quæ loca hi nerui deueniunt. Ego audiui iſtud vulnus punctione ſactum, quod culter nõ penetrauit ad profundum, ſed ad ſpatulam ſub cute. Cum itaque vulnus ſit ſatis magnum, & plurimum exierit ſanguinis, hinc plorima materia eò deoenit, & hæc materia reſedit ad os ſacrum, deinde deuenit, & impacta eſt ſeruata rectitudine in crus ſiniſtrum. Dico itaque defluxum materiæ ad inferiora buius ſymptomatis cauſam eſſe. Cur autem partes ſuperiores non ſunt læſæ? quia nerui non fuerunt læſi, tantùm fuit vulnus ſuperficiale, & nucha minimè læſa fuit. Vulnus enim ab ea duobus digitis diſtat & aſcendit ad ſpatulã, ſed uerui valde ſunt in profuodo. Cum conſidero res ab actionibus læſis, me non falli poſſe cenſeo, cũ video omnes muſculos mouentes crus læſos eſſe, conijcio origiuem iſtius mali eſſe ab affectu vniuerſali, & non à læſione ſingularis cuioſdam nerui, & eſt facta C læſio propter defluxum materiæ obſtruentis. Quantum attinet ad ſecundum, vtrum ſit conuulſio, an reſolutio, vel vtruuque? Quantum ad cõuulſionem, ea eſt acutum ſymptoma & verendũ. Ideò hîc non videtur eſſe conuulſio propriè loquendo, ſioe à cauſa humida ſiue ſicca. Si tamen volumus conuulſionem pro contractione iutelligere, dicimus hic eſſe ſpaſmum ſactum propter contractiouem ligamentorum, qoæ cum non ſentiant, non ſaciunt magnos dolores: ea enim imbiberunt plurimam humiditatem ratioue iſtius defluxus. Si intelligimus reſolutiouem, quæ ſacit ablationem ſenſus & motus, nou eſt illi ablatos omoino, ſed diminutus motus: uon deſijt intenſio ſed extenſio actionis, & eſt diminuta actio extenſione. Eadem itaque cauſa faciens ſpaſmom, ſacit reſolutionem. Credo qoòd ſit intemperies frigida & humida per affluxum, hisq́; nou eſt facta exiccatio, niſi quoad tabẽ: uam non nutritur vt aliud membrum, quia miuus laborare cogitur, mediocris enim motus confirmat, excedeus

minuit. Refrigeratur etiam temperatura membri
ab iſta materia frigida, oec defertur nutrimentũ
propter obſtructionem aliquarum venarum. His
dictis, quæritur num curari poſsit? cum ſponte
beneficio temporis ſenſerit inuamentum in ęſta-
te, in frigore naq; iuuamentum neq; nocumentũ.
Itaq; ſi cũ aere calido etiá iuuetur medicamentis
ipſum curari poſſe ſpero, & primò balneis vti iu-
berem, ſed vt prius exquiſitè purgetur miſsione
ſanguinis, quò corpus fiat rarius. Balneũ darẽ in
potu & ſecundũ omnẽ modũ adminiſtrationis.
Cauendum etiam ne tabeſcat membrum. Potus
aquæ aperit obſtructiones venarum & augebit
membrũ, ac vt nutriatur, efficiet. Vtatur tamen
parciſsimè iſto balneo, oe fiat nimia reſolutio.
Quidam paſsi tabem iſtis balneis adiuti ſunt.

Cuidam cuius membra poſt vulnera marceſcebant. Conſilium CCCLXXXIIII.

AD vniuerſalem totius corporis eua-
cuationem laudarẽ ſectionẽ venę in
parte minus lęſa: deinde purgarem
cũ medicíois electiuè educẽtibus,
præcipuè cũ agarico. Qua euacna-
tione diligenter facta, deuenirem ad frictiones,
prius incipiendo leniter, deinde augendo de die
in diem, & ioungeodo omoia membra læſa à col
lo iofra videlicet totum latus dextrum cuio oleis
reſolnentibus, ſicuti eſt oleum Sycionium, id eſt,
oleũ in quo coctæ ſunt radices cucumeris ſilue-
ſtris, & oleũ maſticinũ, & oleum de coſto: & pro-
cedendo poſſemus augere & ad maiorẽ reſoluti-
onem deuenire inungẽdo oleũ de caſtoreo & de
euphorbio, impoſito & ſtyrace & ſagapeno vel
laſerpitio, ant loco eius aſſam fœtidam & benzoi
vt vulgariter dicitur. Et ſi membra marceſcerent,
bonum eſſet picare ea videlicet inducere picem
leuiter coctam ſuper pannos lineos tantę magni-
tudiois, vt poſsint cooperire mẽbra, & ſic dimit-
tere per medietatem horæ, & poſtea eleuare po-
tius acriter quàm leniter, & ſic è tertio in tertium
facta remotione inungatur. Poſſemus quoq; face
re ſomẽta cũ reb. excalefacientibus, incipiendo à
leniorib. aſcendendo ad ſortiora, ſicuti eſt camo-
milla, anetũ, artemiſia, betonica, ſtechas. Dein-
de poſſęmns aſcendere ad calameotum, origaoũ,
dictamum & ad enulam & ſimilia. Et hęc fiant ſe-
cundum iudiciũ Medici præſentis. Vitet aũt re-
D laxantia quæ ſunt cõtrsria. Si sũt his nõ ſneiur
vſq; ad mẽſem Iulij, poſſet adire thermas quales
ſnnt in agro Patauino mõtis Orthonis, aut mon
tis ægrotorum: nec vitupcro imprimis lutum S.
Bartholmei, vel etiam thermas de la Poretta.

Poſt verò quàm patiens multis remedijs à Chi
rurgis adhibitis vſus, nõdũ ſanitati reſtitutus eſ-
ſet, rurſus Patauiũ acceſsit, et Mõtanus exhibnit
ei Caſsiam cũ hiera. Inſtituit inſuper, vt per tres
dies ſomeret aquã balnearũ Apooenſiũ. Poſtea p
x. alios dies ſumeret ſtillicidiũ eiuſdẽ aquæ io lo-
co io quo vulneratꝰ fuerat, quod ſtillicidium ali-
quãtulũ illi ꝓfuit. Poſtea ioſsit accedere ad lutũ
S. Bartholemei in agro Patauino, & tunc qñ exi-
bat à luto ſtatim inungebat loca quæ fuerãt luto
opcrta, donec itcrũ lutũ applicaret tali vnguẽto,
R· ol. maſticini ʒ iiij. camomelini, comp. liliorum
alborũ cũ ſpeciebus de coſto an. ʒ ij. Irini, de Eu-
phorbio, de piperib. de croco an. ʒ j. Styracis ele-
E cti, myrrhæ, ſápſuchi, roriſmarini, ſauioæ, an. ʒ v.
terebiotinæ ʒ ij. opopanacis ʒ j. ceræ citrinæ ʒ iij.
Miſce fiat vnguentũ. Hoc aũt lutum cnm iſto vn-
guento ſatis notabile iuuamentũ pręſtitit. Poſtea
cũ voluit diſcedere domũ, tale baloeũ illi Leoni-
cꝰ inſtituit, quo quãdoq; vteretur trãſactis dieb.
eanicularibꝰ, in quo decocta ſint camomilla, me-
lilotũ i ua, hipericon, calamentũ, pulegiũ, ſature-
ia, nitrũ &c. Quibus tempore frigidiori addi po-
terit ſaluia & roſmarinus. Et in hoc balneo ſudet
aliquantulum, & vbi primũ ex balneo exierit, in-
ungatur tali vnguento, R. olei antiqui lib. ij. rutæ
m. ij. piperis, pyretri an. ʒ ij. Euphorbij caſtorei ã.
ʒ j. Rad. cucumeris aſioini recentiũ, brioniæ an.
ʒ ij. maſticis ℥ j. coſti, enulæ ʒ v. vini albi odora-
tiſsimi lib. j. decoquãtur ad cõſumptionẽ vini ex-
colẽtur & tali vnguẽto ſeu oleo inungatur bis in
hebdomada. In reliquis circa victũ ioſtituit ex
qoæ ſolent in ſimilib. affectibus ordinari. Monta-
nus verò tũ circa balneũ nõ admittebat Satureiã,
nec nitrũ. Et vnguentũ quod fuit ordinatũ poſt
balneũ applicari deberc, omnino dãnabat, quia
nimiũ exiccaret, ſed eius loco laudat ea, quę poſ-
F ſunt & emollire & reſoluere, ſicut eſt linimentũ
tale. R. olei amigd. dul. adipis porcini recẽtis ſine
ſale an. ℥ ij. bdellij, mirrhę an. ʒ j. Croci ℈. j. Diſſol
uatur gummi in aceto, deinde ſimul omoia mi-
ſceantur, & fiat linimentum ſecundũ artem. Aut
huius loco etiam ſine balneo poterit vti quod ſu-
pra ab Excellentiſsimo Montano fuit ordinatum
ac reliquis quæ præſcripſit, &c.

IOANNIS BAPTISTAE MONTANI VERONENSIS, MEDICI ET PVBLICI IN ACAdemia Patauina olim profeſſoris CONSILIA de Febribus.

De Febre continua, habente tamen cotidie duas acceſsiones quam Montanus ad ſpeciem hemitritici referri putabat. Conſilium I.

Aliàs

Liàs admonuimꝰ vos, quòd A
cum acceditis ad ægrum, pri
mò oportet vos conſiderare
actiones læſas. Non dicitur
enim ægritudo niſi appareát
operationes læſæ, cum nihil
aliud ſit morbus, quàm diſpo
ſitio præter naturã lędẽs operationeş manifeſtè.
Scitis aũt operationes eſſe triplices, animales, vi-
tales, naturales. Acceditis itaq; iã ad hunc ægrũ,
qoẽ antequã percõtemini multa, debetis videre,
quæ ſeſe vobis offerũt. Videtis enim eũ nõ poſſe
qeſcere: ex eo nõ dubiũ eſt, quin aliquid patiatur
neceſſariò in ſenſibꝰ, et in virtute animali, alioqui
quieſceret. Afficitur ergo ſiue quòd imaginetur
aliqd, vel quòd habeat phreneſin, vel paraphrene
ſin. Nõ enim põt quietẽ manere in vno loco, virtꝰ
itaq; animalis laborat. Præterea tangẽtibꝰ cutim
apparet caliditas intenſa, ex iſto ergo cõijcimus,
operatiões vitales eſſe læſas. Ex calore enim ſum
mo corporis æſtimamus intẽperiẽ calidã cordis: B
pulſus etiã ſua motione indicat virtutẽ vitalẽ val
de eſſe offenſam. Eſt verò ea doplex ſeu triplex
potius: quædã in corde, vt ira & cõſtantia: quędã
ꝓpter ipſũ vt euẽtatio & diſtributio caloris, quæ
dã neq; in corde neq; ꝓpter ipſum, vt virtus pul-
ſatilis. Eſt enim ob reliquas præter cor partes, &
extra cor terminatiuè, huiꝰ etiã actio læſa eſt: nul
lã enim diſpoſitionẽ habet arteria ſecũdũ naturã
habet maiorẽ latitudinẽ, & eſt frequẽtior: non vi-
detur etiã quies inter ictũ & ictũ, & adeſt præte-
rea velocitas. Scimus autẽ quòd mutatur pulſus
ob neceſsitatẽ auctã, & quãto magis augetur ne-
ceſsitas, tãto fit maior: & cũ nõ poteſt ſupplere ne
ceſsitatẽ magnitudine, ſupplet velocitate, qđ ſi q;
hęc nõ ſupplet, frequentiã addit, quæ contingit,
qñ ad ſummũ deuenit neceſsitas, quę eſt ex maxi
mo calore, & per cõſequens ex maxima febri. Eſt
enim febris calor accẽſus in corde, & ſparſus per
totũ corpꝰ. Eaq; eſt febris homoralis, qa magna
eſt inęqoalitas pulſus. Alia enim pulſatio alia ma
ior eſt, qđ fit ob multitudinẽ materię aggrauãtis. C
Ita ex pulſu iudicamꝰ affectũ eſſe in corde: ob ma
iorẽ caliditatẽ, eſſe febrẽ, ob pulſos in ęqualitatẽ,
eſſe humoralẽ. Agitatio aũt illa (vt diximꝰ) indi
cat aliqd eſſe in virtute animali, ſeu cerebro. Sed
nulla eſt lęſio in ſenſib. interioribꝰ, bene ratioci-
natur & imaginatur &c. Senſus etiã exteriores ſa
ni, ſolõmodo circa ſenſum tactꝰ patitur, ſentit e-
nim cõquaſſationẽ omniũ membrorũ ob malã in
tẽperiẽ, & ob dolorẽ nõ põt ꝑmanere in vno ſitu.
Tertiũ etiã genꝰ operationũ lęſum eſt, naturaliũ
ſcilicet. Quęritur de vẽtriculo, nã habet pũctionẽ
& tenſionẽ circa hypocbõdria, nec hactenus ha-
buimꝰ ſignũ ex ijs, qoę excernũtur, ſed ex ijs appa
rẽtib. concluditur hoc corpꝰ laborare principali-
ter morbo vniuerſali, vidalicet febri, ex tactu cali
ditatis & cõfractionę oĩm partiũ, ꝑcepta ꝑ cõſen-
ſum cerebro. In vẽtre verò habet obſtructiones,
ſ. in vtroq; hypochõdrio. Habet pręterea alia ſym
ptomata, videlicet ſitim, dolores capitis. Non poſ
ſumus aũt curare febrim, niſi cognoſcamꝰ eã. Eſt
verò hęc humoralis, qa humoręs putreſcũt. Eſt er
go putredo ꝓhibẽda, & euacuãdi humores q pu-

A truerũt, & q ꝓximè ad putredinẽ accedũt. Primũ
aũt diuerſi ſunt humores, quorũ quilibet indiget
diuerſis curationibus, & ſunt in diuerſis parti-
bus. A quo igitur erit hæc febris, an à pituita, vel
bile, aot humoribus mixtis? Indicia propria ſunt
ſumenda. Habemus autem tria capita, ab opera-
tionibus læſis: pulſus vehemens & magnus, ve-
lox, frequens, & inæqnalis indicat febrem pro-
cedentem ab humore calido putreſcente. Sed
quia humor calidus eſt, vel ſanguis vel bilis: & fe-
bris inuaſit eum cum manifeſto frigore durante
vnam horam: non poteſt autem eſſe febris putri-
da incipiens cum frigore à ſanguine qui putreſcit
in venis. Eſt igitur neceſſario bilis ruffa. Vtrum
autem ſit ſincera bilis aut alteri admixta? Non
eſt credendum, quòd ſit exquiſita: faceret enim
Tertianam, ſed iſta quotidie inuadit, incipit cum
maximo frigore, & rarò deſinit in ſudorem, &
durat pluſquàm 12. horas, imò 18. Habet ergo bi-
lem dominantem, eſtque ea adusta & ſacta vitel-
B lina: fit enim hæc quando bilis ſimplex adoritur,
& maiora facit ſymptomata, quàm admixta pi-
tuita cum bile. Hic autem vtrunque eſt, quod ex
temperatura poſſumus colligere. Eſt enim niger
ſecundum totum habitum corporis, & omnia ſi-
gna tendunt ad aduſtionem. Habuit plurimas
anxietates animi. A cibarijs craſsis & malis ac
inordinatè ſumptis plorimi geniti ſunt humo-
res pituitoſi. Habet etiam multas obſtructiones,
vnde cruditates variæ. In hoc igitur viro talis fa-
cta eſt miſcella, partim bilis mixta cum pituita,
partim aduſta, & propterea patitur maximũ fri-
gus, & quia bilis putreſcit, vapores aſcendunt ad
caput, & cient dolorem capitis, & ſitim etiam
cauſant. Fiat hoc veſpere clyſtere, vt habeat be-
neficiom ventris, ex decocto herbarum commu-
nium, cui addantur mellis roſati ℥ iij. Hieræ pi-
cræ ℥ s. Eductis materijs malis exhibebimus ali-
quid per os, & mittetur ſanguis ad minus ℥ x.
quod ſi expectabit cras manè paroxyſmum, mit-
tatur in veſpere.

C *De eadem in ſecunda acceſsione. Conſil. II.*

Verunt in heſterno cõſeſſu multa
omiſſa, quia tempus breue erat, &
non vidimus ſigna omnia. Nũc ex
excrementis melius iudicabimus.
Vrina in febrib. eſt maximũ ſignũ,
teſte Galeno. Nam putridæ febres ex humorib.
pẽdẽt, q ſunt in venis. Nec tãtùm ex ijs q humor
peccet cognoſcimꝰ, ſed etiã tẽpꝰ febris, an in ſta-
tu ſit vel augmẽto, à qoo etiã magna eſt indicatio
In vrina igitur cõſiderãtur primòm quãtitas. Hic
multa eſt vrina, id fieri põt nõ ratiõe morbi vel tẽ
poris, ſed etiã quia multũ potauit, idq; partim ex
vrina diſcernitur, partim ex interrogatione. Ego
hũc interrogaui, & dicit ſe bibiſſe multũ aquæ: li-
cet igitur potꝰ multꝰ ad hoc iuuet, nõ tñ tota cau
ſa in eo eſt. Eſt enim color vrinæ aureꝰ, q excedit
à tẽperato. Secũdò igitur color cõſideratur. Vri-
na naturalis habet colorẽ paleę hordeaceæ. Hæc
aũt magis tincta eſt q oportet, quare arguit cali-
ditatẽ & ſiccitatem: nam multum receſsit. Quòd
ſi tantùm rationꝰ potus eſſet, non ſedimentum

haberet,nec colorem,nec coctionem,quia à pota
tione vrinæ ſuot crudæ, bîc magis eſt ratione
morbi,ſed potuit à potu iuuari. Subſtantia tertio
loco conſideratur,quæ tendit ad tenuitatem po-
tius quàm craſsitudinem : eſt tamen ſatis tẽpera-
ta,præſertim tertia illa. Nam duæ aliæ craſsiores
ſunt,& ferè corruptæ. Quartò, liquor qui à ſub-
ſtantia diſtinguitur : Nam ſubſtantia dicitur quæ
partes multas craſſas, & terreſtres admixtas ha-
bet. Liquor eſt, quando eſt lucida vel obſcura,
ideſt, luciditas & obſcuritas io liquore conſi-
derantur. Sunt autem quædam craſſæ, ſicut aqua
putrefacta, & turbida, aliæ minus craſſæ,aliæ lo-
cidæ. Hæc quoad liquorem eſt lucidior,id eſt,ma
gis ſplendida, quàm obſcura, qoia tranſparens
eſt.Quintò, Hypoſtaſis ſeu ſedimeotum ſeu con-
tenta conſiderentur. Hic eſt velut nubes ſubcan-
dida, referens oobes colore, ſubſtantia & loco,
quia colot albidus vt nubis, & ſubſtantia etiam
qualis eſt fumus, & leuis quia in ſuperficie. Hæ
ſunt omnes differentiæ in vrina. Iam accommo-
dabimus repetendo. Vrina multa eſt ratione mot
bi, vt mihi videtur. Quærat aliquis, quia hîc ten-
ſio in vtroque hypocbondrio, quomodo deueni-
at homor ad vias vrinę? quomodo poteſt fieri di
ſtributio, cum tanta ſit obſtructio, vt tactu appa
reat? potius deberet eſſe pauca vrina,& multæ e-
geſtiones liquidæ, cuius hic totum oppoſitũ eſt,
quia per quinque dies nihil egeſsit. Reſpondeo,
humores qui putreſcunt ſunt proculdubio extra
venas,cuius ſignum eſt inſeparabile, quoniam io
cipit bæc febris cum frigore. Heri circa 23. fuit in
augmento febris,habebat intentiſsimũ calorem.
Hodie circa 17. frigus ſenſit, & horrorem. Nunc
hac hora eſt remiſsiſsima febris reſpectu heſter-
næ. Ex his ſignis igitur patet, quòd ſit febris talis,
quæ pendet ab humore bilioſo,ſed nõ puro, quia
pituita admixta eſt, eam Arabes maioris fam ę ap
pellant. Quoties verò bilis ſimplex aduritur fitq;
craſsior,& vitello oui ſimilis, atq; vitellina apud
Græcos vocatur, eam Arabes bilem minoris fa-
mæ vocant. Eſtq; ita in nominibus differẽtia in-
ter Arabes ſeu Auicenniſtas, & Græcos ſeu Ga-
leniſtas : Rem vtrique eandem concedunt,ſed di
uerſis appellant nominibus. Et de ijs poſtea alter
cantur recentiores,cum non rectè intelligant ſen
tentiam authorum. Sont igitur duo diuerſi hu-
motes, qui putreſcunt, & ideo diuerſi etiam ſunt
paroxyſini. Manè paroxyſmum cum frigore ha-
buit, qui nõ terminatus eſt in ſudorem, nocte po-
ſtea inuaſit cum frigore & concuſsione magna,
cui ſucceſsit calor, & taodem deſijt io ſudorem,
quod ſignum eſt bilis ſiccioris. His ſtantibus, di-
co de vrinæ ıoultitudine, de qua dubitauimus,
quòd cras fortè non videbitis tantum vrinæ, ná
humor qui putruit bac oocte, fuit tenuis bilioſus,
& ferè proprium bilis eſt, vt per vrinam excerna
tur. Vbi igitur febris à bile pendet, plorimam per
ſudorem & vrinam criſim facit, ooo obſtantibus
obſtructionibos. Cras erit alius paroxyſmus,
quare non tot vrioas videbitis. Sed cur aluum ba
bet aſtrictam? In obſtructionibus ſunt bypoch-
ondria calida, quia circa illa plurimæ materiæ pu
D tridæ. Fiunt etiam ex inteſtinis ſuctiones multæ,
quia partim à feruore attrahitur (quando nõ eſt
perfecta obſtructio) humidum, pars aliqua tran-
ſit ad vias vrinæ, & illa quæ remanent in inteſti-
nis exiccantur, ita dura fit aluus : oportet ergo
lenire aloum. Nam propter calorem hîc ſunt mul
tæ feces aduſtæ. Quod ad vrinæ colorem, ſubſtã-
tiam, liquorem attinet, omnia ab eadem radice
naſcuntur. Hodie eſt ſubtilis, quia bilis putruit,
& quia bilis, ideo vrina ſubtilis eſt & lucida: Cras
non ita fiet : tenuis & lucida, aurei coloris, quia
putreſcit bilis minoris famę. De Hypoſtaſi nolite
temere iudicare, & pronunciare de coctione, vt
multi faciunt, qui tantum nebulam vbi vidẽt, ſta-
tim de coctione pronunciant. Imò oon omnis na
bula, etiamſi ſit alba, eſt bona, & hypoſtaſin ſigni-
ficat: quandoque enim maiorem cruditatem ar-
guit. Si penderet febris iſta à pura bile, eſſet vnũ
certiſsimum ſignum & optimum, ſed quia bilis i-
E ſta habet multam pituitam admixtam, certè erit
pituita, quæ hîc Hypoſtaſi aſsimilatur, quia pars
terreſtris Hypoſtaſis, 2. de Criſibus. vbicunque
apparet hypoſtaſis in vrina, proportionatur puri
in loco inflammato, in quo partes ſubtiliores re-
ſoluuntur, reliquę manent. Sed omne pus graue,
ergo omnis hypoſtaſis grauis, & io fundu erit.
Nec ſemper habet veram coctionem, vt hîc, quia
eſt craſſa quædam pars, ideo in fundo reſidet. Ve
ra autẽ hypoſtaſis eſt heterogenia, & habet partẽ
terreſtrem, aqueam & igneam vbi magis cõſtrin-
gitur, & ideo habet formam pyramidis. Hic nihil
tale apparet, eſt tamen alba hîc, quia multus aer
intrinſecus, vnde apparet alba nubes & diuulſa:
nec deſcendit, quia multus aer ſuſtinet eam, &
longe eſt à cociiune, & oportet vt tollatur iſta nu
bes, & non conſpiciatur, ſi volumus rectè hone
curare, quia hæc nubes ſignum eſt pituitæ cum
flatibus, nec temere ex ea iudicandum. Atq; bæc
febris cõtinua eſt proculdubio, & eò magis ma-
ligna, quia continua, habet tamen quotidie duos
paroxyſmos, vnus manè inuadit, quando chole-
ra cũ pituita putreſcit, quę dici poteſt cholera ma
F ioris famæ, cũ frigore remiſſo & calore maximo.
Circa horam quintam noctis babet alium paro-
xyſmum ab ijſdem bumoribus, ſed magis ad puri
tatem pituitæ tendit, & pendet à cholera mino-
ris famæ. Dubitatur an humores in venis putre-
ſcant. Febris continua ſine typo habet humorem
putreſcentem in venis. Fortè quòd hæc febris,
eſt vna ex iſtis trib. hemitritei ſpeciebus, de qua
Gal. 2. Criſ. Volo autem melius videre paroxyſ-
mos. Quid agendũ? Heri debebat fieri clyſtere,
& eſt factum, imò hodie etiam manè. Mittendus
eſt omnino ſanguis, quia intentiones omnes ad-
ſunt, vt Galenus de ſanguinis miſsione docet, eſt
magnitudo morbi, in ætate adoleſcentiæ, virtus
conſtans, habet putredioem, iouenis obſtructio-
oem, febrem continuã. Ergo phlebotomia nihil
præclarius : aperientur eoim viæ, natura ſubleua
bitur, rarefiet corpus, obſtructiones ſoluentur.
Sit autem regula: Nunquam mittatis ſanguinem
vbi eſt cruditas in primis venis : quantum eo im
trabetur ſanguinis, tantum ad venas trahetis de

humore

hnmore crudo, & augebitis obſtructiones & putredinem. Quare primò purgandæ ſnperfluitates in primis venis. Minoratiua optima ſunt, quę tollunt eas, & dicnnt qnidam non exhiberi rectè, & ex mente Galeni. Sed errant iſti, & non intelligunt Galenum, quia regula propria carent, id eſt, methodo. Nam vt qnęlibet ars habet ſuam regulā propriam, ſic nos noſtrum perpendiculum habemus, nempe methodum, qua omnino nobis opus eſt. Vtamur igitur minoratiuis, vt & Arabes vſi ſunt, quia magni viri erant, & intelligebant methodum Galeni. Si ℥ j. caſsiæ daretis, non trāſiret niſi ad primas venas, & nō purgaret corpus, ſed purgaret venas tantùm. Ideo dici minoratiuū poteſt. Grana duo Diagridij, quæ turbarent & non purgarent, non rectè daratis. Debet enim ita proportionatum eſſe corpori minoratinum, vt non euacuet niſi à ventriculo, & venis propinqnis, aliàs vitium eſſet, qualecunque ſit. Drachmæ duæ electuarij de ſucco roſarum ruſtico ꝓ minoratiuo dari poſſunt, nobili nō tantū, ſemꝑ debent obſeruari mores. Heri dedi ℥ iij. mellis roſati, & Hiere ℥ s. ꝓ clyſteri, & nihil ferè eduxit.

Ideo R. Elact. de Sebeſten ſolutiui ʒ x. Fiat bolus cum ſaccharo, ſumendis tribus horis ante cœnam. Hic enim eſt ruſticus, corpns robuſtum, & amplis venis, oportet à primis venis euacuare. Semper autem ſic electuaria conſideretis, nō tantùm, quod habent obſeruari ab artifice. Conſiderate qnomodo ſint confecta, quia in ſingulis ℥ ſunt tria gra. diagridij in iſto electuario, ideo in tota ea medicina non tranſimns 4. gra. dubito ne ſit leuior pro ruſtico, quàm deberet, ſed in nobili delicatiori non vtamini pro minoratiuo.

In eadem febre in tertia viſitatione. Conſil. III.

IN hoſpitali dno videri poſſunt, & exerceri: Primò ægritudines & ſymptomata, deinde aliud genns exercitij, quod vtiliſsimum eſt, & aſſueſaciet nos ad tolerantiam. Quia nihil hìc fit quemadmodū nos præcipimus, idq; nó ſolum hìc, ſed alibi ſemper vobis occurret, vt nec æger ſit obediens, nec illi qui adſunt faciant quod debeant. Octies egeſſit ſponte hac nocte, ſed quę materia peccarit, vel vtrum fuerit cócocta, & motus fuerit criticus, nō poſſumus iudicare, qnia excreméta nō vidimus, eſt tamen probabile, tam copioſam egeſtionem nec critice nec ſymptomatice, neqne mixtè factā, ſed propter clyſteres natura irritata operata eſt. Iſta tamen ſit coniectura, quia non vidi excrementa, nec domininm naturæ, etſi videtur ſubleuatus: nunc eſt in paroxyſmi declinatione, quod inde colligitur: primò, cnm tangitis extrema, habet calorem in omnibns partibns extremis, etiam in pedibns (quod eſt magnum ſignnm declinationis) intenſum quidem, ſad non acrem

A ant mordacem (illud enim non eſſet ſignum declinationis, cum in ſtatu etiam in extremis ſit talis) verùm ſatis magnum, ſed tamen cnm quadam humiditate quam percipitis cum tangitis hypochondria. Secundo, quòd eſt magis artificioſum, ex pulſu cognoſcitur declinatio vera paroxyſmi: in principo paroxyſmi pulſus contrahuntur & ſepeliuntur quaſi, quia ſyſtole maior quàm diaſtole, quòd putridi vapores occupent cor, & cor cupiat euantari, vt fugiat incommodum. Id fit tantùm conſtrictione vt expellatur excrementum, & expulſione magis, quàm attractione indiget, quia per cōtractionem natura tentat excrementa expellere in principio, & qnò magis febris pendet à craſsis humoribus, tanto maiori vi expellere conatur. Vnde in febrib. quæ à melancholia, pituita, & bile notha, ſeu maioris famæ pendent, magis ſepultus eſt pulſus in principio. Per oppoſitum igitur, quando vapores ſunt conſumpti, cor liberatum ab onere, recre-

B at ſeſe, quia iam excalefactum fuit & ferè exuſtum, eget non tantùm euentatione, ſed nouo aere. Fit ergo magna dilatatio in fine, ſicut in principio magna conſtrictio, & tum pulſns occurrit tactui cum magna dilatatione, vt durus videatur, cnm tamen non ſit. Oportet igitur dignoſcere differentias, quia mnlti decipiuntur. Nam vterque reſiſtit tactui & vehemens & durus. Vehementia fortitudinem ſignificat virtutis: quanto magis premitis, tanto fortius reſiſtit eum motu vehementi, & percutit. Dnrus reſiſtit quidem, ſed non eum motu: vehementiam igitur oportet conſiderare, qnam premendo percipietis. In hoc corpore eſt magna virtus, poteſt omnia operari. Nam vbi virtus fortis, cum magnitudine, vehementia, velocitate, & tandem cum frequentia ſe oſtendit. Sed hìc non eſt indicium frequentiæ, vbi enim vehemens eſt pulſus, raró eſt freqnens. Virtus enim robnſta vna dilatatione multum proficit, ſicut vos etiam faceretis (comparat enim Galenns pulſum cum motu hominis onus

C ferentis) onus quod vna vice portare poteſtis, non portabitis duabus. De agendis. Eramus miſſuri ſanguinem, ſed quia iam febris declinauit, & euacuatio copioſa facta eſt, nec ita morbus magnus, interim ſubſiſtemus. Circa hypochondria, vt tangatur, pati non poteſt: iſtis igitur obſtructionibus vt occuramus ſtudendum. Dabimus primò non propriè aperientia ἐκφρακτικὰ dicta, eſt enim infarcta materia in venis, obſtruens meatus. Quæcunq; igitur aperiunt, remouēt materiam infarctam. Sed hìc obſtructio in venis Meſaraicis, & illis, quæ ad ſplenem tendunt, ea vt aperiantur, non ſunt danda per ſe aperientia vel repurgantia ἐκκαθαρτικὰ (vt alij vócant) quæ cum craſsitudine ſubſtantiæ aperiunt, vt amara, quia humores aduſti ſunt. Et talia quæ cum craſsitudine ſubſtantiæ aperiunt, longe plus exiccant, quàm calefaciāt. Et febris ſi curari debet, cū frigidis & humidis curari oportet. Nō igitur ita audacter hęc faciem⁹. Meliora ſunt qnæ incidédo & penetrādo aperiūt, vt eſt oxymel q^d

propriaſ vires habet refrigerandi, conſtat ex aceto & melle. Mel calidum in ſecundo gradu 7. ſimpli. medic. acetum remiſſe frigidum, & tamen 4. Simpli. medic. id plus refrigerare dicit Galenus, quàm mel calefaciat. Sed hoc videtur contra rationem, & id quod *κατὰ γένος*, inquit, vbi calidum in ſecundo, cum frigido in primo naſcetur, calidum remittet ſuam qualitatē propter frigidum. Sed rectè & optimè loquitur Gal. & ex veris ac rectis principijs. Ad hoc enim vt aliquid calefaciat vel refrigeret, duo requiruntur. Primò vt poſſit ad actum facilè reduci. Secundò vt penetret. Si iam componatis mel cum aceto, hoc penetrat per ſingulas partes: nam etiam lapides penetrat, & vſque ad profundum refrigerat. Ideo bene dicit Meſue de ſyrupo acetoſo, eum penetrare. Rectè igitur Galenus dicit longe plus refrigerare acetum, ob penetrationem ſcilicet. Aperiemus igitur oxymelle, ſed quia diu ægrotauit, non vtemur E ſimplici ſed compoſito. Quare hoc modo facerem:

R. Oxymellis cum duabus radicibus ℥ j.
Mellis roſati ℥ s.
Aquæ Cichorij ℥ iiij.

Quæ refrigerat calefactas partes, calefacit refrigeratas, vt dicit Meſue: quia mediocria & temperata ad extrema ſe habent tanquam contraria: quia non multus exceſſus frigidi aut calidi, ad extrema ſe habent vt medium. Non multum vtamini aquis deſtillatis, quia omnes frigidæ. Ego tantum vnam accipio in ſyrupis, quia manifeſtū nugamentum eſt eorū, qui congerunt multas aquas deſtillatas in parua quantitate, & hanc vni præferunt. Beneficium ventris habeat quotidie, & vtatur ſyrupis. Cœnam ſumat hora 23. vt ſit leuis, ſi manè vehemens paroxyſmus ſuperueniat.

In quarta acceſsione & inſpectione huius ægri hæc dixit. Conſil. IIII.

EVacuationes materiæ peccantis in quanto ita ſunt fœlices, vt ſatis indicat felix euentus, quia heri parū febricitabat, nunc nihil. Et vrina tota eſt perturbata, cui etiam humor multus ſubſiſtit, qui ita euacuatur: eſt albus cum aliqua citrinitate, indicat ergo pituitam cum bile. Quare nihil operabimur noui, ſed expectabimus euentum fœlicem.

De febre putrida continua. Conſil. V.

PRoponitur caſus puellæ octodecim annorum, complexionis calidæ & ſiccæ, optimæ perpetuò valetudinis, quæ ex curis & affectionibus animi, quas in fratris ſui aduerſa valetudine habuit, in ægritudinem incidit. Menſtrua diminuta ſunt, & febris eam corripuit cum horrore, & alijs accidentibus: adeſt dolor capitis, & circa regionem ventriculi, nempe circa orificium, præcipue verſus hypochondrium, tenſiones percipiuntur. adD ſunt inſomniæ ſeu vigiliæ, oris amaror, non tamē cum ſiccitate notabili: calor mordax percipitur, & velox pulſus. Acceſsionum principia hactenus notari non potuerunt, ideo continua putatur, quæ tamen de tertio in tertium magis exacerbatur. Adeſt laſsitudo vehemens, ita vt ſe vix tollere queat. Rugitus item in ventre ſuperiori & inferiori auditur. Oportet primum videre quę natura ſit morbi quo affligitur: poſtea, quę cauſę: demum modus curandi inquirendus eſt. Primū hanc laborare febri putrida, manifeſtum eſt ex ſignis: pulſus frequentior, inæqualis magis, ac velox, quod putredinem ſequitur, vrinæ craſſę, cum hypoſtaſi per totū corpus ſparſa, calor mordax in ſuperficie cutis. Hæc igitur febris eſt morbus in temperatura. An verò præter hanc alia ſit ægritudo? Credo quòd ſic: eſt alia in compoſitione. Circa orificium & regionem ventriculi tu E mor eſt cum dolore quando tangitur, neque tamen dolor notabilis: & in anhelitu quandoque percipitur, & à nobis tumor ipſe tangitur. Ita duplex eſt ægritudo. Poſsit aliquis dicere, adeſſe etiam tertium, obſtructionem circa vterum, quia actiones eius læſæ in excernēdis menſtruis, ergo & membrum læſum. Sed quia menſtruorum diminutio non ex obſtructione tantùm, ſed ex mala etiam temperie in ipſo vtero, vel ob ſanguinē craſsiorem contingere poſsit, non poſuerim pro certo, id quod eſt in dubio. Iam morbi cauſæ inquirendæ: non enim ſcimus curam, quando ſcimus talem vel talem eſſe morbum, ſed ex cauſis cura petenda eſt. Eſſe putridam, ex dictis ſignis conſtat, pulſu, vrina, calore mordaci. Sed in quibus humoribus eſt ea putredo, & vbi? Hoc etiam ex ſignis eſt inueniendum. non habet motum velociſsimum hæc febris. Talis autem fit, quando putreſcit humor calidus qui & ſubtilis, vt bilis, vel ſanguis: qui quia velociſsimi motus ſunt, terminantur ſeptima, vel ad ſummum decima quar F ta die. Et habet ſæuiſsima accidentia: nec tarditatem habet eam quæ fit cum putreſcunt humores frigidi, vt pituita, & humor melancholicus. Nec calor ita remiſſus eſt, & vrinæ magis tinctæ, & dolor occipitis. Ergo humor qui putreſcit, nec calidus eſt nec frigidus ſimpliciter, ſed mixtus: quia accidentia mixta ſunt: motus medius inter tardum & velocem, & reliqua ſigna media. Sitis quidem, ſed non maxima: nec dolor capitis nimiùm intenſus: ideo humorem putreſcentem etiam medium crediderim inter calidum & frigidum, & mixtum ex plurima pituita & bile. Sed vbi potreſcit humor? Audio febrem continuam ſine typo, & ſemper æqualem: ergo humor putreſcit intra venas. Eſt enim febrium continuarū proprium, non horrere. Sed ſi haberet aliquem typum, aliter dicendum eſſet. Quod ideo dico, quia in pulſu hoc veſpere ſenſi aliquam contractionem: & ipſa etiam cooperiri voluit: quę duo cum concurrant, maximè indicium faciunt eſſe aliquem typum. Et ſæpe hoc contingit, vt in febribus cōtinuis poſt aliquot dies incipiat apparere typus, vel quia natura fortior in expellendis ſuperfluitatibus facta eſt, vel quia coctio aliqua facta

facta, & materia ſubtilior exhalat. Ideo enim continuæ febres periculoſæ dicũtur ratione ſigni, & cauſæ. Ratione ſigni, quia indicant naturam debiliorem, quæ permittit materiam vt inimicũ putreſcere in proprio domicilio, nec poteſt extra venas expellere. Ratione cauſæ, quia ea materia putreſcens facilè inficit maſſam ſanguinis, ad qđ ſequuntur febres peſtiferæ & exitiales. Fieri igitur poteſt, vt hactenus nõ habuerit, & nunc incipiat habere typum, idq; bonum eſſet per viam ſigni, & per viã cauſæ. An modo incipiat nunc materia putreſcere extra venas, vel ſit adhuc intra venas, facillimè videbit Excell. V. per ea quæ ſuccedent. Si nullus typus ſuccedit, erit intra venas: ſi erunt aliquæ periodi, erit extra venas. Ideo nolo determinare in re ambigua: tempus oſtendet. nec propterea tolletur modus curandi, ſiue intra ſiue extra venas ſit, cum certiſsima ſit inuenta ratio humoris peccantis. Poteſt tamen ſi ſit intra venas augere difficultatem. His ſtantibus facile eſt nunc videre cauſas ſymptomaticas. Vapores aſcendunt in caput, & dolores excitant: quia admixti ex pituita & bile, dolores quidem faciunt, non intenſos tamen, propter pituitam obtundentem acrimoniam. Eadem cauſa eſt vigiliarũ, quæ ipſæ propter pituitam admixtam nõ ſunt continuæ: & quòd nõ multum ſitiat. Licet hæc omnia eam quoque infeſtent propter humores permixtos contrarios, quorum alter excitat, alter reſtinguit hæc ſymptomata, & mitigat. Ita omnia ſibi concurrunt, vrinæ rubræ, & tamen craſſæ, quia duo humores, pulſus inæqualis. Ergo non eſt bilioſus humor ſolus, qui velocẽ quidem facit, ſed pituita magis inæqualem. Hæ ſunt cauſæ omnium ſymptomatum quæ conſequuntur morbum. Adeſt præterea obſtructio, quæ vbi ſit, ex tumore & dolore apparet. Quare & Galenus & Auicenna teſtantur, quòd vbi dolor, ibi eſt ægritudo. Sed vnde eſt tenſio? Nõ eſt ex apoſtemate (alia enim ſequerẽtur, & multa ſæuiora ſymptomata) ſed ex materia flatulenta: quæ facit tumorem, propterea quòd flatuatur: non propter ſuam multitudinem: ſi enim eſſet tanta materia non flatuoſa propter multitudinem, comprimeret diaphragma & ſuffocaret: deinde perſeueraret tenſio, nec ita facile reſolueretur à quocũq; extrinſecùs applicato. Hic dolor facilè remittit, ergo non ex abundantia materiæ, ſed propter ventoſitates, ob quas intumeſcit: hincq; eſt quòd cõprimitur & impeditur in dilatatione, ideo adeſt difficultas anhelitus, ſed non durat, quia flatus cito diſcutiuntur. Hic tumor eſt morbꝰ in cõpoſitione, quia facit intumeſcere locum, vt non faciat operationes debitas, & eſt ea tenſio ex præſentia materię. Hæ igitur ſunt duæ ægritudines, & puto vtranq; habere ſeparatas cauſas, nec vna remota alteram remoueri. Sed quia adeſt & retẽtio menſtruorũ, videndum eſt an vna etiam ea ſit ex his cauſis. Cũ conſidero præcedentia & temperaturam huius, puto hanc diminutionem menſtruorum potius eſſe ex craſsitudine mẽſtruorum & ſanguinis, q̃ ex obſtructionibus matricis. Etſi enim ſanguinem habet humidiorem ratione ætatis & ſexus, & quia in ocio vixit & delicijs, & albi ſit etiam coloris (ſicut ſolent eſſe fœminæ quæ non exercentur vt viri) & ob has cauſas facilè aliquem decipere poſsit, vt videatur frigidior quàm ſit, habet tamen venas magnas, & arteriarum motum fortem & magnum, & frater ipſius, qui ex eodem ſemine eſt, eſt calidus & aduſtus, ideo credo eam generare multam bilem & ſanguinem aduſtum. Deinde eſt in decimo octauo anno, qui in puella citius creſcente & ſeneſcente eſt ipſe flos ætatis, & eadem quæ viginti octo annorum ætas, quia tunc maximè viget ſanguis. Acceſsit ægritudo fratris, quem amabat plurimùm. Habuit vigilias, curas, & accidentia animi, quæ adurunt ſanguinem, ita vt inde homines etiam melancholici fiant, quia ſanguis aduritur. Eſt igitur ſanguis craſſior, & multiplicata excrementa pituitoſa, quæ fuerunt cauſæ febris, quæ ipſa etiam ſanguinem magis adurit: ideo rebellis eductioni, vt non poſſit liberè exire per meatus anguſtiores. Exiuerũt quidem menſtrua, ſed diminutè: ideo cauſa non in obſtructione erat vteri, ſed ſanguinis potius craſsitie. Et cum ſint tres cauſæ diminutionis mẽſtruorum, debilitas virtutis excernentis, obſtructiones viarũ & ſanguinis craſsities, ego hîc tertiam eſſe credo. Hæc de eſſentia & cauſis horum morborum. Quòd autẽ ad mores attinet, febris nulla habet ſigna malignitatis: habet ſua accidentia, quę pendent à putredine, ſine deliquijs & egeſtionibus putridis, & vrinis minimè indicantibꝰ malignitatem: ſed habet ordinarios affectus cognitos, ideo ordinariam crediderim, & non malorum morum. De tempore febris: Non video quidem ſigna coctionis, non tamen arbitror non adhuc eſſe in principio morbi: non enim ita perfecta coctionis ſigna expectanda ſunt in ægris ſicut in ſanis. Non igitur dicendum, adhuc eſſe in principio: ſit enim aliqua coctio, non quidẽ qualis in ægro: & hanc ob cauſam in augmento eſſe crediderim, non in ſtatu tamen, vbi coctio ſit perfectior. Prognoſticõ. Niſi aliud ſuperueniat, quia in itinere multa poſſunt cõtingere, vt dicit Hipp. in febribus acutis non eſſe certa ſigna prognoſtica: & addit rationem Galenus, quia facilè mutari poſſunt vel ad melius, vel ad peius: tamen prout talis eſt, non eſt lethalis. Nam quod dicit Hippocrates, febres non intermittentes, quæ tertia die exacerbantur, periculoſæ: verum eſt, quia facilè in deterius incidunt ſi negligantur: ſed propterea non ſunt lethales per ſe, ſed ad optimum finẽ deducunt ſi medicus non delinquat, & æger obediat: quæ cum ambo hîc ſint conuenientiſsima, facile ſanabitur. Cura. Videmus naturam morbi & principium affectuum pendere à materia putreſcente: materia igitur euacuanda, & putredo remouẽda. Materia craſſa eſt, mixta ex pituita & bile, & maxima parte intra venas, quia nõ ſunt viſæ periodi: ea igitur remouẽda. Sed Hippocrates non tantùm præcipit, Si talia purgentur qualia oportet, cõfert, & leuiter ferunt, &c. ſed alibi etiã: Quocunque natura vergit, eo maximè ducere

oportet. Quærendum igitur, quomodo, & per quem locum: quia quid ſit vacuandum, facile videmus, pituita ſcilicet & bilis. Sed ex quo loco? vbi putreſcit in venis, propterea quòd perſpiratio prohibetur, & calor naturalis opprimitur à multitudine materiæ: ergo euacuanda. 4. Sanit. tuendæ. Si putreſcit materia intra venas non aliena à ſanguine, mitte ſanguinem copioſè: ſi non multum aliena, mitte, ſed parcius: ſi omnino aliena, abſtineas. Hæc ſunt verba Gal. Hic humor nō eſt admodum alienus, quia pituita mixta cum bile ſapit caliditatem, & omnino tardi motus eſt: nec rebellis eſt calori, quia inflammatur. Eſt ergo permixta ſanguini, & putreſcit, quia prohibetur euêtatio, & facit obſtructiones. Venæ igitur ſunt euacuandæ, & quærendum vt tranſpiret corpus, & vacuetur materia, quod neq; citius fieri poteſt quàm per miſsionem ſanguinis, ideo eam in febribus laudo ſemper, quia vel antecedentem vel proximam cauſam tollit, ſiue humor ſit extra, & tunc antecedentem tollit: ſiue intra venas, & tūc proximam. Mittendus igitur eſt ſanguis, idq; ſtatim antequam morbus ad ſtatum perueniat: neq; reſtitandum, quia periculum eſt ne æger moriatur. Vidi omnes ſic curatos, & credo nihil præſtantius niſi vt mittatur ſanguis. Nec à ſaphena educerem: ſi enim ſint obſtructiones, non exibit ſanguis, cū præſertim materia ſit craſsior. Ideo à baſilica mitterem, quæ ad educendum ſanguinē craſsiorem eſt aptiſsima. Refrigerabit hepar, vt generet ſanguinem magis æqualem, nō tam craſſum, qui poſtea ſponte euacuabitur natura inſurgente, ſublato hoc modico impedimēto. Si igitur cras non erit ſummè debilis propter maximū paroxyſmō, aut vigilias huius noctis, vt magis indigeat alimēto & reſtauratione quàm miſsione ſanguinis, omnino fieri phlebotomiam à vena baſilica ſuadeo quantum ſufficit, quàm præſens Medicus iudicabit: ſi ſanguis niger & craſsior, permittatur exire: ſi pulcher, clarus, lucidus, ſtatim obſtruatur: ideo enim laudat Galenus miſsionem ſanguinis præ cęteris medicamentis per os exhibitis, quia ſemper reprimi poteſt, & vel parū vel multum educi, ſecundum aſtantis voluntatem: quod non poteſt moderari in medicamentis per os exhibitis. Et video quotidiana experientia, quód vbi prætermittitur ſanguinis miſsio vbi fieri debebat, morbi fiunt lethales aut longi. Nec ideo timeat quòd ſit prima phlebotomia: habet ętatem conuenientē: aut quòd inde futura ſit ſterilis: iſtæ ſunt aniles fabulæ, & figmenta ſine fundamentis. Si tamen ſudet copioſè, aut per aluum egerat, vel per nares ſanguinē reddat, vel aliqua fiet vacuatio, vel plurimum laborarit, vel virtus defeſſa ſit admodum, omitterem. Si nihil horum contigerit, mane ſummo, clyſtere exhibito, ſub horam 17. aperirem venam. Circa alterationem poſtea (quia in putridis non ſolum ſanguis mittendus, ſed etiā alia facienda, quę Auicenna duobus verbis diuinè docet, cum inquit: lenire aluū, prouocare vrinam: hæc qui facit, curat febres putridas) lenitur aluus clyſteribus, & eſt, inquit,

D magis dilectus vſus clyſterum, quia fit quotidie ſine moleſtia, quàm prouocare vrinas. Syrupus ex capillis Veneris optimus eſt, aperit obſtructiones. Syrupus de cicchorio Nicoli, Biſantinus omnes ſunt optimi, eligatis quos vultis. Poſtea ſi vellet tolerare decoctum in hyeme hac, melius eſſet: acciperem aquam endiuiæ & capill. Veneris, quanquam in his non confido multum. Ideo ſi haberemus herbas bonas, capill. Ven. & cetrach, eas dècoquerem in aqua endiuiæ & boraginis, & eſſet eo maior ſubtilitas & facilitas prouocandi vrinam.

Pro obſtructione.

Si ſingulis diebus vel alternis acciperet vnam pilulam aloes, vel hieræ ſimplicis ſcrup. 1. iuuaret. Nec metuerem febrem, quia euacuat bilem, & reſtringit ſitim, refrigerat, & educit materiam facientem obſtructiones, & calefacientem, & poteſt dari lota aloe, vt minus calida ſit: educit humores. Sed ſi eſſent imbibiti intra tunicas ventriculi, melior eſſet hiera, vt inquit Galenus. Poteſt igitur exhiberi aliquot diebus, vt videamus quomodo conferat: ſi enim non cōducit, poterimus alia E
exhibere: ſed credo quòd ex his optimè habebit.

Ratio victus.

Neſcio an conſueuerit vinum lymphatum bibere: ſi poſſet, credo vtile fore vt abſtineat à vino. Galenus tres recēſet cauſas, in quibus ſit abſtinendū à vino: in epilepſia, in aduſtionibus atq; inflammationibus & humoribus crudis. Hîc ſunt humores crudi &c. Sed darem aquā coctam cum cinnamomo vel pipere, quam Galenus dabat, & forte melius eſſet: quia enim eius caliditas non tranſit ad hepar, poteſt poni vel piper, vel cinnamomū, vel quatuor garyophylla cū modico ſacchari. Comedet iuſcula, panatellam, & modicū carnis. Si habebit paroxyſmos, mutatur ratio victus, & nō ita cibabitur ſub noctem, quòd eo tempore ſoleant magis exacerbari ſymptomatá, vt iā etiam acceſsio manifeſtè ſe oſtendit.

Pro muliere grauida, laborante febre acutà, cum æſtuatione ſtomachi, & leui quadam lipothymia. Conſil. VI. F

HAbemos præclariſsimi Doctores mulierem grauidam in 7. mēſibus, laborantem febre acuta, in qua & ſitis magna, & ſummus calor reperitur. Laborat etiam æſtuatione quadam leui ſtomachi, ita, vt ſit leuis quædam lipothymia. Vt autem curetur, eſſentia huius febris eſt à nobis dignoſcenda. Noſcemus eſſentiá, ſi humores, locum, & magnitudinem febris noſcamus. Humores, à quibus hæc febris dependet, ſunt tres, biliosus. ſ. pituitoſus, & melancholicus. Tota hæc maſſa à ſanguine puro diſtincta putreſcit, quod ex craſsitudine vrinæ, ex excrementis, & longitudine paroxyſmorum declaratur. Sanguis verò ebullit, atq; ita hæc febris propè eſt, vt peſtilēs euadat. Loc⁹ eſt ambit⁹ venarū. ſæua aūt febris eſt, qđ ex ſymptomatib⁹ colligitur. Caſus difficilis eſt, tū quia grauida eſt, & fœt⁹ magn⁹, tū etiam

etiam quia ingens & grauis morbus. Vt curetur
procurandum eſt, ne humores generentur: & ſi
qui geniti ſunt, paulatim & leuiter educãtur. At-
que in primis adulteranda ſunt membra princi-
palia, ita enim & generatio humorum tolletur, &
febris ardor extinguetur, cùm non poſſumus vti
ſanguinis miſsione, neq; medicamento ſolutiuo
propter imprægnationem. In primis igitur hoc li
nimento exteriùs inungerem, facto ex oleo roſa-
ceo completo, & cera alba lota. Ventriculum ve
rò cum roborante linimento, facto ex oleo Myr-
torum & Cytoniorum. Et ſi quid parum olei de
Abſinthio addatur, non diſpliceret: his enim lini
mentis & corroborabuntur membra, & extingue
tur calor. Cordi verò applicarem vnguentum ro
ſatum Meſuæ, cum ſpeciebus cordialibus tempe
ratis, & Sandalis. Interiùs verò exhiberem ſyru-
pum acetoſum factum ex aceto albo optimo, &
ſaccharo exquiſito, & aqua roſacea, & cum aqua
Endiuię Acetoſæq; miſcerem, vt corpus refrige-
retur: id ſerò ac manè exhiberem. Quantum ad
lubricitatem ventris, quæ procurãda eſt, attinet:
laudo clyſterem factum ex iure pulli, in quo deco
cti ſint furfures, & hordeum, addendo mel roſa-
ceum, & oleum violatum: its enim abſterget &
non lædet matricem. De victu. Oua non ſunt
admodum ad rem, niſi cogamur nutrire. Iuſcula
ſint pulli, alterata cum Acetoſa, Endiuis, Cicho-
rio. Tranſacto nouilunio poterit iterum Manna
exhiberi, vel cũ eo Rhabarbarum cùm priùs ex-
hibitum contulerit, vel ſolum Manna reiterari, &
hoc pacto fieri poterit euacuatio.

De febre continua in grauida muliere.
Conſilium VII.

MAgnifica domina paſſa eſt febrẽ per
menſem, & affligitur leniſsimo typo
circa horas veſpertinas. Exacerba-
tio non fuit cum frigore ſenſibili, ſed
cum calore paulatino, ita vt pateretur circa cor,
& haberet anxietates. Poſtea habuit vigilias, & a-
ſtrictionem alui; à qua liberata eſt. Deinde à cibo
ſtomachicis anxietatibus angebatur, quæ adhuc
perſeuerant. Poſt aſſumptionem pharmaci ſitis
acceſsit, & tumor in lieue, qui deduxit hanc Do-
minam ad *καχεξίαν*: non quo ad ſubſtantiã, quia
nondum eſt hydrops, ſed quoad colorem. Poſtea
accedit etiam hoc, quòd grauida eſt, ita vt fœtus
ſit perfectus: exceſsit enim ſeptimũ mẽſem. Qua-
re eget plurimo alimento. Dubitatur nũquid ex-
ceſſerit nonum menſem, an ſit in octauo. Dicit e-
nim, quòd poſt quartum Iulij, non amplius perce
perit fluxum menſtruorũ. Et nunc ſumus in pri-
ma die Aprilis, ſecundum menſes lunares ſumus
in nono. Queritur in quo tempore ſit febris? A-
pertiſsima ſigna apparent concoctionis poſt aſ-
ſumptionem benedictarum Medicinarũ, ut Man
næ. Perſeuerat tamen tumor, ſitis & anxietas, ha-
bet typum, ita vt ſit vel cum frigore vel rigore. I-
gitur putredo eſt intra venas, quæ etiam ſolet ha
bere ſuas periodos, & credo hanc febrem eſſe cõ-

A tinuarum vnam, pendentem ex nullo humore ab
ſolutè, ſed ab omnibus complicatis ſimul: Habet
colorem tendentem ad fuſcedinem, ergo melan-
cholia abundat. Eſt item calidiſsima, & humida:
quę omnia indicant non vnum ſolùm, ſed plures
redundare humores. Multæ etiam feces pituitæ
permiſcentur cum excrementis, & habet catar-
rhum, qui ſatis indicat abundare pituitam. Bilis
etiam Citrina admiſcetur excrementis. Deinde
ſanguis craſſus è naribus deſtillat. Quare dico o-
mnes humores hoc in corpore abundare, & ſan-
guinem trahi in conſenſum, habet enim maculas
rubras. Cum itaque omnes humores hic putrue-
rint, habet febrem continuam. Et quia craſsi & fri
gidi humores hic putreſcunt, febris eſt lenta, non
cum horroribus magnis, nec cũ ariditate linguę.
Vigiliæ fiebant ratione melancholici humoris.
Imaginabatur enim multa. Ex maculis poſſet ar-
gui adeſſe febrem peſtilentem. Dico autem has
maculas poſſe contingere ſine peſte, & peſtem
B quoque ſine maculis. Febris peſtilens pendet ex
putredine ſanguineæ maſſæ, ibi natura excernit
has maculas, plus nigras, pro maiori aduſtione,
quandoque natura obruitur, vt non poſsit expel
lere. Vidi ego hominem habentem iſtas petechi-
as ſine febre. Quare credo hic non adeſſe febrem
peſtilentem, quia ea nunquam eſt ſine fluxu colli
quatiuo, qui hic non apparet: neque per menſem
cum tot accidentibus vixiſſet, aut certè nunc He
ctica eſſet. Fortior verò natura à Manna facta, ex-
pulit. Sitit, quod bonum ſignum eſt, ſecundũ Hip
poc. Habet duritiem in pulſu per duos dies, & tre
morem, quare credo aliquam eſſe læſionẽ in mẽ-
bris neruoſis. Patitur tenſionem circa hypochon
drium ſiniſtrum, qua comprimitur diaphragma,
& difficulter ſpirat, & ſic trahuntur in conſenſum
nerui omnes. Humor etiam melancholicus cum
ſit terreſtris, & mordax, facit ad duritiem. Bibit
etiam plus, quàm comedat. Hinc potus ſuperna-
tat, & inde acceſsit etiam aliqua anxietas.

De Prognoſtico. Ratione ægritudinis debe-
C ret ſaluari, & ex excretionibus colligo naturam
ſuperare morbum. Sed quia nõ ſentit moueri fœ
tum, aut ille eſt omnino debilis, aut mortuus. Plu
rimi quoque ob magnitudinem ſplenis, in hydro
pem incidunt. Trahit enim ſplen ob vicinitatem
in conſenſum hepar. Nam Hydrops non fit ſine
frigiditate hepatis. Dubito itaque de morte, non
ratione morbi, ſed fœtus. Qui cum ambigatur, an
mortuus ſit necne, metuo ne vires eius deijcian-
tur ex his purgationibus.

De cura. Cum videremus illam indigere ali-
mento ob fœtum, ob ventriculi verò imbecillita
tem & febrem, non multo vti debeat, vices itera-
uimus, vt ſingulis ſex horis comederet vitellos
ouorum, ius pulli, & ſimilia. Mel roſaceum cum
Citro & Scordio dedi. Nolui dare aſtringentia,
ne dici poſsit fœtum iam mortuũ à me occiſum.
Conceſsi verò vinum aquoſum. Natura hic ma-
turauit, nõ tamen expellit, quia non ſufficit. Qua
re nos mouebimus. Cum tamen virtus nõ ſit for
tis, nec partus, non auderem addere vim maiorẽ,

quàm Mannam, ne ſequatur fama Medicorum mala, quia & ipſi & fœtui mors horaria imminet. Præſagium hoc res ipſa confirmauit, ſiquidem hæc mulier non ita poſt multos dies obijt.

De febre putrida cum præfocatione ab vtero Conſil. VIII.

IVdæi cuiuſdam vxor laborabat dolore ventriculi, cum præfocatione matricis & febre: ſuperioribus etiam diebus laborarat febri: quare medicus qui tunc fuerat vocatus, primùm leniuit ventrem, deinde baſilicam incidit: & quia non attẽderat ad principalem cauſam febris in hac muliere, quæ pendebat ex matrice, interim illa in febrẽ incidit, & malum eſt auctum: ſed quomodo, poſt dicetur. Febris inuaſit cum ſæuis ſymptomatib9, nam in ſyncopen incidit, & dormire nequiuit, propè delirauit, melancholica. Vocatus ad eam, corporis diſpoſitionem primò conſideraui, & cæteras deinde cauſas ægritudinis diligenter inquiſiui. Ipſa autem quia admodum formoſa, calidæ & humidæ eſt temperaturæ. Totius naturam ſequitur pars: quare & matrix calida & humida: quæ propterea etiam libentius vapores generat, qui deinde euaporant, & ſurſum feruntur, & ventriculum perturbant, caput replent, vnde inſomnia, & melancholica deliramẽta: ad hæc cum accederet mala diæta, illa aucta ſunt, corpusq; debilitatum eſt magis: neq; menſtrua, vti par erat, purgata, vnde & febris hæc cauſata eſt. Lex Moſis prohibet, ne à purgationibus menſtruorum ante cũ viro coeat, quàm ſeſe frigida abluerint. Necdum purgata ſatis, in frigidam inſilierat, quam lotionẽ obſtructio eſt ſequuta, atque hanc febris, qua nũc laborat. Acceſsit etiam ſtrangulatio matricis: nã lotionem ſequuta eſt etiam intemperatura matricis: generati in ea propter intẽperaturã vapores: deniq; fortiter clauſa eſt matrix, vt etiam purgationes ſiſterentur, quæ deinde doloris ventriculi cauſæ: & ipſa febris inde facta eſt auctior. Sed quoniam neceſſe erat hanc ſupreſsionẽ menſtruorum, & matricis præſocationem ſolui propter maiora pericula, quæ timeo, & præſertim ſyncopem, dedi illi Mithridati ℈ 2. cum ſaccharo roſato, vt Mithridatum caleſaceret matricem, & materiam vaporum exiccaret, deniq; vias speriret, atq. vt ſaccharum roſatum confortaret ventriculum. Sed dicat aliquis, augetur febris: concedo, ſed maius ex matricis præſocatione periculũ impendet: neceſſe eſt igitur hanc primum omnium curari, febrem curabo paulo pòſt facilius ſyrupo roſato, & de cichorea, cauſis etiam ſublatis, & ſolutis obſtructionibus, & reducta caliditate ad temperiem. Ad hanc præterea doſin Mithridati cum roſato, adhibui etiã frictiones pedum, vt prouocarentur iterũ menſtrua, & res pulchrè ſucceſsit. Ne verò ſpe noſtra fruſtraremur, iuſsi lauari pedes in decoctę bethunicę, ſaluię &c. Itẽ, vt ex herbis illis fumum acciperet: præterea dedi decoctũ radicũ fœniculi, petroſelini, & aniſi, & cœperunt iterum fluere menſtrua. Nam niſi redijſſent menſtrua bis medijs, cucurbitulã etiã ſaphenæ applicuiſſem, vt ad inferiora ſanguinẽ mẽſtruũ propter cõmunicantiam venæ ad matricẽ retrahere, quanquã frictio ipſa ad hæc prouocanda ſatis ſit efficax. Atq; inde facilè eſt æſtimare, quantũ nocuerat prior Medicus, qui baſilicã incidi curauerat. Inciſio enim baſilicæ menſtrua ſurſum attraxit, vnde omnis mali labes. Nunc aũt cũ fluant, ne quid accidat quod ſiſtat menſtrua, diligenter cauebimus: imò quoad poterimus, naturã eius adiuuabimus ad expulſionẽ. Hac aũt nocte nihil dormiuiſſe ſe conqueritur: neq; mirum, frictio nanq; quia corpus calefecit, febrem adauxit, & fluentibus menſtruis omnia mouentur in corpore, vnde inquietudo: poſtremò vapores caput calefecerunt. Quare ad conciliandũ ſomnũ, iuſsi vt nares oleo violaceo inungerentur, & tempora: hoc ſi nihil profecerimus, perueniam ad vnguentum populeonis. Sed roget quis, cur nihil exhibeã per os, quod ſomnũ conciliet? Reſpondeo, quia omnia cõciliantia ſomnũ, frigida eſſe & humida neceſſe eſt, & frigida morbi materiã groſſiorem reddunt, & expulſioni ineptiorem, quare nihil exhibeo.

Pro puero, qui à ſcabie curatus, febri ex viſcerũ obſtructione laborabat. Conſil. IX.

QVidam puer cum ſumpſiſſet pillulas, primò vnã de Aloe ſimplici, & aliquot etiã alias ex Aloe & Rhabarbaro, ſatis cõmodè ab ijs purgatus eſt, donec materia, quæ in ventriculo & inteſtinis continebatur, euacuaretur. Ea remota, cũ nihilominus quarto quoq; die vnã ſumeret, aluũ nihil leniorẽ ſenſit, quia febris etiã ſuperuenit, quæ cũ leui rigore inuadebat, quotidie perdurante calore ad tres etiã horas. Vocatus eſt Montanus, vidẽs primò colorẽ totius faciei & corporis albũ, ventriculi debilitatẽ eſſe ſtatim aiebat: quòd color corporis, vt & Galenus teſtatur, dominium in corpore humorũ abundantiũ oſtenderet, niſi in interioribus ſeſe cõtinerent humores, quod raròfit, vt ait Galenus. Dicebat igitur ventriculũ debilitatũ, ac plurimũ pituitæ in eo corpore generari, quod etiã pulſus teſtaretur, qui debilis erat oppreſſa virtute ex nimia vi pituitæ. Tangens deinde ventrẽ circa regionẽ ventriculi, & in vtroq; latere, maximè vero in dextro, tenſiones percepit, ita vt cũ in dextro cõmmodius tangeret, gurgitationẽ quandam manifeſtè ſentiret. Vrinæ crudę erant, & in fundo aduſtionis ſigna oſtendebant. Montanus, vt obſtructiones eas aperiret, ex quibus febris orta erat, primùm ordinauit hos ſyrupos:

℞. Rhabarbari electi ʒ j.
Spicæ grana vj.

Minutim incidãtur, & inuoluãtur pãno lineo ſubtili, deinde in lib. j. infundãtur aquæ Endiuię: & hæc infuſio diuidatur in partes tres, pro tribus ſyrupis, ſemper in ſingulis ſyrupis faciendo expreſsionẽ dicti Rhabarbari in linteo, quæ non remouebitur ab ea aqua niſi in fine. Sumantur autem hi ſyrupi hoc modo:

℞. Ter-

R. Tertiam partem huius aquæ: deinde
R. Syrup. de Abſinthio
Syrup. aceto. ſimpl.
De duabus radicibus ana ℥ ſ.
Miſce pro vno & ſic pro alijs duobus. Item
R. Olei de ſpica, ab aromatarijs ſumpti, ceræ q. s. fiat linimentum pro vnctione oppilationis in parte dextra. Item
R. Olei de Capparibus ℥ j.
Bdellij
Ammoniaci ana ʒ ij.
Agarici electi ʒ j.
Aceti Scillitici ℥ j. ſ.
Hyſſopi humidæ
Olei Amygdalarum amararū ana ℥ j.
Cum modico ceræ fiat ſecundum artem linimentum pro ſplene. Item
R. Olei de Abſinthio ℥ j.
Maſtichini ℥ ij.
Ladani electi & pinguis ʒ j.

Miſce, & fiat linimentum pro ſtomacho. Vſus erat his vnctionibus, & ſyrupos etiam acceperat tres, ſicut ordinati erāt: ea febris mitigabatur quidem, ſed quoniam obſtructiones nō tollebātur, neq; febris penitus auferebatur: ſymptomata tamen omnia mitiora erant, ita vt ad ſanitatem vergere videretur, Montanus videns vrinas non malas, & febrē mitiorē, obſtructiones etiā in dextra parte apertas, ſed in ſiniſtra non item, vbi etiam durities quædam tactui apparebat, voluit eū ſumere aliquot diebus ſequentia:
R. Duas heminas brodij de pullo ſemicocti, in quo decoquantur Cetrach
Capilli Veneris ana ℥ j.
Decoctiōe facta, fiat expreſsio fortis, & in decocto infundātur oxymellis Scillitici, Geleniabin ana ℥ j. exhibeatur manè hora ſyrupi calidè. Iterū
R. Trochiſcorum de Abſinthio, de Capparibus ana ʒ j. ſ. Cum melle roſato fiant pillulæ 9. ex quibus vnam ſumat ſingulis diebus immediatè ante ſyrupum.

De febre orta ex obſtructione, in puero Veneto. Conſilium X.

NObilem hunc puerum febre affici ex obſtructione, nō modò ratio, ſed ſenſus etiam indicat, obſtructione inquā membrorū naturalium. Curari ergo nō poterit febris, niſi remota obſtructione. Quātum igitur ad victus rationē attinet, mihi videretur quòd attenuans cibus & potus eſſet adhibendus. Ergo vinum albū, pauciferum, ſobtile, quale hucuſq; rectiſsimè oblatū eſt, maximè cōuenire exiſtimo. Carnes hœdorū, & pullorū, cum quibus coquatur aniſum, vel fœniculū leuiter cōtuſum, panno lineo inuolutū. A granis omnibus abſtinerem, præterquàm ab hordeo optimè bis cocto in iure, quo eſſem cōtentus addito petroſelino, vel betonica, vel fœniculo. Et quoniā audio paroxyſmum circa veſperas inuadere, laudo parciſsimè cœnet, & in horis magis quietis: hoc enim in fe-

A bre tollenda plurimū conferre arbitror. Prouiderem, vt ſingulis diebus beneficium alui haberet, nihil enim efficacius ad febrem ex obſtructione tollendam, quàm lenire aluū, & prouocare vrinā. Et cum audiam hunc puerū contineri non poſſe, quin ſe plurimū pueruli more exerceat, omnino hos incongruos motus coercendos iudico, & intra ædes proprias, quantū fieri poteſt, puerū continendū. Quantū verò ad medicamenta attinet, cum apertio ſit in hac curatione ferè principalis intentio, & quod verè aperit eſt amarū, ideo amarorū vſum in hoc puero maximè laudarē. Si ergo perſuaderi poteſt, vt de abſinthio ſyrupū manè ſumat cum iure pulli, in quo petroſelinū, fœniculum, & alia huiuſmodi diuretica decocta fuerint, ſummopere laudo. Sed inter reliqua, quod ſemper certa fide à me longo experimento probatū eſt, laudo vt ſingulis diebus ſumat infuſionē rhabarbari in aqua Endiuiæ: nunquam enim vidi febrē ex obſtructione hoc remedio nō eſſe ſublatā,
B ſi modò pertinaciter quiſpiā in eius vſu perſeuerauerit: quādoq; enim craſsiſsimos humores impactos, & obſtructiones, quæ ob caloris imbecillitatē facilè tolli nō poterāt, ex rhabarbari aſſumptione curatas vidi. Conſueui igitur accipere libram aquæ endiuiæ, in quam drachmā rhabarbari infundo in panno lineo inuolutā: deinde ſingulis diebus vncias quatuor illius infuſionis, facta aliqua expreſsione, accipi iubeo circa aurorā: & eſt huiuſmodi doſis puerorū: neq; deſiſto ab hac potione, priuſquā video omnino & febrē & obſtructiones eſſe ſublatas: auferūtur enim proculdubio, ſi reliqua omnia rectè fiāt, & curationi cōſentiant. Quantum verò attinet ad ea, quæ exterius applicantur, ſtomacho quidem oleum de abſinthio confectū, cum puluere maſticis applicarem: lieni verò linimentū hoc modo confectū:
R. Bdellij
Ammoniaci ana ʒ ij.
Diſſoluantur in aceto ſcillitico. Deinde
R. Olei amygdalarum amararum
C Adipis anſeris ana ℥ j.
Ponantur omnia ſimul, & fiat linimentum pro ſplene. Hepati rectè applicari poteſt linimentum ab Excellentiſsimo Doctore applicatum, vnguētum roſatū Meſue cum ſandalino permixtū. Hæc ſatis eſſe arbitror pro hac febre tollenda, ſi modò puer rectè pareat, & aſsidentes non delinquant.

De febre continua ex putredine ac magnis viſcerum obſtructionibus orta. Conſilium XI.

CVm acceſsimus hunc, proteſtati de lōga ægritudine, multa diximus, ac etſi ex Hippocratis ſentētia 1. Progn. præterita ducunt Medicum in cognitionem poſteriorum, tamen de præteritis nunc nulla fiet mentio. Circa pręſens deprehendi febrē, & illam ſi non continuā, & ſine typo (vt ſemper fit) ſaltem vna hora magis quàm altera intenſiorem. Præter febrim habet tenſionem hypochondrio-

r ım,& mirã eorum gracilitatẽ, licet totũ corpus
ſit gracile,magis tamẽ abdomẽ, quæ vltima para
eſſ: debet,quæ tabeſcit. Habet etiam intrinſecùs
ob.tructionem venarũ, per quas defertur cibua
ex ventriculo ad hepar.His ita ſe babẽtibus quę-
ro, vtrũ hi morbi ita complicẽtur,vt vnus ſit cau-
ſa a'terius,uum febria fuerit illa, quæ fecerit op-
pilationea,an contrà.Fuit ſanatus, & patitur reci
diuam, videtur igitur febrim fuiſſe oppilationis
cauſam.Calor non mordax,paroxyſmı non lon-
gi,nõ ſitis magna,credo,quòd pendeat febris ab
humoribus craſsis permixtia,non ſolùm cũ me-
lancholia,ſed cum diuerſis humoribus.Vnde Ga
leuua a.de Facult.naturalib. in fiue. Auicen.pri-
ma quarti de Febre quotidiana dicunt: Quando
tales craſsi humores commixti vidẽtur, adeſt im
becillitas cõcoctricia virtutis, & omuia membra
naturalia ſunt affecta,quia non nutriuntur. Ven-
trieulus enim non conficıt ſuum nutrimentum:
bine etiam non voluptatem accipit,uon pingue-
ſcit, & hinc humores crudi,tenues.Concoctio e-
nım fit ingroſſando, incõcoctio autem relinquit
humores tenues,qui faciunt tenſionea, & extin-
guunt calorem naturalem:hinc obſtructio, quia
hi humorea ob moram craſſefiunt, & obſtruunt.
Inde cauſam tenſionis,gracilitatia & obſtructio-
nis eſſe puto,nempe ab imbecillitate coctionis:
humores obſtructi putreſcunt & ingroſſantur,&
febris fit,quæ facile aſsimilatur hecticæ,babet e-
nim paroxyſmos occultos, & facilè etiam muta-
tur in hecticam.Eſtq; ægritudo difficilia & peri-
culoſa.Galenus enim dicit,Tertianam notha nõ
carere periculo,quãto magis hæc? Ideo ne ſequa
tur tabes,oportet ſeipſum opportuna facientem
præſtare,&c.Metuo enim,ne contabeſcat, & mo
riatur:quia cum ægritudo eſt cum imbecillitate
membrorum naturalium,calor innatus eſt debi-
lis,& medicamenta parum iuuant,quia ad actum
non deducuntur à calore. Vellem aperire obſtru
ctiones cum potionibus,ſyrupis,& decoctis,pro
ratione ventriculi & hepatis.Primò facerem de-
coctionem in iure,cum quo Cichorium & Cha-
mædrya decoqueretur.Eſt decoctio admirauda
in his,iu quibus eſt obſtructio. Darem ſyrupum
acetoſum,qui corroborat affectum locum.Adde
rem etiam abſinthium,& mel roſatum pro corro
boratione ſtomachi. Ventriculum quoqı fomen
tarẽ ex decoctione Chamæmeli,& Cidonijs.Ac-
ciperẽ enim quæ corroborant,& ſi habent ratio-
nem cibi,maximè præſtant. Et facerẽ formã em-
plaſtri,vel cerati,& ſic optimè ac continuè fomẽ
tarem. Darem confectionẽ Diarhodon Abbatia
manè,& ſerò per aliquot diea,& per interualla ex
hiberem euacuantia mediocriter. Et quoniã cau
ſa febris eſt oppilatio & humores craſsi, ideo il-
los attenuarem,& magis attenderem ad cauſam,
quàm ad febrim.darem vina nutrieutia. Non co-
medat ın tempore exacerbationis. Ex dactylis ci
donijs, Chamæmelo facerem emplaſtrum, nam
in tabe ventris multum valet.

R. Syrupi acetoſi Diarhodon
Iulepi violati ana ℥ j.

D Decocti chamædryos
Cichorij cũ aqua abſinthij ℥ iij. Miſce.

De febri continua cum catarrho, & alui fluxione, dicta in collegio.
Conſil. XII.

Patitur catarrbum magnum defluen-
tem à capite ad ventriculum & thora
cem,efficieutem difficultatem anheli
tua, & inhæret ori, quia viſcidus eſt.
Per vertebras etiam dorſi ad iuncturas defertur,
& ibi dolores ciet,maximè verò debilitat ventri-
culum.Deiude febrim habet coutinuam, cum ſi-
ti maxima,& ariditate liuguæ.Ad hęc egeſtionea
putridas,vt apparent ın ijs, qui aliquid crudũ &
incoctum egerunt integrum,ſicut comedunt.Tẽ
peratura ventriculi frigida & ſiccea eſt. Siccam di
co,quia muſculos,thoracem,& membra circum-
iaceutia habet gracilia,& tenuia admodum, ſoli-
E da ac dura.Frigidam, quia ſemper paritur crudi-
tatem & incoctiones. Hepar valde calidum eſt,
etiam nunc, quia patitur perpetuam & inextin-
guibilem ſitim,& ariditatem linguæ. Generat e-
nim hepar plurimum bilis,ſicut ventriculus mul
tum pituitæ:vnde multi vaporea eleuantur, & fa
ciunt,vt caput ſuperabundet excrementis, etiãſi
cerebrum per ſe calidum ſit, & ſiccum, quod in-
genij bonitas indicat.Sed in ſex rebua nou uatu-
ralibus multùm peccauit.Bibit vinum frigidiſsi-
mum,comedit integras patinas lactucarum.Nũc
autem nihil ei reſtat, præterquam pellis & oſſa,
omnia membra ſunt attenuata, & mutilata car-
ne.Caret exercitio,& vix poteſt ſe mouere. Non
igitur eſt mirum, ſi abundet excrementia. Dein-
de nunc bibit potũ cuiuſdam radicia, quæ ſapore
aliquo eſt prædita,ſed nullius caliditatis, nullius
aſtrictionis, aut qualitatis admodum inſignis in
guſtu:num igitur mirũ, ſi multum frigiditatia ex
ea contraxerit? Poſtea temporia conſtitutio hoc
anno peſsima fuit,& generans multum catarrhi.
F Has ob cauſas multiplicatus catarrhus in hoc vi-
ro,vt per os amplius educi non poſſit. Et iſta fuit
cauſa & origo huius morbi, quem habet. Catar-
rhua verò ſpargitur per totum corpus, & primò
ad pectus,vbi ciet tuſsiculam:poſtea ad ventricu
lum,in quo omnes quatuor virtutes lædit. Obtũ
dit enim appetitum, lædit retentiuam ventricu-
li,quæ à ſicco roboratur,ab humido flacceſcit, i-
deo non complectitur cibũ,ſicut debet: ſentit e-
nim rugitus, & ructus poſt cibum, quoa audiui.
Et quia nou continet cibum,nec amplectitur, &
laborat propria frigiditate,ideo ſequuntur crudi
tates & incoctiones,& generatur multum pitui-
tæ loco chyli. Stante igitur eum his exceſsiua he-
patis caliditate, neceſſarium eſt fieri multaa ob-
ſtructiones in Meſaraicis,quas ſequitur inflãma-
tio,& putredo. Vnde oritur febris, cum præſer-
tim multa pituita ſit in venis, vt teſtatur vrina,in
qua plurima ſubſidentia,& alia excrementa,quæ
habent quaſi formã puria,quæ iuuant obſtructio
nes, & prohibent euentationes, vnde oritur fe-
bris,

bris,quæ eſt typhodes,& ſimilis becticæ, ob calo- A rem remiſſum. Ad fluxionem modò, de qua plurimùm ſumus ſoliciti, ea enim videtur habere rationem cauſæ, & ad ſe trahere curam. Eſt autē cognitu & curatu difficilis. Eſt hic intemperies frigida, & ſicca per affluxum, quomodo igitur fęces ſunt bilioſæ? Cum bilis à calore generetur, & ſecūdū graduū aſſationis ſit nigra aut flaua, quomodo poteſt in corpore frigido & humido tanta fieri aſſatio, & quomodo illæ materiæ putridæ à ſtomacho ad inteſtina proueniunt? Diximos hapar calidum, & in eo generari moltum bilis, quæ cum defertur ad inteſtina, miſcetur pituitæ, & fit cholera praſina, qoæ maioris famæ dicitur, & ex putredine nouum fit genus humorum, quod cū per aluum excernitur, *ἰώδης* appellatur, lib. 3. de morbis Epidi. Quòd poſtea apparent particulę cibi non concocti, cauſa eſt manifeſta, propter imbecillitatem alteratricis nō poteſt fieri coctio. Ea autem fluxio ſequitur poſt cibum ſumptum, tum eoim ſemper percipit anxietatem, & grauita- B tem, quia veotriculus ſummopere laborat.

Prognoſticum. Virtus conſiſtit in tribus: in ſpiritibus, humoribus, & membris ſolidis. Membra ſolida eam oon habent, quia muſculi & reliqua ſunt extenuata. In humoribus & ſpiritibus caliditas modica, & ita eſt impedimentum maximum. Eſt tamen tam fortis & audax adhuc, ſicut ſemper fuit à principio ætatis. Pulſus quidē primò magnus occurrit, quia muſculi non habent craſsitudinem, & ita oon eſt aliquid quod impediat tactum.

Curatio. Catarrhus tollitur euacuatione, cū non poterit ferre hoc corpus propter imbecillitatem. Solitus fuit purgari ſola pillula aloes data. Nunc Diaphœnicoo ℥ s. parum eduxit, tam eſt inobediens corpus modò. Si catarrhum totū tollere non poſſumos, ſaltē euacuabimus ab iis membris, ad quæ fluit: & multum declinauit ab eo tēpore, quo huc venit. iam autem agitur 30. dies. Non debemus propterea deſperare, volumus dare ſyrupū de Endiuia, Abſinthio ſioe aquis, quia C ita magis roborabimus ventriculom. Sed cum ſolitus ſit comedere pira, dabimus nos piſtacia loco pirorum, quæ adiuuant calorem innatum, & nutriunt. Dedimus panem bis coctum, & iuſsimus bibere vinum, non tameo nimium poteos, propter ventriculum. Quantum ad reliqua, poſſumus dare Diarhodon Abbatis, & Diatrionpipereon. Expreſſe enim dicit Galenus, reſolui eius virtutem, anteqoam tranſeat ad hepar. Poteſt etiam fieri talis potio.

R. Corticum Mirobal. Chebulorum ℥ j.
Citrinorum ℥ vj.

Contundantur & confriceotur cum modico olei Amygdalarum dolcium, & infundantur in s. q. aquæ Abſinthij, & poſt 20. horas leuis fiat expreſsio, in qua infondatur Rhabarbari ℥ j. Spicæ Indicæ ℈ j. Facta infuſione primùm cum modico vino Maluatico, decem horis poſt infuſionē fiat fortis expreſsio, in qua diſſoluantur mannæ ℥ j. s. & fiat potio.

De febre & catarrho, pro Abbate octuagenario. Conſilium XIII.

AVdiui Cl. D. te ita exactè determinare hunc caſum, vt profectò ingenuè fatear oō neceſſarium eſſe, me accedere ad hanc ægritudinē. Sed poſteaquam acceſsi, vt & loco meo ſatisfaciam, & ne fruſtra vocatus videar, aliqua ſum dicturus ad tuorum verborum confirmationem. Primùm quod venit conſiderandum, eſt natura morbi & ſubiecti. Subiectum autem eſt in vltimo ſenio conſtitutum, quę quidem ſenectus, eſt peſsimus morbus, & longè deterior quàm vllus alius: & comparando morbum hunc ad ſenectutem, longè maior eſt ſenectus, quàm morbus quo affligitur. Habemus ergo ætatem io vltimo ſenio: habemus corpus quo ad radicem validū: quod ſi compararetur alijs decrepitis, robuſtum eſt, abſolutè tamen oon eſt robuſtum: nos autem robore indigemus abſolutè, non per comparationem ad aliud. Habemus ergo imbecillum corpus: nec eſt conſideranda temperies elapſa, ſed præſens. Et quo ad præternaturales diſpoſitiones, non omittam, quòd io hyeme proximè elapſa apoplexiam & paralyſim leuem paſſus eſt: quæ quantum adſerat incommodi in omni corpore, argumento eſſe poteſt, quòd apoplexia ita proſternit vires cerebri, & calorem innatum, & vires cordis, propter conſenſum cordis cum cerebro, vt videamus iuuenes cum in apoplexiam inciderint, nunquam reſtitui: qoanto magis ſenes, ſi inciderint? vel non euadent, vel raro, ſemper tamen percipiunt tale nocumentum. Conſiderandum igitur eſt ſymptoma, quod licet noo curemus, tamen admoneat, quòd ægritudo deterior eſt, & periculoſior tanto, quanto ſubiectum eſt vltimæ ſenectuti vicinius. Nunc verò patitur duas diſpoſitiones, deſtillationem ſcilicet à capite ad diuerſas partes: & quidem quę occupat fauces, bronchus appellatur: aliam præterea patitur qoa pectus occupat, & catarrhus onncupatur, ad iſchiam etiam, & ad crus infra genu vſque ad talom deſceodit, & ibidem tumorem facit in præſenti œdematicum: adeoqoe copioſa eſt deſtillatio hæc, vt perſeueret quatuor menſes cum tuſsi, quæ non eſt ſufficiens ad excernendum catarrhum. Eſt & alia diſpoſitio, videlicet febris, quia iam menſis eſt, ex quo incœpit affligere, & ita affligit, vt nunqoam ferè fuerit ſine febre, vtra tamen magis affligitur quàm altera: & videtur ſeruare hunc ordinem, vt alternis diebus magis inuadat. Quo ad febrem, quę primò conſideranda eſt, & fortè primò curaoda, ſi conſideremus exeuntia, qoæ maximè indicaot naturam febris, & præcipuè vrioa, qoæ indicat febres putridas, etſi mineram putredinis habeant extra venas: quia humor qui potreſcit intra venas, ille eſt qoi effunditur extra: ideo vrioa indicat humorē putreſceotem. Cum ergo vrinas rubeas & craſ-

ſiuſculas, quæ tales perſeuerant, habeat, ſuper humorem peccantem atteſtantur. Et cum duo ſint humores in humano corpore rubei, ſanguis, & cholera ξανθὰ à Græcis appellata, à Latinis rubea, igitur cum nõ videamus in hoc corpore ſanguinem abundare, oec ſigua ſanguinis apparere, & pituitam multá abundare, non eſt ſanguis abſque dubio qui peccet: tum etiá, quia ſanguis putreſceus non facit periodos. Relinquitur ergo quòd bilia ſit, quæ putreſcit in aliqua minera putredinis, de qua uondum conſtat. Habemus ergo febrem bic etiam, & ex putredine humoris biliosi: babemus præterea egeſtiones biliosas: & hæc duo arguunt bilem putreſcere. Et quia inuadit ſine typo, cum calore leui, & motu ſegni, ſine ſiti, ſine capitis dolore, & ſine ſudore, credendum eſt quòd ſit mixta cum pituita, & ſit ex genere biliosarum quæ appellantur maioris famæ, & hoc veri ſimile eſt, cum abundauerit tanta copia pituitæ, maximè cum corpus ſit frigidum & ſiccum: hæc enim temperatura (vt dicit Galenus in 2. de Tẽperamentis) multam pituitam generat. Bene verum eſt, quòd ſi caliditas & ſiccitas temperaturæ excederet, redundaret bilis: quatenus autem remanet veſtigium caliditatis, bilis abundat ſcilicet: proceſſu verò cum ſit corpus frigidum & ſiccum, abuudat pituita. Nec verũ eſt id quod olim dicebat Caſſanua, cum quo habuimus ſuper hac re diſputationem, quòd geoeraret talis temperatura humorem frigidum & ſiccum, quia talis humor generatur à caliditate adurente. Vlterius, cum vir iſte frigidus & ſiccus ſit ratione ætatis, non eſt aliter credendum, niſi quòd ſit pituita multa bili permixta. Febris ergo, vt motu febris quæ pendet à cholera vitellina craſſa mixta cum pituita multa: ideo longa eſt. Talis ergo eſt cauſa, & mos febris, iudicio meo. Vbi verò, & quo modo putreſcat, videndum eſt. Omoino bilis generatur in hepate. Sed quomodo in iſto viro generetur, multæ cauſæ adduci poſſunt. ex regimine in quo vſus eſt dulcibus, quæ bilem generant: & præterea potuit eſſe cauſa, quòd factæ ſint obſtructiones in hepate à catarrho, & cum in venis meſaraicis ſint factæ obſtructiones, nihil magis facit ad calorem augendum hepatis, & ad calefacieudum, ſicut obſtructio: quia cum ſanguis obſtructis meatibus non euentetur, caleſcit, & facit multiplicare bilem: quæ cum partim per venas deferatur, quia venæ omnes non ſunt obſtructæ, ſed plurea, ideo non eueutatur ſanguis, incaleſcit atque in bilem tráſit, & partim per venas, partim per poruin ſelleum ad inteſtina defertur: & ideo per ſeceſſum, & per vrinam plurimam bilem emanantem videmus. Minera ergo putredinis eſt, quia venæ ſunt plenæ bile & pituita, & putreſcit pars in venis, pars extra: ſequitur quòd putredo varia ſir, & modo in venis, modo extra venas ſit, quia natura poteſt tranſmittere materiam extra venas ſiue typo, vt in primo ad Glauconem dicit Galenus: & ſit rigor in tertiana, propter multitudinem materiæ ſubito excurrentis ad loca ſenſibilia, ob ſenſibilitatem multam. Hic igitur priue-

D tur multa bile ſincera, & membra ſiut ſicca ſine ſenſibilitate non ſit rigor. Sed quicquid ſit, ſiue extra, ſiue intra venas putreſcat, materia hæc cholera eſt craſſa mixta cum pituita multa. Quantum verò de ratione curationis febris factę ex obſtructione, ſi aperientur obſtructiones, tranſpirare poterit, & bilis noo generabitur, quia remota prohibitione tranſpirationis, omnia proſperè ſuccedent. Circa catarrhum verò aliter eſt dicendum: quia ſenes habent catarrhum congenitum, & cũ occupantur, tunc ſit illis ita congenitus: & ægritudo, ſicut Hippo. retulit, βράγχοι & coryzæ in ſenibus raró maturantur. Dicit Hippoc. raró, Galenus verò exponens in commento, nunquam catarrhos tales in ſenibus maturari dixit: & ratio eſt, quia ſunt ipſis congeniti, quia cerebrum cum non poſsit concoquere alimentum, & vapores eleuati ad ipſum non expellantur, ideo tum ratione proprij alimenti, tum etiam vaporum, vel ratione vtrorunque, ſiunt catarrhi ſenibus conge-
E niti. Præterea cum vapores ſint multi in corpore ſenum, propter imperfectionem concoctionum, plurimi aſcendunt, & cum non poſsint expelli, multiplicatur catarrhus: maximè autem multiplicatur in illis, qui habuerunt caliditatem in iuuentute validam. Vbi enim perfecta frigiditas eſt, vt in ſeue qui fuit frigidus, non ſit in eo euaporatio multa, ideo nec multitudo catarrhi, & non niſi propter alimentum cerebri. Corpus autem tale fuit calidum in iuuentute, vt apparet ex toto ambitu, & nunc etiam hepar ſuum calidum eſt: ideo ſit multa euaporatio ad caput: propterea catarrhi multiplicantur: multiplicatio autem catarrhi ratione cerebri non poteſt tolli, quia nõ poteſt fieri vt cerebrum non ſit frigidius ſeipſo, ideo non poſſumus curare catarrhum: poſſumus bene remorari oe cito interficiat. Cum igitur hęc duo ita ſe habeant in boc corpore, quid eſſet dicendum, & quid facienduin? De ijs quæ poſſunt contiugere, aliquid eſt dicendum. Quod ad catarrhum attinet, non curabitur perfectè. Quo ad fe-
F brem poterit fortè, ſed cum difficultate: & ratio eſt, quia febris hæc non eſt niſi à forti cauſa, & nõ habet virtutem quæ adiuuet Medicum, quia Medicus naturæ miniſter eſt, Ipſa verò operatrix ꝫ. Artia medicinalis. Non ergo ita facilè curabitur ratione debilitatis corporis & cauſæ: & ita ſumus in re valde ambigua. De faciendia eſt primò videndum, cui primò occurrendũ ſit. Dico quòd intentio circa febrem dirigenda eſt, nou neglecto catarrbo, quia febris periculoſior, quod directè eſt contra naturam ſenis: catarrhus autem familiaris. Ideo febris non ſeni, ſed iuueni eſt familiaris: neq; ea febris hîc dependet à catarrho, niſi quia facit obſtructionem: & bilis multiplicatur, quæ miſcetur cum pituita. Obſtructiones igitur eſſent tollendæ, vt febris tollatur: quia ſi tollamus febrem, poterimus prouidere, vt iſte Reuerendus dominus viuat diutius: ſi verò non tolletur, interficietur, quia fiet quotidie deterior. ſed eum ab humoribus dependeat, tollendi ſunt, & prouidendũ eſt vt obſtructiones hepatis aperiantur

tur. Et q̃a materia craſſa eſt, quæ euacuari debet,
attenuantibus indigemus, deinde educentib. hu
mores craſſos in venis exiſtentes. Ita vna indica-
tio ab humoribus ſumitur, alia à virtute: quia de
bet ſomi venia à virtute, tanquã à principe terre-
no. Nos habemus virtutem quæ præcipit, & cum
ſit in corpore ſenili, & virtus affecta admodũ, nõ
poſſumus ea facere quæ morbo conueniunt. Pri-
mò Igitur manna propoſita eſt, & ab ipſa incipe-
rem. Sed diceret aliquis: Tu euacuabis humores
ſubtiles, hic autẽ craſsi peccant, ideo non euacua
bis humores peccantes. Dicebat aũt Hippocr. Si
talia purgantur, qualia purgari conuenit, cõfert,
&c. Cum ergo nõ purgetur humores quos cõue-
nit, non iuuabitur. Dico, quòd etſi tenues humo-
res euacuet manna, nõ debemus abſtinere ab ea,
quia ab humoribus præparatis debemus incipa-
re, qui ſunt in venis meſaraicis, ideo tutiſsimẽ cõ
uenit: & quia iuuabit etiã catarrhũ, cum febri nõ
ſit occurrendum neglecto catarrho, ideo ſummo
pere cõuenit. Non dico quòd manna penitus ſa-
nabit, ſed quòd erit principiũ optimũ: quia vidi
ego ſæpe, quòd manna licet tenues humores eua
cuet, aperit obſtructiones: & facta præparatione,
vidi criſim fieri, & poſt quatuor dies ſanitatẽ ſe-
cutã eſſe. Ideo inciperẽ à manna tanquã à re tutiſ
ſima, & darẽ in veſpere ipſam: imò felicius opera
bitur, vt eſt mos Romæ, vt libentius dent in no-
cte, & experiuntur feliciter operari, ſed ante cibũ
ſtarim: & exhiberẽ ℥ j.s. vel ij. Poſtea deuenirem
ad alia, niſi natura adiuuaret nos, vt nõ indigea-
mus alijs. Altera die nec brodiũ, nec ſyrupũ darẽ,
quia nollem vt brodiũ lauaret medicinã: nec ſy-
rupus diſtribueret humores, quos volo euacua-
re. Altera die, quæ tertia erit, darẽ ſyrupũ, qui ha-
bet vim abſtergendi, & mundificandi. propoſitũ
eſt oxymel ſimplex, à quo non recederẽ: ſed vellẽ
vt eſſet magis acetoſum, & præpararetur cũ ſua
acetoſitate: id enim quod habẽt pharmacopolæ,
dulce eſt. Non derelinquerẽ mel roſaceũ ratione
ſtomachi, quia ſenũ mẽbra ſicca ſunt ſine pingue
dine, & inteſtina nõ habent pinguedinẽ, poſſem
deuenire ad excoriationẽ: vellemq; vt eſſet ſoba-
marũ, quia multũ refert habere optima medica-
menta. Poſtea facerẽ decoctũ, accipiendo aquam
endiuiæ, vel capillorũ Veneris, ſi haberentur ca-
pilli Veneris: nec erit dimittenda farfara, id eſt,
tuſsilago appellata propter excellentiã, quã ha-
bet ad tuſsim. Ideo vellem quòd haberemus has
tres aquas ad pondus ſingularũ lib. vnius. Et de-
coquerẽ in ipſis aliquid aniſorũ, vt corrigeretur
earũ frigiditas, quoniã omnes aquæ deſtillatæ fri
gidæ ſunt, vt etiam aqua deſtillata à calidiſsimo
ſimplici, puta à calamentho, quod ſtimulat linguã
veluti piper, nõ calefaciat, imò infrigidet: & vidi
inflãmatos homines propter potũ decocti ligni
Indi, ab aqua calamenthi infrigidari ſummopere.
Quia ergo aqua endiuiæ eſt frigidior, aqua capil-
lorũ Veneris ad temperamentũ accedit, vellẽ mi-
ſcere aniſorũ aliquid, vt aperirentur oppilatiões,
& corrigeretur frigiditas, & decoqueretur vt duę
libræ remanerent: & exhiberentur huius decocti

A vnciæ quatuor: oxymellis ſimplicis, mellis roſati
ſing. vncia. Cum autẽ dediſſem quinq; vel ſeptẽ
ſyrupos, ſi viderẽ concoctionẽ, repeterem medi-
cinam, & conſtante virtute, cum manna, vel infu-
ſione rhabarbari, vel cum ſyrupo roſato ſolutiuo
euacuarẽ, nec accederẽ ad agaricũ, quia laborio-
ſe ſoluit, & nauſeam facit. Sed ego non recederẽ
à benedictis, nec haberẽ virtutẽ defectam: opor-
tet ergo manu tenere ipſam, & cum deuenerimus
ad rhabarbari infuſionẽ, & ad ſyrupũ roſatum ſo
lutiuum, ſufficiet nobis. Si poſtea ſymptoma ca-
tarrhus vrgeret, cum linimẽtis procederẽ: & ego
maximè confido in vno à methodo Galeni ſum-
pto. Vellem vt acciperemus adipem anſerinum,
quia maximè penetrat. Et licet antiqua expoſitio
laudibus extollat anatinũ, id perperàm dictũ, qa
textus Græcus habet anſerinũ. Etiam ille qui tra
duxit, ea attribuit arietino, quæ ſunt attribuenda
anſerino, cum modico croci, & olei amygdalarũ
amararũ: iuuabit enim mirum in modum ad con
B coquendum materias craſſas. Nunc autẽ maſtica
toria non conuenirent, ſed facta euacuatione. Ca
putpurgia per nares cõueniunt ad euacuandum
catarrhum: & ſi per ſpatium leue facere vellemus
maſticatoria, poſſemus. Ideo ſi vellet maſticare
radicẽ capparũ, optimũ eſſet, vel maſtichen: cor-
roborat enim, nec facit violentam attractionẽ ad
fauces: & cõueniret liquiritia, & pro cõcoquen-
do catarrho, & pro febre. In ijs immorarer, & ſco-
pus meus eſſet nõ recedere à benedictis. Circa ra
tionem victus, ab eo tollendum vinum potẽs, &
quod bibat ſit tenue, ſubtile, album, vt nõ habeat
aciditatem, nec dulcedinẽ, quia vellemus curare
febrẽ, non catarrhũ. Quo ad cibũ, iuſculis ex hor
deo optimè cocto, & farra cum lacte amygdalarũ
vtatur, & oua ſorbilia accipiat, quia in tertianis
oua iuuenibus exhibebat Galenus: in reliquis re
gimine ſenũ vtatur, cum aliquibus frictionibus.
Quo ad illam excoriationem, non laboret ſupra
nates, quia longo decubitu faceret deuenire ad
gangrænas & eſthiomenum. Ideo petiæ lineæ ſub
C tiliſsimæ in oleo de ceruſſa madefactæ loco ap-
ponentur, vel cum carie lignorum ſalicis, & cum
modico olei roſati: vel puluis ille ſiccos conueni
ret, vel item vnguentũ de lithargyrio ſimplex: &
inter omnia ne moleſtaretur in decubitu, vellem
vt ſuper re molli ſederet, & cum ſubtiliſsimis pe-
tijs, ne aliquid aſperũ læderet ipſum. Quo ad œ-
dema, vellem vt maius fieret: ſi tamen timerẽ ne
humor multus deſtrueret temperaturam cruris,
nõ eſſet malum ſi aqua marina ſalſa acciperetur,
& germina ebulorum coquerentur in ea, & fierẽt
lotiones, & petiæ lineæ magnæ infuſæ eſſent: fa-
cerent enim ad reſolutionem, nec reprimerent:
& corroborarent membrum, ne materia illa diu-
tius permaneret deſtruens calorem innatum. Et
iſta eſſent iudicio meo facienda.

De febre in ſene, cum ſuppurata aure & catarrho. Conſil. XIIII.

ISte nobiliſsimus vir laborauit diſpoſitionibus pręter naturam ante hunc morbum, qnas primò inquiram, earumq́ue cauſas: hinc cnratio ſequetur. Prius conſueuit laborare catarrho eo, qui propriè dicitur coryza. Hoc autem anno catarrhus ad pectns & crura deuenit, in quibus dolor: cumq́ue occupauit dolor auris, quæ ſuppurata eſt, in qua percipit pulſum & tinnitum. Laborat etiam febre, & nunc veſperi longè notabilius ſentire ſebrim videtur, quod ex pulſu percipitur, quàm hodie manè. Nocte præterita perpeſſus eſt hoc nocumentum, quod impeditius loquatur: vocé habet qnidem, tamen articulatè exprimere non poteſt, nam catarrhus erat in gutture, etiamſi poſtea quoque, cum catarrhum tertiò (aliàs vino) expnrgaſſet, hoc manſit malum: aliàs verò expeditiſsimè loquutus eſt. Vidi etiam vrinas eius liuidas, tendentes ad colorem plumbeum, cum ſedimento albo & pauco ſupernatante. Audiui ipſum conqueri de interna caliditate, & ſecundò etiam rubedinem vidi circa Amygdalas. Impedimentum locutionis ſpecies erat paralyſis & apoplexiæ. Non enim tantùm impediebatur vox, ſed etiam non cogitabat ea, quæ dicebat. Paralyſis autem eſt apoplexia particularis, & hæc apoplexia quæ metuebatur, eſt remiſſa admodum. Hæc licet ita ſunt, tamen ſolicitus ſum de cauſa febris, cum adhuc vrgeat, & ea hîc maximè ſit curanda. Iſta enim febris interius affligit, & exterius quieſcit, quæ eſt vna ex malignis, & propriè eſt febris ſenum, quæ ſepulta dicitur, hocq́ue habet proprium. Quòd multa adſint ſigna caliditatis, quia adeſt ſitis, quæ eſt appetentia frigidi & humidi: vnde calor internus vehemens indicatur. Apparet ſputum candidum, quod fit, cum plurimi vapores calidi admiſcentur materiæ viſcidæ. Habet item areſactionem faucium, & dicit expuere bombacem quaſi, eſt enim ſputum tenax & craſſum. Habet etiam vigilias, quod fit ex mutatione naturalis caloris in igneum. Cum liuor in vrina tẽdat ad colorem plumbeum, ſignificat calorem naturalẽ extingui. Appetitus videtur corruptus, & emittit vrinam in maiori quantitate, quàm bibat, quod ſignum eſt peſsimæ concoctionis. Nec virtus bene regulat iſtos humores, quia huic calori plurimum etiam frigoris admixtum eſt. Adeſt itaque febris admodum difficilis, & in ſene, exceſsit enim ſexageſimumquintum annum. Eſt itaque ſenex in vltimo ſenio conſtitutus & frigidus. Validus autem eſt ignis, qui ab aqua nõ extinguitur. Et Hippocrates dicit: In ſenibus febres ſunt difficillimæ. Catarrhus pręceſsit omnino pituitoſus, quia etiam plurimos ſenſit flatus tempore ſanitatis, & videtur ſpiritus craſſus, vel aſcendere ex ventriculo ad diaphragma, & ibi etiam impedire ſpirationem: pituitæ tamen admixtum eſt vel terreum aliquid, vel bilis. Idem etiam catarrhus occupat venas, & prohibet tranſpirationem, efficit putredinem, ex qua hæc febris, quæ nullum facit typum. Habet poſtea aliud ſym-

D ptoma, ſuppurationem videlicet in aure, & arguitur ibi aliqua materia eſſe in loco abſceſſus: quod colligitur ex pulſu, quem ſe ſentire dicit, & cum pars maturatur, quæ antea fuit cruda, efficit pulſationem. Poteſt etiam eſſe, quòd vapores retenti circa aures aſcendant ad cerebrum, & ita cauſatum ſit impedimentum circa imaginationem & locutionem. Dolorem etiam pedum ſentit, qui cauſatur à materia flatulenta. Nunc autẽ tantùm attenderem febri, & abſceſſui, ſeu ſuppurationi aurium, quibus curatis omnia remittẽtur. De febri primò reſpicerem ad eius cauſam, quæ vel intra venas, vel extra venas. eius materia eſt viſcida, quod apparet ex contentis, quæ non occupant fundum vrinę, ſed ſupernatant, ex quo ſignificatur flatus, & pituitoſum quiddam. Cum igitur ſit materia craſſa & viſcida, erit attenuanda. Itaque vinum, licet prouocat vrinam, tamẽ quia habet debile caput, & vinum ſemper ad illud euaporat, abſtinendum à vino. Huius autem loco vtatur

E decocto, vel cum Aniſo, vel Cinamomo, vel cum vtroque, & ſaccharo. Hæc abſtergerent, & calorem naturalem conſeruarent, modo non vteretur actu frigido, ſed calido & tepido. Decoquerẽ Betonicam in omnibus iuſculis, quæ efficacior eſt Saluia, & magis reſiſtit frigori. Huic etiam adderem Aniſum. Darem illi iura, ſed non carnes, niſi auium. Et in iſta materia viſcida ſemper ea exhiberem, quæ leuis eſſent concoctionis. Curarẽ etiam clyſteribus, quibus adderem mel roſaceũ, ad diuertendam materiam. Vterer ſyrupo de Liquiritia & Betonica: in his ſunt iuuamenta contra catarrhum, corroborãt etiam cerebrum. Hũc potum exhiberem ſingulis diebus. Singulis tribus diebus darem pillulas ex Hiera picra, quæ tam adiuuarent concoctionem, quàm ſyrupus ipſe. Nihil etiam præſtantius in febribus pendentibus à materia frigida, quàm corroboratio ventriculi. Acciperem vinum album, & oleum Anethinum, & ita decoquerem, donec vinum euaneſceret, & cum eo facerem totius corporis frictio-

F nes. Ita melior fieret concoctio, & materia diſcuteretur. Illinantur pedes quoque oleo Anethino & Chamæmelino. Quoniam dicit ſe dolorem pedum ſentire, ſuffitum quoque facerem, & acciperem acetum roſatum cum modica aqua roſacea, & adderem Garyophyllos, ex quibus odor ſuauiſsimus, quem ſemper haberet in cubiculo. Circa aures acciperẽ cepã magnã, eaq́ excauata imponerẽ oleũ Amygdalarũ, vel butyrũ, & ſub cineribus calidis coquerẽ: hac cocta, inſtillarem in aures expreſſum ſuccũ. maturat hoc, & educit ſuppurationem. His adderem odorem aromatum, qui item exiccat. Si quid deinde euacuandum videtur in auribus, id ſuceeſſu temporis fieret.

De catarrho cum febri cõtinua in ſene, vnà cum tuſsicula & dolore quodam leui lateris. Collegiũ pro monacho Patauino, priore apud S. Ioannem in Viridario. Caſum retulit Baſsianus.

Conſilium XV.

Hic eſt

HIc eſt octauus diea, ex quo hic Reuerendus pater corripi rigore quodam cœpit, poſt quem ſuperuenit ſebria continua cum tertiana couiuncta: quia de tertio in tertium exaſperatur cum poſtpoſitioue: qoaoquam heri veſperi cum expectaremus paroxyſmum, aut parum aut nihil ſeuſerit. Cum his adeſt dolor capitia cum inſomoietate præcedeotibus diebus maximè: hac enim nocta aliquâtò melius quieuit, & dolor capitis quoqoe remiſit poſt applicatas cocurbitulas, licet uõ integrè. Adeſt dolor in dextro latere, tuſsis cum ſpoto non ſalſo, io quo ſuperioribus diebus apparebant maculæ ſauguiueæ, nunc magis pituitoſum reijcitur: vriuæ ſubiugales ſunt, & heri erant etiam, turbidè minguutur, & aliqua ex parte clareſcunt. Ex his credo etſi In principio non fuerit, nuoc tamen pleureſin & adeſſe apoſtema cholericum, cum ſaoguinis bona quautitate & phlegmate, quia uoctu iucubuit oratiouibus & vigilijs, vſus eſt cibarijs, quæ generant multum pituitæ. Eſt ergo pleoreſis, quia ſebris euntinua com tuſsi & dolore lateris, quia tamen pungitious nõ eſt fortè ratione ætatis, quia iu ſecundo ſenio cõſtitutus, non ita ſentit acotum dolorem. Heri appoſuimus ſex cucurbitulas, & fomentatioues adhibuimus, & electoarium diaphœnicôn cum ſpeciebos. Adiutus hic eſt, quia accidentia remiſsiora ſunt: dolor capitis, & lateris, & ſebris etiam acceſsiouem minorem & vix perceptibilem habuit. In victu oua & vinum ſubtraximus, vt ſola panatella aut aqua hordei aut zuccari viueret. In iiſdem etiam hodie perſiſterem, quia ſeptima eſt, & non exhiberem aliud medicamentum. Veſperi quãdo erit principium octauę diei, clyſtere apponerem, & cras exhiberem ei mannam Calabrinam uſque ad ℥ iiij. & quia habuit hac nocta criſis principium per ſudorem, veſpari darē ptiſanam hordeaceã, quæ adiuuabit, vt materia per ſudorem fortius expellatur.

De prognoſtico dubius ſum, & in magno metu, propter ætatem maximè.

Phriſimelica. Febrem non continuam, ſed tertianam intermittentem arbitror, quia cum horrore tertio quoque die inuaſit, & continua videtur, quia paroxyſmi ſe contunguut, propterea quòd materia eſt craſsiuſcula, & plurima pituita cum bile commixta: pleuriſin eſſe non credo, qùia febris exſe intermittens eſt, licet continua ſit ob materiæ craſsitiem. In pleuritide febris continua eſt ſioe intermiſsione: ſecundò inſpiratio & expiratio, quæ eſt propria operatio pectoris (partia in pleuritide maximè patientis) non eſt impedita: tertiò tuſsis adeſt quædam, ſed leuis: quæ fieri poteſt propter materiam per arteriam deſſuentem ad pulmonem: qoartò dolor non eſt puogitiuus, ergo noo eſt in panniculo, 2. de Loc. affect. Nec valet quod dicit, poſſe in ſene iam ſenſum minus acutum eſſe. Si enim eſſet in panniculo, magis ſentiret & pungeretur, ſaltem aliquo modo. Crediderim igitur colligi aliquam materiam craſſam in pectore, ſed eam non facere veram inA flammationem aut pleureſim.

Cauſæ cur tantum pituitæ generatum ſit, extrinſecæ ſuut, perpeſſus frigora, quæ reddunt imbecille caput & pectus, vt ait Hippocrates. Agit ſexageſimumtertium annum, & multum laborauit io illa benedicta ſua religione: multum. vſus cibarijs craſsioribus & ieiunijs, vt couſuleret potius animæ quàm corpori.

Quod ad prognoſticon, metuo ne materia putreſcat, & faciat febrem malignam vel peſtilentialem, vel ſaltem inflammationem talem in corpore quæ extingui oou poſsit: quia tamen melius habuit in ſeptima, & febris tertianæ acceſsio heri leuiuſeula fuit, melius ſpero, licet propter humorum cruditatem: & quia non apparet coctio, uon eſt quod nihil timeamus. Quid ageres? Ego cauſæ attenderem: exhiberem ea quæ ordinarunt Excellentiæ Veſtræ. Sed velim euacuaretur nõ cum attrahentibus, ſed com lenientibus: nec ſanguinem mitterem, quia heri miſſus per cu B eurbitulas, & eſt ſenex, darem caſsiam cum hiera. Hoc approbauit ſtatim Montanus, & ſine mora exhibitæ ʒ x. caſsiæ & hieræ ʒ j. Aniſo, vel ſimili victu atteuuante vterer ptiſana cum ciunamomo: aut fieret in iure cum radicibus petroſelini, & darem manè & veſperi etiam pro concoctiuo, niſi V. Exc. malint oxymel cum ſyrupo de betonica vel liquiritia, & decocto farfaræ lenitiuum ex peuidijs cum ſyrupo de liquiritia vel dia penidion pro ſputo educendo.

In loco vterer linimentis quibuſdam ex oleo amygdalino, & vbi virtus uon conſtaret, oua ſorbilia darem, quia morbus videtur ſore longus. potus ſit aqua decocta cum zuccaro, vel etiã oxymella ad materiã iocidendam & concoquendam.

Montanus. Quamuis etiam heri vno intuitu ita conuenerimus, vt paucis verbis tanquam viri experti in morbis, indicauerimus quid ſit agendum: & ita expreſſe côuenerimus. vt ſine his verbis potuiſſemus facere hoc quòd facimus, vt tamen explicitè id dicã, quod heri implicitè & bre- C uiter actum eſt, adſeram quod ſenſio.

Reuerendus pater laborat febri & deſtillatione, ſeu eatarrho. hæc apparent ſenſui, nec indigēt declaratione. Adeſt dolor vel grauatiuus, vel alius, vt dicemus, ex quo tuſsis: eſt leuis difficultas anhelitus, ita vt reſpiratio aliquanto ſit maior, quàm eſſe debeat Hæc apparent in hoc Reuerendo patre, & catarrhus per tuſsim excernitur ſatis notabili quantitate. Conſequuotur ægritudinē alia ſymptomata, dolor capitis continuus: & inter excrementa quæ etiam ſunt conſideranda, vrinæ admodum rubicundę ſunt, habent ſubſiſtētiam craſsiſsimam, ſimilem farioæ orobaceæ, vel ſaltem fariuæ ſimplici, & in magnã quantitate: liquor craſsiſsimus eſt colore rubeo quidem, ſed ad obſcuritatem teodente. Excremeuta alui videntur compacta, ſed admodum referta ſunt bile & pituita viſcoſa.

Per tuſsim varia excernit, pituita craſſa & viſcoſa apparet cum colore citrino intermixto, qui eſt ex cholera: & refert D.D. nonnunq̄ particu-

las ſanguinis admixtas videri, quæ omnia rectè aduertenda. Ex his inneſtigandú quæ ſit cauſa, quis ſtatus, & quæ materia morbi, ab his enim ſciemus quid & quomodo agendum. Sed hîc primum quæſtio occurrit valde neceſſaria, ſine cuius determinatiõe neq; de febri oeq; de catarrho quidq̃ dicere poſſumus. Au ſebris conſequatur doloré, qui eſt io pectore, & adſit per accidés: an verò ſit morbus per ſe, & ab ea dolor pectoris depédeat. Poſſeut aliqui opinari eſſe pleureſiu, quia febris eſt cõtinua, & eſt ita cõtinua vt de tertio in tertiú inuadat, quod eſt propriú pleureſis, vt eſt author Galenus. Videtur habere tuſsim, difficultaté anbelitus, doloré in eo latere perſeuerantem. Ex his poſſet argui pleuritis ſeu inflãmatio lateris, ad quã ſeqneretur febris ceu accidés. Ego tamen teneo nullo pacto eſſe pleuritidé, ſed dolorem potius accidens eſſe, & depédere ab alia cauſa. Et ratio quæ me mouet, eſt, quod pleuritis eſt neceſſariò in membrana tegente coſtas, vel ipſo diaphragmate: vtraq; membrana craſſa eſt, & eò magis quo ſiccior & aridior in ſene. Cum igitur illa membrana ſua natura craſſa ſit & rebellis ad hnmorum admiſsioné, & in ſene longè magis, nó p-mittet penetrare humoré craſſum, ſicut & Gal. teſtatur, cum ait, Inflammationẽ pleureticá fieri ab humore bilioſo cum ſanguine. Si modò eſſet à bile vel ſanguine, neceſſariò dolor eſſet maximus, cum vtrunq; cócurrat, vt ſcilicet & locus ſit ſenſibilis valde, & materia neceſſariò acris. uoo poſſet quieſcere, qa nullus dolor eſt ſæuior, vt videmus in ijs qui laborant vera pleureſi: nó poſſunt manere hîc vel ibi, ſemper voluũtur ab vno loco ad aliú, fit difficultas anhelitus maxima, nó poſſunt anhelare, & tamė cogũtur. Eſt tuſsis maxima cú dolore, etſi quando ob doloré tuſsire uequeunt, ſemper tamé tuſsire quærunt. In hoc Reuerendo patre nihil horú eſt. Habet anhelitú bonum & naturalem, ita vt etiam clauſo ore ſpiret cômodè, licet aliqnando cum in eo latere diu cnbauit, impediatur, & tuſsis parua eſt. Ergo nó eſt pleureſis. Bene verum eſt, poſſumus imaginari varias collectiones materiæ fieri intra corpus, ſicut fit etiam extra in cute, vt à pituita fiunt interdú abſceſſus ſine dolore, qui inane tantùm pondus videntur, vt œdemata ex pituita vel flatibus. Ita & intrinſecus pituita in muſculis interiorib. & exterioribus colligitur. & cú locus ſit ſenſibilis & in cõtinuo motu, ideò cú à materia flatulenta extéditur, facit doloré grauatiuú, qui propriè eſt in muſculis, & fit à materia pituitoſa: ita locus & materia cõueniunt. Poteſt igitur eſſe apoſtema non in mẽbrana, ſed in muſculis, & muſculis interioribus maximè: quia cú exterius tangitur, nó percipit doloré aliqué, & magis in partibus inferioribus ad hypochondria, vbi aliquá tenſioné ſentimus: & ipſe etiá ſe maioré doloré ſentire dicit, q̃ ad panniculos. Eſt igitur materia extendens multitudine, & grauás pondere, & facit dolores, quia extendit locú. Calor enim loci agés in materiam viſcidá inflat eá, & facit intumeſcere: vnde ſequitur dolor, quia in loco anguſtiore: ideò etiá inua-

D tur à calidis & hnmidis, Camomilla, fœnngræco. Nam & ſauatio oſteudit quis ſit morbus, vt dicit Hipp. vel, vt loquũtur vulgares Medici, à innãtib. & oocẽtibus cognoſcitur quæ ſit natura morbi. Si calida fuiſſet, poſt applicationé calidorum alij hnmores affluxiſſent. Sed quia flatuoſa diſcuſſa eſt, & ita hac ſomentatione maximè adiutus eſt.

Hæc ſatis de cauſa doloris, & qnòd nó ſit pleuritis, ſed collectio humoris flatuoſi in muſculis interiorib. circa bypochondria. Febris igitur nó pẽdet à dolore, quia nó tá magnus, vt inflámet ſpiritus, & ſequi poſsit epbemera: ſicnt etiá nó eſt epbemera hæc febris, nec talis eſt dolor, vt cauſetur inde febris putrida. Separáda igitur eſt febris & p ſe cõſideranda, & dolor etiá p ſe ſeparatim cõſiderandus, qni ſine dubio pẽdet à materia deſcẽdẽte à capite per certas vias ad mẽbra inferiora.

Primò igitur de catarrho dicendú, qui propriè generatur in capite, nec habet aliú locú pro propria ſua generatione, niſi caput ſeu cerebrú, ideò E defluxus dicitur. Hic defluere poteſt vel per vias cómunes œſophagú & arteriá aſperá, vel p venas, vel per arterias, vel per neruos, vel per nuchá. In hoc Renerendo patre tres manifeſtas vias inuenio, Tracheá, quia perpetuò deſcédit ad pectus: p gulá itẽ, egerit enim pituitá, & percipit flatus, & percipiũtur tactu etiá flatus ad hypochondria ppter pituitá ibi inflatá: p venas, quia in vrina magna copia pituitæ, quæ nó poteſt cõtiunò in táta quátitate generari in vẽtriculo, ſed neceſſe eſt eá ante eſſę generatá. Et licet eſſe poſsit ex toto ambitu corporis, tamẽ etiá eſt à capite. Fortaſſe & p arterias defluit, quæ eſt quarta via. Quod aũt catarrhus poſsit facere hæc omnia, eſt quia habuit magnas cauſas. Fuit hyés magna, quę omnib. corporib. nocet imbecillibus, ſed maximè ſenibus. Fuit ipſe Renerẽdus pater tẽperaturæ calidæ, etſi nó humidæ, tamẽ tẽperatus in paſsiuis, in actiuis manifeſtè calidus eſt, & tamen tẽperatura potuit reſiſtere hyemi, ſed nó potuit ratione ætatis. Eſt enim in vltimo clymactere maiori, in quo cenſe-F tur vltimus ſtatus vitæ, vt ab omnib. Medicis antiquis determinatum eſt, ex quo paucisſimi euadunt. Et ſi nũc præciſe agit, magis timeo de ętate q̃ de morbo, quia peſsimus annus eſt, vt meritò ſacrificanerit Auguſtus qui eú euaſiſſet: maximè igitur afficitur ab aere extrinſeco. Sed pręter hęc deliquit etiá in omni genere delictorú, cibo, potu, ſurgebat noctu, fecit omnia quæ debilitant capnt, vt facilè reciperet frigus, & generaret catarrhú: ad catarrhú ſubſequuta febris dependens ab eo ſicut & dolor. Eſt aũt febris cõtinua vt referũt Doctores, vel qnia vnus paroxyſmus inueniat alterú, vel proportionalis, ita vt ferè cõtinua, & exacerbetur de tertio in tertium, quæ à modernis febris continua proportionata à bile dicitur. Vtrú ſit, an ex hnmore in venis putreſcente fiat: & tamẽ habeat acceſsiones aliquas ob materiam erũpenté certis diebus, an verò materia potius extra venas omnino putreſcat, nó poſſum dicere, quia non vidi. Heri ante paroxyſmum plus laborabat quàm poſt acceſsiouem, vnde ego contiuu-

am

am credo ex humore intra venas putreſcente potius quàm intermittentem. Materia cholerica adeſt cum multa pituita, ſed dolor adeſt ratione bilis, quæ potuit generari vel ex curis fortaſſe, vel ex cibarijs varijs, comedit calida & frigida. Quid multis? Adeſt bilis, ſit quæcunque cauſa eam generans, vt etiam ex ſputo citrino apparet. Adeſt igitur licet pauca, & facit exacerbationem de tertio in tertium. Locus intra venas, id quod indicat vrina, quæ tendit ad ſubiugalitatem quandam, & putredo videtur creſcere, & maxima eſſe in humoribus intra venas. Nam niſi à renibus ſit, hæc craſsities arguit maximum motum putredinis intra venas: licet etiam aliqua portio ſit extra, quæ exacerbat de tertio in tertium. Hæc de materia & loco febris, de dolore & catarrho, & omnium cauſis ſufficiat, & quomodo etiam à catarrho pendeant.

De ſtatu maximè conſiderandum an ſit morbus in vigore & ſtatu. Sumus in fine ſeptimæ, & apparuerunt ſigna critica, ſudor & accidentia remiſsiora. Poteſt dici remiſsio quod ad accidentia: ſed ego de ſtatu dubito, quia ſciunt Ex. V. quòd non poteſt apparere ſignum criticum alicuius morbi bonum, niſi præcedant ſigna coctionis. Sudor hic non bonus eſt, quia vrinæ magis perturbatæ, quàm antehac vnquam: ergo non eſt motus naturæ, quæ in omnibus ſuis actionibus procedit ordinatè, & prius præparat humores, & poſtea educit. Hic non ſunt præparati, ergo motus ille non poteſt eſſe niſi ſymptomaticus, & tanto deterior, quia in ſeptimo: malum enim ſignum peius eſt cum fit in die critico. Dein quod ad locum, etiam ſudor malus erat, quia fuit circa locum affectum, & eſt ſignum quod natura lædatur in illo loco, potuit tamen, vt dixit clariſsimus Doctor, contingere propter cauſas extrinſecas, propter applicationem fomentorum calidorum: & tunc etiam minus malum quàm ſi à natura fieret ſymptomaticè. Quòd heri non apparuit paroxyſmus, fieri potuit, quia natura imbecillior eſt circa expulſionem materiæ: etiam hoc aduertendum erit, ne ratione imbecillitatis non appareant acceſsiones. Non igitur video neque augmentum morbi, ſiquidem id ſumitur penes coɔcoctionum ſigna, & non per accidentia, quæ quandoque in ipſo ſtatu ſunt maxima, quia tunc natura maximè pugnat, vt & Galenus ait.

Quid prognoſticari poſsim videtis. Morbus eſt peſsimus, ſenex in ſecundo ſenio: & Hippocrates ait, Febres non intermittentes, quæcunque tertio die acerbiores, periculoſæ. Ergo ex toto genere tales periculoſæ ſunt: non enim determinat de corporibus, & talis hîc eſt in ſene anno climacterico, & hyeme: & eſt tanta perturbatio vrinæ, vt ſit ſuſpicandum de maxima putredine & febre peſtilentiali ex tanta putredine quod omni arte eſt præcauendum. Itaque Clariſsimus dominus Doctor ordinauit, vt daretur pharmacum: & ego ea ſententia acceſsi, quia in ægritudinibus magnis & periculoſis, ſtatim eo-

A dem die operandum, nec ceſſandum eſt, vt Galenus ait de phlebotomia, quia dilatio periculoſa: nec refert vtrum ægritudo magna ſit, vel futura magna. Quòd dedit Caſsiam, optimè fecit, quia euacuat pituitam & humores craſſos. Manna ſubtiles tantùm, & nos hîc craſſorum euacuatione indigemus: ita tamen vt ſimul humores cholerici educantur. Sed quia flatus excitat, & priua in hoc corpore flatus abundant, vt illi educantur, addatur Hiera. Ergo optimè confert & Medicina benedicta: quia attrahentibus non poſſumus progredi, propterea quòd nulla eſt coctio in venis.

De ſyrupis non ſumus excuſati, quin exhibeamus vt iuuemus naturam in concoquenda materia. Poſt hoc remedium quod commodiſsimum erit, quia euaſit ſeptimam, & melius habuit, & pharmacum non educit antequam compleatur ſeptima. Et quia non laborauit hac nocte, non poteſt aliquid fieri commodius: cras
B exhiberem ſyrupos concoquentes materiam, quòd eſſent maximè idonei ad concoquendam craſſam materiam & bilioſam, vt eſt oxymel, quod, vt & Meſue teſtatur, incidit, abſtergit, refrigerat. Nam Galenus etiam dicit pluribus numeris in eo magis refrigerare acetum, quàm calefaciat mel: ſi tale præparetur, laudo & ſyrupum de betonica, de liquiritia. Sed darem oximellis ſimplicis, ſyrupi de betonica ana ℥ j. Decocti ex liquiritia, ex capillis veneris vel ex ceterah ℥ iiij. Sed ceterah, ſi vultis, omitti poteſt: poſtea quia videtur linimentum iuuare, non diſcederem ab eo donec iuuet. Quòd ad lambitiua, ego maximè cauerem ab illis, quia eorum uſus intempeſtiuus plus nocet quàm confert, quia coctiones impedit, & facit cruditates. Antiqui illis vtebantur, ſed alio modo. Si tamen vellet Ex. V. ſub horam decubitus, darem vnum cochlear, vel etiam vna hora ante cibum, ne impediret coctiones. Circa rationẽ victus, abſtinerẽ à vino, quoniam Galenus tertio de Rationẽ victus pro-
C hibet, vbi eſt metus apoſtematis, dolor capitis & cruditas magna. Hîc eſt cruditas magna & metus apoſtematis: darem igitur aquam cum oximellite, quod facere poſſet domi ex zuccari & aceti æqualibus portionibus, vt docet Auicenna, vel huius etiam vel illius plus ſumere, prout ipſe delectaretur. In cibo quia ſenex, & periculum ne cadat virtus, quæ poſtea reuocari nô poſſet, de quo maximè timendum, darem oua recentia cum panatella, aut ptiſana: ſed ſemper reſpicerem ad febrem peſtilentialem, quæ nondum quidem iuncta eſt: ſed ſi iungeretur, eſſet periculoſa: eius ſignum certiſsimũ eſt fluxus colliquatiuus, vt ait Gal. quanquam, quia vrinæ poſtquam ſteterunt, aliquanto clariores fiunt, fieri poteſt, vt ſit perturbatio naturæ tentantis coctionem in materia, quod eſſet bonum ſignum non tam magni periculi. Sed hæc ſufficiant.

Mors aderat, cimbãq; Charon remoſq; parabat
Aſſeruit medicina ſenẽ iam ætate trementem
Reſtituitq; nouas effœto in corpore vires.

De febre continua ex bile & pituita craſſa. Conſilium XVI.

D

MIles quidam natus annos quadraginta, circa veſperum in ſoro paſſus eſt maximum rigorem, itá vt vir robuſtus difficulter ob imbecillitatem domum redire poſſet. Durauit rigor quatuor horis, & ſecutus maxim⁹ calor per totum corpus, qui continuò durauit vſque ad quartum diem. Vocatus eſt Montanus, qui reperta febri continua & feruentiſsima, pulſu magno, & inæquali & pleno, vrina rubicunda, & craſſa, ſedimento craſſo, conſiderata ſummæ virtutis conſtantia, & morbi quoque vehementia: aperuit baſilicam dextri lateris, & eduxit ferè ℥ viij, ſanguinis ſubnigri craſsique, cum multo liquore cholarico: aderat ingens ſitis, dolor capitis vehemens, defluxus à capite ad pectus & ventriculum. Quinto die ægritudinis iuſsit ſumere caſsiæ recentis, & electuarij de ſebeſten, ana ʒ. vj. in bolo cum ſaccharo, quem antè exhibuiſſet, niſi audiuiſſet eum pridie beneficium ventris ter vel quater habuiſſe. Hoc minoratiuo, multa cholerica, ac vitro ſimiles humores craſſos viſcidoſque eduxit: & quia à prima ſtatim febris inuaſione, cum ad dormiendum ſe componebat, & claudebat oculos, videbatur alienatus, & ſecum murmurabat, putabat ſe plurimos videre homines ambulantes in cubiculo: ideo eum ſtatim vino abſtinere iuſsit, & ei ordinauit potum ex aqua cũ ſaccharo cocta, & pro cibo panatellam, & modicum ex carne vituli, quòd tempore ſanitatis fuiſſet vſus ampliori cibo. Sexto & ſeptimo ægritudinis die accidentia mitiora fuere, præter ſitim: hæc enim indies magis ac magis eum premebat: dormiuit tamen mediocriter abſque alienatione, ſyrupos biberat, quos ipſe ex decoctione hordei plurima in aqua puriſsima & ſaccharo confecerat, eius ſingulis diebus manè ſumpſit magnã ſcutellam: quod nollet confidere pharmacopolarum negligentiæ, præcipuè in compoſitione: ſed quia ſiti plurimùm premebatur, clàm poſt diſceſſum Doctoris ſumpſit hauſtus plurimos aquæ frigidiſsimæ: & poſt euomuit cholerica & ſimul phlegmatica, uiſcoſa: poſt quem vomitum ceſſauit ſitis, & reliqua accidentia. Octauo die liberatus fuit à febre, voluit tamen Montanus vt 12. die ſumeret medicamentum:

E

R. Confect. hamech ʒ iiij.
Trochiſcorum alhaodal G: x.
Syrupi roſati ſol. ℥ ij.

Cum aqua cichoreæ fiat potio, ſumenda in aurora cum cuſtodia. Et ſic liber euaſit. Potus aquæ rectè ſucceſsit huic: quia corpus antea euacuatũ fuit, & per ſeceſſum & miſsionem ſanguinis: tantum hærebat in corpore præternaturalis illa caliditas, quæ oppoſito facilis erat curatu, cum conſtaret uirtus, & corpus eſſet validiſsimum, in ipſo ætatis vigore, quæ omnia potuerunt aquæ reſiſtere.

De Febri tertiana, ſine accidentibus. Conſilium XVII.

LAborauerat quidam febri, quotidianas inuaſiones habente, quòd fortè eſſet tertiana duplex, huic ſimplex tertiana ſucceſsit. Inuadebat autem ſine dolore capitis, & ſine ſiti, lingua ſatis nitida, nec guſtus amaritudine corruptus, nec appetitus proſtratus erat, tenſiones nullæ circa hypochondria, nec aluus aſtricta nimis. Vrinę rubicũdæ quidem, ſed in ijs aliqua concoctionis ſigna erant. Voluit vt ſingulis diebus manè hora ſyrupi ſumeret:

R. Trochiſcorum de Abſinthio ℈ j.

Fiat pillula vna: & ſtatim hac ſumpta, ſuperbiberet vnam ſcutellam brodij, in quo decoctæ eſſent hordei, radicum Petroſelini, Cichorij, Boraginis partes æquales. Poſtea ſi vellet, dormiret, ac poſt ſomnum excitatus, vteretur leuibus frictionibus per totum corpus, id leuiter inungendo oleo Chamæmelino, cum æquali vini menſura mixto. Vinum biberet album, aqua cocta mixtum, nec merum, aut forte. Victus bonam rationem haberet, & à fructibus caueret.

De puero qui à febre curatus uidebatur.

Vrinas habebat tenues, ſine hypoſtaſi, & tenſionem circa hypochondria, vt à quartana febri periculum eſſet, quare ordinauit

R. Trochiſcorum de Rhabarbaro ℈ j.

Fiat pillula vna ſumenda omni manè, poſt quã idem ioſculum ſuprà deſcriptum ſumat, & eadẽ victus ratione vtatur.

De tertiana ſimplici. Conſilium XVIII.

DEdit clyſterem cum ℥ ij. mellis roſati, poſt Caſsiæ ʒ x. cum Hieræ ſimplicis ʒ ij. poſtea clyſterem altero die iterauit, poſtea ſyrupum pro refrigeratione:

F

R. Syrupi de Endiuia ℥ j.
Syrupi de Acetoſa ℥ s.
Aquæ Boraginis ℥ iiij.

Principiò vinum prohibuit, ſed poſt quartum paroxyſmum conceſsit tenue & bene lymphatũ. Vrinæ ſpumam habebant, id deſcenſum catarrhi ex capite arguere dicebat, & propterea licet febris mitis eſſet admodum, purgandum tamẽ corpus exiſtimabat. Vti ſolebat Montanus in tertiana ſine accidentibus pro refrigaratione, decocto Endiuiæ, Boraginis, Petroſelini, ſeminibus Melonum contuſis, & ligatis in panno lineo, in brodio pulli, & pro potu aiebat in febribus vtendum aqua pulli, aqua hordei, brodio hordei, aqua Endiuiæ, Acetoſæ. Et pręſertim in cholericis febribus intenſis eſſe cogendos vt bibant, dummodo ne in principio paroxyſmi & non ſæpius, ex Gal. 8. Method. & 2. de Ratione victus.

Potus pro febricitante.

R. Aceti lib. j.

Sacchari

Sacchari ℥ viij.

Decoquantur ſimul, & fiat oxyſaccharum, cuius tantum miſceatur cum aqua cummuni cocta, quantum placet ægrotanti. Putus eſt febrientibus ſaluberrimus.

De Tertiana duplici, cum ſuſpitione hecticæ. Conſilium XIX.

PRimò habuit duplicem tertianam à prædominiu bilis, & de tertio in tertium babuit quandã excreſceutẽ exacerbationem, bibit vina putentia, aquam etiam iuterdum puram, varijs ac putreſcibilibus cibis eſt vſus, quandoque fuit ſine febri, ſed per paucos dies, & propter regimen inconuenieos ter aut quater recidiuauit, ac licet ſæpe curatus, tamen ſæpius ex vrina iuditium feci obſtructiones manere. Nunc adeſt febris interpolata, ſingulis diebus babet febrim cum rigore, eſt tertiana duplex, & credo quod eædem cauſæ adſint quæ fuerunt cauſæ primæ inuaſionis. Sicnt antè B prius à prædominio fuit bumor cbolericus, ita nunc eſt melancholicus ob maiorem aduſtionẽ. cauſa principalis eſt fortiſsima uppilatio, qđ apparet ex diuturnitate febris & ex tactu circa regionem ſpleuis. Febres cum prolongantur, terminantur ad becticam, quod & hic metuendum eſt ob excarnationem membrorum, tamen nõ adeſt aſperitas cutis & reliqua ſigna, quæ perfectam hecticam indicaut. Eſt impatiens, uullu vtitur regimine, quod effecit diuturnitatem morbi. Primò vſus fuit lenitiuis, deinde ad ſyrupum rufatum deueniram. propter imbecillitatem ventris dedi ſyrupum de Endiuia compoſitum, inunxi circa ſplenem cum oleo de ſpica, maſtiche & camomillino, perſeueraui in aperiendis ubſtructionibus, dedi parum fœoiculi in brodijs. Conqueſtus eſt bodie, ſe non poſſe accipere cibum, igitur roborarem ventriculum aut eum vuctioue aut cum confectione.

Montanus. Cũ acceſsiſſem hunc & percontatus de lõga ægritudine multa, nihil dixit. Ego ex C Hipp. j. Prognoſt. Præterita ducunt Medicum in cognitiunem poſteriorum. quia de præteritis hìc nulla fit mentio, conſideraui præſentia circa iſtũ, & depræhendi febrem, & illam ſi nõ continuam ſeu ſiue typo, tamẽ vt ſemper ſit cum febri maiori vna hora quàm altera. Præter febrem habet tenſionem bypochondriorum & miram gracilitatem eorum, licet totũ corpus ſit gracile, magis tamen abdomen, quæ vltima pars eſſe debet quæ tabeſcit. Habet etiam intrinſecùs obſtructiones venarum, per quas defertur cibus ex ventriculo ad hepar. Hìc eſt febris continua, quæ tamen ſingulis diebus inuadit. His ita ſe habentibus, quæro, vtrum hi morbi ita complicentur, vt vnus ſit cauſa alterius? nũ febris fecerit upplationes, an contrà cum fuit ſanatus & fecit recidiuam? videtur febrim fuiſſe oppilationis cauſam, calor non mordax, nec proxyſmi longi, nec ſitis magna. credo quòd pendeat febris à craſsis humoribus cõmixtis uuu ſolum cum melancholia, ſed cum di-

A uerſis bumuribus. Vide Gal. li. 2. In fine de Facultatibus naturalib. Item Auicennã prima Quarti de febri quotidiana. Ex longa ægritudioe tales bìc craſsi humores videntur. Summa adeſt imbecillitas virtutis cõcoctricis, & omnia membra naturalia ſunt affecta, quia non nutriuntur. Ventriculus enim non cuuficit ſuum nutrimentum, hinc etiam ventriculus non appetit, nõ pingueſcit, & hoc ob humores crudus, tenues, quia non conficitur chylus. Cõcoctio fit ingruſſando, ideo bìc inconcoctiu relinquit tenueis humures, qui faciunt tenſionem, & extinguunt calorem innatum. Hinc obſtructio, quia cum non attrahuntur hi humores, ob muram craſſeſcunt & obſtruunt, Inde cauſam tenſiunis, gracilitatis, obſtructionis eſſe puto ob imbecillitatem coctionis. Hinc humores putreſcunt. Ex quo febris τιφώδης, quæ valde aſsimilatur hecticę: Habet enim proxymos tardos & uccultos, & facile etiam mutatur in hecticam. Eſt ægritudo difficilis & periculoſa. Galenus enim tertianam notham dicit non carere periculo, quanto magis hæc? nõ etiam habet neceſſaria. Non enim tantum ſe ipſum præſtare oportet, &c. Metuo ne paulatim tabeſcat & moriatur. In ægritudinibus vbi eſt ſimul imbecillitas membrorum, calor innatus eſt fouendus, aliàs enim medleinæ nihil faciunt. vellem aperire obſtructiones cum potionibus, ſyrüpis & decoctis pro ratiune ventriculi & hepatis. Primò facerem decoctũ cum iure in quo cichorea & Chamædrios decoqueretur. Eſt decuctiu admirãda, in quibus eſt obſtructio, Darem ſyrupum Diarhodon cum aceti ℥ j. quia affectũ eſt cor, tabeſcit enim. Adderem etiã abſinthium & mel roſatũ pro corroboratione ſtomachi: ventriculum fomẽtarem ex decocto camomillæ & cituniorum. Ea enim quæ corruborant, habent rationem cibi, maximè profuut, & facerem formã emplaſtri ſeu cerati, & ſic continuò fouerem. Decoctũ in tabe vẽtris ex dactylis, citonijs & camomilla optimum eſt. Darem conf. diarhudon Abbatis manè & ſerò C per aliquot dies, & per internalla euacuarem cũ benedictis. Cauſa febris oppilatio eſt, vel humores craſsi, quos attenoarem, & magis attenderem ad cauſam quàm ad febrim. Darem vina nutritiua. Non comedat tempore exacerbationis. Huc Conſilium Montano aſcriptum repperi, ſit ne dubitu.

De duabus Tertianis nothis. Conſil. XX.

VT continuemus ea quæ ducemus in cathedra, cum ijs quæ apparent circa ægros, nun abſcedemus ab ijs quę diximus hodie. Acceſsimus ad hunc ægrum, quem ſupponamus eſſe virum nobilem, cum nihil ab eu differat, niſi fortuna. Quid faciendum? Collegia bonorum virorum ſunt cunſultatiunes ad cognoſcendos & curandos morbos, ac cunſideranda prognoſtica de euentu morbi, non fiunt ad iactntiam & oſtentationem. Qui ſe autem tantũmodu oſtentãt, illi ſunt impoſtures & fallaces,

R

ideo nihil eis ſuccedit. Quæ enim ſine dolo fiunt, D
ſuccedunt proſperè. Deceptores oon diu durát,
& filij eorum fiunt pauperes, quod ego ſępe vidi.
In omni igitur ægritudine debetis loqui cum ho-
minib doctis, vel vobiſcũ, vt cognita natura vel æ
gritudine curam inueniatis, & conari id, vt expri-
matis verá ſententiá. Qui addere pôt pulcbritudi
nẽ, & ornatũ verborũ, nõ malefacit. Ergo in omni
collegio vos ad tres ſontes dirigatis. Primò cõſi-
deretis diſpoſitionẽ naturalẽ. Secundò pręterna-
turalem, ſeu diſpoſitionem præſentẽ. tertiò aeris
diſpoſitionẽ præſentẽ Acceſsimus hũc curaturi:
ergo remouere oportet quicquid eſt pręter natu-
ram, & ſic habetis ſcopũ generalẽ curãdi. Incipio
ab effectu ſecundum naturam, qui apparet exte-
rius in colore & babitu corporis, ſed is cognoſci
non poteſt in hoc, laborauit enim integra hyeme,
oportet igitur ad alia accedere. Et primò videnda
eſt ſoliditas membrorum, muſculorum, venarum
exteriorum, quæ non ſacilè deſtruuntur, niſi tabe
ſcãt homines. Videtis ergo, an muſculi duri, ſoli- E
di, ampli: venæ & arteriæ amplæ, pulſus etiã qua-
lis. Hæc hodie indicari non poſſunt propter ma-
nuum frigiditatem. Habet pilos mediocres, & co
lore naturali, cutis alba, & pili, loquitur prudẽter
& ingenioſè, quia quædam verba profert, qnæ io-
gen ium ſapiunt. Debetis etiam interrogare de cõ
ſuetudioe, de moribus ab eo, vel aſsidẽtibus, quá
artẽ exerceat, an habeat aliquid à natura proprij,
vt ſi abhorreat à caſeo, vel vino &c. Vbi hæc ſcine
ritis, ſacietis catalogũ omnium, & poſtea ordine
procedite: Præponatis ea quæ ſoris apparent, &
texetis ita ſimplicem hiſtorism. His viſis, poſtea
quæ attinent ad diſpoſitiones naturales conſide-
rate, qua in regione agat, qua in conſtitutione ae-
ris, ſi frigida, humida, &c. Si in Vere iam ſumus, &
præceſsit hyems, qualis fuerit, frigidiſsima ne &
humida &c. Hæc quantum ad diſpoſitionem ae-
ris. Tertiò, res præter naturam apparentes ſimpli
citer conſiderabimus nihil apponendo, vt nũc il-
le habat frigiditatem membrorum exteriorum,
vel inæqnalitatem etiam, habet retractionem pul
ſus. Sic oportet incipere à fontibus ſignorum. F
Meo tempore, cum eram iuuenis ſequens in pra-
ctica Montagnanam, Foroiulienſem, Matthæum
Brocardum, Cæſarem Neapolitanum, qui tunc
erant clari, modus proprius in collegijs confuſus
habebatur. Primò temperaturam proponebant,
antequam ſigna apparentia ponerent, & notum
per ignotum oſtendere volebant, ordine præpo-
ſtero. Et vbi temperaturam conſiderabant, ad æ-
gritudinem accedebant: pòſt ſigna dicebant eius
morbi, ex Auicenna, ſiue adeſſent, ſiue non, ali-
quando viginti dicebant ſigna, & cũ acceſsi, vix
duo reperi. De aeris diſpoſitione planè tacebant.
Hoc eſt cæcum iter. Vos primò dicetis, quæ ſigna
appareant, ea quoque accidentia dici poſſunt, ad
diuerſa comparando, & poſtea canſæ ſingulorũ
accidentium videndæ, & ſic diſcurratis ordine
Methodico per accidentia. Vt in cerebro duæ
virtutes ſeu operationes ſunt, motus & ſenſus.
In motu nihil hic impedimenti, ſenſus interiores

D verò ſuas vires quoque iotegras habeot, optimè
diſcurrit, imaginatur, memoratur. Exteriorẽ.
quoque ſenſus boni. Dolor, ſeu actio læſa in vir-
tute tactiua, apparet in capite, qnæ alijs horis
plus, alijs minus affligit. Deinde videndæ virtu-
tes vitales in corde, vt an conſtantia mutata ſit,
quod non credo. Item, operationes extra cor, vt
hîc retractio pulſus maxima, dilatatio ferè nulla,
plurimùm contrahitur, & minimè reſiſtit. Natu-
rales virtutes poſtea conſiderandæ. Habet rugi-
tus, non bene concoquit, nec egerit. Hæc ſunt
ſymptomata. Quantum ad excrementa, ſunt mu-
tatæ vrinæ, tendunt ad purpureum colorem, eſt
rubedo obſcura, liquor limpidus, & multum lu-
cidns, ſubſtantia tenuis, contenta multa ſunt.
Non habet ſpumam, nebulam, ſedimentum in
ſundo. Accidentia circa qualitates viſibiles. Eſt
vir pallidus multùm, circa tactum habet frigidi-
tatem multam. Ita procedatis in alijs, & alijs qua-
litatibus. Circa quantitatem, diminutus eſt, quia
E oon ita carnoſus. Sed ſciendum hic extrinſeca
accidentia non ita ſemper conſiderari, niſi inſig-
nia ea recitentur. His tandem cognitis, quomodo
inuenienda cura? Incipiatis à primo, & ſcietis
temperaturam aliarum partium corporis. Dixi-
mus eum muſculos magnos babere & ſolidos,
boc ſignum eſt caloris bene concoquentis. Tem-
peratura anim bepatis, ſacit temperaturam alia-
rum corporis partium. Animal enim viuit prius
plantæ vitam, cumq; homo generetur à ſuo ſemi-
ne & ſanguine, ſemen (vt Ariſtoteles vult) in-
greditur vt actor, vt Medici, magis formaliter, &
ex parte materialiter etiam. Quicquid ſit, princi-
pium atque fundamentum generationis eſt he-
par, licet cor & cerebrum etiam, tameo ex hepate
per venas habetur maxima pars ſanguinis, & ſe-
cundum eius formam generatur animal, tale, vel
tale. Si ſanguis calidus, generatur corpus calidũ.
Atque boc modo tota temperatura ab hepate ori
tur. Quia igitur hîc muſculi craſsi, & virtus ſan-
guificatiua bona, fuit multitudo formæ ſeminis
in ortu, & poſtea ſemper optimè nutriti: ſunt igi-
F tur ampli ob multum calorem, ſolidi ob bonum
nutrimentum. Eſt ergo bepar calidum, quod atti-
net ad qualitates actiuas. Et quia orta atteſtan-
tur ſuis principijs, venæ amplæ, pili mediocres,
ipſi etiam caliditatem teſtantur, ſicut glabrities
frigiditatem. Pili tendunt ad albedinem, quod ſi-
gnificat caliditatem moderatam, & cum humidi-
tate mixtam. Arteriarum amplitudo cor indicat
calidum. Eſt autem modeſtus vir, ergo calidita-
tis moderatæ: hepar enim modificat omnia: eſt
boni ingenij, bene compoſitus. Hactenus conſi-
derauimus omnes diſpoſitiones naturales, & ſic
vos ſacietis, quotieſcunque acceditis ad ægrum:
ſecundò aerem, tertiò diſpoſitionem præter na-
turam. Nam & Ariſtoteles verus pædagogus Me
dicorum, & artifex methodi, docet à notioribus
procedendum. Et ea via vobis innata eſt, vt ex ijs
quæ extrinſecùs apparent, primò notionẽ ſuma-
mus, & ab illis occulta colligamus. Ita ex ſupra
dictis, quia in eo eſt robur & ſubruffum & album
corpus

corpus &c. oſtendunt in eo temperaturam calidam & humidam, albedo humiditatem, magnitudo venarum & arteriarum caliditatem. Aer ſenſu percipitur, ideo in eo non eſt multum artis. In affectionibus præternaturalibus ſemper per hos tres ſootes diſcurratis: Primò, per virtutes animales motiuas, in ijs nihil patitur: deinde ſenſitiuas interiores, illæ etiam ſunt integræ: poſtea ſenſitiuas exteriores, ex illis virtus tangēdi læſa eſt: in capite enim dolorem ſentit. Secundò per vitales, oportet inquirere an iracundus ſit, nec ne, an magna vel vilia cogitet. Si prius conſtans fuerit, iratus &c. nunc verò ſegnis, lenis &c. Illud enim ſignum eſt cordis refrigerati. Et ex motu arteriarum etiam percipitur, ſi ſit facta aliqua mutatio. Pulſus non ita contractus, vt prius, ſignificat augmentum. Totum enim tempus, quo pulſus contractus eſt, & calor non extenſus, eſt principium: quando verò extenditur, eſt augmentum, & tandem declioatio. Excrementa etiam conſideranda. Vrinæ quantitas multa, in modo ſubſtantiæ limpida eſt, & tenuis, & lucida. Hæc enim differunt: nam multa tenuia non ſunt lucida, vt aqua, & vrinæ tenuiſsimæ, & tamen pallidæ, & ſubobſcuræ: ſi coloris lactei eſſet, non foret diaphana, quia tale ſuſcipit lumen per totum corpus. Econtrà quædam craſſa ſunt, & tamen tranſparentia. Hæc verò vrina tenuis eſt, & tranſparens, color aureus intenſe, tendens ad rubediocm, quod ſignum caliditatis: quia vrina vera deberet eſſe colorata, vt palea hordei: vbi excedit eum colorem, ſignificat ſuperfluitatem caloris, ſecundum gradum quo excedit. Contenta paucisſima, nullus odor, guſtare ego non cupio. Hypoſtaſis nulla, ſed tenuis nubecula, nec in fundo, nec in ſuperficie, ſed infra medium. Accidētia circa qualitates tangibiles: habet extrinſecā frigiditatem, intrinſecam caliditatem, aſperitatem cutis, quia ſcabioſus. Hypochondria tantùm rectè ſe habent. Circa motum febris ſingulis veſperis exaſperatur cum inæqualitate, paroxyſmum longum habet. Non quæritur de ſiti, aut vigilijs, aut inquiete, ſed tantùm de dolore capitis.

De eiſdem duabus Tertianis, in ſecunda acceſſione. Conſilium XXI.

HEri vidimus omnia accideotia quæ præter naturam, & quæ ſecundū oaturam ſunt in hoc ægro. In actionib. aoimalibus læſio oulla eſt, niſi quòd adeſt dolor capitis perſeuerans, dolor dorſi pertingens vſque ad ſpacium inter veſicam & anum. Pulſus iam apparet paruus circa differentiam magnitudinis, ſecundum profunditatem & latitudinem, nec ſecundum longitudinem æqualis. Videtur immutatus, deberet magnum pulſum habere, quia nō tranſit 20. annos, & adhuc adoleſcens in flore ætatis, nūc habet paruū, velocē, frequentē, inæqualē, ſiſtematicū, modò paruū, modo inæqualem. Quod ad naturales, male concoquit. excrementa non vidimus, ſed vrina eſt fulua ſine hypoſtaſi. Patitur præterea aliud malum,

A non poteſt bene mingere, niſi quodam ingenio: oportet enim decumbere vt mulieres. & habet etiam ardorem vrinæ: Reducamus igitur illa omnia ſymptomatā ad ſuas cauſas, vt videamus quid poſsit reſultare. Eſt autem hic catalogus accideotium: Dolor capitis quem patitur per totā hyemem, dolor dorſi, ardor vrinæ, febris quæ quotidie inuadit. Videamus ſi ſit horum omniū voa cauſa vel diuerſæ, & ſi vna, quæ ſit, incipiendo ab excrementis. Color vrinæ indicat calorem hepatis & renum. Cum renes incaleſcuot, replentur multis excrementis, ſemper ſedimenta apparent, dilatantur eoim, & fit colatura rerum craſſarum & aduſtarum, & ſemper videtis nigrum & aduſtum ſubſidere. Si hepar calidius, multum bilis generatur. Præterijt hyems, in qua generatum eſt multum pituitæ, & vixit vt potuit, omnis generis cibos vorans, & habet ventriculum debilem. Ratiooe intemperiei hepatis multa bilis eſt generata: ratione ventriculi male concoquentis B multum pituitæ. Eſt perpeſſus frigiditatem, quæ poros conſtrinxit cutis, & prohibuit tranſpirationem, vnde putredo generata. 3. de Locis aff. qui in venis habent exceſſum caloris, parati ſunt ad hoc, vt eorum caput vaporibus repleatur, qui cū calidi ſunt, quotidie faciunt dolorem capitis, & iuuat ad hoc ventriculus, in quo multæ cruditates. Permiſcentur vapores craſsi, qui non facilè diſſlantur, ſed retinentur in membranis: ita innētis cauſis ſequuntur accidentia, dolor perpetuus capitis, dolor in dorſo, qui in ſpina deſcendit ad profundum oſsis ſacri, & attingit locum inter veſicam & anum. Quæ cauſa? Repleto exiſtente capite, calido hepate, cum diſtribuitur ille humor per venas, per concauitatem dorſi, peruenit etiam ad locum, vbi dolet iſte vir, qui vel onera portauit, vel paſſus eſt frigiditatem ab aliqua re extrinſeca, quam ipſe neſcit: pars debilis facta. Aggregantur ibi humores, & tendunt ad os ſacrum: itaque circa collum veſicæ eſt ille affectus, & eſt ſegnior propter cruditatem humorum. Ali- C quando non poteſt mingere, ſed cum decumbit dilatatur meatus, & facilius mingit. Ardoris vrinæ duæ cauſæ ſunt immediatæ per ſe, vel ob exiccationem, id eſt, priuationem humiditatis, vel acrimòniam vrinæ, quia multum bilis mixta eſt. Auicenna refert alias cauſas, ſed nō ſunt propriæ. interdum viſcoſa materia obſtruit meatus. Iſte non eſt vſus coitu, qui poſſet exiccare glandulas iſtas, ſed vrina acris eſt, propter multum bilis admixtæ, vt in vrina apparet. Cauſa doloris dorſi eſt, quòd vapores aſcendentes ad caput per venas, iterum delabuntur ad dorſum 2. Facul. nat. pars debilior ſemper recipit. etſi neſcimus cauſam debilitatis, ex eo arguere poſſumus, quòd ſit debilis, quia recipit: ſemper enim aliqua pars corporis debilis eſt à natura, ad quam aggregati multi humores decumbunt, ex venis etiam ad renes humores ducuntur, & ibi exiccantur, poſtea ad veſicam: ea eoim recipit venarum excrementa. Teſticuli etiam quia calidiores, dolent: & ita credo ab eadem cauſa omnia ſymptomata

procedere, id eſt, à pituita permiſta bili, quæ etiam cauſa febris, quæ ſingulis diebus inuadit inæqualiter (qui typus pituitæ proprios) ſicuti vbi alterois diebus acceſsio fit, eſt Typus bilis proprius: vbi putreſcit pituita dulcis, inæqualitatem tantam non facit, ſicut io hoc homine paroxyſmus iouadit, vt vix percipiat. Vix mutationem iam percipitis in pulſu, & paruus eſt reſpectu aliorum, quòd ab humore craſſo pendeat, & rigorem etiam non percipit, quæ omnia arguunt pituitam ad dulcedioem declinare: ſed ex ſiti & vigilijs colligitur etiam aliquid bilis admixtum. Habetis cauſas omnium ſymptomatum, & diſpoſitiooes totius ac febris, atque ex prædictis totam hiſtoriam. Patitur intemperiem, in compoſitione oihil patitur, nihil enim tangere poteſtis ad hypochondria. Si eſt obſtructio intrinſeca, ergo eſt temperatura præter naturam, quæ duplex eſt, ſine materia & cum materia. Hic vtramque habet, ſcilicet in hepate, vbi generat multum bilis: habet etiam frigiditatem io ſtomacho, vbi generat multum pituitæ, & plus quàm expedit. Hinc fluxus materiei ſequitur: iam aggregat bilem & pituitam, quæ vbi permiſceotur, faciunt obſtructiones in venis, & febrem potridam, quæ etiam inuadit ſingulis diebus. Ego credo quia alternis diebus magis exacerbator, quòd habeat duas Tertianas: vt primo tertius, & ſecundo quartus reſpondeant: licet enim ſingulis diebus inuadant, taioen ex accidentibus cogooſco, non eſſe æquales exacerbatiooes, ſed ſibi correſpondentes: ſæpius igitur accedendum erit, & obſeruanda ſymptomata. Habetis cauſas ſymptomatum, collum veſicæ non totum obſtruitur, quia pituita ſubtilis adiuuante bile facilè abſtergitur, pituita enim lubrica eſt. Obſeruate poſt cauſam, febrem ipſam. Sont autem duæ tertianæ nothæ. Crederet quis quotidianá, cum nó ſit.

D

E

Hec fuit ultima acceſſio in Hoſpitali Anno 1543. In priori editione non ſeparatim erant ſcripta quæ in ſecunda acceſſione Montanus dixerat. Id lectorem monere uolui.

Pro Cornelio Sithardo æſtate recidenti in Quartanam, qua per hyemem laborauerat. Conſil. XXII.

Edijſſe eam propterea dicebat Montanus, quòd humor melancholicus Verè ooo eſſet exqoiſitè purgatus, iuxta illud Hippoc. Quæ relinqountur io morbis, recidiuas facere conſueuerunt. Et improbabat eam curandi rationem in febribus, quæ per applicatiooem emplaſtrorum fieret, vt violeotam & contra methodi rationem conſtitutam, quòd cauſam noo tolleret. Non tameo voluit eum in æſtate medicamentis vti alijs, quàm pillulis Hieræ picræ Gal. propter debilitatem ventriculi. Eas io menſe ter aut quater vt ſumeret, iuſsit, tempore etiam calidiſsimo, & interim æſtatis diebus, ſi quam ſentiret grauitatem, vt vomeret, cum præſertim id facilè poſſet. Vti quoque baloeis aquæ dulcis voluit, ſubinde tepide, ita tamen, vt ipſe non excitaret ſudorem nimis diu immorando, & ſi ſudor eontiogeret, vt eum diligenter abſtergeret. Victus diligenter ratiooem habere quoque iuſsit, & à fructibus abſtinere, & cibis melancholicis. Semper etiam ante prandium & cœnam iuris exhaurire ſcutellam. His peractis ad Autumnum omnibus modis annitendum, ſi eo vſqoe durabit, vt abigatur febris, idq́ faciendum euacuatione materiæ, poſt præparationem. Primò autem pituitam exquiſitè educendam, & deinceps humorem melancholicum. Redijt vir opt. liber à quartana in Germaniam, & Noriobergẽſis Reipub. laudatiſſimæ Medicus factus, poſtea Phtiſi extinctus eſt.

De febri Quartana. Conſil. XXIII.

IN febrim quidam inciderat Quartaoam, bomo bilioſus & iracundus, & exercitio in caloribus, ac malo regimine vſus. Acceperat Caſsiam ante dies aliquot. Nunc vtatur bona diæta. Veſperi exhibeatur clyſtere, manè poſtea ſecetur veoa, bibat deinde ſyrupos.

R. Syrup. de Abſinthio ℥j.
Oxymellis Scillitiei ℥ s.
Decocti capilli Veneris
Et Ceterach io aqua Abſinthij ℥ iiij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Purgatio ſequitur, quam tameo veſperi præcedat clyſtere:

R. Syrup. roſ. ſolutiui ℥ iiij.
Confect. Hamech ʒ iiij.

Cum aqua Fumiterræ, fiat potio daoda in aurora cum cuſtodia. Biduo ſequenti ſemper mane bibat brodium pulli, in quo decoctum ſit hordeum, & expreſſum, cui imponatur ſaccharum. Poſtea ſingulis diebus bibat brodium, in quo decoctus ſit Cichorij, Boraginis, Petroſelini, & Ceterach. M. I. Et immediatè ante id, ſumat vnum ex Trochiſcis ſeqoeotibus:

F

R. Polypodij recentis
Glycyrrhizæ raſæ
Rad. Capp.
Cartami
Aniſi ana ʒ s.
Succi Abſinthij
Aloes opt.
Rhabarbari electi ana ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deiode miſceantur, & cum melle roſaceo fiant Trochiſci pondere ℈ I. ſumat vnum ſingulis vicibus. His cum diu vſus eſſet, nec aliud proficeret, quàm quòd ex duplici quartaoa, quam ex regimine malo ſub initium contraxerat, ſimplicem tantũ ſentiret, Montaoûs præterea hęc ordinauit:

R. Myrrhæ
Croci
Aloes electæ ana ʒ ij.

Cum

Cum melle roſato fiant pillulæ.

Item: R. Syrup. Pomorum dulcium ℥ iiij.
Aquæ roſar. ℥ iij.
Muſci
Ambræ ana G. iij.
Sacchari fini ℥ xiiij.
Miſce, fiat electuarium.
Item: R. Diachilon, cum gummis ℥ iiij.
Extendatur in corio pro emplaſtro ſplenis.

Hæc cum tertia die iteraſſet, ſanatus eſt.

Pro Gallo quodam laborante quartana triplici Conſilium XXIIII.

NEſcio adbuc quo morbo laboret, quare faciam vt docet Auicenna, ſubtiliabo regimen, donec morbus appareat. Primò rationem victus præſcribam. Sumpſit heri electuarij lenitiui drachmas duodecim, cum ſaccharo in B boli forma. In fine ſeceſsionum habuit magnam ſitim: quare laudo talem potionem:

R. Syrupi acetoſi multæ acetoſitatis ℥ iij.
Vini granatorum ℥ j.
Aquæ Boraginis lib. j.

Miſce, & vtatur pro ſiti, & bibat cyathum vnũ in fine paroxyſmi dum ſitit. Pro ſyrupo, quia obſtructiones habet, vt ferè ſemper videbitis in febricitantibus, cum occurretis poſt vigeſimum diem ægritudinis, hypochondria tangentes, percipietis tenſionem: ſemper habet obſtructiones, quæ aperiendæ ſunt, aliàs nunquam curabitis febrem. Sed nolo in principio progredi cum amaris, & per ſe aperientibus.

R. Oxymelliis ſimp. ℥ j.
Mellis roſati ℥ a.
Aquæ cichoreæ ℥ iij.

Miſce, & detur manè pro ſyrupo. Iſte Gallus habet quartanam quotidianam, quod ſæpe contingit. Exemplum habetis apud Galenum de Eudemo, primo Prognoſt. etiam de Differẽ. feb. C Sed circa febres putridas multa eſſent dicenda, quæ oportet ſupponere: nihil enim dicam ex obſeruationibus, ſed principijs, ſicut fieri debet: quod cum hîc non poſſumus, vbi ſupponendo ſine arte loquimur, in ſolis fundamentis docendum. Quatuor ſunt humores qui putreſcunt: bilis putrefacta tertianas facit, pituita amphimerinas. Sed an ſanguis putreſcat, & quomodo ex eo fiat febris, dicemus in ſcholis. Nunc tres humores ſumamus. Melancholicus humor putrefactus, facit quartanam. Cum talibus occurritis, quomodo debetis agnoſcere? Non ſunt expectandi dies paroxyſmorum: hoc ridet Galenus 2. de Criſibus: poſſunt enim decipi, cum variant pro ratione aduſtionis humorum. Si ex paroxyſmis hanc vultis iudicare, erit quotidiana. Optimum igitur erit febres cognoſcere à proprijs ſignis, differentijs, & accidentibus: quorum ſigna trademus. Humor melancholicus eſt craſſus, fæculẽtus, frigidus, mordax ſua aciditate, & po-

A tius aſtringens: exaſperat ac ſi meſpilum comederetis, ſicut acida, auſtera, acerba, quæ Arabes Pontica dicunt: ergo à natura rei, cum humor ille ab interioribus ad exteriora mouebitur, facit frigus magnum, quia humor in ſe frigidus tangit muſculos: & eſt humor naturæ inimicus, calori oppoſitus, ideo natura proſternitur, & fit maxima contractio caloris, etiam frigus magnum, quod eſt ſignum quartanæ. Differt enim à frigore bilis: nam ipſa quoque frigus facit, & motum concoſsionis: ſed quartanæ frigus maius eſt, ac ſi quis aeri valde frigido occurrat, dicunt ſe tantùm frigus ſentire, ac ſi quis nudus verſetur in niue: frigus verò à bile eſt, ac ſi acu mordicaretur.

Quotidianæ etiam frigus ab alijs facilè diſtinguitur: eſt enim rigor eius tanquam cum ſomno, & hoc eſt primum ſignum pathognomonicum. Pulſus deinde ob humorem frigidum inæqualis eſt magis quàm in quartana & tertiana: & ratio eſt, quandoquidem qui quotidianam patitur, B habet ſingulis diebus paroxyſmum: & quia pituita multa eſt, quæ multitudine ſua extinguit calorem, ſupra modum aggrauat naturam, & fit pulſus inæqualis, ſicut de baiulo exemplum dat Galenus. In quartana licet melancholia ſit pauca quantitate, nec tam abundet in corpore quàm pituita in quotidiana, tamen aggrauat grauitate propria, & ita ratione ponderis fit pulſus inæqualis.

In tertiana magis augetur neceſsitas euentandi, ideo maior eſt pulſus, & velocior quàm in quartana aut quotidiana: & quia humor leuis eſt valde, non ita aggrauatur natura, & ideo pulſus non eſt ita inæqualis. Habet igitur pulſus in quartana ſe mediocriter inter tertianam & quotidianam, in æqualitate & velocitate, & magnitudine. Eſt præterea rarior, ob materiam ſcilicet humoris terreſtris, & propter duritiem ſeu ſiccitatem inſtrumenti, quæ etiam ad paruitatem facit. Eſt & aliud ſignum diſcernendi ipſas, quia acceſſio febris, principium paroxyſmi & augmentum C longiora ſunt quàm in reliquis, quia eſt tardæ putrefactionis, nec habet ſtatum nec declinationem, vt quotidiana. Patitur igitur quartanam ergo ex humore melancholico putreſcente. Sed hic noſter ægrotus quotidie patitur, quia natura aggrauatur multa materia; rarò ſiquidem ſola & ſimplex contingit. Rarò videbitis quotidianam vel quartanam puram, quia ſemper aliquid pituitæ admiſcetur melancholiæ. Frequentius verò exquiſitas tertianas videre contingit, licet & illæ ſint raræ: hæc aliquando minorem frigiditatem, & propter pituitam admixtam quandoque maiorem habet: & videtur vnus dies quaſi quartanæ deditus eſſe, reliquis duobus mouentur alij humores. Habet autem febrem propter obſtructionem viſcerum: non habet quidem duritiem tympaniticam, ſed tenſionem, quia febrem habet quæ calorem mutauit in igneum, ideo facit coctiones deteriores. Eſt ergo alendus victu tenui, quia dum manet febris, manent cruditates, & ſic fiunt tenſiones. Oportet autem has ob-

ſtructiones etiam curare, quia habent rationem D cauſæ, ſine qua non poteſt curari febris. Ideo dedi ſyrupos aperientes, & iam apparet coctio aliqua ex parte, quæ quamuis ſit laudabilis, nondũ tamen eſt ſtatus, donec exactiſsimè ſigna appareant. Morbus eſt materialis: ergo ſtante coctione in vrina, euacuare oportet, cum appareant ſigna coctionis. Humor melancholicus eſt: quod erit igitur inſtrumentum? Mihi ſemper familiare, quo vtor, eſt confectio hamech aurea, quam confecit Meſue magna arte: ideo extollo Arabes, quia habebant methodum de compoſitione medicamẽtorum. Sed neſcio qui fit, alij à Græcis ad Arabes, alij ab Arabibus ad Gręcos confugiunt, & ita huc atque illuc vagantur, quod fit, quia feruntur ſine ratione. Qui ratione procedunt, hæc non faciũt, quia vtrique errare potuerunt, & Arabes & Græci: aliquando boni ſunt, aliquando mali: id quia non diſcernimus, & nos erramus, & alios errare facimus: ita oportet vnũ onera portare alterius. Sed ad ægrum noſtrum. Conſtant vires in hoc, & E eſt iuuenis, & locus temperatus, ideo totam doſim dabimus. Integra autem doſis pro viribus eſt ʒ. 4. Et hic habet obſtructiones, in quibus difficilius educuntur humores, & tenſa hypochondria: ſed non nimium obſtructi ſunt meatus, ita vt materia educi non poſsit, alioqui non darem:

R. Confectionis hamech ʒ. iiij.
Trochiſcorum alhandal G. v.

Miſce, fiat bolus cum ſaccharo. Habet quartanam principaliter, quia habet acceſsiones de quarto in quartum vehementes, poſtea alios duos dies mitiores. Hodie magnum habuit paroxyſmum, ſudauit, & eſt refrigeratus, & ſudor etiam linteamina fecit frigida, ideo augetur putredo. Oportet ergo adhuc aperire obſtructiones, & concoquere materiam. Quomodo concoquenda materia melancholica? an cum incidentibus? Auicenna acetum proponit dubitando, ſed non ſoluit: at humor melancholicus maiori indiget præparatione. Quomodo concoquuntur humores? Humores ſemper concoquuntur F calore moderato. Reducendus ergo calor ad temperiem: ſi acutus eſt, faciatis benigniorem: ſi acris, retundatis eum cum frigidis: ſi obtuſus, & minorem habet calorem, reducatis eum ad temperiem: nam omnis coctio fit à calore temperato. Finis coctionis eſt ſeparare bonum à malo, vtile apponere membris, inutile excernere: ea ſunt propria opera naturæ, quæ per calorem temperatum ſemper tentat coctiones in humoribus: quia omnes humores habent aliquid boni, quod ſeparat, ingratum verò expellit. Quomodo præparantur humores? Hic alijs inſtrumentis opus eſt: non enim hic eſt coctio, ſed quædam ad coctionem præparatio. Cum craſſus eſt humor, incidimus: ſi viſcoſus, abſtergimus: cum qualitas aliqua peccat, præparamus cum contrarijs. Nos ergo naturam imitabimur. Volumus præparare humores, & concoquere: duo ergo facienda, quæ iubet fieri, vbi peccant humores, Galenus lib. 4. de Tuenda ſanit. & primo Therapeut. Primò admouet quæ iuuant coctionem, fouet ventriculum & hypochondria, dat diatrioopipereon, poſtea præparat humores, & vias aperit. Ita hîc quoque humor melancholicus peccans, frigidus eſt, craſſusque. Primò ergo cum linimentis ventriculus & hypochondria fouenda, vbi fiunt principales coctiones: & præcipuè lateris ſiniſtri rationem habeatis, vbi ſplen concoquit: ex hoc habetis coctionem humorum. Ego in febribus putridis poſt purgationem vtor oleo Chamæmelino vel Anethino, cum vino Aromatico, qua vnctione pori aperiuntur, & adiuuantur coctiones. In principio verò quietos humores relinquo, donec euacuentur, & phlebotomiam facio. Si non bonum eſt fouere ventriculum vel hypochondria, vt circa partes principales bonæ fiant coctiones, euacuamus humores: Fiant ergo frictiones cum linimento, vt pori aperiantur (eſt enim conſtipatio hic) & vt crudi humores concoquantur. Poſt coctionem curemus præ- E parationem. Quia ſunt craſsi, debent ergo incidi. Si eſſet pituita, facilis ratio foret, quia humida eſt: humor melancholicus craſſus eſt & ſiccus, & ea quæ incidunt, exiccant etiam: oportet ergo quærere incidens, quod vnà humectet. Quare nunquam præparabitis humorem melancholicum, cum ſimpliciter incidentibus, niſi alternatim exhibeatis, vt per tres dies humectetis, per duos incidatis. Poteſtis igitur vti ſequenti

R. liquiritiam,
paſſulas.
ſem. althææ
camomillam
poma dulcia.

Decoquãtur in brodio pulli. eſt delectabile, & humectat. Vel rapas dulces decoquo ad vltimũ, poſtea decolari facio, & ſubſtantia raparum abiecta, in prandio & cœna exhibeo loco ferculi. Sic poteſt humectari humor melancholicus. Quinto die poſtquam ita humectaſtis, poteſtis hoc exhibere, vel miſcere etiam humectantibus.

F R. Syrupi de pòmis ℥ j.
Oxymellis ſimp.
Mellis roſati ana ℥ s.
Decoctionis infra ſcriptæ ℥ iiij. Miſce.
R. Liquiritiæ raſæ ℥ j.
Polypodij ℥ s.
Paſſularum ℥ ij.
Boraginis M. j.

Decoquantur in lib. ȝ. aquæ ciſternæ ad conſumptionem tertiæ partis, & diuidatur ipſa decoctio pro 6. ſyrupis. Pro linimentis

R. Olei anethini
Chamæmelini ana ℥ ij.

Miſce, & fricetur leniter totum corpus, & illinatur manè & veſperi per horam ante cibum.

R. Olei de abſinthio ℥ ij.
Chamæmelini ℥ j.
Ceræ ℥ j.

Miſce, fiat linimentum pro toto ſtomacho, ventre & hypochondrijs, applicandum in fine paroxyſmi.

Pro

Pro quodam iuuene, qui quartanam patiebatur, & magnam ſplenis duritiem.

Conſilium XXV.

R. Fol. ſenæ, Epithymi
Polydodij ana ʒ ij.
Myrobalanorum chebulorum ʒ j.
Aloes optimæ ʒ iij.
Corticis rad. Capparum ʒ j. s.
Myrrhæ ʒ ij.
Croci ʒ j.

Puluerizentur omnia per ſe, deinde miſceãtur, ac cum ſyrupo de Epithymo fiat magdaleon, de quo fiant pillulæ: pro ſingula vice tres: ſumat ʒ. 1. ante cœnam ſemel in ſeptimana. Ordinata victus ratione vtatur, & ſi vult, poteſt inungere locum lienis oleo de capparibus: ſunt enim obſtructiones, vt ex totius corporis colore apparet. Hic adueniente Vere, quia his vſus nõ erat, & inordinatè vixerat, in febrem incidit. Montanus caſsiæ ʒ. 10. cum ʒ. 2. ſpecierum hieræ exhibuit: pro ſyrupis, poſtea ſerum lactis caprini, cũ ſuccis fumi B terræ, boraginis, cichorij ana ℥ 1. Poſt ſecundum ſyrupum ſanguinem miſit: vltimò medicinã dedit ex confectione hamech, & ſyrupo roſato ſolutiuo. Pro aperiendis deinde obſtructionibus ſyrupum ex ſucco chamædryos & agrimoniæ, cũ infuſione corticis mediani fraxini ℥ s. Cetrach ʒ. 6. Infundantur in ſero lactis, & modico aceti bibat manè ex ſero lactis caprini ad cyathum vnũ. Chamædryn & agrimoniam addidit, quia ex malo regimine in obſtructionem alterius lateris inciderat.

Pro ſplene ordinauit hoc unguentum.

R. Bdellij
Ammoniaci ana ʒ iiij.
Diſſolue in aceto ſquillitico: deinde adde
Olei amygdalarum amararum
Axungiæ porcinæ ana ℥ j. s.
Agarici optimi puluerizati ʒ j.
Corticum rad. Capparum ℥ j. s.
Corticum ellebori nigri ʒ ij.

Cum modicò ceræ fiat linimentũ, pro ſplene. Si pinguia pauca ſunt, duplicentur.

Pro quodam viro laborante Quartana multis menſibus, cum tuſsi, & ſplenis duritie. Conſil. XXVI.

PRo ſyrupo iuſsit accipi duas ſcutellas brodij è pullo, aut carne vituli ſemicocti, aut ſi non eſſet brodium, aquæ puræ, & in ea decoqui glycyrrhizæ partem, foliorum Boraginis, Bethonicæ, paſſularum ana M. 1. eaq; ad conſumptionem medietatis: & manè exhibeantur pro ſyrupis. Ad duritiem ſplenis iuſsit inungi eam partem oleo de Capparibus. Voluit vinum bibere album, & tenuẽ, quod conceſsit, & vt à craſsioribus cibis abſtineret, admonuit.

Ratio diætæ, in quartana præſcripta.

Circa rationem victus, primò eſt eligendum vinum album, clarum, tranſparens, neque multũ
A potens, non tamen acidum, vel aſtringens, ſed bene maturum, & potius ſubdulce, quod tamen moderatè bibet, abſtinendo prorſus ab omni potu poſt prandium, & cœnam. Sed bis tantùm in die comedat, & tunc bibet, quantum ſat eſt, neque alija vtatur carnibus, quàm pullorum, vituli, & auium paruarum pinguium, & perdicũ. Et euitet porcinas, tam ſalſas, quàm recentes, bubulas, agninas. Euitet piſces cuiuſcunque generis, ſed præcipuè ſalitos. Euitet olera cuiuſcunque generis præter Boraginem, & Lactucam, quæ tamen decoquantur. Abſtineat à leguminibus, à caſeo, tam recenti quàm veteri, & à quocunque lacticiniorũ genere. A fructibus caueat, niſi poſt prandium fortè, aut cœnam pyrum, aut pomum optimè aſſatum cum ſaccharo comederit. Euitet omnia cruda, qualia præcipuè ſunt acetaria, & tandem effugiet omnium rerum ſatietatem, & ſemper à cibo aliqua famis veſtigia retineat. Vitet quoque ſomnum meridianum. Manè ſurgat ſatis tempeſtiuè, corpusq; moderatè exerceat ante cibum, idq; quotidie curabit. Vtatur frequenter quemadmodum illi eſt præſcriptum ℈. Aloes in pillulam redactæ, hora vna ante cœnam. Sit læto & commodo animo, & cum iucundis amicis verſetur, & omnes moleſtias animi depellat.

Pro Quartanario purgatio.

R. Florum boraginis, buglossæ, ana ʒ iij.
Radicum ellebori nigri ʒ v.
Polypodij ℥ s.
Fol. ſenæ
Epithymi ana ℥ s.
Radicum boraginis
Bugloſſæ
Cappillorum Veneris ana ʒ iij.

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tertiæ partis, colentur & exprimantur, colaturæ poſtea addantur:

R. Succi Fumiterræ
Boraginis, bugloſſæ ana ℥ j. s.
Succi pomorum ℥ iiij.
C Zucchari albi ℥ xv.

Fiat ſyrupus, ſumat per quinque dies.

De Hebræo quartanario & Hydropico. 1545 in colloquio. Conſilium XXVII.

CAſus referẽte Tomitano huiuſmodi eſt: Affertur patiens 40. annorũ Hebræus, qui ante multos dies laborauit febri continua, non hic, ſed in vrbe quadam Curatite, eam habuit per 20. dies cõtinuos, & terminata eſt as. ſed non perfectè reliquit eum; & cum poſtea per mare reuerteretur, incidit in aliam continuã, à qua liberatus Venetijs, ita vt in quartanam mutaretur, venit huc iã ante mẽſem, ego accerſitꝰ reperi quartanã ſimpl. ſine accidentibus. Tempore paroxyſmi frigido erat quidam ſenſus non punctionis, ſed iniectæ aquæ frigidæ, nec magnum erat frigus, in calore habebat quandam inquietudinem, ſed nõ magna erat, nec plus quàm horas duas durabat. Hora acceſsionis interdum anticipabat, interdum poſt

ponebat, ſed paruo interuallo. Apparebat durities maximè in parte ſiniſtra. Propter obſtructiones ortas ex malo victus regimine in itinere, & reliquijs febris non bene curatis. Dedi primò quæ inciderent humores craſſos & aperirent. Poſt euacuaui cum infuſo Agarico, cum confect. Hamech & ſyrup. roſato ſolutiuo. Poſtea regionem ſtomachi vnxi oleo maſtichino pro confortando ventriculo. Dedi etiam confectionem diacimini cum Arom. roſato, ſed minori quantitate. Ita ceſſauit tandem, & per 15. dies melius habere videbatur, poſtea ſubſecuta ſunt alia ſymptomata. Tuſsis magna, cum qua primùm nihil aut parum admodum, & valde inconcoctum expuebat, poſtea minori quadam difficultate & magis cocta expuit: ſed tandem ſoppreſſa tuſsi, ſucceſsit ingens dolor ventriculi per biduum, qui redeunte tuſsi mitigabatur. Adhuc hodie illo dolore, vexatur, qui eſt ſenſus pungitiui, ſed quoniam tuſſis adeſt etiam, vtrunque mitius videtur. Adeſt magnus tumor ſplenis, & febris continua, licet & quartana videatur habere ſuas acceſsiones. Adeſt inflatio teſticulorum & tumor in cruribus: appetitus totaliter cecidit, ita vt nec ſitiat nec fameſcat. Montanus: Clariſsimi D. & ſcholares doctiſſimi, In hoc viro quem habemus curandum, eſt malus habitus totius corporis, præcipuè membrorum naturalium, inflatio pedum, teſticulorũ, febris continua, quæ à die veneris præterita durat huc vſque, & fortaſſe nunquam fuit immunis à febre, à 5. Iulij, qua cœpit laborare, huc vſque. Habet igitur febrem, malum habitum, tumorem omnium membrorum naturalium, patitur obſtructiones, adeſt tuſsis cum ſputo craſſo & viſcitudo. Ad hos morbos ſequuntur ſymptomata. Quærendæ ſunt omnium iſtarum diſpoſitionum, ſiue morbi ſiue ſymptomata ſunt, cauſę & natura. Cauſas dico coniunctas & proximas ac præcedentes, ſeu procatarcticas. Primùm videbimus vtrum fuerint intrinſecæ vel extrinſecæ cauſæ huius morbi. Ad hoc faciet, vt videamus cuiuſnã temperaturæ ſit, quia ſæpe tẽperaturæ ſunt cauſæ diſpoſitionis morborum. Præcedunt enim, & habitum faciunt ad accipiendos morbos facilius & difficilius. Videndum igitur cuius temperaturæ fuerit, & videbimus an aliqua fuerit intrinſeca cauſa morbi, an fuerint extrinſecæ validiſsimæ. Temperaturæ cognoſcuntur ex his quæ apparẽt extrinſecus, colore & habitu corporis, actionibꝰ & excrementis. Non diſcurram tamẽ per omnes actiones, & præcipue animales, cum non nouerim, nec de conſtantia animi, nec alijs, cum nihil eiuſmodi cognitum habeam. Ego ad ea quæ perpetua ſunt accedam, quæ permanent etiamſi acquiritur malus habitus, & inueſtigabo naturam hepatis potiſsimum, à qua omnia dependent vel bona vel mala. Dicam ingenuè quòd ſentio, video pilos aduſtos, venas pro proportione huius corporis ſatis amplas, colorẽ vergentem ad atrũ: hæc omnia & præcipue amplitudo venarum & pilorum color, perpetuò permanent, etiam cum mutatur temperatura à calido ad frigidum. Hæc

D omnia aduſtionem ſignificant, quæ non fieri poteſt, niſi à magno hepatis calore, generãte ſanguinem aduſtum. & licet nunc amplitudo venarum non facilè apparet, quia totum corpus repletum eſt pituita, diligentius tamen conſideranti ſatis patet, & ita non poſſum dicere aliud quàm hepar fuiſſe calidum & ſiccum. Hepate calido exiſtente difficilimũ eſt cor eſſe frigidũ, cum calor hepatis foueatur, & actuetur à calore cordis, qui actualis, & à quo reliquorum membrorum calor in potentia actuatur & habituatur. Cum autem à forma procedat actus, talis erit actus, qualis eſt calor cordis, & ita non poſſum videre, quòd iſta aduſtionis ſigna, & calor hepatis poſsint ſtare cum frigiditate cordis. Fuit igitur hepar calidum & ſiccum, (licet temporis ſucceſſu poſtea & alijs cauſis accedentibus ſit factum frigidum, & ſicut dicunt maleficiatum, ita vt nullum membrum ſe naturaliter habeat) cor etiam ſiccum & calidum, & E ita in corpore potius augebatur ſanguis craſsior, calidus & ſiccus quàm pituita. Poſtea contigit, quòd vſus ſit plurimùm cibis craſsis, & animi accidantia plurima habuit. Qui verò calidi & ſicci ſunt hepatis, gracilioris ſunt abdominis, nõ abũdant pinguedine, nec omentum habent ita munitum, vt tenere ac ſouere poſsit calorem innatum ventriculo ſecundum Galenum: vel calorem quẽ in ſe habet iuxta Ariſtotelem, det ventriculo vel vicinis mẽbris. Eſt enim in pinguedine cauſa caloris ſecundum Ariſtotelem & Galenũ, & ita non poterit omentum vel caleſacere ſecundũ Ariſtotelem, vel fouere calorem ventriculo innatum, ſecundum Gal. atque adeo redundat plurima pituita propter ventriculi imbecillitatem. Nec pugnat quòd aliquis ſit aduſtus, & generet multam pituitam. Imò ſemper ſic ſolet contingere, quòd cum aliquis ſit aduſtus generet multum pituitæ, & qui F abundant humore melancholico, ſunt etiam maximè pituitoſi, & ideo ſemper cum purgatur melancholicus humor, adijcitur aliquid euacuans pituitam. Cauſa igitur huius rei eſt, calidũ hepar generans ſanguinẽ craſſum & aduſtum: frigiditas ventriculi generans plurimum pituitæ: & hæc erat temperies, quæ eſt cauſa diſpoſitiua ad hunc vel illum morbum. Incidit tandem ex aliqua cauſa in febrim continuam, in qua à medico curatus ſine phlebotomia, quæ in febribus continuis eſt admodum neceſſaria, nec euacuatus eſt vt debebat, viſa eſt ei terminari 21. die, ſed non eſt terminata, ſed facta permutatio, vt Hipp. 3. Aphor. Ipſe eam ceſſaſſe dicit cum ſit immutata ad aliam naturam. Habebat continuam quæ pendebat à materia craſsiori, non enim aderant accidentia, quæ teſtarentur ſuper acrimonia humoris: & natura eſt aptus ad generandam pituitam & melancholiam, & in habentibus ſymbolũ fit facilis mutatio. Ideo ex mala ratione victus, & non recta curatione (Auicen. 1. 4. de Febribus quotidianis quãdo tranſit 14. &c.) redditus vẽtriculus ſe ipſo imbecillior, cõcoctio etiam in membris deterior, & mala diſpoſitio membrorum, vt cum non nutriantur ſequatur tumor membrorum. Erat autẽ

corpus

corpus naturaliter aptum ad obſtrnctiones, hepar calidius calore igneo, ventriculus frigidus, & febris calorem igneum auget, & naturalem minuit. Ideo fit aſſatio inæqualiter in chylo crudo, nõ æqualis concoctio ſicut in elixatione, ita ex naturali temperie, victus mala ratione, ſecutæ ſuot obſtructiones, ad quas putridæ ſequuntur febres ſubitò: quare obſtructionibus factis, non poteſt viuere ſpiritus & calor naturalis. Ideo vbi eſt cacochymia, & accedunt obſtructiones, humores mali nõ poſſunt eueotari, ſed putreſcunt, & ideo ſemper remanſit febris, quam fuiſſe puto ex pituita quadam ſubtiliori putreſcente in venis, & credo initiò fuiſſe duas febres complicatas. Sed quia in materia craſsiore tenuiores partes facilius concoquuntur, ideo febris quæ à bile erat, facilius receſsit, remanſit illa quæ à pituita tenuiore erat, quæ à Græcis τυφώδης dicitur, qnaſi fumus ſemiſepultus io ligno, quod non vult ardere, & ab Arabibus febres laticæ, qnia latere videntor, & hanc dicit Auicenna valde aſsimilari hecticis, & ſequitur ægritudines quæ malè curantur. Eſt igitur ita curatus, vt nunquam integrè ſit reſtitutus, ſed ſemper actiones læſas habuerit, ita vt nunquam corpus ferè ſanum habuerit ex quo cœpit ægrotare. Acceſsit deinde Venetias, & continuitas illa plus etiam aduſsit ſanguinem perſeuerante calore igneo. Aduſtus igitur eſt ſanguis, & multiplicatus homor aduſtus in corpore, ex quo iocidit tandem in Quartanam. An modo ex naturali an ex aduſto humore? Sæpe contigit aduri bilem & fieri ſicut ciois, ſicut fit in ligno, cum aduritur ab igne fit carbo, & eſt ignis ille feruentiſsimus: ſed vbi vlterius aduritur fit cinis. Hic noo habuit ſæua accidentia: & quidem ſebrem factam ex eo humore, teſtantnr omnia quæ de temperatura diximus, ſemper autem durat febris quartana, fiunt obſtructiones, & calor hepatis coocludítur io anguſtum. Ideo maior fit, & augetur aduſtio in quãtitate & qualitate etiam, ſeo putredine: quæ deinde, propterea quòd hepar non amplius attrahit, diſtribuitur per totum corpus, & facit febrim cõtinnam quidem, ſed quæ habeat acceſsiones etiã quartanas, propter aduſtionem materię. His perſeuerantibus, & calore naturali, qui in igneũ mutatus erat, etiam reſoluto, tandem multiplicata materia, hepar, & omnes venæ repletæ ſanguine aquoſo, quia enim ventriculns non concoquit, vt oportet, nec fit chylus debito modo: hepar attrahit non concocta perfectè, & ipſa inæqualiter eonficiens partim adurit, partim non concoquit, ac ita generantur ac multiplicantur duo diuerſi humores in corpore, qui poſtea ſparguntur in totum corpus. Vbi autem ſanguis aquoſus venit ad membra, non aſsimilatur eis, quia nõ poſſunt cõeoquere, & ideo fit diſpoſitio leucophlegmatiæ vel anaſarcæ, vel malus habitus, in quo corpos redditur ſeipſo albius, & loco ſanguiois geoeratur pituita. Talis enim calor eſt corporis, quale eſt dominiũ humoria. Eſt ergo pituitæ dominiũ In hoc, & corpus accedit ad malum habitnm, qui tandem in anaſarcam deſinet. Hæc omnia ſubſe-

A cuta ſunt ad priora, obſtructiones & adnſtiones, aucta mala diſpoſitio ventriculi, multiplicatus humor pituitoſus & aduſtus, ſucceſsit quartana, & tandem leucopblegmatia, vt iam accedat ad anaſarcam, ac per totum corpus vbi premitis, percipietis tumorem, maximè tamen in pedibus, quia ob granitatem materiæ tendunt deorſum magis illi humores, vt notat Galenus. Incipit igitur iam Anaſarca, atq; vtinam ea ſola eſſet, & eſſet pituita illa in venis, & oon haberet fomentũ à membris. Videmus tumorem inſolitum & inſignem, & hepar ipſum malè diſpoſitum, contiogit multiplicari pituitam, & vẽtriculum repleri. Vnde propter euaporationes ad caput ſit profundioris ſomni: inde deſtillantes vapores & bumores collecti in capite ad pectus, excitant tuſsim, qni eſt motus pulmonis ad excernẽdum materiam lædentem. Cum igitur diſtillat materia ad pulmonem, neceſſarium eſt ſuccedere tuſsim. non expnebat vel ex parte virtutis, & inſtruioentorũ, vel ex parte materiæ, quæ cum nimis craſſa eſt, non poteſt à ſpiritu illo collecto & coadunato in pulmone, ac ſubito etumpente propelli: ſi verò nimis tenuia materia, effluit ſpiritus, & dimittit materiam: ſi media, expellit, quia craſsiuſcula eſt vt non cedat, & tum nõ tam craſſa eſt, vt propelli nequeat. Primò igitur oon expulſa eſt, quia tenuior, donec concoqueretur. Sunt autem duæ viæ amplæ, per qnas deſcendit catarrhus, œſophagus & aſpera arteria, nunc ad hanc nnnc ad illam fluit: & non eſt mirum, ſi in ventriculo percipiat flatus, quia pituita à cerebro deſcendens, ſemper flatuoſa eſt. Si igitur facit moram in ventriculo, & huc illuc agitata quærit exitum, flatus facit, qui propter leuitatem ſurſum aſcendunt, & faciunt dolorem pungitiuum, non ratione materiæ: non enim acris eſt, ſed loci, qui ſenſilis etiam eſt admodum: ſicut fit etiam in dolore colico, quia materia craſſior diſtendit tunicas. Quandoque ceſſat tuſsis & augetur dolor: aliqñ tuſsis augetur, & dolor minuitur, pͥut materia tendit, vel per hãc vel per illã viam, & cnm diuiditur materia ad vtrumque locum, dolor eſt moderatus. Hæc licet omnia ad ſe inuicem conſequuntur, neceſſariò tamen ex ijs nondum curatio habetur. Quid igitur dicendũ, quid affert intentionem curaodi? Habemus morbum in intemperie & obſtructione, quæ eſt morbus in compoſitione. Intemperies, eſt calidus, & ſiccus, & frigidus, & humidus, lapſus qui eſt maximus à contrario ad contrarium temperamentum. Ergo maximis remedijs opus habet, & difficilis erit curatio. Obſtructiones magoæ io omnibus membris oaturalibns, hepate, liene ventriculo, & cætera. ad quas ſequitur febris tanquam accidens. Auiceona prima Quarti. Sed hic credo eſſe abſceſſum in vtroque membro, & credo qoòd tangi poſſent, ſi poſſemꝰ remouere flatum & tumorem: & eſt maximus caſus virtutis, quæ ounqnam poteſt eſſe valida, vbi eſt dominium pituitæ, vt multis locis Galenus docet. Cum igitur refertus ſit ſecundum omoia membra naturalia, erit valde debilis calor. Habemus

igitur intemperiem frigidam & homidam, obſtructiones ad quas tumor, febris, & reliqua accidentia ſequuntur, ſicut vmbra corpus. Corandus igitur morbus, & curabontur ſymptomata. Noo igitur eſt curandum neq; de catarrho, neq; de ſomno profuodo, oeque de anaſarca, neq; de febri, neq; de caſu virtutis, niſi quatenus in vniuerſali, ſicut & Auicenna præcipit, quando catarrhus cum febri, oe cures de febri, ſed de catarrho ad quem febris ſequitur. Obſtructio igitur curanda, curata optimè obſtructione, hepar debet calefieri & reduci ad temperiem naturalem. Vnde debet inchoare medicus? Donec erunt obſtructiones non poterimus tollere intemperiem hepatis, non tollemus obſtructionem, niſi euacuemus materiam obſtrueotem. Scitis autem Aphoriſ. Si talia purgeotur &c. Qualia oportet purgari? peccat pituita. Ergo & præcipuè purganda eſt, & aquoſitas vna educetur. Qui autem vult euacuare pituitam, debet habere curam caloris innati, & virtutis, cuius miniſter medicus eſt. Videmus imbecillem virtutem, pituita verò nō niſi validis euacuari poteſt, quæ oocent ventriculo & membris naturalibus: eſt eoim craſſa & rebellis. Sed debemus reſpicere virtutem quæ debilis. Sed & hepar & ventriculus imbecillia, & ambobus nihil magis oocet, quào multitudo medicamentorum: relaxant enim ea, vt fiant ſentina omnium excrementorum totius corporis. Habemus igitur quid ſit agendum, ſed quod ad modū operationis eſt difficultas. Quid agendum? Primò euacuandum, & poſtea corrigenda membra naturalia. Quia autem materia rebellis, & propter ſubſtantiam propriam, & ratione obſtructionom, ego inciperem ab iis quæ aperiunt, calefaciunt, exiccant & confortant. Iam enim his omnibus indigemus, inſtrumenta ſunt omnia amara cum aſtrictione, abſinthium quoconque modo datum, Marrubium vel Praſsium, Aloe, Chamedrys, Capilli Veneris. Nec opus eſt vt fugiat amara, ſi vult curari. Amara enim ſunt quæ curabunt: dato lenitiuo aliquo exhiberem ſyrupos hoc modo factos:

R. Syrupi de Abſiothio
De praſaio
Oxymellis ſimplicis ana ℥ iij.

Poſtea fiat decoctum ex Chamedri, Capill. Veneris, Agrimonia & Cetrach, quod diligenter expreſſum reſeruarem, & ita vterer. Diuiderem illas ℥ 9. ſyrupi in quatuor partes, & pro ſingulis partibus adderem huius decocti q. a. pro voo ſyrupo, quia autem adeſt maxiroa obſtructio, noo vellem eſſe cootentus bis, ſed vellem exhibere ſingulis diebus ante aſſumptionem Syrupi Trochiſcum voum, ita paratum:

R. Aloes
Rhabarbari
Succi abſinthij
Liquiritiæ ana ℨ ij.

Et fiant Trochiſci, de quibus ſingulis diebus exhiberem ℈ i. in forma pill. immediatè ante aſſumptionem ſyrupi. Corroborabit ventriculum,

D aperiet obſtructiooes, confortabit hepar: facta apertiooe, coctione, & præparatione, iuxta præceptum: Corpora quæ purgare voles, oportet fluida facere. Poſtea ad purgationem accederem, & facerem euacuationem cum euacuantibus pituitam, primò, & poſtea ſi apparerent ſigna Melancholiæ, etiam eam euacuarem. Acciperem primò coofect. hamech: poſtea corpore euacuato accederem ad confectiones magnas, & ſingulis ſeptimanis darem ℨ i. Mithridatiei. Sed circa confortationem membrorum natoralium præcipuè ſollicitus eſſem, idq; teotarem tali remedio: Acciperem Citonia, & decoquerem, & per ſetaceum tranſmitterem, ſimiliter & carnes Dactylorū, & ſimul commiſcerem cum mica panis aſſati, & infuſi io vino aromatico, maluatico. Hæc omnia contundo ſimul, & appono pulueres Garyophyllorum & macis, & poſtea in pannis lineis tenuiſſimis applico omnibus membris naturalibus, &

E in hoc multum confido: eſt enim præſtantiſsimū in reficiendis & confortandis membris naturalibus. Victus deinde ſit attenuans, vinum albū pati oon poteſt, rubrum bibat, non valde nigrum, & tenue. Carnes ſint facilis coctionis, & pauci nutrimenti, aues mootanæ, polli iuniores aſsi vel eixi, & ſemper aliqoid aſpergat Cinamomi ad ſua fercula: ſemper aniſum comedat ante cibum. Maneat in lecto, & ibi cū pānis lineis foueatur calor naturalis. Fiat itē linimentū ex oleo anethino, & oleo de ſpica, quo inungatur totū corpus pro fortificādo & fouendo calore naturali mēbrorū.

Pro quodam puero decumbente in hoſpitali, laborante febre, habente primùm quotidianas acceſſiones mutata in quartanam, cui hectica & Hydrops coniuncta videbatur, viſitationes ſex. in prima hæc conſuluit. Conſil. F

XXVIII.

Cauſa primitiua ſumitur ab eo, qoòd noctu multū verſatus eſt in aere frigido, vnde tuſsim habuit vehementiſsimam cum catarrho, & inde in febrem cum ſplenis tumore incidit. Symptomata talia ſunt: Quotidie febricitat circa horam decimam nonam, frigus durat vſque ad vigeſimā primam, calor ooo tranſit mediam horam, poſtea melius habet, vt ſibi videtur. quia non percipit quæ noa: ſymptomata non babet adeo horrenda, nō habet dolorem capitis magnum, nec ſitit, egerit etiam, ita vt videatur potius ſimplex febris. Vrina ad ſubnigredinē tēdit, rubra tñ, in qua etiā vidi ſubnigrā nubeculā. Pulſus durus, vt arcua tenſus, & propter duritiē adeſt frequētia lōgè maior quàm velocitas, & quaſi tactui reſiſtit: videodumq; ao hæc duritiea ſit ratiooe materiæ, an verò ex parte virtutis. Adeſt & alia ægritudo, quæ geoere differt à priori, tumor io toto vētre, & tēſio cū ſonitu, vt io tympanite, & difficultas anhelitus, vt ferè ſuffocetur. Regula itaq; ſit vobis: Semper prima ſtatim viſitatiooe videndum eſt, quę operationes ſiot

ſint læſæ. Illæ enim indicant morbum, & ſunt ſigna quæ non ſallunt. Operationes animales hic non ſuut læſæ, rectè intelligit, memoratur, diſcurrit, omoes interiores ſont ſanæ, ergo eas non cōſiderat Medicus: nec exteriores læſæ ſuot, bene videt, audit, odorat, ſentit, appetit, mouetur ſecondum totum corpus, & exercet omnes operationes animales, vt ſanus. Vitales lęſæ ſont, quod colligitur ex pulſu non naturali. Sont enim tres cauſæ pulſuū: Primò neceſsitas caloris euentandi, qui prout maior vel minor fuerit, variat pulſus. Secundò, efficieos cauſa eſt virtus mouens. Tertiò, corpos motum, videlicet inſtrumentum, in quo requiritur, vt ſit apta arteria, non nimis dura, nec mollis, ſed vt ſit moderata inter duo extrema, qoia ſi peccat in alterutro, impeditur. Hic primò eſt durities in arteria, & eſt pulſus frequens, & velox, qui indicat auctam eſſe neceſsitatem euentaodi caloris. Eſt paruus, quia virtus tāta oon eſt, vt poſsit dilatare arterias, & quia debilis eſt, vt voa dilatatione euentationi ſatisfacere non poſsit, ideo id pluribus vicibus ſupplet. Ex bis colligitur, in corde eſſe calorem non naturalem, qui aoget neceſsitatem eueotatioois: nec cauſam efficientem ſeu virtutem rectè ſe babere, & inſtrumentum ſeu arteriam etiam ſeipſa eſſa duriorem. Operationes naturales expreſſe & notabiliter lęſæ, vt ſupra in hydrope oſteodimus. Et manifeſtum eſt hîc initium hydropis, ſeu tympanitis, vt apparet ex tumore ventris. Arguimos etiam duritiem eſſe in ſplene & hepate, quia nihil facilius, vt Galenus etiam cooſiderauit, vbi tam diu durauit obſtructio, cuius rationa diſtributio alimenti non fit per venas, nec poteſt confici alimentum, ſed fit cruda aqooſitas, quæ diſtillatur & tranſit ſub forma vaporum inter peritunæum, & inteſtina, vbi adhuc magis denſata à frigiditate, fit aſcites, quiā habet formam eius, & ſic concoctrix virtus in ventriculu & hepate læſa eſt. Vbicunqoe autem eſt actio læſa, ita vt ſit dimiouta, vel ablata, de neceſsitate id fit per frigiditatem: quaodo verò corrupta eſt, per caliditatem. hîc actio diminuta, ergo frigiditas. Et quia cum toto corpore cōmunicat, ergo in principio eſt in hepate, in quo fit ſanguis. Illod frigidios redditum eſt per affluxum materiæ, vnde fit tympanites. Eſt ergo morbus primùm in intemperie, per affluxum materiæ, & deinde etiam per eſſentiam. Poſtea eſt etiam in cōpoſitione, quia obſtructio eſt in meatu. Eſt & alia ægritudo, calor præter naturalis in corde, qui cum diffunditur per corpus, facit febrem: ſicut Galenus in libro de inæqnali intemperie, & de conſtitutione artis ait, duas inæqualitates, id eſt, frigiditatem & caliditatem in eodem membro non inconueniens eſſe: & hoc ſępe fit, vbi primò materia reſrigerans occupat mēbrum, poſtea caliditate ex corde fluente, per eius affluxum inducitur calor. Eſt igitur curano, quia calor ille rectificat, ſubtiliat, digerit & curat, vt etiam Hippoc. teſtatur: febris ſpaſmo ſuperueniēs melior, quia febris reſoluit materiā, & tollit ſpaſmū. Ita hic etiā ſunt duo morbi, febris propter ca-

A lorem præternaturalē, quē indicant etiam exeuntia: vrinæ enim rubræ ſunt propter adoſtiooem, & hypoſtaſis aduſta eſt, quod ſignificat aſſari ſubſtantiā ſanguinis. Altera ægritudo eſt hydrops, qui eſt principaliter, & fundamentaliter à temperatura hepatis, & eſt tympaoites. De febri videodom cuius ſpeciei. Audiuiſtis quòd inuadat eum frigus, oportet igitur adeſſe materiam, quæ mota facit frigus, quia frigus io febribus pendet à materia. Videndū igitur à quo homore pendeat, quod ex operationibus læſis per ſuos effectus cognoſcitur. Eſt igitur febris materialis, quia frigus apparet, quod inducit ſubitos motus materiæ à venis ad partes exteriores, & quando ea materia, ſiue calida ſit, ſiue frigida, pertranſit moſculos, ſemper fit frigus, propter quod calor retrahitur ad cētrum, vt ſuccurrat cordi, & ita fit frigꝰ propter cōtractionem caloris, & quia muſculi mordicantur, vt Galenus copioſè declarat. Habemus igitur febrem putridam pendentē ab humore, vnde naſci-
B tur generalis indicatio, qoòd ſit euacuandus. Sed neſcimus adhoc, qualem bnmorem debeamns euacuare. Oportet igitur diſtinguere, ſi enim diſtinctæ erunt diuiſiones, diſtinctæ etiam erunt indicationes corādi. Hic ſcimns eſſe materiam, ſed neſcimos, quæ ſit, & vbi ſit: ergo nō ſcimus quomodo ſit euacoaoda. Quare videndum eſt. Dicet ſe habere frigus leue, quoad intenſionem, ſed diu durans, per tres ſcilicet horas: etiam oon eſt cōcuſsio nec tremor, ſed ſimplex frigus: non habet ſitim nec dolorem capitis, ſamem tantùm habet. Calor præterea non multom mordax, freqoentia quidem in pulſu, ſed non ita ioſignis. Hi ſunt affectus conſeqoentes læſas operationes, ex qoibus colligitur materiam ſegnem eſſe, & non acutam. Nunc igitur conſideremus naturā humorum. Bilis io corpore eſt humor mobiliſsimus, quia calidus & ſobtilis, ex propria natura mobilis, mordax. Nullom enim membrum tolerat: vbi hic peccat, omnia ſunt in motu. Pituita tarda ad motum, craſſa, viſcoſa, frigida, ſine mordacitate adhæret,
C & impingitur, & motus ſegnes facit: vbi peccat, lōgos morbos affert. Sanguis medio modo ſe haber, nec ita tenuis, vt bilis, nec ita craſſus, vt pituita: quoad caliditatem moderatè mouetur, nec putreſcit niſi extra venas. Melācholia eſt ſegnis, quia craſſa & frigida, eſtq́; mordax, non ratione caliditatis, vt piper, ſed ratione aciditatis. Videte meā methodnm, & Gal. de Simp. medic. facultatibus. Nunc ad propoſitum. Cauſa magna frigiditatis eſt, vel ſobtilitas materię, vel multitudo. Hic eſt frigus ſegne, igitur noo eſt materia calida, & tameo eſt multa materia, quia diu durat frigus. Nec morbus maturatur, quia ſemper febricitat. Finis vnius paroxyſmi, eſt initium alterius. Ergo multa materia, & ſemper eadem hora affligitur. Indicat igitur humorem pituitoſum putreſcentē, qui facit quotidianas inuaſiones. Et ideo quia materia pituitoſa, in morbo non eſt calor acutos, nec ſitim habet, nec dolorem capitis, multum tamen comedit, propter veotricoli frigiditatem, quia fames eſt calidi & ſicci appetitus, ideo

à frigiditate ſit moderata, quæ nnn ſit tanta vt ſtupefaciat ventriculum. Pulſus verò inæqualis eſt, propter materiæ aggrauationem. Calor etiam magis ſoffocatur à materia frigida & humida, quàm à biliosa, & ideo pulſus ſit ioæqualis. Eſt ergo humor pituita. Materiam enim frigidam eſſe apparet ex omnibus ſignis. Sed quód non ſit melancholia, patet primò, quia non eſt mordacitas: ſecundò frigus non adeo intenſum vt in quartanis: tertiò nó eſt acceſsio de quarto in quartú. Ergo eſt pituita. Sed an ſit ſimplex bumor pituitoſus? Reſpódeo, rarò inuenietis vnum humoré putreſcere, cui non ſint admixtæ partes alterius, imò ferè ſemper commiſcentur bilis, & pituita. Nam pituitæ viſcoſitas facile amplectitur bilem, & ſic vnà tranſit, ita vt ferè nunquam ſit bilis, vbi non reperiatur quoque pituita. Rarò tertianam exquiſitam inuenietis, quoniã ſemper ſit aliquid craſsi humoris admixtum. Rarò etiam quotidianas habebitis, vbi nó ſit aliqoid admixtum bilis. E Et hic quoque vrinæ tinctæ ſignificant bilem, cú pituita putreſcere. Eſt ergo primò febris potrida, pendens à pituita cú portiuncula bilis admiſtæ, & dicitur amphimerina, qoia ſiogulis diebus inuadit. Quia autem bomor putreſcit, vel intra venas, vel extra venas, & ex hoc diuerſæ oriantur indicationes, aliter enim operamur, cú intra venas eſt putrefactio, aliter cum extra: quid de boc noſtro caſu dicemus? Hic putreſcit extra venas, & illud inde ſcio, quia eſt cum frigore paroxyſmus. Dixit autem Galenus proprium ſebrium continuarum non horrere, ſed hęc incipit cum frigore, ergn extra venas putreſcit. Sunt enim hìc obſtructiones, quæ faciunt hepatis & ventriculi frigiditatem, quia non diſtribuitur cibus, niſi parum: ſi enim nihil diſtribueretur, non viuere poſſet. Duo bæc mala proueniuot ex obſtructinne, refrigeratur bepar & veotriculus: vnde multiplicatur pituita, & prohibetur euentatin, vnde ſit potredo. Quid igitur agendum? Debemus euacuare humores exiſtentes in ventriculo. Sed non poteſt fieri exquiſita euacuatio propter obſtructionem, & priuſquam euacuemus, corpnra fluida reddendenda ſunt ſecundum Hippocratem. F Fiunt autẽ fluida, quaodo aperiuntur viæ, per quas humor trãſire debet. Ergo ſi volumos euacuare, oportet obſtructiones antè aperire cum his, quæ babent vim aperiendi. Habemus duo inſtrumenta aperiendi: quædam per ſe aperiunt, vt omnia amara, & hæc eſt apertio in profundo, qoędam per accidens, vt primò abſtergentia, quę abſtergunt paulatim in ſuperficie tantùm, & leniter aperiunt de parte in partem, talibus vtimur cum longum eſt iter. Secundn iocidentia, quæ aliquando efficacius agunt, quàm abſtergentia, quia penetrandn ſubtiliant materiam. Nos in noſtro caſu indigemus paulatim aperientibus obſtructiones. Non igitur vtemur aperientibus per ſe, qnia nimium aperiunt, & periculum eſſet ne cruditates præcipitarent ad venas. Propterea non oportet ſubito aperire ioitio, aliàs ſcirrhum in hepate faceretis. Nec detis in principio ſyrupum de Abſinthio, vt D multi faciunt. Ego ſyrupum talem ordinaui:

R. Oxymellis ſimpl. ℥ j. s.
Mellis roſati ℥ s.
Aquæ Cuſcutæ ℥ iij.

Miſce, fiat ſyrupus. Oxymel incidit, & aperit, ſed quia erodit inteſtina, adieci ei correctionem mel roſatum, quod etiam corroborat ventriculũ, adieci aquam Cuſcutæ propter penetrationem, eamq́; indicationem à membro ſumpſi. Eſt membrum longinquum, in quo obſtructio aperienda, ideo dedi quæ iuuant apertionem, & ſunt ſubtilium partium. Eſt autem Cuſcuta efficaciſsima in penetrando & incidendo, nec tamen facit apertionem per ſe, vt amara.

De eodem in ſecunda acceſsione
Conſil. XXIX.

SVnt ſignorum capita, à quibus indicationes ſumimus, cum eſſentiã morbi qoærimus. Operationes læſæ animales, vitales, & naturales. Secundò affectus conſequentes, vt calor, habitus corporis. Tertiò, excrementa, ſputú &c. Vidimus in noſtro ęgro, quæ operationes ſint læſæ, nempe vitales & naturales, vnde inuenimus duas ægritudioes oppoſitas, vel omnino vel ex parte, frigiditatem hepatis & ventriculi, per affluxum primò, & exiſtimo etiam nunc eſſentialiter. Quia enim longo tempore durauit, veriſimile eſt (non dico certum) quód ex longa illa perſeuerantia ſit facta impreſſio, & intemperies per eſſentiam. Sunt aũt duę intemperies contrariæ in hoc corpore, ambæ per affluxum: nec mirum videri debet. Duæ enim temperaturæ contrariæ cum materia in eodem membro eſſe poſſunt, quia habent fundamenta diuerſa, quod Galenus etiam de inæquali intemperie docet fieri quotidie. Sed non poteſt fieri vt duæ contrariæ temperaturæ ſine materia ſint in vno membro, vt in vna parte digiti non poteſt eſſe caliditas & frigitas. Et tales ægritudines periculoſæ ſunt, vt cum medicinæ contrarię miſcentur, vt in Philonio, Piper Opium ſi ſuperet, occidet, ſi opium item. Eius aũt refrigeratio periculoſior eſt, quàm caliditas Piperis. Eſt igitur in hoc febricitãte primò febris calida, & ſicca per affluxũ à materia pituitoſa, putrefacta in toto corpore extra venas. Et eſt febris continna, cum frigore tamen, ita vt vnus paroxyſmos inueniat alium. Eſt ſecundò obſtructio, ex qua fit tympanites. Febris hodie eadem. incipit 19. hora. Venter videtur auctus, maximè ad partes ſuperiores, vnde habet graué anhelitũ, quia diaphragma etiam obſidetur ab illa materia, nec tantũ haurit aeris, vt tria aut quatuor verba commodè eloqui poſsit. Excrementa non oſtenduntur nobis, quæ tamen debetis conſiderare qootidie, qnia ex his non minus, quàm vrinis iodicamus. Vrinæ non indicant alios affectus quàm eos, qui ſunt in venis, vel vaſis vrinarijs, id eſt, meatibus, qui deueniunt à venis ad renes, & à renibus ad veſicam. Hìc nihil babemus, quod oſtendat in eo vaſa vrinaria læſa eſſe. Sed volu-

volumus ſcire, quæ coctiones in venis, qois color, & qui humores: hæc poſſumus ex vrinis iudicare, omnia non. Porrò in vrinis qoinqoe conſiderantur. Primò, color proprius vrinæ eſt tendens ad paleam hordei, ſubcitrinus ac luteus, ac ſi aliqnis parum Croci cum magna qoantitate aquæ miſcet. Hic habet colorem diſcedentem à vero colore vrinæ, tendit enim ad citrinitatem intenſam. Aureus color indicat multum caliditatis in venis. Secundò, ſupereminentia, videlicet in ſuperficie, ſupernatantes qnædam maculæ quaſi olei, arguunt qnòd calor colliquatur vel in renibus, vel in venis, tamen non credo in renibus potius, quàm partibus alijs. Tertiò, ſubſtantia eſt craſſa ob humores crudos, & propter multitudinem pituitæ, & craſſos crudosq; humores in venis, quia hepar frigidum & humidum. Neceſſe eſt vrinam craſſam eſſe, quia excrementa ſunt pituitoſa. Quartò liquor, in hoc adeſt aliquando ſub obſcuritas, & paucitatem caloris & ſpiritus ſignificat, aliquando fiuot magis obſcuræ & ſubiugales, vt aſinorum, ſicut in peſtilentijs, quæ ſignificant mortificationem ſpirituum, & fugiūt Medici ſicut diabolum, & rectè faciunt. Hîc autē obſcuritas ſignificat imbecillitatem ſpirituum, & quòd ſint ſpiritus craſsi & turbulēti. Eſt enim luciditas à ſpiritu. Vnde fit, quòd quæ lucidæ ſunt, dum eijciuntur, poſtea noo ita, eum à ſpiritu relinquantur, & ad ignē etiam reuocantur. Quintò ſubſidentia, hic craſſa eſt, vt farina, quia, vt 2. Progno. dicitur, colliquationem carnium ſignificat, ob multitudinem caloris. Omnia iſta mala ſunt, & eſt malus hic caſus. Nam tumor ventris ſe contrahit ad pectus, vt non loqui poſsit, ideo decreui euacuere ventriculum hoc modo:

R. Specierum Hieræ ſimpl. ℥ ij.

Syrupi de Abſinthio parum, cum ſaccharo inuoluatur in hoſtia non ſacrata, ad formam boli. Video enim hîc tumorem augeri, ergo non oportet ſyrupos exhibere, ſed videre, vt calor euentetur, quia prohibitio eueotationis in reſpiratione, quæ fit propter membra turgentia & repleta, auget calorem, & febrem, & impedit calorem naturalem.

In tertia acceſsione. Conſilium XXX.

MVlta ſymptomata, imò morbi erant in hoc puero, nunc omnia videntur remiſsiora. Nam febris eſt remiſſa, quæ antea eum ſemper inuaſit 19. nunc potios percipit frigus aeris, & non frigiditatem intrinſecam. Eſt lætus, & bene ſperat. Pulſus etiam in frequentia & celeritate remiſit, quia non adeſt eadem neceſsitas euētandi. Sicut vos, dum ſani eſtis, non eſt opus vt vtamini vltimis viribus, niſi quando qnis impellitur vi, vt defendat ſe, ita quoq; fit de virtute. Antè cum eſſet maior neceſsitas, vt calor igneus euentaretur, freqoentior erat pulſus, eoq; magis, quia ſimul etiam erat durus, id enim magis facit reſiſtentiam. Sed ſæpe

A imponit hominibus pulſus durus, cum non ſit vēhemens. Eſt igitur conſiderandum corpus arteriæ, an durum, & plenum. Vehemens pulſus propriè dicitur, vbi virtus vehementer impellit cum tono & vigore. Porrò natura non vtitur ſummo conamine, niſi cum eſt opus. Vrina etiam remiſſior eſt in colore & in ſuperficie, non apparet pinguedo illa, ſeu oleum, ſeu oleaginoſæ guttæ. Subſtantia etiam mutata indicat non eſſe tantum calorem liquefacientem, eſt adhuc craſſa quidem, ſed lucidior, quod ſignum eſt magis vigere calorem naturalem. Subſidentia magna eſt, ſed illud propter duo poteſt contingere, vel propter materiam colliquefactam, torrefactam, & excoctā exeuntem, vel propter ſyrupos dilatantes, & incidētes, cum medicamento ex Hiera, quæ multum aperit. Fieri igitur poteſt, vt illis obſtructionibus apertis, materia nunc exeat per vrinas, quod veriſimile eſt, quia venter detumuit, quod oſtendit materiam aliquam eſſe euacuatam. Si igitur bene

B ſe gereret, ſpes eſſet curatiōis. Quia verò euacuatio illa ex Hiera & melle roſato bene eduxit, ita vt venter detumuerit, & febris ceſſarit, nunc laudarem vſum rerum per ſe aperientium, vt ſyrupū de Abſinthio, qui multum aperit, item ſyrupū de Eupatorio. Sed cum noſtri Aromatarij non bene conficiant, & quia optimum eſt in apertione addere aliquid acre, vt fortior fiat penetratio, ideo adderem oxymel, quod eſt frigidum & inciſiuū, quia multis numeris acetū plus refrigerat, quàm calefaciat mel, vt Galen. 4. de Simpli. medic. docet. Quare ſic procedendum:

R. Syrup. de Abſinthio
Oxymellis ſimpl. ana ℥ j.
Aquæ Cichorij ℥ iij.

Miſce, detur manè loco ſyrupi. Quia tantū penetrare volumus, quantum aperire, taotum refrigerare, quantum calefacere. Addere poteſtis alias etiam ſubtiliores aquas, vt Pulegij, Cuſcutæ, Calamenti, quæ omnes ſunt frigidæ, licet extrahantur ex rebus calidioribus: ita videtis me non

C dediſſe primùm quod per ſe aperiret, quæ omnia fundantur in materia terreſtri craſſa, calida, & adùſta, quæ propter illud terreſtre diu hærent in loco, & quia omnia etiam ſunt calida, admodum aperiunt, & penetrant valde, qualia ſunt omnia amara. Acria verò vt Pulegium, Calamentum, Piper, ipſa etiam calida ſunt, ſed non per ſe aperiūt, ſed per aliud, eò ſcilicet quia incîduot & attenuant. Quòd ſi acria (vt Piper) cum amaris miſceātur, ea vehementiſsimè aperiunt. Acre enim, vel acutum (vt vocant) propter ſubtilitatem tranſit venas, incîdit & penetrat, amarum verò propter terreſtreitatem adhæret, & permanere facit, ac cōcoquit. Inde patet, quòd Sauina efficaciſsima eſt in aperiendis menſtruis, ita vt etiam abortum faciat, quia adhæret, & omnes tres illas conditiones habet: eſt amara, cuius ratione aperit & concoquit: eſt acris, cuius ratione ſubtilis eſt, tranſit venas & incidit: eſt terreſtris ſubſtantiæ, & ideo figitur. Si primò per ſe aperiētibus proceſsiſſem, periculum fuiſſet, ne cum vellem aperire, maior

S

fieret obſtructio, dũ materia cruda & incocta re- D gurgitaret ad venas. Quidã in mulieribus patientibus obſtructiones menſtruorũ propter ſanguinẽ craſsiorẽ, vt non poſsit tranſire, ſed hæreat in venis, medicinæ ignari, vtuntur calidis incidentibus & attenuãtibus, quibus magis incraſſant ſanguinem, & obſtructiones angẽt, vt poſtea vix curari poſsint, ſicut vidi in muliere quadã. Ego admiſeni amara cũ incidẽtibus, quia hæc penetrãt, illa aperiunt, & remanẽt: quæ enim amara, nõ bene tranſeunt, quia vix in primo, & ad ſummũ in ſecundo calida ſunt, ideo nõ impetuoſe tranſeũt, ſed ſemper remanent. Remouenda eſt nunc quædam dubitatio, quæ mota eſt à doctiſsimis ſcholaribus, quòd dixerim, amara per ſe aperire: acria per aliud, penetrãdo ſcilicet: quia dum tranſeũt, vias faciunt, & dum manẽt, obſtructionea. In Galeno de Simplicib. ſunt quædam difficultates, ꝑpter verſiones incõmodas, in capite de Abſtergẽtib. & repurgantib. Abſtergere eſt à prima ſuperficie remouere ſordes, & ita Galenus intelligit, vt E cum abluimus manus, vel mulieres lintea, cũ ſucco limonũ, farina fabæ, furfuribus. Repurgantia, quæ ἀναρρυπτικὰ, ea nos propriè aperientia nominamus, quæ non ſuperficiem abſtergũt, ſed penetrãt, & infarctu illa vaſa liberant, qualia ſunt amara omnia, & nitroſã, quæ propriè aperientia dicũtur. Si vultis repurgantia nominare, per me licet, modò in re nõ erretis. Amara fundantur in ſubſtantia craſſa terreſtri, non facilè penetrãt, ſed adhærent, & ita ſicca ſunt, vt non ſint nutrimentum animali, quatenus amara. Ex caliditate penetrãt, ex ſiccitate abſtergunt, & ex ſubſtantia terreſtri morã faciunt. Oportet enim hæc tria cõcurrere, vt adſit mora, vt penetrent, vt exiccent. Tria hæc ordine ſe habent ad inuicẽ, abſtergunt quæ ſicca ſunt, & moderatè calida, vel ſi etiam frigida, ſunt magis remiſſa. In aperiendo orificio (quæ ἀναστομωτικὰ appellant) egemus calefacientibus, ſed non multũ ſubtilibus, vt adhæreant, & talia ſunt acria, vt cepa, pania porcinus, quę cum caliditate habent ſubſtantiam craſſam, & adhærent. Aperi- F re obſtructiones & materiam infarctam in venis volo, hic requiruntur amara: & tota difficultas ex verſione orta eſt. ἀναστόμωσις apertionem orificiorum ſignificat, cum ipſi apertionẽ venarũ tranſtulerint: ἀναρρυπτικὰ quæ ſunt obſtructionẽ aperientia, illi expurgantia verterunt. Nunc ad noſtrum caſum reuertar. Videtis obſtructionẽ, ex qua tympanitis, & febris fortaſſe fixa: quia tanta eſt perſeuerãtia pulſus duri, vt nonquam eum relinquat. Sed eſt talis hectica, quæ non tranſcendit primũ genus, & eſt facilis curatu, ac in 6. vel 8. diebus potius velim eam curare, quàm tertianã. Hodie adhuc habuit frigus, & quia multæ ſunt in liene obſtructiones, timeo ne in quartanam tranſeat, & eius rei à conſtitutione anni indicatio non eſt leuis, quia hoc anno multæ quartanæ. Non tamẽ mutabimus quæ ei ordinauimus, quia quæ ſecundum rationem à principio ſunt bene inſtituta, ab ijs non oportet recedere, ſecundum Aphoriſmi doctrinam.

In quarta acceſſione. Conſilium XXXI.

MVltũ refert videre motus, & alterationes ægritudinis, quæ fiũt quotidie, & variæ ſunt, vt ſæpe æger ſagaci cura indigeat. Si animaduertiſtis in hoc puero, multæ motiones erat. Habuit obſtructiones, vrinas nigras, etiam ſubſidentiam nigrã. Adhibitis medicamentis, primò febris remiſit, vt biduò non ſentiret febrẽ putridã. Poſtea iterũ frigus percepit, cui ſucceſsit calor, & motus iſte quartanarius, quid fieri debeſt ſucceſſus oſtendit. Expectabimus, ſi fortè eſſet futura febris quartana. Vrinæ magnũ indicium habent in febribus, ideo diligenter conſiderandæ. Quas vidimus præteritis diebus, diuerſæ erant. Hodie (vt dixi) eſt ſubnigra, habet quoque ſubnigrum ſedimentum, & colliquationẽ etiam in ſuperficie. Eius ratio eſt, quia heri paroxyſmũ habuit, humor melancholicus cõputruit, & ſic vrinam ſubnigrã, & ſedimentũ tale fecit. Ego nihil agã, niſi quæ antea egi, aperiam obſtructiones in venis, & incidam, cum ſyrupo de Abſinthio, oxymelle, quo adhuc vtetur per duos aut tres dies. Die Iouis 14. Decembris accedit typus. Expectabimus ergo donec aliquid exquiſitẽ appareat, & interea bona diæta procedemus. Vnum tamẽ faciendum eſt, quia habet tenſionẽ & duritiem in ventre, & tamen iam detumuit, quantũ ad tympaniam, quæri poſſet, vbi illa tenſio quã tangimus: quia obſtructiones in hepate non facilè tanguntur, quomodo obſeruandæ? Si conſideretis formam tenſionis, tunc ſcietis, vbi ſit, quia in ſuperficie ventris ſunt primùm muſculi longitudinales, tranſuerſi, obliqui ſurſum, & obliqui deorſum, ex illorum forma ſcitis tenſionem. Hic tenſio circa vtraque hypochondria in profundo, quia quantò magis comprimitis, tantò magis apparet. Erit igitur optimum aliquid ventri reſoluens applicare, quod exterius reſoluat materiam in muſculis, & abdomine. Quid igitur applicandum? Si à materia indicationẽ ſumimus, nihil dabimus quàm reſoluentia, vt Cuminum, Aniſum, Fœniculum, Calamenthum, Pulegium, ſemina Dauci, Petroſelini, Ameos, Cinamomum, quæ calida ſunt in tertio gradu, & ſubtilis ſubſtantiæ. Si verò à flatu indicationem ſumimus, dabimus calida & ſicca in tertio gradu, quia ea remouẽt flatus. Si à natura membri, quomodo agendum? quia talia exterius applicantur in regione ventriculi & hepatis, oportet eorum naturam & operationes conſiderare. Sunt autem hæc duo membra nobilia, quæ ſeruiunt toti corpori, & habent nobiles actiones, Ventriculus concoquit, hepar diſtribuit, propterea egẽt calore innato, & robore, ne fiãt laxa. Ideo quæ iis adhibentur, debent habere aliquid aſtrictionis, & eſſe moderatè calida: quoniam vbi excedit caliditas, impeditur cõcoctio, & vbi frigus, adhuc multò magis: quia coctio fit à calore moderato cum humiditate mixto, vt Gale. 7. Meth. docet. Vbi ſunt febres, cauete ne detis multum cibi,

cibi, quia calor febrium noo facit cócoctionem, nec calor inoatus poteſt coneoquere. A membris itaq; indicatiooe ſumpta, potins mediocriter calida & homida dabimus, vt refrænemns calorem igneum, & addemos aſtringentia, vt addatur tonus membris, & confirmentur. Eſt hæc perpetua regula in reſolotione, qoòd iſta calida in tertio, ſi oihil illis miſceatur, qood ſubtile eſt, reſolnunt magis. Craſſum verò remanet, & aſſatur magis. Miſceoda igitur humida cum ſiccis, & vt habeatis formam, ſic facite:

R. Comini
Fœniculi
Aniſi ana ʒ ij.

Iſta ſuot reſoluentia in tertio grado.

Nitri ʒ j.
Roſarum rubearum
Mirtill.
Abſinthij aoa ʒ iij.

Pro corroboratione ventriculi, & ad refrænãdum calorem.

Myrob. Chebulorum ℥ j.

Iſta corroborant vaotriculum ſtipticitate.

Myrrhæ
Bdellij aoa ʒ ij.

Hæc molliunt.

Oeſypi homidæ ℥ j.

Ne reliqua nimis exiccent, & craſsũ remaneat.

Pulnerizãda puluerizẽtur, & diſſoluẽda diſſoluãtur, deinde cũ modico ceræ fiat linimentũ, vel vngueotũ molle. Sed ſi hæc faceremus, multum tranſiret temporis: quare accipiamus compoſitum, quod habet boc totum, vt poteſtis legere in Antidotario.

R. Cerati Oeſypi deſcriptione Philagrij ℥ ij.

Illinatur in petia, & ponatur ſupra totum ventrem. Sed quia iſta deſcriptio plus habet de mollitiuo, quàm conſtrictiuo, poteſtis accipere Oeſypi Cerati ℥ j. emplaſt. Diaphæni. ℥ s. Ipſe tamẽ Mootanus puero exhibuit poſtea ſequentia:

R. Oeſypi cerati Philagrij ℥ j.
Aloes
Succi Abſinthij ana ʒ j.

Cum oleo Abſiothij fiat vnguentum.

In quinta acceſſione. Conſilium XXXII.

SVmpta occaſiooe ab hoc puero; hac veſpera dicemus quædam vtilia. Innaſit eom qnartana, & nune apparent puſtulæ in toto corpore. Conſideremus id ſymptoma, quod ſucceſsit ſebri quotidianæ, & nunc quartaoæ. Sed & illod videamus, ſit ne motus ille criticus: eſt autem criticus motus, quando natura factis concoctionibus pellit materiam ab vna parte ad aliã, vel exterius per euacuationem, quando educitur, vel per præcipitationẽ, quando ſubito materia ex vno mẽbro nobili ad ignobile præcipitatur. Symptomaticus motus, id eſt, accidentalis, eſt vbi natura nõ operatur, ſed violeoter de A parte ad partẽ expellit, vel ob multitudioẽ materiæ, vel propter acuitatem, vel aliam malam qualitatẽ, atq; expellit quocũq; modo, veluti homo moleſtatus ooere non expectat terminũ, ſed proijcit onus, ſine in lutũ ſiue io igoem noo curat. ſic natura quoq;, nec tempore, nec loco, oec ordine ſeruato emittit ea, quæ ab illa nõ poſſnnt regulari. Videamos iam ao bic motus ſymptomaticus ex multitudine materiæ pueniat, an ſit criticus, an verò medio modo ſe habeat? Eſt eoim quidã motus medius, qui nec violentus eſt, nec per omoia ſecundum naturã agit, ſed partim ad propoſitum, partim non, vt eum baiolus portãs onus magnũ, noo proijcit ſtatim io lutum, ſed ſuſtioet, & expectat occaſionẽ deponendi cõmodam, tamẽ ad debitũ locũ deportare oequit. Vter igitur ſit motus ex his tribos? Non ſuit verè criticns motus, quia talis fit in die critica, & poſt concoctionẽ. Natura enim quando regulariter agit, non agit per vias permutationis (vt illi loqountur) nõ B euacuat, niſi concoctionis etiam ſigna ſint. Diem criticum in hoc pucro ignoramus, quia aliquot menſibus iam laborat. Coctionis ſigna apparent nulla, ſubſidentia io vrina propriũ locũ non habet: debet enim eſſe io ſuodo, hîc aũt ubiq; diuulſa eſt. non habet etiam ſormã pyramidalem, nec colorẽ debitũ, quia non alba, nec ſubſtãtia iuſta: cum deberet eſſe æqualis, leois, ſibi ſimilis, hæc ſibi diſsimilis eſt, in alia parte tenuis, io alia verò craſſa, deniq; non multũ lucida. Non apparet coctio, ergo natura non operatur regulariter. Nec fuit motus ſymptomaticus ſimplex, qui fit quando natura, nec tẽpus, nec locũ ſeruat excretiõis, ſed cõtra rationẽ quandoq; ad capot præcipitat, vt ex pleuritide phreneſin efficiens, & deponit qoocũq; modo poteſt aggrauata. Hic enim per locnm conuenieotẽ, id eſt, cutim, expellit, qoia cutis eſt ignobilis, & ad recipiendũ excremeota facta: ergo iſte motus nec porè ſymptomaticus eſt, nec criticus. Etſi enim locus obſeruatus ſit, tamẽ minimè cõuenit. Sed dicet aliqnis, qoare non ex C pellit natura potiùs per vrioã, ſeceſſum, vel ſodorem? Reſpondeo, in longis morbis, vbi materia craſſa eſt plærunq; per viam permutationis (vt illi loquuntur) fit criſis, & magis quando tempus frigidom, & virtus debilis reſpectu humorum. In calido autem ſemper dno ſunt, meatus ampli & lati, & materia magis ſubtilis, quod non fit in hyeme, ideò facilins expellitur ob ſacilitatem exeundi, & meatus amplos. Hic virtus affecta eſt, & tẽpus frigidum, corpos gracile, craſsi & aduſti humores, quia videntur puſtulæ, quales ſunt morbi Gallici, ita vt videatur nũc eum morbũ eſſe paſſus. Cauſa igitur efficiẽs eſt debilitas virtutis, materia verò craſſa partim pituitoſa, partim melancholica & rebellis. Natura oon audet ad inteſtina mittere, nam ea eroderet, nec per vomitũ eijcere: eſt enim lethale, nec per ſodorẽ excernere, quia materia nimis craſſa eſt: ergo puſtulæ factæ ſunt, & iſta eſt cauſa permntationis, quod notetis, nã vtilia in his colloquijs dicemos. Viſa igitur bac permutatiõne, quid agendũ? Eſt hîc ſcabies mo-

leſta, quam natura partim criticè, partim ſymptomaticè expellit, nec locum magis tutum habere potuit. Si igitur materia traheretur aliò, eſſet malum, oec oportet augere malum, nec reprimere etiam, quia interficeretur æger: ſed natura agente quieſcas, & nihil moueas, ſed expectabis. Non igitur oportet hic ſcabiem curare, ſi tamen eſſet nobilis, aut principis filius, facerem vt ſingolia diebus motarentur linteamioa, ne haberet eam infectiooem ex maculis, bac eum moleſtia liberarem, etiam haberem ſpongiam in decoctiona Chamæmeli, & Aneti in aqua calida actu, & fouerem ſpongia, vbi eſt pruritus & leuem deterſioná facerem, vt aliqoid exhalaret, & tamen non impadiretur natura, & refrigerarem hepar, & aperiré obſtructiones recta ratione præſcripta. Accipiat adhuc tres ſyrupos, donec quinque ſumpſerit, & poſtea rurſum euacuabimus eum, quia à oatura adiuuator. Si darem pharmacú, non darem quod è longinquo traheret, quia facerem motum contrariorum naturæ, & fortaſſe moreretur. Quid igitur euacnandum? Materiá antecedentem ſcabiem concoquerem, & educerem cum lenientibus videlicet Caſsia ſimplici, Hiera, electuario lenitiuo, Diacatholicone. Vbi tamen modicum Senæ, Epithymi, Rhabarbari, Polypodij eſſet, de quo Nicolaus dicit, quòd ante, & poſt cibom dari poteſt: & hoe ego ſumerem, quia à primis venis tantùm educerem, & mitigarem aliqoo modo pruritum.

In ſexta acceſſione. Conſilium XXXIII.

Scitis puerum oostrú habere doaa febres, alteram cum rigore, alterá in habitu, quod cognoſco, quia arteria calidior, qnàm reliquum corpus, etiam ex duritie & frequentia pulsus, quæ non eſt naturalis huic corpori. Quod vt videatis, quærendum eſt ex ſignis collectis, vt docet Galenus, quæ fuerit naturalis diſpoſitio **F** huius corporis, antequam ægrotauit. Habebat capillos craſſos, criſpos & nigros, qood oſtendit caliditatem cerebri vel hepatis, vel vtriuſque. Dico autem diſtinctiuè, cootra Modernos, quia caliditatem certò ſignificant adeſſe capilli criſpi cú nigredine, ſed Moderni credunt, eos infallibiliter indicare cerebrum calidum, & citant locum ex 2. Artis paruæ Gal. Quicunq; habent calidum cerebrnm, capillos habent nigros & criſpos (quod verum eſt, vt Galenus dicit) ergo qui habent capillos nigros & criſpos, habent calidum cerebrú. Non eſt vera argumẽtatio, ſed fallacia conſequẽtis: non conuertitur. Qui calido ſunt cerebro, habent euaporationes multas & fumoſas, ideo nigros capillos ob aduſtionem, criſpos autem, quia cum impetu expelluntur. Vt 2. de Temp. dicitur, & verum eſt, ſed non tamen eſt oeceſſarium, vt qui criſpos capillos habeat, ſit cerebri calidi. Non enim hoc ſolum facit capillos tales, ſed etiam alia faciunt capillos nigros & criſpoa, exiſtente cere- **D** bro frigido. Vt ſi qnis hepar calidum & venas amplas habeat, & abũdet multis vaporibus aduſtis, qui ad caput tendunt, & inde ad cutim euaporát, quod ſi ibi meatus reperiant idoneos, fiuot eòam criſpi. Non igitur ſitis præcipites in iudicádo de temperatura caloris alicuius membri ex talibus ſignis, ſed alia quoqua conſiderate, & præcipoè operatiooes, quæ immediatè à membris procadunt. Si vultis videre temperaturam cerebri, videte operationes intrinſecaa cerebri proprias, ſi bene imagioatur, memoratur &c. & ex illis temperaturam talem dicetis. Si fortiter imaginatur & retinet, habet cerebrum ſiccum, ſi ſtatim diffluet cogitatio, humidum, & tales ſunt mali Mathematici. Diſcurſus requirit moderatam bumiditatem, memoria ſiccitatem, imaginatiua verò reſpondet memoriæ. bonus intellectus requirit moderatam frigiditatem cerebri, quę contemperationem facit ſpiritus vitalis venientis à corde. Qui calidi & ſicci ſunt cerebri, ſuot mali viri, vt **E** teſtatur Galenus & Ariſtoteles. In diſcurſu præcipites, perpetuò agitantur, & io vindicta ſæui. Qni cito iraſcuntur, & multùm, hi habent caliditatem cordis: qui admodum raró, & miſerantur, frigiditatem. Qui poſt iram ſtatim redeunt ad ſe, habent cor calidum, cerebrum frigidum, quia etſi in corde ſpiritus agitentur, tamen non ad ventriculos cerebri deueniunt: frigiditate enim extinguitur calor, & motus ſpirituum, & temperatur. Si autem motus ille ſpiritus inuenit cerebrú calidum, magis agitantur, & ferueſcunt, & ad vindictam tales ſunt proni, & ſanguine nuoquam ſatiantur. Puer noſter multarum operationnm, plurimum cogitat, & loquitur, habet venas amplas. Quare arbitror naturalem eius temperaturam fuiſſe calidam & ſiccam. Quam ideo dixi neceſſariò conſiderandam, vt ſciatis & temperaturam præſentem, & quantitatem lapſus. Noo eſt multum lapſus à temperatura: tales enim facilè incidunt in febres, ſed febris, quæ in habitu eſt, noo facilè cognoſcitur à Medicia. Quid igitur agendum? Iſta febricula in babitu oon pendet à materia, ſed tantùm refrigeratione & homectatione indiget. Quaotum ad eam febrem attinet, indicatione ab ea ſumpta, egemus humectantibus & refrigerantibos. Sed quia non eſt ſimplex ęgritudo (quod diligentiſsimè ſemper conſideraodum eſt) ſed commixta cum alijs, videndum an id reliqoi morbi fieri patiantur. Hic habet anoexam ſcabiem, à qua iuoamentum percipit. Fuit anim leuatus aliquantum à motu ſemicritico, qui adhuc durat. Si iam refrigeretis, & humectetis, quod requirit febris hectica, frigidom cooſtipabit, & calorem debiliorem reddet, à quo motus ille fit, qui nullo pacto impediendus eſt. Quare non eſt obtundendus calor innatus, abſtinendú ergo à frigidis. Sed eſt ne vtendum calidis, vt natura iuuetur ad expolſionem in hoc motu? Non. ſed eſt permittendum naturę, donec ceſſeot ſymptomata, vt Auicenna præcipit, cú natura mouet, tú nihil mouebis, ſed permitte naturæ, Quaodo illa ceſſabit, & ſymptomata ceſſabunt, ac ſola erit febris,

febris, tum poteritis cum alijs procedere. Interim A amaris aperiemus obſtructiones, & aſtringentibus, vt moram faciant, & addemus ijs quædam, quæ viam faciunt, vt penetrent, vt ſyrupum de Abſinthio, in quo vis aperiendi in primo, Oxymel quod refrigerat in primo, & addemus aquam Cuſcutæ, quæ aperit, & non impedit motum naturæ. Omnes enim aquæ deſtillatæ etiam ex herbis calidis ſunt frigidæ, Id quod oſtendi vobis antea.

De febre putrida in hecticam mutata. Conſilium XXXIIII.

PHarmacopola putrida febri laborauerat prope menſes duos, poſtea ad hecticam venit, putrida non rectè curata. Hęc quia requirit humectationem totius corporis, & caloris præternaturalis reſtinctionem: voluit oleo amygdalarum dulcium inungi corpus, quo nihil eſt præſentius, & antea B Montanus in Doctora Baſsiano fuerat expertus. Longo tempore cum eo non fuit Phriſimelica: hodie ad eum viſendum adijt. Pulſus erat minutus, duros: in vrina ſedimentum ex aduſtione nigricans. Minutus antem pulſus dicitur, non vehemens: quod euenit, aut propterea quòd virtus eſt imbecilla: diſſoluitur enim calor ob humidũ nutrimentale exiccatum, quod calori naturali ſemper eſt adiunctum, haud ſecus ac ſiccitas ſemper comitatur præternaturalem: aut propter inſtrumentum, id eſt arteriam, cuius tunicæ exaruêre nimio calore, ac propterea motui minus ſunt idoneæ. Minutus itaque pulſus eſt, quia neque vehemens, neque frequens, & durior propter ſiccitatem totius. Ita pulſus argumento eſt bonum virum perueniſſe ad febrem hecticam. Huc accedit quoque conſumptio totius corporis. Quid igitur amplius faciendum? Sedulo cauendum venit, ne qua ratione febris augeatur, & denique in maraſmum, ſeu tabidam hecticã (verſatur enim adhoc in prima ſpecie hecticæ) incidat, pereatq́. C Quibus autem medijs id fiet? Infrigidantibus ratione febris, & humectantibus, propter corporis ſiccitatem. Humectabimus autem ſubſtantiuè corpus delapſum in tabem, cibo, & rebus alijs externis. Quia verò ptiſana ſubſtantia ſua multum humectat, non fuerit inutilis: ſed quia parum aut nihil nutrit per ſe, operæpreciũ fuerit decoqui eam cum iure pulli & carnium. Vtile quoque foret auxilium ſyrupus violaceus. Contrà, viola tantùm qualitate infrigidat, ergo inutilis eſt. Reſpondeo, ſola quidem viola qualitate humectat, at ſyrupus propter ſaccharum & decoctionem humectat ſubſtantiuè. Cur non veteris decocto & carnibus teſtudinis, quod alij faciunt? Ab his in præſens abſtinendum duco, propterea quòd ventriculus ſit imbecillis, & corpus obſtructionibus non vacet. Sed vtatur decoctis capillorum Veneris, endiuiæ, & aliarum herbarum: poſtremò inungatur foris oleo Amygdalino dulci, &c.

De febri hectica cum putrida, catarrho & fluxu ventris. In colloquio cum Bellocato & Phriſimelica, pro Hebræa. Anno 1549. Iulij xiiij. Conſiliũ XXXV.

IStic concurſus, & ſyndrome diſpoſitionum quarundam præter naturã. Adeſt enim catarrhus, febris, fluxus alui. Circa iſta tria debemus verſari diligenter. Quod attinet ad curationem, non curabimus, ſi non cognoſcamus harum naturam, & cauſas coniunctas, & proximas. Iſte catarrhus incœpit in ea, quę erat carnoſa & conſtitutionis bonæ, vixitq́ ſine querela, ſana. Ex malo verò victu & regimine malo, cum die carniſprinij noctem nimium ſaltaſſet, contraxit. Videndum hoc diligẽter, quia habemus cauſas pro morbo. Sed hîc nulla erat præparatio corporis, ideo cauſæ cum diligentia videndæ ſunt. Audio eam fuiſſe humidam B carnoſam; eſt ætatis xx. annorum, & nunquã antea in ſaltando ita exceſsit modum. Scimus autẽ quantum poſsit caliditas & motus in corpore humido & molli: nam tale facilè colliquatur, vt etiã videre eſt, quomodo colliquatur ſanguis, & caro concreta. Ex illo motu & calefactione ſuperflua eleuantur multi vapores ab humiditate, & carne, in quibus fit colliquatio, & inde vapores aſcendunt in caput, & non fit concoctio eorũ in capite, ſed cõdenſantur: inde catarrhus: vt Gale. 3. de Loc. affec. dicit, ex ſuperfluo labore & vaporibus fieri poteſt: item ab æſtu, vt cum ſol calefacit cerebrum, quemadmodũ laborãtibus in ſole accidit, etſi etiam habeant caput tectũ, tamen à ſole aperiuntur pori, & ita reſolutum cerebrum facilè repletur vaporibus, vt in hac quoq; muliere contigit. Nam cum ſit hæc humida, calefacta, perſeuerauit in ea caliditas, quia habuit magnam humiditatẽ, itaq; multi vapores eleuati, & longus eſt catarrhus ſecutus, quia diu perſeuerauit, & nõ tam vehemens ante partũ, quia erat corpus humidũ C & prægnans. Nam in pręgnante multa excremẽta deſcendunt in vterũ, vnde tales tolerant malã victus rationẽ, quia expurgantur in vterũ, & non ægrotant. Hæc igitur mulier cum grauida eſſet, licet obſtructiones in ea eſſent, & membra naturalia labefactata, tamen in prægnante non apparuerunt ea incõmoda. Nam deſcendebãt, vt dixi, excrementa in vterũ, ſed incurrit in hoc malũ poſt partũ, quia illæ materiæ non erant bene purgatę: nec ſanguis exiuerat, ſed quædam materiæ aquoſæ fuerunt in corpore illo humido, & modò adſunt febres paſsimæ, quia ſecuta putredo. Iſte catarrhus mutatus à priori, pro ratione materiæ, nunc enim excoriat guttur. Nam licet nõ ſentiat ſalſedinem, tamen ex putredine acquiſiuit caliditatem. Cum prior catarrhus deſcenderit ad pectus, facta obſtructione præſens catarrhus putruit, & locus ille aptus ad putredinẽ, vbi materia nõ poteſt bene cõcoqui. Eſt enim calor vehemẽs, & in catarrho humidũ multũ, & ita putreſcit catarrhus in pectore, & nõ fecit vlcus, nec empye-

ma. Nam empyema eſt in concauo pectoris, & eſt ſenſibile, & ſanies aliquandu decumbit ad alterā partem, quia eſt media membrana. Et ita antiqui linteolum intingebant bolo Armeno, & pectori imponebant, ad cugnitionem, qua in parte eſſet pus, & ita caliditatem obſeruabant. Quia vbi putredo, ibi caliditas eſt. Habet item excreationem facilem, licet materia ſit craſſa, & neſciu quomodo tranſeat per membranas, & deueniat ad pulmouem, & mde ad tracheam arteriam, & cum in illam deueuit, putreſcit, & ita expuitur. Si volumus dilatare nomen, vt dicamus Empyematicū, quia habet pus, & excernit per ſcreatum, impropriè dicemus, nō vt Galenus & Hippocrates. Vtrum ſit vlcus, vnde emanat pus? Ego non video, quomodo puſsit pus exire ex vlcere ſine ſanguine, vt apparet ex Auicēna, vbi dicit de mictu ſanguinis: Mictus & fluxio ſanguinis fit diuerſis modis, vel apertione, vel reſolutione, &c. Vnde malè dicimus, eſt hîc ſanguis, ergo eſt vlcus. Item cū exit pus è corpore, uou ſtatim eſt vlcus, vt ſæpe videmus in vrinis, quando excernitur cum vrina pus, & habet fœtorem, & ſubſiſtentiam, & tamen non ſemper eſt vlcus, quia humor in locu collectus putreſcit. Vnde Galenus ſecundu Prognoſt. dicit, quòd ſanguis extra venas exiens putreſcit, & vertitur in ſaniem. Vnde hîc quoq; poteſt eſſe ita, vt ſanguis putreſcens tranſeat in pus. Ita etiā pituita putreſcit, & fit pus, cum ſit ſanguis ſemicoctus. Ego dico, quòd catarrhus à capite morā faciens diu, in pulmonibus putreſcit, quia eſt in loco calidu, & cum adhuc aucta febris, facit calorem maiurem, & illa materia facilè putreſcibilis eſt, & facilè excernitur, quia eſt in trachea arteria, ex qua non tranſit per longum iter. Habet cauſam antecedentem hoc pus, quia deſcendit catarrhus in pectus, & putreſcit à calore, qui eſt tunc ratione febris. Inde autē catarrhus habet fomentum, quia ex toto ambitu corporis exeunt vapores ad caput, propterea quòd febris colliquat corporis bumidum. Quod verò materia ſit viridis, eſt cauſa putredo, quia in alba materia exhalat tenuitas, & groſſa pars manet, inde fit minor tranſlucentia, & ita viridis color. De febre, ex quo audimus ex Doctoribus, quòd excreſcit puſt cibū, & non habet typum, ſed eſt continua, igitur bæc ſunt ſigna febris hecticæ. Hæc habet putredinem & fomitem circa cor, & ita facilè potuit incidere iu hecticam. Non valet autem contrà, iudicatur hectica non ratione vlceris, ſed ſaniei. Hæc habet autem ſaniem in pulmonibus, ergo habet hecticam. Et quia qui habent catarrbum, ſæpe habent febrem putridam ratione vaporum, ita hæc poteſt habere febrem putridam. De fluore alui, an ſit vel diarrhœa, ex humorum multitudiue, & ambitu corporis, vel ex catarrho, & conſequatur malitiam eius? Credo quòd fiat ratiune catarrhi. Cū enim deſcendit in ventriculum, relaxat eum, & intaſtina, ac ſtimulat ad excernendum. Poteſt etiam eſſe ex colliquatione: nam audio eſſe putrida excrementa, & multam habere putredinem, atq; ita iudico fluxū colliquatiuū. Item quoties

D putreſcuut humores in venis, & excernuntur, fit fluxus. Hoc vnū ſcio, vbi ſequitur hecticā fluxus alui, propter malitiam catarrhi, fitq; caſus pilorū, ſequitur mors, vt Auicenna quoq; inquit: In hectica, fluxus ſequena hecticā mors. Prognoſticū. Vbi catarrbus perſeuerat, & putredo iu pulmonibus, pauci ſanantur. Vlcus nō poteſt curari, quia quod tangitur à putrido, facilè putreſcit, vt pulmo. Hic, quia furtiter & frequēter excernit, ideo nun putruit, nam ad putredinem opus eſt tempore. Sed hîc etiā fortis eſt pulmo, nec in eo vlcus, quia in pulmone multæ ſunt venæ, & arteriæ, in quibus ſi eſſet vlcus, iam ex arterijs & venis ſanguis efflueret. Hæc ſemper expuit, & nunquam quicquā exijt cum pure ſanguinis. Non igitur poteſt eſſe in pulmone vlcus, quin exeat cum pure aliquid ſanguinis (vt D. Munt. contra Phriſimelicum & Bellocatū doctiſsimè concluſit poſt multas diſputationes, quæ de hoc fuerunt inter eos) ſanguis erumpens ibi ex vlcere puteſt verti in ſa-

E niem, & ita non ſanguis, ſed pus excernitur. Curatiu eſt interceptiu catarrhi. Incipiendum dico à cauterijs, neq; timerem æſtiuum, aut febrilē calorem, facerem actu cauterium. Quantum ad pectus, procederem cum Electuario de ſeminibus, ſeu cum Diacodiu, cum Papauere, de ſeminibus Galeni. Poterit dari parum boli Armeni, pro roboratione & tollenda putredine. Quia verò ſententiam Montani alij aliter iutellexerunt, ſequenti die propuſuit in ſchula duas concluſiunes ſequentes. Prima: Nullum vlcus poteſt fieri in pulmonibus, ex quu ſputum ſanguinis nun præcedat expuitionem puris. Ratio. Quia pulmones ſunt venuſi, & arterioſi, itaq; illis exulceratis, ſtatim ſanguis erumpit, qui antequam in pus vertatur, à virtute expultrice per tuſsim paulatim expellitur. Secūda: In parte carnoſa nō poteſt eſſe vlcus, ex quo ſimul cū ſanie nō profluat ſanguis.

De febri putrida continua, cum catarrho & leni quodam ſputo ſanguinis, ac ſuſpicione

F *hecticæ.* Conſilium XXXVI.

NObiliſsima hæc matrona cū eſſet prægnans, incidit in febrem ardeutem. Multis conſilijs liberata à febri, perdebilis. & decolurata permanſit. Eſt enixa poſtea, & purgata menſtruis, uon tamē copioſis, ſicut antea. Hoc anno menſe Octobri incidit in febrim, quæ ipſam detinuit quindecim dies inordinatè, nec adhibuit conſilium Medieurum: ſed breui per ſe eſt remuta febris. His diebus aliò profecta, non bunu vtens aere in agro Clodiano & Vicentino, piſces ac alia comedit, & ita rurſum in febrim incidit. Hinc à Medicu ſanata, inciſa vena, & tnncocta materia, poſt ſeptem dies iterum febris eam inuaſit, & ſenſit caliditatem in capite, qui dulor capitis remutus per cataputia eſt, catarrhus autem remanſit, eiecit ſanguinem, tuſsis maxima infeſtauit eam, habuit duritiem in liene. Exhibita illi Caſsia, &c. Ipſa nūc quoq; febricitat, & tu-

& tumorem in ſiniſtro latere habet, & reliqua ſuperiora ſymptomata. Eſt biliosa, & calidæ ac ſiccæ temperaturæ, quod apparet ex ſignis. fuit ſemper emaciata, & coloris ſubcitrini non adeò albi, pili capitis oigri, eſtq; calidi iecoris & cordis. habet pulſus magnos. Nunc rubedo io facie, & venę tumeotes ſignificát calorem capitis. Oblectatur cibis craſsinribus. Cum ſnlita ſit expurgari per nares, hoc oooc ceſſauit. Haboit triſtitiá ex mnrte filij. Agit 24. annuın. Sumus in temperata conſtitutione aeris. Qund ad res præternaturales, babemos febrim, quæ inuadit cnm rigore, igitur eſt putrida, qoia rignr ſignum putredioıs. Putridæ num ſit adiuncta hectica, maximè dobitatur, ſed cum dicat ſe non ſentire caliditatem, licet maximè febricitet, & ſumptn cibo intēdatur morbos: item Galenoa de inæquali iotemperie dicat, fabrim diuturnam ſequı Hecticam: igitur bîc habetnus febrim potridam & Hecticam, latus in regione iecoris oon poterat tangi, veraor igitur adeſſe inflammationem. Habemus hîc obſtructionē lienis à materia melancholica, qund ex victu & cóſuetudine euenit. In cauſa etiá febris fuit aliqua obſtructio, bioc inflammatio. Simul etiam abondat bilis, quod ex flaua vrina apparet, cui mixtú aliquid pituitæ, qoæ generatur io capite, & prnpter imbecillitatem veotriculi. Sed nolla appetitus adeſt deſtructio, oon vigilia, noo grauia ſymptomata. Cauſa doloria capitis eſt intemperiea calida, ſeotit eoim notabilem caliditatem in capite: hinc catarrhus, qui ſemper adeſt capite affecto: in ore ſentit corrnſionem circa gingiuas, & hoc fit propter intemperiem calidam. Qualitas catarrhi eſt ınſipida, & ſimul expuit ſanguinem, quı cum tuſsi educitur. Igitur à pectore prouenit, vel à pulmnoe, vel à venis exiſteotibus in pectore. Sanguis eſt in pauca quàtitate, & floridns. Quare prnueoit à venia pulmonis per reſodationem: nec eoım ruptas venas arbitror. Vltimo adeſt imbecillıtas vétriculi, eaq; ex frigiditate, quıa ſeotit ſputum acidum. Ratiooe febris putridæ euacuanda materia, quę prıus concoqui debet, deinde membra alteranda, poſtea infrigidare & humectare tntum corpus ratione hecticæ: item frigefacere caput, calefacere veotriculum nportet. Febris hectica oon longè eſt progreſſa, metuendum tamen propter tot obſtructiones. Aſtriogentibus vtimur ad fluores, ad ſputa, ſed bis io caſn hoc non vteodum, ratione obſtructioois. Primǹ hic eſt humor bilioſus cum admixtinne melaocholici & pituitnſi, euacuanda itaq; prios cnncocta materia. Igitur ſyrupi qoi infrigident, qoi habent partes tenuiores ad aperiendam obſtructionem, qui etiam humectent, vt ſyrupus de Farfara, item ſyrupus violarum ratione pectoris, coodu: cit. Dedimus etiam de oxymelle parum ratinne fluxus. Non incidenda veoa interna brachij ratione hecticæ. Concocta iam materia euacuanda eſt Caſsia, & Rhabarbaro. Et ad euacuandam melancholiam, accipite ſi vultis, Electuarioıo de pſylio, ſed parum. Euacuatiooes pnſtea & ſyrupns reiterarem. Oportet febri putrida relicta, vt inſiſtamus hecticæ. A Iounctiones & balnea infrigidát & humectant, igitur inungeoda circa pectus, ex oleo violaceo, oleo Amygdalarum dulcium cũ cera, idq; fiat tepidè, cnnfert enim ad tuſsim. Cibaria ſont ſuccus Ptiſanæ, carnes pollorum & iuſcula, hæc eoim humectant & frigefacionr. Vinum permiſtum aqua humectat, igitur parum vioi addendum aquæ. Balnea fiuot omoibos viſceribus beoe affectis, qoare hîc ijs ooo vtendom. Quoad catarrhum qui venit ex materia calida, capot euacuandum & alterandum, prius euacuato corpore, de qoo ſuprà, pronocetur materia ad oares rebus ooo vehementibus. Vtamur iounctinnibua narium cum oleis frigidis, & bumectantibua, & ſtimulantibus materiam ad oares. Deiode frigidis capot inongatur, vtatur lambitiois & ſaccharo Candi: Electuario de pulmone vulpis, & ſyrupis, de quibus ſuprà. Trahunt eoim materiam à pulmnne, & boc ratione ſputi. Ventriculus fouēdus calefacientibus, videlicet oleo Maſtichino.

B Calidum caput generat catarrhum frigidum, qnia calor attrahit materiam ex ıoferioribus copinſam, qoam non valet coocoqoere, crudam ergo & frigidam emittit. Sompto cibo ſentit calorem io facie, & toto corpore, qnod eſt ſignum hecticæ febris. Incidenda vena ſaphena, vt diuertatur eiectio iſta ſanguinis, vt ſimul etiam purgentur menſtrua, quæ ooo eodem modo, qno antea porgari ſolebaot, proceduot, ſed ouoc ſuppreſſa ſunt. Si adeſſet metus de eius ſalute, hecticam febrim aliqunuſque progreſſam eſſe dicerem. Diarhodon ſolidum ſumptum à cœna iogroſſaret catarrhum. Fricarem quoq; crura & coxas, vt dinertantur flatus matricis ad ioferiora, oe ita aſcenderent. Item, corarem ſingulis diebus vt haberet ſedes, vel oaturales, vel per medicamenta. Vinũ aliqoo modo el connenit, propter tumores, ne ægra per aqnam docatur ad hydropem, propter febrim autem vioo non vtendum. Miſceat itaqs vinom aqua, cui modicum Fœniculi & Cinamomi ſit mixtum, & vinom ſit lucidum noo craſſum.

C Hæc dixit Doctor qoidam alius.

Hæc verò Montanus in eodem caſu:

Habemus hîc nobiliſsimam matronam, quæ vexatur plurimis diſpoſitiooibus præter naturá, quæ omnes quidem verendæ ſunt. Repetam breuiter canſas, & ex earum diſpoſitione curam inueniemns. Vexatur primùm febri, qnæ videtur cnntinoa: præterea deſcendit catarrhns ad pectus, & ad quædam membra alia, ad ſcapulas, ad oculns, in quibus dolorem ſentit, præcipnè tamen ad pectus fluit. Hîc catarrhus præterquam quòd habet guttulas ſanguinis interdum, apparet etiam cum putredine nõ vulgari, quod eſt notandom: præterea babet obſtructionem in membris naturalıbus, præſertim in lienis regione, vt & tactu percipiatur, ſicut ipſa dicit, nns autem eam nnodum attigimos. Habet & obſtructionea circa cotyledooas & veoas vteri, & menſtruorũ uoo quidem omnimodam ſuppreſsionē, aliqoā

tamen diminutionem patitur. Hæ diſpoſitiones
omnes magnæ ſnnt, ergo & cauſas habent ma-
goas: non enim ſunt affectus magni, niſi à cauſis
magnis: & quia cauſæ deducũt nos ad rationem
curandi, illæ primùm ſunt inquirendæ: & quia
cauſæ partim ſuot extrinſecæ, partim intrinſecæ,
vtræq; quærendæ: omnes enim concurruot in
hac nobiliſsima matrooa. Intrinſecę caoſæ diſpo
ſitinæ ſunt, quę corpus ad tales ægritudines aptũ
& diſpoſitum faciunt. Neq; enim quodlibet pa-
titur à qnolibet, vt in primo & ſecũdo dicit de Ge
nerat. Ariſtot. ſed in habentibus ſymbolom faci-
lis fit tranſitus. Videndum igitur ao corpus præ-
paratum ſit ad has diſpoſitiooes, an vero nõ: boc
autem ſciemus ex temperatura naturali, & cõſtru
ctione totius corporis. Totum igitur corpus pri-
mò raræ texturæ, & rari habitus eſt, caro mollis,
& quæ facilè cedit tactui, & ſemper macilẽta fuit
& gracilis: fuit ergo corpus rarioris babitus. Præ
terea andio fuiſſe ſummi ingenij, quod arguit ſub
tilitatem ſanguinis & ſpirituum, vt Galen. in lib.
Quòd animi mores, &c. ex Ariſt. confirmat. Ideo
& Ariſtoteles, molles carne, aptos mente dixit.
Quia igitur eſt talis habitus, qui facilè reſoluitur,
& patitur à quibuſcũq; cauſis extrinſecis, habuit
cauſas intrioſecas diſpoſitiuas ad hoc, vt facilè in
cideret in varias diſpoſitiones præter naturam.
Præterea temperaturá, licet reuera nõ poſſumos
diccre talem vel talem, propter diuerſitatem mẽ-
brorum, quæ facit vt totum corpns non poſsit di
ci ſimpliciter calidum & ſiccom, hepar tamen ca-
lidum & ſiccum habet, ſed ea caliditas non ita in
ſignis eſt, vt ſanguinem gigneret craſsioré, conſi
ſtente præſertim ſanitate: quia promptitudo in-
genij & morum non patitur illam craſsitudinem
ſanguinis, quæ fit à caliditate ignea, qualis eſt in
leonibus & canibns (reperinntur enim omnia tẽ
peramenta animalium etiam inter homines) ea
non cõuenit iſtis moribus mitioribus, qui ſequũ-
tur temperiem, vt Phyſicus & medicus probat.
Credo igitur eſſe quidem calidum & ſiccom he-
par & cor calidum, ſed non vehementer: vnde ge
nerat ſanguinem calidiorem quidem, ſed ſubtilé,
nõ craſſum: ideo facilè alteratur, ſicut omnia cor
pora ſubſtantiæ tenuioris parata ſuot ad mutatio
nes. Audio eam eſſe magnanimam & conſtanté,
ſed eadem ratione vt de hepate diximus, cor non
excedit valde, quia facilè placatur. Hæc duo mẽ-
bra totum quidem corpus calidius reddont, ſed
propterea non poteſt dici calidæ & ſiccæ tempe-
raturæ, quia membra inæqualia. Cerebrum ſem-
per paratum ſuit ad deſluxiones: ſemper ſolita
eſt pati deſluxum ad partes intrinſecas. An mo-
dò id ſit ratione ſrigiditatis in capite non conco-
qnentis alimẽtum proprium, an verò ratione ca-
liditatis attrahẽtis plurimam materiam, ignoro:
non enim noui eam hacteous, ſed nunc primùm
vidi: quæcunq; verò cauſa ſit, certum eſt eam ab-
undaſſe excrementis in capite, & laboraſſe catar
rho. Ventriculus naturaliter frigidus, multiplicat
humores crudos, quia ferè omnes, qui ſunt cali-
dioris temperaturæ, & raræ texturæ, habent ven

D triculum frigidum: ſnnt enim graciles, & non ha
beot omentum infarctum pinguedine ſolita, quę
ſecundum Ariſtotelem facit caliditatem poſiti-
uè, ſecundùm verò medicos priuatiuè, quia non
permittit diſſlari caliditatem innatam veotricu-
li, & tutatur eam à frigore, & reliquis nocumen-
tis extrinſecis. Hæc nobiliſsima Domina priua-
ta eſt vtraque vtilitate, imò habet ventriculũ im-
becilliorem, vnde plurima pituita & cruditates
generantur, & excrementa in mulieribus ad vte-
rum deueoiuot, qui receptacolum eſt omniũ ex-
crementorum: qui cum ſit membranoſus, & per
ſe frigidos, ſaoguis tenuior non potuit eum cale-
facere, vt concoqneret ea, ſed aucta eſt frigiditas
ab excrementis extinguentibus calorem oatura
lem. Habetia modò cauſas intrinſecas diſpoſiti-
uas, totũ verò corpus facilè alterabile ab extrinſe
cis, quia rarus babitus, & ſanguis ſnbtilis, & inæ-
qualitas membrorum, hepatis, ventriculi, & ca-
put perpetuò deſtillans. Si modò vult, addam e-
E tiam ex parentibns, qui laborarunt catarrho, &
phtbiſici mortui ſunt. Videbitis hos morbos or-
tos eſſe à ſemine, & hęreditarios à natiuitate. Cor
pus igitur tale ita præparatum, incidit in cauſas
extrinſecas ſex, quæ alterant corpus, vt aer, ci-
bus, potus, & reliquæ: omnes enim exceſſerant.
Aer dinerſus & peſsimus: ſuit in feſtis Clodiania
in acre craſsiſsimo & peſsimo, vbi etiam circa ci-
bum & potum commiſit errores. Veſcebatnr pi-
ſcibus paluſtribus, qni peſsimi in qnocunq;, præ-
cipuè tamen in tali corpore, quod facilè altera-
tur. Vſa eſt paſtilibus & leguminibus, & cibo ſine
electione, craſſo, qui his corporibns maximè no-
cet, imò facilè deducit io ſæuas diſpoſitiones. Ac
cum ita peccaſſet in cibo, potu & aere, acceſſerũt
etiam accidentia ſæua, dolores ſcilicet, quos ha-
buit ex morbo filiæ. Hæc omoia maximè proſter
nunt hominem, & exterminant ab ea eſſentia in
qoa eſt maximè. Si quando ſpiritus etiam ſunt te
nuiores, qui facilè reſoluuntur, hæc accidentia fa
cilius & plus lædunt, & quo plus ea diſsimulauit,
F & exterius dolorem monſtrare ooluit, eo magis
interius afflicta eſt. Hinc ſunt ſecutæ deterrimæ
diſpoſitiones, cumq; tot morbis conflictata fuit,
quibus fortè corpus etiam non ita debile ſupera
ri poterat. Item multiplicati humores in corpo-
re, ex mala ratione victus, aere craſsiore, impedi-
ente diſſlationem corporis, & corpus refertum
eſt bumoribus ob cauſas intrinſecas & extrinſe-
cas, videlicet crudis & aduſtis. Crũdi ſunt, ob vẽ-
triculum malè concoqnentem cibos craſſos. Ad-
uſti verò ſont ob accidentia animi, qnæ ad corru
ptionem alimentorum, maximè eorum quæ ge-
nerant humoré melancholicũ, faciũt. Acceſsit &
retentio menſtruorũ, nõ omnimoda ſuppreſsio,
ſed diminnta excretio, ea facit multiplicari humo
res diuerſorũ generũ in corpore. Ex his igitur ha
bemus cauſas intrinſecas efficientes, & diſpoſiti-
uas etiá, vnà cũ extrinſecis occurrẽtibus. His pręſ
ſoppoſitis contingit primũ catarrhus moleſtiſsi-
mus: neq; id mirũ, qnia generatę ſunt multę ſnp-
fluitates, pituitoſæ primò, deinde bilioſæ, bepar
calidum,

calidũ, ſanguis ſubtilis, corpus vaporabile. Gale. lib. 3. de locis affectis inquit: Qui ſanguinẽ ſubtilẽ & hepar calidum habent, repletionibus capitis ſubiecti ſunt. Et hic ex ventriculo quoq; vapores crudi aſcendunt: hinc catarrhus, qui non ſimplex eſt, ſed fit ex materia plurimorum humorum, qui nec frigidi abſolute ſunt, nec calidi, quia mixti ex cruda & bilioſa, & etiam aduſta materia, & deſcẽdit à capite, quod etiam ex ſe ſubiectum eſt deſtillationi: & quia propter multitudinem deſcendit ad varias partes, varios etiam affectus mouet: videlicet per nucham & vertebras colli ad ſpatulas & alia membra, in quibus cauſat dolorẽ: ſed maxima pars ad pectus & pulmones deſcendit, quæ excernitur per tuſsim. Eſt autem materia quæ eijcitur, quo ad ſubſtantiam craſſa & viſcoſa, partim non putrefacta & alba, partim verò flaua, nõ qualis eſſe ſolet ex aduſtionibus, ſed qualis eſt cum materia exiſtit putrida. Non autem habet ſaporẽ aliquem, quia pituita ſuperat. Si vel bilis ſuperaret, vel æqualiter mixta eſſet, appareret amaritudo, vel ſalſedo (ſi credimus Auicennæ, qui ex mixtione bilis cum pituita, ſalſedinem oriri dicit, quod nunc non determino) Superat igitur pituita, quia nullus ſapor: ſed quia talis catarrhus putreſcit in pulmonibus, & interdum admixtũ habet aliquid ſanguinis, dubitatur, & meritò quidẽ, excernaturne ille ſanguis ex vena rupta vel eroſa, an reſudet per panniculos, vel ex capite defluat per nares, vel quoquo modo. Solet & aliunde contingere: cum per tuſsim continuo violenter erumpit & reijcitur materia, orificia venarum illarum capillarium facilè aperiuntur, ex quibus prodit ſanguis, non cum magno periculo, quia tenues ſunt venæ, facilè aperiuntur & clauduntur, imò ceſſat ſtatim poſt paucas guttulas. Ego hîc crediderim ex capite, quia ſanguis niger eſt & craſſus, non admixtus ſputo, ſed ſeparatus, vt ſit ſuſpicio quòd veniat à capite. Heri tamen ramulos paruos & viuacioris coloris ſputo permixtos vidimus, & poſſet venire ex illis venis capillaribus abraſis ex violentia motus. Vel hoc erit vel illud, in alterum incidit ſuſpicio. Venam ruptam, vel factam corroſionem non credo, nec reſudari (quanquam hoc facilius fieri poſsit, propter panniculorum raritatem) nam illa fieri ſolent in maiori quantitate: non tamen contendo, cum nihil habeamus niſi coniecturas: poteſt eſſe ex tribus his vnum, quod iam non determino, & hactenus nihil refert, ſed in futuro referre poteſt, quia ſanguis per os reiectus, eſt malus, vndecunque veniat. Hæc de catarrho, vnde generetur, & vbi, & quod per eſſentiam in capite facilè intelligitur, quia ſemper fuit ſubiectum deſtillationibus, ſed fouetur etiã ab alijs membris inferioribus. Nũc ad obſtructiones quæ ſunt in liene & matrice, & vt ego credo, in hepate. Hæ fiunt immediatè ab humoribus multiplicatis in corpore, propter rationem victus, craſsis & bilioſis, & ita miſcella eſt, prædominante tamen pituita, quæ venas obſtruit, ſed magis circa lienem, quia ille attrahit craſsiores humores, & non eſt tam nobilis, vt ſic

A poſsit reſiſtere ſua caliditate obſtructionibus, ſicut hepar. Sunt & obſtructiones circa vterum & cotyledonas: ſanguis enim menſtruus excernitur quidem, ſed in pauca quantitate: non eſt perfecta obſtructio, ex parte effluunt menſtrua, ſed non vt ſolebant. Credo igitur obſtructiones etiam circa vterum, & in meſaraicis ad iecur, ſed maiores circa lienem, & per venas in toto corpore, humores craſſos & mixtos ſanguini, vt non poſsit euentari calor, quia vrinæ ſunt craſsiores, quæ ſunt colamentum ſanguinis, & atteſtantur diſpoſitionibus quæ ſunt in venis: vrinæ craſſeſcunt rubræ, plenæ omni genere humorum: ergo & venæ repletæ, & excrementa eodem modo varia ſunt: citrina, ergo bilis redundat: & craſsiſſima ſunt, ergo pituita: & ita totum corpus repletum eſt materia diuerſa. Non igitur mirum eſt adeſſe febrem illam vniuerſalẽ, cum tot ſint cauſæ, quarum ſingulæ ſolæ poſſent facere febrem. Eſt principiò febris putrida, propter prohibitam

B euentationem: & cum ſint in corpore iuuenili, natura fortis expulit materiã ad exteriora. Ideo frigos inſigne ſentit cum intenſione, vt indigeat plurimis operimentis: & heri præcipuè ſenſit. Quæ eius rei cauſa ſit, petetis ex Galeno de Rigore, & 3. de Cauſis ſymptomatum: nunc non eſt tẽpus illa repetere. Incipit igitur à frigore, & quidẽ extenſiuo, quia mittitur foras à virtute. Materia enim craſſa eſt, non facilè putreſcens, & ideo calor non ſtatim ſequitur. Quòd autem perdurat, ita vt vnus paroxyſmus inueniat alium, fit quia materia multa non poteſt ita reſolui ſtatim. Nec propterea continua eſt, quia cum rigore: nã proprium continuarum eſt non rigere. Et putreſcit extra venas, quod ex eodem patet, quia incipit cum rigore. Habetis naturam & locum febris huius putridæ, an modò. cum hac putrida ſit etiam alia occulta in membris ſolidis fixa, vt hectica? Vt ingenuè fatear, non poſſum certi aliquid aſſerere: bis enim vidi eam, inueni pulſum inæqualem, qualis eſt febris putridæ. Sed ſi per coniectu

C ras eſt agendum, corpus gracile eſt, & aptiſsimũ, vt inflammentur membra ſolida: habuit febres præcedentes putridas tam longo tempore: deinde hic morbus hæreditarius ei videtur à parentibus. Caleſit item magis poſt prandium, quod eſt ſignum quidem perpetuæ hecticæ: ſed non ſoli conuenit, alioqui concluderet neceſſariò. Nunc non poſſumus certificari, ſed ſuſpicionem facit, quia à cibo incaleſcit. Eſt & alia coniectura: non ſentit calorem, quod ſignum eſt febrem iam eſſe in habitu: ſed id etiam ſignum non eſt pathognomonicum ſolum, quia in alijs etiam morbis eſt commune, vt in febribus laticis, vt vocat Auicenna: in quibus etiam non percipitur caliditas, & ideo hecticis maximè ſimiles ſunt, & laticæ vocantur: has ob cauſas non poſſum certò concludere, adeſſe hecticam, licet magna ſit coniectura. Sed quicquid ſit, agamus omnia ſic, vt non lædatur hectica, ſi qua eſt. Diximus de omnibus diſpoſitionibus præter naturam, prætergnam ventriculi, qui imbecillis naturaliter: ſed ea im-

becillitas aucta magis, quia in longis ægritudinibus ſemper redditur imbecillior, præſertim vbi pituita dominatur, vt Auicenna Prima tertij teſtatur. Nihil tam efficax ad debilitandum ventriculum, quàm febres quæ à pituita pendent. Et habet æquales paroxyſmos, non ſibi inuicem de tertio in tertium correſpondentes, ſed magis accedit ad quotidianas, quod ſignum eſt magná copiam pituitę putreſcere, licet bilis etiam in maxima qoantitate accedat.

De prognoſtico. Ex quo patitur has ægritudines propter diſpoſitiones in membris principalibus, non tantum ob multitudinem materiæ, ſed etiam diſpoſitiones membrorum, difficilis erit curatio, maximè cum tranſire videatur ad id, ad quod naturaliter eſt diſpoſita iure hæreditario. habet ſputa putrefacta, cum ſuſpicione hecticæ: & cõſtitotio anni, quæ morbos indicat, vt ex Hippocr. iam audiuiſtis, indicat morbũ loogum: omnibus igitur modis ægritudo lõga eſt futura.

Curatio. Habemus mẽbra naturalia affecta, quæ fuerunt csuſæ diſpoſitiuæ ægritudinis, ſed in has oon incidit, niſi propter cauſas alterantes: igitur res tota redigitur eò, quòd humores in magna copia generati, in corpore ſint cauſæ diſpoſitionum. Primùm igitur corpos mundandum ab omnibus excrementis, non enim poteſt aliter agi. Iam corpus redundat omni genere excremenrorum, & à natura etiam euacuatur per omnes vias, quia vndiq; multa euacuantur: ſed quia omnes euacuationes particulares præcedere debet vniuerſalis, ideo ab ea incipiendum erit nobis, quæ fit vel per pharmscum, vel per miſsioné ſanguinis. Miſsione ſanguinis, ſi remoueantur impedimenta, nihil magis neceſſarium. Si vrinæ craſſæ, phlebotometur, dicit Auicẽna. Hic vrinę craſſæ & rubræ, & humores plurimi permixti ſunt, ideo credere oportet neceſſariam eſſe miſsioné ſanguinis. Et reuera, etſi habemus ſuſpicioné hecticæ, tamen hæc ægritudo certa eſt, cuius curatio non dimitti debet propter diſpoſitioné incertam. Et quid eſſet incommodi, ſtante etiam hectica, ſi euacuaremus ſanguinem malum, & refrænaremus calorem facientem hecticam? Mitteré igitur ſanguinem, ſed non à ſaphena, quia non credo quòd propterea fluent menſes per vterũ. Omnes venæ obſtructæ ſunt, & replétæ, ideo oõ fluerent ſi aperiretur ſaphena, hsucq; ob cauſam abſtinerem: oportet enim prius vias aperire, antequam fiat diuerſio. Ego attenderé ad cauſam cauſarum, & mitterem à baſilica, vt proximè ab hepate euacuarem: & ſi ſanguis craſſus, qui molta euacuatione opus eſſe oſtenderet, neq; vna vice poſſem tantum extrahere qoantum vellem, & virtutis ratione etiam liceret, iterarem vices, quia vtiliſsimum eſt, & maximè laudatur à Galeno & Auicenna: ideo repeterem eam, & credo quanto citius, tanto melius. Dicebat quidam miſſam venã ante duos menſes, & obijciebat ſuſpicionem hecticæ. Montanus voluit repeti, quia etiam potrida habet rationem cauſæ, ea remouenda, & poſtea facilius hectica curabitur, quia non eſt in eo grado de quo ſit curandum. Eſt in principio, non acceſsit adhuc ad ipſum gluten membrorum: lenirem igitur aluum, & mitterem ſanguinem, poſtea per medicamenta euacuarem, & procederé ſicot ſolet procedi in morbis pendentibus à materia craſſa, viſcoſa & frigida: & quia curatur in hyeme, non poſſumus cum fortioribus, quia humor craſſus eſt, ideo paulatim concoquerem & euacuarem, & iterarem: darem ſyrupos, poſtea florem caſsiæ, & euacuaret bilem. Ab vſu horum non diſcederem, ſed frequentiſsimè iterarem. Licet enim dicantúr nõ tranſire venss meſaraicas, niſi deutur in magna quantitste, id eſt, intenſiuè & extenſiuè, tamen per crebriorem iterationem etiam medicinæ benedictæ euacuant omnes humores contentos in toto corpore. His euacuationibus iteratis, euacuabimus materiam, roborabĩmos ventriculum, aperiemus obſtructiones, & conſulemus ventriculo, cui confert vſus hieræ, teſte Gal. proupcabimus vrinã etiam, quod euacuabit humores contentos in venis. Ideo ſingulis ſeptimanis exhiberem hieram cum caſsia. Diebus intermedijs quibus non vtetur caſsia, ſumet ſyrupum ita confectum:

R. Syrupi de farfara
De betonica ana ℥ j.
Decocti capil. Veo. Et cetrach ℥ iiij.

Miſce, cõfert ad obſtructiooes lienis, pectoris & hepatis, & ita hos ſyrupos acciperem, quòd reſpiciant omnia membra affecta, & acciperem capillos Veneris & cetrach in magna quantitate ad decoctum. Circa caput propoſita ſunt electuaria quæ laudantur à modernis: ſed dicam id qood ſentio. Ego maximè abhorreo ab eis, vbi imbecillitss ventriculi ſuſpecta. Vidi homines ſępe, dum in illis volomus catarrhum curare, ex frequentĩ & nimio vſu electuariorum incidere in hydropem: dum enim illa frequenter ſomunt, die nocteq; impeditur coctio, vt nunquam rectè fiat: augetur catarrhus, quia propter inconcoctiones multiplicatur materia, nec ipſorum electoariorũ vis ad pulmonem, ſed ad ſtomachum peruenit. Vellem igitur horum loco ſemper teneat aliquid ſub lingua in ore, cuius vis dum attrahitur aer, etiam paulatim attrahitur, & deſcendit ſenſim per aſperam arteriam: & licet parum deſcendat vna vice, tamen ſi fiat continoè per vigintiquatuor horas, facit magnum effectum. Ad hoc bonæ eſſent pilulæ Bechiæ, Zuecharum roſatum & violaceum, & ſi quid hoc modo per œſophagum deſcenderet, tamen quia tardius id fieret, per poros tamen aliqua eios portio tranſiret ad arteriam. Quod ad curas particulares attinet, quæ poſt vniuerſalem euacuationem ad roborãdum caput & ventriculum, itemq; ad leniendum pectus facieudæ ſunt, ſi vellem proponere nunc, videretur ineptum. Quæ ſunt propoſita circa pectus leniendum, lsudo, quia fit maior præparatio muſculorum, qui mouentur continuè. Ideo oleum amygdalarom dulcium, chamæmeli, violarũ laudo: ſed ita cõponantur, ne ſuperẽt frigida, ſed ſint moderata omnia. Inungatur ventriculus oleo

oleo maſtichino, lien oleo de capparibus, & ſimilibus. De vino, dicerem neceſſariũ eſſe vt demus in ægritudine longa, & ventriculo imbecillo: ſit autem album, pauciferum, non flatuoſum, etiam cum aqua mixtum. montanum etiam laudo vinum cum aqua exhibitum: quia vina quæ in planis creſcunt, ſunt craſſa, flatuoſa, & maligniora. Notandum, oua in febribus continuis nunquam danda, imò nec in tertiana: ea tamen die exhibet Gale. quæ ſine paroxyſmo eſt. ratio eſt, quia facilè alterantur, & ideo facilè putreſcunt, adeò etiã, vt in ſano corpore, ſi ventriculus ſit pauló calidior, ſtatim vertantur in bilem.

De hectica febre cum putrida & catarrho coniuncta. In colloquio cum D. P. Craſſo & Phriſimelica, 21. Iulij, 1549.

Conſilium XXXVII.

Clariſsimi Doctores, quoniam totum fu[illegible] præſagij & curationis pendet à natura morbi rectè cognita, nos, quia vocati ſumus, ea de cauſa, vt præſagium demus, & vt curemus, ideo ego vt poſsim colligere naturam harum diſpoſitionum præternaturalium, exponam omnia, quæ vidi, & audiui. Quatuor ſunt conſideranda: adeſt catarrhus, qui defluens à capite, facit difficultatem anhelitus inſignem, quaſi dyſpnœam: item eſt is catarrhus ſalſus, & ita, vt quaſi ſal videatur habere in pectore & in ore: quantum ad ſubſtantiam, eſt diuerſus, craſſus, ſubtilis, aqueus, putridus, &c. Habet febrem, qua iam ante ſex menſes incœpit laborare, nec habet debitos paroxyſmos ſuos, ſed vt incœpit, ita continuò ſtat. Et quia ita continua eſt, affert omnia mala, magnã videlicet exiccationẽ corporis. Ideoq; iſta puella carnoſa, nũc accedit ad conſtitutionem hecticæ, & membra ſolida dilabuntur: obſeruanda igitur ſunt febris accidentia, inſignis macies, pulſus paruus, frequẽs, & non vehemens, eſt durus, & debilis, hæc habet pulſus. Vrina rubra, craſſa, & non tenuis, cum his C ſignis eſt febris. Ter vidi, & tetigi ventrem, & hypochondria, habet in lateribus obſtructiones, & ventriculi abdomen deberet eſſe applicatum bene: ſed eſt tenſio in ventre, nec habet cauitatem, etiamſi ſit emaciata, quia tumet. Quartò habet defluxum alui, eſtq; nouum accidens. Tales autẽ ſunt fæces, egeruntur in hora, & quantitate præter naturam, & innatant in liquore, quaſi naturalia dura, habentq; colorem nõ mellis, ſed tendũt ad ferrugineum colorem, quod manifeſtæ aduſtionis ſignum eſt. Horæ (vt dixi) mutatæ, & quãtitas, etiam ſunt ſub forma fæcis, & non ſunt multi humores, non bilis, nec alius humor, ſed ſigna ſunt aduſtionis, quia apparent ferrugineæ. Hæc quatuor cum ſuis ſymptomatibus, quæ indicant congeriem ſuorum morborum, videlicet febrẽ, catarrhũ, obſtructiones & fluxũ, videnda, & qualis curatio eſſe poſsit. Catarrhus poteſt dici ſymptoma, ſicut & fluxus. & licet ſymptomata ad ſe trahant curã, tamen habent duas ægritudines, fe

A brim in complexione, & obſtructiones in cõpoſitione, quas ſequuntur. Videamus primò ægritudines, quibus cognitis, & ſymptomata cognoſcimus, & ijs curatis, curabuntur quoq; ſymptomata. Sed quia habet obſtructiones & febrim, quæritur vtrum prius obſtructiones, an verò febris aggrediẽda? Audio eam eſſe monacham, ieiunauit multum, cum ſecundum Hippocr. 2. de Recta victus ratione, ieiunium ſit peſsimum: ſolita hora non comedit, vnde fuerunt cruditates multiplicatæ, & fiũt maiores, ſi cibus craſſus exhibeatur. Ieiunantes verò in duobus peccant, capiunt cibum ieiuno ventre, & capiunt malum cibũ. Cum hæc ieiunaret, potuit ſibi accerſere obſtructiones & febrim, & potuit febris curari, ſed obſtructio manſit, & poſtea incidit in febrim menſe Martio: nam manſerant radices illius febris, id eſt, obſtructiones: obſtructio autem erat offenſio naturaliũ membrorum, & dolor lateris, fortaſsis erat inflatio hepatis ex obſtructionibus. Nam vbi obſtru- B ctio in hepate ſit, grauatur dextrum hypochondrium, dolor pectoris, & tuſſes fiunt. Quare morbi ſui ſunt ab obſtructionibus naturalium membrorum. Febris permanens fecit colliquationem humidi naturalis, & conſumpſit carnem, & eſt ſecunda ſpecies hecticæ. vbi enim abſumitur humidum naturale, fit prima ſpecies: ſi caro, ſecunda ſpecies: ſi ſolidæ partes, & humidum in eis radicale, fit tertia. Sed quoniam non video in ea humidum naturale, & carnẽ, igitur febris eſt in carne, quam abſumpſit. Et hoc à ſubiecto dico, & colligo à pulſu: nam pulſus etiam eſt hecticus, vt eũ deſcribit Galenus. Nondum eſt in gluten hæc febris, nam adhuc floret cutis, & adhuc eſt in membris ſolidis humiditas, ſunt vrinæ craſſæ cum ſedimine: in hecticis ſunt tenues & claræ. Hic verò etiam craſſæ, quia in venis eſt putredo, ex qua fiunt vrinæ craſsiores: nam vrina (vt conſtat) ſerũ ſanguinis eſt. Eſt & hic inæqualitas in pulſu, isq; pulſus eſt putridarum, non autem hecticarum. Igitur eſt febris putrida, & humores putreſcunt C in venis. Eſt ergo hæc febris hectica, cum putrida coniuncta, & ideo putreſcunt humores in venis. Et ſignum eſt ex vrina, quòd craſſus humor putreſcit, eſtq; pituitoſus: ſed quia cogitabunda, colligitur humores melancholicos quoque collectos: item in vrina ſigna pituitæ. Hi verò humores faciunt febres typhodes, vel laticas, quæ ſunt affines hecticæ. Habet catarrhum & fluxum alui, ſcimus autem quoties calor in hepate eſt, conſequitur vt in toto etiam ambitu venarum ſit, inde multi vapores caput petunt. Et tertio de Locis affect. dicitur, quòd qui hepar calidum habent, ſunt ſubiecti repletioni capitis. Hæc puella cum habeat hepar calidum, multæ materiæ vel vapores condenſati, verſi ſunt in catarrhum calidum. Atque ita eſt catarrhus ſalſus (vt ipſa dicit) quaſi haberet ſcutellam ſalis in pectore. Apparet pituita in ea ex colore & viſciditate. Nam Auicenna dicit, vbi febris tranſit quatuordecim dies, vẽtriculus fit debilis, & concoctiones malæ. Hæc paſſa febrim eſt multis menſibus, ita vt pinguedo

abſumpta ſit ex abdomine & muſculis, vnde cruditates & obſtructiooes. Eſt verò catarrhus, cum deſcendit tenuis, ſed in pulmone calefactus, fit viſcidus, & putreſcit, quia eſt in loco calido, ac decipit Medicos, qui arbitrantur eſſe pus. Habemus rationes omnes catarrhi, quare ſit ſalſus, & habeat partes ſubtiles, craſſas & putreſactas. Difficultas anhalitus iode eſt, quia colligitur in brōchijs pulmnnis, & impedit ſpiritus. Fluxio verò alui ſuccedit ptnpter tria, lnngitudioem morbi, quia ſuot debilitata membra naturalia, & non fit cōcoctio bona: ſecundò catarrhus deſcendit in ventriculum, vt percipit, & eſt ſalſus, qui excitat materias ſæcum, autequam tempus ſit, vt exeant: itē eſt obſtructio, & chylus oon diſtribuitur, quare fæces ooo ſunt bene coctæ, ſed exeūt cum liquore, quia noo beoe diſtribuitur materia per veoas, ſed irritatur à catarrho. Et hîc fluxus non fit ratione colliquationis, vt dicit Gal. 10. Therapeut. qund in colliquatiuis accidit: nam colliquatio in hecticis ita fit, quia ſenſim fit colliquatio, ſed in ſebribus peſtileotialibus fit fluxus colliquatiuus propter nimiam putredinem, & quia fit torrefactio.

Prognoſticum. Dico quòd hæc ægritudo ſit periculoſa, quia febris conſompſit humidum nutrimentale, & carnes. Ac febris perſeuerat, ergo & partes ſnlidas abſumet, & erit tabida perfectè. Vix tolles banc febrim, nam opus eſſet tollere obſtructiooes, idque calidis faciendum eſſet, antequam autem id ſacies, tabeſcet. Præterea catarrhus auget febrim, putreſcit, & putreſacit pulmonem, nam puella eſt tenera, & non ſacilè ſpirat. Vode ægritudn eſt difficilis, & vereor ne ſit incurabilis. Medici autem ne deſpereot, & prædicent hæc ſuis amicis, vt inueoiant curam, & ne illis imputetur poſtea ſi quid aduerſi acciderit.

Cura. Hippocrates dicit, exquiſitis morbis remedia exquiſita debent proportionari. Galenus autem 5. Meth. inquit: Qui io catarrho incipit à lenioribus, facit lnngum. Ego vnlo experiri fnrtius, deuenirem ad obſtructiones, & oon negligerem ſebrem. Obſtructiones enim ſunt origo malorum. Accipiat igitur Trochiſcos aperientes, qui licet calidi & ſicci ſunt, corrigantur, vt de Abſinthio, vt de Rhabarbaro ℈ j. vel ʒ j. Confortant, & nbſtructiones ac fluxum tollent. Sed quia exiccaot, accipiat iuſculum, in quo Tuſsilagn & Endiuia decoquantur, & accipiat amplam ſcutellam. Vnum dicam, ponerem in illo iure ℥ ij. oxymellis cum ſaccharo ſacti. Nam incidit, & aperit obſtructiones.

R. ℥ j. s. Oxymellis facti cū ſaccharo bono & aceto. Et ventriculum confnrtarem. Galenus 7. Therap. docet exiccatum ventriculum humectare, non igitur vterer exiccantibus, ſed addē tibus tnnum ventriculo. Accipe vinū dulce, permixtum aquæ lib. j. vel ij. Olei Amygdalarū dulcium ʒ iiij. Butyri recentis, vel medullæ cruris vituli: Miſce, & impone dactylos. Bulliaot ad cōſumptionem vini, exime dactylorum cnrtices, & aquam caroem tantùm relinque & contunde, &

D pone aliquid pulueris Maſtiches, & Garyophyllorum parum, & inungatur locus totius ventris. Pectus inuoge ex adipe anſeris, oleo Amygdalarum dulcium, & parum Croci. Puluis in capite ſit ex roſis, myrtis, & aſtringentibus (in primn & ſecundo de Compnſit. medicameot.) etiam Sandali refrigerabunt & exiccabunt. Porrò vt ſit diuerſio, fiat frictio membrorum omnium oleo Amygdalarum dulcium. Electuaria accipiat ante prandium & pòſt. Saccbarum roſatum optimum in catarrho & febre, ſingulis boris accipere poteſt. victus ſit bonus. Vinum ſit pauciſerum, nec acidū, quia augeret tuſsim. Electuaria ſeorſim lambenda, ne relaxent nimis ventriculum.

Pro iuuene laborante febre putrida, & catarrho, cum periculo ne incidas in Hecticam. Conſilium

XXXVIII.

E IVnenis hic ægrotus patitur huiuſmodi ſymptomata. In primis babet catarrhum nō omninò ſalſum, oeque omniuò expertem à quacunque amaritudine: habet deinde tuſsim non ſiccam quidem, ſed bumidam, laborat ad bæc febre, & ea quidem putrida, periculum tamē eſt, ne facilè in Hecticam incidat, & ne iam fermè ſit Hecticæ ſebris principium. Vt verò poſsit curari, noſccodi ſnnt morbi, à quibus ſymptomata bæc dependent, & res naturales. Temperatura igitur iſtius iuuenis eſt calida nmnioò, quantum ad totius temperaturam, in paſsiuis verò vel temperata eſt, vel vergit ad aliqnam ſiccitatem. Quantum verò attinet ad membrnrum temperiem, eſt certè inæqualis temperiei: nam cor & hepar calidum & ſiccum obtinet, cerebrum calidum & humidnm, ventriculū tamen habet ſrigidiorem. Solet autem io omnibns ſex rebus onn naturalibus maximè errare.
F ætatis eſt 19. annnrum, io qua facilè homines ſolent incidere in phthiſim. Hæc dicta ſint de rebus naturalibus huius adoleſcētis, ſi duo addita ſint, quorum alterum eſt, hunc adoleſcentem in aere craſſo, hnmido, & turbulento habitare: alterū verò eſt hunc adoleſcentem eſſe eius figuræ, quę in phthiſim ſolet facilè incidere. habitus enim corporis eſt talis, & pectnris anguſti. Cauſæ autem illius catarrhi eſt intemperies capitis calida & humida, à qua ſuperfluitates multiplicantur, vnde poſtea fit catarrhus. Tuſsis verò illa fit propter humores à capite ad brōchia, arteriam & pulmonem tranſmiſſas. ad caput verò tum à ventriculo malè diſpoſito, & bepate calido, tum à toto ambitu corporis tranſmittuntur. Febris verò illa adeſt propter aliquam materiam putreſactam: timendum eſt autem, oe incidat in hecticam & phtbiſim, tum prnpter pulmonem imbecillum, facileque recipientē, tum propter caput tranſmittens, tum quia ſacilè in pulmone putreſcēt aliquæ materiæ, ex quibus febris hectica accendetur. Vt antem

tem ſanetur, doo ſont preſtanda: alterum eſt, vt liberetur ab his affectibus, à quibus premitur: alterum eſt, vt ab imminẽte tabe, phthiſiq; præſeruetur. Tollenda eſt igitur capitis intẽperies, verùm priùs caput & corpus eſt purgandũ. Et quooiam priùs fuit ſecta vena, tẽpusq; aoni iam calidũ eſt, & iuuenis eſt macilentus, periculũq; eſt, ne incidat in becticã, ideò nõ puto amplius eſſe venã ſecandã: leniatur tamẽ venter in primis cũ Caſsia, & pulnere Aniſorũ: deinde materia cõcoquatur, & præparetur, quod fiet cũ ſyrupo violato, & de ſucco Farfaræ. hi enim & corroborant, & frigefaciunt lauiter, & prohibẽt deſcenſum catarrhi. Decoctũ verò erit Farfaræ, Violarum, & Boraginis. Concocta materia, euacuetur non Rhabarbaro, ſed Caſsia cũ Agarieo. Vterer etiam pillulis Cochijs, niſi eſſet hoc tẽpus calidũ, & tẽperatura calida. Purgetur deinde caput non maſticatorijs, ne materia trahatur ad pulmonẽ, ſed caputpurgijs, vt aqua hordeacea cum Saccharo, vel ſucco Bliti cũ Sacchar ò, aut ſucco Hederæ. Tollatur deinde capitis intẽperies: quod fiet cum Roſis, Chamæmelo, Nymphea, & Betonica, & cũ Sandaraca. hæc enim decoquãtur in lixiuio, aut aqua dulci. & ſæpè hæc lotio reiteretur, à qua tolletur capitis intemperies. Euacuanda eſt poſtea materia, quę eſt in pulmone Diapenidion, & Diatragacãtho. Theriaca etiã vel Mithridatũ optima ſunt, ſi cũ ſaccharo roſaceo miſceantur. nã roſaceũ ſaccharũ abſtergit, corroborat, & prohibet hominẽ à phthiſi. Quòd ſi quid interim materiæ generetur, id paulatim euacuabitur per leuẽ aliquã purgationẽ. Curabitur hoc pacto adoleſcẽs: præſeruabitur aũt eiſdẽ remedijs, in primis ſi vtatur recta viuendi ratione: deinde ſi ſæpè ſaccharo roſaceo vtatur ad abſtergendũ & corroborandũ pectus & pulmonẽ: qua quidẽ in re valet etiam ſyrupus de Farfara: deinde ſi caput ſeruetur ijs quę diximus, immune ab omni intemperie & catarrho.

Pro ægroto laborante febre hectica, catarrho defluente ad pectus, cum intemperie frigida capitis, Montano aſcriptum. Conſilium XXXIX.

IN curando hoc ægroto, ſecundũ Galeni præceptũ, cùm fluat venter, non eſt ei aliquod genus medicamẽti exhibendũ, qoia timendus eſt caſus virtutis, & præſertim in homine tabido, etiã ſi euacuatio nõ ſit ſufficiens. Alteranda igitur tantùm ſunt mẽbra, & corroboranda. Pro capite cõfert lixiuiũ dulce factũ ex ligno Salicũ, in quo Agarici ℥ ij. roſæ, & Chamæmilla decoquerẽtur. Vtilia etiam erit puluis hic ſuper caput ſparſus, conſtans ex Sandaraca, roſis, & lignis Iuniperi contritis, Stœcadeq; ac Maiorana. Verùm ante hæc remedia non erit alienum, caput ipſum expurgare per tale caputpurgium.

R. Florum Chamæmillæ m.j.
Hordei pugil.j.
Maioranæ m.s.
Agarici electi ℥ ij.

A Decoquantur omoia ſimul in aqua Violarũ ad conſumptionẽ medietatis. Deinde facta bona expreſsione, addatur ſacchari optimi ℥ s. & fiat caputpurgiũ. Et qooniã mẽbra omnia naturalia maxima ſunt debilitate affecta, ideò laudo, vt vtatur hoc electuario, à quo membra omnia naturalia humectabuntur, & corroborabuntur.

R. Sacchari roſati violati
Boraginati ana ℥ ij.

Et ſumat ℥ pro vice, per duas horas ante prandium. Emplaſtrum hoc etiam mirum in modum corroborabit membra naturalia.

R. Carnis Citoniorum decoctorũ in vino auſtero ℥ iiij.
Carnis Dactilorum ℥ iij.
Paſſularum ℥ iiij.
Farinæ hordei ℥ iij.
Olei Amygdalarum dulcium ℥ iij.

Miſceantur omnia, & cũ vino decoctionis Citoniorũ fiat emplaſtrũ. Indigemus etiã, cùm ęgro
B tus hic febre hectica laboret, humectatiooa, quæ fieri deberet atq; introduci per balneũ. Sed quoniam per debilitatem ægroti non licet, ideò loco balnei huiuſmodi linimento vtendum exiſtimo.

R. Medullæ cruris vituli ℥ s.
Olei Amygdalarum dulcium recẽtis, & recentium Violarum ana ℥ j.

Miſce cũ pauco vino paucifero, albo, & fiat linimentũ. Ad corroborationem autem cordis, & temperamentum confert hoc linimentum.

R. Vnguenti roſati Meſuæ ℥ j.s.
Specierũ cordialiũ temperatarũ ℥ ij.

Miſce. Puluis aũt ſuperius deſcriptus ordinãd hoc pacto, eſt aptus ad capitis corroborationem.

R. Stœcados
Maioranæ
Baccaria
Roſarum
Sandaracæ
Maſtyches ana ℥ ij.

Fiat puluis ſubtiliſsimus. Pro ſiſtẽdo catarrho.
C bolus Armenus conuenit in introitu lecti, in quãtitate vnius Ciceris. Pro victu ptiſana, & ouis, & pro potu vino paucifero albo vtatur. Decoctum etiam farfare, hordei, liquiritiæ, ex iure pulli maximè eſſet ad propoſitum.

De inflammatione capitis, cum dolore dorſi, ſuppreſsione menſtruorum, & hectica febre, primi gradus, relicta poſt putridã: pro nobili matrona Veneta de gente Cornelia.

Conſilium XL.

NOo tantùm videtur caſus iſte difficilis propter rationẽ dictam à clariſsimo Doctore, quoniã prolõgata fuerit ægritudo, ſed ſunt etiã aliæ rationes quamplurimæ, quare ſit difficilis cognitu & curatu: quia ſi naturam ægritudinis conſidero & ſymptomatũ, & in cauſas volo reducere, nõ eſt facilè factu. Ideo etſi longiori tẽpore eſſent conſideranda, tamẽ de ijs quæ potui colligere ex hac improuiſa viſitatione, tam circa eſſentiã, quàm cir-

T

ca curationem, quod mihi videbitur, dicam. Primò notanda ſunt ſymptomata quibus affligitur, & proximè afflicta fuit, quoniam non parum facient ad cognoſcẽda præſentia. Cõqueritur primò de inflãmatione, & grauedine capitis perſeuerante ſine dolore cum caliditate inſigni, vt referat illa magnũ nocumentũ ſe ex illa caliditate percipere, & ita diſpoſitã eſſe, vt à quacunq; cauſa lædente incurrat in talem inflãmationem cũ pruritu oculorum & ardore, cũ aſperitate cutis. Et dicit etiam ſe impetiginem quandam pati. Dixit præterea conſueuiſſe excernere pituitam ex naribus, & nunc ſuppreſſam eſſe talem excretionem. Præterea conqueritur de dolore dorſi maximè circa infimam partem ſpinæ: refertq; circa renes non dolere, ſed circa finem dorſi. Præterea ait ſe affligi aliquando doloribus ventris inferioris. Sunt & menſtrua ſuppreſſa maxima ex parte, atq; ea licet ſint in quantitate diminuta, ſunt etiam qualitate corrupta, imò aquoſa, pallida, permixta excrementis albis, quibus ſolet etiam ſana exiſtens affligi. Iſta ferè ſunt omnia quæ potui percipere. Vnũ etiam notandũ eſt, quòd ſemper à quocunq; medicamento, dum melius ſe haberet, ita affecta eſt, vt in febriculam incurreret, & in capitis inflammationem. Hæc ſunt tot ſymptomata, vt non ſit facilè cauſas aſsignare. De febricula illa quid dicã? cuius ſit generis, & naturę, non facilè poſſumus pronunciare. Dicam ergo vnum. Conſidero ergo naturam & habitum huius corporis. Corpora enim maximã dant occaſionem ad ægritudines certas ſuſcipiendas, ita quòd corpus aliquod facilius labatur in vnam quàm in aliam ægritudinem. Ideo ex operationibus animalibus, & ex habitu totius, video eam optimi ingenij & diſcurſus eſſe, & animales operationes ita vegetes, vt dicam ſpiritus tenuiſsimos hãc nobiliſsimã iuuenem habere, & calorem tenuiſsimum: quia operationes tam vegetes nõ poſſunt aliunde prouenire, niſi quia tenuiſsimos ſpiritus, & tenuiſsimũ ſanguinem habet. Quòd autem talem ſanguinem habeat, & calorem, accipiendo pro qualitate ſimplici, hinc patet, quòd adeſt caliditas moderata non adiuncta ſiccitati, nec humiditati obtundenti, ſed moderata, ita quòd caliditas illa moderata non habet dominium, nec in ſiccitate, nec in humiditate: quæ ſiccitas iuncta caliditati faciat mordacem, & ſanguis fieret craſſus. Crediderim igitur quo ad temperaturam, & quo ad qualitates primas, quòd habeat caliditatem moderatam ſine dominio paſsiuarum. Quo ad habitum corporis credo, quòd ſit raræ texturæ, vt ex mollitie carnis apparet, quæ conſequitur prima principia, quia molles carne apti ſunt mẽte. Et hac de cauſa pueri molles ſunt, quia ſunt raræ texturę, tenuium ſpirituum, facilè alterabiliũ, & ſanguinis tenuis. Talia corpora ab omni cauſa extrinſeca læduntur. Præterea habet hoc corpus, vt apparet ex auditis, hepar excedẽs à temperatura aliorũ membrorũ etiã pro merito cõplexionis totius: ideo dicendũ eſt calidũ, & ideo facillimè inflãmatur propter calorẽ nõ conuenientẽ tẽperaturæ. De ventriculo an ſit temperaturæ frigidæ, cũ abundet pituita multa: & de

D capite etiã, an quia ratione frigiditatis cerebri excremẽta nõ poſsint diſſolui per halitũ, vel cõici, vel ratione alimenti proprij, vel ratione vaporũ aſcendentiũ, difficile eſt iudicare. Tamen credo quòd temperatura cerebri optima ſit, quia operationes optimas & ſanas efficit. Et ideo cum operationes eius ſint validiſsimæ, temperatura etiã validiſsima eſt: & propterea ſi laborauit coryza à naribus, fuit ratione membrorũ inferiorum mãdãtiũ. Nã quòd pituita in vẽtriculo generata eſt, ſiue per ociũ, ſiue propter victũ delicatũ, & eſum fructuũ, & propter cibaria diuerſa, & ratione nutrimẽti praui, & intempeſtiuè ſumpti, ratione frigiditatis fuit, quæ non impedit appetitũ, imò aliquid facit ad appetitũ. Et cũ hepar calidũ ſit, non impeditur cõcoctio. Bene ergo merito ſuæ tẽperaturæ poteſt id cõtigiſſe, quod ad frigidũ declinet: & licet operationes nõ ſint læſæ, præparata tamen ſit ad ægritudines frigidas, & ad generandam pituitã apta ſit, & ab extrinſecis omnibus lę-
E ditur, hoc inquam nõ eſt abre: quia nobiliſsima mulier hæc non eſt multæ carnis, & hepar calidũ habet: & ferè ſemper cũ caliditate hepatis eſt frigiditas ventriculi, quia omenti, cuius munus eſt detrudere calorẽ innatũ ventriculi interius, propter caliditatẽ hepatis abſumitur pinguedo, & vẽtriculus fit frigidus. Pręterea habet muſculos abdominis graciles, quia, vt relatum eſt, percipitur motus arteriæ è directo ſpinæ: exiles ergo ſunt muſculi ventris. Sed vbi eſt gracilitas illa, ventriculi frigiditas eſt. Si ergo ſpiritus tenues habet cũ raritate texturæ, cũ caliditate hepatis, frigiditate vẽtriculi, videmus corpus præparatũ ad iſta nocumenta, quibus affligitur. Ex ijs ſoluitur prima dubitatio, cur facilè in febriculã incurrat, & inflãmationẽ capitis ex pharmaco: hoc eſt, quia propriũ eſt pharmaci attrahere à circũferẽtia ad centrũ, in qua attractiõe agitatio fit. Et cũ humores facilè putreſcũt, ideo poſt euacuationes perpetuò inflãmatur. Et licet non fuerit inflammata ab illo pharmaco exhibito à Papienſi, hoc potuit eſſe, quia inuenit humores præparatos valde, &
F vias apertas: ideo facillimè quos mouit, eduxit, & nulla fuit facta agitatio. Sed vbi humorũ attractio facta nõ fuerit, eorũ omniũ qui moti ſunt & agitati, vel ex pharmaci debilitate, vel quia viæ non ſint apertæ, & humores non ſint præparati, violenta fit tunc attractio: Vnde in talibus corporibus poſt iſtam cõmotionem fit acceſsio talis. Patet etiam cur facilè inciderit in menſtrua alba, & retentionem ipſorũ. Talia corpora quæ habẽt calidum hepar & frigidum ventriculum, obſtructionibus maximè parata ſunt, quia hepar valida attrahit humores frigidos & pituitoſos, quos aggregat ventriculus frigidus. Facilè autem pituita obſtruit, & ſanguis intercipitur, & natura ſæpe pituitam liquidiorem expellit, & ita apparent alba & diuerſa, pro diuerſitate admixtæ malitiæ. Quòd læditur ab omni nocumento extrinſeco fit, quia tenuium ſpirituũ eſt. Quòd aũt quando nubilis erat, ſana degebat: poſtquã aũt cõiuncta fuit viro iuueni ac forti, non amplius ſana eſt: hoc accidit mulieribus iſtis imbecillibus facilè alterabilibus

ad

ad quemeonq; terminum, & maximè cũ vir ſortis eſt, quia ſpiritus io hoc corpore valde reſolubiles, reſoloti fuerũt per cõmertium viri. Ideo habuit corpus præparatum valde ad has ægritudines. Et ita ex oecaſione huius temperaturæ omnia contigeruot ſympromata, & quæ patitur habent eaſdem eauſas. Inflammationem capitis habet ſine dolore, quia raritatem texturæ habet, & vapores teoues: ideo mala temperatura noo poteſt fieri, quia euaporant: & quia non exteoduot, non fit ſolutio cõtinui, ideo nec dolor, quia ab his doabus cauſia fit dolor. Grauitatẽ percipit, quia humores aliqui frigidiores permanent, quia oon exhalant omnes. Percipit iourdacitatẽ & pruritũ oculorum, propter exhalatiooem moltorum vaporum tenuium. De dolore dorſi cauſa facilis eſt: quia ſanguis pituitoſus, cum deſcendit ad renes per veoas deferentes, aut cauam ad matricem, io delatione illa cum traoſit per anguſta loca, ventoſatur: veotoſatur autem per admixnonum pituitæ, & facit dolorem io fine dorſi. Etiam circa vteruio eauſatur dolor, quia cum ventoſatur materia illa circa membrum ſenſibile admodum, facit dolorem in veotre inſeriori. Sed remanet difficultas vna, quam conſulro hactenus omiſi: habet enim ſebriculam, vt patet ex pulſu, qui nec ſeeundum magnitudinem, nec frequenoam, aut ſecundum menſoram ſeruat propriam naturam. Ideo poſſet quæri, quomodo ſebris hæc perſeuerans à cbolera vitallina putreſcente, vr iuppoſitum fuit, tamdio perſeuerauit, vt iam menſis ſit cum dimidio, & ſecuta non ſint plura accideotia: quia cum febris perſeoerans io corpore, multa ſequontur accidentia. Er Auicenna in cap. de ſebre phlegmatica febris pertranſit 14. diem, membra naturalia debilitantur: ideo exhibet ipſe tranſacta 14. die trochiſcos, qoia virtus cõcoctrix & appetitrix debilitatur, fiuot obſtructiones, & hypochoodrioruio tenſiooes, intumeſcũt ſæpe pedes. Iſta aotem magnifica Domioa appeõt, cõcoquit, bene dormit, & tamen continue febrit: & ſuppoſuimus omnino ex bumoribus putreſcentibus intra venas prouenire. Pręterea ſi tãgatur pulſus, videbitis velocitatem & freqoentiam maiorem eſſe, qoàm ioæqualitatem: præterea non video polſom remotum à tenſione, & à duritie. Quantũ verò attinet ad illam perceptiooem caliditatis, vbi manom diotios impreſſeritis, quoniam ego non tetigi eam, de eo quid dicam, habeo oihil. Illod ramen verendum eſt, ne poſt cibum inflammetur, cum ſit ſignom proximum & pathognomonicum, vt Galenos & Auicenna dicunt, febris hecticæ, quia omnes ſpiritus iocaleſcunt. Eſt ergo mirum, cur incaleſcat poſt cibum, & ibi non ſit febris habitudinalis. Diceret aliquis, etiam ante eibum ioealeſcit. Noo eſt mirum, quia poteſt eſſe febris interpolata, babens periodos, quamuis fixam habeat ſebrem. Si diceretis, ooo eſt maraſmata: ſi aotem haberet fixam ſebrem, magis extenuata eſſet. Dico quòd oon eſt ita malus Diabolos: imò ſacilius euratur iſta prima ſpecies, quàm illa quæ ex potredioa bumoris cholarici à cholera vitellina fit: nolla eſt ita difficilis. Imò Galeous lib. to. meth. med. & ſæpe vbicunqoe curat becticam poſt febres epbemeras, facillimè curat eam, dum eſt io primo gradu, noo dico com pertraoſiuit ad maraſmum. Ideo ſoſpieor quòd ſit febris hæc habitudioalis: nec certò ſtatuo, erſi non dubito, quin ſit aliqua febris io habitu: itaq; oon ſolum indiget corpus boc eoacuatione, cum io eo ſit ioæqualitas membrorum, & ſuppreſsio menſtruorum, ſed etiam alteratione. Er credo quòd à principio putredinalem febrẽ haboerit, & cum medicinis fuerit leuata: ſed remanſit febris aliqua io habitu, facileq; potuit inflammari tale corpus, com ſit ſpirituom tenuium, texturæ raræ. Imo vult ibi Galenus, quòd vbi perſeuerauerit ephemera per tres dies, & nó pereat typus, dicas ipſam tranſiuiſſe ad hectieam: ideo leuiori coniectura vtitur Galenus, quàm nos vtimur. Nõ ſolum igitur euacuatiooe, ſed alteratione etiam indigebitis. Et propterea dieo, qoòd in habitu totius curporis eſt febricula hęc fixa, oó tamen mala, quin poſsit curari, & ſacilius, quàm ſi eſſet purredinalis. Et credo qoòd habuit putredinalem ſebrem, quæ ſublata fuit ex euacuationibus, permanſit tameo ſeruor aliquis. Talem ergo crediderim eſſe naturam ſebris, & eomplexioois. Ex his patet conſequenter, qoid futurum ſperem: ſi verum eſt, corpus boc ita facilè alrerari ad quencuoq; terminum, licet ponam ſecundum habitum caliditatem eſſe, cũ illa ſit in primis humiditatibus, & leuis, facilè remooibilis eſt. Nequa abſolutè inrelligendum eſt dictum Aoicennæ, qoòd difficillimè cognoſcatur cum ſola eſt. Bene difficilis cognitionis eſt, cum alteri ſebri putredinali coniuncta eſt, & tunc difficillimè cognoſcitur, facillimè tameo curatur: imò credo quòd facilius curetur qoàm tertiana. Credo etiam, cũ adſint obſtructiones in corpore, qoòd inde humores facile putreſcibiles putreſcũt, & fit typus. Minera aũt putredinis vbi ſit, q̃ dicit Gal. 2. de Diff. ſeb. febres quæ habeot periodos, noo babent ita humores paratos, vt natura ſaciat putreſcere hodia vnam partem, eras aliam, ſed membrũ ſuperfluitates aggregat, ad membrum debile expellit eas, & illa dicitur minera. Et exemplificar de inflãmatione oculorum, & inquit, quòd oculus affligitur periodicè, cum aggregatur in capite materia, & ad oculos traoſmittitur. Vnde etiã cootiogit, quòd in ſebre hepar, vel aliod aliqood mẽbrũ aggregat ſuperfluitates, & ſecundum periodoa expellit eas, & ita fit periodos. Ita etiam credo, quòd in vtero aggregatur ſuperfluitas, & partim expellitur: & ſuperfluitates etiam in ſuperioribos partibus ſunt, vel etiam io venis ſupra bepar, & ab iotra ad extra expelluntur, & potreſcunt in venis etiam, & ideo periodicat: & qoia humores illi expurgaotur, ceſſat periodus. Iſtud eſt quantũ ad ægritudinẽ attinet, & quo ad hoc credo quòd facilè corabitur, nec debemus deterreri, licet dixerim hecticam ſebriculam eſſe. Cum quibos aũt iogenijs & inſtrumeotis? Cum hìc ſiot obſtructiooes menſtruorum, ijs prouideodum eſt: poſtea

ſi factis iſtis aliqua ſupercalefactio in corpore fuerit, alterabitnr. Primò ergo aperiendæ ſnut obſtructiones vteri. Secundò alterandum eſt membrum. Aperiuutur autem obſtructiones euacuando bumores qui obſtruunt, incidendo, ſnbtiliando, & abſtergendo: vtrunq; enim neceſſarium eſt. De phlebotomia uon dixerim denuò repetendam eſſe, quia maturè ſacta eſt, & tunc fieri debet cum principium eſt ęgritudinis. Quid autem nūc facere debeamus, conſulendum eſt. Ego quidem ſum concors cum ſuis Medicis, quòd materia cōcoqui debeat cum aperientibus & incidentibus ac abſtergētibus, & euacuari taliter, vt ſimus memores buius temperaturæ & texturæ, nec vnquā rhabarbarum tranſeamus. Agaricum autem fugares tu? minimè, quia dixit Meſue, familiariſsimū eſſe naturæ: & Dioſcorides dixit, quòd corroborat ventriculum & cor: & dat eandem doſim de agarico, ſicut de rhapontico: ita rhabarbarum appellatur ab ipſo. Eſt autem infamis quadātenus propter ſuam leuitatem, quia ſupernatat. Poſſumus autem corrigere ipſum, addendo aliquid qnod aggrauet, ſicut ſalgemma: & duo corrigit: vnum quòd eſt tardæ ſolutionis: Secundò, facit ipſum granitatem babere, vt deſcendat commodius ad fundum ventriculi. Melius autem corrigitur quàm cum ſale, ſi rhabarbarū & aloen, quæ grauitatem babent, miſcebimus; ſocietas hæc fidelior eſt, quàm fuerit triumuiratus Lepidi, Marci Antouij, & Octauiaui. Ideo placet mibi compoſitio ex aloe, agarico, & rhabarbaro: & crederem quòd aperirent obſtructiones, & corroborarent membra. Sed diceret aliquis, iu rhabarbaro adeſt ſtipticitas, & iu aloe, quomodo igitur aperientur obſtructiones? Credo vos vidiſſe Galenum in 3. & 5. de Simpl. med. vbi ait: Cum volumus bene aperire, cum re aperiente debet aliquid eſſe quod adſtringat. Ideo abſintbium optimè aperit, & ſtipticitas eius adiuuat ad penetrandum, & eſt tanquam manus aliqua impellens. Et exemplificat de oleo roſaceo, quod magis humectat corium, quàm oleum ſimplex, quia ſtipticitas olei roſacei adiuuat penetrationem, quod nō faceret oleum ſimplex: & ita non debemus deterreri ſubſtantia rhabarbari. Iuuabit igitur, quia trāſit per veuas, quæ non ſunt ſtrictæ, ſed amplæ. Bene exterius nou aperiret abſinthium, qnia poros cutis, qui ſunt ſtricti, non tranſiret: hoc autem facit farina ſabarum, nitrum, ſuccus limonum: iuterius autem timerem exhibere hæc tria. Syrupum etiam laudo de cichorea cum rhabarbaro, ſiue alia additione rhabarbari, quia iu ſingula vncia ſyrupi ingreditur ſcrupulus vnus rhabarbari. Ideo ſatisfaciet iſta portio, quæ ingreditur ipſius compoſitionem. Syrupus etiā acetoſus compoſitus optimus eſt: & ſi timeremus nimiam eius inciſionem, quoniā humores facilè inciſibiles ſunt, eſſem contentus acetoſo ſimplici, melle roſaceo, ſyrupo de betonica cum aquis diſtillatis, vel cum decoctiouibus, quia ex eo ſimplici pauca aqua elici poteſt: vel cū aqua cuſcutę, endiuię, boraginis, vt fieret præparatio & iuciſio. Nec ſtatim totū e-

D uacuarē, ſed paulatinè digererē, & paulatinè euacuarē, & facta vna iterū redirē ad aliā. Poſtea ſi euacuatis humorib. remaneat caliditas in mēbris, quia timeo quòd ſit impreſſa calidiras, quouiā alterabilis admodum eſt, tum procederem non cū exterius refrigerautibus, ſed cū iuteriua, cū zuccharo roſato ſimplici & nouo: deinde linirē corpns totū cū oleo roſaceo, factis prius frictionib9: leuiter enim refrigeraret, & peuetraret, & ſi eſſet exiccatū humectaret. Sed ante omuia prouiderē, vt habeant exitū menſtrua, & à leuioribus inchoarem, & circa vterum inciperem, factis prius euacuationibus cum decocto camomillæ, liliorū alborū, cū modico anethi, propter penetrationem maiorē: & peſſariū facerem ex oleo maioranæ, vel alio odoramento in coto vel bombyce, cū menſtrua inſtant. Factis euacuationibus procederem cū frictionibus circa coxas, & applicatione ventoſarum intra coxas, ſiccas applicando. Vtrū modo balneū conueniaut, cū fuerint omnia facta? Cre-

E do quod non erūt ueceſſaria, ideo excellentiſsimus Doctor propoſuit ſub dubio: quia timerem ſupercalefactionem. Et bac via procedendum.

De febre Hectica ex peſtilenti facta, & cum putrida comuncta, obſeruatum in Medicatione Conſilium XLI.

IVuenis ſedecim auuorum, liberatus à febre peſtilente, ſeptem diebna poſt nuuqnā viſus eſt liber à febre, quod ferè ſemper fieri ſolet, cū cordis humores putredine affecti fueriut, & remota pntredine calor ille nou naturalis maneat impreſſus in corde, & eius ſtubſtantia, aut in ipſius cōteutis. Veritus ergo D. Montanus hecticā, iuſsit uutriri cibis hnmidioribus, & aliquid viui aſſnmere, ſed tenuis ſubſtantiæ, limpidum, & minimè potens, aquæ etiā nōnihil admiſcere. Contigit aūt, cum ſecederet ad exonerandam aluū, ſenſit nōnibil frigoris, quod vbi iu lectū redijt, ceſſauit. Subſecut9 eſt calor mordax & acutus per totū corpus, quē tamen

F æger dicebat ſe nō ſentire, cū manifeſtè ad tactū appareret, cum pulſus inęqualitate & frequentia. Vrina quā reddiderat, ſubſtantiæ omnino tenuis, colore ſubpallido, liquore tenui, reliquæ verò, quæ iā ſubſederāt, erāt paulo craſsiores. Sedimētum verò erat craſsiſsimū, quale fuerat quoq;, cū febrem peſtilentem pateretur. Egeſtiones alui inconcoctæ, fœtore plurimo, cineritiæ, minimè cōpactæ: Tempore peſtis habuerat continuū fluxū colliquatiuū, nōnihil cōqnerebatur de dolore capitis. Totū corpus ex præcedēti febre imbecille, tenſa quoq; erāt hypochōdria. Ex his cōijciebat, ſimul cū Hectica febrim aliquā putridam. Quare ſtatim obſtructioni occurrēs, iuſsit ſummo manè ſerū lactis vaccini, in quo tota nocte impoſitus fuiſſet manipulus Abſinthij, & expreſſnm haurire tepidū. De quantitate victus rogatus D. Montanus nō præſcripſit aliā: ſed tautū offerri iuſsit, ue ſentiret veutriculū aggranatū. Secundo die ſine ſiti, & vigilijs repertus eſt. Excreuit bilioſa multa craſſaq;, & nōnihil cōpacta. Vrina flaua, vbi paulo longius

longius quieta maneret, ſtatim craſsior facta eſt.
Vrinã quoq; habuit plurimã, per eã enim viã na-
tura ſe exonerauerat, cũ ſatis laudabili hypoſtaſi.
Cõquerebatur de ſcabie, quam ante inuaſionem
febris peſtilentis perpeſſus erat. Sed quia eiuſmo
di euacuationes materiæ craſſæ Montanus ſalu-
berrimas eſſe iudicaret, nihil mutare voluit, iuſsit
tamen, vt ſerũ lactis vteretur, in quo per totã no-
ctem infuſæ ſint partes Abſinthij, & Fumiterræ
æquales, & colaturam manè biberet tepidam.

De febre peſtilenti in Hecticã mutata. In Medi-
catione obſeruatum. Conſilium XLII.

VOcatus Montanus ad ægrum, inuenit
eũ prima viſitatione, totã ſuperficie
corporis extrinſecã calentem admo-
dum, cum pulſu tamen quieto, & ſatis
regulari. Vrinæ turbidæ, ad ſubiugales tendere vi
debantur, ſed excrementa alui præceſſerant: ita
vt nihil tum exhiberet. Tenuem tantùm victum
ordinabat, & permiſit, vt vinum biberet tenue, &
album propter cruditatem humorum, vt fieret
aliqua coctio, cũ præſertim nullus adeſſet capitis
dolor. Altero die cum vrina adhuc eſſet turbida,
Caſsiæ dedit ʒ.12. ante prandiũ, quæ cum ſatis o-
perata eſſet, & tamen vrinæ ad ſubiugales adhuc
tendere viderentur, ſequenti die ſanguinẽ miſſu-
rus erat, quòd ſtatim à prima viſitatione febrem
peſtilentialem metueret, ſed pulſum tamen ſatis
fortem & æqualem, ipſumq; ſine febri reperit.
Quapropter tunc intermiſit ſanguinis miſsionẽ,
quam tamẽ ſequenti die fieri voluit, quòd tũ fe-
bris iterum adeſſet, nec vrinæ à prioribus differ-
rent, & quodãmodo deliraret. Sanguinis aũt miſ-
ſionem tandiu ſe diſtuliſſe aiebat, propter humo-
rum cruditatẽ, ſicut ſimilem ob cauſam Hippocra
tes in pleuritide, octauo demũ die ſanguinem mi-
ſit, in exemplo Anaxionis. Primò igitur clyſterem
cõmunem imponi iuſsit, & poſtea ſanguinẽ mitti
ad ℥ 4. vti, ſi neceſſariũ eſſet, poſt prandiũ repete-
retur. Sanguis miſſus eſt ad ℥ 6. Quam ob cauſam
poſt prandiũ iteratũ nõ eſt, ſed ordinatus à Mon-
tano talis ſyrupus, qui refrigerando & exiccando
prohiberet putredinem, quam metuebat, & pecu
liari vi occurreret putredini ſpirituum.

R. Syrup. de ſucco Acetoſæ
De acetoſitate Citri ana ℥ j.
Aquæ acetoſæ ℥ iij.
Aquæ roſatæ ʒ ij.

Miſce pro vno, & ſic pro alijs. Hunc ea ſtatim
veſpera exhiberi voluit, quòd vrinas eaſdẽ quaſi
ſubiugales videret, & ſanguinẽ quoq; corruptũ:
& deinde ſingulis diebus bis ſumere iuſsit manè,
& ante cœnam per 2. vel 3. horas. Voluit etiã fieri
hoc linimentum.

R. Vnguenti roſati Meſues recentis ℥ j.
Specierum cordialium tẽperatarũ ʒ ij.
Roſarum rubearum ʒ.s.
Camphoræ G.ij.
Muſci G.s.

Miſce, fiat linimentum pro corde confortando
& muniendo. Os etiam crebro lauet ex aqua A-
A cetoſæ. Poſtea Montanus Venetias vocatus, diſ-
ceſsit, eſtq; accerſitus Friſimelica, qui cum vrinas
videret turbidas, & fæces aliquanto liquidiores,
cũ pulſu nõ admodum forti, planè ei metuebat, &
iam peſtilentẽ febrem, ac de ægro actum eſſe cre-
debat, ac nimis tardam fuiſſe ſanguinis miſsionẽ
dicebat, non animaduertens naturæ illum mo-
tum: & ordinauit tũc ſaccharũ roſatum cum pul-
uere Scordij, vinũ etiam quod cõceſſerat impro-
bauit: peracta ſeptimana laxata eſt aluus, & natu-
ra materiam criticè expulit per ſeceſſum. Quod
nona die Montanus adueniens cũ vidiſſet, nihil
mouendũ duxit, donec natura, quod operabatur,
compleuiſſet. Rationes tamen eorũ, quæ ordina-
uerat, alteri Doctori indicauit, & in ſyrupis, vt per
ſiſteret, hortatus eſt. Vt ſi natura officio ſuo ſatis-
faceret, nihil impediretur, ſin minus ab ipſis po-
ſtea facilius adiuuari poſſet, ne ex materia relicta
recidiua fieret. Erant enim in ea expulſione fæces
ſatis regulatæ, colorẽ & conſiſtentiã mellis prę ſe
B ferentes. Vrinę etiã crebriores ſubſiſtentiã habe-
bant craſsiorẽ, & albũ colorem, nõ ita, vt antea ru
brum, nec liquorẽ adeo turbidũ. Nõ tamẽ ſatisfa-
ciebat ea criſis Montano, quòd æger minimè le-
uari videretur. Poſt aliquot dies remiſit febris, re-
licta tamẽ aliqua caliditate in mẽbris, quę aliquan
do minus infeſtabat. Alius Doctor hecticam eſſe
dicebat, & balnea ordinabat. Sed ea reprehendit
Montanus, quòd nõ haberent locũ idoneũ, & oc-
cluſum, ita vt à balneo ab aere frigido nõ occupa-
retur, quòd plus ei nocere dicebat, quàm balnea
iuuare. Nec hecticã adeſſe, licet id bene verum eſ-
ſet, quòd in tali diſpoſitione facilè in eã incidere
poſſet. Voluit itaq;, vt loco balnei, quo humecta-
ret membra ſolida, inungeret muſculos dorſi, non
tangendo ſpinã, ne illa nimis refrigeretur, oleo vi
olato, vel lacte muliebri, vel etiã infrigidante Ga-
leni, quod ſic fieret:

R. Olei roſati completi ℥ iiij.
Ceræ albæ ℥ j.

Miſce, & infunde in vas plenum aqua frigidiſsi
C ma, & ablue, idq; iterato ſepties.

De febre peſtilenti, in colloquio cum doctoribus
pro D. Alphonſo. Conſilium XLIII.

PRincipium ægritudinis anno ætatis
19. tale fuit. In acceſsione febris cœpit
color declinare ad albedinem, laſsitu-
do inſignis erat per totum corpus, pul
ſatio magna circa caput. Medicus, qui eius curã
ſuſcepit, dedit cibaria maximi nutrimenti, oua, &
vinum, & brodia in magna quantitate. Vidi ego
primò imbecillitatem, & deliquia circa cor, febrẽ
inſignem, & maculas nigras ſparſas per corpus.
Diſpoſitiones igitur quas patitur præter naturã
hæ ſunt: Febris quæ videtur continua, grauitas
capitis perpetua, conqueritur etiam de virtute
motiua, cum ſurgit ex lecto, non poteſt pedes ſi-
ſtere, cogitur ſedere ſubito. Vidimus maculas p
ſuperficiem corporis, excremẽta fœtidiſsima co-
lore cineritio. Et vrinas talis, quales ferè ſunt oẽs

putridarum,paleares cum ſedimento albo pitui-
toſo. Sitis maxima, in ore neq; rubedo nec ſicci-
tas,ſed pallor. Io ſuperficie aũt ſigna ſiccitatis ap
parent cum aliqua nigredine. Circa noctẽ proxi-
mè præteritã ex nare dextra effluxit ſanguis val-
de niger,& craſſus,ac ſatis aqueus,vt io linteis ap
paret. Omnes hæ diſpoſitiones videntur habere
canſas validiſsimas. Intrinſecę autẽ principaliter
cooſiderandæ,quòd extrinſecæ in ſubiecto præ-
diſpoſito facilius & efficacius agaot. Temperatu-
ram naturalem crediderim bunc iuuenem habe-
re in prędominio caliditatis & ſiccitatis,ſecundũ
principalia membra, nec tantũ eſſe calorẽ auctũ,
ſed deueniſſe ad talem exceſſum, vt ſit aduſtio in
corpore. Pili admodũ nigri ſunt, geoerat igitur
etiam humores aduſtos. Mẽbra reliqoa nõ ita di-
ſpoſita ſunt, vt auſim aliquid de ijs affirmare, cõ
eum ante hoc tẽpus nunq̃ viderim. Sed tota habi
tudo eſt calida,& longè excedit cũ ſiccitate. Tem
peratura tall exiſtente ſequetur,vt plurima ſit vẽ
triculi imbecillitas. Primò enim omentũ adiouat
calorẽ ventriculi,vt 6. de Vſu part. dicit Gale. Sed
hoc gracile eſt admodũ io talibus, etiãſi muſculi
graciles ſunt, hepar enim calidũ multũ attrahit,
etiã cibum ante tẽpus noo ſatis concoctum. Ter-
tiò fundus ventriculi nõ ita ſe babet, nec carno-
ſus eſt vt debebat, nec ſatis bene conficit cibum.
Quare ſtatuo ventriculũ frigidũ. Hæc cauſa fuit,
quæ reddidit corpus plenũ humoribus malis. Et
acceſſerunt deinde cauſæ extrinſecę, deliquit cir
ca ſax res non naturales, in cibo & potu. Statim
poſt cibũ vſus eſt immoderatiſsima Venere,quæ
omnes virtutes debilitat. Acceſsit præterea hic
aer valde oubilus & humidus: vbi aer nebuloſus,
ibi ſpiritus nebuloſi fiuot,ex quibus omoes con-
coctiones deteriores. Spiritus enim ſpiſsitudinẽ
cõtrahunt,vnde plurimæ fiũt obſtructiones,&c.
vt Gal. 1. Epid. 3. Talis cõſtitutio in Vere dedit ma
ximã occaſionẽ corpori appoſito & parato,vt fa-
cilè putrefactiones generaret. Non igitur mirum
eſt,ſi plurimi humores aduſti, & plurima pituita
ac bilis in varijs corporis partibus ſint generata,
ex quibus caput debile redditũ, incidit in maxi-
mã imbecillitatẽ. Paſſus eſt diu pulſationẽ: pulſa
tio autẽ,vt 2. de Locis affect. dicit Gale. dolor eſt
non niſi in arterijs inflãmatis. Sed nõ eſt propte-
rea credendum,caput & arterias eſſe inflãmatas.
Nam pulſatio bæc nõ eſt propriè talis, ſicut eo lo
co intellexit Gale. neq; talis dolor,ſed eſt motus
pulſationis,quẽ neſcit exprimere. Inflãmatio nõ
eſt cauſa,quia dicit ſe iam nõ ſentire dolorẽ. Sed
ante pulſationẽ materia potuit eſſe in venis &
mẽbranis,nonc verò tantummodo in ſubſtantia
cerebri,& leuiter cõmunicatur panniculis, nõ vt
ſentiant ſolutionẽ cõtioui. Materia poteſt eſſe pi
tuitoſa,quæ agitata,ſeu flatuata in loco ſenſibili,
tangit membranas leuiter,ſeu in cerebro,vt non
cõtinuum ſoluat. Nec mirum fuit,ſi poſt pulſatio
nẽ ſecuta eſt imbecillitas virtutis motiuæ, orta
enim atteſtantur ſuis principijs. Vbi igitur cere-
brum affectũ, ibi oeceſſariò nerui quoq; patiun-
tur,& adiuuat ad boc coitus,etiamſi ab hoc factũ
D eſſe omnino non credam. Poſt dolorẽ capitis, &
imbecillitatem ob nutritionẽ importunam (nu-
trire enim corpora impura, eſt maximè lædere)
incidit io febrẽ. Vſus eſt ſyrupis protiocaotibus
vrinam,vbi autẽ humores crudi ſunt in venis, au
gentur talibus ſyrupis obſtructiooes, ac putre-
ſcunt humores,& malè dantur diuretica corpori
impuro. Facta igitur febri,& cum medici vteren-
tur aperientibus & prouocantibus vrinam, natu
ra magna vi expulit per puſtulas in toto corpore
diſperſas. Febris etiã nunc perſeuerat, cuius mo-
tus eſt,quòd nonnunquam apparet leue frigus
vix perceptibile, deinde alternis diebus viſus eſt
incaleſcere: non percipit exacerbationẽ, neq; dũ
dormit,neq; dum vigilat. Ex bis iudicamus cau-
ſas intrinſecas. Iſta febris ſine dubio pendet à pu
tredine, quod præſupponitur ex euidentiſsimis
ſignis. Locus vbi materia putreſcit, & facit nos
eſſe ſolicitos,eſt in venis, & habet motum conti-
nuum. Bene verum eſt,quòd aliquando portiun
E cula materiæ expellatur à natura, vnde aliquali-
ter frigus prouenit. Materia autem quæ in venis
putreſcit,cuius rationis eſt? Credo hic eſſe maxi
mam putredinem. Signa, putridæ egeſtiones,ex
malitia vaporũ habet aphtas in gutture,ſitis ma-
xima ex fuligioibus potennibus os. Ex maculis
quoq; plurima putredo apparet. Omnis enim fe
bris,quam peſtilentem vocamus,prouenit à pu-
tredine,qoæ fit ab exceſſu humidi, oec ab occul-
ta qualitate. Corrumpũtur omnes actiones,nec
potui videre,quod putreſcat ſanguis ſub forma
ſanguinis in febribus peſtilẽtibus, tiiſi in quibus
tota maſſa ſangoinis putreſcit,vnde multa & gra
uia accideotia. Hîc verò dico febrem ex plurima
humiditate putrefacta,pituitoſa inquam potius,
quàm parte maſſa ſanguineæ calidiori. Ideo acci
dẽtia ſegniora,& ægritudo longa,egeſtiones fœ-
tidæ. Materia autem putreſcens in venis,vnde ca
lor naturalis valde afficitur, & vno die etiam om
nes virtutes decidunt, vrinæ ſœtentes, quæ ali-
quando in febribus peſtilentibus ſunt, ſicut etiã
F anhelitus, vt Auicenna io Prima quarti dicit: In
febre peſtilenti eſt multitudo obſtructionum, &
præcipuè vbi materia tendit ad cutim, & caput,
multitudo materiæ & cruditatum in cauſa eſt.
Heſternus dies num fuerit criticus, non poſſu-
mos iudicare. Sed ſiue critica, ſiue ſymptomati-
ca fuerit expulſio,toleraoit bene, & ſatis etiã ma
teriæ effluxit,quod notandum eſt,cum in æſtate
& iuuenis ſit. Cur autem non magis debilis fa-
ctus,ſanguine ex capite fluxo? quia ſanguinem
pituitoſum putreſcere diximus,qui habet pluri-
mam aquoſitatem & aduſtionem. Has ob cauſas
putarem diem illum eſſe criticum.

Prognoſticum. Si hîc motus fuerit criticus,
arbitror buuc iuuenem, ſi bene ſe habuerit in a-
lijs rebus, ſuperaturum hanc ægritudinem, niſi
hac nocte aliquid ſit futurum: videtur oonnulla
coctio in vrinis,habet virtutem vitalem ſatis cõ-
ſtantẽ. Etſi morbus ſit longior, & cruditas in ve-
nis multa,quæ non poteſt rectificari, habet mo-
tum tardum,& ſigna optima.

Cura,

Cura. Cũ maxima ſit putredo, cura eſt ꝓhibere A
putredinẽ: obſtructiones igitur ſunt aperiendæ.
remouebimus aũt procuratione euẽtationis, cũ
humorũ euacuatione. Sed natura mouet, tu nihil
moueas, ergo nõ erit euacuandũ? Deinde veriſi-
mile eſt quoq;, quod iam ſimus ꝓpe ſtatũ, circa
quẽ melius eſt quieſcere, & euacuare poſtea, ſi na
tura nõ ſuppleuerit, alioquin faceret recidiuã. Re
media intrinſecus ſumẽda in huiuſmodi febrib⁹
peſtilentib. ſunt ſyrupus de acetoſitate Citri cum
ſaccharo: eſt enim in eo aciditas ſimplex, nec ha-
bet vim adſtringẽdi, vt voluit Curtius. eſt ſubti-
liſsimæ ſubſtãtiæ, incĩdit fortiter ac penetrat. Vn
de ſoppono, quòd credo ſyrupũ de acetoſitate Ci
tri, & de acetoſa eſſe præponendos in his febrib⁹
peſtilẽtibus ſyrupis reliquis omnibus: refrigerãt,
abſtergũt, incĩdũt, & exiccãt ſuperfluã humidita-
tẽ, corroborãt maximè. Decoctũ fiat ex aqua Me
liſſæ, & Betonicæ, in quo ſemẽ Citri decoquatur.
Neq; enim in Meliſſa eſt caliditas cũ deſtillata ſit.
Hic erit ſyrupus toto tẽpore. Preterea frictionib. B
vterer facto linimẽto ex oleo Chamæmelino, &
vino ad conſumptionẽ medietatis coctis, vel ſim
plici vino aromatico, in quo decocta ſit Maiora-
na & ſimilia, vt etiam extrinſecus aperiãtur pori.
Ratio victus erit, vt abſtineat omnino hoc tẽpo-
re à vino. Sumus enim circa ſtatum, & criſim, in
quibus diæta tenuis ſeruãda. Pro potu igitur fiat
aqua hordei cum modico Cinamomi & ſeminũ
Citri, & miſceat cum ſyrupo de acetoſitate Citri,
vtatur ptiſana, & tenuiſsima diæta.

De febre peſtilenti. In colloquio cum D. Bellocato 1549. Nouembris 21. Conſil. XLIIII.

Clariſsime Doctor, certè ego doleo,
quòd nos nacti ſimus caſum tam diffi
cilẽ, & prẹter difficultatẽ caſus, tẽpus
etiã ipſius morbi tale. Nam præterq̃,
quod morbus eſt malignus & peſsimus, ſumus in
tẽpore morbi deteſtabili, ſcilicet in ſtatu nõ ſalu- C
bri. Et quãto magis ad ſtatũ accedit, tãto eſt dete
rior: quod eſt cõtrariũ in morbis ſalubribus. Hic
verò ſtatus omnia deteſtabilia affert, quæ ſunt in
dicationes mortis, nõ ſalutis. Si enim conſidere-
mus virtutẽ, nuſquã ſunt illa, quæ dant indicatio
nẽ ſalutis in maximo morbo, imò in paruo mor-
bo darẽt indicationes peſsimas. Pulſus in iſto eſt
paruus, rarus & debilis, nõ reſiſtit tactui, nõ eleua
tur, nõ habet eam velocitatẽ, quã debet habere,
& ideo tardus eſt & frequens, indicãs imbecilli-
tatẽ virtutis vitalis: poſtea habet virtutes anima-
les proſtratas, videtur attonitus, & quaſi ſurdus.
Naturales quòd ſint affectæ, vt apperet ex exeun
tibus. Vrinæ ſunt pallaſcentes, craſſæ, non habẽt
colorẽ naturalẽ. Videmus fæces peſsimas, & flu-
xũ colliquatiuũ cum ſanguine, ſuntq; excremẽta
citrina: qui color ſignificat ſummã aduſtionẽ, ꝓ-
pter igneũ calorẽ adauctũ. Et cũ hoc nõ habet ex
terius caliditatẽ, quę indicat quod interior febris
habet gradũ intenſæ malignitatis, & cõſequenter
patet, quòd nõ ſit victoriæ veſtigiũ ex parte virtu
A tis. Sumus in peſsimo morbo, ſi numeremus di-
es, ęgritudo facta eſt chronica, tranſiuit viceſimũ
diem, & motus iſte qui debet eſſe, fieri non pote-
rit, quia virtus nõ tolerat, febris maligna eſt, quæ
habet intenſam putredinẽ. Sunt enim gradus pu
tredinis in febri, & accadit ad eam malignitatẽ,
vt faciat venenũ in humanis corporibus, vt 6. de
Loc. affect. & clarius primo Epidem. indicatur,
vbi loquitur de febribus peſtilentialibus. Mali-
gnitas igitur eſt propter intenſionẽ putredinis,
quæ ex colliquatione & aduſtione fæcum, & per
turbatione vrinæ apparat: ſanguis qui exiuit per
anũ, ideo potuit exire, quia humor aduſtus mor-
dax fecerit abraſionẽ, & ita ſanguis effluxit, vt in
diarrhœis, vel quia hepat valde imbecillũ ſit red-
ditum, vt in fluxu hepatico. Habet enim circa hy
pochondriũ dextrũ inſignẽ tenſionẽ. De hæmor
rhoidibus nihil dicã, quia ſanguis ille eſt cum fæ
cib. cõmixtus. Dabeo enim credere Excell. Do-
ctori, qui hoc vidit. Quare alia accidentia conſi-
B derabo: habet linguã impeditã, & implicatur in
ſermone. Ita omnia mala ſigna video in iſto iuue
ne. Nihilominus cum tanta malignitate febris, in
ſtatu morbi, facta proteſtatione & cõmiſeratione
non deſiſtã, quin aliquid dicam, quod poſsit fieri
tentando ſalutem, quia in flore ętatis eſt conſtitu
tus, licet Hippocrates morituros dicat progno-
ſticis relinquẽdos. Nolo inſiſtere huic, quia Chri
ſtiani ſumus. Quid igitur erit agendum? Duo no
bis offerũtur, ratio victus & medicamenta. Quod
ad rationẽ victus attinet, vbi eſt maxima putre-
do, & malignitas febris, non debet Medicus inſti
tuere tenuem victum: nam, vt in 17. Aphoriſmo
ait Hippoc. vbi corrupti humores, & putridi, ni-
hil pernicioſius quàm inſtituere tenuem victũ,
quia intereunt. Acriores igitur humores contem
perandi humidis actu, & potentia ſiccis: & cum
hæc quærenda ſunt, tum omnes cibi ſunt al
terandi cum Citro. Iuſculis contemperemus hu-
mores, & illis decoctis cum citro, habemus potẽ
tiam exiccandi. Ergo exiccanda materia putre-
C dinis, humectandus verò calor naturalis. Ideo vi
detur eſſe optimũ, vt exhibeatur ius pulli, & fiat
panatella, ita alteretur, & admiſceatur aqua roſa-
cea, quia video caſum hoc maximè poſcere. Con
fortabit cor & ſpiritus, propter odorem inſignẽ,
deinde exiccat & confortat membra, item aſtrin
git, preterea humectat propter humiditatẽ actua
lem. Ponerẽ igitur ſemper in cibo, præter Aceto-
ſam, ſuccum Citri, Limonũ, aquam roſaceã. Sed
vellem vt ad vlteriorem viam nutriendi accede-
remus. Non placet contuſum ſeu deſtillatum, ſed
ſuccus expreſſus carnium. habeamus partes pul-
li, albas alas, & eas contundamus, facta contuſio-
ne, ponerem modicum iuris, & facerem expreſ-
ſionem, & rurſus exprimerem, donec aliquid ex-
primi poſsit, ex quo haberemus omnem virtutẽ
carnis, & ne laboraret in cõcoctione, eijceremus
omnes fibras. Poſtea acciperẽ limones, aquã ro-
ſaceam, & ius conficerẽ ex iſtis tribus. De potu,
quoniam eſt aliquid bibendũ: ex quo videmus
admodum affectum, quia indigemus apertione
obſtructionum, prouocatione vrinæ & ſudoris,

atq; ex quo virtus debilis, placeret vinũ acidũ, & D tenue, & album, & ſemper coquerẽ in aqua, quæ admiſceretur cũ vino, Coriandrũ & Acetoſam. Laudarẽ ſaccharũ roſatũ, quandoq; & placet ſcor diũ admixtũ. Quantũ ad medicamenta, proponitur ſyrupus ex acetoſitate citri, & ſucco Acetoſę. ſyrupus de Cichorio leuiter aperit, licet alij magis, & vt cor reſpiciatur, propinetur talis ſyrupus cũ pari portione aquæ roſaceæ, & Acetoſæ. Et vidi ego quãdoq; plurimas ex aqua roſacea vtilitates. Exhiberẽ itaq; vncias duas aquæ roſaceæ, & vncias duas Acetoſę, in eius ſyrupis. Pro corroboratione cordis facerẽ vnguentũ ex vnguento roſato Meſues, cum ſpeciebus tẽperatis, & cũ puluere roſarũ rubearũ, & grano Muſci. Quantũ ad hepar, quoniam videtur eſſe affectum, & renes etiam, vellem vt acciperet vnguentum roſatũ Meſues odoratum, in quo ponerentur tres ſpecies Sandalorũ, pulueris roſarum, ſicut in ſupradicto.

R. Vnguenti roſati Meſues ℥ 2.
Sandalorum rub. alb. &c. & tantundẽ E roſarum.

Et ita inungerẽ lumbos, renes, & hepar, vt fieret refrigeratio hepatis, & concauæ venæ. Circa caput, ſi aliquid moliendũ, facerẽ oxyrhodinon cũ oleo roſato, cõpleto in ſubduplo. Et ſi apparerent hæmorrhoides, eſſent prouocandæ.

De febre peſtilenti, obſeruatio in praxi, vt vocant. Conſil. XLV.

DEbilitas aderat omnium viriũ, & maximè virtutis vitalis, obſtructio venarum Meſaraicarum, & pulſus debilis. Montanus dicebat maximã eſſe debere intentionẽ ad virtutẽ proſtratã, & ne ſuccũberet videndũ. Exhibita erat Caſsia ſimplex, ſyrupus etiã datus ex infuſiõe Rhabarb. cũ aqua roſacea. Fortiora noluit admittere, ſed iuſsit dare clyſtere lenitiuũ ex oleo violaceo, & ſaccharo. Sanguinis miſsionẽ, quæ iam facta erat, abſq; cõmodo, improbabat. Victũ dicebat eſſe debere cõtuſum pullũ. Deinde infraſcripta decoctione vtendũ. Accipiatur capo crudus & excoriatus, & in fruſta diſ- F ſecetur, & poſtea accipiantur poma citria, & citonia, quæ ſimiliter in partes diſſecta, ita diſponantur, vt ſemper vna pars carniũ, alia Citri, tertia rurſum carniũ, quarta Citonei pomi ponatur, & ita ſeriatim, vt totus circulus abſoluatur. Decoquantur omnia in aqua roſacea, ſumaturq; decoctũ, & deſtilletur in duplici vaſe, hoc eſt, in balneo Mariæ. Ac deinde parte pinguiori abiecta, tenuior exhibeatur, vt ſuprà ſcriptũ eſt. Mirũ enim remediũ eſt contra peſtẽ, quia & cibus & medicina. Citrũ valdè in hoc vtile, & eſt aureum remedium in febribus peſtilentialibus. Accipiat & ſyrupos:

R. Syrup. de Cichorio cum
Rhabarbaro ℥ j s,
Aquæ Boraginis
Acetoſæ ℥ iij.

In quibus Citrum ſit impoſitum, & decoctum. Inungatur pectus tali vnguento:

R. Vnguẽti roſati cõfortatiui Meſues ℥ j.
Specierum cordialium ʒ j.
Sandalorum alborum ℈ j.
Roſarum ſiccarum ℥ s.

Miſce, fiat linimentũ. Nõ improbo vt bibat vinũ dilutũ, cũ illa aqua, cui impoſitum fuit Citrũ. Alteri cuidã p̃cepit vt cũ ſyrupis acciperet tria grana boli Armeni oriẽtali quotidie, & foliũ auri, atq; in iuſculis limones & mala citria iuſsit coq.

De febri peſtilentiali cum puſtulis in dorſo, Colloquium pro quodam ſcholari. Conſilium XLVI. Bellocatus.

COepit ægrotare hic iuuenis die Mercurij præterito, hinc octauo die veſperi, & die etiam ſequente manè, calore quodã febrili, & dolore capitis: poſt prandiũ obambulauit, & deinde domũ rediit totus ſupercalefactus, ac tota nocte calorem ſenſit: die quinto etiã calores ſenſit cũ rigoribus, ſeu potius horrorib. quibuſdã nõ vehemẽtibus, ſicut & hoc die ſemper ſenſit horripilationes aliquas & dolores capitis, magis tamẽ veſperi & die ſolis ſequenti. Die Lunæ vocatus veni, & inueni cũ febre & dolore capitis, ſtatim exhibui Caſsiæ ʒ x. Euacuatus ſic ſatis, magis tamẽ ſub veſperũ, dolor capitis remiſit, ſed nõ leuatus eſt à febri. heri febricitabat etiã continuè, cũ leui horripilatione per cutim ſine dolore capitis. Dedi ſyrupũ de ſucco acetoſæ, cichorio cũ ſuis decoctis. Cibũ ordinaui panatellã, cũ modico carnis vituli, vino abſtinuit. Iam patitur febrẽ peſtilentialẽ cũ morbillis ſeu maculis plurimis per dorſum. Quærit q̃d agendũ. Deliquit maximè in motu, comedit piſces, &c. Sequutæ ſunt maximæ obſtructiones. Laborauit febri menſe Septẽbri elapſo, à qua curatus, poſtea in hyeme tumores habuit circa teſtes, tũ etiã euacuaui, & eã ob cauſam ſanguinẽ in principio mittere nolui, cũ præſertim virtus videretur debilior. An ſanguis nũc mittẽdus? Nõ credo. natura materiã ad cutim & circũferentiã expellẽte, & virtus nõ ſatis cõſtat. ſunt obſtructiones, quæ tollendæ. Si in victu ptiſana ei fieri poſ- F ſet cocta, laudarẽ ſummoperẽ. Ad putredinẽ vtetur quibuſdã reſiſtẽtib9 à proprietate. Hodie iuſſi aſſumeret ante prandiũ modicũ zuccari roſati cũ bolo Armeno. Et in ſeptima tranſmiſit natura materiam ad cutim, eam iuuare poſſemus aliquo quod prouocaret magis, vt decoctũ petroſelini vel lentiũ p̃paratarũ, & poſſemus imponere Caricas, ſyrupos de acetoſa ordinatos nõ p̃termitterẽ.

Phriſimelica. Breuitate vtar apud vos, ſupponens hiſtoriã recitatã, & quòd laborat febre peſtilenti, dicã de agẽdis. Pro victu ptiſana gratiſsima eſſet. Sed ſi deficeret virtus, exhiberẽ ouũ vel cõtuſum, à vino abſtinerẽ, darẽ aquã coctã cũ ſyrupo acetoſæ: euacuationẽ nõ tentarẽ iam, ſed cras manè poterit applicari clyſter. Sanguinẽ nõ mitterẽ, ſed ad duo intenderẽ, ad magnitudinẽ putredinis: exhiberẽ bolũ Armenũ cũ zuccaro roſato, vel etiã mitridatico, ſi videretur, vel puluere ſcordij. An adiuuanda tranſmiſsio iſta naturæ ad exteriora, dubito: à ventoſis omnino abſtinerẽ, quia euacuarẽt violẽter etiã ſanguinẽ, cuius miſsionẽ metuimus. Prouocãtia ſudorẽ adhiberẽ, quale eſt decoctum

decoctū petroſelini, quod credo eſſe apiū domeſticū, uec adderē nimis calida, quia motus criticꝰ eſt. Et nō videtur boua criſsis: ideo nō auſim tentare fortiora. frictiones leues admitterem, ſuper inunctione aetij nō auderem, quia timerē nimiā diſſolutionem virtutis: Iniungerem quietē, ſomnum & alia, quæ ad coctionē & cōſeruationem virtutis faciunt.

Montanua. Sequens breuitatē, clariſſ. Doctores, pro ratione tēporis & ægri etiā, qui præſentibus remedijs indiget, dicā tantū pauca de morbo & eius curatione. Eſt febris cōtinua (de cuius ꝓprietate cras loquemur) cū puſtulis apparētibꝰ, quæ indicant magnam putredinē exiſteutē in venis, & motū naturæ fortē expellētem putredinē, quæ ipſam iam maſſam ſanguinis infecit ad exteriora & cutim. Eſt igitur febris continua cū mala qualitate ſeu putredine magna. De huius curatione Auicenna vnū verbū dicit: quo omnia cōplectitur: cura eius eſt exiccatio, & rectè, quia quæ exiccant faciunt diſflare materiā. Et quia Medicus naturam imitari debet, & quia videmus naturam tētare euacuationem per cutim, & in eo perſeuerare adiuuarē, quia per conuenientē locū fit euacuatio. Eſt enim locus cutis, per quā propriè expellit uatura excremēta cōtenta in venis, vt ipſe Gal. in Com. apb. 21. 1. part. docet. Facerem igitur cutis babitum rariorem, vt facilius diſflaretur materia, & ſic prohiberetur putredo, vbi euentatio libera erit, cū omnis putredo fiat ex impedimento euētatiouis. Ad hūc vſum propoſitæ ſunt frictiones leues, eas laudo: ſunt & cucurbitulæ, ſed eas dimitterem, quia inæqualiter trahunt & violēter, ego bic vellē attractionē æqualē & ſuauem. Ad quam rē non inuenio melius remediū ꝙ quod Oribaſius proponit ex Ruffo, & Aetius poſtea refert, quod ſic facio: ℞. olei amygdalarum dulciū ℥ ij. Aquæ camomillæ ℥ iiij. nitri puluerizati ʒ ij. Decoquantur ad conſumptionē aquę & cū hoc per totā cutim fieret lenis frictio, prohiberet putredinem ob illā diſflationem. Etſi enim Nitrum calidū & ſiccū eſt, tamen in modica quantitate ingreditur reſpectu aliorū, & oleū obtundit vim & acrimoniā nitri, ita vt fiat moderatè calidum, quod plurimum coctiones iuuare nouiſtis. Placeret igitur poſt frictiones leuis illinitio talis, vel etiā ita quod fricet manus iu dicto oleo & inungat: Quod dum fiat, neceſſe eſt vt cooperiatur, quo corpus fit calidum, nō nimiū tamen, ne calor ille excedens reſoluat vires. A decocto petroſelini propoſito abſtinerem, tale enim per os exhibitum caput tentat, & alioqui tales ægritudines facilè incidunt in phreneſin. Circa alia quæ per os exhibentur ad attenuationē & prouocationē humorum, perſiſterem in ſyrupis ordinatis. ℞. ſyrupi de acetoſitate citri, de acetoſo ſimplici, de cichoreo, vbi omnia illa quę quærimus mixta ſunt. Eſt enim ſiccitas quædā in cichoreo, ſine adſtrictione, à qua cauendū maximè in talibus febrib. quia obſtruit augetq; putredinē. In ijs igitur quę ſine adſtrictione exiccāt, perſiſterem: propoſitus eſt bolus armenus cū zuccaro roſato, mitridarico & puluere ſcordij, quæ omnia exiccāt, ſed ego ac-

A ciperem ſcordium puluerizatū quod exiccat maximè, abſtergit & aperit ſine calfactione aliqua inſigni. Bolum armenū qui etſi nō eſt verus Galeni eſt tamē terra lemnia & illi maximè affinis, & illi adderem pnluerē de cornu cerui, quia maximè exiccat & reſiſtit putrediui præcipuè ſi aduratur, quanquam etiā nō vſtum accipi poteſt, vt ſit ſuauius. Corallos item attritos, quos etiā in hoc caſu fœliciſsimè expertus ſum. Ex his facerē puluerē, ſi vultis auri puri foliū admiſcere poteſtis. Hunc puluerē bis accipiat in die, in iuſculo pulli, manè ante prandium & veſperi ante cœnam. Quantitas ſingulorū erit ℈ j. Quod ad cibū, nō diſcederē ab ordinatis, ſi ptiſanā habere poteſt, nō contemno, ſed aliquid præterea exhiberē propter caſum virtutis, quod in his morbis, vbi ipſa ſanguinis maſſa putreſcit, natura procedit per ſaltus. Ideo nūc nō ita tenuiter cibarem, ne poſtea in ſtatu & maxima pugna virtutis cum morbo cibandus eſſet virtute deficiente. Exhiberē igitur carnē pulli iuuenis cū

B ſuo brodio, quod optimū, quia cōtēperat humores, vel ſi illi non poſſent haberi, carnē hædi, quæ ipſa quoq; eſt ſine ſuperfluitatibus & longè melior vitulina: ſi oua dare vultis, ſemper exhibeātur cū dicto pulnere. Potūs ordinatus aqua cocta cū ſyrupo acetoſæ nō diſplicet, ſed ego vti ſoleo ſucco limonū & arantiorū cū zuccaro, corroborat enim & reſiſtit venenis, vt ipſe etiā Virgil. teſtatur:

Quo non præſtantius ullum
Pocula ſi quando ſeuæ infecēre nouercæ.

Vel acciperē, ſemina citri decocta in aqua, quæ ſenibus medētur auhelis. ſi linimeutū pro corde applicare vultis, placet vnguentū roſatū Meſue cum ſpeciebus cordialibus: dilatat enim pectus, atque ita ſufficiant:

Nil præcepta cibi ratio, nil pharmaca proſunt,
Virtutem morbus ſuperat, calor oſſa relinquit,
Aetherea[m]q; petit diuinus ſpiritus auras.

De febre peſtilenti, facta ex Tertiana obſeruatio Conſil. XLVII.

C DOctor Ioſephus Prior collegij S. Antonij Patauij, ſcholaris 28. annorum, habitu robuſto & muſculoſo, ſubnigro, ampliſsimis venis, ſtatura mediocri, veſperi dum cœnaret 22. hora, ſenſit per vniuerſum corpus horripilationem. Hora prima noctis ceſſante horripilatione, inuaſit dolor acutus & mordax per totum corpus, perſeuerans ad diei Martis horam decimā, quo die, hora decima ſexta rurſus eū horripilatio inuaſit, & poſtea calor perſeuerans ad diei horam octauā. eo die manè circa duodecimam horā iniecto clyſtere, ſenſit horripilationem eā ſed leuē. Calor ſubito creuit in immenſum, ſequenti die Montanus aduenit, & inuento feruētiſsimo calore, rogauit quid nam hactenus egiſſet? Exhibita fuerat à quodam, imprudenti ſanè, eo die quo ſecundus paroxyſmus inuaſerat Caſsia, poſtquam tum parum excreuit, id imprudenter factum eſſe dixit Montanus: quia ea dies eſſet afflictionis, quo natura morbo & materiæ intenta eſſe debebat, & non remorari medicamento, ne eius poteutia remorata non poſſet

morbo ſatis reſiſtere. Erat poſt exhibitum leniti- A uum aperta vena die Veneris, & extractæ ℥ 5. ſanguinis. Id tempore ſatis idoneo factum erat, ſed quantitas nimis exigua extracta ratione ætatis, habitus corporis, & magnitudinis morbi. Quare cum vrinas rubicundas, craſſas & obſcuras conſideraret, iuſsit illico ratione diei minoris afflictionis habita, vt educerentur ſanguinis aliæ vnciæ quinq; ; quod etiam ſine aliqua noua inciſione eſt factum, multa ſanguinis copia cũ feruore erumpente ſubito, vbi vena cõpreſſa erat. Manè altero die ſumere iuſsit hunc ſyrupum:

R. Syrupi acetoſi
De ſucco acetoſæ
De acetoſitate citri ana ℥ s.
Decoctionis infrà ſcriptæ ℥ 4. vel 6.

R. Sem. Citri ʒ ij.
Acetoſæ ʒ iij.
Florum Boraginis M. j.

Decoquantur omnia in duab. libris aquæ acetoſæ, ad conſumptionẽ tertiæ partis, facta diligẽti B expreſsiõe, ſeruetur colatura ꝓ quatuor ſyrupis. Vict⁹ ratio fuit, vt decoqueret aquã cũ hordeo ad crepaturã granorũ. Deinde reiecta aqua, aliã ſumeret in qua coqueret, donec in pultis formã fuerit redactũ. De hui⁹ hordei colatura, ſi colari vellet, ſumeret ſcutellã vnã loco prandij, aliam in cœna: potus ſit aqua hordei. Sexta ab ægritudine die acceſsimus ad hũc & reperimus eũ lætum & gloriantem, quia nihil amplius mali ſentiret, neque quicquam febris perciperet. Nihilominus omnino proſtrata erat virtus, cum difficultate loquebatur, pulſus debilis, frequens: intrinſecus verò valde ardebat, quod oſtendit ipſa vrina, quæ rubicunda erat & turbata, quod ſignum manifeſtiſsimum eſt, febrem confirmatam eſſe in corde. Fuit etiam σύντηξις, id eſt, fluxus ille colliquationis, colori ouorum conquaſſatorum ſimilis, hi neq; febres neq; dolores ſentiunt. Quoniam vbi cor infectum, propemodum amentes ſunt. Sucurrit igitur hoc vnguento ad cordis confortationem:

R. Sem. Citri
Acetoſæ ana ʒ j. s.
Roſarum rubearum
Sandalorum citrionorum ana ʒ j.
Camphoræ ℈ j.
Muſci, Ambræ ana G. v.
Olei roſati optimi maturi boni odoris ℥ ij.

Cum modico ceræ albæ fiat linimentum pro corde, renibus, hepate, vtriſq; temporibus, & ſub naribus.

Item R. Sem. acetoſæ, Citri, Roſarum rub. Sandalorum citrin. ana ʒ. 1. Boli Armeni orient. ʒ. 1. s. Margarit. ʒ. 1. Folia auri puri Numero 4. Puluerizanda puluerizentur, & omnia miſceantur, diuidantur in partes pro ſingulis ʒ. s. in die. Permanſit in eodem ſtatu, niſi quòd nõ habebat ſedes: quare clyſter cõmune iniectum: vnde materia ſatis viſcoſa & bilioſa eiecta eſt. Die 8. apparuerunt maculæ per totum corpus, purpureæ, quæ ſymptomaticè expulſæ fuerant, quia virtus adhuc valida eſſet. Quare adiumentum illi adhibitum eſt ad abſterſionem ex ſalis nitri ʒ. 2. Olei cõmunis ℥ 2. Aquæ fontis ℥ 4. Bulliant omnia vſq; ad conſumptionem aquæ. Item ad cubiculi ſuffitum. R. Aceti optimi, aquæ roſaceæ partes ęquales, Sandalorum parum, bulliãt omnia ſimul in cubiculo. Vel ſalicum & populi folia cum aqua roſacea ſpargantur per totum cubiculum, neq; ibi permittantur exiccari, ſed ſtatim vbi virorẽ amiſerint abijciantur & remoueantur. Delatus quoq; eſt de vno cubiculo ad aliud ob aerem peſtilentem, quem infecerat expiratione.

De febre peſtilenti cũ inflammatione muſculorũ pectoris, in colloquio cũ Bellocato. 1549. Ianu. xvi. pro Nepote D. Montani. Conſil. XLIII.

Vt à nobis fiat potius aliquid, quàm dicatur, neceſſe eſt. Nã factis indigemus non dictis. Præponam aũt neceſſariũ, antequã de remedijs dicam: conſideremus eſſentiã morbi. Videmus primò eũ febricitare cõtinuè, & habet febris magna ſymptomata, ſed ex multis accidẽtibus vnũ verendũ, quod eſt ſignũ, & cauſa nimirũ flux⁹ colliquatiu⁹, qui Gal. 3. Epid. rectè ſolet eſſe ſignũ inſeparabile peſtilentis febris, quia vbi eſt fluxus colliquãs, ibi neceſſariò eſt febris peſtilẽs, licet eadẽ etiam poſsit eſſe ſine fluxu colliquatiuo, ſed tñ vbi fluxus ille, ibi febris peſtilẽs. Eſtq; hic quoq; inclinatio ad deliriũ, & cataphora, quæ eſt inclinatio ad ſomnũ, talis, vt nõ dormiat: ſed maneat tanquã attonitus. Dolor in thoracis partibus perſeuerans vno tantũ loco, inter tuſsiendũ maior. Adeſt catarrhus viſcidus, & variorũ colorũ, interdũ liuidus, interdũ rubet, quod fortaſſe põt eſſe ratione Electuarij. Eſt tamẽ aliquid ibi, qđ nõ poſſum referre ad Electuariũ. Aliud accidẽs eſt, quod cõſequitur vrina turbida, craſſa, rubea, ſubiugalis. In pulſu inęqualitas cum imbecillitate maxima, frequens magis eſt, q̃ magnus vel velox, & quod magis me terret, hoc maC nè altior videbatur, nunc minor & depreſsior ac frequentior. Nec poteſt eſſe ſignum deterius, quàm frequentia pulſus, quæ indicat imbecillitatem. Febris hæc eſt peſsima, quia ſæua ſunt accidentia, ſed peſsimũ, quia ętatis in flore iuuenim⁹, quæ eſt tẽperaturæ calidę & humidæ cũ dominio bilis, in ætate tali, & tẽperatura, in hyeme, vbi nõ fit tanta reſolutio, quę nõ etiã eſt facta ex medicamenti exhibitione, in ſexto die adeo imbecillus redditus eſt. Verenda hic proſternata virtus in tã paucis diebus. Videndũ enim, quòd iſtorũ ſymptomatũ habeat aliquã ſeparatam cauſam præter febrem. Puto eſſe inflãmationem in muſculis pectoris, vel ex intemperie, vel ſolutione continui: vbi enim dolor, ibi ægritudo. Sed in pectore eſt dolor, atque tuſsis, & ratione doloris inflammatio adeſt, & læſio in partibus pectoris. Vtrum ſit inflammatio ex eo genere, vt poſsit eſſe pleuritis? Non, quia non adſunt ſigna veræ pleuritidis. Difficultas anhelitus non eſt talis, qualis in vera pleuritide, neque dolor eſt pungitiuus, neque acris, neque acutus: neque enim poſſet requieſcere in

vtroque

vtroque latere, ſi eſſet pleuritis. Nam penderet inflammatio, ſi decumberet io latere ſano. Eſt ergo nocumentum iſtud collectio, ſeu inflãmatio materiei in aliquo muſculo thoracis, & circa illas partes non eſt pleoritis vera. Videndũ hic nobis, vtrum ſebris dependeat ab inflãmatiooe, quemadmodũ accidit in pleuritide, vbi ſebris curatur ratione inflãmationis, vt docet Hipp. Et ſecundo de ratione victus in acutis, vbi nõ curat ſebrẽ, ſed inflãmationem: cũ ijs quæ apponuntur exterius, lenit tuſsim, & expuitionem prouocat: inflãmatione curata ceſſat febris. Nunquid hic etiam faciendum, vt curemns ſebrem curata inflãmatione? Loqnor de eſſentia febris. Collecti ſont in hoc corpore humores multi pituitoſi, crudi, cholerici, ſanguioei, quia vixit ſibijpſi, omnibus vſus eſt edulijs, exercuit corpos tempore indebito, aggregauit excremẽta plurima muccoſa, vnde præterita ęſtate laborauit ęgritudine diuturna, & hac vix dum ſublata, in deteriorem incidit, propter victꝰ intemperantiã: plurimæ materiæ & crudæ generatæ ſunt, vnde factæ obſtructiones in venis, ex ſmmoderato exercitio cruditates raptę in primas veoas, mox in totũ quoque ambitum, & ad oẽs venas transfuſa materia. Humores verò crudi, transfuſi ad ioternas venas faciunt febres malignas, qnod contingit ex exercitio poſt cibnm, & quod erat longè deterios, poſt illud oxercitium aquæ frigidæ maximã bibit copiam, quod auxit obſtructiones. Contigit etiã huc ex aeris frigiditate, cui ſe expoſuit poſt exercitium, vnde meatus intrioſeci ſunt repente obſtructi, frigus penetrauit, fecit obſtructiones meatuũ interiorum. Vnde neceſſariò conſecutæ maximę obſtructiones tam exterioꝫ, quàm interius. Deprauatos humores ob ſtructio ſecuta eſt, & ex prohibitione euẽtationis & tranſpirationis ſecutæ putredines. Obſtructionem verò & putredinem maximam ſequitur febris peſtilens. Vnde multã putredinem, vt Galeni verbis vtar, *σπέρματα σηπεδόνος*, id eſt, ſemina pntredinis ſequuntur, quæ omnia inficiũt extrinſeca, vt venenum quemadmodum teſtatur Galenus. Ac omnia quę facinut venena extrinſeca, eadem faciunt humores putridi intrinſeci, vapores exhalant ad cor, & ponunt cor in facto eſſe, tum quia vapores putridi in feſtant cor, tum quia humores cordis putreſcunt. Hinc cõcidit virtus, quia in ventriculo cordis pntredo, quæ vbi eſt, ſequitur & ſpiritus proſtratio: item virtutis vitalis, & naturalis, atq; etiam animalis. Nam & hic delirat, nõ cõſtat ſibi reſpõdendo, interrogatus quomodo valeat, dicit ſe melius valere, cũ tamẽ longè deterius valeat, nec percipit malũ, & talib. mẽs ægrotat, teſte Hipp. Virtutes naturales ſunt corruptæ, vt apparet ex excrementis & vrinis Oẽs igitur tres operationes ſnnt corruptæ. Vidimus qualis ſit morbus in pectore, obiecit ſe frigori, vapores aſcenderuot ad caput, facta illic craſsities illorũ, & deſcenſus. Quemadmodũ enim accidit in magno mũdo, ita quoq; in hoc paruo, deſcẽderũt catarrhi ad pectus, fecerũt difficultatẽ anhelitus, & dolorẽ etiã in muſculis, tuſsim qooq;, nõc verò inflammationẽ verã puto in partib. pectoris. Duæ

A igitur ſuot ægritudines, quarum vna non pendet ab altera. Prima eſt febris peſtilens, quæ cauſas habet ſeparatas. Secuoda inflãmatio, vel intemperies in muſculis potius, quàm in mẽbrana ſuccingẽte coſtas, propter multitudinẽ catarrhi. Vtraq; propter repletionẽ plorimã in hoc corpore. Et ad vtramq; attendendũ, febris tamẽ maximè vrget, & quia deterior morbꝰ eſt, eũ in primis curabimus, nõ neglecta tamẽ altera ægritudine. Putredo igitur omni ratione curanda & prohibẽda: attendendũ enim ei, quod maximè vrget. Sed quomodo remouetur putredo? Eſſent quidem multa, ſi virtus cõſtaret, & miſsio ſanguinis optima eſſet, & euacuatio humorũ putrefactorũ. Iſte eſſet modus euacuandi putredinẽ, qui tamẽ non conceditur, quia virtus debilis. Oportet igitur tantiſper omiſſa illa euacuatione, apertioni obſtructionũ ſtudere exteriꝰ & interius, quia cauſata eſt putredo propter obſtructionẽ & prohibitam tranſpirationẽ. Crederẽ itaq; prodeſſe, q̃ exterius & interius putredinem prohibẽt, B interius, quæ incidant & aperiant propter febrẽ. Sed adeſt dolor pectoris, & tuſsis quoq;, quæ ſi augetur febris, aucta tuſsi. Vnde cauenda ſont vehementer acida. Cõueniens quidẽ eſſet febri putridæ ſyrupus acidns, ſyrupus de ſucco acetoſę, & de acetoſitate citri. Sed primò de ratione victus, Hipp. in febribus, q̃ mixtæ ſunt cũ inflãmatione, & pleoritide, cauendũ eſſe iobet ab omnib. acidis, & aſtringentibus, ne exaſperentur partes pectoris. Solũ oxymel concedit, reliqoa omnia prohibet. Exhiberẽ itaq; oxymel, vel ſyrupũ acetoſum ſimplicẽ, qui tamẽ cauendus eſt, ne pectus exaſperetur: adderem igitur ſyrupum roſatũ ex infuſione, qui roborat calorẽ oaturalem, aperit & exiccat: quia cura peſtilentis febris eſt exiccatio. Laudarem & aquã acetoſę, quia non eſt acetoſitas in ea, & habet tamen proprietates, & vires illius ſimplicis. Contemperetur ille ſyrupus cum iore pulli, in quo decocta ſit acetoſa, & ſemẽ citri, in quo eſt amaritudo, q̃ aperit maximè, nõ eſt aciditas, nec acredo. C Et ſi hæc non ſufficerent ad apertionẽ, adderẽ radices petroſelini, quæ aperiunt, nò tamẽ eſt acrimonia in eis, ſed penetratio propter ſubtilitatem ſubſtãtiæ: ſed qoia habet aliquẽ odorẽ viroſnm, à quo fortè abhorreret, decoquantur radices Fœniculi in ſuis ſerculis, vt fiat apertio. Quotidie etiã manè & veſperi frictiones totius corporis cũ vnguento Aetij fiant, quo vtimur in febre peſtilenti: Ipſe vtebatur oleo Cimini pro Sabino, quo veteres vſi ſunt, qoodq; vt Galenus ait, tennißimarũ eſt partiũ: pro eo accipi poteſt oleum Amygdal. dulcium. verbi gratia ℥ a. olei. Aqnę fontis ℥ s. Nitri ʒ a. Decoquantur ad conſumptionem aquæ, inungatur totum corpus: pori aperiuntur, materiæ tranſpirant, & prohibetur putredo. loco etiã illius moderni vſi ſunt cucurbitulis per totum corpus, qoæ æqualiter attrahunt, ſed reſoluuntur ſpiritus. Oleum longè tutius eſt, qnia magis æqualiter, & non violẽter attrahit. Circa pectus vtatur linimento ordinato ab E. V. Sed quia cor principaliter patitur, pro illo ordinarẽ vnguentũ roſatũ Meſuæ, cũ roſis ſiccis, & ſpeciebus cordia-

D libus temperatis. Quantum ad victus rationem, placet mihi quoque panatella, quæ magis nutrit quàm ptiſana, qua opus eſt propter imbecillitatem virium. & Hippocrates quoque dicit, tranſactis primis diebus augendum eſſe cibum in pleuritide, & in pectoris ægritudinibus. Qui locus multos torſit: vult enim Hippocrates vt fiat expulſio illius materiæ, quæ continetur in pectore, quod fit virtute valida: quemadmodum etiam non niſi viribus robuſtis prouocamus ſputum. Nam ſi prouocauerimus materiam, & adeſſet imbecillitas, tum æger ſuffocaretur. Vnde in hoc caſu etiam oxymel prohibet Hippoc. Num hodiernum lambitiuū profit? maximè. Sed dicat quis, quare adbibes olea quæ humectant? Nónne nocent in omnibus febribus putridis? Reſpondeo, illud oleum Amygdalarum dulcium non humectat, ſed ſiccat, quia facit euaporare, & aperit obſtructionem, prohibet putredinem, & remouet ex toto. Sandali quoq; contemperant humidita-
E tem olei, confortant, exiccant, in eis vis eſt remouens catarrhum, diſponit, aperit, & catarrhus excernitur. Caput ſtatim detondeat uſque ad ſuturam coronalem, & in petijs tenuiſſimis applicetur manè tepefactum oxyrhodinon. Sed Meſue vetat, inquies, vbi eſt catarrhus, oleum non eſt applicandum capiti, quia facit deſcenſum maiorem. Dico quòd non curamus catarrhum, ſed materiam in pectore contentam, & prohibemus, ne vapores aſcendant ad caput. Præterea accipiemus etiam modicam quantitatem olei, non tantum vt Meſue vtitur, & applicetur illud oxyrhodinon quàm citiſſimè. Frictiones hoc veſperi fiant, vt excitetur, donec præparantur alia medicamenta, & corroboretur illa inunctione. Inter tuſsiendum ſudabat, qui ſudor Montano nō placuit: potabat enim eſſe diaphoreticū, quare talia ordinauit: R. Olei roſati ℥ ij.

Aceti roſati ℥ iiij.

Fiat oxyrhodinō, qđ raſo capiti applicetur. Itē

R. Olei roſati completi ℥ ij.
Specierum cordialium temperatarū
F Roſarum rubearum ana ʒ j.
Seminum citri ʒ s.
Croci G. vj.

Cū modico ceræ albæ, fiat linimētū pro corde.

R. Syrupi roſati ex multiplici infuſione
Syrupi de acetoſitate Citri ana ℥ j.

Cū aqua acetoſæ ſimplici, fiat ſyrupus in iure pulli macro, in quo decoctæ ſeminū citri leuiter cōfractorū ℥ iiij. propter inopiā herbæ Acetoſæ.

R. Olei amygd. dulcium ℥ iiij.
Aquæ fontis ℥ viij. Nitri ʒ iij.

Decoquātur ad conſumptionē aquæ, fiant inunctiones totius corporis, non frigidæ, non calidæ, ſed moderatæ & tepidæ. Et repetātur linctus hodiernus ꝓ catarrho, & inūctiōes pectoris. Frictio pedū quoq; cū ſale hoc veſperi fiat. cōualuit.

Pro adoleſcente, qui poſteaquam febribus laborauerat, tabeſcebat. In colloquio Anni 1550. die 23. Aprilis, in quo de exhibitione lactis agitur. Conſilium XLIX.

Ex quo proponitur nobis adoleſcens optimæ indolis, qui eſt cum maxima exiccatione corporis, hoc accidens eſt conſiderandum, ratione cuius debemus eſſe ſolliciti, reliqua ſymptomata hanc intemperiem frigidam & ſiccam cōſequuntur, quā oportet conſiderare ſi debeo inuenire prognoſticum & curationem. Cum appareat exiccatio, nō moror quia apparet, ſed cauſas videbo. Exiccatur ob duo, primò quòd non nutritur vt debet, & dicitur atrophia. areſcunt membra, quia non nutriuntur alia cauſa exiccationis, quia humidum ſubſtantificū & nutrimētale abſumitur. eſt enim duplex humiditas: vna nutrimētalis, quæ dicitur ros, nec eſt pars eſſentialis membri: ſubſtantifica eſt pars eſſentialis membri: cū in his duobus cōſumptio fit, ſequitur ariditas. Abſumptio harum humiditatū ob duo poteſt eſſe: primò, quia calor eſt in mēbris talis qui abſumit eas, vt in febribus colliquatiuis & hecticis, his perſeuerātib. abſumūtur humiditates hæ. Secunda cauſa eſt, nō ꝓpter caliditatē abſumētē, ſed propter frigiditatē exprimētē. Quēadmodū videmus in frigiditate nimia & in tēperaturis frigidis, ſiue internis ſiue externis ſit: vt ſenes quātò frigidiores, tāto ſunt ſicciores in humiditate radicali. Hoc quoq; apparet in exteriorib9, ea q̃ ſunt in calore nimio vel frigore, exiccātur. Inde frigiditas nimia ꝑſeruat corpora mortua à putredine, exareſcūt enim vt in quadā regione, q̃a hæc frigiditas exiccat humidū, ita nō putreſcūt. Ob has duas cauſas contingit abſumi humiditates duplices, & fit exiccatio duplex. Cōſideremus in hoc iuuene q̄d ſit, & à qua cauſa, qđ cū fecero, erit ꝓgnoſticatio & curatio. Ad primū vtrū facta areſactio qđ corpus nō nutriatur? non eſt probabile, q̃a nō ꝓceſſerūt ægritudines q̃ ꝓhiberēt nutritionē. Et q̃ nō nutriūtur, nō ꝓpterea habēt abdomē exareſactū, q̃a vētriculus cū cib9 ſumitur, ſemꝑ aliquid inde ad ſui nutritionē conuertere poteſt. At in hoc iuuene eſt cōſumptū abdomē, eſt exareſacta pars illa. Et ita nō eſt ratiōe defectus alimēti, q̃a ſaltē vētriculus nutriretur, & eſſet pinguedo ibi. Et ita nō eſt ratio alimēti propter quod abſumpta humiditas. An à caliditate vel frigiditate? Dico ab vtroq;. Si nāq; audimus quod laborauit febri quartana, tertiana & erratica febris calefacit & exiccat: & magis facit in illis corporib. q̃ ſunt ꝑparata, nā in habētib. ſymbolū, facilis fit impreſſio, & fuit ille ſemꝑ calidus & ſiccus paratus naturaliter vt exiccaretur. Habet aliā ꝑparationē, eſt maximi ingenij, ſummæ diligētię, in ſtudijs plurimū poteſt, habet ſanguinē tenuē, inde ingenio plurimū pullet, qđ in aīalib. operationib. patet, q̃a aptus ad negotia. Cū ſanguis ſubtilis, ſpiritus ſubtilis, & caro etiā ſubtilis, & talis facilè reſoluitur, q̃a parua reſiſtētia in paſſo, & ita humiditas parua facilè reſoluta à febre. Acceſſit febris erratica, q̃admodū deducunt ad tabē, q̃a cū eſt defectus in mēbris, generātur humores ſine ꝓportione, nō ſemper ob intēperiē mēbrorū principaliū, & fiūt febres erraticę. ꝑter has cauſas acceſſerūt vigilię, curę, ſtudia, triſtitię. aīus triſtis exiccat oſſa: vñ q̃ pigues ſūt dico qđ parū ſtudēt:

nam

nam ſtudioſi palleot, is ſtudioſus ſemper fuit. Acceſſerunt, ioquam, vigiliæ, vſus immoderato exercitio, eſt aptus ad omnia, plus audet quàm poſsit, ſunt inſtabiles qoi habẽt ſpiritus ſubtiles. Iam ſcitis cauſas huius iiccitatis. Acceſsit primitio a cauſa aer frigidꝰ, cõcurrit quòd nõ nutritur, quia membra ſicca ſunt. nã membrũ qđ outritur in eo calor outrimentum vertit io ſubſtantiã ſuã. Sed cum ſunt mẽbra frigida & ſicca, nõ nutriuntor qualiter & quomodo oportet. Caliditas igitur reſoluit humiditatem, & frigiditas expreſsit, & tertia cauſa cõcurrit, quam dixi. His cauſis ſtãtibus oõ mirũ quòd tantũ exaruit, quia ſi mẽbra ſolida priuata ſunt humido nutrimentali, ſunt corrugata, ſed qa ſũt valda exiccata vt ſit quaſi pellis & oſſa, iam videtur conſumptum eſſe humidum radicale, & ita non ſolom credo abſumptum humidum notrimentale, ſed etiã partẽ ſubſtantifici cootinuantis. Eſt enim corpus corrugatum, ſunt rugæ, eſt exareſactio io eo, eſt Maraſmus ex ſiccitate qui contingit in talib. quemadmodũ in ſenibus corrugatis. Videtis quòd is puer habet ſymptomata plurima decrepitæ ætatis. Primò redundanit corrupta pituita vnde pruritos: ſic & cutis ſenũ prurit, quia redundant plurima pituita, quę quia non poteſt verti in notrimentũ putreſcit & fit ſalſa. Doæ aũt ſunt cauſæ pitoitæ ſalſæ, putredo & admixtio alicuios ſalſi. Itẽ ſœtẽt ſenes, quia omnia in eis putreſcũt, & eſt incurabilis pruritꝰ. Habet, inquã, talẽ pruritũ puer is, licet vtatur bonis cibis, quia ođ nutritur bene, ſed vertitur in excrementa, quę putreſcũt & faciũt pruritũ hũc, vt fit in pſora, lepra, pituita ſalſa, licet & ab adoſta. Et ita ſiccitas eſt cauſa pruritus & pruritus indicat ſiccitatem. Item ſecundum ſymptoma vigilię vt in ſenibꝰ. Itẽ; Nõ appetit & recte cõcoquit, qa ventriculus eſt frigidus & ſiccus, cõcoctio ab humido & calido. Cooſtipatur & ſcybala excernit, qa hepar auarũ exugit humidũ. Hatꝰ aũt ſunt ex incoctione. Pituita adhæret inteſtinis, & non põt iã excernere, quæ omnia cõcurrũt in ſenibus. Ita videtur poer eſſe ſenex. Si interroges de hac ſiccitate, dico abſumptũ humidũ outrimẽtale & partem ſubſtãtifici. Hæ ſont cauſæ areſactionis, quã areſactionẽ illa dicta cõſequantur. De Prognoſtico quid dicis? Cõcluditur, qui habet humidũ radicale deperditũ, ſi reſtaurari poſſet, eſſet ꝑpetua vita, ſed ſicut mẽbra ſpermatica iociſa nõ reſtaurantur, verùm cum nõ valde inciſa ſunt reſtaurãtur in pueris in quibus eſt aliquid ſpei. Et ita hic qooque ratiooe ætatis ſperãdum aliquid non pollicendum eſt, poteſt detineri ita aliquantulum, non poſſumus huius areſactionis gradum determinare. poterit fortaſſe reſtaurari huius humidi pars nõ aũt in toto vt ſit floridꝰ omnino. Quibus ingenijs? Cura debet eſſe humectatio, debemus facere vt paterfamiliãs faceret, qui operam dat vt lucretur multũ & parũ expendat: hæc duo diuitẽ faciunt, ſic vt ille parum reſoluatur de corpore & plos iogeratur in corpus, caueat ne reſoluatur, caueat ab omni motu tã corpotis quàm aoimi, prouideodũ vt parũ reſoluatur. debet calor naturalis excitari frictione & leui deambulatiooe, nõ accedat ad mutationã anhelitus, ad quã

A in exercitio debẽt deuenire qui ſunt ſani. Vtatur reſomptione poſt exercitiũ ſcilicet vngentis, ne reſoluatur corpus: Si vtetur frictiooe, balneo, nõ opus erit exercitio, quia excitabitur calor vt outriatur corpus bene. Vtatur balneo, frictione ieiuno quidẽ corpore, ſed ooo ita ieiuno vt oihil ſit in ventriculo & hepate: verùm peracta prima coctione, quia vbi fames, laborandũ oõ eſt. Nam cum nihil io hepate eſt, nõ laborandũ, nõ fricandum quia corpus exiccatur. Et ita procedimꝰ in illis quos reficimus. Itaq; fricetur cũ fiet ſecunda coctio. In balneo non diu moretur, ſed ſit aqoa tepida & dulcis vt lac recẽter confectũ. caue ne frigeſcat cũ exit è balneo: cubiculũ para & iaceat in lecto. Galenus iubet proijcere poſt balneũ in aquam frigidã, quia exiccatio prohiberetur: tu inunge oleo Amygdalarũ dulciũ, qood nõ ꝑmittit vt exhalent vapores, ſed pori ab eo obſtruentur, præterea humiditas olei trãſiẽs per poros humectat. Primò igitur fricetur corpus, deinde ingrediatur balneu, & inungatur, & poſt balneũ ſumat
B lac: aliqui exhibent in baloeo ſed noo quærendũ vtrũ lac dandũ pro medicamento. lac eſt alimentũ, daot mediã librã. Empirici ſcribunt iſtã doſin. Vt doceã iſtos iuoenes, nõ eſt certa doſis, & quibuſdã plus quibuſdã minus dandũ: terminus erit vt tantũ demus quantũ ſufficit. ego do in parua quãtitate vt poſsit cõficere, deinde plos, & nõ do eis cibũ vſq; poſt cõcoctionẽ, & do eis ter in die vt facit Galenus tertiò de tuenda ſanitate: Curo vt ſemel ſomat manè lac, poſt cõcoctionẽ ptiſanã vel panatellã in iuſculo pulli. Nam poſt lac, quod humectet oihil inuenio iuſculo pulli melius. Lac ſit humanũ, ſed ſi pronus in venerem fugiat ſugere, quia facilius incurreret in venerem. Do etiam lac aſininũ. Cibus ſit panatella. item lutea ooorũ recentiom, veſperi carnes do vitulinas, pullinas, cõuenit etiã hordeum & far. Oryza etſi malè ootrit neq; hordeũ valde nutrit, tu da: quia nõ eſt ita reſolubile cõtempera ioſcolo pulli. Bibat vioum optimũ, quia reficit vires. Exercitium nullũ nec
C corporis nec mentis habeat. Aeri bono ſtudeat, quia aer alterat corpora: ſit humidus, & manè accipiat frondes populi & aliarũ herbarũ cũ rore & ponat in cubiculum, vbi exaruerint, abijciat. Nã arida exiccãt. Item aqua roſacea bulliat in cubiculo vt vapor ꝑenetret. ita alterandus eſt aer. Aliqui volont vt guttatim exeat aqua quia non ſolũ humectat, ſed & ſonus ille ſomnũ conciliat. Item veſperi accipe ſcutellã iuris pulli & lac amygdalinũ, & adde parũ ſuccari, hoc poſt cœnã ſumat. Itẽ vngat verticem capitis nocte oleo Amygdalarũ dulciũ, id eſt remediũ Auenzoaris, humectabit plurimũ. Lauet caput non lixiuijs exiccantib. ſed aqua dulci in qoa decoquatur Camomillæ parũ cui adde violas pro lotione capitis. Et potes addere parũ ſimilæ, hoc illi ſpero ꝓfuturũ. Pro mollitiõa vẽtris in brodio decoque parũ maluę, prunorum adiecto ſuccaro vel caſsia vel manna &c.

APPENDIX.

Videtis qooniã mẽbra ſolida areſacta ſunt, neceſſariò oẽs operationes animales, vitales & oaturales debilitari. Habet fluorẽ alui, qui ꝑpetuus eſt tabeſceotib. & quaſi propinqua cauſa mortis,

qoia virtus naturalis quæ debet cũ ealore agere debilitatur. Et cũ calor influẽs à corde ad mẽbra, inuenit calorẽ eorũ cõplexionalẽ debilem & paucũ, nõ põt eũ ad actũ deducere cũ ſit diſſolutus, & nec actu nec potẽtia adſit. Alimeotũ igitur nec cõcoqui nec diſtribui põt, ſed exit putrefactũ propter calorẽ febrilẽ, quod videtis ex ſubſtãtia excrementorũ, quia chyloſa eſt & viſcida, ob generationẽ multæ pituitæ. Non ſemp aũt illa fœtent quia multa frigiditas eſt in ventriculo, calor non aggreditur, aut certè rarò, atq; tũc fœtent, ſed cõ nõ putreſcũt, tũ ſine odore ſunt. Nihil poſſumus facere. Bene alatur etſi non poteſt refici.

Conſultum Collegij Medicorum Patauinorũ factum de cauſis letalium febrium Patauinam ciuitatem infeſtantium ad Sereniſſimum Ducem Venetum.

PEr boſce proximos annos, Sereniſsimè princeps, Illuſtriſsimiq; Senatores, multis acerbiſsimisq; languoribus Patauina Ciuitas ſępius ac fermè aſsiduis vexata eſt, torminibus ſcilicet, lippitudinibos, tuſsibus, raucedinib. anginis, grauedinib. varijs, ac peruitioſis febriũ generib⁹, illis pręſertim in quib. toti⁹ corporis ſudor & præcipuè maculoſa cutis apparet, vulgoq; petechiæ nominantur: à qoo ſanè febriũ genere cõplures mortales perditi ſunt. Verũ boc potiſsimũ anno hæ mortiferæ febres in Patauinũ populũ atrociſsimè ſæuiunt, diuites pauperesq; cõſumũt. Vnde ꝓpe iam effectũ eſſe viderur, vt quæ ciuitas olim aeris ſalubritate atq; clemẽtia cũctis alijs anteponẽda aut certè nolli poſtponẽda eſſe cẽſebatur, modò omnibus ioſeſtior peſtilẽtiorq; à plerisq; iudicetur, ac multi qui ſe in ipſam bonarũ artiũ diſcendarũ eauſa cõtulerãt, nunc in patriã aut in alia gymnaſia partim ſe receperint, partim recipere cogitẽt. Hanc rẽ cũ ipſius ciuitatis Oratores ad illuſtriſsimos Dominos noſtros retulerint, patriãq; ſuã tã moleſtè cõflictari cõqueſti ſunt, cauſam tãtæ çalamitatis quędã machinamẽta eſſe dixerũt, quæ ad coerceodas fluuij aquas à curſuq; retardandas extrà vrbis mœnia atq; intra extructa ſunt, quę ſtagnãtes atq; putreſcentes humana quoq; corpora putrefaciãt, & varijs ægrotationib. obnoxia reddant. Hęc cũ benignè humaniterq; veſtræ clariſſimæ Dominationes aodiuerint, rẽ baud eſſe negligendã ratæ, ac ne latius malũ ſerperet maturè proſpiciẽdũ eſſe, Patauinorũ Medicorũ collegio per literas præceperũt, iuſſerũtq;, vt iſtorũ morborũ cauſas diligentiſsimè cõtemplaretur, deinde qnid per ipſos indagarũ exploratũq; ſit, ipſos ilicò facerent certiores. Ipſarũ igitur ſanctiſsimo præcepto obtemperãtes, & patriæ ſaluti cõſulere eupientes, rem hãc exactiſsimè ſubtiliſsimeq; diſputauerũt, ſententiãq; ſuã firmiſsimis vt cẽſent argumẽtis roboratã ampliſsimis ſapiẽtiſsimisq; Dominationib. veſtris hunc in modũ ꝑ literas ſignificare voluerũt. Vt propoſitũ elarius explicari enucleariq; poſsit, prius ſub qoo genere morbi iſti locandi ſiot, videndũ eſt, ita oamq; expediti⁹ iter ad eorũ cauſas ſcrutãdas eruẽdasq; nobis inuenietur. Et quoniã nullus inter ipſos eſt, qui

D nos magis terreat, maiorẽq; eladẽ inferat quàm febres bæ cũ maculis puſtulisq; coniunctæ, ideo de iſtis pręcipuè noſtra eonſumetur oratio. Ex morbis qui humano ingruunt generi aliqui ſunt cõmunes, & populos vniuerſos inuadẽtes, vnde & populares dicti ſunt, à Græcis ἐπιδήμιοι vocãtur & πάγκοινοι, id eſt omnib. cõmunes: alij ſingulorum hominũ ꝓprij, quos Græci σποραδικοὺς, id eſt, ſparſos vel ſeminatos vocãt. Itẽ popularium morborũ quidã alicui ciuitati ſunt peculiares, vt exẽpli cauſa, Clodianis lienis iecionorisq; & fellis ſuffuſiones, Ferrariẽſib. crurũ tumores & vlcera, Brixiẽſib. Brõcbocilæ: & ſic de reliquis. Hoc genus morbi ἐνδήμιον Græci vocãt, Latini carẽt noie: Alij ſine diſcrimine & generatim cũctas regiones & populos pagrant, qui nomine generis ἐπιδήμιοι ſiue populares nominãtur. Rurſũ iſti Epidemij lãguores, ſi pernitioſi ſunt & mortales iugulãt, peſtiferi iã ſunt & dicũtur, atq; bęc peſtilẽtia & peſtilẽs febris vocatur: nonnunqoã enim

E peſtilẽs febris ſine peſtilẽtia reperitur, vt docet Gal. in 3. de pręſagio ex pulſib. & 3. de Morb. vulgarib. ſect. 3. com. 58. Hoc aũt intereſt inditio noſtro inter peſtileotiã & peſtilentem febrẽ, qđ illa plures & citi⁹ enecat, magisq; cõtagioſa eſt, & in inguinib. aut ſub axillis fit ſemper, nonnunqnã & poſt aures carbunculi exoriontur: in hac verò in toto corpore, ſed maximè in dorſo puſtulæ quædã in genere exanthemata vocantur, ſiue maculę etiã pulicum punctionibus ſimiles pſępe cõſpiciũtur: interdũ verò & ſine his, licet rarius, peſtifera febris exoritur, quæ ꝑ alia ſymptomata paulo poſt referenda dignoſcitur. Hęc morborũ diſtinctio & declaratio ex Hipp. & Gal. accipiunrur in primo de Rat. vict. ſententia nona, & in 1. de morb. vulg. ſect. 1. cõm. 1. in 2. de locis, aere & aqoa in 3. de epidẽ. ſect. 3. ſentẽt. 20. & 58. Hæ igitur febres quę nũc paſsim ciuitatẽ Pataninã miſerabili ſtrage deuaſtãt, debẽt ne ſimplici noie populares vocari? ſecundo vtiq; modo appellabim⁹, ſi Gal. audire volum⁹ 3. de morbis popularib. ſect. 3. cõ.

F 20. ita dicentẽ: Neq; .n. alicuius morbi nomẽ eſt popularis vel peſtilẽs, ſed cũ aliquo in loco multos idẽ infeſtat, morbus popularis iſte vocatur: ſi aũt ipſi accidit vt interficiat, peſtilẽs eſt. Amplius primo de morbis vulgarib. ſect. 1. cõm. 1. Perſpicuum eſt .n. ex genere populariũ morborũ qui letales & malignißimi ſunt, eos & peſtilẽtes vocari. Præterea ſi notas peſtilentiũ febriũ à Gal. in 3. de præſagijs ex pulſ. teneamus: & 6. morb. pop. ſect. 1. ſenten. 31. & ab Aetio li. 5. ca. 95. & 130. & ab Aegineta li. 2. ca. 35. & à principe Auicenna prima Fen. 4t. tract. 4. ca. 2. memoriter ſciem⁹ has febres inter peſtilẽtes nõ dubitãter collocare poterimus. Nã cũ puſtulis febres peſtilẽtes inuadere Gal. dixit 6. de morb. pop. ſect. 1. ſenten. 31. authoritate Thucididis in ſecõdo ſuarũ hiſtoriarũ, & exteri⁹ tangentibus nõ valde calidas ſeſe offerre, cum tñ interius valde cõturbare idem dixit 9. de ſimpli. med. ab initio nõ longè. Huiuſmodi ſunt & hę Patauinæ febres, adeò vt à principio ob ſui lenitatẽ vel clariſs. Medicis impoſuerint nõnunqoã. Item horum febricitantium anhelitus tetri odoris eſt & intra os intuentib. modo color eriſipelatis, mo

do

do herpetis apparet, & partes tãgentib. vehemẽs ardor percipitur. Vrinæ à nonnullis turbulentæ redduntur & liuidæ, atq; hæ ſæpius, & à nõnullis plus q̃ natura poſtulat aquoſiores dilutioresq́;, ab alijs verò ſed rariꝰ exquiſitè naturalib. ſimiles colore & craſsitudine, ſed eniorimata, modò ſub liuida ſunt, latiuſculis arenis ſimilia inſtar lanarũ congeſtarũ, interdũ valde biliosę ſunt vrinę, modo nigricantes cũ ſubſidentijs deprauatiſsimis. deliramenta & phrenitides adſunt interdũ & letargi nõnunquã, & ſudores valde fœtentes. Alui excremẽta biliosa, grauiter olẽtia & flatuoſa, ſanguinis è narib. ſtillicidia, linguę arefactæ, appetitus cibi emortuus, ſitis inſatiabilis, inſomnietas aut ſomni perturbati, & nõnunquã violentę neruorũ conuulſiones, vomitus præterea biliosi & nulla requies, atq; in plerisq; pulſus imbecilli. Ex quib. nulli dubitãdi locꝰ relinquitur, quin febres hæ peſtiferę nũcupandę ſint. Cognita igitur morbi natura, cauſæ ob quas tãta labes noſtrã ciuitatẽ maiorũ noſtrorũ temporib. ſaluberrimã inuaſit, perquirendæ ſunt. Gal. vt ab eo tanquã à duce optimo incipiamus. vbicunq; de febre peſtilente aut peſtilentia ſermonẽ habuit, eã ſemper in magna putredine cõſiſtere demõſtrauit, dixitq́; in 6. de morib. Epid. ſect. 1. cõm. 31. bis idẽ repetẽs. Peſtilentes febres ab alijs differũt, quòd putredinalem habent calorẽ. Hoc aũt Galenũ ꝓ excellentiã dixiſſe veriſimile eſt, cũ aliæ quoq; febres per humorũ putredinẽ excitẽtur, vt ipſe fuſius in lib. de Diff. febr. pſequutus eſt. Quòd alias aũt febres peſtiferæ magnitudine corruptionis & putredinis ſupent, ipſarũ excremẽta tererrimè olẽtia declarãt, lotia ſcilicet & alui deiectiones, ſudores, ſputa, anhelitꝰ. Nã ſicut odor bonus cõcoctiones ſignificat, ita fœtidus putredinẽ quæ coctioni aduerſetur, teſte Theophraſto 6. de cauſis plantarũ ca. 15. & 17. dixitq́; Gal. in li. 3. de morbis popularibus ſect. 2. cõ. vlt. Oia fœtide olẽtia pnitioſa ſũt. Secũdo progn. cõm. 22. maleolẽtia putredinis ſũt ſigna. Idẽ dixit Ariſtot. in lib. de odorib. Quapropter cũ febres iſtæ maximã putredinem ſequutæ hoc tẽpore dominẽtur putredinis huiꝰ cauſas rimari cõuenit. Putrediuẽ Ariſt. in 4. Meteor. ita definit. Putredo eſt corruptio in vnoquoq; humido propriæ & naturalis caliditatis ab aduentitio calore, iſte aũt eſt ab extrinſeco. Ex hac definitione putredinis cõdictiones pcipiuntur, qđ videlicet putreſcenti rei humiditatẽ ineſſe caliditatẽq́; aduenire neceſſe eſt. Hoc idẽ Gal. videtur cõfirmaſſe. Ideo de Diff. febr. ca. 9. vbi Ariſt. teſtimonium attulit, dixitq́; putredinẽ ab alieno calore fieri extrinſeco, quoniã ingenitꝰ & ꝓpius cuiuſque rei calor rẽ ipſam cõſeruat, alienus verò corrũpit & putrefacit. Idem dixit & clarius 11. meth. 8. vbi reddit ea quæ facilius & prius putreſcũt humida eſſe. Itẽ in li. 3. Epid. cõm. 22. inquit. Extrinſecꝰ calor humorũ putredinis author eſt, materia nãq; humiditas eſt, cauſa verò agẽs præter naturã calor eſt, ex 4. Meteor. ſcilicet quod omnia putreſcentia calido & humido id patiũtur. Præterea 3. Met. inquit: Perſpicuũ eſt magis in humidis corporib. putrediuẽ fieri: idẽ enim ipſum eſt qđ pu-

A treſcit humidũ, ſed in corporib. materia quędã à facultate caliditatis. Iã itaq; cõſtat nihil eſſe putredini obnoxiũ, quod nõ humidũ calidũq́; præter naturã ſit. Id dixit etiã Gal. 3. de pop. morb. ſect. 1. Perſpicitur nẽpe quęq; putredo ex materia humida fieri, à cauſa verò efficiente externo & præter naturã calido, & ex motus carẽtia augeri, ſiquidẽ nullã rẽ exquiſitiſsimè ſiccã putreſcere euidẽter cernimꝰ: neq; enim lapis aut teſta, neq; aurũ aut argentũ, neq; ęs aut aliud quidquã huiꝰ modi putreſcere cõſpicitur. Præterea neminẽ latet ea quę putreſcere apta ſunt in frigidis aeris tẽperamẽtis diutiſsimè incorrupta ꝑmanere, idq́; lõgè magis ſi frigidis vẽtis exponãtur: quia etiam veſtes aſsiduè ab hominib. excutiũtur, prẹſertim ſi circũfuſus aer humidꝰ calidusq́; ſit vtpote quiete & immobilitate in ipſas natura putredinẽ inducente. Viſis igitur in vniuerſum putredinis cauſis ad peſtilẽtiæ quæ cũ putredine conſiſtit cauſas ꝓpius accedamus. Peſtilẽtia ſiue peſtilẽs febris à nobis

B ſuperius inter morbos communes ſeu publicos numerata eſt: quamobrẽ quæ publici morbi cauſæ ſint prius indagemꝰ, deinde ad peſtilentẽ morbũ cõuertamur. In primò de morb. pop. ſect. 1. cõ. 1. Gal. inquit: Populariũ morborũ Hipp. aerẽ authorẽ eſſe ꝓnunciat, nã in lib. de natura hominis ſic ſcriptũ reliquit. Morbi ſanè oriuntur aliqui ex ratione victus, ex ſpiritu quẽ attrahimus & attrahentes viuimus &c. Nã omnia Hipp. verba refert ſecundo lib. de natura humana, ſentẽt. 2. & 3. vult enim ibi Hipp. cõmunes morb. cõmunẽ cauſam habere aerẽ ſ. vitiatũ: priuatos aũt morbos rationẽ victꝰ afferre. Verũ ipſe quodãmodo caſtigans Hipp. ſubiũgit: poſſunt ſanè & vitioſæ aquę potꝰ nõnunq̃ vulgarẽ morbũ excitare, idq́; exercitui accidiſſe hiſtoriæ tradiderũt, vt vbi loci ipſius naturã, vbi oẽs in vno loco poſitis caſtris permanebãt, nõnunquã verò et ex cauernis vocatis Caronęis ſpiritib. exhalãtibꝰ. Sed hęc aerem inficiãdo morbos creãt, qui verò ex cibis potibꝰq́; ꝓueniunt rari ſunt & cognitu faciles. At in 2. lib. de na-

C tura humana Gal. verba Hippocratis explanans tertio cõm. inqt: Quod quidã cõmunes morbi rationẽ habẽt & cauſam ipſum aerẽ rectè dixit, ſed nõ rectè ſolũ in aerẽ cõmuniũ morborũ ꝓuentũ inferre: ſiquidẽ in Oeno habitãtes ob pecuniã leguminib. veſcẽtes genib. infirmi euaſerũt, & eruo veſcentes genuum dolore correpti ſũt. Nouimus pręterea tritico ſemiputrido ob annonæ caritatẽ veſci coactos. ex cõmuni cauſa in cõmunes ęgrotatiões incidiſſe: & quodã in loco in vniuerſo exercitu corruptę aquę vſum ęqualiter oĩm militũ noxæ cauſã extitiſſe. Ex verbis igitur Galeni cẽſent populares morbos nõ ſemꝑ ex aeris vitio, ſed etiã aquæ deprauatæ potione & malorũ alimẽtorũ eſu originẽ ducere. Quanquã lib. 1. Epid. ſect. 1. cõm. 1. poſt verba ſuperiꝰ à nobis ſcripta omnib. vulgarib. morbis cauſam ab aere ꝓuenire innuere videatur ꝑ hæc verba. Populariũ morborũ peſsimi peſtilẽtes nominãtur, & ipſi originem ex aeris conſtitutione ducẽtes, quẽadmodũ vniuerſum populariũ morborũ genus. Huic obiectioni reſpõderi põt, Galenũ ſentire, plerunque vſu

D veoire vt cômunes morbi ex cōmuni caoſa.ſ.aere
continente ortū ducát, ſed oó ſemper, vode aqua
& prauis alimentis procreari etiá queuot. Aetius
veró li.5.ca.94.Paulus Aegineta li.2.ca.39.aſſeue
rant etiá cômuniū morborū canſas eſſe poſſe im-
moderatos labores exantlatos, aut vſitatos dimiſ
ſos, oimiá præterea famē, aut ſatietatē quæ ingen
tē penuriá ſuccedēte annonę vilitate cōſequitur.
Habitis publicorū morborū cauſis geoeratim in
aeris .ſ. vitio eas creberrimè, rariſsimè veró & io
ratiooe victus mala cōſiſtere: iá diſtinctius ad fe-
bris peſtiferæ, quæ præſenti tēpore viget eauſas
explanandas deſcēdamus. In primis Galeni prin-
cipis Medicorū ſententiá videamus, in primo de
Diff. febr.ca.4.ioquit: In peſtilenti conſtitutione
inſpiratio maximi eauſa morbi eſt. Nā & praui hu
mores io corpore ad putredinē apti sd peſtilentē
morbū excitandū conferunt, ſi quálibet leuē oc-
caſiooē à circumfuſo aere ad inchoandsm febrim
contraxerit animal. Plerunq; aūt ex attractione p
E anhelitum, vt cum ex aeris putrida exhalstione
contamioati initiū capit. At potredinis initiū in
aere eſt, aut cadauerū multitudo nō igne cōſump
torū, vt in bellis accidere cōſueuit, aut ex aliquo-
rū ſtagnorū palodumúe halitu æſtatis tēpore ge-
nito: interdū verò & immoderata aeris caliditas
incipit, vt in peſtilentia quæ Athenienſes inuaſit,
quęmadmodū refert Thucidides. Ex his Galeni
verbis percipitur, poſſe peſtilentē morbū ab aere
corrupto in corpore vitioſorū humorū pleno, vel
interdū etiā mundo, ſed nō ita facilè, deſcēdere.
Ex cauſis veró iam dictis aerem infici, nonnunq̃
verò & immoderatá aeris caliditatē præcedere.
Sed in ca.3. eiuſdē libri ex vitioſis qnoq; alimētis
febrē peſtiferá excitari dixit atq; diſſeruit. hoc i-
dē initio libri de Boni & mali ſucci cibis vberri-
mè declaraoit, cuius loci verba breuitatis cauſa
omittimus. Item 11.meth.ca.5. quopacto aer cor-
rumpatur edocet, ita inquiēs: Perſpicuū verò eſt
& aeris ſubſtantiæ quæ per anhelitū ducitur curá
eſſe habendá, vt.ſ. uptimè ſit temperata, & à quo-
libet ipſam inquinante quámundiſsima, neq; ex
F metallis, neq; ex fornacibus, ant profundis caui-
tatib, aliquá mixtionē ſuſcipiens, neq; ex legumi-
nū, aut olerū, aut animaliū, aut aliâs cuiuslibet rei
putredine, neq; halitus ex ſtagnis aut paludibus
aut fluuijs admittens. Quæ igitur à terra exhalan-
tia aerem putreſcere faciát, ex iá recitatis Galeni
verbis & locis, apertiſsimū eſſe cēſemus. Cęterū
quoniá interdū nō ex vitio inferiorū, ſed ex aeris
ipſius cunſtitutione, peſtiferi ſoleát incidere mor
bi, qualis nūc hæc cōſtitutio eſſe debeat, Galenus
adioonuit. Primo.n.de temperamēt.ca.4.ioquit:
calidá humidáq; cæli cōſtitutionē peſsimá eſſe &
peſtilentē, vt in exemplū retulit cōſtitutiones ab
Hipp.deſeriptas: & ſecundo de morb.pop.ab ini-
tio & tertio, ſect.3. ab initio: vtraq; .n. humida fuit
& calida. Quinetiá ipſe Gal.1.de Diff.feb.huc no-
bis inſinoauit docens methodū, qoa corpora à pe
ſtilēte febre tuta redderemus, cū diceret: ipſa eſſe
exiccanda, atq; eorum foramina recludenda, vt.ſ.
homiditati p exiccationē reſiſteremus, p meatuū
apertioonum caloris fieret anhelatio atq; refrige-

D ratio. Hippocrates fertur & Acron Agrigētinus.
per vrbem Athenienſem multis io locis ignē ac-
ceodiſſe, vt ſcilicet p aeris ſiccitatē ciuitas ab im-
minente peſtilantia defenderetur. Pręterea & ra-
tio ipſa ad id nos adducit: ſiquidem eorū memi-
nerim⁹, quæ ſuperius de cauſis putredinis memo
rata ſunt. erát enim humiditas cū calore. Amplius
idē Gal.1. de murbis vulgaribus ſect.1. clarè dixit:
cōſtitutionē immudicè calidá & humidam mor-
bos ex putredine creare. Iam aūt videmus peſti-
lentē morbū in maxima putredine Galeni autho
ritate cōſiſtere, dixitq; idē animaliū corpora ad a-
eris circūfuſi oaturá immutari, primo Epid.ſect.1.
cōm.1. atq; vbicuoq; alias cōſtitutiooes cómemo
rauit, quæ calidæ & humidæ nō eſſent, alios qoi-
dem morbos ingruere, ſed mioimè peſtilētes de-
clarauit. Hęc ꝓfectò ex Hippoc. & Gal. de mor-
bi peſtilentis origine recenſenda putauimus. Ae-
tius hæc eadē de cauſis peſtilētiæ repeoiuit lib.5.
cap.94. ſed ca.95. eiuſdē libri addit ſigna progno-
E ſtica. Si aeris vitio hi morbi ꝓueniēt, primó auea
hoc malo afficiuntur: ſi veró ob terrarū exhalati-
onem quadrupedū erit prima calamitas. Ariſtot.
etiá 1.probl.ſentētia 21. inquit: annū illū eſſe peſti-
lentē, cū pluuijs multis ꝓgreſſus ſol multos va
pores de terra excitat. ita enim fieri, vt quaſi locis
paluſtribus grauibusq; inhabitetur, & corpora
multis excrementis redondátia materiá ęgrotan
di habeant. Et in eadē ſectione probl. ſeqnēti ait:
grauē morboſumq; annū fore cū copia paruarū
ranarum præceſſerit, & annū pluuiū humidumq;
fore ſignificat, id enim animátiū gen⁹ natura hu-
midū eſt. Inter Arabes aūt doctiſsimus Auicen.1.
Fen quarti tract.4.ca.1. multa dixit de aeris & a-
quę corruptione cū dictis Galeni congruētia, ſed
addidit inter cauſas peſtilētiæ eſſe putredinem in
interiorib⁹ terrę, quę tamē cauſæ ab omnib. ignu
rantur. præteres deſeruire virtutes cœleſtes agē-
tes, quæ inuenietes virtutes patiētes terreſtres.ſ.
humectationē vehementē excitantes vapores cū
caliditate debili aerē putrefaciunt. Galenus aūt
oó poſuit formas iſtas cœleſtes, qoę occultá qua-
F litatē imprimerēt, ſed cōſtitutiones aeris in qua-
litatibus manifeſtis exiſtētes, aut eius putrefacti-
onem ob malos humores vaporesq; ab iſtis infe-
rioribus in ipſum exhalantes. Dixit etiá Auiceña
primo Can. Fen ſecunda. ſumma prima ca.9. ſen-
tentiamq; à Galenu videtur accepiſſe ſecūdo de
Natura homana cōm.4. aerem.ſ. præter naturam
mutari aut propter mutationē in ſubſtátia, ant in
qualitatibus. Subſtantia veró aeris ad malignita-
tem cōuertitur, cum nulla ipſius qualitate valdè
exuperante aut deficiente corrūpitur. Et tūc pe-
ſtilentiá fieri dixit: aerem veró nos debere intelli
gere nō purū & elementarē, tunc enim nō poſſet
putreſcere, ſicut etiá aquá putreſcere dicimus nō
purá & ſimplicē, ſed mixtá ex aere, terra & igne,
ſuperáte tamē aqua: ita qooq; aerē eſſe corp⁹ mi-
xtū ex vero aere & partibus aqueis vaporoſis &
terreis, fumoſis et igneis. Ita quoq; videtur Ariſtu
teles 4. Meteor. voluiſſe capite de putredioe, af-
firmare omnia elementa præter ignem putredinē
ſuſcipere ſeu putreſcere. Ignis namq; propter ſui
ingen-

ingenté calorem oēm conſnmit aduentitiā homiditaté, ſine qoa nihil pōt pntreſcere. Item ipſe Auicenna Fen tertia primi Canonis dnct.5.ca.1. vltra prædicta, addidit multntiens principiū corruptionis aeris ab ipſnmet aere pronenire ꝓpter cōtagioné vitinſi vicioi aeris, aut ꝓpter ré cœleſtem q̄ nō eſt cognita hnminib⁹. Hactenus peſtilētis morbi cauſas ex clariſsimis authorib. ꝑſequuti ſum⁹, ſi vnū tantūmndo adiecerimus ex Gal.1. Epid.cō.2.ſect.1. ſitū lnci maximé ad mnrbos ex putredine contrahēdns facere, ſi lncus videlicet cōcauus ſit & meridionalis, itē ſi à borealib. flatib. auerſos ſit, ſed ad auſtrū vergat, aut nullis vētis pfletur. Idem ferè dixit venerādus ſenex io lib. de aere & locis & aqnis, inqniēs: Cōſiderare nportet vrbis ſitum, qunmndo locata ſit, & ad vētns vergēs & ad ſnlis ortus atq; occaſus, neq; .n. id refert, ſi ad bnream ſpectāt aut ad auſtrū, neq; ſi ad ſolé nrienté aut necideoté. Itaq; ad ré prnpnſitam accedentes, quænam ex antedictis cauſis in vrbe nnſtra peſtiferas has febres accendat cōtemplemur. Imprimis ab aere bne mali cōtraxiſſe, nullo pacto videtur ratione maniſeſtiſsimæ qnalitatis: nportuiſſet enim cœli conſtitutinné humidā calidāq; fuiſſe, ſicuri p lncupletiſsimns teſtes ſuperius nſtendimus. Verum totus annns præteritus ſqualli diſsimos fuit atque etiam huius initium hucuſq; in humiditate peccauit: ſententia eſt autē Hipp. qui nunquā teſte Galeno mentitus eſt lib.3.aph.15. ſiccā cnnſtitutiooem plouioſa eſſe ſalubrinrem minuſq; mortalem. Cauſam buius rei inquit Gal. in explanatione, qunniam in ſqualnribus ſuperuacuæ homiditates diſsipantur, per imbres autē intra corpus genitæ cōpntreſcūt. Dixit præterea Hipp. eodē li. aph.7. In ſqualorib. ſebre acotæ fiunt &c. Hæc verba explanans Gal. inquit: Nō multas febres excitari in ſqualorib. dixit, ſed acutas, nā circū fluētia aeris bumiditas pituitnſos humnres & ſuccns ꝓcreat, & aquoſa excrementa nō pauca. At ſiccitas multitudine qnidem paucinres gignit humnres, ſed qoalitate bilinſinres, atque ideo ſebres pauciores nunc videlicet in ſiccis cōſtitutionib. quàm in pluuioſis, ſed acutiores. In hne verò tēpore hne dici nō pōt, neq; enim paucę ſebres vagantur ſed plurimæ. Reſtat vt id geous febris, ſi ratione aeris prouenit ab eius vitio nb aliam caoſam prnueniat & excitetnr, videlicet ſi ab aliqua exhalatinne putrida eius tnta ſubſtantia putrefacta & cnrrupta ſit. Exempli cauſa, aut propter cadauerum inſepultorū multitudinem, aut ex ſndinis metallicis, aut ex fornacibus vbi metalla funduntur, aut ex profundis cauitatibus, ant ſpeluncis virnſum halitum exſpiraotibus. Sed nihil iſtnrum in agro Patauinn reperitur. Præterea neque ex leguminū aut nlerum, aut venalium, aut cuiuſque aliarum rerum putredine hnc vitium exnrtum eſſe dici pnteſt. Aliqni forſan malns cibos cauſarentur, qunniam elapſo annn magna fuerit annnnæ caritas, vnde hnies ad inſnlita & cnrrupta alimēta ſumenda impulſi fuerūt. Aut nimiā ſatietatē, quoniā ſuccedēte ſrugū vbertate hnies prinrē eſuriē extinxerint. Sed neutrū iſtorū dici pōt cōgruenter. Primò quoniā viri oobiles & diuites potiſsimum

A hac lue intereūt, inopes aūt plebeij atq; ruſtici qui potiſsimū penuriā & ſamē ſenſerūt, lōgē ſalubrius vitā degūt. Secundò cū nmnis ferè Italia peouria æquē ac Patauiū labnraoerit, cur nō æquē hac pnitie deuaſtatur? Neq; .n. nouis & immodicis homines vexati ſunt laborib⁹, neq; vſitatns dimiſerunt, aut huiuſce calamitatis publicę cauſa ipſis attribui aſsignariq; pnſsit. Supeſt adhuc vt aſtrorū occultis qnalitatib. & virtutib. in hæc inferinrā manātib. aut ꝓpter putredinē io viſcerib. terræ latentē, aut ꝓpter cōtaginnē ex vicinin finitimę regioois. ſ. acre, aut ꝓpter malū ſitum vrbis, aut vltimò ꝓpter aquarū lacuſtriū ſiue paluſtriū vel tetraruio ſtagnantiū & pigrarū, ſeu etiā fluuiorū malignas exhalatinnes hoc inſnrtuniū inciderit. Primò quidem occultns illos ſyderū influxus nō videntur Hipp. Gal. Ariſtntelesq; cōcedere, ſed tantūmndo acrē buuc à cœlo per lumē & motū ad frigidū, calidū, humidū & ſiccum immutari, atq; his primis qualitatibus interuenientib. reliquns deiode oēs effect⁹ prodncere. Ab Hipp. quidē multis io lncis hoc haberi pōt, ſed præcipuè in lib. de aere, locis & aquis. Ab Ariſtot. lib.2. de cœln. & 1.

B ſect. probl.11. tempnrū.n. mutatinoes à ſiderib. fieri per hæc verba teſtatur: ſiderū nrtus, Arcturi, Orinnis, Vergiliarum, Caniculæ, flatus imbreſq; excitant, ſereoitates, frigora, tepnreſúe ſnlent afferre. Gal. verò omnib. in locis vbi de aeris immutatinne aut cnrruptione nō ratinne exhalarinnū lnqnitur ſemꝑ primarū qualitatū vitio id euenire cōtendit, nullā etiā qualitatē occultā in ipſn merito ſtellarū agnoſcēs, vt nmnib. patere pnteſt eius explanatinnes legentib. in aphr. in lib. de natura hutoana, in lib. de mnrb. pnp. deriſitque illns, qui malē intelligebāt Hippncratē, id in vlln ſunrū librnrum ſeniſſe, & in lib. de mnrbo ſacro latiſsimè ens plurib. ratinnib. cōuincit Hipp. ſiue quiſquis eius libri fuerit autor, qui à Dijs morbos mortalibus mitti cōtēdebāt, affirmauitq; Gal. Hipp. nihil aliud ſignificare diuinū q̄ ambientis nos aeris cōſtitutionē. Veruntamē cū frequētiſsimè Auicēna

C & peritiſsimi Aſtrnlogi hns aſtrorū influxus conceſſerint, nō nmninn reijciendi videntur. Eſtn igitur quod eſſe poſsint, nūc tō boc tēpnre horū malnrū cauſa eſſe nō videntur. Nam vt dicebat Aetius, ſi ita eſſet, vnlantiū genus imprimis hoc malo cnrriperetur, & multa ex illis ſignis apparuiſſeot, q̄ ab Auicen. prima Fen 4. pnſita ſunt tract.4.ca.3. imp̄ſsinnes. ſ. igneæ & aeris turbulentia & veluti quidā puluis ſicc⁹ & ſtellæ crinitę p̄terito autūno & multa alia, q̄ breuitati ſtudētes p̄termittim⁹, nihil.n. hnrū hacten⁹ viſum eſt. Vel ſi malignitas ſiderū adeſſet aliqua, nō tō vſq; adeò nncere nnbia pntuiſſet, niſi materiā in his inſeriorib. inſignem ſuſcipere babilē inneniſſet, nam ipſam ſtellarū malignitatē ſi mndn aliqua adeſt imbecillem admndum eſſe nnper dictæ rationes nſtenduot. Neque etiā ob aliquas putredines in ſubterraneis latētes hāc mnrborū turbā emerſiſſe ꝓbandū eſt, quadrupedes enim qui ex terra cibū capiunt primò inficereotur, vt ioquit Aetius, & mures aoimaliaq; q̄ ſub terra babitant ad ſuperficiem effugerent terrę ex nidis ſuis, atque oua ſua deferrent, vt inquis

Auicenna, quæ cõtigiſſe nemo his temporib. ani-
maduertit. Neq; ex finitimorũ locorũ aere hanc
noſtrá ciuitatẽ inquinatam eſſe dicere poſſomus.
Nam ſi ita eſſet finitima etiã loca conſimili perni-
tie afficerẽtur, iuxta regulã illã, propter quod vnũ
quodq; tale & illud magis tale eſt. Scimus aũt oẽs
circũ poſitas vrbes integra ſanitate frui, Veneti-
as, Veronã, Vincentiam, & totũ Forũ Iulij, & reli-
quas oẽs etiã procul diſtantes regiones. At quiſ-
piam fortaſsis vrbis ipſius ſitũ ad huiuſmodi mor
bos procreandos idoneũ dixerit, ſed hoc apertiſ-
ſimũ mendaciũ eſſe ita facilè conuincitur, primũ
ſenſu, deinde ratione. Senſu quidẽ, quoniã ſi quis
diligentius illã oculis circũſpiciat à primis illios
cõditorib. ipſam artificioſiſsimè prudẽtiſsimeq;
extructam fuiſſe inueniet. In patentiſsima enim
planicie ſita eſt ad duas mũdi ſalubriores partes,
fermè tota conuerſa, ſiquidẽ ad ſeptentrionem,
orientemq; maxima eius portio vergit. Nã totus
ille vrbis circuitus qui à templo D. Antonij Ere-
mitæ ad templum vſque omnium Sanctorũ por-
rigitur, ſeptentrionem ſpectat: à templo Omniũ
Sanctorum ad D. Iuſtinæ ædem vſque orientem
ſolem aſpicit, ambæq; hæ partes à nullis monti-
bus præter modicam particulam ad ſeptentrionẽ
ſpectantem ſeptæ ſunt, liberrimeq; à borea vento
rum ſaluberrimo ciuitas ventilatur. pars autem
quæ à D. Iuſtinæ templo ad portam vſq; Sarraſ-
ſinenſem vocatam protenditur, ad meridiem ver-
git: ab hac verò porta ad templum vſque D. Anto-
nij Eremitæ occiduum ſolem ſpectat, & hæc pars
tota cum aliqua proximè poſita portione monti-
bus circumuallata eſt. Ex hoc igitur ſitu, vir Aſtro
nomiæ rerumq; naturæ peritus, & ea quæ à Gale-
no paulo antè dicta ſunt memoria complectens,
conſiderare poterit, quantum ad mundi plagas,
rerumq; poſitionẽ pertinet, melius ſalubriusq;
Patauinam vrbem ſtatui non potuiſſe. Præterea
ratione id confirmatur. Nam ſi inſalubris perni-
rioſusq; eſſet iſte vrbis ſitus, ſtatim ab vrbe condi
ta ad hæc vſq; tempora ſemper in hoc loco morbi
peſtilentiæq; ingruiſſent, oppoſitum tamen & no
ſtra & maiorum noſtrorum tempeſtate viſum eſt:
inter omnes náq; Italiæ ciuitates hæc ſaluberrimi
tẽperatiſsimiq; aeris habita eſt. Vnica igitur res
ſupeſt, in quã tãti infortunij cauſam referre poſsi
mus, aquarũ. ſ. ſtagnantiũ nimia abundantia & re-
dundantia, & ex his humidis paluſtribusq; locis
corrupta exhalatio. Hanc profectò verã eſſe cau-
ſam, hanc etiã tãdẽ tantorũ malorũ fontẽ caputq;
cẽſemus. Nã de Medoaco amne, ne ſuſpicãdũ qui-
dẽ eſſe arbitramur, quandoquidẽ ſi malefico eſſet
ingenio præditus, non in hæc vſque tempora Pa-
tauinis incolis ſuis noxam inferre diſtuliſſet.
Quinetiam quæcunq; bonarum aquarum notæ à
Gal. traduntur in lib. de bonitate aquæ, & in 6.
aph. 26. & 6. Epid. ſect. 4. cõm. 10. & 11. eas omnes
in Medoaci aqua depræhendes. Medoacus náq;
cum nec imbribus, nec alienarum aquarum in
curſu, nec vlla alia externa de cauſa turbulentus
fiat, eius aqua omni aduena qualitate caret, ſapo-
re videlicet, odore atque colore, bibentibus iu-
D cunda, facilè ex ventriculo præcordijsq; deſcen-
dens, citò incaleſcens atque infrigeſcens, omnia
quæ per illam elixantur, facilè excoquens, nullo
veneno limoſoq; corpuſculo permixta, ſed niti-
diſsima ac pellucida cernitur, æſtate quoque ge-
lida eſt, hyeme admodum tepida, ex Montanis
præterea fontibus ſcaturiens, per fundum non-
nunquam arenoſum delabens percolatur ac mũ-
diſsima redditur, nec per loca tranſit vbi aliqua
metallica aut herbæ nocentes oriuntur, amplius
ventis ſoliq; decurrens exponitur, vt omnibus e-
ius accolis atque alijs accuratè perquirere volen-
tibus apertum eſt. Hæc ſunt omnia probatiſsimæ
aquæ inditia, vt omnibus illis notum eſt, qui Ga-
leni loca nuper memorata, & Auicen. Fen 2. primi
Can. doct. 2. ca. 16. perlegerint, vt alios Autores
breuitatis gratia prætereamus, qui de aquarum
qualitatibus eadem ferè repetiuerunt. Nequaquã
igitur amnis Medoac⁹ videtur huiuſcemodi ma
lis cauſam præbuiſſe. Quænam igitur ſunt hæ ſta-
E gnantes aquæ, quænam hæc paluſtria lutulentaq;
loca Patauij reperiuntur? pluribus meherele lo-
cis tum extra vrbem tum intra aquæ ſtagnant, &
paludis inſtar efficitur: muros enim exterius in-
gentes foſſæ ambiunt, in his aqua contenta lan-
guet atque corrumpitur, à curſu enim ſuo quibuſ
dam validis obſtaculis impeditur, hæc verò obſta
cula extra portã S. Crucis & extra portã Caudæ
longę, & extra portã Sarraſenicam fabricata ſunt,
ſed illud quod extra portam Caudę longæ extru-
ctum eſt maximæ atq; inſignis offenſæ cauſa eſt.
cum enim per imbres in foſsis aquarũ copia redũ
dat, quoniam ipſarum curſus impeditur, hæ per
latentia terræ foramina penetrantes, omnes illius
partis ciuitatis cellas vinarias humilioresque do
mos replent atque obruũt, vnde fit vt vicus Ager
vocatus Cauda longa & Sauonarola q̃ olim ſalu-
berrima vrbis regio erat, nunc inſaluberrima ſit,
& maximè peſtilens. Ad hoc etiam conferre cre-
dimus, quod extra vrbem varijs in locis agri Pata
uinæ vrbi proximi multę foſſæ erant, multi aqua-
F rum ductus & canales in quos aqua ex agris per-
manabat, & deinde in amnem ferebatur, his nunc
temporis obſtructis, ſicut à peritis locorum o-
ſtendi poterit, aqua exuperans inundat agros, i-
pſosq; paluſtres reddit. In vrbe verò nonnulla e-
tiam loca ſunt humilia atque depreſſa, in quibus
facilè ſi copioſus aut diuturnus imber inceſsit,
multa ac ꝓfunda aqua colligitur, inibiq; paula-
tim cõputreſcens loca grauia efficit & peſsimè o-
lentia, ſicut in Prato vallis cõtingit, & iuxta por-
tam S. crucis, & alijs quibuſdam in locis quæ ſcire
volentibus facilè oſtendi poterunt. Verum haud
minus vrbi noſtræ damnum inferunt clauſtra
quædam aquarum & obices propè locum illum
extructi, qui Contarenorum Bouia dicitur, &
prope vicum quem coriarij opifices incolunt. Ex
quo enim tẽpore clauſtra illa cõdita ſunt, ſemper
in deterius hæc ciuitas lapſa eſt, ſemperq; harum
venenoſarũ febrium relicta ſemina extiterunt, cũ
antè rarò aut non ita frequẽter apparuerint. tũcq;
temporis cum clauſtrorũ fundamenta iacerẽtur.
Magni-

Magnificus & clariſſ. Ioannes Bolanus qui publicis fabricis præſidebat tanquã vates optimus hęc omnia incõmoda eius machinamẽti cauſa euẽtura aſſe prædixit. Preterea indiciũ clariſsimũ, horũ clauſtrorũ ſiue obſtaculorũ prauitatis eſt culicũ & aliarum quarundam beſtiolarũ per aerẽ vulantium innumera multitudo, quę aliàs nũquã poſt hominũ memoriã Patauij viſa eſt. Id verò fieri ſolet vbicunq; aqua ſe colligit terrena ſubſidente cõcretione, aqua enim limo ac fęce putreſcente culices gigni atq; emergere princeps philoſophorũ Ariſtot. teſtatur 5. de generatione animaliũ ca. 19. Plus namq; tẽporis aqua amnis illius qui per alueũ illũ Turriatorum ac Domini Georgij ac prope macellũ labitur pigra quieſcit q̃ defluat: Huc verò oẽs ciuitatis ſordes & excrementa, quæ per cloacas & aquę doctus in amnẽ deuoluuntur ſiue ab hominibus proijciũtur, cũ libero aquæ curſu efferri nõ valeant, retinẽtur, inſundumq; grauitate deſcendũt, atq; ita corruptæ putrefactæq; aquã putrefaciũt. Quod aũt fęces & purgamẽta fundũ petunt, taſtimoniũ eſſe poteſt aluei illius fundus qui nõ perinde cauus profundusq; eſt atq; eſſe ſoleret, ſed inſigniter admodũ repletus limoq; obductus cõſpiciatur. Quinetiã ſola ipſius aquæ pigritia & ſtabilitas ad putredinis creationem ſatis eſſe poterit, ſi eorũ meminim⁹, quę à Gal. 3. Epid. ſect. 1. cõm. 1. ſuperius narrata ſunt, cũ diceret quietẽ atq; immobilitatẽ putrefacere. Idcirco hoĩes ſæpius etiã veſtes exercere, idq; agitur ne otio, atque torpore marceſcant. Illius aũt rei cauſa ab Ariſtot. 4. Meteor. ca. de putredine ponitur. Dicebat enim ideò aquã fluentẽ min⁹ quàm ſtagnantẽ putreſcere, quoniã motus qui ab aeris calore in ipſam fit imbecillior eſt motu in aqua currenti. Clarius aũt Alex. Aphrodiſ. ea verba declarabat inquens: Cũ in aquis labentib. currentibusq; calor exiſtens motu excitatur & roboretur, otio verò langueſcat. Proinde perſpicuum eſt cur Venetiarum inclyta ciuitas tametſi vndiq; marinis fluctibus alluatur, ſecunda tamẽ valetudine fruitur. Id enim fit, quoniã aquæ illo affluxu & refluxu cõtinenter mouentur. Præterea ſalſugine ſua atque ingenito calore lõgè minus quàm dulces aquæ obnoxię putredini ſunt. Illud quoq; addi poteſt, qđ multi Patauini fluminis aluei quorũ fluxus rapidus antea erat, nunc iſtis obiectis impedimentis aut nequaquam interdum aut pigerrimè labẽtes aquas cõtinent, vt in amne ab arce ad Turricolarũ partes delabante vidari poteſt, & in fluuiolo qui locũ Auantium vocatũ irrigat. Quædam etiã oſtia per quæ fluuius erumpere ſolebat obſtructa atq; occluſa penitus ſunt, inter Contarenorum Bouiam quæ dicitur, & rotarũ farinariarum partes. Quæ omnia quanto ſint vrbis detrimento, nemo tam demens eſt qui neſciat. Cæterùm ne vllus hac inquiſitione dubitandi locus relinquatur, illi quoq; obiectioni reſpondemus, quæ hunc in modum fieri poſſet. Antequam hæc latentia lapideaq; clauſtra creſta eſſent, nõnne quibuſdam ligneis ob-

D ſtaculis ad remorandas coërcendasq; aquas homines illius temporis vtebantur? atque identidẽ amnis Medoaci curſus ſupprimebatur. Breuib. reſpondemus, quòd non ita exquiſitè ab illis ligneis inſtrumentis aquarũ iter vnquam intercludi poterat, quin per trabium rimas multum aquæ perflueret, & obicis illius ſuperficiem aqua longè ſuperaret, atque ita fiebat vt magna eius portio elaberetur, ſecumq; fęces etiã vrbis & ſterquilinia etiam prouolueret ac elueret, cumque obex ille remouebatur, tunc liberrimè aqua procurrebat, latius enim oſtium patebat. At cum obſtacula hęc noua diligenter clauſa ſint, aqua nulla extra ea profluere poteſt, cum recluduntur & patefiunt non ex toto liber aquæ curſus permittitur, anguſtiorem enim exitum inuenit. Quod autem nunc longè magis quàm per obices ligneos aquæ curſus impediatur, ex eo euidenter apparet, quia vbi prius aqua retenta ad altitudinem duorum trium ue pedum excreſcebat, nunc octo aut decem pe-
E dum altitudinem ſuperat. Iterum ita quiſpiam dubitauerit: Si ex aquarum corruptione infecto aere morbi iſti oriuntur, cur pecudes, quadrupedes inprimis hoc mali non ſentiunt? cur aerem infectum & putrefactum aues inculentes hac lue non pereunt? Ad id reſpondemus, in primisq; de auibus dicimus, eas id circo incolumes eſſe, quoniam partem ſuperioram peruolant, quæ ab exhalationibus inferiorum infecta non eſt. Quadrupedes verò nihil pati dixerimus, aut quoniam aquæ corruptio non tanta eſt, quæ eorũ corpora humanis robuſtiora & eius potus aſſueta corrumpere valeat, etſi eum tanta facta eſt corruptio vt non ſolum homines, ſed etiam quadrupedes interficere poſsit, primæ ille patiuntur: quoniam putridam illam aquam ſine vlla correctione potant, homines verò illam excoquentes puriorem faciunt: aut quia etſi ea vtũtur quadrupedes nihilominus inquam in ciuitatibus bonas eſcas cum comedant, beneq; à ſuis dominis curentur, ideò minus ægrotant. Poſtremò illa quoque pro certis argumentis habenda ſunt, aquas iſtas pi-
F gras, atque vt ita dixerimus emortuas, Patauinæ ciuitati hanc vaſtitatem inferre, primum quòd multi procul matutino tempore ad ipſam accedentes, aut ab aliquo excelſo loco proſpicientes, ſeſe nebuloſam quandam exhalationem atq; caliginem, quæ totam ciuitatem obſcuraret atq; contegeret vidiſſe teſtantur, cum alia omnia proxima loca puriſsima & illuſtria eſſent: ſecundò quod partes ciuitatis ſecundum has aquas poſitę longè acerbius quàm reliquæ & ægrotationibus & culicum innumera multitudine excruciantur. Multa alia de hac re diſſeri poſſent, quæ tamen cum nõ ita neceſſaria valde duxerim⁹ eſſe haud iniuria ſilentio prætereũda exiſtimauimus. Quapropter vt finem tandem noſtræ orationi faciamus, hæc eſt collegij noſtri, & omniũ vt putamus rectè opinantium firma claraque ſententia, hanc tantam aquarum extra intraq; vrbem languentium vt

etiam paluſtrem ac cœnoſam reddentium vbertatem perniciosum ipſi id temporis eſſe, & ſequẽtibus annis longè magis fore, tametſi non negemus aſtrorum etiam infauſtos aſpectus, ſubiectã hanc materiam aptiſsimam inuenientes, morbis præſentibus addere poſſe. Nonnulli enim Aſtrologi hoc anno magnum morborum perniciosorum prouentum, non magis tamen Patauij quàm alibi fore prædixerunt. Neque ſolum has peſtilentes febres incrementum in poſterum accepturas, ſed etiam multos alios morbos euenturos timemus, & ipſam quoque peſtilẽtiam inuaſurã perhorreſcimus, taleſq; nos euaſuros, quales Scythas prope Phaſin amnem pigerrimũ habitantes, vt in ſecundo libro de Locis, aere, & aquis deſcripſit Hippocrates. Veſtras itaque Excellentiſsimas Dominationes rogamus, ipſas tota Patauina ciuitas orat, vt eius miſeratiõe cõmoti, tam præclaram vrbem hac turpi inſalubritatis nota infœdari, aut tanta ſtrage vaſtari atque interire: neque hanc orbis terræ nobiliſsimam Academiã adeò miſerè deleri atque corruere permittant. Non minus enim ipſis dolendum eſſet, quàm nobis: ſiquidem liberos ſuos in hanc, ſicut olim in Hetruriam Romani veteres, vt bonis artibus, liberalibusq; diſciplinis inſtruerẽtur, libẽter mittere conſueuerunt. Deniq; veſtra eſt ciuitas, veſtri homines ſunt, quicquid perierit, magis huic illuſtriſsimo imperio, quàm nobis perijſſe exiſtimabitur: Diximus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BASILEAE,

PER HENRICVM PETRI, ET PETRVM PERNAM,

ANNO M. D. LXV.